SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONUM RECENTIORUM

A PAULO RUBEO J. C. ROMANO

Selectarum,

PARTIS QUINTÆ

Tomus Secundus;

Aliàs Residuum Partis Quintæ Recentiorum.

Cum nonnullis Annotationibus, & Decisionibus anteà resecatis, suis locis nunc restitutis;

NECNON ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS Necessariis.

VENETIIS, M.DC.XCVII.

Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX DECISIONVM
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur, Alphabetico ordine per Diœceses dispositus.

A

Abulen. Iurispatronatus. Lunę 8. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 609.

Abulen. Iurispatronatus. Lunæ 22. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 614.

Albaracinen. Pensionis. Lunę 15. Maij 1634. *Ghisilerio*, decis. 539.

Alerien. Pensionis. Mercurij 7. Iunij 1634. *Verospio*, decis. 544.

Aliphana Iurispatronatus. Veneris 1. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 505.

Aliphana Iurispatronatus. Mercurij 4. Iulij 1629. *Ghisilerio*, decis. 509.

Assisien. Bonorum. Veneris 26. Iunij 1626. *Remboldo*, decis. 470.

Assisien. Emphyteusis. Mercurij 18. Martij 1630. *Merlino*, decis. 513.

Auersana Funeralium. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, decis. 552.

Auersana Funeralium. Lunæ 30. Aprilis 1635. *Coccino*, decis. 575.

B

Barchinonen. Vicariæ. Veneris 9. Februarij 1624. *Merlino*, decis. 441.

Barchinonen. Vicariæ. Veneris 17. Maij 1624. *Merlino*, decis. 445.

Barchinonen. Alimentorum. Mercurij 10. Maij 1634. *Coccino*, decis. 537.

Beneuentana Salium. Veneris 17. Februarij 1634. *Dunozetto*, decis. 533.

Beneuentana Salium. Mercurij 28. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 555.

Beneuentana Salium. Veneris 15. Decembris 1634. *Dunozetto*, decis. 568.

Bergomen. Capellaniæ. Lunę 26. Aprilis 1627. *Merlino*, decis. 477.

Bononien. Census. Mercurij 16. Ianuarij 1630. *Ghisilerio*, decis. 510.

Bononien. Census. Lunę 14. Maij 1629. *Merlino*, decis. 504.

Bononien. Dotis. Veneris 4. Decembris 1630. *Merlino*, decis. 517.

Bononien. Dotis. Veneris 23. Ianuarij 1632. *Merlino*, decis. 523.

Bononien. Euacuationis Molendini. Veneris 12. Ianuarij 1629. *Ghisilerio*, decis. 498.

Bononien. Euacuationis Molendini. Veneris 4. Nouembris 1628. *Ghisilerio*, decis. 495.

Bononien. Exemptionis. Lunæ 27. Nouembris 1628. *Vbaldo*, decis. 496.

Bononien. Fideicommissi de Turri. Lunæ 18. Iunij 1635. *Verospio*, decis. 581.

Bononien. Fideicommissi de Volta. Veneris 14. Iunij 1624. *Pirouano*, decis. 448.

Bononien. Fideicommissi de Volta. Veneris 14. Martij 1625. *Pirouano*, decis. 453.

Bononien. Fideicommissi de Volta. Veneris 24. Martij 1628. decis. 485.

Bononien. Fideicommissi de Volta. Lunæ 3. Iulij 1628. *Dunozetto*, decis. 494.

Bononien. Legitimitatis. Mercuri 31. Ianuarij 1629. *Merlino*, decis. 501.

Bononien. Legati de Marescottis. Veneris 24. Aprilis 1626. *Merlino*, decis. 468.

Bononien. Legati de Marescottis. Lunæ 21. Februarij 1628. *Dunozetto*, decis. 484.

Bononien. Pretij Clericatus. Veneris 27. Iunij 1631. *Verospio*, decis. 521.

Bononien. Rescissionis Permutationis. Mercurij 14. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 489.

Brixinen. Iurisdictionis. Veneris 9. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 546.

Brixinen. Iurisdictionis. Lunæ 11. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 566.

Burgen. Expensarum. Veneris 31. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 451.

Burgen. Expensarum. Veneris 10. Decembris 1625. *Coccino*, decis. 462.

Burgi Sancti Sepulchri Beneficij Sancti Ioannis Baptistæ. Veneris 4. Iulij 1625. *Merlino*, decis. 460.

C

Calaguritana Processionum. Mercurij 27. Nouembris 1630. *Pirouano*, decis. 515.
Camerinen. Bonorum. Veneris 20. Maij 1622. *Merlino*, decis. 434.
Camerinen. Bonorum. Veneris 22. Martij 1624. *Merlino*, decis. 442.
Camerinen. Spolij. Veneris 5. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 616.
Camerinen. Tutelæ. Veneris 23. Iunij 1634. *Ghisilerio*, decis. 550.
Camerinen. Tutelæ Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghisilerio*, decis. 573.
Cauen. Limitum Parochialium, Lunæ 14. Maij 1622. *Coccino*, decis. 433.
Cauen. Limitum Parochialium, Mercurij 29. Maij 1624. *Coccino*, decis. 446.
Cervien. Pensionis. Lunæ 22. Martij 1632. *Verospio*, decis. 524.
Ciuitatis Castelli Decimarum, Lunæ 25. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 508.
Colonien. Monasterij. Mercurij 4. Aprilis 1629. *Vbaldo*, decis. 502.
Comen. Attentatorum. Lunæ 3. Aprilis 1634. *Panzirolo*, decis. 534.
Corduben. Dimidiæ portionis. Lunæ 15. Decembris 1625. *Manzanedo*, decis. 463.
Corduben. Redecimarum. Veneris 20. Iunij 1625. *Coccino*, decis. 458.
Cremonen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 440.
Cremonen. Canonicatus. Veneris 26. Aprilis 1624. *Coccino*, decis. 444.

D

Dertusen. Vicariæ. Lunæ 22. Aprilis 1624. *Merlino*, decis. 443.

E

Egittanien. Commendæ. Lunæ 8. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 469.
Elnen. distributionum. Lunæ 4. Decembris 1634. *Buccabella*, decis. 561.

F

Fanen. Tutelæ. Lunæ 21. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 426.
Fanen. Tutelæ. Lunæ 23. Maij 1622. *Merlino*, decis. 435.
Farfen. Pecuniaria. Lunæ 24. Maij 1628. *Verospio*, decis. 487.
Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Veneris 5. Martij 1621. *Verospio*, decis. 410.
Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Lunæ 24. Maij 1621. *Verospio*, decis. 422.
Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Veneris 25. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 427.
Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Lunæ 12. Decembris 1622. *Merlino*, decis. 436.
Ferrarien. Pensionis. Veneris 14. Iunij 1624. *Remboldo*, decis. 450.
Ferrarien. Præbendæ. Lunę 11. Maij 1637. *Pirouano*, decis. 608.
Firmana Dotis. Lunæ 26. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 553.
Firmana Pecuniaria. Lunę 30. Maij 1636. *Panzirolo*, decis. 592.
Firmana Pecuniaria. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 606.
Firmana Pecuniaria. Lunæ 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 612.
Firmana Prędij. Veneris 5. Maij 1621. *Remboldo* decis. 420.
Firmana Pensionis. Veneris 26. Februarij 1625. *Remboldo*, decis. 452.
Firmana Pensionis. Veneris 23. Ianuarij 1626. *Remboldo*, decis. 464.
Florentina Affrancationis. Lunę 20. Nouembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 558.
Florentina Capellanię. Lunę 29. Maij 1634. *Dunozetto*, decis. 542.

G

Gerunden. Beneficij. Veneris 28. Aprilis 1634. *Merlino*, decis. 536.
Gerunden. Beneficij. Lunę 19. Iunij 1634. *Merlino*, decis. 548.
Gerunden. Canonicatus, & Sacristię. Veneris 15. Decembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 567.
Gerunden. Iuris fabricandi. Mercurij 23. Februarij 1636. *Macchiauello*, decis. 587.
Gerunden. Iuris fabricandi. Veneris 13. Iunij 1636. *Macchiauello*, decis. 596.
Gerunden. Altius non tollendi. Lunę 24. Nouembris 1636. *Coccino*, decis. 599.
Gerunden. Altius non tollendi. Lunę 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 611.

H

Hispalen. Dimidię portionis Lunę 17. Decembris 1635. & Lunę 14. Ianuarij 1636. *Coccino*, decis. 585.
Hispalen. Decimarum. Lunę 26. Nouembris 1635. *Coccino*, decis. 583.

Hispalen. Præeminentiarum. Veneris 4. Iulij 1625. *Coccino*, decis. 459.

Hispalen. Sponsalium. Veneris 6. Martij 1637. *Coccino*, dec f. 603.

I

Illerden. Canonicatus. Veneris 17. Nouembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 557.

Illerden. Decimarum. Veneris 15. Martij 1630. *Pirouano*, decis. 512.

Illerden. Decimarum. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, decis. 520.

Imolen. Prædij. Veneris 2. Iunij 1635. *Pirouano*, decis. 578.

Imolen. Saluiani. Veneris 11. Maij 1635. *Macchiauello*, decis. 576.

L

Licien. Canonicatus. Veneris 2. Iunij 1628. *Dunozetto*, decis. 488.

Lucana Præcedentiæ 24. Ianuarij 1628. *Ghisilerio*, decis. 483.

Lucana Diuisionis. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 600.

M

Maceraten. Fideicommissi. Veneris 27. Ianuarij 1634. *Panzirolo*, decis. 531.

Maceraten. Fideicommissi. Mercurij 7. Februarij 1635. *Panzirolo*, decis. 574.

Mediolanen. Pecuniaria. Lunæ 18. Iunij 1629. *Motmanno*, decis. 507.

Meleuitana Commendæ. Lunæ 4. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 562.

Meleuitana Pensionis. Lunæ 9. Iunij 1636. *Ghisilerio*, decis. 595.

Meliten. Præeminentiarum. Lunæ 9. Iunij 1625. *Vbaldo*, decis. 457.

Meleuitana Prioratus Nauarræ. Lunæ 11. Ianuarij 1627. decis. 473.

Messanen. Prioratus. Lunæ 11. Decembris 1634. *Panzirolo*, decis. 564.

N

Nouarien. Legitimæ. Veneris 11. Maij 1629. *Ghisilerio*, decis. 503.

O

Oritana Decimæ Oliuæ. Veneris 13. Maij 1636. *Carrillo*, decis. 591.

P

Paduana Feudi. Veneris 24. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 465.

Paduana Feudi. Lunæ 11. Ianuarij 1627. *Merlino*, decis. 474.

Paduana Feudi. Lunæ 17. Maij 1627. *Merlino*, decis. 478.

Paduana Feudi. Mercurij 17. Maij 1628. *Ghisilerio*, decis. 486.

Paduana Feudi. Lunæ 26. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 422.

Paduana Feudi. Lunæ 15. Ianuarij 1629. *Ghisilerio*, decis. 499.

Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 19. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 490.

Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 11. Martij 1630. *Ghisilerio*, decis. 511.

Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 2. Decembris 1630. *Ghisilerio*, decis. 516.

Parmen. seu Lunen. Sarzanen. separationis Thori Mercurij 28. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 493.

Parmen. Status. Mercurij 27. Aprilis 1622. *Coccino*, decis. 430.

Parmen. Status. Mercurij 14. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 439.

Perusina Fideicommissi de Alphanis. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 547.

Perusina Fideicommissi de Baptistis. Veneris 27. Martij 1626. *Pirouano*, decis. 467.

Perusina Hæreditatis. Lunæ 7. Iunij 1627. *Virili*, decis. 480.

Perusina Ratificationis. Lunæ 14. Iunij 1621. *Verospio*, decis. 423.

Perusina Prætensæ ratificationis. Veneris 11. Martij 1622. *Merlino*, decis. 428.

Pistorien. seu nullius Beneficij. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 549.

Pistorien. seu nullius Beneficij. Lunæ 18. Decembris 1634. *Dunozetto*, decis. 569.

R

Rauennaten. Saluiani. Lunæ 2. Maij 1622. *Merlino*, decis. 431.

Rauennaten. Saluiani. Mercurij 15. Decembris 1621. *Merlino*, decis. 425.

Rauennaten. Saluiani. Veneris 26. Maij 1634. *Ghisilerio*, decis. 541.

Reatina Iuris redimendi, Veneris 4. Iulij 1631. *Verospio*, decis. 522.
Romana Affictus, Mercurij 28. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 554.
Romana Affictus, Lunæ 27. Nouembris 1634. *Pirouano*, decis. 560.
Romana Assecurationis, Veneris 19. Ianuarij 1635. *Verospio*, decis. 571.
Romana Beneficiatus S. Petri. Veneris 8. Aprilis 1622. *Pirouano*, decis. 429.
Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris, Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 607.
Romana Cambiorum 20. mil. Mercurij 7. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 545.
Romana Cambii. Lunæ 3. Iulij 1634. *Ghisilerio*, decis. 556.
Romana Census. Lunæ 12. Iunij 1633. *Motmanno*, decis. 529.
Romana Census, Veneris 27. Nouembris 1637. *Ghisilerio*, decis. 617.
Romana Census, Veneris 28. Aprilis 1634. *Verospio*, decis. 535.
Romana Concordiæ. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 601.
Romana Confiscationis. Veneris 14. Iunij 1624. *Merlino*, decis. 449.
Romana Confiscationis, Veneris 18. Aprilis 1625. *Merlino*, decis. 455.
Romana de Catalanis. Lunæ 16. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 597.
Romana de Bonellis, Veneris 29. Maij 1633. *Ghisilerio*, decis. 528.
Romana de Bonellis, Mercurij 24. Ianuarij 1634. *Ghisilerio*, decis. 572.
Romana de Tagliettis. Lunæ 25. Iunij 1635. *Coccino*, decis. 582.
Romana de Victorijs. Lunæ 23. Martij 1626. *Merlino*, decis. 466.
Romana de Victorijs. Veneris 26. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 471.
Romana donationis de Mongellinis, Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Carrillo*, decis. 586.
Romana, seu Tudertina Educationis, Lunæ 14. Aprilis 1636. *Pirouano*, decis. 589.
Romana, seu Tudertina Educationis, Lunæ 13. Martij 1637. *Pirouano*, decis. 604.
Romana Fideicommissi de Cincijs. Lunæ 17. Maij 1627. *Virili*, decis. 479.
Romana Fideicommissi de Coronis, Mercurij 18. Iunij 1631. *Merlino*, decis. 519.
Regien. Hæreditatis. Mercurij 27. Februarij 1636. *Coccino*, decis. 588.
Romana Legati de Valentinis, Veneris 6. Nouembris 1626. *Merlino*, decis. 472.
Romana Legati de Valentinis. Lunæ 8. Februarij 1627. decis. 475.
Romana Officij Notariatus, Veneris 5. Martij 1627. *Pirouano*, decis. 476.
Romana Officij Mandatariatus, Mercurij 1. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 615.
Romana Officij Mandatariatus. Lunæ 23. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 605.
Romana Pecuniaria, Lunæ 29. Nouembris 1627. decis. 481.
Romana Pecuniaria, Lunæ 9. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 594.
Romana Pecuniaria, seu Inuestimenti. Veneris 13. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 610.
Romana Pensionis. Lunæ 18. Decembris 1634. decis. 565.
Romana Prælationis. Veneris 20. Decembris 1630. *Ghisilerio*, decis. 518.
Romana Reinuestimenti. Mercurij 21. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 491.
Romana Renunciationis, Mercurij 7. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 543.
Romana Restitutionis in integrum, Veneris 26. Ianuarij 1629. *Vbaldo*, decis. 500.
Romana Rescissionis contractus, Lunæ 30. Ianuarij 1634. *Dunozetto*, decis. 532.
Romana Rescissionis contractus. Lunæ 30. Iunij 1635. *Dunozetto*, decis. 581.
Romana Societatis Officij. Veneris 19. Decembris 1628. *Senatore*, decis. 497.
Romana Stagni, Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 613.
Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas. Lunæ 9. Maij 1622. *Merlino*, decis. 432.
Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas, Lunæ 16. Ianuarij 1623. *Merlino*, decis. 437.
Romana Vineæ Mercurij 13. Iunij 1629. *Merlino*, decis. 506.
Romana Vineæ. Veneris 24. Martij 1625. *Dunozetto*, decis. 454.
Romana Vsusfructus. Lunæ 18. Iunij 1635. *Panzirolo*, decis. 579.

S

Sabinen. Alluuionis. Lunæ 15. Nouembris 1621. *Pirouano*, decis. 424.
Sabinen. Alluuionis. Veneris 24. Maij 1624. *Pirouano*, decis. 447.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 23. Februarij 1634. *Verospio*, decis. 530.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 3. Iunij 1630. *Ghisilerio*, decis. 514.
Spoletana Fructuum dotis. Mercurij 18. Maij 1633. *Panzirolo*, decis. 527.

T

Taruisina Feudi. Lunæ 24. Ianuarij 1628. *Ghisilerio*, decis. 482.
Tiburtina Spolij. Lunæ 22. Maij 1634. *Coccino*, decis. 540.

Ti-

Tomi II. Partis V. Recentiorum.

Tiburtina Spolij. Lunæ 11. Decembris 1634. *Coccino*, decis. 563.
Toletana Iurispatronatus de Grinnon. Lunæ 2. Iunij 1636. *Coccino*, decis. 593.
Tropien. Canonicatus. Mercurij 10. Maij 1634. *Buccabella*, decis. 538.
Tudertina Bonorum. Veneris 24. Nouembris 1634. *Buccabella*, decis. 559.
Tullen. Reformationis. Lunæ 5. Iulij 1632. *Verospio*, decis. 525.
Tullen. Reformationis. Lunæ 2. Maij 1633. decis. 526.

V

Valentina Coadiutoriæ. Lunæ 22. Ianuarij 1637. *Coccino*, decis. 602.
Vicen. Capellæ. Veneris 2. Maij 1636. *Macchiauello*, decis. 590.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 29. Aprilis 1619. *Sacrato*, decis. 417.
Viterbien. Castrorum. Mercurij 9. Decembris 1620. *Sacrato*, decis. 418.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 24. Maij 1621. *Coccino*, decis. 421.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 12. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 438.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Veneris 25. Maij 1635. *Pirouano*, decis. 577.
Vlixbonen. Iuris conferendi. Lunæ 17. Decembris 1635. *Pirouano*, decis. 584.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Lunæ 23. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 598.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Veneris 11. Decembris 1637. *Roias*, decis. 618.
Vlixbonen. Monasterij. Lunæ 2. Iunij 1625. *Remboldo*, decis. 456.
Vlixbonen. Monasterij. Mercurij 19. Nouembris 1625. *Coccino*, decis. 461.
Volaterana Prioratus. Veneris 23. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 551.
Volaterana Prioratus. Lunæ 27. Decembris 1634. decis. 570.

I N-

I N D E X
D E C I S I O N V M
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per materias digeſtus.

A

Romana *Affectus*. Mercurij 28. Iunij 1634. *Pirouano*, deciſ. 554.

Romana *Affectus*. Lunæ 27. Nouembris 1634. *Pirouano*, deciſ. 560.

Florentina *Affrancationis*. Lunę 20. Nouembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 558.

Barchinonen. *Alimentorum*. Mercurij 10. Maij 1634. *Coccino*, deciſ. 537.

Sabinen. *Alluuionis*. Lunæ 15. Nouembris 1621. *Pirouano*, deciſ. 424.

Sabinen. *Alluuionis*. Veneris 24. Maij 1624. *Pirouano*, deciſ. 447.

Gerunden. *Altius non tollendi*. Lunæ 24. Nouembris 1636. *Coccino*, deciſ. 599.

Gerunden. *Altius non tollendi*. Lunę 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, deciſ. 611.

Romana *Aſſecurationis*. Veneris 19. Ianuarij 1635. *Veroſpio*, deciſ. 571.

Comen. *Attentatorum*. Lunæ 3. Aprilis 1634. *Panzirolo*, deciſ. 534.

B

Piſtorien. *ſeu nullius Beneficij*. Lunę 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 549.

Piſtorien. *ſeu nullius Beneficij*. Lunæ 18. Decembris 1634. *Dunozetto*, deciſ. 569.

Gerunden. *Beneficij*. Veneris 28. Aprilis 1634. *Merlino*, deciſ. 536.

Gerunden. *Beneficij*. Lunæ 19. Iunij 1634. *Merlino*, deciſ. 548.

Burgi Sancti Sepulchri *Beneficij Sancti Ioannis Baptiſtæ*. Veneris 4. Iulij 1625. *Merlino*, deciſ. 460.

Romana *Beneficiatus Sanctæ Mariæ Maioris*. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, deciſion. 607.

Romana *Beneficiatus S. Petri*. Veneris 8. Aprilis 1622. *Pirouano*, deciſ. 429.

Aſſiſien. *Bonorum*. Veneris 26. Iunij 1626. *Remboldo*, deciſ. 470.

Tudertina *Bonorum*. Veneris 24. Nouembris 1634. *Buccabella*, deciſ. 559.

Camerinen. *Bonorum*. Veneris 20. Maij 1622. *Merlino*, deciſ. 434.

Camerinen. *Bonorum*. Veneris 22. Martij 1624. *Merlino*, deciſ. 442.

C

Romana *Cambij*. Lunæ 3. Iulij 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 556.

Romana *Cambiorum* 20. *mil.* Mercurij 7. Iunij 1634. *Panzirolo*, deciſ. 545.

Tropien. *Canonicatus*. Mercurij 10. Maij 1634. *Buccabella*, deciſ. 538.

Illerden. *Canonicatus*. Veneris 17. Nouembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 557.

Gerunden. *Canonicatus*, *&* *Sacriſtiæ*. Veneris 15. Decembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 567.

Cremonen. *Canonicatus*. Veneris 23. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 440.

Cremonen. *Canonicatus*. Veneris 26. Aprilis 1624. *Coccino*, deciſ. 444.

Licien. *Canonicatus*. Veneris 2. Iunij 1628. *Dunozetto*, deciſ. 488.

Florentina *Capellaniæ*. Lunæ 29. Maij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 542.

Bergomen. *Capellaniæ*. Lunæ 26. Aprilis 1627. *Merlino*, deciſ. 477.

Vicen. *Capellæ*. Veneris 2. Maij 1636. *Macchiauello*, deciſ. 590.

Viterbien. *Caſtrorum*. Lunæ 29. Aprilis 1619. *Sacrato*, deciſ. 417.

Viterbien. *Caſtrorum*. Mercurij 9. Decembris 1620. *Sacrato*, deciſ. 418.

Viterbien. *Caſtrorum*, Lunæ 24. Maij 1621. *Coccino*, deciſ. 421.

Viterbien. *Caſtrorum*. Lunæ 12. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 438.

Romana *Cenſus*. Lunæ 12. Iunij 1633. *Motmanno*, deciſ. 529.

Ro-

Romana *Census*. Veneris 28. Aprilis 1634. *Verospio*, decis. 535.
Bononien. *Census*. Lunæ 14. Maij 1629. *Ghislerio*, decis. 504.
Bononien. *Census*. Mercurij 16. Ianuarij 1630. *Ghislerio*, decis. 510.
Romana *Census*. Veneris 27. Nouembris 1637. *Ghislerio*, decis. 617.
Valentina *Coadiutoria*. Lunæ 12. Ianuarij 1637. *Coccino*, decis. 602.
Romana *Concordiæ*. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 601.
Romana *Confiscationis*. Veneris 14. Iunij 1624. *Merlino*, decis. 449.
Romana *Confiscationis*. Veneris 18. Aprilis 1625. *Merlino*, decis. 455.
Egittanien. *Commendæ*. Lunæ 8. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 469.
Meleuitana *Commendæ*. Lunæ 4. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 562.

D

Illerden. *Decimarum*. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, decis. 520.
Ciuitatis Castelli *Decimarum*. Lunæ 25. Iunij 1629. *Ghislerio*, decis. 508.
Illerden. *Decimarum*. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, decis. 520.
Hispalen. *Decimarum*. Lunæ 26. Nouembris 1635. *Coccino*, decis. 583.
Oritana *Decimæ Oliuæ*. Veneris 13. Maij 1636. *Carrillo*, decis. 591.
Firmana *Dotis*. Lunæ 26. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 553.
Romana *de Bonellis*. Veneris 29. Maij 1633. *Ghislerio*, decis. 528.
Romana *de Bonellis*. Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghislerio*, decis. 572.
Romana *de Catalanis*. Lunæ 16. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 597.
Romana *de Tagliettis*. Lunæ 25. Iunij 1635. *Coccino*, decis. 582.
Romana *de Victorijs*. Lunæ 23. Martij 1626. *Merlino*, decis. 466.
Romana *de Victorijs*. Veneris 26. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 471.
Hispalen. *dimidiæ portionis*. Lunæ 17. Decembris 1635. & Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Coccino*, decis. 585.
Corduben. *dimidiæ portionis*. Lunæ 15. Decembris 1625. *Manzanedo*, decis. 463.
Elnen. *Distributionum*. Lunæ 4. Decembris 1634. *Buccabella*, decis. 561.
Lucana *Diuisionis*. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 600.
Romana *donationis de Mongellinis*. Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Carrillo*, decis. 586.
Bononien. *Dotis*. Veneris 4. Decembris 1630. *Merlino*, decis. 517.
Bononien. *Dotis*. Veneris 23. Ianuarij 1632. *Merlino*, decis. 523.

E

Romana, *seu Tudertina Educationis*. Lunæ 24. Aprilis 1636. *Pirouano*, decis. 589.
Romana, *seu Tudertina Educationis*. Lunæ 13. Martij 1637. *Pirouano*, decis. 604.
Assisien. *Emphyteusis*. Mercurij 18. Martij 1630. *Merlino*, decis. 513.
Bononien. *Euacuationis Molendini*. Veneris 4. Nouembris 1628. *Ghislerio*, decis. 495.
Bononien. *Euacuationis Molendini*. Veneris 12. Ianuarij 1629. *Ghislerio*, decis. 498.
Bononien. *Exemptionis*. Lunæ 27. Nouembris 1628. *Vbaldo*, decis. 496.
Burgen. *Expensarum*. Veneris 31. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 451.
Burgen. *Expensarum*. Veneris 10. Decembris 1625. *Coccino*, decis. 462.

F

Paduana *Feudi*. Veneris 24. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 465.
Paduana *Feudi*. Lunæ 17. Maij 1627. *Merlino*, decis. 478.
Paduana *Feudi*. Mercurij 17. Maij 1628. *Ghislerio*, decis. 486.
Paduana *Feudi*. Lunæ 26. Iunij 1628. *Ghislerio*, decis. 492.
Paduana *Feudi*. Lunæ 15. Ianuarij 1629. *Ghislerio*, decis. 499.
Maceraten. *Fideicommissi*. Veneris 27. Ianuarij 1634. *Panzirolo*, decis. 531.
Maceraten. *Fideicommissi*. Mercurij 7. Februarij 1635. *Panzirolo*, decis. 574.
Perusina *Fideicommissi de Alphanis*. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 547.
Perusina *Fideicommissi de Baptistis*. Veneris 27. Martij 1626. *Pirouano*, decis. 467.
Romana *Fideicommissi de Cincijs*. Lunæ 17. Maij 1627. *Virili*, decis. 479.
Romana *Fideicommissi de Coronis*. Mercurij 18. Iunij 1631. *Merlino*, decis. 519.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Veneris 5. Martij 1621. *Verospio*, decis. 419.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Lunæ 24. Maij 1621. *Verospio*, decis. 422.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Lunæ 12. Decembris 1622. *Merlino*, decis. 436.

Fer-

Ferrarien. *Fideicommissi de Rafurys*. Veneris 25. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 427.
Spoletana *Fideicommissi*. Lunę 23. Februarij 1634. *Verospio*, decis. 530.
Bononien. *Fideicommissi de Turri*. Lunę 18. Iunij 1635. *Verospio*, decis. 581.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 14. Iunij 1624. *Pirouano*, decis. 448.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 14. Martij 1625. *Pirouano*, decis. 453.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 24. Martij 1628. *Dunozetto*, decis. 485.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Lunę 3. Iulij 1628. *Dunozetto*, decis. 494.
Spoletana *Fideicommissi*. Lunę 3. Iunij 1630. *Ghisilerio*, decis. 514.
Spoletana *Fructuum dotis*. Mercurij 18. Maij 1633. *Panzirolo*, decis. 527.
Auersana *Funeralium*. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, decis. 552.
Auersana *Funeralium*. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, decis. 575.

I

Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Veneris 25. Maij 1635. *Pirouano*, decis. 577.
Vlixbonen. *Iuris conferendi*. Lunę 17. Decembris 1535. *Pirouano*, decis. 584.
Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Lunæ 23. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 598.
Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Veneris 11. Decembris 1637. *Roias*, decis. 618.
Reatina *Iuris redimendi*. Veneris 4. Iulij 1631. *Verospio*, decis. 522.
Brixinen. *Iurisdictionis*. Veneris 9. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 546.
Brixinen. *Iurisdictionis*. Lunæ 11. Decemb. 1634. *Pirouano*, decis. 566.
Gerunden. *Iuris fabricandi*. Veneris 13. Iunij 1636. *Macchiauello*, decis. 596.
Gerunden. *Iuris fabricandi*. Mercurij 23. Februarij 1636. *Macchiauello*, decis. 587.
Abulen. *Iurispatronatus*. Lunæ 22. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 614.
Abulen. *Iurispatronatus*. Lunæ 8. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 609.
Aliphana *Iurispatronatus*. Veneris 1. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 505.
Aliphana *Iurispatronatus*. Mercurij 4. Iulij 1629. *Ghisilerio*, decis. 509.
Toletana *Iurispatronatus de Grinnon*. Lunæ 2. Iunij 1636. *Coccino*, decis. 593.

L

Nouarien. *Legitima*. Veneris 11. Maij 1629. *Ghisilerio*, decis. 503.
Bononien. *Legitimitatis*. Mercurij 31. Ianuarij 1629. *Merlino*, decis. 501.
Bononien. *Legati de Marescottis*. Lunæ 21. Februarij 1628. *Dunozetto*, decis. 484.
Bononien. *Legati de Marescottis*. Veneris 24. Aprilis 1626. *Merlino*, decis. 468.
Romana *Legati de Valentinis*. Veneris 6. Nouembris 1626. *Merlino*, decis. 472.
Romana *Legati de Valentinis*. Lunę 8. Februarij 1627. *Merlino*, decis. 475.
Cauen. *Limitum Parochialium*. Lunæ 14. Maij 1622. *Coccino*, decis. 433.
Cauen. *Limitum Parochialium*. Mercurij 29. Maij 1624. *Coccino*, decis. 446.

M

Colonien. *Monasterij*. Mercurij 4. Aprilis 1629. *Vbaldo*, decis. 502.
Vlixbonen. *Monasterij*. Mercurij 19. Nouembris 1625. *Coccino*, decis. 461.
Vlixbonen. *Monasterij*. Lunæ 2. Iunij 1625. *Remboldo*, decis. 456.

N

Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 19. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 490.
Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 11. Martij 1630. *Ghisilerio*, decis. 511.
Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 2. Decembris 1630. *Ghisilerio*, decis. 516.

O

Romana *Officij* Mandatariatus. Lunæ 23. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 605.
Romana *Officij* Mandatariatus. Mercurij 1. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 615.
Romana *Officij* Notariatus. Veneris 5. Martij 1627. *Pirouano*, decis. 476.

P

Farfen. *Pecuniaria*. Lunæ 24. Maij 1628. *Verospio*, decis. 487.

Medio-

Mediolanen. *Pecuniaria*. Lunæ 18. Iunij 1629. *Motmanno*, decis. 507.

Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 30. Maij 1636. *Panzirolo*, decis. 592.

Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 606.

Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 612.

Romana *Pecuniaria*. Lunæ 9. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 594.

Romana *Pecuniaria*. Lunæ 29. Nouembris 1627. *Virili*, decis. 481.

Romana *Pecuniaria* seu Inuestimenti. Veneris 13. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 610.

Albaracinen. *Pensionis*. Lunæ 15. Maij 1634. *Ghisilerio*, decis. 539.

Alerien. *Pensionis*. Mercurij 7. Iunij 1634. *Verospio*, decis. 544.

Ceruien. *Pensionis*. Lunæ 22. Martij 1632. *Verospio*, decis. 524.

Meleuitana *Pensionis*. Lunæ 9. Iunij 1636. *Ghisilerio*, decis. 595.

Ferrarien. *Pensionis*. Veneris 14. Iunij 1624. *Remboldo*, decis. 450.

Firmana *Pensionis*. Veneris 26. Februarij 1625. *Remboldo*, decis. 452.

Firmana *Pensionis*. Veneris 23. Ianuarij 1626. *Remboldo*, decis. 464.

Romana *Pensionis*. Lunæ 18. Decembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 565.

Ferrarien. *Prabendæ*. Lunæ 14. Maij 1637. *Pirouano*, decis. 608.

Lucana *Pracedentiæ* 24. Ianuarij 1628. *Ghisilerio*, decis. 483.

Hispalen. *Praeminentiarum*. Veneris 4. Iulij 1625. *Coccino*, decis. 459.

Meliten. *Praeminentiarum*. Lunæ 9. Iulij 1625. *Vbaldo*, decis. 457.

Imolen. *Pradij*. Veneris 2. Iunij 1635. *Pirouano*, decis. 578.

Firmana *Pradij*. Veneris 5. Maij 1621. *Remboldo*, decis. 420.

Romana *Prælationis*. Veneris 20. Decemb. 1630. *Ghisilerio*, decis. 518.

Bononien. *Pretij* Clericatus. Veneris 27. Iunij 1631. *Verospio*, decis. 521.

Meleuitana *Prioratus* Nauarræ. Lunæ 11. Ianuarij 1627. *Virili*, decis. 473.

Volaterana *Prioratus*. Veneris 23. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 551.

Messanen. *Prioratus*. Lunæ 11. Decembris 1634. *Panzirolo*, decis. 564.

Volaterana *Prioratus*. Lunæ 27. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 570.

Calaguritana *Processionum*. Mercurij 27. Nouembris 1630. *Pirouano*, decis. 515.

R

Perusina *Ratificationis*. Lunæ 14. Iunij 1621. *Verospio*, decis. 423.

Perusina *pratensa ratificationis*. Veneris 11. Martij 1622. *Merlino*, decis. 428.

Cordouben. *Redecimarum*. Veneris 20. Iunij 1625. *Coccino*, decis. 458.

Tullen. *Reformationis*. Lunæ 5. Iulij 1632. *Verospio*, decis. 525.

Tullen. *Reformationis*. Lunæ 2. Maij 1633. *Verospio*, decis. 526.

Romana *Reinuestimenti*. Mercurij 21. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 491.

Romana *Rescissionis contractus*. Lunæ 30. Iunij 1635. *Dunozetto*, decis. 580.

Bononien. *Rescissionis permutationis*. Mercurij 14. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 489.

Romana *Rescissionis contractus*. Lunæ 30. Ianuarij 1634. *Dunozetto*, decis. 532.

Romana *Restitutionis in integrum*. Veneris 26. Ianuarij 1629. *Vbaldo*, decis. 500.

S

Beneuentana *Salium*. Veneris 17. Februarij 1634. *Dunozetto*, decis. 533.

Beneuentana *Salium*. Mercurij 28. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 555.

Beneuentana *Salium*. Veneris 15. Decembris 1634. *Dunozetto*, decis. 568.

Rauenaten. *Saluiani*. Mercurij 15. Decembris 1621. *Merlino*, decis. 425.

Rauenaten. *Saluiani*. Lunæ 2. Maij 1622. *Merlino*, decis. 431.

Rauennaten. *Saluiani*. Veneris 26. Maij 1634. *Ghisilerio*, decis. 541.

Imolen. *Saluiani*. Veneris 11. Maij 1635. *Machianello*, decis. 576.

Romana *Stantiarum ad Scalas sanctas* Lunæ 9. Maij 1622. *Merlino*, decis. 432.

Romana *Stantiarum ad Scalas sanctas*. Lunæ 16. Ianuarij 1623. *Merlino*, decis. 437.

Parmen. *seu Lunen. Sarzanen. separationis Thori*. Mercurij 28. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 493.

Romana *Societatis Officij*. Veneris 19. Decembris 1628. *Senatore*, decis. 497.

Camerinen. *Spolij*. Veneris 5. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 616.

Tiburtina *Spolij*. Lunæ 11. Decembris 1634. *Coccino*, decis. 563.

Hispalen. *Sponsalium*. Veneris 6. Martij 1637. *Coccino*, decis. 603.

Romana *Stagni*. Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 613.

Par-

Parmen. *Status*. Mercurij 27. Aprilis 1622. *Coccino*, decis. 430.
Parmen. *Status*. Mercurij 14. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 439.

T

Fanen. *Tutela*. Lunæ 21. Februarij 1624. *Merlino*, decis. 426.
Fanen. *Tutela*. Lunæ 23. Maij 1622. *Merlino*, decis. 435.
Camerinen. *Tutela*. Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghisilerio*, decis. 573.
Camerinen. *Tutela*. Veneris 23. Iunij 1634. *Ghisilerio*, decis. 550.

V

Barchinonen. *Vicaria*. Veneris 9. Februarij 1624. *Merlino*, decis. 441.
Barchinonen. *Vicaria*. Veneris 17. Maij 1624. *Merlino*, decis. 445.
Dertusen. *Vicaria*. Lunæ 22. Aprilis 1624. *Merlino*, decis. 443.
Romana *Vinea*, Mercurij 13. Iunij 1629. *Merlino*, decis. 506.
Romana *Vinea*. Veneris 24. Martij 1625. *Dunozetto*, decis. 454.
Romana *Vsusfructus*. Lunæ 18. Iunij 1635. decis. 579.

SA-

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONVM RECENTIORVM A PAVLO RVBEO I.C. ROMANO SELECTARVM

Partis Quintæ Tomus Secundus.

EMINENTISS. ET REV. D. CARD. SACRATO.

Vitetbień. Castrorum.

Die Lunæ 29. Aprilis 1619.

A R G V M E N T V M.

Hæres adire volens hæreditatem, an scire debeat ex qua causa adeat. Hæreditas adita amplius non aditur &c. Error circa quotam hæreditatis, an vitiet aditionem.

S V M M A R I V M.

1 *Hereditatem adire volens, scire debet ex qua causa sit hares, an purè, vel sub conditione.*
2 *Hereditas quando semel est adita, amplius adiri non potest.*
3 *Bona hereditatis alicuius aliud est, & aliud est ipsa hereditas.*
4 *Ignorantia circa vnum non infert ignorantiam circa aliud.*
5 *Put. decis. 421. lib. 3. vers. & illa lex, intellectus.*
6 *Totum non potest stare sine omnibus suis partibus.*
7 *Hereditas potest stare sine vllis bonis.*
8 *Error circa quotam hereditatis vitiat aditionem, cum sit circa formale hereditatis.*
9 *Cum aliàs sequeretur, vel quod adiens fieret heres pro quota ignorata, & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota remaneret non adita.*
10 *Testator non debet manere pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
11 *Hereditatem adire volens debet habere notitiam illius, quod est formale iuris adeundi.*
12 *Pater si mandet filio, vt adeat hereditatem, debet esse certus, an filius sit heres ex institutione, vel substitutione.*
13 *L. pater, ff. de acquir. hered. declaratur.*
14 *in Substitutione fideicommissaria non cadit aditio.*
15 *Menoch. in cons. 707. num. 8. declaratur, & reycitur, num. 16.*

* *Allegatur hac decisio supra in decisione 4. coram bon. mem. Reuerendiss. Coccino, qua est in eadem causa sub die 11. Martij 1626. allegatur etiam infra præsens decisio coram eodem bon. mem. Cardin. Sacrato sub diebus 9. Decembris 1620. & 24. Maij 1621. coram eodem Coccino, sunt in ordine decisiones 418. & 421.*

D E C I S I O CCCCXVII.

ROTA stetit in decisis coram me die prima Februarij proximi, * quod scilicet ignorantia fideicommissi Honuphrij senioris, quæ supponitur fuisse in Honuphrio iuniore, quando adiuit hæreditatem Georgij, non habeat vitiare dictam aditionem, iuribus, & rationibus, de quibus in prædicta decisione, & dixit non obstare,
quod adire † volens, scire debeat ex qua causa sit hæ- 1
res, & an purè, vel sub conditione, & signanter ex
qua parte, iuxta not. *in l. ex semisse, ff. de acquir. hered.* quia pro resolutione fuit præsuppositum, quod hic
tantùm agitur de hæreditate Georgij, quia de hæreditate Honuphrij senioris non potest amplius agi, cùm
illa fuerit semel adita † per Georgium, & hæreditas 2
semel adita non potest amplius adiri, ex trad. per Bart.
in rubr. ff. de acquir. hered. numer. 1. vers. aut intelligis post ipsam successionem, & in Authen. de non eligen. 2. nuben. num. 1. & Dec. *in l. hereditas, num. 2.* & Cagn. *num. 3. ff. de reg. iur.* Strictè igitur ad hæreditatem Georgij hæc omnia concurrunt, quia quoad illam Honuphrius iunior sciuit se hæredem ex causa testati, & purè, & ex qua parte, ex eo quod ignorauerit, aliqua ex bonis relictis per Georgium esse subiecta fideicommisso Honuphrij senioris, potest dici quod ignorauerit aliquod ex prædictis requisitis ad adeundam hæreditatem Georgij,
quia aliud sunt † bona hæreditatis Georgij, aliud 3
verò est ipsa hæreditas, vt per Scrib. *in rubr. ff. de acqu. hered.* vbi Bart. *num. 4.* latè Bald. *in l. edita num. 24. in t. lectura, C. de eden. & facit l. bonorum appellatio 208. de verb. signif. & l. si quis seruum, §. fin.* vbi Bart. *num. 2. iunct. l. seq. ff. de leg. 2. & l. nam quod, §. fin. ff. ad Trebell. cum simil.*
ideòque non benè infertur de ignorantia † circa 4
vnum, ad ignorantiam circa aliud. Nec subsistit, quod Put. *decis. 421. lib. 3. vers. & licet illa lex*, dicat simpliciter non esse differentiam, an error sit in quota hæreditatis,
vel in corporibus, quia † Put. ibi addit infrascripta ver- 5
ba, *dum tamen ille error ex parte instituti proueniat ex facto ipsius testatoris*, prout non prouenit in hoc casu, Put. potiùs sensit contrarium, & re vera multum differt error circa quotam, vel circa bona, quia quota
hæreditatis est de forma ipsius hæreditatis, quia † totum 6
non potest stare sine omnibus suis partibus, *l. rectè dicimus, ff. de verb. signific.* bona verò non sunt de forma
† ipsius hæreditatis, quia hæreditas potest stare sine vllis 7
bonis,

bonis, *iuxt. text. in l. hereditas in prin. ff. de petit. heredit.* & Bald. *in rubr. ff. de acqu. hered. post med.* multò igitur
magis potest stare sine certa parte bonorum, ideò nil
8 mirum si error circa quotam † hæreditatis vitiat adi-
tionem, quia est circa formale ipsius hæreditatis, aliàs se-
queretur, vel quod adiens fieret hæres pro quota igno-
9 rata, † & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota
remaneret non adita, vnde testator remaneret pro parte
10 testatus, & pro parte intestatus, † quorum vtrumque
absurdum esset in iure, ea notis regulis; & hoc est, quod
in substantia dixit Bald. in alia decisione allegatus, quod
scilicet, adire volens, debet habere notitiam illius,
11 † quod est formale iuris adeundi, & quod talis scientia
sufficit pro validitate aditionis. Atque ex his videbatur
non applicari materiam *l. pater qu. 2. ff. de acqu. haredit.*
12 vbi dicitur, quod pater, qui mandat † filio vt adeat,
debeat esse certus, an filius sit hæres ex institutione, vel
substitutione: nam omissis quæ tradunt Doctores pro con-
cordantia illius *text. cum l. si quis mihi bona, §. sed si mandauerit, ff. eod. tit.* quæ videtur dicere contrarium, ani-
13 maduerterunt Domini, quod *d. l. pater*, † loquitur de
substitutione, per quam quis fit verè, & propriè hæres,
vt est substitutio per vulgare, & simile, etenim in substi-
14 tutione fideicommissaria † non cadit aditio, cùm hæredi-
tas semel adita non possit amplius adiri ea scilicet *in princ. alleg.* in proposito autem casu nullatenus fuit erratum circa
hanc substitutionem, quia quoad hæreditatem Georgij
Honuphrius iunior fuit simpliciter institutus, & tanquam
talis adiuit hæreditatem, quo verò ad hæreditatem Honu-
phrij senioris non agitur, neque agi potest de illius aditione
ex prædictis.

15 Ea his etiam tollitur *cons.* Menoch. 707. *num.* 8. † quia
Menoch. ibi supponit fuisse actum de aditione duarum di-
uersarum hæreditatum, vt in *vers. sed diuersum, & in vers. sed si filij*, hic autem agitur de vna tantùm hæredita-
te, & quatenus fortè Menoch. niteretur loqui in istis ter-
minis, malè loqueretur, vt patet ex prædictis.

* *Cùm decisio hac ferè tota consistat in facto, ideò non curaui eam apponere. Et plures alias decisiones in hac causa factas annotaui supra ad d. decis. 4. in eadem causa, & vltima, qua fuit facta super hac celebri controuersia sub die 23. Maij 1635. qua est omnium decisionum, quas hactenus vidi, longissima erit in altero Tom.*

EMINENTISS. ET REV. CARD. SACRATO.

Viterbien. Castrorum.

Die Mercurij 9. Decembris 1620.

A R G V M E N T V M.

Prælegata aliqua si sint facta hæredi, quando ea non comprehendantur in fideicommisso posteà vniuersali ab eo relicto.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommissum, quando est vniuersale, tunc heres etiam si non confecerit inuentarium, potest detrahere fideicommissum particulare.*
2 *Bonorum pars si sit prælegata, non autem hereditatis, & legatarius sit rogatus restituere, hoc casu fideicommissum dicitur particulare.*
3 *Quodque multo magis procedit, quando testator expressit nominatim bona.*
4 *Prælegatum bonorum influit in fideicommissum vniuersale, quando est factum illi, qui est heres vniuersalis institutus, vel substitutus.*
5 *Actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto.*
6 *Accidentale quod si poterat sine corruptione subiecti abesse, non mutat illius naturam.*
7 *Natura rei intrinseca est potius attendenda, quàm accidentalis.*
8 *Iure diuerse vna, eademque res non debet existimari.*
9 *Fideicommissum an sit vniuersale vel particulare, id ante omnia pendet à præsumpta voluntate testantis.*
10 *Testator, quando præsumatur noluisse prælegatum ab eo factum heredi, venire in fideicommissum vniuersale.*
11 *Substitutionis finis quando est diuersus, tunc prælegata non comprehenduntur in generali substitutione.*
12 *Testator quando censeatur voluisse separare relicta titulo prælegati, à relictis titulo substitutionis.*
13 *Tempus contractus est attendendum.*
14 *Hereditatis aditio est quasi contractus.*
15 *Text. in l. quid ergo §. planè, ff. de legat. 1. quando procedat, & n. 16.*
17 *Rot. decis. 67. n. 3. part. 1. in recent. & Cephal. cons. 634. n. 12. declarantur.*
18 *Bart. in l. si quis seruum, §. si cui certum n. 3. ff. de leg. 2. intellectus.*
19 *Pereg. de fideicomm. art. 7. num. 60. in quibus terminis loquatur.*
20 *Sub Fideicommisso vniuersali, & sub particulari non est inconueniens, quod vna eademres dicatur supposita.*

* *Allegatur hæc decisio supra in decisione 4. quæ est in eadem causa coram bon. mem. Coccino, & infra in decisione 421. quæ est pariter in eadem causa.*

D E C I S I O CCCCXVIII.

PRoposui dubium reseruatum in decisionibus in hac
causa factis sub die 1. Februarij, & 29. Aprilis 1619.
* An scilicet Honuphrius iunior, non obstante, quod
fuerit hæres Georgij patris, potuerit (scilicet ex fideicom-
misso dicti Georgij) detrahere fideicommissum Honu-
phrij senioris, ad quod ipse Honuphrius iunior erat voca-
tus; & informantes pro vtraque parte, restringebant præ-
cipuè difficultatem ad illud, an fideicommissum Geor-
gij, ad quod agit D. Valerius possit dici vniuersale,
vel potius particulare, quasi quod si est vniuersale,
potuerit Honuphrius iunior, etiamsi non confecerit in-
uentarium detrahere † fideicommissum Honuphrij se- 1
nioris, secus si fideicommissum esset particulare, ex tra-
ditis per Rolan. *in suo tract. de confect. inuent. part. 5. & vlt. §. pone heres num. 8.* Phanuc. *eod. tract. part. 7. num. 47.* &
per Peregrin. *de fideicomm. art. 36. num. 140. & 141.* Ideò
DD. mandarunt, vt strictè informaretur, an fideicom-
missum Georgij fuerit vniuersale, vel particulare. Causa
itaque denuò proposita DD. inhærendo restrictioni, resol-
uerunt fideicommissum Georgij, de quo in prælegato,
fuisse particulare; moti sunt, quia fuit prælegata † pars 2
bonorum, non autem hæreditatis, quo casu fideicommis-
sum dicitur particulare, iuxta *distinct. glos. in l. si quis seruum, §. fin. ff. de legat. 2.* & not. ibi Bart. *in summario, & passim Scrib.* & latè prosequitur Peregrin. *de fideicommissis art. 5. num. 4. cum pluribus seqq.* Molin. *de primog. Hispan. lib. 1. c. 10. num. 8.* prædicta autem magis de plano procedunt,
quando, vt in hoc casu, testator † expressit nominatim 3
bona quæ prælegabat, vt aduertit Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 2. n. 7. in fin. & loquitur dec. Caputaq. 22. n. 1. & 2. part. 2.*

Non obstat, quod prælegatum influat in fideicommis-
sum vniuersale, quando † est factum illi, qui est vniuer- 4
salis hæres institutus, vel substitutus, ad not. per Peregr.
de fideicomm. art. 7. num. 11. vbi allegat rationem, quod
actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto:
nam in primis idem Peregrin. *ibid. num. 15.* limitat dictam
conclusionem, quando vt in hoc casu, filius est in-
stitutus, † posteà *sub num. 16. cum pluribus seqq.* per mul- 5
tas rationes tenet contrariam conclusionem, *& num. 20.*
respondet ad obiectum actionis, & passionis in eodem su-
biecto, Peregrin. sequitur Honded. *cons. 62. num. 23. & seqq. lib. 2.* Rota *in causa Romana de Surdis 18. Februarij 1619. coram R. P. D. meo Vbaldo*. Secundò fuit respon-
sum non subsistere, quod prælegatum & institutio, in hoc
casu sit facta eidem: nam prælegatum fuit factum soli Ho-
nuphrio, institutio verò fuit de Honuphrio & Paulo, &
alijs nascituris; item substitutio in prælegato est de solis
primogenitis, & cum onere augendi primogenituram,
substitutio verò in vniuersali institutione est etiam de
alijs non primogenitis: & quamuis per mortem Pau-
li, qui prædecessit Honuphrio, tota hæreditas perue-
nerit ad Honuphrium, attamen censuerunt DD. hoc tan-
quam accidentale, & quod poterat sine corruptione substi-
tutio-

6 tutionis abesse, non mutare † naturam fideicommissi,
quod ab initio, tanquam conceptum per verba specialia
fuit particulare, quod visum fuit sentire Bald. *cons.464. incipit incipiende, à primo puncto, num.2. & 3. lib.2.* est
7 enim regulare, quod visum fuit sentire illud, † quod venit ex natura rei intrinseca, & non per accidens, *l. qui habent, ff.de tutel.* Alex.*cons.103.num.6.lib.5.* Abb.*cons.62.num. 9. cum pluribus seqq. lib.* 2. Bald. *cons.* 182. *numer.* 7. *lib.* 1. aliàs idem fideicommissum modò particulare,
nempè si Paulus non prædecessisset Honuphrio, modò vni-
8 uersale, nempè si prædecessisset, † esset existimandum, & sic diuerso iure censeri, *contr. not. in l.iam hoc iure, ff.de vulg. & in l.hereditatem, & in l.quamuis, C.de impub.&c.* & fa-
9 cit, quod ista materia ante † omnia pendet à præsumpta voluntate testatoris, ad cumulata per Peregrin. *d.art.7. num.21. & habetur in l. quid ergo, §.planè, ff. de leg.1. vbi glos. in verb. voluntas*, in proposito autem casu, voluntas testatoris fuit separare fideicommissum prælegati à fidei-
10 commisso vniuersali, † cùm in illo substituerit primogenitos, & in isto alios descendentes, ista autem specialis dispositio in bonis prælegatis facit, vt non veniant sub generali dispositione de alijs bonis, *l. cohæredi, §.qui partem, ff. de vulg.* Bart. *cons.* 54. Peregrin. *d. art.7. numer.*30. Menoch. *præsumpt.* 54. *num.* 15. *lib.* 4. Eadem voluntas etiam arguitur à fine diuerso expresso in fideicommisso, de quo in prælegato, nempè vt bona prælegata intelligerentur relicta in augmentum primogenituræ, vt celeriùs perueniret ad summam declaratam in donatione,
11 quando autem finis † substitutionum est diuersus, tunc prælegata non continentur in generali substitutione, *l. Lucius, §.pluribus, ff. ad Trebell.* hoc eò magis, quando substitutio vniuersalis, vt in hoc casu, est facta per verba, in
12 omnibus alijs meis bonis, &c. hoc enim casu, † voluisse testatorem separare relicta titulo prælegati, à relictis titulo substitutionis, tenuit Rota *in causa Romana locorum montium die 3. Decembris 1601. coram bon.mem. Corduba, & in Romana de Surdis 18. Februarij 1619. coram R.P.D. meo Vbaldo*, post Riminal. iun. *cons.* 147. *numer.* 50. *lib.* 2. quicquid dixerit Honded. *cons.* 71. *numer.*44. *lib.*1. fuit etiam consideratum hic agi de vniuersitate, vel particularitate de tempore aditionis factæ per Honuphrium,
13 quia † de iure attenditur tempus contractus, *l. si voluntate, in fin. C. de rescind. vend. l.3.§. duo fratres, ff. de iur. fisc. l. denique, §. scio, ff. de minor.* aditio autem est
14 † quasi contractus, *§. heres, inst. de obligat. quæ ex quasi contract. l. apud Iulianum, §.fin.& l.seqq. ff. ex quibus caus. in poss. eat.*

Ad *l. quid ergo, §. planè, ff. de leg.1.* cum sua materia,
15 fuit responsum † procedere, quando testator prælegauit totum ferè patrimonium, & inter filios facit prælegata quasi æqualia, etenim huiusmodi legata diuisoria, non ex natura verborum, sed ex præsumpta mente testatoris, vt *not. ibi glos. in verb. voluntas*, videntur succedere in locum
16 portionum hæreditariarum, † secus si cessat alterum ex prædictis, Aldobr. *cons.6. num.16.* Cephal. *cons.259. num. 60. & seqq. lib.2.* Peregr. *d. art.7. num.61. & 68.* Mantic. *de coniect. vltim.lib.7.tit.7.num.9.*

In proposito autem casu vtrumque cessat, quia Georgius non prælegauit talem partem bonorum suorum: vt restitutio fideicommissi vniuersalis remaneat quasi inutilis, cessat etiam secundum, quia Honuphrius habuit magnam prælegatorum partem, Paulo verò eius frater minimam.

17 Ad *cons. Cephal.634. num.* 12. † Rot. *decis.67. num.2. part.1. in recent. &c.* fuit responsum ibi patere voluisse testatorem facere vnicum fideicommissum, in quo complecterentur bona, hic autem fecisse duo fideicommissa, & ad fauorem diuersarum personarum, licet euentualiter potuissent cumulari in vna persona, vt supra probatum est.

18 Ad Bart. *in l. si quis seruum*, † *§. si cui certum num.3. ff. de leg.* 2. fuit responsum loqui in hærede instituto in quota hæreditatis, & rogato restituere sub appellatione bonorum, quod hic non applicatur, quia bona prælegata, de quibus agitur, non fuerunt relicta titulo
19 institutionis, & sic etiam cessat † doctr. Peregr. *d. art.7. num.60.* quia loquitur in eisdem terminis, nempè in relicto titulo institutionis.

Postremò dicebant aliqui ex DD. quod dato, & non concesso, quod bona prælegata possint dici comprehensa in fideicommisso vniuersali, hoc non implicare, quod non possint etiam remanere subiecta fideicommisso particulari,
† & sic duplici fideicommisso deberi vocatis, vt latè de- 20
monstrat Gabr. *cons.* 132. *num.* 20. quem sequitur Rota *decis.41.num.2.part.2. in recent.*

Et ex his, & alijs deductis per informantes pro D.Valerio, fuit conclusum fideicommissum esse particulare.

* *Est decisio præcedens, & ibi in fine videatur.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Ferrarieñ Fideicommissi de Rasurijs.

Die Veneris 5. Martij 1621.

A R G V M E N T V M.

Substitutio si à testatore fuerit ordinata in casu contrauentionis, scilicet in pœnam noluntatis, quia hæres noluerit obtemperare eius præceptis, tunc nisi appareat de coniecturata mente testatoris conseruandi agnationem, non est facienda extensio fideicommissi in casu impotentiæ, scilicet si hæres non potuerit testatoris præceptum adimplere, vt puta, quia non est in rerum natura.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommissum non potest dici apertum si conditiones, sub quibus fuit factum, non sint purificatæ.*
2 *Fideicommissum factum in casu contrauentionis non potest dici purificatum, si disposita per testatorem sunt per heredem seruata.*
3 *Casus noluntatis, quando pariter trahatur ad casum impotentiæ.*
4 *Conditio insignia deferendi imposita à testatore heredi, quamuis sit voluntaria, verificari tamen etiam potest in casu impotentiæ.*
5 *Fideicommissum, quando fuit factum, in casu contrauentionis, in pœnam noluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ.*
6 *Verba*, tunc, *&* eo casu, *restringunt dispositionem ad præcedentia tantùm.*
7 *in Fideicommissis extensio admittitur, quando constat de mente testatoris suam volentis agnationem conseruare.*
8 *Fideicommissum non est extendendum de casu ad casum, si apertè non fuit habita ratio de conseruanda agnatione.*
9 *Testator si habuerit rationem ad solam conseruationem nominis, & agnationis, quando ex hoc non inferatur ad dispositionem agnationis.*
10 *Testator non dicitur agnationem contemplasse, si primo loco vocauerit fœminas.*

* *Allegatur præsens decisio infra in decisione, quæ est in eadem causa sub die 24. Maij 1622. & receditur hic à decisis, quod & latè comprobatur infra in eadem causa sub die 25. Februarij 1622. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano est decisio 426. quæ magistralis, & insignis est, adest etiam altera decisio pariter infra in hac causa sub die 12. Decembris 1622. coram Reuerendiss. Decano, est in ordine decisio 436.*

D E C I S I O CCCCXIX.

Hieronymus de Rasurijs testamentum condidit, in quo filios suos masculos hæredes sibi vniuersales instituit, eosque pupillariter ad inuicem substituit, & illis non extantibus, vel in pupillari ætate decedentibus substituit Hippolytam, necnon alias filias suas, quas ad inuicem substituit, vltimo verò decedenti substituit, ac totam, & integram suam hæreditatem deuenire voluit ad Nascimbenem ex Hippolyta filia nepotem, & ipso non existente ad alium eiusdem filiæ natu maiorem ea conditione, quod semper, & in perpetuum ipse, ac illius descendentes de Rasurijs nuncuparentur, necnon insignibus vterentur ipsius testatoris, in quo si defecisset, vel si nullus ex ipsa Hippolyta filius masculus superesset, totam suam hæreditatem voluit ad Rasurios de Ferraria, cum

quibusdam conditionibus in testamento expressis deuenire.

Obijt sine filijs masculis testator, Hippolyta, necnon alijs filiabus relictis, quæ superstite Hieronymo dictæ Hippolytæ filio decesserunt, & mortuo nuper Hieronymo, Violantes, & Hippolyta illius ex fratre nepies, necnon eiusdem ex testamento hæredes in dictis bonis successerunt. Verùm Franciscus de Rasurijs in vim testamenti Hieronymi senioris, cùm se vocatum prætenderet egit in partibus contra dictas Hieronymi iunioris hæredes, & duabus ad sui fauorem sententijs latis, petijt vigore statuti Ferrariensis de re iudicata ex duabus conformibus executionem, ad quam impediendam dicti Hieronymi hæredes introduxerunt in Rota causam restitutionis in integrum, & proposito per me dubio visum Dominis fuit constare de causis, quia non docetur factum

1 † fuisse locum fideicommisso ad Francisci fauorem,
vt fuerat pronunciatum, conditiones enim sub quibus ille vocatus extitit non apparet esse purificatas, cum testator mandauerit suam hæreditatem deficiente Hippolyta filia, ad Nascimbenem, & eo non existente ad reliquos Hippolytæ filios deuenire, dummodò ipsi eorumque descendentes de Rasurijs vocentur, & testatoris vtantur insignibus, quæ si non adimpleuerint, tunc & eo casu dictam hæreditatem ad illos de Rasurijs voluit deuolui, vnde
2 cum Hippolytæ filius eiusque descendentes † prædicta per
testatorem iniuncta seruauerint, non dicitur factum fuisse locum fideicommisso ad Francisci fauorem, Peregr. *de fideicomm. art. 43. num. 10.* Cephal. *cons. 31. num. 26.* Menoch. *cons. 262. num. 1.*

3 Non obstat, casum voluntatis † trahi pariter ad casum
impotentiæ, & ita conditionem insignia deferendi quamuis
4 sit voluntaria, verificari etiam in casu † impotentiæ, si
videlicet insignia deferre non potuerint Hippolytæ filij, ex quo nulli extiterunt, Rimin. iun. *cons. 23. num. 105.* Cephal. *cons. 298. num. 20. & 21.* Ista enim conclusio locum non habet, quando in pœnam voluntatis facta fuit substitutio,
5 vt in casu nostro; nam illi de Rasurijs vocati fuerunt † si
filij, & descendentes Hippolytæ nomen, & insignia non assumpserint, & sic in pœnam voluntatis; vnde non potest hæc substitutio ad impotentiæ casum extendi, *l. pater Seuerinam*, vbi Bart. *de condit. & demonstr.* Dec. *cons. 272.* Thesaur. *decis. 270. num. 8.* Odd. *cons. 56. num. 30.* Decian. *cons. 1. num. 86. lib. 1.* Menoch. *cons. 326. num. 14. lib. 4.* Soccin. *cons. 259. n. 6. in fin. lib. 2.*

Cùm adsint præsertim in dicta substitutione verba tunc,
6 † & eo casu dictam hæreditatem peruenire voluit, quæ
substitutionem ad casum tantummodò voluntatis coarctant, Soccin. *d. cons. 259. numer. 6. & 7. lib. 2.* Decian. *d. cons. 1.* Ancharan. *cons. 356. ex serie num. 3.* Roman. *cons. 131. num. 2. & cons. 138. num. 3.* Menoch. *cons. 326. num. 16. & cons. 532. num. 7.*

7 Nec releuat extensionem admitti, † quando constat vt
hic de testatoris mente suam volentis agnationem perpe-
8 tuari; nam vltra † quod ex sola nominis, & agnationis
9 conseruatione non infertur ad dispositionem † agnationis
fauorem ad effectum, vt de casu ad casum fiat extensio, Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 15. num. 9.* Rota *in recent. decis. 667. n. 10. part. 2.*

Cùm tamen defunctus primo loco filias vocauerit non
10 adhibita † conditione, quod ipsius insignia, & familiæ
nomen assumerent, vtique non fuit in omnibus ille agnationem contemplatus, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. d. lib. 6. tit. 15. numer. 9.* Surd. *cons. 448. num. 18.* Menoch. *præsumpt. 69. num. 10. lib. 4.* *Rota in Amerina successionis 28. May 1597. & 19. Iunij 1598. coram Penia, & decis. 486. n. 4. part. 1. in recent. & decis. 667. num. 10. part. 2. ibidem &c.*

Et ita &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Prædij.

Die Veneris 5. Maij 1621.

ARGVMENTVM.

Testes requiruntur, quod sint multum idonei, ad effectum probandi donationem, cum requiratur, vt plenè, & concludenter eam iustificent, cum non sit verisimile, quod quis voluerit se spoliare sua substantia.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens sine iuramento non attenditur.*
2 *Testis affinis est suspectus, & non integer, & idoneus testis.*
3 *Testis si se referat ad aliquam scripturam, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur suspectum.*
4 *Testes, qui metu excommunicationis se disdixerunt, non probant.*
5 *Testis si vnus dicat extra iudicium, & aliud in iudicio non creditur, nec reputatur integer.*
6 *ad Donationem probandam requiruntur testes multum idonei.*
7 *Bonis suis, quod quis voluerit se expoliare inter viuos, non est præsumendum.*

* *Allegatur præsens hæc decisio supra in decisione 82. quæ est in eadem causa sub die 7. Iunij 1627. coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, vbi receditur à decisis in hac decisione.*

DECISIO CCCCXX.

DOmini dixerunt donationem non probari, quia omissis etiam quæ circa nullitatem examinis testium ad probandam dictam donationem inductorum, deducebantur; visum fuit quod dicti testes non probent dictam donationem, quia ex tribus, qui de huiusmodi donatio-
ne deponere conantur, † vnus deposuit sine iuramen- 1
to, *cap. tuis, & cap. nuper de test. glos. in cap. præsentium, verbo producendos eod. tit. in 6. l. iusiurandi, C. eodem.* Alius verò est Affinis Cleriæ, qui propterea quamuis non
repellatur in totum, † tamen vti suspectus non remanet 2
integer, & satis idoneus ad probandam dictam donationem, *cap. consanguinei, & cap. accusatores 3. qu. 5.* Abbas *in cap. fin. sub num. 12. vers. si vere testis de iur. iur.* & in terminis donationis, Alex. *cons. 93. num. 10. & cons. 237. num. 9. lib. 6.* cum alijs latè congestis per Gabr. *de test. conclus. 13. num. 1.* Præterea dicti quoque testes referunt se ad instrumentum donationis, & cum non constet de relato,
neque illud † in protocollis præsentis Notarij de dicta do- 3
natione rogati potuerit reperiri, redditur saltem eorum dictum suspectum ad trad. per Hunded. *cons. 66. num. 37. lib. 1.* Menoch. 199. *num. 3.* Curt. iun. *cons. 106. num. 10.*

Eoque magis quod ijdem, & testes metu † excommu- 4
nicationis extraiudicialiter se disdixerunt, Innoc. *in cap. præterea de test. cogen.* Rol. *cons. 10. num. 12.* Alex. *d. cons. 237.*
numer. 7. vbi quod testi, qui vnum dicit † extra iudi- 5
cium, & aliud in iudicio, non creditur, & non reputatur integer.

Ex quibus omnibus saltem simul iunctis apparet, quod dicti testes non possint censeri idonei ad probandam dictam
donationem, præsertim quod ad hunc effectum † requi- 6
runtur testes multum idonei, & plenè huiusmodi donatio-
nem concludentes, quia verisimile non est, † quod ali- 7
quis inter viuos voluerit se spoliare sua substantia, Alex. *d. cons. 93. & 237. lib. 6.* Rol. *cons. 4. cum ibi allegatis &c.*

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Viterbieñ. Castrorum.

Die Lunæ 24. Maij 1621.

ARGVMENTVM.

Hæres, si non conficiat inuentarium Iure nouo non grauatur vltra dispositionem Iuris antiqui. Legata, & fideicommissa particularia, in quo differant ab vniuersalibus. Et quando fideicommissa dicantur particularia, & quando vniuersalia. Prælegatum, quando habeatur, vel non habeatur pro portione hæreditaria.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, si sit grauatus in tota, vel quota hæreditatis, in qua prius fuit honoratus, si non conficiat inuentarium tenetur restituere solum, vsque ad quantitatem relicti.*

2 *Inuen-*

2 *Inuentarij omissio non grauat haredem adeuntem Iure nouo, vltra dispositionem iuris antiqui, nisi, quo ad legata, & fideicommissa particularia.*

3 *Legata, & fideicommissa particularia possunt fieri vltra vires hereditarias, cum non fiant de ipsa hereditate.*

4 *Fideicommissum vniuersale, vel de quota hereditatis, non potest fieri vltra vires hereditarias, cùm fiat de ipsa hereditate.*

5 *Fideicommissum vniuersale, vel de quota hereditatis si fiat vltra vires hereditarias, & heres non recuset, sibi imputet.*

6 *Fideicommissum non potest negari, quin sit particulare, si corpora particularia fuerint relicta.*

7 *Fideicommissum vniuersale tunc dicitur, quando fit de tota hereditate, vel de quota.*

8 *Fideicommissum corporum particularium non potest dici vniuersale.*

9 *Prælegatum, quando est factum de maiori parte hereditatis, habetur pro portione hereditaria, & num. 10.*

10 *Prælegatum in dubio præsumitur capere maiorem partem hereditatis.*

11 *Prælegatum, quando habeatur pro portione hereditaria.*

12 *Pater, si diuiserit omnia sua bona, vel maiorem partem eorum inter filios, verisimile est non aliter velle habere assignata, nisi essent heredes.*

13 *Fideicommissi restitutio inanis quodammodò redderetur, si prælegata ferè totum patrimonium absorberent.*

14 *Text. in l. quid ergo 2. in fin. ff. de legat. 3. quando procedat.*

15 *Testator, si filijs pluribus institutis inter eos legato mediante bona diuisit, tunc ratione legati, actio denegabitur ei, qui non agnouit hereditatem, & hoc qua ratione.*

16 *Emphyteusis acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos filios, vti filios, non autem pro portionibus hereditarijs.*

17 *Prælegatum, quando est filio tamquam primogenito, non tamquam heredi, tunc non est habendum pro portione hereditaria.*

18 *Prælegatum, quando est factum vni tantum filio, non est locus portioni hereditatis.*

19 *Heredi vni solum, si testator fecit prælegatum, quamuis sit maioris partis, seu magna partis bonorum, hoc casu non est loco portionis hereditaria.*

20 *ex Testatoris mente quotiescumque colligi potest, quod legatum non censeatur portio hereditaria, non efficit, quod sit maioris partis bonorum.*

21 *Bart. in l. si quis seruum §. fin. num. 3. ff. de legat. 2. intellectas.*

22 *Heres, si sub nomine bonorum sit honoratus, & grauatus, hoc casu fideicommissum dicitur particulare.*

23 *Prælegatum particulare, quando comprehendatur sub fideicommisso vniuersali postea à testatore facto, & num. 24. & 25. limita n. 26.*

27 *Fideicommissum particulare non comprehenditur in vniuersali.*

28 *Substitutio vniuersalis non refertur ad ea, in quibus facta fuit specialis prouisio.*

29 *Heres, si sit grauatus restituere hereditatem pluribus personis, tenetur vnicuique partem suam restituere.*

30 *Heres, quis esse non potest, & legatarius, cum quis sibi ipsi legari non possit.*

31 *Quod intellige hoc esse verum quando quis est solus heres, secus, quando adest coheres, quia tunc vnus ab alio accipere dicitur.*

32 *Heres, quis potest esse, & prælegatarius.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 4. quæ est in eadem causa coram bon. mem. Reuerendiss. Coccino.*

DECISIO CCCCXXI.

GEorgius de aliquibus bonis subiectis fideicommisso
Honuphrij Senioris, ad fauorem Honuphrij Iunio-
ris disposuit per prælegatum ad fauorem eiusdemmet Ho-
nuphrij Iunioris, illumque grauauit ad restituendum d.
prælegatum, vocatis in primogenitura Episcopi Scipionis.
Vnde quæsitum fuit coram Illustriss. D. meo Cardin. Sa-
crato, tunc Rotæ Auditore, An scientia Honuphrij Iu-
nioris esset necessaria ad effectum, quod huiusmodi dispo-
sitio sustineretur, & cum resolutio penderet ex eo, An fi-
deicommissum esset particulare, vel vniuersale, ideò ad
hoc fuit restricta difficultas die 13. Ianuarij superioris anni,
& posteà resolutum 9. Decembris præteriti, coram eodem
Illustriss. Sacrato, nos versari in fideicommisso particulari.
Ratio restrictionis fuit, quia si hæres grauatus † in tota, 1
vel quota hæreditatis, in qua priùs fuit honoratus, non
conficiat Inuentarium, tenetur restituere solùm vsque ad
quantitatem relicti, habendo rationem ad fructus perce-
ptos: nam Inuentarij omissio non grauat hæredem adeun-
tem Iure † nouo vltrà dispositionem Iuris antiqui, nisi 2
quoad legata, & fideicommissa particularia, hæc enim
Iure priori reducebantur ad vires patrimonij, & deinde
per Falcidiam defalcabantur ea ratione, quia singularia
† relicta possunt fieri vltra vires hæreditarias, cùm non 3
fiant de ipsa hæreditate, sed de alijs rebus, sed fideicom-
missum vniuersale, vel de quota † hæreditatis non potest 4
fieri vltra vires hæreditarias, cùm fiat de ipsa hæreditate,
*l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulgar. & pupill. l. si arroga-
tor, ff. de adopt.* Castr. *cons. 11. num. 5. & seq. part. 3.* Pere-
grin. *de fideicomm. art. 3. num. 77.* & hanc differentiam ex-
presè considerat Castr. *in l. ab omnibus, §. final. num. 2. ff. de
leg. 1. & in l. ita tamen, §. si ex Trebelliano, sub num. 2. ff. ad
Trebell.* & Castrens. sequitur Roland. *de inuent. qu. 202. n. 12.
alias in verbo, pone num. 8. vers. & si dicatur,* si tamen fi-
deicommissum † vniuersale, vel de quota hæreditatis fiat 5
vltra vires hæreditarias, & grauatus non recuset, sed con-
sentiat, sibi debet imputare, si grauamen agnouit, vt dicit
Barr. *in l. Imperator, §. cum quidam num. 4. vers. aut gra-
uatur in specie, de leg. 2.* Ancbar. *cons. 365. num. 5.* Soccin.
iun. *cons. 57. num. 16. & seqq. vol. 3.* latè Peregr. *de fideicom.
art. 33. num. 47.*

Vnde meritò dum disputaretur super scientia Honuphrij
iunioris fuit restricta difficultas, vt videretur, an fidei-
commissum esset particulare, vel vniuersale, quia si parti-
culare non erat opus scientia, secus autem si erat vniuersa-
le ex supradictis.

Et cùm fuerit resolutum fideicommissum esse particu-
lare, & ego suffectus in locum Illustriss. Cardin. Sacrati,
proposuerim causam super eisdem, Domini steterunt in
decisis, scilicet, fideicommissum esse particulare. Nam
Georgius ita disposuit: iure prælegati reliquit, & legauit
Illustriss. D. Honuphrio eius filio legitimo, & naturali, ac
primogenito, omnes Molendinos, Furnos, Panetterias,
Hostarias, Pizziearias, Gabellas, & omnes alias suas iu-
risdictiones, monopolia licita &c. necnon omnes iurisdi-
ctiones, auctoritates, ac merum, & mixtum imperium,
tam super Castro Viani, & Orioli, quàm eorum territo-
rijs, hominibus, & vassallis, vnde negari non potest,
† quin istud fideicommissum sit particulare, cum corpora 6
particularia fuerint relicta, *Instit. de singul. reb. per fidei-
comm. relict. l. cogi, §. si quis heres, & §. sed similes, ff. ad
Trebell. & l. si quis omissa caus. test.* & ista est verior opinio,
de qua Bart. *in l. si quis seruum, §. si cui certam numer. 2.
vers. sed quando pars, ff. de leg. 2.* Dec. *cons. 387. numer. 1.
& 2.* Natta *cons. 199. num. 1.* Molin. *de primogen. Hispan.
lib. 1. cap. 10. num. 8.* Peregrin. *de fideicomm. art. 5. num. 28.*
Caputaq. *decis. 22. num. 1. & 2. part. 2.* fideicommissum
enim vniuersale tunc † demum dicitur, aut quando fit de 7
tota hæreditate, aut de quota, *l. nam quod 14. §. fin. & in
l. seq. l. ita tamen 27. §. Trebell. & l. Paulus 48. ff. ad Se-
natusconf. Trebell. l. Titia 86. ff. ad l. Falcid. §. nihil au-
tem, Instit. de fideicomm. heredit.* quale non est istud cum
sit † fideicommissum corporum particularium, vt supra 8
relatum est.

Non obstat, quòd prælegatum quando est factum
de maiori † parte hæreditatis, habetur pro portione hæ- 9
reditaria, vt probatur *in l. quid ergo 29. in fine, ff. de leg. 3.*
ibi voluntatis ratione legatorum, actio denegabitur ei, qui

non agnouit hæreditatem, & hoc ibi not. Bart. *qu.2. num.1.*
& 2. per illum text. Iason. *in l. filiæ pater, num.27. ff. de le-*
gat.1. vbi ex alijs ait huiusmodi prælegata maioris partis
10 † hæreditatis haberi pro portione hæreditaria, Ruin.
cons.152 num.6. ad med. vers. quinimo vol.3. vbi de com-
muni, prout etiam asserit Dec. *in cons.254. num.1. vers.*
sed tamen prædictis, Peregrin. *de fideicomm. art.7. n.61.* &
68. in dubio autem præsumitur, quod prælegatum ca-
piat maiorem partem hæreditatis, Ruin. *cons.116. num.8.*
vol.2. Zanchus *in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Tre-*
bell. part.5. num.82. nam pro responsione fuit considera-
tum, quod hic non agitur de hæreditate testatoris, sed de
bonis subiectis fideicommisso Honuphrij senioris, de qui-
bus voluit disponere testator, & sic casus est longè diuer-
sus, vnde constare deberet, quod bona propria relicta per
Georgium in prælegato constituerent maiorem partem il-
lius hæreditatis, vt obiectum procederet, quia tunc si il-
11 lud † prælegatum esset maioris partis bonorum Georgij,
haberetur pro portione hæreditaria, quod ibi not. *glos. in*
verb. bona, cuius verba sunt: Diuisit scilicet non omnia,
sed maiorem partem, alia bona indiuisa reliquit, & alia
glos. sequens in verb. voluntatis, cuius verba sunt volunta-
ris præsumptæ, cùm enim pater inter eos diuiserit om-
12 nia bona, vel maiorem † partem eorum, verisimile
est non aliter velle eos habere assignata, nisi essent hære-
des, & ita interpretatur *Padilla, alijs relatis in l. cum vi-*
rum num.14. C. de fideicomm. & tunc etiam si testator di-
sposuisset de bonis proprijs, itaut prælegatum contineret
maiorem partem hæreditatis, ad effectum, vt haberetur
pro portione hæreditaria, opus fuisset, quod prælegata
13 absorberent totum ferè patrimonium, itaut † restitutio
fideicommissi inutilis quodammodo redderetur, vt voluit
Syluest. Aldobrand. *in cons.6.n.16.vers.2. contrarium proce-*
dit lib.2. quem refert, & sequitur Mantic. *de coniect. vlt. vo-*
lunt. lib.7. tit.7. n.9. in nouis. addit.

Secundò firmiter fuit responsum, quod obiectum
procederet, si dictum prælegatum fuisset factum per viam
14 assignationis partium hæreditariarum, † in quibus termi-
nis procedit *text. in d. l. quid ergo*, Castr. *in l. quoties, num.2.*
C. famil. hercisc. Molin. *de primogen. Hispan. cap.8. num.*
13. & 14. Azeued. *nouar. recompil. lib.5. tit.6. num.4. quod*
non fuit factum; nam *text. in l. quid ergo*, loquitur in casu,
15 quo testator filijs pluribus institutis inter eos † legato
mediante bona diuisit, tunc ratione legati, actio dene-
gabitur ei, qui non agnouit hæreditatem ea ratione, quia
prælegatum est factum sub nomine appellatiuo hæredi-
tatis, vt aduertit Azeued. *loco proximè allegato, vers.*
secundo limitatur per doctrinam Bart. *in l. si non for-*
tem, §. libertus, num.34. quam communem dicit Iason.
ibid. numer.35. ff. de condit. indeb. vbi quod emphyteusis
16 † acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos vti filios, non
autem pro portionibus hæreditarijs, secus autem quan-
do est acquisita pro filijs hæredibus, quia tunc transit
pro portione hæreditaria, & habetur pro portione hæ-
reditaria, quod non est in nostro casu, quia prælegatum
17 † fuit quidem factum Honuphrio tanquam primogenito,
non autem tanquam hæredi, & sic non est habendum
pro portione hæreditaria, etiam quod esset maioris par-
tis bonorum testatoris, hinc videmus, quod quando præ-
18 legatum † est factum vni tantùm, non est loco portionis
hæreditariæ, vt post Torniell. dicit Peregrin. *de fideicomm.*
art.7. num.61. vbi diuersum est, inquit, cùm testator vni
soli hæredum fecisset prælegatum, quamuis maioris partis,
19 seu magnæ partis bonorum, † quia hoc casu non est loco
portionis hæreditariæ, quod dictum licet per se sum-
ptum non applicetur, quia etiam prælegatum minimum
fuit factum Paulo fratri Honuphrij iunioris, benè ta-
men applicatur ratio, scilicet, quotiescumque colligi po-
20 test ex mente † testatoris, legatum non censeri portio-
nem hæreditariam non officere, quod sit maioris partis bo-
norum.

21 Neque etiam obstat Bart. *in* † *l. si quis seruum* 8.
§. fin. num.3. ff. de legat.2. quia ibi solum dicit, quod si te-
stator instituit me hæredem in certa parte hæreditatis
(& sic loquitur quando hæres est institutus in quota
hæreditatis) & rogauit me restituere illam partem,
etiam si in onere restituendi testator vtatur verbo (bo-
norum) fideicommissum dicitur vniuersale, & benè quia
totum id, quod mihi relinquitur, scilicet, illam quotam
hæreditatis, quæ mihi fuit relicta cogor restituere, licet
sim oneratus sub nomine (bonorum) nam sufficit, quod
relictum sit sub nomine quotæ, quia tunc satis est, quod
sub quocumque nomine sim grauatus restituere id, quod
sub nomine quotæ mihi relictum est, licet secus esset, si
etiam sub nomine † bonorum fuerim honoratus, quo ca- 22
su fideicommissum dicitur particulare, *vt not. eod. loco* Bart.
num.2. in fin. qui est casus noster, cùm sub nomine bono-
rum, non autem quotæ hæreditatis Honuphrius iunior
fuerit honoratus, & respectiuè etiam grauatus, vt supra
relatum est, & infra etiam dicetur, non autem sub nomi-
ne quotæ honoratus, oneratus verò sub nomine bonorum,
qui est casus Bartoli.

Non obstat, quòd etiam quod versaremur in prælegato
particulari, nihilominus † comprehenditur sub vniuersali, 23
ea quo cum prælegatum præcesserit, & posteà sequatur fi-
deicommissum vniuersale, sub eo comprehenditur,
quando verba sunt apta comprehendere, *Glos. in l. Mar-*
cellus, §. quidam libens in verb. heredit. ff. ad Trebell. vbi
Bart. *numer.9.* & communem dicit Dec. *cons.80. numer.2.*
Corn. *cons.114. num.1. lib.3.* Peregrin. *de fideicomm. art.7.*
num.34. vbi etiam de comm. & hanc verissimam, & magis
commun. sententiam esse probat Pasquales Saulius *de alie-*
nan. reb. fideicomm. subiectis qu.65. per tot. etiam quod in
institutione vniuersale fuerit dictum: † in omnibus autem 24
suis bonis, quia fuerunt adiecta institutioni, non autem
substitutioni, Oldrad. *cons.58. in fine*, Mantic. *de coniect.*
vlt. volunt. lib.7. tit.7. num.7. vers. sed est diligenter, vbi
quod aut alia verba sunt posita in capite substitutionis fidei-
commissariæ, vt puta si dictum fuerit, in omnibus autem
alijs bonis substituit, vel alia bona mea, vel residuum bo-
norum meorum perueniat ad Titium, & tunc præle-
gata non includuntur fideicommisso, sed censentur exce-
pta, secus autem si sunt apposita in vniuersali institutione,
† quia non impediunt, quin prælegata debeant fideicom- 25
missario restitui, quando verba deseruiunt, Natt. *cons.321.*
num.1. & seq. lib.2. & latè Honded. *cons.71. num.44. lib.1.*
vbi de commun.

Huic obiecto fuit responsum, quod quicquid sit de
hac opinione, ista est aliqua consideratione digna, & qua-
tenus vera procederet, si fideicommissum vniuersale fa-
ctum fuisset ad fauorem earum personarum, ad quarum
fauorem factum fuit fideicommissum particulare, in qui-
bus terminis videtur loqui Cuman. *in cons.70.* cui sub-
scripserunt Raphael, Fulgosius, Prosdocimus de Comitibus,
Albertus de Taccoleis, & hoc dictum sequitur Peregrin.
de fideicomm. art.7. num.31. secus autem quando fideicom-
missum † particulare est factum ad fauorem vnius perso- 26
næ, fideicommissum verò vniuersale ad fauorem alterius,
Bart. *in l. Lucius 78. §. pluribus, ff. ad Trebell.* Castr. *in l.*
Marcellus §. quidam liberis, num.2. vers. primo quando, ff.
eod. Cephal. *cons.259. præsertim num.15. & 16. lib.2.* cum
alijs relatis per Menoch. *præsumpt.194. num.15. & 16. lib.4.*
cum autem fideicommissum particulare sit factum ad
fauorem primogenitorum tantùm, vniuersale verò ad
fauorem omnium descendentium, hinc sequitur diuersi-
tas personarum, & propterea contraria conclusio, quod
† fideicommissum particulare non comprehenditur in ge- 27
nerali, *l. Lucius, §. sed pluribus, ff. ad Trebell.* vniuersa-
lis enim substitutio regulariter non refertur ad ea, † in 28
quibus facta fuit specialis prouisio, maximè ad fauorem
diuersæ personæ, *l. coheredi, §. qui partem, ff. de vulgar.*
Bart. *cons.54. num.1. lib.1.* latè Peregr. *d. art.7. num.30.* &
benè Bero. *in cons.81. num.26. vers. stantibus præmissis, &*
num.27. & 28. lib.2.

Neque obstat, quòd hodie totum istud fideicommissum
sit vnitum in personam D. Valerij, quia nihilominus fi-
deicommissum particulare non euanuit, sed remanet apud
ipsum cum onere suo, itaut vigore fideicommissi par-
ticularis teneatur restituere suis primogenitis, respectu
† verò fideicommissi vniuersalis, alijs descendentibus etiam 29
non primogenitis, vt benè ad propositum Bald. *in cons.464.*
num.2. quod incipit, incipiendo à primo vol.2. & benè Meno-
ch. *in cons.86. n.84.* vbi licet quis † non possit esse hæres, 30
& legatarius, cùm quis sibi ipsi legari non possit, hoc ta-
men procedit cùm ipse solus est hæres, secus † quando 31
adest cohæres, quia tunc vnus ab altero accipere dicitur, sic
in nostro casu, cùm adsit substitutus, videlicet primogeni-
tus D. Valerius potest esse hæres, † & prolegatarius, ad 32
effectum restituendi suo tempore vocatis in prælegato, Ro-
land. *cons.34. n.41. lib.4.*

Et cef-

Et cessat omnis difficultas, quia cùm hoc dubidm dispu-
tetur ad effectum, an requiratur, nec ne scientia Honu-
33 phrij iunioris, non deberattendi præsens tempus, † sed tem-
pus acquisitionis Honuphrij iunioris, vt cognosci possit, an
sibi præiudicauerit acceptando hæreditatem, & legatum, vt
benè fuit consideratum in decisione facta coram Illustriss.D.
meo Cardinale Sacrato.

Ex quibus Domini steterunt.

* *Plures decisiones in hac causa allegaui supra ad decisionem 4. quæ est in eadem causa.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurij.

Die Lunæ 24. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum, quando fuit à testatore præordinatum ad effectum conseruationis familiæ, & agnationis, tunc dispositio facta in pœnam noluntatis, extendi sine scrupulo etiam potest ad casum impotentiæ. Ratio agnationis conseruandæ, quando dicatur habita.

S V M M A R I V M.

1 *Testator quando dicatur respexisse non tantum ad casum solum noluntatis, sed etiam impotentia.*
2 *Impotentia respicit etiam casum non existentiæ.*
3 *L. pater seuerinam, ff. de condit. & demonstr. quando non intret.*
4 *Substitutio quando non fuit facta in pœnam noluntatis, sed vt conseruaretur testatoris agnatio.*
Hoc casu non interest, quod grauatus noluit, vel non possit nomen, & familiæ insignia deferre.
5 *Substitutio pro conseruanda familia, & agnatione, quando sine dubio dicatur habita.*
6 *Fœmina nupta extra familiam, de familia etiam paterna dicuntur.*
8 *Agnationis ciuilis conseruatio, quando dicatur inducta per modum cuiusdam adoptionis.*
9 *Testator non dicitur in omnibus habuisse rationem ad conseruandam agnationem, si filias simpliciter vocauerit.*
10 *Testatoris filiæ de eius familia dicuntur esse, etiam si sint nuptæ.*
11 *Verba*, tunc, & eo casu, *quando non coarctentur tantùm ad præcedentia.*
12 *Testator, quando apparet, quod noluit se restringere ad casum noluntatis tantùm.*
13 *Tunc benè potest fieri extensio ad casum etiam impotentiæ.*

* *Allegatur infra hæc decisio in eadem causa sub die 25. Februarij 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano est decis. 427.*

D E C I S I O CCCCXXII.

PRoposito super decisis coram me sub die 5. Martij præteriti * dubio, visum Dominis fuit à dicta decisione
recedere, tanquam consideratus à testatore solummodò
non esset noluntatis casus, nec in pœnam proximior de
familia vocatus, vt firmatum fuit, cùm illa verba, & casu quo nollet vocari, & nominari, &c. & se, & sui vt
supra non se vocarent, & nominarent de Rasurijs,
vtrumque casum comprehendere videantur nimirum
1 priora verba, & † casu quo nollet &c. noluntatis casum
subsequentia verò, & sic & sui &c. casum impotentiæ, vt in terminis habet Riminald. iun. *cons.* 23. *num.* 205. *vers. quod verò*, Dec. *cons.* 272. *n.* 1. Cephal. *cons.* 196. plenè per Gouean. *cons. impress. post Thesaur. decis.* 270. *sub num.* 26.

Quod pariter confirmatur, quia testator considerauit si-
2 militer casum, † quando nullus filius masculus ex ipsa
Hippolyta superesset, qui casus etiam respicit impotentiam, Dec. *d. cons.* 272. *sub n.* 1. *vers. & hæc maximè Hippol.* Rimin. *d. cons.* 23. *n.* 205.

3 Vnde non obstat † lex pater seuerinam, *ff. de condit. & demonstr. cum alijs in decis. alleg.* nam hæc substitutio facta
non fuit in pœnam noluntatis, sed vt conseruaretur testa-
toris agnatio, quo casu † non interest, quod grauatus 4
nolit, vel non possit nomen, & familiæ insignia deferre, Rimin. *d. cons.* 23. *n.* 205. Cephal. *cons.* 196. plenè per dictum Gouean. *alleg. cons.* 270. *num.* 28.

Quod autem substitutio † pro conseruanda familia, & 5
agnatione testatoris emanauerit, satis patet, cùm ille primo loco filios suos masculos instituerit, eosque substituerit inuicem, posteà verò fœminas vocauerit, quas ad inuicem siue cum filijs, siue absque filijs descendentes substituit, &
licet nuptæ, † de familia nihilominus dicuntur, *l. pronun-* 6
ciatio, §. familiæ, ff. de verb. signif. l. voluntas, C. de fideicomm. Card. *cons.* 91. *n.* 2. Dec. *cons.* 287. *n.* 12. Soccin. *cons.* 227. *n.* 5. *lib.* 2. Surd. *cons.* 140. *num.* 67. Rota *decis.* 282. *num.* 1. *part.* 2. *in recent.*

Demum vltima filia decedente totam, & integram hæ-
reditatem † deuenire voluit ad Nascimbenem Hippolytæ 7
filium superstitem, eo verò non extante ad alium natu majorem, ita tamen, vt semper, & in perpetuum de Rasurijs nuncupetur, & ipse, ac eius descendentes dictæ
familiæ insignibus vtantur; vnde per modum cuiusdam
adoptionis † quædam inducitur ciuilis agnationis conser- 8
uatio, Gouean. *d. cons.* 270. *num.* 19. *in fin.* Thesaur. *eadem decis.* 270. *n.* 10. *vers. & quod testatur*, Decian. *resp.* 31. *n.* 95. *lib.* 1. Surd. *cons.* 375. *num.* 19. Rota *decis.* 266. *num.* 16. & *decis.* 319. *n.* 4. *part.* 1. *in recent.* necnon *decis.* 494. *lib.* 2. *part.* 2. *recent.*

Nec releuat io omnibus † contemplatam non dici agna- 9
tionem, cùm testator filias vocauerit, non apposita conditione, quod ipsius insignia, & familiæ nomen assume-
rent, ex quo † enim testatoris filiæ de illius familia dicun- 10
tur etiam nuptæ, sufficit ad hunc effectum ex alleg.

Non obstant verba in decisione ponderata *tunc*, † *& eo* 11
casu &c. quæ substitutionem coarctare dicuntur ad casum tantummodo noluntatis, ex Soccin. *cons.* 259. *num.* 6. *lib.* 2.
Quia prædicta locum non habent, vbi † ex verbis, vel te- 12
statoris mente, vt hic arguitur ad casum tantummodo no-
luntatis illum † se restringere noluisse, Cephal. *cons.* 196. 13
Riminald. *cons.* 23. *num.* 214.

* *Est decisio supra 419. Et infra adest altera decisio sub die 12. Decembris 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano est in ordine 436.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Perusina Ratificationis.

Die Lunæ 14. Iunij 1621.

A R G V M E N T V M.

Procurator in transigendo dicitur excessisse fines mandati, si tantùm poterat transigere super lites motas, & transactio fuit facta super litibus omnibus cogitatis, & incogitatis, & quid si in mandato aderant clausulæ amplissimæ, & generales.

S V M M A R I V M.

1 *Mandati fines excedens tenetur ad interesse.*
2 *Et hoc maximè si promisit de rato, aliàs de proprio voluerit teneri.*
3 *Mandatum excessisse videtur, qui vltra in eo contenta fecit.*
4 *Procurator si vltra facultatem sibi in mandato attributam disposuerit, nulliter agit excedendo illius fines.*
5 *Procurator vt dicatur excessisse fines mandati, sufficit vt per eum disposita non legantur in mandato.*
6 *In Mandato benè excessus potest considerari, si vltra personas in eo expressas procurator promiserit.*
7 *Excessus in mandato non potest considerari, stantibus clausulis amplissimis.*
8 *Clausula, quantumuis generales apposita in mandato, ad expressa tantùm sunt restringenda.*
9 *Et hoc procedit etiamsi in mandato adesset clausula, permittens facere quod & ipse Dominus posset.*

Allegatur infra præsens decisio in eadem causa sub die 11. Martij 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano decis. 428.

DECISIO CCCCXXIII.

Restautus Castaldus bonorum suorum dimidiam partem inter viuos donauit Octauio filio suo, cui prohibuit illorum alienationem, aliàs dicta bona voluit ad filios ex eodem Octauio, & Gentili eius vxore nascituros deuenire, nec non eidem Gentili matrimonio durante istorum bonorum vsumfructum reliquit, mortuo Restauro nonnulla ex bonis donatis Octauius in quendam Angelum alienauit, contra quem, & contra ipsum Octauium, qui defensionem susceperat egit in vim dictæ prohibitionis Restauri Gentilis, verùm cùm successiuè partes mediante transactione vellent à lite recedere, Gentilis procuratorem cum facultate substituendi constituit Ioannem Mariam de Oddis fratrem suum ad transigendum super omnibus litibus cum Octauio motis, necnon ad promittendum Isiphiæ ipsius Ioannis Mariæ filiæ, & Gentilis nepti post eiusdem Gentilis obitum scuta trecenta, in vim dicti mandati Ioannes Maria substituit Comitem Iulium Cæsarem de Oddis, qui Gentilis nomine transegit cum Octauio, à cuius deinde successoribus, quia prætendebatur Comitem excessisse mandatum, & sic ad interesse ob præmissorum inobseruantiam teneri, cùm in
1 transactione ille asseruerit, † sufficiens se habere mandatum, necnon de rato pro Gentili promiserit, aliàs tene-
2 ri voluerit † de proprio, ideò commissa mihi causa in Rota, dubitaui, An Comes ad interesse teneretur; verùm posteà restricta ad excessum difficultate fuit hodie responsum de illo constare, quia Comes Iulius Cæsar fuit substitutus Ioanni Mariæ procuratori cum eisdem facultatibus à Gentili constituto, nimirum ad componendas omnes
3 lites cum Octauio motas; vnde ille posteà † litibus omnibus cogitatis, & incogitatis ad Octauij fauorem cedendo, vt ex transactionis instrumento, videtur mandatum excessisse, *l. diligenter, ff. mand. l. quoties, & l. de duobus §. 1. & §. si seruas, ff. qui satisd. cog.*
4 Quod mandatum vlterius excessit, quia omnes † scripturas, & instrumenta deleri mandauit, itaut de bonis sibi à patre relictis Octauius liberè posset disponere non obstante donatione ex Restauri testamento, & insuper Gentilem ad
5 iurium defensionem † obligauit, quæ facultas in mandato data non legitur.

Deducitur etiam Comitis excessus, cùm ille post Gentilis obitum scuta duo millia exigenda, ad Florauantis fauorem
6 † obligauerit, quod repugnat Gentilis intentioni, quæ dedit solummodo facultatem scuta trecenta, nepti, & non alijs promittendi.

Non obstant clausulæ amplissimæ ad transigendum cum
7 pactis, & conditionibus † sibi benè visis in mandato appositæ, per quas excludi prætenditur excessus; nam dictæ clau-
8 sulæ quantumuis generales, † & amplissimæ ad expressa in transactione restringuntur, Laurent. de Pinel. *cons. 95. num. 1. & 3.* Decian. *cons. 91. num. 31. lib. 3.* Seraph. *decis. 1224. num. 3. & fuit dictum in Romana societatis officij 30. Ianuarij 1600. coram Iusto.*
9 Etiam quod adesset † in mandato clausula, permittens facere quod & ipse Dominus posset, Io. Andr. *in cap. fin. numer. 13. de dilat.* Anton. *ibid. numer. 20.* Gemin. *in cap. 1. numer. 21. de rescript. in 6.* Bero. *qu. 25. numer. 5. & fuit dictum in Valentina beneficij 17. Decembris 1582. coram Clemente VIII.*

Verum quia Comes non obstante mandati excessu prætendebat se ad interesse non teneri, super hoc Domini particulariter informati mandarunt.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Sabineñ Alluuionis.

Die Lunæ 15. Nouembris 1621.

ARGVMENTVM.

Testes vt probent famam, tempus præcisum concludere debent. Tempus quale dicatur antiquum in probatione facienda per testes. Probationes leuiores sufficiunt, quando agitur de re antiqua.

SVMMARIVM.

1 *Testes, vt probent publicam vocem, & famam debent concludere de tempore præciso, cùm possibile sit ortum habuisse post litem motam.*

2 *Probatio publicæ vocis, & fama facit plenam probationem in re antiqua.*

3 *Tempus 60. annorum dicitur antiquum in probatione facienda per testes.*

4 *Senes vt quis dicatur, ætas solet regulari supra sexagesimum annum.*

5 *Probationes leuiores scilicet per coniecturas, & præsumptiones sufficiunt, quando agitur de re antiqua.*

6 *Dominium leuioribus probationibus probatur, quando agitur de eo incidenter.*

7 *Testis deponens de auditu in materia antiqua, non est de substantia, vt deponat de tempore præciso.*

8 *Testis asserens, quod articulus est verus, benè probat.*

9 *Testes de auditu ab eis, qui possunt esse testes in causa, non repelluntur.*

10 *Testes probant famam, licet non dicant à quibus audiuerint, si ciuiliter agatur.*

Allegatur præsens decisio supra in decisione 292. quæ est in eadem causa sub die 21. Maij 1629. coram eodem Reuerendiss. Pirouano, vbi Rota recessit à resolutione, de qua hic in decisione.

DECISIO CCCCXXIV.

Fuit iam firmatum in hac causa sub die 15. Martij 1629. flumen Tiberis antiquitus habuisse cursum subtus Montonos magnos, verùm, an vnico impetu alueum mutauerit particulari disputatione fuit reseruatum, hodie verò suscepta disputatione super reseruatis.

Censuerunt Domini constare de mutatione vnico impetu.

De hac enim præcisa mutatione deponunt testes dati, nempè octauus, nonus, vndecimus, & vigesimus, omnes enim super quarto articulo interrogati dicunt hanc fluminis mutationem vnico impetu, & vna nocte sola sequutam fuisse, & signanter octauus testis asserit se audiuisse dicere hanc mutationem continuatis temporibus, & publicè ab eius patre, & alijs senioribus de Gallesio, qui dicebant se vidisse dictam mutationem, & quod de ea estabat publica vox & fama, & prout semper fuit toto tempore eius recordatus, quæ visio possibilis est, cùm iste testis de tempore examinis anni scilicet 1604. esset ætatis annorum 72. & sic natus de anno 1532. vnde addito tempore puerilis ætatis, potuit audire, & intelligere hanc mutationem à patre suo, de visu attestante de anno 1546. qui potuit, & seu potuerunt in diebus eorum vidisse hanc mutationem, si adhuc annum 90. non excessissent, ex quo de anno 1470. debuissent esse ætatis annorum 14. deducendo illam ab anno 1546. vigesimus verò testis ætatis annorum 65. non deponit audiuisse ab eis, qui viderint mutationem, sed concludit de publica voce, & fama à pluribus & diuersis personis, & de toto tempore suo eandem extitisse, & ab eis etiam audiuisse, quod de tempore suorum maiorum eadem vox, & fama extiterat, nonus autem, & vndecimus dicunt articulum quartum esse verum, in quo ponitur ista mutatio vnico impetu, & publica vox & fama à maioribus, & maiores illi à suis antecessoribus, itaut benè percutiant tempus articulatum scilicet 1470.

Non obstat, quod † testes non concludant tempus præ- 1
cisum recessus, & seu mutationis fluminis (prout necessarium est) ad effectum releuantiæ probationis vocis, & famæ, quæ cùm possibilis sit ortum habuisse de tempore post motam litem, vel citra tempus annorum 60. itaut de recenti diceretur, non esset concludens, & sufficiens ad quemcumque effectum, Bald. *in l. proprietatis, C. de probat.* Couar. *pract. in 2. p. c. 8. §. 3. n. 3.*

Quia fuit responsum nos versari in antiqua mutatione
alueì, in qua probatio † publicæ vocis, & famæ facit ple- 2
nam, & concludentem probationem, Felin. *in c. veniens num. 17. de testibus*, Cassad. *decis. 2. de probat.* Crauett. *de antiqu. tempor. §. viso in hac parte, numer. 1. & sequent.* & est Glos. *in l. atqui natura, §. cum me absente, ff. de neg. gest.* per quam Angel. *ibidem*, & per eam tenuit dominium

alicuius

alicuius probari posse per famam in antiquis, & ita in con-
tingentia facti se practicasse Padnæ.

3 In probatione autem † fienda per testes tempus anti-
quum dicitur 60. annorum à die litis motæ secundùm
opinionem, quam seruat Rota, vt in *decis. 490. num. 3. par.
1. diuers. & decis. 694. num. 2. par. 2. recent.* Caputaq. *decis.
5. num. 3. par.* 3. Seraph. *decis. 75. in fine*, & tale conclndi-
tur per testes supponendo initium litis fuisse de anno
1578. Nam octauus testis cùm esset ætatis annorum 72.
deponit de toto suo recordatu, qui saltem refertur ad an-
num 1546. ex iam relata supputatione, & deinde quod
audiuit à suis senioribus, qui referebant de toto tempore
eorum, & de tempore eorum recordatus, quorum
ætas cùm soleat regulari supra sexagesimum annum, vt
4 senes † dicantur, Caputaq. *decis.* 311. *par.* 1. Menoch. *de
arbitr. iud. cas. 59. per totum*, inde consequitur famam
extitisse supra sexagesimum annum, quod sufficere iam
dictum est, eadem consequentia, & supputatio fit de
vndecimo teste, & vigesimo, qui de eorum, & seniorum
recordatu, & illi ab alijs, & pro tempore eorum vitæ de-
ponunt, quibus si addantur articuli, seu positiones, in quibus
articulatur recessus fluminis subtus Moronos magnos ad
locum inter Gallesium, & Malleanum antiquitus, & per
prius circa centum annos retrò, & *cons. Cornei* 322. *lib.* 1.
& 287. *lib.* 3. qui decessit ante annum 1487. & consuluit
supposita mutatione, de qua agitur, satis conuincitur
per veras, & concludentes probationes antiquitas tem-
5 poris, & fama releuans, cùm tamen † leuiores etiam
probationes per coniecturas scilicet, & præsumptiones
sufficerent ad hunc effectum, Crauett. *de antiq. p.* 1. §.
vltimo numer. 30. & 33. maximè quia non diriguntur ad
substantiam probationis dominij, sed ad qualitatem
6 † circa dominium incidenter, quæ per leniores proba-
tiones admittitur, Bart. *in leg. certi conditio. §. quoniam
numer. 4. ff. si cert. petat.* Cephal. *cons.* 170. *numer.* 24.
Natta *cons.* 102. *num.* 2. & 3. Crauett. *de antiq. tempor. par.
2. n. 63. in fine.*

Non obstat, quod dicti testes non deponant de tempore
præcisæ mutationis, quinimò interrogati responderint se
7 nescire, quia in antiquis † hoc non est de substantia, dum
testis deponit de audita, *c. licet ex quadam*, vbi Bald. *extra
de testib.* & plenè comprobat Farinac. *de testib. q. 69. cap. 2.
per totum.*

Similiter non obstat, quod vndecimus testis non deponat
per rationes, sed eius dictum deducatur ex sola responsio-
ne, quod articulus quartus sit verus, & testis vigesimus
deponat de annis 25. aut 30. quod non percutit tempus ante
litem motam, ita ut dictum illius coniungi non possit cum
dicto maiorum.

8 Quia quod sufficiat † responsio articulum esse verum,
benè probat Soccin. sen. *cons. 56. num.* 12. & *lib.* 4. lis au-
tem non habuit suum initium de anno 1567. sed de anno
1578. à quo tempore auditus testis præcessit litem, & po-
tuit coniungi cum dicto & auditu seniorum ad constituen-
dum tempus sexaginta annorum, de hac enim lite datur
commissio coram Cantuccio ad instantiam bo. mem. Ali-
prandi Madrutij de mense Iunij 1578. & illa autem de an-
no 1567. continet alias personas, & bona, & similiter ex-
tat particularis commissio, quæ data fuit, & in ea latæ fue-
runt tres sententiæ.

Neque etiam obstat, quod nonnulli testes dicant vidis-
se mutationem aluei fluminis, quæ contingere non potuit
respectiuè ad illorum ætatem nisi citra tempus sexaginta
annorum, & sic de recenti, quia flumen fecit duas muta-
tiones, primam de Moronis magnis ad Moronos par-
uos, & de hac in præsenti agitur, & hanc nullus ex te-
stibus vidit, secunda est de Moronis paruis ad locum,
vbi nunc flumen habet decursum, & de hac tanquam de
recenti testes loquuntur, si benè eorum dicta attendan-
tur.

Nec est attendenda altera exceptio, quod testes depo-
9 nant de auditu à Gallesanis, & post motam litem, quia sicut †
Gallesani non repelluntur à testimonio ferendo in hac lite,
vt iam fuit resolutum coram Sanctissimo de anno 1607. 19.
Nouembris, ita nec eorum dictum videtur posse improbari,
& ex supradictis iustificatur testes deponere de auditu ante
motam litem.

Demum non obstat, quòd depositio testium deficiat in
requisitis ad probandam famam, quia ex lectura illorum
10 contrarium colligitur, & quamuis aliqui non dixerint † à
quibus audiuerint, hoc in ciuilibus necessarium non vide-
tur, Caputaq. *dec. 7. par. 2. & decis. 289. par. 3.*

Et testes Communitatis, qui dantur ad conquassandam probationem Illustriss. Cardinalis, iam fuit dictum in decis. 15. Martij, quod non releuant, & idem hodie fuit responsum, cùm nihil plus contineant.

Et ita &c.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Rauennaten. Saluiani.

Die Mercurij 15. Decembris 1621.

A R G V M E N T V M.

Maritus si se obliget ad restitutionem dotis cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum, sub dicta obligatione comprehenduntur etiam nomina debitorum posteà acquisita, ita ut eueniente casu restitutionis dotis vxori, vel eius hæredibus competit vtilis hypothecaria in bonis eorumdem debitorum mariti, quemadmodum ipse maritus directas habet, & magistraliter diluuntur quædam subtiles oppositiones.

S V M M A R I V M.

1 sub Obligatione cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum quid veniat.

2 Creditori competit vtilis hypotheca in bonis debitorum sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata.

3 Actio hypothecaria quando influat in beneficium Saluiani in fauorem hæredis.

4 per Transactionem dicitur sublatum creditum.

5 ex Transactione, quando non inferatur ad extinctionem hypothecæ.

6 Et quando hoc obiectum procederet.

7 Alex. cons. 17. num. 3. & 4. lib. 1. Neguf. de pignor. memb. 3. par. 2. num. 26.

8 Cessio facta mediante pecunia loco venditionis haberi potest.

9 Creditor suam hypothecam exercere potest etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt.

10 Creditor contra bona hypothecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, potest vtili hypothecaria agere, sicuti potuisset ante cessionem, & n. 11.

12 Et licet hoc casu stante cessione remaneat inefficax actio directa, non tamen fuit sublata actio vtilis creditoris.

13 per Solutionem etiam partis debiti factam cessionario, remanent inefficaces actiones directæ cedentis.

14 Sed hoc non procedit, quando non agitur de efficacia actionis directæ cedentis, sed de efficacia vtilis creditorum cedentis.

15 Debitor per venditionem rerum, in quibus eius creditores habent hypothecam, non potest præiudicare.

16 Clausula præseruatiua quid operetur.

17 ex Protestationibus deprehenditur animus recusationis faciendi nouationem.

18 Nouatio non potest induci, stantibus protestationibus in contrarium.

19 Creditum amplius in dubium refricari non potest, si sit per sententiã in iudicatum transactam canonizatum.

20 Et hoc multò magis si dicta sententia per transactionem fuerit approbata.

21 Præscriptio non currit, non valenti agere.

Allegatur præsens hæc decisio infra in eadem causa sub die 2. Maij 1622. coram eodem Reuerendiss. P. D. Merlino Decano.

D E C I S I O CCCCXXV.

COmes Pandulphus ducta in vxorem Elisabetha cum dote scutorum mille, promisit vnà cum Comite Ioanne eius patre illam restituere Elisabethæ prædictæ, vel

eiua

eius hæredibus, quocumque casu foret de iure restimenda,
hypothecando omnia bona, præsentia, & futura sub clau-
sula Cametali.

Deinde verò inter eumdem Ioannem, & Octauium Bel-
linum facta fuit permuratio domorum cum Palatio, &
inuicem promissa euictio sub amplissima hypotheca, quod
posteà Palatium à Pandulpho filio, & hærede Ioannis fuit
euictum per sorores de Bellinis pro scutis 1200. Ipse autem
Pandulphus, vt hanc iacturam resarciret, obtinuit per Sal-
uianum immissionem io possessionem fundi, quem tempu-
re permutationis possidebat Bellinus, tempore autem Sal-
uiani erat penes Ginnanos.

Qui Pandulphus receptis scutis 320. per transactiooem
cessit, & transtulit ijsdem Ginnaois, & Bellinis eorum an-
thoribus iura, quæ ad dictum fundum babebat, & eiusdem
possessionem per clausulam, *constituti*, relaxauit.

Demum vita functo dicto Pandulpho, cùm casu restri-
tutionis doris Elisabethæ contigisset, Sebastianus eius filius,
& hæres, egit Saluiano contra fundum, ad quem Pandul-
phus pro refectione scutorum 1200. obtinuerat immissio-
nem. Et cum partibus sententia lata fuisset, qua declara-
tum fuit, Sebastiano non competere Saluianum, & coram
R. P. D. meo Remboldo fuerit renocata, eiusque senten-
tia In iudicatum transiuisset, informantes pro Bellinis pu-
tabant esse locum restitutioni in integrum ea capite iniusti-
tiæ, quam prædictæ sententiæ posteriori obijciebant.

Cæterùm Domini censuerunt, non constare de causis
restitutionis in integrum, nisi obstet particularis obligatio
terrarum, de qua in instrumento, quam particulariter re-
seruarunt discutiendam. Et moti sunt Domini, quoniam
visum fuit, Sebastiano competiisse Saluianum, & conse-
quenter sententiam Rotalem fuisse iustam; certum enim
1 est, † in d. obligatione dotis restituendæ cum hypotheca
generali omnium bonorum, præsentium, & futurorum,
comprehensum fuisse nomen debitoris etiam futurum, quod
Pandulphus adeptus fuit contra Bellinos pro recuperandis
occasiooe Palatij euicti scutis 1200. *ad l. nomen, C. quæ res
pign. oblig. poss. l. 2. C. quand. fisc. vel priuat. Doct. in l. 3. C.
de heredit. act.* Surd. *cons. 4. num. 22. & 23. cum alijs cumu-
latis à Pacifico de Saluiana inspect. 3. cap. 2. n. 195. & seqq.*
& consequenter dictæ Elisabethæ, vel eius hæredibus com-
petebat vtilis hypothecaria in bonis eorumdem debitorum
2 Pandulphi, quemadmodum ipse directam habebat, *l. 1.
C. de Saluian.* Bart. *in l. gregu. §. cum pignor. in princ. de pi-
gnorib.* Negusant. *de pignorib. & hypoth. memb. 3. par. 2. num.
24. & seqq.* & firmauit Rota *in hac eadem causa sub die 12.
Februarij* 1618. *coram R. P. D. meo Remboldo*, & hæc hy-
pothecaria deinde influebat beneficium Saluiani in fauorem
3 Sebastiani hæredis Elisabethæ, vt io eadem decisione com-
probatur.

Quibus non obstat, quod creditum Pandulphi sit subla-
4 tum † per transactionem initam cum Bellinis, & conse-
quenter cum Pandulpho principali creditore non compe-
5 tere possit Elisabethæ; quoniam † transactio illa non infert
extinctam fuisse hypothecam, & obiectum intraret, si so-
6 lutione debiti, & sic extinctione † vti transigentes fuissent.
Pandulphus enim hoc modo extinguendo creditum, quod
habebat cum Bellinis peremisset etiam hypothecam vti inhæ-
7 rentem credito etiam in præiudicium creditorum, & in
terminis loquuntur Alex. *in cons. 17. numer. 3. & 4. lib. 1.*
Negus. *de pignor. membr. 3. par. 2. n. 26.*

Sed transigentes oedum non interemerunt creditum, &
annexam hypothecam Pandulphi ad dictum fundum pro il-
la euictione Palatij, sed signanter ipse Pandulphus cessit iu-
ra ijsdem Bellinis, & Ginnanis, vt eorum iurium cessorum
clypeo è cæteris creditoribus ijdem se tuerentur, hæc autem
cessio mediante pretio scutorum 320. facta à Pandulpho,
8 cùm † ad instar venditionis sit habenda, *leg. cum his. C. de
fideiussor.* Card. Seraph. *decis. 172. n. 2.* efficit, vt verè dica-
tur adhuc extare nomen debitoris, & vigere hypothecam,
prout est textus *in l. soluitur. §. si conuenit. ff. quib. mod. pign.
vel hypoth. sol.*

His autem assequimur, quòd quemadmodum, si Pandul-
phus quid corporeum vendidisset, huiusmodi alienatio Elisa-
bethæ nihil obstaret, quin suam hypothecam exercere posset
9 ad bona alienata, quæ semper cum onere hypothecæ in
emptorem transiuissent, pari modo idem videtur dicendum
10 in iuribus † cessis, & in bonis ob dictum nomen debitoris
hypothecatis, ita ut Elisabetha sua vtili hypothecaria contra
11 ea valeat agere, sicuti potuisset ante dictam cessiooem ita

io his terminis probant Signorol. *cons. 65. num. 3. & seqq.*
Alex. *prealleg. cons. 17. n. 6. & seqq. lib. 1.* Paris. *cons. 69. n. 7.
lib. 4.* Pacific. *dicta inspect. 3. c. 2. n. 199.*

Vnde licèt inefficax euaserit actio directa, quo ad ipsum
Pandulphum cedentem, attamen non fuit sublata vtilis Eli-
sabethæ, cui Pandulphus per cessionem non intulit, † nec 12
potuit præiudicium ioferre, quicquid esset dicendum, si per
viam solutionis egissent transigentes, in quibus terminis so-
lutionis, & sic extinctionis procedunt textus, & DD. qui
ab informantibus pro Bellinis allegabantur.

Ex his etiam non videbantur applicari, quæ deduceban-
tur, *ex l. 3. C. de nouat.* vt per solutionem etiam † patris de- 13
biti factam cessionario, remaneant inefficaces actiones di-
rectæ cedentis; Quoniam in hoc casu nihil fuit solutum ces-
sionario, sed tantummodò Pandulpho cedenti, & † non 14
agitur de efficacia vtilis creditorum eiusdem Pandulphi, nec
non, & quia hic casus versatur circa cessionem, quæ induit
naturam venditionis, † & quæ Creditoribus cedentis præ- 15
iudicium inferre non potuit.

Non obstat excessus oppositus sententiæ Rotali, quod
nempè Sebastianus exegerit à Pandulpho scut. 1080. & ideò
non videbatur concedenda immissio, nisi pro scutis 120.
cùm dos fuerit tantùm scutorum mille. Quoniam fuit con-
sideratum in instrumento celebrato 6. Februarij 1610. vbi
fuerunt assignata Sebastiano per Pandulphum tria nomina
debitorum ad computum dotis maternæ, extare clausulas † 16
præseruatiuas, citra præiudicium obligationis generalis su-
pradictæ, videlicèt ea Instrumento dotali, quorumcumque
Iurium, quibus per illud Instrumentum nec vllo modo Se-
bastianus sibi præiudicare, vel innouare voluit, & non aliàs
aliter nec alio modo, † ex quibus protestationibus depre- 17
henditur animus Sebastiani, noluisse recedere à primo In-
strumento dotali, nec nouationem † inire, prout verè ob 18
dictas protestationes sublata fuit innouatio, *l. libera quidem
Theodora C. de sent. & interlocut. omn. iud. l. si quis alsam ff.
de nouat.* Rot. *decis. 30. nu. 2. par. 2. diuers.* Mastrill. *decis.
40. n. 5. par. 2.*

Aliæ verò summæ pecuniarum, vel non peruenerunt ad
manus Sebastiani, sed Pandulphi, vel nullibi constat ad
computum dotis fuisse solutas, vt benè per informantes pro
Sebastiano, quorum responsiones Dominis placuerunt.

Frustra etiam visum fuit in dubium reuocari creditum
Pandulphi contra Bellinos pro scutis 1200. cùm illud fuerit
canonizatum per sententiam in partibus latam, † quæ tran- 19
siuit in Iudicatum, *ad l. ingenuum ff. de stat. homin. cap. cum
inter de re iud.* Surd. *d. cons. 61. n. 2. & seq.* & deinde etiam
per transactionem † de anno 1600. secutam, ex qua 20
etiam constat non effluxisse præscriptionem decennalem à
Bellinis obiectam.

Nec obstat Sebastiano allegata præscriptio, siquidem,
cùm viuente Pandulpho patre non posset † agere vti eius 21
obnoxius potestati præscriptio non currebat, *auth. nisi trien-
nale, vbi glos. in verb. apparuerint C. de bon. matern.* & io
his terminis fuit dictum io Bononien. de Guidalottis die 3.
Aprilis 1615. *coram R. P. D. meo Caualerio.*

Quæ autem inuentario hæreditatis Pandulphi à Sebastia-
no conscripto opponuntur, visa sunt plenè euulsa in deci-
sione coram R. P. D. meo Remboldo in hac eadem causa
emanata sub die 17. Iunij 1619.

Et ita vtraque parte Informante resolutum fuit.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Fanen. Tutelæ.

Lunæ Die 21. Februarij 1622.

A R G V M E N T V M.

Attentati vitium dari nequit contra eum, qui continuat. Tutor non idoneus electus à testatore, si administret antequam declaretur idoneus, an dicatur attentare. Ab executore, qui potest se extraiudicialiter informare, an detur appellatio. Pro attentatorum reiectione, quando intret arbitrium.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Continuans non attentat.*
2 *Mulier est inhabilis ad tutelam, & hoc multò magis procedit, si sit minor.*
3 *Tutor non idoneus, si fuerit electus à testatore, datu, quod ille administrauerit, non dicitur deliquisse.*
4 *Administratorem minus idoneum si quis sibi elegerit, hoc non est imputandum administratori, sed eligenti.*
5 *Attentata non committuntur, nisi lite aut appellatione pendente.*
6 *Actus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos & absolutos, non inducunt attentata.*
7 *Confirmationes, & decreta super Breuibus retrotrahuntur ad diem data Breuium.*
8 *à Decreto meri executoris non datur appellatio, & num. 9.*
10 *Clausula*, arbitrio tuo, *æquipollet clausulæ*, conscientiæ tuæ, *vel si tibi videbitur.*
11 *Executor constitutus cum clausula*, arbitrio tuo, *potest procedere absque citatione, nec iuris ordine seruato, sed tantùm extraiudicialiter eruditus.*
12 *Appellatio à decreto executoris meri quatenus datur, intelligenda est de deuolutiua, non autem suspensiua.*
13 *Appellatio, quando datur ad effectum deuolutiuum, non potest dari de attentatis, vt in primis, & ante omnia reuocentur. Sed tantùm est agendum via ordinaria ex capite iniustitiæ.*
14 *Arbitrium licet reguletur à iure, tamen vrgentibus aliquibus causis moderatur illius rigorem.*
15 *Attentata quando sunt valdè dubia, & difficultatibus implicita, tunc multò magis intrat arbitrium pro illorum reiectione.*
16 *pro Attentatorum reiectione Rota solet aliquando interponere arbitrium, quando ea magna ex parte dependeat à negotio principali.*
17 *Executor an citra vitium attentatorum possit procedere ad executionem Breuis, si lis pendeat coram alio Iudice.*
18 *Executor exequendo Breue, etiamsi lis pendeat coram alio Iudice, non dicitur attentare, quando fuit obtentum antequam lis esset incepta.*
19 *Breuis executio retrotrahitur ad diem, quo illud fuit obtentum.*
20 *Appellationis delatio omnia deinde gesta facit, vt subiaceant vitio attentatorum, etiamsi appellatio aliàs non esset appellabilis.*
21 *Continuans non attentat.*
22 *Iudex non dicitur deferre appellationi, si dedit tantùm reuerentiales.*
23 *Iudex dando reuerentiales, per illos censetur admittere appellationem, si sit admittenda, & reijcere, si de Iure venit reijcienda.*

Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 23. Maij 1622. coram eodem Reuerendiss. D. Merlino Decano.

D E C I S I O CCCCXXVI.

PRoposito dubio an arbitrium à Signatura reseruatum Rotæ pro reiectione attentatorum intraret, Domini concordibus suffragijs responderunt nulla extare attentata, quæ reuocatione indigeant, & quatenus extarent intrare arbitrium pro illorum reiectione.

Quod autem attentata deficiant, id suaderi videbatur, quoniam ex articulis, quos vtraque pars concludenter pro probatis admittit, deprehenditur, statim mortuo Francisco Palatio Beatricem illius Vxorem, & mariti voluntati obtemperante bonorum, & personæ Hieronymi infantuli ex filio nepotis eiusdem Palatij tutelam, & administrationem inchoasse, semperque fuisse prosequutam, & ideò cum mota lite ab Elisabetha coram Prætore Fani super inhabilitate Beatricis ad huiusmodi munus tutelæ, ac curæ obeundum, nihilominus perseuerauit in educatione Hieronymi, & illius bonorum administratione, non potest redargui Beatrix de attentatis, certa est enim Iuris conclusio, quod qui † continuat, non dicitur attentare, *cap.* 1
cum teneamur de appell. cap. 1. vbi Abbas *nu.* 1. *& 4. Vt lit. pend.* Paris. *cons. vlt. n.* 8. *& seqq. lib.* 4. Caputaq. *dec.* 51. *n.* 1. *&* 2. *par.* 2. Rot. *decis.* 74. *n.* 4. *par.* 1. *in recentior.*

Præterea aut actus, quos vti attentatos accusat Elisabetha, sunt gesti ante motam litem, aut pendente lite, aut post interpositam appellationem, & nullo casu Domini crediderunt posse considerari attentata.

Non primo casu, nempè ante motam litem, quia cùm ipsa Beatris à Francisco Auo Hieronymi fuerit constituta Tutrix, & Curatris, quamuis (ex quo non excedebat ipsa
22. ætatis annum) obsexum, † & defectum ætatis ad cu- 2
ram, & tutelam esset inhabilis, §. *minores Instit. de tut. l. quæue* §. *Lucius ff. de testam. tutel.* nihilominus si nisa voluntati Aui de facto † administrauit, non dicitur deliquis- 3
se, nec attentasse, iuxta titulum *de eo qui pro tut. se gess.* Et
imputanda est hæredi Iuris imperitia Francisci qui † eius 4
gubernacula commisit imbecillitati, *l. sed si quis* §. *vlt. ff. de Institor.* Angel. *cons.* 102. *num.* 1. Boer. *decis.* 124. *num.* 8. Surd. *cons.* 218. *n.* 17.

Sed circa hosce actus gestos ante motam litem non potest
dari de attentatis, quia ipsa non committuntur † nisi lite, 5
seu appellatione pendente in contemptum Iudicis, & præiudicium partis; *vt toto tit. extra in Clement. & C. vt lit. pend.*

Minùs conqueri potest Elisabetha de gestis à Beatrice lite pendente coram Prætore, quia nulli actus fuerunt gesti, sed tantùm exhibitum Breue habilitatis Beatricis obtentum à Sanctissimo ante motam litem, & decretum Gubernatore, qui propterea in executione dicti Breuis absque nota attentatorum potuit Beatricem in tutela, & cura confirmare,
actus enim, † qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante 6
litem inchoatos, & absolutos, non inducunt attentata, *c. ex litteris de rescript.* Gemin. *cons.* 35. *lib.* 2. Paris. *d. cons. vlt. n.* 12. *lib.* 4. & Paris. *de resignat. l.* 2. *q.* 3. *n.* 28. Lancell. *de atteat. par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 5. *principali n.* 6. *& c.* 12. *limit.* 4. *n.* 13. *&* 15. Gubernatorisque confirmatio, & decretum
videtur quodammodò retrahendum † ad diem 17. Aprilis, 7
quo concessum fuit Breue, à quo dictæ confirmationis decretum effluxit, & sic cessant attentata, vt benè per Lancellott. *d. limitat. principali n.* 6.

Nec etiam possunt considerari attentata in gestis post interpositam appellationem à dicto decreto Gubernatoris,
quoniam † ipse Gubernator non Iudex, sed executor potius 8
videtur à Sanctissimo electus ob illam clausulam, *arbitrio*
tuo, quæ æquipollet clausulæ, *conscientia tua*, † vel *si tibi* 9
videbitur, ad cap. fideicommissa §. *quamquam ff. delegat.* 3. Lap. *allegat.* 60. *n.* 4. *& seqq.* cum ibi adden. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 26. *& seqq.* Et propterea quemadmodum dicta clausula; *Arbitrio tuo*, efficiebat, vt nulla præ-
uia † Citatione, nec Iudicij ordine, sed tantùm extraiu- 10
dicialibus eruditus informationibus potuerit Gubernator Breue Sanctissimi demandare executioni, Lap. *d. allegat.* 60. *num.* 4. Menoch. *dicta q.* 70. *num.* 6. Rot. *decis.* 14. *&*
15. *de del. & contum. in antiq.* Ita etiam à d. decreto † Gu- 11
bernatoris appellari permittebatur, glos. *in Clement.* 1. *in verbo uneramus de Iurepatron.* Lap. *d. allegat.* 60. *num.* 3. *& seqq.* Rot. *decis.* 47. *num.* 3. *de appellat. in nou.* & quatenus secundùm aliorum sententiam danda fuisset appellatio, hoc
indubitanter videbatur intelligendum † quo ad effectum 12
deuolutiuum, non autem quoad suspensiuum, ita vt propterea dari non potuerit de attentatis ad effectum, vt in
primis reuocentur, sed tantùm esset † agendum via ordi- 13
naria ex Capite Iniustitiæ, vt in terminis firmat Lancell. *de attent. par.* 2. *c.* 12. *limit.* 10. *nu.* 1. *&* 9.

Sed esto (Veritate illæsa) attentata aliqua fuisse perpetrata à Beatrice, Domini tamen crediderunt pro illorum reiectione intrare arbitrium, quod licèt à Iure sit regulan-
dum, † nihilominus vrgentibus aliquibus causis modera- 14
tur, & mitigat Iuris rigorem, vt in *Rom. Census 6. Maij 1606. coram Illustriss. Domino meo Cardinali Sacrato*, & in materia attentatorum in *Parmen. Status* 30. *Aprilis* 1610. *coram Sanctiss. D. Nostro, quæ est decisio* 235. *n.* 2. *par.* 1. *in recentior.*

Causæ autem videntur vrgere plurimum pro moderando rigore in hoc casu; tum quia in omnem euentum attentata
† valde dubia, & difficultatibus implicita sunt, vt ex su- 15
perius consideratis planè elicitur; Tum etiam quia magna ex parte causa attentatorum dependet à cognitione meritorũ in negotio principali circa incapacitatem Beatricis in tutela,
& cu-

& cura, & efficaciam Breuium dispensationis eidem con-
16 cessorum, quibus impulsa rationibus alia Rota respondit
esse locum arbitrio pro reiectione attentatorum, vt in
*Cæsaraugustana dismembrationis 23. Ianuarij 1610. coram
Illustriss. Cardinali Sacrato, & in dicta Parmen. status co-
ram Sanctiss. in princ.*

Quibus non obstat, quod pendente Iudicio coram Præ-
tore Fani Beatrix exhibuerit Gubernatori Breue dispensa-
tionis impedimentorum sexus, & ætatis, & is Gubernator
quamuis fuerit executor non potuerit absque vitio attenta-
17 torum procedere † ad executionem dicti Breuis, dum lis
circa inhabilitatem Beatricis ad obeundam tutelam iam
cœpta erat coram alio Iudice, iuxta decisionem Caputaq.
151. *par.* 3. cum alijs alleg. Quoniam dicta decisio, & alij
congesti ab informantibus pro Elisabetha loquuntur, vel
intelligi debent quoties Breue fuit obtentum pendente
lite, quod secus contigit in hoc casu, vbi Breue per plures
dies præcessit Iudicio excitato ab Elisabetha coram Prætore;
Et licèt lite pendente fuerit posteà executioni demandatum,
hoc non obstat, quia actus gesti à Gubernatore fuerunt gesti
18 consecutiuè ad dictum Breue, quod quidem sustulit vitium
attentatorum, vt in simili fuit resolutum in *Mediolanen.
attentatorum 27. Iunij 1612. coram bo. me. Penia, quæ est dec.*
411. *num.* 4. *par.* 2. *recentior.* & executio dicti Breuis retro-
19 trahenda fuit ad † tempus eiusdem Breuis, vt supra fuit
consideratum.

Nec obstat Gubernatore detulisse appellationi interpositæ
ab Elisabetha, & ita commissa fuisse attentata, dum Bea-
trix actus administrationis exercuit, & nomine pupilli hæ-
reditatem Francisci audiuit, delatio autem appellationis
20 facit attentata omnia postea gesta etiamsi materia aliàs non
fuisset appellabilis, Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *am-
pliat.* 6. *num.* 1. & 2. & Rota *in Tullen. bonorum, & atten-
tatorum 6. Nouembris* 1600. *coram Litta*; Quoniam vltra
21 quod huiusmodi continuatio non inducit attentata, Gu-
bernator dedit tantum reuerentialis, per quos Iudex non
22 dicitur deferre † appellationi, sed per illos censetur admis-
23 sa, si est admittenda, † & reiecta si de Iure venit reijcien-
da, vt in *Romana domorum* 10. *Iunij* 1591. *Coram bo. mem.
Penia, & est decisio* 232. post Pacific. de Saluian. *in vlt. im-
press.* & Vestr. *in praxi lib.* 7. *cap. fin. num.* 2. Iure meritò de-
ridet eos, qui existimarunt, per reuerentiales in forma ad-
missam censeri appellationem, & consequenter cum à de-
creto Gubernatoris non detur appellatio, vt supra fuit
dictum, ità etiam per dictos reuerentiales videtur reiectam
fuisse à Gubernatore.

Quæ autem dicebantur de nimis properanter decreta
executione Breuis, de prætermissis solemnitatibus iudicia-
riis, & de imperfecta descriptione Inuentarij, à Dominis
neglecta fuerunt tanquam non respicientia articulum at-
tentatorum.

Et ita ambabus partibus informantibus, &c.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Ferrarieñ Fideicommissi de Rasutijs.

Die Veneris 25. Februarij 1622.

A R G V M E N T V M.

Magistraliter ventilatur, & resoluitur, quando testator dicatur voluisse prospicere in casu non solùm, quando eius hæredes noluerint, sed etiam casu, quo non potuerint eius voluntatem adimplere, & id specialiter testator non disposuit, sed benè tacitè ex coniecturis. Et plura adducuntur ad docendum, quando animum enixum habuerit testator ad conseruandam agnationem. Nec non interpretatur text. in *l. pater seuerinam ff. de condit. & demonstrat.*

S V M M A R I V M.

1 *Testator ex quibus dicatur prospexisse non solum in casu, quo eius heres disposita per eum noluit adimplere, sed etiam quando non potuit.*

2 *Testatoris voluntas vt dicatur impleta, sufficit quod heres noluerit, vel non potuerit.*

3 *Heres si non sit in rerum natura, sine dubio non poterit adimplere disposita per testatorem.*

4 *Testator quando dicatur expresse disposuisse in casu, quo per impotentiam heres non potuit adimplere eius voluntatem.*

6 *Conditionis deterioris esse non debet heres magis dilectus, quàm minus dilectus, & incognitus, amplia nu. 7. & 8.*

9 *Dictio, &, est de sui natura ampliatiua precedentium.*

10 *Dictio, &, designat diuersitatem copulatorum.*

11 *Dictio, &, inter casus diuersos solitum est, vt apponatur.*

12 *Verba*, non est dicendum, *vt sint superflua.*

13 *Dictio, &, quando sine dubio in disiunctiuam sit resoluenda.*

14 *Dictio*, vt suprà, *est relatiua.*

16 *Prælatio particularis cessare debet, ad hoc vt euitetur superfluitas.*

17 *Relatio ad omnia regulariter fieri consuetum est.*

20 *Testator quando habuit rationem conseruandæ agnationis, tunc substitutio quamuis tantùm facta in casu voluntatis, est trahenda etiam ad casum impotentiæ.*

21 *Substitutio vulgaris cùm sit fauorabilis, facilè de vno casu ad alium extenditur.*

22 *Substitutio fideicommissaria, tamquam odiosa strictè interpretari debet, & non est extendenda de vno casu ad alium.*

23 *Fideicommissum fauorabile est, si sit factum causa conseruandæ agnationis.*

24 *Fideicommissum, quando sit extendendum.*

25 *Fideicommissum factum ad conseruandam agnationem potest extendi, etiamsi ratio eam conseruandi non sit expressa, sed etiam solùm.*

26 *Voluntas in vno casu tantum expressa, etiam ad aliud extendi debet, per quam resultat idem effectus.*

27 *Identitatis effectus facit, vt casus omissus non dicatur omissus, sed comprehensus, non per extensionem, sed per intensionem disponentis.*

28 *Fideicommissum de casu ad casum non extenditur ob solam rationem conseruandæ agnationis.*

29 *Sed hoc non procedit, quando adsunt verba, quæ generaliter, & impropriè dictam extensionem importare possint.*

30 *Quia tunc sine dubio extensio admitti potest.*

31 *Fideicommissi extensio admitti potest stante mente, & voluntate testatoris ex probabilibus coniecturis deducta.*

32 *Fideicommissum quando ex verisimili mente testatoris extenditur, non dicitur extensio, sed comprehensio quadam, & mentalis interpretatio.*

33 *Testatoris voluntas, quod voluerit extendere fideicommissum ad casum non expressum, ex quibus deducatur.*

35 *Testator ex quibus apertissimè constet habuisse animum conseruandæ agnationis.*

36 *ex Masculorum prælatione, & fœminarum exclusione agnationis ratio præsumitur habita.*

38 *Fœmina etiamsi extra familiam nupta, nihilominus agnata dicuntur.*

38 *Testator an dicatur habuisse animum conseruandæ agnationis, si onus imposuit heredi, vt assumeret cognomen, & insignia familiæ.*

40 *Et hoc multo magis procedit, si vocauerit primogenitum alicuius.*

41 *ex Repetitione apparet de enixa voluntate disponentis.*

42 *Testator ex quibus appareat non solùm tacitè, sed etiam expresse habuisse rationem conseruandæ agnationis.*

43 *Testator, si heredem instituerit eius vxorem, eius vita naturali durante, an dicatur in eo cessare animum conseruandæ agnationis.*

44 *Fœminæ vt agnatæ possunt conseruare agnationem.*

46 *Testator eo ipso, quod in defectu masculorum vocauit fœminas agnatas, censetur habuisse rationem conseruandæ agnationis.*

Agna-

48 *Agnationis conseruandæ ratio ex quibus non dicatur habita.*

49 *Agnationis suæ conseruationem, & dignitatis incrementum quilibet præsumitur appetere.*

50 *Agnationis suæ fauorem si quis non considerauerit in vno casu, non præsumitur alios casus expressos negligere voluisse.*

51 *Verba, quando sunt clarissima, non est locus coniecturis.*

52 *L. si pater seuerinam ff. de condit. & demonst. quo casu loquatur.*

53 *Delictum vbi non est, pœna locum habere nequit.*

58 *L. Pater seuerinam ff. de condit. & demonst. cùm loquatur in casu, quo hæres certus fuit substitutus, ideo non habet locum, si substitutio sit incerta.*

60 *Dictio*, eum, *importat conditionem.*

61 *L. Pater seuerinam ff. de condit. & demonstr. dispositio, quando cesset.*

62 Soccin. Sen. *cons.* 239. *numer.* 6. *in fin. lib.* 2. Decian. *cons.* 273. *& alij plures reijciuntur, & declarantur, num.* 63.

64 *Substitutio non potest dici fauorabilis, si agnati non fuerint substituti, & ideo extensio nullo modo fieri nequit, & num.* 65.

66 *Verba*, in vtroque casu, *restringunt dispositionem ad casus tantùm expressos.*

68 *Sed hoc non procedit, quando nulla est apposita dictio taxatiua.*

69 *Extensio benè fieri potest ad casum similem, & eamdem rationem habentem.*

70 *Et hoc maximè, si verba restrictiua non sint adiecta.*

71 *Atque hoc amplia, si appareat de verisimili mente disponentis.*

72 *Verba indefinitè, & absque aliqua præfinitione temporis prolata, qualiter sint intelligenda.*

* *Allegatur præsens hæc decisio infra coram eodem Reuerendiss. P. D. Merlino Decano sub die 12. Decemb. 1622. quæ decisio est in eadem causa, & in ordine 436.*

DECISIO CCCCXXVII.

FVerat in hac causa coram R. P. D. meo Verospio sub
die 5. Martij 1621. * resolutum non fuisse factum locum fideicommisso ad fauorem Francisci, & propterea
constare de causis restitutionis in integrum aduersus duas conformes ad illius fauorem latas ex dispositione
statuti Ferrariæ rem iudicatam facientes, postea verò sub
die 24. Maij eiusdem anni * fuerat à dicta resolutione
recessum. Vnde proposui dubium bis antea disputatum,
& non resolutum. An scilicet standum esset in primo, vel
secundo loco decisis, & Domini in decisis secundo loco
standum existimarunt.

Nam Testator suam hæreditatem ad illum de Rasutijs,
qui litteris incumberet, & certas qualitates haberet, prout
est ipse Franciscus, peruenire voluit non solùm in casu quo
filius masculus Hippolytæ maior natu, eiusque descendentes nollent arma, ac nomen familiæ ipsius Testatoris deferre per illa verba, *Et casu quo nollet vocari, &c.* sed etiam
1 in casu, quo eadem arma, & nomen deferre non possent
per illa verba subsequentia, *Et se, & sui vt supra non se vocarent, & nominarent de Rasutijs, & dicto eius insigne non vterentur*, quæ impotentiæ casum expressè comprehendunt,
vt in puncto tradit Rim. Iun. *cons.* 23. *n.* 205. *vers. quod vero dicebatur lib.* 1. Cephal. *cons.* 196. *sub num.* 16. *vers.* 3. *ego considero lib.* 2. & admittit etiam ipsemet Decian. in
contrarium in prima decisione allegatus *cons.* 273. *num.* 1. *& sub n.* 3. *ante med. vers. quod licet vtrumque, & circa finem vers. vlt. non obstat.*

Idque vlterius apertissimè suaderi videbatur ex eo, quia
Testator dum iussit, quod dictus filius masculus eiusque descendentes semper, & in perpetuum sese de Rasutijs vocarent, & ipsius Testatoris arma deferrent, absque dubio ad
effectum, ac perpetuitatem denominationis, ac delationis
huiusmodi respexit, & consequenter ad hoc, vt dici possit purificata conditio fideicommisso adiecta, sufficit dictæ
perpetuæ denominationis, ac delationis effectum iam cessare,
2 † & nihil interest, an ille cessauerit, ex eo quia dicti
descendentes noluerint, vel non potuerint Testatoris voluntatem adimplere ex eo, quia nunquam fuerunt in rerum
natura, quocumque enim modo id contigerit semper verissimum † est dicere descendentes prædictos hodie insignijs 3
prædictis non vti, & de Rasurijs non nominari, vt in specie optimè deducit, & comprubat Gouean. post decis. Thes.
270. *nu.* 24. *&* 28. ex traditis per Bart. & DD. *in cap. Gallus §. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum.* & Dec. *in l. cùm proponas la* 2. *C. de pact.*

Ponderando etiam præsertim, quod substitutio facta legitur Hippolytæ, non solùm casu quo filius masculus, eiusque descendentes. Arma, & nomen familiæ non deferrent,
sed etiam in casu, quo ipsa filios non haberet, & consequenter patet testatorem non solùm voluntatis, sed etiam † im- 4
potentiæ casum expressè considerasse in ea, vt per Gouean.
vbi suprà num. 28. *circa finem*, & fuit optimè animaduersum
in dicta secunda decisione *sub die* 24. *May* 1621. *coram R. P. D. meo Verospio*, ideò eandem substitutionem † vtroque 5
casu credendum est ipsius pariter Hippolytæ filio etiam faecere voluisse, vt probat Cephal. *dicto cons.* 196. *n.* 17. *&* 18.
aliàs enim deterioris conditionis fuisset dicta Hippolyta testatoris filia magis dilecta, quàm ipsius † Hippolytæ filius 6
etiam nasciturus, ac testatori incognitus, minusque dilectus. Nam ipsa fuisset grauata paternam hæreditatem restituere agnato qualitates per Testatorem requisitas habenti non solùm † in casu quo eius filij nomen, & arma fami- 7
liæ Testatoris nollent assumere, sed etiam in casu, quo illi
non extarent, ipsumque propterea nomen, & arma assumere non possent, eius verò filius in priori tantùm casu grauatus fuisset, in secundo verò nequaquam, sed si ille euenisset, prout effectualiter venit de eiusdem Testatoris † bo- 8
nis liberè disponere potuisset, quod est absurdum, vt in
puncto arguit Cephal. *dicto cons.* 196. *num.* 18. *&* 19. ex
tradit per Rim. *in cons.* 111. *num.* 16. *& cons.* 104. *num.* 17.
& cons. 150. *num.* 8. *lib.* 2. *& cons.* 43. *num.* 7. *lib.* 3. & benè
etiam in proposito Grat. *cons.* 5. *nu.* 31. *& seqq. vol.* 2.

Neque visum fuit obstare, quod inter prædicta verba,
Et casu quo nollent & illa alia subsequentia, & se, & sui non
se vocarent, fuerit apposita dictio copulatiua, *&*, quia non
propterea dici potest verba ipsa subsequentia eundem noluntatis casum continere, dictio enim, † *&*, est de sui na- 9
tura ampliatiua præcedentium, Bart. *in l. ea tamen adiectio ff. de l.* 3. Rip. *in cap. ex parte num.* 46. *de rescrip.* Surd. *decis.* 272. *n.* 24. *& decis.* 319. *n.* 7. Rota *decis.* 33. *nu.* 6. *& decis.*
41. *n.* 4. *par.* 1. *rec.* Et copulatorum † diuersitatem designat, 10
glos. *in rubr. ff. de Iur. & fact. ignor. et in l. si duo C. per quas pers. nob. acq.* Ias. *in l.* 1. *n.* 2. *ff. de Iust. & Iur.* Surd. *cons.* 313.
n. 22. Rot. *decis.* 266. *nu.* 4. *part.* 2. *rec.* Et inter casus † di- 11
uersos poni consueuit, vt in terminis substitutionis tradit
Dec. *cons.* 227. *n.* 4. & Soc. Iun. *cons.* 181. *n.* 31. *lib.* 2. Et si
aliud diceremus dicta † verba subsequentia, essent super- 12
flua, quod est absurdum, & contra regulam, de qua per
Bald. *in rubr. C. de contrah. empt. n.* 9. vt in simili arguit Surd.
d. cons. 313. *num.* 22. & Rota *d. decis.* 266. *n.* 4.

Quod tantò magis debet absque vlla difficultate procedere in casu præsenti, quia manifestè constat de coniecturata,
ac verisimili testatoris voluntate, eandem substitutionem
faciendi etiam in casu impotentiæ, ac non existentiæ descendentium pro agnationis conseruatione, vt superius fuit
deductum, & inferius etiam deducetur. Et † consequen- 13
ter Copula prædicta in disiunctiuam resolui debet, vt tradit Ias. *in leg.* 1. *num.* 5. *in* 5. *limitatione ff. de Iust. & Iur.*
Alex. *in cons.* 130. *in fine lib.* 2. Socc. Iun. *dicto cons.* 181.
n. 33. *&* 34.

Neque etiam obstat illa dictio relatiua, *vt supra*, † quia 14
refert tantummodò qualitatem perpetuitatis importatam
per illa verba præcedentia, *Descendentes semper, & in perpetuum*, non autem qualitatem nolitionis importatam per
verbum illud, *Noluerit*. Tum quia Testator huiusmodi
verbo non est vsus, cùm facilè vti potuisset, sed adhibuit
verba illa, *Non se vocarent, ac nominarent*, † quæ de sui 15
natura impotentiæ casum important ex superius allegatis.
Tum etiam quia verba ille subsequentia, *Et se, & sui non se vocarent*, essent superflua. Ideòque vt absurdum huiusmodi euitetur, † cessare debet relatio quæ regulariter 16
† ad omnia fieri consueuit, Bart. & DD. *in l. talis scriptura ff. de leg.* 1. Crauett. *cons.* 70. *numer.* 11. Surd. *cons.* 17
431. *n.* 65.

Denique non obstat, quod impotentiæ casus propter non
existentiam fuerit separatim expressus, *Vel si nullus filius masculus ex ipsa D. Hippolyta vnus esset*, quia pro responsione est animaduertendum quod Testator, si aliqui masculi

lii ex dicta Hippolyta eius filia extaterent, tunc vocauit ma-
iorem natu cæteris, cum hac tamen conditione, quod tam
ipse, quam descendentes sui semper, & in perpetuum se
vocari facerent de Rasurijs, & ipsius Testatoris insignijs
vterentur, & casu quo nollet vocari, ac nominari, & se,
& sui, vt supra non se vocarent, ac nominarent, & insi-
gnijs non vterentur, substituit illum de agnatione, qui
litteratus esset, & litteris incumberet. Verùm quia idem
Testator animaduertit, quod quamuis stantibus prædictis
fieri deberet huic substitutioni locus eo ipso quod effectus
perpetuæ delationis Insignium, ac nominis ab eo considera-
tus cessaret, siue id contingeret, ob voluntatem, siue ob
18 impotentiam ex quacumque causa, † vel impedimento
etiam propter non existentiam ipsorum descendentium
prouenientem, vt per Gouean. post d. decis. Thesaur. 270.
num. 24. & 28. Nihilominus ipse apertè præsupposuerat filij
cum prædicto onere vocati existentiam, iure merito pro-
uidere voluit eandem substitutionem faciendo etiam in
casu, quo nullius dictæ Hippolytæ filius extaret, ne si po-
19 steà casus huiusmodi eueniret, de ipsius voluntate dubitari
contingeret.

Prætereà visum Dominis fuit, Testatorem suæ agnatio-
20 nis † rationem habuisse, & consequenter substitutionem,
de qua agatur, etiamsi facta tantummodò legeretur in ca-
su voluntatis, trahendam quoque esse ad casum impoten-
tiæ, iuxta doct. Bart. *in l.* 1. *num.* 14. *ff. de vulg. & pupill.*
quem DD. communiter sequuntur, vt ibi Rip. *n.* 90. Paris.
n. 72. & Ruin. *n.* 37. *in fin.* quamuis enim DD. ipsi loquan-
21 tur in vulgari, † quæ tanquam fauorabilis facilè de vno ca-
su ad alium extendi solet, *l. Titius §. Lucius ff. de liber. &
posth.* vt latè prosequitur Surd. *decis.* 37. *num.* 17. & 18. &
22 *seqq.* Nos verò versamur in fideicommissaria, † quæ regu-
lariter tanquam odiosa strictè interpretari, & minimè ex-
tendi consueuit, vt post alios distinguit Menoch. *in cons.*
326. *num.* 18. nihilominus conclusio prædicta etiam in præ-
senti casu locum habet, cùm enim Testator agnationis con-
23 seruandæ † rationem habuerit fideicommissum ipsum est fa-
uorabile, Paris. *cons.* 63. *num.* 26. *lib.* 2. Capyc. *decis.* 108.
num. 15. Menoch. *cons.* 432. *num.* 1. 7. *& seqq.* Mantic. *de
coniect. vlt. vol. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 28. *in fin.* Surd. *cons.* 443.
num. 28. & consequenter etiam ad casum de quo agitur
24 † extendi debet, cùm eadem in eo vigeat conseruandæ
agnationis ratio, vt post Soccin. Sen. *cons.* 52. *num.* 10. *in
fin. lib.* 1. & alios latè comprobat Menoch. *dicto cons.* 432. *n.*
7. *& seqq.* & Surd. *dicto cons.* 443. *num.* 35. *& seqq.* & in
nostris terminis Cephal. *d. cons.* 196. *num.* 11. *& seqq. & nu.*
21. Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 90. *& seq.* vbi quod non pro-
25 cedit † etiamsi agnationis conseruandæ ratio expressa non
fuerit, *& num.* 207. *& seqq.* apertè dicit, quod etiamsi ca-
put voluntatis solummodò attigisset testator, impotentiæ
26 verò nequaquam, † adhoc tamen extensio fieri deberet,
ille namque cogitauit de effectu conseruationis honoris, ac
nominis propriæ agnationis, ac familiæ, & consequenter
conditio voluntaria in vnum tantùm casum expressa, etiam
ad aliud extendi debet, per quem resultat idem effectus, vt
per Peregr. *de fideicom. art.* 11. *num.* 46. & Gouean. *vbi su-
pra num.* 28. 29. & 31. vbi vlterius etiam addit, quod ex
27 huiusmodi effectus identitate casus non † potest dici omis-
sus, sed comprehensus non per extensionem, sed per in-
tentionem fideicommittentis, & Menoch. *dicto cons.* 432.
nu. 2. *& seqq. et num.* 21.

Neque obstat, quod sola ratio conseruandi agnationem
28 † non extendat fideicommissum de casu ad casum, vt post
Rot. *dec.* 667. *num.* 11. *par.* 2. *in rec.* quia hoc non procedit
29 quando adsunt verba, quæ aliquo modo saltem † ex gene-
rali, & impropria significatione sunt apta etiam compre-
hendere casum non expressum, prout accidit in casu nostro
stantibus illis verbis, *Et se, & sui non se vocarent*, quæ
absque dubio sunt apta comprehendere etiam casum impo-
30 tentiæ ob non existentiam ex superius allegatis, tunc † enim
extensio ipsa indubitanter admittitur, vt post Bursatt. *in cons.*
227. *n.* 64. *in fin.* & alios tradit Surd. *dicto cons.* 443. *sub num.*
28. & 30. *vers. quinimo quando.*

31 Prout nec etiam procedit, quando pro extensione † con-
currit verisimilis mens, & voluntas Testatoris, ex proba-
bilibus coniecturis deducta, Castr. *cons.* 123. *in fin. vol.* 1.
cum pluribus alijs latè congestis per Bursatt. *d. cons.* 127. *nu.*
66. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 19. *num.* 2. *&
seqq. & num.* 15. & per Surd. *d. cons.* 443. *num.* 29. *et* 30.
32 hoc enim dicitur extensio, † sed comprehensio quædam,
& mentalis interpretatio, vt per Curt. Iun. *cons.* 113. *num.*
10. Gabr. *cons.* 15. *num.* 9. *et seq. in* 2. inquit Surd. *eod. cons.*
443. *num.* 31. De verisimili autem testatoris voluntate † sa- 33
tis constare visum fuit ex agnationis, ac familiæ mentione
sæpè, ac sæpiùs repetita, & ex alijs supra deductis, & infe-
rius etiam deducendis, & demum ex totius testamenti le-
ctura. Ex quibus redditur omninò inuerisimile, quod in 34
casu, de quo agitur, fideicommissum expirare, & bona
extra familiam egredi voluerit.

Quod autem Testator agnationis conseruandæ rationem
habuerit, DD. satis apertè constare dixerunt. Primò ex eo
qui instituit † filios masculos tantùm, eosque ad inuicem 35
substituit exclusis fœminis, quos etiam pariter exclusit,
dum posteà vocauit filios Hippolytæ. Ex qua masculorum
prælatione, † & fœminarum exclusione agnationis ratio 36
habita præsumitur, Socc. Sen. *in l. cùm auus n.* 83. *de condit.
& demonstr. & cons.* 72. *n.* 11. *vol.* 4. Gabr. *cons.* 116. *nu.*
13. 14. *et seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 316. *n.* 9. 14. *et seqq.* & magis
in terminis Grat. *d. cons.* 5. *n.* 85. *et* 86. *lib.* 2. & Rim. Iun.
d. cons. 23. *n.* 83. *& seq.*

Secundò quia in defectum masculorum vocauit filias fœ-
minas † easque pariter ad inuicem substituit, siue illæ de- 37
cederent cum filijs, siue sine filijs, quod nulla alia ratione
fecisse videtur, nisi vt hoc pacto masculis deficientibus ad-
huc agnatio ipsa eo modo quo posset per fœminas conserua-
retur, quæ † etiamsi extra familiam nuptæ fuerint, nihi- 38
lominus agnatæ dicuntur, *cap. pronunciatio §. familiæ ff. de
verb. signific. l. voluntas*, vbi Bald. *n.* 2. *C. de fideic.* Decian.
cons. 287. *num.* 17. cum alijs latè congestis in *Romana fidei-
commissi* 26. *Martij* 1610. *coram Sanctiss. Domino Nostro*,
quæ est decis. 282. *nu.* 2. *par.* 2. *recentior.* & optimè etiam
fuit in hac causa firmatum *sub d. die* 24. *Maij* 1621. *coram
R. P. D. meo Verospio.*

Tertiò quia successiuè vocauit filium masculum Hippoly-
tæ eius filiæ maiorem natu, cùm hoc tamen, quod tam
ipse, quàm eius descendentes semper, & in perpetuum se
vocari facerent de Rasurijs, & ipsius familiæ insignia defer-
re † tenerentur, ex cuius oneris appositione apertè arguitur, 39
testatorem ipsum per modum cuiusdam adoptionis eius
agnationem, ac familiam conseruandi animum habuisse,
Ripa *in l. Centurio num.* 164. *ff. de vulg.* Paris. *cons.* 19. *num.*
34. *vol.* 2. Alciat. *de verb. sign. lib.* 3. *num.* 15. *circa fin.* Grat.
d. cons. 5. *numer.* 16. *lib.* 2. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol.
lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 15. Cephal. *dicto cons.* 196. *num.* 11. &
21. Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 51. & 53. *& seq. & numer.*
208. Gouean. post d. decis. Thes. 270. *num.* 19. & 32. Surd.
cons. 375. *n.* 19. Card. Seraphin. *decis.* 1329. *n.* 3. Rota *in re-
cent. decis.* 266. *num.* 16. *& decis.* 319. *n.* 4. *part.* 1. *et decis.*
494. *num.* 2. *par.* 2. Præsertim † quia vocauit Primogeni- 40
tum, quod eò magis arguit agnationem, & familiam
conseruare voluisse, ex congestis per Surd. *dicto cons.* 375.
n. 15.

Quartò denique ex ipsius Domus, ac familiæ de Rasu-
rijs mentione † repetita, ex qua repetitione enixè apparet 41
de disponentis voluntate, vt latè Rim. Sen. *cons.* 65. *num.*
27. *& seqq.* Rol. *cons.* 71. *num.* 50. *vol.* 2. & Surd. *d. cons.*
375. *num.* 11. *et* 12. & ipsamet substitutione, de qua agitur
ad fauorem illius de Rasurijs, qui litteris incumberet, &
in eius defectum ad fauorem omnium de agnatione, itaut
non solùm ex coniecturis, † sed etiam ex verbis expressis 42
manifestè appareat, substitutionem ipsam eiusdem agna-
tionis intuitu, & contemplatione factam fuisse, vt in pun-
cto Gabr. *dicto cons.* 116. *num.* 17. Rim. Iun. *dicto cons.* 23.
n. 105. *& seqq.*

Neque visum fuit DD. obstare, quod testator primo lo-
co instituerit vxorem, & posteà substituerit etiam filias fœ-
minas, quia Vxor fuit Instituta ad tempus, eius scilicet na-
turali durante tantùm, prout fieri † passim consueuit, ne- 43
que vllum est inconueniens, quod testator ipse vxorem
prædilexerit, & eius mortem agnationis conseruandæ ra-
tionem habuerit, vt in puncto respondit Socc. Iun. *in cons.*
116. *num.* 10. *vol* 3. filiæ verò fœminæ fuerunt substitutæ in
defectum masculorum, & apertissimè constat Testatorem
voluisse quod ipsæ pariter † vt agnatæ familiam eo meliori 44
modo quo possent, conseruarent, illas ad inuicem substi-
tuendo earumdem filijs, tanquam de aliena familia pe-
nitus exclusis, & in illorum defectum vocando filium ex
dicta Hippolyta † masculum maiorem natu cum onere, 45
vt supra deferendi perpetuò nomen, & arma familiæ de
Rasurijs, vt in terminis tradit Grat. *dicto cons.* 5. *num.* 86.
& 87.

& 87. lib. 2. quem sequuta est Rota *d. decis.* 319. *n.* 4. *par.* 1.
rec. Immò ex hoc ipso quod fœminas vocauit in defectum
45 † masculorum, præsumitur voluisse agnationi prospicere,
vt superius dictum est ea traditis per Surd *dicto cons.* 443.
et decis. 66. *num.* 23. & per Peregr. *de fideic. art.* 25. *sub num.*
26. *post med. in ista controuersia*, *&c.* masimè cùm posteà
ad alios agnatos fuerit reuersus substitutionem, de qua
47 agitur faciendo ad agnati † litterati fauorem, & in illius de-
fectum vocando omnes de sua agnatione, vt in specie
considerat Grat. *dicto cons.* 5. *n.* 87.

Prout nec etiam obstat, quod filij fuerint ad inuicem
substituti in casu tantùm, quo decederent in pupillari æta-
te, & sic illi post pupillarem ætatem decessissent, fideicom-
48 missum expirasset, † ipsique potuissent de bonis per testa-
torem relictis etiam extra familiam liberè disponere, tum
quia nullum est inconueniens, quod testator prætulerit fi-
lios agnationi, ideòque illos grauare noluerit, præsertim
quia potuit verisimiliter cogitare, quod illi facti iam pube-
res filios procrearent, per quos conseruaretur agnatio, vel
quod similem affectionem ad eorum familiam habentes ex-
49 tra illam de bonis prædictis non disponerent, cùm † quili-
bet præsumatur appetere suæ agnationis conseruationem,
& dignitatis incrementum, Bero. *cons.* 95. *num.* 15. *lib.* 2.
cum alijs per Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 6. *tit.*
15. *num.* 1. Tum etiam quia ex eo quod Testator in casu præ-
dicto agnationis fauorem non considerauerit, nullo modo
sequitur, quod illam in alijs casibus, & præsertim in isto,
50 de quo loquimur, in quo espressè † vocauit illum de sua
agnatione, qui litteris incumberet, & in illius defectum
omnes alios agnatos negligere voluerit, vt in puncto post
Bald. *cons.* 68. *nu.* 3. inter cons. Ang. Soc. Sen. *cons.* 81. *nu.* 12.
in fin. lib. 4. Socc. Iun. *cons.* 23. *n.* 37. *vol.* 1. *& d. cons.* 116.
n. 10. *vol.* 3. Crau. *cons.* 800. *n.* 12. *vers. Non obstat agna-
tionis rationem*, & post alios etiam respondit Surd. *d. cons.*
443. *n.* 44.

Et demum tam prædicta, quàm etiam alia, quæ afferre-
bantur ad ostendendum, testatorem ipsum agnationis ra-
tionem non habuisse, omninò sublata remanent tam ex su-
praelatis, quàm etiam ex alijs testamenti, & Codicillo-
51 rum verbis per informantes latius ponderatis quæ † viden-
tur clarissima, itaut non sit locus coniecturis, vt in specie
per Crau. *d. cons.* 800. *n.* 12. *&* 13.

Quibus sic stantibus visum fuit DD. non obstare ea, quæ
52 in contrarium obijciebantur. Non enim obstat † textus, *in
l. Pater seueriniam ff. de cond. et demon.* Tum quia loquitur
in casu, in quo legati ademptio, & in alium translatio facta
53 fuerat in pœnam, quæ in casu impotentiæ, vbi † non est
delictum, locum habere non potest, & ideò ad casum
nostrum applicari nequit, cùm nullibi de pœna mentio ali-
qua facta reperiatur, sed manifestè constet, substitutionem,
54 de qua agitur † non quidem in pœnam, sed ipsius agnatio-
nis conseruandæ fauorem factam fuisse, vt in puncto res-
pondit Bart. *in d. l. pater Seuerinam in fin.* & magis in termi-
nis Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 216. *&* 217. & optimè etiam
fuit responsum in decisione. Et quamuis dici possit, quod
55 in casu nolitionis, & contrauentionis † ademptio ipsa, &
in alium translatio non solùm agnationis fauore, sed etiam
in odium, ac pœnam inobseruantis facta fuisset, ex hoc ta-
men non sequitur, quòd in casu impotentiæ eadem trans-
latio per viam fideicommissi fieri non debuerit licet non in
odium, & pœnam, sed ipsius agnationis tantùm fauore,
quod sufficit, cùm ille fuerit per se primò, & principaliter
56 consideratus ex superius deductis. Tum etiam quia † illius
dispositio præcipuè fundatur in præsumpta voluntate Testa-
toris, quem apparebat in casu noluntatis tantummodò le-
gare voluisse, hic verò apertè constat, Testatorem ipsum
57 non solùm † in casu noluntatis, sed etiam impotentiæ, &
dictæ Hippolytæ filiorum defectus eandem substitutionem
facere voluisse, vt superius fuit deductum ex traditis in
specie per eundem Rim. Iun. *d. cons.* 23. *n.* 220. *& seq.*

Tum demum quia in *d. l. pater seuerinam*, substitutio fa-
58 cta fuerat † certæ personæ nominatæ, & testator incœperat
à dispositione, in casu verò nostro substitutio facta fuit fi-
lio masculo nascituro, eiusque descendentibus nomen
& arma familiæ de Rasurijs non deferentibus, & sic
59 personis omninò † incertis, & testator non incœpit à
dispositione, non enim præcepit, quod filius masculus
eiusque descendentes, nomen, & insignia deferrent, sed
dilationem huiusmodi posuit solummodò in conditione,
vt patet ex illa dictione, *cum*, ibi (*cum hoc quod semper in
perpetuum*, *&c.*) † quæ conditionem importat, *l. qui pro- 60
mesit*, & ibi Ias. *numer.* 1. *ff. de cond. & demonstr.* Paris. *d.
cons.* 19. *num.* 6. *& seqq. et cons.* 35. *num.* 19. *vol.* 2. & conse-
quenter textus prædicti dispositio † locum sibi vendicare 61
non potest, vt in puncto pariter respondit, & comprobat
Roman. iun. *eod. cons.* 23. *num.* 116. 118. *et* 119.

Et ex his etiam patet responsio ad cons. Socc. † sen. 259. 62
num. 6. *in fin. lib.* 2. & Dec. *d. cons.* 273. quos sequitur Odd.
cons. 56. *num.* 30. Decian. *cons.* 1. *nu.* 86. *lib.* 1. & Menoch.
cons. 326. *num.* 14. *lib.* 4. *in* 1. *decisione allegati.* Quia vltra
quod contra illos in specie sensit Alciat. *d. lib.* 3. *num.* 15. *de
verb. signific.* Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 31. Gouean. post d.
decis. Thesaur. 270. *num.* 28. *et* 31. ipsique præcipuè † se 63
fundant in dispositione *d. l. pater seuerinam*, quæ vt supe-
rius fuit ostensum, non applicatur, loquuntur enim in ca-
su, in quo substitutio facta fuerat in pœnam, non autem
primò ac principaliter in fauorem agnationis ea quo non
fuerant substituti agnati, prout in casu nostro, & conse-
quenter substitutio † non poterat dici fauorabilis nec ex ra- 64
tionis identitate, nec ea verisimili testatoris mente latè in-
terpretanda, & extendenda ad omnes casus, † in quibus 65
sequi posset idem effectus ab eo per se primò consideratus,
& efficaciter volitus, vt in terminis respondit Decian. *d.
cons.* 1. *num.* 163. *lib.* 1. Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 31. Ce-
phal. *d. cons.* 196. *n.* 25. 26. *et seq.* & Rimin. iun. *in sæpè alleg.
cons.* 23. *n.* 216. *et seq.*

Neque etiam visum fuit obstare, quod testator apposue-
rit verba (tunc in vtroque casu,) quæ de sui natura † vi- 66
dentur restringere dispositionem ad casus expressos, & quod
si esset etiam comprehensus casus impotentiæ essent tres ca-
sus, quia fuit responsum, duos tantummodò casus fuisse
principaliter consideratos, & expressos, primum videlicet
in quo existeret quidem aliquis Hippolytæ filius, deficeret
tamen solùm ipsi, sed eius descendentibus coniuncta. Et
licet casus iste subdiuidi posset in duos, scilicet noluntа-
tis, & impotentiæ ex quo vtroque modo effectus dictæ
perpetuæ † nominis, & armorum delationis cessare poterat, 67
fuit tamen habitus pro vno tantùm. Secundum verò, in
quo nullus ex eadem Hippolyta filius viuus esset, vnde etiam
si admitteremus verba prædicta esse restrictiua, quæ tamen
multoties declaratiuè, ac demonstratiuè potius stare con-
sueuerunt, præsertim † quando nulla fuit adiecta dictio 68
taxatiua, vt tradit Gozad. *d. cons.* 64. *in fin.* Paris. *cons.* 92.
num. 60. *in fin. lib.* 2. Cassad. *decis.* 1. *num.* 4. *& seq. de test.*
cum alijs per Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 32. *& seq.* adhuc
tamen obesse non possent quia casus impotentiæ, de quo
agitur est vnus ex dd. duobus casibus per testatorem expres-
sis iuxta superius deducta.

Sed vbi etiam non posset dici expressus, adhuc tamen
† ad illum vti similem, & eamdem rationem agnationis 69
conseruandæ habentem extensio fieri deberet, quàm simi-
lia verba restrictiua † minimè excludunt, Paris. *cons.* 50. *n.* 70
52. *& seq. & cons.* 66. *n.* 65. *vol.* 3. Curt. iun. *cons.* 75. *num.*
14. Rub. *cons.* 31. *n.* 3. & in puncto Menoch. *d. cons.* 432. *n.*
35. *& seq.* & Rim. iun. *d. cons.* 23. *et* 214. Præsertim † cùm 71
vt superius fuit dictum, appareat etiam de præsumpta, ac
omninò verisimili testatoris voluntate, vt per Menoch. *eod.
cons.* 432. *num.* 37. Rimin. iun. *d. cons.* 23. *n.* 214. & Ceph.
d. cons. 196. *n.* 23.

Denique placuit etiam aliud fundamentum, quod scilicet
propter dictorum descendentium defectum, & non exi-
stentiam non solùm euenit vnus ex impotentiæ casibus per
testatorem primo loco generaliter consideratis iuxta supe-
rius deducta, sed etiam alius secundo loco specialiter ex-
pressus per illa verba, *vel si nullus filius masculus ex dicta
Hippolyta viuus esset*, quæ cùm sint indefinitè prolata, & 72
absque vlla temporis præfissione operantur, quod etiam si
Hieronymus dictæ Hippolytæ filius semel extiterit, tamen
statim ac ipse viuus esse desijt nullis alijs superstitibus filijs,
conditio prædicta huiusmodi substitutioni adiecta, fuit ad
D. Francisci fauorem purificata, vt in specie post Corn.
Rom. & alios, quos congerit, tradit Peregr. *de fideic. art.*
29. *n.* 9. & fuit etiam dictum in *Melenitana fideicommissi
14. Martij 1618. coram R. P. D. meo Caualerio.*

Ex quibus DD. responderunt standum esse in secundo
loco decisis &c.

Prima est supra decisio 419. altera verè est 422.

R.P.D.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Perusina prætensæ ratificationis.

Die Veneris 11. Martii 1622.

A R G V M E N T V M.

Transactio inita per procuratorem quando non possit rescindi, sub prætextu quod d. procurator excesserit fines mandati, & quando d. excessus nullatenus possit considerari. Amplitudo, & inculcatio clausularum generalium in mandato appositarum quid operentur, & vsquequò extendat mandatum.

S V M M A R I V M.

1 *Mandati fines egredi infert delictum.*
Mandati fines non præsumitur quis excedere voluisse.
2 *Mandati excessus cùm sapiat delictum, ideò plenè, & concludenter est probandus.*
3 *in Contractibus initis inter virum, & vxorem ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum amorem, non tam facilè dolus est præsumendus.*
in Contractibus celebratis inter personas coniunctas non debet læsio anxiè inquiri.
5 *Mandati fines quando dicatur quis non excessisse.*
6 *Mandati fines sine dubio mandatarius non videtur excessisse, si nec tota facultate sibi attributa vsus est.*
7 *Verba generalissima quando non operentur suum absolutum & generalem effectum.*
8 *Transactio restricta ad certa bona, non extenditur ad alia, quantumuis concepta sit verbis generalibus, & amplissimis.*
9 *in Transactionibus solent Notarij ex stylo apponere clausulas generales, inferentes liberationem generalem, & se extendentem etiam ad incognita.*
10 *in Mandato solita apponi comprehenduntur etiamsi non sint expressa.*
11 *in Transactione extinctiua litium de sui natura inest cassatio scripturarum, & cessio iurium.*
12 *Transactio extinguit omnia iura, & hinc inde transigentium dirimit actiones, & obligationes.*
13 *Cedens iura vera, & ob illa percipiens aliqua emolumenta, quid polliceri teneatur.*
14 *Cessio quando sapiat naturam venditionis.*
15 *in Mandato, licet aliquid non sit expressum, tamen si id connexum, & de natura contractus veniat, censetur domandatum.*
16 *Procurator vtilius, ac pinguius potest adimplere mandatum, quàm habuit in facultate.*
17 *in Procuratore facit, vt non possit considerari excessus, amplitudo, & inculcatio clausularum.*
18 *Clausulæ generales non debent trahi vltra expressa, sed hoc non procedit, quando adest prægnantia.*
19 *Clausula,* cum libera facultate, *iuncta præsertim cum alia clausula,* Rato &c. *quid in mandato operetur.*

D E C I S I O CCCCXXVIII.

DOmini recedentes à decisis sub die 14. Iunij anni præteriti coram R. P. D. meo Verospio * censuerunt, transactionem contractam à Comite Iulio Cæsare de Oddis, nomine Gentilis nullum continere excessum ob quem ipse ad aliquod teneatur interesse.

1 Et moti sunt, quia cùm egredi † fines mandati inferat delictum, & illud non præsumatur, huiusmodi excessus erat
2 plenè, † & concludenter probandus, Rot. *decis.* 45. *de appell. in nou.* & apud Card. Seraph. *decis.* 1189. *nu.* 2. & fuit etiam dictum in *Firmana fontis* 31. *Januar.* 1614. *coram*
3 *R. P. D. meo Vbaldo*, præsertim cùm † agatur de transactione inita inter virum & vxorem, in quorum contractibus ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum
4 amorem non † ita de facili dolus præsumendus, nec læsio anxiè inquirenda videtur.

Excessus autem, qui primo loco in decisione deducitur, quod nempè Comes Iulius Cæsar ad fauorem Octauij renunciauerit omnibus litibus cogitatis, & incogitatis, cùm tamen nec in mandato Gentilis, nec in substitutione Io. Mariæ huiusmodi facultas legeretur, ex facto visus est
cessare, tum quia mandatum est ad compromittendum, † 5
& transigendum super omnibus controuersijs ortis, & oriundis inter Gentilem constituentem, & Octauium; tum etiam, quia nec in transactione legitur illa cessio omnibus litibus cogitatis, & incogitatis, quæ tamen in decisione præsupponitur, sed cessio cantat de motis, & pendentibus in quacumque Curia contra Octauium, & alios quoscumque tertios possessores, ac alios habentes ius ab eodem Octauio, vt in summ. Comitis num. 2. littera A, & ideò nedum Comes non excessit fines mandati, † verùm 6
nec tota vsus fuit sibi demandata facultate, dum cessit dumtaxat litibus ortis, non autem oriundis, vt poterat vigore mandati.

Nec obstat, quod in alio Capitulo separato, nimirum in cessione iurium habeantur illa verba, ex quacumque causa, & occasione cogitata, & incogitata, cognita, vel incognita; quoniam vltra quod hæc verba transactionis fortasse nituntur facultate in mandato expressa, circa lites ortas, & oriundas, vt supra fuit consideratum, huiusmodi generalitas verborum fuit restricta ad certas lites, videlicet ad eas, quæ vertebantur inter Octauium, & Gentilem mandantem, & consequenter illa verba transactionis, quamuis † 7
generalissima non operantur suum absolutum, & generalem effectum, sed intra cancellos causæ, & occasionis, ob quas transigitur, restringuntur, *l. si de certa. C. de transact. l. emptor. §. Lucius. ff. de pact.* Alex. *cons.* 11. *num.* 5. *& seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 418. *nu.* 21. *vers. & quamuis verba lib.* 3. Rota recent. *decis.* 29. *n.* 4. *par.* 1. *& decis.* 110. *nu.* 2. *vers. nec obstant verba par.* 2.

Habent & d. verba transactionis aliam restrictionem, nempè de & super bonis Restauri quorum occasione lites agebantur propter prohibitionem alienationis, & vsumfructum relictum Gentili in casu alienationis; vnde illa transactio tanquam restricta ad † certa bona non extenditur 8
ad alia, quantumuis concepta sit verbis generalibus, & amplissimis, ex natura nimirum actus, qui geritur de voluntate partium restricti ad determinata bona ibidem specificata, *d. l. si certa C. de transact.* Surd. *præalleg. cons.* 418. *n.* 11. *&* 12. Rota *decis.* 362. *n.* 5. *par.* 2. *recent.*

Nec Domini prætermiserunt, quod in facultate demandata transigendi adest clausula, cum omnibus, & singulis pactis, promissionibus, obligationibus, & renunciationibus, apponi solitis, & secundùm stylum Notariorum, & de omni, & quacumque causa; Notariorum autem vsus inoleuit, vt in transactionibus apponat clausulas inferentes liberationem † generalem, & se extendentem etiam ad in- 9
cognita, ita in his terminis transactionis de hoc stylo Notariorum attestatur Bart. *in d. l. si de certa num.* 5. *Cod. de transact.* & Card. Mant. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 6. *nu.* 17. *vers. vnde Tabelliones*; stante autem hoc Notariorum stylo, Comes non excessit fines mandati, in quo circumscripta etiam prædicta clausula apponi solita secundùm stylum Notariorum, nihilominus potuisset transigere cum dictis verbis cogitata, vel incogitata, † quia solita apponi compre- 10
henduntur in mandato, etiam si non sint espressa, Bald. *cons.* 138. *num.* 4. *lib.* 5. Rot. *decis.* 670. *num.* 3. *par.* 1. *diuers.*

Alter verò oppositus excessus quod scilicet Comes consenserit deleri scripturas, & instrumenta, & promiserit generalem iurium cessorum defensionem, non visus fuit obstare, quia & cassatio scripturarum, & cessio † iurium 11
inerant de sui natura in transactione extinctiua litium, & ab omni iure alienum erat, vt Gentilis perciperet scuta 3. mill. & adhuc sua iura, & instrumenta efficacia, & illæsa retineret, transactio † quippè extinguit omnia iura, & 12
hinc inde transigendum dirimit actiones, & obligationes, *c.* 1. *de transact. l. fratres*, vbi Ias. *nu.* 2. *C. eod.* Mohed. *decis.* 3. *eod. tit.* plenè Rota *decis.* 414. *num.* 1. *& decis.* 447. *n.* 1. *par.* 2. *recent.* & ipsa Gentilis cedens iura, & ob illa emolumentum scut. 3. mill. percipiens tenebatur præstare iura cessa † vera, & inde illorum defensionem polliceri pro da- 13
to, & facto suo, pro quo tantùm promisit Comes illius nomine, *l. si nomen ff. de hered. vel act. vend.* Dec. *cons.* 102. *num.* 1. Bertazzol. *de clausul. clausul.* 27. *glos.* 13. *num.* 2. *in fin.* & huiusmodi cessio † facta à Gentile præuia receptio- 14
ne illorum scut. 3. mill. iurium redolebat venditionem,

iuxt.

iux. doctr. Angel. in *l. Modestinus*, *n.* 1. *ff. sol. matr.* quam sequitur Ro'. *in dec.* 148. *n.* 4. *par.* 2. *diuers.* & *decis.* 492. *n.* 3. *par.* 2. *recent.*

Vnde quamuis hæc cassandi instrumenta, & iura ce-
15 dendi facultas in mandato non fuissent † expressa, tamen cùm sint connexa, & sint de natura contractus transactionis omninò comprehendebantur, & censebantur demandata, Rimin. iun. *cons.* 11. *n.* 8. Card. Mant. *de tacit. lib.* 7. *t.* 8. 15. *n.* 30. Rot. diuers. *decis.* 670. *num.* 1. *par.* 1. & apud Card. Serph. *decis.* 1196. *n.* 2.

Nec obstant illa verba; itaut Octauius possit disponere in vita & morte liberè sine aliqua contradictione, ob quæ in effectu videtur sublata prohibitio alienandi in præiudicium Gentilis, cui tali easo Restaurus reliquerat vsumfructum. Quoniam ob huiusmodi renunciationem habuit recompensam, nec quidem exiguam, dum sibi restituta fuit dos in scutis mille cùm omnimoda facultate disponendi, prætetquam circa partem lucri dotalis, & consecuta fuit etiam vsumfructum in alijs scutis bismille liberè sua vita durante, & tamen vigore dispositionis Restauri non poterat habere vsumfructum, nisi eueniente casu alienationis, qui erat euentualis, & poterat esse, & non esse, & illum omittebat mortuo Octauio, & ita æquissimum visum fuit cassari scripturas quibus vinculabatur Octauius, dum ipse vice versa congruam præstitit recompensam.

Minus etiam obstare dixerunt excessum postremo loco consideratum in decisione, quod nempè Gentilis in mandato facultatem dederit Comiti præstandi scut. 300. Isspibilæ nepti, & tamen in transactione fuerint promissa sc. duo millia restituenda Floravanti de Oddis post mortem Gentilis; quoniam quo ad scuta 300. in transactione nulla adest obligatio Gentilis, & sic tantùm abest quod Comes excesserit mandatum, vt immò pinguius illud adimplendo melius etiam ipse Comes consulerit Gentili, quàm ipsa sibimet. Quo autem ad scuta 2. milla fuerunt promissa non per Comitem, sed per Octauium ea præscripta lege & pacto quod Gentilis sit eorum vsufructuaria eius vita durante, & post illius mortem pleno iure reuertantur ad Floravantem nepotem eiusdem Gentilis, vnde si Octauius voluit hanc conditionem apponere in limine transactionis, nihil potest imputari Comiti, & eò magis, quia Gentilis ob prohibitionem alienationis consequebatur dumtaxat vsumfructum durante matrimonio cum Octauio, vnde cùm per dictam promissionem in Floravantis illæsum remanserit ius suum, non potest dici læsa, nec consequenter fuit excessum, id fuit ad commodum, & vtilitatem eiusdem Gentilis, vt patet, quia ob alienationem factam Lupatello solùm consequi debebat vsumfructum scutorum 1388. & tamen in transactione obtinuit vsumfructum pro bismille, ob eamdem prohibitionem alienationis vsumfructum debebat habere viuentem tantùm Octauio, in transactionem autem conuentum est, vt haberet etiam post illius mortem, in prohibitione alienationis non erat consultum hæredibus Gentilis. In transactione autem consultum est, etiam eiusdem nepti. Et propterea dixerunt Domini
16 mandatum Gentilis vtilius, ac pinguius fuisset à † Comite procuratore adimpletum, quàm ab ipsa demandatum, vt iure permissum est, *ad l. si hominem ff. mand.* Tiraq. *de retract. lignag.* §. 36. *glos.* 2. *n.* 59. Rota *decis.* 32. *num.* 1. *par.* 2. *diuers.* & dixit etiam in *Romana pecuniaria* 13. *Martij* 1617. *coram R. P. D. Vbaldo.*

Vnus etiam ex Dominis addebat, nedum non probari aliquem excessum ex supra deductis, verùm nec probari posse, & probatum non suffragari, quoniam mandatum habet amplissimas clausulas ad transigendum cum Octauio, pactis, & conuentionibus, prout procuratori, & substituendo placebit, & singula faciendi, quæ ipsamet constituens facere posset, & si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, dans, cedens, & mandans plenum, liberum, & generale mandatum cum plena, libera, &c. Promittens se perpetuò ratum, gratum, & firmum habituram omne id, & totum, & quicquid per eios procuratorem, &
17 substituendum factum fuerit. Quæ clausularum † amplitudo, & inculcatio facit, vt excessus in procuratore considerari non possit, *l. si procurator ad vnam in* 2. *responso*, & ibi Castr. *n.* 3. & 4. *C. de procur.* Bart. *in l. si procurator cui generaliter*, *n.* 2. & *per tot.* & ibi etiam alij *ff. eod. tit.* Alex. *cons.* 133. *n.* 10. *lib.* 6. Rolan. *cons.* 59. *n.* 32. & *cons.* 60. *num.* 24. *lib.* 1. Surd. *cons.* 380. *n.* 42. Card. Manric. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 16. *n.* 24. *vers.* 2. & *n.* 43.

Nec obstat, quod dicitur in decisione huiusmodi clausulas non trahi vltra expressa in transactione, quia dicta conclusio non sibi fortasse locum vendicat, vbi adest prægnantia † clausularum, & præsertim illa, & si talia forent, 18
quæ mandatum exigerent magis speciale, Bald. *cons.* 138. *num.* 4. *in fin. lib.* 5. Ruin. *cons.* 59. *num.* 5. *lib.* 5. Bertazzol. *de clausul. claus.* 5. *glos.* 2. *num.* 6. Rot. *decis.* 670. *num.* 2. *par.* 1. *diuers.* & clausula illa, *cum libera facultate*, adiuncta præsertim clausula, *Rato*, & clausula, *quod possit* † 19
ea omnia facere, videtur idem efficere mandatum generale ad omnes actus nullo specialiter demandato negocio, nec aliqua præscripta lege, ad Bart. *in d. l. procurator cui generaliter n.* 2. & *seq.* & *l. si procurator. C. de procur.* Ruin. *cons.* 93. *n.* 6. *vers.* & *non tantùm*, *lib.* 5. Seraph. *decis.* 238. *nu.* 3. & *seqq.* Magon. *decis. Lucen.* 51. *n.* 8.

Et ita vtraque parte informãte recessum fuit à decisis &c.

Est supra decisio 423.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Die Veneris 8. *Aprilis* 1622.

ARGVMENTVM.

Beneficia vacantia apud Sedem cadunt sub reseruatione, item beneficia familiarium Papæ, & vt dicta beneficia dicantur reseruata, quid requiratur. Curialitas semel contracta, præsumitur continuata vsque ad mortem.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Curiam si quis sequatur, Curialis propterea est dicendus.*
3 *Beneficia Curialium si vacant, etiamsi in Curia existant, dicuntur vacare apud Sedem, & n.* 4.
5 *Beneficiorum collatio vacantium apud Sedem spectat ad Papam.*
6 *Curialium beneficia vt dicantur reseruata Papæ, duo requiruntur. Primo, quod sit contracta vera Curialitas. Secundo, quod eadem qualitas in Curiali continuauerit vsque ad mortem, num.* 6.
7 *Curialitas si semel fuerit contracta, nisi probetur mutata, præsumitur continuata vsque ad mortem.*
8 *Qualitas semel inhærens personæ, præsumitur semper durare.*
9 *Curialitatis desertio, & mutatio benè probatur per assecutionem beneficij, requirentis residentiam, per quod dicitur curialem contraxisse domicilium in Vrbe.*
10 *Habitationis accidentalis animum dicitur quis deposuisse, dum deficit causa accidentaliter commorandi in Vrbe ex vera, & naturali superueniente occasione domicilij contracti.*
11 *Domiciliarius Vrbis si quis est effectus, an ex hoc desinat esse curialis.*
12 *Curialis si contraxerit domicilium in Vrbe, simul etiam stare potest, quod permaneat curialis, & sequendi Curiam animum retineat.*
13 *Domicilium acquisitum cum domicilio originis est compatibile.*
14 *per Domicilium contractum intrat compatibilitas, nedum in retinenda curialitate, sed etiam ad eam acquirendam.*
15 *Familiaritas Cardinalis remanet, etiamsi familiaris haberet Ecclesiam Parochialem extra Curiam.*
16 *Habitatio non omnis in Curia facit curialem, sed illa, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente curialitatem.*
17 *Curialitatem si quis contraxerit, si posteà aliquis asserat, eum non esse amplius curialem, tenetur probare eam fuisse dimissam per eam, vel verbo, vel facto contrario.*
18 *Beneficia familiarium Papæ sunt reseruata.*

19 *Familiaris familiaris mei an sit meus familiaris.*
20 *Auditor Rotæ est familiaris Papæ.*
21 *Familiaris familiaris Principis, est etiam familiaris ipsi Principi, & hoc ratione excellentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua & dominus, & familiares sui conseruantur.*
22 *Beneficia familiarium familiaris Papæ cadunt sub regula reseruatoria beneficiorum familiarium Papæ.*
23 *Papa circa ea, quæ sunt iuris, non errat.*
24 *Papa si in collatione beneficij apponat clausulam*, dummodò eius dispositio ad nos hac vice pertineat &c. *quid importet.*
25 *Contrarietas in eadem scriptura ne admittatur, sumenda est omnis interpretatio ad eam euitandam.*

* *Præsens decisio est in eadem causa, de qua supra decisio 9. sub die 30. Martii 1626. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, & decisio, quæ ibi allegatur, & reuocatur, emanata die 20. Nouemb. 1624. coram eodem, erit in altero Tom.*

DECISIO CCCCXXIX.

IN casu proposito concurrunt duæ gratiæ ad fauorem D.
Prosperi de Molatta. Prima ad collationem beneficij de
quo agitur, vti de reseruato, ad cuius impugnationem
non erat necessaria aperitio oris pro D. Petro Paulo Pa-
triarcha, dum non contineret clausulam, per quam esset
sublata facultas illam impugnandi. Secunda verò respi-
ciebat facultatem capiendi possessionem eiusdem benefi-
cij amotis quibuscumque, ac etiam non verificatis præmis-
sis narratis pro obtinenda dicta gratia, & in hac erat appo-
sita clausula sublata, vnde pro ea remouenda instante
Patriarcha emanauit rescriptum super aperitione oris, &
reductione breuis ad viam iuris arbitrio Rotæ & dato du-
bio, An intret arbitrium ad effectum prædictum, Domi-
ni voluerunt constare de reseruatione, partibusque super ea
informantibus.

Censuerunt non intrare arbitrium, quia constat de re-
seruatione beneficij, de quo agitur, & ea supposita deficit
ius conferendi in alijs collatoribus, & consequenter eius-
1 dem Patriarchæ, à quo † arbitrium debet regulari, Cæs. de
Grass. *decis. 8. n. 2. de sent. & re iud.*

Vacauit enim per obitum Bernardini Toni, dum ille
esset extra, & famulando in seruitijs Auditoris Rotæ, Cu-
2 riam sequeretur, & Curialis propterea diceretur, Man-
dos. *ad reg. 5. in prima par. num.* 18. cuius beneficia etiam
3 in Curia existentia dicuntur vacare apud Sedem, *cap. præ-
senti §. sanè de præb. in 6.* vbi glos. Monachi Archid. Franc.
Gemin. idem notant & Ægid. & Simon. de quibus in voto
4 bon. mem. Card. Lancellotti tunc Rotæ Auditoris, & Re-
uerendiss. Decani idem confirmant, quorum dicta prius
Rota sequuta fuerat *in Romana Beneficiatus S. Petri 10. Ia-
nuarij 1593. coram bo. mem. Card. Blanchetto*, & in alia
simili *Clericatus S. Petri 27. Nouembris* 1602. *coram bon.
mem. Cardinali Pamphilio, quæ est inter impress. in 4. par.
diuers. dec.* 616. & cùm huiusmodi beneficiorum collatio ex
5 vacatione apud Sedem, de qua in *cap. 2. de præb. in 6.* spe-
ctet ad S. D. N. meritò visum fuit constare de reserua-
tione.

Non obstat, quòd ad effectum reseruationis prædictæ
6 duo debeant probari, † nempè vera Curialitas contracta
per Bernardinum. Secundò, quod eadem qualitas in eo
continuauerit vsque ad mortem, & prout dicebatur hæc
qualitas desiderari, per *extrauag. ad regimen. & regul.* 5.
Cancell. & idem disponatur *in d. §. sanè*, quem in hunc sen-
sum intelligunt ibidem Archid. *in fin.* & Anchar. *in 5. notab.*
& Mandos. *in regul. 5. in 3. quæst. in fine.*

Quia vbi semel acquisita curialitas non impugnatur, ea-
7 dem vsque ad mortem continuata censetur, nisi probetur
mutata, Bart. qui loquitur de domicilio accidentali acquisi-
to per habitationem, & incolatum *in l. assumptio §. vlt. ff.
ad municip.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 42. n. 12.
& præsumpt. 25. nu. 3.* vbi loquitur de qualitate semel inhæ-
8 rente personæ, quæ præsumitur semper durare.

Non obstat quod mutatio, & seu desertio curialitatis be-
9 nè probetur † per assecutionem huius beneficij ab eodem
Bernardino requirentis residentiam, per quod dicitur con-
traxisse domicilium in Vrbe, Felin. *in c. dilectus, il 2. nu. 4.
de rescript.* Rot. *decis. 113. par. 2. in recent.* & inde deposuis-
se animum accidentalis † habitationis, dum deficit causa 10
accidentaliter commorandi in Vrbe ex vera, & naturali su-
perueniente occasione domicilij contracti.

Quia adhuc non est consequentia necessaria si dicatur
Bernardinus effectus est domiciliarius Vrbis, † ergo desi- 11
nit esse curialis, quia simul esse potest, † quod quis contra- 12
xerit domicilium in Vrbe, & nihilominus permaneat cu-
rialis, & sequendi curiam animum retineat, prout com-
patibile † est domicilium acquisitum cum domicilio origi- 13
nis, Menoch. *ead. præsumpt. 42. lib. 6.* quinimmò eadem
compatibilitas intrat nedum in retinenda curialitate, † sed 14
ad illam acquirendam post contractum domicilium, vt di-
ctum fuit de familiaritate Cardinalis, etiam † quod ille 15
haberet parochialem Ecclesiam extra Curiam, *in Papien.
Præpositura 10. Nouembris* 1610. *coram Episcopo Attreba-
ten.*

Neque dicatur, quòd hæc duo admitti possunt scilicet, vt
Bernardinus ab initio fuerit curialis, & quod curialitas non
sit incompatibilis cum beneficio requirente residentiam,
sed nihilominus durat tertia difficultas, quòd beneficiatus
continuauerit vsque ad mortem in eodem officio, quòd
dedit causam curialitati, † cùm non omnis habitatio in Cu- 16
ria facit curialem, sed illa, quæ remanet qualificata ab ali-
quo exercitio inducente curialitatem, vt in eadem *dec. 616.
n. 2. par. 4. diuers.* fuit dictum.

Quia hoc est, quod supra firmatum fuit, Patriarcham
habere regulam contra se, super continuatione curialita-
tis, quam tenetur probare fuisse dimissam † per Bernardi- 17
num, vel verbo, vel facto contrario, vel per cessationem
causæ accidentalis, quæ retenet, vt inde reseruatio exclu-
datur, de quibus adhuc visum fuit non constare, vt in-
terim Breue arguatur, quod sit fundatum in falsa causa re-
seruationis.

Placebat etiam Dominis alterum caput reseruationis de- 18
ductum † ex familiaritate Papæ, dum breue emanauit mo-
tu proprio, & narratiua continet, quod Bernardinus ex-
tet, & vnius ex causarum Palatij Apostolici Auditoribus
continuus Commensalis, atque Curialis existens præfatum
beneficium obtinuit, & hodie, seu nuper apud Sedem
præfatam diem clauserit extremum, vacauerit, & vacet,
nullusque de illo præter nos hac vice disponere potuerit, si-
ne possit, reseruatione, & decreto obstantibus sopradictis.
Nam & si quæstio sit apud scribentes an familiaris † familia- 19
ris mei sit meus familiaris, vt inde dicatur familiaris Papæ,
ille qui est familiaris Auditoris causarum Palatij Apostolici,
qui indubitanter † est familiaris Papæ, ex Constitutione 20
Pauli III. quæ est tertia in ordine Bullarij, attamen cùm
multi sequuti fuerint † partem affirmatiuam ratione excel- 21
lentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua & domi-
nus & familiares sui conseruantur, vt Salycet. *in l. 2. nu. 5.
C. de Episc. & Cleric.* dicens propterea illorum beneficia
comprehendi sub † regula reseruatoria beneficiorum fami- 22
liarium Papæ, & alij allegati per Menoch. *de arbitr. cas. 201.
nu.* 120. inde dicendum est saltem ad euitandum obiectum
falsitatis causæ ex eo, quòd Papa affirmatiuè narrauit re-
seruationem, & super ea disposuerit, voluisse declarare
quæstionem iuris ex indubitata facti † suppositione, quòd 23
Bernardinus esset familiaris Auditoris Rotæ, sequendo ra-
tiones, Anchar. *in cons. 93. n. 1. & seqq.*

Neque obstat clausula, *dummodo eius dispositio ad nos
hac vice pertineat*, quæ † solet ostendere Papam noluisse 24
de beneficio prouidere, nisi reseruatum probetur, vt in
eadem *decis. 616. n. 2. par. 4. diuers. admittitur.*

Quia prius in eodem Breui affirmatiuè loquutus fuit Pa-
pa quoad vacationem præsentis beneficij, propter familia-
ritatem, & curialitatem, & addit, ibi, *nullusque de illo
præter nos hac vice disponere potuerit*, siue possit, vnde ne
in eadem scriptura admittatur contrarietas, sumenda est
omnis interpretatio ad eam euitandam, *cap. inter dilectos,
de fid. instr.* Bart. *in l. fin. §. idem quæsiuit ff. de cond. indeb.*
Aretin. *cons. 9. num. 1.* qui loquitur in Bullis Papæ, Peregr.
cons. 14. num. 7. vol. 3. atque ita quoad alios vocandi mo-
dos sub clausula restrictiua, siue præmisso contentos opere-
tur suos effectus, & quoad familiaritatem pura remaneat
declaratio.

Et ita &c.

RE-

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmen. Status.

Die Mercurij 27. Aprilis 1622.

A R G V M E N T V M.

In quasi possessione legitimitatis si quis sit, illa ei suffragatur, etiam in casu, quo ad fideicommissum sunt vocati tantùm illi, qui sunt procreati, & nati ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, itaut hoc stante si quis asserat, illum, qui ad fideicommissum aspirat, non esse procreatum, & natum ex tali matrimonio, ei incumbit onus id probandi, & plura circa hanc materiam ad satietatem habes in hac decisione.

S V M M A R I V M.

1 *in Quasi possessione legitimitatis, si quis sit, tunc contrarium asserenti incombit onus probandi.*

2 *Secus verò si quis in tali possessione non reperiatur.*

3 *in Matrimoniali materia, attendendum venit ius Canonicum.*

4 *Legitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitimati per fictionem.*

5 *Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus.*

6 *Filius legitimatus per subsequens matrimonium, de iure ciuili dicitur legitimus per præsumptionem.*

7 *Matrimonium tanquam Sacramentum requirit materiam, & formam de sui essentia.*

8 *ad Matrimonij substantiam de iure ciuili sufficit maritalis affectio.*

9 *Filij de iure ciuili sequuto matrimonio censentur legitimi per præsumptionem, secundùm verius Canonicum per fictionem.*

10 *Legitimatio probatur leuioribus probationibus, quando de ea incidenter agitur.*

11 *Filiatio etiam legitima de facili cùm probari non possit, ideo recipit illam probationem, quæ haberi potest.*

12 *Probationes in aliqua materia, quando non ita facilè haberi non possunt, sufficiunt probationes coniecturales.*

13 *Filiationis probatio difficilis est, præcipuè quando intercessit longum tempus.*

14 *Et ideo procedendum est per materias coniecturales, quamuis non concludentes. Sufficit enim quod concludant à communiter accidentibus.*

Et talis probatio nocet etiam tertijs.

15 *Filiatio non certis probationibus, sed præsumptionibus probari solet.*

16 *Filiatio qualiter probari possit.*

17 *Filij legitimi, & naturales verà, & non fictè quando sunt vocati ad fideicommissum, tunc qualiter talis filiatio sit probanda.*

18 *Et an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium.*

19 *Cùm sit necessaria probatio, quæ non conueniat, nisi procreatis, & natis ex legitimo matrimonio.*

20 *in Iudicio possessorio tam exacta probatio non requiritur, sicuti in petitorio.*

21 *Matrimonium præsumptum sufficit, ad hoc vt quis dicatur procreatus, & natus ex legitimo matrimonio.*

22 *de Matrimonio, quando dicatur constare absque coarctatione temporis.*

24 *Exceptiones generales, & speciales, licet sint datæ contra testes, Iudex tamen non impeditur, quominus ex eorum dictis possit informare animum suum.*

25 *Verbum,* procreare, *propriè significat gignere, vel generare, vel producere.*

26 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.*

27 *Testis probat etiamsi nullam reddat rationem, si id, super quo deponit, cadat in communem notitiam.*

28 *Indefinita in teste licet non æquipolleat vniuersali.*

Hoc tamen non procedit, quando indefinita est restricta ad certum locum.

Vt puta, si dicatur, vinea in tali loco, *ista indefinita æquipollet vniuersali.*

30 *Verba consecutiua inducunt vnitatem sermonis.*

31 *Testi deponenti contra producentem, magna fides est adhibenda, quia contra personam nihil opponi potest.*

32 *Testis probat publicam vocem, & famam si asserat sic publicè audiuisse, & nu. 33.*

34 *Natos, vt quis dicatur post concubinatum, testes ex quibus id concludant.*

35 *Verba,* suscipere filios, *importat nedum liberos edere, sed etiam procreare.*

36 *Verbum,* suscipere, *quando verborum contextus, hoc denotat, importat idem, quàm concipere.*

38 *Testis dictum ex interrogatorio debet accipere interpretationem, & num. 40.*

41 *ex Matrimonio procreari, & nasci ex matrimonio non differunt.*

42 *Testis, quando vnus alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt probent, dummodo actuum multiplicatio non sequatur.*

43 *Et hoc etiam procedit, vbi variant testes in ipso negotio principali, non tantùm in adminiculis.*

44 *Testes, vbi discordant in ipsa causa, sunt reducendi ad concordiam, vt probent.*

Multò magis id procedere debet, vbi verba testis legitimè possunt interpretari, ad hoc vt probet, & cum alijs se concordet.

45 *Testis depositio dubia ex aliis testibus recipit interpretationem.*

46 *Verisimilitudo in materia probationis testium est attendenda.*

47 *Testis non potest deponere de vera scientia, si actui super quo deponit, non interfuit.*

48 *Illegitimi non habent ius agnationis, & quamuis fortè contrarium seruetur de consuetudine, tamen quando id fallat.*

49 *Testis licet explicitè aliquid dicat, tamen sufficit, vt implicitè id asserat.*

50 *in Probatione facienda, magis attenditur ratio testis, quàm cortex verborum.*

51 *Verba,* suscipere ex matrimonio, *vel* habuit, *&c. sunt apta comprehendere etiam conceptionem.*

52 *Testis dictum ita debet intelligi, ne discordet ab aliis.*

54 *Dispositio circa plura in eadem oratione contenta, si reguntur ab eodem verbo, dictum in vno censetur repetitum in alio.*

55 *de Matrimonio, quando dicatur constare sine coarctatione temporis.*

56 *in Legitimitatis quasi possessione verè, & non fictè, quando quis reperitur, ei, & habentibus causam ab eo suffragatur, donec contrarium doceatur.*

57 *Legitimitatis communis reputatio sufficit, licet non sit probata in loco originis, si sit probata in loco, vbi quis fuit educatus.*

58 *Testes in dubio præsumuntur contestes.*

59 *Testes singulares sufficiunt, quando agitur de probanda communi reputatione.*

60 *pro Legitimitatis iustificatione an sufficiat distinctio patris in testamento de legitimis ab illegitimis.*

61 *Dictio,* pro, *denotat modum, & causam.*

62 *Qualitas adiecta verbo intelligenda est secundùm tempus verbi.*

64 *Testator, quando distinxit in suo testamento filios legitimos ab illegitimis, quid inde inferatur.*

65 *Pater non est verisimile, quod si voluisset defraudare quoad vnum filium, non defraudasset quoad alios.*

66 *Patris denominatio, & tractatus quoad filios non solet nocere tertio.*

67 *Hoc tamen non procedit, quando cum tali nominatione, & tractatu concurrunt etiam adminicula, & præsumptiones.*

68 *ex Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes.*

69 *Matrimonii vrgens præsumptio est si filii ex eo nati,*

fuerunt admissi ad bona fideicommissaria, ad quæ solum legitimi erant vocati, & n. 70. & 71.

72 *Factis magis standum est, quàm verbis.*

73 *ab Irato viro verba prolata non sunt de iure attendenda.*

74 *Testis quando est resellus, nulla fides est ei adhibenda.*

75 *Testis singularis, & de auditu non est attendendus.*

76 *Testis, qui redarguitur de mendacio in nihilo probat.*

77 *Filij legitimati per subsequens matrimonium non reputantur tanti, sicuti nati ex legitimo matrimonio.*

78 *Verba interpretanda sunt secundum conditionem proferentis.*

79 *ad Matrimonij validitatem ante Concilium Trident. sufficiebat solus consensus coniugum verbis expressus absque vlla præsentia Parochi.*

80 *Mandatum de dispensando non arguit matrimonium per antea legitimè non fuisse contractum.*

81 *Adulterium non præstat impedimentum, quominus mortuo coniuge inter adulteros matrimonium contrahi possit.*

Nisi adsit fides, vel machinatio in necem defuncti coniugis.

82 *Dispensatio super matrimonio, quando petitur, si matrimonium sit iam contractum, talis mentio est necessaria.*

83 *Et hoc procedit tam in contrahente in gradu prohibito, quàm inter contrahentes cum impedimento dirimente matrimonium.*

84 *Et hoc procedit post Concilium Trident. & ideò ante Concil. Pontifices facilius concedebant dispensationes super matrimonio iam contracto, sed non sic hodie.*

85 *Dispensationes super matrimonio in gradu prohibito, vel ob impedimentum illud dirimens, ante Concil. Trident. erant valida, etiam non facta mentione matrimonij iam de facto contracti, sed non sic hodie.*

86 *Diem suæ natiuitatis nemo certò scire potest.*

87 *in Probationibus communis, aut vsus loquendi attendi debet.*

88 *Confessio præiudicat confitenti, donec concludenter contrarium doceatur.*

89 *Instrumentum non caret suspicione, si annus Domini non concordet cum indictione.*

90 *Instrumentum in totum vitiatur, si annus Domini repugnet cum indictione.*

91 *Instrumentum, in quo est falsus dies, vel falsa indictio in totum vitiatur.*

Quia illud vitium respicit instrumentum in qualibet sui parte.

92 *Notarius non debet apponere in instrumento, nisi quod in veritate nouit.*

93 *Notarius siue ignoranter, siue scienter super his, quæ tangunt substantialia instrumenti, falsum admisceat, instrumentum nihil valebit.*

94 *Scriptura imperfecta nihil probat, & maximè si desit aliquid substantiale.*

95 *Scriptura, licet aliàs sit solemnis si tamen sit imperfecta ratione voluntatis, quia nondum habita fuit pro perfecta, & ideo est prorsus nulla quoad omnem effectum.*

96 *Notarij scriptura non dicitur perfecta, nisi sit subscripta.*

97 *Testes non probant præcisè tempus, si deponant cum dictione,* in circa.

98 *Testes nulliter examinati, ideò eis non est adhibenda fides.*

99 *Testem producens censetur approbasse personam, & non dictum.*

100 *ex Testium inductione non censetur approbata validitas examinis.*

101 *Verall. decis. 168. par. 3. quo casu loquatur.*

102 *Verbum,* publicè, *importat publicam vocem, & famam.*

103 *Testes deponentes de bona fama, sunt præferendi illis, qui de mala testificantur, etiamsi isti aliquantulum numero excedant.*

104 *Probationes, si sint conquassata, non possunt elidere probationem iam perfectam.*

* *Allegatur hæc decisio infra in eadem causa sub die 14. Iunij 1622. coram eodem Reuerendiss. Coccino, est decisio 439. Decisio etiam ista est in eadem causa de qua sunt supra decisiones 16. 162. 201. 264. 330. nempè sub diebus 8. Iunij 1626. 24. Martij, & 26. Iunij 1628. & 30. Martij, & 14. Decembris 1629. coram eodem bo. mem. Coccino.*

DECISIO CCCCXXX.

CVm ad fideicommissum, de quo agitur, vocentur
legitimi, & naturales de legitimo matrimonio pro-
creati, & nati, verè, & non fictè, dubitatum fuit in hac
causa, An Illustriss. D. Marchiones Pallauicini ex persona
Vberti sint in sufficienti quasi possessione legitimitatis requi-
sitæ à testatore, hoc est tanquam procreati, & nati de le-
gitimo matrimonio verè, & non fictè: Quod quidem du-
bium disputatur ad effectum videndi, cui incumbat onus
probandi. Nam si DD. Pallauicini sunt in ista quasi posses-
sione, † onus probandi contrarium incumbit Illustrissimis 1
DD. Marchionibus de Rangonibus, vt in *cap. lator*, &
ibi gloss. *in verb. probare qui fil. sint legit.* vbi etiam Præpos.
num. 8. Alex. *cons.* 51. *sub num.* 2. *lib.* 1. Bald. *cons.* 351. *nu.*
2. *lib.* 1. & fuit dictum in causa *Vrbeuetana fideicommissi de
Cerbaria* 5. *Nouemb.* 1603. *coram bo. me. Cardinali Pam-
philio.* Si verò DD. de Pallauicinis non sunt in dicta quasi
possessione, onus probandi dictam legitimitatem † spectat 2
ad ipsos Pallauicinos, gloss. *in d. cap. lator in d. verb. proba-
re per tex. in cap. aliter* 30. *q.* 5.

Pro resolutione igitur dubij DD. duo præmiserunt, alte-
rum in quo insistebant DD. de Rangonibus, quod non
sufficiebat Dominis Pallauicinis stante fideicommisso, de
quo agitur, probare simplicem possessionem legitimita-
tis, sed debere probare possessionem legitimitatis verè, &
non fictè, scilicet ipsos Pallauicinos esse in possessione
legitimitatis tanquam de natis, & procreatis ea legitimo
matrimonio, prout continetur in dubio, quia † cùm in 3
materia matrimonij sit attendendum ius Canonicum, le-
gitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitima-
ti per fictionem, nam ius Canonicum, † de quo *in cap.* 4
tanta qui fil. sint legit. tollit impedimentum iuris Canonici
fingendo nunquam adfuisse † impedimentum, Bald. *in* 5
*l. qui in Prouincia §. diuus in lectur. ant. in nou. add. ante fin.
vers. fictio fit. ff. de rit. nup.* de iure verò ciuili filij sequuto
matrimonio censentur legitimi † per præsumptionem, & 6
ratio differentiæ est, quia matrimonium tanquam Sacra-
mentum requirit materiam, † & formam ad sui essen- 7
tiam, de iure verò ciuili sufficit † maritalis affectio *l. nu-* 8
ptias 31. *ff. de reg. iur.* quæ sequuto matrimonio præsumitur
vsque ab initio fuisse, vnde de iure ciuili filij sequuto matri-
monio sunt legitimi per præsumptionem, † secundum au- 9
tem ius Canonicum per fictionem, vt per Alciat. *in cons.* 52.
per tot. tom. 3. *lib.* 9. Surd. *cons.* 213. *n.* 17. *vol.* 2.

Alterum quod venit præmittendum est, quod DD. Pal-
lauicini agunt remedio possessorio ad bona fideicommissi,
scilicet vigore *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* & sic cum
non agatur principaliter de ipsa filiatione legitima, sed in-
cidenter † leniores sufficiunt probationes, Butr. *in cap.* 10
transmissa col. 2. *nu.* 10. *vers. quandoque concurrit solus tra-
ctatus, & vers. quandoque adest sola communis opinio*, vbi
quod cùm filiatio etiam legitima de facili † non sit proba- 11
bilis, illam recipit probationem quæ potest haberi *qui fil.
sint legit.* & ibidem Abb. *num.* 10. *vers. quia*, cùm hæc res
de facili probari non possit, † sufficiunt probationes con- 12
iecturales, Præpos. *in* 3. *notab. num.* 2. Decian. *in cons.* 54.
num. 1. *in fin. vers. & in proposito, & seq.* Felin. *in cap. per
tuas num.* 13. *de probat.* Corn. *cons.* 1. *n.* 22. *lib.* 3. Paris. *cons.*
10. *num.* 61. *in fin. vol.* 2. Alba. *in cons.* 83. *num.* 21. Alciat.
de præsumpt. reg. 3. *præsumpt.* 38. *nu.* 4. & 5. Vasq. *illustr.
quæst. qui de communi testatur contra* Alciat. *in cap.* 85. *nu.*
20. vbi etiam ait, quod experientia docemur diffici-
lem esse filiationis probationem, præcipuè quando inter-
cessit longum † temporis interuallum, itaut vix extet, 13
qui de infantili ætate recordetur, & propterea necesse
est, quod admittantur leniores, & coniecturales pro-
bationes, quamuis non concludentes, sufficit enim
quod concludant à communiter accidentibus, & istud ge-
nus probationis nocet etiam tertijs, quia cum, vt dictum est,
filiatio non certis attestationibus, sed præsumptionibus † 14
probari soleat, vt benè aduertit etiam Paleot. *de noth.
& spur.*

& spur. cap. 22. in princ. meritò hoc genus probationis nocet
etiam tertijs, Præpos. *in d. cap. transmissæ ante fin. vers. hoc
est durum ibi, sed potest responderi.*

Et quamuis regulariter loquendo non requirantur co-
pulatiuè illa tria de quibus gloss. *in cap. lator. in verb. pro-
bare qui fil. sint legit.* scilicet quod quis sit in possessione
15 filiationis, & † quod possideat bona paterna, & quod sit
natus de ea quæ vxor credebatur, sed alternatiuè vnum-
quodque sufficiat, vt dicit Decian. *in cons. 54. in fin.* Alex.
cons. 51. num. 2. & 5. lib. 1. Gozad. *cons. 13. num. 31. 32. &
34.* Paris. *cons. 50. num. 72. & 73. lib. 2.* Paleot. *de noth. &
spur. c. 22. num. 2. vers. dicemus,* vsque ad fin. Vasq. *quæst.
illustr. d. cap. 85. num. 50.* & sentiunt omnes Doctores su-
pra citati attamen in hac facti specie, in qua vt supra
dictum est vocantur legitimi, & naturales nati, & pro-
16 creati de legitimo matrimonio verè, & non fictè, non vi-
detur, sufficere quod probetur alterum de duobus primis
requisitis, gloss. *in d. cap. lator.* nisi illud sit qualificatum,
cùm non concludant ad legitimationem verè, & non fi-
ctè, sed possunt verificari in legitimatione per subsequens
17 matrimonium, † quæ non sufficit pro obtinendo in isto fi-
deicommisso, vt per Peregr. *de fideicom. art. 24. num. 25.
cum seq.* Thesaur. *decis. 196. num. 3.* Surd. *dec. 219. n. 5.* Sed
opus est quod probationes concludant talem possessionem,
18 † quæ non conueniat nisi procreatis, & natis ex legitimo
matrimonio, vel quod Vbertus sit natus, & procreatus ex
ea, quæ vxor credebatur, per ea quæ optimè notat Vas-
quez *vbi sup. d. n. 20. vers. denique ipsa experientia,* ista
19 tamen probatio non requiritur tam exacta, prout † in iudi-
cio petitorio, sed sufficit præsumptiua, vt suprà dictũ est, cùm
agatur incidenter de legitimatione ad effectum successionis,
vt probatur ex Doctoribus supra citatis, & præsertim benè
ad propositum Vasq. loco proximè alleg. Quibus & alijs at-
tentis fuit in huiusmodi causa firmatum in indiuiduo non
20 obstantibus verbis fideicommissi † procreatis, & natis de
legitimo matrimonio verè, & non fictè, sufficere matri-
monium præsumptum, Seraph. *decis. 976.* vbi multa.

His duobus prænotatis maior pars DD. fuit in voto Illu-
striss. DD. Marchiones Pallauicinos ex persona Vberti in
quasi in possessione legitimitatis requisitæ à testatore, hoc
est tanquam legitimos, & naturales, de legitimo matri-
monio natos, & procreatos verè, & non fictè, & sic rece-
dendum esse à decis. facta sub die 26. Martij 1619.* Etenim
non controuertitur, constare de matrimonio absque
22 † coarctatione temporis, prout firmatum coram recol.
mem. Card. Seraph. *in decis. 1000.* & coram S. D. N. *in de-
cis. 247.* Et propterea sola difficultas est, an probetur d.
quasi possessio qualificata, vt supra dictum est, & quamuis
DD. videretur probata per omnes, & singulos modos tradi-
tos à d. glos. *in d. cap. lator*, per ea, quæ infra deducentur:
Attamen insistebant, in eo quod procreatio Vberti constan-
23 te matrimonio inter dd. Bernardinum, & Catherinam † eo
modo, quo sufficit eam probari in iudicio possessorio, benè
probatur.

Primò ex testibus per ipsosmet Illustriss. DD. Marchiones
Rangonos examinatis, contra quos licet Domini Pallauicini
dederint generales, & particulares exceptiones, tamen non
24 impeditur † Iudex, quominus ex eorum dictis possit infor-
mare animum suum, cùm ad eius officium spectet veritatem
vndique indagare, Put. *dec. 214. n. 2. lib. 2. in non.* & in
puncto de istis testibus dicitur in *dec.* Seraph. *1000. n. 17.* Ex
dictis inquam eorum satis videbatur probari Vbertum fuisse
conceptum, & natum constante matrimonio, nam

Franciscus Parasaccus examinatus in Curia de anno
1532. ad 16. Interrog. inter alia deponit, quod Bernardinus
post mortem d. Io. Petri accepit in vxorem prædictam
D. Catherinam, & ex illa procreauit Vbertum, Sigis-
mundum, Io. Franciscum, & Pallauicinum, & prædicta
omnia dicit, se dici audiuisse in Zibello ab hominibus d.
Terræ, & d. filij reputabantur filij dd. coniugum; Ex quo
teste quatuor sunt desumenda. Primùm, quod audiuit dici
Bernardinum post matrimonium procreasse Vbertum, &
alios filios: Nam ea verba testis, & ex illa sunt necessariò
intelligenda, idest ex Catherina vxore, seu ex Catherina,
dum esset vxor, & sic sine dubio iste testis deponit nedum
de natiuitate, sed etiam de procreatione constante matrimo-
25 nio, verbum † enim, *creare*, propriè significat gignere, vel
generare vel producere, vt per Io. Vetteranum *in lexico iu-
ris, in verb. creare.* Secundum, quod filij prædicti, & sic
etiam Vbertus reputabantur filij dd. coniugum, & per con-

sequens quod reputabantur nati, & procreati post d. ma-
trimonium, quia cùm testis supra locutus fuerit de contu-
gio ante procreationem, & natiuitatem filiorum, cùm po-
steà habeat relatiuum per dictionem, *dictorum*, vtique
intellexit de matrimonio contracto ante procreationem, &
natiuitatem filiorum, ex regula vulgari quod relatum † est in 26
referente cum omnibus qualitatibus suis, *l. asse toto ff. de
hered. instituen.* Tertiùm, quòd dum deponit de reputatio-
ne dictæ filiationis non deponit amplius de auditu, sed de
vera scientia reputationis, & quamuis hoc pendeat à iudi-
cio intellectus, & testis nullam † reddat rationem, tamen 27
cùm hoc iudicium cadat in communem notitiam testis be-
nè probat absque alia ratione, ita in puncto Dec. *in cons.
54. num. 4.* Accedit quòd præcedenter deponit audiuisse
Bernardinum accepisse in vxorem Catherinam, & ex illa
procreasse Vbertum, &c. vnde causa reputationis prædi-
ctæ probabilis elicitur. Quartum, quòd dum testis depo-
nit de reputatione, deponit ab hominibus Zibelli, & est in-
telligendus de communi reputatione: nam etsi indefinita † 28
in teste non æquipolleat vniuersali, nihilominus quando in-
definita est restricta ad certum locum, vt puta si dicatur Vi-
nea in tali loco, ista indefinita † æquipollet vniuersali, Dec. 29
in cons. 146. num. 5. & ideò cùm in hoc casu indefinita
sit restricta ad Zibellum, intelligitur de omnibus homini-
bus Zibelli, vt benè ad propositum, Rota *decis. 71. numer.
1. part. 1.* quod verò deponat de reputatione ab hominibus
Zibelli, satis patet, quia verbum illud, *reputabantur*, stat
consequutiuè ad verba, *& hæc dici audiuit ab hominibus*,
verba † autem consequutiua inducunt vnitatem sermonis, 30
Bart. *in l. re coniuncti 87. num. 18. vers. Item hoc probo ff. de
leg. 3.*

Et presbyter Baptista de Ferrarijs examinatus de anno
1533. ad d. 16. Interrog. respondit, quod DD. Bernardi-
nus, & Catherina per plures annos steterunt simul repu-
tantes se pro legitimis coniugibus, & procrearunt articu-
latos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis
coniugibus, & etiam aliqui dicebant, quod inter eos non
potuit esse matrimonium. Ex hoc teste ista sunt colligenda,
Primò, quòd Bernardinus, & Catherina per plures annos
steterũt simul se reputantes pro legitimis coniugibus. 2. quòd
plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus.
3. quòd etiam aliqui dicebant quod inter eos non potuit
esse matrimonium. 4. quòd omnes affirmabant matrimo-
nium fuisse inter Bernardinum, & Catherinam, & maior
pars reputabat eos pro legitimis coniugibus, licet minor
diceret inter eos non potuisse esse matrimonium, de quo vl-
timo nihil est curandum, cùm iam Rota resoluerit consta-
re de matrimonio licet absque coarctatione temporis. 5.
quòd cõstante d. matrimonio procrearunt articulatos filios,
scilicet Vbertum, Sigismundum, & alios in Interrogatorijs
contentos, dum enim dicit, quod Bernardinus, & Cathe-
rina se reputabant pro legitimis coniugibus, & immediatè
addit, & procrearunt, &c. vtique hæc procreatio non per-
cutit nisi tempus, quo illi reputabant se pro legitimis con-
iugibus, & sic ex isto teste satis apparet, quod per matri-
monium communiter reputatum, & post tractatum inter
ipsos coniuges tanquam inter virum, & vxorem sunt pro-
creati filij, inter quos & Vbertus.

Cuius testis ipsorum DD. de Rangonibus depositio ma-
gni facienda † videtur, quia contra eius personam nihil 31
opponi potest, & deponit se fuisse præsentem contractui
matrimonij, & aliàs in causa fuisse resolutum habetur co-
ram D. Card. Seraph. *decis. 1000. n. 3.*

Bernardinus verò de Franxosijs examinatus Cremonæ
de anno 1531. super eodem 16. Interrogatorio respondit
se scire, quod d. Bernardinus habuit sex filios masculos, &
tres fœminas ex ipsa Catherina, & quod iam 30. anni sunt,
vel circa, quod ipse testis dici audiuit à pluribus, & diuer-
sis personis, de quibus non recordatur, & quod publicè
dicebatur in dicto loco Zibelli d. tempore quod prædictus D.
Bernardinus tenebat pro concubina d. Catherinam, & quod
tunc prout vidit ipse testis, suscepit ex ipsa Catherina, Fre-
dericum, Drusianam, & iudicio suo etiam Ioannem Fran-
ciscum, qui posteà decessit, & quod iudicio ipsius testis
possunt esse viginti anni, vel circa, quod ipse testis dici au-
diuit à pluribus, & diuersis personis de quibus non recorda-
tur, & quod publicè † dicebatur in d. loco Zibelli prædictum
D. Bernardinum desponsasse Catherinam, & eam in vxo-
rem accepisse, & ab inde citra prædictus D. Bernardi-
nus suscepit ex ea Vbertum, Pallauicinum, Sigismun-

B 3 dum,

dum, & Io. Franciscum nunc viuentem. Ex hoc teste est
notandum, Primò, quod ipse scit Bernardinum suscepisse
ex Catherina sex masculos, & tres fœminas, & hoc scit de
vera scientia. Secundò quod durante concubinatu suscepit
Fredericum, Drusianam, & iudicio suo etiam Io. Franci-
scum, de tempore depositionis defunctum. Tertiò quòd
à die depositionis ab hinc 20. annis publicè dicebatur in loco
Zibelli quod Bernardinus desponsauit Catherinam, & eam
in vxorem accepit, & sic iste testis deponit de publica voce,
33 & fama in Castro Zibelli, hoc enim important illa verba,
publicè audiuit, Verall. *decis. 7. & decis. 179. part. 3.*
Quartò, quod iste testis scit de vera scientia Bernardinum
suscepisse Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io.
Franciscum post d. matrimonium, de quo ipse audiuit per
publicam vocem, & famam, quod probatur, Primò quia
in principio depositionis dici se scire, quod Bernardinus
ex Catherina habuit sex masculos, & tres fœminas. Se-
cundò, quod durante concubinatu, de quo ipse testis de-
ponit per publicam vocem, & famam, ipse vidit quod Ber-
nardinus suscepit ex Catherina Fredericum, Drusianam,
& iudicio suo etiam Io. Franciscum. Ergo si testis scit per
publicam vocem, & famam concubinatum, & matrimo-
nium, & numerum filiorum natorum tempore concubi-
natus, & numerum filiorum Bernardini tempore matrimo-
nij in necessariam consequentiam scit ex vera scientia, qui
34 † sint nati post matrimonium de quo ipse deponit per
publicam vocem, & famam, maximè cùm dicat, & ab in-
de citra (scilicet à die matrimonij) suscepit Vbertum, Pal-
lauicinum, Sigibertum, & Io. Franciscum nunc viuentem
ex quibus verbis iunctis superioribus clarissimè patet, quod
hoc scit ex vera scientia: Quintò, quod dum iste testis de-
ponit de matrimonio contracto, & posteà subdit; *Et ab
inde citra Bernardinus suscepit ex ea Vbertum, Pallauici-
num, Sigismundum, & Io. Franciscum nunc viuentem*, est
intelligendus, quod Vbertus nedum fuerit natus constante
matrimonio, sed etiam procreatus, nam & si † verbum,
35 *suscipere*, sit æquiuocum suscipere enim liberos, importat
nedum liberos edere, sed etiam procreare, vt probat Bris-
son. *de verb. signif. in verb. suscipere per text. in l. si semper
5. §. hoc circa ff. de iur. immunit.* & probat etiam Laderch. *in
cons. 24. num. 13.* nihilominus hoc verbum, *suscipere*, quan-
do verborum contextus hoc denotat, importat etiam
36 † idem quod concipere, vt est text. expressus *in l. ex facto
ff. de Trebell.* quem in puncto allegat Brisson. *loco prædicto*
adijciens, etiam tex. *in l. vltima ff. de coniungen. cum eman-
cip. liber. & in l. apud hostes ff. de capt. iuncta l. 1. C. eod.
tit.* In casu autem nostro cùm Interrogatorium contineat,
quod Bernardinus, & Catherina existentes in figura ma-
trimonij procrearunt Vbertum, Pallauicinum, Sigismun-
dum, & Io. Franciscum, vtique cùm Interrogatorium
loquatur de procreatione, & sic de conceptione, vt supra
probatum est, dum testis respondit, quod post matrimo-
nium ab indè citrà Bernardinus suscepit ex ea Vbertum,
Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum nunc vi-
uentem est intelligendus, quod loquatur de procreatione ex
contextu interrogatorij, & responsionis, cùm verbum,
37 † *suscipere*, accipiatur etiam pro procreare, & ita accipitur
quando contextus verborum hoc suadet, vt supra proba-
tum; Et cessat difficultas, quia testium dicta recipiunt in-
terpretationem, & declarationem à Capitulis, & articu-
lis, super quibus sunt examinati. Et ideò cùm Interroga-
torium dicat quod Bernardinus, & Catherina existentes
in figura matrimonij procrearunt Vbertum, & alios, dum
testis dicit, *quod suscepit*, quod verbum potest intelligi
38 etiam de procreatione, ex † interrogatorio ita debet inter-
pretari; Alberic. *in l. si præsens num. 1. vers. & dic. ff. de
pen.* Seysil. *in l. Celsus num. 58. ff. de vsuca. & in l. scire de-
bemus num. 9. vers. ad dictum ff. de verb. oblig.* Alex. *cons. 88.
num. 26. lib. 5.* Cephal. *cons. 77. num. 33.* Rot. apud S. D. N.
in decis. 134. num. 1. & seq. Sextò est notandum ex isto teste,
quod licet fuerit examinatus de anno 1531. & quod depo-
nat audiuisse de publica voce, & fama ab hinc viginti an-
nis matrimonium fuisse contractum, non propterea sequi-
tur quod tunc à viginti annis præcisè fuerit contractum,
quod suadetur quia fuisset contractum de anno 1511. quo
tempore erant nati Vbertus, & Pallauicinus, vnde si depo-
nit quod filij communiter reputabantur procreati con-
39 stante matrimonio, vt supra probatum est, pernecesse
dicendum est, testem deponere, tunc audiuisse de publica
voce & fama matrimonium antea fuisse contractum, &
consequenter verba, 20. annos per testem fuisse relata ad
tempus sui auditus, non autem ad tempus contracti ma-
trimonij,

Raymundus autem del Pizzo super eodem interrogato-
rio sic deponit, quod Bernardinus habuit sex filios mascu-
los, & quatuor fœminas ex Catherina videlicet Frederi-
cum, Drusianam, Io. Franciscum mortuum, Vbertum,
Iacobam, Pallauicinum, Sigismundum, Io. Franciscum, Isa-
bellam, & quandam aliam puellam, quæ est monialis, & an-
tequam Vbertus nasceretur, dicebatur concubina, deinde
& ante ortum d. Vberti, & subsequentium fratrum dictum
fuit esse, & habebatur, & tenebatur, & reputabatur ab ho-
minibus d. loci, prout vidit ipse testis, qui habitabat in d. loco
vxor prædicti Bernardini, & ab eo desponsata: Ex hoc teste
primò notandum est, quòd ipse est benè informatus circa nu-
merum filiorum, quos benè distinguit. Secundò, quòd
deponit de communi reputatione matrimonij ab homini-
bus Castri Zibelli, & tunc testem probare de communi re-
putatione satis deducitur ex rationibus ponderatis in depo-
sitione Francisci Parasacchi primi testis. Tertiò, quòd
deponit de ista commui reputatione ante, & post natiuita-
tem Vberti, & sic licet ista verba per se sumpta non videan-
tur concludere ante conceptionem, tamen si attendatur in-
terrogatorium, à † quo interpretationem recipit depositio 40
testis, vt supra dictum est, verba sunt intelligenda de
conceptione, cùm verba testis nullatenus repugnent,
quia vt aduertit Laderch. *in cons. 24. num. 13.* procreari ex
matrimonio, & nasci ex matrimonio non differunt, cùm 41
Imperator vtatur verbis, modò editi sunt, modò nati sunt,
modò procreati sunt, vel progeniti sunt, *vt in l. cum quis*,
& in *l. nuper C. de natural. liber.* & probant iura, & Bris-
son. *loco supra citato*, & in omnem euentum, cùm alij te-
stes deponant de matrimonio ante procreationem Vber-
ti, etiam iste testis est intelligendus de matrimonio ante d.
procreationem, vt in fortiori videmus, quod quando vnus
testis † alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt pro- 42
bent, dummodò actuum multiplicatio non insurgat, ita
Bart. *in l. Gallus §. ille casus num. 3. ff. de liber. & posth.*
Alex. post Imol. *in l. inter §. 1. num. 11. vers. Imola hic de
verb. oblig.* Felin. *in cap. cum ex num. 4. de test. & plures ci-
tat.* Crot. *in tract. de test. num. 331. & 332.* & loquuntur
DD. vbi variant testes in ipso negocio principali, † non 43
etiam in adiunctis, hoc est cum circumstantijs, vt si vnus
domi rem gestam, alter propè domum asserit, vt propriè
loquitur Bart. *in d. l. Gallus §. ille:* Alter ante bellum, &
alter post, idem Bart. *in l. Insulam §. 1. num. 1. ff. solut.
matrim.* & alter ante nuptias, & alter post, Decian. *in l.
mutuum damus §. creditum num. 11.* Si igitur vbi testes re-
pugnare videntur in ipsa causa reducuntur ad concordiam,
vt probent, quantò magis hoc fieri debet in hoc casu,
cùm † verba huius testis possint legitimè interpretari, quod 44
loquatur de procreatione Vberti de tempore matrimonij;
Interpretandus est igitur testis, & intelligendus loqui de
procreatione, vt cum alijs testibus explicitè deponentibus
de procreatione, de tempore matrimonij concordet; veris-
sima enim est conclusio, quod depositio vnius testis du-
bia, declaratur, & † recipit interpretationem ex dicto al- 45
terius testis, Prob. ad Menoch. *in cap. 1. num. 19. de test.* &
multum mouit Dominos, quia ibi sunt testes DD. de Ran-
gonibus, qui si intellexissent de natiuitate durante matri-
monio, † non autem de conceptione verisimile est, quod 46
explicitè deposuissent factum, cùm conceptio sit causa vo-
cationis ad fideicommissum, cùm vocentur, vt supra di-
ctum est legitimi, & naturales de legitimo matrimonio na-
ti, & procreati, verè, & non fictè.

Stephanus de Canallis examinatus Cremonæ de anno
1531. ad 9. Interrog. sic respondit, Nescit quod filij Ber-
nardini fuerint legitimi, & naturales, vel non, sed be-
nè vidit eos nominari, teneri, & reputari à dd. Bernar-
dino, & Catherina eorum parentibus, & à Vassallis, &
subditis eorundem, pro filijs legitimis, & naturalibus DD.
Bernardini, & Catherinæ, & quod Rolandus eorum pa-
truus eos pro nepotibus nominabat, tenebat, & reputabat,
& quod post mortem d. Bernardini ipsi fratres fuerunt ha-
biti, tenti, & reputati filij legitimi, & naturales, & hæredes
vniuersales ipsius Bernardini, & in eius hæreditate successe-
runt iurisdictionem in Castro Zibelli, & alijs locis, in quibus
pater eorum exercebat, per tres annos, vel circa exercendo,
nemine contradicente, & d. q. Rolando sciente, patiente, & in
nihilo contradicente. Ex hoc teste primò colligendum est

quod

quòd dum dicit nescire, an filij Beroardini sint legitimi, &
naturales, intellexit de scientia certitudinali, quia non in-
47 terfuit natiuitati, quod patet ex sequentibus rationibus
quas deducit super legitimitate Grat. *cons. 42. sub num. 34.*
lib. 1. Rot. apud Sanctiss. D. N. *vt in decis. 487. num.* 1. *&*
2. Secundò iste testis deponit de communi reputatione
legitimationis primò à parentibus, secundò à Vassallis, &
subditis ex rationibus supra deductis, tertiò à Rolando pa-
truo, dum testis deponit, quod Rolandus ipsos tenebat,
nominabat, & reputabat pro nepotibus, quod non fuis-
48 set, si non fuissent legitimi, & naturales † quia illegitimi
non habent ius agnationis ea alleg. per Lup. *de illegit. com-*
ment. 1. num. 24. & quamuis fortè contrarium seruetur de
consuetudine, non tamen hoc est verum quoad tractatum
maximè in familijs generosæ nobilitatis, prout est ista DD.
de Pallauicinis, & maximè in casu de quo agitur, quia si
filij Beroardini non fuissent legitimi, & naturales cum re-
quisitis à testatore, non erant successibilea, sed successio
spectabat ad Rolandum, vt statim dicam, vnde non est
verisimile, quòd eos tanquam nepotes tractasset, habuis-
set, & reputasset. Quartò est notandum, quòd licet iste
49 testis non dicat explicitè, † quod reputarentur legitimi, &
naturales, nati ex legitimo matrimonio, verè, & non fi-
ctè, tamen hoc dicit implicitè, dum deponit de reputatione
Rolandi, & dum deponit quod tanquam, legitimi, & na-
turales successerunt in bonis in quibus solùm tales erant vo-
cati, vt latius infra dicetur, in probatione enim eligenda
50 magis † consideratur ratio testis, quàm cortex verborum,
l. solam, vbi gloss. & DD. *C. de test. cap. cum causam*, vbi
Doct. *eod. tit.* Bald. *in l. testium C. eod. tit. n.* 36.

Baroccius de Burgo examinatus Parmæ de anno 1544.
super 13. Interrog. & super eodem Ioannes de Magistris
alter testia primus dicit, quod vt audiuit Bernardinus in
figura matrimonij suscepit Vbertum, & alios filios, &
secundus testis dicit de auditu, quod antequam Cathe-
rina nuberet Bernardino, habuit vnum filium nomina-
tum Fredericum, & postquam fuit nupta, habuit tres D.
Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franci-
scum, & subdit quod vidit dictos filios nedum à dictis con-
iugibus tractari tanquam de matrimonio natis, sed etiam
ab alijs publicè, & palam in Terra Zibelli, quorum testium
primus licet deponat per verbum, *suscepit ex matrimonio*, &
alter per verbum, *habuit ex matrimonio*, tamen sunt intelli-
51 gendi quod dicti filij sint procreati ex matrimonio, † cùm
verba sint apta comprehendere etiam conceptionem, vt de
verbo *suscepit*, notat Rebuff. *in l. in conuentionibus n.* 219.
vers. suscipere liberos ff. de verb. signif. & de verbo *habuit*,
idem Rebuff. *in l. apud se* 143. *vers. decimo sexto*, filium
dicitur habere eod. tit. ne discordent à primo, & secundo
52 teste, qui explicitè deponunt † de procreatione, & à ter-
tio, qui si non explicitè saltem implicitè de procreatione
deponit, vt supra probatum est.

Et ita etiam est intelligendum dictum Damiani Cornazani
testis Pallauicinorum examinatus Parmæ de anno
1537. ne discedat ab alijs testibus explicitè deponenti-
bus de procreatione, scilicet quod Bernardino ex legi-
tima vxore nati sunt Vbertus, Pallauicinus, Sigismun-
dus, & Io. Franciscus, & valdè mouit Dominos, quia
cum testes prædicti deponant per verbum, *habuit*, *&* *susce-*
pit, cùm per eadem verba deponant nedum de Vberto, sed
de alijs fratribus nati post Vbertum, & præsertim de Io.
Francisco, quem indubitatum est conceptum fuisse post ma-
53 trimonium, signum est euidens, † quod intelligunt ipsum
Vbertum nedum natum, sed etiam conceptum constante
matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam, per doct.
Bart. *in l. prætor la 2. §. eritque differentia in princ. vers. bre-*
uiter dic ff. de vi bonor. rapt. vbi dispositio circa plura in
54 eadem oratione † contenta si regantur ab eodem verbo, di-
ctum in vno censetur repetitum in alio, Alex. *cons. 34. n.5.*
& seq. vers. pro quo optimè facit lib. 6. vbi apostilla. Et præ-
sertim attenta distinctione per testes prædictos, vt supra
adhibita de filijs natis in concubinatu à filijs procreatis in
matrimonio; eò magis propterea legitimitatem requisitam
super qua interrogabantur specificare intelligendo.

Ex testibus cùm iam sit firmatum constare de matrimonio
55 de facto sine coarctatione temporis, vt in *decis.* 1000. Se-
raph. *& dec. 247. S. D. N.* vt dictum est, satis apparet pro-
bari ex communi reputatione hominum Zibelli Vbertum
esse natum, & procreatum in figura matrimonij, quæ
quidem communis reputatio, negari non potest quin con-

stituerit Vbertum in quasi possessione legitimitatis verè, &
non fictè, † itaut ei, & habentibus causam ab eo suffra- 56
getur, donec contrarium probetur, Cyn. *in l. non nudis in*
3. quæst. vers. pone pater meus, & ibi etiam Bald. *C. de pro-*
bat. Put. *decis. 169. & 506. lib. 2. in nou.* Cæs. de Grass. *de-*
cis. 6. n. 2. qui fil. sint legit. vbi testatur de communi, Lup.
de illegit. latissimè in comment. 2. §. 3. num. 44. & dicunt
omnes Doctores supra notati in princ. & in 2. præmisso; &
ista communis reputatio † sufficit, licet non sit probata in 57
loco originis, cum sit probata loco Zibelli, in quo
Vbertus fuit educatus, Bartol. *in leg. de minore*,
§. plurimum nu. 10. *& seq. ff. de quæst.* Nec aliquid facit
obstaculum, quod sint singulares, quia omisso quod in du-
bio præsumatur contestes, † cùm non agatur de pro- 58
bandis actibus, super quibus deponunt testes, sed de
probando id, quod ex ipsis actibus resultat, nempè com-
munis reputatio filiationis legitimæ, & de legitimo ma-
trimonio, verè, & non fictè admittuntur testes singu-
lares, Castr. *cons. 151. num. 1. vers. secundò videtur vol.*
1. & quando agitur de probanda † communi reputatione, 59
& fama, quod sufficiant testes singulares, Alex. *in cons.*
51. n. 5. vol. 1.

Secundò principaliter deducitur ista possessio legitimi-
tatis verè, & non fictè ex persona Vberti, ex tractatu pa-
rentum, de quo deponunt prædicti testes, quia Bernar-
dinus duo confecit testamenta, in primo de anno 1511.
instituit per hæc verba DD. Vbertum, & Pallauicinum fi-
lios meos legitimos, & naturales procreatos, & natos ab
ipso testatore, & D. Catherina vxore sua pro iusto matri-
monio in omnibus suis Castris, feudis, homagijs, datijs,
tabernis, &c. & in hoc testamento duo legata fecit Io. Fran-
cisco, & Frederico filijs naturalibus, distinguendo filios
legitimos ab illegitimis. Ex hoc testamento primò colli-
gitur, quòd Bernardinus tractauit Vbertum, & Palla-
uicinum tanquam filios legitimos, & naturales pro-
creatos, & natos ex legitimo matrimonio verè,
& non fictè, quod colligitur tam ex distinctione supra-
dicta filiorum illegitimorum † à legitimis, quam distinctio- 60
nem sic in testamento factam pro iustificatione legitimitatis
alias admisit, Rota apud Cæs. de Grass. *decis. 18. num. 5.*
de probat. Quàm etiam ex illis verbis, *procreatos*, *& natos*
ab ipso testatore, *& D. Catherina vxore sua pro iusto matri-*
monio, quorum verborum, etsi prætenderetur sensum esse,
filios esse procreatos, & natos ex se, & Catherina legiti-
ma vxore pro iusto matrimonio; non tamen conclude-
re, quòd essent procreati constante matrimonio, cùm ver-
ba pro iusto matrimonio referri debeant ad Catherinam,
quæ erat vxor pro iusto matrimonio, non autem, quod ip-
so matrimonio constante filij sint procreati; Attamen con-
trarium visum fuit ex serie verborum, quia Bernardinus vti-
tur verbis, primò, *procreatos*, deinde, *natos*, non autem
solo verbo, *natos*, ait enim, vt dictum est, procreatos, &
natos ab ipso testatore, & D. Catherina eius legitima vxo-
re pro iusto matrimonio, & non solùm dicit procreatos, &
natos ex se, & Catherina, sed ex Catherina legitima vxo-
re pro iusto matrimonio, hoc est ex causa matrimonij, ta-
lis enim in hoc theorate est sensus huius dictionis, † *pro*, 61
nam denotat modum, & causam, Corn. *in cons. 32. nu.*
6. lib. 4. Paris. *cons. 49. num. 21. lib.* 2. Menoch. *præsumpt.*
134. *num. 11. lib. 4. vers. tertio, dictio, pro.* Vnde ista ver-
ba sunt intelligenda de tempore procreationis, & natiuita-
tis, non autem quod solum esset vaor de tempore testamen-
ti, quia cùm verba, *procreatos*, *& natos*, non possint se-
parari à Bernardino, & Catherina verba sequentia, *eius le-*
gitima vxore pro iusto matrimonio, scilicet ex causa ma-
trimonij neque possunt separari à Catherina, cùm † qua- 62
litas adiecta verbo, intelligatur de tempore verbi, *l. in*
delictis, §. si extraneus ff. de noxal. latè Alex. *in cons. 198. n.7.*
& seq. vers. non obstat, *iuncto num.* 10. *vers. & qualitas*
iuncta lib. 6. ergo sunt significatiua, & qualificatiua tem-
poris præteriti, scilicet procreationis, & natiuitatis; Qua-
re etsi possunt dici coniuncta verbo temporis præsentis,
scilicet conditi testamenti, † tamen cùm sint qualificatiua 63
temporis præteriti, non assumunt solam significationem
temporis præsentis scilicet conditi testamenti, sed etiam
procreationis, & natiuitatis filiorum, vt benè per Signo-
rel. de Homod. *cons. 37. n. 7. col. pen. vers. item per hoc euidenter.*

Et idem habetur in secundo testamento de anno 1519.
in quo legitur quod Bernardinus instituit sibi hæredes
vniuersales Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io.

Franciscum eius filios legitimos, & naturales procreatos,
& natos ex se, & Catherina D. testatoris vxore legitima,
& quam suam vxorem legitimam esse protestatus fuit, &
protestatur, & in hoc quoq; testamento dixit filios procreatos
natos ex Catherina vxore legitima, & quam suam vxorem
legitimam protestatus fuit, & protestatur, & cùm sit qualitas adiecta verbo, intelligitur secundùm tempus verbi,
vt supra dictum est: Vnde difficilius ex verbis huius secundi testamenti dici potest, quod senserit tantùm de Catherina legitima vxore de tempore testamenti, ponderando verba (vxore legitima) & sic pernecesse concludit testator, quod procreauit filios ex Catherina vxore legitima:
Et in eodem secundo testamento dicitur. Instituit Vbertum,
& Pallauicinum, necnon Sigismundum, & Ioan. Franciscum, qui erat quarto genitus post matrimonium, cùm Io.
Franciscus natus ante matrimonium iam obijsset, vt probant testes supra relati, & præsertim instituit Vbertum
in parte Castri, & Arcis Zibelli cum iurisdictione, censi-
64 bus, &c. quæ spectabat ad ipsum testatorem, † in hoc
etiam testamento distinxit filios legitimos, & naturales, ab
illegitimis, & naturalibus.

Ex quibus negari non potest, quin Vbertus fuerit tractatus, & nominatus à patre tanquam filius legitimus, & naturalis, procreatus, & natus ex matrimonio verè, & non
fictè, & quod ei reliquerit bona subiecta fideicommisso,
in quo nati, & procreati ex legitimo matrimonio verè, &
non fictè vocantur, eòque magis stante diuisione facta de
filijs legitimis ab illegitimis vt supra, & quod per tres vices
procurauit obtinere, & obtinuit confirmationem fideicom-
65 missi, de quo agitur, non enim est verisimile, † quod si voluisset defraudare quosd vnum, non defraudasset quoad
alios, vt benè fuit consideratum per Rotam apud bo. me.
Card. Seraph. *in d. dec.* 1000. *num.* 11. *vers. non obstat*; Et
proptereà ex dictis nominatione, & tractatu iuncta institutione probatur etiam possessio DD. de Pallauicinis requisita
66 in fideicommisso, de quo agitur. Nam etsi regulariter loquendo, denominatio, & tractatus patris non solet nocere tertio, Iaf. *in conf.* 81. *in princ. lib.* 1. Grat. *conf. vlt. num.* 4. *lib.* 1. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. Petra qui alios allegat *q.* 11. *n.* 302. *cum seq.* nihilominus secus est, quando cum denominatione, & tractatu
67 patris concurrunt † adminicula, & præsumptiones, prout
abundanter concurrunt in hoc casu ex testibus supradictis,
& ex mox dicendis, ex quibus nedum adminicula, sed ve-
68 ræ probationes † eliciuntur, ita Aym. *in conf.* 991. *num.* 80. *vers. tertio respondetur vsque ad n.* 83. *lib.* 6. qui etiam alios
refert, & idem tenet Bald. *in cap. per tuas sub nu.* 4. *vers. secundo oppono*, & probat idem Bald. *in conf.* 180. *num.* 3. *vol.* 3. Aret. *in d. cap. per tuas num.* 25. vbi etiam Felin. *sub n.* 12. *prope fin.* Decian. *conf.* 28. *num.* 29. Butr. *in d. cap. per tuas num.* 17. *qui fil. sint legit.* Anchar. *conf.* 225. *num.* 6. iuncto
themate, Riminisen. *conf.* 615. *num.* 7. *&* 9. *vers. & per hoc infertur vol.* 4. Rolan. à Valle *conf.* 52. *n.* 29. *&* 30. *iuncto n.* 13. *lib.* 3. Cephal. *conf.* 137. *nu.* 8. Gabr. *conf.* 51. *num.* 43. *vers. & licet Romanus vol.* 1. Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 38. *num.* 7. Gozad. *conf.* 13. *n.* 55. *& seq.* Prosper Parisettus *conf.* 105. *num.* 7. *vsque ad fin.* Soccin. iun. qui testatur
de communi *in conf.* 67. *num.* 10. *& seq. & num.* 21. *&* 52. *lib.* 4. Burfatt. *conf.* 88. *ante num.* 8. *vers. supposito tamen*,
vbi dicit hoc fuisse resolutum apud nos in causa *Bononien. de Pepulis coram Oradino*, & latiùs *in conf.* 384. *num.* 18. *vsque ad fin.* & præsertim *in vers. secundo dicitur*, Seraph. *decis.* 1300. *num.* 3. Rota apud Sanctifs. in hac eadem causa, *vt in decis.* 247. *num.* 15. *&* 16. *vers. accedit nominatio vxoris*.

Tertiò pro ista legitimatione verè, & non fictè fuit considerarum, quod vt benè deponunt testes Vbertus, & alij
filij Bernardini nati post matrimonium successerunt in bonis prædicto fideicommisso subiectis, in quibus successisset
Rolandus frater Bernardini, si ipsi non fuissent nati, &
procreati ex legitimo matrimonio, quæ possessio non potest
dici fuisse capta pro legitima, iure naturæ debita, cùm
possederit medietatem, vt patet ex diuisione, & prædicti
testes deponunt quod à vassallis, & subditis reputabantur
possidere tanquam filij legitimi, & naturales, & hoc præsertim deponit Stephanus de Caballis, & Raymundus del
Pizzo, testes dd. de Rangonibus, & prædicta possessio in
69 vim vocatorum † maximè facit, quando admittuntur minores probationes, vt patet ex traditis per Abbat. *in c. transmissæ nu.* 10. *qui fil. sint legit.* Dec. *in cap. per tuas nu.* 22. *&* 13. *de probat. & in conf.* 54. *nu.* 1. *&* 2. Parif. *conf.* 13. *nu.* 9.
lib. 2. Couar. *in epitom. de sponsal. par.* 2. *cap.* 8. *§.* 3. *per tot.*
& huius generis probationes † habuit in maxima conside- 70
ratione Rota *in causa Cæsaraugustana status de Morara* 7.
Iunij 1585. *coram Bobalo*, & in hac causa, vt in decis.
Card. Seraph. 1000. *num.* 15. *& S. D. N. decis.* 247. *numer.* 17. & ista præsumptio valdè confirmatur ex eo, quod Rolandus enixè conatus est obtinere huius fideicommissi derogationem, vel saltim suspensionem, vt portionem quæ sibi obuenerat, posset relinquere filiabus suis, & tamen mortuo Bernardino non solùm non curauit occupare bona, quæ
ad ipsum pertinebant, si Vbertus, & alij fuissent filij illegiti-
mi, † sed etiam fecit actum positiuum in contrarium, nam 71
dum erat in carceribus, declarauit velle, quod sua bona iurisdictionalia deponerentur penes Vbertum, & fratres suos
nepotes, & Bernardini filios, vt optimè consideratur in
prædicta *decis.* Seraph. *sub nu.* 15. & prætensum ius Vberti
fuit notificatum Rolando per lecturam Breuis, ex qua scientia excluditur interpretatio, quod depositum penes Vbertum
fuerit factum per confidentiam, quod coadiuuatur ex quo
Rolandus, vt est in confesso apud partes, per triennium vixit post obitum Bernardini, vnde satis potuit deducere iura
sua, & quod plus est docetur quod idem Rolandus in isto spacio temporis diligenter custodiuit obseruantiam fideicommissi, de quo agitur, ad sui fauorem contra exclusos, & non
vocatos, cùm statim secuto obitu Polidori sui fratris in exclusionem propriæ filiæ ipsius Polidori adeptus est possessionem portionis Castri Monticellorum eiusdem Polidori, vt
in summario dd. de Pallauicinis; & cùm magis sit standum
† factis quàm verbis, *c. dilecti filij*, vbi glos. *in verb. facto de* 72
appellat. Anchar. *conf.* 302. *n.* 3. & benè consideratur in puncto in prædicta decis. S. D. N. *sub n.* 18.

Parum est curandum, quod aliqui testes dicant Rolandum aliquando dixisse Vbertum, & alios esse illegitimos, quia
tres tantùm sunt testes ad hoc exaduerso allegati, & nihil
probant. Primus enim Raymundus del Pizzo nihil concludit,
quia non exprimit de quibus filijs verba habita fuerint, iudi-
car, & non deponit, & declarat asserta verba † Rolandi pro- 73
lata dum erat iratus, quæ de iure non sunt attendenda, *leg. quicquid calore iracundiæ* 49. *ff. de reg. iur.* Secundus est Cæsar
de la Vela qui fuit à Rota in totum reiectus, & firmatum † 74
illi nullam fidem adhibendam, Seraph. *dec.* 1330. Tertius
denique est Hieronymus de Ronco, qui est singularis, † & 75
de auditu, & quatenus dicit à Bernardino, non exprimit à
quo Bernardino, & si intelligeretur de Bernardino Pallauicino, redargueretur de mendacio ex publicis instrumentis,
& † tractatu de quibus supra, & ex abundanti hoc potuit 76
dici stante quod Bernardinus habuit rem cum Catherina
ante obitum mariti d. Catherinæ, & quia non erat eiusdem
nobilitatis, & vt supra dictum est, adsunt probationes
quod Rolandus tractabat filios Bernardini vti nepotes, &
cessat quoque quod deponit vnicus testis, scilicet quod dum
Rolandus fuit carceratus, erant componendæ controuersiæ, quia non deponit de quibus controuersijs, & in omnem euentum, standum est facto Rolandi, vt supra dictum est.

Quartò ex abundanti pro d. legitimitate accedant sententiæ latæ in partibus, in quibus Vbertus declaratur filius
legitimus, & naturalis, natus ex legitimo matrimonio;
accedant insuper positiones Comitis Balthassaris Rangoni,
in quibus ponit Vbertum natum ex Bernardino, & Catherina legitimis coniugibus, accedat denique adoptio facta
per claræ memoriæ Castrorum ductorem Sfortiam Marchionem Pallauicinum de D. Alexandro, in qua appellat
illum ex descendentibus masculis legitimis, & naturalibus
Io. Francisci; & prædicta ad corroborandam reputationem communem legitimitatis verè, & non fictè, quia non
est verisimile quod illi Pallauicini tales non fuissent, ita fuis-
sent reputati, † cùm tanti non reputentur legitimati per 77
subsequens, quantum nati, & procreati ex legitimo matri-
monio, ad quod facit, quia verba sunt † interpretanda 78
secundum conditionem proferentis, *l. ex facto §. si quis rogatus. ff. ad Trebell. l. stipulatio ista habere licere* 38. *§. hoc quoque ff. de verb. oblig. l. miles vnum* 6. *ff. de testam. milit.* & benè ad propositum Didac. Roderic. *de coniectura ta mente defuncti. lib.* 2. *c.* 1. *§.* 1. *n.* 1. *cum seqq.*

Igitur ex prædictis apparet probari legitimitatem DD. de
Pallauicinis ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, &
ista probatio sustinetur, quia neque per DD. de Rangonibus contrarium probatur, neque ex suis probationibus dd.
Pallauicinorum probationes eliduntur.

Non enim obstat primò instrumentum de anno 1526. sub
die 27. Nouembris in quo Vbertus fatetur se esse maiorem
17. annis, & vltra, vnde apparet quod erat natus de anno
1510. de quo tempore Bernardinor, & Catherina procu-
rarunt executionem mandati de dispensando pro contra-
hendo matrimonio, & sic adhuc de tempore natiuitatis
Vberti non erat inter Bernardinum, & Catherinam ma-
trimonium.

Num huic motiuo fuit responsum, primò quod cum ex
prædictis sit probata legitimitas ex legitimo matrimonio ve-
rè, & non fictè, ex isto mandato de dispensando non pro-
batur quod ante illud mandatum matrimonium non fuerit
legitimè contractum, cùm agatur de matrimonio ante
79 Concil. Trident. quo † tempore sufficiebat ad validitatem
matrimonij solus consensus coniugum verbis expressus,
absque præsentia Parochi & testium, cap. cum locum 14. de
sponsal. & prætensus raptus ante Concil. Trident. sess. 24.
c. 6. de reformat. matr. non dirimebat matrimonium cap. fin.
de raptoribus, Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 12. num. 41.
in fin. nec mandatum de dispensando arguit matrimonium
80 † per anteà legitimè non fuisse contractum, quasi adesset
impedimentum, quia in d. mandato narratur solum adul-
terium: vnde patet d. dispensationem solum fuisse petitam
ad abundantiorem cautelam, cùm adulterium non præstet
81 impedimentum, quo minus † mortuo coniuge inter
adulteros matrimonium contrahi possit, nisi adsit fides da-
ta, vel machinatio in necem viri defuncti, de quibus ni-
hil dicitur in d. mandato cap. significasti 6. de eo qui duxit
in matrim. quam poll. per adult. neque potest deduci matri-
monium non fuisse contractum, ex quo mandatum de dis-
pensando loquitur de matrimonio contrahendo, & nulla
fit mentio de matrimonio contracto, quia potest intelligi
de matrimonio contrahendo vigore illius mandati, sed non
excludit matrimonium fuisse contractum, prout non ex-
cludit taciturnitas in mandato, quod matrimonium fuerat
82 contractum, † quia in dispensationibus est facienda men-
tio contracti matrimonij propter decretum Concil. Trident.
sess. 24. c. 5. de Reformat. matrim. quod habet locum nedum
83 inter contrahentes † in gradu prohibito, sed etiam inter con-
trahentes cum impedimento dirimente, Petr. de Ledesma
de matrim. qu. 56. art. fin. dub. 2. difficult. 1. conclus. 1. fol. mi-
hi 479. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 42. num. 7. & lib. 8.
disput. 25. num. 24. ex illo enim decreto Concil. Trident.
Pontifices se reddunt difficiliores ad concedendam dispen-
sationem in matrim. iam contracto, licet propter matrim.
84 † iam contractum Pontifices ante Concil. inducerentur
faciliùs ad concedendam dispensationem, Nauarr. in ma-
nual. c. 22. num. 86. vers. quinto dicendum est Gutierez. Ca-
nonic. quæst. lib. 2. cap. 15. num. vlt. Henriquez in summ.
lib. 12. de matrim. cap. 3. num. 8. Sanchez de matrim. lib. 8.
disp. 25. num. 23. Antonius de Corduba de casibus conscien-
tia qu. 45. in 2. ratione prima opinionis vers. la secunda razon
fol. mihi 101. in lib. hispanico, & propterea ante Concil.
85 Trident. erant validæ dispensationes † super matrimonio
contrahendo, absque eo quod fieret mentio matrimonij
iam contracti, quia si Papa sciuisset matrimonium fuisse
de facto contractum, faciliùs dispensationem concessis-
set Petr. de Ledesma de matrim. quæst. 56. art. vlt. dub. 2.
difficult. 3. post tertiam conclusionem corollar. 9. fol. mihi
500. vol. 1. sequitur Sanchez de matrim. loco proximè citato
n. 23. vers. vnde benè.

Secundò fuit responsum, quod assertio Vberti fuit pro-
pter aliud, & ad alium effectum, & de credulitate, quia
86 nemo certò † scire potest diem natiuitatis suæ, vt dicit
Bald. in l. de tutela col. 2. num. 3. vers. quia nemo, C. de in
integr. restit. minor. immò de eodem anno in alio instru-
mento non asseruit se maiorem 17. annis, sed maiorem 16.
annorum, & quamuis dicens se maiorem 16. non contra-
dicit sibi, si dicat se maiorem etiam 17. nihilominus secun-
dùm communem vsum loquendi non consueuimus ita lo-
87 qui, vt notum est, communis autem vsus † loquendi in
probationibus debet attendi, Dec. in c. in præsentia num. 89.
de probat. & cessat omnis difficultas, quia DD. de Rango-
nibus prosequuti sunt litem contra curatorem Vberti, vsque
88 ad annum 1535. Vnde † illum minorem, confessi sunt,
quare sibi præiudicarunt, donec concludenter probent ip-
sum esse maiorem iuxta notata per Bald. in l. 2. §. quod ob-
seruari n. 11. vers. sexto quæro, C. de iur. calum.

Tertiò fuit responsum quod instrumentum prædictum
89 non caret suspicione, cùm † annus Domini non concor-
det cum indictione, immò repugnet, vnde instrumentum
in totum vitiari voluerunt, Dyn. cons. 14. incip. quidam no-
mine Nuntius circa fin. vers. præterea primum instrumentum,
Bald. cons. 66. factum tale est sub num. 4. vers. sed Dominus
Innocentius vol. 3. vbi ait † instrumentum in quo sit falsus 90
dies, vel falsa indictio, in totum vitiari, quia illud † vi- 91
tium respicit instrumentum in qualibet sui parte, & citat
Innocentium idem tenentem in cap. fraternitatis de hæreti-
cis, & ratio est secundùm Innocent. quem ibidem Anchar.
num. 2. Abbas num. 4. allegant, quia Tabellio non debet
in instrumento apponere, nisi † quod in veritate nouit, 92
& in hoc non potest esse ignorantia, vnde siue scienter, siue
ignoranter super his, quæ tangunt substantialia instrumen-
ti, falsum admisceat, instrumentum nihil valebit.

Quartò fuit responsum quod scriptura executionis man-
dati de dispensando vacillat, continet enim clausulam; in
quorum fidem per Notarium, Scribamque nostrum † sub- 93
scribi, & publicari mandamus, sigillique nostri impressio-
ne muniri fecimus, & tamen de subscriptione, publicatio-
ne, & sigillo huiusmodi nihil apparet, vnde fit quod ista
scriptura tanquam imperfecta non probet, cùm sit talis
non † solum ratione solemnitatis substantialis, vt de sub- 94
scriptione, & sigillo est text. in cap. inter dilectos de fid. in-
strum. §. sed contra priuilegium ad fin. vers. quia nec erat pu-
blica manu confectum, nec sigillum habebat authenticum, &
§. instrumentum vers. tum quia, subscriptio Notarij videba-
tur manu alterius fuisse, Angel. cons. 220. in princ. Gram.
decis. 106. numer. 18. vers. item deficit subscriptio Notarij,
Alex. cons. 153. numer. 8. & seq. lib. 2. & in terminis huius
clausulæ, In quorum fidem, Put. decis. 384. lib. 3. in nou.
Verall. decis. 104. part. 2.

Sed etiam ratione voluntatis, quia cautum est, vt hæc
omnia deberent fieri; & tamen nihil est factum: quo casu
scriptura etiam si aliàs esset solemnis, dicitur † tamen im- 95
perfecta ratione voluntatis, quia nondum fuit habita pro
absoluta, & est prorsus irrita, ac nulla quoad omnem effe-
ctum per textus in l. contractus, C. de fid. instrum. atque
ibi tradit Bald. num. 5. ibi, sed si requiritur subscriptio Ta-
bellionis, adhuc non est conclusum, & ideò scriptura Ta-
bellionis † non dicitur perfecta nisi ea subscripta, & An- 96
char. cons. 332. pro clariori in princ. vers. hoc pro tanto dico.
Nec iuuat DD. Rangonos, quod Domini Pallauicini ap-
probauerint huiusmodi executionem, quia approbarunt
quidem mandatum de dispensando, non autem prædictam
executionem; vt patet ex actis.

Non obstat secundò, quod ex testibus DD. Pallauicino-
rum apparet Iacobam sororem Vberti fuisse natam 18. men-
sibus post illum, & rursus 18. mensibus post Iacobam fuis-
se natum Pallauicinum, adeò vt Vbertus excederet Pallaui-
cinum in ætate tribus annis, quare, cùm Pallauicinus repe-
riatur nominatus in testamento Bernardini patris condito
de anno 1511. mense Decembris, apparet quod Vbertus fuit
conceptus circa principium anni 1508. & sic etiam ante
obtentum mandatum de dispensando, de quo supra; nam
fuit responsum quod quatenus isti testes probarent, non of-
ficerent, quia si vera est responsio supra data quod legitimi-
tas probata potuit esse etiam ante mandatum de dispensan-
do, quia ante illud poterat esse legitimum matrimonium,
parum refert, quod Vbertus fuerit natus ante d. manda-
tum, sed cessat omnis difficultas tam ex eo, quia ijdem te-
stes deponunt Vbertum procreatum, & natum post matri-
monium, quàm ex eo, quia mandatum de dispensando
fuit datum sub 4. Kal. Iunij anno quinto Iulij II. hoc est die
29. Maij 1508. & sic ex isto anno sunt computandi septem
menses, & dies duo, anni verò 1509. & 1510. sunt inte-
grè computandi 24. menses, & ex anno 1511. cum testa-
mentum fuerit factum die 6. Decembris sunt computandi
menses 11. & dies 5. & sic in totum menses quadraginta
duo, & dies septem, vnde facto hoc computo & habita
ratione ad depositiones testium, qui deponunt de natiuita-
te Iacobæ, & Pallauicini, adest tempus sufficiens, vt
Vbertus dicatur natus longè post mandatum de dispensan-
do, eòque magis, cùm testes deponant cum dictione
(in circa) & sic non figunt pedem præcisè circa tempus,
† de quo deponunt, & sic non probant illud tempus, vt 97
optimè aduertit Alex. in cons. 184. num. 10. in fin. & num. 11.
lib. 7. & quamuis nihilominus attento isto computo dicatur
natus ante prætensam executionem dictæ dispensationis,
nihil facit, cùm scriptura d. executionis non probet vt di-
ctum est. Vlterius prædicti † testes fuerunt nulliter exa- 98
minati.

minati, & ideò illis non est adhibenda fides, Verall. *decis.*
207. *num.* 7. *& seqq. part.* 2. nec potest deduci ex illis aliquid
releuans, ex quo fuerunt inducti per DD. Pallauicinos, quia
99 sicut † ex inductione censetur approbata persona, & non
dictum, Rota *decis.* 286. *num.* 1. *part.* 1. *in recent.* ita ex in-
100 ductione non censetur approbata † validitas examinis,
neque contrarium dicit Verall. *in decis.* 268. *part.* 3. quia
101 † loquitur in productione testium nulliter examinatorum,
per productionem enim censetur approbasse examen, quod
non fit per inductionem, quia in isto casu solum approba-
tur persona.

Non obstant tertiò testes, qui in confuso deponunt su-
per illegitimitate Vberti, & signanter duo, nempè Hiero-
nymus de Roncho, & Bernardinus de Picijs, qui dicunt
publicè audiuisse quòd filij Bernardini erant illegitimi, &
102 insuccessibiles, quod verbum (publicè) † importat pu-
blicam vocem & famam iuxta *decis.* Verall. 7. *&* 189. *part.*
3. Nam fuit responsum, quod in hoc casu, fama non est
habenda in consideratione, quia in concursu magis credi-
103 tur testibus deponentibus de bona fama, † quàm de mala,
etiam quod testes de mala, aliquantulum numero excede-
rent, Corn. *cons.* 176. *col. fin. n.* 10. *vol.* 4. Anchar. *cons.* 189.
col. vlt. numer. 7. *vers. secundo modo* respondetur latè Hoied.
de incompatib. benef. part. 1. *cap.* 23. *num.* 143. & in terminis
legitimitatis Put. *decis.* 2. *lib.* 3. *& coram Sanctiss. D. N. de-
cis.* 455. *n.* 3.

Et visum fuit DD. cessare omnem difficultatem, quia
cum probationes DD. de Pallauicinis super legitimitate sub-
sistant, probationes autem DD. de Rangonibus conquas-
sentur ex replicationibus DD. de Pallauicinis, vt patet ex
104 prædictis, † istæ probationes ita conquassatæ non elidunt
probationes super legitimitate, cum de iure optimè subsi-
stant, nisi in contrarium adsint probationes concludentes,
Felin. *in cap. in præsentia n.* 12. Bero. *n.* 132. *de probat.* Se-
raph. *decis.* 619. *n.* 9. *&* 10.

Ex quibus maior pars Dominorum recessit à decisione
facta 26. Martij 1618. in qua contrarium fuit resolutum.

* *Decisio ista reuocata est impressa in recent. decis.* 645.
part. 4.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Rauenaten. Saluiani.

Die Lunæ 2. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Hypothecam habens specialem in aliqua re, non potest generaliter agere, nisi prius discussa illa re speciali, quod procedit etiam fauore dotis, & quando non dicatur constare de dicta hypotheca speciali, sed benè de generali, ita vt sit in electione creditoris experiri super bonis pro libito suæ voluntatis.

S V M M A R I V M.

1 *Pignus habens speciale, siue hypothecam non potest agere contra alia bona generaliter obligata, nisi speciali prius discusso.*
2 *Quod procedit etiam si creditum sit ex causa dotis.*
3 *Obligatio, quando non dicatur continere specialem bonorum hypothecam, sed potius dationem insolutum.*
4 *Dictio,* quatenus, *importat conditionem.*
5 *Verba,* tunc, *&* eo casu, *restringunt dispositionem præcisè ad casum expressum, & impediunt, ne illa ad alios casus trahatur.*
6 *Dictio,* tantùm, *est taxatiua, quæ excludit omnes alios casus non expressos.*
7 *Obligatio conditionalis, non purificata conditione perinde est, ac si non fuisset facta.*
8 *Creditor si habeat omnia bona debitoris sibi hypothecata, potest eligere id, quod vult pro consecutione sui crediti.*
9 *Præiudicare quis non potest tertio ex facto proprio.*
10 *Text. in l. 2. C. de pignor. in quo casu loquatur.*
11 *Lex, quando est exorbitans strictè interpretanda venit; & non est trahenda extra suos terminos.*

* *Decisio hæc est in eadem causa, de qua supra decisio 425. sub die 15. Decembris 1621. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, & statur hic in decisis.*

D E C I S I O CCCCXXXI.

IN hac causa sub die 15. Decembris anni præteriti fuit co-
ram me resolutum sententiam Rotalem per quam fue-
rat pronunciatum Sebastiano pro recuperatione dotis Elisa-
bethæ suæ matris competere Saluianum contra tertios pos-
sessores fundi pro ipsius dotis restitutione generaliter hypo-
thecati, fuisse iustam, & consequenter non constare de
causis restitutionis in integrum, nisi obstaret particularis
obligatio terrarum, de qua in Instrumento dotali; ideò
proposui dubium huiusmodi tunc reseruatum; Et Domini
existimarunt obligationem ipsam non obstare: quoniam
licèt verissimum sit, habentes speciale pignus, siue hypo-
thecam, non † posse agere contra alia bona generaliter 1
obligata, nisi ipso speciali pignore prius excusso, iuxta text.
in l. 2. vbi DD. omnes C. de pignor. idque procedat etiamsi
† creditum sit ea causa dotis, vt tradit Roman. *in cons.* 2
187. *num.* 2. Rip. *in l. priuilegia num.* 19. *ff. de priuil. cred.*
Corn. *cons.* 247. *num.* 4. *& col. fin. vol.* 1. Crauett. *cons.* 77.
num. 16. Couar. *lib.* 3. *var. resolut. cap.* 18. *num.* 3. Gabr.
cons. 41. *num.* 5. *& seq. lib.* 2. Surd. *decis.* 44. *num.* 5. *& cons.*
495. *num.* 9.

Visum tamen fuit dispositionem legis prædictæ ad ca-
sum præsentem applicari non posse; quia in d. Instrumen-
to conuentum fuisse legitur, quod in euentum dotis resti-
tuendæ, si prædium, quod pro parte ipsius dotis fuerat as-
signatum reperiretur penes Aldobrandinos, vel ipsorum
hæredes, esset in eorumdem electione ipsummet prædium
restituere, vel pretium illius, & quatenus prædium resti-
tuerent, dotis residuum in pecunia numerata restituere te-
nerentur, & in casu contrauentionis Rayneria Pandulphi
sponsi mater teneretur, prout promisit, ipsum residuum
dotium restituere in tot terris positis in Villa Roncalcesij,
prout ex tunc in dicto casu tantum, vt supra de ipsa pos-
sessione Roncalcesij dictæ Elisabethæ assignauit in solutum,
& assignatum esse voluit arbitrio tamen peritorum tunc
temporis communiter eligendorum, vt in Summ. DD. de
Aldobrandinis *num.* 1. Ex quibus dixerunt DD. obligatio-
nem prædictam non † continere specialem dictarum ter- 3
rarum Roncalcesij hypothecam, de qua loquitur, text. *d.
l. 2. C. de pignor.* sed potius dationem in solutum pro con-
currenti supradicti residui quantitate, eamque fuisse condi-
tionalem, † vt denotat illa dictio, *quatenus*, quæ condi- 4
tionem importat, *l. stichum, qui meus erit ff. de leg.* 1. Bart.
in l. 1. *num.* 20. & ibi etiam Castr. Soccin. & alij *ff. de condit.
& demonstr.* Surd. *cons.* 186. *num.* 10. *&* 11. Honded. *cons.*
68. *num.* 11. *lib.* 2. Rota *diuers. decis.* 381. *num* 2. *part.* 1. &
restrictam ad casum præcisum, quod dictum prædium in
dotem datum existeret penes Aldobrandinos, & ipsi aliud
pro eodem pretio restituerent, residuum tamen in pecunia
numerata non soluerent, prout promiserunt, & sic pro-
missioni huiusmodi contrauenirent, vt patet ex illis verbis,
tunc, & *eo casu*, † quæ restringunt dispositionem præci- 5
sè ad casum expressum, & impediunt ne illa ad alios casus
trahatur, vt per Anchar. *in cons.* 356. *sub num.* 3. Dec. *cons.*
89. *num.* 3. *& cons.* 336. *num.* 2. *in fin.* Gozadin. *cons.* 4. *n.* 23.
Paris. *cons.* 108. *num.* 26. *lib.* 3. præsertim stante etiam illa
dictione taxatiua, *tantùm*, † quæ pariter excludit omnes 6
alios casus non expressos, *l. Gallus §. & quid si tantum ff. de
lib. & posthum.* Purpur. *cons.* 558. *n.* 8.

Vndè cùm conditio prædicta purificata non fuerit, &
casus huiusmodi non euenerit, ex quo fuit factus restitu-
tioni locus, penes Aldobrandinos non extabat, nec fuit
pro eodem pretio restitutum dicta particularis obligatio,
siue insolutum pro residuo dotis † non habuit effectum, 7
sed idem est, ac si facta non fuisset, *l. pecunia, ff. si cert. pet.
l. necessario §. quod si pendente, ff. de peric. & com. rei vend.*
Crauett. *cons.* 170. *num.* 8. Surd. *cons.* 290. *num.* 36. & conse-
quenter impedire non potuit, quin Sebastianus, qui habebat
omnia bona Pandulphi hypothecata, fundum † super 8
quo Saluiani Iudicium intentauit, eligere potuerit, vt suum
creditum consequeretur, iuxta text. *in l. Moschis ff. de iur.
fis. & in l. creditores, ff. de distr. pign.* cum alijs per Surd.
d. decis. 44. *num.* 6. *& seq.*

Præctereà cùm Pandulphus dum de anno 1577. dictum
prædium, vt supra pro dote habitum, cum dictæ Elisabe-
thæ

dicæ vxoris consensu alienauit, in eodem alienationis Instrumento bona omnia pro dictæ dotis restitutione generaliter hypothecauerit, & huiusmodi Instrumento, & obligatione vsus fuerit Sebastianus, dum Saluiani iudicium pro dictæ dotis recuperatione intentauit, Domini dixerunt, quod etiamsi particularis obligatio, de qua agitur, specialem hypothecam simplicem, & absolutam contineret, non autem dationem insolutum conditionalem, & ad certum ca-
9 sum, vt supra restrictam, adhuc tamen † obstare non posset; quia illa fuit solummodò facta per Rayneriam Pandulphi matrem, non autem per ipsum Pandulphum, text. verò
10 † in d. l. 2. loquitur in casu quo idem debitor rem aliquam specialem hypothecauit, & generaliter omnia sua bona, & creditor omissa speciali hypotheca eius creditum consequi intendit super bonis generaliter hypothecatis, & aliorum creditorum eiusdem communis debitoris præiudicium ad quorum fauorem illius dispositio inducta fuit, vt per Surd.
11 *d. decis. 44. num. 9.* quæ propterea † cùm sit exorbitans, ac strictè interpretanda, & non trahenda extra suos terminos, vt post Pedem. *decis.* 159. *num.* 4. & alios tradit idem Surd. *eadem decis.* 44. *num.* 10. *&* 11. ad casum præsentem, qui est valdè diuersus, extendi non debet.

Et ita decisum, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO

Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas.

Die Lunæ 9. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Discutitur, & resoluitur in hac decisione, quod Mansiones ædificatæ supra porticum Scalæ Sanctæ à Sixto V. fel. rec. spectant, & pertinent non ad Custodes Capellæ Sanctiss. Saluatoris, sed benè ad Rectorem dd. Scalarum. Stantiæ, seu Mansiones, dum sumus in dubio, ad quem spectent, & cui veniant adiudicandæ.

S V M M A R I V M.

1 *Iuspatronatus ipso iure acquiritur ob priuilegium constructionis.*
2 *Mansiones ad illum spectant, per cuius scalas datur aditus ad eas, &c.*
3 *Principale cuius est concessum, videtur eius accessorium datum.*
4 *Sub Domus concessione veniunt hortus, & alia similia, si ad ea patet aditus per domum.*
5 *Mansiones ædificatæ supra Ecclesiam pertinent ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem.*
6 *Aedificium super porticum constructum est illius, cuius est porticus.*
7 *Pecunias proprias, quod quis debeat erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum, absurdum est.*
8 *Sententia licèt sine actis exhibita non probet, facit tamen magnum adminiculum.*
9 *Sententia, quando est antiqua, probat etiam sine actis, tam quoad iustitiam, quam quoad solemnitates.*
10 *ab Assertione Papæ, maximè in facto proprio, & eius litteris dissentire nefas est omnino.*
11 *Testes de auditu non probant.*
12 *Sixtus V. fel. mem. in publicis ædificijs semper fuit magnificentissimus.*
13 *Aedificium cedere debet solo.*
14 *Ecclesia in alterius solo ædificata, an cedat domino illius.*
15 *Loci pij solum est omninò subiectum Pontifici.*
16 *Princeps in solo suæ iurisdictionis quoties ædificat, & illud in alterius vsum destinat, censetur in eundem vsum translatum, nedum ædificium, sed etiam ipsum solum.*
17 *Solum, quando inuerso Iuris ordine cedat ædificio.*

Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 16. Ianuarij 1623. coram eodem Reuerendiss. D. Decano, est decisio 437.

D E C I S I O CCCCXXXII.

FElicis recordationis Sixtus V. vt fidelium animos ad Saluatoris Christi Passionis, ac necis memoriam sæpius recolendam excitaret, Scalas Sanctas illius pedibus calcatas, & sacro Cruore aspersas ex abiecto, vbi priùs quasi iacebant in conspectiorem transtulit locum propè augustissimam Capellam Sanctissimi Saluatoris Sancta Sanctorum nuncupatam, deinde porticu, alijs scalis, sacellis, religioso, splendidoque ambitu vallauit, & pro augendo illarum cultu ibidem Præposituram, Sacristam, quatuor Capellanias, & alios totidem Clericatus erexit, & proprijs pecunijs dotauit, illisque custodiam dd. Scalarum Sanctarum, & Capellarum de nouo erectarum demandauit, & omnes dictas Præbendas iurispatronatus Excellentissimæ familiæ Perettæ subiecit. Cùm autem super dictam porticum constructæ essent nonnullæ Mansiones, & circa duas ex illis orta esset contentio inter dictum Præpositum, & Custodes dictæ Capellæ Sanctissimi Saluatoris, proposui dubium, ad quem spectarent dictæ duæ mansiones, & Domini responderunt pertinere ad D. Præpositum.

Et moti sunt, quia quod Scalæ, Sacella, & signanter porticus, cui prædictæ, mansiones subnixæ sunt, spectent ad ipsum Præpositum, & Iuspatronatus non controuertebatur, nec controuerti poterat, quia in erectione Præpositura, & Iurispatronatus expressè legitur, & quia etiam ob
priuilegium constructionis † ipso iure in illis ædificijs ius 1
prædictis Patronis, & Præposito acquisitum fuit, glos. *in cap. piæ mentis 16. qu. 7.* Lamberin. *de iurepatr. lib. 1. qu. 2. art. 2. num. 1. & seqq.* Caputaq. *decis.* 133. *part.* 2. cum alijs congestis per Gonzales *sup. reg.* 8. *glos.* 18. *num.* 52. Vnde si Scalæ de nouo fabricatæ, & dictæ porticus spectant ad Præpositum, & per dd. scalas, & Porticum datur aditus ad has mansiones, vnaque simul structura, muro, ac fundamen-
tis connectuntur; † consequens est necessarium, vt ad 2
eumdem Præpositum spectent ipsæ mansiones, ad test. *in l. Olympico*, & ibi glos. *in verbo legatum non est*, & etiam Bart. *ff. de seruit. vrb. præd. l. prædys §. balneas ff. de legat.* 3. cum alijs allegatis per Anchar. *consilio* 291. *sub num.* 1. alioquin esset absurdum, vt in simili perpendit idem Anchar. quod Præposito concessa fuisset principalis fabrica, & po-
steà denegata essent accessoria, † quales videntur ædes, de 3
quibus agitur, & ad idem, quod sub concessione domus
veniant hortus, & alia similia, † si ad ea pateat aditus per 4
domum, tradunt Io. de Amicis *consil.* 1. *num.* 7. *&* 8. Soccin. inn. *consil.* 76. *num.* 7. *&* 159. *num.* 8. *lib.* 2. Surdus de communi attestans *consil.* 207. *num* 4. *lib.* 2. Gabr. *consil.* 94. *num* 9. *lib.* 2. latè Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 4. *interpret.* 1. *dub.* 7. *num.* 29. & Rota apud Caputaq. *decis.* 342. *num.* 2. *part.* 3. Et in terminis de stantijs ædificatis supra Ecclesiam,
† quod pertineant ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem, *fuit di-* 5
ctum in Romana Stantiarum 25. *Iunij* 1618. *coram R. P. D. meo Vbaldo*, & magis in puncto, quod ædificium super
porticum constructum sit illius, † cuius est ipsa porticus 6
respondit I. C. *in l. quod conclaue*, & præcipuè in vltimis verbis ibi, *Nec consequens est, vt alterius sit, quàm cuius est id, cui superposita est, ff. de damn. infect.*

Plurimùm etiam Dominos vrgebant verba erectionis, & dotationis Præposituræ, ibi, *Quod verò reliquum erit in ipsis Sacellis nouis pro diuino cultu manutenendis, siue in reparationem, & conseruationem scalarum, & porticus, ac totius continentis ædificij erogandum perpetuò concedimus, & assignamus*, si enim quod superest debet erogari per Præpositum in reparationem Scalarum, & porticus, & totius continentis ædificij, in quo sine dubio continentur hæ mansiones, signum est euidens, easdem etiam mansiones,
quemadmodum † reliquum ædificium debere spectare ad 7
Præpositum; aliàs incongruum visum fuit, quod Præpositus deberet erogare proprias pecunias in reparationem, & conseruationem rerum alienarum.

Quibus etiam ex abundanti adnectebant sententiam aliàs à Visitatore Apostolico latam super differentijs tunc ortis inter eosdem Custodes, & Præpositum, ac Beneficiatos, in qua fuit pronunciatum, Custodibus nullum ius competere super ædibus controuersis, & ædes per Sistum
V. ædificatas pertinere ad Propositum; † quæ sententia 8
tanquam sine actis exhibita, licet omninò non officiat Custodibus, negari tamen non potest, quin magnam inferat præsumptionem pro eodem Præposito, *l. herennius §. curia, ff. de*

ff. de eutt. l. ab ea parte in 2. responso ff. de probat. Gabriel. *concl. 5. de fent.* Card. Seraph. *decis. 1422. num. 9.* Et eò maxi-
9 mè cùm sit antiqua, † quo casu etiam si acta desiderentur, probat, & pro ea præsumitur, tam quoad iustitiam, quàm quoad solemnitates, Curt. *in l. admonendi num. 72. de iur. iur.* Cassador. *decis. 3. num. 2. de probat.* Rota *diuers. decis. 1302. part. 3. diuers.* & apud Card. Mantic. *decis. 296. num. 6.*

Nec obstare visum fuit quod Custodes nixi sunt probare ab ipsis ædes prædictas constructas fuisse, quoniam hoc concludentes testes examinati non præstiterunt, immò de mendacio conuincuntur, tum ex alijs testibus numero pluribus scientia, & ætate magis informatis deponentibus excepta Capella Sanctissimi Saluatoris dirutis omnibus antiquis ædificijs totam molem à Sixto V. constructam fuisse, tum ex assertione Pontificis, ibi, *Porticum quoque ante eas nempè Scalas Sanctas, satis amplam, & ornatam extruximus.* Si autem à Pontifice extructa fuit porticus, & illi impositæ sunt hæ mansiones, ergo non fuerunt ædificatæ à
10 Custodibus, à Pontificis autem assertione † præsertim in facto proprio, & eius litteris dissentire nefas est omninò, *c. litteris de prob.* Batt. *in l. ambitio num. 28. ff. de decret. ad ord. facien.* Lap. *alleg. 31. & Rota in Theatina iurisdictionis 4. Maij 1612. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Nec obstat, quòd à bon. mem. Cardinali Iustiniano, ad quem (vt aiebant informantes pro Custodibus) fuit ditectum memoriale fel. rec. Clem. VIII. assignatus fuerit situs discoopertus pro Capellano Sanctissimi Saluatoris, & deinde illius Societatis sumptibus prædictæ mansiones à Custodibus fuerint absolutæ, quia non probatur; testis enim secundus, qui cæteris melius tem natrat, deponit de auditu, *Io ho inteso, che detti Signori Guardiani hanno fabricato in*
11 *dette stanze di detta Capellano,* & † ideò fidem non meretur, *l. testium C. de testibus* cum alijs allegatis *in Cremonen. Confidentiæ 1. Aprilis 1611. coram Sanctiss. D. N. quæ est decis. 358. num. 5. part. 2. recent.* Tertius etiam testis deponit de auditu. Quartus verò nihil penitus concludit, dum ait, *il Cardinal Giustiniano ordinò, che continuassero il loro possesso, & habitatione delle stanze;* sed ex hoc non infertur mansiones fuisse impensis Custodum constructas. Insuper dicti testes habent affectionem, & interesse cum Custodibus, inter se contrarij videntur, & alias patiuntur exceptiones, vt benè illos excutiunt informantes pro Præposito. Denique, vt vnus ex Dominis animaduertebat, valdè inuerisimile est, quod Sixtus V. qui gloriatur fecisse ingentes impensas in dicta fabrica, & in publicis ædi-
12 ficijs † semper magnificentissimum se præbuit, reliquerit dictum situm discoopertum, & parietem prospectus imperfectum pro vna, vel duabus mansiunculis fabricandis ad vsum Capellani Sanctissimi Saluatoris.

Minus etiam obstat, quod situs vbi modò & porticus, & mansiones consistunt, esse antiquitus in dominio Custodum Sanctissimi Saluatoris, & propterea superueniens
13 Sisti V. ædificium † cedere debeat solo, & proinde dominio Custodum *ad l. 2. C. de rei vend.* Quod procedit & in
14 Ecclesia † in alterius Ecclesiæ solo ædificata, secundum Bald. *consil. 31. num. 4. lib. 3.* Quoniam id non probatur,
15 † & probatum non suffragaretur, quippè solum illud tanquam loci pij Pontifici omninò subiectum erat, & quoties Princeps in solo suæ iurisdictioni obnoxio ædificat, & illud
16 † in alterius vsum destinat, censetur in eundem vsum translatum, nedum ædificium, sed etiam ipsum solum,
17 quod in hoc casu inuerso iuris † ordine cedit ædificio, vt in terminis tradit Abb. *cons. 62. num. 14. vers. ex secundo, & num. 15. vers. Nunc restat lib. 2.*

Sed quoniam Custodes prædicti, quatenus dominium non haberent, prout non habere à Dominis responsum fuit, obijciebant, aliud sibi ipsis ius competere respectu habitationis, super hoc iure DD. mandarunt particularem institui disputationem.

Et ita vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cauen. Limitum Parochialium.

Die Lunæ 14. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia illa Parochialis est manutenenda in quasi possessione parochialitatis, si per actus ad eam necessariò inferentes probat suam quasi possessionem de tempore motæ litis, & qui sint isti actus. Testes in concursu, qui sint præferendi.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio danda est ei, qui probat possessionem de tempore motæ litis.*
2 *in Incorporalibus, si non probetur ius assistere alteri parti, per exercitium vnius actus, acquiritur possessio quoad omnes.*
3 *ex Libris parochialibus probatur personas in eis descriptas, fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ.*
4 *ex Libris parochialibus probatur, mortuos in eos descriptos, fuisse traditos sepulturæ per parochos eiusdem Ecclesiæ.*
5 *Libri alicuius, quando pro eo tribuunt magnum adminiculum.*
6 *ex Tumulatione probatur quasi possessio Parochialitatis, si non probetur sepulturam fuisse electam, per ibi sepultos.*
7 *Actus facti post litem motam non sunt attendendi.*
8 *Testis in causa propria non est credendum.*
9 *Testes qui deponunt in specie, & pluribus actibus, sunt præferendi illis, qui in genere, & de aliquibus tantùm actibus fidem faciunt.*

Allegatur ista decisio infra in eadem causa sub die 29. Maij 1624. in fin. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Coccino, & etiam infra part. 7. sub die 25. Iunij 1635. coram bon. mem. Buccabella, quæ est pariter in eadem causa, est decisio 63. num. 3.

D E C I S I O CCCCXXXIII.

Dvbitaui cui sit dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exercendi Iura parochialia in locis, de quibus agitur, An Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris, an verò Ecclesiæ S. Michaelis Archangeli, & pluries proposito dubio, tandem fuit firmatum de consensu partium quoad Ecclesiam Sanctissimi Saluatoris habendam esse rationem viginti testium tantùm, & quoad Ecclesiam Sancti Archangeli duodecim tantùm: Quia alij sunt nullitet examinati, & cum huiusmodi testibus reproposita causa, fuit resolutum Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris dandum esse mandatum de manutenendo in locis, in quibus agitur, cùm de eius possessione † constet de tempore litis motæ, 1
iuxtà vulgatum *textum in §. hodie Instit. de interdict.*

Nam quoad domus illorum de Iuuenibus probatur per plures testes, qui dantur *in Summar. num. 2. videlicet, secundum, 3. 4. 5. 6. 8. 9. super 1. 5. 6. 7. 8. & 9.* quod Parochi Sanctissimi Saluatoris administrarunt Sacramenta, & fecerunt alias functiones Parochianorum in dictis domibus de Iuuenibus, & quoad domus Annibalis Gagliardi idem deponunt plures Testes, qui dantur *in Summar. num. 3. super 2. 3. & 4. & 12. videlicet testem 1. 2. 3. & 4. 12.* & pariter quoad domum Felicis Vitalis idem probant testes, qui dantur *in Summar. num. 4. videlicet, 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.* super articulis ibidem expressis, & tandem quoad locum Sancti Martini deponunt testes super 18. *articulo, 2. 3. 5. 6. & 7. vt in Summar. num. 5.* quod cùm in illo fuisset repertum cadauer, illud fuit datum Ecclesiasticæ sepulturæ per Parochos Sanctissimi Saluatoris. Quare † ex istis omnibus eis non potest dene- 2
gari manutentio, cùm in istis Incorporalibus si non probetur Ius assistere alteri parti per exercitium vnius actus, acquiritur quasi possessio quoad omnes, Innoc. *in cap. dilectas num. 2. de Capell. Monach. & in cap. 1.* vbi Abb. *num. 3. de religios. domib.* Bald. *in repet. l. 1. num. 2. C. de emancip. liber.* Felin. *in cap. auditis num. 19. de præscript.* Rota *decis. 273. n. 2. part. 2. in recent.*

Et prædicta possessio comprobatur ex libris Baptismi, ex quibus constat plurimos fuisse baptizatos in Ecclesia Sanctissimi Saluatoris, qui sunt ex locis controuersis, † ex 3
quibus actibus acquiritur quasi possessio Iurium Parochialium, cum ex dictis libris probetur personas in eis descriptas fuisse baptizatas per Parochos Sanctissimi Saluatoris, Odd. *de restit. in integr. quæst. 37. num. 83.* Caputaqu. *decis. 314. num. 1. part. 1.* Seraphin. *decis. 1138. num. 2.* Rota *decis. 699. num. 1. & decis. 481. num. 4. & decis. 647. num. 6. & decis.*

*decis.*132.*num.*2.*part.*2. *in recent.* & ea libris mortuorum,
4 ex quibus † constat multos ex locis controuersis traditos
fuisse Ecclesiasticæ sepulturæ per Parochos Sanctissimi Sal-
uatoris, Mandos. *super reg.*18. *qu.*10. *num.*4. Rebuff. *ad*
*Const.Gall.tom.*2.*tit.de Regestr. baptis.sepult.ante fin. vers. sic*
patet, Rota *decis.*605.*num.*4.*part.*2.& *decis.*220.*n.*1.*part.*1.
ea quo etiam acquiritur quasi possessio Parochialitatis,
5 † cùm non probetur sepulturam fuisse electam per descri-
ptos in dictis libris in Ecclesia Sanctissimi Saluatoris, &
quamuis dicti libri sint Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris ne-
gari tamen non potest quin magnum præbeant adminicu-
6 lum testibus, † de quibus supradictum est, cùm sint anti-
qui, & contineant plures partitas.
7 Non obstat, quòd dicti actus videantur facti post † an-
num 1565. de quo tempore cœpit lis: Quia omisso quod
dantur actus de anno 1513. 1558. & 1561. lis de anno 1565.
fuit tantùm mota super domo Ioannis Antonij Iuuenis vt
constat ea libello, & tamen Ecclesia Sanctissimi Saluatoris
erat in possessione Iurium Parochialium quoad dictas do-
mos de Iuuenibus, cùm duos ea dictis domibus baptizaue-
rit, & licet Parochus Sancti Archangeli examinatus depo-
nat, quòd alter ex duobus fuit baptizatus de mandato Pa-
8 rochi, † tamen ei non est creden. cum sit pars formalis,
l.nullus C.de testib.C.omnibus,C.eodem titulo.
Non obstant testes Parochi Sancti Archangeli, quia so-
lum deponunt tres interemptos in locis, de quibus agitur,
fuisse sepultos in Parochia Sancti Archangeli, & hoc eue-
nit, quia erant eiusdem Parochiæ, & ibi debebant de Iure
tradi Ecclesiasticæ sepulturæ, & in omnem euentum præ-
ualent probationes Parochorum Sanctissimi Saluatoris,
9 † quorum testes deponunt in specie de pluribus actibus,
Dec.*cons.*302.*num.*17.& 448.*num.*37.Rota *decis.*511.*num.*8.
& *decis.*237.*num.*5. & *decis.*277.*num.*1.& *in recent.*
Alia respiciunt petitorium,& ideò consultò fuerunt omis-
sa in hoc Iudicio possessorio. Et ita,&c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Cametinen. Bonorum.

Die Veneris 20. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Declaratione facta ab aliquo si quis vti intendit, opus est, vt eam prout iacet, cum omnibus suis qualitatibus acceptet. Hæreditatis aditio cùm non præsumatur, ideò per allegantem est probanda. Filius cùm possit habere bona separata à bonis paternis, ideò pro debitis patris contra eius bona non est simpliciter relaxandum mandatum.

S V M M A R I V M.

1 *Declaratio defuncti sine dubio praiudicat haredi, nec illam impugnare potest.*

2 *Hareditatis aditio non prasumitur, sed per allegantem probari debet.*

3 *Prasumptio l. Quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. quando non suffragetur.*

4 *Bona prasumuntur eius, cuius nomine fuerunt empta, licèt pretium illius possit ad alium spectare.*

5 *in Confessione aliqua, quando quis se fundat, eam prout iacet, cum omnibus suis qualitatibus acceptare tenetur.*

6 *Filij possunt habere bona separata, ac distincta à bonis paternis.*

7 *Mandatum pro debitis patris non potest dirigi contra bona propria filij.*

8 *Mandatum executiuum nullo modo potest relaxari, nisi prius facta liquidatione.*

9 *Executiuè contra heredes quo ad aliqua bona, vt possit procedi, quod sit probandum.*

☞ *Allegatur prasens decisio infra in eadem causa sub die 22. Martij 1624. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Decano, vbi resolutio ista confirmatur, est decisio 441.*

D E C I S I O CCCCXXXIV.

PRo parte D. Blanchæ, quæ solum informabat, præsupponebatur q. Vincentium Othonum, & fratres de anno 1566. imposuisse duos annuos census, illosque sic imposuisse vendidisse q. Alexandro Cardello pro pretio scut. 3000. & posteà dictum Alexandrum de anno 1592. census prædictos vnà cum omnibus Iuribus sibi competentibus cessisse ipsi D. Blanchæ, & nullos hæredes, nullaque bona hæreditaria dicti q. Vincentij reperiri, sed adesse tantùm nonnulla bona empta per Volumniam eiusdem Vincentij vxorem nomine proprio, quæ posteà in eius vltimo, cum quo decessit testamento, pro suæ conscientiæ exoneratione declarauit pretium eorumdem bonorum venditoribus solutum, fuisse redactum ex proprijs introitibus dicti Vincentij, eiusque filiorum, ipsamque super bonis prædictis habere tantummodò nudum nomen, ideòque iura quæcumque sibi desuper quomodolibet competentia eisdem filijs cessit, ac renunciauit, & propterea dicebatur, mandatum executiuum pro fructibus dictorum censuum contra bona prædicta, vt supra per Volumniam empta ad ipsius D. Blanchæ fauorem relaxari debere. Verum proposito dubio an mandatum prædictum esset relaxandum. Domini præsuppositis etiam pro veris omnibus supra narratis, quamuis dicti tantùm testamenti particula in summario data fuerit, negatiuè responderunt.
Nam quamuis si constaret, Octauium, & alios de Othonibus, contra quos petitur executio esse d. q. Volumniæ
hæredes, declaratio prædicta † per eam vt supra facta, il- 1
li absque dubio præiudicaret ipsique illam impugnare non possent, *l.cum à matre C.de rei vendic.* Paris. *cons.*11.*num.*39.*lib.*3. Rota *decis.*387.*num.*4.*part.*1.*recent.* id tamen pro parte dictæ D. Blanchæ non fuit hucusque vllo modo probatum, prout absque dubio concludenter probari debuisset non solum ostendendo hæreditatem fuisse illis ab intestato, vel ex testamento datam,sed fuisse etiam per eosdem aditam,
† cum aditio ipsa non præsumatur, sed per allegantem a
probari debeat, *l.*2. & 3. *de interrog. act.* Bart. *in l.is potest num.*14. & *seqq. ff. de acquir. hered.* Bald. *cons.*279.*num.*8. *vol.*1. Dec. *cons.*445.*num.*52.& 53. Card. Mantic. *de coniect. vltim.volunt.lib.*12.*tit.*9.*num.*4.& 5.& *tit.*10.*num.*2.3.& *seq.* & dixit Rota *in Tiburtina Castrorum de Melchiorijs die 9. Maij prateriti coram R.P.D. meo Buratto.*
Neque visum fuit, dictæ D. Blanchæ suffragari posse
† præsumptionem *l. Quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* 3
Tum quia non constat, quod emptio per d. Volumniam facta fuerit constante matrimonio. Tum etiam quia dato, quod præsumptio ipsa in hoc casu locum haberet, non tamen sequeretur, bona, de quibus agitur, esse dicti q. Vincentij hæreditaria, itaut contra illa vti talia, possit pro di-
ctis fructibus relaxari mandatum executiuum, sed † ad- 4
huc fuissent ipsius Volumniæ, à qua nomine proprio empta dicuntur, & pretium tantummodò ad dicti q. Vincentij hæreditatem spectaret, vt tradit Bart. *in l.vxor marito num.*3.*C. de donat. inter vir. & vxor.* & plures alij congesti per Gabr. *tit. de prasumpt. conclus.*15.*num.*14. & per Menoch. *de prasumpt.lib.*3.*prasumpt.*51.*num.*42. quos sequuta est Rota *decis.*607.*num.*2.*part.*1.*recent.*
Præterea animaduerterunt etiam Domini, quod Volumnia in dicto eius testamento declarauit, ac fassa fuit pretium supradictum non fuisse tantummodo redactum ex redditibus dicti q. Vincentij, sed etiam suorum filiorum, quibus propterea cessit, vt superiùs dictum iura, omnia sibi quomodolibet competentia. Vnde præsupposita etiam
huiusmodi confessione pro verissima, quam certum † est 5
per D. Blancham, quæ in ea se fundat, esse, prout iacet cum omnibus suis qualitatibus acceptandam, Cyn. *in l.*1. *qu.*3.*de confess.* Bart. *in l. Aurelius, §.idem quasijt ff.de lib. leg.* cum alijs per Surd. *cons.*258. *num.*4. & per Rot. *decis.*167. *num.*17.*part.*1.*recent.* apparet bona, de quibus agitur, in omnem euentum ad dicti Vincentij hæreditatem in totum nullo modo spectare, sed pro rata saltem pretij ex ipsorum
filiorum redditibus, † qui bona separata, ac distincta à 6
paternis habere potuerunt, redacta esse eorumdem propria. Super qua rata certum est mandatum aliquod pro fructibus
prædictis per Vincentium debitis † cuius ipsi non sunt hæ- 7
redes, relaxari, aut exequi non posse, quinimò, cum sit adhuc omninò incertum pro qua rata illa spectare possint ad hæreditatem dicti Vincentij, ipsum prætensum manda-

tum

tum executiuum super illis non videtur vllo modo relaxan-
8 dum, † noo facta prius legitima liquidatione super eo-
rumdem qualitate, iuxta tradita per Surd. *cons.186. num.*
24.& Rota *decis.365.num.7.part.1.in recent.*

Denique cùm nullibi constet dictum Octauium, & alios
de Othonibus bona prædicta possidere vti dicti q. Vincentij
9 hæredes, non potest † contra illos eaecutiuè procedi
etiamsi admittatur eos à dicta Volumoia, vel eius filijs, &
hæredibus causam habere, *vt fuit dictum in Maceraten.*
Saluiani 23. Ianuary 1620. coram R. P. D. meo Buratto, &
alibi sæpè.

Et ita decisum ipsa Blancha tantùm informante, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO

Faneñ. Tutelæ.

Die Luna 23. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Mulier, licèt à Iure arceatur à munere tutelæ, & hoc maximè si etiam sit minor, nihilominus quando à Papa super hoc fuerit dispensata, cùm prædicta obstacula sint introducta à iure positiuo, sine dubio tali officio poterit fungi. Subreptio quando cesset.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier est incapax tutela, etiamsi data sit in testamento.*

2 *Minor 25. annorum non potest esse tutor.*

3 *de Papa potestate in remouendis obstacula de Iure positiuo introducta non est dubitandum.*

4 *Pupillo non est dandus alius tutor, quàm ille, qui à Patre fuit assignatus.*

5 *Tutor non est dandus contra parentis arbitrium.*

6 *Mulier, licet sit incapax tutela, tamen ex voluntate testatoris, potest eam exercere.*

7 *Executor stante clausula,* arbitrio tuo, *potest se extraiudicialiter informare.*

8 *Gratiam impugnans, ipse concludenter probare tenetur defectus obiectos.*

9 *Mater pupilli transeundo ad secunda vota, efficitur incapax tutela.*

10 *Pater dicitur exclusisse matrem à tutela filiorum, alium tutorem nominando.*

11 *Subreptio non intrat, quando id, quod fuit tacitum, non retraxisset, nec difficiliorem reddidisset Principem ex concessione gratia.*

12 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, qua si Principi fuissent narrata, facilius gratiam concessisset.*

13 *Tutoris integritas, & tuta fides benè potest argui, si testator liberauerit eum à redditione rationum.*

14 *Parentes pro filijs semper præsumuntur capere optimum consilium.*

15 *Liberatio à redditione rationum arguit magnam confidentiam.*

16 *Testatoris voluntatem si quis adimpleuerit, non potest dici, quod delictum aliquid adimpleuerit.*

17 *Mulier tutor esse nequit, si immineant lites, & quando id cesset.*

* *Allegatur præsens decisio supra in eadem causa sub die 21. Februarij 1622. coram eodem Reuerendissimo D. meo Decano, est decis.426.*

D E C I S I O CCCCXXXV.

FRanciscus demandauerat Beatrici secundæ vxori tutelam, & bonorum administrationem Hieronymi Iofantuli illius ex filio prædefuncto primi matrimonij nepotis;
1 Et quoniam Beatrici nedum † obstat sexus, qui illam ab
hoc munere tutelæ arcebat, *l.fin. & ibi glos. in verb. Dari,*
vbi etiamsi data sit in testamento, *ff. de tutel. l.1. C. quand.*
mul.tut.offic. sed etiam defectus ætatis, non enim excedebat
2 22. † annum, cùm tamen tutela 25. annorum ætatem
exigat completam, *c. fin. 3. de legit. tat.* Ideò fuit per duo
Breuia à Summo Pontifice dispensatio obtenta super vtroq;
impedimento: Et hodiè proposito dubio, an dicta Breuia
suffragentur Beatrici, vnanimi Dominorum voto responsum fuit affirmatiuè.

Et moti sunt quia non solùm voluntas, sed & anxium desiderium Francisci ab integritate, & fide Beatricis excitatum, quod illa fungeretur prædicta tutela manifestissimè
apparebat ex testamento eiusdem Francisci: de potestate
autem Summi Pontificis in remouendis illis obstaculis se-
xus, & ætatis † à lege merè positiua obiectis non erat, 3
quod dubitaretur, *ad l. primum C. de his qui ven. atat. impetr.* & notant Mandos. *de signat. Grat. tit. de dispensat.*
super defect. atat. & in tract. de atat. minor. qu.18. num.1. &
seqq. Bero. *cons.49. num.18. lib.1.* honestissimaque visa
fuit: Immò quodammodò debita hæc dispensatio, quoniam
Hieronymo non alius erat dandus † Tutor, & admini- 4
strator, quàm ipsa Beatrix, quæ ab auo fuerat assignata,
l. scire optaret §. sed si quis ff. de Tut. & Curat. l.1. C. si tut.
cont. matr. vol.1. vbi non potest † dari tutor contra paren- 5
tis arbitrium, & egregiè tradit Surd. *cons.428. num.6. &*
seqq. Et quamuis vti fœmina esset incapax tutelæ, admini-
strationem † tamen ex voluntate Aui testatoris potuit 6
vtique exercere, *l. qui aliena negotia §. quanquam mater, ff.*
de negoc. gest. & ibi DD. præsertim Cast. & prosequitur Surd.
dicto cons.428. num.16. & seqq.

Et eò magis visa sunt dicta Breuia suffragari, quia ibi narrata sufficienter fuerunt iustificata, & pro illorum veritate
Gubernator, ad quem Breuia dirigebantur ob clausulam
(arbitrio suo) potuit † etiam se extraiudicialiter infor- 7
mare, Rota *decis.406. num.1. ad fin. decis.334. num.2. &*
decis.652. num.3. part.2. recent. & etiam in hac causa fuit dictum sub die 21. Februarij præteriti coram me.

Et in omnem euentum Elisabethæ dispensationem impugnanti, incumberet onus concludenter probandi defectum
† gratiæ dispensationis, Felin. *in c. præsentia num.28. post* 8
princ. vers. & communiter de probat. Alex. *cons.149. n.16.*
lib.5. cum alijs quos refert, & sequitur Mandos. *de atat. minor. q.28. in fin.*

Nec obstat, quòd Papæ non fuerit narrata existentia ma-
tris eiusdem Hieronymi, quia cum illo tempore † ad se- 9
cundas conuolasset nuptias, & sic esset incapax huius tute-
læ, *l. lex qua tutores §. lex 2. C. de administr. tut.* & illam
Franciscus exclusisset, ex quo tantùm Beatricem † desi- 10
gnauerat Tutricem, vt in terminis matris arguit Surd.
plenè *in d. cons.428. num.6. & seqq.* verisimiliter hoc non re-
traxisset Pontificem ab hac dispensatione, nec † difficilio- 11
rem reddidisset, & ideò non obstat huiusmodi subreptio,
cap. dudum de præbend. in 6. vbi Franch. *num.11. Canonista*
omnes in cap. postulasti de rescript. Lap. *alleg.89. numer.2.*
Menoch. *de arbitr. Iud. Cas.201. num.27. & seqq.* Cassador. *decis.12. num.14. de præben. Rota in Vallisoletana Præeminentiarum 24. Ianuarij 1604. coram bon. mem. Card. Pamphilio,* & idem respondebatur ad existentiam aui, & Auiæ
maternæ, de quibus omnibus posteà etiam in secundo Breui
facta fuit mentio.

Nec obstat alia subreptio, quod nempè Pontifici non
fuerit significatum, Beatricem fuisse liberatam à confectione Inuentarij, & pluribus legatis honoratam à Francisco
Auo Hieronymi. Quoniam hæc omnia † potius facilio- 12
rem reddidissent Pontificem ad dispensandum, & Francisci voluntati obsequendum, non enim Pontifici exhiberi
poterat fidelius † testimonium, ac honorabilius integri- 13
tatis, & fidei Beatricis, quàm hæc liberatio † à reddenda 14
ratione, cùm semper Parentes præsumantur capere bona
consilia pro filijs, & huiusmodi liberationes † præcipuam 15
indicent confidentiam.

Minùs etiam obstat dictis Breuibus, quod ante illorum
expeditionem Beatrix se intruserit in hanc administratio-
nem; Quoniam dum ipsa mortuo Francisco illius † vo- 16
luntati obtemperans suscepit administrationem Hierony-
mi, non potest dici deliquisse, nec minus intrusa, ad Surd.
cons.218. num.17. & seqq. & fuit consideratum in decisione in hac eadem causa sub die 6. Februarij præteriti coram me.

Neque obstare dixerunt Domini imminentiam litium ob
fideicommissa maiorum, & quod propterea † Beatrix Tu- 17
trix esse non potuerit Hieronymi *ad auth. minoris debitor*
C. qui dari tut. non poss. Quoniam nondum sunt exortæ
controuersiæ, & in omnem casum hæc exceptio non sibi
locum vendicat contra Tutorem datum in Testamento,
† cuius fides videtur approbata ab ipso Testatore non 18
verisimiliter ignorante hanc litium occasionem, Bart. *in d. auth.*

auth. minoris debitor num. 12. & ibidem Salycet. *num.* 10. plenè Guttierez *de tutel.part.* 1. *cap.* 16. *n.* 1.

Cætera iijdem responsionibus tolluntur, & benè ab informantibus pro Beatrice fuerunt euulsa.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs.

Die Lunæ 12. Decembris 1622.

A R G V M E N T V M.

Iura quamquam non faueant succedentibus ab intestato vltra decimum gradum, & sic fideicommissum inductum fauore agnatorum intra cancellos dicti decimi gradus contineri debeat, tamen hoc non procedit, si testatoris mens fuerit perpetuandi fideicommissum in infinitum. Ciuis alicuius loci, quando dicatur probatum, quod quis sit.

S V M M A R I V M.

1 *de Agnatione alicuius, an quis sit, an & qualiter per testes probari possit.*
2 *Agnatio probatur ex tractatu, & nominatione facta à testatore.*
3 *Ius succedendi ab intestato non fauet transuersalibus vltra decimum gradum.*
4 *Fideicommissum in fauorem agnatorum intra cancellos decimi gradus continetur.*
5 *Testator, quando ad conseruandum familiæ splendorem induxit fideicommissum per multos substitutionum gradus.*
6 *Tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud censentur vocati.*
7 *Verba,* semper, *&* in perpetuum, *necessariò inferunt voluntatem testatoris non fuisse coarctare fideicommissum ad agnatos decimi gradus tantum.*
8 *in Fideicommissis potissimum testatoris votum debet attendi.*
9 *Descendentium appellatione continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum.*
10 *Testator ex quibus necessariò inferatur vocasse agnatos ad fideicommissum etiam vltra decimum gradum.*
11 *Testator, si vocauit descendentes vltra decimum gradum, & illis substituit transuersales, euidens ratio est de agnatis remotissimis intellexisse.*
12 *§. Nos autem. Auth. de restit. fideicomm. quando procedat.*
13 *Testator, quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum ad quartum vel decimum gradum.*
14 *Graduum computatio debet fieri secundum ius ciuile, quando agitur de successionibus.*
15 *Ciuis alicuius loci an aliquis sit, qualiter id possit probari per testes.*
16 *extra Patriam si quis se conferat causa exercendi aliquod officium, non propterea dicitur mutasse patrium domicilium.*
17 *Filius etiam alibi natus sequitur Ciuitatem ex qua pater originem trahit, non autem domicilium.*
18 *Testator si ad fideicommissum vocarit aliquem de certo loco, sufficit, vt origine, non autem domicilio sit illius loci.*
19 *Natus in Castro alicuius Ciuitatis, dicitur esse illius Ciuitatis, cui est subiectum d. Castrum.*
20 *Ciuis alicuius loci quis probatur esse, si admissus fuerit illis honoribus, ad quos tantum Ciues admittuntur.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio 419. coram bon. mem. Cardin. Verospio, sub die 5. Martij 1621. & decisio 422. die 24. Maij 1621. coram eodem Card. Verospio, & decis. 427. sub die 23. Februarij 1622. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano.*

D E C I S I O CCCCXXXVI.

PArtes acquieuerant decisioni in hac causa factæ sub die
25. Februarij proximè præteriti coram me, sed infor-
mantes pro hæredibus Hieronymi obijciebant Francisco
eius personam ad hoc fideicommissum agentem non fuisse
legitimatam. Cæterùm hodiè super hoc proposito dubio,
Domini dixerunt personam Francisci esse legitimatam.
Testator enim casu quo maior natu Hippolytæ, & eius de-
scendentes insignijs ipsius testatoris non vterentur, & sese
non vocarent de Rasurijs, substituit agnatum, in quo sub-
stituto duas tantùm videtur exegisse qualitates. Primam
quod esset de agnatione, & parentele de Rasurijs. Alte-
ram quod esset de agnatione de Ferrarie, quarum vtraque
visa est concurrere in ipso Francisco.

Prima autem, quod nempè sit de agnatione de Rasurijs,
probatur † ex eo, quod per primum, secundum, quar- 1
tum, quintum, & sextum testes liquet Franciscum descen-
dere è Gaspare, Gasparem ab Alberto, Albertum à Ros-
mano, & hunc quidem Rosmanum testator consangui-
neum suum appellauit, eique vti consanguineo, ac eius fi-
lijs vniuersam legauit bibliothecam, vnde cùm pro huius-
modi agnatione inter testatorem fideicommittentem, &
Rosmanum, & successiuè Franciscum huius pronepotem
probanda adsit eiusdem testatoris nominatio, & tractatus
hæc primæ qualitas concludenter visa est probari, prout in
his terminis † agnationem probari ex tractatu, & nomi- 2
natione testatoris, tradiderunt Soccin. sen. *cons.* 13. *num.* 4.
& 5. *lib.* 3. Peregr. *de fideicomm. art.* 43. *num.* 86.

Neque obstat, quod quemadmodum ius succedendi † ab 3
intestato non fauet transuersalibus agnatis vltra decimum
gradum, *§. vltimo instit. de legit. success. cognat.* ita fideicom-
missum in fauorem agnatorum inductum † intra eiusdem 4
gradus cancellos contineatur, Anchar. *cons.* 95. *num.* 3. *& seqq.*
Dec. *cons.* 321. *num.* 2. *& cons.* 323. *num.* 3 Couar. *var. resolut.*
lib. 3. *cap.* 5. *num.* 4. *vers. quinto hunc examinari*, Peregrin. *de*
fideicomm. art. 30. *num.* 3. *& seqq.* Intrigliol. *de substitut. cent.* 3.
qu. 79. *n.* 22. Quoniam cùm testator ad conseruandum fa-
miliæ † splendorem illud fideicommissum per multos sub- 5
stitutionum gradus induxerit, vt in decisione coram me fuit
firmatum, *vers. præterea visum fuit, vers. quod autem, vers.*
quarto denique, cessat conclusio prædicta, vt testatoris in-
tentio † perpetuitatem familiæ affectantis plenum sortia- 6
tur effectum ad huiusmodi fideicommissum admitti debent
agnati etiam vltra decimum gradum, vt post alios firmant
Surd. *cons.* 241. *num.* 50. Port. Imol. *cons.* 40. *num.* 29. Menzar.
de fideicomm. 2. *part. qu.* 14. *vers.* & secundum Peregrin. *cons.*
44. *num.* 6. *lib.* 4. *& cons.* 42. *num.* 6. *lib.* 5. Præsertim concur-
rentibus illis verbis *semper*, & *in* † *perpetuum*, quæ ne- 7
cessariò inferunt voluntatem testatoris nequaquam fuisse
coarctare fideicommissum ad agnatos decimi tantummodò
gradus, vt benè Surd. & Peregrin. *locis præallegatis*, &
notat etiam Odd. *de fideicomm. tit. de prohib. alien. qu.* 15.
numer. 145. *& seq.* cuius testatoris † votum in hoc potissi- 8
mum attendi debere monent iidem DD. & præcipuè Pere-
grin. *d. art.* 30. *num.* 4.

Præterea si testator deficientibus filijs masculis iussit de-
scendentes ex Hippolyte filia perpetuò deferre arma, & vti
insignijs de Rasurijs, & sic arguendo ab hoc grauamine
eosdem descendentes vocauit sub quorum descendentium
vocatione continentur † omnes descendentes in infinitum 9
nulla graduum præfixione limitato ad *§. primum auth. de*
hered. venien. ab intest. l. fin. C. de suis, & legit. Natt. *cons.* 531.
num. 74. Menoch. *cons.* 277. *num.* 3. Peregrin. *d. art.* 30. *num.* 2.
& Odd. *d. qu.* 15. *num.* 145. & deinde idem testator substituit
agnatos transuersales de familia, & sic substitutio hæc po-
strema fuit in remotissimum tempus, nempè post descen-
dentes in infinitum collata, necessariò fatendum est † vo- 10
catos fuisse agnatos etiam vltra decimum gradum, vt in
puncto arguunt Cephal. *cons.* 137. *num.* 28. & Berott. *qui in*
eodem casu respondit cons. 39. *num.* 12. *&* 14. Si enim descen-
dentes fuerunt vocati vltra decimum gradum, & illis sub-
stituti sunt transuersales † euidens suadet ratio de agnatis 11
remotissimis vltrà decimum gradum esse intelligendam
huiusmodi substitutionem.

Et ita non applicantur, quæ deducebantur ex † *§. nos* 12
autem auth. de restitut. fideicomm. quia hic constat de vo-
luntate testatoris non limitandi fideicommissum ad certos
gradus agnationis, immò ex supradictis assequimur, † te- 13
stato-

ftatorem intellexiſſe prætendere vltrà quartum, & decimum
gradum, ſicque extraneos nullis graduum finibus interclu-
ſos poterat ſubſtituere, multò magis agnatos licet remo-
tiſſimos, vt in his terminis reſpondent *d. §. nos autem* Ce-
phal. *d. conſ.* 137. *num.* 38. Petr. *de fideicomm. qu.* 8. *n.* 505.
& conferunt dicta per Peregrin. *præalleg. art.* 3. *numer.* 4.
& Fachin. *controu. iur. lib.* 4. *cap.* 100. *præſertim in fin.*

Sed demum cùm ex teſtibus deprehendatur teſtatorem
patruelem fuiſſe Roſinani, huius autem pronepotem eſſe
Franciſcum, ſequitur vt ipſe Franciſcus ſit infra decimum
14 gradum etiam † factæ computatione graduum ſecundùm
ius ciuile, prout fieri debet, quando agitur de ſucceſſio-
nibus.

Altera verò qualitas, quod Franciſcus ſit de Raſurijs de
15 Ferraria probatur ex teſtibus deponentibus † Roſmanum,
Albertum, & Gaſparem natos eſſe, & ſemper degiſſe
Ferrariæ, ibique votum habuiſſe à Communitate. Et quam-
uis Gaſpar à nonnullis annis habitet Ariani, non tamen ex
16 hoc ſequitur, quod illuc domicilium tranſtulerit, † præſer-
tim cùm id contigerit occaſione exercendi officium Cancel-
larij, nec propterea dicendum mutaſſe patrium domici-
lium, *l. originis, ff. ad municipal. gloſ. in l. ciues, C. de in-
col. lib.* 10. Bart. *in l. quæſitum, ff. de leg.* 3. latè Surd. *conſ.*
553. *num.* 20. *in fin. &* 21. Honded. *conſ.* 5. *num.* 13. *lib.* 1.
& quatenus mutaſſe Gaſpar, non hoc officeret Franciſco
17 filio, quia † ſemper filius etiam alibi natus ſequitur Ciui-
tatem, ea qua pater originem trahit, non autem domici-
lium, *l. aſſumptio §. filius, ff. ad municipal.* Bald. *conſ.* 294.
in princ. lib. 4. Beto. *conſ.* 155. *num.* 19. *& ſeqq. lib.* 2. Surd.
conſ. 343. *num.* 23. Rota *deciſ.* 414. *num.* 1. *part.* 1. *diuerſ.*
& hæc ſola origo ſufficeret, nec opus eſſet domicilio, te-
18 ſtator enim vocauit Raſurios de Ferraria, † quod quidem
verbum, *de Ferraria*, poſtulat tantummodò vt origine,
non autem domicilio ſint Ferrarienſes, Bart. *in l. prouin-
ciales in fine, ff. de verb. ſignificat.*

Et denique cùm Caſtrum Ariani ſit Ferrariæ ſubiectum,
19 idem eſt † Ariani naſci, ac degere quod Ferrariæ *ad l. qui
ex vico, & ibi gloſ. ff. ad municipal.* & Bart. *in l.* 1. *num.* 5.
ff. eodem, & hinc etiam idem Franciſcus in Ferrarienſium
20 † Iuriſconſultorum Collegium cooptatus fuit, quo hono-
re originarij tantùm Ciues donantur.

Et ita vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas.

Die Lunæ 16. *Ianuarij* 1623.

A R G V M E N T V M.

Manſiones eius ædificij dicuntur, cuius intuitu fue-
runt constructæ, & connexæ. Ex pecunijs pro-
prijs quod quis teneatur rem alienam conſerua-
re, abſurdum eſt, & quid inde inferatur, ſi ali-
cui onus tale conſeruationis fuerit commiſſum.
Papa etiam rem ex pecunijs Cameralibus confe-
ctam poteſt alteri concedere.

S V M M A R I V M.

1 *Manſiones constructæ contemplatione alicuius ædifi-
cij, ſpectant ad eum, ad quem ſpectat ædificium, &
num.* 2.

3 *Princeps ſupremus dum ædificat in ſolo etiam alieno, &
constructionem alteri donat, in hac donatione compre-
henditur etiam ſolum.*

4 *Aedificium vnum, & idem non cenſetur quis voluiſſe il-
lud concedere.*

5 *ex Pecunijs ſi quis teneretur res alienas conſeruare, hoc
eſſet contra omnem iuſtitiam.*

*Onus cui eſt iniunctum, per conſequens videtur illius com-
modum etiam conceſſum, n.* 5.

6 *Papæ aſſertionem in facto proprio in dubium reuocare ne-
fas eſt.*

7 *Aſſertioni Papæ in facto proprio fidem indubitatam Rota
ſemper præſtitit.*

8 *Papa, licet aliquid perfecerit ex pecunijs Cameræ, ni-
hilominus id ex ſuprema poteſtate poteſt concedere cui
vult.*

9 *Poſſeſſio facultatiua non præiudicat, nec ligat ma-
nus vero Domino, quominus deinde re ſua poſ-
ſit vti.*

* *Deciſio præſens eſt in eadem cauſa, de qua ſupra deciſio* 432.
ſub die 9. *May* 1622. *coram eodem Reuerendiſſ. meo
Decano.*

D E C I S I O CCCCXXXVII.

DOmini ſteterunt in deciſis; quia negari non poteſt,
& informantes etiam pro cuſtodibus concedunt,
quod iſtæ manſiones ædificatæ fuerunt à fel. rec. Sixti V. vt
patet, quia hæ manſiones iunctæ ſunt Porticu, quam con-
ſtruxit Sixtus, & in verbis idem Pontifex aſſeruit in Bullæ,
quæ eſt 105. in ordine, quo poſito, † ſi manſiones con- 1
ſtructæ fuerunt à Sixto V. propter Scalas Sanctas, ergo ſpe-
ctat addd. Scalas Sanctas, *arg. l. prædijs, §. Balnea, ff. de
leg.* 3. *l. quod conclaue, ff. de damn. infect. l. ſi partem ff. de ſer-
uit. ruſtic. præd.* & in tradit. per Caſtr. *in l. olympico, ff. de
ſeruit. Vrban. præd.* per Anchar. *conſ.* 291. *num.* 1. & per
Rotã apud Verall. *dec.* 345. *part.* 3. & firmatur in deciſio-
ne. Si autem ſpectant ad Scalas Sanctas ergo ad Præpoſi-
tum, † qui eſt tanquam Prælatus in iſtis Scalis Sanctis, & 2
eius ædificijs vigore dictæ Bullæ.

Non obſtat, quòd prius extiterit Area, & hæc fuerit
Sanctiſſimæ Capellæ nuncupatæ Sancta Sanctorum. Quo-
niam hoc non probatur, & quatenus probaretur, non
obſtaret, quia Papa tanquam ſupremus Princeps, † dum 3
fecit ædificium in ſolo etiam alieno, & constructionem al-
teri donat, & concedit, in hac donatione, & conceſſio-
ne comprehenditur nedum ædificium à ſe constructum,
ſed etiam id quod prius extabat, & ſuper quo fuit ædifica-
tum, Abb. *conſ.* 62. *numer.* 14. *verſ. ex* 2. *capit. & numer.* 15.
verſ. nec obſtat lib. 2. Calder. *conſ.* 5. *tit. de relig. domib.*

Si autem Scalæ Sanctæ fuerunt datæ Præpoſito, eidem
etiam cenſetur datum ſolum, † ſuper quo fuerunt con- 4
ſtructa ædificia, pertinentia ad Scalas Sanctas. Et etiam
hodie Domini abſurdiſſimum putabant, quod Sixtus vo-
luerit diuidere hoc ædificium, & partim concedere Præpo-
ſito, & partim negare.

Et confirmantur prædicta, quia, ſi ex pecunijs destina-
tis, & aſſignatis Præpoſito, debet manuteneri, & con-
ſeruari ædificium, & ſignanter iſtæ manſiones; conſequens
eſt, vt eiuſdem Præpoſiti debeant eſſe manſiones; quia
aliàs Papa demandaſſet Præpoſito, † vt ea ſuis pecunijs 5
alienas res conſeruaret, quod eſt contra iuſtitiam, ſed
iniungendo hoc onus, videtur per antecedens conceſſiſſe
eaſdem manſiones Præpoſito, ex traditis per Surd. *conſ.* 434.
num. 12. Odd. *conſ.* 80. *num.* 7.

Et ſententia antiquitus lata ſuper his ædificijs multum
etiam viget, vt in deciſione fuit conſideratum.

Non obſtat, quòd Papa non ædificauit ex pecunijs pro-
prijs, ſed Cameralibus; quia immò Papa in dicta Bulla
105. teſtatur ex proprijs pecunijs, non autem Cameralibus
construxiſſe, vt in §. 6. quam atteſtationem † ipſius Pon- 6
tificis in facto proprio nefas eſt in dubium reuocare, Card.
in Clement. 1. *ſub num.* 10. *de probat.* Imol. *in cap. ex parte
Decan. ſub num.* 15. *de reſcript.* Curt. iun. *conſ.* 65. *num.* 13.
Ruin. *conſ.* 38. *num.* 3. *lib.* 1. & ſimili aſſertioni † indubi- 7
tatam fidem reuerenter ſemper præſtitit Rota vt apud Pu-
teum *deciſ.* 100. *lib.* 3. *in correct.* apud Verall. *deciſ.* 81.
num. 3. *& deciſ.* 236. *num.* 2. *part.* 1. apud Achil. *deciſ.* 10. *de
probat.* apud Seraph. *deciſ.* 330. *numer.* 2. *&* 3. *in Legionen.
Iuriſdictionis de Saldagna* 23. *Iunij* 1590. *coram Platto.*

Sed ceſſat difficultas, quia nihil refert, ea quibus pecu-
nijs ædificauerit Papa, ſed ſat eſt fuiſſe iſtas manſiones ædi-
ficatas propter Scalas Sanctas, & in illo ædificio contineri,
itaut eædem manſiones ſpectare debeant ad eaſdem Scalas
Sanctas, & eius Præpoſitum; cùm Papa ea ſuprema
† poteſtate potuerit rectè Scalis Sanctis, & eius Præpoſi- 8
to illas concedere Paul. de Eleazar. *in Clement.* 1. & ibidem
Card. *num.* 4. *de Summ. Trinit. & Fid. Cathol.* Anchar.
in cap. canonum ſtatuta ſub num. 21. *de conſtit.* Abb. *in cap.
cum veniſſent ſub num.* 8. *de iudic.* Felin. *in cap. ad audien-
tiam ſub num.* 1. *de reſcript.* Caſtrenſ. *conſ.* 287. *ſub num.* 3.
lib. 1. Corn. *conſ.* 394. *numer.* 5. *lib.* 1. Roman. *conſ.* 369.
num. 27. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 52. *verſ.
ſecundo.*

Quæ dicuntur de poſſeſſione, non ſunt præſentia indi-
ginis, quia agitur in petitorio; non probetur hæc poſ-
ſeſſio

9 sessio diuturna, & potuit esse facultatiua, † adeò vt non inde Præpositi intellexerint, sibi præiudicasse, nec manus ligasse, quominus, vbi voluerint, possint vti istis mansionibus, argumento *l.2.§.deinde, & l.si eo fundo, ff.de acqu.pluu. arcen.* Rip.*in l.quominus n.132.ff.de flumin.* Balb. *de præscript. in 4. part.5.part.principalis qu.*1.Menoch.*de arbitr.cas.160.n.6.& seq.*Thesaur. *decis.*10.*n.*3.

Ex quibus, & alijs deductis in decisione, & hodie etiam per informantes pro D. Præposito Domini steterunt in decisis.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Viterbien. Castrorum.

Die Lunæ 12. *Iunij* 1623.

A R G V M E N T V M.

Pro Legatis, an competat hypotheca, & vtrum ista actio hypothecaria detur ad res ipsas legatas consequendas. Hæres adiens hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij videtur contrahere cum legatarijs &c. & latè an hypotheca possit cadere in re aliena.

S V M M A R I V M.

1 *pro Legatis competit hypotheca legalis, & propterea etiam competit Saluianum.*

2 *Saluianum, quoad hypothecaria exemplum fuit institutum.*

3 *Hypothecaria actio an detur ad res ipsas legatas consequendas, anceps est quæstio, sed affirmatiua est receptior.*

4 *Hæres adiens hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij censetur contraxisse cum legatarijs, & n.12.*

5 *Hoc est solutionem legatorum in se suscepisse videtur, perindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in personam petere possunt.*

6 *Quodque multò magis procedit, stante quod hæres acceptauit hæreditatem.*

7 *pro Legato, & fideicommisso, quando datur actio personalis, datur etiam actio hypothecaria.*

8 *Actio hypothecaria est accessoria actioni personali, & ideo cum ea concurrit, & n.9.*

10 *Legatario an competat hypotheca, non confecto inuentario, etiam contra bona propria hæredis.*

11 *Bona propria hæredis non censentur expressè à testatore hypothecata ad fauorem legatarij, nec hoc potest operari omissio inuentarij.*

13 *Testator, si disponat de bonis fideicommissarijs ad fauorem hæredis, & ipse hæres consentiat, adeundo hæreditatem simpliciter, & n.31. tunc legatarius non habet necesse probare dominium testatoris, & quid sufficiat, vt probet n.14.*

15 *Hypothecaria agens tenetur probare dominium vel quasi.*

16 *Hypotheca non cadit in re aliena.*

17 *Legatario, vt competat hypotheca legalis, lex contentatur, quod bona proueniant à testatore in hæredem.*

18 *Text. in l.1.C. comm. de legat. qualiter intelligendus, & n.27.28. & 29.*

19 *Hypotheca legalis etiam cadit in re aliena, vt in re possessa a debitore, & n.21.*

20 *Vxoris bona sunt obligata pro debito principali ad fauorem fisci.*

21 *Hypotheca, cum lex constituat in rebus, quæ à testatore in hæredem peruenerunt, illa generalitas potest etiam intelligi de rebus, in quibus testator non habet dominium.*

23 *in Legatis hypotheca non est necesse probare dominium testatoris.*

24 *Casu speciali Doctores possunt vti ad interpretationem verborum generalium.*

25 *Leges, sunt difficiles vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm volunt, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares.*

26 *Leges scire non est earum verba tenere, sed vim, & potestatem.*

29 *de Fideicommissaria substitutione quando agitur, tunc succeditur testatori, non autem hæredi grauato, amplia num.30.*

32 *Consequens, qui vult, censetur etiam velle omne necessarium antecedens.*

33 *Dominium rerum subiectarum fideicommisso, ipso iure acquiritur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum.*

34 *Hypotheca legalis de qua in l.1.C.comm. de legat. quando intret.*

35 *Hæres, si adeat hæreditatem sine beneficio, l. & inuentarij, ad hoc, vt ei hoc præiudicet, non requiritur scientia.*

36 *Productio facta, quoad certos effectus non prodest, quoad diuersos.*

37 *Hæres, intra quod tempus, debet incipere, & perficere inuentarium.*

38 *post Præiudicium sibi factum, quis non potest propria authoritate euitare, & n.39.*

40 *Cuiac. in l.1.col.2.C. comm. de legat. & alij Doctores declarantur, & n.41.42.47.*

43 *Hypotheca in re aliena, licet lex non possit inducere, non tamen videtur verisimile, quod velit in dubio eam inducere.*

44 *Testator solum in rebus suis dat hypothecam.*

45 *Hypotheca legalis etiam in re aliena contrahitur.*

46 *Exempla non restringunt regulam.*

48 *Nomina, meum, tuum, vel suum, quid denotent.*

50 *Res appellatione, venit proprietas, non autem simplex possessio, & n.53.*

51 *Rem, quis non dicitur consecutus, qui solum eius possessionem consequutus est.*

52 *Dictio, per, denotat perfectionem, & n.54.*

54 *Res, dicitur de bonis, ex bonis, & in bonis.*

55 *Hæres factum defuncti tenetur seruare, & hoc præsertim, quando hæres approbauit factum, n.56.*

* *Præsens decisio est in eadem causa, de qua supra decisio 4. cum alijs ibi allegatis.*

D E C I S I O CCCCXXXVIII.

HOnuphrius senior supposuit bona sua fideicommisso, quod eum per obitum Georgij deberet purificari ad fauorem Honuphrij iunioris, idem Georgius instituit hæredem Honuphrium prædictum, & Paulum, eidemque Honuphrio fecit pingue prælegatum, in quo supposuit nouo fideicommisso diuersa bona subiecta fideicommisso ad fauorem dicti Honuphrij, & cum diuersas fecerit substitutiones, & hodie per obitum d. Honuphrij iunioris sit factus locus substitutioni ad fauorem D. Valerij, & Excellentiss. D. Dux Bracchiani habeat iura dicti Honuphrij.

Dubitaui an dicto D. Valerio esset danda immissio vigore Saluiani pro consecutione dicti prælegati.

Et Rota bis affirmatiuè resoluit, & nunc tertiò eandem sententiam fuit amplexa.

Indubitati enim iuris est, quod cum † pro legatis competat hypotheca legalis, vt *in l.1.C.comm.de legat.* competit propterea etiam Saluianum, quod † ad hypothecariæ exemplum fuit institutum, vt *in l.prima C.de precar.* & Saluian. & ibi glos. & DD. 1 2

Et quamuis quæstio sit an hypothecaria † detur ad res ipsas legatas consequendas; & negatiuam sententiam teneat glos. *in §. nostra in verbo hypothecariam institut.de legat.* Bald. *in l. prima sub num.21.vers.item competit, C.de commun. de legat.* & de communi testatur Iason. *in l. prima sub num.* 132. *vers.2. in quantum de legat.*1. Contrariam tamen sententiam tenent Bart. *in d. l.prima sub numer.*12. *vers.& ita intelligit glos. de legat.*1. Imol. *num.*4. Aretin. *sub numer.*5. *vers.* & approbant hic latè Soccin. sen. *numer.*15. qui de communi testatur, & communem etiam dicit Ripa ibidem *numer.*65. Surd. *decis.*76. *num.*7. Peregrin. *de fideicomm.art.*45.*numer.*49. & ab hac opinione non esse recedendum in consulendo, & iudicando dicit Purpurat. *cons.*37. *num.*714. *inter cons. feudalia*, & magis communem affirmat Gabr. *cons.*46.*num.*21.*lib.*1. & nouissimè Harprechtus *in d. §. nostra numer.*20. *in fine*, & sentit *lex Regia* 26.*tit.*26. *part.*1. & ibi Greg. Lopez. in *in verbo obligandos*, quam etiam opinionem sequitur Rota *in causa Mentis falisci hæreditatis* 27.*Septembris* 158[illegible]. *coram bon. mem. Lauretano, &* 3

in Romana saluiani interdicti 8. Iunij 1601. coram Reuerendiss. Attrebaten. & aliàs sæpiùs.

Istæ conclusiones non controuertebantur. Sed difficultas consistebat in eo, an ista hypotheca legalis, de qua in d. l. prima C. comm. de legat. competat D. Valerio in casu isto, cùm Georgius disposuerit de bonis ab ipsomet possessis, quæ erant subiecta fideicommisso ad fauorem Honuphrij iunioris. Et affirmatiuè hodie fuit resolutum, prout etiam hoc articulo indiuidualiter discusso die 10. Iunij superioris anni.

Ratio resolutionis prima fuit, quia cùm Honuphrius
4 adiuerit hæreditatem Georgij sine † beneficio legis, & in-
uentarij censetur contraxisse cum legatarijs l. apud Iulianum 3. §. fin. ff. quibus caus. in possess. eat. hoc est solutionem legatorum in se suscepisse videtur, proindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in personam petere potuissent,
5 † hæcque in personam actio ex testamento dici solet §. si res aliena 6. instit. de legat. l. seruo 71. §. vltimo l. non quocumque 84. in prin. l. quæsitum 93. §. vlt. ff. de legat. 1. l. qui concubinam 29. §. si heres ff. de legat. 3. eòque magis cum
6 Honuphrius † hæreditatem Georgij acceptauerit, vt firmauit Rota in hac causa 14. Martij 1618. coram Illustrissimo Cardinali Sacrato, & regula est quod in illis casibus,
7 in quibus pro legato, † & fideicommisso actio personalis
datur, in ijsdem etiam hypothecaria dari, l. 1. in fin. C. comm. de legat. Alciat. in l. 1. numer. 29. ff. de legat. 1. & ibi Soccin. iun. num. 448. Bart. num. 23. Alex. num. 23. Bolognett. num. 308. & 313. Ruin. num. 86. & 87. Crot. num. 76. 77. Iacob. de Nigr. num. 330. Franch. decis. 80. numer. 17. & decis. 119. & 183. num. 4. Aretin. in § heres quoque num. 3. & seqq. instit. de obligat. quæ ex quasi contract. Io. Faber. instit. eodem titulo
8 in §. idem iuris num. 1. actio enim hypothecaria est † ac-
cessoria actione personali, l. solutum §. solutam, ff. de pign. act. & ideò cum ea concurrit §. sed neque auth. de fideicomm. & quidem non insolidum secundùm naturam commu-
9 nem, l. 1. & 2. ff. si vnus ex plur. hered. † sed pro por-
tionibus hæreditarijs sicut & personalis datur dicta l. 1. vbi Bart. in prima opposit. Alciat. in loco præcitato, Rota in causa Romana hereditatis de Comitibus 30. Ianuarij 1581. coram fan. mem. Clemente VIII. relata in decis. 44. num. 3. part. 1.

Et quamuis quæstio videatur esse: an ista hypotheca
10 † non confecto inuentario competat contra bona propria
hæredis, & negatiuam sententiam teneat Fulgos. cons. 178. in fine, licèt velit quod teneatur insolidum, Castren. cons. 323. viso puncto num. 3. vers. præterea bona heredis iuncto vers. antecedenti lib. 1. Negusan. de pignor. part. 8. memb. 1. numer. 21. vers. octauo fallit, Phanuc. de inuent. part. 7. numer. 109. & contrarium dicat Bald. cons. 89. num. 7. & 8. ibi item tenetur hypothecaria lib. 1. Ias. ex mente Bart. in l. prima num. 132. ff. de legat. 1.

Nihilominus si rectè perpendantur dicta Doctorum, benè omnes loquentur. Prima enim opinio negatiua proce-
11 dit † vt bona hæredis non censeantur expressè hypotheca-
ta à testatore, nec hoc potest operari omissio inuentarij, sed non propterea cessat, quod si hæres adeat absque beneficio
12 legis, & inuentarij non censeatur † contrahere cum lega-
tarijs, & inde oriatur actio personalis, & consequenter hypothecaria ex l. prima C. comm. de legat. quæ est accessoria personali, vt supra dictum est, & eleganter declarat Bald. in d. cons. 89. num. 8. & videtur de mente Phanuc. de inuent. loco citato num. 143. & Negusan. de pignor. 2. memb. 2. part. n. 53. limit. 6. in fine.

Secunda ratio resolutionis fuit, quia cùm Georgius ex-
13 pressè disposuerit de bonis subiectis fideicommisso † ad fa-
uorem Honuphrij, & ipse Honuphrius approbauerit talem dispositionem adeundo hæreditatem simpliciter, D. Valerius non habet opus hodie probare dominium Georgij, sed sufficit quod probet bona peruenisse à Georgio in Honuphrium,
14 prout probat, † vt statim dicetur, & sic sufficit, quod pro-
bet bona fuisse in bonis, quod est diuersum à dominio, Ias. in §. item seruiana n. 87. instit. de action.
15 Nam & regula sit, quod agens † hypothecaria teneatur probare dominium vel quasi testatoris, l. ea quæ nondum,
16 §. quod dicitur ff. de pignor. in re namque † aliena non ca-
dit hypotheca l. si alienam ff. de pignor. Hæc tamen regula non habet locum in casu, de quo agitur, quia vt supradictum est, textus in d. l. prima C. comm. de legat. ad effectum
17 vt competat hypotheca legalis, † contentatur quod bona
18 perueniant à testatore in hæredem, & sic † textus est in-
telligendus etiam quod res sit aliena, modò à testatore peruenerit in hæredem. Cum & alias in re aliena possessa à
† debitore cadat hypotheca legalis, vt in l. satis notum C. 19
in quibus caus. pign. vel hypoth. tacit. contrah. cuius textus di-
spositio, licèt sit singularis, vt bona † vxoris sint obligata 20
pro debito principali ad fauorem fisci, vt colligitur ex textu in l. vtilitas publica C. de primipil. 12. Abb. in cap. ex parte num. 5. in gloss. in verb. alienat. de consuetud. Couarr. variar. lib. 1. cap. 16. numer. 6. ante fin. vers. minus obstat, Gregor. Lopez gloss. 7. post princ. l. 25. tit. 13. partit. 5. Azeued. lib. 7. tit. 3. lib. 5. recompilat. numer. 1. & 2. Pax. ad leges stil. l. 253. numer. 2. Attamen hoc non facit, quia DD. non allegant textus in dicta l. satis notum, vt constituant regulam
generalem, quod hypotheca † legalis competat etiam in 21
re aliena possessa à debitore, sed cùm textus in d. l. prima C. comm. de legat. constituat hypothecam legalem in rebus,
quæ à testatore † in hæredem peruenerunt, illa generali- 22
tas potest intelligi etiam de rebus, in quibus testator non habebat dominium, sed solam possessionem, cùm & aliàs
† in hypotheca legali non sit necesse probare dominium, 23
vt in d. l. satis notum, qui casus licet sit specialis, possunt
tamen † eo vti DD. ad interpretationem verborum gene- 24
ralium, l. prima C. comm. de legat. vbi habetur in l. non dubium est, C. de legibus gloss. in l. sciendum in verb. non compelli, ff. qui satisd. cogan. nam vt inquit Bald. in consil. 122. verba testamenti in fin. lib. 1. leges sunt difficiles, vt intel-
ligantur, † quia plerumque aliud videntur velle, quàm 25
velint, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares, & ideò
subdit quod scire leges non † est earum verba tenere, 26
sed vim, & potestatem, l. scire, ff. de legat. hanc inter-
pretationem † l. 1. C. comm. de legat. propter generalita- 27
tem verborum ea speciali in d. l. satis notum, C. in quibus caus. pign. vel hypoth. tacit. contrah. secuti sunt Bald. in l. cum res in fine vers. vltimo attende, & ibi etiam Angel. pariter in fine, vers. vlt. sit modus probandi C. si res alien. pign. data sit, Iason. in d. l. 1. numer. 8. C. comm. de legat. vbi allegat. Ang. ibidem in lectura Florentina, Rebuff. in tract. de constit. redit. art. 5. glos. 14. numer. 54. vers. etiam in rebus quæ non sunt testatoris fol. mihi 546. Alciat. in d. l. 1. numer. 29. col. antepen. vers. addunt aliqui, ff. de leg. 1. fol. 812. Negus. de pign. part. 2. memb. 4. num. 157. vers. 3. amplia, Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 17. numer. 4. Surd. cons. 191. numer. 2. vol. 2. Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap. 4. num. 201. cum seqq. quibus potest addi Io. Faber. in §. sed olim num. 2. vers. sed quid si res instit. de legat. quem sequitur Iacobus de Nigr. in repetit. l. 1. numer. 131. vers. & amplia ff. de legat. 1. Surd. decis. 76. numer. 2. vers. ampliat. vbi firmant, quod si
res, † quæ auocatur non erat defuncti, sed eam bona fide 28
possidebat, hoc sufficit, vt in l. ea quæ nondum sunt, §. dicitur, ff. de pignor. sed melius fuisset allegare textus in l. inter §. 1. ff. eod. quem allegat Alciat. sequendo dictum Fabri in d. l. 1. num. 29. col. antepen. vers. addunt aliqui fol. mihi 812.

Quod autem bona, de quibus agitur, peruenerint à Georgio testatore in Honuphrium iuniorem satis patet, nam & si essent subiecta fideicommisso Honuphrij senioris ad fauorem iunioris, & propterea cùm ageretur de substitu-
tione fideicommissaria, succedatur † testatori, non autem 29
vltimo defuncto grauato, l. coheredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. l. vnum ex familia §. 1. ff. de legat. 2. Bart. in l. 1. numer. 5. C. de pact. latè Menoch. cons. 317. num. 5. qui dicit hanc receptissimam esse sententiam, & hæc conclusio pro-
cedit etiam † quod Honuphrius esset scriptus hæres à Geor- 30
gio, Aymon. cons. 141. num. 4. & 5. Surd. cons. 29. numer. 5. & 6. Tamen cùm Georgius expressè disposuerit de istis bonis subiectis fideicommisso ad fauorem Honuphrij, qui
adiuit hæreditatem simpliciter, † sine beneficio legis, & 31
inuentarij censetur dispositionem Georgij approbasse, Ruin. qui loquitur in istis terminis in l. 1. numer. 89. ff. de legat. 1. Alex. cons. 173. numer. 4. lib. 2. Immò & expressè approbauit, vt Rota resoluit, vt supra dictum est. Propterea fit quod, cum Honuphrius approbauerit factum Georgij voluerit succedere ipsi Georgio non autem vigore substitutionis fideicommissariæ Honuphrio seniori, qui
enim vult: † consequen. intelligitur velle omne necessa- 32
rium antecedens l. ad rem mobilem 56. ff. de procurat. l. illud 76. vbi DD. de acqu. vel. amitt. heredit. Decian. cons. 1. num. 249. vol. 1. & probatur clarissimè, quia dominium
rerum † subiectarum fideicommisso, ipso iure fideicom- 33
missarijs acquiritur, modo ipsi agnoscant fideicommissum, & super eo voluntatem suam declarauerint, l. legatum 82.

ibi

ibi,*& legatarius ff.de legat.2.l.si tibi homo* 88.§.*cum seruus ibi*
*si legatarius, ff.de legat.*1.*l.*1. §. *vtrum autem vers. quam-*
uis enim legatam, ff. si quid in fraud. patr. Surd. *decis.*25.
*num.*10. Cardin. Mant. *de coniect. vltim. vol. lib.*7. *tit.*10.
*sub num.*32. *vers. sufficit,* Peregr. *de fid. art.*2. *n.*63. *& seq.*
quæ quidem declaratio hic non adest, immò cum adierit,
hæreditatem Georgij simpliciter, volens, & libens, bona
de quibus agitur, in prælegato contenta non ex fideicommis-
so Honuphrij senioris, sed ex testamento Georgij censentur
33 in Honuphrium peruenisse, † ita vt intret hypotheca le-
galis de qua *in d. l.*1. *C. comm. de legat.* & hæc procedunt
etiam quod admittatur Honuphrium ignorasse fideicom-
34 missum, quia cùm prælegatum factum à Georgio conti-
neat fideicommissum particulare, non autem vniuersale
iuxta resolutiones factas, vt inferretur præiudicium Ho-
35 nuphrio adeunti hæreditatem † sine beneficio legis, & in-
uentarij, non requirebatur scientiam per doctr. Castr. *in l.*
ab omnibus, §. *si socero num.*2. *ff. de legat.*1. & abundè fuit
deductum in alia decisione facta 10. Iunij superioris an-
ni coram me, * & in alijs coram Illustriss. D. Cardio. Sa-
crato. *

Neque potest deduci pro agnitione fideicommissi Honu-
phrij senioris productio testamenti facta ab Honuphrio iu-
niore mediante persona sui procuratoris contra filias Fa-
bij Sanctacrucij, quæ erant exclusæ à fideicomm. vniuer-
sali Honuphrij senioris, cum vocaret tantum masculos.
Similiter nec alia productio facta per Honuphrium iunio-
rem ad excludendum fiscum agentem contra bona Pauli,
36 quia vltra quod iste productiones fuerunt factæ † ad cer-
tos effectus: nam prima fuit facta ab Honuphrio, & Pau-
lo pro exclusione fœminarum, contra quas fuerat commis-
sa causa secunda ad excludendum fiscum agentem contra
bona Pauli, cessat omnis difficultas, cùm fuerint factæ
37 productiones post lapsa † tempora ad incipiendum, &
perficiendum inuentarium, de quibus *in l. scimus* 22. §. *si-*
mili modo, C. de iur. deliber. Vnde post factum sibi præiu-
38 dicium non potuit † Honuphrius sua auctoritate illud eui-
tare agnoscendo fideicommissum antiquum, cùm iam esset
39 acquisitum ius creditoribus, † & legatarijs, vt *in d. l. sci-*
mus, §. *sin vero, C. de iur. deliber.* & cessat omnis difficul-
tas quia constat de acceptatione hæreditatis Georgij, facta
per Honuphrium vt supra dictum est.

40 Neque est verum quod † Cuiac. *in d. l.*1. *col.*2. *ad fin.*
*vers. & alio in rem, & col.*3. *vers. igitur non possunt, C.*
commun. de legat. & Balduin. *de pig. part.*6. *in fin. vers. sed*
cum nouum, Corn. *in d. l.*1. *numer.*8. *&* 16. & nouissimè
Harprech. *in* §.2. *num.*19. *institut. de legat.* teneant contra
Bald. Angel. & supra relatos.

41 Nam præter Corneum † alij nihil dicunt quod obstet,
firmant enim solum, quod si testator facit legatum, non
videtur hypothecare prodicto legato bona hæredis, sed
non dicunt, quod exactione personali non sequatur hypo-
thecaria, prout sequitur, vt in principio ostensum est, &
Harprechtus expresè sentire videtur quod competat hy-
42 potheca legalis secundum terminos † Baldi, Aretin. &
aliorum his verbis. Cæterùm res ipsius hæredis quas non
accepit à defuncto, nullo hypothecæ aut pignoris neau
obligantur, quasi dicat contrarium si accepisset à testatore,
vt in casu nostro.

Rationes verò Cornei de facili tolluntur, nam dum di-
43 cit, quod licet lex possit † inducere hypothecam in re
aliena, non tamen videtur verisimile, quod velit in dubio
eam inducere maximè cum textus *in dicta l.*1. *C. comm. de*
legat. vers. cum enim iam hoc iure, æquiparet hanc hypothe-
cam legalem hypothecæ, quæ à testatore inducitur, qui
44 tamen † solum in rebus suis dat hypothecam, *vt ex dicto*
vers. cum enim, colligitur. Fuit responsum, quod dum
textus *in dicta l.*1. *C. comm. de legat. in dicto vers. ponat*, si-
mile de testatore, qui inducit hypothecam solum in re pro-
pria non propterea fit, quod idem fit in casu hypothecæ le-
45 galis, cum illa etiam † in re aliena aliquando contrahatur,
qua propter generalitas textus benè potest recipere hunc in-
46 tellectum, vt supra abundè dictum est. Exempla † enim
non restringunt regulam *l. damni infecti stipulatio, ff. de*
damn. infect. Tiraquel. *in l. si vnq. in verb. libertis num.*37.
C. de reuocand. donat.

Dum verò idem Corn. dicit, quod *in dicta l.*1. *C. com. de-*
47 *legat. in verb.* † omnibus asseritur, quod præstatur hypo-
theca in res mortui, & in vers. si enim, quod dictæ actio-
nes sunt inductæ contra res testatoris, & sic non contra res
alienas, cum grauatum soleat designare dominium *l.*2. §.1.
ff. de religios. & sumpt. funer.

Fuit etiam responsum, quod per nomina † meum, 48
tuum, vel situm, sed etiam iure possessionis, aut obliga-
tionis, *l. cum sua* 71. *& l. sequenti, & l. suos autem seruos* 73.
*ff. de legat.*3. & propterea dum textus loquitur de re † te- 49
statoris, non se restringit ad ea, quæ sunt testatoris ratio-
ne dominij, sed etiam iure possessionis.

Et quamuis idem Corn. locis prædictis subdat appellatio-
ne rei venire proprietatem, † non autem simplicem pos- 50
sessionem, iuxta *l. si alij fundum ff. de vsufruct. leg. & l.*
si rem meam ff. de verb. obligat. & ideò non dicitur rem
† consecutus, qui solum eius possessionem consecutus est, 51
nec minus dicitur rem ad hæredem peruenisse, quia dictio,
† *per*, denotat perfectionem, *iuxta l. vrbana* 166. §. *perno-* 52
ctare ff. de verb. signif.

Fuit tamen pariter responsum, verum esse, quod appella-
tione rei, non veniat † possessio, sed esse etiam verum, 53
quod res dicitur in bonis ex bonis, & de bonis, vt colligi-
tur *ex l. item ff. de acq. rer. domin.* & propterea cum textus
loquatur de rebus mortui, sufficit quod fuerint in bonis, li-
cet non probetur dominium, quia in hoc caso non agitur
an appellatione rei veniat possessio, sed solum an sufficiat
ad effectum hypothecæ, quod res fuerint in bonis, vel po-
tius debeat constare de dominio, & propterea nihil facit di-
ctio, † *per*, quæ denotat perfectionem acquisitionis, 54
quia facto legato rei alienæ, vel hæredis, non reclamante
Domino, & hærede adeunte sine beneficio legis, & in-
uentarij satis inducitur perfectio acquisitionis, cum † hæ- 55
res non possit impugnare factum defuncti, vt supra dictum
est, & præsertim hoc casu in quo † approbauit factum, vt 56
fuit firmatum coram Illustriss. D. meo Cardinali Sacrato,
& coram me, &c.

Ex quibus Domini steterunt in decisis.

Sunt supra decisiones 417. 418. *&* 421.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmeñ. Status.

Die Mercurij 14. *Iunij* 1623.

A R G V M E N T V M.

Legitimatus per subsequens matrimonium an di-
catur verè, & non fictè legitimus, ita vt admit-
tatur ad fideicommissum, ad quod vocati sunt
per fideicommittentem filij tantum legitimi ve-
rè, & non fictè. Legitimatio quando non prin-
cipaliter, sed incidenter deducitur, leuioribus
probationibus doceri potest.

S V M M A R I V M.

1 *Testator, si ad fideicommissum vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, ista verba excludunt legitimatos etiam ex subsequenti matrimonio.*
2 *Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, cum admittatur retrotractio.*
in Matrimonio de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio.
3 *in Matrimonio de Iure Canonico requiritur materia, & forma.*
4 *Legitimatis retrotractio per subsequens matrimonium, an admittatur.*
5 *Legitimatio per subsequens matrimonium est multò præstantior cæteris legitimationibus.*
6 *de Legitimitate, quando principaliter agitur, tunc plenæ, & concludentes probationes necessariæ sunt.*
7 *de Legitimatione, quando non agitur principaliter, sed incidenter, scilicet mortuo patre ad effectum successionis, tunc leuiores probationes admittuntur.*
8 *Et in hoc reprobata distinctione Bald. inter filium actorem, & reum.*
9 *Dominium, quando inducitur principaliter, tunc plenior, & magis exacta probatio requiritur.*
Dominium, quando deducitur incidenter, & propter

aliud, leuior sufficit, & minus plena probatio.
10 *ad Filiationem legitimam probandam regulariter requiritur.*
Vel quod probetur quasi possessio filiationis,
Vel paternorum bonorum possessio.
Vel quod filius sit natus ex ea, quæ vxor credebatur.
11 *Quæ omnia simul non requiruntur, sed vnum sufficit.*
12 *Matrimonij communis reputatio inducit in filio quasi possessionem legitimitatis veræ, & non fictæ.*
13 *Patris tractatus erga filium, quamuis regulariter contra tertium non probet, concurrentibus tamen adminiculis solidam probationem inducit.*
14 *Filius præsumitur legitimus, si admissus reperiatur ad ea bona, ad quæ filij tantùm legitimi ex præcepto testatoris erant admittendi.*
15 *Consequens, qui ponit, omne necessarium antecedens ponere etiam dicitur.*
16 *Filium tamquam legitimum, & naturalem ex quibus necessariò inferatur, quod quis tractauerit, & num. 18.*
17 *Confessionem sui auctoris, quis nequit impugnare.*
20 *Facta melius declarant voluntatem, quàm verba.*
21 *Filius, ex quibus dicatur probatum, fuisse post matrimonium conceptus.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio 430. sub die 27. Aprilis 1622. coram eodem bon. mem. Coccino, vbi aliæ decisiones in hac causa cumulantur.*

DECISIO CCCCXXXIX.

IN hac causa coram bon. mem. Card. Seraphino, vt in decis. 1000. in eius libris, & coram Sanctiss. D. N. decis. 247. fuit firmatum constare de matrimonio absque coarctatione temporis inter Bernardinum, & Catherinam, ex quibus natus est Vbertus, sed hoc non sufficit, cùm ad fideicommissum, de quo agitur, vocentur legitimi, & naturales de legitimo matrimonio procreati, & nati, verè,
1 & non fictè; quæ verba † excludunt legitimatos per subsequens matrimonium: Legitimatio enim trahitur retrò ad diem contractus matrimonij, & fingitur filius legitimè conceptus, Bald. *in l. qui in Prouincia §. diuus Marcus in princ. de rit. nupt.* latè Tiraquel. alios cumulans *de iur. primog. qu. 34. num. 34.* itaut de iure ciuili ista fictio operetur
2 præsumptionem matrimonij vsque ab initio, † cùm de iure sufficiat matrimonialis affectio, *l. nuptias ff. de reg. iur.*
3 sed de iure Canonico requiritur † materia, & forma, & ideò remanet fictio, Alciat. & Surd. *in d. decis. allegati*. Et quamuis ista fictio de vtroque iure non operetur fictionem
4 legitimitatis; itaut verè legitimi † efficiantur, sed solùm fingat circà retrotrahitionem, vt per Hieronym. Schurph. *cons. 2. num. 6.* Tamen hoc satis non est in casu de quo agitur, vbi vt dictum est, vocantur procreati, & nati de legitimo matrimonio verè, & non fictè, & sic excluditur fi-
5 ctio, licèt legitimatio per subsequens † multò sit præstantior cæteris omnibus legitimationibus, Dec. *in cap. cum in cunctis num. 9. de elect. & cons. 155. numer. 4. & 5.* Angel. *cons. 20. num. 1.* Schurph. *cons. 1. num. 19. cent. 1.* Hippol. *sing. 54. textu num. 3.* Franc. Curt. *cons. 74. num. 6.* latè Tiraquel. *in tract. de primog. quæst. 34. num. 54.* Cassan. *in consuet. Burgund. rub. 8. §. 13.*

Ex quibus cùm ad effectum successionis de qua agitur, non sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, bis disputatum fuit: An DD. Pallauicini teneretur probare contractum matrimonij inter Bernardinum, & Catherinam de certo tempore, & de quo; In cuius dubij discussione, quia pro DD. Pallauicinis allegabatur se esse in possessione legitimitatis requisitæ à Testatore, ex qua de iure ab onere alterius probationis releuabantur, ideò die 27. Februarij 1617. coram Illustriss. D. meo Card. Sacrato fuit ordinatum, quod informaretur strictè: An DD. Pallauicini ex persona Vberti sint in sufficienti quasi possessione legitimitatis requisitæ à Testatore, hoc est tanquam legitimi, & naturales, ex legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè, quod dubium fuit germanum, & le-
6 gitimum præsentis controuersiæ, † quia cùm non agatur de legitimatione probanda viuente patre, quo casu requiruntur validiores probationes, cùm de legitimatione principaliter ageretur, Felin. *in cap. per tuas num. 17. de probat.* Abb. *in cap. transmissa num. 4. qui fil. sint legit.* Agitur incidenter de legitimatione mortuo patre ad effectum
successionis, † vbi minores, & leuiores probationes ad- 7
mittuntur, Felin. *in d. cap. per tuas num. 17. in fin.* Abb. *in d. c. transmissa num. 4.* & propterea sufficit quasi possessio, Bart. *in l. non nudis in vtraque lectura C. de probat.* & benè discutiunt, longèque diffusius tradunt Alciat. *præsumpt. 38. num. 5. & 6. cum seqq. part. vlt.* & ante eum Alex. *cons. 51. num. 4. & 5. lib. 1.* Dec. *cons. 54. num. 3.* qui dicit Bald. *in*
cons. 138. num. 3. & 4. lib. 3. distinguentem † inter filium 8
actorem, & reum communiter reprobari, & allegat Bart. Ang. & textum *in l. si quis 5. §. meminisse, & §. solent de liber. & agnos.* Et prædicta comprobantur, quia generale est in realibus, & petitorijs. Et quando iuadominij deducitur principaliter, requiritur plenior, & magis exacta proba-
tio, † quandocumque verò incidenter, & propter aliud, 9
leuior sufficit, & minùs plena probatio, vt pulchrè Bart. *in l. quidam in suo num. 4. ff. de cond. institut. glos. in l. sicuti §. si quæratur verb. possessoris in fin. ff. si seruit. vend.* Ang. *in §. æque num. 13. Instit. de actio.*

Secundùm hanc restrictionem licet die 26. Martij 1618. coram Illustriss. Sacrato * fuerit resolutum DD. de Pallauicinis non probare sufficientem possessionem, ab illa tamen decisione fuit recessum coram me 27. Aprilis superioris anni, & hodiè reproposito dubio hanc postremam resolutio-
nem denuò DD. confirmauere, quia † regulariter ad 10
probandam filiationem legitimam, requiritur vel quod probetur possessio filiationis, vel bonorum paternorum possessio, vel quod sit natus ex ea quæ vxor credebatur, *glos. in c. lator in verb. probare qui fil. sint legit.* quam distinctiuè, non
autem copulatiuè loqui, itaut non † omnia prædicta requi- 11
rantur simul, sed vnum sufficiat, asserit Dec. *in cons. 54. in fin.* Alex. Gozad. & alij *in d. decis. allegati*. Et in hoc casu non solum prima duo requisita probantur, cum qualitatibus ad effectum successionis necessarijs, scilicet quòd Vbertus fuerit in possessione filiationis legitimæ verè, & non fictè, quod tanquam talis bona paterna possederit, quod est secundum requisitum, sed etiam plenè probatur tertium, quod nimirum natus sit ex ea, quæ vxor credebatur.

Et incipiendo ab isto tertio speciali, de cuius existentia in vltima decisione fuit plenè discussum, satis illud probari visum fuit ex testibus DD. de Rangonibus in alia decisione ponderatis, qui deponunt Vbertum conceptum, & natum constante matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam contracto, & de communi reputatione deponunt, quæ inducit in ipso Vberto quasi possessionem
† legitimitatis veræ, & non fictæ. Et licet illa probatio 12
videatur sufficere, nihilominus in eadem decis. fuit additus tractatus parentum erga Vbertum, qui quamuis regu-
lariter contra tertium non probet, † concurrentibus ta- 13
men adminiculis, solidam probationem constituit, vt in d. decisione consideratum fuit, in qua nedum factum deduximus, sed innumeros etiam Doctores hanc conclusionem tuentes, eius tractatui, & hodie superadditur instrumentum, in quo, occasione matrimonij inter Vbertum, & Euphrosinam Vicecomitem Bernardinus assignauit Vberto medietatem Castri Zibelli, quæ Bernardino propter hoc fideicommissum obuenerat, adiecto pacto, quòd in prædicta assignatione computatum, & compensatum esse deberet omne, & totum id, quod Vbertus petere, exigere, consequi, recuperare, & habere potuisset, & posset quouis modo nunc, & in futurum super bonis ipsius Patris, vel à fratribus suis quomodolibet vigore, virtute, causa, & occasione successionis, & fideicommissi q. Io. Francisci Aui paterni prædicti Vberti, quod est fideicommissum, de quo
agitur, vel aliorum ascendentium suorum: † Quapropter 14
negari non potest quin ista assignatio benè probet tractatum parentis, cùm ei dederit bona, ad quæ legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè vocantur, etiam cum qualitate, quod in assignatione computaretur totum id, quod posset pete-
re, & consequi ex fideicommisso † præsenti, qui enim po- 15
nit consequens, ponit omne necessarium antecedens, *l. ad rem mobilem l. ad legatum ff. de procurat.* Insuper iste tractatus coadiuuatur ex commissione per Bernardinum obtenta, in qua pro suo, & filiorum interesse, quibus bona huiusmodi fideicommisso subiecta deberi narrat, supplicauit admitti ad causam per Fiscum motam contra Rolandum aucto-

rem

rem DD. de Rangonibus super confiscatione; quos filios
16 suos, quibus bona isthæc hæreditaria deberi † narrauit,
facto ipso pluries iteratis vicibus esse Vbertum, & subse-
quentes fratres declarauit; Et sic ex supradictis rationibus
negari non potest, quin Vbertum tanquam filium legiti-
mum, & naturalem, cum qualitatibus supra expressis,
tractauerit.

17 His accedunt confessiones, & actus positiui † Rolan-
di, à quo DD. de Rangonibus causam habent, & Com.
Lodouici Rangoni eius generi, & Barbaræ filiæ d. Rolan-
di. Nam vltra ea, quæ deducta sunt in decisione vltimo lo-
co facta, concurrit etiam, quòd non solum mortuo Poli-
doro de anno 1527. germano Fratre Rolandi, ipsemet Ro-
landus ad exclusionem Liuiæ propriæ filiæ Polidori, vigore
fideicommissi adeptus fuerit possessionem portionis Castri
Monticellorum fideicommisso subiectæ, sed etiam admise-
rit in consortem ad illius possessionem Vbertum, vt clarè
constat ex positionibus datis in iudicio cum ipsamet Liuia
ad instantiam Michaelis Casalis, vbi explicitis verbis habe-
tur, possessionem Polidori patris super Castro Monticello-
rum post eius obitum occupatam fuisse, detentamque
per Rolandum, & Vbertum de Pallauicinis, quod &
ostenditur ex Breui Apostolico per ipsammet Liuiam ob-
tento commissionis, auocationis, possessionis huiusmodi
contra Rulandum, & consortes, quos fuisse Vbertum pa-
ret ex supradictis positionibus, in quo Breui fatetur occu-
pationem possessionia à Rolando, & Vberto ibi; Ante mor-
tem d. Rolandi ab Vberto March. Pallauicino d. Liuiæ fra-
tre patruele, & rursua ibi. Vocatis Vberto, & consorti-
18 bus. Hinc ergo † apparet Vbertum vnà cum Rolando pos-
sedisse, & per consequens habitum fuisse tanquam vnum
ex comprehensis in fideicommisso. Et quamuis ista ex se
non probarent, cùm res sit inter alios acta, tamen negan-
dum nullo pacto est, quin magnum veritatis primordium
præseferant, & satis reliquæ probationes DD. de Pallauici-
nis fulciantur.

Quantum attinet ad Com. Ludouicum Rangonum, illius actus positiui, & confessiones, sat, superque eliciuntur, nam cùm Vbertus patrauerit homicidium, & propterea medietas Castri Zibelli ipsius Vberti fuerit adscripta Fisco D. Com. Ludouicus post litem motam in locationem accepit à Fisco, & Camera Apostolica d. Castri medietatem ad biennium, quo elapso illam restituere promisit, & obtinuit Breue à fel. rec. Clemente VII. vt illa sibi locaretur cum specifica expressione, quòd Vbertus erat dominus d. medietatis, quod etiam confirmatur ex mandato procuræ per eumdem Com. Ludouicum facto, ad recipiendum in lo-
cationem d. medietatem, vti ad Fiscum Apostolicom legi-
timè spectantem: Quare satis apparet, quòd Com. Ludo-
19 uicus pro legitimo haberet D. Vbertum, † & quamuis ad
hæc posset quis suas inuestigare responsiones, illas non ad-
mitteremus, si principale fundamentum in his iactum es-
set, sed cum vnà cum alijs deducantur in alia decisione
ponderatis, clara, & euidens ex omnibus facti veritas elu-
cescit, quòd scilicet etiam à Com. Ludouico fuerit Vbertus
tractatus tanquàm legitimus, & naturalis, & de legitimo
matrimonio natus, & procreatus.

Quantum verò attinet ad Barbaram, actus etiam posi-
tiui ex eo deducuntur, quia prædicta instrumentum loca-
tionis mandati procuræ, & Breue produxit in hoc iudicio
contra DD. Pallauicinos, & obtinuit supplicationem, in
qua fatetur ex relatione facta per bon. mem. Cardin. Si-
monettam fel. rec. Paulo III. DD. Pallauicinos, exposito
prius hoc fideicommisso, declaratos fuisse legitimos, &
20 paternæ successiunis capaces, † quam confessionem
Rota habuit pro releuanti, prius coram bon. mem. Card.
Seraphino, vt *in d. decis.* 1000. *sub num.* 17. Et posteà co-
ram Sanctiss. D. N. *decis.* 247. *num.* 18. in cuius fine conclu-
ditur, successibilitatem ad fideicommissum dari non posse,
nisi in nato ex matrimonio.

Superadditur tractatus Ioannia Francisci Iunioris, qui ipsum Vbertum Fratrem vti procreatum, & natum ex matrimonio tractauit, & reputauit, illum in successione Castrorum, & bonorum fideicommisso subiectorum secùm insimul admittendo æqualiter, tam in aditione hæreditatis Gaspatis filij fideicommittentis, quàm in prosequutione litis huiusmodi contra DD. Rangonos, ipsum Vbertum consortem faciendo, & in suo testamento March. Alphonsum Vberti filium hæredem vniuersalem instituendo, qui tractatus factus ab ipso Io. Francisco, quem in deci-
sione firmatur † indubitanter fuisse conceptum post ma- 21
trimonium, & consequenter primam causam habentem in
fideicommisso, de quo agitur, & totaliter excludentem
fœminas, & ob id DD. Rangonos ab illis descendentes, ef-
ficaciter constituit eumdem Vbertum in quasi possessione
legitimitatis à testatore requisitæ.

Non obstat vnicum fundamentum DD. de Rangonibus in hac positione exhibitum, qui reliquis noluerunt informare, sed petere dilationem, nimirum quòd Vbertus fuerit per Senatum Mediolani exclusos, vt patet ex voto dato per d. Senatum fan. mem. Philippo II. Hispaniarum Regi Catholico, Prudenti nuncupato; Quia hoc nihil facit,
ibi enim Vbertua intentauit remedium recuperandæ, &
† in speeie remedium *l. si quis conductionis C. locat.* Idque 22
ex eo, quod medietas Castri Zibelli, ad quam agebatur,
locata fuisset Com. Ludouico ad biennium, quo elapso illam restituere promiserat, & in prædicto suffragio excluditur Vbertus, quia illa remedia non competebant. In Rota autem cum DD. Pallauicini agant iudicio vniuersali, videlicet ex remedio *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* vt ipsamet Rota in hac causa firmauit 13. Iunij 1616. coram Illustriss. Card. Sacrato, nihil commune habent remedia tunc ab Vberto intentata, quæ, cum non competerent, illum escludere potuerunt.

Ex quibus DD. perstiterunt in resolutis 27. Aprilis anni superioris.

* *Decisio ista reuocata est in recent. part. 4. decis. 645.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cremoneñ. Canonicatus.

Die Veneris 23. Iunij 1623.

A R G V M E N T V M.

Concordia inita inter Capitulum, & Ordinarium circa prouisionem Canonicatuum, si ea loquatur tantùm in mensibus alternatis, non comprehendit menses reseruatos, & ideò si Ordinarius vigore Indulti conferat in mensibus reseruatis, hoc casu d. concordia intrare nequit.

S V M M A R I V M.

1 *Regula 8. hodie 9. Cancellar. non comprehendit Cardinales.*

2 *Dispositio, si super aliquo supposito reperiatur facta, cessante supposito, cessat etiam dispositio.*

3 *Concordia inita super aliquo casu non comprehendit non expressos.*

4 *Casus aliquis an sit expressus in aliqua dispositione, ex quibus benè probetur.*

5 *Mensis Nouembris est semper fixus.*

6 *in Concordijs tempus data inspici debet.*

8 *Canonicatus, quando sunt simultanea collationis, indultum concessum Ordinario, suffragatur etiam Capitulo.*

9 *Canonicatus in dubio præsumuntur simultanea collocationis inter Capitulum, & Ordinarium.*

10 *Canonicatus, quando sunt electiui, eadem est ratio, ac si essent simultaneæ collationis, ad effectum, vt indultum suffragetur Capitulo.*

11 *Concordia restricta ad vnum casum, non debent extendi ad alium.*

12 *Limitata causa limitatum producit effectum.*

13 *Cardinalis Ordinarius, quando confert vigore Indulti, in hoc casu non remouet obstaculum reseruationum.*

Prout remouet, quando sola reseruatio obstat collationi.

14 *Sed aperit viam conferendi reseruata, ac si talia non essent.*

* *Præsens decisio est in eadem causa, de qua infra decisio 444. sub die 26. Aprilis 1624. coram eodem bon. mem. Coccino, & ibi ea allegatur, nec non receditur hic à decisis.*

D E C I S I O CCCCXL.

FVit resolutum nouam prouisionem esse dandam Domi-
no Melio prouiso ab Illustriss. D. Card. quia non est
locus concordiæ, vt Capitulum eligat, Episcopus verò
confirmet, concordia enim loquitur in mensibus alterna-
tis, de quibus non est agendum in hoc casu, tum quia
vacatio contigit in mense fixo, in quo scilicet nunquam
cadit alternatiua, tum quia alternatiua est inducta ex re-
1 gula octaua, quæ cùm † non comprehendat Cardinales,
non est locus concordiæ, vt scilicet electio spectet ad Ca-
2 pitulum, quia † quando vnum præsupponitur, & super
eo disponitur cessante præsupposito, cessat dispositio, *l.*
Mancipia C. de seru. fugitiu. ita ut prædicta concordia non
3 possit † suffragari nisi in quatuor mensibus ordinarijs, vt
respondit bon. mem. Card. Seraphinus in quodam suo voto
dato occasione huius concordiæ.

Neque est simpliciter verum, quod concordia loquatur
4 de omnibus mensibus, quia † loquitur de mensibus alterna-
tis, & de alijs etiam mensibus, si in illis quocunque modo
prouisio spectaret ad Capitulum, & propterea cum vaca-
5 tio contigerit in mense Nouembris, † qui est fixus in illo
non potest prætendere aliquid Capitulum, & quamuis
prædicta clara sint, nihilominus quando adest aliqua du-
bietas, non esset dicendum, quod de mensibus Apostoli-
cis fuerit actum, vt ferè in terminis dicit Caputaq. *decis.*
58. *part.* 2. quod maximè procedit, quia concordia fuit
6 inita cum tunc existente † tantum Episcopo, ideò cùm
debeat attendi tempus datæ concordiæ, quæ cùm expressè
non loquatur de mensibus Apostolicis, debet interpretari,
7 vt loquatur tantùm † de illis mensibus, qui erant Ordi-
narij vigore alternatiuæ, non autem de alijs mensibus, vt
benè per Verall. *dicta decis.* 58. *num.* 2. *part.* 2.

Non obstat, quòd quando Canonicatus sunt simultaneæ
collationis, Indultum ratione communionis suffragatur
8 † Capitulo, vt Rota resoluit *in causa Ispalen. portionis* 19.
Ianuarij 1594. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio* relata
per Garziam *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 53. Gonzal. *glos.* 24. *num.*
9 59. quia licet in dubio Canonicatus † præsumatur simul-
taneæ collationis, hoc est verum, nisi constet de contra-
rio, vt dicit Cassad. *decis.* 12. *de prabend.* prout constat in
casu isto ea concordia.

Neque facit, quod isti Canonicatus sint electiui vigore
dictæ concordiæ, & ideò eadem est ratio, ac si essent si-
10 multaneæ † collationis ad effectum, quòd Indultum suf-
fragetur Capitulo, Put. *decis.* 190. *num.* 2. *lib.* 3. quia electio
11 † est restricta ad menses alternatos, quibus non est locus
in hoc casu, & ideò concordia non debet extendi, cùm
12 † limitata causa limitatum producat effectum *l. in agris ff.*
de acqu. rer. dom.

Ex quibus cùm non intret concordia quoad electionem
13 Capituli, & † Canonicatus non sint simultaneæ collatio-
nis, sequitur, quòd Illustriss. D. Cardinalis contulerit, vi-
gore Indulti, quod in hoc casu non remouet obstaculum
reseruationum, prout remouet, quando sola reseruatio
14 obstat collationi, Cassad. *decis.* 3. *de priuileg.* † sed aperit
viam conferendi reseruata, ac si talia non essent, Cassad.
decis. 8. *num.* 10. & 11. *cum seqq. de prebend.* & cùm Capi-
tulum extra casus concordiæ, cui non est locus, nihil pos-
sit prætendere, ideò Capitulo non suffragatur commonio
cum Episcopo, quia hic non adest, nec minus ius eligen-
di, cum non agatur de mensibus reseruatis, vt supra
dictum est.

Et ita conclusum, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Barchinonen. Vicariæ.

Die Veneris 9. Februarij 1624.

A R G V M E N T V M.

Vnio beneficiorum, maximè si simus in antiquissi-
mis, qualiter, & ex quibus doceri possit, &
diluuntur quædam oppositiones contra talem
probationem factæ.

S V M M A R I V M.

1 *Vnio benè probatur ex enunciatiuis antiquissimis vltra centum annos.*

2 *Et hoc multo magis procedit, si dictæ enunciatiuæ emanauerint ab ijs, qui vnionem ipsam facere poterant.*

3 *Vnio arguitur ex creatione Vicarij perpetui cum assignatione congrua, & onere soluendi certam portionem fructuum.*

4 *Vnio desumi potest ex longissima obseruantia, & ex quo deducta.*

5 *ex Collationum serie probatur effectuatio.*

6 *Actus præsumitur gestus in vim præcedentis tituli.*

7 *Præsentationes non solum ratione simplicis iurispatronatus fieri possunt, sed etiam ratione annexionis, & vnionis.*

8 *Præsentationes, quando dicantur ab aliquo factæ potius ratione vnionis, quàm Iurispatronatus.*

9 *Confirmatio, & approbatio Apostolica ex cursu longissimi temporis facilè præsumitur.*

10 *Vnio Vicariæ, quando est facta alicui, sine dubio certum quid potest sibi retinere, & reliquum assignare Vicario.*

11 *Vnio est nulla, si sit facta absque iusta, & legitima causa euidentis necessitatis, vel vtilitatis.*

12 *ad Validitatem actus omnia necessaria præsumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis.*

13 *Solemnitates non præsumuntur, vbi constat de earum defectu.*

14 *Acta integra nisi exhibeantur, non potest dici de defectibus oppositis in aliquo actu.*

15 *Vnio, quando dicatur facta ob iustam, & rationabilem causam.*

* *Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 17. Maij 1624. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est decisio 445. quæ decisiones fuerunt deinde latæ confirmatæ, & canonizatæ à Rota in eadem causa tamquam plenæ, & elegantes sub die 2. Decembris 1624. coram bon. memor. Vbaldo.*

D E C I S I O CCCCXLI.

VAcante Vicaria parochialis Ecclesiæ S. Baudilij de Lupricato, Archidiaconus maior Ecclesiæ Barchinonen ad eam, tanquam ad suum Archidiaconatum spectantem ex causa vnionis dictæ parochialis nominauit D. Monserratum, Ordinarius verò præuio concursu approbauit D. Petrum, vnde orta super hoc controuersia, & causa in Rota coram me introducta, dedi dubium, An constaret de vnione in casu, & ad effectum, de quo agitur, eoque pluries proposito, & non resoluto, hodiè tandem responderunt Domini, constare de vnione valida, de effectu verò concursus voluerunt, quod particulariter videatur.

Moti autem fuerunt Domini ex publico instrumento rogato de anno 1326. in quo enunciatur vnio prædicta facta de anno præcedenti, & illius tenor explicitè refertur, & enunciatur, & vlterius etiam per Episcopum, & Capitulum confirmatur assignatio congruæ Vicario perpetuo in Ecclesia vnita, vt Vicarius percipiat fructus eiusdem Ecclesiæ, & certam portionem in bladis, & vino quotannis soluat Archidiacono maiori, cuius Archidiaconatui vnio facta fuerat; Necnon ex alio etiam instrumento, in quo dicta vnio facta de anno 1325. pariter enunciatur, & per Episcopum Barchinonen. Patriarcham Hierosolymitanum confirmatur, & innouatur; Ex quibus enunciatiuis anti-
quissimis, longè vltrà centum annos vnio ipsa † sufficien- 1
ter probatur, Caputaq. *decis.* 344. *num.* 2. *part.* 3. Put. *decis.* 209. *num* 1. *lib.* 2. Card. Seraphin. *decis.* 626. *num.* 2. & *decis.* 1272. *in princ.* Rot. *decis.* 724. *num.* 3. *part.* 3. *recent.* & fuit etiam dictum in *Terasonen. Parochialis 16. Iunij 1614. coram bon. mem. Audrea, & in Cæsaraugustana Vicaria 30. Maij 1622. coram Reuerendiss. D. meo Caualerio, & in Miranden. Parochialis 26. Nouembris eiusdem anni coram R.P.D. meo Buratto.*

Maximè quia huiusmodi enunciatiuæ emanarunt † ab 2
ijs, qui poterant ipsam vnionem facere, vt per Cardin. Mant. *decis.* 355. *num.* 6. & *decis.* 359. *n.* 7. Et apparet etiam, fuisse creatum Vicarium perpetuum cum assignatione con-

gruæ,

3 gruæ, † & onere soluendi certam portionem fructuum
Archidiacono, vt in dicto instrumento de anno 1326. quod
pariter vnionem arguit Rota *decis.* 102. *num.* 2. *& seqq. & dec.*
626. *n.* 3. *p.* 1. *recent.*

Quibus etiam accedit longissimi temporis obseruantia
4 † deducta ex pluribus collationibus, & institutionibus ex
certa scientia ab Ordinario factis de hac Vicaria incipien
ab anno 1415. & semper ad præsentationem Archidiaconi
maioris pro tempore existentis, vel de eiusdem consensu,
quas omnes præter vnam, quæ est tertia in ordine apparet
etiam fuisse effectum sortitas, & ab anno 1556. & deinceps
effectuatio controuerti non potest, *cum ex Summ. num.* 9.
& seqq. pateat, vnum Vicarium fuisse præsentatum, &
5 institutum per resignationem, vel obitum alterius, † ex
qua ratione, & serie collationum probatur effectuatio iux-
ta vulgatum *cons. Oldradi* 229 millies in Rota canoniza-
tum, & signanter coram Card. Seraph. *decis.* 229. *num.* 5. *&*
decis. 337. *num.* 1. *& coram sa. mem. Greg. XV. decis.* 115. *n.* 1.
cum alijs ibi per Adden. *num.* 8. *allegatis.*

Neque obstat, quòd ex huiusmodi præsentationibus ab
Archidiacono factis, præsertim tanquam patrono dictæ
Vicariæ ratione sui Archidiaconatus excludi videatur titu-
lus vnionis, & possit potius argui simplex quoddam Iuspa-
tronatus; quoniam cùm de aliquo iurepatronatus nullibi
constet, vnio verò satis probetur ex dictis duobus instru-
6 mentis, & enunciatiuis antiquissimis, † præsumendum
est in vim illius, & sic tituli, & causæ præcedentis, nem-
pè vnionis dictas præsentationes factas fuisse *ad not. in l.* 2. *C.*
de acq. poss. præsentationes enim non solùm ratione simpli-
7 cis † iurispatronatus, sed etiam ratione annexionis, &
vnionis fieri possunt, vt fuit dictum *in Vrgellen. Parochialis*
13. *Nouembris* 1603. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, &*
in Vlixbonen. iuris conferendi 13. *Iunij* 1607. *coram Card.*
Lancellotto, quæ est decis. 204. *num.* 5. *part.* 2. *recent. & in*
Elboren. Vnionis 12. *Iunij præteriti coram R. P. D. meo*
Vbaldo.

Præsertim quia in instrumentis prædictis non solùm
enunciatur, & refertur vnio iam facta, sed quodammodò
in illius consequentiam additur etiam, quod Vicarius per
Archidiaconos pro tempore existentes præsentari debeat,
& per Episcopum institui; & sic tantò magis Domini coge-
8 bantur † credere, subsequentes præsentationes in vim ip-
sius vnionis præcedentis, & iuris præseruandi ratione dictæ
vnionis reseruati factas fuisse & Archidiaconum, licet
impropriè, appellatum fuisse patronum ex allegatis.

Neque obstat, quòd solutio librarum 70. dicatur facta
Archidiacono pro pensione reseruata authoritate Apostoli-
ca super fructibus dictæ Vicariæ; quoniam omisso quod
hoc enunciatur in vna tantùm quietantia, in cæteris ve-
rò dicitur simpliciter, pro pensione, fuit responsum,
quod certa illa portio fructuum à principio in concordia Ar-
chidiacono assignata, potuit posteà pro faciliori solutione,
& ex alijs causis, & rationibus reduci ad certam pecunia-
rum quantitatem singulis annis persoluendam; Et succes-
siuè etiam fieri potest, quod pro maiori tam dictæ vnionis,
quàm etiam concordiæ, & reductionis firmitate fuerit
quoque obtenta confirmatio Apostolica, ideóque ob huius-
modi confirmationem fuerit posteà non incongruè appella-
ta pensio authoritate Apostolica reseruata; Accedente
9 præsertim lapsu † longissimi temporis, ex quo authoritas,
& confirmatio prædicta Apostolica facilè præsumi con-
sueuit, vt per Felin. *in cap. Albericus num.* 4. *in fin. de test.*
Alex. *cons.* 17. *num.* 18. *lib.* 4. Put. *decis.* 355. *num.* 7. *lib.* 2.
in nou. Rota *decis.* 506. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2. *recent.* Et cùm
appareat pensionem fuisse solutam Archidiacono vti Ar-
chidiacono, non autem eo modo, quo cæteræ pensiones
propriè dictæ, & authoritate Apostolica reseruatæ solui
solent intuitu personarum, non dignitatis, deprehendi-
tur esse portionem debitam Archidiacono vt sic, quod pro-
priè conuenit portioni, seu congruæ illi ratione dictæ vnio-
nis reseruatæ; Neque enim est dubitandum, ipsum Archi-
diaconum, qui ex redditibus Parochialis eius Archidiaco-
natui vnitæ congruam portionem dare Vicario tenebatur,
10 potuisse certum quid sibi quotannis † præstandum retine-
re, & fructus vniuersos dimittere Vicario, vt fuit dictum
in supra allegata Vrgellen. Parochialis 13. *Nouembris* 1603.
coram bon. mem. Card. Pamphilio ex traditis per glos. *in cap.*
auaritiæ in verbo Redditus, *& in cap. de Monachis in verbo*
De prouentibus, *de præben.*

Neque etiam visum fuit obstare, quod dicebatur, vnio-
nem esse nullam, tanquam factam absque iusta, & legiti-
ma causa † euidentis necessitatis, vel vtilitatis; quoniam 11
de huiusmodi causæ defectu nullibi constat, & stante lapsu
longissimi temporis annorum ferè 300. & obseruantia sub-
secuta, † omnia ad validitatem necessaria interuenisse 12
præsumuntur, vt per Rot. *decis.* 698. *num.* 2. *&* 3. *part.* 2.
recent. & decis. 183. *num.* 8. *& seqq. part.* 2. *diuers.* cum alijs
congestis per Garz. *de benef. part.* 12. *cap.* 2. *numer.* 178. 179.
& seqq.

Et quamuis hæc præsumptio locum non habeat vbi exhi-
betur titulus, ex cuius inspectione † apparet de illius de- 13
fectu iuxta tradita per Abb. *in cap. audita in primo notab. de*
restitut. spol. & Rota *decis.* 698. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* hoc
tamen ad hunc casum applicari non potest, quia pro parte
Archidiaconi fuerunt tantùm exhibita dicta duo instru-
menta, enunciatiua, & compendiosas quasdam relatio-
nes vnionis ante factæ continentia vnà cum pluribus effe-
ctuatis præsentationibus, non autem fuit productum ipsius
vnionis instrumentum, & processus desuper fabricatus,
† & ideò allegatus causæ defectus non potest dici probatus, 14
vt in simili respondit Rota *in Conchen. Decimarum* 28. *Iu-*
nij 1617. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Quinimmò
ex lectura dictorum instrumentorum habetur, vnionem
de dicta Ecclesia S. Bandilij dictu Archidiaconatui maiori
factam fuisse in recompensationem alterius, quæ fuerat ab
eodem Archidiaconatu dismembrata quibusdam iustis de
causis, ex qua dismembratione redditus Archidiaconi re-
manserant valdè tenues, & exiles, & sic satis apparet,
† vnionem ipsam ob iustam & rationabilem causam ema- 15
nasse, *c. cum inferior de maiorit. & obed. in fin.* & quamuis
Archidiaconatui prouideri potuisset per assignationem fru-
ctuum ad textus *in c.* 1. *de reb. Eccles. non alien. in* 6. hinc
tamen non sequitur, quin etiam alio modo, mediante
scilicet vnione prouideri potuerit.

Et ita decisum &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Camerinen̄ Bonorum.

Die Veneris 22. *Martij* 1624.

A R G V M E N T V M.

Emens rem nomine proprio, sed pecunia aliena, nihilominus dominium illius ementi acquiritur, & in specie tractatur de vxore emente bona ex pecunijs mariti, itaut creditores mariti super dd. bonis tanquam non spectantibus ad eum quidquam prætendere nequeant.

S V M M A R I V M.

1 *contra Hæredem debitoris obligati in forma Cameræ exe-*
cutiue procedi potest, sicuti poterat contra ipsummet
defunctum.
2 *Confessio debet acceptari integra prout iacet.*
3 *Mandatum executiuum antequam relaxetur, debet liqui-*
dari pro qua rata sit relaxandum.
4 *Emens rem nomine proprio, ei acquiritur dominium,*
quamuis pecunia sit aliena.
5 *Mulier acquiritur dominium rei emptæ nomine proprio,*
quamuis pecunia sit mariti, & n. 8.
6 *contra Hæredes non est executiuè procedendum, si non*
constet bona eius, contra quem est facienda executio,
non esse defuncti.
7 *L. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. non procedit re-*
spectu bonorum, quorum emptio facta fuit præsente
marito.
9 *Emens nomine proprio, sed pecunia aliena, ex quibus*
dicatur constare, quod noluerit sibi acquirere, sed ei
cuius fuit pecunia, & n. 10.
11 *Decis.* 771. *numer.* 5. *part.* 2. *recent. quo casu loqua-*
tur.
12 *Declaratio facta ad fauorem alicuius, tertio non debet*
prodesse.
13 *Relatio debet fieri ad proximam dispositionem.*
14 *Relatio, quando est dubia ad quid sit facienda.*
15 *Relatio non potest fieri ad quid quod non est.*
16 *in Enunciatiuis erroneis vis aliqua fieri nequit.*
17 *Hæreditatem si quis semel repudiauerit, amplius eam*
adire non potest.

* *Decisio ista in eadem causa, de qua supra decisio 434. die 20. Maij 1622. & hic statur in decisis in ea.*

D E C I S I O CCCCXLII.

IN alia positione sub die 20. Maij 1622. præsupponebatur pro parte D. Blancæ hæreditatem quon. Vincentij adhuc iacere, & nullos illius hæredes nullaque bona hæreditaria estare, præter quædam quæ empta fuerunt per Volumniam ipsius Vincentij vxorem, super quibus petebatur relaxari, & eaequi mandatum tanquam ea proprijs eiusdem Vincentij pecunijs acquisitis, & ad illum eiusque hæreditatem spectantibus: Verum quia tunc fuit resolutum non esse relaxandum mandatum, ideò ad instantiam D. Blancæ resolutioni huiusmodi minimè acquiescentis proposui dubium, an esset recedendum à decisis, & informantes duobus motiuis decisionem impugnabant. Primò denuò inculcando, quod stante confessione, & declaratione per dictam in vltimo testamento facta, quod bona prædicta sint censenda propria Vincentij debitoris, & ad illius hæreditatem spectantia. Secundò dicebant illius hæreditatem non iacere, sed fuisse aditam per eius filios, ideòque contra
1 ipsos tanquam hæredes, † & ipsorum bona mandatum esse relaxandum in vim obligationis Cameralis quemadmodum contra ipsummet Vincentium relaxari debuisset, iuxta tradita per Surd. *cons.* 112. *num.* 69. Rota *diuers. decis.* 64. *num.* 15. *part.* 1. & Modern. ad Galles. *de obligat. Cam. qu.* 4. *num.* 5. *&* 6. Quibus tamen minimè refragantibus, Domini censuerunt persistendum esse in decisis ea adductis in decisione.

Quibus dixerunt non obstare quod Volomnia in eius vltimo testamento declarauerit pretium dd. bonorum fuisse solutum ex pecunijs redactis as proprijs introitibus d. q. Vincentij, & eiusdem Vincentij, ipsiusque testatricis fi-
2 liorum vniuersalium hæredum, tum quia † ea huiusmodi confessione quæ debet acceptari integra prout iacet, vt per Surd. *cons.* 258. *num.* 4. cum alijs allegatis in decisione resultat probatio pecunias saltem pro parte fuisse dd. filiorum etiamsi de hoc aliunde non constet, & consequenter
3 antequam sit liquidatum † pro qua rata bona prædicta ex pecunijs dicti Vincentij debitoris empta fuerint, non potest ad prætensam esequutionem deueniri, Crauett. *cons.* 165. *num.* 2. Natt. *cons.* 27. *num.* 4. Olasc. *decis. Pedem.* 129. *n.* 1. & fuit dictum *in Mantuana bonorum* 17. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Vbaldo*.

Tum etiam quia dicta confessio nihil aliud ad summum operari potest, quàm quod agi valeat ad restitutionem pecuniarum Vincentij, quæ in dd. bonorum emptionem erogata fuerunt, non autem quod super ipsis bonis fieri possit esecutio tanquam ad dictum Vincentium eiusque hæreditatem spectantibus, illorum enim dominium fuit quæsitum
4 ipsi † Volomniæ, cuius nomine emptio facta apparet etiamsi pecuniæ fuerint alienæ, *l. cum aliena pecunia*, *§. nihil prohibetur*, *C. si quis alteri* sibi, Rom. *cons.* 291. *num.* 6. *& cons.* 274. *num.* 1. Rota *Ianuen. decis.* 127. *num.* 8. & in ter-
5 minis emptionis factæ † per vxorem de pecunia mariti Paris. *cons.* 80. *num.* 25. *lib.* 1. Olasc. *decis.* 140. *num.* 9. & Rota *diuers. decis.* 219. *n.* 1. *part.* 2.

Tum demum quia cùm non constet illos de Octonis bona prædicta possidere tanquam Vincentij patris hæredes, eaque possidere possint tanquam retij ratione dotis mater-
6 næ, † vel alio iure vtique contra ipsos via exequtiua agi non potest, Alex. *in l. à Diuo Pio*, *§. si super rebus*, *num.* 28. *ff. de re iud.* Barz. *decis. Bonon.* 108. *num.* 33. & fuit dictum coram san. mem. Greg. XV. *decis.* 22. *nu.* 1. *& coram Illustriss. D. Card. Mellino in Romana computorum* 18. *Martij* 1594. *& coram R. P. D. meo Buratto in Maceraten. Saluiani* 23. *Ianuarij* 1621. & alios referunt Modern. ad Galles. *de oblig. Camer. q.* 5. *n.* 36.

Es quibus cessant, quæ deducebantur ex dispositione
7 *l. Quintus Mutius de donat. inter vir. & vxor.* quia † vltra quod respectu bonorum, quorum emptio facta fuit præsente marito locum non habet *d. l. Quintus Mutius* præsumptio, vt per Rota *d. decis.* 219. *num.* 8. *part.* 2. *diuers.* & Olasch. *d. decis.* 540. *num.* 9. semper subsistit quod dominium
8 fuit acquisitum † ipsi Volumniæ ementi prædicta bona etiam ea mariti pecunijs, vt per allegatos supra.

Neque obstat, quod in dicto testamento Volumnia non solum declarauerit emptiones factas fuisse ea proprijs pecu-
9 nijs † dicti Vincentij, & ipsius testatricis filiorum, sed etiam addiderit sese in illis habere tantummodò nudum nomen, ideòque omnia, & quæcumque iura sibi quomodolibet competentia in & super bonis per eam vt supra emptis cesserit, & renunciauerit dictis suis filijs vniuersalibus hæredibus ponens eos in vniuersum ius & locum ipsius te-
statricis, vt sunt verba † testamenti, & consequenter 10
constare videatur, ipsam non sibi sed marito acquirere voluisse, vt per Rotam *decis.* 771. *num.* 5. *part.* 2. *recent.* quia ex huiusmodi verbis deprehenditur potius declarationem & bonæ fidei recognitionem, ac iurium cessionem non fuisse
factam ad fauorem Vincentij † prout loquitur ipsa *decisio* 11
771. sed factam fuisse in fauorem filiorum testatricis, &
propterea illam creditoribus à Vincentio causam † haben- 12
tibus suffragari non posse ad textus *in l. si actione*, *C. de pact.* *& in cap.* 1. *de eo qui sin. sec. agnat.*

Neque dici potest cessionem fuisse factam filijs vti dicti Vincentij hæredibus, quia illa verba vniuersalibus hæredi-
bus † referuntur ad ipsam testatricem proximè nomina- 13
tam, Seraph. *dec.* 689. *n.* 1. ad cuius personam etiamsi dubia
† essent, referri deberent, *l. debitor*, *ff. ad Trebell. l. ex pacto* 14
in princ. & ibi glos. *ff. eod.* Ruin. *cons.* 15. *num.* 19. *lib.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 14. & fuit dictum *in Firmana bonorum* 22. *Martij* 1585. *coram Bubale*.

Præsertim quia ad personam Vincentij referri non pos-
sunt, cùm dicti filij † non fuerint vniuersales illius hæredes. 15

Nec visum fuit probari ipsos fuisse dicti Vincentij eorum patris hæredes ea eo, quod vti tales fuerint nominati in mandato procuræ facto de anno 1622. quoniam fuerunt data in summario instrumenta repudiationis animo deliberato coram Iudice per plures annos anteà facta, cum expressa protestatione, quod per quemcumque actum per ipsos in posterum quomodolibet faciendo, non intendebant paternam hæreditatem adire: vnde ex his DD. asseque-
bantur dictam † enonciatiuam fuisse erroneam, & conse- 16
quenter in ea vim aliquam fieri non posse, ad tradita per Cardin. Seraphin. *decis.* 1190. *numer.* 2. & Rota *decis.* 483. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* immò etiam si fuisset dicta enunciatiua deliberatè ea certa scientia, & studio emissa non releua-
ret: qui enim semel hæreditatem † repudiauit, amplius 17
adire non potest, vt est textus *in l. sicut maior*, *C. de repud. vel abstin. hæredit.*

Et ita vtraque parte informante Domini steterunt in decisis.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Dertusen. Vicariæ.

Die Lunæ 22. Aprilis 1624.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia Parochiali si sit vnita alicui Ecclesiæ Collegiatæ, tunc non requiruntur concursus, sed sufficit nominatio, seu electio Capituli, cum approbatione Ordinarij. Et quando Ordinarius non possit prætendere vt fiat concursus in prouisione illius Ecclesiæ, quamuis doceat aliquando fuisse factam electionem per concursum.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia curata si sit vnita, tunc non requiritur concursus, sed sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij.*
2 *in Beneficijs curatis electio est facienda, vt disponit Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. de reform.*
3 *Quasi possessio non suffragatur nec ad effectum manutentionis, si sit contraius.*
4 *Constitutio sine dubio est seruanda, si det formam, & contineat præcisum præceptum.*
5 *Decretum irritans, cum clausula sublata, inficit nedum titulum, sed etiam possessionem.*
6 *Decretum irritans tunc fortius operatur suos effectus, quando est positum per viam legis generalis.*
7 *Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestum.*
8 *in Actu facultatiuo non potest fieri fundamentum ad inducendam consuetudinem.*
9 *Ius, seu priuilegium in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur.*

10 *Actus erronei carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium.*
11 *sine Scientia, & patientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio.*

DECISIO CCCCXLIII.

Firmato in hac causa *die 18. Maij 1622. coram Reuerendiss. D. meo Caualerio*. Vicariam perpetuam Ecclesiæ
Parochialis de Borriana, de qua agitur, fuisse vnitam
mensæ Capitulari Dertusen̄, adeò vt cura habitualis translata fuerit in Capitulum, & in Vicarium curæ dumtaxat
exercitium; quæ Vicaria, & aliæ quatuor, nimirum de
Almasora, de Villareal, de Calaceit, & de Villafames
etiam vnitæ ad instar illius de Borriana, vt constat ex litteris vnionum, fuerunt postea de amouibilibus effectæ perpetuæ ab Ordinario in visitatione, vt apparet ex tenore
ipsarum erectionum. Et firmato etiam in eadem decisione,
quòd stantibus vnione, & erectione prædictis prouisio istius
1 Vicariæ † de Borriana non debeat fieri per concursum, sed
ad electionem, & nominationem Capituli cum approbatione Ordinarij iuxta Constitutionem san. mem. Pij V. *in
Bullar. nou. in ordine* 47. Visum fuit Dominis annuere petitioni Illustriss. D. Cardinalis Episcopi, qui prætendens se
existere à diuturno tempore in quasi possessione conferendi
2 Vicarias prædictas liberè † per concursum iuxta formam
prouidendi Parochiales Ecclesias assignatam à Sac. Conc.
Trident. *sess.* 24. *c.* 18. *de reform.* instabat ad euitandas nouas
lites, & controuersias, quæ possent oriri, vbi contingeret
lite pendente vacatio alicuius ex supradictis Vicarijs, disputari dubium, An sibi dandum esset mandatum de manutenendo. Quo dubio per me hodie proposito fuit responsum negatiuè.

Nam quamuis probetur per quamplures collationes effectuatas, tum in Vicaria de Borriana, tum etiam in alijs
quatuor, Episcopum solitum fuisse illas conferre liberè per
concursum nulla expectata electione, siue nominatione
3 Capituli, attamen hæc prætensa quasi † possessio sibi non
suffragatur ad effectum manutentionis, ex quo dicta Constitutio Pij V. §. 4. *incipien. volumus*, non exigit concursum
in his Vicarijs, licet habeant curam actualem animarum,
sed mandat Vicarios huiusmodi perpetuos deputari ad electionem, & nominationem illorum, quorum Ecclesijs factæ
sunt vniones cum approbatione tamen Ordinarij, & præuio
4 examine: Quæ Constitutio † seruanda est, quia dat formam, & præceptum præcisum ibi: *Volumus insuper, & ita
mandamus*: & quia est posterior per quatuor annos Sacro
Concilio Tridentino, vt benè obseruat, & notat Gonzal. *super reg.* 8. glos. 5. §. 3. *num.* 53. & in dicta Constitutione
adest decretum irritans cum clausula sublata, quòd decre-
5 tum inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, *cap. si
eo tempore de elect. in* 6. Gabr. *tit. de rest. s. spol. conclus.* 5. *nu.*
49. Caputaq. *decis.* 325. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 345. *num.* 2.
par. 3. Bellamer. *decis.* 535. Rot. *decis.* 3. *per tot. de restitut.
spol. in nou. & decis.* 17. *num.* 2. *eod. tit. in antiq. & dec.* 613.
num. 7. *par.* 1. *recent.* & in puncto dictum fuit *in Vlixbonen.
concursus* 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. meo Remboldo*, quæ
est in *inter recent. decis.* 710. *num.* 6. *par.* 2. *& in Barchinonen. Vicariæ* 9. *Decembr.* 1616. *coram R. P. D. meo Buratto*.

Maximè cùm decretum prædictum irritans sit appositum
6 in illa Constitutione per † viam legis generalis, sicuti de
decreto apposito in regula reseruatoria est *decis.* Cassad. 1.
n. 1. *& per tot. de restit. spol.* item Pat. *decis.* 190. *num.* 5.
lib. 3. Mohed. *decis.* 15. *num.* 1. *de caus. possess. & propr.*
Rot. *decis.* 510. *num.* 5. *& decis.* 633. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 3. *par.*
3. *diuers.* cum alijs relatis per Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 31.
nu. 8. *& glos.* 67. *nu.* 29. & Rot. coram Reuerendiss. D. meo
Decano *decis.* 51. *num.* 2. *in eius impress.*

Nec dubitari potest, quin decretum irritans sit iustificatum, cùm apertè legatur in Constitutione Pij V. emanata
super Vicarijs Ecclesiarum vnitarum: Necnon de vnionibus Parochialium factis Capitulo, & erectionibus earumdem postea secutis in Vicarias perpetuas cum expressa re-
7 latione ad dictam Constitutionem, optimè constet † ex publicis instrumentis, quæ indubitanter faciunt probationem
probatam, & manifestam, Bald. *in l. quoties in fin. C. de
iudic.* Becc. *cons.* 36. *num.* 2. Rol. *cons.* 9. *num.* 26. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 421. *nu.* 1. *par.* 2. *& fuit dictum in Terracinen.
datis* 1. *Decemb.* 1614. *coram R. P. D. meo Pirouano, & in
Bononien. pecuniaria* 3. *Aprilis* 1615. *coram R. P. D. meo
Vbaldo*.

Non obstat allegatus consensus Capituli ex eo deductus, quòd Episcopus vsque modo contulerit Vicarias
prædictas solo præcedente concursu. Nam respondetur,
quòd cùm sit in facultate Capituli, ad quod spectat nominatio Vicarij, nominare vnum solùm, qui præuio
examine admitteretur recepta institutione authorizabili,
seu collatione ab Episcopo, vel nominare plures, inter
quos fiat concursus, & eligere idoniorem, aut permittere, quod vocentur concurrentes, vt deinde nominet
approbatum pro magis digno, ex non vsu huiusmodi facultatis, siue permissione, quòd fieret concursus, non
potest dici Episcopo acquisita quasi possessio iuris negatiui, quòd Capitulum non possit † nominare aliquem, 8
cui extra concursum fiat prouisio cum solo examine Episcopi, ad doctrinam Bartol. *in leg. quominus num.* 27. *ff.
de flumin.* Surd. *cons.* 127. *num.* 81. *&* 82. Decian. *cons.*
175. *sub num.* 6. *vers. præterea licet*, Roland. *cons.* 53. *numer.* 38. *lib.* 2. Calder. *cons.* 3. *in fin. de consuetud.* Menoch.
de arbitr. cas. 160. *numer.* 6. *& seqq.* Thesaur. *decis.*
16. *num.* 3. *in fin.* Rota *diuers. decis.* 778. *num.* 5. *par.*
1. *inter recent. decis.* 536. *sub nu.* 4. *par.* 2. *coram san.
memor. Gregor. XV. decis.* 162. *num.* 10. *coram Reuerendiss. D. meo Decano in eius impress. decis.* 402. *num.*
10. *& coram me in Pampilonen. iuris visitandi* 15. *Martij
præteriti*.

Præsertim quia non probatur nominationem aliquam
Capituli ad Vicarias prædictas fuisse reiectam ab Ordinario, ac ita deuentum fuisse ad actum prohibitionis, seu
contradictionis cum subsecuta acquiescentia Capituli,
prout requiritur ad effectum, † vt amittatur ius, siue 9
priuilegium, & inducatur contraria quasi possessio in
facultatiuis, Franch. *in cap. significante numer.* 3. *de appell.* Felin. *in cap. pastoralis num.* 5. *de offic. ordin.* Castren. *in leg. qui luminibus numer.* 2. *vers. sed tamen ff. de
seruit. vrban. præd.* Crauett. *cons.* 111. *numer.* 22. Surd.
d. cons. 127. *numer.* 21. *&* 22. Afflict. *decis.* 378. *numer.* 2. Rota apud Cardinal. Seraphin. *decis.* 1086. *num.*
1. *inter recent. decis.* 530. *numer.* 2. *&* 3. *par.* 2. *& in Calaguritana de Liquero* 30. *Aprilis* 1593. *coram Gypsio, &
in Reatina Barche* 23. *Ianuarij* 1617. *coram R. P. D. meo
Buratto*.

Et quatenus etiam probationem huiusmodi prohibitionis cum acquiescentia Capituli præstasset Episcopus, attamen Domini respondebant, inde non aliud inferri posse
nisi errorem tam Episcopi, quam etiam Capituli falsò putantium, tales Vicarias esse de iurepatronatus Ecclesiastico ipsius Capituli, quo casu fuissent quidem conferendæ per
concursum, verùm cùm de tali iurepatronatu nunquam
constiterit, nec hodie etiam constet, sed de simplici vnione Ecclesiarum Parochialium facta Capitulo cum facultate nominandi Vicarios iuxta Constitutionem Pij V. non
potuit hic error constituere Episcopum in legitima, & manutenibili quasi possessione conferendi Vicarias prædictas
liberè per concursum, non expectata nominatione Capituli gaudentis priuilegio nominandi; actus enim erronei † 10
carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium, *l. nihil consensui §. non videntur ff. de reg. iur. l. si
per errorem ff. de iurisdict. omn. iud. l.* 2. *ff. de iudic.* sine qua
scientia, & patientia in incorporalibus non † acquiritur 11
quasi possessio, Doct. *in c. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Abb.
num. 25. & Rip. *num.* 64. *de caus. possess. & propr.* Bart. *in l.
fin. num.* 4. *ff. vti possid.* Bald. *in l.* 2. per illum textum *num.*
24. *C. de seruit. & aq.* Afflict. *decis.* 67. *num.* 1. Card. Seraph. *decis.* 436. *num.* 3. *& decis.* 637. *num.* 5. & in his terminis hanc responsionem amplexa est Rota in allegata
Vlixbonen. concursus 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. meo
Remboldo, quæ est decis.* 710. *nu.* 6. *par.* 2. *recent. & in hac
causa die* 18. *Maij* 1622. *coram Reuerendiss. D. meo Caualerio*.

Et ita vtraque parte informante &c.

Est decisio 595. *inter eius impressas, & corrige errorem cùm
mendosè dicatur* 695.

RE-

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cremonen. Canonicatus.

Die Veneris 26. Aprilis 1624.

A R G V M E N T V M.

Ordinarius, puta si sit Cardinalis, & sic habeat indultum conferendi beneficia etiam reseruata, talis exemptio suffragatur etiam Capitulo, quando iam cum eo concurrit ad prouidendum, & laté discutitur quid si ad Capitulum spectet electio, & ad Ordinarium confirmatio, an hoc casu Ordinarius possit tueri indulto, prætendendo ad eum spectare liberam collationem beneficiorum, & hac occasione perpenduntur verba indultorum.

S V M M A R I V M.

1 *Canonicatus præsumuntur simultanea collationis inter Ordinarium, & Capitulum.*
2 *Verba ampla, & generalia omnia comprehendunt.*
3 *Status vltimus in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur.*
4 *Canonicatus quando dicantur electiui.*
5 *Actus assignationis stalli in choro, & loci in Capitulo, habent vim collationis.*
6 *Canonicatus an sint electiui, attenditur antiqua consuetudo.*
7 *Beneficia an sint electiua, in hoc magnam vim habet consuetudo.*
8 *Prætensiones non tollunt veritatem rei, cùm nihil aliud sint, quàm velamina defensionum.*
9 *Regul. 8. Cancellar. hodie 9. non comprehendit Cardinales.*
10 *Cardinales cùm non comprehendantur sub reg. 8. Cancell. hoc prodest etiam Capitulis.*
11 *in Indiuiduis retinet quis per socium, quod per se ipsum non potest.*
12 *Electio Canonicatus quando est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum, si Ordinarius reperiatur exemptus à regul. 8. Cancell. id prodest etiam Capitulo.*
13 *Regul. 8. Cancell. an sit verum, quod non comprehendat beneficia electiua.*
15 *Electio dicitur potentior confirmatione, quia est principium, & dicitur potissima pars.*
16 *Electio trahit ad se confirmationem.*
17 *per Electionem plenum ius acquiritur, per confirmationem verò nihil noui iuris additur, sed solum exercitium.*
18 *Verbum*, prouisio, *est generale continens in se omnes modos, per quos Ecclesiæ prouidetur.*
19 *Verba*, quamuis, *& similia sunt latissima.*
20 *Greg. XV. fel. rec. decisio 240. num. 10.*
21 *Regul. 8. Cancellar. capit nedum electionem, sed etiam confirmationem.*
22 *ad Æmulationem, quid facere non licet,*
23 *Creditor saltem cautatiuè compellitur accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat absolutionem.*
24 *Indulta concessa Ordinarijs nihil tribuunt, sed solùm remouent obstacula reseruationum, & n. 28.*
25 *Connexionis ratio, quid suadeat.*
26 *Confirmatio dari non potest, nisi detur electio, qui eam præcedat.*
27 *Dispensatio contra ius, licèt sit strictè intelligenda, extenditur tamen ad necessaria consecutiua ex eo, super quo fuit dispensatum.*
29 *Connexionis ratione fit extensio de vna persona ad aliam.*
30 *ex Persona aliena sæpè quis aliquid consequitur, quod ex propria non consequeretur.*
31 *Connexionis ratione dispositum in vno trahitur ad aliud ei connexum.*
Partem rei qui tangit, totam rem tetigisse videtur.
32 *Indultum concessum Ordinario, qui habet confirmationem, suffragatur Capitulo, qui habet electionem.*
33 *Indulta an possint operari aliquid plus, quàm remotionem obstaculi.*
34 *Indulta ferè omnia concessa Ordinarijs reincidunt in idem.*
35 *Proœmij verba non faciunt ius, sed ius faciunt, quod ipsum proœmium subsequitur.*
36 *Proœmium non attenditur, sed id quod ipsum proœmium sequitur.*
37 *Beneficia electiua comprehenduntur sub indulto in præiudicium Papæ, non autem in præiudicium tertij.*
38 *Dignitates, secundum magis communem opinionem ad electionem Capituli, & confirmationem Episcopi spectant.*
39 *Dictio*, solus, *non semper excludit, imò includit id, quod est sibi annexum.*
40 *Verba*, solus Episcopus, *non excludit Capitulum.*
41 *Papa si dicat, quod solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione.*
42 *Statutum si adsit, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum.*
43 *Verba intelligenda sunt sine præiudicio tertij.*
44 *Verba posita ad maiorem cautelam non immutant naturam rei.*
45 *Beneficia electiua sunt speciali nota digna.*
47 *Verbum*, prouisio, *est generale, & latissimum.*
48 *Verbum*, præsentatio, *positum in indultis quid comprehendat.*
49 *Verbum*, dispositio, *habet latissimam significationem.*
50 *Singula singulis referenda sunt.*
53 *Verbum*, disponere, *quando propriè adaptetur.*
54 *Verbum*, videbitur, *non importat liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri.*
55 *Ordinarius tanquam bonus vir prouidere debet.*
57 *Verbum*, liberè, *importat arbitrium boni viri.*
58 *Verba præseruatiua non alterant ius primæuum.*
59 *Verba, quæ apponuntur ex abundanti, non alterant dispositionem.*
60 *Dictio*, huiusmodi, *est repetitiua præcedentium.*
61 *Possibilitas sufficit, vt excludatur verborum superfluitas.*
62 *Prouisio non potest liberè dici ad aliquem spectare, si esset facienda ad collationem alterius.*
63 *Verbum*, liberè, *non tollit ius tertij.*
64 *Ordinarius Cardinalis semper censetur prouidere auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio 440. sub die 22. Iunij 1623. coram eodem bon. mem. Coccino.*

D E C I S I O CCCCXLIV.

IN Ecclesia Cathedrali Cremonen. adest Concordia inita de anno 1575. & per Sedem Apostolicam confirmata inter Episcopum, & Capitulum, in qua disponitur, quòd quotiescumque in mensibus alternaris ad fauorem Episcopi, vel aliàs quomodolibet ad Capituli electionem, vel prouisionem in alijs mensibus spectantibus vacare contigerit aliqua dignitas, circa quam in fundatione non fuisset data certa forma conferendi, vel etiam Canonicatus, Episcopus vel eius Vicarius intra tres dies à die scientiæ, vel monitionis vacationis nominare semel tres idoneos posset, quorum vnus à Capitulo intra tres alios dies eligeretur, & Episcopus similiter intra alios tres dies electum ex illis tribus confirmare teneretur, aliàs electio Capituli sine confirmatione valeret. Et si quacumque de causa Episcopus, vel Vicarius nollet, aut non posset, vel recusaret, seu differret infra tres dies nominare, tunc Capitulum per se liberè & absoluté posset eligere, & sic electum etiam illis (scilicet Episcopo & Vicario) recusantibus confirmare. Euenit casus, quòd Canonicatus vacauit in mense Nouembris, qui est fixus, & Illustrissimus Cardinalis vigore sui indulti, & aliàs omni meliori modo elegit vnum, Capitulum prætendens esse factum locum concordiæ, cùm Illustrissimus Cardinalis tres minimè nominauerit, elegit alium. Quare vtroque petente nouam prouisionem à Dataria, de eius-

dem

dein ordine dubitaui, cui esset danda noua prouisio, & causa bis proposita, & maturè discussa, Domini censuerunt nouam prouisionem dandam esse electo à Capitulo, & sic recedendum à decisione facta 23. Iunij superioris anni.

Ratio decisionis fuit, quia Canonicatus Ecclesiæ Cremonen. sunt electiui, & ideò licet Canonicatus, de quo agitur, vacauerit in mense fixo, tamen cum iam regul. 8. quàm indultum remoueat obstacula reseruationum, Capitulum ex persona Cardinalis gaudet ista remotione. Ideò cùm in isto mense etiam fixo, stante dicta remotione obstaculi, electio spectaret ad Capitulum, & Illustrissimus D. Cardinalis non nominauerit iuxta tenorem concordiæ, electio & prouisio remansit libera Capitulo, itaut noua prouisio sit danda electo ab ipsomet Capitolo: & idem di-
1 cendum esset, si Canonicatus † essent simultaneæ collationis, prout de iure præsumuntur, nisi adsit consuetudo in contrarium, Cassad. *dec. 22. de prabend.* & ex infra dicendis apparebit. Concordia enim non est restricta ad solus menses alternatos, sed se extẽdit ad alios menses, *qui aliàs quomodolibet spectarent ad electionem vel prouisionem Capituli*, vt ibi legitur ad litteram, quæ verba sunt tam ampla, vt sine vio-
2 lentia † comprehendant omnes menses, qui ex consortio Episcopi Cardinalis vel aliàs quomodolibet essent Ordinarij, ac tanquam tales caderent sub electione & prouisione Capituli, Put. *decis. 209. lib. 1. in nou. & fuit dictum coram me in causa Placen. Canonicatus* 15. *Decemb.* 1614. *quæ est decis. 614. num. 2. par. 2. in recent.* Et prædicta eò magis procedunt, quia constat de vltimo statu ad fauorem Capituli per electionem ab ipso factam in mense alioquin reseruato de persona Constantij Tassoni ad Canonicatum huius Ecclesiæ vacantem per obitum Angeli Oliuæ, quæ fuit à Vicario Illustrissimi Cardinalis Campotei confirmata, & successiuè,
3 per possessionem pacificam effectuata, † qui vltimus status in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur, *cap. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *num.* 23. Rip. *nu.* 91. *de caus. possess. & propr.*

Quod autem sublatis reseruationibus, ius eligendi haberet Capitulum satis patet, quia ad hos Canonicatus, circumscripta Concordia, eligit Capitulum, & Episcopus
4 confirmat, † & ideò Canonicatus appellantur electiui, Card. *in Clement. quia contingit, §. siue versic. vt autem nu. 2. in 4. notab. de Religios. dom. Clem.* 1. *§. hæc nos quæst. 4. de prabend. & cons. 103. num. 6. in fin. & num. 7. versic. at hic.* Felin. *in cap. in nostra num. 26. de rescript.* Ripa *cons. 8. num. 2. de rescript.* Rot. *decis. 1. de elect. in antiq.* Germon. *de indult. in §. ac beneficia, num. 23. & 24.* latè Gonzal. *ad reg. 8. glos. 19. num.* 11. Quod quidem ius eligendi, quod habet Capitulum, satis probatur ex laudo lato per Ioannem de Lignano vsque de anno 1366. in quo fuit dictum, quòd Capitulum & Episcopus tanquam Canonicus eligerent, & infra triduum electus deberet accedere ad Episcopum vel Vicarium, & ab ipsis requirere installationem, & loco confirmationis Episcopus vt Prælatus per se, vel ipso absente, per Vicarium, vel alium auctoritate sua Canonico sic electo & recepto assignare stallum in choro, & locum in Ca-
5 pitulo absque edicto teneretur; qui actus habent vim collationis, Rot. *decis. 16. de concess. prabend. in nou.* Achill. *de. 4. num. 3. & seqq. de prabend.* Put. *decis. 119. & 121. lib. 3. in nou.* Et fuit additum in dicto laodo, quòd si Episcopus absque iusta causa prædicta neglexerit, ipsam installationem, & alia Capitulum præstare faciat. Et vlterius dantur plures electiones Capituli, & confirmationes Episcoporum ab anno 1407. & vltra ferè omnes effectum sortitæ: dantur insuper plures litteræ commendatitiæ Capitulo Cremonensi missæ ad fauorem certæ personæ pro electione facienda, quæ optimè probant Canonicatus esse electiuos, cùm ad
6 hoc probandum † attendatur antiqua consuetudo, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. *tit. de actio. & petit. §. super petitionibus ad fin. versic. per litteras quoque*, in istis enim consue-
7 tudo † magnam vim habet: Felin. *in cap. in nostra, nu. 26. versic. & nota diligenter de rescript.* vbi reprehendit Calderinum; qui tenet contrarium *in cons. 13. de prabend.* Germon. *de indult. §. ac beneficia, num. 31.* & propterea parum refert, quòd in Concordia de anno 1575. referantur prætensiones vtriusque partis, & super illis fuerit facta concor-
8 dia, quia prætensiones † non tollunt veritatem rei, cùm nihil aliud sint quàm velamina defensionum, *leg. miles 11. §. quod priuilegium versic. non videtur mihi ff. ad l. Iul. de adult.*

Et vltra alias electiones factas à Capitulo placuit Domi-nis ad propositum nostrum considerare, quod Capitulum de anno 1499. elegit Antonium de Porris præsente Vicario Cardinalis Ascanij Sfortiæ Episcopi Cremonensis, qui dictum electum in possessionem induxit, & iste Cardinalis habebat indultum per hæc verba, *Vt personis tibi gratis & obsequentibus in gratiarum exhibitione te gratiosum reddere valeas, &c. tibi quoad vixeris solus per te vel alium seu alios, &c. de quibuscumque beneficijs &c. quæ ad collationem, &c. coniunctim vel diuisim, &c. pertinent, &c. quibusuis personis idoneis, quibus tibi videbitur, prouidere ac disponere, ac illa liberè, & licitè conferre posses.* Secunda electio, quam considerarunt, fuit facta de anno 1505. ad fauorem Iacobi Schitij de Archipresbyteratu dictæ Ecclesiæ, quæ habuit effectum contra Ioannem Antonium Orpheum à Sede Apostolica prouisum de consensu Cardinalis S. Petri ad Vincula Episcopi Cremonensis, vt constat ex possessione, & ex sententia Rotali tunc lata ab Antonio de Monte ad fauorem dicti Iacobi, & tamen Cardinalis habebat indultum, *vt solus posset conferre*, vt patet ex informatione iuris bon. me. Angeli Cæsij, qui in dicta causa patrocinabatur. Et licet ista prouisio sit de dignitate non autem de Canonicatu, multum tamen inseruit ad rem, de qua agitur, propter indultum. Rota enim non se principaliter fundat in ista electione, sed in alijs electionibus Canonicatuum, quæ plures sunt, vt supra dictum est.

Quod verò regula octaua faueat Capitulo, satis patet,
quia † regula illa non comprehendit Cardinales, vt sunt 9
verba clara, & propterea cùm isti Canonicatus sint electiui, itaut circumscripta concordia electio spectet ad Capi-
tulum, confirmatio verò ad Episcopum, & † regula octa- 10
ua non comprehendat Cardinales, prodest etiam Capitulo ex text. *in leg. si communem fundum 10. ff. quemadm. seruit.*
amitt. vbi si communem fundum ego, & † pupillus habe- 11
remus, licet vterque non vteremur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo, & per istum textum ita resoluit
Rota, quando prouisio est simultanea, † *in causa Hispalen.* 12
portionis 19. Ianuarij 1594. coram bo. mem. Card. Pamphilio, relata apud Garziam de benef. par. 5. cap. 1. numer. 35. & in causa Bononien. prabenda 5. Octobris 1608. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Spoletana Iurispatronatus 26. Iunij 1619. coram eodem, & latè prosequitur articulum Gonzal. *super regul. 8. glos. 24. n. 52. & seqq.* & hic repetenda sunt omnia, quæ circa indultum infra dicentur.

Neque est verum, quòd regula octaua non comprehen-
dat † electiua, & sic exceptio Cardinalium posita in regu- 13
la illis non suffragetur quoad electiua. Nam contrarium apparet ea regulæ verbis expressis, ibi, *ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem*, quæ verba (*ad electionem*) comprehendunt
electiua, † prout sunt Canonicatus, de quibus agitur, vt 14
supra dictum est, Gonzal. *gloss. 19. num. 11. & supra num. 10.* dicit quod illa verba, *ad electionem, fuerunt apposita ad tollendas omnes dubitationes*, san. me. Greg. XV. *decis. 240. n. 1. & seqq.*

Nec valet replicatio, quòd etsi beneficia electiua comprehendantur sub regula, non tamen sequitur, quòd comprehendantur sub relaxatione regulæ ad fauorem Cardinalium illa confirmatio, quam debet facere Episcopus post electionem. Quia contrarium est verum, nam vt dictum est, regula comprehendit etiam electiua. Quare in neces-
sariam consequentiam comprehendit † etiam confirmatio- 15
nem Episcopi, cùm electio dicatur potentior, quia est prin-
cipium, & dicitur † potissima pars, Angel. *cons. 348. num.* 16
3. & trahit confirmationem, Dec. *in cap. postquam num. 38. in fin. de elect.* & quia per electionem plenum ius acquiritur,
† per confirmationem verò nihil noui iuris additur, sed tan- 17
tùm exercitium, Oldrad. *cons. 146. num. 4.* Dec. *loco allegato, num. 18.* & in similibus terminis est decisio san. mem. Greg. *140. num. 16. & 17.* Vnde sequitur, quòd cùm regula octaua comprehendat nedum electionem, sed etiam confirmationem, & non comprehendat Cardinales illos nec respectu confirmationis comprehendat, quam facere debent in beneficijs electiuis. Et cessat omnis difficultas,
quia regula octaua habet verbum, *ad prouisionem*, † quod 18
est generale, & latissimum continens in se omnes modos, per quos Ecclesia prouidetur scilicet, *nominationem, postulationem, electionem, præsentationem, confirmationem, institutionem, & collationem, glos. in clem. 1. in fin. in verb. prouisione de elect. cap. vt circa, in fin.* & ibi glos. *in verb. prouisionem, de elect. in 6.* cum alijs per Gonzal. *ad regul. 8. glos.*

glos. 15. *num.* 1. tollitur omnis amaritudo stantibus alijs ver-
bis, *& quamuis aliam dispositionem*, quæ sunt latissima,
19 & comprehendunt nmnem modum prouidendi, Gonzal.
glos. 20. *num.* 1. *& per tot.* Quare si regula octaua compre-
hendit electionem Capituli, & confirmationem Episcopi,
ita respectu Cardinalis vtrumque telaxat. Neque contra-
rium dicit prædicta decisio san. mem. Gregor. 240. *nu.* 10.
20 † *& seq.* quia solùm firmat, quòd regula octaua non com-
prehendit quoad beneficia electiua solam confirmationem,
qua facere deberet Episcopus, sed totalem etiam dispositio-
nem ponderando verba, *vt pauperibus Clericis prouidere
valeas*, quòd est verum, sed non officit in casu isto, quia
21 conceditur, quòd regula † octaua capiat nedum electioοem,
sed etiam confirmationem, non tameo in præiudicium
Cardinalium.

Minus etiam facit, quod Cardinalis Episcopos potest di-
cere, se nolle vti beneficio regulæ octauæ, quia responde-
ri potest, quòd cùm regula octaua in verbis non compre-
22 hendat Cardinales, si hoc faceret, † esset ad æmulationem
Capituli, quòd non licet, vt in simili Grat. *cons.* 113. *num.*
23. *lib.* 1. & cessat obiectum, quia cum regula ab initio noo
comprehendat Cardinales, & sic ab ioitio fuerit acquisitum
ius Capitulo, Cardinalis saltem causatiuè potest cogi stare
dispositioni iuris communis, ex quo sub regula octaua
ooo comprehenditur, benè ad propositum Signorol. *cons.*
23 42. *num.* 2. vbi, *quod creditor saltem causatiue compellitur
accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat ab-
solutionem & liberationem*. Et in omnem euentum si Car-
dinalis nollet vti beneficio regulæ octauæ, deberet vti be-
neficio indolti, quòd pariter remouet obstaculum, & suf-
fragatur Capitulo, vt statim dicetur.

Quod verò etiam indultum faueat Capitulo, satis patet,
quia cùm Canonicatus sint electiui, indultum concessum
Illustrissimo Cardioali suffragatur etiam Capitulo, cùm
24 iodulta concessa Ordinarijs † nihil tribuaot, sed solùm re-
moueant obstacula reseruationum, Cassad. *decis.* 3. *num.* 2.
& decis. 4. *num.* 2. *de priuil.* Put. *decis.* 200. *num.* 2. *lib.* 1. *in
nou. & decis.* 93. *num.* 3. *lib.* 3. & passim Rota hanc conclu-
sionem sequitur etiam in modernis indultis, vt in decisio-
nibus allegatis pec Gonzal. *glos.* 24. *num.* 25. & propterea
cùm dicta indulta concessa Ordinarijs remoueant tantùm
obstacula reseruationum, quamuis Capitulom in indulto
25 non sit nominatum, illi tamen suffragatur indultum, †
cùm hoc ratio connexionis suadeat, *l.* 1. *de diuers. rescript.*
quæ connexio manifesta est in casu isto, quia dari non
26 potest confirmatio, † oisi detur electio, quæ eam præce-
dat, vt optimè ad propositum, & plura adducit Abb. *in c.
quia in tantum num.* 4. *de præbend.* vbi ait in fortioribus, quod
27 licet dispensatio contra ius sit strictè intelligenda, † exten-
ditur, tamen ad necessaria consecutiua ex eo, super quo
fuit dispensatum, & benè Felin. *in cap. postulasti*, *num.* 10.
de rescript. quòd de plano hic videtur procedere, cùm
28 agatur de † indulto, quod remouet obstacula reseroatio-
num, & reducit prouisionem ad viam iuris, & supra di-
ctum est, propterea latè est interpretandom. Quodqoe
29 ratione connexionis fiat extensio de vna persooa ad aliam,
probat textus *in cap. penult. de appellat.* & sæpè contiogit
30 qood consequatur aliquis ex † persona aliena, quòd non
consequitur ex sua, *l. Aristor. in fin. ff. quæ res pign. oblig.
possess.* & infinita exempla tradit Ias. *in l. emancipati*, *num.*
5. *& seqq. C. de collat.* & magis in terminis optimè coose-
runt ootata per Gemin. *in cap. cum in illis*, §. *cùm autem*,
num. 3. *de præbend. in 6.* vbi ait, quod actos confirmationis,
vel institutionis necessario præsupponunt actum electionis,
31 & præsentationis, † adeò vt propter connexionem disposi-
rum in vno trahatur ad aliud, & sobdit, qnod qui partem
rei tangit, totam rem videtur tetigisse, & per istas rationes
32 in nostris terminis, qoòd indultum † concessum Ordina-
rio, qui habet confirmationem, suffragetur etiam Capitu-
lo, ad quod spectat electio, dicit Alben. *cons.* 183. *num.* 8. *&
seq.* & in puncto est decisio Put. 190. *num.* 1. *lib.* 3. *in nou. quæ
dicit indulta prædicta comprehendere electiua propter verba,
ad collationem, prouisionem, &c.* & quamlibet aliam simi-
lem vel dissimilem dispositionem, maximè si adsunt verba,
pront in casu isto, & ad illa consueuerunt qui per electio-
nem assumi, & illam comprehensiooem præiudicare Papæ,
non autem illis, qui habent ius eligendi.

Neque obstat, quòd prædicta videantur regulariter vera,
sed non constat, quòd indolta de quibos loquoontur decisio-
nes prædictæ, habeant clausulas, qoas habet indultum, de
quo agitoc, & propterea prædicta non officiant, quia stant
simul, quod illa benè procedant, & quod tamen indultum
in casu isto habeat clausolas, pet quas Papa † aliquid vlte- 33
rius concedat quam remotionem obstaculi, vt per Cassad.
d. decis. 3. *in fin. de priuileg.* Nam fuit responsum, quod
omnia indulta concessa † Ordinarijs reincidunt in idem, vt 34
supra dictum est de indulto concesso Ascanio Card. Sfortiæ
Episcopo Cremonensi de anno 1492. & de alio concesso
Cardinali S. Petri ad Vincula Episcopo paritec Cremooeñ,
& constat ex duobns alijs iodultis concessis duobus Archie-
piscopis Toletanis Siliceo, & Quiroghæ de annis 1555. &
1579. & ex moderniotibus concessis Cardinali Taurineñ
de anno 1586. & Cardinali de Castro de eodem anno, super
quo emanauit decisio Hispaleñ supra relata coram bo. me.
Card. Pamphilio, & etiam ex alijs indoltis concessis, bo.
mem. Cardinali S. Cæciliæ, Illustrissimo D. Cardinali Le-
nio Episcopo Ferrarieñ, & Illustrissimo Cardinali Estensi
Episcopo Regieñ, vt in copijs, quæ fueruot datæ. Et in
omnem euentum fuit formiter responsom clausulas indulti
Illustrissimi Cardinalis Camporei non suffragari ad exclu-
sionem Capituli. Et vt res clarius pateat, hic ponenda
sunt verba indulti, quæ faciunt ad rem ooſtram, quæ ita
se habent.

*Dignum quin potius debitum reputamus ea tibi fauorabili-
ter concedere, per quæ sublatis impedimentis quibuslibet possis
de beneficijs Ecclesiasticis tuæ dispositioni commissis, personis
idoneis, & aliàs tibi gratis & acceptis prouidere. Motu pro-
prio, &c. Tibi vt quoad vixeris solus per te ipsum vel alium
seu alios, &c. quæcumque beneficia cum cura, & sine cura sæ-
cularia, & quorumuis ordinum Regularium ad tuam etiam
cum alio vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem,
seu quamuis aliam similem vel dissimilem prouisionem, tam
ratione S. Thomæ, &c. quàm Cremonen. Ecclesiæ, &c. etiam-
si sæcularia, Canonicatus, præbendæ, dignitates, &c. non ta-
men maiores, &c. Ac beneficia huiusmodi ad quæ consueuerunt
qui per electionem assumi, eisque cura etiam iurisdictionalis
immineat animarum, ac beneficia huiusmodi ratione mensium
Apostolicorum, seu etiam ex quo illa obtinentes aliquorum
Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum familiares
&c. Seu ex quauis alia causa dispositioni Apostolicæ speciali-
ter, &c. vel alias præterquam ratione vera, & actualis fa-
miliaritatis, &c. erunt generaliter reseruata, seu ex genera-
li reseruatione affecta existant seu fuerint, quæ extra dictam
curam, &c. vacare contigerit, quibusuis personis idoneis,
quibus tibi videbitur cum omnibus iuribus, & pertinentijs
suis, &c. conferre, & de illis etiam prouidere, aliasque dis-
ponere, & etiam Monasteria, Prioratus, &c. commenda-
re, cæteraque super his necessaria, & opportuna facere, &
exequi liberè & licite valeas in omnibus, & per omnia aucto-
ritate Apostolica tenore præsentium de speciali dono gratiæ
indulgemus.* Et in fine indolti habetuc: *Volumus autem vt
ij, quibus generaliter beneficia reseruata, vel affecta huiusmo-
di, quorum fructus, &c. vigintiquatuor ducatorum auri de
Camera, &c. valorem annuum non excedunt vigore præsen-
tium per te, vel alium contuleris, ac etiam ij, quibus beneficia
ipsa Regularia commendaueris, infra quatuor menses si citra,
si verò vltra montes collationes, seu Commendæ ipsæ fiant intra
octo menses, &c. nouas prouisiones seu Commendas à Sede
Apostolica impetrare, &c. Ac iura omnia Cameræ persolue-
re teneantur.*

Inspecto tenore huius indulti, & singulis eius partibus
consideratis, nihil in eo continetur, aut fuit additum, pec
quod Papa vltra remotionem obstaculi aliquid voluerit con-
cedere, itaut censeatuc illatum præiudicium Capitolo.
Nametsi in prooemio dicatur, *Sublatis impedimentis qui-
buslibet possis de beneficijs Ecclesiasticis tuæ dispositioni com-
missis, personis idoneis, & aliàs tibi gratis, & acceptis pro-
uidere, &c.* quæ verba, *gratis & acceptis*, etiam habentur
in indultis Ascanij Sfortiæ, Silicei, Lenij & Estensis, tamen
noo important liberam collationem, sed secundùm subie-
ctam materiam, vt statim dicetur in explicatione verbo-
rum, *Quibusuis personis*. Vltra quod ista sunt verba prooe-
mij, quæ non † faciunt ius, sed ius facit id, quod ipsum 35
prooemium subsequitur, vt benè per Bald. *cons.* 449. *num.*
4. *vers. adde quod prooemium lib.* 3. vbi quòd licet statutum
dicat, quòd vsurarij faciunt instrumenta de duplo eius, quod
soluunt, ideò statuimus, quod detur executio solùm pro
summa verè soluta, statutum non propterea probat, quòd
sola medietas sit soluta, ea ratione, † quia non attenditur 36
prooemium, sed quod ad ipsum prooemium sequitur.

Aut

Aut verò ponderantur verba, *solus per te ipsum* & ista
verba sunt intelligenda respectu Papæ, non autem ad exclu-
sionem Capituli, ad quod spectat electio, quia beneficia
37 electiua † comprehenduntur sub indulto in præiudicium
Papæ, non autem in præiudicium Capituli, vt in terminis
censuerunt maiores nostri apud Put. *decis.* 190. *num.* 2. *lib.*
3. *& decis.* 16. *de priuil.* Achil. *decis.* 10. *de priuileg.* Germon.
in §. ac beneficia, num. 31. *&* 32. *vers. his ita peractis, &*
num. 39. & in terminis huius Ecclesiæ fuit resolutum *in cau-*
sa Cremonen. Cantoria 7. *Maij* 1557. *coram Iunio*, vbi Ro-
ta simpliciter resoluit, quòd Cantoria Cremonen. com-
prehendebatur sub indulto Cardinalis Episcopi, *& in eadem*
causa 22. *Maij* 1551. *coram Paleotte, quæ est decisio* 535.
lib. 3. *par.* 3. quæ licet loquantur de Cantoria, benè tamen
applicantur ad Canonicatus electiuos, & sic ad casum no-
strum ex identitate rationis, cùm dignitates secundùm ma-
38 gis communem opinionem ad electionem Capituli & con-
firmationem Episcopi spectent, Oldrad. *cons.* 146. *num.* 2.
Franch. *in cap. deliberationis num.* 1. *de off. legat.* & prædicta
comprobantur optima ratione, quia dictio, *solus*, non
39 semper excludit, † imò includit quod est sibi connexum.
40 Vnde per hæc verba, *solus Episcopus*, † non excluditur
Capitulum, vt probat Bald. *in l.* 1. *num.* 4. & ibi Ias. *num.* 7.
C. de bon. possess. contr. tabul. hinc videmus quod licet Papa
41 dicat *solus* † *Episcopus possit degradare*, non tamen excludit
Capitulum concurrens in degradatione, *c.* 1. *in fin. de hæ-*
retic. in 6. vbi gloss. *in verb. solus*, Monach. *num.* 1. Archi-
diac. *num.* 1. Ioan. Andr. *in princ.* & Franch. *in fin.* & hoc
videtur procedere in omni materia, vt per glos. *in cap. Epi-*
scopus sine consilio Clericorum distin. 24. vbi benè Gemin. *nu.*
42 3. & Alex. de Neu. *num.* 4. qui dicunt quod † si adsit statu-
tum, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus,
& Capitulum.

Aut verò ponderantur verba, *ad quæ consueuerunt per*
43 *electionem assumi*, & ista verba sunt † intelligenda, vt di-
ctum est, sine præiudicio iurium Capituli, vt in puncto
considerauit Rota apud Put. *d. decis.* 190. *num.* 1. *lib.* 3. &
huiusmodi verba fuerunt apposita ad cautelam, quia licet
44 beneficia electiua comprehenderentur † sub verbis, *ad col-*
lationem, prouisionem, & quamlibet aliam similem vel dissi-
lem dispositionem, Germon. *de indult. §. ac beneficia, num.*
31. *&* 32. *&* 39. tamen quia sunt speciali nota digna, Ve-
rall. *decis.* 41. *num.* 1. *par.* 3. *& Card. in clem. quia contingit,*
45 *§. vt autem num.* 2. *de Religios. dom.* Felin. *in cap. in nostra n.*
26. *in* 31. *corollar. & in* 32. *de rescript.* Verba prædicta fue-
runt apposita ad tollendas omnes difficultates, Put. *dec.* 190.
n. 2. *& decis.* 16. *de priuil.*

Aut considerantur verba, *Quibusuis personis idoneis, qui-*
bus tibi videbitur, & nihil faciunt. Pro resolutione huius
articuli duo sunt præmittenda. Primò quod Papa dat facul-
tatem Cardinali conferendi, prouidendi, aliasque disponen-
di de beneficijs ad suam, scilicet, Cardinalis cum alio vel
alijs collationem, prouisionem, præsentationem, seu
quamuis aliam similem vel dissimilem dispositionem. Et
sic dum dicitur, *ad suam cum alio vel alijs collationem*, de-
notatur assignatio beneficij Ecclesiastici, quam Prælatus fa-
46 cit alicui de aliquo beneficio vacante, † quæ propriè dicitur
translatio, seu libera iuris concessio, Abb. *in cap.*
auctoritate, num. 9. *de instisut.* Doct. *in cap. cùm*
in illis §. 1. & præcipuè Gemin. *de præb. in* 6. Gonzal. *ad reg.*
8. *glos.* 16. *num.* 8. Dum verò in eodem indulto dicitur, *pro-*
uisionem, Papa denotat, vt modò dictum est, omnes mo-
dos, per quos Ecclesiæ prouidetur, scilicet, nominatio-
nem, postulationem, electionem, præsentationem, con-
firmationem, institutionem, & collationem, quia istud
47 verbum est generale & latissimum, Glos. *in verb. prouisioni,*
in clement. fin. de elect. cap. vt circa, in princ. & ibi glos. *in*
verb. prouisionem de elect. in 6. cum alijs per Gonzal. *glos.* 17.
num. 1. dum verò dicitur, *ad præsentationem*, comprehen-
48 dit omnia † beneficia iurispatronatus, quæ cadunt sub re-
seruatione, vt per Gonzal. *glos.* 18. *num.* 1. *& seqq.* & deni-
que dum dicitur, *& quamuis aliam similem, vel dissimilem*
dispositionem, includitur omnis prouidendi modus, cùm
49 verbum habeat † latissimam significationem, Gonzal. *vbi*
supra glos. 20.

Secundò præmittendum venit, quòd dum Papa in indul-
to dat facultatem conferendi, prouidendi, aliasque dispo-
nendi. Ista verba sunt referenda ad alia ibi, *ad suam cum*
alio vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem,
seu quamuis aliam similem, vel dissimilem dispositionem, ita
vt singula singulis sint referenda, *l. quoties C. famil. ercisc.* 50
Aym. *cons.* 870. *num.* 8. Surd. *cons.* 431. *num.* 62. *lib.* 3. adeò
vt verbum, *disponere*, propriè referatur ad beneficia, quæ
spectant ad dispositionem Episcopi, quòd verbum, vt su-
pra dixi, † amplissimum est, aptum comprehendere om- 51
nes prouidendi modos de beneficio, *c.* 2. *de præben. in* 6. &
in speci, *ecconfirmationem*, quæ tribuit electo facultatem ad-
ministrandi *c. transmissum, & cap. qualiter de elect.* & sic
istud verbum propriè adaptatur, quando Capitulum eligit,
& Episcopus confirmat: † illa enim confirmatio dicitur dis- 52
positio Episcopi, vt per dictas rationes in puncto conclu-
dit Rip. *cons.* 8. *num.* 1. *&* 2. *versic. nec obstat, de rescript.*
Vbi solum hoc negat in indulto concesso alteri quàm Ordinario,
& monetur, † *quia beneficia electiua sunt speciali nota digna*, 53
Put. *decis.* 190. *lib.* 3. & supra dictum est.

His duobus prænotatis, non obstant illa verba, *Quibus-*
uis personis idoneis, quibus tibi videbitur, nam, vt dixi,
singula singulis referri debent, & propterea Cardinalis po-
test etiam confirmare electionem. Vnde verbum, † *vide-* 54
bitur, non importat liberam voluntatem, itaut Cardinalis
possit conferre personis sibi beneuisis, sed importat *arbi-*
trium boni viri, Bart. *in extrauag. ad reprimendum in verb.*
videbitur num. 1. itaut tanquam bonus † vir prouidere de- 55
beat, Bart. *ibid. num.* 7. Scilicet in hoc casu, si persona ele-
cta à Capitulo est idonea, tanquam probus vir debet illi
prouidere confirmando electionem. Et hinc remanet etiam
† firma responsio ad verba proœmij, de quibus supra dictum 56
est, *Vt sublatis impedimentis possis de beneficijs tuæ disposi-*
tioni commissis personis idoneis, & aliàs tibi gratis & acce-
ptis prouidere, quia non propterea sequitur, quod liberè
possit prouidere. Illud enim verbum, *liberè*, non refertur
ad prouisionem, vt statim dicam, sed prouidere personis
idoneis, & aliàs gratis & acceptis, ad electionem Capitu- 57
li, quando electio spectat ad ipsum, *arbitrio tamen boni vi-*
ri, vt interpretatur dispositioa de iure, proœmium enim
non facit ius, sed consequens ad proœmium, Bald. *d. cons.*
449. *n.* 4. *lib.* 3.

Aut ponderantur verba indulti, ibi, *ratione mensium*
Apostolicorum reseruata conferre possis, &c. Quæ verba,
vt prætenditur, non leguntur in alijs indultis, & tamen
non est simpliciter verum, quia leguntur etiam in alijs, li-
cet fortè non in omnibus, & non alterant indultum, † itaut 58
aliquid de nouo concedant, sed præseruat tantùm collato-
ribus ius primæuum, Rota *in Cremonen. Cantoria* 22. *Maij*
1559. *coram Paleotte, quæ est decisio* 537. *num.* 7. *&* 8. *lib.*
3. *par.* 3. & meritò hoc ibi firmatur, quia ista verba vel ap-
ponuntur † ex abundanti, & non alterant indultum, *leg.* 59
testamentum, C. de testament. Roman. *cons.* 343. *num.* 7.
plenè Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 6. *num.* 26. *& seqq.* qui alios
concordantes allegat, vel verius fuerunt apposita ad euitan-
dum præiudicium Cancellariæ, quia, vt supra relatum fuit
in §. volumus, dicitur quod qui prouisi fuerint de beneficijs
reseruatis vel affectis huiusmodi teneantur expedire litteras
Romæ. Vnde si supra non fuisset facta mentio de reserua-
tis vigore regulæ 8. quoad ista beneficia expeditio non de-
buisset Romæ fieri, quia cùm Cardinales non compre-
hendantur sub dicta regula, omnes menses dicuntur ordi-
narij, & sic dictum decretum nunquam haberet locum in
electione facta per obitum ratione mensis, ex quo resulta-
ret præiudicium Cancellariæ, quòd secus est, cùm fuerit ha-
bita mentio, & indultum loquatur per dictionem, † *hu-* 60
iusmodi, quæ est repetitiua præcedentium cum omnibus
qualitatibus suis, Glos. *in cap. si Abbatem de elect. in* 6. Pa-
ris. *cons.* 53. *num.* 32. *lib.* 3. *& cons.* 40. *num.* 8. *lib.* 4. Et po-
test etiam considerari, quod appositio dictorum verborum
non videatur superflua, cùm esse posset, quòd aliquis Pon-
tifex non vellet excludere Cardinales à reseruatione regulæ
8. & sufficit † ista possibilitas ad excludendum dictorum 61
verborum superfluitatem.

Aut denique ponderatur verbum, *liberè*, & non obstat,
quia hoc verbum non refertur ad collationem, nam si di-
ceret indultum, *liberè conferre possis*, hoc casu videretur
extraordinarium, & censeretur data libera facultas confe-
rendi absque Capituli electione, quia si Capitulum † elige- 62
ret, prouisio Cardinalis non esset libera, vt benè conside-
rat Germon. *in §. ac beneficia, num.* 35. *& seqq.* Sed illa di-
ctio, *liberè*, refertur ad ea verba *sic alia facere possis*, con-
secutiua ad collationem perindè, ac si reseruationes non
emanassent. Quare indultum non disponit, quòd liberè
scilicet simpliciter possit conferre, sed disponit quod liberè
possit

possit facere, scilicet consecutiuè ad electionem, vel libe-
63 rè conferre non obstantibus reseruationibua † non autem
liberè, vt tollat ius Capituli, & sic electioocm, vt in
puncto Cassad. *decis. 3. n. 3. vers. non obstat verbum, liberè, de priuileg.*

Neque obstat, quòd Cardinalis prouiderit *vigore indulti, & alias omni meliori modo*, quia cùm indultum tollat ob-
stacula reseruationum, semper censetur prouidere aucto-
64 ritate ordinaria, non autem vigore indulti, Cassad. *decis.*
8. num. 6. & 10. de præbend. etiamsi dixerit, se prouidere
vigore indulti, Paris. *cons. 42. num. 5. vol. 4.* & latè Gonzal.
ad regul. 8. gloss. 24. n. 68. & fuit resolutum in causa Reatina Præpositura 23. Ianuarij 1615. coram me.

Ex quibus resolutum *dandam esse nouam promissionem Beuilaqua electo à Capitulo*, & sic recedendum ab alia decisione, quia & regula octaua, quæ non comprehendit Cardinalea, & ipsum indultum suffragatur Capitulo, quando Canonicatua sunt simultaneæ collarionis vel electiui, prout io hac eadem Rota, quòd regula, & indultum suffragetur Capitulo, quando Canonicatus sunt simultaneæ, vel electiui dixit Rota in causa *Ferrarien. Canonicatus coram R. P. D. meo Remboldo*, & quòd etiam indultum suffragetur Capitulo, quando Canonicatus sunt reseruati aliàs quàm ratione mensis, & Canonicatus sunt simultaneæ, vel electiui fuit resolutum in hac eadem Rota *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ tres causæ ex industria de ordine Rotæ simul propositæ fuerunt, vt totius Tribunalis sententia haberetur vnanimis.

Super hac eadem concordia Ecclesia Cathedralis Cremonen. inita inter Episcopum, & Capitulum, dum in ea disponitur, quod Episcopus solùm tres Cremonenses, & vnum forensem nominare possit, fuit dubitatum an nominati debeant esse quatuor, vel tres solùm, itaut in illis tribus computetur etiã forensis videatur in causa Cremonen. Canonicatus 3. Iunij 1633. coram Reuerendiss. Patriarcha Panzirolo, & melius 2. Iunij 1634. coram eodem.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Barchinoneñ Vicariæ.

Die Veneris 17. Maij 1624.

A R G V M E N T V M.

Vicarius in Ecclesia vnita, quando veniat eligendus per concursum, & quando tantum ad nominationem, seu præsentationem Prælati Ecclesiæ, cui est facta vnio d. Ecclesiæ curatæ, itaut dicatur in eum translata cura habitualis.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia vnita omninò suppressa remanet, & efficitur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit.*

2 *Vicarius in Ecclesia vnita, debet nominari, seu præsentari à Prælata Ecclesia, cui est facta vnio, & institui absque alio concursu.*

3 *Sed quando hoc procedit, & quando non, vide hic.*

4 *in Ecclesia parochiali vnita ex quibus arguatur, quod in prouisione Vicarij, non requiratur concursus.*

5 *Ecclesia parochialis vnita cura quoad habitum remanet penes eum, cui fuit facta vnio.*

7 *Cura habitualis Ecclesia vnita ex quibus arguatur, quòd fuit translata in eum, cui fuit facta vnio, & numer. 9.*

8 *Vnio probari potest ex longissima obseruantia.*

10 *Vicarius etiam, qui habet simplex cura exercitium, curam rectè dicitur habere.*

11 *Ecclesia curata, si sit vnita alicui, dubio procul potest ille certum quid retinere, & reliquum assignare Vicario.*

12 *Et hoc multo magis procedit, si dicta assignatio fuerit facta pro bono pacis, & concordia.*

* *Decisio ista est in eadem causa, de qua supra decisio 441. die 9. Februarij 1624. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, quas decisiones postea fuerunt à Rota canonizata tanquam plene, & elegantes sub die 2. Decemb. 1624. coram bo. me. Vbaldo.*

D E C I S I O CCCCXLV.

PRoposui dubium in decisione coram me in hac causa facta 9. Februarij præteriti reseroatum, an scilicet con-
cursus intraret, & Domini dixerunt non intrare, quia
stante prædicta decisione, in qua fuit firmatum constare
de vnione valida, apertè sequitur concursui locum non
esse: Cùm enim Ecclesia vnita † omninò suppressa rema- 1
neat, & efficiatur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio
facta fuit, vtique eiusdem Ecclesiæ Prælatus est etiam Re-
ctor, & Prælatus Ecclesiæ † vnitæ, ideòque ad illius nomi- 2
nationem, seo præsentationem deputari, & institui debet
Vicarius absque alio concursu iuxta *Constitutionem san. me.*
Pij Quinti in antiquo Bullario 46. §. volumus, & post alios
tradunt Garz. *de benef. part. 9. cap. 2. num.* 289. Gonzal.
sup. reg. 8. glos. 5. §. 3. num. 53. qui ita censuisse refert *Sacram Congregationem Conc. Trid.* & pluries etiam affirmauit Rota, & signanter *decis. 109. num. 1. part. 1. & decis. 579. n. 4. & decis. 710. nu. 2. part. 2. recent.* & in *Dertusen. Vicaria 28. Nouembris 1616. coram R. P. D. meo Vbaldo.* & in alia simili *Barchinonen. Vicariæ 9. Decemb. 1616. coram R. P. D. meo Buratto.*

Nec obstat, quòd conclusio prædicta solùm procedat,
quando cura actualis tantùm † siue ipsius curæ exercitium 3
fuit translatum in Vicarium, secus autem quando in illum
totalis vtriusque curæ actualis nimirum, & habitualis trans-
latio facta fuit iux. distinctione, quàm ex mente d. Sac.
Congregationis Concil. amplexa est Rot. *d. decis. 579. nu.*
1. & d. decis. 710. num. 1. part. 2. recent. in quibus aliæ de-
cisiones referuntur, quoniam in hac vnione fuit apertè dis-
positum, quòd Vicarius præsentari † deberet ab Archidia- 4
cono, & institui ab Ordinario, quòd manifestè concur-
sum excludit, & apertissimè arguit curam ipsam quo ad
exercitium fuisse tantùm translatum, quo ad habitum † ve- 5
rò remansisse penes Archidiaconum, cuius dignitati vnio
ipsa facta fuit, Rot. *decis. 102. num. 10. versic. & reseruatur*
par. 1. decis. 204. num. 1. circa fin. par. 2. recent. quia est na-
turæ Vnionis, vt Ecclesia finita efficiatur vti prædium Ec-
clesiæ, cui est facta vnio, & proinde † cura residet habitu 6
penes Ecclesiam, seu Recturem, cui fit vnio, exercitium
autem transfertur in Vicarium glof. *in cap. super eo in verb.*
annexa, & ita etiam Franc. *nu. 2. de præbend. in 6. cum alijs*
congestis in d. decis. 710. n. 2. part. 2. recent. & in *d. Barchinonen. Vicaria Domino meo Buratto, & Dertusen. coram Domino meo Vbaldo.*

Præterea Ecclesia fuit Archidiaconatui vnita cum iuribus,
& pertinentijs suis, & in ipsa vnione expressè cautum est,
quod certa congrua assignaretur Vicario, & reliqui omnes
fructus tribuerentur Archidiacono, quod est signum tran-
slationis † curæ habitualis in Archidiaconum, & exerci- 7
tij tantùm illius in Vicarium, vt in *d. decis. 710. num. 3.*
& in *Aretina Iurisdictionis 28. Iunij 1593. coram Gipsio*,
& in præallegata *Dertusen. Vicaria coram D. meo Vbaldo.*

Et concurrit etiam longissimi temporis obseruantia, † 8
continuata etiam post Concilium, vt fuit deductum in
dicta decision. in hac causa sub die 9. Februarij præteriti.

Quibus visa non fuerunt obstare, quæ in contrarium ad-
ducebantur ex illis verbis, (& seruitium ipsius Ecclesiæ fa-
ciat, & in ipsa Ecclesia curam habeat, & exerceat) & ex
applicatione, & assignatione omnium fructuum posteà
facta Vicario cum onere præstandi certam illorum quanti-
tatem Archidiacono, † quod videtur arguere, totam cu- 9
ram in eundem Vicarium fuisse translatum, vt per Rot. to-
ties citata *decis. 710. n. 3. part. 2. recent.*

Quoniam fuit dictum verba supra relata esse intelligenda
de cura actuali non autem de habituali, † cùm etiam Vi- 10
carius, qui habet simplex curæ exercitium curam rectè di-
catur habere, vt in his terminis fuit responsum *in d. Barchinonen. Vicaria coram Domino meo Buratto*, fructuum verò assignationem posteà ex interuallo factam nihil concludere, quia stante vnione præcedenti cum omnibus iuribus, & pertinentijs omniumque fructuum assignationem, & cum expressa dispositione, quòd Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, non est dicendum per talem assignationem fuisse mutatum statum

iam

iam antea firmatum, nec vnionem dissolutam, vel ab ea recessum, cùm talis mutatio, vel recessus non necessariò inferatur, nam citra aliquam innouationem quo ad reliqua
11 potuit Archidiaconus certumquid annuum à Vicario † sibi præstandum retinere, & alios fructus omnes eidem Vicario dimittere ivxt. *tradita per gloss. in cap. Auaritia in verb. redditus, & in cap. de monachis in verb. de prouentibus de Præb.* & fuit dictum *in Vrgellen. parochialis* 13. *Nouembris* 1603. *coram bo. me. Card. Pamphilio, & in d. decis. coram me in hac causa facta*.

Præsertim quia ea ipsiusmet assignationis lectura deprehenditur illam fuisse tantummodò factam pro bono pacis, & concordiæ, & ad tollendam omnem iurgiorum materiam circa redditaum perceptionem.

Et eodem modo fuit dictum non obstare, quòd Vicarius sit perpetuus, & videatur habere iura, & onera Episcopalia, quæ spectant ad Rectorem; quia stantibus prædictis dicendum est iura huiusmodi habere, & onera subire quo ad exercitium dumtaaat, quod autem sit perpetuus, non facit, quod censeri debeat translata omnis cura in ipsum, vt expresse firmatur in dicta *decis.* 102. *in fin. par.* 1. & *d. decis.* 710. *n.* 4. *par.* 2. *recent.*

Et ita vtraque parte informante.

R. P. D. COCCINO.

Cauen̄ Limitum Parochialium.

Die Mercurij 29. Maij 1624.

ARGVMENTVM.

Materia probationis confinium, cùm sit res difficilis probatu, ideò leuiores sufficiunt probationes. Testes illi, qui magis distinctè deponunt, præferuntur alijs. Ad fauorem rei, vt pronuncietur, sufficit quod materia sit dubia.

SVMMARIVM.

1 *de Confinibus probandis, quando agitur leuiores probationes sufficiunt.*
2 *Testibus, qui confusè deponunt, standum non est.*
3 *Testis inuerisimilia, & de auditu si deponat, non probat.*
4 *Testibus illis in concursu standum est, qui distinctè deponunt, reiectis illis, qui vitio confusionis laborant.*
5 *Articulans non fatetur.*
6 *Testes nulliter examinati, nullatenus probant.*
7 *ad Rei, & possessoris fauorem, vt pronuncietur sufficit, quod materia sit dubia.*
8 *Actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam.*

* *Decisio præsens est in eadem causa de qua supra decisio 433. sub die 14. Iunij 1622. coram bon. mem. Coccino, & pariter in eadem causa adest infra part. 7. alia decisio sub die 25. Iunij 1635. coram bon. mem. Buccabella, est in ordine 63.*

DECISIO CCCCXLVI.

PLacuit Dominis limites Parochiales Sancti Saluatoris extendi iuxta depositionem octo testium, qui fuerunt dati pro illius parte. Dicunt enim limites incipere à loco detto la Lauinella, seu Pozzo del Capo, ac per Vallonem, & viam Fretij descendere propè mœnia Gasparis Tagliaferri, & Angressani vsque ad domum Ioannis Matthæi de Adinulso, & illinc recta linea protrahi ante domus quorundam de Iuuenibus, vsque ad viam Regiam Sancti Sebastiani, & dicti testes deponunt de pluribus actibus Parochialibus, tam de visu, quàm de auditu ab eorum antecessoribus, quæ probatio visa fuit sufficiens, cùm materia contenteur leuioribus etiam probationibus. Agitur enim
1 † de proban. confinibus inter Ecclesias. *cap. causam quæ*, vbi Felin. *num.* 12. & alij de probat. Gloss. *in cap. si Papa verb. probatam de priuil. in* 6. Dec. *cons.* 42. *num.* 10. Paris. *cons.* 104. *num.* 24. *lib.* 1. & fuit resolutum *in causa Barchinonen. Confinium* 19. *Ianuarij* 1607. *coram bon. mem. Card. Sacrato.*

Non obstat, quod Parochialis Sancti Archangeli videatur probare contrarium ex quinque testibus concluden. Caput distinctionis limitum incipere alla Lauinella, & deindè descendere per Vallonum vsque ad locum vbi dicitur la Croce strada, & ad Arcam publicam, vbi diuiditur territorium Cauæ, & territorium Nucetiæ, quia magis standum est alijs testibus. Cùm primus ex istis de † scientia 2
confusè deponat, non distinguendo limites, cùm multæ sint vix delineatæ, quæ possunt tendere ad locum vbi diuiduntur illa duo territoria. Secundus testis deponit de auditu descendendo ad viam Crucis, & videtur excludere partem versus Ecclesiam Sancti Martini, quod est Inuerisimile, & vltra † assertionem de auditu eadem etiam confusio- 3
ne laborat. Tertius autem testis ab eadem Crucis via ad diuisionem duorum territoriorum nihil distinguit. Quartus pariter descendit ad viam Crucis, sed includit Ecclesiam Sancti Martini, quod est pariter inuerisimile. Quintus tandem deponit de auditu includendo similiter Ecclesiam Sancti Martini, absque limitum distinctione. Quare in concursu, † vt dictum est, standum videtur testibus San- 4
cti Saluatoris magis distinctè deponentibus, Gabr. *concl.* 4. *n.* 7. *de testib.* san. me. Greg. XV. *decis.* 449. *n.* 8.

Non obstat, quod de anno 1592. Ecclesia Sancti Saluatoris dederit articulum, in quo articulatum non fuit totum territorium, sed sola pars illius includendo domum Annibalis Gagliardi. Huic enim motiuo fuit responsum, † quod 5
articulans non fatetur, Lanfranc. *in cap. quoniam contra in princ. nu.* 34. *de probat.* Nec potest fieri vis in testibus super dicto articulo examinatis, quia iam in alia positione † tam- 6
quam nulliter examinati de consensu partium fuerunt reiecti. Secundò fuit responsum, quòd prædicta Domus Annibalis Gagliardi erat in controuersia, vt probatur, ex quo in 6. & 7. articulo ponitur domus illorum de Iuuenibus esse infra fines Parochiæ Sancti Saluatoris, quæ tamen sunt extra fines, vt ex planta videre est. Tertiò respondetur, quod limites in dicto articulo non sunt restricti ad locum Crucis viæ, sed eodem articulo additur, & à dicta Crucis via descendere ad Burgos Ciuitatis, & sic non possunt ex dicto articulo restringi limites ad dictam viam.

Tandem fuit dictum, quòd cùm Rota resoluerit 14. Martij 1622. † dandum esse mandatum de manutenendo 7
Ecclesiæ Sancti Saluatoris, sufficit, quòd materia sit dubia, vt pronunciandum sit ad fauorem Rei, & possessoris, † 8
quia actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam, *l. qui accusare C. de eden.*

Et ita conclusum, &c.

REV. P. D. PIROVANO.

Sabinen̄ Alluuionis.

Die Veneris 24. Maij 1624.

ARGVMENTVM.

Ciuitas, Communitas, vel alius locus, si ex causa remunerationis donet, an sint necessariæ solemnitates, de quibus in l. fin. C. de vend. reb. Ciuitat. & quæ sint dictæ solemnitates, & plura circa hanc materiam traduntur. Vniuersitas quando facit aliquem actum valdè ponderosum, veluti si aliquid alienet, vel quid simile faciat, tunc nomina Congregatorum debent redigi in scriptis.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas quando donat, an sint seruanda solemnitates requisitæ in alienationibus, quæ fiunt per Ciuitates.*
2 *Primo, quod interueniat maior pars Ciuium.*
3 *Secundo, quod iurent talem alienationem esse vtilem Ciuitatis.*
4 *Tertio, quod Iudex causa cognita interponat decretum.*
5 *Quartò, quod alienanda subhastentur.*
6 *Ciuitas in omni contractu debet seruare disposita in l. fin. C. de vendit. reb. Ciuit. lib.* 11. *quando scilicet eius bona alienantur.*
7 *Ciuitas tunc in alienatione debet seruare requisita in l. fin. C. de vendit. reb. Ciuit. lib.* 11. *quando venduntur res, quæ sunt ad vsum publicum destinata, vt sunt Ædificia, Platea, Theatra, Pontes, Fontes, & similia.*

8 *Se-*

8 *Secus verò in rebus publicis in vsum priuatum destinatis, vt sunt pascua, domus, Molendina, & similia.*
9 *L. fin. C. de vendit. re. Ciuit. lib. 11. habet locum in omni alienationem saltem simili.*
10 *L. fin. C. de vendit. re. Ciuit. lib. 1. locum habet, quando Ciuitas vendit, non autem, quando facit aliquem contractum vbi non interuenit pecunia, prout est donatio.*
11 *Procurator sine speciali mandato donare nequit.*
12 *Vniuersitas dum alienat bona, nomina Congregatorum debent describi.*
13 *Et licet in hoc varia sint opiniones, attamen in actibus valdè ponderosis, prout est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio.*
14 *Cessio iurium, aut eorumdem donatio an veniat appellatione mobilium.*
16 *Nullitas aliqua, vt dicatur per rationem sublata, quid requiratur.*
17 *Res sua quilibet est moderator, & arbiter.*
18 *Ciuitas, quando sumus in voluntaria, & absoluta donatione, domina non est, & donare nequit.*
19 *Ciuitas, cum causa donare potest.*
20 *Vniuersitati, seu Ciuitati ex causa meritorum donare permissum est.*
21 *Ciuitas licèt ex causa donare possit, tamen vt valeat donatio, quid requiratur.*
22 *Donatio facta per Ciuitatem, quando ipso iure sit nulla.*
23 *Donare, quando quis est prohibitus, licèt ob benemerita donare possit, tamen benemerita aliunde, quàm per eius assertionem probari debent.*
24 *ex Scriptura lectura benè colligitur negatiua, an aliquid in ea deficiat.*
25 *Decretum Iudicis est necessarium in donationibus minorum, etiam ex causa remunerationis.*
26 *Communitas diuerso iure censeri non debet, quàm sit minor.*
27 *Communitas, quando donat etiam ex causa remunerationis, requiritur decretum Iudicis.*
28 *Iuramentum an sit valens supplere decretum Iudicis, tutoris, curatoris, ac cuiuscumque alterius auctoritatis, &c.*
29 *Præsentia Iudicis, vt suppleat defectum Decreti requisiti in aliquo contractu, quid requiratur.*
30 *Iuramentum non potest supplere defectum decreti Iudicis, quando cautum est, vt vtrumque copulatiuè interueniat.*
32 *L. fin. C. de vend. re. Ciuit. lib. 11. an habeat locum in donatione remuneratoria indecisum est.*
33 *Procurator sine speciali mandato si iuret, nihil operatur tale iuramentum.*
34 *Donatio si sit reciproca, & ob causam, & maximè si id, quod donatur est incertum, tunc in ea non requiruntur solemnitates.*
35 *Insinuatio in donatione requiritur.*
36 *Donatio, quando est ob causam, vel ius est incertum, tunc insinuatio non est necessaria.*
37 *Communitas, quando celebrat aliquem contractum etiam ex iusta causa, an requiratur decretum Iudicis.*
38 *in Transactionibus minorum, licèt soleant fieri de re incerta, & dubia, & litigiosa, nihilominus requiritur decretum Iudicis.*
39 *de Nullitate contractus tertius dare nequit.*
40 *Donatio, quando dicatur habere implicitum statum validitatis.*
41 *Donatio facta per Communitatem ex causa meritorum, statur assertioni Decurionum Communitatis, donec contrarium probetur.*
42 *de Re ponderosa non agitur, quando tractatur de re incerta.*
43 *de Donationis nullitate tertius dare non potest, inuito donatore.*
44 *contra Emphyteutam, Vassallum, Delinquentem, &c. tertius excipi non potest, nisi Domino, aut Fisco declarante.*
45 *Possessores semper possunt opponere de Iure tertij, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus.*

n *Præsens hæc decisio allegatur supra in decisione 292. quæ est in eadem causa sub die 21. May 1629. coram eodem bon. mem. Pirouano.*

DECISIO CCCCXLVII.

IN disputatione diei 19. Ianuar. præteriti dum controuerteretur. An insula spectaret ad Illustrissimum D. Cardinalem, firmatum in primis fuit Insulam siue Scapiam, de qua agitur, esse distinctam à Iuuo Veteri, & quoad alia mandarunt, vt videretur de validitate donationum, & quid contineant, donationes autem cum emanassent à Communitate Gallesij, & à particularibus Dominis terrarum de prima hodie fuit actum, quæ Domini censuerunt esse inualidam.

Et quamuis, non † essent concordes quoad solemnita- 1
tes requisitas, *per l. fin. C. de vend. Reb. Ciuit. lib. 11.* an
essent adhiben. in supradicta donatione, quæ sunt, † vt 2
interueniant maior pars eorum, qui in loco, & super finibus bona possident, secundò, quod ij curent accedere,
quod † talis alienatio sit vtilis Ciuitati, tertiò, quod Iudex 3
causa cognita suum interponat decretum, quartò, † quod 4
bona alienanda subhastentur, prout prædicta omnia adno- 5
tarunt, Luc. de Penna, & Io. de Platea *in auth. fin.* alij
enim indistinctè affirmatiuam tenuerunt † seruan. esse in 6
quocunque contractu, & casu per quem bona vniuersitatis alienantur sequen. Calcan. *cons. 49. in fin.* Bald. *cons. 400. lib. 4. & in l. in princ. ff. de mag. conuen. & in l. Ciuitas in fine ff. si cert. pet.* Corn. *cons. 284. num. 10. vol. 4.* Capyc. *dec. 93. nu. 2.* Roland. *cons. 90. num. 23. lib. 1.* quos refert, & sequitur Surd. *cons. 28. num. 81. & seq. lib. 1.* quibus addi potest Ioseph. Ludou. *decis. Perus. 93. nu. 38. par. 2.* & Nicolaus Losius *de Iur. vniuers. par. 3. cap. 5. num. 13.* Alij verò eandem opinionem affirmatiuam sequuti sunt, sed cum distinctione, vt requisita *d. l. fin.* sint necessaria, quando
venduntur res vniuersitatum, † quæ sint iuris publici ad 7
vsum publicum destinatæ, vt sunt ædificia, Plateæ, Theatra, Pontes, Fontes, & similia, secus verò in rebus † pu- 8
blicis ad vsum priuatorum destinatis, prout sunt pascua, domus aratoriæ Molendina, & similia inhærendo rationibus, de quibus per Bald. *in rubr. C. de contr. empt in 3. qu. num. 4. & 5. lib. 5.* nec Capyc. dissentit ab opinione Bald. *dum in dicta decis. 93. numer. 2.* dicit dispositionem *d. l. fin.*
vendicare sibi † locum in omni alienatione saltem simili, & 9
magis dispositionem *d. l. fin.* restringant. Alex. *l. si tibi 38. §. Dini seuerus num. 22. ff. de leg. 1.* & Ruin. *cons. 125. nu. 18. vol. 1.* dum volunt obseruari, vbi agitur de venditione,
non autem † in alio contractu, vbi non interuenit pretium, 10
prout in donatione per text. *in l. vltim. C. de præd. Decur. sine decr. non alienan.* vbi Bart. hoc ipsum aduisit cum expositione rationis traditæ in contextu *d. l. vlt.*

Attamen inualiditatem concluserunt ex insufficientia mandati ad donan. & ex commissione decreti in Instrumento stipulatæ donationis, † per procuratores constitutos, si- 11
ne quo donatio substineri non potest.

Mandatum insufficiens visum fuit probari ex inualida deliberatione Congregatorum in consilio, quod datur, quorum nomina ignorantur, & tamen describi debuissent † 12
dum agebatur de alienatione stabilium vniuersitatis, Bart. *in l. 1. ff. de alb. scrib.* Dec. *in cap. cum omnes numer. 12. de const.* Alex. *cons. 1. num. 3. lib. 4.* Roland. *cons. 90. num. 21. vol. 1.* asserentes, quòd etsi variæ sint opiniones in hoc an requiratur de necessitate, quòd exprimantur nomina, attamen in † actibus multum ponderosis, prout est vbi agi- 13
tur de alienatione stabilium vniuersitatis omninò requiri nominum specificationem, neque dubitari potest, quia
cessio iurium, aut eorumdem donatio tamquam relata ad 14
recuperationem immobilium veniat appellatione stabilium quia Auers. *in l. 1. C. si aduersus rem,* & Spec. *tit. de vos. act. §. 1. vers. ad nunquam minor.* pro indubitato hoc ponunt, & latissimè infinitis adductis comprobat Simon. *de Decr. lib. 1. tit. 3. casu 1. & idem fuit firmatum in Hidruntina Bononien. 13. Martij 1622. coram R. P. D. meo Buratto,* quod
si replicetur nomina singulorum fuisse expressa † in delibe- 15
ratione Congregatorum pro constituen. procuratoribus ad insinuan. donationem iam factam, ex qua videtur inferri ratificatio iam gestorum nomine eorumdem, adhuc non
videtur actus ille sufficiens † cùm non fuerit probata nulli- 16
tas prædicta omissæ descriptionis dicto consilio generali, aut insertus tenor insinuandus, Gabr. *cons. 146. num. 14. lib.*

1. Ofasc.

1.Osasch. *decis.* 152. *nu.* 13. Natta *cons.* 162. *num.* 23. *lib.* 1.
Surd. *cons.* 49. *num.* 33. & de necessitate inserendi totum
tenorem ad eum effectum, Castrens. *cons.* 465. *num.* 5. *lib.*
1. eum alijs relatis per illum, & sequuntur per Surd. *d. cons.*
28. *num.* 118. prætereà deficit etiam mandatum adunantiæ generalis deficiente facultate in eis ad donan. quamuis
enim consilium generale, quòd vniuersitate repræsenta-
17 tur, & populus sit rei † suæ moderator, & arbiter, *l. in re*
mandata C. mandat. Crauet. *cons.* 851. *num.* 2. Natt. *cons.*
18 431. *num.* 23. attamen in † voluntaria, & absoluta donatione sine causa dominus non est, nec donare potest, *l. ambitiosa*, vbi Bart. *per illum text. sub num.* 6. *ff. de decret. ab ord.*
fac. Bald. *in l. ad Instructiones num.* 6. *C. de sacr. sanct. Eccl.*
Thesaur. *decis.* 255. *num.* 4. *los de Iur. Vniu. par.* 3. *cap.* 11.
num. 2.

Neque obstat quod causa non deficiat, & quidem suffi-
19 ciens, nempè quia † præcessit donatio ea causa remuneratoria expressa tam per Congregatos ibi, *per ricompensa di*
questo beneficio, & altri riceuuti, & che speriamo ricevere, quàm per Procuratores in ipsa donatione ibi, & propter multa beneficia, quæ hanc donationem excedere asse-
20 ruerunt, ex quibus dicebatur licuisse † Populo, & vniuersitati donare, prout limitando supradictam regulam, *l. ambitiosa*, tenuerunt, Bart. & alij supra allegati, & idem confirmat Ruin. *d. cons.* 175. *num.* 20. *vol.* 1. & Roland. *cons.* 5. *nu.*
9. *vol.* 1. quia semper potest excipi de inualiditate etiam do-
21 nationis remuneratoriæ, ex qua non † probatur in ea non
interuenisse solemnem numerum eorum, qui debuerunt
congregari, dum nomina ignoranter nec fuerunt expressa
22 quo casu donatio † ipso iure est nulla, *l.* 2. & 3. *ff. de decr. ab*
ord. fac. & de carentia decreti, de quo mox dicetur, sine quo
23 donatio non substinetur, ac demum quia † benemerita
aliunde essent probanda, quàm per assertionem donantium,
Seraph. *decis.* 1184. *num.* 5.

Decreti autem omissio probatur ex ipsa instrumenti lectura, qui modus est certus probandi negatiuam contento-
24 rum, Bart. *in l. fin. C. de reb. cred.* Alciat. *reg.* 3. *præsumpt.*
16. Becc. *cons.* 40. *num.* 2. Hercul. *in tract. quis teneatur*
probare negat. num. 166. & 167. & illud esse necessarium in
25 donationibus minorum † etiam ex causa remunerationis,
firmauit ex multorum sententia Simon. *de Decret. lib.* 5.
tit. 2. *inspect.* 4. & ex alia quacumque causa idem tenuit
Menoch. *de arbitr. casu* 171. *num.* 45. quæ solemnitas non
26 debet diuerso iure censeri in † communitatibus siue paruis,
siue magnis, in quibus hic debet Iure suo vti, *l. rem publicam*
C. de iur. reipub. lib. 11. & latè comprobat Odd. *de restit. in*
integr. par. 1. *quæst.* 3. *art.* 9. & 10. & Bart. in indiuiduo
27 Vniuersitatum idem tenuit, quod decretum interponatur
in l. fi. num. 4. *C. de Præd. Decur. sine decr. non venden. lib.*
10. & eidem admisit Ruin. *d. cons.* 175. *n.* 18. *vol.* 1.

Non obstat si dicatur decretum interuenisse ex assistentia
Prætoris auctoritatem præstantis Consilio generali, & vlterius iuramentum additum fuisse, quod solet supplere decre-
28 tum Iudicis tutoris, & curatoris, ac cuiuscumque alterius
auctoritatis requisitum, secundùm veriorem *de qua per glos.*
in l. 1. & *in Auth. Sacramenta puberum C. si aduers. vend.*
& alios allegatos per Simonc. *de Decret. min. lib.* 3. *tit.* 8.
inspect. 18. *n.* 137. Clar. *in §. Donatio q.*8. *vers. sed quæro* Seraph. *dec.* 1184. *n.* 6.

Quia quoad ipsum decretum præsentia locumtenentis
Capelli tunc Prætoris Gallesij solùm fuit adhibita, vt d.
29 Vniuersitas † posset congregari, vt moris est, non autem
vt suo decreto confirmaret ordinationem de donando, &
ita intelligunt, & declarant Roland. *cons.* 33. *num.* 9. *lib.* 1.
& Menoch. *cons.* 80. *num.* 27. *lib.* 1. quo verò ad iuramen-
30 tum fuit responsum ex quo † per *l. fin. de vend. reb. Ciu. lib.*
10. si vtrumque requiritur, & de forma per verba, & non
31 aliter, † tunc per iuramentum non potest suppleri decretum,
quia copulatiuè vtrumque requiritur, Rota *decis.* 719. *num.*
1. *par.* 4. *diuers.* verùm tuta non est ista responsio, dum pen-
32 det indecisa quæstio † an solemnitates dictæ l. sint adhibēdæ
in casu, de quo agitur, secundò fuit responsum iuramentum
deficere, quia procuratores, qui iurarunt, carebant spe-
33 ciali † mandato ad iurandum, prout ad hunc effectum de
Iure requiritur, Seraph. *de priuil. Iuram. pri.* 19. *n.* 3. Simonc.
de decret. d. lib. 3. *tit.* 8. *n.* 189.

Non etiam aduersatur, quòd donatio sit reciproca,
34 & † ob causam, ac etiam versemur circa ius incertum, &
primo casu non requiri solemnitates voluerunt Clar. *in §.*
donatio quæst. 16. *vers. sed numquid*, Gail. *obseru.* 126.

num. 4. secundo verò casu idem senserint Bald. *in leg. contra*
ius in fine num. 3. *in* 3. *lect.* & *in l. tale pactum lect.* 1. *in princip. numer.* 4. *ff. de pact.* Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 4.
num. 12.

Quia in vtroque casu præallegati quærunt de solemnitate
† insinuationis, quæ conuenit prius donationibus, vt 35
ideò quando sunt ob causam, vel de Iure non liquido † 36
tunc illa solemnitas non sit necessaria ex eo, quod non sint
veræ donationes, sed quod non requiratur decretum etiam
quod sit alter contractus † ea iusta causa celebratus, hoc 37
non dicunt, quia semper obstat *text. in leg. obs. C. de*
præd. min. & videmus quod in transactionibus, quæ solent
fieri de re † incerta, & dubia, & litigiosa semper requiri- 38
tur decretum Iudicis, Corn. *cons.* 284. *num.* 7. *vol.* 4. Capyc. *dec.* 93. *per tot.*

Demum non obstat, quod Communitas Malliani, quæ
non donauit, sed est tertia, non possit dare de † huiusmo- 39
di nullitate, quæ respicit solùm commoditatem Communitatis Gallesij, Osasch. *decis.* 94. *num.* 23. Surd. *decis.* 108.
n. 5. & *decis.* 179. *num.* 17.

Quia si essemus in donatione habente statum validitatis,
prout si ageretur tantummodo de probandis benemeritis
aliunde quàm ex assertione eorum, qui donarunt, ex quo
interim ipso Iure tenet donatio, quamuis † ex falsa aut non 40
æquiualenti causa possit rescindi, aut moderari, vt expressè admittunt Bart. *in d. l. ambitiosa num.* 6. *ff. de decret.*
ab ord. fac. Ruin. *d. cons.* 175. *num.* 20. *vol.* 1. Losius *de iur.*
vniuers. par. 3. *cap.* 11. *num.* 8. dicentes sufficere assertionem Communitatis Decurionum circa benemerita donec
† per contrarium probetur, ac etiam si admitteretur ex- 41
pressam nominum descriptionem, non esse necessariam
secundùm aliquorum ex Dominis opinionem, vt scilicet
non agatur de re ponderosa, dum † istorum bonorum ex- 42
timatio est incerta, & litigiosa per 50. annos, & vltra, &
tunc exceptio esset releuans tanquam de statu validæ donationis, de † quo tertius non potest dare nolente donatore, 43
prout in supra allegatis decisionibus dicitur † de emphyteu- 44
ta Vassallo, aut delinquente contra quos agi, aut excipi non
potest ante sententiam, nisi Domino, aut Fiscò declarante
postquam interim sunt in statu veri dominij.

Cæterùm quia donatio prædicta non est in statu validitatis propter omissionem decreti, semper possunt possessores
opponere de iure tertij, illud allegando in modum proba- 45
tionis contra vendicantem bona, vt non ille, sed alter sit
Dominus, Surd. *cons.* 415. *n.* 18. ponderans hac ratione, Vrsill. ad Afflict. *decis.* 107. *nu.* 11. Menoch. *de adipisc. remed.*
4. *n.* 594.

Quæ autem opponebantur de *stat. vrbis c.* 149. *lib.* 1. &
Bulla Pij IV. visa fuerunt non egere alia responsione, dum
non conueniunt casui, de quo agitur.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien. Fideicommissi de Volta.

Die Veneris 14. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Ad fideicommissum agenti obstat regula, *substitutio de te non loquitur, &c.* veluti si ipse testator declarauit, & indicauit personas, quas ipse substituit hæredibus institutis, quia si ille non adsit inter personas indicatas, optima ratione reijcitur cum supradicta regula.

SVMMARIVM.

1 *ad Fideicommissum agenti, semper obstat regula*, substitutio de te non loquitur, *& hic casus non est in verbis substitutionis comprehensus.*

2 *Relatio ad superius expressa contra mentem disponentis non potest, nec debet fieri.*

Relatio debet fieri ad suum casum expressum, cui verè conueniunt verba.

3 *Relatio potest quidem qualificare supra relata, sed non multiplicare species casuum contra mentem disponentis.*

4 *Relatio est facienda stantibus dictionibus relatiuis.*

5 *Ordo de vna specie ad aliam non potest dici repetitus, vt euitetur correctio, incompatibilitas, vel contrarius effectus voluntatis.*

6 *Testator, quando se declarauit, non est aliud quærendum, & num. 12.*

7 *Probibitio ne remaneat superflua, interpretandum est, & num. 8.*

9 *Argui non potest ab exclusione eorum, qui testatori sunt odiosi, ad inclusionem incognitorum.*

10 *Fœminæ potest esse, vt nolint, aut non possint nuptias contrahere.*

11 *à Testatoris præceptu circa assumptionem cognominis familiæ argui potest.*

13 *Testator si designauerit substitutos, de alijs non est habenda ratio.*

14 *Æquiparatio vniuersali in omnibus, & per omnia ex quibus tollatur.*

* *Decisio hæc allegatur supra in decisione 44. sub die 8. Martij 1627. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, & statur hic in decisis. Infra etiam in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus 14. Martij 1625. coram eodem bon. mem. Pirouano; est decis. 453. & 15. Martij 1628. & 3. Iulij eiusdem anni coram R. P. D. meo Dunozetto.*

DECISIO CCCCXLVIII.

CEnsuerunt Domini non esse factum locum fideicommisso Bartholomæi Voltæ Senioris, ad fauorem Com. Antonij Campegij.

Ex contextu enim testamenti, quod datur, colligitur testatorem subordinasse suam dispositionem incipiendo ab Antonio eius filio, tunc nato, sed adhuc infante, quem hæredem vniuersalem instituit in omnibus suis bonis, & alios etiam nascituros masculos, quos inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, nullis verò filijs, vel descendentibus masculis ex legitimo matrimonio superstitibus, vocauit quoscumque filios naturales, aut spurios ipsius Antonij, aut aliorum eiusdem testatoris filiorum; Deficiente autem vtraque linea masculorum, tam ex matrimonio, quàm ex incestuoso, ac nefario complexu, vocauit Cornelium ipsius testatoris filium naturalem, eiusque filios masculos ex legitimo matrimonio, & legitimis cessantibus naturales pariter, & spurios descendentes. Non existentibus verò descendentibus masculis ex vtraque radice, tam legitima, quàm infecta, & adhuc superstitibus filiabus fœmininis ipsius testatoris ex legitimo matrimonio, duo disposuit. Primùm, quòd dictæ fœminæ iure institutionis haberent dotes congruas, & apparatus taxandas per Commissarios. Secundùm, quòd si vna tantùm esset filia, aut si plures ex illis, primogenita nubere teneatur Antonio filio Camilli de Volta, seu vni alij ex filijs eiusdem, aut successiuè vni ex filijs Philippi de Volta, vel vni ex filijsque Constantij de Vrsis, aut vni alij tandem de domo de Volta, secundùm ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra fuit dispositum in personam Polisenæ. Cæterùm ne huiusmodi grauamen nubendi in personam certam, aut de incerto genere, & familia videretur appositum absque ratione paulò infra sub n. 30. in vers. & ideo præcepit, & ordinavit se ipsũ declaravit testator dicens. Ideò prædicta ordinasse, & præcepisse de dictis nuptijs, quia ipso decedente sine aliquo, vel aliquibus filijs, vel descendentibus masculis, ut supra, vel eum filijs, & descendentibus prædictis, qui quandocumq; deficerent, & sic finita linea masculina, quod tunc, & eo casu filius masculus, & ipso non extan vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de vero, & legitimo matrimonio natis, secundus filius, & secundo non extante, vel quandocumque decedente, vt supra tertius filius, & sic successiuo ordine, tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis.

Et cùm ex hac præordinata Bartholomæi voluntate appareat extinctis lineis masculorum vocatos respectiuè fuisse primogenitos filiarum legitimarum ipsius testatoris, nec Com. Antonium docuisse in eo concurrere qualitates, quod sit natus ex nuptijs contractis cum Dominis de Volta,
1 aut de Vrsis, meritò dici potest † non esse factum locum fideicommisso ad eius fauorem, quia illi semper obstat tegistrata substitutio, de te non loquitur, & hic casus non est substitutionis verbis comprehensus secundùm Ioan. Andr. *ad Specul. in tit. de testam. §. 1. vers. occurrit in fin.* Soccin. Sen. *consil. 68 num. 4. vol. 3* Crau. *consil. 161. n. 16.* Roland. *cons. 56. n. 4. vol. 3.* Card. Mant. *de conuect. vlt. vol. lib. 5. tit. 1. num. 18.* Surd. *cons. 554. num. 4.* Peregr. *de fideicomm. art. 19. n. 1.*

Nun obstat, quod præordinatio familiarum, & personarum, cum quibus testator mandauit primogenitas filias debere nubere, non sit præcisa, sed relatiua ad ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra disposuerat in personam Polisenæ, quæ forma duos casus videtur respicere. Primum de tempore quando non extarent filij, aut filiæ legitimæ ex filijs testatoris, & tunc debuisse nubere in familijs designatis, & hunc non esse casum nostrum. Secundum verò quatenus extarent filij legitimi, & naturales, & tunc fuisse præscriptum alium modum nubendi, nempè cum dotibus, apparatibus, & consensibus, & taxa, & iste asserebatur casus, de quo est quæstio, ex quo D. Comitissa Vrsina nupsit de tempore, quo extabant filij masculi, cum dote, consensibus, & quantitate per Comissarios taxata, ex qua D. Com. Vrsina secundùm nuptias in hoc secundo casu præordinatas dicebatur natus Com. Antonius qualificatus, ac capax vocationis prædictæ.

Quia in verbis responsio patet, nam ideò testator hoc præcepit, & ordinauit de dictis nuptijs, vt tunc natus, & nasciturus posteà ex dictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis, ordo autem contrahendi, & succedendi, de quo supra datus non legitur expressus in secundo casu, neque in grauamine filiarum legitimarum, quando masculi non extarent, neque per relationem ad personam Polisenæ, quando masculi, & fœminæ legitimæ extarent, sed simpliciter filijs, vel filiabus legitimis existen. vel non existen. respectiuè mandans dotari, nihil disponendo, aut ordinando de natis, aut nasciturus ex dictis nu-
ptijs † cum incognitis contrahen. ergo relatio contra ordi- 2
nem testatoris, neque potest, aut debet fieri, sed ad suum casum expressum, cui verè conueniunt verba, Rota *dec. 384. n. 2.* coram Gregorio XV Ceph. *consil. 137. n. 26. in fin.* Card. Mant. *de conuect. lib. 6. tit. 7. n. 14.*

Quòd si dicatur ordinem datum in sui proprietate, nedum posse inferre personas, aut familias, cum quibus, & in quibus nubendum sit, aut descendentes futuros ab eis, sed etiam numerum, & qualitatem nuptiarum, ac temporum, in quibus debent contrahi, vt ideò nati, & nascituri posteà ex supradictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, si testatori hæres, atque ita masculis extinctis fœminæ legitimæ nubant in familia de Volta, & de Vrsis, si verò masculi extabunt, nubant honorificè, & cum consensibus, prout factum fuit per D. Com. Vrsinam sequendo ordinem datum per testatorem.

Adhuc patet responsio, quia in casu grauaminis filiarum legitimarum masculis extinctis, qui legitur sub num. 24. ordo datus respicit personas certas, & de certo genere, cum quibus nuptiæ sunt contrahendæ, nec ad alium casum, scilicet existentiæ masculorum referri potest, postquam de eo non est facta aliqua mentio, relatio autem in omnibus, & per omnia ad disposita in personam Polisenæ restricta est ad congruam relationem, & adaptationem, & non aliter, nec alio modo, quæ congrua relatio potest
quidem qualificare expressum † non existentiæ masculo- 3
rum, sed non multiplicare species casuum contra, aut præter voluntatem disponentis, quando scilicet extarent masculi, Oldrad. *cons. 152. n. 2. in fin.* Bald. *cons. 107. num. 2. lib. 2.* Dec. *consil. 163. num. 21.* Soc. Iun. *consil. 81. num. 21. lib. 3.* Rota coram Papa Gregorio XV. *decis. 495. num. 11.* Cæterùm si relatio adhuc vtrumque casum comprehenderet, prout ponuntur in personam Polisenæ, nec ille, qui ponitur sub nu. 13. contingens tempore nuptię Polisenæ, quando extarent filij masculi, vel filiæ fœminæ legitimæ habet ordinem, modum, aut formam à testatore nuptijs præscriptam, sed quoad Polisenam continet simplex Legatum scut. 2000. auri, vt honorificè nubere possit, legitimas verò filias purè, & simpliciter mandauit dotari iuxta conditionem ipsius testatoris, neque dicatur eò amplius ordinem esse datum Polisenæ nubendi cum consilio, & voluntate filiorum, & Alexandræ, & Commissariorum, qui debet

alle

esse repetitus, quoad filias legitimas propter dictiones re-
4 latiuas,& de isto ordine seruando sensisse restatorem, quia
neque sensus iste verus est, oeque verificatus releuaret,
nam testator in vtroque casu, siuè estent masculi, siuè
non extent, loquutus est dispositiuè de dotibus legitima-
rum filiarum sub num. 24. & 13. & diuersimodè à dote
Polisenæ; vnde ordo de vna specie ad alteram oon potest
5 dici repetitus, vt euiretur correctio, incompatibilitas, vel
rontrarius effectus voluntatis, Crauett. *consil.* 70. *n.*5. Rot.
dec. 297. *num.* 4. *& decis.* 95. *num.* 10. *&* 11. *coram Papa
Gregorio XV.* & repetitus non releuaret, quia ad alium
effectum fuit datus, oempè consequendi certam dotem
scut. duorum millium auri, & non autem pro futura suc-
cessione contemplata per testatorem, quando continge-
ret nuptus filiarum legitimarum masculis, & fœminis le-
gitimis extinctis, vel vbi ipsæ legitimæ fœminæ oollent nu-
bere in familijs designatis, quem effectum, & ipse testator
6 † indicauit, dum voluit Polisenam legitimari, ad hoc so-
lùm, vt esset capax summæ legatæ.

Neque etiam obstant ponderationes deductæ ad conuin-
cendam voluntatem testatoris, quòd senierit de ordine
nato in vtroque casu. Et

Primò, dum testator sub num. 28. voluit, quòd si non
sequantur nuptiæ cum aliqua ex dictis filiabus legitimis,
onns nuben. illis iniunctum repetitum sit in personam Po-
lisenæ sub pœna in omnibus, & per omoia, prout in
relicto eidem Polisenæ continetur sub num. 10. & 12. quæ
prohibitio, & pœna fuit repetita etiam quoad filias legiti-
mas sub num. 29. ne possint oubere cum personis reproba-
7 tis. Vndè dicebatur sicuti prohibitio † de personis reproba-
tis comprehendit vtrumque casum, ijdem Casus debent cen-
seri in sequenti dispositione comprehensi, postquam testa-
tor illas curauit, & magnifecit, aliàs prohibitio remane-
ret superflua.

Nam fuit responsum consequentiam non esse necessa-
riam, quia io vtroque cadit particularis, & diuersa ratio,
nam masculis noo existentibus potuit filias legitimas inui-
8 tate ad contrahen. † cum certis de certo genere, & etiam
prohibere, ne cum certis coottahat, masculis verò extan.
potuit etiam prohibere, & priuare illas beneficio legati in
casum contrauentionis, sed totaliter, & absolutè, prout
nec valuit testator, ex quo illis reliquit certum quid iure
institutionis propter testamenti validitatem, atque ita non
benè ex aduersis infertur, nempè ab exclusione, & decla-
9 ratione eorum, qui testatori erant odiosi ad inclusionem
eorum, qui nascerentur ex nuptijs, cùm incogoitis testa-
tori contractis, aut contrahendis.

Secundò dicebatur testatorem sub num. 32. voluisse, si
nuptiæ non sequerentur, vel ipsis sequutis ex eis neminem
masculum nasci, vel natum quandocumque decedere sine
filijs, vel descendentibus masculis legitimis, tunc vltimo
de prædictis decedenti esset substitutus, & prout substituit
prædictum Antonium Camilli de Volta filium, qui vocari
non potuit in eum casum, nisi suppositis nuptijs io secun-
do casu, quando filij masculi extarent, ex quo in primo
casu, quando filij masculi non extarent, nuptiæ primò
erant cum in eo contrahen. atque ita filij ipsi Antonio erant
substituti, non ipse filijs suis.

Verùm & hæc secunda consideratio facilè euitatur ex
eadem lectura retinendo primum casum, quando non
extarent filij masculi, nam contingere poterat, quod nu-
ptiæ non sequerentur cum Antonio, & nec etiam cum alijs
vocatis; quia fœminæ, aut nollent, aut non possent, pu-
10 ta quia religiosæ, aut furiosæ & similiter Antonius, aut
alij non possent, quia religiosi, vel vxorati, similiter con-
tingere poterat sequutis nuptijs masculos non nasci, vel na-
tos decedere sine prole masculina, adhuc Antonio patre
viuente, vel superstite, & tunc benè conueniebat, substi-
tutio, & prouisio in dictis casibus absque suppositione fi-
liorum natorum ex alijs nuptijs.

11 Tertiò arguebatur à præcepto testatoris, circa † assum-
ptionem cognominis familiæ de Volta sub num. 35. dum
voluit heredem substitutum facere se vocari de Volta purè,
& simpliciter, & sine additione aliqua non autem de co-
gnomine de Vrsis, vel aliquo alio cognomine, quæ po-
strema verba videntur præsupponere admissionem aliarum
familiarum, quæ non possunt considerari, nisi per secun-
dùm casum, & illius comprehensionem.

Sed & hic sensus facilè conciliatur ponderando, quòd
testator noluit admixtionem alterius cognominis, ne suum

in obliuionem transiret, propterea noluit de Vrsis nomina-
ri, neque de alio cognomine, quatenus necesse sui sao etiam
habuissent ijdem de Vrsis, propter similem hæreditatem,
quæ illis potuisset cum simili onere contingere.

Et quatenus ex prædictis superesset aliqua leuis coniectu-
ra respectu comprehensionis secundi casus, tota remoue-
tur † ex declaratione posita sub num. 34. vbi seipsum testa- 12
tor declarauit, quinam essent instituti, & substituti, ibi,
quos omnes institutos, & substitutos, ipse D. Testator
incipiens à primo hærede nascituro ex dictis nuptijs, & sic
deinceps procedendo vsque ad dictos de Vrsis inclusiuè in-
uicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicom-
missum, si igitur testator omnes designauit, qui essent su-
pra instituti, & substituti, † nempè nascituros à primo 13
hærede ex dictis nuptijs, & præcedendos vsque ad Vrsos
inclusiuè certum est, quod de natis, aut nascituris ex alijs
nuptijs contractis masculis existentibus non fuit habita ra-
tio, quia in processu de familia de Volta ad familiam de Vr-
sis includi non possunt.

Ex quibus omnibus patet erroneam fuisse, & esse illatio-
nem pro D. Com. Antonio factam, vt sicuti eueniente ca-
su nuptiarum Polisenæ extan. masculis cum consensibus ta-
men & consilio iuxta formam datam, & defecissent ma-
sculi, & fœminæ legitimæ, primogenitus Polisenæ esset
vocatus, ità dicen. sit de primogenito fœminarum legiti-
marum, † propter vniuersalem æquiparationem in omni- 14
bus, & per omnia inter ipsos factam; quia eadem ratione
tollitur illatio, quòd sicuti, nec primogeniti Polisenæ eo
casu admitterentur ex supra deductis, ita nec primogeniti
fœminarum legitimarum erunt admittendi.

Et ita, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Confiscationis.

Die Veneris 14. Iunij 1624.

A R G V M E N T V M.

In hac vberrima, & magistrali decisione doctè, & eleganter discutitur, & resoluitur, quod quando quis perpetratur tale delictum, cuius vigore omnia eius bona fisco applicata fuerunt, dato, vt superueniat Principis plenaria absolutio, non solùm recuperat bona, quæ adhuc sunt apud Fiscum, vel in tertium translata, sed etiam illa bona, quæ à Barone dd. Principis fuerunt capta, & confiscata. Et egregiè pariter ventilatur, quòd pœnæ, necnon confiscationes, quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum supremi Principis spectant ad Fiscum d. Principis, non autem Fisco Baronis, seu Principis inferioris, quamuis in eius Territorio bona subditi condemnati posita reperiuntur. Cùm pœna, & confiscatio spectet ad illum Principem, cuius maiestas læsa fuit.

S V M M A R I V M.

1 *Condemnatus, cuius bona Fisco fuerunt decreta, & assignata, si Principis beneficio fuerit plenariè restitutus, recuperat bona.*
2 *Nedum penes Fiscum adhuc existentia, verùm etiam bona à Fisco in alium translata, & alienata.*
Quando tamen ipsa restitutio est amplissima.
3 *Principis restitutio, quando dicatur est amplissima.*
4 *Verbum*, restituit, *importat plenariam gratiam.*
5 *Verba*, Ad eum, in quo antea erat statum, *posita in restitutione condemnati, important retrotractionem ad tempus ante sententiam, & omnem delicti memoriam delet.*
6 *Verba*, plenariè integrauit, *quid importent.*
7 *Verba*, in omnibus per omnia, *quid inferant.*
8 *Gratia restitutionis, facta à Principe, quando multò magis est dicendum, quod est plenaria.*

9 *Fiscus quilibet in suo Territorio confiscat bona condemnati.*

10 *Gratia Principis non retrotrahitur in praeiudicium tertij, ob eo praesertim causam non habentis.*

11 *Gratia debet interpretari, vt ipsum concedentem, non autem tertium laedat.*

12 *Restitutio condemnati concessa à Papa non extenditur ad bona existentia in Territorio Baronis, & illius Fisco applicata.*

13 *Condemnatus quando quis est ob crimen receptionis bannitorum, confiscantur ei omnia sua bona.*

14 *Officiales Papae in casu criminis receptionis bannitorum possunt agere etiam contra subditum Baronis, & Principis.*

15 *Princeps supremus potest vel ratione Dominij directi, vel illius supremi, & alti, in subditos sui vasalli procedendo, & mulctando, iurisdictionem exercere.*

16 *Princeps vasallo nunquam censetur tantam iurisdictionem attribuisse, quin maiorem apud se retinuerit.*

17 *Poena, & confiscationes, quae proueniunt ex contrauentione Constitutionum Papae supremi Principis (quidquid esset in alijs poenis iure communi impositis) spectant ad Fiscum Pontificium.*

18 *Non autem Fisco Baronis seu Principis inferioris, quamuis in illius Territorio bona subditi condemnati posita sint.*

21 *Poena, & confiscatio debet spectare ad illum Principem, cuius Maiestas fuit laesa.*

22 *Poena cedit lucro eius, qui laeditur, vt is iniuria sua habeat vltionem.*

23 *Subditus Baronis, si non compareat ad iussum Principis Superioris, contumaciae poena applicanda venit Principi, non autem Feudatario.*

24 *Bannitorum receptatores, secundum Bullam Sixti V. dicuntur rebelles, & rei laesae Maiestatis.*

25 *in Crimine laesae Maiestatis bona applicantur Fisco superioris laesi, non autem Principi inferiori, & feudatario, & num. 28.*

26 *Natta cons. 580. num. 12. & 17. & sequacium opinio an sit vera, & declaratur, n. 27.*

29 *Rosental. de feud. cap. 5. conclus. 4. num. 6. declaratur.*

30 *Auctoritas Principis supremi quando quis dicatur offendisse.*

31 *Principis supremi gratia quando est plenaria, tertio etiam praeiudicat.*

32 *Papa in omnibus locis sitis in statu Ecclesiastico, vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus:*

Vel saltem illud supremum, quod altum dominium appellant Doctores, & quod nunquam à supremo Domino censetur abdicatum.

34 *Fiscus dicitur acquirere bona confiscata ex titulo lucratiuo.*

35 *Condemnatus si plenariò restituatur à supremo Principe, recuperat etiam bona per Baronem confiscata.*

36 *Anchar. in cons. 161. num. 2. & 3. & sequacium, quando non procedat, & num. 49.*

37 *Principis voluntas deprehenditur ex verbis vberrimis, & ponderosis.*

39 *Bulla Sixti V. contra receptatores bannitorum confiscat, & applicat eorum bona Fisco Pontificio.*

40 *Bannitos receptans de iure communi non confiscantur eius bona.*

41 *Anton. Thesaur. in additionibus ad decis. Thesaur. part. 132. num. 31. & Peregr. cons. 25. nu. 13. lib. 5. reijciuntur.*

42 *Fisci appellatione comprehenditur etiam fiscus feudatarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum subditos perpetrato.*

43 *Interpretatio violenta & verbis, ac menti proferentis plurimum dissentanea, omnino reijcienda est.*

44 *Princeps si absoluat condemnatum, & iubeat vt bona per eius Fiscum confiscata, & incorporata restituantur, non debet aegrè ferre vassallus D. Principis, quando bona etiam ipse confiscauit, si ea restituere teneatur.*

45 *Integratio Principis tantumdem restituit, quantum condemnatio Iudicis abstulit.*

46 *per Restitutionem Principis sententia perimitur, & causa reducitur ad non causam.*

Radix infecta inficit quod ab ea immediatè deriuatur.

47 *Bannitus restitutus à Principe recuperat bona etiam, quae ad tertium in vim sententiae condemnatoriae immediatè peruenerunt,*

Vt puta feudum per condemnationem Domino, vel agnatis apertum, & alia per alias personas in executionem sententiae occupata.

50 *Bannitus restitutus à Principe, quando sine dubio recuperet omnia sua bona, & nu. 51.*

* *Allegatur infra praesens haec decisio in eadem causa sub die 18. Aprilis 1625. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est in ordine decis. 455.*

DECISIO CCCCXLIX.

RESponsum fuit gratiam reintegrationis, & restitutionis iussù fel. mem. Gregorij XV. concessam Petro Vannio anteà in foro Reuerendiss. D. Gubernatoris Vrbis ob receptationem Bannitorum in contumaciam condemnato in poenam vitae, & bonorum confiscationis, comprehendere etiam ipsa bona, quamuis ibi expressè non sit facta mentio bonorum. Quoniam quicquid sit de simplici gratia, quam indulgentiam, seu dispensationem appellant Doctores, certa, & constans est conclusio, condemnatum, † cuius bona Fisco fuerunt decreta, & assignata, si
Principis beneficio sit plenariè restitutus, & reintegratus, 1
recuperare bona nedum penes Fiscum adhuc existentia secundùm doctrinam Bart. *in l. 1. in princ. & in l. 2. numer. 4. C. de sent. pass.* & caeterorum ibi scribentium, *& in l. Gallus §. & quid si tantùm, ff. de liber. & posthum.* & praecipuè Claud. Aqueus. *num.* 34. Felin. *in cap. inter quatuor num. 6. vers. & dixit de maiorit. & obed.* Paris. *cons. 1. numer. 37. lib.* 4. Rol. *cons. 45. num. 27. & seqq. lib.* 4. Port. Imol. *cons. 45. num.* 7. & infinitos propè cumulant Peregr. *de iure fisci lib. 5. tit. 2. nu. 22. 23. & seqq.* Fariuac. *in praxi quaest. 6. n. 28. vers. limita primo, & num. 32. 39. & seqq.* Mustrill. *in comment. ad indult. gener. cap. 20. num. 11. & 52. & seqq.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. quaest. 99. art. 4. num. 26. & 31. vers. sed vel ipso,* & hanc opinionem amplexa est Rota *in Vrbeuetana haereditatis 3. April.* 1620. *coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Manzanede.*

Verùm etiam bona a Fisco in alium translata, † & alie- 2
nata, quando ipsa restitutio plenissima est, Decian. *in cap. quia diligentia, num. 8. vers. limitari tamen potest, de elect.* Felin. *in d. cap. inter quatuor, num.* 6. Aquen. *in d. §. & quid si tantum, num. 31. vers. hanc tamen,* Paris. *cons. 1. num. 29. 37. & 51. lib.* 4. Rolund. *d. cons. 45. num. 21. & seqq. lib.* 4. Ladetch. *cons. 94. num.* 4. Fachin. *cons. 15. nu. 33. & 37. lib.* 1. Peregr. *d. lib. 5. tit. 2. nu. 55. de iure fisci,* Mustrill. *d. comment. cap. 22. num.* 45. Odd. *de restit. in integr. quaest. 99. art. 12. num. 108. & seqq.* Farinacc. *d. quaest. 6. num.* 38 & dixit etiam Rota coram bo. mem. Card. Seraph. *decis. 998. n. 9. & in d. Vrbeuetana coram Reuerendiss. Patriarcha.*

Quod autem plenaria fuerit † restitutio concessa Petro, 3
imò plenissima satis ex illius lectura dignosci potest, quae vberrimis, & praegnantissimis verbis, & clausulis concepta fuit, & ex illis praecipuè: *Omnem reatum, & poenam remisit, & condonauit, & penitus annullauit, ipsumque ad patriam, famam, gradus, & honores restituit, & ad eum, in quo anteà erat, statum in omnibus, & per omnia, & plenariè reintegrauit, processumque & sententiam contra eum formatum, & latam, cum omnibus inde sequutis, tam in supradicta Curia, quàm alibi omnino cassari, & penitus aboleri mandauit,* quippè solùm illud verbum, *restituit,* huiusmodi plenariam gratiam importaret aptam, & efficacem quidem, vt † restitutio ius competat bo-
na vendicandi vndecumque reperirentur, *vt in leg. 1. C. de sent. pass. & restit.* ibi, *vt autem scias quid sit in integrum restituere, honoribus, ordini tuo, & omnibus caeteris te restituo,* & notant etiam DD. *ibi, & in l. fin. C. eod.* & Odd. *eod. tract. q. 93. num. 1. & seqq.* Mustrill. *eod. comment. c. 20. nu. 14. & cap. 28. num.* 8. & multos congerit Farinac. *d. quaest. 6. num.* 32. iunctis praesertim alijs verbis, *Ad eum,* 4

in

5 *in quo anteà erat statum*, † quæ important retrotractatio-
nem ad tempus ante sententiam, & omnem delicti memo-
riam (ad instar abolitionis amnestiæ) delere videntur; nec-
6 non verba illa *plenariè reintegrauit*, † amplissima sunt,
vt facultatem restituto attribuant consequendi bona etiam
penes tertium existentia, Paris. *cons. 1. num. 37. lib. 4.* Rol.
cons. 45. num. 30. & 32. lib. 4. Brunor. à Sole *quæst. 19. num.*
61. Odd. *quæst. 93. num.* 10 Mastrill. *d. cap. 22. num. 45.*
7 prout, † & illa *in omnibus, & per omnia*, idem inferunt,
quemadmodum adnotarunt Rol. *loco prællegato num. 37.*
Port. Imol. *cons. 48. num. 7.* & iisdem eamdem vim habent
verba illa postrema, quibus cauetur *processum, & senten-
tiam, & omnia inde sequuta aboleri, & cassari*, Bald. *in d.
l. fin. C. de sent. passis*, cum alijs relatis per Odd. *d. quæst. 93.
n. 16. & seqq.* Peregr. *de iure fisci lib. 5. tit. 2. nu. 23.* Farin. *d.
quæst. 6. num. 28. & seq.* & Mastrill. *sæpè allegato c. 20. nu. 13.
& cap. 22. n. 45. vers. idem si dixisset*, & Rota *in d. Vrbene-
tana hæreditatis coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha
Manzanedo*. Cùm igitur quælibet ex clausulis prædictis sit
8 de se sufficiens ad ostendendum † gratiam fuisse plenariam
ad effectum de quo agitur, absque dubio multò magis suffi-
cere debent omnes illæ simul congestæ.

Neque obstare visum fuit, quod prædicta rectè proce-
dant quoad bona confiscata, & assignata Fisco Pontificio,
& penes ipsummet Fiscum, vel etiam penes tertium ab eo
causam habentem existentia, ita ut, ipsius Pontificis sequu-
ta gratia restitutoria, meritò bona huiusmodi reuerteren-
tur ad restitutum, non autem quoad bona existentia in
territorio Scandriliæ, & applicata Fisco D. Ducis Vrsini
Baronis in Castro prædicto Fiscum habentis, & quidem
9 iustè, ex quo † regulariter quilibet Fiscus confiscat bona
in suo territorio existentia, *l. quæcumque §. vniuersi quid si
fuerint C. de hæret.* & sic quod gratia Pontificis non traha-
10 tur † ad præiudicium tertij ab eo præsertim causam non
habentis. Prout semper Principis decretum, & benefi-
11 cium debet interpretari, † vt ipsum concedentem, non
autem tertium lædat, *cap. quamuis de rescript.* quem textum
aureum ad hoc appellat Odd. *de restit. quæst. 99. num. 41.
vers. quæ concl.* Fachin. *d. cons. 15. num. 30. lib. 1.* & in ter-
12 minis, quod restitutio † concessa à Papa non extendatur ad
bona existentia in territorio Baronis, & illius Fisco ap-
plicata, tradidit Anchar. *cons. 161. in primo dubio num. 2. 3.
4. & 5.* Decian. *tract. crim. lib. 3. tit. de abolit. numer. 58.*
cum multis relatis per Mastrill. *in prædicto comment. ad in-
dult. general. cap. 21. nu. 5.* quoniam obiectum multis tolli
posse videbatur.

Primò, pro responsione obiecti in dubium reuocarunt
Domini, An verùm sit assumptum illud, quod nempè per
Excell. D. Ducem Vrsinum iustè potuerint confiscari ali-
qua bona, quoniam licet Petrus de pluribus criminibus
fuerit inquisitus in foro Reu. D. Gubernatoris Vrbis, at-
tamen sententia condemnatoria vim tantùm facit super re-
13 ceptatione bannitorum, quæ solummodò † à Constitutio-
nibus Summorum Pontificum hac pœna interdicitur, &
plectitur, in alijs verò criminibus loquitur dubitatiuè per
verbum, *forsan*: Vnde quemadmodum Officiales Papæ po-
14 terunt de tali receptatione quæstionem agere etiam contra
subditum Baronis, & Principis inferioris, vt cautum est in
Constitutione fel. rec. Sixti V. quæ est in recenti Bullario
in ordine 6. §. 8. incipien. Duces quoque: quod in termi-
nis d. Bullæ nullam habere difficultatem monuit D. Io. Ba-
ptista Spada olim Aduocatus Consistorialis, & quidem pri-
marius *in opusculo de iurisdictione Baronum Status Eccle-
siastici num. 61.* Et etiam de iure communi Princeps supre-
15 mus † potest vel ratione dominij directi, vel illius supre-
mi, & alti in subditos sui vassalli procedendo, & mul-
ctando iurisdictionem exercere, ad text. *in cap. dudum §.
nos igitur de præben. in 6.* & ita tradiderunt Afflict. *in cap.
1. §. vt autem notab. 9. de pact. iuram.* firmat Natt. *cons.
487. num. 23. & seqq. & 580. num. 2.* & latè Menoch. *cons.
604. numer. 15. 16. & seqq. vsque ad 26.* Pancirol. *cons. 6. seqq.
605. numer. 6. & seqq. inter cons. Menochij*, plenè Surd.
16 *cons. 152. num. 17.* Nunquam enim Princeps † vassallo tan-
tam iurisdictionem attribuisse censetur, quin maiorem apud
se retinuerit, *ad cap. dudum §. nos igitur*, Menoch. *vbi sup.
num. 18. & alij supra cumulati*. Ita pariter pœnæ, & con-
17 fiscationes, quæ prouenerunt ex inobedientia, † & contra-
uentione Constitutionibus Papæ supremi Principis (quic-
quid esset in alijs pœnis à iure communi impositis) spectare,
& deberi, videntur Fisco Pontificis tanquam superioris
Principis, & dictam receptationem bannitorum prohiben-
tis, † non autem Fisco Baronis, seu Principis inferioris, 18
quamuis in illius territorio bona subditi condemnati posita
sint, ita Bald. *cap. 1. col. penult. num. 15. de capit. qui cur.
vend.* & ibi Præpos. & Afflict. Aluarot. *in capit. 1. §. si quis
alium in verb. hæreditatem num. 12. de pac. tenen.* Oldrad.
cons. 148. n. 2. & seq. Brun. *cons. 31. num. 18. vers. insuper
facit*, Natt. *cons. 580. n. 6. & seqq.* Rol. *cons. 73. n. 13. & 14.
lib. 4.* Thesaur. *decis. 250.* qui testatur ita iudicatum fuisse
in Senatu Taurinen. vberrimè Surd. *cons. 152. n. 16.* & per
totum, Menoch. *cons. 604. n. 28. & seq. vsque in fin.* & Pan-
cirol. *cons. 605. n. 14. & per tot. inter consilia eiusdem Meno-
chij*, omnium copiosissimè Anton. Bognasace *in responso, quod
est impressum in calce additionum Antonij Thesauri ad decis.
Thesauri Patris, Carpan. ad nou. constitutiones Mediolani,
tit. de Fisco in cap. omnium n. 479. & 482.* & de Baronibus,
† & Domicellis Status Ecclesiastici Moderni Tifernates *in* 19
tract. de confiscatione bonorum cap. 21. num. 10. & quod ita
seruetur † in Camera Apostolica testatus est bon. me. Lo- 20
mellinus olim eiusdem Cameræ Apostolicæ Commissarius
Generalis, prout in attestatione impressa post *cons. Panci-
roli supra memoratum*.

Quod eò maximè videtur in præsenti casu locum sibi ven-
dicare, quia Petrus nedum generalibus Constitutionibus
Papæ contrauenit receptando bannitos, sed etiam particu-
lari præcepto sibi specialiter directo; condemnatio quip-
pè illius emanauit in contumaciam ob spretum monitorij
D. Gubernatoris Vrbis, & sic † pœna videtur spectare ad 21
Papam, cuius Maiestas in eius Officialibus læsa, & contem-
pta fuit; pœna enim cedit lucro † eius, qui læditur, vt is 22
iniuriæ suæ vltionem habeat, *c. cum emancipatis, §. eman-
cipatas ff. de collat. bonorum*, latè Roland. *cons. 78. nu. 22. &
seqq. lib. 2.* & in puncto de subdito Baronis non compatente
ad iussum Principis superioris, & † quod illi, non autem 23
feudatario applicanda sit pœna contumaciæ, tradit Natt.
d. cons. 580. num. 14. & 17. Roland. *d. cons. 73. numer.
15. lib. 4.* Pancirol. apud Menoch. *d. cons. 605. num. 14.
vers. secundo pœna*, Surd. *etiam prælleg. cons. 152. num. 16.
vers. & infert*.

Attento etiam quod dicta Constitutio Sixti V. † huiusmo- 24
di receptatores bannitorum pronunciat rebelles, & reos læ-
sæ maiestatis, in quo crimine etiam de iure communi † bo- 25
na applicantur Fisco Principis superioris læsi, non autem
Principi inferiori, & feudatario, *cap. 1. §. denique. Quæ fuit
prima causa*, Rol. *cons. 78. nu. 22. lib. 2. & cons. 73. per tot.
lib. 4.* Peregr. *de iure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 94.* Rosental. *de
feud. c. 5. concl. 63. n. 4. littera C*, & alij passim.

Nec latuit Dominos contra † Natt. & Menoch. Surd. & 26
alios relatos sensisse Peregr. *cons. 25. lib. 5.* Anton. Thesaur.
in additionib. ad decis. patris 132. & cæteros ab his conge-
stos, sed opinio Menochij, & Surdi, & sequacium visa
est crebriori Doctorum calculo recepta, & fortasse etiam
verior, saltem vbi confiscatio contigit ob contrauentionem
particulari præcepto Principis superioris, quo casu nec dis-
sentit ipse Peregr. imò ita distinguendo inter præceptum
Principis generale, & particulare † opinioni, Natt. *d. cons.* 27
580. nu. 12. & 17. & aliorum expressè assentit *d. cons. 25. n.
13. vers. sed iam diximus, & clarius num. 16. vers. sed re-
spondet lib. 5.* & quod in crimine læsæ maiestatis pœna appli-
cetur Fisco Principis superioris offensi, † non autem Ba- 28
roni Domino immediato, admittit ipsemet Peregr. *d. cons.
25. num. 10. & nu. 16. vers. vltimo adducit*, & Antonin. *in
d. additione num. 29.* nec Rosental. *de feud.* aduersari vide-
tur sententiæ supra relatæ, quia in *cap. 5. conclus. 4. num. 6.*
† tenet quidem pœnas pertinere ad vassallum, sed loquitur 29
de pœnis à iure communi, non autem à particulari consti-
tutione supremi Principis inflictis, *in eodem autem cap. 5.
conclus. 63. num. 4.* expressè fatetur, pœnas Principi supre-
mo esse debitas, quando per delinquentem is fuit offensus,
prout hic auctoritas Principis † supremi fuit offensa, dum 30
Petrus contrauenit Constitutionibus Pontificijs, & moni-
torio non paruit, vt arguebat Natt. *d. cons. 580. num. 17.
& seqq.* Rol. *d. cons. 73. nu. 15. lib. 4.* cæteris verò Doctori-
bus, qui in contrarium allegari possent, sigillatim respon-
det Menoch. Pancirol. Begnasace, *& alij supra allegati*.

Secundo præsupposito etiam, quòd confiscatio, & appli-
catio prædicta fuisset iustè, & legitimè facta, Domini dubi-
tabant, an Ancharani conclus. vera sit, quoties gratia restitu-
toria Principis supremi est plenaria, & verbis efficacissimis, ac
prægnantibus referta; quoniam si taliter restitutus recupe-

rat etiam bona à Fisco superiore in alium titulo oneroso
31 translata, & † sic huiusmodi gratia Principis tertio præiu-
dicat, vt per Odd. *d. q. 99. num.* 71. *& num.* 108. *& seqq.*
Roland. *d. cons.* 45. *num.* 33. *lib.* 4. Fachin. *d. cons.* 15. *num.*
37. *lib.* 1. *& alios supra allegatos, vers. verum etiam*, ea-
dem ratione, imò multò magis eadem gratia Principis ple-
nariè restituentis extendenda erit etiam ad bona per Baro-
32 nem confiscata, tum quia † in illius territorio, cùm illud
in Statu Ecclesiastico sit positum, Papa, vel habet ius do-
minij directi, tanquam in bonis feudalibus, vel saltem
illud supremum, quod altum dominium appellant Docto-
33 res, & quod nunquam † à supremo Principe censetur ab-
dicatum, Bald. *in l. qui se patris num.* 34. *vers. item in con-
cessit. C. vnde liber.* Angel. *in l.* 1. §. *qui mandata num.* 3.
ff. de offic. eius, latè Peregr. *cons.* 1. *numer.* 9. *&* 10. *lib.* 1.
Mastrill. *de Magistr. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 30. pulchrè Menoch.
cons. 605. *num.* 14. *& seqq.* Io. Franciscus à Ponte *decis.* 2.
num. 20. 21. *&* 22. *& vsque in finem.* Et de Baronibus Sta-
tus Ecclesiastici signanter dixit bon. mem. D. Robusterius
Rotæ Auditor in voto impresso post 2. *vol. consiliorum Fa-
rinacij decis.* 27. *num.* 2. & luculenter D. Spada *d. tractatu*
34 *num.* 15. *& seq.* tum etiam † quia Fiscus dicitur acquirere
bona confiscata ex causa lucratiua, *l. apud* §. *authoris ff. de
dol. except.* Imol. *in l. post contractum num.* 1. *ff. de donat.* &
ibi etiam Rom. *num.* 3. & Alciat. *num.* 36. Laderch. *cons.* 6.
num. 2. Vnde vt dixi, vel eadem suadet, vel maior ratio,
vt is restitutus plenariè à supremo Principe recuperet bona
35 † per Baronem confiscata, quemadmodum recuperaret bo-
na in tertium titulo emptionis, vel alio oneroso translata,
36 & in puncto quod theorica † Ancharani, & sequacium
non procedat, vbi restitutio est plenaria, vel quoties de
voluntate Principis supremi restituentis constat, quod in-
tellexerit etiam de bonis ab alio Fisco occupatis, tradit Paris.
cons. 1. *num.* 36. 37. 43. *& seqq. & num.* 752. *lib.* 4. Decian.
d. tract. crim. lib. 3. *tit. de abolit. n.* 59. hic autem plenaria
est restitutio, vt supra dixi *vers. quod autem*. Et volun-
37 tas † Principis deprehenditur ex verbis illis vberrimis, ac
ponderosis supra relatis, & ex illis potissimum, vbi man-
dat cassari, & annullari processum, *& sententiam, &
omnia inde sequuta, tam in dicta Curia D. Gubernatoris,
quàm alibi*; & proindè Papa intellexit retractare exequu-
38 tionem † dictæ sententiæ sequutam nedum in Vrbe, sed
& in terra Scandriliæ ob vim illorum verborum *quàm
alibi &c.*

Tertiò quicquid esset de præmissis, aut D. Dux vult ni-
ti dictis Constitutionibus Pontificijs, & sententia Guber-
natoris Vrbis, & in vim dictarum Constitutionum, & sen-
tentiæ prætendit bona in territorio sui Castri posita confi-
scare potuisse, aut non vult niti dictis Constitutionibus,
nec sententia D. Gubernatoris, & illis etiam circumscriptis
prætendit, huiusmodi confiscationem sibi fuisse debitam,
& neutro casu videtur ei debita. Non primo casu, quia
39 & dictæ Constitutiones, † & sententia signanter applicant,
& assignant bona delinquentis Fisco Pontificio ibi *Reueren-
da Camera Apostolica applicandorum*, & in dicta Consti-
tutione Sixti V. sub dicto §. 8. idem disponitur, & pro-
pterea vigore harum Constitutionum, & sententiæ non
potuit Baro sibi hæc bona Petri applicare; Secundo verò
casu, si non vult vti Baro dictis Constitutionibus, & sen-
tentia, nullus locus videtur condemnationi, nec confis-
cationi, quia circumscriptis dictis Constitutionibus, &
processu, & sententia fabricatis in foro D. Gubernatoris
Vrbis non constaret de delicto, imò etiam si constaret non
tamen hac pœna fuisset plectendus Petrus; receptatio enim
40 hæc bannitorum dumtaxat à dictis Constitutionibus, non
autem à iure communi pœna confiscationis coercetur, &
hoc dilemmate in specie vtuntur Pancirol. *d. cons.* 605. *num.*
15. *vers.* 4. *videmur*, & Surdus *præallegato cons.* 152. *num.*
18. & perpendit etiam in terminis Constitutionum Sum-
morum Pontificum *bon. mem. D. Lamellinus in d. attesta-
tione post dictum consil. Pancirolì.*

Nec admittenda videtur responsio data per Antoninum
41 in additionibus ad decisionem Thesauri partis 132. num.
31. & Peregr. *d. cons.* 25. *num.* 13. *vers.* 4. *lib.* 5. quod nem-
42 pè † appellatione Fisci comprehendatur etiam Fiscus feu-
datarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum
subditos perpetrato. Quoniam hæc vera fortasse esse posset
responsio, v simpliciter dictum fuisset, bona delinquentis
Fisco esse applicanda, sed dum & in Constitutionibus, &
in sententia exprimitur, & additur, *Camera nostra, &
Camera Apostolica applicandorum*, huiusmodi interpreta-
tio tanquam † violenta & verbis, & menti proferentis plu- 43
rimum dissentanea, omninò reijcienda videtur, attento
præcipuè vsu, & obseruantia Curiæ Romanæ, de qua
per *D. Lomellinum*, & quæ omnem ambiguitatem si quæ
fuisset illorum verborum, *Camera nostra, & Camera Apo-
stolica*, abstulisset.

Quartò, & postremò cessat obiectum, & videtur quod
Petrus ita plenariè restitutus, & reintegratus à san. mem.
Gregorio XV. possit etiam recuperare bona confiscata per
Excellentissimum D. Ducem, quoniam prætenduntur bo-
na prædicta fuisse apprehensa statim, & immediatè con-
demnatione per D. Gubernatorem Vrbis pronunciata; nul-
loque alio intermedio actu subsequuto inter Cameram Apo-
stolicam, & ipsum D. Ducem; vnde qua ratione Papa per
eius Ministros condemnando Petrum contulit emolumen-
tum confiscationis Baroni, † ita dum Papa pariter eun- 44
dem Petrum reintegrauit, & restituit, ægrè ferre non de-
bet Baro, si illud idem emolumentum ab eo auferatur,
intrat enim regula *l. nihil tam naturale ff. de reg. iur.* Et
quod reintegratio Principis tantundem restituit † quantum 45
condemnatio Iudicis abstulit, *leg. fin.* §. *fin.* & ibi Bart. *&
cæteri. C. de sentent. pass.* & per dictam restitutionem † sen- 46
tentia perimitur, & causa reducitur ad non causam, & in-
fecta radix inficit quod ab ea immediatè deriuatur, & con-
sequenter retractatur quicquid à dicta sententia profectum
est: Et per hanc rationem quod bannitus † restitutus re- 47
cuperet bona etiam quæ ad certum in vim sententiæ con-
demnatoriæ immediate prouenerunt, vt puta feudum per
condemnationem Domino, † vel agnatis apertum, & alia 48
per alias personas in executionem sententiæ occupata, origi-
naliter docuit Bald. *in d. l. fin. num.* 5. *&* 6. *C. de sentent.
pass. & restit. & in l. Gallus* §. *& quid si tantum nu.* 15. *vers.
secus si immediatè*, & Alex. *num.* 19. *ff. de liber. & posthum.*
Anchar. *cons.* 408. *num.* 8. *vers. item verbum*, Paris. *cons.* 1.
num. 47. *&* 52. *lib.* 4. vbi in terminis loquitur de bonis à
Fisco inferiore occupatis, & ita etiam respondit doctrinæ
† Ancharani in obiecto relata Bellamer. *decis.* 741. *&* 743. 49
Brunor. *dicta quæst.* 19. *num.* 45. *& seqq.* Ruland. *cons.* 45.
num. 25. *lib.* 4. Natt. *cons.* 471. *nu.* 2. *lib.* 2. Odd. *de restit.
in integr. d. quæst.* 99. *num.* 74. *& seqq.* qui de communi, &
verissima testantur. Et quamuis alij ab hac sententia discre-
pent, attamen illa absque controuersia ab omnibus recipi-
tur, quando bona tertio † non fuerunt acquisita in 50
vltionem eius iniuriæ, vel quando constat, Principem per
suam gratiam restitutoriam, nedum sententiam condem-
natoriam, sed etiam omnia inde sequuta, & sic etiam con-
fiscationem & bonorum applicationem in vim illius tertio
factam auferre, & penitus abolere voluisse, vt concilian-
do contrarias opiniones distinguit Peregrin. *de iure fisci
lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 54. *vers. in hac Doctorum*, & sequitur
Mastrill. *in comment. ad indultum gener. cap.* 22. *num.* 79.
In proposito autem casu nulla iniuria saltem primario fuit
illata Baroni, sed tota fuit illata ipsimet supremo Principi
cuius Constitutionibus Petrus contrauenit receptando ban-
nitos, & cuius officialibus nempè D. Gubernatori Vrbis
præceptum contempsit, dum illius monitorio non paruit;
† & de voluntate Papæ non solùm ipsam sententiam, sed 51
omnia ex ea sequuta penitus tollendi, & abolendi dubita-
ri non potest, verba enim sunt clarissima & comprehen-
dunt non solùm inde sequuta, & sic confiscationem hic in
Curia factam, sed etiam alibi, & sic in dicta Terra Scan-
driliæ, ibi, *processum, & sententiam fabricatum, & latam
cum omnibus inde sequutis, tam in dicta Curia, quàm alibi
cassari, & penitus aboleri, & pro cassis haberi voluit, &
mandamus &c.* Vt superius etiam fuit ponderatum.

Et ita resolutum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Ferrarien. Pensionis.

Die Veneris 14. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Clericus licet per bigamiam denudetur omni pri-
uilegio Clericali, tamen cùm per eam chara-
cter non deleatur, sed remaneat mortificatus,
ideò Clericus bigamus si fuerit dispensatus

cha-

charaĉter remanet illæsus, & sic sine dubio erit capax retentionis pensionum, & plura habes circa hanc, & similem materiam.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatione personarum Ecclesiasticarum veniunt etiam, qui solo Clericali charactere sunt insigniti.*
2 *Clericus per bigamiam denudatur omni priuilegio Clericali.*
3 *Laici sunt capaces pensionum, quando non conferuntur in titulum.*
4 *Clericis tantùm de stylo Curiæ solùm reseruantur pensiones.*
5 *Pensionis incapax quis redditur per simplicis matrimonij contractum absque bigamia.*
6 *Pensio extinguitur siue quis contrahat cum virgine, siue cum vidua.*
7 *Episcopalis dignitas, & prima tonsura sunt ordines, quicquid dicant Theologi.*
8 *Clericalis character non tollitur per bigamiam.*
9 *Clericus licet per bigamiam priuetur priuilegijs Clericalibus, non autem deletur character.*
11 *Dispensatio relaxat iuris dispositionem, & impedit cursum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege.*
12 *Cap. 1. de bigam. in 6. desumptum ex decret. Concil. general. & 13.*
14 *Bigamia licet non extinguat characterem, eumdem tamen mortificat.*
15 *Bigamus non potest deferre habitum Clericalem, nec tonsuram.*
16 *Clericus coniugatus potest deferre habitum Clericalem, & tonsuram.*
17 *Clericus bigamus si sit dispensatus, retinet characterem penitus illæsum.*
18 *Bigamia non tollit de medio Clericatum.*
19 *Bigamus si sit dispensatus ad retinendum pensiones, censetur etiam dispensatus ad retinendum priuilegium characteris Clericalis ad d. effectum, & 21. & 23.*
24 *Bigamo si sit concessa facultas retinendi pensiones, ad quæ se porrigatur ista facultas.*
26 *Minor censetur etiam dispensatus ad Sacerdotium, si sit dispensatus ad Parochialem.*
28 *ex Inscriptione colligitur mens disponentis.*
30 *Laicus bigamus nullo Concilio generali, cauetur, quod sit incapax pensionis.*
31 *Clericus bigamus non gaudet priuilegijs Clericalibus.*
32 *Gratiæ qualitas declaratur ex derogatione obstantiarum.*
33 *Papa, quando disponit, vt laicus possit retinere pensiones, qualiter dispenset.*
34 *Pensiones habent annexam spiritualitatem, quæ non communicatur laicis.*
36 *Bigamus per retentionem Clericatus stante dispensatione est persona Ecclesiastica.*
37 *Et hoc indubitanter ad effectum obtinendi pensiones.*
39 *Pensiones transferendi facultatem si quis habeat, vt possit illas transferre in laicum, dummodò &c. multò magis censetur eam habere, vt eas transferat in iam Clericum.*
40 *Pensionis translatio est noua pensionis reseruatio.*
Pensionis translatio fit per viam extinctionis primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ pensionis, au mer. 40.
41 *Pensio translata certè respectu translatarij est noua pensio, quicquid sit respectu titularis.*

* *In eadem causa habetur supra in hac parte altera decisio, quæ est 12. sub die 15. May 1626. coram eodem bon. mem. Remboldo, & statur hic in decisis, quæ duæ decisiones deinde fuerunt canonizatæ in eadem causa coram bon. mem. Card. Virili die 21. Martij 1627. est supra pariter decisio 50.*

D E C I S I O CCCCL.

SIxtus Quintus fel. rec. reseruauit 15. Iulij anno 1587. Motu proprio ad fauorem præcl. me. Cardinalis Montalti pensionem annuam scut. 3. mill. auri in auro super fructibus mensæ Episcopalis Ferrarień.

Eodemque anno concessit d. D. Cardinali facultatem transferendi omnes, & quascumque pensiones sibi reseruatas, & reseruandas ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum.

Et dictam facultatem anno 1588. in pluribus ampliauit, & præsertim quod liceat D. Cardinali dd. pensiones transferre in eos, qui forsan nondum Clericali charactere fuerint insigniti cum clausula tamen ex nunc prout ex tunc, & postquam eadem charactere ritè insigniti fuerint.

Anno 1587. supradictus dispensauit Excellentissimum D. Michaelem Perettum iam tunc Clericum existen. ad recipiendum, & retinendum omnes, & quascumque pensiones reseruatas, & reseruandas, etiam si contigerit vel non contigerit illum qualemcumque militiam ingredi, & etiam matrimonium cum quauis muliere, etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, vel aliàs corrupta semel, vel pluries contrahere, & ad secunda, & plura laicalia, seu matrimonialia vota, seu secundas, aut plures nuptias transire, harum facultatum vigore dictus Illustrissimus D. Cardinalis transtulit supradictam annuam pensionem scut. 3. mill. auri in auro sibi super fructibus mensæ Episcopalis, vt dictum est, reseruatam ad fauorem d. Excellentissimi D. Principis Peretti. Quare dubitatum fuit, an d. translatio substineretur, quo dubio maturè discusso fuit resolutum d. translationem substineri, dummodò tamen indulta D. Cardinali Montalto concessa transferendi pensiones comprehendat Illustrissimos DD. Cardinales, quod quia in controuersiam deducebatur à scribentibus pro Illustriss. D. Cardinale Ordinario Ferrarień, DD. reseruarunt particulariter videre.

Nam quod attinet ad translationem, ea visa fuit valida, quia ex lectura dd. indultorum apparet d. D. Cardinalem Montaltum fuisse sufficienti facultate suffultum transferendi d. pensionem in d. Excellentiss. D. Principem Perettum.

Non obstat, quòd D. Cardinalis habuit facultatem tantùm transferendi pensiones in personas Ecclesiasticas, ideòque non potuit vigore dictæ facultatis transferre d. pensionem in d. Principem, cùm ipse non sit persona Ecclesiastica, quia D. Princeps vsque de anno 1585. fuit charactere Clericali insignitus, & sic, vel ea tunc fuit effectus persona Ecclesiastica, quia nulli dubium, quin appellatio-
ne † personarum Ecclesiasticarum veniant etiam qui solo 1
Clericali charactere sunt insigniti, *cap. cum contingat*, & ibi Doct. *de æt. & qualit. cap. Cleros*, & ibi Præpos. *& alij communiter 20. dist. & fuit dictum in Veronen. pensionis 23. Februarij* 1600. *coram bon. mem. Card. Lancellotte*, vel certè fuit effectus capax pensionis in ipsum transferendæ vigore dd. indultorum, quia in dictis indultis, vt supra præmissis apparet, fuit concessa D. Cardinali facultas transferendi pensiones etiam in eos qui solo Clericali charactere sunt insigniti.

Nec obstat, quòd D. Princeps fuit † per bigamiam ab ip- 2
so contractam denudatus omni priuilegio Clericali, *cap. 1. de bigam. in 6.* quia vel prætenditur quod D. Princeps fuit per d. bigamiam effectus incapax pensionum Ecclesiasticarum, & hoc vltrò conceditur.

Nam licet de iure communi inspecto etiam merè † 3
laici sint capaces pensionum, quando non conferuntur in titulum, Gig. *de pens. q. 21. etiam illegitimi q. 17. & uxorati q. 54.*

Tamen, quia ex stylo, & obseruantia Curiæ † non con- 4
ceduntur nisi Clericis ijs, videlicet qui sunt capaces beneficiorum Ecclesiasticorum d. D. Princeps reddit se proculdubio per d. bigamiam incapacem pensionum, cùm imò ad
hunc etiam effectum, quis efficiatur incapax † per contra- 5
ctum simplicis matrimonij absque bigamia, *vt fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij* 1610. *coram bon. mem. Card. Lancellotte relatus per Modera. ad stat. Vrb. decis. 2.*
in qua in specie dicitur † quod ita extinguitur pensio, si 6
Clericus contrahat matrimonium cùm virgine, sicuti si contrahat cùm vidua, Gig. *d. tract. de pens. q. 54.*

Vel prætenditur, quòd per d. bigamiam fuerit deletus

totaliter character Clericalis, itaut D. Princeps sit effectus
per d. bigamiam purus, & simplex laicus, adeò quòd licet
fuerit dispensatus ad retinendum pensiones, nihilominus
non possit censeri dispensatus tanquam Clericus, cùm
qualitas Clericalis remanserit totaliter per d. bigamiam
extincta, sed tanquam purus, & simplex laicus, & hoc
neutiquam subsistit, quia quicquid teneant Theologi, qui
7 negant primam tonsuram, & Episcopalem † dignitatem
esse ordines iuxta magis communem, & receptam Cano-
nistarum opinionem etiam Clericalis character inter ordi-
nes Ecclesiasticos connumeratur, estque character indele-
bilis, vt post Host. concludunt communiter alij in *cap. cum
contingat de at. & qualit.* Abb. *in c.* 1. *num.* 6. *de vit. & ho-
nest. Cleric.* Felin. *in cap. sicut pro certo, numer.* 2. *de simon.*
Gemin. *in c. Cleros*, & ibidem latissimè Præpos. *num.* 4.
dist. 21. qui testatur de communi Gabr. *cons.* 181. *n.* 3. *lib.* 2.
cum alijs per Garz. *de benef.* 3. *par. c.* 1. *num.* 2. *& seqq.* Rot.
decis. 731. *nu.* 5. *&* 6. *par.* 1. *diuers.*
8 Et in puncto, quòd character Clericalis † non tollitur per
bigamiam, firmat Butr. *in cap. Ioannes num.* 17. vbi quod
Clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *nu.*
18. *in fin. de Cleric. coniug.* & eamdem opinionem sæpiùs
amplexa est Rota, & signanter in *d. Veronen. pensionis* 23.
Febr. 1600. *coram bo. me. Card. Lancellotto, & in Cæsarau-
gustana pensionis* 2. *Iulij* 1612. *coram san. mem. Greg. XV. &
in eadem Cæsaraugustana pensionis* 18. *Iunij* 1610. *coram eo-
dem Card. Lancellotto*, in quibus in specie dicitur, & plu-
9 ribus auctoritatibus firmatur, † quod licet per bigamiam
Clericus priuetur exercitio, & priuilegio Clericali, in
fundamento tamen, ratione characteris, non destitui-
tur Clericatu, quodque *cap.* 1. *de bigam. in* 6. non dicit
quod bigamus non sit Clericus, sed solum quod est nudatus
omni priuilegio.

Præterea quatenus etiam per bigamiam qualitas, seu
10 character † Clericalis extingueretur, quod tamen nulla ra-
tione subsistit; nihilominus quia dictus Princeps fuit longè
ante contractam bigamiam, & sic tempore, quo ipse
erat Clericus gaudens priuilegio Clericali dispensatus ad re-
tinendas pensiones, non obstante bigamia contrahenda,
dicendum foret, quòd fuit in eo mediante dicta dispensa-
tione, nedum dicti characteris Clericalis exercitium, seu
priuilegium, sed etiam ipse character præseruatus: Dis-
11 pensatio enim relaxat iuris dispositionem, † & impedit cur-
sum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege, vt
latè per Sanch. *de matr. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 1. *vers. dispensa-
re est aliquem à lege eximere.*

Nec propterea dicta dispensatione stante, potuit so-
perueniens bigamia extinguere characterem, quem
D. Princeps habebat impressum, sed ea non obstante D.
Princeps remansit Clericus, vt prius effectum, ad quem
fuit dispensatus.

Et cessat difficultas, quia in d. dispensatione fuit expres-
12 sè † derogatum Concilijs generalibus, & sic *d. cap.* 1. *de
bigam. in* 6. desumpto ex decretis Concilij generalis Lugdu-
nen̄, ex quo enim Papa Concilia generalia, & sic dispo-
sitionem *dict. cap.* 1. non obstare D. Principi, quatenus
prætendatur per *dict. cap.* 1. fuisse etiam inductam pœnam
13 amissionis † characteris Clericalis, vtique fateri oportet
D. Principem fuisse etiam à pœna dictæ amissionis mediante
dicta dispensatione præseruatum.

Atque hinc patet etiam responsio ad id, in quo multum
insistebant scribentes pro Illustriss. D. Cardinali titulare,
14 quod licet bigamia non † extinguat characterem, eumdem
tamen adeò mortificat, vt bigamus non possit dici, nec cen-
seri Clericus, neque etiam ad effectum retinendi pensiones,
quia certum quidem est, quod vt supra dictum fuit, biga-
mus denudatur omni priuilegio Clericali, *d. cap.* 1. *de bigam.*
15 *in* 6. quia etiam † non potest deferre habitum Clericalem,
nec tonsuram, vt cauetur in *eod. cap.* 1. quod tamen est
16 † permissum Clerico coniugato.

Verùm id locum minimè obtinet in bigamo dispensa-
to, quia in eo, in quo est dispensatus, est verus Cleri-
cus, quia habet characterem, & gaudet priuilegio super
17 quo est dispensatus, & quoad † dictum effectum retinet
Clericatum penitus illæsum, vt benè Turrecrem. *in cap.
quisquis, ante num.* 1. *vers. nisi cum tali dispensetur*, &
ibidem Præpos. *ante num.* 1. *vers. tamen si corrigatur, dist.*
84. ac propterea D. Princeps, qui erat dispensatus ad obti-
nendum pensiones, non obstante bigamia, fuit tempo-
pore translatæ in eum pensionis verus Clericus ad d. effe-
ctum: Bigamia enim non † sustulit Clericatum, vt su- 18
pra dictum fuit, nec stante dispensatione illius effectum,
seu priuilegium.

Nec obstat, quod D. Princeps non fuit dispensatus ad re-
tinendum priuilegium, seu exercitium characteris Cleric-
alis, sed tantùm ad retinendum, seu obtinendum pensio-
nes Ecclesiasticas, non obstante bigamia, quia eo ipso
quòd fuit dispensatus ad obtinendum † pensiones non ob- 19
stante bigamia, fuit dispensatus ad retinendum priuilegium,
seu exercitium characteris Clericalis ad d. effectum, cùm
enim ex stylo, & obseruantia Sedis Apostolicæ pensiones 20
non concedantur nisi Clericis, vtique inter priuilegia d.
characteris connumerari debet habilitas, seu capacitas obti-
nendi pensiones, & sic Clericus dispensatus, vt non obstan-
te bigamia contrahenda possit retinere, & † consequi pen- 21
siones, proculdubio dicitur dispensatus ad retinendum exer-
citium, seu priuilegium characteris Clericalis.

Quinimmò cùm, vt dictum est, ex stylo Curiæ, pensio-
nes non concedantur nisi Clericis, † cum exercitio, seu 22
priuilegio Clericali, semper quod dispensatur Clericus ad
retinendas pensiones, non obstante bigamia contrahenda,
censetur dispensatus † ad retinendum priuilegium characte- 23
ris Clericalis ad trad. per Ioan. Andr. *in c. cum ex eo, ad fin.
vers. hac ratione videtur de elect. lib.* 6. Abb. *in c. cum in cun-
ctis*, §. *cum vero, num.* 9. *de elect.* Hoyed. *de incompat. be-
nef.* 2. *p. cap.* 12. *n.* 82.

Non obstat, quod dispensatio porrigitur tantùm ad ea,
quæ sunt inseparabilia à facultate retinendi pensiones, † non 24
autem ad ea, quæ sunt etiam à dicta facultate separabilia,
ita quod cùm facultas retinendi pensionem possit substi-
neri absque Clericatu, illiusque exercitio videlicet in
merè laico, non possit inferri, ex eo que D. Princeps fuit
dispensatus ad retinendum pensiones, fuit etiam dispensatus
ad retinendum Clericatum, & illius priuilegium, quia stante
stylo, & obseruantia Curiæ Clericatus, & illius exerci-
tium est omninò inseparabile à facultate retinendi pensio-
nes, neque enim dicta facultas stante dicto stylo potest sine
Clericatu, & illius exercitio subsistere, & licèt non nege-
tur, quòd possit concedi huiusmodi † facultas etiam laico, 25
& sic per Papam separari à Clericatu, tamen nisi talis separa-
tio fiat per Papam d. facultas non potest subsistere sine
Clericatu, ideòque verum quidem est, quando Papa dis-
pensat laicum, & sic derogat d. stylo, tunc talis laicus potest
retinere pensionem sine Clericatu, nec sub tali dispensatio-
ne censetur concessus Clericatus, verùm quando dispensa-
tur Clericus, vt non obstante bigamia forsan contrahenda
possit retinere pensiones, tunc censetur dispensatus ad re-
tinendum exercitium Clericatus, quod requiritur ad hoc,
vt Clericus possit retinere pensiones, proinde ac censetur
dispensatus † minor ad Sacerdotium, quando est dispensa- 26
tus ad Parochialem, Archid. *in d. c. cum ex eo, nu.* 2. *vers.
quod dicitur*, Io. Andr. *n.* 4. *vers. ponit hic*, Archid. Butr. *n.*
4. *&* 5. *de elect. lib.* 6. Felin. *in c. postulasti n.* 2. *de rescript.*

Nec dicatur, quod Papa intellexit D. Principem dispen-
sare tanquam merè laicum ad obtinendum pensiones, non
verò eidem etiam d. exercitium, seu priuilegium conserua-
re, quia hoc nulla ratione suadetur, D. Princeps enim erat,
vt sæpè dictum est, longè ante dispensationem Clericus, ne-
que adhuc contraxerat bigamiam, & sic retinebat ne-
dum characterem Clericalem, sed ipsius etiam exercitium;
vnde in hoc statu existens fuerit dispensatus, vt posset &
retinere, & consequi pensiones, non obstante bigamia,
forsan contrahenda, incongruum planè esset asserere,
quòd Papa intellexerit eum dispensare tanquam purum lai-
cum, cùm esset, vt dictum est, Clericus, & haberet † cha- 27
racterem, qui neque etiam per bigamiam extinguebatur,
sed potius dicendum est, quod Papa voluerit ei præseruare
exercitium characteri, quem habebat impressum, ad effe-
ctum retinendi pensiones, & etiam quatenus opus esset ip-
sum characterem conseruare.

Et quod reuera Papa non intellexerit d. D. Principem
dispensare tanquam purum laicum, sed potius eidem
voluerit per d. dispensationem præseruare d. exercitium
seu priuilegium, quo D. Princeps fuisset denudatus per
bigamiam, nisi præcessisset d. dispensatio, manifestè colli-
gitur ex pluribus, & primò quia litteræ d. dispensationis
fuerunt inscriptæ Michaeli Peretto Clerico Romano, nam
hæc inscriptio satis denotat, quod Papa intellexit † dispen- 28
sare Clericum ad retinendas pensiones, non autem
laicum, & sic quod d. D. Principi voluit præseruare priuile-
gium,

gium, quod aliàs per bigamiam amittebat ad trad. per Caccialup. *de pens. qu. fin. num. 6. in fin. vers. quod autem, & num. 7.*

Secundò ponderandum videtur, quod si Papa voluisset
D. Principem dispensare tanquam purum laicum, non
fuisset opus eumdem dispensare super bigamia, sed vnico
verbo potuisset super d. stylo Curiæ, ex quo (vt dictum
29 est) pensiones non conceduntur, † nisi Clericis, dispen-
sare, nulla facta mentione bigamiæ. Bigamia enim non
facit aliquem per se incapacem pensionum, sed incapacitas
prouenit ex eo quod bigamia tollit priuilegium clericatus,
quod requiritur ex stylo Curiæ ad effectum, vt quis sit ca-
pax pensionum; vnde sufficit, quòd aliquis dispensetur,
tanquam laicus, eo enim ipso efficitur capax pensionum,
nec talem capacitatem amittit, licèt contrahat biga-
miam.

Tertiò est etiam aduerten. quod Papa in dicta dispensa-
tione expressè derogauit Concilijs generalibus, quod pari
ratione superfluum fuisset, si voluisset D. Principem tan-
quam purum laicum dispensare, neque enim in vllo Con-
30 cilio cautum reperitur, quòd † laicus bigamus sit incapax
pensionum, sed benè cautum reperitur in Concilio genera-
li Lugduneñ, quod Clericus bigamus non possit gaudere
31 aliquo † priuilegio clericatus, ac propterea Papa, qui vo-
luit dispensare d. Principem, vt possit non obstante biga-
mia retinere pensiones, & sic gaudere priuilegio clericatus,
quoad dictam retentionem derogauit d. Concilio, & quali-
32 tas † gratiæ declaratur ex derogatione obstantiarum, Bald.
in l. eam quam, num. 36. C. de fideicomm.

Quartò est notandum, quod Papa, quando vult ali-
quem habilitare ad pensiones tanquam laicum, id solet ex-
primere, vt apparet ex alio indulto concesso D. Principi à
33 san. mem. Clem. VIII. in quo † expressè dicitur, vt possit
obtinere pensiones, tanquam merè laicus; vnde cùm in
hac dispensatione nullam prorsus mentionem fecerit laica-
litatis, meritò dicendum est dispensasse D. Principem tan-
quam clericum, & sic eidem præseruasse priuilegium, seu
exercitium characteris clericalis, quem tunc habebat im-
pressum.

Quintò, eò magis prædicta admittenda videntur, quod
cùm pensiones ex stylo, & obseruantia Sedis Apostolicæ,
34 vt supra dictum est, non reseruentur, † nisi pro Clericis,
habeantque annexam spiritualitatem, quæ non communi-
catur laicis, Garz. *de benef. part. 1. cap. 5. num* 10. *&* 19. mul-
tò verisimilius est quod Papa voluerit D. Principi iam tunc
Clerico existenti priuilegium clericatus præseruare, quàm
vti merum laicum dispensare, & præsertim, quia neque
etiam post bigamiam D. Princeps efficiebatur merus laicus,
35 † & semper retinebat characterem ei semel impressum, &
solùm amittebat exercitium d. characteris, quod ei dicta
dispensatio præseruauit.

Nec obstat, quod etiam si D. Princeps retinuerit non
obstante bigamia, characterem clericalem, & stante di-
spensatione, etiam capacitatem obtinendi pensiones, & sic
priuilegium, & exercitium d. characteris, quoad d. effe-
ctum, vt reuera retinuit, nihilominus non potuit dici ca-
pax iuxta facultates concessas bon. mem. Cardinali Mon-
talto, itaut in eum potuerit per d. D. Cardinalem transfer-
36 ri d. pensio, quia † negari non potest, quin reuera d. D.
Princeps stante retentione fuerit Clericus cum suo exerci-
tio, & sic persona Ecclesiastica, vt supra fuit ostensum, ac
per consequens capax dictæ translationis etiam iuxta for-
mam primi indulti D. Cardinalis, aut certè si non potuit
dici persona Ecclesiastica, ad effectum tamen obtinendi
37 pensiones tantùm, † fuit indubitanter clericus, & sic ca-
pax dictæ translationis saltem vigore secundi indulti.

Nec obstat, quod non fuit clericus quoad omnes effe-
ctus clericatus, quia sufficit quod fuerit clericus ad effectum
obtinendi pensiones, neq; enim sustineri potest, quod dicitur,
quod d. indultum sit intelligendum de Clerico gaudente om-
nibus priuilegijs clericatus, quia verba sunt intelligenda se-
cundùm subiectam materiam, & sic de clerico qualis opor-
38 tet, vt sit inspecto stylo, & obseruantia † Curiæ ad ef-
fectum, vt possit obtinere pensiones iuxta tradita per Doct.
in c. quoniam, Abb. vbi supra Dec. *num. 4.* Abb. *num. 8. de offic. delegat.*

Non obstat, quod in secundo etiam indulto non datur
facultas D. Cardinali transferen. pensiones in clericum, sed
in laicum, cum clausula, *ex nunc prout ex tunc*, se fecerit
39 insigniri charactere clericali, † quia si fuit data facultas
transferendi in laicum cum dicta clausula, multò magis cen-
seri debet data facultas transferendi in Clericum insignitum
tempore translationis charactere clericali, qualis erat D.
Princeps, vt supra probatum est, & contrarius intellectus
nulla ratione fundatur.

Non obstat, quod D. Princeps fuit dispensatus tantùm
ad effectum, vt posset consequi, & retinere pensiones re-
seruandas, & reseruatas, non autem etiam ad effectum,
vt in eum possint transferri pensiones, quia etiam transla-
tio est nouæ † pensionis reseruatio: fit enim per viam ex- 40
tinctionis primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ
pensionis, & pensio translata quicquid sit respectu † ti- 41
tularis, respectu certè translatarij est noua pensio, adeòque
sub indulto retinendi pensiones reseruatas, & reseruandas
comprehenditur etiam pensio translata, vt in puncto de in-
dulto concesso militibus Lauretanis fuit dictum coram san.
mem. Greg. XV. *decis.* 18. *numer.* 3. de indulto transferendi
pensiones reseruatas, & reseruandas *in vna Romana pen-
sionis* 17. *Iunij* 1622. *coram R. P. D. meo Buratto.*

Nec denique obstat, quod D. Princeps est dispensatus tantùm super matrimonio contrahendo in habitu militiæ regularis, quia hoc manifestè repugnat verbis dictæ dispensationis, ex illis enim apparet, quod D. Princeps fuit dispensatus, vt possit retinere, & consequi pensiones, siue contingat ipsum aliquam militiam suscipere, & in ea matrimonium cum diuersis semel, & pluries contrahere, etiam præter, vel contra formam stabilimentorum d. militiæ, siue etiam non contingat suscipere aliquam militiam, & ad secunda, & plura alia vota laicalia, aut secundas, vel plures nuptias transire.

Nec verba illa ad secunda, aut etiam plura alia laicalia vota, aut secundas nuptias &c. possunt aliqua ratione intelligi de nuptijs contrahendis in habitu militiæ, quia Papa considerauit duos casus, videlicet, quòd posset contingere, quod Princeps effectus miles matrimonium semel, vel pluries contraheret, & quod non susciperet militiam, & ad secunda, & plura alia laicalia vota transiret, & quoad primum casum expressis verbis supra prouidit, quoad alium verò per illa verba, & ad secunda, & etiam plura alia laicalia vota &c. vt manifestè apparet ex ipsa lectura d. dispensationis, ex quo videtur remoueri penitus omnis difficultas.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Burgeñ. Expensarum.

Die Veneris 31. Ianuarij 1625.

A R G V M E N T V M.

Vnio beneficij facta sine præiudicio habentis illud, quid operetur. Obseruantia subsecuta declarat indulta, & priuilegia. Libri Capitulares, quando probent pro Capitulo. Beneficia vnita non vacant.

S V M M A R I V M.

1 *Immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis.*
2 *Soluere decimas qui teneantur.*
3 *Indulta, & priuilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia subsequuta.*
4 *Libri, licet Capitulares, si sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui sit Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt etiam pro Capitulo.*
5 *Solutiones in aliquo libro plures si reperiantur adnotata per plures annos continuatos, vix credibile est, quod reperirentur adnotata, si vera non fuissent.*
6 *Testes, qui deponunt de publica voce, & fama, debent deponere per verbum,* fuit.
7 *Vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio.*
8 *Priuilegium percipiendi fructus vnius anni, cum dimidio de qualibet beneficio vacante non extenditur ad beneficia vnita.*
9 *Vacatio non datur in beneficijs vnitis.*
10 *Vnio beneficiorum facta cum præseruatiua onerum consuetorum, stante compatibilitate, præseruata censentur etiam absque alia expressione.*

Alle-

* *Allegatur ista decisio infra eadem causa sub die 10. Decembris 1625. coram bon. mem. Coccino, est decisio 462.*

DECISIO CCCCLI.

REsponderunt Domini decimas, expensas necessarias nuncupatas, deberi Capitulo Burgeñ. de duobus præstimonijs vnitis Monasterio de la Vid. Quoniam Capitulum habet intentionem fundatam in consuetudine antiquissima, & immemorabili percipiendi decimas de fructibus, redditibus, & prouentibus dignitatum, personatuum, & officiorum, aliorumque beneficiorum Ecclesiæ; necnon præstimoniorum, ac præstimonialium portionum Ciuitatis, & Diœcesis Burgeñ, confirmata, & approbata per Sedem Apostolicam tempore Martini Quinti, & per
1 sententiam Iudicis ab eo delegati. Quæ † immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis, Rota *decis. 642. num. 4. part. 2. diuers.*

Nec visa fuerunt obstare verba illa indulti, & sententiæ prædictæ, *annis singulis, quibus ea obtinentes, siue ius in illis habentes in dicta Ecclesia residentiam per sex menses non fecerint personalem*. Ex quibus inferebant informantes pro Monasterio, consuetudinem ipsam, & indultum procedere tantùm quoad eos, qui obtinent, vel obtinebant beneficia, seu præstimonia, & residentiam in Ecclesia Burgeñ. per sex menses minimè faciebant, & sic quasi in pœnam; & ad hoc vt ipsi ad residentiam allicerentur, & consequenter præstimonia, de quibus agitur, Monasterio vnita comprehendere non posse, cum Abbas, & fratres ad aliquam residentiam in dicta Ecclesia faciendam minimè teneantur. Quia responsum fuit indultum, iuncta sententia, esse aptum comprehendere omnia, & quæcumque beneficia, ac præstimonia; nec verba prædicta illud coarctare, vt loquatur tantùm de beneficijs in Cathedrali residentiam requirentibus, quia Papa fuerat antea expressè, ac distinctè loquutus etiam de præstimonijs Ciuitatis, & diœcesis Burgeñ, sed tantummodò continere limitationem, siue exceptionem quamdam, itaut sensus sit, quod regulariter omnes, & quicumque beneficia, siue præstimonia possiden-
2 tes teneantur † soluere decimam, exceptis tamen ijs, qui per sex menses personalem fecerint residentiam. Et sic oneris huiusmodi impositio fuerit à principio generaliter facta *pro conseruatione, & reparatione possessionum ad mensam Capitularem dictæ Ecclesiæ spectantium, & aliàs eis imminentibus supportandis oneribus*, vt in eodem indulto, ac sententia apertè dicitur; non autem in pœnam non residentium, sed potius immunitatem, & exemptionem ab ipso onere concessa fuisse personaliter per sex menses residentibus quodammodò in præmium præstiti seruitij, vt hac via beneficiati ad residentiam inuitarentur, quemadmodum
3 etiam declarauit obseruantia † subsequuta, à qua indulta, & priuilegia recipiunt interpretationem, *cap. cum dilectus de consuet.* Alex. *cons. 9. num. 3. lib. 5.* Put. *decis. 15. num. 2. lib. 3.* Crauett. *cons. 101. numer. 4. & cons. 118. numer. 2.* Menoch. *cons. 49. num. 20. & seq.* Surd. *cons. 224. numer. 7. & cons. 275. num. 12.* & in puncto Cardin. Mantic. *decis. 320. numer. 5.* & Cardin. Seraph. *decis. 1410. num. 16. & 17.* & fuit dictum *in Segantina dimidia annata 26. Nouembris 1593. coram Orano.*

Hæc autem obseruantia deducebatur ex duabus sententijs antiquis Vicarij Burgeñ. per quas Monasteria quædam, quibus præstimonia fuerunt vnita, condemnantur ad soluen. decimas Capitulo; necnon etiam ex partitis extractis vigore compulsorialium Rotalium ex libris Capituli nuncupatis Rotundis, in quibus adnotatæ reperiuntur solutiones dictarum decimarum à diuersis Monasterijs factæ ratione præstimoniorum illis vnitorum, *vt in summ. Capituli num. 7. & seqq.* & signanter solutiones factæ à Monasterio de la Vid pro præstimonijs, de quibus agitur, *eodem summ. num.*
4 13. Qui libri, licet † Capitulares, cum sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui est Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt etiam pro ipso Capitulo, vt *interminis istorum librorum fuit firmatum in Burgen. quindenniorum 8. Martij 1599. coram Litta*. Præsertim quia vix est
5 credibile, quod adnotatæ † reperirentur tot solutiones per tot annos continuatos, si veræ non fuissent.

Tollunt autem omnem difficultatem partitæ extractæ vigore earumdem compulsorialium Rotalium ex libris ipsius Monasterij de la Vid, in quibus etiam adnotatæ reperiuntur solutiones dictarum decimarum, *in summ. noue num. 2.* Adest etiam confessio Abbatis dicti Monasterij *in eodem summ. num. 3.*

Et demum accedebant testes examinati deponentes, quòd de fructibus omnium præstimoniorum diœcesis Burgeñ, etiam vnitorum, soluitur decima, de qua agitur, quorum duo, nempè primus super 1. & 2. & secundus super 1. deponunt de publica voce, & fama † per verbum, fuit, & 6
est; tertius verò iuxta 10. & super 1. & 2. deponit de visu, quòd nempè ipse vidit solui decimam de præstimonijs tam vnitis, quàm non vnitis, vt in *d. summ. num. 4.*

Quibus sic stantibus fuit dictum, non obstare vnionem factam per fel. mem. Paulum III. quia illa facta censetur sine præiudicio Capituli habentis iura super præstimonijs vnitis, *cap. 2. de relig. domibus*, Feder. de Sen. *cons. 195. num. 4.* & in specie quòd vnio non † tollat ius percipiendi partem 7
fructum ex beneficio. Io. Andr. *in c. penult. num. 3. vers. nec puta*, vbi Card. *in 2. oppos. vers. quæro an hæc indulgentia*, Butr. *num. 15. vers. quærunt Doctores, de verb. signific.* Rota *decis. vnic. vers. in contrarium facit, de sepult. in antiq.* Seraph. *decis. 1401. num. 1. & 5. & decis. 1410. num. 19.*

Neque obstat, quod aliud priuilegium Capituli Burgeñ percipiendi fructus vnius anni cum dimidio de † quolibet 8
beneficio vacante non extendatur ad beneficia vnita, vt per Seraph. *d. decis. 1410. num. 9. & seq.* & Rotam *decis. 659. num. 11. part. 2. recent.* Quoniam hoc ideò procedit, quia ius percipiendi huiusmodi annatam vigore talis priuilegij non nascitur nisi sequuta vacatione, † quæ non datur in 9
beneficijs vnitis, & consequenter tale ius est incompatibile cum vnione: ius autem percipiendi decimas, de quibus agitur, ex fructibus, non est vllo modo incompatibile; immò dicta vnio est facta cum præseruatiua † onerum 10
consuetorum, quæ stante compatibilitate, præseruata censerentur etiam absque alia expressione, vt per Seraph. *d. decis. 1410. num. 19. & 20.* & hanc responsionem expressè sensit Rota *in alia Burgen. quindenniorum 10. Martij 1607. coram Pensa.*

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Pensionis.

Die Veneris 26. Februarij 1625.

ARGVMENTVM.

Pensionum translatarijs competit via executiua sicuti competebat ipsi pensionario. Cardinales S. R. E. veniunt sub generali dispositione, & hoc est perpetuum, nisi in aliquo casu sint specialiter priuilegiati. Cardinalis acceptando beneficium, tenetur ad onus eidem iniunctum, & sibi præiudicat. Et plura circa materiam an pensionis impositio, & priuilegium eam transferendi sit res odiosa, necne.

SVMMARIVM.

1 *Translatario pensionis datur processus executiuus sua translationis, sicuti datur pensionario.*
2 *Pensionis translata virtus transit in translatarium.*
3 *Translatario pensionis quando sit concedenda executio.*
4 *Pensio si sit reseruata Motu proprio à Papa, non eget iustificatione.*
5 *Cardinales non veniunt in generali dispositione.*
6 *Cardinales S. R. E. non comprehenduntur in generali dispositione, & hoc propter eorum præeminentiam.*
Cardinales sunt speciali nota digni, n. 6. & quando non, num. 7.
8 *Cardinales in generali dispositione etiam odiosa veniunt.*
9 *Io. Monach. in cap. 1. de schismat. in 6. allucinatus fuit à proprio interesse, & passione, dum dixit in generali dispositione non venire Cardinales, quia ipse erat Cardinalis.*
10 *Cardinales veniunt in generali dispositione, nisi sint specialiter priuilegiati.*
11 *Cardinales comprehenduntur sub generalibus derogationibus.*

12 *Car-*

12 *Cardinales in materia pensionis, & quod pensiones per eos debitæ non possint transferri, non sunt specialiter priuilegiati.*
13 *in Dispositione generali comprehenduntur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati.*
14 *Cardinales non subeunt onera pensionum ratione suarum personarum, & quid inde infertur.*
15 *Intentionis defectus in Papa vt tollatur, sufficit quod aliquid potuisset cogitare in genere.*
16 *ex Mutatione personæ non mutatur qualitas rei.*
17 *Obligatio creditoris non mutatur ex superuenienti dignitate Cardinalis.*
Rem oneri grauatam si quis acceptauerit, sibi imputet, num.17.
18 *in Pensionum materia, & facultate illas transferendi, quid tantum inspiciatur.*
19 *Pensio quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum, quousque durat pensio.*
20 *Pensio quoad Titularem est personale, & durat pro tempore, quo Ecclesiam possidet.*
Facultas transferendi pensionem prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, n.20.
21 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ possunt esse, & non esse, & n.22.*
23 *in Pensionum reseruationibus, & facultatibus illas transferendi solet tantum fieri mentio qualitatum Ecclesiæ, & non personarum eam obtinentium, & num.24.*
25 *Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat, & num.26.*
27 *Derogantis mens est attendenda, vt cognoscatur an voluerit generaliter derogare.*
28 *Derogatum an aliquid sit, vel non, hoc pendet à mente, & intentione derogantis.*
29 *Cardinales æquiparantur Regibus.*
Cardinales etiam Legati veniunt sub clausula, cuiuscumque gradus, status, &c. *n.29.*
31 *Cardinales non comprehenduntur sub generalibus dispositionibus odiosis odio irrationabile.*
32 *Cardinalis si acceptet aliquod beneficium, tenetur ad onus eis iniunctum, etiamsi sit odiosum odio irrationabili.*
33 *Pensionis impositio, & eius translatio non est odiosa odio irrationabili.*
34 *Pensionis impositio est contra ius.*
35 *Beneficia Ecclesiastica conferri debent sine diminutione.*
36 *Pensio ex causa licita, & honesta super beneficio de iure potest imponi.*
37 *Vtilitas publica respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur..*
38 *Statutum exclusiuum fœminarum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, & n.39.*
40 *Odium irrationabile vt excludatur, sufficit quod habeat admixtam rationem.*
41 *Pensio, quod sit res irrationabilis, est res inaudita.*
42 *Pensionis transferendi facultas solet concedi Cardinalibus, vt possint se exhibere gratos erga suos familiares.*
Qui fuerunt participes vniuersalis muneris, quod Cardinales sustulit pro Ecclesia Romana.
44 *Pensionis impositio est minus odiosa, quàm ipsius translatio.*
45 *Regula de præstandis consensibus nihil disponit circa consensum de iure naturali, & ad quid respiciat.*
46 *Odiosum non potest aliquid dici, si fiat ad maiorem cautelam.*
47 *in Translationibus pensionum faciendis per Cardinales non expediuntur litteræ.*
48 *Regul. Cancell. 67. loquitur de Regul. Cancell. edendis post primam editionem, & vide n.49.*

* *Decisio præsens allegatur supra in decisionibus 30. & 46. quæ sunt in hac eadem sub duobus 23. Ianuarij 1627. & 8. Martij eiusdem anni coram Reuerendiss. Vrgellen. & in vltima decisione idest 46. Canonizatur præsens decisio cum altera pariter in eadem causa (sub die 23. Ianuarij 1626. erit infra decisio 464.) vbi ambæ extolluntur tanquam optimis fundamentis, & auctoritate ornatæ.*

DECISIO CCCCLII.

INter alias pensiones, quas præclaræ mem. Cardinalis Montaltus transtulit vigore facultatum amplissimarum sibi concessarum à san. mem. Sixto V. transferendi quascumque pensiones, transtulit pensionem scutorum 2. mill. ipsi aliàs super fructibus mensæ Archiepiscopalis Ecclesiæ Firmanæ reseruatam.

Verùm quia eiusdem mensæ fructus, dempta certa rata pro moderno D. Archiepiscopo, sunt ea causa resignationis dictæ Ecclesiæ Illustriss. D. Cardinali Bandino reseruati, pro parte dicti Illustriss. D. Cardinalis prætendebatur, non potuisse d. pensionem vigore dictarum facultatum in ipsius præiudicium transferri. Vnde causa inter dictum Illustriss. D. Cardinalem, & translatarios Cardinalis Montalti in Rota introducta, dubitatum fuit, An esset locus exequutioni instrumenti dictæ translationis, & DD. post maturam dubij discussionem, vnanimi consensu affirmatiuè responderunt.

Habent enim dicti translatarij fundatam intentionem in
d. instrumento translationis, ac reseruatione d. pensionis
ad fauorem bon. mem. Cardinalis Montalti, & amplissimis
facultatibus eidem Cardinali (vt dictum est) concessis
transferendi quascumque pensiones ipsi quomodolibet
reseruatas, ideòque locus est exequutioni d. instrumenti,
quia † datur translatario processus exequutiuus pro exe- 1
quutione suæ translationis sicuti datur pensionario, Rota
in Bononien. pensionis coram Illustrissimo Card. Millino re-
lata per Marches. *de Commiss. part. 1. fol. 558. & in Roma-
na pensionis 17. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Buratto, &
in Aquilana pensionis 28. Maij 1623. coram me*, & virtus
translatæ † pensionis descendit in translatarium, Ant. 2
Augustinus *in Epit. tit. de translat. pens. num.8.* Pacif. *de
resign. l.16. qu.4. num.6.*

Nec obstat, quòd † tunc demum translatario videatur 3
competere exequutio, quando & litteræ reseruationis pen-
sionis transferentis, & facultatis eidem concessæ transferen-
di dictam pensionem sunt iustificatæ: quia in casu isto,
tam litteræ reseruationis ad fauorem bon. mem. Card. Mon-
talti, quàm etiam facultatis eidem concessæ transferendi
pensiones emanarunt † motu proprio, nec propterea 4
egent alia iustificatione, Garz. *de benef. in 1. part. cap. 5.
num. 491.* Rota coram Cardin. Seraphin. *decis. 1484. num.
10. & fuit dictum in nullius, seu Giennen. beneficiorum co-
ram me.*

Nec obstat, quòd in dictis facultatibus concessis bon.
mem. Card. Montalto, non possunt censeri comprehensæ
pensiones debitæ à S. R. E. Cardinalibus, eò quia Cardi-
nales † non veniunt in generali dispositione, quia licet 5
S. R. E. Cardinales propter † eorum eminentiam sunt di- 6
gni speciali nota: tamen d. conclusio quod non comprehen-
dantur in generali dispositione, habet plures declaratio-
nes, & limitationes, neque eam ita passim admittit Rota,
vt apparet ex infinitis propemodum decisionibus, quæ pos-
sent adduci, quarum plures etiam refert Gomes. *in proœm.
reg. Cancell. qu. 4.* vbi latè pertractat hanc materiam, & in
specie testatur coram eo fuisse tentum in Rota, sub indulto
concesso Archiepiscopo Valentino, comprehendi personas
Cardinalium habentium beneficium in Diœcesi Leodieñ
eiusque sententiam fuisse per alias duas confirmatam, & ita
etiam fuisse conclusum *in causa Caurien. Canonicatus, &
præbendæ*, in qua fuit dictum priuilegio concesso † Clero 7
Hispaniæ per Leonem X. de reuocandis omnibus regressi-
bus sine consensu concessis, comprehendi etiam Cardina-
les habentes similes regressus sine consensu, etiam quod il-
los habuissent ex causa onerosa.

Quinimò quod S. R. E. Cardinales † in generali dis- 8
positione etiam odiosa comprehendantur, tenuit post Ar-
chid. Io. Andr. & alios *in cap. si nemo deinceps de elect. in 6.*
Rota coram Mohed. *decis. 23. de renunciat.* vbi etiam dici-
tur, quod Rota non sequitur *cons. Anchar.* dicentis con-
trarium *cons. 297. nec cons. Rom. 498.* nec doctrinam Felin.
in cap. cum in iure sub numer. 6. de off. deleg. & Io. Monach.
qui auctor fuit contrariæ opinionis *in cap. 1. de schismaticis
in 6. num. 1.* ipsemet se retractauit *in extrauag. 1. super glos.
in verb. Clericus de sent. excomm. in communibus*, vbi dicit
non esse sibi credendum de opinione, quam tenuit in d.

†cap.1.

9 † cap.1. quia cùm esset Cardinalis deceptus fuit propria
passione, & eamdem sententiam sequitur Felin. *cap. ad
aures sub num.11. de rescript.* Gemin. *in d. cap.1.* & post
alios per eum relatos, Gambar. *de off. delegat. lib.4. n.145.*
10 vbi quod ista est † veritas, nisi quando daretur casus spe-
cialitatis in Cardinalibus, Ruin. *cons.4. num.19. lib.5.* vbi
quod rationes Ancbar. non sunt efficaces, & quod ista est
verior opinio, Ferett. *cons.314. n.11.* vbi quod de iure, &
11 † secundùm prætactam opinionem, Cardinales compre-
henduntur sub generalibus derogationibus.

Et quicquid sit quoad alios casus, quod in facultate
transferendi pensiones, & præsertim in facultatibus con-
cessis bon. mem. Card. Montalto sit comprehensa etiam
ista pensio eidem Cardinali super fructibus Mensæ Archie-
piscopalis Firmanæ reseruata: clarè DD. demonstrari posse
putabant ex pluribus.

Et primò, quia S. R. E. Cardinales in materia pensio-
12 num, & quod pensiones per eos debitæ † non possint
transferri, non reperiuntur specialiter priuilegiati, vnde
quod & ipsi quoque siue pensiones ab ipsis debitæ in huius-
modi facultatibus comprehendi censeantur, non est incon-
13 ueniens, quia in generali dispositione † comprehendun-
tur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non
sunt specialiter priuilegiatæ, *l. in fraudem, §. vlt.* & ibi
Bal. & alij DD. *ff. de milit. testam.* Rip. *in l.1. num.60. ff.
de vulg.* Gabr. *cons.20. num.2. & seq. lib.2.* Natt. *cons.410.
num.20.* Dec. *cons.4. ante num.2.*

Secundò eò faciliùs dici potest comprehendi in dictis fa-
cultatibus etiam S. R. E. Cardinales, quia S. R. E. Cardina-
14 les † non subeunt onera pensionum ratione suarum per-
sonarum, quæ propter earum eminentiam sunt digni spe-
ciali nota, (vt dictum est) sed ratione beneficiorum, quæ
obtinent, ac propterea sicuti propter d. rationem tenentur
ad solutionem pensionum, etiam quod in earum impositio-
ne Papa simpliciter decreuerit, quod eas soluere teneantur,
tam tunc existentes titulares Ecclesiæ super cuius fructibus
sunt impositæ tales pensiones, quàm eorum successores,
etiam quod de Cardinalibus non fuerit facta expressa men-
tio, ita & multò magis tenebitur Cardinalis ad subeundum
onus prorogatæ seruitutis Ecclesiæ per Papam, licet in ipsa
prorogatione seu facultate prorogandi non fuerit facta spe-
cialis mentio, quod titularis Cardinalis dignitate fulgeat;
& maximè quando tempore prorogatæ seruitutis, seu fa-
cultatis eam prorogandi concessæ, non obtinebatur Ec-
clesia à Cardinale, sed fuit eam postea assequutus; sufficit
15 † enim quòd Papa in genere cogitare potuerit posse con-
tingere, quod Ecclesia tali onere grauata conferatur Car-
dinali ad *l. quod iure, ff. de milit. testam.* Felin. *in cap. non-
nulli, num.18. de rescript.* Corn. *cons.201. num.14. lib.2.*
Cassad. *decis.12. num.6. & seqq. de prabend.* & in terminis
translationis pensionis fuit dictum *in vna Regien. translatio-
nis pensionis 26. Nouembris 1622. & 17. Iunij 1624. coram
R. P. D. meo Peruano.*

16 Neque ex mutatione † personæ titularis alteratur qua-
litas, & substantia facultatis, ad tradita per Ferret. *cons.
314. num.11. & seq.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig.
lib.3. tit.15. numer.18. & decis.230. numer.4.* vbi quod ex
17 † superuenienti dignitate Cardinalis non mutatur obliga-
tio creditoris, & sibi imputet Cardinalis, qui acceptauit
Ecclesiam super cuius fructibus est reseruata pensio ad
fauorem alterius Cardinalis, qui habet facultatem transfe-
rendi dictam pensionem.

Tertiò, ad hoc idem plurimum facit, quod in materia
18 pensionum, & facultatum illas transferendi, † inspicitur
tantùm qualitas Ecclesiarum, & præiudicium, quod per
d. impositionem dictis Ecclesijs infertur, non autem quali-
tas personarum obtinentium Ecclesias, seu quæ in futurum
obtinere possunt, idque optima ratione, quia pensio
19 † quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum quousque
durat pensio, quo verò ad titularem est personale, & durat
20 pro tempore, † quo Ecclesiam possidet, & d. facultas pro-
rogat seruitutem, semel Ecclesiæ impositam; præiudicium
verò quod ex ea infertur Cardinali titulari est secundarium,
& merè euentuale, quia scilicet contingere potest, quod
vel Cardinalis eamdem Ecclesiam tempore translationis
amplius non possideat, vel quod etiam translatarius ante
ipsum transferentem diem suum obeat, nec propterea de
tali præiudicio est facienda specialis mentio, & sufficit qua-
litates ipsius Ecclesiæ de cuius præiudicio principaliter agi-
tur, non verò etiam ius euentuale titularium exprimere,

quia † ea quæ habent se ad esse, & non esse, non inducunt 21
subreptionem, Felin. *in cap. in nostra de rescript.* Ferett.
d. cons.314. num.12. vbi quod quando † qualitas Cardi- 22
nalis potest adesse, & abesse tempore vacationis, non est
de illa necessaria mentio, Cassad. *decis.16. num.2. de præ-
bend.* & in his terminis dixit Rota *in decis.240. num.26. &
seqq. part.1. diuers.*

Quod & vsus ac stylus Curiæ comprobanit, solet enim
ex † communi, & notorio stylo Curiæ in reseruationibus 23
pensionum, & facultatibus illas transferendi, fieri qui-
dem mentio qualitatum Ecclesiæ, super qua est imposita
pensio, vt Papa scire possit, an sit Parochialis, Abbatia-
lis, Episcopalis, Archiepiscopalis, aut alterius dignitatis,
non verò etiam personarum dictas Ecclesias obtinentium, &
minus earum, quæ in futurum, vt easdem Ecclesias obti-
neant, possibile est.

Nec propterea subsistit quod dicitur, non præsumi quod
Papa voluerit per dictam facultatem præiudicare Cardina-
li, ad quem poterat deuenire Ecclesia, quia, vt iam di-
ctum est, in hac materia non inspicitur † dignitas perso- 24
narum obtinentium Ecclesias, nec minus attenditur præiu-
dicium Cardinalis, quod pendet à futuro, & incerto euen-
tu, & sic Papam difficiliorem redderet ad concedendam fa-
cultatem, quod potest contingere, vt ea sit præiudicialis
aliquo tempore S. R. E. Cardinali, aut præsumi deberet,
quod non vult eam præiudicare posse Cardinalibus, vtique
eadem ratio retraheret Pontificem ab imponenda pensione,
nec præsumeretur quod Papa vellet semel impositam solui
debere à successore Cardinale, quod tamen verum non est,
quia (vt iam dictum est) etiam quod de Cardinale non
fiat mentio, † tenetur ad pensionem semel impositam, & 25
Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud accepta-
re cum suo onere, & sibi præiudicat, ideòque pari etiam
ratione sibi præiudicat Cardinalis, † acceptando benefi- 26
cium cum onere pensionis, quæ fuit effecta transferibilis,
vt cuilibet rectè consideranti ad sensum patere poterit.

Quartò, cessare videtur in casu isto difficultas, quia
dato etiam quod in hac materia reperirentur S. R. E. Cardi-
nales, vel de iure, vel de stylo Curiæ particulariter priui-
legiati, ita quod pensiones ab ipsis debitæ nunquam cen-
seantur in huiusmodi facultatibus comprehensæ, nisi de ijs
fuerit facta specialis mentio.

Nihilominus huic etiam priuilegio dici posset derogatum
per amplissimas clausulas appositas in facultatibus concessis
bon. mem. Cardin. Montalto, ad hunc namque effectum
attenditur † intentio derogantis, & si potest apparere, 27
quod voluerit derogare, sufficit derogatio generalis, Card.
cons.136. num.7. & seqq. Aym. *cons.126. per tot. & præser-
tim num.4. & seq.* Put. *decis.104. in fin. lib.1.* vbi quod
semper an † sit derogatum, vel non, pendet à mente, & 28
intentione derogantis, Rota *decis.137. numer.7. part.1.
diuers.*

De intentione verò Sixti V. quod in dictis facultatibus
voluerit derogare, etiam dicto priuilegio, non est dubitan-
dum; tum quia dictæ facultates emanarunt ad fauorem
pronepotis, & quidem valdè dilecti, vt in alijs facultati-
bus concessis eidem D. Cardinali in simili ponderauit alias
Rota, tum etiam quia in dictis facultatibus fuit expressè
derogatum statutis, consuetudinibus, priuilegijs, & in-
dultis, cum verbis amplissimis, & insuper fuit dispositum,
quod D. Cardinalis posset transferre pensiones, etiam quod
sint reseruatæ super fructibus Ecclesiarum de iurepatrona-
tus Baronum, Ducum, Regum, Imperatoris, aut alia
quacumque dignitate Ecclesiastica, vel mundana fulgen-
tium; quin etiam fuerit superaddita clausula, quod de di-
cto indulto iudicetur perinde ac si esset concessum † in 29
Consistorio de fratrum consilio, & assensu, sub quibus
clausulis etiam S. R. E. Cardinales comprehendi, qui Re-
gibus æquiparantur, ambigi non potest, vt de clausula
cuiuscumque status, gradus, &c. aduertit Ferett. *cons.357.
num.4. vers. quinimò*, Cardinales etiam Legati, & ita sæ-
pius fuisse iudicatum in Rota testatur Gomes. *in proœm. re-
gular. qu.4. num.2.*

Nec obstat, quòd omnes dictæ clausulæ respiciunt tan-
tùm qualitates Ecclesiarum, super quibus sunt reseruatæ
pensiones per D. Cardinalem transferendæ, non verò per-
sonas easdem pensiones translatas soluere debentium: quia
hoc etiam admisso, subintrat firmissimum argumentum,
quod si Papa voluit dictas pensiones posse transferri in
præiudicium iurispatronatus Regum, & Imperatoris,
multò

multò magis voluit easdem pensiones transferri posse in
præiudicium Cardinalium, à quibus posset contingere ob-
tineri dictas Ecclesias, quia præiudicium Regum erat præ-
sens, & certum; præiudicium verò Cardinalium penitus
incertum, & euentuale, vt supra demonstratum est.

Quintò, prædictis posset adnecti, quod Illustriss. D. Car-
dinalis Bandinus non est titularis Ecclesiæ Archiepiscopalis
Firmanæ, sed tantùm eiusdem Ecclesiæ fructuum (dem-
pta certa rata pro moderno D. Archiepiscopo) reseruata-
rius, & d. reseruatio emanauit tempore, quo iam fuerat
reseruata d. pensio ad fauorem D. Cardinalis Montalti, &
concessa eidem facultas dictam pensionem transferendi,
vnde in d. reseruatione fructuum ad fauorem Illustriss. D.
Cardinalis Bandini facta, non potest censeri comprehensa
dicta pensio, vt benè deducitur *in decis. 133. num. 2. part. 2.
in recent.* & quatenus in eadem reseruatione caueatur,
quod si contingat vacare pensiones super fructibus Ecclesiæ
impositas, ipsi D. Cardinali reseruatario accrescere debeant;
non debet intelligi de pensionibus alteri Cardinali reserua-
tis, qui habet facultatem eamdem pensionem transferendi
ex eadem regula, quæ pro D. Cardin. reseruatario adduci-
30 tur, quod in † dispositionibus generalibus non compre-
henduntur Cardinales, atque ita argumentum ad ipsius D.
Cardinalis reseruatarij fauorem indultum reflectitur.

Atque ex his etiam apparet non obstare quod dicitur,
31 quod saltem in dispositionibus † odiosis odio irrationabili
non comprehenduntur S. R. E. Cardinales (quicquid sit de
dispositionibus odiosis non autem odio irrationabili) quia
obiectum posset procedere, si odium dirigeretur in ipsas
personas, vel etiam si aliqua alia ratio concurreret, ea qua
posset intrare priuilegium quod habent S. R. E. Cardinales,
in quibus terminis loquuntur iura, & auctoritates per scri-
bentes pro Illustriss. D. Cardinale Bandino allegata; secus
verò est, quando odium percutit rem ipsam, puta Eccle-
32 siam, & S. R. E. Cardinalis eamdem Ecclesiam † cum
tali onere acceptauit, quia tunc nemo est qui dicat, quod
Cardinalis non teneatur subire tale onus, etiam quod esset
odiosum odio irrationabili: Et in omnem euentum, si quod
priuilegium competeret tali etiam casu Cardinali, ei fuit
sufficienter derogatum per clausulas supra ponderatas; quin
& fortassis dici posset eodem defectu laborare, etiam gra-
tiam reseruationis fructuum ad fauorem Illustriss. D. Car-
dinalis Bandini, ita quod nec ipse iuuari possit dicta gratia
in præiudicium Cardinalis habentem gratiam anteriorem
(vt supra dictum est) quia gratia dictæ reseruationis non
est minus odiosa, quàm sit facultas concessa bon. mem.
Card. Montalto, præsertim cùm eadem etiam gratia con-
tineat facultatem transferendi fructus reseruatos, seu illo-
rum partem.

Sed neque prætereundum est, quod nec ipsa impositio
33 pensionum, † nec etiam facultas transferendi pensiones
semel impositas est odiosa odio irrationabili, quia licet vi-
34 deatur † dicta impositio pensionum contra ius, eò quòd
35 inspecto iure † communi beneficia conferri debeant sine
diminutione, *cap. maioribus 1. qu. 3. can. pia mentis 16. qu. 7.
cap. vacante, & cap. cum causam in fin. de præbend. cum si-
milibus.*

36 Tamen de iure etiam est, quod ex † causa licita & ho-
nesta possit pensio pro tertio imponi, Felin. *in cap. ad au-
dientiam el 2. col. 2. vers. 2. conclusio de rescript.* Rota *decis.*
37 240. *num. 54. part. 1. diuers.* & publicam † quoque vtilita-
tem respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alan-
tur, Bursatt. *cons. 156. num. 90. vers. 2. vt egeno lib. 2.* latè
Mandos. qui pluribus rationibus hanc opinionem defendit
super *reg. 19. qu. 11. num. 1. cum plur. seqq.* Gonzal. *in glos.
6. proœm. num. 21.* Gig. *de pension. qu. 96. num. 4. & respons.
25. num. 15.* Gambar. *de off. leg. tit. de pension. numer. 111.
cum plurib. seqq.*

Et quatenus etiam esset contra ius dicta impositio, nihi-
lominus non posset dici odiosa odio irrationabili, quia
38 † etiam statutum exclusiuum fœminarum est contra ius,
l. maximum vitium. C. de lib. præterit. & nihilominus non
39 dicitur odiosum odio irrationabili, † iusta magis veram,
& communem opinionem, quam Rota sequitur, vt dispu-
tato ex professo articulo fuit tentum *in Nucerina prædij 29.
Maij 1602. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Interam-
nen. de Paradisijs 12. Decembris 1605. coram R. P. D. meo
Pamphilio,* & nouissimè *in Bononien. successionis 9. Decem-
bris 1652. coram R. P. D. meo Vbaldo,* in qua plures aliæ
decisiones referuntur, & latè respondetur ad contraria,
vnde multò minus potest dici odiosa odio irrationabili im-
positio pensionum, etiam quod esset contra ius, quia suffi-
cit, † quod habeat admixtam rationem, vt in terminis 40
dicti statuti exclusiui fœminarum ponderatur in dictis deci-
sionibus, & in puncto de pensione dicitur *in d. decis. 240.
num. 54. part. 1. diuers.* vbi quod est inauditum, quod pen-
sio † sit res irrationabilis, & licet à dicta decisione fuerit 41
postea recessum, vt in *decis. 454.* tamen in hac decisione
non dicitur, quod pensio sit odiosa odio irrationabili, sed
quod gratia, de qua ibi agitur continebat quamdam irra-
tionabilitatem, quia per eam concedebatur Cardinali re-
tentio plurium Ecclesiarum Cathedralium, quod non est
præsentis indaginis.

Minus potest dici odiosa † facultas transferendi pensio- 42
nes odio irrationabili, quia huiusmodi facultates solent con-
cedi Cardinalibus, vt se possint exhibere gratos erga † suos 43
familiares, qui fuerunt participes vniuersalis muneris,
quod Cardinalis sustulit pro Ecclesia Romana.

Et licet translatio pensionis sit prorogatio seruitutis bene-
ficij, tamen quia potest esse, quod translatarius præmo-
riatur transferenti (prout sæpè contingit) reputatur mo-
dici præiudicij, nec propterea in translatione seu facultate
transferendi necessaria est mentio, quod beneficium sit
grauatum alia pensione, prout est necessaria in impositio-
ne † pensionis, & magis est odiosa ipsa impositio ser- 44
uitutis, quàm sit facultas prorogandi eamdem seruitutem
semel impositam, vt fuit dictum in allegata *Regien. pensio-
nis 26. Nouembris 1622. & 17. Iunij 1624. coram R. P. D.
meo Pirouano,* & prius *in Veronen. pensionis 14. Ianuarij
1613. coram R. P. D. meo Verospio, & in Romana pensionis
17. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Burateo.*

Non obstat, quod in indulto bon. mem. Card. Montal-
to concesso derogatur regulæ de præstandis consensibus, &
sic suppletur consensus iuris naturalis, quod facit vt dictum
indultum sit odiosum odio irrationabili ex latè cumulatis
pro Illustriss. D. Cardin. reseruatario: quia est aduerten-
dum, quod regula de præstandis † consensibus, nihil di- 45
sponit circa consensum de iure naturali requisitum, sed re-
spicit tantùm expeditores, quibus Papa prohibet expedire
litteras super pensionibus, & resignationibus sine consen-
su formali in Camera, vel Cancellaria, Cassad. *decis. 1.
num. 6. de renunciat.* Caputaq. *decis. 176. numer. 4. part. 2.*
Mohed. *decis. 5. in fin. de renunciat.* Rota *diuers. decis. 396.
num. 8. part. 1.* Vnde penitus euanescit dictum obiectum,
nec dictum indultum propterea quod in ea derogatur dictæ
regulæ, dici potest odiosum odio irrationabili, maximè
quod dicta † derogatio fuit facta ad cautelam, & sine 46
vlla necessitate, quia † super translationibus faciendis per 47
Cardinalem non debebant expediri literæ, & sic d. regula
non afficiebat dictos translatarios.

Tandem non obstat regula 67. † quia illa est restricta 48
ad regulas Cancellariæ edendas post primam editionem, in
quibus Papa vult priuilegiare Sanctæ R. E. Cardinales, vt
apparet ex verbis ibi (in constitutionibus & regulis in futu-
rum edendis,) neque ea potest extendi ad alias dispositio-
nes, quando materia est proportionabilis; aliàs destrue-
rentur infinitæ Rotæ decisiones, in quibus fuit firmatum
† S. R. E. Cardinales comprehendi, vltra quod in dicto 49
etiam indulto bon. mem. Cardinali concesso expressè dis-
ponitur, quod de dicto indulto iudicari debeat, prout si
esset concessum in Consistorio de fratrum consilio, vel as-
sensu, qui casus in dicta regula excipitur, nec propterea
obstat dicta regula quominus translatio sustineatur, etiam
quod illa præiudicet Illustrissimo D. Card. reseruatario.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Bononien. Fideicommissi de Volta.

Die Veneris 14. Martij 1625.

A R G V M E N T V M.

Plura in facto deducuntur ad docendum, quando mens testatoris non fuerit comprehendendi aliquem in fideicommisso, vt latè, & diffusè hic, & in præterita decisione in hac causa discutitur.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *ad Fideicommissum agens debet probare se in illo esse comprehensum.*

2 *Exceptionis natura, quæ sit.*

3 *Actio ex testamento quis consequi non potest nisi seruatis qualitatibus ipsius dispositionis.*

* *Allegatur præsens decisio, supra in decisionibus in eadem causa 44. & 448. prima est coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, die 8. Martij 1627. altera vero est coram bon. mem. Pirouano die 14. Iunij 1624. & infra habes duas alias coram R. P. D. meo Dunozetto sub diebus 14. Martij 1628. & 3. Iunij eiusdem anni.*

D E C I S I O CCCCLIII.

CEnsuerunt Domini nomine dissentiente standum esse in decisis in hac causa sub die 14. Iunij præteriti, quia Comes Antonius non docet in casu deficientis lineæ masculinæ se natum ex filia testatoris, quæ † contraxerit nuptias cum illis de Volta, aut de Vrsis, prout necessarium habet iustificare hanc qualitatem à Bartholomæo testatore præscriptam ex illis verbis sub num. 30. tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra sit sibi testatori hæres vniuersalis, quam necessitatem Domini ponderarunt in discursu decisionis, quæ tenidetur, & nunc etiam clariùs examinando aduertetunt, testatorem sub num. 10. subordinasse modum contrahendi nuptias per Polisenam eiusdem testatoris filiam naturalem, & infantem cum Antonio filio Camilli q. Pauli de Volta, & alijs de Vrsis si contigisset ipsum decedere sine filijs masculis, vel sine filiabus fœminis in legitimo matrimonio natis, secundo eundem modum sub num. 24. præscripsisse filiabus fœminis legitimis, si contingeret ipsum testatorem decedere sine aliquo, vel aliquibus filijs, & descendentibus masculis, vel qui extarent, & posteà quandocumque decederent extantibus filiabus fœminis ipsius testatoris ex legitimo matrimonio natis grauando primogenitam, vt nubere debeat supradicto Antonio de Volta, vel vni ex filijs Constantij de Vrsis, tertio ex hac necessitate contrahendi nuptias cum certis, & de certo genere eundem testatorem se declarasse sub num. 30. quod ideò præcepit, & ordinauit de dictis nuptijs; quia ipso decedente sine aliquo, vel aliquibus filijs, vel decedentibus masculis, quod tunc, & eo casu primus filius masculus ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis, ex quibus patet testatorem enixè desiderasse, ac voluisse extincta linea masculorum suorum sibi hæredem fore primum filium masculum ex nuptijs contractis cum personis de Volta, aut de Vrsis, quod adhuc ex parte Comitis Antonij iustificatum non remanet.

Neque obstat, quòd cum testator sub num. 30. voluit, quod tunc natus, vel nasciturus posteà ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra, futurus esset sibi hæres, ita ut non possit de nuptijs contrahendis post lineæ masculinæ deficientiam intelligi, sed de alijs nuptijs iam contractis attenta impossibilitate, quod in instanti purificandæ conditionis per contractum nuptiarum cum Voltis, vel Vrsis, iam esset natus primus masculus legitimis.

Quia patet responsio ex eodem contextu, nam testator in primo successore vocato linea masculorum extincta non dixit, quod natus ex supradictis nuptijs sit hæres vniuersalis, sed primo expressit, quod tunc, & eo casu primus filius masculus sit hæres, cæterum prouidendo etiam alijs casibus, qui poterant contingere, nempè vel quia non esset hæres, vel nollet, aut non posset esse, vel esset, & posteà decederet sine masculis, & tunc subiunxit, & ipso non extante, vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de vero, & legitimo matrimonio natis secundus filius, & secundo non extante, vel quandocumque decedente, vt supra tertius filius, & sic successiuo ordine tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs sit hæres, atque ita patet, quod illa verba tunc natus pertinent ad determinan. successiuum ordinem, non autem ad enuntiandam extremitatem temporis, in quo futuræ sint nuptiæ cum personis ab eo nominatis, qui ordo successiuus benè se compatitur cum filio tunc nato, quando primus ex filia primogenita non extaret, vel extaret, & posteà quandocumque decederet, vt tunc natus succedat, & sit hæres vniuersalis.

Neque dicatur, quod adhuc cessante dicta impossibilitate ex dictione repetitiua dictis comprehenduntur omnes nuptiæ siue cum Voltis, & Vrsis, siue cum alijs, non tamen à testatore prohibitis, quasi illis exceptis cæteræ sint comprehensæ sequendo naturam † exceptionis, quæ solet confirmare regulam in non expressis. 2

Quia decisio respondet, quod relatio continet qualitatem, nempè secundum ordinem, de quo supra, & supra num. 24. Legitur expressus ordo nubendi extincta linea masculorum cum certis personis de certis familijs, & similiter secunda relatio secundum ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra dispositum fuit in personam Polisenæ nihil plus continet, quàm ordinem nubendi Antonio filio Camilli de Volta, vel alijs de Vrsis, & quamuis replicetur adesse alium ordinem nubendi linea masculina adhuc durante nempè cum consilio, & voluntate filiorum masculorum, & commissariorum testamenti, vt legitur sub num. 13. adhuc satisfacit decisio, quod ille ordo sit datus ad effectum consequendi certam dotem scutorum 2000. auri, non autem pro subordinanda successione contemplata per testatorem, nec vim facit, quod filiæ non tenerentur seruare testatoris mandatum pro consequendis dotibus, neque de iure, neque ex forma statutorum Bononiæ, vt propterea ordo nubendi etiam in hac parte remaneat releuans, & considerabilis quia si testator legasset dotem congruam non expressa quantitate, ratio posset deseruire, sed legauit certam dotem scutorum 2000. auri, quæ actione † ex testamento consequi non potest, nisi seruatis qualitatibus ipsius dispositionis, Bart. *in l. 1. §. quod ait prætor. Nequid in flum. publ.* Dec. *cons.* 520. Crauett. *cons.* 280. *sub num. 2. vers. facit ad præmissa*, Becc. *cons.* 53. *num.* 9. 3

Ad alia autem, quæ fuerunt repetita sublata remanent ex responsionibus datis in decisione nihil fuit replicatum, sed Domini transierunt sequendo iam deducta in ipsa decisione. Et ita, &c.

R E V E R E N D I S S. D V N O Z E T T O

Archiepiscopo Seleucien.

Romana Vineæ.

Die Veneris 24. Martij 1625.

A R G V M E N T V M.

Contractus celebratus à pupillo, vel pupilla sine Tutore, sed cum auctoritate Curatoris specialiter, ad contrahendum à Iudice deputati, quando valeat, & teneat. Alienatio bonorum pupilli facta ab eo, quod creditores vrgeant, quando valida sit.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor, & non curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem contractum.*

2 *Curator datus à Iudice pupillo, dum contrahit, tunc ille curator subijt vices Tutoris.*

3 *Curatoris appellatione venit etiam tutor.*

4 *Curator eamdem habet auctoritatem, & eodem fungitur munere, quo ipse tutor.*

5 *Pupillus si non habeat curatorem, & contrahere debeat, potest Iudex loco tutoris curatorem deputare, qui succedat loco Tutoris.*

6 *Curator, quando absque difficultate succedat loco tutoris, & suppleat illius vices.*

7 *Et hoc amplia, si adsit obseruantia 30. annorum circa id, quod cum eius auctoritate fuit gestum.*

8 *Alienatio bonorum pupilli non tenet, si sit facta sine necessitate non vrgente ære alieno.*

9 *Sed ista vrgentia non est necessaria, quando debitum est sub vsuris.*

10 *Bona pupillorum, quando sine solemnitate possint alienari.*

Allegatur supra præsens decisio in decis. 11. quæ est in eadem causa coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano die 4. Maij 1626. & statur hic in decisis.

D E-

DECISIO CCCCLIV.

MOrtuo ab intestato de anno 1571. sub die 5. Februarij, Vincentio de Masis relictis post se Iuliano, Victoria, Felice, Bernatdina, & Clitia, filijs legitimis, & naturalibus, pupillis, & in puerili ætate constitutis ex ipso Vincentio, & Elisa vxore genitis, dicta Elisa fuit in Tutricem, & pro tempore Curatricem, ac legitimam Administratricem deputata, vt in Summario Bernardini num.3. Quæ cùm reperijsset hæreditatem dictorum filiorum debitricem diuersis creditoribus, & cuperet dicta debita persoluere, & non haberet vnde illa comodius soluere posset, imposuit vnum annuum censum scutorum trium monetæ pretio scutorum quinquaginta super Vinea dictorum filiorum, & hæreditatis posita extra Portam Portuensem, & de qua hodie est quæstio ad fauorem Fidi, necnon nomine quo supra die 21. Aprilis anni 1571. asserens enim pecunijs ad censum, vt supra captis non potuisse dicta debita persoluere, ex eo quia illas erogauerat pro liberando Iuliano vno ex dictis filijs à carceribus; Ideò alia scuta quinquaginta monetæ ad censum super eadem Vinea ab eodem Fido accepit, vt in eodem summario num.5. & demum de anno 1573. ab eodem accepit alia scuta quinquaginta similiter ad censum pro sublenandis eorum necessitatibus, Summario Eq. Theodori della Porta num.3.

Quibus stantibus de anno 1576. de Mense Aprilis prædictæ Felix, Victoria, & Clitia Vineam de qua agitur dicto Fido pro scutis 300. monetæ iuxta æstimationem Peritorum hinc inde electorum, ac Iudicis decreto vendiderunt, quam venditionem de mense Maij eiusdem anni 1576. vt supra factam, Fabius frater primogenitus, & maior 20. ac Iulianus in 16. necnon Bernardina in 11. suæ ætatis anno constituta, dum in Monasterio Sanctæ Catherinæ existeret, mediante Curatore deputato ex decreto Iudicis ratificarunt, & quatenus opus esset de nouo fecerunt, Summario Theodori num.5. ad lit.T. Verùm quia Bernardinus hæres prædictæ Bernardinæ ratificationem venditionis prædictæ, ac ipsam venditionem per eam factam nullam esse contendebant, causamque coram Illustrissimo D. Protectore dicti Monasterij Sanctæ Catherinæ introduxit, placuitque eidem Protectori, seu Iudici ab eo deputato Rotam consulere, deditque dubium, *An Bernardina competat aliquod super Vinea*, de qua agitur, quo dubio hodierna die per me proposito, *Domini negatiue responderunt*.

Allegabatur enim pro Bernardina nullitas contractus venditionis factæ ex duplici capite, & Primò, quia cùm
1 ipsa in 11. tantùm suæ † ætatis anno constituta reperiretur, debebat in actu celebrationis, ac ratificationis deputari Tutor, non autem Curator, §. *pupilli*, *Instit. de inutilibus stipulat.* Paris. *cons.99. num.39. lib.1.*

Sed placuit responsio data, Curatorem illum à Iudice
2 † deputatum subijsse vices Tutoris in cuius locum à Statuto subrogatur, nec fuisse necessarium Tutoris, & Cura-
3 toris interuentum simul, † cùm appellatione Curatoris veniat etiam tutor, Montan. *de iur. Tutor. & Curator. cap. 1. num 14.* & Curator eandem habeat authoritatem,
4 † ac eodem munere fungatur, quo ipse Tutor, & ita cùm ista Pupilla Tutorem non haberet, potuit Iudex loco Tuto-
5 ris † Curatorem deputare, qui succedit loco Tutoris.

Vltra quod in hoc casu visa fuit cessare omnis difficultas, quia interuenit præsentia Procuratoris Monasterij deputati
6 in Congregatione, in quo Pupilla degebat, † qui Procurator sic à Congregatione deputatus succedit loco Tutoris, & supplet ipsius vices, *Clem. quia contigit §. vt autem in vers. illi etiam quibus dictorum locorum gubernatio, vbi glos. in verb. committatur, & in verbo Tutorem de Religios. domibus*, Gratian. *discept. forens. cap.522. num.17.* Quæ deputatio præsumitur amplissima, tam ex obseruantia sub-
7 secuta † 30. annorum, & vltra, quàm ex decreto Iudicis, præsertim cùm non constet tunc temporis habuisse alium Tutorem.

Secundò, quia alienatio fuit facta sine necessitate non
8 vrgente † ære alieno, *iuxta decis.* Afflict. 249. & Roland. *cons.33. lib.1. per tot.*

Verum fuit responsum vrgentiam non esse necessariam,
9 quando debitum est sub vsuris, † vt erant isti tres census, *l. magis puto §. non passim vers. si igitur ff. de rebus eorum*, Simoncell. *de decret. lib.1. tit.1. num.40.*

Vltra quod in facto præsupponitur facta computatione ætis alieni, prout in calculo portio debita Bernardinæ re-
mansisset redditus iuliorum quinque, vel sex, † & sic po- 10
tuisset absque solemnitatibus statutarijs alienari, iuxta tradita per Pic. *ad Statut. Vrbis glos.7. à num.263. vsque ad num.274. & glos.20. num.2. & seqq.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Confiscationis.

Die Veneris 18. *Aprilis* 1625.

ARGVMENTVM.

Absolutionem plenariam si condemnatus à Principe obtinuerit, vtrum in recuperatione bonorum confiscatorum procedendum sit per viam manutentionis, vel potius reintegrationis. Et quando benè dicatur probasse suam anteriorem possessionem. Filius si perpetrauerit aliquod delictum, cuius intuitu eius bona fisco veniant applicanda, talis confiscatio nequit in præiudicium patris non solùm in bonis profectitijs, sed nec etiam in aduentitijs, & quod plus est, nec in bonis Castrensibus, & talis reseruatio fit patri in solatium patriæ potestatis, & hæc est verior, & receptior opinio. Condemnatus si absolutionem plenariam obtinuerit à Principe, quid importet talis absolutio.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probari potest ex instrumento adepta possessionis, & alio non existente in possessione est manutenibilis.*
2 *ex Fructuum perceptione probatur possessio.*
3 *Possessio semel probata præsumitur continuata, & ideò manutenenda venit.*
5 *Sententia si non iustificetur ex actis, & possessor non habuit se pro spoliato, sequitur, vt per viam manutentionis possit recuperare possessionem naturalem vigore sententia sibi aualsam, & n.6.*
7 *Possessio rei conuenti probatur ex sustentatione litis.*
8 *Et hoc multò magis procedit iunctis adminiculis.*
9 *Confessio partis deseruit pro adminiculo, vt probetur possessio rei conuenti.*
10 *Sententia condemnationis si per restitutionem plenariam Principis fuerit de medio sublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expressa mentio non fuit facta.*
11 *Restitutis, & gratiatis competit remedium reintegranda pro recuperanda possessione sibi ablata.*
12 *Sententia si non iustificetur ex actis, non venit attendenda.*
13 *ex Filij delicto non possunt confiscari bona in præiudicium Patris illa possidentis.*
14 *Siue si considerentur huiusmodi bona tanquam peculium profectitium filij.*
15 *Siue vt peculium aduentitium.*
16 *Pater in bonis profectitijs, & aduentitijs filiorum habet vsumfructum.*
17 *Pater in bonis aduentitijs filiorum ad aliquid non tenetur ex delicto eorum.*
18 *Bona castrensia filij non possunt confiscari ex eius delicto, sed patri reseruantur in solatium patriæ potestatis.*
19 *Et ista est verior, receptior, & æquior opinio.*
20 *Bulla Sixti V. contra receptores Bannitorum mandat bona confiscari, & illa applicari Fisco Pontificio.* 5
21 *in Confiscationis bonorum materia plurimum attenditur consuetudo.*
22 *Appellatione Cameræ Apostolicæ, & fisci Pontificij non veniunt Barones.*
23 *Sententia ea quis non potest niti, si de eo non loquatur.*
24 *Sententia debet acceptari, & exequi prout iacet.*
25 *Gratia reintegratoria obtenta à Principe suffragatur, quoad recuperationem omnium bonorum sibi ablatorum.*
26 *Et hoc tantò magis si Princeps iubeat in dicta gratia,*

eia, cassari processum, & sententiam cum omnibus inde secutis.

* *In eadem causa habetur supra alia decisio sub die 14. Iunij 1624. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est in ordine decisio 449.*

DECISIO CCCCLV.

PEtrus fuerat in foro Reuerendiss. D. Gubernatoris vr-
bis condemnatus in contumaciam ob receptionem
Bannitorum in pœnam vitæ, & confiscationis bonorum
Cameræ Apostolicæ applicañ, postquam sententiam absq;
alio processu immediatè ab officialibus Excellentiss. D. Du-
cis Vrsini fuerunt occupata bona eiusdem Petri existentia in
Terra Scandriliæ, & Montis Libretti, verùm cùm deinde
Petrus obtinuisset plenariam restitutionem, & reintegra-
tionem à san. mem. Gregorio XV. quam gratiam sibi pro-
desse prætendebat etiam pro dictorum bonorum libera re-
cuperatione, institit tam nomine proprio, quàm Diome-
dis Patris me proponente manuteneri, & quatenus opus
esset reintegrañ ad possessionem dictorum bonorum in
prædictis Castris confiscatorum, super quibus proposito
dubio, sub die 14. Iunij præteriti possessio anterior Petri,
& Diomedis concludenter non visa fuerit probari, tunc
Dominis placuit solùm firmare gratiam prædictam restitu-
tionis, & reintegrationis à san. mem. Greg. XV. concessam
Petro comprehendere etiam bona, vt in decisione, modò
autem examinatis testibus, & alijs absolutis probationibus
super possessione anteriori Diomedis, & Petri, hodie
repropositoeodem dubio, Domini responderunt prædictos
Diomedem, & Petrum esse manutenendos, & quatenus
opus sit reintegrandos.

Et moti sunt, quoniam quoad manutentionem probant
Diomedes, & Petrus se apprehendisse possessionem dd. bo-
norum in vim testamenti Egidij aui materni dicti Petri, vt
1 ex ipso Instrumento apprehensionis † quod alio non pos-
sidente, vt præsumitur, benè probat possessionem, & qui-
dem manutenibilem, *l. prædia* vbi Bart. Alex. & alij *ff. de acquir. poss.* Cæs. de Grass. *decis. 4. num. 1. de rest. spol.* Rota
coram san. mem. Greg. XV. *decis. 100. num. 1.* præsertim
iniuncto trium testium dicto, qui concludenter de posses-
2 sione Petri, & Diomedis deponunt † cum fructuum per-
ceptione, *l. Titia ff. de solut. l. testibus C. de agricol. & censit. lib. 11.* Crau. *cons. 107. num. 2.* Rota coram eodem san.
mem. Greg. XV. *decis. 160. num. 2. & in recent. decis. 131. num. 2. part. 1.* Quæ quidem possessio cùm præsumatur con-
3 tinuata † videtur consequenter danda manutentio, non
obstante quod vigore sententiæ confiscationis officiales d.
Excellentiss. Ducis se intruserint; quia dicta sententia cùm
4 non iustificetur † ex actis, & ipsi Diomedes, & Petrus
5 non habuerint pro spoliatis, † vt ciuilem possessionem
6 animo retinuerint, † sequitur quod per viam manuten-
tionis possint agere ad recuperationem possessionis na-
turalis.

At quidquid esset de manutentione, Domini faciliùs in-
clinarunt pro reintegratione, quia duo extrema, quæ in
hoc remedio sunt necessaria, nempè possessio anterior
7 † actorum, & posterior rei conuenti, satis superque vi-
detur iustificata quoad possessionem antiquiorem Petri, &
Diomedis adest, vt supra fuit ostensum, apprehensionis
possessionis instrumentum, & tres testes concludenter de-
8 ponentes, quo verò ad possessionem † recentem ipsius
domini Ducis adest litis substentatio, quæ iunctis admini-
culis sufficit pro iustificatione secundi extremi, Caputaqu.
decis. 369. part. 2. Cæs. de Grass. *decis. 4. num. 2. de restitut. spol.* Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis. 485. num. 1. & in Rom. Salu. 15. Aprilis 1622. coram me*, concurrunt hic
9 autem adminicula, † nempè confessio facta in schedula
ipsius Excellentiss. D. Ducis manu signata, & secundus
testis iurata duodecim ibi, *hoggi non li possiede, ma li possiede la Corte, cioè sua Eccellenza.*

Nec obstare visum fuit prædictam sententia confiscatio-
10 nis, quoniam ea fuit sublata † per subsequentem restitu-
tionem, & reintegrationem sub amplissimis verbis conce-
ptam, quæ vt in alia decisione fuit firmatum trahitur etiam
ad recuperationem bonorum, licet de eis expressa mentio
11 facta non fuerit, qua stante gratia † plenaria restitutionia
competit huiusmodi restitutis, & gratiatis remedium rein-
tegrandæ pro recuperanda possessione, Bald. *in l. penult. num. 1. C. de Capt. & postlim. reuer.* Bertazz. *cons. cim. 26. num. 29. 30. & seqq.* Peregr. *de iur. fisc. lib. 5. tit. 2. num. 65.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. qu. 99. art. 3. num. 24.*

Quibus addebant quod dicta confiscatio, & sententia
non † iustificantur ex actis, & amplius illius vigore non 12
potuerunt hæc bona auferri tam quoad Diomedem Patrem,
quàm quoad Petrum filium, quoad Diomedem patrem,
quia ex delicto Petri filij † non potuerunt confiscari bona 13
in præiudicium Patris illa possidentis, siue si considerentur
huiusmodi bona, † vt peculium profectitium filij, ad no- 14
tata per DD. *in l. si finita, §. si de vectigal. ff. de damn. infect.*
Rip. *in l. fin. qu. 53. C. de reuoc. donat.* Couar. *var. resolut. lib. 2. cap. 8. num. 7. vers. sic delinquente*, Clar. *in §. fin. qu. 78. vers. præterea quæro*, vbi asserit in hoc neminem dubitare,
Honded. *cons. 95. num. 36. lib. 1.* siue vt peculium † ad- 15
uentitium, vt in præsenti; hæc enim bona peruenerunt ad
filium ex hæreditate aui materni, † in quibus pater habet 16
vsumfructum, *l. cum oporteat, C. de bonis quæ lib.* & in bis
aduentitijs pater non tenetur ad aliquid ex † delicto filij, 17
Bart. *in d. §. si de vectigalibus num. 12.* Alex. *num. 44.* Clar.
in eadem qu. 78. vers. sed quid in aduentitijs, Honded. *eod. cons. 95. num. 35.* Farinac. *in prax. qu. 24. num. 5.* & quod
magis est, nec in bonis Castrensibus fieri potest confiscatio,
† sed parti omnia reseruantur in solatium ipsis patriæ pote- 18
statis, *ad l. 3. C. de bon. proscript.* & ibi not. Odofred. Cin.
Bart. Alberic. & alij, Couar. & Clar. locis citatis ille *num. 7. vers. hinc apparet, hic autem vers. quo verò*, etiam latè Fari-
nac. *d. qu. 24. num. 11. & seqq. qui vers. quibus tamen*, de
† veriori, receptiori, & æquiori testatur, & secuta est Ro- 19
ta *in Casenaten. de Cacesaguerris 2. Februarij 1600. coram bon. mem. Litta, quæ est decis. 145. num. 1. post secundum vol. cons. Farinacij.*

Quo verò ad Petrum quia ex Const. fel. rec. Sixti V. con-
tra receptores bannitorum, & ipsa sententia Reuerendiss.
D. Gubernatoris contra Petrum lata expressè mandant bona
confiscari, & illa applicari Reu. Cameræ Apostolicæ, &
Fisco Pontificio, † quorum verborum sensus vsu etiam 20
comprobatus est, vt Camera Apostolica, non autem Baro-
nes confiscant, quemadmodum de huiusmodi consuetudi-
ne attestatur bon. mem. Lomellinus olim Cameræ Aposto-
licæ Commissarius post cons. Panciroli. impress. apud Me-
noch. *cons. 605.* & similibus consuetudinibus in hac materia
† confiscationis standum esse monet post Crau. Gasp. Ant. 21
Thesaur. *ad decis. Patris 132. numer. 37. post princ.* & sanè
verbis, & menti sententiæ, & constitutionum omninò re-
pugnet, quod appellatione † Cameræ Apostolicæ, & Fi- 22
sci Pontificij veniant Barones, vel in omnem euentum offi-
ciales Domini Ducis, vt ritè potuissent confiscare bona in
Territorio Scandriliæ existentia, debebant acta coram
Domino Gubernatore vrbis transportare, vel alium pro-
cessum, † & condemnationem facere, alium non autem 23
niti solùm sententia D. Gubernatoris Vrbis, quia illa strictè
mandat bona Petri applicari Cameræ Apostolicæ, & dicta
sententia † debebat acceptari, & exequi, prout loqueba- 24
tur, & cùm D. Dux pro dictis bonis nitatur solùm dicta
sententia Iudicis Pontificij, sequitur quod † gratia rein- 25
tegratoria obtenta postea ab eodem Summo Pontifice suf-
fragetur etiam pro ijsdem bonis per D. Ducem confiscatis,
ad Paris. *cons. 1. num. 47. & 52. lib. 4. cum alijs relatis in 1. decis.* in fine, tantò magis cùm Papa iubeat in dicta gratia
cassari processum, & † sententiam cum omnibus inde 26
secutis, tam in Curia, quàm alibi.

Et ita responsum fuit.

R. P. D. REMBOLDO.

Vlixbonen. Monasterij.

Die Lunæ 2. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Tractatur an Reuerendiss. P. Commissarius generalis Fratrum S. Francisci de Obseruantia, &c. potuit dimittere ab eorum obedientia, & iurisdictione Moniales Conuentus Sanctæ Claræ Oppidi de Santarem. Fauori proprio quando non possit renunciari.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Renuntiare nemo potest iuri, quod non habet.*
2 *Renunciatio Iuris alieni non tenet in praiudicium tertij.*
3 *Commissarius generalis Fratrum S. Francisci de Obseruantia habet eamdem iurisdictionem in sua familia, quam habet Minister Generalis in tota Religione, declara vt n.4.& 5.*
6 *Fauori proprio quilibet potest renunciare.*
7 *Fauori mixto quis non potest renunciare, quando id quod renunciatur, non solum proprium fauorem renunciantis, sed etiam alterius concernit.*
8 *Clericus non potest renunciare priuilegio Clericali, vt conueniatur coram Iudice saculari.*
9 *Ius, & iurisdictio, an sit idem.*
Illatio non fit ad diuersa.
10 *Monasterium immediatè subiectum Sedi Apostolica, non potest se subijcere iurisdictioni Ordinarij sine beneplacito eiusdem Sedis Apostolica, & numer.15.*
11 *Renunciatio tenet in praiudicium exempti.*
12 *Felin. in cap. cùm accessissent num.6. de constitut. declaratur.*
13 *Eximenti interest suam iurisdictionem immediatam non perdere.*
14 *Libertatis, & exemptionis ius est ita coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit.*
16 *Moniales S. Clara profitentur, & tenentur viuere sub gubernio Fratrum S. Francisci, & n.17.*
18 *Factum à maiori parte, non potest alijs praiudicare in his, qua omnes in particulari tangunt.*
19 *Sub conditione datum, illa non adimpleta, non habetur in consideratione.*

* *Allegatur prasens decisio infra in eadem causa sub die 19. Nouembris 1625. coram bon. mem. Coccino, est decisio 461. & statur hic in decisis.*

D E C I S I O CCCCLVI.

REuerendissimus Pater Commissarius Generalis totius familiæ Cismontanæ Indiarum Fratrum S. Francisci de Obseruantia, & Patres Diffinitores Prouinciæ Portugalliæ de communi consensu die 30. Nouembris 1619. dimiserunt ab eorum obedientia, & iurisdictione Moniales Conuentus Sanctæ Claræ Oppidi de Saniatem, attenta dictarum Monialium, & Abbatissæ inobedientia, cum declaratione tamen, quod si eueniret, quod dictæ Moniales suam culpam agnoscerent, & veniam peterent, datis in omnibus claris, & euidentibus pœnitentiæ demonstrationibus, Pater Prouincialis illas iterùm admitteret ad suam obedientiam, qua dimissione sub die 2. Nouembris 1620. dictis Monialibus intimata, Abbatissa cum maiori parte Monialium illam acceptauit, & Archiepiscopo Vlixbonen. vt eas in suas reciperet supplicarunt, qui eas recepit, sub obligatione tamen, quod infra sex menses confirmationem à Sede Apostolica obtinerent, reliquæ verò contradixerunt, & ab ea ad Sedem Apostolicam, ac ad Generalem appellarunt.

Vnde contingit dubitari, an dicta dimissio, & subiectio sustineretur? & DD. vnanimiter censuerunt, tam dictam dimissionem, quàm subiectionem non sustineri.

Quo enim ad dimissionem, ea visa fuit nulla ex pluribus.
Primò quia ex constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij
VIII. administratio dicti Monasterij spectat ad Ministrum
Generalem Ordinis S. Francisci, nec propterea potuit ea
1 dimitti à Commissario dicti Ordinis, quia † nemo potest
renuntiare iuri, quod non habet, *l. nemo plus Iuris ff. de reg.*
iur. Cæph. *cons.*146. *num.*2. Rebuff. *cons.*186. *num.*10. & re-
2 nuntiatio Iuris † alieni non tenet in præiudicium tertij,
l. iubemus, & ibi DD. *C. ad Vell.* Surd. *cons.*332. *num.*9. &
*cons.*359. *num.*3. Cæph. *cons.*152. *num.*67. Natt. *cons.*470.
*num.*15. Card. Seraph. *dec.*341. *num.*6.

3 Nec obstat, quòd Commissarius † habet eamdem iu-
risdictionem in sua familia, quam habet Minister Genera-
lis in tota Religione ex constitutione Leonis X. registrata

per Rodriquez *q. regul. tom.*1. *qu.*51. *art.*1. quia dictus Com-
missarius habet quidem amplissimam facultatem visitandi,
& corrigendi familiam sibi subditam, non verò etiam im-
mutandi statum Religionis, & renuntiandi in præiudicium
† Ministri Generalis, & totius Ordinis, administrationi, 4
& regimini eidem Ministro Generali commisso, ad tradita
per Bald. *in l.*1. *circa fin. vers. inducitur etiam C. de bon. ma-*
tern. Alex. *in l. procuratoribus numer.*3. *vers. intellige C. de*
procur. quin & idemmet Commissarius est subditus sicut
cæteri Prælati eiusdem Religionis Ministro Generali, vt
expressè cauetur in d. Constitutione, ibi, *ita tamen quod*
Commissarius prafato Ministro Generali omnimodè subijcia-
tur, & à decretis dicti Commissarij datur † appellatio ad 5
Generalem, & Generalis potest eum corrigere si delique-
rit, & prohibere aliqua negotia, si causam dederint legiti-
mam, vt per eundem Rodriquez *d. qu.*5. *art.*4. ideòque
potest sine dubio idem Generalis huiusmodi dimissionem si-
ne legitima causa factam reuocare, prout eum effectu reuo-
cauit, neque ea renuente Generali in præiudicium totius
Religionis sustinetur.

Secundò minus tenet dicta dimissio, quia administratio
dicti Monasterij fuit Fratribus dictæ Religionis, & Mini-
stro eius Generali per Summos Pontifices demandata, ex
causis, & rationibus publicum fauorem, & vtilitatem re-
spicientibus; vnde non licuit Commissario sine Sedis Apo-
stolicæ beneplacito huic administrationi renuntiare, nam
† licet quilibet possit fauori proprio renuntiare, *l. si quis in* 6
conscribendo C. de Episc. & Cler. l. penult. C. de pact. cum
simil. non potest tamen renuntiare fauori mixto, † hoc 7
est quando id, quod renuntiatur, non solùm proprium
fauorem ipsius renuntiantis, sed etiam fauorem alterius,
seu publicam vtilitatem concernit, Felin. *in cap. si diligenti*
*num.*16. *de foro compet. & in cap. cum accessissent sub numer.*
29. & ibidem Dec. *num.*23. & 24. *de constitut.* Castrens. *in*
l. penult. num. fin. & ibi Ias. *num.*14. *C. de pact.* Calderin.
*cons.*1. *in fin. vers. si verò de pact.* Gozad. *cons.*88. *numer.*20.
Castrens. *cons.*259. *ante num.*6. *lib.*1. vbi adducit simile in
Clerico, qui non potest † renuntiare priuilegio clericali, 8
vt conueniatur coram Iudice seculari, vt notatur in *c. si di-*
ligenti de foro compet.

Nec obstat, quòd in dictis Constitutionibus Innoc. IV. &
Bonif. VIII. detur Ministro facultas instituendi, & destituen-
di Moniales, prout secundùm Deum viderit expedire, quia
non propterea potest censeri data facultas abdicandi admi-
nistrationem, ei ob publicam vtilitatem commissam, sed
tantùm ea peragendi, quæ circa dictam administrationem,
atque ad eam explicandam sunt necessaria: facultas enim
† instituendi, & destituendi, ac ius, & iurisdictionem à se 9
abdicandi sunt inter se diuersa, & sic ab vno ad alterum
non benè infertur, *l. Papinian. exul. ff. de minor.* Surd. *cons.*
150. *n.*94. *lib.*1. Reb. *in Prax. tit. de deuol. n.*96. Patis. *de resi-*
*gn. l.*7. *q.*24. *n.*19. *cum duobus seqq.*

Tertiò non tenet dicta dimissio, vel saltem illa fuit reso-
lubilis, quia facta legitur (vt supra relatum est) ad tem-
pus, & donec Moniales suam culpam agnoscerent, vnde
cùm plures ex dictis Monialibus culpam agnouerint, & à
dicta dimissione appellauerint, illaque fuerit postea per
Ministrum Generalem solemniter reuocata, meritò non
erit amplius habenda in consideratione.

Minus tenet subiectio Monialium regimini D. Archiepi-
scopi, quia dictæ Moniales sunt immediatè Sedi Apostoli-
cæ subiectæ, & à iurisdictione Archiepiscopi exemptæ, nec
propterea potuerunt se à dicta iurisdictione † Sedis Apo- 10
stolicæ eximere, & iurisdictioni, seu regimini D. Archie-
piscopi se subijcere sine eiusdem Sedis Apostolicæ benepla-
cito, *cap. cum tempore*, vbi Abb. *numer.*2. *de arbitr.* idem
Abb. *in cap.*1. *num.*19. *de re iudic.* Rom. *cons.*369. *numer.*
18. Surd. *cons.*47. *num.*25. cum alijs per Castr. *cons.*432. *in-*
*cip. videtur dicendum sub num.*3. *circa med. vers. quod autem*
non potuerit expressè renunciare, Cardin. Mantic. *decis.*237.
*numer.*4. *& coram san. mem. Greg. XV. decis.*325. *numer.*23.
cum seq.

Nec obstat, quòd tenet renunciatio in † præiudicium 11
exempti, ad tradita per Fel. *in cap. cum accessissent num.*6. *de*
constit. quia Fel. & alij pro Monialibus adducti procedunt,
† quando priuilegium, cui renuntiatur respicit fauorem 12
renuntiantis tantùm, quod non est in priuilegio exemptio-
nis, quia illud respicit non solùm fauorem exempti, sed etiam
eximentis, vt per Abb. *in d. cap. cum tempore n.*2. *de arbitr.*
vbi quod interest † eximenti suam iurisdictionem imme- 13

diatam non perdere, quodque subditus suus non iudicetur,
nec etiam absoluatur ab alio, ideòque tali priuilegio renun-
tiari non potest, Rom. *d. cons. 369. num.* 18. & talis renun-
ciatio non tenet, nec etiam quoad renunciantes, quia, vt
14 inquit Abb. *in d. c. cum tempore num. 7.* Ius † libertatis, &
exemptionis est ita coniunctum inter subditum, & superio-
rem, vt commodè separatio fieri non possit.

Nec obstat, quod Moniales se subiecerunt D. Archiepi-
scopo quoad regimen tantum, quod erat penes Commissa-
rium, non verò etiam quoad iurisdictionem, quæ erat pe-
nes Sedem Apostolicam; quia nihilominus dicta subiectio
tendit in præiudicium iurisdictionis Sedis Apostolicæ, quæ
voluit dictas Moniales regi per dictum Commissarium, &
non per D. Archiepiscopum, vnde non potuerunt se dictæ
15 Moniales † ab huiusmodi regimine sine Sedis Apostolicæ
beneplacito eximere ex supra allegatis.

Præterea, ex alio etiam non tenet dicta subiectio, quia
16 dictæ Moniales ex regula S. Claræ, † quam profitentur,
tenentur viuere sub gubernio, & regimine fratrum Ordi-
nis S. Francisci, sicque non potuerunt se contra formam di-
ctæ regulæ gubernio dicti Archiepiscopi subijcere.

Et ex his patet etiam responsio ad id, quod dicitur, quod
per dictam subiectionem fuit factus reditus ad ius commu-
ne, quia ex primæua institutione, & fundatione dicti
Monasterij, & Ordinis, quem profitentur dictæ Monia-
17 les tenentur † viuere sub obedientia dictorum Fratrum,
& in omnem casum hæc mutatio non potuit fieri sine Sedis
Apostolicæ beneplacito, tam ex parte fratrum, quibus
dicta administratio fuit à Sede Apostolica ob publicam,
& priuatam Monialium vtilitatem commissa, quàm
ex parte Monialium, quæ viuere tenentur sub guber-
nio, & regimine illorum, quibus illæ fuerunt à Sede
Apostolica subiectæ.

Vltra quod talis subiectio non fuit facta ab omnibus Mo-
nialibus, sed solum prætenditur facta à maiori parte, alijs
18 contradicentibus, quo fit vt † factum à maiori parte non
possit alijs præiudicare in his, quæ omnes in particulari
tangunt, *cap. cum omnes*, & ibi gloss. & Felin. *n. 15. de const.*
Capit. *dec. 152. n. 3.*

Nec ipse Archiepiscopus simpliciter recepit, sed cum
obligatione confirmationem à Sede Apostolica impetrandi,
quæ numquam fuit subsequuta, & sic acceptatio sine effe-
19 ctu remansit, per reg. quod datum sub † conditione, illa
non adimpleta, non habetur in consideratione, Card. Man-
tic. *dec. 245. n. 9. cum simil.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

R. P. D. VBALDO.

Meliteñ. Præeminentiarum.

Die Lunæ 9. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Marescialllus Religionis Hierosolymitanæ an habeat cognitionem causarum in prima instantia vertentium inter Fratres, & Milites eiusdem Religionis priuatiuè, quoad alios, præter Illustrissimum Magnum Magistrum, & alia de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

1 *Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ habet iurisdictionem vniuersalem in d. Religione.*

2 *Magnus Magister potest designare, & creare arbitrio suo Locumtenentem, cui vigore suæ præeminentiæ, potest concedere eam auctoritatem, quam vult, & num. 4.*

3 *Superiori Regulari debetur reuerentia, ita vt ipse habeat & iurisdictionem in subditos.*

5 *Magnus Magister non habet iurisdictionem solus, sed vnà cum Conuentu.*

6 *Intellige tamen, quod dicta iurisdictio apud Conuentum est habitu, & apud Magnum Magistrum actu.*

7 *Magnus Magister habet iurisdictionem ordinariam, & num. 10.*

8 *Delegare, proprium est iurisdictionis ordinariæ.*

9 *Manutentio datur stante assistentia iuris.*

11 *Marescallus est nomen Gallicum, & nihil aliud significat, quam Tribunus Militum.*

12 *Tribunus Militum habet iurisdictionem in Milites, & facultatem cognoscendi eorum causas, & lites.*

13 *Tribunus Militum audit commilitonum querelas.*

14 *Iurisdictio, quando competit inferiori in certis casibus, ex hoc propterea non censetur adempta iurisdictio superiori.*

15 *Militum Rectori si concedatur iurisdictio de rebus militaribus inter milites, non tamen censetur adempta iurisdictio eisdem de causis competens alteri Magistratui ordinario.*

16 *Iurisdictio in dubio censetur data cumulatiuè, & non priuatiuè.*

17 *Iudex inferior, quando cœpit cognoscere causas ad se pertinentes, & sic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio superioris.*

* *In eadem causa habentur supra in hac parte duæ aliæ decisiones sub diebus 13. Nouembris 1628. & 3. Decembris 1629. coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, sunt in ordine decisiones 209. & 324.*

DECISIO CCCCLVII.

PRætendit D. Marescialllus, qui est caput linguæ Aluer-
niæ in Sacra Religione Hierosolymitana, ad se per-
tinere cognitionem causarum in prima instantia verten-
tium inter Fratres, & Milites eiusdem Religionis priua-
tiuè quoad alios, præter Illustrissimum Magnum Magi-
strum, dum eas velit per se ipsum cognoscere, & se esse
in quasi possessione cognoscendi dictas causas; necnon
prætendit, omnes paces, quæ fiunt inter eosdem Fratres,
& Milites super rixis, & controuersijs inter eos ortis,
ineundas esse vigore statutorum Religionis, & assertæ con-
suetudinis, coram ipso Mareschallo tantum, & demum in
dictis statutis, & consuetudine comprehendi etiam fami-
liares continuos commensales Magni Magistri, qui etiam
prætendit, se esse in quasi possessione hæc omnia cogno-
scendi, & delegandi respectiuè; Ideò super his causa com-
missa in Rota, fuit dubitatum, cui esset dandum manda-
tum de manutenendo; Quo dubio proposito die 16. De-
cembris præteriti coram Reuerendiss. Seleucieñ. fuit di-
ctum, vt videretur de bono iure, & causa restringeretur,
sed hodie sine vlla restrictione informantes coram me; suf-
fecto in locum Reuerendiss. Seleucieñ. quam plurima con-
gesserunt super bono iure ad effectum possessorij, & à Domi-
nis fuit responsum; Vtrique esse dandum mandatum de manute-
nendo cumulatiuè in casibus, & iuxta modum exprimendum
in decisione. Nam quoad Magnum Magistrum, negari
non † potest, ipsum habere iurisdictionem vniuersalem 1
in dicta Religione, tum ex stabilimentis, præcipuè *sub tit.*
9. vers. 10. vbi Magnus Magister residens in Conuentu po-
test † designare, & creare arbitrio suo Locumtenentem, 2
cum vigore suæ præeminentiæ, potest concedere auctorita-
tem, quæ sibi videbitur, tum ex Constitutione fel. rec. Pij
IV. incip. *Circumspecta sub dat. Kal. Iunij anno primo in*
vers. statut Magister, &c. & in vers. necnon causas, & lites
&c. & accedunt confirmationes, & priuilegia aliorum
Summorum Pontificum subsequentium, & hæc sunt con-
formia dispositioni iuris, secundum quam debetur † obe- 3
dientia Superiori Regulari, ita vt ipse habeat iurisdictio-
nem in subditos, Abb. *in c. cum ad Monasterium num. 7. de*
stat. Monach. Calder. *cons. 1. post med. vers. item obuiat de*
regular. & stat. regul. & in terminis Religionis Sancti Ioan-
nis *est decis.* Mohed. 10. *de caus. poss. & prop.* & quoad
† cognitionem causarum est *decis.* Rota 101. *num. 2. lib. 3.* 4
part. 3. diuers. Cresc. *decis. 16. de priuil. arguta. de exceptione ad*
regulam.

Neque obstat, quòd Magnus Magister non habeat † iu- 5
risdictionem solus, sed vna cum Conuentu, vt in dicta
Constitutione Pij IV. *vers. necnon causas*, Rota *d. decis.*
101. *num. 2.* & tradit pluribus Oldrad. *cons. 128. per tot.* præ-
sertim *num. 5. & 6.* Vetall. *decis. 219. in fin. part. 1.* quia Con-
uentus non repugnat exercitio iurisdictionis Magni Ma-
gistri, nec delegationibus ab eo factis, vel faciendis, imò
cum eas fecerit sciente & patiente Conuentu, videtur ad
ipsum pertinere talis iurisdictio, & in omnem euentum non
inconuenit quod vna, & eadem iurisdictio sit penes Con-
uentum,

ueorum, & Magoum Magiſtrum, & apud Conuentum
6 † quidem habitu, apud Magiſtrum actu, benè faciunt no-
tata per Doct. quando diſtinguuot officium Iudicis à iuriſdi-
ctione *in l. prima*, vbi Bart. *num.9.* & ibi Cagnol. *n.49. & ſeq.*
vbi de communi *ff. de iuriſd. omn. iud.*

7 Stante igitur, quod Magnus Magiſter † habet iuriſdictio-
nem ordinariam, ſequitur, vt cognitio cauſarum ad eum
ſpectet, & hoc pro parte Mareſcialli non negatur, ſed vi-
8 deiur, quod eas etiam poſſit delegare, cùm † id proprium
ſit iuriſdictionis ordinariæ *l. prima in fin. l. more, l. imperium
in fin.* & ibi Doct. communiter *ff. de iuriſd. omn. iud.* ex qui-
bus apparet, Magnum Magiſtrum habere aſſiſtentiam iu-
9 ris pro ſe, † cuius ratione videretur ſibi danda manuten-
tio, iuxta *c. cum perſonæ de priuil. in 6.* & ſæpiſſimè cenſuit
Rota, & ſignanter *in Sipontina iuriſdictionis coram Card.
Sacrato, quæ eſt deciſ.491. num.2. part.1. recent.* & fuit di-
ctum *in Theatina iuriſdictionis* 14. *Martij præteriti coram
me*, vbi aliæ allegantur, ſed hic videtur ceſſare difficultas
ex pluribus delegationibus cauſarum à Magno Magiſtro fa-
ctis necnon ex atteſtationibus Notariorum & cauſidicorum
inſulæ Melitæ, quæ fuerunt datæ in ſummario, quod
10 in † cauſis excedentibus ſummam ſcutorum decem,
recurritur, & ſupplicatur à partibus litigantibus Ma-
gno Magiſtro, qui eas committit, & delegat cui ſibi
libuerit.

Ex alia verò parte videbatur conſtare de bono iure
D. Mareſcialli quoad certum genus cauſarum, cùm Mare-
11 ſciallus † nomen Gallicum, nihil aliud ſit quàm Tribu-
nus militum, vt in ſtabilimentis *tit. de verb. ſign. num.7.* &
tradit Alciat. *de ſing. cert. cap.34. num.4.* Tiraqu. poſt Bud.
in tract. de nobilit. cap.8. num.17. Quod autem Tribunus
12 † Militum haberet iuriſdictionem in milites, & facultatem
cognoſcendi earum cauſas, & lites, probatur in *l. officium
regentis, §. officium tribunorum, ff. de re milit.* ibi, quærelas
13 † commilitonum audire, *in l. pen. C. de iuriſd. omn. iud.*
Habet etiam Mareſciallus pro ſe diſpoſitionem ſtabilimen-
torum Religionis, vt in *tit.19. de Alberg. cap.13.* vbi caue-
tur, vt milites aduerſus ſeruitores illis infeſtos faciant plan-
tam, ideſt, quærelam porrigant Pilierio, qui eſt caput lin-
guæ, qui eos componat, quod ſi non fecerit, fiat quærela
Magiſtro, ſeu Mareſciallo, qui iuſtitiam faciant; Item da-
tur ſtatutum *ſub tit. de Bailiuis tit.10. cap.2.* vbi cauetur,
quod omnes Fratres, tam Equites, quàm ſeruentes armo-
rum obediant Mareſciallo, à cuius tamen obedientia exi-
muntur Bailiui conuentuales, & Locumtenentes, Prio-
res, & alij ibi expreſſi.

Datæ etiam fuerint plura alia ſtabilimenta, vt in tit. del
Sguardio, de Conſilio & alia concernentia iuriſdictionem
Mareſcialli in certis generibus cauſarum ibi enunciatis,
quibus licet informantes conarentur ſingulis reſpondere.
Tamen Dominis videbatur conſtare de bono iure Mare-
ſcialli adminiſtrandi iuſtitiam in dictis caſibus expreſſis in
ſtatutis. Et accedunt ſententiæ à Mareſciallo latæ, à qui-
bus fuit appellatum ad venerabile conſilium Religionis,
necnon deputationes ab eodem factæ, quæ omnia dantur
vt in ſummario Mareſcialli ſuper poſſeſſorio, *num.1. &
ſeqq.* Ex quibus omnibus ſimul iunctis, Domini veniebant
in illam ſententiam, vt vtrique tam Magno Magiſtro,
quam D. Mareſciallo eſſet dandum mandatum de manute-
nendo, & quod iuriſdictio vtrique competat cumulatiuè,
& præuentiuè in certis caſibus quoad ipſum Mareſciallum,
cùm enim Magnus Magiſter habeat iuriſdictionem vniuer-
14 ſalem, vt dictum eſt, ſuccedit regula, † vt cùm inferiori
competat iuriſdictio in certis caſibus, qualis eſt Mareſcial-
lus, non propterea cenſeatur adempta iuriſdictio Superio-
ri iuxta textus *in l. vlt. C. de iuriſd. omn. iud.* vbi etiam ſi
Rectori militum concedatur iuriſdictio de rebus militaribus
15 inter † milites, non tamen cenſetur adempta iuriſdictio
eiſdem de cauſis competens alteri Magiſtratui Ordinario,
vt declarat Menoch. *præſ.18. num.25. & ſeqq. vbi num.28.
verſ.5.* adducit textus *in dicta l. fin.* & benè facit textus *in c.
per hoc de hæret. lib.6. & in Clem.1. §.1. eod. tit.* & facit regu-
16 la, quod † iuriſdictio in dubio cenſetur data cumulatiuè,
& non priuatiuè, Roman. *conſ.393. num.1.* & ibi Addeo. Fe-
lin. *in c. paſtoralis numer.2. & ſeqq. de offic. ordinar.* & te-
nuit Rota *ex ſententia Sacræ Congregationis Concilij in
Piſcien. iuriſdictionis* 15. *Iunij* 1590. *coram bon. mem. Card.
Platto, & in Montis Regalis iuriſdictionis* 27. *Nouembris*
1606. *coram Reuerendiſſ. D. meo nunc Decano, quæ eſt de-
ciſ.316. num.7. in eius impreſſ. & deciſ.121. num.4. part.1.
Deciſ. Recent. Part.V. Tom.II.
recent.* & latè habetur *in deciſ.4. num.5. coram fel. rec. Greg.
XV.* ſicuti etiam è contrario, quando Mareſciallus cœpit
cognoſcere cauſas † ad ſe pertinentes, & ſic præuenien- 17
do, non debet admitti delegatio Magni Magiſtri, iuxta
not. per Vant. *de nullit. & de fect. iuriſd. deleg. num.21.* Et
ita Domini intelligebant hanc materiam: Qui autem ſint
caſus præciſi in quibus Mareſciallus habet iuriſdictionem
præuentiuam, & an ad ipſum ſolum ſpectet componere
paces inter Fratres, & an eius facultates comprehendant
perpetuos commenſales, & familiares Magni Magiſtri,
Domini reiecerunt ad aliam inſpectionem.

Et ita fuit deciſum.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cordubeñ Redecimarum.

Die Veneris 20. *Iunij* 1625.

A R G V M E N T V M.

Latè in hac deciſione diſcutitur, an ſolutio redeci-
marum ſit contra, vel præter ius, & quando di-
catur initium dictæ ſolutionis fuiſſe volunta-
rium, vel neceſſarium. Et plura etiam deducun-
tur, quod quando ex communi aceruo fuit iam
deducta decima, tunc alia decima non veniat
ſoluenda. Item etiam quatenus ſit verum, vt ex
vna re duplex decima ſit perſoluenda, quando
ſcilicet, & qualiter id procedat, & aliqua etiam
habes circa præſcriptionem immemorabilem.

S V M M A R I V M.

1 *Redecima debetur Eccleſiæ, ſi initium ſolutionis fuit vo-
luntarium.*
2 *Veritati ſtandum eſt, & non præſumptioni.*
*Præſumptio nunquam operatur, quando veritas ex aduer-
ſo repugnat.*
3 *Actus initium eò magis præſumitur voluntarium, quando
habuit aliquam iuſtam cauſam.*
4 *Diuinandum non eſt.*
5 *Veriſimilitudo ceſſare debet conſtito de veritate.*
Opinio cedere debet veritati.
6 *Decima tantùm vnica ſoluenda eſt.*
7 *ſub Præcepto affirmatiuo quando contineatur etiam præ-
ceptum negatiuum.*
8 *ad Decimam ſi quis ſolùm teneatur, creditor non poteſt
niſi eam exigere.*
9 *Debitor, & creditor ſunt correlatiua, cùm vnus abſque
alio dari non poſſit.*
10 *in Correlatiuis diſpoſitum in vno habet locum etiam in
altero ex identitate rationis.*
11 *Diſpoſitio facta in rem, licet verba dirigantur ad vnum
ex correlatiuis, tamen etiam alter obligatur.*
12 *Secus verò, ſi verba ſonent in ſolam perſonam, tunc enim
non extenditur ad aliud correlatiuum.*
13 *contra Ius non ſolùm dicitur id quod ſit aduerſus verba
legis.*
Sed quicquid aduerſatur menti, & rationi legis.
14 *Redecima ad hoc vt eſſet præter ius, opus eſſet quod non
cenſeretur prohibita neque ex verbis, neque ex ratione
legis, ſed quod nihil eſſet ſtatutum.*
15 *Decima ſoluta ex aceruo communi non debet ſolui alia
decima per Dominum.*
16 *Quia Dominus cenſetur vendidiſſe fructus ſalua de-
cima.*
Fructus ſunt decimandi, non penſio.
17 *pro Penſione certa ſi Dominus det colendum ſuum præ-
dium, d. penſionem non tenentur decimare.*
*Et hoc etiamſi penſio ſit in ſuis fundi fructibus con-
ſtituta, quia ſalua decima intelligitur vendi-
diſſe.*
18 *Fructus, & non penſio decimantur.*
19 *Decimam quare Dominus non ſoluat ex pretio fructuum
venditorum, & n.20.*
21 *Redecima quod ſit contra ius, pluries Rota ore rotundo
dixit.*
22 *Redecima eſt ſoluenda ea ratione, quia penſio illa,
quam Dominus recepit, per decimatorem acerui*

non est decimata, & ideo de pensione soluenda est, & circa hanc opinionem videatur n.23.24. vbi reycitur, & n.26.& 27.vbi defenditur.

25 *Donatarius an teneatur ad decima solutionem.*

28 *Redecima an debeatur, necne standum est consuetudini.*

29 *Redecima, si ex consuetudine est introducta, potest tollerari.*

30 *Montalu. ad ll. Castella lib.1. glos.4. & Io. Andr. in cap. tua nobis num.12. de decim. & alij declarantur.*

31 *Cap.à nobis de decim. & cap. tua nobis eod. tit. quo casu loquantur, & n.32.& 33.*

34 *Decima, quando à dantibus, & recipientibus soluenda est.*

35 *Molendinorum Domini cum teneantur soluere decimam de molendinis communibus, tenentur etiam illam soluere de molendinis, qui vento aguntur.*

36 *Venti per se nascuntur.*

37 *Mare, & venti obediunt DEO.*

38 *ex Redditibus ædificiorum, an sit soluenda decima.*

39 *Decima soluenda est ex debito quantitatis frumenti legati, aut donati extraneo, quamuis a donatore ipso sit iam soluta decima.*

40 *Decima duplex ex eadem re non debetur, sed ex re prorsus diuersa.*

41 *Donationes, & legata fiunt contemplatione personæ.*

42 *Decima personalis debetur.*

43 *Decima. quæ persoluitur ex aceruo decimato, non est personalis, sed realis.*

44 *Decima est soluenda de pascuis etiam ad pascendum concessis gratis, cum res transeat cum suo onere.*

45 *Decima soluitur de grege non obstante, quod ea soluatur etiam de pascuo.*

46 *Decima, quæ soluitur de grege ratione pascuorum, est decima prædialis, & quare.*

47 *Decimæ, quæ soluuntur in fœtibus, lana, lacte, caseo, & similibus, non sunt decimæ personales, sed mixtæ.*

48 *Fœtus dum lactantur, computantur in decimis mixtis, dum verò pascuntur in decimis prædialibus.*

49 *Clerici recipientes decimas, tenentur soluere Romano Pontifici decimam harum decimarum.*

Sed ista decima Papalis, est onus reale Ecclesiarum non autem prædiorum, & imposita est non rebus, sed personis, ibid.n.50.

51 *Decima etiam de pensionibus domus debetur.*

52 *Decima ex emptione domus debetur.*

53 *Decima de iure non debet solui ex contractibus, & quatenus soluatur ex constitutione Principum in certis locis, non est decima spiritualis.*

54 *Contrahentes indigent Iudice, qui iustitiam faciat.*

55 *Titulum alleganti, ei incumbit onus illud probare.*

56 *de Titulo, quando non constat perinde est, ac si non adesset.*

57 *Paria sunt non adesse, vel non apparere.*

58 *Consuetudo ex communi, & promiscuo vsu constituitur, & acquiritur ius omnibus de populo, quibus illud est proportionabile.*

59 *Et hoc procedit, siue ex publico, siue ex priuato trahatur.*

60 *Redecima, cùm sit contra ius, ideò ad illam præscribendam, opus est aut immemorabili, aut quadragenaria cum titulo.*

61 *Testes deponentes super immemorabili debent esse annorum 54. cum debeant deponere de visu per 40. annos.*

62 *Et ab initio visus ad hunc effectum requiritur actus 14. annorum.*

63 *Testis ætatis 96. non probat immemorabilem, si deponat de recordatu, dum erat ætatis 30.*

64 *Immemorabilis in antiquis enunciata probat.*

65 *Fama tunc in antiquis probat, quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emananerint à personis non suspectis.*

66 *Dictio, dictis, est demonstratiua ad oculum, & repetit tantum id ad quod refertur.*

67 *Sententia debet restringi ad id, ad quod solum refertur.*

68 *Ita ut aliud non comprehendat.*

69 *Testes, vt deponant de visu per 40. annos debent esse ætatis annorum 54.*

70 *Titulum, qui habet restrictum, & limitatum non præscribit vltra, & extra illum titulum.*

71 *Decimatus, quando fuit communis aceruus, non soluenda alia decima, secus verò si non fuerit decimatus.*

72 *Laicus non habet potestatem disponendi super decimis ex defectu potestatis.*

73 *Titulus putatiuus, an sit sufficiens ad præscribendum contra ius.*

74 *Capitulum sine consensu Episcopi licet non possit vnire, hoc tamen præbet titulum putatiuum, qui est sufficiens ad præscribendum.*

75 *Titulus causatus errore iuris, non est sufficiens ad præscribendum.*

Et hoc intellige de mero errore iuris.

76 *Iudex laicus nunquam habet iurisdictionem in Clericum, aut Ecclesiasticam personam, vel res spirituales.*

77 *Cuman.cons.64.n.2.& alij quo casu loquantur.*

78 *Princeps secularis nec in laicos habet iurisdictionem, quando tractatur de re spirituali, & vide numer.79.*

80 *Titulus putatiuus, licet habeat in se admixtum errorem iuris, est tamen sufficiens ad præscribendum.*

* *Decisio ista allegatur supra in decisione 204.quæ est in eadem causa sub die 28.Iunij 1628.coram Eminentiss. & Reuerendiss.D.Card.Vbaldo, & ibi statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLVIII.

EPiscopus, & Capitulum, & postquam fuit decimatus aceruus communis Domini, & coloni iuxta terminos, *capitulo à nobis de decimis*, prætendunt ex portione dominica aliam decimam, redecimam nuncupatam, quæ an deberetur, dubitaui. Et dubitationis resolutio pendet ex pluribus. Primò vt videatur, an initium huius redecimæ fuerit coactum, vel voluntarium? quia si volunta-
rium, vt ex diuturna † præstatione præsumitur, redeci- 1
ma debetur Ecclesiæ, etiam quod sit contra ius, Hostien. *in cap. ad Apostolicam num.2.* Ioan. Andr. *num.5. & cæteri de simon.* Cassad. *decis. vnic. numer 6. de consuet.* Roman. *cons.344. num.11.* Secundò, quatenus initium fuerit coactum, an huiusmodi redecima sit contra vel præter ius? Tertiò, quatenus sit contra ius, an doceatur de titulo? Quartò, vbi non doceatur de titulo, an versemur in præscriptione vel consuetudine? Quintò, si versemur in præscriptione, an de illa legitimè doceatur?

Quantum attinet ad primum ex decisionibus coram me factis 14. Martij 1608. & 10. Maij 1613. constat initium redecimæ fuisse coactum; ideò cessat fundamentum, quòd scilicet ex diuturna præstatione redecima fuit voluntariè soluta, illud enim benè præcederet, vbi contrarium non appareret ex deductis in dictis decisionibus: quapropter stan-
dum † est veritati, non præsumptioni, quæ nunquam 2
operatur, quando veritas exaduerso repugnat, *l. in rebus, C. de iur. dot.* Soccin. *cons.104.col.5.num.10. versic. sed ad hanc obiectionem, &c. lib.2.* Paris. *cons.29. num.44. lib.2.* Roland. *cons.99. num.11. lib.1.* Surd. *cons.7. numer.61. & cons.16. num.22. & cons.28. num.120.* & quamuis initium
eò magis præsumatur voluntarium, † quando præstatio 3
habet aliquam iustam causam, vt per Roman. *cons.344. num.2. versic. hoc autem verum est, &c.* & hic allegetur gratitudo, cùm Ciuitas Cordubeñ fuerit liberata à seruitute Maurorum, vt in sententia Regis Alphonsi legitur: Dice-
re tamen quod redecima fuerit ob istam gratitudinem † so- 4
luta est diuinare, & hoc forsan posset allegari, nisi liquidè
constaret de initio coacto, ex quo † debet cessare verisi- 5
militudo, & opinio cedere veritati *cap. veritate 8. distinct.* Roman. *cons.340. n.9.*

Quantum attinet ad secundum caput, an scilicet redeci-
ma sit contra ius? satis probatur, quia † ex præcepto vni- 6
ca tantùm decima soluenda est, *Exod. cap.22. in fin.* ibi, *Decimas, & primitias non tardabis offerre.* De quo etiam *in c.1. & cap. cum homines de decimis.* Quòd præceptum licèt

sit as-

sit affirmatiuum, cùm tamen homo ad illius obseruantiam
7 ex ratione debiti teneatur, † sub illo continetur præce-
ptum negatiuum, itaut non possit non soluere decimas,
S.Thom.1.2.q.100. art.4. ad secundum, & 2.2. q.22. art.2.ad
tertium, & qu.44. art.3. ad tertium, & idem dicendum
est ex parte exigere volentis; si quis enim non tenetur,
8 † nisi ad decimam, itaut non possit illam non soluere;
sic Episcopus, & Capitulum non possunt nisi vnicam
exigere decimam; quia debitor, & creditor sunt correla-
9 tiua, † cùm vnus absque alio non possit dari, Dec. cons.
71.col.2. vers. & pro fundamento, &c. ideò dispositum in
10 vno habet † locum in altero ex identitate rationis, l. vlti-
ma, C. de ind. vid. tollen. Plot. de lit. iuran. §.11.num.21.
& 22. Calder. cons.6. de relig. domib. Bald. cons.14. incip.
super legitimam, &c. num.2. vers. quinto, videlicet sic ad-
uertendum, &c. lib.4. Castr. cons.288. incip. videtur, quod
dicta sententia, &c. col.1. in fin. vers. nam ad ciuilitatem,
&c. lib.2. & benè ad propositum Boet. decis.58. numer.21.
vbi, si aliquid disponitur in rem, vt quia factum prohibe-
11 tur sicut in casu nostro † præceptum de decima soluenda,
licet verba dirigantur ad vnum ex correlatiuis, tamen etiam
alter obligatur: secus verò si prohibitio sonat in solam per-
12 sonam; tunc enim † non extenditur ad aliud correlatiuum,
Fab. de Mont. in tract. de empt. qu.2. in princ. col. fin. vers.
non tamen statutam compellans, &c. & in 3.qu. princ. vers.
28. quæro.
Ex prædicta, quòd nimirum redecima sit contra ius,
procedunt etiam, quòd tendat contra mentem, & ratio-
13 nem legis; † contra ius enim non solum dicitur id, quod
fit aduersus verba legis, vt in l. contra legem, ff. de leg. sed
quicquid aduersatur menti, & rationi legis, vt in cap. cer-
tum est 88. de reg. iur. in 6. & in l. neminis, & rei, §. verbum ex
legibus. ff. de reg. iur. glos. in cap. vt litigantes in verb. statuimus
de offic. ordin. in 6. Felin. in cap. statuimus num.3. de maior. &
obed. Put. decis.240. lib.3. Seraphin. decis.439. num.1. & 645.
num.1. & in his terminis fuit resolutum in hac Corduben. re-
decimarum 16. Nouembris 1607. & 17. Martij 1615. coram
14 me. Et ad effectum vt redecima † esset præter ius, opus
fuisset, quòd non censeretur prohibita, neque ex verbis,
neque ex ratione legis; sed quod nihil esset statutum, vt be-
nè ad propositum Bald. cons.318. n.4. in fin. vers. tunc dici-
tur fieri, &c. lib.3.
15 Quodque soluta decima ex † aceruo communi non
debeat solui alia decima per Dominum, tenet Innoc. in cap.
cum non sint num.1. de decim. ea ratione, quia Dominus
16 intelligitur † veodidisse fructus salua decima: Et allegat
ad hoc, cap. pastoralis de decim. vnde dicit, quod fructus
sunt decimandi, non pensio, Collect. num.3. Ioan. Andr.
17 num.4. vbi quod si Dominus dat † colendum suum præ-
dium pro certa pensione, illam non tenetur decimare,
etiam si pensio sit in sui fundi fructibus constituta; quia
18 salua decima intelligitur vendidisse; quapropter † fructus,
non pensio, decimantur. Et si quæratur cur Dominus non
19 decimat pretium fructuum venditorum, cum † colonus
detineat mercedem operarum? Io. Andr. respondet, il-
lam esse rationem; quia merces operarum ex labore ho-
minis procedit; merces verò fructuum venditorum, ex
20 terra, † siue ex illius fructibus, in quibus ius habet Domi-
nus, & ante pensionem Domini decimantur; & hi, sufficit,
quòd semel fuerint decimati, argumento, l. bona fides, ff. de
reg. iur. & C. bona fides eod. tit. in 6. Hostien. in d. c. cum non
sint numer.5. & in summ. tit. de decim. §. quibus autem, &c.
propè fin. ante num.8. vers. vel post &c. Anchar. in c. tua no-
bis num.10. post princ. de decim. Abb. num.14. Collectar. num.8.
Addit. ad Bart. in l. interdum 16. §. quoties in vers. statutum,
&c. vers. & facit, &c. ff. de publ. & vectigal. Greg. Lopez
partit.1. tit.20. lib.2. glos.3. in verbo heredades, Lap. alleg.
135. num.6. & 9. Azeued. ad reg. constit. lib.1. tit.5. lib.7.
num.1. elegaoter Alphons. de Montalu. ad ll. Regn. Castel-
læ lib.1. l.4. in versic. de todos sus arrendamientos, Honchal.
in opusc. de decim. part.2. propos.6. col.3. Alex. de Ales part.3.
qu.51. membr.5. ante fin. vers. ad illud verò quod obijcitur,
&c. Sot. de iust. & iur. qu.4. art.2. in final. verb. Gig. de
pens. qu.59. num.3. Hinc Rota perpensis prædictis ore ro-
21 tundo pluries dixit redecimam † contra ius, vt in causa
Toletana redecimarum 19. Nouembris 1584. coram san. mem.
Clem. VIII. & in eadem 21. Maij 1586. coram bon. mem.
Cardin. Pamphilio, & in hac causa Corduben. 25. Octo-
bris 1593. coram bon. mem. Cardin. Seraph. quæ est decis.
1047. num.8. & coram me 16. Nouembris 1607. & 17. Mar-
tij 1615. & in eadem 24. Nouembris 1621. coram R. P. D.
meo Buratto, & 31. Martij 1623. coram R. P. D. meo Pi-
rouano.
Neque aduersatur, quòd contrarium videtur annuere
gloss. in cap. tua nobis, in verb. & homines, & ibi Vincent.
de decim. vbi quòd † redecima est soluenda ea ratione; 22
quia pensio illa, quam Dominus recepit per decimatorem
aceruì, non est decimata, & ideò de pensione soluenda
est. Idemque firmat Butr. num.9. Guttier. pract. quæst. lib.
1. qu.18. num.19. Nam huic motiuo respondet † ibidem 23
Ancharan. num.10. nempè, quòd licèt gloss. teneat, quòd
siue Dominus recipiat quotam fructuum, vt puta tertiam,
vel quartam partem, siue certam partem; vt puta certas
mensuras, vt tres vel quatuor corbes; portio Domini est
decimanda, tamen contrarium tenendum; † illa enim 24
portio est tradita Domino ab aceruo iam semel decimato,
vt in cap. bona fides, de regul. iur. in 6. & subdit non pro-
cedere illud simile allatum à gloss. nimirum quòd sicuti si
aliquis illos corbes donaret, † donatarius teneretur ad 25
decimas, ita Dominus à colonos recipiens certos corbes;
ea enim ratione Dominus non tenetur, quia recipit cor-
bes ratione terræ, & non titulo lucratiuo prout donata-
rius. Subdit prætereà, † quod gloss. posset defendi, quan- 26
do pensio non datur Domino ratione dominij ob terram,
quam dat ecolendam, sed quando datur ob quandam
maioritatem, siue ad id, vt colonum defendat, & cu-
stodiat: tunc enim quantumcumque sit decimatus aceruus,
de tali etiam † pensione soluenda est, sicut de mili- 27
tia, & de venatione, vt in cap. non est, de decim. Ioan.
Andr. in d. cap. tua nobis num.12. in princ. Alphons. Mon-
talu. ad ll. Castellæ d. lib.1. l.4. in glos. in versic. de todos sus
arrendamientos &c.
Neque facit, quod DD. in ista discrepantia dicant, † stan- 28
dum esse consuetudini, quæ est optima interpres, vt dicit
Montalu. loco allegato, Io. Andr. in d. c. tua nobis num.12.
vers. sed dicit &c. Innoc. in c. cum non sit num.1. vers. sed
certè non videtur ibi nunquam autem, &c. de decim. Didac.
Perez lib.1. ordinat. tit.5. l.1. col.3. vers. huiusmodi autem
decima, &c. fol.116. Azeued. loco alleg. num.1. ante fin. co-
lumna, vers. & hoc autem de consuetudine, &c. Abulens.
super Matth. c.23. qu.168. in fin. Guttier. pract. quæst. lib.1.
qu.18. num.14. vers. & in tormentis, &c. est enim aduer-
tendum, quòd hi DD. † dicunt, quòd si redecima de 29
consuetudine esset introducta, posset tolerari, ita Innoc.
Io. Andr. Montalu. & Azeued. Alij loquuntur potius gene-
raliter de consuetudine soluendi decimas de salario, aucu-
pio, & similibus. Quamobrem huic motiuo fuit respon-
sum DD. illos † esse intelligendos de consuetudine largo 30
modo sumpta pro præscriptione, & propterea aut loquun-
tur de spontanea solutione, de qua modo dictum est, &
non adest, aut loquuntur de præscriptione alia legitima, &
illa pariter non adest ex infra dicendis.
Neque prædictis resistit textus † in d. c. à nobis de de- 31
cim. ibi: A dantibus, & recipientibus, quasi ab vtrisque
decima soluenda sit ex textus in d. c. tua nobis ibi: cum de
cunctis, quos in contrarium ponderat Guttier. pract. quæst.
lib.1. qu.18. num.8. Quia ipsemet respondet prædicta iura
loqui, † quando totus aceruus non fuit decimatus, & ideò 32
meritò colonum teneri ad suam partem fructuum sibi tema-
nentium, & dominum ex portione percepta ratione fundi,
benè declarat Azeued. ad reg. constitut. lib.1. tit.5. numer.1.
† vbi quod dicta iura sunt intelligenda, quoties non sit de- 33
cimatus aceruus communis, antequam pars à colono debi-
ta, ex aceruo tradita sit, tunc enim à dantibus pariter, &
recipientibus † decima soluenda est: secus verò si ante so- 34
lutionem pensionis domino factam, totus esset decimatus
aceruus; nam eo casu dominus ex portione sua soluere de-
cimam non tenetur, glos. in c. pastoralis, & in c. tua nobis,
vers. sic, & dominus &c. & ibi Abb. num.14. vers. an enim
quæritur, &c. de decim. Addit. ad Bart. in l. interdum, §. quo-
ties, ff. de public. & vectigal. Andr. Hisp. in tract. de decim. vers.
14. num.2. Montalu. loco prædicto, Sot. de iust. & iur. lib.9. q.4.
art.2. in fin. & alij supra allegati.
Non obstant alia argumenta adducta per Guttier. pract.
quæst. lib.1. qu.18. d. numer.9. vsque 14. vbi quod cum
† Domini molendinorum teneantur soluere decimam 35
de molendinis, communibus; tenentur etiam illam solue-
re de molendinis, qui vento aguntur, c. ex transmissa de
decim. glos. in d. c. peruenit in verbo molendinorum. Quia
ibi non erat quæstio, an de eodem molendino duplex de-

cima esset soluenda, sed an illa esset soluenda de molendi-
36 no ad ventum, quasi venti † per se nascantur, & fuit sta-
37 tutum, deberi, quia mare, & venti obediant † Deo, &
terra ipsa, in qua est molendinum ad ventum, subiacet oneri
decimarum. Quapropter sicuti Ecclesia è tali solo percipe-
38 ret fructus decimarum, si coloretur, ita † decimam de-
bet consequi ex redditibus ædificij ibi constructi, Abb. *ibid. in princ.* Anchar. *n.* 3. Ioan. Andr. *n.* 1.

Neque præterea facit, quod ex debito quantitatis fru-
39 menti legati, † aut donati extraneo, decima soluenda sit,
quamuis a donatore ipso aut legante ea bona fuerint deci-
mata, S. Anton. *in sum. part.* 3. *tit.* 4. *c.* 3. §. 3. *col.* 3. *post princ. vers. de re etiam donata &c.* Siluestr. *in sum. in verb. decima num.* 11. *vers. dico secundo, &c.* Nam fuit responsum,
40 quod in hoc casu duplex decima non debetur † ex eadem
re, sed ex re prorsus diuersa: prima enim soluta ex frumen-
to est prædialis, nec secunda vice soluitur, quando solui-
tur ex legato, vel donatione, sed soluitur ex ipsa donatio-
41 ne, vel legato, quæ est decima personalis: † donationes
enim & legata fiunt contemplatione personæ, *c. ad Apostolica*, & ibi glos. *in verb. personales, de decim. c. decima* 16.
42 *qu.* 1. Quæ quidem decima † personalis debetur, Innoc. *in c. fin. num.* 2. *de paroch.* Abb. *in cap. in aliquibus num.* 9. *de decim.* Quod certè non militat in hoc casu: nam portio, quæ
obuenit domino ex aceruo decimato, non est decima per-
43 sonalis, † sed realis, cùm proueniat ex ipsa re, vt supra
dictum est ea præcitatis DD.

44 Et poterat omitti aliud argumentum, quòd scilicet † de
pascuis gratis etiam ad pascendum concessis decima solui-
tur, cum res transeat cum onere suo, Innoc. *in cap. commissum num.* 1. *de decim.* & ibi etiam Io. Andr. *num.* 4. *vers. dicit Innoc. &c.* Anchar. *num.* 4. *ante fin. vers. secundo quæro, &c.* Abb. *num.* 3. Et tamen soluitur etiam decima de ipso
45 grege, † & sic non repugnat, quod duplex decima solua-
tur. Decipitur enim Gutier. Nam decima, quæ soluitur
46 de grege ratione pascuorum, est decima prædialis, † quæ
soluitur in diuersis locis, illis scilicet parochijs, in quibus
pascua sita sunt, habita ratione ad totum annum, & secun-
dum tempus, quo animalia pascuntur, glos. *in §. quia ergo in verb. pascis* 13. *qu.* 1. glos. *in c. ad Apostolica in verb. personales*, vbi Io. Andr. *numer.* 4. *& 5. de decim.* Hostien. *in sum. num.* 3. *de decim.* Henr. Boich. *in cap. peruenit num.* 3. *eod. tit.* Cardin. *in Clem.* 1. *qu.* 15. *de decim.* Rebuff. *eod. tit. qu.* 8. *num.* 2. & fuit dictum *in causa Toletana de Dymol* 10. *Iunij* 1604. *coram bon. mem. Card. Lancellotto.* Aliæ, quæ soluun-
47 tur † in fœtibus, lana, lacte, caseo, & similibus, non sunt
decimæ personales, sed mixtæ, Hostien. *in sum. tit. de decim. vers. quot sunt eius species, &c.* Rebuff. *de decim. q.* 3. *num.* 33. Azor. *instit. mor. part.* 1. *lib.* 7. *c.* 34. *qu.* 3. Nauarr. *cons.* 1. *num.* 8. *de decim. & in manual. c.* 21. *num.* 29. & fœtus, dum lactan-
48 tur, † computantur in ponenda ratione decimarum mixta-
rum, dum verò pascuntur in ponenda ratione decimarum
prædialium, Io. Andr. *in c. cum homines num.* 2. *de decim.* vbi
etiam Henr. Boich. *num.* 2. Anchar. *sub num.* 4. Oldrad. *cons.* 236. *num.* 2. Viu. *decis.* 4. Rebuff. *de decim. qu.* 6. *num.* 3. Andr. Hisp. *de decim. qu.* 14. *num.* 5.

Poterat etiam omitti, quod Clerici recipientes decimas
49 tenentur † soluere Summo Pontifici decimam harum de-
cimarum, S. Anton. *in sum. part.* 2. *tit.* 4. *c.* 3. §. 4. Quia non
inde sequitur, quod de eadem re duplex decima soluatur,
huiusmodi enim decima Papalis est onus reale Ecclesiarum,
50 non autem † prædiorum, & imposita est non ipsis rebus,
sed Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis pro ipsis rebus, Ioan. Andr. *in c.* 1. *num.* 1. *& 2. de immun. Eccles. in* 6. Gemin. *num.* 3. Franch. *num.* 7. Bellencin. *de charit. subsid. qu.* 434. Remig. *de ben. eod. tract. qu.* 25. *&* 26.

51 Ac denique superuacaneum fuit † deducere, quod etiam
de pensionibus domus decima debeatur, *c. pastoralis de dec. c. plerisq. de pall.* Io. Andr. *in c. commissum in princ. de decim.* cum
52 ea illis emptione † etiam soluatur. Fuit enim responsum,
quod decima ex pensionibus est prædialis, decima verò de
53 iure non debet solui ex contractibus, & † quatenus sol-
uatur ob constitutiones Principum in certis locis, non est
decima spiritualis, & solutio iustificatur, quia illi qui ven-
54 dunt, aut † emunt, indigent iudice, qui iustitiam faciat,
Io. à Medin. *in Codic. de restitut. qu.* 15. *vers. corollaria, &c.* vel
propter indigentiam Principum, prout voluit Lassarte de Alcaual. *c.* 1. *num.* 43.

Quantum attinet ad tertium caput: An Episcopus, &
55 Capitulum doceant † de titulo? Certum est, ipsis incum-
bere onus probandi illum, vt in *c. cum persona de priuil. in* 6. vbi Io. Andr. *num.* 6. Anchar. *num.* 5. Franch. *num.* 8. Gemin. *num.* 1. & in puncto huius redecimæ fuit in hac causa
resolutum 25. Octobris 1593. coram bon. mem. Cardin. Se-
raph. *quæ est decis.* 1047. *num.* 4. & cum † de prædicto titu- 56
lo non constet, idem est, ac si non adesset, paria † enim 57
sunt, vel non adesse, vel non apparere, Abb. *in cons.* 18. *in princ. lib.* 2. Decian. *cons.* 1. *num.* 132. *lib.* 1. Bald. *cons.* 401. *vers.* 3. *ex ista ignorantia, &c. lib.* 1.

Quantum ad quartum caput: An scilicet versemur in
præscriptione, vel consuetudine? Articulus iste fuit parti-
culariter discussus in hac causa *coram me* 14. *Martij* 1608. &
resolutum nos versari in præscriptione, non autem in con-
suetudine. Quia vtilitas, licet ex publico trahatur, priua-
tim tamen acquiritur Episcopo, & Capitulo: Et hæc † est 58
principalis differentia inter præscriptionem, & consuetudi-
nem, quæ consuetudo è conuerso, ex communi, & pro-
miscuo vsu constituit, & acquirit ius omnibus illius regio-
nis, aut populi ciuibus, quibus illud est proportionabile,
† siue ex publico, siue ex priuato trahatur DD. *in c. fin. de consuet.* Couarr. *in reg. possessor part.* 2. §. 3. *num.* 2. cum alle-
gatis *in prædicta decis. quæ alijs etiam obiectionibus respondet.*

Quantum denique attinet ad quintum: An scilicet do-
ceatur de legitima præscriptione? Cum redecima sit contra
ius, ad illam † præscribendam opus fuisset, aut imme- 59
morabili, aut quadragenaria cum titulo, *cap. primo, de præscrip. in* 6. Philipp. de Perus. apud Felin. *cons.* 8. *in princ.* Federic. de Sen. *cons.* 334. *num.* 3. *vers. non obstat, &c.* vbi variè
exemplificat.

Circa immemorabilem videndum est, An per testes pro-
betur, vel fuerit legitimè enunciata, ita vt censeatur pro-
bata? Circa primum, lis fuit mota de anno 1562. vt fir-
mauit Rota in hac causa 17. Iunij 1602. coram bon. mem.
Card. Seraph. *quæ est decis.* 1440. *inter illius decisiones, & 9. Decembris* 1619. *coram R. P. D. meo Buratto*, vbi omnia
quæ fieri possunt obiecta refelluntur, & nouissimè 31. *Martij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ reliquas tollit obie-
ctiones. Testes verò fuerunt examinati de anno 1596. Cùm 60
igitur demendum sit tempus litis, testes ad minus debent
esse ætatis 88. annorum: de tempore enim litis motæ de-
buissent esse ætatis 54. annorum, † cùm hi deponere de- 61
beant de visu per quadraginta annos, quod est vnum ex
requisitis ad probandam immemorabilem, glos. *in cap.* 1. *in verbo memoria de præscriptionib. in* 6. & ab initio visus ad
hunc † effectum requiritur ætas quatuordecim annorum, 62
Ita vt post hanc ætatem per quadraginta annos viderint
Lap. Abb. *in d. cap.* 1. *num.* 8. *& cæteri, de præscriptionib. in* 6.
& fuit latè coram me deductum disputato articulo ex pro-
fesso in hac causa 18. Maij 1618. vbi etiam respondetur ad
testem ætatis 96. annorum, ipsum scilicet non esse suffi-
cientis ætatis, cùm † dicat se deponere, quæ cœpit re- 63
cordari dum erat annorum suæ ætatis 32. An verò imme-
morabilis fuerit legitimè enunciata, ita vt probetur? licet
verum sit in antiquis † immemorabilem enunciatam pro- 64
bari ea ratione, quia fama in antiquis probat Put. *decis.* 204. *lib.* 1. *in nou.* Tamen vt fuit consideratum in hac causa
18. Maij 1618. ad hunc effectum † requiruntur duæ enun- 65
ciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint
à personis non suspectis, vt dicit ibidem Put. Hic au-
tem nec vnica adest enunciatiua. Nam in sententia Regis
dicitur in narratiua, quòd Clerus prætendebat immemo-
rabilem, & in dispositiua quoad decimas enunciatur im-
memorabilis, quo verò ad redecimam enunciatur à
quinquaginta annis dumtaxat, vt fuit in prædicta deci-
sione ponderatum. Quicquid hodie in contrarium affera-
tur: Verba enim dispositiua sententiæ ista sunt: Fuit inuen-
tum probatum, plenariè quòd à decem, viginti, triginta,
quadraginta, & quinquaginta annis citrà, ac etiam à maio-
ri tempore quod memoria non est in contrarium, semper
fuit soluta in dicta Ciuitate, &c. per incolas, & habitato-
res illius, integraliter vna decim. panis, tritici, & hordei,
quæ colligebantur in quibusuis prædijs &c. & quod præter,
& vltrà hanc decimam, consueuit solui alia decima, voca-
ta redecima, ex redditibus, prouentibus, aut pensione,
vel tributo, quæ reddituarij, vel coloni ex quibuslibet ter-
ris, vel prædijs, & pratis non ruptis dederunt, & con-
sueuerunt dare dominis huiusmodi prædiorum, terrarum,
& pratorum quolibet anno, & quod dictam redecimam
soluerint, & consueuerint soluere à dictis quinquaginta
annis

annis citra. Quapropter verba illa *à dictis quinquaginta*
annis citra: non comprehendunt immemorabilem, quia
supra de decima fuerat dictum, videlicet: Primò, *A quin-*
quaginta annis citra, &c. Secundò, *Ac etiam à maiori*
tempore, quod memoria non extat in contrarium. Et propte-
reà dum sententia loquitur de redecima, & subdit: *A di-*
ctis quinquaginta annis citrà, &c. comprehendit tantùm
primum dictum, non autem secundum immemorabilis,
66 cùm dictio, *dictis*, † sit demonstratiua ad oculum, & re-
perat tantùm quinquaginta annos citra, non autem imme-
morabilem, quæ continetur in secundo dicto. Et sic sen-
67 tentia in hac parte debet † restringi ad dictos quinquagin-
ta annos citra, Dec. *cons.273.col. final. in princ. & consil.*
336. *num.2. in fine*, Surd. *cons.452. num.37. in fine, & n.38.*
68 itaut non comprehendat † aliud tempus, quod in primo
dicto non contineatur, Surd. *de aliment. tit.9. priuil.13.*
num.32. est enim dictio simpliciter demonstratiua, non
argumentatiua, Menoch. *cons.177.n.21.*

Circa quadragenariam cum titulo: Certè testes quadra-
genariam possessionem non probant. Cùm enim demen-
dum sit tempus litis; illo dempto non habent ætatem suffi-
cientem, vt modo dictum fuit, vbi de immemorabili actum
est. Nam si non habent ætatem, quæ sufficiat ad hoc, vt
de visu probent per quadraginta annos, quod est vnum ex
69 requisitis ad immemorabilem, nec † possunt de ista qua-
dragenaria deponere, quæ requiritur ad effectum præscri-
bendi contra ius vnà cum titulo. Et quamuis ista satis es-
sent, nihilominus fuit aliquid amplius, circa titulum con-
sideratum. Nempè, quod sententia Regis continet tantum
mandatum de manutenendo, & ideò cùm iste titulus ad
tale mandatum restrictum sit, non potest operari, quoad
70 præscriptionem proprietatis ipsius redecimæ, † qui enim
habet titulum restrictum, & limitatum non præscribit vl-
tra, vel extra ipsum titulum, Gemin. *cons.96. numer.4.*
vers. quoad secundum, &c. Oldrad. *cons.172. in fine, vers.*
post omnia, &c. & num.7. & fuit consideratum *in hac cau-*
sa 18. *May coram me, &* 21. *Martij* 1623. *coram R. P. D.*
meo Pirouano. Prætereà nec potest iuuari pro titulo sen-
tentia Cardinalis SS. Cosmi & Damiani lata inter Capitu-
lum, & Ciuitatem de anno 1250. & confirmata per fel.rec.
Innocentium Quartum. Nam illa disponit tantummodò,
vt dominus soluat de portione sua decimam, & colonus de
sua, vt patet ex verbis sententiæ ibi: *De possessionibus ar-*
rendatis, arrendans de parte fructuum, seu pensionis, quam
percipit, & is, cui fit arrendatio, de parte, quæ ad ipsum
contingit, decimam sine diminutione persoluat, &c. Quod
71 est de iure, quando communis † aceruus non fuit deci-
matus: secus enim est quando ea illo detracta fuit decima,
cap. tua nobis, de decim. vbi gloss. distinguendo declarat in
verbo sit Dominus &c. Anchar. *num.10.* Abb. *numer.14.*
Honcal. *in opusc. de decim. part.2. propos. col.3.* & fuit con-
sideratum *in hac eadem causa* 24. *Nouembris* 1621. *coram*
R. P. D. meo Buratto, & 31. *Martij* 1623. *coram R. P. D.*
meo Pirouano.

Illud tamen in eadem decisione 31. Martij non placuit
Dominis, quod scilicet sententia Regis Ioannis non possit
deseruire pro titulo, cùm sit sententia laici, cui non est da-
72 ta facultas disponendi de decimis, † tanquam quid spiri-
tuale concernentibus, *cap. tua, cap. dudum, & cap. pro-*
hibemus, de decim cap. cum & plantare, de priuil. cap.2. de
reb. Eccles. non alienan. Isthæc enim verissima sunt, sed
non applicantur, vbi agitur fauore Ecclesiæ ad effectum
præbendi titulum putatiuum ad præscribendum. Nam
cùm Ecclesia potuerit cogitare, Regem habere istam fa-
73 cultatem aduersus laicos † titulus videtur putatiuus, &
sic sufficiens ad præscribendum, *l. Celsus, ff. de vsucap.*
glos. in cap. de quarta, in verbo se posse, de præscript. Phi-
lipp. de Perus. apud Felin. *cons.2. numer.14.* vbi de titulo
74 vnionis habito à Capitulo sine consensu Episcopi, † vel
ab inferiore Episcopo, qui non potest vnire, *cap. sicut vni-*
re, de excess. Prælat. ea ratione, quia iste est titulus pu-
tatiuus.

Neque aduersaretur in hoc casu (si titulus esset super
proprietate decimarum) quòd titulus causatus errore
75 iuris non sit sufficiens † ad præscribendum, vt de eò, qui
emit decimas, dicit Cuman. *cons.64. per tot. præsertim n.2.*
vers. dato quod &c. Castr. *cons.70. num.10. in princ. vers.*
secunda ratio, &c. lib.1. Ægid. *cons.10. num.26. vers. op-*
ponens &c. Hoc enim procederet, si ageretur, quod laici
vellent ea sententia Regis præscribere contra Ecclesiam;

Nam etsi fortè laici cogitare potuissent, hoc Regi facere
licuisse, iste tamen esset merus error iuris, nunquam enim
Iudex laicus habet † iurisdictionem in Clericum, aut Ec- 76
clesiasticam personam, vel res spirituales, vt sunt decreta
Conciliaria *in cap. insolita, cap. placuit, cap. si clericus 11.*
qu.1. & Summorum Pontificum decreta *in cap. nemo, cap.*
si clericum, cap. si quis, cap. Christianis, cap. nullus cleri-
cum, cap. peruenit, cap. fratres, cap. Sacerdotibus pariter
11. qu.1. cap. qualiter, & quando, de iudic. cap. nouis, cap.
grauem, de sentent. excommun. & in his terminis procedunt
dicta per Cuman. per Castr. & Ægid. † In hoc autem ca- 77
su, cùm Rex haberet iurisdictionem in laicos, titulus non
est simpliciter, & de per se causatus errore iuris, sed erro-
re illius facti, nempè iurisdictionis, quam habet Princeps
in laicos, quam nunquam habet in Ecclesiasticos, aut in
res spirituales. Et licet in hoc casu, neque illam haberet
contra laicos, † cum de re spirituali ageretur; tamen, 78
quia agitur ad effectum præscribendi, & error iuris habet
admixtum illud, quod scilicet Ecclesiastici potuerint cogi-
tare, † Principem potuisse habere etiam in hoc casu illam 79
iurisdictionem in laicos, quam regulariter habet, resultat
titulus putatiuus (licet adsit error iuris admixtus) qui † est 80
aptus ad præscribendum, Castr. *d. cons.70. numer.10. vers.*
non obstat, &c. & cons.408. numer.6. lib.1. Alex. *cons.407.*
num.6. lib.1. & cons.214. num.6. lib.6. Et hæc dicta sint ad
confutandum prædictum motiuum, cum Domini aliud
amplexi sint, cum quo semper in hac causa transierunt,
nimirum, quod sententia Regis fuerit lata super possessorio
redecimæ, non autem super proprietate, & ideò non præ-
buit sufficientem titulum ad præscribendam proprietatem
dictarum redecimarum ea supra deductis.

Ex quibus vtraque parte informante, fuit conclusum re-
decimam non deberi.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Hispalen. Præeminentiarum.

Die Veneris 16. Iulij 1625.

A R G V M E N T V M.

Concordia inter Canonicos, & Beneficiatos &c. in materia præeminentiarum si sit inita, & vtraq; parte supplicante fuerit à Papa confirmata, sine dubio absque alia iustificatione est executioni demandanda. Et multò magis si dicta concordia sit secundum disposita per Cæremoniale Romanum.

S V M M A R I V M.

1 *Confirmatio Apostolica facta parte vtraque supplicante, non est opus vt iustificetur.*
2 *Pacta licita, & honesta inter Ecclesiasticos tenent etiam absque confirmatione Apostolica.*
3 *Littera Apostolica, quando sunt iustificatæ, locus est earum executioni.*
4 *Clausula,* dummodò, *quando non reddat aliquid conditionale.*
5 *Casus nonnulli referuntur, qui in Cæremoniali Romano disponuntur.*
6 *Canonicis plura, quæ competunt, non possunt competere Portionarijs.*
7 *Beneficiati de iure communi non sunt de Capitulo.*
8 *Beneficiati dato etiam, quod admittantur in Capitulo, & ibi habeant vocem, non tamen possunt dici de Capitulo.*
9 *Quia iste, & similes qualitates non mutant eorum speciem.*
10 *Statuto an possit induci vt beneficiatus præcedat Canonicum non existentem in sacris.*
Et quid inde possit inferri.
11 *Beneficiati, quando non possint dici inferiores Canonicis.*
12 *Statutum disponens circa personas includit personam omissam, quando eadem est ratio.*
13 *Consuetudo prohibens Monachum ad feudum, quia non potest seruire Domino, habet locum in Canonico Regulari, & quocumque impedimento ad seruitium impedito.*

14 *in Electione licet loquatur cap. 1. vt lit. pend. in 6. habet etiam locum in præsentatione, quia militat eadem ratio.*

15 *Cap. cum esses de testam. quamquam disponat vt testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valeat, habet locum si fiat coram quatuor testibus sine Parocho.*

Duo enim testes non sunt minoris fidei quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in texta.

DECISIO CCCCLIX.

FVit resolutum litteras Apostolicas confirmantes concordiam initam inter dignitates & Canonicos ex vna, & Portionarios ex alia esse exequendas, quia cùm vtraque pars supplicauerit pro d. confirmatione, & constet de legi-
1 timo mandato dato in ipsamet concordia † etiam absque alia iustificatione possunt exequi, Seraphin. *decis.* 1017. *num.* 3. Rota *decis.* 339. *num.* 1. *part.* 1. *in recent.* & cessat omnis difficultas, nam cùm concordia contineat ex lectura, pa-
2 cta licita & honesta, † quæ ideò possunt sustineri absque beneplacito Apostolico, *cap. quod ex eo* 3. *de pac. in* 6. & fuit dictum *in causa Cusentina beneficij* 8. *Iunij* 1618. *coram Reuerendiss. D. meo Seluccien.* inde satis resultat iustificatio
3 † confirmationis Apostolicæ. Vnde est locus executioni, *c. si capitulo*, vbi glos. *in verbo excipiatur*, *& cap. seq. de concess. praben. in* 6. Sarnen. *in tract. breu. numer.* 4. Mohed. *decis.* 13. *vt lit. pen.* Rota *decis.* 48. *numer.* 1. *& decis.* 506. *numer.* 1. *part.* 1. *recent.* & in terminis executionis confirmationis concordiæ est *decis.* 338. *part.* 1.

Non aduersatur quod in tertio capitulo concordiæ fuerit dictum, quod cùm verteretur lis super modo exequendi quædam capitula Cæremonialis, Portionarij consenserunt omnes cæremonias antiquas, & illos Ecclesiæ consuetas obseruandas, prout huiusque factum fuit, & tamen in confirmatione fuit narratum dignitates & Canonicos consensisse, dummodò per Cæremoniale Romanum improbatæ non fuerint, quod non est verum. Nam fuit responsum, quod in hoc casu illa clausula, *dummodò*, nihil
4 † operatur, quia non constat aliquas cæremonias antiquas à Cæremoniali Romano improbatas, dum enim dubitaretur, an infrascriptæ repugnarent Cæremoniali prædicto, san. mem. Paulus V. præuia relatione Congregationis Sac. Rituum per secundum Breue data sub 13. Kal. Decembris 1619. declarauit non esse improbatas, videlicet, quod in ingressu chori Canonici, & dignitates obtinentes super portionarijs nullatenus prætendere possint, sed quilibet nulla habita desuper ratione ingrediatur, dummodò tamen insimul ad chorum non accesserint, & vnusquisque in Capitulo, & loco suo sedebit, etiam si portionatius, qui officialis erit, inter Canonicos sedeat, loqui debeat, ijdemque Canonici, & dignitates obtinentes officio Canonici etiam officio dignitatis obtinentis fungi debeant, dummodò officia ipsa insimul non concurrant, itaut per vnum satisfieri non possint, & tunc officio magis necessario incumbant, omnesque portionarij integri, & dimidij habitum suum ordinarium, prout moris est, & hactenus detulerunt, deferre debeant.

Neque releuat, quod probetur portionarios esse Canonicis æquales, & ideò cùm per Cæremoniale disponantur sequentia, quæ solis Canonicis videntur debita, non sunt à portionarijs auferenda, qui sunt Canonicis æquales, dummodò Cæremoniali Romano non sint contraria, tunc enim *ex cap.* 3. *concordia* seruanda sunt, quæ
5 autem per Cæremoniale disponuntur, † sunt hæc, quod scilicet Episcopo assistat dignior presbyter Ecclesiæ, qui sit ex presbyteris tam Canonicis quàm dignitatibus, *vt in lib.* 1. *cap.* 7. Secundò, quod Episcopo vel Missam, vel Vesperas celebranti duo Canonici assistant, *vt in eodem lib. cap.* 8. Tertiò, quod Diaconus ministraturus Episcopo sit Canonicus, *vt in d. lib. cap.* 9. quod etiam disponitur de Subdiacono *cap.* 10. Quartò, quod ante aduentum Episcopi orneptur subsellia pro Prælatis, & Canonicis, *vt in cap.* 12. Quintò, quod Canonici accedant in eorum habitu clericali ad Episcopum celebraturum, *vt in cap.* 15. Sextò, quod Canonico superueniente in chorum inchoato officio cæteri Canonici assurgant, superueniente verò mansionario non Canonici, sed ipsi tantùm mansionarij, & clerici eorum æquales assurgant, *in cap.* 17. Septimò, disponitur *in cap.* 16. 18. *&* 21. *lib.* 2. quod Canonici parati stantes, cæteri verò genuflexi recipiant in die Purificationis candelas grandiores, reliqui autem minores, in die Cineris cinerem, & in die Palmarum palmam.

Nam huic motiuo fuit responsum Portionarios verè non esse Canonicis æquales, licet enim habeant multas prærogatiuas & præeminentias, quas habent Canonici, non tamen possunt dici pares, nec desinunt esse inferiores, † cùm 6
plura sint, quæ competunt Canonicis, quæ non competunt Portionarijs, *glos. in l. omnes, la seconda verb. Apostolico C. de fer.* ex dispositione † enim iuris Portionarij non 7
sunt de Capitulo, quod à solis Canonicis constituitur, Compost. *in cap.* 1. *num.* 4. *vers. nunquid Portionary, de elect.* Caputaq. *decis.* 84. *part.* 1. nec ex eo quod admittantur in
† Capitulo, & ibi habeant vocem, possunt dici de Capi- 8
tulo, Gemin. *in c. fin. numer.* 5. *ad fin. vers. aut quærimus, de praben. in* 6. quia non possunt dici diuersi ordinis, & sic de
ordine Cannonicorum, nam ista & similes qualitates † non 9
mutant eorum speciem iuxta notata *in l. proponebatur, ff. de iudic. & in l. cum quæritur ff. de excep. re iud.* & fuit in hac causa consideratum ante concordiam 4. *Iunij* 1612. *sub num.* 5. *&* 6. *&* 17. *Iunij sub num.* 4. 1613. *coram R. P. D. meo Pamphilio, quæ sunt* 416. *&* 506. *part.* 1. *in recent.* in quarum primi *sub num.* 7. dicitur: Non obstat, quod Portionarij in sacris constituti præcedant Cannonicos non existentes in sa-
cris, hoc enim non † competit illis ratione maioris, vel 10
æqualis dignitatis, sed ratione statuti conditi in odium non existentium in sacris, & sic ratione ordinis, non autem dignitatis, nam cùm postea Canonicus initiatur ascendit super omnes portionarios.

Et in omnem euentum si Portionarij huius Ecclesiæ propter multas prærogatiuas, quas obtinent cum Canonicis communes, non possunt dici simpliciter, & absolutè Ca-
nonicis † inferiores, prout sunt Portionarij, de quibus 11
loquitur glos. & DD. *in c. pen. in verb. assiduis, de cler. non resid.* prout aliàs prætendebant, & patet ex *d. decis.* 416. *n.* 8. tamen aut non sunt omninò æquales, & intrant prædicta, aut sunt omninò æquales, ita vt nulla prorsus adsit differentia, & frustra sit obiectum, quia Cæremoniale esset etiam intelligendum de Portionarijs, † cùm statutum di- 12
sponens circa personas includat personam omissam, quando eadem est ratio, Fulgos. *cons.* 77. *num.* 2. *&* 3. *per tot.* Castr. *cons.* 251. *vers. circa personas lib.* 1. & hinc consuetudo
prohibens † Monachum ad feuda, quia non potest serui- 13
re domino, habet locum in Canonico Regulari, & quocumque impedimento ad seruitium præpedito, Castr. *d. cons.* 251. *num.* 3. *lib.* 1. hinc etiam textus *in cap.* 1. *vt lit. pend. in* 6.
loquens in † electione habet locum etiam in præsentatio- 14
ne, quia militat eadem ratio, Calderin. *cons. vnic. de lit. pend.* dispositio pariter *cap. cum esses, de testam.* quod scilicet testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus va-
leat, habet locum si fiat coram † quatuor testibus sine Pa- 15
rocho, duo namque testes non sunt minoris fidei, quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, Calder. *cons.* 8. *circa med. vers. sed posito de testam.*

Probationes factæ vigore remissoriæ non releuant, quia huiusmodi remissoria fuit concessa per Rotam, dum lis penderet super executione Breuium san. mem. Clementis VIII. quæ fuit posteà per dictam concordiam extincta, *& in cap.* 5. *concordia* fuit conuentum, quod cùm Portionarij haberent remissoriam ad faciendas probationes circa lites, quæ tunc fuerunt compositæ, illam prosequerentur, & factæ probationes remitterentur in tertium de consensu, ita tamen quod executa concordia ab vtraque parte, dicta probatio censeretur consumpta, & propterea Rota deputauit D. Antonium Mariam Coratium virum primarium, qui huiusmodi remissoriam inspiceret, & retulit Portionarios articulasse. Primò, quod in repartitionibus hebdomadæ pro seruitio Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, sint æquales Canonici, & Portionarij, adeò vt aliquando eueniat, vt Canonici Portionarijs deseruiant, circa quod articulatum quicquid fuerit probatum, non est insistendum, nam super his prætensionibus fuit concordatum, *vt in cap.* 1. *concordia*, in qua fuit decretum, quod veniente turno Canonicus ministret Portionario, sicque Canonicus ministrare noluerit, incurrat pœnam vnius ducati, & sic successiuè donec perueniatur ad Canonicum moderniorem, qui omninò ministrare teneatur Portionario.

Secundò fuit articulatum illos esse æquales in omnibus ritibus, & cæremonijs, sed Capitulum dedit interrogatoria ad probandam suam superioritatem, & in specie super secun-

secundò articulo dedit Interrogatorium, si adest ista superioritas, quomodò esse potest, vt adsit æqualitas, prout articulus refert, ideò quicquid fuerit probatum, satis est quod licet sint æquales in omnibus ritibus, & cæremonijs, sunt tamen Canonici inferiores, vt fuit ponderatum in decis. D. mei Pamphilij, vt suprà dictum est.

Tertiò, fuit articulatum, quòd Portionarij iterata vice sicuti Canonici thurificantur, hoc tamen nihil refert, quamuis fuerit probatum ad inducendam æqualitatem cum Canonicis, itaut in omnibus, & per omnia pares sint.

Hinc sequitur non comprehendi sub Cæremoniali de Canonicis disponente, & per consequens clausula illa, dummodò Cæremoniali Romano non sint contrariæ, perindè habetur ac si non fuisset apposita.

Quare non est retardanda executio litterarum Apostolicarum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Burgi S. Sepulchri Beneficij S. Io. Baptistæ.

Die Veneris 4. Iulij 1625.

A R G V M E N T V M.

Beneficium alicui non est adiudicandum, si non constet de aliquo titulo valido ad hunc effectum. Beneficiorum permutationes quando non dicantur habuisse effectum.

S V M M A R I V M.

1 *ad Iuspatronatus præsentare vt quis possit, debet docere de iurepatronatus, vel saltem de quasi possessione præsentandi.*

2 *Beneficij publicatio vt valeat, debet fieri in tempore iuxta Constitutionem Gregor. XIII.*

3 *ex Beneficiorum permutatione nullum ius acquiritur, nisi permutantes in beneficio ius habuerint, & numer. 4.*

5 *Beneficiorum permutatio non dicitur habuisse effectum, si post permutationem, permutantes remanserint in possessione eiusdem beneficij.*

6 *Effectum ea, quæ non habuerunt, non attenduntur.*

7 *Beneficium si sit permutatum cum alio, nullius, vel penitus exigui valoris, inualida est talis permutatio.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisionibus 15. & 132. quæ sunt in eadem causa, sub diebus 25. Maij 1626. & 24. Ianuarij 1628. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, sunt decisiones 15. & 132.*

D E C I S I O CCCCLX.

REsolutum fuit, beneficium non esse adiudicandum D. Iulio Cæsari Busalino, quia non constat de aliquo titulo valido, & ad hunc effectum sufficienti: Aut enim ipse titulum desumere intendit ex præsentatione ad eius fauorem facta, & non potest, cùm non constet de iurepa-
1 tronatus, † vel saltem quasi possessione præsentandi eorum qui præsentationem fecerunt, iuxta *cap. consultationibus, cum ibi notatis, de iur. pat.* Aut vult illum desumere ex prouisione Apostolica, vigore assertæ permutationis cum Dondolello, de qua in summario D. Octauij num. 1. & minus potest: Tum quia litteræ, quæ habent datam de anno 1618. non videntur fuisse publicatæ in tempore, nec iuxta
2 Constitutionem Gregorij XIII. de publicandis, cùm constet illas fuisse præsentatas coram Vicario executore sub die 27. Augusti 1620. in eodem summ. num. 7. Nec sunt iustificatæ. Habent enim clausulam (attenta permutatione huiusmodi, quatenus vera, & Canonica existat) & tamen de tali permutatione nullibi constat, & vlterius etiam adest alia clausula (quod ex permutatione facienda nullum
3 ius acquiratur, † nisi permutantes in beneficijs ius habuerint) quæ est etiam iuris dispositioni conformis, Domin. *in cap. vnic. num. 6.* & ibi etiam Franch. *n. 17. de rer. permut. in 6.* Bellam. *de permut. benefic. par. 2. q. 9. & par. 50. quæst. 2.* Petr. de Vbald. *eodem tract. par. 1. nu. 3.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 25. tit. 9. num. 2.* & Garz. *de benefic. par. 11. cap. 4. num. 19.* Et nihilominus non apparet quod D. Busalinus Capellaniam S. Mariæ in Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis Militen. † cum isto beneficio (vt asseritur) permu- 4
tatam, possideret, vel in ea ius aliquod haberet.

Tum etiam quia dictus Dondolellus post prætensam permutationem semper remansit in possessione eiusdem beneficij, donec illud vacauit per contractum matrimonij, † 5
& sic apparet resignationem ipsam non habuisse effectum, ad tradita per Bart. *in l. post contractum num. 4. ff. de donat.* Menoch. *de arbitr. casu 39. num. 1. & 27. lib. 2. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 122. num. 110.* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 36. num. 1.* & in terminis per Paris. *cons. 130. num. 6. lib. 4.* Reboff. *in prax. par. 3. tit. de permut. num. 46. & super regul. de public. gloss. 13. num. 8.* & consequenter non † esse 6
habendam in consideratione, Mohedan. *decis. 36. de renunc.* Caputaq. *decis. 11. num. 4. par. 1. & fuit dictum in Nulliue Parochialis Castri Durantis 5. Martij præteriti coram R. P. D. meo Remboldo.* Et vnus etiam ex Dominis excitauit dubitationem contra validitatem dictæ permutationis, ex quo beneficium, cum quo hoc fuit permutatum, † erat 7
nullius, vel penitus exigui valoris, & sic obstaret Constitutio Pij Quarti, quæ est 144. in veteri Bullario, & considerauit Rota *in Gerunden. beneficij 9. Maij 1622. coram Reuerendiss. P. D. meo Decano.*

Ex quibus, & alijs adductis pro parte D. Octauij, qui solus informauit, parte tamen sæpius citata, & intimata, fuit decisum vt supra, beneficium non esse adiudicandum D. Busalino; An autem illud sit adiudicandum ipsi D. Octauio aliàs videbitur &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Vlixbonen. Monasterij.

Die Mercurij 19. Nouembris 1625.

A R G V M E N T V M.

Papa si immunitatem à iurisdictione Ordinarij alicui Monasterio concesserit, illudque receperit sub protectione Sedis Apostolicæ, & eius administrationem aliquibus concesserit, non possunt deinde isti in præiudicium Papæ, & Sedis Apostolicæ iterùm subijcere iurisdictioni Ordinariorum.

S V M M A R I V M.

1 *in Rota ad effectum præuentionis attenditur præsentatio commissionis.*

2 *Moniales S. Claræ sunt exemptæ à iurisdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ reperiuntur.*

3 *Papæ auctoritas immensa est.*

4 *Subiectio Religiosorum erga suos Prælatos à Summo Pontifice dependet, sine cuius intentione, & ministerio, & intentione Prælati Regulares nullam haberent auctoritatem.*

5 *Papa est summus Prælatus omnium cuiuscumque Religionis.*

6 *Papa si demandauerit gubernium Monialium aliquibus Religiosis, ipsi non possunt inconsulta Sede Apostolica dictum gubernium dimittere.*

7 *Administratores Apostolici non possunt præiudicare Summo Pontifici, nec contra eius præceptum disponere, ut in Calum ponendo.*

8 *Ministri Summi Pontificis non possunt eius potestatem coarctare, quia cùm ipsi sint subditi, imminet sola necessitas parendi.*

9 *Fauori pro se introducto quilibet potest renunciare.*

10 *Sedi Apostolicæ plurimum interest plures habere immediate subiectos.*

11 *Priuilegio concesso alicui si simul etiam adest fauor concedentis, non potest ei renunciare.*

12 *Concessio facta alicui de certa aliqua re, non extenditur ad casum diuersum.*

13 *Actionis mutatio, nec substantia facti est mutabilis in libello, sed solum augmentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & substantia.*

14 *Concessio facta alicui, intelligitur facta secundùm leges, non autem secundùm eius voluntatem.*

Mo-

15 *Monachus incorrigibilis potest eijci è Monasterio.*

16 *Monachus incorrigibilis quibus concurrentibus possit eijci è Monasterio.*

17 *Moniales propter incorrigibilitatem non eijcienda è Monasterio.*

Sed nisi ibi corrigantur, possunt ad aliud Monasterium transferri.

18 *Conuentum totum si sit incorrigibile, quid sit faciendum, & num. 19.*

20 *Exemptus à iurisdictione Ordinarij non potest sine licentia Summi Pontificis, renunciare exemptioni.*

21 *Superioris valdè interest, suos subditos ab alijs non iudicari.*

22 *Exemptus ab Ordinario efficitur immediatè subiectus D. Papa, & Ecclesia Romana, quamobrem sine illius licentia in alium consentire nequit.*

23 *Papa ex quo soleat moueri ad eximendum aliquem à iurisdictione Ordinarij.*

24 *Priuilegio potest renunciari in praiudicium eius, cui illud fuit concessum.*

25 *Libertatis ius est ita coniunctum inter exemptum, & eximentem, vt commodè separatio fieri nequeat.*

26 *Exemptionis priuilegio an possit renunciari, quando fuit concessum motu proprio.*

27 *Exemptio fit gratia exemptoris, & vide numer. 28.*

29 *Pralatus potest conditionem Ecclesia facere meliorem, non autem deteriorem.*

30 *Renunciari tacitè ei non potest, si nec expressè id sit permissum.*

31 *contra Priuilegium si omnes de Communitate vellent facere, vnus solus potest contradicere, sed hoc non procedit si per renunciationem reuertatur ad ius commune, & nu. 32.*

33 *Sedi Apostolica interest habere exemptos.*

Decisio prasens allegatur supra in decisione 456. sub die 2. Iunij 1625. coram bon. mem. Remboldo, & statur in decisis.

DECISIO CCCCLXI.

POst commissionem mihi directam, alia pars præsentauit commissionem R. P. D. meo Buratto in forma, & præuenit in citando valdè solers, vt causa per ipsum cognosceretur, sed certè decipiebatur, quia † in Rota attenditur
1
præsentatio commissionis, ita nempè vsque ab anno 1375. mandauit Vicecancell. vt habetur *in decis. de const. Mantiq.* & passim seruatur, *vt in decis. 6. de rescript. pariter Mantiq.* quod etiam disponit Constitutio Innocent. de qua Cassad. *decis. 5. de rescript.* Vest. *in prax. lib. 3. cap. 11. num. 1.* Mandos. *in commiss. 10. audiat qui prauenit, vers. 3. pro intellectu*, Præt. *decis. 470. lib. 2.* Thom. de Tun. *decis. 57. A. A. intit. de rescript. §. 16.* Sed ad tollen. omnes difficultates cum R. P. D. meus Burattus valetudine præpeditus non esset tam citò venturus ad Rotam, pars altera recursum habuit ad S. D. N. qui per memoriale mihi rescripsit, vt procederem in causa seruatis seruandis, hoc est parte legitimè citata, quæ cum nisi moras quæreret, & citasset etiam ad dicen. contra articulos coram eodem D. meo infirmo, & postmodum accesserit ad me, vt tamquam Decanus ob malam habitudinem D. mei articulos admitterem, id facere recusaui, cùm causa esset mea, ideòque appellationi interpositæ refutatorios dedi, cùm ex ista serie facti cognouerim, partem nihil aliud quærere præter fugam. Quapropter elapso die citationis ad informan. proposui dubium, An esset receden. à Decisione R. P. D. mei Remboldi? sub die 2. Iunij huius anni. Quod dubium pendet ex duobus. Primò scilicet, vt videatur, An Commissarius Generalis potuerit dimittere has Moniales? Secundò, An dictæ Moniales potuerint se subijcere obedientiæ Ordinarij?

Ad primam partem fuit dictum, quod quicquid sit de Iurisdictione Commissarij Generalis, etiam quod in Religione ipsam haberet amplissimam facultatem, nihilominus nec ipse, imò nequit ipsemet Generalis, ac tota Religio has Moniales poterat dimittere, cùm agatur de Mo-
2
nialibus S. Claræ, quæ sunt exemptæ à Iurisdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ, vt patet ex Bulla Eugenij IV. sub datum Florentiæ anno 1439. Id. Aug. anno Pont. 9. quæ est apud Rodriq. 29. & fuerunt positæ sub gubernio, & obedientia Generalis, & Prouincialium Minorum, sublatis Protectoribus, quorum auctoritate regebantur, vt in Constitutione eiusdem Eugenij sub datum Bononiæ anno 1427. 8. Id. Decembris anno 7. apud eundem Rodriq. Const. 27. quæ licet anterior, non tamen fuit per sequentem reuocata, cùm in posteriori expressè dicatur, quod Sum. Pont. non intendit per illam præiudicare gubernio, quod Generales Ministri, alijque Officiales dictarum Monialium habent. Quare cùm Summus Pontifex has Moniales subiecerit curæ Regularium, & postmodum à Iurisdictione Ordinariorum exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ subiecerit, non potuit Commissarius eas dimittere sine licentia Pontificis, † cuius auctoritas im-
3
mensa est. *Cap. ad honorem, de auth.* & vt Pal. Gemin. *cons. 14. in princip. num. 2.* Rom. *cons. 369. col. 2. in princ.* & in specie subiectio Religiosorum erga suos Prælatos à Summo Pontifice dependet, † sine cuius ministerio, &
4
intentione Prælati Regulares nullam haberent Iurisdictionem, Medin. *de Indul. cap. 24.* Sot. *de Iustitia, & Iur. lib. 10. quæst. 1. art. 4. & lib. 8. q. 3. art. 1.* Victor. *in relect. de
5
potest. Eccles. q. 2. num. 28.* Alph. de Castr. *lib. 2. de hæret. punit. cap. 24. & contra hæreses in verbo Episcopus*. Ipse nimirum Summus † Prælatus cuiuscumque Religionis, vt
6
benè aduertit Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 17. num. 1. & lib. 6. cap. 4. num. 21. ante fin.* Quapropter cùm Papa gubernium dictarum Fratribus demandasset, & illas ab Ordinariorum iurisdictione exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ supposuerit, cuius nomine Fratres † gubernant, non
6
potuerunt illas, inconsulta Sede Apostolica, dimittere, Ang. *cons. 369. num. 7.* Vbi quod administratores Apostoli-
7
ci non possunt præiudicare Sum. Pontifici, nec poterant admittendo dictas Moniales ponere os in cælum, & Summi Pontificis coarctare potestatem cum ipsi sint subditi, quibus imminet necessitas sola parendi, vt pulchrè dicit Bald. *cons. 331. ante med. vers. nec possunt, lib. 4.*

Non aduersatur, quod Commissarius potuerit renunciare huic priuilegio, † vt quisque potest iuri suo renuncia-
8
re ad *l. si quis in Conscribendo, C. de pact.* quia motiuum posset considerari si priuilegium simpliciter fuisset concessum fauore Fratrum, sed cum Pontifex sub protectione Sedis Apostolicæ † eas receperit, & ea occasione guber-
9
nium confirmauerit, hoc fuit actum non solùm fauore Fratrum, sed ipsius etiam Sedis, cuius interest multos habere † immediatè subiectos. *Clem. Pastoralis de re iudic.*
10
Rebuff. *cons. 142.* Ideò non potuerunt dicto priuilegio † re-
11
nunciare, Felin. *in c. cum accessissent, nu. 29. de Constit.* & ibi Dec. *col. penul. vers. 2. prædicta conclusio, & num. 18. col. vlt. concl. 6.* & generaliter de renunciatione, Gallerat. *tom. 1. lib. 3. cap. 1. num. 4. vers. & ideo, & num. 63. ex l. non videtur, ff. de reg. iur. & l. si quæramus, ff. de testam.* Bald. *tit. qualiter feud. alien. poss. §. porro, num. 1.* Cast. *in l. penult. col. fin.* & ibi Ias. *num. 14. C. de pact.*

Non obstat Constitutio Bonifacij VIII. apud Rodriq. IV. quàm etiam refert *tom. 1. qq. regul. q. 17. art. 8.* quia etsi Bonifacius concedat facultatem Ministri per se, vel alios visitandi, corrigendi, & reformandi tam in capite, quàm in membris, ea quæ correctionis, & reformationis indigent, nihilominus ista facultas procedit, † quoad visitationem,
12
& correctionem morum, non autem quoad mutationem status, renunciando gubernio, vt benè ad propositum Bart. *in l. edicta, num. 8. C. de eden.* vbi quod nec mutatio actionis, nec substantia facti est mutabilis in libello, † sed
13
solùm augmentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & substantia, namque facultas intelligitur concessa secundùm leges, non autem secundum †
14
voluntatem Superiorum, Dec. *cons. 146. n. 9.* & in terminis clausulæ facultatis addendi, vel minuendi fuit dictum coram me in *Causa montis regalis Iurisdictionis 4. May & 15. Nouemb. 1604.*

Non obstat, quod Monachus incorrigibilis † potest eijci
15
à Monasterio, Natt. *cons. 80. num. 1. de regul. & in tract. de reg. comment. 2. num. 36. vers. pro parte, verb. negante*, quod motiuum fuit deductum in alia positione, cui Domini nihil responderunt, quia non meretur allegari, sed quoniam hodie vociferabatur hoc tollere omnem difficultatem, ideò fuit responsum huic non applicare materiam electionis. Primò, quia agitur de Monialibus, licet enim Monachus corrigibilis possit eijci à Monasterio, & habitu priuari, †
16

ad

ad hunc tamen effectum requiritur vltra incorrigibilitatem,
quod defectus non solùm innotescant Fratribus, sed etiam
sæcularibus, & quod ex ijs alij de facili possint corrumpi,
vt est originale dictum *S. Bonauentura q. 14. super reg. S.*
Francisci, quod certè non militat in Monialibus, quæ pro
17 pter incorrigibilitatem † non sunt ejciendæ simpliciter à
Monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt ad aliud trans-
ferri, vt est Constitutio Vrbani IV. quæ loquitur in puncto
de Monialibus S. Claræ, quàm refert Rodriq. *qq. reg. tom.*
1. quæst. 49. art. 1. post princip. & Mirand. *de Monial.*
quæst. 3. art. 2. quæ Constitutio in hac parte, neque
per Constitutionem Pij V. neque per Concil. Trid. licet
strictoria sint, censetur reuocata, vt per Rodriq. *ibid. art.*
5. vers. non fertur, & Miranda *loco citato, vers. Quartus*
Casus. Secundò fuit dictum hic non applicari, quia agi-
tur de toto Conuentu ejciendo, & Iure non reperitur cau-
18 tum, † neque aliquis est, qui dicat integrum Conuentum,
posse ejci, sed quando Monasterium delinquit in casu,
quo Monachus particularis ejceretur Monasterio prouide-
tur per mutationem Superiorum, *c. quoniam de simon.* ibi
alibi, quod si fortè propter nimiam multitudinẽ nequiuerint
19 commodè collocari † ne damnabiliter in sæculo euagentur,
recipiantur in eisdem Monasterijs, mutatis prioribus locis,
& inferioribus assignatis.

Quantum attinet ad secundùm caput, An Moniales po-
tuerint se submittere obedientiæ Ordinarij? negatiuè fuit re-
20 solutum, quia exemptus sine licentia Summi Pontificis †
non potest renunciare exemptioni, vt est *text. rotundus in*
cap. cum tempore 5. de arbitr. vbi Abb. *num. 2. vers. & per*
istum text. glos. fin. in Clem. penult. de sent. excom. quam
Abb. *ibidem, & in d. cap. cum tempore*, dicit singularem,
21 ratio est, quia interest Romani Pontificis, qui est Superior
subditos suos ab alio non iudicari. Id. Abb. *in cap. 1. num.*
19. de re iud. & in cap. si de terra, num. 5. de priu. & in cap.
significasti 17. num. 8. in fin. & num. seq. de for. comp. Ioan.
Andr. *in cap. sciens 27. in fin. vers. si vere reperitur*, & ibi
Franch. *num. 4. de reg. iur. in 6.* Felin. *in cap. olim, num. 3. de*
præscript. Armill. *in Summ. in verb. exemptio, num. 8.* Gail.
obseruat. 40. num. 2. lib. 1. Galerat. *de renunc. tom. 2. cent. 2.*
renunciat. 140. num. 18. Erasmus à Kocchier *de iurisdict. or-*
din. in exempt. lib. 2. q. 7. & lib. 3. cap. 34. per tot. & per di-
ctum text. in cap. cum tempore, & per alias rationes in ter-
minis exemptionis regularium est *Cons.* Castr. 432. *incip.*
videtur dicendum, num. 3. lib. 1. vbi in vers. quod autem,
22 ponderat quod per priuilegium exemptionis † effecti sint
immediatè subiecti D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quam-
obrem sine illius licentia in alium consentire non possunt,
hoc nempè tenderet in derogationem Iurisdictionis Pontifi-
ciæ. Considerat vlterius, quod priuilegium videtur fuisse
concessum in odium Ordinariorum, qui dictis religiosis
erant nimis infesti, eosque nimium grauabant, & conclu-
dit, quod ideò non possunt se subijcere iurisdictioni Ordi-
nariorum. & quamuis in casu Cast. legeretur in priuilegio,
23 quod ipsi Ordinarij erant nimis infesti, † hæc tamen est vna
ex rationibus, ex quibus Papa censetur concedere priuile-
gium exemptionis, vt dicit Bald. *de priuil. in tract. exemp. c.*
1. num. 4. Rebuff. *cons. 142. col. 2. in princ.* Erasmus à Koch.
de Iurisd. ordin. in exempt. lib. 1. cap. 1. n. 17. & lib. 2. q. 7.
num. 3. in fin. & lib. 3. q. 34. & in terminis Regularium
Rom. *cons. 369. num. 18.* quem vltra Castr. *loco citato nu. 5.*
sequitur Felin. *c. cum olim num. 3. de præscript.*

Non obstat, quod priuilegio possit renuntiari in præiu-
24 dicium † exempti, secus verò eximentis *glos. fin. in d. cap.*
cum tempore de arbitr. quia vt dicit Abb. *ibidem num. 7.*
non potest considerari aliquis effectus quantum ad exem-
ptum; nam Ius libertatis est ita coniunctum inter exem-
25 ptum, & † Superiorem, vt commodè separatio fieri non
possit, neque est verùm, quod ait Alberic. *in leg. si quis*
in conscribendo 39. num. 6. C. de Episc. & Cleric. quod sci-
licet possit renuntiari priuilegio specialis exemptionis,
26 quando motu proprio † non fuit concessum, quia Silu. *in*
summ. in verb. exemptio §. decimo, dicit. Contrarium
esse verius, euidentissima ratione, scilicet quia exemptio
27 fit gratia † exemptoris, quod dictum sequitur Armil. *in*
eodem verb. num. 8. Rebuff. *d. cons. 142. col. 2. vers. exempta*,
Kochier. *loco prædicto num. 17. lib. 1.* & licet in alijs non Ec-
clesiasticis possit dari Iurisdictio in præiudicium eorum,
28 qui se submittunt, † non tamen in præiudicium Superio-
rum, Archid. *Conquestus sub nu. 4. q. 3.* Bald. *in l. si quis ex*
consensu numer. 7. Cod. de Episc. aud. Afflict. *de prohib.*
feud. alien. per Feder. *§. præterea inter duos num. 23. cum al-*
leg. per Surd. *cons. 47. num. 25. lib. 1.* Nihilominus vt aduer-
tit Abb. *in d. cap. cum tempore in fin.* hoc indistinctè non
procedit in Ecclesia seq. remittit *ad nos.* per Innoc. *in cap.*
accedentibus de priuileg. & per scriptum in cap. Veniens de
præscript. vbi num. 21. dicit, quod Prælatus † potest condi- 29
tionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, vt
in cap. Fraternitatem de denat. & subdit post Innoc. quod
per vnum, vel plures actus non censetur renunciatum fa-
uori Ecclesiæ, cùm † etiam expressè non possit renunciari, 30
& rursus addit, quod si omnes vellent facere contra priui-
legium, vnus solus posset † contradicere, prout euenit in 31
casu isto, vbi magna pars Monialium, licet non maior
contradixit, Suares *de ll. lib. 8. cap. 33. num. 2.* Et quamuis
idem Abb. *num. 22.* dicat prædicta non procedere, quando
† per renunciationem reuertitur ad Ius commune. Hoc 32
tamen dictum quatenus verum in hac facti specie non offi-
cir, propter præiudicium Sedis Apostolicæ, cuius interest
habere exemptos, vt supra dictum est, & benè Gail. *ob-* 33
seruat. 40. num. 2. lib. 1. quapropter meritò Ordinarius
noluit simpliciter recipere dictas Moniales, sed reseruato
beneplacito.

Et ita per Dominos causa per binas vices maturè discussa
fuit vnanimiter conclusum, perpensis etiam omnibus in
alia positione allegatis, & his quæ vlterius obijci possent,
cùm causa egeat celeri expiditione ob magna scandala, quæ
in ijs partibus hac de causa quotidie nascuntur.

R. P. D. COCCINO.

Burgen expensarum.

Die Veneris 10. Decembris 1625.

ARGVMENTVM.

Beneficiorum vnio intelligitur facta sine præiudicio illorum, qui habent iura super dictis beneficijs. Consuetudo cuius ponderis sit. Beneficij vnio an tollat ius exigendi decimas.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo habet vim priuilegij, & legis, seu constitutionis.*
2 *Consuetudo est optima legum interpres.*
3 *Priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in qualibet vacatione beneficiorum non habet locum in beneficijs vnitis.*
4 *Decis. Card. Seraph. 1410. declaratur.*
5 *Beneficium, quando est vnitum, non vacat.*
6 *Beneficiorum vnio censetur facta sine præiudicio habentium iura super dictis beneficijs.*
7 *Beneficij vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum.*
8 *Beneficij vnio non tollit ius exigendi decimas, prout nec alia iura compatibilia cum vnione.*
9 *Et hoc multò magis habet locum accedente obseruantia.*
10 *Sententia quando est iusta, & ex inspectione actorum apparet valida, est confirmanda.*

* *In eadem causa habes supra aliam decisionem sub die 31. Ianuarij 1625. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, est decisio 451. & hic illa confirmatur.*

DECISIO CCCCLXII.

REsolutio dubij circa confirmationem sententiæ Ro-
talis pendet ex eo, An scilicet Abbas, & Conuentus
Monasterij de la Vid teneantur soluere decimas Capitulo
Burgen, quas nuncupant necessarias expensas, pro duo-
bus præstimonijs, videlicet de Mata Indios, & de Villa-
diego, vsque ab anno 1539. vnitis dicto Abbati, & Con-
uentui, seu illius Hospitali? Et Domini affirmatiuè res-
ponderunt. Capitulum enim habet immemorabilem ad sui
fauorem, canonizatam & confirmatam in litteris Marti-
ni V. Quæ consuetudo † habet vim priuilegij, & legis, 1
seu constitutionis, *l. hoc, iun. §. ductus aqua. ff. de aq. quotid.*

tid. & ast. l. 51. § fin. ff. de aq. plun. arcen. Soccin. *conf.* 297. *vol.* 2. *cap. cum dilectus, & cap. consuetudinis de consuetud.*

Neque est verum, quòd litteræ Martini videantur restri-
ctæ ad personas Cathedralis. Nam dictæ litteræ habent
duas partes. In prima generaliter loquuntur de præstimo-
nijs Ciuitatis, & Diœcesis Burgeñ, ibi: *Necnon præsti-
monialium portionum Ciuitatis & Diœcesis*. In secunda
in versic. *Quibus ea obtinentes*, inducunt modificationem
ad personas Cathedralis. Neque ex eo, quòd litteræ Mar-
tini excipiant in Cathedralis beneficia illorum, qui per sex
menses residentiam fecerint, dici potest, quòd litteræ lo-
quuntur tantùm de beneficijs, aut personis Cathedralis.
Quia (vt modo ponderatum est) generaliter loquuntur de
omnibus, licet quoad personas Cathedralis habeant istam
modificationem, vt fuit ponderatum *in decis. in hac causa
31. Ianuarij huius anni coram R. P. D. meo Merlino*; iuncta
2 † præsertim obseruantia, quæ est optima interpres, Rimin.
cons. 328. *num.* 5. *vers.* 3. idem Soccin. *cons.* 111. *in fin. lib.* 1.
Bart. *cons.* 59. *n.* 6. *lib.* 1.

Non obstat, quod huiusmodi præstimonia fuerint per
Paulum III. vnita, & propterea litteræ Martini non videan-
3 tur habere locum in vnitis, ad decis. Seraph. 1410. vbi †
quòd priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in
qualibet vacatione, non habet locum in beneficijs vnitis,
quia non est par ratio de vno casu ad alium: nam decisio
4 Seraph. † loquitur, quando priuilegium concedit perce-
ptionem fructuum beneficijs vacantis, quod quidem non
5 vacat, † cùm sit vnitum, & ideò fructus non debentur.
In casu autem nostro immemorabilis, & litteræ Martini
concedunt, vt quolibet anno percipiatur decima, quæ
propterea debetur, etiam quod beneficium sit vnitum,
6 cùm † vnio censeatur facta sine præiudicio habentium iura
super beneficio vnito, *cap.* 2. *de relig. dom.* Feder. de Sen.
cons. 195. *num.* 4. Rebuff. *super reg. de vnio. glos.* 11. *num.* 13.
& optimè in puncto, quod vnio non tollat ius percipiendi
7 partem fructuum dicit Ioan. Andr. *in cap. pen. num.* 3. *vers.
nec puta*, vbi Card. *in* 2. *opposit. vers. quæro an hac indulgen-
tia*, Butr. *num.* 15. *vers. quærunt Doctores, de verborum si-
gnific.* Rot. *dec. vnica, vers. in contrarium facit, de sepult.
8 in antiq.* Seraph. *decis.* 1410. vbi quòd vnio † non tollit ius
exigendi pensionem, prout nec alia iura compatibilia cum
vnione, vt fuit ponderatum *in dicta decis. coram D. meo
Merlino, ex alia Burgen. Quindenniorum 4. Martij* 1603.
coram bon. mem. Pensa, quæ est 690. *par.* 4. *diuers.* accedente
9 præsertim † obseruantia benè probata, in puncto Card.
Mantic. *dec.* 322. *n.* 5. & 6.

Ex quibus, atque ex alijs elegantissimè deductis in præ-
dicta decis. coram R. P. D. meo Merlino, vna tantùm par-
10 te informante, fuit resolutum, † sententiam Rotalem esse
confirmandam, vtpotè iustam, & ex inspectione actorum
validam, cùm omnia interuenerint requisita.

REVERENDISS. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Corduben Dimidiæ portionis.

Die Lunæ 15. Decembris 1625.

A R G V M E N T V M.

Sanguinis puritas, qualiter benè probetur, & aliqua circa testes examinatos ad perpetuam rei memoriam.

S V M M A R I V M.

1 *Purus quis præsumitur, nisi contrarium probetur.*
2 *Sanguinis puritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.*
3 *Testes in concursu, illi præualent, qui deponunt de bona fama, licet sint numero pauciores.*
4 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam plenè non probant.*
5 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, non potest negari, quin faciant magnum adminiculum si sint plures, & examinati de tempore non suspecto.*
6 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam admittuntur pro adminiculo ad probandum sanguinis puritatem.*
7 *Fides Secretarij S. Officij admittitur ad probandum alicuius sanguinis puritatem.*
8 *Probatio æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in materia graui, & n.* 9.

* *In eadem habentur supra tres decisiones sub diebus 11. Februar. 1628. coram Reuerendiss. Vrgellen. & 28. Iunij 1628. & 1. Iulij 1630. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano sunt in ordine decisiones* 146. 202. & 404.

D E C I S I O CCCCLXIII.

Die 27. Iunij proximè præteriti, informante tantùm D.
Ioanne, fuit resolutum, illi non obstare statutum
Ecclesiæ Corduben super puritate sanguinis ex rationibus,
& fundamentis in decisione tunc facta deductis. Cui reso-
lutioni cum pars Capituli, quæ tunc non informauit, licèt
pluries fuisset citata, non acquiesceret, iterùm hodie ad
eius instantiam causam proposui. Et Domini vtraque parte
informante in decisis perstiterunt, tum ex eo, quòd Ioan-
nes habet præsumptionem iuris pro se, † vt purus censea- 1
tur, nisi contrarium concludenter probetur: ac vlterius
existit in quasi possessione puritatis tanquam aliàs admissus
ad Capellaniam requirentem huiusmodi qualitatem; quæ
licèt non sit in eadem Ecclesia Corduben, attamen illius
collatio spectat ad Capitulum Corduben tanquam collato-
rem inferiorem in suis mensibus, ad ipsumque pertinet cu-
ra, gubernium, & administratio dictæ Capellaniæ, vt in
summario aliàs dato num. 2.

Non obstat, quòd statutum Ecclesiæ Corduben de quo
hodie agitur, non loquatur de istis Capellanijs, ad qua-
rum vnam Ioannes fuit admissus, sed de alijs præbendis, &
dignitatibus; & ideò sopradicta admissio non suffragetur
in casu præsenti. Quia fuit responsum, satis esse quod con-
stet, prout est certum, quòd ad dictas Capellanias non ad-
mittantur nisi puri, ex tenore fundationis requirentis qua-
litatem puritatis, qua si Ioannes caruisset, proculdubio ad-
missus non fuisset, stante præsertim tunc temporis lite sibi
mota super dicta Capellania, in qua altera pars, quæ
dederat de impuritate, succubuit, & recessit ab omni
iure, quòd habebat in dicta Capellania, fructusque
& expensas restituit, vt in eodem summario antiquo sub
num. 2.

Tum etiam quia puritas fuit clarè probata, tam per
testes examinatos pro parte Ioannis hìc in curia, & qui-
dem omni exceptione maiores, qui optimè deponunt de
publica voce, & fama; quæ probatio † est sufficiens in 2
hac materia, vt fuit latè firmatum in decisione: quàm etiam
per testes examinatos per Capitulum explicitè deponentes
de puritate Ioannis, & suorum antecessorum, vt in eo-
dem summario num. 4. Inter quos non refert, quòd aliqui
deponant etiam de mala fama istius familiæ: Quia vltra di-
uersitates familiarum cognominis d. Ioannis, & respon-
siones hìc inferiùs adducendas, debent in concursu † præ- 3
ualere testes super bona fama, & illis potius standum etiam
quòd essent numero pauciores, Rota *decis.* 68. *num.* 11. &
dec. 215. *num.* 5. *coram D. meo Decano, & decis.* 494. *num.*
12. *par.* 1. *recent.* cum alijs adductis *in Calagurritana pu-
ritatis sanguinis 13. Nouembris 1619. coram bon. mem.
Card. Sacrato.*

Quæ omnia visa fuerunt Dominis optimè coadiuuari ex
alijs testibus examinatis de anno 1604. cõcorditer deponen-
tibus de communi reputatione, & fama puritatis huius fa-
miliæ: qui licet fuerint † examinati ad perpetuam rei me- 4
moriam, & ideò plenè non probent; attamen non potest
negari, † quin faciant magnum adminiculum, maximè 5
cum sint numero octo, & examinati longè ante hanc
litem motam, & sic in tempore non suspecto, quo † casu 6
aliàs Rota illos admisit pro adminiculo puritatis, vt in *d.
decis.* 68. *nu.* 15. *coram D. meo Decano, & in decis.* 494. *n.* 3.
& seq. par. 1. *recent.*

Minus obstat, quod adsint alij testes examinati pro parte
Capituli deponentes de descendentia huius familiæ à pœni-
tentiatis etiam cum habitellis per Officium S. Inquisitionis.
Quia omissis pluribus exceptionibus, quæ dantur, & par-
ticulariter contra septem ex decem testibus, qui conuin-
cuntur de mendacio, vt in summario Ioannis vltimo loco
dato num. 4. 5. 6. 7. & 8. vnà cum deductis in eius respon-
sione: Visum fuit Dominis, quòd habito respectu ad pro-
ptiam

priam familiam Ioannis , testes prædicti non percutiant il-
lius antecessores: & hoc manifestè deprehendi vltra instru-
menta, & testes, de quibus in summarin antiqun num.
4. & 5. & 11. & in summarin nouo num. 2. ex fide Secre-
tariorum Sanctæ Inquisitionis , in qua fit specificè mentio
ascendentium Ioannis, nempè Sebastiani de Cordoua eius
patris, Didaci Fernandez Rubij eius aui, Matthæi Rubij
proaui, necnon etiam Andreæ Rubij de Herrera eius fra-
tris, & istorum neminem inuenisse attestantur Secretarij
præfati in libris , seu registris Sancti Officij, quòd fuerint
7 puniti, seu pœnitentiati. De † cuius fidei probatione ,
tanquam emanatæ ab illo sacro Tribunali, non videtur du-
bitandum; cùm aliàs Rota admiserit similes fides, vt in *d.
decis. D. mei Decani* 68. *n.* 13. *& in Oxomen. statuti, seu Can-
toria* 27. *Iunij* 1601. *coram bo. me. Penia*, & nouissimè *in Le-
gionen. Canonicatuum* 14. *Maij* 1621. *coram me* , & dicitur
in decisione facta in ista causa.

Nec facit, quòd in eadem fide fiat etiam nominatim ex-
pressio de tribus pœnitentiatis tanquam hæreticis Iudaizan-
tibus dicti cognominis Rubij, de quibus etiam videntur in-
tellexisse testes præfati examinati pro Capitulo. Quia cùm
Ioannes probauerit suam intentionem , & non constet ,
quòd is habeat coniunctionem cum illis , quorum habitel-
li fuerunt affixi; stante pluralitate familiarum eiusdem co-
gnominis in dicta Ciuitate Cordubeñ ista probatio tanquam
8 æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in
9 hac materia tam graui, † in qua debet probari identitas pœ-
nitentiatorum per suas circumstantias, itaut ab alijs æqui-
uocari non possit, ad *textum in cap. in præsentia de probat.* &
in his terminis Mantic. *dec.* 285. *n.* 2. *& n.* 8. & latè notatur
in d. decis. D. mei Decani 68. *num.* 19. *& seqq.*

Ex quibus ita fuit conclusum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Pensionis.

Die Veneris 23. *Ianuarij* 1626.

ARGVMENTVM.

Cardinales S. R. E. licet ob eorum præeminen-
tia non veniant in generali dispositione , ta-
men dantur multi casus in quibus dicta con-
clusio non procedit , & benè ista materia de-
fenditur ab illis , qui contrarium asserere non
erubuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales S. R. E. propter eorum praeminentiam non
veniunt in generali dispositione , & quando id pro-
cedat num.* 7.

2 *Cardinales, quod veniant in dispositione generali dan-
tur multi casus.*

*Quod procedit etiamsi dispositio sit pœnalis, & odiosa n.
3. reiectis contrarium sentientibus num. 4. & n. 9. Et
hanc opinionem tenet Rota nu. 5.*

Bellenc. fuit suo tempore insignis Rotæ Auditor n.4.

8 *Doctores, qui loquuntur contra communem non meren-
tur allegari.*

10 *Roman. in consil. 498. magis studio complacendi, quàm
veritatis exprimendæ loquitur.*

11 *Pensio , quando est imposita super fructibus alicuius
Ecclesiæ , parum est curandum, quis eos percipiat,
& n.* 15.

12 *Concedentis mens benè colligitur ex clausulis , &
derogationibus amplissimis , & num.* 13. *& vide
num.* 14.

16 *Præiudicium secundarium , & euentuale non est haben-
dum in consideratione.*

17 *Papa si constet , quod voluerit præiudicare alicui Eccle-
siæ , censendum etiam est voluisse præiudicare perso-
nis eam obtinen.*

Allegatur præsens decisio supra in decisionibus 30. 46.
& 452. *quæ sunt in eadem causa sub dieb.* 26. *Februa-
rij* 1625. *coram eodem bon. mem. Remboldo &* 23. *Ia-
nuarii* 1627. *&* 8. *Martii eiusdem anni coram Reueren-
diss. Vrgellen.*

DECISIO CCCCLXIV.

DOmini steterunt in decisis die 26. Februarij proximè
præteriti ex rationibus, tunc deductis. Quibus non
obstant, quæ denuò fuerunt allegata ad probandum, quod
S. R. E. Cardinales non censentur comprehensi in gene-
rali dispositione: quia licet, vt tunc fuit dictum S. R. E.
Cardinales † propter eorum eminentiam , & dignitatis 1
prærogatiuam, indigeant speciali nota, tamen non benè
ex hac regula infertur, quòd in facultate concessa bon.
me. Cardinali Montalto transferendi pensiones, sibi reser-
uatas, non sit comprehensa etiam ista pensio , quæ nec tem-
pore, quo fuit concessa dicta facultas, erat debita per S.R.E.
Cardinalem.

Multi enim dantur casus , in quibus , siue agatur de dis-
positionibus per viam legis, siue de dispositionibus † factis 2
ad fauorem priuatorum, dicta regula non applicatur, nec
propterea ea fuit vnquam indistinctè, & in quocumque ca-
su, & ad effectum cuiuscumque præiudicij , quod posset
etiam in quandam consequentiam ex huiusmodi dispositio-
ne S. R. E. Cardinali euenire, à Rota recepta.

Sed pro diuersitate casuum diuersimodè Rota respondit,
& in pluribus casibus, in quibus etiam agebatur † de Con- 3
stitutionibus pœnalibus, & odiosis , amplexa est doctri-
nam Archidiac. Io. Andr. *& aliorum in c. si nemo deinceps de
elect.* Felin. *in c. ad aures de rescript. & in c. super his de fid.
instrum.* reiecta opinione contrarium tenentium, vt testa-
tur Mohed. *decis.* 23. *de renunciat.* & Io. Paul. *decis.* 144.
qui dicunt fuisse cum magna deliberatione, & studio, ac
disputatione resolutum in Constitutione, de qua tunc age-
batur, comprehendi Cardinales, quodque Rota non tenet
† Consilium Anchar. dicentis contrarium *cons.* 297. *nec cons.* 4
Roman. 498. quod etiam reprobat Bellenc. suo tempore
insignis Rotæ Auditor in *tract. de charit. subsid. q.* 66. vbi
singulis rationibus adductis per Roman. respondet , & me-
lius dicere affirmat Mandos. *in addit. ad dictum cons. Rom.*
498. *littera A.*

Eamdemque sententiam tenuit etiam Rota in † dispoſi- 5
tionibus factis ad fauorem priuatorum , & in specie ita fuit
iudicatum in vna *Valentina Archidiaconatus anno* 1531. *&
Caurien. Canonicatus*, vt refert Gomes. *q.* 4. *in prœm. regul.
Cancellaria.*

Et idem in casu ibi relato † disponit *text. in cap. dudum de* 6
præben. & in 6. & faciunt not. per Cassad. *decis.* 1. *num.* 3.
de decret. Simonet. *decis.* 51. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 83. *par.*
2. Ferret. *cons.* 38. *num.* 8. *vers. accedit ad præfata , & num.*
9. Oldrad. *cons.* 211. 293. *&* 321. Card. Mantic. *decis.*
230. cum alijs per Bellenc. *d. q.* 66. *num.* 33. vbi etiam di-
stinguit inter personas S. R. E. Cardinalium , & eorum
beneficia.

Nec contrarium firmant Doctores pro Illustriss. D. Car-
dinale reseruatario allegati: quia plerique eorum loquun-
tur in casibus, in quibus agitur de præiudicio S. R. E. Car-
dinalis respectu particularis indulti, aut priuilegij, eidem
à Papa concessi; tunc enim non † censetur per generalem 7
dispositionem tale indultum , aut priuilegium abrogatum,
sed necesse est, quod in specie fiat mentio de Cardinale ;
& in istis terminis loquitur Simonett. *decis.* 1. *lib.* 1. Mohed.
decis. 10. *de priuil. & alis alleg.* per Gemon. *de indult. in ver.
alioquin n.* 33. *& seqq.*

Alij verò loquuntur in Constitutionibus , siue regulis,
quæ emanarunt per viam legis, nec propterea merentur † 8
allegari, quia loquuntur contra opinionem Archid. Felin.
& aliorum, quos Rota sequitur.

Reliqui autem, quorum , vltra Rom. *d. cons.* 498. vix
alius adducitur, non sunt attendendi, † quia eos in specie 9
reprobauit Rota coram Mohed. *d. decis.* 23. *de renunciat.*
& Bellencin. *in d. tract. de charit. subsid. dicit , Romanum
fuisse loquutum in d. cons.* magis studio † complacendi, quàm 10
veritatis exprimendæ.

Et nihilominus nullus ex allegatis firmat , quòd proce-
dat d. conclusio in omni, & quacumque dispositione, &
materia etiam S. R. E. Cardinalibus proportionabili. Et
quando ex circumstantijs colligi potest, quòd Papa volue-
rit etiam comprehendere S. R. E. Cardinales; & casus par-
ticulares, in quibus ipsi loquuntur, & rationes, quibus mo-
uentur, non applicantur casui, de quo agitur, atque
ita dicta conclusio, & Doctores non obstant quominus cen-
seri possit, quod Papa voluerit comprehendere in facultate
con-

concessa bon. me. Cardinali Montalto transferendi pensiones sibi reseruatas, etiam istam pensionem, de qua agitur.

Quod autem dictam etiam pensionem voluerit comprehendere, suadent plurimæ rationes, in alia decisione ponderatæ; & primò suadet materia subiecta, quia scilicet agitur de pensione imposita super fructibus Ecclesiæ Firmanæ,
11 & sic de onere reali, † imposito fructibus dictæ Ecclesiæ,
non verò personæ obtinentis Ecclesiam, quod est multum considerabile ad effectum, de quo agitur *ex alleg.* per Bellenc. *d. quæst. 66. nu. 33. & in Arttma beneficij*, relata per Marchel. *de commis. par. 1. fol.* 549. & Card. Mantic. *d. dec.* 230.

Secundò id ipsum etiam suadent verba, & clausulæ prægnantissimæ appositæ in dicta facultate, ex illis enim colli-
12 gitur enixa mens Papæ, comprehendendi in dicta faculta-
te omnes, & quantumuis priuilegiatas pensiones, quas bo. me. Cardinalis Montaltus habebat, & sic etiam istam pensionem, de qua agitur; atque hinc concessit eidem Cardinali facultatem transferendi pensiones sibi reseruatas super beneficijs, etiam iurispatronatus Regum, & Imperatorum, & derogauit Concilio Lateranen. alijsque, quibus statuitur, quod Ecclesiæ Cathedrales non possint, nisi ex certis causis grauari pensionibus, voluitque vt pensiones sic translatæ, suum sortirentur effectum, ac si fuissent in Consistorio reseruatæ, quæ omnia benè conferunt ad effectum, vt censeri possit comprehensa in dicta facultate
13 etiam ista pensio; præsertim † cùm ista materia tota pen-
deat à verisimili mente Papæ, neque de illius potestate quæstio esse possit.

Tertiò ad dictum effectum ponderata fuit qualitas personarum, cui, & à quo fuit concessa dicta facultas, ea enim fuit concessa S. R. E. Cardinali Amplissimo, vt gratum se posset exhibere erga suos, & concessio fuit facta ad fauorem pronepotis sibi valdè dilecti, quæ (quicquid esset dicendum si ageretur ad alium effectum) addunt aliquid pon-
14 deris ad eliciendam dictam † voluntatem Papæ in hac ma-
teria, cui non repugnat Canonis, aut alicuius Concilij dispositio, Rot. *par. 1. diuers. decis.* 34. & 35. Itaut neque in casu isto applicari possint ad hoc propositum allegata pro Illustrissimo Cardinali reseruatario ea *decis. 400. nu. 14. ead. prima par.*

Quartò etiam est considerandum, quod potissimum præiudicium, quod infertur per huiusmodi facultates, in-
15 fertur Ecclesiæ, † super cuius fructibus sont impositæ pen-
siones, præiudicium verò, quod per dictas facultates infertur personis obtinentium Ecclesias est secundarium, & etiam merè euentuale, quia scilicet potest esse quod ipsi
16 tempore translationis non possideant Ecclesias, quodque
etiam translatatius decedat ante ipsum transferentem, ac
17 propterea, cùm non dubitetur, quod Papa voluerit † præ-
iudicare Ecclesijs, facilè præsumitur, quòd etiam voluerit præiudicare personæ, ad quam Ecclesia posset peruenire, cùm præsertim ageretur de præiudicio euentuali obtinentium Ecclesias.

Quintò accedit, quòd tempore, quo fuit concessa dicta facultas bon. mem. Cardinali Montalto, Illustriss. Cardinalis reseruatarius fructuum mensæ Archiepiscopalis Firmanæ, super quibus est imposita pensio, de qua agitur, non erat Cardinalis, atque ita dubitari non potest, quin tunc comprehenderetur sub dicta facultate, etiam ista pensio, quodque per consequens ea fuerit ex tunc effecta transferibilis: nec propterea potuit per superuenientem di-
18 gnitatem in dicto Illustriss. reseruatario, dicta qualitas †
immutari, itaut amplius non potuerit in præiudicium dicti Illustriss. Cardinalis reseruatarij transferri, iuxta decis. supradictam coram Cardinale Mantica, & alia allegata pro translatarijs.

Ex quibus, & alijs in alia decisione ponderatis simul iunctis, Domini censuerunt, pensionem, de qua agitur, comprehendi in dicta facultate, neque in casu isto supradictam regulam, & auctoritates pro Illustriss. D. Cardinale reseruatario adductas applicari, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana Feudi.

Die Veneris 24. Ianuarij 1625.

A R G V M E N T V M.

Feudum quando dicatur ex pacto, & prouidentia, & quando mixtum. Ab inuestituris antiquis nunquam in nouis concessionibus censetur recessum, nisi quatenus id euidenter constet, vel ex verbis id necessariò inferatur, quæ conclusio sine dubio procedit stante relatione.

S V M M A R I V M.

1 *Feudum dicitur ex pacto, & prouidentia, si nulla facta sit mentio hæredum.*

2 *Feudum si sit concessum pro se suisque hæredibus masculis, vel fœminis, negari non potest quin non sit mixtum.*

3 *Feudorum antiqua natura est omninò attendenda, si in nouis inuestituris ad antiquas sit facta relatio.*

4 *Relatio ad aliquid operatur id, quod non fuit immutatum, & innouatum in referente.*

5 *Qualitas omissa in inuestituris, quando suppleri possit.*

6 *ab Inuestituris antiquis nunquam censetur recessum, nisi de hoc clarè, & euidenter constet.*

7 *Vel ex verbis vltima concessionis necessariò inferatur.*

8 *Et prædicta conclusio multò magis procedit stante relatione ad antiquam feudi naturam.*

* *Allegatur infra præsens decisio in eadem causa sub diebus 11. Ianuarij 1627. & 17. Maij eiusdem anni coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, sunt decisiones 474. & 477. & etiam coram R. P. D. meo Ghislerio pariter in eadem causa 17. Maij 1628. & 26. Iunij eiusdem anni.*

D E C I S I O CCCCLXV.

QVamuis Episcopus Paduanus in executionem litterarum Apostolicarum fel. rec. Pij Secundi cum consensu Iustinæ inuestierit Antonium Franciscum ipsius Iustinæ fratrem vterinum pro se, suisque filijs legitimis, & naturalibus durante linea eiusdem Iustinæ de hoc feudo, tanquam de veteri, & antiquo, & sic feudum ipsum videa-
tur simpliciter ex pacto, † & prouidentia, cùm nulla de 1
hæredibus mentio facta fuerit, Bart. *in l. iurisiurandi §. 1. ff. de oper. libert.* Clar. *in §. feudum q. 9. nu. 3.* Peregr. *cons. 7. num. 5. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 23. tit. 3. num. 29.* Surd. *cons.* 108. *num.* 10. Intrigliol. *de feud. centur. 1. q. 47. num. 12. & seq.* Nihilominus cùm in litteris prædictis iuxta quarum & formam, & tenorem concessio facta fuit, subduntur illa verba. In nobile honorificum feudum antiquum paternum, & auitum iuxta ipsius feudi naturam, ipsumque Antonium Franciscum de illo iuxta consuetudinem hactenus obseruatam eadem auctoritate inuestitis &c. censuerunt Domini feudum esse mixtum.

Quoniam prima inuestitura de anno 1371. de qua in summatio D. Iuliæ num. 1. facta fuit Francisco de Carraria pro se suisque filijs, & hæredibus, secunda verò anno 1394. de qua in eodem summ. num. 2. facta legitur Francisco del Gazo pro se, suisque hæredibus masculis, vel fœ-
minis; † Vnde cùm negari non possit, quin feudum iuxta 2
formam huiusmodi antiquarum inuestiturarum sit mixtum, vt post alios tradit Clar. *in d. §. feudum q. 9. vers. quandoque, & tertio,* Conar. *var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 3. circa fin.* Pinell. *in l. 1. par. 3. num. 87. de bon. matern.* Menoch. *cons. 104. num. 15. & cons. 158. num. 5.* Mantic. *de tacit. & ambig. d. lib. 23. tit. 3. num. 33.* Rosentall. *de feud. cap. 2. concl. 46.* Intrigliol. *de feud. centur. 1. q. 49. num. 30.* vbi maximè pariter concessum censeri debet dicto Antonio Francisco ex quo concessio facta apparet, tanquam de feudo antiquo, & iuxta ipsius feudi naturam, & cum expressa relatione
ad consuetudinem hactenus obseruatam, † & sic anti- 3

qua

qua ipsa feudi natura, & consuetudo ex dictis antiquis inuestituris, ad quam relatio habita fuit, omninò attendi debet, Dec. *cons. 63. num. 6. vers. & licet*, Caldas *de iur. emphyt. lib. 1. qu. 7. sub num. 4. vers. vnde si in instrumento*, Rosentall. *de feud. cap. 6. conclus. 69. n. 9.*

Nec visum fuit obstare, quòd verba prædicta non vi-
4 deantur importare relationem, nisi ad ea quæ † non fuerunt expressa, nec immutata per nouam inuestituram, vt Petr. Gregor. *de concess. feud. par. 5. qu. 3. vers. 2. intellige*, Iorrigliol. *de feud. centur. 1, qu. 24. num. 66. & 67.* Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 23. tit. 21. num. 12. in fin.* Quia fuit responsum, quòd in dicta vltima inuestitura facta Antonio Francisco fuit simpliciter omissum nomen hæredum, & omissa mentio qualitatis hæreditariæ, non autem expressè dispositum, quòd succedere deberent filij, etiamsi non
5 essent hæredes, ideò dicta qualitas omissa suppleri debet ex dictis antiquis inuestituris, à quibus nunquam censetur
6 recessum, † nisi de hoc clarè, & euidenter constet, vel ex
7 verbis vltimæ concessionis necessariò † inferatur, Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 92. num. 2. & 4.* Corbul. *de iur. emphyt. tit. de priuat. ob lin. finit. num. 68. & 69.* Rosent. *de feud. d. cap. 6. concl. 69. num. 4.* Setader. *de feud. par. 5. cap. 2. num. 31. & 34. & seq.* Cephal. *cons. 307. numer. 72.* Surd. *cons. 5. num. 64. 65. & seqq. & fuit dictum in Clusina Posta 23. Maij 1614. coram R. P. D. meo Pirouano inter recent. decis. 555. in fin. par. 2.* Præsertim stante relatione,
8 vt in hoc casu, † ad antiquam feudi naturam, & consuetudinem, vt in proposito considerat Alex. *cons. 9. num. 11. & seq. vol. 5.* Surd. *d. cons. 5. num. 65.* & Rosentall. *d. concl. 69. nu. 5.*

Ex quibus Domioi vtraque parte informante pro nunc firmarunt feudum esse mixtum; Reliqua verò ad aliam reieceruot disputatiooem &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Victorijs.

Die Lunæ 23. Martij 1626.

A R G V M E N T V M.

Pater, si liberis relinquat integram legitimam, de reliquis bonis pro libito suæ voluntatis, potest disponere, & hoc multò magis procedit, si talis dispositio sit rationabilis, & nullo odio motus eam fecerit.

S V M M A R I V M.

1 *Testator habet à lege libertas habenas testandi quomodo vult de rebus suis.*

2 *Pater, si liberis reliquerit integram legitimam de residuo potest libere disponere, etiam in præiudicium eorundem liberorum.*

3 *Filij dempta eorum portione legitima considerantur tanquam extranei.*

4 *Testatoris dispositio, quando cum causa est facta, & filijs legitima tota est relicta, tunc sine dubio sustineri debet.*

5 *Et hoc multo magis procedit, si pater nullo odio motus, nec in pœnam id disposuit.*

In eadem causa habentur supra tres decisiones sub diebus 10. Martij 1627. & 2. Iunij eiusdem anni, & 14. Ianuarij 1628. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, suns in ordine decis. 47. 77. & 129. & infra adest altera sub die 26. Iunij 1626. est decisio 471.

D E C I S I O CCCCLXVI.

DOmini censuerunt, dispositionem Bernardioi sostineri, quia illa habet iuris assistentiam pro se, & libera
1 facultas † datur vnicuique testandi de suis substantijs, §. *disponat Auth. de nupt. l. 1. C. de sacros. Eccles.* Et cùm singulis filijs integram legitimam reseruauerit, de residuo
2 potuit † ad libitum disponere, etiam in præiudicium eorundem filiorum, quia filij dempta eorum portione legitima
3 † in reliquis considerantur tanquam extranei, §. 1. *Auth. de triens. & semiss. l. Deo nobis, §. hoc etiam, C. de Episc. & Cler.* & Bald. *ante num. 1.* Decian. *in cap. in præsentia, num. 229. vers. & hoc videtur*, Corn. *cons. 253. nu. 4. vers. est enim in potestate lib. 4.* Card. Mant. *de Coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 7. num. 19.*

Præsertim quia ex toto tenore † testamenti visum est Do- 4
minis assequi posse ipsum testatorem nullo odio, nec in
pœnam motum fuisse ad ita disponendum, sed solùm eo
consilio principaliter, & primariò impulsum fuisse, † vt 5
hoc modo bona sua conseruarentur in familia, & inde sui successores æqualius, & honorificentius viuerent, & proptereà dicta dispositio sustinetur, Bald. *in cap. in præsentia, n. 40. & 41.* vbi Sicul. *n. 158.* Dec. *cons. 229. de prob.* Conar. *variar. resol. c. 19. n. 11.* Ruin. *cons. 98. num. 21. lib. 2.* Rimin. Iun. *cons. 85. n. 34. lib. 1.* Menoch. *cons. 169. num. 19.* Molin. *de primog. Hispan. lib. 1. c. 13. n. 99. & lib. 2. c. 12. n. 54.* Peregr. *de fideic. art. 28. num. 72.* Sanch. *sup. Decalog. tom. 7. lib. 7. c. 15. n. 6.*

Verùm quia per informantes D. Petri Pauli asserebatur nihil modo ipsum petere, sed pulsari à Domino Marco Antonio, testamentum autem Bernardini interdicere solummodò petitionem. Ideò Domini ad aliam disputationem reieceruot. An data validitate dictæ dispositionis Bernardini, illa suffragetur in præsenti casu dicto D. Marco Antonio, & obstet D. Petro Paulo, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Perusina Fideicommissi de Baptistis.

Die Veneris 27. Martij 1626.

A R G V M E N T V M.

Testator ex quibus præsumatur voluisse inducere fideicommissum nedum perpetuum, & absolutum in casu mortis, sed etiam inter vocatos voluisse inducere reciprocam substitutionem, & quæ sint requisita dictæ reciprocæ substitutionis.

S V M M A R I V M.

1 *Testator, si disposuerit, vt eius bona conseruentur in sua familia, ex hac causa resultat fideicommissum.*

Nedum perpetuum in casum mortis, sed etiam resultat reciprocum.

Et hanc opinionem sæpius secuta est Rota, ibidem numer. 2.

3 *Testator, si prohibuerit alienationem bonorum, quia voluit, vt ea conseruarentur in familia, vt ex hoc inducatur fideicommissum, non eget intrinseca alia probatione.*

4 *Hæreditas, vt vnita conseruari possit, quid requiratur.*

5 *Hæreditas, quando vni ab altero veniat restituenda.*

6 *Bonorum transitus de vna linea ad aliam, sine reciproca contingere non potest.*

7 *Substitutio reciproca, vt inducta dicatur, quidnam sit necesse, vt concurrant.*

8 *Substitutionis reciproca, quod ad vltimum requisitum, quod non repugnet.*

9 *Testator præsumitur voluisse præferre proprios descendentes, extraneis substitutis, & vide numer. 10. & 12.*

13 *Fideicommissi conditionalis terminos non debet egredi ratio prohibitionis alienationis ei adiecta.*

In eadem causa habetur alia decisio sub die 15. Decemb. 1628. eod. bo. me. Pirouano, est decisio 222.

D E C I S I O CCCCLXVII.

QVæsitum fuit, an Francisco Marcello, ac alijs fratribus Hierooymi, & Iulij de Baptistis sit danda immissio in bonis, de quibus agitur pro cuius dubij resolutione, cùm plura essent examinanda, placuit Domiois primò firmare, constare de fideicommisso reciproco inter lineas, & posteà de alijs videre.

Ex fideicommisso namque Ioannis Baptistæ apparent instituti quatuor masculi, Hieronymus, Petrus Iacobus, Iulius, & Horatius, ex quibus Horatius sine prole decessit, Petrus Iacobus cum filijs Antenoro, scilicet illegitimo, & Bea-

Beattice fœmina, quorum personæ prætenduntur inhabi-
les ad impediendam fideicommissi purificationem; Hiero-
nymus verò, & Iulius decesserunt com filijs masculis, & le-
gitimis, qui hodie pro vendicatione bonorom vinculato-
rum agunt, & inter istas lineas Hieronymi, Petri Iacobi, &
Iulij visum fuit extare fideicommissum reciprocum.

Fundamentum huius reciprocæ deducebatur ea verbis
testamenti in ea parte in qua testator voluit, & manda-
uit, quod bona sua quæcumque vllo vnquam tempore
alienari non possint alienationis vocabulo largissimè sum-
pto per infrascriptos suos hæredes, vel eorum posteros, &
descendentes, ac successores quoscumque, & hoc fecit
dictus testator ex causis supradictis, & quia voluit dicta
eius bona, & hæreditatem totam conseruari in sua fami-
1 lia, ex hac enim † causa conseruandi bona in agnatione, &
familia resultat fideicommissum, nedum perpetuum in ca-
sum mortis, & absolutum, sed etiam inter illos de familia
reciprocum, secundùm veriorem, de qua per Menoch. *præ-
sump. 62. n. 37. lib. 4.* Petra *de fideicom. q. 11. n. 550.* Peregr.
eod. tit. art. 13. n. 79. Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 14. nu. 24.*
Odd. *de fideicom. ex probib. q. 11. art. 6. num. 128.* Modern.
Brixien. *eod. tract. quæst. 689. num. 7.* vbi plenissimè hanc
materiam pertractans, contrarias opiniones ad suos parti-
2 culares casus accommodat, & † Rota sæpiùs hanc partem
sequuta est apud Seraph. *dec. 874. tit. 1373. & inter recent.
dec. 361. n. 14. dec. 10. 44. 193. par. 1. & 681. par. 2.*

Et hæc prohibitio ex causa supradicta vestita, quamuis
3 † alia extrinseca probatione non egeat: non tamen caret
coniecturis, & præsumptionibus eandem testatoris volun-
tatem quoad reciprocam inter lineas inferentibus; nam
4 testator non simpliciter adiecit † causam; quia volebat bo-
na sua conseruari in sua familia, sed addidit, & hæredita-
tem totam, quæ proculdubio vnita conseruari non potest,
5 † nisi de vno ad alium gradatim descendat, & alteri ab al-
tero restituatur, prout hanc necessitatem ponderant Crau.
cons. 113. num. 5. Patil. *cons. 22. vol. 2.* Surd. *post alios cons.
96. numer. 15. lib. 1.* prætereà in casum alienationis ne-
dum vocantur descendentes alienantis, sed descendentes
etiam aliarum linearum non alienantium; signum euidens
6 transitus bonorum † de vna in aliam lineam, quòd sine
reciproca contingere non potest, Ruin. *cons. 121. num.
8. lib. 2.* & latius ponderatur per Modern. Brixien. *de substit.
q. 475. num. 45. & 689. numer. 3.* ac demum quia omnibus
descendentibus filios masculos in perpetuo substituit, ex
7 quibus verbis videntur colligi illa tria requisita ad † reci-
proca inducendam necessaria, nempè quod omnes sint à
testatore bonorati, quod sit facta in tota hæreditate, & vl-
timo morienti, de quibus per Mantic. *de coniect. lib. 7.
tit. 5. num. 15.* & huic vltimo requisito non repugnat, quòd
8 omnibus, † & non vltimo sit facta substitutio, quasi omnes
filij masculi discretiuè eorum parentibus sint reciprocè sub-
stituti, secundùm rationes ponderatas per Peregr. *suo cons.
30. num. 1. lib. 3.* quia Rota coram Seraph. *decis. 939. num.
10.* & tenuit satisfactum fuisse huic vltimo requisito, si di-
ctum fuerit, si omnes decederent, & maximè quando su-
9 mus, vt hìc, in descendentibus testatoris, † quos testator
præsumitur voluisse præferre substitutis, & multò fortius
in casu nostro, in quo constat de voluntate testatoris con-
seruandi bona in sua familia, & ista requisita deducuntur
pro coniectura indubitata dispositionis quoad reciprocam
inter lineas; propterea cessant responsiones datæ ad illa
verba, & sic omnibus decedentibus, masculos filios in
10 perpetuum substituit, vt illa debeant intelligi respectiuè,
& discretiuè erga proprios parentes, non autem recipro-
cè inter ipsos de linea, *vt in Bononien. de Bentiuolis latis-
simè dicitur, firmatum 5. Maij 1621. coram Domino meo De-
cano, cum alijs allegatis*; Quia etsi possibile intellectum
possent recipere de successione reciproca suorum paren-
11 tum; † attamen quia ea præambula prohibitione, & vo-
luntate, vt tota hæreditas conseruetur in familia, exclu-
ditur omnis possibilis intellectus, cessat hæc separata, &
discretiua vocatio propter necessitatem implendi volunta-
12 tem testatoris, quæ alias non potest impleri, vt tota hære-
ditas conseruetur in familia, quàm per reciprocam inter li-
neas substitutionem.

Non obstat, quòd ratio adiecta prohibitioni egredi non
13 debeat terminos fideicommissi conditionalis, † nempè
vt per prohibitionem bona conseruentur in familia, non
autem in casum mortis, Peregr. *de fideicom. art. 14. num.
22.* Modern. Brixien. *q. 688. num. 37. cum alijs allegatis*;
quia hæc fuit vna ex rationibus contrariæ opinionis, cui
Rota in casu præsenti non adhæret; sed alteri vti veriori ex
supra allegatis confirmatæ.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien̄ Legati de Marescottis.

Die Veneris 24. Aprilis 1626.

A R G V M E N T V M.

Legatarius licet pro consequendo legatum, habeat tacitam hypothecam, tamen id procedit in bonis ipsius testatoris, non autem hæredis, & hoc maximè si adiuerit hæreditatem cum beneficio l. & inuentarij. Filius grauatus onere fideicommissi, quatenus possit eligere legitimam in aliquo corpore hæreditario, illudque alienare.

S V M M A R I V M.

1 *pro Legatis competit hypotheca.*
2 *Tamen hoc procedit in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis.*
3 *Quod maximè procedit, quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio l. & inuentarij.*
4 *Et ipse hæres in re petita habet particularem affectionem.*
6 *Testator potest disponere de bonis testatoris, & hoc maximè procedit, si ipse ea possidebat.*
7 *de Fideicommisso dicitur constare ex lectura testamenti.*
8 *sine filijs quis præsumitur decedisse.*
9 *Confessione propria nulla est maior probatio.*
10 *Immissionem ex Saluiano quis potest impedire, si incontinenti doceat de Iure suo claro, ac liquido.*
11 *Filius grauatus onere fideicommissi potest aliqua bona eligere pro sua legitima, quæ aliquo onere grauari nequeunt.*
12 *Et illa quidem potest ad libitum alienare inter viuos, & an hoc possit facere in vltima voluntate.*
14 *Immissio ante liquidationem dari non potest.*
15 *pro Legatis non datur hypotheca nisi in eo, quod remanet, satisfactis prius creditoribus.*
16 *Et hoc maximè si agatur contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij.*
17 *Decisio in causa Romana Legatorum de Columna, coram Card. Sacrato, quo casu loquitur.*

In eadem causa habentur supra plures decisiones scilicet die 15. Ianuarij 1627. & 26. Aprilis eiusdem anni, & 14. Iunij pariter eiusdem anni, & 30. Aprilis 1629. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Decano sunt in ordine decisiones 28. 58. 88. & 272.

D E C I S I O CCCCLXVIII.

CVm Nicolaus Marescottus in vltimo testamento suum vniuersalem hæredem instituisset D. Vincentium eius fratrem naturalem, & iure legati reliquisset DD. Bernardino, & Antonio Mariæ prædium nuncupatū *la Marescotta*, & in Codicillis eisdem legasset aliud prædium nuncupatum *il Bosco*, ipsique legatarij sententiam fauorabilem super immissione in possessionem dictorum prædiorum in vim vtilis Saluiani interdicti ab Auditore Generali Bononiæ obtinuissent, causa in gradu appellationis ad curiam deuoluta, & mihi commissa, dubitaui; An esset danda immissio prædicta, & Domini non esse dandam responderunt.

Nam quamuis pro legatis competat tacita hypotheca † le- 1
galis iuxta text. *in l. prima, C. commun. de legat.* & conse-
quenter etiam Saluianum, Gabr. *consil. 46. num. 19. & seq.
lib. 1.* Surd. *decis. 76. num. 4. & seq.* Vin. *decis. 395. num. 1.
lib. 2.* quam opinionem Rota passim sequitur, *vt in decis.
674. num. 3. & decis. 689. num. 4. lib. 3. par. 3. diuers. & in
Viterbien. Castrorum 11. Martij, & 10. Iunij 1622. & 10.
Maij 1624. coram Reuerendissimo Domino meo Decano*; ta-
men hoc † est verum in bonis testatoris, non autem in bo- 2
nis hæredis, vt apertè disponitur *in d. l. 1. C. commun. de
legat.*

legat. vbi Bald. *num.* 25. *verſ. certè*, *nec in rebus hæredis*,
Corn. *num.* 8. *verſic. ſed licet*, Cuiac. *colum.* 2. *verſic. At ex*
conſtitutione, & Sebaſt. Neu. §. *fin.* Montic. *de Inuent. qu.*
232. *n.* 312. *verſic. Proindè.* Quod maximè procedit,
3 † quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio legis, &
Inuentarij, prout fecit dictus Vincentius: Et eò fortiùs,
ſi eius etiam intereſt magis rem ſuam, quàm aliam hære-
ditariam habere, prout eſt, quando agitur de re hæredis,
4 in qua ipſe habet † particularem affectionem, vt conten-
dit Vincentius ſe habere reſpectu dicti prædij nuncupati
Boſco, eò quia poſitum eſt in medio aliorum ſuorum bo-
norum, & reſpectu prædij nuncupati *la Mareſcotta*, eò
5 † quòd habet nomen familiæ iuxta tradita per Alberic. *in l.*
fin. §. *in computatione nu.* 2. *circa fin. verſ. ſi autem empt. C.*
de iur. liber. quem ſequitur Gabr. *conſ.* 125. *numer.* 12. *ad*
med. lib. 1. & idem tenuit Monticel. *de Inuent. ſecundum*
impreſs. Taurinen. quæſt. 234. *nu.* 163. Laderch. *conſil.* 138.
num. 4. & Rota *in Romana de Theodolis* 7. *Septembris* 1593.
coram Cardinali Blanchette, & *in Bononien. bonorum* 4. *Iu-*
lij 1591. *coram Cardinali Pamphilio*, licèt ſecus ſit, quan-
6 do adiuit ſimpliciter, † & bona poſſidebantur per teſtato-
rem, qui de illis expreſsè diſpoſuit, vt fuit reſolutum, &
optimè comprobatum in *præalleg. Viterbien. Caſtr. coram*
Reuerendiſs. D. meo Decano.

Quòd autem dicta prædia legata ſint propria Vincentij,
pater, quia ad ipſum ſpectant vigore fideicommiſſi ad eius
fauorem facti per Ageſilaum patrem dicti Nicolai, de
7 quo ſatis † conſtat ex lectura teſtamenti, iuxta tradita per
Peregr. *de fideicomm. art.* 43. *nu.* 2. & de illius purificatione
per mortem Thadei, Caroli, & dicti Nicolai ſine filijs pa-
riter conſtat ex confeſſione dictorum legatariorum reſpon-
pondendo ad poſitiones, vt in *ſummario Vincentij num.* 5.
& ex proteſtationibus eorumdem loco petitionis *eodem ſum-*
mario num. 6. Et demùm ex iuris præſumptione; cùm
8 enim non appareat filios † vnquam fuiſſe procreatos, vti-
que præſumitur hæredes prædictos ſine filijs deceſſiſſe, *l. ex*
facto §. *ſi quis autem in fin.* & ibi Bart. Angel. Caſtr. & alij *ff.*
ad Trebell. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 11. *tit.* 4. *ſub*
n. 6. Menoch. *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 182. *nu.* 5. In-
trigliol. *de ſubſtit. cent.* 3. *q.* 67. *nu.* 1. cum alijs per Modern.
Brixien. *de fideicomm. ſubſtit. q.* 36. *n.* 1. & ſæpè fuit in Rota
reſolutum, vt in *deciſ.* 32. *num.* 1. *coram Mantica*, & *de-*
ciſ. 346. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* & *in Benen. de Cataneis* 9.
Februarij 1615. & *in Romana Caſtilis* 20. *Martij* 1623. *co-*
ram R. P. D. meo Pironano. Et demum, quòd dicta præ-
dia reperta fuerint in hæreditate fideicommittentis, ſimili-
9 ter probatur ex dd. legatariorum propria confeſſione, † qua
nulla maior eſt probatio, *l. cum te*, *C. de tranſact.* Ruin.
conſ. 108. *num.* 29. *lib.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 44. *nu.* 24.
Modern. Brixien. *vbi ſupra qu.* 618. *nu.* 34.

Vndè cùm Vincentius reperiatur in poſſeſſione ſine vi-
tio, & in continenti doceat de iure ſuo claro, † ac liqui-
10 do, eſt legitimus contradictor ad impediendam petitam
immiſſionem ex Saluiano, vt per Surd. *deciſ.* 33. *num.* 10.
verſ. nec mouet, Seraph. *dec.* 757. *per tot.* & Rota *deciſ.* 559.
n. 3. & 8. *par.* 1. *recent.*

Neque obſtat, quòd Nicolaus vti filius Ageſilai fidei-
committentis potuerit bona prædicta eligere pro ſua legiti-
11 ma, † quæ aliquo fideicommiſſi onere grauari nequit, *l.*
quoniam in prioribus C. de inoff. teſtam. quia placuit reſpon-
ſio, quod, licèt filius fideicommiſſo grauatus poſſit legiti-
12 mam eligere in aliqua re particulari, illam alienando bona
fide inter viuos, non tamen poteſt hoc facere diſponendo
in vltima voluntate, quia cùm fideicommiſſum purificetur
13 per eius mortem, reperitur † prius cedere diem ipſius fi-
deicommiſſi vniuerſalis; quàm fiat alienatio, ideòque talis
electio in præiudicium fideicommiſſarij, cui iam fuit ius
quæſitum, fieri non poteſt, ita Bald. *in l. filium quem haben-*
tem n. 29. *C. famil. erciſc.* quem ſequitur Guidop. *dec.* 606.
Gabr. *de legitima concl.* 4. *nu.* 12. Cucus *de legit. titulo*, *Qui-*
bus in rebus poſſ. conſtit. legit. nu. 75. & 76. & Modern. Bri-
xien. *d. tract. de ſubſtit. q.* 543. *num.* 17. & benè explicant
Moderni *Forolivien. in tract. de legitima lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 3. *n.*
16. & 17. vbi teſtantur de veriori, & communi opinione.

Prætereà, cùm non fuerint factæ, nec liquidatæ detra-
ctiones, præſertim æris alieni, & nullibi conſtet valorem
dd. prædiorum non excedere valorem legitimæ, & aliorum
bonorum hæreditariorum, imò ex relatione peritorum
potiùs conſtare videatur de contrario, & conſequenter
ſit dubium, An dicta prædia integra debeantur, vel illo-

rum pars tantùm, interim ante factam † liquidationem 14
immiſſio dari non debet, vt latè probat Surd. *in conſ.* 248.
n. 8. 9. & *ſeqq.*

Maximè quia pro legatis non datur hypotheca, niſi in
eo, quod remanet ſatisfactis † prius creditoribus, *l. credi-* 15
toribus ff. de ſeparat. vbi Bart. Angel. & Albetic. *in fin.* Ma-
gon. *deciſ. Flor.* 59. *n.* 12. Præſertim quando agitur † con- 16
tra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, prout hic,
iuxta tradita in propoſito per Fontanell. *de pact. nuptial. to.*
1. *clauſula* 4. *gloſ.* 5. *n.* 49.

Neque obſtat deciſio *in Romana legatorum de Columna*
20. *Nouemb.* 1615. *coram bo. me. Card. Sacrato*, † cum alijs 17
pro dictis Bernardino, & Antonio Maria allegatis, quia
procedunt in legato certæ quantitatis, non excedentis le-
gitimam, non autem in legato certæ rei, quæ omninò
dubium, & incertum eſt, An in totum pro legitima deberi
poſſit.

Denique non obſtat creditum dotis maternæ, quia non
proptereà bona prædicta dici poſſunt propria ipſius teſtato-
ris, itaut ipſe potuerit de illis in vltima voluntate liberè
diſponere, & ſibi eiſdem ſatisfacere, propria auctoritate.
Et in omnem euentum † competeret ius offerendi pecu- 18
niam in qua teſtator ipſe erat creditor, vt fuit dictum in
Bononien. de Sancto Petro 29. *Aprilis* 1582. *coram Card.*
Blanchetto.

Et ita deciſum, vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Egitanien. Commendæ.

Die Lunæ 8. *Iunij* 1626.

A R G V M E N T V M.

Miles Hieroſolymitanus, vt conſequi poſſit Com-
mendam alicuius Prioratus, requiritur, vt ſit
magis Antianus, & etiam oriundus, & natura-
lis illius Prioratus.

S V M M A R I V M.

1 *Antiani, qui magis ſunt, præferuntur in conſequendis Commendis Religionis Hieroſolymitanæ.*
2 *Milites Hieroſolymitani ſi non ſint oriundi, & naturales illius Regni, vbi prætendunt Commendam, illam obtinere non poſſunt, &* num. 3.
4 *De Commendis Hieroſolymitanæ Religionis libera diſponendi facultas eſt penes magnum Magiſtrum, & Capitulum generale.*
5 *Laici poteſtatem aliquam non habent in perſonas Religioſas.*
6 *Equites Hieroſolymitani emittunt tria vota.*
7 *Equites Hieroſolymitani exempti ſunt ab Ordinariis.*
8 *Papa ſolus poteſt derogare priuilegiis, ſi adſit decretum irritans.*
9 *Eques Hieroſolymitanus externus, ſi ex priuilegio, & ſpeciali gratia Magni Magiſtri fuerit receptus in aliquo Prioratu, ex hoc efficitur naturalis illius Prioratus, & capax Commendæ prædicti loci.*
10 *Fides ſimplices non probant conſuetudines.*

D E C I S I O CCCCLXIX.

FVit reſolutum Commendam non eſſe adiudicandam D.
Fratri Saluatori, quia ipſe fuit quidem receptus ſub
die 2. Aprilis 1599. & ſit anteà receptionem D. Fratris Bla-
ſij poſteà factam 18. Maij ſequentis, ſed cum declaratione,
quod ipſi Fratri currere inciperet Antianitas die 14. Auguſti
eiuſdem anni, & ſic licèt Fr. Baſilius fuerit poſteà receptus,
adhuc † tamen eſt magis Antianus, & per conſequens præ-
ferendus, *c. fin. de conſuet. in* 6. vt apertè etiam cauetur in
Conſtitutionibus Religionis.

Prætereà cùm D. Saluator non ſit oriundus, ſeu natura-
lis Regni Luſitaniæ, ſed externus, † Commendam prædi- 2
ctam obtinere non poteſt, ſtantibus nedum ipſius Regni
Conſtitutionibus, & conſuetudine ibidem vigente, de qua
poſt Cabed. *de patronat. Reg. Coron. cap.* 29. atteſtatur Garz.
de benef. par. 7. *cap.* 9. *num.* 3. *ſed etiam Breui fel. re-*
F *cord.*

cord. Sixti V. in summario Blasii in alia positione dato sub
die 28. *Iunij* 1621. *num.* 8. quo permittitur Prioribus, &
alijs Fratribus linguæ Portogalliæ facultas reijciendi perso-
nas quascumque, quæ non sint dicti Regni oriundæ, &
3 mandatur † Magno Magistro, & Capitulo generali ne illos
ad receptionem, & admissionem similium personarum co-
gere, aut compellere possint, & debeant, cum clausula
sublata, & derogationibus amplissimis.

Ex quo visum fuit cessare, quòd ex defectu voluntatis,
& potestatis obijciebatur per scribentes pro dicto Saluato-
re, nempè quod dictæ Constitutiones nullam de huiusmo-
di Commendis Religionis Militen̄ mentionem faciunt, sed
loquuntur tantùm in genere de Commendis, & ideò in-
telligendæ veniunt de Commendis aliorum Ordinum,
quæ Regis auctoritate conferuntur, à quo Constitutiones
4 ipsæ emanarunt, non autem de istis, † de quibus libera
disponendi facultas est penes Magnum Magistrum, & Ca-
pitulum generale, vt inquit Seraph. *decis.* 1390. *in princ.* &
quod etiamsi in specie loquerentur de Commendis Religio-
nis S. Ioannis, non valerent, tanquam factæ à laicis, po-
5 testatem aliquam in personas Religiosas non habentibus,
vt per Innoc. *in c. dudum de decim.* prout sunt Equites Hie-
rosolymitani, qui emittunt tria vota, Rot. *decis.* 87. *nu.* 1.
6 *par.* 2. *& decis.* 333. *sub num.* 1. *par.* 1. *recent.* & coram san.
mem. Greg. *decis.* 87. *num.* 2. *& ibi addit. numer.* 13. *&* 14.
7 & qui non solùm sæcularibus, sed nec etiam † Ordinarijs,
vel alijs inferioribus subduntur ex particularibus Religionis
8 priuilegijs, quibus solus Papa derogare potest † propter de-
cretum irritans, Rot. *decis.* 72. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* Nam
quicquid aliàs dicen. esset, Breue prædictum tollit difficul-
tatem, cùm expressè loquatur de ipsis Equitibus Hierosoly-
mitanis non recipiendis, & sic constitutiones prædictæ au-
ctoritate Papæ fulciantur.

Neque obstat, quòd dictus Saluator fuerit ex priuilegio,
& gratia speciali Magni Magistri receptus in Prioratu Por-
9 tugalliæ, & sic effectus tanquam † naturalis illius Prioratus,
& capax istius Commendæ, iuxta decis. Put. 323. *&* 389.
lib. 2. quia ex particulari statuto eiusdem Religionis edicto
de anno 1588. fuerunt reuocatæ similes gratiæ de limitibus,
vt vocant, in futurum faciendæ, quod vtique comprehen-
dit gratiam prædictam per dictum Saluatorem posteà ob-
tentam de anno 1599.

Neque obstat allegata consuetudo in contrarium, quia
10 de ea non constat, fuerunt enim † datæ simplices fides,
quæ non probant *authen, si quis in aliquo C. de eden.* Alex.
cons. 33. *n.* 3. *lib.* 6. Rota *dec.* 471. *n.* 5. *& dec.* 692. *num.* 7.
par. 2. *recent.* præsertim quia ex illis non docetur de effe-
ctuatione collationis. Et demum ex dicto Breui Sixti V.
tolluntur quæcumque anteriores collationes, itaut propte-
reà in illis fundamentum fieri non possit.

Et ita decisum contra Saluatorem informantem.

R. P. D. REMBOLDO.

Assisien̄ Bonorum.

Die Veneris 26. *Iunij* 1626.

A R G V M E N T V M.

Iudex nulliter procedens non priuat quem sua pos-
sessione. Sententia si non iustificetur ex actis,
non potest substineri cum iudex aliunde non pos-
sit moueri. Melioramenta si sint probata ante
immissionem, sunt reficienda.

S V M M A R I V M.

1 *Possidenti est danda manutentio.*
2 *Sententia est nulla, si non iustificetur ex actis.*
3 *Inuestitura sola non probat nec dominium, nec posses-*
sionem.
4 *Inuestituram si asseratur esse finitam, id concludenter est*
probandum.
5 *à Sententia lata per cedulam datur appellatio.*
6 *Sententia lata sub conditione, nisi ea purificata, potest*
illa executioni demandari.
7 *Melioramenta, si sint probata in genere, & in specie*
ante immissionem, sunt reficienda.
8 *à Sententia lata in possessorio mixto datur appellatio.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione* 79. *quæ est in ea-*
dem causa die 2. *Iunij* 1627. *coram bo. me. Card. Verils,*
& ibi Rota recedit à decisis hic.

D E C I S I O CCCCLXX.

FVit dictum Communitati Assisij dandum esse manda-
tum de manutenendo, quia de eius possessione tempo-
re motæ litis constat ex testibus iuncto instrumento emptio-
nis bonorum, de quibus † agitur, vnde ipsi est standa ma- 1
nutentio, *vulg. §. retinenda instit. de interd.* Rota coram
Reuerendiss. D. meo Decano *dec.* 325. *n.* 1.

Non obstat, quòd Communitas Assisij fuit dicta eius
possessione priuata Iudicis auctoritate, qui declarauit Com-
munitati Bictonij deberi manutentionem ratione ciuilis pos-
sessionis, quæ semper penes ipsam Communitatem Bicto-
nij remansit, & reintegrationem pro naturali, quia † di- 2
cta sententia non iustificatur ex actis.

Nam præterquamquod sola inuestitura facta anno 1524.
non probat, † nec dominium, nec possessionem Commu- 3
nitatis (*vt fuit dictum in Leodien. dominij coram bon. mem.*
Card. Sacrate sub die 22. *Iunij* 1620. *& in eadem coram R.*
P. D. meo Merlino sub die 24. *Maij* 1624.) Inuestitura con-
tinet tantùm bona nuncupata *delle Fosse*, non autem præ-
dium nuncupatum *delle Vacchette* distinctum, & separa-
tum à bonis *delle Fosse*, nec constat etiam quod tertia ge-
neratio ad quam fuerunt concessa, prætenditur dicta bona
dd. de Balleonibus esset † finita, cùm testes ad hoc proban- 4
dum inducti vltra nullitates ex animis de iure necessariis in
dicto etiam non concludant comprehensorum in inuesti-
tura.

Accedit, quod dicta † sententia est lata per cedulam à qua 5
datur appellatio, Rot. *in recent. par.* 2. *dec.* 183. *num.* 2. *&*
dec. 287. *num.* 7. *in fin. & in Neapolitana grani* 18. *Martij*
1619. *coram bo. mem. Vbaldo*, habet in ventre conditio-
nem, data cautione pro melioramentis, quæ cautio non
constat fuisse præstitam, & proptereà non potuit † non 6
purificata dicta conditione sententia executioni demandari,
quinetiam cum melioramenta essent probata in ge-
nere, & in specie, vt deducitur per informante pro
Communitate Assisij † erant reficienda, non iterùm po- 7
terat ad immissionem deueniri, Put. *dec.* 10. *de re iud.* Rot.
dec. 161. *num.* 1. *par.* 2. *in recent.* & fuit dictum in Romana
de Thesauris relata per Marches. *de commiss. par.* 1. *fol.*
1087. *nu.* 2. & in omnem casum lata videtur in possessorio
mixto præcedente à contractu inuestituræ † quo casu in- 8
trare videtur appellatio ad *cons.* Bald. 330. *num.* 5. *lib.* 1. &
in simili de statuto dixit Rota *in Ferrarien. de Tassonis co-*
ram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, quæ est de-
cis. 513. *n.* 8. *par.* 1. *in recent.* & benè facit Rota *coram fel.*
record. Greg. XV. dec. 105. *num.* 17. *&* 18. & ibi Adden. *sub*
littera A. &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Victorijs.

Die Veneris 26. *Iunij* 1626.

A R G V M E N T V M.

Testatores, cùm plerumque abusiuè loquantur,
ideò vt eorum verba deseruiant verisimili volun-
tati, ac menti eorumdem, licitè possunt impro-
priari, & largè interpretari. Fideicommisso li-
cet etiam tacitè possit renunciari, tamen vt hoc
procedat, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1 *Verbum, petere, videtur petitionem tantùm, non autem*
retentionem significare.
2 *in Iudicio familiæ erciscundæ, quisque ex collitigan-*
tibus non solùm reus, sed etiam actoris partes sub-
stinet.
3 *Agnatio, & familia, qualiter honorificè conseruetur.*
4 *Testantium voluntates suum debent sortiri effectum.*
5 *Verba impropriè, & largè interpretari debent, vt*
verisimili voluntati, ac menti disponentis famu-
lentur.
6 *Testatores plerumque abusiuè loquuntur.*

Dec.

7 *Dec. in consil. 257. sub num. 2. & alij refutantur.*
8 *Socius si paciscatur ne petat suam partem, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa, qua anteà erant communia, in totum ac liberè spectant ad alium.*
9 *Societas effectu tollitur, si socius paciscatur non petere partem suam.*
10 *Fideicommisso tacitè potest renunciari.*
11 *Praiudicium omne excluditur, & renunciationis prasumptio, ex clausula,* sine præiudicio.
12 *Fideicommisso vt quis dicatur renunciare voluisse, debet constare de eius plena, & perfecta scientia de fideicommisso.*

Plures decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem 466. qua est in eadem causa.

DECISIO CCCCLXXI.

PRoposito dubio, in decisione in hac causa facta, reseruato, Domini responderunt dispositionem Bernardini suffragati D. Marco Antonio, itaut iuxta illius formam ad illum spectent, eique assignanda, seu dimittenda veniant bona omnia in eiusdem Bernardini testatoris hæreditate reperta, & D. Petrus Paulus, & bo. me. D. Io. Baptista, siue illius hæredes aliud ex illis prætendere non possint, nisi solam legitimam, quatenus ipsis hodie de iure debeatur, de quo, si opus erit, aliàs videbitur.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cùm præsupponatur annuorum reddituum acquisitio longè vltra summam
scutorum 400. vtique ambigi non potest casum per testato-
rem in d. dispositione consideratum euenisse, non obstante
1 quod ipse vsus fuerit illo verbo, † *petere*, & sic videatur pe-
titionem tantùm, non autem retentionem prohibere vo-
luisse, iuxta tradita per Dec. *in cons. 257. sub num.* 2. quia
sumus in iudicio familiæ ercisscundæ inter dd. DD. fratres
2 moto, † in quo quisque ex colligitantibus non solùm rei,
sed etiam actoris partes sustinet, iuxta textum *in l. 2. §. in fa-
mil. ercisc. & in l. inter cohæredes §. qui familia ff. famil. er-
ciscun.* Et consequenter satis iustificatur d. verbum, *petere*,
etiam secundùm propriam sui significationem.

Prætereà etiam si hodie ageretur de retentione, adhuc
tamen dispositio prædicta locum haberet, quia testator eo
modo disposuit, non quidem in pœnam, sed vt eius de-
scendentes, qui dd. annuos redditus scut. 400. haberent
bona ipsius testatoris, alijs dimittere tenerentur, qui huius-
3 modi redditus non haberent, † & hac ratione, & æquili-
brio diuitiarum descendentes ipsi amicè, & concorditer vi-
uerent, eiusque agnatio, & familia de Victorijs honorifi-
cè conseruaretur, vt in proposito tradit Soccin. iun. *cons.*
160. *num.* 71. 73. & 74. *lib.* 2. Et fuit etiam firmatum in d.
decisione in hac causa facta; Vnde verisimiliter voluit, quod
quandocumque aliquis ex ipsis descendentibus dictam reddi-
4 tuum quantitatem consequeretur, † dispositio suum sorti-
retur effectum, cùm semper eodem modo militet ratio præ-
dicta, qua testator ipse fuit motus ad ita disponen. Crauet.
cons. 62. *num.* 14. & *cons.* 130. *nu.* 7. Card. Mant. *de coniect.*
5 *vlt. vol. lib. 6. tit. 14. num. 9. & 11.* Et † consequenter di-
ctum verbum, *petere*, debet etiam impropriè, & largè in-
terpretari, vt verisimili voluntati, ac menti famuletur,
6 cùm testatores † plerumque abusiuè loquantur, *l. non aliter
ff. de legat. 3. l. quisquis ff. de verb. signif.* vt latè prosequitur
Peregr. *de fideic. art. 11. nu. 5. 6. & seqq.*

7 Et hoc posito non obstat, † Dec. *d. cons. 257. sub nu.* 2.
quia illum in specie reprobat Alciat. *in cons. 98. n. 5. in fine
lib. 9.* Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 11. n. 11. circa fin.* &
Peregr. *de fideicom. art. 36. n. 9. in fin. & cons. 37. n. 6. lib. 3.* &
Dec. ipse non loquitur quando constat de verisimili mente,
ac voluntate testatoris in contrarium.

Denique ex testamenti lectura satis deprehendi videtur testatorem fuisse vsum dicto verbo, *petere*, eò quia paulò anteà omnium suorum bonorum diuisionem expressè prohibuerat, permittendo tantummodò diuisionem fructuum, & emolumentorum, quos præsupposuit ab aliquo communi administratore verisimiliter percipi, & ab eo singulis annis pro portione cuilibet ex ipsis descendentibus tangente peti debere, prout hodie effectualiter percipiuntur, ac petuntur; quinimò per petitionis prohibitionem, nil aliud voluisse videtur, quàm in effectu tollere communionem, itaut bona ipsa, & illorum fructus, & emolumenta in to-
tum spectare deberent ad alios descendentes, & qui reddi-
tus prædictos haberet, desineret esse socius, siue condomi- 8
nus, & quidquam † ex bonis prædictis consequi non posset,
vt in simili videmus, quod si paciscatur socius, ne partem
suam petat, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa,
quæ anteà erant communia in totum, ac liberè spectare ad
alium, & per † tale pactum de non petendo effectu, tollitur 9
societas, vt textus in *l. hoc iudicium, §. fin. ff. commun. diuid.*

Neque obstat, quòd prætendatur D. Marcum Antonium
ad bonorum prædictorum successionem admisisse etiam dd.
DD. eius fratres, & consequenter præfatæ dispositioni, ac
fideicommisso † tacitè renunciasse, tum quia hoc in facto 10
non subsistit, cùm in iuribus datis in summario D. Petri
Pauli nu. 1. & 2. legatur clausula, sine præiudicio iurium ipsi
D. Marco Antonio competentium ea causa fideicommissi,
† & quauis alia causa, per quam fuerunt præseruata omnia 11
iura, & exclusum quodlibet præiudicium, & renunciatio-
nis præsumptio, Gabr. *de fideicom. concl. 1. nu.* 40. Menoch.
de præsumpt. lib. 3. præsump. 115. n. 74. Seraph. *decis.* 1303. *n.*
5. Tum etiam quia nullibi constat D. Marcum Antonium
tunc temporis plenam, † ac perfectam dictæ dispositionis, 12
& fideicommissi scientiam habuisse, prout requirebatur, ad
text. *in l. de his, ff. de transact.* Bart. *in leg. qui Romæ §. duo
fratres ff. de verb. oblig. in 6. q.* & ibi etiam Ias. *n.* 21. & Alex.
n. 27. Dec. *cons. 33. n. 163. & seqq. lib.* 1. Rot. *dec. 382. n.* 4.
par. 1. recent. Et eodem modo fuit responsum ad ea, quæ di-
cebantur de impositione census.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Legati de Valentinis.

Die Veneris 6. Nouembris 1626.

ARGVMENTVM.

Testamentum si quis condiderit, & posteà fecit codicillos, in quibus plura legata reliquit, & postremò iterùm codicillauit, in quibus confirmauit testamentum, cum exceptione certi legati, dato, quod deinde in istis codicillis, reuocet omnia legata ab eo relicta, quæritur modò, an dicta reuocatio sit referenda ad legata facta in testamento, vel in præcedentibus codicillis.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum primum tollitur per secundum.*
2 *per Codicillos testamentum anteà factum non censetur reuocatum, nisi quatenus inuicem repugnent.*
3 *Confirmatio generalis idem operatur, quàm specialis.*
4 *in Codicillis confirmans testamentum cum omnibus in eo contentis, operatur ac si omnia legata in testamento contenta, fuissent in codicillis repetita.*
5 *in Codicillis si reuocetur vnum legatum relictum in testamento, alia omnia legata censentur confirmata, & repetita.*
6 *Dictio,* solùm, *est taxatiua, & limitatiua.*
7 *Dictio,* solùm, *si sit adiecta dispositioni affirmatiuè, habet implicitam negatiuam ad illud tantum, cui fuit adiecta.*
8 *Relatio debet fieri ad quid proximè enunciatum fuit.*
9 *Et hoc maximè si iam de superius dictis per separatum, & perfectam periodum fuerit dispositum.*
10 *Clausula in fine posita non referenda est ad omnia præcedentia, sed ad ea tantum rectè conuenit.*
11 *Interpretatio ea est admittenda, per quam contrarietas, & leuitas euitatur.*
12 *Testator non est dicendum, & maximè si sit insignis Iurisconsultus in eadem scriptura, & in eodem actu confirmasset modò testamentum, & legata, & modò omnia reuocasse.*
13 *Interpretatio omnis est facienda, ut testator sibi constitisse videatur.*

14 *Interpretatio omnis est admittenda, vt contrarietas euitetur.*

15 *Testator si in codicillis reuocauerit aliquod legatum exigui valoris, si aliqua legata magni valoris reuocare sensisset, certè id expressisset.*

16 *Legatum relictum patriæ est admodum fauorabile.*

17 *Testamenti vnam partem si testator moderauerit, id etiam fecisset in reliquis, si voluisset illud in totum modificare.*

18 *Diuinandum non est.*

19 *ad Diuersa non fit illatio.*

20 *Dictio*, e di più, *præsupponit alia extare, præter id, super quo disponitur.*

21 *Opinioni testatoris plus est deferendum, quàm veritati.*

22 *Hæres non potest de mendacio arguere testatorem super aliqua re valdè serio attestantem.*

* *In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 8. Februarij 1627. coram eod. Reuerendiss. D. meo Decano, vbi præsens hæc confirmatur, est decisio 475.*

DECISIO CCCCLXXII.

CÆsar Valentinos olim in Gymnasio Romano Prima-
rius, ac celebris Iuris Pontificij professor testamen-
tum condidit de anno 1614. in quo instituta vniuersali hæ-
rede Societate Sanctissimæ Annunciatæ multa legata in
fauorem plurium locorum piorum Vrbis reliquit, & Com-
munitati Arcis antiquæ suæ patriæ domum, & alia ædifi-
cia legauit, anno autem 1617. Codicillos fecit, in quibus le-
gata constituit, postremò codicillos etiam reiterauit de
anno 1619. vbi prius testamentum confirmauit his verbis,
*Voglio, che il testamento, nel quale hò instituito la Venera-
bile Archiconfraternità della Nuntiata di Roma, stia sem-
pre fermo, reuocando solo la lassita fatta alli Padri di S.
Biagio dell' Anello &c.* Deinde quoad codicillos de anno
1617. solummodò confirmauit relicta suæ familiæ, ibi,
*Confermando li legati fatti alla mia famiglia nelli Codicilli
dell'anno 1617. per gl'atti d'Ascanio Richetti*; & demum
addito legato annuo Ecclesiæ S. Mariæ de Aracæli subdit,
*Reuocando gl'altri legati, ancorche siano fatti à pie cause, &
ad altre cause non pie, & à qualsiuoglia altra persona*; quæ
verba postrema ansam præbuerunt Societati Sanctiss. Annun-
ciatæ, vt existimaret amplius se non teneri ad præstatio-
nem legati domus relictæ Communitati Arcis antiquæ.
Verùm super hoc semel, & iterùm disputato dubio, Do-
mini vnanimiter responderunt, legatum deberi, nec fuis-
se reuocatum, quandoquidem in prima dispositione testa-
toris expressè legitur dictum legatum; & primum testa-
1 mentum † licèt tollatur per secundum, secus tamen est in
codicillis, ex quibus non censetur reuocatum primum testa-
2 mentum, † nisi inuicem repugnent, *l. ante tabulas l. ab inte-
stato ff. de iur. codicill.* Paris. *cons. 61. num. 48. lib. 2.* Card.
Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 1. nu. 11.* Surd.
cons. 230 num. 2. & 3. Imò illius reuocatio tantum abest;
quod ex vltima dispositione deduci possit, vt potiùs fuerit
disertis verbis ibi confirmatum; quæ confirmatio,
3 † quamuis generaliter concepta sit, operatur tamen ac si
omnia legata in testamento contenta, fuissent in codicillis
4 postremis repetita, *l. posthumus §. si paganus ff. de iniust. &
rupt. testam. l. si quis priore ff. ad Trebell. §. si quis priore instit.
quibus mod. testam. infirm. l. 1. C. de codicill.* Natt. *cons. 483.
num. 2.* Cephal. *cons. 73. per tot.* Card. Mantic. *de coniect.
vltim. vol. lib. 12. tit. 1. nu. 38.* plenè Surd. *cons. 230. num.
9. 10. & seqq.*

Quod eò magis videtur dicendum in præsenti, cùm
Cæsar in huiusmodi confirmatione testamenti exceperit le-
gatum relictum Patribus S. Blasij; ex quo assequimur, vnum
5 legatum adimendo, & † excipiendo alia omnia voluisse
confirmare, & repetere, iuxta text. *in l. Tribunus, §. fin. ff.
de testam. milit.* & ferè in his terminis post Castrens. *cons.
155. nu. 1. vers. præterea etiam si lib. 1.* & alios egregiè Surd.
in prædleg. cons. 230. n. 16. & seqq. Et fortiùs viget motiuum
in casu præsenti, cùm addiderit dictionem solo, ibi, *Reuo-
cando solo la lassita fatta alli Padri di S. Biagio*, quæ dictio
6 solo † est taxatiua, & limitatiua, *l. 3. §. cum Titio, & ibi
Doct. ff. de adim. legat.* Dec. *cons. 429. nu. 2.* Paris. *cons. 7. n.
12. lib. 2.* Surd. *cons. 403. num. 63.* Rota coram Card. Man-
tic. *decis. 109. num. 11.* & coram sa. mem. Greg. XV. *dec.
465. num. 5.* & sic excipit tantùm illud legatum Patribus S.
Blasij relictum, & infert alia legata rata haberi à testatore,
& firma esse debere, adiecta enim est dispositioni affirma-
tiuè, & propterea habet implicitam negatiuam ad illud so-
lummodò legatum † cui fuit apposita ipsa taxatiua, An- 7
gel. *in l. 1. C. vbi*, & apud quem Roland. *cons. 12. n. 54. lib.
4.* Rot. *decis. 600. num. 7. par. 2. rec.* Azeued. *ad l. 2. nu. 2.
tit. 13. lib. 8. nouarum recopilat.* Munnoz. *de ratiocin. cap. 7.
num. 44.*

Verba autem illa *Reuocando gli altri legati, ancorche siano
fatti à pie cause, & altre cause non pie*, putarunt Domini
referenda esse ad legata relicta in primis codicillis factis de
anno 1617. quia paulò ante de his codicillis meminerat Va-
lentinus, & solummodò confirmauerat legata in ipsis con-
tenta quatenus concernerent fauorem familiæ & licèt ex ta-
li confirmatione limitata ad legata relicta familiæ posset à
contrario sensu inferri ad reuocationem aliorum legato-
rum extra familiam, attamen Valentinus ad cautelam con-
tinuatiuè hoc expressit, & consequenter ad huiusmodi co-
dicillos tanquam proximè enunciatos † debet tantummo- 8
dò referri subsequens clausula reuocatoria, non autem ad
legata testamenti, de quibus in principio per † separatam, 9
& perfectam periodum dispositum fuit, iuxta theoricam
Bart. *in l. talis scriptura §. fin. num. 3. ff. de legat. 1.* Rom.
cons. 152. num. 3. vers. & sic Paris. *cons. 36. num. 20. lib. 2.
& cons. 35. n. 19. lib. 3.* Crauet. *cons. 70. n. 2.* Card. Mantic.
de coniect. vltim. vol. lib. 6. tit. 13. n. 10. & dixit Rot. *in Ro-
mana Legati de Patritijs 21. Iunij 1624. coram Reuerendiss.
D. meo Decano.*

Et hæc eò magis Dominis arridebant, quia huiusmodi
recenta interpretatione consistit ratio recti sermonis, &
connectitur cum illa confirmatione legatorum in fauorem
familiæ, & talis clausula reuocatoria benè congruit, &
adaptatur ad ea, quæ Valentinus dixerat de codicillis anni
1617. † quo casu clausula in fine posita non referenda est 10
ad omnia præcedentia, sed ad ea tantùm, quibus rectè
conuenit, Ias. *in l. 1. in t. limit. num. 8. C. de liber. præter.*
Ruin. *cons. 72. col. pen. num. 13. lib. 5.* Gabr. *d. conclus. 9.
num. 16. tit. de clausulis*; & hoc modo declinatur etiam † 11
manifesta contrarietas, & leuitas, qua insignis Iuriscon-
sultus redargui posset, in eadem enim scriptura, & in eo-
dem actu † confirmasset modò testamentum, & legata in 12
eo relicta, modò omnia reuocasset; & faciendam esse † 13
omnem interpretationem, vt testator sibi constitisse videa-
tur, & vt † contrarietas maximè incontinenti excludatur, 14
docent Bart. *in d. l. talis scriptura §. fin. ff. de legat. 1.* Paris.
cons. 88. n. 32. lib. 1. Gabr. *d. conclus. 9. num. 9.* Menoch. *de
præsump. lib. 4. præsumpt. 181. num. 9. & 10.* Rot. *decis. 709.
num. 4. par. 1. recent.*

Quibus accedit, quod si dum Valentinus voluit reuoca-
re legatum relictum Patribus S. Blasij in primo testamento,
quod quidem exiguum † erat nempe 25. scutorum, id ex- 15
pressè dixit, quantò magis expressisset in hoc legato, quod
erat 300. & vltra scutorum annuorum, & relictum † pa- 16
triæ, & pro causa admodum fauorabili; & idem etiam fe-
cit in moderatione legati Bibliothecæ relictæ Patribus So-
cietatis IESV; ex quo deprehenditur testatorem expressim
reuocasse, & moderasse contenta in primo testamento,
quòd fecisset etiam † in reliquis, si voluisset, dum discreti- 17
uè loquutus est, *arg. l. vnica §. sin autem Cod. de caduc. tollen.*
Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 6. tit. 13. num. 1.* Surd.
cons. 466. nu. 8.

Non obstat, quòd legatum relictum Cæsari Valentino
iuniori videtur subrogatum loco illius legati relicti Commu-
nitati Arcis antiquæ, quia Domini hanc † meram diuina- 18
tionem putarunt, nulla enim inter huiusmodi legata simili-
tudo considerari potest; illud erat relictum patriæ, hoc ado-
lescenti consanguineo; † illud perpetuum, hoc tempo- 19
rale ad vitam legatarij; illud pro conducendo Præceptore
Grammaticæ, hoc pro persona particulari.

Amplius hoc legatum relictum Cæsari iuniori indicat,
adesse alia legata, tantùm abest, quod ex illo inferri possit
primum esse reuocatum, quia testator in his postremis co-
dicillis dixit: *E di più prego, e grauo detta Confraternità à
dare ducento scudi l'anno à Cesare*; dictio enim illa, † *e di* 20
più præsupponit alia extare legata vltra illud relictum Cæ-
sari iuniori, *leg. seria in princ. vers. seria insuper ibi
gloss. ff. de fund. instruct. cap. statum §. insuper de rescript.
in 6.* Bero. *cons. 80. n. 5. lib. 2.* *Rota in Romana Palatij 6. Iu-
nij 1610. & 18. Februarij 1619. coram bo. me. Card. Sacrato.*

Mi-

Minus etiam obstat, quòd codicilli illi de anno 1617. non reperiantur; quoniam hoc nihil refert, & sufficit testatorem existimasse, à se factos fuisse, illius enim opinioni in hac materia plus est deferendum, quàm veritati, *l. qui loco §. ff. de hered. instit.* Corn. *cons. 87. nu. 14. lib. 2.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib. 3. tit. 10. n. 6.* & Societas
22 Sanctiss. Annunciatæ enim hæreditatem Cæsaris adiuerit † non potest de mendacio redarguere defunctum super hisce codicillis ita serio attestantem, *l. cum à matre. C. de rei vendic. cum vulg.* Et ita, & c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.

Meleuitana Prioratus Nauarræ.

Die Lunæ 11. Ianuarij 1627.

A R G V M E N T V M.

Remissoria, vt in beneficialibus concedatur, quid sit necesse. Prioratus Religionis Hierosolymitanæ sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica. Regulares ad omne nutum superioris possunt remoueri à suis beneficijs, & quatenus hoc sit verum.

S V M M A R I V M.

1 *Remissoria denegatur, si aliquid possit probari per scripturas.*
2 *Probatio per testes si sit releuans non est deneganda remissoria.*
3 *Remissoria, vt concedatur sufficit vnicus articulus releuans.*
4 *Remissoria in beneficialibus vt concedatur requiritur, vt apponatur sequestrum.*
5 *Et fiat obligatio de stando vnica.*
6 *Et passim apponitur clausula cum retardatione, vel sine arbitrio Rota.*
7 *super Titulo beneficij quando sine dubio agatur.*
8 *Prioratus Religionis Hierosolymit. sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica.*
9 *Remissoria impedit prolationem sententia.*
10 *Regulares quocumque nutu superioris possunt à beneficijs regularibus amoueri.*
11 *in Beneficijs manualibus datur vacatio per obitum, & remotionem.*
12 *Regulares non possunt remoueri à beneficijs à superiore sine causa, & à remotione datur recursus numer. 13.*
14 *Ius ex parte illius est metiendum, qui habet principale interesse, & quid inde inferatur, & n. 15.*
16 *Remissoria, quando petitur ad differendam causa expeditionem, non conceditur sine sequestro, etiam quod non simus in beneficialibus.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 43. quæ est in eadem causa 8. Martij 1627. coram eodem bo. me. Card. Virili, & statur hic in decisis.*

D E C I S I O CCCCLXXIII.

AD Prioratum Nauarræ Religionis Hierosolymitanæ duo Commendatores se opposuerunt, & Equites de Lingua elegerunt Commendatorem Martinum de Redin, cuius electionem Magnus Magister, & Consilium approbarunt; à qua Commendator Carolus de Monreal, prætendens, se vti magis Antianum grauatum, appellauit, & petijt dubium super adiudicatione Prioratus; sed Commendator Martinus vti possessor volebat dubium super manutentione, quæ fuit ei concessa. Posteà dictus Commendator Martinus confisus dispositione stabilimenti, 5. de electione, quod benemerentia præferatur antianitati, petijt remissoriam ad probandum inter cætera, quod licet ipse sit iunior; tamen pro Religione interuenit in quampluribus egregijs factis armorum, in quibus adeò operam, & consilium præbuit, vt benemerentiam à stabilimento consideratam acquisiuerit; Et dato dubio: An remissoria esset danda, illam Domini (apposito sequestro, & facta obligatione de

stando vnicæ, & cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ) concedendam esse responderunt.

Licet enim Catauanæ, & seruitia Equitum adnotari in
libris, ex quibus illa possent probari, † & ideò non detur 1
remissoria ad probandum, per testes, quod per scripturam
probari potest, Bellam. *decis. 9. in princip.* Rot. *decis. 44. de testib. in antiq. & decis. 6. de probat. in nou. & fuit dictum in Calaguritana beneficij 8. Februar. 1591. coram bo. me. Penia.* Tamen quod aliquis Eques in aliquo prælio strenuè, ac ingeniosè se gesserit, vel non describitur in libris, vel non ita amplè, & distinctè, prout testes informati deponere
possunt, & ideò † cum probatio per testes sit releuans non 2
erat deneganda remissoria, *l. Iudices, authen. apud eloquium C. de fid. instrum.* Verall. *decis. 68. par. 3.* Cassad. *decis. 2. de*
dilat. & pro remissoria sufficit, † quod vnus articulus sit 3
releuans, Rot. *decis. 24. num. 1. de testib. in antiq.* Cassad. *decis. 3. num. 6. de sequestr. possess. & fuit dictum in Spalaten. Archidiaconatus 6. Aprilis 1609. coram D. Card. de Caualerijs.*

Verùm cùm causa sit beneficialis, † vt infra dicentur, ap- 4
ponendum est sequestrum, Anton. August. *in epit. tit. de remiss. n. 4.* Rot. *diuers. par. 3. decis. 269. n. 3. & decis. 919. n. 3. & fuit dictum in Ciuitaten. Scholastria 30. Octobr. 1596. coram bo. me. Card. Pamphilio.*

Prout etiam est facienda † obligatio de stando vnicæ, An- 5
ton. August. *vbi supr.* Achil. *dec. 4. de dilat.* Verall. *dec. 56. in fine, & 57. & 63. in fin. par. 3. fuit dictum in supradicta Ciuitaten. Scholastria.*

Et passim apponitur clausula, *cum retardatione, † vel* 6
sine arbitrio Rota, Put. *decis. 305. nu. 3. lib. 2. & 281. n. 1. & in fin. lib. 3.* Verall. *dec. 58. in fin. par. 3.* Rota *diuers. dec. 275. n. 1. & 201. nu. 3. par. 2. & fuit dictum in supradicta Ciuitaten. Scholastria.*

Quòd autem causa sit beneficialis, patet, quia quilibet ex
duobus Commendatarijs † contendit super Prioratu, quem 7
sibi adiudicari petit, ergo agitur de titulo beneficij, & causa est beneficialis *cap. 2. & ibi glos. in verbo finita, in fin. vt lit. pend. in 6.* Put. *decis. 496. nu. 3. lib. 2.* Cassad. *decis. 3. de iudic.* Sarnen. *in regul. de subrogan. collitig. q. 7. n. 2. vers. & ratio,* Vital. *in clem. 1. nu. 1. de sequestr. possess. & fuit dictum in Aprutina beneficij S. Laurentij 23. Februarij 1579. coram bo. me. Bubalo.*

Clarum est enim, quòd isti Prioratus Religionis Hiero-
solymitanæ sunt & veri tituli, † & beneficia Ecclesiasti- 8
ca, & in eis habet locum *Clem. 1. de sequestr. possess.* Paris. *cons. 136. n. 16. & 17. lib. 4.* Mohed. *decis. 10. de caus. possess. & propr.* Rota *par. 2. recent. decis. 569.* & ratio sequestri est, quia sicuti lata sententia apponitur sequestrum iuxta formam Clementinæ, & ita eum possessor, per remissoriam
† impediat prolationem sententiæ, habetur pro data ad ef- 9
fectum sequestri, Verall. *decis. 152. nu. 2. par. 3.* Rota *decis. 872. lib. 3. par. 3. & 919. par. 3.*

Nec facit, quod præfatæ Præceptoriæ sint ad nutum amouibiles, quia quicquid sit in manualibus sæcularibus, quæ non dantur in titulum; nihilominus istæ Præceptoriæ aptitudine sunt perpetuæ, nisi eas obtinentes amoueantur, & de ijs iudicatur vti de perpetuis, prout sunt de sui natura, cum conferantur in titulum, & possint impetrari, licet obtinen-
tes potiùs ratione obedientiæ, & ex vi professionis, † quàm 10
ex natura eorum possint remoueri ad nutum superioris, qui potest quoque non remouere, vt distinguit Gambara *de offic. leg. lib. 4. tit. de potest leg. in reseruan. benef. num. 14. &*
seq. & in manualibus datur vacatio per obitum, † & re- 11
motionem, gloss. *in Clem. vnic. §. præmissa in verbo reuocari prope med. vers. scias de supplen. neglig. Prælat.* vbi Card.
nu. 8. Vital. *in num. 9.* Nec Regulares † possunt amoueri si- 12
ne causa, *Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat.* Rebuff. *de pacif. possess. nu. 331.* Sylu. *de benef. par. 3. quæst. 21. num. 5.* & à remotione † datur recursus, Rebuff. *& fuit dictum in Seguntina Thesaurariæ 26. Aprilis 1596. coram bo. me. Orano.*

Non obstat, quòd nomine linguæ possit peti remissoria; quia cum principale interesse sit Commendatoris prouisi,
ius ex parte illius metiendum est, vt remissoria † sit dan- 14
da apposito sequestro, & facta obligatione de stando vnicæ per Commendatorem prouisum possessorem, vt in simili quando patroni sunt in causa, fuit dictum *in Mutinen. plebis 24. Nouembris 1623. coram Reuerendiss. Decano,* & in
simili † quod non retardetur expeditio causæ inter princi- 15
pales, si Capitulum velit remissoriam, fuit dictum *in Nicien. Prioratus 26. Martij 1625. coram R.P. D. Buratto,*

 alias

alias si hoc admitteretur, semper prouisi curarent, vt vel Lingua, vel Patroni, vel Capitulum, vel alij interesse habentes peterent remissoriam, & ipsi indirectè sub clypeo eorum euitarent appositionem sequestri, & obligationem de stando vnicæ, & sic eluderetur dispositio Clementinæ.
16 Imò stante † senectute Commendatoris Caroli intrat aliqua præsumptio, vt remissoria petatur ad differendam causæ expeditionem, quo casu non datur sine sequestro, etiam quod non essemus in beneficialibus, Rota *diuers. dec.* 183. *par.* 1.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 11. Ianuarij 1627.

A R G V M E N T V M.

Per verba continentia explicitam hæreditatis acceptationis confessionem proculdubio probatur præcedens aditio, quod & ampliatur. Ad feudum mixtum, quis aspirare nequit, licet hæreditatem adiuerit, si deinde eam repudiauerit. Hæreditatem si quis repudiauerit sub conditione, si dicta conditio non verificetur, perinde est, ac si numquam fuerit excogitata.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreditatis aditio per quæ verba, per necesse inferatur.*
2 *de Aditione hæreditatis quando dubitari possit.*
3 *Aditione stante, repudiatio, seu renunciatio posteà facta, nihil prodest.*
4 *Hæres semel non potest amplius desinere esse hæres.*
5 *Et hoc maximè in præiudicium alterius.*
6 *Hæreditatem, qui repudiauit, feudum mixtum retinere nequit.*
7 *Repudiatio hæreditatis, quando habenda sit pro non facta.*
8 *Ablatiui absoluti important conditionem.*
9 *Ablatiui absoluti important formam.*
10 *Forma, nisi impleatur, actus aliter gestus, corruit.*
11 *Actus factus sub conditione, si illa non purificetur, perinde est, ac si nunquam fuisset in rerum natura.*
12 *Paria sunt, quod aliquid non fiat, vel quod fiat sub conditione, quæ non sit purificata.*
13 *Pluralitas non præsumitur.*

a *Infra in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus 17. Maij 1627. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est decisio 478. & 17. Maij 1628. & 28. Iunij eiusdem anni 15. Ianuar. 1628. coram R. P. D. meo Ghisiler. sunt decisiones 478. 492. & 499.*

D E C I S I O CCCCLXXIV.

PRæsupposita decisione in hac causa facta die 24. Ianuarij 1625. coram me, * in qua fuit firmatum feudum illud non esse simpliciter ex pacto, & prouidentia, sed mixtum, & sic requirere etiam qualitatem hæreditariam, proposui dubium tunc reseruatum, An scilicet constet de tali repudiatione hæreditatis Galeatij facta per Antonium Franciscum, & Paulum eius filios, quæ obstet D. Ludouico, & fratribus dicti Antonij Francisci filijs, & hæredibus in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et Domini non constare censuerunt.

Et moti sunt primò, quia mortuo dicto Galeatio de anno 1614. Hieronymus Talpus nomine dictorum Pauli, & Antonij Francisci fratrum cum eiusdem Antonij Francisci præsentia comparuit coram Iudice, & præmissa narratiua, quod nuperrimè dictus Galeatius ab intestato decesserat relictis post se dd. Paulo, & Antonio Francisco filijs, ad quos propterea paterna hæreditas fuerat ab intestato delata, & quod ipse illa cum beneficio legis, & inuentarij adire intendebat, institit, eosdem fratres pronunciari, & admitti ad ipsam hæreditatem cum dicto inuentarij beneficio adeundum, & Iudex pronunciauit, & admisit iuxta formam petitionis, & posteà anno sequenti ijdem Paulus, & Antonius Franciscus denuò comparuerunt coram Iudice, eique per hæc formalia verba exposuerunt, quod cum de mense Ianuarij anni prædicti Galeatius eorum pater ab intestato decessisset, ipsi eius hæreditatem acceptauerunt cum beneficio legis, & inuentarij dubitantes de eius viribus prout apparet, pronunciam successionis ab intestato cum beneficio prædicto in ipsa hæreditate Domini Iudicis prædecessoris sub die &c. Quæ verba tanquam continentia expli-
citam hæreditatis acceptationis confessionem † proculdubio 1
præcedentem aditionem, Bart. *in l. gerit nu. 14. ff. de acquir.
hæredit.* Bald. *in l. potuit C. de iur. delib.* Dec. *cons.* 178. *nu.* 6.
cum alijs per Menoch. *præsumpt.* 161. *nu.* 22. *lib.* 4. & decla-
rant actum comparitionis factum, & verba per dictum Tal-
pum verè fuisse de ipsorum mandato, & consensu prolata
animo effectualiter adeundi, & hæreditatem acceptandi,
& Iudicem super huiusmodi effectuali possessione, & acce-
ptatione decretum vt supra interposuisse; & sic omnem
remouent dubitationem, † quæ aliàs forsan adesse videri po- 2
tuisset, iuxta trad. per Bart. *in d. l. gerit. n.* 17. & Soccin. sen.
cons. 60. *nu.* 12. *lib.* 1. & Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs.*
100. *n.* 30. stante autem huiusmodi aditione † repudiatio si- 3
ue renunciatio posteà facta non obest, quia semel hæres, † 4
non potest desinere esse hæres, *l. ex qui solaondo ff. de hæred. in-
stit. & l. si sine, §. sed quoad ff. de minor. l. 2. C. de hæredit. vel
act. vendit.* Bart. *in l. paterfamilias n. 6. ff. de hæred. instit.* Ca-
strens. *cons.* 221. *n.* 2. *lib.* 2. Crauett. *cons.* 1. *n.* 6. Crass. *de suc-
cess. in §. omissio hæreditatis q.* 14. Magon. *dec. Florent.* 16. *n.* 28.
Præsertim in præiudicium alterius, † & sic filiorum, qui 5
ad istius feudi mixti successionem vocantur ex concedentis,
& maiorum prouidentia tanquam descendentes à primo ac-
quirente, vt tradit Castren. *in l. quoties nu. 4. C. de hæred. in-
stit. & in auth. post fratres num. 2. C. de legit. hæred.* Paris.
cons. 65. *n.* 31. *vol.* 3. Soccin. iun. *cons.* 72. *num.* 29. *vol.* 1. &
cons. 117. *num.* 10. *lib.* 2. Surd. *cons.* 63. *num.* 18. & latè pro-
sequitur Io. Anton. Bellon. *in cons. 48. num. 24. 25. & pluri-
bus seqq.*

Secundò principaliter moti sunt Domini ex eo, quia di-
cti Paulus, & Antonius Franciscus non repudiarunt sim-
pliciter, & absolutè hæreditatem patris, sed declararunt se
velle ab ea abstinere, & nolle ex illa commodum aliquod,
vel incommodum sentire, retentis tamen istis bonis feudali-
bus ab ipsis possessis; vnde si admittimus illum, qui hære-
ditatem † repudiauit, feudum mixtum retinere non posse, 6
vt per Conar. *variar. resolut lib. 2. cap. 18. n. 4. in princ. &
in vers. sexto hinc infertur*, Syluan. *cons.* 30. *nu.* 19. Menoch.
cons. 202. *num.* 66. & Osasch. *decis. Pedem.* 162. *per tot.* re-
pudiatio haberi debet pro non facta, † deficit enim ipsorum 7
repudiantium consensus, quos apparet aliter repudiare
noluisse, quàm cum præsupposito, quod ea non obstante
adhuc feuda retinere possent, Crass. *de success. in §. omissio
hæreditatis q. 10. vers. sin vero, & in §. acquisitio hæredita-
tis n.* 2.

Præsertim quia verba illa, retentis tamen, cum sint ablatiui
absoluti, † important conditionem, *l. à testatore ff. de con- 8
dit. & demonstrat. l. si debitor §. 1. ff. quibus mod. pign. vel hy-
pot. solu. l. eusctis ff. de euict.* & consequenter † formam Bald. 9
in auth. matri, & auia Cod. quand. mul. tut. offic. fung. poss.
cum alijs per Becc. *cons.* 39. *num.* 18. & 19. & Surd. *cons.*
371. *n.* 69. & 70. Quæ si adimpleri non potest † repudiatio 10
redditur nulla, *l. cum hi §. si præter ff. de transact.* Decian.
cons. 532. *n.* 4. Surd. *eodem cons.* 371. *nu.* 70. Et haberi debet
pro non facta, si dicta retentionis bonorum † feudalium 11
conditio purificari nequit, *l. pecuniam quam ff. si cert. pet. l.
necessario §. quod si pendente ff. de pericul. & commod. rei ven-
dit.* Paris. *cons.* 8 *n.* 15. *lib.* 3. Corn. *cons.* 156. *n.* 7. *lib.* 4. Rip.
cons. 81. *n.* 23. vbi dicit paria esse, quod aliquid non fiat, si 12
vel quod fiat sub conditione, quæ non sit purificata, Soccin.
iun. *cons.* 4. *n.* 16. *vol.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam in quinto reuer-
tatur num. 277. C. de reuoc. donat.* Et dicta reseruatio feu-
dorum non potest intelligi de alio vltra hoc, quia non do-
cetur, quod aliud feudum extaret, † & pluralitas non præ- 13
sumitur; & licet de illo tempore hoc feudum penes filios re-
periretur, hoc tamen non tollit, quin ex causa patris illud
habuerint. Et ita &c.

Est supra in hac parte decisio 465.

DE-

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Legati de Valentinis.

Die Lunæ 8. Februarij 1627.

A R G V M E N T V M.

In eadem scriptura contradictio, & maximè si sit repentina, est omnibus modis curandum, vt euitetur, & sufficit aliquid possibile, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Contradictio repentina, & maximè in eadem scriptura vt euitetur facienda est interpretatio.*
2 *Testamenti vna pars aliam declarat.*
3 *Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiuè, non autem restrictiuè.*
4 *Testator in codicillis si vnum tantum legatum reuocauerit, censetur cætera disposita in testamento voluisse confirmare.*
5 *Contradictio vt in eadem scriptura euitetur, sufficit aliquid possibile.*
6 *de Codicillorum existentia, quando dubitari nequeat.*
7 *Reuocatio, quid operetur.*

* *In eadem causa habetur supra altera decisio sub die 6. Nouemb. 1626. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est decis. 472.*

D E C I S I O CCCCLXXV.

HOdie Domini etiam concordibus suffragijs responderunt, legatum deberi, nec fuisse reuocatum, & sic standum esse in decisis. Quandoquidem in testamento facto de anno 1614. illud expressè relictum est Communitati Arcis antiquæ, nec posteà reuocatum fuit in codicillis de anno 1619. sed imò confirmatum videtur, dum Cæsar in his codicillis signanter confirmauit testamentum in quo hæres fuerat instituta Societas Sanctiss. Annunciatæ, & in quo continetur huiusmodi legatum Arcis antiquæ, verba autem illa, *Reuocando gl'altri legati*, conferenda sunt ad codicillos factos de anno 1617. Tum quia apposita sunt consecutiuè ad mentionem prius factam de illis codicillis, & quia paulò ante confirmauerat legata relicta familiæ, vnde testator quemadmodum declarauerat, quæ legata vellet confirmare, ita etiam addidit reuocationem illorum legatorum, quæ legasse pœnituerat, tum quia alioquin ineuitabilis resultaret contrarietas, quoniam in principio verbis expressis confirmauerat testamentum, & solummodò vnum legatum reuocauerat, & sic omnia alia rata habere voluit,
1 vnde ridiculum videtur, quod posteà incontinenti, & in eadem scriptura confirmationem huiusmodi penitus sustulerit, vt fuit ponderatum in alia decisione.

Quibus etiam addebant, quod talis reuocatio non potest referri ad testamentum, nec ad legata in eo comprehensa, quoniam ea reuocatio, vt iam dictum fuit, consecutiua est ad confirmationem legatorum, quæ familiæ fuerant relicta, in testamento autem nullum legatum legitur relictum familiæ, & proptereà resultat confirmationem legatorum familiæ, & reuocationem cæterorum non ad testamentum, sed
2 ad codicillos anni 1617. omninò referendam esse, † vna enim pars testamenti aliam declarat, *l. qui filiabus*, vbi Ias. *num.4. ff. de leg.* 1. Dec. *cons.* 15. *num.*4. Rube. *cons.* 71. *nu.*6. Crauet. *cons.* 113. *num.*6. Menoch. *cons.* 277. *nu.* 13.

Nec obstat in postremis codicillis fuisse confirmatum testamentum factum de anno 1614. quoad solam institutionem hæredis, non autem quoad legata. Quoniam hæc interpretatio repugnat & verbis testamenti, & voluntati testatoris, verbis inquam testamenti, quia ibi dicitur. *Voglio che il testamento, nel quale hò instituita la Venerabile Archiconfraternità sia sempre fermo.* Quæ verba, *Nel quale*, stant
3 demonstratiuè, † de quo scilicet testamento loquatur, non autem restrictiuè, vt solam institutionem confirment. Menti etiam testatoris, quia subdit *Reuocando solo la lassita fatta alli Padri di S. Biagio dell'Anello.* Si enim hoc solummodò le-
4 gatum † reuocauit, ergo alia confirmauit, vt in his terminis arguit Castrens. *cons.* 155. *n.* 1. *vers. præterea etiam lib.* 1. Surd. *cons.* 230. & 10. *allegati in decisione.*

Nec obstat, quod cùm non reperiantur prædicti codicilli de anno 1617. non constet etiam ibi alia extitisse legata præter illa relicta familiæ. Quoniam ad effectum euitandi
contrarietatem in eadem † scriptura sufficit, quod potuerint 5
extare talia legata; & est vrgens coniectura, quod reuera extarent, quia post confirmationem factam in postremis codicillis subdit, *Reuocando gli altri legati*, vnde si confirmauit legata relicta familiæ in codicillis conscriptis de anno 1617.
per Ascanium Picchettum Notarium, & † alia reuocauit, 6
sequitur alia extitisse vltra illa relicta familiæ.

Minus etiam obstat, quod in testamento reliquerit vniuersam librariam Patribus Societatis IESV, & tamen in his postremis codicillis illam diuiserit, & legalem reliquerit Cæsari nepoti, Theologalem verò iisdem Patribus. Quia hoc potiùs retorquetur, si enim quoad legales libros expressè reuocauit legatum relictum Patribus Societatis, ita etiam
reuocasset † expressè legatum relictum patriæ, si hoc reuo- 7
care voluisset, *arg. l. vnica §. fin autem C. de caducit. tollen.*

Et ita &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Officij Notariatus.

Die Veneris 5. Martij 1627.

A R G V M E N T V M.

Vendens rem sub narratiua, quod est sua, constito ad eum non spectare, tenetur ad pretij restitutionem. Quæ conclusio multò magis procedit, si dicta assertio dederit causam contractui, veluti quia emptor animum minimè habebat emendi, sed alienum erat, & hoc casu venditio ipso iure rescinditur, quæ conclusio etiam ampliatur, & alia circa hanc materiam tractantur.

S V M M A R I V M.

1 *Vendens rem alienam sub assertione, quòd est sua, tenetur ad restitutionem pretij, constito rem aliter se habere.*
2 *Et hoc amplia, si dicta assertio vendentis dedit causam contractui.*
3 *Partis aliqua assertio quando dedit causam contractui, si illa non sit vera, ipso iure resoluitur contractus.*
4 *Emptor si aliquid emit, ex eo quia vendens asseruit illud esse suum, tunc licet res sit propria vendentis, non tamen libera, nihilominus emptor non tenetur stare contractui.*
5 *Et sic habebit actionem ad recuperandum pretium.*
6 *Verba illa*, ad se spectare, & pertinere &c. *solent latè interpretari.*
7 *Venditio si sit facta à non domino, sed præsente eo, an censeatur habere ratam dictam venditionem.*
8 *Præsentia sola in venditione non est sufficiens pro euictione.*
9 *Actione ad aliquid consequendum si quis careat, experiri non potest.*
10 *Emptionis, & venditionis contractus si non subsistat, non est disputandum de eis, quæ post venditionem contigerunt.*
11 *Officia Capitolina non sunt vacabilia.*
12 *Vendens alicui officium, debet ei notificare illud esse vacabile, quia potest esse illud nolle sic emere.*
13 *Officia Capitolina ante indultum Sixti V. erant vacabilia.*
14 *Emptori sunt notificanda ea omnia, quæ possent eum retrahere à tali emptione.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 140. quæ est in eadem causa sub die 31. Ianuarij 1628. coram eodem bon. me. Pirouano, vbi Rota recedit ab hac resolutione, & supradicta decisio 140. fuit posteà confirmata coram eodem 29. Ianuarij 1629. est pariter supra decisio 244.*

DECISIO CCCCLXXVI.

CVm D. Laurentius Butius die 10. Decembris vendi-
disset tertiam partem medietatis officij Capitolij Ada-
mo Clescho pretio scutorum mille, asserens ad se ipsum
spectare medietatem officij, quam tamen ipsi vendiderat
Erastus cum decreto quod ille emptor posset officium ven-
dere, resignare, & alienare, ac de eo disponere ipso vendi-
tore non consentiente, egit Adamus pro restitutione sui
pretij soluti, de quo cùm hodie dubitaretur, responsum fuit
locum esse restitutioni pretij.

Quia vendens rem alienam cum assertione quod sua sit
1 † propter hanc non veram assertionem tenetur ad restitutio-
nem pretij, *l. si rem quam ff. de euict. cum glos. in verbo
agente*, quàm communiter esse receptam dicernnt Ruin.
cons. 141. *num.* 50. *lib.* 1. Surd. *cons.* 36. *num.* 12. *& decis.*
253. *n.* 10. quod maximè videbatur firmandum, quia asser-
2 tio illa quod † officium spectabat ad Butium venditorem de-
dit causam contractui, ex quo Adamus non emisset ab Era-
sto fortè facultatibus minus idoneo, sed voluit sequi fidem
3 Butij, & tunc † quando partis assertio est causa contractus
ipso iure rescinditur, *l.* 3. § *fin. ff. pro socio & eleganter, ff.
de solo*, Surd. *ead. decis.* 253. *num.* 13. quinimò si adhuc es-
4 set † propria res vendita, non tam libera, & pro libera
esset vendita, adhuc posset emptor non stare emptioni, &
pretium repetere, Rot. *decis.* 318. *numer.* 2. *par.* 1. *recent.*
Grat. *discept.* 175. *num.* 23. & idem fuit firmatum *in Ascu-
lana fidei* 11. *Martij* 1615. *coram me*, propterea etiam
5 quod emptori detur actio ad interesse ob non † implemen-
tum, & venditor possit acquirendo dominium rei vendi-
tæ, & illam consignare, habet tamen emptor actionem
recuperandi suum pretium, Surd. *post alios cons.* 13. *num.*
18. *lib.* 1.

6 Non obstat quod verba † illa ad se spectare, & pertinere
latam soleant recipere interpretationem tam ratione domi-
nij, quàm actionis personalis, aut realis, *l. verbum illud
pertinere ff. de verb. signif.* Marsil. *cons.* 26. *n.* 13. *&* 40. *nu.* 25.
Bart. *de clausul. instrum. clausula* 26. *glos.* 13. vt ideò narra-
tiua semper possit verificari in credito ipsius Butij scutorum
3000. quod habebat super dicto officio.

Quia non fuerunt probata simpliciter illa verba spectare,
& pertinere medietatem officij, sed addita fuerunt alias per
Ioannem Mariam Cantuccium venditam eidem D. Lau-
rentio, prout videre est ex instrumento rogato per acta
eiusdem Notarij, qui venditionem Adamo factam rogauit,
ex quo apparet assertionem fuisse de dominio, non autem de
credito aut hypotheca super officio.

Minus releuat quod venditio facta fuerit Erasto præ-
sente, qui recognouit Adamum in Dominum quasi per
7 hunc actum recognitionis subsecuta fuerit ratificatio ven-
ditionis rei propriæ.

Quia neque ex præsentia, neque ex recognitione
in Dominum fuit consultum Adamo, qui sequutus fuit
fidem Butij, non autem Erasti, à quo vel poterat dubi-
tari in casum molestiarum non posse subleuari propter
molestationem debitorum, vel rectius, quia nihil pro-
miserat, vel pro eo præsente eius nomine aliquid fuerit
8 promissum, quo casu † sola præsentia illum pro euictione
non obligabat, *l. exceptione. C. de euict. l. inter stipul. in
princip. ff. de verb. oblig.* Ancbar. *cons.* 76. *vers. super* 4. Surd.
cons. 421. *num.* 11. *&* 12. *& decis.* 208. *num.* 9. atque ita ne-
9 dum poterat conuenire † cum creditoribus Erasti, sed nec
experiri propter carentiam actionis, Ias. *in leg. si Titius
ff. de verb. oblig. num.* 3. *& in l. si me, & Titium, ff. si
cert. petat.* neque in aliquo possent suffragari pacta in eo-
dem instrumento apposita quod ipse Butius nolebat te-
neri de euictione, nisi pro dato, & facto tantùm & quod
iura talia qualia cedebat, ac demum quod ratione duarum
partium dictæ tertiæ partis, quæ ipsi remanebant, semper
10 esset prior, & potior, quia † de prædictis esset agendum
supposita validitate venditionis, sed venditione nulla
existente de pretio est quæstio, non autem de alijs, quæ post
venditionem contigerunt.

Prædictis etiam accedebat aliud suppositum non verum,
quia dictum fuit in instrumento venditionis officium, de
11 quo agitur, non esse vacabile sicuti sunt † alia huiusmodi
officia iuxta indulta Sixti V. & Pauli V. & nihilominus ap-
paret appositum decretum, quod vacaret, & vacare
censeretur per obitum Erasti, quod cum Adamo non fue-
rit notificatum, qui † aliàs sub periculo vacabilitatis non 12
emisset, & ab ipso venditore erat detegendum, Surd. *cons.*
13. *n.* 9. *& seq. & cons.* 150. *n.* 126. *& decis.* 265. *num.* 4. Me-
noch. *cons.* 1178. *n.* 4. consequitur Butium teneri actione
ex empto ad restitutionem pretij postquam ea sua assertione
Adamus inductus fuit ad emendum, Seraph. *dec.* 321. *n.* 5. *&*
724. *in fin.* nec responsio data tollit difficultatem, quod sci-
licet de tempore venditionis, & suæ resignationis factæ Era-
sto officium non erat vacabile, † ex quo Sixtus V. fecerat of- 13
ficia Capitolina non vacabilia pro medietate, postea Paulus
V. in totum fecit vacabilia de anno 1612. quia semper debe-
bat notificari qualitas decreti, & sic clausulæ in calce positu-
ræ, quod officium vacet per obitum, & priuationem Erasti,
ex quo Adamus poterat retrahi ab ipsa emptione † timore 14
futuri periculi, vel saltem litis propter resignantis consensum,
Surd. *decis.* 265. *numer.* 6. *&* 278. *numer.* 46. Menoch. *cons.*
964. *num.* 1. *&* 4.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bergomen. Capellaniæ.

Die Lunæ 26. Aprilis 1627.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus qualiter, & cum quibus requisitis
veniat probandum, quando sumus in perso-
nis, in quibus cadit præsumptio vsurpationis.
Testes plures quando patiuntur exceptiones,
nihil probant, & fides eorum ex numero quan-
do non suppleatur.

SVMMARIVM.

1 *Regula 8. Cancellariæ non habet locum in beneficijs iuris-
patronatus Laicorum.*

2 *in Vniuersitate cadit præsumptio vsurpationis Iurispa-
tronatus.*

3 *Iuspatronatus qualiter sit probandum, quando sumus in
personis suspectis de vsurpatione.*

4 *Testes amici, consanguinei, & familiares non pro-
bant.*

5 *Testes, qui plures patiuntur defectus, nullam probatio-
nem faciunt.*

6 *Præsentationum effectuatio, si non iustificetur, non di-
citur satisfactum, Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. de
reform.*

7 *Probatum aliquid non dicitur per testes, quorum fidei
pluribus exceptionibus deficit.*

8 *Deputatio simplex non dicitur præsentatio.*

9 *Præsentationum effectuatio per 50. annos, & immemo-
rabilis cumulatiuè sunt probanda, quando iuspatro-
natus prætenditur à personis in quibus præsumptio
vsurpationis cadit.*

10 *Litterarum Apostolicarum executio vt impediatur, re-
quiruntur plenæ, & concludentes probationes.*

11 *Testium defectus supplentur ex numero.*

12 *Testium defectus non suppletur ex numero, quando om-
nes patiuntur.*

13 *Iurispatronatus vsurpatio an cadat in vniuersitate nul-
lam habente iurisdictionem.*

14 *Iurispatronatus vsurpatio cadit etiam in vniuersitate
parua.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 290. quæ est in
eadem causa sub die 18. Maij 1629. coram Reuerendis-
simo Decano.*

DECISIO CCCCLXXVII.

SEntentias Rotales, quarum validitas non controuerte-
batur, & iustitia ex Decisionibus Reuerendiss. Domi-
ni mei Patriarchæ Hierosolymitani, satis deprehendi visa
fuit, Domini censuerunt esse confirmandas, non obstan-
tibus in contrarium deductis.

Non obstat enim, quòd prætenditur, Capellaniam de
qua agitur esse Iurispatronatus Vniuersitatis Sanctæ Ma-
riæ de misericordia, & consequenter gratiam Apostolicæ
prouisionis, à Benalio impetratam, non sustineri, † vti fun- 1
datam

datam in reseruat. reg.8. quæ locum sibi non vendicat in beneficijs Iurispatronatus laicalis, ad tradita per Gonzal. *super d.reg.8.glos.18.num.2. & seqq.* & per Rotam *in Sancti Seuerini beneficij 28. Aprilis 1623. coram bon. mem. Domino Buratto, & alias sæpius.*

Quoniam cùm versemur in personis, in quibus cadit
2 præsumptio vsurpationis, nempè in Vniuersitate, † quo
casu ad probañ Iuspatronatus, si non ostenditur verus titulus fundationis, & dotantis, vltra immemorabilem, requiruntur continuatæ præsentationes, per spatium quin-
3 quaginta annorum, † quæ fuerint sortitæ effectum, & probetur per authenticas scripturas, ex dispositione *S.Concil.Trid. sess.25. cap.9. de reformat.* Domini existimarunt pro parte Vniuersitatis, huiusmodi probationes deficere, & de immemorabili, cum effectuatis præsentationibus, sufficienter non doceri, nec ex 22. Testibus in vim remissoriæ examinatis, nec ex alijs scripturis productis, &c.

Non quidem ex Testibus, quia nullam videntur mereri fidem, cùm omnes deponant de auditu ab interessatis, & à personis dictæ Vniuersitatis Sanctæ Mariæ, & excepto primo, habeant omnes affectionem ad causam *Summar. Benal. num.5. & 7.* Quinimò amplius omnes exceptis 9.10. & 15. vsque ad 21. inclusiuè sint interessati, dicto Summa-
4 rio *num.4.* † & eorum quamplures sint amici, consanguinei, ac familiares Ludouici, ad cuius fauorem deponunt
5 dicto Summario *num.6.* Vnde cùm tot † patiantur defectus, nullam possunt facere probationem, Aym. *cons.249. num.11. & 12.* Menoch. *de arbitrar. cas.99. num.7.* Mantic. *decis.253. numer.5. & decis.130. num.4.* Seraph. *decis. 176. num.3. & 768. num.2. cum alijs.*

Nec etiam ex scripturis, nempè ex instrumentis præsentationum. Primò Iacobi de anno 1479. deinde Simonis de anno 1523. Ac tertiò Marij post annum 1560. vsque ad annum 1602. de tali Iurepatronatus sufficienter doceri visum
6 fuit, tum quia effectuatio dictarum † præsentationum satis non iustificatur, iuxta requisitum Concil. Trident. ex quo circa hoc omnis probatio innititur Testibus remissoria-
7 libus, † quorum fides ex supradictis exceptionibus penitus desicit; Tùm etiam quia ferè omnes testes se restringunt ad primam prætensam præsentationem Iacobi factam de anno 1479. vt deducitur in *Summar. Benal. num.*
8 11. quæ tamen fuit simplex † deputatio ad quinquennium, & non præsentatio ex *dicto Summario n.9.* ac deponit 13. Testis *Summ. n.10.*

Quo autem ad legitimam effectuationem præsentationis Simonis, de anno 1523. & continuationem in Marium, testes videntur potius concludere contrarium, dum deponunt ipsum possedisse sine vllo titulo, *dicto Summ. num.12.* Vltra quod quotiescumque & effectuatio præsentationum per quinquaginta annos, & immemorabilis, cumu-
9 latiuè † non probeutur, dispositioni Concilij non censetur satisfactum, vt dixit Rota coram Cardin. Mantic. *decis.253. num.1. & 2. & decis.89. num.2. & decis.199. num.4. part.2. diuers. ac in Cremon. Capellania 2. Aprilis 1603. coram Reuerendiss. D. meo Decano, ac alias sæpius.*

Quæ & eò certiora videbantur, cùm agatur de impe-
10 dieñ executione litterarum Apostolicarum, quo casu † requiruntur omninò claræ, & concludentes probationes, Mohed. *decis.13. vt lit. pendente*, Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis.335. num.15.*

11 Non † obstat, quòd testium defectus suppleantur ex numero, quandoquidem viginti ferè fuerunt examinati,
12 quia fuit responsum procedere obiectum, † quando inter eos adsunt aliqui valdè idonei, ac integri, secus si omnes aliquam patiantur exceptionem, vt in præsenti casu, tunc enim vitia, & defectus non possunt vitium supplere, ad tradita per Alex. *cons.93. num.12.* Aym. *cons.99. num.10. & cons.226. n.13. cum similibus.*

Minus obstat, quòd dispositio Sac. Conc. Trid. non possit sibi locum vendicare in Vniuersitate Sanctæ Mariæ, quæ
13 nullam habet iurisdictionem, † aut imperium, ad tradita per Gonzal. *super reg.8. glos.18. num.69. vers. non procedit*, quoniam etiam in probando Iurepatronatus paruæ Vniuer-
14 sitatis, seu Communitatis, seruanda esse requisita † Conc. Trident. declarauit eiusdem Concilij Congregatio, & dixit Rota coram Card. Mantica *decis.253. num.3. & in Illerden. Beneficij 11. Martij 1596. coram Pena, & in Cremonen. Capellania 2. Aprilis 1601. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est decis.25. in eius impress.* Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana feudi.

Die Lunæ 17. Maij 1627.

A R G V M E N T V M.

Confessio aditionis hæreditatis per quæ verba verificetur, & per quæ nullatenus inducta dicatur. Hæreditatis iam aditæ refutatio licèt valeat, & teneat in præiudicium renunciantis, tamen aliud est, si adsit præiudicium tertij.

S V M M A R I V M.

1 *Hæreditatis aditio non inducitur per verba suspensionem importantia.*
2 *Hæreditatis aditio probatur ex propria confessione hæredis.*
3 *Hæreditatis aditio benè remanet probata per verba importantia veram, & actualem aditionem.*
4 *Hæreditatis iam aditæ refutatio tenet, & valida est in præiudicium ipsius renunciantis.*
5 *Hæreditati renunciare non potest, si iam adita sit, quando concurrit præiudicium tertij.*
6 *Renunciatio tertio præiudicare non potest, quamuis quoad renunciantem sit validissima.*
7 *Renunciatio facta sub conditione, perinde est ac si non esset facta, si dicta conditio non verificetur.*
8 *Pater super bonis filij ius ex quo dicatur habere.*
9 *Repudiatio facta sub conditione, perinde est ac si non esset facta, quando illa conditio non habuit effectum.*

* *In hac causa habentur in præsenti parte plures decisiones, vt videre est supra in decisione 465. quæ est in eadem causa.*

D E C I S I O CCCCLXXVIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis coram me in hac causa factæ die 11. Ianuarij præteriti, * ex quibus in decisis persistendum esse censuerunt.

Nec visum fuit obstare, quod actus comparitionis coram Iudice de anno 1612. non videatur importare aditionem, cùm verba illa intendunt adire, suspensionem
† quandam habeant, vt de similibus verbis, volo adire, 1
dixit Bart. *in l. gerit nu.10. ff. de acquir. hæredit.* Ias. *in repet. l. cunctos populos num.20. C. de summ. Trinit. & fid. Cathol.* cum alijs per Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit.11. num.1.* & Menoch. *de arbitr. cas.495. numer.21. & præsumpt.100. num.10. lib.4.* Nam (vltra quod non fuit petitum, & pronunciatum ipsos esse hæredes, & admittendos ad adeundum cum beneficio l. & inuentarij) cessat difficultas ex proclamate posteà ad ipsorum instantiam facto, in quo habetur, quod illi fuerant pronunciati hæredes eorum patris, vt in summario in hac vltima positione dato,
& ex eorumdem confessione anno sequenti emissa, † in 2
qua disertis verbis habentur, quod ipsi paternam hæreditatem acceptauerant, ex quibus apparet verba dictæ compa-
rationis, & instantiæ factæ de anno 1612. fuisse † delibe- 3
ratè prolata, & inductam actualem, & effectualem aditionem, iuxta tradita per Menoch. *d. cas.495. num.51.* & Mantic. *de coniect. d.lib.12. tit 11. num.3. & 4.*

Neque etiam obstat, quòd posteà dicti Antonius Franciscus, & Paulus infra annum hæreditati prædictæ renunciauerint, quod dicebatur facere potuisse tam de iure, cùm
hæreditatis etiam semel † iam aditæ renunciatio teneat, 4
ac valida sit in præiudicium ipsius renunciantis, licèt non in
† præiudicium tertij, vt per Bald. *in l. sicuti num.5. vers.* 5
solue autem C. de repud. hæred. Crauett. *cons.24. numer.6.* cum alijs allegatis, quàm etiam ex statuto Paduano, iuncta illius obseruantia, de quo in summ. Iuliæ *n.4.*

Quoniam fuit responsum, distinctionem prædictam,
dato quod sit vera potius facere pro masculis, quibus † re- 6
nunciare non potuit, etiam si quoad renunciantes ipsos fuerit validissima, Tiraq. *de iur. primogen. qu.22. circa fin.* latè Galletat. *de renunciat. lib.1. cap.11. num.1. & 29.* vbi quod hoc procedit etiamsi tertius sit hæres renunciantis cum beneficio leg. & inuentarij.

Statutum verò non dicit, quod is, qui semel adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, possit posteà
illam

illam iofra annum repudiare, & desinere hæres esse, etiam in præiudicium alterius, sed solum vult, quod hæres intra annum à die mortis possit, ac debeat hæreditatem liberare, & omnia alia exequi, & adimplere, itaut elapso anno dicto inuentarij beneficio amplius vti non possit, asserta autem obseruantia ono fuit habita io consideratione, quoniam de ea non constat, cùm enim illa sit contra iuris dispositionem, & respiciat decisoria, non antem ordinatoria, concludenter, & formiter probari debuisset, non autem per simplicem fidem Aduocatorum illarum partium, Bart. *in l. de quibus num.22. ff. de legibus*, Dec. *consf.402.num.12.* Cæs. de Grass. *decis.7.num.1. de probat.* Pedemont. *decis.22. numer.*3. Rota *coram Reuerendiss. D. meo Decano in Aretina spolij 9. Iunij 1604. & in Anconitana assecurationis 28. Iunij eiusdem anni inter eius impress. decis.182.n.2. & 3. & decis.192.num.1.*

Prætereà placuit etiam responsio, quod renunciatio fa-
7 cta fuit † sub conditione, & retentis bonis feudalibus, de
quibus agitur, vt latè ostenditur in decisione non obstante,
quòd renunciantes ipsi enarrauerint, quod dicta bona feudalia per eos à pluribus annis detinebantur, & possidebantur vigore inuestituræ factæ in eorum persona per Episcopum Patauinum de anno 1599. Quoniam (vltra quod fuit
etiam expressum, quod ipsi possidebant, cum onere sol-
8 uendi Galeatio eorum Patri ducatos 300. quolibet † anno,
ea quo satis deprehendi videtur, quod Pater super dictis bonis ius habebat, & quod ipsi causa illius, & dependenter ab eo fuerunt immissi) adhuc subsistit responsio, quia vel stante dicta possessione, & iouestitura, qualitas hæreditaria respectu dicti Galeatij non acquiritur, & tunc prætensa repudiatio hæreditatis eiusdem nocere non potest, vel illa est necessaria pro eorumdem bonorum consecutione, & repudiatio haberi debet pro non facta, cùm appareat dd. Paulum, & Antonium Franciscum repudiare noluisse, nisi
cum præsupposito, quod tali repudiatione non obstante,
9 † adhuc bona prædicta retinere possent, iuxta tradita per
Crass. *de success. in §. remissio hereditatis qu.10. vers. sin verò, & in §. acquisitio hereditatis num.2. vt latiùs deducitur in decisione.*

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

☞ *Est supra in hac parte decisio 474.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.

Romana Fideicommissi de Cincijs.

Die Lunæ 17. Maij 1627.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum perpetuum ad fauorem descendentium, ex qua prohibitione alienationis censeatur inductum, & quando testator ad fideicommissum tantùm censeatur vocasse familiam effectiuam. Odium Patris erga filium ex quo benè non arguatur. Et plura deducuntur, quando pater perpetrauerit aliquando enorme delictum, an eius occasione filij, & descendentes priuentur successione fideicommissi constituti ab eorum maioribus, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Vocatus primo loco, est præferendus alijs post se vocatis.*
2 *Filij in conditione positi censentur vocati secundùm statutum Vrb. lib.1. cap.142.*
3 *Filij in conditione positi, quando etiam censeantur vocati ad portionem patruorum.*
4 *ex Alienandi amplissima prohibitionè, vt bona stabilia remaneant in familia in perpetuum, oritur fideicommissum ad fauorem descendentium, etiam in casu mortis.*
5 *Siue sint vocati, siue sint positi in conditione, tam in portione patris, quàm patruorum.*
6 *Testator dicitur tantùm vocasse familiam effectiuam, quando vsus est verbo possessiuo,* sua.
7 *Et hoc multo magis procedit, quando distinxit suam propriam familiam ab alijs.*
8 *Descendentes si non sint expressè vocati, non veniunt sub generali vocatione, quando descendunt à filio testatori odioso.*
9 *Odium patris in filium cùm non præsumatur, ideò hoc asserenti incumbit onus probandi.*
10 *Pater si filio aliquid plus præter legitimam ei debitam reliquerit, ex hoc potius arguitur dilectio, quàm odium.*
11 *Pater si aliquos filios heredes instituerit in omnibus bonis, & alijs legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga institutos, non autem odium erga alios, & n.12.*
13 *Patris odium quando efficiat, vt filij illius non veniant sub generali vocatione.*
14 *Patris odium quando non noceat nepotibus.*
15 *Nepos, & descendens præsumitur magis dilectus filio ob propagatam descendentiam.*
16 *Infantes culpa carent, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit.*
17 *Surd. decis.41. & Soccin. cons.37. n.5. & 6. lib.3. & alij, quo casu loquantur, & n.18. & 19.*
20 *Parricidium est adeo grauissimum, vt æqualis pœna vix tantò sceleri inueniri valeat.*
21 *Filij occisoris, an succedant testatori, &c.*
22 *Filij quando in fideicommisso iure proprio succedunt, hoc casu patris delictum nullo modo eis nocet.*
23 *Statutum si disponat, quod filius interficiens patrem, non succedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, succedit auo, cùm veniat ex persona propria, & num.24.*
25 *Patris delictum quando excludat filios à fideicommisso.*
26 *Infantes sunt sceleris innocentes.*
27 *Delictum patris in successionibus filijs nocere non debet.*
28 *Honded. consil. 55. numer. 28. lib. 2. quo casu loquatur.*
29 *Filij quando admittuntur ex propria persona ad successionem, tunc patris delictum non nocet illis.*
30 *Filij quando sunt vocati ad successionem ex persona patris non propria contemplatione, tunc patris delictum nocet eis.*
31 *Melchior Palaez. de maior. part.2. qu.4. illat.1. num.3. opinio an sit vera.*

* *Infra part.4. aderit altera decisio in eadem coram bon. mem. Buccabella 15. Nouembris 1638. vbi præsens decisio confirmatur, & pluribus rationibus roboratur.*

D E C I S I O CCCCLXXIX.

POst trinas propositiones re maturè discuss. Domini vnanimiter censuerunt, tres familias de Cincijs non esse
vocatas, sed Felicem, & Christophorum. Moti fuerunt,
quia Felix, & Christophorus vti descendentes testatoris
sunt primo loco vocati † quàm tres familiæ, & sic præfe- 1
rendi veniunt, *l. fin. C. de verb. sign. l. peto, §. fratrem, ff. de legat.2.* Seraph. *decis.1438. num.2.* Peregr. *de fideicommiss. art.22. num.26. in fine.*

Suns enim primo loco vocati, ibi: *Et caso, che mancasse
la linea masculina di detto Testatore*, vnde † cùm hic po- 2
nantur in conditione ex dispositione statuti Vrbis cap.142. lib.1. censentur tacitè vocati, Gabr. *cons.2. per totum, & cons.91. num.3. & 4. lib.2.* Gregor. *decis.337. num.2. & 3.* & fuit dictum *in Romana fideicommissi 20. Decembris 1610. coram bon. mem. Pena*, & non solùm ad portionem patris, sed etiam ad portionem patruorum; nam cùm in eorum defectu vocentur naturales legitimati, & posteà fœminæ cùm onere nubendi in domo de Cincijs, & tandem casu, quo fœminæ essent maritatæ cum alijs personis extra familiam de Cincijs, vel nollent nubere cum personis dictæ familiæ, tunc substituantur tres istæ familiæ de Cincijs, vtique ex hac serie substitutionum sequitur, quòd tres familiæ sint
vocatæ post Felicem, & Christophorum descendentes te-
statoris, † & quòd Felix, & Christophorus descendentes 3
intelligantur etiam vocati ad portionem patruorum, Gabr. *cons.115. num.13. lib.1.* Surd. *cons.434. num.18.* Rota
d. decis.266. num.20. part.1. recentior. Gregor. *decis.337.
num.3. & 6.* Iuncta præsertim amplissima † prohibitione 4
alienan-

alienandi, vt bona stabilia remaneant in sua familia in perpetuum, ibi: *Mentre il Monde sarà Mondo*; ex qua prohibitione oritur fideicommissum ad fauorem descenden-
5 tium etiam in casu mortis, † siue sint vocati, siue sint positi in conditione, tam in portione patris, quàm patruorum, Aretin. *in l. qui Romæ, §. cohæredes, col. 2. vers. vbi autem, ff. de verbor. oblig.* Dec. *cons. 23. num. 3. & 4. & cons. 38. num. 1.* Paris. *cons. 53. numer. 24. lib. 3.* Ruin. *cons. 108. colum. 6. vers. nec præmissis lib. 2.* Gabr. *de fideicommiss. conclus. 9. num. 12.* Rota *dicta decis. 266. num. 4. circa med. & num. 20. part. 1. recent.* & cùm testator in nominatione fa-
6 miliæ vtatur † verbo possessiuo, *sua*, intelleatur de familia effectiua, & sic de descendentibus ipsius Testatoris; maximè cùm, quando vocauit istas tres familias, dixerit, *le*
7 *altre tre famiglie*, vt distingueret † suam familiam effectiuam ab istis tribus, nullo sibi consanguinitatis vinculo coniunctis, Ruin. *cons. 153. num. 10. & 11. lib. 2.* Soccin. Iun. *consil. 97. num. 63. in fine, & seq. lib. 2.* Menoch. *cons. 233. num. 21.* Seraph. *decis. 1438. num. 11. & in recent. decis. 300. n. 21. & 30. part. 1. & decis. 707. n. 3. part. 2.*

Nec supradictæ vocationi Felicis, & Christophori vide-
8 tur obstare, quòd cum non sint expressè † vocati, non veniant sub generali vocatione, cùm sint descendentes à Iacobo filio odioso, *l. Lucius Titius, §. Lucius Titius, ff. de legat. 2.* Surd. *decis. 41. num. 1. & seq.* Soccin. sen. *cons. 37. n. 5. & 7. lib. 3.*

Primò, quia odium Francisci Patris contra Iacobum
9 non probatur, cui † cum fuerit relicta legitima, dicitur institutus, & pro cohærede habitus, Alex. *cons. 131. num. 1. lib. 1.* Franc. *decis. 169. num. 15.* Peregr. *de fideicomm. art. 36. num. 59. & 60.* Clar. *in §. Testamentum, quæst. 38. vers. neque*, & ex legato scutorum centum auri in auro
10 vltrò † legitimam potiùs dilectio, quàm odium, *l. nec adiectio, ff. pro soc. l. amicissimus, in princ. ff. de excus. tut.* Paris. *cons. 99. num. 19. lib. 2.* ex eo enim, quòd alij filij fuerint instituti hæredes in omnibus bonis, infertur qui-
11 dem ad maiorem dilectionem erga alios † filios, & minorem amorem erga Iacobum, non autem ad odium erga illum, Alex. *dicto cons. 131. num. 1. lib. 1.* Honded. *consil. 72. num. 26. post med. lib. 1.* Præcipuè cùm testator Christophoro filio vltra eius æqualem portionem cum alijs reliquerit Castrum de Assergio, & omnia alia Castra emenda, ac
12 mobilia, & argentea, quòd arguit fuisse † magis dilectum, sed non infertur ad odium erga alios filios.
13 Secundò tunc odium Patris † efficit, vt filij illius non veniant sub generali vocatione, vel intret præsumpta ademptio, quando filij sunt dilecti à testatore mediante persona Patris, prout sunt filij extraneorum, vel transuersalium, secus quando filij sunt dilecti à testatore ex persona propria, prout supra sunt nepotes, & descendentes, qui ab Auo diliguntur, non ex persona Patris, sed ex persona pro-
14 pria, vnde † odium Patris, vel exclusio Patris non nocet nepotibus, *l. filius §. cum Pater ff. de legat. 1.* Bart. *in l. liberorum num. 5. & 16. ff. de verbor. signif. & cons. 118. num. 3. lib. 1.* Alex. *cons. 140. numer. 1. & seq. lib. 6.* Alb. *cons. 87. num. 9.* Cephal. *cons. 103. num. 15. & seq.* Peregr. *de fideicommiss. art. 18. numer. 29. & seq.* Molin. *de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 9. num. 58.* Mantica *de coniect. lib. 8. tit. 12. num. 24.* Castill. *quotid. controuers. Iur. part. 3. cap. 15. n. 44. & seq. & num. 59. & seq.* & meritò quia nepos, & descen-
15 dens præsumitur magis dilectus filio ob propagatam † descendentiam, Surd. *decis. 73. num. 6.* Soccin. Iun. *consil. 126. num. 24. lib. 1.* Cephal. *cons. 333. in fine lib. 3.* Vnde prudentes Patres videntes filium, vel mortem paternam desiderantem, vel prodigalitati, aut alio vitio deditum, relicta illi legitima, nepotes ex illo cum arctissimo fideicommisso instituere solent; tantò magis quia Felix, & Christophorus tempore testamenti nondum erant nati, & tempo-
16 re obitus erant infantes, † qui cum culpa carerent, odium Patris ad eorum exclusionem non præsumitur consideratum à testatore propter familias sanguine sibi non attinentes, Franc. *d. decis. 169. n. 15. & 20.*
17 Vndè non obstat † Surd. *decis. 41.* quia ibi odium erat cum ipsomet filio, *vt num. 5. 9. & 12.* & ita etiam loquitur Soccin. *d. cons. 37. num. 5. & 6. lib. 3.* Peregr. *verò cons. 43.*
18 *num. 11. lib. 3. & cons. 78. lib. 6.* loquitur in filio † transuersali, in quo cadit eadem dilectio, quæ cadit in nepote ex filio ob propagatam descendentiam, Mandell. *etiam consil. 57. num. 18.* loquitur quando filij vocantur contemplatione
19 Patris, † secus ergo hic, cùm Felix & Christophorus vocentur, & diligantur ex persona propria vti nepotes, Bart. *d. cons. 118.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 12. n. 24.*

Non obstat superueniens delictum parricidij commissum à Iacobo Patre, quia quamuis parricidium sit adeò grauissimum, & æqualis pœna via † tantò sceleri inueniri va- 20
leat, tamen ex pluribus circumstantijs in casu isto concurrentibus noluerunt Domini ex crimine paterno quamuis detestabili à filijs auferendam esse hæreditatem.

Primò, quia cùm successio non fuerit radicata in Iacobo Patre, ita vt de Patre † descenderet in filios, quo casu fi- 21
lij occisoris, non succederent testatori, quia fiscus auferret, sed Iacobus fuerit institutus in legitima, vnde successio nonquam in eo fuerit radicata, & consequenter filij veniant ex propria vocatione, ad hoc delictum parricidij Pa-
tris non nocet filijs, † quin ex iure proprio in fideicom- 22
misso succedant, Bald. *in l. hæreditas, col. fin. num. 6. & 7. C. de his quibus, vt indig.* Barbos. *in l. si ab hostibus, §. fin. num. 23. vers. ampliatur tertio, & num. 24. ff. solut. matrim.* Soccin. sen. *cons. 124. num. 3. lib. 3.* Corn. *cons. 222. num. 4. lib. 4.* Honded. *cons. 72. num. 40. & seq. lib. 1.* Bec. *cons. 107. num. 16.* Bero. *cons. 77. num. 21. lib. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 18. numer. 29. & seq.* Molin. *de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 9. num. 27. & 29.* Franc. *decis. 169. num. 24.* & in puncto parricidij, Vasquez *de success. resol. titulo de His quibus, vt indignis tom. 2. §. 20. num. 12. vers. filius,* Menoch. *in addit. cas. 356. num. 108. & 131.* Pascal. *de patr. potest. q. 4. cap. 8. num. 13. & seq.* Scip. Ruit. *cons. 1. num. 45. & seq. & in pragmatica prima de bon. prodit. n. 100. & seq.*

Hinc stante statuto, quòd filius † interficiens patrem 23
non succedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, succedit auo, cùm veniat ex persona propria, Bald. *in l. si quis incesti, num. 7. C. de incest. nuptijs, & in l. hæreditas, col. fin. num. 6. & 7. C. de His quibus, vt indignis,* Barbos. *in d. l. si ab hostibus, §. fin. num. 24.* Capr. *cons. 42. num. 11. & 12.* Bart. *cons. 8. lib. 3.* Cùm ergo ius successionis nunquam fuerit radicatum in Iacobo patre delinquente, etiam ex propria volontate testatoris, qui Iacobo legitimam tantum, & scuta centum auri reliquit sequitur, quòd isti nepotes venientes ex persona propria ob excessum paternum parricidij, non veniant excludendi à fideicommisso aui.

Secundò, quia tempore mortis Testatoris † extabat 24
Paulus filius testatoris successibilis, qui non deliquerat, vt considerat Vasq. *de success. resolut. lib. 2. §. 20. n. 13.*

Tertiò, quia isti nepotes non sunt in concursu cum descendentibus Testatoris, sed cum tribus familijs, quæ licet sint de familia de Cincijs, nullo tamen cognationis vinculo
erant cum testatore coniuncti, † quo casu delictum Patris 25
eos non excludit, Manent. *cons. 115. num. 3. & 4. & seq. & 23.* Franc. *d. decis. 169. n. 20.*

Quartò, quia isti nepotes de tempore delicti erant † in- 26
fantes, & tanti sceleris innocentes, Couar. *lib. 2. variar. resolut. cap. 8. num. 5.* Melchior Palaca *de maiorat. Hispan. part. 2. qu. 4. illat. 2. num. 6. & 7.* Manent. *d. cons. 115. num. 25. & 26.*

Quintò, quia isti nepotes non sunt nati post delictum commissum, quo casu descenderent ex sanguine, & radice tanto crimine infectis, sed erant nati ante commissum
parricidium, † vnde delictum patris in successionibus ipsis 27
nocere non debet, *cap. non imputantur prima qu. 4. cap. si habes 3. qu. 4. l. 2. ff. de libert. & eorum lib.* Imn. *in cap. 1. num. 10. quæ sit prima causa benef. amitt.* Imol. *in cap. ex parte num. 19. de feud.* Gomez. *tom. 3. var. resol. cap. 2. num. 16.* Marta *tract. de success. part. 1. qu. 8. art. 1. num. 9.* Molin. *de primog. Hispan. cap. 11. numer. 55. & seq.* Seraph. *decis. 830. numer. 8.* Sanchez *super præcept. Decal. lib. 2. cap. 27. num. 10. & seq.*

Non obstat Honded. *consil. 65. num. 28. & seq. lib. 2.* quia
† loquitur, quando delinquens effectualiter succedit à 28
quo fiscus aufert, non autem loquitur, quando nepotes vti descendentes ex persona propria vocati succedunt prout
hic, & quòd quando nepotes admittuntur † ex persona 29
propria paternum delictum non nocet illis, tradit idem Honded. *cons. 72. num. 40. & seq. lib. 1. & cons. 74. num. 47. lib. 2.* cum alijs supra citatis. Imò *d. cons. 55. num. 30.* admittit, quòd si pater est incapax, filij succedunt.

Pariter non obstat Peregr. *cons. 78. lib. 6.* quia loquitur,
quando filij sunt † vocati contemplatione patris non vti 30
descendentes ex persona propria, nec loquitur in descendentibus testatoris.

Tandem nihil facit, Melchior Palaez *de maior. part. 2. qu. 4.*

31 *qu.4. illat. prima num.*35. † quia omisso, quòd eius opinio
non placet, Barbos. *in dicta l. si ab hostibus, §. fin. num.*24.
vers. additur dubia, ipsemet in filijs natis ante delictum
tenet, quòd non excludantur, vt *d. quæst.4. illat.2. num.*
22. *& seq.*

32 Vltra quòd nec † Honded. nec Peregrinus, nec Mel-
chior Palaez loquuntur quando concurrunt tot circumstan-
tiæ, nempè quòd nepotes veniunt ex persona propria, in
successione non radicata in Patre, aderat Paulus filius suc-
cessibilis, nepotes erant ante delictum, & erant infantes,
nec tractant de excludendis descendentibus testatoris, sed
sunt in concursu cum familijs ferè extraneis, quibus omni-
bus simul concurrentibus nullus Doctor reperitur, qui pro
exclusione nepotum teneat.

Et propterea Domini vtraque parte informante istis omnibus consideratis hanc opinionem, ne filij iniquitatem paternam sentiant, vti etiam æquiorem, & humaniorem, amplexi fuerunt.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARD. VIRILI.

Perusina hæreditatis.

Die Lunæ 7. Iunij 1627.

R G V M E N T V M.

Monasterio capaci bonorum debetur immissio ex persona professi, quando ipse succedit alicui. Renunciationes bonorum factæ à filiabus, qualiter veniant interpretandæ, & verba generalia in eis posita quomodo sint intelligenda.

S V M M A R I V M.

1 *Hæredi ab intestato debetur immissio ex remedio, quorum bonorum.*

2 *Monasterio capaci debetur immissio pro Moniali succedenti ab intestato alicui.*

3 *Professus quando succedit alicui, & Monasterium reperiatur capax, tunc successio spectat ad Monasterium.*

4 *Renunciationes vti stricti iuris non debent latè interpretari.*

5 *In Renunciationibus generalitas verborum debet restringi secundum verba immediatè sequentia.*

6 *Renunciationes restricta ad legitimam, & eius supplementum non debent extendi ad bona non renunciata.*

7 *Verba quantumuis generalia posita in renunciationibus sunt intelligenda ex causa, vel de præterito, vel de præsenti, non autem de futuro.*

8 *In renunciationibus non est facienda extensio, sed stricta interpretatio.*

9 *Hæredi vt non impediatur immissio, sufficit, quod exceptio sit turbida, vel requirens altiorem indaginem.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decis.141. quæ est in eadem causa sub die 7. Februarij 1628. coram eodem bon. mem. Cardin. Virili, vbi Rota recessit à resolutione de qua in præsenti decisione.*

D E C I S I O CCCCLXXX.

DEfuncto Ludouico Montemellino, relictis inter quatuor filias Catharina Moniali in Monasterio S. Iulianæ, & Margharita Moniali in Monasterio S. Mariæ Pauperum, Monasteria prædicta ex remedio quorum bonorum intentarunt iudicium immissionis contra Iacobam filiam eiusdem Ludouici, & quia Iacoba prætendebat excludere Monasteria cum renunciationibus factis per dd. Moniales ad fauorem Ludouici Patris.

Ideò, dedi dubium, an Monasterijs danda esset im-
missio pro duabus ex quatuor partibus bonorum Ludouici,
& pro immissione, vtraque parte informante, Domini re-
1 sponderunt; Nam sicuti filiabus † Ludouici ab intestato
defuncti, si esset in sæculo, daretur immissio, ex remedio
quorum bonorum, Bart. *in l.1. num.2. ff. quorum bon.* Me-
noch. *de adipisc. remed.1. num.97.* Ita stante professione fi-
liarum monasterijs † capacibus debetur immissio, Me- 2
noch. *de adipisc. remed.4. num.293. & seqq.* & fuit dictum
in Bonon. hæreditatis de Armis 18. Aprilis 1622. coram R.
P. D. meo Merlino. Successio enim spectat ad † Mona- 3
steria capacia, in quibus filiæ Ludouici fecerunt professio-
nem, *l. Deo nobis §. hoc etiam*, vbi Bart. *C. de Episcopis, &*
Cler. Rota *decis.18. num.2. part.2. diu. & decis.109. n.1.*
part.1. recent.

Non obstant renunciationes dd. monialium, quia † il- 4
læ vti stricti iuris, strictè debent interpretari, *l. quicquid*
adstringendum ff. de verb. oblig. Rota *decis.624. num.1. &*
decis.806. num.7. part.1. diuers. & decis.115. num.9. part.1.
recent. & fuit dictum *in supradicta Bonon. de Armis*, &
consequenter, licet renunciationes videantur amplæ quoad
actiones, & iura competentia, & competitura, super qui-
buscunque bonis, iuribus & actionibus, tam Ludouici pa-
tris, quàm Isabellæ matris, tamen † ista generalitas re- 5
stringitur, ex verbis immediatè subsequentibus, ratione le-
gitimæ, vel illius supplementum, Paul. de Castr. *cons.45.*
num.1. in fin. lib.1. Surd. *cons.431. num.13. & seqq. & 63.*
Coro. *cons.100. num.4. lib.1.* Vnde renunciationes restrictæ
ad † legitimam, & eius supplementum non debent exten- 6
di ad alia bona, non renunciata, Calderin. *cons.5. de præ-*
ben. Alex. *cons.115. num.1. lib.5.* Becc. *cons.106. num.45.*
Surd. *d. cons.431. num.13. & seqq.* Seraph. *dec.658. num.2.*
Rota *diuers. decis.149. num.8. part.1.*

Nec contrarium suadent verba sequentia, seu alias quo-
modocumque, qualitercumque, & quacumque de causa,
quia ista verba generaliter intelliguntur † ex causa, vel de 7
præterito, vel de præsenti, non autem de futuro, prout
est successio paterna, vel materna, ab intestato, Bart. *in*
l. qui Romæ §. duo fratres num.19. ff. de verb. obligat. Iason.
num.69. Bald. *in l. patrum quod dotalis num.16. C. de collat.*
Surd. *d. cons.70. in fin. & d. cons.431. num.14. & seqq.* Sera-
phin. *decis.963. n.7.* Rota *decis.549. part.2. & decis.634.*
num.2. part.2. recent. Gregor. *decis.265.* & ibi additio ma-
ximè in materia renunciationum, in quibus † non est fa- 8
ciend. extensio, sed stricta interpretatio, Bald. *cons.437. n.2.*
lib.1. Rota *dicta decis.624. numer.1. & decis.806. numer.7.*
part.1. diuers. Seraph. *decis.658. num.2.* Peregr. *de fideic.*
art.52. num.25.

Vltra quod ne impediatur immissio † sufficit, quod ex- 9
ceptio renunciationis sit turbida, & requirat altiorem in-
daginem, Menoch. *de adipisc. remed.1. num.108.* & fuit
dictum *in supradicta Bonon. hæreditatis de Armis 18. Apri-*
lis 1622. coram R. P. D. meo Merlino.

Et ita conclusum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO
D. CARD. VIRILI.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 29. Nouembris 1627.

A R G V M E N T V M.

Adducuntur plures coniecturæ ad probandum, quod licet in contractu census plures interuenerint etiam vti principales, tamen ad vnum tantum pertinuerit eius commodum, & tantum eiusdem contemplatione fuerit celebratus contractus.

S V M M A R I V M.

1 *in Contractibus censualibus principalis ille dicitur, licet alij interuenerint, quando ad illum tantum pertinuit totum commodum, quia cæteri reputantur fideiussores.*

2 *Et hoc procedit etiamsi illi, qui interuenerunt, vti principales accesserint, & dixerint se recepisse pecunias.*

3 *Nam stat simul, quod ita dixerint respectu creditoris, & tamen inter se egerint, vt ad vnum tantum negotium, & commodum pertineret.*

4 *Contractus commodum, quod ad aliquem spectet potest probari coniecturis simul iunctis.*

5 *Pecuniæ præsumuntur deuenisse ad manus illius tantum, cui imminebat necessitas illarum.*

6 *ad Censum, si quis pecunias accipiat, & eadem die ille*
fecerit

fecerit aliquam solutionem, præsumitur facta ex dd. pecunijs.

7 *Actuum vicinitas in coniecturali materia valdè est attendenda.*

8 *Pecuniarum certa quantitas si fuerit accepta ad censum, & illamet fuerit eadem die alteri soluta, fortius præsumitur, quod eadem sit.*

9 *ad Censum si quis accipiat pecunias, non præsumitur aliunde habuisse maximam summam pecuniarum præter eam sic acceptam, & maximè si sit adolescens.*

10 *Census quod fuerit creatus ad fauorem alicuius, id benè potest coniecturari ex actu subsequenti.*

11 *Census præsumitur creatus ad fauorem eius, qui soluit eius fructus, & vide n.12. & 13.*

14 *Confessio emanata inter alios, non probat ad fauorem tertij.*

15 *Confessio, & declaratio emanata ad vnum finem, non probat ad alium.*

16 *Factum, & sequutum id quod verè fuit, inspici debet.*

DECISIO CCCCLXXXI.

CVm die prima Octobris 1612. Ioannes, Valerius, &
Carolus Fratres de Ferrinis cùm fideiussione Petri
Pauli Testæ imposuissent censum scutorum trium millium
ad fauorem Hieronymi Scanardi, quorum fructus solus
Ioannes spatio duodecim annorum soluerit, hæredes d.
Hieronymi Scanardi creditores d. Ioannis ex alia causa
etiam in vim cessionis d. Ioannis prætendebant, quòd Carolus,
& Valerius vti debitores Ioannis tenerentur restituere
fructus pro duabus tertij partibus, ex quo solus Ioannes
soluerit fructus, & tamen census fuerit impositus intuitu,
& seruitio communi, & manualiter, & in contanti
habuissent pecunias, & ideò dato dubio, An fratres de
Ferrinis teneantur ad restitutionem pecuniarum, negatiuè
fuit resolutum. Moti fuerunt Domini, quia licèt in impositione
census tres Fratres sint in solidum obligati, & dixerint
pecunias ad se traxisse, & manualiter habuisse, & propterea
omnes habeantur tanquam principales, si tamen
1 aliundè constet, † quòd ad vnum tantùm negocium, &
commodum spectet, ille censetur principalis debitor, alij
verò Fratres fideiussores, *l. sed Iulianus §. item ait si duos ff.
ad Maced.* Bart. *in l. reos in princ. ff. de duob. re.* Aymon.
cons.77. num.3. in fin. & cons.91. lib.2. Gabr. *cons.63. n.5.
& 10. lib.2. & de fideiuss. conclus.2. num.1.* Vincent. de
Franch. *decis.55. num.8.* Menoch. *cons.560. num.8. lib.6.*
Boer. *qu.314. num.5.* Surd. *cons.150. num.57. & decis.308.
num.5.* Rota *diuers. part.2. decis.153. num.6.* Vndè cùm
negocium, & commodum esset solius Ioannis, ipse est
principalis debitor, & si soluit per spatium duodecim an-
2 norum fructus, soluit debitum proprium, † cui alij fratres
fructus restituere non tenentur, etiamsi in impositione
census tres fratres in solidum vti principales interuenerint,
& dixerint, recepisse pecunias; nam stant simul, quod ita
dixerint respectu creditoris, & tamen inter se egerint, vt
3 Ioannes haberet commodum, † & ad ipsum tantùm negocium
spectaret, Bart. *in l.3. §. vbi duo num.15. ff. de duob.
re.* vbi Ronchegal. *numer.59. & 60.* Alex. ibi in addit. ad
Bart. Imol. *in l. si cum dotem §. transgrediamur num.83. ff.
sol. matrim.*

Quòd autem negocium, & commodum esset solius
4 Ioannis, probatur ex pluribus coniecturis, † quæ omnibus
simul iunctis suffragantur, Bart. *in auth. hoc ius porrectum
num.17. C. de Sacrosan. Eccles.* Menoch. *de arbitr.
cas.432. num.33. & præsumpt.55. num.4. lib.3. & consil.375.
num.12.*

Prima est, quòd eadem die, qua fuit impositus census,
fuit facta emptio officij Notariatus Cameræ in personam
solius Ioannis, ideò Ioanni verisimiliter imminebat necessitas
pecuniarum, vt succurrere posset emptioni eadem die
factæ, & versa vice Carolus, & Valerius vti Drogherij
5 non indigebant pecunijs, † & consequenter vrget præsumptio,
quòd pecuniæ peruenerint ad manus Ioannis, vt
supradictæ imminenti necessitati consuleret, Glos. *in d.
auth. hoc ius porrectum, in verbo probat.* Bald. *num.8. C. de
sacros. Eccles.* Rip. *in l. si ventri, §. fin. num.11. & seqq. ff.
de priuil. credit.* Greg. *decis.31. num.2.* Surd. *decis.55. n.6.
& seqq.* Menoch. *d. præsumpt.55. num.5. lib.3.* Federic. de
Sen. *cons.119. num.4.*

Secunda est, quia eadem die, qua fuit accepta pecunia
ad censum, fuit facta quoque solutio pretij officij, & sic
præsumitur † solutio facta ex ijsdem pecunijs receptis ad 6
censum, Rip. *in d. l. si ventri, §. fin. numer.10. ff. de priuil.
credit.* Surd. *d. decis.55. num.9.* Menoch. *d. cas.432. n.38.
& d. præsumpt.55. num.8.* Gregor. *d. decis.31. num.3.* vicinitas
enim † actuum admodum in ista materia sequitur, 7
Aym. *cons.298. num.13. & cons.153. num.8.* Anchar. *cons.
434. num.3.* Menoch. *d. præsumpt.55. num.8.* Surd. *decis.
55. num.9.*

Tertia oritur, quia concurrit identitas summæ, eadem
enim die scuta tria millia fuerunt recepta ad censum, &
scuta tria millia fuerunt soluta, vt patet ex quietantia Scanardi
creditoris pretij officij, & sic oritur præsumptio,
† quòd eadem summa pecuniarum recepta ad censum, ea- 8
dem fuerit soluta pro pretio officij, Castr. *in l. fin. §. in
computatione numer.4. C. de iur. deliber.* Surd. *d. decis.55.
num.9.*

Quarta est, quia cùm Ioannes esset adolescens † non 9
præsumitur aliunde habuisse tam maximam pecuniarum
summam, Rip. *in d. l. si ventri num.11. ff. de priuil. credit.*
Menoch. *cons.375. num.12.*

Quintò, ex tractatu probato ex testibus, & ex depositione
eiusdem Petri Pauli Testæ fideiussoris, quòd census
fuit creatus intuitu † Ioannis, declaratur actus subsequens, 10
l. si seruus plurium, §. fin. ff. de leg.1. Mandel. *cons.426. n.11.*
Menoch. *de arbitr. cas.470. n.8. & seq.*

Sextò, quia concurrit obseruantia, cùm solus Ioannes
spatio duodecim annorum soluerit fructus census absque
cessione contra fratres: nam non est verisimile, quòd voluisset
iactare suum, soluendo integros fructus tam longo
tempore, nisi pecuniæ fuissent acceptæ ad censum pro illa
necessitate pretij officij, cuius † fructus cùm ipse reciperet, 11
soluebat quoque fructus census, Afflict. *decis.13. num.21.*
Simon. de Pret. *cons.68. num.1. lib.1.* Cæphal. *consil.240.
num.9.* Rota *decis.135. numer.1. inter impressas* apud Modern.
de censib.

Septimò, quia quando Carolus soluit fructus † census, 12
id fecit de ordine Ioannis, in quo dixit, *che li menaria boni
alli conti*, ergo Ioannes erat solus debitor.

Octauò, quia in quietantijs fructuum † census factis 13
Ioanni dicitur *per il censo, che ho con lui*, & sic solus Ioannes
recognoscitur debitor.

Non obstat confessio, & declaratio Valerij, & Caroli
facta in releuatione Petri Pauli Testæ fideiussoris, dum dixerunt
censum pro ipsis inseruisse, quia illa fuit ad effectum
recognoscendi bonam fidem inter ipsos fratres, & fideiussorem,
& respicit fauorem ipsius fideiussoris, † & sic non 14
probat, nec attendi debet inter ipsos fratres, Rota *d. decis.
130. num.4. inter impress.* apud Modern. *de censib.* confessio
enim, & declaratio emanata ad vnum † finem non 15
probat ad alium, Salycet. *in l. prima num.37. C. de confess.*
Marsil. *in rub. C. de probat. num.7.* Surd. *decis.250. num.5.*
& cùm ex tot supradictis coniecturis constet, quòd solus
Ioannes habebat commodum, patet quòd illa declaratio
fuit respectu fideiussoris, non Ioannis: nam quod † verè 16
fuit factum, & sequutum inspici debet, *l. prima, C. plus
valet, quod ag.* Soccin. sen. *cons.160. num.5. lib.2.* Rota
d. decis.134. apud Modern. *de censib.*

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Taruisina Feudi.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Repræsentationi locus est in feudo mixto, ita vt neptis ex filia succedat auo vnà cum filiabus. Et quando feudum sine dubio dicatur mixtum. Feudum quando dicatur hæreditarium, & sic in eo succedant etiam fœminæ, & sit locus repræsentationi.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Feudum quando est mixtum, locus est repræsentationi.*
2 *Et hoc Doctores vnanimiter affirmant.*
3 *Neptes ex filia succedunt auo vnà cum filiabus superstitibus.*
4 *Feudum simpliciter concessum pro se, & hæredibus dicitur mixtum, ad hoc vt descendentes debeant esse hæredes.*
5 *Feudum sine dubio dicitur mixtum, dum fuit receptum pro hæredibus ex se descendentibus.*
6 *Cùm tunc verbum,* hæredibus, *non possit capi pro descendentibus.*
7 *Feudum quando dicatur hæreditarium, & sic comprehendat fœminas.*
8 *in Feudo ex pacto, & prouidentia receptior opinio est, vt intret repræsentatio ad fauorem neptum.*
9 *Hæres in re particulari non potest succedere in feudo mixto.*
10 *in Feudo mixto succedere intendens, sufficit vt sit hæres in re certa, licet non vniuersalis reiecta contraria opinione.*
11 *in Feudo mixto vt quis succedat, sufficit quod sit hæres primi inuestiti mediante persona suorum antecessorum, nec refert quin sit hæres vassalli vltimo loco defuncti.*
12 *Et sufficit per eum non stare, quominus sit hæres defuncti.*

* *Præsens causa fuit agitata primò coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Pamphilio, & deinde coram bon. mem. RR. PP. Vbald. Pirouano, Remboldo, & Card. Vitili, & aliquas ex dictis decisionibus ponam in 2. tom. part. 4. recent. Et in seq. volumine habentur in eadem causa tres decisiones coram R. P. D. Queipo, nempe 14. Februarij 13. Iunij 1631. & 5. Martij 1632. sunt in ordine decisiones 18. 50. & 105.*

D E C I S I O CCCCLXXXII.

COncessa immissione vigore sententiæ Rotalis in tertia
parte medietatis feudi Angelæ, & Mariettæ neptibus
Francisci Trapolini ex Diana filia prædefuncta, quas instituit hæredes cum Augusta & Laura filiabus, cùm in Rota
fuerit dubitatum, an sententia esset confirmanda, vel infirmanda, Domini censuerunt esse confirmandam; quia
1 eùm huiusmodi feudum † sit mixtum, est locus repræsen-
tationi, Couar. *pract. quæst. cap.* 38. *num.* 13. Gabr. *de success. ab intest. conclus.* 1. *num.* 1. *in* 1. *limit.* Menoch. *cons.* 200.
num. 52. *vsque ad* 61. Blas. Roblez. Salzedo *de repræsent. lib.*
2 3. *cap.* 18. *num.* 5. qui dicit, Doctores hoc vnanimiter † affirmare, & quamplures refert Aluar. Valasc. *de iure em-*
3 *phyt. qu.* 50. *num.* 4. & neptes † ex filia succedunt auo vnà
cum filiabus superstitibus, Schacid. *in vsus feud. part.* 6. *cap.*
3. *de success. descend. mascul. num.* 41. *& seqq.*

Nam si feudum concessum simpliciter pro se, & hæredi-
4 bus dicitur mixtum, † ad hoc vt descendentes debeant es-
se hæredes, Soccin. ion. *cons.* 112. *num.* 10. *lib.* 2. Surd. *cons.* 63. *num.* 11. *&* 12. *& cons.* 108. *numer.* 10. *& seqq.* Peregrin. *cons.* 5. *num.* 15. *lib.* 3. Clar. *in §. feudum qu.* 9. *num.* 4. Rosental. *de feud. cap.* 2. *conclus.* 38. *&* 44. *cap.* 7. *conclus.* 21. *num.* 2. *iuncta glos. in littera B.* multò magis feudum est mixtum,
5 dum fuit receptum † pro hæredibus ex se descendentibus,
6 cùm verbum, *hæredibus*, non possit capi † pro descenden-
tibus, Bursatt. *cons.* 2. *numer.* 41. Cephal. *cons.* 303. *num.* 38. Rosentall. *alleg. cap.* 2. *conclus.* 45. *in princip.* Rota *in Paduana feudi* 24. *Ianuarij* 1625. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Et in terminis huius inuestituræ Decian. *cons.* 24. *num.* 64. *cum seqq. lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 3. *num.* 41. & firmatur in hac causa in decisione b. m. Remboldi 12. Februarij 1624. & R. P. D. mei Vitilis 12. Aprilis 1627. eò magis cùm prima inuestitura facta à Guercio anno 1597. sit hæredita-
7 ria, † & comprehendat fœminas, ex prima inuestitura
hæreditaria per verbum, *hæredibus*, positum in subsequenti declaratur, requiri qualitatem hæreditariam, Surd. *cons.* 5. *num.* 64. Rosental. *cap.* 6. *conclus.* 69. *numer.* 4. Rota *decis.* 555. *num.* 10. *in fin. part.* 2. *recent. & in d. Paduana feudi* 24. *Ianuarij* 1625.

Imò in feudo ex pacto, & prouidentia, † receptior 8
opinio est, quod intret repræsentatio ad fauorem neptum, *cap.* 1. *§. his vero de gradibus success. cap.* 1. *de success. feud.* Rol. *cons.* 68. *num.* 19. *&* 52. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicomm. art.* 21. *num.* 13 *& seqq.* Rosental. *cap.* 7. *conclus.* 56. *num.* 19. *&* 20. *& in glos. in littera Q.*

Non obstat, quòd Angela, & Marietta fuerint institutæ
in sola † legitima, & sic non hæredes vniuersales, & eùm 9
fuerint hæredes in re particulari, non possint succedere in
feudo mixto, Paris. *cons.* 23. *num.* 189. *lib.* 1. Nam sufficit,
quod volens † succedere in feudo mixto, sit hæres in re 10
certa, licet non vniuersalis, Clar. *in §. feudum qu.* 86. qui testatur de communi, quicquid dicat in contrarium Paris. Cast. *in l. quoties num.* 4. *C. de hæred. instit.* Bald. *in cap.* 1. *in princ. num.* 7. *de success. feud.* Menoch. *cons.* 464. *numer.* 30. Cephal. *cons.* 303. *num.* 123. *&* 124. Rosental. *cap.* 7. *conclus.* 22. *num.* 3. *& cap.* 9. *memb.* 2. *conclus.* 73. *num* 19. Deinde,
cùm sint hæredes primi inuestiti mediante † persona suo- 11
rum antecessorum, non refert quin sint hæredes vassalli vltimo loco defuncti, Clar. *in §. feudum qu.* 9. *num.* 5. *vers. sed quæro*, Blas. Roblez. Salzed. *de repræsent. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 112. qui infinitos cumulat, quo casu satis est per eas
† non stare, quominus sint hæredes defuncti, Rol. *cons.* 12
53. *num.* 15. *& seqq. lib.* 3. *& cons.* 90. *num.* 46. *lib.* 4. firmauit Rota *in Paduana feudi* 4. *Februarij* 1602. *coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Lucana Præcedentiæ.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1628.

A R G V M E N T V M.

Consuetudini in materia præcedentiarum potissimum est deferendum. Actus qui in materia præcedentiæ non veniant attendendi. Actus recentes, & turbatiui non habentur in consideratione.

S V M M A R I V M.

1 *in Præcedentiarum materia multum attenditur possessio, & consuetudo.*
2 *Etiamsi dispositio iuris communis esset contraria, nam tunc minus dignus præfertur digniori.*
3 *Testis vnicus sufficit in summarijssimo iudicio manutentionis.*
4 *Et maximè si deponat de facto proprio.*
5 *Actus etiam vnicus sufficit ad effectum manutentionis.*
6 *Consuetudo in materia præcedentiarum potissimum attenditur.*
7 *ex Descriptione priori arguitur possessio præcedendi.*
8 *Testes, qui habent interesse in causa, licet non probent, faciunt tamen adminiculum.*
9 *Testis qui dubitatiue loquitur per verbum,* videtur, *non concludit.*
10 *Actus facti ratione familiaritatis, amicitiæ, consanguinitatis, &c. in materia præcedentiæ non habentur in consideratione.*
11 *Testis non probat, si deponat de re, quæ non infert necessariò ad materiam, de qua agitur.*
12 *Finis attendi debet.*
13 *Notarius ex suo capite non potest alteri præiudicare.*
14 *Decreta, quæ non habuerunt effectum non attenduntur.*
15 *Actus recentes, qui dederunt causam liti, ius aliquod considerabile non tribuunt.*
16 *Actus illi in concursu sunt præferendi, qui sunt magis continuati, antiqui, & habent testes specificè, & melius deponentes.*

D E C I S I O CCCCLXXXIII.

CAnonici Cathedralis Ecclesiæ Lucanæ prætendentes vti singuli præcedere in actibus tam priuatis, quàm publicis, singulis Prioribus Collegiatarum Ecclesiarum eiusdem Ciuitatis, obtinuerunt sententiam fauorabilem à

Vicario

Vicario Lucano. Et caosa mihi commissa pet appellatinnem
ptoposui, cui sit dandom mandatum de manutenendo: Et
1 licet Priores habeant assistentiam ioris, † tamen, cùm in
materia præcedentiæ attendatur possessin, & consuetudo,
Bald. *in cap. cum olim de consuetud. & in l. obseruare, §. antequam verò ff. de off. Procons.* Natt. *cons. 62. in fin.* Menoch. *cons. 51. num. 49.* Etiamsi dispositio iuris communis esset
2 conttatia, nam † tunc minus dignus præfertur digniori,
Panorm. *in cap. auditis 3. notab. de elect.* Rip. *in c. cam te. de rescript.* Menoch. *cons. 51. n. 51.* Seraph. *decis. 964. in princip.* adden. ad Greg. XV. *decis. 124.* DD. dixetunt, manutentionem esse dandam Canonicis, quia pro illurum
quasi possessione, videotur concurrere meliores probationes, de quibus deponunt testes, qui dantut, quia secundus sopet vndecimum deponit, *Che stante l'uso, e consuetudine, i Signori Canonici haueuano la precedenza, tanto con li Priori delle Collegiate, &c. & hà veduto nelle funtioni publiche d'esamini con occasione di concorsi, e di Ordini, che i Signori Canonici hanno preceduto a i Priori che v'interueniuano, e per la Città priuatamente, &c. & esso testimonio quando è stato Priore per quest'uso, e consuetudine, tanto in luoghi publici, come priuati li hà dato la precedenza, si come hà veduto ancora osseruare al suo successore nel Priorato di*
3 *S. Alessandro*, qui † testis etiam solus io hoc summarijssimo iudicio manutentionis, plenè probat Menoch. *de retinend. remed. vlt. num. 34.* sao. mem. Greg. XV. *decis. 438.*
4 *num. 2.* Maximè, cùm † deponat de facto proprio, Corn. *cons. 193. num. 14. & seqq. lib. 2.* Cui accedit quartus super eodem articulo, qoi deponit in indiuidoo de duobus actibus secum gestis, & quidem considerabilibus, nempè vno publicè in processione, altero verò priuatim ad mensam Episcopi, in quibus ipse testis, qui tunc erat Caonicus ha-
5 buit præcedentiam, qui † actus etiam vnici sufficereot
pro maoutentione, Menoch. *consil. 126. numer. 6. vol. 2.* Bart. *in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itin. actuq. priuat.* Abb. *in cap. cum Ecclesia num. 23.* & ibi Rip. *num. 52. de caus. possess. & propriet.* & dixit Rota *in Hispalen. Iuris sedendi in Synodo 20. Martij 1589. coram Bubalo*, & vlterius quoad vsum, & consuetudinem concordat super vigintiquatuor, ibi, *E detti Signori Canonici precedono a' detti Priori non solo per detta giurisdittione temporale, e per molti altri priuilegi, & habito insigne, che hanno da Sommi Pontefici, ma*
6 *anche per la consuetudine inueterata*, qoæ consuetudo † in huiusmodi materia principaliter attenditur, glos. *in cap. 2. in verb. auscultentur de offic. Archid.* Gemin. *in cap. 1. n. 7. de consuetud.* Mantic. *decis. 244. num. 2.* Et denique deponit de auditu ab antiquioribus, io quo etiam concordat tertius.

Cùm quibus concurrunt iostrumeota examinum, in quibus Cannnici semper ante Priores desctipti nominantur,
7 ex qua priori descriptione, † arguitur possessio præcedendi, Cassan. *in catal. glor. mund. part. 1. considerat. 17. cap. benè quidem*, & ibi glos. *96. distinct.* Abb. *in cap. cum olim num. 7. de consuet.* Dec. *cons. 160. num. 2.*

Nec obstat, quòd aliqui ex dictis testibus sint Canonici, de quorum interesse agitur, quia quicquid sit de hoc, in omnem casum, vel sufficeret dictus secundus testis, vt dictum est, qoi non est Canonicus, nec patitur exceptionem, & tertius licet fuerit Cannnicus, attamen de tempore examinis, nec de præsenti non habet ioteresse, & ij testes deponunt de generalitate actuum, vel saltem oegari
8 non potest, licet essent Canonici, quin † præstent aliquod adminiculum, quod pariter sufficit, vt dictus secundus faciat plenam probationem, Bart. *in l. 1. §. idem Cornelianam. 3. ff. de quæstion.* san. mem. Greg. XV. *decis. 172. num. 3.* & ibi Adden. Caputaq. *decis. 271. part. 3.* Maximè cùm alia adminicula non desiot.

Non obstant igitur testes pro parte Priorum; oam primus deponit solùm de actu familiari, & potius ex vrbanitate sedendi ad mensam, imò potius cnadiuoat testes contrarios, dum in sessione habita in Ecclesia, & sic in actu considerabili, & publico, dicit Cannoicum habuisse præcedentiam. Nec facit quidquaoi, dum deponit, quòd propè Sanctissimum Sacramentom occasione Orationum Quadraginta Horarum, Priores incedebant cùm rocchetto propius Sacerdotem illud gestantem, quia dubitatiuè lo-
9 quitut per verbum, *videtur*, & ideò non † concludit Felin. *cap. quoties num. 13.* & ibid. Aretio. *num. 23. & 24. de testibus*, vel non releuat, cùm ille actus possit considerari respectu particularis constitutionis dictæ Societatis; secundus verò, & tertius depoount de actibus, qui possunt considerari ratiooe familiaritatis, amicitiæ, & consanguinitatis, qui io hac materia præcedentiæ, † non sunt habendi in 10
consideratione, nec ex eis infertur præiudicium possessioni, *l. qui iure familiaritatis, ff. de acquir. possess.* Ruin. *cons. 155. num. 10. lib. 4.* Mantic. *d. decis. 244. num. 10.* Quintus
non concludit cum actos, de quo ipse deponit, non inferat
† necessariò ad præcedentiam, vt ipse etiam fatetur, dum 11
dicit, qood apprehendens Baldachinum ad manum dexteram, antequam veniat Sacerdos, remanet postquam ille venit ad sinistram; sextus denique conquassatur ex quarto teste Canonicorum, & reducuntur ad concordiam, oam testis Priorum loquitur in principio processionis, testis Caoonicorum deponit in progressu, & fine, † qui finis atteo- 12
di debet,

Non obstaot iura deducta pro parte Priorom, quia in breue signaturæ Iustitiæ, scribitur *prout de iure*, oec laudum, quia ibi Notarius ex suo capite primo † loco de- 13
sctipsit Priorem, ea cuius facto in notando, vel primo, vel secundo loco, non potest fieri præiudicium alteri; nec instrumentum depositionum, quia in illo funerali, Hieronymus Canonicus erat Rector S. Laurentij, & ita quoque ibi enunciatur, in illis verbis, *D. Hieronymo Canonico Lucen. Rectori Ecclesiæ S. Laurentij in Podio*, & sic non tanquam Caoooicus, sed tanquam Rector Ecclesiæ inferioris, dedit præcedentiam Priori Collegiatæ maioris.
Nno officit † declaratio Congregationis, quia loquitur, 14
prout de iure, ignorans consuetudinem huius Ecclesiæ Lucanæ, & ideò nec etiam fuit mandata esecutioni.

Tandem omnes isti actus facti per Priores, sunt de recenti, qui dederunt † causam liti, nec ius aliquod consi- 15
derabile tribueruot, Rota *in Hispalen. Iurispatronatus coram Robusterio 16. Iunij 1586. in Burgen. iurisdictionis S. Ioannis 4. Decembris 1591. coram Orano*, san. mem. Greg. XV. *decis. 4. num. 2. & 564. num. 4. & in Callien. Iuris conferendi 4. Iunij 1617. coram Illustriss. Card. Verospio.* Actus verò
Canonicorum sunt antiqui, † magis cootinuati, & ha- 16
bent testes specificè, & melius deponentes, qui proptetea in concursu veniunt præferendi.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. Legati de Marescottis.

Die Lunæ 21. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Testator non solum de re hæredis, sed etiam de re in futurum ei debita potest liberè disponere, & hæres, præterquam in bonis feudalibus, non potest se excusare, vt ratione affectiones non teneatur ad illius præstationem. Hæres cum beneficio legis, & inuentarij præseruatur quidem à damno, sed non operatur si vires hæreditariæ sufficiant, vt in totum non teneatur seruare disposita per testatorem.

SVMMARIVM.

1 *Testator non solum de re heredis, sed etiam de re ipsi heredi debita, aut restitutioni subiecta valet prout de re propria disponere.*

2 *Et hoc multo magis procedit, si illa res sit relicta personis coniunctis.*

3 *Heres, quando non teneatur seruare voluntatem defuncti, si rem propriam ipsius heredis alicui reliquerit.*

4 *Heres non tenetur cedere bona sua feudalia alicui, licet super hoc adsit præceptum testatoris.*

5 *Heres post aditam hereditatem non potest euitare præstationem aliquorum bonorum suorum ratione affectionis, si testator ea alicui legauerit.*

6 *Hereditas quando est opulenta, beneficium inuentarij nihil prodest heredi, si in totum potest seruari voluntas defuncti.*

7 *Inuentarij beneficium non operatur, vt heres propter illud possit aliquid lucrari, sed tantum ne damnum patiatur.*

8 *He-*

8 *Hereditas ex quibus appareat opulenta.*
9 *in Dote constituenda fœminis quid sit spectandum.*
11 *Legitima filiorum an ante dotes filiarum à patre relicta, detrahenda sit.*
12 *Falcidia non potest detrahi ex bonis prohibitis alienari.*
13 *Trebellianica non potest detrahi, si ea iam sit habita ex fructibus bonorum hæreditariorum.*
14 *Hæres stante opulentia hæreditatis in totum tenetur seruare disposita per testatorem.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 272. quæ est in eadem causa sub die 30. Aprilis 1629. coram eodem R.P.D. meo Dunozetto, & statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLXXXIV.

ANtonius Maria, & Bernardinus de Marescottis obtinuerunt ab Auditore generali Bononiæ sententiam
ex remedio vtilis Saluiani interdicti super immissione in
possessionem duorum prædiorum eis à Nicolao Marescotto
iure legati relictorum, deinde verò causa ad Rotam deuoluta, R. P. D. meus Merlinus, cui causa fuit commissa,
procedendo, prout in prima dedit aliam sententiam * super dicta immissione ad fauorem dd. legatariorum, ac cum
per Vincentium fuisset appellatum, & causa in gradu appellationis mihi fuisset commissa cum clausula, *si quid exequendum*, & sub die 24. Nouembris 1627. proposuissem
dubium, an dicta sententia D. mei Merlini esset exequenda DD. restringendo se ad nullitates, quæ contra sententiam deducebantur, omisso iustitiæ articulo, cuius discussionem ad aliquod tempus distulerunt, resoluerunt dictas
nullitates non esse releuantes ex rationibus in decisione
ponderatis, postmodum verò proposito à me sæpius dubio
reseruato super iustitia, nulla vnquam fuit capta resolutio,
sed tandem eo hodie proposito DD. dixerunt Vincentium
teneri ad præstationem dd. prædiorum legatorum via
ordinaria, cùm omnia ad hunc effectum benè videantur
concurrere.

Et primò quoad legatum satis de eo apparet ex testamento Nicolai, prout etiam inter partes non controuertebatur,
sicut etiam identitas dd. prædiorum quorum vnum nuncupatum *il Bosco*, alterum *la Marescotta*.

Quod autem Nicolaus potuerit disponere de istis prædijs, & debitis Vincentio ex fideicommisso Agesilai patris
Nicolai remanet etiam euidens cum testator, nedum de re
1 hæredis, † sed etiam de re ipsi hæredi debita, aut eidem
restitutioni subiecta valeat disponere vti de re propria,
l. vnum ex familia, §. *sed si rem*, vbi Bart. *numer.* 1. *&* §. *si rem de leg.* 2. Menoch. *cons.* 89. *num.* 62. *lib.* 1. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 1. *num.* 21. & fuit latè dictum
in Romana de Naris 14. *Nouembris* 1594. *coram Penia, & in eadem* 15. *Nouembris* 1625. *coram R.P.D. Durano.* Quod
tantò magis procedit, quando vt in casu isto res hæredis, aut
2 † illi debita legata est personis coniunctis, *l. prædia, C. de fideicomm.*

Non obstat, quòd Vincentius particulari affectione prosequeretur prædia, de quibus agitur, ratione situs, & ra-
3 tione nominis familiæ, & ideò † non teneatur præcisè ad
eorum præstationem, nec in hoc seruare voluntatem Nicolai testatoris, ad tradita per Albert. *in l. fin.* §. *in computatione num.* 20. *vers. si autem C. de iur. delib.* Gabr. *cons.* 125.
num. 12. *circa medium vers. ex quibus videtur lib.* 1. cum
alijs relatis *in decis. D. mei Merlini* 24. *Aprilis* 1626. quia
4 istud procederet, † quando ageretur de bonis feudalibus,
idem Gabr. *d. cons.* 125. *num.* 12. *vers. idcirco lib.* 1. Peregr.
de fideicomm. art. 33. *num.* 13. *vers. est verior opinio*, Rosent.
de feud. cap. 9. *conclus.* 72. *num.* 14. *præsertim vers. & hæc in alijs*, ita ut magis interesset hæredi illam habere, quàm bona
hæreditaria, quorum propterea dimissionem offerret, quæ
hic non concurrunt, & nunquam bonorum hæreditariorum dimissio obligata fuit, & ideò sub prætextu istius par-
5 ticularis affectionis, Vincentius † post aditam à se hæreditatem Nicolai, licet cùm beneficio legis, & inuentarij non
potest euitare præstationem dictorum prædiorum legatorum, Bart. *in l. si tibi* §. *si feudus, ff. de legat.* 1. Gabr. *conclus.* 11. *num.* 2. *de reg. iur.* Alber. *in l.* 1. *numer.* 5. *post med. vers. aut legat. rem alienam, C. eorum de leg.* Menoch. *cons.*
89. *num.* 49. *& seqq.* & fuit latè dictum *in d. Romana de Naris coram Domino meo Durano*, & idem firmatum
fuit in 14. Iunij præteriti coram Domino meo Merlino.

Non obstat, quòd Vincentius adiuerit hæreditatem Nicolai cum beneficio legis, & inuentarij, quia cùm hæreditas Nicolai esset opulenta, & sufficiens † ad persoluenda 6
dicta prædia, beneficium inuentarij non potest ei suffragari,
Pinell. *ad l.* 1. *C. de bon. matern. part.* 3. *num.* 81. *vers. ampliatur* 7. Dec. *in l. ex qua persona num.* 2. *vers. & dictum est ff. de reg. iur.* quia inuentarium non operatur, vt hæres
propter illud possit aliquid ea hæreditate lucrari, † sed so- 7
lum, vt nullum patiatur damnum, & non teneatur vltra
vires hæreditatis, *l. fin. C. de iur. deliber.* Molin. *de primog. Hispan. cap.* 1. *num.* 24. Peregrin. *de fideic. art.* 33. *n.* 13. Gratian. *discept. forens. cap.* 112. *num.* 26. Card. Mantic. *decis.*
326. *num.* 5. Surd. *decis.* 30. *num.* 14. Et ita stante opulentia
hæreditatis dicta prædia à Nicolao testatore relicta præstari
debent per Vincentium hæredem, Crauett. *consil.* 225.
num. 12. Roman. *cons.* 18. *num.* 4. Rota coram san. mem.
Gregor. XV. *decis.* 67. *num.* 13. *& decis.* 418. *num.* 6.

Quod autem hæreditas Nicolai sit opulenta apparet ex
calculo per Vincentium † coram D. meo Merlino iudicia- 8
liter exhibito, & iterùm coram me de ordine Rotæ per peritum extraiudicialiter electum firmato, ex quo constat dictam hæreditatem deducto omni ære alieno remanere creditricem in ll. 28602. 129.

Non obstat, quòd in eodem calculo fiat coaceruatio in
debito per scut. 2844. 12. 4. quia hoc prouenit, quoniam ad
debitum Nicolai ponitur partita scut. 36. occasione prætensi
excessus dotium per Nicolaum suis sororibus declaratarum,
quam tamen integram partitam Rota per tres decisiones
coram D. meo Merlino, & nunc de nouo censuit esse referendam ad debitum Agesilai Patris, & in *d. decis.* 14. attenta consuetudine † Ciuitatis Bononiæ in constituen. do- 9
tibus ad fauorem puellarum nobilium, & etiam attento solito eiusdem familiæ de Marescottis, & inspecta opulentia
hæreditatis Agesilai Patris dotantis, fuit repertum, dotes
non fuisse excessiuas, vnde facta integra transportatione
dd. scut. 36. mil. ad hæreditatem † Agesilai iuxta prædi- 10
ctas decisiones opulentia hæreditatis Nicolai remanet euidens.

Nec releuat dicere, quod si partita hæc scut. 36. mil. ponatur ad debitum Agesilai diminuatur in consequens legitima, & sic non procedat calculus, tum quia adhuc legitima
Nicolai ante dotes † filiabus à Patre relictas detrahenda es- 11
set, vt firmauit Rota *in Firmana legitimæ 16. Februarij*
1615. *coram bon. mem. Vbaldo.* Tum quia si minueretur
legitima, consequenter etiam minueretur Falcidia, & sic
apertè constat vtroque modo semper integram remanere
Falcidiam.

Vlterius ex dicto calculo per Vincentium exhibito, debet detrahi alia partita scut. 20672. per eum prætensa pro
Falcidia, quia cùm prædia, de quibus agitur, non excedant
dotem, & † sint prohibita alienari, ex illis non debet de- 12
trahi Falcidia. *Auth. sed & in ea ad l. Falcidia*, & videlicet, vt benè firmatur *in decis. D. mei Merlini* 14. *Ianuarij*
1624. cum legatum sit purum, & fideicommissum sit conditionale, Vincentius non potest de illo Falcidiam detrahere, sed benè de reliquis bonis restituendis, si quæ adsunt
potest per eum Trebellianica detrahi † vbi eam non fuerit 13
consequutus ex fructibus, Crauett. *cons.* 16. *num.* 1. *vers. sed dubitatio maior.* Crass. §. *Trebellianica, quæst. vlt. vbi quod hoc opinio seruatur in praxi*, Bart. *in leg. Marcellus* §. *Item Pomponius ff. ad Trebell.* & ita demptis istis partitis
ex dicto calculo benè opulentia hæreditatis Nicolai remanet
probata, & benè intrant ponderata per Crauett. Roman.
& alios supracitatos, quod stante † opulentia hæreditatis 14
Vincentius teneatur prædia præcisè, de quibus agitur
præstare.

Et ita conclusum vtraque, &c.

* *Decisiones in hac causa factæ coram Reuerendiss. D. meo Decano sunt sub diebus 15. Ianuarij 1627. & 26. Aprilis eiusdem anni, & 14. Iunij pariter eiusdem anni sunt supra decis. 28. 58. & 88.*

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononień. fideicommissi de Vulta.

Die Veneris 24. Martij 1628.

ARGVMENTVM.

Remissoria quibus concurrentibus nullo modo denegari possit, & quando concedenda sit sine retardatione expeditionis causæ dependentis.

SVMMARIVM.

1 *Artiuli, quando sunt releuantes, & causa est prophana, tunc indubitanter conceditur remissoria.*
Et sufficit vnus articulus releuans.
2 *Minor quando non est læsus, ei conceditur restitutio in integrum.*
3 *Remissoria non potest denegari, quando materia articulata est releuans.*
4 *Remissoria concessa, quando non possit impedire expeditionem causæ.*
5 *Remissoria, quando nihil habet commune cum causa principali, non potest impedire causæ expeditionem.*
6 *Rota non solet multiplicare in sententijs, & hoc verum intellige, quando articuli sunt connexi, secus vero si non adsit talis connexio.*

* *In eadem causa est supra decisio 44. sub die 8. Martij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano, & decisiones sub diebus 14. Iunij 1624. & 14. Martij 1625. coram bon. mem. Pirouano.*

DECISIO CCCCLXXXV.

Bartholomæus senior de Vulta in suo, sub quo decessit testamento, scripsit hæredem suum vniuersalem Antonium eius filium, & casu, quo sine filijs decederet, ei substituit Cornelium alterum filium: vnde cùm per obitum præfati Antonij sine liberis bona ad Cornelium peruenissent per viam restitutionis factæ ab Alexandra tutrice Isottæ, & Antoniæ filiarum prædicti Antonij, idem Cornelius obijt relicto Bartholomæo iuniore, qui in minori ætate pariter decessit, relicto vsufructu dictorum bonorum Portiæ, & relicta proprietate Comitissæ Vrsinæ Matris Comitis Antonij de Campeggis, contra quem fuerunt latæ duæ sententiæ conformes pro eius exclusione super fideicommisso Bartholomæi senioris, & cum Domini Zambeccarij instarent pro tertia sententia, idem Comes Antonius cœpit prætendere dicta bona, à Dominis Zambeccarijs possessa ad se pertinere vigore cessionis ei factæ à dicta Comitissa Vrsina eius matre, & petijt remissoriam, ad probandum contenta in articulis ab eo productis, vnde proposito à me dubio, an remissoria esset danda, & cum retardatione processus alterius causæ, vel sine, quoad prædictam partem dubij DD. resoluerunt remissoriam esse concedendam
1 cum † articuli sint releuantes, & simus in causa prophana, quo casu sufficit vnus articulus releuans, & passim remissoria absque sumo, Rota coram Greg. XV. *decis. 124. num. 1. & seq. & decis. 677. num. 1. part. 1. recent.*

Releuantia siquidem articulorum probatur, quia prætenditur probari læsio in dimidia in dationem insolutum dictorum bonorum facta Portiæ pro eius dote, & quod dicta
2 donatio † insolutum sit nulla, & sic competat minori restitutio iuxta textus *in l. minoribus, ff. de minorib.* Osd. *de restit. in integr. part. 1. qu. 4. art. 12. num. 105.* Vnde negari non potest, quin articuli isti contineant in seipsis aliquam
3 releuantiam, cuius respectu non † potest denegari remissoria maximè cùm causa sit prophana, Rota *d. decis. 677. part. 1. recent. cum alijs supra allegatis.*

Quo verò ad secundam partem dubij, an dicta remissoria sit concedenda cum retardatione expeditionis, vel sine Domini dixerunt eam esse concedendam sine retardatione expeditionis alterius causæ, quia continentia dictorum actorum nihil habet commune cum causa cuius petitur expeditio super fideicommisso Bartholomæi senioris de Vulta, in qua DD. Zambeccarij iam obtinuerunt duas sententias conformes pro exclusione vocationis Comitis Antonij, cum articuli, super quibus petitur remissoria comprehen-

dant solum † ius, quod prætendit dict. Com. Antonius ex 4
testamento Bartholomæi iunioris, & vigore dictæ cessionis ei factæ à Com. Vrsina eius matre. Itaque cùm dicti articuli non respiciant litem præfatam an Comes Antonius sit exaduerso fideicommisso vocatus, vel ne, sed an dicta bona ei debeantur iure hæreditario Bartholomæi Iunioris, cui successit Domina Vrsina, quæ fecit cessionem Comiti Campeggio eius filio, non possunt † impedire vlteriorem dictæ 5
litis expeditionem, Couarr. *pract. cap. 14. num. 4. vers. nos verò*, Rota *coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 237. num. 3.* & fuit dictum in Bononień. seruitutis 13. Martij 1619. coram R. P. D. meo Pirouano.

Non obstat, quod Rota † non soleat multiplicare in 6
sententijs, quia procedit, quando articuli sunt connexi, ita ut vnius terminatio pareat exceptionem rei iudicatæ in alio, Lancell. *de attent. cap. 4. limit. 2. num. 88.* Capyc. *decis. 122. in fine*, Rota *decis. 427. num. 3. part. 2. recent.* in casu autem isto res iudicata super vocatione Antonij ex fideicommisso Bartholomæi senioris non pareret exceptionem ex testamento Bartholomæi iunioris.

Et ita conclusum vtraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Mercurij 17. Maij 1628.

ARGVMENTVM.

Remissoriæ petitio rectè reijcitur, si probandum non releuet, vel id possit probari per scripturam. Repudiatio euanescit, & perindè est, ac si non esset facta, si deficiat conditio, seu suppositum, cuius intuitu fuit facta. Hæreditas semel adita, amplius non potest repudiari.

SVMMARIVM.

1 *Ad probandum id, quis frustra admittitur, quod probatum non releuat.*
2 *Obseruantia interpretatiua potest probari per scripturam.*
Remissoria denegatur, quando aliquid per scripturam doceri potest, n. 2.
3 *Statutum Patauinum disponit, quod hæres intra annum à die mortis testatoris possit, ac debeat hæreditatem liberare adeundo, vel repudiando.*
4 *Repudiatio facta sub conditione, si deficiat conditio, habetur pro non facta.*
5 *Repudiantium consensus dicitur deficere deficiente supposito, cum quo fuit repudiatum.*
6 *Consensus vbi non adest, frustra quæritur de circumstantijs eius.*
7 *Hæres in quocumque tempore possedisse probetur, ea possessio præsumenda est in illo tanquam hærede antecessorum.*
8 *Hæres semel non potest desinere esse hæres.*
9 *Et præsertim in præiudicium alterius.*
10 *In feudis, quando intret ius accrescendi.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 465. 474. & 478. coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano sub diebus 24. Ianuarij 1625. 11. Ianuarij, & 17. Maij 1627. & infra habentur duæ aliæ decisiones die 27. Iunij 1628. & 15. Ianuarij 1629. coram R. P. D. meo Ghisilerio.*

DECISIO CCCCLXXXVI.

Dixerunt Domini articulos productos pro parte D. Iuliæ non releuare, & sic denegandam remissoriam,
quia frustra quis † admittitur ad probandum id, quod pro- 1
batum non releuat, *l. ad probationem, C. de probat.* Caput. *decis. 68. part. 3.* Cassad. *decis. 2. de dilat.* Greg. XV. *decis. 184.*

Nam primus continet dispositionem statuti Patauini concedentis annum ad deliberandam hæreditatis aditionem cum exclusione beneficij inuentarij. Secundus verò ipsius statuti obseruantiam interpretatiuam, quæ cum possint
† probari per scripturas, non debet dari remissoria ad pro- 2
bandum per testes, Ægid. *decis. 5.* Rota *decis. 10. num. 6. de offic. deleg. in nou. & decis. 46. de testib. in antiq. & decis. 314. in princ. part. 1. recent.*

Nec obſtat ſtatutum, cum non dicat, quod is, qui ſemel
adiuit hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij poſſit
poſtea illam infra anoum repudiare, & deſinere eſſe hæres
3 in præiudicium alterius, ſed ſolum † diſponit, quod hætes
intra annum à die mortis poſſit, ac debeat hæreditatem libe-
rate adeundo, vel repudiando, ſicuti iam firmauit Rota
17. *May 1627. coram R.P.D. meo Merlino in hac cauſa.*

Minus facit aſſerta obſeruantia ſtatuti, quoniam Paulus,
& Antonius Franciſcus repudiarunt retentis tamen feudis,
4 ideò repudiatio non fuit pura ſed conditionalis, † & ſi de-
ficit conditio, habetur pro non facta, vt benè comproba-
tur in deciſionibus 11. *Ianuarij, & 17. May 1627. in hac
cauſa factis coram R. P. D. Merlino*, deficit enim ipſorum
repudiantium conſenſus, quos apparet aliter repudiare no-
5 luiſſe, quam † cùm præſuppoſito, quod ea non obſtan-
te, adhuc feudum retinere poſſent, Craſſ. *de ſucceſſ. in
§. omiſſio hæreditatis, qu. 10. verſ. ſin vero, & in §. acquiſi-
6 tio hæreditatis num. 2.* Vnde fruſtra quæritur † de obſer-
uantia, & declaratione ſtatuti.

Demum quòd Galeatius non poſſederit, obſtare non
poteſt, quia eodem articulo tertiò non negatur ſimpliciter
poſſeſſio Galeatij, ſed reſtringitur ad tempus mortis, &
aliquos annos ante obitum, quæ negari non poteſt, cum
admittant diuiſionem huius feudi factam inter ipſum, &
7 Hieronymum fratrem, qua poſſeſſione † ſtante in quo-
cumque tempore præſumenda ea eſt in illo tanquam hærede
anteceſſorum, Bart. *in l. qui putat. ff. de acquir. hæredit.*
Creſcent. *deciſ. 1. num. 4. de feud.* & ſemel hæres non
8 † poteſt deſinere eſſe hæres, *l. ei, qui ſoluendo ff. de hæred.
inſtit. l. 2. C. de hæred. vel act. vendit.* Bart. *in l. Paterfamilias
9 n. 6. ff. de hæred. inſtit.* præſertim in † præiudicium alterius, &
ſic filiorum, vt fuit firmatum in dictis deciſionibus.

Huius tertij articuli irreleuantia, ex eo potiſſimum de-
ducitur, quod cum hic agatur de poſſeſſione feudi, quæ in
diuiſione contigit Hieronymo, & iam in Rota firmatum
ſit ad portionem Hieronymi admittendos eſſe Ludouicum,
& fratres ea Galeatio deſcendentes deficientibus maſculis
Hieronymi iuxta formam antiquarum inueſtiturarum, nil
refert, an Galeatius poſſederit, vel ne, an Antonius Fran-
ciſcus, & Paulus repudiauerint, data enim non poſſeſſione
Galeatij, & repudiatione Pauli, & Franciſci feudum ex ea-
10 rundem inueſtiturarum tenore, † accreſcit totum Hiero-
nymo, cui hodie Ludouicus, & fratres ſuccedere debent
iudicio Rotæ, ideòque non releuat probare Galeatium non
poſſediſſe, & illius filios Paulum, & Antonium Franci-
ſcum repudiaſſe.

Ex quibus vtraque parte informante, dixerunt Domini,
non eſſe dandam remiſſoriam, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Farſeñ. Pecuniaria.

Die Lunæ 24. May 1628.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſores plures quando ſunt ſimul obligati itaut ſint confideiuſſores, ſi vnus ſoluat totum, vt repetat ratam ab alijs, habet plura remedia, Correus ſoluens pro omnibus repetit ab alijs etiamſi non facta ceſſione ab alijs, & hæc eſt verior opinio.

S V M M A R I V M.

1 *Fideiuſſores plures quando ſunt obligati omnes reſpectu vnius, dicuntur confideiuſſores.*

2 *Et ſic alter alteri ad inuicem ſunt etiam fideiuſſores pro rata.*

3 *Vnde ratione ſolidi alter pro altero & tenetur, & conueniri poteſt.*

4 *Ex confideiuſſoribus ſi vnus ſoluat ſolidum contra coobligatos, habet actionem contrariam mandati.*

5 *Fideiuſſor ſoluendo non ſuum gerit negotium, ſed principalis debitoris.*

6 *Socius qui commune debitum ſoluit, competit ei actio pro ſocio contra conſocios.*

7 *Fideiuſſor vnus ſi ſoluat ſolidum, repetit ratam ab alijs, vtili actione negotiorum geſtorum.*

8 *Correus, qui etiam ex voluntaria cauſa ſolidum ſoluit, agere poteſt contra Correum pro rata ſine ceſſione.*

9 *Fideiuſſorum obligatio, quando ſubſiſtat non obſtante, quod principalis fuerit inualidè obligatus, & n. 10.*

11 *In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.*

12 *Obligatio à principio dicitur voluntaria, poſtea verò dicitur neceſſaria.*

D E C I S I O CCCCLXXXVII.

DOmini perſiſtentes in deciſis coram bon. mem. Buratto ſub die 15. Ianuarij 1624. * Dixerunt Ioſephum de Benedictis, qui in cenſu impoſito ad commodum, & intuitu Communitatis Tuſſiæ ſe obligauerat in ſolidum vnà cum alijs ſocijs, & illum ſolus extinxerat, rectè agere potuiſſe contra hæredes Stephani Palmæ Correi, tam pro fructibus dicti cenſus, quàm pro ſorte, pro eiuſdem tamen Stephani rata.

Negari enim non poteſt, quin † omnes hi obligati in- 1
tuitu Communitatis ſicut reſpectu ipſius Communitati,
cuius erat debitum cenſus, ſunt confideiuſſores ad *l. ſi du-
bitet, l. Paulus, ff. de fideiuſſor.* & aduertit Cuiac. *in paratit.
l. ff. de eod. tit.* Ita alter † alteri ad inuicem ſint etiam fideiuſ- 2
ſores pro rata, gloſ. *in l. reos in verb. accepi, ff. de duob. reis,*
Cynus *in l. 1. C. eod. tit.* & ratione † ſolidi alter pro altero 3
& teneretur, & conueniri poſſet, Caſſan. *ad conſuetud. Bur-
gund. rubr. 4. §. 12. n. 1.* Roman. *conſ. 114.* Natt. *conſ. 51. n. 8.
& conſ. 52. n. 3. & conſ. 261. num. item 3.* Ferrett. *in l. ſi ex co-
to §. ita ſcriptum n. 8. ff. de legat. 1.* Indeque Ioſeph, qui ſo-
lidum ſoluit, haberet † contra coobligatos actionem con- 4
trariam mandati, *l. mandati ff. mandat. l. poteſt. ff. de fideiuſ-
ſor.* Matant. *conſ. 39. n. 5.* cum fideiuſſor † ſoluendo non 5
ſuum gerat, ſed principalis debitoris negotium, *l. cum is ff.
de fideiuſſor.* Vinc. de Franch. *deciſ. 55. n. 1.* Magon. *deciſ.
Lucenſ. 22. n. 13.* Imò in hac obligatione, in qua pro debito
Vniuerſitatis in beneficium Annonæ omnes interceſſerunt,
dici poteſt contracta ſocietas, & vti ſocio, † qui commune 6
debitum ſoluit competere Ioſepho actionem pro ſocio, *l. 1.
C. de duob. reis,* Cuiac. *ad African. tract. 4. col. 9. §. duo rei.*
Et ſaltem † iuuatur Ioſeph vtili negotiorum geſtorum actio- 7
ne, *l. ſoluendo, vbi DD. ff. de negot. geſt. l. ſed an vltro, ff.
eod.* Bald. *in l. aduerſa, C. locat.* Cuiac. *ad African.* vbi ſu-
pra Roncagal. *plenè in l. reos, n. 42. ff. de duob. reis,* Caſtr.
conſ. 244. n. 2. Cabal. *conſ. 138. n. 11. & 12.*

Præſertim quia receptior, & æquior eſt opinio Bald. vt
Correus, qui etiam ea voluntaria cauſa † ſolidum ſoluit, 8
agat contra Correum pro rata ſine ceſſione, Bal. *in l. ſi rem
communem, C. ſi cert. pet. & in l. creditor n. 4. C. de duob. reis,*
Rip. *in l. ſi ex toto §. fin. in fin. ff. de leg. 1.* Crauett. *conſ. 77.*
Theſaur. *deciſ. Pedemont. 191. n. 4.* Viu. *deciſ. 379. in fin.
& in deciſ. bon. mem. Buratti in hac cauſa 15. Ianuarij 1624.*

Cùm præſertim iſtam ſolutionem, imò & obligationem
Domini non habuerint pro voluntaria, tum quia ſtante in-
ualiditate obligationis Communitatis, & cùm nihilominus
aliorum fideiuſſorum obligatio ſuſtineretur, † & propter 9
iuramentum, & quod principaliter, & in ſolidum eſſent
obligati, Gabr. *de clauſ. concl. 10. n. 4. & ſeq.* Card. Seraph.
deciſ. 1324. Rota *in Bononien. Pecuniaria 6. Iunij 1607. & in
Amerina fideiuſſionis 21. Maij, & 27. Iunij 1612. coram Lu-
douiſ.* poterat loco damnorum, & † intereſſe peti ſors ipſa 10
ſaltem ad effectum deponendi, donec Communitas validè
obligaretur, Bald. *in l. ſi traditio in 4. quæſt. n. 7. C. de action.
empt.* Ruin. *conſ. 141. n. 9. propè finem lib. 1.* Rota *in Romana
cenſus 11. February 1583. coram Cantuc. in Romana oneſtio-
nis 17. Februarij 1603. coram Ludouiſ. & in Melliniten. cen-
ſus 27. Martij 1613. coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.*
Tum quia in Ioſepho non potuit conſiderari animus do-
nandi propter obligationem ab eo præſtitam in carceribus
iuxta decretum Viſitæ de extinguendo cenſum infra certum
tempus, † cùm nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtat, *l. rem* 11
legatam ff. de adimend. leg. l. ſi ſeruus ff. de hæred. inſtit. Ti-
raqu. *in l. ſi vnquam in verb. donatione largitus n. 106. C. de
reuocand. donat.* Et licet obligatio potuerit conſiderari à prin-
cipio vt † voluntaria, induxit tamen deinde neceſſitatem, 12
l. ſicut C. de act. & oblig. & deductum fuit *in alleg. deciſ. bon.
mem. Buratti ſub die 15. Ianuarij 1624.* Cum qua Domini
tranſierunt, altera tantum parte informante, &c.

* *Eſt inter eius impreſſas deciſio 431.*

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Licieñ. Canonicatus.

Die Veneris 2. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Executor ritè, & rectè non procedendo, non priuat quem sua possessione, & quando verum sit, quod ritè, & rectè non processerit.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum adeptionis possessionis plenè probat ad effectum manutentionis alio non existente in possessione.*
2 *Iudex ritè non procedendo nequaquam priuat possessorem sua possessione.*
3 *Executor non dicitur ritè, & rectè procedere, si prius possessorem non citauerit.*
4 *Clausula, constito, cum inducat conditionem, in primis est iustificanda.*
5 *Possessioni capta, si quis renunciarit, amplius illa ei non suffragatur.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 255. & 271.*

DECISIO CCCCLXXXVIII.

RESoluerunt Domini dandum esse mandatum de manotenendo Theophilo Zinnamo, quia de eius possessione capta capitulariter de anno 1627. constat per instrumen-
1 tum publicum in Summ. num. 2. quod † alio non existente
in possessione plenè probat ad effectum manutentionis vulgata *l. prædia vbi Dominus communiter ff. de acq. poss.* Rota *decis. 92. n. 1. part. 1. recent. & aliàs sæpissime.*

Non obstat possessio Bernardini capta auctoritate Iudicis vigore literarum Apostolicarum in forma Breuis, quia
2 Iudex executor dictarum literarum ex † quo non ritè, &
rectè processit, non priuauit Theophilum sua possessione, *Sarnen. in reg. annali qu. 45. num. 3.* Gregor. XV. *decis. 46. num. 5.*

Quod autem non ritè, & rectè processerit patet. Tum
3 quia tradidit possessionem Canonicatus Bernardino † non
citato prius Theophilo possessore, *c. licet Episcopus de præben. in 6. l. fin. C. si per vim, vel alio modo*, Rota coram Greg. XV. *d. decis. 96. num. 7.* Tum etiam quia deuenit ad dictam traditionem possessionis, & ad relaxationem seque-
4 stri non iustificata clausula, † *constito quod Hieronymus*
vltimus possessor Canonicatus fuerit vnicus subcollector, in dictis literis apposita, quæ prius probari, & iustificari debebat, Garz. *de benef. part. 6. cap. 3. num. 64.* Rota *in causa Oscen. portionis 14. Decembris 1617. & in Elnen. Beneficij 19. Decembris 1614. coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucien. Patruo meo.*

Denique visa fuit cessare omnis difficultas, ex quo Bernardinus prædictæ possessioni, vt supra ipsi traditæ renun-
5 ciauit, vt in Summ. num. 5. Vnde † non potest ei suffra-
gari, *ad l. quæritur §. si venditor ff. de ædilit. edict. leg. postquam lite de pactis*, Aym. *cons. 114. num. 10.* Rota *decis. 635. num. 3. part. 1. recent.*

Et ita vna tantùm parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bononieñ Rescissionis Permutationis.

Mercurij 14. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Contractus celebratus sub conditione reseruationis Beneplaciti Apostolici, si illud non interueniat, eo quia Papa renuit consensum dare, tunc perinde est, ac si contractus nunquam fuerit deductus in rerum natura, & omnia in pristinum sunt deducenda, & maximè si dictus consensus erat necessarius.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas colligitur ex reuolutione actorum, si omnia ritè, & rectè sint gesta.*
2 *Contractus est conditionalis, si fuerit reseruatum beneplacitum alicuius.*
3 *Contractus ex defectu conditionis nunquam deducitur in esse.*
4 *Contractus conditionalis, deficiente conditione perinde est, ac si non esset initus, & datur regressus ad rem datam.*
5 *Fideicommisso si aliqua res sit supposita, non potest permutari, nisi constet de vtilitate, & re vtiliori.*
6 *Testator si anxiè prohibuerit alienationem bonorum suorum censetur etiam prohibuisse permutationem.*
7 *In contractu si aliquid erat necessarium, vt interueniret, si non interuenerit, non obstat clausula, quatenus opus sit.*
8 *Legitima si sit acceptata, & iam consumpta, non potest iterùm prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs, & n. 9.*
10 *Confessioni fideicommissarij non statur circa solutionem æris alieni testatoris.*
11 *Solutio æris alieni testatoris, ex quibus bonis præsumatur facta.*
12 *Testator quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum.*
13 *Confessio in his, quæ dependent à iuris dispositione non nocet.*

DECISIO CCCCLXXXIX.

FActa per Iacobum Stellam permutatione prædij nuncupat. *l'Archoneggio* cum domo per Iacobum Brunettum possessa in Ciuitate Bononiæ, sub reseruatione quoad prædium, derogationis fideicommissi, quatenus opus esset, ex quo Io: Baptista Stella in suo testamento hæredes instituit filios cum prohibitione de non alienando. Per eundem Stellam fuit adita Signatura Sanctiss. pro derogatione prædicta, quæ cùm fuisset denegata, Auditor Generalis Bononiæ condemnauit Brunettum ad dimittendum, & relaxandum prædium vnà cum fructibus à die permutationis perceptis, & percipiendis vsque ad actualem relaxationem detentionis, necnon lib. 1000. habitas pro adæquatione permutationis, & Stellam ad restituendam domum ex permutatione habitam. A qua sententia interposita appellatione pro parte Brunetti, cum dubitassem, an esset confirmanda, vel infirmanda, Domini eam censuerunt confirmandam.

Nam de validitate constat ex reuolutione actorum cum
† omnia fuerint ritè, & rectè gesta, (Caputaq. *decis. 260.* 1
part. 3. & sæpius Rota, nec de ea inter partes dubitatur.)

Iustitia apparet, nam contractus permutationis non so-
lum † fuit conditionalis propter reseruationem beneplaci- 2
ti Apostolici, sed etiam quia partes conuenerunt expressè, quod donec, & quousque beneplacitum expediretur, contractus esset in suspenso, & ex eo nec dominium, nec possessio transferretur, nisi secuto beneplacito, & sententia eius vigore obtenta. Vnde cùm Sanctissimus in Si-
gnatura gratiæ denegauerit, contractus ex defectu † con- 3
ditionis nunquam deductus fuit ad esse, *l. item quia §. 1. ff. de pact.* Paris. *cons. 5. num. 7. vol. 4.* Tiraquell. *de retract. lignag. § 8. glos. 6. n. 2.* Seraph. *decis. 838. n. 6.* Rota *in recent. decis. 676. numer. 5. & 6. part. 2. & in Signina Castrorum 3. Aprilis 1615. coram bon. mem. Burat.* & in omnem casum
datur regressus ad prædium, † perinde ac si contractus 4
non fuisset initus, *l. necessario §. quod si pendente, ff. de pericul. & commod. rei vend. l. pecuniam ff. si cert. pet.* Rol. *cons. 7. num. 7 lib. 3. & cons. 63. n. 16. 24. & 28. lib. 4.* & in casu, quando beneplacitum fuit denegatum, Lucas de Penna *in l. nulli col. 2. circa med. vers. potest dici, C. de fund. patrim. lib. 11.* Afflict. *in c. Imperialem de prohib. feud. alienat.* per Federic. *§. 16. num. 37. & §. 24. num. 55.* Et cùm prædium
esset suppositum fideicommisso, non poterat † permutari, 5
nisi constet de vtilitate, & re vtiliori, Peregr. *de fideicomm. art. 40. num. 32.* Molin. *de Hispan. primog. lib. 4. cap. 4. num. 7. 10. & 12.* Vincent. de Franch. *decis. 355. num. 6.* Quare cùm testator prohibuerit alienationem, & distractionem volendo, vt omni modo bona perpetuo conseruentur, ex

6 iſtis verbis prægnantibus † cenſetur prohibuiſſe permuta-
tionem cum denotent exixam mentem prohibentis, quod
nolit vllo quæſito colore alienari poſſe, iuxta *l. Baliſta, ff.
ad trebell. & l. 1. ff. de rerum permut.* Decian. *reſponſ. 55.
num. 57. & conſ. 57. num. 22. lib. 3.* Grat. *conſ. 17. numer. 41.
lib. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 40. num. 33.* ex quibus ap-
7 paret non obſtare clauſula, *quatenus † opus ſit*, cum be-
neplacito Apoſtolicum eſſet neceſſarium.

Non obſtant prætenſiones Brunetti circa legitimam ſolu-
tionem æris alieni, & quod licet fideicommiſſum fuerit
generale, tamen in contractu emancipationis filiorum fa-
cto in diuiſione, & aſſignatione portionis expreſſerit teſta-
tor, quæ bona voluit eſſe ſuppoſita fideicommiſſo, inter
quæ non legitur prædium permutatum, de quo agitur, &
fideicommiſſum vniuerſale factum in teſtamento reſtrinxe-
rit ad 49. mil. lib.

Nam ad primam de legitima reſpondetur, quod cum
fuerit in alijs bonis aſſignata, & acceptata cum emancipa-
8 tione & iuramento, quorum vnum ſufficit † ad ipſum ex-
cludendum, non poteſt legitimam nunc prætendere ſuper
hoc prædio, Franch. *deciſ. 135.* Peregr. *de fideicomm. art.
36. num. 16. in fin.* Merlin. *de legitim. lib. 5. tit. 3. qu. 1. n. 10.
9 & ſeqq.* & ea conſumpta non † poteſt permutatio hac ra-
tione ſubſtineri ſine derogatione.

Non obſtant, quæ dicuntur de ſolutione æris alieni, cum
10 non conſtet, † nec ſtetur confeſſioni fideicommiſſarij,
Bart. *in l. ſi fortè num. 6. ff. de Caſtr. pecul.* & cum in inuen-
11 tario conſtet de creditis iocalibus, † mobilibus, & anima-
libus, & illis erat facienda ſolutio, & facta præſumitur,
Bar. *in l. fin. §. & ſi præfatam in fin. C. de iur. deliber.* Surd.
deciſ. 55. num. 6. & 7.

Et licet in inſtrumento emancipationis non fiat fideicom-
miſſum ſuper iſto prædio, ſat eſt quod fiat in teſtamento, &
cum in alijs bonis aſſignetur legitima, ſatis videtur teſtato-
rem noluiſſe recedere à primæuo fideicommiſſo in teſta-
mento, nec in emancipatione vlla apparet reſtrictio fidei-
commiſſi vniuerſalis, ſed tamen poſtquam filijs certa bona
aſſignauit contrahendo cum ipſis voluit eadem bona ipſis
aſſignata, non obſtante aſſignatione ſubiacere ſuo fidei-
commiſſo vniuerſali pro ſumma lib. 49. mil. atque ita in-
ducendo nouum fideicommiſſum in bonis filijs aſſignatis,
& confirmando primum vniuerſale fideicommiſſum,
12 † non autem illud reſtringendo, vt benè deducitur ex in-
ſtrumento emancipationis, Greg. XV. *deciſ. 26.* Rota *de-
ciſ. 267. num. 7. part. 2. recent.*

Tandem non obſtat confeſſio Stellæ, prædium non eſſe
ſubiectum fideicommiſſo, quia ſemel in inſtrumento per-
mutationis fuit dictum, quod Stella prætendebat ſaltem in
totum non eſſe ſubiectum, & bis exprimitur, quod diceba-
tur paterno fideicommiſſo ſubiectum, quæ prætenſio red-
13 ditur erronea ex teſtamento, & tamen † confeſſio in
his, quæ à iuris diſpoſitione dependent, non nocet, Aym.
conſ. 93. num. 1. Menoch. *conſ. 636. num. 34. & ſeqq.*

Et ita vtraque parte informante pro confirmatione ſen-
tentiæ, fuit reſolutum &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmeñ. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 19. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Princeps in inueſtituris non cenſetur velle præiudi-
care iam vocatis in feudo, cum & illæ cenſentur
conceſſæ ſine præiudicio tertij. Intereſſe ſufficit,
vt qualitercumque doceatur ad effectum, vt quis
admittantur ad cauſam.

SVMMARIVM.

1 *Clerici cenſentur excluſi à feudo, ſi præſtanda ſint ſer-
uitia Principi ſæculari.*
2 *Princeps in inueſtituris non cenſetur velle præiudicare
vocatis, niſi expreſsè dicat.*
3 *Inueſtitura cenſetur conceſſa ſine præiudicio tertij.*
4 *Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis non attendi-
tur.*
5 *Ordines ſacri, ſi ſint ſuſcepti per metum, ille dicitur pur-
gatur ex ſpontanea adminiſtratione.*
6 *Intereſſe, quando agitur ad effectum, vt quis admitta-
tur ad cauſam, ſufficit vt detur fumus, cum ſatis ſint
leuiores probationes.*

* *In eadem cauſa habentur infra duæ aliæ deciſiones coram
eodem R. P. D. meo Ghiſilerio ſub diebus 11. Martij 1630.
& 2. Decembris eiuſdem anni.*

DECISIO CCCCXC.

A Sententia de partibus ad fauorem Marchionis Hippo-
lyti Malaſpinæ ſuper nullitate ſuſceptionis ordinum,
& licentia nubendi, interpoſita appellatione Marchio Lu-
douicus obtinuit mihi committi cauſam reſtitutionis in in-
tegrum cum clauſula, *conſtito de illius intereſſe*, vnde
cum de eo dubitarem, Domini affirmatiuè reſponderunt.
Quoniam ex deductis in ſummar. num. 2. apparet illum
eſſe comprehenſum in inueſtitura Caſtrorum Baſtiæ Terræ
Rubeæ, & pertinentiarum, ac proinde ſua intereſt, quod
Marchio Hippolytus remaneat in ſacris ordinibus, vel vt
ipſo adhuc viuente, inueſtitura dicatur tranſijſſe in ſui per-
ſonam attenta confirmatione Imperiali, per quam cum
præcipuè reſpiciat ſeruitia præſtanda ſacro Imperio,
† Clerici cenſentur excluſi, iuxta textus *in cap. 1. de feud.* 1
*fæmin. & in cap. ſi clericus, ſi de feud. defunct. fuerit contro-
uerſ.* cum alijs per Roſental. *de feud. cap. 7. concluſ. 29. num.
1. & ſeqq.*

Nec obſtat, quòd Marchio Hippolytus quamuis aliàs in
ſacris ordinibus conſtitutus, & ſic incapax feudi, de quo
agitur, fuerit ad illud admiſſus ab Imperatore, vt in ſumm.
Marchionis Hippolyti num. 7. Nam vltra quod admiſſio
Imperatoris non apparet, ceſſat obiectum, quia Marchio
Ludouicus, vt dictum eſt, vocatus fuit in præcedentibus
inueſtituris, nec Princeps cenſetur † velle præiudicare 2
ſic vocatis, niſi expreſsè dicat Roſental. *de feud. cap. 6.
concluſ. 69. in gloſ. littera R. ad finem, cum alijs ibi allega-
tis*, quinimò præſumitur conceſſa † ſine præiudicio ter- 3
tij, Anchar. *conſ. 174. num. 5.* Bero. *conſ. 69. num. 19. lib. 1.*

Non obſtat ſententia ſuper nullitate ordinum. Primò,
quia prætenditur nulla ex † defectu iuriſdictionis, ex quo 4
cauſa fuit auocata ab Ordinario, & commiſſa in Rota,
Secundò, quia teſtes de metu deponunt de tempore aſſecu-
tionis Canonicatus, non autem ſuſceptionis ordinis, &
ea retentione Canonicatus, perceptione fructuum per
plures annos, necnon ea reſignatione cum penſione, præ-
tenditur purgatio metus; nam † ea ſpontanea adminiſtra- 5
tione metus purgatur, Hoſtienſ. *in cap. maiores, num. 38.
de baptiſmo*, Io. Andr. *num. 17.* Butr. *num. 8. in fin.* Boich.
num. 7. vbi ſupra. Tandem aderat clauſula, *vocatis vocan-
dis &c.* & Ludouicus erat certus contradictor, cùm Hip-
polytus cum ipſo fecerit concordiam ſuper bonis feudalibus,
& tamen non fuit citatus, ſuper quibus omnibus poſt admiſ-
ſionem ad cauſam erit plenè diſcutiendum.

Quare cùm non agatur de intereſſe principaliter, ſed inci-
denter ad effectum admiſſionis huiuſmodi, ſuccedit con-
cluſio, quod ad docendum de intereſſe in hoc caſu ſufficit
apparenter docere † de iure, & dare fumum, cùm ad- 6
mittantur leuiores probationes, Fel. poſt Cardinal. *in cap.
ſuper num. 2. de offic. deleg. & in cap. ſuper num. 14. & 16. de
ſent. & re iudic.* Odd. *de reſtit. in integr. part. 1. qu. 36. num.
46.* Rota *deciſ. 11. de reſcript. in antiq.* Biſignett. *deciſ. 1.
eod. tit.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Reinueſtimenti.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Sententiæ, quando dicantur conformes, ita vt ſit
locus Statut. Vrb. de duab. conform. qui omnes
comprehendit, & in omnibus Curijs ſeruatur.
Pecuniæ ſtante ſuper hoc præcepto teſtatoris in-
ueſtiendæ ſunt ad fauorem ſubſtitutorum. In
renunciationibus non comprehenduntur non ex-
preſſa, & illæ in præiudicium tertij non poſſunt
fieri.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Sententia dicuntur conformes, quando secunda confirmat primam, & concordant in qualitate, & substantia.*
2 *Statutum Vrbis de duabus conformibus habet locum inter Romanos, Incolas, Monasteria, loca pia, &c.*
3 *Statutum Vrbis de duabus conform. in omnibus Curijs seruatur.*
4 *ad Soluendum quis malè condemnatur, si constet, quod iam soluerit.*
5 *Hæres si aliquid det legatario, censetur id assignare in extinctionem legati.*
6 *Solutio facta ex diuersa causa, non debet ad aliam inferri, & n.17.*
7 *Simoniaca datio ex quibus excludatur.*
8 *Moniales debent subire onera Monasterij.*
9 *Monialis si sit inhabilis ad subeunda onera Monasterij, ideo maior dos danda est ei.*
10 *Simonia vt excludatur, capi debet omnis interpretatio.*
11 *Pecunia sunt reinuestienda stante super hoc precepto testatoris, & n.14.*
12 *in Substitutione reciproca facta inter vocatos, quando adsit vulgaris.*
13 *Testamenti vna pars alteram declarat.*
15 *in Renunciationibus non comprehenditur id, quod non reperitur expressum.*
Renunciare, quis non potest in praeiudicium alicuius.
16 *Articulorum non admissionis nullitas, quando non possit allegari.*
17 *Intentionem fundatam si pars habeat in confessione, & instrumentis publicis, non est grauanda responsione.*
19 *Confessioni partis magis standum est, quàm testibus.*

D E C I S I O CCCCXCI.

ANtonius Formicinus Francisca Angelæ, & Clementiæ filiabus monachandis testamento legauit scuta 1500. monetæ, quæ inuestiri mandauit in annuis censibus, vel locis montium non vacabilium vten̄ & fruen̄ per dictas tres filias, quas ad inuicem substituit, & vltimæ decedenti, quando de tali legato ante professionem non disposuisset, substituit pro altera parte suos hæredes, pro altera verò Monasterium S. Cosmati de Vrbe, vbi monachatæ fuere. Verùm quia D. Catharina Formicina vti hæres Io. Francisci Formicini, mariti, filij, & hæredis Antonij testatoris fuit per duas sententias condemnata ad inuestien̄ prædictam summam legatam, causam appellationis commisit cum clausula, *quod consiste de duabus conformibus*, & quod sit locus statuto exequatur, ideò contigit dubitare, an constaret de duabus conformibus, & an esset locus statuto, & Dominis in vtraque parte placuit affirmatiua responsio.

Nam sententiæ sunt conformes, quia secunda confirmat
1 primam, † & concordant in qualitate, & substantia,
Ruin. *cons.* 114. *num.* 10. *lib.* 5. Menoch. *cons.* 509. *numer.* 16.
Rota *in Romana successionis coram Orano* relat. per Marches. *de commiss. part.* 2. *fol.* 123. *& in recent. decis.* 98. *part.*
2 1. & statutum Vrbis habet † locum inter Incolas, Romanos, Monasteria, & loca pia, Rota *decis.* 380. *numer.* 2.
part. 1. *recent.* Seraphin. *decis.* 794. *num.* 26. & sic seruatur
3 † omnibus Curijs, vt firmauit Rota *diuers. decis.* 452. *in princ. part.* 1. & 380. *part.* 1. *recent. in princ.*

Iustitia satis firma remanet ex decisionibus R. P. D. mei Vbaldi, quæ satis faciunt omnibus in contrarium obiectis, neque obstant, quæ aliàs fuerunt deducta, & hodie repetuntur contra fundamenta decisionum, quod Catherina malè fuerit condemnata soluere scuta 500. pro legato facto
4 sorori Pacificæ, cum aliàs constet dicta † scuta 500. soluta fuisse, vt ex quietantia Abbatissæ summar. num. 4. in qua licet asseratur *di hauer riceuuti li danari per esser Suor Pacifica inhabile, e cieca*, non tamen exinde sequatur fuisse soluta ob causam dictæ cæcitatis, & inhabilitatis, sed in
5 extinctionem legati † vti in causam necessariam, & quia illa summa respondet summæ legatæ, & aliud Pacifica prætendere non poterat, nec est præsumendum fuisse illa donata.

Nam ex ijsdem responsionibus decisionum benè remanent sublata, quia Clementia in sæculo, & Pacifica in re-

ligione nuncupata, habebat tria credita, vnum scutorum 500. vigore legati paterni ad effectum inuestiendi ad fauorem trium filiarum ad inuicem substitutarum, & post obitum vltimæ ad commodum Monasterij pro dimidia, & ad commodum hæredis pro alia. Secundum scutorum 500. ex instrumento renunciationis ad effectum illa erogandi pro seruitio Monasterij ad contentamentum Abbatissæ, & cum licentia Vicesgerentis, & deputatorum, vt in copia data num. 3. quæ nullo modo possunt adaptari ad scuta 500. sibi vnà cum alijs sororibus vnà cum supradicto vinculo legata. Tertium scutorum 500. ab Octauio patruo promissorum, qui non soluit vti tutor, sed nomine proprio, vt benè colligitur ex ipsa quietantia, in qua solutio legitur facta nomine
proprio, tanquam simpliciter promissa à patruo, † & ex 6
diuersa causa, *perche era cieca*, vnde sequitur, quod scuta 500. soluta per Octauium patruum, *perche era cieca*, & in fabricam Cellæ vinariæ, non potuerunt extinguere debitum legati ad effectum inuestiendi cum supradictis substitutionibus, & sic cessat obiectum, quod hæc summa fuerit
dara † simoniacè pro acceptatione, cum appareat solu- 7
tam fuisse, eo quia ratione dictæ inhabilitatis nedum non
poterat † subire onera Monasterij, vt solent omnes Mo- 8
niales inseruiendo officijs, ad quæ pro tempore eliguntur, sed imò ipsa indigebat seruitio aliarum Monialium, & vti
cæca egebat maiori seruitio, † & maius grauamen infere- 9
bat Monasterio, ideò maior dos dari potuit, glos. *in cap.*
honorantur 32. *qu.* 2. Ac omnis interpretatio † capi debet 10
ad euitandam simoniam, Felin. *in cap. super his, num.* 17. *de accusat.* Put. *decis.* 440. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *recent. decis.* 418. *num.* 4. *part.* 1.

Quoad sororem Archangelam, assignatio census non suffragatur, quia illa est de fructibus vita ipsius durante, & tamen scuta 500. debent reinuestiri ad effectum supradicta-
rum substitutionum, iuxta † dispositionem Antonij te- 11
statoris, qui voluit in dicto inuestimento succedere alias sorores superuiuentes, & Monasterium vt supra, & in decisionibus R. P. D. mei Vbaldi.

Quoad legatum Franciscæ præmortuæ ante professionem est quoque reinuestiendum ad fauorem aliarum sororum superstitum Monasterij & hæredis; nam in reciproca
† substitutione facta inter sorores continetur vulgaris ad 12
fauorem sororum superstitum, etiamsi non sit emissa professio, Gabr. *cons.* 117. *n.* 16. *lib.* 1. Bart. & alij *in l. quandiu ff. de acquir. hæred.* vnde videtur resultare, quod dum ad vltimam superuiuentem debuit integraliter peruenire fructus totius inuestimenti etiam integrè debuerit succedere in portionibus præmorientium, quandocumque decederent, necnon quod si vnaquæque vltima potuit de medietate ante professionem ad libitum disponere, non censeantur exclusæ à legato quatenus moriantur ante professionem, cùm
vna pars † testamenti aliam declaret, *l. si seruus plurium,* 13
§. fin. ff. de leg. 1. *l. quod filiabus in princ. ff. eod.* cum alijs per Fusar. *de substit. qu.* 242. *num.* 123. *& seqq.* Ac propterea dictum inuestimentum omninò fieri debet, iuncta præ-
sertim † voluntate testatoris, dum voluit vltimam filiam 14
posse de legato disponere, & ideò considerauit casum mortis ante professionem, & acquisitionem, & dispositionem ante illam.

Renunciationes ex aduerso ponderatæ non obstant, vt benè respondent decisiones R. P. D. mei Vbaldi, nam adest
præseruatio non fuit renunciatum expresse † legatis pa- 15
ternis, & non potuit fieri præiudicium sororibus, & Monasterio substitutis, Rip. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num.* 101. *vbi de communi ff. de verb. oblig.* Ruin. *cons.* 138. *num.* 10. *lib.* 2. Grat. *cons.* 22. *numer.* 22. Cephal. *cons.* 371. *num.* 32. *& seqq. lib.* 3. Odd. *cons.* 49. *num.* 20. *&* 22.

Nullitas quod articuli non fuerunt admissi, † cessat quia 16
non fuerunt producti, non adest citatio ad dicendum contra, & fuerunt relaxati penes notarium post tres dies à die, in qua cadebat citatio à prætenso procuratore, qui in actis declarauerat, se non esse, nec vel esse procuratorem, vt in copia comparitionis, quæ datur summ. num. 1. quinimò ipsi articuli sunt contrarij propriæ confessioni partis aduersæ, cùm contineant, quod scuta 500. soluta Abbatissæ in eius quietantia per D. Catharinam producta fuerint soluta pro satisfactione scutorum 500. ab Antonio Formicino legatorum, & tamen quietantia ipsa explicitis verbis continet illa soluta, tanquam promissa ab Octauio patruo, ex eo quod Soror Pacifica esset cæca, & sic apparet, quod verè, & realiter non fuerunt soluta Abbatissæ pro legato

17 cum specificè † diuersa causa, nempè cæcitatis exprimatur, & prouenerint à diuersa persona, & sunt contrarij publicis instrumentis productis, in quibus apparet Monasterio deberi scuta 1500. nempè scuta 500. legata ab ipso Antonio, vt in suo testamento, quæ sunt ea, quæ hodie petuntur, & pro quibus D. Catherina fuit condemnata, item alia scuta 500. per ipsam sororem Pacificam in instrumento renonciationis ab ea factæ sibi reseruata, & alia scuta 500. ab Octauio patruo promissa, & donata ea causa cæcitatis, vt fuit dictum supra, & istæ tres summæ vnaquæque continet suam particularem diuersam causam debiti, & à diuersa persona prouenientem, itaut Abbatissa, & Moniales non
18 sint † grauandæ responsione, cùm habeant intentionem fundatam in confessione, & instrumentis publicis, est textus *in cap.2. vbi doct. de probation.* Osasch. *de-*
19 *cis.*10. *num.*7. plus enim statur † confessioni, quàm testibus, qui potuissent examinari, Aymon. *cons.* 171. *num.*10. Et ita &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 26. *Iunij* 1628.

ARGVMENTVM.

Diuisio feudi facta inter vocatos, in nihilo potest præiudicare primæ illius naturæ, & succedentes in illo ex propria persona, ea non obstante, debent habere illud, prout sunt vocati. Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus. Feudum acceptum pro se, & masculis, & in eorum defectu pro fœminis, fœminæ quando tantùm intrent.

SVMMARIVM.

1 *ex Actorum reuolutione dicitur constare de validitate sententiæ.*
2 *Feudi natura non dicitur mutata per diuisionem factam inter vocatos.*
3 *Et hæc est verior opinio.*
4 *in Feudo recepto pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, non obstante diuisione masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus.*
5 *Feudum receptum pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, istæ nunquam intrant, donec aliquis masculus ex primo inuestito descendens adsit, & quare num.*6.*&* 7.
6 *in Feudis primum principium, prima radix, & fundamentum est attendendum.*
8 *Inuestitura separatim accepta à vocatis in feudo, non possunt præiudicare primæua natura feudi.*
9 *Cum illa censeantur facta iuxta naturam antiquarum inuestiturarum, cum alijs vocatis non potest tolli ius quæsitum.*
10 *Sententia lata in contumaciam non probat incursam caducitatem.*
11 *Caducitas vt probetur adesse, requiruntur plenæ, & concludentes probationes.*
12 *Caducitati vt sit factus locus, debet probari, quod fuerit per Dominum directum acceptata, & capta possessio.*
13 *Feudi concessio facta iuxta formam antiquæ inuestituræ, non potest dici noua concessio, & numer.* 14. *&* 15.
15 *Vocatis in feudo non potest præiudicari per nouas inuestituras.*
16 *in Feudo, emphyteusi &c. succedentibus ex propria persona non nocet quicquid eorum antecessores fecerunt.*
17 *Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus.*

* *Supra, & infra adsunt plures decisiones in hac causa* 486. *quæ est in eadem causa.*

DECISIO CCCCXCII.

PEr duas sententias Rotales ad fauorem Ludouici, & fratrum de Doctis contra Iuliam de Doctis fuit reuocata sententia Vicarij Patauini super immissione ad possessionem medietatis feudi decimalis, cum existentibus Ludouico, & fratribus masculis Iulia sit ab hoc feudo exclusa: Interposita appellatione, & causa mihi commissa, censuerunt Domini dictas sententias esse confirmandas,
cùm de validitate † constet ex actorum reuolutione, Ca- 1
putaq. *decis.*260. *part.*3. Rota *recent. decis.*178. *numer.*1. *& decis.*708. *num.*1. *part.*2. & de iustitia ex pluribus decisionibus factis in causa, tam coram Illustriss. Card. Caualerio, quàm coram R. P. D. meo Merlino, in quibus etiam tolluntur, quæ de præsenti deducuntur per informantes pro Iulia.

Fundamentum diuisionis inter descendentes Antonij Francisci primi acquirentis pluries repetitum ex Ruin. *cons.*
9. *num.*5. *lib.*1. *& alijs*, non obstat ita quòd per hanc † diui- 2
sionem dicatur hoc feudum separatum, itaut portio Hieronymi quæ deuenit ad Baptistam eius filium, & deinde ad Iuliam, penes eam remanere debeat, quia verior est opinio, quod per huiusmodi diuisionem non fuerit immu-
tata, † nec alterata natura feudi, neque adempta aut al- 3
terata vlla prior qualitas, sed solùm vna pars feudi talis qualis erat, & sic retenta priori natura, fuit assignata vni, alia verò pars alteri, nam communior opinio est, quod in
feudo † recepto pro masculis, & in eorum defectum pro 4
fœminis non obstante diuisione, masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus, Aluarott. *in cap.*1. *numer.*6. *tit. de nat. success. feud.* cùm numquam sit locus
fœminæ, † donec extat aliquis masculus, ex eo qui primò 5
feudum acquisiuit, idem Aluarott. *in cap.*1. *num.*1. *tit. de eo qui sibi hered. sui mascul. & fœmin.* vbi Doct. & communiter Gabr. *cons.*70. *num.*11. *lib.*2. Castr. *cons.*176. *num.*2. *lib.*1. Menoch. *cons.*974. *num.*1. *& seqq. & cons.*1034. *n.*3. Honded. *cons.*542. *num.*30. *& seqq. lib.*1. Galuan. *cons.*11. *num.*3. Surd. *cons.*513. *numer.*18. & firmauit Rota *coram Illustriss. Card. Caualerio in hac causa* 16. *Decembris* 1622. *coram R. P. D. meo Merlino*, ea ratione, quia non curatur
quo tramite feudum † descendat, sed attenditur primum 6
eius principium, prima radix & fundamentum, vt firmant Doct. *in cap.*1. *quibus mod. feud. constit. potest, & in cap.*1.
de benefic. fœmin. cùm omnes posteri dicantur † descen- 7
dere ex corpore primi acquirentis.

Nec obstat, quòd diuidentes separatim acceperint inue-
stituram, quia † istæ inuestituræ etiam separatim factæ, 8
intelliguntur iuxta formam antiquorum, Bero. *cons.*109. *num.*24. *lib.*1. Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamphilio*, vt masculi præferantur fœminis, nec censetur recessum à tenore antiqua-
rum inuestiturarum, † cùm non potuerit ius quæsitum 9
tolli, iuncta præsertim clausula, saluo semper iure omnium, quæ præseruauit ius Ludouico, & fratribus ad exclusionem fœminarum in prima inuestitura vocatis, *vt in decisione R. P. D. meo Merlini* 20. *Decembris* 1627.

Neque facit caducitas ex sententia contra Galeatium,
tum quia vti lata in contumaciam † non probat suffi- 10
cientem incursam caducitatem, Rota *diuers. decis.*369.
*num.*10. *&* 11. *part.*1. sed requiruntur plenæ, & † con- 11
cludentes probationes, Surd. *decis.*261. *num.* 2. Bursatt.
*cons.*143. *num.*86. Tum quia satis constat, quod † non 12
fuit acceptata caducitas, neque apprehensa corporalis possessio, vt requirebatur, ad tradita per Gozad. *cons.*84. *num.*10. Alex. *cons.*74. *num.*6. Becc. *cons.*56. *num.*25. *lib.*1. sed factæ nouæ inuestituræ, dum incontinenti D. inuestiuit Ga-
leatium, ideò hæc non † potest censeri noua concessio, 13
sed iuxta formam antiquæ inuestituræ, vt plenè comprobat *d. decis. Bonon. bonorum emphyt.*

Incorporatio facta Ecclesiæ cessat, prout quod sit noua inuestitura vti de feudo nouo concessa, quia cùm non fuerint seruata requisita, quæ debent seruari in nouis conces-
sionibus, colligitur † animus quod noluit dictam emphy- 14
teusim incorporare, sed statim renouare, ideò comprehen-
si tantò minus dici possunt priuati iure suo, † concurren- 15
te præsertim clausula illa, quæ præseruauit iura filiorum, & nepotum Galeatij, vt benè deducitur ex allegatis *in decisione R. P. D. meo Merlini*, nec potuit culpa alienantis, vel non petentis renouationem nocere comprehensis in

priori-

16 priotibus concessionibus, cùm † veniant ex persona pro-
pria, nec ptiuentur iore suo ex facto alterius, Pedemont.
decis.29. num.19. vers. contrariam opinionem, Thesaut. *de-
cis.227. num.5.* Rosental. *de feud. cap.11. conclus.17. num.15.*
Grat. *cons.2. n.21.* Aluarott. *in cap.1. §. fin. n.18. conclus.20.
qua fuit prima caus. benef. amittend.* & tenuit Andr. de Isern.
in cap.1. que tempore miles &c.

Ex quibus vtraque parte informante censuerunt Domini confirmandas sententias Rotales &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmeñ. seu Luoeñ. Sarzaneñ. separationis Thori.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

A R G V M E N T V M.

Tertius si agat ad inualiditatem matrimonij validè iam contracto, pendente lite, coniuges non sunt separandi. De iniustitia, & nullitate sententiæ non auditur, nisi producat processum, & interim stat præsumptio pro ea.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium debet esse regulatum à iure.*
2 *Arbitrium intelligitur prout de iure.*
3 *Arbitrium non intrat ad reuocandam executionem iam factam, & consumatam.*
4 *super Matrimonio in facie Ecclesia iam contracto, si lis super eo moueatur, ea pendente, exercitium matrimoniale coniugibus non potest interdici.*
5 *Et hoc multò magis procedit, si nemo ex coniugibus reclamat.*
6 *super Matrimonij inualiditate, si lis sit mota à tertio, videtur antequam ad separationem procedatur, esse cognoscendum per sententiam, & rem iudicatam.*
7 *Vxor est citanda, si tractetur de separatione thori, cum de eius principali interesse agatur.*
8 *Commissio si nunquam fuerit in actis producta, citata parte, non dicitur introducta lis.*
9 *Lis non est sufficiens ad separationem thori.*
10 *de Sententia nullitate, & iniustitia dari non potest, nisi exhibeatur processus, & n.12. & 17.*
11 *super Matrimonij inualiditate, si sit litigandum, non est incipiendum à separatione.*
13 *Matrimonium quando reperitur contractum debet probari non interuenisse eius Parochum, vel licentiam.*
14 *pro Executore præsumitur.*
15 *Parochi licentia de contrahendo matrimonio, suffragatur etiam postquam illud est contractum.*
16 *Matrimonium, vt annulletur, non sufficit defectus omissionis denunciationum.*

D E C I S I O CCCCXCIII.

Licet quinta currentis, fuerit dictum constare de interesse Marchionis Ludouici Malaspinæ ad effectum, vt admittatur ad causam respectu simplicis audientiæ, & deducat iura sua, tameo commissa causa ad eius instantiam nullitatis matrimonij aliàs initi per Marchionem Hippolytum Malaspinam, cum clausula, vt procedatur ad separationem arbitrio Rotæ: Domini censuerunt non intrare.

1 Arbitrium enim debet esse à † iure regulatum, Bart. *in
extrauag. ad reprimendam, in verbo videbitur, num.8.* san.
mem. Greg.XV. *decis.189. num.3.* Rota *decis.450. num.1.
587. num.1. & 669. num.1. part.2. recent.* & talis clausula,
2 *intelligitur*, † prout de iure, Cæs. de Graff. *decis.7. num.7.
& decis.8. num.2. de sent. & re iudic.* Peregr. *decis.239. cir-
ca fin. lib.2.* Maximè cùm certum sit arbitrium non intrare
3 ad reuocandam † executionem iam factam, & consumatam, & sæpissimè Rota censuit, *vt in Fanen. beneficij 28.
Iunij 1624. coram bon. mem. Greg. XV. decis.70. in princip.
4 & decis.201. num.1. part.2. recent.* de iure autem est, † quod
matrimonio in faciem Ecclesiæ contracto, si lis super eius
nullitate postea moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici, est text. *in cap.2.
vt lit. pend.* Franch. *decis.130. num.4.* Abb. *in cap.2. sub
num.4. qui filij sint legitimi*, Sanchez *de matrim. lib.2.
disp.41. num.50. ad fin. vers. quod expresse, & lib.7. disp.2.
num.15. vers. quod si opponas.* Idque præsertim videtur sua-
deri, quia neuter ex coniugibus reclamat, † & in matri- 5
monij quasi possessione existunt, quare mota lite per ter-
tium super inualiditate matrimonij, videtur priusquàm
ad separationem procedatur, esse cognoscendum per sen-
tentiam, † & rem iudicatam, Franch. *d. decis.103.* 6
num.7. saltem ad euitandum præiudicium vxoris, contra
quam nec lis fuit introducta, & † tamen est citanda, cum 7
de eius principali interesse agatur, Gratian. *discept.850.
num.18. & 19.*

Nec obstat, quòd dicitur matrimonium fuisse contra-
ctum post litem in Rota introductam coram bon. mem.
Patriarcha Manzanedo: nam vltra, quod Marchionis-
sa vxor in ea non comprehenditur, cessat difficultas,
quia commissio nunquam fuit in actis producta citato
Marchione Hippolyto, † vt requiritur ad effectum 8
introducendi litem, nec facta citatio ad dicen. contra
commissionem, *Clement. fin. & ibi not. vt lit. pend.* Rota
decis.4. in fin. eod. tit. in antiq. Cassad. *eod. tit. decis.1. num.
4.* san. mem. Greg.XV. *decis.92. num.2.* quinimò appella-
tio fuit deserta ex lapsu quatuor annorum. Nec facit com-
missio restitutionis in integrum parte citata, cùm fuerit
post consumatum matrimonium, † quod proptereà non 9
debet per huiusmodi litem separari, Sanchez *lib.7. disput.
2. numer.15.*

Non obstat, quòd prætendatur nullitas, vel iniustitia
sententiæ super nullitate Ordinis, quia † nisi exhibeatur 10
processus, de hoc non potest constare, & interim intrat
præsumptio pro validitate, & iustitia, † nec est locus se- 11
parationi, cum ab ea non sit inchoandum, Gratian. *vbi
sup. num.4. & 5.* qui loquitur in matrimonio contracto post
sententiam super nullitate professionis.

Nun obstat si dicatur, matrimonium de facto processisse
inter sanguine coniunctos, & non seruatis solemnitatibus
Sacri Concilij, nec coram proprio Parocho, vel de licen-
tia, † quia nisi producatur processus, non potest dici de 12
supradictis constare; vbi enim matrimonium est contra-
ctum, † debet probari, quod non interuenerit proprius 13
Parochus, nec licentia, Sanchez *disput.37. num.5. lib.3.*
& pro † executore præsumitur, sed quod plus est, datur 14
Breue de dispensando in gradu prohibito, pronuncia dele-
gati super dispensatione, licentia data proprijs Parochis,
& matrimonium contractum inter Missarum solemnia
summario Marchionis Hippolyti à num.1. vsque ad finem,
& attestatio † Parochi de licentia, suffragatur etiam post 15
contractum matrimonium, Caputaq. *decis.205. part.2.*
Gemin. *cons.27.* & firmauit Rota *in Toletana matrimonij
10. Decembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino.* Vltra
quòd defectus omissionis † denunciationum ad hunc effe- 16
ctum non videtur considerabilis, nec sufficit ad annullan-
dum matrimonium, Gratian. *discept.841. à num.21. vsque
ad 27.* Sanchez *de matrim. lib.3. disp.5. num.3.* & tenuit
Rota *decis.75. num.11. part.1. recent. & decis.390. num.5.
part.2. recent.* in quibus habetur ita censuisse Congregatio-
nem interpretum Sac. Conc. Trid.

Nec etiam obstat, quòd non verificetur clausula Breuis,
quatenus requisito Vicario Sarzanæ super executione circa
dispensationem recusaret, vel causam rationabilem non al-
legaret, ideò Vicarius Brugnati non potuerit procedere,
quia placuit responsio in facto, quod si exhibebitur proces-
sus, † apparebit de requisitione, & quod non fuit doctum 17
de causa rationabili.

Et ita fuit resolutum vtraque &c.

R. P. D. D V N O Z E T T O.

Bononieñ. Fideicommissi de Volta.

Die Luna 3. Iulij 1628.

A R G V M E N T V M.

Diluuntur nonnullæ oppositiones factæ contra decisiones in hac causa emanatas &c. Relatio qualiter sit facienda. Interpretatio qualis in dubio sumenda veniat.

S V M M A R I V M.

1 *Singula singulis congruè referenda sunt.*
2 *Verba*, prout casus contigerit, *quid importent.*
3 *Interpretatio en sumenda est, ne sequatur absurdum.*
4 *Causa vna potest impedire expeditionem alterius, si nulla inter eos adsit connexio.*
5 *Sententiæ qualiter sint intelligendæ.*
6 *Tertius pro suo iure & interesse quando non possit impedire causæ expeditionem.*

* *In eadem causa sunt supra 44. 448. & 453.*

D E C I S I O CCCCXCIV.

DOmini persistendo in decisis sub die 15. Maij præteriti * dixerunt sententias Rotales esse confirmandas de quarum validitate constat, ex reuolutione actorum, & de iustitia ex decisionibus coram R.P.D. meo Pitouano, quam coram R.P.D. meo Merlino factis.

Non obstant quæ de nouo inculcantur contra decisiones, & primò non obstat fundamentum aliàs per informantes pro DD. Campegijs deductum ex verbis testamenti sub num. 30. ibi & hæc ideò præcepit ex quibus prætenditur, quod testator finita linea vocauerit primum filium masculum, tunc natum ex dictis nuptijs contrahendis secundum ordinem à testatore præscriptum, & consequenter, quia nuptiæ cum familijs de Volta, & de Vrsis, non erant ordinatæ, nisi extincta linea testatoris, impossibile videatur testatorem vocasse primum filium finita linea natum ex nuptijs post finitam lineam contrahendis, quia fuit optimis rationibus, quæ tertiò hodie examinatæ Dominis placuerunt sublatum tam in secunda decis. 14. Martij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano, vers. neque obstat quàm in decis. 8. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino vers. minus etiam obstat, quarum decisionum responsio in eo consistit quod ea quo testator in d. num. 30. per verba supra relata, finita eius linea masculina, pluras fecit subordinatas, & successiuas vocationes illas omnes claudendo in fine cum verbis, sit sibi hæres vniuersalis vocationem omnem regendo & determinando, cùm voluerit, vt primo loco sibi esset hæres vniuersalis primus filius masculus: Secundò eo non extante, vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de legitimo matrimonio natis, secundus filius; Tertiò, secundo non extante, vel quandocumque deficiente, vt supra, tertius filius, & quia sicuti primus filius ex dd. nuptijs non poterat esse natus, sed nasciturus, ita secundus filius, deficiente quandocumque linea primi, & tertius deficiente quandocumque linea secundi, & sic alij successiuo ordine deficiente linea aliorum poterant, & faciliùs debebant esse nati, quàm nascituri, ideò testator quarto loco, & sic successiuo ordinem adiecit hæc verba singulis filijs vocatis conuenientia, dicendo na-
1 tus, & nasciturus, quæ singula † singulis congruè referenda sunt, & sic primo filio refertur solum verbum; *nasciturus*, non verbum natus, secundo, tertio, vel alijs successiuo ordine vocatis conueniens, Crauet. *cons. 98. num. 11.* Rota *diuers. decis. 757. num. 1. part. 1. & decis. 267. sub num. 3. ibi singula singulis part. 2. recent.* Greg. XV. *decis. 297. num. 9.* Surd. *cons. 336. num. 20.* Eòque magis
2 stantibus verbis, † *prout casus contigerit*, ponderatis in decis. R. P. D. mei Merlini, & præfatus intellectus eò magis vix sustineri, quia cùm dispositio præfata num. 30. sit continuatè posita ad nuptias proximè ante sub num. 24. ordinatas quasi per modum redditionis rationis, & ea alijs quoque in dictis decisionibus in hac causa factis, latè deductis, constet nuptias à testatore contemplatas ad effectum vocandi ex eis descendentes in defectum suæ lineæ masculinæ fuisse nuptias cum illis de Volta, & de Vrsis, propterea
3 † etiam ex hoc, ne sequatur absurdum, referri non debet verbum, *natus*, ad primum filium, sed ad secundum, & alios successiuo ordine vocatos, Crauett. *cons. 70. n. 11.* Surd. *cons. 431. n. 65. & 66.* Honded. *cons. 69. n. 43. lib. 2.*

4 Non obstat, quòd hæc causa † non possit expediri, nisi terminetur etiam fideicommissum Bartholomæi iunioris prætensum à D. Vrsina, quia cùm vigore dicti fideicommissi prætendat excludere tam Dominos Zambeccarios, quàm Co. Antonium filium, non potest impedire expeditionem causæ super fideicommisso Bartholomæi Senioris longè diuersæ ab illa, *l. ijs a quo, ff. de rei vend.* Bisignet. *decis. 4 de re iudic.* Couar. *pract. quæst. cap. 14. num. 4. vers. nos vero contrarium*, & fuit dictum *in causa Pacen. decimarum 14. Iunij, & 4. Decembris 1625. coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & fuit pariter decisum *in hac causa coram me sub die 24. Martij præteriti* dum instaretur pro remissoria.

Non obstat, quòd † sententiæ Rotales absoluant Do- 5
minos Zambeccarios ab impetitis tam contra Comitem Antonium, quàm contra Dominam Vrsinam, quia hoc debet intelligi solùm de iure, & interesse quod d. D. Vrsina poterat prætendere circa ius fideicommissi Bartholomæi senioris, & sententiæ fuerunt conformes commissioni; in qua Comes Antonius vnà cum ipsa D. Vrsina voluit admitti ad causam super dicto fideicommisso Bartholomæi senioris, & iure merito quia dum agebatur, an D. Vrsina nupsisset illi, cui Bartholomæus senior nubi disposuerat ad effectum, vt Comes Antonius eius filius vocatus diceretur, congruum, & conueniens fuit pro suo interesse, propria-
rum nuptiarum illam vocare, † & ratione istius interesse 6
contra eam concludere, neque propterea impeditur, quominus si velit in alio iudicio ius suum circa fideicommissum Bartholomæi iunioris prosequi possit absque eo quod expeditio præsentis causæ super fideicommisso Bartholomæi senioris retardetur.

Et ita conclusum vtraque &c.

* *Est supra in hac parte decisio 485.*

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononien. Euacuationis Molendini.

Die Veneris 4. Nouembris 1628.

A R G V M E N T V M.

Procurator ex quibus necessariò inferatur habuisse mandatum procuræ. Locator finita locatione tenetur rem vacuam Domino restituere. Testi vnico quibus concurrentibus fides adhibenda sit. Statutum si aliquid requirat solùm ad certum effectum v. g. scientiæ alicuius, qualiter sufficiat, vt adimpleatur.

S V M M A R I V M.

1 *ex Actorum, & processuum reuolutione iustificatur validitas sententiæ.*
2 *Mandatum procuræ benè colligi potest ex productione iurium, impensa, & alijs actibus iudicialibus.*
3 *Et hoc mandatum præsumptum sufficit etiamsi protestatum reperiatur neminem audiri, nisi docto de mandato.*
4 *Sententia si transiuerit in iudicatum ob non prosecutionem appellationis, est exequenda.*
5 *Locator finita locatione tenetur rem vacuam domino restituere.*
7 *Confessionis propria nulla est maior probatio.*
8 *Locationis renouatio quando censentur facta.*
9 *Testis vnicus iunctis adminiculis, & maximè si sit fide dignus, & deponat de facto proprio, plenè probat.*
10 *Confessio emanata in positionibus plenè probat.*
11 *Certus non est amplius certiorandus.*
12 *Statutum si requirat aliquid ad effectum scientia alicuius, sufficit quoquomodo ea ad illum perueniat.*
13 *Locationum fructus sunt indiuidui, & quid inde inferatur, & num. 14.*

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio 12. Ianuarij 1629.*

D E C I S I O CCCCXCV.

DOminus Ioannes Morellus ad fauorem D. Commendatoris Bolognini, per duas sententias conformes, vnam in partibus, alteram verò in Curia ab A.C. fuit condemnatus ad euacuationem duarum partium Molendini sibi locati, & restitutione fructuum à die motæ litis, sed quia de earum validitate, & iustitia dubitatur, Domini vtraque parte informante eas censuerunt validas, & iustas.

Vali-

1 Validitas ex reuolutione actorum, † & processuum benè
iustificatur, Caputaq. *decis.* 260. *par.* 2. *&* 113. *&* 139.
par. 3.

Nec obstat prætensa nullitas ex defectu mandati in per-
sona procuratoris conductoris, quia tollitur ex coniecturis,
2 cùm exhibuerit † sententiam de partibus, & instrumentum
locationis obtinuerit citationem cum inhibitione, plures
impensas aliosque actus iudiciales fecerit, ex quibus indu-
citur præsumptio mandati, Cassad. *decis.* 1. *num.* 1. *&* 2. *de*
procur. Put. *decis.* 329. *num.* 3. *lib.* 2. *in nou.* & mandatum
3 præsumptum sufficit etiamsi fuerit † protestatum neminem
audiri, nisi docto de mandato, Seraphin. *decis.* 933. *num.*
2. san. mem. Greg. XV. *decis.* 330. vbi Addent. *num.* 5. &
firmauit Rota *in Romana societatis officij scutorum mille* 10.
Nouemb. 1625. *coram R. P. D. meo Decano*. Et cùm non
controuertatur quin supradictos actus fecerit, necessariò
horum alterum sequitur, vel vt conductor approbet supra-
dictos actus, indeque non potest negare mandatum procu-
ratoris, vel si supradictos actus improbet, prima sententia
fecerit transitum in iudicatum, & ex hoc capite cum non
4 esset doctum † de appellationis prosecutione, sententia
esset exequenda, *cap. cum sit Romana de appell. auth. qui*
appellat. Rot. *decis.* 85. *C. de appell. in antiq. & decis.* 81. *nu.*
3. *par.* 1. *recent.*

Quoad iustitiam Domini censuerunt de ea constare,
cùm fuerit commissum, & relaxatum mandatum expulsi-
uum, & de extractando contra conductorem post finitum
tempus locationis tempore, conductor rem locatam va-
5 cuam, & expeditam locatori restituere tenetur tam de iure
communi, *ex l. si conductionis, & l. conductores C. locati*,
san. mem. Greg. XV. *decis.* 45. *num.* 1. *cum alijs*, quàm ex
6 iure † municipali Bononien̄ de quo in summ. nu. 6. & testa-
tur Malual. *cons.* 87. *num.* 37. Atque ita in casu isto finitam
fuisse locationem per totum annum 1626. clarum est ex ip-
sis instrumentis summ. num. 1. & 2. & ex confessione con-
7 ductoris emanata in positionibus, summ. num. 8. qua
nulla maior probatio, *cap. per tuas de probat. cap. si cautio.*
de fid. instrum. Aym. *cons.* 61. *num.* 3. Menoch. *cons.* 948.
num. 3.

Non obstat, quòd non fuerit facta denunciatio condu-
ctori per tres menses ante finem locationis iuxta dispositio-
8 nem Statuti Bononien̄ & propterea † intelligatur facta re-
nouatio primæ locationis factæ, quoniam cùm locator per
plures protestationes extraiudiciales declarauerit volunta-
tem suam non amplius perseuerandi in locatione, & hæc
eius voluntas deuenerit ad notitiam conductoris, qui imò
huiusmodi dislocationi consensum præstitisse videtur, &
9 dedisse manus, vt benè deponit † vnus testis de facto pro-
prio, qui cum sit fide dignus, vt ipse conductor inquit in
positionibus, & coadiuuatur depositione alterius testis, &
10 † confessione eiusdem conductoris in positionibus, plenè
probat Soccin. iun. *cons.* 61. *num.* 8. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 452.
num. 31. Seraph. *decis.* 1163. *num.* 6. san. mem. Greg. XV.
decis. 521. *n.* 3. *&* 4. vbi Adden. & ex eodem teste sic admi-
niculato constat conductorem certiorem factum fuisse de
disdicta locationis, ideircò non erat opus alia denunciatio-
11 ne ad effectum certiorandi † eundem met conductorem,
vt in terminis huius statuti tradit Rota Bononien̄ *decis.* 20.
& 6. & Monterent. *super statut. in verb. intelligatur vers.*
stante tamen, & conferunt tradita per Menoch. *præsumpt.*
85. *num.* 42. *lib.* 3. vnde stante mutua voluntate, de qua ex
infrascriptis verbis locatoris, quod volebat duas suas par-
tes molendini, *che però li starebbe à dar comiato in scritto*,
& ex sequentibus conductoris, *che accettaua il comiato, &*
che non li facesse spese, summ. num. 9. in fin. Non erat opus
12 reseruare requisita per statutum, nam † cùm requireretur
denunciatio ad solùm finem scientiæ, sufficit quod condu-
ctor habuerit se pro denunciato, quoquomodo scientia de-
nunciationis habeatur, Monterent. & Rot. Bonon. vbi
supra Bart. *in l. Titius, §. Titio ff. ad municip.* Mantic. *de*
tacit. lib. 11. *tit.* 6. *n.* 8. Bal. *in auth. si omnes nu.* 8. *&* 9. *C. si*
min. ab hæredit. abstin.

Nec obstat, quod ab initio fuerit facta vnica locatio; ideò
non potuerit fieri disdicta pro duabus partibus; quia cùm
auctor decesserit, & D. Commendator successerit pro
duabus partibus, & D. Victoria pro altera, potest finita
locatione conductor expelli à duabus partibus molendini,
cùm fructus molendini sint sui natura diuidui eò magis quia
13 indiuiduitas primi affictus est restricta, donec idem affictus
duret, quo resoluto & finito, ea remanet sublata, & pro-
pterea in noua locatione quilibet ex hæredibus † auctoris, 14
potest de sua parte ad libitum disponere, vt in terminis lo-
cationis molendini communis, notat Ias. *in repet. l. quomi-*
nus n. 158. vbi Rip. *n.* 138. *ff. de flumin.*

Et ita conclusum &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Bononien̄ Exemptionis.

Die Lunæ 27. Nouembris 1628.

A R G V M E N T V M.

Concessionis reuocatio facta à Principe, laborat vitio subreptionis, si ei non fuerit expressum, d. concessionem processisse ex causa remunerationis, vel ex mercede laborum. Et tractatur an reunio facta à Martino V. Ciuitati Bononien̄ de Castro Medicinæ sit valida.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia, si sit subreptitia, nullius est roboris.*
2 *Subreptio, vel obreptio, vt inducatur, sufficit vt sit tacitum, vel præsuppositum id, quod si Papa veritatem sciuisset, gratiam non concessisset.*
3 *Obreptio causatur ex falso modo narrandi.*
4 *Concessionis reuocatio dicitur subreptitia si tacitum fuit Papæ illam processisse ex causa remunerationis.*
5 *Idem etiam procedit, si concessio fuerit facta ex mercede laborum.*
6 *Papa non præsumitur ignoranter voluisse sibi, suæque Cameræ præiudicare.*
7 *Confirmatio, quando non reddat gratiam subreptitiam.*
8 *Exemptio, si proueniat ex speciali conuentione, non est reuocanda in dubio.*
9 *Vnio, vel reunio, qua non habuit effectum, non est attendenda.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 70. & 171. coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo sub diebus 21. Maij 1627. & 15. Maij 1628.*

D E C I S I O CCCCXCVI.

FVit aliàs coram bon. mem. Buratto propositum dubium
* An Castrum Medicinæ sit de Comitatu Bononiæ, &
quia dubij resolutio pendebat à dismembratione Cardinalis
Cossæ, & reunione Martini V. ideò fuit ordinatum, vt su-
per istis particulariter videretur, & cùm posteà coram eo-
dem bon. mem. Buratto fuerit disputatum super dicta dis-
membratione, & resolutum de illa constare, eamque suf-
fragari Communitatibus, & ista resolutio fuerit etiam con-
firmata coram me sub die 21. Maij 1627. & 15. Maij 1628.
Reliquum erat videre de reunione Martini, super qua ho-
die proposito dubio Domini dixerunt illam Administratori-
bus Gabellæ non suffragari. Quia cùm † fuerit obreptitia, 1
nullius est roboris, & momenti *c. super litteris, & c. ad au-*
dientiam il 2. *de rescript.* & in simili consuluit Alex. *in cons.*
125. *n.* 10. *vers. non obstat lib.* 2. Menoch. *cons.* 249. *nu.* 23.
san. mem. Greg. XV. *decis.* 450. *n.* 1.

Quod verò fuerit obreptitia, satis patet, cùm fuerit Pa-
pæ narratum Cardinalem Cossam dedisse hæc Castra in
Vicariatum perpetuum quibusdam personis, quod quan-
tum fuerit à veritate alienum, patet ex lectura dictæ dis-
membrationis, vbi habetur expressis verbis, quòd fuit
dictum Castrum immediatè subiectum Sanctæ Sedi Apo-
stolicæ intuitu meritorum, & propter ampla subsidia in bel-
lo per homines ipsius Castri præstita contra eosdem Bono-
nienses, qui à Sede Apostolica defecerant, vt firmatur
etiam in supradictis decisionibus factis coram me. Cer-
tum est autem, quòd si Papæ fuisset hæc veritas narrata,
vel gratiam reunionis absolutè non concessisset, † quòd 2
vtrumque sufficit ad inducendam obreptionem, vel subre-
ptionem, *cap. dudum vers. insuper de elect. cap. ad audien-*
tiam, & cap. si proponente, & in cap. postulasti de rescript.
Aym. *in cons.* 296. *col.* 4. *vers. secundo talis confirmatio,*

Socc.

Socc. *conſ.* 260. *num.* 2. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 734. *ſub numer.* 1.
par. 2 *in recent.* & in puncto quod ex falſo modo exprimen-
di diſmembrationem factam à Legato cenſeatur obreptio in
3 conceſſione Papæ, tradit Alex. *d. conſ.* 125. *numer.* 11. *verſ.*
item reſpondeo lib. 2. Et quod ſubreptio in ſpecie reſultet ſi in
reuocatione conceſſionis ſit tacitum illum proceſſiſſe cauſa
4 remunerationis, † vt in caſu noſtro tradit Paris. *in conſ.* 11.
num. 133. *&* 137. *lib.* 1. Rot. *deciſ.* 664. *num.* 1. *par.* 2. *in re-*
cent. & in ſimili quando fuit tacitum conceſſionem fuiſſe
5 factam pro mercede laborum, conſuluit Aymon. *in dict.*
conſ. 296. *col.* 5. *verſ. tertiò tacitum fuit.*
Deinde augetur ſubreptio, quia non fuit narratum Pa-
pæ, quòd homines dicti Caſtri mediante ſupradicta diſ-
membratione fuerint redacti ad immediatam Sedis Apo-
ſtolicæ ſubiectionem, quòd ſi Papa ſciuiſſet, veriſi-
militer ſupradictam gratiam reunionis non conceſſiſſet,
& ſaltem non eſt credendum, quòd ignoranter voluerit
6 ſibi ſuæque Cameræ præiudicare remittendo † dictam im-
mediatam ſubiectionem, quàm priùs acquiſierat, Bald.
in cap. veniens numer. 4. *verſ. ſed quid ſi Princeps de iur.*
iur. Rot. *in recent. deciſ.* 666. *ſub num.* 8. *p.* 1. *& dec.* 564. *ad*
fin. p. 2.
Et ceſſat omnis difficultas, quia diſmembratio fuit ab ip-
ſa Ciuitate Bononiæ confirmata, & approbata in capitulis
7 anni 1411. quæ confirmatio non ſolùm reddit † gratiam
ſubreptitiam, cùm neque fuerit de ea facta mentio Papæ,
iuxta trad. per Menoch. *in conſ.* 400. *in fin. & ſeqq.* ſed etiam
operatur, vt homines dicti Caſtri ad ſolutionem gabella-
rum non teneantur, quamuis vnio Martini ſubſtineretur
ea ſcilicet ratione, quia in dd. capitulis fuerunt exempti
etiam in caſu, quo per futuros Pontifices Caſtrum reuni-
8 retur Comitatui Bononiæ, & ſic iſta † exemptio prouenit
etiam ex ſpeciali conuentione, quæ debet obſeruari, *l. iuriſ-*
gentium §. Prætor ait ff. de pact. Surd. *d. deciſ.* 260. *num.* 12.
9 Nec cenſetur ſublata ex literis Martini, dum † de illa ſpe-
cificam mentionem non facit, iuxta trad. per gloſſ. *in Clem.*
dudum de ſepult.
Quibus ſic ſtantibus non mirum, ſi poſteà emanarunt
ſententiæ datæ in ſummario Communitatis num. 5. & 6. ex
quibus colligitur Communitatem fuiſſe, & eſſe in poſſeſſio-
ne exemptionum, quòd multum facit ad oſtendendam
10 non effectuationem dictæ reunionis Martini, † quæ pro-
pterea attendi non debet, iux. tradita per Surd. *in conſ.* 58. *n.*
9. & in terminis de vnione Caſtri ad Ciuitatem, Mandell.
conſ. 111. *n.* 15. *& conſ.* 112. *n.* 14. *verſ. ſed dato, & nu.* 23.
11 Et de reunione Caſtri prius ſeparati tradit Soccin. iun. *conſ.*
126. *no.* 25. *lib.* 3.
Cætera quæ dicuntur, non percutiunt punctum reunio-
nis, de qua agitur.
Et ita deciſum in vtraque, &c.

Ideſt ſub diebus 4. Decembris 1617. & 24. Maij 1619. & 29. Nouembris 1624. ſunt inter eius impreſſas deciſiones 285. 398. & 828.

ILLVSTRISSIMO D. VRBIS SENATORE.

Romana Societatis Officij.

Die Veneris 19. Decembris 1628.

A R G V M E N T V M.

Deciſio iſta licèt non ſit Rotalis, tamen cum ſit deſumpta ex viſceribus Deciſionum Rotalium, vt patet, ideò hic eam apponere non incongruum putaui. Cùm & magiſtralis ſit, & in ea tractetur materia valdè quotidiana, nempè de obligationibus minorum necnon mulierum, ita vt meritò conqueritur Imperator noſter Iuſtinianus in l. 12. C. qui potior. in pign. hab. ibi, *Aſſiduis additionibus mulierum inquietati ſumus &c.* In deciſione tractatur, quòd Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet tantummodò locum in illis quatuor contractibus ibi expreſſis, in illis verò à ſtatuto non expreſſis ſolùm habet, quatenus in illis inſit vnus ex dictis quatuor expreſſis ſub quæſito colore aliorum.

S V M M A R I V M.

1 *Conſentire venditioni eſt renunciare, & remittere.*
Remittere eſt refutare, & donare.
2 *Vxor nec ſimul cum marito bona ſua vendere poteſt ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, quia videtur eſſe quidam color quæſitus.*
3 *Statuta per indirectè non ſunt eludenda.*
4 *Minor, vel mulier prohibiti per ſtatutum donare, prohibentur etiam confiteri in quolibet alio contractu, quando per confeſſionem talem poſſet fieri fraus ſtatuto.*
5 *Statut. Vrb. cap. 23. lib. 4. in antiq. non habebat locum in compromiſſo, & quare.*
6 *Mandatum ad lites non eſt actus per ſe læſiuus, & ideò poteſt dari à muliere ſine ſolemnitatibus ſtatuti requirentis ſolemnitates in eorum actibus læſiuis.*
7 *Statutum ſi prohibeat contractum, cenſetur etiam prohibere compromiſſum, & tranſactionem.*
8 *in Patre, vel matre donante filiæ propter affectionem, an intret ſtatutum, de quo hic.*
9 *Minori, vel mulieri ſi prohibeatur à Statuto ſine ſolemnitatibus donari, habebit etiam locum in confeſſione de recepto, cum illa ſapiat donationem.*
10 *Quia ſi contrarium diceretur, fieret fraus ſtatuto.*
11 *Prohibitum id, quod eſt vna via, alia permiſſum eſſe non debet.*
12 *Statutum loquens in donatione, non habet locum in venditione.*
13 *Limita tamen hoc, quando ex venditione reſultaret donatio, quia tunc intrat Statutum loquens de donatione.*
14 *Minores, & mulieres longè magis poſſunt fraudari in donationibus, quæ fiunt ſub aliquo quæſito colore, quàm ſimplicibus donationibus.*
15 *Statut. Vrb. lib. 1. capit. 151. principaliter occurrere voluit donationibus coloratis, & ex quo id deprehendatur.*
16 *Donare eſt perdere.*
17 *Mulier faciliùs ſe obligat, quàm donet.*
18 *in Muliere liberante ſocerum, vbi reſtituiſſet dotem, quæ erat reſtituenda marito cum cautione, & abſque cautione, an intret ſtatutum de quo hic.*
19 *Mulier, quando læditur, eſt caſus comprehenſus in Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151.*
20 *Confeſſio minoris, vel mulieris ſi requirat ſolemnitates Statuti, intelligendum eſt de confeſſione ſimplici, & non de adminiculata.*
21 *Obligatio mulieris pro dote an comprehendatur ſub ſtatuto Vrb. de contract. mulier.*
22 *in Tranſactione ex neceſſitate fit refutatio, & num. 25. & 41.*
23 *Minor quando ratificat inſtrumentum ſponſalium, an tunc requirantur ſolemnitates ſtatutariæ.*
24 *Contractus dotis, & donationis propter nuptias an comprehendatur ſub Statut. Vrb. lib. 1. c. 151.*
26 *Mulier, quando contrahit cum minore, non requiruntur ſolemnitates ſtatutariæ, cùm æquè ſint priuilegiati, & n. 27.*
28 *Ceſſio continet refutationem.*
29 *Mulier donare poteſt.*
30 *Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, & eſt ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis eſt contractus, & non palliare.*
31 *Iurium ceſſio eſt contractus læſiuus.*
32 *Contractus continens donationem, ſeu remiſſionem iuris petendi, eſt ſine dubio læſiuus.*
33 *Statut. Vrb. lib. 4. cap. 23. de quo tempore emanauerit, & de quo fuerit reformatum, & referuntur verba eiuſdem n. 34.*
35 *Statutum Vrbis, de quo hic, requirit læſionem actu, & non potentia.*
36 *Fideiuſſio eſt actus de ſui natura læſiuus, & ideo ſubiacet Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. numer. 65. 72. 83. 91. 98. & 106.*
37 *Contractus reſciſſio ſupponit validitatem.*
38 *Pit. ad Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. an benè ſentiat,*

tiat, dum firmat d. statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor ledi potest, & num. 43.

39 Venditio non comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. nisi sub illius nomine veniat aliqua donatio, & num. 40. 75. 77.

42 Solutionis ratificatio quid importet.

44 Statutum Vrb. de contractib. minor. & mulier. si comprehenderet omnes casus, non esset opus tot decisionibus, & disputationibus.

45 Beneficia Protonotarij absentis creati sunt reseruata, quamuis non constet de acceptatione, & qualiter id intelligatur.

46 Decisiones Rotæ dum generaliter dicunt statut. Vrb. lib. 1. c. 151. habere locum in omnibus contractibus lasiuus, qualiter sint intelligenda, & n. 54. 55.

47 Statutis ne fraus fiat, & reddantur elusiora, curandum est, & n. 48.

49 in Claris non est opus interpretatione.

50 Dictio, tantùm, est exclusiua omnium præter expressa.

51 Mandatum procura ad adeundam hereditatem an comprehendatur sub statuto Vrbis lib. 1. capit. 151.

52 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. habet locum non in alio contractu, in quo minor ledi potest, sed solum, quando continetur vnus ex illis quatuor.

53 Mulier quando remittit ius, intrat etiam statutum Vrb. lib. 1. cap. 151.

56 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet locum, vbicumque directè remittitur aliquod ius.

57 Mulieris fideiussio est nulla, etiamsi recognouerit bonam fidem, stante statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. & quare.

58 Contractus factus in fraudem statuti non tenet, & ex quo arguatur, num. 59. & seqq.

63 Mulier dum eligit bona pro sua dote, licèt in ea electione possit cadere læsio, tamen non intrat statutum Vrb. lib. 1. c. 151. & quare n. 64. & 94.

66 Fideiussio comprehenditur sub Constitutione Marchiæ, licèt in ea non reperiatur expressa, quia non est contractus lucratiuus, sed est eiusdem, & fortè damnosioris conditionis, quàm cæteri in ea narrati.

67 in Retrodonatione habet etiam locum statutum Vrb. lib. 1. c. 151.

68 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. prohibens mulierem donare, videtur etiam prohibere fideiussionem pro marito, ne fiat in fraudem donationis à iure prohibita, & n. 69. & 70.

71 in Decisionibus illis, in quibus ex professo, & maturè est aliquis articulus discussus, magnum est faciendum fundamentum.

73 Decisiones Rotæ sunt intelligendæ secundùm alias in eis allegatas, & n. 76. 87. & 105.

74 Transactio etiam comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 151.

77 Decis. 164. coram Gregor. XV. in quo principaliter se fundet.

78 in Decisionibus Rotæ, si aliquid dicatur per transennam, & non ex mente Dominorum apposita, non sunt attendenda.

79 Transactio iuris remissionem includit.

80 Confessio solutionis in reliquo importat liberationem.

81 sub Statuto Vrb. lib. 1. c. 151. tacitè etiam prohibentur confessiones per quas statuto fraus fieri potest.

82 Confessio liberationis habet vim pacti de non petendo.

84 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. an intret in permutatione, & n. 85.

86 Statutum Vrb. lib. 10. cap. 113. loquens super alienatione rerum minorum, suppletur per aliud statutum cap. 151. eiusdem lib.

88 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. non habet locum in promissione dotis, nec in eius augmento, intellige vt num. 89.

89 Diuisionis contractus est quadam transactio, & numer. 90.

92 Census impositus à muliere sine solemnitatibus statuti Vrb. lib. 1. c. 151. est nullus, & n. 99.

95 Æstimatio rei, quæ vsu consumitur, non potest fieri post longum tempus, postquam fuit consignata.

96 Mulier in electione rei mobilis facillimè potest decipi.

97 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. an comprehendat contractum rescissionis concordiæ.

100 Tutor non tenetur se obligare de proprio ad soluenda bona testatoris.

101 in Remissione iuris de futuro habet etiam locum statutum Vrbis lib. 1. cap. 151.

102 Obligatio mulieris de restituendo bona mobilia mariti, penes eam deposita, an sint in ea obligatione adhibenda solemnitates statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. & 103. & 104.

108 Bero. in consil. 176. lib. 1. non approbatur à Rota.

109 Gratian. discept. forens. cap. 961. lib. 5. quo casu loquatur, & idem etiam in cap. 969. sub num. 31. vide nu. 110. & 111.

112 Statuti ratio, quæ ex ipsis verbis statuti est deprompta, est attendenda.

113 Statutum dum aliquid includit, reliqua videtur excludere.

114 Statuti verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio.

115 Et hoc multò magis procedit, si statutum exorbitet à iure communi.

116 Statutum dicitur exorbitare à iure communi, si prohibeat donationem.

Donare omnibus est licitum, n. 116.

117 Statutum si enumeret certos casus, non extenditur ad alios maximè diuersæ speciei.

118 Annullatio est pœna.

119 Mulier, & minor nihil recipiunt in quatuor illis contractibus, de quibus in status. Vrb. lib. 1. cap. 151. & sic sunt omninò damnosi.

120 Donare est perdere.

Donans non dicitur aliquid acquirere.

121 Statuentes si aliquid voluissent, vt comprehenderetur in statuto, id sciuissent exprimere.

122 Statutum si generaliter loqui voluisset, in specie tantùm non disposuisset, & n. 27.

123 Statutum non est dicendum, quod sit frustratorium, & inaniter occupet membrana, & n. 168.

124 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. tunc habet locum etiam extra casus ibi enumeratos, quando accidit alius, qui comprehendi possit sub vno ex illis, & n. 160.

125 Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, vel minorum secundùm statut. Vrb. lib. 1. capit. 151. est ei causa redigenda in scriptis.

126 Coniunctorum appellatione veniunt tam agnati, quàm cognati.

128 Verbum, possint, est facultatiuum.

129 Verbum, debeant, est necessarium.

130 Statuentium mens ex quibus clarè deprehendatur, & nu. 134.

131 Contractus non rescinditur, nisi læsio sit vltra dimidium.

132 Pretium minus esse videtur, si nec dimidia iusti pretij fuerit soluta.

133 Iuramentum confirmat contractum.

134 in Alienatione rerum minorum de iure communi requiruntur solemnitates.

135 Statutum Vrb. lib. 1. cap. 113. quid disponat, & quid c. 154. n. 137. & 138.

136 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 113. in quo differat à statut. cap. 151. eiusdem lib.

139 Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.

Contractus vt rescindatur propter læsionem, quid requiratur, n. 139.

140 Læsio non potest considerari in actibus, in quibus liberalitas exercetur.

141 in Donatione damnum patitur quis in totum.

142 Donatio impropriè dicitur contractus.

143 Donatio large modo dicitur contractus, ex quo etiam in ea requiritur simultaneus consensus vtriusque.

144 Verba in fine posita ad præcedentia tantùm referri, & restringi debent.

145 in Statutis minimè est recipienda illa interpretatio, quæ est contra mentem statuentium, & 146. 154. & 155.

147 Rubrica si generaliter loquatur, & oratio sit perfecta, non restringitur per nigrum.

148 *Verba nigra vbi sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica.*
149 *Rubrica vt non restringatur per nigrum, requiritur vt sit decisiua, & n. 150.*
151 *Rubrica verba quando non dicantur generalia, num. 152. & 153.*
157 *Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam est intelligenda.*
158 *Insinuatio in donationibus requiritur ad euitandas fraudes, & in qua summa requiratur, n. 159.*
161 *Statutum Vrbis lib. 1. c. 149. habet locum etiam in donatione facta per patrem filijs ratione præsumpta fraudis.*
162 *Reipublica interest obuiare fraudibus, quæ fiunt in donationibus.*
163 *Relatiuum, qui restringitur ad proximè præcedentem materiam.*
64 *Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. quare non potest dici, vt comprehendat omnes casus læsiuos.*
165 *Fraus, & deceptio potest stare in multis sine læsione.*
166 *Læsus quis dicitur esse in pretio.*
167 *Læsio, quæ est maior, quàm illa, quæ consideratur in donatione.*
169 *Mulier, vel minor recognoscendo bonam fidem recipiendo pecunias in societate officij, an hoc casu requirantur solemnitates statuaria, & n. 172. & 173.*
170 *Et an sit probanda versio in vtilitatem mulieris, vel minoris.*
171 *Mulier de iure communi non potest fideiubere.*
174 *Filiusf. quando per indirectè mutuam pecuniam accipit, vt fraus fiat S.C. Maced. tunc etiam illud intrat.*
175 *Mulier quando recipit pecunias non ex causa donationis legis necessitate tenetur illam restituere, & sic non intrat statutum Vrb. lib. 1. c. 151.*
176 *Mulier, quando aliquid accipit, vt illud alicui donet, an intret S. C. Vellesan. vide etiam num. 177. & 178.*
179 *Mulier quando vti non posit beneficio S.C. Velleian. & n. 180.*
181 *Mulier, vel minor, si fideiubendo non obligatur stante statuto prohibente fideiubere, si tamen recipiatur, non debet iuuari statuto.*
182 *Contractus recognitionis bonæ fidei in societate officij, non est ex illis contractibus nominatis in statut. Vrb. lib. 1. c. 151.*
183 *Fideiussio tunc dicitur læsiua, quando sumus in vero fideiussore, qui pro alio fideiubeat, nihil recipiendo.*
184 *in Societate Officij ille dicitur principalis, qui pecunias recipit, & n. 184. & 185.*
185 *in Societate Officij illi, qui pecunias non recipiunt, propriè dicuntur fideiussores.*
186 *Gabriel in cons. 63. numer. 13. lib. 2. in quo casu loquatur.*
187 *in Societate Officij illi, qui pecunias dant, magis inspiciunt fideiussores, quàm officia.*
188 *Nam ea solùm ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem deducuntur.*
189 *in Contractu Societatis Officij officialis non videtur habere nisi nudum nomen respectu fideiussorum.*
190 *Sacra Rota Tribunal est primum & Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo resident omnium gentium Christiani Orbis selectiores I. C.*

DECISIO CCCCXCVII.

Licèt assertamentum nedum meo tempore, in quo prius extiterunt Primus Collateralis R. P. D. Stephanus Vayus, Secundus Collateralis R. P. D. Camillus Meltius, nunc Locumtenentes Illustrissimi D. Auditoris Cameræ, deinde Primus Collateralis D. Laurentius Marcellus, Secundus D. Cæsar Angelus, & Iudex Maleficiorum D. Petrus Paulus Phœbeus nunc Auditor Turroni Bononiæ omnes I. C. eminentissimi, sed & anteà, de quo tempore extitisse clarissimos I. C. omnes sciunt, in ea perpetuò fuerit sententia, statutum Vrbis c. 151. lib. 1. habere locum in illis tantùm quatuor contractibus ibi expressis, in alijs verò eo tantùm casu, quo inesset vnus ex dictis quatuor sub quæsito colore aliorum; Nihilominus, quia hodie nedum controuersam dictam sententiam, sed reiectam vidimus in gradu appellationis, ita vt multi credant, contrariam esse veram, tamquam perpetuò à supremò Tribunali Rotæ approbatam, & pluribus rationibus comprobatam, & cùm quotidiè in omnibus Tribunalibus Vrbis super hoc statuto veniant controuersiæ decidendæ, Domini voluerunt videre, quæ vera sit opinio, & diligenter, ac maturè in vna Romana Societatis officij coram me, discusso articulo, steterunt in eadem sententia, quam tenuit perpetuò Rota, illamque verissimam censuerunt, tam inspectis verbis statuti, quàm attenta mente statuentium, & rationibus allatis per Rotam, & DD. & pro faciliori explicatione Domini diuiserunt articulum in tres inspectiones.

In quarum prima adducentur Rotæ decis. In secunda rationes, quibus mota fuit Rota, & assertamentum, in tertia quod licèt minor recognoscens bonam fidem in contractu societatis dicatur fideiussor, tamen statutum non habet locum in illius obligatione.

Et quoad primam inspectionem existimarunt Domini registranda verba necessaria decis. vt vno ictu oculi omnes videant, hanc fuisse Rotæ opinionem, licèt illæ allegentur pro contraria, prima decisio fuit Crescent. ante annum
1541. (cùm ipse de anno 1542. fuerit creatus Cardinalis à
Paulo III.) 3. de constitut. cuius hæc verba [satis dictæ frau-
dis suspicio subesse videbatur, quia cùm, marito principali-
ter vendente, vxor sine solemnitate statuti consentire non
valeat, cùm † consentire sit renunciare, & remittere, ad *l.* 1
*si debitor §. in venditione in fin. quib. mod. pignor. vel hypo-
the. solu.* & remittere est refutare, & donare, ad *l. si quis de-
legauerit ff. de donat.* Ita dicendum videbatur, quod nec si-
mul cum viro vendere † posset, quia videbatur esse quidam 2
color quæsitus, vt per Bald. post Nicol. de Mattharel. *in
auth. si qua mulier C. ad Vellean.* aliàs de facili statuto fraus
per indirectum † fieri posset, & statutum elusorium redde- 3
retur] pro qua decisione facit optimè text. *in l. quidam in ff.
ad S. C. Velleian.* ibi Paulus respondit [& quæ in fraudem
S. C. quod de intercessionibus fœminarum factum est, ex-
cogitata probari possunt, rata haberi non oportere] & in *l.
fin. §. item ff. eodem*, vbi idem Paulus ait [item si mulier cre-
ditori viri fundum vendiderit, & tradiderit ea conditione,
vt emptor acceptam pecuniam viro referret, & hunc fun-
dum vendicet, exceptio quidem opponitur ei de re empta,
& tradita, sed replicabitur à muliere, ac si ea venditio con-
tra S. C. facta sit.]

Secunda decis. eiusdem Crescent. 2. *de confess.* cuius hæc
sunt verba [minor, vel mulier prohibiti † per statutum do- 4
nare, prohibentur etiam confiteri in quolibet alio contractu,
quando per confessionem talem posset aliàs statuto fieri
fraus, quia in fraudem talis confessio præsumitur, secun-
dùm Dominos in vna Romana officij coram D. Piccolo-
mineo.]

Tertia emanauit coram, Io. Paulo *4. Aprilis* 1541. apud
Put. *decis.* 100. *lib.* 1. in noua impressione, cuius hæc sunt
verba, num. 2. [& in eadem fuit dictum, quòd statutum
Vrbis de donation. & pacto non valitur. non haberet locum
in muliere faciente compromissum, quoniam † prima pars 5
illius statuti tantùm comprehendit quatuor contractus, inter
quos non enumeratur compromissum. Nec etiam 2. pars in
qua dicitur, quòd mulier vltra tertiam partem læsa] hæc
eadem dec. legitur apud eumdem *in tit. de constit. 9. Aprilis
alias 7.*

Quartam coram Rainaldo 13. *Iunij* 1541. apud eumdem
Put. *decis.* 158. *in noua impres. alias* 162. cuius hæc sunt ver-
ba [contrarium tamen fuit resolutum 13. Iunij 1541. ex quo
mandatum ad lites non est de se actus † læsiuus, & statutum 6
respicit actum læsiuum, & cui non conueniunt verba con-
stitutionis, &c. nec obstat, quod sufficeret, quod ex ipso
mandato poterat quis lædi] & infrà ibi [quia respondebam
Ego, quòd compromissum est quidam contractus, prout
dicit Lanfranc. dicto loco, & si † statutum prohibet con- 7
tractum, per consequens prohibet compromissum, & tran-
sactionem. Sed in casu statuti Vrbis consideratur actus læsi-
uus, & mandatum de se non est actus læsiuus.

Coram Thoma de Thanis 24. Iunij 1542. extensa per Go-
mes *dec.* 100. *post dec. Reuerendiss. Coccini*, cuius verba hæc
sunt [in nouis statutis c. 19. de pact. & donation. non valitur.
† limitatur non procedere hoc statutum in patre, vel matre 8
donante filio per affectionem.]

Coram Put. 7. *Februarij* 1547. *dec. 7. lib. 3.* cuius hæc sunt
verba [Proposui dubium an confessio de duobus milibus re-

ceptis

ceptis per minores in instrumento venditionis factæ sapiat
donationem, ita vt comprehendatur sub prima parte sta-
tuti de pact. & donation. non valit. Vel saltem ea ea
confessio dicatur læsus, & maior pars tennit, quòd di-
9 cta minor † saperet donationem, ita vt comprehen-
deretur in dicta prima parte statuti] & infra [item quia
si aliter diceremus, de facili fieret fraus statuto. Nam
10 minor, qui non potest † directò donare faceret contractum,
& fateretur se pretium recepisse, & sic quod vna
11 via † prohibetur, alia permissum foret] & infra sub num. s.
[Non obst. quod statutum loquatur in donatione, nos au-
tem sumus in venditione; quia verùm est, quòd statutum
12 non habet † locum in venditione, sed quando ex ven-
ditione resultat donatio, tunc subintrat statutum loquens
donatione] & infra [quia resp. quòd minor vendens, &
in venditione confitens se recepisse, certè simpliciter con-
13 tetur, & non ob aliquam causam, licèt enim respectu ven-
ditionis fateatur, tamen non est verùm, quòd aliquid ip-
se habeat.]

Coram eodem 26. *Octobris* 1547. proposito eodem dubio
omnes Domini affirmatiuè responderunt ex supradictis om-
nibus, quibus edita alia, num. 7. his verbis [& longè maior
fraus interuenire potest in donationibus, quæ fiunt sub ali-
quo colore, qua confessionis, vel causæ, quàm in dona-
tionibus simplicibus, cùm illis magis circumueniri posset
14 minor: † Et quod istis donationibus coloratis principaliter
15 statuentes occurrere voluerit, patet, † quia voluerunt con-
sanguineos iurare, non cedere in præiudicium minorum,
quòd non potest aptari ad simplicem donationem, cùm
16 illa sit apertè damnosa eum donare † sit perdere.] Maiorem
autem fraudem interuenire posse in alijs contractibus, & in
illis multò faciliùs circumueniri posse minores, & mulieres
constat ex optima ratione Vulp. in *l. sed si ego ff. ad Velle-*
17 *ian.* ibi, [quia faciliùs se mulier obligat, quàm † alicui
donet.

Coram Put. decis. 146. 27. Iunij 1548. repropositi-
ta 8. Octobris eiusdem anni, quæ est dec. 153. lib.
3. in quibus fuit resolutum mulierem liberantem soce-
18 rum, vbi restituisset dotem, quæ † erat restituen-
da marito, cùm cautione, & absque cautione fuit restituta
subiacere statuto Vrbis, ea ratione in 1. decis. adiecta num.
3. his verbis [& ideò quia interueniebat læsio, dicebant lo-
cum esse statuto] & in 2. decis. his verbis [& sic pro istis om-
nibus Comes obligauerat bona sua, quod in euentum resti-
tutionis, & dos, & donatio propter nuptias reperiebatur si-
ne hypothecis, & ideò in hoc Domina Liuia lædebatur per
illam refutationem, & quietationem, † & pactum
19 petendo, & ideò erat casus comprehensus in statu-
to.]

Coram eodem de anno 1548. extensa per Achill. *decis.* 1.
de confess. in qua fuit declaratum, confessionem mulieris,
20 seu minoris, requirentem solemnitates statuti procedere in
confessione simplici, quæ non esset adminiculata alijs veri-
similitudinibus, secus autem si haberet aliquas præsumptio-
nes pro se.

Coram Romano 19. Octobris 1548. apud Put. decis. 160.
lib. 3. in qua fuit dubitatum an obligatio mulieris pro dote
21 comprehenderetur sub statuto, & ratio dubitandi, quia,
vt ibi legitur his verbis, [quasi dicta obligatio saperet dona-
tionem.]

Coram Augustino 19. Decembris 1542. extensa per Cot-
tam decis. 361. per Caput. decis. 195. pact. 3. in qua fuit fir-
22 matum † statutum habere locum in transactione, in qua fit
ex necessitate refutatio.]

Coram Oradino 30. Aprilis 1554. per Caput. *dec.* 3. *part.*
3. vbi fuit firmatum statutum non habere locum in ratifica-
23 tione † facta à minore instrumenti sponsaliorum, cuius hæc
sunt verba sub num. 3. [& quia statutum Vrbis enumerat
quatuor casus, in quibus non est comprehensus casus supra-
dictus, secus esset in instrumento ratificationis solutionis
pecuniarum.]

Coram eodem Oradino 30. Octobris 1554. confirmata
10. Decembris eiusdem anni per Caput. *decis.* 109. *par.* 3. in
24 qua fuit firmatum † statutum non procedere in contractu
dotis, & donationis propter nuptias, addita ratione his
verbis [& quia statutum quatuor casus enumerat, inter quos
non est iste.]

Coram Cardinali Blanchetto, quam refert dec. coram
Clemente VIII. 20. Februarij 1576. quæ est diuers. decis.
529. sub num. 4. his verbis. [Prout non obstat, quod statu-
tum Vrbis non habeat locum in transactione, vt per Bero.
allegat. Quia iste contractus est † principaliter cessionis, quo 25
casu statutum locum habet, vt fuit resolutum in illa Romana
Vineæ *coram R. P. D. meo Blanchetto*, licet enim statutum
in quatuor casibus loquatur, habet etiam locum in alijs Put.
dec. 7. *&* 55. *lib.* 3.

Prædictam decisionem Cardinalis Blanchetti refert, & se-
quitur Litta in vna Romana hæreditatis 29. Decembris
1602. & 8. Aprilis 1578. in eadem coram eodem Cardinali
Blanchetto fuit posteà decisum, † statutum non habere lo- 26
cum, vbi minor contrahit cum muliere, quia æquè priui-
legiati, & fuerunt addita hæc verba decis. 558. par. 1. diuers.
[Nec mouit Dominos, quod priuilegium statuti † respicit 27
refutantem, non eum, cui refutatur, quia in hoc casu adest
vicissitudinaria refutatio, & tam minores in eo, quod cesse-
runt, quàm in mulieres in eo, quòd sibi cessum fuit] ex eo
igitur transactio comprehenditur sub statuto, quia fuerunt
cessa hinc de iura, † & cessio ideò sub statuto comprehendi- 28
tur, quia continet refutationem.

Et in prædicta coram Clem. VIII. fuit etiam dictum, quod
etiam si adsit decretum Iudicis super donatione facta sub no-
mine venditionis illam non valere his verbis [Minus obstat
mulierem potuisse † donare ex traditis ab Angel. & Iacob. 29
de S. Georg. in *l. cum hi §. si prætor ff. de transact.* Quia tolli-
tur obiectum ex doctrina Bald. *in rubr. C. quando ...* *col.* 11.
relati à Tiraquell. *de ll. connub. glos.* 8. *num.* 180. *&* 181. as-
serentis, quòd partes simulabant vendere, & tamen con-
trahebant donationem, & Iudex decretum interponat, do-
natio non valet, quia id notum non erat Iudici, & propte-
reà inquit apertè, & taliter negotij naturam † exprimendum 30
esse, & nominatim debere dicere se velle donare, quod hic
minimè factum fuit.]

Coram Cardinali Seraph. 5. Iunij 1595. decis. 1133. ibi
[contrarium tamen resolutum fuit ex eo, quòd iste contra-
ctus non † est emptionis, & venditionis, sed potiùs cessio- 31
nis iurium, in quo habet locum statutum, vt fuit resolutum
in causa Romana vineæ de Scapuccijs coram R. P. D. meo
Blanchetto iuxta decis. Put. 7. *&* 55. *lib.* 3.

Coram Penia 8. Februarij 1602. decis. 434. par. 4. diuers.
in qua num. 1. in fin. legitur [Aliquibus ex Dominis non dis-
plicebat aliud motiuum ex eo deductum, quòd hoc pactum
tamquam † continens donationem, seu remissionem iuris 32
petendi dotem in casu dissolutionis matrimonij per obitum
mariti non poterat celebrari sine solemnitate statuti antiqui
Vrbis lib. 4. c. 19. quod locum vbicumque mulier directè,
vel indirectè læditur, vel remittit ius suum.

Supradictæ omnes decis. emanarunt super statuto anti-
quo de tempore Alex. VI. emanato, in quo sub cap. 23. lib.
4. † & reformato sub Leone X. in cap. 19. & in illo antiquo 33
licèt in rubrica fieret mentio de donatione, & in Nigro fue-
rit omissa, in reformatione facta statuentes addendo, & de-
clarando expresserunt etiam donationem, & vlterius addi-
derunt [Et in omnibus contractibus, & † negotijs, vbi 34
quis masculus, seu fœmina reperiatur læsus vltra tertiam
partem eius, quod agitur, iuramentum censeatur dolosè
extortum, & nihil operetur.] Et de hac 2. parte fit mentio,
per Put. *dicta decis.* 100. *lib.* 1. *&* *decis.* 158. *aliàs* 162. *eo-*
dem, *&* *decis.* 7. *&* 55. *lib.* 3. *&* *in dicta dec.* 158. fuit discus-
sa hæc 2. pars an haberet locum, quando minor posset lædi,
& fuit resolutum negatiuè, quia statutum requirit læsionem
† actu, non potentia, & sunt clara verba statuti [reperian- 35
tur læsus] vnde antequam constaret de læsione, statutum
non annullabat contractum, prout annullabat † quando 36
actus fuisset de sui natura læsiuus, vt in fideiussione dixit
Rota in decisionibus infra allegandis.

Cùm igitur in statuto nouo fuerit adempta dicta 2. pars,
& additum aliud statutum super læsione in cap. 154. lib. 1.
in quo correcta dicta 2. parte annullante contractus man-
darunt statuentes posse procedi ad rescissionem contractus
ibi [procedi possit ad rescissionem, † quæ supponit validi- 37
tatem contractus, *l.* 2. *& tot. tit. C. de rescind. vendit.* Non
potest vlla ratione hodie sustineri opinio Pici in gloss. 7. fir-
mantis statutum habere locum in omnibus contractibus, † 38
in quibus minor lædi potest, nec eius opinio defendi potest
ex decisionibus per ipsum allegatis, vt infrà ostendetur, nec
etiam ex auctoritate DD. Carpan. Lamberteng. & aliorum,
qui loquuntur super statutis habentibus verba generalia
comprehendentia omnes contractus specificatos per Pic.
in eadem gloss.

Deueniendo igitur ad decisiones emanatas super prima
parte

patte ſtatuti, prima illa Creſcent. clara oſtendit Rotam
noluiſſe comprehendi contradictum venditionis, ſed ſo-
39 lum, vbi ſub nomine venditionis fit donatio, quæ compre-
henditur ſub ſtatuto ea rationibus ſupra allegatis. Quòd &
clariùs legitur in illis deciſionibus 7. & 55. Put. vbi non ſo-
lùm expreſsè Rota dixit ſtatutum non habere locum in
venditione, ſed & quod plus eſt, non fuerunt Auditores,
40 qui † in prima propoſitione in ea fuerant ſententia, vt nec
etiam ſtatutum haberet locum in caſu, quo ſub nomine
venditionis fuit facta donatio, & idem firmatur in deciſ.
Cott. Capur. Blanchet. & Clem. VIII. dum fuit reſolutum,
41 ideò comprehendi † tranſactionem ſub ſtatuto, quia in
illa adeſt ceſſio, ſeu refutatio, prout etiam in caſu deciſ.
Put. 146. & 153. *lib.* 3. In illa verò Caput. 3. *par.* 3. in qua
fuit dictum ratificationem ſolutionis factam à minore ſubia-
cere ſtatuto, licèt non allegatur ratio, tamen illa eſt clara,
42 quia † ratificatio importat quietationem de pecunijs non
receptis per minorem; & in illa Cardinalis Seraph. expreſsè
dicitur ſtatutum non habere locum in contractu emptionis,
& venditionis, & in illa Peniæ idem firmatur, quod in
deciſ. Creſcent. 3. quam allegat.

Ex his autem deciſionibus apparet nullo modo poſſe ſuſti-
neri opinionem aliquorum aſſerentium ſtatutum habere
locum in omnibus contractibus, ex quo in omnibus poteſt
fieri fraus, nam omnes prædictæ deciſiones firmant tunc
43 ſolùm in alijs contractibus habere locum, † quando appa-
ret verè fuiſſe factam fraudem ſtatuto, vbi ſcilicet ſub no-
mine alterius contractus fuit vnus ex prohibitis à ſtatuto.
Si enim Rota voluiſſet, comprehendi omnes contractus,
non fuiſſet opus in tot deciſionibus diſcutere, an adeſſet in
illis caſibus vnus ex prohibitis, ſed vnico verbo omnem
44 ſubſtuliſſet difficultatem reſpondendo ſtatutum habet locum
in omnibus contractibus.

Et quia Rota in deciſionibus emanatis ſuper ſtatuto no-
uo nec expreſsè, nec tacitè receſſit à ſupradictis deciſioni-
bus, ſed reſolutiones omnes fundauit in antiq. deciſ. debent
intelligi iuxta has, prout alias Rota *in vna Burgen. Abbatiæ
de Salas 20. Nouembris 1615. coram Vbaldo*, dixit his verbis
[Et quamuis deciſ. 373. eadem par. lib. 3. reſidere videatur
45 in eò, † quòd beneficia Protonotarij abſentis creati ſint re-
ſeruata, quamuis non conſtet de acceptatione tamen, ve-
nit intelligenda iuxta deciſ. Creſcent. 15. *quam allegat*, iuxta
doctrinam Bart. *in l. non ſolùm §. liberat. ff. deliberat. lega.
cum vulg.*] Vndè dum in illis legimus ſtatutum habere lo-
cum in omnibus contractibus, in quibus minor directè læ-
46 di poteſt, † debent intelligi de læſione reſultante ex illis
quatuor contractibus, directè quando ſimpliciter contra-
huntur, indirectè, quando vnus ex illis ineſt in alijs con-
tractibus, vt per Creſcent. dicta deciſ. 3. de conſtit. ibi
[Aliàs de facili ſtatuto fraus per indirectum fieri poſſet] &
in dicta deciſ. Put. 7. lib. 3. [Nam minor, qui non poteſt di-
47 rectè † donare, faceret contractum, & fateretur ſe pre-
tium recepiſſe,] & quod minor, & mulier dicantur dicto
modò læſi ſunt, clara verba Put. dicta deciſione 153. lib.
3. ibi [& ideò in hoc domina Liuia lædebatur per illam refu-
tationem, quietationem, & pactum de non petendo] nec
deſunt deciſ. ſuper nouo ſtatuto, quæ etiam ita ſe declarant,
vt oſtendetur.

Secunda deciſ. Creſcent. non dicit eſſe prohibitam omnem
confeſſionem in quolibet alio contractu, ſed ſolùm, vt ibi
dicitur, quando per talem confeſſionem poſſet aliàs ſtatu-
48 to fieri fraus, † & ſic vbi importaret donationem, prout in
caſu deciſ. Put. 7. & 55. lib. 3. vel alium contractum in ſta-
tuto expreſſum, & vbi aliàs confeſſio redditur veriſimilis
ex coniecturis confeſſio non ſubiacet ſtatuto, vt in dicta
dec. Achill.

Aliæ verò deciſ. Put. 110. *lib.* 1. *& 9. de Conſtit.* Caput.
3. *& 199. par.* 3. dum firmant ſtatutum habere locum in
quatuor contractibus nominatis, ſunt † adeò claræ, vt
49 interpretatione minimè egeant ad *l. ille, aut ille, § cum in
verbis, ff. de legat. præſtan. maximè cum Put.* addiderit di-
ctionem illam taxatiuam, † *tantùm*, quæ excludit omnes
50 alios præter expreſſos, *leg. 3. §. cum Titio, ff. de admi. leg.*
Card. Mantic. *dec.* 109. *n.* 11.

Nunc deueniendo ad deciſiones emanatas ſuper ſtatutum
nouo.

Prima fuit coram Gypſio 26. Octobris 1588. ſuper man-
51 dato procuræ ad adeundam hæreditatem, † in qua dum
fuit dictum illud ſubiacere ſtatuto habente locum, quando
quis lædi poteſt ex *deciſ.* 162. Put *lib.* 1. *deciſ.* declarat ſe his
verbis, quo fit vt cenſeatur ſucceſſione ab inteſtato renun-
ciare iuxta doctrinam Bart. *in l. ex teſtamento in fine princ.
de except. rei iud.* & faciunt tradita per Roman.
conſ. 125. & Pariſ. *conſ. 77. vol. 4. cum alijs adductis per D.
Iulium Petruccium*, quàm renunciationem clarum eſt non
potuiſſe fieri ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs; Et hæc eſt 1. de-
ciſ. declarans ſtatutum habere locum non in † omni alio 52
actu, in quo minor poteſt lædi, ſed ſolùm quando contine-
tur vnus ex illis quatuor, prout eſt renunciatio.

Secunda coram Comitolo 9. Decembris 1588. apud Pic.
deciſ. 44. & apud Marcheſ. to. 1. fol. 455. in qua fuit reſolu-
tum † retrouenditionem factam à muliere ſubiacere ſtatuto 53
154. ratione læſionis, vel ſtatuto 151. non quia illud habet
locum in omni contractu, ſed quia mulier remiſerat ius
ſuum his verbis, quare viſum fuit dominis locum eſſe ſtatu-
to Vrbis 154. ſeu 151. quod Rota interpretatur habere † 54
locum quoties mulier, vel minor directè, vel indirectè re-
mittit ius ſuum, & ſi talis refutatio veniat in conſequen-
tiam alterius contractus extra illos quatuor ibi expreſſos, &
allegat. Creſcent. Cott. & Put.

Et ex hac deciſione habemus Rotam tunc iuxta diſtinctio-
nem factam à nouo ſtatuto diſtinxiſſe, quod † in alijs con- 55
tractibus ſi adſit læſio in pretio, hoc eſt ſi conſtiterit de læ-
ſione, tunc eſſe locum diſpoſitioni ſtatuti cap. 154. ſi verò
in illis per indirectum remittatur, vel refutetur ius, eſſe
locum diſpoſitioni c. 151.

Coram illuſtriſſimo Domino Cardinali Millino 26. Mar-
tij 1593. apud Pic. deciſ. 25. num. 8. his verbis, ſed placuit
Dominis caput † nullitatis mandati defectu ſolemnitatis ſta- 56
tuti, quòd locum habet vbicumque directè remittitur ali-
quod ius, & allegat Creſc. & Cott.

Coram eodem 20. Octobris 1593. apud Zacch. de Socier.
deciſ. 36. fideiuſſionem mulieris nullam, etiam † recogno- 57
uerit bonam fidem, ea ratione his verbis adiecta; Quia
cùm vigore ſtatuti non poſſit obligari, nec etiam de iure
communi fideiubere, fuit ſimulatum, quòd † recognoſce- 58
ret bonam fidem, & reciperet pecunias, vt teneret eius
obligatio, Rom. *conſ.* 194. *num.* 4. & in hac recognitione
conſiſtit ſimulatio, quia verè ipſa pecunias non recipiebat,
† cùm eodem inſtanti deberent peruenire ad manus Iulij 59
Cæſaris, *l. qui ſic ſoluit. ff. de ſolut.* Et pro hac deciſione ſunt
optimi text. *in l. quamuis 9. ff. ad S. C. Velleian.* vbi Vulp.
ſi cùm eſſe tecum contracturus mulier interuenerit, vt cum
ipſi potiùs contraham videtur interueniſſe, *in l. quidem ff.
eod. vbi Paulus I. C.* Quidam voluit hæredibus Lucij Titij
mutuam pecuniam dare, & cum eis contrahere: ſed quo-
niam facultates eorum ſuſpectas habebat, magis voluit vxo- 60
ri teſtatoris dari pecuniam, & ab eo pignus accipere, mu-
lier eamdem pecuniam dedit hæredibus, & ab eis pignus ac-
cepit. Quæro an interceſſiſſe videatur, & an pignora, quæ
ipſa accepit teneantur creditori? Paulus reſpondit, ſi cre-
ditor cum contrahere vellet cum hæredibus Lucij Titij ciui-
tatis ijs, magis mulierem ream elegit, & in ipſius perſona
S. C. quòd de interceſſionibus fœminarum factum eſt locum
eſſe, & pignora ab ea data non teneri, *l. ſed Iulianus, §.
idem ait ff. ad S. C. Maced. vbi Iul.* ſi duos reos accepero fi-
lium fam. & Titium, cùm ad filium familias peruentura eſ-
ſet † pecunia; Ideò autem reum Titium acceperim, ne 61
quis fideiuſſor S. C. vteretur, vtilem eſſe exceptionem ad-
uerſus fraudem dandam, *in l. cum ad eas C. ad S. C. Velle-
ian. vbi Imperatores Diocletian. & Maxim.* cùm ad eas
etiam obligationes, quæ ex mulieris perſona calliditate cre-
ditorum ſumpſerunt primordium, decretum patrum, quod
† de interceſſione fœminarum factum eſt adiecto perpetuò 62
declaretur; ſi tamen creditor, qui contrahere cum alio pro-
poſuerat, & mulieris perſonam eligit, exceptione contra
petitores, ſecundùm ea, quæ aſſeueras defendi poteſt.

Coram Cardinali Mantica 26. Iunij 1595. deciſ. 344. in
muliere † eligente bona pro ſua dote, in qua electione ne- 63
gari non poteſt potuiſſe cadere læſionem, nihilominus Ro-
ta reſpondit non intrare ſtatutum, num. 7. his verbis; Ne-
que etiam obſtat, quod electio ſit nulla, cùm ſolemnitas
requiſita à ſtatuto Vrbis lib. 1. cap. 151. non fuerit obſerua-
ta: Quia cùm per electionem † ipſæ mulieres id, quod ſibi 64
debetur, ſint conſequutæ, & ideò non poteſt dici facta
alienatio, ſeu refutatio, & multò minus pactum de non
petendo, vel quietantia, ſeu donatio, de quibus ſtatutum
loquitur; Hæc deciſio cùm ſit per ſe clara, non indiget inter-
pretatione, vt ſupra in deciſ. Put. & Caput. eadem ratione
legitur.

Co-

Coram Card. Seraph. 13. Maij 1596. dec. 1187. fuit habitum pro indubitato fideiussionem mulieris subiacere statuto,
65 ratione assignat in seq. decis.

Coram eodem 10. Nouemb. 1597. in qua dum dubitabatur, an fideiussio comprehenderetur sub constitutione
66 † Marchiæ, ex quodum de illa non fuit facta mentio, non posset dici comprehensa ex ratione deducta per Caputaq. *in supradicta decis. 3. lib. 3.* fuit responsum his verbis. Quæ fideiussio non potest censeri contractus lucratiuus, sed est
67 eiusdem, & fortè † damnosioris conditionis quàm cæteri in constitutione enumerati, & ideò cessant ea quæ in contrarium allegantur ea decis. 3. Caput. lib. 3.

Coram Penia 16. Februarij 1601. *par. 4. diuers. decis.*
68 348. fuit dictum statutum habere locum in † retrodonatione.

Coram eodem 4. Februarij 1602. apud Pic. decis. 1. num. 15. in qua optimè fuit declaratus hic articulus his verbis, in hoc tamen casu attendendum statutum Vrbis *lib. 1. cap. 151.* prohibens mulierem donare, ideòque etiam esse prohibitam fideiussionem pro marito ne fiat in fraudem donationis à iure prohibitæ, *glos. in dicta auth. si qua mulier in ver. nullatenus vers. est ergo C. ad Velleian.* Soccin. *cons. 23. num. 26. in fin. lib. 4.* Tiraquell. *Connub. glos. 5. num. 107. vers. ideoq.* Surd. *dicta decis. 164. num. 19. vers. & ratio decis. est.* Ne fiat igitur fraus, & inducatur per indirectum donatio per
69 statutum prohibita, affirmatum fuit fideiussionem quoque sub statuto comprehendi, sicut per eamdem rationem censuit Rota de confessione mulieris, Put. *decis. 7. & 55. lib. 3.*
70 Idemque affirmatur in quolibet † alio contractu, in quo fraus donationi interuenire posset, Crescent. *decis. de consl. & infrà allegat. d. decis.* Catd. Millin. 36. apud Zacch. Quæ decisio sola attendenda esset, vbi deficerent aliæ similes, cùm dicere non possimus prædictas rationes per transen-
71 nam, & non † ex mente dominorum fuisse deductas, prout aliquando euenisse constat ex decis. coram Comitulo decis. 44. in fin. fuit enim articulus dubius propositionibus maturè discussus, vt legitur in princ. dec. ibi, sola Constantia informante causa proposita visa fuerat exemplaris, ideòque dilata, vt maturius articulus propositus discuteretur, iterùm proposita causa vtraque parte informante Rota, &c.

Coram Attrebaten. 22. Maij 1602. apud Pic. decis. 6. fuit resolutum fideiussionem mulieris sine solemnitatibus statu-
72 ti Vrbis cap. 151. (vt ibi dicitur) Quòd licèt in quatuor solùm casibus loquatur, habent tamen etiam locum in alijs, & dom ad id allegat decis. Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, Seraph. Peniæ, Gypsij, & Cardinalis Millini tq telligenda
37 est conclusio secundùm illas decis. quando † læsio adest ex eo, quòd in alijs comprehenditur vnus ex quatuor, prout in fideiussione.

Coram Litta in Romana hæreditatis 29. Nouembris 1602. fuit resolutum, transactionem factam à muliere
74 † esse nullam ob non seruatas solemnitates statuti ex decis. Put. 162. & ex illa dec. Card. Blanchett.

Coram Gregorio XV. 26. Martij 1604. decis. 164. in qua
75 expresè fuit dictum, statutum non habere † locum in emptione. Quia vt ibi legitur, ex forma statuti Vrbis lib. 1. cap. 151. quod vltra contractus in eo expressus habet locum in quolibet alio, in quo minor etiam indirectè lædi potest, & *alleg. dec.* Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, & Attrebaten, sed cùm vt supra visum fuit, loquantur prædictæ de-
76 cis. quando in contractu emptionis continerecur vnus ex quatuor, tunc enim dicitur indirectè læsus minor, hæc decisio sustineri potest vnus ea illis concurrit, & licèt num.
77 5. dicatur in emptione autem potest † interuenire læsio respectu pretij, & eius excessus, *l. 2. C. de rescindend. vendit.* Tamen id non videtur fuisse dictum ex mente dominorum cum decis. pro fundamento resolutionis allegatæ contra-
78 rium firment, & illa decisio † principaliter non fundat se in hac nullitate, sed in ea, quod pupillus contraxit sine auctoritate tutoris, & posteà fuerunt addita verba; Augetur nullitas istius contractus, quia non accessit consensus proximorum, vnde intrat illa responsio decis. Comituli 44. in fin. illa verba, in emptione, &c. tanquam per transennam, & non ex mente dominorum apposita non esse attendenda.

Coram *eod.* 24. *Maij* 1606. *sub numer.* 3. ponitur eadem conclusio ea dictis decisionibus, & casus decisionis est su-
79 per † transactione, quæ iuris remissionem includit, vt ibi expresè dicitur.

Coram Attrebaten. 9. Februarij 1607. apud Zacch. *de societ. decis.* 24. leguntur hæc verba; Nam ad hanc scripturam solidationis multæ fuerunt datæ responsiones, & prima cum acceptatio Camillæ importet † confessionem solu- 80
tionis in reliquo, & per consequens liberationem, *l. si ex pluribus vbi gloss. in vers. reliquum.* Imol. *numer. 2. in fin. ff. de solut.* Salyc. *in l. si quidem in fin. C. de transact.* Ias. *cons.* 100. *num. 3. lib. 4.* Iddcircò est nulla propter statutum Vrbis cap. 151. lib. 1. prohibens fieri refutationes, & quietationes, & donationes, sub † quibus prohibentur etiam confessiones 81
per quas statuto staus fieri possint, Put. *decis. 7. & 55. lib. 3.* Crescent. *decis. 2. de confess.* & infrà, (quia confessio tendit ad liberationem, † & habet vim pacti de non petendo, Feder. de Sen. *cons.* 128. *nu.* 3. Soccin. Iun. Poss. Calcan. *quam allegat. cons. 57. num. 10. lib. 2.* quo casu requiruntur solemnitates statuti) Ecce clara decisio emanata post illam Greg. statutum nouum intelligi, prout intelligi Rota statutum antiquum. 82

Coram Greg. 27. *Iunij* 1607. *decis.* 333. postquam enim decis. posuit conclusionem, statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor, vel mulier lædi potest ex decis. Crescent. Put. Clem. & Attrebaten addidit hæc verba († fideiussio autem non solùm est contractus de sui 83
natura læsiuus) quibus declarauit præcedentem conclusionem intelligi, vbi minor læditur per vnum ex illis quatuor contractibus, prout in fideiussione adesse donationem declarauit Rota in illa coram Penia *dec.* 1. apud Pic.

Coram *Cardinali Sacrato* 3. *Decembris* 1607. apud Pic. *dec.* 41. in qua fuit dictum † permutationem esse nullam his 84
verbis (Placebat etiam maiori parti Dominorum, & cæteri non contradicebant motiuum ex statuto Vrbis cap. 113. & 151. lib. 1.) ex qua decisione absolutè firmatur † in permutatione obstare statutum cap. 151. sed vnà cum cap. 113. in 85
quo prohibetur alienatio rerum minorum sine certis solemnitatibus, sed in muliere maiore non legitur aliqua decisio, quæ admittat concursum dictorum statutorum.

Coram *Cardinali Marcemontio* 17. *Martij* 1608. *in recent. dec.* 153. *num.* 13. vbi fuit firmatum statutum cap. 113. super † alienatione rerum minorum suppleri per illud 86
151. ex dicta decisione coram Sacrato, & deinde addita hæc verba (& potest habere magnam rationem, cùm sæpiùs fuerit resolutum illud statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi potest) & allegat dictam decis. Attrebaten, & Gregor. XV. in Rom. argumentorum, † quæ, vt supra fuit ostensum, loquuntur in fideiussione, vnde non potest dici contrarium sensisse, sed est intelligen. iuxta prædictas decisiones. 87

Coram *Reuerendissimo Coccino Decano* 1. *Decembris* 1608. *dec.* 433. in qua firmata regula, quòd statutum non † habet 88
locum in dote, nec in augumento dotis, ex Gabr. *cons.* 10. *n.* 6. *lib.* 1. fuit dicta decis. limitata his verbis (Tamen placebat etiam, quòd hæc non habeant locum, quando augmentum dotis præsumitur factum ad defraudan. statutum, vt benè considerat in terminis statuti Vrbis Gabr. dicto loco, & propterea cùm in casu isto mulier, quæ post contractum matrimonium fecit augmentum dotis, non teneretur dotare, & prohibeatur donare, ideò dictum augmentum præsumitur factum ad fraudan. statutum) Quæ decisio est conformis decis. Crescent. Put. Attrebaten. Peniæ, & alijs, quæ hunc articulum exactè tractatunt.

Coram *Greg.* 20. *Maij* 1610. *decis.* 473. Fuit firmatum statutum † habere locum in diuisione, quia est species transactionis, *l. tres fratres*, vbi Bart. Alex. & Ias. *ff. de transact.* Decian. *cons. 39. num. 104. lib.* 1. & dum additur habere locum in permutatione allegat decision. Cardinalis Sacrati, quæ vt dictum est, procedit in minore tantùm ratione cap. 113. 89

Coram eodem *in ead.* 4. *Februarij* 1611. *decis.* 496. *fuit confirmata decis. & licet num. 7. & seq.* dicatur quod ex † eo quod in diuisione cadit læsio (& propterea intrat statutum, quòd habet locum in omni contractu, in quo minor lædi potest, Put. *dec.* 162. *lib.* 3.) Tamen debet intelligi de læsione actuali, non in potentia iuxta decis. 437. 90

Coram *Reuerendissimo Pamphilio* 26. *Nouembris* 1611. apud Pic. *decis. 8. sub n.* 4. postquam fuit dictum, statutum habere locum in omni contractu, in quo minores, & mulieres lædi possunt, ex Put. & Rom. Argentorum declarat se his verbis; Et per † consequens debet etiam habere locum 91
in fideiussione, quæ ex sui natura continet læsionem, vt fuit sæpissimè deductum in d. Rom. Argentorum.

Coram

Coram *R. P. D. Pirouano* 17. *Februarij* 1612. *in recentior.
decis.* 385. *par.* 1. io qua fuit dictum censum impositum
à muliere sine solemnitatibus statuti cap. 151. fuisse nullum,
qoia vt ibi dicitur, statotum, neduni in quatuot casibus
expressis, sed etiam in omnibus alijs, in quibus adest ra-
tio læsionis, procedere sæpè fuit resolutum, & ad id alle-
gat decis. Caput. Put. & Illustrissimi D. Cardinalis Millini,
93 † in quiqus iam fuit ostensum loqui, quando læsio adest ex
eò, quod sub nomine alterius contractus celebratur dona-
tio, vel alius ea illis quatuor, qui verisimiliter concurrebat
in casu dictæ decis. cùm ibi non exprimatur alia ratio læsio-
nis, & ne dicamus fuisse contrarium decisum, quàm
quod dicunt dictæ decis. super quibus se fundat decis. R. P.
D. Pirouani.

Coram *Reuerendissimo Domino Coccino in Romana Sal-
uiani* 9. *Decembris* 1613. in qua fuit resolutum, electio-
94 nem † factam à muliere de bonis pro dote non comprehen-
di sub hoc statuto, eisdem verbis vtitur, quibus fuit deci-
sus similis casus in supradicta decisione Cardinalis Manticæ
hæc enim sunt verba, quia cùm per electionem ipsa Laura
fuerit consecuta id, vel partem, quod sibi debebatur, non
potest variare, nec propterea fit, quòd fuerit sequuta alie-
natio, seu refutatio, & multò minus pactum de oon peten-
do quietantia, seu donatio, de quibus statutum loquitur,
vt fuit dictum in causa Rom. siue Ciuitatis Castelli Census
36. Iunij 1595. coram Mantica, & quod maximè obser-
uandum in dicta causa; mulier voluit docere de læsione
per æstimationem factam, & Rota dicit illam non suffra-
95 gari, quia æstimatio longè posteà facta, & agebatur de
re, quæ vsu consumebatur, in qua de præsenti non infere-
batur ad præteritum, vnde tantùm abest, quod Rota te-
nuerit statutum habere locum in omni actu, in quo læsio ca-
dere potest, vt nisi de læsione concludenter constet, non
succurratur minori, aut mulieri, agebatur enim de rebus
mobilibus per mulierem electis, in quibus facillimè illa po-
tuisset in pretio decipi.

Coram *Seleucien.* 9. *May* 1614. *in recentior. decis.* 592.
par. 1. in qua legitur, fuit enim lata super rescissione con-
tractus, concordiæ initæ à DD. Sfortia, & Galeatio in mi-
nori ætate constitutis, non seruatis solemnitatibus statuti
96 Vrbis c. 113. & 151. lib. 1. de contract. minor. † Quæ qui-
dem nullitas locum habet in quocumque contractu læsiuo,
etiam per indirectum. Ex Put. & Crescent. hæc enim decis.
firmat opinionem affettamenti. Quia in concordia, prout
97 fuit dictum in transactione, inest refutatio, & sic per indi-
rectum minores lædebantur. Vltra quod decis. loquitur in
concursu statuti 113.

Coram *Reuerendissimo Pamphilio* 15. *Decembris* 1614. *in
recent. decis.* 619. *sub num.* 5. *par.* 2. dicit statutum habere
98 locum in alijs contractibus ex Put. & Crescen. † vt com-
prehenderetur etiam fideiussio.

Coram *Andrea* 22. *May* 1561. *in recentior. decis.* 678.
par. 2. in qua fuit resolutum impositionem census per Ma-
99 trem, & Tutricem pupillorum esse nullam tam ex parte
minorum, quàm matris minorum his verbis, respectu enim
pupillorum non interuenerunt solemnitates statuti dicitur
ibi sic fuisse resolutum in Romana donationis de Cuppis 24.
Maij 1600. coram Cardinali Pamphilio. Respectu Matris
num. 4. his verbis [Quia cùm obligatio quoad minores es-
set inualida, obligatio Annæ de proprio remansit absque
100 causa, quia tanquam Tutria ipsa non † tenebatur se obli-
gare de proprio pro soluendis debitis Testatoris. Nec con-
stat, quod ipsa habuerit releuatorem, & sic tantò magis
appatet, quòd mulier remansit decepta contra statutum
Vrbis cap. 151. lib. 1.] Ex distinctione facta in hac decisio-
ne tollitur omnis scrupulus difficultatis, cùm in aliena-
tione fuerit dictum intrare statutum cap. 113. in obli-
gatione verò ad fauorem alterius intrare statutum in
cap. 15.

Coram Buratto 12. *Iany* 1615. *in recent. decis.* 723. *num.*
13. *par.* 2. Fuit firmatum, statutum habere locum in remis-
101 sione † iuris de futuro, quæ remissio comprehenditur sub
refutatione, vt per Gabr. *cons.* 6. *vol.* 2.

Post annum 1615. coram eodem fuit discussus articulus
in Rom. Census Vitalitij, & licèt non fuerit resolutus, ta-
men ea hoc satis constat Rotam tenuisse hanc opinionem,
102 † ea quo actores non potuerunt obtineri declarari nul-
lum contractum, licèt allegassent dictam decis. Greg. 164.
& aliàs.

Coram *Reuerendissimo Decano* 13. *Januarij* 1625. Fuit re-
solutum obligationem mulieris de restituen. ad omne man-
datum Domini bona mobilia mariti penes ipsam ad instan-
tiam creditorum depositata fuisse nullam sine solemnitati-
bus, & addita hæc verba. [Neque obstat, quod statutum
tantùm loquatur in quatuor tantùm casibus, quia nihilomi-
nus habet locum quotiescumque mulier lædi potest, Put. *de-
cis.* 158. *num.* 2. *lib.* 1. *in nou.* Crescent. *decis.* 3. *de constit.*
Rot. *diuers. decis.* 529. *num.* 4. *in fin. par.* 1. & fuit sæpissimè
resolutum. In hoc autem casu cùm mulier se obligasset † de 103
restituen. hæc mobilia, poterat lædi, vel ad sui præiuditium,
ea quo iuri suo renunciabat, vel ex alio capite concernente
restitutionem] hæc decisio allegata contra opinionem affet-
tamenti tantùm abest, quod sit contra, quod imò optimè il-
lam confirmat. Dum explicando, in quo possit dici læsa
mulier, dicit quia vel † renunciat iuri suo, vel cogeretur 104
restituere bona, & sic resultaret donatio, & per indirectum
fieret fraus statuto.

Coram R. P. D. *Durano in Rom. nullitatis obligationis* 16.
January 1626. quæ loquitur in terminis casus nostri, dum
dicitur, statutum habere locum in omni contractu, in quo
minor lædi potest, & allegat prædictas decis. Put. & Cresc.
intelligenda est iuxta † illas, prout verè intellexit, cùm sta- 105
tim dicat minorem fideiussisse, & consequenter cum fideius-
sio comprehendatur † sub statuto vti de sui natura læsiua, 106
fuisse nullam obligationem.

Ea his omnibus decisionibus, quæ peruenerunt ad ma-
nus Dominorum de affettamento, emanatis tam super an-
tiquo, quàm nouo statuto, visum fuit clarissimè constare,
opinionem affettamenti fuisse omni tempore conformem
opinioni Rotæ.

Sed vltra Rotæ auctoritatem, concurrit etiam auctori-
tas DD. non vulgarium, nempè Gab. *cons.* 6. *num.* 4. *& cons.*
20. *num.* 55. *lib.* 2. Quia ita tenet tam † ea mente Rotæ, 107
quàm ca verbis statuti, Bero. *cons.* 176. *per tot. lib.* 1. pro hac
opinione consuluit, & quoniam approbauit Rotam co-
ram Clem. 8. & Card. Seraph. in decisionibus supra allegatis
Bero. sequitur Card. Tusc. *in littera S. conclus.* 599. *numer.*
15. Licèt Rota non approbauerit Bero. in eo, quod dicit,
statutum habere locum solùm † in donationibus, refuta- 108
tionibus, quæ per se fiunt, & principaliter, non autem
quando fiunt in consequentiam alterius contractus. Nam in
contrarium sensit Rota, ne hac via fiat fraus statuto.

Et pro eodem stat. Clem. & Paris. qui in alio simili statuto
consuluerunt, & fuerunt approbati a Rota coram Card.
Seraph. in supra allegata decis. Corn. *cons.* 121. *vol.* 3.
Paris. *cons.* 53. *num.* 63. *vol.* 3. Nec contrarium tenuit Gra-
tian. *discept. forens. cap.* 961. *tom.* 5. Nam postquam firma-
uit, statutum † habere locum in contractibus, in quibus 109
indirectè potest cadere læsio ex dec. supra allegatis addit hæc
verba, [Dicitur autem læsa Catherina, tamquam fideius-
serit pro marito, cùm contractus fideiussionis sit de sui na-
tura læsiuus] in cap. 969 sub † num. 31. hæc leguntur ver- 110
ba [Prout est in casu nostro; in quo prius fuerunt acceptata
alimenta, unde illis non poterat renuntiari per acceptatio-
nem legati minus utilis, & multum læsivi, adeout stante
hujusmodi læsione, magis procedat statutum etiam in re-
nuntiatione juris quærendi] Nec etiam contrarium tenuit
† cap. 26. num. 12. & 27. nu. 14. quia ibi non loquitur su- 111
per hoc statuto.

In hac secunda inspectione Domini firmarunt opinionem
affettamenti ex euidentissimis rationibus, & quidem anti-
quissimis temporibus allatis per DD. & Rotam, quas quili-
bet potuit legere in cons. & decis.

Harum prima allata supra 100. annos in similibus sta-
tutis † à Corn. *cons.* 121. *num.* 6. *vers. est ergo aduerten.* 112
& numer. 7. *& seq. lib.* 3. Paris. *cons.* 53. *numer.* 63. *vers.*
vnde cùm in casu præsenti lib. 3. & supra 50. annos in
puncto statuti antiqu. Bero. *cons.* 176. *numer.* 46. *lib.* 1.
quem approbauit Rota coram Clem. VIII. *in illa decis.* 529.
part. 1. *diuers.* & omnes prædictos approbauit Rota coram
Card. Seraphino in illa decis. 1142. in fin. eamdem ratio-
nem supra 80. annos attulit, Rota apud Put. *in illa dec.* 100.
lib. 1. *& 7. de Constitut.* Caput. *dec.* 3. *& decis.* 199. *par.* 3.
& super statuto nouo, coram Card. Mantica *decis.* 344. *& co-
ram Reuerendissimo Coccino Decano in illa Romana Saluia-
ni* 9. *Decembris* 1613. Quæ ratio desumpta est ea statuti ver-
bis, quæ attendenda sunt, nempè, quod dum statutum lo-
quitur in quatuor contractibus, non habet locum in alijs,
& hæc ratio fulcitur duabus iuris regulis. Prima quia dum
statutum includit † illos quatuor, exclusit alios, *l. cum præ-* 113
ter

tor ff. de Iudic. latè Surd. *cons.* 135. *num.* 43. *cons.* 408. *nu.* 8.
Dec. *cons.* 74. *nu.* 32. Corn. *cons.* 121. *n.* 9. *lib.* 3. Secunda,
114 quod vbi verba † statuti non conueniunt, non conuenit
dispositio *l.* 4. §. *Toties ff. de Damn. infect.* Becc. *cons.* 1. *n.*
25. cum alijs per Surd. *cons.* 152. *num.* 38. *& cons.* 179. *n.* 3.
lib. 2. Put. in illa *decis.* 158. *aliàs* 162. ibi (cui non conue-
niunt verba) *lib.* 1. *Rota in Bonon. administrationis* 10. *Iu-
nij* 1611. *coram Card. Sacrato* apud Farin. *post cons. lib.* 2. *de-
cis.* 437. *sub num.* 2. vbi maximè procedere dicitur, quando
115 statutum exorbitat à iure communi. Cùm † igitur hæc ra-
tio, & iuris regulis nitantur, & approbata fuerit in terminis
à DD. & à Rota, non est cur de illa aliquis dubitare possit,
aut debeat.

Secunda, quòd cum statutum exorbitet à iure communi,
116 quo † licitum est omnibus donare, *l. velles C. de Reuocat. Do-
nat.* & ibi DD. latè Tiraq. *de ll. Connub. glos.* 8. *num.* 5. enu-
117 merando † certas species contractus non extenditur ad alios
maximè diuersæ speciei, in quibus concurrat etiam diuersa
ratio, Corn. *d. cons.* 121. *num.* 50. *in fin. & num.* 6. Bero. *d.
cons.* 176. *num.* 48. *&* 49. Paris. *d. cons.* 53. *sub num.* 63. ma-
118 ximè, cùm statutum annullet † illos contractus, quæ an-
nullatio pœna est, Bero. *cons.* 176. *numer.* 55. Cor. *cons.* 121.
numer. 8. *vers. sed in casu nostro lib.* 3. Diuersa autem ratio
119 est in illis quatuor, quæ sunt omnino damnosi, cùm mu-
lier, & minor nihil recipiant, Put. *decis.* 55. *sub num.* 7. *ibi*
(cùm illa sit apertè damnosa, cùm donare sit perdere)
Rota in Romana hæreditatis 14. *Martij* 1603. *coram Litta*, ibi,
120 cùm donans nihil † acquirat, sed dicatur perdere, & co-
ram Reuerendiss. Pamphilio *in recent. decis.* 619. *numer.* 5.
par. 2.

Tertia ratio deducta à Bero. *d. cons.* 176. *num.* 35. *vers.*
quod suadetur etiam ex eo, quod statuentes quando volue-
runt comprehendere omnes contractus, expresserunt, prout
in 2. parte statuti antiqui 19. & ibi, & in omnibus contracti-
bus, & negotijs. Non enim satis fuit statuentibus dicere
in contractibus, etiam cum illa dictione *vniuersali*, omni-
121 bus, sed addita alia, *& negotijs*, vt comprehenderentur
omnes, & quicumque actus, in quibus læderentur mino-
res, etiam si non essent ex illis quatuor.

Quæ ratio eò magis vrget in casu, quia in illo antiquo in
cap. 23. in nigro non legebatur contractus donationis, nec
etiam illa verba, *& in omnibus contractibus*, in cap. verò
decimonono in reformatione fuit additus contractus dona-
tionis, & vlterius secunda pars super læsione, si enim
122 † statuentes voluissent comprehendere in prima parte om-
nes contractus, non fuisset opus enumerare illos quatuor,
sed declarando dixissent in omnibus contractibus, & nego-
tijs, in quibus minor, vel mulier lædi potest, seruentur so-
123 lemnitates † præcedentis statuti, aliàs enim vel frustratoria
fuissent vlt. verba 2. partis, vel enumeratio quatuor con-
tractuum contra tex. *in cap. si Papa de priuileg. in* 6. *lib.* 3. §.
cum ff. de iureiur. l. 1. *in fin. ff. ad Municip.* Surd. *cons.* 80.
num. 15.

Multò autem magis, magisque vrget dicta ratio in statu-
to nouo, nam cùm, vt vidimus, emanauerint tot decisio-
nes super intellectu statuti antiqui, omnes firmantes, illud
in prima parte habere locum in his tantùm quatuor, non
124 autem in alijs, nisi sub illorum nomine comprehenderetur
vnus ex quatuor: in secunda verò parte habere locum,
quando constat de læsione potest adesse statuentes noluerunt
ampliare primam partem ad alios, sed fuit additum, quod
non aderat in antiquo statuto cap. 19. Quod exprimeretur
causa, & redigeretur in scriptis ea ratione, vt dicit Rota
coram Andrea *decis.* 628. *num.* 4. *par.* 2. his verbis, Quòd
125 ad † euitandum, vt mulieres non decipiantur, voluit, vt
causa in scriptis redigatur, & insinuetur, ac plenè per Iu-
dicem cognoscatur.

Præterea in statuto antiquo proximiores consanguineos
adhiberi mandatur, sed cum orta fuerit difficultas, qui veni-
rent sub consanguineorum appellatione, an scilicet agnati
& cognati, vt apud Crescent. *decis.* 4. *de constitut.* In sta-
tuto nouo ad tollen. hanc difficultatem statuentes manda-
126 runt adhiberi coniunctos, † quorum appellatione non
dubitatur venire tam agnatos, quàm cognatos, nempè
tam mulieris, vel minori attinentes ex parte patris, quàm
ex parte matris, & qui ab intestato succedunt, vt per plu-
ra iura firmant Pic. *glos.* 13. *num.* 3. Sicuti igitur statuentes
in nouo statuto, vsi sunt verbo coniunctorum ad tollen-
dam illam dubitationem, ita vsi essent verbis generalibus,
nempè, vt in omnibus contractibus adhiberentur solemni-
tates, † si voluissent in omnibus statutum habere locum, 127
& non se restrinxissent ad eosdem quatuor contractus, prout
in antiquo statuto, quòd Rota in tot. decis. declarauit non
habere locum in alijs. Demum cùm in statuto antiquo di-
ceretur, quòd minores, & mulieres possint, & verbum il-
lod, *possint*, sit † facultatiuum; cùm & possit dubitari, an 128
solemnitates essent necessariæ pro validitate. In nouo statu-
to loco illius verbi fuit positum verbum † *debeant*, quod 129
importat necessitatem, *leg. si Prætor* §. *Marcellus, &* §.
fin. ff. de iudic. cum alijs per Rebuff. *ad leg.* 37. *ff. de ver-
bo significat.* Ita etiam ad tollendam difficultatem, de qua
agitur, loco illorum quatuor casuum, statuentes dixissent
in omnibus contractibus, si voluissent omnes comprehen-
dere.

Quo verò ad secundam partem statuentes illam substu-
lerunt ab eodem statuto, & licèt ex hac sola exemptione
resultaret clara mens statuentium, quod in nouo statuto
non comprehenduntur alij contractus, † tamen & clarior 130
redditur ex eo, quod de illa secunda parte fuit conditum
nouum statutum in cap. 154. in quo noluerunt statuentes ex
capite læsionis annullare contractus, sed solùm posse rescin-
di, illa forsan ratione, quia satis superque erat, quod † cum 131
aliàs non posset rescindi contractus nisi læsio adesset vltra
dimidiam, *l. si voluntate* 8. *in fin.* ibi (nisi minus dimidia
iusti pretij, & est *text. in l.* 2. ibi minus autem † pretium 132
esse videtur si nec dimidia veri pretij soluta sit) *C. de rescind.
vendit.* & ibi DD. quòd esset locus rescissioni, etiam vbi
adesset læsio in 3. par. & quod licèt † iuramentum confir- 133
met contractum, tamen disponere præsumi tunc dolo ex-
tortum.

Si igitur voluerunt diuerso modo disponere, in nouo
statuto expressè disposuerunt, ergo vbi non disposuerunt
diuersimodè noluerunt disponere, & per consequens ne-
cessariò dicendum est, statutum habere locum in illis tan-
tùm quatuor casibus, & non in alijs, dum eodem modo fuit
dispositum.

Sed quia in alienatione rerum minorum de iure ciuili † 134
requiruntur solemnitates, emanauit aliud statutum cap.
113. in quo annollantur alienationes immobilium, & iu-
rium non seruatis solemnitatibus ibi requisitis, & illis etiam
adhibitis, si non adsit euidens vtilitas, quod statutum dif- 135
fert in hoc à statuto 151. In quo vtilitas non requiritur, cùm
omnes † illi quatuor sint damnosi, & permittantur, vt 136
fuit latè decisum in illa Romana Saluiani 15. Decembris
1614. coram Reuerendissimo Pamphilio Nuntio apud Re-
ges Hispaniarum *decis.* 16. *numer.* 18 *&* 19. apud Pacific.
& in alia Romana Saluiani 20. Maij 1616. coram Man-
zanedo *decis.* 22. *numer.* 3. & fuit aliàs in Assettamento fir-
matum.

Et ex his resultat alia ratio, quod cum alijs contractibus,
seu negotijs, in quibus aliquid datur, & recipitur, vel pro-
mittitur, vbi minor † deceptus est in pretio illi succurritur 137
per d. cap. 154. Sed in illis quatuor, quia in totum sunt læ-
sivi, & fraude, & dolo circumuenti fuerint ad dona-
tionem, &c. cùm fraus difficillimè probari possit, necessa-
rium fuit illis prouidere, vt adhibeantur solemnitates, cùm
in illis non habeat locum dictum statutum 154. vt fuit di-
ctum in Romana Saluiani 20. Maij 1616. coram Manza- 138
nedo apud Pacific. dec. 227. his verbis: Tandem non fuit
visum obstare obiectum de statuto Vrbis cap. 154. lib. 1.
& infra: respondebatur enim dictum statutum interpreta-
tionem accipere à iure communi, iuxta quod † læsio in 139
quota certa, prout vltra tertiam, vel dimidiam non potest
verificari nisi in contractibus, in quibus hinc inde aliquid
datur, vel promittitur vnum pro alio, iuxta Bartol. *consil.*
90. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert, & sequitur Cagnol. *in l.* 2. *n.*
195. *C. de rescind. vendit.* Pinel. *in ead. l.* 2. *cap.* 3. *num.* 4.
Rebuff. *in tract. de rescinden. contract. art. vnic. gloss.* 15. *n.*
6. ex quo inferunt DD. in d. l. 2. non procedere † in actu, 140
quo liberalitas exercetur; & licèt etiam fraudibus minores,
& mulieres possint induci ad ineundos alios contractus, ta-
men cum in illis non patiuntur damnum in totum prout in 141
donatione, &c. Et frequentius ad donandum circumue-
niantur, propterea in illis quatuor tantùm voluerunt adhi-
beri solemnitates ad *l. nam ad ea ff. de leg.*

Non obstat rationes in contrarium adductæ, & prima
deducta ex illis verbis statut. (Ac semper cum Iudicis com-
petentis decreto, causa in scriptis illi expressa, & insinuata,
ac plenè cognita contrahere debeant) quæ dicitur stare
ampliatiuè ad præcedentia, & quia donatione excepta, qua

142 etiam † impropriè dicitur contractus Mozz. *de contract. tit.*
de diuis. contract. art. 4. nu. 5, alij sunt distractus Carpan. *ad*
statut. Mediolan. c. 318, num. 192. & 193.
Nam huic rationi respondet Bero. *d. cons. 176, num. 52.*
his verbis: verba illa referuntur ad prædicta, In quibus sta-
tutum solùm de illis quatuor, de quibus in principio habe-
143 tur, loquitor, † quæ saltem largè dicuntur contractus, ex
quo in illis duorum simultaneus consensus interuenit, *leg. 1.*
cum ibi not. ff. de pact. Bald. *in rub. cod. tit. glos. magna in fin.*
in leg. 1. de act. & oblig. Alex. *in lib. 5, in princ. ff. de verbor.*
obligat. Non autem debent illa verba generaliter de omnibus
contractibus intelligi, ea enim vltimo loco posita veniunt
continuatiuè, & relatiuè ad præcedentia, vt patet, & ideò
144 tanquam posita solùm ad illa restringi, & referri debent
arg. l. fin. & ibi Bart. *ff. de reb. dub.* & infrà (& hæc est vera
intelligentia dicti statuti in illis verbis, Ac semper contra-
here possint, quæ ad prædicta continuatiuè, & coniunctiuè
uè ven.)
Præterea prædicta ratio in statuto nouo non merebatur
allegari, quia cùm rubrica sit concepta de contractibus,
non possunt non venire, vel difficiliùs venire illi quatuor
principaliter saltem nominati.
Demum quia si attendenda esset illa interpretatio, seque-
ratur maximum absurdum, & omninò contra mentem
145 † statuentium, quæ propterea minimè recipienda.
Nam si non adessent coniuncti, vbi celebrantur illi qua-
tuor actus, vtrique valerent sine auctoritate, & Iudicis de-
creto, cùm hæc iuxta interpretationem ex aduerso datam
requirantur in contractibus, sub quorum nomine dicitur
non venire prædicti quatuor, sed sensus verus est quod mi-
146 nores, & mulieres contrahant semper cum decreto Iudicis
in prædictis quatuor casibus siue adsint coniuncti, siue non,
sed tunc authoritate Curatoris.
Non obstat secunda ratio deducta ex ipsa rubr. perfectam
rationem continente, quæ dum loquitur generaliter, non
147 † potest restringi per nigrum speciale, iuxta glos. *in leg. C.*
de capit. ciu. cens. exim. lib. 11. DD. *in leg. 1. ff. si cert. pet.*
Rota coram Greg. *decis. 5. num. 2.* & in terminis similis *con-*
stit. Card. Seraph. *decis. 1242. num. 3. vers. hoc quoque vide-*
tur confirmari.
Primò, quia illam parum vrgere sensit Cardin. Seraphin.
ibidem, dum addit hæc verba, quòd si posset habere ali-
quam difficultatem, & præsertim vbi verba nigra prout hic
148 sint clara, tunc † enim non recipiunt declarationem à ru-
brica, vt post Ruin. & Osasch. respondit Surd. *consil. 81.*
num. 1.
Secundò, quia supponit id, quod non subsistit in facto,
nempè, quòd rubrica habeat orationem perfectam, prout
loquuntur Domini, & præsertim Bologn. *ad rubr. ff. si cert.*
pet. num. 25. & vltra orationem perfectam requiritur, quòd
149 etiam sit decisiua, Alex. *cons. 6. num. 3.* ibi, Quod rubric. ha-
beat orationem perfectam, & decisiuam, Ias. *cons. 205. n.*
4. lib. 2. Hæc enim rubrica statuti non habet orationem per-
fectam, cùm careat verbo, Alex. *dict. cons. 6. num. 2. &*
cons. 82. num. 20. vers. Sed ex hoc lib. 3. & sufficiant verba
Corn. respondentis ad hoc argumentum *dict. cons. 121. num.*
7. ibi, Maximè cùm illa verba nigri sint verba dispositiua,
150 & verba rubri † sunt de se nihil importantia, nisi per dele-
ctationem ad verba dispositiua, & illa habent necessariam
relationem, ideò desit, quod ab illis determinentur, &
moderentur.
Tertiò, quia si resoluantur verba rubricæ, illa apparebit
non esse generalis, sed particularis, secundum enim regu-
151 las grammaticales sic resoluenda † sunt, de contractibus,
qui non valebunt sine solemnitatibus glos. *in clem. de prab.*
in verb. dignitatibus, Bart. *in l. Centurio, ff. de vulg. & pu-*
pill. num. 25. item in d. l. Centurio, cons. 189. num. 7. lib. 4.
Ruin. *cons. 160. num. 11. lib. 1.* Sed relatiuum illud, *Qui*,
152 non † solùm habet relationem ad disposita in nigro, sed ad
illa rubricam restringit, *leg. tamen adiectio 44. ff. de leg. 1.*
ibi Bart. & DD. *l. quas pecunias 30. ff. de leg. 1.* & habemus
in corpore iuris plures rubric. similes, vt in illa reuocand.
153 donat. quæ tamen non habet locum in † omnibus, sed in
illis tamen, quæ continentur in legibus sub illa rubrica, ita
& illa de rescindenda vendit. & aliæ innumer. & in statuto
Vrbis præcedenti 150. Habemus rubricam de donat. insi-
nuandis, quæ tamen non habent locum in omnibus, sed in
illis tamen, de quibus in nigro.
Demum quia ex hac ratione sequeretur etiam magnum
absurdum, si enim rubrica non restringeretur à nigro, vti-
que comprehenderentur in illa nedum minores, sed etiam
majores, quod quàm absonum sit, † nemo est, qui non in- 154
telligat, sed sicut rubrica restringitur minores, & mulieres,
quia in nigro de illis tantùm fit mentio, ita *etiam* debebat
restringi ad illos tantùm quatuor, de quibus *etiam* fit specia-
lis mentio.
Dum verò pro corroboratione rationis ponderantur illa
verba, *volentes etiam fraudibus obuiare*, *&c.* statuimus
pacta, quod propter illam dictionem *etiam* dicantur stare
continuatiuè, ac ampliatiuè ad rubricam, Certè hæc pon-
deratio † est aliena à natura rubricæ, quæ ponitur solùm 155
ad demonstrandum, & iudicandum materiam, quæ in ni-
gro tractatur.
Sed vt melius obseruauit Pic. *in glos. 1.* dictio, *etiam*,
stat augmentatiuè, & ampliatiuè iuxta text. *in l. etiam C.*
de testibus, Surd. *cons. 303. n. 15. lib. 3. & decis. 8. num. 12.*
non quidem ad rubr. sed ad statutum † præcedent. 149. & 156
150. in quibus statuentes dum voluerunt obuiare fraudibus,
quæ in donationibus fiunt, voluerunt etiam in hoc capitu-
lo 151. obuiare fraudibus, quæ fiunt in contractibus mino-
rum, & mulierum.
Non obstat tertia ratio, quod statutum sit fauorabile, &
respiciat publicam vtilitatem principaliter, & vt legitur in
illo, emanauerit ad euitandas fraudes, quæ † ratio gene- 157
ralis compræhendit omnes contractus, quia in omnibus po-
test cadere fraus, vt latè per Pic. *glos. 7. nu. 2. 3. & seqq.*
Nam huic rationi respondit Corn. *d. cons. 121. sub nu. 9.*
his verbis, Istæ enim rationes adeò generales non decet,
quòd extendant dicta specialia, maximè correctiua iurium,
& pœnalia, fundantur enim tunc potiùs in auctoritate,
quàm in illa ratione nimis generali, nec ratio tunc videtur
disponere de lege, allegat etiam plura exempla, & præser-
tim, quòd insinuatio † in donatione requiritur ad euitan- 158
das fraudes, *l. data, C. de donat.* Et nihilominus non ha-
bet locum, nisi vbi excedit summam iuxta dispositionem
leg. sancimus, leg. si quis pro redemptione, §. fin. C. de donat.
& hodie vigore statuti 150. in summa ducatorum 200. † ibi 159
expressa, & multò minus debet fieri extensio ad contractus
diuersæ naturæ, quales sunt vtrinque obligatorij, & in
quibus datur aliquid, & recipitur, sed posset procedere
argumentum ad alios eiusdem speciei, & naturæ illorum
quatuor nempè quando sunt omninò, & in totum de sui na-
tura læsiui.
Sed & prædictam rationem minimè habendam esse in
consideratione, docent, omnes decisiones Rotæ, firman-
tes habere locum statutum in illis tantùm quatuor, & ar-
gumentum à ratione fraudis † procedere solùm in alijs, 160
quando in illis vnus ex quatuor continetur, prout optimè
Rota vsa fuit hoc fundamento in illa decisione Cresc. 3. *de*
Const. & Put. *decis. 55. lib. 3. & in vna Perusina nullitatis*
donationis 18. *Nouembr.* 1608. *coram Card. Lancellotto post*
cons. Farin. *lib. 2.* in qua fuit resolutum, statutum Vrbis c.
149. lib. 1. habere locum † etiam in donatione facta per pa- 161
trem filijs ratione præsumptæ fraudis consideratæ à statuto,
seu ex prædicta ratione nemo est, qui dicat dictum statu-
tum habere locum etiam in alijs contractibus, in quibus ea-
dem ratio fraudis cadere potest.
Præterea cùm statutum hoc veniat continuatiuè ad illud
149. ab illo venit declarandum, sed ibi ratio obuiandi frau-
dibus non est simpliciter, & generaliter apposita, sed restri-
ctiuè ad donationes his verbis, Cùm Reip. † intersit frau- 162
dibus, quæ in donationibus frequenter, & facilè commit-
tuntur obuiare, statuimus, &c. illud enim relatiuum, quæ
restringit † rationem ad donationes, *leg. ea tamen adiectio* 163
44. ff. de legat. 3. Cùm alijs supra allegatis, ita etiam debet
intelligi in hoc statuto ad obuiandum fraudibus, quæ in do-
nationibus minorum committebantur.
Demum quia aliàs si statutum haberet locum in omni-
bus, in quibus mulieres, & minores fraudari, † & decipi 164
possunt, frustratorium omninò fuisset statutum 154. maxi-
mè, cùm vt sit locus dispositioni illius statuti, non sufficiat
læsio in potentia, sed sit prius concludenter probanda, &
per hoc 151. statim quod celebratus est contractus sine so-
lemnitatibus, est etiam nullus.
Dum verò ex prædicta ratione dicitur corruere distinctio-
nem inter contractus de sui natura læsiuos, & ex acciden-
ti, & quòd statutum nullum verbum de læsione, sed tan-
tùm considerat fraudem & deceptionem, † quæ stare po- 165
test in multis sine læsione. Hæc conclusio est contra verba
statuti, & auctoritatem Rotæ, & omnium DD. commu-
nissi-

nissimam assertionem in *l.2. C. de rescind. vendit.* vbi firma-
166 tur deceptum in pretio esse læsum, & idem esse quem † læ-
sum esse, & deceptum in pretio.

Quòd autem statutum considerauerit fraudem, & cir-
cumuentionem, est verùm, sed ratione damni, & læsio-
nis, quæ eueniebat minoribus per donationem, quæ enim
167 maior læsio, quàm illa, quæ resultat † ex donatione facta
non sponte, & mera liberalitate, & integro iudicio, sed
fraude, circumuentione, & deceptione alterius & propte-
reà vt fuit ostensum in alia inspectione ex Put. *& dec. Reue-
rendiss. Pamphily* quatuor illi contractus sunt merè damno-
si, & ratione huius damni, & læsionis, statuentes volue-
runt, quòd coniuncti iureot non vertere in præiudicium
168 minorum, vel mulierum, † ad quid enim præstatio talis iu-
ramenti, si statuentes considerassent solam fraudem sine
læsione, & damno? Est etiam contra Rotæ assertionem,
quæ io omnibus decisionibus dixit statutum habere locum
in omnibus contractibus, in quibus minor læditur directè,
vel indirectè.

In hoc articulo, an fit valida obligatio mulieris, vel mi-
noris recognoscentis bunam fidem recipiendo pecunias
169 † non seruatis solemnitatibus statuti, Rota nedum coram
Litta apud Pic. *decis.* 11. respondit pro validitate *num.* 1. *in
fin.* ibi, Primò quia realiter receperat pecunias, & hoc
non inficiebatur, licèt in eo casu concurreret etiam versio
170 in vtilitatem mulieris, sed & anteà *coram Illustrissimo Do-
mino Card. Millino de anno* 1593. apud Zacch. *decis.* 36. *nu.*
6. habuit pro indubitato illam valere, quando non fuisset re-
cognitio simulata in fraudem statuti, vt sunt clara verba.
Quia cùm vigore statuti non posset obligari sine solemnita-
171 tibus, & nec etiam † de iure communi fideiubere, fuit si-
mulatum, quòd recognosceret bonam fidem, & reciperet
pecunias, vt teneret eius obligatio Rom. *cons.* 344. *num.* 4.
& in hac recognitione consistit simulatio, quia verè ipsa
pecunias non recipiebat, cùm eodem instanti deberent per-
172 uenire ad manus Iulij Cæsaris, & cùm idem casus euenisset
de aono 1602. coram Penia apud Pic. *decis.* 1. articulo ma-
turè discusso per suas propositiones nu. 17. & 18. fuit confir-
mata decis. referendo eadem verba.

173 Vbi igitur recognitio est simulata, † prout in casu dicta-
rum decisionum, præsertim vxoris, quæ etiam si principa-
liter se obliget, & maritus fideiuberet pro eo præsumeretur
intercedere ex Bald. *in auth. si qua mulier C. ad Vellean. nu.*
9. Sylvest. *num.* 9. Honded. *cons.* 45. *nu.* 20. *lib.* 1. intrat sta-
tutum, vt etiam fuit comprobatum ex pluribus iuribus in
prima inspectione adductis, quibus additur text. *in l. sed
Iulianus ff. ad S.C. Macedon.* Vulp. ait. Sed Iulianus adij-
cit, si color quæsitus sit, vt filiusfamilias, qui mutuam
pecuniam accepturus erat fideiuberet, alio reo dato: frau-
174 dem † S. C. factam nocere, & dandam exceptionem
tam filiofamilias, quàm reo; quoniam, & fideiussori filij
subuenitur.

Sed quando prout hic nulla concurrit simulationis suspi-
cio, tunc valet ex ratione deducta in dictis decisionibus.
Quòd cum mulier, vel minor receperit pecunias noo ex
175 causa donationis, legis necessitate, tenetur restituere, &
per consequens non habet locum statutum, vt per Rom. ibi
Put. *decis.* 153. *n.* 33. *lib.* 3. Card. Seraph. *decis.* 1133. *n.* 2. &
fuit aliàs latè firmatum in Assettamento.

Quàm rationem Domini ex pluribus iuribus firmarunt,
& primò *ex text. in l. sed si ego ff. ad S.C. Vellean.* vbi Vl-
pian. ait. Sed si ego cum muliere ab initio contraxerim,
cùm ignorarem, cui hoc factum vellet, non dubito S. C.
176 cessare, & ita diuus Pius, & Imperator noster rescripserunt,
proinde si dum vult Titio donatum, accepit à me mutuam
pecuniam, & eam Titio donauit S.C. cessabit, deinde
ex text. *in l. si mulier* 16. *ff. eodem, vbi Iulianus ait*, si mu-
lier contra S. C. Velleianum pro me intercessisset Titio,
agoque mulieri id soluissem, & ab ea Titius eam pecuniam
peteret: exceptio huius S. C. non est profutura mulieri: ne-
que enim eam periclitari proposuit, profuit ne † eam pecu-
177 niam perdat, cùm iam eam habeat *in l. si mulier* 15. *ff. eo-
dem vbi idem Iulianus.* Si mulieri soluero id, quod tibi de-
bebam, & ab ea ratam rem te habiturum stipulatus fuero,
178 & forte ta ratum non habente agere ex stipulatu instituere.
Exceptio S. C. quod de intercessionibus fœminarum factum
est non proderit mulieri. Non enim videri potest alienam
179 obligationem recusare: † cùm maneam debito obligatus,
& ipsa da lucro agat, ac potiùs reddere cogatur, quod non
debitum acceperit, quàm pro alio soluera, *in l. si mulieri* 22.
ff. eod. vbi Paulus ait, si mulieri dederim pecuniam, vt eam
creditori meo soluat, † vel expromittat, si ea expromiserit, 180
locum non esse S. C. Pomponius scribit: quia mandati atten-
tione obligata, io rem suam videtur obligari, vbi glos. op-
timè dixit, propter pecuniam, quæ ad eam peruenit, sicut
igitur mulier, vel minor, qui fideiubendo non obligatur † 181
stante statuto prohibente fideiubere iuxta Rotæ decisiones,
si tamen recipiatur, non debet tuuari statuto.

Præterea hoc casu intrat ratio approbata à Rota, & DD.
quod hic contractus non est directè vnus ex illis quatuor, † 182
nec etiam indirectè, cùm non contineat, neque donatio-
nem, nec quietantiam, nec pactum de non petendo.

Non obstat decisio coram R. P. D. Durano, in qua fuit
in terminis resolutum contrarium, nam decisio transit cum
eo fundamento, quòd versamur in fideiussione de sui na-
tura læsiua, † quod pro alio se obligat, nihil recipiendo, vt
constat ex omnibus decisionibus loquentibus in fideiussio-
ne, quàm includere donationem dixit Rota in illa decisio-
ne coram Penia apud Pic. *decis.* 1.

Sed hoc casu minor, licèt inter ipsum, & dantem pecu-
niss, non contrahatur societas, tamen in effectu † dici- 183
tur, & est verè principalis, cùm recipiat pecunias *dicta leg.
sed Iulianus ff. ad Macedon.* io terminis Gabr. *cons.* 63. *num.*
10. *lib.* 2. his verbis. Quamuis stricto iure noo possit dici
principalis esse nequit, vt dictum fuit, tamen respectu pro-
missionis soluendi fructus, & restituendi pecuniam acce-
ptam, censeri debet principalis, † & cæteri fideiussores, 183
quia ad alios nihil peruenit, & fuit resolutum io Romana
subhastationis bonorum, 7. *Iulij* 1593. *coram Cardin. Lan-
cellotto* apud Zach. *de socut. dec.* 56. *nu.* 3. *his verbis*, neque
obstat, quod Abbas fuerit officialis, & consequenter prin-
cipalis debitor, ita vt non possit agere contra Spinolam,
quia quicquid sit respectu dantis pecunias, clarum est inter
ipsos obligatos principalem fuisse Spinolam; † qui habuit 184
pecunias, & recognouit bonam fidem, & alleget in eisdem
terminis alias Rotæ decisiones, idem etiam fuit resolutum
in *Romana de Cassonis Mer. 5. Decembris* 1612. *coram Card.
Sacrato* apud eundem Zach. *decis.* 18. vbi Gabr. *d. cons.* 63.
qui num. 13. ex sententia Rotæ videbatur contrarium dixis-
se, ita respondit. Non obstat Gabr. *cons.* 63. *nu.* 13. *lib.* 2.
dicens post Rotam, quòd officialis censetur principalis, &
cæteri fideiussores, quia hoc est intelligendum respectu il-
lius † qui dedit pecuniss, & ad certum effectum, nempè, 185
vt liberatio per acceptilationem factam per illum, qui de-
dit pecunias officiali, prosit, & alijs, ad quos non peruе-
nerunt pecuniæ, & ita loquitur Gabr. † secus videtur dicen- 186
dum respectu illorum, qui officialem releuara promiserunt.
Imò Gabr. num. 14. expressè tenet hoc idem, dum voluit,
eo existente non soluendo, qui bonam fidem recognouit,
fideiussorem soluentem, & reportantem cessionem, non
posse agere contra officialem, nisi pro dimidia, quasi am-
bo fideiussterint pro recognitione bonæ fidei veritate, & eo,
quod verè actum fuerat inspecto.

Additur, & alia ratio, quod dum officialis non potest lu-
crari pecunias, sad recognitor bonæ fidei, apparet hunc es-
se verùm principalem, non autem officialem.

Optimè igitur dicit Rota in Romana societatis officij co-
ram Card. Blanchetto inter *diuers. decis.* 288. *&* 300. *num.*
2. *par.* 1. eos, qui † suas pecunias in societate deducunt, 187
magis inspicere fideiussores, quàm officia, quæ solùm ad
colorandum † & euitandam vsurariam prauitatem interpo- 188
nuntur, Card. Mantic. *de tacit. lib.* 6. *tit.* 24. *num.* 37. ex
quibus ait Rota *d. decis. coram Card. Sacrato* officialem non
videri habere, † nisi nudom nomen respectu fideiusso- 189
rum.

Ex quibus Domini censuerunt seruandam, & tenendam
opinionem antiquorum nostrorum optimis, & euidentissi-
mis rationibus firmatam, & Rotæ auctoritate munitam,
nisi contrarium in posterum eidem Rotæ visum fuerit, cu-
ius rectissimo iudicio stare nunquam dedignabitur Assetta-
mentum, & iure meritò, † cùm illo sacro, & primo Tri- 190
bunali, & Vrbis, & Orbis omni tempore resederint om-
nium gentium Christiani Orbis selectiores iuris consulti.

Et ex his, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bonooien Euacuationis Molendini,

Die Veneris 12. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Statut. Bononien disponens qualiter sit facienda disdicta in locationibus, an dicatur inducere formam, ita vt ei non possit satisfieri per æquipollens, vel non, Statutum inducens formam non substantialem, sed effectualem sufficit, vt adimpleatur per æquipollens, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statut. Bononien. de pœn. vendit. rem alter. & de protestat. faciend. quid disponat, & qualiter veniat intelligendum, num. 7.*

2 *Statuti forma non seruata in aliquo actu, necesse est, vt corruat d. actus, & num. 3.*

4 *Forma data à statuto, si non est substantialis, sed effectualis, sufficit, vt adimpleatur per æquipollens.*

5 *Licentia in aliquo actu, si sit requisita in scriptis, dicitur inducta forma.*

6 *Clausula annullatiua, operatur solùm, vt solemnitas requisita in contractu sit formalis, non autem vt substantialis, si aliter non sit.*

8 *Citatio, seu denunciatio, vbi requiritur, si non sit facta, benè suppletur per præsentiam, & acceptationem.*

9 *Forma si respiciat priuatam vtilitatem potest benè quis illi in sui præiudicium renunciare, & numer. 10.*

11 *Locatio, si à principio fuit vnica, non potest conductor cogi ad dimittendam partem, limita n. 12.*

13 *Agere quis non debet ad id, quod ad eum non pertinet.*

14 *Intestibus contrarietas vt euitetur, possunt considerari diuersa tempora.*

15 *Inter testes non adest contrarietas, si alter affirmet, alter vero nihil de eo dicat.*

16 *Testis persona, quando dicatur approbata.*

* *In eadem causa est supra decis. 495. coram eodem R. P. D. meo Ghisilerio sub die 24. Nouemb. 1628. & allegatur hic in principio decisionis.*

DECISIO CCCCXCVIII.

PLacuit DD. decisio in hac causa 24 Nouembris præteriti, quòd sententiæ latæ ab Auditore generali Bonon. & A. C. contra D. Ioannem Motellum sint iustæ, & validæ. Nec obstare dixerunt, quòd sit inducta relocatio ex disposi-
1 tione *Statuti Bonon. de* † *pœn. vend. rem alien. & de protest. facien.* nisi denunciatio fiat per publicum instrumentum, vel per denunciationem, seu protestationem de mandato Iudicis factam semel inuento, vel bis non inuento ad domum suæ solitæ habitationis, vel in præsentia trium testium, & aliter facta non valeat ipso iure. Quare cum neuter supra-
2 dictorum modorum fuerit seruatus, denunciatio † sit nulla & consequenter inducta relocatio, maximè iunctis ijs, quæ
3 notat Montetent. *in §. adijcientes in verbo trium*, † quod sint de forma, adeout etiamsi conductor confiteatur denunciationes, sed sine præsentia trium testium non valeret. Nam
4 respondetur quod forma data à statuto † non est substantialis, sed effectualis, & sufficit, vt impleatur per æquipollens aliunde certiorando conductorem de disdicta, not. Bald. *in l. si quis mihi bona, §. sed si mandauit ff. de acquir. hered.* Put. *decis.* 246. vbi Addent. *lib. 2. in correct.* Cassad. *decis. 26. nu. 2. super reg. Cancell.* Seraph. *decis.* 1413. *nu.* 3. & in simili de
5 licentia requisita † in scriptis pro forma, *fuit dictum in Romana dotis, siue Saluiani* 10. *Iunij* 1626. *coram R. P. D. meo Durano.*

Nec releuat etiamsi statutum annullet, quia clausula annullatiua operatur solùm, vt solemnitas sit formalis, non
6 autem vt sit substantialis, si alioquin non est, Cephal. *cons.* 171. *num.* 14. *vers. nam decretum annullatiuum.* Vltra quod
statutum procedit quando quis vult denunciare † sine 7
scientia, & præsentia conductoris, tunc enim requiritur vnus ex tribus modis pro forma effectuali, & ideò confessio denunciationis sine tribus testibus non nocet, at quando prout hic denunciat conductori præsenti, & acceptanti,
tunc † præsentia, & acceptatio supplet defectum totalis de- 8
nunciationis, nec requiritur alia citatio, Ang. *in l. de vnoquoque*, & ibi Imol. *ff. de re iudic.* Alex. & Specul. *in tit. de libelli concept. §. sequitur, vers. item vult quidem*, cùm multis cumulatis per Gabr. *de citat. conclus.* 1. *nu.* 396. Cassador. *decis.* 2. *nu.* 3. *de re iudic.* Rot. *decis.* 393. *num.* 16. & 412. *nu.* 1. *par.* 1. *recent.* Et cùm hæc forma effectualis res-
piciat priuatam † vtilitatem, potest quis per scientiam, & 9
acceptationem ei renunciare † in sui præiudicium ex par- 10
tium consensu, vt in casu nostro factum præsumitur per ea, quæ tradit Ruin. *cons.* 78. *n.* 4. *lib.* 1.

Non obstat, quòd cum ab initio fuerit vnica locatio, non
potuit † conductor compelli ad dimittendas duas ex tribus 11
partibus, & respectu alterius ratæ in ea inuitus continuare; quia cum author decesserit, & commendator non potest pe-
tere euacuationem nisi pro duabus, & quoad tertiam nihil 12
prætendit, quia † ad eum non pertinet, sed est pro ea agen- 13
dum cum alio cohærede.

Exceptiones varietatis, & falsitatis oppositæ contra primum testem, quòd dicat super primo articulo, *Il Commendator disse al Signor Giouanni, che non li starebbe à mandar comiato in scritto, quale accettaua il comiato, & che non li facesse spesa*, & iuxta interrogatoria dixerit, *Non so se il Signor Commendatore habbia detto, che non li staria à*
mandar comiato, non obstant; quia ad tollendam † contra- 14
rietatem intelligi debet de diuerso tempore, Fel. *in c. translata n. 8. de constit.* Alex. *cons.* 185. *nu.* 5. *lib.* 7. Ruin. *cons.* 130. *n.* 6. *lib.* 3. Rot. *dec.* 147. *n.* 12. & 167. *n.* 53. *par.* 1. *rec.* san. mem. Greg. XV. *dec.* 351. *n.* 31.

Nec facit, quòd Commendator in denunciatione adhibuerit personam, & operam Michaelis, qui interrogatus
nihil de hoc dicat, quia nulla adest contrarietas † inter 15
testes, si alter affirmet, alter verò super illo interrogatorio nihil dicat, Alex. *d. cons.* 185. *numer.* 6. *lib.* 7. Rot. *decis.* 147. *num.* 18. *par.* 1. *recent.* san. mem. Greg. XV. *d.*
decis. 351. *n.* 32. præsertim cum persona testis † sit appro- 16
bata ex responsione ipsius Conductoris, ex deductis in alia decisione.

Ex quibus &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 15. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Delictum vassalli non petitæ inuestituræ feudi cum de directo non offendat personam Domini, quid inde sequatur. Feudum mixtum in quo tantùm differat à feudo ex pacto, & prouidentia. Et plura deducuntur in terminis, quando feudi renouatio omninò retineat suam primæuam naturam.

SVMMARIVM.

1 *ob Delictum non petitæ inuestituræ feudum applicatur descendentibus, vel agnatis.*

2 *Et ratio est, quia non offenditur de directo persona Domini, & propterea cessat ratio, vt sua iniuria habeat vltionem.*

3 *Legis ratione cessante, cessat ipsa dispositio.*

4 *Feudum mixtum non differt à feudo ex pacto, & prouidentia, nisi quod in mixto requiritur qualitas hæreditaria.*

5 *Et Rota in hoc seruat, quod sufficiat, vt per succedentem non stet, quominus fuerit hæres.*

6 *Et quod sit hæres primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licèt non sit hæres vltimi.*

7 *in Feudo ex pacto, & prouidentia descendentibus non nocet non petitio inuestituræ.*

8 *in*

8 *in Inuestitura non petenda delictum quando per Dominum censetur remissum.*
9 *Feudum renouatum, quando retineat eamdem primenam naturam.*
10 *Inhabilitas antecedens non nocet aliquid obtinenti.*
11 *Feudi iterata concessio non dicitur facta tanquam de vacanti, & nouo, si Dominus numquam acceperit eius possessionem, nec illud incorporauerit.*
12 *Quo casu semper retinet eius pristinam naturam, & renouatio facta ob incursam caducitatem, remanet eiusdem qualitatis prout erat feudum antiquum.*
13 *Feudi priuatio non obstat, quando Dominus concessionem renouauerit in nihilo mutando eius qualitates antiquas.*
14 *Preseruationis natura est, ius retentum preseruare, non autem tollere.*
15 *Feudum, quando non dicatur acceptatum vti deuolutum.*
16 *Et quid si simpliciter fuerit acceptatum.*
17 *Assertioni vnius in praeiudicium aliorum non statur, nisi aliter constet de assertione,*
18 *Feudi renouatio, licèt dicatur concedi tanquam feudum nouum, tamen id non praeiudicat inuestito.*
19 *Quia per hoc non immutatur natura concessionis antique, & in dubio semper censetur renouatio, non autem noua concessio.*
20 *Vassallus ob delictum non petita inuestitura in vna parte feudi, alius non priuatur iure accrescendi in alia parte.*
21 *Nam vbi delinquens non possidet, non nocet possessoribus.*
22 *Delictum non petita inuestitura non est in personam Domini, qua licèt videatur offendi, non tamen directe;*
Ideo non est considerabile, vt praeiudicet descendentibus &c.

* *Plures decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem, quae est in eadem causa 478.*

DECISIO CCCCXCIX.

LIcèt per duas decisiones coram me factas, fuerit resolutum sententias Rotales esse confirmandas; tamen placuit Dominis ex benignitate, vt tertia vice proponeretur super ijsdem, & non obstantibus deductis per informantes pro D. Iulia, censuerunt non esse recedendum à decisis.

Non obstat, quod inuestiturae antiquae sint extinctae cum fuerit facta renouatio ob non petitam renouationem inuestiturae à Galeatio patre intra tempus à iure praefixum, & propterea amiserit feudum, quod fuit reuersum ad Dominum, quia licèt ob non petitam renouationem in tempore vassallus priuetur feudo, illud tamen non applicatur domino, sed alijs vocatis in feudo antiquo, nam aequior videtur
1 opinio, & magis recepta, vt ob delictum † non petitae inuestiturae feudum applicetur descendentibus vel agnatis, Rol. *cons. 64. nu. 10. & seq. lib.* 3. Farinac. *q.* 25. *n.* 85. *ad fin.*
2 quia non offenditur † de directo persona Domini, & propterea cessat ratio, vt suae iniuriae habeat vltionem, & ces-
3 sante † ratione legis cessat dispositio *cap. cum cessante de appell. l. adigere §. quamuis ff. de iurepatr. & l. quod dictum ff. de pact.* Mantic. *de tac. lib.* 23. *tit.* 38. *num.* 69. Praesertim cùm non simus in feudo haereditario, sed in feudo saltim
4 mixto, † quod non differt à feudo ex pacto & prouidentia, nisi quod in mixto requiritur quidem qualitas haereditaria, Surd. *cons.* 305. *num.* 10. Paris. *cons.* 23. *n.* 86. *lib.* 1. Soccin. iun. *cons.* 42. *nu.* 8. *lib.* 3. Surd. *cons.* 63. *num.* 13. *& cons.* 108.
5 *num.* 12. & Rota seruat quod sufficit, † quòd per eum non stet, quominus fuerit haeres, Put. *decis.* 380. *lib.* 1. & quod
6 sit haeres † primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licèt non sit haeres vltimi, Put. *decis.* 175. *lib.* 2. Rota *in hac causa* 16. *Decemb.* 1622. *coram Illustriss. Card. Cavalerio*, &
7 in feudo ex pacto & prouidentia descendentibus † non nocet non petitio inuestiturae, Clar. *in §. feudum quaest.* 66. Alex. *cons.* 92. *n.* 18. *lib.* 6. Rosental. *de feud. c.* 11. *conclus.* 5. *num.* 6. Menoch. *cons.* 304. *n.* 35.

Quinimò cùm per generale Edictum contra omnes Galeatius fuerit priuatus, & posteà comparuerit, & renouatio fuerit facta eidem personae Galeatij, & non alteri vti-
8 que † Episcopus videtur remisisse omne delictum ex negli-

gentia non petitae renouationis contractum, itaut feudum
retineret eandem † naturam, *cap.* 1. vbi Praepos. *in princ. &* 9
nu. 4. *tit. qua fuit prima causa benefic. amittend.* vbi Afflict. *nu.* 113. Isern. *in cap.* 1. *n.* 1. *ad med. de vassall. decrep. aetat.* vbi Aluarott. *nu.* 1. Schrader. *de feud. par.* 6. *c.* 2. *n.* 78. *&* 79.
& sic inhabilitas † antecedens non nocuit, secundùm text. 10
in l. interuenit. ff. de leg. praestand. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 36. *& lib.* 3. *c.* 2. *n.* 16.

Neque dici potest, quod concessio huiusmodi sit facta
tanquam de feudo † vacanti, & nouo, cùm Episcopus 11
nunquam acceperit possessionem, nec vnquam feudum fuerit suae mensae incorporatum, semper enim retinuit pri-
stinas suas qualitates, quo casu dicitur † remissa caducitas, 12
& renouatio remanet eiusdem qualitatis & effectus, prout prius, & dicitur antiquum feudum, non nouum, Isern. *in c.* 1. *§. sed si res vers. sed si Dominus tit. per quos fit inuestitura, & in c.* 1. *col.* 2. *n.* 5. *tit. de feud. sine culp. non amittend.* Bald. *in tit. de vassall. decrep. aetat. c.* 1. vbi Afflict. *nu.* 7. Mastrill. *de Magistrat. par.* 2. *in tit. ad indult. gener. c.* 20. *n.* 22. Clar. *in §. feudum q.* 8. *n.* 6. *in fin.* Rosental. *c.* 1. *concl.* 12. *nu.* 2. *&* 3. Odd. *de in integr. q.* 98. *n.* 11.

Et propterea fuit apposita clausula, *sine praeiudicio aliorum quorumcumque*, & ad rectum, & legale feudum vetus, & antiquum, & cum in ipsa renouatione ad fauorem Galeatij ab eodem Episcopo admittantur aduersitates propter quas Galeatius impeditus fuit, & cum eo se gesserit tanquam cum fidelissimo vassallo, vt constat ex ipsa noua infeuda-
tione, colligitur Episcopum noluisse † recedere ab antiquis 13
inuestituris, & ideò non obstat priuatio feudi contra eum alleg. ad tex. *in leg.* 3. *§. quod diximus ff. si quis caut.* vbi latè Bar. Alex. & Ias. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *q.* 118. *numer.* 6. Garz. *de benef.* 3. *par. c.* 2. *n.* 435.

Concessio facta filijs non obstat stante praeseruatione iu-
rium, hoc enim importat natura praeseruationis, † quae 14
denotat retentum ius praecedentibus inuestituris, non autem sublatum Aym. *cons.* 226. *nu.* 6. Surd. *cons.* 152. *num.* 3. *lib.* 2. *& fuit resolutum in hac causa* 20. *Nouemb. praeterita in decisione*, quae reuidetur & propterea cùm fuerit acceptata
cum clausula reseruationis iurium ex antiqua inuestitura † 15
non applicatur, quòd fuerit acceptata vti de feudo deuoluto tanquam noua, Rota coram san. mem. Greg. XV. *dec.* 348.
n. 4. Motiuum enim procederet, si acceptatio † esset simplex, 16
secus autem cum praeseruatiue, Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano, *in impress. dec.* 8. *n.* 3.

Nec releuat, quod inuestitura dicatur concedi tanquam feudum vacans, quia respectu Episcopi nihilominus renouatur saluo iure omnium aliarum personarum, & respectu petentium renouationem in hoc non statur eorum assertio-
ni in aliorum † praeiudicium, nisi aliundè probetur caduci- 17
tas, Mohed. *decis.* 7. *de probat.* Seraph. *decis.* 254. *num.* 3. *& decis.* 965. *num.* 9. Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamphilio*. Et licèt di-
catur concedi tanquam feudum nouum, non † inde praeiu- 18
dicat inuestito, vt in terminis probat Afflict. *in cap.* 1. *§. nos n.* 27. *tit. hic finit lex Federici*, quia nihilominus non immu-
tatur natura concessionis antiquae, † itaut semper ista cen- 19
seatur renouatio, non autem noua concessio, Cassad. *dec. vnic. de confirm. vtil. vel inutil. & fuit dictum in causa Mediolanen. decursus aquarum* 28. *Aprilis* 1581. *coram san. me. Clemente VIII.* & aliàs prout *in Rauennaten. emphyteusis* 22. *May* 1628. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*.

Tandem quicquid potuit esse in portione, & medietate Galeatij ob non petitam inuestituram in alia medietate possessa ab alijs, & obuenta Hieronymo, vtique ob non peti-
tam † inuestituram à Galeatio, non tollitur ius accrescendi 20
in alia parte, Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 23. *tit.* 38. *num.* 69. qui reprobat Bald. *in cons.* 301. *n.* 13. *lib.* 1. Nam vbi de-
linquens † non possidet, non nocet possessoribus, Rosental. 21
de feud. c. 11. *conclus.* 6. *nu.* 1. *& seqq.* huiusmodi enim delictum non petitae inuestiturae non est in personam domini,
quae licet videatur offendi † non tamen directè, ideò non 22
est considerabile, vt praeiudicet descendentibus praesertim in alia parte non possessa à Galeatio, sed ab alio.

Ex quibus &c.

Idest sub diebus 17. May 1628. & 26. Iunij eiusdem anni, sunt supra decisiones 486. & 492.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Romana Restitutionis in integrum.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Sententia ad hoc vt substineatur, & nullitatis vitio non subiaceat, ad hoc vt dicatur conformis libello, sufficit etiam vt iustificetur ex actis factis, & petitionibus in iudicio deductis etiam post libellum. Intentans remedium l. diffamari, licèt regulariter dicatur reus, tamen quando illud intentatur contra possidentes fallit ista regula, cùm ea tantùm habeat locum, quando vtens tali remedio est possessor.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio aduersus sententiam non datur, si constet de eius iustitia.*

2 *Sententia est nulla, si feratur super petitorio, & monitorium erat restrictum ad possessorium.*

3 *in Monitorio quando dicatur deductum possessorium, & petitorium.*

4 *Iudicium iactationis simpliciter intentatum comprehendit tam petitorium, quàm possessorium.*

5 *Clausula*, omni meliori modo, *posita in libello facit vt censeantur comprehensa tam expressa, quàm non expressa.*

6 *Iudicium iactationis tunc sine dubio omnia comprehendit, quando causa fuit commissa cum clausula,* quam & quas.

7 *Expressio rerum, & iurium comprehendit dominium, & proprietatem.*

8 *Sententia debet esse conformis libello.*

9 *in Sententia, si adsit clausula,* rebusque alijs &c. *operatur relationem ad totum processum.*

10 *Sententia sufficit, vt iustificetur etiam ex actis factis in prosecutione iudicij post libellum.*

11 *Reo, & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*

12 *Remedio l. diffamari agens obtinet partes rei.*

13 *Rei partes tunc substinet agens remedio leg. diffamari, quando intentatur à possidente, contra non possidentem, aliàs secus.*

14 *Remedio l. diffamari agens tunc obtinet per non ius actoris, quando probauit sua incombentia, nempè quod sit in possessione rerum super quibus molestatur.*

15 *L. diffamari remedium si sit intentatum contra possidentem, ipse remanet adhuc purè, & simplicicter reus perinde ac si fuisset in petitorio conuentus.*

16 *Probationes, quæ conquassantur ab alijs validioribus non sunt attendenda.*

* *In eadem causa habetur supra decis. 69. coram eodem Card. Vbaldo sub die 17. Maij 1627.*

DECISIO D.

ITerùm hodie Domini dixerunt non constare de causis re-
stitutionis in integrum aduersus sententiam absolutoriam,
quæ fecerat transitum in iudicatum ad fauorem R. P. D.
Ricciulli, & moti sunt ijsdem rationibus adductis, & con-
sideratis in decisione in causa facta die 27. Maij 1627. ex
quibus clarè constat de iustitia supradictæ sententiæ, & de
1 non bono iure D. Claricis, sine quo restitutio dari non po-
test, Rot. *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Verall. *dec. 94.*
par. 3. Seraph. *dec. 1238. num. 1.*
Non obstat repetitum motiuum, quod sententia sit inua-
2 lida tanquam lata in petitorio, † cùm monitorium sit solùm
restrictum ad possessorium. Quia ista restrictiua non verifi-
catur, imò ex lectura monitorij contrarium apparet, dum
fuit deducta omnis actio, & omnes ius non solùm petendo
mandatum de manutenendo, sed etiam aliud quomodolibet
3 necessarium, & opportunum decerni, & relaxari, † ex qui-
bus verbis apparet fuisse deductum tam possessorium, quàm
petitorium, Rot. *dec. 254. n. 2. par. 1. diuers.* & benè consi-
deratur in decisione, & ad hunc effectum neque fuissent ne-
cessaria supradicta verba petitorium concernentia, sed satis
superque fuisset, quòd intentatum remedium super molesta-
tionibus, & iactationibus non haberet restrictiuam nec di-
ctionem † aliquam taxatiuam respectu possessorij, nam de 4
sui natura simpliciter intentatum, vtrumque comprehendit,
Cast. *ad decis. 6. de rescript. & decis. 9. de caus. poss. & propr.*
n. 6. & 8. Menoch. *de recuper. poss. rem. 15. q. 27. num. 363.*
Contard. *in l. vnica in verbo petitorium q. 13. n. 54.* Mandos.
reg. 29. q. 14. n. 4. Gabr. *de act. concl. 6. num. 3.* Vndè multò
magis vtrumque comprehendere debet stantibus supradictis
verbis vniuersalibus, omne ius, omnemque actionem &c.
& clausula etiam, *omni alio meliori modo*, † quæ facit, vt 5
censeantur comprehensa, tam espressa, quàm nun espres-
sa, iuxt. decis. Verall. 124. *par. 1.* Achill. *dec. vnica de verb.*
signif. Cæs. de Crass. *decis. 1. n. 4. de elect.* & in simili quan-
do fuit † causa iactationum commissa, cùm clausula, *quam* 6
& quas, &c. Sarnen. *qu. 39. numer. 4. de infirm.* Mandos. *vbi*
sup. d. reg. 29. n. 6. & 7.
Et prædicta comprobantur, ex expressione in eodem mo-
nitorio facta, quòd molestiæ erant etiam super rebus, † & 7
iuribus, quæ comprehendunt dominium, & proprietatem,
iuxt. decis. Oradini relata per Mandos. *in d. reg. 29. q. 14. in*
fin. Contard. *in d. l. vnica in d. verbo petitorium q. 13. num.*
57. & 58. Mohed. *decis. 6. de rescript.* Seraph. *decis. 335. nu-*
mer. 4.
Et ex hac cessat obiectum, quòd † sententia lata in peti- 8
torio habeat relationem ad monitorium, cui non sit confor-
mis, quia imò conformitas est clara stante supradicto fun-
damento, quòd monitorium continet tam possessorium,
quàm petitorium, & in omnem casum tollitur omnis diffi-
cultas, quia sententia non solùm habet verba, prout in mo-
nitorio, sed etiam habet clausulam, *rebusque alijs*, quæ cùm
extendatur rebusque alijs in actis causæ, † & causarum hu- 9
iusmodi latiùs deductis, operatur relationem ad totum pro-
cessum, Rot. *decis. 254. sub nu. 2. vers. postremo par. 1. diu.*
& sic dicendum est, quòd sententia absolutoria est tam à
contentis in monitorio, quàm in processu, in quo cum in-
dubitanter fuerit etiam deductum † petitorium ex actis fa- 10
ctis in prosequutione iudicij post libellum, satis esset, quod
ex illo remaneret iustificata sententia, Imol. *in cap. ex teno-*
re in fin. de rescript. Bero. *cons. 43. num. 8. l. 3.* Afflict. *decis.*
95. n. 8. cum alijs in d. decis. allegatis.
Non obstat, quòd si monitorium continebat petitorium,
debuisset pronunciari cameras, & apothecas controuersas
esse, vel non esse de iure emphyteutico; quia cùm tempore
exequuti monitorij D. Ricciullus reperiretur, prout est
etiam de præsenti in quasi possessione proprietatis respectu
totius domus, & signanter respectu camerarum, & apothe-
carum, super quibus obtinuit † etiam mandatum de manu- 11
tenendo satis ei fuit tanquam reo, & possessori vincere per
non ius d. D. Claricis, & obtinere simpliciter absolutoriam,
l. qui accusare C. de eden. c. vlt. §. sanè de iur. iur. cum vulgat.
Non obstat, quod imò esset rea d. Claris, quæ commisit
causam iactationum. Quia † licèt regulariter agens reme- 12
dio *l. diffamari dicatur* obtinere partes rei, id tamen non
procedit, quando intentatur à non possidente contra possi-
dentem, vt in casu nostro Bald. *in l. sed et si per Prætorem,*
§. sed et si, sub num. 4. vers. item con. eum, qui est in posses-
sione, ff. quib. ex caus. maior. vigin. ann. & in leg. 3. sub nu.
2. vers. nota quod Cod. qui bon. ced. poss. Boer. *decis. 255. nu-*
mer. 10.
Et hinc est, quod agens remedio *l. diffamari*, tunc de-
mum nihil probare tenetur, & obtinet per non ius actoris
quando probauit sua incumbentia, nempè quod sit † in 13
quasi possessione rerum super quibus molestatur, vt decla-
rat Franc. Aret. *in cons. 68. sub numer. 6.* Gabr. *in tit. de Art.*
concl. 6. n. 38. & fuit dictum in Barbastren. decimar. 10. No-
uemb. 1624. coram bo. me. Vbaldo, & in Leodien. Canonica-
tus 4. Decemb. 1624. coram R.P.D. meo Merlino.
Dum igitur Clarix non reperitur, nec reperiri potest in
quasi possessione detinendi iure libero, seu pleno iure domi-
nij corpora controuersa, attento, † quòd in illis est in pos- 14
sessione proprietatis D. Ricciullus, vt supra dixi, *ad l. 3. §.*
ex contrario ff. de acq. poss. sequitur vt d. intentatum reme-
dium, *leg. diffamari* nihil ei nocere possit quoad benefi-
cium possessionis, sed eo non obstante adhuc remaneat pu-
rè, † & simpliciter reus perinde ac si fuisset in petitorio 15
conuentus, vt post alios trad. Contard. *in d. l. diffamari c.*

4. nu.

4. *num.* 19. *&* 20. Vnde meritò fuit ei data absolutoria dicta Clarice non probante ius habere super dictis corporibus controuersis.

Non obstant probationes per Claricem adductæ, quia
non sunt concludentes, & conquassantur alijs probationi-
16 bus in decis. ponderatis, ex quib. etiam ex abundanti con-
stat de dominio, & proprietate D. Ricciulli.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Legitimitatis.

Die Mercurij 31. Ianuarij 1629.

A R G V M E N T V M.

Existentia filiorum, & descendentium valens est ad impediendam legitimationem filiorum naturalium, sed non sic dicendum est de transuersalibus. In legitimatione non est facienda mentio agnatorum, si non habeant ius quæsitum in successione, vel in spe probabili. Fœmina si sit exclusa à successione, censentur etiam exclusi omnes ab ea descendentes, & alia plura, de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

1 *Filiorum & descendentium sola existentia impedit legitimationem filiorum naturalium.*

2 *Legitimationes sunt inuenta ad solatium eorum, qui legitima prole carent.*

3 *Legitimantes non retraxisset à legitimatione filiorum naturalium alicuius existentia transuersalium, sed tantùm filiorum, seu vlteriorum descendentium.*

4 *in Legitimatione ad effectum successionis facienda est mentio agnatorum, qui ius habent vel quæsitum, vel in spe probabili.*

Adeo vt si amittatur, redditur subreptitia legitimatio, & sic nulla.

5 *Papa quando legitimat aliquem, non præsumitur voluisse præiudicare nemini circa successionem, nisi specialis mentio sit facta.*

6 *Butr. Corn. Soccin. & Gabr. in quo casu loquantur, declaratur.*

7 *Legitimatio filij naturalis tunc non præiudicat circa successionem, quando aliquis habet ius radicatum, & considerabile.*

8 *Fœmina à fideicommisso dicitur exclusa, si tantùm proximiores masculi de domo, & familia testatoris sint vocati.*

9 *Radice exclusa, censentur etiam exclusi omnes, qui ab ea germinantur.*

10 *Fœmina exclusa, censentur etiam exclusi omnes illi, qui ab ea descendunt.*

11 *Fœmina regulariter non comprehenditur in emphyteusi Ecclesiastica, in inuestituris concessis pro se, & filijs.*

12 *Et hoc magis procedit, quando nominatim est facta pro masculis.*

13 *Filijs masculis vocatis vsque ad tertiam generationem non veniunt masculi descendentes ex filia.*

14 *Illegitimus si sit exclusus ab aliqua inuestitura, sunt etiam exclusi omnes ab eo descendentes.*

15 *Agnati paria sunt, quod non extent, vel quod extent, & non sint successibiles, & hoc ad impediendam legitimationem filiorum naturalium.*

17 *Emphyteusi finita Dominus directus potest compelli ad faciendam renouationem proximioribus inuestitorum.*

18 *Et an de hoc interesse sit facienda mentio, quando naturales legitimantur.*

19 *Ecclesia non potest præcisè compelli ad renouationem emphyteusis proximioribus inuestitis, cùm possit extraneos præferre, si meliorem conditionem efferunt.*

20 *Ecclesia potest pro se retinere emphyteusim finitam, qua-*

tenus velit, & sic denegare renouationem proximioribus inuestiti.

22 *Ius si non sit probabilis spei, sed tantùm conditionale, non est considerabile.*

23 *Principis mens, quod voluerit tertio præiudicare, colligitur ex derogatione regulæ de iure quæsito, & ex amplissimis clausulis derogatorijs.*

24 *Subreptio quando cesset.*

25 *Princeps non præsumitur voluisse præiudicare tertio, limita nisi constet de eius voluntate volentis præiudicare, & n. 26.*

27 *de Papæ potestate nefas est dubitare.*

28 *Subreptio vt cesset, sufficit apparere Principem potuisse aliquid in genere cogitare.*

29 *Illegitimitatis qualitas est narranda, quando quis legitimatur.*

30 *Naturalis quando quis dicitur esse, hæc expressio sufficiens est demonstrare omnem qualitatem, & maculam natalium.*

31 *Verba vniuersalia omnia comprehendunt.*

32 *Principis dispositio declaratur, & recipit interpretationem à supplicatione.*

33 *Filiatio probatur ex tractatu, & communi reputatione.*

34 *ad Gratiæ iustificationem si quis non agat, & tertius det de subreptione, ille non tenetur aliquid iustificare, sed bene opponens.*

D E C I S I O DI.

COmitissa de Blanchis, & eius filij prætendentes legitimationem Com. Io. Thadæi de Blanchis obtentam à Principe Massæ, & demum à san. mem. Gregorio XV. subreptionis, seu obreptionis vitio laborare, eò quòd eorum existentia neutri ex legitimantibus innotuerit, petierunt à S. D. N. in Signatura gratiæ præuia oris apertione contra dictas legitimationes causam committi: Verùm Sanctissimus nihil deliberandum censuit, nisi prius constaret de huiusmodi subreptione, vel obreptione, mihique demandauit, vt super hoc in Rota dubium proponerem, quo hodie proposito vnanimiter Domini responderunt, non constare de obreptione, vel subreptione ad effectum committendi causam.

Nam aut facienda erit mentio Comitissæ, & eius filiorum ratione eorundem personarum ad effectum retrahendi Pontificem, seu Principem, quominus Ioann. Thadæum legitimarent, aut ratione præiudicij, quod tam ex successore fideicommissi q. Co. Antonij de Blanchis, quàm ex successione bonorum emphyteuticorum inde ipsis resultaret, & neutro casu visum fuit intrare vitium subreptionis.

Non primo casu, quoniam solùm † existentia filiorum, 1
& descendentium impedit legitimationem, iuxta tex. *in §. il-*
lud tamen, Auth. quibus mod. natural. efficiantur sui, & §. si ve-
re solummodo, auth. quib. mod. natur. effic. legit. legitimatio-
nes enim fuerunt inuentæ † ad solatium eorum, qui legiti- 2
ma prole carent, §. *sit igitur licentia ead. auth. quibus mod. na-*
tural. efficiantur, Decian. *cons.* 2. *num.* 146. *lib.* 3. *& cons.* 19.
n. 48. *&* 49. *lib.* 1. & ideò non retraxisset legitimantes agna-
torum transuersalium existentia, † quorum mentio non est 3
facienda, sed tantùm filiorum, seu vlteriorum descenden-
tium, vt per Alciat. *respons.* 8. *n.* 11. *lib.* 4. Peregr. *de fidei-*
com. art. 23. *n.* 58. *vers. quamobrem*, Card. Seraph. *decis.* 351.
n. 17. *& dixit Rota in Romana successionis de Maphæis 9. Iu-*
lij 1596. *coram Litta, & latiùs in Sabinen. Montis Rotundi*
5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Neque secundo casu respectu scilicet præiudicij, subre-
ptio considerari posse videtur, quamuis enim † in legiti- 4
matione ad effectum successionis mentio sit facienda agna-
torum, qui ius habent vel quæsitum, vel in spe probabili,
adeò vt si omittatur, reddatur subreptitia legitimatio, & sic
nulla, Butr. *in cap. per venerabilem, numer.* 15. *qui fil. sint*
legit. Corn. *cons.* 93. *nu.* 21. *lib.* 2. Soccin. iun. *cons.* 99. *n.* 40.
lib. 2. Decian. *cons.* 90. *n.* 17. *lib.* 2. plenè Gabr. *cons.* 21. *n.* 3.
4. 5. *& seqq. lib.* 2. vbi loquitur de legitimatione facta à Pa-
pa, per quam † non censetur voluisse præiudicare agnatis 5
comprehensis in inuestituris, nisi de eorum existentia noti-
tiam habuerit. Attamen vera est ea conclusio quotiens isti
agnati sint tales, vt ius habuerint, & ita loquuntur prædicti
Doctores. In casu autem præsenti tempore legitimationis 6
Co. Io. Thadæi nullus extabat agnatus, qui vel ad bona fi-
deicommissaria, vel ad emphyteutica esset vocatus, † & sic 7

habetet ius radicatum, & considerabile in successione dd.
bonorum.
Quo enim ad bona fideicommissaria nullum ius compe-
8 tebat Comitissæ, quia ipsa erat fœmina, † & tamen so-
lummodò proximiores masculi legitimi, & naturales de
domo, & familia ipsius testatoris vocantur in fideicommis-
so. Nec minus eiusdem filijs ea persona Io. Baptistæ eorum
patris, quia descendunt ab Annibale oaturali, qui etiam
est exclusus, dum ibi vocantur solummodò masculi, & le-
9 giimi, † exclusa verò radice dicuntur eaclusi omnes, qui
ab ea germinantur, *cap. 1. §. hoc autem notandum de his, qui dare feud. poss.* Anchar. *cons.* 389. *num.* 2. Dec. *cons.* 85.
nam. 8. Aym. *cons.* 184. *num.* a. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 35. & eadem ratione
10 excluduntur † ijdem filij respectu matris, quia est fœ-
mina.
Quo verò ad bona emphyteutica nec aderant agnati suc-
11 cessuri, non ipsa Comitissa, quia † regulariter fœmina
in emphyteusi Ecclesiastica non comprehenditur in inuesti-
turis concessis pro se, & filijs, Bald. *in cap. 1. in fin. quibus mod. feud. constitui poss.* Alea. *cons.* 61. *n.* a. *lib.* 1. Bero. *cons.*
28. *numer.* 14. *lib.* 1. Ceph. *cons.* 11. *numer.* 7. *& seqq.* Rot.
decis. 123. *num.* 1. *& seqq. par.* 2. *diuers.* quod eò maximè
12 verum est io præsenti casu, quia concessio facta fuit † no-
minatim pro masculis, itaut fœminæ exclusæ prorsus de-
beant censeri.
Nec eiusdem Comitissæ filij erant comprehensi: Tum
13 quia vocatis filijs, † vsque in tertiam generationem non
veniunt masculi descendentes ea filia, Clar. *in §. emphyteusis quæst.* 36. *vers. sed si emphyteusis,* Castr. *cons.* 190. *num.*
4. *lib.* 2. Card. Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 15. *n.* 15. Bellon.
iun. *cons.* 72. *n.* 46. Tum etiam quia sunt descendentes, ne-
dum ab Annibale, sed etiam ab Alamanno, qui pariter
14 erat illegitimus, vnde † quemadmodum ipse erat eaclusus
tanquam illegitimus, ita quoque omnes eius descendentes
eacludebantur, Dec. *cons.* 624. *num.* 4. Menocb. *cons.* 934.
n. 33. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 10. *num.*
6. & coosequeoter paria sunt, quod non eatiterint aliqui
15 agnati, † vel eatiterint quidem, se noo essent successibiles
arg. l. pater filium, vbi glo. & Bart. *ff. de inoff. testam.* Tiraq.
de primog. q. 53. *num.* 16. Surd. *cons.* 237. *num.* 3. *& cons.* 475.
n. 22. isti enim nullo modo tertaaissent legitimantem, dum
16 interesse non habebant.
Nec obstat, quod licèt non essent comprehensi, oec
vocati in inuestituris, attamen finita emphyteusi Dominus
17 directus potuisset † compelli ad faciendam renouationem
ipsi Comitissæ, & eius filijs tanquam proximioribus iuxta
doctrinam Bartol. *in leg.* 2. *§. permittitur ff. de aq. quotid.*
18 *& æstiu.* communiter receptam, † & propterea ratione
istius interesse, & præiudicij esset facienda mentio agnato-
tum, vt in puncto Gabr. *cons.* 30. *n.* 32. *lib.* 1.
Quoniam misso, quod interesse erat admodum remotum,
19 nedum quia Ecclesia præcisè † non compellebatur renoua-
re, & remotioribus, atque extraneis potuisset in emphy-
teusim concedere, si isti meliorem conditionem pro Eccle-
sia obtulissent, Rip. *in l.* 1. *nu.* 13. *de priuileg. credit.* Man-
dos. ad Roman. *cons.* 22. *limit.* 4. *littera K*, Gabr. *de iur. emphye. concl.* 1. *num.* 28. Honded. *cons.* 51. *num.* 39. *lib.* 1.
Cæs. de Grass. *decis.* 4. *num.* 9. *de reb. Eccles. non alien.* vel
20 † poterat Ecclesia pro se retinere, Abb. *in cap. bona il* 2. *nu.*
28. *de postulat. prælat.* Gozadin. *cons.* 39. *numer.* 19. *& seqq.*
Ruin. *cons.* 152. *num.* 3. *lib.* 1. Benintend. *decis.* 19. *num.* 1.
Honded. *d. cons.* 51. *num.* 41. *lib.* 1. Capuraq. *decis.* 303. *&*
304. *par.* 1. Card. Mantic. *decis.* 10. *num.* 1. *& per tot.* &
21 demum quia de tempore legitimationis † aderat Cambisius,
& Sigismundus proximiores, qui propterea præferendi
22 erant, & sic ius Comitissæ, & filiorum non erat † in spe
probabili, sed conditionale, & sic non considerabile, Fe-
lin. *in cap. in nostra nu.* 15. *de rescrip.* Paris. *cons.* 5. *num.* 96.
lib. 4. Put. *dec.* 257. *num.* 1. *lib.* a. *in correct.* Rota Bonon. *decis.* 30. *nu.* 131. Giouagn. *cons.* 15. *num.* 59. *lib.* 2. Card. Se-
raph. *dec.* 325. *n.* 24.
Responsum fuit cessare omnem subreptionem, quia ap-
paret Papam coiaè voluisse, cuicumque interesse habenti
præiudicare, ibi, *etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes adhoc citati, & auditi non fuerint,* ibi, *non obstante Constitutione Pij IV. quæ in legitimationibus præseruat iura fideicommissariorum, & Constitutionem Pij V. circa bona emphyteutica,* & derogauit
regulæ de iure quæsito non tolleo. cum amplissimis clausulis
derogatorijs benè arguitur, quid voluerit † Princeps in 23
dispositione principali, vt in terminis legitimationis Ruin.
cons. 75. *num.* 16. *lib.* 3. Peregr. *cons.* 7. *nu.* 30. *lib.* 2. Card.
Seraphin. *decis.* 1321. *num.* 2. Voluitque Papa, quod magis
erat, vt Ioann. Thadæus concurreret cum verè legitimis,
ex quibus deprehendimus, quod etiam si idem Papa præci-
sè sciuisset extare Comitissam, & eius filios, hique interes-
se verè habuissent, non inde tamen denegasset legitimatio-
oem, † & sic cessat obreptio, Roland. *cons.* 12. *numer.* 44. 24
lib. 4. Surd. *cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 590. *nu.* 21. Giouagn.
dict. cons. 15. *nu.* 60. *lib.* 2. & fuit dictum in *Sabinen. Montis Rotundi* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano,* ratio enim subreptionis eo quod omissa fuerit mentio
agnatorum illa est, quia in generali concessione, † & fa- 25
cto Principis non præsumitur tertiò præiudicare voluisse, &
sic datur de defectu intentionis, vt in his terminis dixit,
Gabr. *cons.* 21. *num.* 8. *lib.* 2. hæc autem præsumptio cessat
ex euidentia in præsenti casu, dum Papa signanter voluit
tollere † ius alteri etiam quæsitum derogando regulæ de iu- 26
re quæsito non tollen. de potestate autem † Papę nefas est 27
dubitare, & sufficit, quòd ex legitimatione appareat Prio-
cipem potuisse io genere cogitare de obstaculo, † & præiu- 28
dicio, adeò vt inde non possit dari de hoc defectu intentio-
nis, seu obreptione, Capye. *decis.* 22. *numer.* 7. Becc. *cons.*
56. *num.* 60. Menoch. *cons.* 20. *num.* 50. Gabr. *cons.* 23. *num.*
18. *lib.* 2. Surd. *d. cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 630. *numer.* 22.
Peregr. *cons.* 17. *num.* 13. *lib.* 4. Rota Booon. *decis.* 30. *num.*
119. *&* 133. Giouagn. *d. cons.* 15. *n.* 60. *&* 64. & fuit dictum
in Romana legitimationis 2. *Decemb.* 1588. *coram Comitulo impressa* post Giouagn. *d. cons.* 15. *nu.* 89. *& in d. Sabinen. Montis Rotundi* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*
Non obstat, quòd Papæ non fuerit oarrata qualitas ille-
gitimitatis Io. Thadæi præcisè, prout requiritur † iuxta 29
cons. Oldrad. 247. Decian. *cons.* 90. *num.* 19. *lib.* 2. sed sim-
pliciter fuerit dictum esse naturalem: quoniam hæc expres-
sio, quòd esset naturalis, apta erat † comprehendere om- 30
nem qualitatem, & maculam natalium, & sic videtur suffi-
cere, Castren. *cons.* 30. *num.* 5. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 82. *num.* 7.
lib. 3. Menocb. *cons.* 10. *num* 51. *& cons.* 217. *num.* 2. Rota
Bonon. *d. dec.* 30. *n.* 89. *&* 98. & fuit resolutum in *d. Romana legitimationis* 2. *Decemb.* 1588. *coram Comitulo post d. cons.*
Giouagn. 15. *n.* 77. *& in d. Sabinen. Montis Rotundi coram Reuerendiss. D. meo Decano,* & apparet Papam voluisse
tollere omnem defectum, & inhabilitatem abolere, quæ
verba tanquam † vniuersalia omnes defectus vltra etiam 31
expressus comprebendunt, Rota Booon. *d. decis.* 30. *num.*
99. 100. *&* 101. Rota *decis.* 106. *num.* 3. *par.* 4. *diuers. & doctissimè in d. Sabinen. Montis Rotundi coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Et in casu præsenti cessat omnis difficultas,
quia in supplicatione relata in procemio legitimationis si-
gnaoter dicitur Ioan. Thadæum natum esse ex coniugato, &
soluta, quod sufficit, † quia dispositio Principis declaratur, 32
& recipit interpretationem à supplicatione, vt in his termi-
nis firmat Decian. *cons.* 19. *n.* 16. *lib.* 1. Giouagn. *d. cons.*
15. *n.* 51. *lib.* 2.
Non obstat non constare de filiatione Io. Thadæi, quia
& ex assertiooe Co. Annibalis Senatoris Patris in legitima-
tione, ad cuius instantiam emanauit prima legitimatio Prin-
cipis Massæ, ex tractatu, † & communi reputatione, at- 33
que ex alijs pluribus de ea satis apparet, iuxta trad. per Me-
noch. *de arb. Iud. cas.* 89. *num.* 69. *& seqq.* Rota Bonon. *d. decis.* 30. *nu.* 34. & Co. Io. Thadæus modò non agit ad iusti-
ficationem suæ gratiæ, & ideò non † tenetur aliquid pro- 34
bare, sed hoc onus incumbit Comitissæ, & eius filijs, qui
dederunt de subreptione, & obreptione, Gozad. *cons.* 48. *n.*
11. Surd. *cons.* 552. *n.* 1.
Quæ verò dicuntur circa comprehensionem legitimatio-
nis, quòd scilicet Io. Thadæus non fuerit habilitatus ad suc-
cessionem vltra paternam, vltra quod verba legitimationis
videntur multum ampla, & generalia non sunt præsentia
indaginis, & Comitissa, eiusque filij possunt io hoc citra
impugnationem legitimationis experiri iura sua.
Et ita &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Colonieñ Monasterij.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

A R G V M E N T V M.

An declaratoriæ relaxationem quibus concurrentibus procedatur. Contra vniuersitatem quando agitur, licèt collegialiter citanda veniat, tamen si renuat se congregare, vel si congregetur, & præcludantur portæ, vt nuncius nequeat fungi suo officio, tunc habetur pro sufficienter congregata.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum Rotale si sit cum debitis solemnitatibus partis intimatum, & non doceatur de paritione, benè relaxatur declaratoria.*
2 *Contra vniuersitatem, quando agitur est collegialiter citanda.*
3 *Contra vniuersitatem si agatur, & ad quem spectat ius eam congregandi si sæpius fuerit requisitus, vt vniuersitatem congregaret, & id spreuit facere, tunc pro collegialiter citata habetur.*
4 *Vniuersitas si impedimentum præstiterit quando est congregata, vt possit citari.*
5 *Et fuerit affixa copia citationis ad ostium vbi reperitur congregata, tunc pro sufficienter citata habetur.*
6 *Facto vbi opus est, non sufficiunt verba.*

* *Allegatur hæc decisio supra in decis.276. quæ est in eadem causa sub die 7. May 1629. coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo. Decisiones etiam supra 91. & 115. sunt pariter in hac eadem causa.*

D E C I S I O DII.

FVit hodie dubitatum an esset danda declaratoria contra Confratres S. Crucis Ciuitatis Colonieñ ob non paritionem mandati Rotalis, & Domini affirmatiuè responderunt, quia cùm constet dictum mandatum pluries fuisse personaliter intimatum Campio Vicepræfecto dictæ Archiconfraternitatis, necnon alijs Confratribus, vt in Summario dato sub die 12. Februarij præteriti num. 6. & seqq. * & fuerint postea seruati quatuor termini seruari
soliti in d. Summ. num. 25. & non † fuerit doctum de pa-
1 ritione, meritò debet contra illos concedi declaratoria innata *decis.* Rota 445. *part.2. recent.* Cassad. *decis.6. de caus. possess. & prop.* Mohed. *decis.1. de sent. excomm.*
Non obstat, quòd cùm agatur contra vniuersitatem,
2 debuisset dictum mandatum † collegialiter intimari, quia cùm d. Vicepræfectus, ad quem spectabat ius congregandi sæpius fuerit requisitus, vt Confraternitatem congregaret,
3 † & noluerit illam congregare pro collegialiter intimata haberi debet san. mem. Greg. XV. *decis.584. vbi adden. n.6. vers. si tamen Vniuersitas*, fuit dictum *in Terdonen. bonorum 15. Decembris 1614. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.* Idque præsertim cùm Notarius tempore, quo ali-
4 quando Confraternitas reperiebatur † congregata ad illam accessisset pro facienda intimatione, & eam facere non potuerit, cùm ei fuerint præclusæ portæ, & fuerit reiectus, vt in d. Summ. num. 13. & 14. Vnde satis fuit,
5 quod ipse affixerit copiam authenticam ad ostium † dicti Oratorij, adhoc, vt stante dicto impedimento pro sufficienter citata habeatur, *cap. quoniam frequenter §. porrò*, vbi Abb. *num.3. vt lit. non contest.* Crescent. *decis.18. num.2. de sent. & re iudicat.* Seraphin. *decis.1994. num.3.* Rota *in Zamoren. nullitatis professionis 7. Nouembris 1625. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*
Non obstat paritio ab aliquibus verbaliter facta, quia cùm d. mandatum contineret factum præcisum restituendi Canonicos ad naturalem possessionem, à
6 qua eiecti fuerunt † sola patientia, & oblatio verbalis non fuit sufficiens, Seraphin. *decis.1113.* & fuit dictum *in Pampilonen. Capellania 3. Iuly 1623. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & in Treueren. bonorum 9. Iuny 1625. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* Et ita vna tantùm parte informante fuit conclusum, &c.

* *Est supra in hac parte decis.193.*

R. P. D. GHISILERIO.

Nouarien. Legitimæ.

Die Veneris 11. Maij 1629.

A R G V M E N T V M.

Matri debetur legitima in bonis filij professi à die emissæ professionis, & quid si mater transiuerit ad secunda vota, vtrum Monasterium possit dare de iniuria eidem filio illata. Professus habetur pro mortuo, & quid si Monasterium sit capax bonorum. Ius personale, nec cedi, nec transmitti potest.

S V M M A R I V M.

1 *Matri debetur legitima in bonis filij à die professionis eius.*
2 *Professus habetur pro mortuo.*
3 *Religio capax bonorum retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat num.4.*
5 *Fictio impossibile est, vt repræsentet viuam illam personam, quæ à lege morte non expectata fingitur iam mortua.*
6 *Mortuus, & viuus, quis non est censendus.*
7 *Post mortem, quis non potest possidere, cùm mors omnia soluat.*
8 *Monasterium capax bonorum ex persona filiorum professorum acquirit proprietatem debitam eis ex dispositione l. fœmina C. de secund. nupt. & qualiter id intelligatur, num.9.*
10 *Ius si sit personale, nec cedi potest, nec transmittitur ad hæredes, & n. 11. & 13.*
12 *Verbum, solis, est præcisè restrictiuum ad nominata tantum exclusis alijs.*
14 *Ius personale cum persona extinguitur, nec vllo modo ad alium potest transferri.*
15 *Querela inofficiosi testamenti est transmissibilis.*
16 *Matri in bonis filij spectat iure legitima tertia pars bonorum eius.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 306. quæ est in eadem causa die 18. Iuny 1629. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio.*

D E C I S I O DIII.

PLacuit DD. D. Paulæ deberi legitimam in bonis filiorum professorum in Ven. Religione Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli, non obstante transitu ad secunda vota post emanatam professionem, & sic confirmare decisiones coram me factas 15. Decembris 1628. & 24. Aprilis Anni currentis. * Cùm sit verior opinio de iure canonico, quod matri debeatur † legitima à die pro-
fessionis filij, ea textus *in c. cum simus in fin. de regul.* & be- 1
nè probat Honded. *d. cons.60. lib.2. per tot.* & tenuit Rota *in Trident. legitima 31. Ianuarij 1607. coram bon. mem. Orsembergo, & in decisionibus in hac causa factis*; quia filij à
die professionis † emissæ habentur pro mortuis, cùm 2
mors ciuilis ad effectum, de quo agitur, operetur eosdem effectus, quos naturalis, & quamuis filij professi in Reli-
gione capaci bonorum retineant † iura sanguinis, & suc- 3
cessionis, vt ex eorum persona Monasterium possit capere successionem, *auth. ingressi, C. de Episc. & cler.* Molin. *de primog. lib.1. c.13. num.71.* Surd. *cons.557. num.14.* Id tamen procedit in bonis obueniendis filijs ex successione ab
alijs proueniente, vel in illis, quæ erant † filiorum de 4
tempore professionis, non autem vbi agitur de reuocanda legitima, iam ab ipsis abdicata per mortem ciuilem in hoc naturali æquiparatam, cùm impossibile sit, quod Religio per fictionem repræsentet viuam illam personam, quæ à

lege

5 lege morte non expectata † fingitur mortua in tribuenda
legitima matri de iure debita, eique iam quæsita de tempo-
re dictæ mortis ciuilis filiorum, aliàs ijdem filij Religiosi
6 † censerentur mortui, & viui; mortui, vt mater succe-
deret; viui, vt ipsi retinerent proprietatem, sed habentur
pro mortuis ad effectum, vt mater illis succedat, ergo
etiam pro mortuis debent haberi, vt mater liberè plenam
habeat proprietatem, & propterea sequitur, vt aliquod
ius apud ipsos filios non remaneat respectu istius legitimæ,
cuius intuitu ipsi mortui reputantur, & eis mater non so-
lum non debet, sed nec potest proprietatem reseruare,
7 quia post mortem † non possunt possidere, cùm mors
omnia soluat, vt *in auth. de nupt. §. deinceps*, & notatur *in
l. eius, qui in prouincia ff. si cert. pet.* Castr. *cons. 454. in
princ. lib. 1. vbi latè.*
8 Non obstat, quòd Monasterio capaci † ea persona fi-
liorum professorum acquiratur proprietas debita filijs, *ex
dispositione l. fæmina C. de secund. nupt.* quia siue conside-
9 retur vt pœna, sicut verè censuerunt DD. esse † respe-
ctu ipsius matris transeuntis ad secunda vota, vt probat
textus *in auth. de nupt. §. si verò expectet, & §. seq.* Azor.
in summa C. de secund. nupt. num. 68. Ang. *in auth. de non
eligen. secundo nuben. num. 7.* Rip. *in repet. l. fæmina C. eod.*
Modern. Forul. *de legit. lib. 4. tit. 2. qu. 1. num. 2.* Sanch. *de
matrim. lib. 7. disp. 87. num. 3. & seqq.* vbi numerat pœnas
secundò nubentium, & prosequitur in disputatione, siue
10 etiam vt fauor filiorum est; semper † ius ideò personale
est, Bald. *in auth. ex testamento num. 6. & 8. C. de secund.
nupt. l. fæmina C. eod. tit.* Alex. *cons. 63. num. 2. & 3. lib. 5.*
Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 89. num. 37.* vbi latè rationi-
bus, & auctoritatibus comprobat, Ceual. *com. opin. q. 611.
per tot.* Rimin. Iun. *cons. 305. num. 105. & seqq.* Rota *de-
11 cis. 619. num. 1. part. 1. recent.* vt nec cedi possint, † nec
transeat ad hæredes, cùm illius reseruatio inducta sit spe-
ciali fauore ipsorummet filiorum, vt in *§. quoniam in auth.
de nupt. ibi, quibus videlicet solis, & in d. l. fæmina §. illud
C. de secund. nupt. ibi, quibus solis hoc seruauimus*; Vnde,
cùm de tempore, quo mater ad secundas nuptias transiuit,
filij essent mortui saltem ciuiliter per ingressum Religionis,
sequitur quod mater potuerit transire ad secunda vota,
absque eo, quod remaneret priuata proprietate legitimæ,
12 cùm verbum † illud supra relatum, *solis*, ita præcisè re-
stringat fauorem filiorum, vt alios omnes excludat, *l. his
solis C. de renoc. donat.* Quare si filijs post professionem ex
persona propria, actio hæc non competit, & actio ex su-
pradictis sit merè personalis, Monasterium, siue vti hæ-
13 res † ex testamento siue ex generali successione ingresso-
rum, ius illud prosequi non poterit, vt concludit Bellon.
cons. 60. numer. 50. & seqq. Ita quod siue sit pœna, siue sit
prouisio legis, quod mater transiens ad secunda vota,
amittat proprietatem, vtroque casu cessat obiectum de se-
cundis nuptijs, quia habet locum extantibus filijs, & non
ijs mortuis, ex quo hoc ius tanquam personale cum ipsa
14 † persona extinguitur, nec vllo modo transmittitur ad
Monasterium: neque releuant instantiæ datæ pro parte
Congregationis, vt querela inofficiosi testamenti, & aliæ
15 successiones post professionem contingentes, † cùm sint
transmissibiles ad hæredes, quia contrarium procedit in
iure personali, vt est id, de quo quæritur, quod fuit cum
persona extinctum.
Ex quibus, & alijs deductis in supradictis duabus deci-
sionibus DD. dixerunt D. Paulæ matri pertinere, & spe-
16 ctare iure legitimæ tertiam partem † bonorum filiorum,
non obstantibus ex aduerso deductis quæ non releuant,
vtraque parte informante fuit resolutum.

* *Sunt supra in hac parte decisiones 223. & 267. & coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano in eadem causa habetur pariter supra alia decisio sub die 3. Decembris 1627. est 116. & omnes istæ decisiones deinde fuerunt à Rota canonizatæ coram R. P. D. meo Dunozette in causa Romana successionis de Comitibus 15. Ianuarij 1642. vbi dicitur, quod articulus, de quo in præsenti decisione fuit maturè in hac causa discussus, & firmatus.*

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien. Census.

Die Lunæ 14. Maij 1629.

ARGVMENTVM.

Statutum si requirat aliquid in contractibus pro forma, id adamussim debet interuenire, ita vt non potest adimpleri per æquipollens. Minor, si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Bononien. in contractibus pupillorum, præter præsentiam Tutoris, & decretum Iudicis, quid requirat.*
Ita vt contractus aliter factus non substineatur, n. 1.
2 *Contractus pupillorum de iure sunt nulli, si non interuenerit auctoritas Tutoris.*
3 *Contractus pupillorum sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ.*
4 *Statutum si dat formam alicui contractui, est ad vnguem seruanda.*
5 *Et sic non potest per æquipollens adimpleri, maximè stante decreto irritante, & annullatiue.*
6 *Minor, si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates statuti requisitas in eorum contractibus.*
7 *Statutum si adimat fidem contractui, quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum.*
8 *Instrumento sublato censetur etiam sublatum iuramentum in eo contentum.*
9 *Minor non potest allegare nullitatem, si constet de eius euidenti vtilitate.*
10 *Minoris contractus, quamuis nullus substinetur, vbi minor est factus locupletior.*
11 *Et quorum statutorum id procedere possit, vide hic, & declarantur nonnullæ decisiones, n. 12. & 13.*
14 *Minoris contractus quando secundum statutorum dispositionem est nullus, potest ab eo impugnari, quamuis sit factus locupletior.*
15 *Contractus à minore vtiliter gestus, ita demum substinetur sine solemnitatibus, minore ita volente.*
16 *Contractum celebratum à minore sine solemnitate si quis substinere velit ex causa vtilitatis, quid probare teneatur.*
17 *Et quas probationes hoc casu afferre teneatur.*
18 *Ita vt non sufficiat probare, quod pecuniæ fuerunt acceptæ sub vsuris.*
19 *In Minorum contractibus si statutum desideret copulatiuè causam, & solemnitates, tunc vtraque nisi interueniat contractus, corruit.*

* *Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 16. Ianuarij 1630. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio est decis. 510.*

DECISIO DIV.

IMposito perpetuo censu per D. Antonium Bonium in pupillari ætate existentem cum falsa narratiua quod esset ætatis 15. annorum, cum ipso non fuerunt seruatæ solemnitates necessariæ ex statuto Bononiæ in contractibus pupillorum, & minorum requisitæ: discusso in Rota de validitate istius census, Domini censum non substineri responderunt, ex quo deficiunt auctoritas Tutoris, & decretum, seu licentia Tribunorum plebis, quæ requiruntur præter præsentiam Tutoris, & decretum Iudicis, vt exponit Monterent. Glossator ibi in verbo, *& Dominorum*, ita & taliter
vt contractus aliter factus, & sic sine supradictis † sit ipso 1
iure nullus, vt censuit Rota *coram me in Bonon. transactionis 14. Iunij, & 11. Decembris 1628.* Nec præsentia Curatoris releuat, quin requiratur Tutoris auctoritas, cum Antonius esset pupillus, & impubes, vt ex fide baptismatis.

Quare

Quare contractus tamen ex forma statuti, quæ expresse
requirit hanc Tutoris auctoritatem, vt ex ipso statuto ex-
2 presse colligitur, † quàm de iure est omninò nullus, *l. pu-*
pillus, ff. de reg. iur. Rota *decis.54. part.1. recent. per tot.*
3 ob non seruatas solemnitates statuti, † Albetic. *in l.3.* Ca-
stren. *in l.1. num.3. C. si minor. se maiorem dixer. & cons.53.*
num.3. lib.2. Roman. post Ioan. Andr. *cons.12. numer.5.*
4 Matril. *singular.399.* data enim forma † præcisa circa con-
tractum, ad vnguem præcisè, & in forma specifica debet
adimpleri, *cap. cum dilecta*, vbi notant Doct. *de rescript.*
5 Neque potest per æquipollens adimpleri stante † decreto
irritanti, & annullatiuo, de quo in statuto.

Et censuerunt Domini minorem ætatem suffragari Anto-
nio, quamuis iurauerit se maiorem, & ideò non impeditur
6 † allegare nullitatem contractus ob non seruatas requisitas
solemnitates in contractibus minorum ex allegato statuto
Bononiæ, quia fide dempta contractui à statuto, quem ad-
7 modum contractus † non probatur, nec etiam probatur
iuramentum contentum in contractu, Bart. *in l. omnes po-*
puli num.25. de iust. & iur. Instrumento enim sublato, su-
blatum est & iuramentum, ad not. per glos. *in cap. si di-*
ligenti de for. compet. & per glos. *in cap. inter dilectum de*
fid. instrum. Mohed. *decis.5. n.1. de præscript.* Put. *decis.*
116. num.2. Rota *recent. part.1. decis.54. & 153. num.3.*
Ea ratione quia cùm statutum, ibi, *& si quæ cessiones, &*
renunciationes, seu contractus, alienationes, vel obligatio-
nes, seu sacramenta, vel confessiones prædictorum minorum,
vel filijfamilias, vel instrumenta aliqua de prædictis fierent
contra dictam formam, & non seruatis solemnitatibus præ-
dictis ipso iure sint cassi, cassæ, & cassa, & nullius valoris,
& momenti, &c. & inferius, ibi, *ipso iure sint cassa, &*
talibus instrumentis, seu scripturis, & inde confectis nulla
fides adhibeatur, vel detur, &c. nedum irritet obligatio-
nes, sine dictis solemnitatibus, sed etiam adimat fidem
8 scripturis, & instrumentis † vtique super allegato iura-
mento nullum posse fieri fundamentum dixit Rota *in Ro-*
mana nullitatis donationis 3. Iunij 1628. coram R. P. D. meo
Dunozetto.

Maior tamen difficultas consistebat in eo, quod contra-
ctus cessent in euidentem vtilitatem pupilli, ita quod non
9 possit † per eum impugnari, nisi saltem restituta quanti-
tate recepta, receptissima enim est conclusio contractum
10 minoris quantumuis † nullum sustineri, vbi minor est fa-
ctus locupletior, *l. si prædium §. emptor. C. de prædijs min. l.*
si pupillorum §. si obligauerit, ff. de reb. eorum, Bald. *in l.*
neque C. de contrahend. & committen. stipul. Alexan. *in l.1.*
§. fuit quæsitum, ff. ad trebell. Bero. *cons.176. num.43. lib.1.*
Rota *in recent. decis.47. num.3. part.2. & 867. num.5. part.*
3. diuers. san. mem. Greg. XV. *decis.31. num.9.* Caputaqu.
decis 199. per tot. Attamen dicta conclusio non obstat, quia
11 † dictæ decisiones non applicantur, cùm loquantur de
12 statutis, in quibus † solemnitates requirantur, ne mi-
nores, & pupilli lædantur, sed nullæ ex ijs loquuntur in
statum Bonon. quod contractus minorum celebratos sine
dictis solemnitatibus à dicto statuto requisitis annullat, &
13 irritat etiam, † quod inde locupletior factus fuerit, dum-
modo ipse minor à dictis contractibus voluerit resilire, vt
verba ipsius statuti cantant, ibi, *Ipse autem impubes, nisi*
in quantum esset locupletior factus, si eos vellet sibi obligates
habere, alias cum eo facta, & acta ex omni parte ipso iure
sint cassa, & talibus instrumentis nulla fides habeatur, vel
detur, &c. Quare cùm secundùm verba statuti sit dirimen-
da difficultas, de qua agitur, non autem secundùm dispo-
sitionem iuris, & ex parte pupilli impugnetur validitas
14 † contractus, non est dubium, quin contractus census
celebratus ab Antonio sit inualidus, etiamsi locupletior fa-
ctus fuerit, & contractus cesserit in eius vtilitatem; contra-
ctus enim à minore vtiliter gestus, ita demum sustinetur
15 sine † solemnitatibus minore ita volente, vt respondit
Put. *decis.2. lib.1.* Gabr. *cons.20. num.66. & seqq.* Rota *in*
terminis huius statuti decis.153. num.177. num.3. part.1. re-
16 *cent.* Et in omnem casum hæc vtilitas † debet esse euiden-
tissima, vt notat Dec. *cons.532.* & Seraphin. *decis.1242.*
17 *num.3.* & plenè probari ab eo, qui vult † contractum
sustinere ex hoc capite, Cinus *in l. non videtur, C. de in inte-*
gr. restit. & in hoc statuto notauit Monterent. Glossator *in*
18 *verb. locupletior in fine.* Neque dicitur probata † vtilitas
ex sola receptione pecuniarum, ex quo pecuniæ recipiuntur
sub vsuris.

Demum cum Statutum Bononiæ duo copulatiuè requi-
rat, ad hoc vt contractus possit sustineri, nempè solemni-
tatem, † & causam, vt tenuit Rota *in allegatis decisio-* 19
nibus 153. & 177. part.1. recent. Dominis non placuit cau-
sam, quæ in obligatione minoris, & in instrumento imposi-
tionis census enunciatur, videlicet emptionis prædij, cum
prædium cuius emendi gratia pecuniæ recipiuntur, iam esset
ipsius pupilli, quæ etiamsi fuisset vera, tamen cum defece-
rit solemnitas, & copulatiuè requirantur, nihil prodesset.
Et propterea Domini vtraque parte informante resolue-
runt, vt supra, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Aliphana Iurispatronatus.

Die Veneris 1. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Patronus, qui probauit suam quasi possessionem præsentandi, est manutenendus, & qualiter ea probetur, & præsentandus ab eo venit instituendus. Iuspatronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatoris. Vnio iurispatronatus sine consensu patroni est nulla.

SVMMARIVM.

1 *Præsentandi quasi possessio acquiritur per vnicum actum.*
2 *Institutio præsentato quando debeatur.*
3 *Ius aliquod considerabile non potest acquiri per ea, quæ dederunt causam liti.*
4 *Patronus est manutenendus in quasi possessione præsentandi, & præsentatus est instituendus, si opponantur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*
5 *Vnio beneficij de iurepatronatus est nulla, si sit facta sine consensu patroni.*
6 *Iuspatronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, sed sui natura est transitorium etiam ad hæredes extraneos.*
7 *Concil. Trident. substulit omne iuspatronatus ex priuilegio vnà cum quasi possessione, quod tamen est intelligendum, quando eius patronatus præsumitur ex vsurpatione, & ideo secus, quando non intrat talis præsumptio, & n.8.*

* *Infra in eadem causa adest infra altera decisio coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio sub die 4. Iulij 1629. est decisio 509.*

DECISIO DV.

VAcante simplici beneficio sub inuocatione Sanctæ
Mariæ Magdalenæ, Ordinarius prædictum benefi-
cium mensæ Capitulari Canonicorum suæ Ecclesiæ vniuit:
Sed cùm Ioannes Baptista Gargaglia prædicti Beneficij pa-
tronus ad illud præsentasset Alferium à prædicta vnione ap-
pellauit, & causam in Rota commisit. Verùm quia de eo-
dem beneficio fuit etiam auctoritate Apostolica prouisus
Matthæus Peregrinus. Dubitaui, an Io: Baptistæ sit dan-
dum mandatum de manutenendo in quasi possessione
præsentandi. Itaut Alferius ab eo præsentatus veniret in-
stituendus, & fuit per Dominos conclusum non posse de-
negari manutentionem Ioanni Baptistæ, & Alferio præ-
sentato institutionem, quia de quasi possessione Io: Bapti-
stæ apparet ex pluribus præsentationibus ab eo factis, & per
Ordinarium admissis cum subsecuta institutione, & pos-
sessione institutorum, nempè de anno 1597. & 1617. Licet
quasi † possessio per vnum actum acquiratur, *cap. cum* 1
Ecclesia Sutrina, vbi Abb. *num.23.* Rip. *52. & seqq. de*
caus. poss. & propr. Alex. *cons.74. num.16. lib.4.* Ruin. *cons.*
306. num.9. lib.5. Crauett. *cons.124. num.7.* Rota *decis.*
17. num.1. & 2. part.2. diuers. & 435. num.1. part.2. recent.
& propterea tam ex supradictis patet deberi institutionem,
quàm † ex his, quæ tradit Abb. *in cap.2. num.22. de in inte-* 2
gr. restit. Roch. *de iurepatr. in verb. competens numer.53.*
Lambertin. *eod tract. art.4. 3.qu. 1.part. 2.lib. num.2.*

Non obstat vnio per Ordinarium facta capitulo, quia
tanquam † ea, quæ dedit causam liti, non tribuit aliquod 3
ius considerabile, nec est attendenda, Afflict. *decis.395.*
num.7. Rota *decis.30. num.1. part.2. recent.* & donec vi-
deatur

4 deatur de vnione in petitorio, interim † & patronus ma-
nutenendus, & præsentatus est instituendus, Seraphin.
decis.499.n.3. quinimò cùm in Bulla vnionis, de qua in
Summ. num.3. non negetur, beneficium de quo agitur, es-
se de iurepatronatus, sed asseratur finitam esse lineam Pa-
tronorum, eam domini censuerunt nullam tanquam fa-
5 ctam de beneficiu patronatus † sine consensu patroni,
Lambertin. *de iurepatron. part.1. lib.2. qu.7. art.30. num.2.*
debebant enim vocari hæredes vltimi de familia, cum ob
lineam finitam fundatorum non expiret iuspatronatus, sed
6 sui natura sit † transitorium etiam ad hæredes extraneos,
vt per glus. *in can. considerandum 16. qu.7.* Abb. *cap.1. de
iurepatr.* Aret. Card. Imol. & cæteri allegati à Didaco *var.
lib.2. cap.18. num.6.* Seraph. *decis.364. & 378.*

Nec obstat, quod Concilium sustulerit omne iuspatro-
natus ex priuilegio vnà cum quasi possessione, quia proce-
7 dit † in ijs, in quibus præsumitur iuspatronatus ex vsur-
patione, sed in alijs relinquitur in dispositione iuris com-
munis, & de iure in istis non præsumitur ea vsurpatione,
8 sed ex fundatione, † vel ex constitutione, Rota *diuers.
decis.798. num.4. part.1. & 331. num.1. part.2.* vnde cùm
in casu de quo agitur, concurrant institutiones factæ ad
præsentationem patronorum cum sententijs latis per Ordi-
narium. Placuit Dominis ad effectum manutentionis suffi-
cienter constare de iurepatronatus.

Quæ verò dicuntur pro prouiso Apostolico, visa fuerunt
non releuare, cùm non doceat de tali possessione, & ta-
men debebat litteras Apostolicas expeditas exhibere, aliàs
tanquam non habens interesse, venit repellendus.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Vineæ.

Die Mercurij 13. Iunij 1629.

A R G V M E N T V M.

Possessio ad effectum manutentionis, qualiter pos-
sit probari. Appellationis causa, si sit commissa
cum clausula, *non retardata executione*, quid ope-
retur d. clausula, & qualiter intelligatur.

S V M M A R I V M.

1 *Possessio alicuius benè probatur ex confessione partis ad-
uersæ, vocando eum detentorem.*
2 *Testes, qualiter debent deponere, vt possessionem ali-
cuius probent.*
3 *Iudex, si mandet aliquem amoueri à sua possessione, ex hoc
præsupponitur, quod ille possidebat.*
4 *Possessione, quis priuatur per sententiam Iudicis, intellige
dummodo sit valida, & iusta.*
5 *Iudex quando nulliter, & iniustè procedit, non priuat quem
sua possessione.*
6 *Manutentio etiam datur ratione ciuilis possessionis.*
7 *Causa si sit commissa cum clausula*, non retardata execu-
tione, *tunc non potest procedi per viam manutentionis,
sed disputandum est super d. executione.*
8 *Clausula*, non retardata executione, *impedit Iudicem ad
quem, ne ipse possit prohibere, quin Iudex à quo execu-
tioni demandet eius sententiam.*
9 *Clausula*, non retardata executione, *non facit, quod si
postea detegatur iniustitia, vel nullitas sententiæ, Iu-
dex ad quem non possit concedere manutentionem, vel
per viam attentatorum reuocare executionem.*
10 *Signatura non præsumitur per clausulam*, non retardata
executione, *velle confouere iniustitiam sententiæ, si ea
iniusta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem.*
11 *Signatura non censetur, per clausulam*, non retardata
executione, *velle remedium manutentionis auferre ab
eo, cui per Iudicem à quo illatum est grauamen.*

D E C I S I O DVI.

VNanimi Dominorum consensu resolutum fuit Mar-
garitæ Thomasinæ dandum esse mandatum de ma-
nutenendo in possessione Vineæ, de qua agitur, quoniam
constat de possessione eiusdem: Tum ex confessione Pauli
1 Ghirlantij in monitorio emanata in † quo ipsam Margari-
tam, appellant detentricem, Rota *decis.302. num.1. part.1.
diuers. & in recent. decis.525. numer.2. part.2.* & apud san.
mem. Greg.XV. *decis.206. num.2.* & fuit dictum *in Lunen.
Sarzanen. Beneficij 3. Iulij præteriti coram me.* Tum ex te-
stibus examinatis, † & de eadem possessione benè depo- 2
nentibus, iuxta tradita per Menoch. *de retin. remed. vlt.
num.34.* Rota coram Card. Seraph. *decis.392. in principio,
& in recent. decis.669. num.3. part.2. & coram Reuerendiss.
Domino meo Decano decis.239. num.1. & in Romana Vinea
27. Martij 1628. coram me.* Tum demum † ex sententia 3
Iudicis in qua mandauit Margaritam amoueri à possessio-
ne, & proinde supposuit illam possidere, *arg. l. manumis-
sionis de iust. & iur. l. decem. ff. de verb. oblig.* Rota *decis.
347. num.1. part.2. recent.* & apud san. mem. Greg.XV.
*decis.200. num.2. de quibus omnibus in Sam. Margarita n.1.
2. & 3. Vnde manutentio denegari non potest vulg. §. retin. in-
stit. de interdict. cum concord.*

Non obstat, quòd Margarita per sententiam Iudicis
† fuerit sua possessione priuata, quoniam cùm fuerit reso- 4
lutum Iudicem nulliter, & iniustè processisse, † *vt in de-* 5
cis. sub die 14. Iunij præteriti coram me, in hac causa emana-
ta consequenter non cecidit à sua possessione Ciuili, iuxta
doctr. Angel. *in l. clam possidere §. qui ad nundinas numer.2.
ad fin. ff. de acquir. poss.* Rota *diuers. decis.802. numer.7.
part.1. & decis.81. num.9. part.1. recent.* & fuit dictum
in Dertuson. Beneficij 5. Iulij 1627. coram me, ratione
† cuius competit manutentio cum Margarita nunquam se 6
habuerit pro spoliata, Rota *in recent. decis.555. num.2. part.
1.* & coram san. mem. Greg.XV. *decis.9. num.4. & decis.
46. numer.9. & coram bon. mem. Cardinali Caualerio de-
cis.37. numer.1. & in præallegata Dertuson. Beneficij co-
ram me.*

Nec obstatè visum fuit, quod cum in Rota fuerit com-
missa causa nullitatis, &c. † cum clausula, *non retarda-* 7
ta executione, non possit procedi per viam manutentionis,
sed disputationem super dicta executione prius esse termi-
nandam Iudicio ordinario; Quoniam huiusmodi clausula,
impedit † quidem Iudicem ad quem, ne ipse possit prohibe- 8
re quin Iudex à quo executioni demandet eius sententiam,
sed tamen non facit, quod si postea detegatur iniustitia, vel
nullitas † eiusdem sententiæ, non possit concedere ma- 9
nutentionem, vel per viam attentatorum reuocare execu-
tionem, vt censuit Rota apud san. mem. Greg.XV. *decis.
91. num.11. vbi adden.* Latius explicatur, & de obseruantia
Rotæ restantur, & idem fuit dictum in Britonorien. Cano-
nicatus 6. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarca Manza-
nedo, nec enim sensus præsumitur Signaturæ per huius-
modi clausulam, confouere † iniustitiam sententiæ, si ea 10
iniusta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem, nec reme-
dium manutentionis † auferre ab eo, cui per Iudicem à 11
quo illatum est grauamen.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. M O T M A N N O.

Mediolanen̄. Pecuniaria.

Die Lunæ 18. Iunij 1629.

A R G V M E N T V M.

Creditor quando præsumi possit, quod fuerit satis-
factus à suo debitore. Crediti, & debiti com-
pensatio, quando, & quid requiratur, vt admit-
tatur, & quando nullo modo possit admitti talis
compensatio.

S V M M A R I V M.

1 *Creditor præsumitur satisfactum à suo debitore, vel quod
debitum remiserit, si nunquam illud petierit stante
maximo coniunctione sanguinis.*
2 *Confessio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis at-
tenditur contra pupillum.*
3 *Debitor si fuisset creditor sui creditoris, verisimiliter op-
posuisset compensationem.*
4 *Debiti compensatio, vt admittatur, necesse est, quod sit
æquè liquidum.*
5 *Creditum, tunc dicitur liquidum, quando nulla exceptio-
ne, vel negatione infringi potest.*

6 Com-

6 *Compensatio de vno credito ad aliud regulariter non fit.*

7 *Compensatio non potest fieri cum credito nondum in esse deducto.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 298. quæ est in eadem causa sub die 10. Iunij 1629. coram eodem bon. mem. Motmanno.*

DECISIO DVII.

IN hac caosa sub die 19. Iaooarij proaimi præteriti * fuit resolutum constare de eredito DD. Comitissarum Paulæ, & Barbaræ de Barbiano ex rationibus tunc deductis.

Verum cum ageotes Illustriss. D. Cardin. Borromæi non acquiescerent dictæ decisioni, & ad effectum compensationis opponerent de illius credito ea instrumento donationis celebrato de anno 1582. ideò dubitaui, an hinc inde constaret de credito, & hodie DD. non recedendo à decisis, ceosuerunt ooo obstare creditum D. Cardinalis.

Quamuis enim in huiusmodi iustromento donationis d. D. Cardin. fuerit constituros creditor q. Co: Io: Baptistæ Borromei auctoris Comitissarum ratione quorumdam annuarum præstationum. Attameu cum ipse tam ante, quod etiam dici post obitum d. Comitis tacuetit, & nihilomioos haberet amplissimam faculiatem easdem præstaiones à quibuscumqne bonorum donatorum affictuarijs propria auctoritate exigeñ nec doceatue vllo vuquam tempore datum fuisse impedimentum earum exactioni, intrat
1 præsumptio, vel quod fuit satisfactus, vel † quod remiserit debitum iuncta præsertim sanguinis proximitate *ad l. procula ff. de probat.* facit glos. *in l. libertis* §.1. & ibi Bart. *ff. de alim. & cib. legat.* Bart. *in l. cum persona la t. ff. in fin. C. de pact.* Cuius præsumptioni non leue admloiculum præbent verba eiusdem instrumenti, quibus Comitissa mater, & tutrix D. Cardin. profitetur se tunc fuisse in quasi possessione esigeñ annuas libras 945. seù illatum ius esactis locañ, & pro reliqua summa ascendere ad lib. 973. sol. 13. den. 4. partim datij Aronæ fuisse per eumdem Com:
2 Io: Baptistam ipsi assignatam, quæ confessio à † matre, & tutrice concurrentibus alijs adminiculis emanata attendi debet, Natt. *cons. 543. num. 20.* cum alijs per eum cumulatis Rota *in Romana de consciaris 13. Ianuary 1599. coram Orano* relata per Addent. ad Gallef. *de oblig. cam. decis. 111. num. 9.*

Accedit quod post elapsum decennium à die d. instromenti donationis, & constitutionis crediti D. Cardin. facit se debitorem q. Comitis nulla opposita compensationis ex-
3 ceptione. Vndè insurgit etiam † præsumptio non leuis ipsum tunc creditorem non fuisse, vt tradit Anchar. *cons. 434. circa med. vers. huic accedit præsumptio*, quem refert, & sequitur Aymon. *cons. 129. num. 9.* Ægyd. *cons. 4. n. 41.* & fuit dictum *in Romana pecuniaria 3. May 1595. coram Penia, qoa decisio est 724. part. 4. diu.*

Cum itaque de credito D. Cardin. oon adeò clarè con-
4 stet, vt † dici possit equè liquidum, ac illud de quò fuit resolutum, constare ad fauorem D. Paulæ, & Barbaræ,
5 quod nulla eaceptione, vel † negatione infringi potest ad noi. per Bald. *in l. post rem iudicatam numer. 7. vers. non*
6 *quæro ff. de transact.* compensando † de vno ad aliud iure fieri non potest, *l. f. C. de compensat.* Afflict. *decis. 381. num. 6.* præsertim quia constet creditum, quod opponitur præcaitisse ante obligationem D. Card. quæ circumstantia
7 præmissis † iuncta excludit omoem æquitatem compensationis iuata distinctionem Bart. *in l. amplius non peti a. col. ff. rem rat. hab. quam comprobat* Soccin. *in l. Iulianus la prima ff. de condit. & demonstrat.* Afflict. *d. decis. 381. n. 3.* & Capyc. *decis. 67. num. 4.* cum alijs qoos refert Gallef. *ad form. cam. obl. part. 6. qu. 2. n. 19. & ibi adden. n. 18.*

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 234.*

R. P. D. GHISILERIO.

Ciuitatis Castelli Decimarum.

Die Lunæ 25. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Tractatur de amplissima exemptione concessa Patribus Societatis IESV circa solutionem decimarum, in qua cum adsit derogato specifica cap. nuper de decim. & sit munita clausulis amplissimis, & decreto irritanti, ideò si quis contra eos in hac materia exactionis decimarum petat manutentionem, audiendus non est, quod procedit etiam quoad bona post exemptionem acquisita.

SVMMARIVM.

1 *Patres Societatis IESV sunt amplissimè exempti à solutione Decimarum etiam acquisita post d. concessionem.*

2 *Exemptio à solutione Decimarum concessa Iesuitis, est cum derogatione specifica cap. nuper de decim.*

3 *Et cum clausola sublata, & decreto irritanti, & quod non possit dari de subreptione, & obreptione cum alijs amplissimis clausulis, & n. 17.*

4 *Decretum irritans inficit non solum titulum, sed etiam possessionem.*

5 *Manutentio petita deneganda venit, quando constat de iure alterius partis clarè, & apertè.*

6 *Sententia lata super statu facinnt ius quoad omnes.*

7 *Sententia, quæ transiuit in iudicatum, obstat etiam alijs æquale ius habentibus.*

9 *Manutentio aduersus rem iudicatam, quando non detur.*

10 *ad Manotentionem obtinendam sola assistentia Iuris non suffragatur, quando alius est in possessione.*

11 *Tunc enim existenti in quasi possessione non autem habenti iuris assistentiam datur manutentio.*

12 *Priuilegiorum exceptio admittitur in possessorio.*

13 *Priuilegia aliqua quando non requirant altiorem indaginem, ita vt sine dubio admittantur in possessorio.*

14 *Card. Seraph. decis. 1380. quo casu loquatur.*

15 *Priuilegia, quando se extendant ad bona postea quæsita.*

16 *Rota decis. 572. num. 2. part. 1. recent. declaratur.*

DECISIO DVIII.

REctores parochialium Ecclesiarum Ciuitatis Castelli esistentes in pacifica possessione percipiendi decimas ex omnibus bonis eaistentibus intra fines suarum Ecclesiarum parochialium à quibuscumque possessoribus, prætendebant non obstantibus priuilegijs concessis Societati Iesu sibi deberi decimas e a fructibus perceptis in qoibusdam bonis stabilibus per Collegium dictæ Ciuitatis acquisitis: Et cum dubitassem, an Rectoribus esset dandum mandatum de maouteneodo, vel potius releuarent priuilegia dictæ Societatis, Domini responderunt, non esse dandum mandatum de manutenendo, sed priuilegia releuare. Quia ex eorum lectura apparet de amplissima eaemptione
† à decimis huiusmodi, non solum pro boois de eo tempo- 1
re acquisitis, sed etiam in futurum acquirendis cum derogatione specifica, *cap. nuper de decimis*, Rota *decis. 122. num. 4. & 123. eodem num. part. 1. diuers.* cum clausula
† sublata, & decreto irritaoti, & quod non possit dari de 2
subreptione, & obreptione, & alijs clausulis amplissimis,
quæ operantur, † vt non possit aliter iudicari, Ruin. *cons.* 3
21. num. 16. lib. 1. Caputaq. *decis. 134. num. 4.* quæ procedunt etiam in possessorio, ex quo decretum † irritans in- 4
ficit non solum titulum, sed etiam possessionem ad tradita *in cap. si eo tempore de elect. in 6.* Sarnen. *in reg. de trien. qu. 99. nom. 3.* Put. *decis. 50. num. 2. lib. 1.* Cassad. *decis. 1. numer. 7. de restit. spol.* & cùm supradicta priuilegia sæpius fuerint per decisiones * & sententias Rotales, ac res iudicatas confirmata etiam in iudicio contradictorio, intentionem Collegij optimè sustineri fuit dictum, cùm es illis con-
stet de † bono iure Collegij, quod excludit omoem eaad- 5
uerso

uerso petitam manutentionem, Rota *decis.28. num.9. in fin. & 269. numer.7. part.2. diuers. & in recent. decis.741.*
16 *num.5. part.2.* & ex quo sententiæ fuerunt † latæ super
statu, faciunt ius quoad omnes, *l. ingenium* vbi gloss. Bart.
& Doct. *ff. de stat. homin.* Rota *decis.312. num.19. part.1.*
recent. vnde cum non possit dubitari de illorum rele-
uantia, allegata possessio per Rectores exigen contra
17 alios non priuilegiatos † nihil operatur, cum sit proban-
da in specie in terminis casus, de quo agitur, Butr. *in c.*
significasti sub numer.11. de appellat. Vltra quod contra
vnum ex istis Rectoribus extat sententia, quæ facit
8 transitum in iudicatum, † quæ obstat alijs æquale ius ha-
bentibus, Mantic. *decis.350.* Rota *decis.312. numer.19.*
9 *part.1. recent.* quo casu non datur manutentio † aduer-
sus rem iudicatam, Alex. *in l. naturaliter num.34. ff. de ac-*
quir. possess. Rota *decis.348. num.4. part.1. & decis.269.*
num.6. part.2. diuers.

Non obstant deducta per parochos ex assistentia iuris
10 communis ad sui fauorem, quia sola assistentia † non
suffragatur, quando alius est in possessione, tunc enim
11 existenti in possessione, † non autem habenti iuris assi-
stentiam datur manutentio, Abb. *in cap.1. num.8. vt lit.*
pend. Lancell. *de attent. 2. part. cap.4. declar.4. numer.6.*
Rota *in recent. decis.685. num.2. part.1.* Quinimò cum, vt
12 supra fuit dictum exceptio † priuilegiorum admittatur
etiam in possessorio, assistentia iuris tollitur per priuilegia
clara, in quibus conceditur amplissima exemptio à solu-
tione decimarum cum specifica derogatione, *cap. nuper*
de decimis. Clausula sublata, & decreto irritanti, alijsque
super ponderatis. Neque potest dici, quod priuilegia re-
13 quirant altiorem indaginem, cum † sint clara, & præuijs
decisionibus per rem iudicatam canonizata, & propterea
14 non obstat *decisio* Seraph. 1380. quia cum ibi † non
extaret derogatio, *cap. nuper de decim.* priuilegium erat
dubium pro bonis postea acquisitis, & cum talis de-
15 rogatio in priuilegijs Collegij expressè legatur, † non
potest dubitari de exemptione quoad bona postea ac-
16 quisita, neque obstat † *decis.572. num.2. part.1. recent.*
quia ibi similiter controuertebatur priuilegium, an com-
prehenderet illum casum, nec aderat ibi decretum irritans
cum clausula sublata, & alijs clausulis, quæ extant in priui-
17 legijs Collegij † iam pluries per Rotam canonizatis.

Et ita vtraque, &c.

* *Et recentius latissimè dicta priuilegia fuerunt comprobata, & canonizata à Rota coram bon. mem. Reuerendissimo Coccino in celebri illa causa Corduben. Decimarum de Lucena 10. Maij 1635. 5. Iunij 1635. & 27. Februarij 1636. & 30. Ianuarij 1637. sunt infra tom.3. decisiones 44. 56. 103. & 193. & deinde coram Reuerendiss. P. Domino meo Carillo 29. Maij 1638. & 5. Iulij eiusdem anni, & tertio coram Reuerendiss. P. Domino meo Merlino Decano 7. Februarij 1639. & 13. Maij eiusdem anni, videatur etiam coram Eminentiss. & Reuerendiss. Domino Cardin. Macchiauello in causa Granaten. Decimarum 20. Ianuarij 1636. & coram Reuerendiss. P. D. meo Cerro in vna Cracouien. Decimarum 21. Maij 1640. quæ decisio fuit postea confirmata die 4. Iulij eiusdem anni.*

R. P. D. GHISILERIO.

Aliphana Iurispatronatus.

Die Mercurij 4. Iulij 1629.

A R G V M E N T V M.

Præsentationum initio, & fine dato, illæ de medio tempore factæ præsumuntur ab eodem, qui pariter eas fecit, dum contrarium non probatur. Contra prouisum Apostolicum, quando sufficiat quasi possessio præsentandi, & quando nullatenus suffragetur. Iuspatronatus non expirat, si terminetur linea fundatoris, sed transit ad hæredes. Et aliqua, quando non intret præsumptio vsurpationis iurispatronatus.

S V M M A R I V M.

1 *Tempus modicum, licet deficiat ad constituendam centinariam, tamen illud non est attendendum.*
2 *Possessionis extrema probata, medium tempus præsumitur.*
3 *Præsentationum initium, & finis quando datur, tunc præsentationes medio tempore facta, præsumuntur ab eodem facta, si aliud non doceatur.*
4 *contra Prouisum Apostolicum, quando agitur sola possessio præsentationis non sufficit ad effectum manutentionis.*
5 *Decis. in causa Campsana Iurispatronatus coram Litta, & decis.519. lib.3. part.3. quo casu loquatur.*
6 *Beneficij vltimus status attenditur etiam contra prouisum Apostolicum, quando sumus in summarijssimo possessorio.*
7 *contra Prouisum Apostolicum vigore regulæ 8. non suffragatur quasi possessio præsentandi.*
8 *Sed secus est in prouiso ex alia reseruatione.*
9 *Beneficia vacantia de mense Decembris non sunt reseruata.*
10 *Concil. Trident. cap.6. sess.7. non præscribit certam formam vnionibus, & quid tantum disponat.*
11 *in Fauorem alicuius ea quæ sunt inducta non debent in eiusdem odium retorqueri.*
12 *Iurepatronatus laicorum sub reseruatione non cadunt.*
13 *Iuspatronatus non expirat ob lineam finitam fundatorum, cum transeat ad heredes.*
14 *de Iurepatronatus si plenè constet non est dubitandum, quin possessio patroni sit manutenibilis.*
15 *Regul. Cancell. de non iudicand. iuxta form. supplicat. & Regul. quod commissiones causarum quando non habeant locum.*
16 *Supplicationes non suffragantur nisi litteris expeditis.*
17 *Productio facta ad vnum finem, non præiudicat, quoad diuersum.*
18 *Papæ assertiua, si sit facta motu proprio, plenè probat.*
19 *Dominium loci, vbi adest iuspatronatus, requiritur, vt concludenter probetur in patrono ad hoc, vt intret præsumptio vsurpationis.*
20 *Titulus nobilis viri datur à Cancellaria non solum quibusuis domicellis, sed etiam officialibus, & alijs.*
21 *Patronus si in concessione iurispatronatus nominetur persona nobilis, ex hoc pernecesse non arguitur, quod habeat dominium in loco, vbi adest iurispatronatus.*
22 *Stylus de tempore, quo controuertitur est probandus.*
23 *in Patrono aliquo, si adsit suspicio vsurpationis iurispatronatus, quando dicta suspicio cesset in sequentibus patronis.*
24 *Cum ius non prohibeat acquisitionem in successore.*
25 *Iuspatronatus, quando nullo modo possit dici, quod sit ex priuilegio.*
26 *Papa si confirmet iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, non potest dici, quod de nouo ex priuilegio illud concedat.*
27 *Conc. Trident. circa iuspatronatus Potentum, ius commune tantum innouauit.*

* *Supra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio sub die 1. Iulij 1629. & citatur hic in principio decisionis, est in ordine decisio 505.*

DECISIO DIX.

DOmini confirmando, quod resoluerunt coram me in hac causa prima Iunij dixerunt manutentionem de-
beri Ioanni Baptistæ in quasi possessione præsentandi, &
Alferio ab eo præsentato institutionem; Quia ex longissi-
ma, & centenaria possessione præsentandi ab anno 1531.
continuata, vsque ad annum 1627. satis docetur de suffi-
cienti titulo, & licet deficiant quatuor † anni, tamen mo- 1
dici temporis, quod deest ad centenariam non est habenda
ratio, Rota *in Lancianen. Archipresbyteratus 2. Maij 1616.*
coram bon. mem. Buratte, & in Iamen. Abbatia 13. Iunij 1625.
coram eodem.

Nec

Nec releuat, quod non exhibeantur omnes præsentatio-
nes continuatæ; Quia constito de duobus extremis media
2 † possessio præsumitur, maximè cùm non doceatur ordi-
3 narium vnquam de medio tempore prouidisse † tanquam
de libero, *cap. inter dilectos de fid. instrum.* Rota *decis.4.*
num.12. part.2. diuers. & decis.645. num.3. part.2. recent. Se-
raphin. *decis.1141.*

Non obstat primò, quod ex quo agitur contra prouisum
4 Apostolicum † sola possessio non sufficiat ad effectum ma-
nutentionis, nisi pariter doceatur de legitimo titulo ex
fundatione, & dotatione, vt tenuit Rota *in Campsana*
Iurispatronatus 23. Iunij 1604. coram Lutta, & coram Pa-
5 *leotto decis.529. lib.3. part.3.* Nam supradictæ † decisio-
nes procedunt quando agitur in petitorio ad iustificandum
titulum, secus autem in summarijssimo possessorio manu-
6 tentionis, cùm tunc sufficiat, & attendatur † vltimus
status beneficij etiam contra prouisum Apostolicum, Sera-
phin. *decis.499. num.3.* Vltra quod supradicta procedunt in
7 prouiso Apostolico vigore regulæ † octauæ contra quam
non suffragatur quasi possessio præsentandi, vt tenuit Se-
raphin. *alleg. decis.499. Reuerendiss. Dominus meus Decanus*
decis.469. num.4. & 5. Caputaqu. *decis.29. & 326. lib.1. in*
manuscript. Rota *in recent. part.1. decis.224. num.3.* Non
8 autem † in prouiso vigore alterius reseruationis, maximè
quia in hoc casu nullam adesse reseruationem censuerunt
9 Domini. Primò, quia beneficium † vacauit de mense
Decembris, nec ea potest desumi ob non seruatam formam
Concilij Tridentini *cap.6. sess.7.* ex quo fuerit facta tan-
quam de beneficio effecto libero ob lineam finitam funda-
toris, non vocatis hæredibus vltimis de familia, quia
10 † Concilium Tridentinum non præscribit certam formam
vnionibus, sed solum disponit, quod vniones factæ à
40. annis infra possint examinari ab Ordinarijs tanquam
à Sede Apostolica delegatis, atque ita non applicatur, &
11 dum consulit patronis, † non debet contra eosdem retor-
queri, ita vt quasi possessionem præsentandi sublatam velit,
12 cùm iura patronatus † laicorum sub reseruatione non
cadant, glos. quam omnes sequuntur *in cap.2. verb. colla-*
tio de præbend. lib.6. Cardin. *in Clem.1. qu.7. in fin. de Iure-*
patr. Simonett. *de reseruat. qu.9. per tot.* Cassad. *decis.6.*
num.3. de Iurepatr.

Nec subsistit, quod fuerit effectum liberum ob lineam
13 finitam fundatorum; † quia propter hoc non expirat Ius-
patronatus, sed transit ad hæredes, glos. *in can. conside-*
randum 16. qu.7. Ancharan. *cons.81.* Abb. *cap.1. de Iure-*
patron. Aretin. *in cap. significauit col.1. de restitut.* Card.
cons.122. Dec. *cons.149. col.1.* Card. Anchar. Imol. & alij
in Clem.2. de Iurepatr. quod manifesti iuris esse tenet Couar.
var. lib.2. cap.18. num.6. ex textu *in cap. ex litteris, & cap.*
cum seculum de Iurepatr. Seraph. *decis.364. & 378.* Quare
cùm ex supradictis plenè constet de Iurepatronatus, non
14 potest dubitari † quin possessio Ioannis Baptistæ patroni sit
manutenibilis.

Nec secundò fuit dictum obstare, quod vltra supplicatio-
nem obtinuerit committi causam cum specifica derogatione
regulæ, quod processus super beneficijs fabricati litteris
non expeditis sint nulli, quia suffragatur quidem ad effe-
ctum instruendi processum vsque ad terminum ad articu-
landum, vt possit interim instruere processum, non au-
tem ad effectum, vt possit iuuari commissione ad agen-
15 dum, vel excipiendum, † quia licet ei non obstent regula
de non iudicando iuxta formam supplicationum, & regula
quod commissiones causam, nihilominus obstat Constitu-
16 tio Iulij Tertij, † quod supplicationes non suffragentur,
nisi litteris expeditis, vt latè per Mandos. *super reg.27. q.3.*
sub num.3.

Nec præsumpta vsurpatio deducta ex Bulla Bonifacij
Noni, in qua Antonellus de Alipho cui competebat Ius-
patronatus, nobilis vir nuncupatur, quidquam facit, tum
quia non fuit producta à Ioanne Baptista pro titulo,
17 sed pro probanda enunciatiua † Patronatus, & ita eidem
non præiudicat, tùm quia in eadem Bulla dum asserit Pa-
pa motu proprio patronatum antiquitus ad eamdem fa-
18 miliam spectasse, plenè probatur † ex dicta assertiua Pa-
pæ, motu proprio patronatus, *Clem. litteras de probat.*
vbi Cardin. Anchar. & Io. de Imol. Alex. *cons.212. lib.7.*
Curt. Iun. *cons.61. num.13.* Put. *decis.101. lib.3.* Seraph.
decis.1106. num.6. & 1349. num.3. Nec inde possit desumi
concludens probatio, quod ad ipsum spectaret dominium
19 Aliphi, † prout requiritur ad inducendam vsurpationis
præsumptionem, san. mem. Greg.XV. *decis.222. numer.1.*
Caputaq. *decis.128. numer.1. part.2.* Rota *decis.421. n.1.*
& 756. num.3. part.2. recent. Quia titulus nobilis viri datur
à Cancellaria non solum quibuscumque domicellis, sed
etiam † officialibus, & alijs, vt patet *in practica Cancel-* 20
lariæ Hieronymi Pauli sub tit. de viris fol.170. & 171. & ita
non concluditur, quod haberet iurisdictionem in loco be-
neficij, † cùm posset esse domicellus alterius loci, vel aliam 21
habere qualitatem, cuius ratione à Papa, qui erat illa-
rum partium fuisset honoratus, & attestatio, quæ ex eo
deducitur non concludit, quia † debet probari stylus de 22
tempore Bonifacij Octaui, & quod in litteris, & bullis tunc
Pontificum talis titulus viri nobilis non esset solitus dari, nisi
dominis, & patronis locorum, nec vllibi legitur, quod fami-
lia de Alferijs vnquam fuerit patrona Ciuitatis Aliphanæ,
& quatenus in Antonello caderet præsumptio vsurpationis,
tamen cum spatio tanti temporis fuerint in possessione, &
certum sit à centum † annis familiam de Alferijs non ob- 23
tinuisse dominium, cessat præsumptio vsurpationis, non
enim permisissent Ordinarij personam non potentem tam-
diu fuisse in possessionem iuris præsentandi, & ex cursu
tanti temporis quælibet præsumpta suspicio in authore pur-
gatur, ita vt † ius non prohibeat acquisitionem in succes- 24
sore, Rota *in Pampilunen. Iurispatronatus de Aya 24. Maij*
1613. coram Reuerendissimo Domino meo Patriarcha Pam-
philio.

Dispositio Concilij Tridentini *sess.25. cap.9.* non applica-
tur, quia Bulla Bonifacij non continet concessionem Iuris-
patronatus, ita quod sit ex priuilegio, † quia Papa non 25
concedit Iuspatronatus de nouo, sed asserit, illud antea
competijsse † ex dotatione, & fundatione, & sic confir- 26
mat, & plenè probat ex deductis supra, & Concilium, vt
fuit resolutum in decisione, quæ reuidetur loquitur in fami-
lia potenti, & tantum ius commune † innouauit in his, in 27
quibus posset esse præsumptio vsurpationis, Rota *decis.798.*
n.4. part.1. & 551. n.1. part.2. diuers.

Vnde cùm concurrant varia adminicula, nempè testes
deponentes de diuturna obseruantia, & de auditu donatio-
nis, & fundationis, necnon sententiæ ab Ordinarijs latæ
canonizatoriæ Iurispatronatus ex his, & ex deductis in
alia Decisione, Domini vtraque parte informante resolue-
runt, vt supra, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien. Census.

Die Mercurij 16. Ianuarij 1630.

ARGVMENTVM.

Contractus celebratus per pupillum cum obligatione, & fideiussione tutoris, & se obligauerit vti principalis principaliter, & insolidum, tunc non obstante, quod contractus declaretur nullus respectu pupilli respectu minoris ætatis ob non seruatas debitas solemnitates, non tamen ex hoc corruit obligatio tutoris, & quare.

SVMMARIVM.

1 *Liber rationum optimè probat contra scribentem.*

2 *Tutor de partitis scriptis in eius libro tutelaris vel tenetur reddere rationem pupillo, vel si non reddat, descripta in eo tenetur restituere.*

3 *Tutoris bona sunt tacitè obligata pupillo.*

4 *Obligatio principalis si sit nulla, corruit etiam obligatio fideiussoris tamquam accessoria.*

5 *Sed hoc non procedit, quando fideiussor obligauit se tamquam principalis principaliter, & insolidum, videatur etiam n.6.7.20. & 21.*

8 *Iuramentum confirmat contractum.*

9 *Fideiussores, quando accedunt obligationi iuramento vallata, si non valet obligatio, vt agitur, valet vt melius valere potest.*

10 *propter Iuramentum appositum contractui fideiussor obligatus principaliter, & insolidum, non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiusserit.*

11 *Pupilli fauore licet annulletur obligatio principalis ex*

priui-

priuilegio ei concesso ratione minoritatis.

12 *Non tamen ex hoc corruit obligatio accessoria fideiussoris, & quare.*

13 *Prohibitio alienationis bonorum pupilli concernit solum commodum minoris, & non alterius personæ.*

Ideo tutor, & fideiussor de euictione tenetur.

14 *Obligationes strictissimè sunt intelligendæ.*

15 *Fideiussor obligans se in casu nullitatis, data eius nullitate, tenetur ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem pretij.*

16 *de Euictionis natura est, vt fideiussor teneatur ad pretium rei.*

17 *Decis. 50. part. 1. recent. declaratur.*

18 *Contractus sitnon sortiatur effectum, cum cesset causa obligationis, nec fideiussor ad aliquid tenetur.*

19 *Priuilegia personalia personam non egrediunt.*

21 *Tutor, si in contractum minoris se obliget cum iuramento, & obligatione Camerali, tunc quamuis corruat obligatio minoris, ipse tamen remanet obligatus, & quare.*

22 *ad Tutorem si peruenerit fundus minoris, vbi fuit impositus census, & tunc ipse tutor in constitutione census se obligauerit vnà cum pupillo.*

23 *Non poterit postea tutor allegare nullitatem census ob non seruatas solemnitates in contractibus minorum.*

24 *Nullitatis auctor non potest eam allegare in præiudicium alterius.*

25 *Frustra opponit quis id, cuius causam ipse præbuit.*

26 *Procurator qui falso asserens se esse procuratorem, alienauit rem Domini, & postea illi successit, non potest reuocare dictam alienationem, tanquam falsè factam.*

27 *Iudex, qui post sententiam iniustam latam successit parti non audito, si intendat eam reuocare ex capite iniustitiæ.*

* *In eadem causa est supra decisio 504. sub die 14. Maij 1629. coram eodem R. P. D. meo Ghisilerio, & allegatur hic in principio decisionis.*

DECISIO DX.

Resolutio coram me 14. Maij præteriti censum impositum per D. Antonium Bouium in pupillari ætate
existente cum fideiussione D. Dominici Turini tutoris propter defectum solemnitatum Statuti Bononien. de contractibus pupill. non sustineri, dubitaui, an pupillus, siue tutor teneatur ad restitutionem pecuniarum, & Domini Turinum tutorem teneri censuerunt. Nam constat eas peruenisse ad manus tutoris, qui eas descripsit in libro tutelari ad creditum ipsius pupilli, vt ex partitia extractis
1 ex libro ipsius tutoris, † qui benè probat contra scribentem, glos. *in l. quidam §. nummularios ff. de eden. glos. in clem. 1. §. cæterum in verbo rationum de vsur.* Bart. *in d. §. nummularios num. 2. & in l. admonendi num. 26. ff. de iureiur.* vbi Ias. *num. 112.* & Ripa *num. 117.* Mascard. *de prob. conclus. 974 in princ.* san. mem. Greg. XV. *decis. 79. num. 1. & decis. 475. num. 3.* & de his tutor vel tenetur reddere
2 rationem pupillo, † vel si non reddat, eas cogitur resti-
3 tuere, cum illius bona † tacitè sint hypothecata pupillo, *ex l. pro officio*, & ibi glos. *C. de administr. tutor. & glos. in l. dabimus §. 1. de priuil. creditor.* Ruin. *cons. 94. num. 2. cum seqq. lib. 5.* Rip. *in l. quæsitam, §. eam autem inter. num. 9. & in fin. alleg. tit. de priuil. credit.* Rota *diuers. decis. 114. num. 1. part. 1.*

Nec quidam releuat nullitas contractus ipsius census,
4 cum existente nulla obligatione principalis, corruat † etiam obligatio fideiussoris tanquam accessoria, vt notant Doct. *in l. non dubium, C. de legib.* Quia conclusio non applicatur, quando fideiussor obligauit se tanquam principalis,
5 principaliter, † & insolidum, nam tunc considerantur tanquam duo correi debendi, Bart. *in l. si quis pro eo n. 15. ff. de fideiuss.* Natt. *cons. 262. num. 14.* Alea. *cons. 32. in fin. lib. 4.* san. mem. Greg. XV. *decis. 321. num. 7.* * & quamuis † respectu Bouij sit fideiussor, respectu tamen Montesancti
6 est reus principalis, Bart. Ang. & alij *in l. reos in princ. ff. de duobus reis*, Natt. *cons. 52. num. 1. & 6.* quia respectu
7 † creditoris neuter eorum potest dici fideiussor, ex quo vterque se obligauit, vt principalis, principaliter, & insolidum, ita dicunt Bart. Ang. Paul. de Castr. & Imol. *in d. l. reos in princ.* Salicet. *in l. 1. qu. 3. C. eod.* Ideò tutor fideiussor tenetur non solum ex supradicta obligatione,
sed etiam † propter iuramentum, quod confirmat contra- 8
ctum, iuxta notat. *in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss.* Natt. *cons. 262. num. 14.* Gratian. *discept. forens. cap. 122. num. 10.* Gabr. *concl. 5. de minor.* Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 88. num. 5.* Mohed. *decis. 2. de fideiuss.* san. mem. Greg. XV. *decis. 560. num. 3.* quia quando fideiussores accedunt obligationi iura-
mento vallatæ, † si non valet obligatio vt agitur, valet vt 9
melius valere potest, *l. cum pater, §. filijs matrem, ff. de leg. 2.* Ang. *in §. fideiussores in fin. instit. de fideiuss.* & ita propter
† iuramentum appositum contractui fideiussor obligatus 10
principaliter, & insolidum non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiusserit.

Nec facit † quod fauore pupilli annulletur obligatio 11
principalis ex priuilegio ei concesso ratione minoritatis,
quia non ideò corruit obligatio † accessoria, quæ non est 12
æquè fauorabilis, cum respectu fideiussoris non militet eadem ratio, quæ militat respectu pupilli, & propterea cùm
prohibitio alienationis concernat † solum commodum 13
minoris, & non alterius personæ, ideò tutor, & fideiussor de euictione tenetur, vt per Bart. *in l. non dubium n. 28. C. de legib.* Salic. *ibid. num. 11. de communi*, Paris. *cons. 66. num. 7. lib. 4.* Rota *coram bon. mem. Orano in Romana census de Pirouanis 8. Aprilis 1598. & coram eodem in Romana euictionis 5. Iunij 1599.* extensa per Seraphin. *quæ est inter impress. 1324.* san. mem. Greg. XV. *d. decis. 321. num. 6.* vbi addent. *n. 13.*

Non obstat, quòd D. Turinus non se obligauerit ad pretij restitutionem in casu nullitatis census, cùm hoc non legatur in promissione, & obligatione sua, quæ etiam vide-
tur strictissimè intelligenda, † nec extendenda vltra for- 14
malitatem verborum, Menoch. *cons. 763. num. 2.* Honded. *cons. 111. num. 26. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 1.* Rota *decis. 50. part. 1. in recent.* quia cùm Turinus expli-
citè se obligauerit † de euictione in forma, quæ iam eue- 15
nit ex declaratione nullitatis impositionis census, ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem pretij loco il-
lius succedentis, est enim † de natura euictionis, vt fi- 16
deiussor teneatur ad pretium rei, & propterea ex clausulis prægnantissimis non potest dubitari de illius obligatione, neque quod non constet de interesse Montesancti, cuius interest, si nullus est census, habere pretium: Neque
supradicta † decisio 50. applicatur, cùm loquatur in 17
diuersis terminis; ibi enim agebatur de contractu non sortito effectum, & propterea cessante causa propter quam
Cardinalis † Cusentinus se obligauerat, Domini resolue- 18
runt, illius obligationem tanquam sine causa remanere inefficacem & inualidam.

Vnde cum in casu de quo agitur, obligatio Turini fideiussoris nullam habeat dependentiam ab obligatione Bouij pupilli, sed consideretur per se sola, inducta in fauorem pupilli, non applicantur tutori ea supra deductis,
cum priuilegia † personalia personam non egrediantur, 19
l. & si fideiussor. ff. de re iud. Gratian. *discept. cap. 122. n. 14. & seqq.*

Et ita fuit resolutum informantibus quibuscunque interesse habentibus &c.

ANNOTATIO

Et probat textus † *in l. si is quem, §. pignora*, & ibidem 20
glos. *in verb. sanè, vers. quantum autem ad tutorem, C. de præd. & alijs reb. & minor.* Dec. *consil. 7. num. 6. vol. 1.* Paris. *consil. 16. num. 113. vers. tanto magis lib. 2.* Castr. *cons. 433. numer. 3. vers. ad secundum dum dicitur, & vers. præterea lib. 1.* Alea. *consil. 66. sub num. 7. vers. sed fortius lib. 4.* Berrazz. *de claus. instr. claus. 7. glos. 19. num. 4.* Negus. *de pignor. 2. membr. 3. part. num. 42. post med. vers. tamen hoc non obstante*, Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cent. 2. cas. 171. num. 77. & seqq.* Maurus *de fideiussor. sect. 1. cap. 5. num. 17.* &
in terminis obligationis factæ à tutore, † qui accessit vti 21
principalis pro minore in contractu celebrato non seruatis solemnitatibus à statuto requisitis, post decisionem hanc coram R. P. D. meo Ghisilerio, Rota deinde etiam respondit *coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verospio in Romana Census 5. Iulij 1638. cum ibi relatis, quibus adde elegantem decisionem coram R. P. D. meo Dunozetto in causa Romana Saluiani 26. Aprilis 1641.* Vbi etiam dicitur, quod si obligatio tutoris est facta prout hic cum iuramento, &

obli-

obligatione Camerali, tunc illa substinetur licet corruat
obligatio minoris, etiamsi non fuerit expressè facta princi-
pali nomine, cum virtus iuramenti, & obligationis Came-
ralis operetur, vt fideiussor dicatur obligatus tanquam
principalis iuxta veriorem opinionem quam tenent Betta-
zol. *de claus. instrum. d. claus. 7. glos. 19. num. 4. vers. secun-
do, quando interuenit iuramentum*, Lamberteng. *de contra-
ctib. glos. 16. num. 18.* Gabr. *comm. opinion. tit. de fideiuss. con-
clus. 1. num. 44. in fin.* Seraphin. *de priuil. iuram. priuileg. 88.
num. 5.* Mohed. *decis. 2. circa mod. vers. fuit resolutum de fi-
deiuss.* & add. Batt. *in l. si pro eo, ff. de fideiuss. & notandum
perpetuo*, dixit Angel. *in §. fideiussores in fin. instit. de fideiuss.*
& Bauer. *in tract. de virtut. iuramenti in 1. effect.* Grat. *re-
spons. 28. num. 16. lib. 1.* & in specie in casu tutoris, qui se
obligauit in contractu minoris fuit dictum coram Card. Se-
raph. *decis. 1324. num. 5.*

Quæ conclusio multò magis sibi vindicat locum, loquen-
22 do in terminis contractus census, † prout est casus noster,
quando fundus minoris super quo fuit impositus census, tra-
ctu temporis peruenit ad eumdem tutorem, qui se obligauit
23 in constitutione census vnà cùm minore. Nam † tunc tu-
tor euadendo Dominus dicti fundi, sequitur ipsum non
posse amplius impositioni d. census contradicere, eiusque
nullitatem opponere contra possidentem dictum censum,
24 cum auctor † nullitatis non possit illam allegare in præiu-
dicium alterius, Ferrett. *cons. 155. num. 7.* Cyriac. *contron.
181. num. 157. & seqq.* Rota coram Greg. XV. *decis. 140.
25 num. 10.* nam frustra opponit † quis id, cuius causam ipse
præbuit, *l. cum mandato, ff. de negot. gest. l. mulier in fin. ff.
de ventr. inspicient.* Rota coram bon. mem. Card. Mantic.
decis. 78. num. 4. & potest canere illud Poetæ:

Heu patior telis vulnera facta meis.

& in terminis tutoris, qui nulliter alienauit rem minoris,
26 quæ postea ad eumdem tutorem peruenit, quod tutor † non
possit nullitatem huius alienationis opponere, sed contra-
ctus in eius præiudicium substineatur, dixerunt Menoch.
cons. 58. num. 36. vers. nono monet me argumentum, Caualc.
de tutor. & curat. sub numer. 175. Mastrill. *decis. 287. sub
num. 42. & seqq. lib. 3.* Vbi ampliat hoc ipsum procedere in
procuratore, qui falsò asserens, se procuratorem alienauit
rem Domini, & postea illi successit, & in Iudice, qui post
27 latam sententiam iniustam successit † parti, quicquid ta-
men esset dicendum, si d. falsitas in procuratore, vel iniu-
stitia in Iudice cessaret, & ne hic longior sim, alibi multa
circa hoc afferam.

Paulus Rubeus.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmen. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 11. Martij 1630.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & legitimitas qualiter, & ex quibus probari potest, & maximè si agatur ad effectum successionis. Testes, quantum fieri potest, reducendi sunt ad concordiam.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio probari potest ex fide baptismatis adminiculata.*
2 *Testes ex quibus dicantur concludenter probare filiationem, & n. 6.*
3 *Successio in bonis paternis, est actus proportionabilis conducens ad probationem filiationis.*
4 *Illegitimus non admittitur ad successionem feudalem.*
5 *Legitimitas probari potest ex admissione ad successionem solis legitimis competentem.*
8 *Personæ identitas probari potest ex identitate nominis, & cognominis.*
9 *Testium fides ex alijs probationibus est adminiculanda.*
10 *Testes non dicantur contrarij, si aliquando dixerint se nescire, & non cognouisse, & postea se scire, & cognoscere, quia possunt saluari, se nescire ex certa scientia, & scire de auditu.*
11 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed adiuuanda, vt contrarietas euitetur.*
12 *Descendentia ad effectum successionis probatur lenioribus probationibus.*

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem sub die 2. Decembris eiusdem anni 1630. est decisio 516.*

DECISIO DXI.

COmmissa causa restitutionis in integrum cum clau-
sula, constito de interesse aduersus sententiam de
partibus super nullitate susceptionis ordinum, & licen-
tia nubendi, Domini 19. Iunij 1628. * resoluerunt con-
stare de interesse Ludouici ad effectum admissionis ad cau-
sam, sed cum in propositione dubij, an constaret de causis
restitutionis in integrum, Domini voluerint quod legitima-
retur persona Ludouici, hodie propositi, an constaret de
eius descendentia, & de ea constare fuit resolutum,
cum probetur Ludouicum esse filium legitimum Iulij Ma-
laspinæ, & Iulium esse filium Floramontis, ac fratrem Ca-
milli Corradi, Fabritij, & Ascanij de Malaspina, qui de
anno 1574. constituerunt primogenituram super feudis Ba-
stiæ, & Terræ Rubeæ, & pertinentiarum Imperiali aucto-
ritate confirmatam.

Quod Ludouicus sit filius Iulij Malaspinæ, probatur
ex fide † baptismi, quæ datur in eius summ. num. 2. 1
Rebuff. *in tract. reg. seu lib. baptism. glos. vnic. vers.
& sic patet*, quæ adminiculata probat Rota coram bon.
mem. Cardin. Caualerio *decis. 128. num. 2.* & coram san.
mem. Greg. XV. *decis. 78. num. 2. & alias sæpè*. Neque
desunt adminicula, quoniam id deponunt plures testes, de
quibus in eius summ. num. 3. & 4. qui deponunt de visu,
tractatu, & cognitione Ludouici, & quod fuit communi-
ter habitus, tractatus, & reputatus tanquam filius legiti-
mus, & naturalis Iulij, & Euridicis eius vxoris, & vt ta-
lis educatus, vocatus, & tractatus ab eius parentibus,
& quod talis erat publica voce & fama, † ex quibus 2
filiationem probari docet *text. in l. filium cum definimus,
ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. l. non Episcopalis, C. de
probat. cap. per tuas eod. tit. cap. transmissæ, qui filij sint le-
gitimi.* Et pro hac descendentia facit successio in bonis
paternis, quæ est actus † proportionabilis conducens ad 3
probationem filiationis, Bald. *in cap. ex transmissa num. 4.
de restitut. spol.* Felin. *in cap. per tuas numer. 17. de probat.*
Rota *decis. 406. num. 5. part. 1. recent.* ad quam † vti feu- 4
dalem non potuisset admitti, si fuisset illegitimus, iuxta
textus *in §. naturales 12. si de feud. defunct. fuer. controuers.*
Rosental. *de feud. cap. 7. conclus. 19. num. 1.* admissio autem
† ad successionem solis legitimis competentem, probat le- 5
gitimitatem, Bero. *cons. 19. num. 7. lib. 2.* Menoch. *de præ-
sumpt. præsumpt. 54. num. 38. lib. 6. & cons. 490. num. 13. &
14.* bon. mem. Card. Caualer. *decis. 123. num. 4.* Rota *decis.
434. num. 7. part. 1. recent.*

Quod autem Iulius pater Ludouici fuerit filius Marchio-
nis Floramontis, & frater Camilli, & Fabritij, proba-
tur ex secundo teste num. 3. & ex primo, & secundo
teste num. 4. & ex alijs num. 7. qui deponunt † de 6
filiatione Iulij ex Floramonte, & coadiuuatur ex pri-
mogenitura, in qua filius Floramontis, & frater Ca-
milli, & aliorum expressè appellatur, & ex litteris in-
stitutionis, & collationis † Capellaniæ, necnon ex in- 7
strumento dotationis eiusdem Capellaniæ, ad quam si-
mul cum alijs supradictis præsentauit. Deindeque ex
identitate nominis † Iulij, & cognominis Malaspinæ 8
benè probatur identitas personæ, Barr. *in l. hac consul-
tissima*, vbi Ias. testatur de communi, & ibi Dec. 18. *C. qui
testam. fac. poss.* Aym. *cons. 269. num. 3.* bon. mem. Card.
Caualer. *decis. 128. num. 3.* quibus adiunguntur indicia, &
coniecturæ vrgentissimæ ex alijs actibus ad id proportiona-
tis desumptæ.

Nec Dominis visa fuerunt releuare deducta contra te-
stes, † cum illorum fides ex alijs probationibus sufficien- 9
ter adminiculetur, Cæs. de Graff. *decis. 3. num. 6. de probat.*
Achill. *decis. 1. de confess.* san. mem. Greg. XV. *decis. 247.
num. 6.* Rota *in recent. decis. 598. num. 6. & 772. numer. 4.
part. 2.* quapropter stantibus his probationibus, non obstat
testium præsumpta contrarietas ex eo, quod aliquando dixe-
rint se nescire, & non cognouisse, † & postea dicant se co- 10
gnouisse & scire, quia possunt benè saluari nescire de certa

ſcientia, & ſcire de auditu, Rota *in recent. deciſ.321. n.1. & 371. num.5. part.2.* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.487. num.2. & 3. & 547. num.5. & 578. num.8.* quinimò dicta teſtium
11 non ſunt cauillanda, ſed coadiuuanda, † itaut ad concordiam reducantur, & contrarietas euitetur, Pariſ. *conſ. 338. num.18. lib.4.* ſan. mem. Greg. XV. *d. deciſ.487. num.2. & 547. num.2.*
Vnde prædicta ſufficere ad probandam deſcendentiam
12 cenſuerunt Domini, cum leuiores probationes † ad effectum ſucceſſionis ſufficiant, Gemin. *conſ.27. numer.8. & ſeqq. & conſ.16. numer.5. & 6.* & firmauit Rota *in Parmen. ſtatus 26. Iunij 1628. coram Reuerendiſſ. Domino meo Decano*, vbi plura cumulantur.
Et ita vtraque, &c.

* *Eſt ſupra in hac parte deciſio 490.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Illerden. Decimatum,

Die Veneris 15. Martij 1630.

A R G V M E N T V M.

Tractatur qualiter deponere debeant teſtes ad hoc, vt per eos probata dicatur immemorabilis, & diluuntur, atque reijciuntur quædam oppoſitæ exceptiones circa hanc materiam. Teſtes examinati extra locum remiſſoriæ an ſint nulliter examinati, & quid ſi ſine interrogatorijs datis à parte,

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes probant immemorabilem, ſi deponant ſecundum requiſita gloſ. in cap.1. de præſcript. in 6.*
2 *Teſtes, vt probent immemorabilem, debent eſſe ætatis annorum 54.*
3 *Obſeruantia teſtimonium per 40. annos ſi deficiat in teſte, nullatenus poteſt immemorabilem concludere.*
4 *Teſtes ſunt nulliter examinati, ſi ſint recepti extra locum remiſſoriæ in litteris decretum.*
5 *Et quando id non procedat.*
6 *Teſtes examinati, niſi interrogatorijs datis à parte, dicuntur nulliter examinati.*
7 *Teſtes examinati abſque interrogatorijs datis à parte, non dicuntur nulliter examinati, quamuis ſint repetendi.*
8 *Et hoc procedit etiamſi negligentia, vel dolo fuerint omiſſa.*
10 *Notarius eſt adhibendus in examine teſtium, & hoc maximè ſi ad hoc ſit ſpecialiter deputatus.*
11 *Limita hoc, quando ſunt plures Notarij deputati, & alter eorum recuſat comparere, vel eſt negligens, quia tunc Iudex poteſt procedere ad vlteriora.*
12 *Teſtes, quando verum ſit, quod deponant ſecundum requiſita gloſ. in cap.1. de præſcript. in 6. & num.13.*
14 *Teſtes deponendo ſuper immemorabili, an debeant aſſerere maiores, à quibus audiuerunt non vidiſſe, aut audiuiſſe in contrarium.*
15 *Teſtes ſi ſint mendaces repelli veniunt.*
16 *Titulum inualidum ſi quis produxerit, non poteſt ſe alijs præſumptis iuuare.*
17 *Priuilegium decimarum aliud eſt, & aliud priuilegium primitiarum.*
19 *per Citationem, & libelli porrectionem conteſtatur lis.*

D E C I S I O DXII.

Reſolutum fuit non conſtare de immemorabili poſſeſſione decimandi vniuerſum Territorium loci de Albelda, per D. Franciſcum prætenſa, quia & ſi proceſſus remiſſorialis ſit validus, & teſtes cùm de tempore exa-
1 minis, quod contigit de anno 1619. & 1621. † concludant requiſita gloſſ. *in cap.1. de præſcript. in 6.* quæ reaſſumuntur per Couar. *in reg. poſſeſſ. part.2. §.3. num.7. de regul. in 6.* & Gabr. *de præſcript. concluſ.1. num.74.* Attamen quia de obſeruantia perceptionis decimarum de viſu per 40. annos ante motam litem de anno 1593. deponere non poſ-
ſunt, cum tunc debuiſſent eſſe ætatis annorum 54. † quæ 2
ad minus requiritur in teſte, vt in decimoquarto ſcire poſſit quid deponat, & alij 40. vt concludat obſeruantiam de viſu, Franc. *in c.1. num.16. de præſcript.* Gabr. *eod. tit. concluſ.1. num.83.* Seraph. *deciſ.1102. num.5. 1179. num.1. & 298. numer.1. coram Papa Greg. XV.* & in ætate deficiant.
Inde ſequitur, † quod immemorabilem concludere non 3
poſſint, deficiente teſtimonio obſeruantiæ per 40. annos, quæ eſt de principalibus inter præſcript. per gloſſ. *in c.1. de præſcript. in 6.* idem Couar. *in regul. poſſeſſ. part.2. §.3. n.7.* Mohed. *deciſ.3. de iurepatr.* Seraph. *deciſ.1102. n.5.* Rota *deciſ.76. num.3. 254. num.2. 445. num.1. part.1. & 248. num.3. part.2. recent. & coram Papa Gregor. XV. deciſ.298. num.1.*

Credebant igitur Domini proceſſum remiſſorialem eſſe validum, quia de iuriſdictione Iudicum conſtat ex eorum deputatione, in litteris de earum præſentatione, & acceptatione, & de forma ſeruata, quæ ſolent ponderari ad effectum validitatis.

Neque obſtat, quod teſtes fuerint nulliter examinati,
dum fuerunt recepti extra locum † remiſſoriæ deputatum 4
in litteris, *cap. ſtatutum, §. in nullo quoque de reſcript. in 6.* Rota *deciſ.345. n.4. part.2. recent.*

Quia ante examen teſtium ſuperuenit nouus terminus, cum deputatione loci de Fraga, in quo teſtes fuerunt examinati, quæ loci mutatio, cùm prouenerit ab Auditore, tunc bon. mem. Cardinalis Sacrati Iudice delegante, & re integra teſtes dici nun poſſunt examinati extra terminum, nec vim facit, quod poſtea aliæ litteræ noui termini datæ fuerint per Illuſtriſſ. Cardinalem Veroſpium, tunc tertiæ inſtantiæ Iudicem, cum clauſula, quod procederetur iuxta formam remiſſoriæ, itaut ſemper remanſerit deputatus pri-
mus locus de Albelda, quia † illa verba ſunt intelligenda 5
reſpectu modi procedendi, non autem reſpectu loci, quem ſciebat Iudex reſcribens eſſe mutatum, vt in his terminis Rota reſpondit coram Greg. XV. *deciſ.326. n.1.*

Et eo minus obſtare videbatur, quod teſtes fuerint exa-
minati abſque interrogatorijs, † in proceſſu remiſſoriali 6
exhibitis ad effectum, vt ſuper eis teſtes ſigillatim examinarentur, *c. cum dilecta de reſcript.* Bald. *in l.2. n.4.* & Dec. *n.43. C. de eden.*

Quia ex hac omiſſione, † non ſequitur, quod teſtes ſint 7
nulliter examinatis, quamuis debeant repeti parte præſente, Specul. *in tit. de teſtib. §. iam de interrog. verſ. item cautè, n.21.* Ales. *conſ.172. n.9. lib.2.* Id admittens etiamſi dolo, † vel 8
negligentia examinatis fuerint omiſſa, Put. *deciſ.417. num.1. in correct. lib.1.* volens, quod cum repetuntur, cauſa non expediatur, *& deciſ.411. in fin. part.1. recent. 331. n.17. & 351. num.46. coram Papa Greg. XV.* & hanc opinionem † ſequun- 9
tur etiam Scabius Lipſien. inhærendo auctoritati huius tribunalis, coram Put. *in allegata deciſ.417.* relati per Matth. Berlich. *deciſ.2. n.3. & 4.*

Similiter nec tertia nullitas excitata, quod examen fuerit factum ſine interuentu Notarij ad inſtantiam Capituli de-
putati aliquid releuat, quia & ſi Notarius † ſit adhibendus, 10
maximè deputatus, *cap. quoniam contra de probat.* Caputaqu. *deciſ.64. part.3.* Rota *in Carthaginen. Canonicatus 12. Decembris 1611. coram me.* Attamen quando non vnus tan-
tum, ſed duo ſunt deputati, vt in præſenti, † altero recu- 11
ſante comparere in loco, vel negligente poterit Iudex ad vlteriora procedere, cum præſentia alterius Notarij deputati, *c. prudentiam, §. adijcimus de offic. deleg. c. cum plures eodem tit. lib.6.* Rota *deciſ.327. n.6. coram Greg. XV.*

Similiter etiam viſum fuit teſtes probare † in dicto, ſe- 12
cundum requiſita gloſſ. *in cap.1. in verb. memoria de præſcript. in 6.* communiter per Rotam receptæ, Mantic. *deciſ.289. num.3.* Rota *deciſ.445. num.1. part.1. recent.* Seraph. *deciſ.1102. num.4.* Molin. *de primogen. lib.2. cap.6. num.31.* & eadem requiſita reaſſumuntur *in deciſ.196. coram Papa Greg. XV.* nempè quod teſtis deponere debeat de viſu per
40. annos de auditu à ſuis maioribus, † & quod ipſe, nec 13
maiores ſui vnquam viderunt, vel audierunt contrarium, & de publica voce, & fama, per verbum *fuit, & eſt.*

Nam ſextus teſtis annorum 84. dicit, quod D. Franciſcus, & illius anteceſſores à tempore immemorabili perceperunt decimas in toto territorio de Albelda, & quod ipſe teſtis à 50. annis citrà vidit, & à maioribus ſuis valdè ſenibus dici audiuit, & quod ipſi toto tempore ſemper vide-

viderunt obseruari, & illud dici audierunt, ab alijs suis maioribus, nec vnquam aliquid in contrarium vidit, nec audiuit, & quod antecessores Francisci, & ipsemet percipiebat, cum fama priuilegij Apostolici, dicens prædicta scire, quia communiter dicebatur, & dicitur publicè à tempore quo ipse recordatur, & per verba fuit, & est.

Decimus septimus testis annorum 74. deponit de immemorabili de visu per 40. annos; de auditu à maioribus suis, qui ab alijs suis maioribus audieruot, nec ipse testis vnquam vidit, vel audiuit io contrarium, & qood D. Franciscus, & sui antecessores percipiebant decimas vigore priuilegij Apostolici, & se prædicta scire, quia per spatium 40. annorum est talis, & de omnibus supradictis fuit, & est publica voa, & fama.

Decimus nonus testis annorum 67. idem in sua depositione concludit, se habere memotiam à 50. annis, & amplius, & vidit, quod Collectores deputati per aotecessores D. Francisci, & per ipsum collegisse decimas in territorin de Albelda, & quod pariter dici audiuit à personis valdè seoibus, qui dicebant toto tempore eorum vitæ soluisse, & ita illud dici audiuisse à maioribus prædefunctis, & iosuper antecessores D. Francisci, & ipsummet decimas percepisse, vigore priuilegij Apostolici, & prædicta scire, quia ita communiter dici audiuit in d. Oppido de Albelda, à plusqoam 50. annis, de quibus omnibus fuit, & est publica voa, & fama.

14 Non obstat, quod prædicti † testes non deponant, quod maiores à quibus audierunt, non audierint, vel viderint contrarium, quia Rota *in Cenchen. decimarum* 31. *Maij* 1617. *coram bon. mem. Patriarca Manzanedo*, existimauit non esse necessariam huius qualitatis expressionem, tanqoam non appositam per dictam gloss. *in c. 1. de præscr. in 6.*

Nec minus releuat, quod omnes dicti tres testes deponant antecessores, & D. Franciscum fuisse, & esse in quieta, & pacifica possessione percipiendi decimas, cùm tameo ab aooo 1593. citra vigeat lis soper dicta decima, &
15 sic tanquam mendaces sint repellendi, oec fidem mereantur.

Quia cùm loquaotur de possessiooe pacifica, verum deponuot, dum noo est quæstio super possessorio, sed io petitorio, quoad ius decimandi.

Nec denique obstare potest, quod testes deponentes de fama priuilegij Apostolici, non exprimant, de quo priuilegio senseriot, attenta productione aliorum priuilegiorum, quoad primitias, quæ iam per Rotam declarata fuere diuersa esse à decimis, nec releuare in decisione huius causæ 16. *Maij* 1618. *coram bon. mem. Card. Sacrato*. Itaut
16 productio † vno titulo inualido non possit se abjs præsumptis iuuare, *c. dudum de decimis*, Rota *coram Papa Greg. XV. decis.* 367. *num.* 7. *& in recent.* 412. *num.* 2. *part.* 2.

Quia eadem decisio in fine firmauit probatiooes, & priuilegia D. Francisci non probare, nisi doceretur de immemorabili coosuetudine percipiendi decimas, cum fama priuilegij admittens, & firmaos aliud esse priuilegiom primitia-
17 rum, & † aliud decimarum; vode testes benè se explicant, dum dicunt, quod D. Franciscus percipiebat decimas vigore priuilegij Apostolici, de quo erat publica voa, & fama.

Cæterùm vt in priocipio dicebatur, quia de visu per 40. annos deponere non possunt defectu ætatis, illorum testimonium redditur irreleuans; nam debuissent esse ætatis saltem annorum 80. si de tempore litis de anno 1593. requi-
18 rebatur † ætas annorum 54. cum ab inde citra, vsque ad diem noui examinis de anno 1619. aut 1621. decurreriot aoni 26. aut 27. æquantes ætatem annorum 80. & tamen vnus tantum ex prædictis ætatem illam attigit.

Neque dubitari potest, quin lis fuerit mota per Capitulum de anoo 1593. & per D. Franciscum contestata de anno 1594. dum de mense Iulij 1593. Capitulum conuenisset incolas loci de Albelda ad soluendum decimas Parochiali Ecclesiæ, & litteras monitoriales ab Ordinario obtinuisset, & D. Franciscum, & alios possessores citari fecisset, idem D. Franciscus 24. Februarij 1594. libellum contra Capitulum coram Ordioario produxit, in quo petijt, se declarari decimatorem vniuersalem totius territorij, & Capitulo nullum ius competere, in quo iudicio iura fuerunt producta, & testes examinati, ac demum sententia de anno 1615. ab Ordinario emanauit ad fauorem D. Francisci, quæ postmodum fuit reuocata, per tres alias Rotales sententias, vnde euitari non potest, quin lis fuerit contestata, tam actiuè, quàm passiuè per citationem, & libelli porrectionem, † cum ille sit modus lites contestandi, *Clem.* 2. *vt* 19
lit. pend. Marant. *in prax. de lit. contest. part.* 6. *num.* 3. *& seq.* Rota *in recent. decis.* 685. *num.* 2. *part.* 2.

Et ita &c.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 23. Iunij 1631. est decisio 520. coram eodem bon. mem. Pirovano, vbi Rota recessit à præsenti resolutione, sed ab ea decisione fuit deinde recessum coram eodem die 18. Februarij 1639. & tandem ista vltima fuit reuocata die 16. Decembris eiusdem anni 1639. coram eodem, permanendo in decisis primo loco, & etiam in eadem causa adest alia decisio sub die 1. Martij 1641. quæ tres decisiones erunt in 4. tomo.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Assisien. Emphyteusis.

Die Mercurij 18. Martij 1630.

A R G V M E N T V M.

Emphyteusis concessio facta vsque ad tertiam generationem finitam, quando in ea includantur nepotes, & quando non, & quid in hoc seruet Rota. Obseruantia in materia concessionis emphyteusis, vt veniat attendenda, quid veniat probandum, & aliqua circa materiam relationis.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteusis si concedatur, vsque ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam pronepotes.*
2 *Inuestituræ regulariter recipiunt interpretationem à feudo concedentis.*
3 *Emphyteusis concessio vsque ad tertiam generationem, quod comprehendat etiam pronepotes, habet contradictores.*
4 *Et quo casu Rota dictam conclusionem amplectatur.*
5 *Specialitates non sunt multiplicandæ.*
6 *Obseruantia ex actu vnico non inducitur.*
7 *Obseruantiam inducendam requiruntur actus omnino conformes.*
8 *Obseruantia in interpretanda aliqua inuestitura, quando non suffragetur.*
9 *Dictio,* tantum, *præcisè restringit dispositionem ad personas, quæ expressim nominantur.*
10 *Dictio,* tantum, *facit cessare etiam tacitam dispositionem legalem, per quam fortasse extenderetur contractus.*
11 *Relatio est facienda ad principalem dispositionem, non autem ad ea quæ stant accessoriè.*
12 *Relatio debet fieri ad id, quod principaliter stat.*
13 *Masculinam generationem in emphyteusi si quis vocauerit, eo ipso censentur exclusæ fœminæ, & ad hoc non est opus interpretatione.*
14 *Interpretatio illa est desumenda, per quam euitatur verborum superfluitas.*
15 *Card. Seraph. decis. 1262. in fin. declaratur.*
16 *Obseruantia, vt releuet debet probari in indiuiduo.*
17 *Consuetudo non potest extendi de vno casu ad alium.*
18 *Inuestitura si sit concessa pro recipiente filijs, & nepotibus, sub hac vocatione non veniunt pronepotes.*
19 *Et si addantur, verba vsque in tertiam generationem, & super addatur verbum,* finitam, *dd. verba non augent dispositionem, sed stant demonstratiuè.*
20 *Nam illa verba vsque ad tertiam generationem repetunt solum per compendium personas, quæ prius singillatim erant nominatæ.*
21 *Castren. in cons. 38. num. 2. lib. 2. reijcitur.*
22 *Honded. cons. 54. num. 13. lib. 1. quo casu loquatur, & num. 23.*
24 *Inuestitura, quando fuit renouata, attendenda est prima concessio, nisi in renouatione expressè dicatur ab ea fuisse recessum.*
25 *ab Inuestitura antiqua in eius renouatione, quando sine dubio dicatur recessum.*
26 *Dictio,* tantum, *est taxatiua.*
27 *Stylus non benè concluditur ex vnico actu.*

28 *Relatio intelligi debet facta præterquam in expressis.*
29 *per Relationem simplicem incongruum inducere manife-
stam contradictionem.*
30 *in Relatione non est faciendum fundamentum, si adsit in-
certitudo rei, ad quam fit relatio.*

* In eadem causa est supra in hac parte decisio 314. sub
die 27. Iunij 1629. coram eodem Reuerendissimo Domino
meo Decano, & istæ duæ decisiones amplè postea fuerunt
à Rota canonizatæ in eadem causa coram Eminentiss. &
Reuerendiss. D. Card. Macchiauello sub die 2. Iunij 1635.
vbi ad hoc plura deducuntur. *Et si multa & quidem abun-
danter in hac materia desideras, vide in causa Forosempro-
nien. emphyteusis 16. Iuny 1636. coram bon. mem. Coccino,
vbi Rota plurimi facit de his tribus decisionibus factis in præ-
senti causa Assisien. emphyteusis, & dicta decisio Forosem-
pronien. fuit deinde confirmata coram eodem sub die 7. May
1638. & alibi in hac materia multus ero.*

D E C I S I O DXIII.

FVit firmatum in alia disputatione, pronepotes, non
esse comprehensos sub stipulatione in tertiam genera-
tionem, nisi suffragaretur consuetudo, super qua hodiè
proposui dubium, & informantes pro Terninis illam sic
deducebant, licet secundum magis communem receptam
in Rota opinionem pronepotes non veniant in vocatione
tertiæ generationis simpliciter nominatæ, vt in decisione
sub die 27. Iunij præteriti in hac causa facta, attamen,
1 quando † additur verbum, *finitam*, vel *completam*, nem-
pè ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam
pronepotes, vt *in decis. 218. part. 4. diuers. in Farfen. Vil-
la Caprole 20. May 1592. coram bon. mem. Penia in Assi-
sien. emphyteusis 13. Nouembris 1598. coram Gipsio, & in
decis. 305. part. 1. recent.* & aliàs sæpiùs. Vnde cùm Ca-
nonici S. Saluatoris consueuerint concedere inuestituras
vsque ad tertiam generationem finitam, videtur dicendum
huiusmodi consuetudinem influere interpretationem,
etiam in illas inuestitutas, quæ simpliciter vocant tertiam
generationem, itaut etiam comprehendant pronepotes,
2 cùm regulariter † inuestitura recipiat interpretationem à
solito Ecclesiæ, vt in his terminis tradit Bald. *in auth. quas
ruinas num. 4. in fin. C. de sacros. Eccles.* Iason. *in l. 2. num.
266. C. de iur. emphyt.* Alex. *cons. 125. num. 4. & 5. lib. 5.*
Soccin. *cons. 25. num. 8. lib. 1.* Gabr. *cons. 88. num. 4. lib. 1.
& 68. num. 6. in fin. & 7. lib. 2.* Cardin. Mantic. *de tacit.
lib. 22. tit. 25. num. 28.* Rimin. iun. *cons. 257. numer. 27. &
seqq.* & fuit dictum *in præalleg. Farfen. Villa Caprola.*

Cæterùm Domini dixerunt non constare de tali obser-
uantia, quæ suffragetur pronepotibus, omisso enim quod
opinio illorum, qui putant, pronepotes comprehendi,
3 † quando vocationi tertiæ generationis additur verbum
finita, vel *completa* habet contradictores, Gabr. *consil. 68.
num. 1. lib. 2.* Cephal. *cons. 582. num. 8. lib. 4.* Turrett. *cons.
33. num. 20. lib. 1.* Honded. *cons. 54. num. 11. lib. 1.* Rosen-
tal. *de feud. cap. 7. conclus. 23. numer. 5. in fin. & in Scholys
sub littera F*, vbi monet nullum esse discrimen siue adsit
verbum *finitam*, siue non adsit. Et licet Rota in fauorem
pronepotum in hoc casu pluries respondiderit, vt in deci-
4 sionibus præallegatis, attamen † id verum est, quando
in concessione adest expressum verbum *finitam*, & propte-
rea sententia Rotæ non videtur trahenda ad casum, in quo
verbum, *finitam*, non exprimitur, sed virtualiter, & in-
terpretatiuè dumtaxat deducitur, alioquin esset multiplica-
re specialia, si diceremus verbum, *finitam*, admittere pro-
nepotes, nedum quando illud verbum est expressum, sed
5 etiam quando subintelligitur, † & hæ specialitates non
sunt geminandæ, Ruin. *cons. 151. num. 15. lib. 4.* Rota
decis. 813. num. 2. part. 4. diuers.

Verùm quicquid sit de hoc motiuo, videbatur cessare
obiectum ex eo, quia reuera non probatur hæc obseruan-
tia, datur enim tantum vnicum instrumentum de anno
1491. in quo fuit concessa emphyteusis ad tertiam genera-
6 tionem *finitam*, & ex vno actu † non potest censeri in-
ducta obseruantia, quæ tribuat interpretationem sequenti-
bus inuestituris, vbi nullum verbum habetur de generatio-
ne finita, DD. in *l. de quibus, ff. de leg.* Abb. *cons. 53. num. 1.
lib. 2.* Rota *decis. 72. num. 22. & pluribus seqq. part. 2. diuers.
& decis. 339. num. 3. part. 1. recent.* præsertim quia dictæ in-
uestituræ sunt valdè difformes, & continent diuersa pacta,
& tamen † ad obseruantiam, & consuetudinem inducen- 7
dam requiruntur actus omninò conformes, Bart. *in l. 2.
num. 22. ff. sol. matr.* Menoch. *cons. 36. num. 39. & cons. 163.
num. 6.* Rota *diuers. decis. 287. numer. 5. part. 3. decis. 112.
part. 2. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 162. num.
9. & ibi addent. num. 15.*

In alijs verò inuestituris, quæ per compendium dan-
tur, nullum legitur verbum circa hanc generationem fini-
tam, & ideò de istis DD. nullam habuerunt rationem, &
si per extensum dabuntur, tunc iterùm Domini erunt con-
sulendi. Præterea † hæc obseruantia non potest suffraga- 8
ri in interpretatione istius inuestituræ, quicquid enim sit,
si simpliciter fuisset dictum ad tertiam generationem, an
tunc reciperet interpretationem ab antecedentibus, quæ
fuissent concessæ ad tertiam generationem finitam, cùm in
hac inuestitura de anno 1531. adsit dictio taxatiua ad ter-
tiam *tantum* videtur, quod Dominus directus voluit re-
stringere hanc tertiam generationem, tantum abest, quod
per verbum *finitam*, subintellectum illam voluerit exten-
dere, dictio enim, † *illa, tantum*, præcisè restringit di- 9
spositionem ad personas, quæ expressim nominantur, &
continet negationem quoad alios, *l. Iulianus, & l. non tan-
tum, ff. de petit. hered.* Surd. *decis. 291. num. 19.* benè in
his terminis Rimin. iun. *cons. 257. num. 33. & 34.* vbi quod
ista † dictio facit cessare tacitam dispositionem legalem per 10
quam forrasse extenderetur inuestitura, & sequitur Baldas.
de iure emphyt. lib. 1. qu. 11. num. 15. Rota *decis. 740. num. 4.
& 600. num. 7. part. 2. recent.*

Nec dicatur, taxatiuam, *tantum*, referri ad verbum ma-
sculos, itaut restringat concessionem ad habentes qualita-
tem masculinam, & solum reijciat extensionem ad fœmi-
nas, non autem referatur ad restrictionem tertiæ genera-
tioni a, quoniam imò potius debet referri ad tertiam ge-
nerationem, quæ stat principaliter † non autem ad quali- 11
tatem masculinam, quæ stat accessoriè iuxta doctrinam
Bart. *in l. fin. §. Titia num. 3. ff. de lib. legat.* Dec. *in cap. 2.
requisiti num. 21. de appell.* vbi quod † relatio debet referri 12
ad id, quod stat principaliter, Surd. *cons. 308. num. 47. &
cons. 430. num. 20.* & data illa interpretatione hæc taxatiua,
tantum, esset omninò otiosa, vocando quippè masculinam
generationem, eo ipso dicebantur † exclusæ fœminæ, nec 13
opposuerat dictione, *tantum &c.* & ideò, vt aliquid ope-
retur † debet referri ad ipsam generationem, vt in his ter- 14
minis appositè, tradit Ruin. *cons. 45. num. 14. & seqq. lib. 1.*
Hippol. Rimin. *cons. 38. num. 18. & seqq.* Laderch. *cons.
153. num. 1. col. 3. vers. nec obstat consilium*, nec contrarium
dicit † Seraph. *decis. 1262. num. 5. in fin.* quia non figit pe- 15
dem, nec insistit. Vnde obseruantia non potest suffragari,
& in omnem casum esset probanda in hoc indiuiduo,
† quod scilicet etiam, quando Ecclesia concedit ad tertiam 16
generationem tantum consueuerit addere dictionem fini-
tam, & inde fuisse vocatos pronepotes, nec consuetudo
† extendi potest de vno casu ad alium, sed debet præcisè, 17
& specialiter probari in indiuiduo, de quo agitur Bald. *in
cap. 1. num. 21. qui feud. dar. poss.* Surd. *cons. 74. numer. 13.*
Rimin. iun. *cons. 51. num. 26. & cons. 72. num. 59.* Cardin.
Seraph. *decis. 1159. num. 6.* Card. Mant. *decis. 10. num. 11.
& decis. 284. num. 7.* Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.
162. num. 4. & decis. 451. num. 7.*

Imò etiam si legeretur hoc verbum, *finitam*, attamen
adhuc non essent vocati pronepotes, quoniam inuestitu-
ra concessa est pro ipso recipiente, filijs, & nepotibus,
† sub qua vocatione non comprehenduntur pronepo- 18
tes, & verba sequentia vsque in tertiam generationem,
si diceremus etiam subintelligi, vel esse † additum ver- 19
bum, *finitam*, non augerent dispositionem, sed starent
demonstratiuè, præsertim cùm non adsit dictio, &
sicque verba *vsque in tertiam generationem* repetunt so-
lummodo † per compendium personas, quæ prius sin- 20
gillatim erant nominatæ, & propterea pronepotes non
veniunt, Castr. *cons. 338. num. 2. lib. 2.* qui † vt dictum 21
fuit in alia decisione circa hoc dictum non reprobatur,
& in his terminis idem dixit Honded. *cons. 54. num. 13.
lib. 1.* vbi consuluit, in casu in † quo concepta erat sti- 22
pulatio ad tertiam generationem finitam, vt ex dicto con-
silio num. 2. apparet, sed quoniam ibi vt etiam in casu præ-
senti, erant signanter nominatæ personæ comprehensæ sci-
licet recipiens, filij, & nepotes, vt ibi sub num. 13. rectè
† tradidit pronepotes non censeri vocatos, & idem re- 23
petit *cons. 32. num. 38. & 41. lib. 2.* Turrett. *cons. 33. num. 22.
lib. 1.*

lib. 1. Simon. de Præt. *cons.* 88. *num.* 21. *&* 24. *vers. præterea considerandum est cum alijs adductis in prima decisione vers.* 2. *& hæc.*

Neque obstat, quòd illa taxatiua tantum apposita sit in
24 vltima inuestitura, per viam renouationis † concessæ,
quæ non ipsa attendi debet, sed prima nisi vbi in renouatione
expressè dicatur ab ea fuisse recessum iuxta decisionem
in Bononien. bonorum emphyteoticorum 18. *Aprilis* 1597.
coram bon. mem. Card. Pamphilio. Quoniam vltra quod ex
multis apparere videbatur hanc secundam inuestituram non
esse factam per modum renouationis, sed nouæ inuestitu-
25 ræ, satis videtur † recessum, dum præcisè nominantur
personæ, quibus emphyteusis conceditur, & deinde etiam
additur taxatiua tantum, & animaduertebant Domini in
prima inuestitura non adesse verbum *finitam*, itaut etiam
in dicta prima inuestitura constet non esse comprehensos
pronepotes, vnde multò minus in vltima inuestitura vocati
videntur, cum nec adsit verbum, *finitam*, & præcisè
26 † habeatur taxatiua tantum &c. cum particulari nominatione
personarum recipientis filiorum, & nepotum.

Non obstat, quòd in dicta prima inuestitura post tertiam
generationem adsit & cætera, quæ abbreuiatura extendi
debeat, hoc est finitam. Quoniam posset extendi, si con-
27 staret † de hoc stylo, qui non satis concludenter deducitur
ex vnico instrumento, vt in puncto docuit Alex. *cons.*
29. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 2. quod eò magis dicendum est in casu
præsenti, quia nedum vnicus est actus, in quo adest verbum,
finitam, sed & illud legitur in inuestitura ad fauorem
diuersarum personarum, in inuestitoris autem, de quibus
agitur nec in prima, nec in secunda tale verbum, *finitam*,
habetur.

Ad relationem illam, *vt in alijs instrumentis, &c.* fuit
responsum in prima decisione, scilicet referri ad emphyteusim,
& ad bona, non autem ad personas, & in omnem
28 † casum deberet intelligi facta relatio, præterquam in expressis,
Dec. *cons.* 11. *num.* 15. Paris. *cons.* 39. *num.* 18. *&*
cons. 70. *num.* 12. *&* 13. *lib.* 1. & cum in hac inuestitura solummodo
legantur vocati, recipiens, filij, & nepotes, &
adsit taxatiua tantum, incongruum est inducere contradi-
29 ctionem per simplicem † relationem, quæ in alijs præterquam
in expressis absque contradictione saluari potest, &
demum, quia illa relatio, vt in alijs instrumentis non aperit,
quibus instrumentis sit referenda, extant enim instrumenta
in quibus adest illud verbum, *finitam*, & in quibus
30 idem verbum desideratur, & sic stante † incertitudine instrumentorum,
ad quæ respexerit dicta relatio, in ea vtique
non potest fieri fundamentum.

Et ita vtraque parte informante Domini steterunt in decisis &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lunæ 3. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

Fœminæ continentur appellatione filiorum, quod procedit etiamsi simus in materia fauorabili, & hoc amplia si genus masculinum sit conceptum in numero plurali, & non fuit habita ratio conseruationis agnationis, & quando testator habuisse rationem ad conseruationem dictæ agnationis, & adducuntur aliqua circa statuta exclusiua fœminarum, quando scilicet non habeant locum.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminæ continentur.*
2 *Genus masculinum, quando est prolatum in numero plurali, tunc multò magis comprehendit fœmininum.*
3 *Et hoc maximè procedit quando agnationis ratio non fuit habita.*
Agnationem non dicitur testator respexisse si extraneos vocauerit.
4 *Testator in conditione (si sine filijs &c.) si intellexisset de masculis, id expressisset.*
5 *Et hoc multò magis procedit quando vsus est verbis generalibus denotantibus masculos, & fœminas.*
6 *Statuta exclusiua fœminarum habent locum ab intestato, non autem condito testamento.*
7 *Et hoc est generale in omnibus statutis exclusiuis fœminarum.*
8 *Statuta exclusiua fœminarum, non excludunt eas propter extraneos.*
9 *Testator præsumendum est respectu suæ successionis voluisse admittere filios, qui ab intestato vocantur.*
10 *Statuta exclusiua fœminarum non operantur penitus exclusionem, sed potius suspensionem.*
11 *Quæ præferuntur quidem masculi fœminis, non tamen ita fœminæ inhabilitantur, vt deficientibus postea masculis, postea masculi non succedant.*
12 *Neptes non debent esse melioris conditionis, quàm propria filia, & an hoc sufficiat ad exclusionem neptum.*
13 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, sed ab ista regula receditur ex coniecturis.*
14 *Verum tamen est, quod dictæ coniecturæ debent esse vrgentes, & diuersæ, & nisi clarè concludant mentem ipsius testatoris, non attenduntur.*
15 *à Verborum proprietate vt recedatur, coniecturæ debent esse valdè vrgentes.*
16 *à Verborum proprietate non est recedendum, nisi ex valdè vrgentibus coniecturis, quod procedit etiam si ageretur de materia piæ causæ.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 216. & 269. sub diebus 27. Nouembris 1628. & 30. Aprilis 1629. coram Eminentiss. D. Card. Vbaldo.*

DECISIO DXIV.

DOmini ex deductis in decisione in hac causa facta coram me 7. Nouembris præteriti * censuerunt constare
de fideicommisso ad fauorem Dariæ & Flauiæ Monialium
in Monasterio Sanctæ Margaritæ de Vrbe imposito à
Iulio Cæsare Rosato, quandoquidem Confraternitas Sanctissimi
Corporis Christi Terræ Visfi, & alij litis consortes
fuerunt vocati sub conditione, si testatoris filij instituti sine
filijs decederent. Et quicquid sit, an supradictæ Daria,
& Flauia filiæ Herculis sint vocatæ, hoc tamen censuerunt
quod faciant deficere conditionem, sub qua
Confraternitas, & litis consortes fuerunt vocati, cùm
enim non fuerit habita ratio agnationis, nec aliter constet
de testatoris voluntate, fœminæ sub dicta conditione comprehenduntur
ex regulis firmatis in dicta decisione, † nam 1
filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminas contineri
docet, ex textus *in l. si quis ita in princip. ff. de testam. tutel.*
latè probat Abb. *in cap. nobis num.* 3. *de iur. patr.* Præcipuè
quando genus masculinum † in plurali loquitur, 2
*l. iusta, ff. de verb. signif. l. Herennius eod. tit. iuncta d. l. si
quis ita, ff. de testam. tutel.* vt post Castr. Dec. & Alciat.
considerat Emmanuel Costa *in cap. si pater, verbo si vtrumq; numer.* 1. *part.* 1.
Maximè vbi agnationis ratio † non 3
habetur, ex quo Iulius Cæsar vocauit alios extraneos, Molin.
de primog. lib. 3. *cap.* 5. *numer.* 51. Couar. *in cap. Raynutius
in princ. num.* 3. *de testam.* Fusar. *de substit. qu.* 402.
num. 26. *&* 27. & latè fuit dictum *in Florentina de Guidaccijs* 21. *February, &* 21. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Nec facit quod à dicta conclusione recedatur concurrentibus coniecturis in contrarium, quia coniecturæ, quæ hic ex aduerso afferuntur, Dominis non fuerunt visæ releuare.

Non prima ex repetita qualitate masculinitatis in substitutione
masculorum, quia si testator illam in supradicta
† conditione (si sine filijs) voluisset, vtique eam expres- 4
sisset, nec fuisset vsus verbis generalibus aptis comprehendere
tam masculos, quàm † fœminas, Anan. *cons.* 22. 5
Soccin. iun. *cons.* 110. *n.* 20. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 97. *n.* 28. *lib.* 1.
Cort. iun. *cons.* 49. *n.* 7. *vers. ex præmissis* san. mem. Greg.
XV. *decis.* 514. *n.* 6. *vers. non obstat*, & id fuit resolutum *in d.
Florentina de Guidaccijs* 21. *February* 1628.

Nec secunda ex statuto exclusiuo † fœminarum propter 6
existentiam masculorum, quia procedit in successione ab
intestato, non autem ex testamento, quod generale est in
omnibus statutis † exclusiuis fœminarum per existentiam 7
masculorum, Brun. *de statut. exclus. fœmin. art.* 8. *in*

princ. qu.6. num.15. & seqq. Honded. *cons.57. num.74. lib.1.*
8 Præterea statutum † non excludit fœminas propter extraneos, qualis est Confraternitas, ideòque potius retorquetur hæc coniectura, cùm sit præsumendum testatorem
9 † respectu suæ successionis voluisse admitti illos, qui ab intestato ex dispositione statuti vocantur, Honded. *d. cons.57. num.20. lib.1.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.11. tit.14. n.16. vers. secundo etiam respondetur*, Bart. *in l. sciant in fin. C. de legit. hered.* Dec. *cons.1. n.1. in fin. & n.4. vers. allegata*, Alex. *cons.1. col.2. vers. nec obstat. vol.1. & cons.30. nu.3. vol.2. idem cons.100. n.3. vol.7.* Rota *in d. Florentina* 23. *Iunij* 1628. & sic apparet dictum statutum non operari exclusionem, sed po-
10 tius suspensionem, qua præferuntur † quidem masculi fœminis, non tamen ita fœminæ inhabilitantur ad successionem
11 vt deficientibus † postea masculis non succedant, vt deducitur *in decis.7. Nouembris in hac causa.*

Tertia coniectura, quòd scilicet neptes essent melioris conditionis, quam propriæ filiæ testatoris, non obstat,
12 † cùm ea non sufficiat ad exclusionem neptis, Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.11. cap.14. num.6. & 14.* Seraph. *decis. 880. num 2. & 1216.* san. mem. Greg. XV. *decis.514. num.4.* Rota *inter diuers. decis.790. num.2. part.1. & in d. Florentina vers. non obstat quod testator*, vnde licet à regula firmata pro fœminis, vt fuit dictum, recedatur ex coniecturis,
13 † debent tamen esse vrgentes, & diuersæ, & nisi clarè
14 concludant mentem ipsius † testatoris, non attenduntur, notant Doct. *in l. filis, qui ducenta in princ.* vbi Bart. *ff. de reb. dub.* scribit Alciat. *in leg. Gallus §. quidam rectè, num.5. ff. de lib. & posthum.* Dec. *cons.289. circa princ. & consil. 315. num.9.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.3. tit.4.*
15 *num.6.* Requiruntur enim coniecturæ † valdè efficaces, vt à proprietate verborum recedatur, Alciat. *cons.76. n.9. lib.9.* Curt. Iun. *cons.169. num.1. & seqq.* Rota *in allegata Florentina fideicomm. de Guidaccijs coram R. P. D. meo Dunozetto.*

16 Et licèt pia † causa fuerit substituta, ea tamen non obstat, Cranett. *in rubr. de leg. 1. num. 131. ad fin. vers. amplius, & cons.294. num.7.* Mantic. *vbi sup. num.5.* & pluribus cumulatis pro veriori, ac magis communi concludit Fusar. *de substitut. qu.402. n.304.*

Ex quibus vtraque parte informante, Domini confirmando supradictam decisionem resoluerunt, constare de fideicommisso ad fauorem Dariæ, & Flauiæ Monialium Sanctæ Margaritæ de Vrbe.

* *Est supra in hac parte decis.317.*
Et infra in sequenti tomo habentur in eadem causa aliæ decisiones scilicet sub diebus 14. Februarij 1633. & 30. Maij eiusdem anni, coram eodem R. P. Domino meo Ghislerio, sunt decisiones 179. & 210. & alia est coram Reuerendiss. Domino meo Merlino Decano die 24. Nouembris 1634. est decis.312. quæ omnes decisiones fuerunt postea confirmatæ in eadem causa coram Eminentiss. & Reuerendiss. Domino Cardin. Machiauello die 28. Ianuarij 1636. est decisio 71. infra tom.3.

REVERENDISS. PIROVANO.

Calaguritana Processionum.

Die Mercurij 27. Nouembris 1630.

A R G V M E N T V M.

Ad censurarum fulminationem si executor non ritè procedat, relaxatio est attentata, & pars indebitè grauata est absoluenda ab eis, & latè discutitur vtrùm festum S. Stephani, S. Ioannis, SS. Innocentium, & feriæ secundæ, & tertiæ immediatè sequentium solemnitati Paschali, & Pentecostes, sint eiusdem naturæ, sicut est ipsa dies Natalis DOMINI, & Paschæ, & conclusio est negatiua, cùm differant nomine, ordine, & effectu, & alia, de quibus in Summarijs.

S V M M A R I V M.

1 *Executori si non sit demandata iurisdictio cognoscendi exceptiones, si illæ opponantur, debet eas remittere ad Iudicem delegantem.*

2 *Ad censuras vt rectè procedatur, quid de stylo Rotæ sit seruandum.*

3 *Ad censuras si executor procedat non seruatis seruandis, relaxatio est attentata, & pars est absoluenda à censuris latis.*

5 *Et hoc casu non cessat in totum facultas executoris, cùm illa possit exerceri contra resistentes de facto.*

6 *Dies festiuitatis S. Stephani Protomartyris non dicitur dies Paschalis.*
Sicuti nec dicitur dies S. Ioannis sequens, nec duo sequentes Pascha Resurrectionis, aut Pentecostes, ibid. num.6.

7 *Dies Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes differunt à diebus respectiuè sequentibus, nomine, ordine & effectu.*

8 *Dies Natiuitatis de per se consideratur, & nominatur in c. nocte sancta de consec. dist.1. & distinguitur ab immediatè sequentibus festiuitatibus.*

9 *Terminus discretiui natura est distinguere, & separare.*

10 *Festum S. Stephani, S. Ioannis, & SS. Innocentium ab Ecclesia post Natiuitatem DOMINI, quare fuerunt ordinata.*

11 *Festum Natiuitatis DOMINI vt augeatur, ideò post illud ponuntur aliæ festiuitates.*

12 *Festum S. Stephani, S. Ioannis, &c. licet iungatur festo Natiuitatis Domini, non tamen dicuntur solemnitates illi similes.*

13 *Dies sequentes solemnitati Paschali non dicuntur ita solemnes, sicuti est ipsum Pascha.*

15 *Pentecostes dies non minori lætitia celebratur, quàm ipsa Paschalis solemnitas.*

16 *Festum Protomartyris, S. Ioannis, & feria 2. & 3. Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes, licet sint primæ classis, non tamen sunt primi ordinis, sicut est ipsa Natiuitatis, & Paschatis dies.*

17 *Festa primæ classis, & secundi ordinis sunt Epiphania, Ascensio Domini, Pentecostes, Corpus Domini, & alia de quibus hic.*

18 *Feria 2. & 3. quæ immediatè celebrantur post diem Paschatis, & Pentecostes, sunt primi Ordinis, & tertiæ classis.*

19 *Festa S. Protomartyris, S. Ioannis, & SS. Innocentium licet non ponantur in ordine classis, celebrantur tamen vt festa primi ordinis, & tertiæ classis.*

20 *Feria 2. & 3. post diem Paschatis, Resurrectionis, & Pentecostes ponuntur inter maiora duplicia, & quid de festo Protomartyris.*

24 *Festa S. Protomartyris, S. Ioannis, &c. & feria 2. & 3. post Pascha, & Pentecostes, licet non differant respectu recitationis officij, tamen distinguuntur ab ipsa die Natiuitatis, & Pascha ornatu & seruitio.*

25 *Missæ celebratio si concedatur priuatis domibus, excipitur dies Paschatis, & aliorum festorum solemnium.*

26 *Interdictum si in aliquo loco ponatur, eo durante licet ibi non celebrentur missæ, tamen excipiuntur dies Paschatis.*

27 *Mandata de manutenendo solent dari ad limites possessionis.*

28 *Pluralitas potest verificari, dum exceditur numerus pluralis.*

29 *Periurij à limite iudicij sunt repellendi.*

30 *Iuramento si quis non contrauenerit, nequaquam poterit dici periurus.*

31 *Iudex vbi incipit dubitare de iniustitia sententiæ, non est consumanda illius executio.*

32 *Rota semper abstinet in relaxando censuras decreta iniustitia sententiæ, & mandat partes audiri super eorum iure.*

33 *Executori non est inhibendum, quoad contenta in ipso mandato, n.34.*

35 *Quo verò ad non contenta in mandato, ipse tenetur remittere, & iudicio delegantis terminanda.*

36 *Executoribus non demandatur iurisdictio cognoscendi, sed exequendi.*

37 *Inhibitiones imminente timore scandali sunt concedenda.*

38 *Executor si probabiliter timeat resistentiam de facto, quid ei sit concessum.*

Achill.

39 *Achill. dec. 3. de cauſ. poſſeſſ. & propr. & decis. 7. in cau-*
ſa Caurien. iuriſdictionis, in quo caſu loquantur.
40 *Per inhibitionis viam non eſt procedendum, quando quis*
iurauerit aliquid adimplere, ſed benè per viam ca-
ctionis.
42 *Indebitè ne quis grauetur, obuiandum eſt.*
43 *Expreſſio ſpecialis etiam vbi requiritur, ſufficit vt fiat*
relatio ad quid certam abſque alia expreſſione.

D E C I S I O   DXV.

ORta controuerſia inter Capitulum Cathedralis Ec-
cleſiæ Calaguritañ., & beneficiatos Sanctorum Iaco-
bi, & Andreæ ſuper eo, quod beneficiati tenerentur in
qualibet die Sabbathi petere horas, & horis intereſſe, ac-
cedereque ad proceſſiones intra clauſtra fieri conſuetas
Capitulum in ſummariſſimo retinendæ obtinuit manute-
nen. eſſe in poſſeſſione cogendi Abbates, & beneficiatos
Eccleſiarum prædictarum Sancti Iacobi, & Sancti Andreæ
aſſiſtere, & interuenire in proceſſion. quæ fiunt per Ca-
nonicos intra ambitum Cathedralis Eccleſiæ, videlicet vt in
diebus Dominicis, & feſtiuis accedant duo beneficiati reſ-
pectiuè ea dictis duabus Eccleſijs, vnus de qualibet earum.
In diebus verò feſtiuis ſolemnibus accedant pariter ex dictis
beneficiatis duo ex qualibet Eccleſia; demum in diebus
Paſchalibus accedant quatuor ea eiſdem beneficiatis ex
vnaquaque Eccleſia, & ad petendas horas duo beneficiati
dictarum Eccleſiarum, videlicet vnus de qualibet Eccle-
ſia quolibet die Sabbathi cuiuslibet hebdomadæ, quando
ſit Capitulum in dicta Eccleſia Cathedrali ad illud accedant
pro recipiendis horis in hebdomada recitandis.

Contra beneficiatos fuit oppoſitum de non paritione ſu-
pradicti mandati in pluribus, ſed eiſdem auditis reſponſum
fuit conſtare de ſufficienti paritione 1. ſub die 27. Nouem-
bris 1628. & deinde 15. Ianuarij 1629.

Cæterùm cùm adhuc prætenderetur beneficiatos non
paruiſſe in die S. Stephani Protomartyris, dum in ea die
non tranſmiſerunt octo ex ipſis, ſicuti in die Paſchatis fe-
cerunt, à ſubexequutore fuerunt declarati, ſed cenſuris ad
tempus ſuſpenſis, quæſitum fuit, an ſint abſoluendi Ab-
bates, & beneficiati à pœnis, & cenſuris, cum inhibitio-
ne in futurum, & quomodo ſit prouidendum, ne per eos
contemnantur cenſuræ.

Quoad abſolutionem Domini affirmatiuè reſponderunt,
quia ſubexequutor literarum nulliter contra beneficiatos, &
iniuſtè proceſſit ad cenſuras, nulliter inquam, quia etſi in-
timatum fuerit mandatum cum comminatione cenſura-
rum, & facultas non deficeret ea tenore literarum De-
creti, ibi, quatenus opus ſit ſuſpenſionis, & interdicti, ac
excommunicationis reſpectiuè pœnis ipſo facto per quem-
libet contrauenientem incurrendis, & beneficiati facto
non paruerint. Attamen Iudex ille non poterat cenſuras
fulminare defectu iuriſdictionis, ex quo in ſuis literis non
eſt demandata iuriſdictio cognoſcendi exceptiones per be-
neficiatos proponendas, quare parere non teneantur, ſed
1 illas remittere debebat ad Iudicem delegantem, Bald. *in cap.*
ſuper quæſitam nu. 5. de offic. delegat. Couar. *var. lib. 3. cap.*
16. *num.* 7. Lancellott. *de attent. par. 1. cap. 1. nu.* 34. Caſſad.
dec. 6. num. 10. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* qui de ſtylo huius
tribunalis mandat ſeruari quatuor terminos ad docen. de
2 paritione, qua non probata, vel legitima exceptione non
propoſita, quare parere non teneantur, proceditur ad cen-
3 ſuras, alias totum eſt attentatum, † & ante omnia reuo-
candum, & ſic à cenſuris abſoluendi ſunt beneficiati, Fe-
lin. *in cap. ad probandum num. 6. de re iudic.* Caſſad. *d. dec. 6.*
de cauſ. poſſeſſ. & proprietat. Creſcent. *decis. 1. de ſequeſt.*
poſſeſſ. & fruct. Veſtr. *in prax. lib. 8. c. vltimo num.* 16. &
4 idem in literis manutentionum † fuit firmatum in *Vi-*
cen. Prioratus 19. *Martij* 1610. *coram Card. Pamphilio, &*
in Mediolanen. Decimarum 14. *Nouembris* 1616. *coram*
me, nec propterea ceſſat in totum facultas ſubexequutoris,
5 cum illa † poſſit exerceri contra reſiſtentes de facto, Franc.
in cap. 1. in princ. col. fin. verſ. vel poterit de conceſſ. preben.
Put. *dec.* 210. *num. 5. lib. 3. in correct.* Achill. *dec. 4. num.* 10.
de ſententia excommun.

Iniuſtitia verò deducitur, dum cenſuræ fuerunt fulmi-
natæ ex eo, quia octo beneficiati non interfuerunt Pro-
ceſſioni in die Protomartyris Stephani de anno 1628. prout
in die Natiuitatis Domini noſtri præcedentis aſſiſterunt, &
6 tamen dies ille Protomartyris, † non dicitur dies Paſcha-
lis, prout deſiderat decretum, ibi, *In diebus Paſchalibus,*
ſicuti nec dicitur dies S. Ioannis ſequens, nec dua ſequentes
Paſcha Reſurrectionis, aut Pentecoſtes.

Differunt enim inter ſe † dies Natiuitatis, Reſurrectio- 7
nis, & Pentecoſtes, à diebus reſpectiuè ſequentibus, no-
mine, ordine, & effectu.

Nomine, quia in Sacris Canonibus de per ſe nominan-
tur, & conſiderantur, vt de † die Natiuitatis, eſt *text.* 8
in cap. nocte ſancta de conſecrat. diſt. 1. vbi diſcretiuè ab alijs
diebus determinantur horæ celebrandi Miſſas, cuius ter-
mini, diſcretiuè, † natura eſt diſtinguere, & ſeparare. 9
Ruin. *conſ. 131. num. 4. lib. 2.* Menoch. *conſ. 4. nu. 15. & 215.*
num. 70. Surd. *conſ. 426. num. 2. & 28. vol. 3.* maximè quia
feſtum eiuſdem Protomartyris in nomine non conuenit,
ſed ibi ad alium effectum vnà cum feſto S. Ioannis, & SS. In-
nocentium † ab Eccleſia ordinata fuere, & Chriſto capi- 10
ti, & ſponſo, omnes ſui comites adiungerentur, Duran.
de ritib. Eccleſ. lib. 7. cap. 42. de Sanctis Stephano, Ioan-
ne Euangeliſta, & Innocent. vbi accuratè prædictam, &
alias reddit rationes, vel ſi aliam rationem ſequamur ad
augen. feſtam † Natiuitatis Domini celebrationem, vt 11
opinatur Suarez *de Religione tom. 1. lib. 2. de diebus feſt. c. 9.*
num. 12. Idem erit dicen. vt iungantur, non autem, vt
idem feſtum dicantur ſimiliter, † & dies Paſchatis Reſur- 12
rectionis conſideratur de per ſe ab alijs diebus ſequentibus
in *cap. noſſe de conſecrat. diſt. 3. & cap. omni tempore eo-*
dem titulo diſt. 4. vbi determinatur, † quod Paſcha Domi- 13
ni in die Dominico celebretur, & Subdiaconi, aut Diaco-
ni ante diem Paſchæ ad accipien. Chriſma de ſingulis Ec-
cleſijs ad Epiſcopum deſtinentur, † ac demum feſtum Pen- 14
tecoſten. de per ſe conſideratur *in cap. noſſe cum ſeq. 76. diſt.*
ibi, † *non minori lætitia celebramus diem Pentecoſtes, quam* 15
Sanctum Paſcha curauimus.

Ordine etiam differunt, quia etſi dies Protomartyris,
& S. Ioannis, ac ſecundæ, & tertiæ feriæ Paſchatis Re-
ſurrectionis, & Pentecoſtes ſint primæ claſſis, non tamen
ſunt eiuſdem ordinis, quia in † primo ordine primæ claſ- 16
ſis ponuntur dies Natiuitatis Domini, Paſcha Reſurrectio-
nis, & feſtum Patroni Eccleſiæ, feſta verò primæ claſſis
ſecundi ordinis ſunt, Epiphania, Aſcenſio Domini, Pen- 17
tecoſtes, Corpus Chriſti, feſtum Sanctorum Apoſtolorum
Petri, & Pauli, Aſſumptio Beatæ Mariæ Virginis, omnium
Sanctorum, & Patroni Ciuitatis, Inter feſta autem primæ
claſſis tertij Ordinis connumerantur † feria ſecunda, & 18
tertia, quæ immediatè poſt diem Paſchæ, & Pentecoſtes
ſequuntur, Natiuitas Sancti Ioannis Baptiſtæ, & dies an-
niuerſaria dedicationis propriæ Eccleſiæ, & quamuis feſta
S. Stephani Protomartyris, & † Sancti Ioannis, & San- 19
ctorum Innocentium non ponantur in ordine claſſis, cele-
brantur tamen † ac ſi eſſent primæ claſſis tertij ordinis, ita 20
accuratè, & diſtinctè prædicta ponuntur per Caſtal. *in*
prax. cærem. lib. 2. ſeſſ. 5. num. 1. & lib. 3. ſect. 2. cap. 6. num. 1.
& idem ſentit Duran. per aliam diſtinctionem inter fe-
ſta maiora duplicia, de *ritib. Eccl. lib. 7. cap. 1. nu-*
mer. 31. ponens † feriam ſecundam, & tertiam Paſ- 21
chæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes, inter maiora dupli-
cia, & quamuis † aliqui exiſtimauerint Protomartyrem 22
Stephanum ponendum eſſe in ſecunda claſſe, eorum tamen
opinio ſaltem conuenit cum † Caſtaldo in eo, quod non 23
ſit dies æqualis in ordine cum diebus Natiuitatis, Reſurre-
ctionis, & Pentecoſtes, & idem Caſtaldus prædictorum
rationem deducit ex qualitate perſonarum, quæ ſolent ce-
lebrare in dictis reſpectiuè diebus ex numero celebrantium
ex maiore ornatu Eccleſiæ, & ſplendidiori apparatu Alta-
ris ſequendo cæremoniale † Epiſcoporum editum ſub Cle- 24
mente VIII. in quo licet in eiſdem feſtis quoad recitationem
officij nulla, aut modica ſit diſpar ratio, tamen quoad præ-
dicta vna dies ab altera diſtinguitur ornatu, & ſeruitio.

Effectu demum tanquam diuerſa practicantur, nam
quando conceduntur † priuatis oratoria in proprijs domi- 25
bus in ſingulis diebus ſacrum Miſſæ celebrari facere, exci-
pitur dies Paſchatis, & aliorum feſtorum ſolemnium, non
autem excipiuntur dies Paſchales cum ſuis ſecundis, & ter-
tijs ferijs, & in locis, in quibus reperitur † poſitum in- 26
terdictum, eo durante Miſſæ poſſunt celebrari in die-
bus Paſchatis Reſurrectionis, & Natiuitatis, non autem
in alijs, quæ iunguntur ad augendam dierum feſtorum ce-
lebrationem, *c. Alma mater, § in feſtiuitatibus de ſent. ex-*
comm. in 6. S. Antoninus *in ſumma par. 3. tit. 26. cap. 4.* Sil-
ueſter *in verbo interdictum, §. 3. verſ. 5.* ſecundum Couarr.

in d. c. Alma mater part.3.§.5.art.6. Henriq. *de excommun. lib.13.cap.47.n.1.* Vgolin. *de interd.tab.5.§.9.*

27 Quare cùm mandata de † manutenen. soleant dari ad li-
mites possessionis, Rota *decis.169.n.1.* cum ibi addentes
coram Papa Gregorio XV. & decretum relaxatum loqua-
tur tantummodo de transmittendis octo beneficiatis, qua-
tuor scilicet pro qualibet Ecclesia in diebus Paschalibus,
concurrantque festiuitates Natiuitatis, Paschatis Resurre-
28 ctionis, & Pentecostes, in quibus pluralitas † potest ve-
rificari, dum excedunt numerum singulare iustitia senten-
tiæ declarator pro alijs diebus contra beneficiatos defendi
non potest, &c.

Neque obstat decretum absolutionis beneficiatorum,
cum obligatione præstandi cautionem iuratoriam de assi-
stendo processionibus, quæ fiunt in Cathedrali Ecclesia
Calagurritana in secundis, & tertijs festiuis diebus Pascha-
libus, Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sicut in
primo die festo Paschali eiusdem Resurrectionis, tamquam
diebus festiuis Paschalibus, & vlterius de parendo iuxta te-
norem mandati relaxati, & cùm ijdem beneficiati absolu-
29 tionem, † obtinuerint, & curauerint obseruare contenta
in decreto, nec obseruauerint, dicebatur tamquam periu-
ros à limine iudicij repellendos, absolutione à periurio non
obtenta, Paris. *cons.10.num.94.lib.1.* Rot. *decis.786.part.3.
diuers.*

Quia si de præcisa obligatione assistendi in diebus secun-
dæ, & tertiæ feriæ Paschatis Resurrectionis agitur de con-
30 trauentione, † non constat, sed tantùm de die Protomar-
tyris Stephani non comprehenso in iuramento. Si verò de
obligatione iuxta tenorem decreti de manutenendo con-
tendatur, verba illius non distinguunt secundas, aut tertias
ferias solemnitatum Natiuitatis, Resurrectionis, & Pente-
costes, sed de diebus Paschalibus mentionem faciunt, quæ
secundùm supradictum recipere debent interpretationem,
& quoad præcisam obligationem feriarum secundæ, & ter-
tiæ Paschatis Resurrectionis in posterum seruandam, be-
31 neficiati debent à decreto reponi, quia † vbi Iudex incipit
dubitare de iniustitia sententiæ, non est consumanda illius
exequutio, Afflictus *decis.28. num.6.* Caputaq. *decis.114.
part.3.* & Rota semper abstinet in relaxando censuras de-
32 tecta † iniustitia, & mandat partes super eorum iure
audiri.

Secundò principaliter quærebatur an sit inhibendum sub
exequutori ne procedat ad censuras contra beneficiatos, sed
visum fuit non esse inhibendum, quoad contenta, & de-
clarata in ipso mandato de manutenendo, quia implicaret
33 † cùm authoritate data in eodem mandato, si non posset de
facto resistentes, & inobedientes per censuras compellere
ad peten. Put. *decis.1270. num.5. lib.3. in correct.* Achill. *de-
cis.4. num.10. de sententia excommunicationis*, & idem pro
34 denegatione † inhibitionis in his terminis fuit firmatum *in
decis.64. num.1. & seq. part.2. rec.* quo verò ad alia non
35 contenta † in mandato, si egeant cognitione, & discussio-
ne, erant remittenda, & iudicio Rotæ terminanda, quo-
36 niam subexequutori non † est demandata iurisdictio co-
gnoscendi, sed exequendi, *secundum decisiones supra alle-
gatas in causa Vicen. Prioratus, & Mediolanen. Deci-
marum.*

Non obstant decisiones *in causa Caurien. iurisdictionis
22. Aprilis 1575. coram Cantuccio*, quæ datus, & Achilles
3. de caus. possess. & propriet. in quibus dictum fuit inhibi-
37 tiones, imminente † timore scandali esse concedendæ, de
quo dicebatur constare ob frequentes censurarum fulmina-
tiones quia stante obligatione beneficiatorum iuratoria,
quod paritionem contentorum in mandato, & relaxatio-
nem censurarum, quoad ea super quibus exequutor pro-
38 babiliter dubitare poterat resistentiam de facto fuisse
factam inde ex subsequutis de abusu, aut scandalo dubitari
39 non potest, & eo cessante † non intrant decisiones supra
allegatæ.

Superest tertium quæsitum quomodo sit prouidendum,
ne beneficiati contemnente censuras, visum fuit non aliter
esse prouiden. quàm ex facultate subexequutori data, &
40 ex iuratoria cautione per eosdem beneficiatos † præstita,
quia per viam inhibitionis contra beneficiatos non est pro-
cedendum, sed per viam coactionis adstringendo illos ad
41 cauendum, quæ cùm iam sit † præstita sufficienter videtur
prouisum sequendo prouisionem Bartoli *in l. vnica C. vti
possid.* & aliorum, qui recensentur, per Menochium *in re-
med.3. retinend. num.811.*

Neque retorquendus est effectus huius tertiæ partis dubij
contra Capitulum, vt scilicet beneficiatis sit magis † pro- 42
uidendum, ne grauentur horis incertis interessendi pro-
cessionibus, aut pro illis petendi à Capitulo pro officio re-
citando in hebdomada.

Quia pro interessendo processionibus semper horæ sunt
certæ, dum ipsi tenentur horis decantandis per Canoni-
cos assistere, vt iam fuit resolutum in hac causa 15. Apri-
lis 1622. & 27. Ianuarij 1627. Horis autem recitatis fiunt
processiones, & pro petendis horis similiter est tempus præfi-
nitum in decreto mandati de manutenendo, nempe qualibet
die sabbathi cuiuslibet hebdomadæ, quando fit Capitulum,
& quamuis hora celebrandi Capituli non † exprimatur, 43
sufficit nihilominus relatio ad Capitulum, tanquam ad quid
certum etiam in his, quæ requirunt specialem expressio-
nem, *l. vbi autem, &c. illud ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. qui
liberis, ff. hac verba in fine, ff. de vulgar.* Dec. *in leg. certam
num.3. ff. si cert. petat.* Paril. *cons.25. num. 4. lib. 1.* Menoch.
plenè comprobans *cons.287. nu.29. & seq. vol.3.*

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmen. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 2. Decembris 1630.

ARGVMENTVM.

Nullitas, & iniustitia sententiæ sufficit, vt qualis-
cumque sit, ad effectum contra eam obtinendi
restitutionem in integrum. Princeps si à primo
Indice auocauerit causam, non potest deinde si-
ne nouo rescripto in ea se intromittere. Sacri or-
dines quando non dicantur per vim, & metum
suscepti. Et testes quando non probent metum
illatum.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum, vt obtineatur contra senten-
tiam, sufficit docere de eius nullitate, & iniustitia,
etiamsi non sit notoria.*
2 *Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam.*
3 *Causa, si sit auocata à primo Iudice absque noua com-
missione, non potest in ea se intromittere.*
4 *Commissio non dicitur facta communis, si non sit facta
citatio ad dicendum contra commissionem.*
5 *Papa si rescripserit, vt aliquis Iudex deputatus non
cognoscat causam, tale rescriptum afficit, etiamsi
non sit facta citatio ad dicendum contra commissio-
nem.*
6 *Et hoc quia vis auocationis non stat in facto impetran-
tis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione ma-
nus Papæ.*
7 *Ad:oue sine nouo rescripto Papæ non potest causam co-
gnoscere.*
9 *Iudicium soluitur vetante eo, qui iudicare iussit.*
10 *Rescripti forma præcise seruanda est.*
11 *Citatio per edictum contra interesse putantes non suffra-
gatur, quando adest certus contradictor.*
12 *Sententia iniustitia concludi potest ex eiusdem nul-
litate.*
13 *De timere vano non est habenda ratio.*
14 *Timor, cum non præsumatur, ab allegante est pro-
bandus.*
15 *Clausula*, constito, *requirit probationes in suo genere
concludentissimas.*
16 *Testes sunt nulliter examinati sine citatione partis.*
17 *Testes non probant metum, si tantum deponant de
persuasionibus, & minis in genere, sine suis qua-
litatibus.*
18 *Metus, vt sit releuans, debet cadere in constantem vi-
rum.*
19 *Persuasiones non inducunt metum, ad effectum irritan-
di actum iam gestum.*
20 *Metus non præsumitur, quando quis facile potest recur-
rere ad superiores.*
21 *Metus dicitur purgatus, ex actibus subsequentibus liberè
gestis, & num.22.*

In ca-

* *In eadem causa sunt supra decisiones 490. & 511. sub diebus 19. Iunij 1628. & 11. Mar. 1630. coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio, quæ & alleguntur hic in principio decisionis.*

DECISIO DXVI.

POstquam Domini censuerunt constare de interesse
Marchionis Ludouici ad effectum admissionis ad causam, deindeque etiam resoluerint probari etiam descendentiam à Iulio filio Floramontis, vt ex decisionibus 19. Iunii 1628. & 11. Martij 1630. Hodie quoque ad eius fauorem responderunt constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam de partibus latam ad fauorem Marchionis Hippolyti super nullitate susceptionis Ordinum, & licentia oubendi, cùm doceatur de nullitate, &
1 iniustitia dictæ sententiæ, † quæ sufficit ad hunc effectum,
qualiscumque sit etiam non notoria, Rot. *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Cæsar. de Grass. *decis. 10. num. 12. de sent. & re iud.* Seraph. *decis.* 251. *num.* 2. Caputaq. *decis. 94. part.* 3. Rot. *in recent. decis. 492. num. 1. part. 1. & 307. num. 1. part.* 2. quo
2 casu numquam † transit in iudicatum, vt per Put. *decis.*
401. *in causa Toletena in fin. lib.* 1. Seraphin. *decis. 988. n.* 6. Cæsar. de Grass. *decis. 2. num. 8. de solut.*

Nullitas visa est patens, ex pluribus, & maximè quia causa iam in Rota commissa reperiebatur vigore commissionis auocatoriæ à quibuscumque Iudicibus ad instantiam Domini Hippolyti, quæ auocatione stante à primo Iudice
3 absque noua † commissione amplius in causa citra vitium
nullitatis, & iurisdictionis defectu procedi non potuit, Innoc. *in cap. vt nostrum de appell.* Gemin. *cons. 97. num.* 1. Barbat. *in cap. cum M. Ferrarien. num. 186. ad fin. de constit.* Nec potest substineri ex eo, quod commissio non fuerit
4 facta communis, cùm non fuerit † facta citatio ad dicen.
contra commissionem, quia talis citatio requiritur quidem ad effectum, vt secundùm rescriptum efficiatur com-
5 mune, non autem † ad effectum auocationis à primo Iudi-
ce, vis enim auocationis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papæ, *cap.*
6 *Pastoralis de offic. deleg. cap. vt nostrum de appell.* quæ ligat
7 inferiorem † absque inhibitione not. Doct. *in cap. 1. de con-*
firm. vtil. vel inutil. Gabr. *cons. 66. num. 6. lib.* 1. adeò ut sine
8 nouo † rescripto Papæ non potuerit causam cognoscere
9 dictis iuribus super allegatis, soluitur † enim iudicium eo
vetante, qui iudicare iussit, *l. iudicium soluitur, ff. de iudic.* Gemin. *dict. cons. 47. num.* 1.

Et quatenus potuisset procedi vigore primæ commissionis, adhuc nihilominus huiusmodi nullitas non potest excusari ex defectu citationis attento, quod non fuerunt vocati vocandi, nec verificata verificanda iuxta formam
10 rescripti præcedentis † commissionis, quæ præcisè seruan-
da erat, *l. diligenter, ff. mandati, cap. cum dilecta, vbi omnes de rescript.* Abb. *cons. 41. num. 3. lib.* 1. Gozad. *cons. 67. num.* 2. Seraph. *decis. 337. num.* 6. Debebat enim citari Ludouicus, cuius persona fuerat approbata per Hippolytum mediante concordia inita cùm ipso super bonis feudalibus, ita firmauit Rota 19. Iunij 1628. in hac causa, & propterea cùm
11 esset certus † contradictor, citatio per Edictum contra
interesse prætendentes non suffragatur, sed requirebatur citatio personalis, *l. de vnoquoque*, vbi gloss. & Doct. *ff. de re iudic.* Abb. *in cap. ex tua num. 3. de Cleric. non resid.* Rot. *decis. 8. de dol. & contum. in non.* Caputaq. *decis. 117. n. 1. part.* 1. Seraphin. *decis. 972. num. 4. & 1276. num.* 4. Rota *decis. 614. num. 8. part. 1. recent.*

12 Iniustitia verò non solùm † concluditur ex nullitate
processus per supra deducta, sed præter ea non constat de metu, aut certè de tali metu, qui cadere potuerit in con-
13 stantem virum, vt requiritur, alioquin † de vano metu
non est curandum, *cap. consultationi, & cap. veniens de desponsf. impuber.* & non præsumitur, nisi ab allegante iustifi-
14 cetur, † *l. cum te, l. metu*, vbi Doct. *C. de his, quæ vi metusue causa fiunt*, Innoc. *in cap causa matrimonij, num. 1. in fin. de offic. deleg.* Surd. *cons. 329. num. 47. lib.* 3. Caputaqu. *decis. 221. num. 1. part.* 2. Mantic. *decis. 142. num.* 1. Rota *in recent. decis. 463. num. 3. part.* 2. Et cum in commissione
15 adsit clausula, *constito*, † quæ requirit probationes in suo
genere concludentissimas, Fel. *in cap. de probat. num.* 3. vbi Dec. *num.* 4. metus erat necessariò probandus.

Testes deponentes de metu non releuant; tum quia
16 nulliter † examinati sine citatione partis, *l. si quando, §. sed cum minimè oporteat*, ibi gloss. *in verb. noluerit*, & Bart. *num. 7. & 8. C. de testibus, cap.* 2. vbi Doct. *communiter eod. tit.* Farinac. *de opposit. contra examen quæst. 72. num.* 1. tum quia nihil releuans deponunt circa mandatum respectu susceptionis ordinis sacri, sed solùm de persuasionibus, † & 17
minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l. interpositas, cum ibi not. C. de transact.* & quod fuerint
illatæ ab illo, qui solet exequi † minas, & tamen ad hunc 18
effectum requiritur metus cadens in constantem virum, Ant. de Butr. *in cap. consultationi in 4. notab.* vbi Præpos. *in vlt. notab.* Abb. *num. 4. de sponsal.* Dec. *in cap. causa matrimonij num. 7. de offic. delegat.* Imò respectu susceptionis or-
dinis sacri non deponant, † nisi de persuasionibus, quæ 19
nullum pariunt effectum in casu, de quo agitur, neque deponunt eum fuisse tempore susceptionis ordinis sacri in loco iurisdictionis fratris, sed quia viuebat cum plena li-
bertate in Ciuitate Parmæ, vbi residebant Princeps, Epi- 20
scopus, & supremi magistratus, ad quos facilis erat recursus pro remouendo metu ob loci qualitatem militat præsumptio iuris in contrarium, Roland. *cons. 83. num. 33. cum seqq. lib.* 2. Paris. *cons. 135. num. 12. lib.* 4. Seraphin. *decis.* 236. *num.* 4. Insuper dictos testes plures pati difficultates censuerunt Domini latè deductas per Informantes in facto.

Quatenus autem metus probaretur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon
ex † resignatione cum pensione, præcoditur purgatio me- 21
tus, ita fuit resolutum in hac causa in allegata *decis.* 19.
Iunij 1628. per quos actus subsequentes † ab Hippolyto li- 22
berè gestos absque vlla coactione, metus purgetur, Bart. *in l. 2. num. 2. C. de his, quæ vi, metusue caus. fin.* Alex. *cons.* 98. *num. 7. lib.* 3. Quia supradicti actus non poterant fieri citra approbationem, & ratificationem suscepti ordinis.

Et ita fuit resolutum Ludouico tantùm informante.

R. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Dotis.

Die Veneris 4. Decembris 1630.

ARGVMENTVM.

Dos data primo viro censetur etiam secundo constituta, si nihil fuerit dictum, & quid si constante matrimonio fuerit constituta certa, & determinata dos, & solutio fructuum dotis correspondeat quantitati dotis secundo loco constituta. Interpretatio, quæ inducit iactum, omnino est fugienda.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum solutio debet referri ad causam præcedentem.*
2 *Fructuum dotis solutio, quidquid sit referenda, constito de diuersis constitutionibus dotium, & num.* 5.
3 *Interpretatio, quæ inducit donationem, & iactum omnino fugienda est.*
4 *Mulieres sunt auarissimi sexus.*
6 *Super facto strictè, quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum.*
7 *Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas.*
8 *Solutio quando apertè refertur potiùs ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium.*
9 *De facto interpretando, quando agitur, attenditur tantum id, quod est factum.*
10 *Principis edictum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, incumbit onus probandi.*
11 *Fructus dotales sunt taxandi ad rationem septem pro centenario.*

* *In eadem causa adest supra decisio 59. sub die 31. Martij 1627. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano.*

DECISIO DXVII.

DOmina Claudia, vt pluries dictum fuit, nupsit D. Paulo Carandino constituta dote in ducationis 2500. Hoc defuncto nupsit secundò de anno 1597. Domino Pepulo nulla constituta dote in actu matrimonij, sed de

ano.

ann. 1599. Claudia, & Paulus confessi sunt dotem huius se-
cundi matrimonij esse ducat. 5000. nec habendam esse ra-
tionem dotis primi matrimonij Rot. per plures decisiones
coram bon. mem. Buratto, & coram me censuit hanc con-
fessionem non esse attendendam, atque etiam pro secundo
matrimonio dotem esse constituendam in ijsdem ducatonis
2500. & postea coram me resolutum fuit, fructus solutos
vltra dictam rationem dotis ducatorum 2500. esse imputan-
dos in satisfactionem lucri dotalis debiti Pepulo superstiti
Claudiæ prædefunctæ, & sub die 16. Martij 1629. Rota re-
soluit fructus esse solutos ad rationem dotis ducatorum
5000. non autem primę dotis ducatorum 2500. In qua reso-
lutione etiam hodie Domini permanserunt.

Quia de anno 1599. constitutio dotis Pepulo facta fuit in
ducatonis 5000. & solutionis fructuum de anno 1601. & se-
1 quentibus annis † referri debent ad titulum præambulum,
nempè dictæ Constitutionis dotis de anno 1599. ex allegatis
in prima decisione, & laudum datum à Religioso conclu-
dit, vt pro fructibus dotalibus soluantur ducatoni 250. &
loco illorum libræ 1325. qui quidem ducatoni 250. postea
fuerunt soluti, & hi respondent præcisè ad dotem in duca-
tonis 5000. constitutam ad rationem quinque pro centena-
rio, non autem respondent doti ducatonorum 2500. nec at-
tenta specie monetæ, quia prima dos erat in ducatis auri,
in fructuum autem solutione nulla facta fuit mentio auri,
nec etiam in quantitate, siue fiat taxatio ad rationem quin-
que, siue ad rationem septem, & sic solutio fructuum re-
2 ferenda est ad secundam dotem, vt per Doctores in deci-
sione relatos, & hoc visum fuit Dominis euidentissimum
motiuum, alioquin Claudia donasset, & duplum iactasset,
si soluendo per fructibus dotalibus annuas libras 1325. retu-
lisset istas solutiones ad primam dotem, quæ erat ducato-
3 norum 2500. & interpretatio, † quæ inducit donationem,
& iactum omninò fugienda est, *l. cum de indebito ff. de pro-
bat. l. fin. C. de venat.* † maximè in fœmina auarissimi se-
4 xus, *iuxt glos. in l. Nesennius verb. e contrario de neg. gest.
& in l. sed si ege ff. ad Senatusconf. Velean.* Alex. *cons.* 42.
num. 2. *ad fin. lib.* 1. latè Tiraq. *de legib. connub. l.* 9. *n.* 43.
& seq.

Non obstat, quod aliquibus annis non amplius libræ 1325.
fuerint solutæ pro fructibus, sed solum 1060. Quoniam id
iure meritò factum est, siquidem Legatus Ferrariæ detra-
xit quintam partem minutæ monetæ, quæ in dicta Terra
Centi appellabantur monetæ longæ, vt in proclamate im-
presso, & in epistolis Prolegati, & ex attestationibus Cen-
tensium in Summario num. 7. Et veritati omnia consonant,
quoniam in exequutionem istius proclamatis si ex dictis li-
bris 1325. detrahatur quinta pars, remanet libræ illæ
1060. quæ fuerunt solutæ, & hinc apparet omnes so-
5 lutiones fructuum † dotalium quocunque tempore
considerentur, semper attingere secundam dotem
ducatonorum 5000. non autem primam ducatonorum
2500.

Non obstat, quod dos ducatonorum 5000. non esset ve-
ra dos, sed illa ducatonorum 2500. Quia vt in alia decisio-
6 ne dictum fuit, modo † strictè agitur super facto, non
autem circa quid esset faciendum, & sat est, quod coniuges
tunc putauerint dotem veram pro secundo matrimonio esse
in ducatonis 5000. & hanc esse attendendam, solumque
nuper hæc nullitas detecta fuit post resolutiones Rotales,
7 † vnde potius opinio partium, quàm veritas attendi debet,
Bald. *in l. quæ loco* §. 1. *ff. de hæred. instit.* Soccin. Sen. *consil.*
124. *num.* 4. *lib.* 4. Crauett. *cons.* 88. *n.* 14. *&* 15. cum alijs
per Surd. *cons.* 315. *num.* 65. & in his terminis referendæ
8 solutionis † ad vnum potius debitum, quàm ad aliud, Aret.
cons. 5. *in princ. vers. quæro tunc, quomodo debitor ad fin.*
Gratian. *discept. forens. c.* 224. *n.* 82. Agitur enim de inter-
9 pretando † factum, & in quam dotem retulerint coniuges
solutiones fructuum.

Minus obstat, quod Proclama Legati Ferrariæ non fuerit
vsu receptum, & non comprehenderet conuentionem in-
ter coniuges initam mediante dicto Religioso, ad tradita
per Surd. *cons.* 392. *n.* 15. *&* 16. Quoniam edictum † Prin-
10 cipis præsumitur vsu receptum, & contrarium dicenti, in-
cumbit onus probandi, Dec. *cons.* 534. *n.* 9. Natt. *cons.* 160.
num. 22. Benintend. *dec.* 13. *num.* 9. Cardin. Mant. *decis.*
115. *num.* 2. & verè apparet hic vsu receptum, dum ante
proclama pro fructibus dotalibus fuerunt solutæ libræ 1325.
quæ conficiebant illos ducatonos 250. post verò proclama,
quia fuit detracta quinta pars, ita iubente Legato fuerunt
solutæ libræ 1060. Et partes ipsę conformando solutionem
fructuum ad proclama declararunt facto ipsum proclama
comprehendere illorum conuentionem, illamque taxatio-
nem propositam fuisse à Religioso pro tollendis mutationi-
bus valoris monetarum, quæ a priuatis fierent, non autem
quæ à Principe præciperentur.

Non obstat, quod fructus dotales sint taxandi † ad ra- 11
tionem septem, non autem quinque pro centenario iuxta
statutum Centense, quoniam nec etiam habita hac ratione
septem pro centenario ducatoni 250. nec libræ 1325. nec
libr. 1060. respondent, vel congruunt primæ doti duca-
tonorum 2500. & demum hodie strictè agitur ad fa-
ctum, an autem debeat fieri taxatio ad quinque, vel
ad septem, erit alterius indaginis, prout etiam, an
maritus sustinuerit onera matrimonij, vt in alia decisio-
ne reseruatum fuit.

Et ita vtraque parte informante, &c.

* *In hac causa fuerunt facta plures decisiones, & primo coram Buratto sub diebus 1. Iulij 1616. & 19. Ianuarij 1624. & 3. Iunij eiusdem anni, & 29. Nouembr. pariter 1624. sunt inter eius impress. decisiones 201. 752. 798. & 873. & coram Reuerendiss. D. meo Decano præter illam supra à me adductam, aliæ etiam fuerunt factæ sub diebus 19. Ianuarij 1628. & 16. Martij 1629. & infra adest alia sub die 31. Ianuarij 1632. & in altero tomo aderunt duæ aliæ, prima coram eodem Reuerendiss. Merlino die 27. Februarij 1636. & altera coram Reuerendiss. P. D. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano sub die 5. Martij 1638.*

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Prælationis.

Die Veneris 20. Decembris 1630.

A R G V M E N T V M.

Censuarij duo si simul & insolidum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censuata, & insolidum obtinuerint duas sententias fauorabiles, si vnus ex his litem deserat, & nolit amplius præferri, ille qui remansit in lite, nullo modo impeditur obtinere tertiam sententiam, & mandatum exequutiuum in tota re, &c. De depositi validitate, quando non possit controuerti, & aliqua, quando dicatur integrum in hac materia prælationis rei conseruatæ.

S V M M A R I V M.

1 *Tres sententiæ conformes, cùm faciant rem iudicatam, per consequens locus est exequutioni.*

2 *Censuarij duo si simul & insolidum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censurata, & ubi inuenerint duas sententias fauorabiles, an vnus solus possit obtinere tertiam.*

3 *Duo an simul & insolidum litigant, si alter eorum non curet prosequi litem, alius benè poterit litem prosequendo eam terminare.*

4 *Negligentia vnius ex litigantibus non debet præiudicare alteri collitiganti.*

5 *Sententia sic intelligi debet, vt sit conformis libello.*

6 *Monitorium deseruit loco libelli.*

7 *Ablatiui absoluti important conditionem.*

8 *Citatus si creditor sit ad recipiendam pecuniam, aliàs viden. deponi, si intra terminum non compareat, tunc locus est deposito.*

9 *Contumacia partis stante in receptione pretij, si illud fuerit depositatum, non potest deinde pars conqueri de deposito.*

10 *Depositum, vt releuet debet esse integrum.*

11 *Bulla Pij V. super censibus, in materia depositi, quoad prælationem solum exigit depositum pretij, non autem expensarum.*

12 *Illatio non fit quoad diuersa.*

DECISIO DXVIII.

DOminos Christophorus de Rantegni emit vineam, de qua agitur per subhastationem, sed cùm super eam essent impositi duo census, vnus ad fauorem R. P. D. Castellani, & alter ad fauorem Domini Ludouici Zeffiri, tam Castellanus quàm Zeffirus coniunctim, & insolidum mouerunt iudicium prælationis ex bulla fel. record. Pij Quinti super censibus contra emptorem; & obtinuerunt insimul duas sententias, vnam ab A. C. alteram in Rota præuijs decisionibus. Posteà Zeffirus litem deseruit, & noluit amplius præferri, sed Castellanus illam prosequendo obtinuit tertiam sententiam confirmatoriam aliarum duarum, in qua tamen solus Castellanus, & non Zeffirus nominatur, vnde stantibus tribus sententijs fuit relaxatum mandatum, & illud executum super vinea ad instantiam solius Castellani, modò dubitatur, an executio substineatur, quam sustineri fuit resolutum, nam fuit facta in vim mandati Rotalis re-
1 laxari præuijs tribus sententijs † conformibus, quæ cùm faciant rem iudicatam, erat per consequens locus executioni, *Clement. vt calumnijs de re iudic.* Gabr. *de exec. rei iudic. conclus. 1. n. 1. l. post rem iudicatam*, vbi Bart. & Doct. *ff. de re iudic.* bo. me. Card. Caualerius *decis.* 22.

Non obstant tres defectus, qui contra executionem opponuntur, nam primus, quòd cùm ab initio fuerit iudi-
2 cium inceptum tam à Castellano, quàm † à Zeffiro, & ad eorum fauorem coniunctim obtentæ duæ sententiæ, non potuerit posteà solus Castellanus obtinere vltimam sententiam, & immissionem in tota vinea, de cuius retractu agebatur, tollitur ex quo Zeffirus noluit amplius ius suum prosequi, prout patet ex declaratione ipsius, quæ datur, vnde cùm remaneret solus Castellanus, qui petebat præferri, & erat censuatius, benè poterat obtinere immissionem in tota vinea, quidquid enim dicendum esset, si cum
3 ipso concurreret Zeffirus, qui habebat coæquale ius ad prælationem petendam, dum ille amplius non currit, remanet solus Castellanus, & cùm census ad eorum fauorem impositus canter super tota vinea, vtique poterat in tota vinea prælationem habere, quia super tota vinea est etiam creditum cum hypotheca ad fauorem Castellani; vltra quod licèt duæ priores sententiæ fuerint latæ ad fauorem vtriusque, tertia tamen fuit lata solùm ad fauorem Castellani, qui solus pro ea instetit, & illam obtinuit, vt fuit dictum supra, & is ratione trium conformium, & appellationis non interpositæ habet ad sui fauorem rem iudicatam, quæ tamen non applicatur Zeffiro, qui habet tantùm duas sententias,
4 cuius † negligentia non debet præiudicare alteri colliganti, qui voluit litem prosequi, Ruin. *cons.* 35. *num.* 13. *&* 14. *lib.* 5. *&* 13. *num.* 9. *lib.* 4. quem sequitur Gabr. *cons.* 56. *nu.* 10. *& seqq. lib.* 1.

Aufertur tamen quæuis difficultas ex monitorio facto super prælatione, in quo fuit petita prælatio ab vtroque coniunctim, diuisim, & insolidum, vnde sententiæ simpliciter concedentes prælationem, debent etiam † intelligi insoli-
5 dum, vt sic sint conformes libello, *l. vt fundus ff. com. diuid.* Surd. *decis.* 295. *num.* 20. sanct. mem. Gregor. XV. *dec.* 176. *num.* 5. bo. me. Card. Caualer. *decis.* 158. *num.* 2. Cu-
6 ius libelli † loco deseruit dictum monitorium, Mandos. *de monitor. q.* 38.

Secundus defectus, de quo opponitur, est, quòd sententiæ dicunt Castellanum, & Zeffirum esse præferendos, soluto tamen pretio in venditione, & subhastatione vineæ
7 prædictæ, & sic sub conditione solutionis pretij, † quàm importat dictus ablatiuus absolutus, *l. ab emptore, ff. de pact.* Ideòque non debuerit fieri depositum, sed solutio realis Rantegni, maximè quia eius procurator fuit paratus recipere solutionem, sed tollitur, quia præcessit citatio ad re-
8 cipiendum, aliàs videndum mandari deponi, vnde cùm intra terminum nullus comparuerit ad recipiendum, & Iudex elapso tempore ordinauerit deponi, & verè depositum fuerit, antequam procurator esset paratus recipere, proculdubio locus fuit deposito, iuxta *leg. obligatione, vbi glos.* & Bald. *C. de solut. l. acceptateo, vbi etiam gloss. in verbo soluantur de vsur.* Quòd autem procurator fuerit paratus recipere solutionem non releuat, siquidem comparitio non fuit in termino citationis ad recipiendum, sed multò post decretum, nam ex regestro apparet decretum fuisse factum 6. Iulij, & sub eadem die expeditum mandatum, protestationem verò fuisse factam per Procuratorem Rantegni constituisse procuratorem ad recipiendum. Et cum ex † his probetur 9
contumacia in receptione pretij, cessat allegatus defectus depositi.

Tertius defectus, de quo obijcitur, est, quòd non fuerit depositum † integrum, cùm fuerit factum simpliciter de 10
pretio oblato in subhastatione, non autem de expensis in ea factis, sed Dominis placuit responsio, quòd bulla fel. rec. Pij V. solùm † exigit depositum pretij, non autem expen- 11
sarum, nam qui retrahit, debet quidem emptorem releuare indemnem ab omni expensa, quàm fecit in emptionem, hæ autem expensæ non sunt factæ ab emptore in emptione, sed à creditore in recuperatione sui crediti, 12
mediante subhastatione, quod nihil habet commune † cum emptione, & sic non est dicendum, quòd emptor in subhastatione reficeret expensas ei, ad cuius fauorem fit subhastatio, ita non conuenit, vt is, qui retrahit ab emptore, soluat expensas, quas emptor nec fecit, nec tenetur, & de illis non extat condemnatio, quia Castellanus fuit solùm condemnatus ad soluendum pretium in subhastatione, & deliberatione solutum, vt ex verbis sententiæ, ibi: *Dominum Christophorum verum emptorem teneri, & obligatum esse, ac cogen. prout condemnamus ad facien. retrouenditionem, & retrocessionem vineæ, soluto tamen pretio in venditione, seu subhastatione, vnde deposito pretio prætensa nullitas non obstat.*

Demum illud, de quo opponitur fuerit facta executio super fructibus vineæ, non iustificatur ex facto, & quatenus etiam probaretur, respicit possessores, qui emerunt à Rantegni, qui tamen à Castellano illos repetere debent, quatenus perceperit.

Cæteræ verò nullitates citationis ad substantiales, & citationis ad sententiam, necnon diuersæ personæ Notarij causæ tolluntur ex facto, nec Dominis visæ fuerant releuantes, cùm in vltima positione difficultas fuerit tantummodò restricta ad supradictos tres principales respicientes depositum, & executionem ipsam ratione prætensi excessus.

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Coronis.

Die Mercurij 18. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Declaratur materia illa, an proximitas grauati, vel grauantis sit attendenda.

SVMMARIVM.

1 *Proximitas grauati, & non grauantis est attendenda, & ista opinio magis veritatis consentanea, & validioribus munita est rationibus.*

2 *Et ab ista opinione nullatenus recedendum est, sed omnino retinenda est, nu.* 3.

4 *Rot. decis.* 692. *num.* 3. *par.* 2. *in recent. declaratur.*

5 *Proximitas grauati est attendenda, & istam opinionem Rota semper pro constanti tenuit.*

6 *Proximitas grauati ad hoc, vt testator præsumatur voluisse attendi, ex coniecturis deducitur.*

7 *Filiarum appellatione veniunt dumtaxat neptes descendentes, non transuersales.*

8 *Filiarum appellatione nullo modo possunt venire sorores.*

9 *Proximitas grauati est attendenda, quando testator prohibitionem alienationis fecit, & n.* 10.

10 *Proximitas grauantis quando sit attendenda.*

11 *Appellatione successorum, & descendentium veniunt posteri in infinitum.*

12 *Testator præsumitur voluisse magis grauati, & non ipsius proximitatem attendere.*

Nam aliàs deferretur successio per saltus, & in dies materia, & ansa litibus daretur, nu. 12.

13 *Proximitas grauati non attenditur, quando fit transitus de linea ad lineam, vel ad diuersam qualitatem personarum, declara vt n.* 15. 16. 22. *&* 23.

14 *Testator præsumitur habere maiorem charitatem erga sanguine proximiores, quam erga alios.*

17 *Successio quoties semel ingressa est aliquam lineam, non*

non discedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia linea, quamdiu in prima linea iam ad successionem admissa, extat persona capax.

18 *Testatoris prædilectio in materia attendendi proximitatem grauati, vel ipsius, totum regulat.*

19 *Testator sicuti diligit filium grauatum, ita censetur diligere eius posteritatem, atque etiam filias fœminas, & num. 20.*

21 *Grauati filia potius est admittenda, quàm soror.*

24 *Soror non est ex descendentibus.*

25 *Coniectura vnica tollitur ex alijs, & vrgentioribus coniecturis.*

26 *Coniectura contraria inuicem se eliduntur.*

27 *Agnationis conseruatio enixè optata à Testatore, non attenditur amplius, quando deficit linea masculina.*

28 *Fideicommissarius si agnouerit fideicommissum ad sui fauorem purificatum, illud potest ad alios transmittere.*

29 *Successio in fideicommissis continuatiuè, & non per saltus, regulariter defertur.*

D E C I S I O DXIX.

FVit coram Eminentissimo D. Cardinale Virile resolutum sub die 26. Nouembris 1627. nec Francisco, nec Lauræ dandam esse immissionem in bonis Simonis fideicommittentis, & cum solum pro parte Lauræ impugnaretur decisio, ad illius instantiam, in locum dicti D. Cardinalis subrogatus, proposui dubium respectu ipsius Lauræ, & Domini contra eam etiam hodie respondentes steterunt in decisis.

Quoniam Testator instituit sibi hæredes vniuersales Melchiorem, Franciscum, Paulum, & Martinum nepotes ex Anastasio fratre, & eorum descendentes masculos per lineam masculinam prouenientes, & deficiente linea masculina, mandauit, vt succedant in sua hæreditate filiæ fœminæ magis proximiores; in qua substitutione, quamuis Laura vti proximior Simoni Testatori, quia est ipsius neptis ex dicto Anastasio fratre, sub collectiuo nomine proximiorum indefinitè, & independenter prolato, se vocatam esse prætendere posset, tamen cùm extet Sulpitia, Anna, Maria pronepotis Testatoris ex Martino nepote grauato, qui vltimo loco decessit, eiusdem Martini grauati, non autem Simonis grauantis, proximitas est attendenda.

Quidquid enim certauerint inter se Doctores in hac quæstione, in qua tamen opinio fauens proximioribus grauati,
1 veritati magis consentanea, validioribus munita rationibus, crebriori Doctorum calculo, tam in gymnasijs, quàm in foro recepta videtur, vti testantur Surd. *cons.* 370. *num.* 10. Decian. *cons.* 26. *num.* 74. *lib.* 2. Fusar. *de subst.* q. 484. *n.* 10. *& seqq.* vbi vltra sexaginta Doctores recensent, quorum maior pars affirmat hanc esse veriorem, & commu-
2 niorem opinionem, & *num.* 15. ab hac † nullatenus recedendum monet, Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 33. *& cons.* 61. *num.* 8. qui pariter multos cumulat, quod facit & Ronir. *cons.* 50. *num.* 7. & Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 24. *num.* 33.
3 vltra sexaginta sex Doctores enumerat; Retinendam † esse omninò hanc sententiam in fauorem proximiorum grauati haud quidquam Domini hæsitarunt, quia Rota sæpè sæpiùs hanc fuit amplexa, & secundùm eamdem respondit, ita in *decis.* 72. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *diuers. & in recent. decis.* 116. *num.* 8. *p.* 1. *decis.* 681. *num.* 2. *par.* 2. vbi quòd Rota passim sequitur hanc sententiam, & coram Card. Caualerio *decis.* 465. *num.* 1. *in Bononien. de Mutettis* 6. *Februarij, &* 11. *Decembris* 1623. *coram bon. mem. Buratte, in Palatina Anniuersarij* 9. *Decembris* 1626. *cor. R. P. D. meo Decano, & in eadem sub die* 23. *Nouembris* 1627. *coram R. P. D. meo Durano, & in Asculana fideicommissi* 3. *Decemb.* 1627. *coram Emminentiss. Cardinale Virile*, & aliàs plures.
4 Nec contrarium Rota dixit in † *Bononien. fideicommissi de Cattaneis* 12. *Iunij* 1615. quæ est *decis.* 692. *nu.* 3. *par.* 2. *recent.* vt putauit Fusar. *de substit.* q. 484. *num.* 2. *vers. & in decisionibus*, quia illa decisio non dicit Rotam tenere opinionem in fauorem proximiorum grauantis, sed simpliciter refert non defuisse, quo proximitatem grauantis esse attendendam asseruerint, & in eadem causa Bononien. de Cattaneis semper Rota admisit pro constanti veriorem esse opinionem, & in hoc Sacro Tribunali à maioribus nostris approbatam, quæ † proximioribus grauati fauet, & 5
Rotæ constantiam in hac opinione animaduerterunt, Tuter. *cons.* 61. *num.* 8. *lib.* 2. & Giouagn. *cons.* 2. *num.* 7. *lib.* 1. qui & propterea huic subscribendum esse omninò consuluerunt.

Verùm, & qui contrariam tuentur sententiam, admittunt † dubio procul proximitatem grauati potiorem esse, si 6
& hanc mentem Testatoris fuisse ex coniecturis deducatur, vt tradiderunt Soccin. Sen. *cons.* 249. *num.* 24. *lib.* 2. Gabr. *cons.* 86. *num.* 17. *& cons.* 107. *num.* 8. *lib.* 1. *& cons.* 112. *nu.* 16. *lib.* 2. Surd. *cons.* 120. *n.* 5. *& cons.* 270. *n.* 14. Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 34. & dixit *Rota in Bononien. de Mutettis* 26. *Iunij* 1602. *coram Card. Pamph. Seniore*; Prout in præsenti plures, & magni momenti coniecturæ fuerunt per Dominos ponderatæ.

Prima deducitur ex descensiua continuatione successorum considerata à Testatore, qui delationem hæreditatis inchoari voluit à quatuor nepotibus, & deinde iussit progredi de gradu in gradum in eorundem nepotum successores, & descendentes, & postremò deficientibus masculis substituit filias fœminas, ex quo deprehenditur quod in hac postrema vocatione non possunt venire sorores primorum hæredum, neque neptis ex fratre Testatoris quia istæ non sunt descendentes ab ipsis nepotibus primis hæredibus, à quibus tanquam à fonte dimanãt cæteri gradus successionis, & vocatio hæc filiarum fœminarum si referatur ad Simonem, non verificat in Laura, quia est neptis transuersalis
ex fratre, † appellatione autem filiarum veniunt dumtaxat 7
neptes descendentes non transuersales, Rip. *in leg. hæredes mei*, §. *cum ita num.* 64. *ff. ad Trebell.* Dec. *in l.* 2. *num.* 11. *C. de successor. edict.* Soccin. Sen. *in l. cum vir. num.* 6. *ff. de condit. & demonstr.* cum alijs per Fusar. *de subst. quæst.* 314. *n.* 2. *&* 5. Itidemque si referatur hæc vocatio filiarum ad primos hæredes, minus verificari potest in Laura, quia est eo-
rumdem soror, quæ nullo modo venire † potest appellatio- 8
ne filiarum, aliter filiæ nuncupantur, *l. sororis*, *ff. de rit. nupt. l. sorori*, *ff. si pars hered. pet.* vt in proposito considerat Fusar. *cons.* 75. *n.* 1. *& seqq. & cons.* 76. *n.* 1. *& seqq.*

Secunda est coniectura, quæ vel plurimum mouit Domi- 9
nos, quia testator plenissimam prohibitionem alienationis fecit, & in casu alienationis mandauit bona deuolui ad ipsius alienantis liberos; vnde ex hoc dignoscitur, quod testator post delatam hæreditatem suis nepotibus primis hæredibus, non amplius considerauit propriam sui proximitatem, sed hæsit proximitati ipsorum hæredum, quod eò magis dicendum est voluisse in casu mortis, quia in hoc casu stat etiam regula, vel saltem verior, & receptior sententia Doctorum, quod attendatur proximitas grauati, vt
supra fuit dictum, in casu autem contrauentionis † de iu- 10
re attendenda fuisset proximitas grauantis, iuxta tradita per Ruin. *cons.* 112. *num.* 12. *lib.* 4. Soccin. Iun. *cons.* 70. *num.* 3. *lib.* 4. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *numer.* 40. Odd. *de prohib. alien. quæst.* 9. *num.* 67. Fusar. *de subst. quæst.* 484. *numer.* 70. Rot. *diuers. decis.* 93. *numer.* 2. *vers. secus in prohibitione alienationis lib.* 2. *par.* 3. *& decis.* 72. *sub num.* 2. *p.* 1. *diuers.* Et tamen testator recedendo à dispositione iuris communis voluit, vt etiam in casu delicti attenderetur proximitas grauati, quamuis delinquentis, & sic apparet de hac enixa voluntate testatoris, vt persona grauati, & illius proximitas solùm attendatur, aliàs sequeretur absurdum, quod testator magis fauisset hæredibus contrauenientibus, & in casu delicti, quàm in casu mortis, & dum nulla ijdem hæredes culpa redargui possunt, & in terminis obseruarunt, Soccin. Sen. *cons.* 51. *num.* 30. *ad med. lib.* 4. Gabr. *cons.* 86. *num.* 17. *lib.* 1. Caball. *cons.* 60. *n.* 10. Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 35. *& seqq.* vbi hanc coniecturam magnifacit, & euidentem appellant.

Tertia desumitur coniectura ex eo, quia hæc vocatio filiarum fœminarum est collata in remotissimum tempus, nempe post hæredes, eorum filios, nepotes, successores,
& descendentes, † quorum appellatione veniebant eorum 11
posteri in infinitum ad *l. liberos*, & ibi Alciat. *ff. de verb. sign.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 1. *& seqq.* Vnde multum est verisimile, quod testator voluerit considerare proximitatem grauati tunc descendentis, non autem repetere semper suammet proximitatem, & successionem, pro qua reperienda, & probanda necesse fuisset re-
uoluere longam annorum seriem, † & de illo tempore re- 12
motissimo multum inuoluta, & inaccessibilis fortasse foret pro-

proximitas fideicommittentis, deferreturque successio per
saltus, & in dies præberetur materia, & ansa litibus, pro
quibus euitandis credendum est, & testatorem sensisse, vt
non amplius ipsius proximitas, sed grauatorum pro tem-
pore decedentium attenderetur, quemadmodum benè in
proposito animaduertunt Surd. *cons.370. num.11. ante fin.*
Caball. *cons.60. numer.8. & seqq. lib.1.* Fusar. *de substitut.*
quæst.484. num.15. ver. & ab hac sententia, Rota *decis.72.*
num.2. in 4. coniect. part.1. & decis.513. num.2. part.4. diuers.
& coram Card. Caualerio decis.465. num.3. in fin. & seqq. &
in Bononien. de Mulettis 11. Decembris 1623. coram bon.
mem. Buratto, vbi quod hæc est solida coniectura.

Aliæ etiam fuerunt per informantes propositæ, & Do-
minis placuerunt coniecturæ.

Nec obstat regulam in fauorem proximiorum grauati li-
13 mitari, & sic non ipsius † grauati proximitatem, sed te-
statoris attendi, quando fit transitus de linea ad lineam,
vel ad diuersam qualitatem personarum, vt à masculis ad
fœminas, vel à descendentibus ad transuersales, vt per
Doct. *in leg. cum ita, §. in fideicommisso, ff. de leg.2.* Me-
noch. *cons.124. numer.1.* Peregrin. *de fideicomm. art.20.*
num.5. & decis.132. num.3. Fusar. *de substit. qu.484. n.21.*
Laderch. *cons.45. num.13. vers. & id æquitati*, Rota *d. de-*
cis.693. num.3. part.2. recent. & in alijs, tunc enim non
agitur de illa successiua continuatione, sed repetitur pri-
mum principium, & caput successionis, & propterea
quemadmodum vocando primum masculos testator in-
choauit à masculis sibi proximioribus; ita dum postea tran-
situm fecit ad fœminas pari ratione erit inchoandum à fœ-
minis proximioribus eidem testatori, erga quas præsumitur
14 † maior charitas à vicinioris gradus motiuo, & arctioris
sanguinis vinculo regulata, Soccin. Sen. *cons.49. num.3.*
ver. quibus suppositis lib.1. Menoch. *consil.957. numer.12.*
& alij.

Quoniam vera est dicta limitatio, & admittenda, quo-
15 ties omninò extincta est linea, † seu descendentia semel
admissa, & transeundum est ad aliam lineam, vt puta
quando grauatus sine prole masculina, vel fœminina dece-
dit, vel quia fœminæ non sint vocatæ, at vbi grauatus de-
cedit cum filia, quæ sit capax fideicommissi, & sic non fit
transitus de linea ad lineam, sed de qualitate dumtaxat
personarum masculina ad fœmininam, perseuerante ta-
men successione in eadem linea, prout in casu præsenti,
16 † tunc limitatio prædicta nullatenus videtur recipienda, &
in contrarium stat communior Doctorum sententia, scili-
cet filiam grauati admittendam esse etiam exclusa alia fœ-
mina alterius lineæ, quamuis hæc proximior esset testatori,
& ita declarari debet, & restringi limitatio prædicta, quo-
17 ties enim successio ingressa † est semel aliquam lineam,
non discedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia li-
nea, quamdiu in prima linea iam ad successionem admissa,
extat persona capax ad textus *in cap.1. de natur. success. feud.*
Anchar. *cons.82. in fin.* Soccin. iun. *cons.126. num.27. lib.1.*
Molin. *de primog. Hispan. lib.3. cap.4. num.14.* Peregrin.
de fideicomm. art.27. num.14. & cons.42. num.6. lib.3. Dumq;
agitur de descendentibus grauati, ad quem semel ex indicio
testatoris successio fideicommissi est delata, perpetuò hæ-
reditas gradatim inter coniunctiores illius, siue masculos,
siue fœminas, quatenus tamen sint hæ capaces, quousque
extant, conseruari debet, & inspicienda illius proximitas,
quemadmodum enim ipse grauatus primus hæres prælatus
est in successione, & dilectus à testatore, sic & eius libe-
ri, ac descendentes cuiuscumque sint sexus prælati cense-
ri debent, cùm perseueret ea qualitas propter quam prædi-
18 lexit filium, & sic eadem † prædilectio testatoris à qua
tamquam à norma regulanda videtur tota hæc materia ad
l. cum auus, C. de cond. & demonstr. l. cum acutissimi, C. de
fideicomm. benè Soccin. sen. *cons.249. num.21. vers. vnde-*
cimo hanc partem lib.2. & melius Soccin. iun. *cons.168.*
19 *num.90. lib.1.* vbi quod sicuti testator diligit filium † graua-
tum; ita censetur diligere omnem eius posteritatem, atque
etiam filias fœminas, Cioff. *cons.7. num.72.* & ita etiam
doctè ratiocinatur, & veritatem huius declarationis ad-
mittit Laderchius, quamuis contrariæ sententiæ fauentis
proximitati grauantis propugnator sit acerrimus *consil.45.*
num.12. & cons.136. num.5. vbi quod in his terminis sunt
intelligendi, & verè loquuntur Soccin. & alij Doctores, &
quod axioma est æquissimum, idemque aduertit Odd.
cons.39. numer.30. & hunc casum esse clarum dixit Ruin.
cons.123. num.18. lib.2. Alciat. *cons.32. num.8. & seqq. lib.9.*
vbi num.11. ver. quidquid sit in alijs casibus, inquit hanc
opinionem nullam pati † difficultatem, quando agitur de 20
fœmina descendente ab vltimo grauato, latè Cioff. *d. cons.*
7. num.28. in fin. & seqq. per tot. lib.1. Surd. *dicto cons.370.*
num.10. & seqq. & præcipuè num.15. Magon. *decis. Lucens.*
83. sub num.15. Gamm. *decis. Lusitan.354. num.9.* plenè
Menoch. *cons.823. num.7. & seqq. & num.25. vers. secundus*
est casus, viaque in his terminis esse locum disputationi mo-
nuit Cephal. *cons.457. num.5.* Card. Mantic. *de coniect.*
vltim. vol. lib.8. tit.12. num.38. ad fin. vbi quòd hoc modo
sententia pro grauato est omninò rationabilis, cum qua de-
claratione transiuit, & Rota *decis.627. numer.2. & decis.*
681. num.3. dixit in hoc casu rem carere difficultate *part.2.*
recent. & demum in his præcisis terminis, quod potius † ad- 21
mittatur filia grauati, quàm soror tradiderunt Soccin. sen.
cons.49. num.1. lib.1. & cons.249. num.2. & seqq. num.21. lib.2.
Molin. *de primog. Hispan. lib.3. cap.9. num.1.* plenè Peregr.
cons.42. num.7. & 8. lib.3. vbi quod hoc casu res est indubi-
tata, & *cons.42. num.11. lib.5.* qui signanter loquitur in
fauorem filiæ grauati ad exclusionem sororis eiusdem
grauati, & *cons.92. per tot. lib.6.* & hanc sententiam ve-
riorem etiam dixit Fusar. *d. qu.484. num.29. & 44. vers. ego*
igitur, Rota *dict. decis.681. num.1. & per tot. & num.3. &*
seqq. part.2. recent. quæ decisio emanauit in casu præciso,
in quo agebatur de continuanda successione in filiam vlti-
mi grauati, & approbantur duo consilia Peregrin. *42. lib.3.*
& cons. pariter 42. lib.5. in eadem causa edita supra relata,
& sic temperanda † semper est limitatio supra deducta, vt 22
procedat, quando propriè fit transitus de vnius linea ad al-
terius lineam, non autem quando fit de qualitate persona-
rum ad aliam qualitatem, prout de masculis ad fœminas,
† quatenus tamen fœminæ sint filiæ, seu descendentes ip- 23
sius grauati, & capaces fideicommissi, vt dictum est
supra.

Verùm cessat in præsenti casu difficultas, quia fortasse
posset dubitari, an attendenda esset proximitas testatoris,
quando fit transitus ad aliam lineam, si hæc alia linea esset
ad fideicommissum vocata & persona vti proximior testa-
tori grauanti ad successionem aspirans, esset de compre-
hensis in substitutione, sed cum vt supra in prima coniectu-
ra obseruatum fuit, non sint vocati, nisi descendentes ma-
sculi ex illis nepotibus primi hæredibus, & his deficientibus
filiæ fœminæ descendentes ex ijsdem hæredibus, vtique in-
ter istas personas vocatas non comprehenditur Laura, quæ
est soror dumtaxat, † non autem descendens ex primis 24
hæredibus, & sic non intrat disputatio super illius proximi-
tate, cùm nullum ius ad fideicommissum habere possit, &
ita in his terminis respondit Rota *decis.510. num.5. part.1.*
recent. & demum hæc vnica coniectura fundata super tran-
situ de vna linea ad aliam, quatenus faueret Lauræ, tolli-
tur ex alijs, & vrgentioribus † coniecturis, quæ militant 25
pro Sulpitia filia grauati ad *l. Diuus, ff. de integr. rest.* Me-
noch. *de præsumpt. lib.1. cap.9. num.1.* Mantic. *de coniect.*
lib.12. tit.17. num.6. & seqq. & in his terminis benè Cioff.
cons.7. num.96. vel saltim inuicem contrariæ † istæ conie- 26
cturæ eliduntur, illisque sublatis firma remanet, estque
amplectenda Rotæ opinio in fauorem proximioris respectu
grauati.

Non obstat conseruatio agnationis enixè optata à testa-
tore, quoniam hæc erat † attendenda durante linea ma- 27
sculina, sed dum illa defecit, & est aperta successio in fauo-
rem fœminarum, non consideratur amplius in linea fœmini-
na, ad quam fit transitus hæc conseruatio agnationis, Me-
noch. *cons.233. num.13. ad finem, & seq.* Surd. *cons.316.*
num.15. Rota *decis.693. n.5. part.2. recent.*

Minus obstat non extare hodie Sulpitiam, quoniam
cum iam ipsa fideicommissum † ad sui fauorem purifica- 28
tum agnouerit, illud potuit transmittere in Sulpitiam
Annam Mariam de Rosis filiam, ad *l. à testatore, ff. de con-*
dit. & demonstr. Gabr. *cons.121. numer.21. lib.1.* Cephal.
cons.132. num.7. & 8. Fusar. *de substit. qu.487. num.1. &*
seqq. Vel eadem Sulpitia Anna Maria ex propria persona
potest prætendere ius successionis in hoc fideicommisso Si-
monis, præsertim attentis illis verbis appositis in vocatione
fœminarum de gradu in gradum in infinitum, ex quibus
benè deprehenditur testatorem voluisse continuari fidei-
commissum in omnes personas contentas in illa linea, quæ
semel successit qualis est d. Sulpitia Anna Maria sequendo
ordinem succedendi ab intestato secundum quem regulari-
ter † etiam deferenda est successio in fideicommissis con- 29
tinua-

tionatiuè, & non per saltus, Peregr. *cons. 42. num. 5. lib. 3.* Caball. *cons. 60. nu. 14. & seqq. lib. 2.* semperque vrget motiuum, quòd Laura est exclusa ex eo, quia descendentes solùm ex primis hæredibus fuerunt vocati, talis autem non Laura, quia est transuersalis, vt supra ponderatum fuit.

Et ita &c.

Est supra in hac eadem parte decis. 109.

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Illerden. Decimarum.

Die Lunæ 23. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Ius vniuersale decimandi per motionem litis super decimis, quando, & ex quibus non dicatur effectum litigiosum.

SVMMARIVM.

1 *ad Immemorabilem probandam testes cuius ætatis esse debeant, vt de ea possint rectè deponere.*

2 *Exemptio, quando non est totalis, sed particularis præsupponit ius vniuersum esse penes alterum, & illi assistere.*

3 *Lis, quando non est super ipsa re, sed super iure connexo ipsi rei, quinimo super modo tantum agendi, res illa non potest dici litigiosa.*

4 *Lis, quando non contestetur, an inducta præsumatur super fundamento exceptionis.*

5 *Nisi ex parte actoris impugnetur, aut negetur.*

6 *Lis, super vniuerso iure decimandi, quando non dicatur fuisse contestata.*

7 *ad Proprietatis Dominos, seu directarios spectat cogere incolas ad denunciandum.*

8 *Exceptiones, quando sunt proposita per modum actionis, eo casu lis qualiter inducatur super eis.*

9 *Prohibitio, seu exceptio si proueniat ex iure connexo ipsi rei generaliter, non potest inferri ad totum eas.*

10 *ad Partis petitionem semper recurri debet ad cognoscendum quid in iudicio fuerit deductum, & numer. 11.*

* *Decisiones plures in hac causa annotaui supra ad decisionem 512. quæ est in eadem causa.*

DECISIO DXX.

Domini recesserunt à decisis in hac causa 15. Martij 1630. & 7. Februarij præteriti.

Quia ex eisdem apparet sufficienter probata immemorabilis, quatenus testes ad eamdem probandam inducti essent eius ætatis, vt de ea secundùm requisita *glosæ c. primo de præscript. in 6.* possent de tempore litis contestatæ deponere, & in hoc Domini conueniebant, si lis probaretur contestata de anno 1593. vel 1594. testes defectu sufficientis ætatis non probare; si verò fuit cœpta de anno 1617. vel ante, ad quod tempus ætas testium de anno 1619. examinatorum posset referri, testes immemorabilem probare, & cùm tota hæc causa, sub die 28. Martij præteriti ad punctum litis contestatæ esset restricta. Hodie iterùm posita visum fuit defectum ætatis non obstare, & à decisis consequenter esse recedendum.

Quia ex parte Capituli de Albelda non probatur litem super vniuersali decima fuisse contestatam per Carlanum de anno 1593. & seu 1594. emanauerat enim sententia arbitramentalis vsque de anno 1418. 15. Iulij inter Rectorem S. Vincentii, & Franciscum Cortit ciuem Illerden. uti Carlanum loci de Albelda contendentes respectiuè ex parte Rectoris decimas, quorumcumque fructuum prouenientium, ex quibusvis terris, & domibus franchis, seu franchitatem habentibus ex consuetudine antiqua in dicto loco, & terminis dicti loci Albelda pertinere, & spectare Ecclesiæ S. Vincentij, quæ terræ, & domus erant descriptæ in capibreuibus S. Mariæ Salsonæ, vel S. Iacobi de Nuta, vel in nonnullis alijs capibreuibus, & insuper Carlanum debere recipere, & consueuisse recipere decimas in d. loco de Albelda ex illis domibus, & terris dumtaxat, quæ sunt scriptæ in libro manifesti, & seu æstimi, cum quo libro omnes dicti loci consueuerunt arctare suum commune ad solutionem decimarum; itaut in cæteris non descriptis constaret de franchitate per Rectorem prætensa, respectu verò Carlani prætendebatur Rectorem non posse ex libris S. Mariæ, aut S. Iacobi concludere iura sua, neque ex libris manifesti, & seu æstimi excludere iura ipsius Carlani, sed aliundè teneri probare exemptionem terrarum ex antiqua consuetudine, vel priuilegio sibi spectare, quæ controuersiæ per arbitratores fuerunt compositæ, vt Carlanus percipere debeat decimas terrarum, & domorum, quæ sunt feudi, & exemptionem non habent; imò scriptæ sunt in libro æstimi, Rector verò percipere debeat decimas ex domibus, & terris franchis, & exemptis.

Cæterùm capitulo post centum, & septuaginta quinque annos hæsitante, ne iura Parochialis Sancti Vincentij (cuius nomine decimas percipit) negligentia Cannonicorum, vel malitia incolarum, aut temporis diuturnitate perirent, petitum fuit coram Ordinario mandari omnibus, & singulis incolis, & habitatoribus loci de Albelda terras, & domos franchitatem habentes, & ex consequenti decimas debentes Ecclesiæ S. Vincentij quatenus denuncient, & confiteantur se tales terras habere.

Prædictæ autem petitioni pro Carlano citato fuit responsum illum legitimis, & certis titulis esse in possessione, seu quasi percipiendi decimas fructuum, qui colliguntur in termino de Albelda, & eo nomine generalem esse decimatorem, sicuti & illius prædecessores in eodem fuerunt, nullumque ius competere capitulo molestandi incolas, & vniuersitates ad denunciandum terras, & domos francas petens cognosci de exceptionibus eidem competentibus, & declarari dictæ Communitati Clericorum in præmissis ius non competere, & cogi cessare à quibuscumque prætensionibus, & molestijs, & pronunciare liberè pertinere, & spectare dictum ius percipiendi decimas ad ipsum Gilabert Carlanum.

Si quæratur ex hac facti serie, an ex parte capituli fuerit lis contestata super pertinentia decimarum, etiam non exemptarum, iam patet idem capitulum magnifecisse sententiam arbitramentalem illam producendo, & iuxta terminos productionis confitendo Carlanum esse generalem decimatorem ratione feudi, ipsum autem pro certis terris, & domibus habere exemptionem, quæ inter se non pugnant, sed conueniunt, quia exemptio quando non est totalis, † sed particularis præsupponit ius vniuersum esse penes alterum, & illi assistere, *cap. cum personæ de priuil. in 6.* Verall. *decis. 306. par. 1.* Rota *decis. 491. num. 1. par. 1. recent.* præterea petendo omnes incolas, & habitatores compelli ad denunciandum domos, & terras franchitatem habentes, supponitur ius vniuersale decimandi ex parte Carlani demptis franchis, & exemptis, itaut lis non possit dici mota super decimis feudi, sed super eo; an liceret capitulo, & Clericis cogere omnes incolas, & habitatores loci de Albelda ad denunciandum terras francas, vt ideò quando lis non est super ipsa re, sed super iure connexo ipsi, † quinimò super modo tantùm agendi, ius decimandi non potuit effici litigiosum, *l. quamquam § Iulianus ff. de aqu. plu. arcen.* Roman. *cons. 270. num. 2.* Ferret. *cons. 82. n. 1. & 170. n. 6. & 192. num. 9.* Lancell. *de attent. par. 2. c. 4. in præfat. n. 492.* 2 3

Si verò hæsitetur, an ex responsione Carlani fuerit contestata supradicta lis sub die 10. Ianuarij 1594. quæ fuit dies datæ cedulæ responsionis in actis verba cedulæ litem non concludunt, nam dum respondit legitimis, & certis titulis esse in possessione, vel quasi percipiendi decimas fructuum, qui colliguntur in termino, & seu territorio de Albelda, & eo nomine generalem esse decimatorem, sicuti & illius prædecessores in eodem fuerunt, fundat exceptionem suam super sententia arbitramentali, & illam præsupponit non impugnando iura ex parte capituli decimandi terras exemptas, vt † propterea lis non contestatur, aut inducta præsumitur super fundamento exceptionis, *c. final. de lite contest. in 6.* Felin. *in cap. illud num. 12. de præscript.* Balb. *eodem tract. 3. par. 6. par. principal. q. 4. numer 38. & idem fuit firmatum in decis. 726. in fine par. 2. recent.* nisi ex parte actoris impugnetur, aut negetur, *l. prima C. de litis contest. cap. 1. eodem tit. in 6.* Roman. *cons. 174. num. 5.* Castren. *cons. 401. num. 2. lib. 1.* Vnde cùm petitio capituli non fue- 4

foerit ab initio generalis de vniuersis decimis, vel iure
vniuerso decimandi, sed particularis pro decimis ex terris,
& domibus franchis, nec post exceptionem à Carlano de-
ductam ipsum scilicet esse generalem decimatorem impu-
6 gnauerit, aut negauerit tale ius illi competere † sequitur li-
tem super vniuerso iore decimandi non fuisse contestatam.
Similiter nec immediatè sequentia, ibi, *nullumque ius Ca-
pitulo competere molestandi incolas, & vniuersitates ad de-
nunciandum terras, & domos franchas*, inferunt litis con-
testationem super vniuerso iure decimandi, quia si Carla-
nus generalis est decimator respectu non exemptorum,
certè nullum ius competit capitulo cogendi omnes inco-
7 las ad denunciandum, cùm hoc † tantummodò spe-
ctet ad dominos proprietatis, vel directarios, Afflict.
decis. 265. *n.* 87. Peregr. *de priuil. fisci lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 18.
Specul. *tit. de locato* §. *nunc aliqua vers.* 60. & Bald. *in addit.
ad eundem col.* 8. *vers. emphyteuta cogitur declarare rem*, Ias.
in l. 2. *n.* 175. *C. de iure emphyt.*
Et alia quæ in eadem cedula continuantur, ibi, *petens co-
gnosci de exceptionibus eidem competentibus, & declarari di-
cta Communitati Clericorum in præmissis ius non competere,
cogi cessare à quibuscumque prætensionibus, & molestijs*,
quamuis videantur declarare exceptiones fuisse propositas
8 per modum actionis, & eo casu litem fuisse introductam,
Rota *decis.* 78. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* Rota Ianuen *decis.* 102.
num. 3. Attamen quia rationes tendunt non ad includen-
dum vniuersum ius decimandi priuatiuè quoad franchi-
tatem & exemptionem capitulo debitam, sed ad modum
agendi per præcepta contra incolas, & vniuersitates, vt
denuncient terras & domos francas, qui modus agendi
cùm verè capitulo non competat, & exceptio ac prohi-
bitio per Carlanum prætenta proueniat ex iure connexo
ipsi rei generaliter decimandi, non potest inde inferri,
9 quod † totum ius decimandi effectum fuerit litigiosum,
Lancell. *de attent. d. cap.* 4. *num.* 492. *cum alijs supra al-
legatis.*
Demum nullum potest constitui fundamentum ad pro-
bandus litem super vniuerso iure decimandi in finalibus ver-
bis eiusdem cedulæ, ibi, *& pronunciare liberè pertinere, &
spectare dictum ius percipiendi decimas ad ipsum Gilabert
Carlanum*; quia petitio neque excedit terminos sententiæ
arbitramentalis per capitulum productæ, vt de terris non
exemptis ius generale decimandi spectet ad Carlanum, ne-
que contraria interpretatio potest desumi ex petitione capi-
10 tuli ad terras francas restricta, ad quàm semper † est recur-
rendum ad cognoscendum quid in iudicio fuerit deductum,
Cassad. *decis.* 3. *nu.* 2. *de iudic.* Seraph. *decis.* 990. *num.* 4. &
decis. 212. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* vt ideò petitio pronuncian-
11 di liberè spectare † ius percipiendi decimas verè respicit ex-
clusionem capituli agendi per præcepta contra incolas, &
vniuersitates ad denunciandum, non autem excludendi
capitulum à iure suo percipiendi decimas ex terris exemptis,
quatenus aliter probarent qualitatem terrarum, & quan-
titatem respectu prætensæ exemptionis.
Non obstat sententia in hac causa postmodum lata per
Vicarium Illerden die 11. Ianuarij 1616.
Quia ex ea clarius apparet non fuisse pronunciatum so-
per iure vniuersali decimandi, prout prætenditur petitom,
& fuisse motum iudicium per Carlanum, sed super con-
trouersia qualitatis, & quantitatis terrarum exemptarum
iuxta petitionem factam per capitulum. In primis enim
pronunciatur Franciscum Gilabert esse generalem decima-
torem terrarum, & domorum Villæ de Albelda, exceptis
his, quas francas, & exemptas esse constat ex priuilegio,
& consuetudine antiqua à quæstis, siue communi dicti lo-
ci solutione, quod totum respicit Capituli petitionem in-
hærendo sententiæ arbitramentali productæ. Secundò de-
terminantur decimæ non francæ, & exemptæ à franchis,
& exemptis per relationem ad capibreuia tunc in causa fa-
cta, videlicet capibreuium liquidum factam de terris scri-
ptis in libro æstimi continere terras, & domos descriptas in
libro manifesti, & tanquam tales eas omnes in dicto capi-
breuio contentas teneri soluere decimam Francisco Gilabert
Carlano, quo verò ad capibreuium illiquidum terræ, & do-
mus ex quibus capibreuiantes confitentur consueuisse solue-
re decimam Ecclesiæ, omnes teneantur soluere deci-
mam capitulo, de alijs verò ex quibus capibreuiatores
confitentur consueuisse soluere decimam, seu ignorant, cui
præstiterint decimam, vel alijs incerti sunt, cui soluant earũ-
dem omnium partitarum decimas spectare ad Franciscum
Gilabert Carlanum, saluo iure capituli quandocumque pro-
bandi antiquam exemptionem quarumcumque terrarum
non descriptarum in libro æstimi, ex quibus omnibus patet
à primordio iudicij, illiusque prosecutione, & definitione
semper actum fuisse de cognitione, & diuisione terrarum,
& domorum exemptarum ab alijs non exemptis, non au-
tem de vniuerso iure decima respectiuè per negationem ca-
pituli erga Carlanum, aut per affirmatiuam Carlani con-
tra capitulum incompatibilem cum iure exemptarum terra-
rum per capitulum prætensarum.
Et ita &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Bononien Pretij Clericatus.

Die Veneris 27. Iunij 1631.

A R G V M E N T V M.

Articuli quando, & ex quibus causis non sint admittendi, & etiam si simus in Curia.

S V M M A R I V M.

1 *Decisiones in causa facta satis esse possunt ad ostendendam iustitiam sententiarum.*

2 *Pater, si emat officium filio, quæ nisi cum magna difficultate potest resignari, non imputatur illud in legitimam.*

Sed si admissa sit resignatio, & pretium reperiatur in peculio, & potestate filij, cessat eiusmodi difficultas.

3 *Articuli, si sint confecti de industria, ac data opera ad euitanda fundamenta decisionum, reijciendi veniunt.*

4 *Probatio, quæ nihil est profutura, meritò spernenda venit.*

5 *Protestantis ius, quando benè dicatur conseruatum.*

6 *Probatio per scripturas non potest eludi per contrariam probationem facien. per testes.*

7 *Filiofamilias, ac sub patria potestate constituto, videtur esse ingenita, & connaturalis paupertas.*

8 *Materia articulata satis videntur calumniosa, si in alijs fuerunt neglecta, & n. 16.*

9 *Articuli, quando fuerunt producti in termino sententiæ, per calumniam præsumuntur dati, & ad protrahendam causæ expeditionem.*

10 *Articuli in Curia de stylo Rotæ numquam reijciuntur, si aliquo modo possint ad causam pertinere.*

11 *Et hæc possibilitas censetur præseruata ex clausula*, saluo iure impertinentium, & non admittendorum, *& quando id non procedat, n.* 12.

13 *Statutum, si mandet recipi quascumque probationes, intelligendum est de probationibus, quæ non essent omnino ab re, sed possunt aliquo modo ad causam conducere n.* 14.

15 *Et ab hac denegatione hoc casu nec potest appellari.*

17 *Articuli, quando sunt dati in termino, in quo cadebat citatio ad sententiam, non solum Iudex potest illos reijcere; sed neque etiam potest dici, vt grauauerit non admittendo eosdem articulos.*

18 *Cùm præsumi debeat latam prius fuisse sententiam, vt ideo integrum non fuerit Iudici Commissario, & Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipere.*

19 *Citatio ad dicendum contra articulos. præsumitur posterior citatione ad sententiam, si pro die eodem ambæ fuerunt factæ, & hoc ad euitandam quamcumque nullitatem.*

20 *Et hoc etiam ad effectum exclusionis attentatorum, quæ considerari possent ob non admissam appellationem.*

21 *Nullitas secundæ sententiæ, si eamdem sententiam non vitiat, ita nec tertiam, si per eam secunda fuit confirmata.*

22 *Sententia lata pendente termino probatorio est nulla.*

23 *Terminus probatorius de stylo Rotæ non datur aliquis, sed loco illius sunt, &, seruantur termini substantiales.*

24 *Rota de stylo solet ante probationem sententia reuocare omnes dilationes, & hanc reuocationem extendunt Notarij in registris causarum.*

25 *Dilatio aliqua, quando benè videatur, quod ob calumniam fuerit petita.*

* *In eadem causa est supra decisio 54. sub die 19. Aprilis 1627. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano.*

DECISIO DXXI.

IN hac causa, quæ coram me pendebat in gradu restitutionis in integrum, adducebatur pro fundamento restitutionis nullitas, & iniustitia præcedentium sententiarum, cùm D. Marcelio Franciscus Manzolus, qui passus erat rem iudicatam, & tribus sententijs condemnatus fuerat ad restitutionem pretij, quòd pro se Comes Vlysses pater exposuerat in emptione officij Clericatus Cameræ, non solùm impugnaret hanc condemnationem factam in eisdem tribus sententijs, quòd negaret subsistere, quæ fuerunt huius condemnationis fundamenta, & in omnibus decisionibus factis in totis tribus instantijs deducta fuerunt, vt hoc officium, vel fuerit emptum ex pecunia sui patris, vel imputari posset in legitimam eiusdem officij pretium, quod potiùs ex qualitate ipsius officij, & ex alijs facti circumstantijs præsumi debebat sibi donatum, sed cùm post primam sententiam probationes vtrique huic fundamento contrariæ propositæ per se fuissent, quæ admissæ non fuerunt, resultare inde dicebat & iniustitiam, & nullitatem earundem sententiarum.

Verùm quæ huius imputationis, ac rei iudicatæ iniusti-
1 tiam respiciebant, satis visa fuerunt † Dominis sublata
ex earundem decisionum rationibus, quæ satis esse poterant ad ostendendam iustitiam sententiarum, vt dictum fuit *in decis. 617. num. 2. par. 1. recent. & decis. 678. num. 1. par. 2.* coram Greg. *decis. 524. num. 4.* & alias sæpissimè & ex quibus eadem duo fundamenta luculentissimè comprobata (cum probationem, quæ ex publico instrumento sequebatur, vt hoc officium ex proprijs Comitis Vlyssis pecunijs emptum fuerit, non tollerent, quæ contra idem instrumentum obijciebantur, vt scilicet idem instrumentum contineret solam confessionem de recepto, dum eadem confessio reddebatur non solùm verisimilis ex præcedenti conuentione, ac pluribus adminiculis, quæ poterant veritatem eiusdem confessionis probare in præiudicium ipsius filij, & quamuis eadem confessio diceretur posterior resignatione, quàm idem filius etiam dicebat liberè sibi factam fuisse de eodem officio, sed etiam redargueretur ex contraria patris voluntate declarata in pluribus actibus, & ex pluribus facti circumstantijs, quæ fuerunt ponderata in eisdem decisionibus) vt hoc officium nunquam Marchioni Francisco donatum, aut liberè illi per patrem concessum fuerit. Imò neque contrarium concluderet qualitas ipsius officij vacabilis, & cuius resignatio, nonnisi magna cum difficul-
2 tate potuisset obtineri (quo casu † contra imputationem
videbatur stare communis Doctorum opinio) cum etiam data hac opinione non posset illi locus esse in hac causa, in qua fuerat iam admissa huius officij resignatio, & eiusdem officij pretium reperiebatur in peculio, & potestate ipsius filij.

Et licèt hæc omnia quatenus tangebant summam totiùs probationis, quæ fieri debebat, concluderent etiam eiusdem probationis irreleuantiam, quin ex hoc potissimùm dici posset, vt meritò reiecti fuerint articuli, quod vide-
3 rentur de industria, † ac data opera confecti ad euitanda
fundamenta decisionum, Rot. *decis. 319. sub n. 2. par. 2. diuers.* Seraph. *decis. 1460. numer. 1.* Greg. *decis. 211. num. 5. & fuit dictum in Vlixbonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram Card. Lancellotto.* Tamen quod eadem pro-
4 batio nihil fuisset omninò † profutura, & quod sperni
ideò potuerit, dixerunt Domini, vel ex eisdem articulis colligi posse.

Primus enim articulus, dum continebat, vt ex generali consuetudine, & stylo Curiæ officium per patrem emptum nomine filij præsumeretur eidem filio donatum, nisi ad fauorem patris reseruata fuerit dispositio decreti, aut ex alijs pactis, & reseruationibus hoc idem colligi posset. Dabat ipse ex se responsionem, & euertebat probationem faciendam, cùm hæc reseruatio ad fauorem patris legeretur in ipso instrumento solutionis, in quo expressè protestatus fuit Comes Vlysses non eam sibi mentem esse in emptione quàm faciebat, vt donaret Francisco filio pretium, quod pro hoc officio soluebat, sed velle se idem pretium ab ipso Francisco repetere, & quocumque modo posset de eo satis-
facere. Ex quibus dubitari non potest, † quin conserua- 5
tum fuerit ius protestantis ex traditis per Bart. *& alios in l. non solùm §. morte n. 24. ff. de oper. non. nunciat.* Abb. *in c. cum M. Ferrariensis num. 15. vers. aut habetur consensus de constitut.* Rot. *decis. 1. num. 9. de donat. int. vir. & vxor. in antiq.* & coram Card. Caualer. *decis. 257. num. 2.* Et hoc etiam considerarunt omnes decisiones præter alios plures actus, in quibus hoc idem pater declarauit, & qui in eisdem decisionibus referuntur.

Secundus articulus, & ipse ad rem pertinere, imò omninò improbabilis videri poterat, quatenus in eo proponebatur, vt integrum pretium scutorum triginta sex millium auri fuerit solutum ex pecunijs Marchionis Francisci. Cùm enim contrarium probaretur ex publico instrumento, in quo ex proprijs pecunijs etiam ad cambium, & ad censum acceptis declarauit Comes Vlysses pater se idem officium emisse, non poterat hæc probatio, de qua constabat per
scripturas, † elidi per contrarias probationes, quas facturi 6
erant testes, *Ægid. decis. 9.* Seraph. *decis. 1466. nu. 3.* Rot. *decis. 582. num. 3. & 6. par. 1. decis. 414. numer. 5. & decis. 589. num. 1. in fin. par. 2. recent.* & vel hæc solutio, quæ probari debebat facta à Marchione Francisco, intelligenda erat ex proprij ipsius Francisci pecunia (vt conceptus videbatur articulus) & huius rei inuerisimilitudinem pluribus comprobarunt decisiones propter quantitatem pecuniæ so-
lutæ, & qualitatem ipsius Comitis Francisci, cui † tan- 7
quam filio familiæ, ac sub patria potestate videbatur esse ingenita, & connaturalis paupertas, vt probat *cap. sicuti ij 47. dist.* & aduerterunt Aret. *cons. 66. n. 8.* Surd. *cons. 39. n. 11.* Alciat. *reg. 2. præsumpt. 27. num. 2.* præter Tiraq. *de retract. consang. §. 32. glos. vacca nu. 94.* Afflict. *decis. 377. nu. 5.* adductos in decisionibus. Vel eadem solutio poterat etiam intelligi, & explicari de pecunijs, & alijs bonis mobilibus, quæ ex dote Pellegrinæ matris proueniebant, & huic etiam difficultati satisfecerunt eædem decisiones, cùm huius dotis non esset ipse Comes Vlysses debitor, donec viueret, & iuribus Marchionis Francisci pariter consultum esset ex ratione, quàm eiusdem dotis, & aliorum bonorum matris petere potuerat à sui patris hæredibus, etiam quod verùm dici posset, vt ex pecunia, & alijs bonis dotalibus emptum fuerit hoc officium, cuius contrarium probabatur ex publico instrumento. Et augebatur prætereà huius pro-
bationis, & materiæ † articulatæ calumnia, cùm in alta 8
instantia eadem probatio neglecta fuerit, nec vnquam super eisdem articulis corauerit Marchio testes examinare, vt considerarunt Bald. *in l. ignorat numer. 1. C. de fructib. & lit. expens.* Castr. *in l. de die. §. tutor. in fin. ff. qui satisd. cog.* Verall. *decis. 63. in princ. p. 3.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. vlt. num. 3.* Rota *decis. 491. num. 2. p. 2. recent.* & coram Greg. *decis. 311. num. 4.* sicut etiam quia ijdem articuli producti fuerunt in tertio sententiæ, quo casu etiam per calum-
niam † dati præsumuntur, & ad protrahendam expeditio- 9
nem causæ, Bellam. *decis. 427. post med.* Rot. *decis. 332. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 45. num. 1. p. 2. recent.* coram Card. Seraph. *decis. 1440. & decis. 1460. num. 1.* coram Greg. *decis. 356. nu. 8.*

Neque dixerunt Domini esse in contrarium huius Tri-
bunalis stylum, vt nunquam reijciantur † articuli in Cu- 10
ria si aliquo modo possunt ad causam pertinere, de quo stylo attestatur Vestr. *in prax. lib. 5. c. 14. num. 6. & 26. & c. 15. n. 2. & 3.* Sicut vt hæc possibilitas præseruata censeatur † ex clausula illa, *saluo iure impertinentium, & non admittendorum*, dixit idem Vestr. *d. c. 14. n. 6.* quia vt non debeant admitti ijdem articuli, neque cum hac clausula *saluo iure &c.* sed vel debeant discuti, & anteà cognosci illorum releuan-
tia, vel reijciendi etiam sint, † si constet illos non esse admit- 12
tendos post glos. *in c. cum contingat in verb. nihilominus de off. deleg.* tradiderunt Ias. *in l. si duo patroni §. idem Iulianus n. 33. ff. de iur. iur.* Paris. *cons. 67. nu. 39. vol. 4. & cons. 97. n. 131. vol. 1.* Dec. *cons. 161. n. 1.* Roland. *cons. 34. nu. 15. vol. 3.* Grammat. *dec. 45. n. 5.* Etiamsi super hoc adesset contraria
statuti dispositio, † quæ mandaret recipi quascumque pro- 13
bationes, vt in terminis statuti Vicentini consuluit Paris. *d. cons. 67. num. 41. vol. 4. & super statuto Tridentino cons. 97. nu. 136. vol. 1.* Imol. *in l. dies §. prætor ait nu. 28. ff. de damn. infect.* Ias. *in d. l. si duo patroni §. idem Iulianus num. 34. ff.*

de

de iure iur. qui omnes etiam dixerunt eiusdem statuti dispo-
sitionem intelligendam esse de probationibus, quæ non es-
14 sent omninò ab re, sed possent aliquo modo ad causam
conducere, & quod neque ab hac denegatione possit ap-
15 pellari post Menoch. *de adipisc. possess. remed. 4. numer.* 816.
dixit Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 6. memb. 7. num.* 44. vbi
præcipuè considerant an id grauamen, quod infertur non
admittendo appellationem, potuerit reparari in appellatio-
ne à diffinitiua, quod vt dicebam, maximè videtur conue-
nire ad præsentem controuersiam, quia cùm hæc probatio,
quæ in secunda instantia reiecta fuit, commodè potuerit
16 fieri in tertia, satis videtur inde argui, vt solùm ad diffe-
rendam causæ expeditionem eadem probatio proposita
fuerit.

Considerarunt prætereà Domini, quod cum dati fuissent
Ijdem articuli in termino, quo cadebat citatio ad senten-
tiam, non solùm illos reijcere potuit Iudex, sed neque
17 † etiam dici poterat, vt grauauerit non admittendo eosdem
articulos, cùm præsumi debeat latam prius fuisse senten-
tiam, vt ideò integrum non fuerit Iudici Commissario, &
18 Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipe-
re, *l. si vt proponis C. quomod. & quand. iud. l. Iud. ex posteà
quàm* 55. *ff. de re iudic. cap. in litteris 9. c. venerabili* 37. *&
c. seq. de off. delegat.* & hæc præsumptio, vt posterior fuerit
19 † citatio ad dicendum contra articulos citatione ad senten-
tiam admitti debet, dum de contrario non constat, & ad
euitandam quamcumque nullitatem, Bald. *in l. cum in te-
stamento* 37. *§. hæc verba*, vbi notat etiam Angel. *n.* 1. Imol.
n. 7. ff. de hæred. instit. Ias. *in repetit. l. admonendi nu.* 230. *ff.
de iure iuran.* Cassador. *decis.* 21. *de praben.* Crescent. *decis.
vltima de præsumpt.* Alciat. *reg. 3. præsumpt.* 42. Rot. *decis.*
377. *n. 1. par. 3. diuers.* Caual. *decis.* 334. *n.* 1. & etiam ad
20 effectum exclusionis attentatorum, quæ considerari pos-
sent ob non admissam appellationem, Crescent. *decis.* 1. *de
caus. possess. & propriet. n.* 2.

Hæc nullitas, quæ obijciebatur secundæ sententiæ, sicut
21 eamdem sententiam non vitiabat, † ita nec tertiam, per
quam secunda fuit confirmata. Quod verò eidem tertiæ
sententiæ obiectum fuit, vt lata fuerit pendente termino
22 probatorio, † & antequam extractæ fuissent aliquæ partitæ,
super qua extractione iam fuerat per Marchionem Fran-
ciscum obtentum decretum, neque visum fuit Dominis
obesse, cùm de stylo huius Tribunalis non detur aliquis ter-
23 minus probatorius, † sed loco illius sint, & seruentur
termini substantiales, & soleat de stylo Rota ante
prolationem sententiæ reuocare omnes dilationes, & hanc
24 † reuocationem extendere Notarij in registris causarum,
vt post Cassador. *decis. 9. n. 2. de appellat.* attestator Vestr.
lib. 7. c. 1. n. 17. & 18. Rot. *decis.* 582. *nu. 1. par. 1. recent.*
Rot. *decis.* 582. *n. 1. par. 1. recent.* Greg. *decis.* 327. *n. 11. &
seq.* Et hæc etiam visa fuerunt proposita per calumniam, &
ad impediendam causæ expeditionem, quia cùm sub die 9.
Iunij anni 1627. fuisset obtenta citatio, & decretum pro ex-
trahendis dictis partitis, tamen non nisi in vltima Rota
25 eiusdem anni, quæ fuit die 5. sequentis mensis Iulij, fuit fa-
cta vltima citatio pro extractione dictarum partitarum.

Et ita &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Reatio a Iuris redimendi.

Die Veneris 4. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Damnorum, & interesse appellatione quid veniat, & alia circa petitionem, & liquidationem fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de retrouendendo re valet, & ex mora debentur fructus.*
2 *Damnorum, & interesse appellatione etiam fructus continentur.*
3 *Actio de redimendo transit ad hæredes.*
4 *Obligationis pacti de redimendo quando dicatur factus locus.*
5 *Fructus percepti per eum, qui obtinuit in possessorio, an sint restituendi ei, qui posteà sententiam reportauit in petitorio.*

6 *Fructuum condemnatio in interdictis à quo tempore fiat.*
7 *in Interdicto, vnde vi, præcipuum est, vt in fructibus à die motæ litis fiat condemnatio.*
8 *Fructus sibi debitos, quis potest petere in iudicio ordinario, vt præmissa liquidatione, quis condemnetur in sententia.*
9 *Iudicium manutentionis regulatur ad similitudinem interdicti retinendæ.*
10 *Iudicia duplicia, quæ dicantur.*
11 *ad Censuum validitatem requiritur, vt fructus fundi æquent eorumdem censuum valorem.*
12 *Fructus bonorum stabilium in 20. annis æquant sortem, & conficiunt deductis omnibus expensis pretium ipsius fundi, num.* 13.
14 *in Fructuum liquidatione, cùm sit res difficilis probationis, admittuntur leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas.*
15 *Quando propter possessionem non potest dubitari de perceptione fructuum in genere, & solùm est in controuersia quantitas ipsorum fructuum.*
Et hoc etiam procedit, quamuis ea æstimatio, ex qua hæc coniectura desumitur, facta esset inter diuersas personas.

* *In eadem causa supra coram eodem Eminentiss. D. Card. Verospio habentur duæ aliæ decisiones sub die 27. May 1628. & 28. Decemb. eiusdem anni, sunt decisiones 179. & 229.*

DECISIO DXXII.

SVb vno eodemque dubio, quod ad instantiam DD. de
Capellettis hodie proposui. Dubitaui an ipsis debiti es-
sent fructus huius prædij (cuius possessionem cum obtinuis-
sent ex mandato de immittendo sibi concesso ab A. C. eam-
dem possessionem posteà recuperauerat D. Hippolytus Vin-
centinus impetrato mandato de manutenendo coram Iudi-
ce ad quem deuoluta fuerat causa appellationis,) & ad quam
summam, atque etiam à quo tempore debiti essent ijdem
fructus. Et super primo articulo, an scilicet fructus debe-
rentur, non habuerunt Domini difficultatem, cùm post
decisiones, quæ factæ fuerunt in hac causa, & in quibus
firmata fuit iustitia decreti A. C. qui immissionem conces-
sit, & quod ex obligatione Hippolyti Vincentini de retro-
uendendo hoc prædium Claudio dilecto agere etiam potue-
rint Capelletti, vt latius in eisdem decisionibus deductum,
& comprobatum fuit, intraret hæc Vincentini obligatio,
etiam respectu fructuum, ne † dum ratione obligationis 1
contractæ vigore pacti de retrouendendo, *vt in l. 2. C. de
pact. int. emptor. & vendit. ex qua post glos. in verb. oblatam
id notant*, Soccin. sen. *cons. 80. numer. 4. vol.* 3. Tiraq. *de
retr. conuent. §. 4. glos. 6. num. 4. §. 5. glos. 2. num. 4. & glos.
4. nu.* 6. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit.
32. n.* 5. Verùm etiam propter stipulationem damnorum, &
interesse promissam tam in instrumento retrouenditionis
factæ ab A. C. ex officio, quàm ex eodem instrumento, in
quo Vincentinus se obligauit ad eamdem retrouenditio-
nem, cùm & horum † damnorum, & interesse appella- 2
tione etiam fructus continerentur, *l. loci corpus §. in con-
fessoriam*, & ibi Angel. *ff. si seruit. vendic.* Bald. *in l. si quid
pars num. 3. C. de seruit. & aqu.* Rot. *decis. 156. num. 9. co-
ram Ludouis.* & hæc actio, quæ super iure redimendi, ac
pro eisdem damnis Claudio competebat, † transiuerit in 3
Ægidium, & Prudentiam illius hæredes, & ab ipsis in DD.
de Capellettis, qui erant creditores Ægidij, & cessionem
obtinuerant à Prudentia, vt etiam dictum fuit in eisdem
decisionibus.

Super secundo articulo à quo tempore deberentur ij-
dem fructus, cùm hanc suam petitionem restringerent Ca-
pelletti ad diem, quo per manutentionem Vincentino con-
cessam, fuit ab illis auocata possessio, neque etiam DD. du-
bitarunt an pro eo tempore dicti fructus peti possent, quia
cum iam factus † esset locus huic obligationi Vincentini à 4
die quo pretium retrouenditionis oblatum, ac depositum
fuit, vt etiam disponitur *in ead. l. 2. C. de pact. int. empt. &
vendit.* multò minus poterat dubitari an ipse Vincenti-
nus restituere teneretur eosdem fructus, quos percepe-
rat in iudicio manutentionis, postquam idem mandatum
de manutenendo, cuius causa erat in possessione, con-
cessum fuit Capellettis, cùm reuocata eadem sententia

ac decreto factus fuerit debitor tum ipsius prædij, quàm
5 omnium fructuum, † quos in vim sententiæ perceperat, *l. filius §. contra tabulas ff. de inoff. testam. c. 2. in fin. vt lit. non contestat. cap. cum super, & ibi gloss. in verb. restituendum de caus. possess. & propriet.* Roman. *cons.* 454. *num.* 26. Natta *cons.* 535. *num.* 12. Franch. *decis.* 288. *in fin.* Surd. *decis.* 47. *num.* 11. Rota *decis.* 7. *de caus. possess. & propriet. in antiq. & decis.* 18. *de re iudic. in nou.* Et licèt à tempore quo Vincentino fuit concessa manutentio, litem aliquam super possessione non instituissent Capelletti, qui solùm petierunt mandatum de manutenendo longè postquam decretum fuit per Iudicem appellationis, vt manuteneri deberet Vincentinus in eadem possessione, ad quam ipsi ex decreto A. C. fuerant immissi, ex quo inferebat ipse Vincenti-
6 nus, † vt fructus aliqui peti non possent ante propositum interdictum, *ex reg. text. in l. interdictis ff. de interdict. l. 1. §. ex die ff. de vi, & vi armat. l. quositum 8. ex hoc, & ibi glos. in verb. editum est, ff. de precar.* Rot. *decis.* 317. *nu.* 1. *par.* 1. *recent.* cùm hoc solùm præcipuum sit in interdicto
7 vnde vi, † vt etiam à die motæ litis ijdem fructus debiti sint propter naturam eius interdicti, *vt in d. l. 1. §. ex die, vbi etiam glos. in verb. interdictis ff. de vi, & vi armat.* Speculat. *in tit. de fructib. & interess. §. 1. nu.* 9. Quia tamen hos fructus, vt dicebam, consequi poterant Capelletti etiam à die factæ oblationis, & illos petebant in iudicio ordina-
8 rio, vt præmissa liquidatione condemnari posset † ipse Vincentinus in sententia etiam in fructibus iuxta notata in *l. & ex diuerso §. vbi autem ff. de rei vendic.* & per Rot. *dec.* 4. *de restit. spol. in nou.* quòd solùm illos peterent à tempore, quo fuit Vincentinus in possessione prædij, id non fiebat à Capellettis ex causa manutentionis sibi concessæ, sed quia ante id tempus, vel aliqui fructus non extabant, vel etiam quia illos non petebant, quamuis propter manutentionem petitum à Vincentino dici etiam posset, vt sub eo iudicio ijdem fructus peti potuerint, cùm interdictum retinendæ,
9 ad cuius similitudinem † procedit, & regulatur iudicium manutentionis, Verall. *decis.* 200. *par.* 2. sit vtrique parti commune tanquam ex eo genere iudiciorum, quæ dupli-
10 cia † dicuntur in *§. retinendæ, & in §. tertia diuisio instit. de interdict. & fuit dictum in Valentina pensionis* 31. *Ianuarij* 1600. *coram Manzanedo*, & coram Gregor. XV. *decis.* 64. *num.* 5.

Super quantitate eorumdem fructuum, quæ erat tertia pars dubij sequuti fuerunt Domini æstimationem, *glos. in auth. præterea C. de sacrosanct. Eccl.* quam etiam propria confessione videbatur approbasse ipsemet Vincentinus. Cùm enim à tempore quo penes se fuit possessio huius prædij, tres census super eodem prædio imposuisset, colligebatur inde non solùm æstimatio in genere ipsius fundi pro rata scutorum 2200. (vsque ad quam summam ascendebat pretium censuum venditorum propter assertionem iuratam ipsius Vincentini) sed etiam probatio in specie quantitatis fructuum, qui ex eodem fundo percipi poterant, cùm
11 † id requireretur ad validitatem ipsorum censuum, vt fructus fundi æquarent eorumdem censuum valorem, vt post Nauarr. *in comment. de vsur. notab.* 22. *num.* 79. notant Moderno. Perusin. *de censib. p.* 5. *cap.* 3. *quæst.* 2. *art.* 1. *numer.* 9. Menoch. *cons.* 445. *numer.* 12. *& fuit etiam dictum in decis.* 388. *num.* 5. *coram Ludouis.* Cùm verò ijdem fructus taxati fuissent à Vincentino ad rationem septem, non poterat impugnari æstimatio facta ad rationem quinque, quia præ-
12 ter præsumptionem, quam de iure habent stabilia, † vt viginti annorum fructus æquent, & conficiant deductis omnibus expensis pretium fundi, quod pro vera æstimatione
13 † annui redditus obseruauit inter cæteros Couar. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 5. Satis etiam esset in huiusmodi materia liquidationis hæc probatio, quæ colligebatur, vt dicebam, ex eiusdem Vincentini confessione sæpiùs repetita, ac iurata, cùm tanquam difficilis probationis admitte-
14 ret leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas, quando propter possessionem, prout erat hoc casu, non
15 poterat dubitari de perceptione fructuum † in genere, sed erat in controuersia sola quantitas ipsorum fructuum, Achill. *decis.* 22. *de restitut. spol.* vbi declaratur doctrina Bald. *in l. 1. C. de fruct. & lit. expens.* Surd. *cons.* 293. *num.* 31. *vol.* 2. Menoch. *præsumpt.* 9. *num.* 3. Card. Seraph. *decis.* 1397. *num.* 2. & fuit latissimè probatum *in Bononien. fideicommissi de Turri* 8. *Nouemb. coram R. P. D. meo Merlino.* Id quod etiam procederet, quamuis ea æstimatio, ex
16 qua hæc coniectura liquidationis desumitur, facta esset inter diuersas personas, dixit in his terminis Alciat. *cons.* 116. *num.* 4. *lib.* 5. & fuit deductum *in Bononien. fideicommissi de Guidalottis* 24. *May* 1619. *coram bon. mem. Canalerio.*

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Dotis.

Die Veneris 23. *Ianuarii* 1632.

ARGVMENTVM.

Dos quando consistit in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario, prout regulariter taxantur fructus bonorum stabilium. Et aliqua circa interpretationem statutorum Centi. Fructus dotales pro rata onerum matrimonij persoluendi veniunt &c.

SVMMARIVM.

1 *Fundus ex pecunijs dotalibus emptus, quando succedat in locum dotis.*
2 *Dos quando est in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario.*
3 *Fructus rerum stabilium regulariter taxantur ad rationem quinque pro centenario.*
4 *Dos, seu fundus dotalis si marito consignetur, fructus amplius ei non debentur.*
5 *Statutum Centi lib. 3. rub. 17. quid disponat.*
6 *Statutum si disponat de fructibus dotis soluto matrimonio, non habet locum, si adhuc matrimonium non sit solutum.*
7 *Statutum si loquatur de dote consistente in quantitate, non potest trahi ad casum dotis consistentis in bonis stabilibus.*
8 *Præsupposito cessante, cessat etiam ipsa dispositio præsupponens.*
9 *Statutum Centi lib. 3. rub. 2. quo casu loquatur.*
10 *ex Actu licèt nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium.*
11 *Fructus dotales pro rata onerum matrimonij debentur.*
12 *Mora non potest considerari, vbi non adest interpellatio.*
13 *Dos data primo viro ex iuris præsumptione censetur constituta etiam secundo.*
14 *in Maritum secundum ipso iure transeunt actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, & hoc secundum statutum Centi.*
15 *Dos si consistat in fundo, ad eius rationem sunt soluendi fructus.*
16 *Veritati cedunt omnia.*

* *Plures decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem 517. quæ est in eadem causa.*

DECISIO DXXIII.

DIxerunt Domini Com. Aloysio secundo viro Claudiæ ratione dotis non solutæ consistentis in summa scutorum 2500. qualis fuerat constituta D. Paulo Carandino primo viro, non autem in summa scutorum 5000. quemadmodum constante matrimonio inutiliter, & inualidè Claudia auxerat, vt pluries resolui, ac pronunciauit Rota, quæ resolutiones, & sententiæ hodie præsupponuntur, fructus in quam ratione dictæ dotis non solutæ fuisse debitos ad rationem quinque, non autem septem pro centenario.

Moti sunt ex eo, quia cùm dos prædicta consisteret in prædio posito in loco detto la Fioppa, quod prædium per hæredes D. Pauli Carandini primi viri, fuit Claudiæ transeunti ad secundas nuptias cum Com. Aloysio Pepolo, consignatum ad computum dotis, præsente, & consentiente etiam ipso Com. Aloysio, & proinde dos transfusa est, † & conuersa in dictum prædium, *ex l. res quæ ex pecu-*

nia

nia, *ff. de iur. dot. l. labeo*, *§. si Dominus ff. de verb. signif.* Alea. *cons. 49. sub numer. 7. lib. 3.* Adden. ad Capyc. *decis. 198. num. 14. in fin. vers. fundus datus*, Castil. *decis. 133. num. 8. & 9.* Monterent. *ad statut. Bonon. lib. 4. de dotibus restituen. §. item dicimus fol. 269. ver. sexto facit*, adeò vt per traditionem dicti prædij pro rata illius valoris hæredes
2 primi mariti fuerint liberati, & dos tunc † diceretur esse in fundo, non autem in quantitate, hinc sequitur fructus deberi ad rationem quinque pro centenario, prout regula-
3 riter taxantur † fructus stabilium, vt in terminis fructuum prædij dotalis resoluit Rota *in Forolinien. dotis 24. Nouembris 1582. coram Bubalo*, *& in recent. decis. 292. sub numer. 4. part. 1. ac decis. 448. numer. 3. part. 2. & in Romana vsusfructus 16. Decembris 1622. coram bon. mem. Vbaldo*, *& in Bononien. fructuum dotis 23. Martij 1629. & 4. Martij 1630. coram R. P. D. Ghislerio*, sique ipsa Claudia fundum
4 sibi consignatum secundo marito † tradidisset, liberata & ipsa fuisset ab omni obligatione solutionis fructuum ob non solutam dotem.

Nec visum fuit applicari statuta Centi, in quibus decernitur fructus dotales esse taxandos ad rationem septem pro centenario.

5 Quoniam statutum, de quo *in rubr. 17. lib. 3.* † & in summario Domini Carandini num. 6. disponit fructus post annum luctus viduæ deberi ad rationem septem pro centenario quotiescumque præcesserit iudicialis interpellatio, & hæredes sint constituti in mora restituendi dotem, de qua
6 interpellatione, & mora hic non constat, & agitur † de fructibus debitis constante matrimonio, vnde cessat dispositio statuti, Bald. *in l. testamentum num. 5. C. de testam.* Decian. *respons. 43. num. 3. lib. 2.* Maluas. *cons. 74. num. 6. cum alijs*.

Statutum verò, de quo *in rubr. 2. lib. 3.* & in dicto summ. num. 6. loquitur de dote consistente in quantitate,
7 ideòque ad casum dotis † consistentis in bonis stabilibus trahi non debet, Olasch. *decis. 21. num. 14.* Decian. *cons. 21. num. 41. lib. 2.* Maluas. *cons. 64. num. 3. & seqq.* Et statutum prædictum præsuppositiuè loquitur, vt quatenus alimenta, seu fructus dotium sint debita, taxantur ad rationem septem, & propterea cùm ex dispositione alterius statuti deficiente interpellatione, & mora hæredum fructus non debeantur, vtique cessante præsupposito, nempè
8 obligatione ad fructuum † restitutionem, cessat etiam ipsa dispositio præsupponens, Glos. *in l. mancipia*, *C. de seru. fugit.* cum alijs per Surd. *cons. 150. num. 78.* vltra quod aliqui ex Dominis putabant taxationem ipsius statuti, restringendam esse ad casum dotationis filiarum exclusa-
9 rum à successione † dotantium, vt ex proœmio statuti colligitur, in quo casu præsentem controuersiam non versari clarum est.

In quam sententiam, & taxationem fructuum ad rationem quinque pro centenario, eò faciliùs descensum fuit, tum quia Claudia dum dotem constante matrimonio sibi constituit, seu auxit ad summam scutorum 5000. conuenit, vt in casu retardatæ solutionis deberentur fructus ad rationem quinque pro centenario, ex qua conuentione, &
10 † actu licet nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium, *l. fin. ff. de reb. eorum*, Rota *decis. 613. n. 7. part. 1. diuers. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 76. num. 3.* & apud bon. mem. Card. Caualer. *decis. 326. num. 3.* tum etiam quia ex testibus, quorum depositionem approbauit Rota in hac causa sub die 19. Ianuarij 1628. coram me colligitur Com. Aloysium defecisse in integra substentatione onerum matrimonij, quandoquidem Claudia proprijs pecunijs vestes, & alia sibi necessaria comparabat. Vnde quatenus etiam fructus debiti fuissent ad rationem septem, congrua tamen & æqua esset taxatio ad
11 rationem quinque. Siquidem † pro rata onerum matrimonij fructus dotales deberi certi iuris est, ad tradita per Abb. *in cap. salubriter num. 3. de vsur.* Corn. *cons. vlt. n. 7. & 8. lib. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 5. n. 3.*

Non obstat, quòd prædium *della Fioppa*, fuerit assignatum duntaxat pro scutis 4100. & sic pro reliquis scutis 400. fructus debeantur ad rationem septem pro centenario, quo-
12 niam quoad hæc scuta 400. subsistit responsio, quod † cum nulla fuerit facta interpellatio, nec hæredes primi mariti in mora constituti, cessat dispositio statuti.

Minus obstat, quòd cùm dos data primo marito consiste-
13 ret in pecunia, † & ea iuris præsumptione eadem censeatur dos data secundo viro, dicendum sit, hanc quoque consistere in pecunia, quod & declaratum fuit per confessionem Claudiæ, asserentis dotem esse scutorum 5000. & infertur etiam ex eo, quod prædium *della Fioppa*, non fuit consignatum secundo marito, sed vxori cum translatione dominij in ipsam, & tamen si dos in prædium fuisset conuersa, maritus habuisset dominium, & ex dispositione statuti Centi, † cùm in secundum maritum transeant ipso 14
iure actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, hinc benè inferatur necessariò dotem secundi mariti esse in pecunia, prout erat in primo matrimonio.

Quoniam obiectum, & rationes, quibus innititur, tolluntur ex hoc, quod dum prædium fuit consignatum vxori præsente, & consentiente secundo marito, dos dicitur etiam ab ipso marito recepta, & de consensu vtriusque coniugis in prædium conuersa, & translata, itant fundus cœperit esse in obligatione dotis, non autem quantitas, & consequenter nonnisi ad † rationem fructuum fundi possunt 15
percipi fructus dotis, vt supra firmatum fuit, & per Rotam Bononiensem, vt refert Monterent. *ad statut. Bononien. lib. 3. rubr. de dot. restitut. §. item dicimus fol. 269. vers. quando cedens*, vbi recenset dictam decisionem, hincque cessant † præsumptiones, & verbalis confessio, quæ cedit 16
veritati ex facto consignationis prædij melius declaratæ, sique prædium verè, & realiter per Claudiam fuisset secundo marito consignatum, adeò vt fructus fundi ipse secundus maritus percepisset, non esset locus præsenti disputationi, dotis enim solutio retardata non diceretur; indeque nec orta fuisset obligatio ad restitutionem fructuum ob non solutam dotem.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

* *Et præsertim sub die 3. Maij 1627. coram eodem R. P. D. meo Decano est supra in hac parte decis. 59.*

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Ceruien. Pensionis.

Die Lunæ 22. Martij 1632.

A R G V M E N T V M.

Cumulatio possessorij cum petitorio admittitur, quando à cognitione negotij principalis, ac iuris, quod pars habet in petitorio dependet exitus, & finis iudicij in possessorio. Arbitrium emanatum è Signatura Gratiæ, non debet ita restringi, ac si esset emanatum è Signatura Iustitiæ, & alia &c.

S V M M A R I V M.

1 *Petitorij cumulatio cum possessorio quando admittatur, & num. 7.*
3 *Decretum habens clausulam annullatiuam dare censetur certam formam rei.*
4 *Arbitrium regulatur à iure.*
5 *Arbitrium emanatum ex Signatura Gratiæ non debet restringi sicuti esset emanatum ex Signatura Iustitiæ, ita strictè inhærendo dispositioni iuris, vt æquitatem amplecti, & sequi non possit.*
6 *Possessorium iudicium sequi debet cognitionem negotij principalis.*
8 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, quando est iustificatum.*
9 *Solutiones, quæ solum probantur ex libris Mercatorum, nihil penitus probant in præiudicium tertij.*
10 *Pensionarij confessio de recepto an probet stante decreto, de quo hic.*
11 *Procurator licèt habeat mandatum à Domino ad exigendum, non aliter tamen potest liberare debitores, quàm per solutionem sibi factam, præsente pecunia.*
12 *Decisiones in causa Lucana, & Spoletana pensionum declarantur, & n. 18.*
13 *Arbitrium quando non est concessum, tunc non potest recedi à dispositione iuris communis, nec est locus æquitati.*
14 *Arbitrium operatur, vt relicto vtroque extremo eligatur media via.*

15 *Decis. in causa Mediolanen. pensionis coram Cardin. Marcomont. declaratur.*
16 *Probatio tituli nulli, & inualidi plus nocet, quàm si nihil probatum sit.*
17 *Monnentionis commodum est ipsa possessio ab onere probationis.*
19 *Praiudicium non potest dici magnum, si consistat sola dilatione.*
20 *Arbitrium pro cumulatione petitorij cum possessorio, quare aliquando denegatur, & aliquando non, numer. 20.*

DECISIO DXXIV.

CVm in hac causa, quæ super nullitate pensionis pen-
det coram A. C. procedere deberet idem Auditor cu-
mulato possessorio cum petitorio arbitrio Rotæ, dubita-
tum fuit coram me, an esset locus huic arbitrio, & cum
idem dubium proposuerim ad instantiam tam Eminentissi-
mi Cardinalis à Balneo noui Titularis, & successoris in
Ecclesia Ceruieñ (super cuius Ecclesiæ fructibus reseruata
fuit hæc pensio) quàm Abbatis Bonifacij Beuilacquæ pensio-
narij, Domini responderunt fauore Titularis propter plures
rerum, & causarum circumstantias ex quibus visa fuit red-
di turbida possessio pensionarij, quo casu semper solet esse
1 locus huic † cumulationi, & à cognitione negotij princi-
palis, ac iuris quod pars habet in petitorio, dependere
exitus, & finis iudicij in causa possessionis, vt sæpiùs de-
cisum fuit in hoc Tribunali, & inter alias *decis. in Romana
Cottigij 6. Martij* 1606. *coram Card. Sacrato, in Vicen.
Parochialis* 10. *Decemb.* 1608. *coram bo. me. Manzanedo,
in Cremonen. beneficij* 26. *Aprilis* 1621. *coram bo. me. Vbal-
do*, coram Card. Caual. *decis.* 185 *nu.* 3. *decis.* 284. *num.* 1.
& 4. decis. 474. *num.* 3. *& inter recent. decis.* 365. *n.* 11. *par.*
1. *& decis.* 468. *num.* 11. *par.* 2.

Etenim non erat controuersia inter partes super qualita-
te, ac naturæ Gratiæ reseruationis; vt cum beneficio iam
pleno imposita fuisset hæc pensio, ac propterea diceretur
reseruata sine causa, ex vi decreti in ea positi, cogeretur
pensionatius probare, quod integrè, & cum effectu soluti
sibi fuissent omnes termini pensionum qui decurrerunt siue
2 dum vixit ipse Titularis, qui pensioni consensit, † siue
quamdiu Ecclesiam, aut beneficium obtinuit, quæ eius-
dem pensionis onere grauata fuerunt, vt fuit dictum in
Bergomen. pensionis 7. *Nouemb.* 1625. *coram Reuerendiss. D.
meo Decano, in Lunen. Sarzanen. pensionis* 26. *Februarij*
1616. *coram bo. me. Buratto, & in Parmen. pensionis* 5. *Mar-
tij* 1624. *coram R. P. D. meo Merlino*; cùm inter alios effe-
3 ctus hæc sit vis eius decreti, vt dare censeatur certam † for-
mam propter clausulam, *annullatiuam*, quam habet, *leg.
cum ij §. si Prætor aditus ff. de transact.* Bald. *in leg.* 1. *ff. de
liber. & posthum.* Cassad. *decis.* 10. *num.* 7. *de rescript.* Rota
in Veronen. pensionis 3. *Iulij* 1592. *coram Card. Mellino*, sed
solum fundamentum pensionarij, & omnis illius defensio
in eo posita erant, quod probatio integræ, & continuatæ so-
lutionis, quæ tangebat nullitatem pensionis non pertineret
ad hoc iudicium summarijssimum manutentionis, & ita
non posset admitti in sui præiudicium hæc cumulatio, dum
4 arbitrium, † quod pro eadem cumulatione facienda con-
cessum fuit ex peculiari rescripto Signaturæ, debebat regu-
lari à iure, vt est etiam conclusio sæpiùs recepta in hoc Tri-
bunali, & in his terminis adducebatur *decis. in causa Luca-
na pensionis* 21. *Aprilis* 1617. *coram R.P.D. meo Pironano, &
in Spoletana pensionis* 21. *Iunij* 1619. *coram bon. mem. Vbaldo.*

Verum plura concurrebant, quæ vtia fuerunt suadere, vt
in concessione huius arbitrij relaxatus fuerit rigor iuris, cum
5 hæc facultas prouenitet ex rescripto † Signaturæ Gratiæ,
quæ non adstringitur, sicut Signatura Iustitiæ, ita inhærere
iuris dispositioni, vt æquitatem amplecti, ac sequi non pos-
sit, vt dictum fuit in *decis.* 558. *num.* 1. *in fin. part.* 1. *recent.* &
cum idem arbitrium concessum fuisset super ijs, quæ sunt à
6 iure statuta nempè, vt iudicium possessorium † sequi de-
beat cognitio negotij principalis, vt etiam consideratum
fuit in *Catanien. legitimitatis* 10. *Ianuarij* 1583. *coram Al-
dobrandino*. Præterea exceptio, & fundamentum pensio-
narij tollebatur ex serie totius facti, ex quo reddebatur du-
7 bia illius possessio, † vnde ipsa iuris dispositio hoc suadere
videbatur, vt propter solam possessionem non posset illi
concedi manutentio ex notatis, *l. si duo, ff. vti possidetis, &
in l. communis, §. inter prædones, ff. commun. diuid.* Verall.
decis. 202. *part.* 2. Rota *decis.* 120. *numer.* 1. *part.* 3. *diuers.*
Conueniebant enim in hoc partes, quod post reseruatam
pensionem, vigintiquinque termini solutionum decurris-
sent in vita Titularis, de cuius consensu facta fuerat re-
seruatio, & quod horum terminorum ostensæ fuerint non
vnica, aut aliquæ solum solutiones, sed omnes omninò,
& totidem quot decurrerunt in vita eiusdem Titularis, ita
in iudicio petitorio non haberet pensionatius, quid proba-
ret respectu integritatis omnium solutionum, sed ex his
solutionibus vna solum dabatur, quæ esset in pecunia nu-
merata, cum reliquæ omnes, vel probarentur ex partitis
libri Mercatorum, vel ex sola confessione de recepto ip-
sius pensionarij, aut procuratoris eiusdem pensionarij.
Ex hoc autem facto, quod non controuertebatur à parti-
bus, apparebat de irreleuantia probationis, & quod inde
sequebatur de nullitate ipsius possessionis, in quibus termi-
nis nulla adducebatur decisio huius Tribunalis, vt satis es-
se posset, possessio ostenderetur contra formam decreti,
ex hoc solum non poterat esse manutenibilis, quia licet de-
cretum non tollat detentationem, siue insistentiam facti
ante illius iustificationem, † tamen postquam est iustifi- 8
catum, inficit non solum Titulum, sed etiam possessionem,
propter decretum irritans, quod continet, vt *in decis.*
Cassad. 1. *de restitut. spoliat. num.* 2. Put. *decis.* 196. *num.* 1.
lib. 3. & fuit dictum in terminis huius decreti in *Bergomen.
pensionis* 7. *Nouembris* 1625. *coram Reuerendiss. D. meo De-
cano, & in Siracusana Quarta* 24. *Maij* 1585. *coram Card.
Blanchetto*, quam refert & sequitur Gonzal. *ad regul.* 8.
glos. vlt. numer. 64. & primo nihil † concludere poterant 9
in præiudicium tertij eædem solutiones, quæ solum proba-
bantur ex libris Mercatorum, vt tradit Felin. *in cap.* 2. *nu-
mer.* 32. *de fid. instrum.* & Ias. *in l. admonendi num.* 133. *ff.
de iur. iur.* & tenuit Rota apud Verall. *decis.* 157. *part.* 2.
& coram Cardin. Caual. decis. 60. *num.* 9. & ad hunc effe-
ctum probandæ solutionis, & quasi possessionis exigendi,
dictum fuit in *decis.* 717. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* Secundò non
poterat dici satisfactum eidem decreto ex sola confessione
† de recepto ipsius pensionarij, vt pluries decisum fuit, & 10
præcipuè apud Cardin. Seraphin. *decis.* 292. *num.* 2. *in Lu-
cana pensionis* 23. *Nouembris* 1627. *coram R. P. D. meo Pi-
ronano, & in Parmen. pensionis* 5. *Iunij* 1624. *coram R. P.
Domino Merlino, & 27. Ianuarij coram bon. mem. Manza-
nedo*, & in his præcisis terminis, occasione arbitrij, vt
eius causa retardari deberet solutio pensionis, in *Lunen.
Sarzanen. pensionis* 26. *Februarij* 1616. *coram bon. mem. Bu-
ratto, & in Cremonen. beneficij* 26. *Aprilis* 1621. *coram
Vbaldo*, & multo minus potuerunt eæ solutiones probari
ex confessione procuratoris, qui licet † haberet à Domi- 11
no mandatum ad exigendum, non aliter tamen liberare
poterat debitorem, quàm per solutiones sibi factas præsen-
te pecunia, vt in *l. non abstulit, C. de nouation.* & tradit
Bart. *in l. si debitorem, ff. eodem tit.* Caput. *decis.* 16. *n.* 7.
Surd. *decis.* 229. *n.* 28. Put. *decis.* 416. *lib.* 3.

Ex his responderi poterat ad decisiones in causa † *Lu- 12
cana, & Spoletana pensionum*, quia præterquam in casu
earum decis. nullum apparebat datum arbitrium, & † ita 13
non poterat recedi à dispositione iuris, neque erat locus
æquitati: Præterea in eis decis. non fuerat iustificatum
idem decretum, dum pensionarius solùm deficiebat in
probatione solutionis omnium terminorum, quam proba-
tionem facere volebat in petitorio, non autem ostendeba-
tur eadem possessio contraria formæ datæ ab ipso decreto:
& quamuis non posset ex his dici præclusa via pensiona-
rio melius iustificandi easdem solutiones in iudicio pe-
titorio, vt videntur supponere eædem decis. tamen non
poterat ex hoc locus esse arbitrio, quia hoc saltem
eidem arbitrio concedendum erat, vt dum ex vna parte
satis esse debebat possessio quæsita ex vnico actu solutio-
nis, ex altera verò ostendebatur nullitas eiusdem posses-
sionis, quæ declarare poterat non ius partis etiam in pe-
titorio, posset relicto vtroque extremo eligi media
† via, & ex æquitate expectari nouæ probationes facien- 14
dæ in eodem iudicio suspenso interim effectu possessionis,
vt declarat Bald. *cons.* 177. *num.* 4. *lib.* 1. quem secuta fuit
Rota *in Casenaten. de Aldinis* 4. *Februarij, & 20. Iunij*
1608. *coram Reuerendiss. D. meo Decano, & decis.* 506. *n.* 4.
part. 2. *recent.* & fuit seruatum *in vna Mediolanen. pensio-
nis coram Cardin. Marquemontio* 5. *Decembris* 1607. † in 15
qua ex hoc solum, quod dubitatum semel fuerit de extin-
ctione possessionis, semper denegata fuit manutentio, vnò
suspen-

suspensus effectus mandati de manutenendo semel concessi, quamnis postea, sæpius proposita causa, visa fuisset dubia decisio super eiusdem pensionis extinctione, & in eadem decisione refertur alia similis decisio facta coram Platto in vna Clusina pensionis, quod eò magis dicendum erat dum ea probationibus factis escludebatur præsumptio
16 melioris probationis, cùm plus † noceat probatio, & allegatio Tituli nulli, aut inualidi, quàm si nihil probatum sit, vt dicit Innoc. *in c. dudum de decim.* Bellam. *cons.* 10. *n.* 20. *& decis.* 193. Aym. *cons.* 134. *nu.* 3. Rot. *decis.* 731. *num.* 18. *par.* 1. *diuers.*

Et considerarunt præterea Domini, quod cùm duplex sit effectus, & vtilitas huius interdicti possessorij, & iudicij summarijssimi manutentionis, nimirum commodum ipsius
17 possessionis, & liberatio, quàm dat eadem possessio ab onere probationis, primam solùm vtilitatem amittebat pensionarius ad aliquod tempus, propter hanc cumulationem, quia licèt ex manutentione sibi concessa declararetur possessor, adhuc cogebatur sustinere partes actoris, & docere, quòd satisfactum esset decreto, vt admittuor omnes
18 decis. & in specie † *decis. in causa Lucana pensionis* 21. *Aprilis* 1617. *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ adducebatur pro parte pensionarij, vnde cum solùm differri deberet, siue suspendi effectus possessionis, & mandati de manutenendo, quòd petebatur, antequam cognosceretur de meritis causæ, & præiudicium, quod inde oriebatur pen-
19 sionario, non † posset dici ea se magnum, tanquam consistens in sola dilatione temporis, secundùm *l. debitorib. ff. de re iudic.* Vetall. *decis.* 61. *num.* 3. *par.* 2. ex hoc etiam capite videri poterat rationabile arbitrium in concedenda hac cumulatione, cùm omnes decis. in quibus denegatur idem
20 arbitrium † supponant in specie præiudicium, quod possessori sequeretur propter onus probationis, vt præcisè consideratum fuit in *decis.* 698. *par.* 2. *recent.* & coram Card. Caual. *decis.* 185. Et è contra hæc fuit ratio aliarum decis.
21 in quibus idem † arbitrium concessum fuit, quod scilicet non multum grauaretur ex ea cumulatione, qui se possidere prætendebat, vt in decis. 363. *nu.* 3. *par.* 2. *recent. & coram Reuerendiss. D. meo Decano in vna Narnien. confinium inter impress. decis.* 278. & latè declarat Aym. *cons.* 182. *numer.* 14. *&* 15. Et ita &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Tullen̄ Reformationis.

Die Lunæ 5. *Iunij* 1632.

A R G V M E N T V M.

Clausula, *dummodò*, cuius sit naturæ, & alia, de quibus in summario.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia tota, an restringatur per clausulam*, dummodò.
2 *Clausula*, dummodò, *dicitur habere vim conditionis suspensiua.*
3 *Clausula posterior, potiùs interpretari debet clausulam præcedentem, quàm ab illa interpretationem recipiat.*
4 *de Principis mente, quando dicatur constare in casu derogationis.*
5 *Vniuersitas consideratur tanquam vnicum corpus, dum vni capiti subijcitur.*
6 *Abbas habet præsumptum mandatum à suo Monasterio, cui præest.*
7 *Itaut onus contrarium probandi, quod aliquid factum fuerit ab Abbate sine consensu suorum Monachorum ad ipsos Monachos spectat.*

* *Supra in eadem causa est decisio* 302. *sub die* 18. *Iunij* 1629. *coram R. P. D. meo Dunozetto, & in sequenti parte adsunt plures aliæ, nempè sub diebus* 30. *Martij* 1629. *&* 18. *Iunij eiusdem anni, &* 22. *Aprilis* 1630. *&* 10. *Ianuarij* 1631. *coram eodem, &* 6. *Februarij* 1632. *coram bo. mem. Motmanno, sunt decisiones* 327. 328. 333. 4. *&* 95.

D E C I S I O DXXV.

PRoposui hodie dubium super confirmatione sententiarum Rotalium, postquam denegata fuit remissoria in hac causa, quàm petebant Abbas in Capitulum generale Præmonstraten̄ ad ostendendam subreptionem litterarum Reformationis, quas iustificatas esse dixerunt eædem sententiæ: & pro confirmatione earumdem sententiarum considerarunt Domini eadem ferè, quæ in alijs disputationibus, & propositionibus huius causæ deducta fuerunt coram RR. PP. DD. meis Dunozetto, & Motmanno. Primùm enim, ac præcipuum fundamentum, quod adducebatur contra easdem litteras ea diuersitate formæ professionis, quàm emittere debebant Reformati in noua hac Communitate, & Congregatione, quæ fuit approbata, & confirmata in dictis litteris, sublatum fuerat tam in dec. R. P. D. mei Dunozetti 10. Ianuarij 1631. In qua latè probatum fuit quod voto stabilitatis super quo dicebatur consistere hæc diuersitas formæ vtriusque professionis fuerat derogatum, quàm in decisione 6. Februarij 1632. coram R. P. D. meo Motmanno, in qua ostensa fuit necessitas eidem voto derogandi: Nam quòd remissa fuerit eadem stabilitas legebatur id in ipsis litteris Reformationis, in quibus post approbationem, & confirmationem factam omnium legum, & constitutionum, quæ conditæ fuerant in institutione, & erectione nouæ huius Communitatis sub ea conditione, dummodò in iuramento, quod ab his Religiosis præstari deberet in eorum professionis formula, addita fuit eidem conditioni hæc exceptio, quatenus non repugnaret institutis eiusdem Ordinis ab alijs, quàm in superius exceptis, & magis in specie eidem voto fuit etiam posteà derogatum per clausulam, *non obstantibus*, positam in fine earumdem litterarum, sub qua facta fuit præcipua, ac particularis mentio huius voti stabilitatis; ex hac enim vltima derogatione cessare poterat omnis dubitatio: quæ fiebat ex superiori clausula, *dummodò*, † an 1
scilicet per eam intelligi deberet restricta tota gratia, iuxta quæ notat Mandos. *ad regul. de non tollen. iur. quæsit. quæst.* 2. *num.* 3. Rebuff. *in prax. tit. de Signat. Grat. num.* 23. *& super* 2. *par. Signat. nu.* 35. *& super* 3. *par. in verb. quod obstantia oratoris num.* 13. *&* 14. Rota *decis.* 208. *numer.* 2. *par.* 2. *recent.* & coram Reuerendiss. D. meo Decano *decis.* 361. *n.* 5. quia non solùm eadem clausula, & restrictio intelligi debebat in alijs, quàm in ijs, quæ expressa fuerunt, quæque sit per eam clausulam, quæ † vim dicitur habere 2
conditionis suspensiuæ sublata censerentur, ioanis esset gratia, iuxta *cons.* Oldrad. 230. *in fine*, quod sequuta fuit decisio facta in hac causa 22. Aprilis 1630. & tradit Sarnen. *ad reg. de iur. quæsit. quæst.* 1. *num.* 41. Pur. *decis.* 133. *num.* 1. *lib.* 3. præsertim dum eadem expressio facta fuit in ipsa restrictione, sed cum ea expressio, & derogatio qua præcisè, & expressis verbis facta fuerat eidem stabilitati posita etiam legeretur in eisdem litteris post illam clausulam, *dummodò*, siue conditionem, in qua præseruata fuerunt veteris ordinis instituta, † tanquam posterior potiùs interpre- 3
tari debebat præcedentem illam conditionem, quàm ab illa declarationem recipere, Mohed. *decis.* 17. *de præben.* Cassad. *decis.* 5. *num.* 3. *eod. tit.* Put. *decis.* 208. *lib.* 1. & fuit præterea eidem voto derogatum quatenus concessum fuit Monachis ius transeundi ad Monasteria reformata, & inter eadem Monasteria concessa fuit rerum omnium communio, itaut (sicut dicitur in eisdem litteris) omnes reformati non magis vnius, quàm alterius Monasterij Monachi dici deberent, ex quibus satis dici poterit constare † de 4
ea Pontificis mente derogandi eidem stabilitati propter repugnantiam, quàm habere hæc omnia videbantur cum ipso voto stabilitatis, vt in similibus ferè terminis arguit Card. Zabar. *cons.* 136. *n.* 11. *&* 12. Anchar. *cons.* 188. *nu.* 6. Osasc. *decis.* Pedem. 141. *n.* 5. Ruin. *cons.* 76. *n.* 4. *lib.* 5.

Ex his deduci poterat etiam necessitas derogandi eidem voto, quia cum non omnia Cœnobia, & Abbates huic Reformationi se subijcerent, sed solùm aliqui, qui instabant pro reformatione, & in decisionibus factis canonizati fuerunt pro oratoribus, sicut in alijs Monasterijs non potuisset induci hæc reformatio dissentientibus eorum Abbatibus ita vsu huius gratiæ reformationis priuari non debebant, si qui Monachi in dictis Monasterijs vellent huic reformationi nomen dare, & propterea huius Congregationis constitutus fuit caput Abbas generalis vniuersi Ordinis

Præmõstrateñ, vt non solum esset, sicut dicitur in dictis litteris reformationis is, quem omnes reformati agnoscere tenerentur tanquam præcipuum, ac peculiare caput totius Communitatis, sed cum etiam esse deberet caput vniuersale totius Ordinis, vt intelligeretur hoc ius amplectendi reformationem datum fuisse vniuersæ Religioni, vt propterea in dictis litteris appelletur sæpius idem Abbas, non solum caput totius Ordinis, sed reformator generalis, & tam in litteris Pauli V. quàm in Constitutionibus factis in Capitulo generali, data fuerit etiam hæc facultas omnibus eiusdem Ordinis professoribus, vt dictam reformationem amplecti, & sequi possent, vt latè deductum fuit, & probatum in prima decisione huius causæ coram R. P. D. meo Dunozetto 30. Martij 1629. Et in hoc sensu posset etiam dici, quod sicut hæc Communitas antiqui rigoris quamuis plura sub se con-
5 tinere deberet Monasteria, tamen tanquam vnicum † corpus considerari debebat, dum vni capiti subijciebatur. Ita penes Abbatem generalem, qui futurus erat caput eiusdem Communitatis esse debebat ius, ac potestas aggregandi sic profitentem vniuerso Ordini, iuxta not. *in cap. porrect. de regular.* vbi Innoc. *num.*4. Abb. *num.*6. *&* 12. Ioan. Andr. *numer.*4. Anchar. *numer.*6. Bero. *in cap. in præsen. de probat. num.*546. Card. Zabar. *cons.* 106. Rodetic. *quæst. regul. tom.* 3. *qu.*17. *art.* 11. *&* 12. & retenta fuerit eadem stabilitas saltem in ordine ad ipsam Congregationem, itaut imitare deberent ea, quæ de secunda professionis specie considerauit decis. R. P. D. mei Dunozetti d. die 10. Ianuarij 1631. *ex cons.* Calder. 23. *de regular.* cuius consilij distinctionem reassumunt Abb. *in c. in præsent. num.*65. Butr. *numer.* 64. Bero. *num.* 543. *de probat.*

Altera eaque præcipua obiectio, quæ fiebat contra litteras reformationis erat, quod falsò expressum fuerit, & suppositum in eisdem litteris, vt pro ea reformatione supplicauerint Monasterium S. Pauli Ciuitatis Virduneñ, ac Monasterium Saliuæ vallis, dum qui enunciabantur Monachi eiusdem Monasterij per professionem emissam secundum veterem formulam in Monasterio Mussipotano non poterant esse filij nisi eiusdem Monasterij: verum licet hæc exceptio cum proposita etiam fuisset in dubio super concessione remissoriæ, visa fuerit releuans, ac propterea dictum fuerit, quod ea qualitas professionis, & filiationis in certo, ac peculiari Monasterio poterat probari per scripturas eiusdem Monasterij, in quo dicebantur ipsi Monachi professionem emisisse, hodie tamen ex probationibus, quæ datæ fuerunt in disputatione huius dubij pro parte Communitatis visa fuit eadem exceptio penitus, & omninò tolli, nam quantum ad Monasterium Saliuæ vallis nomine eiusdem Monasterij dicitur hanc reformationem petijsse etiam Ioannes Gomberuaux illius Abbas, & ita nihil referre potest, an qui postea enunciantur Monachi eiusdem Monasterij, videlicet, Claudius Moriser, Petrus Thienoil, & Ioannes Collart fuerint Monachi in eodem Monasterio, cum satis sit, vt sustineatur ea petitio tanquam facta nomine Abbatis, vt nomine totius Conuentus etiam facta censeatur pro-
6 pter † mandatum præsumptum, quod habet à suo Monasterio, cui præest *cap.* 2. *de donat. cap. edocere*; cum ibi notat. *de rescript.* Abb. *in cap. ea noscitur de ijs, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli num.*8. Nauarr. *cons.* 1. *eod. tit.* Anfrer. *ad Capel. Tholos. decis.* 79. Itaut onus contrarium probandi, quod id factum fuerit à solo Abbate si-
9 ne consensu suorum Monachorum † ad ipsos Monachos spectare debeat, *cap. ea noscitur*, & ibi glos. *de ijs, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, Innoc. *n.*2. Io. Andr. *num.*7. Compostel. *in cap. cum dilectus, de consuetud.* Federic. de Sen. *cons.* 259. *num.*2. Quo verò ad Monasterium S. Pauli constat in eo non solum fuisse institutum, & inductum vsum reformationis ab Abbate generali anno 1620. atque ita per annum ante confirmationem factam eiusdem reformationis in litteris Gregorij, sed acceptatam fuisse eandem reformationem à Philippo de Pelue eiusdem Monasterij Abbate Commendatario primum per instrumẽtum mandati procuræ facti in personam Petri de Sbanz, qui enunciatur in litteris Monachus eiusdem Monasterij, quique propter officium Prioris, quod in eodem Monasterio exercebat, gerebat ibi vices Abbatis ad consentiendum dictæ reformationi eodem anno 1620. ac deinde anno 1628. alio mandato P. Claudio Morizet Procuratori communitatis reformationis ad tuendam, & defendendam hanc causam reformationis, ex quibus facti circumstantijs visa fuit sublata, vt dicebam, hæc exceptio præter alias responsiones, quæ datæ fuerunt in decisionibus R.P.D. mei Dunozetti 18. Iunij 1629. & 22. Aprilis anni 1630. vt potuerint Monachi, quorum nomine petita fuit reformatio per translationem fieri filij alterius Monasterij ab eo, in quo professionem emiserant propter supremam auctoritatem Capituli generalis, à quo non solum fieri potuit, sed facta etiam fuit eadem translatio. Et ita &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Tulleñ Reformationis.

Die Lunæ 2. Maij 1633.

A R G V M E N T V M.

Gratia vt excusetur à vitio subreptionis, quid sit narrandum. Reseruationum natura quæ sit. Clausula, *quorum tenores*, quid operetur. Monachi vbi residere debeant, Vtile per inutile quando non vitietur.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia vt excusetur à vitio subreptionis, debent narrari ea, quæ Princeps verisimiliter ignorare potest.*
2 *Pars dispositiua in gratia, declarat quid verè concessum fuit.*
3 *Verbum*, fiat, *ex quo ipsa gratia perficitur, ad omnia refertur.*
4 *Gratiæ pars, quæ à practicis vocetur dispositio.*
5 *Reseruationis natura quæ sit.*
6 *Clausula*, quorum tenores, *ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem.*
7 *Constitutiones propter clausulas derogatorias derogatoriarum requirunt etiam ipsæ particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret.*
8 *Monachi residere debent in suis beneficijs.*
9 *Monachus professus in vno Monasterio, si ad aliud proficiscatur, an debeat iterum profiteri.*
10 *Monachus potest retinere, & habere iura in diuersis Monasterijs.*
11 *Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus.*
12 *Et ista regula diffunditur per omnes humanas actiones, & habet etiam locum in rebus spiritualibus.*
13 *Pactum à iure prohibitum an vitiet contractum.*
14 *Resignationis nomen quid concludat.*

* *Plures decisiones in hac causa annotaui in præcedenti decisione.*

D E C I S I O DXXVI.

AGebatur in hoc dubio de confirmatione sententiarum Rotalium, & in tertia propositione hodie facta eiusdem dubij, non solum repetitæ fuerunt eædem duæ obiectiones, quæ fuerunt sublatæ in alijs duabus disputationibus sub die 5. Iulij, & 20. Decembris anni 1632. quod scilicet non fuisset in litteris reformationis derogatum voto stabilitatis, & quod non constaret de consensu Monasteriorum, à quibus dicebatur petita eadem reformatio, verum etiam addita fuit tertia obiectio validitatem earumdem litterarum, & gratiam dictæ reformationis propter mentionem in ea non factam iuris Capituli generalis, vt illius dispositioni esset reseruata facultas derogandi, aut immutandi, quicquid antiqua Ordinis instituta iuberent, tam ex eiusdem Ordinis Constitutionibus, quàm ex priuilegijs Apostolicis illis concessis, vt propterea dum eas Constitutiones, & priuilegia potuit Papa, qui gratiam dictæ reformationis concessit probabiliter ignorare tanquam Constitutiones particulares, fuerit etiam necessaria illorum mentio † ad 1
excusandum gratiam à vitio subreptionis, *cap. vltimo de offic. Archid. cap.* 1. *de constitut. lib.*6. *cap. super litteris*, & ibi Felin. *num.*8. *de rescript. in* 3. *reg.* & fuit dictum in hac eadem causa occasione alterius iuris competentis Capitulo generali in decisione facta coram R. P. D. meo Dunozetto 29. Nouembris 1629.

His

His tamen omnibus obiectionibus non putarunt Domini ostendi iniustitiam dictarum sententiarum, vt singulis satisfaciendo, tertio demum in hoc dubio responderunt. Quod enim eidem voto derogatum fuerit non in vno loco legebatur in dicta gratia reformationis. Imò vt in eadem decisione dicebatur, necessaria fuerit derogatio eiusdem voti, tam dum in dicta gratia concessa fuit facultas quibuscunque Religiosis huius Ordinis Præmonstraten. vt reformationem amplecti possent, quod in necessarium antecedens videbatur supponere, vt qui eidem reformationi se subijcere volebant, possent deserere antiqua Monasteria, in quibus erant affiliati (cùm non omnia Monasteria pro eadem reformatione instarent, sed tria solum, nempè Monasterium S. Mariæ Maioris Mussipontanum, Sancti Pauli Virdunen. & Saliuæ vallis) quam dum fuit in eisdem litteris Abbas Generalis vniuersi Ordinis Præmonstraten. constitutus caput huius nouæ Communitatis, & concessum Monachis in eadem Communitate victuris, vt non esse deberent magis Monachi vnius, quàm alterius Monasterij, & demum dum inducta fuit inter Monasteria reformata rerum omniũ communio, cùm hæc omnia tanquam ea, quę simul esse non poterant, cum voto stabilitatis necessario concluderint eiusdem voti derogationem, vt ipsa gratia inanis non esset, & fuit latè deductum, tam in dicta decisione facta coram me, quàm in decisione 25. Aprilis anni 1630. coram R. P. D. meo Dunozetto.

Neque ad hunc effectum visa fuerunt obesse ea, quæ ex parte Abbatis, & Capituli fuerunt sæpius considerata, quod tota hæc gratia restringeretur ab vnica sola clausula, & conditione in qua pro forma requirebatur, vt in iuramento, quod impostetum contingeret præstari ab his reformatis seruari deberet antiqua forma professionis, quod quidem fundamentum hodie confirmabatur ex originali ipsius supplicationis, in qua eamdem clausulam non solum appare-
2 bat positam fuisse in parte dispositiua, † quod potuisset satis esse ad hoc, vt per eam dici deberet restricta tota gratia, cùm eadem pars sola declaret quid verè concessum fuerit,
3 licet † verbum, *fiat*, ex quo ipsa gratia perficitur ad omnia referatur, vt scribit Rebuff. *in prax. tit. de Signatura*, Gratian. *in 3. par. signat. in verb. quod obstantia oratoris nu.* 13. Rot. *decis.* 642. *num.* 3. *par.* 1. *& decis.* 208. *num.* 1. *par.*
4 2. *recent.* vt propterea eadem pars † vocetur etiam à practicis dispositio, vt obseruauit Rota *coram Reuerendiss. D. meo Decano in vna Romana S. Thomæ 27. Iunij* 1607. *inter impressas decis.* 361. *num.* 5. verùm legebatur eadem clausula ante perfectam orationem, & ante ipsum nomen confirmationis, ex quo approbata fuerunt statuta huius Communitatis, ita regerentur ab vna, & eadem dispositione tam ipsa prima, ac principalis dispositio, quàm hæc illius conditio, & restrictio inducta ex eadem clausula. Huic enim fundamento fuit etiam responsum in eadem prima decisione, quod post dictam conditionem, & clausulam, posita fuit noua declaratio eiusdem conditionis, quatenus scilicet eadem forma antiquæ professionis non repugnaret cum institutis huius Ordinis præter quam in expressis, quod idem perinde erat ac si dictum fuisset, vt ea restrictio intelligi ita deberet, vt non pugnaret cum ijs, quæ superiùs concessa
5 fuerunt, & † est de natura reseruationis, vt post Oldrad. *cons.* 230. *in fin.* trad. Sarnen. *ad reg. de iure quæsit. non toll. qu.* 1. *num.* 41. Put. *decis.* 133. *num.* 5. *lib.* 3. Et præterea derogatum apparebat eidem voto ex clausula, *non obstantibus*, posita in fine earumdem litterarum, vt fuit in specie consideratum in decisione facta coram R. P. D. meo Dunozetto 10. Ianuar. 1631. quia cùm in eadem clausula facta legeretur particularis, & præcipua expressio eiusdem voto stabilitatis in loco, quæ stabilitas solum promittebatur secundum antiquam formam professionis, cessabat omnis difficultas, quæ fieri poterat ex eadem conditione cùm etiam satis esse potuisset, vt aliquo modo constaret de voluntate Papæ dero-
6 gandi eidem voto ex clausula, † *quorum tenores*, quæ ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem ad alias gratias, quamuis eædem gratiæ propter clausulas derogatorias derogatoriarum requirerent etiam ipsæ particularem,
7 & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, vt de hoc stylo post Butr. *in cons.* 2. *&* Cassad. *in decis.* 2. *super regul.* attestantur Felin. *in cap. nonnulli n.* 7. *de rescr.* Gabr. *de clausul. conclus.* 9. *n.* 12. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 36. *n.* 29. *& fuit resolutum coram Greg. dec.* 109. *n.* 10. *& in decis.* 666. *nu.* 2. *par.* 1. *recent. & in Cæsaraugustana dismembrationis* 29. *Nouemb.* 1617. *coram R. P. D. meo Pironano.*

Altera obiectio erat super defectu consensus duorũ Monasteriorum à quibus petita dicebatur confirmatio huius reformationis, Monasterij scilicet Virdunen. S. Pauli, & Monasterij S. Mariæ Saliuæ vallis, & hæc obiectio duplici modo in hoc dubio proponebatur, cum & negaretur, vt ij, quorum nomine data fuit supplicatio essent Monachi in eisdem Monasterijs, & daretur expressa contradictio aliorum Monachorum. Verùm ea, ex quibus dicebatur probari eadem contradictio, non visa fuerunt Dominis aliquam fidem facere, non solum quia scriptura ad hunc effectum data erat scriptura penitus informis, sed quia nihil afficere poterant, quæ in eadem scriptura continebatur, cùm esset solum supplex libellus datus nomine reformatorum Abbati Generali contra quosdam Monachos, qui licet tunc non essent in Monasterio Saliuæ vallis, sed residerent in suis beneficijs, quorum curæ præerant iuxta dispositionem *cap. quod Dei timore, de stat. Monach.* tamen asserebant se filios illius Monasterij, & de facto interuertere tentarunt possessionem, quam eiusdem Monasterij obtinuerãt Abbas Gombernaux, & alij Monachi reformati, quod factum cum aliunde non iustificaretur, quàm ex eo libello, in quo hæ prætensiones dictorum Monachorum impugnatiuè narratæ fuerunt, visum fuit præterea pendere ab inspectione alterius articuli, in quo dicetur de validitate cessionis dicti Monasterij factæ à Monachis, qui tempore eiusdem cessionis verè in eo erant.

Quantum verò attinet ad personas Monachorum qui se inscripserunt, & fecerunt Monachos eorum duorum Monasteriorum, visa fuit obiectio in hac parte tolli ex his, quæ fuerunt considerata in secunda decisione facta coram me 20. Decemb. præteriti, quod scilicet tunc cum perita fuit ea gratia, & confirmatio verè probaretur, vt quorum nomine porrectæ fuerunt preces pro eadem gratia obtinenda, essent Monachi in eisdem Monasterijs licet ante essent filij Monasterij Mussipontani propter professionem in eo emissam.

Neque contra hoc fundamentum, quod in eadem decisione constitutum fuit obstare poterant ea, quæ dicebantur tam contra dictam cessionem, ex qua possidere cœperunt Monachi hæc duo Monasteria, quàm contra validitatem translationis factæ in vim eiusdem cessionis, quia licet, vt ea translatio, & cessio valere potuissent, plura requirerentur tam ex particularibus Constitutionibus huius Ordinis Præmonstraten. quàm etiam ex dispositione iuris communis, ea tamen omnia, vel apparebant seruata fuisse, vel si fuerunt omissa, non potuerunt nullam reddere ipsam translationem, quia cùm eædem Constitutiones loquerentur in statu, in quo ante reformationem vigebat votum stabilitatis in loco, non poterant dici necessaria, etiam secundum statuta reformationis, in qua eadem stabilitas non amplius in certo Monasterio, sed in vniuersa Religione promittebatur, cum semper quælibet dispositio intelligi debeat, dum antiquus rerum status mutatus non sit, &c. Et examinatis in specie omnib. quæ dicebantur opus fuisse ad validitatẽ dictæ translationis quatuor illa erant, videlicet, quod Monachi ad nouum Monasterium transituri dimissi fuissent à tota Congregatione eius Monasterij, quod deserebant, quod obtinuissent absolutionem ab obedientia, quam in primo Monasterio promiserant proprio Abbati, quod reciperentur in filios ab Abbate, & maiori parte Monachorum eius Monasterij, ad quod fieri debebat hic transitus, & demum quod in eodem Monasterio instauraretur professio, & votum obedien-
tiæ promissæ primo Abbati, † quæ omnia excepta noua 9
professione, quæ tamen repetita fuit cum id fieri debuisset etiam ex dispositione iuris communis, vt habetur *in cap. Abbatem de verbor. signif.* & ex eo notant Abb. *num.* 5. *& in cons.* 96. *num.* 4. *in fin.* Dec. *in cap. præterea num.* 6. *de praben.* non potuerunt in hac translatione seruari; cùm enim antequam impetraretur à Sede Apostolica confirmatio huius reformationis, inducta fuisset eadem reformatio tam in Monasterio Mussipontano, cui per professionem dicebantur fuisse affiliati Petrus de Sbans, Claudius Moriaet, & Petrus Thienuille, quàm etiam in Monasterijs Virdunen. & Saliuæ vallis, pro quibus ijdem Monachi dictam confirmationem petierunt, & leges eiusdem reformationis induxissent, non solum communionem inter omnia Monasteria reformata, verùm etiam iuberent, vt obedientia præstaretur Abbati generali, qui licet esset caput vniuersæ Religionis, erat tamen præcipuum, ac peculiare caput huius Communitatis, hinc patet quod vt ea translatio valere possit, non requirebat nisi eiusdem Abbatis generalis auctoritatem, cùm ipse esset Abbas vtriusque Monasterij, & quod ea quæ dicuntur tam de

licentia Abbatis primi Monasterij, quam de acceptatione alterius Abbatis in secundo Monasterio, non poterant conuenire in hoc statu reformationis, in quo non dabatur hæc distinctio inter Monasteria reformata: & faciunt ad horum, quæ dicta sunt confirmationem, quod hæc omnia potuit intelligere san. mem. Greg. XV. qui confirmationem dictæ reformationis concessit, tam ea eo quòd narratum fuit in litteris hoc genus viuendi sub obedientia Abbatis generalis, quod seruabatur ex forma Constitutionum, quàm ex quo confirmatio earumdem Constitutionum petita, & concessa fuit, cum hoc nomen confirmationis supponeret existentiam, & obseruantiam dictarum Constitutionum.

Nec dicatur, vt ea eo valere non potuerit eadem translatio, quòd illi, qui erant filij eorum duorum Monasteriorum non cesserint liberè iura, quæ habebant in dictis Monasterijs, sed assignatis sibi certis pensionibus, imò in Monasterio Saliuæ vallis aliqui ea Monachis qui cessionem fecerunt reseruauerint sibi vocem tam actiuam, quàm passiuam in futuris electionibus, quod repugnabat tam Constitutionibus Ordinis, quàm dispositioni iuris communis,
10 cùm id permissum non sit in iure, vt † Monachus possit retinere, & habere iura in duobus Monasterijs, *cap. si quis translatus 22. qu. 1. cap. vlt. de relig. domib. glos. in cap. constitutus in verb. vocem, de elect.* Quia præter ea, quæ in satisfactionem huius obiecti adducta fuerunt in postrema decisione sub die 5. Iunij anni præteriti, vt tempore, quo petita fuit confirmatio dictæ reformationis non essent præsentes in ijs duobus Monasterijs alij Monachi præter eos, à quibus eadem confirmatio obtenta fuit, & quod constaret de expresso consensu aliorum Monachorum, qui erant in eisdem Monasterijs vt in illis hæc reformatio induceretur pluribus modis crediderunt Domini posse in hoc dubio euitari dictam obiectionem, & quia satis erat, quod tam cessio eorum qui prius inibi erant, quàm translatio ad eadem Monasteria aliorum Monachorum processerint ex auctoritate Abbatis, neque sibi inuicem postea promiserunt ijdem Monachi potuerunt irritam facere dictam translationem tanquam actus, qui cùm esset ex se validus, & non solum à dicta reseruatione separabilis, sed omninò distinctus, non
11 poterat per actum inutilem † vitiari, *l. 1. §. sed si mihi, ff. de verb. oblig. l. 1. §. item quæritur, & §. Trebatius, ff. de aqu. quotid. & æstiu. c. vtile 37. de reg. iur. lib. 6.* quam regulam diffundi per omnes humanas actiones, & habere lo-
12 cum etiam in rebus spiritualibus aduertit Petr. Peck *in expositione eiusdem c. vtile in 6.* ex Innoc. *in cap. cum ex officijs, de præscript.* & quia neque omnes reseruarunt sibi eadem iura, sed duo solum Monachi in dicto Monasterio Saliuæ vallis. Imò quatenus conuenerunt ij duo Monachi, vt vsum vtriusque vocis habere possent simul cum refor-
13 matis, & hoc iure prohibitum erat, † non potuit idem pactum irritam facere dictam cessionem, & translationem, sed potius ipsum vitiabatur, *§. neque illud, Auth. de non alienan.* & ca co text. voluerunt Bald. *in auth. si quas ruinas, numer. 3. C. de sacros. Eccles.* Castr. *in auth. qui rem. num. 7. C. eodem tit. final.* Felin. *in cap. cum ordinem num. 2. de rescript.* & in terminis reseruationis factæ à Monacho Imol. *in cap. cum M. Ferrarien. num. 41. de constitut.* Iason. *in l. non solum, §. morte num. 20. ff. de nou. oper. nunc. & auth. ingressi, num. 30. & 37. C. de sacros. Eccl.* & demum, quia hæc gratia, & confirmatio reformationis antequam expediretur, fuit sæpius examinata in Congregatione Regular. & de ordine eiusdem Congregationis ab Episcopo Virdunen. vt fuit consideratum in decisione 18. Iunij 1629. coram Reuerendiss. P. Domino meo Dunozetto, in qua in specie ponderatum fuit, quod iustificabatur consensus Abbatis Iustimontis, qui erat Pater Abbas Monasterij Saliuæ vallis, & ipsiusmet Abbatis eiusdem Monasterij Saliuæ vallis, & cuius consensus defectus adducebatur hodie ex parte Abbatis, & Capituli generalis tanquam præcipuum fundamentum ad probandam negatiuam quod non interuenisset idem consensus.

Et ex his visæ fuerunt Dominis cessare hæ duæ præcipuè obiectiones, quæ semper, & in omnibus disputationibus repetitæ fuerunt. Ad tertiam verò obiectionem, de qua nunquam actum fuit, vt hæc noua statuta, & mutatio in Religione fieri non potuerit nisi de consensu Capituli generalis propter priuilegia eiusdem Capituli, ne antiquis Ordinis institutis derogari posset sine illius consensu, responderunt Domini, quod ex reformatione in dictis tribus Monasterijs suscepta nulla successit mutatio in Religione, neque quidquam ea causa eiusdem reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solus restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cùm id † concludat ipsum nomen refor- 14
mationis, ea qua res ad suum primum principium censetur restituta, *cap. ab exordio 35. dist.* & notat Sanch. *super præcept. Decalog. lib. 6. cap. 2. num. 27.* Et sola mutatio voti stabilitatis, quæ ante reformationem promittebatur in certo Monasterio, secundum verò reformationem promitti debebat in vniuersa Congregatione, non poterat dici contra Constitutiones Ordinis, si omnia Monasteria reformata vnam Congregationem, & Communitatem constituere debebant, & vnum caput eidem Communitati fuit præpositus Abbas generalis vniuersi Ordinis Præmonstraten. vt latè deductum fuit in prima decisione facta coram me 5. Iulij præteriti.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Spoletana fructuum dotis.

Die Mercurij 18. Maij 1633.

A R G V M E N T V M.

Dos, vel eius pars non soluta ab hæredibus primi viri, eius fructus ab eis debentur secundo viro à die interpellationis ad substinenda onera matrimonij: dos constituta ab vxore primo viro, eadem pariter censetur data secundo viro. Actio ad prosequendum fructus dotis cui competat.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier transeundo ad secunda vota, fructus dotis debentur eius viro ab hæredibus primi viri, quando ab eis non fuit restituta dos, & n. 16.*

2 *Et quando hoc casu non requiratur interpellatio.*

3 *Executioni præsumitur demandatum omne, quod de iure erat necessarium, spatio 30. annorum stante.*

4 *Dos quando non consistit in bonis stabilibus, sed in pecunia, soluto matrimonio remanet purum creditum, nec censetur tradita in eadem quantitate secundo viro.*

5 *Mulier quando secundo nupsit, dos integra in primo matrimonio censetur tradita secundo viro, vide num. 7. & 8.*

6 *Et pro quantitate non soluta ab hæredibus primi viri secuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur secundo viro.*

9 *Verba sunt semper intelligenda secundum eorum sanum, bonum, & eiusdem intellectum, omnique vitio carentem.*

10 *Vir ex aliquo accidenti potest velle agere potius nomine vxoris, quàm proprio.*

11 *Actio ad prosequendos fructus dotis de iure spectat ad virum, qui substinet onera matrimonij, & non ad vxorem.*

12 *Statut. Spoleti prohibet non posse dari in dotem vltra scuta 500.*

13 *Statuta trahi debent ad futura, & non ad præterita.*

14 *Mulier transeundo ad secunda vota constituendo eandem dotem secundo viro, prout constituit primo viro, non censetur nouam dotem tradere, sed antiquam renouare.*

15 *Mulier soluendo non tenetur probare indebitum, sed qui exigit tenetur probare debitum.*

D E C I S I O DXXVII.

Dixerunt Domini sententiam Vicarij esse infirmandam, quia in ea condemnatur D. Paulus ad restituendos fructus per ipsum perceptos occasione partis dotis Faustinæ vxoris sibi non solutæ ab hæredibus primi viri, cùm tamen dicti hæredes † tenerentur soluere eidem 1
D. Paulo secundo viro vel d. residuum dotis, vel fructus à die in-

die interpellationis ad subſtinenda onera matrimonij, Plot. *de in lit. iur.* §. 11. *num.* 26. Aretin. §. *fuerat numer.* 4. *&* 5. vbi Iaſ. *num.* 5. *instit. de act. & in l. cunctos populos num.* 38. vbi Caſtren. *num.* 15. *C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol.* Abb. *conſ.* 39. *ſub num.* 3. *& ſeqq. part.* 2. Soccin. ſen. *conſ.* 56. *numer.* 2. *verſ. quinimo ſtatutum lib.* 3. Alex. *conſil.* 141. *num.* 5. *lib.* 5. Anchar. *conſ.* 150. *num.* 4. *verſ. benè tamen fateor*, Aymon. *conſ.* 189. *num.* 7. *verſ. ſextus caſus*, Lup. *de vſur. com.* 1. § 4. *num.* 90. Surd. *de aliment. tit.* 1. *qu.* 45. *ſub num.* 49. *verſ. quarta concluſio*, *& num. ſeq. & qu.* 46. *num.* 4. Seraphin. *deciſ.* 1423. *num.* 2. Mantic. *deciſ.* 171. & fuit aliàs ſæpiſſimè deciſum, & ſignanter in Sancti Seuerini bonorum 20. Februarij 1630. coram Reuerendiſs. P. D. meo Pirouano.

Interpellatio verò in caſu iſto, vel non fuit habita pro 2 † neceſſaria, dum dicti hæredes primi viri agnoſcendo bonam fidem, fructus ſponte perſoluerunt D. Paulo ſecundo viro, iuxta not. per Ioan. Andr. *in cap. fin.* vbi Franch. *num.* 9. *verſ. quinto quæritur*, *de elect. in* 6. & per Felin. *in cap. cum M. Ferrarienſis*, *ſub num.* 35. *de conſtit.* & fuit latè reſolutum *in Romana fructuum dotis* 12. *Iunij* 1606. *coram bon. mem. Penia*, *& in Tiburtina dotis* 19. *Iunij* 1623. *coram Reuerendiſſ. Tiraſonen.* Vel de ea viſum eſt ſatis con- 3 ſtare ea dictis ſolutionibus factis ſpatio pluſquam 30. † annorum, quo temporis curſu præſumitur executioni demandatum omne id, quod de iure erat neceſſarium, Bart. *in l. cum ſeruus numer.* 4. *ff. de verb. oblig.* Surd. *deciſ.* 199. *num.* 4. Mantic. *deciſ.* 353. *ſub num.* 2. & in iſtis terminis Rota *in Bononien. dotis* 9. *Decembris* 1619. *coram bon. mem. Rembolde*.

Nec dicatur, quod cùm dos non conſiſtat in bonis ſtabi- 4 libus, † ſed in pecunia, ſoluto matrimonio remanſerit purum creditum, nec cenſeatur tradita in eadem quantitate ſecundo viro. Nam quicquid ſit quando mulier innupta 5 remanet, reſpondetur † quod quando nupſit integra dos conſtituta in primo matrimonio, cenſetur tradita ſecundo viro, *l. ſi mulier*, *l. dotem qua*, *l. diuus*, *ff. de iur. dot.* Pariſ. *conſ.* 34. *num.* 1. *lib.* 3. Rol. *de lucro dot. qu.* 71. *num.* 1. *& ſeqq. vbi num.* 7. dicit ab hac ſententia in iudicando non eſſe recedendum, Phanuc. *de lucro dot. gloſ.* 10. *num.* 21. Surd. *de aliment. tit.* 1. *d. qu.* 45. *num.* 51. *& ſeqq. & d. qu.* 46. *numer.* 5. latiſſimè Mantic. *de tac. lib.* 12. *tit.* 15. *per tot.* Rota *in Romana de Palsaſchis* 18. *Martij* 1630. *& in Romana dotis* 13. *Decembris* 1632. *coram R. P. D. meo Dunozetta*. Et pro 6 † quantitate non ſoluta ſequuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur ea prædictis.

7 Nec replicetur prædicta non procedere, † quando apparet vxorem aliquam partem dotis ſibi reſeruaſſe, quod dicitur conſtare in caſu iſto; tum ex quo D. Paulus in receptione dictorum fructuum quietauit hæredes primi viri nomine vxoris, non autem proprio. Tum quia dum conuenit hæredes primi viri coram A. C. pro ſolutione dicti reſidui dotis, egit pariter nomine vxoris & non ſuo. Tum denique, quia promiſſio reſtitutionis dicti reſidui dotis facta fuit vxori, & non viro; imò per decem annos à die contracti matrimonij inter ipſos, ea quibus cum appareat dictum reſiduum ſpectaſſe ad vxorem, non poterant pro eo ſolui fructus, cum illi nullo modo vxori debeantur.

Reſponderunt enim Domini, quod de expreſſa reſerua- 8 tione † non conſtat, & licet in quietantijs, & in alijs actibus ſupradictis fuerit adhibitum nomen vxoris, præſumendum tamen eſt id factum fuiſſe ſolum ad oſtendendam originem debiti, non autem quod verè, & realiter pecu- 9 niæ ſpectarent ad vxorem. Verba enim † ſunt ſemper intelligenda ſecundum eorum ſanum, bonum, & ciuilem intellectum, omnique vitio carentem, Rota *deciſ.* 10. *n.* 4. *&* 5. *de teſtam. in antiq.* & vt excludatur contractus illicitus, Alex. *conſ.* 191. *num.* 6. *lib.* 2. & fuit dictum *in Ferrarien. Societatis* 28. *Iunij* 1599. *coram Card. Millino*, *quæ eſt deciſ.* 137. *numer.* 3. *poſt conſ. Farin.* Maximè cùm potuerit 10 eſſe quod † vir ex aliquo accidenti voluerit potius agere nomine vxoris quàm proprio, iuxta mentem Bald. Nouell. *de dot. priuil.* 71. *part.* 6. *num.* 2. *verſ. vnde infertur*. Qui quidem intellectus eò faciliùs eſt amplectendus, cùm alias 11 de † iure actio ad conſequendos fructus ſpectet ad virum, qui ſubſtinet onera matrimonij, non autem ad vxorem, vt per Bart. *conſ.* 128. *incip. Franciſcus habuit*, *in fine lib.* 1. Alex. *conſ.* 141. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 5. Aymon. *conſ.* 189. *in fin. verſ. ſed contra*, Grat. *conſ.* 56. *n.* 3. *lib.* 1. Surd. *de alim. tit.* 1. *qu.* 44. *in fin. & d. qu.* 45. *n.* 49. *& ſeqq.*

Nec pariter obſtat, quòd ſtatutum Spoleti † prohibeat 12 non poſſe dari in dotem vltra ſcuta 500. quia reſpondetur quod dictum Statutum non intrat caſu iſto, cùm hæc dos fuerit conſtituta primo viro antequam fieret dictum Statutum, quod propterea debet † trahi ad futura non autem ad 13 præterita, *cap. fin. de conſtit.* vbi Imol. *n.* 2. *l. leges*, *C. de legibus*, Gabriel *conſ.* 16. *num.* 23. *lib.* 2. & fuit reſolutum *in Meliten. probationum* 19. *Decembris* 1605. *coram bon. mem. Penia*. Quod videtur procedere etiam ſi mulier ſecundò nupſit poſt conditum dictum Statutum, ex † quo tunc non cenſetur 14 tradi noua dos, ſed antiqua renouari, iuxta textus *in l. diuus*, *ff. de iur. dot.* quod ſine alijs ſolemnitatibus Statuti fieri poteſt, Phanucc. *de dot. dict. gloſ* 10. *ſub num.* 26. *verſ. volo tamen*, *& num. ſeq.* Soccin. ſen. *conſ.* 80. *lib.* 4. Ruin. *conſ.* 61. *num.* 3. *lib.* 3. Menoch. *lib.* 3. *præſumpt.* 6. *num.* 24. Gratian. *for. diſcept.* 583. *n.* 23.

Tandem non obſtat, quòd hæres primi viri, quæ ſoluit fructus ſit mulier, quæ regulariter ſoluendo † non tene- 15 tur probare indebitum, ſed imò qui exegit tenetur probare debitum, *l. cum indebito*, §. *ſin autem*, *ff. de probat.* Quia reſpondetur, quod in caſu iſto ſatis conſtat ea prædictis fructus reſidui dotis non ſoluti, debitos fuiſſe ſecundo viro, † ſtante interpellatione, & ratione onerum matrimonij, 16 concurrente præſertim exactione bona fide continuata per longiſſimum tempus, quæ ſola ſufficeret D. Paulo, vt ab ipſo dicti fructus repeti minimè poſſint, vt latè reſolutum fuit *in Bononien. dotis* 9. *Decembris* 1619. *coram bon. mem. Rembolde*.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana de Bonellis.

Die Veneris 29. *Maij* 1633.

ARGVMENTVM.

Filius legitimatus propter ius ſuitatis an excludat matrem, & quid ſi adſit clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato. Teſtamentum quando eſt reuocatum, eſt ſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris voluntas omnino ſeruanda eſt.*
2 *Filius illegitimus per legitimationem conſequitur iura ſuitatis.*
3 *Filius legitimatus ex iure ſuitatis primam cauſam ſuccedendi, excluſa matre, acquirit.*
Et quid ſi in legitimatione adſit clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, n. 3.
4 *Legitima matri de iure debetur.*
5 *Teſtamentum quando non eſt annullatum, nec reuocatum, in eo contenta ſunt ſeruanda.*
6 *Teſtamentaria diſpoſitio tota regulatur à voluntate teſtatoris.*
7 *Hæres voluntatem teſtatoris ſeruare, & non impugnare debet.*

DECISIO DXXVIII.

THomas de Bonellis in ſuo teſtamento hæredem vniuerſalem inſtituit Alexandrum, in quo etiam inſtituit Emiliam matrem in legitima, Hortentiæ, & alijs ſororibus factis certis legatis, deinde legitimauit Alexandrum filium, & cum tali teſtamento deceſſit. Dubitatum fuit in Rota me proponente cauſam; An Emiliæ matri Thomæ deberetur legitima, ſecundò quanta ſit eadem legitima, & quoad primam partem Domini dixerunt, matri deberi legatum legitimæ, reſeruato quod in alia poſitione de quantitate videatur. Quia de clara, & expreſſa voluntate teſtatoris, ſatis apparet in hac vltima diſpoſitione, in qua aſſerendo habere matrem, quæ non erat ſanæ mentis eam hæredem inſtituit in legitima, & omni eo quod ſibi de iure debetur, pro validitate teſtamenti. Vnde † omninò talis 1 voluntas ſeruanda eſt, *l. in conditionibus*, *ff. de condit. & demonſtrat. l. verbis*, *ff. de verb. ſignificat.* §. *diſponat*, *auth. de nupt.*

Nec DD. cenſuerunt obſtare, quod cum Alexander in

legi-

2 legitimatione deinde subsequuta, † fuerit consecutus iu-
ra suitatis, consequenter fuerit etiam sublatum legatum le-
gitimæ factum matri, tanquam exclusæ à successione,
per existentiam filij legitimati, qui vnà cum iure suitatis,
3 etiam primam causam † succedendi, exclusa matre à suc-
cessione acquisiuit. Quia ommissio, an per clausulam, si-
ne præiudicio venientium ab intestato apposita in legitima-
tione, possit dicta legitimatio præiudicare Emiliæ matri, in
4 eo quod † illi fuit relictum tanquam de iure debitum, sa-
tis est testamentum, in quo dicta Emilia fuit in legitima in-
5 stituta non esse reuocatum, † nec annullatum, & per con-
sequens attendendum, & dum de contraria voluntate te-
statoris non appatet, talis interpretatio non est admitten-
6 da, † cum à sola voluntate testatoris, omnis dispositio re-
guletur, *l. seruo manumisso*, vbi Iason. *in secundo not. ff. de condit. indeb. l. quo loco §. 1.* vbi Imol. *ff. de hered. instit. l. 1. ff. de testam.* atque ita cùm Thomas Iunior ex persona
Alexandri veniat ex testamento Thomæ Sen. nullatenus il-
7 lud impugnare valet, † sed tenetur seruare voluntatem
defuncti, etiam in eo, in quo voluit, vt Emilia mater hoc
legatum legitimæ haberet, Angel. *cons. 264. num. 3.* Rim. sen. *cons. 40. num. 9. & 13.* Decian. *cons. 41. num. 33.* san. mem. Greg. XV. *decis. 101. num. 4.*

Et ita &c.

* *In eadem causa adest alia singularis decisio sub die 24. Ianuarij 1635. coram eodem R.P.D. Ghisilerio.*

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Census.

Die Lunæ 12. Iunij 1633.

ARGVMENTVM.

Maritus, si vendidit aliquid vxori suæ absenti Notario eius nomine stipulante, & pretium idem maritus pro ea accepit, atque de pecunijs eiusdem coniugis esse medio iuramento asseruit, an iste contractus præsumatur factus in fraudem prohibitæ donationis inter virum, & vxorem. Et quando hoc cesset.

SVMMARIVM.

1 *Sententia est valida, si concurrant omnia requisita necessaria.*
2 *Probatio euidentissima resultat ex instrumento.*
3 *Descriptio aliqua, si in instrumento non sit de substantia, sed per quodam accidentale ea deficiente, nihilominus subsistit promissio.*
4 *Donatio inter virum, & vxorem est prohibita, & num. 16.*
5 *Dominium vnius rei, apud duos insolidum esse non potest.*
6 *Venditori census, licitum est illum extinguere, præuia tamen denunciatione per bimestre.*
7 *Census disdicta denunciatio facienda est ei, cui dandum erit pretium, id est Domino census.*
8 *Maritos videmus administrare non solum pecunias dotales, sed etiam alia non dotalia.*
Interpretatio rectè desumi potest à consuetis, n. 8.
9 *Venditio census, si est facta absenti alio tamen tanquam procuratore præsente, & vnà cum Notario stipulante potest habere administrationem, non autem dominium.*
10 *Fraudis, & simulationis omnis præsumptio cessat, si constet de præexistenti causa, & veritate actus.*
11 *Simulationis præsumptio, vt excludatur, quos actus Rota soleat considerare.*
12 *Persona vna, non est nouum, quod respectu diuersorum iudiciorum, & numerum repræsentet duplicem personam.*
13 *Maritus habet à lege vniuersalem administrationem bonorum, & negotiorum vxoris.*
14 *Scientia præsumitur ex cohabitatione cum eo, qui actum gessit.*
15 *Præsumptio l. Quintus ff. de donat. int. vir. & vx. quando cesset.*
17 *Vxor magnata aliunde potest habere pecunias, quàm ex bonis viri.*
18 *Inter coniuges magnates pretiosorum iocalium consueta est donatio.*
19 *Ac pro priuatis necessitatibus ipsarum mulierum reseruatio bonorum, & pecuniarum.*
20 *Vxor, quando multo magis præsumatur, quod pecuniam aliunde habuerit, quàm à marito.*
21 *Decis. Greg. XV. 67. & Caualer. decis. 448. in quibus contractibus emanarunt.*
22 *Statut. Vrb. cap. 151. lib. 1. habet locum etiam in alijs contractibus ibi non expressis.*
23 *Mulier, vel minor ad fauorem quorum à lege, vel statuto, contractus annullatur, ipsi tantum possunt dare de nullitate d. contractus.*

DECISIO DXXIX.

BOnæ memoriæ Paulus Sfortia super Casali Ceruereti quod possidebat, constituit annuum censum scutorum 119. illumque vendidit bon. mem. Lucretiæ Piæ vxori suæ absenti Notario eius nomine stipulante pro pretio scutorum 1700. quæ idem Paulus pro ea à semetipso recepit, & de pecunijs eiusdem coniugis esse medio iuramento affirmauit. Postea vendidit præfatum Casale Papirio Aluaro, & successiuè post obitum Pauli bon. mem. Cardinalis Sfortia eius hæres supradictum censum aliosque extinguere promisit sub obligatione camerali. Et huiusmodi promissioni tanquam principali principaliter, & insolidum accessit Dux Ceræ, quem indemnem releuare promisit Dux Soræ, sed cum d. Cardinalis Sfortiæ promissio intra tempus illi adiectum minimè fuisset adimpleta Eminentiss. D. Cardinalis Pius d. Lucretiæ hæres in iudicio Saluiani contra Aluaros d. Papirij hæredes, & Casalis possessores tam pro sorte principali, quàm pro fructibus huiusmodi census obtinuit satisfactionem.

Quocirca Aluaris agentibus ad releuationem, Auditor Cameræ relaxauit mandatum executiuum contra bona hæreditaria Ducis Ceræ, vt supra obligati, cuius hæres postquam Signatura mihi rescripsisset, vt causam appellationis cognoscerem sine præiudicio executionis, fatendo debitum, suscepit terminum 30. dierum dictisque Aluaris satisfecit, & quamuis pro eius releuatione ab eodem A. C. obtinuerit quoque contra bona Ducis Soræ relaxari mandatum executiuum, attamen hodie vnà cum eodem Duce Soræ adhærente d. appellationi institit proponi dubium, an mandatum A. C. relaxatum contra bona hæreditaria d. Ducis Ceræ sit confirmandum, ad quod Domini affirmatiuè
responderunt, nam † illius validitati nihil opponitur, 1
cùm omnia in eo concurrant requisita per Caputaq. *decis. 260.*

Iustitia verò ex eo redditur manifesta, quia mandatum fuit relaxatum vigore obligationis Cameralis Ducis Ceræ, qui simpliciter accessit omnibus contentis in instrumento promissionis Cardinalis Sfortiæ de extinguendo census, vt supra impositos, inter quos censum, de quo agitur, comprehensum esse non potest dubitari, cùm de illius imposi-
tione constet ex instrumento, † vnde euidentissima pro- 2
batio resultat, *c. cum Ioannes vers. ad hoc de fid. instrum.* cum alijs allegatis per Cenc. *in tract. de censib. part. 1. cap. 4. num. 10.*

Cui resolutioni non obstat, quod promissio sit de extinguendo census in calce eiusdem instrumenti describendos, qui tamen descripti non reperiuntur. Quia cùm huiusmodi descriptio non sit de substantia, sed quoddam accidentale,
ea deficiente, † nihilominus subsistit promissio ad not. per 3
Bart. *in l. 1. num. 28. ff. de condit. & demonstr.* & per Bald. *in l. in vend. num. 12. C. de contrah. empt.* ac per Socein. iun. *in l. ita stipul. num. 71. & seq. ff. de verb. obligat.* & faciunt trad. per Cardin. Mantic. *de tac. & ambig. lib. 14. tit. 41. num. 7.*

Neque obstat, quòd idem impositor census dum à se ipso pro vxore absente, & sine vllo eius mandato recepit pretium census, sibique reseruauit facultatem de illum retrouendendo, seu cedendo, aut alienando, fructusque ac sortem exigendo etiam absque ipsius coniugis consensu, siue mandato, videatur per simulationem contraxisse sub ficto nomine vxoris, quæ nullam de huiusmodi censu quo tempore vixit, habuerit notitiam, vel fructus exegerit, sed cum præter dotem illas pecunias non habuerit, ipse

maritus

4 maritus in fraudem † legis prohibentis donationem inter
virum, & vxorem de suis non autem vxoris pecunijs pretium census prædicti sibimetipsi solucrit. Quoniam plores datæ fuerunt responsiones, quæ non modo euertunt oppositam simulationem, sed augent veritatem census impositi ad fauorem vxoris, quamuis enim maritus præfatus reseruauerit sibi facultatem disponendi de censu, dominium tamen vxori acquisitum mediante persona ipsius mariti, neque eidem marito se gerenti vti procuratorem acquiri,
5 neque penes vtrumque † coniugem insolidum existere
putuit, sed dicendum est quod huiusmodi reseruatio respicit administrationem, non verò dominium. Quod confirmatur ex conuentione apposita in eodem instrumento,
6 quod scilicet ipsi venditori liceat hunc censum † extinguere
præuia tamen denunciatione per bimestre eidem vxori facienda iuxta Constitotionem de creandis censibus, quæ in ordine Bullarij noui apud Laert. *inter Pij Papæ V. Constitutiones est* 19. *vbi* §.11. Pontifex prouidendu indemnitati eius, penes quem dominium census existit præcepit,
7 quod huiusmodi † denunciatio fiat ei cui dandum erit pre-
tium, id est Domino census, vt explicat Io. Bapt. Leonell. *sup. d. constit. glos.* 27. *in princ.* Et hoc ipsum comprobatur ex communi vsu, & consuetudine maritorum quos vt in-
8 quit, Aymon. *cons.* 91. *num.* 7. videmus † administrare
non sulum pecunias dotales, sed alia etiam non dotalia, cuius dictum probauit Rota *decis.* 647. *part.* 4. *recent.* & ab eo quod fieri consuetum est rectè sumi interpretationem est textus *in l. minimè ff. de legib.* etiam in contractibus, *l. quod si nolit.* §. *qui assiduas ff. de Edilit. edict. l. semper in stipulationibus ff. de reg. iur.* Magon. *decis. Florent.* 56. *numer.* 3. Surd. *decis.* 223. *num.* 11. & in similibus terminis venditio-
9 nis † census factæ absenti, alio tamen tanquam procura-
tore præsente, & vnà cum Notario stipulante, qui possit habere administrationem non autem dominium, aliàs à Rota fuit resolutum, *vt decis.* 167. 169. & 170. *post dictum tract. Cenc. de censib.*

Præterea veritatem d. contractus comprobat causa illius præexistens, vt scilicet ex pretio prædicti, & alterius census vno eodemque die per ipsummet maritum impositi super eodem Casali, ac venditi Laurentio Nicolino conflaretur summa scutorum 5250. quibus triduu post idem maritus emit domum cum viridario eamque incontinenti vendidit Constantiæ de Cuppis suscipienti in se onus extinguendi vtrumque censum, & promittenti se daturam propterea iduneum assignamentum cum accessione Episcopi Aumani, & Abbatia Fratrum de Cuppis, cuius accessionis vigore Paulo tandem fuisse satisfactum de suo credito patet ex partitis Banchi illorum de Olgiatis, & ex deductis in causa Rumana Viridiarij, iuxta decisionem in ea emanatam sub die prima Iulij 1623. coram bon. mem. Vbaldo, quos quidem circuitus idem Paulus vir nobilissimus verisimiliter euitasset, si proprias Constantiæ tradendas habuisset pecunias.
10 Et cum ex omnibus prædictis constet † de præexistenti cau-
sa impositionis census, & veritate actus, cessare debet præsumptio fraudis, & simulationis ad not. per Bart. *in l. sicut* §. *super vacuum, ff. quib. mod. pig. vel hypoth.* Dec. *cons.* 491. *num* 4. & 648. *num.* 5. & *seqq.* Rulan. *cons.* 6. *num.* 30. *lib.* 3.
11 Hos enim & † similes actus ad excludendam præsumptio-
nem simulatiunis ponderare consueuit Rota, *vt coram Greg. XV. decis.* 195. *num.* 3. & *coram Cardin. Caualerio decis.* 420. *etiam n.* 3.

Non obstat, quòd in actu d. Constitutionis census maritus repræsentauerit duas persunas, vnam scilicet venditoris, & debitoris ac alteram emptoris, & sic creditoris.
12 Quia non est nouum, † quod quis respectu diuersorum of-
ficiorum, & muuerum repræsentet duplicem personam, *l. vnic.* §. 1. *ff. de offic. consul. l. si consul. ff. de adopt. cum alijs alleg.* per Rota *in recent. decis.* 535. *num.* 10. *part.* 1. & *decis.* 379. *num.* 2. *part.* 2. & *coram Greg. XV. decis.* 531. *n.* 7. Poterat enim in vna, eademque persuna Pauli cum qualitate debitoris concurrere qualitas creditoris tamquam ma-
13 riti habentis † à lege vniuersalem administrationem bo-
norum, & negotiorum vxoris, *l. maritus C. de Procurat.* Dec. *in l.* 1. *num.* 49. *ff. de offic.* eius etiam in ijs, in quibus
14 non haberet † mandatum, cum eorum communis co-
habitatio sufficientem induceret præsumptionem, quod vxor de impositione census facta ad sui fauorem Notario pro ipsa stipulante haberet notitiam, eamque tamquam sibi vtilem approbaret, vt in simili casu censuit Rota *in Veneta Census quæ est* 262. *inter impress. part.* 1. *recent.*

Neque potest esse locus præsumptioni quod huiusmodi
census † fuerit acquisitus de pecunijs mariti, non autem 15
ipsius vxoris iuxt. *l. quintus ff. de donat. inter vir. & uxor.* Vel quod præsumptio sit contra viri confessionem tanquam factam in præiudicium donationis prohibitæ, dum absente
vxore profitetur se pretium soluere † de pecunijs ipsius vxo- 16
ris, *iuxt. limit. d. l. quintus*, de qua per Salicet. *in l. si mater C. de contrahen. empt.* & Rota *decis.* 67. *coram Greg. XV.* & 448. *coram Card. Caualerio*. Quia huiusmodi præsumptiones facilè tolluntur à verisimilitudine, quæ fortius vrget, quod
cùm res ageretur inter coniuges † magnates ipsa vxor 17
aliunde potuerit habere pecunias, *iuxt. decis.* Capyc. 10. *num.* 18. Dicta enim Lucretia erat mulier præclaræ nobili-
tatis, & cum inter † nobiliores pretiosorum iocalium 18
consueta sit donatio, ac pro priuatis necessitatibus ipsarum
mulierum † reseruatio bonorum, & pecuniarum, Rota 19
decis. 113. *num.* 13. *part.* 1. *recent.* & *in Romana Societatis* 23. *Ianuarij* 1593. *coram bon. mem. Cardin. Pamph. quæ impressa est apud Marches. de commiss. tom.* 1. *pag.* 843. probabile redditur, quod ex ijs summam prædictam scutorum 1700. redegerit, eamque in promptu de tempore constitutionis census habuerit, cui præsumptioni non leue adminiculum præbent documenta, ex quibus constat ipsam possedisse plura bona, quæ de tempore obitus reliquit, vnde
augetur † verisimilitudo, quod illam pecuniam aliunde 20
habere potuerit, quàm à marito, quo casu non esse locum dictæ limitationi, admittit idem Salic. *in d. l. si mater, C. de contrah. empt.* & huiusmodi præsumptiones, ex quibus colligitur confessionem viri esse veram, etiam admittit Menoch. *præsumpt.* 51. *num.* 30. *lib.* 3. *Decisiones autem præallega-
tæ* 67. *coram Greg.* & 448. *coram Caual.* † cum emanaue- 21
rint super contractibus, in quibus plures suspicionis simulationis ex facto deductæ vrgebant contra mariti confessionem, quæ in præsenti casu deficiunt, non applicantur.

Minus obstat, quod contractur prædicti census careat
solemnitatibus à statuto Vrbis 151. lib. 1. requisitis, † cuius 22
dispositionem habere locum etiam in alijs contractibus præter ibi expressis dixit Rota coram Pui. *decis.* 7. *num.* 2. *lib.* 3. & Crescent. *decis.* 3. *de constit.* Quia responsum fuit hanc exceptionem, quæ solis mulieribus, & minoribus compe-
tit ratione proprij † cummodi stante contractu acquisitio- 23
nis census perpetui vtiliter gesto, hodie non posse per tertium allegare contra hæredem ipsius mulieris ad cuius fauorem conditum est statutum, *l. non eo minus, C. de procur.* Paul. de Castr. *cons.* 91. *num.* 5. *vol.* 1. & *cons.* 119. *numer.* 2. *vol.* 2. & Pic. *ad stat. Vrb. glos.* 7. *limit.* 33. *sub num.* 282.

Et ita vtraque parte informante fuit decisum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lunæ 23. *Februarij* 1634.

A R G V M E N T V M.

Hæredi non nocet exceptio omissi inuentarij, nisi quando agitur de interesse Legatariorum, & Creditorum hæreditatis, & ideò ad minuendas deductiones hæredi debitas non sufficit Fideicommissario probare in genere quod in hæreditate extarent mobilia, sed opus est docere illa fuisse eius valoris, vt expleta quotidiana hæredis indigentia, possent satis esse pro illius satisfactione.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres adeundo videtur statim, & à principio deduxisse suum creditum, & sic in restitutione fideicommissi non tenetur restituere fructus perceptos de bonis, quæ sibi debebantur, & quare, n.* 2.

3 *Hæres in deductione sui crediti tenetur seruare ordinem, l. à Diuo Pio §. in venditione ff. de re iudic. sed declara vt num.* 4.

5 *Inducta ad fauorem non debent contrarium effectum operari, & damno cedere.*

6 *Mobilia, quorum vsus de iure hæredi competit, damno Fideicommissarij consumuntur, nec imputantur in quartam Trebellianicam hæredi debitam, n.* 7.

8 *Ne-*

8 *Negatiua non existentia bonorum probatur ex inuentario.*
9 *Exceptio omissi inuentarij hæredi non nocet, nisi quando agitur de interesse legatariorum, & creditorum hæreditatis.*
10 *Probationis onus, quod in hæreditate extarent mobilia vltra indigentiam hæredis an, & quando spectet ad hæredem, vel fideicommissarium, & num. 11. & per totum.*
12 *In materia probationum plurimum Iudicis arbitrio defertur.*

D E C I S I O DXXX.

IN vltima decisione, quæ facta fuit in hac causa, sub die 17. Decembris ann. 1632. declarata fuit alia decisio antea facta sub die 5. Iulij eiusdem anni in qua occasione immissionis petitæ à Fratribus de Syllanis visum fuit de releuantia detractionum, ex quibus Nicola Laurentiæ hæres Ludouici vltimi grauati conabantur impedire eam immissionem. Cùm enim dictum fuisset in ea prima decisione sub die 5. Iulij, quod detractiones oppositæ ideò obstare non poterant, quia creditum Nicolæ hæredis Ludouici proueniens ex causa earundem detractionum, quæ competebant suo authori, compensandum videbatur cum credito, quod fideicommissarij habebant aduersus hæreditatem testatoris occasione fructuum, qui post casum fideicommissi probabantur percepti ab hærede, declaratum fuit in decisione sub die 5. Decembris anni 1632. quæ vltima fuit in hac causa quomodo procedere deberet ea compensatio, & quod illa intrare non posset respectu fructuum, quos Nicola perceperat ex bonis hæreditarijs vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti, cùm pro ea rata, & summa ad quam ascendebant credita, quæ Nicola ex persona Ludouici habebat contra dictam hæreditatem, illa fecisset suos fructus eiusdem hæreditatis ex rationibus, quæ fuerunt consideratæ in dicta decisione, quia hæres adeundo
1 videtur statim, † & à principio deducere voluisse suum creditum, ex quo ij fructus non potuerunt venire in restitutione fideicommissi tanquam percepti ex re propria, & in proposito adducta fuit authoritas glos. *in l. mulier §. cum proponeretur, ff. ad sen. cons. Trebell.* quam sequuntur Bart. *ibi num.* 4. Alber. *num.* 2. Alex. *num.* 14. & præter relatos in decisione tenuerunt Castr. *in l. ita tamen §. si ex Trebelliano num.* 2. *ff. ad sen. cons. Trebell. & in cons.* 77. *n.* 1. *lib.* 2. Surd. *cons.* 7. *num.* 24. Menoch. *cons.* 183. *numer.* 33. Gabr. *cons.* 124. *in fin. lib.* 1. Peregr. *decis.* 5. *n.* 6.

Cùm ageretur de confirmatione posterioris huius decisionis, non negabant fratres de Syllanis vocati ad fideicommissum, de quo agitur, conclusionem sæpius firmatam, vt ex bonis hæredi debitis non potuerint aliqui fructus decurrere eorum fauore, dum nullum ius habere poterant super
2 ære alieno, † quo grauata erat hæreditas, quam rationem in specie considerarunt Authores adducti, & ex ijs declarauit Rota *in decis.* 680. *num.* 2. *part.* 2. *diuers.* relata in eadem decisione. Verum cum assererent fideicommissarij, vt in ea solutione, quam censebatur hæres sibi fecisse, & ob quam illi acquiri debebant fructus hæreditatis, tenerentur seruare ordinem qui præscribitur in exequutione facienda
3 post rem iudicatam *in l. à † Diuo Pio ff. de re iudicat. in §. in venditione*, vt primo super bonis mobilibus, deinde super immobilibus satisfactionem huius sui crediti consequi possit, ex hoc capite impugnabant decisionem, quæ fructus bonorum immobilium adiudicabat hæredi, quod præter ea bona probarentur fuisse in hæreditate testatoris tum plura mobilia, tum etiam plures fructus collecti ex eisdem stabilibus, quæ ante omnia necessariò deducenda erant, vt conclusionem superius firmatam visus est limitare Peregr. *de fideicomm. art.* 35. *num.* 22. Surd. *decis.* 170. *num.* 2. *&* 12. & voluit Rota *in adducta decis.* 680. *numer.* 7. *part.* 2. *diuers. coram Card. Caualer. decis.* 130. *numer.* 4. & Card. Seraph. *decis.* 967. *num.* 2.

Sed non visa fuit Dominis obstare hæc limitatio & respondendo dubio proposito negarunt, quod potuerit hoc casu Nicola, vel sibi satisfacere de bonis mobilibus, vel quod præsumi deberet illa primum deduxisse; ea enim limitatio aliam recipit declarationem, vt mobilia, quæ hæres imputare tenetur in extinctionem sui crediti non sint
4 destinata, † vel ad vsum domus, vel ad victum diurnum eiusdem hæredis, vt se declarat idem Peregr. *art.* 35. *n.* 22. *&* 23. vbi attestatur ita vim receptum, ac semper se vidisse obseruari, *& decis.* 99. *num.* 17. *& decis.* 64. *numer.* 2. Modern. Brixien. qui pariter de eodem communi vsu deponunt *in tractat. de substit. qu.* 667. *num.* 14. *& qu.* 624. *num.* 6. *&* 11. Et ita cum ex testibus examinatis ad probandum valorem hæreditatis non probaretur existentia talium mobilium, quibus hæres quotidie indigere non potuerit, habita ratione siue quantitatis, siue illorum valoris, ac pretij, vt etiam eorumdem testium depositiones non concludebant de tali quantitate fructuum collectorum, qui potuissent abundare eidem hæredi, non poterat haberi aliqua illorum ratio ad effectum huius imputationis, & vt ex illis censeri deberet diminutum de credito hæredis, quia communis illa consuetudo, & obseruantia, de qua deponit Peregrinus, vt hæres priuandus non sit vsu eorumdem mobilium, non solum authoritate, sed etiam ratione suffulta est; nam cum hæc solutio, quam hæres grauatus præsumitur sibi fecisse de bonis repertis in hæreditate, procedat illius fauore, non poterat contrarium effectum operari, &
cedere † damno eiusdem hæredis; quod damnum profe- 5
cto contineret, si ipse in sui crediti satisfactionem cogeretur accipere primum ea mobilia, quorum liberum vsum illi iura promittunt pendente conditione fideicommissi; vnde & illud receptum est, vt consumptio de mobilium cessante
dolo, † aut culpa hæredis grauati cadat damno solius fi- 6
deicommissarij, vt traditur in *l. mulier, §. sed enim, l. deducta §. cum hæreditas, ff. ad sen. cons. Trebell. l. in ratione §. si seruus ff. ad l. Falcid.* Paris. *cons.* 25. *num.* 78. *lib.* 2. *& cons.* 55. *num.* 26. *lib.* 3. Peregr. *cons.* 70. *num.* 21. *lib.* 1. *& de fideicommissis art.* 10. *num.* 39. & fuit resolutum *coram Greg. decis.* 285. *num.* 3. *& in Romana fideicommissi de Cruciarijs* 28. *Ianuarij coram R. P. D. meo Durano*, adeò vt ipse hæres grauatus, neque illa teneatur imputare in quartam
† Trebellianicam, *vt post glos. in d. l. deducta §. ante diem* 7
in verb. eorum ff. ad sen. cons. Trebell. tenet Alex. *num* 3. & communem conclusionem esse testatur Peregr. *de fideicomm. art.* 10. *num.* 44. Modern. Brixien. *quæst.* 64. *num.* 10. Soccin. iun. *cons.* 170. *num.* 5. *vol.* 2. Alex. Rauden. *decis. Pisan.* 28. *part.* 1. *num.* 161. & fuit dictum *in Perusin. fideicommissi de Alsanis* 5. *Decembris* 1621. *coram R. D. meo Decano.*

Sola difficultas superesse videbatur, cui incumberet id onus probandi, quod bona mobilia, quæ fuerunt reperta in hæreditate, non essent præter indigentiam hæredis, cum
non ostenderetur aliquod inuentarium, † ex quo probata 8
dici posset hæc negatiua non existentiæ aliorum bonorum iuxta notata *in l. vltim. C. arbit. tutel.* & per Barr. & alios *in l. vlt. §. licentia C. de iur. deliber.* In quo quidem articulo admittebant fideicommissarij, vt hæc exceptio omissi inuentarij nocere non posset hæredi, qui hanc obligatio-
nem inuentarij conficiendi non habet, nisi respectu † le- 9
gatariorum, & creditorum hæreditatis, & propterea quod non poterat ipse hæres cogi ad probationem eius, quod erat fundamentum propriæ intentionis, vt post Castrens. *in l. ita tamen §. si ex Trebelliano num.* 2. *ff. ad sen. cons. Trebell. & in l. cum tale §. Titius hæredem num.* 2. *ff. de condit. & demonstr.* & alios notat Pereg. *de fideicomm. art.* 3. *num.* 79. *&*
art. 35. *num.* 24. Modern. Brixien. *de substitut. qu.* 667 *n.* 17.
& qu. 512. *num.* 6. † Sed cum probata fuisset hoc casu exi- 10
stentia aliquorum mobilium, quæ Nicola hæres Ludouici grauati replicabat, quod non poterant esse sufficientia pro satisfactione sui Authoris, asserebant ijdem fideicommissarij ex hoc capite, se ad aliam probationem non teneri, & quod onus contrariæ probationis, vt ea bona mobilia sufficerent, pertinere deberet ad replicationem hæredis, vt in simili, vbicumque vocatus ex fideicommisso directè agat ad vendicationem bonorum, conclusionem superius firmatam limitauit Peregrin. *de fideicomm. art.* 39. *numer.* 24. & fuit resolutum *in Bononien. fideicomm. de Cataneis* 10. *Martij* 1617. *coram R. P. D. meo Pirouano in Maceraten. fideicommissi* 16. *Februarij* 1610. *coram Cardin. Sacrato, & in Romana domus ad Peregrinum* 11. *Martij* 1609. *coram R. D. meo Decano.*

Verùm non visum fuit eamdem limitationem applicari ad casum, de quo agitur, quia illa procedit vbicumque constat, quod bona, quæ hæres negat sibi satisfuisse pro suis detractionibus, siue illa mobilia sint, siue immobilia,
non solum peruenerunt † ad manus eiusdem hæredis, ve- 11
rùm quod illa fuerunt ab eo alienata, & in his terminis loquuntur Peregr. & aliæ authoritates adductæ, quæ fundantur

dantur in præsumptione, *l. Mercellus §. res quæ ff. ad sen. cons. Trebell.* qui termini longè diuersi sunt à casu huius decisionis, in qua deberet probari excessus, vt hæres ad hanc probationem cogi posset, & quantitas seu valor eorumdem mobilium, quæ essent vltra indigentiam eiusdem hæredis, qui excessus negari non potest, quin sit fundamentum intentionis eorumdem fideicommissariorum.

Præterea etiam ex probationibus datis à fideicommissarijs crediderunt Domini non esse probatam talem quantitatem bonorum mobilium, quæ præter quotidianus vsus potuerint satis esse ad extinctionem creditorum, quæ Ludonicus hæres habebat contra hæreditatem testatoris. Et eum
12 in hac materia plurimum deferunt Doctores Iudicis † arbitrio, vt patet ex notatis per eumdem Peregr. *de fideicomm.*
13 *vt adducto sæpius art.* 35. *n.* 28. † Suadebatur hoc idem, quod scilicet ad mobilia vix potuerint explere vices vnius causæ, & indigentiæ hæredis, tum ex qualitate Ciuitatis Spoletanæ, in qua ex consuetudine eius Regionis non poterat considerari hic excessus, tum ex qualitate personæ ipsius testatoris, qui licet esset ex honesta familia eiusdem Ciuitatis, non tamen excedebat conditionem priuatæ personæ, quæ duo considerauit ad huoc effectum Peregr. *d. art.* 35. *& art.* 44. *n.* 25. & Moderni Brixien. *de subst. qu.* 667. *n.* 17.
Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Maceraten. Fideicommissi.

Die Veneris 27. Ianuarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Testator, si instituat plures cohæredes cum arcta prohibitione alienationis bonorum, & quod si aliquis alienauerit, tunc & eo casu cadat à sua portione, quæritur modo, stantibus deductis hic in decisione, quis admittatur ad prætendendum dictam partem.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommissum ex prohibitione alienationis, quando censeatur inductum etiam in casu mortis, numer. 2. & 3.*
4 *Successorum appellatione veniunt etiam fœminæ.*
5 *Quod intellige, nisi testatoris mens repugnet, vel aliter adimpleri non possit, & n. 7.*
6 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, nepotum, & descendentium, in emphyteusi, & in alijs contractibus, quando mens disponentis repugnat.*
8 *Memoria testatoris non debet perire, contra eius voluntatem, & dispositionem.*
9 *Verbum,* memoria, *interpretari solet pro honore.*
10 *Fœminæ, nec descendentes illarum comprehenduntur in eis, quæ fiunt ad honorem domus testatoris.*
11 *Fideicommissum censetur inductum ex arcta prohibitione alienationum bonorum, & n. 12.*
13 *Memoria nostrorum conseruatur tam per masculos, quàm per fœminas, declara, n. 14.*
15 *Fœminæ memoriam agnationis non conseruant.*
Sed potius tanquam principium alterius familiæ cum extinctione personæ propriam perimunt agnationem, num. 15.
16 *Testator, si in casu contrauentionis non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ecclesiam, vocatio ista destruit rationem conseruandæ agnationis, vide num. 17.*
18 *Hæres vnus, si contra dispositionem testatoris alienet partem suam, propter hoc alij cohæredes non cadunt in commissum.*
19 *Alienatio, quando est prohibita extra vocatos, si talis alienatio fiat extra, censetur ipsis vocatis concessa virtualiter facultas recuperandi.*
20 *Prohibitio alienationis quando est facta ad fauorem alicuius, potest ille reuocare alienationem, cum vocatus ille censeatur, ad cuius fauorem est facta prohibitio.*
21 *Fœmina agnata, quando vti talis est admissa ad fideicommissum, ea defuncta fideicommissum remanet in masculis proximioribus de agnatione in eo comprehensis.*
22 *Fœminæ agnatæ non est inconueniens, quod durante vita ipsarum ad fideicommissum admittantur.*
23 *Scriptura, si concurrant cum testibus, sunt præferenda.*
24 *Et hoc maximè si sumus in antiquis.*

D E C I S I O DXXXI.

Alexander Florianus de anno 1541. suum condidit testamentum, in quo pro æquali portione hæredes vniuersales instituit Nepotes ex Fratribus, scilicet Franciscum, Ludouicum, Camillum, & Pompeium filios Petri Pauli, Florianum, & Ioannem Andream filios Thomæ, & denique Seuerinum filium Cæsaris; cum hac tamen conditione, quod supradicti eius hæredes non possent, neque valerent diuidere bona mobilia ipsius testatoris donec, & quousque non fuissent integraliter exacta credita, soluta debita, & completa ad totalem perfectionem fabrica domorum ipsius testatoris, & casu quo aliquis dictorum hæredum accepisset de d. hæreditate valorem vnius Floreni ante dictum tempus, tunc, & eo casu caderet à portione ipsius contrafacientis.

Post hanc autem, adiecit aliam conditionem per hæc præcisa verba. *Quod præfati heredes nullo pacto, & nullo modo possint, & valeant alienare, & vendere domus ipsius testatoris, nec etiam inter eos diuidere, & casu quo prædicti hæredes, seu eorum successores alienarent, venderent, & diuiderent dd. eius domus, tunc, & eo casu cadant ab hæreditate dictis testatoris, & dicta hæreditas succedat, & perueniat Ecclesiæ Sanctæ Crucis de Macerata*, subdens postea, *Et hoc fecit dictus testator ea causa, quod prædictæ domus semper, & perpetuò firmæ remaneant in supradictis hæredibus, & successoribus eorum*, & ad memoriam ipsius testatoris.

Adita hæreditate, & perfecta fabrica per supradictos hæredes, euenit quod non multis ab hinc annis aliqui ex ipsis, seu eorum descendentes alienarunt, vt supponitur, nonnullas portiones dictarum domorum, de quibus tamen alienationibus hodie non agitur, sed quia portio Lodouici hæredis instituti deuenit ad Iuliam filiam, eaque mortua ad Dominam Constantiam Paganellam filiam pariter prædictæ Iuliæ, insurrexit D. Petrus Paulus Florianus Iunior prætendens, quod ad ipsum vti descendentem masculum à Camillo, ac de familia Florianorum, non autem ad dictam D. Constantiam ex aliena familia ortam, successio ad ratam dd. domorum deferri deberet, & introducta lite coram A. C. eum post longam causæ discussionem placuisset partibus consulere Rotam, proposito per me dubio, DD. responderunt successionem spectare ad masculum.

Et pro dubij decisione fuit indubitanter suppositum, quod fideicommissum de quo agitur, † ex prohibitione aliena- 1
tionis censeatur inductum etiam in casu mortis, nedum quia in casu alienationis datus est alius substitutus, nempè Ecclesia S. Crucis vt per Ruin. *cons.* 122. *num.* 2. *&* 7. *lib.* 2. Gabr. *de fideicomm. conclus.* 9. *num.* 24. Odd. *qui loquitur de hoc fideicomm. cons.* 33. *num.* 15. *vers. secundo quia*, cum alijs adductis per Fusar. *de substitut. qu.* 688. *num.* 74. sed etiam ex qualitate rei super qua fuit facta prohibitio alienationis, & diuisionis cum dicta clausula, *vt semper*, & perpetuò
remaneant in hæredes, & successores eorum, † vt de 2
prohibitione alienationis palatij, seu domus latè Gabr. *de fideicomm. d. conclus.* 9. *num.* 44. Odd. *vbi supra sub num.* 13. Fusar. *dict. qu.* 688. *num.* 75. Rota *decis.* 121. *num.* 1. *& seqq. part.* 2. *diuers. & decis.* 231. *num.* 3. *in fin. & num.* 4. *part.* 2.
recent. & de adiectione facta, † vt domus perpetuò per- 3
maneant ad memoriam ipsius testatoris, tradit Eugen. *cons.* 48. *lib.* 1. quem refert, & sequitur Fusar. *d. qu.* 688. *num.* 82. & facit *decis.* Rota 47. *n.* 1. *part.* 1. *recent.*

Hoc autem firmato DD. crediderunt in casu præsenti sub nomine successorum ipsorum hæredum venire tantum masculum, vel quatenus ex inferius dicendis venire posset etiam fœmina, id tamen esse intelligendum de fœminis agnatis durante ipsarum vita, non autem de Domina
Constantia non agnata: licet enim regula sit, † quod ap- 4
pellatione successorum veniant etiam fœminæ iuxt. *l. heredis appellatione, ff. de verb. signific.* cum alijs adductis per Odd. *cons.* 46. *num.* 2. *&* 3. Eugen. *cons.* 21. *num.* 21. *& seq. lib.* 2.

*lib.*2. Fusar. *de substitut. qu.*343. *num.*1. attamen procedit,
5 quando mens testatoris † repugnat, vel alius adimpleri
non posset, vt per Curt. iun. *cons.*115. *numer.*20. *& seqq.*
Ruin. *cons.*168. *num.*14. *& sub num.*20. *vers. cum ergo lib.*3.
cum alijs adductis tradit Odd. *d. cons.*33. *num.*4. & facit
textus *in l. pater Seuerinam ff. de condit. & demonstr.* Prout
etiam idem videmus in emphyteusi, & alijs contractibus,
6 in quibus sub nomine filiorum, nepotum, † & descen-
dentium non veniunt fœminæ, quando similiter mens di-
sponentis repugnat, Dec. *cons.*318. *numer.*1. *vers. sed ta-
men hoc non videtur*, Rota *coram bon. mem. Cardin. Sera-
phin. decis.*604. *num.*8. *& decis.*663. *num.*14. *& num.*18. *in
fin. part.*1. *recent.*

In casu autem nostro mens testatoris visa est repugnare:
7 primò quia dum testator non solùm † prohibuit alienatio-
nem domorum, sed etiam illarum diuisionem, non cen-
setur voluisse, quod fœminæ saltem non agnatæ, & ea-
rum mariti de pluribus, & diuersis familijs, in eisdem
domibus sic indiuisis inhabitarent, vt per Odd. *d. cons.*33.
*sub num.*8. quem refert, & sequitur Fusar. *de subst. q.*311.
*num.*79.

Secundò, quia supposita huiusmodi habitatione fœmi-
narum non agnatarum cum earundem maritis de alienis
familijs, domus vocarentur de familijs ipsarum feminarum,
8 & maritorum, non autem de Florianis, & ideò *memoria* † te-
statoris potius periret, quàm viueret contra voluntatem,
& dispositionem testatoris, vt supra expressè factam *ad
9 memoriam* ipsius; Quod verbum interpretari solet, † sci-
licet ad honorem, & importat, quod domus conseruentur
in agnatione, & non transeant ad extraneos iuxt. *l.* 1. *§. sed
& si ff. de ventr. inspicien.* & tradit Ruin. *cons.*110. *num.*10.
*circa fin. & num. seqq. lib.*1. Giouagnon. *cons.*36. *num.*34.
& seqq. Soccin. sen. *cons.*63. *num.*15. Alex. *cons.*125. *n.*5.
10 *lib.*7. vbi dicit, quod ea, quæ fiunt † ad honorem, non
comprehendunt fœminas, neque illarum descendentes, Fu-
sar. *de subst. qu.*685. *n.*32.

Tertiò, quia ex huiusmodi fœminarum non agnatarum
successione subuerteretur fideicommissum in casu mortis
11 super dd. domibus ad fauorem agnatorum, † quod tamen
negari non potest, quin secundùm mentem testatoris cen-
seatur inductum, etiam ea prohibitione tam arcta per di-
cta verba vniuersalia de illis nullo pacto, & nullo modo
alienandis, nec diuidendis factis, vt post relatos tradit Pe-
regr. *de fideicomm. art.*14. *num.*40. *& pluribus seqq.* Rota
*decis.*10. *num.*6. *part.*1. *recent.* ac etiam ea magna affectio-
12 ne, quam † testator se habuisse ostendit erga istas domus,
cùm voluerit fabricari, & fructus hæreditatis percipi non
posse, nisi domibus perfectis, vt per Eugen. *d. cons.*81.
*num.*44. *lib.*1. & tradit Fusar. *de substitut. d. quæst.*688.
*num.*78.

13 Nec aduersatur, quod imò memoria † nostrorum di-
catur conseruari tam per masculos, quàm per fœminas in
l. liberorum 220. *in fin. ff. de verb. signific.* (ibi) *filios, fi-
liasque concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, ea-
rumve diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus*,
14 quia responsum fuit id procedere quoad † conseruationem
memoriæ respectu prolis, illiusque propagationis, non
autem quando agitur prout in casu isto, de conseruatio-
15 ne *memoriæ* respectu agnationis, quia tunc † fœminæ il-
lam non conseruant, sed potius tanquam principium alte-
rius familiæ cum extinctione personæ propriam perimunt
agnationem, *l. Iurisconsultus §. cognationis, ff. de gradibus*,
Curt. iun. *cons.*5. *num.*24. Cephal. *cons.*413. *num.*13. cum
alijs adductis per Fusar. *de substitut. quæst.*346. *numer.*4.
& 6.

Nec obstat, quòd cùm testator in casu contrauentionis
non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ec-
16 clesiam, † vocatio ista destruat rationem conseruandæ
agnationis, ea deductis per Rotam *decis.*463. *num.*5. *& de-
cis.*486. *numer.*4. *part.* 1. *recent.* Quia dupliciter fuit re-
sponsum.

Et primò, quod cùm idem testator istas solummodo do-
mus fideicommisso subiecerit, Ecclesia in casu contrauen-
tionis censetur tantùm vocata ad partem hæreditatis illius,
qui contrauenisset, non autem ad partem domorum, prout
suadetur tum ex illis verbis testamenti, ibi (*tunc & eo casu
cadant ab hæreditate testatoris, & dicta hæreditas succedat,
& perueniat Ecclesiæ Sanctæ Crucis*) tùm etiam ex eo, quia
aliàs *memoria* ipsius testatoris quoad dictam partem domo-
17 rum periret, † & alij hæredes in ea pro indiuiso habitare
non possent, contra dispositionem testatoris, vt supra ex-
pressè factam, & ita huiusmodi intellectum amplexus est
Odd. *d. cons.*33. *sub num.*18.

Secundò fuit responsum, quod quando etiam Ecclesia
vocaretur ad istas domus, hoc solùm deberet intelligi in
euentum, quod omnes hæredes, & successores contraue-
nirent; adeò vt si † vnus tantùm dictam eius portionem 18
domorum alienaret, alij quoad illam non caderent in
commissum, secundùm communem sententiam Doctorum,
de qua latè Michael Crasius *tom.*3. *commun. iur. lib.*1. *qu.*3.
Corn. *cons.*67. *num.*11. *& 16. lib.*2. Clarus *in §. emphyt.
qu.*13. *num.*10. Hier. Pottel. *de consortib. cap.*33. *à num.*9.
& seqq. sed possent eam recuperare: prout etiam colligitur
ex illis verbis testamenti, ibi (*& hoc fecit ea causa, quod
prædictæ domus semper, & perpetuò firmæ remaneant in su-
prædictis hæredibus, & successoribus eorum*, & ad memo-
riam *ipsius testatoris.*) Et facit, quia quando alienatio est
† prohibita extra vocatos, ipsis vocatis censetur virtuali- 19
ter concessa facultas recuperandi portionem alienatam,
Ioann. Igneus *in l. dudum num.*6. *& 7. C. de contrahen. empt.*
Salycet. *in l. ea lege, & seqq. C. de condit. ob causam*, Bald.
*in cap.*1. *§. hoc quoque num.*17. *de success. feud.* Odd. *d. cons.*
33. *sub num.*18. *vers. & sit legitimus sensus*, cum alijs per
Hieron. Puttel. *de consort. cap.*14. *numer.*18. *& seqq.* vbi
quando † prohibitio est facta in fauorem alicuius, potest 20
ille reuocare alienationem, cùm vocatus ille censeatur, ad
cuius fauorem facta est prohibitio, *l. cum Pater §. libertus*,
vbi Castrens. *num.*4. *ff. de legat.*2. *lege peto §. Frater*, vbi
Bart. *ff. eodem tit.* & hanc verissimam dicit sententiam ex
Bart. & alijs latè materiam exornans.

Minus obstat, quòd Iulia supradicta, vna ex descenden-
tibus fœminis fuerit admissa ad hoc fideicommissum, quia
cùm solummodo admissa fuerit † vti agnata, ea defuncta 21
fideicommissum remansit in masculis proximioribus de
agnatione in eo comprehensis, vt per Fusar. *de subst. di-
cta qu.*39. *num.*110. & faciunt tradita *in causa Parmen. iu-
rispatronatus* 26. *Aprilis* 1619. *coram Eminentiss. Cardin.
Pamphilio*, vbi dicitur, quod † fœminæ agnatæ non est 22
inconueniens, quod durante vita ipsarum ad fideicommis-
sum admittantur, dummodo illud non transmittant ad ea-
rum filios, qui sunt de aliena familia.

Nec visum fuit attendendum, quod Petrus Paulus se-
nior, vt aliqui testes deposuerunt, esset tantùm frater
vterinus ipsius testatoris, quia de contrario apparet ex te-
stamento, & alijs scripturis per d. D. Petrum Paulum iu-
niorem deductis, quæ in † concursu cum testibus sunt 23
præferendæ, iuxta *leg. generaliter*, cum ibi notatis *C. de non
numerata pecunia*, Rota *in eadem Romana spolij de Pinis*
10. *Iunij* 1620. *coram bon. mem. Buratto*, præsertim in
† antiquis gloss. *in cap.*3. *loco verbo testium de probat.* Rota 24
*coram bon. mem. Card. Seraph. decis.*339. *num.*7. *& decis.*
462. *num.*5. *& coram san. mem. Greg. XV. decis.*434. *num.*8.
& 19. Et quia dd. testes quamplurimas patiuntur exce-
ptiones, quæ latè in facto deducuntur.

Atque ita fuit decisum parte vtraque &c.

* *In eadem causa adest alia decisio, & quidem magistralis sub die 7. Februarij 1635. coram eodem Reuerendiss. P. D. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana rescissionis contractus.

Luna 30. Ianuarij 1634.

ARGVMENTVM.

Emptoris contractus quando venit rescindendus ex eo, quòd emptor fuit læsus vltra dimidiam iusti pretij, qualiter ista computatio facienda sit, doctè declaratur, prout est mos tam eximij Auditoris.

SVMMARIVM.

1 *Computi ratio qualiter sit facienda ad hoc, vt emptor dicatur læsus vltra dimidiam iusti pretij, & num.*2.

3 *Glos. in l.*2. *C. de rescind. vend. in verb. iudicis tam-*

tamquam inepta, & pertinax à multis I.C. tam antiquis, quàm modernis damnatur.

4 *Emptor emens rem, cuius pretium iustum sunt decem, ad effectum, vt dicatur læsus vltra dimidiam, necesse est, vt emerit pro 21.*

5 *Venditio, quando rescinditur propter læsionem, tunc à iusto pretio detrahenda non est tertia pars, sed superaddenda.*

6 *Tertia, aut dimidia pars iusti pretij, vt rescindat venditionem, mensurari debet à re petita, seu data, & num. 7.*

8 *In venditione si læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil superesset, aut remaneret.*

9 *Venditori magis est succurrendum, quàm emptori, quando læsus est vltra dimidiam.*

10 *Emptor ex affectione potest induci ad aliquid emendum cariori pretio quàm non valeat.*

11 *Venditor, vt plurimum necessitate rei familiaris, vendere compellitur minori pretio, quàm res valeat.*

12 *L. 2. C. de rescindend. vendit. non loquitur, nisi venditore, & soli venditori prospicere voluit, non autem emptori.*

Et DD. interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, n. 12.

13 *Læsio in emptione alicuius fundi, vt dicatur adesse, quid sit per emptorem probandum.*

14 *Pretij constitutio in venditione attendi debet tempore venditionis.*

15 *Peritus non æstimat, nisi quod subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito.*

16 *Et hoc procedit etiam si agatur de re Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas.*

17 *Læsio in contracta emptionis non potest allegari per eum, qui scienter, & diligenter instructus aliquid emit.*

18 *Et hoc amplia, quando emptor non fuit vnus, sed plures, & personæ cautæ, quæ emerunt.*

DECISIO DXXXII.

SVb die 22. Iunij præteriti fuit in hac causa resolutum non esse locum rescissioni contractus, quia pro parte PP. Ministrantium infirmis non probatur læsio: Cùm etiam admissa relatione periti per ipsos electi pretium domus, de qua agitur, non excederet tertiam partem, nisi in scutis 17. qui excessus videbatur cessare, stante quod ex testibus pro parte Cassandræ examinatis constabat de tempore contractus in d. domo adfuisse Caput Aptimatmoreum, quod valebat scuta centum in circa, cuius capitis æstimatio à peritis fuerit omissa: Hodie proposita iterum causa super ijsdem DD. steterunt in decisis.

Non obstat, quòd pro parte dd. PP. dicatur rationem computi non ita esse ineundam, vt superaddatur summæ 2456. tertia pars, videlicet summa 1228. nam illa est medietas summæ 2456. cùm tamen debeat dari excessus tantùm in tertia parte, vt puta in summa 818. 13. 4. quæ iuncta summæ 2456. constituit summam 3274. 13. 4. adeò vt excessus erit in scutis 300. & vltra, non autem in 17. tantùm, vt supponitur in decisione, & hunc esse ineundum calculum, vt videlicet emptor rescindens contractum ex capite læsionis vltra dimidiam, qui emit pro decem V. G.
1 sufficiat, quod emerit pro 16. † vt videlicet, decem sint iustum pretium, quinque illius medietas, & deindè vnum, in quo excedat medietatem, iuxt. glos. *in c. cum causa verb. dimidiam, de empt. & vendit.* & glos. magnam *in l. 2. C. de rescind. vend.* quam sequitur Franc. *decis. 243. num. 3.* Gomez. *var. resol. tit. de empt. & vendit. num. 22.* Couar. *var. resol. lib. 7. cap. 3. num. 8,* ex quo infertur, † si quinque
2 sunt medietas iusti pretij decem in emptore, quod tertia pars non erit nisi 3. cum dodrante.

3 Nam fuit responsum d. glossam † reprobari à multis tam antiquis, quàm modernis vtriusque iuris DD. qui dicunt, eam esse ineptam, vt in specie allegati per Franc. *vbi supra ante num. 3.* Abb. *in c. cum dilecti num. 2. de empt. & vendit.* vbi & reliqui Canonistæ, Bellaper. *in d. l. 2.* Specul. *in rubr. de rescind. vend. numer. 11.* Mising. *cent. 4. obseru. 33.* Forner. *lib. 2. select. cap. 19.* Cuiac. *lib. 26. obseru. cap. 18.* Facchin. *contron. lib. 2. cap. 16. vers. illud longè probabilius,* Viuian. *comm. opin. cap. 15.* qui omnes conclu-
4 dunt, quod emptor emens rem, † cuius iustum pretium sunt decem ad effectum, vt dicatur læsus vltrà dimidiam, necesse est, vt emerit pro 21. vtpotè, quòd vltrà dimidiam idem sit, ac vltra duplum, Capyc. *decis. 159. num. 24.* adeò vt res, cuius iustum pretium sunt 20. dicatur empta vltra tertiam iusti pretij, si empta fuerit pro 31. neque enim à
iusto † pretio detrahenda est tertia pars, sed superadden- 5
da, Rota *decis. 648. num. 6. part. 1. recent.* Gratian. *cons. 30.*
num. 3. & 4. lib. 1. qui dicit tertiam, † & dimidiam men- 6
surari debere rei petitæ, siue datæ, Marian. Socc. *cons. 98.*
num. 20. lib. 2. vbi quod attenditur † tertia, vel dimidia 7
iuxta summam petitam, Gabr. *cons. 168. qu. 10. num. 126. lib. 2.* Menoch. *cons. 156. num. 36. lib. 2.* Giurb. *decis. 110. num. 5.* & dilectissimè Facchin. *vbi supra vers. probatur hæc sententia,* vbi respondet obiectioni, quod posita hæc interpretatione constitueretur differentia inter emptorem, & venditorem, vtpotè, quod in venditore rei, cuius iustum pretium sunt 10. medietas læsiua sint quinque; & in emptore, eiusdem rei medietas læsiua sint totidem, ac ipsum
iustum pretium, & rationem reddit, quia si † in vendi- 8
tione læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil superesset, aut remaneret; aliam differentiam affert Cuiac. *loco allega-*
to, nempè quod † venditori magis est succurrendum, 9
quàm emptori, cùm hic ex affectione † possit induci ad 10
emendum cariori pretio, quàm res valeat, venditor † ve- 11
rò vt plurimum necessitate rei familiaris vendere compellatur minori pretio, & re vera lex 2. *C. de rescind. vendit.*
non † loquitur nisi in venditore, & soli venditori prospi- 12
cere voluit, non autem emptori, & Doctores interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, vt notat Host. *in d. c. cum dilecti de empt. & vendit.*

Et prædicta magis procedunt in præsenti casu ex eo, quod nulla videtur adesse, siue adfuisse læsio, nam peritus pro Cassandra electus æstimauit domum, de quo agitur cum criptis, viridiario, & reliquis membris, & pertinentijs suis in scutis 3922. 45. iuxta mensuram situs, parietum, areæ,
& similium, & pro parte Ministrorum † non opponitur 13
de excessu mensuræ, nempè quod d. peritus superaddiderit numerum mensuratum *iuxta decisionem 554. num. 4. part. 2. recent.* sed quoad mensuras omnes periti sunt concordes, cùm igitur peritus æstimauerit res mensuratas non quidem in pretio maiore, neque in minore, sed in pretio medio, & res mensuratæ existant, non potest dari de læsione, etiamsi situs, & domus postea casu in æstimatione dimi-
nuta sint, quia † quoad constitutionem pretij attendi de- 14
bet tempus venditionis, Bart. *in l. pretia rerum num. 2. in fin. ff. ad leg. falcid.* Bero. *cons. 45. num. 12. lib. 1.* Aymon. *cons. 188. num. 4.* Seraph. *decis. 1494. num. 3.* & dicunt omnes *in l. nam postea §. si minor ff. de tutor.*

In præsenti verò casu peritus Ministrorum super cuius relatione disputatur medio iuramento affirmat, se domum, de qua agitur, ante diem, qua eam æstimauit, nunquam vidisse, cùm tamen contractus venditionis præcesserit æstimationem per quinque circiter annos, adeò vt non poterit probè æstimare etiam si dicat, se habuisse respectum ad
tempus præteritum, quia peritus † non æstimat, nisi quod 15
subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito, *l. si voluntate C. de rescind. vendit.* etiam quod agatur de re
† Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas, *c. ad au-* 16
res, vbi glos. *in verb. tunc, de reb. Eccl. non alien.*

Confirmatur hoc ipsum ex instrumento emptionis, in quo legitur, quod R. P. Ministri antequam inirent hunc contractum, fecerunt pluries per peritos inspicere, & mensurare hanc domum cum suis annexis, & pertinentijs, & quod plures habitæ sunt inter ipsos Congregationes, in quibus stante æstimatione peritorum resoluerunt deuenire ad d. emptionem, ex quo colligitur, nullam adfuisse læsionem,
† quæ allegari non potest per eum, qui scienter, & diligen- 17
ter instructus aliquid fecit, Bero. *cons. 49. num 32. lib. 1.*
præsertim quando † emptor non est vnus, sed plures, & 18
personæ cautæ, & nonnisi priuilegio minores, Alciat. *cons. 93. num. 4.* & hoc casu non esse locum rescissioni contractus firmant Soccin. *cons. 48. in fin. lib. 4.* Gabriel. *de empt. & vendit. concl. 2. num. 120.*

Et ita vtraque &c.

* *In eadem causa adest alia decisio sub die 18. Iunij 1635. coram eodem R. P. D. meo Danozetto.*

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salium.

Die Veneris 17. February 1634.

ARGVMENTVM.

Bona in exequutionem capta, tunc præsumuntur esse debitoris, quando apud ipsummet reperiuntur, secus si penes tertium. Antidatæ, & simulationis præsumptio in apocis, quando, & ex quibus coniecturis excludatur.

SVMMARIVM.

1 *Bona in exequutionem capta præsumuntur esse debitoris taliter, quod alleganti contrarium, incumbat onus probandi.*
2 *Quod intellige, quando bona de tempore executionis reperiuntur, vel possidentur ab ipsomet debitore.*
3 *Bona præsumuntur eius penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur.*
4 *Bona debitoris, si reperiantur penes tertium de tempore executionis, tunc onus probandi, quod d. bona sint debitoris, creditori non autem tertio possessori spectat, & istam sententiam perpetuo tene menti secundum Bart.*
5 *Possessio efficacissimam prabet coniecturam, quod bona apud aliquem reperta sint propria illius.*
6 *Administrator possidens bona Domini, præsumitur ea habere, & administrare, non nomine proprio, sed Domini.*
7 *Testes, si non sint formiter examinati, eorum reuelationes tanquam extraiudiciales non probant.*
8 *Interpretatio ea est facienda, per quam excluditur fraus.*
9 *Diuersitas in dubio, & non identitas præsumitur.*
10 *Emptio potest etiam benè probari per apocas trino teste subscriptas.*
11 *Possessionis titulus benè remanet iustificatus, si doceatur de titulo habili ad eam transferendam.*
12 *Text. in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. quando cesset.*
13 *Antidata suspicio in scriptura priuata semper cessat, dum in contrarium concurrunt plures, & vrgentes coniectura.*
14 *Simulatio non datur sine causa.*
15 *Venditio non præsumitur facta in fraudem creditorum, si de tempore venditionis ille, qui vendidit, adhuc non erat debitor.*
16 *Simulatio debet probari per vrgentes, & efficaces coniecturas.*
17 *Simulatio, si oritur ex aliquibus coniecturis, destrui potest.*
18 *Persona diues, bonæ conditionis, & famæ non est præsumendum per actum simulatum in præiudicium tertij, illaqueare propriam animam.*
19 *Persona bona qualitate existente, est sufficiens coniectura ad excludendam omnem suspicionem simulationis, & fraudis.*

DECISIO DXXXIII.

VItus Antonius Dauid obtinuit ad sui fauorem mandatum Rotale pro ducatis 3458. contra Franciscum de Angelis, & Bartholomæum Balsamum arrendarotes Salium Ciuitatis Neapolis, illudque exequi curauit super quibusdam salibus in Ciuitate Beneuenti, tamquam ad ipsos spectantibus, huic exequutioni se opposuit Ioannes Pennella vti dd. Salium dominus: Quapropter deuoluta causa per viam appellationis ad Rotam, mihique commissa; dedi dubium, an constaret de aliquo iure d. Pennellæ super dd. salibus, quod d. exequutionem impedire valeret, eoq; hodie proposito DD. affirmatiuè responderunt: Ea moti ratione.

1 Quia licet regulariter bona † in exequutionem capta præsumantur esse debitoris, taliter quòd alleganti contrarium incumbat onus probandi iuxta decisionem san. mem.
Greg. XV. 402. *num. 2. glos. in l. 1. C. de priuil. fisc.* cum alijs
cumulatis *in Lucana, seu Fesulana Aubariæ 27. Iunij 1626.*
coram Buratto. Hoc tamen procedit, quando bona de
tempore † exequutionis reperiuntur, vel possidentur ab 2
ipsomet debitore, quo casu tertius veniens ad impugnandam exequutionem sub prætextu, quod bona in exequutionem capta sint sua propria, id concludenter probare tenetur, secus verò, quando bona possidentur à tertio, tunc
enim cum ipse tertius habeat præsumptionem iuris pro se,
ex quo bona † præsumuntur illius, penes quem reperiun- 3
tur, vel à quo possidentur ad textus *in l. ob maritorum*, &
ibi Salic. *num. 4. C. ne vxor. pro marit.* Bald. *in l. 1. num. 1.*
& 2. C. de priuil. dot. Soccin. *cons. 128. sub num. 1. vers.*
tert. concl. & vers. quar. concl. & cons. 131. numer. 6. lib. 1.
Alex. *cons. 112. num. 2. & seqq. lib. 6.* onus probandi bona
in exequutionem capta esse debitoris incumbit † creditori, 4
non autem tertio possessori iuxt. glos. *in l. 1. in verb. restituantur in fin.* & ibi Adden. quam perpetuò esse menti tenendam tradit Bart. *ibidem num. 2. C. de priuil. fisc. & in l. à*
Diuo Pio, §. si super rebus, num. 4. vers. aut istam rem, ff. de
re iudic. Alex. *ibidem num. 9.* Iason. *eodem num. 9.* Castr.
num. 8. & melius *in cons. 143. n. 3. vers. & si quæritur lib. 1.*
Rota *coram Greg. XV. decis. 23. num. 3.*

Ex quibus benè sequitur, quod cum sal, de quo agitur,
non fuerit repertum penes Angelum, & Balsamum debitores, sed penes tertium, nempè Pennellam, vt patet ex
relatione exequutoris, onus probandi illud spectare ad dd.
debitores incumbat Dauid creditori, non autem Pennellæ tertio possessori, qui (vt supra dictum est) habet † in- 5
tentionem fundatam in sua possessione, quæ efficacissimam
præbet coniecturam, quod sal ad ipsum spectet, non autem ad creditorem, iuxt. text. *in d. l. ob maritorum cum alijs*
supra relatis.

Nec visum fuit releuare, quod Pennella fuerit minister,
& institor eorumdem Angeli, & Balsami debitorum, vt
videntur deponere testes vigore monitorialium examinati,
& propterea præsumatur habuisse, & † administrasse sa- 6
lia prædicta tamquam minister prædictorum debitorum,
non autem vti Dominus: Quia vltra quod prædicti † te- 7
stes non fuerunt formiter examinati, & sic eorum reuelationes tamquam extraiudiciales non probant Cæs. de
Grass. *decis. 2. num. 13. de sponsal.* Seraph. *decis. 106. n. 3.*
non percutiunt tempus exequutionis, sed longè ante, &
sic possunt intelligi antequam Pennella emerit salia, prout
† interpretari debent ad excludendam fraudem, Decian. 8
cons. 2. num. 66. & seqq. lib. 1. Cephal. *cons. 75. n. 8.* Rolan.
à Vall. *cons. 40. num. 2. & 3. lib. 2.*

Vltra quod Dauid non probat sal in exequutionem captum esse illud idem, quod prætendit habuisse Pennellam
ab Angelo, & Balsamo tanquam eorum administratore,
prout probare deberet, quia in dubio diuersitas, † non 9
autem identitas rerum præsumitur, Rota *decis. 7. num. 1.*
part. 4. recent. siue secunda in recentiss. Quæ præsumptio eò
magis in præsenti casu venit admittenda, ex quo Pennella
docet per apocas emptionum † subscriptione testium mu- 10
nitas, quæ benè probant emptionem salium ad text. *in § 1.*
instit. de empt. & vendit. Gabr. *de præsumpt. conclus. 3.*
num. 1. lib. 1. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis. 328.*
num. 1. se pluries emisse salia à diuersis Mercatoribus, ex
qua † emptione remanet etiam iustificatus titulus posses- 11
sionis ipsius.

Nec in proposito aduersus dd. apocas videtur † vrgere 12
text. *in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab.* Quia cùm dd.
apocæ non solum sint trino teste munitæ, sed etiam roboratæ attestatione Notarij, ac adminiculatæ ex quietantia
solutionis facta cum interuentu aliorum testium, non potest in eas cadere suspicio Antidatæ, † quæ semper cessat, 13
dum in contrarium concurrunt tot, & tam vrgentes coniecturæ, & adminicula, Seraph. *decis. 879. n. 1.*

Minus subsistit, quòd dd. apocæ emptionum præsumantur simulatæ: Quia † non datur in simulatio sine causa, 14
Paul. Castr. *in l. iurisgentium §. dolo malo, ff. de pact.* Alex.
cons. 111. num. 1. vol. 3. Dec. *cons. 463. num. 8.* Mascard. *de*
probat. conclus. 448. num. 1. Rota *decis. 7. de don. in nou. &*
decis. 5. num. 4. part. 2. recent. Quæ quidem causa in præsenti casu non adest, nec aliqua, quæ releuet, allegari potest.

Respectu enim Cacciottolli nulla potest allegari causa,
quia nihil habebat agere cum Dauide creditore, nec cum
Angelo, & Balsamo debitoribus. Respectu verò Angeli,
& Balsa-

15 & Balsami idem dicendum. Quia de tempore, † quo ipsi
vendiderunt salia Pennellæ, adhuc non erant declarati debitores Dauidis, & propterea non potest dici quod voluerint vendere salia in præiudicium illius.

Nec releuant coniecturæ pro parte Dauidis allegatæ ad
probandam simulationem: Quia vilæ fuerunt leuissimæ,
16 & parui momenti, cùm tamen ad † hunc effectum requirantur vrgentes, & efficaces, Rota *decis. 207. num. 1. post se-*
17 *cundum vol. cons.* Farinac. Vltra quòd etiam si ex eis † posset oriri aliqua suspicio simulationis, ea tamen elideretur
ea contraria præsumptione desumpta ex qualitate personæ
18 Pennellæ, qui cùm sit mercator, diues, † bonæ conditionis, & famæ, non est præsumendum, quod voluerit per
huiusmodi actum propriam animam illaqueare, quam co-
19 niecturam desumptam ex qualitate † personæ admitti ad
excludendam suspicionem simulationis, & fraudis tenent
Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 20. num. 5.* Cæpoll.
cons. 21. n. 35. in criminal. Farinac. *cons. 152. num. 7.*

Et ita vtraque, &c.

* *Infra in eadem causa habentur duæ aliæ decisiones sub diebus 28. Iunij 1634. & 17. Decembris eiusdem anni coram R. P. D. meo Dunozetto.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Comeñ Attentatorum.

Die Lunæ 3. Aprilis 1634.

A R G V M E N T V M.

Gesta post interpositam appellationem à sententia, tanquam attentata, veniunt reuocanda. Ordinarius quando dicatur attentare, deueniendo ad executionem litterarum Apostolicarum circa prouisionem beneficiorum.

S V M M A R I V M.

1 *Index quicquid facit post interpositam appellationem, laborat vitio attentatorum.*
2 *Ordinarius non potest deuenire ad executionem litterarum Apostolicarum, nisi præcedente illarum iustificatione.*
3 *Executor mixtus debet procedere verificatis verificandis.*
4 *Executor mixtus de facto, & nullo ordine iuris seruato procedendo attentat.*
5 *Clausula*, statum litis &c. *appositas in litteris Apostolicis circa prouisionem beneficijs, quid operetur.*
6 *Gesta post appellationem, vt dicantur attentata sufficit, quod ius deferat appellationi, licet iudex eam denegauerit.*
7 *Appellatio circa prouisionem Ecclesiæ Parochialis non datur ad effectum deuolutiuum.*
8 *Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform. & Bulla Pij V. de conferend. paroch. in quo casu loquantur.*

D E C I S I O DXXXIV.

SVb die 22. Iunij præteriti, Domini resoluerunt, excommunicationem, & Cedulones affisos contra nonnullos homines Communitatis Comani esse attentata, & propterea reuocanda, quia emanarunt post appellationem interpositam, & inhibitionem Rotalem formiter præsentatam, vt ex prædicta decisione.

Hodie verò dubitaui, an constet de alijs attentatis, quæ
etiam veniat reuocanda, & fuit affirmatiuè resolutum,
quia cùm Communitas Comani à sententia intra debitum
tempus appellasset, nihilominus Ordinarius ad instantiam
1 Massalli illam executioni demandauit, † confirmando
præsentationem ab eo factam, illumque instituendo, &
demum possessionem Ecclesiæ, ac Beneficij tradendo, quæ
omnia manifestè laborant vitio attentatorum, Lancell. *de
attent. c. 12. limit. 40. num. 10. & 18.* Gatz. *de benef. part. 9.
cap. 4. num. 16. & seqq.* Rota *decis. 503. num. 2. part. 1. recent.* & fuit dictum *in Calagurritana beneficij 15. Februarij
1606. coram bon. mem. Ortembergo.*

Præterea visum est, quòd etiam Ordinarius attentauerit, dum post dictam decisionem Rotalem in hac causa factam, & post aliam nouam appellationem a quatuor hominibus eiusdem Communitatis Comani, sub die 29. Iunij 1633. interpositam, ac die sequenti intimatam, illos tamen denuò excommunicauit, & Cedulones contra ipsos affigi fecit, quæ omnia absque dubio veniunt reuocanda per supradicta.

Vlterius cum d. Massallus post appellationem ab ipso interpositam a sententia Domini Nuntij Heluetiorum, &
post commissam causam in Rota, & inhibitionem hominibus Comani præsentatam, & obtinuisse prouideri a Sanctissimo de hac Parochiali, nulla facta mentione sententiarum latarum, & litis pendentiæ in Rota, Ordinarius absq;
alia † præcedente litterarum Apostolicarum iustificatione, 2
ad quam ante omnia tenebatur, *c. 2. vt lit. pend. c. fin.* vbi
Rip. *numer. 28. de præscript.* Mohed. *decis. 303. de renunc.*
Verall. *decis. 27. num. 3. part. 1.* & fuit dictum *in Romana
superamentiæ 29. Nouembris 1633. coram me.* Præsertim
cùm esset mixtus, non autem † merus executor, stan- 3
tibus clausulis in litteris appositis, inter quas amoto quolibet illicito detentore, & dummodò non sit alter. ius quæsitum, Rota *decis. 528. num. 7. part. 1. recent. & decis. 341.
num. 3. part. 3. recent. & decis. 670. n. 3. part. 4 recent.* Caual.
decis. 211. num. 2. & fuit dictum *in Spoletana Capellaniæ 17.
Maij 1619. coram bon. mem. Buratto.* Nihilominus de facto,
† ac nullo iuris ordine seruato ad litterarum executionem 4
attentando processerit, Rota *decis. 57. num. 2. & decis. 159.
n. 3. part. 2. recent.*

Non obstat, quòd in litteris fuisset apposita clausula,
† *statum litis &c.* quia hæc clausula non operatur, quod 5
potuerit capi possessio absque vitio attentatorum, latè addentes ad Greg. *decis. 2. n. 16. & 17.*

Neque releuat quod Ordinarius non attentauerit procedendo ad executionem sententiæ non obstante appellatione, cum illi tantùm detulerit ad effectum deuolutiuum,
non autem suspensiuum, quia cum a dicta sententia dare-
tur appellatio, sufficit † ad causandum attentata, quod 6
ius deferret appellationi licet iudex eam denegauerit Franc.
*in c. constitutus 45. n. 19. in fine, & in c. vt debitus num. 55. de
appellat.* Castren. *in l. 3. n. 1. C. eodem,* Rolandus *cons. 77. n. 3. &
seqq. lib. 2.* Lancellott. *de attent. cap. 12. ampliat. 5. num. 2. in fine, & n. 3. & seqq.*

Nec facit quod sumus in Ecclesia † Parochiali, quo casu 7
ex dispositione sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 18. de
reform.* & ex bulla sanctæ mem. Pij V. de conferendis Parochialibus non datur appellatio nisi ad effectum deuolu-
tiuum. Quia sacrum Concilium, † & Bulla loquuntur de 8
parochialibus, quæ prouidentur per concursum non autem prout in casu nostro, quando vertitur lis inter compatronos, vel præsentatos à diuersis personis, vt aliàs distinxit Rota *decis. 656. num. 2. part. 1. recent. & in Florentina iurispatronatus de Gianfigliazzis 3. Iulij 1628. coram R. D. meo Vrgellen.*

Et ita decisum vna tantum parte &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Romana census.

Die Veneris 28. Aprilis 1634.

A R G V M E N T V M.

Hæres vt gaudeat beneficio inuentarij, debet reddere rationem bonorum, quæ in hæreditate continentur, & quomodo probetur valor bonorum hæreditariorum.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres de bonis hæreditarijs quando sufficientem rationem reddere dicatur, ità vt possit euitare præsumptionem, quod illa satis essent pro satisfactione creditorum.*
2 *Mobilium vsus licet permissus sit hæredi in præiudicium substituti, non tamen est permissus in præiudicium creditorum, n. 3.*
4 *Inuentarij beneficium nullam hæredi vtilitatem affert,*

sed solùm illius bona defendit aduersus creditores.

5 *Heres tenetur reddere rationem de fructibus hereditatis, eosque lucrari non potest detectis creditoribus.*

6 *Heres præsumitur percepisse fructus, si bona, quæ ad illius manus peruenerunt, sint frugifera.*

7 *Bona immobilia præsumuntur frugifera.*

8 *Census perpetui æquiparantur bonis stabilibus.*

9 *Bona in inuentario descripta præsumuntur hereditaria, donec contrarium probetur.*

10 *Aestimatio bonorum fieri debet inspecto valore temporis præsentis.*

11 *Periti in æstimatione bonorum sequi debent pretium commune.*

12 *Inuentarij beneficio non iuuatur heres, qui bona omnia non descripsit.*

13 *Heres beneficiatus potest creditoribus hereditarijs in solutum dare de bonis hereditarijs, dummodo tamen absit dolus, n.14.*

15 *Inuentario standum est, donec de errore non doceatur.*

16 *Clausula in inuentarijs poni solita, vt non censeantur descripta, quæ describenda non erant, quæ sit virtus.*

17 *Pecuniæ præsumuntur illius à quo apparent solutæ.*

18 *Supposito non verificato, cessat assertio, sub quo illa emanauit.*

19 *Patri exponenti pecunias per eum solutas esse filij non creditur. Imo præsumptio est, hoc in fraudem legis expressum fuisse ad occultandam donationem inter patrem, & filium.*

20 *Voluntas faciendi fideicommissum in codicillis expressa in testamento dicitur imperfecta, si codicilli non exhibeantur.*

21 *Donatio facta pro heredibus, & successoribus in perpetuum sortitur naturam bonorum hereditariorum.*

22 *Donatio facta pro heredibus, & successoribus in perpetuum comprehendit etiam extraneos.*

23 *Donatio in qua datur facultas disponendi de bonis donatis pro voluntate, & arbitrio donatarij sortitur naturam bonorum hereditariorum.*

24 *Clausula,* disponendi de bonis donatis pro voluntate, *& arbitrio donatarij pinguius prouidet, quàm clausula,* ad habendum.

25 *Clausula,* ad habendum, *in donatione posita solet iudicari apta ad transferendum bona donata ad heredes extraneos.*

DECISIO DXXXV.

DEcisum fuerat in hac causa, vt Francisco agenti pro
recuperatione census, quem tanquam prouenien-
tem ex bonis maternis dicebat nulliter fuisse restitutum
Neapolioni patri, suffragari deberet inuentarium, quod
idem confecerat super hæreditate paterna, quominus con-
tra eum deduci posset exceptio confusionis bonorum, quæ
illi sine dubio obstaret, quando beneficio eiusdem inuen-
tarij gaudere non posset. Et de validitate huius inuentarij
actum fuerat in decisione facta coram me *sub die 25. Iunij
anni 1629.* Sed quia non satis est hæredi exhibere bona,
quæ descripsit in inuentario, nisi etiam de illis reddat ra-
tionem; Dubitaui, An hæc ratio videretur reddita à Fran-
cisco. Quo dubio hodie per me proposito, Domini nega-
1 tiuè responderunt ex duobus præcipuè fundamentis, † quia
scilicet plura apparebant notata in eodem inuentario, de
quibus ipse Franciscus nullam reddebat rationem, & quia
non docebatur de integra extimatione bonorum immo-
bilium, quam curauerat fieri à duabus peritis, quos ad
hunc effectum obtinuerat deputari à iudice, sine qua exti-
matione non poterat dici probatus verus illorum valor,
aut (quod indè sequebatur) quod eadem bona non po-
tuissent satis esse pro satisfactione omnium creditorum
propter contrariam præsumptionem, quæ videbatur esse
ad fauorem eorumdem creditorum, vt hæreditas futura
esset soluendo, ac per omnibus oneribus hæreditatis, ex
traditis per Couar. *in cap. si heredes n.9. de testam.* & per
Rotam coram Card. Seraph. *decis. 1394. n.5. & in decis. 696.
n. 1. part. 1. recent.*

Et primò visum fuit Franciscum deficere in reddenda
ratione bonorum mobilium, quæ notata erant in inuenta-
rio, cum de ijs nulla ratio redderetur, licet enim vsus eo-
rumdem mobilium permissus † censeatur hæredi in præiu- 2
dicium substituti, adeò vt neque ea teneatur compensare
cum credito, quod ipse habet occasione suarum detractio-
num, vel alia aduersus hæreditatem, ad cuius restitutio-
nem grauatus fuit, vt in *l. mulier §. sed etiam, & in l. de-
ducta §. ante diem, ff. ad Senat. cons. Trebell.* tradit Peregr.
de fideicomm. art. 10. num. 39. & cons. 70. num. 21. lib. 1. &
fuit dictum *in Romana fideicommissi de Cruciarijs 28. Ia-
nuarij 1630. coram R. P. D. meo Durano, in Perusina fidei-
commissi de Alphanis 5. Septembris 1621. coram Reueren-
diss. D. meo Decano.* Non tamen hoc idem illi permissum
† censetur etiam in præiudicium creditorum, cùm bene- 3
ficium inuentarij † non soleat aliquam vtilitatem afferre 4
hæredi, sed solum illius bona defendere aduersus eosdem
creditores, vt probat textus *in l. vltim. §. licentiam C. de
iur. deliber.* & notant ibi Doctores, *& in §. et si præfatam,
& in §. computatione,* vbi Bald. *num. 11.* Castrens. *num. 1.*
Iason. *num. 8. in princip.* Bart. *in l. cum emptor num. 1. in fin.*
& ibi Alex. *ff. ad l. falcid.* & fuit dictum *in Cesenaten. bo-
norum 13. Iunij 1608. coram Eminentiss. Card. Pamphilio,
& in Romana bonorum 3. Martij 1617. coram bon. mem. An-
drea.*

Eamdem obligationem visum fuit habere Franciscum,
respectu fructuum hæreditatis, de quibus neque aliqua ra-
tio reddebatur, quia non potuit suos facere fructus eorum-
dem bonorum † in præiudicium creditorum, & postquam 5
ipsi creditores directi fuerunt, vt authoritate textus *in l.
item veniunt §. item non solum ff. de petitione hered.* probat
Guidopap. *de inuentar. num. 17.* Monticul. *eod. tract. cap.
6. num. 10.* & probat textus *in l. vltim. in §. et si præfatam,
& in §. licentia C. de iur. deliber.* vbi Bald. *numer. 1.* Bart.
num. 4. Surd. *decis. 92. num. 5.* Peregr. *de fideicomm. art.
49. num. 77.* & fuit latè deductum *in Firmana, seu Macera-
ten. dotis 18. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Pirouano,* quam
sequuta fuit Rota *coram me in Ariminen. census 14. Februa-
rij 1631.* Neque poterat dubitari vtrum ij fructus † perue- 6
nissent ad manus Francisci, quia cùm non controuertere-
tur, vel an ipse eadem bona possederit, vel an aliqua eo-
rum essent sui natura frugifera, præsumebatur, quod etiam
eosdem fructus percepisset, argumento textus in *l. Titia ff.
de solution. & in l. Iulianus §. ex vendito, ff. de action. empt.*
vbi Castr. *num. 5. & in l. 2. C. de vsur. num. 1. in fin.* Natt.
cons. 384. num. 2. Rota *decis. 25. de præbend. in nou.* Quali-
tas verò eorum bonorum probabatur, † quia aliqua eo- 7
rum consistebant in bonis immobilibus pro quibus erat præ-
sumptio glos. *in authent. perpetuo C. de sacros. Eccles.* Aliqua
consistebant in censibus † perpetuis, qui bonis immobi- 8
libus æquiparantur, secundùm Bart. *in l. iubemus num. .... C.
eod. tit.* & ibi etiam Bald. & Castr. *n. 2.* Tiraqu. *de retract. le-
gal. §. 1. glos. 6. num. 4.* Et licèt aliqui ex ijs censibus diceren-
tur dotales Catharinæ matris Francisci, tamen hoc num-
quam probatum fuit. Vndè standum erat † præsumptio- 9
ni inuentarij, in quo illi descripti fuerant tamquàm hæredi-
tatij, vt habetur in *l. vltim. §. sin autem C. arbitr. tutel. vt in l.
scimus § licentia C. de iur. deliber.* cum notatis per glos. & Doct.
ibi *& in l. Tutor ff. de administr. tutor.*

Ex altero etiam capite visum fuit Dominis, quod ratio
reddita per Franciscum non poterat dici sufficiens, nimi-
rum respectu bonorum immobilium, in quorum æstima-
tione plura apparebant fuisse omissa à peritis, qui ad hunc
effectum electi fuerunt; Et primò visa fuit eadem æstima-
tio minùs apta respectu domus, quæ in inuentario diceba-
tur empta fuisse à testatore, atque etiam minùs æqua re-
spectu vnius prædij, quod in eodem inuentario appellaba-
tur *il piano della botte*, quia apparebat, quod periti in
extimando valore eiusdomus habuerunt rationem solius
pretij, quo illa empta fuerat, qui poterat esse diuersus à
pretio, quo inspecto tempore præsenti, † illa valere 10
posset, & quod ijdem † periti omninò sequi tenebantur, 11
vt in l. 3. §. Diuus ff. de iur. fisc. & notant ibi Doctores, *&
in l. pretia rerum ff. ad l. falcid.* vbi Bart. *in §. nonnullam
num. 2.* Castr. *in lege falcid. 62. §. corpora num. 5. ff. eod. tit.*
Surd. *cons. 151. num. 71.* Boer. *decis. 68. num. 6.* Dum verò
valorem prædij extimarunt ad solam rationem scut. vigiori
pro quolibet rubro apparebat, quod ipsi non habuerunt
rationem communis extimationis, secundùm quam casa-
lia intra districtum vrbis non solent extimari minori pre-
tio scutorum centum quinquaginta pro quolibet rubro,
quæ communis extimatio etiam retinenda erat ab eisdem
peritis, vt notatur *in l. pretia rerum,* & post glos. *ibi in*

verbo

verbo funguntur, Batt. & Imol. *n.1.* Castrens. *in d. lege falci-
dia. §. corpora n.1. ff. ad l. falcid.* Surd. *cons.156. num.4.* Rota
decis.170. n.2. part.1. recent.

Secundò visum fuit plura in eadem estimatione deficere,
quia in inuentario, quod ipsemet Franciscus confecerat,
paternæ hæreditatis, reperiebantur descriptæ tres domus
in Ciuitate Barcenni ad lacum Sabathinum simul cum
horreo, & fœnili, ac stabulo, & totidem vineæ, ea qui-
bus apparebat omissam fuisse estimationem vnius domus,
& duarum vinearum, quarum non constat, quod ijdem
periti rationem habuerint in sua relatione, cum tamen
12 teneretur Franciscus omnium reddere † rationem, vt
posset iuuari einsdem inuentarij beneficio, & quamuis do-
mus, quæ fuit in dicta relatione prætermissa, diceretur da-
ta fratribus S. Mariæ in solutionem crediti, quod ipsi ha-
13 bebant contra † hæreditatem Neapolionis, quod non
prohibetur facere hæres beneficiatus, vt statuitur *in l. vlt.
§. et si præfatam, C. de iur. deliber.* & notat ibi glos. *in verbo
repellantur*, Castr. *num.4.* Ales. *num.7.* Fanocc. *de in-
uentar. part.5. num.135. & 136.* Tamen non semper vera
14 est ea † conclusio, sed solùm in casu, in quo non possit in
hærede considerari dolus, prout illam limitat Batt. *in d. §. et si
præfatam num.1.* post glos. ibi *in verbo satisfaciet*, Roland.
de inuentar. part.4. in 8. vtilit. Et non tollebatur defectus
eius relationis respectu vnius vineæ, atque etiam respectu
horrei, fœnilis, & stabuli, quæ descripta fuerant in dicto
inuentario, & ità cum sibi præiudicauerit Franciscus in de-
scriptione, quam fecit de bonis, standum erat inuen-
15 tario, † donec de illius errore doceretur, vt declarat Bald.
inter alios super *l. vlt. in §. licentia C. de iur. deliber. num.1.
& in l.1. §. item solent in prima lectura numer.3. in fin. ff. de
præfect. Vrb.* Specular. *in tit. de instrum. edition. §. docto de
impugnatione num.2.* Neque ad hunc effectum sufficere
16 poterat clausula, † quæ solet poni in inuentarijs, *vt non cen-
seantur notata, si quæ fuissent descripta, quæ non essent de-
scribenda &c.* cum illa solùm prodesse possit, postquàm
doctum fuerit, quod non debuerunt describi, quæ in vim
illius clausulæ dicebantur delenda ex eodem inuentario, vt
per eumdem Bald. *in d. l.1. §. item solent ff. de off. Præfect.
Vrb.* Batt. *ibid. n.4.*

Et licèt plura adducerentur pro parte Francisci ad pro-
bandum hunc errorem, tamen non visa fuerunt illa obsta-
re. Et primò non visum fuit obstare id, quod dicebatur,
vt hæc bona licèt empta per Neapolionem, tamen fuissent
acquisita Francisco propter declarationem, quam ipse
Neapolio fecerat in emptionem eorumdem bonorum,
quod scilicet illa emebat nomine sui filij, & ex eiusdem pe-
cunijs. Nam hoc vltimum suppositum numquam proba-
tum fuit, cum ostensum non fuerit, quod ille exegisset eas
pecunias, quas tanquam spectantes ad Franciscum filium
ratione dotis maternæ dixerat se velle conuertere in em-
ptionem dd. bonorum, & ità non solum eæ pecuniæ præ-
17 sumi debebant † propriæ Neapolionis, à quo apparebant
solutos, arg. text. *in l. cum proponas C. pro socio*, & notat
ibi Batt. *numer.2. & in l. si Patruus num.4. C. communia
vtriusque iudicij*, Bald. *in l. vltim. C. si quis alter. vel sibi.*
Sed non poterat Franciscus se fundare in ea assertione,
18 dum deficiebat in verificatione eius suppositi, † sub quo
eadem assertio emanauit; Imò non probata hac qualitate,
quod dictæ pecuniæ fuissent propriæ Francisci, præsumi de-
bebat illius nomen fuisse simulatè appositum, & in fraudem
19 legis ad occultandam donationem † inter patrem, & fi-
lium, vt tenuit Angel. *in cons.341. num.1.* Ales. *cons.18.
num.4. lib.3.* Bald. *in l. iubemus, §.1. numer.4. C. ad Sen.
cons. Trebell.* per text. *in l. qui testamentum, ff. de probat.*
Secundò non visa fuerunt obstare ea quæ dicebantur in
specie respectu vnius vineæ ad effectum vt illa non possit
dici comprehensa in hæreditate Neapolionis: dicebat enim
Franciscus illam ad se spectare ex duplici capite, eò quia
contineretur vel sub donatione, quam Paulus Iordanus
senior Vrsinus fecerat ad fauorem Fabij Vrsini, & eius-
dem Fabij hæredum, & successorum, vel saltem sub fidei-
commisso, quod dicebatur fecisse idem Fabius ad fauo-
rem filiorum Neapolionis, sed visum non fuit agi posse de
fideicommisso, dum non exhibebantur codicilli, in qui-
bus Fabius dixerat in suo testamento se velle id fideicom-
missum facere, quia dum idem testamentum se ad codicil-
20 los referebat, † non poterat ex eo dici probata certa, ac
determinata voluntas, sed solum imperfecta, & quasi quæ-
dam præparatio voluntatis, vt dicit Bald. *in l. quedam cum
filium, ff. de hæred. instit. in 3. notab.* Imol. *num.3.* & vo-
luit Oldrad. *in cons.119. num.1.* Ias. *cons.55. num.6. vol.4.*
Card. Seraph. *decis.623. numer.3. & decis.1357. numer.11.*
Quod verò attinet ad donationem factam Fabio, aderant
in ea plures clausulæ, ex quibus bona donata sortita fuerunt
in omnibus naturam bonorum hæreditariorum, itaut Nea-
polio filius † eiusdem Fabij, & pater Francisci potuerit 21
de bonis donatis disponere etiam in præiudicium successo-
rum, & primo hoc suadebatur ex eo, dum donatio lege-
batur facta pro hæredibus, & successoribus cum clausula,
in perpetuum, ex qua nomeo hæredis intelligi debebat etiam
de hæredibus † extraneis, vt notatur *in cap. præsentia de* 22
probat. vbi Felin. *num.16.* Aretin. *num.62.* Ias. qui de
communi attestatur *in l. Gallus, §. etiam si parente num.15.
ff. de liber. & posth.* & alij relati per Couar. *var. resol. lib.2.
cap.17. in 4. conclus.* Cardin. Mantic. *de tacit. & amb. con-
uention. lib.22. tit.19. num.22.* Secundò idem probare pote-
rat facultas concessa in eadem † donatione, *disponendi de* 23
*bonis donatis pro arbitrio ac voluntate ipsius Fabij siue illius
hæredum*, quæ clausula visa fuit remouere posse omnem
dubitationem, cùm illa longè vberiùs prouideat eisdem
† hæredibus, quam clausula, *ad habendum*, ex qua etiam 24
solet iudicari concessio transitoria † ad hæredes extra- 25
neos, vt notat post alios Alberic. *in l. vltim. num.8. C. de
iure emphyt.* Corbul. *de iure emphyt. in tit. de caus. priuat.
ob alienationem factam irrequisit. domino*, Soccin. *cons.266.
num.8.* Ruin. qui in specie ponderauit hanc clausulam *in
cons.18. num.19. lib.1.* Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Gerundeñ Beneficij.

Die Veneris 28. Aprilis 1634.

A R G V M E N T V M.

Breue Apostolicum de capienda possessione benefi-
cij nomine Cameræ quando habeat executionem
paratam. Clericatus beneficij vacatio, & mors
alicuius qualiter probentur, item etiam latè de-
claratur, quibus modis doceatur, quòd pertinen-
tia iuris conferendi beneficium, vel præsentandi
pertineat ad aliquem.

S V M M A R I V M.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*

2 *Breue Apostolicum de capienda possessione beneficij no-
mine Cameræ habet executionem paratam, verifi-
cato clericatu prouisi, vacatione beneficij, & reser-
uatione.*

3 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*

4 *Beneficij vacatio iustificatur ex confessione aduersarij,
qui venit ex eadem vacatione.*

5 *Mors probatur ex partita desumpta ex libro Parochi, in
qua descripta est mors alicuius.*

6 *Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad
mortem.*

7 *Mors probatur per testes deponentes de certa scientia,
vt quia interfuerunt morti, vel funeri.*

*Mors probari potest per testes deponentes de publica voce
& fama, & n.7.*

8 *Beneficia vacantia tempore vacationis sedis Abbatialis,
vel Episcopalis reseruantur per regul. secundam, hodie
tertiam Cancell.*

9 *Et vtrum si Papa d. beneficia conferat cum clausula,*
constito, *ad effectum istius reseruationis, an pertinen-
tiam iuris conferendi spectare ad Abbatem, vel Ordi-
narium, sit necesse probare.*

10 *Collationes plures effectuatæ, & vna successiuè post aliam
facta, probant pertinentiam iuris conferendi spectare
ad conferentem.*

11 *Quadragenaria cum fama, dum non versamur in perso-
nis, in quibus militet suspicio vsurpationis beneficij,
sufficit pro iustificanda pertinentia iuris conferendi,
vel præsentandi.*

12 *Ordinarius admittens collationem beneficij factam ab
aliquo, ex tali admissione videtur resultare confessio,
plurimi facienda in hac materia.*

Ordinarij in admittendis præsentationibus sunt difficiles, vti sibi præiudiciales, n. 12.

13 *ex Ordinarij sola admissione præsentationis, quis constituitur in quasi possessione conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationum.*

14 *Vicarius Episcopi iure proprio, & ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere.*

15 *Consensus, & mandati præsumptio inducitur ex cursu longi temporis.*

16 *Beneficium, quod spectet ad collationem alicuius ostendi potest per visitationes Ordinariorum, & n. 17.*

18 *Interpellatio illa omnino est retinenda per quam euitatur aliquis absurdus error, & incongruitas orationis.*

19 *Beneficium si sit iurispatronatus Ecclesiasticum, cadit sub reseruatione regul. 8. & potest à Papa conferri, etiam absque derogatione.*

20 *Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij, nec præiudicant vero, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi.*

21 *Testes deponentes de publica voce, & fama, plurimum roborant alias probationes.*

22 *Pertinentia iuris conferendi beneficium, quando de ea agitur incidenter, probatur leuioribus probationibus.*

23 *Quasi possessio conferendi beneficium etiam ex vnico actu acquisita est attendenda ad effectum substinendi prouisionem, dum incontinenti, & liquido non constat de proprietate.*

24 *Proprietas absorbet possessionem.*

25 *Collationes beneficiorum, ad hoc vt releuent, debet probari, quod fuerit effectuata.*

26 *Sententia debet iustificari ex eisdem actis.*

27 *Probationes etiam post sententiam produci possunt pro corroboratione.*

28 *Clausula,* arbitrio, *aliquid detrahit de rigore iuris.*

DECISIO DXXXVI.

DOminus Petrus Ioannes Albert impetrauit à S. D. N. beneficium, de quo agitur, vacans per obitum Antonij Alzinæ, vti reseruatum Sedi Apostolicæ in vim regulæ secundæ Cancellariæ, eò quod collatio dicti beneficij spectet ad Abbatem Monasterij Riuopulli, & vacatio contigerit eodem Monasterio Abbatis regimine destituto; expediuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, & eius vigore immissionem obtinuit ab A. C. cùmque Petrus Coderch prouisus de hoc eodem beneficio ab Ordinario appellauerit, & Signaturam adiuerit, causa mihi fuit commissa cum clausula, *partito Breui, arbitrio Rotæ,* super quo proposito dubio, Domini hodie responderunt, non intrare arbitrium pro retardatione exequutione Breuis.

1 Arbitrium enim regulatur à iure † Bart. *in Extrauaganti ad reprimendum, in verb. videbitur num.* 8. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.* 465. *num.* 1. & alias sæpius, de

2 iure autem Breue Apostolicum † de capienda possessione nomine Cameræ, habet exequutionem paratam, vbi iustificatum est quoad clericatum prouisi, vacationem beneficij, & reseruationem contentam sub clausula, *consisto, &c.* Rota *decis.* 580. *num.* 5. *ac decis.* 691. *num.* 1. *& decis.* 756. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Vicen. Capellania* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. Domino meo Vrgellen.* Quemadmodum in casu præsenti, quoad omnia visum fuit esse iustificatum.

3 Clericatus enim probatur † ex litteris patentibus Ordinarij, Rota *decis.* 16. *de probat. in antiq.* & apud san. mem. Greg. XV. *decis.* 78. *n.* 5. *cum alijs.*

4 Vacatio benefi. iiustificatur, † tam ex confessione Petri Codereh, prouisi ab Ordinario, qui venit ex eadem vacatione, vt per Rota apud Card. Seraph. *decis.* 1396. *n.* 6. & etiam coram Card. Mantic. *decis.* 132. *n.* 1. quam etiam ex partita desumpta ex libro Parochi, data in summ. Albert *n.* 7. in qua descriptus est obitus Alzinæ de mense Iunij, iuxta

5 † narratiuam factam in Breui, quæ plenè probat Crauet. *de antiq. temp. part.* 1. *§. videbimus n.* 1. Rota *decis.* 321. *num.* 3. *part.* 1. *recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis.* 78. *num.* 2. & fuit dictum *in Elnen. Eremitorij* 7. *February* 1631. *coram me.* Et eumdem obijsse in possessione beneficij constat ex

6 instrumento adeptæ possessionis, † in qua præsumitur continuasse vsque ad mortem iuxta trad. per Menoch. *præsumpt.* 62. *n.* 2. *lib.* 6. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.* 166. *n.* 9. & fuit dictum *in Vicen. Capellania* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen.*

Reseruatio autem deducitur ex eo, quod beneficium vacauit de tempore, quo Abbas collator beneficij prædecesserat, & Monasterium erat Abbatis regimine destitutum, vt constat ex testibus datis in summ. Albert *num.* 9. Quorum vnus deponit de certa scientia, quia interfuit
morti, & funeri dicti Abbatis, alij deponunt † de publi- 7
ca voce, & fama, & sic satis probant, Caputaq. *decis.* 348. *part.* 2. Rota *decis.* 4. *num.* 2. *part.* 2. *diuers.* & apud san. mem. Greg. XV. *decis.* 245. *n.* 1. & signanter vacatio istius Monasterij per obitum Abbatis fuit firmata *in d. Vicen. Capellania coram R. D. meo Vrgellen.* & proinde intrat dispositio regulæ secundæ, hodie tertiæ, per quam reseruantur
† beneficia vacantia tempore vacationis sedis Abbatialis, 8
vel Episcopalis.

Non obstat, quòd ad effectum istius reseruationis necesse sit probare pertinentiam iuris conferendi hoc beneficium ab Abbatem; quoniam, quicquid sit, an hæc probatio exi-
gatur pro verificatione clausulæ, † *consisto &c.* dum de 9
pertinentia in ea nulla fuit facta mentio, ex trad. per Garz. *de benef. part.* 6. *cap.* 3. *num.* 25. *& pluribus seqq.* vbi etiam decis. Rotæ recenset, Domini putarunt eandem pertinentiam satis iustificari, ex quatuor collationibus effectuatis, duabus visitationibus, & testium depositione.

Collationum prima est de anno 1509. summ. num. 1. in qua Petrus Serda prouisus fuit ab Abbate Riuopulli de hoc beneficio, vti vacante per resignationem Ioannis Serda, fuitque hæc collatio ab Episcopo admissa.

Secunda collatio est Ioanois Serdæ de anno 1615. in secundo summ. n. 3. in qua prouisus fuit Bernardus Serda à Vicario, asserente se id agere de consensu ipsius Abbatis, ad quem collatio spectabat per resignationem Petri.

Tertia collatio est de anno 1528. in summ. n. 5. in qua per resignationem Bernardi à Vicario de consensu itidem Abbatis prouisus fuit Ioannes Serda.

Quarta est de anno 1569. in qua per obitum Bernardi, qui tedierat ad possessionem beneficij resignati, per Vicarium de consensu pariter Abbatis prouisus fuit Ioannes Stephanus, ex quibus collationibus dum fuerunt effectua-
tæ, & vna successiuè post aliam factæ † per obitum, vel 10
resignationem prouisorum, ex supra dictis, iuxta Oldrad. *cons.* 219. quod procedere etiam in vacationibus per resignationem, dixit Rota apud Card. Seraph. *decis.* 337. *n.* 6. cum alijs cumulatis per Adden. ad san. mem. Greg. XV.
decis. 215. *num.* 8. Certum est satis † probari quadragena- 11
riam, quæ iuncta cum fama, dum non versamur in personis, in quibus militet suspicio vsurpationis, sufficit pro iustificanda pertinentia iuris conferendi, seu præsentandi, Achill. *decis.* 6. *de iurepatr.* Card. Seraph. *decis.* 1141. *n.* 6. Card. Mantic. *decis.* 318. *num.* 5. Rota *decis.* 77. *num.* 2. *& decis.* 148. *num.* 1. *& decis.* 187. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* & fuit dictum *in Bergomen. Capellania* 18. *May* 1629. *coram me, & in Legionen. Parochialis* 5. *Decembris* 1633. *coram R. D. meo Vrgellen.*

Præsertim verò quia ipsemet Ordinarius collationem factam ab Abbate Riuopulli expressè admisit, & approbauit, ex qua admissione videtur resultare confessio Ordinarij plurimi facienda, quippè quod informatus præsu-
mitur de statu beneficiorum, † & difficilis in admittendis 12
præsentationibus aliorum, vti sibi præiudicialibus, Rota *decis.* 11. *de iurepat. in nou.* Put. *decis.* 172. *lib.* 1. *& coram Card. Caualerio decis.* 55. *num.* 2. & fuit dictum *in Vicen. Capellania* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. Domino meo Vrgellen. & in Bracharen. iuris nominandi* 3. *Aprilis præteritis coram me.* Adeò vt ex huiusmodi etiam sola admissione
Ordinarij Abbas videatur † constitutus in quasi possessio- 13
ne conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationum, iuxta doctrinam Ripæ *in cap. cum Ecclesia Sutrina num.* 93. *vers. sexto, de caus. poss. & propr.* Rota *in recent. decis.* 174. *numer.* 1. *part.* 2. *& coram Card. Caual. decis.* 390. *num.* 3. *& coram Reuerendiss. D. meo Decano decis.* 490. *n.* 4.

Non obstat, quòd collationes factæ fuerint, & admissæ præsentationes Abbatis à Vicario Episcopi Gerunden. non
autem ab ipso Episcopo; quia & Vicarius iure † proprio, 14
& ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere, *cap. ex frequentibus,* vbi glos. *in verb. officialium, & ibi*

& ibi DD. de institut. cap. fin. verb. non possunt, de offic. Vicar. in 6. Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. qu. 112. num. 1. & seq.* Rota *in Iannen. Abbatia 4. Maij 1624. coram bon. mem. Buratto, & in Iannen. Parochialis 19. Aprilis 1622. coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen.* quæ sunt impressæ *post tract. de surrepat. decis. 39. num. 4. & decis. 86. num. 8.* & lapsus tan-
15 ti temporis inducit † præsumptionem consensus, & man-
dati ipsius Episcopi, Alex. *cons. 135. numer. 16. & 17. lib. 4.* Rota *decis. 355. num. 1. & decis. 674. num. 2. part. 2. ac decis. 438. n. 7. part. 3. recent.*

Visitationes etiam Ordinariorum Gerundeñ. ostendunt beneficium, de quo agitur, spectare ad collationem Abbatis, nempè altera de anno 1619. altera de anno 1621. datæ in summ. Albert. *num. 4.* in quibus asseritur beneficium istud obtineri ab Alzina ad præsentationem Abbatis Riuo-
16 pulli, ex quibus etiam desumi probationem † pertinentiæ
iuris conferendi, & patronatus censuit Rota *decis. 11. de surrepat. in nou. & decis. 13 num. 1. part. 1. decis. 146. num. 1. & 360. num. 11. part. 2. & decis. 735. num. 5. & 6. part. 3. ac decis. 187. num. 2. part. 4. recent. & in Compostellana Parochialis 4. Aprilis, & 4. Iulij 1629. coram me;* quamuis vi-
17 sitationes non fuerint factæ ab ipso Episcopo, † sed à visi-
tatoribus deputatis ab eodem, præsertim dum ex alijs sunt adminiculatæ, vt fuit obseruatum *in præallegata Compostellana Parochialis coram me.*

Nec aduersatur, quod erroneæ detegantur visitationes, dum asseritur beneficium obtineri ab Alzina ad præsentationem Abbatis, & tamen constat fuisse prouisum à Papa, vnde etiam videtur excludi pertinentia, quia si ad Abbatem spectabat, Pontifex non contulisset, saltem sine derogatione; quoniam error excluditur ponderando, quod verba illa, *ad præsentationem Abbatis*, referuntur ad ipsum beneficium, non autem ad personam Alzinæ, quæ
18 relatio, † & interpretatio est omninò retinenda ad eui-
tandum absurdum errorem, & incongruitatem orationis, iuxta trad. per Surd. *cons. 160. num. 75.* Honded. *cons. 69. n. 43. lib. 2.* Mandos. 585. *n. 12.*

Prouisio autem Papæ nil obstat iuri Abbatis, quia cùm
19 beneficium sit iuspatronatus † Ecclesiasticum, & sic ca-
dens sub reseruatione regul. 8. potuit à Papa conferri etiam absque derogatione, Cassad. *decis. 4. num. 11. de probat.* Gonz. *ad reg. 8. glos. 18. n. 6. & 7.* Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis. 48. n. 4.* & coram Card. Caual. *decis. 278. n. 5. & decis. 547. n. 2. & in recent. decis. 275. n. 6. part. 3.* citra præiudicium tamen Abbatis, quia regula est, quod proui-
20 siones Apostolicæ † non mutant statum, nec præiudicant
vero, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi, Garz. *de benef. part. 5. cap. 3. n. 118.* Rota *decis. 545. n. 3. part. 1. diu.* Addeod. ad san. mem. Greg. XV. *decis. 77. n. 2.* & latius fuit dictum *in Elnen. Eremitorij 7. Februarij, & 23. Iunij 1631. coram me.*

Demum prædictis collationibus, & visitationibus adstipulantur testes dati in summ. Albert. *n. 5.* quorum aliqui de visu, alij de publica voce, & fama deponunt ad Abbatem
21 spectare ius † conferendi beneficium, de quo agitur, &
sic plurimum roborant alias probationes, iuxta trad. per Caput. *decis. 348. part. 2.* Rota *decis. 48. n. 2. part. 5. diuers. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 245. num. 1.* & cum
22 controuersia sit inter † prouisos, & de pertinentia agatur
incidenter, quippè quod ad sustinendam prouisionem sufficit sola quasi possessio ex vnico actu acquisita, leuiores etiam sufficiunt probationes, *c. cum olim, c. cum Ecclesia, de caus. poss. & propr.* Gonz. *ad reg. 8. glos. 45. n. 4. & n. 51. & 52.* Cassador. *decis. 1. n. 1. & 2. de surrep.* Bellamer. *decis. 570.* Rota *decis. 803. n. 2. part. 1. diuers.*

Non obstant collationes factæ ab Ordinario Gerundeñ. de hoc beneficio de anno 1494. & 1497. quoniam non capiunt tantum tempus, quod sufficiant ad imprimendum, & firmandum statum collatiuum in fauorem ipsius Ordinarij, & propterea posterior status acquisitus Abbati Riuopulli, & legitimè præscriptus ex præsentationibus, seu collationibus spatium quadraginta annorum excedentibus præualere omninò debet, cum & sufficiat, sitque attendendus postremus status, & quasi possessio conferendi,
23 etiam acquisita ex vnico actu † ad effectum sustinendi
prouisionem, dum liquido, & incontinenti de contrario statu antecedenti non constat per rem iudicatam, vel per
24 confessionem partis, itaut proprietas † absorbeat quasi
possessionem, *c. si Iudex laicus, §. idem esse, vers. & status præsens, de sent. excomm. in 6.* Calderin. *cons. 28. vers. & status præsens, de præbend.* Card. Seraph. *decis. 1229. n. 2.* & benè declarant Addend. ad san. mem. Greg. XV. *decis. 77. n. 12.* & fuit examinatus articulus *in Elnen. Eremitorij 7. Februarij, & 23. Iunij 1631. coram me.* Vltra † quod nec sa- 25
tis constat collationes factas ab Ordinario Gerundeñ. fuisse, prout requiritur effectuatas.

Quod dicebatur non esse admittendas duas postremas collationes modo tantum exhibitas per D. Albert. eo quod sententia A. C. debeat † iustificari ex eisdem actis, visum 26
fuit Dominis non releuare, dum enim tendunt ad corroborandas probationes factas coram A. C. † possunt etiam 27
produci post sententiam pro corroboratione, vt censuit Rota *in Cæsaraugustana portionis 16. Nouembris 1605. coram Iusto num. 5.* apud Marchesi. *part. 1. fol. 340. & in Interamnen. pensionis 23. Ianuarij 1602. coram Corduba.* Præsertim attenta clausula, † *arbitrio Rotæ*, quæ aliquid 28
detrahit rigori iuris, vt ponderauit Rota *in Cæsaraugustana Canonicatus 12. Februarij 1610. coram Emmentiss. D. Card. Pamphilio.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 19. Iunij 1634. coram eodem R. D. meo Decano.*

REVERENDISS. COCCINO.

Barchinoneñ Alimentorum.

Die Mercurij 10. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Declaratur, an Præpositi Ecclesiæ Barchinoneñ teneantur præstare Canonicis portiones canonicales in certa specie iuxta instituta antiqua, & statuta hoc disponentia. Tractatur qualiter probetur dominium, & maximè si simus in antiquissimis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum concessionis concurrentibus adminiculis probat dominium.*
2 *Dominium ex quibus actibus arguatur, & n. 7.*
3 *Confessio quamuis erronea prabet magnum adminiculum.*
4 *Confessiones antecessorum prabent magnum adminiculum contra successores.*
Præstatio consensus in alienatione alicuius rei arguit dominium dictæ rei, esse penes consentientem.
6 *Enunciatiua antiquissima habent vim famæ.*
8 *Dominium antiquissimum, quando est probandum, sufficit vt de eo doceatur per leuiores probationes indicia, & coniecturas.*
9 *Dominium probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter.*
10 *Collationes præsumuntur factæ cum suis honoribus, & oneribus.*
11 *Statuere quis potest super ea re, si de eius dominio in dicta re constet.*

DECISIO DXXXVII.

DVbitaui an Præpositi teneantur præstare Canonicis portiones in certa specie iuxta institutum antiquum, & statutum Episcopi, & Capituli editum de anno 1582. in quo quidem statuto continetur, quod Præpositi teneantur dare portiones canonicales in specie, prout antiquitus consueuerunt, vel in denarijs, qui sufficiant ad comparandum res in specie, puta vinum, carnem, & alia; antiquitus enim fiebat distributio in specie panis, & vini aliarumque rerum ad victum humanum necessariarum, vt constat ex antiquissimo libro conuentuali nuncupato Capibreuio, & ex ordine Cardinalis Episcopi Sabineñ Legati de Latere, per quem ordinem Canonici non interessentes diuinis priuantur pane, & vino, & pro resolutione huius dubij Domini firmarunt primò, quod constet de dominio Capituli ex multis simul † iunctis concurrit enim 1
primo instrumentum successionis, administrationis Præpositis factæ de anno 1157. quod concurrentibus adminiculis probat dominium, Bart. *in l. ad probationem ibi, sed*

cum alijs sic, C. locati, Soccin. *cons.89. num.11. vers. tamen quando concurrunt lib.1. & cons.187. num.2. lib.2. decis.146. num.14. vers. & licet per instrumentum*, Ripa *in l. si aliquam rem, num.39. ff. de acquir. possess.* & fuit resolutum *in causa Ciuitatis Castelli bonorum 12. February 1590. coram record. mem. Hieronymo Card. Pamphilio, & in Placentina deuolutionis 21. Aprilis 1600. coram bon. mem. Pacen, & in Sublacen. bonorum 21. Maij 1604. coram Litta, & coram me in Ferrarien. pradij 3. Decembris 1618. & in alia Ferrarien. seu Comaclen. bonorum de Nasellis 17. Iunij 1627. & in causa Nouarien. bonorum 15. Decembris 1632.*

Adminicula autem sunt plura, & primò quia Capitulum
aliquando dismembrauit redditus ab vna Præpositura, &
applicauit alteri augendo, minuendo, & mutando arbitrio
suo prout varietas temporum, & necessitas Canonicorum
postulauit, & aliqua ea dictis instrumentis continent enun-
ciatiuas, quod prouentus Præpositurarum pertinent ad
mensam Capituli, prout sunt instrumenta anni 1378. &
2 1387. qui omnes actus, † negari non potest, quin ar-
guant dominium, glos. *in l, quidam in suo versic. amoueri, ff. de condit. instit.* Bald. *cons.486. n.4. & 5. lib.1.* Aretin.
cons.15. n.3. Aym. *cons.293.* & in istis terminis dixit Rota
in causa Gerunden, vini 5. Maij 1599. coram bon. mem. Francisco Penia, quæ est decis.12. sub n.4. part.2. recent.

Nec sunt omittendæ illæ enunciatiuæ, quod prouentus
Præpositurarum pertinent ad mensam Capituli, quia præ-
bent magnum adminiculum dicto instrumento concessio-
3 nis, vt de † confessione quamuis erronea dicit Bart, *in l.
cum falsa, n.5. & 8. C. de iur. & fact. ignor*, vbi etiam Bald,
n.7. idem Bald. & Imol. *in l. cum tale, §. falsam il 2. C. de condit. & demonstr*, Ruin, *cons.161. in princ. lib.1, & cons.128, n.5. & 18. lib.2.* Aym. *cons.157. n.2.* Guidopap. *decis.272. n.3. in fin.* Rota *decis.797. n.8. part.1. diuers.* & fuit dictum
4 in præcitatis decisionibus, † quæ quidem confessiones an-
tecessorum præbent adminiculum contra successores, Rota
d. decis.249. n.2. part.1. recent. & fuit dictum *in præcitata causa Ciuit. Castellis bonorum, & in d. Nouarien.*

Concurrit vlterius, quod Capitulum plura ex dictis bo-
nis in emphyteusim concessit cum explicita narratiua sui
dominij, & propterea cum ista sint plura instrumenta ma-
ximum adferunt adminiculum instrumento concessionis, vt
dictum est, & ipsum Capitulum tanquam dominus directus
præstitit consensum alienationibus factis per emphyteutas
de bonis Præpositurarum, vti spectantibus ad mensam Ca-
5 pitularem, quæ præstatio consensus † arguit dominium
directum remanere penes Capitulum, *l. fin.* & ibi glos. *in
verbo alijs vendere, & ibi DD. ff. de iur. emphyt.*

Accedant prædictis enunciatiuæ antiquissimæ ea pluri-
6 bus instrumentis diuersorum † Notariorum, quæ habent
vim famæ, Ias. *in l, cum aliquibus num.4. C. de iur. deliberan.*
Aretin. *cons.42. in princ*, Put. *decis.209. lib.2.* Neque est
omittenda constitutio Ecclesiæ, quod Præpositi teneantur
assecurare Capitulum per fideiussores idoneos, aliàs per
subtractionem fructuum, vt benè ad propositum Seraph,
decis.196. Prout nec etiam est prætermittendum, quod mul-
toties Præpositi propter tenuitatem Præpositurarum eas di-
miserunt in manibus Capituli, & quod aliquando Capitu-
lum vacantibus aliquibus Præposituris deputauerit admini-
7 stratores † cum obligatione de reddendo rationem iuxta
notata per Paris. *in cons.9. n.1. & 2. lib.4.*

Et prædicta eò magis procedere debent, tum quia agitur
8 de probando dominio † antiquissimo, quo casu etiam
sufficiunt leuiores probationes, per indicia, & coniecturas,
Bald. *in l. indicia, n.50. C. de rei vendic.* Soccin. *cons.205. num.3. lib.2.* Dec. *cons.146. num.12.* Paris. *cons.104. num.102. lib.1.* Riminald. iun. *cons.23. num.279. & seq. lib.1.* Cassad. *decis.2. num.2. & 3. de probat.* Verall. *decis.238. & decis.275. lib.2. in manuscript.* & allegando prædictos DD.
in puncto dixit Rota *in d. decis.12. num.2.* Tum etiam
quia in hac facti specie non agitur de probando dominio ad
9 effectum rei vendicationis, sed ad alium effectum, † & ideò
sufficiunt leuiores probationes, ex coniecturis & præsum-
ptionibus, Castr. *cons.4. n.1. vers. tamen quia dominium lib.2.*
Boer. *decis.42. n.8.* Soccin. *cons.112. n.23. lib.4.* Verall. *decis.280. num.4. part.1.* & fuit dictum *in d. decis.12. n.6. vers. & præsertim in hac facti specie.*

Neque prædicto dominio obstat, quòd dictæ Præpositu-
ræ fuerint effectæ collatiuæ, quia non præsumitur Sum-
mum Pontificem per collationes voluisse præiudicare domi-
10 nio Capituli, † sed collationes fuisse factas cum suis hono-
ribus, & oneribus, vt dixit Rota in istis terminis in causa
Vicen. augmenti 14. Decembris 1587. coram bon. mem. Card. Blanchetto, Rota *d. decis. Gerunden. vini quæ est decis.12.*
vt supra dixi *in 2. part. recent. & in eadem 3. Maij 1600. coram eodem bon. mem. Francisco Penia*, in qua dicitur, quod
licet tituli Præpositurarum vacauerint, & fuerint transla-
tæ de vno in alium, dominium tamen bonorum, quod
nunquam vacauit, non fuit cum titulis in Præpositos trans-
latum.

Firmato igitur dominio Capituli, constat de validitate
dicti statuti, vt in alijs causis Rota resoluit, cum enim
tempore antiquissimo Ecclesiæ Cathedrales Regni Arago-
niæ, & præcipuè in Cathalonia in sua fundatione essent
Regulares Ordinis S. Augustini, vt possent Canonici dd.
Ecclesiarum quiete Deo seruire deputarunt duodecim
Præpositos in Administratores mensæ Capituli, vnum vi-
delicet Præpositum pro quolibet mense, quorum quilibet
in suo mense præstabat obsonium Canonicis, itaut isti
Præpositi non essent nisi nudi administratores, & domi-
nium bonorum mensæ semper remansit ipsorum Capitulo-
tum, & propterea, sicuti in alijs Ecclesijs † Capitulum 11
ratione dominij potuerit constituere, ita & licuit huic Ca-
pitulo Barchinon, cum de eius dominio constet, ita enim
fuit resolutum in causa *Cæsaraugustana alimentorum 12. Decembris 1572. coram Seraph. quæ est decis.179. in impressis*, in qua præsupposito dominio penes Capitulum fuit
resolutum, illud posse petere alimenta in specie, vel in
pecunia, & è conuerso, etiam aucto rerum pretio, *& 20. February 1637. vt in decis.196. coram eodem Seraphino & habetur part.1. diuers. sub num.146.* fuit resolutum non
fuisse translatum dominium in Præpositos, & in eadem
23. Ianuarij 1574. quæ est decis. Seraph.211. fuit resolutum
rebus in eodem statu non permanentibus posse Capitulum
alterare, mutare, & crescere, & in eadem *Illerden. augmenti coram eodem Card. Seraph.* 30. *Octobris 1585. quæ est decis.707.* fuit resolutum Capitulum potuisse statuere super
mutatione de specie ad pecuniam, & è contra ratione do-
minij, *& 6. Iunij 1586. quæ est decis.745.* fuit dictum sta-
tutum esse iustum.

Et coram bon. mem. Penia in causa Gerunden. vini 5. Maij 1599. quæ est decis.12. part.2. recent. fuit resolutum consta-
re de dominio Canonicorum, & propterea valere statu-
tum, *& 3. Maij 1600. vt in copia, quæ data fuit*, Rota ste-
tit in decisis, *& 24. Nouembris 1600. quæ est decis.34 part.2. recent.* idem dixit,

Et coram san. mem. Greg. XV. in eadem Gerunden vini 1601. quæ est decis. impressa 29. resolutum fuit posse Capi-
tulum omnia supradicta facere pleno, & vacantibus Præ-
posituris.

Et in eadem causa Gerunden. idem sensit Rota 18. *Iunij 1601. coram bon. mem. Card. Sacrate, & coram Eminentiss. D. meo Card. Pamph. 4. Maij 1616.*

Et ita conclusum solo Capitulo informante, cum
Præpositi expectati per plures menses non curauerint
informare.

R. P. D. BVCCABELLA.

Tiropien. Canonicatus.

Die Mercurij 10. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Possessio instrumentalis quando sit manutenibilis.
Iudex nulliter procedens immittendo aliquem in
possessionem, illum non facit verum possessorem,
nec priuat possessorem sua anteriori possessione.
Processus per contradictas quando non sustine-
atur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis, alio non existente in possessionem, est manutenibilis, & n.2.*
3 *Iuste possidet, qui auctore Prætore possidet.*
4 *Iudex non ritè, & rectè, sed nulliter procedens immittendo aliquem in possessione, illum non facit iustum ac legitimum possessorem.*
Nec priuat possessorem sua anteriori possessione, & n.4.

5 *Pos-*

5 *Possessor, qui non habuit se pro spoliato, dum Iudex aliam nulliter in possessionem misit, est manutenendus.*
6 *Executor stante clausula*, vocatis vocandis, *est mixtus, & ideò non potest procedere absque legitima citatione.*
7 *Processus per contradictas non sustinetur, si non præcesserit citatio personalis.*
8 *Et hoc amplia, si præsertim non constet de absentia eius qui citandus erat.*
9 *Possessio capta pendente termino ad appellandum, omninò nulla, & attentata est.*
10 *A sententia Iudicis mixti datur appellatio.*
11 *Signatura sentit sententiam esse appellabilem, dum causam appellationis simpliciter committit.*
12 *Beneficium resignans in manibus Papæ, à resignante omne ius abdicitar, limita n.13.*
14 *Resignans in fauorem tertij, ius remanet in pendenti penes resignantem, donec illud resignatario acquiratur.*

DECISIO DXXXVIII.

CEnsuerunt Domini Horatio esse dandum mandatum
de manutenendo; de anteriori enim ipsius possessio-
1 ne † constat ex instrumento adeptionis illius dato in
summ. num.5. *l. prædia* vbi Bart. *num.1. ff. de acq. poss.* Abb.
in cap. cum nobis de præscript. Oldrad. *cons.199. num.6.* Aym.
cons.54. num.11. Put. *decis.350. n.4. lib.1. in correct.* Illaque
2 licet † instrumentalis, alio tamen minimè possidente est
manutenibilis, Caputaq. *decis.334. n.5. part.2.* Rota *part.2.
diuers. decis.19. n.1. & part.1. recens. decis.92. & 661. n.1.*
Neque obstat, quòd Leonardus fuerit postea immissus Iu-
3 dicis auctoritate, † & consequenter iustè possidere, & in
tali possessione licet posteriori manutenendus videatur, *l. iu-
stè possidet, ff. de acq. poss. glos. fin. in cap. præsentium 7. q.1.* Rota
coram san. mem. Greg. XV. decis.582. n.2.
4 Quia cùm Iudex non ritè, † & rectè, sed nulliter pro-
cesserit, Leonardum ipsum iustum ac legitimum possessorem
non fecit, nec dictum Horatium sua anteriori possessione
priuauit, Angel. & Doct. *in l. qui vniuersas, §. item cum
prætor in fin. & in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de
acq. possess.* Abb. *in cap. conquerente, num.8. de restit. spol.*
Rota *decis.555. num.2. part.1. recens. & decis.48. numer.3.*
5 *coram Card. Cavaler.* In qua ille propterea tali † immissio-
ne non obstante adhuc manutenendus venit, cùm se non
habuerit pro spoliato, *cap. licet causam de probat.* Bart. *in
l. si duo num.4. ff. uti possid.* Rota *coram Card. Seraph. de-
cis.1471. num.6.*
Nullitas autem in casu proprio est euidens, quia Hora-
tius non fuit legitimè citatus prout tanquam possessor cita-
ri debebat, ex quo Iudex stante clausula, *vocatis* erat mix-
6 tus, † & sic absque legitima citatione procedere non po-
terat, Felin. *in cap. fin. num.23. de præsumpt.* Rota *decis.
30. de rescript. in nou. & decis.2. num.2. coram Card. Caua-
lerio, & decis.113 num.5. & decis.251. num.1. & decis.366.
n.1. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*
Neque obstat, quòd ipse fuerit citatus per affixionem,
7 siue contradictas, † quia cùm non præcesserit citatio per-
sonalis, processus non sustinetur, Caputaq. *decis.107.
n.4. part.1.* Seraph. *decis.1276. n.4.* & san. mem. Greg. XV.
8 *decis.430. n.1. & ibi addens.* præsertim cùm † non consti-
terit de ipsius absentia.
Præterea fuit ad sententiæ siue mandati exequutionem
deuentum infra decem dies datos ad appellandum, & con-
9 sequenter exequutio ipsa, & † possessio per dictum Leo-
nardum capta fuit omninò nulla, & attentata, *cap. non so-
lum de appell. in 6. Clement.2. vt lit. pend. glos. in l. ex iudi-
ciorum, ff. de accusat.* Cæs. de Graff. *decis.2. num.4. & 5. de
appellat.* Put. *decis.27. lib.1. in correct.* Rota *decis.406.
n.3. part.1. diuers. & decis.618. n.2. part.1. recent.*
10 Nec enim potest dubitari, quin † à sententia prædicta
daretur appellatio, cùm Iudex, vt dixi esset mixtus, *cap. ex-
hibita*, vbi Abb. *in 3. notab. de iudic.* Felin. *in cap. de cæ-
tero n.10. de rescript.* Oldrad. *cons.227. n.2. & seqq.* Dec.
cons.173. n.2. & cons.223. num.1. Mantic. *decis.324. n.3.
& coram Reuerendiss. D. meo Decano decis.196. & 225. n.2.*
11 *& 6.* prout clarè etiam sensit Signatura, † dum causam
appellationis simpliciter commisit, vt fuit dictum *in Vrbeue-
tana bonorum 26. Ianuarij, & 27. Martij 1624. coram bon.
mem. Vbaldo, & in Bononien. census 15. Decembris 1628.
coram R.P.D. meo Dunozetto.*

Neque obstat, quòd Horatius post adeptam possessionem
per Leonardum † resignauerit beneficium in manibus Pa- 12
pæ, ideòque fuerit ab ipso omne ius abdicatum, quia cùm
resignatio fuerit ad fauorem certæ personæ, vt deprehen-
ditur ex eo, quod in eadem supplicatione Horatius resi-
gnauit, † & alter supplicauit, & sic omnia videntur cor- 13
respectiuè facta, ad notat. per Felin. *in cap. pastoralis de re-
script.* Put. *in punct. decis.511. lib.2. in correct.* & conse-
quenter penes ipsum conditionalis possessio & ius reman-
sit in pendenti penes ipsum Horatium resignantem, donec
† illud resignatario acquireretur, & sic conditio ipsa esset 14
purificata, Rota *decis.4. numer.5. de rer. permut. in antiq.*
Cassad. *decis.5. de restit. spol.* Achill. *decis.10. numer.1. &
4. eod. tit.* Mohed. *decis.326. & 341.* Verall. *decis.9. num.1.
part.3.* Put. *decis.158. num.3. lib.3. in correct.* & fuit reso-
lutum *in causa Abulen. & Zamoren. beneficij 17. Iunij 1594.
coram bon. mem. Penia, & in alia Hispalen. Cordub.
præstimoniorum 14. Iunij 1600. coram bon. mem. Lancel-
lotto.*
Et ita vtraque parte informante conclusum, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Albaracineñ Pensionis.

Die Lunæ 15. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Papa si reseruauit pensionem alicui, cum hoc vt antequam d. pensionis aliquos terminos percipiat, officium Militis Lauretani sibi concedi obtineat, dubitatur modò, an pensio debeatur de tempore reseruationis, vel de tempore, quo fuit acquisita Militia Lauretana,

SVMMARIVM.

1 *Clausula*, volumus, *facit conditionem.*
2 *Dispositio conditionalis, quousque conditio non purificetur non intrat.*
3 *Pensio reseruata sub conditione assumendi Clericatum, interim dum non assumitur, pensio non debetur.*
4 *Laicus, & vxoratus est incapax pensionum Ecclesiasticarum.*
5 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege seruatur.*
6 *Pensiones non reseruantur nisi Clericis.*
7 *Pensio reseruata motu proprio alicui tanquam Clerico, qui Clericus non est, non tenet ex defectu intentionis.*
8 *Papa non præsumitur reseruare alicui pensionem, nisi in quantum est capax.*
9 *Contractus initus sub modo, statim parit actionem, licet illius exercitium impediatur.*
10 *Verba*, aliuquin, &c. *important conditionem in præcedenti dispositione.*
11 *Concessio facta sub conditione, vel modo, vt habeat locum, requiritur illius adimplementum.*
12 *Clericis, aut personis aliàs habilibus solent pensiones reseruari, & n.18.*
13 *Laicus efficitur capax pensionum, si assumat officium Militiæ Lauretanæ.*
14 *Dictionis*, autem, *natura est stare aduersatiuè.*
15 *Dispositio non valet, nisi ex nunc, quando non potuit actos geri retrò.*
16 *Res non est reducenda ad terminos, à quibus incipere non potest.*
17 *Laici sunt capaces pensionum fructuum merorum temporalium.*
19 *Pensio consistit in sola commoditate.*

DECISIO DXXXIX.

CVm reseruata annua pensione regalium trium millium super fructibus mensæ Episcopalis Albaracinen de anno 1625. pro personis Regi Catholico gratis, idem Rex Catholicus nominauerit Comitem de Guimaran, & Sanctissimus Dominus Noster admiserit nominationem & expeditionem litterarum Apostolicarum cum clausula, *Volumus autem, vt antequam dicta pensionis per*

præsentes reseruata, aliquos terminos percipere incipias, officium Militis Lauretani sibi concedi obtineas, alioquin pensio per præsentes reseruata cesset eo ipso. Dubitatur, an pensio debeatur à dicto anno 1625. reseruationis, vel ab anno 1631. quo per dictum Comitem fuit acquisita Militia Lauretana, & ad eam fuit admissus, iuxta conditionem supra relatam, super quo proposito dubio, Domini resoluerunt, pensionem deberi à tempore quo fuit acquisita Militia Lauretana.

Quia licet litteræ reseruationis pensionis legantur expeditæ de anno 1625. tamen cum in eisdem litteris fuerit additum, vt antequam Comes aliquos terminos pensionis percipere inciperet, obtineret officium Militis Lauterani, ideò pensio non debetur à die reseruationis, sed à die capacitatis Comitis, qua obtinuit officium Militis Laureta-
1 ni, clausula, *enim* † *volumus*, facit conditionem, & propterea pensio non dicebatur reseruata quousque dicta con-
2 ditio esset impleta † per assecutionem dicti officij, *cap. si pro se de rescript. in 6.* Gemin. *cons.107. in fin.* Cassad. *decis.3. de praben. num.6. & 14.* & in terminis de pensione
3 reseruata † sub conditione assumendi clericatum consulit Gabr. *cons.189. num.7. lib.2.* & in casu præsenti pensio est reseruata adiecta conditione obtinendi officij Lauretani, ex quo resultaret in eo capacitas retinendi pensionem,
4 cum alioquin, † tanquam laicus & vxoratus, esset in-
5 capax, quia de stylo Curiæ † facit ius, & pro lege seruatur, Specul. *in tit. de testib. §. publicatis, vers. deinde, in §. ratione forma de rescript. præsent.* pensiones non
6 † reseruantur nisi clericis, Gig. *de pension. qu.22. num.14. vbi num.15.* ampliat procedere etiam in pensione reseruata
7 motu proprio alicui † tanquam clerico, qui clericus non erat ex defectu intentionis; vnde antea Comes nihil consequi
8 poterat. Papa † enim non intellexit reseruare pensionem Comiti, nisi in quantum esset capax, & ita fuit resolutum *in Abulen. pensionis 1. Febraarij 1610. coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Non obstat, quòd verba decreti de non exigendo ante obtentam militiam, non importent aliquam conditionem,
9 sed modum, † qui modus statim parit actionem, licet illius exercitium impediat, *l. eas causas*, vbi glos. *in ver. moram, ff. de condit. & demonstr.* Felin. *in cap. cum Ioannes num.2. de fid. instrum.* Quia sequentia verba *alioquin pensio per præsentes reseruata cesset eo ipso, &c.* important
10 conditionem † in præcedenti dispositione, ex traditis per Cencd. *sig.3. num.1.* Barbosa *in dictione alias num.2. & in dictione alioquin num.2.* perinde ac si dictum fuisset eatenus pensio debeatur, quatenus Comes effectus fuerit capax mediante acquisitione officij Lauretani, & non debeatur, si dictum officium non acquisiuerit. Et quia ante
11 implementum conditionis Comes non † erat capax pensionis, siue verba decreti importent conditionem, siue modum, requirebatur illius adimplementum, *l. vniuersa, C. de precib. Imper. offer.* Ancbar. *cons.169. num.2. vers. siue enim*, quem sequitur Dec. *cons.661. num.12. vers. nam illa verba.*

Pariter non subsistit, reseruationem pensionis esse puram, & decretum, siue conditionem illam non respicere, sed ipsam executionem, quia cum, vt fuit dictum supra,
12 nonnisi clericis, aut personis aliàs † habilibus soleant pensiones reseruari, pensio ad fauorem laici coniugati siue officio Lauretano erat nulla, nec ab eo poterat retineri, ideò dum Papa sciendo, Comitem esse laicum, & vxoratum
13 voluit, & mandauit, quod assumeret officium † Militiæ Lauretanæ, ad hoc vt efficeretur capax pensionis, concludendum est, decretum, siue conditionem fuisse appositam ad qualificandam, & substantiandam reseruationem pen-
14 sionis antea nullæ, & illa verba, *Volumus autem, &c.* † ob aduersatiuam (autem) important repetitionem ipsius reseruationis pensionis. Ita docuit Bald. *in l. omnes populi numer.12. vers. item vnum caput de iust. & iur.* Soccin. iun. *cons.83. num.9. lib.1.* Menoch. *cons.76. num.6.* Peregr. *de fideicomm. art.16. num 91.* Quare clarè patet concernere substantiam gratiæ maximè, quia Papa per verba illa, *Antequam aliquos terminos percipere incipias, &c.* considerauit initium exactionis à die militiæ, non autem simplicem exactionem, quia non dixit, antequam pensionem exigas, sed antequam percipere incipias terminos, & sic considerauit principium, quo debetur pensio scilicet habilitatis personæ, hoc est quando incipit esse capax, non autem executionem gratiæ circa exactionem.

Nec potest considerari, quod pensio reseruata pro persona facta nominatione retrotrahatur vsque ab initio reseruationis, quia cum pensionarius sine officio Militiæ
† Lauretanæ non esset capax pensionis, nec in eo posset 15
incipere pensio, cessat retrotractio, Alex. *cons.232. n.6. lib.6.* & ita fuit resolutum *in allegata Abulen. pensionis coram Lancellotto*, cum deficiat habilitas terminorum, alias
esset † reducere rem ad terminos, à quibus incipere non 16
potest, vt firmat Gabr. *vbi sup. d. cons. 189.*

Non obstat, quòd pensio post expeditas litteras debeatur à die reseruationis, non autem litterarum expeditionis, quamuis expeditio sit in conditione posita, quia procedit stante capacitate, seu habilitate pensionarij, & sic concurrunt termini habiles pro retrotractione, & propterea non applicatur huic casui stante incapacitate resistente acquisitioni pensionis.

Non obstat, quòd pensiones decursæ seu termini pen-
sionis decursi sint † fructus meri temporales, de quibus 17
laicus est capax de iure, cum tantum resistat stylus; quia cum Papa non reseruauerit commoditatem, sed pensio-
nem, quæ de stylo non reseruatur † nisi clericis, pen- 18
siones decursæ, etiam si sint fructus meri temporales, adhuc non debentur pensionatijs, nisi quatenus sint clerici, &
cum pensio † consistat in sola commoditate, in pensione 19
non intrat distinctio commoditatis, & pensionis.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. COCCINO,

Tiburtina Spolij,

Die Lunæ 22. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

In spolio quid sit probandum, ad effectum obtinendi. Statutum si disponat, quod possessio defuncti continuetur in suum hæredem, ista possessio an suffragetur ad effectum spolij.

SVMMARIVM.

1 *In spolio possessio anterior spoliati, & possessio posterior spoliantis, sunt duo extrema probanda.*
Filia est sua heres patris, n. 1.
2 *Statuta Vrbis opitulantur non solum Romanis, sed etiam districtualibus.*
3 *Statutum disponens, quod possessio defuncti continuetur in heredem, an habeat locum, si ab altero fuerit occupata possessio.*
4 *Aditione non habet opus suus heres.*
5 *Possessionis continuatio defuncti in heredem, sic disponente aliquo statuto, suffragatur etiam ad effectum spolij.*
6 *Commissarij relatio, quod aliquem miserit in possessionem, probat adeptionem possessionis.*
7 *Iudex potest dare nuncium, qui in possessionem mittat.*
8 *Possessio non probatur ex Catastro.*
9 *Statutum contra ius non valet absque confirmatione Sedis Apostolicæ in terris ei subiectis.*
10 *In spolio extremum secundum bene probatur ex subsecutione litis concurrentibus adminiculis.*

DECISIO DXL.

Clemens, & Marianus fratres germani possidebant pro indiuiso vineam cum castagneto in territorio Castri Poli in loco *detto la Torretta de' Fedeli nel Colle dell' Arnaro del Portella*, obijtque dictus Marianus relicta Artemisia filia legitima, & naturali, vt clarè omnia prædicta deponunt testes, quæ quidem Artemisia agit nunc spolio ad medietatem dictorum bonorum, quæ erant Mariani patris, & informante D. Francisco Maria Macchiauello Florentino Auditore Rotæ designato, dubitaui an intraret
spolium, ad quem sunt probati † duo extrema, scilicet 1
possessio anterior Artemisiæ, & iunior possessio Dominici, Abb. *in c. cum ad sedem de restit. spol.* Alex. *cons.91. n.2. vers. probarunt etiam agentes lib.5.* Ruin. *cons.183. n.5.* quam opinionem dicit communem post Imol. Rolan. *in cons.6. n.36. lib.2.* & cum dd. duo extrema in hoc casu benè probentur, Rota resoluit spolium intrare,

Quan-

Quantum enim attinet ad primum extremum cum Ar-
temisia sit sua hæres Mariani patris, ei opitulatur statutum
Vrbis lib. 1. cap. 147. de continuan. possessione in hæredem
etiam quod non sit Romana, cùm sufficiat, quod sit de di-
strictu, vt disponitur in eodem statuto c. 42. *num.* 1. & fuit
dictum coram me in causa Romana lucri dotis 9. Ianuarij,
& 23. Martij 1609. quæ est decisio impressa 457. in fin. nec
est viden. an anteà dictam hæreditatem possessio fuerit ab
3 altero occupata, quo casu quæstio est, an statutum opere-
tur effectum suum ex cumulatis per Addent. *ad dec.* 301.
san. me. Greg. in littera B, quia quicquid sit de hac opinione
4 non procedit in suo hærede, † qui aditione opus non ha-
bet, Gabr. *cons.* 36. *num.* 13. *lib.* 1. & ista continuatio pos-
5 sessionis suffragatur † etiam ad effectum spolij, Gabr. *d.*
cons. 36. *num.* 1. *ad fin.* Tiraq. *in tract. le mort saisit.* 5. *par.*
declarat. 4. *nu.* 3. Couarr. *var. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 6. *vers. sic*
& interdicto recuperanda, Menoch. *de recuper. rem.* 1. a. 395.
& seqq. Onded. *cons.* 38. *n.* 18. *&* 20. *l.* 2.

Secundò loco probatur idem primum extremum, quia
Artemisia obtinuit per iudicem immitti in possessionem me-
dietatis dictorum bonorum, quæ erant patris, & manda-
tarius habita commissione à Iudice super hoc, postmodum
retulit eidem Iudici posuisse d. Artemisiam in possessionem,
6 quæ quidem † relatio probat adeptionem possessionis, Alex.
in l. fin. num. 26. *in fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* & ibi
Castren. *num.* 6. *vers. in dubio*, Salicet. *num.* 4. *in fin. vers.*
sed forte, vbi quod vidit practicari, & laudat practicam,
& de obseruantia in ditione Perusina testatur Angelus *ibid.*
7 *num.* 1. *vers. obseruat.* Clarum est enim † Iudicem dare
posse nuncium, qui in possessionem mittat, Albet. *in leg.*
meminerint sub num. 3. *C. vnde vi*, & quamuis ex Catastro
posset prætendi, quod Vincentia de Leis ante immissioonem
Artemisiæ bona possideret, attamen ista possessio non
concludit, quia Catastrum non probat possessionem,
Castren. *in l. si pater num.* 3. *C. de action. empt.* vbi Addent.
in littera A, Put. *decis.* 28. *de fid. instr.* & in omnem euen-
tum, quatenus immissio pateretur aliquam difficultatem,
non potest euitari ad probandum primum extremum
continuatio possessionis ex forma statuti, vt supra dictum
fuit.

Neque officit, quod Artemisia obtinuerit possessionem
vnius vineæ, & castagneti in territorio Poli, in loco dicto
di Clemente Fedele, quia testes clarè deponunt, quod
hæc bona dum pro indiuiso per fratres possidebantur, voca-
bantur *il Colle della Portella*, prout & hodie appellantur,
& quod in medio adetar Turricella, quæ vsque in hodier-
nam diem vocatur *Turricella de' Fedeli*.

Denique non obstaret quatenus allegaretur præscriptio,
quia tempus de iure communi requisitum, non adest, nec suf-
ficit minus tempus, quo contentatur statutum Terræ
9 Poli, quia illud statutum † contra ius non valet, absque
confirmatione Sedis Apostolicæ, Bald. *cons.* 407. *in punct.*
& numer. 2. *vers. secus est, lib.* 2. Rot. *decis.* 536. *num.* 1.
sanct. mem. Greg. *decis.* 262. *num.* 1. & latè ibi Addent. *in*
littera B.

Quantum attinet ad secundum extremum, illud clarè
probatur ex testibus, qui dicunt Dominicum possidere,
10 & sufficeret substentatio litis concurrentibus adminiculis,
Cæs. de Grass. *decis.* 4. *num.* 3. *de rest. spoliat.* Ant. August.
in epit. tit. de vtroque extremo §. 1. & fuit resolutum.

Et ita &c.

Infrà in eadem causa habetur altera decisio sub die
11. *Decembris* 1634. *coram eodem bonæ memoriæ Cocci-*
no.

R. P. D. GHISILERIO.

Rauennaten. Saluiani.

Die Veneris 26. *Maij* 1634.

A R G V M E N T V M.

**Hæres, si rem alicui à Testatore legatam vendi-
derit, potest Legatarius, vel causam ab eo ha-
bens, vigore hypothecæ, obtinere in ea re
immissionem, non obstante anteriori posses-
sione emptoris. Copula, &, quando stet repe-
titiuè, & quando non. Hæres grauatus, si
non confecto inuentario, aliqua bona aliena-
uerit, præsumitur in eis consumpsisse suas de-
tractiones, & si ipse contrarium asserat, ei
incumbit onus probandi; reliqua vide in Sum-
mario.**

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio, neque spolium competit aduersus sen-
tentiam, nisi sit patenter, & notorie nulla, &
iniusta.*
2 *Iudex, quando nulliter, & iniustè procedit, vi-
detur procedere tanquam priuatus, & sic spo-
liare.*
3 *Pro Legato competit hypotheca super omnibus bonis
testatoris.*
4 *Pro Legato competit Saluianum.*
5 *Identitas bonorum testatoris qualiter probetur.*
6 *Possidere aliquam rem quis dicitur, si petat in ea manu-
teneri, vel reintegrari.*
*Confessione propria non datur maior probatio, nu-
mer.* 6.
7 *Copula, &, repetit conditiones vnius copulati ad
aliud.*
8 *Copula, &, quando ponitur inter orationes imperfe-
ctas, stat repetitiuè.*
9 *Copula, &, quando est adiecta inter orationes perfectas,
quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum, à
quo regantur, & habent suam particularem conditio-
nem expressam, non debet intelligi repetita præcedens
conditio in sequenti oratione.*
10 *In Legato dotis facto fœminis, non intelligitur repetita
conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti Le-
gato adiecta, quando orationes sunt perfectæ.*
11 *In Legato dotis, dum testator non repetit, quicquam de
morte filiorum masculorum, non intelligitur facta re-
petitio conditionis apposita in primo Legato, amplia nu.*
12. *&* 13.
14 *Ex Legatorum distinctione, & separatione, firman-
dum est testatorem diuersimodè sensisse, & qualita-
tem positam in vno Legato noluisse repetere in
alio.*
15 *In conditionibus voluntas testatoris primum locum ob-
tinet.*
16 *Hæres insolidum potest pro Legato dotis conueniri,
si ei in diuisione tetigerit rem, super qua erat consti-
tuta dos.*
17 *Fœminis non nocet diuisio facta inter filio testatoris, ad
effectum consequendi dotem ei relictam.*
18 *Filius alienans aliqua bona, censetur illa elegisse pro le-
gitima sibi debita in bonis paternis.*
19 *Bona alienata primo loco per filium imputantur in le-
gitimam, & in detractiones hæredibus debitas, &
num.* 21.
20 *Hæres alienans aliqua bona testatoris præsumuntur suf-
ficientes pro detractionibus, dum contrarium non pro-
batur.*
22 *Filius non amittit legitimam, ob non confectionem inuen-
tarij, & num.* 27.
23 *Filius non priuatur legitima, nec ob inobedientiam con-
tra testatorem, nec contra legem.*
24 *Bona alienata per hæredem grauatum, qui inuentarium
non confecit, ei, vel habenti causam ab eo incumbit
onus probandi, quod non sufficiant pro suis debitis de-
tractionibus.*
25 *Filius, qui inuentarium non confecit bonorum paterno-
rum, & bona alienauerit, præsumitur in dictis alie-
nationibus legitimam consumpsisse, nisi ipse contra-
rium probet.*
26 *Hæreditatis status firmari non potest, si hæres inuenta-
rium non confecerit.*
28 *Filius, si non confecerit inuentarium, licet non amit-
tat legitimam, tamen d. non confectio operatur, vt
ei, & causam habenti ab eo, alleganti, ex aliena-
tionibus ab eo factis, non fuisse consumptam legi-
timam, non incumbat onus probandi hoc concludenter.*
29 *Inuentarium releuare potest hæredem, quod bona aliena-
ta non consumpserint suas detractiones.*

30 *Fideicommissaria bona possunt, & debent alienari pro soluendis testatoris debitis.*

31 *Sed ad istum effectum debent iustificari dicta debita.*

Et in hoc non statur assertioni alienantium, & vlterius debet probari versio in hanc causam, numer. 32.

33 *Bona permutata cum bonis fideicommissarijs succedunt loco dictorum bonorum.*

34 *Heres grauatus censetur elegisse bona permutata pro suis detractionibus, nisi specialiter sit dictum, & in eis imputantur.*

35 *Bonorum fideicommissariorum permutatio de iure an sit licita, quando à testatore non est prohibita.*

36 *Ex verbis proœmialibus instrumenti, colligitur mens contrahentium.*

37 *Præscriptio decem annorum obstat intentanti Saluianum, vide nu. 41.*

38 *Contra Legatarium non potest currere præscriptio, si non habuit notitiam d. legati sibi facti.*

39 *Ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur.*

40 *Negligens in agendo quis non potest dici, si ignorabat quod aliquid ei erat relictum.*

41 *Præscriptio semper cessat, cessante negligentia n. 40.*

42 *Ignorantia præsumitur, ita vt allegans scientiam, eam probare tenetur.*

43 *Scientia ex sola cohabitatione vxoris cum viro præsumitur in actibus successiuis, quæ fiunt domi, ac patent oculari inspectioni, ac in concernentibus iura sanguinis.*

44 *Secus verò in actibus momentaneis, & in his, quæ continentur in instrumentis, & contractibus.*

45 *Actor potest quandocumque iustificare nouam replicationem; ad elidendam exceptionem rei, & opponere.*

46 *In possessionem immissus pendente termino ad appellandum, nulliter est immissus.*

47 *In possessorio appellare de iure canonico non prohibetur.*

48 *Statutum Rauennæ reducens ad terminos iuris canonici appellationes, non est in vsu ad effectum suspensiuum.*

49 *Attestatio Aduocatorum, & Procuratorum curialium in ordinatorijs probat stylum.*

50 *Processus compulsorialis est nulliter confectus, si non fuerit seruata debita forma.*

51 *Apostilla à Notario non approbata, non attenditur.*

52 *Sed hoc non procedit, quando ex alio instrumento constat de illarum veritate.*

53 *Notarius quando fuit rogatus extrahere instrumentum publicum ex protocollo originali, & posuit additionem marginalem in corpore instrumenti, inde resultat signum euidens, quod illam additionem habuerit pro bona.*

54 *Verba conditionalia posita in sententia eam reddunt conditionalem, & si conditio non adimpleatur, & exequatur est nulla, limita nu. 56.*

55 *Moneta in specie debita, non attenditur augmentum, seu diminutio.*

56 *Calculus an impediat executionem sententiæ.*

58 *Scriptura probatur, quod sit producta ex productione à tergo illius notata per Notarium.*

DECISIO DXLI.

CONcessa immissione per Locumtenentem ciuilem Præsidis Prouinciæ Romandiolæ Capitaneo Obizoni Monaldino vti marito, & cessionario Antoniæ Bergigiæ vxoris pro Legato scut. 2000. facto à q. Coriolano Bergigia d. Antoniæ nepti ex Ioanne filio in possessionem cuiusdam prædij hæreditarij d. Corriolani contra Comitem Nicolaum d. prædij detentorem titulo emptionis à Francisco Bergigia pretio scut. 4000. Interposita appellatione à sententia Locumtenentis, eaque mihi commissa, fuit dubitatum in Rota, An Comiti Nicolao esset dandum mandatum de ma-
nutenendo, seu potiùs de reintegrando, & fuit negatiuè
resolutum, quia non competit † manutentio, neque spo- 1
lium aduersus sententiam, nisi sit patenter, & notoriè nulla, vel iniusta, Abb. *in cap. cum causa num. 4. vers. secus si de offic. deleg.* Aym. *cons. 5. num. 8. & cons. 302. numer. 2. in* Rota coram Card. Seraph. *decis. 616. num. 8. & 9. & ita passim.* Tali enim casu Iudex † videtur procedere tanquam 2
priuatus, & sic spoliare ea latè deductis in Romana de Bombellis 31. Maij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato, in Romana melioramentorum 9. Decembr. 1616. coram bo. me. Vbaldo, & in Romana Vineæ, 7. Februarij 1620. coram bo. me. Archiepiscopo Dunozetto. Consequenter stante validitate, & iustitia, Com. Nicolaus, contra quem fuit lata sententia, non potest prætendere manutentionem, neque reintegrationem licèt constet de illius anteriori possessione.

Iustitia sententiæ probatur, quia interuenerunt omnia requisita in Saluiano, quandoquidem constat de Legato scut. 2000. ex testamento Corriolani senioris ad fauorem
Antoniæ filiæ Io: soluen. de tempore nuptiarum, pro quo 3
Legato competit hypotheca super omnibus bonis testatoris
in qua fundatur Saluianum. Quod autem competat Saluia- 4
num pro Legato, tradidit Gabr. *consil. 46. n. 21. lib. 1.* Et fuit sæpè resolutum in Rota nempè in Romana Legatorum de Columna 27. Iunij 1614. coram bon. mem. Card. Sacrato inter *recent. decis. 559. num. 2. par. 1.* vbi aliæ plures referuntur, & ita fuit resolutum in Viterbien Castri. 11. Martij 1622. & 12. Iunij 1623. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Bononien Legati de Marescottis 24. Aprilis 1626. coram R. P. D. Merlino, ac sæpissimè in alijs; constat etiam de purificatione conditionis, quia Antonia Legataria nupsit primo loco Io. Francisco Mulæ, & eo mortuo iterùm nupsit Capitaneo Monaldino. Item constat
quod prædium super quo fuit † concessa immissio, fuit 5
possessum à Corriolano testatore de tempore sui obitus ex testibus, quorum depositiones dantur, Peir. *de fideic. art. 44. num. 13. & seqq.* Fusat. *de substit. quæst. 618. numer.* 20. Tandem quod prædium possideretur de tempore litis per Comitem Nicolaum, constat ex litis substentatione,
& ea propria eius confessione, dum † petit manuteneri, 6
vel reintegrari ad eandem possessionem, qua non datur maior probatio, *leg. cum precum Cod. de liber. caus. cum vulgat.*

Non obstat, quod dictum legatum dotis non fuerit purè relictum, sed sub conditione extinctionis lineæ masculinæ testatoris, quæ nondum defecisse non controuertitur, quia legatum in hac parte fuit purum, ex quo fuit factum per caput separatum ab alio legato scut. 3000. eidem Antoniæ facto sub conditione deficientiæ lineæ masculinæ Corriolani testatoris, & licet inter vtrum, & aliud lega-
tum posita copula, † &, quæ repetit conditiones vnius 7
copulati ad aliud, tamen conditio adiecta præcedenti legato non potest in secundo subintelligi, quia procedit quidem,
quando copula, &, † ponitur inter orationes imperfectas, 8
quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum, à quo reguntur, & habent suam particularem conditionem
expressam, (vt in illo casu Nuptiarum) vt ex lectura testa-
menti non debet † intelligi repetita præcedens conditio de- 9
ficientiæ lineæ masculinæ, Io. de Anan. *cons. 8. numer. 5. vers. sed in casu nostro,* Cepb. *cons. 559. num. 16.* Bart. & ceteri *in l. in repeten. ff. de legat. 3.* Rot. *in recent. decis. 530.*
num. 6. part. 1. & in his terminis, quod in legato † dotis fa- 10
cto fœminis non intelligatur repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti legato adiecta, quando orationes sunt perfectæ firmauit Angel. *cons. 294. num. 4.* vbi latè, dum enim testator in legato dotis non repetit quic-
quam de morte † filiorum masculorum, non intelligitur re- 11
petitio conditionis appositæ in primo legato, *l. si ita stipulatus §. Chrysogonus ff. de verb. oblig.* Quinimò ex quo testa-
tor voluit istud † legatum dotis solui ab hæredibus primo lo- 12
co institutis, clarè constat non repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ, quia implicaret, quod dd. hæredes soluerunt in casu defectus lineæ masculinæ ipsorum. Quæ linea non poterat deficere, nisi post eorum mortem, & sic Antonia fortè non potuisset habere dotem per centum, aut 200. annos. Ideòque remansisset innupta, & clarius col-
ligitur, dum voluit † legatum solui de tempore nuptia- 13
rum, quæ verisimiliter erant faciendæ antè defectum lineæ masculinæ. Denique si testator voluisset huic etiam legato scut. 2000. adijcere conditionem defectus lineæ ma-

masculinæ, non fecisset duo legata, prout fecit, alterum
scilicet scut. 3000. sub dicta conditione deficientiæ lineæ,
alterum verò dd. scut. 2000. sed fecisset vnicum tantùm
14 legatum scut. 5000. Ex hac autem distinctione, † & sepa-
ratione legatorum firmandum est testatorem diuersimodè
sensisse, & qualitatem, seu conditionem positam in vno
legato noluisse repetere in altero, & in conditionibus vo-
15 luntas testatoris primum locum obtinet, *l. ex facto ff. de
hæred. instit. l. in conditione, & leg. cum seruus, ff. de con-
dit. & demonstr.* Cùm igitur legatum fuerit simpliciter reli-
ctum, & pro eo consequendo potuerit agi actione reali
contra vniuersa bona defuncti insolidum ad quoscumque
perueniant, benè fuit actum à Capitaneo Monaldino in
Saluiano contra prædium à Com. Nicolao possessum pro
toto credito. Nec ex eo, quod testator post legatum ab
eo factum filiabus Ioannis pro dote, iusserit suis hæredibus,
vt illas communiter dotarent ex sua hæreditate, inferri po-
test, quod ipse non potuerit agere contra prædium pro to-
to credito, sed tantùm pro portione hæreditaria, cùm
Com. Nicolaus illud emerit ab vno ex dictis hæredibus,
non autem ab omnibus, ea ratione, quia testator man-
dauit, vt debita Gasparis eius filij, qui fuit frater Ioannis,
& pater Ioannis Francisci venditoris prædij solui deberent
ab omnibus hæredibus, & in recompensationem debito-
rum mandauit, vt ab omnibus hæredibus communiter sol-
uerentur scut. 4000. pro maritandis duabus filiabus Ioannis,
quarum secunda fuit Antonia vxor Cap. Monaldini, ita
quod cum prædium fuerit totum in bonis testatoris, licèt
16 vni tetigerit † in diuisione, attamen insolidum remansit
hypothecatum & potuit pro legato auocari iuxta doctrinam
Castr. *in l. 1. num. 1. vers. & vult iste text. C. comm. de leg.* vbi
Corn. *num.* 10. Surd. *cons.* 209. *num.* 8. Rota *in Romana le-
gat.* 11. *Aprilis* 1622. *coram bo. mem. Vbaldo, & in Viter-
bien. Castrorum* 11. *Maij* 1624. *coram Reuerendiss. D. De-
cano*. Si quidem fœminis non nocet diuisio facta inter fi-
17 lios testatoris, Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 69. *num.* 6.
& sufficit quod veniant ex testamento Aui pro quo dantur
actiones hypothecariæ, & personales, ex quibus cessat
obiectum, quo legatum dotis censeatur relictum ad onus
patris, non autem alterius lineæ.

Non obstat, quòd Saluianum non competeret cõtra Com.
Nicolaum possidentem ex titulo emptionis à Francisco filio
testatoris, qui alienando prædium, de quo agitur, cense-
18 tur † illud elegisse pro legitima sibi debita in bonis paternis,
Aretin. *cons.* 18. *num.* 5. Soccin. *cons.* 36. *num.* 2. *vers. &
tunc etiam dando in solutum lib.* 3. cum alijs per Ceph. *cons.*
189. *num.* 19. *Rota in Romana legitima* 18. *Maij* 1617. *co-
ram Eminentiss. D. Card. Verospio*. Quia Dominis placuit
responsio, eaque iustificatur in sum. Cap. Monaldini, quod
d. Franciscus anteà alienauit plura alia bona multi valoris
excedentis legitimam, dantur enim plures alienationes fa-
ctæ ante alienationem prædij, de quo agitur, in quibus re-
19 mansit consumpta, cùm de iure primo loco alienata impu-
tentur in legitimam, & in detractiones hæredibus debitas
l. Marcellus §. res, quæ vbi DD. ff. ad Trebell. Alex. *cons.*
178. *num.* 4. *lib.* 5. Peregr. *de fideic. art.* 39. *numer.* 4. Surd.
decis. 170. *num.* 10. Neque facit, quod non probetur, An
d. alienationes fuerint sufficientes pro legitima, quia præ-
20 sumuntur tales, dum contrarium non probatur; hic au-
tem non probatur contrarium, ideò intrat præsumptio iu-
ris primas alienationes sufficere pro detractionibus. Et cùm
21 in hoc casu non fuerit confectum inuentarium, legitima
22 non fuit † amissa ob non confectionem illius, Auth. *de hæ-
red. & falcid. §. si quid autem nunc implendo*, vbi dicitur
quod nec inobedientia contra testatorem, vel legem com-
23 missa † priuat filium sua legitima, ita dicit glos. *in d. auth.
de hæred. & falcid. §. & hoc dicimus in verb. Lucrato*, Crass.
in §. legitima num. 45. sed onus probandi bona alienata
24 non sufficere incumbit † grauato, vel habenti causam ab
illo, Peregr. *de fideic. art.* 39. *numer.* 14. Couarr. *var. lib.* 2.
cap. 6. *num.* 4. Rota *in Romana domus ad Peregrinum* 10.
Martij 1619. *coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Pe-
rusina fideicommissi de Gratianis* 28. *Iunij* 1630. *coram eo-
dem*, vbi latè comprobatur talis conclusio in Perusina fi-
deicommissi de Menconibus 3. Decembris 1632. coram
Reuerendiss. D. meo Episcopo Vrgellen. confirmata 15.
currentis mensis, coram R. P. D. meo Merlino, & per
consequens onus probandi legitimam debitam filijs Corrio-
25 lani non fuisse † consumptam ex prioribus alienationibus
factis ab ipsis grauatis incumbit Com. Nicolao habenti cau-
sam ab eis, cùm non solùm status hæreditatis firmari non
possit culpa † ipsorum, qui inuentarium bonorum defun- 26
cti non confecerunt, verùm etiam ob id præsumuntur ipsos
eadem bona subtraxisse; vnde licèt dicti inuentarij † omis- 27
sio non operetur ex supra allegatis, vt ipsi legitimam amise-
rint, operatur tamen, vt Com. Nicolao ab eis causam ha-
benti allegantі ex prioribus alienationibus legitimam † non 28
fuisse integrè consumptam non sit credendum, nisi id pro-
bet concludenter bo. me. Card. Caualerius *decis.* 246. *n.* 6. &
decis. 540. *n.* 1. & 2. Rota *in Romana fideicommissi de Ste-
phanellis* 24. *April.* 1617. *coram bo. mem. Remboldo, & in
Bonon. de Pætis* 14. *Maij* 1615. *coram bo. me. Vbaldo*, quia
cessat præsumptio inuentarij, vel quæuis alia, quæ † ip- 29
sum releuare posset ab hoc onere ad trad. per Couar. *var.
resol. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 4. Peregr. *de fideic. art.* 39. *num.* 14.
Gabr. *cons.* 118. *numer.* 7. *lib.* 1. Rota coram Seraph. *de-
cis.* 609. *numer.* 7. *& in d. Bonon. de Pætis coram bo. mem.
Vbaldo*.

Pariter nihil facit, quod pretia dictarum alienationum
fuerint erogata in soluendo ære alieno testatoris fideicom-
mittentis, quamobrem alienationes fieri potuerint absque
eo, quod detractiones consument cum bona † fideicom- 30
missi possint, & debeant alienari pro soluendis huiusmodi
debitis, *l. peto §. prædium de leg.* 2. Peregr. *de fideicomm.
art.* 40. *num.* 18. Surd. *decis.* 62. *num.* 21. Fusar. *de substitut.
q.* 541. *num.* 1. Quoniam ad istum effectum † debent iustifi- 31
cari ista debita testatoris ex cumulat. per Fusar. *d. quæst.* 541.
num. 2. Quia in hoc non statur assertioni alienantium, vt
in terminis probant Gabr. *cons.* 118. *num.* 8. *in fin. lib.* 1.
Menoch. *cons.* 207. *num.* 1. *& seqq.* Vlterius deberet proba-
ri versio † in hanc causam, vt aduertunt Gabr. *d. cons.* 118. 32
num. 5. *lib.* 1. Giouagn. *cons.* 220. *num.* 3. *lib.* 2. Peregr. *de
fideicom. art.* 40. *num.* 23. *vers. & idem pretium*, Adden. ad
san. mem. Gregor. XV. *decis.* 299. *num.* 6. Pariter non ob-
stant, quæ dicuntur circa alienationem Palatij, sub præ-
textu, quod verè non fuerit alienatum, eo quia fuit per-
mutatum cum alijs domibus, & censibus, quæ bona † per- 33
mutata succedunt loco Palatij, & per viam subrogationis
remanent subiecta fideicommisso, *l. Imperator §. fin. ff. de
legat.* 2. Surd. *decis.* 13. *num.* 21. Fusar. *quæst.* 530. *num.* 2.
& quæst. 636. *num.* 1. *Rota in Bononien. fideicommissi de De-
siderys* 3. *Decembris* 1627. *&* 19. *Nouemb.* 1629. *coram R. P.
D. meo Merlino*; nam fuit responsum grauatum † censeri 34
elegisse bona permutata pro suis detractionibus, nisi spe-
cialiter sit dictum, & in eis imputantur, Socc. ien. *consil.*
36. *num.* 17. Nec ea, quæ latè deducuntur per informantes
pro Com. Nicolao ad probandum quod de † iure sit licita 35
permutatio, quando non est à testatore prohibita, & in
permutando non docetur grauatum dolosè se gessisse, sunt
præsentis inspectionis, nec concludunt, quod bona per-
mutata non sunt imputanda in detractionibus, cuius con-
trarium fuit firmatum supra, & in hoc casu ex verbis proœ-
mialibus † instrumenti tollitur difficultas, quia permutatio 36
fuit facta nomine proprio, & pro soluendis debitis proprijs
alienantis cum declaratione, quod bona permutata debe-
rent esse libera. Quæ omnia benè conueniunt electioni le-
gitimæ, & omninò repugnant subrogationi.

Prout minus obstat facultas alienandi à testatore data
pro scut. 3000. non obstante fideicommisso ab eo imposito,
quia in facto probantur plurimæ alienationes præcedentes
alienationem huius prædij, quæ longè excedunt dictam fa-
cultatem, & portionem legitimæ, siquidem constat de
alienatione alterius prædij valoris scut. 2340. cum expressa
declaratione vtendi dicta licentia per testatorem concessa,
constat etiam de alienatione Palatij pro scut. 4100. & alio-
rum duorum prædiorum pro scut. 6620. antequam aliena-
retur prædium, de quo agitur, vnde procul dubio re-
mansit consumpta dicta facultas.

Tandem non obstat exceptio præscriptionis hypothecæ,
dum constat ab initio emptionis fuisse ab eodem Com. Ni-
colao † emptore idem prædium possessum longè vltra de- 37
cennium *leg.* 1. *&* 2. *C. si aduers. credit.* Rot. *in recent. dec.*
634. *num.* 8. *p.* 1. quia contra Antoniam legatariam non po-
tuit currere † præscriptio, cùm non habuerit notitiam dicti 38
legati sibi facti à Corriulano seniore, Surd. *cons.* 276. *num.*
33. *in fin. Rota in Rauennaten. Salutaris* 3. *Martij* 1614. *co-
ram bo. me. Card. Sacrato*. Nec ignorantia † indiget pro- 39
batione, quia legatum istud fuit factum in testamento Aui,
& ignorantia testamenti præsumitur, *cap. præsum. de reg.
iur. in* 6. Propterea non potest dici fuisse negligentem in

agendo

40 agendo, ita vt † contra eam potuerit currere præſcriptio,
quæ ſemper ceſſat, ceſſante negligentia, nec habuit noti-
tiam, quod prædium fuerit poſſeſſum per Com. Nicolaum
41 ſpatiam decem † annorum, vt eſt neceſſarium probare
ex traditis per R. P. D. meum Merlinum in Romana Sal-
uiani 20. Nouembris 1630. & ignorantia præſumitur
42 † adeout allegans ſcientiam, teneatur probare; ſicuti mi-
nus obſtat, quod D. Io: Franciſcus Mula primus maritus
Antoniæ promiſerit Cæſati hæredi Ioannis facere, vt An-
tonia renunciaret dicto legato, de quo prout habuit noti-
tiam d. eius maritus, ita præſumitur habuiſſe ipſa Antonia
ex continua cohabitatione ſpatio 17. annorum, quia ſcien-
43 tia † ex ſola cohabitatione ſimul cum viro præſumitur in
actibus ſucceſſiuis, quæ fiunt domi, & patent oculari in-
44 ſpectioni, ac in concernentibus iura ſanguinis, ſecus † ve-
rò in actibus momentaneis, & his, quæ continentur in
inſtrumentis, & contractibus, Rota *in Romana pecuniaria*
Luna 25. *Iunij* 1601. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, &*
in alia Romana pecuniaria 27. *Iunij* 1633. *&* 30. *Ianuarij*
1634. *coram R.P.D. meo Pironano.*

Quæ verò deducebantur circa nullitates contra ſenten-
tiam, viſæ fuerunt Dominis non ſubſiſtere; nam oppoſi-
tio, quod inſtrumenta alienationum fuerint producta in ſe-
cunda inſtantia tollitur, quia cùm exceptio detractionis le-
gitimæ non fuerit oppoſita, niſi poſt ſententiam de parti-
bus, & ſic in iſta ſecunda inſtantia tantùm, etiam quod à
lege, vel ſtatuto certus terminus probatorius eſſet præfi-
xus; nihilominus cùm hodie ſolum fuerit oppoſitum de
iſta legitima Capitaneus Monaldinus ex perſona ſuæ vxoris
45 poteſt iuſtificare nouam † replicationem ad elidendam ex-
ceptionem rei, & opponere de conſumptione, Rota *in*
Romana pretij fundaci coram bon. mem. Patriarcha Manza-
nedo impreſſ. per Pacif. poſt tract. de Saluian. *deciſ.* 168.
num. 10. *& ſeqq. & coram bon. mem. Card. Caualerio deciſ.*
174. *num.* 2. & nouiſſimè *in Romana de Mareſcottis* 17. *cur-*
rentis menſis coram R.P.D. meo Buccabella.

Nec obſtat, quòd D. Capitaneus Monaldinus fuerit
46 † immiſſus in poſſeſſionem prædij pendente termino ad
appellan. & ſic nulliter vigore ſtatuti Rauennæ reducentis
47 appellationem ad terminos iuris Canonici, † à quo non
48 prohibetur in poſſeſſorio, quia dictum ſtatutum † non eſt
in vſu quoad effectum ſuſpenſiuum, vt ex pluribus in ter-
minis huius ſtatuti firmauit Rota *in Rauennaten. attentato-*
rum 18. *Iunij* 1612. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Et
quidquid ſit in Curia Gubernatoris Rauennæ, tamen con-
trarium ſeruatur in Curia generali, à qua emanauit ſen-
tentia, de qua diſputatur, cùm in ea ſemper fuerit ſeruata
49 Ægidiana, vt in atteſtatione † Aduocatorum, & Procu-
ratorum Curialium ab immemorabili, quæ atteſtatio in
ordinatorijs ſufficienter probat ſtylum contra ſtatutum in-
ductum, Rota *in recent. deciſ.* 644. *n.* 4. *part.* 1. *in Ferra-*
rien. Decimarum 21. *Aprilis* 1621. *coram bon. mem. Vbaldo,*
ac in Peruſina bonorum 28. *Martij* 1627. *coram Reuerendiſs.*
D. meo Decano.

Nec etiam Dominis viſa fuit obſtare nullitas prætenſa,
quod fuerit immiſſus pro ſcut. 2000. cum præſuppoſito, quod
legatum dotis fuerit ſcut. 2000. pro vnaquaque filia Ioan-
nis, & tamen prætenderetur per Com. Nicolaum teſta-
mentum cantare ſimpliciter de 2000. pro duabus filiabus,
quia difficultas tollitur ex eodem inſtrumento publico teſta-
menti ſubſcripto, & publicato manu propria eiuſdem
Notarij, qui de eo fuit rogatus. Quod in ventre habet
eadem verba *per ciaſcuna di eſſe*, ibi: *Et alle figlie femine ſi*
del detto M. Giouanni, come di Franceſco laſcio per dote ſcud.
2000. *d'oro per ciaſcuna d'eſſe da darſeli con i patti, &c.* Vn-
de nihil releuat, quod in teſtamento per Com. Nicolaum
compulſato legantur illa verba *per ciaſcuna d'eſſe* in margi-
ne illius, ideòque prætendatur addita ab alio, quam à No-
tario, qui de eo fuit rogatus, maximè quia proceſſus com-
50 pulſorialis fuit nulliter confectus, cùm † non fuerint ſer-
uata, quæ de iure in ſimilibus ſeruari debent, ſed veritas
dicti legati ſcut. 2000. *per ciaſcuna di eſſe* comprobatur ex
diuiſione facta inter ipſoſmet hæredes grauatos de anno
1599. videlicet inter Ioannem, & Franciſcum à quo cau-
ſam habet Com. Nicolaus, vbi expreſſis verbis fatentur
Corriolanum teſtatorem in ſuo teſtamento reliquiſſe dua-
bus filiabus Ioannis ſcut. 4000. vt ex particulari inſtrumen-
to dato in ſumm. Capitanei Monaldini: licet enim verum
51 ſit apoſtillæ à † Notario non approbatæ non eſſe fidem
adhibendam, illa tamen probat, quando prout hic, ex
alio inſtrumento † conſtat de illius veritate Rota in Ro- 52
mana prætenſi Canonis 23. Iunij 1606. coram bon. mem.
Patriarcha Hieroſolymitano, vltra quod eo ipſo quod No-
tarius rogatus extrahendo inſtrumentum publicum ex pro-
tocollo originali poſuit aditionem † marginalem in corpo- 53
re inſtrumenti, inde reſultat ſignum euidens, quod dicta
aditio fuerit per eum facta, & quod illam aditionem ha-
buerit pro bona, & legali, & ſic ceſſat difficultas.

Nec cenſuerunt Domini releuare alteram opinionem,
quod ſententia conditionalis ibi, *detractis prius ſcut.* 1060.
non potuerit executioni demandari, niſi prius facta detra-
ctione, & calculato ad quam ſummam aſcenderet reſi-
duum, pro quo erat facienda executio, quia illa verba
detractis tamen prius ſcut. 1060. poſita in ablatiuo abſoluto,
reddunt † totam ſententiam conditionalem, conditione 54
prius non adimpleta executio eſt nulla, Neguſ. *de pign.* 4.
memb. 5. *part. num.* 10. *verſ. tertia concluſio*, Surd. *conſ.* 186.
num. 17. Nam reſpondebatur, quod ſumma ſcut. 1060. fol.
84. eſt certa, & pro hac parte nihil eſt liquidandum, nec
reſpectu reſidui, quia pariter ſcuta auri ſunt certa, & tunc
ea † debentur, non attento decremento, vel augumen- 55
to valoris, quod attenditur tantum, quando non eſt in
obligatione certa ſpecies monetæ, & data eſt in diſpoſitio-
ne facultas ſoluendi æſtimationem, Surd. *conſ.* 406. *n.* 12.
& benè Rota *in recent. deciſ.* 143. *num.* 4. *part.* 2. vbi plura
cumulantur, ita quod cum valor ſcuti aurei ſit certus, &
valor ſcut. monetæ ſit ſimiliter idem ad rationem bon. 84.
pro quolibet & ex abundanti fuerit etiam hoc expreſſum
in libello, & in alijs actis, ad quæ ſententia ſe refert, non
fuit opus aliqua liquidatione, ſed calculo, † qui non im- 56
pedit executionem vltra quod concluſio, quod ſententia
conditionalis non poſſit executioni † demandari ante pu- 57
rificatam conditionem intelligitur quatenus pars opponat
ante executionem, ita declarat Cancer. *var. reſol. part.* 3.
cap. 17. *de ſent. excomm. n.* 102. *& ſeqq.*

Demum non obſtat, quòd immiſſio fuerit conceſſa non
exhibito teſtamenti inſtrumento authentico in actis, ſed
duntaxat copia ſimplici, quia non ſubſiſtit in facto, vt col-
ligitur ex inſtantia Com. Nicolai, dum inſtetit pro repor-
tatione originalis in actis, quod non potuiſſet reportari,
niſi ex actis fuiſſet aſportatum, & ex ſummario additionali
Cap. Monaldini tollitur omnis difficultas, cum pateat 3.
Nouembris 1632. teſtamentum fuiſſe actualiter productum,
exhibitum, & à Iudice admiſſum, & ex ipſomet inſtrumento
originali etiam probatur illud fuiſſe productum † ex pro- 58
ductione à tergo illius notata per Notarium.

Ex quibus cùm non adſint nullitates, & probetur iuſtitia
ſententiæ, manutentio, ſeu reintegratio fuit denegata Com.
Nicolao vtraque parte acerrimè informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Florentina Capellaniæ.

Die Lunæ 29. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Iuſpatronatus, quando de eo agitur incidenter lenio-
ribus probatur probationibus. Iuſpatronatus to-
tum tranſit ad hæredem vniuerſalem, nec tranſit
in fideicommiſſarium, niſi de contraria mente te-
ſtatoris apertè appareat, quod declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus ex fundatione, & dotatione ſufficienter probatur ex confeſſione vtriuſque partis adminiculata, & n.* 2.

3 *Iuſpatronatus probatur lenioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter.*

4 *Præſentatio, vt ſuſtineatur ſufficit, quod præſentans deducat ius ſuum ab vltimo poſſeſſore, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

Et hoc maximè non docto de concurſu alterius patroni, qui probet eandem poſſeſſionem, n. 4.

5 *De ſtatu vltimo ad effectum iuſtificationis gratiæ, ſufficit docere.*

6 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*

7 *Beneficij valor probatur ex confeſſione partis in ſua gratia eodem anno impetrata.*

8 *Gra-*

8 *Gratia remanet inefficax, si non sint iustificata narrata.*
9 *Iuspatronatus totum transit ad heredem vniuersalem, nec transit in fideicommissarium, & n. 19.*
10 *Et Rota tenet hanc opinionem, siue versemur in fideicommisso vniuersali, vel particulari.*
11 *Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.*
12 *Sed hoc declara respectu heredis non autem fideicommissarij, ad quem non transeunt iuspatronatus, nec alia iura honorifica.*
13 *Limita prædicta, nisi appareat de contraria mente testatoris.*
14 *Pia causa, quando est substituta vniuersaliter, quia tunc non detrahitur Trebellianica, iuspatronatus transit in fideicommissarium secuta restitutione.*
15 *Sed hac est opinio Lambert. & Guidopap. quæ habet multos contradictores, & est singularis, multasque patitur difficultates.*
16 *Iuspatronatus vt transeat in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris voluntas, & licentia Ordinarij.*
17 *Pecuniarum, & aliorum bonorum appellatione, quæ recipiunt æstimationem, non veniunt iura honorifica.*
18 *Decis. in Maceraten. Iurispatronatus coram R. P. D. Durano declaratur.*
20 *Patronorum consensus probatur ex constitutione procuratoris ad nominandum.*
21 *Gratia, quando non est iustificata, remanet subreptitia.*

DECISIO DLXII.

VAcante Capellania SS. Simeonis, & Thadæi in Ecclesia S. Michaelis de Quarantola Florentinæ Diœcesis per obitum Horatij Quaratesij, fuit ad illam præsentatus Victorius Forestanus à D. Ascanio, & alijs fratribus de Sanminiatis vti causam habentibus à quodam Laurentio de Beniuienis Patrono dictæ Capellaniæ, qui Victorius obtinuit prouisionem Apostolicam cum narratiua, quod esset præsentatus à medietate patronorum, & cum derogatione alterius medietatis, Marius Riccius fuit pariter præsentatus à Rodulpho Giano, qui prætendit ad se spectare præsentationem dictæ Capellaniæ vti vocatus ad fideicommissum quondam Antonij Beniuieni, & cum narratiua, quod fuerat præsentatus à medietate patronorum obtinuit etiam prouisionem apostolicam cum derogatione vt supra; fuit hodie dubitatum, quisnam ex his esset præferendus, & Domini censuerunt Victorium esse præferendum, cùm in omnibus eius gratia sit iustificata.

1 Existentia siquidem iurispatronatus ex † fundatione,
& dotatione visa fuit sufficienter probata ex vtriusque
partis confessione adminiculata nedum ex præsentatione
facta de anno 1599. in personam Horatij, per cuius obitum vacat Capellania, sed etiam ex sententia Vicarij lata
super exequutione literarum Apostolicarum dicti Victorij,
2 quæ confessio † sic adminiculata benè probat existentiam
dicti Patronatus, Rota *decis.* 697. *num.* 2. *par.* 1. *rec.* pro
qua probanda quando Ordinarius non est in causa, nec
alius pro libertate beneficij, nec agitur principaliter de canonizando patronatum, sed agitur inter præsentatos inci-
3 denter ad effectum institutionis, Rota contentatur leuioribus probationibus, Cassad. *decis.* 1. *in fine*, Mantic. *decis.*
318. *num.* 1. & *decis.* 350. *num.* 18. & coram R. D. Decano
decis. 476. *num.* 2.

Deinde sufficienter probatur patronatum spectare ad dictos fratres de Sanminiatis, qui præsentarunt Victorium,
quia probatur Laurentium de Beniuienis, à quo ipsi causam habent, fuisse in quasi possessione præsentandi ex supradicta præsentatione facta de anno 1599. per ipsum Laurentium in personam D. Horatij Quaratesij, qui Horatius
possedit Capellaniam vigore ipsius præsentationis à dicto
tempore vsque ad mensem Iulij anni præteriti, & sic per
30. annos, vnde sufficit, quod dicti fratres deducant ius
suum ab vltimo possessore, qui fuit in quasi possessione
4 præsentandi ad effectum, vt præsentatio ipsorum subsistneatur, maximè non docto de concursu alterius patroni,
qui probet eandem possessionem, *cap. consultationibus de
iurepatronat.* Aym. *cons.* 322. *num.* 5. Rocc. de Curt. *de iurepatr. verb. competens quæst.* 29. *nu.* 39. Rot. *decis.* 14. *eod.
tit. in antiq. & decis.* 167. *num.* 8. *par.* 2. *diuers.* Greg. XV.
decis. 399. vbi Addent. *num.* 6. Rot. *decis.* 146. *num.* 2. &
decis. 274. *num.* 8. *part.* 2. *recent.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 45. §. 2. *num.* 6. & hunc † vltimum statum pro iu- 5
stificatione gratiæ sufficere firmauit Rota apud Seraphin.
decis. 1229.

Clericatus Victorij probatur † etiam ex litteris patenti- 6
bus Ordinarij, gloss. *in cap. inter quatuor de Cleric.* Peregr. Seraph. *decis.* 713. *num.* 1. Rot. *decis.* 16. *de probat. in
antiq.*

Valor denique probatur ex confessione partis in sua 7
gratia eodem anno impetrata, quæ probatio aliàs fuit admissa per Rotam, Seraph. *decis.* 318. Mantic. *decis.* 327.
sub n. 1. *in fin.*

Non obstat, quod Marius habeat prouisionem Apostolicam anteriorem cum simili derogatione patronatus, quia
† illa non est iustificata respectu narratiuæ, quòd sit præ- 8
sentatus à medietate patronorum, cùm non constet Rodulphum Gianum qui ipsum præsentauit, esse patronum.

Non obstat, quod dictus Rodulphus sit vocatus ad fideicommissum quondam Antonij Beniuieni; quia cùm Antonius instituerit hæredem vniuersalem Laurentium, totum iuspatronatus † transiuit ad ipsum Laurentium, nec 9
transiuit in fideicommissarium iuxta opinionem, quam
Rota sequitur, † siue versemur in fideicommisso particula- 10
ri, de quo non est dubium, siue in fideicommisso vniuersali omnium bonorum, vt præter relatos à Fusar. *in quæst.*
634. *num.* 2. firmat Peregr. *de fideicomm. art.* 6. *num.* 37. &
est text. expressus in l. quia perinde verb. restituta, ff. ad Trebell. Peregr. *cons.* 34. *num.* 20. *lib.* 1. Paul. Cittadin. *in tract.
de iurepatr. par.* 9. *quæst.* 33. Rocc. de Curt. *eod. tit. in verb.
ipse, vel is à quo quæst.* 22. *num.* 20. Grass. *lib.* 1. *recept.* §. *fideicommissum quæst.* 52. Mantic. *de contract. lib.* 4. *tit.* 12.
num. 6. & 15. Lambertin. *de iurepatr. lib.* 1. *par.* 2. *quæst.* 2.
art. 35. *numer.* 2. Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 8.
vers. quibus, & alia, & firmauit Rota *in Firmana Iurispatr.* 9. *Maij, & 28. Nouembris* 1631. *coram R. P. D. Ghisilerio.*

Non obstat, quod iuspatronatus † transeat cùm vniuer- 11
sitate bonorum, *cap. ex litteris, & c. cum sæculum de iurepatron.* Abb. *in c. illud num.* 4. *tit. eod.* Lambert. *de iurepatr.* 2. *par.* 1. *lib.* 11. *art. quæst.* 5. *princ. num.* 2. & 3. quia
hoc procedit respectu hæredis † non autem fideicommissa- 12
rij, ad quem non transeunt iuspatronatus, & alia iura
honorifica, Bald. *in l. cum virum numer.* 21. *C. de fideicom.*
Castr. *in l. precibus num.* 19. *vers. dicit ergo, glos. C. de impuber. & alijs substit.* Imol. & Alex. *in l. si Patroni num.* 16. *ff.
ad Trebell.* Manric. *de conser. lib.* 4. *tit.* 12. *num.* 15. Couar.
var. resol. lib. 2. *cap.* 18. *num.* 8. *post med. cum alijs ibi congestis.*

Non obstat, quòd ex contraria mente testatoris ab ista
opinione recedatur, & de ista contraria mente dicatur
cõstare ex eo, quod versemur in fideicommissarium vniuersali, † ex quo colligitur præsumptam mentem testatoris fuis- 13
se, quod iuspatronatus transeat ad fideicommisso vniuersalem, Lambert. *de iurepatr. lib.* 1. *par.* 2. *art.* 35. *num.* 13.
vbi tenet, quod quando vniuersaliter est substituta pia causa, quia tunc † non detrahitur Trebellianica, iuspatrona- 14
tus transit in fideicommissarium sequuta restitutione, &
hoc etiam dicit Guidopap. *decis.* 507. quia ista opinio Lambert. & Guidopap. habet multos contradictores, & præcipuè Couar. Viuian. Mant. & alios suprà citatos tenentes
indistinctè iuspatronatus non transire in fideicommissarium
vniuersalem, & propterea Rota *in Aretina Capellania* 1.
Iunij 1584. *coram Bubalo* noluit hanc conclusionem firmare,
sed dixit, quod ista opinio † Lambertio est singularis, & 15
multas patitur difficultates, cuius decisionis particulam
refert Garz. *de benef. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 20. & numero antecedenti tenet, quod ad effectum, vt iuspatronatus transeat † in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris 16
voluntas, & licentia Ordinarij.

Vltra quod in casu isto ex lectura testamenti videtur penitus excludi dicta præsumpta mens Antonij testatoris, quia
in substitutione facta Laurentio, semper fecit mentionem
bonorum, vt ibi, *voluit bona sua perpetuò remanere in dicta
sua agnatione,* & ibi, *voluit vt supra bona remanere in vocates,* vnde colligitur testatorem grauasse solummodò hæredem ad restitutionem pecuniarum, & † aliorum bono- 17
rum, quæ † æstimationem recipiunt, qualia non sunt iu-
ra

ra honorifica, Couar. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 18. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *tit.* 12. *num.* 15. *tom.* 1.

18 Non obstat decisio † Maceraten. Iurispatronatus coram Reu. D. meo Decano apud Modern. Pisan. de Iurepatr. decis. 24. quia in casu illius decisionis constabat fideicommissarios, qui fuerunt declarati patroni successisse hæredi
19 vniuersali, † & vertebat lis inter eos, & hæredem institutum in re certa, ex quo capite iste hæres particularis fuit exclusus in concursu fideicommissariorum, ad quos transire debebat vniuersa testatoris hæreditas.

Præterea ex alio etiam capite gratia Marij non visa fuit iustificata, ex quo narrauit Papæ se fuisse præsentatum à medietate patronorum, & tamen benè iustificatur in facto de tempore gratiæ ipsum non fuisse præsentatum, vel nominatum aliquo modo, cùm saltem pro iustificatione
20 requireretur † præcedens nominatio, vel mandatum ad nominandum, ex quo resultare potuerit consensus patronorum iuxta decis. Acchil. 12. *de iurepatr.* & Caualer. *dec.*
21 21. & 28. quorum neutrum hic concurrit, † vnde gratia eius remanet subreptitia, & iniustificabilis, Rot. *dec.* 448. *n.* 2. *par.* 3. *recent.*

Et ita &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Renunciationis.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Filia ingrediens Monasterium, si amplissimam renunciationem fecerit de bonis ascendentium ad fauorem fratrum, vtrum si omnes fratres decesserint ab intestato, nullo relicto descendente, an Monasterium possit prætendere eorum hæreditatem.

SVMMARIVM.

1 *in Renunciatione hæreditatis paternæ facta à filia ingrediente Monasterium, verba illa apposita*, omnem & quamcumque hæreditatem &c. *comprehendunt hæreditatem cuiuscumque personæ, amplia n.* 2.

3 *in Renunciatione facta à filia de hæreditate paterna, si dicatur, quod renunciat etiam quamcunque hæreditatem ab intestato deferen. ista verba comprehendunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ex causa etiam de futuro.*

4 *Verba*, quouis iure, titulo, & causa, *etiam non expressa, non operarentur suum effectum, si omnia non comprehenderent.*

5 *Monasterium succedit Monacho.*

6 *Verba generalissima omnia comprehendunt, perinde ac si de omnibus singulis esset facta mentio.*

7 *Renunciatio facta à filia de hæreditate paterna ex causa dotis sibi promissæ à fratre, tunc d. renunciatio comprehendit etiam hæreditatem fraternam.*

8 *Verba*, in omnibus, & per omnia, *nihil penitus excepto, posita in renunciationibus quid operentur.*

9 *Renunciatio facta à filia ingrediente Monasterium præsumitur facta de omnibus, & singulis hæreditatibus sibi deuoluen.*

10 *Renunciatio est stricti iuris, & tanquam materia odiosa, strictissimam recipit interpretationem, & num.* 29.

11 *Renunciatio tantùm capit, quantum in ea expressis verbis legitur, & nu.* 26. *&* 44. *& seq.*

12 *Renunciatio facta de hæreditate paterna, non comprehendit fraternam, si in ea non legatur.*

13 *in Renunciationibus quid venerit, attendenda est mens vtriusque contrahentium.*

14 *Soror, non est verisimile, quod in casu obitus fratris ab intestato nullo existente proximiore, voluerit eius hæreditati renunciare.*

15 *Frater, præsumendum est minimè, quod voluisset, vt vna eius soror sit deterioris conditionis, quàm sunt aliæ.*

16 *Frater ingratitudinis notam non effugeret, si voluisset quod illa soror, quæ ei non renunciauerat hæreditatem paternam, admitteretur ad eius hæreditatem exclusa alia sorore, quæ ei renunciauerat.*

17 *in Renunciationum materia attenditur verisimilitudo.*

18 *de Hæreditate sua quilibet ad libitum absque alio disponere potest, & num.* 23.

19 *Clausula qualificant contractum.*

20 *Iura, quæ in esse non sunt deducta nec cedi, nec per constitutum in alium transferri possunt.*

21 *Verba prolata per viam rationis totam dispositionem capiunt.*

22 *Intellige quod ad ea, quæ de tempore dispositionis adsunt, non autem ad futura.*

24 *Actum frustratorium nemo præsumitur voluisse facere.*

25 *Soror, quod habitura sit ius in hæreditatem fratris, non potest dari casus, nisi eo mortuo.*

27 *Renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro, intelligi debet de illo iure quod habet, vel habuit causam de præterito, vel de præsenti, non autem de futuro, num.* 28.

30 *Renuncians non censetur renunciare nisi illud ius, quod habet de tempore contractus.*

31 *Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum censentur semper factæ in beneficium masculorum de familia. Vel vt fratres de bonis liberè disponere possint.*

32 *Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum, tacitam de iure habent in se conditionem, dummodo aliquis masculus, vel descendens ex fratribus superuiuat, vel ipsi de bonis renunciatis aliquo modo disponant.*

Quibus cessantibus perindè est ac si nulla renunciatio facta esset, & num. 46. *& seq.*

33 *Et ista sententia est communis, æqua, & ab ea in iudicando, vel in consulendo non receden.*

34 *Et procedit nedum quando renuncians recipit dotem, sed etiam quando renunciatur ex causa ingressus Monasterij, n.* 35. *amplia nu.* 36.

37 *Renunciationes factæ contemplatione aliarum renunciationum ad inuicem sunt correspectiuæ.*

38 *Correspectiuitas operatur, vt vnus contractus alteri inesse dicatur, & sit eiusdem naturæ, & pro vno contractu habeatur.*

39 *Renunciationis causa cessante, cessat etiam ipsa renunciatio.*

40 *Contractus, si sit stipulatus pro se, & eius hæredibus, eo mortuo durat ad fauorem hæredum, declara num.* 41. *&* 42.

43 *Fœmina agnata, licet sit nupta, nihilominus conseruat agnationem.*

DECISIO DXLIII.

Ascanius Perottus tres filias habens, duas videlicet Moniales, alteram infantem Vincentiam nuncupatam, vt bona sua in familia masculina de Perottis conseruarentur, illa donauit Petro, & Scipioni eius germano fratri nepotibus onere eis iniuncto soluendi prædictæ Vincentiæ scut. 1000. pro dote, eamque alimentandi, donec nuberet, vel Monialis efficeretur.

Post Ascanij obitum eadem Vincentia emisit professionem in Monasterio S. Iacobi de Morattis assumpto nomine sororis Virginiæ, cui Petrus, & Scipio præfati scuta mille pro dote cum alijs necessarijs infrà certum tempus soluere promiserunt, versaque vice soror Virginia sub his verbis ad eorum fauorem renunciationem fecit, igitur d. Vincentia, &c. spontè, &c. renunciauit, donauit, cessit, & refutauit, &c. supradictis Scipioni, & Petro præsentibus omnem, & quamcumque hæreditatem, & successionem tam paternam, quàm maternam, & auitam, & alterius cuiuscumque generis, quæ ipsi Vincentiæ ex quouis testamento, seu testamentis, codicillis, legatis, donationibusque inter viuos, & causa mortis, & alijs quibuscumque dispositionibus etiam ab intestato deuolui, & obuenire posset quouis iure, titulo, & causa etiam hic non expressis, & in corpore iurium clausis, etiam si esset necessaria quæuis expressa, & specialis mentio in omnibus, & per omnia nihil penitus excepto ad haben. &c.

His peractis obijt primo loco Petrus ab intestato superstite Scipione vniuersali hærede, deindè decessit Scipio sine filijs superstitibus prædictis tribus monialibus in gradu proxi-

ximioribus, quarum duæ sunt moniales in Monasterio S. Iacobi, quod propterea cœpit prætendere ea earum persona succedere in d. hæreditate Scipionis pro duabus tertijs partibus; sed quia pro parte Monasterij S. Susannæ, in quo altera est monialis, fuit oppositum de d. renunciatione, vt supra facta à d. sorore Virginia, contigit dubitari, an ei d. renunciatio obstet; cuius quidem dubij resolutio ab eo videbatur pendere, an renunciatio comprehenderet hæreditatem Scipionis, ad cuius fauorem fuit renunciatum.

Pro comprehensione multa deducebantur, pluraque renunciationis verba afferebantur, quæ singula videbantur apta hæreditatem hanc Scipionis comprehendere.

1 Primò enim allegabantur verba illa †, *& omnem quamcumque hæreditatem, & successionem*, quæ includunt successionem, & hæreditatem cuiuslibet personæ, & sic etiam Scipionis iuxta ponderata per Menoch. *cons.* 535. *n.* 20. *&* 21. *vol.* 4. *& cons.* 519. *n.* 21. *vol.* 5.

2 Secundò ponderabantur verba † subsequentia, ibi (& alterius cuiuscumque generis, quæ ipsi tam ex testamento, quàm ex alijs quibuscumque dispositionibus etiam ab intestato deuolui, & obuenire posset, ponderata generalitate verborum) ibi (cuiuscumque generis) quæ proculdubio se extendit ad omnia alia genera successionum, & ad omnes alias personas in renunciatione non specificatas, vt firmat idem Menoch. *d. cons.* 335. *n.* 15. Honded. *cons.* 49. *num.* 14. *lib.* 1. Rota *decis.* 714. *n.* 5. *in fin. par.* 2. *recent.*

Tertiò particulariter insistebatur super alijs verbis ibi
3 etiam † ab intestato deuolui posset, quæ capiunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ex causa de futuro, vt aduertunt Socc. sen. *cons.* 34. *numer.* 5. *lib.* 4. Ruin. *cons.* 1. *sub num.* 20. *lib.* 1. Paris. *cons.* 26. *sub num.* 44. *lib.* 3. Matth. Brun. *cons.* 43. *sub num.* 1. *lib.* 1. Surd. *cons.* 267. *num.* 25. *&* 27. *vol.* 2. Menoch. *d. cons.* 335. *num.* 29. *vol.* 4. *& cons.* 401. *num.* 29. *vol.* 5. *Rota in Casenaten. hæreditatis* 8. *Iulij* 1618. *coram Sacrato.*

Eòque magis ob prægnantiam aliorum verborum, ibi,
4 (quouis iure, titulo, & causa etiam non expressis, etiam si esset necessaria quæuis expressa, & specialis mentio nihil penitus excepto) quæ verba non possent operari effectum, nisi caperent omnes successiones etiam futuras ab intestato deuoluendas, Dec. *in l.* 1. *num.* 32. *vers. sed dubium, C. de pact.* vbi Bolog. *numer.* 86 *ad fin. vers. sed si est*, Paris. *d. cons.* 26. *num.* 44. 45. *&* 46. *& cons.* 69. *num.* 68. *lib.* 3. Rot. *decis.* 714. *num* 6. *par.* 2 *recent.*

Idque fortius cùm verba prædicta (etiam si ab intestato deuolui) in alia hæreditate verificari non possint, quàm in hæreditate Scipionis, ex quo successio aliarum sororum
5 Monialium professarum non poterat † ei ab intestato obuenire, iuxt. *auth. ingressi C. de sacros. Eccles.* Vndè pernecessè dicendum comprehendere successionem ab intesta-
6 to Scipionis, de qua agitur, † perindè ac si expressè, & nominatim de illa mentio facta fuisset, vt per Rouit. *cons.* 59. *num.* 10. *vers. nec renunciatio*, Ruin. *cons.* 152. *num.* 9. *lib.* 2. Gallerat. *de renunciat. cap.* 2. *num.* 33. Menoch. *præsumpt.* 115. *n.* 35. *&* 36. *lib.* 3. Rot. *decis.* 714. *num.* 1. *in fin. par.* 2. *& dec.* 594. *num.* 2. *vers. indè patet par.* 2. *recent.*

Addebatur, quòd ista renunciatio facta fuit ex causa do-
7 tis sibi promissæ à Scipione, quæ † omnem prætensionem Virginiæ comprehendit, perindè ac si in hæreditate Scipionis partem suam habuisset, Paris. *d. cons.* 26. *num.* 46. *vers. eo etiam*, *& num.* 62. Molphes. *in consuet. Neap. par.* 4. *tit. de renunc. q.* 2. *num.* 13. *&* 14. *& q.* 3. *num.* 12. Rouit. *cons.* 42. *num.* 11. *vers. quod si ea intentione*, *& cons.* 44. *num.* 14. Cutell. *de donat. int. par. & fil. fa*[illegible] *contempl. matr. partic.* 6. *discuss.* 3. *num.* 127. *vers. ex quo col.* 1. Marant. *de success. par.* 1. *q.* 14. *ar.* 1. *num.* 11. *& seqq.* maximè cùm fuerit roborata verbis amplissimis, ibi, (in omnibus per omnia, nihil penitus excepto) quæ demonstrant animum Virginiæ
8 fuisse † renunciandi cuicumque successioni sibi quauis ex causa imposterum obtinenda, & nihil vlterius præter dotem quærendi, vt firmat idem Paris. *d. cons.* 26. *num.* 46. *circa med. & cons.* 69. *n.* 70. *lib.* 3. Molph. *in consuet.* Neap. *par.* 6. *q.* 2. *n.* 13. *cum seqq. & q.* 3. *n.* 17. Surd. *d. cons.* 244. *num.* 14. Rota *in Perusina hæreditatis* 7. *Februarij* 1628. *coram Verili.*

Quintò, & vltimò dicebatur renunciationem hanc ema-
9 nasse ex causa ingressus religionis, † quæ pariter demonstrat, renunciantem omnibus, & quibuscumque successionibus etiam non cogitatis se penitus spoliare voluisse, Dec. *cons.* 31 *numer.* 5. *vers. vlt. non obstat* Vinc. de Franc. *decis.* 375. *num.* 2. Rouit. *d. cons.* 42. *num.* 11. *vers. secunda clausula*, *& cons.* 43. *num.* 7. *vers. vel quia ex religione*, Rot. *decis.* 587. *num.* 4. *& seq. par.* 1. *& decis.* 714. *sub numer.* 2. *recent. & in d. Perusina hæreditatis* 7. *Febr.* 1628. *coram bo. me. Verili.*

Prædictis tamen minimè obstantibus contrariam sententiam DD. sequuti fuerunt, renunciationem scilicet non comprehendere hæreditatem Scipionis, ad cuius fauorem fuit renunciatum, moti tum ex qualitate materiæ, de qua agitur, tum ex virtute verborum, tum ex præsumpta mente vtriusque contrahentis, tum denique ex inuerisimilitudine, & ineptitudine stipulationis.

Ex qualitate enim materiæ, quia renunciatio †, licèt 10
amplissimis verbis concepta vti materia odiosa strictissimam recipit interpretationem, tantumque capit, quantum in † ea verbis expressis legitur iuxta tradita per Purpur. 11
cons. 372. *num.* 4. Surd. *cons.* 431. *num.* 32. *& seq.* Gratian. *discept. forens. cap.* 565. *num.* 63. Rot. *decis.* 782. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *recent.* Quapropter cùm in toto contextu renunciationis nulla fuerit facta expressa mentio † hæredita- 12
tis Scipionis, sequitur illam non fuisse in renunciatione comprehensam ex proximè allegatis.

Idemque dicendum inspecta mente vtriusque contrahentis, quæ in proposito maximè venit † attendenda ad co- 13
gnoscendum quid in renunciatione fuerit comprehensum, Gabr. *cons.* 90. *num.* 4. *&* 16. *lib.* 1. Surd. *cons.* 431. *num.* 36. Rot. *decis.* 700. *num.* 7. *par.* 2. *recent.* Inane enim esset dice-
re, † quod Virginia in casu obitus Scipionis ab intestato nul- 14
lo superexistente proximiore voluerit eius hæreditati renunciare, Caual. *decis.* 109. *num.* 10. prout ab omni ratione alienum videretur, quod Scipio voluerit, † vt ipsa Virgi- 15
nia, quæ illi renunciauerat deterioris conditionis esset, quàm aliæ in eodem gradu, sexu, & statu existentes, Crauet. *cons.* 42. *num.* 1. *in fin. & num.* 2. & ingratitudinis notam non effugeret, si voluisset moniales illas, quæ illi non
renunciauerat admittere, † & Virginiam, quæ illi dona- 16
uerat, & renunciauerat ab eius hæreditate excludere, Cancer. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 15. *à num.* 50. *& seq.* vel saltem inuerisimile esset, quod si eam excludere voluisset, id
expressè verbis non specificasset, vt alias hanc † inuerisi- 17
militudinem in materia renunciationis admisit Rota *in Romana de Pinis* 10. *Febr.* 1620. *vers. & est satis verisimile coram Sacrato*, & coram Caual. *decis.* 340. *numer.* 5. Surd. *d. cons.* 431. *num.* 15. *ad fin.*

Virtus quoque verborum suadet, hæreditatem prædictam non fuisse in renunciatione comprehensam; nam si attendantur verba prooemialia, ibi (sed parem gratiam referendo, & erga eos gratitudinis demonstrationem ostendendo) nullo modo hæreditati Scipionis adaptari possunt; quia Virginia renunciando d. hæreditati parem gratiam non retulisset, nec gratitudinem aliquam erga Scipionem
ostendisset, cùm absque † ea poterat Scipio de sua hæredita- 18
te ad libitum disponere, vt infrà dicetur.

Si verò attendantur clausulæ in ventre renunciationis appositæ, ibi (cedens, &c. constituens, &c. ponens, &c.)
quæ † qualificant renunciationem, iuxt. decis. Seraph. 570. 19
nu. 2. nullam pariter possunt habere congruentiam cum hæreditate Scipionis; quia ius, quod Virginia in d. hæreditate habere poterat, de tempore renunciationis, non
erat in esse deductum, quapropter † nec cedi, nec per 20
constitutum transferri potuit ex vulg. reg. non entis nullæ sunt qualitates, &c. *l. eius, qui in prouinciam ff. si cert. pet. l. decem ff. de verb. oblig.* Alciat. *resp.* 314. *n.* 5. Gregor. XV. *decis.* 381. *n.* 1. *& decis.* 439. *n.* 5.

Si denique considerentur verba finalia, ibi (& hanc renunciationem fecit ob amorem, & beneuolentiam, &c. ac denique quia sic de rebus, & bonis suis facere, & disponere placuit, & placet) non possunt diuerso iure censeri,
quia verba prædicta vti prolata † per viam rationis totam 21
capiunt renunciationem, eamque taliter qualificant, vt in ea censeatur comprehensum illud ius, quod renuncians habebat de tempore renunciationis, non autem ius succe-
dendi ab intestato in hæreditate Scipionis, † quod non ha- 22
bebat, nec habere sperabat, ad tradita per Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres*, *q.* 6. *ff. de verb. oblig.* Cyriac. *controuers.* 292. *nu.* 9. Dec. *cons.* 379. *num.* 11. *vers. præterea illa renunciatio*, Peregr. *de fideic. ar.* 53. *n.* 5.

Prout idem etiam colligitur ex ineptitudine stipulationis.

nis, quia nulla vtilitas resultabat Scipioni, vt Virginia
eius hæreditati renunciasset, cùm ad libitum de ea dispone-
23 re poterat; vndè non est præsumendum, quod compre-
hendendo hanc hæreditatem actum frustratorium agere
24 voluissent, vt in his terminis firmat Modern. Cyriac. *con-
trouers. forens. controuers.* 292. Dec. *cons.* 95. *num.* 5. Surd.
d. cons. 431. *nu.* 27.

Vltra quod non poterat dari casus, quod Virginia habi-
25 tura non esset ius in hæreditate † Scipionis nisi eo mortuo,
quo casu renunciatio d. iuris vti collata post mortem Scipio-
nis, & sic ad tempus, quo esset incapax d. renunciationis
inanis redderetur, vt aliàs firmauit Rota *in dicta Romana
de Pinis*.

Ex quibus non obstant supra in contrarium allegata, &
primo non releuant verba renunciationis, ibi (omnem,
& quamcumque hæreditatem, tam in testamento, quàm
ex alijs quibuscumque dispositionibus) quia referri debent
ad personas supra specificatas, videlicet ad hæreditatem
26 patris, matris, & auiæ, non autem † possunt extendi ad
hæreditatem Scipionis, de qua nulla fuit facta explicita
mentio, Paris. *cons.* 110. *nu.* 97. *lib.* 1. Dec. *cons.* 379. *nu.* 11.
& 12. *& cons.* 27. *n.* 5. Natt. *cons.* 546. *n.* 18.

Prout non afficiunt alia verba (ab intestato deuolui pos-
set quouis iure, titulo, & causa etiam non expressa) quia
vltra quod renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro in
proposito intelligi debet de iure, quod habuit, vel habuit
27 causam de præterito, vel † de præsenti, non autem ex cau-
sa de futuro non habente spem probabilem de præsenti, iux-
ta tradita per Cyriac. *inr. controuers.* 292. *num.* 8. *Const. de
claus.* 94. *num.* 2. Adden. ad Greg. *dec.* 265 *n.* 6. Ideòque
non comprehendi ius succedendi ab intestato in hac hæredi-
28 tate Scipionis, quod dicebatur ius de futuro ex causa
de futuro sine vlla spe probabili de præsenti, Bart. *in d. l.
qui Romæ* 122. §. *duo fratres num.* 19. *in 6. quæst. ff. de verb.
obligat.* Corn. *cons.* 180. *sub num.* 2. *lib.* 1. Castr. *cons.* 394.
in fin. lib. 1. cum alijs cumulatis per Cyriac. *d. controuers.*
292. *n.* 9.

Fuit responsum prædicta verba (omniaque alia in con-
trarium ponderata regulari, & restringi debere iuxta na-
29 turam renunciationis, † quæ strictissimam recipit inter-
pretationem ac iuxta qualitatem, & virtutem clausulæ
ibi, cedens &c. constituens, &c.) & verborum prooemia-
lium per viam rationis prolatorum ibi (& hanc renunciatio-
nem fecit gratitudinis causa, & quia sic de rebus, & bonis
suis facere placet, & placuit) quæ clausulæ, & verba to-
tum renunciationis contextum qualificant, adeò vt in
30 ea non censeatur comprehensum, nisi illud ius, † quod
renuncians de tempore contractus habebat, quod cede-
re, vel transferre, & per cuius renunciationem parem
gratiam referre poterat, vt firmant Bart. Cyriac. Dec. Pe-
regr. supra relati.

Prædictaque omnia faciliùs DD. visa fuerunt procedere
31 ex eo, quia renunciatio facta ad † fauorem fratris semper
præsumitur facta in beneficium descendentium masculorum
de familia, vt bona in eis conseruentur, vel vt frater liberè
de bonis renunciatis disponere possit, tacitamque de iure
habet in se conditionem, dummodò aliquis masculus, vel
descendens fratri superuiuat, vel ipse de bonis renunciatis
32 aliquo † modo disponat, aliàs si nullus fratri superuiuat, &
de bonis renunciatis non disponat, prout euenit in præsen-
ti casu, renunciatio non nocet, perindè ac si facta non
fuisset, vt in terminis renunciationis factæ à Moniali ad fa-
uorem fratris tenet Io. Franciscus à Pont. *cons.* 39. *num.* 1.
2. *&* 3. vbi plures cumulat, contrarijs respondet, & hanc
33 sententiam † veram, communem, & iudicatam restatur, &
latè defendit Iacob. Cancer. *var. resol. cap.* 15. *de renunciat.
n.* 17. 24. *& seqq.* vbi dicit hanc conclusionem sicuti æquam,
ita veram, *& num.* 41. non esse ab ea recedendum in iudi-
cando, & consulendo Io. Mar. Nouar. *quæst. foreas.* 67.
par. 1. *fol.* 101. Paris. *cons.* 3. *num.* 27. *vsque ad fin. lib.* 2. Sa-
lycet. *in l. pactum quod dotali n.* 5. *vers. aut paciscitur filia C.
de pact.* cum alijs plena manu cumulatis à præfatis de Pont. &
Cancer.

34 Et hanc conclusionem procedere nedum † quando re-
nuncians recipit dotem, tenent Cancer. *loco supra citat. n.*
28. Salicet. *in d. l. Pactum num.* 5. Sanch. *in præcept. decalog.
lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 25. Io. Franc. à Pont. *d. cons.* 39. *num.* 3.
vers. quando soror dotata.

35 Verùm etiam quando renunciatur ex causa ingressus †
Religionis, dummodò tamen prout hic non adsit persona,
cui præsumatur renuncians, & recipiens potius prospicere
voluisse, quàm Monasterio, vt tenet Sanch. *super decalog.
lib.* 7. *c.* 7. *n.* 25. *cum alijs ibi allegat.*

Eòque maximè in præsenti casu, quia vltra † d. iuris præ- 36
sumptionem, concurrit etiam verbalis declaratio facta in
prooemio renunciationis per illa verba, ibi, *Constitas a Vir-
ginia asserens, quod Ascanius eius pater filios masculos non
habens, vt bona in familia conseruarentur donauit Scipioni
nepoti &c. qui ad exequendam voluntatem dicti Ascanij se
obligauit dare dotem &c. cupiens propterea non solùm quietan-
tiam facere intuita, & contemplatione, &c. dd. pecuniarum
per ipsam soluendarum renunciare &c. Hinc est &c.* ex qui-
bus colligitur donationem Ascanij, dotationem Scipionis, &
renunciationem Virginiæ, vt successiuè factas, † vnius 37
videlicet contemplatione, & in exequutionem alterius ad
inuicem fuisse correspectiuas, Socc. *cons.* 273. *num.* 4. *vers.
confirmat. lib.* 2. Menoch. *cons.* 156. *numer.* 14. Gratian. *di-
scept. forens. cap.* 853. *num.* 3. Mantic. *decis.* 238. *num.* 5. ta-
liter quod sicuti donatio fuit facta contemplatione mascu-
lorum de familia, ita quoque censeri debeat facta renuncia-
tio Virginiæ virtute correspectiuitatis, quæ operatur, † 38
vt vnus contractus alteri incessedicatur, eiusdemque natu-
ræ, & pro vnico contractu habeatur, Gratian. *discept. fo-
rens. c.* 924. *n.* 2. vbi plures concordantes recenset.

Et propterea dum renunciatio tam attenta præsumptio-
ne iuris, quàm virtute dd. verborum fuit facta contempla-
tione certarum personarum, videlicet masculorum de
agnatione, sequitur, † illis de medio sublatis, renunciatio- 39
nem euanescere, nec renuncianti obstare, quo minus in
eorum hæreditatibus succedere valeat, ad tradita per Gra-
tian. *discept. forens. c.* 568. *nu.* 8. *Const. de fact. & iur. ignor.
distinct.* 4. *cent.* 2. *num.* 12. Ofasch. *decis.* 99. *nu.* 11. Surd.
dec. 252. *nu.* 4. Rot. *in Bononien. de Armis coram R. P. D.
Merlino*, post Modern. *de legit. dec.* 48. *n.* 18.

Nec obstat, quod renunciatio stipulata fuerit pro fratri-
bus, & hæredibus, vndè mortuis fratribus renunciatio † 40
adhuc durat ad fauorem hæredum iuxt. opinion. Alex. *cons.*
29. *num.* 2. *& seqq. & sub n.* 5. *lib.* 3. Paris. *cons.* 26. *num.* 27.
lib. 3. Menoch. *cons.* 6. *num.* 15. *vers. quanto accedit*, Bursat.
cons. 264. *nu.* 6. Rouit. *cons.* 43. *nu.* 10. *& cons.* 44. *nu.* 8. *&*
13. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 161. *num.* 3. & Rot. *decis.* 587. *num.* 1.
& 7. *par.* 1. *recent.*

Placuit enim responsio, istam conclusionem procedere
quando recipiens renunciationem † decedit testatus, insti- 41
tuto certo hærede, qui absque dubio renunciantem exclu-
deret, vt firmant Marant. *in suis disputat.* 10. *num.* 14. *in
fin.* d. Io. Franc. à Pont. cum alijs supra relatis.

Vel sibi vendicare locum, quando decedit intestatus su-
perexistente tamen persona, cuius contemplatione renun-
ciatio expressè, vel tacitè recepta præsumi posset: Secus
verò quando nulla superest persona (prout in præsenti casu)
cùm Moniales sorores Virginiæ, nec expressè, nec tacitè
fuerint in renunciatione consideratæ, vnde stipulatio pro
hæredibus minimè † eis suffragari potest, quia in tantùm 42
capit venientes ab intestato, in quantùm reperiuntur in
renunciatione expressè, vel tacitè contemplati, vt viden-
tur firmare DD. in contrarium allegati, nempè Rouit. *in
allegato cons.* 43. *num.* 11. *& cons.* 44. *num.* 6. Paris. *eodem
cons.* 26. *num.* 26. *in fin.* Alex. *eod. cons.* 29. *num.* 3. *in fin. lib.*
3. Rot. *in allig. dec.* 587. *sub nu.* 8. *par.* 1. *rec.* vbi post mor-
tem fratrum sine filijs superuiuebat alia soror germana nu-
pta, † quæ conseruabat agnationem, cuius contemplatio- 43
ne renunciatio recepta præsumebatur, idemque firmant
idem Io. Franc. à Pont. Cancer. & Marant. *loco supra citato*
Crau. *cons.* 42. *nu.* 1. *&* 2. Gab. *cons.* 135. *nu.* 4. *&* 34. *lib.* 2.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

ANNOTATIO.

Quare si aliquid in dicta renunciatione expressè nomina-
tum, aut † contemplatum minimè sit, desperari potest, vt 44
illud in ea contineatur, Bald. *consil.* 437. *sub num.* 2. *vers.
item ista renunciatio lib.* 1. Castren. *cons.* 86. *numer.* 6. *par.*
1. Francisc. de Aretin. *consil.* 161. *sub num.* 5. *vers. & hoc
maximè videtur dicendum*, Crauett. *consil.* 42. *num.* 2.
lib. 2. Dec. *consil.* 379. *num.* 3. Menoch. *cons.* 335. *num.* 1.
& latè firmauit Rota *coram bo. mem. Card. Sacrato in
Romana de Pinis* 20. *Februarij* 1619. *&* 10. *Februarij*
1620.

Adeò vt mordicè comprehendat † solùm personas in 45
ea

ea expressas, nec vltrà illas se extendat, nec includat diuersas ab illis, *l. ita stipulatus §. Chrysogonus, ff. de verb. oblig. & l. ad probationem C. de probat.* Honded. *consil.* 29. *n.* 107. *lib.* 1. Decian. *consil.* 19. *n.* 46. *lib.* 3. Surd. *consil.* 432. *n.* 32. *& seq.* & sic pluties respondit Rota, *& præsertim in his proprijs terminis pluribus relatis nuperrimè fuit decisum coram eodem R. P. D. meo Dunozetto viro magnæ celebritatis, & auctoritatis, &c. in causa Romana successionis de Comitibus* 15. *Ianuarij* 1642. Quæ decisio loquitur etiam (prout est
46 casus præsens) quando renunciatio fuit facta † à filiabus, vt bona in familia, & agnatione conseruentur, quia hoc caso non existentibus agnatis, renunciatio dicitur euanescere, nec impediat, quominus renuncians in bonis renunciatis succedere valeat, Bald. *d. cons.* 347. *n.* 2. *vers. in contrarium videtur veritas vol.* 1. Socc. sen. *consil.* 34. *n.* 4. *lib.* 4. Paris. *cons.* 26. *n.* 19. *lib.* 3. Dec. *cons.* 553. *n.* 9. Alex. *consil.* 29. *n.* 7. *vers. non obstat etiam prædictis lib.* 3. Crauett. *cons.* 42. *post princ. vers. sed contrarium in casu nostro*, Menoch. *d. consil.* 335. *n.* 14. Io. Francisc. de Pont. *consil.* 39. *nu.* 1. *& seq.* Addo in his ferè terminis ad probandam hanc sanè egregiam doctrinam, rationem de qua in *l. si actionem Cod. de pact. & in l. iubemus C. ad Velleian. & in l. Paulo Callimacho ff. de legat.* 1. *& in cap. si tibi ext. de præben. in* 6. Quando enim
47 actus est gestus ob aliquam causam, determinari debet † secundum eam, *l. seio amico*, vbi Bart. *ff. de annu. legat.* & confert doctrina Bald. *in l. sed & si quis §. quæsitum nu.* 4. *ff. si quis caut.* dum scribit, quod si quis renunciet hæreditati ad fauorem alicuius, eo non succedente, vel recusante acceptare, saluum est ius renunciantis. Vnde si filius viuente patre decesserit, non obstante quod eius soror ad illius fauorem renunciauerit hæreditatem, nihilominus filia reuerti poterit ad successionem patris, ita in specie dixerunt Gemin. *in cap. quamuis col. vlt. de pact. in* 6. & ibidem Franc. *col.* 5. *vers. tertio limita*, & Gregorius Natta *nu.* 24. Bald. *in l. pactum, quod dotali q.* 4. *C. de collat.* & ibi Dec. *nu.* 9. post Castrensem, & Salicetum, ibi, idem tradunt Roman. & Aret. *in l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred.* Alex. *consil.* 29. *nu.* 3. *in fin. lib.* 3. *idem in l. stipulatio hoc modo concepta num.* 11. *ff. de verb. obligat.* & ibi Crot. *num.* 33. & Claud. *col.* 4. Guiliel. de Benedict. *in cap. Raynutius in verb. duas filias nu.* 297. *de testam.* Afflict. *in cap. si inuestiuerit num.* 25. *de feud. dat. in vim leg. commiss.* Paris. *consil.* 26. *num.* 20. *lib.* 3. Couarr. *in cap. quamuis par.* 3. §. 3. *num.* 4. *de pact.* Calcan. *consil.* 33. *numer.* 23. *vers. tunc respondetur*, Ruin. *consil.* 204. *num.* 3. *lib.* 3. Quando autem supradicta cessent, alibi latè dicam, ne hic longior sim.

Paulus Rubeus.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Alerien. Pensionis.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Valor fructuum quomodo probetur, & quomodo testes super ijs deponere debeant. Ad interpretationem Constitutionis S. D. N. VRBANI super moderatione indultorum transferendi pensiones.

S V M M A R I V M.

1 *Valor fructuum, vt rectè stabiliatur, firmanda est quantitas impensarum, quæ fiunt in eorum recollectione, & num.* 13. *&* 18.

2 *Negatiua vt benè concludatur, testis debet remouere sensum ab actu, & num.* 10.

3 *Testis deponens super quantitate fructuum, debet dicere, qui fructus particulariter colligantur ex singulis corporibus, & num.* 18.

4 *In quantitatis probatione satis est, quod testis negatiuam concludat implicitè, deponendo per affirmatiuam taxatiuè.*

5 *Testis deponens de facto proprio præsumitur plenè informatus, & probat melius cæteris.*

6 *Testis super qualitate bonorum deponens, vt bonam sui dicti rationem reddat, debet illorum notitiam habere.*

7 *Testis de visa dicitur talem sui dicti rationem reddere, quæ negatiuam concludat.*

8 *Negatiua redditur probabilis, si proponatur per sensum corporis.*

9 *Testium depositio de publica voce, & fama vim habet inducendi notorium, quando iuncta est probationi de causa scientiæ.*

10 *Locationis instrumentum non probat pretium commune, sed conuentum, & num.* 13. *declara nisi sint plura.* 12.

14 *Quantitas fructuum percipi solitorum, quomodo probetur,* 15. *&* 16.

17 *Testes examinati causa nondum introducta, & sine iurisdictione non probat, & num.* 19.

19 *Remissoria concessa ad reprobandum personas testium, non extenditur ad probationem causæ.*

* *In eadem causa est alia decisio sub die 20. Martij 1626. coram bo. me. Reuerendiss. Coccino, est decisio 6.*

D E C I S I O DXLIV.

SVper fructibus mensæ Episcopalis Aleriæ reseruata fuit ad fauorem Cardinalis Sauli annua pensio scutorum mille aureorum, quæ cum per eumdem Cardinalem in vim specialis indulti translata fuisset in D. Antonium Maofronum, & ab eo in D. Ludouicum Antonium proprium filium, & alios consortes huius litis, sæpiùs impugnata fuit per Reuerendiss. Episcopum Alerien. Cùm verò occasione huius vltimæ translationis introducta fuisset coram me causa ad instantiam eiusdem Episcopi, dedi dubium; An factus esset locus Constitutioni Sanctiss. D. N. super reuocatione Indultorum transferendi pensiones, quæ excederent medietatem veri valoris fructuum beneficij, siue mensæ, super quibus eædem pensiones essent reseruatæ. In cuius dubij propositione placuit Dominis duo solum firmare ex pluribus, quæ hodie proponebantur ex parte Episcopi Titularis pro stabiliendo valore totius Episcopatus, nempè quantitatem frumenti, & quantitatem aliorum corporum, siue redditnum eiusdem Episcopatus. Et reseruarunt, vt in alia disputatione videretur de valore eiusdem frumenti, ac de impensis, quæ fiebant. Tùm in illius recollectione, tùm etiam aliorum fructuum, quibus firmatis facilè declarari poterat excessus huius pensionis, cùm in ipso frumento consisteret maior pars redditnum, † & 1
quantitas impensarum, necessariò firmanda videretur pro constituendo vero valore eorumdem fructuum, iuxtà notata per Doctores *in l. in fundo ff. de rei vendicat. & per gloss. in §. ex diuersa instit. de rerum diuis.*

Et incipiendo à corporibus, ex quibus ijdem fructus percipiebantur, colligebatur ex dispositione quatuor testiũ, qui fuerunt dati pro parte Episcopi ex pluribus, qui fuerunt examinati ad illius instantiam vigore litterarum remissorialium, quod illa reducebantur ad quatuor, ex quibus duo priora, quæ erant etiam potiora alijs consistebant in decima, quam Episcopus percipiebat ex duabus oris maritimis Aleriæ, & Fiumorbi, tertium in iure piscandi in stagno nuncupato Dianæ, pro quo solebat Episcopus percipere singulis annis certam responsionem. Quartum verò, & vltimum in fructibus, quos Episcopus percipiebat ex decem, & septem plebanijs subiectis, quorum aliqui, & maior illorum pars consistebat in decima, quæ colligebatur in ijsdem Plebanijs. Reliqui in tribus annuis responsionibus, quæ colligebantur in contrada Cbigliaci sub plebania nuncupata di Campoloro, & in quibusdam fructibus incertis, qui percipiebantur ex Archipresbyteratu Terræ Corbariæ; Et in his quatuor corporibus consistebant omnes redditus Episcopatus, vt optimis rationibus concludebant ijdem testes, cùm ex longo vsu, & experientia profiterentur se habere plenissimam notitiam omnium bonorum eiusdem Episcopatus, & omnes concluderent negatiuam † remouendo sensum ab 2
actu, quod scilicet non poterat esse, quod idem Episcopatus alia bona haberet, quin ipsi id scirent, ex quibus rectè probata dicebatur negatiua secundùm ea, quæ notat Bald. *in l. Actor. n. 9. C. de probat.* Angel. *in l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. Iur. num.* 3. *& in §. hinc nobis* 37. *auth. de hered. & falc.* Hercul. *in tract. de prob. negat. num.* 318. & ità in specie, & in terminis deponebant quartos testis, 6. 30. 33. super secundo articulo, & rursus idem 4. iuxtà 22. & 23. & 26. 6. iuxtà 21. & 23. 33. iuxtà 22. & 23.

De fructibus cuiuscumque corporis deponebant testes di-
3 stinctè, † quod necessarium erat, antequam firmaretur quantitas, quæ in vniuersum colligebatur ex omnibus bonis Episcopatus, super qua illi deponebant super 4. & 5. articulo, non solum vt à notitia singularum partium inferri posset ad cognitionem totius, argumento *text. in l. qui vniuersas, cum ibi notat ff. de acquir. possess. & fuit dictum in Anconitana terrarum* 17. *Martij* 1589. *coram Platto, & in Fanen. Parochialis* 27. *Iunij* 1695. *coram Card. Millin. & & inter rec. decis.* 20. *num.* 2. *par.* 2. Sed quia hoc etiam requirere videbatur qualitas fructuum, qui ea ijsdem corporibus colligebantur, quia cum non vna esset illorum species, sed plures, non poterat anteà haberi hæc probatio super omnibus fructibus, quàm particulariter, & sigillatim firmata esset quantitas, quæ percipiebatur in quolibet ex eisdem corporibus.

Super duabus oris Aleriæ, & Fiumorbi deponebant septem testes, quod per spatium vndecim annorum, & habita ratione annorum fertilium, & sterilium frumentum, quod ea eisdem duabus oris percipiebatur, numquam solitum fuerit eacedere quantitatem *quingentorum, & quinque stadiorum*. Ea oris videlicet Aleriæ *stadia tercentum, & triginta*. Ex oris Fiumorbi *stadia centum, & quinquaginta*, & certum numerum stadiorum hordei, quę soluta in eadem specie frumenti non excedebant *stadia viginti quinque*. Et super hac etiam probatione concludebant ijdem testes negatiuam remouendo sensum ab actu, quamuis in probatione quantitatis, vt hæc erat, satis videretur, quod dicti testes im-
4 plicitè † eandem negatiuam concluderent per depositionem affirmatiuam d. quantitatis cum taxatiua, quod nihil ampliùs percipiebatur, quia negant eandem quantitatem, vel asserenti illam maiorem, incumbebat onus id probandi, vt fuit opinio *glossa in l. cum de lege, ff. de probation.* quam communiter approbatam testatur Currius sen. *cons.* 27. *num.* 17. Alciat. *regul.* 3. *præsumpt.* 20. *num.* 2. Herculan. *in tract. de proban. negatiu. num.* 252. Præterea reddebant ijdem testes optimam causam suæ scientiæ, quia aliqui ipsorum deponebant, quod administrauerant bona, & redditus Episcopatus, vt 2. iuxtà 21. 4. iuxtà 63. 3. iuxtà 31. & 62. qui fuit Vicarius Episcopi per spatium octo annorum, qui omnes concludebant de facto proprio, atque ita præsumebantur informati plenissimè, & meliùs cæteris alijs testibus, vt tenuit Rot. apud Cæsar. de Graff. *in decis.* 4. *de te-*
5 *stib. nu.* 4. *&* 5. In qua ponitur exemplum in Vicario, & factore Episcopi, & coram Puteo *dec.* 8. *lib.* 1. & in adducta *dec.* 550. *par.* 1. *rec.* Aliqui quod erant practici, & informati qualitatis bonorum harum duarum, vt 5. iuxtà 3. 33. su-
6 per 4. quæ notitia in primis erat necessaria, † vt ratio testis concluderet iuxta deducta per Alexand. *in cons.* 54. *num.* 4. *lib.* 6. quem sæpius Rota sequuta fuit, vt refert Card. Seraph. *dec.* 1377. *nu.* 4. *&* 5. *& dec.* 1462. *nu.* 4. *& fuit dictum in Anconitana terrarum* 17. *Martij* 1589. *coram Platto*; Ali-
7 qui quod ipsi hoc viderant, cùm vel dicerent † se eandem frumenti quantitatem legisse adnotatam in libris Collectorum vtriusque horæ, vt 6. iuxtà 28. Vel quod præsentes fuissent collectioni, mensurationi, & onerationi eiusdem frumenti factæ super nauibus, vt idem 6. testis loco superiùs allegato, 30. & 33. super quarto articulo, quæ postrema ratio in primis efficere videbatur, vt non tenerentur testes ità deponentes reddere aliam rationem, dum super probatione
8 d. quantitatis concludebant etiam † negatiuam, & eadem negatiua reddebatur sui natura probabilis tamquam proposita per medium alicuius sensus, vt post Bald. *in c. tert. loco n.* 10. *de probat.* notat Felin. *n.* 8. Paris. *consil.* 162. *n.* 14. *lib.* 4. *& fuit dictum in Aquen. pensionis* 19. *Decembris* 1608. *coram Card. Lancellott. & in Cusentina pensionis* 29. *Maij* 1596. *coram Litta*, & tradit Herculan. *in tractat. de prob. negatia. nu.* 320. Et demùm deponebant omnes de publica voce & fama per verbum *fuit, & est*, quæ probatio habe-
9 bat vim inducendi notorium, cùm videretur aliquid † adijcere probationi iam factæ, vt notat glos. *in cap.* 1. *de vsur. lib.* 6. quam refert Baldus *in auth. quod locum num.* 113. *C. de Collation.* Martin. de Fano *in tract. de proband. negat. nu.* 7. Rota coram Greg. *decis.* 325. *num.* 15.

Ex lacu Dianæ non percipiebantur nisi libræ octuaginta, vt deponebant duo testes super primo articulo. Ex quibus 40. pro causa scientiæ reddebat, quod non solum per tempus duodecim annorum ipse piscatus fuerat in eodem stagno, sed quod curam habuerat locationum totius huius temporis, 51. quod erat practicus, quod viderat quantitatem piscium, quæ singulis annis extrahebatur ex d. lacu, & quod interfuerat rationibus, & computis, quæque d. tempore duodecim annorum sæpiùs subduxerunt piscatores. Et hi duo testes deponebant etiam de publica voce, † 10
& fama, & restringebant eodem modo negatiuam, vt scilicet toto eo tempore duodecim annorum redditus eiusdem lacus non excesserint annuas libras octuaginta, quin ipsi id scirent.

Inter alios redditus mensæ Episcopalis numerabatur quarto loco decima, quam soluebant decem, & septem plebes subiectæ. In cuius decimæ probatione pluribus modis vtebantur super probanda quantitate fructuum, qui colligebantur ex singulis plebibus, nam super primo articulo, in quo deponebant de collectione ipsorum fructuum adducebant easdem omninò rationes, quas referebant testes dati super decima Aleriæ, & Fiumorbi, quia scilicet erant practici, fuerunt præsentes mensurationi, aderat publica vox, & fama, & plures ex eis coarctabant negatiuam; Cùm autem hæc decima vt plurimùm solita esset locari, ijdem testes deponendo de fructibus singularum plebium se referebant super quinto articulo, etiam ad instrumenta locationum, quæ ratio licèt impugnaretur per scribentes pro pensionarijs tamquam ea, quæ non videbatur concludere verum valorem † bonorum locatorum, dum 11
eadem instrumenta poterant quidem probare pretium conuentum, quod aliquando solet regulari etiam ex affectione, vt notant Doct. *in l.* 2. *C. de de rescind. vend.* & ibi Bald. *nu.* 58. Imola *in c. cum causam nu.* 28. *de empt. & vend.* Sarnen. *ad reg.* Ruin. *cons.* 35. *n.* 36. *lib.* 1. Tamen non visa fuit Dominis reijci posse hæc probatio. Tùm propter pluralitatem earumdem locationum, † quo casu illæ sibi inuicem cen- 12
sentur prębere adminiculum, & tamquam adminiculatę solent estimari sufficientes ad constituẽdam veram probationem valoris, vt fuit dictum in *Veronen. Pensionis* 28. *Maij* 1607. *coram Cardin. Sacrato, & in Salernitan. pensionis* 4. *Maij, &* 30. *eiusdem Mensis anni* 1633. *coram R. P. D. meo Ghisilerio*, quasi tunc videantur facere pretium† commune, 13
vt declarat Alex. *in l. lege falcid.* §. *corpora n.* 2. *ff. ad l. falcid.* Bald. *in c. cum causam* 41. *de testib. n.* 5. Aym. *cons.* 813. *n.* 4. Tum propter maiorem vtilitatem, quæ ex eisdem locationibus percipiebatur, quia vt deponebant iuxtà 27. & super primo articulo. Loca ex quibus hæ decimæ colligebantur distabant per spatium plurium milliarium à loco, vbi fructus, qui exigebantur nomine d. decimæ vendi poterant, pro quorum custodia, & traductione opus erat impensa non modica, quæ superabat quantitatem, quæ percipiebatur ex locationibus, vt vsu, & experientia compertum erat, cum aliquando contigerit, vt non inuenerit Episcopus quibus easdem decimas locaret, & fructus, quos eo tempore exegit, non æquauerint summam, quam solitus erat percipere ex locationibus, & ità inter cæteros deponebant primus testis, 2. 5. 7. 8. & 9.

Descendendo autem ad singulas plebes, constabat ex testibus, qui fuerunt inducti ad probandum illorum valorem, quod aliquæ ex illis consueuerunt locari pro certa annua pensione frumenti, aliquæ pendebant affictus in pecunia. Quæ pensionem soluebant in frumento, erant plebs detta di Campoloro.

Plebs nuncupata verde, & illius contrada, cuius nomen Toa.

Opino sine Tolone.

Rogna Antisanti illius contrada.

Serra

Castello Verzani Ghisone, & Iugo contradæ eiusdem Plebis.

Cursa.

Coasina Salsgio contrada eiusdem Plebis.

Botio.

Vallerustie.

Santa Locia, Tralunga contradæ Plebis Talcini.

Fauona contrada Plebis Carbini.

Et ex his omnibus plebibus percipiebat Episcopus singulis annis stadia viginti septem supra mille, ac ducenta frumenti, vt colligebatur ex depositionibus plurium testium, cum super fructibus cuiuscumque plebis dati fuerint saltim duo testes, qui etiam reddebant optimam rationem sui dicti,
quia vel erant practici, & informati, aut qualitatis terra- 14
rum, aut ipsorum redditum, vel deponebant de facto proprio, cum aliqui ex ijs fuissent conductores, & aliqui collectores d. decimæ, & aliqui plebani, qui percipiebant

quar-

quartam ex eadem decima. Prętereà addenda his erant responsiones castanearum, & oleorum, quæ soluebantur in contrada Chigliaci sub plebania de Campoloro, & responsiones frumenti, quæ soluebantur ex aliquibus terrenis in eadem contrada spectantibus ad mensam Episcopalem, quæ duæ responsiones consueuerunt locari distinctè
15 pro starijs nouem frumenti, † & libris viginti in pecunia, vt deponebant septem alij testes reddentes easdem rationes, de publica voce, & fama, & quia erant practici, & fuerant præsentes mensorationibus, nempè 2. & 4. iuxtà 24. 5. iuxtà 26. 6. iuxtà 28. 30. & 33. iuxta 22. & 35. super 1. & 5. articulo, qui deponebat de facto proprio, eo quia fuerat conductor, & collegerat, & viderat colligi toto dicto tempore duodecim annorum eas responsiones. Reliquæ plebes soluebant affictus in pecunia, & erant

Monticello, & Argaiola contradæ plebis de Aregno.

Archipresbyteratus terræ Corbariæ, qui veniebat sub eadem plebe comprehensa illius fructibus tam certis, quàm incertis, cùm aliquando soliti fuerint simul locari, vt deponebant 9. testis iuxtà 29. & super 6. articulo 11. iuxtà 24.

Niolo.
Venaco.
Carbini.
Alesani.
Cotexza.
Corte in contrada Talcini.

Cursa, quæ præter responsionem solui solitam in frumento, soluebat etiam certam librarum quantitatem pro decima casei, & belluarum. Cosina, quæ etiam soluebat præter eamdem responsionem frumenti similem quantitatem librarum nomine d. Decimæ.

Ghisone in contrada plebis Castelli.

16 Et super quantitate affictos † harum plebium dati fuerunt etiam plures testes, ex quorum depositionibus simul consideratis colligebatur, quod summa, quam Episcopus percipiebat occasione huiusmodi affictos non excedebat, singulis annis libras quinque, & septingentas supra sex mille, qui testes reddebant etiam optimam rationem. Vel quia fuerunt collectores, vel quia habebant interesse super quarta parte huius decimæ, & demùm deponebant de publica voce, & fama, & aliqui coarctabant negatiuam: Addendæ his etiam erant duę annuæ responsiones, quas soluebant Caporales contradæ Ortalia sub plebania Alexani, & Caporalea Omezzæ, sub plebania Talcini, cùm essent immunea ab omni alia decima, quarum prima erat viginti quinque veruecum, eamque estimabant duo testes nempè 23. & 24. super 6. articulo in libris sexaginta duabus cum dimidia ad rationem quinquaginta solidorum in singula capita belluarum; Altera erat librarum quatuordecim, & ea deponebant duo alij testes 4. & 5. iuxtà 24. & 26. Hæ verò summæ simul omnes coniunctæ conficiebant summam stadiorum frumenti quadraginta, & votus suprà mille, & septingenta, & librarum septem millium, & vnius, ac triginta cum dimidia, nimirum

Ex ntis Aleriæ, & Fiomorbi stadia frumenti DV.

Ex affictu vndecim plebium, & earundem contradis stadia MCCXXVII.

Et pro responsione castanearum, & responsione terrenorum in contrada Chigliaci stadia IX.

Ex affictu reliquarum plebium, quæ pensionem soluunt in pecunias libras VI DCCV.

Ex affictu lacus Dianæ libras LXXX.

Ex responsione oleorum ex contrada Chigliaci libras XX.

Ex fructibus incertis Archipresbyteratus terræ Corbatiæ libras CL.

Ex responsione viginti quinque veruecum in contrada Ortalis libras LXII. cum dimidia.

Ex annua responsione quam soluunt Caporales in contrada Omezzæ libr. XIV.

Neque visum fuit contrarium probari ex alijs testibus, qui fuerunt examinati coram Reuerendiss. D. meo Decano vsque ad annum 1631. & in partibus occasione literarum remissorialium, quæ fuerunt expeditæ pro parte Titulatis, cùm ex depositionibus eorumdem testium diceretur constare valorem totius Episcopatus ascendere ad libras quinque, ac triginta, siue etiam ad sex, & triginta millia. Nam con-
17 tra primos testes competebant plures exceptiones, quia illi fuerunt examinati sine iurisdictione, cùm non solum non fuisset introducta causa super nullitate translationis, de qua hodie dubitatur, sed neque tunc temporis sequuta fuisse eadem translatio; Altera verò causa, quæ mota fuerat coram Reuerendiss. D. meo Decano super inualiditate alterius translationis factæ ab eodem Cardinali Saulo ad fauorem Antonij Manfronij extincta fuisset per sententiam, quæ suam exequutionem habuerat. Prætereà neque poterat vis fieri super depositionibus eorum testium. Tùm quia
non apparebant informati, dum deficiebant, tam in expo- 18
nendis oneribus Episcopatus, quàm in recensendis omnibus corporibus frugiferis. Tum quia fuerunt iidem testes reprobati à testibus Episcopi in hoc postremo examine, & in specie à primo teste, secundo, tertio, & quarto iustà 62.
63. & 64. Alij verò testea examinati in Ciuitate Bastiæ vi- 19
debantur etiam recepti sine iurisdictione, cùm fuissent examinati à iudice remissoriali in termino reprobatorio, cui non competebat hæc facultas examinandi nouos testes super probatione totius negotij, & causæ, cùm eius potestas solùm se extenderet ad ea, quæ respiciebant exceptiones contra personas testium examinatorum, *vt in c. præsentium §. testes etiam de testib. vbi glos. notat in verbo nomina*. Put. *decis. 64. lib.* 1. Boccac. *de remissorial. cap. 8. num.* 13. qui attestatur de vsu, & obseruantia Palatij.

Et ita, &c.

R. P. D. PANZIROLO.

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana cambiorum 20. mil.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, si promittat creditoribus defuncti satisfacere, obligando se, non tantum tanquam hæredem, sed etiam proprio, ac particulari nomine, an censeatur renunciasse beneficio inuentarij.

SVMMARIVM.

1 *Hæres promittens soluere debita nomine proprio, non gaudet beneficio inuentarij.*
2 *Hæres beneficiatus non habet aliquod priuilegium dilationis.*
3 *Nouatio, quando dicatur inducta.*
4 *Hæres promittens creditoribus, eos seruare indemnes, an censeatur renunciasse exceptioni inuentarij.*
5 *Obligatio, quæcunque vtrum censeatur emanata animo nouandi legalem obligationem.*
6 *Obligatio declarari debet secundum verba clara subsequentia.*
7 *Dictio,* cum, *obligationem præcedentem cum sequenti copulat, & dispositionem indiuiduam reddit.*
8 *Promissio de releuando à molestijs dandis, præsupponit in necessarium antecedens ipsam consignationem.*
9 *Inuentarij beneficio censetur hæres renunciasse, si promisit soluere debita, etiam se obligando, & sua bona, amplia num.* 10.
10 *Hæres, quando obligat se, & bona sua pro solutione relictorum, non iuuatur beneficio inuentarij, licet in instrumento, dicat id facere vti hæres beneficiatus.*
11 *Quia illa verba censentur apposita demonstratiuè.*
12 *Bona descripta in inuentario præsumuntur hæreditaria.*
13 *Et hoc præsertim in præiudicium hæredis.*
14 *Vox post mortem viri censetur dotis causam possessionis mutasse.*
15 *Vxor post mortem viri si satisfacta de sua dote non sit, dicitur bona viri retinere iure pignoris, donec de dote sibi satisfiat.*
16 *Pignus possidens, illud non dicitur nomine proprio possidere, sed nomine ipsius debitoris.*
17 *Protestatio an sit attendenda, stante præcedenti obligatione simpliciter facta.*

DECISIO DXLV.

CVm Nicolaus Pallauicinus vti creditor ratione cambij
limitati inter alia in vna partita scutorum 20. mill.
auri Ambrosij Puteobonelli fideiussoris Mauri post obitum
dd. Ambrosij, & Mauri pro dicti sui crediti consequutio-
ne ageret contra Alexandrum Ambrosij filium, & hære-
dem, deuenit tandem cum eo die 15. Iunij 1630. ad transa-
ctionem, in qua præuia conuentione, quod idem Pallaui-
cinus teneatur de dicto suo credito sibi satisfacere ea effe-
ctibus appaltus dohanarum patrimonij per certam ibidem
nominatam personam infra sex menses exigendis; in octa-
uo postmodum Capitulo eiusdem transactionis Alexander
expressè se obligauit per huiusmodi verba. *In caso che il
riscosso di detti effetti, &c. nel detto tempo di sei mesi non
ascendesse alla somma di quello che restarà creditore il Sign.
Nicolo di detto cambio di scudi 20. mill. sia obligato detto Sig.
Alessandro &c. la rata che mancasse darli tanti effetti nell'-
heredità del Sig. Ambrosio suo padre, cioè de' beni, & effet-
ti contenuti nell'inuentario di detta heredità da lui fatto, &c.
ad elettione però, e contentamento di detto Sig. Stefano, con
obligo del medemo Sig. Alessandro non solo come herede, mà
ance come à nome suo proprio, e particolare, si come s'obliga,
e promette di liberare, e releuar indenne detto Sig. Nicolo da
tatte, e singole molestie, che li dessero li crediters dell'heredità
di detto suo Padre, & che quell'effetti, e beni gl'haverà, e
terrà, e potrà tenere per detto conto, & in conto delli scudi
20. mill.*

Et quia infra dictos sex menses, immo etiam infrà bien-
nium deputatus ea supradictis effectibus nihil exegit; Pal-
lauicinus facta per eum, ac in actis exhibita electione do-
mus, & vineæ vrbis alterius domus, & vineæ Ciuitatis
Lauiniæ, necnon quorumdam aliorum bonorum hæredi-
tariorum in d. inuentario contentorum, super quibus vo-
lebat sibi satisfacere, ac alijs seruatis de iure seruandis, con-
uenit coram Aud. C. Alexandrum ad consignandum dicta
bona per eum electa, aliàs viden. contra ipsum, eiusque
bona propria decerni, & relaxari mandatum exequutiuum,
quod cum per A. C. de Mense Nouembris 1632. nisi infrà
quindecim decretum fuerit, commissa causa in Rota cum
clausula, *Si quid exequen.* & iuxta illam proposito pluries
per me dubio, tandem supradicta die DD. responderunt de-
cretum A. C. esse exequendum, quia Alexander, vt ex su-
pradictis verbis transactionis clarè apparet per se ipsum
spontè, & pro summa certa nedum tanquam hæres patris,
1 † sed etiam proprio, & particulari ipsius nomine se obliga-
uit, sicque inuentarij beneficio gaudere non potest, iuxta
opinionem Angel. *cons.* 31. *num.* 8. quam sequuntur Corn.
cons. 31. *num.* 11. *lib.* 1. Phanucc. *de inuent. hæred. part.* 6.
num. 110. *& pluribus seqq.* & plures alij Doctor. relat. per
Surd. *cons.* 195. *num.* 26. *& cons.* 365. *num.* 17. *& decis.* 183.
num. 11. Gratian. *discept.* 264. *per tot.* & per Rot. *dec.* 392.
num. 2. *part.* 1. *recent.*

Maximè quia fuit etiam consideratum in casu isto, quod
dictus Alexander id fecit ex particulari interesse ipsius scili-
2 cet propter dilationem solutionum, quam aliàs vti † hæres
beneficiatus non habebat, & mediante transactione noui-
ter consequebatur, & quod similiter vt certum est, ipse
vti hæres cum beneficio l. & inuentarij non tenebatur ad
promissionem de liberando ab omnibus, & singulis mole-
stijs creditorum hæreditariorum, & de releuando indem-
nem Pallauicinum, quo casu cum huiusmodi obligatio non
se compatiatur cum obligatione hæredis beneficiati etiam
3 ex † hoc dicitur inducta nouatio, itaut Alexander teuea-
tur de proprio etiam non facta discussione bonorum hære-
ditariorum ex deduct. per Rotam *in causa Romana Legato-
rum de Columna 9. Decembris* 1620. *coram bo. me. Vbaldo*,
4 & de eo qui † creditorem indemnem, & penitus sine
damno releuare promisit post Angel. *d. cons.* 31. *ad fin.* trad.
Phanuc. *de inuent. hæred. d. par.* 6. *num.* 11. Gratian. *d. di-
5 scept.* 264. *num.* 19. Quicquid sit quando non constat † hæ-
redem cum beneficio legis, & inuentarij habuisse animum
nouandi legalem obligationem, vt per Franc. *dec.* 323. *n.* 3.
& dec. 648. & per Rota *d. dec.* 392. *nu.* 3. *& seqq. par.* 1. *rec.
& dec.* 223. *per tot. post tract. Pacif. de Saluian.*

Nec subsistere visum fuit quod huiusmodi obligatio Ale-
xandri de dando tot bona, & effectus hæreditatis sit distin-
cta ab altera de deliberando Pallauicinum à molestijs credi-
torum, illumque indemnem releuando, itaut prima fuerit
facta ab Alexandro vti hærede beneficiato: Secunda verò ex
propria persona, quia fuit responsum, quod immo obligatio
præcedens de dando &c. legitur facta per Alexandrum sim-
pliciter non autem vti hæredem beneficiatum, ibi, *Sia obli-
gato detto Sig. Alessandro*, quæ propterea † declarari de- 6
bet ab alijs subsequentibus verbis claris, ibi, *con obligo del
medesimo Sig. Alessandro non solo come herede, mà anco come
à nome suo proprio, & particolare &c.* iuxta *l. si seruus plu-
rium §. fin. & l. qui filiabus, ff. de legat.* 1.

Præsertim quia illa dictio † (*cum*) obligationem præce- 7
dentem cum sequenti copulat, & dispositionem indiuiduam
reddit, Surd. *dec.* 88. *nu.* 11. *vers.* 3. *& dec.* 8. *num.* 7. *in fin.*
Rot. *dec.* 709. *nu.* 9. *par.* 1. *diuers.* Et subsequens obligatio
de liberando Pallauicinum à molestijs dandis à creditoribus
super effectibus consignandis † præsupponit in necessarium 8
antecedens ipsam consignationem, ad quam propterea eò
faciliùs Alexander eodem modo quoad liberationem
à molestijs, & ad releuationem indemnitatis se obligasse
censetur *ad l. illud ff. de acquir. hæred.*

Prætereà fuit etiam ponderatum, quod in fine eiusdem
transactionis adest huiusmodi clausula, *e per osseruatione
delle predette cose, detto Sig. Alessandro obliga &c. detta he-
redità, & beni hereditarij &c. & anco sè, & suoi beni particola-
ri, & proprij &c.* quæ propterea ad omnia, & singula supra-
dicta, sicque etiam ad dictam † obligationem de dando tot 9
bona, & effectus hæreditatis suprà proximè, & simpliciter
factam referri debet, & in istis terminis per Socc. sen. *cons.*
154. *n.* 7. trad. idem Phanuc. *de inuent. hered. par.* 6. *sub d. n.*
115. *vers. vel etiam quando.* Grat. *d. discept.* 264. *num.* 19.

Quod procedit licet in principio, † seu præfatione in- 10
strumenti Alexander dicatur ad transactionem deuenire vti
hæres beneficiatus, quia nihilominus ex alijs supradictis
verbis claris subsequen. dispositiuæ illa verba præfationis † 11
censentur tantum demonstratiuè apposita quoad qualita-
tem personæ Alexandri, qui erat hæres beneficiatus, & ne
aliàs transactio per errorem facta dici posset, vt per Corn.
d. cons. 31. *sub n.* 13. *vers. & si dicatur lib.* 3. Aym. *cons.* 214.
nu. 7. Phanuc. *de inuent. hæred. d. par.* 6. *num.* 113.

Minus refragari, quod effectus per Pallauicinum electi
iam penes creditores anteriores reperirentur, & præcipuè
penes D. Liuiam matrem Alexandri, quæ erat creditrix ra-
tione suæ dotis scutor. 13. mill. auri, sicq; dicti effectus am-
plius non spectarent ad hæreditatem, de quibus obligatio
Alexandri loquitur, quia placuit responsio, quod immò di-
cti effectus † satis dicebantur ad hæreditatem spectare, cum 12
vti tales descripti legantur in ipsius hæreditatis inuentario,
quod hoc sufficienter probat *l. fin. C. arbitr. tut. l. fin. C. de
iur. deliberan.* Surd. *decis.* 184. *num.* 3. Rot. *decis.* 387. *num.*
2. *par.* 1. *& decis.* 406. *num.* 2. *par.* 2. *rec. & coram san. me.
Greg. XV. decis.* 575. *num.* 3. Præsertim in † præiudicium 13
hæredis, qui inuentarium confecit, Roman. *cons.* 102. *num.*
3. Rot. *decis.* 800. *num.* 24. *part.* 1. *diu.*

Tantò magis quia licet D. Liuia post obitum viri † mu- 14
tasset sibi causam possessionis, & dictos effectus cœpisset re-
tinere pro suis iuribus dotalibus, ex hoc tamen non sequitur
quod dicti effectus non essent amplius in hæreditate, quia
tunc mulier dicitur † illos retinere tantum iure pignoris, do- 15
nec sibi de dote satisfiat, vt fuit ponderatum per Rot. *in S.
Seuerini bonorum* 16. *Decemb.* 1619. *& 1. Iulij* 1620. *coram
bo. me. Vbaldo*, nec dicitur illos possidere nomine proprio,
† sed nomine ipsius debitoris, *l. pignoris in princ. ff. de vsu- 18
cap.* cum alijs cumulatis per Surd. *cons.* 166. *num.* 21.

Ex his cessat quod Alexander post transactionem prote-
status fuerit se nolle teneri ad recuperandos effectus iã cre-
ditoribus assignatos, sed ad exhiben. eos tantum qui erant
in hæreditate patris, nam quicquid sit an de huiusmodi pro-
testatione sufficienter constet, respondetur quod † illa non 17
est attendenda stante præcedenti obligatione simpliciter fa-
cta, in qua effectus hæreditatis etiam per D. Liuiam retenti,
seu alijs creditoribus obligati comprehenduntur ex pluribus
supra deductis.

Nec demum subsistit, quod pro extinctione dicti crediti
scutor. 20. mill. fuerint per Maurum principalem debitorem
Nicolao transmissa rubra 3. mill. frumenti, & solutæ diuer-
sæ pecuniarum summæ, quia immò ex litteris Mauri quie-
tantijs Nicolai, ac alijs in facto deductis satis constare vi-
sum fuit, quod pretium huius frumenti, & pecuniæ cesse-
runt in extinctionem, seu diminutionem alterius cambij cur-
rentis, quod ascenderat ad summam scut. 93. mill. & reda-
ctum fuit ad scut. 38. mill.

Et ita vtraque, &c

RE-

REVERENDISS. PIROVANO.

Brixineñ Iurisdictionis.

Die Veneris 9. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Ordinarius licet habeat intentionem fundatam exercendi iurisdictionem in omnibus locis positis intra fines suæ Diœcesis, tamen si aliquis exhibetur titulus, & possessio exemptionis à sua iurisdictione, non est d. Ordinario concedenda manutentio, sed exempto, donec cognoscitur de validitate tituli, & possessionis.

S V M M A R I V M.

1 *Ordinarij habet intentionem fundatam de iure communi in iurisdictionem omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim existentium.*

2 *Ordinarijs etiam ex sola iuris assistentia in iurisdictionalibus non solet denegari manutentio.*

3 *Regulares, dum allegant titulum exemptionis ab iurisdictione Ordinarij, vel priuilegium, & exhibetur, ac de possessione docent, dum cognoscitur de releuantia titulorum, & legitima possessione, turbari non possunt.*

4 *Et hanc opinionem semper sequuta est Rota, vtroque concurrente, nempè titulo, & possessione.*

5 *Regulares, si immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiantur, ista specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione Ordinariorum.*

6 *Regularis domus, dum cognoscitur an comprehendatur in priuilegijs, & constitutionibus exemptionis à iurisdictione Ordinarij, eo quia subdat Religioni exempta, non debet priuari eius legitima possessione, & num. 7.*

8 *Iurisdictionis exercitium super aliquo loco Regulari infertur ex pluribus ordinationibus factis concernentibus vtrumque statum temporalem, & spiritualem.*

9 *Iurisdictio super aliquo loco probatur ex obedientia, & subiectione.*

10 *Actus confirmandi officiales Regulares electos, semper pendet à iurisdictione ordinaria Superiorum, vel delegata à Sede Apostolica, & n. 11.*

12 *Ordinario solummodo denegatur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem a sua iurisdictione exemptione, si Ordinarius nitatur solum iuris assistentia.*

13 *Sed quando ex parte eius, concurrunt etiam actus possessorij, tunc non est deneganda manutentio in quasi possessione iurisdictionis.*

14 *Possessio valida nulla potest acquiri ex actibus contradictis, & qui causam litis dederunt.*

15 *per Actum minimum conseruatur totum.*

16 *Commissariorum relationi absque testimonio Notarij de actibus visita rogati non solet plena fides adhiberi.*

D E C I S I O DXLVI.

DOmino Episcopo Brixineñ petente manutentionem in quasi possessione exercendi iurisdictionem Episcopalem super domo Regulari, eiusque RR. Mulieribus, de quibus agitur; responsum fuit non esse dandam, quia Patres Seruitæ exhibent titulum, & docent de possessione eorum iurisdictionis super prædicta domo Regulari.

1 Nam, & si vera sit conclusio, quod † Ordinarij habent
fundatam intentionem de iure communi in iurisdictionem
omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim
existentium, *cap. penul. de relig. dom.* glos. *in cap. conquerente in verb. iurisdictionem de off. ord.* Dec. *in cap. fin. num. 6. in*
2 *4. notab. de confir. vtil. vel inutil.* & etiam † ex sola iuris
assistentia in iurisdictionalibus non soleat denegari manutentio Ordinarijs, *cap. cum persona in fine de priuil. in 6.* Capic. *decis. 189. n. 7.* Seraph. *decis. 1449. n. 1. & in recent. part. 2. decis. 382. & 493. cum alijs allegatis.*

Attamen vera etiam est declaratio, quando allegatur titulus exemptionis, vel priuilegium, & exhibetur, ac de
possessione docetur, tunc Regulares, † dum cognoscitur 3
de releuantia titulorum in eorum libertatis, vel exemptionis, legitima possessione turbari non possunt, vt admittitur in secunda parte eiusdem capituli *cum persona, de priuil. in 6.* & comprobant Anchar. ibid. *num. 2.* Gemin. *in §. fin. n. 3. & 4.* Franc. *num. 2.* & Rota hanc declarationem semper
† est sequuta vtroque concurrente, nempè titulo, & pos- 4
sessione *decis. 491. num. 4. & 5. & 685. numer. 2. part. 1. & 682. num. 5. part. 2. recent.* Seraph. *decis. 1278. in fine, & 595. numer. 3. & 4.* idem fuit dictum *in Aprutina iurisdictionis 9. Iunij 1606. coram D. Card. Pamphilio in Constantien. iurisdictionis 16. Nouembris 1607. coram Episcopo Attrebaten. & in Lauretana iurisdictionis 2. May 1631. coram D. Durano Episcopo Vrgellen.*

Titulus autem ad hunc effectum per Religionem exhibitus visus fuit sufficiens, cum deducatur ex Constitutionibus Summorum Pontificum Vrbani Sexti, Innocentij Octaui, & aliorum, in quibus nedum Fratres Seruitæ eximuntur à
iurisdictione Ordinariorum, & immediatè † sub prote- 5
ctione Sedis Apostolicæ recipiuntur, sed & omnes sorores Mantellatæ, Pizocoræ, ac Tertiatiæ nuncupatæ subijciuntur Generali, & superiori ordinis cum derogatione Concilij generalis, quæ specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione Ordinariorum *cap. ex parte il 1.* ibi priuilegium Nobis Apostolicum ostenderunt *de priuil. cap. si Papa eod. tit. in 6. cap. 2. de in integr. restit. cap. cum tempore de arbitr.* Dec. *cons. 152. num. 2.* Pur. *decis. 115. in fine lib. 3.* Seraph. *decis. 1025. num. 5. & seq.* Præterea desumitur idem titulus ex Constitutionibus huius domus Regularis à Sede Apostolica confirmatis, in quibus præsupponitur
† exemptio, & obedientia, & iurisdictio debita Generali 6
Ordinis, & eius Vicario, & alijs Superioribus assignata.

Non obstat, quod sorores huius domus Regularis non comprehendantur in dictis priuilegijs, aut constitutioni-
bus; quia dum cognoscitur † de comprehensione, non 7
debeont Seruitæ priuari eorum legitima possessione, secundum terminus eiusdem *Capituli cum persona de priuil. in 6.*

Quo verò ad possessionem benè probatur ex actibus possessiuis, qui dantur, nempè ex visitatione facta per Vicarium Generalem Ordinis sub die 20. Iunij 1627. summ. Religionis num. 16. in quo quamplures ordinationes factæ
fuerunt, † concernentes vtrumque statum temporalem, 8
& spiritualem, quæ proculdubio inferunt iurisdictionis exercitium, *cap. conquerente de offic. ordin.* Soccin. *de visit. numer. 4. vers. decimo quaro,* Rota *decis. 196. numer. 2. part. 2. diuers.* Dantur præterea admissiones ad habitum, & votorum emissiones in manibus superiorum Religionis,
quæ † propter obedientiam promissam, & subiectionem 9
Patri Generali probant iurisdictionem, Isernia, Alaarott. & alij *in cap. 1. qualiter vassallus præstare debeat Domino fidelitatem,* Natt. *cons. 636. num. 65. lib. 4.* ac demum dantur confirmationes factæ per Vicarios Generales Ordinis quoad sorores, quæ in eadem domo solent officia exer-
cere, qui actus † confirmandi officiales electos semper 10
pendent à iurisdictione ordinaria superiorum, vel delegata
à Sede † Apostolica per priuilegia, ac Constitutiones 11
Summorum Pontificum.

Non obstat, quòd Ordinarijs denegetur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem solummodo
† quando nituntur sola iuris assistentia, sed quando ex 12
parte eorumdem concurrunt etiam actus possessorij, † vt 13
in præsenti præsupponitur, tunc non esse denegandam manutentionem in quasi possessione iurisdictionis, Bald. *in
cap. querelam n. 23. in fin. de elect.* dicens per actum † mi- 14
nimum conseruari totum, & idem videtur firmatum in *Theatina iurisdictionis, quæ est 382. part. 2. recent.*

Quia cum actus dati pro D. Episcopo fuerint expresse
contradicti, vel pro parte † sororum, vel pro parte Reli- 15
gionis, & causam liti dederint nulla potuit ex eis acquiri valida possessio, Rota *decis. 165. n. 5. part. 4. diuers. & 30. n. 1. part. 2. recent.* Afflict. *decis. 395. n. 7.*

Nam visitationi anni 1628. 13. Ianuarij fuit contradictum, & seu potius dissentientibus Priorissa, & alijs sororibus fuit admissa, & de ea non constat, nisi ex relatione
Commissariorum, quibus absque testimonio † Notarij de 16
actibus visitæ rogati non solet plena fides adhiberi, Anibal Rocbus de visitat. in verbo creare possit fol. 304. Lucas Antonius Resta *in directa visitat. cap. 5.*

Litteræ pariter Archiducis Leopoldi non conferunt ad probationem actus possessorij, quia vigore illarum Ordinarius iurisdictionem in domo prædicta non exercuit, nec exercere poterat, ex quo in eisdem reseruatus fuit articulus iurisdictionis inter eumdem Ordinarium, & Seruitas per Sedem Apostolicam decidendus, cum qua reseruatione cessabat facultas ex litteris prætensa.

Et ita vtraque, &c.

* *In eadem causa infra adest altera decisio sub 11. Decembris 1634. coram eodem Reuerendiss. Patre Domino meo Dunozetto.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Perusina Fideicommissi de Alphanis.

Die Lunæ 19. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Statuta exclusiua fœminarum, licet emanauerint pro conseruatione agnationis, tamen vt ea extendantur, identitas rationis non sufficit, sed requiritur maioritas. Filia dotata, si excludatur à successione, intelligitur de dotata tempore delatæ successionis. Administrator de quibus bonis præsumatur soluisse æs alienum.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, prout supra &c. *repetunt qualitates præcedentis dispositionis.*

2 *Statuta exclusiua fœminarum dicuntur emanasse pro conseruatione agnationis.*

3 *in Statutis exclusiuis fœminarum debet fieri extensio ex identitate rationis.*

4 *Filia fœmina, vt excludantur ab hæreditate matris, non tanta ratio est, quanta ab hæreditate patris, vel aui.*

5 *Extensio in statutis exclusiuis fœminarum non fit ex identitate rationis, sed requiritur maioritas.*

6 *Statut. Perusinum 45. de mulier. dot. excludit filias dotatas propter dotem, & n. 9. & 11.*

7 *Statuta, non est dicendum, quod frustra occupent membrana.*

8 *Singula singulis congruè referenda sunt.*

10 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

12 *Actus sequens re non integra non admittitur in præiudicium tertij, seu iuris illi quæsiti.*

13 *Gesta per eum, de cuius mandato non constat, nihil faciunt.*

14 *Aegidianæ effectus non impeditur per nouam probationem, vel productionem, & n. 19.*

15 *Obseruantia non inducitur ex actibus voluntarijs.*

16 *Administrator censetur soluisse debita de pecunijs exactis, & administratis.*

17 *Administrator non potest fieri creditor eius, cuius bona administrat, nisi reddita ratione.*

18 *Hæres, quando hæreditas est locuples, præsumitur soluisse debita defuncti, de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs.*

20 *Exceptio retentionis pro melioramentis non admittitur, quando non probatur, quod melioramenta fuerint necessaria.*

Vel taliter vtilia, vt fuerint aucti fructus, numer. 20.

21 *Peritorum relationes, licet sint legitimè electi non attenduntur, non constito de citatione ad videndum æstimari.*

22 *Melioramenta compensantur cum fructibus à die motæ litis.*

DECISIO DXLVII.

Repropositæ causa an esset locus Ægidianæ, Domini perstiterunt in decisis * pro affirmatiua, cum sententia Rotæ Perusinæ immissiua D. Martiæ in possessionem tertiæ partis bonorum maternorum esset valida, & iuxta ex deductis in decisione.

Visa namque fuit DD. plana intelligentia statuti Perusini in ea firmata, nec ex §§. iterum ponderatis Martiam excludi à successione matris.

Nec obstare, quòd in §. item si quis etiam pater, loqui de dotata à patre de bonis paternis, & maternis viuente matre firmatum fuit, habeat verba vsq; ad portionem ipsi mulieri de iure tangentem, quasi cum portio non tangat in vita, intelligi debeat de dotata post mortem. Quia participium tangentem exponendum est quæ tangere debet, vt demonstrat tam subiecta declaratio in decisione ponderata ostendens statutum loqui in dotatione facta matre viuente ex allegatia in ea, quam quia statutum loquitur, ibi etiam in bonis patris viuentis, & dotantis, vnde conuincitur dictum participium ita esse necessariò intelligendum.

Minus obstare repetitam ponderationem §. *item si aliquis pater*, in verbis, & aliarum personarum, de quibus, &
prout supra dictum est, quia intelliguntur retento eodem
themate d. §. quando mortuo patre, vel auo fuit dotata ab
aliquo fratre, vel descendente ex fratre, tunc enim excludi
vult etiam ab hæreditate aliarum personarum, de quibus,
& † prout supra dictum est scilicet descendentium à patre, 1
vel auo, vt in principio statuti dictum fuerat, nec possunt
intelligi in themate, & casu longè diuerso diuersæ dotationis, Crau. *cons.* 208. *num.* 5. *&* 6. *& in Romana de Marganis 9. Decembris* 1616. *coram bon. mem. Buratto*, atque ita
in terminis huius §. *sæpius* firmauit Corn. vt in decisione,
de cuius etiam tempore continebat dicta verba, de quibus
Corn. expressam mentionem facit *cons.* 300. *n.* 1. *circa fin. vers. & videtur decendum lib.* 4.

Non obstat, quòd statuta † exclusiua fœminarum dican- 2
tur emanasse pro conseruatione agnationis, ideò † fieri de- 3
beat extensio ex identitate rationis, quia non est tanta ratio
excludendi filias ab hæreditate † matris, quanta ab hæredi- 4
tate patris, & aui, Hond. *cons.* 1. *n.* 28. *&* 32. *in fin. lib.* 1. Surd.
decis. 9. *n.* 9. *& in Bononien. successionis* 13. *Maij* 1633. *coram R.P.D. meo Merlino*, vel certè non maior ratio, † & 5
non fit extensio in statutis exclusiuis ex identitate, sed requiritur maioritas rationis, vt in decisione, & latè firmat Rota
decis. 461. *n.* 4. *vers. & mouebantur part.* 2. *recent.* & cumulant alios Aldou. *cons.* 97. *num.* 16. Gratian. *discept.* 653. *n.* 43.
Eoque minus in hoc † Perusino, quod ex allegatis in deci- 6
sione non excludit, nisi dotatas, & propter dotem, & fru-
stra † occupasset membranas cum longa distinctione ca- 7
suum, & §§. si solam rationem conseruando agnationis attendere voluisset.

Nec firmata in decisione circa §. & sic casus eueniret,
læduntur in aliquo prætextu, quod verba, prout in præsenti statuto continetur, non debeant referri ad principium,
ex quo ibi non aperitur, an dotatio post delatam hæreditatem sufficiat, sed ad §. præcedentem vbi declaratur sufficere. Quia decisio non dicit verba prædicta referri ad principium, sed illa referri ad contenta in toto statuto iuxta casus
in eo expressos ob eorum diuersitatem † singula singulis 8
congruè referendo, vt in terminis dixit etiam Eugen. *cons.* 4.
num 56. *&* 58. *lib.* 2. Idque confirmari ab vsu statuentium,
qui vbi volebant se referre ad certum, §. *semper id exprimebant l. arg. l. hæredes palam*, §. *sed & si notam*, *ff. de test.* &
in terminis statuit Rota *Bononien. diuers. decis.* 2. *numer.* 29.
Quamuis etiam nec subsistat in principio non aperiti dotationem post delatam hæreditatem non sufficere, † cum ex- 9
cludendo sub conditione, & qualitate dotationis, & nonnisi dotatas & propter dotem, satis aperiat dotationem requiri ante delatam hæreditatem ex plenè etiam in terminis
statuti Perusini allegatis in decisione, & exceptio, & limitata permissio dotationis in casibus, §. item si aliquis con-
firmet regulam, † & prohibitionem in non exceptis ex al- 10
legationis in eadem *vers. nam placuit*.

Neque aditio hæreditatem maternæ etiam pro Martia
(ex qua rem esse clariorem dictum fuerat controuerti potest
ex eo quod dos censeatur retenta pro filijs masculis; quia
loquuntur ad hoc allegati in terminis statuti simpliciter ex-
cludentis fœminas, sed vbi non excludit, † nisi dotatas 11
(vt istud Perusinum) hæreditas delata est etiam indotatæ,
quæ vbi etiam dotari posset, tamen interim intrat aditio
tollens futuram dotationem, Corn. *cons.* 95. *num.* 13. *in fin. &* 14. *lib.* 2. Natt. *cons.* 74. *num.* 9. *&* 19. Medic. & Morot.
relati *in decis.* ex quo actus † sequens re non integra non 12
admittitur in præiudicium tertij, seu iuris illi quæsiti, Seraph. *decis.* 20. *num.* 5. Rimin. iun. *cons.* 813. *num.* 25. Cessatque disputatio est instrumentis à parte factis expressè nomine

etiam

etiam Martiæ vti hæredis, cum etiam vbi deseruire non possent pro aditione, benè declarent animum retentionis dotis, & sic aditionis ab initio, etiam pro illa, vt fuit in decisione deductum.

Accatastio verò præcedens quorumdam bonorum ma-
13 ternarum nomine Seueri nihil † facit tanquam ad instan-
tiam cuiusdam asserti factoris Raphaelis, de cuius manda-
14 to non constat, licet etiam noua probatio, † vel produ-
ctio non admittatur ad impediendum effectum Ægidianæ ex alleg. *in decis. 29. Maij præteriti.*

15 Obseruantia demum prætensa non resultat ex † præ-
tensis actibus voluntarijs non petitæ successionis per aliquas filias, nec illi sunt in casu certæ aditionis etiam pro eis iuxta firmata in vtraque decisione.

Nec obstare visa fuit exceptio retentionis pro melioramentis, & ære alieno Dianoræ à Capitaneo Raphaele persoluto; quo enim ad æs alienum primo censetur per eum
16 † tanquam administratorem solutum de pecunijs exactis & administratis, *l. nesennius*, vbi Bart. *ff. de neg. gest.* Crau. *cons.* 129. *num.* 3. Mascard. *concl.* 55. *num.* 1. Gratian. *discept.*
17 204. *num.* 1. sed saltem non potest † firmari creditor ante redditam per eum rationem hæreditatis q. Guidi habitæ pro Dianora vxore, & hæreditatis vxoris plenè Rota *decis.* 612. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. & melius *decis.* 210. *sub n.* 2. *part.* 3. *recent.* præsertim tum stantibus exactionibus creditorum in facto deductis, tum quod bona hæreditaria Dianoræ continuauit sine inuentario possidere, sicque ex quo hæreditas
18 præsumitur locuples, censeatur soluisse de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs, Bald. *in l. filium quem habentem*, *num.* 37. *C. famil. hercisc.* Surd. *decis.* 15. *num.* 15. Gratian. *discept.* 204. *num.* 14. *cum seq & in Romana fideicommissi de Victorijs 2. Ianij 1627. coram R.P.D. meo Merlino.*

Secundò, cum neque de illo, neque de solutione illius fuerit doctum in partibus, imò nec oppositum, sententia im-
19 missionis fuit iusta, nec ea nouis probationibus † impediri potest illius executio vigore Ægidianæ, vt dictum est.

20 Quo verò ad melioramenta, primò † testes non probant fuisse necessaria, vel taliter vtilia, vti fuerint aucti fructus, nec statum præcedentem terrarum super quibus facta dicuntur, iuxta deducta in *decis.* 650. *sub num.* 1. *&* 4. *part.* 2. *recent.* & per informantes, stante præsertim fumo deteriorationis ex attestatione data. Relationes verò peritorum
21 † vbi essent legitimè electi non faciunt, non constito de citatione ad videndum æstimari, Bart. *in l. Theopompus n.* 9. *vers. quandoque statuo, ff. de dot. prælleg.* Cresc. *decis.* 2. *de arbitr.* Rota *decis.* 554. *n.* 1. *part.* 2. *recent.*

Secundò fructus a die motæ litis tanquam annorum de-
22 cem excederent prætensa melioramenta, † cum quibus proinde erunt compensanda in liquidatione fructuum, *l. sumptus, ff de rei vend.* Rota d. *decis.* 650. *num.* 6. *part.* 2. *recent. & in Romana Vineæ* 9. *Nouembris* 1624. *coram bon. mem. Buratto, & in Ferrarien. de Taffonis* 17. *Iunij* 1630. *coram Reuerendiss. P. D. meo Pirouano.*

Et ita vtraque &c.

* *Idest sub die 1. Februarij 1634. est decisio 264. in sequenti parte.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Gerundeñ Beneficij.

Die Lunæ 19. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Error regulariter non præsumitur, & maximè si ex eo inferatur præiudicium facienti. Episcopus censetur sciuisse gesta per Vicarium. Inscriptionibus sepulchralibus, quando modicum sit deferendum. Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi est præferendus, & quando secus.

S V M M A R I V M.

1 *Error regulariter non præsumitur.*
2 *Error, tunc multò minus præsumitur, quando facienti inferretur præiudicium.*
3 *Error excluditur stante rei veritate.*

4 *Episcopus censetur habuisse notitiam de gestis per Vicarium.*
5 *Vicarij factum, reputatur factum Episcopi.*
6 *Præsentandi quasi possessio, acquiritur etiam ex vnica præsentatione, quando præsentatus possedit per 40. annos.*
7 *Inscriptioni sepulchrali in concursu publici instrumenti, & in præiudicium tertij, modicum est deferendum.*
8 *Instrumento publico, & authentico magis est standum, quàm inscriptioni sepulchrali.*
9 *in Inscriptionibus sepulchrorum celatores per errorem, & lapsum, quod sæpè contigit, vt in antiquis, & modernis monumenti deprehenditur in describenda ætate defunctorum decipi possunt.*
10 *Contradictio cum instrumento, & falsitate, vt euitetur pluralitas est præsumenda.*
11 *Personarum diuersitas arguitur ex diuersitate demonstrationum.*
12 *Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, & habente vltimum statum, est præferendus.*
13 *Conferendi ius si auferatur ab existenti in quasi possessione præsentandi, non remouetur præsentatus ab eo, sed vero collatori, in futurum tantum reseruatur ius conferendi.*
14 *Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, vt non præferatur præsentato à patrono, quid sit probandum.*
15 *Præsentatio facta ab existenti in quasi possessione præsentandi, vt substineatur admittuntur leuiores quoq; probationes.*

D E C I S I O DXLVIII.

BEneficium, de quo agitur, constat esse de iurepatronatus Abbatis Riuipulli ex quatuor collationibus effectuatis, ex visitationibus Ordinarij Gerundeñ & ex testium depositione, vt firmatum fuit in alia decisione sub die 28. Aprilis præteriti coram me, * à qua Domini putarunt non esse recedendum, quia quæ in contrarium per informantes pro Petro Codeteb fuerunt deducta, visum fuit non releuare.

Non obstat, enim quod dicebatur ad elidendam primam collationem de anno 1509. nempè per errorem Vicarij Gerundeñ in confirmatione eiusdem collationis dictum fuisse beneficium, de quo agitur, spectare ad præsentationem Abbatis Riuipulli, cùm tamen voluerit intelligere aliam Capellaniam, cum qua hoc beneficium tunc fuit permutatum, esse de iurepatronatus Abbatis. Quoniam † error regula- 1
riter non præsumitur, Angel. *in l. errore*, *n.* 1. *C. de testam.* Dec. *in l. librarius n.* 3. *de reg. iur.* Menoch. *præsumpt.* 25. *n.* 2. *lib.* 6. præsertim cum ex eo præiudicium † inferretur Epi- 2
scopo ius liberè collationis istius beneficij prætendenti, & ius alteri acquireretur, Soccin. *in reg.* 177. *fallent.* 3. Menoch. *præsumpt.* 23. *n.* 40. *lib.* 6. Imò ex tribus subsequentibus collationibus, seu præsentationibus factis per Abbatem de hoc beneficio veritas primæ † comprobatur, & prætensus er- 3
ror excluditur, *l. si seruum*, *§. fin. ff. de leg.* 1. *§ pauonum instit. de rer. diuis. l. Iulianus*, *§. quamquam vers. sed si ab initio, ff. ad Macedo.* Dec. *cons.* 116. *n.* 4. *ac cons.* 279. *n.* 7. præsumi-
turque † Episcopum notitiam habuisse de gestis per Vica- 4
rium, cuius factum reputatur † factum Episcopi, qui pro- 5
pterea facilè contradixisset erroneamque admissionem suo iuri præiudicialem impugnasset, aut retractasset, & faciunt trad. per DD. *in cap. sicut*, vbi Anan. *n.* 2. *de accusat.* & Rota *in Casalen. Archidiaconatus Iuris conferendi* 19. *Iunij* 1606. *coram Card. Marcomontio, & in Panormitana Iunij* 1620. *coram bon. mem. Buratto.*

Minus obstat motiuum, quo impugnabatur altera collatio de anno 1518. facta in personam Ioannis per resignationem Bernardi, eò quia appareat non fuisse effectuatam illam resignationem, cùm de anno 1569. idem Bernardus resignans obierit in possessione istius beneficij, & per illius obitum fuerit prouisus Stephanus.

Quoniam placuit responsio, quod sublata etiam ista collatione adhuc pro Abbate remanet probata possessio præsentandi per septuaginta, & vltra annos ex tribus successiuis, & effectuatis collationibus, nec enim ad effectum

probandi possessionem præsentandi quadragenariam vis
stat in multipl c rate persooarum præsentatarum, sed in
diuturnitate temporis, & ad hunc effectuin sufficere etiam
6 vnicam præsentationem, quando præsentatus per quadra-
giora annos possedit, dixit gloss. *in cap. cum de beneficio in*
verb. vno vel pluribus de prabend. in.6. & ibi Franc. *num.*
3. Federic. de Sen. *cons.* 234. *num.* 4. Achill. *decis.* 5. *num.*
1. *de surep.* & discusso articulo resoluit Rota *in Bergomen.*
Capellaniæ 18. Maij 1629. coram me.

Non etiam releuat obiectum deductum contra vlti-
mam collationem factam de anno 1569. de persona
Stephani per obitum Bernardi ex eo, quod Bernardus
obierit de anno 1577. vt constat ex inscriptione cenota-
phij, seu lapidis sepulchralis, & propterea vel erronea
vel falsa sit illa prouisio.

Quoniam existimarunt Domini dictæ inscriptioni in
7 † concursu publici instrumenti, & in præiudicium tertij
modicum esse deferendum, & magis standum esse legiti-
8 mo, † & anthentico Tabellionis documento, quàm dictæ
inscriptioni, cùm & celator per errorem, & lapsum,
9 quod sæpè contingere solet, † vt in antiquis, & recentibus
monumentis deprehenditur, in describenda ætate defun-
ctorum decipi potuerit, ad trad. per Felin. *in cap. cum causam*
10 *num. 8. de probat.* & ad euitandam contradictionem † cum
instrumento, & falsitatem pluralitas est præsumenda, Ias.
in l. 2. num. 9. C. de bon. poss. secun. tab. Menoch. *præsumpt.*
15. lib. 6. & fuit dictum in Nepesina tutela 11. Maij 1620.
coram Eminentiss. Card. Verospio. Præsertim quia confe-
rendo incriptionem cum instrumento, satis videtur con-
stare de pluralitate, & diuersitate personarum; inscriptio
enim loquitur de Bernardo Canonico, & Archidiacono,
necnon & Vicario generali, instrumento verò prouisio-
nis anni 1569. loquitur de simplici Clerico, ex qua demon-
11 strationum † diuersitate personarum etiam diuersitas satis
arguitur, Bald. *in l. hac consultissima n. 5. & 6. C. qui testam.*
fac. poss. Dec. *cons.* 13. *n.* 9.

Demum non obstant duæ collationes factæ per Episco-
pum, vna de anno 1494. altera verò de anno 1497. ex qui-
bus prætenditur constare de anteriori statu collatiuo benefi-
cij in fauorem Episcopi: quoniam illa de anno 1494. non
loquitur de beneficio, super quo est controuersia, sed de
alio beneficio nuncupato de Balps, *vt in summar. dato cum*
responsionibus pro D. Alberto, altera verò collatio non capit
tantùm temporis spatium, quod sufficiat ad firmandum
statum, vt in alia decisione fuit deductum; cumque con-
12 tentio sit inter prouisos, & de pertinentia † agatur inciden-
ter ad sustinendam prouisionem, certè præferendus est D.
Albertius habens ab existente in quasi possessione præsen-
tandi, & habente pro se vltimum statum, adeò vt si euin-
cator ius conferendi, non inde tamen præsentatus remouea-
13 tur, sed verò collatori in futurum dumtaxat reseruetur
exercitium eius collationis, *cap. consultationibus, c. ex lit-*
teris de iurepatr. c. querelam de elect. Rota apud Card. Se-
raph. *decis.* 875. *num.* 5. & *decis.* 884. *num.* 3. & apud Card.
Mantic. *decis.* 86. *num.* 7. *& in Romana iurispatronatus 15.*
Martij 1630. coram me. Atque, vt præsentatus ab existen-
14 te † in quasi possessione non præferetur, opus esset vel ex
confessione, vel ex instrumento fundationis incontinenti
docere de proprietate, Abb. *in d. c. consultationibus num. 9.*
de iurepatr. Rota *decis.* 374. *nu.* 4. 5. & 6. *par. 1. recent. &*
in præallegata Romana iurispatronatus coram me, quæ qui-
dem probatio omninò desideratur in casu præsenti. E con-
15 tra verò ad sustinendam prouisionem præsentati ab existente
in quasi possessione admittuntur leuiores quæque probatio-
nes, *d. c. cum olim. c. cum Ecclesia de caus. poss. & propriet.*
Bellamet. *decis.* 570. *cum alijs in prima decisione deductis in*
§. demum prædicto.

Cætera visum fuit Dominis satis esse sublata per primam
decisionem, & per informantes cum quibus transiuerunt.

Et ita &c.

Est supra in hac parte decisio 536.

R. P. D. DVNOZETTO.

Pistorien seu nullius Beneficij.

Die Lunæ 19. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Possidens aliquid ex titulo infecto, si superueniat ei titulus validus, an illi sit concedendum mandatum de manutenendo, vel immissio. Clausula *statum litis &c.* quid operetur. Clausulæ. *Dummodò non sit intrusus in beneficio*, &c, *dummodò alteri non sit ius quæsitum*, &c, *sine præiudicio*, cuius sint naturæ. Subrogato gratiosè, quando non denegetur immissio.

S V M M A R I V M.

1 *Possessio instrumentalis, alio non existente in possessione, etiam in beneficialibus sufficit ad effectum manutentionis.*

2 *Possessio capta lite pendente, & infrà terminum ad appellandum, est attentata, & ideo non est manutenibilis.*

3 *Possessio infecta ex superuenienti titulo valido purgatur.*

4 *Possessionis causa censetur mutata, etiam absque animi declaratione.*

5 *Possessionis attentata qualitas, dicitur satis narrata Papæ, ad effectum illam sanandi, si narratum fuerit d. possessionem fuisse captam lite pendente, & infra terminum ad appellandum.*

6 *Clausula*, statum litis, & merita causæ haben. pro expressis, *inducit in Papa expressam notitiam, nedum de lite, sed etiam de eius qualitate cum omnibus in ea contentis, ac si indiuidualiter de eis mentio facta fuisset.*

7 *Clausula in subrogatione beneficij facta à Papa, scilicet*, dummodò in dicto beneficio intrusus non sit, *intelligitur de alia intrusione, quàm de expressa.*

8 *Intrusionis causæ sunt multiplicabiles.*

9 *Clausula*, dummodò alteri non sit ius quæsitum, *intelligitur de alio, quàm de narrato.*

10 *Clausula*, sine præiudicio, *apposita in gratia Apostolica, intelligitur de alio præiudicio, quàm de expresso, ne Papa videatur incontinenti se corrigere.*

11 *Beneficij possessionem si quis acceperit auctore Prætore, non potest dici in eo intrusus.*

12 *de Intruso si aliqua constitutio loquatur, est intelligenda de verè intruso.*

13 *Immissio vigore subrogationis non potest denegari, stante clericatu, lis super titulo beneficij, & obitu defuncti in possessione.*

14 *Lis probatur ex commissione, vnà cum citatione, ad dicen. contra executa.*

15 *Mors probatur ex partita formiter extracta à libro Parochi.*

16 *Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi de contrario doceatur, & numer. 17.*

18 *Subrogatus ad ius, & possessionem aliquorum sufficit, quod desumat ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alterius.*

19 *Beneficij vacatio expirat per prouisionem Apostolicam.*

20 *Beneficij vacatio, vbi non adest non datur subrogatio.*

21 *Gratia in forma dignum, non inducit vacationem beneficij, nisi fuerit executioni demandata.*

22 *Subrogatio gratiosa non impeditur per exceptiones, quæ respiciunt petitorium, si subrogatus probauerit litem, Clericatum, & obitum defuncti in possessione.*

DE-

DECISIO DXLIX.

VAcante hoc beneficio per obitum q. Euerardi de Me-
dices fuerunt ad illud præsentati D. Archiepiscopus
Pisanus à DD. de Medicis patronis, & Bartholomæus Ver-
zonus ab alijs ass. patronis; ortaque lite inter hos præsenta-
tatus coram Ordinario Praten. D. Archiepiscopus obtinuit
illud sibi à Sede Apostolica commendari, & in vim senten-
tiæ latæ ab exequutore suarum litterarum possessionem d.
beneficij adeptus fuit. Appellauit Verzonus à dicta sen-
tentia, & causa in Rota introducta decessit, vnde cùm
D. Archiepiscopus obtinuisset à Sanctissimo subrogationem
gratiosam in ius, & possessionem dicti Euerardi, & Ver-
zoni, dubitaui an ei esset dandum mandatum de manute-
nendo, vel potius mandatum de immittendo vigore subro-
gationis gratiosæ, & Domini dixerunt ei dandum esse
mandatum de manutenendo, & quatenus opus sit manda-
tum de immittendo.

Et quo ad manutentionem attinet illa visa fuit non posse
denegari cum de possessione D. Archiepiscopi claré constat
1 ex publ. † instrumento, quod alio non possidente etiam
in beneficialibus sufficit ad effectum manutentionis, Rota
diu. decis. 595. *numer.* 8. *part.* 1. *& decis.* 181. *num.* 4. *part.* 4.
Greg. XV. *decis.* 323. *n.* 1. *& alias sæpe.*

Non obstat, quòd dicta possessio vti capta pendente
2 † lite, & infra terminum ad appellandum fuerit attentata,
ideòque non manutenibilis, Lancell. *de attent. part.* 3. *cap.*
31. *num.* 200. Canal. *decis.* 135. *num.* 1. *cum alijs allegatis,*
3 quia ea superuenienti † titulo subrogationis in qua facta
fuit expressa mentio d. possessionis infectæ fuit purgatum
4 omne vitium, & censetur mutata causa possidendi † etiam
absque animi declaratione, vt in terminis dixit Rota co-
ram Mantic. *decis.* 71. *& Reuerendiss. D. meo Decano decis.*
72. *num.* 3. *& 4. in Agrigentina beneficij 21. Iunij 1610. coram
Eminentiss. D. meo Card. Pamphilio.*

Non obstat, quòd non fuerit specificè narrata qualitas
possessionis attentatæ, quia illa visa fuit satis expressa ex
5 † eò, quod fuerit narratum d. possessionem fuisse captam
lite pendente, & infra terminum ad appellandum, stante
6 præsertim clausula, *statum litis,* † *& merita causæ ha-
ben. pro expressis,* quæ inducit expressam notitiam in Pa-
pa, nedum de lite, sed etiam de eius qualitate cum omni-
bus in ea contentis ac si indiuidualiter de eius mentio facta
fuisset, Matt. *de clauf. clauf.* 153. Gomes. *super reg. de
trien. qu.* 14. *n.* 7. *vers. postremo fuit.*

Non obstat, quòd in litteris subrogationis fuerit adiecta
7 † clausula, *dummodo in dicto beneficio intrusus non sis,* quæ
videtur afficere D. Archiepiscopum adeptum possessionem
pendente lite, & termino ad appellandum, quia cum fue-
rit Papæ narratum dictam possessionem fuisse captam cum
d. vitio, dicta clausula intelligitur de alia intrusione, quàm
8 de narrata, cùm causæ † intrusionis sint multiplicabiles,
vt considerauit Rota coram Mant. *d. decis.* 71. *numer.* 4. *&
coram Reuerendiss. D. Decano decis.* 413. *num.* 3. prout in
9 in simili clausula, † *dummodo non sit alteri ius quæsitum,*
intelligitur de alio, quàm de narrato, Crescen. *decis.* 7. *in
fin. de irrepatr.* Rota *diu. decis.* 635. *num.* 4. *part.* 4. & clau-
10 sula, *sine præiudicio,* † apposita in gratia Apostolica in-
telligitur de alio præiudicio quàm de expresso ne Papa vi-
deatur incontinenti se corrigere, Gramm. *decis.* 66. *num.*
4. Honded. *cons.* 86. *num.* 46. *lib.* 2. Rota *decis.* 791. *numer.* 2.
part. 3. *recent.*

Vltra quod D. Archiepiscopus non accepit possessionem
11 † auctoritate propria, sed auctore Prætore, & ideò ad
effectum subrogationis non dicitur intrusus cum ad hunc
12 effectum dispositio loquens † de intruso, de verè intruso
intelligatur, prout in terminis hujus clausulæ tenuerunt
Cassad. *decis.* 6. *in princ. & numer.* 2. *& seq. de caus. poss. &
propr.* Sarnen. *ad reg. de subrogan. qu.* 4. *in princ. & in fin. &
ad reg. de trien. qu.* 47. *in princ.* Gig. *tract. de intrus. numer.*
77. *in fin.* Mantic. *d. decis.* 71. *num.* 4. & fuit dictum *in Ia-
nuen. Parochialis* 12. *Decembris* 1632. *coram R. P. D. meo
Verospio.*

Sed quatenus etiam aliquis inesset scrupulus in prædictis,
& possessio D. Archiepiscopi aliquam pateretur difficulta-
tem, prout nullam prorsus pati DD. credebant ex supra
deductis, adhuc tamen videbatur DD. non posse D. Ar-
13 chiepiscopo denegari † immissionem vigore subrogatio-
nis gratiosæ cum omnia necessaria ad illam obtinendam iu-
stificentur nempè clericatus, lis super titulo beneficij, &
obitus defuncti in possessione, Seraph. *decis.* 990. Greg.
decis. 307. *n.* 1. Caual. *decis.* 608. *n.* 1.

Clericatus enim D. Archiepiscopi est notorius, & non
controuertitur, lis de tempore † datæ subrogationis, & 14
antea probatur ex commissione Rotali, decreto citationis,
& mandatis procuræ, *Clem.* 2. *vt lit. pend.* Seraph. *decis.*
316. *n.* 4. Greg. XV. *decis.* 27. *n.* 1.

Obitus Verzoni probatur † ex partita formiter extracta 15
à libro Parochi, Greg. XV. *decis.* 359. *n.* 5. Rota *decis.* 321.
n. 3. *& decis.* 700. *n.* 4. *part.* 2. *recent.*

Obitus Euerardi in possessione dicti beneficij probatur
tam ex instrumento possessionis, † quæ præsumitur con- 16
tinuata vsque ad obitum, nisi de contrario doceatur, Me-
noch. *de præsumpt. præsumpt.* 64. *num.* 17. *&* 19. *lib.* 6. Caual.
decis. 608. *num.* 3. quàm ex eò, quòd tam D. Archiepiscopus,
† quàm Verzonus venirent ex eadem vacatione per obi- 17
tum dicti Euerardi, Put. *decis.* 171. *in princ. lib.* 3. Canal.
decis. 55. *numer.* 3. Rota *decis.* 715. *numer.* 3. *in fin. part.* 2.
recent.

Nec obstat, quòd Verzonus non possederit, quia cùm
D. Archiepiscopus fuerit subrogatus ad ius, & possessio-
nem Euerardi, & Verzoni sat est, quod fuerit probata
† possessio Euerardi, cùm ad hunc effectum sufficiat desu- 18
mere ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alte-
rius, ex latè deductis per Garz. *de benefic. part.* 6. *cap.* 4. *per
tot. coram Caual. decis.* 477. *num.* 1. *& per tot. & in Piscien.
Capellæ* 21. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Merlino, & in
Piscien. beneficij* 25. *Maij* 1633. *coram Reuerendiss. D. meo
Vrgellen. & in alia Piscien. beneficij* 1. *Iulij* 1630. *coram R. P.
D. meo Verospio.*

Non obstat, quòd vacatio per obitum Euerardi fuerit
consumpta de tempore subrogationis ex † prouisione Apo- 19
stolica facta ad fauorem dicti Verzoni cum derogatione iu-
rispatronatus pro medietate, Simon. *de reseru. qu.* 55. Cas-
sad. *decis.* 4. *de caus. poss. & propr. num.* 4. Gonz. *super reg.* 8.
glos. 15. *§.* 2. *num.* 31. vbi autem non adest † vacatio, non 20
detur subrogatio, Rota *decis.* 498. *num.* 1. *propè fin. part.* 2.
recent.

Quia cùm dicta prouisio fuerit in forma dignum, & sic
gratia erat conditionalis, & ipse Verzonus prouisus deces-
serit lite pendente super eius iustificatione, dicta vacatio
nequit dici consumpta ob solam prouisionem cum gratia
† in forma dignum non inducat vacationem nisi fuerit exe- 21
quutioni demandata, Bellam. *decis.* 563. Gomes. *in reg.
de iur. quæs. non toll. q.* 1. *n.* 33. *in fin.* Rota *d. decis.* 48. *n.* 2.
& decis. 523. *n.* 2. *part.* 2. *recent.*

Vltra quod hæc exceptio visa fuit concernere validitatem
tituli ipsius Verzoni, & sic vti respiciens petitorium † ef- 22
fectum subrogationis gratiosæ impedire non debet probatis
tribus requisitis, de quibus supra, Mant. *d. decis.* 71. *num.* 9.
Greg. XV. *decis.* 426. *n.* 1. Rota *decis.* 700. *num.* 1. *& decis.*
715. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

* *In eadem causa adest infra altera decisio sub die* 18. *De-
cembris* 1634. *coram eodem R. P. D. meo Dunozetto.*

R. P. D. GHISILERIO.

Camerinen. Tutelæ.

Die Veneris 23. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Tutor petens se manuteneri in quasi possessione iu-
ris administrandi, quid probare teneatur. Priua-
tio iudicialis, quando non probet possessionem.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non probans suam quasi possessionem in iure admi-
nistrandi, non datur ei manutentio.*
2 *Possessio de tempore motæ litis debet constare, ad hoc vt
concedatur manutentio.*
3 *Manutentio datur ad limites possessionis, & prout quis
possedisse apparet.*
4 *Possessio probanda est ex actibus possessorijs.*
5 *ex Tutela susceptione non infertur ad administrationem,
cum sit quid facti.*

Factum.

Factum est concludenter ab allegante probandum, cum non præsumatur, n.5.
Possessio illius probatur, quia ea fuit priuatus, n.5.
6 *Priuatio iudicialis probat possessionem ex regula, quod priuatio præsupponat habitum.*
7 *Sed ista regula non procedit, quando quis numquam possedit.*

DECISIO DL.

COmmissa mihi causæ appellationis à decreto A. C. relaxatu ad fauorem Theodoræ in pacifica possessione administrationis tutelæ, & curæ Iacobi, & Petri Simonis hæredum quondam Iosephi Tosij, & illorum bonorum priuatiuè quoad alios contutores dubitaui, an tale mandatum sit reuocandum, & concedendum Nicolao de Rubeis deputato à testatore in codicillo, & contra dictum Nicolaum fuit resolutum, reseruato quod in alia disputatione videatur, an sit dandum Theodoræ, quæ non informat.

Ratio resolutionis fuit, quia Nicolaus non probat suam
1 quasi † possessionem in iure administrandi tutelam, &
ideo cùm non constet de possessione de tempore motæ litis,
2 prout † requiritur, non potest concedi mandatum de
manutenendo, Rol. *cons.79. num.18. lib.3.* Couar. *pract.
quæst. cap.17. num.2. in fin.* Rota *decis.63. num.1. 603. num.*
3 *1. part.1. recent.* cùm manutentio sit danda † ad limites
possessionis, & prout possedisse apparet san. mem. Greg.
XV. *decis.569. num.1.* Rota *in recent. decis.409. numer.1.
part.2.* Mantic. 191. *num.1.* & tamen notum est possessio-
4 nem esse probandam ex actibus † possessorijs, de quibus
non constat, nam ex susceptione tutelæ non infertur ad
administrationem, quæ cùm sit quid facti, necessariò est
5 probanda concludenter † ab allegante, *l. qui accusare, C.
de eden.* Nec ex eo, quod Theodoræ fuerit datum man-
datum de manutenendo priuatiuè, quoad Nicolaum, &
alios contutores, sequitur probatam esse illius possessio-
6 nem, quia quamuis priuatio iudicialis probet † possessio-
nem ex regula, quod priuatio præsupponit habitum, Bel-
lamer. *decis.734. num.7.* Rota *in recent. decis.371. num.1.
part.1. & 242. num.4. part.2.* attamen cum verbum illud
priuatiuè, intelligatur, idest exclusiuè obuiando principio
iuris administrandi, non autem priuando ab habitu admi-
7 nistrationis acquisitæ, talis regula † non applicatur huic
casui, & ex eo, quod Theodora semper impediuit Nico-
laum, ne conficeret inuentarium, videtur satis probari
ipsum non esse in possessione.

Et ex his contra informante fuit resolutum &c.

* *In eadem causa habetur infra altera decisio sub die 24. Ianuarij 1635. coram eodem R.P.D.Ghisilerio.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Volaterana Prioratus.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis iustificatis, datur immissio illam petenti, sicuti ex testamento non abolito nec cancellato. Beneficij valor qualiter probetur: Item qualiter negatiua possessionis: Item quomodo negatiua existentiæ eius, quod quæritur, & sicuti etiam negatiua prouisionis Apostolicæ. Regulæ de Triennalis, vt sit locus quid requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ semper datur immissio illam petenti.*
2 *Beneficij valor sufficienter probatur per testes de auditu, & fama.*
3 *Sumpta litterarum supplicationis, probant sicut ipsæ litteræ.*
4 *Clericatus probatur ex litteris testimonialibus Ordinarij.*
5 *Intentionis suæ fundamentum quis tenetur probare, licet consistat in negatiua.*
6 *Possessionis negatiuam probant testes, si dicant, quod aduersarius non possidebat, sed alius erat Dominus, & possessor.*
7 *Canonicatus eiusdem duo non possunt insolidum esse Domini.*
8 *Actorum reuolutio concludit ad probandam negatiuam existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur.*
9 *Negatiua prouisionis Apostolicæ qualiter probetur.*
10 *Officiali in pertinentibus ad eius officium, solet fides adhiberi.*
11 *Titulorum multiplicitas in beneficialibus admittitur.*
12 *Negatiua vnius Canonicatus non excludit alios.*
13 *Beneficium petenti, nullum ius quæsitum acquiritur, dum supplicatio non reperitur registrata, & potest per officiales lacerari.*
14 *propter Tituli inualidi productionem per quod ius in beneficio non transfertur, quis non potest iuuari præsumptione melioris tituli ad probationem saltem negatiuè excludendam.*
15 *Regulæ de Triennali vt sit locus requiritur, vt triennium fluat vsque ad vltimum momentum, cum agatur de præscriptione.*
16 *Regulæ de Triennal. vt intret requiritur, quod titulus sit coloratus.*

DECISIO DLI.

PRo Ludouico Coutugio tantummodo informante, fuit resolutum sententiam A. C. quæ eidem Ludouico concedit immissionem in possessionem beneficij, de quo agitur esse confirmandam.

Iustificat enim narrata in sua gratia, & quando † litte- 1
ræ sunt iustificatæ, semper datur immissio illam petenti, si-
cuti ea testamento non abolito, nec cancellato per *l. fin.
C. de edic. Diu. Adrian. tollen.* Mohed. *decis.13. vt lit. pend.*
Vitalin. *in clem.1. num.68. de caus. possess. & propriet.* Me-
noch. *de adipisc. remed.6. num.35. cap. si capitulo*, vbi glos.
in verbo exequatur de concess. praben. in 6. Rota *in Cremo-
nen. pensionis coram bon. mem. Andrea, quæ est 605. num.2.
part.2. recent. & 335. num.15. coram Papa Greg. XV.*

De valore narrato ducatorum centum de camera, &
computatis distributionibus 250. per non excessum, de
pensione ducatorum centum monetæ Florentinæ, qua
idem beneficium grauatum reperitur; ac de reseruatione
prædij de Venzano à dicta Ecclesia dependenti, & clerica-
tu Ludouici, non fuit dubitatum, quin concludenter iusti-
ficata remaneant, valorem probant duo testes dati, con-
cludentes redditus Prioratus non excedere centum, &
computatis distributionibus 250. & ambo de auditu, & fa-
ma deponant, † qui ad effectum iustificationis sufficiunt, 2
Put. *decis.29. lib.1.* Seraph. *decis.962. n.2.* Ægid. *decis.674.*
Verall. 277. *num.6. part.1.* grauamen pensionis, & reser-
uatio prædij quoad fructus probatur ea sumpto † littera- 3
rum reseruationis huiusmodi, de quibus in processu, &
probant prout probant litteræ ipsæ, Crescen. *de fid. instrum.
decis.2.* Ægid. *decis.251. & in Burgen. Abbatia de Salas
14. Maij 1612. coram bon. mem. Francisco Vbaldo fuit la-
tissimè comprobatum*, ac demum clericatus probatur ex
† litteris testimonialibus Ordinarij, Rota *decis.16. de pro- 4
bat. in antiq.* Gramat. *decis.81. num.1. decis.78. num.5. co-
ram Papa Greg. XV.*

Superest maior difficultas narratiuæ non iuris Ioannis
possessoris huius Prioratus, quam proculdubio Ludouicus
tenetur probare, etiam quod consistat † in negatiua, ex 5
quo desumit fundamentum ex ea, Innocen. & Hostien.
in cap. super his de accus. Gabr. latissimè comprobans *con-
clus.6. in princ. de probat.*

Cæterùm hanc negatiuam sufficienter esse probatam visum fuit Dominis, quia Ioannes vsque de anno 1629. permutauit canonicatum, & præbendam quem, & quam prætendebat habere in maiori Ecclesia Volaterana, cum Parochiali Ecclesia S. Petri in Silice Prioratus nuncupata, quam Cinus obtinebat, super qua permutatione expeditæ fuerunt litteræ Apostolicæ, cum declaratione intentionis Papæ, quod Ioanni ex prouisione Apostolica nullum ius quomodolibet acquiratur in dicta Ecclesia, nisi dictus Cinus, & ipse Ioannes, ille in parochiali, & iste in canonicatu resignatis ius habuerint tempore resignationis, vnde cum Ludouicus probet nec ante, nec de tempore resignationis, nec vnquam ex post Ioannem obtinuisse huiusmodi

canoni-

canonicatum, dubitari non potest, quin narratiua illius
non iuris remaneat concludenter probata.

Ad probandum autem, quod Ioannes, nec ante, nec
post resignationem obtinuerit huiusmodi canonicatum,
dantur duo testes optimè concludentes, Ioannem nunquam
possedisse canonicatum prædictum, sed quidem dominum,
& possessorem illius fuisse Ioannem Baptistam Segherium,
vti à Capitulo prouisum, qui publicè, & notoriè habeba-
tur pro canonico, non autem Ioannes optimam ille primus
testis afferens rationem, quia de eo tempore erat canoni-
cus in eadem Cathedrali, & benè nouerat omnes, qui se
pro canonicis gerebant, secundus verò de publica voce, &
fama, quia Segherius erat ille possessor, & hunc esse mo-
6 dum † probandi negatiuam dominij aduersarij, probando
alium esse dominum, & possessorem voluerunt, Castr. *cons.*
77. num. 6. in fine part. 2. Cinos *in l. cum seruum post medium,*
C. de seru. fugit. Surd. *cons. 415. num. 18. vol. 3.* Quia non
7 † possunt duo insolidum esse domini eiusdem canonicatus,
l. in commodato, §. si duobus vehiculum, ff. commod. l. 3. §. ex
pluribus, ff. de acquir. possess.

Et prædictorum testimonium optimè coadiuuatur ex di-
ligentijs de ordine, & Iudicis primæ instantiæ mandato fa-
ctis, tam in registris publicis, quàm secretis Datariæ, &
parte citata, qui retulerunt ab anno 1628. & per totum
mensem Martij 1633. non inueniri registratam supplicatio-
8 nem dicti canonicatus ad fauorem Ioannis, quæ † acto-
rum reuolutio concludens est ad probandam negatiuam
existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur, Bart.
in l. fin. C. de reb. cred. Alciat. *præsumpt. 16. reg. 3.* Hercu-
lan. *in tract. quis teneatur probare negatiuam numer. 167. &*
176. Bec. *cons. 40. num. 2.* Surd. *cons. 21. num. 1. & decis.*
231. num. 1. & 300. numer. 11. & passim similes diligentiæ
9 † admittuntur in Curia ad probandum negatiuam proui-
sionis Apostolicæ, Caputaq. *decis. 265. num. 1. part. 1. &*
323. num. 4. part. 2. recent. Addend. *ad decis. 287. num. 10.*
coram Papa Greg. XV. & nouissimè eadem probatio fuit
admissa coram me *in Romana Præpositura 6. Iunij* 1633. quæ
magis etiam confirmatur ex fide, & attestatione Cancella-
rij eiusdem Cathedralis, dicentis inter ordinationes capi-
tuli non apparere datam fuisse possessionem Ioanni Tenaliæ
de aliquo canonicatu, & præsertim de præbenda S. Victo-
ris, sed eandem præbendam fuisse possessam per Ioannem
Baptistam Segherium, & post eum per Cinum Cassatec-
10 cium, cui † officiali in pertinentibus ad eius officium solet
fides adhiberi, Caputaq. *decis. 266. part. 2.* Put. *decis. 187.*
lib. 3. Seraph. *decis. 1123. n. 3.*

Non obstat, quòd Ioannes sit possessor, & possit iuuari
alio titulo, & Canonicatu propter concursum multiplici-
11 tatis † titulorum qui admittitur in beneficialibus, Capu-
12 taq. *decis. 339. part. 1. & 305. part. 3.* vt propterea † nega-
tiua vnius canonicatus non excludat alios, Crescent. *decis.*
12. de probat.

Quia probatio Ludouici quamuis se restringat ad vnum
canonicatum habentem præbendam S. Victoris anneaam,
nihilominus, cum idem Ioannes produxerit ad probandum
ius in canonicatu prædicto quandam notam extractam ex
libris paruæ datæ, in qua registrantur tantummodò formalia
verba (Ioannes Tenalia super canonicatu, & præbenda Vo-
lateranen. per resignationem Ioannis Baptistæ Segherij re-
seruatio pensionis ducatorum 41.) & ex ea certum sit nul-
lum fuisse ius quæsitum Ioanni in canonicatu, quidquid sit
13 de iure ad illum obtinendum, dum † supplicatio non re-
peritur registrata, & per officiales potest lacerari, Sarnen.
in reg. de non tollendo iure quæsito qu. 1. num. 33. Gonzalez *ad*
reg. 8. glos. 15. §. 2. num. 33. Paris. *de resignat. lib. 2. qu. 24.*
Garz. *de benef. part. 4. cap. 2. num. 16.* indè sequitur propter
productionem tituli inualidi per quod ius in canonicato non
transfertur, vt non possit iuuari præsumptione melioris ti-
14 tuli ad probationem negatiuæ † saltem excludendam,
cap. dudum de decimis, Cassad. *decis. 3. de caus. poss. &*
propr. Put. *decis. 239. num. 2. lib. 3.* Ægid. *decis. 293.* Sera-
phin. *decis. 1235. in fine.*

Denique non obstat, quòd Ioannes sit triennalis posses-
sor, & Ludouico obstet regula Cancellariæ litium extin-
ctiua super beneficijs controuersis, & conditio prouisio-
nis eiusdem Ludouici, dummodo Tenalia non sit trien-
nalis possessor.

Quia à die captæ possessionis per Ioannem Tenaliam,
quæ contigit die 24. Martij 1629. vsque ad diem prouisio-
nis Ludouici habentis datam Kalendis Martij 1632. idest
prima Martij adhuc triennium non fluxit, † prout neces- 15
sarium est vsque ad vltimum momentum, cùm agatur de
præscriptione, Rebuff. *de pacif. possessor. num. 320.* sed vl-
terius nec de aliqua possessione valida potest Ioannes do-
cere non iustificato titulo propter conditionem in litteris
permutationis appositam, ibi, (Nostræ intentionis existit,
quod ex prouisione nostra huiusmodi nullum tibi ius quo-
modolibet in d. Ecclesia acquiratur, nisi Cinus in Ecclesia
illa Parochiali, & tu in canonicatu, & præbenda prædi-
ctis ius habueritis tempore resignationis,) quæ conditio cum
non fuerit purificata, & impossibilis per Ludouicum pro-
bata ex supradictis appareat, semper obuiat principio ac-
quirendi ius quomodolibet in prioratu permutato, cum
† tendat ad discolorandum titulum sine quo regulæ de 16
triennali locus esse non potest, Sarnen. *ad eandem re-*
gulam quæst. 26. num. 14. Reboff. *de pacif. possessor. num.*
160. Cassad. *super reg. decis. 7. num. 2.*

Et ita &c.

* *Infra in eadem causa adest alia decisio sub die 20. Nouem-*
bris 1634. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Peruano.

REVERENDISS. COCCINO.

Auersana Funeralium.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Iura Parochialia, in quibus consistant Ecclesia Pa-
rochialis in Ecclesijs sitis intra limites Parochiæ,
præter iura Parochialia, in alio iure non habet in-
tentionem fundatam. Defunctus, quando sibi
eligit sepulturam in aliqua Ecclesia sita intra limi-
tes suæ Parochiæ, postquam cadauer est ibi illa-
tum, Parochus Ecclesiæ d. defuncti, nequaquam
potest ibi facere officium.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, ex quibus præsumantur, quod sint erecta aucto-*
ritate Ordinarij, ita vt retineant nomen Ecclesiarum,
non autem simplicium Oratoriorum, n. 2.
3 *Parochiale ius consistit in ea. Primo, vt Parochiani die-*
bus festiuis audiant Missam in parochia, licet hodie de
consuetudine non seruetur.
4 *Secundo, consistit in eo, quod dicti Parochiani percipiant*
sacramenta in Ecclesia parochiali, seu à Presbyteris
d. parochialis.
5 *Tertiò, quod parochiani ibi sepeliantur.*
Limita primo hoc, nisi eligant sibi sepulturam in alio lo-
co, num. 6.
Sepulturam sibi eligere est actus propriæ voluntatis,
num. 6.
Limita secundò, si adsit sepulchrum maiorum, n. 7.
Et in ista casu Parochus habet intentionem fundatam in
quarta funeralium, n. 8.
9 *Quartò, ius Parochiale consistit in eo, quod decimæ sol-*
uantur ipsi parochiali.
10 *Quintò, consistit in eo, quod d. parochiali sint debitæ obla-*
tiones.
11 *Ecclesiæ, licet sint fundatæ intra limites aliquarum Ec-*
clesiarum parochialium, nihilominus illis non sunt su-
biectæ.
12 *Ecclesia nulla, præter Cathedralem, fundat intentionem*
suam de iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam
fundatæ intra limites sua parochia, præterquam quod
ad iura parochialia, & n. 14. & 15.
13 *Ecclesia parochialis, si in Ecclesia sita intra limites Pa-*
rochiæ, præter iura parochialia, prætendat habere ali-
quod ius, hoc tenetur probare ex iure speciali sibi com-
petere, & n. 16.
18 *Hostien. in cap. dilectus, num 4. de Capell. Monach. reij-*
citur.
19 *Christiano licitum est eligere sepulturam in quacunque*
Ecclesia, quamuis non sit parochialis, n. 24.
20 *Et istud ius acquirit Ecclesia non parochialis ex consue-*
tudine, vel authoritate Episcopi.
21 *Sepulturam, quando quis sibi elegit in Ecclesia non pa-*
rochiali,

rochiali, tunc liberè d. Ecclesia potest concedere sepulturam.

22 *Parochi in locis sitis in Parochia, habent tantum intentionem fundatam quo ad iura parochialia.*

23 *Defunctorum corpora, postquam sunt illata in Ecclesias non parochiales, quæ à defunctis fuerunt electa, tunc Parochus non potest ibi facere officium, cum non sit hoc de iuribus parochialibus, & ita seruatur in Vrbe, num.27.*

25 *Parochi in alienis Ecclesijs nihil agere possunt.*

26 *Testes plures in concursu sunt praferendi paucioribus.*

27 *Testes verisimiliora deponentes in concursu præualent, num.26.*

28 *Defunctorum corpora, quando ex eorum voluntate ad Ecclesias Regulares non sibi Parochiales deferri debent, an tunc Parochus illorum postquam cadauera sunt illata, possit in dd. Ecclesijs facere officium.*

29 *Defuncti corpus, quando sepelitur in alia Ecclesia seculari, tunc Parochus non habet intentionem fundatam, nisi super quarta funerali.*

30 *Confratres, quando sepeliuntur in Oratorio Confraternitatis, facere officium spectat ad Parochum, intra cuius limites situm est Oratorium, non ad Capellanum Oratorij, & n.33.*

31 *Illatio non fit ad diuersa.*

32 *Iul. Lauor. lucubrat. varia titul.2. cap.9. num.119. refellitur.*

DECISIO DLII.

INtra limites Parochiæ S. Ioanois Terræ Iuliani Auersanæ
Diœcesis, sita est Ecclesia Sanctiss. Annonciationis,
quæ habet in redditibus scut.3000. & xx. Presbyteros sibi
inseruien. Fontem baptismalem pro pueris expositis, Hospitale pro infirmis, quibus per Presbyteros eiusdem Ecclesiæ approbatos ab Ordinario, administrantur sanctiss.
Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacrameota, qood sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, & Oleum
sanctum quotidie asseruantur in dicta Ecclesia, in qua etiam
licitum cuique est sepulchrum sibi eligere.

In parochia verò S. Annæ, adest Ecclesia S. Sophiæ, vbi
non solum seruatur sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, sed
etiam diuersæ Sanctorum reliquiæ, & in hac Ecclesia solet
ab Episcopis tempore visitationis celebrari, & qualibet
die Quadragesimæ à concionatoribus verbum Dei prædicari, & in ista pari modo potest quisque sibi sepulturam
decernere; habetque etiam hæc in redditibus scut.2000. &
in sui seruitio xx. Presbyteros, prout de his omnibus constat ex attestatione Reuerendiss. D. Episcopi: Quare dd.
1 † Ecclesiæ præsumuntur erectæ auctoritate Ordinarij, vt
per Decian. *in tract. crim. lib.6. cap.25. num.19.* Farinac.
2 *de immunit. Eccles. num.267.* ita vt retineant † nomen
Ecclesiarum, non autem simplicium Oratoriorum, Dec.
cons.148. in princ. Hieron. Caratt. *in opusc. de iurib. Paroch. tit.2. cap.14.*

Orta est quæstio inter Parochos prædictarum parochialium ex vna, ac Magistros, & Oeconomus dd. Ecclesiarum ex altera; Ad quos spectet facere officium super cadaueribus sepeliendis in dictis Ecclesijs sanctiss. Annunciatæ, & S. Sophiæ, postquam corpora mortuorum fuerint
illuc illata, & Domini censuecuor spectare ad Presbyteros dictarum Ecclesiarum, non autem ad præfatos Parochos.

Et pro resolutione præsentis dubij, tria suot præmittenda. Primò, quod vt dicit Abb. *in rubr. de Paroc. num.2.*
3 ios † parochiale consistit in eo, quod Parochiani diebus
festiuis audiant Missam io parochia, vt in *cap.2. eod. tit.* licet hodie de consuetudine non seruetur. Secundò consistit
4 † in eo, quod d. Parochiani percipiant Sacramenta in
Eccl. Parochiali, seu à Presbyteris d. Parochialis, *cap. Episcopus in Diœcesi 7. qu.1. cap. nullus, de Parochijs.* Tertiò,
5 † quod Parochiani ibi sepeliantur, *c. omnis, de pœnit. &*
6 *remiss. clem. dudum, §. verum, de sepult.* oisi eligaot † sibi
sepulturam in alio loco, cum sit actus propriæ volontatis,
c. cum liberum, de sepult. Natt. *cons.432. num.6. & seqq.* Cæs.
7 de Graff. *decis.1. num.1. de sepult.* & nisi adsit † sepulchrum
maiorum, *c. Ebron, c. placuit 13. qu.2. cap. fraternitatis, de sepult. c. cum quis, eod. tit. in 6.* Et in isto casu Parochus
8 habet fundatam † intentionem in quarta funeralium, vt
in *d. clem. dudum §. huiusmodi,* Vgolin. *de off. Episc. cap.17.*
num.2. & resoluit Sac. Congreg. Rituum in causa *Capuana
31. Martij 1629.* proponente Eminentiss. Cardinali Pio.
Quartò, † ius parochiale consistit in eo, quod decimæ 9
soluantur ipsi parochiali, *cap. cum contingat, de decimis.*
Quiotò, quod † ei sint debitæ oblationes, *c. cum omnis* 10
Christianus, de consecr. dist.1. & est elegans decisio benè
distinguens materiam, *in causa Lunen. Sarzanen. oblationum 8. Februarij 1627. coram R. P. D. meo Merlino.*

Secundò est præmittendum, quod licet dd. Ecclesiæ sint
† fundatæ intra limites dd. parochialium, nihilominus il- 11
lis oon sunt subiectæ, *ex text. in c. fin. de off. Archid.* quia
nulla Ecclesia, citra Cathedralem, † fundat iotentionem 12
suam de iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam fundatæ intra limites suæ parochiæ, præterquam tamen quoad
iura parochialia; & vltra ea si vellet vendicare † aliquod 13
ius io aliena Ecclesia, deberet probare ex iure speciali hoc
sibi competere, vt in *c. dilectus, de Capell. Monach.* in quo
communem esse theoricam dicit Abb. *in c. ad audientiam
el primo num.8. vers. etiam nulla, de Eccles. ædif.* idem Abb.
in d. c. dilectus, num.11. vers. vnde concludit de Capell. Monach. vbi dicit, quod Innocent. & communiter DD. tenent, quod Ecclesia inferior, † citra Cathedralem, non 14
possit de iure communi petere aliquam subiectionem in
alijs Ecclesijs inferioribus, licet sint sitæ intra suam Parochiam, & Calder. *in cons.6. num.1. vers. item sicut, de relig. dom.* dicit † quod non reperitur iure cautum, in quo 15
teneatur Capella constructa in alterius parochia, vt notant
DD. *in d. c. ad audientiam, el primo de Eccles. ædif.* Ioooc.
in d. c. dilectus num.4. post princ. vers. nec esse dignum; vbi
quod non inuenit aliquid de iure pertinere Parochis † so- 16
per minores Ecclesias, & quod exceptis iuribus parochialibus, alia iura non competant parochiali in Ecclesia intra
limites suæ parochiæ fundata, dicit Io. Andr. *in d. c. dilectus, num.9.* Card. *num.2. in 2. oppositione,* Abb. antiquus *num.3.
vers. vnde dicit:* vbi hoc verum, præterquam quod iura
parochialia, Butr. *num.3. vers. tertiò nota, & num.11. vers.
nota quod Ecclesia, & num.13. vers. sequeretur,* vbi quod
† Parochia non fundat intentionem suam, nisi quoad iura 17
parochialia, Io. de Anan. *num.12. vers. secundo oppono,* &
cùm hæc sit communis opinio, oon est curandum quicquid
dicat † Hostien. ibidem *num.4. vers. verumtamen, qui nec* 18
figit pedes.

Tertiò præmittendum est, licitom esse christiano † eli- 19
gere sepulturam in qualibet Ecclesia, etiam quod non sit
parochialis, & istud ius acquirit Ecclesia non † Parochia- 20
lis ex consuetudine, vel authoritate Episcopi, Hostien. *in
c. quia nonnulli, num.7. ad fin. vers. quod si aliquis,* & ibi Io.
Andr. *num.8.* Butr. *numer.10.* Card. *qu.11. de cler. non resid.*
Feder. de sen. *cons.135. num.19.* Rota *decis.228. numer.7.
part.2. recent.* & fuit resolutum *in Mediolanen. quartæ funeralis 14. Maij 1622. coram R. P. D. meo Merlino,* & hoc
casu liberè † dictæ Ecclesiæ possunt concedere sepulturam, 21
Nauarr. *cons.1. n.1. de sepult. in nou.*

His tribus positis, cùm dd. Ecclesiæ non sint subiectæ
Parochis, vt in secundo præmisso dictum fuit, & illi habeant † solum intentionem fundatam de iure communi 22
super iuribus parochialibus, Abb. *in cap. dilectus numer.4.
vers. sed dubitatur, de off. ord.* Rota *decis.56. num.1. part.1.
recent.* Cùm facere dictum officium postquam cadauera
† sunt illata, non sit de iuribus parochialibus, vt ex no- 23
tatis in primo præmisso colligi potest, sequitor pernecesse,
quod si fideles elegant sibi sepulchrum in dictis Ecclesijs,
† prout facere possunt, vt in tertio præmisso dictum fuit, 24
quod officium debeat celebrari per Presbyteros dictarum
Ecclesiarum, non per Parochos, cùm † Parochi in nihil 25
agere habeant in dictis Ecclesijs, ad text. *in cap. placuit 7.
qu.2. cap. Episcopus in Diœcesi 7. qu.1. cap. nullus de Parochis,* & cum prædictis concordat Constitutio Synodalis
Auersana, & ita fuit obseruatum à 40. annis, & citra, vt
deponit tertius testis ætatis 72. annorum, octauus 59. nonus ætatis 70. vndecimus ætatis 64. decimus tertius ætatis
70. decimus quintus ætatis 80. & decimus sextus ætatis 87.
& aliqui testes deponunt, quod cum quidam curatus esset
etiam Sacrista Ecclesiæ S. Sophiæ, qoando ad illam cadauera deferebantur ex sua Parochia, ipse abstinebat ab officio
faciendo, secus autem quando cadauera erant ex alterius
Parochia. Et quamuis adsint alij testes pro alia parte deducti, qui deponunt, quod Parochi faciebant officium;
nihilominus duodecim testes declarant hoc fuisse factum de
licentia Presbyterorum dd. Ecclesiarum.

Et in

Et io concursu magis est standum testibus dd. Ecclesia-
26 rum, & non † Parochorum, tum qnia sunt plures, tum
quia deponunt verisimiliora, quia deponnnt fuisse seruarum
id, quod est de iure: tum etiam, quia eorum dicta
declarantur ab alijs testibus, vt supra relatum fuit, & ita
27 seruatur in † Vrbe in similibus termiois, vt patet ex attestationibus
iuratis diuersorum Parochorum.

Hinc meritò hoc idem respondit Sac. Congr. Rituum in
hac causa 20. Nouembris 1628. & rursus 17. Maij 1629. &
2. & 23 Martij 1630. antequam prædicti testes examinarentur,
quorum depositiones non officiunt ea supra deductis,
& hæc omnia comprobantur, quia prædictus modus
28 debet seruari quando cadauera † deducuntur ad Ecclesias
Regularium, prout plures declarauit Sac. Congregatio Rituum,
& nouissimè proponente Eminentiss. D. meo Petro
Maria Card. Burghesio, in causa Adrien. 5. Iulij 1631. &
quamuis istæ resolutiones loquantur de Ecclesia exempta;
tamen idem est in istis Ecclesijs respectu Parochorum, qnia
illis non sunt subiectæ, & Sacra Congregatio Rituom habuit
hunc sensum in causa Capuana 31. Maij 1629. proponente
Emioentiss. D. meo Card. Pio, vbi dixit in istis ter-
29 minis, quod qnando sepelitur cadauer † in alia Ecclesia
sæculari, Parochus non baber intentionem fundatam, nisi
super quarta funerali.

Non obstat, quòd quando confratres sepeliuntur in
30 Oratorio Confraternitatis, † facere officium spectet ad
Parochum, intra cuius limites situm est Oratorium, non
ad Capellanum Confraternitatis, vt refert Iulius Lauorius
lucubrat. varia tit. 2. cap. 11. quia fides fit penes dictum au-
31 ctorem, qui etiam loquitur in Oratorio † Confraternitatis,
nos autem versamur in Ecclesijs sitis in aliena Parochia,
in quibus terminis Sac. Congregatio resoluit, quod
Presbyteri dictarum Ecclesiarum debeant facere officium,
licet postea examinatis testibus, voluerit, qnod illorum
probationes discuterentur in Rota, & quamuis idem Lauorius
eod. tit. 2. cap. 9. num. 119. distinguat inter Ecclesiam
32 exemptam, & non exemptam, † tamen loquitur ex capite
suo, *& num.* 20. exemplificat quando eligitur sepultura
in Oratorio Confraternitatis, ac dicit, quod ea sententia
Congregationis, Parochus, in cuius Parochia situm est
33 Oratorium, † debet facere officium; vnde non loquitur
in Ecclesia, quicquid dicendum esset in Oratorio, quod
declarare spectat ad Sacram Rituum Congregationem,
vt supra ostensum fuit, non agitur hic de Oratorio,
sed de Ecclesijs.

Et ita conclusum fuit vtraque parte informante.

* *Infra in eadem causa adest altera decisio sub die 30. Aprilis 1635. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Coccino.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantioopolitano.

Firmana Dotis.

Die Lunæ 26. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Transactio, vt per læsionem rescindatur, qualis esse debeat. In donationibus, & non in compensationibus reciprocis requiruntur solemnitates requisitæ per Constitutionem Marchiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Læsio pendens à futuro euentu, an sit sufficiens ad rescindendam transactionem.*

2 *Læsio qualibet non sufficit ad rescindendam transactionem.*

3 *Læsio debet esse enormis ad effectum rescindendi transactionem.*

4 *Dotalia interusuria debentur marito pro substentatione onerum matrimonij.*

5 *In donationibus debent interuenire solemnitates requisitæ per Constitutionem Marchiæ, in Addit. Cardinalis Carpen. quæ loquitur etiam de donationibus factis à maioribus, n. 5.*

6 *In compensationibus reciprocis non requiruntur solemnitates requisitæ in donationibus, & num. 7.*

8 *Delicti præsumptio oritur contra eum, qui in eo habet interesse.*

D E C I S I O DLIII.

CVm io propositione huius causæ sub die 17. Maij præteriti
D. Comes Franciscus Maria non informasset,
iterùm eo instante proposui causam super eisdem, & Domini
steterunt in decisis. Quia sententia A. C. visa est confirmanda,
ea quo transactio, de qua agitur, optimè subsistit,
cum re vera Comiti illam modo impugnanti vtilis
fuerit. Nam vertente lite inter D. Comitem, & D. Claudium,
Comes habuit processum originalem causæ, quem
cum restituere nequiret, iudex illi pignorari fecit multa
bona, & tandem facta restitutione d. Processus tam in originali,
qnàm in copia repertus fuit cassatus. Sententia
enim iudicis erat quod Claudius traderet possessionem liberam,
& exemptam ab omnibus censibus, vel idoneè
caueret, & hæc vltima pars alternatiuæ cassata reperitur,
ob quam lecturam Claudius protestatus fuit se velle criminaliter
agere, vt in *Summ. num.* 2. Vndè inter eos deuentum
fuit ad transactionem in qua dicto Comiti fuerunt restituta
omnia bona pignorata, cum promissione de illum
non molestando oeque de cuique consentiendo. Et viceversa
Comes remisit Claudio interusuria dotalia iam decursa,
facta insuper obligatione de non petendo decorrenda,
nec ipsum dotis residuum durante tamen vita Claudij, qnod
pactum videtur insufficiens ad inducendam læsionem in
transactione, † vti limitatum ad vitam Claudij, & pen- 1
dens à futuro euentu, sicut ponderarunt Dec. *cons.* 532.
num. 11. Bero. *cons. 176. num. 4. lib.* 1. & fuit dictum in decisione
quæ reuidetur. Non enim † sufficit quælibet læsio 2
ad infringendam transactionem, sed debet esse † enor- 3
mis, quæ hic nullo modo visa est adesse, Bart. *in l. 2. num. 7.*
& 8. Cagnol. *num. 80. C. de rescind. vend.* Mantic. *de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 29.* Put. *decis. 223. in fin.* Rota *diu.*
decis. 102. num. 2. part. 1. Caualer. *decis. 407. n. 1.*

Non obstat, quòd d. interusuria debebantur Comiti pro
† substentatione onerum matrimonij iuxtà glos. *in l. de* 4
diuisione ff. sol. matr. & ideo cum eorum remissio sit donatio
mera, interuenire debebant in contractu solemnitates requisitæ
per Constitutionem Marchiæ in Addit. Cardinalis
Carpen. † quæ expressè loquitur de contractibus donatio- 5
num etiam maiorum, vt ponderauit Rota coram Caualer.
decis. 260. num. 1. & seqq. & fuit resolutum *in Auximana bonorum 11. Aprilis 1603. coram bon. mem. Cardin. Millino.*

Nam respondetur qood non versamur in donatione,
† sed in recompensatione reciproca, siquidem Claudius pro 6
dictis interusurijs decursis, & dilatione sibi facta de non
petendo decurrenda, ac ipsum dotis residuum sua vita durante,
cum tamen esset admodum senex, remisit Comiti
nolum pignora capta, sed etiam condonauit actiones criminales
ad dictam cassaturam sibi competere credidas, quas
contra illum intentare volebat. Vnde stante † ista reci- 7
proca compensationi non requirebantur solemnitates, Tiraquell.
in l. si vnquam verb. donatione largitus num. 127. & 130. C. de reuoc. donat. Soc. *cons. 48. num. 8. vers. 2. est aduertendum lib.* 1. Alex. *cons. 20. n. 3. vers. est etiam aduertendum lib.* 3. Gozad. *cons. 87. n.* 11. Ruin. *cons. 126. n. 8. lib. 1.*
Seraph. *decis. 723. n. 21. part. 2. recent.* & latè deductum fuit
in Segnina Castror. 13. Nouembris 1623. coram R. D. meo Coccino Decano, & 19. Iunij 1634. coram me.

Minus obstat, quòd cum iudex iam sententiasse ad fauorem
d. Comitis, non est præsumendum, quod ipse prædicta
verba deleuerit. Quia cùm non possit dubitari quin
processua post sententiam peruenerit ad manus Comitis, vt
constat ex quietantia, licet ad eius fauorem lata fuerit sententia,
attamen cum sibi magis proficua esset prima pars alternatiuæ,
quàm secunda, rectè potest † præsumi, quod 8
ipse verba deleuerit, cum in illis habeat interesse, Natta
cons. 314. n. 10. lib. 2. Becc. *cons. 70. n. 21. lib. 1.* Mascard. *de probat. conclus. 831. n. 12.* latè Adden. ad Farinac. *cons. 60. litt. 1. lib. 1.* & sic cessat obiectum, quod molestiæ fuissent
calumniosæ.

Et ita parte vtraque &c.

REVE-

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Affictus.

Die Mercurij 28. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Conductor finito tempore conductionis, non potest amplius fructus rei iam sibi locatæ percipere. Testibus practicis, & deponentibus de facto proprio, est plena fides adhibenda. Gratia quando recipiat suum esse. Item quando honoraria debeantur pro expeditione Gratiæ expeditoribus beneficiorum.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus immaturi, non debentur vsufructuario temporali, etiam si proximi recollectioni sint.*

2 *Conductor post tempus conuentum non colligit, nec facit fructus suos.*

Quia deficit ius habere in re.

3 *Testibus practicis, & deponentibus de facto proprio, plena fides est adhibenda.*

4 *Testi deponenti de facto proprio est plena fides adhibenda, etiamsi aliàs testis inhabilis sit.*

5 *Vsus benè declarat voluntatem, & quid senserint contrahentes ad inuicem.*

6 *Materia si originentur ab eodem fonte, & causa non possunt diuerso iure censeri.*

7 *ex Instrumento aliquo agens, tenetur adimplere in eo contenta.*

8 *Gratia recipit suum esse, quando signata est supplicatio.*

9 *Supplicatio quando est registrata, & soluta componenda, tunc supplicatio amplius ab officialibus lacerarè non potest.*

10 *Illatio non fit ad diuersa.*

11 *Testes non possunt determinare ea, quæ pendent à iuris dispositione.*

Honoraria debentur Expeditori beneficij de tempore, quo gratia est perfecta, non autem de tempore, quo promisus vtitur gratia per expeditionem Bullarum, vide n. 11. 15. & 16.

12 *Iudici pronunciantì, & non exequenti debentur honoraria.*

13 *Gabellario debentur honoraria de tempore casus contingentis, quamuis exactio vltra tempus conducta deferatur.*

14 *Et hoc ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad principium iuris producti ius obligationem exigendi, quamuis actio deferatur.*

15 *Actus consequutiuus regulatur secundum naturam actus principalis.*

18 *Executio pœna, an retrotrahatur ad diem delicti, vel sententia, respectu obligationis contractæ ex delicto, vel contrauentione, & num. seq.*

20 *Literæ tot solent expediri, quot sunt gratiæ concessæ.*

21 *Testibus patientibus plures exceptiones, non est adhibenda fides.*

22 *Exceptiones leues contra testes non releuant, si deponant de facto proprio.*

23 *Testes nihil concludentes reijciuntur.*

* *Infra in eadem causa adest altera decisio sub die 27. Nouembris 1634. coram eodem bon. mem. Pirouano.*

D E C I S I O DLIV.

PRæcesserat locatio, & respectiuè conductio inter Serenissimum Cardinalem Sabaudiæ, & Petrum Eschinardum super honorarijs eidem Serenissimo vti Protectori Regnorum Galliæ debitis pro expeditionibus occasione beneficiorum in eisdem Regnis vacantium, siue illæ transirent per Consistorium, siue per Datariam, aut aliam viam secretiorem, quæ incipere debebat in die 5. Iunij 1626. & finem recipiebat in eadem die 1631. cuius locationis vigore, cum actum fuisset contra eundem Eschinardum coram A. C. & obtentum mandatum executiuum pro summa in eo contenta, & causa ad Signaturam Iustitiæ delata pro obtinenda appellatione rescriptum fuerit, vt idem iudex iterùm audiret, & procederet de voto Rotæ super propinis Rhemensibus tantum. Hodie iuxta formam rescripti dubio per me proposito responsum fuit, honoraria de quibus in dubio non esse excomputanda.

Vacante enim Ecclesia Rhemensi, de qua Abbas S. Dionysij ad nominationem Regis Christianissimi prouisus fuerat, cum gratia retentionis aliquorum Monasteriorum, litteræ prouisionis Ecclesiæ per Datariam fuerunt expeditæ intra quinquennium locationis, & honorarium Eschinardo persolutum, & seu excomputatum, & de hoc non dubitatur; Litteræ verò expeditionis gratiæ retentionis Monasteriorum fuerunt expeditæ quinquennio locationis elapso, quorum honoraria Eschinardo non debentur, nec per consequens de credito Serenissimi Cardinalis leuanda sunt, quia ante expeditionem bullarum fructus dicuntur immaturi, † qui non debentur vsufructuario temporali, etiam 1
si proximi recollectioni sint, Bald. *in l. fin. num. 5. C. de fruct. & lit. expen.* Surd. *decis. 131. num. 7.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 11. num. 2.* & conductor post tempus † con- 2
uentum non colligit, nec facit fructus suos, quia deficit ius habere in ipsa re, *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati.*

Honoraria autem huiusmodi non deberi Cardinali Protectori, nisi tempore expeditionis bullarum, aut quando illæ sunt plumbatæ, probant tres testes formiter examinati, concludentes tunc, & non antè emolumenta ea materijs, quæ per datariam transeunt, deberi quando bullæ expediuntur, vel plumbantur, nec prius præsumi natam obligationem, aut actionem Cardinali Protectori, attestantes insuper ita fuisse obseruatum à die, quo expeditores se obligarunt Oratori Betunes pro similibus emolumentis consignandis ad vtilitatem Cardinalis Protectoris; Quibus vti pluribus, & tam respectu styli, quàm obseruantiæ benè informatis, quia Expeditores Galli, † ac practici sunt, & 3
de facto proprio deponunt, plena fides est adhibenda, *cap. licet causam, vers. ex præmissis, de probat.* Surd. *cons. 7. num. 45.* Crauett. *cons. 178. num. 7.* Cæs. de Graff. *decis. 2. in fin. de empt. & vend.* Rota *decis. 351. num. 11. coram Papa Greg. XV. & decis. 147. num. 15. part. 1. recent.* ac Surd. *cons. 132. numer. 1. & 3.* hoc admittentes, etiam si aliàs † testis sit inhabilis, modò deponat de facto proprio, prout 4
prædicti testes deponunt se promisisse Oratori Regis de tempore expeditionis bullarum.

Quæ obseruantia eò certior, & indubitata redditur ab vsu eiusdem Eschinardi, qui de tempore sui affictus exegit honoraria expeditionum respectu beneficiorum, pro quibus ante locationem iam erant signatæ supplicationes, & quorum plura exempla dantur Summario Cardinalis n. 9. qui vsus † benè declarat voluntatem, & quid senserint 5
contrahentes ad inuicem, *l. Iulianus, §. proinde, ff. ad Macedon. l. quædam sunt, ff. de reb. dub.* Gabr. *cons. 66. num. 24. lib. 2.* Mantic. *de contract. lib. 2. tit. 1. num. 5.* Surd. *cons. 195. n. 15. & 207. n. 2.*

Concurrit prætereà modus exigendi similia emolumenta per Collegium Cardinalium, cui Collegio, etiam quod materiæ Consistoriales transeant per Datariam, talia debentur, & exigit, nisi tunc quando bullæ expediuntur, aut plumbatæ exeunt de manibus officialium, vt attestantur practici bullarum Expeditores in scriptura, quæ datur *Summario Cardinalis num. 2.* Vndè cum eædem sint materiæ, † & originentur ab eodem fonte, & causa non pos- 6
sunt diuerso iure, aut tempore incipere deberi, nempè de tempore componendæ Protectori, & Collegio de tempore expeditionis bullarum, *l. eum qui ædes, ff. de vsucap.* Ruin. *cons. 168. num. 15. vol. 3.* Cæphal. *cons. 172. num. 12.* Surd. *cons. 53. num. 12. & 127. num. 8. & 135. num. 7.* atque ita quoad Collegium gratia habeatur pro perfecta tempore expeditionis bullarum, & quoad Protectorem de tempore expeditionis supplicationis.

Non obstat, quòd idem Serenissimus ad plura se obligauerit in eodem instrumento locationis, scilicet vt Eschinardus pacificè gaudere possit honorarijs expeditionum, quæ per Consistorium, Datariam, aut aliam viam secretam transibunt, & in casum quod idem Eschinardus à sollicitatoribus expeditionum exigere non possit prædicta honoraria, teneatur eadem detrahere de pretio conuento, & in termino proximo currenti eadem excomputare, ac deniqne,

nique, quod idem Eſchinardus non teneatur relaxare ex-
peditiones abſque ſolutione honorarij, niſi cum expreſſo
ordine D. Cardinalis, vt indè de valore remiſſo idem con-
ductor poſſit reintegrari; Vnde dicebatur, quod cum lo-
catur in tempore quinquennij, nempè de anno 1628. gra-
tiam de prædictis emolumentis fecerit Abbati S. Dionyſij,
teneri ex pacto eadem excomputare, & adimplere,
7 † tanquam agens ex eodem inſtrumento, à quo ſuam
deſumit actionem, Caſſad. *deciſ.* 10. *de reſcript.* Seraph.
deciſ. 1430. *n.* 5. Cephal. *conſ.* 387. *n.* 12.

Quia Sereniſſimus non contendit, ſe non teneri pacta
ſeruare; ſed honorarium pro retentione Monaſteriorum
Rhemenſium non deberi conductori, tanquam contingens
extra tempus locationis, ex quo bullæ fuerunt expeditæ de
anno 1632.

Quod ſi replicetur expeditionem Monaſteriorum, tunc
8 dici per Datariam tranſijſſe, quando, vel ſignata † eſt ſup-
plicatio, vnde gratia recipit ſuum eſſe, Caſſad. *deciſ.* 4. *de
cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Verall. *deciſ.* 267. *part.* 3. & plenè
comprobatur *in Bononien. de Binarinis* 5. *Martij* 1618. *co-
ram bon. mem. Andrea*, quæ data fuit, vel ſaltem quando
9 ſupplicatio eſt regiſtrata, † & ſoluta componenda, ea qua
tunc ſupplicatio ab officialibus lacerari non poteſt tanquam
gratia perfecta, quæ cum in tempore locationis contige-
rint, & Sereniſſimus iuſſerit de anno 1628. non impediri
expeditionem dictorum Monaſteriorum, indè dicebatur
pacta intrare ad fauorem conductoris.

Obiectum benè tollitur, nam prædicta obligatio Cardi-
nalis enunciata de materijs, quæ tranſeunt per Datariam,
cùm fuerit per teſtes declarata, nempè ſollicitatores poſt
breue Regium ſe obligaſſe honoraria ſoluere poſt expedi-
tionem bullarum, vel illarum plumbationem, & ita
abindè obſeruatum fuiſſe; non poteſt hodie ex contraria
10 obſeruantia Datariæ mutari, † cum ex diuerſis, nempè
inter Datariam, & prouiſum, & inter prouiſum, & Pro-
tectorem non benè inferatur, *l. Papinianus exuli*, *ff.
de minor.*

Non obſtat, quod & ſi teſtes deponant, de quo tempo-
re ſoluantur honoraria Protectori, non tamen poſſunt de-
terminare, quod illi debeantur magis vno tempore,
11 † quàm altero, cùm hoc totum pendeat à iuris diſpoſitio-
ne; De iure autem dicebatur honoraria deberi conductori
de tempore, quo gratia eſt perfecta, non autem de tem-
pore, quo prouiſus vtitur gratia per expeditionem bulla-
12 rum, & ſic de tempore executionis, ſicuti † debetur iu-
dici pronuncianti, non autem exequenti, Tiraq. *de re-
tract. conuent.* §. 8. *gloſſ.* 4. *num.* 23. Surd. *conſ.* 227. *num.* 27.
Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 20. & item, & Ga-
13 bellario de † tempore caſus contingentis, quamuis exa-
ctio vltra tempus conductæ deferatur, Bart. *in l. ſanci-
mus in fin. C. de conſul. lib.* 12. Gutierez *de gabel. qu.* 7. *n.* 29.
& 30. ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad princi-
14 pium iuris † productiui obligationem exigendi, quamuis
actio deferatur, Rota *deciſ.* 777. *numer.* 2. *part.* 1. *diuerſ.*
15 atque ita litteræ † retrotrahantur ad diem datæ, Gabr.
conſ. 193. *n.* 2. *lib.* 2. & idem firmatur in allegata *Bononien.
de Binarinis coram bon. mem. Andrea*.

Quia vltra quod expreſsè teſtes concludunt, non eſſe
natam obligationem, neque productam actionem Cardi-
nali Protectori, ante expeditionem bullarum, ex forma
earum obligationis, nihilominus iſte effectus retrotractio-
nis locum non habet in conditione poteſtatiua; prout in
præſenti, nam & ſi ſupplicatio ſit ſignata, & regiſtrata;
non tamen cogitur prouiſus bullas expedire, quia poteſt
expedire litteras, & non expedire; ideò ſolutio honorarij
non retrotrahitur ad diem ſignatæ ſupplicationis, ſed
16 † cenſetur debita ſolutio in ipſo tempore expeditionis bul-
larum, *leg. qui Balneum*, *verſ. ſi modo*, *l. potior*, *ff. qui
pot. in pign. hab.* Bart. *in l. ſub conditione*, *num.* 5. *ff. de ſo-
lut.* Caſtrenſ. *in l. quidam cum filium*, §. *ſi filius familias*,
ff. de verb. oblig. & conſ. 446. *num.* 1. *lib.* 1. Neguſant. *de pi-
gnor. part.* 5. *membr.* 1. *num.* 14. atque ita, ſi non retrotra-
hitur obligatio ſoluendi, multò minus retrotrahitur actus
17 † ipſe ſolutionis, tanquam conſecutiuus ad ipſam obliga-
tionem, Rota *Ianuen. deciſ.* 188. *num. fin.* Coſta *de retro-
tract. cap.* 8. *& cap.* 19. *num.* 17. Ex quibus tollitur obiectum
de Iudice, & Gabellario, quia quicquid ſit de illa opinio-
ne reſpectu obligationis contractæ ex delicto, vel contra-
18 uentione, † an executio pœnæ retrotrahatur ad diem de-
licti, vel ſententiæ contra quam ſenſerunt Peregr. *de iur.
fiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 44. Maſtrill. *deciſ.* 12. *num.* 10. Molin.
de primog. lib. 3. *cap.* 11. *num.* 20. Attamen in prædictis caſi-
bus ſemper † ceſſat conditio poteſtatiua ſoluendi, vel non 19
ſoluendi pœnam, & intrat caſualis conſequutiua ad ipſum
delictum, aut contrauentionem, per quam adſtringitur
delinquens ad ſolutionem pœnæ.

Nec conqueri poteſt conductor, quod Sereniſſimus in
ſuo ordine dato menſe Octobris 1628. expreſsè mandet, ne
ſe opponat expeditioni prædictorum Monaſteriorum, qui
datur eius *Summ. num.* 8. aliàs non permiſiſſet expediri Ec-
cleſiam ſeparatim à retentione Monaſteriorum, iuxta pa-
ctum locationis, & ea propter Cardinalis teneatur ad ex-
computationem honorarij, de quo agitur.

Quia de facultate conductoris impediendi ſeparatam ex-
peditionem non docetur, ſed imò contrarium apparet ex
ipſa ſupplicatione, in qua legitur facultas ſimul, vel ad
partes, & prout ſuper eadem ſolent † expediri tot litteræ, 20
quot ſunt gratiæ conceſſæ, Rota *deciſ.* 617. *n.* 4. *part.* 1. *re-
cent.* & ſemper eſt in facultate prouiſi permittere, vt va-
cent Monaſteria, non vtendo gratia retentionis.

Denique non obſtat, quòd teſtibus ſupradictis, vel non
ſit † adhibenda fides propter exceptiones quæ dantur, 21
tam contra eorum dictum, quàm contra perſonas, vel
conquaſſentur ex contrarijs per conductorem examinatis,
Alex. *conſ.* 143. *num.* 7. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 729. *n.* 3. *part.* 2.
recent.

Quia quoad exceptiones illæ ſunt leues, † & ſi quæ con- 22
ſiderandæ veniunt, non releuant contra deponentes de
facto proprio, prout prædicti deponunt, Surd. *conſ.* 132.
n. 3. Rota *deciſ.* 147. *n.* 15. *part.* 1. *recent.*

Quo verò ad contrarios teſtes eſto, quod eſſent omni
exceptione maiores, cùm tamen patiantur exceptiones re-
leuantes. Attamen cùm † nihil concludant contra obli- 23
gationem ſollicitatorum, & expeditionem bullarum quoad
materias conſiſtoriales, quæ tranſeunt per Datariam,
neque contra obſeruantiam ab ipſis teſtibus practicatam à
die eorum obligationis citra, ſemper remanet prima te-
ſtium depoſitio intacta, & concludens.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

* *Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die 27. Nouembris 1634. coram eodem bon. mem. Reuerendiſſ. Pe-
rozano eſt deciſ. 560.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salium.

Die Mercurij 28. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Simulationis ſuſpicio in apochis priuatis quando ceſſet, mandata Rotalia contra debitores exiſtentes etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum exequuntur. Remiſſoriæ petitio reijcitur ſtante præſumptione calumniæ, vel irreleuantiæ.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria denegatur, ſtante irreleuantia articulorum, & num. 3.*

2 *Remiſſoria non datur ad probandum per teſtes id, quod fuit probatum per ſcripturam.*

4 *Simulatio in apochis priuatis quando ceſſet.*

5 *Simulationis præſumptio, ex quibus penitus excludatur.*

6 *Contra debitores etiam exiſtentes in Regno, & extra ſtatum Eccleſiaſticum, exequuntur mandata Rotalia, & in ſubſidium relaxantur cenſuræ, cum imploratione brachij ſæcularis.*

7 *Creditor agens contra tertium poſſeſſorem bonorum debitoris, ex titulo emptionis, non poteſt contra ipſum executio fieri, niſi conueniatur in iudicio ordinario.*

8 *Remiſſoria petita in vltimis audientijs, & poſtquam Rota mandauit, vt cauſa expediretur, præſumitur calumnioſè petita.*

9 *Remiſſoria paſſim denegatur, ſtante præſumptione calumniæ.*

D E-

DECISIO DLV.

Remissoriam Dauidi non esse dandam DD. censuerunt
ea articulorum irrelenantia propter quam remissoria
1 † denegatur, Cassad. *decis.2. de dilat.* Vrall. *decis.66.
part.3.* Rota *decis.45. num.2. part.2. recent.* Greg. *decis.
81. num.3.* Caual. *decis.512. n.2.*

Nam ferè omnes articuli in effectu tendunt ad probañ.
Salia, de quibus agitur, spectare ad D. Balsamum, & de
Angelis debitores, non autem ad D. Pennellam, penes quem
reperta fuerunt, & tamen de contrario constat per apocas
venditionis d. D. Pennellæ factæ à dd. DD. Balsamo, & de
Angelis, & à Cacciottolo trino teste munitas, & notarij
2 attestatione corroboratas. Vnde intrat conclusio, † quod
Remissoria non datur ad probañ. per testes id, cuius con-
trarium fuit probatum per scripturas, Put. *decis.331. &
339. lib.2.* Seraph. *decis.1460. numer.3.* Rota *decis.584.
num.2. part.2. recent. & decis.121. num.2. coram R. D. meo
Decano.*

Aliqui verò, in quibus articulatur D. Pennellam esse
pauperem, nec emptionem dd. Salium saltem absque fi-
3 deiussione facere potuisse, † non releuat, quia ex dedu-
ctis per D. Pennellam apparet ipsum esse mercatorem diui-
tem bonæ famæ, & conditionis, & fuisse habitum in opti-
ma opinione, ex quo illi fuerunt locatæ Doganæ status Be-
neuenti pro annuis scutis 5000. absque cedula bancaria ab
alijs antecessoribus præstari solita.

4 Non obstat allegata † simulatio, quia illa visa fuit pa-
riter cessare ex prædictis apocis emptionum adminiculatis,
ex quietantijs, & instrumento solutionis dicti pretij, & ex
5 conditione personæ D. Pennellæ, & ex alijs proximè † pon-
deratis, ex quibus excluditur omnis suspicio simulationis,
prout fuit * *in alia decis. sub die 17. Februarij præteriti pon-
deratum.*

Alij demum articuli, qui concernunt causam d. præten-
sæ simulationis venditionis, præcipuè ex eo quod DD. Balsa-
mus, & de Angelis debitores omnia bona possident in
Regno Neapolitano, in quo prætenditur executionem
fieri non posse, visi fuerunt quoque irreleuantes, cùm
6 etiam contra † debitores existentes in Regno, & extra
Statum Ecclesiasticum exequantur mandata Rotalia, & in
subsidium relaxentur censuræ cum imploratione brachij
sæcularis iuxt. decretum Sacr. Conc. Trident. *sess.25. cap.3.
de reform.*

Præterea cùm versemur in iudicio exequen. Dauid non
est admitten. ad proban. pertinentiam dd. Salium ad Balsa-
mum, & de Angelis debitores, cùm adhuc probata non
releuaret, ex quo hodie agitur contra D. Pennellam ter-
7 tium † possessorem ex tit. emptionis, vt supra ostensum
fuit, & ideo contra ipsum executio fieri non potest, nisi
conuincatur in iudicio ordinario, vt post glos. *in l. à Diuo
Pio §. si super reb. ff. de re iud.* tradit Couar. *pract. qq. cap.16.
sub num.4.* Scacc. *de app. qu.17. limit.6. memb.4. n.59.*

8 Demum fuit consideratum quod Remissoria † fuit peti-
ta in istis vltimis audientijs, & postquam Rota mandauit,
9 vt causa expediretur, & ideò intrat † præsumptio calum-
niæ propter quam Remissoria passim denegatur, Rota
*decis.424. n.4. part.1. & decis.41. n.1. & 572. n.2. part.2. re-
cent. & coram Caual. decis.208. n.4.*

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 533. Et infra habetur altera
sub die 17. May 1634. coram eodem Reuerendiss. P. Domi-
no meo Dunozetto.*

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Cambij.

Die Lunæ 3. Iulij 1634.

ARGVMENTVM.

Sententiæ validitas, & iustitia ex quibus colli-
gatur. Libri Mercatorum non probant contra
tertium, nisi concurrentibus adminiculis. Text.
in l. quintus C. de donat. inter vir. & vxor. quan-
do cesset.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas colligitur ex reuolutione actorum,
item qualiter iustitia, n.3.*
2 *Executiuè certum est, quod potest procedi vigore obliga-
tionis camerales.*
4 *Mercatorum libri non probant contra tertium, nisi con-
currant adminicula.*
5 *Solutiones vt releuent, quid requiratur.*
6 *Solutiones in dubio præsumuntur factæ prius pro cambijs,
quàm pro sorte.*
7 *Vxoris pecuniæ præsumuntur mariti ad euitandam di-
spositionem l. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor.*
8 *Text. in l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. non ha-
bet locum, quando vxor acquirit sciente viro.*
9 *Vxor quando constat aliquid habere aliunde, tunc cessat
l. quintus C. de donat. inter vir. & vxor.*
10 *Dos, & eius augmentum spectant ad virum.*
11 *Ad vxorem spectant pecuniæ extradotales.*

DECISIO DLVI.

Lvcia Spara dedit de anno 1625. scut.6500. Theodosio,
& alijs de Henriquez promittentibus tenere ea sub
cambijs ad eius commodum, & soluere vtilia ipsi Luciæ,
vel Carolo viro cum pacto, quod non posset sortem repe-
tere, nisi in termino trium annorum singulis annis ratam
partem cum obligatione camerali, & consensu in manda-
tum executiuum relaxato mandato ab A. C. pro scutis mil-
le ad computum sortis sine præiudicio residui, & iurium
partium, commissa causa in Rota cum clausula, *si quid
exequendum*, & à me proposito dubio stante validitate, &
iustitia dicti mandati, illud esse exequendum fuit reso-
lutum.

Nam de validitate non dubitatur, quia colligitur † ex 1
reuolutione actorum, cùm interuenerint requisita per Ca-
putaq. *decis.260. part.2.* & dum fuit actum vigore † obli- 2
gationis cameralis, non potest dubitari quin esset executiuè
proceden. nec minus de iurisdictione A. C. Iudicis compe-
tentis.

De iustitia verò constat ex qualitate crediti certi, † ac 3
liquidi ex instrumento camerali obligatione vallato, Cas-
sad. *decis.1. de mutuis perid.* Mohed. *decis.2. & seq. de
except.*

Non obstat, quòd ex partitis librorum illorum de Hen-
riquez doceatur de solutione aliquarum pecuniarum facta
marito, quia cùm probetur solutio tantummodo ex libris
priuatis ipsorum mercatorum, ea non obstat, † quia li- 4
bri Mercatorum non probant contra tertium, nisi concur-
rant adminicula, *l. instrum. ff. de probat.* Caputaq. *decis.
155. num.1. & 5. part.2.* Rota *decis.375. num.2. part.1. di-
uers.* Sed vlterius instrumentum, cuius vigore fuit actum
diuersimodè determinat solutiones, nempè cambiorum,
vt fiant marito, sortis autem principalis eidem Luciæ, &
cùm fuerit actum † ab eadem Lucia pro sorte solutiones 5
allegatæ nihil releuant, Surd. *decis.229. num.1. & seqq.* &
sic intrat præsumptio, solutiones factas marito, qui non po-
terat sortem exigere, metiendo voluntatem à potestate,
præsumi factas pro interusurio, quod tam illi, quàm Luciæ
poterat solui, non autem pro sorte, quia maritus ex qua-
litate stipulationis non poterat sortem exigere accedente
præsertim, † quod in dubio solutiones censentur prius pro 6
cambijs, quàm pro sorte, *l. in ijs §. apud Marcellum ff. de
solut. l. fideiussores Magistratum, §. pro Aurelio, ff. de fi-
deiussor.* Rota *in Romana fideiussionis 23. Ianuarij 1604. co-
ram Lancellotto* penes Marches. *part.1. fol.770. n.8.*

Non obstat, quòd pecuniæ præsumantur † mariti ad 7
euitandam dispositionem *l. quintus, ff. de donat. inter vir.
& vxor.* quia præsumptio, de qua in dicta † lege non 8
habet locum, quando mulier acquirit sciente viro, Salicet.
*in l. si mater, C. de contrahen. emption. & in l. cum propria
in fin. C. si quis alteri, vel sibi,* Alex. *cons.122. num.7. lib.1.*
Pedemont. *decis.140. num.8.* Rota *in Romana Societatis
23. Ianuarij 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio* apud
Zacch. *de societ. offic. decis.59. num.2. & in Romana Pecu-
maria 14. Decembris 1612. coram Eminentissimo Cardinali
Pamphilio* apud Zacch. *vbi sup. decis.69. num.10. & seq.* &
talis præsumptio cessat ex firmatis in dictis duabus decisio-
nibus, quando constat † mulierem habere aliunde, vt 9
benè

benè probatur ex iurata confessione partium in instrumento, & ea fide Secretariorum diuersorum montium, in quibus continetur, Luciam de tempore, quo fuit contracta societas inter Carolum eius virum, & Theodosium, & alios de Heoriquez vendidisse diuersa loca tanquam liberè ad se spectantia ascendentia ad scuta 2970. circiter.

10 Neque releuat, quod fors huiusmodi crediti spectet † ad
maritum tanquam dos, & eius augumentum, quia cum
ex instrumento dotali probetur dotem vnà cum augumen-
to non excedere scuta 2200. & ex scutis 6500. importan-
tibus hoc creditum, mandatum de cuius executione agi-
tur, sit restrictum ad sola scuta 1000. non potest dubitari,
11 quin hæc summa sit extradotalis, † eaque pertineat ad so-
lam vxorem, *l. maritus, C. de Procuratoribus*, Soccin.
cons.82. num.8. ad med. lib.4. Surd. *cons.290. num.6. lib.2.*
& in omnem casum computata dote vnà cum augumento,
necnon summa soluta Carolo, remanent semper salua
scuta mille, pro quibus fuit relaxatum mandatum, quod
non obstante dilatione petita per Theodosium DD. resolue-
runt esse exequendum, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Illerden. Canonicatus.

Die Veneris 17. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Mandatum de immittendo in possessionem beneficij ad fauorem alicuius, si à Rota fuerit relaxatum, & alius eodem die cœpit possessionem dicti beneficij non expresso certo tempore, hoc casu cum certum sit, quod decreta in Rota fiunt de mane, præsumitur prius dictum mandatum relaxatum, quàm capta possessio, eo quod non constat an de mane, vel de sero fuerit capta. Acta facta contra antecessorem in beneficio nocent eius successori, reliqua vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Decreta in Rota fiunt de mane.*
2 *Actus plures facti vno eodemque die, ille præsumitur anterior, in quo consistat de certo tempore, & in alijs nequaquam.*
3 *Pro actus validitate facienda est interpretatio.*
4 *Decretum relaxatum contra beneficiatum praiudicat etiam successori in dicto beneficio.*
5 *Contra antecessorem in beneficio sententia lata vt noceat eius successori sufficit, vt d. successor non acceperit possessionem beneficij.*
6 *Bonum ius alicuius ostendi potest per decisiones, & sententias Rotales.*
Mandatum non afficit eum, qui eo non citato contra alium fuit relaxatum, n.6.
7 *Executoriales quæ relaxantur contra intrusos, relaxantur tam contra intrusos, quàm intrudendos, & propterea exequuntur contra illos, qui lite pendente se intrudunt post illorum relaxationem.*
8 *Tertius qui lite pendente capit possessionem beneficij, lite inter alios pendente de manu collitigantis attentat, & fit intrusus.*
9 *Beneficium si quis impetrauit negare non potest, se ignorare illud esse litigiosum, si dispositiue in litteris suæ impetrationis, litem narrauit cum clausula,* statum litis, &c.
10 *Res inter alios acta, non nocent tertio.*
Sententia est nulla ex defectu citationis legitimi contradictoris, n. 10.
11 *Ab intrusione in beneficio quis non excusatur, propter factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis.*
12 *Intrusus quis non potest dici si in sua gratia habeat subrogationem gratiosam, & ideo lite pendente absque vitio attentatorum potuit capere possessionem.*
13 *Et ratio est, quia vigore subrogationis gratiosæ possessio capta censetur potius continuata, quàm denuò acquisita.*
14 *Executio non potest fieri contra eum, qui cepit possessionem lite pendente, quando est gratiosè subrogatus ad possessionem, quam habebat cedens de tempore cessionis, vide n.15.*
16 *Subrogatus in ius, & possessionem alicuius in omnibus, & per omnia repræsentat illius personam.*
17 *Clausula,* sine præiudicio litis pendentiæ, *appposita in prouisione beneficij quid operetur, & n.18.*
19 *Papa subrogando aliquem ad ius, & possessionem antecessoris, sine præiudicio litis pendentiæ, præsumitur voluisse, quod subrogatus abstineret à possessione, aliàs possessio esset iniusta, & nulla, & esset intrusus.*
20 *In beneficijs, seu titulis beneficialibus non datur successio, vide num.21.*

* *In eadem causa est supra decisio 387. sub die 14. Iunij 1630.*

DECISIO DLVII.

VAcante Canonicatu in Ecclesia Illerden. fuerunt nominati Simon Cortes ab Honuphrio Alentorn, & Gaspar Virgili à Ioanne Paulo Mija Canonicis d. Ecclesiæ prætendentibus in turno existere, Simon de facto possessor Canonicatus obtinuit alium Canonicatum incompatibilem, & per illius assequutionem Michael Perpinya impetrauit dictum Canonicatum, & citato dicto Simone coram Auditore Cameræ executore dato in litteris suæ prouisionis, obtinuit immissionem, & cœpit possessionem die 19. Nouembris 1631. Gaspar Virgili prouisus à Sede Apostolica de primo Canonicatu, qui obtinuerat contra Simonem per quinque decisiones declarari suam gratiam esse iustificatam, proindeque se fore immittendum, obtinuit contra illum, & quoscumque alios detentores, seu occupatores relaxari mandatum de immittendo sub eadem die 19. Nouembris. Cùm dubitaretur 26. Iunij præteriti, cui esset danda manutentio: Domini dixerunt: quod apposito sequestro videretur de bono iure, ideòque præstito consensu à Gaspare sequestro, fuit quæsitum; An mandatum de immittendo concessum Gaspari contra Simonem, & alios, &c. afficiat Michaelem Perpinya: Et dubio per me proposito, affirmatiuè fuit resolutum, quia cùm mandatum Rotale fuerit relaxatum die 19. Nouembris 1631. *Vt in summario dato in præterita positione num.5.* Possessio autem capta per Michaelem fuerit capta eadem die, *Vt in summario num.2.* Mandatum Rotale censetur prius relaxa-
tum, quia † certum est, quod in Rota fiunt decreta de 1
mane. An autem mandatum Michaelis fuerit exequutum de mane, vel de serò non constat, & ideò cum mandata
Rotalia relaxentur de mane, mandatum † Rotale præsu- 2
mitur anterius possessione Michaelis propter certum tempus, Bald. *in l. Imperator la prima in prima lectura n.29. & nota, ff. de stat. hom.* Cassad. *decis.20. de præb.* Rota *decis.514.*
part.2. recent. in prin. Et pro validitate actus, † & man- 3
dati Rotalis facienda est interpretatio, vt prius censeatur relaxatum mandatum, quàm capta possessio, Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano *decis.252. num.4.* Ex hoc igitur sequitur, quod mandatum validè relaxatum contra Si-
monem noceat etiam, † & præiudicet Michaeli in dicto 4
Canonicatu successori, *c. cum inter de sent. & re iud. & c. cum olim de præscript.* Abb. *cons.62. vol.2. numer.2. in fine vers. & maxime prædicta,* ibi, *& sententia delegati transsinit in Ecclesiam,* Oldrad. *cons.94. numer.17. & 18.* Aym. *cons.10. num.8.* Franc. de Rampon. *inter cons.* Calderin. *cons.5. tit. de censess.* Rota coram Crescentio *decis.16. & 19. de re iud. in Cæsaraugustana pensionis 11. Ianuarij 1629. coram R. D. meo Decano, & in Miranden. vnionis 17. Iunij eiusdem anni coram eodem.*

Neque obstat, quòd prouisio Michaelis sit anterior mandato relaxato per Rotam, quia non constat Iudici de ista
prouisione, & propterea sufficit, quod mandatum † fuerit 5
relaxatum contra antecessorem, antequam successor acceperit possessionem, *vt in dict. Miranden. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.*

Minus etiam obstat, quòd possessio fuerit capta die 17. & 19. & sic præcesserit, cùm die 17. fuerit capta, *vt in dicto Summ.2.* quia duo sunt considerandi actus: alter præsentationis litterarum in Capitulo, & hic fuit gestus sub die 17. Alter captæ possessionis, & hic fuit gestus dicta die 19. prout distinctè legitur in instrumento super hoc hinc inde à partibus allegato, & sic cessat obiectum ex facto.

Quoad bonum ins Gasparis constat ex decisionibus
bonæ memoriæ Vbaldi, & Reuerendiss. Episcopi Vr-
6 gelleñ. & † ex sententijs Rotalibus, ideò super hoc non
est insistendum.

Non obstat, quòd mandatum non afficiat Michaelem,
quia eo non citato suit contra alios relaxatum, & quia di-
ctus Michael fecit iudicium diuersum in exclusionem Simo-
nis, prout illum eum effectu exclusit, quia respondetur,
quod cum Michael se intruserit in possessione post relaxa-
tum dictum mandatum, sequitur, quod illud ipsum affi-
7 ciat; ex quo exequutoriales, † seu mandata huiusmodi
relaxantur contra intrusos, & intrudendos, & propterea
exequuntur contra istos, qui lite pendente se intrudunt
post illorum relaxationem, Crescent. *decis.16. & decis.19.*
numer.2. & 3. & decis.20. vers. Secundo, quia de re iud. &
in terminis similis mandati de immitteodo tenuit Rota
in Pampilonen. de Tafalla 27. Martij 1623. *coram bon. mem.*
Remboldo, & in Bracharen. Archidiaconatus 31. Martij
1628. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Quando enim
8 tertius, † qui non est in lite, capit possessionem beneficij
lite inter alios pendente de mano collitigantis attentat, &
fit intrusus lite pendente, Cassad. *decis.9. num.5. de caus.*
possess. Bisignet. *decis.1. vt lit. pend.* Rota *part.1. recent.*
decis.342. num.6. Nec potest dubitari, quin Michael ha-
buerit explicatam notitiam litis pendentis inter Simonem
Cortes, & Gasparem Virgili; dum dispositiuè illam nar-
9 rauit in litteris suæ impetrationis † cum clausula, *Statum*
litis, & narrando Gasparem collitigantem Simonis, qui
propterea erat certus contradictor, debebat citari, & hinc
fit, quod sententia Auditoris Cameræ non præiudicet Ga-
10 spari tanquam res inter alios acta, † & sic nulla ex defectu
citationis legitimi contradictoris; vnde non obstant, quæ
dicuntur pro Michaele, quod non acceperit possessionem
de manu Simonis collitigantis, sed de manu executoris sua-
11 rum litterarum; quia cum factum huius † Iudicis sit no-
toriè nullum, & iniustum non excusat ab intrusione.

Non obstat, quòd Michael non possit dici intrusus, quia
12 in sua gratia habet † subrogationem gratiosam, ideò lite
pendente absque vitio attentatorum potuit capere posses-
sionem, Mohed. *decis.11. in fin. vt lit. pend.* Put. *decis.*
13 208. *numer.1. in correct.* & ratio est, quia vigore † subro-
gationis gratiosæ possessio capta censetur potius continua-
ta, quàm denuò acquisita, vtpote quæ transfertur Legis,
vel Principis ministerio, & in puncto, quod executio non
14 possit fieri contra illum, qui cœpit † possessionem lite
pendente, quando est gratiosè subrogatus ad possessionem,
quam habebat cedens de tempore cessionis, quia tunc non
dicitur intrusus lite pendente, Caputaq. *decis.284. in ma-*
nuscript. lib.1. Quia fuit responsum, quod in subrogatio-
ne gratiosa adest clausula, *Sine præiudicio litis pendentis*,
15 in quibus terminis non procedit dicta † conclusio, sed
tantum in subrogatione pura; non enim est præsumendum
Papam voluisse præiudicare Gaspari; quia eadem lis, quæ
erat cum Simone, cum omnibus suis qualitatibus durat in
16 persona subrogati, qui subintrando † in eius locum re-
præsentat in omnibus, & per omnia suum auctorem, in
cuius ius, & possessionem fuit subrogatus, Cassad. *decis.*
1. vt lit. pend. Rota *decis.10. eod. tit. in nou.* Mohed. *decis.*
11. pariter vt lit. pend. & decis.8. de appellat. Caputaqu.
17 *decis.167. part.2.* Et clausula † *Sine præiudicio litis penden-*
tis, reseruat omnia iura competentia ratione dictæ litis,
Paris. *cons.23. num.142. lib.1. & cons.70. num.18. lib.3.* Ro-
ta *in recent.419. num.3. part.1.* Et cum istud præiudicium,
quod fieret si mandatum non posset exequi contra Michae-
lem non sit expressum, stante prædicta clausula, *Sine præ-*
18 *iudicio litis pendentis*, † censetur præseruatum, etiam
quod esset minimum, Put. *decis.6. & 183. lib.3.* Cæsar de
Graff. *decis.1. num.4. de verb. signif.* Sarnen. *super reg. de iur.*
quæsit. non toll. qu.10. Menoch. *præsumpt.9. & seq. lib.2.*
Quibus stantibus, Papa subrogando Michaelem ad ius, &
possessionem Simonis sine præiudicio litis pendentiæ voluit,
19 vt † Michael abstineret à possessione, aliàs possessio esset
iniusta, & nulla, & esset intrusus, Crescent. *dicta decis.*
19. & 20. de re iud.

Minus obstat, quòd in beneficijs, seu titulis beneficia-
20 libus † non detur successio, ex quo nouus prouisus capit
beneficium à Papa, Prob. ad Monach. *in cap. fin. num.15.*
de renunc. Rom. *cons.374. num.15.* Rota *decis.768. num.4.*
& 778. num.2. part.2. recent. quia sufficit, quod Michael sit
21 successor in † possessione, in qua erat Simon, & in qua
se intrusit succedendo in possessione iam effecta litigiosa,
Rota *in Toletana beneficij coram Iusto* 14. *Nouembris* 1605.
in qua fuit recessum à decisis coram bon. mem. Ottemberge.

Cùm igitur subrogatio non diuersificet personam Mi-
chaelis à persona Simonis, sicut mandatum afficiebat Si-
monem, ita etiam afficere Michaelem sobrogatum in eius
locum Domini vtraque parte informante resoluerunt.

R. P. D. GHISILERIO.

Florentina Affrancationis.

Die Lunæ 20. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessio facta alicui pro se, & filijs, & descendentibus in infinitum cum pacto, quod si ipse inuestitus, vel eius filij aliquid inter eos conuentum, acquirant Domino directo, tunc d. emphyteusis intelligatur libera, & affrancata d. inuestito. Quæritur modo an filij, & descendentes in infinitum possint d. bona affrancare, si primum inuestitus id non fecit.

SVMMARIVM.

1 *Pro actus validitate semper præsumitur illud præcessisse, quod debebat præcedere.*

2 *A verbis claris instrumenti nullo modo est recedendum. Verba quando sunt clara, quæstio voluntatis non admittitur, num.2.*

3 *Verba in inuestituris, quando stent demonstratiuè, non restrictiuè, seu exclusiuè, quo ad alios comprehensos in inuestitura, n.4. & 6.*

5 *Dictio, vel, quando ponitur inter personas honoratas, tunc vocantur ordine successiuo, & vnus post alium, non autem simul, & eodem tempore.*

7 *Succedens ex propria persona in emphyteusi, ei non obstat præscriptio decursa tempore antecessoris.*

8 *In successionibus iure proprio tunc incipit currere præscriptio quando fit locus successioni, & sic veniente die, vel conditione.*

9 *Præscriptiones omnes decursa contra patres non nocent filijs, quando in inuestituris filij veniunt ex propria persona.*

10 *Ex quo si filij vocantur post mortem patris non possunt agere, anteaquam non sit mortuus.*

11 *Præscriptio non currit non valenti agere.*

12 *Præscriptio decursa nocere debet ei, contra quem est decursa.*

13 *Ius francandi est præscriptibile per spatium 30. annorum, & num.17.*

14 *Ignorantia tempus demi debet ex ipsa præscriptione, item etiam tempus pupillaris ætatis.*

15 *Scientia debet esse certa ad effectum amissionis iurium sibi competentium.*

16 *Præscriptio interrumpitur per litis contestationem.*

DECISIO DLVIII.

COmmissa mihi causa appellationis interpositæ à sententia Rotali lata contra Rectorem Ecclesiæ S. Thomæ in foro veteri Ciuitatis Florentiæ ad fauorem Francisci q. Euphrosini de Ruffolis super facultate affrancandi bona in emphyteusim à d. Rectore concessa Euphrosino patri pro se, & suis filijs, & descendentibus masculis in infinitum *cum pacto, quod si d. Euphrosinus, vel eius filij acquirerent, seu acquireret vnum annuum redditum florenorum 16. d. Ecclesia S. Thomæ quod eo casu d. bona intelligerentur affrancata, & libera ipsius Euphrosini*, vt in instrumento concessionis anni 1561. Proposui dubium super eo, an talis sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & DD. attenta illius validitate, & iustitia pro illius confirmatione resoluerunt.

Validitas resultat ex regula, † quod semper illud 1
præcessisse præsumitur, quod pro validitate actus præcedere debuit *l. cum in testamento §. hæc verba*, vbi Bald. Ang. & Imol. *de hæred. instituen.* Alciat. *reg.3. præsumpt.42.*

Cassad.

Cassad. *decis.2. de prab.* Cresc. *decis.4. & 6. de præsumpt.*
Iustitia verò benè probatur ex firmatis in duabus decisio-
nibus 28. Nouembris 1633. & 1. Februarij præteriti coram
Reuerendiss. D. Episcopo Vrgellen. eò quia Francisco vti
comprehenso in inuestitura, ibi, pro se, & suis filijs, &
descendentibus masculis legitimis, & naturalibus recipien-
ti, & conducenti in infinitum infrascripta bona, &c. com-
petebat facultas francandi bona in emphyteusim à dicto
Rectore concessa, tam Euphrosino patri, quàm filijs, &
descendentibus masculis in infinitum, ex supradictis ver-
bis instrumenti concessionis, ibi, *Cum pacto, quod si di-
ctus Euphrosinus, vel eius filij acquirerent, seu acquireret,
&c.* Quibus attentis, cum tam filij, quàm Euphrosinus
fuerint de per se considerati, non potest dubitari, quin d.
facultas fuerit concessa tam Euphrosino, quàm filijs ex-
2 presè in instrumento nominatis, † cum à verbis claris
nullo modo sit recedendum, Bart. *in l. quod constitutum,
ff. de militar. testam.* Dec. *cons.33. col.1. in princ.* & non
admittitur quæstio voluntatis, vbi verba sunt clara, *l. ille,
aut ille, §. cum in verbis ff. de leg.3.* Surd. *cons.443. num.6.*
Crauett. *cons.47. n.2.* Becc. *cons.11. n.32.*

Neque potest prætendi quod talis facultas ex verbis in-
strumenti, ibi, quod eo casu dicta bona intelligantur affran-
cata, & libera ipsius Euphrosini restringatur ad vitam Eu-
phrosini, cum ibi nulla fuerit facta mentio expressa filio-
rum, prout supra tam in concessione bonorum, quàm in
facultate supradicta. Quia illa verba affrancata, & libera
3 ipsius Euphrosini stant † demonstratiuè non restrictiuè,
seu exclusiuè ad filios hæredes, vt post alios Rolan. *cons.
55. numer.54. lib.3.* Nec valet consequentia, conceditur
4 † ipsi Euphrosino, ergo negatur filijs, & hæredibus, vt
in terminis Dec. *cons.390. num.8.* Ias. *cons.64. in fin. vol.3.*
Natt. *cons.312. per tot.* Becc. *cons.88. num.38. & 39.* Eò ma-
gis dum in prioribus verbis facultatis affrancandi, in qui-
bus vis consistit, exprimuntur etiam filij cum dictione, *vel,*
quod si dictus Euphrosinus, vel eius filij, &c. Quæ quando
5 † ponitur inter personas honoratas, tunc vocentur ordine
successiuo, & vnus post alium non autem simul, & eodem
tempore, *l. cum pater §. penult. de leg.2. l. hered. mei, §. fin.
ff. ad Trebell.* Bart. & alij *in l. Gallus §. quidam rectè de li-
ber. & posthum.* Vnde cum facultas francandi legatur clarè
6 concessa etiam filijs, verba prædicta † subsequentia non
tollunt hanc expresè concessam facultatem, nec impor-
tant restrictionem, sed illa facultas operatur etiam filijs
francantibus mortuo patre.

Non obstat, quòd stante lapsu temporis Francisco ob-
7 stet præscriptio, quia † cum Franciscus ex persona pro-
pria succedat in huiusmodi emphyteusi, iuxta tradita per
Bald. *in l. quis se Patris, C. vnde liberi,* Socc. *cons.50. n.5.
lib.1.* Valasch. *de iur. emphyt. qu.49. num.6.* ab eo debet
præscriptio inchoari nulla habita ratione temporis decursi
in vita Euphrosini patris, siquidem tunc demum in succes-
8 sionibus iure † proprio competentibus incipit currere
præscriptio, quando fit locus successioni, & sic eueniente
die, vel conditione, *l. cum notissimi, §. illud autem C. de
præscript.30. vel 40. annorum.* Omnes enim præscriptiones
9 decursæ † contra patres non nocent filijs, sed tantum il-
lis, contra quos decursæ sunt, dum illi non veniunt ex per-
sona prædecessorum suorum, sed ex propria, ita notant
omnes in *l. Filiusfamilias, §. Diui ff. de leg.1.* quia ex quo
10 filij, vel nepotes, seu † descendentes vocantur post mor-
tem prædecessorum, non possunt agere antequam sint
11 mortui; ideò non currit ipsis præscriptio, † quia non va-
lenti agere non currit præscriptio, *l.1. de annal. except.* &
12 præscriptio decursa nocet † illi, contra quem decursa est,
& non sequenti in gradu cui nulla potest imputari negligen-
tia, Grat. *cons.101. n.43. lib.1.*

13 Non obstat, quòd ius † francandi sit præscriptibile per
spatium 30. annorum ex communi doctrina adducta in de-
cisione in hac causa facta 1. Februarij. Quia ex ipsa præ-
scriptione deducen. est tempus pupillaris ætatis Francisci, &
14 tempus ignorantiæ, † quo ipse præsumitur ignorasse instru-
mentum emphyteusis, & pacta in eo apposita, vt benè ad-
uertit d. decisio etiam quod Franciscus in solutione Cano-
nis fuerit confessus soluisse vigore instrumenti concessio-
15 nis, quia non inde sequitur talis † scientia pacti francan-
di qualis requiritur ad effectum amissionis iurium sibi com-
petentium, ex pacto affrancationis de quo supra in instru-
mento concessionis apposito, ita pluries firmauit Rota
in recent. decis.95. num.2. 111. num.7. & 507. num.8. part.1.
coram Seraph. decis.133. num.3. & 972. num.10. & alibi
sæpius. Præterea cum ipsa præscriptio † fuerit interrupta 16
per litis contestationem de anno 1593. & terminatam de
anno 1608. contra ipsum Rectorem, nunquam potuit præ-
scriptio † 30. annorum esse completa, prout requiritur 17
ad hunc effectum, ad not. per Felin. *cons.25. n.20.* & per
cumulata per Rotam *in dict. decis. coram R. Vrgellen.* & ideò
ex alijs latius deductis in supradictis duabus decisionibus in
hac propositione datis fuit resolutum Franciscum posse hæc
bona francare non obstantibus, &c.

R. P. D. BVCCABELLA.

Tudertina Bonorum.

Die Veneris 24. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Testator si prohibeat, ne sua bona hæredes pos-
sint aliquo modo alienare, vendere, donare,
pignorare, &c. modò si hæredes donent omnia,
& singula sua bona, an per hanc generalem dona-
tionem, in ea etiam videantur comprehensa su-
pradicta bona Testatoris, ad effectum vt intret
caducitas.

SVMMARIVM.

1 *Donans omnia bona sua non præsumitur voluisse do-
nare bona restitutioni subiecta, & aliàs prohibita alie-
nari.*

2 *Donans omnia bona sua, ista verba verificari possunt in
omni eo iure, quod ipse habet.*

3 *Bona fideicommisso subiecta possidens, non possunt dici bo-
na propria, sed aliena nempe vocatorum.*

4 *In dispositione generali, seu vniuersali ab aliquo de bonis
suis facta non comprehenduntur bona fideicommisso su-
biecta.*

5 *In caducitatis pœnam, vt incurratur requiritur scientia
certa, & specifica.*

6 *Error iuris controuersi excusat.*
*Opinio grauium Doctorum potest in aliquo actu excludere
dolum, & causare bonam fidem, n.6.*

7 *Error iuris dubij æquiparatur errori facti.*

8 *Bona fideicommisso subiecta alienans, faciliùs excusatur
à pœna caducitatis, si non sit pertinax in sustinenda
alienatione, & hoc saltem ex æquitate, & n.9.*

DECISIO DLIX.

IOannes Maria Arcitus anno 1561. in eius testamento pri-
mo loco bonorum suorum alienationem expresè pro-
hibuit per huiusmodi verba. *Item reliquit, voluit, & prohi-
bendo mandauit, quod infrascripti sui filij, & hæredes non
possint aliquo modo, nec pro aliqua causa, vendere, donare,
pignorare, nec aliquo titulo alienare aliquid de bonis stabili-
bus ipsius testatoris, &c.* Quia voluit, quòd eius bona re-
maneant descendentibus suæ domus pro eius manutentio-
ne, & si aliquis ipsorum contrafaceret, cadat à dicta hæ-
reditate, & eius pars sit, & esse debeat aliorum, vnius, vel
plurium obseruantium voluntatem paternam, deinde eius
hæredes vniuersales instituit Paulum, Iosephum, & Hie-
ronymum filios, eosque ad inuicem substituit, sub condi-
tione si aliquis ipsorum sine filijs legitimis, & naturalibus
decesserit.

Anno verò 1625. Paulus nepos testatoris ex supradicto
Hieronymo filio omnia, & singula sua bona ad ipsum
quomodolibet spectantia, & pertinentia, inter viuos do-
nauit Claræ eius sorori, quæ anno prox. præt. 1633. in vim
dictæ donationis, & mandati de associando auctoritate Iu-
dicis corporalem bonorum possessionem accepit. Ideò cum
Petrus, & fratres nepotes eiusdem Testatoris ex Iosepho
altero filio propter huiusmodi donationem cum alijs, vt
supra prosequutis prætenderet, quoad bona testatoris esse
locum caducitati ad eorum fauorem, supradicta die pro-
posito particulari dubio, Domini negatiuè responderunt.
Quia Paulus in casu isto non specificauit aliqua † certa 1
corpora bonorum, sed generaliter omnia bona donauit, qui
propterea non censetur in dubio voluisse donare bona resti-

tutioni subiecta, vel aliàs alienari prohibita propter pœnam caducitatis, vt *per l. obligatione generali ff. de pignor.* tradit Bart. *in l. Codicillis §. institutio n.5. ff. de leg.2.* Alex. *cons. 168. num.6. lib.2.* Rota *decis.425. n.1. & seqq. part.1. diuers. & decis.375. num.8. part.1. & decis.84. num.5. part.2. recent. & coram Card. Seraph. decis.1290. n.5. & coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis.50. n.4.*

Tantò minus, quia idem donator se restrinxit ad bona
2 sua, ibi, (omnia, & singula sua bona) quæ † verba verificari possunt in omni eo iure, quod ipse habebat, non
autem in bonis restitutioni subiectis, vel aliàs alienari pro-
3 hibitis, quæ poterant dici aliena, nempè vocatorum, vt
leg. fin. §. sed quia nostra C. commun. de leg. & propterea
quod in huiusmodi generali, seu vniuersali dispositione ab
4 aliquo de bonis suis † facta illa non comprehendantur,
trad. Dec. *cons.378. num.1.* Alb. *cons.442. num.20.* Aym. *cons.14. n.5. in fin.* Cephal. *cons.516. n.17. & seq.* Mantic. *de coniect. lib.9. tit.6. n.10.* Surd. *decis.93. n.20.* Peregr. *de fideicomm. art.6. n.8. vers. & eo magis, & n.9. & 11. & cons. 37. n.20. lib.1.* Rota coram Card. Seraph. *decis.693. n.6. & decis.969. n.8.* cum pluribus alijs allegatis *in causa Ferrarien. bonorum de Tassenis 27. Februarij 1617. coram Eminentissimo Cardinale Pamphilio.*

Non obstat, quòd in actu adeptionis possessionis bonorum vigore sopradictæ donationis, & mandati de associando per procuratorem Claræ de anno 1633. postmodum factæ, specificata fuerint bona supradicti Ioannis Mariæ testatoris vti in donatione comprehensa; quia placuit responsio, quod minus in mandato de associando talis specificatio legitur, & in adeptione possessionis non constat, quod interuenerit donator, nec quod de ea aliquam scientiam
5 habuerit, † quæ tamen ad incurrendam pœnam caduci-
tatis certa, & specifica requiritur, vt per Mohed. *decis.4. num.7. & seq. de probat.* Put. *decis.142. n.2. lib.2.* cum alijs allegatis tenuit Rota *decis.593. n.4. part.2. recent.* & à fideicommissario, qui ad caducitatem agit, illamque allegat, probari debet, Alexan. *cons.184. sub n.6. vers.* & not. Ang. *lib.2.* Ruin. *cons.118. circa fin. vers. & ideo lib.2.* Rota coram Card. Seraph. *decis.916. n.8. & decis.593. num.4. in fine part.2. recent.*

Præterea fuit etiam per Dominos ponderatum, in casu isto, quod in retrodonatione postmodum facta de mense Iulij dicti anni 1633. donator asseruit se intellexisse in donatione comprehendere ea tantum iura, quæ ipse habebat, & credidisse prohibitionem supradictam fuisse personalem ad filios ipsius testatoris tantum restrictam, & non se extendere ad ipsum donatorem ex Hieronymo filio nepotem, præcipuè ea supradictis verbis, ibi, (& prohibendo mandauit, quod infrascripti sui filij, & hæredes, &c.) ac etiam substitutionem præfatam, vti factam sub illa conditione, si aliquis ex filijs sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit per mortem Hieronymi, & Iosephi cum pluribus filijs expirasse, & propterea se nunquam intentionem habuisse fideicommisso contraueniendi; sed ad donationem alijs de causis in ea expressis bona fide deuenisse. Ista enim quod prohibitio alienationis sit personalis, & substitutio, si sine filijs expirauerit; quicquid sit, an verè pro donatore subsistant, satis ei suffragari visa sunt ad istum effectum, cùm negari non possit, quin saltem sint adeo in iure
controuersa, vt hinc inde Doctores graues reperiantur,
6 † quorum opinio potuit in donatore excludere dolum, &
causare bonam fidem, Ancharan. *in clem. ne Romani in princ. de elect.* Rota coram bon. mem. Andrea *decis.101.*
7 *numer.10.* vel saltem errorem iuris admodum dubij, † qui
æquiparatur errori facti, Aym. *cons.279. numer.2.* Gabr. *cons.90. num.25. lib.1.* Rota *decis.132. n.7. part.2. diuers. & coram Card. Caualerio decis.81. numer.2. & decis.141. num.4.* & a pœna caducitatis excusat, iuxta *l. iuris ignorantia la 2. & l. error. in fine, ff. de iur. & facti ignor.* Dec. *cons.408. n.5. & seq.* Rota coram Card. Seraph. *decis.794. numer.19.*

Prout etiam ponderatum fuit, quod idem donator, & donataria, ad omnem bonum finem, & effectum de omnibus bonis, quæ in supradicto fideicommisso cum alienationis prohibitione comprehensa esse possent, retrodona-
8 tionem fecerunt, ea quæ sequitur, † quod donator non
possit dici perriona in substinenda alienatione, itaut faciliùs a dicta pœna caducitatis veniat excusandus, saltem ex æquitate, Bart. *cons.34. n.2. vers. de æquitate*, facit Rota *d. decis.593. n.6. part.2. recent.*

Et ex his cessat, quod donatio esset facta etiam filijs, hæredibus, & successoribus Claræ, qui in retrodonatione non interuenerunt, & quod ipsa retrodonatio esset facta post acceptatam caducitatem, & sine debitis solemnitatibus: nam quicquid sit de his. Responsum fuit, quod huius-
modi error iuris † dubij, simul cum retrodonatione, sa- 9
tis suffragatur ad excludendum dolum, & pertinaciam, & causandam bonam fidem in donatore, qui propterea quatenus etiam bona fideicommissaria, & alienari prohibita, voluisset in donatione comprehendere à dicta pœna caducitatis excusari debet ex supradictis.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Affictus.

Die Lunæ 27. Nouembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Beneficiorum expeditiones, quæ proueniunt ex gratia Summorum Pontificum, quemadmodum sunt diuersæ, ita habent diuersum stylum, & obseruantiam. Et quid seruetur, quando dictæ expeditiones transeunt per Concistorium, & quid quando fiunt per officiales Datariæ. Et honoraria in vtroque casu, quando sunt præstanda.

S V M M A R I V M.

1 *Expeditiones quæ transeunt per Concistorium de stylo, & obseruantia à Cardinalibus proponuntur, quibus statim facta propositione honorarium soluitur.*
Et cedula de more præmittuntur siue laboris, siue honoris causa, quasi in signum recognitiones gratia Cardinali proponente concessa.
Deinde transeunt ad Cameram, & Bullæ expediuntur, num.1.

2 *Bullæ semper requiruntur, etiam quando solo verbo Papæ perficitur gratia, tam de iure communi, quàm de stylo Curiæ.*

3 *Expeditiones quæ per officiales Datariæ fiunt, postquam signatæ sunt supplicationes à Papa, & datæ per officiales, diriguntur ad registrum, & postmodum relaxantur de manibus officialium, & inde transeunt ad Cancellariam.*

4 *Postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ.*

5 *Testes quando sunt plures, & practici, & de facto proprio deponunt, non potest dubitari de concludentia probationis in eorum dicto.*

6 *Stylo, & obseruantiæ est standum semper, donec de immutatione non docetur.*

8 *Referenti non est credendum, si in relato aliter res se habet.*

9 *Copia non est magis credendum, quàm originali.*

10 *Obligatio subsequens quatenus etiam obscura, semper præsumitur ex præambulo tractatu.*

11 *Obseruantia in omni materia, est vera interpres & magistra, & omnem prorsus remouet dubitationem.*

12 *Verba subsequentia, vel facta, præcedentibus præstant euidentissimum intellectum.*

13 *Testibus fides adimitur, si eorum dicto se contradicant.*

14 *Testis vnicus nullum gradum probationis facit.*

15 *Testi deponenti de facto proprio, & habenti assistentiam styli, & obseruantiæ pro se magis est credendum, quàm contradicente, & malè informato.*

DECISIO DLX.

PRæsens controuersia de soluendis honorarijs Cardinali Protectori tempore expeditionis bullarum, iam fuit resoluta sub die 28. Iunij præteriti, * & hodie iterum examinata censuerunt Domini standum esse in decisis.

Nam expeditiones beneficiorum, quæ proueniunt ex gratia Summorum Pontificum, sicuti sunt diuersæ, ita diuersum habent stylum, & obseruantiam in earum quaque expedi-

expeditione, nec per legem, aut canones formæ expedien-
1 di fuerunt determinatæ; propterea expeditiones, † quæ
transeunt per Concistorium, de stylo, & obseruantia
habent suam formam, nempè, quòd à Cardinalibus pro-
ponantur, quibus statim facta propositione honorarium
soluitur, & cedulæ de more præmittuntur, siue laboris,
siue honoris gratia, quasi in signum recognitionis gratiæ
Cardinali proponenti concessæ; deinde transeunt ad Ca-
meram, & Bullæ expediuntur ad probationem gratiæ, quæ
2 semper requiruntur, etiam † quando solo verbo Papæ per-
ficitur gratia, tam de iure communi, quàm de stylo Curiæ,
de quo attestatur Cardin. in procem. clem. vers. nec sanè de
renunciat. Sarnen. de non iudican. iuxt. form. supplicat. qu.1.
& latissimè comprobat Paris. de resignat. lib.8. qu.2. 3. & 9.
3 Expeditiones verò, quæ per officiales † Datariæ fiunt,
habent & ipsæ suum stylum, & obseruantiam; nam signa-
ta supplicatione à Summo Pontifice, & dotata per officia-
les dirigitur ad registrum, sed non prius registratur, quàm
habita fide ab officiali de solutionibus componendæ, aut
annatæ, secundum materias currentes, & postmodum
relaxatur de manibus officialium, & inde transit ad manus
aliorum officialium, scilicet Cancellariæ; postremò in
4 plumbo plumbantur, † & tunc litteræ dicuntur expeditæ,
cap. licet de crim. fals. Sarnen. eadem reg. de non iudican.
iuxt. form. supplic. qu.1. Paris. eadem qu.2. ponens vtrumq;
modum expediendi gratias.

Cæterùm, quia Cardinalis Protector non laborat in
proponendo, neque signatura supplicationum ad eundem
pertinet, & per consequens iuuari non potest stylo, &
obseruantia aliarum expeditionum pro consequendo suo
honorario debitu; propterea tenetur docere de stylo,
& obseruantia respiciente tempus consequendi honoraria
prædicta.

Quòd concludenter adimpleuit ex depositione trium te-
stium, nempè Ioannis Marsciant, Philippi Pasquier, &
Petri Ianel, qui omnes sunt Expeditores materiarum Re-
gnorum Franciæ, & practici dicentes, huiusmodi honora-
ria deberi tantummodo pro expeditione Bullarum, & seu
tempore earum plumbaturæ, & non prius, & ad causas
scientiæ responderunt scire, quia ita semper obseruarunt,
& obseruare viderunt communiter ab omnibus alijs expe-
5 ditoribus materiarum Galliæ, † qui cum sint plures, &
practici, & de facto proprio proponant, dubitari non po-
test de concludentia probationis in dicto eorundem, per
cap. licet causam vers. ex premissis de probat. Cæs. de Grass.
decis.2. in fin. de empt. & vend. & decis.351. num.11. coram
6 Papa Greg. XV. cum alijs allegatis in 1. decis. cui stylo, † &
obseruantiæ, donec de mutatione non doceatur, semper
inhærendum est, cap. ex litteris de constit. l.1. in fin. C. quæ
sit long. consuet. Thes. decis.1. n.9. Rota decis.376. n.3. part.2.
recent. & 126. n.3. coram Papa Greg. XV.

Quæ obseruantia eò magis videtur attendenda, cùm in-
cœperit ab obligatione expeditorum, quæ producta fuit
per Eschinardum, & datur in eius Summario num.7. in
qua de eorum voluntate, & expresso consensu vinculan-
tur Bullæ expeditionum, non autem supplicationes signatæ,
aut registratæ, donec honoraria Cardinali Protectori fue-
rint soluta, ibi, vogliamo, e consentiamo, & ciascun di noi
vuole, e si contenta, che le bolle di tali speditioni siano ritenu-
te nell'officio del Piombo, fin tanto consti al Piombatore sij pa-
7 gate, &c. nam si quid † eatnde pinguis, aut clarius fuerit
obseruatum, illud semper videtur conuentum, Soccin. sen.
cons.25. n.25. lib.1. Surd. cons.140. n.45. vol.1.

Non obstat, quòd & testes in eorum dicto videantur
concludere stylum, & obseruantiam prædictam, attamen
quia se referunt ad obligationem Expeditorum, & in ea
non distinguantur tempora leuandi honoraria debita, me-
ritò consulto hodie de scriptura relata, & producta referen-
8 ti † non est credendum, ne magis copiæ, † quàm origi-
9 nali fides habeatur, Dec. cons.63. n.6. Berard. cons.130.
num.5. l. asse toto, ff. de hered. instit. cum alijs allegatis per
Becc. cons.41. n.22. lib.1.

Quia si obseruentur verba testium, in quo sensu fuerunt
prolata, referendo se ad obligationem expeditorum, ces-
sabit omnis sinistra interpretatio; nam verum est, quòd
primus, secundus, & tertius testes super secundo narrant
differentiam expeditionum Ecclesiarum, & Monasterio-
rum, & aliorum beneficiorum consistorialium, quæ tran-
seunt per Consistorium ab alijs, quæ transeunt per Data-
riam vt in primo casu, facta propositione soluatur honora-

rium. Secundò verò casu non nisi in plumbo positis bullis,
deinde post narratiuam secundi casus sequuntur alia verba,
essendosi li speditionieri cosi obligati, & non in altra forma;
vnde aut contenditur, relationem comprehendere expres-
sionem duorum casuum, qui non leguntur in scriptura obli-
gationis, & interpretatio fatua videtur, quia de primo ca-
su non erat necessaria obligatio expeditorum, ex quo in-
dubitata est praxis, & stylus soluendi statim facta proposi-
tione per Cardinalem, aut dicitur, quod ista forma secundi
casus soluendi tempore, quo leuantur bullæ, & non anteà
respectiuè ad tempus certum, non reperitur expressa in
scriptura obligationis, & tunc facilè euitatur obiectum,
propter verba illa vogliamo, & si contentiamo, che le Bol-
le siano ritenute all'officio del piombo, quæ potuerunt inter-
pretari ab ipsis testibus pro forma ab ipsis narrata, se obli-
gandi tantummodo tunc, & quando Bullæ expediuntur,
non autem, vt cogi possint soluere honorarium ante expe-
ditionem illarum, & in hunc sensum intellexerunt primus,
& secundus testes super quarto, ibi, fu stabilito con li spe-
ditionieri Francesi, che questi emolumenti fossero douuti per
la sola espeditione delle bolle; vnde † subsequens obliga- 10
tio, quatenus etiam obscura, semper præsumitur ex præam-
bulo tractatu, & causa, glos. in l. quædam mulier ff. de rei
vendic. l.2. C. de acquir. possess. Becc. latissimè cons.6. n.2.
& magis comprobatur ab ipsa obseruantia, † quæ in omni 11
materia est vera interpres, & magistra, & omnem pror-
sus remouet dubitationem, cap. cum dilectus de consuetud.
l. si de interpretatione, & l. minime de leg. Rom. cons.338.
num.5. vbi, quòd subsequentia verba, † vel facta præce- 12
dentibus præstent euidentissimum intellectum, Becc. ex
alijs comprobans in cons.96. num.14. atque ita benè se ex-
plicant testes, nullam esse natam obligationem ante expe-
ditionem bullarum, quia de tempore propositionis in Con-
cistorio, non eueniebat casus, & tempus registrationis Pro-
tectori seruire non debebat, sed ad probationem gratiæ
per signaturam concessæ, & expeditio bullarum respiciens
vsum, & commoditatem erat expectanda ad officium
plumbi pro exigendo honorario debito.

Similiter neque obstat allegata contrarietas Pasquier, &
Ianel, qui in examine iurato deponunt, non subscripsisse
apocam, nec se obligasse soluere honoraria Protectori iux-
ta 28. quod datur summario Eschinardi num.8. & tamen
in scriptura attestationi ab eisdem subscripta, & quæ datur
eodem summ. num.6. contrarium asseruerunt, ibi, con la
sola differenza dell'oblige fatto da noi Speditioneri &c. qui-
bus † si fides adimatur, prout de iure adimenda venit, 13
cap. licet causam cum glos. in verb. contradicunt de probat.
Rota decis.298. num.3. coram Papa Greg. XV. dicebatur
probationem reduci ad Marscianı, qui † tanquam vnicus 14
gradum probationis non facit, l. vbi numerus de test. Rota
decis.178. & 238. coram Papa Greg. XV.

Quia interrogatorium iuxta vigesimum octauum quærit
de subscriptione apocæ, & obligatione in ea contenta, in
quo negatiuè illi duo testes responderunt, & rectè quia de
illorum subscriptione, & obligatione non constat, scri-
ptura verò attestationis nullum verbum de apoca, sed de
simplici obligatione expeditorum, quæ potuit contingi in
diuerso loco, tempore, & scriptura cessante coarctatione
negatiuæ, quæ in ipso interrogatorio non legitur.

Ac denique non conquassantur depositiones trium illo-
rum testium, ex depositione aliorum duorum pro parte
Eschinardi examinatorum, quia vltra exceptiones datas fa-
miliaritatis, & comensalitatis, & famulatus cum dicto
Eschinardo, nihil aliud dicunt quàm id scite, & intelligi de-
bere gratiam esse perfectam signata componenda, & regi-
strata supplicatione, quod non controuertitur respectiuè
ad interesse officialium Datariæ: Cæterùm, quòd intelli-
gantur expeditiones iuxta formam pacti appositi in instru-
mento locationis, & transijsse per Datariam, statim solu-
ta componenda, & facta registratione loquuntur sine ratio-
ne, & in concursu magis standum est testi † deponenti de 15
facto proprio, habenti assistentiam styli, & obseruantiæ
pro se, quàm contradicenti, & malè informato secundum
glos. in cap. nostra de testib. Crauett. cons.6. n.65. Rota de-
cis.239. n.2. coram Papa Greg. XV.

Ex prædictis autem omnibus sicuti resultat plena, &
concludens probatio styli, & obseruantiæ, & obligationis
expeditorum soluendi honoraria Protectori tempore
plumbationis bullarum, ita cessare debet omnis interpreta-
tio, quando materiæ dicuntur transijsse per Datariam,

N 3 soluta

solui componenda, & registrata supplicatione; an verò quando Bullæ expediuntur, & similiter cessat obiectum apocæ obligationis expeditorum, ex quo omnia remanent sublata ex testibus, & obseruantia, & vero sensu apocæ declarato.

Et ita resolutum fuit vtraque parte informante,

* *Est supra in hac parte decisio 554.*

R. P. D. BVCCABELLA.

Elnen. Distributionum.

Die Lunæ 4. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum vt sit valida inter alias solemnitates, beneplacitum Apostolicum est necessarium, quodque magis procedit, si sit reseruatum cum clausula, *non aliàs &c.* & aliqua circa extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Bona Ecclesiastica quando alienantur, est necessarium beneplacitum Apostolicum, & n. 10.*
2 *Beneplacitum Apostolicum, licet aliàs non esset necessarium in aliquo actu, si tamen fuerit reseruatum cum clausula,* non aliàs, *nihilominus debet impetrari, & num. 6. & 11.*
3 *Beneplacitum Apostolicum, si fuerit reseruatum cum clausula,* non aliàs &c. *si non impetretur, licitum est à contractu recedere.*
4 *Ablatiuus absoluti important conditionem.*
5 *Reseruatio beneplaciti facit actum conditionalem.*
7 *Beneplacitum Apostolicum vigore extrauag. ambitiosæ de rebus Eccles. non alien. est etiam necessarium inter duas Ecclesias.*
8 *Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccl. non alien. habet locum etiam inter personas eiusdem Ecclesiæ habentes præbendas distinctas, cum aliàs daretur occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini.*
9 *inter Abbatem, & Capitulum si fiat diuisio bonorum, requiritur beneplacitum Apostolicum.*
12 *Copula, &, sæpissimè stat continuatiuè.*
13 *Ablatiui absoluti inducunt formam.*
14 *Scientia plena, & certa requiritur ad effectum præiudicij.*

DECISIO DLXI.

Domini steterunt in decisis sub die 26. Iunij proximi
præteriti coram Reuerendissimo Vrgellen. Nempè
quod mandatum executiuum ad fauorem Canonicorum, &
Beneficiatorum non sit relaxandum contra modernum
Abbatem pro certa quantitate fructuum, & pecuniarum,
de qua in concordia inita anno 1603. inter ipsos Canonicos,
& Beneficiatos ex vna, & Abbatem prædecessorem
ex altera, ex quo in ea præter alias solemnitates deficit beneplacitum
Apostolicum, quod tamen erat necessarium,
1 † nedum ex dispositione *Extrauag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* cum alijs adductis *in Treueren. bonorum 15. Martij 1621. coram bon. mem. Seleucien.*

Sed etiam quia huiusmodi beneplacitum legitur in eadem
concordia expressè reseruatum per verba, quæ important
conditionem, & inducunt formam, ibi *saluis tamen
semper D. N. Papæ beneplacito, & Reuerendiss. D. Episcopi
Elnen. & dicti D. Abbatis, & successorum suorum iurisdictione,
& iuribus, & cum decreto D. Elnen. Episcopi, &
non aliàs, aliter, nec alio modo &c.* Itaut beneplacitum
Apostolicum in casu isto impetrari deberet, etiamsi aliàs
2 non esset necessarium, † vt in dicta clausula, *non aliàs*,
tenuit Rota coram Greg. XV. *decis. 192. num. 1. & 3.* vbi
referuntur aliæ decisiones, & præcipuè *Ferrarien. decimarum,
quæ est decisio 545. num. 3. part. 4. recent.* Eoque non
obtento concordia remanserit sine effectu, & modernus
3 Abbas possit † ab ea recedere, perinde ac si non esset facta,
iuxta *cap. si quis Presbyterorum,* & ibi gloss. *verb. alienator
de rebus eccl. non alien.* & tradit Nauarr. *cons. 9. eodem
tit.* Rota *decis. 624. num. 12. part. 1. recent.* & de eadem
clausula, *non aliàs &c.* tradit Ricc. *in prax. part. 1. resolut.
33. num. 1. & tribus seqq. & resol. 53. num. 1. cum alijs in decis.
allegat. & de ablatiuo absoluto reseruato &c.* quod † important 4
conditionem est *decis. Caputaq. 205. num. 3. part. 1.* Mohed.
decis. 35. de renunciat. & quod reseruatio beneplaciti
† faciat actum conditionalem, post alios tradit Ricc. *in* 5
*praxi part. 1. d. resol. 33. num. 4. & resol. 70. num. 1. & seqq.
cum similibus.*

Ex his tollitur, quod inter personas eiusdem Ecclesiæ
non requiratur beneplacitum Apostolicum; quia vltra
quod in casu isto illud erat necessarium saltem ex eo, quia
fuit expressè, & † cum præfata clausula, *non aliàs &c.* 6
in concordia reseruatum, licèt aliàs non requireretur ex
supradictis.

Fuit responsum, quod sicut beneplacitum Apostolicum
† vigore dictæ Extrauagantis ambitiosæ *de reb. Eccl. non* 7
alien. est necessarium inter duas Ecclesias, iuxta text. *in
c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* & opinionem, quam tenuit
Rebuff. *in c. sine exceptione 12. qu. 2. n. 66.* Quaranta *in
comp. Bull. verb. alienatio rerum Eccl. n. 15.* Rota *decis. 1. de
reb. Eccl. non alien. in nou. in causa Neapolitana spolij 3. Iunij
1601. coram Card. Lancellotto,* quæ est apud Marches. *de
commiss. lib. 1. fol. 113. num. 5. & in dicta causa Treueren. bonorum
15. Martij 1621. coram bon. mem. Seleucien.* Ita
etiam videtur dicendum inter personas eiusdem Ecclesiæ
habentes præbendas distinctas, quia † tunc vbi daretur 8
occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini, vt
de alienatione inter Episcopum, & suos Canonicos tradit
Abb. *in c. sicut nostris num. 4. de iur. iur.* Redoan. *de rebus
Eccl. non alien. qu. 51. c. 18. num. 19. vers. contrarium vsque
ad fin.* & de diuisione † bonorum Monasterij inter Abba- 9
tem & Conuentum, Nauar. *d. cons. 9. eod. tit. in decis. allegat.*
& de duobus Curatis in eadem Ecclesia tradit idem
Nauarr. *cons. 10. eod. tit.*

Prout etiam tollitur, quod in supradictis verbis fuerit
etiam expressè reseruatum decretum Episcopi; nam quicquid
sit, an illud in huiusmodi concordia requireretur, ex
quo Abbas in Ecclesiæ secularizatione prætendit se ab ipsius
iurisdictione remansisse exemptum. Certum est quod in
ea † erat necessarium beneplacitum Apostolicum, tam 10
ea dispositione *d. Extrauag. ambitiosæ de reb. Eccl. non
alien.* Quàm etiam vti in ea ex † d. clausula, *non aliàs* 11
&c. expressè reseruatum, saltem ad effectum, vt modernus
Abbas à concordia recedere non posset ex supradictis.

Nec obstat, quòd d. clausula, *& non aliàs aliter &c.* referenda
sit solum ad decretum Episcopi, de quo supra immediatè
fuerat facta mentio. Quia cùm beneplacitum
Apostolicum sit positum sub vna, eademque verborum
constructione mediante copula, *&*, † quæ sæpissimè stat 12
continuatiuè, ad ipsum quoque beneplacitum d. clausula,
referri debet, vt per Bart. *in l. dolo verbum in princ. ff. de seru.
corrupt.* Dec. *cons. 92. n. 2.* Rota *decis. 1. n. 6. part. 2. & decis.
143. n. 8. part. 1. recent.* & in omnem euentum remaneret
etiam ipsius beneplaciti reseruatio facta per verbum ablatiui
† absoluti, quæ per se ipsum absque d. clausula, *&* 13
non aliàs &c. conditionem importat, & formam inducit,
maximè quando beneplacitum Apostolicum est necessarium,
prout in casu isto ex supradictis.

Minus obstat obseruantia deducta ex solutionibus plurium
annorum. Quia vltra quod non est legitimi temporis.
Placuit responsio, non constare quod huiusmodi solutiones
fuerint factæ de mandato Abbatis, nec quod idem Abbas
de illis certam, & plenam scientiam habuerit, prout requiritur
† ad effectum vt dicatur illas ratificasse, sibique præiu- 14
dicasse, Gabr. *cons. 69. n. 26. lib. 2.* Rota *decis. 51. n. 5. part. 1.
recent. cum alijs in d. decis. 25. Iunij proximè allegati &c.*

Et ita vtraque parte informante resolutum.

REVERENDISS. PIROVANO.

Meleuitana Commendæ.

Die Lunæ 4. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Commendæ adiudicatio Equiti Hierosolymitano, quando non sit deneganda. Et Priores, vt rectè illas conferant, quidnam sit necessarium.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Collationis factum probatur ex instrumento.*
2 *Libris Secretarij creditur in concernentibus eius officium, & n.3.*
4 *Infirmitatis impedimentum aliquem excusat ad implendum tempus, tanquam impedimentum, quod non possit tolli.*
5 *Priores Religionis Hierosolymitanæ tenentur singulis quinque annis, visitare Bailiuas, Commendas &c. existentia intra fines eorum Prioratuum, sub pœna priuationis omnium præeminentiarum quatenus visitare neglexerint.*
6 *Pœna à iure, quando non est determinata, de ea non est agendum.*
7 *Facere aliquid si quis sit obligatus intra certum tempus, non potest dici negligens si id non adimpleat, si adhuc tempus non sit transactum.*
8 *Et hoc ea ratione quia intra d. tempus mora non committitur.*
9 *Mora quando non adest, cessat pœna.*
11 *Ratio est illa, quæ dicitur communis lex ad omnes casus, non autem similitudo nominum.*
12 *Sententia sine processu non releuant.*
13 *Obseruantia non attenditur, si non constet, vbi sit fundata.*
14 *Tribunalia Meliten. subiacent iudicio Sedis Apostolicæ.*
15 *Obseruantia per contrarios actus tollitur.*
Obseruantia non releuat si in æquiuoco ponatur, cùm sit difformis, n.15.
16 *Verbum*, trascurerà, *quid importet.*
17 *Factum aliquod præclarum debet sufficere pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ.*
18 *Pœna vt euitetur, sufficit qualibet minima etiam bestialis causa.*
19 *Ad officium aliquod si quis non potest promoueri, nisi quid determinatum adimpleuerit, si reperiatur ad illud promotus, rectè arguitur fuit promotus, ergo adimpleuit, tanquam à necessario antecedenti desumpto.*

D E C I S I O DLXII.

Conclusum fuit Equiti Bertrando Commendam, de qua agitur, esse adiudicandam, quia docet de sua collatione ab habente iurisdictionem conferendi, iustificat requisita secundùm dispositionem stabilimentorum Religionis ad eandem obtinendam determinata, & obiectus, qui dantur contra Priorem S. Ægidij conferentis non releuant.

Ex contextu enim, & tenore statuti 27. de Commendis per Sedem Apostolicam confirmati expresè colligitur Priores Religionis singulo quinquennio à die eorum promotionis posse concedere vnicam tantummodo Commendam eorum respectiuè Prioratus vni Fratri Antiano, & benemerito; vnde cùm Prior ascenderit ad Prioralem dignitatem S. Ægidij de anno 1631. & Commenda de Palliers nunc controuersa vacauerit de mense Februarij 1634. & Procuratores eiusdem Prioris secundum tenorem illorum mandati ad conferendum, illam contulerint dicto Equiti Bertrando de mense Martij 1634. dubitari non potest de iure conferendi Prioris, quia intra quinquennium contigit vacatio, nec quod verè collata fuerit Commenda, quia
1 ex instrumento, † quod datur probatur factum collationis, & quidem intra quinquennium, Couarru. *practic. quæstion. cap. 20. in fine*, Surd. *cons. 537. num. 18.* Rota *decis. 302. n. 6.* vbi Adden. coram Papa Greg. XV.

Habilitas etiam Equitis Bertrandi respectiuè ad Antianitatem, & benemerentiam ab eodem statuto requisitam bene iustificatur, nam Antianitas in ordine ad capacitatem titulorum, seu Commendarum declaratur ab alio statuto septimo de Commendis, concurrente residentia quinquennali in Conuentu, quæ probatur ex libro residentiæ Reli-
2 gionis per attestationem Secretarij illius officij, † cui creditur in concernentibus officium custodiæ librorum, vt sæpius fuit dictum de Secretarijs huiusce Religionis, *vt in Campanien. Prioratus 18. Maij 1618. coram Archiepiscopo Seleucien. & in Aquitanien. Prioratus coram me die 19. Aprilis 1624.* similiter, & benemerentiæ determinantur ex statuto octauo de Commendis, & ex ordinatione titulo de officio fratris, quando scilicet fratres inseruierunt Religioni, complendo carauanas quatuor, iuxta ordinationem supradictam emanatam post statutum octauum de Commendis, quæ pariter probantur præstitæ ex fide
Secretarij linguæ, cui, † vt dicebatur attestanti de officio 3
suo creditur.

Non obstat, quòd etsi Eques Bertrandus inceperit carauanas, non tamen integrè eas persoluit, prout ex eisdem stabilimentis Religionis requiritur, & ex registris desumptæ fides dantur summatio Bailiui n.8.

Quia ex quatuor carauanis de imperfecto seruitio, tres tantum notantur, & redarguuntur ex prima, quod deficiant dies decem, & octo, ex secunda dies viginti nouem, ex tertia multo plures, sed ad excusandam huiusmodi deficientiam, cùm dentur pro vnaquaque Medicorum, tritemium Ducis attestationes de infirmitate in Ciuitate Panor-
mi, & Massiliæ, tempus † infirmitatis semper computa- 4
tur tamquam impedimentum, quod non possit tolli, *l. cum heres, §. statu, ff. de statut. liberor.* Crauett. *cons. 202. n. 1. 151. num. 22. 179. n. 9.* Surd. *cons. 12. n. 21. & decis. 189. n. 29.* Decian. *cons. 18. num. 186. vol. 1.* & quod magis est, idem Eques addidit & quintam carauanam, ex qua remouetur omnis amaritudo.

Denique obiectus dati ad impediendam Prioris iurisdictionem in conferendo singulo quinquennio secundum statuti 27. de Commend. dispositionem non releuant.

Non enim obstat stabilimentum de visitatione Commendæ, in quo expresè cauetur, quod Priores singulis quinq; annis visitare teneantur Bailiuas Commendas, domus Hospitalia, & alia quæcumque intra fines eorum Prioratuum existentia, & quidem personaliter cessantibus impedimentis infirmitatis, & in quarto adijcitur pœna priua-
tionis omnis præeminentiæ † prioralis, quatenus Priores 5
neglexerint visitare; quod cùm per Priorem non probetur factum, sed potius contrarium, dum ex visitationibus inceptis per eum, & productis, non fuit seruata forma in primo stabilimento contenta de transmittendis visitationibus authenticis in scriptis Magno Magistro, & Conuentui, dicebatur caruisse iurisdictione conferendi, & vtendi priuilegio per statutum vigesimum septimum indulto, & in similibus terminis fuisse firmatum *in decis. 103. part. 2. recent.*

Quia aut desumitur defectus iurisdictionis in conferendo ex primo stabilimento, & in eo non legitur pœna priuationis non visitanti in tempore, nec minus decretum irritans collationes iam factas, aut in futurum fiendas, & vbi
† pœna à iure non est determinata, de ea non est agendum, 6
§. cum igitur cum glosa authent. de non eligend. secundo nuben. Becc. *cons. 102. num. 31.* Ossasch. *decis. 77. numer. 3.* Surd. *decis. 188. num. 7. & 300. num. 17.* aut inhærendum est verbis *capitulo quarto*, ibi, *Et se il Priore trascurerà di fare le dette visite, subito s'intenda priuato d'ogni giurisditione, & preeminenza priorale.*

Tunc quia illa negligentia in stabilimento posita intel-
ligi non potest intra † quinquennium datum ad visi- 7
tandum, Decian. *in cap. ex ratione numer. 16. de appellat.* Iason. *in l. non omnis numer. 6. ff. si cert. petatur.*
Moti ea ratione, quia intra † tempus indultum mora 8
non committitur, *l. nulla mora de regul. iur. l. si insulam, ff. de verbor. obligat.* & tradunt omnes *in l. si ita*
stipulatus, §. primo eod. tit. & absque † mora pœna 9
prout est priuatio non intrat; vnde cùm à die captæ possessionis per Priorem, scilicet de anno 1631. & in die quo fuit facta collatio mense Martij 1634. non effluxerit quinquennium, meritò negligentia ad effectum priuationis ei imputari non potest.

Quod si replicent quinquennium esse desumendum à die vltimæ visitationis, quæ perfecta, & finita data fuit in Conuentu de anno 1613. iuxta attestationem Secretarij datam summario num. 3. atque ita reassumendo principium vniuscuiusque quinquennij, ab anno 1629. quinquennium suum habuit initium, & finem recipiebat in principio anni 1634. de quo tempore visitatio non erat perfecta, neque ad Conuentum transmissa, vt inde prouisio de vacanti in mense Februarij 1634. posset fieri, & hunc modum reassumendi quinquennium deducebatur ex visitatione luminum, quæ initium habuit à Constitutione Sixti Quinti ex Cabredo, de quo in stabilimento vigesimo tertio titulo de Commendis, & ab absurdo visitando, dum contingere posset, quod visitationes nunquam fierent, si ad vltimum exte-

extremum qoinqnennij indulta esset facultas visitandi, ac
10 † demum ab obseruantia subsequuta ex sententijs, quæ
dantur summario Bailiui num.4. quibus Rota detulit in *de-*
cis.103. part.2. recent.

Adhuc obiectum videtur cessare, quia vltra quod atte-
statio Secretarij non exprimit mensem, & potuerit contin-
gere de mense Decembris eiusdem anni 1614. semper intra-
re potest tempus quinquennij ad sostinendam collationem
de mense Martij 1634. sequutam.

Nihilominus exempla liminum, & Cabredi, cum ha-
beant diuersam rationem, & finem non inferunt ad deter-
minationem initij temporis quinquennij, nam ratio est,
11 † quæ dicitur communis lex ad omnes casus, non autem
similitudo nominum, *cap. consuetudo 1. dist.* Calder. *cons.1.*
tit. vt lit. penden. & cons.1. de regul. & nisi allegetur eadem
ratio semper cessat vis argumenti.

Præterea visum etiam fuit allegatam obseruantiam non
releuare, quia actus qui dantur ad eam probandam, nem-
pè sententiæ de anno 1614. & 1633. summ. num.4. sunt
12 † sine processu, Put. *decis.198. num.2. lib.1.* Rota *decis.*
704. num.2. part.1. diuers. itaut videri non possit, vnde
13 ista obseruantia sit fundata, † maximè quia enunciatur,
prout aliàs in similibus fuit obseruatum, de qua anteriori
obseruantia non constat, ac demum, quia sunt sententiæ
14 Tribunalium † Meliten, quæ subiacent iudicio Sedis Apo-
stolicæ, & eadem Tribunalia contrarium obseruarunt in
hac eadem causa, in qua pro Equite Bertrando pronuncia-
15 tum fuit, itaut per contrarios actus, vel tollatur, vel † in
æquiuoco ponatur allegata obseruantia tanquam difformis,
Alex. *cons.5. num.7. & 9. lib.5.* Ripa *in l. qui Romæ, §. duo*
fratres num.49. ff. de verb. obligat. Crauett. *cons.96. num.5.*
& 313. num.4. Becc. *cons.101. n.51.*

Demum aduerterunt Domini ad substantiam, & forma-
litatem verborum cap.4. visitatione, ibi, *Se trascurerà di*
fare le dette visite, subito s'intenda priuato.

Quæ importat omnimodam negligentiam abijciendo
16 omnem curam visitandi, quæ ita † non amarè in ordine
ad priuationem iurisdictionis sunt recipienda, concurren-
te voluntate, & effectu ipsius Prioris, & tempore adhoc
pendente ad præsentandum visitatiune Magno Magistro,
& Conuentui. Nam dantur visitationes inchoatæ in ipso
quinquennio à die etiam finis vltimi computato, & quod
magis est, in ipsa visitatione inchoata fuerunt expulsi hæ-
retici de locis visitatis magna cum virtute, & labore ipsius
Prioris, & Catholicorum subleuatione, & ædificatione,
quod tempus tam præclarè, vtiliter, & honorificè impen-
17 sum pro fide Catholica subleuanda, sufficere † deberet
pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ; quan-
doquidem ad eum effectum minima, & vt scribentes aiunt,
18 bestialis † etiam admittitur, Rota *decis.268. num.3. in*
fine part. 2. recent. Surd. *decis.78. num.7. & 188. num.8.*

Postremò minus releuat ordinatio edita de anno 1612.
in qua præcipitur Prioribus Gallicis restauratio Ecclesia-
rum, quarum deuastatio contigerit de tempore possessio-
nis Priorum; pœna cominata, nisi infra quinquennium
à die deuastationis, restaurationes fecerint, amissionis
præeminentiarum Prioralium quintæ Cameræ, & proui-
sionis Commendæ spectantis ad gratiam Prioralem, vt
propterea dum modernus Prior de anno 1622. prouisus fue-
rit de Commenda Castri Saraceni, ad quam pertinet locus
nominatus de Villadiu, qui fuit ab hæreticis deuastatus, &
nunquam restauratus, dicebatur non potuisse conferre
Commendam ob iurisdictionem suspensam, donec de re-
stauratione fuisset doctum, de qua hucusque non apparet.

Quia ex facto euitatur obiectum, nam cum modernus
Prior post dictum annum 1622. fuerit promotus ad ma-
gnam Crucem, deinde Prioratum S. Ægidij, consequitur
necessariò, quod docuerit meliorasse Commendam iuxta
dispositionem stabilimentorum, alias non fuisset admissus ad
ascensum huius dignitatis Prioralis, prout in eodem ordi-
ne capitulari dato summario Bailiuæ num.5. clarè disponi-
19 tur; vndè rectè arguitur, ascendit, ergo meliorauit, tanquam
à necessario antecedenti desumpto, Abb. *in cap. quia in tan-*
tum num.4. de præb. Felin. *in cap. postulasti numer.10. de re-*
script.

Et ita decisum vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Tiburtina Spolij.

Die Lunæ 11. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

In spolio tempus præscriptionis quando incipiat currere. Possessor semel semper præsumitur possessor, nisi aliud doceatur.

SVMMARIVM.

1 *in Spolio secundum extremum, vt probetur sufficit substentatio litis concurrentibus adminiculis.*

2 *Præscriptionis tempus in spolio computandum est à die, quo quis fuit spoliatus.*

3 *Possessor semel semper præsumitur possessor, nisi contrarium probetur.*

4 *Possessionis continuationis præsumptio, iuuat possessorem, & illius successorem.*

5 *Possessionis continuationis præsumptio non habet locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium.*

6 *Testes qui conuincuntur, non habentur in consideratione.*

7 *Testium depositio, si sit dubia non attenditur.*

8 *Possessionis continuationis præsumptio vt tollatur, requiritur probatio efficax.*

DECISIO DLXIII.

MArianus, & Clemens de Fidelibus fratres possidebant bona, de quibus agitur, pro indiuiso; decessit primo loco Marianus relicta Artemisia filia, quæ vixit cum Clemente patruo, vt clarè deponunt testes in causa examinati; defuncto etiam Clemente, prædicta Artemisia obtinuit die 9. Aprilis 1578. immitti in possessionem medietatis bonorum, de quibus hodie est quæstio, & cum medio tempore fuerit spoliata, die 13. Ianuarij 1614. egit contra Felicem Montanariam, & Claudium de Sanctis illius virum neptem Vincentiæ de Leis vxoris d. Clementis de Fidelibus, & successiuè contra Antoniam communem filiam d. Felicis, & Marci Antonij Mariæ Rapæ eius primi viri, & modo contra Dominicum Capitostum, qui possidet bona, de quibus agitur, vt deponunt etiam testes. Et
sufficeret substentatio litis concurrentibus † adminiculis, 1
cum agatur de probando secundo extremo ad effectum spolij, Anton. August. *in epitom. tit. de vtroque extrem. §.1.* & fuit sæpissimè resolutum. Et propterea dubitaui an intret spolium pro d. medietate bonorum, & DD. affirmatiuè responderunt, quia de secundo extremo satis constat, (vt dictum est.) Primum autem extremum concludenter probatur ex d. immissione, vt abundè fuit dictum in decisione in hac causa facta 22. Maij huius anni coram me.

Neque obstat, quòd à die immissionis vsque ad diem intentati spolij effluxerint ferè 36. anni, vnde videtur intrare
† præscriptio, quia ad effectum præscriptionis non est 2
computandum tempus à die quo Artemisia fuit immissa, sed à die quo fuit spoliata, circa quod nihil dicitur, & Artemisia
habet præsumptionem pro se, † quod semel possessor sem- 3
per præsumatur possessor, nisi contrarium probetur, Rota *decis.4. de probat. in nou.* Put. *decis.19. lib.2. in correct.* Alciat. *de præsumpt. reg.2. præsumpt.21. num.5. in fin.* Menoch. *præsumpt.64. num.1. & seqq. lib.6.* Rota *decis.80. n.1. part.2. diuers.* Et hac quidem præsumptione potest iuuari Artemi-
sia, cum indubitatum sit † iuuare possessorem, & illius 4
successorem, Alciat. *loco præcit. n.35. & 38.* Pot. *decis.11. de caus. possess. & propriet.*

Non obstat, quòd ista præsumptio continuationis † non 5
habeat locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium, & in hoc casu adsint testes qui deponant, quod Vin-
centia de Leis semper possederit, quia † conuincuntur ex 6
quo post obitum Clementis Artemisia obtinuit immissionem: Et si intelligantur, quod deponant post dictam immissionem, eorum depositio vel est dubia circa tempus, vt possit cognosci, † an intret præscriptio, & ideo non
releuat, *cap. in præsentia de probat.* eoque magis cum lapsi 7
sint 36. anni, nec est verisimile (licet sit possibile) quod

Artemi-

Artemisia passa fuerit spoliatum statim adepta possessione, itaut neque per decem annos illam retinuerit, & ideò ex prædictis testibus non tollitur præsumptio conti-
8 nuatæ possessionis, quia † ad hunc effectum requiritur, quod præsumptio sit efficax, qualis non est in casu isto, Alciat. *loc. supra cit. & fuit dictum in causa Elnen. Canonicatus 5. Martij 1603. coram bo. me. Horatio Card. Lancellotto*; aut in omnem euentum dd. testes intelliguntur deponere de possessione d. Vincentiæ de Leis, respectu portionis Clementis eius viri.

Ex quibus DD. perstiterunt in resolutis die 21. Maij proximè præteriti, * & recesserunt à decisione facta die 23. Iunij pariter proximè præteriti.

* *Est supra in hac parte decisio 540.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Messanen. Pensionis.

Die Lunæ 11. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Mandatum de manutenendo super possessione beneficij, quando alicui non possit denegari.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum possessionis alio non existente in possessione probat.*
2 *Executor ritè, & rectè procedens priuet possessorem sua possessione.*
3 *Sententia validitas probatur ex reuolutione actorum.*
4 *Obitus probatur, si testes deponant, quem vidisse mortuum.*
Item probatur ex partita extracta per Parochum ex libro, in quo mortui describuntur, num. 4.
5 *Probatio nulla est maior, quàm confessio propria.*
6 *Possessio semel de iure probata, præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis.*
7 *Scripturas producens censetur fateri omnia ibi contenta.*
8 *Sacerdos, quod quis sit, probatur si testes dicant, illum vidisse celebrare missam.*
9 *Beneficium præsumitur sine cura.*
10 *Beneficij valor probatur per testes deponentes per non excessum de publica voce, & fama.*
11 *Mandatum de manutenendo, si alicui concedatur, ex eo probatur possessio.*
12 *Possessio amissa præsumitur stante silentio decennali.*
13 *Status vltimus collatiuus si probetur, sufficit pro iustificatione gratiæ quoad reseruationem.*
14 *Exceptio vnionis, cùm requirat altiorem indaginem, non admittitur in iudicio possessorio.*
15 *Auditor Cameræ iuxta suas facultates est executor Literarum Apostolicarum.*
16 *Sententiæ nullæ non sunt attendendæ.*
Sententia lata vigore commissionis subreptitiæ, est nulla. num. 16.
17 *Exceptiones contra testes in summarissimo possessorio manutentionis non solent de facili admitti.*

DECISIO DLXIV.

PRoposito in hac causa dubio sub die 6. Iunij 1633. an constet de attentatis, & dandum sit Iuliano mandatum de manutenendo. Domini fuerunt in voto, quod apposito sequestro videretur de bono iure; Et restricto dubio ad iustificationem gratiæ D. Iuliani, die 23. Iunij præteriti voluerunt, vt idem Iulianus iustificaret totam gratiam; Et hac die reproposita causa, censuerunt, Iuliano dandum esse mandatum de manutenendo. Et moti sunt, quia ipse vsque de anno 1620. obtinuit declarari per Vicarium Messanen̄ Executorem, prouisionem Apostolicam de huiusmodi Prioratu Sanctæ Mariæ de Brignolito ad eius fauorem obtentam, esse exequendam, & in illius possessionem Iulianum esse immittendum, prout realiter, & cum effectu auditis Rectoribus Hospitalis, & Domino Francisco Vassallo, vti ab eisdem Rectoribus electo, ac alijs seruatis seruandis, immissus fuit, vt constat ex publico in-
strumento possessionis adeptæ, quod satis releuat ad hunc
effectum, † quia, aut tunc alius non erat in possessione, 1
& probat Rota *decis. 92. num. 1. & dec. 106. nu. 4. par. 1. recent.* Greg. *decis.* 268. *num.* 1. & 2. Aut Rectores & Fran-
ciscus possidebant, & cùm fuerint citati, & auditi, † po- 2
tuit Executor ritè, & rectè procedens illos eorum possessione priuare, Mobed. *dec. 4. de restit. spol.* Rota *decis.* 141. *num. 2. & dec. 802. nu. 6. par. 1. diu. & decis. 557. nu. 2. par. 2. recent.* Seraph. *decis.* 1325. *num.* 1.

Quod autem iudex ritè, & rectè processerit, deducitur, quia constat de iurisdictione ex literis sibi specialiter
directis, & de citatione Francisci, & Rectorum † cum 3
alijs requisitis ad validitatem sententiæ, iuxta decisionem Caputaquen. 260. *par.* 2. Iustitia verò clarè colligitur, ex quo idem Vicarius ad executionem dictæ gratiæ processit præuia illius iustificatione in omnibus. Obitus enim Francisci Ferratij de mense Iulij 1606. probatur per testes, di-
centes se vidisse illum mortuum de dicto mense, † & ex 4
partita extracta per Parochum ex eius libro, in quo mortui describuntur, & qui propterea probat, Imol. *cons.* 110. *in fine*, Rota *in Cæsaraugustana portionis coram Iusto*, impressa per Marchesan. *de commiss. par. 1. fol.* 340. Greg. *dec.* 78. *num.* 2. & ibi latè Addentes.

Possessio eiusdem quoad Prioratum, de quo agitur, probatur non solum per testes, qui dicunt vidisse illum possidere, vt ex instrumento possessionis ei tradita de mandato E-
xecutoris, qui fuit in literis deputatus, † sed etiam ex con- 5
fessione partis, qua nulla est maior probatio. Quod autem possessio fuerit continuata vsque ad obitum, probatur ex eisdem testibus, & confessione partis, quod Prioratus
vacauerit per obitum Ferratij, † & quia de iure possessio 6
semel probata, præsumitur vsque ad obitum continuata, Rota *decis. 4. de probat. in nouis, & decis. 523. num. 1. & 2. recent.*

Quod Iulianus sit oriundus ex Terra Meletelli, probatur ex confessione partis resultante ex productione
instrumenti in quo asseritur talis, † cùm producens scriptu- 7
ram censeatur fateri omnia ibi contenta, Fel. *in c. cum Venerabilis num. 22. vers. Prima conclus. de except.* Menoch. *lib. 2. præsumpt. 45. num. 1.*

Quod Iulianus sit Sacerdos, probant similiter testes, † 8
deponentes vidisse illum Missam celebrare, Rota *dec.* 544. *num. 1. par. 1. recent.*

Quod Iulianus professionem emiserit infra annum, probatur ex fide, de qua in Summario eiusdem *nu.* 13.

Quod Prioratus sit Regularis Ordinis Sancti Benedicti, & quod careat Conuentu, probatur per testes examinatos à Ferratio, qui dicunt, ipsum fuisse gubernatum à Monachis Sancti Benedicti, & in eo nullos commoratos Monachos

Quod Prioratus sit sine cura † non eget alia iustificatio- 9
ne, quia id de iure præsumitur, Staphil. *de lit. grat. tit. de qual. & stat. benef. in princ.* Ægid. *decis.* 676. Gregor. *decis.* 387. *num.* 4.

Valor verò dicti Prioratus, quod non excedat 24. pro-
batur nedum per testes † deponentes per non excessum 10
de publica voce, & fama, quæ sufficit, Ægid. *decis.* 595. Cæsar de Graff. *decis. 91. num. 5. & decis. 49. num. 7.* Gregor. *decis.* 143. *num.* 1. Sed etiam ex simili expressione facta à Francisco, Gregor. *d. decis. 143. in princip.* Rota *in Zamoren. beneficij de Morales 20. Iunij 1594. coram bo. me. Corduba.*

Insuper pro Iuliano in casu isto concurrit, quod anno 1620. A. C. stante prædicta possessione, & eius gratiæ iustificatione pro parte ipsius deducta, eidem concessit man-
datum de manutenendo, † quod similiter probat ipsius 11
possessionem ad istum effectum, Caualer. *dec.* 217. *sub nu.* 2. Maximè quia post huiusmodi manutentionem Recto-
res, & Franciscus tacuerunt per decennium, quo † tran- 12
sacto præsumitur obliuio, & possessio amissa, Couarr. *regul. possessor. 2. par. §. 1. nu. 3.* Rota *in Auximana florum 28. Aprilis, & 20. Iunij 1616. coram bon. mem. Card. Sacrato, Colimbrien. præstimoniorum 27. Iunij 1633. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.*

Non obstat, quod ista Ecclesia per Archiepiscopum fuerit aliàs vnita Monasterio S. Mariæ Moniaci, & ipsum Monasterium cum omnibus suis membris per Sedem Apostolicam Hospitali. Quia vltra quod ex deductis pro Iuliano constat, quod cùm de anno 1548. iste Prioratus vacasset, Marcus Tomassellus obtinuit auctoritate Apostolica

sibi

sibi de eo prouideri, per cuius obitum posteà anno 1577. eadem auctoritate prouisus fuit Ferratius vltimus possessor, qui beneficium istud possedit per 30. annos; Sicque pro eo-
13 dem Iuliano constat de vltimo statu collatiuo illius, † qui sufficit pro iustificatione ipsius gratiæ, quo ad reseruationem, Calderin. *cons.* 23. *de prebend.* Ægid. *decis.* 116. *in fin.* Caputaqnen. *decis.* 60. *alias* 65. *in manuscrips. lib.* 2. Seraphin. *decis.* 1467. *num.* 30. Gregor. *decis.* 77. *num.* 9. *& admittitur in decisione* 188. *part.* 1. *rec.* Fuit etiam respon-
14 sum, quod huiusmodi exceptio vnionis requirit † altiorem indaginem, & consequenter, non admittitur in hoc iudicio possessorio, Mohed. *decis.* 22. *de restit. spol.* Rota *decis.* 595. *num.* 8. *par.* 1. *diuers. & decis.* 287. *num.* 8. *part.* 2. *recent.*

Non obstant duæ sententiæ latæ super vniune. Quia fuit responsum dictas sententias, vt ex monitorio, de quo in summario, fuisse latas pendente iudicio super executio-
15 ne literarum Apostolicarum vnionis coram A. C. † quorum iuxta suas facultates est executor, Rota *in Alboricen. Canonicatus* 26. *Aprilis* 1599. *coram bon. mem. Corduba, Reuerendissimus Coccinus Decanus decis.* 169. *numer.* 3. *&* 5.
16 proindè vti nullæ non sunt attendendæ, † non facta mentione in commissione de d. lite coram A. C. inchoata, *cap. coram de offic. deleg.* Fel. *in c. ad audientiam* 2. *num.* 53. *de resc.* Mantic. *dec.* 167. *num.* 3.

Non obstant exceptiones contra testes ad instantiam Ferratij examinatos. Quia placuit responsio, quod exce-
17 ptiones † contra testes in huiusmodi summarijssimo possessorio manutentionis non solent de facili admitti, Seraphin. *decis.* 392. *num.* 5. Caualer. *decis.* 44. *nu.* 4. Rota *in Callien. Canonicatus* 29. *Ianuarij* 1618. *coram Eminentiss. Cardin. Pamphilio.*

Et ita parte vtraqne, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Pensionis.

Die Lunæ 18. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Papa, si Ecclesia vniuit alicui loco, quandoque d. Ecclesia per cessum, vel decessum Rectoris, vel alio quouis modo vacare contingeret, modo si d. Rector consentiat reseruationi Pensionis super d. Ecclesia, nulla facta mentione vnionis, an talis impositio pensionis substineatur.

SVMMARIVM.

1 *Pensio, vt validè reseruetur super beneficio, in quo quis habet ius quæsitum, quid requiratur, & numer.* 8.

2 *Vnio vnius Ecclesiæ potest fieri Rectore non vocato.*

3 *Cùm per eam non fiat præiudicium Rectori, ex quo non sortitur effectum, nisi post mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari.*

4 *Papa, tamquam Dominus beneficiorum, potest vnire Ecclesiam absque alio consensu Rectoris.*

5 *Vnio beneficij quando est facta dummodo accedat consensus Rectoris, nisi accedat d. consensus, non est de ea habenda ratio, sed limita.*

6 *Gabr. consil.* 198. *lib.* 1. *in quibus terminis loquatur.*

7 *In resignationibus, omnia dependent liberè à voluntate resignantis*

9 *Per egressum ius acquiritur ad rem.*

Pensionis reseruatio est nulla, ob non factam mentionem regressus, num. 9.

10 *Promissio facta de soluendis oneribus, de quibus talis promissio sit intelligenda.*

DECISIO DLXV.

Congregatio Monachorum Cœlestinorum obtinuit de anno 1626. suo Collegio vniri Parochialem Ecclesiam S. Mariæ in Posterula de Vrbe, litteracumqne vnionis exequutionem committi Eminentissimo Cardinali Vicario, quandocumqne dicta Ecclesia per cessum, vel decessum Petri Pauli ex eiusdem Ecclesiæ Rectoris, ant quacumque alia ex causa vacare contingeret. Postmodum de anno 1627. idem Rector consensit reseruationi annuæ pensionis ducatorum 24. auri de Camera, ad fauorem Domini nepotis, nulla facta mentione vnionis. Denique de anno 1631. dictus Rector cessit Parochialem Patribus Cœlestinis, cum quibusdam pactis, & conditionibus à Sanctissimo confirmatis. Nunc prætendente pensionario sibi à dictis patribus deberi pensionem prædicta vnione non obstante emanauit dubium. An pensio debeatur? Quod negatiuè fuit resolutum.

Quia cùm per vnionem factam à Sanctissimo de dicta Ecclesia, fuisset ius quæsitum Collegio Cœlestino, non potuit eo priuari per reseruationem pensionis absque illius consensu, nec ei potuit inferri præiudicium à Rectore, cui iura dumtaxat remanserunt donec vixisset, vel Ecclesiam cessisset, & proindè de gratia vnionis concessa ante reser-
nationem, † necessariò erat facienda mentio, eo quod 1
Papa dicto Collegio non consentiente, non censetur voluisse præiudicare, *c. cum olim de consuetud. c. super eo de offic. deleg. c. audita, de restit. spol. c. cum teneamur de praben. l.* 2. *§. merito ff. ne quid in loco publico, l. nec auus C. de emancipat.* Gig. *de pension. quæst.* 79. *in princ.* Cassad. *decis.* 1. *eodem tit.* Et licet consensus præstitus à Rectore super vnione facienda, appareat præstitus de mense Ianuarij 1631. & sic per quatuor annos post reseruatam pensionem, vt ex instrumento dicti consensus, & ex literis Apostolicis reseruationis prædictæ; hoc tamen nihil facit, quia Rector præstitit consensum pro purificatione, & effectuatione vnionis per cessum, ad quem effectum requiritur vigore regulæ 36. Cancellariæ de præstandis consensibus; consensus autem illius non fuit necessarius pro expediendis litte-
ris vnionis, ea ratione, quia † vnio vnius Ecclesiæ potest 2
fieri Rectore non vocato; cùm per eam non fiat proiudi-
ciam Rectori, ex qno non sortitur effectum, nisi † post 3
mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari *clem.* 2. & ibi gloss. vbi communiter Doct. *in verbo vocatos de reb. Eccles. non alien.* Rot. *decis.* 1. *eodem tit. in nou.* cum alijs per Rot. *diuers. decis.* 133. *num.* 13. *par.* 2. Atque ità cùm Petrus Paulus non præstiterit consensum ad effectum validandi vnionem, sed pro illius effectuatione, mediante Ecclesiæ resignatione tempus datæ illius non est attendendum,
sed tempus concessionis Papæ de anno 1626. cùm † San- 4
ctissimus tanquam Dominus Beneficiorum, potuerit vnire nullo adhibito Rectoris consensu.

Nec dicatur, quod vnio attendi non debet, nisi post ex-
pressum consensum Rectoris, quia † cùm anteà esset lo- 5
cux pœnitentiæ, non erat de ea habenda ratio; Nam respondetur, quod à Rectoris consensu non dependebat gratia vnionis, à Papa iam concessæ, sed effectuatio vnionis quæ poterat per consensum, vel dissensum Rectoris citò, vel tardè exequutioni demandari, non autem annullari, id-
eòque non applicatur, *cons.* Gabr. 198. *lib.* 1. cùm loqua- 6
tur in terminis resignationis, vbi omnia dependent à libera
voluntate † resignantis. In hoc autem casu, ius in vnione 7
fundatum non dependebat à voluntare Rectorix, ex quo vnio ab initio liberè à Sanctissimo fuit facta, licet eius effectus fuerit reseruatus post cessum, vel decessum Rectoris: Vnde negari non potest quin vsque ab initio Collegio fuerit ius quæsitum. Non obstante, quod literæ Apostolicæ vnionis fuerint expeditæ in forma Commissaria, & directæ Eminentissimo Cardinali Vicario; quia per istam gratiam fuit statim Collegio ius quæsitum ad rem. Vnde pensio posteà
† reseruata est nulla, ob non factam mentionem de dicta 8
grstia, & iure quæsito Collegio, sicuti in terminis regressus,
per quem similiter acquiritur ius ad rem, & quidem † pen- 9
dens à futuro euentu, dicitur quod reseruatio pensionis est nulla, ob non factam mentionem regressus, Cassad. *decis.* 1. *de pension.* Gig. *in eodem tract. dicta quæst.* 79. *numer.* 3.

Et ex his DD. censnerunt cessare etiam obiectum de obligatione facta per Patres Cœlestinos de soluendis oneribus,
† cùm id intelligi debeat de oneribus validis, videlicet legi- 10
timè impositis, vel de oneribus ordinarijs Ecclesiæ, & curæ Animarum, qualis non est ista pensio, vt patet ex supradictis.

Et ita vtraqne patte informante, pro nullitate pensionis fuit resolutum, &c.

REVERENDISSIMO PIROVANO,

Brixien. Iurisdictionis.

Die Lunæ 11. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Exemptus à iurisdictione Ordinarii, quando pendente controuersia super d. exemptione, non debeat priuari, aut turbari in eius possessione, & quando è contra.

S V M M A R I V M.

1 *Exempto à iurisdictione Episcopi non est deneganda manutentio, si doceat de titulo exemptionis, & possessionem probet.*

2 *Exemptus, si sit manutenendus aduersus Ordinarij iurisdictionem, quando exhibetur titulus, & possessio probatur, debet doceri de possessione quadragenaria.*

3 *Exempto denegatur manutentio aduersus Ordinarij iurisdictionem data impossibilitate probationis, præscriptionis quadragenariæ possessionis.*

4 *Exemptus, si excipiat contra exemptionem à iurisdictione Ordinarij, exhibendo titulum, qui egeat probatione præscriptionis, & sic quadragenaria possessione, & tunc si destituatur tali possibili probatione, non est manutenendus.*

5 *Exemptus, si excipiendo aduersus Ordinarij iurisdictionem, producat titulum ex se habilem, & sufficientem, est manutenendus, licet non doceat de possessione.*

6 *Fratres Seruitæ, & omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ, Oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iurisdictione Ordinarij, & subijciuntur Generali, & Superiori Ordinis.*

Et immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiuntur, vt patet ex Constitutionibus Vrbani VI. & Innocentij VIII. num. 6. & 17.

7 *Exemptus à iurisdictione Ordinaria quis est, si sit receptus sub protectione Sedis Apostolicæ.*

8 *Religionum diuersitas ex quibus deducatur, & numer. 10.*

9 *Gemin. cons. 41. num. 1. & Anchar. cons. 321. num. 1. intellectus.*

11 *Superiori obedientia præstita, vbi non agitur de Religione expressè approbata, nec in manibus habentis facultatem incorporandi in Religionem, non importat exemptionem ab Ordinario, stante exemptione d. Religionis.*

12 *Papæ approbatio sola est, quæ potest eximere à iurisdictione Ordinarij.*

13 *Exemptionis quasi possessionem, vt quis acquirat, requiritur scientia, & patientia Episcopi.*

14 *Titulum, si quis habeat ad aliquid faciendum, non requiritur alia scientia, & patientia aduersarij.*

15 *In summarissimo iudicio, attenditur tantum nudum factum.*

16 *Monachorum, & Monialium receptio ad quos spectet.*

D E C I S I O DLXVI.

COnclusum fuit standum esse in decisis sub die 9. Iunij
præteriti; * quia Religio Seruorum docet de titulo
exemptionis ab Ordinario, ex Constitutionibus Summorum Pontificum, & possessionem probat ex actibus in
summario datis, cum quibus pendente iudicio super exem-
1 ptione, non debet priuari, † aut turbari in eius possessione, secundum dispositionem secundæ partis *cap. cum persona de priuil. in 6.*

Non obstat, quod inhærendo etiam declarationi regulæ
2 dicti *cap. cum persona*, † si inferior sit manutenendus aduersus Ordinarij iurisdictionem, quando exhibetur titulus, & probatur possessio, Seraph. *decis.* 1278. *in fin.* Rota *decis.* 491. *num.* 4. 685. *num.* 2. *par.* 1. & 382. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* cum alijs allegatis in prima decisione; attamen quia pro parte Fratrum docetur de possessione, quæ tempus quadraginta annorum absque controuersia attingere non potest, ex quo erectio domus, de qua agitur, contigit de anno 1612. dicebatur semper deficere possessionem ex dispositione eiusdem Capituli cum persona, & fundatam remanere intentionem Ordinarij in sola iuris assisten-
tia, † data impossibilitate probationis quadragenariæ præ- 3
scriptionis, prout in consimili casu dicitur consideratum in *Sutrina Iurispatronatus coram D. meo Decano inter impressis* 106.

Quia cum distinctione responderunt Domini, quod aut
inferior excipiendo contra exemptionem à † iurisdictione 4
Ordinarij exhibet titulum, & talem, qui egeat probatione præscriptionis, & sic possessione quadraginta annorum, & tunc si destituatur possibili probatione, quia remanet cum solo titulo colorato, & minus apto ad obtinendum
in petitorio, difficultas est releuans, aut † inferior exhi- 5
bet titulum ex se aptum, & sufficientem, & tunc possessio destituta possibili probatione quadragenariæ non impedit manutentionem inferioris, vt benè se declarat *text. cap. cum persona* in vltimis verbis, nam si sufficit titulus, multò magis si concurrat possessio Religionis, in quibus terminis non dissentit decisio supra allegata Sutrina Iurispatronatus.

Titulum autem per Religionem exhibitum esse sufficientem Domini existimarunt, quandoquidem illum deducunt ex Constitutionibus, & priuilegijs Summorum Pontificum, vt in prima decisione fuit firmatum, nempè Vrbani
VI. & Innocentij VIII. in quibus & fratres † Seruitæ, 6
& omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ, Oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iurisdictione Ordinarij, & subijciuntur Generali, & Superiori Ordinis, & immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiuntur; vndè cùm istæ mulieres sint de genere Tertij Ordinis; siue ex vna specie, quia Pizochoræ; siue ex alia, quia mantella-
tæ; semper sub suo genere tertij Ordinis † comprehendun- 7
tur, & sic priuilegijs exemptionum gaudent, tanquam receptæ sub protectione Sedis Apostolicæ, *cap. ex parte il primo de priuil. cap. si Papa eod. tit. in 6. c. cum tempore de arbitr. cum alijs in eadem decisione allegatis.*

Non obstat, quod mulieres huius domus, non sint de gremio Ordinis Seruitarum ex quo non sunt mantellatæ, neque Pizochoræ, aut Oblatæ, nec Tertiariæ, sed constituant tertiam speciem, cùm vtantur diuerso habitu, & viuant iuxta proprias Constitutiones à Paulo V. approbatas, habeant diuersum nomen, atque diuersum modum
profitendi; Ea † quibus omnibus distinguitur diuersitas 8
Religionis, Gemin. *cons.* 41. *numer.* 1. Anchar. *cons.* 321. *numer.* 1. Nauarr. *cons.* 6. *numer.* 12. *vers.* 4. *de stat. Monach.*

Quia Geminianus, & Ancharanus allegati, benè se ex-
plicant distinguendo species Regularium; Quidam † enim 9
sunt verè Religiosi, & habent de necessitate, & dispositione eorum regulæ certum habitum specialem in colore, & forma totam tangentem personam à capite vsque ad talos, & in his non licet alicui professo talem habitum transformare, quia videtur, quasi de substantia suæ Religionis secundum *glos. in vers. vel habitus in clement.* 1. *de elect.* Qui-
dam autem vocantur fratres de † Pœnitentia Tertij Ordi- 10
nis, qui potius quemdam modum viuendi à Papa approbatum dicuntur habere, quam regulam, & isti propter aliqua signa habitus, non recipiunt diuersum nomen, aut diuersam regulam à Tertiarijs, sed tantummodò tenentur parere suo Superiori, & obseruare contenta in eorum modo viuendi, & de istis propriè agitur, quæ obtinuerunt à Paulo V. approbari habitum, & modum viuendi, & ad effectum quod intrent priuilegia videndum est, an sint subiectæ Superiori Generali Fratrum Seruitarum, quod visum fuit non posse dubitari ex tenore Constitutionum, quæ ab eodem Paulo V. fuerunt approbatæ, quia vestiuntur in Sacello, aut Oratorio domus; Patri Generali offeruntur, professio emittitur in manibus Superiorum Fratrum Seruitarum, punitio incorrigibilium mandatur fieri assentientibus Generali, seu Vicario, & Subpriorissa, & dispensatio circa ieiunia, & abstinentias remittitur Generali, seu Vicario, & Subpriorissæ; vnde cum prædicta inferant ad subiectionem, & iurisdictionem Seruitarum, semper intrant priuilegia exemptionum.

Non obstat, quod obedientia Superiori † præstita vbi 11
non agitur de Religione expressè approbata, nec in manibus habentis facultatem incorporandi in Religionem, non importet exemptionem ab Ordinario, Nauar. *cons.* 6. *n.* 22. *de stat. Monach.* Sanch. *super decal. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 19.

Quia

12 Quia si approbatio Papæ † non concorrat, quæ sola po-
test eximere à iurisdictione Ordinarij, Cassad. *decis. 6. de*
privil. Gabr. *de indic. conclus. 4. numer.* 31. Gonzal. *ad reg.*
de mens. glos. 56. num. 18. voluntaria promissio obedientiæ
Superiori Seruitæ non eximeret à iurisdictione; Cæterùm
quia superuenit, & modus earum viuendi subiectiuè ad Su-
periores Seruitas fuit approbatus, inde priuilegia exem-
ptionis intrant, quibus si iuuantur Pizochoræ, & Obla-
tæ, quæ non emittunt professionem solemnem, multò ma-
gis mulieres huius domus gaudere debent, quæ se obligant
vouendo obedientiam, & castitatem, & in perfectiori sta-
tu positæ sunt.

Non obstant, quæ replicantur contra actus possessorios
in prima decisione ponderatos.

Quia quoad veritatem facti impugnari non possunt,
nam ex actibus datis benè iustificantur visitationes, ordi-
nationes, votorum emissiones in manibus Superiorum,
& confirmationes officialium.

Non obstat, quod etiam si Fratres Seruitæ, aliquos
actus in ista domo exercuerint, non tamen quasi posses-
13 sionem exemptionis acquisierunt, † non docto de scien-
tia, & acquiescentia Episcopi, *l. 2. C. de seruit.* Rota
decis. 109. num. 11. part. 2. diuersor. & 382. numer. 3. par.
2. recent.

Quia attenta approbatione Apostolica quod modum vi-
uendi, & vouendi, & subiectionis, cum qua intrant alia
14 priuilegia Religionis ex quibus desumitur titulus, † non
sequitur neque scientia, neque acquiescentia Episcopi,
Castren. *in l. seruitutes la grande num. 9. ff. de seruit.* Co-
uarr. *in cap. possessor. §. initium numer. 8. vers. secundus tex-*
tus, Cæpol. *de seruit. Vrb. præd. cap. 20. num.* 50. & eo mi-
15 nus prout in præsenti † vbi tractatur de summarijssimo re-
tinendæ, & agitur de nudo facto, Rota *decis. 17. num. 7.*
part. 2. diuers. & 685. num. 4. par. 1. recent. & coram san.
memor. Gregor. XV. decis. 249. num. 10. & 283. numer. 8.
per Adden.

Demum non vrgent, quæ dicuntur de admissione ad
habitum receptione votorum, quasi isti actus non releuent
ad acquirendam exemptionem, dum Episcopus non præ-
tendat habere iurisdictionem, ex quo nedum ex constitu-
16 tionibus particularibus huius domus, † sed etiam de iure
communi receptio Monachorum, & Monialium spectat
ad ipsos Regulares, & in eorum manibus vota emittuntur,
qui possunt aggregare Religioni, *cap. fin. de reg. in 6.* La-
pus *alleg.* 31. Sanch. *super Decalogo lib. 5. cap. 4. numer.* 78
Nauarr. *cons. 6. nu. 20. de stat. Monach.* distinguens actus
superioritatis ab actibus iurisdictionis.

Quia etsi prædicti actus possent considerari indifferentes,
quando emanassent sine auctoritate Apostolica, & non
apti ad acquirendam exemptionem, attamen vbi præcedit
approbatio sanct. mem. Pauli V. circa habitum, & modum
viuendi cum subiectione Patri Generali Seruitarum, exin-
de intrant Constitutiones Vrbani, & Innocentij super ex-
emptione mulierum, sororum, quocumque nomine nun-
17 cupentur, & illi † actus subiectionis per Papam certæ Re-
ligioni indulti eximunt sorores à iurisdictione aliorum, *cap.*
si Dominus 11. q. 3. cap. quod culpatur 23. q. 1. cap. quisquis
præceptis, §. qui præcipitur 14. q. 1.

Et ita fuit resolutum vtraque &c.

☞ * *Est supra in hac parte decisio 346.*

R. P. D. GHISILERIO.

Gerunden. Canonicatus, & Sacristiæ.

Die Veneris 15. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, qualiter probetur, & alia circa hanc materiam.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius cùm prouideat, motu proprio, non autem ad supplicationem partis, ideo acquiritur ius quæsitum absque alia iustificatione.*

2 *Possessionis instrumentum, probat possessionem, quoad omnes iuris effectus alio non existente in possessione.*

3 *Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestatione Ordinarij facta coram Notario, & testibus.*

4 *Cùm testetur de rebus sibi præiudicialibus.*

5 *Ius conferendi beneficium, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestationibus in visitationibus factis.*

6 *Enunciatiua, quæ excedunt metam* 100. *annorum, habent vim famæ.*

7 *inter Ius præsentandi, & ius conferendi adest maxima differentia.*

8 *Præsentatio, electio, & collatio ista verba sæpè confunduntur.*

9 *Verbum,* collatio, *pro præsentatione quandoque sumitur.*

10 *Præsentatio, quandoque pro collatione vsurpatur.*

11 *Vicarius non potest præiudicare Episcopo.*

12 *Prouisio beneficij, quando agitur, vt substineatur, sufficiunt leuiores probationes ad probandam pertinentiam iuris conferendi.*

13 *Iuris conferendi, seu præsentandi pertinentia, vt probetur, non minus attestatio Vicarij, quàm ipsius Episcopi, cùm ad hunc effectum attendatur identitas Tribunalis, & num. 14.*

14 *Referens non attenditur, si non constet de relato.*

15 *Scriptura si sint antiqua, & multiplicata, probant etiam sine libris.*

17 *Enunciatiua, licet sint antiqua, vt probent necesse est, vt proueniant à diuersis personis, & à diuerso fonte.*

18 *Litteris testimonialibus Episcopi, circa mores, & idoneitatem prouisi credendum est.*

19 *de Beneficio habente curam animarum si quis fuerit prouisus, debet examinari, & approbari ab Ordinario loco beneficij.*

20 *Beneficium, quando non est curatum, potest conferri absque concursu.*

21 *Beneficium dicitur simplex, donec contrarium probetur.*

22 *Gratia, si non iustificetur prout requiritur, non venit aliquo modo attendenda.*

DECISIO DLXVII.

IOsepho Sanan approbato à suo Ordinario Vicen. ad no-
minationem moderni Sacristæ maioris Ecclesiæ Cathe-
dralis Gerunden. censuerunt DD. esse adiudican. Canoni-
catum, & Sacristiam secundam vacatam per obitum Pe-
tri de Roich de mense Decembris 1630. in Ciuitate Gerun-
den. quia per collationem eidem factam per modernum
Sacristam maiorem, ad quem spectabat ius conferendi ex
infradicendis, fuit ei ius quæsitum absque eo, quod suam
gratiam iustificet, cùm † Ordinarius prouideat motu pro- 1
prio, non autem ad supplicationem partis, Felin. *in cap.*
ad aures nu. 15. de rescript. Silua *de benef. par. 3. q. 25.* Gon-
zal. *ad reg. 8. glos. 32. num.* 48. Put. *decis. 395. lib.* 3. Seraph.
dec. 1467. n. 1. Rota *in rec. decis. 190. n. 1. par. 2. & fuit di-*
ctum in causa Dertusen. Archidiaconatus 25. Iunij 1621. co-
ram bo. me. Rembaldo.

Quod ad Sacristam maiorem spectet conferre Sacristiam
vnà cum Canonicatu, seu præbenda illi annexa, & quod
Andreas Sanau esset Sacrista maior, benè probatur, quia
ex instrumento possessionis captæ vigore litterarum Apo-
stolicarum constat de possessione Sacristæ maioris, quod
probat † possessionem ad omnes iuris effectus alio non 2
existente in possessione, *l. prædia cum not. ff. de acquir. poss.*
Menoch. *de retin. remed. 3. num.* 575. Cæl. de Grass. *decis.*
5. in princ. de caus. poss. & per propriet. Rot. *in recent. decis.*
525. num. 1. par. 2. & alibi sæpius in decisionibus, quæ pas-
sim allegantur, de pertinentia verò † iuris conferendi at- 3
testabatur Episcopus Gerunden. coram Notario, & testi-
bus de anno 1525. quæ venit attendenda, vt tenuit Rota
in Gerunden. beneficij 1597. coram Otano relata per Garz.
de benef. q. 5. cap. 9. num. 89. cuius rationem reddit Reu.
D. meus Decanus *decis.* 229. q. testatur de re sibi præiudi-
ciali, & Episcopo, cùm † agatur de ipsorum præiudicio 4
sunt difficiles ad faciendas similes assertiones, Rota
decis. 11. de iurepatronat. in nou. & coram Put. *decis.* 243.
lib. 2.

Cum attestatione Episcopi concurrunt † attestationes 5
in visitationibus, quæ probatur Seraph. *decis.* 280. *num.* 2.

Rota *rec. decis.* 727. *nu.* 3. *par.* 2. & liber Capituli Ecclesiæ,
in quo Vicarius etiam coram Notario, & testibus attesta-
tur contineri, quod Sacrista maior pro tempore existens ha-
bet, & consueuit facere collationes Sacristiæ medianæ, &
locorum Presbyteralium illi annexorum, & cum vna sit fa-
6 cta de anno 1506. & vltrà de anno 1525. & † sic excedant
metam 100. annorum, in antiquis habent vim famæ, & ple-
nè probant, Achill. *decis.* 7. *num.* 1. *& decis.* 8. *num.* 2. *de iu-
repatron.* Put. *decis.* 209. *num.* 1. *lib.* 2. Rot. *in recent. dec.*
360. *num.* 4. *par.* 2.

Non obstat, quod iuspatronatus Sacristæ maioris non
probetur ex supradictis attestationibus, cùm loquantur de
iure conferendi, non autem de iure præsentandi, super quo
principaliter fundata est grat. Iosephi, & ideò cùm hæc duo
sint inter se longè diuersa, non debeat substineri collatio fa-
7 cta in vim præsentationis, quia † licet verum sit adesse maxi-
mam diuersitatem inter ius præsentandi, & conferendi, vt
8 per Rotam *dec.* 308. *nu.* 8. *par.* 1. *rec.* Attamen ista verba †
præsentatio, electio, & collatio sæpè confunduntur, vt di-
9 cit Mil. in verbo collatio differt, & sicuti verbum † collatio
pro præsentatione quandoque sumitur, Rota *dec.* 27. *nu.* 2.
de preb. in nou. Barb. *cons.* 32. *n.* 14. *lib.* 2. Lambert. *de iure-
patr. art.* 9. *q. princ. prima partis* 1. *lib. n.* 5. *&* 7. *art.* 1. *quæ-
10 stionis principalis* 2. *lib. nu.* 3. *&* 4. Ita præsentatio † pro col-
latione nonnunquam vsurpatur, Rot. *d. dec.* 27 *n.* 1. Imol.
in c. fin. post nu. 2. *de concess. preb.* Roch. *de iurepatr. in princ.
num.* 6. circa medium, vers. quinimò largè præsentatio, ali-
quando enim impropriando verba vnus pro alio accipitur,
& ideò collatio facta in casu præsenti debet interpretari non
alio iure, quàm competenti nominum iure Sacristæ maio-
ris ad quem spectat conferre Sacristiam medianam vnà cum
præbenda annexa ex supradictis.

11 Neque obstat, quod attestationes sint factæ † à Vicario,
qui non habet ius conferendi, & non potest Episcopo præ-
iudicare, quia cùm non agatur principaliter super iure con-
ferendi, sed incidenter ad effectum validitatis prouisionis,
12 † tali casu non requiritur plena, & concludens probatio,
sed sufficiunt leuiores probationes, ac etiam quasi possel-
sione, *cons.* Calder. 23. *de preben.* vt tradita per Felin. *in c.
cum te. col. fin. vers. similiter de rescr.* Mohed. *decis.* 8. *de
præb.* Put. *decis.* 206. *lib.* 1. Vltrà quod ad probandam
13 † pertinentiam iuris præsentandi seu conferendi non mi-
nus operatur, seu attenditur attestatio Vicarij, quàm ip-
14 sius Episcopi, quia ad hunc † effectum attenditur identitas
Tribunalis, Rota apud Viuian. *de iurepatr. decis.* 86. *num.*
14. & ideò cum altera ex scripturis adductis ad proban. per-
tinentiam iuris conferendi sit confecta à Vicario, & altera
extracta ex libro Capitulari, in quo descriptæ reperiuntur
collationes spectan. ad Episc. vt alias dignitates, benè pro-
bat collationem Sacristiæ, & Canonicatus pertinere ad Sa-
cristam maiorem.

Pariter non obstat, quod dictæ attestationes tanquam re-
15 latiuæ ad libros Thesaurariæ, & visitationum nihil † pro-
bent non constito de relato, vt per Alex. *cons.* 3. *sub num.* 1.
vers. sed ita est lib. 2. Frans. Beu. *cons.* 5. *num.* 5. Rota *in
16 rec. decis.* 160. *nu.* 11. *par.* 1. Quia † cùm scripturæ sint an-
tiquæ & multiplicatæ probant etiam sine libris, vt firmauit
Rota *in Maioricen. Thesaurariæ* 18. *May* 1622. *coram Reu.
D. Decano*, & attestatio, de qua agitur, est simplex atte-
statio de modo conferendi beneficia Ecclesiæ Gerunden. sed
posteà Vicarius attestationem fecit, reddit causam scientiæ
tam per informationes per ipsum Vicarium habitas, quàm
ex visitationibus, & demum dicit, quia sic sibi alias legitimè
constitit, & constat, & ita attestatio remanat simplex non
autem relatiua, quia mentio tanquam separata ab renun-
ciatiua pertinentiæ stat dispositiuè, & per modum causæ,
id est quia ita reperitur dispositum.

Non obstat, quod ad hoc vt enunciatiuæ probent etiam si
17 † sint antiquæ, necesse sit quod prouenirent à diuersis perso-
nis, & à diuerso fonte, Achill. *dec.* 8. *nu.* 2. *de iurepatr.* Ca-
puaq. *decis.* 337 *n.* 6. *par.* 2. Rota *in recent. dec.* 295. *num.*
7. *par.* 1. *&* 289. *n.* 11. *par.* 1. *diu.* quia hoc benè verificatur
in hoc casu cùm vna attestatio emanauerit de anno 1506.
ab vno Vicario Episcopi, & altera de anno 1525. ab alio
Vicario, & sic proueniunt à diuersis personis.

Nec subsistit, quod respectu Canonicatus nulla deduca-
tur probatio ex prædictis attestationibus, & quod non con-
stet Canonicatum, de quo agitur, esse vnum ex erectis per
Leonem X. ex tot locis Presbyteralibus, quia vt patet ex
dicta attestatione anni 1525. Sacrista, & locus Presbytera-
lis ante prædictam erectionem Leonis X. erant annexi, &
dum in erectionem loci Presbyteralis in Canonicatum præ-
seruatur, quod collatio spectet ad eum ad quem ante ere-
ctionem spectabat collatio loci Presbyteralis, inde sequitur
Canonicatum erectum spectare ad Sacristam, cùm suffi-
ciat quod Canonicatus fuerit erectus ex præbenda Presby-
terali cuius collatio pertinebat ad Sacristam maiorem ex
pluribus allegatis per R. D. meum Decanum in supradicta
Maioricen. Thesaurariæ 18. Maij 1622.

Quæ verò adducuntur de non idoneitate Iosephi, tollun-
tur ex approbatione sui Ordinarij, vt in litteris † testimo- 18
nialibus de moribus, ac idoneitate quibus credendum est,
Abb. *in c. post cessionem, num.* 5. *de probat. Clericatus quoque
ex eisdem litteris probatur*, Rota *decis.* 16. *de probat. in an-
tiq.* Gram. *decis.* 81. *num.* 1.

Tandem non obstat defectus examinis, † & approbatio- 19
nis ad curam animarum ab Ordinario loci, beneficij vbi cu-
ra exerceri debet ex decret. Sac. Concilij Trid. *sess.* 7. *cap.* 13.
Paris. *de resign. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 101. *in fine*, Quia non proba-
tur nos versari in beneficio Curato, quod propterea † po- 20
tuit conferri absque concursu, & de iure beneficij præsu-
muntur simplicia, Rebuff. *in praxi sub tit. reg. benefic. quo-
tuplex.* Ægid. *decis.* 676. Rota *in recent. decis.* 86. *nu.* 2. *par.*
1. ideò donec doceatur de contrario, simplex debet præsumi,
vnde satis † fuit habilitatem Iosephi probari ex attestatione 21
sui Ordinarij ratione originis, in qua potuit se fundare Sa-
crista maior, qui fecit collationem præsertim recusante Or-
dinario Gerunden. illum examinare.

Prout nihil facit quod cùm † S. concesserit coadiutoriam 22
cum futura successione, collatio facta à d. Sacrista maiore
vt omninò nulla, quia cùm non fuerit iustificata, gratia
prout requiritur, non venit in aliquo pacto attendenda, Put.
dec. 353. *lib.* 3. Rota *in rec. dec.* 24. *num.* 3. *par.* 2.

Et ita vtraque parte informante Iosepho Canonicatum,
& Sacristiam adiudican. fuit resolutum, &c.

* *In hac causa infra par.* 3. *habentur tres decisiones coram Eminentiss. & Reueren. D. Card. Verospio Iunioris nempe sub diebus* 16. *Iunij* 1636. 18. *May* 1637. *&* 4. *Decembris eiusdem anni, sunt decisiones* 152. 313. *&* 255. *In eadem causa adest altera decisio, sed non adhuc in volumen redacta, & quidem insignis coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano sub die* 15. *Martij* 1638.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salinm.

Die Veneris 15. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Bona de tempore executionis si fuerint reperta penes tertium possessorem, & non penes debitores, cessat præsumptio iuris, quæ militat pro executione, quod illa præsumantur esse debitorum, & intrat alia præsumptio, quod bona præsumuntur eius, penes quem reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Bona debitorum in executionem capta præsumuntur propria.*

2 *Bona præsumuntur propria illius, penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur.*

3 *Creditor, qui petit exequutionem contra bona sui debitoris, tenetur concludenter probare bona in executionem capta existentia penes tertium possessorem, esse propria debitoris, & num.* 15.

4 *Apoca, si sit trino teste subscripta, ac Notarij attestatione munita, & adsunt etiam adminicula, sufficienter probat.*

5 *Probationes leuiores sufficiunt, ad probandam aliquam rem esse propriam, quando versamur in summario iudicio executionis.*

6 *Executio bonorum si fuerit facta, non de bonis existantibus penes debitorem, sed penes tertium possessorem, tunc iste possessor eo facilius admittitur ad impediendam executionem, si iustificauerit titulum suæ possessionis.*

Etiam

Etiam si dicta bona fuerint empta ab eodem debitore, num. 6.

7 *Scripturarum falsitas in dubio non præsumitur.*

8 *Delictum allegans, debet illud concludenter probare.*

9 *Simulatio, tunc multò magis excluditur, stante bona qualitate personæ.*

10 *Simulatio non præsumitur, dum non adest causa simulandi.*

11 *Scriptura non recognita non probant.*

12 *Iura non recognita faciunt præsumptionem, & numer. 13.*

13 *Bona debitoris, si de tempore executionis reperiantur penes tertium possessorem, ex sola possessione d. possessor potest impedire executionem.*

DECISIO DLXVIII.

SVb die 17. Februarij præsentis anni * fuit resolutum in hac causa constare de iure D. Ioannis Pennellæ super salibus, de quibus agitur, quod valeat impedire executionem super eis attentatam à Dauide tanquam spectantibus ad DD. de Angelis, & Balsamum eius debitores, cui resolutioni dicto Dauide non acquiescente, & iterùm proposita causa super eisdem DD. in decisis persliterunt, quia fundamenta decisionis visa fuerunt adhuc subsistere; Cùm enim dicta salia de tempore exequutionis fuerint reperta penes dictum Pennellam tertium possessorem, non autem
1 penes † dictos debitores, cessat præsumptio iuris, quæ militat pro executione, & sic quod illa præsumantur esse dd. debitorum, sed insurgit præsumptio, quod sint propria
2 ipsius Pennellæ, cùm bona præsumantur illius penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur, *ad text. in l. ob maritorum*, vbi Salic. *nu. 4.* *Alex. cons.* 112. *num.* 2. *& seqq. lib.* 6. cum alijs allegatis in decisione.

Ideoque Dauid, qui est actor, & petit exequutionem
3 contra † bona suorum debitorum, tenetur concludenter probare dicta salia spectare ad eius debitores, non autem ad Pennellam tertium possessorem, iuxta doctr. Bart. *in l. à diuo Pio, §. si super rebus num. 4. vers. aut istam rem ibid.* Alex. *num.* 15. *ff. de re iudic.* Castr. *cons.* 143. *num.* 3. *vers. & si quæritur lib.* 1. Greg. XV. *decis.* 22. *num.* 3. cum alijs in eadem decis. relat.

Eoque magis quia d. Pennella non solum habet iuris præsumptionem pro se super dictis salibus, sed vlterius docet de illorum dominio per apocas emptionum sibi factas tam per dictos debitores, quam per alios mercatores, quæ apo-
4 cæ cum † sint trino teste munitæ, ac Notarij attestatione roboratæ, & insuper adminiculatæ ex quietantijs, & instrumento solutionis pretij emptiones prædictas sufficienter probant, *l. instrumenta, C. de probat. l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab.* Ias. *cons.* 129. *num.* 11. *lib.* 1. Tiraq. *ad l. si vnquam in præfat. num.* 51. *& seq. C. de reuoc. donat.* Rota *diuers.* 813. *num.* 2. *par.* 1.

Maximè quia versamur in summario iudicio exequutio-
5 nis factæ contra tertium possessorem, † quo casu leuiores probationes sufficiunt, Bart. *in extrauag.* ad reprimendum verbo summariæ *num.* 31. *& in l.* 1. *C. quor. bonor.* cum alijs alleg. per Mascard. *de prob. concl.* 799. *num.* 16.

6 Vnde cum Pennella iustificauerit † etiam titulum suæ possessionis, eo facilius d. exequutionem valet impedire, etiam si dd. salia fuerint empta ab eisdem debitoribus, vt in terminis firmat Amator Rodriguez *de execut. sent. art.* 4. *c.* 4. *num.* 45. *vers. veramtamen cum seqq.* cum alijs ab eo fusè congestis.

Nec releuat, quod Pennella fuerit aliàs minister, & institor dd. debitorum (qui sunt Arrendatores salium in Ciuitate Neapolis) ad vendendum salia in Ciuitate Beneuenti, ideoque præsumatur administrasse dd. salia tanquam institor dd. debitorum, non autem vti Dominos possedisse. Quia vltrà quod ex deductis pro Dauide asserta institoria sufficienter probari visa non fuit, prout probari deberet ex supra alleg. fuit responsum illam adhuc probatam non releuare, tum quia illa non probatur nisi solum ab anno 1626. vsque ad mensem Februarij anni 1629. & sic non percutit tempus d. exequutionis, quæ facta fuit de anno 1633. de quo tempore, & longè ante asserta institoria iam cessauerat, ex quo dicti Arrendatores salia, quæ tenebant Beneuenti vsque ad annum 1629. eidem Pennellæ vendiderunt, vt supra dictum fuit, tum etiam quia idem Pennella emit vlteriùs hoc medio tempore magnam salium quantitatem à D. Iacobo Cacciotrolo, vnde constare non potest de identitate salium, quæ dictus Pennella vti administrator dd. Arrendatorum habuisse prætenditur, vt fuit in alia decisione ponderatum.

Nec subsistit prætenta falsitas dd. scripturarum, quia † 7
illa in dubio non præsumitur, *c. in præsentia de renunc.* Becc. *cons.* 78. *num.* 10. Alex. *cons.* 70. *col.* 1. *vers. accedit lib.* 1. Gabr. *lib.* 7. *de crimin. conclus.* 2. *numer.* 14. & cùm sit delictum † debet à Dauide plenè probari, Alex. *cons.* 74. *num.* 8
11. *lib.* 1. Dec. *cons.* 175. *col.* 4. *vers. quibus tamen*, Becc. *d. cons.* 78. *num.* 11.

Similiter non obstat asserta, & sæpius repetita simulatio dictarum emptionum desumpta ex quibusdam coniecturis ab informantibus pro Dauide ponderatis, quia quicquid sit de illis, visa fuit cessare omnis causa simulandi, ex quo non apparet dd. debitores, qui salia vendiderunt, esse decoctos, imò eos esse viros opulentos, probatæ famæ, & conditionis, & generales Appaltatores Salium in Ciuitate Neapolis, qui propterea non præsumuntur d. venditionem fecisse in fraudem Dauidis creditoris, concurrente vlterius
† qualitate personæ ipsius Pennellæ in alijs decisionibus 9
ponderatis, cui plurimum defertur ad simulationem excludendam, Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 20. *nu.* 5. Cuman. *cons.* 136. Becc. *d. cons.* 78. *num.* 25. & in omnem euentum cùm agatur de mercibus solitis vendi, non
potest ex mala qualitate † venditoris argui simulatio ven- 10
ditionis, nisi probetur adfuisse causam simulandi verisimilem, Bart. *cons.* 65. *lib.* 1. quem Rota passim sequitur, *vt in decis.* 415. *num.* 17. *& decis.* 677. *num.* 2. *par.* 2. *recent. & in Romana retractus* 19. *Decembris* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Demum non obstat, quod dicta iura non fuerint † re- 11
cognita, ideoque tanquam scripturæ priuatæ emptiones prædictas plenè non probent.

Quia nihilominus faciunt † præsumptionem, Bart. in 12
l. admonendi num. 26. *vers. apodissa. ff. de iur. iurando.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 15. *de fid. instrum.* Crauet. *de antiq. temp. par.* 1. *sect.* 5. *incip. viso de verb. num.* 7. Mascard. *de probat.*
concl. 111. *num.* 4. quæ præsumptio † iunctis adminiculis, 13
de quibus supra, sufficienter probat, Ias. *d. cons.* 129. *nu.* 11. *& seqq. lib.* 1. Crauet. *d. par.* 1. *sect.* 5. *num.* 7.

Et cessat omnis difficultas, quia estò quod iura producta per d. Pennellam emptionem dd. salium plenè non probarent, prout etiam sufficienter probari DD. visum fuit ex prædictis, sat est ipsi Pennellæ, quod salia de tempore exe-
quutionis penes ipsum reperta fuerint, quia † ex hac sola 14
possessione exequutio super eis facta ab eo impediri valet, Abb. *in c. cum super num.* 33. *de sent. & re iudic.* Scacc. *de*
appell. quæst. 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 59. onus † pro- 15
bandi eadem salia fuisse dd. debitorum incumbit Dauidi creditori, vt suprà fuit ostensum.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 533.

Et in eadem causa pariter suprà habetur altera decisio sub die 28. *Iunij* 1634. *coram eodem R. P. D. meo Dunozetto, est decisio* 555.

R. P. D. DVNOZETTO.

Pistorien. seu nullius Beneficij.

Die Lunæ 18. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Possessio beneficij capta lite pendente, & intra terminum ad appellandum, licet non sit manutenenda tanquam vitiosa, & attentata, tamen ex superuenienti titulo subrogationis, in qua fuit narratum d. possessionem esse vitiosam, & attentatam, purgatur omne vitium, & possessor potest mutare causam possessionis absque alia declaratione, & est manutenibilis, & alia de quibus in summarijs.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Possessio vitiosa, & attentata non est manutenibilis, limita num. 2.*
3 *Possessionis causam, quis mutare potest absque alia animi declaratione.*
4 *Clausula* (dummodo aliàs intrusus non sit) *intelligitur de alia intrusione, quàm de narrata.*
5 *Dictio*, alias, *quando significet alium modum, quàm expressum.*
6 *Sequestrum positum à Iudice, priuat possidentem sua possessione.*
7 *Possessionis causam, quis non potest mutare, si iam d. possessio euanuit.*
8 *Sequestrum per solum decretum, non dicitur habuisse effectum.*
9 *Sequestrum, si non habuit effectum, non priuat possessorem sua possessione.*
Decreta, vel sententia non effectuata non afficiunt. num. 9.
10 *Sequestrum si non sit voluntarium, sed necessarium, non priuat partem sua possessione.*
11 *Decis. 314. num. 3. coram Card. Seraph. intellectus. Beltram. ad Gregor. XV. decis. 9. num. 14. declaratur. num. 11.*
12 *Manutentionem propter ciuilem possessionem Rota passim concedit.*
Possessio ciuilis solo animo retinetur. num. 12.
13 *Possessio ciuilis sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis.*
14 *Possessio vitiosa, & attentata est sequestranda.*
15 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eius, quod in iure consistit.*
16 *Taciturnitas non inducit subreptionem, sed taciturnitas tantum eorum, quibus expressis Papa nullatenus concessisset.*
17 *Gratia, vt substineatur, non præsumitur quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id, quod est omissum.*
18 *Papa, si narretur, quod aliqua possessio fuit capta intra terminum ad appellandum, ex ista narratiua satis elicitur, quod sententia erat appellabilis.*
19 *Appellationis terminus non datur, vbi sententia non est appellabilis.*
20 *Vacatio beneficij, si iam fuerit consumpta per subrogationem alterius, si alius postea obtineat subrogationem, non attenditur.*
21 *Subrogatio non datur, vbi non datur vacatio.*
22 *Subrogatio in beneficio obtenta in forma dignum, si non fuerit executioni demandata, non consumat vacationem per solam prouisionem.*
23 *Gratia in forma dignum ad fauorem certæ personæ super certo corpore beneficij dicitur gratia pura, & per eam acquiritur ius ad rem.*
24 *Et prouisio executoris, quare hoc casu requiratur.*
25 *Vacatio per obitum non inducitur per gratiam non verificatam, nec exequutam.*
26 *Gratia in forma dignum antequam executioni demandetur, non suffragatur ad effectum excludendi, vel impediendi prouisum ab Ordinario.*
28 *à Resignante ius non abdicitur per gratiam in forma dignum, donec litteræ sint expeditæ, & beneficium resignatario acquisitum.*
29 *Clausula*, verificato prius iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, &c. *facit gratiam conditionalem.*
30 *Et ideo ad illius iustificationem debet ab impetrante probari iuspatronatus verum, & validum, & quod spectet ad illum, qui præsentauit.*
31 *Et requirit veras, & concludentes probationes.*
32 *Subrogatio non facit consumere vacationem beneficij, si gratia non iustificetur.*
33 *Gratia non iustificata non meretur nomen gratiæ.*
34 *Executor Apostolicus constitutus cum clausula in forma dignum*, si sit, *ab eius sententia datur appellatio.*
35 *Idem si sit constitutus cum clausula*, verificato prius iurepatronatus.
36 *Appellatio operatur, vt omnia remaneant in eodem statu, sicuti existebant de tempore latæ sententiæ.*
37 *Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus.*
38 *Commenda non præbet titulum super beneficio, sed fructuum dumtaxat administrationem.*
39 *Lis, quæ non est sub titulo beneficij non facit illud litigiosum.*
40 *Beneficium dicitur litigiosum, si à sententia lata ab executore, appellationis causa fuerit commissa cum clausula* (quam, & quas) *vna cum alia clausula* (vnà cum incidentibus, & dependentibus, ac toto negotio principali.)
41 *Commenda perpetua tribuit titulum verum, & Commendatarius facit fructus suos.*
42 *per Commendatarij obitum vacatio, saltem de facto datur.*

DECISIO DLXIX.

PRoposito à me dubio sub die 19. Iunij præsentis anni,
an D. Archiepiscopo Pisano dandum esset manda-
tum de manutenendo, vel potius mandatum de immitten-
do vigore subrogationis gratiosæ in possessionem beneficij,
de quo agitur, fuit per DD. quoad vtrumque affirmatiuè
responsum ex rationibus in decisione deductis quæ cùm ho-
die reuiderent DD. ab ea recedere noluerunt, quia eius
fundamenta visa fuerunt bene subsistere.

Siquidem quoad manutentionem attinet, quamuis pos-
sessio D. Archiepiscopi fuerit capta pendente lite, & infrà
terminum ad appellandum, ideoque † tanquam vitiosa, 1
& attentata non esset manutenibilis, Lancell. *de attentat. par. 3. cap. 31. num. 200.* Attamen ex superueniente titulo
subrogationis, in qua fuit expresse narratum d. † posses- 2
sionem fuisse captam pendente lite, & infrà terminum ad
appellandum fuit purgatum omne vitium attentatorum,
† & potuit D. Archiepiscopus mutare sibi causam possiden- 3
di, etiam absque animi declaratione, vt in his terminis di-
xit Rota coram Mantic. *decis. 71. num. 1. & 3. & per tot. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 72. num. 1. & seqq.*
cum alijs in decisione allegatis.

Nec obstat clausula † *dummodo alias intrusus non sit* in 4
litteris subrogationis adiecta, quia illa intelligitur de alia in-
trusione, quàm de narrata, vt fuit in d. decisione firmatum,
& alijs exemplis comprobatum, stante præsertim dictione,
† *alias*, quæ in proposito significat alium modum quàm 5
expressum, Bart. *in l. 1. num. 12. vers. quandoque est aduerbium qualitatis ff. de cond. & demonstr.* Honded. *cons. 70. nu. 32. lib. 2.* Rota *par. 1. diuers. decis. 254. num. 2.*

Nec hodie obstare visum fuit, quod a Rota fuerit decre-
tum sequestrum super dicto beneficio, ac propterea D. Ar-
chiepiscopus fuerit priuatus sua possessione, † cùm seque- 6
strum appositum à Iudice priuet possidentem sua possessio-
ne, Seraph. *decis. 314. num. 3.* Add. ad Greg. XV. *decis. 9. nu. 14.* Ideòque subrogatio superueniens non potuerit mu-
tare causam possessionis, † cùm hæc iam propter d. seque- 7
strum euanuerit, Greg. *decis. 302. num. 2.*

Nam fuit responsum, quod licet dictum sequestrum fue-
rit decretum, non tamen constat fuisse executioni deman-
datum, sequestrum enim † per solum decretum non dici- 8
tur habuisse effectum, Reuerendiss. D. meus Decanus *decis. 39. num. 1.* Nec illud non appositum priuat possessio-
ne, quia decreta, † vel sententiæ non effectuatæ, non 9
afficiunt, Aym. *cons. 10. num. 5. lib. 1.* Seraph. *decis. 381. num. 4. & in Tuden. Parochialis 21. Maij 1610. coram Sacrato impress.* penes Marches. *par. 1. in §. 2. sub num. 2. vers. non obstant sententia.*

Præterea cùm d. sequestrum fuerit decretum à Rota ex
officio † & sic non sit voluntarium, sed necessarium, non 10
priuauit D. Archiepiscopum sua possessione, Bart. *in l. interesse. n. 4. de acquir. poss.* Cyn. Bald. & Salicet. *in l. 1. C. de prohib. seq. pec.* Bertrand. *cons. 198. nu. 5. lib. 5.* Grammat. *dec. 51. nu. 1. & 2.* Cassad. *decis. 14. nu. 12. super reg.* Sarnen. *in reg. de annal. quæst. 46. nu. 4. vers. adde*, Rebuff. *super constit. tom. 3. de sequest.* Glos. 1. *art. 1. nu. 19.* Mantic. *dec. 252. num. 6.* Seraph. *dec. 998. num. 15.* Caual. *dec. 86. num. 6. & d. 305. num. 2.* Rota *in recent. d. 516. num. 2. par. 1. & coram Reuerendiss. D. Decano dec. 158. num. 2. d. 243. num. 1. & decis. 428. num. 9. in fine.*

Hinc non obstant decisiones Seraph. † & Add. ad Greg. 11
in contrarium allegatæ, quia vltrà quod loquuntur de se-
questro iam apposito, debent intelligi de possessione natu-
rali non autem de ciuili, † quæ solo animo retinetur pro- 12
pter

pter quam Rota passim solet concedere manutentionem,
vt fuit dictum in causa *Senen. Pontis Arrighs* 12. *Iony*
1573. *coram Rubeo, qua est decisio* 390. *part.* 1. *diuers.* quæ
13 subdit istam † possessionem sufficere ad effectum ioterdi-
cti recuperandæ possessionis, Add. *ad decis.* 1. *numer.* 4. *de*
restituc. spoliat. in noo. & fuit dictom coram Caual. d. decis.
86. *num.* 3. *& in Columbrien. præstimoniorum* 10. *Decembris*
1631. *coram me.*

Nec releuat, quod io litteris d. subrogationis oon fuerit
expresse narratum decretum dicti sequestri. Quia sufficit,
quod fuerit narratum d. possessionem fuisse captam peo-
dente lite, & infrà terminum ad appellandum, nam Papa
ex huiusmodi narratiua satis intellexit d. possessiooem esse
14 vitiosam, & † atteotatam quæ propterea debebat seque-
strari, Cassad. *dec.* 3. *nu.* 7. *de restit. spol.* Rota *decis.* 79.
in princ. & d. 185. *in fi. par.* 2. *rec* Greg. XV. *d.* 10. *& decis.*
15 91. *num.* 1. Taciturnitas autem eius, † quod io iure con-
sistit, non ioducit subreptionem, Rota *dec.* 75. *de rescript.*
in antiq. Felin. *in cap. soper litteris, numer.* 8. *vers. secunda*
16 *regula eod. tit.* Nec omois taciturnitas causat † subreptio-
nem, sed taciturnitas dumtaxat eorum quibus espressis
Papa nullateous concessisset, Rota coram Reuereodiss. D.
Decaoo *decis.* 328. *num.* 1. *&* 2. *& in recent. d.* 65. *sub no.* 1.
17 *par.* 3. vbi quod pro substinenda gratia non † præsumitur,
quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id,
quod est omissum.

Hinc pariter non obstat, quod non fuerit specificè nar-
ratum, quod sententia lata ad fauorem D. Archiepiscopi
18 super executione suarum litterarum esset † appellabilis,
quia ex prædicta narratiua, quod eius possessio fuit capta
iofra terminum ad appellandum satis elicitur d. seotentiam
cuius vigore d. possessio capta fuit, fuisse appellabilem,
19 † cùm non detur terminus appellationis, vbi seotentia
non est appellabilis, vt patet ad sensum.

Quo verò ad immissiooem attinet, fuodameota decisio-
nis visa fuerunt adhuc subsistere, cùm omnia requisita ad
subrogationem obtinendam fuerint iustificata.

Nec obstat, quòd vacatio per obitum Euerardi, in cu-
ios ius, & possessionem D. Archiepiscopus obtinuit subro-
20 gari esset tam consumpta de tempore † subrogationis ex
prouisione Apostolica facta ad fauorem Verzoni, Gomes.
super reg. de triën. q. 30. *nu.* 1. *vers. tamen contrarium*, Si-
monet. *de reseruat.* q. 55. *nu.* 2. Put. *decis.* 142. *nu.* 2. *lib.* 2.
in correct. Gonz. *ad reg.* 8. *Glos.* 11. §. 2. *no.* 31. *&* 32. Cas-
sad. *dec.* 4. *de caus. possess. propr.* Ideoque subrogatio super-
21 ueniens ad fauorem D. Archiepiscopi non suffragetur, †
cùm subrogatio non detur, vbi non adest vacatio, Gonz.
super reg. 8. *glos.* 51. *nu.* 43. Caual. *decis.* 458. *num.* 3.

Nam placuit responsio data io alia decisione, nempè di-
22 ctam gratiam Verzoni fuisse io forma digoum, quæ cùm
ooo fuerit executioni demandata, oon potuit consumere
vacationem per solam prouisionem, Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.*
15. §. 2. *sub num.* 3. *& nu.* 55. *&* 56. Rota *dec.* 498. *nu.* 2. *&*
dec. 523. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 2. *recent. & coram Caual. dec.* 477.
num. 5. Quamuis enim io gratia in forma dignum ad fauo-
23 rem certæ † personæ super certo corpore beoeficij dicatur
gratia pura, & per eam acquiratur ius ad rem, *cap. si post-*
quam de prabend. in 6. & prouisio Exequutoris requiratur
solum pro exequutione facienda, quæ differtur io tempus,
24 quo impetrans idoneus repertus fuerit, † non autem pro
acquisitione iuris, & substantia gratiæ, vt dixit Rota *in*
Burgen. Canonicatus 28. *Aprilis* 1597. *coram bo. me. Card.*
Pamphilio seniori impress. per Marches. *de commiss. tom.* 1.
par. 1. *cap.* 2. *fol.* 142.

25 Attameo per hanc gratiam † non verificatam, & oon
exequutam non inducitur vacatio per obitum, Put. *decis.*
158. *num.* 3. *in antiq.* Rota *in d. Burgen. Canonicatus coram*
Pamphilio, & in Bracharen. Cantoria 26. *May* 1601. *co-*
ram Iusto, & in Pampilonen. Iansi 28. *Iunij* 1605. *coram*
26 *Seraph.* Hinc videmus quod huiusmodi gratia † antequam
executioni demandetur non suffragatur ad effectum exclu-
27 den. vel impedien. prouisum † ab Ordioario, vt fuit di-
ctum in *Calagoritana beneficij* 30. *Ianuarij* 1606. *coram*
Marcomontio. Prout etiam per dictam gratiam non abdi-
28 catur ius à resignante, dooec litteræ † fiot executæ, &
beneficium Resignatario acquisitum, sanct. mem. Gregor.
XV. *decis.* 139. *num.* 6. *& fuit dictum in Abulen. seu Zamo-*
ren. beneficiorum 12. *Iunij* 1504. coram Penia apud Garz.
par. 2. *cap.* 3. *num.* 126. *& seq. & in d. Burgen. Canonicatus*
coram Pamphilio, & in d. Bracharen. Cantoria coram Iusto,
& in Ampurien. benefic. 12. *Februarij* 1625. *coram R. P. D.*
meo Merlin. & in Meten. Canonicatus 18. *Iunij* 1625. *coram*
bo. me. Buratto.

Vlterius aduertebant DD. dictam gratiam Verzoni fuisse
eum clausula, *verificato prius iurepatronatus ex fundatio-*
ne, vel dotatione, &c. quæ clausula facit gratiam † con- 29
ditionalem, *ad text. in l. à testatore ff. de condit. & demon-*
strat. & fuit dictom in Lucana Mainsculatus 7. *Iunij, &* 1.
Iuly 1585. *coram Orano, & in Tirasonen. Capellania* 4.
May 1605. *coram bo. me. Cardin. Pamphilio seniori, & in*
Spoletana Capellania 14. *Maij* 1619. *coram Andrea, & co-*
ram Canal. decis. 560. *post princip.* Et ideò ad illius iustifica-
tionem debet † ab impetraore probari iuspatronatus, ve- 30
rum, & validum, & quod spectet ad illum, qui præseora-
uit, *ad notat. in cap. quia circa de consang. & affinit.* Alex.
cons. 59. *nu.* 8. *lib.* 2. *& fuit dictum in Lucana Mainsculatus*
coram Orano, & in d. Salernitana Rectoria coram bon. mem.
Pamphilio seniori, & requirit veritas, † & concludentes 31
probationes, prout firmant Rota *in Aretina Capellania co-*
ram bo. mem. Buratto impress. per Viuian. *post tract. de iure-*
patr. dec. 25. *nu.* 1. *& in Lunen. Sarzanen. beneficij coram Re-*
uerendiss. D. Vrgellen. impress. ibid. decis. 10. *nu.* 18. Cùm-
que prædicta noo fuerint per d. Verzonum eo viueote io-
stificata, noo potuit eius gratia consumere † vacationem, 32
Rota *in Firmana beneficij* 29. *Ianuary* 1600. *coram Penia*.
Gratia enim † non iustificata nomen gratiæ oon meretur, 33
Rota *in rec. decis.* 173. *nu.* 5. *ad fin. par.* 3.

Nec dicatur dictam gratiam iam fuisse iustificatam per
sententiam latam ad fauorem ipsius Verzoni super execu-
tione suarum litterarum, quia stantibus prædictis clausolis,
in forma dignom, & verificato prius iurepatronatus † 34
dicta sententia effecta fuit appellabilis, vt de clausula, *in*
forma dignum, Seraph. *decis.* 817. *no.* 1. Rota *dec.* 52. *num.*
2. *&* 519. *no.* 3. *in fin. par.* 2. *recent.* & de clausula, † *veri-* 35
ficato prios iurepatronatos, fuit dictum in d. Lucana Ma-
insculatus 7. *Iony, &* 1. *Iuly* 1585. *coram Orano, & in d.*
Spoletana Capellania coram Andrea, vbi aliæ decisiooes
serenseotur. Cùmque à dicta seoteotia iam fuerit appella-
tum, dici non potest, quod gratia per eam fuerit iustifica-
ta, quia appellatio sospeodit sententiam, & eius effectum,
& omoia remaneot in eodem † statu, quo de tempore latæ 36
sententiæ existebaot, *leg. appellatione C. de appellat.* Rota
coram Caual. *decis.* 242. *nu.* 2 *& dec.* 643. *nu.* 6.

Nec releuat, quod D. Archiepiscopus obtinuerit subroga-
ri etiam ad ius ipsius Verzoni, ideòque censeatur magnife-
cisse ius ipsius, ac per consequens approbasse consumptio-
nem vacationis per obitum dicti Euerardi. Nam huiusmo-
di illatio non visa fuit subsistere, quia licet D. Archiepisco-
pus obtinuerit subrogari etiam ad ius ipsius Verzoni, non
tamen fassus fuit bonum ius illius, sed ob maiorem caute-
lam per dictam interpretationem voluit capere quemcum-
que modum vacatioois sibi magis proficuum, † cùm io be- 37
neficialibus detur multiplicatio titulorum, Calder. *cons.* 7.
de elect. Rota *decis.* 117. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

Denique oon obstat, quòd lis inter D. Archiepiscopum,
& Verzonum prædefunctum non esset super titulo benefi-
cij, ex quo D. Archiepiscopus fuit prouisus de illo per viam
† commendæ, quæ non probet titulum super beneficio, 38
sed fructuum dumtaxat administrationem, Oldrad. *con-*
sil. 179. Cassad. *decis.* 5. *num.* 2. *&* 12. *de priuil.* Simonett.
de reseruat. quæst. 59. *num.* 6. Mohed. *decis.* 4. *&* 9. *de præ-*
ben. Caputaq. *decis.* 144. *per tot.* Lis verò, quæ non est su-
per titulo beneficij, † non facit beneficium litigiosum, Vi- 39
tal. *in clement.* 2. *num.* 72. *vt lit. pend.* Cassad. *decis.* 4. *nu.* 1.
eod. tit. Greg. XV. *decis.* 335. *num.* 5. *& ibi adden. num.* 19.
Tum quia causa appellationis à sententia Exequutoris lata
ad fauorem Verzoni fuit † io Rota commissa, cum claosu- 40
la, *quam, & quas*, quæ licet per se noo sufficeret, iuncta
tamen cum alia clausula, *vnà cum incidentibus, & depen-*
dentibus, ac toto negotio principali, facit beneficium liti-
giosum, vt in terminis subrogationis, dixit Rota cor. Ca-
ual. *d.* 483. *n.* 3. *& d.* 342. *no.* 2. *p.* 2. *rec. & in Romana Capel-*
lania 5. *Maij* 1626. *coram bo. me. Buratto*. Tum etiam
quia nos hodie non versamur † in commenda temporali, in 41
qua procederent in contrarium allegata, sed versamur in
commenda perpetua, quæ tribuit verum titulum, &
Commeodatarius facit fructus suos, vt inquit Paris. *de re-*
sign. lib. 2. *quæst.* 17. *nu.* 11. Mandos. ad Roman. *cons.* 310.
add. 1. *&* 3. Prob. ad Monach. *in cap. nemo num.* 14. *de elect.*
in 6. Rebuff. *tract. de pacif. possess. num.* 36. *& seqq.* & per
obitum

42 obitum Commendatarij datur † vacatio, saltem de facto,
iuxtà Sarnen. *super reg. de trien. q. 5. num. 9. vers. dicta igitur
omnia*, Cassad. *decis. 2. n. 13. de vnion.* Garz. *de benef. par.
4. cap. 4. n. 43. & 48.* Rota *dec. 141. n. 6. par. 1. rec.*

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decis. 549.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Volterana Prioratus.

Die Lunæ 27. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

In Regula de triennal. à quo tempore supputentur tempora. Diligentiæ ad aliquid reperiendum, quando suffragentur.

S V M M A R I V M.

1 *In Regula de Triennali supputantur tempora à die motæ litis, non autem à die impetrationis.*

2 *Quæ conclusio etsi vera sit, illa tamen procedit, quando de ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratia.*

3 *Actor postquam probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo & reus tenetur probare.*

4 *Reus in sua exceptione est actor.*

5 *Reus, si postquam actor fundauit suam intentionem, non probet suam exceptionem succumbit, & num. 9.*

6 *Testes vt probent, negatiuam, remouere debent sensum ab actu, idest, quod aliter esse non potuerit, quia ipsi scirent.*

7 *Diligentia ad aliquid reperiendum quando sunt facienda, vt valeant, debent fieri cum suis requisitis.*

8 *Liber Capituli non probat contra tertium.*

10 *Et tituli inualidi productione facta à parte, sufficit ad excludendum quemcumque alium titulum meliorem.*

11 *De resignatione excipiens, onus probandi, quod sit publicata ad eum spectat.*

12 *In excipiente de titulo, regulare est, vt de valido docere debeat.*

13 *Narratiua sunt iustificanda omnino, etiamsi consistant in negatiua.*

14 *Narratiua, quæ legitur in litterie, sed non in supplicatione, non est iustificanda, ex quo litera expediuntur sub intrusione.*

D E C I S I O DLXX.

DIctum fuit standum esse in decisis 23. Iunij præteriti, quia Ludouicus Coniugius iustificat narrata in sua gratia, & quæ replicantur per Ioannem Tenaliam non releuant.

Non enim obstat regula de triennali litium extinctiua
1 super beneficijs controuersis, † in qua supputantur tempora à die motæ litis, non autem à die impetrationis, Caputaq. *decis. 26. n. 5. par. 1.* Mantic. *dec. 211. num. 3. & in Syracusana beneficij 20. Decembris 1621. coram bon. mem. Buratto.*

2 Quia etsi conclusio sit vera, illa † tamen procedit, quando de ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratiæ, nam tunc sufficit, quod de tempore datæ gratiæ non esset triennalis perfecta, prout fuit narratum, & probatum.

Quod si replicetur non propterea cessare effectum regulæ propter ius quæsitum Tenaliæ ob dilationem ceptæ litis, adhuc obiectum benè euitatur, quia licet Tenalia
3 sustineat partes rei, attamen † quia Ludouicus narrata probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo,
4 & reus tenetur probare, cùm sit † in sua exceptione actor, Ægid. *decis. 563.* Rota *decis. 628. num. 3. par. 1. diuers. & 279. num. 2.* coram Papa Greg. XV. & dum non probat
5 ad eundem effectum † regulæ, de suo titulo vero, propter conditionem litterarum beneficio illius gaudere non potest, Sarnen. *ad eandem reg. q. 26. nu. 14* Cassad. *decis. 13. num. 2. super reg.* Rebuff. *de pacif. possess. num. 160.* quem titulum nedum non probauit, prout tenebatur, propter conditionem in suis litteris appositam, ibi, (nostræ intentionis existit, quod ex prouisione nostra huiusmodi nullum tibi ius quomodolibet in dicta Ecclesia acquiratur, nisi Cinus in Ecclesia illa Parochiali, & tu in Canonicatu, & præbenda prædictis ius habueritis tempore resignationis) sed imò contrarium per Ludouicum probatum fuit per testes; per diligentias, & per attestationem Cancellarij eiusdem Cathedralis ponderata in prima decisione, nempè quod Ioannes Tenalia nunquam fuit Canonicus d. Cathedralis cum præbenda Sancti Victoris, sed Ioannes Baptista Segherius.

Non obstat, quod testes non coarctent † negatiuam re- 6
mouendo sensum ab actu, quod aliter esse non potuerit, quin ipsi scirent, Rota *decis. 573. nu. 2. par. 1. & 85. par. 2.
recem.* & † diligentiæ non sint factæ cum suis requisitis, de 7
quibus per Caputaq. *dec. 265. par. 1. & 323. n. 2. par. 2. rec.*
& liber † Capituli probet contra ipsum, non autem contra 8
tertium, nec constet quod possessiones canonicatuum registrentur inter actus capitulares.

Quia prædicta omnia in sua specie visa fuerunt perfecta, & nihilominus non sufficit Tenaliæ excipere contra probationem Ludouici, qui fundat intentionem suam in veritate narratorum in tempore ad excludendam regulam de triennali, sed debet docere de titulo suo propter conditionem litterarum, quod nullum ius acquirere non possit in Ecclesia, quam recepit in permutationem, nisi ipse de tempore resignationis haberet ius in Canonicatu, quod in æternum probare non potest, dum de eo tempore haberet tantummodo supplicationem signatam cum parua data, & seu quandam notam extractam ex libris paruæ datæ, quæ non dat ius in ipso Canonicatu, quicquid sit ad illum obtinendum, vt in prima decisione fuit firmatum, quæ nota,
& seu supplicatio, † tanquam producta ab eodem Tenalia, 9
sufficit ad excludendum quemcunque alium titulum meliorem, *cap. dudum de decimis*, Cassad. *decis. 3. num. 3. de caus. possess. & propr.* Put. *dec. 239. n. 2. lib. 3.* Caputaq. *dec. 193. num. 3. par. 1. & 331. n. 19. & 353. eodem num. coram Papa Gregor. XV.* & eo difficilius potest deseruire illa nota in
vim resignationis facta à Io. Baptista Segherio, quia † ad 10
docendum de iure in ipso Canonicatu, debet probare insimul publicationem, cùm hoc sit onus ex parte dantis de resignatione, Rota *dec. 278. n. 2. coram Papa Gregor. XV.* &
est regulare in excipiente de titulo, vt de valido † docere 11
debeat, Bart. *in l. fin. n. 2. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* & fuit firmatum *in causa Viterbien. Terræ Vetrallæ 10. Iunij 1613. coram me.*

Denique non obstat, quod Ludouicus adhuc deficiat in iustificatione narratorum, nempè † clausulæ tibi asserenti nullo de nouo acquisito titulo, quæ negatiua dicebatur omninò iustificanda, Garz. *de benef. par. 5. cap. 3. num. 209. cum alijs allegatis.*

Quia cùm in supplicatione non legatur hæc clausula, sed
tantummodo in litteris, † non est iustificanda hæc narrati- 12
ua; ex quo litteræ expediuntur sub intrusione, Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis. 577.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 5. §. 1. num. 70.* Garz. *de benef. par. 5. num. 30. & num. 209.* Et ita, &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Romana Assecurationis.

Die Veneris 19. Ianuarij 1635.

A R G V M E N T V M.

Assecurationis contractus consistit in periculo mercium, quod in se suscipit assecurator, cuius obligatio propterea non datur, quoties oneratio mercium omninò facta non sit, vel facta sit super re, de qua possit dubitari, an sit diuersa à re, super qua suscepta fuit obligatio, & promissio ab assecuratoribus. Ex quibus ostendatur hæc diuersitas.

S V M M A R I V M.

1 *Assecurationis subiectum consistit in mercibus vehendis, quo cessante necessario deficit obligatio assecuratoris.*

2 *Inter assecuratorem, & assecuratum subintelligitur tacita quædam sponsio derogatoria actus in euentum, quo merces non fuerint oneratæ.*

3 *Assecurationis contractus non aliter sustinetur, quam ratione periculi mercium per assecuratorem suscepti.*

4 *Negatiua, quod merces non fuerint oneratæ in exequutionem obligationis factæ ab assecuratore in apocha assecurationis, probatur ex litteris onerationis.*

5 *Litteræ onerationis corrupto vocabulo Ligagiorum nuncupantur.*

6 *Mercium oneratio ex quibus nequeat censeri facta intuitu obligationis assecuratoris.*

7 *Dictio* d'allora che saranno cariche, ò cominciaranno caricarsi, *denotat extremitatem temporis, in cuius euentum collata est stipulatio.*

8 *Assecuratoris obligatio rectè concipitur etiam pro mercibus iamdiu oneratis, nisi assecuratio restringatur ad merces in futurum onerandas, &* num. 9.

10 *Stipulatio non committitur ante onerationem mercium ad cuius euentum restricta est obligatio.*

11 *Obligationis ab assecuratore factæ substantia manet in suspensu ante diem onerationis, & quare.*

12 *Diuersitas personarum diuersitatem indicat obligationum.*

13 *Actus onerationis, & ius super mercibus oneratis tribui non potest, nisi ei, de cuius mandato ex tenore apochæ onerationis constet merces oneratas fuisse.*

Quid si in apoca assecurationis promissa appareat assecuratio super mercibus, quæ spectarent ad quemlibet ex assecuratis, & sine obligatione ostendendi illarum rificum, n. 14. 17. 22.

Et quid, stante stylo, vt in litteris oneratorijs exprimatur nomen personæ assecuratæ.

14 *Oneratio mercium assecuratarum, vt tribuatur alteri, quàm nominato in apoca assecurationis, constare debet, quod in oneratione mercium habita fuerit ratio obligationis factæ in apocha assecurationis.*

15 *Stipulatio assecurationis, vt committatur, necesse est pro forma, vt oneratio mercium fiat sub nomine assecurati, & quare.*

16 *Assecurationis obligatio non est extendenda de persona ad personam; præsertim quando obligatio concepta est absolutè, & sine vlla facti circumstantia ex qua possit apparere de interesse personarum non nominatarum in litteris onerationis.*

17 *Agitur de opinione Santernæ in tract. de assecuration. & sponsion. par. 4. n. 45.*

19 *Mercatorum iudicium plurimi faciendum est in causis spectantibus ad forum mercatorum.*

20 *Attestatio mercatorum de stylo plurium Ciuitatum non tollit attestationem mercatorum loquentium de stylo particularis Ciuitatis, in qua celebratus est contractus.*

21 *Testes deponentes de stylo, quamuis examinati in alia causa fidem faciunt.*

22 *Declaratur decisio Rotæ in Romana assecurationis 19. Ianuarij 1634. coram Motmanno, & consilium Parisij 47. lib. 1.*

23 *Onerationis factum ex quibus tribuatur assecurato, vel alteri, quàm nominato in apocha assecurationis, &* num. seqq.

Declaratur Straccha de assecurat. gloss. 10. n. 17.

24 *Diuersitas mercium assecuratarum, ex quibus probetur, ita vt non dicantur eædem, de quibus cantant litteræ oneratoriæ.*

DECISIO DLXXI.

AGebat Franciscus Detus pro assecuratione scutorum octingentorum, ad quorum solutionem se obligauerant Andreas, Alippus, & alij mercatores occasione assecurationis mercium, quæ à portu Sydonis in mari Syriaco aduehendæ erant Venetias super naui, cuius nomen erat S. Nicolai, quia cum eadem nauis subita maris tempestate perijsset in mari Ionio propè Corciram, dicebatur euenisse conditio eius obligationis propter iacturam mercium, quæ in ea naui vehebantur, & quarum incolumitas dicebatur promissa Deto: cùm itaque ille instituisset iudicium coram A. C. & probato casu nauis, & obligatione mercatorum obtinuisset mandatum exequutiuum pro summa dd. scutorum octingentorum, commissa mihi causa appellationis ad instantiam eorundem mercatorum, dubitaui, an esset idem mandatum exequendum, quod dubium dixerunt Domini esse negatiuè decidendum, cùm ex adductis pro parte Deti non visa fuisset probari conditio huius obligationis, siue quod factus fuisset locus stipulationi promissæ.

Etenim ex casu nauis, qui solum probatus fuerat pro parte Deti, non poterat dici probatam fuisse etiam iacturam mercium pro quarum salute voluerunt mercatores conceptam esse suam obligationem, cùm non constaret illatas fuisse aliquas merces in eadem naui correspectiuè, & in exequutionem apochæ, in qua continebatur illorum obligatio, vnde deficiente subiecto assecurationis, quod
† consistebat in mercibus vehendis, necessariò deficiebat 1
obligatio mercatorum super assecuratione ipsarum mercium, vt post alios ratiocinatur Valasc. *decis. Lusitan.* 64. *num.* 5. & latè probat Petrus Santerna *in tractat. de assecurat. par.* 3. *num.* 14. vbi quod intelligitur sponsio, quæ
cum tacita inter contrahentes † derogatoria actus, si mer- 2
ces non fuerint oneratæ, Stracch. *eodem tract. glos.* 6. *n.* 9. Rota Ianuen. *decis.* 3. *num.* 28. Castill. *decis. Siciliæ* 73. *num.* 1. *lib.* 1. Neque enim aliter sustinetur hic contractus, quàm ratione periculi earundem mercium suscepti
per assecuratores, vt tradit Santern. *ead. par.* 2. *num.* 13. 3
Stracch. *in princ. eiusdem tract. num.* 44. & voluit Castrens. *in leg. naui Saupheï* 34. *num.* 6. *ff. locat. post glos. ibi, in verbo oneris*, Alex. *in l. à Titio* 108. *num.* 3. *ff. de verbor. oblig.* Sot. *de iust. & iur. lib.* 6. *q.* 7. *in conclus:* Less. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 28. *dubit.* 4. *num.* 24. Molin. *tract.* 2. *disp.* 507.
num. 3. Et visa fuit probari hæc negatiua, vt † non fuerint 4
oneratæ aliquæ merces in exequutionem dictæ obligationis ex datis pro parte eiusdem Deti, quia litteræ onerationis, quas ille afferebat, vt ex quibus dirimi solet quæstio huius facti, vt tradit Salicet. *in l. cum proponas num.* 5. *C. de nautic. fænor.* & post alios notauit Stracch. *de assecuration. glos.* 11. *num.* 50. licet probarent factum onerationis, non tamen probare poterant, quod illa esset facta in exequutionem eius apochæ, in qua continebatur obligatio assecuratorum; eæ enim litteræ oneratoriæ, quas litte-
ras † Ligagiorum corrupto vocabulo nuncupari dixit Salyc. 5
in d. l. cum proponas C. de nautic. fænor. scriptæ erant sub die 20. Iulij anni 1630. & per quinque menses antecedebant apocam assecurationis, quæ facta fuit sub die 9. Nouembris
eiusdem anni. Vnde non poterat † dici, quod ei oneratione 6
ipsarum mercium habita fuisset ratio eius obligationis, dum adhuc illa non erat contracta, quando merces fuerunt in naui impositæ, quod clarius etiam ostendebatur ex verbis eiusdem apocæ, cùm obligatio in ea contenta expresè restricta esset ad merces in posterum onerandas, prout id osten-
debat dictio, quæ in illa legebatur *d'allora, che saranno ca-* 7
riche, ò cominciaranno caricarsi. Ea enim dicebatur esse illius naturæ, vt designaret certam extremitatem temporis, in cuius euentum collata esset stipulatio, vt probat text. *in l. si ijs legatum §. ita scriptum, ff. de condit. & demonstr.* & notat ibi glos. *in verb. tum, & in l. vxori* 35. *ff. de vsu & vsuf.*
legat. Doct. *in l. Gallus ff. de liber. & posth.* † Neque obsta- 8
re visum fuit, quòd potuisset illa obligatio rectè concipi etiã pro mercibus oneratis, quia quidquid sit de veritate huius quæstionis, an eadem obligatio valere potuisset, si ita concepta esset, vt eas etiam merces comprehenderet, in qua specie tenuit Rota Ianuensis pro validitate talis obligationis, vt in *dec.* 102. *num.* 5. Tamen hæc difficultas
† cessabat in casu huius decisionis ex facto propter verba 9
eiusdem apocæ, quæ tamquam restricta essent ad merces in futu-

futurum onerandas, non poterant intelligi de mercibus iamdiù oneratis, *argum. text. in l. solemus ff. de condit. & demonstr. & in l. si iam facta 11. ff. eod. tit.* & voluit Castr. *in cons.* 173. *num.* 1. *lib.* 2. Oldrad. *cons.* 310. *numer.* 2.
10 † Et ita ante onerationem earumdem mercium, ad cuius euentum apparebat restrictam fuisse obligationem, certum est, quod nunquam commissa fuit stipulatio, vt probat text. *in l. stipulatio ista §. in certam ff. de verbor. obligat.* & notat ibi Castr. *num.* 2. Bart. *in l. si ita stipulatus num.* 41. *& in l. triticum num.* 1. *ff. eod. tit.* Imò ante eam
11 diem † fuit etiam impedita, & suspensa substantia ipsius obligationis, quia non solum erat incerta dies, in qua ea conditio impleri debebat, sed etiam erat incertum, an illa esset extitura, quia plura contingere possent, vt ea oneratio non fieret, quod etiam voluit Bartol. *in d. l. si stipulatus ff. de verbor. obligat.* & probat text. *in l. cedere diem ff. de verb. signif.* & notauit Imol. *in l. hereditas n.* 10. *ff. de hered. instit.* Cagnol. *in omnibus num.* 20. *ff. de reg. iur.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 41. *num.* 16.

Præterea hæc diuersitas inter vtramque apocam pote-
12 rat ostendi ex pluribus, quæ legebantur espressa † in vnaquaque illarum, quia erat manifesta diuersitas personarum, pro quibus recepta fuit assecuratio ab ijs personis, ad quas dicebantur spectare merces, quibus nauis fuit onerata, nam apoca assecurationis concepta erat generaliter pro mercibus onerandis super naui nuncupata S. Nicolai, quæ à Ciuitate Sydoneis, atque oris maritimis Palęstinæ redire debebat ad Ciuitatem Venetiarum, & assecuratio promittebatur Antonio Deio, & socijs, qui illam recipiebant de ordine Octauij Berotti, & Ioannis
13 Baptistæ Docti mercatorum Venetorum, † ex apoca verò, & litteris onerationis apparebat illata fuisse in eadem naui per Ioannem Iorianum, & Bernardinum Rouellum septem & quinquaginta dolia olei de ratione, & ordine Aloysij Albinonij, quibus solum tribui poterat actus eius onerationis, aut ius super mercibus oneratis, vt probat *text. in l. naue saupho, §. idem iuris ff. locat.*

14 Neque contrarium visa † fuerunt significate verba apocæ assecurationis quatenus promissa in illis fuit assecuratio super mercibus, quæ ad quemlibet spectarent, & sine obligatione ostendendi illarum risicum, quia aut ex ijs verbis creditur sublatam fuisse necessitatem probandi illarum onerationem, & non poterat id suaderi ex illorum significatione, neque conuenire hoc videbatur naturæ ipsius contractus, aut verò dicebatur hunc esse effectum eorumdem verborum, vt censeri ex ijs deberet probata oneratio mercium assecuratorum ex quacumque oneratione, quamuis in apoca, aut litteris factis illius occasione contineretur nomen diuersarum personarum, & non poterat id subsistere, nisi alia ratione constaret, quod in oneratione ipsarum mercium habita fuisset ratio obligationis factæ in apoca assecurationis, vt in specie voluit Paris. *in cons.* 47. *lib.* 1.
15 *sub num.* 38. *& num.* 66. Vbi † quod pro forma committendæ huius stipulationis necesse est, vt oneratio mercium fiat sub nomine ipsius assecurati, ne aliàs detur absurdum extendendi obligationem de vno ad alium casum † etiam
16 in casu, quo obligatio fuerit absolutè concepta, & sine alijs facti circumstantijs, ex quibus apparere possit de interesse aliarum personarum super mercibus oneratis, voluit Stracch. *in tract. de assecurat. glos.* 10. *n.* 17. in vltima facti specie, quàm ibi proponit, vbi concludit non habere in ea locum deducta per Santern. *in 4. par. num.* 45. qui ex ijs
17 verbis † volebat non posse Assecuratorem petenti pretium assecurationis obijcere, quod ille non esset dominus mercium, pro quarum salute se obligauit, & regulam generaliter in hac materia constituerunt, Mastrill. *in adducta decis.* 182. *num.* 31. vbi refert idem cons. Paris. Muta *decis. Sicilia* 3. *num.* 5. Gamm. *decis. Lusitan.* 181. *num.* 3. qui ibi agit etiam de opinione Santern. super effectu eorum verborum.

18 Et hæc quidem visa † fuerunt facilius admitti debere in casu proposito, quo hic stylus esprimendi nomen personæ assecuratæ in litteris onerationis erat conformis consuetudini huius fori Romani, & aliarum Ciuitatum Italiæ, vt probatum fuit ex attestatione plurium mercatorum,
19 quorum † iudicium plurimi faciendum erat in causis ad illorum forum spectantibus, vt tenuit Rota *in alia Romana assecurationis* 1. *Iulij* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino, & coram Gregorio decis.* 126. *num* 1. & tradit Bald. *in l.* 1. *C. de*

constit. pecun. & in cons. 399. *num.* 10. *lib.* 5. Rota Ianuen.
decis. 7. *num.* 11. Et licet † pro parte Deti exhibita fuisset 20
attestatio aliorum mercatorum ad effectum probandi contrariam consuetudinem assecurandi merces sub diuerso nomine ab eo, quod fuit expressum in apoca assecurationis, tamen non poterat ex ea tolli probatio data ab assecuratoribus, cùm solum in attestatione pro eis data fieret fides de consuetudine fori Romani; vnde hæc solùm attendi poterat tanquam consuetudo particularis, ac propria illius loci, in quo celebratus fuit contractus, ex notatis per Bart. *in l. omnes populos C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. & in l. si fundus ff. de euiction.* & in terminis huius contractus tenuit Rota coram Gregor. *d. decis.* 126. *num.* 3. Rot. Ianuen. *dec.* 38. *num.* 4. & tradit Strach. *de assecurat. glos.* 10. *num.* 17. præter alia, quæ poterant considerari super attestatione data ab eisdem Assecuratoribus, ex quibus præferenda etiam videbatur attestationi, quàm faciebant alij mercatores de contraria consuetudine, cùm fides data ab assecuratoribus non solùm esset præscripta à pluribus, sed probari videretur ex testibus examinatis in alia causa coram R. P. D. meo Motmanno occasione similis assecurationis, quia licet ijdem te-
stes essent recepti in causa † diuersa, tamen poterant facere 21
fidem in hac causa tanquam deponentes de stylo, vt decisum fuit in Narnien. dotis 13. Maij 1591. coram Penia, & in Mediolanen. fructuum 9. Maij 1592. coram Oran.

Et ex his visum fuit Dominis probari inutilitatem huius stipulationis, quibus non visa fuerunt obstare, quæ decisa fuerunt in eadem causa coram R. P. D. meo Motmanno
sub † hac eadem die, & sub die 7. Iunij anni proximi, vt 22
possent merces pertinere etiam ad alias personas, præter eas, quarum nomina expressa fuerunt in litteris onerationis propter verba, quæ legebantur in apoca eius assecurationis, & in quibus promissa fuit eodem modo assecuratio super mercibus, quæ ad quemlibet spectarent, quia quidquid dicendum sit in casu, quo per relationem apocæ onerationis ad apocam assecurationis, aut aliunde constare posset de identitate mercium oneratarum, eò quia appareret onerata eadem species mercium, quæ fuit assecurata, aut concurreret expressio alicuius personæ nominatæ in apoca assecurationis, quo casu rectè remitti potest effectus eorum verborum vt censeatur commissa stipulatio, quamuis assecuratus non sit dominus ipsarum mercium propter relationem, quæ poterat ex ijs verbis haberi ad verum Dominum, prout hic est casus, qui fuit decisus coram R. P. D. meo Motmanno. Tamen contrarium statuendum erit, quando, vt
contingit in casu huius † decisionis, factum onerationis, 23
quod sibi adscribit assecuratus, non potest aliqua ratione conuenire apocæ assecurationis, vel per relationem vnius apocæ ad aliam, in quibus terminis loquitur Stracch. *loco supra allegato*, vel ob mentionem factam in apoca onerationis alicuius personę ex nominatis in apoca assecurationis, vt in casu decisionis R. P. D. mei Motmanni, & cons. Paris. vel demum ex identitate speciei ipsarum mercium, de qua neque poterat apparere in hoc casu propter generalem illarum expressionem, tunc enim succedere videntur omnes regulæ pro diuersitate actuum, itaut oneratio nunquam dici possit facta in exequutione siue contemplatione præcedentis obligationis, ex notat per Doct. *in l. cum quæritur ff. de re iudic. & in l. lecta ff. si cert. pet.* & in terminis tradit Stracch. *de assecur. glos.* 5. *in fin.* vbi attestatur de huiusmodi consuetudine mercatorum, Castill. *dec.* 73. *lib.* 1.

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana de Bonellis.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1635.

ARGVMENTVM.

Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato circa successionem ad quæ videtur habilitatus, & talis legitimatio quid importet.

S V M M A R I V M.

1 *Mater filio ab intestato successisset, si eius filius illegitimus non fuisset legitimatus.*

2 *Legitima est portio eius, quod quis habiturus esset ab intestato.*

3 *Filius illegitimus ab intestato suam legitimam consequi minimè potest.*

4 *Legitimam non potest petere, qui exclusus est à successione intestati.*

5 *Legitimatio filiorum illegitimorum solum operatur, quod filius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod pater illi relinquit.*

6 *Non autem, quod per talem legitimationem habeatur pro omnibus tanquam legitimus, ita vt possit petere legitimam.*

7 *Filius legitimatus non potest aliquid petere, quod repugnet voluntati patris.*

8 *Succedere, qui non potest ab intestato in praiudicium alicuius, nec potest etiam in eius praiudicium petere legitimam.*

9 *Legitimatus succedit in eo tantum, quod sibi à patre relinquitur.*

10 *Pater filio legitimato non tenetur plus relinquere, quàm sibi videtur.*

11 *Legitimatus cum clausula, sine praiudicio venientium ab intestato, non potest dicere testamentum nullum ex causa praeteritionis.*

12 *Legitima non debetur ei, cui praeterito non datur ius, aut querela inofficiosi testamenti.*

13 *Succedere ab intestato, qui nequit nulla fit iniuria ei, si nihil testamento relinquitur.*

14 *Legitimatio cum clausula, sine praiudicio venientium, &c. solum reddidit habilem legitimatum, vt possit capere ex testamento, non autem compellit patrem, vt aliquid ei relinquat.*

15 *Legitima est portio successionis ab intestato.*

16 *Intestati causa regulatur, secundum causam rumpendi testamentum.*

17 *Legitimatus cum clausula, sine praiudicio venientium ab intestato, cum sit exclusus ab intestato ei non debetur legitima.*

18 *Legitima debetur filio legitimato, & ei datur querela inofficiosi, cum habeatur pro legitimo, quoad omnes effectus.*

19 *Sed hoc procedit, quando quis simpliciter, & absolutè fuit legitimatus.*

20 *Legitimatio cum clausula, sine praiudicio venientium ab intestato, est limitata in eo, quod pater vult relinquere legitimato, & sic non habet effectum plena legitimationis quoad successionem, & num. 21.*

22 *Legitimatus cum clausula, sine praiudicio venientium ab intestato, solum debet habere partem hereditatis, ratione institutionis, qua superest deductis legatis factis sororibus, & tertia pars debita matri testatoris.*

23 *Decis. in causa Romana de Menichellis coram Vicecomite, in quibus terminis procedat.*

24 *Sororibus testatores, quando sunt relicta legata particularia, an faciant partem matri in legitima, declara vt num. 25.*

26 *Sorores ab intestato non concurrunt cum matre, & consequenter videntur facere partem in legitima matris.*

27 *Sorores regulariter facto testamento habentur pro extraneis, ideo non possunt concurrere cum matre ad legitimam.*

D E C I S I O DLXXII.

INstituta per Thomam de Bonellis Æmilia matre in legitima, & omni eo, quod sibi de iure debetur, & factis quibusdam legatis Hortentiæ, & alijs sororibus; hæredeque vniuersali instituto Alexandro filio naturali, quem sequenti die per Archiuium Romanæ Curiæ legitimati obtinuit, cum clausula, *sine praiudicio venientium ab intestato*, sub die 20. Maij 1633. * posito dubio, an Æmiliæ deberetur legitima, in bonis Thomæ, & quanta
sit; quoad primam partem affirmatiuè fuit resolutum, vt
in decisione, reseruato quod in alia positione de quanti-
tate videretur. Vnde prosequendo disputationem, causa
pluries proposita, & articulo per omnes DD. maturè de
more discusso, fuit resolutum legitimam debitam Æmiliæ
matri esse trientem totius hæreditatis, deductis prius lega-
tis factis à Thoma, non verò portionem portionis debitæ
ab intestato, prout prætendebant informantes pro Thoma
Iuniore, quia cum Alexander fuerit legitimatus cum clau-
sula, *sine praiudicio venientium ab intestato*, nullo modo
potest petere legitimam, cùm illa solum ei deberetur, si
nullum præiudicium fieret venientibus ab intestato, † in 1
casu autem nostro fieret præiudicium matri, quæ aliàs ab
intestato successisset, Gabr. *cons. 24. nu. 11. per totum lib. 2.*
Dec. *cons. 576. num. 6. vers. his tamen non obstantibus*, Ias. *in
rub. de liber. & posth. num. 15. & seqq.* & hanc opinionem
sequuta fuit Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *dec. 135.
per tot.* cum enim legitima sit portio eius, quod † quis esset 2
habiturus ab intestato, *l. Papinianus §. quoniam autem quarta
ff. de inoff. testam. & l. parentibus C. eod.* cum alijs per Crass.
in §. legitima q. 1. num. 1. & ab intestato filius illegitimus
† suam legitimam consequi minimè potuisset, neque po- 3
terit petere legitimam, quæ non debetur ei qui est exclu-
sus † à successione intestati, Angel. *cons. 105. in fin.* Dec. 4
d. cons. 576. num. 6. Aym. *cons. 11. num. 13.* Rota coram
Bubalo *in Asculana Legitimæ 2. Decemb.* 1588. *impressa
apud Merlin. de legit. decis. 39. & 8. Febr.* 1593. *coram Card.
Arigonio in Romana supplementi Legitimæ, impressa vbi supra
decis. 36.* legitimatio enim solùm operatur, † quod fi- 5
lius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod
pater illi relinquit, non autem quod per talem legitimatio-
nem habeatur † in omnibus pro legitimo, itaut possit pete- 6
re legitimam, † ideoque non potest aliquid petere, quod 7
repugnet patris voluntati, vt notat Angel. *cons. 105. circa
fin.* Alexand. *cons. 29. lib. 4.* quia qui ab intestato succede-
re non potest in præiudicium alicuius, non potest etiam
† in eius præiudicium petere legitimam, vt pulchrè decla- 8
rat Bald. *in l. maximum vitium vers. in contrarium C. de liber.
præt.* tradit. Alex. *in l. Gallus §. & quid si tantum de lib. &
posth.* Dec. *d. cons. 576. num. 6. vers. vnde cum ab intestato*,
Decian. *cons. 59. num. 74. lib. 1.* latè Honded. *cons. 89. nu.
60.* sequendo Rotam *in Bononien. Apothecarum coram Cæsar. de Grass. 25. Ianuar.* 1575. *sanct. mem. Gregor. XV. d.
decis. 135. num. 5.* sic enim legitimatus succedit in eo tan-
tum, quod † sibi à patre relinquitur, itaut non teneatur 9
pater illi aliud relinquere, latissimè infoitus cumulans tra-
dit Castil. *de coniect. vlt. vol. cap. 22. num. 158.* vbi testatur
de veriori, † & communiori, Rimin. sen. *cons. 41. num. 9.* 10
vbi dicit se in hoc non reperijsse contradictorem, Gabr. *cons.
30. num. 29. lib. 1.* vbi alios refert Tiber. Decian. *cons. 40.
num. 33. circa medium, vers. hanc quoque lib. 3.* & Gozad.
cons. 6. num. 33. sequendo hanc opinionem dicit esse com-
munem, & ab hac tanquam communem non esse rece-
dendum num. 78. & eandem communem dicit Abb. *cons.
7. num. 1.* idque eo faciliùs procedit ex quo † legitimatus 11
cum dicta clausula, *sine praiudicio venientium ab intestato*,
non potest dicere testamentum nullum † ex causa præte- 12
ritionis, Soccin. sen. *cons. 41. num. 8. in princ. vers. operatur etiam d. clausula*, Ruin. *cons. 103. num. 4. vers. conditio igitur testamenti lib. 3.* Ang. *cons. 264. num. 30* Capic.
dec. 22. num. 4. & seqq. latè Gratian. *discept at. 496. num. 37.
& seq. sanct. mem. Greg. XV. d. decis. 135. num. 7.* legitima
autem non debetur ei, cui præterito non datur ius, aut
querela impugnandi testamentum, *leg. cum quæritur, &
leg. omnimodo in fin. C. de inoff. testam. §. 1. in fin.* Auth.
de triente, & semisse, Gabr. *cons. 24. num. 4. lib. 2.* ei qui
ab intestato succedere nequit, nulla fit iniuria, † si nihil 13
ei testamento facto relinquatur, & propterea nec quere-
lam, nec aliquod remedium contra testamentum habet, *§.
eadem vers. item adoptiuos instit. de hæred. quæ ab intest.
defer.* ergo legitimatio cum hac clausula, † *quæ solum reddit* 14
habilem legitimatum, vt capere possit ex testamento non
compellit patrem, vt ei aliquid relinquat, & per consequens
impossibile est, vt legitima debeatur, cùm legitima † sit 15
portio successionis ab intestato, *l. Papinianus §. quoniam
autem quarta ff. de inoffic. testam.* cum alijs supra allega-
tis, & † causa intestati regulatur secundum causam 16
rumpendi testamentum, *l. 1. §. rectè ff. si tab. test. null.
ext.* Crotus *in l. Gallus §. & quid si tantum, num. 151. in fin.
de lib. & posth.* ideoque si sic legitimatus est exclusus ab
inte-

17 intestato † ei non debetur legitima, Bald. *in conf. 329. vol.* 3. quem sequuntur Alexand. Corn. Soccin. Ias. Dec. & Gozad.
Non obstat Cæsar de Graff. *dec. 3. num. 2. qui fil. sint legit.*
18 & alij DD. admittentes legitimam deberi filio † legitimato,
& quod ei detur querela inofficiosi, cùm habeatur pro legitimo quoad omnes effectus, quia procedunt in eo, † qui
19 fuit simpliciter, & absolutè legitimatus, secus autem quando legitimatio continet clausulam, *sine præiudicio venientium ab intestato*, tunc enim legitimatio est limitata in eo,
20 quod pater vult relinquere legitimato, & per † consequens non habet effectum plenæ legitimationis, quoad successionem, Dec. *conf. 257. n. 3. vers. vltimo obijcitur*, idem notat Ant. de Butr. *in cap. per venerabilem, vers. sed est dubium qui fil. sint legit.* Ang. Paul. de Castr. & alij quos refert Dec. *conf. 257. n. 3. in fin.*

21 Quare cum filius legitimatus cum † clausula *sine præiudicio venientium ab intestato*, succedat tantum in eo, quod à patre illi relinquitur, nec pater teneatur aliquid relinquere, nec filius possit legitimam, seu supplementum legitimæ petere, nec dicere testamentum nullum ex
22 causa præteritionis, hinc fit Alexandrum † ita legitimatum in præsenti solum debere habere partem hæreditatis ratione institutionis, quæ superest deductis legatis sororibus factis, & tertia parte debita Æmiliæ matri Thomæ testatoris, iuxta opinionem Rotæ *in Asculana legitima* 1588. *coram Bubalo post Merlin. de legit. decis. 39. num. 15. & in Romana legitima 3. Iunij 1633. coram R. P. D. meo Dunozette*, quam etiam tenet Surd. *conf. 404. num. 9. vol. 3.* Maresc. *lib. 1. var. resol. cap. 10. num. 8. & 9.* Mangill. *de imput. q. 6. num. 26.* idem Merlin. *de legit. lib. 1. tit. 4. q. 7. n. 16.* Thes. *decis. 172. n. 6. vers. primus est*, in quibus locis firmatur tantum minus esse in hæreditate, quantum important legata facta fratribus, seu sororibus, adeout deductis illis legatis legitima matris non sit tertia totius hære-
23 ditatis, sed tertia residui, † in quibus terminis procedit decisio *in Romana de Menichellis coram Vicecomite 28. Iunij* 1578. penes Merlin. *de legit. dec. 37.*

24 Non obstat, quod ex quo sororibus † fuerunt relicta particularia legata, videantur facere partem matri in legitima, iuxta limitationem Bald. *in auth. nouissima in fin. C. de inoffic. testam.* quam fuit sequutus Soccin. *conf. 75. n. 5. vol. 3.* Gabr. *conf. 94. lib. 1.* quia hoc non procedit ad effectum, vt legata ista detrahantur de legitima, sed ad effectum solum, vt tantum minus dicatur esse in hæreditate,
25 quantum important legata prædicta, † itaut illis detractis legitima matris sit tertia residui hæreditatis, vt in his terminis Rota *in d. Romana de Menichellis, & in dict. Asculana legitimæ apud Merlin. & in alia supradicta Romana legitima coram R. P. D. meo Dunezette.*

26 Nec dicatur releuare, quod sorores ab † intestato concurrant cum matre, ex *Auth. defuncti C. ad Tertull.* & consequenter videantur facere partem in legitima matris; quia Rota sequitur opinionem Butr. contra Bart. de qua latè Thes. *dicta decis. 171.* Gabr. *d. cons. 94. num. 19. lib. 1.* Marescot. *var. resol. vbi sup. num. 1. & seq.* & latissimè Merlin. *de legit. lib. 1. allegato tit. 4. q. 7. n. 8. & seqq.* quod sci-
27 licet ex quo sorores regulariter † facto testamento habeotur pro extraneis, non possint concurrere cum matre ad legitimam.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

* *Est supra in hac parte decis. 528.*

R. P. D. GHISILERIO.

Cametinen. Tutelæ.

Die Mercurij 24. Ianuarij 1635.

A R G V M E N T V M.

Testator quando dedit plures tutores, non nominato quis administret, tunc quis debeat administrare. Tutori petenti manutentionem in iure administrandi, qui actus non suffragentur.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio danda est ei, de cuius anteriori possessione constat.*

2 *Testator, quando nominat plures tutores in testamento, si non sit nominatus, qui administret, ille tenetur administrare, in quem maior pars Contutorum consentit.*

3 *Tutoris possessio priuatiuè, quoad alios, qualiter probetur.*

4 *Litteris priuatorum propter suspicionem antidata non facilè creditur.*

5 *Actus facti ante decretum administrationis tutelæ, & inuentarij non præsumuntur facti tutorio nomine.*

6 *Tutor petens se admitti ad tutelam, inde resultat signum, anteà tanquam tutorem se non gessisse.*

7 *Actus facti lite pendente, vel qui dederunt causam liti, non suffragantur, & num. 8. vbi quod Rota sic semper censuit.*

9 *Possessor anterior in concursu est præferendus.*

10 *Administrator patiens alium coadministratorem sine eius participatione administrare, cadit à sua administratione.*

12 *Actus gesti à tutore, de cuius tempore non constat de confectione inuentarij, non attenduntur.*

D E C I S I O DLXXIII.

PRosequendo disputationem super reseruatis in alia decisione in hac causa facta 23. Iunij præteriti, in qua fuit reseruatum, quod in alia disputatione videretur, an mandatum de manutenendo denegatum Nicolao de Rubeis, sit dandum Theodoræ, super hoc dubio affirmatiuè
fuit resolutum, quia constat de eius † possessione antiquio- 1
ri in administrandis rebus pupillorum post mortem aui *§. retinendæ instit. tit. de interd. cum vulg.* quos actus ipsam solam fecisse cum scientia, & patientia cæterorum contutorum. Testes super hoc examinati probant, reddendo rationem suæ scientiæ, cum essent debitores, factores, & coloni, & quia quotiescunque plures tutores in testamen-
to dantur, si non est nominatus, qui administret tutelam, 2
† ille tenetur administrare, in quem maior pars contutorum consenserit, *l. 3. §. fin.* vbi glos. & Bar. *ff. de administr. tutor. §. sed si ex testam. instit. de satisd. tutor.* Gutier. *de tutel. 1. par. cap. 14.* in hoc casu sequitur Theodoram teneri administrare, prout actualiter fecit ex confectione inuentarij per ipsam facta contutoribus præsentibus, & acquiescentibus, & ex alijs actibus per Dominos consideratis,
ex quibus benè probatur † possessio Theodoræ priua- 3
tiuè quoad Nicolaum, Rota *decis. 245. num. 2. par. 1. recent.*

Non obstat possessio Nicolai Contutoris collitigantis, quam ipse deducit ex actu solutionis eleemosynæ pro Missis celebratis de mandato testatoris, ex consignatione grani pro illius funere, ex solutione collectarum, & allibratione bonorum hæreditariorum in catasto, necnon ex venditione vnius dolij vini facta Fratribus Conuentualibus, ex constitutione Procuratoris ad negocia hæreditatis, tum quia huiusmodi actus possessorij vel non pro-
bantur, vt latè fuit deductum in facto, maximè ex † scri- 4
pturis priuatis propter suspicionem antidatæ; litteris enim priuatorum non facilè creditur propter suspicionem antidatæ, Grat. *discept. 873. num. 17. & seq.* Seraph. *dec. 97. in fin.* vel sunt ante decretum administrationis tutelæ, & in-
uentarij, & ideò † nec præsumuntur facti tutorio nomine, 5
Barbat. *cons. 61. num. 17. lib. 1.* & dum nuper petijt ad tu-
telam admitti, † inde resultat signum se antea tanquam tu- 6
torem non gessisse, & tandem dicti actus, vel sunt facti
lite pendente, vel saltem dederunt causam liti, † & ius 7
aliquod considerabile non tribuerunt, vt tenuit Rota *in Adrien. decimarum 25. Iunij 1601. coram Corduba, & in Vlixbonen. 2. Nouemb. 1604. coram Ottemberge*, coram sanct. mem. Greg. XV. *dec. 4. num. 2.* cum Rota semper
censuerit actus qui † dederunt causam liti, & multò minus 8
gestos post motam litem, non esse habendos in consideratione, & dum post obitum testatoris statim Theodora cœpit administrare, patiente eodem Nicolao, eius possessio poste-
rior in concursu † anterioris non est manutenibilis, *c. licet* 9
Cam. de probat. cum alijs vulgatis.

Et consignatio frumenti pro funere non suffragatur, quia eo ipso quod posteà passus fuit Theodoram administrare sine eius participatione, † ipse cecidit a possessione. Vlterius distinguebant Domini, aut Nicolaus vult fundare suam intentionem in actibus factis ante motam litem, & cùm de tali tempore non constet † de confectione inuentarij, non est de illis habenda ratio in concursu, cum vera, ac plenaria Theodoræ matris administratione, aut vult se fundare in actis factis post motam litem, & ad hunc effectum non suffragantur ex supra deductis.

10

11

In hanc sententiam tantò magis inclinarunt DD. cùm Nicolaus tanquam debitor pupillorum tutor esse non possit C. minori C. qui tutores dari possint, & ex depositionibus testium constet, & fuerit probata diligentia, & bona cura Theodoræ matris, ad cuius fauorem vtraque parte informante fuit resolutum.

* *Est supra decis. 550. supra in hac parte.*

R. P. D. P A N Z I R O L O,

Patriarcha Constantinopolitano.

Maceraten. Fideicommissi.

Die Mercurij 7. Februarij 1635.

A R G V M E N T V M.

Appellatione hæredum, & successorum, licet regulariter veniant etiam fœminæ, tamen ab ista regula receditur, concurrentibus coniecturis enixè suadentibus contrariam Testatoris mentem. Testatoris memoria per quę conseruetur. Agnationem, quando dicatur testator contemplasse.

S V M M A R I V M.

1 *Fœminæ regulariter veniunt sub nomine hæredum, & successorum.*

2 *Fœminæ appellatione hæredum, & successorum non veniunt, concurrentibus coniecturis id suadentibus.*

Testatoris mens in interpretationibus vltimarum voluntatum, primum locum obtinet, n. 2.

3 *Testator, si in institutione aperte intellexit de hæredibus masculis, ita etiam censetur intellexisse de successoribus eorum, itaut sit capienda interpretatio de successoribus masculis, ac si qualitas masculinitatis fuisset expressa, & fœminæ fuissent exclusæ, & num. 38.*

4 *Testator videtur fuisse contemplatum agnationem, si exclusis proprijs sororibus solos nepotes masculos instituit.*

5 *Memoria testatoris non aliter conseruari potest, quàm ex illius perpetua retentione cognominis.*

6 *Testator volens conseruare sui memoriam dicitur agnationem contemplasse, & fœminas exclusisse.*

7 *Testator, si disposuerit, quod aliqua bona conseruarentur ad sui memoriam, est perinde ac si dixisset velle eas conseruari ad suæ familiæ honorem, & splendorem.*

8 *Familiæ splendor, & honor non conseruatur in fœminis, sed tantum in masculis.*

9 *Testator nihil refert, si disposuerit, quod bona remaneant in suo nomine, vel ad sui memoriam, quoties locutus est de pertinentia inter personas prohibitas alienari.*

10 *Testator præsumitur bona illa voluisse conseruari in agnatione, si constet de maxima eius affectione erga dicta bona.*

11 *Testatoris memoria potius perit, quàm viuat, si fœminæ ei succedant, & n. 22.*

12 *Testatoris voluntas, circa conseruationem agnationis, vt adimpleatur, facienda est interpretatio.*

13 *Fideicommissum in casu mortis censetur inductum, ex prohibitione alienationis vestita à causa.*

14 *Fideicommissum in casu mortis præsumitur inductum, si fuit prohibita alienatio, & diuisio.*

15 *Verba*, semper, & perpetuò, *idem significant, quod omni casu, & omni tempore.*

16 *Verbum*, perpetuò, *habet tractum successiuum, absque vlla præfinitione temporis.*

17 *In Fœminis nomen propriæ familiæ terminatur.*

18 *Legatum ambiguum debetur magis dilecto à testatore.*

Testator si mandet aliquid fieri in foro, intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quàm de eo habuisse censetur, n. 18.

19 *Legatum factum Ecclesiæ à testatore censetur sensisse de Ecclesia domicilij.*

20 *Interpretationes vltimarum voluntatum à quatuor debent sumi.*

Primò à persona à qua, & ad quam dispositio dirigitur, num. 20.

Secundò à materia, n. 20.

Tertiò, qualiter, & sub qua forma, & n. 20.

Quartò, qualis fuerit finalis intentio, n. 20.

21 *Interpretatio rei dubiæ dicitur sumere exordium à propria significatione.*

23 *Interpretatio vltimæ voluntatis ea est capienda, per quam testatoris mens suum consequatur effectum.*

24 *Text. in l. liberorum 120. de verbor. signific. declaratur, & num. 25.*

Filios, filiasque idcircò concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus, n. 24.

26 *Fœminæ, tanquam principium alterius familiæ propriam periment.*

27 *Alciat. cons. 120. n. 7. & seq. lib. 9. declaratur.*

28 *Menoch. cons. 620. n. 8. & 13. lib. 7. intellectus.*

29 *Molin. de primogenit. lib. 3. cap. 4. n. 7. & Balth. Thom. tract. 8. de pact. primog. tit. 10. n. 168. in quibus terminis loquantur.*

30 *Testator, quando constat, quod voluerit comprehendere in infinitum omnes agnatos, sola qualitas agnationis respicitur, nulla habita ratione graduum.*

31 *Memoria testatoris satis dicitur conseruari, per quodlibet monumentum.*

32 *Testatoris memoria non potest conseruari, si in eius bonis succedant illi, qui sunt extranea agnationis.*

33 *Agnationis conseruandæ ratio destruitur, dum testator in casu contrauentionis non vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Monasterium, vide 34. & 35.*

36 *Grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cùm testator solum intelligatur locutus de successionibus bonorum.*

37 *Text. in l. pater filium §. pen. ff. de legat. 3. declaratur.*

39 *Testatoris mens coniecturis interpretatur.*

D E C I S I O DLXXIV.

ITerum Domini firmarunt, * successionem ad domos, de quibus agitur, spectare ad masculos, atque ideò Constantiam Pagancellam excludi à D. Petro Paulo Floriano. Et quidem tota difficultas restringebatur, quòd post prohibitionem alienationis, & diuisionis dictarum domorum adsunt in testamento hæc præcisa verba: *Et hoc fecit dictus testator ea causa, quod prædictæ domus semper, & perpetuo firmæ remaneant in supradictis hæredibus, & successoribus eorum, & ad memoriam ipsius testatoris.* Quapropter licet per † Dominos admitteretur, quod sub nomine hæredum, & successorum regulariter veniant 1
etiam fœminæ, vt trad. Rebuff. *in l. hæredes appellatione, col. 1. vers. amplia ff. de verb. signif.* Alex. *cons.* 160. *n.* 2. *lib.* 2. Gozad. *cons.* 20. *n.* 8. Menoch. *cons.* 680. *n.* 18. *& seq.* Surd. *cons.* 140. *n.* 24. *& seqq. lib.* 1. Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 84. cum alijs cumulatis per Fusar. *de subst. q.* 342. *n.* 1. & idem sensit Rota coram Cardin. Caualerio *decis.* 296. *n.* 3.

Attamen visum est ab hac regula in præsenti casu esse receden. † concurren. coniecturis enixe suadentibus contrariam mentem testatoris, quæ in hac materia obtinet 2
primum

primum locum, *l. in conditionibus ff. de condit. & demon-*
strat. Soccin. sen. *cons.* 51. *num.* 14. *lib.* 4. Sim. de Præt.
de interp. vlt. vol. lib. 3. *interpr.* 3. *dub.* 1. *fol.* 11. *num.*
24. *fol.* 289. *tom.* 2. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.*
5. *num.* 1. *& seqq.* Pereg. *de fideicom. art.* 11. *n.* 1. *& seqq.*
Fusar. *de substit. quæst.* 245. *num.* 17. Rot. *decis.* 566. *num.* 6.
par. 1. *recent.*

Prima igitur coniectura est, quod testator in hæredis
institutione, & in prohibitione alienationis non adhibuit
capitula separata, sed vnum tantum, vel saltem duo con-
nexa in vnum, vt ostendunt illa verba repetitiua, ibi,
Præfati hæredes nullo pacto, &c. & inferius: *Casu quo præ-*
dicti hæredes, & successores, &c. & ibi, *In supradictis hæ-*
redibus, & successoribus, &c. Vnde sicut testator in insti-
tutione apertè intellexit de hæredibus masculis, ita cen-
setur etiam intellexisse de successoribus eorum, itaut sit
capienda interpretatio de successoribus masculis, ac † si
3 qualitas masculinitatis fuisset expressa, & fœminæ fuissent
exclusæ, Curt. iun. *cons.* 115. *n.* 20. *& seqq.* Corn. *cons.*
101. *col.* 2. *lib.* 4. Gabr. *concl.* 6. *n.* 121. *de verb. signif.* Ca-
ualer. *d.* 296. *n.* 1. *& seqq.*

Secunda, quia testator exclusis sororibus, quas tunc ha-
bebat, solos nepotes masculos instituit, prætereundo etiam
4 nepotem clericum, † ex qua exclusione sororum, & in-
stitutione remotiorum videtur, quod fuerit contemplata
agnatio, vt trad. Cephal. *cons.* 37. *num.* 16. Menoch. *consil.*
463. *num.* 6. *vers. cæterum, & num.* 7. Surd. *cons.* 96. *n.* 31.
vers. accedat lib. 1. Fusar. *de subst. q.* 311. *num.* 32. *&* 58.
Et de clerico, vt supra excluso, Curt. sen. *cons.* 40. *nu.*
9. *vers. quarto etiam, & de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 69.
num. 10. Fusar. *de subst. q.* 480. *num.* 33. *& quæst.* 499.
num. 26.

Tertia, quia dum testator noluit prædictas domos aliena-
ri, aut diuidi, vt perpetuò firmæ remanerent in hæredibus
scriptis, ac eorum successoribus, & ad ipsius memoriam,
videtur dicendum, sensisse de hæredibus agnatis, cùm
memoria ipsius non aliter conseruari potuisset, quàm ex
perpetua retentione cognominis, † quod est vnum ex re-
5 quisitis ad demonstrandam numericam identitatem perso-
næ, cuius memoria debet conseruari, Bart. *in l. ac consul-*
tissima, & ibi Castr. *C. qui testam. fac. poss.* Dec. *cons.* 36. *n.*
4. *post med. vers. nec obstat.* Aym. *cons.* 169. *num.* 4 *vers. se-*
cundo respondeo, Rot. *decis.* 681. *num.* 5. *par.* 3. *recent.* &
fuit resolutum in *Taurinen. beneficij 9. Nouemb.* 1593. *coram*
bon. mem. Orano. Et in indiuiduo, quod testator, volens
6 † conseruare sui memoriam, dicatur agnationem contem-
plasse, & fœminas exclusisse, *text. est in leg. pronunciatio*
195. *propè fin. vers. Itemque appellatur, & l. seq.* §. *fœmina-*
rum ff. de verb. signific. pulchrè Corn. *cons.* 335. *num.* 2. *v.*
& insuper lib. 1. Odd. *qui loquitur in fideicomm. de quo agitur*
cons. 33. *num.* 9. *& seqq.* Et facit, quod domus istæ debent
conseruare memoriam testatoris carentis prole, & sic me-
moria illius deducenda est ex aliquo inhærente ipsis succes-
soribus, per se apto illam conseruare, quod solum videtur,
posse verificari in identitate familiæ Florianæ, ex qua erat
ipse testator; Et ideò dum disposuit, quod dictæ domus
7 conseruarentur ad sui memoriam, idem est, ac si dixisset,
velle eas conseruari ad suæ familiæ splendorem, ac hono-
8 rem, qui splendor, † & honor familiæ non conseruatur
in fœminis, sed tantùm in masculis, vt benè comprobat
Ruin. *cons.* 110. *num.* 10. *circa fin. & num.* 11. *lib.* 2. Soccin.
sen. *cons.* 63. *num.* 12. Alex. *cons.* 125. *num.* 5. *lib.* 7. Fusar.
de subst. q. 685. *num.* 32. Et quod nulla sit differentia inter
9 verba, † *quod remaneat in meo nomine, ac ad mei memo-*
riam; quoties testator loquutus est de permanentia inter
personas prohibitas alienari, Giouagnon. *cons.* 36. *nu.* 34.
& seqq. lib. 2. facit Rota *decis.* 44. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1.
recentior.

Quarta coniectura est, quia testator non solùm prohibuit
supradictam alienationem, ac diuisionem, sed insuper man-
dauit hæredibus, quod non possent diuidere ipsius bona
mobilia, nisi priùs completa ad totalem perfectionem fabri-
ca istarum domorum; itaut clarè constet de maxima ipsius
10 affectione erga istas domos, † quod autem ex simili affectu
testator voluerit illas conseruari in agnatione, *trad. glos. in*
l. quoties la 1. vbi Bald. *n.* 8. Corn. *nu.* 6. Ias. *nu.* 1. *vers. primo*
quando C. de fideic. glos. in l. codicillis §. *instituto,* & ibi Imol.
ff. de leg. 2. Ruin. *cons.* 208. *n.* 16. *vers. ac etiam potuerit lib.* 1.
Grat. *cons.* 5. *n.* 19. *& seq. lib.* 2. Menoch. *cons.* 117. *n.* 19. *&*
20. *lib.* 2. *& cons.* 1155. *n.* 31. *& seqq. lib.* 12.

Quinta, quia si fœminæ, saltem non agnatæ, cum ea-
rum maritis de alienis familijs in eis habitarent, domus istæ
non ampliùs de familia Florianorum, sed de penitus diuer-
sis vocarentur, & per consequens † memoria testatoris po- 11
tius periret, quàm viueret, vt ergo ipsius voluntas adim-
pleatur, dicendum omninò est, non fuisse simpliciter, &
absolutè vocatos hæredes, ac descendentes, † sed in ordi- 12
ne ad filios, ac nepotes masculos, per ea quæ tradit Curt.
Iun. *cons.* 319. *n.* 24. *& seqq. lib.* 3. Rimin. sen. *cons.* 179. *n.* 3.
& seqq. lib. 1. Cephal. *cons.* 11. *n.* 22. *& cons.* 306. *n.* 96. &
Magon. *decis. Lucen.* 7. *n.* 26. *&* 27. & Cephal. à nemine re-
probari, Rot. *dec.* 663. *n.* 17. *par.* 1. *rec.*

Sexta, quia si fœminæ non agnatæ vocarentur ad hanc
successionem, manifestè destrueretur fideicommissum in
casu mortis, quod tamen a testatore fuisse inductum, pro
indubitato fuit à partibus admissum, tum quia prohibitio
alienationis est vestita à casu, † vt scilicet istæ domus per- 13
petuò firmæ remaneant ad memoriam testatoris, Soccin.
in l. qui Romæ, §. *hæredes, num.* 18. *de verb. oblig.* Surd *cons.*
96. *num.* 17. & Rot. *decis.* 10. *&* 11. *par.* 1. *recen.* Caual. *dec.*
167. *num.* 1. *&* 2. Tum quia fuit prohibita † illarum alie- 14
natio, ac diuisio, Dec. *cons.* 584. *&* 637. *numer.* 6.
& 9. Gozad. *cons.* 52. *col.* 2. Rimin. iun. *cons.* 603. *num.* 17.
Fusar. *de subst. q.* 688. *num.* 64. Eugen. *cons.* 81. *n.* 43. *&* 63.
lib. 1. vbi quia fuit prohibita alienatio, vt conseruetur me-
moria testatoris. Tum denique quia hoc videntur impor-
tare illa verba, *semper, & perpetuò,* quorum primum si-
gnificat † idem, quod omni casu, & omni tempore. 15
Paris. *consil.* 90. *sub nu.* 28. *lib.* 2. Et verbum, *perpetuum,*
habet tractum successiuum † absque vlla præfinitione 16
temporis, Natt. *cons.* 531. *num.* 10. latè Fusar. *de subst.*
dict. q. 688. *n.* 19. *cum alijs etiam adductis in prima deci-*
sione.

Septima demum, quia si memoria testatoris verius, ac
propriùs conseruari videtur in masculis de familia, quàm in
alijs, qui non sunt de agnatione, omnis ratio suadet, vt in
dubio ea capiatur interpretatio, per quam domus istæ con-
seruentur potius in familia de Florianis, quàm deferantur ad
fœminas, in quibus † nomen testatoris terminatur. Et ideò 17
benè Roman. ad hoc propositum in *cons.* 408. *n.* 4. vbi dicit,
quod legatum ambiguum † magis dilecto à testatore debe- 18
tur; & sub *n.* 5. dicit, quod si testator mandet aliquid in foro,
intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quam
de eo habuisse censetur, & n. 6. idem dicit de legato facto
† Ecclesiæ, quod censeatur sensisse de Ecclesia domicilij. Et 19
hinc est, quod Bald. *cons.* 218. *col.* 2. *in medio vers. & consi-*
dero lib. 3. magistraliter dicit, quatuor esse, quæ † regulant 20
has interpretationes, qualiter sint faciendæ. Primò, perso-
na à qua, & ad quam dispositio dirigatur. Secundò, mate-
ria. Tertiò, qualiter, & sub qua forma. Quartò, quæ fue-
rit finalis intentio. Et idem videtur velle Gemin. *in cons.* 67.
per tot. vbi interpretatio rei dubiæ † dicitur sumere exordiũ 21
à propria significatione, deinde à potestate disponentis, po-
stea à natura materiæ, vltimò à causa finali, quæ omnia in
casu præsenti attentè ponderata, visa sunt, omninò exclu-
dere successionem fœminarum, & præcipuè quia ex earum
† admissione memoria testatoris periret, vt supra dictum 22
est, & ideò ea capienda est interpretatio, per † quam testa- 23
toris mens suum consequatur effectum, Dec. *cons.* 318. *n.* 1.
vers. tamen hoc non videtur, Odd. *d. cons.* 33. *n.* 5. latè Pereg.
de fideic. art. 29. *n.* 31. Fusar. *cons.* 25. *n.* 28.

Quibus non obstat † *text. in l. liberorum* 120. *ff. de* 24
verb. signific. ibi, idcircò filios, filiasue concepimus, atque edi-
mus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memo-
riam in æuum relinquamus. Quia in alia decisione fuit re-
sponsum, prædicta verba debere intelligi de memoria, re-
spectu propagationis prolis, quæ fit tam per mares, quàm
per † fœminas, non autem de illa conseruatione memo- 25
riæ, quæ solùm haberi potest in agnatione, vt in casu no-
stro, non autem in fœminis, quæ † tamquam principium 26
alterius familiæ propriam destruunt agnationem, *l. iuris-*
consultus, §. *cognationis, ff. de gradib.* Angel. *cons.* 181. *n.* 4.
Ruin. *cons.* 24. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 413. *num.* 23.
Rota *decis.* 414. *num.* 3. *part.* 1. *rec.* latè Fusar. *de substit. q.* 346.
num. 4. *&* 6. Nec in contrarium faciunt Alciat. *cons.* 120.
num. 7. *& seq. lib.* 9. Menoch. *cons.* 620. *num.* 8. *&* 13. *lib.* 7.
Molin. *de primogenit. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Balth. Thom.
tract. 8. *de pact. primogenit. tit.* 10. *num.* 168. Quia si rectè
perpendantur verba Alciati, † & Menoch. clarè con- 27
cludunt, memoriam alicuius non posse conseruari ab eis,

qui non sunt eiusdem familiæ, dum Alciat. *sub num.* 8.
ponderat, domum in eo casu fuisse relictam Hieronymo
28 Vimercato, & sic personæ eiusdem familiæ, cuius erat te-
stator, † Menoch. *verò dum sub num. 9. vers. rationem*,
arbitratur, testatorem locutum fuisse in casu, quo domus
non fuisset alienata in aliquem extraneum alterius familiæ,
nec retinuisset nomen Vicomercatorum. Præterquam
quod ibi testator voluit, quod domus in casu alienationis
perueniat ad fabricam in pœnam, ac in odium alienantium,
non autem quia putauerit, quod memoria ipsius tam posset
conseruari, si domus permaneret in sui familia, quam si
29 perueniret ad fabricam, vt ex lectura potest colligi, † Molin.
verò, & Thom. loquuntur de fœmina agnata, scilicet filia
masculi, non autem de filia alterius fœminæ nuptæ in alie-
na familia, vt claré patet.

Nec dicatur, parum releuare, si ex cohabitatione fœ-
minarum non agnatarum cum earum maritis non con-
seruetur in his domibus memoria testatoris, cùm idem
inconueniens admitti debeat, si stante descendentia mas-
culinorum in infinitum, vltra gradum considerabilem, illi
tanquam tunc in gradu considerabili non coniuncti, do-
mus istas inhabitarent; etenim visum est, facilè obiectum
tolli, quia gradus, qui est considerabilis in successione ab
intestato, non est restrictus in successione testamentaria,
ratione conseruationis memoriæ, & agnationis, nam tunc,
ex quo constat testatorem voluisse comprehendere in infi-
30 nitum omnes agnatos, sola qualitas agnationis respicitur,
nulla habita ratione graduum, vt explicat Cephal. *cons.* 137.
n. 37. *vers. tollentur etiam*, *& n.* 38. *& seqq.* Peregr. *dec.* 15.
num. 2. 4. *&* 5.

31 Nec releuat, quod memoria testatoris, † satis dicatur
conseruari per quodlibet monumentum, *l. monumentum*
24. *ff. de Relig. & sumpt. fun. & in l.* 2. *§. monumentum eod.*
tit. Quia quicquid sit de hac veritate generaliter loquen-
do, satis est, quod in casu nostro testator respexerit ad
eam conseruationem memoriæ, quæ resultare debuit, me-
diante perpetua habitatione insignis domus, quam con-
struxerat, ad quam si succederent, qui sunt extraneæ agna-
32 tionis, illam non conseruarent, † & ideò censentur con-
secutiuè vocati tantùm illi, qui sunt propriæ familiæ,
Surd. *d. cons.* 96. *nu.* 33. *& seqq.* Peregr. *de fideic. art.* 11.
num. 25.

Non obstat, quod ratio conseruandæ agnationis videa-
33 tur destrui, dum testator in casu † contrauentionis non
vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ecclesiam
S. Crucis; quia in alia decisione iam fuit responsum,
quod in casu contrauentionis Ecclesia apparet solum vo-
cata ad partem hæreditatis illius, qui contrauenisset, non
autem ad partem domorum, cùm testator domos tantum,
34 non † autem reliquum hæreditatis fideicommisso suppo-
suerit, & hanc interpretationem, attentis verbis testamen-
ti amplexus est, Odd. *dict. cons.* 33. *sub num.* 18. Præterea,
Domini putarunt, quod vocatio Ecclesiæ in casu præsen-
35 ti debet intelligi, quatenus omnes hæredes, & † successo-
res contrauenirent, adeout, si vnus tantum suam portio-
nem alienaret, alij quoad illam non caderent in commis-
sum, prout laté testatur Mich. Grass. *tom.* 3. *comm. iur. lib.*
1. *q.* 3. Corn. *cons.* 67. *n.* 11. *& seqq. lib.* 2. Clar. *in §. emphy-
teusis q.* 13. *n.* 10. Hieron. Pottel. *de consort. cap.* 33. *num.* 9.
& seqq.

Nec releuat *text. in l. pater filium §. pen. ff. de leg.* 6.
36 † vbi grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare
successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cùm
testator solum intelligatur locutus de successionibus bono-
rum, vt ex mente Bart. tenet Peregr. *de fideicomm.*
art. 32. *sub num.* 35. Fusar. *de subst. quæst.* 339. *num.*
1. *vsque ad* 5. Quia glos. aduersatur eorum opinioni,
37 dum dicit, in textu fuisse † inductum fideicommissum,
non quidem quoad verba, sed quoad mentem testatoris, &
sic argumentum retorquetur, nam quatenus in casu
nostro verba non excluderent expressè fœminas, sufficit
38 † si excludantur ex coniecturata mente testatoris, vt supra
dictum est.

Nec dicatur, quod si in illa verba, *hæredes, & suc-
cessores*, debent intelligi de hæredibus masculis, non
autem de fœminis, hoc nihil aliud est, quam suppone-
re id, de quo quæritur. Quia obiectum esset verum;
si huiusmodi interpretatio sumeretur ex prædictis solum
verbis, sed cum sumatur etiam ex alijs, mentem testa-
toris indicantibus, non potest dici, supponi id, quod
est in quæstione. Aliàs si hoc obiectum releuaret, de-
strueretur modus interpretandi † mentem testatoris 39
ex coniecturis, qui tamen ab omnibus Doctoribus abs-
que vlla controuersia admittitur, vt patet ex supra alle-
gatis.

Reliqua verò, quæ in contrarium fuerunt addu-
cta, visa sunt sufficienter tolli in alia decisione. Et
ideò, parte vtraque informante, ita fuit resolu-
tum, &c.

* *Fuit iam hoc resolutum sub die 27. Ianuarij 1634. coram eodem Reuerendiss. Patriarcha, est supra in hac parte decis. 531.*

REVERENDISS. COCCINO.

Auersana Funeralium.

Die Lunæ 30. Aprilis 1635.

ARGVMENTVM.

Referuntur nonnulli casus, in quibus remissoria solet denegari, & in quibus non. Testes deponentes secundum assistentiam iuris, præferuntur alijs contrarium deponentibus, licet illi sint pauciores.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria denegatur, quotiescunque adest præsumptio calumniæ.*

2 *Et hæc conclusio eo magis procedit, quando calumnia est vehemens, & n. 4. 11. 12.*

3 *In remissoriæ petitione an adsit calumnia, hoc iudicare spectat ad Iudicem, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, & non concipere.*

5 *Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ, non denegatur remissoria.*

6 *Calumnia cessat in petitione, remissoria ex ipsa releuantia articulorum.*

7 *Sed hoc intellige, quando præter releuantiam articulorum datur aliquis fumus.*

8 *Remissoria negatur ad probandum id, quod postquam erit probatum, non releuat.*

9 *Testium depositiones, quæ pro se habent assistentiam iuris, præferuntur alijs testibus contrarium deponentibus.*

10 *Testes illi sunt magis attendendi, qui deposuerunt ante didicita testificata, quam illi, qui postea deposuerunt, & num. 17.*

12 *Remissoria post didicita testificata super ijsdem articulis, vel directò contrarijs, non conceditur.*

13 *Sed limita ista conclusio, quando articuli magis dantur specificati, & distincti.*

14 *Vel dantur ad coadunandas probationes iam factas.*

15 *Vel petitur ad excludendam nouam probationem Aduersarij.*

16 *Testes, qui habent assistentiam iuris pro se, licet sint pauciores illorum, qui contra deponunt, nihilominus præferuntur.*

18 *Dilatio frustra datur, ad probandum id, quod probatum non releuat.*

DECISIO DLXXV.

PRætendebant aliqui Parochi posse facere officium super cadaueribus, postquam illa fuerint delata ad Ecclesias Sanctiss. Annunciatæ, & S. Sophiæ sitas intra limites ipsarum Parochialium, & Rota censuit contrarium, tam attenta dispositione iuris communis, quàm Constitutionum Synodalium sub die 23. Iunij superioris anni. * Verùm quia dicti Parochi per testes probauerant, aliquando fecisse dicta officia, & duodecim testes Oeconomorum probabant, huiusmodi officia fuisse facta de licentia dicto-

dictorum Oeconomorum, Parochi hodie petebant remis-
soriam ad probandum, quod iure proprio fecerunt dicta
officia; vnde dubitaui, an esset danda remissoria, & Do-
1 mini negatiuè resoluerunt, † quia quotiescumque adest præ-
sumptio calumniæ non datur remissoria, Cassad. *decis.* 3.
num. 1. *de dilatio*, Rot. *diuers. decis.* 620. *num.* 4. *part.* 4. *& in
recent. decis.* 472. *num.* 2. & fuit dictum in causa *Ragusina
matrimonij* 10. *Martij* 1578. coram Bubalo, san. mem. Greg.
decis. 48. *num.* 7. Canal. *decis.* 87. *num.* 7. *& decis.* 208. *in fin.*
2 Et hæc conclusio eo magis habet locum † quando calumnia
est vehemens, vt fuit dictum in causa *Caurien. iurisdictio-
nis* 26. *Febr.* 1487. coram bon. mem. Oriolen. san. mem. Gre-
gor. *decis.* 414. *num.* 8. Rot. *decis.* 726. *num.* 7. *part.* 4. *diuers.*
Mantic. *decis.* 50. *num.* 5. *& decis.* 312. *num.* 9. *& in posthum.
decis.* 277. *num.* 3. *part.* 1.

In hoc autem casu, quod articuli nedum sint calumniosi,
3 sed vehementer calumniosi, satis patet, quia cùm hoc † iu-
dicare pendeat ab arbitrio Iudicis, qui ex varijs causis, &
personis solet calumniam concipere, & non concipere, *l.
Iudices*, *& auth.* apud eloquentissimum, *C. de fid. instrum.*
& fuit dictum *in causa Regina. S. Thom.* 10. *Decemb.* 1576.
in ver. dicebant diuersas esse rationes coram Oriolen. Mantic.
d. decis. 312. *num.* 10. In hoc autem casu prædictis considera-
4 tis non potest inficiari, † quin calumnia sit vehemens.
Primò enim fuit consideratum, quod presbyteri dictarum
Ecclesiarum aduersus Parochiales habent intentionem fun-
datam, nedum de iure communi, sed etiam ex Constitu-
tione Synodali. Secundò fuit consideratum, quod per qua-
draginta annos, & citra ita fuit obseruatum; & hoc pro-
batur ex testibus ætatis 70. 80. & 86. annorum. Tertiò,
quia etiam ita declarauit S. Congregatio Rituum. Quar-
tò, quia cùm plures Parochi essent in causa, alij recesse-
runt a lite, & vnus solus causam sustinet.

5 Non obstat, quod quando articuli † sunt releuantes ex
sola præsumptione calumniæ non denegatur remissoria, quia
6 ex ipsa releuantia articulorum † cessat calumnia. *Ægid.
decis.* 624. Rot. *decis.* 306. *num.* 1. post secundum volumen
cons. Farinac. *&* 348. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* quia huic funda-
mento fuit responsum primo, quod hæc possent considerari
7 si daretur aliquis fumus vltra releuantiam articulorum, vt
in causa *Hispalen. præeminentiarum* 15. *Decembris* 1617. *co-
coram bon. mem. Martino Andrea, quæ est decis.* 593. *num* 5.
par. 2. *in posthum.* Adden. *ad decis.* 81. *num.* 6. sanct. mem.
Greg. Cassad. *d. decis.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Verall. *decis.* 56.
num. 3. *par.* 3. & fuit dictum in causa *Burgen. Sepulturæ* 21.
Aprilis 1606. *coram bon. mem. Episcopo Attrebaten.* In hoc
autem casu nullus datur fumus, quod inuitis dictis Oeco-
nomis Parochi officium fecerint. Secundò fuit responsum,
8 quod cessat releuantia, quia probato etiam, quod inuitis
Oeconomis dictarum Ecclesiarum Parochi fecerint offi-
cium; nihilominus ista probatio non releuaret, cùm adsit
probatio per testes in contrarium, quorum depositiones
9 cùm habeant pro se assistentiam iuris communis, & Con-
stitutionis Synodalis in concursu deberent præferri testibus
deponentibus contrarium. Federic. de Senis *consil.* 185. *in
princip. per cap. suggestum de iurepatronat.* etiam quod essent
pauciores numero, Alexand. *cons.* 27. *num.* 4. *vers. denique
ad depositionem lib.* 2. *cons.* 192. *num.* 4. *lib.* 2. Bald. *cons.* 38.
num. 2. *&* 3. *vers. veniamus igitur lib.* 5. & eò magis essent
attendendi testes Oeconomorum contra testes Parocho-
10 rum, quia isti pro Parochis examinarentur post didicita
testificata. Castr. *d. cons.* 192. *num.* 4. *lib.* 3. Tertiò fuit res-
11 ponsum, quod hoc casu non agitur de simplici calumnia,
sed de calumnia vehementi, vt supra probatum fuit, & sic
cesset obiectum.

Et prædicta eò magis placuerunt Dominis, quia petitur
12 hæc remissoria post didicita testificata, † quo casu super
ijsdem, vel directo contrarijs non datur remissoria, *cap.
cum venissent de testibus*, & hoc propter timorem subborna-
tionis, *cap. fraternitatis*, vbi Doct. *de testib. clement. fin.
eod. tit. leg. per hanc*, vbi Bart. *num.* 5. *C. de temporib. appel-
lat.* san. me. Gregor. *decis* 497. *num.* 1. *& decis.* 583. *num.* 1.
& fuit resolutum in *causa Nepesina tutelæ* 7. *Iunij* 1627. *co-
13 ram R. P. D. meo Merlino.* Et quamuis hæc conclusio in-
ter alia soleat limitari, quando articuli magis dantur speci-
ficati, & distincti, sanct. mem. Greg. *decis.* 191. *num.* 3. &
14 quando dantur ad coadiuuandas probationes iam factas.
15 Gabr. *de testib. conclus.* 21. *num.* 38. Maximè, quod † pe-
titur ad excludendum nouam probationem Oeconomo-
rum, Rot. *in recent. decis.* 677. *num.* 5. *par.* 1. Nihilominus
fuit responsum, dictas limitationes non applicari ad casum,
de quo agitur, quia cùm presbyteri habeant intentionem
fundatam de iure, & constitutione Synodali contra Paro-
chos, eorum testes essent præferendi, † etiam quod essent 16
pauciores, cùm pro eis concurrant supradicta, & in spe-
cie quod testes Parochorum essent examinati † post didi- 17
cita testificata, vt pulchrè per Castrens. *cons.* 192. *num.* 4.
lib. 2.

Ex quibus cum appareat, articulos nedum esset calum-
niosos, sed vehementer tales, & etiam irreleuantes, ex
omni parte est deneganda remissoria, vt patet ex prædictis,
& præsertim ex irreleuantia, † cum frustra dilatio detur 18
ad probandum id, quod probatum non releuat, *l. ad pro-
bationem*, & ibi Castrens. *num.* 5. *C. de probat.* Cassad. *dec.* 2.
de dilat. Caputaq. *decis.* 66. *nu.* 1. *par.* 3. Rot. *dec.* 772. *par.* 1.
in posthum. Oldrad. *cons.* 316. *num.* 1. Roman. *cons.* 226. *nu.* 3.
Cæsar de Graff. *decis.* 1. *num.* 5. *& decis. seq. de dilat.* Rot. *in
posthum. decis.* 593. *num.* 1. 651. *num.* 1. *par.* 2.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* *Est supra in hac parte decisio* 552.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. MACHIAVELLO.

Imoleñ. Saluiani.

Die Veneris 11. *Maij* 1635.

ARGVMENTVM.

Creditum non sufficit probare in genere ad hoc, vt sit locus Saluiano interdicto, sed constare de eius specifica, & determinata quantitate.

SVMMARIVM.

1 *Saluiano Interdicto vt sit locus, non sufficit de credito in genere, sed debet etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere.*

2 *Ad hoc, vt per illius oblationem possit ille, qui conuenitur, & iudicium euitare, & scire pro quo tempore sit ab illo retinenda possessio.*

3 *Fructuum liquidatio fieri potest per numerationem annorum calculando ex computo aritmetico, vbi certum est ad quam summam ascendat quolibet anno.*

4 *Creditor census, licet possit agere ad immissionem rerum censuatarum, tamen si talium rerum reperitur possessor, tenetur prius diminuere eius creditum pro rata ei tangente, pro qua non debetur immissio, sed solum pro ea, quæ remanet, facta deductione, & nu.* 5.

6 *Instrumentum per lectionem Scripturæ probat illud, quod constat.*

7 *Emens rem à debitore alteri obligatam, cùm hoc, vt ex pretio soluatur creditori, pretio illi soluto, succedit in iuribus dicti creditoris.*

8 *Accollatio habet vim solutionis.*

9 *Circuitus inutiles tollendi sunt.*

10 *Exceptio cedendarum non impedit iudicium Saluiani.*

11 *Iura contra seipsum nemo tenetur cedere, & numer.* 14. 16.

12 *Regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, facilè est concedendum, declaratur.*

13 *Dec. opinio in cons.* 104 *quando intret.*

15 *Decis. in Romana Salarani* 20. *Nouembris* 1630. *coram Reuerendiss. P. D. Merlino, in quibus terminis loquuntur.*

17 *Valor rei probari debet iuxta tempus contractus.*

18 *Fundus ob alienationem prædiorum cohærentium, valde diminuta remanet.*

19 *Instrumento posteriori maior fides est adhibenda.*

20 *Instrumenta locationum non sunt admittenda ad probandum valorem rerum.*

21 *Iactare suum nemo præsumitur.*

22 *Confinia, & demonstrationes si probentur, dicitur probata identitas rerum.*

23 *Dictio*, circiter, *vltra quid modicum non operatur.*

24 *Fundamentum suæ intentionis cuilibet incumbit onus probandi.*

25 *Executio pro credito liquido non est retardanda ex prætexta facultatis faciendæ nouæ mensurationis.*

26 *Census non extinguitur, si illius Dominus efficitur dominus*

minus prædij censuati, si remaneat tanta pars, super quo substineri possit.

27 *Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandum rerum identitatem.*

28 *Proprietij iustitia stat præsumptio.*

29 *Instrumentis magis deferendum est, quàm testibus.*

30 *Ex læsionis causa agendum non est via executiua, sed ordinaria, iudicio rescissorio.*

31 *Læsionis exceptio in iudicio Saluiani non suffragatur.*

32 *Obligatio generalis comprehendit etiam iura dotalia.*

33 *Donationis vigore omnia iura tam actiua, quàm passiua transeunt in donatarium ad instar successionis hereditariæ.*

34 *Creditor variare non potest, si semel lis est contestata super vna specie bonorum.*

DECISIO DLVII.

AD impediendam immissionem in Saluiano, quam Rota sub die 2. Decembris 1633. & 3. Iulij 1634. coram Reuerendiss. D. meo Decano dixit competere DD. de Papottis, & Quainis in quoddam prædium nuncupatum *il Giardino*, D. Marchio Riarius huiusmodi prædij possessor duas in contrarium deduxit exceptiones, quarum vnaquæque suis nitebatur fundamentis, sed cum neutra ex ipsis videretur subsistens, tota difficultas restringebatur ad quædam prætensa melioramenta, ideòque cùm proposuissem dubium, an à supradictis decisionibus esset recedendum, Domini negatiuè respondentes dixerunt dandam esse immissionem, nisi obstent melioramenta, pro quibus liquidandis ordinarunt præfigi terminum.

Prima enim exceptio consistebat in eo, quod creditum, pro quo intentatum fuerat Saluianum esset illiquidum respectu quantitatis, licet certum quoad substantiam, ideoque dicebant denegandam esse immissionem, cum ad hoc,
1 vt sit locus huiusmodi † remedio, non sufficiat constare de credito in genere, sed debeat etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere, vt per illius oblationem possit
2 ille, qui conuenitur, † & iudicium euitare, & scire pro quo tempore sit ab alio retinenda possessio, Gratian. *discept.* 22. *num.* 1. Rota *in Maceraten. domus* post Pacific. de Salu. *decis.* 203. *& in rec. decis.* 688. *nu.* 4. *& decis.* 743. *nu.* 9. *par.* 3. *& in Anconitana Saluiani vlt. Ianuarij* 1618. *coram R. P. D. meo Pirouano*. Verùm visum fuit hanc exceptionem D. Marchioni non suffragari, quia creditum, pro quo petitur immissio, est satis certum, ac liquidum, cùm de eo constet ex publico instrumento census continente an-
3 nuos fructus in libr. 1591. & sold. 15. quorum † quantitas calculatur ex computo arithmetico, vnde circa ipsam nulla oriri potest incertitudo, nec alia requiritur liquidatio, vt benè aduertit Rota *decis.* 608. *num.* 5. *par.* 3. *rec.* & sensit coram Card. Caual. *decis.* 323. *ante fin.* non obstantibus quibuscunque oppositionibus, quibus ex infra dicendis modo satisfiet.

Primò enim objiciebatur, quod postquam à Saxatello debitore prædium, de quo agitur, D. Marchioni venditum fuerat, DD. de Papottis, & Quainis emerint etiam ipsi ab eodem Saxatello prædium Montis Riccij, Palatium Imolæ, Viridarium, & alia bona, quæ pro supradicto prædio antea vendito hypothecata præsumuntur, ideòque licet tanquam creditores census possint agere ad immissio-
4 nem, tamen ex alio capite, † vti possessores talium bonorum teneantur prius diminuere eorum creditum pro rata eis tangente, pro qua non debetur immissio, sed solummodò pro ea, quæ remaneret facta reductione, *l. cum possessor, ff. de cens.* Speculat. *in tit. de cess. act* §. 1. *nu.* 27. Capyc. *decis.* 51. *num.* 8. Roderic. *de ann. reddit. lib.* 2. *&* 9. *num.* 62. *vers. aduerte tamen*, Milan. *decis.* 1. *num.* 25. *lib.* 2. Giurb. *decis.* 52. *num.* 5. Rota *in Romana Saluiani* 17. *Iunij* 1624. *coram R. P. D. meo Pirouano*; cùm ipsi non debeant reputari
5 melioris conditionis, † quàm esset quilibet extraneus si huiusmodi bona vltimo loco alienata possideret; vnde repelli possent exceptione doli petis, stante quod D. Marchio pro prædio executionem passo in eodem instanti posset actione hypothecaria ipsos conuenire, Rota *in Romana de Cassanis coram Cardin. Sacrato, quæ est decisio* 18. *num.* 7. apud Zacch. *de societ.* sed hæc visa fuerunt non obstare, quia difficultas tollitur ex facto, in quo ostenditur similia bona non esse obligata pro liberatione prædij controuersi, quoniam empti fuerunt cum onere soluendi creditoribus D. Marchioni anterioribus, de quorum solutione cum reportatione iurium constat, † ex publicis instrumentis, 6
c. cum dilecti, vbi not. Abb. *num.* 2 *de donat.* Bald. *in l. interest num.* 2. *C. de solut.* vnde Domini de Papottis, & Quainis nullo pacto tenentur eorum creditum diminuere, cum D. Marchio non possit contra ipsos vti possessores talium bonorum regressum vnquam prætendere, eò quia ab huiusmodi possibili euictione ipsi tuentur iuribus † anterio- 7
rum creditorum, in quorum loco soluendo successerunt, *l. si potior, vbi gloss. C. de his, qui in potior. cred. loc. succed.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 29. *nu.* 5. *& seqq.* Rot. coram Reu. D. meo Decano *d.* 359. *num.* 1. *& seqq.* quæ quidem solutiones, quando etiam non apparerent, prout apparent, nihilominus ad hunc effectum sufficeret, quod sub hac conditione fuerit commissa stipulatio, & quod DD. de Papottis, & Quainis præuia Saxarelli debitoris quietantia huiusmodi antiquiora debita sibimetipsis accollauerint, quia accollatio habet vim solutionis, Ma- 8
strill. *decis.* 37. *num.* 7. Mouac. *decis. Bonon.* 54. *nu.* 10. Giurb. *dec.* 53. *num.* 10. *circa fin.* Rota *in Maceraten. seu Camerinen. cessionis* 17. *Martij* 1632. *coram Reu. P. D. meo Merlino*.

Secundò dicebatur, quod ijdem de Papottis, & Quainis postquam essent satisfacti de fructibus huiusmodi census, tenerentur actiones cedere D. Marchioni, qui ita euaderet anterior omnium supradictorum creditorum, & posset ex hoc iure cesso bona supranominata ad resarciendum suum damnum, statim vendicare, cùm veritas sit, quod iura per Dominos de Papottis, & Quainis ab antiquioribus creditoribus reportata, licet anteriora venditioni factæ D. Marchioni, sunt tamen posteriora censui, ideòque ad tollendos † circuitus inutiles videatur dicen- 9
dum retardandam esse hanc immissionem, cui resistit exceptio cedendarum, † quæ impedit iudicium Saluiani, 10
Rota coram Gregor. XV. *dec.* 67. *num.* 9. *& in Romana Saluiani coram Patriarcha Manzanedo* apud Marchesi. *par.* 2. *fol.* 469. *num.* 7. sed hæc pariter visa fuerunt non obstare, quia DD. de Papottis, & Quainis non tenentur † cede- 11
re iura contra se ipsos, sed solummodo talia qualia, prout latè discusso articulo aliàs resolutum fuit in vna *Romana Saluiani* 20. *Nouembris* 1630. *coram R. P. D. meo Merlino*, cum qua Domini hodie transierunt, quia cum huiusmodi cessio sit facienda non ex natura rei, seu in vim præcedentis obligationis, prout accidit in fideiussore, sed ex quadam æquitate, & legis humanitate desumpta ex regu-
la, † quod tibi non nocet, & alteri prodest, nullo modo 12
cogi debent isti Domini de Papottis, & Quainis ad hoc faciendum, nam talis cessio esset eis obfutura. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 319. *num.* 5. *in fin.* Christoph. Torniel. *cons.* 26. *nu.* 102. cum citatis in supradicta Romana Saluiani, vbi etiam respondetur Dec. *cons.* 104. † quod nostro casui non applica- 13
tur, sicuti pariter non applicantur Doctores, ac reliqua iura in contrarium allegata, quia vel loquuntur in terminis fideiussoris, vel procedunt in creditore agente contra tertium possessorem anteriorem, qui sunt casus valdè diuersi à casu præsenti, nam licet isti creditores census tanquam possessores aliorum bonorum communis debitoris repræsentent duplicem personam, exinde tamen non sequitur, quod debeant cedere iura contra † se ipsos tan- 14
quam tertios possessores, non tanquam creditores census, quia cum in vtroque casu ipsi sint anteriores D. Marchioni, vt patet ex præcedentibus nullo pacto, & sub neutra formalitate tenentur cedere similia iura, nam circuitus, qui ex huiusmodi cessione sequeretur, & qui venit omninò euitandus, non terminaretur in præiudicium ipsorum de Papottis, & Quainis, sed in damnum D. Marchionis, qui cum sit posterior ipsis quomodocumque consideratis in quolibet iudicio postquam plurimas ad inuicem cessiones tandem teneretur vti posterior succumbere, & DD. de Papottis, & Quainis tanquam omnimodè anteriores victores semper euaderent: vnde non potest diuersificari casus noster à supradicta R. P. D. mei Merlini decisione, quæ 15
loquitur in his terminis, sed imò circa hoc neque licet in contrarium hæsitare, quia Dom. Marchio potest contra alios se reualere, nimirum contra hæredes eorum, qui pro securitate prædij, de quo agitur, fideiusserunt, qui etiam hæredes propriam obligationem agnoscentes post motam litem in vim nouæ conuentionis ipsum ab omnibus damnis, ac molestijs releuare omninò indemnem promiserunt

serunt, vnde cum sit ei hoc modo aliundè consultum, non
16 non est cur quærat supradictam cessionem, cum † ita de-
ficiat principale fundamentum dicentium illam fieri debere
etiam contra se ipsum, vt colligitur ex Dec. *d. cons.* 104.
nu. 6. *&* 9.

Tertio opponebatur instrumentum dationis in solutum
Balbinæ, & Saluadoræ, in quo hæc prædia sub enunciati-
ua tornaturarum circiter 170. reseruata tamen facultate fa-
ciendæ nouæ mensurationis cessa fuerunt non solum pro
fructibus decursis, & non solutis vsque ad annum 1619.
sed etiam in futurum super hoc eodem censu decurrendis,
vnde inferebatur necessarium esse antea perspicere, an ex
fructibus ita perceptis remanserit, vel valde diminutum,
vel omninò extinctum creditum, pro quo nunc agitur,
cum ex quibusdam instrumentis anni 1604. & 1611. colligi
posse videatur hæc prædia continere maiorem tornatura-
rum quantitatem, quam in supradicto instrumento datio-
nis insolutum fuerit expressum, & ita locum habuisse pa-
ctum ibi appositum, quòd illud plus cederet in satisfactio-
nem fructuum decurrendorum, itaut incertum modo re-
maneat pro qua summa sit danda immissio, cum incertum
sit, quantum hucusque fuerit ex superabundanti portione
perceptum, sed neque hæc visa fuerunt obstare, quia præ-
dia data in solutum verè non excedebant tornaturas circi-
ter 170. vnde inseruire solummodò potuerunt pro præteri-
torum, non autem futurorum fructuum extinctione, cum
in ipsis prædijs præter summam correspondentem debito,
nihil plus superabundaret. Nec quicquam releuant instru-
menta anni 1604. & 1611. quia non percutiunt tempus
17 huiusmodi dationis insolutum, sed celebrata fuerunt per
plures annos ante, Rota coram Papa Greg. XV. *decis.* 553.
num. 3. vnde possibile est, quod medio tempore prædia hæc
18 Balbinæ, & Saluadoræ per alienationem † reliquorum
prædiorum cohærentium valdè diminuta remanserint, ad
tradita per Cephal. *cons.* 98. *num.* 22. *& seqq.* Maresc. *variar.*
resol. lib. 1. *cap.* 12. *num.* 29. itaut de anno 1619. ad quantita-
tem tornaturarum 170. redigi potuerint, prout redacta fuis-
se colligitur ex eodem instrumento dationis in solutum de
19 tali tempore celebrato, cui vti † posteriori est maior fides
adhibenda, & in quo præsumitur accuratiori diligentia ex-
pressionem quantitatis factam fuisse cum in ipso ageretur
de translatione dominij, & non de simplici locatione, prout
20 in alijs instrumentis agebatur, † quæ ideò non esse admit-
tenda ad probandum rerum valorem, trad. Gratian. *discep.*
600. *num.* 4. & Rot. *decis.* 981. *par.* 4. *diuers.* vltra quod im-
possibile est credere Saxatellum adeò fatuum tunc extitisse,
vt prædia tornaturarum 300. dare voluerit pro solis tornat.
170. ideoque tam ex supradicta possibilitate diminutionis
prædiorum, quàm etiam ex hac manifesta inuerisimilitu-
21 dine, quod quis voluerit iactare † suum satis turbida, at-
que incerta redditur hæc exceptio, & è contra magis clara
apparet veritas numeri tornaturarum instrumenti dationis
in solutum, cùm benè in facto probetur duo fuisse prædia,
quæ ab eodem Saluadore colono nomen acceperunt, quo-
rum vnum cum solummodò constet tornaturis 30. si cum
prædio Balbinæ connectatur, optimè perficit quantitatem
tornaturarum circiter 170. cuius quidem prædij demon-
strationes, ac confinia benè concordant cum descriptis in
instrumento dationis in solutum, vnde indubitanter desu-
22 mitur istud fuisse prædium, † quod datum fuit in solutum,
cum clarè ita probetur eius identitas, Surd. *cons.* 44. *nu.* 16.
Rota coram Greg. XV. *decis.* 575. *num.* 4. & sic nulla est mo-
do habenda ratio alterius prædij Saluadoræ, quod non fuit
datum in solutum, vt ex diuersitate confinium desumitur,
& cuius magna quantitas tornaturarum adeò supradictum
numerum 170. excederet, vt neque posset in tali instru-
23 mento vigore dictionis, *circiter*, contineri, cum talis dictio,
vltra quid modicum non referatur, Surd. *cons.* 376. *nu.* 15.
Menoch. *de arbitr. cas.* 46. *nu.* 5. cum alijs relatis per adden.
ad Greg. XV. *decis.* 128. ex quibus firma remanet intentio
DD. de Papottis, & Quainis, itaut Domino Marchioni
24 asserenti fuisse plures tornaturas incumbat onus id † con-
cludenter probandi tanquam fundamentum suæ exceptio-
nis, *l. ei incumbit*, *ff. de probat. l. quingenta*, *ff. eod. l.* 1.
25 *ff. de except.* & interim ex prætextu facultatis faciendæ no-
uæ mensurationis non est retardanda executio pro credito
liquido, vt in terminis trad. Ceph. *cons.* 643. *num.* 11. *ad*
med. seqq. Vinc. de Franch. *decis.* 292. *num.* 3. Mant. *dec.* 66.
nu. 4. *&* 12.

Quartò arguebatur, quòd cum prædium Balbinæ datum
in solutum fuerit vnum ex censuatis dici debeat censum re-
mansisse proportionabiliter extinctum, itaut modo non
competat Saluianum pro tota summa, sed respondetur,
quod quicquid sit de huiusmodi prædij identitate, quæ sa-
nè non probatur, vt aliàs dictum fuit, firma adhuc rema-
net conclusio, quod stante † capacitate prædij de quo agi- 26
tur, quæ satis ex testibus probata apparet, census super ipso
totaliter se substinuit, nec quoad vllam partem diminutio-
nem sentit, Cenc. *de cens. par.* 3. *cap.* 1. *quæst.* 5. *num.* 7. *&* 8.
fol. 261. Duard. *eodem tract.* §. 5. *qu.* 33. *num.* 21. Rota *in Ro-*
mana retractus coram Vbaldo sen. impress. post eundem tract.
Cenc. *decis.* 71. *num.* 8. *& seqq.* quod quidem prædium fuisse
vnum ex censuatis controuerti neutiquam potest, cum ex
pluribus demonstrationibus appareat eius identitas, † & 27
tamen duæ tantùm sufficerent, Surd. *dicto cons.* 44. *nu.* 16.
cum alijs supracitatis sicuti pariter, neque etiam obstat,
quod dicebatur bona hæc alienata fuisse vilissimo pretio,
itaut pro illa quantitate, quæ in venditione defuit, habito
respectu ad illud pretium DD. de Papottis, & Quainis te-
neantur modo eorum creditum excomputare, quia res- 28
ponsum fuit, quòd præsumptio stat pro iustitia pretij con-
uenti, de quo apparet per publica instrumenta, Rota co-
ram Gregor. XV. *decis.* 194. *num.* 21. *& decis.* 524. *num.* 5. *&*
decis. 553. *num.* 2. *& in Firmana Saluiani* 24. *Maij* 1632. *co-*
ram R. P. D. meo Pirouano, nec quicquam officit quod à
testibus pro Domino Marchione nuper examinatis in con-
trarium asseritur, quia ex relationibus extimatorum ma-
nifestè deducitur in similium bonorum alienatione nullam
omninò considerari posse læsionem, quorum extimatorum
iudicio concurrente supradicta præsumptione † ex instru- 29
mento magis deferendum esse, quàm testibus, dixit in spe-
cie Bero. *cons.* 102. *num.* 23. *lib.* 3. Bursatt. *cons.* 184. *num.* 20.
ad med. & denique ex hoc capite nullo modo posset retar-
dari immissio, † sed agendum esset via ordinaria in iudi- 30
cio rescissorio, *ex l.* 2. *C. de rescind. vend.* quia huiusmodi
obiectio † in iudicio Saluiani non suffragatur ex adductis 31
in alia huius causæ decis. 27. Nouembris 1634. coram me.

Altera verò exceptio consistebat in eo, quod huius præ-
dij retentio ex duplici capite D. Marchioni competere vide-
batur, & primo ex eo quod Annibal, & Iulius filij Saxa-
telli pro euictione dicti prædij omnia sua bona hypotheca-
runt, sub qua generali † obligatione, cum etiam iura 32
dotalia Lucretiæ eorum matris comprehenderentur, *l. vxo-*
ris mea, vbi Bart. *num.* 2. *ff. de vsufruct. legat. cum congest.*
per Surd. *cons.* 4. *num.* 22. *& seqq.* Gratian. *discept.* 507. *nu.* 1.
& talia iura quocumque alio credito anteriora in bonis Sa-
xatelli patris essent ipsis debita, rectè poterat prætendere
D. Marchio ex eorum persona huius prædij retentionem,
& ita quoscumque alios creditores excludere: Verum hæc
difficultas fuit sublata ex concludentibus probationibus,
quod huiusmodi creditum dotis extinctum omninò reman- 33
serit tum propter donationem factam ab eodem Saxatello
ipsi Lucretiæ, cuius vigore iura omnia, tam actiua, quàm
passiua in eius personam transire ad instar successionis hæ-
reditariæ, Gratian. *discept.* 256. *num.* 17. Boer. *decis.* 204.
num. 43. Rota *in Romana bonorum de Ceulis* 10. *Maij* 1593.
coram Orano, *& in Narnien. Iurispatronatus* 13. *eiusdem*
mensis 1633. *coram R. P. D. meo Dunozet.* tum etiam quia
Annibal, & Iulius eius filij iam vigore dotis, quàm huius-
modi donationis obtinuerunt coram iudice manuteneri in
possessione bonorum paternorum, vt patet ex sententia gra-
duatoria, per quam ipsi inter reliquos creditores graduati
fuerunt in secundo loco, vnde cum ita fuerint de tali dote 34
iam satisfacti ex eorum persona ad reliqua bona Saxatelli
patris nemini patet amplius ingressus, Bart. *in Leum qui cer-*
tarum, §. 1. *num.* 4. *ff. de verb. obligat.* Capyc. *decis.* 33. *nu.* 3.
Surd. *cons.* 413. *num.* 12. & denique non potest haberi ratio
huius dotis, quia antequam Annibal, & Iulius eam D.
Marchioni obligarent, Lucretia mater secuta supradicta
donatione fideiussit pro Saxatello viro ad fauorem DD. de
Rotis, qui post obitum einsdem Lucretiæ, vigore talis fi-
deiussionis citatis supradictis filijs, & hæredibus obtinue-
runt sibi adiudicari bona in donatione comprehensa, ne-
dùm doti coæqualia, verum etiam maioris extimationis;
vnde huiusmodi dos Lucretiæ fuit hoc modo euicta, &
consequenter prætensa hypotheca, & obligatio ad fa-
uorem D. Marchionis, vel nunquam adfuit, vel statim
euanuit.

Secundum caput ex quo prætendebatur retentio, fun-
dabatur in quibusdam melioramentis, de quibus videban-
tur

tur deponere aliqui testes oupet in Curia examinati; verum circa hoc Domini nil aliud dixerunt, nisi quod pro eis liquidandis præfigatur terminus, vt exindè clarè possit apparere, an constet de tali eorum existentia, quæ obstet immissioni vel potius locus sit cautioni.

Et ita vtraque &c.

• *In hac causa adsunt alia decisiones, sed non in hac parte, scilicet sub diebus 18. Aprilis 1636. & 9. Iunij eiusdem anni coram eodem Cardin. Machiauello, & alia sub die 27. Februarij 1637. Et quidem magistralis coram R. P. D. meo Ghisilerio.*

REVERENDISS. PIROVANO

Vlixbonen. Iuris conferendi Habitum.

Die Veneris 25. Maij 1635.

ARGVMENTVM.

Discutitur in hac decisione, Ad quem pertineat dare habitum Tertij Ordinis S. Francisci, vel Fratribus Tertiarijs, vel Minoribus de Obseruantia.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Tertij S. Francisci omnes cuiuscunque qualitatis, sexus, & status capaces sunt.*

2 *S. Franciscus præscripsit Trino Ordini certas Regulas, quarum prima, & secunda Minorum, & mulierum, ab Honorio III. fuerunt confirmata.*

3 *Tertius verò pro Tertiarijs à Sede Apostolica de anno 1390. sub Nicolao IV. fuit confirmatus.*

4 *De Ordine Tertio Regulari S. Francisci Canones, & antiqui Doctores mentionem non faciunt, sed tantummodò de Tertiarijs in sæculo degentibus.*

5 *Ius certum, & casus legis, quando habetur, non est vlterius quærendum.*

7 *Conuentus Ordinis S. Francisci, vt fieri valeat, quid Regula in hoc disponat.*

8 *Ordinis Tertij S. Francisci habitus, etiam ante annum 1390. infinitos receperunt, & nu. 6. & nu. 26.*

9 *Consuetudo legitimè per plura sæcula præscripta, potest dare iurisdictionem.*

10 *Iurisdictionem duo possunt dare, nempe priuilegium, & consuetudo, & nu. 23.*

11 *Consuetudo an cesset, superueniente aliqua Constitutione in contrarium.*

12 *Per visitationem & subiectio, ac iurisdictio respectiuè inducitur.*

13 *Habitum Religionis dandi facultas, est actus iurisdictionis.*

14 *Consuetudo repugnans, & incompatibilis cum aliqua Constitutione, cessare debet.*

15 *Lex noua si superueniat, corrigens consuetudinem in contrarium d. consuetudini quis iuuari non potest.*

16 *Vnus, vel duo, licet non possint facere Vniuersitatem, aut Conuentum, tamen in vno, aut in duobus potest conseruari.*

17 *Consuetudo in quibus casibus acquisita, conseruet iurisdictionem, ita vt non possit abrogari per legem superuenientem.*

18 *Consuetudo vim legis habet.*

19 *Generi numquam per speciem derogatur, nisi quando contraria determinantur per Principem, Legem, Statutum, Consuetudinem, aut præscriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi disponendi.*

20 *Ecclesia filialis erecta intra fines Matricis, in eius separatione non priuat Matricem suo iure percipiendi decimas, nec gaudendi iuribus Parochialibus, nisi ab habente facultate, id sancitum fuerit.*

21 *Actor postquam fundauit intentionem suam, reo incumbit onus probandi de eius bono iure exclusiuo illius actoris.*

22 *Ex Priuilegiorum reuolutione non reperitur aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, circa materiam recipiendi Fratres, aut Sorores ad habitum Tertij Ordinis.*

24 *Ad acquisitionem iuris priuatiui non sufficit probare non ius tertij, nisi etiam probetur proprium ius.*

25 *S. Franciscus ab origine instituit Ordinem Tertium, omnino separatum, & independentem ab alijs, & separatas Regulas præscripsit.*

27 *Ius tale, si quis asserat ad se spectare, ei incumbit onus probandi.*

28 *Sententiæ, quæ non sunt de actis, non attenduntur.*

29 *Laici extra Claustra, & Congregationes viuentes non dicuntur propriè Religiosi.*

30 *in Possessionum concursu qualis sit attendenda.*

DECISIO DLXXVII.

QVæsitum fuit, omissa disputatione super possessorio summarijssimo retinendæ, an constet de bono iure in casu, de quo agitur; quod eò tendit, ad quem pertineat dare habitum Tertij Ordinis S. Francisci, vel fratribus Tertiarijs, vel Minoribus de Obseruantia? Et constare de bono iure Fratrum de Obseruantia fuit responsum.

Fundamentum huius resolutionis desumitur ex primordiali existentia Ordinis fratrum Minorum de Obseruantia, quia tempore nascentis Religionis Seraphici Patris, tres ab eo emanarunt distincti Ordines fratrum, scilicet Minorum, quem anno Domini 1208. & suæ ætatis 27. Conuersionis verò 2. Sanctus instituit. Secundum pro mulieribus de anno 1212. sub vexillo S. Claræ. Tertium pœnitentium de anno 1221. & hic postremus cœptus est nuncupari Ter-
tius Ordo, cuius omnes cuiuscumque qualitatis, † sexus, 1
& status capaces sunt, Clerici, Laici, Coniugati, Virgines, Viduæ, & coniugatæ extra Claustra degentes, & in proprijs domibus habitantes, & Ordinem ingredi, & profiteri possunt, *gloss. in clem. Cum ex eo*, vbi Vital. *nu. 3.* & Imol. *num. 4. de sentent. excomm.* Calder. *cons. 7. de for. compet.* Fed. de Senis *cons. 150. num. 2.* Gemin. *cons. 41. nu. 2.* Socc. sen. *cons. 245. num. 1. volum. 2.* ab eodemque sancto
præscriptæ fuerunt Trino ordini certæ regulæ † quarum 2
prima, & secunda Minorum, & mulierum ab Honorio III. fuerunt confirmatæ; vltima verò pro Tertiarijs non
ptius à Sede Apostolica, quàm de anno 1390. sub † Nico- 3
lao Quarto apparet confirmata; sæculis postmodum elapsis ab erectione Tertij Ordinis, & interim auctis gratijs, & priuilegijs spiritualibus tanquam ab hoc genere, & cœtu vniuersali emanauit Regularis Ordo Tertij Ordinis in sua specie magis perfectus, quoad habitum, ac viuendi modum, & votorum solemnem emissionem, cuius confirmatio contigit primo de anno 1507. sub Iulio Secundo, & postmodum de anno 1521. Leonis X. Pontificatus anno octauo, ex quibus tamquam in facto non controuersis plura sequuntur. Primò, quod facultas conferendi habitum fratribus, & sororibus laicis ex vi regulæ à Nicolao Quarto approbatæ, non autem alio iure, pertinere dignoscitur. Secundò antequam hæc species Tertiarij Ordinis regularis à suo genere esse desumpta, vel ab eodem producta, huiusmodi facultas conferendi habitum in suspenso esse non potuit, nec fuit, nec per alios, quàm Ministros Minorum fratrum in suis casibus exerceri potuit.

Tertiò, quòd hæc species viuendi in maiori perfectione, tanquam producta à suo genere, ex se non est apta assumere priuatiuè omnes qualitates generi adhærentes, nisi ab habente facultatem fuerint concessæ.

Prima propositio euidenter probatur. Quia Canones, 4
& antiqui Doctores de Ordine ipso Tertio Regulari mentionem non faciunt, sed tantummodò de Tertiarijs in sæculo degentibus, vt videre licet ex supradicta *clem. cum ex eo*, & ponunt Vital. & Imol. Cald. & alij supra allegati, & idem dicunt Bald. *in l. placet num. 13. C. de Sacr. san. Eccles.* Aog. *cons. 218. num. 1. & seq.* Vndè semper ad cognitionem pertinentiæ istius iuris conferendi recurrendum est ad
regulam auctoritate Apostolica confirmatam, † tanquam 5
ad ius certum, & casum legis, *l. Ancillæ, C. de furt.* Dec. *cons. 563. num. 12.* & in terminis d. Bullæ ponunt Nauar. *in tractat. de spol. Cler. §. 6. car. 36.* Caualcan. *decis. 44. num. 3.* Surd. *cons. 333. num. 12.*

Secunda pariter consequentia concludenter iustificatur:
Nam quod facultas tradendi † habitum numquam in sus- 6
penso esse potuerit, aut fuerit, patet quia Sanctus à die Constitutionis istius Ordinis cœpit conferre multis habitum, & successiuè idem fecerunt ministri successores vsque ad confirmationem Regulæ sub Nicolao IV. de anno 1390. quandoquidem de eo tempore non vigebat Regularis

Ordo

Ordo Tertij Ordinis, neque fratres, aut sorores ante con-
firmationem erant certi ex vi Regulæ, an possent eligere à
se ipsis, & de seipsis ministros ad quos spectabat dare habi-
tum ingredi volentibus, sed tunc fuit determinatum, &
per modum consilij ab eodem Nicolao IV. in confirmatio-
nem regulæ, vt Ministros de se ipsis eligerent, & deindè
antequam hæc secunda proles fecundaret, statim Conuen-
tum facere non potuerunt in omnibus respectiuè Orbis vni-
7 uersi Ciuitatibus, Castellis, & locis pro † deputatis Mi-
nistris iuxta formam Regulæ *cap. 2. & 16.* sed erat expe-
ctandum incrementum sufficiens pro Conuentu faciendo
in Ecclesijs, vel alijs locis Religiosis, & interim certum
est, quod ab alijs, quàm Ministris Minorum de obseruan-
8 tia habitus † conferri non poterat, & tamen infinitos ha-
bitus Tertij Ordinis recepisse vsque ad annum 1390. te-
stantur omnes Chronistæ huius Sacræ Religionis, Marcus
Vlixbonen. *par. 1. Chronica Minorum lib. 1. cap. 33. & lib. 9.
cap. 9.* Pater Gonzaga *in sua Chronica par. 1. §. Cum autem
pag. 3.* Miranda *in suo Manuali Prælatorum in expositione 3.
Regulæ cap. 1. num. 9. & seq.* Cum alijs, quæ possent allega-
ri, quæ facultas, & seu iurisdictio vltra præensas bullas,
9 & priuilegia Apostolica, si quæ † sunt, illam tamen po-
tuit dare consuetudo legitimè per tot sæcula præscripta, *cap.
Conquestus 9. quæst. 3. cap. irrefragabili, §. 1. & cap. dilectus
in princ. & de offic. ordin. & cap. cum contingat de for. com-
pet.* vbi Io. Andr. dicit: quod hoc alibi non reperitur, quod
consuetudo tribuat iurisdictionem, & Abb. *ibidem num. 5.*
10 reassumit dicens, duo † esse, quæ possunt dare iurisdi-
ctionem, priuilegium, & consuetudo, & pluribus ibidem
comprobat Felin. & plenius Surd. *consil. 465. num. 4. & seq.
lib. 4.*

11 Neque obstat, quod hæc ipsa consuetudo † cessauerit
superueniente Bulla confirmationis Regulæ de anno 1390.
sub Nicolao Quarto, in qua expresse determinatur, quod
fratres habere debeant Ministros ex se ipsis. Regula autem
cap. 2. tribuit iurisdictionem conferendi habitum Ministris,
non autem fratribus Minoribus, & quod plus est in cap. 16.
eiusdem Regulæ confirmatæ postquam sancitum est, quod
Ministri, & Fratres, ac Sorores Ciuitatis, & loci cuiusli-
bet ad visitationem communem in aliquo loco Religioso,
vel Ecclesia conueniant; subditur, & visitatorem habeant
Sacerdotem, qui alicuius approbatæ Religionis existat, nec
quiuis alius possit eis huiusmodi officium visitationis exhi-
bere, vndè dicebatur si officium Visitatoris non est con-
cessum Minoribus de Obseruantia; sed Sacerdotibus indi-
12 stinctè approbatæ Religionis, per quod † & subiectio, ac
iurisdictio respectiuè inducitur, *cap. quoquerente de offic. ord.*
Soccin. *de visit. num. 4. vers. decimo quæro*, Rota *decis. 196.*
13 *num. 2. par. 2. diuers.* & facultas dandi habitum est † penes
Ministros ab ipso cœtu Fratrum, & Sororum electos, non
autem Minores Fratres, & hoc pariter sit de iurisdictione,
cap. transmissa de elect. Lap. *alleg. 89. nu. 12.* consuetudo ipsa
14 tamquam † pugnans, & incompatibilis cum Apostolica
concessione cessare debebit, Bar. *in l. nam & posterius de le-
gib.* Abb. *consil. 51. lib. 1.* & per consequens Minores neque
priuilegium, neque consuetudinem conferendi habitum
15 habere † dici potuerunt, Alex. *cons. 108. colum. vltim.
lib. 3.* Menoch. plenè comprobans *præsumpt. 38. nu. 8. lib. 6.*

Quia aduerterunt Domini, quod hodiè non sunt in
causa Fratres, & Sorores vniuersi, vti vniuersi, neque
particulares ex singulis Ciuitatibus, & locis ex toto Orbe,
qui contendant se exemptos à iurisdictione Fratrum Mino-
rum, vel per visitationem, vel per facultatem conferendi
habitum à proprijs Ministris; sed tantummodò Regularis
Ordo Tertiarius, & Minores de Obseruantia super iure
conferendi habitum Laicis Fratribus, & Sororibus Tertij
Ordinis in suis casibus, nempè quando prædicti non habent
Ministros, vel Visitatores in Ciuitatibus, & locis, in qui-
bus contigit fidelibus habitum petere, vel quando non sint
apti habere Ministros, vel Visitatores, vt in vno, vel
16 duobus, † qui vniuersitatem, aut Conuentum facere non
possunt, quamuis in vno, aut duobus possit conseruari,
l. Heratius 85. ff. de verb. signif. cap. 1. cum gloss. in verb. duo
17 *de elect.* & tunc † consuetudo acquisita semper in suis ca-
sibus conseruat iurisdictionem, nec per legem superuenien-
18 tem abrogatur, aut tollitur, modo consuetudo quæ vim
legis habet in aliquo etiam modico potest operari, ita ple-
nè huic Regulæ declarationes quatuor subnectit idem Me-
noch. *præsump. 38. num. 14. & seq. lib. 6.*

Tertia, & vltima illatio minorem continet difficulta-
tem, quia species Ordinis Regularis Tertij Ordinis desum-
ptæ ex genere vniuersalis Ordinis omnibus indistinctè
competentis, non est apta de per se assumere in se omnes
qualitates vniuersalis Ordinis, priuando illum facultate
deputandi Ministros, & de proprio cœtu eligendos, & Sa-
cerdotes, & pro visitatione, & correctione deputandos,
& in se assumere eandem facultatem, & seu facultates con-
ferendi habitum priuatiuè, quoad vniuersitatem, quia ge-
neri nunquam per speciem derogatur; Nisi quando con- 19
traria determinantur per Principem, Legem, Statutum,
Consuetudinem, aut præscriptionem, vel ab habentibus
facultatem contraria generi disponendi, Dec. *in l. in toto
Iure num. 11.* & vbi Cagnol. *num. 9. in fin. ff. de reg. iur.* Me-
noch. *consil. 141. nu. 37. & in præsumpt. 38. nu. 14. lib. 6.* Surd.
consil. 352. nu. 13. vol. 3. Et benè conuenit exemplum de Ec-
clesia filiali erecta intra fines † Matricis, quæ in separa- 20
tione non priuat Matricem suo iure percipiendi decimas,
nec gaudendi iuribus parochialibus, nisi ab habente facul-
tatem id sancitum fuerit, *cap. ad audientiam de Eccles. adi-
fic.* vbi Abb. & alij Canonistæ, & idem sancitum est per
Tridentinum cap. 4. sess. 21. & nouissimè in Rota fuit re-
solutum sequendo antiquas decisiones, in causa *No-
uarien. decimarum die 18. Iunij 1635. coram Domino meo
Verospio.*

Erit igitur de intentione Regularis Ordinis Tertiarij
probare † acquisitionem iuris conferendi habitum, vt in- 21
dè appareat de eius bono iure exclusiuo Ordinis Fratrum
de obseruantia, quod quidem adhuc probatum, nec iu-
stificatum visum fuit.

Non enim iouari potest ex eo, quod Ordo Minorum
non doceat de aliqua carta, in qua hoc ius scriptum repe-
riatur, & hanc negatiuam admittat P. Miranda eiusdem
Ordinis Minorum professus in suo Manuali Prælatorum
tom. 1. quæst. 36. art. 7. dicens ex priuilegio collectore non 22
reperiri aliquod breue, seu Bullam concessam Fratribus Mi-
noribus circa hanc materiam recipiendi Fratres, aut Soro-
res ad habitum Tertij Ordinis.

Nam superius sublata est huiusmodi difficultas, quia ne-
dum priuilegio, † sed & consuetudine acquiritur iurisdi- 23
ctio, propterea ad acquisitionem iuris priuatiui non suf-
ficit probare non ius tertij, † nisi etiam probetur proprium 24
ipsius Ordinis Tertiarij, Menoch. *de adip. rem. 1. num. 68.*
Thesaur. *dec. 4. in princ.*

Neque ad casum controuersum pertinent, quod ab ori-
gine Seraphicus Pater instituerit † Ordinem Tertium 25
omninò separatum, & independentem ab alijs, & separa-
tas Regulas præscripserit, & dum Sanctus viuebat iussit
Bartholomæum Cumanum Tertiarum professum pluribus
alijs habitum conferre, & dum Tertiarij non erant Regu-
lares sibi ad inuicem habitum conferebant, allegando
Chronicam Religionis *in 1. par. lib. 1. pag. 178. nu. 14.*

Quoniam & hoc præsupponitur per Fratres de Obser-
uantia, quod ante confirmationem † Regulæ de Tertia- 26
rijs vsque ad Nicolaum IV. infiniti receperint habitum,
tam à Patre Seraphico, quàm a successoribus Ministris,
vel ipsis mandantibus, quod idem est, & post Regulæ con-
firmationem ex vi eiusdem Ministri Tertij Ordinis ex se
ipsis electis habitum darent ingredi petentibus, sed in con-
sequentia consistit error, si dicatur, ergo ius conferendi,
quod non spectat ad Minores de Obseruantia, ad Tertiarios
Regulares pertinere debet, quia quod est concessum Ter-
tiarijs ab ipsa Regula, ipsi quidem Fratres Minores non pos-
sunt mutare, & sibi ipsis appropriare, nempè deputare Mi-
nistros ex se ipsis, & eligere Visitatorem, de quibus hodie
non est agendum, quia vt dictum supra fuit, non sunt
in causa Tertij laici, & sæculares, sed tantummodò Regu-
lares Tertiarij, & Minores de Obseruantia, vt propterea
non sequitur, quod in alijs casibus in Regula non compre-
hensis non potuerint iurisdictionem acquirere; † Nam asse- 27
rentibus ad ipsos tale ius fuisse deuolutum, incumbit onus
probandi.

Secundò principaliter non obstat ius positiuum pro Ter-
tiarijs allegatum, ex Bullis Summ. Pontificum, & innume-
ris, vt dicitur Constitutionibus Apostolicis Eugenij IV. Ni-
colai V. Leonis X. Clementis VII. Pij V. Ponderando præ-
cipuè illam Clementis VII. 1526. 15. Martij anno 4. In qua
dicebatur confirmari Constitutiones Eugenij IV. Nicolai
V. Sixti IV. Iulij II. Leonis X. & de nouo concedi, quoad
habitum, quod ipse solus Visitator, & non alius in Hispania
conferre possit.

Quia

Quia ex tenore supradictarum Bullarum, & Constitutionum non legitur prouisum, quod iurisdictio dandi habitum Ministris ab ipso cœtu confratrum, & sororum respectiuè electis de se ipsis à Nicolao IV. concessa, pertineat, aut pertinere debeat Regulari Ordini Fratrum Tertij Ordinis, aut deuoluta intelligi debeat, neque minus in casibus, non essent electi Ministri de se ipsis, aut nominati Visitatores, quod ius conferendi habitum spectat ad Regulares Tertiarios, qui est propriè casus controuersus, ex quo deputatis iam Ministris secundum formam Regulæ per Nicolaum Quartum approbatæ, neque Minores, neque Tertiarij possunt priuare Congregationes suo iure ipsis non auditis, & in causa non existentibus, & signanter Bulla prædicta Clem. VII. quæ in corpore refert alias prædecessorum Pontificum Bullas, & confirmat nihil de Regula Nicolai IV. mutauit, aut destraxit, sed tantummodò quoad Regulares Tertij Ordinis plura sancita sunt, de quibus hodie non est quæstio cum Minoribus de Obseruantia, sed quis ipsorum habeat ius conferendi habitum in sæculo, & in proprijs domibus degentibus, atque ita de iure tertij quæsito est controuersia, non autem de subiectione Tertij Ordinis Regularis.

Et eò minùs videtur releuare sententiæ in summario datæ cum litteris executorialibus.

28 Quia vltra quod adhuc † non sunt de actis, ex earum lectura paret, eas continere facultatem visitandi personas, & loca Religiosorum, & Monialium Tertij Ordinis, siuè Tertiæ Regulæ S. Francisci, atque ita ad Regulares Tertij Ordinis, non autem ad Laicos extra Claustra, & Congre-
29 gationes viuentes, † qui non dicuntur propriè Religiosi, prout dicuntur Regulares iuxtà declarationem per Leonem X. factam vltima Augusti 1517. sui Pontificatus anno quinto, quæ ponitur per Sillam Collectorem *in par. 2. pag. 64.*

Demum nec potest in obseruantia, aut possessione constitui fundamentum; Quia attenta anteriori, & indubitata possessione Fratrum Minorum, & cum tempore sufficienti ad acquirendum titulum in iure conferendi habitum,
30 vt supra fuit firmatum, de hac † posteriori quatenus esset prouata, non esset in concursu habenda ratio, *cap. licet causam de probat.* Rot. *decis. 595. num. 2. par. 1. diuers.* Thesaur. *decis. 206. in fin.* Menoch. *de retin. remed. 3. num. 733.* cum alijs allegatis per Gratian. *discept. 402. num. 1. & 2.*

Et ita &c.

* *In eadem causa habetur infra alia decisio coram eodem bo. me. Reuerendiss. Pirouano sub die 17. Decembris 1635. & altera coram Reuerendiss. P. D. meo Decano sub die 23. Iunij 1636. & vide etiam aliam decisionem prædictas reformantem coram R. P. D. meo Rojas sub die 11. Decembris 1637. Et adhuc causa ista pendet in Rota.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Imolen. Prædij.

Die Veneris 2. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Insinuationis defectus, quando opponi non possit. Donatio omnium bonorum, quando substineatur. Donationis instrumentum ex quibus coniecturis, & ex quibus nequaquam reddatur suspectum de falso.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum exemplatum, & recognitum habet pro se præsumptionem veritatis, & solemnitatis.*
2 *Saluianum interdictum datur etiam ad consequendas res legatas.*
3 *Insinuationis defectus non obstat, quando illi cum iuramento fuit renunciatum.*
4 *Quam opinionem semper secuta est Rota, nisi aliud per statutum valide determinatum sit.*
5 *Instrumenta, licet non sint archiuiata intra 15. dies, non obstat, dummodo reperiantur in archiuio, & archiuista illa receperit.*
6 *Donatio inualidatur, si facultas testandi remanet penitus sublata.*
7 *Donatio omnium bonorum &c. valet si donans sibi vsumfructum reseruet.*
8 *Donatio omnium bonorum semper valet, si donans sibi reseruauit tantum, quantum sufficit ad reperiendum hæredem.*
9 *Donans omnia sua bona, si reseruat sibi vsumfructum, est sufficiens d. vsusfructus, ad quod possibile acquirendum pro testando.*
10 *Donationis instrumentum non arguitur illud esse falsum, ob dilationem petitionis rei donatæ.*
11 *ad Agendum nemo est cogendus.*
12 *Donatarius, dum differt petere rem donatam, potius est præsumendum, quod voluerit, quod suum est donare, quàm suspectam reddere donationem.*
13 *Donationis instrumentum an reddatur suspectum de falso, si donatarius affectauerit petere rem donatam, vsquequo testes in instrumento rogati mortui fuerint, & num. 15.*
14 *Donationis instrumentum inexcusabiliter erit falsum, si testes in eo rogati, de tempore donationis iam mortui erant.*
16 *Donatio non ex hoc redditur suspecta de falso, si non fuit facta in Ciuitate, vbi donatarius degebat, sed extra in aliquo Castro, quia hoc potuit fieri, ne d. donatio publica esset in Ciuitate, vel ex alia causa.*
17 *Interpretatio illa est facienda, per quam euitatur falsitas.*
18 *Testatori, vel donanti prohibitum non est à lege legare rem sui hæredis, vel donatarij.*
19 *Hæres in inuentario tenetur describere non tantum reperta in hæreditate, quæ sunt testatoris, sed etiam ea, quæ non sunt propria.*
20 *Instrumenti falsitas multum arguitur, ex eo quod constat de diffamatione Notarij circa actus concernentes suum officium.*
21 *Notarij bona fama, benè probatur per duos testes illam concludentes.*
22 *Notarius antequam condemnetur de falso, substinentur instrumenta, & fidem faciunt in iudicio.*
23 *Instrumento publico, vt fides tollatur, coniectura debent esse graues, vehementes, & multum concludentes ad istum effectum.*
24 *Via executiua si sit vulnerata per sententiam, est procedendum per conformes.*
25 *in Possessorio etiam si procedatur, dari potest appellatio quando via executiua verè vulnerata fuit.*

DECISIO DLXXVIII.

Horatius, & fratres de Rinaldis tanquam donatarij omnium bonorum præsentium, & futurorum Cæsaris eorum patrui petierunt se immitti in possessionem prædij per eundem Cæsarem legati Barbaræ eius vxori, & ad vitam illius, postmodum de anno 1628. defunctæ tanquam in donatione comprehensi, cui petitioni, cùm se opponeret Eques Galeatius Sauinus Barbaræ hæres, Quæsitum fuit, an esset danda immissio, & affirmatiuè per Dominos fuit responsum.

Quia fratres prædicti fundant eorum intentionem in in-
strumento donationis † à publico Notario exemplato, & 1
recognito habente pro se præsumptionem veritatis, & solemnitatis, Bald. *in cap. 1. §. Instrumentum de nat. feud.* Tiraq. *de retract. consang. §. 2. glos. 1. num. 20.* Surd. *cons. 6. nu. 11. 22.* in qua donatione, cùm prædium controuersum contineatur, & fuisse in bonis donatoris probetur ex testamento eiusdem, & hodie possideatur per Sauinum litem sustinentem, benè procedit iudicium in Saluiano per dictos fratres intentatum, cùm non deficiant requisita hypothe-
cæ, & possessionis legantis, cum quibus † ad acquisitio- 2
nem etiam legati non denegatur Saluiani remedium, Gabr. *cons. 36. num. 6. & 44. num. 11. vol. 2.* sæpissimè per Rotam receptum.

Neque obstant exceptiones, quæ dantur contra dictum instrumentum ad illius fidem eneruandam, & prorsus tollendam, nempè nullitas ex defectu solemnitatum, falsitatis visibilis, & etiam ex coniecturis apparentis.

Quoniam quoad solemnitates, defectus insinuationis non obstat, quia illi fuit in eodem instrumento † renunciatum, & quidem cum iuramento, cum quo absolutè

cui-

euitatur solemnitas legalis prædicta secundum veriorem,
de qua per Bec. *conf. 62. num. 41.* & plenius comprobatum
fuit per Gabr. *de donat. conclus. 1. num. 72.* quam opinionem
4 Rota semper sequitur, nisi aliud fuerit † per statuta loco-
rum validè determinatum, & latissimè comprobat Clar. *in
§. donatio quæst. 18.* prout nec releuat secunda de non archi-
uiatione in tempore quindecim dierum, quia cum modo
5 in archiuio † reperiatur, & archiuista illam receperit suf-
ficit ad validitatem consensus illius, prout declarando ean-
dem Sixti Constitutionem tenuit Rota *in Perusina pecunia-
ria, quæ est 366. num. 2. impressa post 2. volumen cons.* Fari-
nac. Tertia denique eo minus obstare videbatur, quia & si
6 vera sit conclusio † donationem inualidari, in qua facul-
tas testandi penitus sublata remanet, attamen quia in do-
7 natione, donans sibi vsumfructum † reseruauerat, & vl-
terius scuta mille, de quibus posset testari ad pias causas,
& ad eius libitum, & voluntatem disponere, cùm suffice-
8 rent pro hærede reperiendo, † semper donatio sustinetur,
ex quo iura, & leges non se restringunt ad certam sum-
mam, Clar. *in §. donatio quæst. 19.* Surd. *cons. 73. num. 69. &
173. num. 110.* Bursatt. *cons. 136. num. 10. vol. 2.* Marcab.
cons. 6. num. 84. nec qualitas restrictas ad pias causas tollit
facultatem testandi, quia supererat vsusfructus reseruatus
9 in donatione, qui solus sufficiebat † tanquam quid possi-
bile ad acquirendum pro testando, vt in casu consilij Surd.
173. & vlterius notabilis quantitas scutorum mille pote-
rat deseruire tam pro pia causa, quàm pro hærede in-
ueniendo.

De falsitate autem visibili in scriptura donationis non
docetur.

De visibili per coniecturas, & præsumptiones detegenda
non etiam ex deductis constare videtur.

Prima namque coniectura ob dilationem petitionis præ-
10 dij in donatione † comprehensi, & post mortem Barba-
ræ vxoris vsufructuariæ non videtur releuans.

Nam siue agatur de interesse filiorum donatariorum, si-
ue potius patris illorum, cuius poterat esse vsusfructus ra-
11 tione patriæ potestatis debitus, cùm de iure cogi † non
possent ad agendum, nec ratione dilationis intraret præ-
scriptio, benè retorqueri potest præsumptio; quod magis
12 voluerint, quod suum † erat donare pro tempore indul-
to, quàm suspectam donationem reddere, dum sciebant
ius eorum durare, Tiraq. *de retract. consang. §. 1. glos. 9.
num. 146.* Cephal. *cons. 235. num. 30.* & per hanc rationem si-
milem coniecturam excludit, Surd. *eod. cons. 173. num. 98.*
nec vis aliqua fieri potest in eo, quod testes omnes mortui
13 sint, vt propterea affectata dilatio † videatur, ne veritas
per examen illorum detegi posset, vt in specie ponderat
Nat. *cons. 124. num. 7.* & Menoch. *cons. 199. num. 13.* quia si
14 de tempore † donationis essent testes mortui falsitas esset
inexcusabilis, cæterum, quod posteà decesserint, non po-
15 tuit præcogitari à donatarijs, nec quod illud † modicum
tempus duorum annorum sufficeret pro expectanda morte
testium; sed benè posset accommodari aliqua præsumptio,
si post multum temporis spatium à die mortis Barbaræ fuis-
set di at petitio, quod non contigit in casu controuerso.
Secunda etiam coniectura nihil concludit, nam & si instru-
mentum donationis celebratum non fuerat in Ciuitate
Imolen. vbi donator degebat, sed in Castro Casulæ di-
stante per decem milliaria, & multò plures Notarij essent
in Ciuitate, quàm in Castro, & in æquali confidentia con-
iuncti, non tamen exindè arguitur coniectura, quod do-
natio non fuerit stipulata, sed quidem præsumptio, ne pu-
blicum esset in Ciuitate Imolen. & ad aures Barbaræ vxoris
perueniret, ipsum omnia bona transtulisse in nepotes, &
16 ea de causa † spe sua frustrata, vel odiosus propriæ vxori
fieret, vel amor coniugalis diminueretur, vt ponderat, &
respondet Surd. *d. cons. 173. num. 87. vers. quarta quoque de-
clinatur coniectura.*

Tertia etiam benè euitatur coniectura de teste, qui in-
terfuit donationi in Castro Casulæ stipulatæ, & postea ea-
dem die reperitur descriptus in instrumento celebrato in
Castro Tussignani, vbi erat Prior Conuentus; nam hæc
17 præsumptio, † quæ desumitur ex impossibili, vt eadem die
esset præsens in vtroque loco tollitur ex compatibili distan-
tia, cùm vnum ab altero non distaret vltra decem milliaria,
Bald. *in l. scriptura num. 7. C. de fid. instrum.* Surd. *eod. cons.
173. nu. 53.*

Qoarta coniectura nullius releuantiæ est, quod cum
Cæsar donasset omnia bona ante testamentum, voluerit
exinde legare vxori partem illorum, nempè prædium con-
trouersum, & alia legata facere, sciens de bonis suis dis-
ponere non posse donatione iam facta, quandoquidem
prohibitum † non est à lege legare rem sui hæredis, vel 18
donatarij, *l. rem alienam, C. de legat.* etiam ad magis
occultandam donationem, & vt Barbara parceret iurgijs,
& gratior esset ignorando donationem nepotibus factam.

Quinta eò minus stringere videtur, non enim refert,
quod huiusmodi prædium fuerit descriptum in inuentario
hæreditatis Cæsaris, tanquam ab eo possessum, quia mo-
do fuerint reperta bona in hæreditate etiam quod † non 19
sint propria, tenetur hæres illa describere per *l. fin. §. & si
præfatam, C. de iur. delib.*

Sexta, & vltima coniectura de diffamatione Notarij cir-
ca actus concernentes suum officium, & de publica voce,
& fama super falsitate huius donationis, † quæ dicebatur 20
multum conferre ad probationem falsitatis scripturæ,
Osasch. *decis. Pedem. 117. nu. 1.* Farinac. *quæst. 150. nu. 257.*
cum alijs allegatis, facilè tollitur, ne dum quia de hac ma-
la fama nihil est probatum, sed etiam quia † de bona fama 21
Notarij dantur duo testes illam concludentes, cum qua
omnis sinistra suspicio reijcitur, Menoch. *præsumpt. 20.
num. 44. lib. 5.* Surd. *cons. 173. num. 104.* & antequam Nota- 22
rius sit condemnatus de falso, sustinentur instrumenta, &
fidem faciunt in iudicio, Farin. latissimè prosequens hanc
materiam *qu. 154. nu. 33. & seqq.*

Ex quibus omnibus patet donationem ab omni suspicio-
ne, tam visibili, quàm coniecturali saluari, & defendi,
& quando etiam leues coniecturæ concurrent, illæ non
sufficerent ad tollendam fidem instrumento publico, † quia 23
debent esse graues, vehementes, & moltum concluden-
tes ad eundem effectum, Anchar. *cons. 385. num. 3.* & latè
comprobat idem Surd. allegato *cons. 173. num. 31.*

Et quæ dicebantur de ineptitudine remedij intentati ex
quo via executiua sit vulnerata per sententiam ad fauurem
Equitis Sauini hæredis Barbaræ latam, ita vt sit proceden-
dum † per conformes non autem per immissionem, Se- 25
raphin. *decis. 674. num. 1. & 132. num. 1. par. 1. diuers.* non
est nouum quod † procedatur in possessorio, & detur ap- 25
pellatio, quando via executiua verè sit vulnerata, vt di-
ctum fuit *in Paduana beneficij die 27. Iunij 1633. coram D.
meo Dunozetto, & in Romana vinea 1. Decembris 1634. co-
ram me.* Et ita &c.

R. P. D. PANZIROLLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Vsusfructus.

Die Lunæ 18. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Pater, si hæredes vniuersales instituerit filios, & vxori, iure institutionis reliquerit, vita eius durante, vsumfructum liberum omnium bonorum, & quod ea, de illo disponere possit eius arbitrio, & beneplacito, & stante prædicta dispositione vxori est assignandus vsusfructus dd. bonorum, dempta dumtaxat portione legitimæ filiorum.

SVMMARIVM

1 *Legitima liberis purè, & absque onere, tam in proprietate, quàm in vsufructu relinquenda est.*

2 *Consuetudo Bulgari restringit vsumfructum relictum à marito vxori ad alimenta.*

3 *Limita, si maritus amplianerit dispositionem, & expresse voluerit deberi liberum vsumfructum.*

4 *Vel si maritus dederit facultatem vxori de vsufructu disponendi eius arbitrio, & beneplacito ipsius vita durante.*

5 *Liberè aliquid non dicitur alicui relictum, si ei cum aliqua diminutione id debeatur.*

6 *Filij si sint vniuersaliter instituti à patre in omnibus bonis, & matri est relictus vsusfructus, ipsi debent habere partem matri coæqualem in vsufructu, sed ista opinio non est vera, nu. 8.*

7 *Verba*, in omnibus &c. *ob suam vniuersalitatem comprehendunt vniuersa.*

9 *Bald. in l. fin. num. 9. C. de indict. vid. toll. reprobatur, & declaratur.*
10 *Ruin. in consil. 35. ad fin. lib. 2. declaratur.*
11 *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. titul. 6. nu. 21. intellectus.*
12 *Filius, siue extraneus, si hæres instituatur, & vxor non consequitur fructus Trebellianica, sed illam fideicommisso grauatus deducere debet, declara vt num. 13.*
14 *Fideicommissi restitutionis casus si non venerit, non est agendum de Trebellianicæ detractione.*
15 *Legitima statim post obitum patris debetur.*
16 *Trebellianica non statim debetur, quando fideicommissum est conditionale, sed tunc demum purificata conditione.*
17 *Picus in l. Titia testator, §. Titia cum nuberet num. 85. de leg. & Menoch. in addit. ad lib. 4. præsumpt. 140. num. 38. qualiter sint intelligendi.*
18 *Fideicommissum dum est in diem, si filij instituti detrahant legitimam, nulli alteri detractioni est locus.*

DECISIO DLXXIX.

BOnæ memoriæ Franciscus Patritius, cum de anno 1624. nondum susceptis liberis testamentum condidisset, in eo sibi hæredes instituit filios nascituros, quibus non extantibus, vel quandocumque decedentibus sine filijs, substituit D. Catharinam Pinellam eius vxorem, cui vlterius iure institutionis, & aliàs omni meliori modo reliquit vsumfructum liberum omnium bonorum eiusdem D. Catharinæ vita durante, mandando, quod de eo possit, & valeat disponere eius arbitrio, & beneplacito.

Modo secuta morte testatoris relictis duobus filijs, cum D. Catharina coram Primo Collaterali instaret pro restitutione suæ dotis, & assignatione vsusfructus hæreditatis, placuit partibus consulere Rotam pro quanam rata vsusfructus deberetur. Et Domini responderunt, D. Catharinæ deberi vsumfructum, dempta solum portione legitimæ. Etenim pro indubitato fuit admissum ab vsufructu totius detrahendam prius esse tertiam partem pro legitima filio-
1 rum, quæ illis † libera est relinquenda absque onere, tam in proprietate, quàm vsufructu, vt expresse disponitur *in §. prohibemus*, vbi gloss. *verbo relinquat*, *Auth. de trient. & semiss.* Bart. *in l. vxori mea, num. 3. ff. de vsufruct. leg.* Bald. *in l. fin. num. 9. vers. si autem relinquit liberos, C. de ind. vid. toll.* Bart. *cons. 56. num. 5. vers. dico ego, lib. 1.* Alex. *cons. 29. col. 2. ad med. vers. dicit tamen*, Bart. *lib. 4.* Dec. *cons. 418. vers. ex his conclusio*, Soccin. iun. *cons. 109. nu. 7. & seq.* vbi de communi *lib. 1.* Plot. *cons. 17. nu. 79.* Mandell. *cons. 442. num 34.* Anchar. iun. *quæst. 1. num. 15. lib. 2.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 6. sub num. 21.* Menoch. *lib. 4. præs. 141. num. 10.* Peregr. *de fideic. art. 52. num. 29. & cons. 70. num. 17. lib. 1.* Thes. iun. *quæst. 22. nu. 22. lib. 3.* Guttier. *pract. quæst. Ciuil. lib. 3. quæst. 57. num. 4. & seqq.* Thes. *decis. 137. numer. 3.* vbi de communi Rota post Merlin. *de legit. decis. 89. num. 5.*

Verum, excepta hac tertia parte, fuit conclusum, totum residuum vsusfructus deberi D. Catharinæ, nec ob-
2 stare consuetudinem Bulgari, † quæ restringit vsumfru-
3 ctum ad alimenta, testator enim ampliauit † dispositionem, & expresse voluit deberi liberum vsumfructum,
4 liberè autem non esset, si D. Catharinæ cum aliqua diminutione deberetur, Gozzad. *cons. 47. nu. 9.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 10. num. 67. & 70.* Surd. *cons. 218. num. 11. & de aliment. tit. 2. quæst. 15. num. 228. & seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 7. num. 17.* Menoch. *lib. 4 præsumpt. 139. num. 46.* Maresc. *var. lib. 1. cap. 29. num. 23.* Et hæc sine vlla prorsus difficultate proce-
5 dunt, dum insuper testator dedit facultatem vxori de dicto vsufructu disponendi eius arbitrio, & beneplacito ipsius vita durante, Alex. *cons. 214. lib. 6.* Gozzad. *cons. 47. nu. 10. vers. 9.* Corn. *cons. 3. num. 11. lib. 2.* Gabr. *conclus. 2. nu. 47. de vsufruct.* latè Menoch. *lib. 4. præs. 139. nu. 39. & 40.* Mantic. *de coniect. d. lib. 9. tit. 17. num. 26. vers. vel dic.* Surd. *de alim. tit. 2. qu. 9. num. 11.* late Franc. Barry *de success. lib. 9. tit. 24. nu. 6. vers. vndecimus*, Peregr. Patau. *decis. 38. nu. 6. vers. alium vero casum.*

6 Non obstat, quod, cum in testamento filij sint † vniuersaliter instituti in omnibus bonis testatoris, debeant habere partem matri coæqualem in vsufructu, iuxt. doct. Bald. *in l. fin. num. 9. vers. sed caue tibi, C. de indict. vid. toll.* Ruin. *cons. 35. ad fin. lib. 2.* Rimin. iun. *cons. 633. & 63. & seq. & num. 78. ad med. & num. seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 6.*
num. 21. ea ratione, quia verba illa † in omnibus bonis ob 7
suam vniuersalitatem comprehendunt vniuersa, vt ideò videntur inducere concursum filiorum testatoris in vsufructu, matri relicto, Rim. iun. *d. cons. 633. num. 20. & seqq. vsque ad fin.* Mart. *de success. par. 4. quæst. 19. art. 3. num. 10.*
& seqq. Quoniam hæc opinio apparet minus vera, & in 8
contrarium est textus apertus *in l. vxori meæ*, vbi gloss. 1. & 2. & Bart. *num. 3. ff. de vsufruct. leg.* & testatur Paris. *cons. 94. num. 36. & seqq. & cons. 97. num. 26. lib. 2.* Natt. *cons. 297. num. 27.* Menoch. *cons. 627. num. 4. lib. 7.* Gabriel. *cons. 102. lib. 1.* Mantic. *de coniect. lib. 9 tit. 6. num. 17. vers. at si institutus est filius, & vers. quæ sententia*, Castill. *de vsufruct. cap. 47. num. 19. & seqq.* vbi refellit Riminaldum, & alios contrarium sentientes, & hoc idem videtur sensisse Rota post Merlin. *de legitim. d. decis. 89. sub num. 3. & seqq.* Gratian. *discept. for. 350. nu. 29.* Nec Baldus, Ruinus, Mantic. & alij aliquid firmant in contrarium; Bal-
dus enim † & illius dictum communiter reprobatur, & 9
loquitur in hærede extraneo, cùm tamen inter extraneum, & filium adsit magna diuersitatis ratio, quia extraneus nihil habet in illa hæreditate, filius autem habet legitimam;
Ruinus † verò loquitur quando alicui legatur fundus, & 10
alteri vsusfructus, & dicit, quod vsufructuario debetur pro dimidia, & quidem rectè, quia cùm legetur primo fundus, intelligitur legata proprietas, & vsusfructus censetur pro medietate, quia alias testator in continenti se correxisset, & dum idem Ruin. adducit Castren. *in cons. 218. lib. 1.* non videtur facere ad propositum, quia ibi Castren. admittit concursum, eo quia testator vsumfructum vniuer-
salem reliquerat vxori, at filio æqualiter. Nec Mantic. 11
ex aduerso citatus sub *num. 21.* aliquid facit, quia supra sub *nu. 17.* primam opinionem firmauerat, & sub dicto *nu. 21.* ab ea non recedit, sed solum dicit posse rationabiliter restringi in filijs, quæ eo magis in casu nostro concludunt, stante dicta prægnantia verborum, per quæ testator ampliauit suam dispositionem, vt supra est ponderatum.

Minus obstat, quod si filius, vel extraneus hæres insti-
tuitur, † & vxori vsusfructus relinquitur, vxor non con- 12
sequitur fructus Trebellianicæ, sed illam hæres fideicommisso grauatus deducere debet, & ideò in casu nostro filijs institutis deberi etiam vsumfructum Trebellianicæ, non autem D. Catharinæ, vt explicat Paulus de Monte Pic. *in rep. l. titia cum testator, §. titia cum nuberet, num. 85. ff. de leg.* Menoch. *in addit. ad lib. 4. præs. 140. num 38.* Nec
enim conclusio vera est, quando agitur † de fideicommis- 13
so puro, & non in diem, & ideò non applicatur casui no-
stro, quia cùm non euenerit casus restitutionis † fidei- 14
commissi non est agendum de Trebellianicæ detractione,
legitima namque statim debetur † post obitum patris, *cap.* 15
Raynutius, cap. Rainaldus, de testam. Bald. *in l. scimus, C.*
de inoffic. testam. Trebellianica verò † non statim quando 16
fideicommissum est conditionale; sed tunc demum purificata conditione, secundum opinionem, de qua Dec. *cons. 480. num. 14.* Paul. de Monte Pic. *in l. in quartam, num. 28. ff. ad l. Falcid.* Caualer. *decis. 20. num. 11.* Soccin. Eugen. & alij quos allegat Modern. *de imput. legit. & Trebell. quæst. 16. num. 26. & 61.* vbi in *vers. contrarium, & vers. verum*, dicit quod Trebellianica statim deberetur non contradicentibus fidei commissarijs, vel si fideicommissum esset purum, & in istis casibus dicit, posse procedere opinionem Iacobi de Beluis: & sic etiam est intelligendus Picus, & Menochius super allegati, dum enim fideicommissum est in diem, si filij instituti detrahunt legitimam, nulli alteri detractioni est locus *d. cap. Raynutius, in fin. de testam. l. 1. §. interdum*, vbi Bart. *ff. si cui plusquam per leg. Falcid. gloss. verbo legitimam ipsam.* Peregr. *de fid. art. 3. num. 49. & seqq.* Rota apud Reuerendiss. D. meum Coccinum Decanum *decis. 143. num. 2. & 3.*

Et ita fuit decisum parte vtraque, &c.

R. P. D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana rescissionis contractus.

Die Lunæ 30. Iunij 1635.

A R G V M E N T V M.

Discutitur qualis sit faciendus computus pretij rei emptæ, ad hoc, vt constet de læsione, ad effectum rescindendi contractum.

S V M M A R I V M.

1 *Emptor, vt dicatur deceptus vltra dimidiam, vel tertiam partem pretij, iuxt. Statut. vrbis lib. 1. cap. 154. computus qualiter sit ineundus, & an secundum gloss. in l. 2. verb. Iudicis, C. de rescind. vendit.*

2 *Referuntur plures Doctores, qui sequuntur opinionem d. glos. & num. 3. numerantur alij Doctores, qui contrariam tuentur opinionem.*

4 *Læsio, vltra dimidiam, quæ idem est, quàm vltra duplum, vt rescindat emptionem, à iusto pretio non est detrahenda tertia pars, sed superaddenda.*

5 *in Læsione res empta, tertia, seu dimidia pars mensurari debet rei positæ, seu datæ.*

7 *L. Rem maioris, 2. C. de rescind. vend. non tribuit beneficium personæ, sed causæ.*

8 *Læsio in venditione considerari non potest, si æstimatio rei non excedat terminos solitæ æstimationis, & prout communiter æstimari solet.*

9 *Æstimatio rei debet fieri de tempore venditionis.*

10 *Venditionis tempus attendi debet, quoad constitutionem pretij rei venditæ.*

11 *Nec est attendendum, si casu superueniente in æstimatione diminuta sit res vendita.*

12 *Perito impossibile est, quod innotescat status rei de tempore præterito, si medio iuramento deposuerit se d. rem ante diem æstimationis numquam vidisse.*

13 *Rescissioni contractus non est locus quando quis prius plenissime informatus contraxit, quodque multò magis procedit, quando personæ, quæ contraxerant fuerunt plures, & caute num. 14.*

15 *Dolus præcipuè consideratur in læsionibus.*

D E C I S I O DLXXX.

PRætendentibus Ministris Infirmorum se læsos in pretio domus emptæ à D. Cassandra Gnatnella vltra tertiam partem pretij iuxta dispositionem Statuti Vrbis cap. 154. & opponente Cassandra læsionem deducendam esse in excessu vltra dimidiam iuxta dispositionem iuris communis, non autem in excessu vltra tertiam partem iuxta d. Statutum. Nihilominus sub die 22. Iunij 1633. fuit ex alio capite capta resolutio ad fauorem Cassandræ, nempe non adesse prætensam læsionem vltra tertiam partem, eo quod excessus huiusmodi erat in scut. 17. tantum, quæ parua summa tollebatur ex omissione æstimationis marmorei capitis aptini valurem scut. 17. excedentis.

Ministri prædictæ decisioni non acquiescentes aliam mouerunt difficultatem, nempe rationem computi non esse ineundam, prout in dicta decis. inita fuit, vt videlicet, summæ 2456. quæ à perito fuit æstimata iustum pretium domus, superaddatur tertia pars, videlicet, summa 1228. cùm illa sit medietas summæ 2456. cùm tamen excessus debeat dari tantum in tertia parte dictæ summæ, videlicet in summa 818. quæ iuncta summæ 2456. constituit summam 3274. adeò vt cùm domus, de qua agitur, fuerit empta pro scut. 3700. excessus resultabit in scut. 300. & vl-
1 tra, non autem in scut. 17. tantum, † vt supponitur in dicta decis. & hunc esse ineundum calculum probari per *glos. in l. 2. verbo Iudicis post med. vers. Sed quæ est hæc dimidia, C. de rescind. vend.*

Tamen sub die 30. Ianuarij 1634. resolutum fuit non esse locum rescissioni, & glossam prædictam à multis reprobari, prout ex allegatis in decisione desuper emanata: Qua non obstante Ministri præfati rursus obtinuerunt nouam audientiam, & causa sæpiùs proposita, & maturè discussa tandem hodie fuit resolutum non constare de læsione.

Quicquid enim sit de † opinione *glosa in d. l. 2.* quam 2
tenet Azo. *in summ. de rescind. vend. n. 4. vers. sic in emptore*, eamque sequuntur ibidem Alberic. de Rui. *num. 6. vers. sed saluo.* Odofred. *nu. 3. vers. rem valentem*, Angel. de Perus. *num. 6.* Salic. *nu. 20. vers. reuertor ad glosam*, Castren. *num. 16. in fin. vers. similiter*, Cagnol. *nu. 136.* Bald. *nu. 49. 16. quæst.* Padill. *num. 4.* Butr. *in cap. cum causa verbo dimidiam, vers. & sic etiam in emptore*, & ibi Hostiens. *nu. 2. vers. ex parte vero emptoris*, Abb. *n. 6. vers. in glosa prima*, Imol. *num. 28. vers. quod dicendum* è contra Henric. Boich. *in cap. cum dilectis, num. 8. vers. aut empta*, Fabian. de Mont. *tractat. de empt. & vendit. quæst. 8. sub num. 7.* Couarr. *var. resolut. lib. 2. cap. 3. num. 8.* Gomes. *in comment. var. resol. tom. 2. cap. 2. de empt. & vendit. num. 22.* Guttier. *pract. quæst. lib. 2. quæst. 133. num. 2. vers. in emptore*, Gregor. Lop. *lib. 6. titul. 11. part. 4. in glos. esto seria*, Velasch. *consult. 44. num. 1.* Munoz. *de comput. comput. 6. numer. 5.* Rebuff. *ad Constitut. Gall. tom. 2. tit. de resciss. contract. art. vnic. glos. 15. in princ.* Paul. Layman. *Moral. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 1. de pret. rer. num. 7.* Neuiz. *cons. 89. per tot.* Gabr. *cons. 168. numer. 126. lib. 1.* Vincent. de Franch. *decis. 243. num. 2.*

Contrariam opinionem † tenuerunt Loffred. Petr. Cyn. 3
& alij quos refert, & sequitur Arrius Pinell. *prima parte lib. 2. c. 2. n. 6. de rescind. vendit.* Abb. *in cap. cum dilectis, nu. 2. de empt. & vend.* vbi & alij Canonistæ Bellapert. *in d. l. 2. in rubr. num. 11.* Mising. *cent. 4. obseruat. 73. nu. 2. vers. veritas est*, Fornet. *lib. 2. select. cap. 9.* Vgon. Donell. *in d. l. 2. sub nu. 17.* Cuiac. *lib. 16. obseruat. cap. 10.* Fachin. *contron. lib. 2. cap. 16. vers. Illud longe probabilius*, Viui. *comm. opin. cap. 3.* Ceuall. *pract. qq. comm. commun. quæst. 536. numer. 10.* Conan. *lib. 3. comment. cap. 9. pag. penult.* Fortar. *in dialog. 100.* Duaren. *in l. si quis cum alter ad fin. de verb. obligat.* Qui omnes concludunt læsionem vltra dimidiam idem esse ac vltra duplum, & à iusto pretio non esse detra-
hendam † tertiam partem, sed superaddendam, quod 4
etiam videtur sensisse Rota *decis. 648. num. 6. par. 1. recent.*
ea ratione, quod in læsione † tertia, siue dimidia mensu- 5
tari debeat rei positæ, siue datæ, Marian. Soccin. *cons. 98. num. 20. lib. 2.* Menoch. *cons. 156. nu. 36. lib. 2. vers. Probatur hæc sententia.*

Et hæc opinio vltra numerum Doctorum fulcitur ratione longe meliori quàm præcedens, vt per Fachin. *vbi suprà*, & in decis. in hac causa sub die 30. Ianuarij 1634. & irrefragabilem reddit Donell. *in d. l. 2. n. 17.* vbi postquam ostendit falsitatem primæ opinionis, & omnes viros doctos
tenuisse hanc secundam, dicit per hanc leg. † venditorem 6
restitui non quidem quod minoris dimidia iusti pretij vendidit, sed quia minus duplo accepit; hoc ipsum in emptore seruandum esse ad effectum, vt iuuetur hac lege, vt scilicet duplo plus dederit quam acceperit; cùm lex secunda
† C. de rescind. vend. non tribuat beneficium personæ, sed 7
causæ, & hæc non est ratio interpretatiua, quam sequuntur Doctores primæ opinionis, sed sumpta ex ipso textu, vt notat etiam Pinell. *loco sup. alleg.*

Domini tamen omissa hac disputatione sustinuerunt decisionem ex secundo capite videlicet non constare de aliqua læsione.

Primò, quia peritus pro parte Cassandræ æstimauit domum, de qua agitur in scut. 3293. 45. iuxtà mensuram situs parietum, areæ, & similium domui adiacentium, & hanc mensuram non impugnat peritus pro parte ministrorum electus, sed etiam videtur admittere, vnde cum æstimatio rerum mensuratarum non excedat terminos solitæ æstima-
tionis, prout † communiter æstimari solent, & res ipsæ 8
mensuratæ existant, & de hoc non ambigatur, non potest opponi de læsione, Abb. *in c. 1. nu. 3. vers. idem si constat de restit. spoliat.* Dec. *cons. 474. num. 11.*

Secundò non constat de læsione, quia peritus ministro-
rum æstimauit domum † non de tempore venditionis, sed 9
inde post quinque annos, & propterea non debuit æstimare domum ad corpus, sed ad mensuram, prout eam æstimauit peritus Cassandræ, quia de tempore æstimationis domus erat effecta deterior, præsertim cùm Patres eam locauerint Cauponi, & proinde omnibus erat peruia, & hinc re-
sultat communis conclusio, quòd quoad Constitutionem † 10
pretij rei venditæ attendi debet tempus venditionis, Doct. *communiter in l. nam postea, §. si minor ff. de iureiur.* Gabr. *de empt. & vendit. concl. 1. num. 47.* nec attendendum si ca-
su † superueniente in æstimatione diminuta sit, Rota *de-* 11

cis. 87. numer. 4. part. 1. recent. & alij in d. decisione allegat.

Neque obstat, quòd peritus ministrorum dicat se in æstimatione facta habuisse respectum ad tempus præteritum,
12 quia cùm ipse medio iuramento deposuerit † se dictam domum ante diem æstimationis numquam vidisse, impossibile est, quod potuerit ei innotescere status dictæ domus de tempore præterito.

Tertiò non constat de læsione, quia Ministri antequam venirent ad hanc emptionem, fecerunt æstimare domum per eorum peritos, eorumque relationem in ipsorum Congregatione approbarunt, vt in instrumento emptionis, videlicet illam emerunt pro pretio à peritis æstimato, quod fuit scutorum trium millium septingentorum, &c. & pro quo pretio dicta Cassandra, &c. vendidit Patri Marcello Mantio illorum Vicario generali in locum Reuerendiss. D. Fridiani Piætij Generalis ab Vrbe absentis acceptanti, & ementi etiam vigore decreti à RR. PP. Fabritio Turbolo, Iosepho Russo, Flaminio Russolino consultoribus principalibus in Congregatione, &c. adeò vt habitæ fuerint Con-
13 gregat. per quas ipsi Patres fuerunt † plenissimè informati, quo casu non est locus rescissioni contractus, Gabr. *de empt. & vend. concl. 2. nu. 98.* Socc. Sen. *cons. 48. num. 4. lib. 4.* Bero. *cons. 49. nu. 32. lib. 1.* præsertim cùm emptores sint
14 plures, † & personæ cautæ, & ipsi requisiuerint Cassandram, & eius patrem, vt venderent hanc domum, quam illi vendere non curabant, quia erat nedum paterna sed auita, & propterea in venditoribus excluditur omnis præsumptio doli, qui præcipuè considerari solet in læsione, latè Couarruu. *variar. resolut. lib. 2. cap. 4. sub. num. 11. vers. Quinto quod.*

Et ita, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Bononien. Fideicommissi de Turti.

Die Lunæ 18. Iunij 1635.

A R G V M E N T V M.

Testator, si hæredem grauauit fideicommisso ad fauorem alicuius, sub duplici conditione, nempe si ipse decederet non relictis ex se filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel si decederet cum filijs masculis, qui posteà morerentur sine filijs legitimis, & naturalibus, &c. quæritur modò si isti filij decedant, relicta filia fœmina, vtrum substitutus, vel fideicommissum euanuerit.

S V M M A R I V M.

1 *Conditio, si sine filijs decesserit, deficit per existentiam filiæ fœminæ, & num. 3.*
2 *Verbum filiorum ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur.*
4 *Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in conditione, sub qualitate masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & periodo verborum cum filijs.*
5 *Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum.*
6 *Dispositiones duæ quando non possunt simul, & eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam diuersa.*
7 *Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si posteà in alio non illam expressit, censetur neglexisse dictam qualitatem.*
8 *Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem fuit facta mentio dictæ qualitatis masculinitatis.*
9 *Qualitas aliqua, si adhæreat vni personæ non potest diffundi extra eam.*
10 *Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeatur repetita in alio, plures coniecturæ concurrere debent.*
11 *Dictionis, vt suprà, natura est repetendi res supra expressas.*
12 *Dictio, vt suprà, sat est, quod vim suam operetur respectu rei, cui immediatè adhæret.*
13 *Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuersa ratio.*
14 *Testamenti pars, tunc aliam interpretari potest, quando non potest assignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri non debeat.*
15 *Agnationi quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum, veniunt fœminæ.*
16 *Agnationis conseruandæ intentionem in testatore, nihil est, quam magis destruat, quam coniectura vocationis fœminarum in quacumque parte testamenti.*
17 *Proximior magis alicui dicitur plus ei acceptus.*
18 *Neptis non censetur exclusa, ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, cùm illa ex se non sit sufficiens, num. 19.*
20 *Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti.*
21 *Testator in casu non disposito à statuto, censetur se voluisse dispositioni iuris communis conformari.*
22 *Verbum, filiorum, est commune tam masculis, quàm fœminis.*
23 *Per fœminarum existentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem substituti, persona eiusdem substituti debet esse talis, quæ possit excludere filiam grauati.*

D E C I S I O DLXXXI.

EX testamento Ludouici de Turti scriptus fuerat hæres Sigismundus frater, quem posteà idem Ludouicus grauauit fideicommisso ad fauorem Claræ communis sororis sub duplici conditione; nempè quandocumque ipse Sigismundus decederet non relictis ex se aliquibus filijs masculis legitimis, & naturalibus, qui nati essent ex legitimo matrimonio, non autem legitimati, siue in iis legitimationis translati, vt sunt præcisa verba testamenti, vel si eumdem Sigismundum (& hæc fuit altera conditio) contingeret decedere cum filijs masculis prædictis, qui posteà morerentur sine filijs legitimis, & naturalibus natis ex legitimo matrimonio, non autem legitimatis, vt supra. Contingit quod Sigismũdus obijt relicto Hieronymo filio ex quo nata fuit Anna. Et hinc orta fuit controuersia inter eam, & filias Claræ, quæ moto iudicio prius in partibus, & deinde in Tribunali A.C. super iure huius successionis, obtinuerunt mandatum de immittendo in possessionem bonorum Ludouici. Cùm verò ab eodem mandato appellasset Anna, deuoluta ad me causa, dubitaui, An esset confirmandum dictum mandatum. Et proposito hodie dubio Domini responderunt nõ fuisse purificatam conditionem fideicommissi ad fauorem filiarum Claræ, ex quo deinde sequebatur iniustitia mandati A. C. cuius confirmatio petebatur.

Et huius quidem resolutionis ea fuit ratio, quia dum Hieronymus filius Sigismundi decessit superstite Anna filia sua legitima, non poterat dici, quod extitisset conditio fideicommissi ad fauorem filiorum, aut descendentium Claræ, quorum vocatio in testamento Ludouici legebatur facta in casu huic contrario, quando scilicet filij masculi Sigismundi decessissent sine filijs, cùm sub ea conditione, & nomine filiorum, qui nasci debebant ex filijs Sigismundi, & in quibus non fuit repetita qualitas masculinitatis, intelligi deberet comprehensa Anna, quamuis fœmina,
† vt est receptissima in iure sententia tam si versemur in 1
conditione tacita, & subintellecta à lege, ex *text. in l. cum acutissimi, Cod. de fideicomm. & in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit.* quàm si in conditione ex-
pressa, eò quia nomen illud, filiorum † ex germana iuris 2
interpretatione ad vtrumque sexum referatur, vt habetur *in l. si ita scriptum 46. de leg. 2. & in l. si quis ita ff. de testam. tutela*, & in terminis huius † conditionis appositæ in te- 3
stamento, apertissimè determinat text. *in l. 1. C. de condit. insert.* vt notat ibi Corneus *nu. 16.* & tradunt Doct. *in cap. Rainaldus de testam.* & scripserunt latissimè id comprobantes Cephal. *cons. 306. num. 3.* Menoch. *cons. 725. nu. 3. & cons. 1070. num. 2.* Honded. *cons. 57. nu. 25. lib. 1.* & hanc sententiam tanquam ab omnibus receptam pluribus confir-

mat

mat Card. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu.
7. Crass. in §. fideicommissum, quæst. 35. nu. 1. Thesaur. de-
cis. 188. numer. 9. eamque sæpius sequuta fuit Rota, vt in
decis. 316. par. 1. recent. quæ etiam testatur de veriori, &
magis communi opinione, & in Camerinen. fideicommissi
29. May 1589. coram Cardin. Seraph. inter impress. decis.
880. num. 1. & rursus in eadem causa coram Peaia sub die
13. Nouembris, & coram Greg. XV. decis. 514. num. 3. &
in Florentina fideicommissi de Guidaccijs 25. February 1628.
coram R. P. D. meo Dunozetto, & in Spoletana fideicommis-
si 7. Nouembris 1629. & 3. Iunij 1630. coram R. P. D. meo
Ghisilerio.

Neque obstare his visum fuit, quod filij Sigismundi fue-
sint positi in conditione sub qualitate masculinitatis, vt ea-
dem qualitas censeri deberet repetita in nepotibus, qui na-
scerentur ex eisdem filijs, qualis est Anna, præsertim
cùm secundus hic gradus substitutionis, in quo fuerunt po-
siti in conditione dicti nepotes fuerit comprehensus sub v-
nica oratione, & periodo verborum, quæ terminabatur in
vocatione Claræ, ita vt verbum instituit, sub quo Clara
vocata fuit, regeret tam eam dispositionem, sub qua veni-
4 re debebant filij Sigismundi, quam alteram, † in qua com-
prehendebantur filij eorumdem filiorum, in quibus non
legebatur repetita eadem qualitas, arg. l. iam hoc iure, ff.
de vulgar. & pupill. & l. si legatarius, §. cum ita, ff. de le-
gat. 3. & notat ibi Bart. & in l. Seia, §. Caio, ff. de fund.
instr. & visa fuit tenuisse Rota in vna Perusina fideicommissi
coram Sanctiss. Aldobr. in 1. part. diuersor. decis. 374. nu. 4.
Contrarium enim visum fuit statuendum in casu huius de-
5 cisionis stante diuersitate graduum, & personarum, † quæ
impediebat ne fieri posset ea repetitio iuxta regulam propo-
sitam per glos. in l. repetendis, de legat. 3. quam pluribus
prosequitur Bart. & in terminis nostris tradiderunt Roman.
in cons. 503. n. 4. Ruin. cons. 134. nu. 19. & cons. 140. nu. 6.
lib. 2. & cons. 124 nu. 3. in fin. lib. 3. Paris. cons. 38. nu. 26.
vol. 2. Mulina de primog. lib. 3. cap. 5. n. 59. Et huius rei ra-
tionem considerauit Rota in adducta Florentina de Guidac-
6 cijs, quia cùm hæ duæ dispositiones non possint † simul
& eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam
diuersæ dispositiones. Et est ita solida, & certa hæc opinio
contra repetitionem masculinitatis expressæ in diuerso gra-
du substitutionis, aut genere personarum, vt retorquean-
tur coniecturæ ad inclusionem filiarum, sub alia dispositio-
ne, in qua tacta fuerit mentio simpliciter de filijs, arguendo,
7 quod sicut testator † vbi contemplatus fuit masculinitatem
in alijs filijs eam expressit, ita censeatur illam neglexisse
in casu, quo dictam qualitatem non adiecit, argum. text.
in leg. vnic. §. sin autem, C. de caduc. toll. quo argumen-
to vsus fuit Ioannes de Anania in cons. 22. num. 3. quem se-
cuti fuerunt Ias. in cons. 142. nu. 5. & in l. qui filiabus, n. 3.
de leg. 1. Ruin. cons. 93. nu. 15. & cons. 140. nu. 6. lib. 2. &
cons. 168. nu. 14. lib. 3. Paris. cons. 38. nu. 25. lib. 2. & cons.
35. n. 19. lib. 3. Socc. Iun. cons. 158. num. 39. lib. 2. & eandem
opinionem tamquam magis communiter receptam contra
Dec. cons. 15. testati sunt Socc. Iun. in cons. 500. nu. 20. lib.
1. Honded. cons. 57. nu. 32. lib. 1. prout etiam de ea men-
tionem fecit Rota coram Gregorio in adducta decis. 514. nu.
6. & coram Card. Seraph. decis. 880. nu. 2. Et concurrebat
præterea in casu de quo agitur, quod qualitas illa masculi-
nitatis, quæ dicebatur repetita, non erat adiecta ante, vel
8 post nominationem vtriusque substitutionis, † quo casu
dubitari fortasse potuisset, An illa complecti deberet v-
tramque dispositionem, vt erat in casu dec. 334. part. 1. di-
uersor. Sed legebatur post casum primæ substitutionis filio-
rum Sigismundi, quæ nulla ratione diffundi poterat extra
9 personam eorumdem filiorum, † quibus cohærebat, vt
fuit distinctio, Alex. cons. 158. nu. 2. lib. 2. & antea consi-
derauit Bart. in l. mulieri, & Titio consil. 33. in princ. ff. de
cond. & demonstr. & in l. Iulius Paulus ff. eod. tit. Auctori-
tate illius textus, & in l. vlt. §. seia ff. de leg. 2. Et in hoc visum
fuit distingui posse casum huius decisionis à decisione Aldo-
brandini atque etiam ex pluribus coniecturis, quæ concur-
rebant in casu eius decisionis pro repetitione masculinitatis,
10 † quas coniecturas omninò necessarias existimauit Rota
in Florentina fideicommissi de Guidaccijs coram R. P. D. meo
Dunozetto, referendo hunc esse stylum huius tribunalis, vt
non credat huic soli coniecturæ.

Neque visa fuit aliquid operari posse ad effectum indu-
cendæ huius repetitionis dictio illa, vt supra quæ legebatur
in fine secundæ substitutionis, seu conditionis, sub qua

fuerunt vocati nepotes Sigismundi, quasi propter eam di-
ctionem, † cuius natura erat repetendi res superius expres- 11
sas, videretur repetita in eisdem nepotibus, & hæc qualitas
masculinitatis per text. in l. 1. §. deinde ex hoc edicto ff. de po-
stulan. & tradunt ibi Bart. & Doct. & in terminis huius
conditionis considerarunt Menoch. cons. 274. n. 19. Cephal.
cons. 269. num. 4. & alij relati à Peregrin. cons. 41. num. 16.
lib. 5. & in tract. de fideicomm. art. 16. num. 23. Cùm enim
plura complecti, ac repetere potuisset testator sub ea di-
ctione nempe qualitatem masculinitatis, & legitimitatis,
satis erat, † quod illa vim suam operaretur respectu legiti- 12
mitatis, cui immediatè adhærebat. Etenim in prima sub-
stitutione, in qua positi fuerunt in conditione filij Sigismun-
di sub duplici illa qualitate additum fuit respectu legitimita-
tis; quod ijdem filij non possent esse legitimati, siue quocun-
que modo translati ex iure filiorum legitimorum; in secun-
da verò substitutione, in qua positi fuerunt in conditione
filij, qui nati essent ex ijsdem filijs Sigismundi, considera-
ta fuit in his nepotibus eiusdem Sigismundi sola qualitas le-
gitimitatis cum exclusione legitimatorum cum dictione,
vt supra, vnde apparebat effectus eius dictionis in repeti-
tione qualitatis filiorum legitimatorum, quæ sola † ex- 13
pressa fuit in secunda substitutione, omissa priori qualitate
filiorum masculorum, prout in his omnino terminis con-
siderauit Decian. in cons. 1. num. 213. lib. 2. Bero. cons. 115.
numer. 22. lib. 2. & in terminis non multum dissimilibus.
Surd. cons. 200. num. 26. Imò probari videbatur causa pro-
pter quam addita fuerat dictio illa, vt supra, nempe vt ex-
plicaret latitudinem præcedentis formulæ, sub qua testa-
tor ad inclusionem filiorum legitimatorum non putauit,
satis esse excludere legitimatos, sed voluit excludere etiam
eos, in quos translata essent iura filiorum legitimatorum,
quæ causa tamquam conueniens soli qualitati, sub qua vo-
cati fuerunt filij legitimi, visa fuit etiam esse impedimen-
to, ne censeri deberet repetita alia qualitas masculinitatis,
quasi tunc † solum vna pars testamenti aliam interpreta- 14
ri possit, quando non potest assignari probabilis ratio diffe-
rentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri non
debeat, vt scripsit Ruin. cons. 93. nu. 15. lib. 2. Soccin. Iun.
cons. 158. nu. 48. vol. 2. & tradit Card. Mant. de coniect. vlt.
volunt. lib. 6. tit. 13. num. 8. in fine. Ita concordando con-
trarias Doctorum opiniones, qui non secuti fuerunt, cons.
de Anan. & adducta Farfen. fideicommissi coram Gregorio,
& in Romana fideicommissi de Delfinis 1. Decembris 1613.
coram bon. mem. Remboldo.

Et hæc omnia visa fuerunt eò magis admittenda in casu
proposito, quod non poterat dici testatorem prospicere
voluisse conseruationi suæ familiæ, quasi non aliàs deroga-
ri poruerit præsumptæ voluntati testatoris includendi sub
nomine filiorum etiam fœminas, † quam ex hac vna co- 15
iectura, ex qua probari videatur, quod sub eo nomine
solos filios masculos intellexerit, licet illud sit commune e-
tiam filijs, vt declarat Bart. in l. 1. ff. de verbor. signific. &
notant Doct. communiter in cap. Raynaldus de testam. &
scripserunt latissimè id comprobantes Menoch. cons. 95. nu-
mer. 25. lib. 1. & cons. 56. num. 10. in tract. præs. lib. 4. præs.
85. nu. 9. Surd. cons. 564. num. 1. lib. 4. Hond. cons. 65. nu.
49. lib. 1. Id verò apertissimè probari visum fuit ex eadem
vocatione Claræ, propter quam volunt hodie admitti fœmi-
næ ab ea descendentes, cùm nihil æquè impedire possit
hunc effectum conseruationis agnationis, quam † hæc vna 16
coniectura vocationis fœminarum facta in quacumque par-
te testamenti, vt solent considerare Doctores in terminis
huius substitutionis, & vocationis filiorum, & notauit Soc-
cin Senior in l. gallus §. nunc d. l. num. 6. in fin. ff. de liber. &
posthum. & in l. cum auus num. 82. ff. de condit. & demonstr.
Alexand. cons. 38. num. 2. lib. 6. Menoch. consil. 1030. num.
6. & in tract. præsumpt. præs. 85. num. 3. 16. Gabr. cons. 93.
num. 15. lib. 1.

Neque obstare visum fuit, quod Clara præferri debuisset
in concursu filiæ fœminæ, quæ fuisset nata ex Sigismundo,
quia licet hæc filia, tamquam † proximior testatori dici 17
debuisset illi magis accepta, quàm Anna, quæ est vno
gradu inferior, quàm fuisset eadem filia, non tamen satis
hæc esse possunt ad exclusionem eiusdem Annæ, cùm plu-
res causæ existere potuerunt, ex quibus † moueri potuit te- 18
stator, tam vt excluderet filios Sigismundi, quàm vt inclu-
deret Annam, vnde videre est hanc coniecturam passim
reiectam à Doctoribus, vt testatur Gabr. in cons. 97. num.
15. lib. 1. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 14. num. 16.

prout illam minimè fecit, Rota *decis. 790. nu. 2. & dec. 526. num. 4. part. 1. diuers.* In quibus licet fuisset ponderata hæc
19 coniectura pro exclusione fœminæ, † tamen resolutum
fuit illam per se non sufficere, quod etiam tentum fuit in
Florentina de Guidaccijs 21. Februarij 1628. *coram R. P.
D. meo Dunozette, & coram Card. Seraph. decis. 880. num.
2. coram Gregor. decis. 514. num. 13. & in Nucerina fidei-
comm. 16. Ianuarij 1595. & 24. Nouembris 1595. coram
Mantic. inter impress. decis. 503. & decis. 351.* Inter cæte-
ras verò rationes, quæ visæ fuerunt considerari posse in
hoc casu pro Anna, ad hoc vt illa non posset dici exclusa à
Clara, sicuti exclusa fuisset illius mater, aut amita, vna
erat, quæ colligebatur ex dispositione statuti Bononien.
nam cùm in eo caueretur, vt in hæreditate fratris exclude-
rentur sorores per fratres, & eorum filios masculos, hinc
poterat deduci eadem ratio, quia sicuti in casu, quo ex di-
spositione statuti excludi debebat soror à successione fratris
propter existentiam alterius fratris, aut filij ex eo nati cen-
20 sebatur † testator sequi voluisse dispositionem eiusdem sta-
tuti, quando hoc verbis non expressisset, ita in casu con-
trario super quo statutum non disponebat videtur voluisse
21 † sequi dispositionem iuris communis, ex quo nomen fi-
21 liorum † est commune tam masculis, quàm fœminis, &
hinc illud obseruatum est à DD. in hoc articulo, quod vt
23 per existentiam fœminarum † dicatur defecisse conditio ad
fauorem substituti, persona eiusdem substituti debet esse
talis, quæ posset excludere filiam grauati, vt deducit Card.
Mantic. *eod. lib. 11. tit. 14. nu. 6.* Crassus *in §. fideicommis-
sum quæst. 35. nu. 4.* Alexand. *cons. 38. num. 6. lib. 6.* Ruin.
*cons. 93. num. 16. lib. 2. & cons. 142. nu. 2. & cons. 143. num.
8. eod. lib.* Thesaur. *decis. 188. num. 14.* & hanc coniectu-
ram considerare solent Doctores etiam in fortioribus ter-
minis, nempe in casu, quo filia testatoris fuerit substituta
filio masculo eiusdem testatoris, ac suo fratri decedenti si-
ne filijs, & velit concurrere cum nepte superstite ex eodem
fratre, cui fuerit relictum onus fideicommissi.

Et ita vtraque parte informante.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana de Tagliettie.

Die Lunæ 25. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Hæres grauatus tenetur cauere ad fauorem substituti, & hoc casu non sufficit cautio iuratoria, sed necessè sunt fideiussores. Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. an intret, quando fœmina est forensis, & masculus agnatus est subditus. Item vtrum etiam habeat locum, quando fœminæ sunt hæredes institutæ. Et ad hoc, vt intret, an sufficiat quòd agnati sint substituti.

SVMMARIVM.

1 *Substituto non est deneganda cautio per hæredem grauatum.*

2 *Filij primi gradus non tenentur cauere, quando sunt grauati restituere fratribus, aut proprijs filijs.*

3 *Fallit tamen, si sint grauati restituere extraneo, & ista opinio est indubitata quoad cautionem.*

4 *Hæres grauatus non sufficit, quod caueat substituto per cautionem iuratoriam, sed debent dari fideiussores.*

5 *Hæres grauatus tenetur fideicommissario satisdare, etiamsi quod testator mandet rationes minimè exhiberi.*

6 *Trebellianica censetur prohibita ex amplissima prohibitione alienationis, & hæc opinio est communior, receptior, & verior, & num. 26.*

7 *Filijs primi gradus potest etiam prohiberi Trebellianicæ detractio, quam sententiam omnia ferè Tribunalia Italiæ sequuntur, eamque perpetuò tenuit Rota.*

8 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. dum verbis claris excludit fœminas dotatas à petitione supplementi legitimæ, an habeat locum, quando testator habet bona in locis statuti.*

9 *Et conclusio est affirmatiua, cùm verba statuti sint clara, quod fauore agnationis fœminæ excluduntur à petitione supplementi legitimæ.*

10 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. habet locum etiam in casu, quando fœmina est forensis, agnatus masculus est subditus, & num. 11.*

12 *Statutum an sit conceptum in personam, vel in rem, ista distinctio verbalis sit, quando non deficit potestas.*

13 *In statutis exclusiuis fœminarum, illorum effectus semper est, ne bona transeant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ statuentibus.*

14 *Quæ ratio licet expressè legatur in aliquibus statutis, tamen in illis, in quibus non adest, tacitè subintelligitur.*

15 *Statutum, si excludat fœminas ciues propter masculos agnatos ciues, & eo magis videtur excludere fœminas forenses propter masculos ciues.*

16 *Calder. cons. 34. de testam. Anchar. cons. 157. num. 4. & alij declarantur.*

17 *Statutum disponens circa personas non videtur comprehendere forenses.*

18 *Statutum disponens circa successionem bonorum tunc videtur reale, & non personale, quamuis verba sint directa in personam.*

19 *In statutis non cortex verborum, sed facultas statuentium, quodque ipsi principaliter senserint, est spectandum.*

20 *In statutis tunc verba sunt indaganda, si quæstio est voluntatis, quæ verbis declaratur, & extenditur.*

21 *Secus autem est quando quæstio potestatis est.*

22 *Bart. in l. cunctos populos, C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. dum tenet, quod statutum non porrigat vires extra territorium confutatur.*

23 *Fœmina, stante statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. si sint institutæ hæredes, an possint petere supplementum legitimæ.*

24 *Filiæ possunt petere supplementum legitimæ, quando instituitur extraneus, non obstante statut. Vrb. lib. 1. cap. 141.*

25 *Agnati sat est, quod sint substituti, vt intret statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. & num. 27. & numer. 35.*

26 *Hæres, quando restituit hæreditatem substituto, iste substitutus dicitur hæres testatoris, non autem hæredis grauati.*

28 *Falcidia pertinet solum ad hæredem vniuersalem.*

29 *Falcidiæ prohibitio in statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. fuit expressa ad maiorem declarationem.*

30 *Falcidia censetur prohibita ex prohibitione alienationis.*

31 *Ex alienationis prohibitione non solum censetur prohibita Falcidia, sed etiam censetur prohibita Trebellianica.*

32 *Et iste casus est singularis, & notabilis, licet multi Doctores, & Aduocati communiter non aduertant.*

33 *Statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. ex prohibitione detractionis Falcidiæ, debet etiam censeri, voluisse prohibere Trebellianicam.*

34 *Trebellianica etiam filijs primi gradus potest prohiberi, & num. 36.*

DECISIO DLXXXII.

Bonæ memoriæ Io. Franciscus Taglietus Originarius Ciuis Romanus, qui per multos annos habitauit in Ciuitate Florentiæ, vbi decessit, habens in Vrbe diuersa loca Montium necnon censum, & aliqua credita, instituit sibi hæredes Violantem, & Flauiam filias iam nuptas, easque sine filijs masculis decedentes ad inuicem substituit, & post earum mortem substituit Ioannem Taglietum ex Fantino fratre Nepotem Romanum, vt constat ex partita extracta ex libris baptismi, eiusque filios, & descendentes masculos, fœminas verò mandauit dotari, & hac linea finita alios vocauit, & prohibuit institutis, & substitutis quamois alienationem, & venditionem bonorum suorum, nisi ad effectum dotandi filias fœminas ipsarum Violantis, & Flauiæ.

Sed cùm voluerit quod instituti, & substituti possint vendere loca Montium, & alia bona Romæ existentia, ita

tamen

tamen vt pretium inuestiretur in stabilibus cautis, & tecu-
ris in Ciuitate, & districtu Florentiæ sub vinculo eiusdem
fideicommissi, & hodie dictæ Violantes, & Flauia hæredes
institutæ iactent se velle dicta bona alienare. Dubitaui an
teneantur cauere de restituendo substitutis, etiam respectu
portionum, quæ aliàs essent debitæ ratione legitimæ, &
Trebellianicæ, & Domini bis proposita causa solo Ioanne
informante affirmatiuè responderunt.

Quantum enim attinet ad primam partem dubij, cùm
4 constet Ioannem esse substitutum † non est illi deneganda
cautio per hæredem grauatum, *l. 1. & l. certa est forma C.
vt in possess. legatar.* cum alijs concordantibus congestis per
Gomez *ad leges Tauri 40. nu. 78.* Alciat. *cons. 30. nu. 3. lib.
9.* Cephal. *cons. 619. num. 6.* Ioseph Ludouic. *decis. Perusin.
63. num. 1. & seqq.* Morotius *cons. 31. num. 18. & fuit latè
deductum in causa Romana fideicommissi de Sabellis 10. A-
prilis 1628. coram bon. mem. Cardinale Virili*, quæ loqui-
tur in terminis locorum montium, mobilium, & aliorum
se mouentium.

2 Nec facit, quod filij primi gradus non † teneantur caue-
re, quando sunt grauati restituere fratribus, aut proprijs
filijs, vt *in l. iubemus §. in supradicto, C. ad Trebell.* quia
licet hoc sit verum, & tamen non facit ad punctum cum d.
3 filiæ † grauatæ sint restituere etiam extraneo, nempe Ioanni
Nepoti ex fratre testatoris, Abb. *cons. 79. per tot. lib. 1.* Alex.
ad Bart. *in d. l. iubemus in prima additione, vers. adde dum
hic dicitur*, & ibi etiam Cynus *in fine*, Corn. *num. 6. ad fin.
cum seqq.* vbi dicit indubitatum esse quoad cautionem, licet
quæstio sit circa imputationem fructuum, & dixit Rota
in præcitata causa Romana de Sabellis.

4 Et prædicta adeò vera sunt, † vt non sufficiat cautio iu-
ratoria, sed debent dari fideiussores, Bertran. *cons. 108. n.
4. vers. & ad satisdationem, part. 2.* Abb. *d. cons. 79. post
princip. lib. 1.* Gomez. *ad d. l. 40. Tauri n. 78. post princ.* Mo-
lin. *de primogen. Hispan. l. 1. cap. 15. num. 14.* Cuiacius *lib. 9.
obseru. cap. 5.* Hering. *de fideiuss. cap. 5. nu. 73. in fin.* Ioseph
Ludouic. *d. dec. Perusin. 63. nu. 10. & seqq.*

Neque obstat, quod testator voluerit bona posse vendi,
& inuestiri in Statu Serenissimi Magni Ducis, quia hoc
non facit, imò eò magis debetur cautio ad seruandum
5 indemnem fideicommissarium, sicuti debetur † cautio
etiam quod testator mandet rationes minimè reuideri Co-
dex Fabrianus *lib. 6. tit. 31. deffinit. 1.* & magis in specie
Bardellon. *cons. 6. n. 3 & 4. lib. 1.*

Quantum attinet ad secundam partem dubij, An præ-
dicta cautio debeat præstari etiam respectu legitimæ, &
Trebellianicæ, respectu Trebellianicæ affirmatiuè fuit re-
6 ponsum, quia ex prohibitione † alienationis amplissima
censetur quoque prohibita Trebellianica, Gabr. *cons. 87. n.
3. & seqq. lib. 2.* Peregr. *cons. 68. per tot. lib. 1. & signanter
sub nu. 5.* vbi de magis communi testatur Morotius *cons. 67.
nu. 3. & seqq.* vbi de receptiori Gerius Spions *cons. 40. num.
21. lib. 1.* Bellonus Iunior *cons. 17. an. 92. & seqq.* Rota *de-
cis. 313. nu. 2. par. 2. & decis. 505. num. 3. vers. quibus addi-
tur par. 4. diuers. & dec. 575. num. 3. par. 2. recent. & dec.
462. num. 4. par. 2. in posthum. & in dec. mea impress. 253. nu.
2. & seqq.* vbi de veriori, & magis communi, & idem re-
petitur in *dec. 300. nu. 2.* & est decis. etiam Cardinalis Ca-
ualerij bo. me. 540. *num. 5.*

7 Nec refert, quòd versemur in filijs primi gradus, † quia
etiam istis potest prohiberi, vt allegando pro hac senten-
tia 40. Doctores tenet Menoch. *in cons. 1141. numer. 17.*
Bellon. Iun. *cons. 57. num. 16.* vbi quod omnia ferè Tribu-
nalia Italiæ sequuntur hanc sententiam, eamque perpe-
tuò tenuit Rota, Crescent. *dec. 2. de testam.* Sarnen. *dec.
95. lib. 1.* Cardin. Manric. *dec. 348. num. 1.* Seraph. *decis.
553. n. 8. & dec. 570. n. 1.* Rota *diuers. d. decis. 313. n. 1. part. 2.
& d. dec. 505. num. 2. part. 4. & d. decis. 575. nu. 3. part. 2.
recent.* sanct. memor. Gregor. *dec. 421. num. 10. & est d.
decis. mea impressa 253. num. 5. & fuit resolutum coram me
in causa Neapolitana hereditatis 19. Iunij 1633.* neque sty-
lus de partibus est attendendus, qui tenet contrarium, vt
dixit Rota *in causa Bononien. de Morattis 23. Iunij 1614.
coram Eminentissimo Dom. meo Cardinale Verospio, & in
causa Bononien. de Catancis* apud Merlinum *de legitima de-
cis. 2. num. 2.*

Respectu verò legitimæ resolutio pendet à duabus inspe-
8 ctionibus prima, vt videatur, † *an statutum Vrbis 141.
lib. 1.* quod verbis latis excludit fœminas dotatas à petitio-
ne supplementi legitimæ habeat locum, quando testator
habet bona in loco statuti, quod in casu nostro disponit,
quod filiæ fœminæ dotatæ à Patre, vel Auo sint contentæ
dotibus quas Pater, vel Auus eatom in testamento, vel a-
lia vltima voluntate, seu inter viuos dederit, vel reliquerit,
nec occasione falcidiæ, aut supplementi debiti de iure natu-
ræ possint aliquid petere ab hæredibus Patris, vel Aui de
agnatione etiam transuersali; secunda inspectio est, vt vi-
deatur an filiæ fœminæ etiam in hoc casu, in quo fuerunt
hæredes institutæ excludantur à petitione supplementi legi-
timæ.

Circa primam inspectionem verba statuti sunt clara, quod
fauore agnationis fœminæ † excluduntur à petitione 9
supplementi legitimæ. Vnde punctus stat solum in eo, an
prædictum statutum possit operari in hoc casu, † in quo 10
grauatus est forensis Agnatus, Romanus, & bona sita
sunt in Vrbe. Et Domini censuerunt statutum habere lo-
cum etiam in hoc casu, † & excludere fœminas foren- 11
ses fauore masculi agnati subditi statuto, Ancharan. *in re-
pet. cap. Canonum statuta num. 214. vers. quæro iuxta prædi-
cta, & numer. 215. de constitut.* qui testatur de communi,
Brun. *in tract. de statut. exclusiuo fœmin. stant. masc. art. 6.
num. 8. vers. idem narrat*, Petrus de Anchar. *& nu. 10.* vbi
quod apud antiquos ista opinio fuit communior, *& nu. 16.
vers. in hac difficultate*, vbi pariter testatur de communi
Gozzadin. *cons. 49. num. 7. vers. quibus non obstantibus, &
seqq. per tot.* Mendel. *consil. 50. num. 5.* qui testatur de
magis communi, prout etiam testatur Soccin. Iun. *cons. 62.
numer. 2. lib. 3.* Natta *cons. 148. & 149.* per totum plenè
Siluester Aldobrand. *cons. 2. num. 7. in 2. dub. per tot. lib. 1.*
vbi pariter de communi Thesaur. *quæst. foren. lib. 2. quæst. 4.
numer. 49.* vbi quod iste casus est indubitabilis, latè Surd.
cons. 343. num. 7. cum seqq. & cons. 553. num. 17. Rota *dec.
304. part. 1. diuersor. nu. 3. & 9. & fuit resolutum in causa
Spoletana bonorum 20 Februarij 1568. coram Robusterio,
& in alia Ferrarien. de Tassonis 18. Martij 1630. coram R.
P. D. meo Pirouano Addentes ad decis. 255.* sanct. memor.
Gregor. *num. 8. vers. difficultas est si masculi sunt ciues, &
fœmina forenses.*

Et ratio huius opinionis est, quod cum respectu bono-
rum subiectorum statuto non deficiat † potestas in exclu- 12
sione forensis non attenditur distinctio verbalis an statutum
sit conceptum in personam, vel in rem, quia semper † ef- 13
fectus statuti in ista exclusione est prospicere ne bona tran-
seant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ sta-
tuentibus; quæ ratio expresè legitur in aliquibus statutis,
vt in statuto Ferrarien. ibi, vt † conseruetur dignitas, & 14
amplitudo in familia, quæ non depauperetur propter fœmi-
nas transeuntes, vt plurimum ad alienas familias, quæ ra-
tio tacitè subintelligitur in alijs statutis. Vnde si excludun-
tur † fœminæ ciues propter masculos ciues, eò magis 15
debent excludi fœminæ forenses propter masculos ciues,
Cephal. *cons. 306. num. 62.*

Nec obstat, quod contrarium teneant † Calderin. *cons.* 16
34. de testam. Anchar. *cons. 157. num. 4.* Alex. *cons. 44. nu-
mer. 3. lib. 5.* Barbatia *cons. 66. lib. 3.* qui inueniuntur ea ra-
tione videlicet, quod cum statutum disponat circa † perso- 17
nas non videtur comprehendere forensem, vt est commu-
nis opinio Doctorum, de quibus per Rotam *in dec. 404. n.
1. par. 1. diuersor. & in decis. 580.* quæ est eadem *d. part. 1.*
Bart. qui generaliter tenet hanc opinionem sic distinguendo
*in l. cunctos populos num. 33. Cod. de Summ. Trinit. & fide
Cathol.* Huic enim obiectioni fuit responsum prædictam
rationem non applicari in hoc casu, quia quicquid sit in alijs
materijs, de quibus loquitur Rota in dictis decisionibus non
applicatur ad casum nostrum, quando agitur de successio-
ne † bonorum, quia tunc semper statutum videtur reale, 18
& non personale quamuis verba sint directa in personam,
vt contra Bart. *in d. leg. cunctos populos*, tenet Rota *in d. de-
cis. 404. num. 3. part. 1. diuersor. & fuit resolutum in causa
Balneoregien. bonorum 16. Maij 1594. coram recol. memor.
Hieronymo Card. Pamphilio*, sanct. mem. Gregor. *d. dec.
255. num. 6. & fuit resolutum in causa Collen. hereditatis
10. Iunij 1616. coram bon. mem. Buratta.* Quoniam non
cortex verborum, † sed facultas statuentium, quodque 19
principaliter ipsi statuentes intellexerint attendendum est,
& verba indaganda essent, si quæstio † fuisset voluntatis, 20
quæ verbis declaratur, & extenditur, *l. Paulus §. non tan-
tum verbis ff. rem ratam haberi cap. is autem 22. quæst. 2.* Ay-
mon. *cons. 20. num. 2.* Secus autem dum † quæstio est po- 21
testatis, & propterea ferè omnes Doctores reprobant

distin-

22 distinctionem Bartoli, qui tenet † statutum non porrigere vires extra territorium, & potius verbalem, quàm iuridicam redarguunt Aretin. *in l. iustè possidet sub num. 4. vers. propterea illa differentia, ff. de acquir. possess.* Socc. Ion. *cons. 25. num. 13. in fine lib. 3.* Decian. *cons. 71. num. 7. lib. 2.* & in terminis statuti Ferrarien. *cons. 309. per tot.* præsertim *nu. 47,* & latissimè, & doctè fuit ponderatum *in causa Narnien. successionis 22. Maij 1628. coram R. P. D. meo Merlino, & in d. causa Ferrarien. de Tassonibus 18. Martij 1630. coram R. P. D. meo Pirouano.*

23 Circa secundam inspectionem, † an ex quo fœminæ sunt institutæ, possint petere legitimam, difficultatem videbatur facere, quia statutum est factum fauore agnationis; vn-
24 de sicuti, quando instituitur extraneus † filiæ possunt petere supplementum legitimæ, vt fuit resolutum in *causa Rom. supplementi legitimæ 18. Iunij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato.* Ita videtur posse petere dictum supplementum, cùm ipsæmet filiæ fuerint institutæ, & sic cessat fauor agnationis. Cæterùm contrarium dixerunt Domini in casu de
25 quo agitur, quia licet agnati, † non fuerint instituti, sat est, quòd fuerint substituti, vt intret dispositio statuti, quæ non restringitur, vt habeat locum, quando agnati immediatè sunt instituti, sed etiam quando mediatè, quia fa-
26 cta † restitutione substituti vniuersales dicuntur hæredes testatoris, non autem grauati, *§. restituta instit. de fideicomm. hered.* Bald. *cons. 79. incip. casus talis est Zeno in princ. lib. 1.* Corn. *cons. 146. in princ. lib. 2.* Boer. *dec. 156. n. 10.* Decian. *cons. 21. nu. 35. lib. 2.* Alexan. *cons. 64. in princ.*
27 *lib. 5.* Et sic cum statutum loquatur fauore agnationis † satis adest ipsius fauor, cùm dicti agnati sint simpliciter substituti fœminis.

Et statutum videtur clarè hoc disponere dum dicit, quòd filiæ nec occasione falcidiæ, seu supplementi debiti iure naturæ possint aliquid petere ab hæredibus Patris, vel Aui de agnatione etiam transuersali vltra id quod Pater, vel Auus eatum reliquit seu dedit in vita, sed semper testamentum, & vltima voluntas Patris, vel Aui robur habeat, &c. quare cùm fuerit fœminis relicta proprietas cum onere fideicommissi, & fideicommissarij, vt dictum est, dicantur hæredes, & nihil ab eis filiæ possint petere, nec etiam ratione falcidiæ præsupponit statutum, quod potuerint hæredes in-
28 sistere, cùm † falcidia pertineat solum ad hæredem vniuersalem, *l. 1. ff. ad leg. falcid. §. 1. institut. eod.* Doct. *in l. nemo potest, ff. de leg. 1.* Nec est mirum quod statutum nihil dicat de Trebellianica, quia cùm statutum dicat, quod filiæ nihil petere possint vltra id quod Pater, vel Auus reliquerit, vel dederit in vita, sequitur quod nec possint petere Trebellia-
29 nicam, & quod † prohibitio falcidiæ fuerit expressa ad maiorem declarationem, vt colligitur, ex textu in *§. vlt. Auth. vt sponsalitia largitas, Auth. sed & in ea, C. ad l. falcid.* qui-
30 bus locis dicitur, quod ex † prohibitione alienationis censetur prohibita falcidia, *& in d. Auth. sed & in ea,* & ibi Bald.
31 dicit, quod licet textus loquatur, quod † ex prohibitione alienationis censetur prohibita falcidia, nihilominus etiam
32 censetur prohibita Trebellianica, & dicit hunc casum † esse singularem, & notabilem, licet Doctores, & Aduocati communiter non aduertant, & idem dicit Salicet. ibi, & Alex. *in Apostillis,* & alij cumulati per Cardinalem Manticam *de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 12. num. 19.* Gabr. *de Trebellian. conclus. 9. & fuit dictum coram me in causa Fulginaten. fideicommissi 5. Decembr.* 1605. Ita in proposito
33 cùm ex prohibitione falcidiæ † statutum censeatur disponere etiam, quòd agnati non sint immediatè instituti, tamen cùm fœminæ debeant acquiescere testamento paterno, sicuti expressè est prohibita falcidia, ita debet etiam censeri
34 prohibita Trebellianica, † quæ etiam filijs primi gradus potest prohiberi, Cassad. *dec. 4. de testam.* cum alijs congestis in *d. causa Fulginaten. fideicommissi coram me,* & sic clarè
35 patet, quod statutum procedit etiam in casu, † quo agnati sint substituti, & hæc dicta sint pro declaratione, & intelligentia statuti, si enim circumscripto statuto disputandum esset de dispositione testatoris an voluerit prohibere Trebellianicam, certa est illius voluntas prohibendi, cùm vt su-
36 pra dictum fuit, prohibuerit alienationem, † ex qua censetur prohibita Trebellianica, quæ filijs primi gradus potest prohiberi, vt latè deductum fuit in *d. causa Fulginaten. quæ est 253. in meis impressis.*

Et ita conclusum, &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Hispalen. Decimarum.

Die Lunæ 26. Decembris 1635.

ARGVMENTVM.

Solutiones factæ metu mandati, seu censurarum, non constituunt in quasi possessione exigendi.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur, nisi constet de possessione.*
2 *Manutentio non datur propter assistentiam iuris, nisi in iurisdictionalibus.*
3 *Solutiones, si fuerint factæ, coactæ, & metu censurarum non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi.*
4 *Soluens metu censurarum, non dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potius timore censurarum.*
5 *Protestationes multum suffragantur, ad hoc vt soluens dicatur coactè, & metu censurarum soluisse.*
6 *Et istæ protestationes à principio factæ censetur in quolibet actu repetita, si duret causa ipsius metus.*
7 *Liber Capituli non probat in præiudicium tertij.*
8 *Possessio, quando est turbida, & à negotio principali pendet, non datur manutentio, nisi prius disputato negocio principali, & num. 9.*

DECISIO DLXXXIII.

LEo XI. voluit, quod Collegia Venerabilis Societatis IESV, quoad bona acquisita, quæ proprijs manibus, vel per proprios colonos excolunt, loco decimæ soluerent vigesimam, & in hac parte moderatus fuit amplissima priuilegia Pauli Tertij, & Pij Quarti, & sanct. mem. Gregor. XIII. quoad res tamen, & species de quibus de iure, vel de consuetudine circumscriptis priuilegijs decimæ solui deberent. Ad quæ priuilegia sanct. memoriæ Gregorius XV. Societatem prædictam restituit, & Sanctiss. D. N. huiusmodi restitutionem ad moderationem Leonis restrinxit, protenus declarando, vt prætendunt Patres Iesuitæ, quod si vigore communicationis priuilegiorum aliorum Regularium habent priuilegium exemptionis, non fuit suæ intentionis, quòd Patres Iesuitæ essent peioris conditionis, quam alij Regulares, quare prætendens Capitulum Hispalen. esse in possessione exigendi decimas, iuxta dictam moderationem Leonis contra Collegia existentia in Ciuitate, & Diœcesi Hispalen. ideò dubitaui an dicto Capitulo sit dandum † mandatum de manutenendo, quod cùm non de- 1
tur, nisi constet de possessione, *§. hodie instit. de interdict.* quia ex assistentia iuris † non datur, nisi in iurisdictionali- 2
bus, *vt in cap. cum persona de priuil. in 6. vt late fuit ostensum in alia Corduben. decimarum 30. Aprilis huius anni coram me,* hac de causa Capitulum tenetur plenè, & concludenter probare suam possessionem post dictam moderationem Leonis, quam probationem Capitulum prætendebat resultare contra Venerabilia Collegia de Excisa, de Ossuna, & de Marchena, ex testibus, qui dantur in Summario num. 2. 3. & 4. & contra alia Collegia ex testibus, qui fuerunt dati in Summario nu. 18. & ex alijs per dictum Capitulum deductis, vt infrà.

Cæterùm his non obstantibus Rota censuit non competere dicto Capitulo mandatum de manutenendo, quia solutiones † fuerunt factæ coactè, & metu censurarum, qua- 3
re non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi, Abb. *in c. cum olim el 3. nu. 9. & 10. de restit. spol.* Verall. *dec. 330. & 331. par. 2.* Achill. *decis. 11. de pension.* Seraph. *dec. 1017. num. 6.* Puteus *dec. 233. lib. 2. in correctis,* Cæsar de Grass. *decis. 7. de testib. & in recent. dec. 567. num. 4. par. 1.* qui enim soluit metu † censurarum, & non aliàs non 4
dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potius timore censurarum, vt considerat Puteus loco allegato, & Verall. *d. decis. 330. & fuit resolutum in allegata causa Corduben. coram me.*

Quod autem solutiones fuerint factæ metu censurarum satis deducitur ex comparitionibus factis per Michaelem

Gar-

Garziam procuratorem Societatis IESV, qui dando listam fructuum perceptorum de annis 1610. & 1611. & 1613. & alias pluries, vt summario dato in responsione protestatus fuit se dare dictam listam metu censurarum, & Collegia non teneri ad solutionem decimarum, & testes examinati pro parte Collegiorum, qui fuerunt dati in summario num. 4. clarè deponunt, quòd solutiones fuerunt factæ metu censurarum à die concessionis Breuis Leonis, & concordant duo testes Capituli, vt in summario num. 5. Et respectu Collegij Ciuitatis Hispaleñ. cùm contra ipsum fuerit relaxatum mandatum de anno 1606. protestatum fuit appellando, & soluit metu dicti mandati, prout in eadem protestatione soluit pro quibusdam seqq. annis, vt in summa-
5 rio num. 3. appellando ad Sedem Apostolicam, † quæ protestationes multum suffragantur, Aymon. *consil.* 114. *num.* 6. Rota *decis.* 196. *num.* 3. *part.* 1. *diuers.* Seraphin. *decis.* 1047. *num.* 11. sanct. mem. Gregor. *decis.* 365. *num.* 2. *vbi adden. & decis.* 241. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* Gratian. *discept.*
6 310. *num.* 38. & dictæ protestationes censentur repetitæ † in quolibet actu, cùm semper durauerit causa ipsius metus, Achill. *decis.* 11. *de pens. add. ad d. decis.* 365. *vers. sufficit autem*, Gratian. *vbi supra num.* 40. *& Seneñ. decis. in d. causa Corduben. vers. vnde sicuti.*

Non obstant partitæ librorum Capituli, in quibus reperiuntur descriptæ solutiones, quia omisso quod liber Capi-
7 tuli † non probat in præiudicium tertij, *l. instrumenta*, *l. rationes*, *leg. exemplo*, *C. de probat.* Bart. *in l. admonendi num.* 26. & ibi Ripan. 121. *de iureiuran.* & fuit sæpissimè resolutum eòque magis, quia punctus non stat in solutione, sed in solutione facta metu censurarum, quæ propterea non suffragatur, vt supra dictum fuit, & hac eadem responsione tolluntur dicta testium, cùm ius non fiet in solutione, sed in solutione libera, quæ hic non adest, vt supra ostensum fuit.

Non obstant listæ datæ à Ioanne Seron procuratore Collegij de Ossuna de anno 1616. & aliæ datæ a Gregorio de Aguillar asserto protectore Collegij de Marchena de anno 1619. sine aliqua protestatione, vt in summario numer. 12. & 16. quia controuertitur, an sint in forma probanti, sed vtcumque sint, dantur aliæ protestationes factæ, quæ tangunt nedum dictum tempus, sed etiam tempora posteriora, in quibus protestationibus dicitur, quod nec Collegium Ciuitatis Hispaleñ. nec alia Collegia tenentur ad dictas decimas, & cum istis protestationibus fuerunt datæ listæ in summario in responsione dato.

Neque displicebat aliquibus ex Dominis, quod cùm ma-
8 teria † sit turbida, videretur de bono iure, quia Patres Iesuitæ prætendunt, quod licet proprium priuilegium fuerit moderatum per Leonem, non tamen fuerint sublata priuilegia aliorum Regularium ad ipsos etiam spectantia per communicationem, & ideò cùm ante dictum Breue Leonis, Iesuitæ essent in possessione non soluendi decimas, dum posteà superuenit dictum Breue Leonis, ex quo Capitulum prætendit titulum cum possessione, quæ tamen redditur turbida ex protestationibus Patrum. An hæc suffragetur Capitulo non obstantibus protestationibus pendet ex eo, an communicatio priuilegiorum suffragetur Iesuitis, & hoc est videndum, quia quando possessio est turbida, &
9 pendet à negotio † principali, non datur manutentio, nisi prius disputato negotio principali, vt fuit dictum in *Anconitana bonorum 6. Nouembris* 1562. *coram bo. mem. Oradino, & in Siracusana Abbatissatus* 1. *Decembris* 1598. *coram bon. mem. Episcopo Pacen. & in alia Vlixbonen. Concordia* 3. *Maij* 1599. *coram bon. mem. Iusto, & in alia Pistorien. Prioratus* 13. *Maij* 1615. *coram Eminentiss. D. meo Card. Verospio.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Vlixboneñ iuris conferendi.

A R G V M E N T V M.

Confirmatur decisio in hac causa facta sub die 25. Maij 1635. nempe, quod ius conferendi habitum Tertij Ordinis S. Francisci competit Fratribus Minoribus de Obseruantia, & non Fratribus Tertiarijs, &c. quod etiam pluribus comprobatur.

S V M M A R I V M.

1 *Fratres de Obseruantia ab initio, & origine Ordinis, viuente Seraphico Patre, & post eius obitum, contulerunt Tertiarijs habitum.*
2 *Ordo trinus à Seraphico Patre emanauit.*
3 *S. Franciscus, Tertiarijs, non Religionem, sed certum viuendi modum, & vestiendi formam præscripsit.*
4 *S. Franciscus suo tempore maleis habitum Tertiarium contulit, vt num.* 5.
6 *S. Franciscus deputauit in caput, & supremum Superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum Aduocatum, ab ipso Sancte receptum.*
7 *Bartholomæus Cumanus litium procurator, qui ad eam sanctitatem, & cum S. Francisco familiaritatem peruenit, vt illi dederit facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium.*
8 *S. Antoninus fuit Archiepiscopus Florentinus.*
9 *Habitum conferendi ius, quæri potest ex consuetudine.*
10 *Ius aliquid faciendi, si quis habeat, quando alius prætendit illud ius ad se spectare, debet docere de suo iure, vel quod ad eum fuerit deuolutum, aliàs frustrà contendit.*
11 *Ordo Tertiariorum fuit ab initio institutus à S. Francisco, omnino distinctus ab Ordine Minorum.*
12 *Habitum conferendi ius de iure communi non competit illis, qui non sunt Superiores eiusdem Ordinis.*
13 *Sed hoc fallit, si adsit tale ius, acquisitum ex consuetudine.*
14 *Clausula*, in æternum, *quid operetur.*
Chronicis Religionum standum est, num. 14.
15 *S. Franciscus ab origine instituti Ordinis dum vixit, habitum Tertiarium ingredientibus dedit, & post eius gloriosum obitum, idem fecerunt Ministri Generales, & alij particulares.*
16 *Facultatem aliquid faciendi, si quis ab alio receperit, factum reputatur illius, qui dedit talem facultatem.*
17 *Ab eligente, qui non dicitur ius habere, sed ab eo, qui dedit potestatem eligendi.*
18 *Adunantia generalis, si eligat illum, quem Priores nominarant, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi.*
19 *In mandante, penes quem est potestas mandandi, ab eo est deducendus actus, qui mandatur, & non à mandatario.*
20 *Iurisdictio tanta in aliquem non censetur translata, quin maior apud Superiorem remanserit.*
21 *Iurisdictionem, quando Princeps committit alicui, censetur eadem sibi reseruare.*
22 *Fratres Tertiarij S. Francisci, ex vi Regula per Nicolaum IV. confirmata habere debent Ministros de seipsis, & vide num.* 23.
24 *Facultatibus suis nemo inauditus est spoliandus.*
25 *In iure suo, dum super eo controuertitur, quis est conseruandus, ampliа num.* 26.
27 *Ordo Regularis Tertiarius S. Francisci cum vniuersali Ordine semper fuit idem, & independens conseruatus à quacunque Religione, etiam Minorum.*
28 *Constitutio emanata pro certis locis, non debet extendi ad vniuersas Ciuitates, & Mundi loca.*
29 *Ab iurisdictionis vna specie, non licet inferri ad aliam speciem.*
31 *Ordo Tertiarius Sancti Francisci est separatus ab vniuersali Ordine, vt constat ex Constitut. Leonis X.*
32 *Ab iurisdictionis locali, non benè infertur ad Ciuitates, & loca diuersa.*
33 *De priuatione iuris tertio competentis, quando agitur, non sufficit allegare conuenientiam, quod magis alicui alij debeatur, quàm habenti.*
34 *Iurisdictio non datur per conuenientiam, sed acquiritur priuilegio, vel consuetudine.*
35 *Possessor, sua possessione, nisi ab habente facultatem id faciendi, priuari potest.*
36 *Verba*, præsint, & obediant, *quid importent.*
37 *Habitum conferre ad alium non spectat, quàm ad superiorem Prælatum.*
38 *Species vna derogata, non tollit alteram, nec inter se confunduntur.*

39 *Derogatio recipit strictam interpretationem.*
40 *Habitum conferre, si spectat ad Prælatum Superiorem, cessante superioritate per extinctionem officij, cessat ius dandi habitum.*
41 *Rex Catholicus, in diuersis Regnis imperat secundum legem eorumdem.*
43 *Communicatione, quis non potest vti contra eos, à quibus desumit communicationem.*

DECISIO DLXXXIV.

CAusa teptoposita conclosum fuit, standum esse in decisis 25. Maij præteriti. *
1 Quoniam verum est, Fratres de Obseruantia † ab initio, & origine Otdinis, viuente Seraphico Patre, & post eius gloriosum obitum contulisse Tertiarijs habitum, & in hac consuetudine fundate intentionem contra Regulares Tertiarios, nam decisio, quæ reuidetur, ponit trinum Ordi-
2 nem à Seraphico Patre emanarum † ab anno 1208. scilicet Fratrum, Mulierum, & Tertium de pœnitentia nuncupatum, certis regulis Fratribus, & Mulieribus præscriptis, &
3 inde ab Honorio Tertio confirmatis; Tertiarijs verò † non Religionem, sed certum viuendi modum, & vestiendi honestum præscripsit, qui à Nicolao IV. sub alijs Regulis distinctus fuit, & approbatus, ac demum ducentis annis, & vltrà elapsis sub Leone X. Regularis Ordo Tertiarius fuit erectus, & confirmatus.

Pro Tertiarijs, secundùm distinctionem trium temporum ab eisdem præmissam, idem in primo tempore narratur ab origine vsque ad Nicolaum Quartum, qui regulam per modum, & tenorem per Sanctum præscriptam confirmauit, & in eo, quod dicitur, Seraphicum Patrem suo
4 tempore multis † habitum contolisse, testantur Sacri Ordinis Chronicæ, nempè Episcopus Portuen. *in par. 1. Chronicarum Minorum lib.* 2. *cap.* 33. *fol.* 216. *& lib. 9. cap.* 1. Episcopus Mantuanos Gonzaga *in sua Chronica part.* 1. *§. cum autem fol.* 3. Miranda *super Regula Tertiariorum c.* 13. *vsque ad cap. vlt.* & fuerunt, qui habitum ab eodem Sancto receperunt, vt aliqui inter cæteros recensentur, vltrà in-
5 tegrum † populum de Carniero, de quo in *prima parte Chronica Portuen lib.* 2. *fol.* 217. necnon alios relatos à Miranda *super Regula Tertiariorum cap.* 13. *pag.* 170. *&* 173. & ea eisdem historijs ab anno 1222. vsque ad annum 1531. B. Bona, Bartholomæus Cumanus Aduocatus, Matthæus Rubius Caetanus, qui fuit Pater Nicolai Tertij, omissis alijs, & ab anno 1531. à Ministris Fratribus habitum susceperunt Elisabeth Vngariæ Regina, B. Emiliana, & aliæ personæ in eisdem Chronicis relatæ; non tamen est verum,
6 quod pro Tertiario Ordine asseritur, eumdem † Seraphicum deputasse in caput, & supremum Superiorem Tertiaiorum Bartholomæum Cumanum ab ipso Sancto receptum, & cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad Ordinem recipiendi in æternum ei, & successoribus data; nam etsi de dicto Bartholomæo loquatur Chronica, quæ datur in summario numero 1. quam scripsit Frater Marcus Vlixbonen. *in 1. part. lib.* 2. *fol.* 217. dicatur inter alios fuisse huius Ordinis Tertiarij quendam nuncupatum Bartholo-
7 mæum † litium procuratorem, qui ad eam vitæ sanctitatem, & cum Sancto familiaritatem peruenit, vt illi daret facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium, subdendo, *in luogo suo per sempre*, & informantes pro Tertiarijs addunt alia verba, nempè cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad Ordinem recipiendi in æternum sibi, & successoribus, attamen, vnde Chronista desumpserit hanc partem, *ponitur in margine dicti fol.* 217. *nempè ex antiqua Chronica Sancti Antonini,*
8 † *qui fuit Archiepiscopus Florentinus, in qua talia non leguntur in sua 3. part. historialis tit. 24. cap. 7. §. 3. vers. anno Domini* 1223. *fol.* 235. sed tantummodo habentur sequentia verba, *Anno Domini 1223. fuit quidam in Italia Bartholomæus nomine, qui audita fama B. Francisci, ad eius prædicationem, aduocationem suam deserens, sub honesto habitu, & tertia Regula dignos pœnitentiæ fructus facere satagebat, & tantam cum B. Francisco familiaritatem contraxerat, quòd Sanctus recipiendi Fratres ei concesserat facultatem*, sed de tempore, aut de perpetua successione nullum verbum.

De secundo autem tempore à Nicolao IV. vsque ad Nicolaum V. Frattes de Obseruantia non discordant cum Tertiarijs, quin Regula Nicolai IV. ab vniuerso cœtu Tertiariorum obseruata fuerit, quò ad omnes tam sub Obseruantia, & in communi viuentes, quàm quoad coniugatos, virgines, & alios in cœlibatu viuentes, ac modum viuendi, & respectiuè vestiendi, & opera charitatis exercendi.

Tertium tempus à Nicolao Quinto, vsque ad Tertiarios in Regulares formales erectos sub Leone Decimo, cùm & illud cum actibus subsequutis in tempore illo intermedio pertineat ad vniuersum cœtum cuiuscumque generis personarum Tertiariorum, nec Tertiarius Regulares tangere possit, cùm adhuc non essent in rerum natura, nihil obstare poterit veritati facti, quòd Seraphicus Pater, & Successores contulerint habitum ingredientibus Tertium Ordinem, neque dispositioni iuris, † quòd ea hac consuetudi- 9
ne Ordini Minorum primordialiter erecto iurisdictio conferendi habitum quæsita fuerit, *per cap. conquestus 9. quæst.* 3. *cap. irrefragabilis §.* 1. *cap. dilectus in princ. de offic. Ordin. cap. cùm contingat de foro compet.* Abb. Felin. Io. Andr. & alij per Surd. *cons.* 465. *nu.* 15. *lib.* 4. qui in prima decisione fuerunt allegati, quibus accedunt plenè hanc conclusionem firmantes Bellam. *cons.* 40. *num.* 21. Alberic. *cons.* 197. *nu.* 15. Menoch. *tract. de imper. & iurisd. lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 2. Bald. *cons.* 338. *numer.* 5. *lib.* 1. Sanchez *super Decal. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 64. *& idem fuit firmatum in Sabinen. Montis Rotundi, vers. neque obstare dicebatur 25. Iunij 1627. coram D. meo Decano*, & hanc eandem consuetudinem conferendi habitum, ponderat Miranda *in Manual. part.* 1. *quæst.* 36. *artic.* 7. *in princ.* dicens: *licet non reperiatur aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, vt possint recipere aliquos Fratres, vel Sorores, qui vocentur Tertiarij, siue de pœnitentia, & in proprijs domibus habitent, nihilominus sufficit antiqua consuetudo, quæ ab initio Ordinis semper fuit in praxi*; quæ verba, & veritatem facti consueti, & iuris dispositionem in præsupposito deductam benè comprobant. Vnde, nisi Regulares Tertiarij, aliunde doceant ius conferendi habitum ad ipsos spectare, vel deuolutum fuisse, aut denique ex alijs Summorum Pontificum Constitutionibus, & Bullis concessum, frustra de proprietate iuris conferendi habitum Tertiarijs sæcularibus, contendunt.

Non igitur constat ad ipsos spectare ius conferendi ante Bullam Nicolai Quarti, neque ex dispositione eiusdem, quæ emanauit de anno 1280. & est secunda in nouo Bullario, & impressa reperitur in lib. intitulato, *Firmamentum trium Ordinum*, ad quam semper recurritur, † dum agi- 10
tur de Tertio Ordine; nam etsi ille fuerit ab ipso Beato institutus, vt in ipsa Bulla præsupponitur in decimosexto Capitulo Regulæ, attamen Gonzaga Episcopus Mantuanos *in sua Chronica par.* 1. *vers. cum autem pag.* 3. & Roderic. *qq. regul. tom.* 3. *quæst.* 72. *art.* 1. *in princ.* dicunt, quòd Regula à B. Patre tradita non inuenitur, sed tantummodo illa, quæ enuntiatur, & approbatur à Nicolao Quarto, in qua de pertinentia ad Regulares Tertiarios non est agendum, dum adhuc Ordo illorum ad formalem regulam non est erectus.

Neque ad rem facit, si dicatur, Seraphicum Patrem ab origine instituisse † Ordinem Tertiariorum omninò distin- 11
ctum ab Ordine Minorum, & probari ex verbis *glos. in Clem. ex eo, de sent. excomm. & prima, verb. obedientiam, de Relig. domib.* Calder. *cons.* 7. *num.* 2. *de for. compet.* & inde sumendam esse consequentiam necessariam, ius † conferendi 12
habitum de iure communi nõ competere Minoribus de Obseruantia, cùm non sint Superiores eiusdem Ordinis, *c. fin. de reg. in 6.* Lap. *alleg.* 31. *nu.* 1. Oldrad. *cons.* 91. *num.* 1.

Quia obiectum omninò cessat propter ius quæsitum ex consuetudine † conferendi habitum vniuerso cœtui Tertia- 13
riorum, vt suprà ostensum fuit.

Quæ iurisdictio non potest dici sublata ex eo, quod Beatus non dederit hanc facultatem Ministris Ordinis Fratrum Minorum, sed ipse solus ab initio Tertiarios receperit, & postmodum eandem facultatem dederit Bartholomæo Cumano à se recepto, & cum clausula, † *in æternum*, quæ 14
eainde dicitur transmissa ad successores in approbatione Regulæ per Nicolaum Quartum, dum voluit *in cap.* 2. *&* 16. quòd Ministri de se ipsis Tertiarijs eligerentur, & ab ijs habitus daretur.

Nam si Chronicis huius Sacræ Religionis est standum, prout non est dubitandum, iam concludenter ex supradictis patet, quòd Sanctus † Franciscus ab origine instituti Or- 15
dinis, dum vixit, habitum ingredientibus dedit, & post

eius

eius gloriosum obitum idem fecerunt Ministri Generales, &
alij Ministri particulares, & quod dicitur de Bartholomæo,
illi simpliciter data fuit facultas recipiendi sęculares ad habi
tum ab ipso Seraphico Patre, non autem successoribus in
perpetuum, vt dicunt Tertiarij Regulares, quod abundè
supra fuit ostensum, vt propterea quicquid actum fuit ab
ipso Bartholomæo, mandante B. Francisco, non iure
proprio, quasi sit effectus proprietarius iuris conferendi ha-
16 bitum, sed ab ipso patre, † à quo facultatem receperat,
factum reputatur per text. *in leg. vnum ex familia*, §. *fal-*
17 *cidia*, *ff. de leg.* 2. vbi non dicitur, † quis habere ius ab
eligente, sed ab eo, qui dedit potestatem eligendi, & per
18 illum text. ibidem infert, Bart. si adunantia generalis † eli-
git illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus
ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi, non
autem à Prioribus; idem comprobant Cuman. & Florian.
in d. §. si falcidia, Didacus à Segura ibid. *num.* 182. *cum*
seq. & Crauet. *cons.* 275. *num.* 3. dicens idem in mandante,
19 † penes quem est potestas mandandi, ab eo deducendum
esse actum electionis, non autem ab ipso eligente, & cùm
facultas prædicta data fuerit Bartholomæo biennio post à
die Ordinis Tertiarij instituti, nempè de anno 1223. vt di-
cunt Chronistæ supra allegati, & tempore quo infiniti pro-
pè habitum receperant ab ipso Beato, clarum est, quòd
tanta iurisdictio non sit translata in Bartholomæum, quin
20 † maior apud superiorem remanserit, *cap. dudum* 14. *de*
præb. in 6. *l. fin. C. de iurisd. omn. iud. l.* 1. *C. de off. præfect.*
Vrbis, Bald. *cons.* 326. *incip. Rex Romanorum*, *in fin. n.* 16.
21 dicit, quando Princeps committit † iurisdictionem alicui,
censetur eandem sibi reseruare, Caputaq. *decis.* 337. *n.* 8.
part. 1. Menoch. *præsumpt.* 18. *num.* 1. *lib.* 2. Felin. compro-
bans *in cap. pastoralis*, *num.* 2. *de off. ordin.* & plenius Surd.
cons. 56. *num.* 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *in proœm.* §. 2. *num.* 2. *&*
seqq. & cum agatur determinata facultate Bartholomæi,
Bulla Nicolai Quarti nihil disposuit de successoribus illius,
sed de iure conferendi indulto Ministris eiusdem Ordinis
cuiuscunque qualitatis, & secus, quod nihil commune
habet cum facultate Bartholomæi.

Secundò principaliter non probatur, huiusmodi faculta-
tem conferendi habitum, quæ ea consuetudine præscripta
erat penes Fratres de Obseruantia, ad Regulares Tertia-
rios fuisse deuolutam, aut inter ipsos tanquam de cœtu
vniuersali conseruatam, quamuis post sęcula in Regula-
rem Ordinem erectos; nam etsi opponatur cessare iurisdi-
ctionem Minorum de Obseruantia ea vi Regulæ per Nico-
laum Quartum confirmatæ de ann. 1289. dum in fine Bullæ
22 idem Pontifex voluit, quòd huiusmodi † Fratres habere
debeant Ministros de se ipsis, *& in cap.* 2. *Regula approbata*
determinetur, quòd Ministri deputati recipiant fratres, &
sorores habitum suscipere volentes, *& in cap.* 16. indulta
sit facultas eligendi in Visitatorem virum religiosum ex ali-
qua Religione approbatum; quæ omnia inferre videntur
23 iurisdictionem, † & quidem distinctam, & separatam ab
Ordine Fratrum de Obseruantia, Bart. *in l. nam & poste-*
riores ff. de legib. cum alijs allegatis per Menoch. *præsumpt.*
38. *num.* 8. *lib.* 6. attamen eadem prima decisio respondet,
quòd ius conferendi habitum à Ministris electis à se ipsis
respicit Ordinem Tertiariorum in vniuersum qui cùm vt
vniuersales, neque vt singulæ Congregationes sint in cau-
sa pro definitione propriæ exemptionis, sed tantummodo
Regularis Ordo Tertiarius, & Fratres Minores ad inui-
cem contendentes de iure tertij, Congregationes illæ inau-
24 ditæ † non sunt spoliandæ suis facultatibus per Nicolaum
Quartum indultis ex vi regulæ approbatæ, & ita intrare
non potest consequentia deuolutionis huiusmodi iuris ad
Ordinem Regularem Tertiarium, qui de tempore Regulæ
Nicolai non extabat, sed post ducentos ferè annos super-
25 uenit, & interim sunt † conseruandi Minores Obseruan-
tes in eorum iure conferendi in suis casibus, quando Con-
gregationes non deputant Ministros, vel antequam illæ
non sint erectæ in Ciuitatibus, vel locis Orbis vniuersi,
26 quod semper sustinetur etiam in modico, † in quo potest
operari, Menoch. *eadem præsumpt.* 38. *numer.* 14. *& seqq.*
lib. 6.

Neque obstat, quòd Ordo Regularis Tertiarius cum
27 ipso vniuersali Ordine fuerit semper † idem & indepen-
dens conseruatus à quacunque Religione, etiam Mino-
rum, tam ante erectionem huius in formalem Regulam,
quàm post Ordinis prædicti erectionem, & probari dice-
batur ex Constitutione Eugenij Quarti de anno 1442. men-
se Februarij, eius Pontificatus anno duodecimo, & ex alia
Nicolai Quinti de anno 1459. mense Maij, eius Pontifica-
tus anno quarto, apud Syllam *de priuileg. tertij Ordinis pag.*
30. *&* 40.

Quoniam ex illa Eugenij quidquid datum est Fratribus in
commune viuentibus respectu Visitatoris, & iurisdictionis
in Fratres prædictos nihil pertinet ad fratres, & sorores se-
paratim in eorum domibus viuentes, de quibus tuto teno-
re Bullæ ponderato, non agitur, & quod magis est, ema-
nauit pro † certis Regnis Castellæ, & Legionis a quibus 28
ad vniuersas Ciuitates, & mundi loca non licet inferre,
neque de vna specie iurisdictionis † visitandi ad aliam 29
speciem conferendi habitum extendi potest, vt infra
dicetur.

Ex Constitutione autem Nicolai Quinti, quæ emanauit
pro Leodiensi Diœcesi, & in forma commissaria, plura
determinantur pro fratribus tantum in communi, & sub
Obseruantia tunc viuentibus, & de prædictis non est quæ-
stio in hac disputatione, in qua agitur de sæcularibus, non
autem de regularibus, vel tunc in communione sub Ob-
seruantia viuentibus, plura etiam pro fratribus sæcularibus
in proprijs domibus degentibus statuuntur, quæ omnia si
ponderentur, clarè constabit constitutionem esse localem
pro Diœcesi Leodiensi, quæ non admittit extensionem, &
in forma commissaria datam, quæ debet probari in narra-
tis iustificata & effectuata per obseruationem subsecutam,
nec aduersari Regulæ Nicolai Quarti, nisi in Ministro, seu
Visitatore Generali, & superioritate illius, ac in eo, quod
esse debeat de Fratribus in Communi, & Obseruantia
viuentibus, in cæteris verò firma remanet regula, quòd in
toto Orbe ad Ministros de se ipsis electos spectet ius dandi
habitum, vnde non est difficultas, an viuentes in com-
muni, & sub Obseruantia, tam ante erectus in regulares,
quàm post fuerit semper idem Ordo independens conserua-
tus, & vnum corpus cum alijs; sed cum contendit contra
obseruantes minores habentes fundatam † intentionem in 30
iurisdictione per consuetudinem acquisitam, vt supra fuit
firmatum, docere debent quam iurisdictionem tunc ha-
buerint, vel nunc habeant dandi habitum laicis separatim
viuentibus, scilicet coniugatis, viduis, virginibus, aut
alijs in cœlibatu degentibus, quorum Fratrum, & Soro-
rum iurisdictioni Ciuitatis, vel loci cuiuslibet non legitur
derogatum, & † nihilominus de illorum separatione ab 31
vniuerso Ordine constat ex Constitutione Leonis X. mense
Ianuarij 1521. Pontificatus eiusdem anno octauo, quæ po-
nitur per Syllam *de priuileg. Tertij Ordinis fol.* 66. in qua
expressè leguntur separati, ibi, *Nos iuxta Domini volun-*
tatem pretiosum à vili separantes, *eandem tertiam Regu-*
lam, *in modum quod sequitur distinctum*, *de nouo confirma-*
mus, *& approbamus*; per quam separationem, neque di-
rectè cœtus Fratrum, & Sororum Laicorum priuatus fuit
proprio iure indulto per Nicolaum Quartum, vt in prima
decisione fuit firmatum, neque in consequentiam, ex quo
non benè infertur de † iurisdictione locali ad Ciuitates, & 32
loca vniuersa, neque de vna specie visitandi ad aliam spe-
ciem dandi habitum, deficiente causa vniuersali, & alio
existente in possessione, Innoc. *in cap. dilectus super verbo*
possessionem, *cap. in fin. de capell. Monach.* & plenè compro-
bans Roman. *cons.* 368. *num.* 8. Felin. *in cap. auditis*, *num.*
18. *& seqq. de præscript.* Surd. *cons.* 429. *num* 45. *vol.* 3. neq;
vbi agitur de priuatione iuris tertio competentis sufficit al-
legare † conuenientiam, quòd magis illis debeatur, qui 33
habent in denominatione, & viuendi modo similitudinem,
quam Minoribus Obseruantibus ratione Ordinis omnino
distincti, Tiraq. *de leg. connub. l.* 5. *num.* 20. Surd. *cons.*
140. *numer.* 32. cum alijs allegatis, quoniam iurisdictio,
† sicuti non datur per conuenientiam, sed acquiritur pri- 34
uilegio, vel consuetudine, Abb. *in cap. cum contingat*,
num. 5. *de for. compet.* Surd. *cons.* 465. *num.* 5. *vol.* 3. ita nec
eodem modo priuari potest Dominus, † aut possessor, nisi 35
per habentem facultatem, & superioritatem priuandi.

Tertiò, denique non probatur, Tertiarios Regulares
concessionem habere conferendi habitum sæcularibus, neq;
priuatiuè, neque cumulatiuè, quoad Minores de Obser-
uantia, neque quoad vniuersum Ordinem Laicorum, &
seu Congregationis, cum derogatione Regulæ Constitu-
tionis Nicolai Quarti.

Nam ex Constitutionibus supradictis de hac concessione
nullum verbum, ex vltima autem quæ allegatur à Clemen-
te Septimo de anno 1526. mense Martij eius Pontificatus
anno

anno quarto registrata apud Syllam *fol.69. & seqq.* si benè, & distinctè attendatur, dum de Regularibus, tam Virorum, quàm Mulierum loquitur in narratiua, & in dispositiua eiusdem, nihil ad præsentem disputationem pertinet, in qua de Superiore Ordinis Tertiarij non est quæstio, sed de iure conferendi habitum sæcularibus contenditur.

Pro Laicis autem non obstant verba eiusdem Bullæ Clementis Septimi, in quibus pro Tertiarijs constituitur fundamentum, apud Syllam *pag.75.* ibi, *Visitator Generalis vniuersi Ordinis, illiusque domibus, Monasterijs, ac vtriusq; sexus personis, & in Hispaniarum, & Portugalliæ Regnis, ac partibus, & Prouincia prædictis existentibus præsit, & Fratres, Monales, & Sorores, ac aliæ vtriusque sexus, & in sæculo existentes personæ, ipsi Antonio, & pro tempore existenti generali Visitatori dicti Ordinis de pœnitentia in omnibus & singulis ipsum Ordinem concernentibus obediant.*
36 Ex quibus verbis † *præsit, & obediant*, dicebatur & vnum
corpus esse conseruatum, & iurisdictionem concessam
dandi habitum sæcularibus, ex quo de iure, admissa supe-
37 rioritate, conferre † habitum ad alium non spectat, quàm
ad superiorem Prælatum, *cap. fin. de regular.* Lap. *allegat. 51. num.1.* Oldrad. *cons.91. num.1.* Felin. *in cap. quoniam, n.1. de maior. & obed.*

Quoniam vbi agitur de separata iurisdictione, nempè particularis Visitatoris, & Superioris, & de Ministris eligendis pro recipiendis sæcularibus ad habitum Laicis præscriptum, prout hæc duo distincta in Regula per Nicolaum
Quartum confirmata ponuntur, vna specie derogata non
38 † tollitur altera, nec inter se confunduntur propter naturam
39 derogationis, quæ recipit strictam † interpretationem,
Clem.1. de præb. Achill. *decis.3. numer.4. qui filij sint legit.* Rota *decis.159. num.7. coram Papa Greg. XV.* 103. *num.5.* 214. *num.5.* 229. *num.2. part.2. recent.* Præterea hæc ipsa Clementis Septimi Bulla per Pium Quintum de anno 1568. anno eius Pontificatus tertio per Syllam fol.85. in totum fuit sublata, antiquata, & extincta, ibi, *Officia, Magistratus, & Visitatoris Generalis dicti Ordinis perpetuo extinguimus, & abolemus, ac Ministrorum Visitatorem, ac Vicarium Generalem eiusdem Ordinis officio, vsu, & exercitio omnimodè interdicimus*, & submittuntur Generali, &
Prouincialibus Ordinis Minorum, vnde benè retorquetur
40 argumentatio: Si † conferre habitum spectat ad Prælatum Superiorem, cessante superioritate per extinctionem officij Visitatoris, cessabit ius per Regulares Tertiarios prætensum dandi habitum Laicis in separatis domibus degentibus.

Non obstat, quòd superioritas Ministri Generalis Minorum sit ab ea exercenda reduplicatiuè, non tanquam quod absolutè sit Superior, sed tanquam Prælatus Ordinis Tertiarij, & eo casu non possit deputare personas Ministros ad dandum habitum Laicis ex proprio Ordine Minorum, sed seruare debeat statuta, & ordinationes, ac Priuilegia Ordinis Tertiarij secundùm exempla, quæ ponuntur
per Gonzal. *ad reg.8. glos.5. §.7. num.123.* de Rege Catho-
41 lico, qui in diuersis Regnis imperat secundùm leges eorundem.

Quia Minores Obseruantes non veniunt ex iure deuoluto per priuationem, sed respondendo Bullæ Clementis Septimi, dicunt superioritatem Visitatoris Ordinis Tertiarij esse extinctam, & ipsos vti posse iure suo in conferendo
habitum laicis priuatiuè quoad Tertiarios Regulares ex
42 consuetudine † vsque ab initio nascentis Ordinis acquisita.

Denique nullius ponderis visum fuit Dominis fundamentum communicationis priuilegiorum Fratrum Minorum, quæ legitur facta per Pium Quintum in eadem Bulla extinctionis Visitatoris Generalis Ordinis Tertiarij.

43 Quia non possunt vti communicatione † contra eos, à
quibus desumunt communicationem, quidquid sit si ab alijs haberent priuilegia independenter ab ipsis Fratribus Minoribus, Franc. *in c. sicut n.1. de verb. signif. in 6.* Casarub. *in addit. in compen. priuil. Mendicantium verb. communicatio*, Erasmus Cochier. *de Iurisd. Ordin. in exemptos, part.1. q.17. n.19.* quòd si secus esset, ageretur de noua superioritate communicanda implicando contradictionem in eadem Pij V. Bulla prohibitam, ibi, *quæcunque sint, præsentibus tamen non repugnantia*, quod non est dicendum.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 577. vbi alias decisiones in hac causa annotaui.*

REVERENDISS. COCCINO.

Hispaleñ. Dimidiæ Portionis.

Die Lunæ 17. Decembris 1635. &

Die Lunæ 14. Ianuarij 1636.

ARGVMENTVM.

Remissoria in beneficialibus, vt concedatur, quid requirantur. Prouisus Apostolicus petens remissoriam contra Prouisum ab Ordinario, quando ei sit concedenda illa, non retardata immissione d. prouisi ab Ordinario, & dicta immissio ex quo remedio detur.

SVMMARIVM.

1 *Remissoriam petenti ex probabili causa non denegatur.*
2 *Remissoria in beneficialibus non datur sine fumo.*
3 *Articulus vnus, quando est releuans sufficit, vt cæteri admittantur, & vt remissoria non possit denegari.*
4 *Et ad hunc effectum requiritur, quod ille articulus sufficiat ad victoriam causæ.*
5 *Remissoria in beneficialibus de stylo Rotæ non datur neq; in prima, nec in secunda instantia, sed tantum in tertia, & eam petenti in prima, vel in secunda instantia non datur nisi facta obligatione de stando vnica, & num.7.*
6 *Et hoc ea ratione, quia cum in beneficialibus agatur, de re, quæ non est in bonis nostris, sed solum nobis sit commissa administratio, causæ egent celeri expeditione.*
8 *Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, requiritur, quod renunciet futuro sequestro.*
9 *In Beneficialibus possessor petens remissoriam, apponitur sequestrum, & n.10.*
11 *Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, quare debeat renunciare futuro sequestro.*
12 *Clem.1. de sequestr. possess. & fruct. non habet locum, quando præcessit prima sententia, ad fauorem alterius partis.*
13 *Remissoria an concedatur in iudicio executiuo.*
14 *Tertius si veniat ad causam, & petat remissoriam ad probandum se esse proximiorem, cum articulus sit releuans datur remissoria sine retardatione executionis.*
15 *Tertius veniens ad causam, non potest impedire executione ratione sui interesse.*
16 *Remissoria generaliter loquendo non datur contra agentem adipiscendæ possessionis, & ad impediendam illius immissionem.*
17 *Ab intestato non competit remedium l.fin. C. de edict. D. Adr. toll.*
18 *Litteræ Apostolicæ in beneficialibus habent executionem paratam ob illarum reuerentiam, ad instar testamenti ex l.fin. C. de edict. D. Adr.*
19 *Ordinarij cum prouideant, motu proprio, eorum gratia non egent iustificatione.*
20 *Gratia, quando non eget iustificatione, immissio debetur ex remedio l.fin. C. de edict. D. Adr. toll.*
21 *Feudum, quando quis obtinuit, & Dominus negat inuestituram sub prætextu felloniæ, quæ non sit probata, feudatario competit remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. ad obtinendam immissionem.*
22 *Immissio, quæ petitur ex inuestitura, est ita priuilegiata, sicuti illa, quæ petitur ex l.fin. C. de edict. D. Adr.*
23 *Officium Iudicis nobile potest implorari, vbicunque deficit actio, si æquitas id suadeat.*
24 *Officium Iudicis ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ, competit, quatenus non datur remedium l.fin. C. de edict. D. Adr. toll.*
25 *Beneficium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. licet multi teneant, quod non competat ab intestato, nemo tamen negat, quod hoc casu competat officium Iudicis.*
26 *Prouiso ab Ordinario debetur immissio, licet non sit declaratum ex quo titulo.*
27 *Remissoria non conceditur contra prouisum ab Ordinario, ex quo non conceditur contra agentem*

remedio

remedio adipiſcendæ ad illius immiſſionem impediendam.

28 *Immiſſionem quis impedire non poteſt, ſi non ſit legitimus contradictor.*

29 *Ordinarij (ceſſantibus reſeruationibus) habent poteſtatem conferendi beneficia, & Papa prouiſis ab ipſis Ordinarijs agnoſcit pro legitimis contradictoribus.*

30 *Prouiſi ab Ordinarijs præferuntur prouiſis Apoſtolicis.*

31 *Prouiſi ab Ordinarijs, ſi habeant titulum coloratum, ſunt legitimi contradictores aduerſus prouiſos à Papa, & poſſunt appellare à ſententia lata ſuper executione litterarum Apoſtolicarum, ſi ante ſententiam coram executore ſuum titulum producant.*

32 *Ordinarij prouiſio, ſi ſit anterior in data, & ceſſet reſeruatio, & agatur de beneficio vacante, eſt præferenda prouiſioni Apoſtolicæ.*

33 *Prouiſus ſi quis ſit de beneficio vacanti ab Ordinario, ceſſante reſeruatione, etiam ſtantibus poteſtatibus diſparibus, attenditur prioritas temporis.*

34 *Papa ſolus poteſt prouidere de beneficio vacaturo.*

35 *de Beneficio vacaturo inferiores à Papa non poſſunt prouidere, ſed ſolum de beneficio vacanti, cum non poſſint dare, niſi actionem perſonalem.*

36 *Prouiſi ab Inferioribus à Papa, ſolum poſſunt petere, vt ſibi prouideatur de præbenda, quod tunc vacat.*

37 *Prouiſi à Papa, vel ab Ordinario ſi neuter poſſideat, is cui Papa contulerit, vel Legatus propter conferentis maiorem prærogatiuam, eſt alteri præferendus.*

38 *Prouiſorum iura, quando ſunt obſcura, cæteris partibus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & digniori, limita num. 39.*

40 *Collatio præbendarum in Cathedrali Eccleſia eſt ſimultanea inter Capitulum, & Ordinarium.*

41 *Et ſi Ordinarius tantum prouideat, prouiſio erit nulla.*

42 *Papa præſumitur voluiſſe concurrere cum Ordinario, ſtante diſcordia, ſi in litteris prouiſionis apponat clauſulam, dummodo de tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum, & n. 43.*

44 *Papa nunquam eſt præſumendum, quod velit præiudicare valdè prouiſis ab Ordinario.*

45 *Menſis Auguſti eſt reſeruatus ob regulam octauam, hodie nonam.*

46 *Beneficium quod competit Ordinario, competit etiam Capitulo, quod ſimul cum Ordinario confert.*

47 *Sed ſecus hoc eſt hodie poſt Conſtitutionem Vrbani VIII. in qua diſponitur, quod Cardinales ſoli per ſe ipſos, vel alios ad id deputandos abſque Capitulis, Canonicis &c. poſſint conferre beneficia, vide hic & declarad Conſtitutionem vt n. 48. 49. & 50.*

51 *Breue emanatum ad poſtulationem partis ſi non ſit iuſtificatum non officit.*

52 *in Breue emanato ad inſtantiam partis, ſemper ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritate nitantur.*

53 *Clauſula ſublata in Breui emanato ad inſtantiam partis non ſuffragatur, ſi non apponatur altera clauſula, quod de ſubreptione, vel obreptione dari non poſſit.*

DECISIO DLXXXV.

FVit per Dominos reſolutum dandam eſſe remiſſoriam
Celidonio facta obligatione de ſtando vnicæ ſententiæ,
& non retardata immiſſione prouiſi ab Ordinario. Ratio
1 primi dicti fuit, quia ipſe † petit remiſſoriam ad ioſtificandum
ſuam gratiam, & ideò ex probabili cauſa, Capntaq. *deciſ.57.part.3.* Rota *in recent. part.2. deciſ.578.* Cùm
enim punctus principalis conſiſtat in eo, quod ſtatutum
2 Eccleſiæ ſuper collatione ſimultanea ſit † editum in limine
fundationis, & de hoc detur fumus, prout requiritur,
Caputaq. *deci/.60.part.3.* Seraph. *deciſ.1176.num.1.* & ſuffi-
3 ciat quod vnus articulus ſit † releuans, vt cæteri ſint admittendi,
& vt remiſſoria non poſſit denegari, Caſſad.
deciſ.3.num.vlt.de ſequeſtr.poſſeſſ.& fruct. Mantic. *deciſ.312.
num.2.* Cauler. *deciſ.232. num.1. ſan.mem. Greg. deciſ.124.
numer.3.* & fuit ſæpiſſimè reſolutum. Et licet ad hunc effe-
4 ctum † requiritur quod ille articulus ſufficiat ad victoriam
cauſæ, Mantic. *dicta deciſ.312. quæ duplicatur 726.n.1.part.4.
diuerſ.* Attameo articulus in iſto caſu probatus ſufficeret ſatis
ad victoriam cauſæ, prout ex mox dicendis apparebit.

Quod autem ſit danda facta obligatione de ſtando vnicæ
probatur, quia in † beneficialibus de ſtylo Rotæ non 5
datur neque io prima, neque in ſecunda Inſtantia, ſed tantum
in tertia, Puteus *deciſ.297. num.4. lib.1. & deciſ.52. in
princ.lib.1.in correctis*, Seraph. *deciſ.555.num.3.* Boccac. *de
remiſſor.cap.3.num.50.* Seuerol. *eodem tract. cap.17. in princ.*
Veſt. *in prax. lib.6.cap.vlt.num.2.* & iſte ſtylus inoleuit ad
tolleodam calumniam, quia cum in beneficialibus agatur
† de re quæ noo eſt in bonis noſtris, ſed ſolum nobis ſit 6
commiſſa adminiſtratio cauſæ egent celeri expeditione.
Veſtrius, & Seuerol. locis præcitatis, & propterea ſi petitur
io prima vel ſecunda inſtantia, datur quidem, ſed fa-
cta obligatione † de ſtando vnicæ, & hæc veriſſima ſunt, 7
quicquid io contrarium videatur dicere perfunctoriè deciſio
in cauſa Geruuden. Parochialis 21. Iunij 1630. coram
R. P. D. Queippo tone Rotæ Auditore, quia articulo ex
profeſſo diſcuſſo contrarium fuit reſolutum in cauſa Teruſen.
Beoeficij 3. Iulij 1634. coram Reuerendiſs. P. D. meo
Ghiſiletio.

Et quamuis in hoc caſu regulariter loquendo cum non
poſſeſſor petit remiſſoriam † requiratur, quod reouncie- 8
tur futuro ſequeſtro, Io. Paul. *deciſ.163. quæ habetur lib.3.
part.3.deciſ.919.* Seuerol. *de remiſſor. cap.17. in princ.* Scacc.
de iudic.lib.2. cap.8. num.777. in fin. prout ſequeſtrum appo-
nitur † quando poſſeſſor petit remiſſoriam, Verall. *deciſ.* 9
152. num.2. part.3. & deciſ.919. ibidem tamen cum † re- 10
miſſoria ſit danda non retardata immiſſione prouiſo ab Ordinario,
ceſſat ratio ex qua Celidonius non poſſeſſor deberet
renunciare futuro ſequeſtro. Ratio enim cur non poſ-
ſeſſor † renunciat futuro ſequeſtro, ea eſt, quia ſi remiſ- 11
ſoria non daretur, ferenda eſſet ſententia pro alia parte
quæ ex conceſſione remiſſoriæ ſubit periculum ne ex nouis
probationibus cauſam amittat, & apponatur ſuper beneficio
ſequeſtrum: ſed io hoc caſu etiam ſi reportata remiſſoria
Celidonius obtineret ſequeſtrum, non poſſet apponi,
cum *Clem.1. de ſequeſtr.poſſ. & fruct.* non † habeat locum 12
quando præceſſit prima ſententia Rotalis ad fauorem alterius
partis. Cardinalis *in dicta Clem.1. quæſt.4.num.13.* Caſ-
ſad. *deciſ.2.de ſequeſtr.poſſ.& fruct.* Simonet. *deciſ.81.* Io. An-
dr. *in addit.ad Speculat.in regul.de ſequeſtr.poſſ.& fruct.* Put.
deciſ.52.poſt princ.& num.1.lib.1.in correctiſs. Io. Paul. *deciſ.*
88. *quæ eſt deciſ.844. lib.3.part.3. & eſt eadem cum deciſ.*
Patet.

Quod verò ſit danda remiſſoria non retardata Immiſſio-
ne prouiſi ab Ordinario, patet quia alter in iudicio † exe- 13
quutiuo non conceditur remiſſoria, Seraphin. *deciſ.294.
num.1.* hinc ſi tertius venit ad cauſam & petat remiſſoriam
† ad probandum ſe eſſe proximiorem, cum articulus ſit 14
releuans datur remiſſoria ſine retardatione executionis,
Caual. *deciſ.610.num.2.* & ratio eſt quia tertius † non po- 15
teſt impedire executionem ratione ſui intereſſe, *l. a quo ff.
de rei vend.* Ioſeph. Ludou. *deciſ. Peruſ.26 num.26.* Menoch.
conſ.488.num.7. Franc. *deciſ.261.num.7. & ſeqq* Surd. *deciſ.
60.num.6.* Certum eſt enim quod generaliter loquendo non
datur remiſſutia † contra agentem remedio adipiſcendæ 16
poſſeſſionis & ad impediendam illius immiſſionem, Rota
deciſ.212.num.7.part.1.recent. & allegat Io. Paulum *deciſ.85.*
Seraph. *deciſ.294.& 1364.*

Nec inficiari poteſt quin prouiſo ab Ordinario debeatur
immiſſio. Nam & ſi regulariter † loquendo, beneficiom 17
l.fin.C.de edict.diu. Adrian. tollend. ab inteſtato oon competat,
vt per DD. communiter in dicta *l.fin.* Et in beneficiali-
bus litteræ † Apoſtolicæ ob illatum reuerentiam habeant 18
executionem paratam ad inſtar teſtamenti ea beneficio di-
ctæ *l. fin. c. ſi Capitule & ibi gloſ. in verbo exequitor & cap.
ſeqq.de prab.in 6.* Abb. *in cap.conſtitutas num.19. in fin.de appellat.*
Menoch. *de adipiſcen. remed.6. num.35.* Mohedan.
deciſ.13. vt lit. pend. Attamen cum Ordinarius prouideat
† etiam motu proprio, & eius gratia iuſtificatinoe non 19
indigeat, Felin. *in cap. ad aures num.15. concluſ.14. de reſcript.*
Goozal. *in §.6.proœm.numer.10. & 11. & gloſſ.4. num.
183.& 184.ac gloſſ.32. num.48.* Garz. *de benefic.part.6.cap.2.
num.221.& ſeqq.* Put. *deciſ.101.lib.3.* Achill. *deciſ.10.in princ.
& num.4.de prob.* Seraph. *deciſ.1467.num.1.* & fuit reſolutum
in cauſa Romana Clericatus S. Petri coram laudandæ mem.
Cardinale Hieronymo Pamphilio 27. Nouembris 1602. &
aliàs ſæpiſſimè, & propterea cum dicta gratia † non egeat 20
iuſtificatione, immiſſio debetur ſine ea remedio *l. final.C.
de edict. Diu. Adr. toll.* prout in ſimili competere dictum remedium
quando quis † obtinuit feudum, & Dominus 21
oegat

negat inuestituram sub prætextu felloniæ, quæ non sit probata, dicit Aluarott. *in cap. 1. §. insuper num. 4. vers. & prædicta sunt vera*, ibi, *quia principaliter sua petitio de prohib. ita feud. alienat.* per Freder. & ibi Isernia *num. 60. vers. si vero differt*, & hinc Roland. *in cons. 1. num. 51.* exemplificat, quod competat dictum remedium *l. fin.* etiam non scripto hæredi
22 si est vocatus † in inuestitura, quia ita est priuilegiata immissio quæ petitur ex inuestitura, sicuti illa quæ petitur vigore dictæ *l. fin.* & sequitur Surd. *in cons. 571. num. 4. vol. 4.* siue etiam dicta immissio debeatur officio Iudicis quatenus non posset competere dictum remedium *l. final.* nec aliud,
23 quia officium † Iudicis nobile potest implorari vbicunque deficit actio, si æquitas id suadeat *l. si me, & Titium ff. si cert. petat. l. hereditas in fin. & l. plane, ac l. fin. ff. de petit. hered. l. quintus ff. de annuis legat.* & latè ad propositum, quod
24 officium Iudicis † ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ competat, quatenus non detur remedium *l. fin.* dicunt Rol. *vbi supra num. 54. & seqq.* Cephal. *cons. 30. n. 16.*
25 vbi licet multi negent ab intestato † competere beneficium dictæ legis, nemo tamen negat competere Iudicis officium, Paris. *cons. 22. num. 67. lib. 1.* Soccin. iun. *cons. 75. num. 17. & in fine consilij*, Achil. Personal. *de adipisc. num. 106.* Bald. *in cap. 1. num. 1. vers. responde officio Iudicis de controuers. inter Mascul. & Fœmin.* & ibi Præposit. *in proœmio vers. & intellige, quod mittatur in possessionem*, &
26 in puncto quod prouiso † ab Ordinario debeatur immissio non declarato ex quo remedio, fuit resolutum in causa Calaguritana Canonicatus Doctoralis 17. Iunij 1619. coram me, & in indiuiduo Rota habuit hunc sensum in causa Toletana Canonicatus 11. Ianuarij 1610. *coram b. m. Horatio Card. Lancell. vt in decis. 212. n. 7. part. 1. recent.* dum
27 negauit † remissoriam contra prouisum ab Ordinario, ex eo quod conceditur contra agentem remedio adipiscendæ ad impediendam illius immissionem, ergo claris verbis censuit, quod prouiso ab Ordinario competit interdictum adipiscendæ, quando aliud non obstat prout nihil in hoc casu obstare clarum est, vt statim demonstrabitur.

Neque obstat, quòd cum prouisus ab Ordinario non
28 possideat, non sit legitimus contradictor, *c. si à sede de preb. in 6.* quia verum est quod (cessantibus reseruationi-
29 bus) † Ordinarij habent potestatem conferendi, & Papa prouisos ab ipsis Ordinarijs agnoscit pro legitimis contradi-
30 ctoribus. † Vndè si possident, præferuntur prouisis Apostolicis, *vt in d. cap. si à Sede, de præbend. in 6.* Puteus *decis. 4. de præbend.* Satnens. *decis. 31.* incipiente, *Si à Sede*, ex quo fit, vt si habeant coloratum titulum sint legitimi contradictores, & possunt appellare à sententia lata super
31 † executione litterarum Apostolicarum in fauorem prouisi Apostolici, dummodo ante sententiam coram Executore suum titulum produxerint, & fuit resolutum in causa Elneñ. Beneficij S. Saluatoris 16. Decembris 1602. coram bon. mem. Penia, in qua in hac parte fuit reuocata alia decisio facta sub die 13. Nouembris eiusdem 1602. Sed iste non est casus noster, in quo cum cesset reseruatio, & pro-
32 uisio Ordinarij sit anterior in data, † & agatur de beneficio vacante, meritò est præferenda, Anchar. *in d. cap. si à Sede, num. 1. vers. secundo quæro*, Io. Andr. *num. 2.* Gemin. *num. 4.* & quando agitur de vacatione de præsenti,
33 quod cessante † reseruatione etiam stantibus potestatibus dispatibus attendatur prioritas temporis dicit Buttius *in d. cap. si à Sede num. 1.* licet secùs sit si ageretur de vacaturo, quia tali casu semper præfertur prouisio Papæ est posterior,
34 quia † solus Papa potest prouidere de vacaturo secundum text. *in cap. 2. de præbend. in 6. & in cap. eum qui, & cap. si is cui 39. eodem tit.* & inferiores à Papa tantum possunt prouidere de vacanti, cùm non possint dare, nisi actio-
35 nem † personalem, & ideò prouisi ab eo possunt solum petere, vt sibi prouideatur de præbenda, quando vacat, & sic in hoc casu quando agitur de vacaturo prouisi ab Ordi-
36 narijs non habent idem Ius cum prouiso † à Papa, & hoc est, quod dicit Buttius *in d. cap. si à Sede num. 1.* & optimè licet breuiter insinuat, & declarat Abbas *in cap. relatum num. 7.* & ibi Buttius *num. 6. de præbend.* & latè prosequitur, & exornat Azenedus *cons. 12. numer. 31. & seqq.* Nec potest fieri vis in verbis finalibus *d. cap. à Sede*, ibi, *si*
37 *vero neuter possideat*, † *is cui Sedes ipsa contulerit, vel Legatus propter conferentis ampliorem prærogatiuam est alteri præferendus*, quia intelligitur de altero cui eadem die Ordinarius contulit, vt habetur ex contextu litteræ & dicit Anchar. *in d. cap. si à Sede, num. 1. in princ.* ibi, *secundo nota, in §. si verò*, quod vbi iura partium sunt obscura, cæteris
† paribus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & di- 38
gniori. Non autem de eo cui Ordinarius prius prouidit, quando cessant reseruationes, & agitur de prouisione de
vacanti † non autem de vacaturo, vt dicit idem Anchar. 39
d. num. 1. vers. sed videtur, vbi quod si agitur de prioritate, & posterioritate non est habenda prædicta consideratio, & hoc clarè dicunt Doctores suprà citati.

Neque facit, quod omnes prædictæ responsiones proce-
derent si Papa voluisset concurrere † cum Ordinario, sed 40
cum agatur de dimidia portione existente in Cathedrali, collatio est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum Cassador. *decis. 22. de præbend.* Gonz. *glos. 45. in princ.*
num. 36. & propterea † prouisio Ordinarij fuerit nulla, 41
Puteus *decis. 21. de præbend.* Rota *decis. 702. part. 4. diuers.* Gonzal. *glos. 24. num. 52.* & Papa stante ista discordia voluit prouidere. Quia fuit responsum, quod & in isto casu
Papa voluit concurrere † stante dicta discordia, vt clarè 42
probatur ex clausula apposita in litteris, *Dummodo de tempore datæ præsentium non sit alteri Ius quæsitum*, quæ clau-
sula ponitur quando Papa † concurrit cum Ordinario Sar- 43
neñ. *in regul. de iur. quæsit. non toll. qu. 1. in princ.* & fuit dictum *in causa Hostunen. Capella 17. Nouembris 1600. coram bon. mem. Iusto.* Ideò punctus stat in eo, an prouisio
Ordinarij sit nulla, quia si fuit valida, † Papa non intelle- 44
xit præiudicare prouiso ab Ordinario, Rota *decis. 7. de præbend. in nou.* & latè deducitur in dicta causa Hostuneñ.

Et visum fuit Dominis non probari nullitatem dictæ gratiæ Ordinarij, quia huiusmodi dimidia portio vacauit in
Mense Augusti, † semper reseruato ob regulam octauam 45
nunc nonam, quæ non comprehendit Cardinales, & licet aliàs in pluribus decisionibus fuerit resolutum, quod bene-
ficium, † quod competit Ordinario, competat etiam Ca- 46
pitulo, quod simul cum Ordinario confert, tamen secus est post Constitutionem Vrbanam S. D. N. in qua disponitur, quod Cardinales soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, & Canonicis, alijsque quamcunque ordinariam dispositionem eorundem beneficiorum similiter coniunctim, vel diuisim cum eisdem Cardinalibus habentibus, dummodò aliàs sub Indulto eis concesso comprehendantur, liberè prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiusmodi priuilegio, quod Cardinalibus Præsulibus nullo habito Capitulorum, & Canonicorum respectu
concessum esse dignoscitur gaudere frui, aut Ius aliquod 47
indè prætendere possint. Et hac de causa certum est, quod Capitulum non potuit iuuari ex gratia, quàm habet Ordinarius Collator.

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius Colla-
tor non habeat Indultum, & tamen prædicta † constitu- 48
tio Vrbana videatur se restringere ad Indulta ibi, *Dummodo aliàs sub Indultis eis concessis comprehendantur.* Attamen hoc non refert, quia Constitutio solum declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub Indultis, non autem restringit se ad collationem, quæ spectat ex In-
dultis; Cùm dicta Constitutio † loquatur nedum de ipsis 49
Indultis, sed etiam de alijs facultatibus, & præsertim de exceptiones, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius Constitutionis, in cuius principio dicitur, *quod accepto per S. D. N. quod Cardinales super Indultis, & facultatibus disponendi de beneficijs Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficijs in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus locorum Ordinarijs coniunctim, vel diuisim habentes tanquam membra capiti adhærentia à Cancellaria Apostolica regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi* (hoc est sicut Cardinales in dicta regula non comprehendantur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius) & subditur, *facultates, ac Indulta quæ certarum reseruationum obstacula tollunt sibi quoque suffragari debere prætendunt.* Posteà subdit eadem Constitutio: *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruantur eis intuitu Cardinalatus concessum esse, &c.* quare facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt suprà dictum fuit. Vndè clarè patet,
quod prædicta Constitutio † comprehendit etiam bene- 50
ficia

ficia quorum collatio ratione mensis spectaret ad Summum Pontificem, si Cardinalis comprehenderetur sub regulis reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa *Cremonen. Canonicatus 14. Ianuarij 1630. coram R. Domino meo Durano nunc Episcopo Vrgellen.*

Neque obstat, quod dicta Constitutio non habeat locum quando in limine fundationis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo Breui declarauit S. D. N. Quia
51 cùm illud Breue † emanauerit ad postulationem partis, &
non sit iustificatum, non officit, Rota *decis. 173. num. 5. &*
52 *ad fin. part. 3. recent.* habet † enim tacitam clausulam, si
preces veritate nitantur, *cap. 2.* vbi Abb. *numer. 3. de rescript.* Cæsar de Graff. *decis. 12. num. 1. de probat.* Rota *in recent. decis. 24. num. 1. part. 2.* Nec potest suffragari clau-
53 sula sublata posita in dicto Breui, quia cùm agatur † de
Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit apposita alia clausula, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit non operatur, nisi prius iustificentur narrata, Gonzal. *super regul. 8. glos. 66. numer. 22. & seq.* Rota *decis. 96. per tot. part. 4. diuersor.* Cardin. Caual. *decis. 92. num. 3.* fuit sæpissimè resolutum.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

R. P. D. CARILLO.

Romana Donationis de Mongelliois.

Die Lunæ 14. Ianuarij 1636.

ARGVMENTVM.

Religionem ingressurus, si omnia sua bona donat suo Curatori, & postea intra duos menses proximos ante professionem fecit aliam donationem de eisdem bonis alicui alio, seruatis debitis solemnitatibus, ista secunda facit cessare primam, & quid si in prima adsit pactum de non reuocando, & etiam iuramentum. Donatio facta à Minore eius curatori an substineatur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à volente ingredi Religionem, si sint seruata solemnitates à iure requisita, & iuxta formam præscriptam à Sacr. Conc. Trid. valet.*

2 *Donatio facta ob ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, qua dicitur mors ciuilis.*

3 *in Donatione causa mortis, si adsit conditio protestatiua pendens à mera potestate donantis, hoc casu facilius potest reuocari.*

4 *in Donatione causa mortis, si sit appositum pactum de ea non reuocanda, tunc d. donatio transit in donationem irreuocabilem inter viuos.*

5 *Donatio causa mortis, ob appositum pactum de non reuocando, tunc transit in donationem irreuocabilem inter viuos, quoad pactum appositum est in substantialibus, secus si in executiuis.*

6 *Pactum de non reuocando donationem causa mortis, tunc non operatur irreuocabilitatem, quoties donatio irreuocabilitatem non patitur, & n. 7.*

8 *Donatio causa mortis, si iuramento firmata sit, tunc pactum de non reuocando, operatur irreuocabilitatem.*

9 *Iuramentum in donatione causa mortis censetur appositum, iuxta naturam donationis, quæ cum sit reuocabilis, iuramentum pariter censetur reuocabile.*

10 *Iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur.*

11 *Minor donare non potest Curatori, & si donat, talis donatio est nulla, & fraudolenta, & nec iuramento confirmari potest.*

Quæ doctrina procedit, etiam in Curatore non confirmato, & in quolibet alio administratore, n. 13.

Quod ampliatur etiamsi Curator, vel Administrator renunciauerint cura, vel administrationi, ante donationem, num. 14. vel si ea alias finita, alius Curator non fuit petitus, n. 15.

12 *Iuramentum si contineat turpitudinem ex parte recipientis, & iniquitatem ex parte iurantis, seruari non debet.*

16 *Donatio remuneratoria, vt substineatur inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concludenter probentur, & non per assertionem donantis.*

17 *Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de regular. comprehendit non solum donationes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt ante ingressum Religionis, cum narratiua ipsius ingressus, & contraria opinio, quando procedat, vide n. 20.*

18 *Donationes factas tempore Nouitiatus Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de regul. reprobat, nisi intra duos menses proximos ante professionem, ex eo, quod donatis bonis non remanet Nouitijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi bona.*

19 *Donationes factas ante ingressum Religionis. Concil. Trid. sess. 25. cap. 16. de regul. censetur reprobare intuitu ipsius ingressus, cùm per illas auferatur ingredi volentibus libera facultas ingrediendi, nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendum ipsam Religionem.*

21 *Donatio facta per eum, qui vult ingredi Religionem, quando præsumatur facta in fraudem Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de regular.*

22 *Donatio vel renunciatio bonorum quando fit ante ingressum Monasterij, tunc nullatenus intrat dispositio Concilij Trident. sess. 25. cap. 16. de regul.*

23 *Et ratio est, cum Concilium sit correctorium Iuris Communis, ideo in suo tantum casu venit seruandum, non autem in diuerso.*

24 *Donatio facta intuitu ingressus religionis, in ea nulla requiritur statutorum solemnitas, & quare, numer. 25.*

DECISIO DLXXXVI.

DOminicus Mongellinus ingressurus Seraphicam Religionem Diui Francisci de Obseruantia sub die 24. Maij anni 1634. donauit Hieronymo Lucatello Auunculo, & Curatori, seu administratori suo omnia bona præsentia, & futura, ea lege, & pacto, quod donatio ita demum sortiretur effectum, si donator habitum D. Francisci, seu alterius Ordinis susciperet, & professionem emitteret. Deinde sub die 23. Aprilis 1635. ingressus iam Religionem D. Francisci intra duos menses proximos ante professionem, fecit aliam donationem de eisdem bonis pro duabus tertijs partibus ad fauorem Angelæ, & Virginiæ de Mongellinis suarum sororum, & pro alia tertia parte ad fauorem d. Auunculi cum nonnullis pactis, & conditionibus, de quibus in ipsa donatione. Orta autem lite inter partes super validitate harum donationum, & proposito per me dubio: Quæ donatio esset attendenda? Domini pro secunda donatione responderunt.

Et moti fuerunt, quia facta fuit cum omnibus † solemni- 1
tatibus à Iure requisitis, & iuxta formam præscriptam à sacro Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 16. de Regul.* & ideò attendi debet, Sanc. *super Decal. lib. 7. cap. 5. qu. vlt. num. 64. & seqq.* Guttier. *in cap. quamuis pactum de pact. lib. 6. in verb. dum nuptui tradebatur n. 2.*

Nec obstat prima donatio, quia cùm facta fuerit † ob 2
ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis, Io. Andr. *in cap. statuimus num. 21. ad med. de Regul.* vbi Hostiens. *numer. 4.* Rota *in Romana de Melchiorijs 16. Martij 1620. & 10. Decembris 1621. coram bon. mem. Buratto. Vnde illa rectè potuit reuocari, l. mortis 30 ff. de donat. caus. mort.* Guttier. *de iuram. confirm. cap. 12. num. 1. & seqq.* Præsertim cùm dicta donatio fuerit facta sub condi-
tione potestatiua pendente à mera voluntate † donantis, 3
nempè quatenus vellet profiteri, & non aliter, in quo casu potuit facilius reuocari, Menoch. *cons. 508. num. 4.* Rota *decis. 539. num. 7. part. 4. recent.*

Nec releuat pactum de non reuocando appositum in
prima donatione quod operatur, † vt donatio causa 4
mortis transeat in donationem irreuocabilem inter viuos, *l. vbi ita donatur, ff. de donat. caus. mort.* quia quicquid sit, an tale pactum fuerit in dicta donatione appositum in
substantialibus, vel in executiuis, † ita vt in primo casu 5
operetur irreuocabilitatem, in secundo verò non, vt tradunt Guttier. *d. cap. 12. num. 5. in med.* Ant. Gomes *2. tom. tit. de donat.*

donat. num. 22. Dixerunt Domini prædictum pactum non
6 operari irreuocabilitatem, quotiescumque contractus, † seu
donatio irreuocabilitatem non patitur, prout in casu no-
stro, in quo constat, quod si daretur irreuocabilitas, esset
contra mentem donantis volentis donationem remanere
7 reuocabilem, dum Religionem † non ingrederetur, nec
in ea professionem emitteret: vt bene explicat Barbos. in
l. quæ dotis 34. num. 120. vers. limita igitur, ff. sol. Matrim.
Gabr. cons. 96. n. 8. & 9. lib. 2. Molin. de Hisp. primog. lib. 4.
cap. 2. n. 46. & 53. vbi ita interpretatur text. in d. l. vbi ita
donatur. Et in puncto Rota in Giennen. Capellaniæ 23. Mar-
tij 1620. coram Eminentiss. Pamphilio.

Nec facit, quod dicta donatio fuerunt confirmata iura-
8 mento, in quo casu pactum † de non reuocando opera-
tur irreuocabilitatem, vt firmat Guttier. d. cap. 12. numer. 7.
Etenim obiectum tollitur. Primò, quia iuramentum
9 † censetur appositum iuxtà naturam donationis, quæ cum
sit reuocabilis ex supradictis, iuramentum pariter reuoca-
10 bile censeri debet, quia sequitur † naturam actus, cui
adhæret, vt benè firmatur in d. Romana de Melchiorys co-
ram bon. mem. Buratto. Secundò, tollitur, quia cùm do-
natio fuerit nulla, & fraudolenta ex eo, quod minor non
11 potest donare † Curatori, iuramentum non potuit con-
firmare donationem, cùm illud tanquam continens turpi-
12 tudinem ex parte Curatoris † recipientis, & iniquitatem
ex parte minoris iurantis seruari non debeat, Guttier. de
tutel. 2. part. cap. 5. num. 60. & cap. 15. num. 23. & præcipuè
num. 26. & seqq. & de iuram. confirm. part. 1. cap. 40. num. 5.
13 in fin. Quæ doctrina procedit † etiam in Curatore non
confirmato, & in quolibet alio administratore, Rebuff.
ad constit. Regn. tom. 2. tit. de donat. glos. 9. num. 2. fol. 363.
Guttier. de iuram. confir. d. part. 1. cap. 40. num. 5. vers. limi-
14 ta, & cons. 14. etiamsi † Administrator renunciauerit cu-
ræ, vel administrationi ante donationem, vt prætenditur
15 in hoc casu, vel aliàs finita fuerit cura, dum † Curator,
seu administrator non petijt alium Curatorem, l. si autem
§. si Tutor ff. de administr. Tutel. Guttier. de Tutel. 2. part.
cap. 19. num. 15. 16. & 18.

Nec subsistit, quod prædicta donatio fuerit remunerato-
16 ria, quia ad hoc vt donatio † remuneratoria substineatur
inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concluden-
ter probentur, non verò per assertionem donantis, Guttier.
de iuramen. confirmat. part. 1. cap. 5. numer. 16. Rota coram
Card. Seraphino 181. num. 9. & decis. 1170. num. 5. coram eo-
dem, & decis. 591. num. 10. part. 3. recent.

Præterea dixerunt Domini dictam primam donationem
17 fuisse nullam, quia facta fuit contra mentem † Sacri Con-
cilij dicto cap. 16. quod comprehendit non solum donatio-
nes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos men-
ses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt
ante ingressum Religionis, cum narratiua, & mentione
expressa ipsius ingressus, seu cum conditione quatenus
donans profiteatur, * ea communi sententia, de qua
latissimè Sanc. licet ipse eam non sequatur d. lib. 7. cap. 5.
numer. 3. Nauarr. cons. 7. & 8. in princ. tit. de Regul. lib. 3.
Paril. de resignat. lib. 3. quæst. 13. num. 9. Azor. instit. mo-
ral. lib. 13 cap. 9. qu. 2. Molin. de iust. & iur. 1. tom. disput.
149. col. 7. Emman. Rodr. quæst. regul. tom. 2. qu. 47. art. 8.
Menoch. cons. 388. num. 7. vol. 4. Spin. de testam. glos. 12.
princ. num. 50. Ceual. com. opin. qu. 115. Campanil. de Re-
gul. rubr. 12. cap. 3. Fr. Hieron. à Sorb. in tract. de Priuil. fra-
tr. Minor. in verb. Nouitius sub tit. de disp. bon. ips. nouit.
Et sic censuit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij In-
terpretum, vt refert Paril. vbi supra. Et ratio est, quia
18 sicut Concilium reprobauit donationes † factas tempore
Nouitiatus, nisi intrà duos Menses proximos ante profes-
sionem ex eo, quod donatis bonis non remanebat Noui-
tijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi
bona donata; ita etiam eadem ratione censetur Concilium
19 reprobasse donationes factas ante † ingressum Religionis,
intuitu tamen ipsius ingressus; cùm per illas auferatur in-
gredi volentibus libera facultas ingrediendi, nam cum se
videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingre-
diendum ipsam Religionem, vt ponderat Sanc. d. cap. 3.
num. 3. Et Doctores contrarium tenentes, & adducentes
etiam pro se declarationes Sacræ Congregationes intelligi
20 debent, † quando facta est donatio simpliciter sine men-
tione ingressus, nec intuitu ingrediendi Religionem, vt di-
stinguit Campanil. vbi supra d. rubr. 12. cap. 3. num. 17.

Quæ eo faciliùs in proposito casu procedere videntur
cum paulò post factam donationem dictus Dominicus in-
gressus fuerit Religionem, quo casu † censeri factam in 21
fraudem Concilij, etiam non facta mentione ingressus, te-
nent Guttier. in d. cap. quamuis pactum n. 5. & Emman. Ro-
drig. quæst. regul. tom. 2. quæst. 47. art. 8. quem refert Sanc. d.
cap. 5. num. 2.

Et ita decisum vtraque parte informante.

ANNOTATIO.

Aduerte tamen, quod Rota matura deliberatione recef-
sit ab hac opinione, & decisione &c. coram R. P. D. meo
Rosas in causa Romana Donationis 1. February 1640. vbi at-
testatur contrariam sententiam, quod dispositio dicti Con-
cilij Tridentini non † habeat locum, quando donatio, vel 22
renunciatio fit ante ingressum intuitu ingressus, reuocan-
do antiquas declarationes tenet Sacra Eminentiss. Con-
gregatio Concilij, vt referunt, eamque sequuntur infra-
scripti DD. Quaran. in summ. Bull. in ver. dubium pag. 330.
Passarell. de priuil. Minor. c. 37. qui refert, quod pro hac opi-
nione fuit iudicatum, Grat. decis. Marth. 37. per tot. vbi
hanc opinionem ex multis comprobat, addit. ad Nauarr.
in d. cons. 81. & 82. in fin. Bened. Ægid. in repet. l. 1. §. 4. num. 22.
in fin. C. de sacrosanct. Eccles. August. Barbos. in remiss. DD.
ad Concil. Trid. d. sess. 25. cap. 16. de Regul. & de potest. Episc.
alleg. 99. num. 1. & per tot. Riccius coll. 454. & decis. 295. part.
2. num. 10. Burgn. decis. 11. num. 113. part. 3. Vega in sum. tom.
1. cap. 91. cas. 4. & tom. 2. cap. 50. cas. 3. Confect. in priuil.
Mendic. in notab. positis post Bullas Apostolicas tit. 13. cap.
12. in fin. & cap. 13. Costa de remed. subsid. remed. 85. in fin.
Menoch. sibi contrarius de arbitr. iudic. cap. 436. num. 4. & in
addit. ad lib. 2. cap. 430. numer. 3. vbi miratur de Nauarr. &
Molin. qui contrarium tenuerunt, Garz. de benef. part. 11.
cap. 9. num. 15. Pater Dian. resolut. moral. tom. 3. tract. 2. de
dubijs Regul. cap. 55. vbi quod hæc opinio verior sibi videtur,
& refert de verbo ad verbum declarationem Concilij, Vgo-
lin. de potest. Episc. cap. 20. §. 7. num. 3. Villalob. in summ.
tom. 2. tract. 35. differ. 17. num. 4. Armendar. in addit. ad
recompil. ll. Nauar. lib. 2. tit. 18. l. 7. de relig. num. 20. & 23.
Gallet. in margar. cas. conscien. in ver. Religiosus pag. 216.
col. 1. vers. Nouitius, Marta de success. legal. part. 3. qu. 13. art. 1.
sub num. 23. Mandol. cons. 22. n. 8. Zanard. in direct. Theol.
part. 2. cap. 17. vers. primo si facta, Thesaur. qq. for. lib. 2. qu. 56.
num. 8. Megal. lib. 1. cap. 2. l. 2. cap. 27. num. 24. Cutell. de donat.
contempl. matrim. tract. 1. discuss. 2. part. 3. num. 153. Nald. tit.
Religiosus num. 1. Fr. Bartholom. de Vecchis Capucc. in prax.
obseru. in admitt. nouit. disp. 8. dub. 8. num. 4. Franc. Molin. de
rit. nupt. qu. 99. lib. 3. num. 4. Campan. in diuers. iur. canon. rub.
12. cap. 3. num. 17. Bartholom. de S. Fausto in thesau. relig. lib.
5. qu. 183. qui DD. cumulat, Sorb. in addit. ad compend. Men-
dic. vers. sed hic sunt aliqua aduertenda, Roder. qq. Regul.
tom. 2. quæst. 47. art. 8. vbi quod pro hac opinione fuit iudica-
tum, & refert, quod pro ea consuluerunt quamplures ibi
nominati, Cened. quæst. 6. num. 8. vbi veriori, Negosant.
Iun. cons. 10. numer. 49. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæst. 99.
num. 29. vers. his non obstantibus, & num. 39. & 49. Caua-
gnol. cons. 17. num. 22. lib. 1. qui refert in praxi receptam
esse istam sententiam, Sanch. in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 4.
Aldana in compend. can. resol. lib. 2. tit. 8. num. 5. Hector Ca-
pycius Latro decis. 31. num. 7. vbi quod hæc opinio frequen-
tiori DD. calculo est approbata, decisionibus supremorum
Tribunalium roborata, & declarationibus Eminentissi-
morum Cardinalium sic Sac. Concil. est interpretata, Ro-
ta in Tarentina donationis 3. February 1607. coram Sacra-
to, & in Parmen. Transactionis coram Duran. decis. 121.
numer. 39. in impress. in Perusin. hæreditatis 10. Decembris
1628. coram bon. mem. Card. Verili, & huius opinionis ne-
gatiuæ præcipua ratio est, quia † dictum Concilium est 23
correctorium iuris communis, & propterea non potest in-
telligi nisi in casu suo, quando scilicet ingressus Monaste-
rium facit donationem, vel renunciationem facere intendit,
& supradicta decisio in causa Romana Donationis fuit deinde
super hoc capite amplè confirmata coram eodem sub die 17.
Decembris 1640. quæ duæ decisiones vnà cum alia in eadem
causa sub die 15. Martij 1641. coram eodem, erunt in altero
tomo.

In hac materia est etiam notandum, quod huiusmodi
donationes, seu renunciationes † factæ ob futurum in- 24
gressum in Religionem non requirunt statuti solemnitates,
vel ex eo, quia dicuntur ob causam, vel ex eo quia † in- 25
gressurus

greſſurus in Religionem habet liberam facultatem diſponendi de rebus ſuis, & ſic abſque ſolemnitatibus, prout in ſpecie his, & alijs rationibus firmant Bero *in cap. in præſentia 8. num. 155. de probat.* Dec. *conſ. 31. num. 3.* Simon de Præt. *conſ. 72. num. 8.* Manent. *conſ. 58. num. 47. & per tot.* Amat. *deciſ. March 46. num. 22. & in terminis Statut. Vrb.* dixit Rota coram bon. mem. Buratt. *deciſ. 461. n. 7.* quam deciſionem quidquid dixerit Grat. *diſcept. 975. num. 44.* Rota abſque aliquo ſcrupulo ſequuta eſt *coram R. P. D. meo Dunozetto in Romana Succeſſionis de Comitibus 15. Ianuarij 1642. cum alijs ibi deductis.*

Paulus Rubeus.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. MACHIAVELLO.

Getunden. Iuris Fabricandi.

Die Mercurij 23. Februarij 1636.

A R G V M E N T V M.

In ſolo proprio, cuilibet permiſſum eſt vſque ad ſydera extollere mœnia ſuæ domus, dummodo tamen non ſit conſtituta ſeruitus in contrarium. Identitas qualiter ſit probanda. Pro libertate in dubio eſt iudicandum. Domum ſuam extollere vſque ad Cœlum eſt licitum, etiam ſi damnum vicino inſeratur.

S V M M A R I V M.

1 *Domum ſuam extollere vſque ad Cœlum, vnicuique licet.*
2 *in Identitate bonorum fundans intentionem ſuam debet eam concludenter probare.*
3 *Probatio debet concludere per neceſſe.*
4 *Identitas alicuius loci, non dicitur probata, ſi indicia adducta, poſſint locis parum diſtantibus à d. loco adaptari commode, nam ex hoc probatio redditur æquiuoca, & nutans.*
5 *Identitas vt probetur, debent afferri demonſtrationes concludentes, & ſpeciales, quæ niſi loco de quo quæritur conueniant.*
6 *Contiguitas non datur niſi inter ea, quorum extrema ſe tangunt.*
7 *In ſeruitute ſe fundans tenetur eam plenè, & concludenter probare.*
8 *pro Libertate, & ſeruitute ſi concurrant indicia ea libertatis ſunt præferenda.*
9 *Teſtibus nulla fides eſt adhibenda, ſi nec de viſu, nec ex certa ſcientia cum ratione facti, conantur de re antiquiſſima, ac ſupra hominum memoriam, per ſolam credulitatem deponere.*
10 *in Antiquis magis ſtatur ſcripturis, quàm teſtibus.*
11 *Teſtes nullum probationis gradum faciunt ſi ſint examinati à Iudice remiſſoriali allegato ſuſpecto, & poſt appellationem ab vlteriori proceſſu interpoſitam.*
12 *Aedificare vnicuique licet in proprio ſolo vſque ad Cœlum, etiam ſi vicino damnum aliquod inferatur, dummodo principaliter non fiat ad æmulationem, vel animo nocendi.*
13 *Aedificare quis non præſumitur ad æmulationem, vel animo nocendi vicino, amplia n. 14.*

D E C I S I O. DLXXXVII.

ORientalem, ac ſuperiorem Collis Gerundæ partem occupat Monaſterium Prædicatorum, quod hinc inde lato extenditur ambitu, & erga ſolis occaſum deſcendens terminatur via publica, quæ ab Aquilonari Ciuitatis Ianua ad Meridiem vergit. Cùm autem Patres Societatis Ieſu qui inferiorem partem eiuſdem Collis obtinent ſecus huiuſmodi viam nouum ædificarent domicilium, ad impediendam illius ſtructuram inſurrexerunt ſupradicti Monaſterij Patres aſſerentes, quod in eodem loco, in quo ſimilis ædificij iacta fuerant fundamenta, adeſſet ad ipſorum fauorem ſeruitus altius non tollendi. Verumtamen propoſito hodie dubio, an Patribus Dominicanis talem ædificationem prohibere liceret, Rota negatiuè reſpondit.

Aſſiſtunt enim iura Patribus Societatis, quibus proptereà licitum eſt in proprio † ſolo Domus ſuæ Mœnia vſque 1
ad Cœlum, quod vnicuique liberum eſſe debet extollere, *l. altius, C. de ſeruit. acqu. l. Proculus 26. ff. de damn. infect. l. fin. in princ. ff. de ſeruit. l. cum eo 8. & l. Imperatores 13. de ſeruit. Vrb. præd.* Hunded. *conſ. 80. num. 14. vol. 1.* Surd. *conſ. 127. num. 18.* & dictum fuit in Romana Tramontanæ 7. Iunij 1623. coram R. P. Domino meo Pirouano, & in Maceraten. Fabricæ 26. Maij 1634. coram Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Vrgellen.

Nec prætenſa ſeruitus pro parte Patrum Prædicatorum viſa fuit ſufficienter probari, quamuis enim quidam Vincentius Macellatius, ac Petrus Arditus vſque de anno 1624. eam in quibuſdam proprijs ipſorum tenimentis promiſerint, tamen cùm per lapſum quatuor ferè ſæculorum, ita immutata fuerit ibi rerum facies, vt impoſſibile propemodum ſit reperire nunc certum, vbi antiquiſſimorum confinium, non poteſt amplius ex eorum combinatione indubitanter deſumi, an verè in illomet ſpacio in quo controuerſum Ieſuitarum ædificium, fuit ſuperimpoſitum extarent iam ſupradicta tenimenta, quæ ſeruituti obnoxia præſumuntur; cùm tamen Patres Dominicani ad ſubuertendam claram iuris diſpoſitionem Patribus Ieſuitis fauorabi-
lem † tenerentur hoc tanquam fundamentum ſuæ inten- 2
tionis concludenter probare, *l. ſi in rem. 6. ff. de rei vendic.* Ruin. *conſ. 30. numer. 6. lib. 1.* Roland. *conſ. 67. num. 4. vol. 2.* Menoch. *conſ. 21. num. 34.* Surd. *conſ. 1. numer. 102. & conſ. 135. num. 51.* Rota *deciſ. 295. num. 12. part. 1. recent.*

Non obſtant ingenioſè deducta ad id demonſtrandum, nimirum quod idem ſit locus controuerſiæ, ac antiquæ ſer-
uituti, quoniam † non concludunt per neceſſe, cùm 3
ſtantibus coniecturis ad talem finem inueſtigatis, adhuc dubitari poſſit an potius tenimenta ſupradicta iaceret antiquitus intra ſepta Monaſterij Prædicatorum, quod varijs exturbatis circa domibus, ac forſitan via aliqua etiam deleta, magno erga meridiem ſeſe extendens circuitu, cum nonnulla viridaria intra ſe clauſerit, potuit quoque hæc Macellatij atque Arditi bona ibidem comprehendere. Ad probandam verò huiuſmodi identitatem non ſimilia indicia, quæ cùm poſſint locis parum diſtantibus à ſitu noui
ædificij † commodè adaptari æquiuocam, ac nutantem 4
exhibent probationem, ſed demonſtrationes concluden-
tes, ac ſpeciales requirebantur, † quæ nimirum nonniſi 5
loco, de quo quæritur, conuenirent, Corn. *conſ. 91. num. 14. verſ. ſecus videtur lib. 1.* Rota coram Card. Seraphin. *deciſ. 804. num. 5. & coram Card. Caual. deciſ. 578. num. 1. & coram Papa Greg. deciſ. 455. num. 10. & in recent. deciſ. 295. num. 8. part. 1.*

Sed vlterius tantum abeſt, quod ex adductis per Patres Dominicanos talis qualis neceſſaria eſſet loci identitas probaretur, vt imò potius ex rationibus in contrarium ponderatis ea penitus excluſa remanſerit; cùm in inſtrumentis, in quibus fuit promiſſa ſeruitus enuncientur bona Macellarij atque Arditi, ita contigua fuiſſe Monaſterio Prædicatorum, & vnico ſolummodo intercedente pariete à ſimilibus bonis ad tale Monaſterium pateret aſcenſus, manifeſtè apparuit prætenſam identitatem verificari non poſſe ſuper loco noui ædificij, cuius ſoli ſuperficies nunquam contigua extitit dictæ Dominicanorum manſioni, cum inter vtramque ab immemorabili tempore interceſſerit via publica, atque ita ſemper inter ſe fuerint diſtinctæ, ac ſe-
paratæ, † contiguitas verò non datur niſi inter ea quo- 6
rum extrema ſe tangunt, text. *in l. ſed & loci in fin. & l. ſeq. ff. fin. regund. gloſ. in c. ſi Ciuitas, verb. contiguis de ſent. excomm. in 6.* vbi Anchar. *num. 4.* Cepoll. *de ſer. ruſt. præd. cap. 3. n. 34.* Laderch. *conſ. 78. n. 8.*

Cui fundamento excluſiuo identitatis ſicuti etiam reliquis argumentis, quæ pro libertate fundi, de quo agitur, adduci poſſent, licet non deſint omninò reſponſiones, tamen non viſæ fuerunt Dominis talis efficaciæ, vt omni difficultate ſublata reddant rem adeo certam, quod contrarijs rationibus non obſtantibus adhuc intentio Patrum Prædicatorum optimè fundata appareat, prout ad finem, de quo quæritur, neceſſe eſſet, ſed pro eo quod deſumitur, ex diſcordia peritorum, qui ab vtraque parte electi antiquos, ac modernos confines ad inueſtigandam huius rei veritatem diligentiſſimè perſcrutati ſunt, hæc Dominicanorum prætenſio detegitur potius diſputabilis, quàm vera,

quod

quod idem etiam colligitur ex relatione Reuerendiss. D. Epi-
scupi Getunden. qui ad dirimendas lites vti tertius peritus
electus omnibus hinc inde deductis rationibus in facie
loci consideratis noluit denique suum determinatum
iudicium prumere, sed iuxta varia supposita in varias
etiam se ferri sententias asseruit, ex quibus omnibus
apparet Patres Dominicanos deficere in suis probatio-
7 nibus, quia † cum ipsi se fundent in seruitute, tene-
bantur eam plenè, ac concludenter prubare, Cephal.
cons.533.num.16. Honded. *cons.80. num.38. lib.1.* nam
8 in hac materia concurrentibus † vndique coniecturis
præferenda sunt indicia libertatis, Ias. *cons.81. col.5. ad
med. vers. item testes deponentes pro libertate lib.3.* Crauett.
cons.292. num.3.

Neque aliquid releuant testes deponentes, quod in eo-
dem terræ spatio in quo surgit modo Iesuitarum ædificium
reperirentur iam dicta tenimenta Macellarij, atque Ardi-
ti, nam cum ex instrumentis ad hunc effectum exhibitis
9 contrarium potius colligatur, nulla fides videtur † testi-
bus adhibenda, qui nec de visu, neque de certa scientia
condoce facti conantur de re antiquissima, ac supra homi-
10 num memoriam per solam credulitatem deponere, † ma-
gis enim in antiquis statur scripturis quàm testibus, Rota
coram Papa Gregor. XV. *decis.434. num.8. & coram Card.
Seraph. decis.339. num.7. & decis.462. num.5. & in recent.
part.1. decis.582. num.6.* Vltra quod huiusmodi testes fue-
runt nulliter examinati, videlicet post allegatum, ac iura-
tum suspectum Iudicem remissoriialem, & post appellatio-
11 nem † ab vlteriori processu interpositam, vnde nec vl-
lum possunt facere gradum probationis, Caputaq. *decis.
393. part.2.* Rota *decis.2. part.2. diuers. & decis.490. num.
2. part.3. recent. & coram Card. Cavaler. decis.548. num.2.
& 3.* & dictum fuit *in Frequentina Iurispatronatus 12. Iunij
1635. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Denique etiam existimatum fuit non licere Patribus Do-
minicanis hanc fabricæ structuram prohibere sub prætextu,
quod ab ipsius altitudine priuentur Sole, lumine, ac pro-
spectu, nam cum ipsi in eminentiori collis parte sint positi,
ac distent muro aduersi domicilij per amplam altitudinem
viæ publicæ, non possunt considerabile Cœli benignitatis
exinde detrimentum pati, quod quando etiam accidere
probaretur, adhuc tamen cogi non possent Patres Societa-
tis ad demoliendum, vel altius non tollendum, cum
12 † vnicuique de iure liceat in proprio solo vsque ad sidera
ædificare etiamsi vicino damnum aliquod inferatur, dum-
modo tamen id principaliter non fiat ad æmulationem, vel
animo nocendi *d. l. Proculus, ff. de damn. infect. & d. l. cum
eo, ff. de seruit. vrban. praed.* Crau. *cons.94. numer.2.* Gaill.
obseru.69. lib.2. numer.10. Beruu. *cons.134. numer.26. vol.3.*
Honded. *cons.80. lib.1. num.14.* vbi alios refert Surd. *cons.
154. num.11.* & fuit dictum in allegata Romana Tramon-
13 tanæ coram R.P.D. meo Piceuano, quæ † sanè æmulatio
vltra quod de iure non præsumitur, Hond. *d. cons.80. n.34.
lib.1.* Magon. *decis. Lucens.29. num.14. & seqq.* tantum
14 abest quod ipsa sicuti etiam praui † animi suspicio habeat
locum in casu præsenti, in quo res agitur inter Religiosos
eximiæ prudentiæ, ac bonitatis, vt veritatis huiusmodi
dedignetur probationes, quæ tamen non deficerent quoq;
concludentissimæ.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

* *Infra in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus 13. Iunij 1636. coram eodem Eminentiss. Domino Cardin. Machianello, est decis.596. & 24. Nouembris 1636. coram bon. mem. Coccino, est decis.599. & 15. Iunij eiusdem anni coram Reuerendiss. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano, est decisio 611.*

REVERENDISS. COCCINO.

Regien. Hæreditatis.

Die Mercurij 27. Februarij 1636.

ARGVMENTVM.

Testamentum nuncupatiuum, quando nullitatis vitio nullatenus subiaceat, quamuis contra illud opponantur aliquæ exceptiones, de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura in testamento nuncupatiuo non ad substantiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet.*

2 *Heredis nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, n.3.*

4 *Heres scriptus in testamento nuncupatiuo habet intentionem fundatam, si sit redactum in scriptis, cum nulla alia forma requiratur, quam vt Notarius voluntatem testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium in forma publici instrumenti redigat, & n.5.*

5 *Non est necesse, quod testes iterum sistant, sicut etiam, nec morte eorum corruit testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plene comprobata.*

6 *Præsumptio stat pro testamento, quamquam testis aliquis non audiuerit tantum vnam litteram heredis instituti.*

7 *Præsumptio stat pro testamento, licet testis aliquis non audiuerit cognomen heredis instituti.*

8 *Hæres non dicitur nominatus per solam nominis expressionem.*

Sed ista conclusio procedit solum quando nomen est valdè commune & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, Antonij &c.

9 *Secus verò est nomine singulari, & non tam vsitatum.*

10 *Amicitia specialis declarat nominis obscuritatem.*

11 *Affinitas, & sanguinis coniunctio explicat nominis obscuritatem.*

12 *Testis non coarctat negatiuam, si eam coarctet sub aliqua qualitate.*

13 *Heredis nominatio, vt non substineatur, testator debet ita inarticolate loqui, vt nullatenus possit intelligi.*

14 *Testis testamentarius, quando non probet, quod defecerit solemnitas nominationis heredis.*

15 *Bos. in tit. de fals. num.11. defenditur contra Cas. Menoch. cons.7. n.14.*

16 *de Testamento nuncupatiuo in scriptis, quando agitur, & eo redigendo in scriptis ex depositionibus testium, ipsi debent esse omnino conformes, ita vt si vnus in depositione deficiat, tota dispositio corruit.*

17 *Testis, vt probet negatiuam debet remouere actum à sensu, & ideo si dicat, se non recordari, vel quod non audiuit, non probat.*

18 *Testator, quod aliquem heredem instituerit, id suaderi etiam potest ex coniecturis, nempe*

19 *Quod testator non erat bene affectus erga illum, qui ab intestato ei erat successurus. Item si hæres scriptus erat pupillus.*

20 *Item, si heredem institutum, eum amore prosequebatur.*

21 *Item, si testator illum, qui heredem instituit, ante testamentum declarauit se velle instituere.*

22 *Item, si testator post conditum testamentum dixit se instituisse prædictum.*

23 *Testes singulares probant, quando non agitur de probandis actibus particularibus, sed id, quod resultat ex illis.*

24 *Notarius quando non est simplex, sed etiam I. V. D. ei plurimum defertur.*

DECISIO DLXXXVIII.

BOnæ memoriæ Io. Franciscus Scaruffus nobilis Re-
gien. adhuc adolescens, & tunc infirmus condidit te-
stamentum coram septem testibus, de quo etiam fuit
rogatus Notarius, quod quidem testamentum propter
d. rogitum, & scripturam confectam, nuncupatiuum
minimè esse desinit, si quidem † scriptura non ad substan- 1
tiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque
rei memoriam pertinet, *l. contrahitur 4. ff. de pignor. & hy-
poth.* Mising. *in §. fin.* vbi etiam Harpprechtus *de testam.
ordinan.* In prædictoque testamento hæredem instituit D.
Paulum Emilium Vianum eius ex sorore nepotem, contra
quem D. Marcellus Scaruffus, ad quem hæreditas vigore
statuti

statuti ab intestato spectabat de nullitate testamenti opponebat præcipuè ex quo testes testamentarij examinati non omnes deponebant audiuisse testatorem nominasse palam
2 nomen hæredis, † quæ nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, §. *fin. instit. de testam. ordinand.* ibi septem testibus adhibitis, & sua voluntate cotam eis nuncupata, *l. heredes palam 21. ff. de testament.* ibi, itaut exaudiri possit, & ibi, sed vt exaudiri possit, & ibi, Exauditi autem non ab omnibus, sed à testibus, & tandem ibi, sufficit solemnem numerum exaudire, & con-
3 cordat *text. in l. iubemos 29. C. eod. tit.* ibi † testibus testamento præsentibus nomen, vel nomina hæredis, vel hæredum ab eo nuncupari, vt omninò sciant testes qui sint scripti hæredes, *& in d. l. heredes palam*, hoc notant Bart. *in princ. & num.7.* Bald. *in princ. & num.2. vers.4.* sunt Angel. de Perus. *num.1.* Castren. *num.1. & 2.* Imol. *pariter num. 1. & 2.* Cuman. *no.2.* & explicat Cæs. Manent. *in cons.8. nu.2. & seqq.*

Stante hac controuersia cum ageretur inter subditos Serenissimi Ducis Mutinæ, & Regij placuit suæ Cels. vt partes compromitterent hunc articulum in Rota, prout compromiserunt, illumque supradicta die proposui, & cum integer numerus duodenarius Auditorum sederet vnanimi consensu, & nemine discrepante fuit resolutum testamentum suffragari hæredi scripto. Cum enim agatur de testamento nuncupatiuo redacto in scriptis, in eo hæres habet
4 intentionem fundatam, cum nulla alia forma requiratur, quàm vt Notarius voluntatem testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium in forma instrumenti publici redigat, prout factum fuit in casu isto, & propterea
5 testes iterum sistere non † est necesse, sicut nec morte eorum corruit testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata, argum. *l. in donationibus 31. C. de donat. glos. in l. heredes palam in verb. ante circa fin. vers. alij contra, ff. qui testam. facere poss. & in l. fin. in verb. ostendatur post med. vers. alij dicunt iuncto, vers. hac opinio, Cod. de fideicomm.* vbi Ias. *num. 19.* qui dicit de hoc non esse ambigen. Modestin. Pistor. *cons. 31. numer. 36. versic. respondeo*, quod Notatio creditur.

Et licet in hoc casu fuerint examinati testes testamentarij pro parte D. Marcelli, qui tenebatur ostendere inualiditatem testamenti, attamen tantum abest, quod dicti testes intentionem D. Marcelli probauerint, vt potius ex eorumdem depositionibus constet de validitate præfati testamenti. Etenim tres testes sine difficultate clarè deponunt testatorem palam hæredem nominasse, videlicet Fuluius Petri Antonij de Soncinis, Pater Ioseph de Imola Sacerdos, & Pater Ioseph Maria de Regio pariter Sacerdos Capuccinus, & idem visum fuit Dominis probare Patrem Dominicum de Bononia Concionatorem Capuccinum ad instantiam D. Marcelli examinatum, qui super quarto deponit. *Che la verità fu, & è, che nel principio della publicatione del testamento articolato il Sig. Pirro Ponti, due, o tre volte ricercò instantemente l'articolato Sig. Gio. Francesco, che volesse nominare l'herede, che egli pretendeua instituire, e che non hebbe mai risposta dal detto Sig. Gio. Francesco, però esso Testimonio vidde, che il detto Sig. Pirro s'accostò all'orecchio del sodetto Sig. Gio. Francesco, e segretamente le disse alcune parole, che detto Testimonio non intese*, & super 5. dicit: *Ch'ancora è la verità, che quando il Dottor Pirro Ponti hebbe parlate nell'orecchio al sudetto Sig. Gio. Francesco pronunciò non so che, che fu più inteso dal Testimonio per quello, che replicò il detto Sig. Pirro, che perche l'hauesse inteso chiaramente dal detto Testatore, e fu, il Testatore gli disse lo sapete voi, o vna cosa simile, per il che il Sig. Pirro Ponti gli replicò, non basta, che lo sappia io, ma lo deuono sapere, & intendere questi Padri; però disse al Testatore, che lo dicesse lui, & all'hora esso Testatore nominò non so chi, ma tanto basso, che esso Testimonio non l'intese, ne crede, che gli altri l'intendessero, ancorche esso Testimonio fosse accosto, & attento à quello, che si faceua, se bene poi disse esso Testimonio al Testatore, che dicesse più forte, e fu non so chi altro de' Testimonij, che disse il medesimo, se bene non si ricorda chi fosse, & all'hora l'Infermo replicò nominando non so chi vn poco più intelligibilmente della prima volta, ma ad ogni modo esso Testimonio con tutto che s'accostasse bene con l'orecchie, non comprese chiaramente chi si hauesse nominato, in modo che non hauerebbe saputo dire chi fosse stato nominato dal Testatore sudetto. E vero, che quando il Dottor Pirro Ponti dopo la nominatione fatta dal Testatore, come di sopra lo publicò, e dalla bocca d'esso Ponti il Testimonio sentì nominare Paolo Emilio Viani suo nipote, all'hora esso Testimonio congetturò per certa desinenza di parole, ch'egli haueua sentito, quando il Testatore pronunciò, hauendoli parso all'hora di sentir non so che di Auolo Emilio, congetturò che fosse stato quel medesimo, che dopo il Dottor Pirro nominò.*

Ex cuius depositione firman. est, quod ipse intellexit nominare Aulum Emilium, vt expressè fatetur, & licet supra dixerit *non comprese chiaramente, che s'hauesse nominato, in modo che non hauerebbe saputo ridire chi fosse stato nominato dal Testatore sodetto*, hoc est intelligen. ad specifican. personam, quæ fuit nominata, non autem quod non fuerit nominatus Aulus Emilius, propterea iste testis benè deponit, quod nomen hæredis fuit palam nominatum, nec est facien. vis, quod audiuerit Aulum Emi-
lium, non autem Paulum Emilium, † quia licet ipse non 6
audiuerit tantum vnam litteram, nihilominus stat pro testamento, Curt. *de testib. concl. 11. num. 25.* Aloys. de Albert. *sign. 164.* Cephal. *cons. 546. num. 71.* Extat etiam pro
testamento † licet non audiuerit cognomen instituti. Nam 7
& si ex multis Cæs. Manent. *in cons.7. num. 19.* post alios te-
neat, quod per † solam nominis expressionem non dici- 8
tur hæres nominatus, quæ conclusio est vera, & procedit, quando nomen est valdè commune, & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, An-
tonij, & similium, † secus autem in nomine singulari, 9
& non iam vsitato, prout est nomen Pauli Emilij, & similium, vt aduertit Surd. *in cons. 378. num. 6.* Et cessat omnis
difficultas, † quia sicuti specialis amicitia nominis obscu- 10
ritatem declarat, ita affinitas, & sanguinis coniunctio
cogit, † vt intelligamus testatorem sensisse de nepote ex 11
sorore, cum in tota illius agnatione, vel cognatione nullus sit, qui vocetur hoc nomine, vt benè per Surd. *in d. cons. 378. num. 17.* Vnde sicuti valida, & clara esset dispositio testatoris, si simpliciter instituisset Paulum Emilium, ita clara redditur depositio testis, licet solum intellexerit nominare Aulum Emilium.

Et idem probant alij duo testes videlicet Pater Siluester de Reggio Capuccinus, dum deponit super quinto, *Che non intese chiaramente nominare herede alcuno dalla bocca del Sig. Gio. Francesco testatore*, & dicit, *ch'egli staua attento à quello, che si faceua, & era tanto vicino al letto, che se chiaramente hauesse prononciato l'herede, esso l'hauerebbe potuto chiaramente intendere*, quia ex istis ver-
bis non coarctat negatiuam † simpliciter, sed cum quali- 12
tate, quod clarè non audiuit, Signorol. de Homed. *cons. 69. num. 12.* & idem deponit Pater Angelus de Parma dum super quinto dicit, *che la verità fu, & è, ch'esso Testimonio quando il Sig. Gio. Francesco nominò l'herede dopo essergliene fatta instanza dal Sig. Pirro non intese tutte le parole distintamente*, & ideo isti duo testes non solum non probant hæredem non fuisse nominatum, imò probant fuisse nominatum, licet primus dicat, *che non intese chiaramente*, & secundus, *che non intese distintamente*, quorum depositiones nihil faciunt, vt benè per Corn. *in cons. 161. num. 14.*
vol. 4. † vbi ad effectum, quod nominatio hæredis non 13
sustineatur, Testator debet ita inarticulatè loqui, vt nullatenus possit intelligi.

Alius testis Frater Genesius de Parma laicus Capuccinus super quarto, deponit per hæc verba: *Che fu pur anche la verità ch'esso Testimonio sentì il Sig. Pirro Ponti dimandar il Sig. Gio. Francesco testatore, che volesse nominar l'herede, ma che poi esso Sig. Pirro Ponti s'accostasse all'orecchio del detto Sig. Gio. Francesco, dice non ricordarsene, dice però non hauer sentito, ch'esso Sig. Gio. Francesco dasse risposta alcuna al detto Sig. Pirro, che gli faceua istanza di nominare l'herede*, & super quinto deponit, *che fu, & è la verità ch'esso testimonio non sentì il Sig. Gio. Francesco con la bocca propria nominar' alcuno per suo herede, stante ch'era lì per quello, & era in mezzo della stanza, in luoge pero tale, che se il testatore hauesse nominato alcuno l'hauerebbe inteso*, subdens ex se; *io in questo non voglie pregiuditio della mia conscienza, e però dico, che se esso testatore nominò pur l'herede, io non lo sentij, e la conclusione è questa, ch'io non lo sentij*, & iste testis
nihil facit, quia non † per hoc probat, quod deficiat 14

solemnitas nominationis hæredis, Ægid. Boss. *tit. de fals. num.* 11. & ratio est, quia illi non creditur sicuti è conuerso crederetur si deponeret se non interfuisse, vel si diceret rem
15 non fuisse sic gestam, & hac de causa † Bossius malè allegatur à Cæs. Manent. *in cons.* 7. *num.* 14. *maleque reprobatur ab eodem in cons.* 8. *num.* 9. quasi dictus Bossius loquatur contra communem, de qua ipse testatus fuit num. 10. in quo loco loquitur de testamento redigendo in scriptis ex depositionibus testium, inquit enim quod testes, qui dicunt non audiuisse nec intellexisse testatorem annullant testamentum, subdens id omnes notare in *l. heredes palam, ff. de*
16 *testamen.* & hoc est verum. Nam quando † agitur de testamento nuncupatiuo redigendo in scriptis ex depositionibus testium, ipsi debent esse omninò, & per omnia conformes, itaut si vno depositio deficiat, tota dispositio corruat, Bald. *in l. cum antiquitas num.* 5. *Cod. de testam.* Brun. *cons.* 14. *num.* 2. *lib.* 2. Crass. *in* §. *testamentum quæst.* 59. *nu.* 2. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 240. *num.* 11. & nouissimè Ludou. Bell. *cons.* 53. *num.* 14. & dictum Bossij *alleg. nu.* 11. *sequitur*, & exornat Surd. *cons.* 414. Testis enim deponens negati-
17 uam, † debet remouere actum à sensu, & ideò si dicit se non recordari, vel non audiui non probat, Bald. *in l. num.* 7. *C. de bonor. poss. secund. tabul.* & ibi Alex. *num.* 8. Surd. *d. cons.* 414. *num.* 48. *& seqq. & num*, 80. *in fin*, Farin. *cons.* 97. *num.* 3. *lib.* 1.

Et in omnem casum depositio istius testis tantò minus officit, quia non figit pedes, sed declarando primum dictum, non solum non excludit actum, vel eius possibilitatem, quinimò ponit possibilitatem illius ibi, *se nomino per l'herede*, & ibi, *il giouine douette rispondere qualche cosa ch'io non sentij*.

Et veritas huius facti magis elucescit, quia Notarius publicato nomine hæredis interrogauit in fine testatorem, an illa esset sua vltima voluntas, & an sic diceret, prout ipse publicauerat, & omnes testes audiuerunt testatorem respondisse, & admonuisse Notarium de omissa publicatione cuiusdam legati per eum facti D. Lauræ Parisetæ eius amitæ maternæ, ex qua admonitione, & responsione Domini desumebant, quod superaddito dicto legato, prout illud fuit additum, in reliquis testator agnouit pro sua vltima voluntate id, quod fuit Notario publicatum, si enim aliter fuisset, non est credendum, quod testator non se opposuisset.

Vnde ex prædictis satis superque per omnes Dominos consideratis, & expensis conclusum fuit, intentionem D. Marcelli fuisse probatam, & testamentum prædictum omnes iuris ciuilis solemnitates habere, ac verum, & validum esse, & consequenter suffragari D. Paulo Emilio Viano hæredi in eo descripto.

Et ex abundanti concurrebant multa supradictam verita-
18 tem suadentia nempe. Primò, quod testator † non erat benè affectus erga D. Marcellum, Surd. *d. cons.* 414. *nu.* 95.
19 *vers.* 3. *suberat causa*. Secundò, quod amore prosequebatur nepotem, vt fuit consideratum coram me in d. causa
20 Romana testamenti. Tertiò, † quod hæres scriptus reperiebatur in pupillari ætate, Aym. *cons.* 46. *in fin. vers.* 4. *di-*
21 *co*. Quarto, quod testator declarauerat † ante testamentum se velle instituere nepotem, Surd. *d. cons.* 414. *num.* 45.
22 Quinto, quod idem testator † post testamentum dixit instituisse nepotem, Curt. iun. *cons.* 204. *num.* 31. Mazzol. *cons.* 35. *num.* 15. Surd. *d. cons.* 414. *num.* 95. Quæ & si probentur ex testibus singularibus, nihilominus cum non aga-
23 tur † de probandis illis actibus particularibus, sed id, quod resultat ex illis, videlicet voluntas testatoris, benè suffragantur, Castren. *in cons.* 151. *num.* 7. *vers.* 2. *videtur lib.* 1. Nec poterat dubitari de qualitate Notarij, qui vt colligitur etiam ex probationibus D. Marcelli, est bonæ conditionis, & famæ, nec est simplex Notarius, sed I. V. D. & ei pluri-
24 mum † defertur, & publica munia honorificè, & laudabiliter exercuit, & qui per aliquod temporis spatium, an-
25 tequam testes ingrederentur, † stetit cum ipso testatore ordinando testamentum, quod multum considerat Martius Medices *decis.* 18. *num.* 29. & in confectione d. testamenti vt ex supra narratis apparet, omnem adhibuit diligentiam

Et ita fuit decisum partibus pluries auditis, & communicatis scripturis per multos dies ante &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana, seu Tudertina Educationis.

Die Lunæ 14. *Aprilis* 1636.

ARGVMENTVM.

Judex, quando arbitratur, quo in loco pupillus sit educandus, quidnam considerare debeat. Domicilium, quando non censeatur mutatum, licet quis aliunde se conferat,

SVMMARIVM.

1 *Pupilli melius, & securius penes matrem educantur.*
2 *Vtilitas magna ex omnibus partibus mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco, vbi pupillus sit educandus.*
3 *Romana Ciuitas omnibus præcellit litteris, & bonis moribus, in qua Gymnasia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagistri florent, qui pueris summa cum diligentia, & amore assistunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur.*
Ludimagistri, dum sunt mercenarij, in eis minor sollicitudo de puerorum cura solet esse, nu. 3.
4 *Pupillis æqualiter prouidere semper fuit præcipuum Legislatoribus, nedum vt alantur, sed vt liberalibus artibus instruantur.*
5 *Adolescentes sunt transferendi ad Ciuitates, vbi melius & moribus, & litteris ornari possunt.*
6 *Romanum Cœlum cui dubium est, quod alijs præferendum sit, circa aeris temperies, & situs præstantiam, & rerum affluentiam pro salute corporis tuenda.*
7 *Iuuenum viuida ingenia in Vrbe, qua ratione proueniant.*
8 *Pupillus educandus est ibi, vbi eius iura validius defendi possunt absque impensa, ac etiam patrimonij diminutione.*
9 *Testatoris præceptum si contineat aliquam seruitutis speciem, à legato, & institutione reijci solet.*
10 *Referens nihil aliud operare potest, quàm relatum.*
11 *Domicilium non dicitur quis mutare dum se transfert aliunde studiorum causa, aut mercatura, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis.*
12 *Domicilio originis numquam censetur renunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere.*
13 *Iudex arbitrando potest modificare, seu declarare indiscretam testatoris voluntatem.*

DECISIO DLXXXIX.

CEnsuerunt DD. licere D. Catharinæ educare pupillos filios in Vrbe.

Quoniam si iusta causa suadente Iudicis arbitrio per- 1
missum fuit in hac causa determinare personam matris, penes quam pupilli melius, & securius sint educandi per *l.* 1. *& pen. ff. vbi pupill. educ. deb. l.* 1. *C. eo tit.* Bald. *cons.* 472. *alias* 487. *incip. pupilla morari debet vol.* 5. cum alijs allegatis per Franch. *decis.* 350. Mastrill. *decis.* 230. ac in decisione huius causæ 13. Ianuarij 1634. * eò liberius Iudex potuit arbitrari, & assignare locum in Vrbe, vbi pupilli sint educandi, in quo cadere non potest maligna suspicio, nec tanta circumspectio periculi pupillorum, sed vti-
litas magna ex omnibus partibus † ponderata, quæ mo- 2
uere debet animum iudicantis in arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l.* 1. *in princ. ff. de contr. tutel. l.* 1. *& vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* Crauett, *cons.* 18. *nu.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *qu.* 13. *num.* 4. Valenz. alios referens *cons.* 36. *num.* 22. *& seqq.*

Et quod pertinet ad animorum dotes, vt litteris, & bonis moribus pueri imbuantur, absque hæsitatione fatendum
erit, Vrbem † præexcellere, in qua Gymnasia, & 3
Academiæ, Seminaria, & Ludimagistri florent, qui pueris summa cum diligentia, & amore assistunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur, quod de Ciuitate Tuderti dubitari potest, in qua Ludimagistri non affluunt prout in Vrbe, sed desiderantur, & mercede vel de publico conducuntur,

vel

vel ipsi mercenarij sunt, in quibus minor solicitudo de-
4 puerorum cura solet esse, & hoc est, † quod legislatori-
bus semper præcipuum fuit æqualiter prouidere pupillis, ne-
dum vt alantur, sed & vt liberalibus artibus instruantur,
*l. qui filium, ff. vbi pupill. educ. deb. l. cum plures, §. cum tu-
tor. ff. de admin. & per tut. l. de bonis, §. non solum, ff. de
Carbo. edict.* & propterea non mirum si adolescentes sunt
5 transferendi ad Ciuitates, vbi melius, & facilius, & mo-
ribus, & litteris ornari possint, maximè quando, vt in
præsenti, æquali impensa proprij domicilij, & loci ad quem
transmigraturi sunt, sustentari valeant, atque ita pro
translatione pupilli ad Ciuitatem Senarum decisum fuisse
referr Christophorus Medices *decis. 62. num. 5.* & de Puero
Vrbeuetano, qui ex dispositione aui materni expressa iussus
erat educari penes auiam maternam, idem responsum fu t
in *Vrbeuetana educationis* 20. *Martij* 1628. *coram D.
Cardin. Vbalde*, vt in Seminario Romano etiam inuitus
detineretur.

Si verò attendantur quæ ad corporis salutem pupillo-
rum respicere possunt, nempè aeris temperies, & situs
præstantia, & rerum affluentia pro salute corporis tuenda,
6 cui dubio † quod Cœlum Romanum præferendum sit?
Quandoquidem ex Vrbis latitudine, & amplitudine, ac
magni fluminis, ac rerum concursu æquè cuique corporis
temperaturæ conuenire possit, itaut ex hac vniuersali con-
uenientia dixerit Mandos. *ad Reg. Cancell. 16. quæst. 39. n. 7.*
7 inde prouenire viuida † iuuenum ingenia, ea ratione
quia ad inuicem coincidunt aeris optima temperies, & in-
genij incolarum præstantia, itaut de vna ad alteram possit
argumentari ex Aristotelis sententia in Probl. *sect. 14. qu.
1. & 15.*

Demum inspecta etiam vtilitate rerum, & patrimonij
ipsorum pupillorum educatio in Vrbe est admittenda, dum
sub Auunculorum patrocinio bona, & iura pupillorum va-
lidius defendi poterunt absque impensa, ac etiam patrimo-
nij diminutione, attenta oblatione per D. Catherinam
matrem de filijs alendis in Vrbe pro summa iam in Ciuita-
te Tuderti decreta, & hæc ipsa patrimonij pupillorum spe-
8 rata defensio adeo præualuit, vt consilium Neapolitanum,
omisso tutore mandauerit pupillam penes matrem educari,
quæ ad secundas transierat nuptias contemplatione Vitrici
magni nominis Aduocati, referente tunc, & decisum at-
testante Carolo Tapia *decis. 51. num. 18.* quæ etiam com-
probantur ex rationibus *decis. supradicta 62. num. 5. & seqq.*
Christ. Medic.

Non obstat præceptum Alexandri patris pupillorum,
de quo in eius testamento, *Che l'infrascritto suo here-
de non possi per nessun tempo mai leuarsi dall'habitatio-
ne, & domicilio di Todi, & andar ad habitare in altri
luoghi.*

Quoniam omisso, quod tale præceptum tanquam
9 continens quandam seruitutis speciem à legato, & in-
stitutione solet reijci, *l. Titio centum, §. Titio centum
il 2. ff. de cond. & demonstr.* attamen cum se referat ad simi-
lem Martij patris dispositionem, ibi, *e conforme all'ordine
in questo particolare fatto dalla bo. mem. del Sig. Martio suo
padre, confirmando in questo in tutto, e per tutto il detto testa-*
10 *mento con la medema pena*, nihil plus † referens operari
potest, quàm relata dispositio continet, *l. asse toto, ff. de
hered. instit.* Dec. *cons. 47. num. 1.* Ruin. *cons. 127. nu. 4. lib. 2.*
Crauett. *cons. 45. num. 4.* Menoch. *præs. 62. nu. 14. lib. 4.* Be-
rett. *cons. 130. num. 5.* loquens de dispositione relata ad testa-
mentum paternum illiusque approbatione, sed Martij pa-
tris dispositio duo determinat; primum, quod nemo ex
filijs suis descendentibus possit innouare, *ò lasciare in al-
cun modo il domicilio di detta Città di Todi, e suo territorio:*
secundum, *che non s'intenda prohibirli l'andare à qualche lo-
ro honesto spasso per qualche mese, & anno in altri luoghi, co-
me in Roma, ò altroue*, subdens, *& anche per molte altre
occasioni, purche non mutino il domicilio come sopra*; ergo
cum neque à primo, neque à secundo recedatur per filio-
rum in Vrbe educationem, nihil opponi potest de contraria
patris dispositione.

Nam siue Alexandri verba attendantur, siue Martij dis-
positio sequatur, nulla potest eorundem voluntatis contra-
uentio colligi, cum de domicilij desertione loquantur, vt
aliunde ad habitandum se transferant, quod quidem domi-
11 cilium, si per accidens deseratur, dum quis aliò se transfert
studiorum causa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & li-
tis, aut melioris educationis, non dicitur mutari, *text. est
in l. assumptio, ff. ad municip. l. origine cum seq. C. de muni-
cip. & orig. lib. 10. l. pen. in fin. ff. de senat. l. prouinciales,
ff. de verb. sig.* Menoch. *cons. 329. num. 37.* Cephal. *cons. 451.
num. 125.* Surd. alios referens *cons. 346. nu. 12. & cons. 313.
num. 71.* affirmans nunquam domicilio originis censeri re-
nunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut 12
longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere,
& ista conclusio per Martium fuit admissa, dum filiorum
absentiam per menses, & annos permisit ex aliquo acciden-
ti, & quoad locum nominando Vrbem, itaut educatio ho-
rum filiorum in Vrbe non contra, sed secundum volunta-
tem parentum † dici possit; quibus omnibus concomita- 13
tur Iudicis arbitrium modificans, & seu declarans indiscre-
tam, quatenus opus sit, parentum voluntatem per *l. Quin-
tus Mutius, ff. de ann. legat.* & alios pro hac parte ad supra-
dicta adductos. Et ita &c.

* *Est infra in sequenti tomo decis. 255.*

*Et pariter infra in hac parte habetur altera decisio sub die
13. Martij 1637. coram eodem bo. me. Pirouano, est decisio
604. & adsunt etiam alia, sed scilicet vna coram R. P. D.
meo Carrillo 1. Martij 1638. & altera coram Reuerendiss.
P. D. meo Merlino Decano 3. Iunij 1639.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.
M A C H I A V E L L O.

Viceñ. Capellæ.

Die Veneris 2. Maij 1636.

A R G V M E N T V M.

Appellatio quando remaneat deserta, Episcopus Ecclesiam in sua Diœcesi existentem, & pro derelicta habitam, est in sua voluntate facere quid vult. Remissoria quando non concedatur.

S V M M A R I V M.

1 *Appellatio remanet deserta, si in termino iuris per Iudicem datu ad redeundum pro apostolis non fuit prosecuta, vel si infra d. terminum causa non fuit commissa.*

2 *Causa debet committi infra decem dies, quando fuerunt obtenti reuerentiales.*

3 *Appellatio quando remanet deserta, sententia transit in iudicatum.*

4 *Appellatio quando non fuit commissa infra terminum iuris, sententia transit in iudicatum, etiamsi in vltimo temporis internallo commissio fuerit delata reuisori, & vt hoc obuietur, quid requiratur, num. 5.*

6 *Restitutio in integrum contra sententiam non datur, quando constat de eius iustitia, & validitate.*

7 *de Donantis potestate quando constat, de eius validitate hæsitari non potest.*

9 *Episcopus si in sua Diœcesi adsit aliqua Ecclesia, quæ non sit collatiua, ac dote, redditibus, & proprio Rectore careat, de ea disponere potest, tradendo eam Religiosis viris.*

9 *Beneplacitum Apostolicum in alienatione rerum Ecclesiæ deseruit loco omnium solemnitatum.*

10 *Clausula*, supplentes, *posita in beneplacito Apostolico, impetrato super alienatione rerum Ecclesiæ, tollit omnes defectus iuris positiui.*

11 *Patres Societatis IESV laudantur.*

12 *Fundamentum intentionis suæ, quando quis probauit claris, & irrefragabilibus iuribus, illud non tollitur per quamcumque dubiam probationem.*

13 *Capitulo nullum ius competit super ea Ecclesia, quam aliquis Canonicus de proprijs bonis erexit.*

14 *Remissoria petita post diuturna litis euentilationem, & post semel, atque iterum examinatis testibus, & causa reducta in limine expeditionis, denegatur ob præsumptionem calumniæ.*

15 *Remissoria denegatur, si intendatur probari id, quod ex testibus iam examinatis, & per decisiones, verum esse non posse probatum fuerat.*

DECISIO DXC.

CEnsuit Rota constare de re iudicata, non autem de
causis restitutionis in integrum. Et quoad primam
resolutionis partem affirmatiuam, fundamentum consistit
in eo, quòd appellatio pro parte Capituli interposita sub
die 14. Iunij 1634. à Rotali sententia lata sub die 7. eiusdem
mensis, omnimodò deserta remansit, cum nec prosequuta
1 fuerit in termino iuris per † Iudicem dato, redeundo pro
apostolis, vel committendo causam non obstante termino
iuris, *Clem. quamuis, de appellat. vers. similiter*, & ibi
Abb. *num. 1. & cap. ab eo, de appell. in 6.* Rota *in Perusina de
Vbaldis coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio impress.*
per Marchesan. *par. 2. de commiss. fol.* 13. nec commissa simi-
2 liter fuerit in spatio † decem dierum, postquam lapso iam
termino iuris, adhuc obtenti fuerunt reuerentiales, Cassad.
decis. 4. de appell. Vestr. *lib. 3. cap. 5. num. 4. & lib. 7. cap. vlt.
sub num. 5.* Lancellott. *de attent. cap. 12. num.* 66. Vnde stan-
3 te simili desertione clarum est, † sententiam fecisse transi-
tum in iudicatum, etiamsi in hoc vltimo temporis inter-
4 uallo fuerit deinde pro parte eiusdem Capituli † appellantis
delata commissio Reuisori: quoniam hæc non visa fuit di-
ligentia sufficiens ad impediendum ortum talis rei iudica-
5 tæ, † cum debuisset ad hunc effectum vel Eminentissimo
Signaturæ Præfecto, vel Cancellariæ Regenti dicta com-
missio præsentari, prout sensit Rota coram Card. Verallo
*decis. 32. num. 3. par. 1. & in dicta Perusina de Vbaldis, im-
pressa per Marchesan. & in vna Forolinien. de Torellis co-
ram Card. Marcomontio*, impressa pariter apud eumdem
d. par. 2. fol. 79. & alibi sæpissimè.

6 Quo verò ad secundam partem negatiuam, moti sunt
Domini ex validitate, † ac iniustitia sententiæ, aduersus
quam sicuti de læsione dici non potest, ita nec etiam resti-
tutio concedi solet, Rota *decis. 1. de restit. in integr. in no-
uis, & decis. 532. par. 1. & decis. 731. par. 2. recent.* & coram
Cardinali Seraphino *decis. 1238. num. 1.* Validitas autem,
prout indubitabilis, nullo modo controuertebatur, iustitia
verò enitebat ex decisione *coram R. P. D. meo Pirouano
sub die 24. Maij 1634.* in hac causa emanata, & ex donatio-
ne istius Capellæ facta per Reuerendissimum D. Episcopum
Vincen. Reuerendis Patribus Venerabilis Societatis IESV,
de quorum propterea bono iure satis luculenter apparet,
cum de validitate talis donationis, hæsitare non licet, con-
7 currente in ea non solum † ipsius donantis potentia, ve-
rum etiam solemnitatibus necessarijs, atque mirabili Ec-
clesiæ vtilitate.

Et quantum attinet ad ipsius Reuerendiss. D. Episcopi
facultatem, quod scilicet hanc Capellam dictis Patribus do-
nare potuerit, desumitur euidenter ex eo, quòd cùm ta-
8 lis Ecclesia intra † fines suæ Diœcesis existens collatiua
non esset, ac dote, & redditibus, proprioque Rectore ca-
reret, ab eius libera dispositione dependebat, *cap. omnes
Basilicæ caus. 16. quæst. 7. & cap. conquerente de officio Ordi-
narij*, ideoque potuit eam Religiosis viris dono date, prout
disponitur *in cap. consultationibus de donat.* Quod verò in
simili donatione solemnitates necessariæ non desiderentur,
9 manifestè conuincitur ex beneplacito Apostolico desuper
impertato, quod loco omnium solemnitatum deseruit,
iuxta Abb. *cons. 41. num. 3. lib. 1.* Rota *decis. 65. num. 1. par. 2.
diuers.* Card. Seraphin. *decis. 1070. num. 3.* maximè stante
10 clausula, *supplentes*, † in eo apposita, ex qua tollitur om-
nis defectus iuris positiui, qualis in præsentia esset Capitu-
li consensus, qui per talem clausulam suppletur, Alexan.
cons. 79. num. 7. lib. 1. Abb. *cons. 62. vers. item Papa lib. 1.*
Dec. *cons. 341. num. 6.* Menoch. *cons. 104. sub num. 33. &
cons. 747. num. 7.* Et quod denique ex hac donatione manife-
sta Ecclesiæ vtilitas resultauerit, clarè patet ex eo, quod
vbicunque horum Patrum opera versantur, videmus tem-
11 pla sacræ supellectilis † ornatu, ac munditia enitescere,
frequentibus sacrificijs aras imbui, Sacramenta piè distri-
bui, Diuini Verbi præconijs erudiri pueritiam, ad Fidem
inflammari, iuuentutem ad sapientiam, ac honestatem,
per omnemque denique ætatem omni virtutum genere
Christianam pietatem fructuosissimè efflorescere.

Neque ex turbida possessione Capituli desumi potuit ali-
quod ius considerabile ad fauorem eiusdem, itant exinde
12 subuerti aliquo modo † posset supradictum Collegij funda-
mentum, quod non obscuris probationibus, sed irrefra-
gabilibus iuribus fulciri demonstratur. Nam, vt optimè
responsum fuit coram R. P. D. meo Pirouano die 24. Maij
1634. Rota in discussione boni iuris similem possessionem
paruipendet, cum ex ea non inferatur necessariò ad proprie-
tatem, quæ in casu præsenti super Capella, de qua agitur,
neque competere valet eidem Capitulo, ex eo quod talis
Ecclesia fundata fuerit à quoquam Canonico: quoniam
cum iste Canonicus esset Clericus Gerundensis, & sic ha-
beret liberam facultatem testandi, ac disponendi de red- 13
ditibus Ecclesiæ, censeri debet eam erexisse de proprio:
ideoque nullum potuit exinde Capitulo iuspatronatus ac-
quiri, vt benè declarat Garz. *de benef. par. 5. cap. 1. nu. 594.
ante finem, vers. & cum in Hispania, & seqq.* cum alijs ad-
ductis in supradicta huius causæ decisione.

Non obstat, quòd cùm fuerit Capitulo denegata remis-
soria, saltem ex hoc capite concedi deberet restitutio.
Nam vltra quod talis remissoria, tanquam petita potest
diuturnæ litis euentilationem, & postquam semel atque
iterum examinatis testibus, causa tandem in vltimis au-
dientijs, ac in limine expeditionis reperiebatur, ob non
tenuem calumniæ suspicionem concedi non poterat, Rota
decis. 322. num. 3. par. 3. diuers. & coram Card. Seraph. *de-
cis. 1460. num. 1.* & coram Papa Gregor. XV. *decis. 356. nu.* 8.
Accedit vlterius, quòd articuli pro ea exhibiti eam non
merebantur, cum in ipsis intenderetur probari id, quod
ex testibus iam examinatis, ac rationibus per decisiones ad-
doctis, verum esse non posse probatum fuerat: in quibus
terminis nusquam remissoria conceditur, prout dixit Ro-
ta *in d. decis. 1460.* coram Cardin. Seraph. *num. 1. & 3.* Ideo-
que aduersus tam iustissimam remissoriæ denegationem
frustra petitur restitutio.

Reliqua quæ dennò replicabantur circa validitatem be-
neplaciti, & Capituli possessionem, adeò benè fuerunt in
dicta R. P. D. mei Pirouani decisione sublata, vt alia res-
ponsione digna visa non fuerint.

Et ita vtraque parte informante decisum fuit.

R. P. D. CARILLO.

Oritana Decimæ Oliuæ.

Die Veneris 13. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Ex Oliuis an debeatur decima, in hac decisione discutitur. Ex aliqua circa præscriptionem.

SVMMARIVM

1 *Decima debetur de omnibus fructibus, & nu. 11.*
2 *Oliua veniunt appellatione fructuum.*
3 *Quod procedit etiamsi oliua sint subrogata in locum aliorum fructuum, & hoc in materia decimarum.*
4 *Decimas præscribens ex certis agris censetur præscripsisse eas non tantum quoad fructus consuetos colligi, sed etiam quoad nouiter plantatos.*
5 *Possessio in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice prodest etiam quoad alias quascumque fructuum species.*
6 *Præscriptio, quando est realis debet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris apprehensi sub vnico iure vniuersali.*
7 *Iure diuerso, vna eademque res non debet censeri.*
8 *In Decimalibus prædijs, mutatio qualitatis seminis, non mutat obligationem prouenientem, & num. 9.*
10 *In Colonorum potestate esse non debet mutando semina minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, & nu. 18.*
11 *De fructibus omnibus soluenda est decima, quod procedit etiam non solum de omnibus fructibus prædiorum, sed etiam arborum, num. 12.*
13 *Decimæ, quando debeantur ex iure reali, & nu. 14.*
15 *Seminis mutatione, non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili.*
16 *Testes deponentes super negatiua non probant, si non remoueant sensum ab actu.*
17 *Testibus deponentibus super affirmatiua magis creditur, quam deponentibus super negatiua.*
19 *Testes, qui sunt numero plures, & non patiuntur exceptiones, sunt præferendi alijs.*
20 *Præscriptio, quantumuis longissima sine possessione, vel quasi nunquam datur.*

21 *Præ-*

21 *Præscriptione cuius initij memoria non extat, vna Ecclesia potest contra aliam præscribere decimas, & dicta præscriptio habet vim priuilegij Apostolici.*
22 *Præscriptio semel completa amplius non interrumpitur.*
23 *Dec. in causa Sabinen. Decimarum coram Card. Pamphilio, & similes, in quibus terminis loquantur.*
24 *Præscriptum tantum, quantum possessum.*
25 *Ecclesia, si non habeat curam animarum, non dicitur habere intentionem fundatam in iure super perceptione decimarum.*

DECISIO DXCI.

MOniales Monasterij S. Barbati Ciuitatis Oritanæ
existentes ab immemorabili tempore in possessio-
ne, seu quasi percipiendi decimas de omnibus fructibus na-
scentibus in terris feudi nuncupati de Potente, cuius dire-
ctum dominium habebant sum. num. 1. 2. & 3. Et recusanti-
bus de anno 1636. Capitulo Collegiatæ Conuentus Sancti
Francisci, alijsque particularibus terræ Francauillæ solitas
decimas soluere de Oliuis plantatis, ac subrogatis in lo-
cum vinearum, existentibus in terris intra fines dicti feu-
di per eosque possessis, commiserunt causam per speciale
rescriptum Sanctissimi Archidiacono Brundusino, qui
cum voto Consultoris de anno 1549. ad fauorem Monia-
lium pronunciauit, & post varias sententias ad fauorem
vtriusque partis hinc inde prolatas coram diuersis Iudici-
bus à S. D. N. delegatis, denique causa mihi commissa, du-
bitaui, an de oliuis debeatur decima, & Domini affirma-
tiuè responderunt.
1 Quia decima debetur † de omnibus fructibus, *cap. non
extat. cap. nuncios, c. ex parte de decimis*, Rebuff. *in tract.
de decim. quæst. 8. num. 13. cum seqq.* Moneta *de decim. cap. 4.
lib. 2. & 3.* Suarez *de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu cap. 34.*
2 *num. 2.* fructuum † autem appellatione veniunt Oliuæ,
l. si eius fundi 78. leg. veluti si oliua, ff. de rei vend. Donel.
lib 4. com. cap. 25. vbi Osuald. *littera E*, quod procedit etiam
3 si oliuæ fuerint subrogatæ in locum aliorum fructuum,
authoritate *textus in cap. commissum 3. §. & sicut, cap. cum
in tua 3. §. fin. de decim.* Rebuff. *in tract. de decim. quæst. 14.
num. 19.* Moneta *supra d. cap. 4. nu. 9.* Gutt. *lib. 2. canonic.
cap. 21. & 93. & 94. cum seqq.* & in puncto de oliuis subro-
gatis in locum vinearum, Rot. *decis. 677. num. 3. par. 1. re-
cent. & decis. 666. num. 1. par. 3. rec. & decis. 552. nu. 2. par. 4.
recent.* & fuit dictum *in Conchen. decimarum delaxata* 12.
Decembris 1608. *coram Iusto, & in alia Conchen. decimarum
dell'Infantado* 5. *Decembris* 1612. *&* 10. *Maij* 1613. *coram
R. P. D. meo Pirouano.*
Quæ doctrina nititur claris, & naturalibus rationibus,
4 quia † præscribeos decimas ex certis agris, censetur præ-
scripsisse eas, non tantum quoad fructus consuetos colligi,
& percipi, sed etiam quoad nouiter plantatos, & seminatos,
tos, possessio enim in vna specie fructuum, quæ procedit
5 ab vna radice (nempe à iure decimandi) † prodest etiam
quoad alias quascumque fructuum species, quæ eodem iu-
re possunt vendicare, Couarr. *practic. cap. 37. num. 5.* ma-
ximè cùm præscriptio sit realis, (vt in præsenti) in qua de-
6 bet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris
apprehensi sub vnico iure vniuersali, *d. cap. cum in tua 3.*
7 vbi Butr. & Anch. ne vna, eademque † res diuerso iure
censeatur, Gutt. *super d. cap. 21. nu. 96.*
His accedit, quia licet Dominus fundi non habeat pos-
sessionem illius rei nouiter seminatæ, ex quo tamen habet
possessionem totius prædij, censetur præscripsisse decimam
fructuum illius fundi, etiam si solitus fuisset habere deci-
mam frumenti, & terra frumenti mutetur in vineam, eo-
dem modo percipiat decimam de vino, ac de frumento,
cum illius ius sit reale fundatum super terris decimalibus,
8 mutatio enim qualitatis seminis, non mutat obligationem
prouenientem ratione prædij, vt probatur in *d. c. commis-
sum, §. sicut de decimis*, ibi, & sicut etiam de pascuis olim
decimæ persoluebantur, ita nunc de eisdem ad frugum fer-
9 tilitatem translatis decimas † volumus absque diminutio-
ne persolui, Rebuff. *in tract. de decimis quæst. 6. num. 35. et
quæst. 14. nu. 19.* Azeued. *in l. 2. nu. 8. tit. 5. lib. 1. nouæ colle-
ctionis*, Gutt. *d. l. 2. canonic. cap. 21. num. 6. cum seqq.* aliter
10 enim esset in potestate colonorum mutando semina minue-
re, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, Rot.
d. dec. 502. nu. 2. par. 2. rec. et d. dec. 666. par. 2. rec.

Non obstat testes pro parte Capituli examinati deponen-
tes, *che l'oliua è franca, libera, e regina, e non paga deci-
ma*, quia ista exceptio aliquo iure non probatur in oliuis,
potius est regula in contrarium, † quòd de omnibus fru- 11
ctibus decima seruatur, *vt in d. cap. ex parte 21. de decimis*,
vbi gloss. *verb. de omnibus*, notat id procedere non solum
de omnibus † fructibus prædiorum, sed etiam arborum, 12
cap. ad Apostolica 20. cum concordantibus eodem titolo de
decimis; maximè cùm decimæ debeantur Monialibus de
iure reali, nempe ratione feudi, vt probatur ex sententia,
& testibus summ. nu. 1. qui deponunt reddendo rationem,
nedum de 1. voce, & fama, sed etiam, quia viderunt sem-
per soluere decimam de omnibus in dicto feudo perceptis,
adeò vt nulla sit dubitatio, quin versemur in decimis † de- 13
bitis ex iure reali, quæ in casu isto vocantur decimæ, quia
debentur ratione dominij terrarum, de quo deponunt di-
cti testes, † & ita sufficit fuisse possessum tanquam feuda- 14
le per spatium 30. annorum, Alexand. *cons. 136. num. 5.
vers. vel qu a lib. 1.* Grammat. *dec. 77. nu. 7. & 8.* vnde in-
trat conclusio receptissima, quòd † mutatione seminis 15
non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili,
Ancharan. *in d. cap. cum in tua num. 4. de decim. & alij supra
allegati.*
Minus releuant testes, cùm deponant † super negati- 16
ua non remouentes sensum ab actu, Alexan. *cons. 24. nu. 8.
& cons. 108. num. 10. lib. 2.* Dec. *cons. 101. num. 1.* Roland.
cons. 53. num. 7. lib. 4. Et testes Monialium melius informa-
ti † deponunt super affirmatiua, in quo casu illis magis 17
credendum est, Felin. *in cap. in nostra de testibus, lib. 4.* Cæ-
sar de Grass. *decis. 18. de prob.* Greg. *decis. 445. num. 3.* præ-
sertim quia ex ijs plus deponunt de solutione in facto pro-
prio, & quod oliuæ fuerint derogatæ in locum vinearum,
de quibus decima soluebatur, per quam subrogationem se-
minis Coloni non poterant † præiudicare Monialibus, vt 18
ponderat Rot. *in d. decis. 666. num. 1. in fin. par. 3. recent.*
cum alijs supra allegatis, & dum testes Monialium sunt nu-
mero plures, & non patiuntur exceptiones, † quas cæte- 19
ri testes deponentes de negatiua, vt in eodem summ. nu. 2.
3. & 4. deducitur, meritò proferendi sunt, Gabr. *conclus. 4.
nu. 5. de testibus*, Gregor. *decis. 322. nu. 6.*
Hinc etiam tollitur præscriptio pro parte Capituli opposi-
ta, quia cum non benè probetur negatiua non soluendi de-
cimam ex oliuis cessat, fundamentum præscriptionis, quæ 20
quantumcumque longissima, sine possessione, vel quasi
non datur, Bart. *in l. consus, ff. de vsucap.* Paris. *cons. 27.
num. 101. lib. 1.* Doctor. *in cap. sine possess. de reg. iur. in 6.*
tantò magis, quia cùm constet ex eisdem testibus Capitu-
li oliuas de recenti fuisse plantatas, non potuit interrumpi
præscriptio inducta ad fauorem Monialium, ex tempore
cuius initij memoria non extat; † quæ præscriptio sufficit 21
inter Ecclesias, & habet vim priuilegij Apostolici, Cardin.
*cons. 88. num. 2. cum seqq. ad notata in cap. de qua, cap. ad
aures de præscript.* Et semel completa † non interrumpitur, 22
Mantic. *decis. 296. num. 5.* adden. ad Gregor. *in d. decis. 51.
num. 8.*
Denique non obstant decisiones, quæ allegantur pro
Capitulo, nempe † *Sabinen. decimarum coram Eminen-* 23
tiss. Cardin. Pamphilio apud Marchel. *par. 1. fol. 681.* cum
alijs adductis *in Placentina decimarum coram D. meo Mer-
lino*, quia non applicantur, cum ibi agatur de decimis de-
bitis ex sola consuetudine, & ita habet locum regula tan-
tum † præscriptum, quantum possessum, nos autem ver- 24
samur in decimis debitis ex aliquo iure reali ratione feudi,
vnde licet Moniales non dicantur habere fundatam inten-
tionem de iure communi † ex eo, quod non habeant cu- 25
ram animarum, *ex cap. cum contingat, ex cap. transmissa
de decimis*, Put. *decis. 361. num. 1. lib. 1.* cum alijs, satis
est docere de tit. reali ratione dominij directi, de quo de-
ponunt testes ab annis centum, & vltra dictas Moniales
fuisse dominas dicti feudi, & per eas solitum fuisse infeu-
dari cum annua responsione decimarum ratione dominij.
Vnde cùm non controuertatur huiusmodi feudum spectare
ad Moniales, sed an decima debeatur de oliuis, dixerunt
Domini probationes factas sufficere pro probatione domi-
nij, & vt eius vigore decimæ ex oliuis debeantur ex ratio-
nibus supra adductis.
Et ita vtraque parte acerrimè informante decisum.

R. P. D. PANZIROLLO

Firmana Pecuniaria.

Die Luna 30. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Actio indebiti, quando statim oriatur. Fideiussionem si quis alicui fecerit pro certo, & determinato tempore, extra illud non est extendenda, & plura circa hanc materiam.

SVMMARIVM

1 *Fideiussio respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis.*
2 *Actio indebiti statim datur detecto indebito non sponte soluto, sed per vim extracto, ac ob intrusionem in carceres.*
3 *Indebiti repetitio, etiamsi aliàs non daretur, inducitur tamen, si actus solutionis detur facultas soluenti retorquendi solutionem, contra quos de iure.*
4 *Soluens id, pro quo aliquis erat obligatus, succedit in locum illius, cui fuit solutum.*
5 *Quod multo magis procedit, si accedat cessio ab eo reportata.*
6 *Soluens Ciuitati pro alio, actio repetitionis contra illum transit in soluentem, etiam absque cessione.*
7 *Depositarius publicus tenetur de iure reddere computa, & si ea non reddat, quid præsumendum sit, num. 9. & 10.*
9 *Administrator, quilibet de iure, tenetur reddere rationes.*
11 *Assertio æquiuoca non attenditur.*
12 *Principalis per suam assertionem non potest præiudicare fideiussori, si ipse tantum ad certum quid voluit esse obligatus.*
13 *Obligatio, sicut qualibet alia dispositio restringitur semper ad suam causam.*
14 *Solutio debet cedere in debitum magis antiquum, limita num. 15.*
16 *Compensatio de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ.*
17 *Solutio non debet cedere in debitum antiquius, quando est extrinsecum, & remotum, & nu. 18. & 19.*
20 *Consignationes, quæ fiunt per Depositarios, &c. cedere debent in causam illius anni currentis.*
21 *Solutio in quam causam sit facta, non tam inspicienda descriptio, quàm ratio, & causa per quam fit.*
22 *Liberatio facta ex falsa causa non tenet, amplia num. 23.*
23 *Consignatio rei censetur facta iuxta præcedentem obligationem.*
24 *Expressio vnius rei excludit aliam.*
25 *Consignatio alicuius rei in dubio, qualiter censeatur facta.*
26 *Frumentum vetus prius distrahi, & erogari debet, & nouum conseruari.*
27 *Ad indebiti repetitionem, quando quis agit, grauatur onere certissimæ, & concludentissimæ probationis. Ita vt sufficiat eum excludere per possibile.*

DECISIO DXCII.

CONduxerat Leonardus Bentiuolus à Ciuitate Firmana depositariam frumentariam per annum, incipien. à die 23. Augusti 1629. cum obligatione in fine computa reddendi, & reliquatum soluendi, sub fideiussione Gasparis Paccharoni. Huius anni conductione durante, Leonardus recepit à Ciuitate rubra frumenti 619. & salmas 486. & restituit rubra 247. & salmas 190. & sic remansit debitor in rubris 372. & salmis 296. vt in calculo.

Anno prædicto completo, computis non redditis, & reliquatu non soluto, idem Leonardus depositariam prædictam iterùm à Ciuitate conduxit pro anno sequenti 1630. sub fideiussione Francisci Sauini, & tempore secundæ conductionis recepit rubra frumenti 257. & salmas 303. & restituit rubra 583. & salmas 518. & sic vltra recepta, in secunda conductione restituit rubra 226. & salmas 215. vt in eodem calculo.

Cùm autem non obstante hac exuberanti consignatione
frumenti facto hoc secundo anno, Leonardus adhuc debitor Ciuitatis appareret ob frumentum receptum in prima
conductione, Sauinus fideiussor in secunda coactus fuit
soluere prædictum debitum Leonardi in summa scut. 1814.
cum facultate retorquendi exequutionem contra quos de
iure, vnde prætendente Sauino se indebitè fuisse condemnatum; dubitauit, an illi competat repetitio, & contra
quos, & resolutum fuit, Sauino competere repetitionem
contra Paccharonum, & contra Ciuitatem, quia cùm Leonardus in secunda conductione plus restituerit, quàm habuerit, & Sauinus præcisè fideiusserit pro frumento consignando tempore secundæ conductionis, non potuit molestari pro tradito in prima. Ex quo promissio † fideiussoris 1
respectu certi temporis non extenditur respectu alterius
temporis, *l. non à Iudice*, §. 1. *ff. de iud. leg. si vnus*, §. *ante omnia*, *ff. de pactis*, *l. Lucius*, *la seconda*, §. *Paulus*, *ff. de administ. tut. vbi glos. verb. non teneri*, Rom. *cons.* 210. *nu.* 2.
Socc. seo. *consil.* 70. *num.* 5. *vers. non promisit lib.* 3. Honded.
cons. 111. *num.* 75. 76. *& seq. lib.* 1. Rota *decis.* 576. *num.* 1. *&
par.* 1. *diu. & decis.* 384. *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Et ideò cum indebitè solutum per Sauinum cesserit in commodum annonæ Ciuitatis contra eandem habet repetendi actionem;
quæ datur statim detecto indebito non spontè soluto, sed 2
per vim extracto, ac ob detrusionem in carceres, vt est
text. in l. 2. §. *grani*, vbi Bart. & Alberic. *ibid.* §. *quod de fundamentariis num.* 1. *vers. nota pro potestatibus*, *ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinentium*, quæ quidem repetitio
eò magis Sauino visa est competere, quo in actu solutionis
fuit illi data facultas retorquendi executionem, contra quos 3
de iure per quam facultatem inducitur repetitio indebiti,
etiamsi aliàs non daretur, *per tex. in l.* 2. *in princ.* & ibi glos. *in verb. locum habebit*, ibique Bar. Bald. Odofred. Albet. Alex.
Castrens. & Ias. per tot. ac signanter *nu.* 7. *ff. de condit. indeb.*

Nec minus repetitio visa est competere contra Paccharonum, quia cùm Sauinus soluerit Ciuitati debitum Leonardi contractum vigore prædictæ conductionis, pro qua
Paccharonus fideiussor tenebatur, successit Sauinus in locum † ipsius Ciuitatis erga quam Paccharonus erat obstrictus, *per text. in l.* 2. *ff. de cess. bon. & text. in l.* 2. *C. de iur. reipub. lib.* 11. Surd. *cons.* 444. *num.* 9. *& seq.* Accedente præsertim † cessione ab ipsa Ciuitate reportata contra ipsum 5
Leonardum, quæ comprehendit etiam Paccharonum fideiussorem, Bart. *in leg. cum per liberam num.* 2. *Cod. per quas personas nobis acq.* quæ opinio de plano procedit in soluente Ciuitati, quia talis actio in eum transit etiam absque cessione, *d. l.* 2. *C. de iure reip. l.* 11. cum alijs relat. per Surd.
d. cons. 444. *nu* 9. *vers. his tamen.*

Non obstat, quod cum in fine primi anni in manibus
Leonardi remanserit residuum frumenti consignati de tempore primæ depositariæ, totum transfusum fuerit in secundam ad fauorem primæ etiam periculo Sauini fideiussoris
secundæ depositariæ, quia prætensa transfusio ad damnum,
& periculum Sauini benè procederet, si Leonardus in fine
primæ conductionis reddidisset computa, prout tenebatur,
itaut constaret apud ipsum extare residuum frumenti illiusque qualitatem, & quantitatem à Regulatoribus Ciuitatis
recognosci, mensurari, ac de eo creari partitam ad creditum secundæ depositariæ, † prout dicta computa reddere 7
expresè promiserat, & vti publicus depositarius de iure tenebatur, *iuxta l. argentarius*, vbi DD. *ff. de eden.* & trad.
per Bart. *in l. quædam num.* 2. *ff. eod. tit.* & facit quod quilibet administrator de iure rationem † reddere tenetur, 8
l. 1. §. *officio*, vbi Bald. *ff. de tutor.* Greg. *decis.* 30. *num.* 4. sed
cùm nullum ex his fecerit, videtur posse præsumi nullum
frumenti residuum penes † ipsum extitisse, & potius illud 9
in proprium vsum conuertisse, vt ponderat Decian. *cons.* 11.
nu. 97. *& seq. lib.* 1. vel saltem dicendum est illud penes eundem Leonardum remansisse tanquam debitum primæ conductionis sub fideiussione Paccharoni, iuxta disposita *in leg. opus* 39. *ff. locat.* vbi gloss. *verb. approbatur.* 10

Et cessat penitus difficultas ex ipsis partitis grani consignati in secunda depositaria, quæ omnes cantant de frumento nouo, exceptis rubris centum, & tribus, quæ sunt de veteri, quibus etiam computatis, adhuc Leonardus in secundo anno maiorem quantitatem consignauit, quàm receperit, itaut non sit ambigen. quin totum debitum spectet ad
primam depositariam.

Nec

Nec releuat, quòd Leonardus in meliori porrecto Ciuitati expresserit se distribuisse, *Grani mal conditionati, e vec-*
11 *chi*. Quia dum exprimit dictum tempus, † assertio est æquiuoca, cum possit intelligi de distributione facta in prima conditione, & certè de ea debet omninò intelligi, vt colligitur ex dicta distributione secundi anni. Et quatenus
12 etiam Leonardus clarè locutus fuisset de secundo anno non potuisset nocere fideiussori, qui solum teneri voluit de eo frumento, quod probatur fuisse effectiuè receptum in secunda depositaria, iuxta trad. per Surd. *cons.* 326. *num.*6. *vers. his tamen non mouentibus*, *& per totum*, & facit quia obligatio, prout quælibet alia dispositio restringitur sem-
13 per ad suam causam, *l. ita*, *§. ex hoc edicto*, *ff. naut.* Caup. Stabul. Surd. *dict. cons.* 326. *num.* 13. *vers. quia responde*, *& num.* 14.

Nec subsistit, quòd consignationes frumentorum factæ
14 à Leonardo de tempore secundæ † depositariæ cedere debeant in extinctionem debiti primæ depositariæ cum sit antiquius *per regul. l.* 1. *ff. de solut.* Quia cum depositariæ sint duæ distinctæ, & separatæ, consignationes proficiscentes
15 à secunda † nullo modo referri possunt ad primam, vt est *text. in d. l.* 2. *§. fin. aut frumentaria pecunia*, *ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinen.* Ripa *de peste tit. de remed. ad conseruand.* Vbert. *num.* 33. *& seqq.* Munoz. *de ratiocinijs cap.* 36. *num.* 5. *vers. & loquendo in administratore*, Rota coram
16 Mantic. *decis.* 77. *num.* 4. exemplo compensationis, † quæ de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ, Bald. & Salicet. *in l. eius num.* 3. *C. de compens.* Rot. Iau. *decis.* 26. *num.* 30. Seraph. *decis.* 1214. Magon. *dec. Lucen.* 1. *per tot. & signanter num.* 21. *&* 24. Caual. *decis.* 38. *nu.* 4. Greg. *decis.* 366. *nu.* 4. *vers. vltra quod*, *& num.* 7. *vers. & ideo*. Atque hæc absque vllo dubio videntur procedere in terminis, de quibus agitur, dum vigore quarti Capituli Leonardus tenebatur tradere illud idem frumentum, quod sibi fuerat consignatum in secunda depositaria, & propterea consignatio facta hoc
17 anno nullo modo potest referri † in debitum primæ, licet antiquius, quod erat estrinsecum, & remotum, *ad text. in l. si fideicommissum*, *§. tractatum ibi*, *quid tamen fortè si certis oneribus destinatum sit*, cum alijs notatis per Bart. *& scribent. ff. de iudic.* Bald. *consil.* 115. *num.* 5. *& per tot. lib.* 3. Bursat. *cons.* 28. *num.* 66. *lib.* 1. & hic intellectus declaratur ex ipsis ordinibus Grasseriorum sub hac forma. *Per farli buoni à suoi conti*, quod non potest intelligi nisi de computis
18 tempore † secundi anni concurrentibus, quæ ab alijs anni præcedentis vti diuersa retinebantur, vt per Alex. *cons.* 85. *nu.* 5. *lib.* 3. & faciunt tradita per Surd. *in terminis fideiussionis cons.* 460. *nu.* 63. *vers. per prædicta*, *& nu.* 64. *&* 63.

Nec videtur attendendum, quod consignationes frumentorum factæ à Leonardo in secundo anno, cum sint contrapositæ debito primi, cedere debeant in huius extinctionem. Quia non subsistit in facto, quod consignationes secundi anni fuerint contrapositæ debito primi, sed solum verum est, quod ratio integra dari, & accepti tam primi, quam secundi anni fuit, absque vlla separatione calculata ad debitum ipsius Sauini, ac si vna tantum fuisset locatio pro duobus annis, quæ calculatio tanquam erronea non potest alteri nocere, & quatenus etiam istæ partitæ debeant
19 considerari vti redactæ in vnum corpus † omnes solutiones debent cedere in causam secundæ depositariæ, vt ponderat Alex. *in cons.* 85. *nu.* 5. *vers. & tantò magis procederent lib.* 3. vbi dicit hoc sine difficultate procedere, quando ex-
20 tat consuetudo, quod † consignationes, quæ fiunt per Depositarios cedant in causam illius anni currentis, de qua quidem consuetudine in casu nostro non potest ambigi, tam ex præscripto Bullæ Sacræ Congregationis super bono regimine, sub cuius forma huiusmodi locationes fiunt, quam etiam ex tenore Capitulorum vniformium in qualibet locatione, vt sunt verba bannimentorum ibi, *si fa intendere à chi volesse attendere alla depositaria de' grani dell' abbondanza da farsi nella corrente stagione*, *venga con sue offerte*, *che con l'osseruanza della Bolla sopra il buon gouerno delle Communità*, *e con l'infrascritti Capitoli si deliberarà.*

Vltra quod ista prætensa contrapositio clarè etiam excluditur, ex quo cum singulæ partitæ sint descriptæ cum sua data, & relatione ad receputas, & mandata, quando etiam indefinitè loquantur *dell' Abbondanza* intelligen. omninò sunt de ea, quæ extabat, non autem de præcedenti, quæ iam desierat esse, & fuerat resoluta in reliquatum, ad agno-
21 scen. enim in quam causam † fuerit facta solutio, non tam inspicienda est descriptio, quàm ratio, & causa propter quam fuit factum mandatum, & in illius exequutionem consignatio, *iuxt. l. priuilegia*, *ff. de priuileg. cred.* & trad. Castr. 285. *num.* 3. *vers. in casu autem proposito lib.* 1.

Nec obstat, quod Sauinus, qui fuit Grasserius primi anni neglexerit exigere rationem, ac reliquatum à Leonardo, quia ex dispositione statuti clarè patet hoc officium non ad Grasserium spectare, sed ad Regulatores, inter quos erat ipse Paccharonus, & sic potius argumentum retorqueretur contra ipsum.

Nec aliquid testagatur, quòd Paccharonus remanserit liberatus per quietantiam, & propterea contra illum nulla competat actio Sauino ad solutum repetendum, quia vt supra dictum est, Paccharonus in asserta solidatione computorum ad se exonerandum vniri fecit in vnum tam computa primæ, quam secundæ depositariæ, vt in folio, quod datur, non obstante quòd notarius in redditione rationis illas distinxisset per hæc verba, *qui entra sicurtà il Signor Francesco Sauino*, & sic tum depositariæ sint duæ, nec ratio reddita, nec liberatio suffragatur. Præterea ista prætensa liberatio Paccharoni emanauit post Sauini carcerationem, cum expressione, quod Leonardus & rationem
reddidisset, & reliquatum soluisse, & sic † ex falsa causa, 22
quæ eandem liberationem vitiat, *l. si per errorem*, *ff. de iurisd. omn. iud. l.* 1. *C. de Cond. indeb.* Decian. *cons.* 19. *nu.* 74. *lib.* 3. Greg. *decis.* 496. *num.* 11. *& seq.* vltra quod est etiam ipso iure nulla, quia cum ipse Paccharonus esset de magi-
stratu, † & ageretur de suo proprio interesse, non pote- 23
rat officio durante de aliqua ipsius liberatione in consilio tractare, stante prohibitione statuti *in rubr.* 3. *de auctor. prior. lib.* 2. Nec minus alia manifesta nullitate laborat, ex quo liberatio emanauit à duobus tantum officialibus, cæteris reluctantibus, qui sciebant actus nullitatem, vt in *summ. num.* 16. cum tamen ad hunc effectum omnes de magistratu interuenire debuissent, & ex eis saltem quinque consentire, & propterea non obstante quacunque asserta liberatione, adhuc visum est, quod Paccharonus obligatus remanserit.

Et sic fuit decisum parte vtraque.

A N N O T A T I O.

[a] *Infra in eadem causa coram eodem Reuerendiss. Patriarcha habentur duæ aliæ decisiones sub diebus* 30. *Martij* 1637. *&* 25. *Iunij eiusdem anni*, *sunt decisiones* 606. *&* 612. *Et duæ aliæ adsunt coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano* 28. *Iunij* 1638. *&* 29. *Nouembris* 1639. *& ista est moderatoria aliarum decisionum*, *& hæ duæ non adsunt in præsenti tomo*, *sed in alio edendo.* Et ea potissimum de causa Rota mota fuit ad moderationem dictarum decisionum, scilicet, quod fideiussor Sauinus non indebitè, sed iustè persoluerit, & ideò non esse locum repetitioni, de qua hic, quia ex nouis iuribus pro Communitate productis, apparebat liquidò, quod de mense Maij 1630. & sic durante adhue prima depositaria fuit initus contractus, & conuentio inter Communitatem, & præsente eodem Sauino fideiussore tanquam Grasserio, & stipulante, & inter tres pistores, nempe Io: Andream de Alexandro, Petrum Grassum, & Ricium, vt de illo frumento primæ depositariæ, vnusquisque ex dictis pistoribus reciperet rubra 250. & per totum mensem Augusti 1630. recepissent, & habuissent vt dicitur, per spacciati, cum verò distulissent pistores recipere dictum frumentum, postquam superuenit secunda depositaria, fuerunt coacti illud recipere, & secuta fuit consignatio, quæ propterea cùm sit facta in executionem instrumenti de tempore primæ depositariæ, ad eandem primam depositariam debet referri creditum istius grani
consignati, eo quod consignatio censetur † facta in exe- 24
cutionem antecedentis obligationis, & sic censeri etiam facta de grano veteri, *ad l. si duo*, *ff. de acquirend. hered.* & ad not. per Bart. *in l. cum seruus num.* 4. *ff. de verb. oblig.* Abb. *in cap. penult. num.* 7. *& seq. de conuers. coniug. & cons.* 116. *in fine*, *versic. & semper ad intellectum stipulationis lib.* 2. Ancharan. *cons.* 28. *num.* 3. *vers. quando autem*, Alexand. *in cons.* 90. *in fin. & cons.* 94. *num.* 1. *lib.* 3. *& cons.* 52. *num.* 24. *lib.* 4. Castrens. *cons.* 64. *sub num.* 4. *vers. debet ergo lib.* 2. Crauett. *cons.* 231. *nu.* 12. *ad med. & cons.* 135. *nu.* 13. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 49. *numer.* 9.

Card. Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 5. nu. 3.* Surd. *dec. 93. nu. 25. & decis. 212. num. 15.* Rota *decis. 285. num. 6. par. 4. & supra in hac parte decis. 197. nu. 25.* & coram Reuerendiss. Vrgelleo. *decis. 285. num. 48.*

Et prædicta corroborantur, quia ex verbis præcepti iudicialis facti ijsdem pistoribus, dum protrahebant exequi eorum obligationem Iudex iussit, vt acciperent granum ve-
24 tus, & sic † excludit granum nouum, Ruio. *consil. 112. num. 3. lib. 5.* Soccin. *cons. 97. num. 2. lib. 1.* Becc. *cons. 74. numer. 32. lib. 1.* Et secutis deinde consignationibus tanquam prouenientibus ex dicto præcepto, seu decreto iudiciali ab
25 eodem illæ receperunt interpretationem, † vt scilicet intelligantur factæ dictæ consignationes de grano veteri, *ex l. tutor datus, ibi, debiti causa respicienda, ff. de fideiuss. ex gloss. in cap. quatuor 12. quæst. 2. ibi causa probari per effectum* ex Bald. *in l. ex placito num. 4. C. de rer. permut.* Soccin. sen. *cons. 105. num. 2. vers. confirmatur lib. 1.* Crauett. *cons. 131. num. 15. & cons. 144. num. 1. & 145. num 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 236. nu. 18.* Grat. *discept. for. cap. 642. num. 10.* Olasch. *dec. 521. num. 3.* Rota coram bo. me. Card. Mantic. *dec. 70. num. 1.* & coram san. mem. Greg. XV. *dec. 511. num. 3. & dec. 521. num. 7.* Quibus etiam accedit dispo-
26 sitio † iuris communis, cum semper vetus frumentum prius distrahi, & erogari debeat, & conseruari nouum, *l. 1. C. de condit. in publ. horr. lib. 10.* vbi Io. de Plat. *num. 2.* Bart. *num. 1.* Petr. Bellon. *de re milit. lib. 6. num. 2.*

Et tandem sufficiebat Communitati, quod sit æquiuoca relatio istius consignationis, cùm hoc casu aderant plures
27 obligationes, itaut sufficiat, quod dubia sit, † & non concludentissima probatio aduersarij, quando agitur de repetitione indebiti, in qua materia quis grauatur certissima probatione, quæ pernecessè concludat, & præcipuè, (prout est casus præsens) si debitum iam fuerit agnitum, per realem solutionem, *l. cum indebitu, §. si vero,* & ibi Bart. *num. 4. ff. de probat. cap. 15. qui conqueritur,* & ibi Abb. *num. 1. & 2. de solut.* Feder. de sen. *cons. 54. num. 2.* Alexand. *cons. 83. num. 1. lib. 1.* Cyriac. *controuers. 263. num. 7. & 11. controuers. 264. num. 5. & 7. & controuers. 486. nu. 23. & 24.* Rot. coram bon. mem. Coccino *decis. 94. num. 2.* & coram bon. mem. Card. Sacrato *in Romana computorum 7. Maij 1604. & coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Merlino in Romana repetitionis indebiti 29. Aprilis 1622.* Præsumptio
28 enim † stat vt nemo præsumatur voluisse soluere id, quod non debet, *text. est in d. cap. is qui conqueritur,* cum alijs adductis a Rota *in Panormitana Cambiorum 8. Ianuarij 1627. coram Eminentiss. & Reuerendiss. Card. Vbaldo, & coram bo. mem. Pirouano in Romana Pecuniaria 14. Ianuarij 1628. & antea coram Eminentiss. et Reuerendiss. D. Card. Pamphil. in Romana repetitionis indebiti 4. Martij 1616. et magis in his terminis coram bon. mem. Card. Virili in Narnien. seu Romana fructuum dotis 8. Februarij 1627. vers. et sufficit per possibile excludere auctorem agentem, et coram Eminentiss. et Reuerendiss. D. Cardin. Verospiin in Romana Pecuniaria 31. Martij 1634. etc.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. COCCINO,

Toletana Iurispatronatus de Grinnon.

Die Lunæ 2. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

Patronus quando fundauit iuspatronatus, & in eo leges, & conditiones apposuit, non potest ex interuallo nouum quid apponere, etiam cum consensu Ordinarij, si addita sint contra ius. Iuspatronatus, quando possit competere in Ecclesia Regulari.

SVMMARIVM.

1 *Patrono non licet ex interuallo mutare tenorem fundationis, & nouam legem, & conditionem imponere.*
2 *Patronus non potest facere, quod Capellania à se fundata possit retineri simul cum alia sub eodem tecto.*
3 *Patronus potest cum consensu Episcopi, ex interuallo mutare tenorem suæ fundationis.*
4 *Patronus, nec cum consensu Episcopi conditiones in fundatione iurispatronatus apponere potest, quæ sint contra ius.*
5 *Episcopi consensus tunc suffragatur patrono circa appositionem nouarum conditionum, quando dictæ conditiones non sunt contra ius.*
6 *Iuspatronatus in Ecclesia Regulari acquiri non potest, nisi ex priuilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis.*
7 *Donatio, quando est perfecta, illam non potest postmodum donator alterare per actum subsequentem.*
8 *Verbum,* omnibus, *est vniuersale.*
9 *Donatio si sit facta sub conditione, tunc donatarius aut conditionem implere debet, aut restituere bona accepta.*

DECISIO DXCIII.

SVb die 3. Decembr. superioris anni fuerunt declaratæ decisiones super hoc articulo factæ & dictum, quod Moniales tenentur obseruare conditiones secundæ donationis, aliàs ipsas teneri restituere bona recepta vigore dictæ secundæ donationis. Hodie reproposita causa, fuit resolutum Moniales non teneri ad seruandas conditiones secundæ donationis, de anno 1540. cùm nihil ex ea receperint, 1
sed totum id, quod receperunt fuit ex prima donatione, & ideò non licuit patrono ex interuallo mutare tenorem prædictæ fundationis, & imponere nouam legem, vel conditionem, *glos. in cap. cum dilectus verbo constitutio ad finem,* vbi Imol. *sub num. 21.* & Abb. *num. 5. de consuetud.* idem Abb *in cap. præterea num. 1. de iurepatr.* Felin. *in cap. significauit sub nu. 2. de testib. & in tract. quando littera Apostolica col. 2. circa fin. vers. & inter alia,* Bald. *in l. vnica in fin. C. de rei vxor. action.* Io. Monach. *in cap. vnicu num. 1.* vbi Prob. in addit. Io. Andr. *num. 5. vers. conferendum,* & Gemin. *num. 10. de iurepatr. in 6.* Card. *in clem. quia contingit, §. vbi autem in 3. notabili de relig. dom.* Rocchus *in verb. priuen, quæst. 13. vers. in contrarium de iurepatr.* Lambert. *eodem tract. lib. 1. par. 2. qu. 4. art. 4. num. 2.* & fuit dictum in *causa Toletana Capellaniæ 15. Februarij 1591. coram bo. me. Hieronymo Cardinale Pamphilio.* Vbi quod patronus non † potest facere, quod Capellania à se fundata 2
possit retinere simul cum alia sub eodem tecto.

Neque obstat, quod ex interuallo † de consensu Episco- 3
pi potuerunt apponi nouæ leges, & conditiones, quia in hoc casu nullibi probatur consensus Episcopi, & si probaretur, neque sufficeret, cùm † conditiones, vel multæ il- 4
larum videantur contra ius, glos. Imol. & Abb. *in d. cap. cum dilectus de consuetud.* Felin. *in cap. significauit sub num. 2. de testib.* Rocchus *vers. pro eo, dict. qu. 13. circa fin.* Lambertin. *lib. 1. par. 1. quæst. 9. art. 1. num. 51. & 90. & par. 2. qu. 4. art. 4. col. 2.* Quia tunc demum suffragatur consensus Episcopi, quando conditiones non sunt contra ius, Cal- 5
der. *cons. 19. de iurepatr.* Rocchus *vers. priuen, dict. qu. 13. in fin.* vbi quod est de mente Abbatis, & aliorum in *cap. cum dilectus de consuetud.* Lambert. *dict. lib. 1. par. 1. qu. 19. art. 1. num. 51. vers. dominus,* Rocchus, *vt num. 90. ad fin. & par. 2. d. qu. 4 art. 4. num. 2. & col. 2. vers. sed omissis,* Card. *in d. clem. quia contingit in 11. notab. de relig. domib.* & fuit resolutum *in causa Vlixbonen. Prioratus 14. Decembr. 1601.* coram Seraphin. *quæ est decis. in impressis 1414.*

Non obstat, quod non applicentur prædicta, cum hic non agatur de iurepatronat. nam agitur de Monasterio Monialium, in quo non acquiritur † iuspatronat. nisi ex pri- 6
uilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis, *cap. nobis, §. cæterum de iurepatronat.* & ibi Abb. *nu. 9. & alij,* & fuit dictum *in causa Albanen. Prioratus S. Pauli 26. Nouembris 1598. coram Orano,* & aliàs sæpissimè, quia non agitur hic de iurepatr. ad effectum præsentandi, quo casu procedunt supradicta, sed de iurepatronat. honorifico, & quatenus neque ageretur de iurepatronat. honorifico, sed † de simplici donatione, illa non potuit post- 7
modum alterari per actum subseqoentem, *l. perfectam, C. de donat.* vbi DD. communiter, Clarus *in §. donatio qu. 1. nu. 3.* Surd. *dec. 206. nu. 5. & cons. 145. nu. 35.* & fuit dictum in *causa Romana de Castellanis 23. Iunij 1631. coram me.*

Quod autem Moniales nihil receperint ex secunda donatione, sed tantum ex prima; satis patet ex lectura secundæ donationis, in qua narratur, quod Rodericus obtinuerat licentiam ab Ordinario de construendo Monasterium in suis domibus, & successiuè introduxerat in illud Moniales, & demum in executionem donationis, quam fecerat,

dixit

dixit se tradere possessionem bonorum ibi: *Et quia parum prodesset me spoliasse meis bonis, & non reducere ad effectum illud, quod ego desiderabam, maiori diligentia, qua potui, procuraui licentiam Archiepiscopi Tolstani ad fatiendum de prædictis meis domibus Monasterium, &c. Et posui in prædicta domo Venerabilem matrem Franciscam*, & infra ibi, *Ad dandum vobis donationem, quam feci, volo quod vos prædicta mater, & socia nomine reliquarum futurarum recipiatis bonorum possessionem, &c.* Et sic hæc noo fuit propriè donatio, sed sequela, & executio alterius præcedentis oblationis, & donationis, & quamuis replicetur, quod hæc executio non continet consignationem omnium bonorum præsentium, & futurorum: attamen est facienda vis in oblatione, & expoliatione, quam Rodericus se fecisse asseruit in mense Martij præcedentis, quæ quidem oblatio, & expoliatio comprehendit bona præsentia, & futura ex si-
8 gno vniuersali † *omnibus*, & adiectione tituli vniuersalis, nempè institutionis ibi, *omnibus bonis meis, &c. faciens meos heredes*, Bar. *in l. si ita num. 4. vers. aut in testamento ff. de aur. & arg. legat.*

Et cessat omnis difficultas ex verbis illis in secundo instrumento de dicto anno 1540. appositis, videlicet, *Bona quæ hucusque dedi vobis, & nunc do* &c. & *reseruo mihi administrationem prædictorum bonorum, sicut reseruaui*; ex quibus colligitur nihil de nouo fuisse datum in dicta secunda donatione, præsertim cum in illius instrumento non leguntur alia territoria bonorum, quam illa quatuor descripta in instrumento de anno 1525. Nempè de Seranillos, Battres, Moralessas, & de Grinnon, & io vtroque instrumento bona in genere, non autem per corpora cum designatione confioium descripta fuerunt.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

A N N O T A T I O

Supra in hac parte in eadem causa habentur duæ decisiones sub diebus 11. Februarij & 17. Nouembris 1628. sunt in ordine decisiones 147. & 210. & Rota sub die 21. May 1638. tandem in hac causa recedendo à decisis sub die 2. Iunij 1636. quæ est præsens decisio permansit in resolutis sub die 3. Decembris 1635. scilicet quod Moniales tenerentur vel obseruare conditiones, vel restituere bona iuxta
9 formam ipsarum conditionum, † quas Rodericus fundator apposuit in secundo instrumento donationis, vt in puncto *est text. in cap. verum 4.* & ibi glos. *in verb. conditione & & in verb. debeat reuocari, vbi communiter Canonistæ & præsertim Præpositus num. 6. de condit. apposit. & Abbas in cap. cum dilecti ante num. 3. in 3. notab.* vbi etiam Imol. *in 4. de donat.* Bald. *in l. dictam sub num. 5. vers. ego dixi de condit. ob causam*, Castr. *qui loquitur in terminis cons. 69. num. 2. lib. 1.* Felin. *in cap. cum venerabilis num. 39. vers. nota tertio de exception.* Anchar. *cons. 197. n. 5.* Lambert. *de iurepatr. par. 1. lib. 1. q. 9. art. 4. num. 3. vers. tertio vero casu*, Ripa *in fin. q. 38. num. 132. C. de reuocan. donat.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. fin. num. 14. & 15.* Corsett. *in singularibus in verb. contractus 15.* Rota *dec. 695. num. 3. par. 1. diuers. & resoluit in Lucana Bonorum 5. Decembris 1603. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio Seniore, & supradicta decisio Coccini fuit deinde canonizata, & melius roborata in eadem sub die 18. May 1639. coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano.*

Paulus Rubeus.

REVERENDISSIMO P. D. MERLINO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 9. Iunij 1636.

A R G V M E N T V M.

In hac decisione adducuntur plures præsumptiones, & coniecturæ, ex quibus benè deprehenditur, quando aliquis contractus fuit simulatè gestus. Decretum Iudicis interpositum in contractibus minorum, vel mulierum, quando non teneat.

S V M M A R I V M.

1 *Simulatio vbi probatur, solet infringere vim obligationis Cameralis.*
2 *Et hoc nedum si per Testes, vel ex inspectione instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus iuris, aut hominis concludenter iustificetur.*
3 *Simulatio coniecturis, & præsumptionibus, & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis concludenter probatur etiam contra publica instrumenta, & quando hoc procedat, n. 4.*
5 *Simulatio, quando est de persona ad personam, non est iuri exosa, vbi seclusa est fraus contrahentium.*
6 *Simulatio, quando est de persona ad personam probatur, etiamsi non doceatur de causa simulationis.*
7 *Quietantia, & satisfactionis exceptiones sine dubio tollunt quamcumque obligationem.*
8 *Contractus, quando est simulatus, tunc persona ficta nullum acquiritur ius, sed vero contrahenti.*
9 *Simulatio benè arguitur ex ratione propria vtilitatis, & existimationis tuendæ, & cohonestandi contractum.*
10 *ad Simulationem probandam, sufficit causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum pro vera opinata.*
11 *Simulatio argui potest ex consuetudine alicuius soliti talia gerendi.*
12 *in Simulationis materia mores vniuscuiusque & instituta, ac solitum contrahendi sunt plurimum perpendenda.*
13 *Simulatio argui potest stante consanguinitate, & familiaritate personarum, sub quarum ficto nomine contrahitur.*
14 *in Contractibus, quando dicatur supposita persona.*
15 *Fides extraiudicialis regulariter non facit fidem.*
16 *Attestationi magnatis, cuius præcipua integritas, & animi candor æquè respondet suæ Nobilitati plurimum videtur deferendum.*
17 *Testi vnico, attenta personæ qualitate, & informatione negotij ac de facto proprio deponenti fides est adhibenda.*
18 *Attestatio quando est suffulta adminiculis, iunctaque verisimilitudine, etiamsi sit alicuius priuati, probationem facit.*
19 *Testibus deponentibus de facto proprio magis standum est.*
20 *Libri alicuius contra ipsum probant.*
21 *Fœminarum sexus auarissimum est.*
22 *Matronæ Ianuenses, quibus patriæ mores non suadent liberalitatem, non est præsumendum, quod voluerunt tenere ociosa aliquam notabilem summam pecuniarum, & n. 24.*
23 *Genua etiam ipsa mulieres ne momento quidem temporis permittunt pecunias remanere ociosas, sed mercimonijs lucra aucupantur.*
25 *Creditoris diuturna taciturnitas infert crediti simulationem.*
26 *Cambium ex quo appareat simulatum.*
27 *Simulatio arguitur ex ingenti summa inuerisimiliter soluta.*
28 *Scriptura non recognita, quando minus non probent.*
29 *Iudex appellatur auxilium legis.*
30 *Iudex directione rationis ad veritatem, obscuras factorum controuersias sub lege non comprehensas ex probabilibus argumentis deffinire debet, & quanti sint facienda coniectura solerter rimare.*
31 *in Simulationis materia coniectura omnes coaceruatim perpendenda sunt.*
32 *Instrumenti executio retardanda est, stante exceptione nullitatis.*
33 *Nullitatis exceptio, vbi ex instrumenti inspectione apparet, absque alia extrinseca probatione admitti-*

quod idem etiam colligitur ex relatione Reuerendiss. D. Epi-
scopi Gerunden. qui ad dirimendas lites vti tertius peritus
electus omnibus hinc inde deductis rationibus in facie
loci consideratis noluit denique suum determinatum
iudicium promere, sed iuxta varia supposita in varias
etiam se ferri sententias asseruit, ex quibus omnibus
apparet Patres Dominicanos deficere in suis probatio-
7 nibus, quia † cum ipsi se fundent in seruitute, tene-
bantur eam plenè, ac concludenter probare, Cephal.
cons. 533. *num.* 16. Honded. *cons.* 80. *num.* 38. *lib.* 1. nam
8 in hac materia concurrentibus † vndique coniecturis
præferenda sunt indicia libertatis, Ias. *cons.* 81. *col.* 3. *ad
med. vers. item testes deponentes pro libertate lib.* 3. Crauett.
cons. 292. *num.* 3.

Neque aliquid releuant testes deponentes, quod in eo-
dem terræ spatio in quo surgit modo Iesuitarum ædificium
reperirentur iam dicta tenimenta Macellatij, atque Ardi-
ti, nam cum ex instrumentis ad hunc effectum exhibitis
9 contrarium potius colligatur, nulla fides videtur † testi-
bus adhibenda, qui nec de viso, neque de certa scientia
condoce facti conantur de re antiquissima, ac supra homi-
10 num memoriam per solam credulitatem deponere, † ma-
gis enim in antiquis statur scripturis quàm testibus, Rota
coram Papa Gregor. XV. *decis.* 434. *num.* 8. *& coram Card.
Seraph. decis.* 339. *num.* 7. *& decis.* 462. *num.* 5. *& in recent.
part.* 1. *decis.* 582. *num.* 6. Vltra quod huiusmodi testes fue-
runt nulliter examinati, videlicet post allegatum, ac iura-
tum suspectum Iudicem remissorialem, & post appellatio-
11 nem † ab vlteriori processu interpositam, vnde nec vl-
lum possunt facere gradum probationis, Caputaq. *decis.*
393. *part.* 2. Rota *decis.* 2. *part.* 2. *diuers. & decis.* 490. *num.*
2. *part.* 3. *recent. & coram Card. Caualer. decis.* 548. *num.* 2.
& 3. & dictum fuit *in Frequentina Iurispatronatus* 12. *Iunij*
1635. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Denique etiam existimatum fuit non licere Patribus Do-
minicanis hanc fabricæ structuram prohibere sub prætextu,
quod ab ipsius altitudine priuentur Sole, lumine, ac pro-
spectu, nam cum ipsi in eminentiori collis parte sint positi,
ac distent muro aduersi domicilij per amplam altitudinem
viæ publicæ, non possunt considerabile Cœli benignitatis
exinde detrimentum pati, quod quando etiam accidere
probaretur, adhuc tamen cogi non possent Patres Societa-
tis ad demoliendum, vel altius non tollendum, cum
12 † vnicuique de iure liceat in proprio solo vsque ad sidera
ædificare etiamsi vicino damnum aliquod inferatur, dum-
modo tamen id principaliter non fiat ad æmulationem, vel
animo nocendi *d. l. Procalus, ff. de damn. infect. & d. l. cum
eo, ff. de seruit. vrban. præd.* Crau. *cons.* 94. *numer.* 2. Gaill.
obseru. 69. *lib.* 2. *numer.* 10. Berou. *cons.* 134. *numer.* 26. *vol.* 3.
Honded. *cons.* 80. *lib.* 1. *num.* 14. vbi alios refert Surd. *cons.*
154. *num.* 11. & fuit dictum in allegata Romana Tramon-
13 tanæ coram R.P.D. meo Pirouano, quæ † sanè æmulatio
vltra quod de iure non præsumitur, Hond. *d. cons.* 80. *n.* 34.
lib. 1. Magon. *decis. Lucens.* 29. *num.* 14. *& seqq.* tantum
14 abest quod ipsa sicuti etiam praui † animi suspicio habeat
locum in casu præsenti, in quo res agitur inter Religiosos
eximiæ prudentiæ, ac bonitatis, vt veritatis huiusmodi
dedignentur probationes, quæ tamen non deficerent quoq;
concludentissimæ.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

* *Infra in eadem causa habentur alia decisiones sub diebus
13. Iunij 1636. coram eodem Eminentiss. Domino Cardin.
Machiauello, est decis. 596. & 24. Nouembris 1636. coram
bon. mem. Coccino, est decis. 599. & 15. Iunij eiusdem an-
ni coram Reuerendiss. Panzirole Patriarcha Constantino-
politano, est decisio 611.*

REVERENDISS. COCCINO.

Regien. Hæreditatis.

Die Mercurij 27. Februarij 1636.

ARGVMENTVM.

Testamentum nuncupatiuum, quando nullitatis vitio nullatenus subiaceat, quamuis contra illud opponantur aliquæ exceptiones, de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura in testamento nuncupatiuo non ad substantiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet.*

2 *Hæredis nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, alias corruit, n. 3.*

4 *Hæres scriptus in testamento nuncupatiuo habet intentionem fundatam, si sit redactum in scriptis, cum nulla alia forma requiratur, quam vt Notarius voluntatem testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium in forma publici instrumenti redigat, & n. 5.*

5 *Non est necesse, quod testes iterum fistant, sicut etiam, nec morte coram corruit testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata.*

6 *Præsumptio stat pro testamento, quamquam testis aliquis non audiuerit tantum vnam litteram hæredis instituti.*

7 *Præsumptio stat pro testamento, licet testis aliquis non audiuerit cognomen hæredis instituti.*

8 *Hæres non dicitur nominatus per solam nominis expressionem.*

Sed ista conclusio procedit solum quando nomen est valdè commune & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, Antonij &c.

9 *Secus vero est nomine singulari, & non tam vsitatum.*

10 *Amicitia specialis declarat nominis obscuritatem.*

11 *Affinitas, & sanguinis coniunctio explicat nominis obscuritatem.*

12 *Testis non coarctat negatiuam, si eam coarctet sub aliqua qualitate.*

13 *Hæredis nominatio, vt non sustineatur, testator debet ita inarticulate loqui, vt nullatenus possit intelligi.*

14 *Testis testamentarius, quando non probet, quod defecerit solemnitas nominationis hæredis.*

15 *Bos. in tit. de fals. num. 11. defenditur contra Cas. Manens. cons. 7. n. 14.*

16 *de Testamento nuncupatiuo in scriptis, quando agitur, & eo redigendo in scriptis ex depositionibus testium, ipsi debent esse omnino conformes, itaut si vnus in depositione deficiat, tota dispositio corruit.*

17 *Testis, vt probet negatiuam debet remouere actum à sensu, & ideo si dicat, se non recordari, vel quod non audiuit, non probat.*

18 *Testator, quod aliquem hæredem instituerit, id suaderi etiam potest ex coniecturis, nempe*

19 *Quod testator non erat bene affectus erga illam, qui ab intestato ei erat successuras. Item si hæres scriptus erat pupillus.*

20 *Item, si hæredem institutum, eum amore prosequebatur.*

21 *Item, si testator illum, qui hæredem instituit, ante testamentum declarauit se velle instituere.*

22 *Item, si testator post conditum testamentum dixit se instituisse prædictam.*

23 *Testes singulares probant, quando non agitur de probandis actibus particularibus, sed id, quod resultat ex illis.*

24 *Notarius quando non est simplex, sed etiam I. V. D. ei plurimum defertur.*

DECISIO DLXXXVIII.

BOnæ memoriæ Io. Franciscus Scaruffus nobilis Re-
gien. adhuc adolescens, & tunc infirmus condidit te-
stamentum coram septem testibus, de quo etiam fuit
rogatus Notarius, quod quidem testamentum propter
d. rogitum, & scripturam confectam, nuncupatiuum
minimè esse desinit, si quidem † scriptura non ad substan- 1
tiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque
rei memoriam pertinet, *l. contrahitur 4. ff. de pignor. & hy-
poth.* Mising. *in §. fin.* vbi etiam Harpprechtus *de testam.
ordinan.* In prædictoque testamento hæredem instituit D.
Paulum Emilium Vianum eius ex sorore nepotem, contra
quem D. Marcellus Scaruffus, ad quem hæreditas vigore
statuti

statuti ab intestato spectabat de nullitate testamenti opponebat præcipuè ex quo testes testamentarij examinati non omnes deponebant audiuisse testatorem nominasse palam
2 nomen hæredis, † quæ nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, *§. fin. instit. de testam. ordinand.* ibi septem testibus adhibitis, & sua voluntate coram eis nuncupata, *l. heredes palam 21. ff. de testament.* ibi, itaut exaudiri possit, & ibi, sed vt exaudiri possit, & ibi, Exaudiri autem non ab omnibus, sed à testibus, & tandem ibi, sufficit solemnem numerum exaudire, & con-
3 cordat *text. in l. iubemus 29. C. eod. tit.* ibi † testibus testamento præsentibus nomen, vel nomina hæredis, vel hæredum ab eo nuncupari, vt omninò sciant testes qui sint scripti hæredes, & *in d. l. heredes palam*, hoc notant Bart. *in princ. & num. 7.* Bald. *in princ. & num. 2. vers. 4.* sunt Angel. de Perus. *num. 1.* Castren. *num. 1. & 2.* Imol. *pariter num. 1. & 2.* Cuman. *nu. 2.* & explicat Cæs. Manent. *in cons. 8. nu. 2. & seqq.*

Stante hac controuersia cum ageretur inter subditos Serenissimi Ducis Mutinæ, & Regij placuit suæ Cels. vt partes comptomitterent hunc articulum in Rota, prout compromiserunt, illumque supradicta die proposui, & cum integer numerus duodenarius Auditorum sederet vnanimi consensu, & nemine discrepante fuit resolutum testamentum suffragari hæredi scripto. Cum enim agatur de testamento nuncupatiuo redacto in scriptis, in eo hæres habet
4 intentionem fundatam, cum nulla alia forma requiratur, quàm vt Notarius voluntatem testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium in forma instrumenti publici redigat, prout factum fuit in casu isto, & propterea
5 testes iterum sistere non † est necesse, sicut nec morte eorum corruit testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata, argum. *l. in donationibus 31. C. de donat. glos. in l. heredes palam in verb. ante circa fin. vers. alij contra, ff. qui testam. facere poss. & in l. fin. in verb. ostenditur post med. vers. alij dicunt iuncto, vers. hac opinio, Cod. de fideicomm.* vbi Ias. *num. 19.* qui dicit de hoc non esse ambigen. Modestin. Pistor. *cons. 31. numer. 36. versic. respondeo*, quod Notario creditur.

Et licet in hoc casu fuerint examinati testes testamentarij pro parte D. Marcelli, qui tenebatur ostendere inualiditatem testamenti, attamen tantum abest, quod dicti testes intentionem D. Marcelli probauerint, vt potius ex eorumdem depositionibus constet de validitate præfati testamenti. Etenim tres testes sine difficultate clarè deponunt testatorem palam hæredem nominasse, videlicet Fuluius Petri Antonij de Soncinis, Pater Ioseph de Imola Sacerdos, & Pater Ioseph Maria de Regio pariter Sacerdos Capuccinus, & idem visum fuit Dominis probare Patrem Dominicum de Bononia Concionatorem Capuccinum ad instantiam D. Marcelli examinatum, qui super quarto deponit. *Che la verità fu, & è, che nel principio della publicatione del testamento articolato il Sig. Pirro Ponti, due, o tre volte ricercò instantemente l' articolato Sig. Gio. Francesco, che volesse nominare l'herede, che egli pretendeua instituire, e che non hebbe mai risposta dal detto Sig. Gio. Francesco, però esso Testimonio vidde, che il detto Sig. Pirro s' accostò all' orecchio del sudetto Sig. Gio. Francesco, e segretamente le disse alcune parole, che detto Testimonio non intese*, & super 5. dicit: *Ch' ancora è la verità, che quando il Dottor Pirro Ponti hebbe parlato nell' orecchio al sudetto Sig. Gio. Francesco pronuntiò non so che, che fu più inteso dal Testimonio per quello, che replicò il detto Sig. Pirro, che perche l' hauesse inteso chiaramente dal detto Testatore, e fu, il Testatore gli disse lo sapete voi, o vna cosa simile, per il che il Sig. Pirro Ponti gli replicò, non basta, che lo sappia io, ma lo deuono sapere, & intendere questi Padri; però disse al Testatore, che lo dicesse loi, & all' hora esso Testatore nominò non sò chi, ma tanto basso, che esso Testimonio non l' intese, ne crede, che gli altri l'intendessero, ancorche esso Testimonio fosse accosto, & attento à quello, che si faceua, se bene poi disse esso Testimonio al Testatore, che dicesse più forte, e fu non so chi altro de' Testimonij, che disse il medesimo, se bene non si ricorda chi fosse, & all' hora l' Infermo replicò nominando non so chi vn poco più intelligibilmente della prima volta, ma ad ogni modo esso Testimonio con tutto che s' accostasse bene con l' orecchie, non comprese chiaramente chi si hauesse nominato, in modo che non hauerebbe saputo dire chi fosse stato nominato dal Testatore sodetto. E vero, che quando il Dottor Pirro Ponti dopo la nominatione fatta dal Testatore, come di sopra lo publicò, e dalla bocca d' esso Ponti il Testimonio sentì nominare Paolo Emilio Viani suo nipote, all' hora esso Testimonio congetturò per certa desinenza di parole, ch' egli haueua sentito, quando il Testatore pronontiò, hauendoli parso all' hora di sentir non so che di Aulo Emilio, congetturò che fosse stato quel medesimo, che dopo il Dottor Pirro nominò.*

Ex cuius depositione firman. est, quod ipse intellexit nominare Aulum Emilium, vt expressè fatetur, & licet supra dixerit *non comprese chiaramente, che s' hauesse nominato, in modo che non hauerebbe saputo ridire chi fosse stato nominato dal Testatore sudetto*, hoc est intelligen. ad specifican. personam, quæ fuit nominata, non autem quod non fuerit nominatus Aulus Emilius, propterea iste testis benè deponit, quod nomen hæredis fuit palam nominatum, nec est facien. vis, quod audiuerit Aulum Emi-
lium, non autem Paulum Emilium, † quia licet ipse non 6
audiuerit tantum vnam litteram, nihilominus stat pro testamento, Curt. *de testib. concl. 11. num. 25.* Aloys. de Albert. *sign. 164.* Cephal. *cons. 546. num. 71.* Extat etiam pro
testamento † licet non audiuerit cognomen instituti. Nam 7
& si ex multis Cæs. Manent. *in cons. 7. num. 19.* post alios te-
neat, quod per † solam nominis expressionem non dici- 8
tur hæres nominatus, quæ conclusio est vera, & procedit, quando nomen est valdè commune, & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, An-
tonij, & similium, † secus autem in nomine singulari, 9
& non iam vsitato, prout est nomen Pauli Emilij, & similium, vt aduertit Surd. *in cons. 378. num. 6.* Et cessat omnis
difficultas, † quia sicuti specialis amicitia nominis obscu- 10
ritatem declarat, ita affinitas, & sanguinis coniunctio
cogit, † vt intelligamus testatorem sensisse de nepote ex 11
sorore, cum in tota illius agnatione, vel cognatione nullus sit, qui vocetur hoc nomine, vt benè per Surd. *in d. cons. 378. num. 17.* Vnde sicuti valida, & clara esset dispositio testatoris, si simpliciter instituisset Paulum Emilium, ita clara redditur depositio testis, licet solum intellexerit nominare Aulum Emilium.

Et idem probant alij duo testes videlicet Pater Siluester de Reggio Capuccinus, dum deponit super quinto, *Che non intese chiaramente nominare herede alcuno dalla bocca del Sig. Gio. Francesco testatore*, & dicit, *ch' egli staua attento à quello, che si faceua, & era tanto vicino al letto, che se chiaramente hauesse pronunciato l' herede, esso l' hauerebbe pototo chiaramente intendere*, quia ex istis ver-
bis non coarctat negatiuam † simpliciter, sed cum quali- 12
tate, quod clarè non audiuit, Signorol. de Homed. *cons. 69. num. 12.* & idem deponit Pater Angelus de Parma dum super quinto dicit, *che la verità fu, & è, ch' esso Testimonio quando il Sig. Gio. Francesco nominò l'herede dopo essergliene fatta instanza dal Sig. Pirro non intese tutte le parole distintamente*, & ideo isti duo testes non solum non probant hæredem non fuisse nominatum, imò probant fuisse nominatum, licet primus dicat, *che non intese chiaramente*, & secundus, *che non intese distintamente*, quorum depositiones nihil faciunt, vt benè per Corn. *in cons. 161. num. 14.*
vol. 4. † vbi ad effectum, quod nominatio hæredis non 13
sustineatur, Testator debet ita inarticulatè loqui, vt nullatenus possit intelligi.

Alius testis Frater Genesius de Parma laicus Capuccinus super quarto, deponit per hæc verba: *Che fu pur anche la verità ch' esso Testimonio sentì il Sig. Pirro Ponti dimandar il Sig. Gio. Francesco testatore, che volesse nominar l'herede, mo che poi esso Sig. Pirro Ponti s' accostasse all' orecchio del detto Sig. Gio. Francesco, dice non ricordarsene, dice però non hauer sentito, ch' esso Sig. Gio. Francesco dasse risposta alcuna al detto Sig. Pirro, che gli faceua istanza di nominare l' herede*, & super quinto deponit, *che fu, & è la verità ch' esso testimonio non sentì il Sig. Gio. Francesco con la bocca propria nominar' alcuno per suo herede, stante ch'era li per quello, & era in mezzo della stanza, in luogo però tale, che se il testatore hauesse nominato alcuno l' hauerebbe inteso*, subdens ex se; *io in questo non voglio pregiuditio della mia conscienza, e però dico, che se esso testatore nominò pur l'herede, io non lo sentij, e la conclusione è questa, ch' io non lo sentij*, & iste testis
nihil facit, quia non † per hoc probat, quod deficiat 14
solem-

solemnitas nominationis hæredis, Ægid. Boss. *tit. de fals. num.* 11. & ratio est, quia illi non creditur sicuti è conuerso
crederetur si deponeret se non interfuisse, vel si diceret rem
15 non fuisse sic gestam, & hac de causa † Bossius malè alle-
gatur à Cæs. Manent. *in cons. 7. num. 14. maleque reprobatur ab eodem in cons. 8. num. 9.* quasi dictus Bossius loquatur
contra communem, de qua ipse testatus fuit num. 10. in
quo loco loquitur de testamento redigendo in scriptis ex de-
positionibus testium, inquit enim quod testes, qui dicunt
non audiuisse nec intellexisse testatorem annullant testa-
mentum, subdens id omnes notare in *l. heredes palam, ff. de*
16 *testamen.* & hoc est verum. Nam quando † agitur de
testamento nuncupatiuo redigendo in scriptis ex depositio-
nibus testium, ipsi debent esse omninò, & per omnia con-
formes, itaut si vno depositio deficiat, tota dispositio cor-
ruat, Bald. *in l. cum antiquitas num. 5. Cod. de testam.* Brun.
cons. 14. num. 2. lib. 2. Crass. *in §. testamentum quæst. 59. nu. 2.* Vrsill. ad Afflict. *decis. 240. num. 11.* & nouissimè Ludou.
Bell. *cons. 53. num. 14.* & dictum Bossij *alleg. nu. 11. sequitur*,
& exornat Surd. *cons. 414.* Testis enim deponens negati-
17 uam, † debet remouere actum à sensu, & ideò si dicit se
non recordari, vel non audiui non probat, Bald. *in l. num. 7, C. de bonor. poss. secund. tabul.* & ibi Alex. *num.* 8. Surd.
d. cons. 414. num. 48. & seqq. & num. 80. in fin. Farin. *cons. 97, num. 3. lib. 1.*

Et in omnem casum depositio istius testis tantò minus
officit, quia non figit pedes, sed declarando primum di-
ctum, non solum non excludit actum, vel eius possibilita-
tem, quinimò ponit possibilitatem illius ibi, *se nomino pur l'herede*, & ibi, *il giouine douette rispondere qualche cosa ch'io non sentij*,

Et veritas huius facti magis elucescit, quia Notarius po-
blicato nomine hæredis ioterrogauit in fine testatorem,
an illa esset sua vltima voluntas, & an sic diceret, prout
ipse publicauerat, & omnes testes audiuerunt testatorem
respondisse, & admonuisse Notarium de omissa publica-
tione cuiusdam legati per eum facti D. Lauræ Parisetæ
eius auiæ maternæ, ex qua admonitione, & responsione
Domini desumebant, quod superaddito dicto legato, prout
illud fuit additum, in reliquis testator agnouit pro sua vlti-
ma voluntate id, quod fuit Notario publicatum, si enim
aliter fuisset, non est credendum, quod testator non se
opposuisset.

Vnde ex prædictis satis superque per omnes Dominos
consideratis, & expensis conclusum fuit, intentionem D.
Marcelli fuisse probatam, & testameotum prędictum omnes
iuris ciuilis solemnitates habere, ac verum, & validum
esse, & consequenter suffragari D. Paulo Emilio Viano
hæredi in eo descripto.

Et ex abundanti concurrebant multa supradictam verita-
18 tem suadentia nempe. Primò, quod testator † non erat
benè affectus erga D. Marcellum, Surd. *d. cons. 414. nu. 95.*
19 *vers. 3. suberat causa.* Secundò, quod amore prosequeba-
tur nepotem, vt fuit consideratum coram me in d. causa
20 Romana testamenti. Tertiò, † quod hæres scriptus repe-
riebatur in pupillari ætate, Aym. *cons. 46. in fin. vers. 4. di-*
21 *ce.* Quarto, quod testator declarauerat † ante testamen-
tum se velle instituere nepotem, Surd. *d. cons. 414. num. 45.*
22 Quinto, quod idem testator † post testameotum dixit
instituisse nepotem, Curt. iun. *cons. 204. num.* 31. Mazzol.
cons. 32. num. 25. Surd. *d. cons. 414. num. 95.* Quæ & si pro-
bentur ex testibus singularibus, nihilominus cum non aga-
23 tur † de probandis illis actibus particularibus, sed id, quod
resultat ex illis, videlicet voluntas testatoris, benè suffra-
gantur, Castren. *in cons. 151. num. 9. vers. a. videtur lib. 1.*
Nec poterat dubitari de qualitate Notarij, qui vt colligitur
etiam ex probationibus D. Marcelli, est bonæ conditionis,
& famæ, nec est simplex Notarius, sed I. V. D. & ei pluri-
24 mum † defertur, & publica munia honorificè, & lauda-
biliter exercuit, & qui per aliquod temporis spatium, an-
25 tequam testes ingrederentur, † stetit cum ipso testatore
ordinando testamentum, quod multum considerat Mar-
tius Medices *decis. 18. num. 29.* & in confectione d. testa-
menti vt ex supra narratis apparet, omnem adhibuit dili-
geotiam

Et ita fuit decisum partibus pluries auditis, & communi-
catis scripturis per multos dies ante &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana, seu Tudertina Educationis.

Die Lunæ 14. Aprilis 1636.

ARGVMENTVM.

Iudex, quando arbitratur, quo in loco pupillus sit educandus, quidnam considerare debeat. Domicilium, quando non censeatur mutatum, licet quis aliunde se conferat,

SVMMARIVM.

1 *Pupilli melius, & securius penes matrem educantur.*

2 *Vtilitas magna ex omnibus partibus mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco, vbi pupillus sit educandus.*

3 *Romana Ciuitas omnibus præcellit litteris, & bonis moribus, in qua Gymnasia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagistri florent, qui pueris summa cum diligentia, & amore assistunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur.*

Ludimagistri, dum sunt mercenarij, in eis minor solicitudo de puerorum cura solet esse, nu. 3.

4 *Pupillis æqualiter prouidere semper fuit præcipuum Legislatoribus, nedum vt alantur, sed vt liberalibus artibus instruantur.*

5 *Adolescentes sunt transferendi ad Ciuitates, vbi melius & moribus, & litteris ornari possunt.*

6 *Romanum Cœlum cui dubium est, quod alijs præferendum sit, circa aeris temperies, & situs præstantiam, & rerum affluentiam pro salute corporis tuenda.*

7 *Iuuenum viuida ingenia in Vrbe, qua ratione proueniant.*

8 *Pupillus educandus est ibi, vbi eius iura validius defendi possunt absque impensa, ac etiam patrimonij diminutione.*

9 *Testatoris præceptum si contineat aliquam seruitutis speciem, à legato, & institutione reijci solet.*

10 *Referens nihil aliud operare potest, quàm relatum.*

11 *Domicilium non dicitur quis mutare dum se transfert aliunde studiorum causa, aut mercatura, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis.*

12 *Domicilio originis numquam censetur renunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere.*

13 *Iudex arbitrando potest modificare, seu declarare indiscretam testatoris voluntatem.*

DECISIO DLXXXIX.

Censuerunt DD. licere D. Catharinæ educare pupillos
filios in Vrbe.

Quoniam si iusta causa suadente Iudicis arbitrio per- 1
missum fuit in hac causa determinare personam matris,
penes quam pupilli melius, & securius sint educandi per
l. 1. & pen. ff. vbi pupill. educ. deb. l. 1. C. eo tit. Bald. *cons.*
472. *alias 487. incip. pupilla morari debet vol.* 5. cum alijs
allegatis per Franch. *decis.* 350. Mastrill. *decis.* 230. ac in
decisione huius causæ 13. Ianuarij 1634. * eò liberius Iu-
dex potuit arbitrari, & assignare locum in Vrbe, vbi pu-
pilli sint educandi, in quo cadere non potest maligna suspi-
cio, nec tanta circumspectio periculi pupillorum, sed vti-
litas magna ex omnibus partibus † ponderata, quæ mo- 2
uere debet animum iudicantis in arbitrando loco educatio-
nis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l. 1. in princ. ff. de contr. tutel. l. 1. & vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* Crauett. *cons.* 18. *nu.*
3. Surd. *de alim. tit. 4. qu. 13. num.* 4. Valenz. alios referens
cons. 36. num. 22. & seqq.

Et quod pertinet ad animorum dotes, vt litteris, & bo-
nis moribus pueri imbuantur, absque hæsitatione faten-
dum erit, Vrbem † præexcellere, in qua Gymnasia, & 3
Academiæ, Seminaria, & Ludimagistri florent, qui pueris
summa cum diligentia, & amore assistunt, & inuigilant, vt
virtutibus repleantur, quod de Ciuitate Tuderti dubitari
potest, in qua Ludimagistri non affluunt prout in Vrbe,
sed desiderantur, & mercede vel de publico conducuntur,
vel

vel ipsi mercenarij sont, in quibus minor solicitudo de
4 puerorum cura solet esse, & hoc est, † quod legislatori-
bus semper præcipuum fuit æqualiter prouidere pupillis, ne-
dum vt alantur, sed & vt liberalibus artibus instruantur,
*l. qui filium, ff. vbi pupill. educ. deb. l. cum plures, §. cum tu-
tor. ff. de admin. & per tut. l. de bonis, §. non solum, ff. de
Carbo. edict.* & propterea non mirum si adolescentes sunt
5 transferendi ad Ciuitates, vbi melius, & facilius, & mo-
ribus, & litteris ornati possint, maximè quando, vt in
præsenti, æquali impensa proprij domicilij, & loci ad quem
transmigraturi sunt, sustentari valeant, atque ita pro
translatione pupilli ad Ciuitatem Senarum decisum fuisse
refert Christophorus Medices *decis. 62. num. 5.* & de Puero
Vrbeuetano, qui ex dispositione aui materni expressa iussus
erat educari penes auiam maternam, idem responsum fuit
in *Vrbeuetana educationis 20. Martij 1628. coram D.
Cardin. Vbaldo*, vt in Seminario Romano etiam inuitus
detineretur.

Si verò attendantur quæ ad corporis salutem pupillo-
rum respicere possunt, oempè aeris temperies, & situs
præstantia, & rerum affluentia pro salute corporis tuenda,
6 cui dubio † quod Cœlum Romanum præferendum sit?
Quandoquidem ex Vrbis latitudine, & amplitudine, ac
magni fluminis, ac rerum concursu æquè cuique corporis
temperaturæ conuenire possit, itaut ex hac vniuersali con-
uenientia diceret Mandos. *ad Reg. Cancell. 16. quæst. 39. n. 7.*
7 inde prouenire viuida † iuuenum ingenia, ea ratione
quia ad inuicem coincidunt aeris optima temperies, & in-
genij incolarum præstantia, itaut de vna ad alteram possit
argumentari ex Aristotelis sententia in Probl. *sect. 14. qu.
1. & 15.*

Demum inspecta etiam vtilitate rerum, & patrimonij
ipsorum pupillorum educatio in Vrbe est admittenda, dum
sub Auunculorum patrocinio bona, & iura pupillorum va-
lidius defendi poterunt absque impensa, ac etiam patrimo-
nij diminutione, attenta oblatione per D. Catherinam
matrem de filijs alendis in Vrbe pro summa iam in Ciuita-
te Tuderti decreta, & hæc ipsa patrimonij pupillorum spe-
8 rata defensio adeo præualuit, vt consilium Neapolitanum,
omisso tutore mandauerit pupillam penes matrem educari,
quæ ad secundas transierat nuptias contemplatione Vitrici
magni nominis Aduocati, referente tunc, & decisum at-
testante Carolo Tapia *decis. 51. num. 18.* quæ etiam com-
probantur ex rationibus *decis. supradicta 62. num. 5. & seqq.*
Christ. Medic.

Non obstat præceptum Alexandri patris pupillorum,
de quo in eius testamento, *Che l'infrascritto suo here-
de non possi per nessun tempo mai leuarsi dall'habitatio-
ne, & domicilio di Todi, & andar ad habitare in altri
luoghi.*

Quoniam omisso, quod tale præceptum tanquam
9 continens quandam seruitutis speciem à legato, & in-
stitutione solet reijci, *l. Titio centum, §. Titio centum
il 2. ff. de cond. & demonstr.* attamen cum se referat ad simi-
lem Martij patris dispositionem, ibi, *e conforme all'ordine
in questo particolare fatto dalla bo. mem. del Sig. Martio suo
padre, confirmando in questo in tutto, e per tutto il detto testa-
10 mento con la medema pena*, nihil plus † referens operari
potest, quàm relata dispositio continet, *l. asse toto, ff. de
hered. instit.* Dec. *cons. 47. num. 1.* Ruin. *cons. 127. nu. 4. lib. 2.*
Crauett. *cons. 45. num. 4.* Menoch. *præs. 62. nu. 14. lib. 4.* Be-
rett. *cons. 130. num. 5.* loquens de dispositione relata ad testa-
mentum paternum illiusque approbatione, sed Martij pa-
tris dispositio duo determinat; primum, quod nemo ex
filijs suis descendentibus possit innouare, *ò lasciare in al-
cun modo il domicilio di detta Città di Todi, e suo territorio:*
secundum, *che non s'intenda prohibirli l'andare à qualche lo-
ro honesto spasso per qualche mese, & anno in altri luoghi, co-
me in Roma, ò altroue*, subdens, *& anche per molte altre
occasioni, purche non mutino il domicilio come sopra*; ergo
cum neque à primo, neque à secundo recedatur per filio-
rum in Vrbe educationem, nihil opponi potest de contraria
patris dispositione.

Nam siue Alexandri verba attendantur, siue Martij dis-
positio sequatur, nulla potest eorundem voluntatis contra-
uentio colligi, cum de domicilij desertione loquantur, vt
aliunde ad habitandum se transferant, quod quidem domi-
11 cilium, si per accidens deseratur, dum quis aliò se transfert
studiorum causa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & li-
tis, aut melioris educationis, non dicitur mutari, *text. est
in l. assumptio, ff. ad municip. l. origine cum seq. C. de muni-
cip. & orig. lib. 10. l. pen. in fin. ff. de senat. l. prouinciales,
ff. de verb. sig.* Menoch. *cons. 329. num. 37.* Cephal. *cons. 451.
num. 125.* Surd. alios referens *cons. 346. nu. 12. & cons. 313.
num. 71.* affirmans nunquam domicilio originis censeri re-
nunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut 12
longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere,
& ista conclusio per Martium fuit admissa, dum filiorum
absentiam per menses, & annos permisit ex aliquo acciden-
ti, & quoad locum nominando Vrbem, itaut educatio ho-
rum filiorum in Vrbe non contra, sed secundum volunta-
tem parentum † dici possit; quibus omnibus concomita- 13
tur Iudicis arbitrium modificans, & seu declarans indiscre-
tam, quatenus opus sit, parentum voluntatem per *l. Quin-
tus Mutius, ff. de ann. legat.* & alios pro hac parte ad supra-
dicta adductos. Et ita &c.

* *Est infra in sequenti tomo decis. 255.*

*Et pariter infra in hac parte habetur altera decisio sub die
13. Martij 1637. coram eodem bo. me. Pirouano, est decisio
604. & adsunt etiam alia, sed scilicet vna coram R. P. D.
meo Carrillo 1. Martij 1638. & altera coram Reuerendiss.
P. D. meo Merlino Decano 3. Iunij 1639.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD.
MACHIAVELLO.

Viceñ. Capellæ.

Die Veneris 2. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Appellatio quando remaneat deserta, Episcopus Ecclesiam in sua Diœcesi existentem, & pro derelicta habitam, est in sua voluntate facere quid vult. Remissoria quando non concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio remanet deserta, si in termino iuris per Iudicem dato ad redeundum pro apostolis non fuit prosecuta, vel si infra d. terminum causa non fuit commissa.*

2 *Causa debet committi infra decem dies, quando fuerunt obtenti reuerentiales.*

3 *Appellatio quando remanet deserta, sententia transit in iudicatum.*

4 *Appellatio quando non fuit commissa infra terminum iuris, sententia transit in iudicatum, etiamsi in vltimo temporis interuallo commissio fuerit delata remisori, & vt hoc obuietur, quid requiratur, num. 5.*

6 *Restitutio in integrum contra sententiam non datur, quando constat de eius iustitia, & validitate.*

7 *de Donantis potestate quando constat, de eius validitate hæsitari non potest.*

9 *Episcopus si in sua Diœcesi adsit aliqua Ecclesia, quæ non sit collatiua, ac dote, reddditibus, & proprio Rectore careat, de ea disponere potest, tradendo eam Religiosis viris.*

9 *Beneplacitum Apostolicum in alienatione rerum Ecclesiæ deseruit loco omnium solemnitatum.*

10 *Clausula*, supplentes, *posita in beneplacito Apostolico, impetrato super alienatione rerum Ecclesiæ, tollit omnes defectus iuris positiui.*

11 *Patres Societatis IESV laudantur.*

12 *Fundamentum intentionis suæ, quando quis probauit claris, & irrefragabilibus iuribus, illud non tollitur per quamcumque dubiam probationem.*

13 *Capitulo nullum ius competit super ea Ecclesia, quam aliquis Canonicus de proprijs bonis erexit.*

14 *Remissoria petita post diuturna litis euentilationem, & post semel, atque iterum examinatis testibus, & causa reducta in limine expeditionis, denegatur ob præsumptionem calumniæ.*

15 *Remissoria denegatur, si intendatur probari id, quod ex testibus iam examinatis, & per decisiones, verum esse non posse probatum fuerat.*

DECISIO DXC.

Censuit Rota constare de re iudicata, non autem de
causis restitutionis in integrum. Et quoad primam
resolutionis partem affirmatiuam, fundamentum consistit
in eo, quòd appellatio pro parte Capituli interposita sub
die 14. Iunij 1634. à Rotali sententia lata sub die 7. eiusdem
mensis, omnimodò deserta remansit, cum oec prosequuta
1 fuerit in termino iuris per † Iudicem dato, redeundo pro
apostolis, vel committendo causam non obstante termino
iuris, *Clem. quamuis, de appellat. vers. similiter*, & ibi
Abb. *num.* 1. *& cap. ab eo, de appell. in* 6. Rota *in Perusina de
Vbaldis coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio impress.*
per Marchesan. *par.* 2. *de commiss. fol.* 13. nec commissa simi-
2 liter fuerit in spatio † decem dierum, postquam lapso iam
termino iuris, adhuc obtenti fuerunt reuerentiales, Cassad.
decis. 4. *de appell.* Vestr. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. *& lib.* 7. *cap. vlt.
sub num.* 5. Lancellott. *de attent. cap.* 12. *num.* 66. Vnde stan-
3 te simili desertione clarum est, † sententiam fecisse transi-
tum in iudicatum, eriamsi in hoc vltimo temporis inter-
4 uallo fuerit deinde pro parte eiusdem Capituli † appellantis
delata commissio Reuisori: quoniam hæc non visa fuit di-
ligentia sufficiens ad impediendum ortum talis rei iudica-
5 tæ, † cum debuisset ad hunc effectum vel Eminentissimo
Signaturæ Præfecto, vel Cancellariæ Regenti dicta com-
missio præsentari, prout sensit Rota coram Card. Verallo
decis. 32. *num.* 3. *par.* 1. *& in dicta Perusina de Vbaldis, im-
pressa per Marchesan. & in vna Forolivien. de Torellis co-
ram Card. Marcomontio*, impressa pariter apud eumdem
d. par. 2. *fol.* 79. & alibi sæpissimè.
6 Quo verò ad secundam partem negatiuam, moti sunt
Domini ex validitate, † ac iustitia sententiæ, aduersus
quam sicuti de læsione dici non potest, ita nec etiam resti-
tutio concedi solet, Rota *decis.* 1. *de restit. in integr. in no-
uis, & decis.* 532. *par.* 1. *& decis.* 731. *par.* 2. *recent.* & coram
Cardinali Seraphino *decis.* 1238. *num.* 1. Validitas autem,
prout indubitabilis, nullo modo controuertebatur, iustitia
verò enitebat ex decisione *coram R. P. D. meo Pirouano
sub die* 24. *Maij* 1634. in hac causa emanata, & ex donatio-
ne istius Capellæ facta per Reuerendissimum D. Episcopum
Vincen. Reuerendis Patribus Venerabilis Societatis IESV,
de quorum propterea bono iure satis luculenter apparet,
cum de validitate talis donationis, hæsitare non licet, con-
7 currente in ea non solum † ipsius donaotis potentia, ve-
rum etiam solemnitatibus necessarijs, atque mirabili Ec-
clesiæ vtilitate.
Et quantum attinet ad ipsius Reuerendiss. D. Episcopi
facultatem, quod scilicet hanc Capellam dictis Patribus do-
nare potuerit, desumitur euidenter ex eo, quòd cùm ta-
8 lis Ecclesia intra † fines suæ Diœcesis existens collatiua
non esset, ac dote, & redditibus, proprioque Rectore ca-
reret, ab eius libera dispositione dependebat, *cap. omnes
Basilicæ caus.* 16. *quæst.* 7. *& cap. conquerentis de officio Ordi-
narij*, ideoque potuit eam Religiosis viris dono dare, prout
disponitur *in cap. consultationibus de donat.* Quod verò in
simili donatione solemnitates necessariæ non desiderentur,
9 manifestè conuincitur ex beneplacito Apostolico desuper
impetrato, quod loco omnium solemnitatum deseruit,
iuxta Abb. *cons.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *decis.* 65. *num.* 1. *par.* 2.
diuers. Card. Seraphin. *decis.* 1070. *num.* 3. maximè stante
10 clausula, *supplentes*, † in eo apposita, ex qua tollitur om-
nis defectus iuris positiui, qualis in præsentia esset Capitu-
li cosensus, qui per talem clausulam suppletur, Alexan.
cons. 79. *num.* 7. *lib.* 1. Abb. *cons.* 62. *vers. item Papa lib.* 1.
Dec. *cons.* 341. *num.* 6. Menoch. *cons.* 104. *sub num.* 33. *&
cons.* 747. *num.* 7. Et quod denique ex hac donatione manife-
sta Ecclesiæ vtilitas resultauerit, clarè patet ex eo, quod
vbicunque horum Patrum opera versantur, videmus tem-
11 pla sacræ supellectilis † ornatu, ac munditia enitescere,
frequentibus sacrificijs aras imbui, Sacramenta piè distri-
bui, Diuini Verbi præconijs erudiri pueritiam, ad Fidem
inflammari, iuuentutem ad sapientiam, ac honestatem,
per omnemque denique ætatem omni virtutum genere
Christianam pietatem fructuosissimè efflorescere.
Neque ex turbida possessione Capituli desumi potuit ali-
quod ius considerabile ad fauorem eiusdem, itaut exinde
12 subuerti aliquo modo † posset supradictum Collegij funda-
mentum, quod non obscuris probatioobus, sed irrefra-
gabilibus iuribus fulciri demonstratur. Nam, vt optimè
responsum fuit coram R. P. D. meo Pirouano die 24. Maij
1634. Rota in discussione boni iuris similem possessionem
paruipendet, cum ex ea non inferatur necessariò ad proprie-
tatem, quæ in casu præsenti super Capella, de qua agitur,
neque competere valet eidem Capitulo, ex eo quod talis
Ecclesia fundata fuerit à quoquam Canonico: quoniam
cum iste Canonicus esset Clericus Gerundensis, & sic ha-
beretet liberam facultatem testandi, ac disponendi de red- 13
ditibus Ecclesiæ, censeri debet eam erexisse de proprio:
ideoque nullum potuit exinde Capitulo iuspatronatus ac-
quiri, vt benè declarat Garz *de benef. par.* 5. *cap.* 1. *nu.* 594.
ante finem, vers. & cum in Hispania, & seqq. cum alijs ad-
ductis in supradicta huius causæ decisione.
Non obstat, quòd eum fuerit Capitulo denegata remis-
soria, saltem ex hoc capite concedi deberet restitutio.
Nam vltra quod talis remissoria, tanquam petita potest
diuturnæ litis euentilationem, & postquam semel atque
iterum examinatis testibus, causa tandem in vltimis au-
dientijs, ac in limine expeditionis reperiebatur, ob non
tenuem calumniæ suspicionem concedi non poterat, Rota
decis. 322. *num.* 3. *par.* 3. *diuers.* & coram Card. Seraph. *de-
cis.* 1460. *num.* 1. & coram Papa Gregor. XV. *decis.* 356. *nu.* 8.
Accedit vlterius, quòd articuli pro ea exhibiti eam non
merebantur, cum in ipsis intenderetur probari id, quod
ex testibus iam examinatis, ac rationibus per decisiones ad-
ductis, verum esse non posse probatum fuerat: in quibus
terminis nusquam remissoria conceditur, prout dixit Ro-
ta *in d. decis.* 1460. coram Cardin. Seraph. *num.* 1. *&* 3. Ideo-
que aduersus tam iustissimam remissoriæ denegationem
frustra petitur restitutio.
Reliqua quæ denuò replicabantur circa validitatem be-
neplaciti, & Capituli possessionem, adeò benè fuerunt in
dicta R. P. D. mei Pirouani decisione sublata, vt alia res-
ponsione digna visa non fuerint.
Et ita vtraque parte informante decisum fuit.

R. P. D. CARILLO.

Oritana Decimæ Oliuæ.

Die Veneris 13. *Maij* 1636.

ARGVMENTVM.

Ex Oliuis an debeatur decima, in hac decisione di-
scutitur. Ex aliqua circa præscriptionem.

SVMMARIVM

1 *Decima debetur de omnibus fructibus, & nu.* 11.
2 *Oliuæ veniunt appellatione fructuum.*
3 *Quod procedit etiamsi oliuæ sint subrogata in lo-
cum aliorum fructuum, & hoc in materia deci-
marum.*
4 *Decimas præscribens ex certis agris censetur præscri-
psisse eas non tantum quoad fructus consuetos colligi,
sed etiam quoad nouiter plantatos.*
5 *Possessio in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna
radice prodest etiam quoad alias quascumque fructuum
species.*
6 *Præscriptio, quando est realis debet fieri extensio præ-
scriptionis ad particularitatem iuris apprehensi sub
vnico iure vniuersali.*
7 *Iure diuerso, vna eademque res non debet censeri.*
8 *In Decimalibus prædijs, mutatio qualitatis seminis,
non mutat obligationem prouenientem, & num.* 9.
10 *In Colonorum potestate esse non debet mutando semina
minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas perci-
piendi, & nu.* 18.
11 *De fructibus omnibus soluenda est decima, quod proce-
dit etiam non solum de omnibus fructibus prædiorum,
sed etiam arborum, num.* 12.
13 *Decimæ, quando debeantur ex iure reali, & nu.* 14.
15 *Seminis mutatione, non tollitur ius reale competens ali-
cui in feudo decimabili.*
16 *Testes deponentes super negatiua non probant, si non re-
moueant sensum ab actu.*
17 *Testibus deponentibus super affirmatiua magis creditur,
quam deponentibus super negatiua.*
19 *Testes, qui sunt numero plures, & non patiuntur exce-
ptiones, sunt præferendi alijs.*
20 *Præscriptio, quantumuis longissima sine possessione, vel
quasi nunquam datur.*

21 *Præ-*

21 *Præscriptione cuius initij memoria non extat, vna Ecclesia potest contra aliam præscribere decimas, & dicta præscriptio habet vim priuilegij Apostolici.*
22 *Præscriptio semel completa amplius non interrumpitur.*
23 *Dec. in causa Sabinen. Decimarum coram Card. Pamphilio, & similes, in quibus terminis loquantur.*
24 *Præscriptum tantum, quantum possessum.*
25 *Ecclesia, si non habeat curam animarum, non dicitur habere intentionem fundatam in iure super perceptione decimarum.*

DECISIO DXCI.

MOniales Monasterij S. Barbati Ciuitatis Oritanæ
existentes ab immemorabili tempore in possessio-
ne, seu quasi percipiendi decimas de omnibus fructibus na-
scentibus in terris feudi nuncupati de Potente, cuius dire-
ctum dominium habebant sum. num. 1. 2. & 3. Et recusanti-
bus de anno 1636. Capitulo Collegiatæ Conuentus Sancti
Francisci, alijsque particularibus terræ Francauillæ solitas
decimas soluere de Oliuis plantatis, ac subrogatis in lo-
cum vinearum, existentibus in terris intra fines dicti feu-
di per eosque possessis, commiserunt causam per speciale
rescriptum Sanctissimi Archidiacono Brundusino, qui
cum voto Consultoris de anno 1549. ad fauorem Monia-
lium pronunciauit, & post varias sententias ad fauorem
vtriusque partis hinc inde prolatas coram diuersis Iudici-
bus à S. D. N. delegatis, denique causa mihi commissa, du-
bitaui, an de oliuis debeatur decima, & Domini affirma-
tiuè responderunt.

1 Quia decima debetur † de omnibus fructibus, *cap. non
extat. cap. nuncios, c. ex parte de decimis*, Rebuff. *in tract.
de decim. quæst. 8. num. 13. cum seqq.* Moneta *de decim. cap. 4.
lib. 2. & 3.* Suarez *de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu cap. 34.*
2 *num. 2.* fructuum † autem appellatione veniunt Oliuæ,
l. si eius fundi 78. leg. veluti si oliua, ff. de rei vend. Donel.
lib. 4. com. cap. 25. vbi Osuald. *littera E*, quod procedit etiam
3 si oliuæ fuerint subrogatæ in locum aliorum fructuum,
authoritate *textus in cap. commissum 3. §. & sicut, cap. cum
in tua 3. §. fin. de decim.* Rebuff. *in tract. de decim. quæst. 14.
num. 19.* Moneta *supra d. cap. 4. nu. 9.* Gutt. *lib. 2. canonic.
cap. 21. & 93. & 94. cum seqq.* & in puncto de oliuis subro-
gatis in locum vinearum, Rot. *decis. 677. num. 3. par. 1. re-
cent. & decis. 666. num. 1. par. 3. rec. & decis. 552. nu. 2. par. 4.
recent.* & fuit dictum *in Conchen. decimarum delaxata 12.
Decembris 1608. coram Iusto, & in alia Conchen. decimarum
dell'Infantado 5. Decembris 1612. & 10. Maij 1613. coram
R. P. D. meo Pirouano.*

Quæ doctrina nititur claris, & naturalibus rationibus,
4 quia † præscribens decimas ex certis agris, censetur præ-
scripsisse eas, non tantum quoad fructus consuetos colligi,
& percipi, sed etiam quoad nouiter plantatos, & seminatos,
tos, possessio enim in vna specie fructuum, quæ procedit
5 ab vna radice (nempe à iure decimandi) † prodest etiam
quoad alias qualcumque fructuum species, quæ eodem iu-
re possunt vendicare, Couarr. *practic. cap. 37. num. 5.* ma-
ximè cùm præscriptio sit realis, (vt in præsenti) in qua de-
6 bet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris
apprehensi sub vnico iure vniuersali, *d. cap. cum in tua 3.*
7 vbi Butr. & Anch. ne vna, eademque † res diuerso iure
censeatur, Gutt. *super d. cap 21. nu. 96.*

His accedit, quia licet Dominus fundi non habeat pos-
sessionem illius rei nouiter seminatæ, ex quo tamen habet
possessionem totius prædij, censetur præscripsisse decimam
fructuum illius fundi, etiam si solitus fuisset habere deci-
mam frumenti, & terra frumenti mutetur in vineam, eo-
dem modo percipiat decimam de vino, ac de frumento,
cum illius ius sit reale fundatum super terris decimalibus,
8 mutatio enim qualitatis seminis, non mutat obligationem
prouenientem ratione prædij, vt probatur in *d. c. commis-
sum, §. sicut de decimis*, ibi, & sicut etiam de pascuis olim
decimæ persoluebantur, ita nunc de eisdem ad frugum fer-
9 tilitatem translatis decimas † volumus absque diminutio-
ne persolui, Rebuff. *in tract. de decimis quæst. 6. num. 35. et
quæst. 14. nu. 19.* Azzeued. *in l. 2. nu. 8. tit. 5. lib. 1. nouæ colle-
ctionis*, Gutt. *d. l. 2. canonic. cap. 21. num. 6. cum seqq.* aliter
10 enim esset in potestate colonorum mutando semina minue-
re, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, Rot.
d. dec. 502. nu. 2. par. 2. rec. et d. dec. 666. par. 2. rec.

Non obstat testes pro parte Capituli examinati deponen-
tes, *che l'oliua è franca, libera, e regina, e non paga deci-
ma*, quia ista exceptio aliquo iure non probatur in oliuis,
potius est regula in contrarium, † quòd de omnibus fru- 11
ctibus decima seruatur, *vt in d. cap. ex parte 21. de decimis*,
vbi gloss. *verb. de omnibus*, notat id procedere non solum
de omnibus † fructibus prædiorum, sed etiam arborum, 12
cap. ad Apostolica 20. cum concordantibus eodem titulo de
decimis; maximè cùm decimæ debeantur Monialibus de
iure reali, nempe ratione feudi, vt probatur ex sententia,
& testibus summ. nu. 1. qui deponunt reddendo rationem,
nedum de 1. voce, & fama, sed etiam, quia viderunt sem-
per soluere decimam de omnibus in dicto feudo perceptis,
adeò vt nulla sit dubitatio, quin versemur in decimis † de- 13
bitis ex iure reali, quæ in casu isto vocantur decimæ, quia
debentur ratione dominij terrarum, de quo deponunt di-
cti testes, † & ita sufficit fuisse possessum tanquam feuda- 14
le per spatium 30. annorum, Alexand. *cons. 136. num. 5.
vers. vel qu a lib. 1.* Grammat. *dec. 77. nu. 7. & 8.* vnde in-
trat conclusio receptissima, quòd † mutatione seminis 15
non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili,
Ancharan. *in d. cap. cum in tua num. 4. de decim. & alij supra
allegati.*

Minus releuant testes, cùm deponant † super negati- 16
ua non remouentes sensum ab actu, Alexan. *cons. 24. nu. 8.
& cons. 108. num. 10. lib. 2.* Dec. *cons. 101. num. 1.* Roland.
cons. 53. num. 7. lib. 4. Et testes Monialium melius informa-
ti † deponunt super affirmatiua, in quo casu illis magis 17
credendum est, Felin. *in cap. in nostra de testibus, lib. 4.* Cæ-
sar de Grass. *decis. 18. de prob.* Greg. *decis. 445. num. 3.* præ-
sertim quia ex ijs plures deponunt de solutione in facto pro-
prio, & quod oliuæ fuerunt derogatæ in locum vinearum,
de quibus decima soluebatur, per quam subrogationem se-
minis Coloni non poterant † præiudicare Monialibus, vt 18
ponderat Rot. *in d. decis. 666. num. 1. in fin. par. 3. recent.*
cum alijs supra allegatis, & dum testes Monialium sunt nu-
mero plures, & non patiuntur exceptiones, † quas cæte- 19
ri testes deponentes de negatiua, vt in eodem summ. nu. 2.
3. & 4. deducitur, meritò præferendi sunt, Gabr. *conclus. 4.
nu. 5. de testibus*, Gregor. *decis. 322. nu. 6.*

Hinc etiam tollitur præscriptio pro parte Capituli opposi-
ta, quia cum non benè probetur negatiua non soluendi de-
cimam ex oliuis cessat, fundamentum præscriptionis, quæ 20
quantumcumque longissima, sine possessione, vel quasi
non datur, Bart. *in l. census, ff. de vsucap.* Paris. *cons. 27.
num. 101. lib. 1.* Doctor. *in cap. sine possess. de reg. iur. in 6.*
tantò magis, quia cùm constet ex eisdem testibus Capitu-
li oliuas de recenti fuisse plantatas, non potuit interrumpi
præscriptio inducta ad fauorem Monialium, ex tempore
cuius initij memoria non extat; † quæ præscriptio sufficit 21
inter Ecclesias, & habet vim priuilegij Apostolici, Cardin.
*cons. 88. num. 2. cum seqq. ad notata in cap. de qua, cap. ad
aures de præscript.* Et semel completa † non interrumpitur, 22
Mantic. *decis. 296. num. 5.* adden. ad Gregor. *in d. decis. 51.
num. 8.*

Denique non obstant decisiones, quæ allegantur pro
Capitulo, nempe † *Sabinen. decimarum coram Eminen-* 23
tiss. Cardin. Pamphilio apud Marches. *par. 1. fol. 681.* cum
alijs adductis *in Placentina decimarum coram D. meo Mer-
lino*, quia non applicantur, cum ibi agatur de decimis de-
bitis ex sola consuetudine, & ita habet locum regula tan-
tum † præscriptum, quantum possessum, nos autem ver- 24
samur in decimis debitis ex aliquo iure reali ratione feudi,
vnde licet Moniales non dicantur habere fundatam inten-
tionem de iure communi † ex eo, quod non habeant cu- 25
ram animarum, *ex cap. cum contingat, ex cap. transmissa
de decimis*, Put. *decis. 361. num. 1. lib. 1.* cum alijs, satis
est docere de tit. reali ratione dominij directi, de quo de-
ponunt testes ab annis centum, & vltra dictas Moniales
fuisse dominas dicti feudi, & per eas solitum fuisse infeu-
dari cum annua responsione decimarum ratione dominij.
Vnde cùm non contrauertatur huiusmodi feudum spectare
ad Moniales, sed an decima debeatur de oliuis, dixerunt
Domini probationes factas sufficere pro probatione domi-
nij, & vt eius vigore decimæ ex oliuis debeantur ex ratio-
nibus supra adductis.

Et ita vtraque parte acerrimè informante decisum.

R. P. D. PANZIROLLO

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 30. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Actio indebiti, quando statim oriatur. Fideiussionem si quis alicui fecerit pro certo, & determinato tempore, extra illud non est extendenda, & plura circa hanc materiam.

SVMMARIVM

1 *Fideiussio respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis.*

2 *Actio indebiti statim datur detecto indebito non spontè soluto, sed per vim extracto, ac ob intrusionem in carceres.*

3 *Indebiti repetitio, etiamsi aliàs non daretur, inducitur tamen, si actus solutionis detur facultas soluenti retorquendi solutionem, contra quos de iure.*

4 *Soluens id, pro quo aliquis erat obligatus, succedit in locum illius, cui fuit solutum.*

5 *Quod multo magis procedit, si accedat cessio ab eo reportata.*

6 *Soluens Ciuitati pro alio, actio repetitionis contra illum transit in soluentem, etiam absque cessione.*

7 *Depositarius publicus tenetur de iure reddere computa, & si ea non reddat, quid præsumendum sit, num. 9. & 10.*

9 *Administrator, quilibet de iure, tenetur reddere rationes.*

11 *Assertio æquiuoca non attenditur.*

12 *Principalis per suam assertionem non potest præiudicare fideiussori, si ipse tantum ad certum quid voluit esse obligatus.*

13 *Obligatio, sicut qualibet alia dispositio restringitur semper ad suam causam.*

14 *Solutio debet cedere in debitum magis antiquum, limita num. 15.*

16 *Compensatio de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ.*

17 *Solutio non debet cedere in debitum antiquius, quando est extrinsecum, & remotum, & nu. 18. & 19.*

20 *Consignationes, quæ fiunt per Depositarios, &c. cedere debent in causam illius anni currentis.*

21 *Solutio in quam causam sit facta, non tam inspicienda descriptio, quàm ratio, & causa per quam fit.*

22 *Liberatio facta ex falsa causa non tenet, amplia num. 23.*

23 *Consignatio rei censetur facta iuxta præcedentem obligationem.*

24 *Expressio vnius rei excludit aliam.*

25 *Consignatio alicuius rei in dubio, qualiter censeatur facta.*

26 *Frumentum vetus prius distrahi, & erogari debet, & nouum conseruari.*

27 *Ad indebiti repetitionem, quando quis agit, grauatur onere certissimæ, & concludentissimæ probationis.*
Ita vt sufficiat eum excindere per possibile.

DECISIO DXCII.

CONduxerat Leonardus Bentiuolus à Ciuitate Firmana depositariam frumentariam per annum, incipien. à die 23. Augusti 1629. cum obligatione in fine computa reddendi, & reliquatum soluendi, sub fideiussione Gasparis Paccharoni. Huius anni conductione durante, Leonardus recepit à Ciuitate rubra frumenti 619. & salmas 486. & restituit rubra 247. & salmas 190. & sic remansit debitor in rubris 372. & salmis 296. vt in calculo.

Anno prædicto completo, computis non redditis, & reliquatu non soluto, idem Leonardus depositariam prædictam iterùm à Ciuitate conduxit pro anno sequenti 1630. sub fideiussione Francisci Sanini, & tempore secundæ conductionis recepit rubra frumenti 257. & salmas 303. & restituit rubra 383. & salmas 518. & sic vltra recepta, in secunda conductione restituit rubra 226. & salmas 215. vt in eodem calculo.

Cùm autem non obstante hac exuberanti consignatione frumenti facto hoc secundo anno, Leonardus adhuc debitor Ciuitatis appareret ob frumentum receptum in prima conductione, Sauinus fideiussor in secunda coactus fuit soluere prædictum debitum Leonardi in summa scut. 1814. cum facultate retorquendi exequutionem contra quos de iure, vnde prætendente Sauino se indebitè fuisse condemnatum, dubitaui, an illi competat repetitio, & contra quos, & resolutum fuit, Sauino competere repetitionem contra Paccharonum, & contra Ciuitatem, quia cùm Leonardus in secunda conductione plus restituerit, quàm habuerit, & Sauinus præcisè fideiussit pro frumento consignando tempore secundæ conductionis, non potuit molestari pro tradito in prima. Ex quo promissio † fideiussoris 1 respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis, *l. non à Iudice*, §. 1. *ff. de iud. leg. si vnus*, §. *ante omnia, ff. de pactis*, *l. Lucius*, *la seconda*, §. *Paulus*, *ff. de administ. tut. vbi glos. verb. non teneri*, Rom. *cons.* 210. *nu.* 2. Socc. sen. *consil.* 70. *num.* 5. *vers. non promisit lib.* 3. Honded. *cons.* 111. *num.* 75. 76. *& seq. lib.* 1. Rota *decis.* 576. *num.* 1. *& par.* 1. *diu. & decis.* 384. *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Et ideò cum indebitè solutum per Sauinum cesserit in commodum annonæ Ciuitatis contra eandem habet repetendi actionem, quæ datur statim detecto indebito non spontè soluto, sed 2 per vim extracto, ac ob detrusionem in carceres, vt est *text. in l.* 2. §. *grani*, vbi Bart. & Alberic. *ibid.* §. *quod de fundamentaria num.* 1. *vers. nota pro potestatibus*, *ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinentium*, quæ quidem repetitio eò magis Sauino visa est competere, quo in actu solutionis fuit illi data facultas retorquendi executionem, contra quos 3 de iure per quam facultatem inducitur repetitio indebiti, etiamsi aliàs non daretur, *per tex. in l.* 2. *in princ.* & ibi glos. *in verb. locum habebit*, ibique Bar. Bald. Odofred. Alber. Alex. Castrens. & Ias. per tot. ac signanter *nu.* 7. *ff. de condit. indeb.*

Nec minus repetitio visa est competere contra Paccharonum, quia cùm Sauinus soluerit Ciuitati debitum Leonardi contractum vigore prædictæ conductionis, pro qua Paccharonus fideiussor tenebatur, successit Sauinus in locum † ipsius Ciuitatis erga quam Paccharonus erat obstri- 4 ctus, *per text. in l.* 2. *ff. de ceff. bon. & text. in l.* 2. *C. de iur. reipub. lib.* 11. Surd. *cons.* 444. *num.* 9. *& seq.* Accedente præsertim † cessione ab ipsa Ciuitate reportata contra ipsum 5 Leonardum, quæ comprehendit etiam Paccharonum fideiussorem, Bart. *in leg. cum per liberam num.* 2. *Cod. per quas personas nobis acq.* quæ opinio de plano procedit in soluen- 6 te Ciuitati, quia talis actio in eum transit etiam absque cessione, *d. l.* 2. *C. de iure reip. l.* 11. cum alijs relat. per Surd. *d. cons.* 444. *nu* 9. *vers. his tamen*.

Non obstat, quod cum in fine primi anni in manibus Leonardi remanserit residuum frumenti consignati de tempore primæ depositariæ, totum transfusum fuerit in secundam ad fauorem primæ etiam periculo Sauini fideiussoris secundæ depositariæ, quia prætensa transfusio ad damnum, & periculum Sauini benè procederet, si Leonardus in fine primæ conductionis reddidisset computa, prout tenebatur, itaut constaret apud ipsum extare residuum frumenti illiusque qualitatem, & quantitatem à Regulatoribus Ciuitatis recognosci, mensurari, ac de eo creari partitam ad creditum secundæ depositariæ, † prout dicta computa reddere 7 expresè promiserat, & vti publicus depositarius de iure tenebatur, *iuxta l. argentarius*, vbi DD. *ff. de eden.* & tIad. per Bart. *in l. quædam num.* 2. *ff. eod. tit.* & facit quod quilibet administrator de iure rationem † reddere tenetur, 8 *l.* 1. §. *officio*, vbi Bald. *ff. de tutor.* Greg. *decis.* 30. *num.* 4. sed cùm nullum ex his fecerit, videtur posse præsumi nullum frumenti residuum penes † ipsum extitisse, & potius illud 9 in proprium vsum conuertisse, vt ponderat Decian. *cons.* 11. *nu.* 97. *& seq. lib.* 1. vel saltem dicendum est illud penes eundem Leonardum remansisse tanquam debitum primæ con- 10 ductionis sub fideiussione Paccharoni, iuxta disposita *in leg. opus* 39. *ff. locat.* vbi gloss. *verb. approbatur*.

Et cessat penitus difficultas ex ipsis partitis grani consignati in secunda depositaria, quæ omnes cantant de frumento nouo, exceptis rubris centum, & tribus, quæ sunt de veteri, quibus etiam computatis, adhuc Leonardus in secundo anno maiorem quantitatem consignauit, quàm receperit, itaut non sit ambigen. quin totum debitum spectet ad primam depositariam.

Nec

Nec releuat, quòd Leonardus in meliori porrecto Ciui-
tati expresserit se distribuisse, *Grani mal conditionati, e vec-*
11 *chi*. Quia dum exprimit dictum tempus, † assertio est
æquiuoca, cum possit intelligi de distributione facta in pri-
ma conditione, & certè de ea debet omninò intelligi, vt
colligitur ex dicta distributione secundi anni. Et quatenus
12 etiam Leonardus clarè locutus fuisset de secundo anno non
potuisset nocere fideiussori, qui solum teneri voluit de eo
frumento, quod probatur fuisse effectiuè receptum in se-
cunda depositaria, iuxta trad. per Surd. *cons. 326. num. 6.*
vers. his tamen non mouentibus, & per totum, & facit quia
obligatio, prout quælibet alia dispositio restringitur sem-
13 per ad suam causam, *l. ita, §. ex hoc edicto, ff. naut.* Caup.
Stabul. Surd. *dict. cons. 326. num. 13. vers. quia respondet, &*
num. 14.

Nec subsistit, quòd consignationes frumentorum factæ
14 à Leonardo de tempore secundæ † depositariæ cedere de-
beant in extinctionem debiti primæ depositariæ cum sit an-
tiquius *per regul. l. 1. ff. de solut.* Quia cum depositariæ sint
duæ distinctæ, & separatæ, consignationes proficiscentes
15 à secunda † nullo modo referri possunt ad primam, vt est
text. in d. l. 2. §. fin. aut frumentaria pecunia, ff. de aministr.
rer. ad Ciuit. pertinen. Ripa *de peste tit. de remed. ad conser-*
uand. Vbert. *num. 33. & seqq.* Munoz. *de ratiociniis cap. 36.*
num. 5. vers. & loquendo in administratore, Rota coram
16 Mantic. *decis. 77. num. 4.* exemplo compensationis, † quæ
de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes
sunt diuersæ respectu eiusdem personæ, Bald. & Salicet. *in*
l. eius num. 3. C. de compens. Rot. Ian. *decis. 26. num. 30.* Se-
raph. *decis. 1214.* Magun. *dec. Lucen. 1. per tot. & signanter*
num. 21. & 24. Caual. *decis. 38. nu. 4.* Greg. *decis. 366. nu. 4.*
vers. vltra quod, & num. 7. vers. & ideo. Atque hæc absque
vllo dubio videntur procedere in terminis, de quibus agi-
tur, dum vigore quarti Capituli Leonardus tenebatur tra-
dere illud idem frumentum, quod sibi fuerat consignatum
in secunda depositaria, & propterea consignatio facta hoc
17 anno nullo modo potest referri † in debitum primæ, licet
antiquius, quod erat extrinsecum, & remotum, *ad text.*
in l. si fideicommissum, §. tractatum ibi, quid tamen fortè si
certis oneribus destinatum sit, cum alijs notatis per Bart. *&*
scribent. ff. de iudic. Bald. *consil. 115. num. 5. & per tot. lib. 3.*
Bursat. *cons. 28. num. 66. lib. 1.* & hic intellectus declaratur
ex ipsis ordinibus Grasseriorum sub hac forma. *Per farli*
buoni à suoi conti, quod non potest intelligi nisi de computis
18 tempore † secundi anni concurrentibus, quæ ab alijs anni
præcedentis vti diuersa retinebantur, vt per Alex. *cons. 85.*
nu. 5. lib. 3. & faciunt tradita per Surd. *in terminis fideiussio-*
nis cons. 460. nu. 63. vers. per prædicta, & nu. 64. & 63.

Nec videtur attendendum, quod consignationes frumen-
torum factæ à Leonardo in secundo anno, cum sint contra-
positæ debito primi, cedere debeant in huius extinctio-
nem. Quia non subsistit in facto, quod consignationes se-
cundi anni fuerint contrapositæ debito primi, sed solum
verum est, quod ratio integra dati, & accepti tam primi,
quam secundi anni fuit, absque vlla separatione calculata
ad debitum ipsius Sauini, ac si vna tantum fuisset locatio
pro duobus annis, quæ calculatio tanquam erronea non
potest alteri nocere, & quatenus etiam istæ partitæ debeant
19 considerari vti redactæ in vnum corpus † omnes solutio-
nes debent cedere in causam secundæ depositariæ, vt pon-
derat Alex. *in cons. 85. nu. 5. vers. & tanto magis procederent*
lib. 3. vbi dicit hoc sine difficultate procedere, quando ex-
20 tat consuetudo, quod † consignationes, quæ fiunt per
Depositarios cedant in causam illius anni currentis, de qua
quidem consuetudine in casu nostro non potest ambigi,
tam ex præscripto Bullæ Sacræ Congregationis super bono
regimine, sub cuius forma huiusmodi locationes fiunt,
quàm etiam ex tenore Capitulorum vniformium in quali-
bet locatione, vt sunt verba bannimentorum ibi, *si fà in-*
tendere a chi volesse attendere alla depositaria de' grani dell'
abbondanza da farsi nella corrente stagione, venga con sue
offerte, che con l'osseruanza della Bolla sopra il buon gouerno
delle Communità, e con l'infrascritti Capitoli si deliberarà.

Vltra quod ista prætensa contrapositio clarè etiam exclu-
ditur, ex quo cum singulæ partitæ sint descriptæ cum sua
data, & relatione ad receptas, & mandata, quando etiam
indefinitè loquantur *dell'Abbondanza* intelligen. omninò
sont de ea, quæ extabat, non autem de præcedenti, quæ
iam desierat esse, & fuerat resoluta in reliquatum, ad agno-
21 scen. enim in quam causam † fuerit facta solutio, non
tam inspicienda est descriptio, quàm ratio, & causa pro-
pter quam fuit factum mandatum, & in illius exe-
quutionem consignatio, *iuxt. l. priuilegia, ff. de priuileg.*
cred. & trad. Castr. 285. *num. 3. vers. in casu autem proposi-*
to lib. 1.

Nec obstat, quod Sauinus, qui fuit Grasserius primi an-
ni neglexerit exigere rationem, ac reliquatum à Leonar-
do, quia ex dispositione statuti clarè patet hoc officium
non ad Grasserium spectare, sed ad Regulatores, inter
quos erat ipse Paccharonus, & sic potius argumentum re-
torquetur contra ipsum.

Nec aliquid refragatur, quòd Paccharonus remanserit
liberatus per quietantiam, & propterea contra illum
nulla competat actio Sauino ad solutum repetendum, quia
vt supra dictum est, Paccharonus in asserta solidatione
computorum ad se exonerandum vniri fecit in vnum tam
computa primæ, quàm secundæ depositariæ, vt in folio,
quod datur, non obstante quòd notarius in redditione ra-
tionis illas distinxisset per hæc verba, *qui entra sicurtà il Si-*
gnor Francesco Sauino, & sic tum depositariæ sint duæ, nec
ratio reddita, nec liberatio suffragatur. Præterea ista præ-
tensa liberatio Paccharoni emanauit post Sauini carceratio-
nem, cum expressione, quod Leonardus & rationem
reddidisset, & reliquatum soluisse, & sic † ex falsa causa, 22
quæ eandem liberationem vitiat, *l. si per errorem, ff. de iu-*
risd. omn. iud. l. 1. C. de Cond. indeb. Decian. *cons. 19. nu. 74.*
lib. 3. Greg. *decis. 496. num. 11. & seq.* vltra quod est etiam
ipso iure nulla, quia cum ipse Paccharonus esset de magi-
stratu, † & ageretur de suo proprio interesse, non pote- 23
rat officio durante de aliqua ipsius liberatione in consilio
tractare, stante prohibitione statuti *in rubr. 3. de auctor.*
prior. lib. 2. Nec minus alia manifesta nullitate laborat, ex
quo liberatio emanauit à duobus tantum officialibus, cæ-
teris reluctantibus, qui sciebant actus nullitatem, vt in
summ. num. 16. cum tamen ad hunc effectum omnes de ma-
gistratu interuenire debuissent, & ex eis saltem quinque
consentire, & propterea non obstante quacunque asserta
liberatione, adhuc visum est, quod Paccharonus obliga-
tus remanserit.

Et sic fuit decisum parte vtraque.

ANNOTATIO.

* *Infra in eadem causa coram eodem Reuerendiss. Patriar-*
cha habentur duæ aliæ decisiones sub diebus 30. Martij 1637.
& 25. Iunij eiusdem anni, sunt decisiones 606. & 612. Et
duæ aliæ adsunt coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino De-
cano 28. Iunij 1638. & 29. Nouembris 1639. & ista est mo-
deratoria aliarum decisionum, & hæ duæ non adsunt in præ-
senti tomo, sed in alio edendo. Et ea potissimum de cau-
sa Rota mota fuit ad moderationem dictarum decisionum,
scilicet, quod fideiussor Sauinus non indebitè, sed iustè
persoluerit, & ideò non esse locum repetitioni, de qua hic,
quia ex nouis iuribus pro Communitate productis, appa-
rebat liquidò, quod de mense Maij 1630. & sic durante
adhuc prima depositaria fuit initus contractus, & conuen-
tio inter Communitatem, & præsente eodem Sauino fide-
iussore tanquam Grasserio, & stipulante, & inter tres
pistores, nempe Io: Andream de Alexandro, Petrum Gras-
sum, & Ricinum, vt de illo frumento primæ depositariæ,
vnusquisque ex dictis pistoribus reciperet rubra 250. & per
totum mensem Augusti 1630. recepissent, & habuissent vt
dicitur, per spacciati, cum verò distulissent pistores reci-
pere dictum frumentum, postquam superuenit secunda de-
positaria, fuerunt coacti illud recipere, & secuta fuit
consignatio, quæ propterea cùm sit facta in executionem
instrumenti de tempore primæ depositariæ, ad eandem
primam depositariam debet referri creditum istius grani
consignati, eo quod consignatio censetur † facta in exe- 24
cutionem antecedentis obligationis, & sic censeri etiam
facta de grano veteri, *ad l. si duo, ff. de acquirend. hæred.*
& ad not. per Bart. *in l. cum seruus num. 4. ff. de verb. oblig.*
Abb. *in cap. penult. num. 7. & seq. de conuers. coniug. & cons.*
116. in fine, versic. & semper ad intellectum stipulationis
lib. 2. Ancharan. *cons. 28. num. 3. vers. quando autem*, Ale-
xand. *in cons. 90. in fin. & cons. 94. num. 1. lib. 3. & cons. 52.*
num. 24. lib. 4. Castrens. *cons. 64. sub num. 4. vers. debet ergo*
lib. 2. Crauett. *cons. 231. nu. 12. ad med. & cons. 135. nu. 13.*
Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 49. numer. 9.*

dixit se tradere possessionem bonorum ibi: *Et quia parum prodesset me spoliasse meis bonis, & non reducere ad effectum illud, quod ego desiderabam, maiori diligentia, qua potui, procuraui licentiam Archiepiscopi Toletani ad faciendum de prædictis meis domibus Monasterium, &c. Et posui in prædicta domo Venerabilem matrem Franciscam*, & infra ibi, *Ad dandum vobis donationem, quam feci, volo quod vos prædicta mater, & socia nomine reliquarum futurarum recipiatis bonorum possessionem, &c.* Et sic hæc non fuit propriè donatio, sed sequela, & executio alterius præcedentis oblationis, & donationis, & quamuis replicetur, quod hæc executio non continer consignationem omnium bonorum præsentium, & futurorum: attamen est facienda vis in oblatione, & expoliatione, quam Rodericus se fecisse asseruit in mense Martij præcedentis, quæ quidem oblatio, & expoliatio comprehendit bona præsentia, & futura ex si-
8 gno vniuersali † *omnibus*, & adiectione tituli vniuersalis, nempè institutionis ibi, *omnibus bonis meis, &c. faciens meos hæredes*, Bar. *in l. si ita num. 4. vers. aut in testamento ff. de aur. & arg. legat.*

Et cessat omnis difficultas ex verbis illis in secundo instrumento de dicto anno 1540. appositis, videlicet, *Bona quæ hucusque dedi vobis, & nunc do* &c. & *reseruo mihi administrationem prædictorum bonorum, sicut reseruaui*; ex quibus colligitur nihil de nouo fuisse datum in dicta secunda donatione, præsertim cum in illius instrumento non leganturalia territoria bonorum, quam illa quatuor descripta in instrumento de anno 1525. Nempè de Scranillos, Batres, Moralessas, & de Grinnon, & in vtroque instrumento bona in genere, non autem per corpora cum designatione confinium descripta fuerunt.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

A N N O T A T I O

Supra in hac parte in eadem causa habentur duæ decisiones sub diebus 11. Februarij & 17. Nouembris 1628. sunt in ordine decisiones 147. & 210. & Rota sub die 21. May 1638. tandem in hac causa recedendo à decisis sub die 2. Iunij 1636. quæ est præsens decisio permansit in resolutis sub die 3. Decembris 1635. scilicet quod Moniales teneerentur vel obseruare conditiones, vel restituere bona iuxta
9 formam ipsarum conditionum, † quas Rodericus fundator apposuit in secundo instrumento donationis, vt in puncto *est text. in cap. verum 4.* & ibi glos. *in verb. conditione & & in verb. debeat reuocari, vbi communiter Canonistæ & præsertim Præpositus num. 6. de condit. apposit. & Abbas in cap. cum dilecti antenum. 3. in 3. notab.* vbi etiam Imol. *in 4. de donat.* Bald. *in l. dictam sub num. 5. vers. ego dixi de condit. ob causam*, Castr. *qui loquitur in terminis cons. 69. num. 2. lib. 1.* Felin. *in cap. cum venerabilis num. 39. vers. nota tertio de exception.* Anchar. *cons. 197. n. 5.* Lambert. *de iure patr. par. 1. lib. 1. q. 9. art. 4. num. 3. vers. tertio vero casu*, Ripa *in fin. q. 38. num. 132. C. de reuocan. donat.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. fin. num. 14. & 15.* Corsett. *in singularibus in verb. contractus 15.* Rota *dec. 695. num. 3. par. 1. diuers. & resoluit in Lucana Bonorum 5. Decembris 1603. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio Seniore, & supradicta decisio Coccini fuit deinde canonizata, & melius roborata in eadem sub die 18. May 1639. coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano.*

Paulus Rubeus.

REVERENDISSIMO P. D. MERLINO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 9. Iunij 1636.

A R G V M E N T V M.

In hac decisione adducuntur plures præsumptiones, & coniecturæ, ex quibus benè deprehenditur, quando aliquis contractus fuit simulatè gestus. Decretum Iudicis interpositum in contractibus minorum, vel mulierum, quando non teneat.

S V M M A R I V M.

1 *Simulatio vbi probatur, solet infringere vim obligationis Cameralis.*

1 *Et hoc nedum si per Testes, vel ex inspectione instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus Iuris, aut hominis concludenter iustificetur.*

3 *Simulatio coniecturis, & præsumptionibus, & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis concludenter probatur etiam contra publica instrumenta, & quando hoc procedat, n. 4.*

5 *Simulatio, quando est de persona ad personam, non est iuri exosa, vbi seclusa est fraus contrahentium.*

6 *Simulatio, quando est de persona ad personam probatur, etiamsi non doceatur de causa simulationis.*

7 *Quietantiæ, & satisfactionis exceptiones sine dubio tollunt quamcumque obligationem.*

8 *Contractus, quando est simulatus, tunc personæ fictæ nullum acquiritur ius, sed vero contrahenti.*

9 *Simulatio benè arguitur ex ratione propria vtilitatis, & existimationis tuendæ, & cohonestandi contractum.*

10 *ad Simulationem probandam, sufficit causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum pro vera opinata.*

11 *Simulatio argui potest ex consuetudine alicuius soliti talia gerendi.*

12 *in Simulationis materia mores vniuscuiusque & instituta, ac solitum contrahendi sunt plurimum perpendenda.*

13 *Simulatio argui potest stante consanguinitate, & familiaritate personarum, sub quarum ficto nomine contrahitur.*

14 *in Contractibus, quando dicatur supposita persona.*

15 *Fides extraiudicialis regulariter non facit fidem.*

16 *Attestationi magnatis, cuius præcipua integritas, & animi candor æquè respondet suæ Nobilitati plurimum videtur deferendum.*

17 *Testi vnico, attenta personæ qualitate, & informatione negotij ac de facto proprio deponenti fides est adhibenda.*

18 *Attestatio quando est suffulta adminiculis, iunctaque verisimilitudine, etiamsi sit alicuius priuati, probationem facit.*

19 *Testibus deponentibus de facto proprio magis standum est.*

20 *Libri alicuius contra ipsum probant.*

21 *Fæminarum sexus auarissimum est.*

22 *Matronæ Ianuenses, quibus patriæ mores non suadent liberalitatem, non est præsumendum, quod voluerunt tenere otiosa aliquam notabilem summam pecuniarum, & n. 24.*

23 *Genuæ etiam ipsæ mulieres ne momento quidem temporis permittunt pecunias remanere otiosas, sed mercimonijs lucra aucupantur.*

25 *Creditoris diuturna taciturnitas infert crediti simulationem.*

26 *Cambium ex quo appareat simulatum.*

27 *Simulatio arguitur ex ingenti summa inuerisimiliter soluta.*

28 *Scripturæ non recognitæ, quando minus non probent.*

29 *Iudex appellatur auxilium legis.*

30 *Iudex directione rationis ad veritatem, obscuras factorum controuersias sub lege non comprehensas ex probabilibus argumentis deffinire debet, & quanti sint facienda coniectura solerter rimare.*

31 *in Simulationis materia coniecturæ omnes coacernatim perpendendæ sunt.*

32 *Instrumenti executio retardanda est, stante exceptione nullitatis.*

33 *Nullitatis exceptio, vbi ex instrumenti inspectione apparet, absque alia extrinseca probatione admitti-*

mittitur contra obligationem Cameralem.

34 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. requirit, vt Iudici in scriptis causa exprimatur, insinuetur, & plenè discutiatur.*

35 *Et ei non dicitur satisfactum, si aliqua causa vaga, & generalis afferatur, requirit enim statut. discussionem causæ, vt si deinde exactu temporis detegatur erronea, contractus possit impugnari.*

36 *in Mulierum, & minorum contractibus dum interponitur decretum à Iudice si non exprimeretur causa particularis, adimeretur facultas impugnandi contractum ex causa erronea, si postea reperiretur.*

37 *in Alienatione, seu obligatione bonorum minoris, vel mulieris non sufficit exprimere causam in genere, & decretum generale non substinetur.*

38 *Genus inducit obscuritatem.*

39 *in Contractibus minorum, vel mulierum, quando interponitur decretum, ipsa causa cognitio, non in genere sed super certo indiuiduo actu specialiter interponi debet, vt habeat fomentum iuris.*

40 *Decretum Iudicis interpositum in contractibus mulierum, vel minorum non potest fundari super incertis, & futuris contingentibus causis, quæ de tempore contractus non patent.*

41 *in Decreti Iudicis materia circa approbationem contractuum minorum, vel mulierum strictè est procedendum.*

Itaut non sit facienda extensio, seu illatio de vno actu ad alium, nec de maiori ad minus, numer. 41.

42 *Iudex quando interponit decretum in contractibus minorum, vel mulierum, si omnia benè non perscrutetur, non substinetur, num. 43.*

DECISIO DXCIV.

IN vim instrumenti, quod Camerali obligatione vallatum est, Auditor Cameræ decreuit mandatum contra Hæredes bon. mem. Excellentissimæ D. Ducissæ Sfortiæ, pro cambio scutorum 5000. ad fauorem D. Isabellæ Sauliæ à quo interposita appellatione, Signatura mihi causam commisit, vt procederem ad legitimam executionem: Et pluries discusso articulo, An esset procedendum ad vlteriora in executione; tandem hodie Domini responderunt negatiuè.

Insistentes potissimum super simulatione contractus cam-
1 bij, quæ, vbi probatur, solet instringere † vim obligationis Cameralis, nedum si per Testes vel ex inspectione Instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus Iuris † aut hominis concluden-
2 ter iustificetur, vt scripserunt Socc. sen. *cons.* 27. *num.* 30. *lib.* 4. Galles. *de oblig. Cam. q.* 18. *num.* 5. Farin. *de simulat. quæst.* 162. *num.* 64. Rota apud Cæsar. de Grass. *dec.* 16. *num.* 10. *de probat. & in decis.* 25. *num.* 2. *ac decis.* 116. *num.* 3. *& decis.* 150. *num.* 14. *post eund.* Galles. *de oblig. Cam.*

3 Prout coniecturis, & præsumptionibus, † & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis; concludenter probari etiam contra publica Instrumenta, vbi non agitur
4 de simulatione fraudolenta, quæ contineat † delictum, sed de simulatione de persona ad personam, nemini ex contrahentibus perniciosa; docuerunt Crauett. *cons.* 156. *n.* 7. *&* 14. Becc. *cons.* 52. *num.* 45. Aldobrand. *cons.* 95. *num.* 2. *lib.* 1. Odd. *cons.* 100. *num.* 4. Bellon. iun. *cons.* 20. *num.* 1. Rota *decis.* 802. *num.* 1. *&* 5. *par.* 4. *diuers. & decis.* 99. *n.* 5. *par.* 5. *diuers. & in dec.* 29. *nu.* 1. *post.* 1. *vol. cons.* Farinac. *& in recent. decis.* 741. *num.* 5. *&* 6. *par.* 3. atque in terminis similis Cambij Anel. *decis. Neapolit.* 20. *num.* 6. Imò
5 duas tantum sufficere coniecturas ad hanc † probationem simulationis de persona ad personam, quia Iuribus non est exosa, vbi seclusa sit fraus contrahentium, tradunt Becc. *d. cons.* 52. *num.* 47. Farinac. *de simulat. q.* 162. *num.* 106. *& cons.* 201. *num.* 54. *& cons.* 133. *nu.* 14. *&* 27. Grat. *discept. forens. cap.* 950. *num.* 46. Rota *in recent. decis.* 283.
6 *num.* 13. *par.* 5. *recent.* Adeò vt neque opus sit in hoc † genere simulationis probare adfuisse causam simulandi Card. Mantic. *de tacit. lib.* 8. *tit.* 25. *num.* 34. *& lib.* 13 *tit.* 35. *num.* 7. Farinacc. *de simulat. d. quæst.* 162. *numer.* 39. Grat. *discept. forens. cap.* 878. *num.* 19. *&* 950. *n.* 46. *&* 47. quæ tamen causa hic non deficit, vt infra ostendetur.

Hancque simulationis exceptionem, eò magis amplexi sunt Domini, quia ex ea, quotiescumque legitimè probatur, animaduersum fuit resultare etiam exceptionem satisfactionis, & quietantiæ, quæ proculdubio tollit quam- 7
cumque obligationem, §. 1. *Institut. quibus modis tollitur oblig.* Rot. apud Card. Seraphin. *decis.* 814. *num.* 1. & alibi passim. Cum enim ex dicto Instrumento non fuerit acquisitum ius vllum D. Isabellæ † personæ fictæ, & suppo- 8
sitæ; sed D. Thomæ vero contrahenti iuxt. tradita per Bald. *in l. cum precibus num.* 3. *in fine C. de probat.* Franc. Marc. *decis.* 46. *num.* 4. *par.* 1. Grat. *discept. cap.* 878. *num.* 19. *& cap.* 950. *num.* 46. Rim. *cons.* 136. *num.* 6. *& cons.* 255. *num.* 18. Rot. apud Card. Seraph. *decis.* 660. *num.* 5. *& dec.* 1210. *num.* 6. consequenter dum idem D. Thomas de anno 1632. fecit amplissimam quietantiam in fauorem D. Ducissæ pro quibuscunque creditis, & contractibus cum eadem D. Ducissa gestis pro hoc etiam cambio ad ipsum spectante, quietasse censetur eandem Ducissam.

Constare autem de simulatione, & quod reuera contractus, & pecuniæ spectarent ad D. Thomam, non autem ad D. Isabellam, deprehendebant DD. ex multis coniecturis.

Prima, & præcipua, quæ pro causa etiam simulationis deseruit, ea fuit quod D. Thomas ære alieno valde grauatus erat coactus mercaturam deserere, foroque cedere, & à Creditoribus, & Fisco acriter vexabatur. Vnde è re sua non erat publicè exponere tam ingentem pecuniarum summam, & præbere ansam suspitioni suæ integritatis, magisque ei consultum erat sub nomine Matris pecunias locare, cuius tanquam Viduæ, & in Genuæ Matronæ causa erat speciosior, & fauorabilior quod † propriæ vtilitatis, 9
& existimationis tuendæ motiuum, ac ratio cohonestandi contractum magnam præbet coniecturam, & causam simulationis, & quidem veram iuxta tradita per Calcan. *cons.* 26. *num.* 17. *vers. est etiam alia*, Roland. *cons.* 40. *nu.* 37. *lib.* 2. Crauett. *cons.* 156. *num.* 18. Rot. *decis.* 99. *num.* 4. *par.* 5. *diuers.* cum tamen ad hunc effectum sufficiat
† causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum 10
pro vera opinatam, vt censuerunt Crauett. *cons.* 88. *num.* 15. Farinac. *de simulat. q.* 162. *num.* 138. D. Camill. Gypsius *ad decis. Bonon.* 75. *vers.* 3. *absentia*, Rota *in decis.* 140. *num.* 4. *post* 1. *vol. cons.* Farinac. *& in recent. decis.* 813. *num.* 1. *par.* 2. Adden. ad sanct. mem. Gregor. XV. *decis.* 157. *num.* 27. *vers. & talis casus*, *& fuit dictum in Auenionen. Simulationis* 29. *Ianuarij* 1635. *coram R. P. D. meo Panzirolo.*

Secunda insurgit coniectura ex eo, † quod Thomas 11
solitus erat Cambium exercere sub alieno nomine, vt constat ex Testium, & Notariorum depositionibus, & datur Instrumentum pro scutis 10000. sub nomine D. Caroli fratris, qui tunc erat adolescentulus, & Ioannis Bosij familiaris eiusdem D. Thomæ, quod Instrumentum respectu Bosij visum fuit valdè suspectum, cùm certum sit Bosium tam notabilem pecuniarum summam non potuisse exponere ad Cambium, necnon etiam probatur eundem Thomam contraxisse aliud Cambium scutorum 4000. sub nomine Petri fusum Præfati Domus D. Ducissæ, atque Societatem Officij cum D. Comite Cæsare Tassono sub nomine eiusdem D. Ducissæ, in hac autem materia simulationis mores † vniuscuiusque, & instituta, ac solitum 12
contrahendi sunt plurimum perpendenda, vt monuerunt Cæpoll. *in tractat. de simul. contract. num.* 149. Farinac. *de simul. q.* 162. *num.* 169. Menoch. *præsumpt.* 122. *num.* 100. *lib.* 3. Rot. *decis.* 71. *num.* 6. *post.* 1. *vol. cons.* Farinac. Ponderando etiam qualitatem † consanguinitatis, & familia- 13
ritatis personarum sub quarum ficto nomine contraxit, ex qua simulationem etiam argui voluerunt, Paris. *cons.* 153. *num.* 22. *lib.* 4. Annell. *decis. Neap.* 20. *num.* 7. Bellon. iun. *cons.* 20. *num.* 7. Rot. *decis.* 68. *num.* 4. *& decis.* 237. *num.* 8. *par.* 5. *diuers. & decis.* 71. *num.* 7. *post* 1. *vol. cons. Farinacc.*

Tertia viget coniectura, quæ multum mouit Dominos, deducta ex attestatione Excellentissimi D. Ferdinandi Vrsini, qui interfuit instrumento Cambij, tanquam proximior consanguineus; is enim affirmat, dum dissidia quædam suborta essent inter eandem D. Ducissam, & D. Thomam, ipseque D. Ferdinandus mediator constitutus fuisset. *Esse Signor Tomaso* (sunt verba D. Ferdinandi) *mi*

disse

*disse che ogni volta che la detta Signora Duchessa hauesse ag-
giustato il suo conto, nel qual pretendeua di restar creditore
di più di 2000. scudi, hauerebbe cassato l'instrumento del
Cambio di 5000. scudi fatto à fauore della Signora Isabel-
la, e che esso teneua anco acceso questo instrumento per con-
traporlo al suo preteso credito, e che se Io* (nempe idem
D. Ferdinandus) *hauessi voluto, l'hauerebbe cassato all'ho-
ra, purche io poi fossi Arbitro delli suoi presi interessi*. Si
ergo tam audacter D. Thomas pollicebatur se aboliturum
esse Instrumentum Cambij scutorum 5000. & distulisse
asserebat vsque tunc, vt contraponeret *al suo preteso cre-*
14 *dito di 2000. scudi*, † ergo Cambium illud scutorum
5000. non spectabat ad D. Isabellam, sed ad eundem
D. Thomam, & conferunt tradita per Rotam *dec.* 741.
num. 7. par. 3. rec.

Et quamuis atte statio hæc D. Ferdinandi iurata quidem,
15 & recognita sit, sed extraiudicialis, & regulariter † fides
non faciat fidem, Cæs. de Grass. *dec. 2. num. 12. de sponsal.*
Rota coram Card. Seraphin. *decis.* 106. *nu.* 3. & apud sanct.
mem. Gregor. XV. *decis.* 214. *num.* 2. tamen cùm versemur
16 in attestatione Magnatis, cuius † præcipua integritas, &
animi candor æquè respondet Inclytæ generis Nobilitati,
plurimum videtur attendenda, ad notata per Bald. *cons.* 249.
num. 3. *lib.* 1. Gabr. *cons.* 51. *num.* 8. *lib.* 1. Rot. apud Car-
dinal. Mantic. *decis. 325. num. 1. in fine, & num. 4. in fine,
& in Auenionen. Simulationis 29. Ianuarij 1635. coram
R. P. D. meo Panzirolo*, in quibus decisionibus pro simu-
latione præsumenda magni facta fuit attestatio extraiudi-
17 cialis † Rectoris Societatis IESV, & Præpositi Theati-
norum; Cùm & vnico testi attenta personæ qualitate,
& informatione negotij; ac de facto proprio deponenti fi-
dem esse adhibendam censuerit Rota apud san. mem. Greg.
XV. *decis. 537. num. 2. & in Romana Pecuniaria de Astal-
lis 1. Februarij 1613. coram Reuerendiss. D. meo Decano,
& in Albanen. Confinium 13. Ianuarij 1623. coram R. P. D.
meo Pirouano*. Præsertim verò quia eadem attestationedum
18 est suffulta † adminiculis, quibus concurrentibus, iun-
ctaque verisimilitudine, fidem etiam simplicem alicuius
priuati probationem facere dixit Rota *dec. 122. num. 7.
par. 1. recent. & in decis. 323. num. 2. par. 5. diuers. & in
Caietana Benefi ij 9. Februarij 1618. coram bon. mem. Bu-
ratto*; sed etiam testium depositionibus innititur. Primus
enim Testis ait, *La Signora Duchessa Sforza mi hà detto,
che io facessi instanza al Signor Tomaso, che essendo stata
pagata la somma del Cambio di 5000. scudi, e di 1500. scu-
di douesse cassare detto Instromento; detto Sig. Tomaso
mi rispose, che era il douere*: & paulò post. *Finalmente
hauendolo io più volte fatto instanza, & importunatolo à
nome di detta Signora Duchessa, mi disse detto Signor To-
maso liberamente, che non lo voleua cassare, perche lui ha-
ueua cert' altre pretensioni con la Signora Duchessa, e che
voleua tenere accesi i Cambij per sua sicurezza*. Et quintus
Testis inquit. *Due mesi auanti che morisse la Signora Du-
chessa Sforza, auanti al Signor D. Ferdinando Orsini, io
in nome di detta Signora Duchessa feci instanza al Sig. To-
maso, che volesse consentire alla cassatione del Cambio di
5000. scudi, conforme ne haueua dato parola auanti, &
doppo, che fu stipulato l'instromento delli scudi 10000 mi
rispose, che desideraua essere seruitore di detta Signora Du-
chessa, e mi mostrò vn bilancio, che haueua dato in mano al
Signor D. Ferdinando, e se ben mi ricordo, pretendeua
2500. scudi in circa. Io replicai, che non haueua da fare
questa partita di scudi 5000. con quella, lui si riuolse al Si-
gnor Don Ferdinando, che hauesse procurato la sua sodisfat-
tione, che hauerebbe cassato l'Instromento delli scudi 5000.*
Et paulò post subdidit idem Testis. *Et vn'altro giorno detto
Signor Tomaso disse à detto Signor D. Ferdinando, se Vo-
stra Eccellenza commanda, ch'io cassi detto Instromento di
scudi 5000 lo cassaro, con rimettere ogni cosa in sua mano*,
quæ depositiones respondent ad vnguem attestationi eius-
dem D. Ferdinandi, cui etiam consonat similis attestatio
D. Antimi Vrsini omni exceptione maioris. Et dicta ho-
rum Testium magnifacienda esse videbantur, cùm sint de
toto hoc negotio apprimè instructi, alter enim erat Præ-
fectus Domus D. Ducissæ, cuius consilio, & opera in
contractibus gerendis eadem vtebatur; alter verò est No-
19 tarius, qui Instrumentum excepit. † Vnde tanquam de
facto proprio deponentes maiorem fidem merentur, Rota
apud Caputaq. *decis.* 271. *par.* 1. & coram Card. Seraph.
dec. 1163. *n.* 6. & apud san. me. Greg. XV. *dec.* 521. *n.* 2. *& seqq.*

Ex quibus Domini deprehenderunt, nedum Cambium
scutorum 5000. verè spectasse ad D. Thomam, sed etiam
fuisse extinctum in illo Cambio scutorum 10000. attentis
præsertim verbis attestationum DD Ferdinandi, & Anti-
mi, quibus subdunt, D. Elisæum Bartholum Iudicem ad
interponendum in contractu decretum, interrogasse, in
quam causam essent eroganda illa scuta 10000. & respon-
sum fuisse, *che si pigliauano per pagar Creditori, cioe per
1500. scudi di vn Cambio, dou'era obligato io* (idest D. Fer-
dinandus) *& 5000. altri scudi per vn'altro Cambio*. Et quia
Instrumentum Cambij scutorum 5000. erat sub nomine
D. Isabellæ Matris D. Thomæ. *Il Signor Tomaso disse, me
faro venire la Procura di mia Madre, & lo cassaro*. In quo
concordant etiam duo præallegati Testes; Primus enim ait,
*che essendo stata pagata la somma de i Cambij di scudi 5000.
& 1500. douean cassarsi detti Instromenti, detto Signor To-
maso rispose, che era il deuere, & che si hauerebbe fatti cas-
sare*, & Quintus Testis idem etiam deponit, vt ex le-
ctura apparet.

Quartam recensebant DD. coniecturam, quod dum age-
retur de componendis dissidijs inter Ducissam, & Tho-
mam à Viuentio Calculatore exhibitus fuit calculus, con-
tinens partitam Cambij scutorum 5000. sub credito Tho-
mæ, † desumptam ex libris eiusdem Thomæ, quos con- 20
tra ipsum probare veritatem descriptionis non est dubium,
l. quadam § nummularios, & ibi glos. *ff. de edendo*, Bart. *in l.
admonendi n. 26. ff. de Iur. iur.* Honded. *cons. 39. n. 54. lib.* 2.
Rota apud Card. Caual. *dec. 626. n. 1. & 3.* & sic simulatio
nominis Isabellæ euincitur.

Quintam gignit coniecturam magna inuerisimilitudo,
quod Isabella, quam nullis officijs, vel amicitia sibi deuin-
xerat D. Ducissa, dederit istas pecunias absque vllius fide-
iussoris accessione, & quod est intolerabilius, per annum
etiam fructus remiserit, quod maximi pendendum est in
fœmina, † cuius sexus auarissimus est, *l. sed si ego*, vbi 21
DD. *ff. ad velleian.* Castrens. *cons.* 343. *num.* 3. *lib.* 1. Card.
Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 17. num. 1.*
& in Matrona Ianuensi † cuius Patriæ mores non suadent 22
hanc liberalitatem, atque vt notabilem pecuniarum quan-
titatem otiosam per annum retinuerit, vt in puncto aduer-
tit Rota Ianuensis *decis.* 519. *num.* 9. vbi quod Genuæ ipsæ
etiam Mulieres, ne † momento quidem temporis permit- 23
tunt pecunias remanere otiosas, sed mercimonijs lucra au-
cupantur. Præsertim dum Thomas eius filius magno ære
alieno laborabat; ipsa verò D. Isabella marito orbata pro
repetendis suis dotibus, Creditores vrgebat, itaut eò mi-
nus † censendum sit, illam æquo animo passam fuisse ia- 24
cturam lucri pecuniarum, ex traditis per Alex. *cons.* 183. *n.*
17. *vers. & hanc partem l.* 6. Surd. *cons.* 105. *num.* 3. Rota
decis. 813. *num.* 8. *par.* 1. *diuers.* & illi omninò ignota erat
D. Ducissa, & absens, quod ad effectum simulationis pon-
derant Paris. *cons.* 54. *num.* 70. *lib.* 1. Farin. *de simulatione q.*
162. *num.* 180. Rot. *decis.* 116. *num.* 5 *par.* 2. *diuers.* quæ
rationes non ita vrgent in D. Thoma, qui facilè potuit mu-
tuare istas pecunias D. Ducissæ, à qua pluribus cumulatus
fuerat beneficijs.

Sexta, missis alijs concurrit coniectura, quod per mul-
tos annos non constat de litteris Cambij *dell'andata, e del
ritorno*, solemniter confectis, nec quod legitimè fructus
fuerint soluti, & licet modò petatur tantum sors, tamen
ex eo quod fructus non fuerint per tot annos soluti, vehe-
mens resultat præsumptio, vel quod Cambium scutorum
5000. verè fuit extinctum in illo Cambio scutorum 10000.
iuxt. attestationes Excellentissimi D. Ferdinandi, & D An-
timi de Vrsinis, & Testium depositiones, vel quod verè
Cambium spectaret ad D. Thomam, qui propter commo-
da quæ reportabat ab eadem D Ducissa, potuit negligere
rigorem contractus, & exactionem, & certum est diutur-
nam Creditoris nempè Isabellæ taciturnitatem inferre cre- 25
diti simulationem, Menoch. *præsumpt.* 126. *num.* 6. *lib.* 3.
Giurb. *decis.* 22. *num.* 18. Annell. *decis. Neap.* 20. *num.* 7.
Rot. *decis.* 68. *num.* 7. *par.* 5. *diuers. & decis.* 59. *num.* 13.
& 14. post Cenc. *de censib. tom.* 2. Et probandum esset, quo-
modo ad Vrbem, magnam hanc pecuniarum quantitatem
D. Isabella transmiserit, † quod dum est prætermissum, si- 26
mulatum pariter infertur Cambium, ad trad. per Bald. *cons.
249. num. 3. vers. Item vnde sunt lib. 1. & ingens summa
inuerisimiliter soluta* † *simulationem arguit*, Rot. *in Imolen.* 27
*Pecun. 3. Iulij 1628. coram bo. me. Card Verile, & in Auenion.
Simulationis 29. Ianuarij 1635. coram R. P. D. meo Panzirolo.*

Epi-

Epistola verò, quæ datur ad ostendendum, quod etiam
post instrumentum Cambij scutorum 10000. vigeret pri-
mum Cambium scutorum 5000. visa fuit DD. non sufficien-
28 ter recognita, † & multum affectata, in qua character D.
Ducissæ legitur solum in calce subscriptionis eius nominis,
& cognominis; tenor verò Epistolæ totus videtur conscri-
ptus manu eiusdem D. Thomæ, & subscriptio Excellentis-
simæ D. Ducissæ, est in extrema folij parte, quod non con-
gruere videbatur eius dignitati, & auget inuerisimilitu-
dinem Epistolæ, iuncto etiam quod dicebatur D. Ducissam
consueuisse tradere D. Thomæ folia huiusmodi in albo sub-
scripta, & tot alijs supra deductis simulationem Cambij
suadentibus. Cùmque vim, & pondus coniecturarum
Doctor. ponant in prudentia, & æquo Iudicis arbitrio,
29 † qui tanquam auxilium legis prout illum appellat Eguinard.
de diuid. & indiuid. cap. 4. num. 11. directione rationis ad
veritatem, obscuras factorum controuersias sub lege non
30 comprehensas, ex probabilibus argumentis deffinire debet,
& quanti sint faciendæ coniecturæ solerter rimare, vt mo-
nuerunt Menoch. *præsumpt. lib. 1. quæst. 5. num. 8. & 10.
& quæst. 7. num. 26.* Surd. *decis. 23. num. 7.* Farinac. *de
simulat. quæst. 162. num. 105.* Bursat. *cons. 175. num. 17.*
Bellon. iun. *cons. 20. num. 2.* Rota *decis. 68. num. 1. ad fin.
par. 5. diuers.*

Domini omnibus insimul ponderatis coniecturis supra
31 expressis, necnon etiam qualitate personarum, † circum-
stantijs facti, ac serie totius negotij prout hæc omnia coa-
ceruatim in hac materia simulationis perpendenda consu-
luere Gabr. *cons. 51. num. 10. lib. 2.* Becc. *cons. 52. num. 83.*
Farin. *cons. 201. num. 59.* Rot. *decis. 71. n. 8. post 1. vol. cons.*
Farin. *& in Auenian. simulationis 29. Ian. 1635. coram R. P. D.
meo Panzirolo.* Censuerunt satis constare de simulatione
contractus Cambij, de quo agitur, itaut non sit proceden-
dum ad vlteriora in executione.

Quam Instrumenti executionem, amplius ex abundan-
32 tia aliqui ex Dominis existimabant retardandam † esse, ex-
ceptione nullitatis, ob non seruatas in contractu istius Cam-
bij solemnitates, quas statutum Vrbis in contractibus mu-
lierum requirit, *lib. 1. cap. 151.* quæ nullitatis exceptio, vbi
33 ex instrumenti inspectione apparet † absque alia extrinseca
probatione, admittitur contra obligationem Cameralem,
& in quocumque alio executiuo Iudicio, vt docuit Galles.
de oblig. Camer. quæst. 3. num. 3. & 4. & ibidem Zacch. *num.
4.* Honded. *cons. 17. n. 5. lib. 2.* & pluries respondit Rota *vt
in dec. 27. n. 2. & dec. 36. nu. 2.* post eundem Galles. *& in
Rom. Hæreditatis de Agazarijs 11. Aprilis 1622. coram bon.
mem. Remboldo.*

Defectus autem solemnitatum desumebatur ex defectu
34 causæ, † quia statutum Vrbis *cap. 151. lib. 1. requirit*, vt
Iudicis in scriptis causa exprimatur, insinuetur & plenè dis-
cutiatur, in hoc verò Instrumento Cambij nulla est adiecta
causa, nisi genericè pro suis indigentijs, quæ tanquam
nimis vaga, & generalis non videtur sufficere, † quia
35 non est satisfactum intentioni statuti, requirit enim discus-
sionem causæ, vt si deinde tractu temporis detegatur eam
fuisse erroneam, contractus possit impugnari, quæ facul-
36 tas impugnandi adimeretur, si non exprimatur causa parti-
cularis, vt benè obseruat Picus *ad statutum Vrbis d. cap. 151.
glos. 22. n. 4.* & censuit Rot. *in Rom. releuationis indemnita-
tis, coram Ortemberge, quæ est apud Marches. de commiss.
par. 1. fol. 903. in fin. in Romana donationis de Cassanis 3.
Aprilis 1620. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Romana
Hæreditatis de Agazarijs 11. Aprilis 1622. coram bo. mem.
Remboldo*, & regulariter in casu alienationis, vel obliga-
37 tionis † bonorum minoris, aut mulieris, non sufficit ex-
primere in genere, & decretum generale non sustinetur,
38 cùm genus inducat obscuritatem, sed necesse est, vt mo-
tiua specialiter in causæ cognitionem, & decretum dedu-
cantur, cùm ipsa causæ cognitio non in genere, sed super
39 certo indiuiduo actu specialiter, & limitatiuè interponi de-
beat, ad hoc vt decretum dicatur habere fomentum iuris,
ita eleganter dixerunt Adden. ad Roman. *singular. 217.* Si-
moncell. *de decret. lib. 1. tit. 1. sub num. 95. vers. altera est
ratio, & lib. 2. tit. 5. num. 51.* Manent. *dec. 22. num. 12. &
13.* Neque suffragari videtur, quod in alio Instrumento pro
alio Cambio celebrato, fuerit declaratum indigentias esse
occasione itineris in Galliam, quod tunc meditabatur D.
Ducissa, quia huiusmodi expressio facta fuit in diuerso In-
strumento, coram alio Iudice, & alijs Testibus post mul-
40 tos dies confecto, decretum autem † Iudicis non potest
fundari super incertis, & futuris contingentibus, quæ de
tempore contractus non patent, *l. itam eorum §. sed si ita ff.
quod cuiuscumque Vniuersitatis nomine*, & aduerterunt Bero.
cons. 183. num. 2. lib. 1. Simoncell. *de decret. lib. 1. tit. 1. n.
39.* Bardellon *cons. 58. num. 37. & 38.* Manent. *dec. 7. n. 29.*
strictéque adeò agitur in hac materia decreti Iudicis † circa 41
approbationem contractuum, vt non sit facienda extensio,
seu illatio de vno actu ad alium, nec de maiori ad minus,
l. si pupillorum §. si Prætor. ff. de reb. eorum, & benè Adden.
ad Rom. *ad singular. 217.* Et quotiescumque deprehenditur
non fuisse per Iudicem adhibitam † diligentem causæ cogni- 42
tionem, scrutando fortunas, & statum contrahentis de il-
lo tempore, inquirendo super eius redditibus, & an con-
trahere expediat, & discutiendo causas allegatas, an sint
vrgentes, & iustæ pro ære alieno faciendo, vt præcipitur
in l. magis puto ff. de reb. eorum, tunc decretum † Iudicis 43
non substinetur tanquam sine debita causæ cognitione in-
terpositum, vt declarant Alex. *cons. 218. num. 9. & 10. lib. 2.*
Paris. *cons. 98. num. 19. lib. 1.* Alciat. *de præsumpt. 10. n. 8.
& 9.* Simoncell. *de decret. lib. 3. tit. 7. num. 47. & seqq.* &
dixit Rot. apud Card. Caual. *decis. 257. nu. 10. & in Rom.
nullitatis contractus 5. Decembris 1633. coram me*, prout in
casu præsenti de omissione huiusmodi causæ cognitionis ap-
paret, dum nec explicatæ fuerunt causæ, quas discutere
poterit Iudex.

Et ita vtraque parte pluries informante resolutum fuit
non esse procedendum ad vlteriora in executione.

R. P. D. GHISILERIO.

Meleuitana Pensionis.

Die Lunæ 9. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

Magnus Magister tantum, vel habentes causam à Concilio generali possunt reseruare pensiones, & super commendis &c. & ideò si alius eas reseruet, in tantum annullatur d. reseruatio, vt nec à Magno Magistro possit conualidari.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis reseruatio, vt sit valida, quid requiratur.*
2 *Magnus Magister tantum habet potestatem reseruandi pensiones super commendis Religionis Hierosolymitanæ, & n. 6.*
3 *Pensio si sit reseruata ab eo, qui non habet talem reseruandi potestatem, corruit.*
4 *Pensionis reseruatio si fuerit nulla ex defectu potestatis, non potest conualidari.*
5 *Pensionum reseruationes nulliter ab Ordinarijs facta, non confirmatur à Papa.*
7 *Magnus Magister, vel habentes causam à Capitula generali possunt pensiones reseruare super commendis &c.*
8 *Statuta si sint confirmata à Papa, non possunt sine eiusdem auctoritate reuocari, & n. 14.*
10 *Transumpte axemplate lite pendente sine citatione partis, & sine auctoritate Iudicis, non creditur.*
11 *Enunciatiua assertio non releuat.*
12 *Pensio, quando est apposita sine consensu titularis, & sine facultate imponentis, non est de ea vlterius agendum.*
13 *Priores Religionis Hierosolymitanæ, non habent facultatem reseruandi pensiones, cùm hoc sit tantum concessum Magno Magistro.*
15 *Pensionis reseruatio &c. facta alicui Equiti Hierosolymitano non tenet, si d. Eques sit absens.*

DECISIO DXCV.

ATtentis nouiter deductis recesserunt Domini à decisione in hac causa facta 10. Martij præteriti, & resoluerunt pensionem, de qua agitur, esse nullam. Primò ex defe-

defectu potestatis reseruantis. Secundò ex incapacitate
1 † reseruatarij, quæ sunt necessaria requisita in hac materia,
vt in simili fuit dictum in alia *Melevitana pensionis coram
me 18 February præteriti deinde confirmata 21. Maij curren-
tis anni*

Nam qooad primum non subsistit, quod pensio fuerit re-
2 seruata à Magno † Magistro qui solus habet potestatem re-
seruandi, vt firmatur in decisione, sed fuit reseruata à Pro-
curatore Prioris, vt in ipsa reseruatione dicitur, ibi gra-
tuita voluntate dedit, & assignauit &c. nec fit vlla mentio
Magni Magistri, quinimò in Bulla dictæ pensionis reser-
uatæ idem Magnus Magister attestatur hanc pensionem
fuisse constitutam, & assignatam à prædicto Priore dum
viueret ibi, cum igitur aliàs &c. F. Balthasar Matsilia Com-
mendatarius tamquam tunc temporis procurator ad hoc le-
gitimè deputatus q. Nicolai Cottoner. Prioratus nostri Ca-
thaloniæ dum viueret Prioris de einsdem Ordine iuxta or-
dinationem Capitularem tibi dederit, constituerit & assi-
gnauerit super fructibus, & redditibus dicti Prioratus
3 &c. pensionem annuam &c. lib. 300. &c. & † cum
non constet Priores hanc facultatem habere, cer-
tum est pensionis impositionem corruere, *cap. cum pridem
de pact. c. constitutus, &c. super de transact.* Gig. *de pens.
q.* 85. *num.* 1. 2. Garz. *de benef. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 332. *vers.
atque ex his concluditur*; Vnde cum huiusmodi pensio fue-
4 rit nulla à principio ex defectu potestatis, non potuit con-
ualidari per bullam Magni Magistri, sicuti non confirman-
5 tur à Papa reseruationes † pensionum nulliter factæ ab
Ordinarijs, Gonzal. *de mensibus alternatiuis glos.* 3. §. 5. *nu.*
31. *vers. si non tenet maximè in præiudicium successoris in be-
neficio grauato*, Cassad. *dec.* 4. *num.* 5. *pens.* Rot. *in recent.
6 decis.* 356. *num.* 2. *par.* 3. Et quod Priores non habeant
† facultatem imponendi pensiones, sed solus Magnus Ma-
gister patet ex statutis 49. & 50. de Commendis in quibus
disponitur, quod soli Magno Magistro, & habentibus fa-
7 cultatem à † Capitulo generali, liceat has pensiones reser-
uare, & ita fuit resolutum in dicta *Melevitana pen-
sionis coram me* 21. *Maij præteriti*, quibus statutis
8 † confirmatis à Sede Apostolica sine auctoritate eius-
dem Sedis derogari non potest, Seraph. *decis.* 538. *in
princ.*

Nec censuerunt Domini subsistere prout in decisione
firmatur, quod constaret de consensu Titularis Prioratus
super quo fuit imposita pensio ex mandato Prioris in perso-
nam Equiti Balthasatis Matsilia ad constituen. assignan. &
imponen. pensionem de qua agitur, quia non constat de
tali mandato nisi ex quadam attestatione Ioannis Tolosenti
Notarij Meliten. cui non creditur circa facultatem datam
9 dicto Procuratori in † quodam memoriali Idiomate His-
pano scripto, & subscripto vt in puncto Ferett. *cons.* 105. *n.*
3. Rota *in recent. decis.* 485. *num.* 2. *par.* 4. maximè cum
10 versemur in transumpto exemplato † lite pendente sine ci-
tatione partis, & sine Iudicis auctoritate, *cap. fin.* vbi
Innoc. *& alij de fid. Instr. l. exemplo C. de probat.* Marescott.
variar. resol. lib. 1. *cap.* 81. *num.* 1. *&* 2. nec fides dicti tran-
sumpti suppleri potest ex assertione Magni Magistri fa-
cta in narratiua Bullæ, vbi supra in illis verbis tan-
quam tunc temporis procurator ad hoc legitimè depu-
11 tatus &c. quia talis † assertio tamquam enunciatiua
non releuat.

Quare cum pensio fuerit imposita sine consensu ti-
12 tularis, & sine facultate † imponentis non est vlterius
agendum.

Semper enim subsistit, quod aut hæc pensio prætenditur
valida tamquam reseruata à Magno Magistro, & hoc est
falsum, quia post reseruationem factam interuenit facultas
Magni Magistri vt fuit dictum supra, aut prætenditur va-
lida ex reseruatione facta per Priorem, & non potest sustine-
13 ri, quia Prioribus denegatur † hæc facultas concessa tan-
tum Magno Magistro ex supradictis, & alijs in allegata
decisione 21. *Maij præteriti coram me* in alia causa Mele-
uitana pensionis cum quibus Domini transierunt, nihil
enim faciunt ea, quæ dicuntur de ordinatione 13. de
Commendis facta in sequen. Capitulo generali cum
14 non fuerit à Sede Apostolica confirmata vt in terminis in
dicta Meleuitana.

Quo verò ad incapacitatem Reseruatarij inducta ex ab-
sentia Eq. Raphaelis Cottoner ad cuius fauorem fuit reser-
uata pensio, de qua agitur satisfaciunt tot Rotales deci-
siones in hac materia factæ, in quibus fuit resolutum ordi-
nationem prædictam de Commendis † inducere incapaci- 15
tatem pensionarij etiamsi aliter Prior potuisset pensionem
reseruare.

Et ita vtraque parte informante decisio in hac causa facta
10. Martij præteriti fuit reuocata.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO CARD. MACHIAVELLO.

Gerunden. Iuris Fabricandi.

Die Veneris 13. Iunij 1636.

A R G V M E N T V M.

Ius prohibendi alicui ne ædificet in aliquo loco, si quis prætendat habere, qualiter, & quomodo illud ius probare debeat.

S V M M A R I V M.

1 *Seruitutem allegans tenetur eam euidenter probare per demonstrationes concludentissimas.*

2 *Res propria nemini seruit, & ideò si Dominus fundi seruientis acquirat fundum dominantem, extinguitur seruitus.*

3 *Seruitutes sunt stricti iuris, & veniunt strictè interpretanda.*

4 *Instrumentorum verba dubia interpretanda sunt contra stipulantem, qui dum poterat apertius legem dicere, sibi imputare debet si id non fecit.*

5 *Verba interpretanda sunt secundum subiectam materiam, & secundum qualitatem, & naturam præcedentium.*

6 *Præiudicij omnis suspicio erga aliquem locum, in eo, qui vult ædificare, & altius tollere domum suam, quando cesset.*

D E C I S I O DXCVI.

HOdie quoque existimarunt DD. prohiberi nullo modo posse quin Patres Societatis ædificent in proprio solo, cùm vniuersa iura in hoc ipsis faueant: atque ita responsum fuit standum esse in decisis coram me die 23. Februarij præteriti.

Ratiocinata enim est Rota, quod vel ex pluribus coniecturis, & præsertim ex contiguitate in Instrumentis promissæ seruitutis enunciata, quæ verificari non potest super loco controuersiæ, qui semper via publica intercedente fuit à Monasterio Prædicatorum omninò distinctus, satis turbida redduntur indicia connotantia eamdem esse humi superficiem, quam formauerant iam tenimenta seruituti obnoxia, & in qua nouum erigitur domicilium, & ita adhuc subsisteret fundamentum in alia decisione latè deductum, quod nimirum Patres Prædicatores deficiant in suis probationibus: quia cum ipsi contra Iuris regulas velint ex capite seruitutis fabricam Patrum Societatis impedire, tene-
bantur † talem seruitutem euidenter probare per demon- 1
strationes concludentissimas ex text. *in l. si in rem 6. ff. de rei vendic.* Corn. *cons. 91. num. 14. lib. 1.* Cephal. *cons. 533. num. 16. cum reliquis cumulat. in alia huius causa decisione.*

Vel si verum est, Patres Dominicanos propè locum, in quo Patres Societatis ædificant, vnum possedisse iam tenimentum à corpore Monasterij eiusdem viæ spatio seiunctum; cui tenimento benè adaptetur contiguitas supradicta. Ita vt exindè probata remaneat identitas situs, de quo disputatur, nec controuerti amplius possit, quin fundamenta noui ædificij occupauerint spacia seruitutis; adhuc non licere ijsdem Patribus Dominicanis similem fabricam impedire sub prætextu seruitutis, quæ promissa non fuit fauore eorum Monasterij satis distantis, sed fauore huius tenimenti nouo ædificio contigui, ac à dicto Monasterio penitus segregati; Cùm enim hoc tenimentum reperiatur
† modò in dominio Patrum Societatis, seruitus ei fauo- 2
rabilis dici debet confusa, vel extincta, ex text. *in l. 1. ff. quemadmodum seruit. amitt. & l. quicquid in fine ff. communia prædior.* & Cepoll. *de Seruit. Vrban. Præd. cap. 24. num. 1.*

Quod autem seruitus fuerit solummodo promissa fauo-

fauore illius tenimenti, non autem Monasterij, patet ex
inspectione vtriusque Instrumenti cum Macellario atque
Ardito celebrati, vbi ne verbum quidem legitur de Mo-
nasterio; Vnde nec ad illud debet ipsa referri, cùm serui-
3 tutes † sint stricti Iuris, veniantque strictè interpretan-
dæ, & non extendendæ, *ad l. non modos C. de serut. & aqu.*
Paris. *cons.* 116. *num.* 4. *&* 6. *lib.* 1. Surd. *cons.* 27. *num.* 7.
& 8. Cyriac. Nig. *controuers. forens. cap.* 310. *num.* 149. *&*
150. regulariter enim verba instrumenti interpretantur
4 potius contra stipulantem, † qui dum poterat apertius le-
gem dicere, sibi imputare debet, si non fecit, *l. veterib.* vbi
glos. & Bart. *ff. de pact.* & in terminis seruitutis firmat Surd.
cons. 27. *n.* 12.

Neque obstat, quod dum in tenimentis, de quibus est
quæstio, nec arbores plantare, nec aliud construere pro-
missum fuit, ex quo aliquod inferri posset præiudicium
tenimento supradicto; vel ad ipsum pateret ascensus, ap-
posita etiam fuerint alia verba in contractu, to quorum
generalitate videatur posse Monasterium quoque compre-
hendi. Nam placuit responsio, quod similia verba inter-
5 pretanda sint secundum subiectam † materiam, & secun-
dum qualitatem, & naturam præcedentium, & subsequen-
tium, vltimò vt loquantur de eo loco, ad quem per nouam
ædificationem facilè potuisset ascendi, vel per arborum
plantationes aliquod præiudicium induci, iuxta tradita
per Crauett. *cons.* 202. *num.* 38. *& cons.* 674. *nu.* 31. Rota
decis. 232. *num.* 4. *par.* 1. *diuers.* & coram Seraph. *dec.* 860.
num. 5. hæc autem conuenire non posse Monasterio in su-
periori collis parte reposito, ac per amplam viæ publicæ la-
titudinem separato, iam in alia decis. licet ad alium finem,
latè fuit ostensum veri. sed vlterius.

Quibus sic stantibus moltò minus visum fuit licere pos-
se DD. Iuratis ac Vniuersitati Gerunden. hanc eamdem
fabricam prohibere, sub prætextu quod ab eius altitudine
aliquod inferatur præiudicium Turri Gerundelliæ. Nam
fauore istius Turris nulla somniari vnquam potest seruitus,
tantaque est distantia inter ipsam in sublimi collis parte
surgentem, ac nouum ædificium in humiliori, loco constru-
ctum, vt ex inspectione plantæ, quæ data fuit impressa;
6 † omnis præiudicij suspicio sublata remanserit, & etiam
in similibus terminis benè applicantur deducta per Honded.
cons. 81. *per totum lib.* 1.

Et ita vtraque parte informante conclusum fuit.

* *Est decisio supra in hac parte 187. vbi alias decisio-
nes in hac causa annotaui.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Catalanis.

Die Lunæ 16. Iunij 1636.

A R G V M E N T V M.

Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. quando cesset. Filiatio qualiter probetur. Hæres quando possit impugnare factum defuncti.

S V M M A R I V M.

1 *Filius natus ex vxore, præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri.*

2 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. tollitur vel ex probatione impotentiæ mariti, seu absentia eiusdem de tempore concepti partus, & num. 9.*

3 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. est iuris, non autem iuris, & de iure.*

4 *Sententia lata super separatione thori inter maritum, & vxorem non excludit, quin maritus adhuc ad eam potuerit habere accessum.*

5 *Probationis substantia vbi consistit, est præcisè probanda.*

6 *Filiationis probatio ex quibus coniecturis coadiunetur, & n. 7. & 8.*

10 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. quamuis adulter partum pro suo tractauerit, præualet.*

11 *Præiudicare quis sibi voluisse, non est præsumendum, & num. 14.*

12 *in Filiationis quasi possessione, quis constituitur contra nominantes, & tractantes vt tales.*

13 *Gesta per aliquem non nocent tertio, si eis non consensit.*

15 *Hæres non potest impugnare confessionem, & tractatum defuncti.*

16 *Hæres potest impugnare factum defuncti, quando ex propria persona, & ex iure proprio independenter à defuncto ad hæreditatem vocatur.*

17 *Hæres non potest impugnare contractum defuncti, ex proposito gestum.*

18 *Filiationis tractatus solum tractanti præiudicat, non autem tertio.*

19 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. cessat si id retorqueat in odium filij.*

20 *Item cessat, quando negatur filium fuisse natum ex muliere coniugata.*

21 *Interpretatio ea est sumenda, per quam euitatur res nimis turpis.*

22 *Verba improprianda sunt, vt turpitudo duplicis delicti euitetur.*

D E C I S I O DXCVII.

SVb die 27. Nouembris 1630. coram me, resolutum
fuit constare de filiatione Fabritij, ad effectum succe-
dendi Petro asserto per eum patri, *vt in dec. 409. par. 5. re-
cent.* Hodie quæsitum fuit an constet de filiatione eius-
dem Fabritij, ad effectum succedendi in bonis per Ia-
cobum prætensum Auum fideicommisso subiectis, exclu-
dendo Gregoriam Iacobi filiam, & per Dominos negati-
uè fuit responsum.

Non controuertitur enim Martham, ex qua ortus est
Fabritius, de tempore, quo illum concepit, & peperit,
fuisse nuptam Federico, & maritali copula per plures annos
antea eidem sociatam, vnde intrat validissima iuris præ-
sumptio, † quod Fabritius potius censetur filius Federici 1
mariti, quàm Petri adulteri, *l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul.
de adulter.* Quæ præsumptio licet tollatur † vel ex proba- 2
tione impotentiæ mariti, seu absentiæ eiusdem de tempo-
re concepti partus, *l. filium definimus ff. de ijs, qui sunt sui,
vel alien. iuris*, Socein. iun. *cons.* 86. *num.* 44. *&* 45. *lib.* 2.
Paris. *cons.* 12. *n.* 242. *lib.* 2. Barz. *in respons. vnica post dec.
num.* 54. *& fuit dictum in Romana de Bonellis 29. Nouembr.*
1613. *&* 28. *Nouembris* 1614. *coram bon. mem. Vbaldo, &
in Florentina Oratorij* 18. *Martij* 1630. *coram R. P. D.
Queippo*, vel ex alijs valde vrgentibus, ac solidis conie-
cturis, quæ admittuntur contra dispositionem *d. l. miles*,
† cùm ea sit præsumptio iuris, non autem iuris, & de iu- 3
re, vt docuerunt Anchar. *cons.* 225. *num.* 6. Alex. *cons.* 88.
num. 9. *& seqq. lib.* 7. Surd. *cons.* 1. *num.* 57. *&* 61. Menoch.
cons. 687. *num.* 9. *&* 15. *& fuit dictum in præallegat. decis.
& in alijs deductis in alia decis. coram me* 409. *par.* 5.
recent. num. 19. *& seqq.* * Tamen in casu præsenti neque
probationes, neque coniecturas sufficientes afferri vi-
sum fuit.

Impotentia siquidem neque allegatur, absentia verò
non est iustificata; quia sententia lata super separatione
thori inter Martham, † & Federicum non excludit, quin 4
adhuc maritus ad eam potuerit habere accessum, prout ha-
bere poterat adulter, cùmque Marthæ iniunctum fuisset
præceptum honestè viuendi sub pœna amissionis dotis; præ-
sumendum est pœnæ formidine illam potiùs admisisse ma-
ritum, quàm adulterum. Et testes examinati non † coar- 5
ctant præcisè tempus absentiæ Federici ad tempus, quo per
Martham Fabritius fuit conceptus, prout omninò necesse
est, dum illud est de substantia probationis iuxta tradita
per Surd. *cons.* 60. *num.* 30. Cardin. Seraph. *decis.* 1272.
num. 2. & in his terminis dixit Rota *decis.* 164. *num.*
4. *&* 5. *par.* 3. *recent.* & deponunt se ignorare an Fe-
dericus de anno 1583. qui est annus conceptionis Fa-
britij, Romæ degeret necne, vt in summario pro Gre-
goria num. 8.

Quo verò ad coniecturas quamuis plures relatæ fuerint
in d. decis. 409. *par.* 5. *recent. coram me*, nempè quod Pe-
trus, Fabritium vti eius filium, † Sacro Baptismatis fonte 6
ablui curauerit, & deinde vti talem nominauerit, & edu-
cauerit, restitui natalibus mediante legitimatione † obti- 7
nuerit,

nuerit, illumque demum ex asse hæredem scripserit, tamen
huiusmodi coniecturæ omnes proficiscuntur ex gestis à Pe-
tro, qui se profitebatur patrem Fabritij respectu eiusdem
8 Petri eum tanquam † filium tractantis, & ad effectum
succedendi eidem Petro, Ias. *cons.* 106. *per tot. lib.* 1. Menoch.
cons. 687. *num.* 24. Surd. *cons.* 552. *num.* 21. Rota
coram Reuerendiss. D. meo Decano *decis.* 250. *num.* 3. *cum
alijs in dicta decis.* 409. *num.* 30. *par.* 5. *recent.* non autem
respectu aliorum, qui nullos actus dictam filiationem ex-
primentes gesserunt, & ad effectum illis succedendi in
præiudicium tertij ad successionem adspirantis, qualis est
Gregoria filia Iacobi fideicommittentis; hoc enim casu
non sufficiunt huiusmodi coniecturæ, quæ omnes proue-
nire potuerunt ex erronea credulitate adulteri sui ipsius,
& Pellicis nimio amore, atque prolis suscipiendæ cupidi-
ne decepti, sed aliæ vrgentiores requiruntur præsumptio-
9 nes absolutè, & simpliciter † filiationem elicientes, vel
probatio vera absentiæ, seu impotentiæ; ita scripserunt
Paris. *cons.* 10. *num.* 95. *lib.* 2. latè Peregr. *cons.* 8. *num.* 3.
10. 11. *&* 15. *lib.* 5. & censuit Rota coram Achil. *decis.* 1.
qui filij sint legitimi, & coram Mohed. *decis.* 1. *&* 2. *eod.
tit.* & apud Reuerendiss. D. meum Decanum *decis.* 7. *num.*
2. *&* 3. *in recent. decis.* 84. *num.* 7. 8. *&* 9. *par.* 3. *& in Ro-
mana de Bonellis* 29. *Nouemb.* 1613. *&* 28. *Nouembr.* 1614.
*coram bon. mem. Vbaldo, atque etiam fuit animaduersum
coram me in dicta decis.* 409. *num.* 30. *&* 33. *par.* 5. *recent.*
Tolerabilius est enim quod factum, seu error Petri eidem
Petro præiudicet, quàm alijs, qui Fabritium nunquam
seriò, & ex proposito agnouerunt in agnatum, vel in con-
sanguineum, & ideò signanter quod præsumptio *l. miles*
10 præualeat, quamuis adulter, partum † pro suo filio tracta-
uerit, educauerit, & legitimari fecerit, & mater etiam
ex adultero susceptum asseruerit, tradunt Dec. *cons.* 576.
n. 10. Peregr. *dec. Patauin.* 9. *n.* 3. vbi testatur ita iudicatum
fuisse per Cardinalem de Monte, postea Pontificem Maxi-
mum Iulium III. cum alijs per Giurb. *ad consuetud. Messan.
cap.* 1. *glos.* 4. *n.* 59. *&* 60.

Neque obstat quod nedum Petrus, sed & Ioannes Ba-
ptista, & alij eius fratres, & filij respectiuè Iacobi fidei-
committentis reputauerint Fabritium filium Petri atque
eorum nepotum, & talem nominauerint, ac esse professi
fuerint in instrumento venditionis quarundam domorum,
ad hæreditatem Iacobi spectantium, in quo procuratorio
Fabritij nomine domos vendiderunt pro rata illi debita tan-
quam filio Petri, quod vtique non fecissent sibi ipsis præiu-
11 dicando, † nisi reuera eisdem constitisset de filiatione Fabri-
tij, iuxta tradita per Menoch. *de arbitr. iudic. cas.* 89. *n.* 72.
& præsumpt. 53. *n.* 23. *lib.* 6.

Quoniam assertio huiusmodi, seu enunciatiua, & no-
minatio Fabritij tanquam filij Petri, potest quidem fortas-
12 se constituere Fabritium in quasi † possessione filiationis
contra nominantes, & tractantes, non autem contra
13 Gregoriam, quæ dictæ nominationi, † & tractatui non
consensit, Paris. *cons.* 10. *num.* 95. *lib.* 2. Mascard. *de pro-
bat. conclus.* 789. *num.* 15. *cum alijs supra deductis*, & ita
loquitur Menoch. *de arbitr. iud. cas.* 89. *& præsumpt.* 53. *n.*
23. *lib.* 6. & facilè ijdem filij Iacobi hallucinati potuerunt
propter actus à Petro gestos, quibus prosequebatur Fabri-
tium tanquam filium, vndè & illum perperam nepo-
tem nuncuparunt, quæ nuncupatio referenda est ad as-
14 sertiones, & tractatum eiusdem Petri, † non autem
quod ipsi deliberatè admiserint Fabritium esse verè fi-
lium Petri.

Nec aduersatur Gregoriæ, quod ipsa vti hæres Ioannis
15 Baptistæ † non possit illius confessionem, & tractatum
impugnare, quoniam Gregoria pro successione in bonis
per Iacobum patrem fideicommisso subiectis agit ex perso-
na sua, & ex iure proprio independenter à Ioanne Baptista,
16 vti ad dictum fideicommissum vocata, † & ideò potest con-
trauenire etiam facto defuncti, Natt. *cons.* 470. *n.* 13. Cra-
uett. *cons.* 200. *n.* 7. Laderch. *cons.* 138. *num.* 1. Surd. *cons.*
91. *num.* 18. *&* 19. Fusar. *de substit. q.* 557. *num.* 8. & illa
nominatio Ioannis Baptistæ fuit incidenter facta, nec agi-
17 tur de contractu aliquo ex proposito gesto, quem † hæres
impugnare non potest, semperque subsistit quod tractatus
18 filiationis † solum tractanti præiudicare potest, non au-
tem tertio.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

A N N O T A T I O.

Et fuit etiam id latè firmatum coram eodem Reuerendiss.
P. D. meo Decano in celebri illa causa *Bononien. Aggrega-
tionis ad Collegium* 11. *Februarij* 1639. vbi etiam dicitur,
quod dispositio *d. l. si miles §. defuncto*, est in fauorem filij,
quatenus per illam præsumptionem magis est consultum
pudori, & emolumento † filij, vt sit legitimus, non autem 19
ex illegitimo complexu susceptus. Vnde si expediat filio se
esse illegitimum, & talem ipse se profiteatur, tunc licet de-
flectere aliquantulum à rigorosa illa probatione requisita
in d. l. miles §. defuncto, vt ex illis verbis, quod mulieri obij-
citur, infanti præiudicat, arguunt Gozad. *cons.* 13. *num.* 48.
vers. præterea, & ille text. Decian. *respons.* 1. *num.* 128. *lib.*
3. Rim. iun. *cons.* 611. *n.* 47. conferq. Neuiz. *in Sylu. nupt.
lib.* 6. *num.* 47. *vers. item in iudicio indicamus, quod est vtilius
&c.* Trentacinq. *variar. resol. par.* 1. *tit. de filiat. sub n.* 11.
sub vers. si quis tenere vellet.

Vltra quod præsumptio *d. l. miles §. defuncto* non intrat,
quando negatur filium fuisse natum † ex muliere coniugata, 20
cùm honestati proximior capienda sit interpretatio, vt po-
tius quis sit natus ex soluta, semperque † pro re minus tur- 21
pi proponsiores esse debemus, *can. quod Dauid, & can. si
aliquid* 22. *distinct. can. duo mala* 23. *distinct. arg. l. penult.*
vbi glos. *C. de fideiuss.* Abb. *in cap. intelleximus de adult.*
benè faciunt tradita *per bon. mem. Card. Paleot. de noth. &
spur. cap.* 17. *& cap.* 20. & per Menoch. *de arbitr. cas.* 194.
num. 32. *lib.* 2. In qua etiam decisione impropriare quæruntur
tur verba patris naturalis filij de quo ibi, qui pater licet aliàs
fassus fuerit d. filium suscepisse ex muliere soluta, nihilomi-
nus deindè in testamento asseruit, se eundem suscepisse,
dum erat vxoratus à muliere vxorata cum alio, quia vt tur-
pitudo duplicis adulterij † reijciatur, dicta verba aliquan- 22
tulum possunt impropriari, & accipi de muliere vxorata
tempore testamenti, non autem de tempore conceptionis,
ex traditis per Bart. *in l. non solum §. sed vt probari ff. de oper.
nou. nunc.* Roland. *cons.* 1. *num.* 36. *&* 37. *lib.* 3. Menoch.
de præsumpt. lib. 5. *præsumpt.* 2. *num.* 7. *&* 21. *& præsumpt.*
23. *num.* 11. *eodem lib. ac præsumpt.* 39. *n.* 44. *lib.* 4. Rot. *par.*
2. *diuers. decis.* 166. *num.* 2. *&c.* in eadem etiam causa *Bono-
nien. Aggregationis ad Collegium adsunt aliæ duæ decisiones
coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, quæ quidem egre-
giæ, & magistrales sunt, prima est sub die* 23. *Martij* 1640.
altera vero die 13. *Nouemb.* 1641.

Paulus Rubeus.

REVERENDISSIMO P. D. MERLINO DECANO.

Vlixbonen. Iuris conferendi Habitum.

Die Lunæ 23. *Iunij* 1636.

A R G V M E N T V M.

In hac decisione confirmatur id, quod aliàs fuit firmatum coram R. P. D. meo Pirouano, nempè quod ius conferendi habitum Tertiarijs sæcularibus Sancti Francisci competat Fratribus Minoribus eiusdem Ordinis, non autem Fratribus Tertiarijs Regularibus.

S V M M A R I V M.

1 *Habitus collatio, & receptio spectat ad eos, qui conne-xionem, & superioritatem, seu prælationem habent cum recipiendis.*
2 *Fratres Minores S. Francisci non habent propriam, & coactiuam Iurisdictionem in Tertiarios sæculares.*
3 *Tertiarij Sæculares S. Francisci non sunt verè Religiosi, nec emittant vota solemnia.*
4 *Sed subsunt eorum Ordinarijs, & Præsidibus Laicis, dum Collegialiter non viuunt.*
5 *Ordinis S. Francisci puritati repugnat vt eorum Fratres habeant iurisdictionem in eos, qui sunt merè Laici.*

6 *Ter-*

6 *Tertiarij sæculares habent aliquam dependentiam, & subiectionem erga fratres Minores, atque sub eorum protectione viuunt, cùm ab eodem fonte scilicet à S. Francisco omnes descendant.*

7 *Tertiariorum sæcularum cœtus, licet non sit Religio, est tamen Ordo, & quidam Ordo benè viuendi.*

8 *Obligatio mutua, vbi datur, consequenter etiam ibi est concedenda connexitas, superioritas, & subiectio.*

9 *in Hispaniarum partibus, & præsertim in Lusitania Fratres Minores habent prælationem, & superioritatem super Tertiarijs Regularibus, & numer. 39.*

10 *Tertiarij Regulares absurdum est, vt possint impedire Fratres Minores eorum Superiores, ne habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus.*

11 *Securis numquid gloriabitur contra eum, qui secat in ea? aut exultabitur sera contra illum qui trahit eam.*

12 *Tertiarij Sæculares multum consentaneum videtur, vt recipiant habitum à capite, prout est Generalis Minorum.*

Et ab ipsis Minoribus potius, quàm à Tertiarijs Regularibus, qui sunt quasi membra ipsius Ordinis Minorum, & n. 12.

13 *Ordinem Minorum, postquam S. Franciscus instituit, postea etiam Ordinem instituit, siue modum bene viuendi de Pœnitentia, cuius Professores appellantur Tertiarij.*

14 *Et huic Ordini à S. Francisco non reperitur præscripta alia regula, sed vide contrarium.*

15 *Nicolaus Papa Quartus fuit minorita.*

16 *in Tertiarios à S. Francisco fuit receptus Bartholomæus Cumanus Aduocatus.*

17 *Actus aliquis, principali, & demandati est referendus, non autem mere exequutori.*

18 *Fratres Minores successiuis temporibus semper habitum contulerunt Tertiarijs Sæcularibus.*

19 *Ius, apud aliquos præsumitur inconcussum, si super illo statuant.*

20 *in Confraternitatibus, antiquiores Confratres recipiunt Iuniores, & ad eorum cœtum admittunt.*

22 *Papæ consilia, & hortamenta vim solent aliquando obtinere precepti.*

23 *Minores habent etiam Constitutiones Pontificias super iure conferendi habitum Tertiarijs Sæcularibus.*

Et eos possunt punire, corrigere, & visitare, & etiam prædictos priuare habitu, si aliquod delictum id postulet.

25 *Habitus priuatio ad quem spectat, ita ad eumdem debet spectare collatio eiusdem habitus atque receptio.*

26 *Mirand. in Manual. Prælat. quæst. 37. art. 7. declaratur.*

27 *Fratres Sancti Dominici, Carmelitæ, Augustiniani, & Fratres S. Francisci de Paula adinstar Fratrum Minorum possunt recipere, & dare habitum Tertiarijs Sæcularibus, & n. 28.*

29 *Priuilegiatus contra æquè priuilegiatum non vtitur priuilegio.*

30 *Tertiarij Regulares S. Francisci, cùm sint posteriores institute, & origine, non possunt priuare Fratres Minores eorum iure, & possessione conferendi habitum Tertiarijs Sæcularibus.*

31 *Priuilegiorum communicatio debet intelligi sine præiudicio illius, cuius priuilegia communicantur, & num. 32.*

33 *ex Tertiarijs Regularibus, & Sæcularibus constatur vnum corpus, & ideò videtur inde eorum, vt Tertiarij Sæculares recipiant habitum ab extraneis, quales sunt Fratres Minores.*

34 *Tertiarij Regulares S. Francisci toto cœlo distant à Tertiarijs Sæcularibus, & in quo differant vide n. 35. 36. 37. & 38.*

40 *Rex Catholicus consideratur tamquam Rex Castellæ, & Aragoniæ, & sub alijs formalitatibus, & num. 43.*

41 *Fratres Tertiarij Regulares S. Francisci sunt nati ex latere Fratrum Minorum. Et considerantur tamquam membrum, & pars d. Ordinis.*

DECISIO DXCVIII.

CVm disceptaretur inter Fratres Minores de Obseruantia, & Fratres Tertiarios Regulares S. Francisci: Cuinam istorum Ordini competeret Ius, & facultas recipiendi sæculares ad habitum tertij Ordinis de pœnitentia, siue dictum habitum sæcularibus conferendi, fuit per sententiam Rotalem * pronunciatum pro Fratribus Minoribus de Obseruantia, quam sententiam hodiè coram me confirmandam esse censuerunt Domini.

Quia Iustitia illius fulcitur, & principijs Iuris communis, & consuetudine, & Constitutionibus Pontificijs, & demum communicatione Priuilegiorum.

Principijs Iuris communis, si enim receptio, † & colla- 1
tio habitus spectat ad eos, qui connexionem, & superioritatem, seu prælationem habent cum recipiendis, *cap. fin. de Reg. Iur. in 6.* Lap. *alleg. 31. nu. 1.* Felin. *in cap. quoniam n. 1. de Simon.* Sanchez *super decal. lib. 5. & 4. num. 62. vers. Idem constat, & fuit dictum in Toletana habitus 6. Aprilis 1626. coram R. P. D. meo Pirouano*, verè hæc receptio debet spectare ad Fratres † Minores, quia licet ipsi non habeant pro- 2
priam, & coactiuam Iurisdictionem in Tertiarios † Secu- 3
lares, isti enim non sunt verè Religiosi, nec emittunt vota solemnia secundum *glos. in cap. cum ea, in verb. tertium, de sent. excom.* Diu. Thom. *in 2. 2. q. 187. art. 4. ad tertium*, Calderin. *cons. 7. de for. compet.* Nauar. *cons. 35. num. 1. & cons. 54. de regul. lib. 3.* Eugen. *cons. 26. num. 15. lib. 1.* Laur. Port. *de duab. reg. verb. Tertiarij num. 4.* sed subsunt
eorum Ordinarijs † & Præsidibus Laicis, dum collegialiter 4
non viuunt, vt per Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. q. 36. concl. 2. vers. tantum ergo*, Roderic. *quæst. Regul. tom. 3. q. 72. art. 1. in prima concl.* Casarub. *in Compend. Priuil. Mendicans. verb. Tertiarij fol. 524.* & repugnat † puritati Or- 5
dinis S. Francisci habere Iurisdictionem in eos, qui sunt meri Laici, vt monuerunt Roder. *quæst. Regul. tom. 3. q. 72. art. 1. vers. vnde super tales*, Mirand. *in Manual. Prælat. Regul. d. q. 36. art. 6. concl. 2.*

Attamen ijdem Tertiarij Sæculares habent aliquam
† dependentiam, & subiectionem erga Fratres Minores, 6
atque sub eorum protectione, & spirituali Regimine viuunt, cùm ab eodem fonte, nempè à Diuo Francisco omnes descendant, vt dixit Vitalin. *in Clem. cum ex eo, num. 11. vers. & sic de ratio. de sent. excomm.* & alij Canonistæ ibidem communiter, Mirand. *in expositione Regul. Tertiariorum cap. 7. & in Manual. Regul. quæst. 36. concl. 2.* Laur. Portel. *de dub. Regul. verb. Tertiarij num. 6.* Et
quamuis istorum cœtus † non sit Religio, est tamen Or- 7
do, & quidam modus benè viuendi, & eosdem Tertiarios Sæculares in viam salutis dirigunt Fratres Minores, imbuendo spiritualibus monitis, excipiendo eorum confessiones, frequentius conferendo illis, quàm alijs fidelibus Sacramentum augustissimæ Eucharistiæ, communicando Indulgentias, & peccatorum remissiones, aliasque salutares prærogatiuas, & illos tractando tamquam eorum pietatis, & disciplinæ Alumnos, vt tradunt Mirand. *d. q. 36. concl. 2. §. tantum ergo habemus*, Roder. *d. q. 72. §. vnde super tales*, qui etiam infert ex his resultare quandam mu-
tuam obligationem. Vnde si mutua est obligatio † conse- 8
quenter etiam datur connexio, superioritas, & subiectio, ex quibus resultat Ius, & facultas recipiendi, & conferendi habitum in quocumque Ordine, ac Piorum seu Religiosorum cœtu, ex trad. per Sanchez *super Decal. lib. 4. cap. 56. n. 52. & lib. 5. cap. 4. n. 71. vers. tandem.*

Imò si in partibus Hispaniarum, & signanter in Lu-
sitania Fratres Minores habent † prælationem, & su- 9
perioritatem super Tertiarijs Regularibus, qui visitantur, puniuntur, & reguntur à Generali Minorum, vt testantur Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. quæst. 36. art. 6. in prima conclus. in fin. vers. quare quicquid sit*, Roder. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 72. art. 1. in tertia conclus. §. qua constitutio*, absurdum videtur, vt ipsi Tertiarij Re-
gulares † possint impedire Fratres Minores eorum Su- 10
periores, ne habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus, & cum illis velint concurrere, iuxta *Esaiæ dictum capitulo* 10. numquid gloriabitur † securis contra eum, 11
qui secat in ea? aut exaltabitur sera contra illum, qui

trahit

trahit eam relat. *in cap. inferior*, 21. *dist.* & faciunt trad. *in*
cap. denique, *cap. nunc autem*, *dict. dist.* 21. & per Abb.
in cap. cum inferior, *num.* 1. *de maioritate*, *& obedientia.*
Et decorum videtur, & multum coosentaneum, vt Ter-
12 tiarij Sæculares † recipiant habitum à Capite, prout est
Geoeralis Minorum & ab ipsis Minoribus potius, quàm
à Tertiarijs Regularibus, qui suot quasi membra ip-
sius Ordinis Minorum, iuxta conclusiones superius al-
legatas.
Consuetudo verò multò magis fauet Minoribus, & hæc
euidenter probatur, nam Seraphicus Pater S. Franciscus
13 postquàm instituerat suum † Ordinem Fratrum Mioorum,
instituit etiam Ordioem, siue istum modum benè viuendi
de Pœoitentia, cuius Professores communiter appellantur
Tertiarij, & hæc institutio facta fuit de anno 1221. vt te-
statur Diu. Antonio. *in Hist. tit.* 24. §. 3. & alij passim. Et
14 licet non reperiatur Regula † præscripta à S. Francisco cir-
ca Tertiarios, tamen omnes Chronologi admittunt S. Fran-
ciscum institutorem præscripsisse etiam Regulas, & moni-
ta, quæ deinde in certum methodum redegit, approbao-
15 do hunc cætum Tertiariorum Sæcularium Nicolaus † Pa-
pa Quartus, qui fuit minorita, vt apparet ex Bulla pro-
mulgata de anno 1289. 16. kalend. Septembris, & de
hoc tempore noodum erat institutus ordo Tertiariorum
Regularium, qui solum institutus fuit, & approbatus à
Iulio Secundo, & à Leone Decimo anno 1521. Vnde
longissimo hoc trecentorum annorum spatio Tertiarij Sæ-
culares non potuerunt recipi ad habitum à Tertiarijs Re-
gularibus, qui non extabant, sed recipiebantur à Mino-
16 ribus, † prout receptus fuit à Diuo Francisco Bartholo-
mæus Cumanus Aduocatus, vt tradit Diu. Antonin. *in*
Histor. d. tit. 24. §. 3. qui Cumanus licet deinde receperit,
& habitum contulerit alijs Tertiarijs Sæcularibus suis com-
missionibus, hæc tamen receptio referenda est Diuo Fran-
cisco tanquàm principali, & demandanti, non autem
17 Cumano, † qui merus fuit exequutor, eiusdem S. Fran-
cisci, *ad l. Item eorum* §. *decuriones*, *ff. quod cuiusque vni-*
uers. nom. l. vnum, §. 1. *ff. de leg.* 2. *cap. super litteris de re-*
script. Surd. *decis.* 292. *numer.* 9. Rota coram san. mem.
Greg. XV. *decis.* 292. *num.* 9. & successiuis temporibus Mi-
nores semper habitum contulerunt Tertiarijs sæcularibus,
18 prout vltrà testes super hoc formiter examinatos, † de
hac eadem antiquissima consuetudine testantur Pater
Gonzaga, qui posteà fuit Episcopus Maotuanus *in Histor.*
famil. Francisc. part. 1. §. *cum autem*, & Mirand. *in Ma-*
nual. Prælat. Reg. quæst. 36. *art.* 7. & benè etiam deducitur
ex statutis editis, vsque de anno 1451. in Comitijs Gene-
ralibus Minorum habitis Barchinonæ super qualitate habi-
tos deferendi Tertiarijs sæcularibus, & super conditione,
& moribus recipiendorum ad dictum habitum: signum
19 quod † inconcussa penes eos erat facultas, & Ius confe-
rendi habitum, super quo statuebant iuxtà tradita per Ca-
pic. *decis.* 27. *num.* 30. Alba *cons.* 64. *num.* 9. *&* 10. Mascard.
de probat. conclus. 946. *num.* 23. Vnde dum minores spatio
300. annorum contulerint habitum, si posteà superuenit
Religio Tertiariorum Regularium, nequaquam dicen-
dum est ipsos inferre potuisse præiudicium minoribus, quin
ijdem cootinuarent in hac receptione, & collatione habi-
tus, nec vsque adhuc Tertiarij Regulares Bullam aliquam,
seu consuetudinem legitimam deduxerunt contra Patres
Minores.
Nec dicatur, quod si Tertiarij Regulares non contule-
runt habitum nec receperunt, eò quia non extarent, non
tamen indè sequi, quod Fratres Minores receperint, &
habitum contulerint, cum hæc receptio, & habitus col-
latio peragi potuerit ab ipsismet Tertiarijs Sæcularibus,
20 prout videmus in † Confraternitatibus, in quibus anti-
quiores Confratres recipiunt Iuniores, & ad eorum cœ-
tum admittunt, attentis præsertim verbis Bullæ Nicolai IV.
quibus receptio indefinitè demandatur Ministris ad rece-
ptionem deputatis.
Quoniam sat est Fratres Minores habere liberas ædes re-
spectu Tertiariorum Regularium, & solum hoc Ius posset
competere ipsis Tertiarijs Sæcularibus, qui non sunt in li-
te, nec contradicunt Minoribus, sed potius illorum cau-
sam fouent, ac tuentur.
At verè apparet receptionem Tertiariorum Sæcularium
ab eorum exordio exercitam fuisse ab ipsis Minoribus,
nempè à S. Francisco mioisterio etiam Bartholomæi Cuma-
ni, & deinde prosequutam fuisse à successiuis Superioribus
Minoritarum, & Nicolaus IV. in eadem Bulla edita
de anno 1289. *in cap.* 16. *Quia hic Ordo Tertiariorum Sæ-*
cularium Institutionem à S. Francisco suscepit, consulimus vt
Visitatores, & Reformatores de Fratrum Minorum Ordine
assumerentur, quod Consilium idem † Nicolaus IV. re- 21
degit postea in præceptum in Bulla promulgata anno se-
quenti sexto idus Augusti ibi, *quoniam cupimus vehemen-*
ter huiusmodi nostrum salubre Consilium adimpleri, &c.
Impedientes quo minus adimpleant quod ab huiusmodi im-
pedimento desistant per locorum Ordinarios compesci vo-
lumus, & mandamus, & sic Papa non stetit in simpli-
cibus terminis Consilij, sed ad præceptum transiuit,
† quamuis etiam Consilia, & hortamenta Papæ vim 22
soleant aliquando obtinere præcepti, vt monuit gloss. & Ar-
chid. *in cap. reuertimini*, *in verb. hortor.* 16. *quæst.* 1. *& in*
Clem. 1. *in verb. exhortamur*, *de testibus* cum alijs deductis
per Tiraqu. *de pœnis temper. caus.* 35. *numer.* 4. *& seqq.* nec
est credibile Nicolaum Papam monuisse, ac præcepisse,
vt assumerentur Visitatores, & Reformatores, ex Mino-
ribus, & postea alterius cœtus essent receptores, ac accol-
latores habitus.
Pontificiæ etiam Constitutiooes † vigent pro Minori- 23
bus circa hanc receptionem, quoniam si ipsi Minores *ex*
Bulla Sixti IV. quæ in compend. Bullar. Ordin. S. Francisci
fol. 95. *concess.* 201. & est relata per Mirand. *in manual.*
Prælat. Reg. quæst. 36. *art.* 6. & trad. etiam Laur. Portel. *de*
dub. Reg. verb. Tertiarij nu. 10. possunt corrigere, † puni- 24
re, & visitare Tertiarios Sæculares, sique excessus aliquis
expostulet, etiam priuare habitu, ergo ad quem spectat
priuatio habitus, ad eumdem debet spectare † collatio eius- 25
dem habitus, atque receptio, argumento *l. solet*, *ff. de offic.*
procons. l. eius est, *& l. nihil tam naturale*, vbi Cagnol.
num. 4. *ff. de Reg. Iur. cap. prudentia*, §. *cæterum de offic. de-*
leg. & benè tradit Stephan. Federic. *de interpret. Iur. part.* 1.
num. 73. quæ habitus collatio clarius † etiam per eumdem 26
Sixtum IV. demandata fuit Fratribus Minoribus in bulla
edita de anno 1471. quæ est in collectione Bullarum Ord.
S. Francisci compilata per Roder. fol. 144. & relata per
eumdem Roder. *quæst. Reg. tom.* 3. *quæst.* 72. *art.* 1. *vers.....*
conclusio ibi similiter statuit, quod prædicti Prælati Ordinis
Minorum possunt recipere volentes aggregari huiusmodi Ter-
tio Ordini, ac etiam possint eisdem Tertiarijs deputare Vi-
sitatorem, seu Confessorem prædicti Ordinis Minorum de
Obseruantia, quæ verba videntur omnem tollere contro-
uersiam.
Dum verò Mirand. *d. quæst.* 36. *art.* 7. asseruit quod Fra-
tres Minores non habent Bullam, seu Breue aliquod ex-
pressum super iure conferendi habitum Tertiarijs Sæcula-
ribus, sed solum antiquissimam vsque ab Ordinis Mino-
rum exordio introductam coosuetudinem, ad primam
dumtaxat, non autem ad secundam hanc Bullam Sixti IV.
respexisse videtur.
Demum ex abundanti aliqui ex Dominis addebant suf-
fragari Minoribus etiam communicationem priuilegio-
rum, quia certum est Fratres Sancti † Doioinici, Car- 27
melitas, Augustinianos, & Fratres S. Francisci de Paula
ad instar Fratrum Minorum posse recipere, & conferre
habitum Tertiarijs Sæcularibus, prout cautum est ex Bul-
lis Eugenij IV. Martini V. & Iulij II. relatis per Roder. *quæst.*
Regul. tom. 3. *quæst.* 72. *art.* 3. *per tot.* in quibus Bullis etiam
inseruntur facultates ipsorum Patrum Mioorìtarum.
Porrò Sixtus IV. Alexander VI. Leo X. & Clemens VII.
communicarunt Fratribus Minoribus qualcumque præro-
gatiuas, & facultates concessas Domioicanis, Carmeli-
tis, & alijs Mendicaotibus, quas communicationes re-
fert Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. quæst.* 46. *art.* 1. Vnde
ijsdem Minoribus fauet facultas admittendi, & recipiendi
ad habitum Tertiarios sæculares, † quemadmodum & com- 28
petit Dominicanis, atque alijs Mendicantibus, ratione
cuius communicationis respondet etiam Sacra Congrega-
tio Eminentiss. DD. Cardinalium Sac. Concil. Trideot. in-
terpretum Superioribus Regularibus licere recipere, ac
habitum Tertiariorum conferre, quod decretum per exten-
sum habetur apud Io. Aoton. Nouar. *in summ. Bull. tit. de*
Tert. num. 4. §. *Superior. Regular.*
Nec officit si diceretur Tertiarios etiam Regulares ha-
bere hanc communicationem priuilegiorum, & ideò sal-
tem cumulatiuè ipsos Tertiarios Regulares posse recipere
sæculares ad habitum, &c. Quoniam vltra quod non exhibe-
tur priuilegium communicationis ipsorum Tertiariorum

Regularium, si produceretur illud non posset retorqueri,
29 & opponi contra Fratres Minores, cùm regulariter † priui-
legiatus contra æquè priuilegiatum non gaudeat priuilegio,
*l. si milites ff. de administr. tuter. l. assiduus C. qui pot. in pign.
hab.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 8. num. 5. & priuil. 61. num. 11.*
Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis. 473. num. 13.* & cum
30 † Tertiarij Regulares sint posteriores instituto, & origine
non possunt priuare, ac spoliare Minores eorum iure, &
possessione per 300. annos exercita ante ortum ipsorum
Tertiariorum Regularium, dumque vt in principio dictum
fuit isti Tertiarij Regulares in Lusitania, & in alijs Prouin-
cijs Hispaniarum subsunt Minoribus, communicatio non
31 potest suffragari illis contra Minores, à quibus habent † de-
pendentiam, & à quibus quodammodo hoc priuilegium in
eos deriuatur, vt in his terminis communicationes priuile-
giorum benè explicant Cordub. *in annotat. ad comp. priuil.
Fratr. Minor. verb. communicatio in fine*, Miran. *in Manual.
Prælat. Reg. quæst. 46. art. 9. vers. aduertit*, Cocher. *de iurisd.
exempt. part. 1. qu. 17. num. 19. & 20.* sicque communicatio
32 priuilegiorum † debet intelligi sine præiudicio illius, cuius
priuilegia communicantur iuxt. trad. per Rota *decis. 55.
part. 2. diuers. & decis. 214. num. 5. part. 2. recent.* Itaut Tertia-
rij Regulares, non valeant falcem immittere in messem
Minorum, & quemadmodum Fratres Minores vigore com-
municationis non possunt conferre habitum Tertiariorum
S. Dominici, nec Ordines Carmelitani, ita vicissim, nec Ter-
tij Regulares debent conferre habitum Tertiarijs Mino-
rum, cùm hoc ius, & facultatem ipsi Minores habuerint in
ortu Tertiariorum sæcularium, & S. Franciscus ab initio
hunc habitum contulerit, & successores continuauerint in
receptione, & collatione habitus.

33 Nec obstat, quòd ea Tertiarijs † Regularibus, & sæcu-
laribus conflетur vnum corpus, & propterea indecorum
sit, vt Tertiarij sæculares recipiantur ab extraneis, quales
sunt Minores, & ab hoc iure recipiendi excludantur Ter-
tiarij Regulares, qui sunt de eodem corpore cum Tertia-
rijs sæcularibus. Quoniam negatur assumptum, quod Ter-
34 tiarij † Regulares sint de eodem corpore cum Tertiarijs
sæcularibus, toto enim distant Cœlo, origine, scilicet,
quia S. Franciscus instituit Tertiarios sæculares de anno
1221. Regulares verò instituti fuerunt à Leone X. de anno
35 1521. Tertiarij Regulares † omittunt vota solemnia Re-
36 ligionis, sæculares verò non emittunt † vota solemnia,
37 Tertiarij Regulares, † habent particularem habitum, de-
gunt in claustris, mancipantur multis præceptis, & legi-
bus, quibus etiam obligantur sub culpa lethali; è contra
38 verò Tertiarij sæculares versantur † in foro, pugnant in
Castris, publicisque incumbunt negotijs, & licet aliqui-
bus legibus, seu monitis se ligauerint, non tamen obligan-
tur ad aliquam culpam mortalem, vt in verbis diair Nico-
laus Papa IV. in Bulla eorum approbationis cap. 20. &
quamcumque superioritatem, ac dependentiam, quam
possent Tertiarij Regulares prætendere cum Tertiarijs sæ-
cularibus, sustulisse videtur san. mem. Pius Papa V. in eius
Bulla sub dat. 5. nonas Iulij anno 1568. impress. apud Ro-
der. inter Bullas Ordinis S. Francisci fol. 445. vt fuit consi-
deratum *in secunda decisione R. P. D. mei Pirouani*. Imò
ipsos Tertiarios Regulares espressè subiecit Generali Mi-
norum, quam subiectionem, antea etiam præceperant
Sixtus IV. & Leo X. vt testatur Roder. *quæst. Regul. tom. 3.
quæst. 72. art. 1. conclus. 3.* & Laur. Portell. *de dub. Regul.
verb. Tertiarij in addit. num. 3.* Et quatenus etiam adesset
aliqua connexio inter istos Tertiarios, & ea his vnum
corpus efficeretur, semper tamen vrgeret motiuum supra
39 consideratum, quod in Lusitania, † & alijs Prouincijs
Hispaniarum Generalis Minorum est Superior Tertiario-
rum Regularium, cui etiam subijciuntur, & parent.

Nec admitti potest illa interpretatio, quod eidem Gene-
rali Minorum subsint; & pareant Tertiarij Regulares non
tanquam Generali Minorum, sed tanquam superiori eo-
rundem Tertiariorum Regularium ad instar Regis Catho-
40 lici, † qui consideratur tanquam Rex Castellæ, & Ara-
goniæ, ac sub alijs formalitatibus iuxta tradita per Gonzal.
super reg. 8. glos. 5. §. 7. num. 123. & sic Generalis Minorum
consideretur reduplicatiuè.

Quoniam recipi posset ista interpretatio si essent omninò
diuersi, & nulla connexione iungerentur isti Ordines Mi-
41 norum, & Tertiariorum Regularium, sed cum ipsi † Ter-
tiarij sint nati ex latere Minorum eumdem agnoscant pa-
rentem, & Ducem, nempè Diuum Franciscum simillimaq;
veste, & cingulo vtantur, & in Processionibus, etiam
sub eodem vexillo nullo discrimine, nulloque interiecto
medio post Minores incedant, † tanquam membrum, & 42
pars dicti Ordinis Minorum non congruit exemplum Regis
Catholici, † quia illius Regna nullam habent inter se 43
communionem, nisi respectu ipsius Regis, qui insimul his
Regnis imperat, neque Regna ipsa sunt subalternata, nec
vnum ab alio pendet.

Et ita ex his, & alijs latè deductis in duabus decisioni-
bus, coram Reuerendiss. P. D. meo Pirouano emanatis,
resolutum fuit, Fratribus Minoribus de Obseruantia tan-
tum informantibus.

* *Idest coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, & in hac causa duæ fuerunt extensæ decisiones, prima sub die 25. May 1635. & altera 17. Decembris eiusdem anni, sunt supra in hac parte decisiones 577. & 584. & infra adest altera sub die 11. Decembris 1637. coram R. P. D. meo Rotas est decisio 618. & adhuc causa ista pendet in Rota.*

REVERENDISS. COCCINO.

Gerunden. altiùs non tollendi.

Die Lunæ 24. Nouembris 1636.

ARGVMENTVM.

Ædificium suum quis de iure vsque ad Cœlum extollere potest, dummodo seruitus in contrarium constituta non sit, vel ædificetur tantum ad æmulationem, vt vicino damnum inferatur, quæ res in dubio non præsumitur, & plura circa hoc.

SVMMARIVM.

1 *Aedificare vsque ad Cœlum quisque potest in solo proprio.*
2 *Aedificium suum, qui amplius extollere non potest, si sit constituta seruitus altius non tollendi.*
3 *Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si id vellet facere ad æmulationem.*
4 *Seruitutem altius non tollendi, qui habet, dicitur habere ius prohibendi, ne altius tollatur ædificium in quo adest talis seruitus.*
5 *Intellige tamen hoc, si dicta seruitus sit probata.*
6 *Verba intelligenda sunt, secundum qualitatem ei adiectam, & n. 7.*
8 *Significatio etiam propria vnius verbi restringitur ex adiectione aliorum verborum.*
9 *Qualitas adiecta vni verbo,* illud qualificat, *& actum in diuersa specie reponit.*
10 *Verba intelligenda sunt secundum subiectam materiam.*
11 *Verba non possunt trahi vltra limites subiectæ materiæ.*
12 *Libris mercatorum, si ex statuta credatur, intelligi debet, quod res, quæ ad mercaturam spectant, non quoad alias.*
13 *Statutum permittens, quod filijfamilias possint se obligare, intelligitur quando se obligant ratione artis.*
14 *Aedificium altius tollere ad æmulationem non licet.*
15 *Aemulatio non præsumitur, cum in dubio quilibet præsumatur ædificare ad sui principaliter vtilitatem, non vt alteri noceat.*
16 *Aedificium, quod quis faciat ad æmulationem, si quis hoc asserat, ei incumbit onus probandi.*
17 *Aemulatio in ædificando etiam præsumitur, si magnum damnum vicino inferatur, & parua vtilitas proueniat ædificanti, sed hoc debet probari, n. 19.*
18 *Aemulationis præsumptio, vt excludatur, non sufficit modica vtilitas ædificare volenti.*
20 *Aedificium vnum, quando alteri non impediat Solem.*
21 *Muta decis. 18. num. 8. loquitur de Monasterio Monialium.*
22 *Aedificare ad æmulationem, quis non censetur, licet aliquod damnum inferat vicino.*
23 *In agro suo fodiens, si vicinis fontem auertat, non tenetur de dolo si non animo nocendi vicino, sed vt agrum suum meliorem faciendi, id faciat.*

24 *Aqua*

24 *Aqua venas, in fundo suo incidit, ita ut aqua desinat peruenire in alium fundum, vbi erumpebat, non dicitur is vim facere, dummodo in hoc nulla seruitus constituta sit.*

25 *In ædificando tunc æmulatio intrat, quando constructio fit iniuria alterius, & animo nocendi, non necessitatis, aut vtilitatis propriæ causa.*

26 *Et quando constructio non prodest ædificanti, & alteri nocet.*

27 *In ædificando quando concurrit vtilitas ædificantis, licet vicino damnificetur, excluditur æmulatio, & præsumptio oritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit.*

28 *Vtilitas modica sufficit ad hoc, vt dicatur ædificantem non ædificare ad æmulationem contrarium, n.29.*

30 *Parum, & nihil æquiparantur.*

31 *Alciat. in reg.3. præsumpt.3. qualiter procedat.*

32 *Aedificantis modica vtilitas si adsit, & magnum damnum inferatur vicino, tunc non excluditur æmulatio.*

33 *Sed hoc intellige, dum cum modica vtilitate concurrit etiam inimicitia.*

34 *Patres Iesuitæ obsequentissimi sunt omnibus alijs Regularibus, & hoc expresse profitentur.*

35 *Verisimile, quod non est, non venit attendendum.*
Patres Iesuitæ sunt viri religiosissimi, n.35.

36 *Aedificium priuatum altius tolli prohibetur, quando ex eo discooperirentur Religiosi, vel Religiosæ intra proprium Monasterium.*

37 *Sed hoc intellige, quotiescumque ex nouo ædificio grauissimum immineret Monasterio præiudicium etiamsi non fiat ad æmulationem, vide n.39. & 40.*

38 *Aedificium, quando nocet Ecclesiæ, vel Monasterio, compelli potest dominus ædificij vendere seruitutem altius non tollendi.*

DECISIO DXCIX.

FVit resolutum sententiam Rotalem, in qua extitit pronunciatum, Patribus Dominicanis non competere
ius prohibendi Patribus Iesuitis, ne altius tollant eorum
ædificium, esse confirmandam, cum de eius iustitia constet, ea quo quisque in solo proprio potest ædificare vsque
1 ad Cœlum, *l. cum eo, l. Imperatoris, ff. de seruit. vrban. prædior. l. altius, l. in ædibus, C. de seruit. l. Proculus, ff. de damn. infect.* Berous *cons.134. num.1. lib.3.* Vincent. de Franch. *decis.223.* Anton. Gomez. *in l.46. Tauri num.6.* Menoch. *de arbitr. cas.156. num.3. & cons.298. numer.24.* Gail. *obseru.69. num.1. lib.2.* & ibi Greneus pariter *num.1.* qui alios referunt.

Neque obstat, quòd Patres Dominicani prætendant ha-
2 bere seruitutem, † & sic ius prohibendi, quo casu non
intrat regula prædicta: scilicet quod quisque in suo solo
ædificare ad libitum possit prout dicta regula non intrat ea
3 alio capite, † nempè quando fabrica fit ad æmulationem.
Nam respondetur quoad primum, quod licet verum sit,
4 eum † qui habet seruitutem, habere ius prohibendi, *d. l.*
cum eo, ff. de seruit. vrban. prædior. l. si in meo fundo, ff. de
aqua pluuiali arcenda, l. si quis, C. de seruit. & aquæduct. d. l.
altius, & d. l. in ædibus, C. de seruit. Attamen Patres Do-
5 minicani non probant hanc seruitutem † respectu sui Monasterij: nam etsi de anno 1260. quidam Macellarius conuenerit cum Patribus Dominicanis prædictis per infrascripta verba: *Promittens, quod nullo vnquam tempore nec ipse, nec sui plantabunt in suo tenedone, hoc est tenuta, arbores, nec facient aliquid aliud, vnde possit haberi prospectus per aliquem modum ad locum vestrum, scilicet Dominicanorum, vel vnde possit haberi ascensus, siue aditus, vel possit vobis aliquo modo, vel loco vestro vnquam damnum siue præiudicium aliquod generari*, nihilominus fuit responsum, quod ista verba intelliguntur respectu dicti tenedonis Patrum Prædicatorum, vicini, & propè tenedonem Macellarij, non autem respectu Monasterij, quia etsi verba sint satis generalia, videlicet, *loco vestro*, & apta comprehendere etiam Monasterium, attamen illa verba declarantur ex qualitate adiecta, ibi, *vel vnde possit haberi ascensus, siue aditus*; quæ verba non possunt verificari in Monasterio, cùm adsit via intermedia, & propterea
6 huiusmodi verba, & qualitates † adiunctæ expressè ostendunt, quod non fuit intellectum de Monasterio, sed de
alio tenedone vicino, ad quem poterat dari accessus, & aditus, cum propter dictam † viam intermediam non possit 7
dari aditus, neque accessus ad Monasterium, Bart. *in l. liberorum num.13. ff. de verb. signif.* Bald. *in l. precibus, n.43.*
C. de impuberibus, Gabr. *cons.132. num.38. vol.1.* qui alios
congerit, & probat † significationem etiam propriam 8
vnius verbi restringi ea adiectione verborum, & ratio est,
quia qualitas adiecta restringit, † & actum in diuersa spe- 9
cie reponit, Bart. *in l. si quis posthumo, §. si filius*, vbi Iason. *num.51. ff. de liber. & posthum.* Surd. *cons.179. n.40. lib.1. & cons.315. n.26. & cons.441. n.24. & 25. lib.3.*

Nec officiunt illa verba sequentia, videlicet, *vel possit aliquo modo loco vestro vnquam damnum, siue præiudicium aliquod generare*. Quia hæc verba sunt intelligenda respectu ipsius tenedonis Patrum Prædicatorum, de quo in dicto instrumento solum agebatur, non autem quod simpliciter non fieret præiudicium Patribus Prædicatoribus, & proprius sensus illorum verborum, attenta tota serie, est in tenedone suo Macellarius non plantabit arbores, vel faciet aliquid aliud, vnde possit haberi prospectus aliquo modo ad locum vestrum, scilicet tenedonem Frat. Prædicatorum, vel vnde possit haberi ascensus, siue aditus ad illum, neque faciet aliquid, quod vobis, vel loco vestro, scilicet dicto tenedoni vestro, damnum, siue præiudicium generare possit, & propterea illa verba, vel possit vobis aliquo modo præiudicium generare, sunt intelligenda in ordine ad ipsum solum tenedonem Fratrum, non autem simpliciter,
cum de ipso solo tenedone ageretur, † & verba sunt in- 10
telligenda secundum subiectam materiam, *l. Proculus, ff. de vsufruct. l. Insulam ff. de præscriptis verbis*, Neuizan. *cons.*
92. num.15. & 17. ita ut non possint trahi vltra limites † su- 11
biectæ materiæ, *glos.1. in cap. cum ordinem de rescript. ibi, Super altare*, Iason. *in l. sæpe num.4. C. de transact.* vbi si ex statuto credatur libris mercatorum, intelligi debet,
quoad res, † quæ ad mercaturam spectant, non quoad 12
alias, Bald. *in l. fin. C. ad Macedonianum*, vbi quod statutum
permittens, quod filijfamilias possint se obligare † intelligi- 13
tur, quando se obligant ratione artis, & plura deducit Felin. *in cap. cum ordinem n.4. de rescript.* Becc. *cons.5. n.14.* Surd. *cons.453. n.53. vsque ad fin. lib.3.*

Quantum verò attinet ad æmulationem respondetur,
quod etsi verum etiam sit, † non licere ad æmulationem 14
altius tollere fabricam, *l. opus nouum, ff. de operibus public. cap. Pisanis de restit. spol.* Roman. *cons.52. numer.4.* Gail. *vbi supra num.17.* Thesaur. *decis.16. num.10.* Sigard. *cons. feudal.9. num.15.* Menoch. *de arbitr. iudic. cas.156. num.3. & præsumpt.29. num.28. lib.6.* Viuius *decis.306. vers. contrarium verum, & decis.403. vbi num.6.* quod ita iudicatum fuit, prout etiam dicit Clarus *in §. feudum qu.30. vers. & superioribus annis*, cum quidam Honded. *cons.80. numer.7. & 35. lib.1.* vbi etiam de communi, tamen æmulatio non præsumitur,
quia † quilibet in dubio præsumitur ædificare ad sui vtili- 15
tatem principaliter, & non ad æmulationem alterius, glos. *in l. fluminum, §. fin.* vbi Bart. & alij, *ff. de damn. infect.* Iason. *in repetit. leg. quominus num.23. ff. de fluminibus, & in l. ex hoc iure, num.11. ff. de iustitia, & iure*, Bald. *in l. item lapilli num.4. circa med. ff. de rer. diuis.* Gail. *allegata obseruat.69. num.30.* & ibi Greneus *numer.6.* Honded. *dict. cons. 80. num.34. vol.1.* Mising. *decade 11. cons.2. num.7.* Viuius *d. decis.306. num.5.* Vnde Patribus Dominicanis incumbit
onus † probandi, quod Patres Iesuitæ altius tollant ad 16
æmulationem, Gail. *vbi supra num.31.* cum ædificans in suo habeat regulam pro se, *l. generaliter, §. si petitur in fine, ff. de fideicomm. libert. l. siue possidetis, C. de probat.* Decius *cons.400. num.8. & cons.175. n.5.* Cepoll. *cons.138. num.16. cum seqq. vol.1.* Maximè quod in hoc casu excluditur etiam æmulatio ea testibus datis in Summario Patrum Iesuitarum *n.15.*

Neque facit, quod æmulatio satis probetur, ex quo ma-
gnum damnum prouenit Patribus Dominicanis, † parua 17
autem vtilitas Patribus Iesuitis, Cephal. *cons.130. num.15.*
qui etiam subdit, nec modicam vtilitatem ædificare volen-
tis sufficere ad excludendam hanc præsumptionem † æmu- 18
lationis, quod voluit etiam Anton. Padilla *in d. l. altius num.22. vers. quod quidem*, vbi post Crauettam restatur de communi *l.3. ff. de operibus public.* vbi Alberic. Gomez *ad l. Tauri 46. num.8. DD. in d. l. altius*, Marsil. *singul.154.* Decius *in l. nullus, & in l. domum, ff. de reg. iur.* Iason *cons.32. lib.1. & in l. quominus q.1. ff. de fluminibus*, Roman. *cons.52. dub.2.* Muta *in Capitulis Regni 116. num.130. & decis.8. num.5.*

Quia huic fundamento fuit responsum, non probari,
19 quod parua vtilitas † refultet Patribus Iesuitis, magnum
autem damnum Patribus Dominicanis: imò eis nullum
affertur damnum circa aeris benignitatem: ædificium enim
istud non impedit Solem, quia Monasterium Patrum
20 Dominicanorum † est in parte orientali, & prius habet
Solem, quàm Collegium Patrum Iesuitarum, nec etiam
impedit ventum occidentalem, quia Patres Iesuitæ sunt
in depressiori loco, in eminentiori verò Dominicani, itaut
ipsis non impediatur Fauonius, neque ventus Australis,
qui est perniciosus, impeditur à dicto ædificio, quia mutus
tendit ab ipso Meridie ad Septentrionem; minus impeditur ventus Aquilonaris, qui liberè perflat cœnobium Patrum Prædicatorum, vt benè dignoscitur ex planta, & sic
21 cessat, † quod dicit Muta *in d. decis.8. n.8.* qui etiam loquitur de Monasterio Monialium.

Vltra quod si aliquod damnum inferretur Patribus Do-
22 minicanis, quod verè non infertur ex prædictis, † adhuc
non intraret æmulatio, *l. Proculus*, *l. fluminum*, *§. fin. ff. de damno infect. l. si in ædibus*, *& l. cum eo*, *ff. de seruit. vrb. prædiorum*, quia qui vtitur iure suo nemini facit iniuriam, *l. nullus videtur*, vbi Decius *num.1.* Cagnol. *num.4. ff. de reg. iur. d. l. fluminum*, *§. fin. ff. de aqua pluuia arcend.*
23 vbi qui in agro suo fodiens, † vicino fontem auertit, de
dolo non tenetur, si non animo nocendi vicino, sed agrum
suum meliorem faciendi, id facit, *l. si in meo fundo, ff. eod.*
24 *tit.* vbi dicitur, quod is vim non facit, qui venas † aquæ
in suo fundo incidit, itaut ob id aqua desinat peruenire in
alium fundum, vbi erumpebat, dummodo seruitus eo nomine, ei in cuius fundo aqua erumpebat, nulla constituta
sit, Gail. *d. obseru.69. num.11. & num.18.* dicit, quod æmu-
25 latio intrat, † quando constructio fit iniuria alterius, &
animo nocendi, non necessitatis, aut vtilitatis propriæ
26 causa, † & quando constructio non prodest ædificanti, &
alteri nocet, & ita loquuntur DD. qui in contrarium possent allegati, vt considerat Honded. *in d. cons.80. num.35.*
27 *vol.1.* At quando concurrit etiam vtilitas ædificantis, † licet vicinus damnificetur, excluditur æmulatio, & præsumptio exoritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit, Cist. *in d. l. cum eo, ff. de seruit. vrban. prædiorum*, Marsil. *d. singul.154. in fine*, Alciat. *in reg.3. præsumpt.23.* as-
28 serens † etiam modicam vtilitatem volentis ædificare sufficere.

Nec officit, quòd Padilla *in d. l. altius num.22.* asserat mo-
29 dicam † vtilitatem non excludere præsumptionem æmula-
30 tionis, & parum & † nihil æquiparari, quia hic non sumus in
istis terminis, nam vtilitas est considerabilis non parua respectu volentium ædificare, licet sit modica inspecto dam-
31 no vicini, & in hoc casu benè † procedit opinio Alciati, vt
dicit Honded. *d. cons.8. num.35. vol.1.* & eadem ratione respondetur consilio Cephali 130. cum ipse post Cepollam,
32 quem allegat, asserat modicam † vtilitatem ædificantis, si
adsit magnum damnum vicini, non excludere æmulationem: quia, vt dictum est, ista modica vtilitas non concurrit
in casu nostro, & in omnem casum Cephalus loquitur, quan-
33 do † cum modica vtilitate concurrit inimicitia, in qua principaliter se fundat: hic autem nulla adest inimicitia, imò Pa-
34 tres Iesuitæ obseruantissimi † sunt omnibus alijs Regularibus, & hoc expresè profitentur, & nugæ sunt dicere, quod
quidam nobilis instituit hoc ædificium in odium Patrum
Prædicatorum, cum quibus habuit litem occasione cuius-
35 dam pontis, quia nec hoc † est verisimile, nec Patres Iesuitæ viri Religiosissimi hoc paterentur.

Non obstat, quòd priuatum ædificium altius tolli prohi-
36 beatur, quando † ex eo discooperirentur Religiosi, vel
Religiosæ intra proprium Monasterium, Cinus *in d. l. altius*, Couarr. *lib.3. var. cap.4. num.8.* Marsil. *d. singul.154.*
37 vbi admittit opinionem Cini, quotiescumque † ex nouo
ædificio grauissimum immineret monasterio præiudicium,
etiamsi non fiat ad æmulationem, & hoc propter publicam
vtilitatem, quæ à Religiosis domibus prouenit, Anton.
Gomez *ad ll.46. Tauri num.6. vbi num.9.* ait, quod vbi ædifi-
38 cium nocet Ecclesiæ, aut Monasterio, † compelli potest
dominus ædificij vendere seruitutem altius non tollendi,
Cabedus *decis.152. num.1. & 2.* quod etiam post alios dicit
Muta *d. decis.8. num.6. & 7.*

Nam huic fundamento fuit responsum per Dominos,
quod Couar. & alij prædicti loquuntur, quando priuatus
39 † vult altius tollere in præiudicium Ecclesiæ, & Religiosorum, vel etiam in casu, quo Religiosi vellent altius tollere ædificium in præiudicium Ecclesiæ Monialium: sed
quando agitur, prout in casu nostro inter duo Monasteria virorum; † quia tunc illi, qui volunt altius tol- 40
lere habent priuilegium à iure id faciendi, dummodo non
faciant ad æmulationem, vel alia pars non habeat seruitutem, ideò non possunt impediri, quominus iure proprio
vtantur, ex Couarr. *in reg. iur. in 6. numer.4. per tot. vers. quod vero diximus.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* *Vide supra in hac parte ad decisionem 587. quæ est in eadem causa vbi annotaui alias decisiones in hac causa.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Lucana Diuisionis.

Die Lunæ 15. Decembris 1636.

ARGVMENTVM.

In diuisione bonorum hæreditariorum, si fuerit erratum, cum contractus sit bonæ fidei, agi potest ad rescissionem. Diuisio hæreditatis patrui inter nepotes, alio patruo non existente, qualiter sit facienda.

SVMMARIVM.

1 *In diuisione, quando alicui tributa est maior pars quàm de iure ei debetur, proculdubio venit rescindenda.*
2 *In diuisione bonorum paternorum si per errorem plus ad vnum, quàm ad alteram peruenerit, rescinditur diuisio.*
3 *In contractibus bonæ fidei, si quid inæqualiter factum esse constiterit in melius reformatur.*
Quod procedit etiam si sit erratum in iure, n.3.
4 *Pactum de non petendo, &c. appositum in contractu, cum sit accessorium, annullato contractu, d. pactum nihil operatur.*
5 *Diuisio hæreditatis patrui inter eius nepotes, nullo alio existente patruo, est facienda non in stirpes, sed in capita.*
6 *Et hanc opinionem omnes Curia in iudicando approbarunt.*
7 *Atque omnes testantur, ita fuisse in suis Tribunalibus obseruatum, & Rota semper se subscripsit huic opinioni.*
8 *Itaut hodie non sine magna temeritatis nota contrariam opinionem sequeretur.*
9 *Opiniones, quando in aliquo articulo sunt variæ, illam, quæ habet pro se opinionem magis receptam, dicitur continere ius clarum.*
10 *Adeo vt contraria opinio sub prætextu dubietatis iuris suffragari non possit.*
11 *De actis, ea quæ non sunt non attenduntur.*
12 *Testator, eo ipso, quod non curauit facere testamentum cum debitis solemnitatibus, censetur sibi voluisse succedere ab intestato.*
13 *Testamentum absque debita forma confectum deseruire quidem potest ad declarandum voluntatem testatoris circa legata, non autem quoad hæreditatem.*
14 *Statut. Lucan. sub rubr. de success. ab intest. cap.9. lib.2. declaratur.*
15 *Filij fratrum si statutum tribuat successionem in stirpes, intelligitur, quando cum patruis concurrant, secus autem quando sunt soli inter se.*
16 *Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, vbi verbis claris, & apertè illud non corrigunt, quàm sit possibile.*
17 *Clausula,* in stirpes, *interpretationem recipit à iure communi.*
18 *Intellectum absurdum omnino euitare debemus.*
19 *Casus à statuto omissus remanet in dispositione iuris communis.*
21 *Statuti vna pars alteram declarat.*
23 *Dictio, &, significat ordinem.*
24 *Dictio, &, de sua natura copulat, & importat coniunctionem.*

25 *Inter*

25 *Inter copulam, & dictionem, cum, nulla differentia est.*
26 *Statutum videtur omnino superfluum, si idem disponat, quàm ius commune.*
27 *Statutum, licet disponat id, quod disponit ius commune, non dicitur superfluum, si tollat aliquam dubitatem.*
28 *Superfluum non dicitur id, quod tollit aliquod dubium.*
29 *Ius commune, vt minus corrigatur, sæpè etiam superfluitas tolleratur.*
30 *Angel. in cons. 221. declaratur.*
31 *Fratres germani si excludant sororem, filij eorum pariter excludunt sororem.*
32 *A Doctorum verbis non licet arguere, sicuti à verbis legis, sed attenditur id, quod dicitur verbis claris.*
33 *Statuta Lucen. fuerunt reformata à maximis viris, Paul. Castr. & Imol.*
35 *Statuti verba intelligenda sunt secundum mentem statuentium, & non censorum.*
36 *Statuentes censentur minus voluisse corrigere ius commune, quam sit possibile.*
37 *Statuentes censentur potius voluisse adhærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim legis.*
38 *Renunciare iuri suo nemo censetur, quod ignorat.*
39 *Præscriptione, quis non potest iuuari, stante mala fide.*
40 *Ignorantia iuris non suffragatur in acquirendis.*

D E C I S I O DC.

DEcessit ab intestato Carolus Galganettus Lucensis, sopetstitibus sibi septem nepotibus ex duobus fratribus
prædefunctis, quinque scilicet ex Paulo, & duobus ex Nicolao.
Cùm autem isti nepotes determinassent ad huius
hæreditatis diuisionem inter se deuenire, credentes, quod
de iure diuisio fieri deberet in stirpes, non autem in capita
(prout in instrumento expressè asseruerunt) medietas fuit
assignata filius Pauli, altera verò filijs Nicolai, pacto inuicem
adiecto de aliquid vlterius occasione dictæ hæreditatis
non petendo. Verùm cùm Domini Iacobus, Philippus,
& Thomas eiusdem Pauli filij animaduertissent, diuisionem
fuisse erroneam, ac indiscretam, cùm potius fieri
deberet in capita, non autem in stirpes, tam proprio,
quàm cessionario nomine aliorum duorum fratrum, conuentis
Dominis Francisco, ac Vincentio filijs dicti Nicolai,
de illius nullitate dederunt coram Vicario Lucensi,
qui pronunciauit dictis actoribus obstare pactum de
vlterius non petendo, aliasque clausulas in instrumento
appositas; sed cum isti ab hac sententia appellassent, causa
ad Rotam delata, Dubitaui, an prædictis obstet pactum
supradictum. Et negatiuè responsum fuit, quia
quotiescumque diuisio apparet erroneè facta, prout in
1 casu isto, tribuendo Dominis † Francisco, & Vincentio
maiorem partem, quam de iure illis competeret, proculdubio
venit rescindenda, vt est text. *in l. dum putarem ff. famil. hercisc. l. post diuisionem, C. de iur. & fact. ignor. l. si soror, C. de collat.* vbi quòd si in diuisione paternorum per er-
2 rorem plus ad vnum, † quàm ad alterum peruenerit, rescinderet,
& clarius in *l. maioribus C. comm. vtriusque Iudic.*
vbi quod maioribus etiam per fraudem, vel dolum,
3 vel perperam factis † diuisionibus solet subueniri, quia
in bonæ fidei iudicijs, quod inæqualiter factum esse constiterit
in melius reformatur, idque etiam si erratum fuerit
in iure, ita diuidendo, vt tenent Bald. *cons. 386. circa fin. lib. 1.* Castr. *cons. 377. num. 1. in fin. vers. concluditur nono, & num. 2. lib. 2.* Dec. *cons. 408. part. 1. §. 6.* Ruin. *cons. 127. n. 13. & seqq. lib. 3.* Soccin. iun. *cons. 50. numer. 27. & seqq. lib. 4.* Couar. *cons. 188. num. 10.* Bursatt. *cons. 170. numer. 56.* latè Bertaz. *cri. cons. 88. num. 46. & seqq.* Menoch. *cons. 91. num. 26. & seqq.* Becc. *cons. 99. num. 9. & seqq.* Peregr. *cons. 130. per tot. lib. 5.* Et hoc non obstante pacto de non petendo,
4 quia † cùm sit accessorium ad contractum principalem
annollato contractu ex falsitate causæ, pactum nihil potest
operari, vt in terminis pactorum de non contrauenien-
do, & non molestando cum amplissima renunciatione,
Castr. *in l. fin. §. item quæsitum num. 2. ff. de cond. indeb. & cons. 377. num. 2. lib. 2.* Dec. *cons. 475. num. 29. & seqq. & cons. 525. sub num. 5. & 6.* Menoch. *d. cons. 91. num. 54.* Becc. *d. cons. 90. n. 20. vers. non obstat quartum.*
5 Quod autem diuisio fuerit patenter erronea † Domini
non dubitarunt, quia vel ea nititur in re communi, vel
potius dispositioni statuti Lucensis sub *rub. de success. ab intest. cap. 9. lib. 2.* & à nullo ea his potest accipere firmitatem.
Non quidem ea iure communi, quia licet fuerit agitata
controuersia inter Accursium, & Azonem, an diuisio hæreditatis
in his casibus, debeat fieri in stirpes, vel potius pro
vitili; attamen hæc postrema † opinio videtur clarioribus 6
auctoritatibus, ac rationibus suffulta, cum pro ea sit
textus apertus apud Vulpian. *in l. 2. §. hæreditas, ff. de suis, & legitim. leg. si quando ff. de leg. 1.* Azo. *in summ. C. de legitim. hæred. num. 7. vers. illud dubitari,* quem sequuti sunt
Castr. *in l. fin. C. de impub. & alijs subst. & in l. inter eum num. 2. ff. de hæred. instit.* Ias. *in l. reconiunctis num. 43. ff. de leg. 3.* Ruin. *cons. 163. num. 7. lib. 2.* Et quod hodie hanc opinionem
omnes Curiæ in iudicando approbauerint, omissis
cæteris, latè prosequitur Merott. *cons. 1. sub num. 9.* qui
etiam docet auctoritates, & rationes discutit Caball. *consil. 114. sub num. 30. & seqq. lib. 2.* Anton. Faber. *in C. lib. 6. tit. 31. definit. 1.* Mart. *de success. part. 1. quæst. 2. art. 2. & 5. & seqq.* Misinger. *centur. 3. obseru. 94.* Grat. *discept. 709. num. 30. & seqq.* Thesaur. *decis. 162. per tot.* Io. Grinell. *decis. Dolan. 130. n. 12. & per tot.* Omnesque † attestantur in suis tri- 7
bunalibus ita fuisse iudicatum, & Rota semper se subscripsit
huic opinioni, & signanter *decis. 391. & 392. per tot. part. 4. diuers. & in recent. decis. 27. part. 1. & par. 4. decis. 196.* & post
Merlinum *de legitima decis. 24. num. 1.* & fuit etiam dictum
in Collen. hæreditatis 18. Februarij 1633. & 12. May 1634. coram R. P. D. meo Merlino in eadem coram me 2. Iunij 1636.
& sic in alijs quamplurimis, itaut hodie contrariam
† opinionem non sine magna temeritatis nota sequi pos- 8
sit; licet enim in aliquo articulo sint variæ † opiniones, 9
attamen illa, quæ habet pro se opinionem magis receptam,
dicitur continere ius clarum, vt dixit Put. *decis. 232. post med. vers. Item & secundo lib. 3. in correll.* adeò vt contra-
ria opinio sub prætextu † dubietatis iuris suffragari non 10
possit.

Nec visa est attendenda simplex schedula defuncti in
qua instituebat nepotes in stirpes, non autem in capita,
tum † quia non est de actis, Castrens. *in l. aut Prætor, § si* 11
Iudex, vers & pro hoc, ff. de re iud. tum etiam quia eo
ipso, quod defunctus non curauit facere testamentum cum
debitis solemnitatibus, censetur voluisse succedi ab intesta-
to, † prout de iure, & sic in capita iuxta text. *in l. conficiuntur,* 12
numer. 8. in fin. vers. sed ideo, ff. de iur. codicill.
Curt. iun. *cons. 4. sub num. 15. vers. ex præmissis.* Et quod
testamentum absque debita forma confectum deseruire
† quidem possit ad declarandam voluntatem testatoris cir- 13
ca legata, non autem quoad hæreditatem, tradit Bald. *in l. fin. num. 17. vers. & ideo C. de fideicomm.* quem sequuti sunt
Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib. 1. interpr. 1. dub. 3. solut. 4. num. 54. post princ. fol. 19.* Mart. *de success. part. 4. quæst. 1. art. 7. numm. 11.*

Respectu verò dicti statuti † Domini multò minus pu- 14
tarunt diuisionem sic in stirpem factam posse substineri; in
statuto enim disponitur, quod non obstantibus descendentibus,
succedant fratres defunctæ personæ ex vtroque parente
coniuncti, siue ex patre tantum, & similium fratrum
filij masculi in stirpem, & non in capita; quare statutum ibi
tantum loquitur, quando patruus concurrit cum nepotibus
ad hæreditatem alterius patrui, inter quos propter
gradus inæqualitatem ea vi repræsentationis, gradus
† reducuntur ad æqualitatem, & consequenter suc- 15
cessio fit in stirpes, prout in terminis similis statuti, siue
consuetudinis tribuentis successionem in stirpes filijs fratrum,
quod intelligatur quando cum patruis concurrant,
non autem quando sunt soli inter se, Io. Grinell. *d. decis. Dolan. 130. sub num. 12.* qui in fine *litt. C.* subiungit ita
fuisse iudicatum. Secus verò dicendum est, quando cessat
necessitas repræsentationis, prout est in casu nostro, in
quo concurrunt filij diuersorum fratrum tantum, & de
qua successione statutum nullo modo loquitur. † Et ratio 16
est, quia statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure
communi, vbi verbis claris, & apertis illud expressè non
corrigunt, vt minus corrigant, quàm sit possibile, iuxta commun.
de qua per Surd. *decis. 17. n. 16. & 17.* Honded. *cons. 24. n. 22. lib. 1.* Rota *diuers. decis. 724. nu. 16. part. 1. & in recent. decis. 46. num. 4. part. 2.* & in specie, quod clausula in stir-
pes, † interpretationem recipiat à iure communi, Paris. 17
cons. 40. num. 33. & seqq. lib. 2. Decian. *cons. 1. numer. 394. lib. 1.* Bursatt. *cons. 170. numer. 48.* vbi de communi, Barz. *Bonon. decis. 93. num. 21.*

Et quod in dictis verbis statuti decidatur solus casus, in
quo concurrunt patruus, & nepotes vigore repræsentatio-
nis, non autem duo casus ordine successiuo, manifestè de-
ducitur ex vnico verbo, *succedant*, quod si pernecessè non
determinaret vnicum tantum casum, sequeretur, quod
etiam fratres superstites deberent succedere fratri per re-
præsentationem, quem intellectum vti absurdum contra-
18 re omninò † debemus iuxta *cons.* Crauett. 867. *numer.* 3.
Mantic. *de tacit. lib.* 1. *tit.* 13. *num.* 8. Rota *diuers. decis.* 724.
num. 11. *part.* 1. Et propterea in casu præsenti stirpium con-
sideratio fit solum respectu nepotum concurrentium inter
se, qui ideò repræsentando stipitem paternum, constituunt
plures ordines succedendi pro numero fratrum, qui super-
sunt patruo defuncto, de cuius successione agitur. Qui
19 † casus vti à statuto omissus relictus fuit dispositioni iuris
communis, Bald. *cons.* 325. *num.* 4. *vers. tertio, & vltimo*
lib. 3. Angel. *cons.* 72. *num.* 2. Alex. *cons.* 80. *in princip. lib.* 1,
& cons. 123. *n.* 21. *lib.* 4.

Præterea id etiam facilius suadetur, ponderando, quod
statutum in alijs casibus, in quibus cessat repræsentatio,
20 admisit pariter successionem in capita, † non autem in
stirpes, nimirum vbi agitur de succedendo patri; præser-
tim inter filios diuersarum matrum. Quod scilicet patri
omnes succedant in capita; prout etiam in fine §. quibus
non extantibus, vbi deficientibus ascendentibus, descen-
dentibus, patruis, ac filijs matrum, mandauit alios agna-
tos masculos transuersales debere succedere in capita, non
autem in stirpes. Ea manifesta ratione, quia cessat ratio
repræsentationis, propter quam admittitur successio in
21 stirpes. Ex vna † enim parte statuti altera declaratur, Soc-
cin, *cons.* 9. *num.* 8. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 201. *n.* 5. *lib.* 1. Surd.
decis. 43. *n.* 14. Rota *diuers. decis.* 853. *n.* 9. *part.* 4.

Quibus non obstat, quod quando statuentes in sequen-
ti versiculo voluerunt admittere concursum amitarum
cum filiabus fratrum præmortuorum, eas simul vocarunt
22 † cum dictione completiua (vnà cum) superius autem
vsi sunt simpliciter coniunctiua (&) signum euidens,
quod in casu præsenti voluerunt vocare filios fratrum præ-
mortuorum, ordine tantum successiuo, cum dictio (&)
23 † significat ordinem ex not. *in leg. Gallus*, §. 1. *ff. de liber.
& posthum.* Quia hæc coniectura visa est admodum debilis,
24 cum dictio (&) de † sui natura copulet, & importet co-
niunctionem, *l. si quis ita stipulatus*, *ff. de verb. oblig. l. si
hered. plures*, *ff. de cond. instr.* Paris. *de resign. tom.* 2. *lib.* 11.
qu. 11. *n.* 25. itaut ex ea nullatenus deduci possit, quod sta-
tuentes voluerint vocare ordine successiuo, & non coniun-
ctim sublitur omnis scrupulus, cum etiam ex mente Docto-
25 rum nulla sit differentia inter † copulam (cum) & copu-
lam (&) quando, vt in casu nostro ponuntur inter perso-
nas, Soccin. *cons.* 40. *n.* 1. *lib.* 1. Aret. *cons.* 1. *n.* 12. *post med.
vers. sed ista differentia.*

Nec releuat, quod nisi statutum discretiuè, ac ordine
successiuu concipiatur, vt scilicet, prius loquatur de suc-
cessione patrui cum nepotibus, & postea nepotum inter se,
26 videatur omninò superfluum, † ex quo nihil penitus di-
sponeret vltra ius commune. Quia satis visum est operari,
cum sit aptum tollere controuersiam aliquorum asseren-
27 tium † in statuto exclusiuo fœminarum non dari repræ-
sentationem, vt voluit Rauden. *cons* 142. *num.* 29. *vers.
tertium requiritur*, *& num.* 40. *lib.* 2. *inter cons. diuers. vltim.
28 volum.* Et superfluum non dicitur, † quod aliquam du-
bietatem tollit, Crauett. *cons.* 70. *num.* 29. Rota *decis.* 490.
num. 8. *part.* 4. *diuers.* Præterquam quod sæpè etiam super-
29 fluitas toleratur, vt minus recedatur † à dispositione iur.
commun. quàm sit possibile, Cephal. *cons.* 171. *n.* 19. Hon-
ded. *cons.* 15. *n.* 43. *lib.* 2.

30 Nec Angelus pro altera parte allegatus † in *cons.* 231.
loquitur in terminis huius statuti, videtur aliquid statuere
31 in contrarium. Quia solum dicit, † quod quando Ger-
mani excludunt sororem, filij eorum pariter excludunt so-
rorem, se non valet argumentum à statuto loquente,
quando fratres diuisim concurrunt ad successionem sororis,
ad casum, in quo concurrunt inter se. Præter quod ex
32 † verbis Doctorum non licet arguere, sicut fit ex verbis
legum, sed attenditur tantum, quod dicunt verbis claris,
& apertis, Surd. *cons.* 400. *n.* 22. Rota impress. per Gioua-
gnon. *cons.* 71. *n.* 74. *lib.* 1.

Nec visa est suffragari coniectura illa, in qua informan-
tes pro Dominis Francisco, & Vincentio fecerunt magnam
vim, quod scilicet cum teste Magon. *decis. Lucen.* 15. *n.* 25.
hæc statuta fuerint † reformata à maximis viris Paul. 33
Castrens. & Imol. sicut isti opinionem Accursij secuti sunt,
ita etiam credendum sit, successionem in stirpes, non au-
tem in capita disposuisse. Fuit enim ponderatum, quod
& ipse Accurs. variauit, vt rectè aduertit Morot. *d. cons.* 1.
num. 10. *& seqq. vbi num.* 18. infert consequenter cessare
† auctoritates aliorum, qui illum profitentur sequi, & 34
Castr. *in auth. cum cessante*, *C. de legit. hered.* refert simpli-
citer opinionem Accurs. sed non est ausus eam firmare, vt
ponderat idem Morot. *d. cons.* 1. *num.* 2. *post med. vers. licet*
idem Castren. Imol. verò simpliciter refert Io. de Lignan.
dicentem Accurs. fortè non sensisse contrarium, & sic pa-
riter non figit pedem. Sed hoc motiuum penitus visum est
cessare, quia verba statutorum intelligenda sunt non se-
cundum mentem † Reuisorum, sed potius statuentium, 35
quibus censendum est, reuisores accommodasse proprium
sensum, statuentes † autem censentur minimè voluisse 36
corrigere ius commune, quàm sit possibile, & potius in-
hærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim † legis, 37
secundum Bero. *cons.* 92. *n.* 17. *lib.* 2. Tiber. Decian. *cons.* 111.
n. 17. *post med. lib.* 3.

Nec obstat, quod diuisio fuerit obseruata spatio 11. an-
norum, per quam obseruantiam videtur, quod fuerit re-
nunciatum successioni in capita, quia ad hoc, vt dicta con-
clusio procedat, necesse est probare, quod Domini Iaco-
bus, & fratres scirent, successionem esse deferendam in
capita, & tamen voluisse diuidere in stirpes, sed cum hæc
scientia non probetur, † succedit regula, quod nemo 38
censet renunciare iuri, quod ignorat habere, Bart. & Do-
ctor. *in l. si de certa*, *C. de transact.* Fulg. *in l.* 2. *n.* 5. *C. de
rescind. vend. cons.* 530. *n.* 11. *& seqq.* Alex. *cons.* 14. *lib.* 2.
Riminal. sen. *cons.* 89. *n.* 7. *lib.* 1. Aret. *cons.* 35. *n.* 9. Neuiz.
cons. 91. *n.* 25. Cephal. *cons.* 222. *n.* 10. *& cons.* 218. *n.* 18. *lib.* 2.
Gramm. *decis.* 4847. *n.* 8.

Vltra quod DD. ponderarunt, quod aut Franciscus, &
Vincentius sciuerunt † diuisionem de iure faciendam esse 39
in capita, & fuerunt in mala fide, nec possunt iuuari dicto
temporis spacio, *cap. fin. de præscript. & cap. possessor de regi.
iur. in* 6. Aut ignorarunt, & ignorantia † iuris non suf- 40
fragatur in acquirendis, vt in terminis diuisionis per decem
annos effectuatæ tradunt Soccin. iun. *cons.* 50. *n.* 35. *ad fin.
& seqq. lib.* 4. Becc. *cons.* 90. *n.* 10. *in fin. & seqq.*
Et sic parte vtraque informante, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Concordiæ,

Die Lunæ 15. Decembris 1636.

A R G V M E N T V M.

Clausula, *constituti*, quid operetur, & quando sit nullius considerationis. Promittens tradere, & effectualiter soluere certam summam pecuniarum, vt dicatur adimpleuisse, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1 *Possessio vera regulariter transfertur vigore clausulæ,* constituti, *in constituatarium.*
2 *Remedium manutentionis competit vigore clausulæ,* con-stituti.
3 *Mandatum de associando, competit etiam vigore clausu-læ,* constituti.
4 *Clausula,* constituti, *priuilegio, quis iuuari non potest, si ea fuit apposita in contractu, cuius adimplementum non ostendit.*
5 *Exceptiones omnes, quæ admittantur contra contractum principalem, admittuntur etiam contra clausulam,* constituti, *in eodem contractu appositam.*
6 *Constitutum est accessorium ad contractum, & ideo eius naturam sequitur, & ab eo regulatur.*
7 *Exceptionis non adimplementum admittitur contra constitutum, tanquam accessorium ad contractum.*
8 *Obligans se tradere, & effectualiter soluere certam summam pecuniarum debet ita soluere, vt solutio sit irreuocabilis.*
9 *Promittens tradere, & soluere certam summam pecuniarum,*

rum, ista solutio debet remanere libera, & exempta ab omnis onere debitorum soluentis.

10 *Promittens libere soluere, non dicitur obseruare promissionem, si tradat censum, ex quibus fructibus est faciendum aliquod multiplicum.*

11 *Verba*, pertineant, & spectent, *videntur importare dominium, & possessionem.*

12 *Promittens soluere liberè, non satisfit promissioni, si tradat censum obnoxium euictionibus.*

14 *Instrumenti vna pars ab altera declaratur.*

15 *Ex scientia facti alicuius rei puta census, non resultat scientia qualitatis illius, & vinculorum.*

16 *Scientia ad effectum euictionis, quando alicui non noceat.*

17 *Promissionis vigore aliquid dans alicui, afferens illud ad eum spectare, id obseruare debet, &c.*

18 *Consensus limitatus, cum sua limitatione intelligendus est.*

19 *Effectus non debet esse potior sua causa contra principia naturalia.*

20 *Soluere se aliquid promittens, quatenus de iure debeatur, non tenetur soluere, nisi quatenus per Iudicem id declaretur.*

21 *Reseruatio facta in concordia, non est ad alia trahenda, seu amplianda.*

22 *Qualitas adiecta respectu vnius rei, non est referenda ad aliam.*

23 *Dotis consignatio debet praecedere quamcunque consignationem.*

24 *Renunciatio, quæ debet fieri per sororem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, debet fieri post solutionem dotis.*

25 *In contractibus correspectiuis, ille, qui prius agit, adimplere debet.*

26 *Contrauentio in quibus casibus adest, non est inspiciendum quis primo contrauenerit, sed quis prius egerit.*

27 *Verbum*, all'incontro, *demonstrat mutuam correspectiuitatem.*

28 *Correspectiua dicuntur ea, quorum vnum fit contemplatione alterius.*

29 *Exceptio non adimplementi non admittitur in iudicio summarissimo manutentionis.*

30 *Et hoc procedit, quando quis nititur actuali possessione ante propositam exceptionem.*

31 *Vel quando constat de possessione acquisita per exactionem annua præstationis.*

Decis. 364. n. 2. in fin. coram Greg. XV. & Gratian. discept. 113. n. 28. declarantur, n. 30. 31.

32 *Ex contractu, in quo quis promissa non adimpleuit, non debet commodum reportare.*

35 *Exceptio non adimplementi retardat executionem obligationis Cameralis, quando fuit apposita in contractibus correspectiuis.*

DECISIO DCI.

AD dirimendam antiquam litem inter Dominos Alexandrum, & Christophorum de Caetanis ex vna, & Dominos Fabium à Cornea, & Magdalenam Caetanam coniuges ex altera, super Castro Rochæ Gurghæ, & alijs iuribus, quæ D. Magdalena vti dotalia sibi deberi à Dominis verò de Caetanis prætendebantur subiecta fideicommisso suorum maiorum iam ad eorum fauorem purificato per obitum Prosperi; inita fuit concordia de anno præterito, in qua Domini de Caetanis pro dote, & quarto dotali D. Drusillæ Capranicæ vxoris eiusdem Prosperi, & pro supplemento congruæ dotis D. Magdalenæ prædictorum Prosperi, & Drusillæ communis filiæ, & denique pro quacumque prætensione, aut actione, quam D. Magdalena habere posset contra eosdem Dominos de Caetaneis, promiserunt illi, per hæc præcisa verba, tradere, soluere, ac effectualiter exbursare scuta 29700. monetæ in hanc formam, scilicet scuta tria millia ex fructibus census illorum de Peruschis vsque in illam diem decursis, & non solutis, talia tamen qualia sunt, & pro ea quantitate, quæ reperietur.

Secundò, voluerunt, quòd in hac solutione scutorum 29700. imputarentur scut. duo millia, & quingenta habita à D. Fabio in censo maioris summæ, cuius erat debitor dictus Prosper, & pro qua pariter quantitate D. Fabius recognouerat bonam fidem.

Tertiò, cesserunt illi censum in sorte scutorum trium millium septingentorum cum d. de Peruschis, talem tamen qualis est, sed cum promissione expressa eum liberandi à molestijs, & quibuscumque prætensionibus D. Petri Rapaccioli occasione venditionis dicti census eidem factæ à d. Prospero, ita & taliter, quod onus dictæ liberationis omnino spectet, & pertineat ad Dominos de Caetanis.

Quartò, cesserunt ei alium censum in sorte scutorum viginti millium, & quingentorum emptum à D. Duce Sancti Gemini, ac alijs obligatis, taliter quod in futurum transeat in dominium Dominorum Fabij, & Magdalenæ.

Necnon vltra prædicta Domini de Caetanis promiserunt soluere æs alienum Prosperi, quatenus solutio ad illos pertineat, & de iure ad id cogi possint, ita & taliter, vt supradictæ partitæ assignatæ in summa scut. 29700. remaneant exemptæ ab omni, & quocumque onere, aut grauamine debitorum relictorum à Prospero de tempore sui obitus.

E conuerso autem D. Fabius, tam proprio, quàm nomine D. Magdalenæ, pro qua promisit de rato cessit Dominis de Caetanis Castrum Rochæ Gurghæ, necnon inuestimentum pretij Castri Normæ, & quæcumque alia iura sibi competentia, cum clausula constituti, alijsque necessarijs, & opportunis.

Verùm cùm post celebrationem instrumenti prætenderent Domini de Caetanis capere realem possessionem dicti Castri, & ad hunc effectum adiuissent A. C. contra verò obstaret D. Fabius, donec antea sibi promissa in concordia adimplerentur, habito recursu ad Signaturam Iustitiæ, & per eam causa mihi commissa, dubitaui, an ad instantiam Dominorum de Caetanis, an, & cui sit dandum mandatum de manutenendo, seu potius de associando, & fuit resolutum nullum ex his remedijs competere Dominis
de Caetanis, quia licet vigore clausulæ † constituti, re- 1
gulariter transferatur vera possessio in constitutarium, vt
per Doct. *in l. quoties C. de rei vendic. & in l. quod meo ff. de*
acquir. possess. latè Tiraqu. *de iure constit. part. 1. num. 2. &*
part. 2. ampliat. 1. num. 2. Ita vt ea mediante competat † tam 2
remedium manutentionis, Pedemont. *decis. 133. num. 7.*
Gregor. *decis. 437. num. 6.* cum alijs relatis per Modern. *in*
tract. de manuten. obseru. 20. num. 18. quam etiam mandat
† de associando, Bart. *in l. 3. sub n. 25. vers. sed pone quod* 3
debitor C. de pignor. Tiraq. *vbi supra part. 1. num. 43.* Menoch. *de adipisc. remed. 5. num. 140. 147. cum seqq.* & tenuit Rota apud Modern. *in d. tract. de manuten. decis. 149. &* 150. & aliàs passim.

Attamen visum est, Dominos de Caetanis hac regula
iuuari minimè posse, dum ipsi se fundant in † contractu, 4
cuius adimplementum non ostendunt, Corn. *cons. 101. sub num. 3. in fin. lib. 1.* Nauarr. *cons. 226. num. 2. & seqq.* Seraph. *decis. 673. num. 2.* Mant. *decis. 1. num. 8.* Rota *part. 5. recent. decis. 215. num. 1. & decis. 192. num. 12.* Omnes enim exceptiones quæ admittuntur contra principalem contractum,
† admittuntur etiam contra clausulam constituti in eodem 5
contractu appositum, Bald. *in l. emptione quast. vlt. C. plus valere quod agitur*, Iason. *in l. 1. §. si vir. num. 18. ff. de acqu. poss.* Alciat. *in l. quod meo num. 5. eodem tit.* Paris. *cons. 55. num. 22. cum seqq. lib. 1.* Tiraqu. *de iure constit. part. 3. lim. 8.* Curt. iun. *cons. 13. num. 12. vers. quandoquidem*, vbi de communi Magon. *decis. Lucen. 31. numer. 34. & seqq.* Rota *decis. 644. sub num. 9. part. 1. recent.* Caual. *decis. 5. numer. 6.* Et fuit resolutum in Sutrina bonorum 13. Iunij 1695. coram bon. mem. Hieronymo Cardinali Pamphilio, & in Narnien. bonorum 14. Ianuarij 1628. coram R. P. D. meo Pirouano: & ratio est, quia constitutum † est accessorium ad 6
contractum, & ideò eius naturam sequitur, & ab ea regulatur Honded. *cons. 18. num. 54. lib. 2.* Menoch. *cons. 733. num. 12.* latè Tiraqu. *vbi supra part. 3. limit. 7. num. 16.* vbi testatur de frequentiori Lamberteng. *de contract. glos. 1. num. 38. & 83. & 85. ad fin.* Surd. *decis. 157. num. 4. in fin. & num. 5.* Et in terminis exceptionis non adimplementi, quod
admittantur † etiam contra constitutum tanquam acces- 8
sorium ad contractum, tradunt Crau. *cons. 299. num. 2. in fin. & num. 3.* Tiber. Decian. *cons. 1. num. 59. in fin. cum seq. lib. 3.* Grat. *discept. 411. sub n. 9.*

Quod autem constet de non adimplemento per Dominos de Caetanis, visum fuit indubitatum, quia cùm ipsi expressè promiserint liberare censum in sorte scutorum 3700. ab omnibus molestijs, Iuribus, & prætensionibus D. Rapaccioli, tantum abest, quod id fecerint, quod imò

R 4 eidem

eidem D. Rapacciolo census fuerit auocatus ab anteriori-
bus creditoribus ipsius Prosperi, quarum molestiarum oc-
casione Rapacciolus obtinuit poni sub hasta portionem di-
cti census scut. 20500. in hac assignatione vt supra compre-
hensum. Vltra quod ostensum fuit contra hæc eadem bo-
na assignata fuisse relaxata plura mandata à diuersis cre-
ditoribus Prosperi vsque in summam scutorum quatuorde-
cim millium, Et ideò cùm Domini de Caetanis promiserint,
8 & se obligauerint tradere, & effectualiter soluere † scuta
29700. debent ita adimplere vt assignationes factæ sint
inauocabiles a Dominis Fabio, & Magdalena, vt benè com-
probat Beto. *cons.* 158. *n.* 30. *ad fin. & seqq. lib.* 1. Rota post
Cenc. *de cens. decis.* 198. *n.* 5.

Nec minus inobseruantia ea eo etiam visa est elatè pro-
bari, quod cum fuerit expresse promissum d. scuta 29700.
9 remanere debere libera, † & exempta ab omni, & quo-
cumque onere debitorum Prosperi, detegitur quod Census
scutorum 20500. pro summa scut. 12. milia subiacet multi-
plico ordinato pro euictione Terræ Normæ venditæ bon.
mem. Cardinali Burghesio. Ita vt cessio Census quoad d.
scuta 12. milia reddatur inutilis multiplico pendente, tam-
quam subtracta remaneat commoditas percipiendi fructus
10 † illius ad sustentanda onera matrimonij, per ea quæ pon-
derat Mant. *decis.* 152. *sub n.* 4.

Quinimò addebant aliqui ex Dominis, quod eum vlte-
rius detegatur, totum & integrum hunc Censum reperiri
subiectum perpetuæ euictioni Castri Normæ vt *in summ.*
n. 2. tenentur Domini de Caetanis eum liberare iuxta pa-
ctum expressum concordiæ, ibi, *In modo tale, che il predet-*
to Censo spetti, sia, & appartenghi a detti Signori Fabio, e
11 *Maddalena, &c.* verba enim illa *spectet*, † *& pertineat* vi-
dentur importare dominium, & possessionem, Feltn. *in rubr.*
de rescript. n. 7. *vers.* 51. *diceretur spectat*, Puput. *cons.* 560.
n. 7. Rebuff. *in l. verbum illud sui vers. ita sicut ff. de verb. si-*
gnif. Menoch. *cons.* 21. *n.* 4. & 26.

12 Quod tamen verificari non posset si † census reperiretur
obnoxius euictionibus dicti Castri Normæ, & per conse-
quens auocabilis, Cui quidem periculo ne subiaceret dos
vxoris, videtur, quod d. Fabius curauerit apponi verba præ-
dicta importantia liberum dominium. Idque videbatur cla-
rius suaderi, tum ex eo, quod dato etiam quod dictus Fabius
succumberet liti respectu Castri Rocchæ Gurghæ, nihilomi-
nus à fideicommisso descendentis debebat extrahi dos,
13 † quæ propterea cum debuisset tradi libera, non obstanti-
bus quibuscunque debitis Prosperi, cuius culpa non poterat
nocere dictæ Magdalenæ, vt dixit Rota *in Anconitana fi-*
deicommissi de Rinaldinis 5. Decembris 1584. coram bon. mem.
Card. Blanchetto. Non est verisimile, quod dictus Fabius
absque vlla necessitate voluerit eam subijcere vinculis per-
petuæ euictionis. Tum etiam quia sicut respectu illarum
assignationum, quas Domini de Caetanis noluerunt liberè
tradere, eas assignarunt pro talibus, quales sunt, ita id etiam
fecissent, quando actum fuit de hoc censu scut. 20500. quem
tamen liberè promiserunt, & voluerunt, quod spectet, sit, &
pertineat ad DD. Fabium, & Magdalenam: vna pars autem
14 † instrumenti ab alia declaratur, *l. si seruus plurium §. fin. &*
l. qui filiabus ff. de leg. 1. & *l.* 3. *§. sed etiam inter duos ff. de li-*
ber. & posthum. Rota *decis.* 327. *nu.* 1. *part.* 7. *diu.* Vinc. de
Franc. *decis.* 223. *num.* 57.

Nec visum est obstare, quòd cum D. Fabius ante concor-
diam haberet plenam scientiam omnium vinculorum dicti
census, ex quo illum possedit, ac fructus exegit, non possit
hodie hanc exceptionem allegare. Quia cùm possessio cen-
sus, & fructuum exactio fuerit ex causa dotis, ex scientia re-
15 spectu † facti, non resultat scientia qualitatis illius, & vincu-
lorum, glos. communiter recepta in *c. concertationi d. appell. in*
6. Put. *decis.* 397. *n.* 2. *& seq. lib.* 2. *in antiq.* Sed admissa etiam
hac sententia, argumentum potius retorquetur contra Do-
minos de Caetanis, quia dum ea non obstante D. Fabius vo-
16 luit censum ad eum spectare, & pertinere, scientia † non
potest illi nocere, vt trad. Doct. *in leg.* 51. *fundum sciens C. de*
euictio vbi glos. in verbo conuenit, Aymon. *cons.* 64. *n.* 4. Gomes.
var. resol. lib. 2. *cap.* 2. *n.* 42. Attento præsertim, quòd DD. de
17 Caetanis de qualitatibus dicti census non † minus infor-
mati illius pertinentiam Dominis Fabio, & Magdalenæ ex-
presse promiserunt, Castrens. *in l. emptorem, §. que au-*
tem numer. 2. *ff. de act. empt.* Rip. *in l.* 2. *voluntatem num.*
21. *ff. sol. matrim.* Rota *decis.* 586. *numer.* 3. *part.* 1. *diuer-*
sor. Seraph. *decis.* 321. *num.* 4. *& seq. & decis.* 723. *numer.* 3.

Nec releuat, quod respectu census D. Rapaccioli adsit
consensus, & sic cessent molestiæ, quia fuit responsum di-
ctum consensum fuisse † limitatè præstitum, vt scilicet ope- 18
rari debeat tunc, & quando DD. de Caetanis habeant actua-
lem possessionem d. Castri, vnde si DD. de Caetanis non pos-
sunt obtinere Castrum, nisi post liberationem d. molestia-
rum, sequitur, quod dictus consensus non possit esse causa
liberationis, quia aliàs † effectus esset prior sua causa con- 19
tra principia naturalia.

Nec obstat, quòd D. de Caetanis in tantum se obligarunt
soluere debita Prosperi, in quantum de iure † tenerentur, & 20
ideò donec id per Iudicem declaretur ad eorum solutionem
non teneri, quia vltra quod obiectum solum percutit debita
Prosperi, pro quibus tamen animaduersum fuit, quod iam
multi ex creditoribus obtinuerunt mandata executiua, &
sequestra. Respondetur prædictam † reseruationem fa- 21
ctam in concordia respectu debitorum non esse trahendam,
seu ampliandam, quoad censum D. Rapaccioli, nec quoad
alium scutorum 20500. qui fuerunt expresse assignati, & su-
per quibus non cadit reseruatio, qualitas enim † adiecta re- 22
spectu vnius rei non est referenda ad aliam text. *in l.* 3. *§. fi-*
lius, & ibi Bart. *in princ. & n.* 2 *ff. de lib. & posth.*

Nec facit, quod dictus Fabius non posset dare de non im-
plemento, dum nec etiam ipse pro parte sua adimpleuit re-
portando ratificationem concordiæ ab vxore, vt promiserat.
Quia visum est Dominos de Caetanis prius teneri adimple-
re, tum quia traditio dotis debet præcedere quamcunque
consignationem † faciendam à d. Fabio, per ea quæ tradit 23
Rota *diuers. decis.* 277. *n.* 6. & 7. *part.* 2. vbi cum quæreretur
an renunciatio, & quietantia, quæ † debebat fieri per soro- 24
rem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, deberet
fieri post, vel ante solutionem dotis, Rota respondit deberi
prius solui dotem, & postea subsequi quietantiam & renun-
ciationem, tum quia id suadet ordo scripturæ, in qua obliga-
tiones Dominorum de Caetanis præcedunt, tum etiam quia
ipsi fuerunt primi † in agendo, & petendo ab A. C. manda- 25
tum de associando, itaut intret recepta conclusio, quod in
contractibus correspectiuis ille, qui prius agit adimplere de-
beat, Neuiz. *cons.* 87. *n.* 17. *& seqq.* latè Roland. *cons.* 69. *n.* 9. *&*
seqq. lib. 4. Becc *cons.* 45. *n.* 6. Grattan. *discept.* 455. *n.* 4. Cyriac.
contron. 247. *n.* 40. Rota *decis.* 810. *n.* 4. *part.* 1. *diuers.* Adeòut
non inspiciatur quis primò † contrauenerit, in casibus in 26
quibus adest contrauentio, sed quis prius egerit, Rota *diuers.*
decis. 271. *n.* 5. *part.* 4. Mant. *decis.* 1. *sub n.* 8. *vers. neque inspice-*
tur. Et fuit resolutum in Romana, seu Terracinen. affictus
27. Ianuarij 1627. coram R. P. D. meo Pirouano. Quod au-
tem veremur in correspectiuis pro indubitato fuit admis-
sum. Tum quia post obligationes DD. de Caetanis subiun-
gitur, *all'incontro il predetto Signor Fabio*, quod verbum
all'incontro † mutuam correspectiuitatem demonstrat iuxt. 27
text. *in l. penult. ff. de præscript.* Rota *decis.* 405. *ante num.* 1.
part. 4. *diuers.* Tum etiam quia correspectiua absque diffi-
cultate ea † decurrunt, quorum vnum fit contemplatione 28
alterius, Dec. *cons.* 43. *num.* 31. *lib.* 2. Surd. *cons.* 217. *n.* 19.
ante med. lib. 2. Caputaq. *decis.* 255. *in princ. part.* 1.

Nec denique obstat, quòd exceptio non adimplementi
non admittatur in † iudicio summarijssimo manutentio- 29
nis, vt dixit Rota apud Greg. *decis.* 364. *n.* 2. *in fin.* quia loqui-
tur in eo, qui ante propositam exceptionem nitebantur
† actuali possessione corporaliter capta, vt patet legenti. 30
Et Gratian. *discept.* 113. *n.* 28. & 39. *n.* 2. & 3. loquitur de pos-
sessione acquisita † per exactionem annuæ præstationis, 31
vnde prædicti casus, ac alij allegati à scribentibus pro Domi-
nis de Caetanis, nil habent commune cum præsenti, in
quo prædicti Domini de Caetanis propriam possessionem
metiuntur solum à clausula constituti adiecta in contractu
ab eis non adimpleto, ex quo clarè visum est eos non posse
† aliquod commodum reportare, vt supra probatum fuit. 32
Quod facilius admitti debet in clausula constituti, apposi-
ta in contractu correspectiuo, dum videmus, quod huius-
modi exceptio † non implementi retardat etiam executio- 33
nem obligationis cameralis, quando fuit apposita in corre-
spectiuis, Rota *decis.* 491. *n.* 1. *part.* 1. *diuers.* Caputaq. *de-*
cis. 127. *n.* 2. *& decis.* 313. *num.* 1. *part.* 3.

Et sic decisum parte vtraque &c.

REVE-

REVERENDISS. COCCINO.

Valentina Coadiutotiæ.

Die Lunæ 12. Ianuarij 1637.

A R G V M E N T V M.

Coadiuto mortuo, beneficium debetur coadiutori, si coadiutoria fuerit data cum futura successione, non obstante, quod aliàs dicto coadiuto fuerit datus alius coadiutor, si iste fuerit effectus inhabilis ad beneficia obtinenda, puta cæcus.

S V M M A R I V M.

1 *Coadiutoria datur in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis non fraudetur seruitijs.*
2 *Coadiutoria datur, vt ea seruitia, quæ à coadiuto præstari non possunt, à coadiutore præstentur.*
3 *Coadiutor semel datus expirat eius officium, si efficiatur inhabilis.*
4 *Coadiuti officium expirat per eius mortem, vel translationem, nisi coadiutor habeat futuram successionem.*
Coadiutor, si efficiatur impotens non est, qui coadiuuet, num. 4.
5 *Coadiutus, si moriatur, vel transferatur, non est qui coadiuuetur.*
6 *à Tutela, vel cura licitum est arguere ad coadiutoriam.*
7 *Tutela, vel cura, expirat si tutor, vel curator efficiatur inhabilis, puta mutus, surdus, vel cæcus.*
8 *Coadiutor, si non deseruiat Ecclesiæ, & ei debita seruitia non præstet, coadiutus potest petere nouum coadiutorem.*
9 *Papa de Iure potest coadiutorem dare cum futura successione.*
10 *S. Augustinus successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris.*
11 *Coadiutoria solum tribuit coadiutori exercitium, & non ius, cùm illud remaneat penes coadiutum.*
12 *Res, quando deuenit ad statum à quo incipere non potest, non attenditur.*
13 *Dictio enim, cum, iuncta verbo futuri temporis importat conditionem.*
14 *Irregularitas incurritur propter cæcitatem.*
15 *Cæcus efficitur inhabilis ad beneficia obtinenda.*
16 *Cæcus nec beneficia optare potest.*
17 *Legatarius solum post obitum testantis plenum ius acquirit in legato.*
18 *à Legatis ad beneficium licitum est arguere.*
in Legato, & beneficio dicitur esse donatio, numero 18.
19 *Prouisus sub conditione, eius habilitas requiritur de tempore purificatæ conditionis.*
20 *Coadiutor, si de tempore vacationis sit effectus cæcus, cum sit irregularis, & sic inhabilis, non potest prætendere successionem.*
21 *Defectus superueniens post purificatam conditionem, non vitiat actum.*
22 *Clausula,* ex nunc, prout ex tunc, *denotat inchoationem temporis.*
23 *in Actu conditionali primum locum obtinet voluntas disponentis.*
24 *Clausula,* ex nunc, & prout ex tunc, *adiecta actui conditionali sumit robur à die euentus conditionis.*
25 *Retrotractio non habet locum, quando deuenit ad statum, à quo incipere non potest, & num. 26.*
27 *Actus conditionalis, vt eueniente conditione à principio incipere possit debet esse in tali statu de tempore purificationis conditionis, vt tunc posset inchoari.*
28 *Abb. in cons. 47. num. 2. & seqq. volum. 1. declaratur.*
29 *Actus legitimi non recipiunt neque diem, neque conditionem.*
30 *Cæcus potest succedere patri Baroni, vel habenti iurisdictionem, licet de nouo talis dignitas cæco conferri non possit.*
31 *Quasi satis sit, quod fuerit habilis tempore, quo spem habuit succedendi, & superueniens cæcitas non priuat illum tali spe.*
32 *Bart. in l. cæcus, ff. de iudic. declaratur.*
33 *L. cæcus, ff. de iud. procedit in cæcitate superueniente, postquam quis est Iudex.*
34 *L. cum Prætor ff. de iud. procedit in cæcitate, quæ venit antequam quis sit factus Iudex.*
Doctores loquentibus in rebus prophanis, non sunt trahendi in rebus, quæ habent ordinem sacrum annexum, num. 34.
36 *Beneficij acquisitio impeditur propter cæcitatem.*
37 *Papa, si disponat, quod moriente, vel cedente coadiuto, Canonicatus non possit impetrari, quia vult, vt pertineat ad coadiutorem, qualiter ista dispositio intelligatur.*
38 *Gratia conditionalis, non obstante decreto irritanti, non purificata conditione decretum non operatur.*
39 *Coadiuto mortuo, coadiutori habenti successionem non requiritur alia collatio.*
40 *Clausula,* ex nunc, prout ex tunc, *quando non operetur.*

D E C I S I O DCII.

Hieronymus de Torres Canonicus Valentinus obtinuit sibi dari Coadiutorem cum futura successione
Franciscum Vincentium, quo vt supponitur ad cæcitatem
redacto dubitaui de ordine Datariæ, An sit concedenda
gratia nouæ coadiutoriæ, & Domini responderunt esse
concedendam, & cum futura successione. Quantum enim
attinet ad coadiutoriam res visa fuit clara, quia coadiutoria datur † in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis 1
non fraudetur seruitijs, & vt ea seruitia, quæ à coadiuto
ob senectutem, & infirmitatem præstari † non possunt à 2
coadiutore præstentur, *cap. ex parte de cleric. ægrot. cap. 1.
eod. tit. in 6.* Put. *decis. 225. num. 17. lib. 3. in correct.* & disponitur à Sacrosancto Concilio Tridenti. *sess. 25. cap. 7. de
reformat.*

Neque obstat, quod semel fuit datus coadiutor, quia † 3
cùm sit effectus inhabilis ad seruiendum, expirauit illius officium, prout cessat per mortem † Coadiuti, vel translatio- 4
nem illius, nisi coadiutor habeat futuram successionem,
& ratio vtriusque casus eadem est; quia si coadiutor efficitur impotens, non est qui coadiuuet, si verò † coadiutus 5
moritur vel transfertur, non est qui coadiuuetur. Vnde
cessat coadiutoria, ex adductis per Io. Andr. *in c. fin. num.
10. vers. probat hoc deriuatio nominis,* & ibi Cardin. *numer.
19. vers. per hoc facit deriuatio nominis de Cleric. ægrot.* &
Io. Andr. & Cardin. etiam concludunt licitum esse arguere à † tutela, & cura coadiutoriam, sed tutela, & cura 6
expirat tutore vel curatore inhabili effecto, puta si efficia- 7
tur mutus, surdus, vel cæcus, Bart. *in l. 1. §. mutus n. 3. ff.
de tutel.* & in nostris terminis Rota resoluit *in causa Tirasonen. Coadiutoria 14. Ianuarij 1611. coram bo. me. Dionysio
Card. Marcem.* ita pariter si coadiutor non deseruiat Ecclesiæ, † nec ei debita seruitia præstare possit coadiutus, 8
potest petere vt sibi detur nouus coadiutor.

Quantum verò attinet ad futuram successionem, videlicet, quod possit dari, si Sanctissimo Domino nostro placuerit, res etiam visa fuit clara, quia Summus Pontifex de
† iure potest coadiutorem cum futura successione deputa- 9
re, *c. sicut vir §. ecce his auctoritatibus 7. q. 1. & in cap. incipiente, non autem eadem quæst. 1.* vbi Sanctus Augustinus † 10
successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris,
Put. *decis. 225. nu. 20. lib. 3. in correct.*

Nec in hoc casu obstat ius Francisci ex coadiutoria prius
illi concessa cum futura successione, non quidem ius quod
oritur ex coadiutoria, cùm illa tribuat † coadiutori solum 11
exercitium, ius autem remaneat penes coadiutum, Hostien. *in c. de Rectoribus in verb. animarum de Cleric. ægrot.*
vbi etiam Io. Andr. *nu. 1. in vers. causam habeant,* Card. *nu.
1.* Anania *num. 2.* Anchar. *num. 3.* Abb. *in fin.* Botch. *in c.
consultationibus numer. 8. eodem tit.* Anchar. *in cap. grandi
num. 5. vers. nam ius de supplen. negl. Prælat. in 6. gloss. in d.
cap. grandi,* Gatz. *de benef. part. 4. cap. 5. num. 75. & fuit
dictum in causa Hispalen. Præeminentiarum 20. Februarij*
1617.

1617. *coram bon. mem. Martino Andrea.*
Non etiam obstat ius ex futura successione, quia cùm
12 propter cæcitatem † res venerit ad casum à quo incipere
non potuit, vitiatur *l. si à me, & l. si alteri alias incipit Iu-
lian. ff. de iudic.* Oldr. *cons.* 53. *num.* 3. & pro maiori etiam
dilucidatione huius articuli præmittendum est; Primò, quod
gratia futuræ successionis in casu isto non est pura ex verbis
illis. Supplicatur Sanctitati Vestræ, &c. Cùm primum
per cessum vel decessum vacare contigerit, ex nunc, pro-
ut ex tunc, & è contra etiam si tempore vacationis offi-
cium coadiutoris exercere non incepetit, aut per illum ste-
terit, quominus exercuerit conferre, &c. dictio enim,
13 † *cum*, iuncta verbo futuri temporis, videlicet, cùm pri-
mum per cessum vel decessum vacare contigerit, importat
conditionem, *l. huiusmodi, & l. quodcumque §. fin. ff. de verb.
obligat.* Cuman. *cons.* 61. Petr. Hæres. *num.* 3. *vers. ad se-
cundum*, Bart. *in l.* 1. *vers.* 2. *quaro ff. de condit. & demonstr.*
Bald. *in l. ex his C. quando dies legat. cedat. num.* 1. & talis
conditio dicitur expressa secundum Bald. *in rubr. de institut.
& substitut. num.* 4. *vers. quidam autem dicunt*, Dec. *cons.*
401. *num.* 1. *tom.* 2. Grat. *cons.* 1. *num.* 94. *& cons.* 138. *nu.*
11. *lib.* 1. Paris. *cons.* 17. *nu.* 25. *lib.* 1.
Secundò præmittendum est, quod cùm propter dictam
14 † cæcitatem sit incursa irregularitas, Franciscus coadiutor
15 effectus fuit inhabilis † ad beneficia obtinenda, vt pro-
bant DD. *per text. in cap. hinc etenim* 49. *distinct.* Adden. ad
16 Simonet. *de reseruat. quæst.* 45. *littera A*, vbi quod nec †
optare potest, Gonz. *glos.* 34. *nu.* 60. & 73. Paris. *de resig.
lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 36. Barbos. *de offic. & potest. Episc. al-
leg.* 42. *num.* 27. *lib.* 2. *& in tract. iur. Ecclesia vniuers. lib.* 1.
c. 33. *nu.* 140. & latè post alios Menoch. *de arbitr. cas.* 226.
& fuit dictum in causa Salamantina Portionis 24. *Aprilis*
1582. *coram sanct. mem. Clem. VIII.*
Tertiò præmittendum est, quod tunc Franciscus diceba-
tur consequi Canonicatum, quando Canonicatus vacas-
set per obitum, vel cessionem coadiuti, cùm sub dicta
17 conditione fuerit concessa futura successio ad instar † le-
gatarij, qui in suo legato post obitum solum testantis ple-
num ius acquirit, *l. in tempus ff. de hared. institut.* Goffred.
in l. Pater filium, §. fundum num. 1. & ibi Alciat. *num.* 1.
ff. de legat. 3. Bart. *cons.* 76. *incipiente Pater filio col.* 2. *vers.
me tamen non monet, lib.* 1. Alex. *cons.* 14. *numer.* 4. *lib.* 1.
Brun. *de stat. tit. quod stat. mascul. artic.* 6. *num.* 225. *vers.
quod autem*, Fanuc. *de moment. tempor. cap.* 5. *numer.* 26.
Peregr. *de fideicommiss. artic.* 40. *num.* 62. Fusar. *de subst. q.*
549. *num.* 10. Thesaur. *decis.* 209. *num.* 2. Rauden. *de ana-
log. cap.* 27. *num.* 30.
Neque dicatur præfatos DD. loqui in legatis, & non in
18 beneficijs, quia eadem est ratio in beneficijs cùm liceat †
arguere a legatis ad beneficium, quia in vtroque dicitur es-
se donatio, *l. legatum, ff. de legat.* 2. *cap. quia diuersitatem
de conceff. prabend. cap. illum ne sede vacant.* Oldrad. *cons.*
58. *num.* 2.
Ex quibus cùm prouisio Francisci esset conditionalis sicut
quando Canonicatus vacauerit per obitum, vel cessum
Hieronymi, & de illo tempore gratia esset purificanda,
sequitur quod habilitas Francisci requirebatur, & erat ne-
cessaria de tempore vacationis, & sic de tempore purifica-
19 tæ † conditionis, *cap. ei cui de praben. in* 6. *l. interuenit,
ff. de legat. præstan.* Oldrad. *d. cons.* 58. *numer.* 2. *vers. con-
trarium videtur, & num.* 5. Anchar. *in Clemen. vnica col.*
8. *vers. quid dicendum de conceff. prabend.* Cassad. *decis.* 3.
sub num. 6. *vers. non obstat, & num.* 15. *vers. taliter quod
terminus conditionis de prabend.* Crescent. *decis.* 10. *numer.*
9. *de priuil.* Nauar. *in cap. si quando except.* 10. *numer.* 7. *&
seqq. de rescript.* Vnde cùm de dicto tempore vacationis
20 Franciscus sit effectus cæcus, † & sit irregularis, & inca-
pax beneficiorum, res est redacta ad eum casum à quo in-
cipere non potest, & futura successio corruit licet secus es-
21 set si cæcitas superuenisset post purificatam conditionem, †
& sic post actum consummatum, vt distinguendo dicit Ol-
drad. *in d. cons.* 58. *num.* 4.
Non obstat clausula, *ex nunc, prout ex tunc*, & è con-
22 tra, quæ denotat incoationem † temporis quasi videatur
fieri seu factam fuisse gratiam tempore Datæ, & ex ea ar-
23 guatur mens Papæ, quæ etiam in actu conditionali † pri-
mum locum obtinere debet, vt aliàs dicebant insignes Ad-
uocati Curiæ, vt refert Cassad. *d. decis.* 3. *nu.* 15. *in princ.
de præbend.*
Huic enim fundamento fuit per Dominos responsum,
quod hæc clausula, *ex nunc, prout † ex tunc*, adiecta actui 24
conditionali sumit robur à die Datæ, ad quam non retro-
trahitur quando alteri medio tempore fuit ius quæsitum,
Cassad. *dicta decis.* 3. *num.* 15. *de praben.* Mohed. *decis.* 21.
num. 4. *eodem tit.* Put. *decis.* 186. *lib.* 2. *in correct.* Achill.
decis. 14. *nu.* 7. *de appell.* Cott. *decis.* 19. *glos. in Clem. vni-
ca, vers. ex tunc*, vbi Cardin. *nu.* 9. Ancharan. *nu.* 6. Imol.
num. 10. Vitalin. *num.* 17. *& seqq. de conceff. prabend. addit.*
ad Rot. *decis.* 2. *de conceff. prabend. in nou.* Paris. *cons.* 82. *n.*
17. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 185. *num.* 6. *& cons.* 186. *num.* 19. *lib.*
1. & alios congerit Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 2. *glos.*
1. *numer.* 87. *& fuit dictum in causa Mediolanen. præcepto-
riæ* 16. *Martij* 1590. *coram Bubalo, & in causa Vallisole-
tana Decanatus* 11. *Decembris* 1600. *coram bo. mem. Card.
Millino*, neque etiam potest retrotrahi quando ante purifi-
catam conditionem res † deuenit ad casum à quo incipere 25
non potest, paria enim sunt, quod retrotractio in actu con-
ditionali non possit fieri in præiudicium iuris medio tempo-
re † tertio acquisiti, & quod ante purificatam conditio- 26
nem superueniat incapacitas, & inhabilitas prouisi, quia
hoc casu etiam extremum à quo non est habile de tempore
purificatæ conditionis, vt latè per Cost. *de retract. cap.* 7.
num. 1. qui dicit, quod res debet esse in tali statu † de tempo- 27
re purificatæ conditionis, vt tunc posset inchoari, & alle-
gat Bart. Castr. & alios.
Neque prædictis obstat, † Abb. *in cons.* 47. *nu.* 2. *& seqq.* 28
volum. 1. quia loquitur de cæcitate, quæ superuenit post
electionem, & sic post actum consummatum; & propte-
reà dicta electio non vitiabatur, quia actus † legitimi non 29
recipiunt neque diem, neque conditionem, *cap. actus le-
gitimi de reg. iur. l. in ambig.* §. 1. *ff. eod. tit.* Oldrad. *d. cons.*
58. *num.* 4.
Et quamuis Abb. alleget inter alia Bart. *in l. cæcus, ff. de
iudic. qui num.* 1. tenet cæcum † posse succedere Patri Ba- 30
roni, vel habenti iurisdictionem, licet de nouo talis digni-
tas cæco conferri non possit, quasi satis sit, quod fuerit ha-
bilis † tempore quo habuit spem succedendi, & superue- 31
niens cæcitas non priuet illum tali spe.
Huic tamen fundamento respondetur, quod Bart. po-
tius † fauet casui nostro, nam explicando *dictam l. cæcus* op- 32
ponit de reatu *in l. cum Prætor, vers. non autem, ff. eod. tit.
de Iudicijs*, & postcà soluit obiectum, scilicet vt dicta † *l.* 33
cæcus procedat in cæcitate superueniente postquam est Iu-
dex, textus autem in dicta *l. cum Prætor*, † procedat in cæ- 34
citate, quæ venit antequam esset factus Iudex; & vltra quod
Bart. loquitur in profanis, & non sumus in casu in quo agi-
tur de Canonicatu habente annexum ordinem sacrum, ad
quam cæcus tanquam † irregularis est inhabilis, loquitur 35
in filio Baronis, qui habebat fundatam spem super iure cer-
to de præsenti, sed in casu nostro cæcitas superuenit ante
purificatam gratiam coadiutoriæ, & sic antequam fuit ac-
quisitum plenum Ius, quare non agitur de retentione Ca-
nonicatus, sed de † illius acquisitione, quæ impeditur pro- 36
pter cæcitatem ex supra deductis.
Non obstat, quod Papa disponat, quod moriente, vel
cedente coadiuto Canonicatus non possit impetrari, quia
hoc est intelligendum si conditio purificetur; & non super-
ueniat impedimentum Canonicum, † prout interuenit in 37
casu isto impedimentum cæcitatis, Mohed. *d. decis.* 21. *nu-
mer.* 4. *de præbend.* vbi quod non † obstante decreto irri- 38
tanti si gratia est conditionalis prout in casu isto, ex superius
deductis, non purificata conditione decretum non opera-
tur, & pari modo respondetur ad id, quod deducebatur,
videlicet quod mortuo † coadiuto non requiritur alia col- 39
latio, *vt in causa Tirasonen. Coadiutoria* 8. *Aprilis* 1599.
coram bon. me. Penia. quæ habetur apud Marches. *de com-
miss. part.* 1. *fol.* 466. & apud Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 5.
numer. 138. Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 9. *numer.* 79. Lotter.
de re benef. lib. 2. *quæst.* 25. *numer.* 45. quia hoc prouenit ex
clausula, *ex nunc*, † *prout ex tunc*, & è contra, quæ non 40
operatur in casu isto, ex quo tempore purificatæ conditio-
nis coadiuto cui fuerat concessa futura successio erat inha-
bilis ad Canonicatum propter cæcitatem, vt supra dedu-
ctum fuit.
Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

REVE-

REVERENDISS. COCCINO.

Hispalen. Sponsalium.

Die Veneris 6. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Sponsalia contracta inter coniunctos, sub conditione, si Papa dispensauerit, an secuta dispensatione, validentur dicta sponsalia sic contracta, vel potius sit necessarium, quod interueniat nouus consensus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per verba de præsenti, si non valet vti matrimonium puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia.*

Et hoc quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret, num. 1.

2 *sub Matrimonij contractu, etiam sponsalium conuentio comprehenditur*, & num. 3. & 4.

4 *inter Matrimonia, & sponsalia æquiparatio non est noua, sed elicita ex Doctoribus.*

5 *Matrimonium contractum sub conditione, si Papa dispensauerit, quidam credunt valere, & quid an sponsalia.*

7 *Sponsalia an valeant inter coniunctos, contracta sub conditione, si Papa dispensauerit.*

8 *Sponsalia contracta inter coniunctos cum conditione, si Papa dispensauerit, sequuta dispensatione tenet absque alio consensu, vide rationem nu. 9. & 11. & plures DD. circa hoc habes*, num. 18.

10 *Electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur, si postea superueniat dispensatio*, & num. 53. 54. & 55.

12 *Rem suam, quis non potest purè stipulari, tamen si stipulatur sub conditione, & tempore euenientis conditionis non reperiatur sua, cùm sit sublatum impedimentum, valebit stipulatio.*

13 *sine Principis permissu opus publicum est permissum facere minimè à priuato, si tamen mandat priuatum fieri opus, Principe postea annuente valebit.*

14 *Legatum relictum à testatore, & sub conditione, si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem mihi impetrauerit, & antea decessero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum.*

Si modo vnus ex eis restitutionem impetrauerit, & antequam sciret testator, ille decessit, nihilominus legatum debetur, num. 14.

15 *Institutio filij spurij valet, si sit facta sub conditione, si Princeps dispensauerit*, & nu. 47.

16 *Incapaci quod possit legari, vel eum instituere hæredem, sub conditione cùm capax erit, hoc potius de benignitate, quàm de rigore iuris est receptum*, & num. 50.

17 *de Beneficio aliquo, si inter duos sit lis, licet illis inter se pacisci, & promittere pensionem, si Papa dispensauerit.*

18 *cum Infideli contrahens sub conditione, si conuertatur ad fidem, validus erit contractus.*

20 *Sponsalia sunt nulla, stante impedimento consanguinitatis inter contrahentes, etiam si sint contracta sub conditione, si Papa dispensauerit.*

Et non suffragatur obtenta dispensatio, nisi posteà interuenerit nouus consensus, num. 20. plures DD. circa hoc, vide num. 43.

21 *Sponsalia inter consanguineos perpetuo ius prohibet, & ideo nec sub conditione contrahi possunt.*

22 *Res, quando à commercio si eximatur, si super ea contrahatur obligatio, non tenet, nec reuiuiscit impedimento cessante.*

23 *Stipulatio contracta super rebus, quæ sub commercio hominum non sunt, non tenet, licet sit conditionalis*, & num. 24.

25 *Ius mutari potest, & quod impossibile nunc est, posteà fit possibile.*

26 *Stipulatio æstimari debet non secundum futuri temporis ius, sed secundum præsentis.*

27 *Dispensationis euentus ad effectum contrahendi sponsalia inter coniunctos, non facit, vt potuerit contrahi super illicito, sed requiritur nouus consensus.*

28 *Sponsalia inter coniunctos dicuntur contracta sub conditione impossibili, si dispensatio per solum Principem fieri possit.*

29 *L. inter stipulantem, §. sacrum, ff. de verb. obligat. loquitur de re, quæ non erat in commercio, nec esse poterat.*

30 *Matrimonium inter coniunctos esse potest, stante dispensatione.*

31 *Conditio dicitur impossibilis, quando pendet à voluntate Principis in his, quæ Princeps concedere non solet, sed secus in solitis concedi dispensatiuè.*

32 *à Principis voluntate dependentia reputantur impossibilia, quando ea concedere non solet, secus si solet.*

33 *Res publica sublato impedimento per publicam potestatem, potest vendi priuato, & valebit stipulatio antea facta.*

34 *L. apud Iulianum, §. fin. de legat. 1. loquitur in omnibus, in quibus sine licentia Principis non est commercium.*

35 *à Principe id, quod petitur, si pendeat à mera gratia reputatur impossibile.*

36 *à Principe id, quod petitur, si pendeat à Iustitia, tunc dicitur possibile obtinere.*

37 *Dispensatio in secundo gradu, ad effectum contrahendi matrimonium, numquam conceditur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.*

38 *Papa, aliquando solet dispensare in secundo gradu etiam inter inferiores, & hoc fit ex mera gratia.*

39 *Actus, vt retroextendatur oportet, quod potuerit intercedere à principio.*

40 *Matrimonia, & sponsalia contracta inter coniunctos, non valent à principio temporis, quo fuerunt inita, ergo obtenta dispensatione non possunt retrotrahi.*

41 *Obligatio nulla oriri potest ex facto à iure reprobato.*

42 *in Contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur.*

44 *Consensus impeditorum contrahere matrimonium per se non valet, & Papa dispensando non validat illum, sed solum dat facultatem contrahendi, non autem ratum habendi, quod illicitè gestum est.*

45 *Matrimonium contractum in gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & ideo obtenta dispensatione requiritur nouus consensus.*

46 *Alienatio bonorum Ecclesiæ non validè facta, habet implicitum statum validitatis, Ecclesia non reclamante.*

47 *Legitimandi spurios potestas pendet à sola voluntate Principis.*

48 *Impossibilitas dupliciter potest considerari, vel de natura, vel de iure stipulandi.*

49 *Spurij ad hoc, vt legitimentur non adest impossibilitas, nec de natura, nec de iure stipulandi.*

51 *Electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur si posteà superueniat dispensatio.*

52 *Matrimonium, si fuit simpliciter contractum inter inhabiles, quamuis postea cesset inhabilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori consensu, sed ex nouo.*

53 *in Electionis materia est speciale, quod si fiat de inhabili, ratificetur ex secuta dispensatione, & hoc ne Ecclesiæ diutius vacent, & prouisio fiat celerior.*

54 *Et hoc intellige, quando inhabilitas erat occulta.*

55 *Persona electa quando ipso iure est à principio inhabilis, per dispensationem subsequentem, non ratificatur.*

56 *in Consequentiam non sunt trahenda ea, quæ Iuris regulas sunt contra.*

57 *Matrimonium inter coniunctos, si purè contrahatur, quod secuta dispensatione ratificetur, hoc nullus dicit.*

DECI-

D E C I S I O DCIII.

FRanciscos Antonius contraait sponsalie cum Barba-
ra eius consanguinea, io secundo gradu, sub condi-
tiooe, si Papa dispensauerit, vt constat ex testibus in
causa eaaminatis; Quare dubitaui, An ex talibus spon-
salibus, Franciscus possit cogi cootrabere, cùm fuerit ob-
tenta à Sanctissimo Domino Nostro dispensatio. Et quia
pro vtraque parte adsunt Doctores, quorum multi loquoo-
tur de matrimonio ante Concilium Tridentinum, quod so-
lo coosenso contrahebatur, absque præsentia Parochi, &
duorum testium, & dubitant dicti Doctores, An illud va-
leat sub illa conditione, si Papa dispeosauerit, itaut non
requiratur nouus conseosus, & alij tenent affirmatiuam,
alij negatiuam, sunt tamen in eo concordes, quod matri-
1 monium contractum per verba de præsenti, si noo † valet
vti matrimonium, puta ea defectu ætatis, ioris interpreta-
tione resoluitur in sponsalia, quamuis ea conceptis verbis
matrimonium censendum foret, cap. vnico, §. 1. de despon-
sal. impub. in 6. & idem probatur in cap. à nobis secundum
Præpositum, ibi num. 4. & in c. attestationes, & in cap. fin.
eod. tit. & quamuis in alijs contractibus hæc conclusio pos-
set habere aliquam difficultatem, tamen secus est io matri-
2 monio, † quia sub contractu matrimooij etiam sponsa-
lium conuentio comprehenditur, latè Couar. in epitome de
sponsal. p. 1. c. 3. per tot. vbi ità concludit, & p. 2. c. 3. nu. 7.
Propterea nos videbimus, an vera sit opinio, quod matri-
monium ante Concilium Trideotinum post dispensationem
3 substioebatur absque alio consensu, † nam substinebuntur
etiam spoosalia, si verò noo substinebatur, oec etiam
sponsalia hodie substinebuntur absque nuuo consensu. Et
4 ista æquiparatio † inter matrimonium, & sponsalia non
est noua, sed elicita ea DD. vt patet ex Innoc. in cap. su-
per eo 5. in princip. de condit. apposit. inquit enim, si quia
contraxit matrimoniom sub cooditione, si Papa dispensa-
5 uerit, † quidam credunt valere, subdit tamen quod alij
dicunt, ooo tenere sponsalia, ea quo requirebatur dispen-
satio. Alex. de Neoo ibidem numer. 3. Et sic apparet DD.
6 eamdem rationem considerare in matrimunio, & in spon-
salibus, idem sensit Sanchez de matrim. lib. 5. disput. 4. nu.
5. vers. hanc sententiam, & num. 12. vers. & ideo hanc sen-
tentiam, vbi quærens, an valeant sponsalia ioter coniun-
7 ctos contracta cum † cooditione, si Papa dispensauerit,
allegat sine distinctione DD. loquentes de matrimooio ao-
te Concilium Tridentinum.
8 Hoc prænotato, quod ista sponsalia † valeant, sequuta
dispensetione absque elio consensu, tenet Butr. in dicto cap.
super eo, nu. 8. de condit. apposit. Mouetur, quia hoc co-
9 mercium non est prohibitoin, † sed solum finis contractus,
coofertur in conditionem euentus possibilis, & ideò valet,
allegat notata in cap. nisi cum pridem de renunciat. vbi In-
10 nocent. dicit, quod electio nulliter facta † ea defectu per-
sonæ inhabilis ratificatur, si posteà superueniat dispensa-
tio, DD. plenius in cap. innotuit de elect. & idem Butr. in
cap. at si Clerici, §. 1. de iudic. & in cap. in causis de elect.
11 dicit, quod talis † actus respectu potentiæ disponendi ha-
bet aliquod esse à sui principio, & hoc dictum sequitur
Gaspar de Calderin. & dicit Præpositus in dicto cap. super
eo, numer. 5. circa medium, vers. tamen opinio Domini An-
tonij, referens rationes huius partis, licet ipse posteà re-
linquat cogitandum, quod hæc opinio potest sustineri per
text. in simili, in l. si rem meam 31. ff. de verbor. obligat.
vbi licet quis non possit rem sua stipulari purè, l. nemo rem
12 82. ff. eodem titul. † tamen si stipulatur sub conditione, &
tempore venientis conditionis non reperiatur sua, cùm
esset impedimentom sublatum, valebit stipulatio, ergo si
per dispensationem cesset impedimentum, valebit matri-
monium, & subdit, quod facit l. 4. iuncta l. fin. de opere pu-
13 blicu. Nam opus publicum sine permissu † Principis est
prohibitum fieri à priuato, & tamen si mandat priuatum
fieri opus, Principe posteà annuente valebit. Multe alia
exempla deducit Pontius de Leon. de matrim. lib. 3. cap. 15.
numer. 4. videlicet text. in l. quidam relegatus, ff. de rebus
dubijs, vbi legatum relictum à testatore io hunc modum:
14 si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem †
mihi impetrauerit, & ante decessero, quàm ei gratias ege-
rim, volo eidem dari centum, impetrauit vnus ea eis re-
stitutionem prædictam, & anteqnam sciret testator, ille
decessit, respondit T. G. legatum deberi, & tamen reli-
ctum dependebat à conditione, quæ erat in voluntate Prin-
cipis. Et prædicta comprobantur, primò, quia † valet in- 15
stitutio filij spurij sub ea conditione, si Princeps legitima-
uerit, vt per DD. in l. Gallus, §. vt instituatas, ff. de liber.
& posthum. latè Couart. in epitome de sponsalib. part. 2. cap.
8. §. 2. numer. 17. & est textus in l. tempus 62. in princ. vbi
Angel. de Perosio. ff. de heredib. institut. vbi de beoignitate
magis quàm de rigore iuris potest † legari incapaci, vel po- 16
test institui, cùm capax erit, & tameo potest esse incapaci-
tas, quæ pendet à sole voluntate Principis, prout est casus
noster. Comprobantur etiam secundò, quia quando inter
duos † de aliquo beneficio lis est, licet illis ioter se pacisci, 17
& promittere pensionem, si Papa dispensauerit, quod sine
illa conditione illicitum esset. Tertiò comprobantur, quie
si quis contrahat cum infideli sub conditione, † si conuer- 18
tatur ad fidem, validus erit contractus, vt habetur in l. 4.
partitar. tit. 4. & docent Soto, & alij, vt norat Pontius loco
præcitato.
Et hanc sententiam ponderando † prædictas rationes, 19
tenent vltra Butr. Calderin. & Pont. quamplures alij DD.
quos allegat Sanchez de matrim. l. 5. disput. 5. videlicet An-
gel. in verb. matrimonium tertio, impedim. 3. numer. 4. Dec.
in l. ea, qua ratione 14. ff. de regal. iur. Zaccharias ad Abba-
tem in cap. super eo, in verb. dispensauerit de condit. apposit.
Viuius commun. opin. part. 2. opin. 487. num. 3. vers. in con-
trarium, sub nomine Gabrielis allegatus à Sanchez. Et
quod hæc opioio de consuetudine seruetur, dicit Boer. de-
cis. 263. num. 26. Couarr. in epitom. de sponsal. 2. part. cap.
3. num. 8. Nauarr. lib. 4. tit. de sponsal. cons. 25. num. 2. vers.
tertius casus in prima editione, quod est in secunda editione
cons. 5. num. 3. de consanguinit. Clar. recept. sent. lib. 5. verb.
incestus, vers. sed quid, Tabien. in verb. sponsalia, quæst. 8.
num. 9. Armill. numer. 11. & ex Theolog. Adrianus Scotus
in 4. sententiarum de Sacram. matrimon. quæst. 3. dub. 10. Fi-
liarch. summ. parn. de offic. sacerd. cap. de sponsal. Veracrux
appendic. ad specul. coniung. super articul. 19. de condit. Petr.
de Ledesm. de matrim. quæst. 47. art. 5. dub. 2. conclus. 3. Lu-
douic. Lopez 2. part. instruct. Sacerd. cap. 42. de matrimon.
Angles floribus prima part. quæst. 2. de matrim. condition. ar-
ticul. vnic. dub. 3. Bartholom. de Ledesma de matrim. dub.
25. & io hanc sententiam videtur inclinare Iason. in
l. apud Iulianum alias incipit Aphricanus, §. constat, numer.
11. ff. de leg. primo, & nouissimè illam sequitur Petr. de
Ochagauia de Sacram. tractat. de sacram. matrim. part. 19.
num. 7.
His tamen non obstantibus DD. censuerunt sponsalia
fuisse nulla, stante dicto impedimento † coosanguinitatis in- 20
ter contraheotes, etiam quod fuerint contracta sub condi-
tione, si Papa dispensauerit, nec posse suffragari dispensa-
tionem obtentam, cùm post illam, & illius exeqootionem
non interuenerit oouus conseosus; & ratio est, quia ius † 21
perpetuo prohibet dicta sponsalia, & propterea, nec sub
conditione contrahi potuerunt, l. inter stipulantem 82. §. sa-
cram. ff. de verb. obligat. vbi si res à comercio eximatur, su-
per † ea obligatio non contrahitur, & contracta eatingui- 22
tur, hæc reuiuiscit impedimento cessante, l. continuus 137.
§. cum quis, ff. eod. tit. vbi cum quis sub hac conditione stipu-
latus sit, † si rem sacram, aut religiosam Titius vendiderit, 23
vel forum, aut Basilicam, & huiusmodi res, quæ publicis v-
sibus in perpetuum relicta sint, vbi omniò conditio iure
impleri non potest, & si velit facere, ei noo † liceat, nullius
momenti fore stipulationem, perinde ac si ea conditio, quæ
natura impossibilis est inserta esset. Nec ad rem pertinet,
quod ius † mutari possit, & quod nunc impossibile est, po- 24
stea sit possibile fieri. Non enim secundùm futuri temporis
ius, sed secundum † præsentis æstimari debet stipulatio, & 25
notat ibi glos. in verb. natura, quod interest siue de natura,
siue de iure impossibilitas proueniat, l. si stipuler, ff. de verb.
oblig. Siluestr. in verb. matrim. 3. num. 9. in fin. & ista est ratio
Innocen. in d. cap. super eo, in princ. de condit. apposit. quem
alij DD. ibi communiter sequuntur, & Card. ibid. num. 2.
vers. quæro, assignat rationem dicti ab Innocent. nempe
quia euentus † dispensationis non habet facere, vt liceat 26
contrahere super illicito, vt est matrimoniom ioter coniun-
ctos, & ita dicit se consuluisse, & benè, quia de hoc habetur
io eius cons. 57. num. 2. vbi dicit, quod † sponsalia suot con- 27
tracta sub condinione impossibili, cùm dispensatio per solum
Principem fieri possit, d. l. apud Iulianum 45. §. fin. ff. de le-
gat. primo, Anchar. in d. cap. super eo, num. 7. Prob. ad Mo-
nach. in cap. vnic. num. 11. de sponsal. in 6.

Et

Et quamuis summa Angelica *in dicto verb. matrimonium*
3. impedimento 3. numer. 4. dicat, quod textus in *dict. §. sa-*
28 *cram*, loquutur de re, † quæ non erat in comercio, nec
esse poterat, quod non est in matrimonio sublato impedi-
29 mento † per dispensationem, & ad rationem Cardinalis
ex dict. l. apud Iulianum respondeat, eam debere intelligi,
30 quod conditio sit † impossibilis, quando pendet à volunta-
te Principis in his, quæ Princeps concedere non solet, se-
cus in solitis concedi dispensattuè, vt est *text. in l. interce-*
dit, ff. de condit. & demonstrat. & allegans cateruam Do-
ctorum, dicit Sanchez *de matrim. lib. 5. dispat. 5. num.* 12.
31 vbi quod pendens à voluntate Principia † reputatur im-
possibile, quando Princepa id concedere non soler; secus
quando solet, attamen summæ Angelicæ respondet Sil-
uestr. *in summ. in verb. matrimonium 3. quæst. 9. numer. 9.*
nempe rationem differentiæ deductam inter *text. in dict. §.*
sacram. & matrimonium de quo nos agimus, non tollere
32 obiectum, † quia etiam res publica sublato impedimento
per publicam potestatem potest vendi priuato, & valebit
stipulatio, & ad secundum motiuum eiusdem summæ An-
33 gelicæ respondet, quod dicta lex apud Iulianum † loqua-
tur in omnibus, in quibus sine consensu Principis non est
34 comercium, & subdit, quod hæc est ratio omnium exem-
plorum, quæ ibi ponuntur, vt patet in fine. Posset etiam
35 dari alia responsio, videlicet, quod id quod † petitur à
Principe, si pendet à mera gratia reputatur impossibile,
Tiraquell. *de retract. lignag. §. 32. num. 59.* si autem depen-
36 det à iustitia, † tunc dicitur possibile, idem Tiraquell. *ibi-*
dem num. 63. & est de mente Probi ad Munach. *in dicto cap.*
vnico, numer. 11. de sponsalib. in 6. sed nos versamur in di-
37 spensatione concedenda † in secundo gradu, in quo iux-
ta dispositionem Concil. Tridentin. *sess. 24. cap. 5. de refor-*
mat. matrimon. disponitur, quod numquam in secundo gra-
du dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publi-
cam causam, Henriquez *in summ. lib. 12. cap. 3. num. 6. in*
Comment. littera X. Guttier. *de matrim. cap. 128. num. 14.*
Sanchez *de matrim. lib. 8. dispat. 19. num. 5.* & licet Summi
38 Pontificis possint, † & soleant aliquando dispensare inter
inferiores, Zerol. *in prax. Episcopal. par. 1. verb. dispensa-*
tio, §. secundò, hoc fit ex mera gratia, & propterea non
cessat ratio impossibilitatis, vt modò dictum fuit.

Alias rationes assignat Abbas *in dict. cap. super eo, num.*
39 8. videlicet, vt actus † retrò extendatur, oportere, quod
potuerit intercedere à principio, *l. si is, qui pro emptore,*
ff. de vsucap. sed matrimonium, & sponsalia non potue-
40 runt esse à principio temporis, † quo fuerunt inita, ob-
stante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Se-
cundam affert rationem, quod ex facto à iure improbato
41 non potest † oriri aliqua obligatio, *l. cum lex, ff. de fide-*
iussor. sed in contractu conditionali sola spes est in obliga-
42 tione, & propter illam spem contractus † retrotrahitur, sed
in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, er-
go opus est nouo consensu.

Et istam sententiam, vltra Innoc. Cardinalem, Abbatem,
Anchar. ad Monach. & Siluestrum supra allegatos, tenne-
43 runt † Io. Andr. *in d. cap. super eo, in verb. assensum*, Ho-
stien. *num. 1.* Alex. de Neuo *numer. 13. vsque ad 18.* Hen-
rich. Boich. *in cap. fin. num. 2. vers. aut est talis, eod. tit. de*
condit. apposit. Franc. Aretin. *in l. cum seruus, num. 11. post*
princ. vers. & ad materiam, vbi testatur opinionem Inno-
centij *in dicto cap. super eo esse communem*, idem Franc. Aret.
in cons. 142. à num. 1. vsque ad quartum, Addit. ad Dec. *in*
l. ea qua, num. 64. in littera A. ff. de reg. iur. Loazes *de ma-*
trimon. dub. 12. in princip. Rosell. *in verb. matrimonium 5.*
quæst. vltima, Asten. *in summa lib. 8. tit. 3. de mod. contra-*
hen. sponsalia. Cucch. *instit. maior. lib. 5. tit. 11. de sacram.*
matrim. num. 56. Villalob. *in verb. matrimonium, num. 40.*
& 41. Tell. *ad l. 22. Tauri, num. 17.* Mazienr. *lib. 5. reco-*
pilat. tit. 6. lib. 6. glos. 5. num. 2. & ex Theologis Victoria
summa de matrim. numer. 258. Soto *super 4. dist. 29. quæst.*
2. artic. 1. Ledesma *secunda quartæ, quæst. 45. artic. 1. col.*
3. Veracrux *prima parte Specul. artical. 19. vers. quod si*
quæris, Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 10. num. 4.* Viuald.
in Candelabro de sacram. matrim. par. 1. num. 55. & hanc
sententiam esse probabilem, dicunt Petr. de Ledesma de
matrimon. quæst. 47. num. 5. dub. 2. & Vega *in summ. lib. 2.*
cap. 334. & verè esse probabilem dicit Sanchez *de matrim.*
d. lib. 5. disput. 5. numer. 5. in fin. & hanc sententiam tenet
Rota *vt in decis. Seraph. 1156.* vbi reddit rationem, quia
44 consensus impeditorum † per se non valet, & Papa dis-
pensando non validat actum, sed solum dat facultatem
contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi,
quod illicitè gestum est, & prius dixit eadem Rota *in causa*
Taurinen. sponsalium 2. Decemb. 1594. coram bo. me. Petro
Francisco Gypsio, Card. Mantic. *decis. 201. num. 4.* sanct.
mem. Gregor. *decis. 410.* vbi Add. *& fuit resolutum in causa*
Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram bo. mem. Card.
Sacrato, & in causa Colimbrien. sponsalium 26. Octobris
1616. coram bo. mem. Buratto, & in Bononien. transactionis
5. Decemb. 1607. coram me, quæ est decisio impressa 374. nu.
6. & 7. vbi quod stante † gradu prohibito deficiunt mate- 45
ria, & forma, & propterea requiritur nouus consensus,
quod non est in alienatione rerum Ecclesiæ, quia ea eo non
requiritur nouus consensus, † quod alienatio habet impli- 46
citum statum validitatis Ecclesia non reclamante.

Non obstant in contrarium adducta, & præcipuè illud,
quod potest fieri institutio de filio spurio sub conditione, si
legitimabitur, † quæ potestas legitimandi pendet à sola vo- 47
luntate Principis, & ideò impossibilitas, quæ oritur ex di-
spensatione obtinenda à Principe non causat impossibilita-
tem; huic namque fundamento respondetur, quod impos-
sibilitas † dupliciter potest considerari, vel per naturam, 48
vel de iure stipulandi, vt aduertit, licet ad alium proposi-
tum, Siluester *in d. verbo matrimonium 3. numer. 9. in fin.*
In casu institutionis spurij, si legitimabitur, & in similibus
casibus, † non adest impossibilitas natura, nec de iure 49
stipulandi, quia ex *d. l. in tempus, in princ. de hæred. instit.*
de benignitate magis, quàm de iuris rigore potest legari in-
capaci, † & potest etiam institui, cùm capax erit, & sic 50
non adest incapacitas de iure prout est in matrimonio, vt
aduertit Siluest. *loco præcitato dicto num. 9. in fin.* & patet ex
prædictis Franc. Aretin. dat aliàs solutiones *in dict. cons.*
142. numer. 3. quæ poterunt videri, licet visæ fuerint DD.
satis subtiles, & ex hac responsione tolluntur alia similia
deducta in obiecto.

Non obstat, quod electio nulliter facta ex † defectu per- 51
sonæ inhabilis ratificetur, si postcà superueniat dispensa-
tio, quia respondetur, quod in matrimonio carnali nulli-
ter contracto, & in sponsalibus nulliter contractis reperi-
tur aliter dispositum, † quia si matrimonium fuit simplici- 52
ter contractum inter inhabiles, quamuis posteà cesset inha-
bilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori con-
sensu, sed ex nouo, propterea quod nouum matrimo-
nium contrahatur, & ita probatur in *cap. penultimo, de eo,*
qui cognouit consanguineam vxoris suæ, & tenent *glos.* &
DD. *in cap. 1. eodem tit.* & potest esse speciale in causa ele-
ctionis, † ne Ecclesiæ diutius vacent, & prouisio fiat ce- 53
lerior, ita respondet Franc. Aret. *in d. cons. 142. numer. 1.*
vers. item electio, & insuper Butr. ipse, vt aduertit Aretin.
in loco prædicto in d. cap. innotuit de elect. num. 11. intelligit
prædicta habere locum, † quando causa nullitatis, vel in- 54
habilitatis erat occulta, & contra conclusionem firmatam
à Butrio *in d. cap. super eo est regula*, quod quando persona
est ipso iure inhabilis à principio, quo geritur actus, habi-
litas † posteà superueniens, non ratificat actum, *l. 1. §. si fi-* 55
lius, & ibi per Bart. & alios, *ff. de legat. tertio, & in cap.*
dudum de elect. & in cap. si eo tempore, & ibi notatur *de re-*
script. in 6. Propterea, quæ dicuntur de electione non sunt
trahenda in consequentiam, † quatenus sunt contra iuris
regulas, alioquin etiam dici posset, quod si matrimonium, 56
& sic sponsalia purè contraherentur, & posteà obtinere-
tur † dispensatio, ratificaretur matrimonium, quod nul- 57
lus dicit, vt aduertit Aretin. *loco citato numer. 2.* & est ve-
rum, quod probat Sanchez *de matrim. lib. 5. alleg. disput.*
num. 26.

Ex quibus, & ex alijs supra deductis cùm sint sublata
obiecta, fuit conclusum non constare de talibus sponsali-
bus, ita vt Franciscus Antonius sit cogendus ad contrahen-
dum matrimonium.

¶ *In eadem causa habetur altera decisio coram Reuerendiss.*
P. D. Patriarcha Panzarolo, sub die 11. Februarij 1639.
sed non adest in præsenti tomo.

REVE-

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Romana, seu Tudertina Educationis.

Die Lunæ 13. Martij 1637.

A R G V M E N T V M.

Pupillus, vbi educandus sit, id totum resides in religione, & æquitate iudicantis, quod procedit etiam si super hoc adsit patris dispositio expressa, quia si Iudex videat id non expediri pupillo, potest arbitrari, vt penes alios educetur.

S V M M A R I V M.

1 *Relationis virtus, quæ sit.*
2 *Iudex, quando arbitratur, vbi pupillus educandus, quid aduertere debeat.*
3 *Pupillus, vbi educandus sit, si super hoc constet de voluntate patris, ea seruanda venit.*
4 *Decisio facta in causa, in noua disputatione, de stylo Rotæ, semper præsupponitur.*
5 *à Patris voluntate, vbi filius est educandus est recedendum, si Iudex ita arbitretur expedire filijs, & numer. 13.*
6 *Pupillus, vbi educandus sit, id totum est relictum religioni, & æquitati Iudicis.*
7 *Pupillus non est educandus penes eos, qui sunt ei successuri, vt inde remoueatur maligna spes succedendi, ampliatur num. 8.*
10 *Testatoris voluntas post testamentum, vt releuet, debet transire in dispositionem.*
11 *Testatoris voluntas, suum esse recipit non ex discursu, ex conclusione per scripturam coram testibus rogatam.*
12 *per Testatorem ea, quæ dicta fuere, & à Notario omissa, quasi minus scriptum, & plus nuncupatum, possunt per testes probari.*
14 *Iuris peritus, si quis non sit, potest ignorare ea, quæ à iure sunt disposita.*
16 *Testator potest prouidere, ne aliquis sit tutor eius filiorum.*
17 *Voluntas à potestate metienda est.*
18 *Filiorum educatio legalis totaliter est distincta ab ipsa tutela, & bonorum administratione.*
19 *Declaratio versatur circa aliquod verbum dubium.*
20 *Tutela, & educatio sunt inter se diuersa.*
21 *Testatoris noua dispositio probari non potest minori numero testium, quam septem.*
22 *Voluntatis testatoris declaratio probari potest minori numero, quam septem.*
23 *Maternus affectus sollicitus de salute filiorum omnibus præponderat.*
24 *Mater pro filiolis suis semper capit bonum consilium ad illos incolumes conseruandos.*

D E C I S I O DCIV.

PRo facultate educandi pupillos in Vrbe iam fuit resolutum sub die 14. Aprilis præteriti, * causa postmodum super ijsdem repropposita placuit DD. decernere remissoriam tutoribus de Scingattoscijs pro noua probatione facienda respectu voluntatis patris, quibus completis & datis in hac noua repropositione, censuerunt standum esse in decisis dicta die 14. Aprilis præter ti.

Circumscripta namque noua probatione fundamenta
decisionis inconcussa remanent, dum de contraria volun-
tate Alexandri patris, neque Martij aui pupillorum educan-
di illos in Vrbe non constat, quin potius conueniat testa-
mentaria dispositio Martij, quæ vna & eadem dicenda est
1 cum dispositione Alexandri patris, propter † virtutem
relationis, qua vsus est, referendo se in hac parte ad dispo-
sita per eius patrem, & pupillorum auum, quo casu si ces-
sat contraria, & expressa patris dispositio, nulli dubium,
quod semper intrat Iudicis arbitrium, nedum in decernen-
da educatione, sed etiam respectu loci, contemplata pu-
pillorum vtilitate, quæ mouere debet animum Iudicis † in
arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l. 1. & vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* cum alijs allegatis in supradicta decis. 14. Aprilis.

Neque obstat, quod de expressa voluntate Alexandri pa-
tris constet, voluisse filios suos educari penes Matthæum
fratrem suum carnalem, † vnde ab ea non sit recedendum 3
circa huiusmodi educationem per *l. 1. ff. vbi pup. educ. deb. l. 1. §. quod natum erit, ff. de vent. inspic. l. Quintus Mutius, §. itaque, ff. de ann. leg.* Ioseph Ramon. *cons. 4. nu. 19.* Fab. de Anna *cons. 33. cum alleg.*

Quia iam resolutum fuit sub die 13. Ianuarij 1634. matri
decernendam esse educationem filiorum, † quæ decisio se- 4
cundùm stylum Tribunalis semper in noua disputatione
præsupponitur, dum quæritur de loco educationis, non
autem de persona, penes quam sint filij educandi, & nihi-
lominus ab eadem voluntate † testatoris, & patris permis- 5
sum est recedere, si ita Iudex arbitretur expedire pupillis
per *l. pen. ff. vbi pup. educ. deb.* ibi, *si disceptetur, vbi morari, vel educari pupillum oporteat, id Præsidem statuere oportebit,* per eumdem textum ita responderunt Bald. *cons. 472.*
volum. 5. aliàs 487. dicens † id totum relictum esse Iudicis 6
religioni, & æquitati, Castrens. *cons. 127. num. 3. pars. 1.* & plenius fuit firmatum in eadem decisione 13. Ianuarij, in qua fuit ponderata causa recedendi ab ipsa patris voluntate, & dispositione propter proximam causam succedendi pupillis, quam habebant Matthæus, & illius sorores, itaut benè Iudex fecerit in decernendo educationem matri, vt
inde † remoueretur maligna spes succedendi, quæ causa
exprimitur in *l. fin. C. vbi pupill. educ. deb. & l. 1. ff. eod. tit.*
& Valenz. *cons. 36. numer. 35.* dicens † militare eandem 8
contra patruum, & quoscunque agnatos spem succedendi
habentes.

Si verè de noua probatione ex processu remissoriali agatur, adhuc visum fuit deficere in concludenda patris voluntate pro educatione filiorum suorum in Ciuitate Tudertina; nam in testamento Alexandri nulla legitur prohibitio,
sed potius permissio † propter relationem, quam habuit ad 9
testamentum Martij eius patris, vt in dicta decisione sub die
14. Aprilis fuit firmatum.

Et testes qui dantur, nempe Notarius de testamento Ale-
xandri rogatus, & alij tres testamentarij, nihil deponunt
de patris voluntate post testamentum, † quæ transiuerit 10
in dispositionem circa loci educationem, prout necessa-
rium est, *l. hæredes palam, §. in testamentis, ff. de hæredit. institut.* Bald. *in l. cum proponebatur numer. 5. ff. de legat. 2.* Ias. *in l. errore, num. 7. Cod. de testam.* Bald. *cons. 12. num. 3. lib. 2.* Cardin. Mantic. *de vlt. vol. lib. 12. tit. 16. num. 13.* Cæsar Manent. *decis. 59. num. 20. & seqq.* & quæ asserun-
tur per testes audiuisse ante rogitum testamenti, seu in
actu testandi, nil conferunt, nisi in testamento coram te-
stibus in sufficienti numero publicato legantur, quando-
quidem omnia præsumantur enunciata per testatorem ad
præordinandam non autem ad perficiendam dispositionem,
† quæ suum esse recipit non ex discursu, sed ex conclusio- 11
ne per scripturam coram testibus rogatam, Oldrad. *cons. 119. num. 1.* Io. Andr. *in addit. ad Speculat. de instr. edit. §. compendiose num. 31. in verb. ex parte, vers. sed fuit quæstio de facto,* Albet. *in l. hac consultissima, §. si quis autem num. 9. Cod. de testam.* Castren. *cons. 307. numer. 3. lib. 1.* Dec. *cons. 159. nu. 3.* Ruin. *cons. 15. n. 18. lib. 2.* & idem resoluit Rota coram Seraph. *decis. 1357. nu. 9. & 11.*

Neque obstat posse ea quæ † à testatore dicta fuere, & 12
à Notario omissa, quasi minus scriptum, & plus nuncupatum, per testes probari *l. quoties, §. 1. ff. de hæred. instit. l. cum auus, ff. de condit. & demonstr. l. errore, Cod. de testam.* Mantic. *de coniect. lib. 12. tit. 16. num. 1.* Seraph. *dec. 1302. num. 3. & 5. cum alijs alleg.*

Quoniam si testator intellexisset differentiam educandi fi-
lios penes alios, quam ipsos tutores in testamento nomina-
tos, obiectum posset habere colorem, verum testator non
percepit, quod per legem prouisum fuerit vtilitati, & in-
demnitati minorum etiam contra † voluntatem parentum, 13
ne educarentur apud eos contra quos viget maligna spes
succedendi, nec ipse Notarius hoc intellexisse fatetur, &
alij testes ad interrogatoria respondentes ignorant hanc dif-
ferentiam, optimam rationem reddentes ipsos † non esse 14
iuris peritos; vnde cùm voluntas testatoris præcisa esset sub-
stantialis, vt deponit Notarius rogatus, ibi, *omninamente voglio che li miei figli stiano appresso mia madre, fratello, e sorelle, & non appresso Signori Loteerij & madre, mentre non stà in casa mia con la detta madre mia,* & prædicta neque
disponere aut obtinere possit in † præiudicium filiorum pu- 15
pillorum propter malignam spem succedendi, inde bene se-
qui-

quitur testatorem voloisse omni meliori modo prouidere,
16 ne Lotterij essent tutores, † quod potuit testator, nec
controuertitur tutela; exterum quod voluerit id, quod
non intellexit nec potuit, non possunt dici omissa à Nota-
17 rio, tanquam vltra, & præter voluntatem testatoris, †
quæ à potestate solet desumi, Bald. *in rubr. num.* 11. *C. de contr. empt.* Crauett. *cons.* 112. *numer.* 11. Card. Mantic.
de contrac. lib. 4. *titul.* 9. *num.* 33. Rota *decis.* 555. *num.* 6.
par. 2. *recent.*

Præterea si cùm voluntate concurreret etiam potestas te-
18 statoris, cùm legalis educatio † sit totaliter distincta ab
ipsa tutela, & bonorum administratione Lotterijs interdi-
cta, in qua Alexaoder dixit, *auuertito che questa è la mia mente*, loquens de tutela, & bonorum administratione,
probatio hæc noua ex processu remissoriali substineri non
potest per viam declarationis, sed ex noua dispositione,
dum continet quid penitus distinctum, & separatum à di-
spositis in testamento, quod quidem repugnat naturæ de-
19 clarationis, † quæ versatur circa aliquod verbum dubium,
si autem circa id, quod non erat dubium de iure, prout in
20 præsenti de tutela ad educationem, † quæ inter se sunt di-
uersa, Peregrin. *decis.* 28. *num.* 5. Motor. *cons.* 74. *numer.*
13. & tunc semper vim habet nouæ dispositionis, Castren.
in l. hæredes palam, §. *si quid post numer.* 4. *ff. de testamen.*
Becc. *cons.* 3. *num.* 44. Surd. *cons.* 129. *numer.* 29. Honded.
cons. 51. *numer.* 74. *lib.* 2. Caputaq. *decis.* 246. *part.* 1. quæ
21 noua dispositio † probari non potest minori numero te-
stium in testamentis adhiberi solito, *l. hæredes palam*, §. *si quid post*, *ff. de testam. vbi gloss.* distinguit de numero testium
respectu declarationis, & nouæ dispositionis, vt hoc postre-
22 mo casu † requiratur idem numerus, qui adhibetur in te-
stamentis, & cum gloss. transeunt Bart. *ibid. num.* 4. Bero.
cons. 127. *n.* 1. *lib.* 2. Surd. *eod. cons.* 129. *nu.* 29. & *cons.* 147.
nu. 11. Honded. *cons.* 51. *nu.* 76. *lib.* 2. Bellon. ion. *cons.* 7. *n.* 1.
Gratian. *discept.* 650. *nu.* 14. & 15.

Denique cessante probatione expressæ voluotatis Ale-
xandri patris, cætera quæ dicuntur de intemperie aeris, &
periculi bonæ valetudinis pupillorum visa fuerunt leuia, &
sublata ex decisione 14. Aprilis quæ reuidetur, & semper
23 † præponderat maternus affectus sollicitus de salute filio-
rum, cùm mater semper pro filiolis suis capiat bonum
24 consilium ad illos incolumes † conseruandos maximè in
in tam breui distantia, quæ tamen consideratione digna
habita non fuere in casibus relatis per Valenz. *in supradict. cons.* 36. Et ita, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 589. vbi alias decisiones in hac causa annotaui.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantioopolitano.

Romana Officij Mandatariatus.

Die Lunæ 23. Martij 1637.

A R G V M E N T V M.

Resignatio Officij venalis facta ab eo, qui illud obtinebat, quando non dicatur valida, itaut non substineatur, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Possessor de tempore motæ litis est manutenendus.*
2 *Possessio alicuius probari potest ex testibus.*
3 *Testis vnicus in iudicio manutentionis est sufficiēs, & 18.*
4 *Manutentio facilius conceditur, quando possessio est titulata.*
5 *Ius personale cum morte personæ extinguitur.*
6 *Locatio alicuius rei, quæ sub periculo vitæ alicuius manet, eo mortuo expirat locatio.*
7 *Possessio nulla alicuius, tertio non suffragatur.*
8 *Possessio regalium sine titulo numquam acquiritur in præiudicium superioris.*
9 *in Manutentionis summarijssimo iudicio admittuntur etiam ea, quæ respiciunt petitorium, si periment ipsam possessionem.*
10 *Possessionem omnem dicitur, quis amittere, si per integrum quadriennium tacuerit.*
11 *Prætensionem aliquam si quis habebat, si diu tacuerit, censendum est, quod putauerit se posse repelli.*
12 *Notarij simplex assertio sine testibus non probat.*
13 *Officiorum resignationes, quæ ad aliquem spectant, non tenent si careant, consensu illius.*
14 *Officia aliqua venalia, licet sint de sui natura alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere.*
15 *Nisi accedente consensu, & placito Domini directi.*
16 *in Fraudem alicuius aliquid non est perpetrandum.*
17 *Admissio non est necessaria ad euitandam vacationem per obitum.*
18 *Testis vnicus tunc probat in iudicio manutentionis, quando adsunt alij testes contraria deponentes.*
19 *Exceptiones contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur.*
20 *Sed hoc est verum, quando non sunt probata, nec adsunt contrarietates, secus vero quando sunt incontinenti probata, & agitur de probatione priuilegiata.*

D E C I S I O DCV.

EMpto ab Antonio Cicognola de anno 1622. Mandata-
riatus Officio Curiæ Eminentissimi Cardinalis Vicarij
Vrbis, & resignatione obtenta declarauit se non habuisse,
nec habere in eo, nisi dudum nomen, sed illud spectare
ad D. Equitem Iosephum de Arpinis, qua sequuta declara-
tione, reseruatis sibi dominio, & possessione, dictus Eques
eidem Cicognolæ einsdem officij emolumenta pro scutis se-
ptem singulis mensibus soluendis locauit. Verùm de anno
1626. Cicognola ab Vrbe recedente supradictus Eques ea-
dem emolumenta Francisco Margano sublocauit, in cuius
etiam fauorem reseruato D. Cardinalis consensu, dictum
officium se resignaturum promisit, sed cùm per D. Cardi-
nalem admissio resignationis fuerit denegata, ob contro-
uersiam superuiuentiæ fidem ad remouendam omnem diffi-
cultatem Cicognola, Equite instante, è Neapoli ad Vrbem
rediit æstiuo tempore, vnde incidit in morbum, & proin-
de cognito vitæ periculo per D. Equitem, fuit vocatus No-
tarius ad se rogandum, tam de superuiuentia, quàm de of-
ficij resignatione absque aliquo consensu Cardinalis, & pau-
cis exinde diebus, Cicognola ex hac vita migrauit; cùm
autem D. Cardinalis prætenderet, officium ad sui fauorem
vacasse, in illius administrationem eumdem Marganum
subrogauit, qui à die obitus Cicognolæ anni 1626. vsque
ad annum 1628. officij emolumenta dicto Cardinali, ne-
mine reclamante persoluit, de quo officio ab eodem Car-
dinali fuit posteà prouisus Benedictus Ruggerius, qui il-
lud vsque ad annum 1630. pacificè possedit. Verùm Eques
resignationem officij validam prætendens, iudicium super
manutentione introduxit coram R. P. D. Celso, qui D. E-
quiti mandatum de manutenendo concessit, declarauitque
per suam sententiam diffinitiuam, concessionem Cardina-
lis Margano factam esse inualidam, sed appellatione inter-
posita placuit dubitari, cui non esset dandum mandatum de
manutenendo, & Domini † responderunt Ruggerio pos- 1
sessori de tempore motæ litis, §. *text. in* §. *retinen. instit. de interd.* Couar. *pract. quæst. cap.* 17. *nu.* 3. Greg. *dec.* 582. *nu.* 1.
Rota *dec.* 270. *nu.* 1. *par.* 1. *rec.* de illius autem possessione vi-
sum est constare, † tam ex testibus examinatis, *l. stipulatio* 2
ista, §. *hæc quoque*, *ff. de verb. oblig.* Dec. *cons.* 56. *nu.* 4. Cæs.
de Grass. *dec.* 10. *nu.* 13. *de caus. propr. & possess.* Rota *decis.*
131. *nu.* 2. & 4. & *dec.* 307. *nu.* 1. & 6. *par.* 1. *recent.* & *decis.*
220. *nu.* 2. & *decis.* 408. *nu.* 4 *par.* 5. licet vnicus † testis ad 3
hunc effectum sufficiat, * Rota apud Greg. *decis.* 160. *nu.*
3. & *decis.* 438. *num.* 2. Gratian. *discept.* 425. *nu.* 56. Quam
etiam ex litteris patentibus dicti D. Cardinalis per *text. in l.*
1. *vbi gloss. vers. & traditis*, Angel. *num.* 1. Alber. & Salic.
num. 3. *C. de donat.* Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 16. *nu.* 12. Soc-
cin. *cons.* 55. *nu.* 5. & 8. *lib.* 1. Ex quibus etiam litteris Rug-
gerij possessio titulata ostenditur † quo casu facilius conce- 4
ditur manutentio, *cap. licet causam*, vbi Felin. *num.* 9. *de probat.* Caputaq. *decis.* 336. *par.* 2.

Non obstat prætensa anterior possessio dicti D. Equitis
in exigendo emolumenta dicti officij tam ex persona ipsius
Cicognolæ, quàm ex persona Margani, quia cùm offi-
cium fuerit emptum in personam Cicognolæ cum decreto
ad fauorem dicti Equitis, vita functo Cicognola, expira-
uit cum eo omne etiam ius ipsius Margani dicti officij sim-
plicis conductoris, † cùm ius ipsorum esset personale ad 5
text. *in l. hæres*, *ff. de acquir. heredit. l.* 4. *cum ibi not.* & *l. si quis domum*, §. 1. *ff. locat.* clarum est enim, quod Marga-
nus solummodo poterat exercere officium vigore locatio-
nis dicti Equitis, quatenus † Cicognola cuius existeret 6
iuxta

iuxta tradita *in cap. olim, vbi gloss. verb. ea conditione, & verb. traditam, de restit. spol.* per quæ iura possessio Margani nullo modo potuit suffragari ipsi Equiti aduersus Car-
7 dinalem directum Dominum, † cui officium iam fuerat liberè acquisitum per ipsius Cicognolæ obitum, Castrac. *de societat. officij cap. 2. nu. 2. & seqq.* Grat. *discept. 276. nu. 63.* Seraph. *dec. 468.* Rota *dec. 543. nu. 1. par. 2. rec.* Et certum est, quod apud D. Equitem nulla vnquam fuit dicti officij
8 possessio, ex quo à D. Cardinali non habuit titulum, sine † quo possessio regalium nunquam acquiritur in præiudicium superioris, Luc. de Penna *num. 2. C. de fundo limetrop. lib. 11.* Mobed. *de Magistrat. lib. 1. cap. 11.* & de possessione officij, Capic. *decis. 77.* Boer. *decis. 150. num. 10.*

Nec releuat, quod ista videantur respicere petitorium,
9 quia cùm perimant † ipsam possessionem visa sunt posse etiam opponi in iudicio summarijssimo manutentionis, vt benè per Bald. *in cons. 141. num. 3. lib. 1.* Accedente præsertim, quod cum Eques postea sciuerit officiũ prędictum post obitum Cicognolæ non solum fuisse à D. Cardinali Margano locatum, sed etiam posteà venditum Benedicto Ruggerio, & per integrum quadriennium tacuerit, videtur agno-
10 uisse bonam fidem † ac omnem, si quam habuisset possessionem amisisse, *l. 3. §. in admittenda, l. si id quod, §. fin. ff. de acquir. poss.* Crauett. *cons. 127. nu. 1.* Natta *cons. 522. nu. 15. in fin. & nu. seq.* Menoch. *de retin. remed. 3. nu. 34. vers. declaratur,* Rota *dec. 17. nu. 13. & dec. 28. nu. 2. & dec. 581. nu. 1. par. 1. & dec. 712. num. 4. par. 4. diuers.* Caual. *decis. 625.*
11 *num. 12.* Censendum est enim, † quod dictus Eques sic acquiescendo putauerit se posse repelli, Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti, num. 3. vers. secundo modo, ff. vti possidetis,* Rota apud Mantic. *decis. 95. num. 5.*

Non obstat asserta resignatio Cicognolæ ad fauorem
12 Margani; tum quia non iustificatur, † nisi ex simplici Notarij assertione sine testibus, quæ non probat, Put. *decis. 5. lib. 3. in correct.* Rota *decis. 624. numer. 10. part. 1. re-*
13 *cent.* tum etiam, quia caret decreto, & præsentia † dicti Cardinalis Vicarij, prout de iure requiritur, Boet. *dec. 149.* nam licet verum sit, quod huiusmodi officia sint de sui na-
14 tura † alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere ad text. *in l. ex pluribus,* vbi Bart. *num. 1. ff. de adm. & peric. tut.* Gozad. *cons. 58. numer. 2. & fuit resolutum in Conchen. officij Notariatus 22. Martij 1634. coram bon. mem. Lata,* sed tantum accedente consensu,
15 † & placito Domini directi, quod potest ex iusta, & rationabili causa denegare, vt quia fiat alienatio in fraudem imminentia vacationis, prout euenit in casu præsenti ad text. *in cap. 2.* vbi Franch. *num. 2. de renunciat. in 6.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 6. §. 11. num. 23. & 24.* Castrac. *de societat. cap. 40. nu. 43. & 44.* Seraph. *decis. 1294. num. 5. & fuit resolutum in alleg. Conchen. Notariatus 26. Nouembris 1604. coram bo. me. Lata.*

Nec releuant testes super instantia admissionis asserentes se audiuisse ab Odoardo Tibaldesco, quod D. Cardinalis ordinauerat, vt darentur litteræ patentes, constito de superuiuentia Cicognolæ, quia quando etiam hoc esset verum, reperto quod Cicognola de eo tempore erat infirmus, vel etiam de imminenti infirmitate probabili suspectus, vt ex fide Parochi, & Aromatarij summ. nu. 4. & 5. suspensa fuit admissio, ac etiam expeditio litterarum, & quidem
16 meritò quia aliàs id factum fuisset † in fraudem manifestam D. Cardinalis, vt posteà euentus docuit, ex quo Cicognola attenta aeris mutatione, & insalubritate infra paucos dies de eo morbo decessit, latè Zacch. *q. de Madel. legal. lib. 5.*
17 *cap. 4. quæst. 5.* nec autem † admissio erat necessaria ad euitandam vacationem per obitum, Mast. *de Magistr. lib. 1. cap. 13. num. 10. & seqq.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 7. quæst. 4. vers. ipsis vero,* Sanch. *cons. moral. lib. 2. cap. 1. lib. 38. num. 7.* Seraph. *decis. 389. num. 3.*

Et ita vtraque parte, &c.

¶ *Infra in hac parte habetur altera decisio in eadem causa sub die 1. Iulij 1637. coram eodem Reuerendiss. Panzirolo, est decisio 615.*

ANNOTATIO.

☞ Tunc enim hæc conclusio, quod vnicus testis sufficiat in iudicio manutentionis, sibi vsurpat locum quando in
18 † contrarium non adsunt alij testes, secus verò si adsint diuersa deponentes, quia tunc testi vnico non est credendum, neque in summarijssimo possessorio, vt ea Io. Andr. *in cap. auditis, num. 3.* & Innocent. *ibid. nu. 4. de præscript.* firmauit Rota coram bon. mem. Buratt. *decis. 591. nu. 4. & 5.* & nuper respondit *coram R. P. D. Cerre,* mihi mirum in modum caro ob eius summam virtutem, ac ingenuitatem incomparabilem, &c. *in causa Bononien. Bonorum 17. Iunij 1641. §. nec releuat, quod in iudicio manutentionis sufficiat vnicus testis, &c.* Vbi etiam respondetur ad illam
aliam conclusionem † in hac materia, quod exceptiones 19
contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur, Rota coram bo. me. Cardin. Seraph. *decis. 392. num. 2.* quia hoc est verum, quando non sunt probatæ, nec adsunt contrarietates, vt notat Gemin. *in cap. 2. §. fin. de testib.* vbi omnes, † sed secus est, quando incontinen- 20
ti probantur, & agitur de probatione priuilegiata facienda per vnicum testem, tunc enim proculdubio veniunt admittendæ exceptiones etiam in iudicio manutentionis, requiritur enim, quod nihil releuans deducatur, vt egregiè distinguendo firmauit Rota *in Bonon. pensionis 17. Octobris 1600. coram bon. me. Reuerendiss. Pena olim Rotæ Decano, quæ decisio erit inter eius à me in dies imprimendas 687.* & si iam impressam desideras, est apud Marches. *de commiss. tom. 1. tit. de commiss. appellat. in caus. pens. part. 1. §. 2. num. 5. fol. 618.* quam refert, & sequitur idem Marches. *loc. citat. fol. 590. num. 88.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 30. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur ad probandum id, quod aliter potest probari, & nec conceditur ad probandum id, quod postquam est probatum, non releuat, &c.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non datur ad probandum id, quod posteà probatum non releuat, & num. 14.*
2 *Probatio per testes id non eget, si illud statim cantum reperiatur.*
3 *Debitor soluens non de proprijs pecunijs, an possit soluere pro ea causa, quæ magis ei placuerit, ista materia est valde dubitabilis.*
4 *per Testes non est opus id probare, quod constat ex scripturis.*
5 *Remissoria non est opus ad probanda computa prout iacent in libris iam in actis exhibitis.*
6 *Remissoria denegatur, si petatur ad euitanda fundamenta decisionum in causa factarum.*
7 *ad Iudicem, & non ad testes spectat iudicare.*
9 *Operari quisque præsumitur secundum rectam rationem, & citra culpam.*
10 *Articuli reijciuntur, & remissoria denegatur stante inuerisimilitudine, & num. 8.*
11 *Remissoria non conceditur ad probandum id, quod pars aduersa non negat, sed admittit.*
12 *Scripturis aliquibus an sit adhibenda fides, hoc spectat determinare ad Iudicem, & non ad testes.*
13 *Libris aliquibus, verum sit credendum non pendet à depositione testium, sed à Iudice.*
15 *ex Scripturis ea, quæ patent non egent probatione testium.*
16 *Fideiussor non tenetur vltra ea, pro quibus fideiussit.*
17 *Articulus irrelenans non admittitur.*
18 *Fama non potest præualere veritati.*
19 *Prohibitum aliquid si sit alicui, ex hoc necessario non sequitur quod id, ille minimè fecerit.*
20 *Remissoria semper denegatur, quando solum petitur ad defatigandum aduersarium non dato fumo pro exclusione calumniæ.*

21 *Re-*

21 Remiſſoria non denegatur ex ſolo capite euitandi motiua deciſionum in cauſa ſaltarum.
22 Remiſſoria conceditur etiam in gradu reſtitutionis poſt ſententias Rotales prauijs deciſionibus emanatis.
23 Remiſſoria tunc non conceditur ex cauſa euitandi motiua deciſionum, quando non datur fumus pro excluſione calumniæ, vel adeſt inuериſimilitudo, vel quid ſimile.
24 Remiſſoria, quando petitur, tunc ſuſpicio calumniæ ex conceptione articulorum augetur, ſi concepti ad euitanda motiua deciſionum in cauſa ſaltarum.
25 Lites non debent eſſe immortales.
26 Remiſſoria non debet peti ad magis defatigandum aduerſarium.
27 Remiſſoriæ petitionem Rota non audit, quando petitur, ad effugiendam litem immortalẽ, & vt pars defatigetur.
28 Remiſſoria non conceditur, quando eam petens potuit iam viam ſternere veritati.
29 Teſtium examen iuxta ſecundum indulgetur, & ideo multo minus tertium, vel quartum, nu. 30.
31 Remiſſoriæ iterata petitio tunc eſt penitus fruſtratoria, quando noui articuli continent idem, quod erat expreſſum in alijs.
32 Et hoc procedit quamuis noui articuli aliquid plus viderentur continere, quod inſpecta prima ſignificatione verborum apparerent diuerſi a primis.
33 Remiſſoriæ petitionem Rota aliquando ſolet reijcere, ex eo quia iam ſemel fuit conceſſa, & hoc quamuis ſimus in prophanis.
Calumnia præſumitur, quando quis iteratam petit remiſſoriam, nu. 33.
34 Remiſſoria nullatenus conceditur ob ſuſpicionem calumniæ, & hoc maximè ſi ſit vehemens.
35 Et hoc procedit ſiue ſimus in cauſa prophana, ſiue eccleſiaſtica, & in quacunque inſtantia.
36 Articuli, quando ſunt releuantes ex ſola præſumptione calumniæ non denegatur remiſſoria.
37 Calumniæ præſumptio in petitione remiſſoriæ ceſſat ex vnico tantum articulo releuanti.
38 in Remiſſoriæ petitione tunc ceſſat præſumptio calumniæ ex articulis, ſeu articulo releuanti, quando datur etiam aliquis fumus pro d. calumniæ excluſione.
39 Remiſſoria, tunc ex vnico articulo releuanti conceditur quando ille eſt valens ad obtinendam victoriam cauſæ.
40 Remiſſoria in materia beneficiali vt concedatur, quid ſit neceſſe remiſſiue.
41 Articuli, quando non ſunt releuantes pro victoria cauſæ non admittuntur.
42 Probatio, quæ non eſt profutura, ſi admitteretur, potius diſpendium, quàm commodum afferret.
43 Probatio ea non eſt admittenda, quæ probatum non releuat.
44 In iudicijs quidquam fruſtratorium non eſt admittendum.
45 Remiſſoria ſi concederetur, quando articuli non ſunt releuantes, nihil aliud fieret, niſi quod tempus contereretur.
Et miſeri litigantes, tædio, & expenſis vexarentur, dum ad inanes probationes conuerterentur.
46 Remiſſoriam Rota ex inueterato ſtylo nunquam ſolet concedere, quando aliquid alia poſſibili via poteſt probari.
47 Et hoc vt parcatur laboribus, & maximis ſumptibus, quæ fiunt in eis proſequendis, & ne lites fiant immortales.
48 Remiſſoria nunquam conceditur, quando aliquid per teſtes probari poteſt.
49 Cæſar de Graſ. dec. 1. nu. 8. & 9. de dilat. qualiter veniat intelligenda, & nu. 48. & 49.
50 Remiſſoriam in caſu probationis faciendæ per ſcripturam, tunc Rota ſolet concedere, quando ſcriptura eſt deperdita.
Vel agitur de coadunandis probationibus iam in cauſa factis.
52 Remiſſoria non ſolet denegari, quando aliquid partim per ſcripturas, & partim per teſtes doceri poteſt.
53 Probationes non ſunt coanguſtandæ ad ſcripturas.
54 Rota ſolet eſſe proclinior in concedendis remiſſorijs, quando cauſæ reperiuntur commiſſæ cum clauſula, appellatione remota.
Et hoc propter præiudicium quod fieret parti, ſi ea probationes denegarentur.
55 in Remiſſorijs concedendis licet Rota non ſoleat multiplicare in diſputationibus, tamen ſecus obſeruatur, ſi cauſa reperiatur commiſſa, appellatione remota.
56 in Remiſſionis petitione an adſit calumnia, necne in hoc plurimum pollet religio iudicantis, quo omnibus benè penſatis, & ſic concipere eam, vel non concipere.

DECISIO DCVI.

DOmini reſoluerunt, non eſſe dandam remiſſoriam
propter articulorum irreleuantiam, cùm receptiſſi-
ma ſit concluſio, quod remiſſoria non conceditur † ad pro- 1
bandum id, quod poſteà probatum non releuat, l. ad pro-
bationem, C. de probat. Caſſad. dec. 2. de dilat. Verall. dec.
66. par. 3. Mohed. dec. 5. nu. 5. de probat. Seraph. dec. 1364.
nu. 2. & aliàs paſſim.

Et diſcutiendo ſingulos articulos, primus eſt viſus omni-
nò irreleuans, quia dum Ciuitas Firmana, ſeu Paccaro-
nus intendunt probare ſolitum eligendi regulatores, qui
præſunt redditibus Ciuitatis, & modum, quem tenent de-
bitores in ſoluendo pro liberatione obtinenda; totum hoc
admittitur à Sauino, & non eget probatione † teſtium, 2
cùm circa modum eligendi dictos regulatores extet ſtatu-
tum Ciuitatis lib. 2. rubr. 2. & quod ad ipſorum officium
reperiatur diſpoſitum d. lib. 2. rubr. 19. & circa officium
Cancellarij in adnotatione ſolutionum, reperiatur diſpoſi-
tum in eodem lib. ſub rubr. 9. ad tradita per Rot. deciſ. 314.
ſub nu. 1. verſ. prout etiam par. 1. recent.

In ſecundo articulo continetur, quod quando depoſita-
rij ſunt debitores ex pluribus, & diuerſis cauſis, ſoliti ſunt
ſoluere in eam, quæ magis ipſis placuerit; ſed quicquid di-
cendum ſit in debitore ſoluente de proprijs pecunijs, ma-
teria viſa † eſt admodum dubitabilis in caſu præſenti, in quo 3
non ſolum agitur de præiudicio Bentiuoli conductoris, ſed
etiam Sauini fideiuſſoris, cui frumentum proueniens ex de-
poſitaria ſecundi anni, videtur ſpecialiter affectum. Etenim
hoc etiam ſemoto Domini ponderarunt, quod cùm ſingulæ
partitæ reperiantur deſcriptæ in libris cum ſua data, & rela-
latione ad receptas, & ad ordines Graſſeriorum, non eſt † 4
opus probare per teſtes, quod conſtat ex ſcripturis, Felin. in
cap. 1. nu. 4. de probat. Ægid dec. 9. & dec. 384. Rota dec. 6.
de probat. & dec. 10. nu. 6. de effic de leg. in nouis, & in recen.
dec. 271. nu. 2. par. 5. & alibi paſſim.

Et propter hanc etiam rationem redditur irreleuans ter-
tius articulus continens modum factæ deſcriptionis in libris
Regulariæ ſuper ſolutionibus à Leonardo factis, qui mo-
dus non indiget remiſſoria, dum computa † prout iacent 5
in libris iam in actis exhibita reperiuntur, & quamuis in
hoc articulo prætendatur rationes dari, & accepti fuiſſe de-
ſcriptas de conſenſu Bentiuoli conductoris; attamen cùm
extent regulatorum ordines, & deſcriptio reperiatur facta
in ipſorum executionem, ac ab vfficiali, ad hoc etiam mu-
nus deputato, clarè viſum eſt articulum fuiſſe confictum
ſolum ad euitanda † fundamenta deciſionis, quo caſu re- 6
miſſoria venit deneganda, * Greg. deciſ. 211. vbi alias re-
ſolutiones Rotales allegat Rota dec. 325. num. 22. lib. 5. re-
cen. & fuit reſolutum in Mediolanen. bonorum 9. May 1597.
coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio.

Quartus verò, quod Leonardus magis dilexerit Saui-
num, quam Paccaronum, viſus eſt ſpectare ad Iudicem, † 7
non ad teſtes, qui non debent iudicare, Franc. Curt. de te-
ſtib. nu. 100. Farinac. conſ. 40. nu. 32. lib. 2. Rota dec. 233.
nu. 6. in fin. par. 3. ad effectum denegandi remiſſoriam,
Rota d. dec. 593. nu. 1. & 3. par. 4. rec.

Vltra quod articulus continet inueriſimilitudinem, † 8
dum in eo dicitur, quod Bentiuolus ob maiorẽ dilectionem
erga Paccaronum, voluerit potius conſignare frumentum
in cauſam primæ conductionis ad eius liberationem, quàm
in cauſam ſecundæ, pro qua Sauinus fideiuſſerat, præſumen-
dum eſt enim, † quod vnuſquiſque operatur ſecundum re- 9
ctam rationem, & citra culpam, ad trad. per Bald. in conſ.
112. nu. 1. poſt med. verſ. item, quod iſta diſpoſitio lib. 3. &
ſtante inueriſimilitudine reijciuntur articuli, † & denega- 10
tur remiſſoria, c. quia verisſimile, de præſumpt. Rota dec. 23.
de teſtib. in antiq. & coram Greg. dec. 414. nu. 3.

In quinto articulo prætenditur probare, quinam fuerunt
Cancellarij, & Regulatores de anno 1629. 1630. & 1631.
& quod illi fuerint electi, & ipſorum ſcripturis præſtita ſem-
per fides, quod totum pro parte Sauini, † non controuer- 11
titur, ſed admittitur, & cùm de ſupradicta electione, &
de ipſorum ſcripturis clarè conſtet, non pertinet ad teſtes,

12 sed ad Iudices determinare, † quæ fides sit illis adhibenda per iura superius allegata.

Et sic pariter tollitur sextus articulus, qui continet fidem dandam libris Regulariæ, quæ à Sauino nullatenus impu-
13 gnatur, præterquam quod, † nec etiam pendet à depositione testium, an libris sit fides adhibenda, sed à Iudice.

In septimo, & octauò prætenditur probari quantitas frumenti, quæ dicitur remansisse in prima depositaria, sed
14 hoc licet probatum, † non releuaret, etenim ad effectum, vt dictum residuum frumenti diceretur transfusum de prima in secundam Depositariam, damno, & periculo Sauini fideiussoris, necesse esset, quod Bentiuolus in fine primæ conductionis reddidisset computa, prout tenebatur ad hoc, vt constito de dicti residui quantitate, & qualitate, posset illud posteà à Regularibus Ciuitatis recognosci, mensurari, ac de eo partita creari ad creditum secundæ depositariæ, quod tamen adimpletum non fuit, vt iam Rota firmauit.

Nouus articulus continet bannimenta, & manifestationes frumentorum factas in vim dictorum bannimentorum,
15 quæ omnia cùm pateant ex scripturis, † non egent probatione testium, vt supra probatum fuit, vltra quod materia huius articuli visa est nihil conferre ad causam, quia quæcumq; manifestatio frumenti primæ depositariæ facta à Bentiuolo, non fuisset apta nocere Sauino fideiussori, qui solum
16 teneri voluit de eo † frumento, quod probatur fuisse effectiuè consignatum in secunda depositaria, per ea quæ tradit Surd. *cons. 326. n. 6. vers. his tamen non obstan. & per tot.*

Deputatio verò Sauini in Grasserium de anno 1629. quę continetur in decimo articulo, constat etiam ex scripturis, nec pariter ab ipso Sauino controuertitur, & quatenus ex hac deputatione prætendatur probari scientiam quantitatis
17 frumenti veteris in Sauino, articulus fuit † habitus irreleuans, ex quo exactio rationum, ac computorum, non ad Grasserios, sed ex dispositione statuti spectat ad Regulatores, inter quos de dicto anno 1629. erat ipse Paccaronus, vt iam Rota firmauit.

Bona fama Bentiuoli in fine primæ conductionis, de qua
18 loquitur decimus articulus, † non potest præualere veritati, *iuxta l. 3. §. si Titij*, & ibi notat. per Bald. *ff. de negot. gest.* Greg. *decis. 279. num. 14.* Præsertim, cùm de d. anno non reddiderit rationem, & posteà repertus fuerit debitor occasione primæ administrationis.

Articulus duodecimus visus est, quod nihil conferat ad causam, dum continet, quod frumenta asseruantur in foueis, & ex illis non amouentur, nisi de ordine Grasseriorũ, & pro beneficio publico, ad effectum ea distribuendi, ex quo
19 enim adesat prohibitio non amouendi, † non sequitur necessariò, quod clam frumentum à Bentiuolo non potuerit amoueri, ac amotũ in particulares vsus consumi, contra ordinationes Ciuitatis, prout dicendum est fuisse consumptũ, dum de ipsius deficientia constat; nec ex quo prohibita erat illius amotio à foueis, licet inferri ad transfusionem residui primi anni in secundum, cùm pro hoc debuisset præcedere mensuratio, ac recognitio qualitatis à Regularibus facienda, vt supra dictum est in septimo, & octauo articulo.

Vltimus denique articulus, in quo continetur Bentiuolum decoxisse de tempore secundæ conductionis, visus est pariter non releuare, nam quatenus prætendatur decoctionem prouenisse ex debito secundæ conductionis redditur apertè falsum, quia cùm vigore dictæ secundę conductionis non teneretur tradere, nisi frumentum in ea receptum, vt clarè patet ex partitis, sequitur manifestè, quod decoctio sit adscribenda debito primæ depositariæ, non autem secundæ,
20 & sic de primo ad vltimum visum est, quod materia † articulata sit calumniosa, & solum ad Sauinum defatigandum, quo casu remissoria semper denegatur, non dato fumo pro exclusione calumniæ, Cassad. *decis. 3. num. 1. de dilat.* Caputaq. *dec. 56. nu. 3. par. 3.* quos refert, & sequitur Rota *d. dec. 593. sub nu. 5. vers. & licet par. 4. rec.*

Et sic parte vtraque, &c.

ANNOTATIO.

Prædictam tamen conclusionem intellige, quod ex solo capite tollendi motiua † Decisionum in causa factarum, nisi aliud concurrat, nullatenus solet denegari remissoria,
21 vt coram bo. mem. Reuerendiss. Coccino firmauit Rota *in causa Turdunen. Præpositura 1. Decemb. 1600. & coram eod. in Portugallien. pensionis 23. Martij 1607. sunt inter eius impress. dec. 10. nu. 7. & 338. nu. 2. & 3. & recentius respondet coram eodem Reuerendiss. D. Patriarcha Panzirolo in causa Valentina iuris sedendi 15. Martij 1638. §. nec releuat, quod remissoria tendat ad tollenda motiua decisionum in hac causa factarum, quoniam ex hac sola suspicione non solet denegari remissoria, &c.*

Non esset enim res noua asserere, quod remissoria concedatur etiam in gradu restitutionis † in integrum post sen- 22
tentias Rotales præuijs decisionibus emanatis, Caputaq. *decis. 67. par. 3.* Simonett. *decis. 67. incip. An petentis, lib. 1. & fuit dictum in vna Caurien. iurisdictionis 26. Febr. 1587. coram bo. me. Reuerendiss. Orsolen. & in Bononien. simulationis contractus 4. Februarij 1602. coram bo. me. Card. Mellino, & in Firmana fideiussionis 4. Februarij 1611. coram bon. Card. Caualerio, est inter eius impress. decis. 170. nu. 2.* & iste est stylus Rotæ, vt testatur D. Theodosius Rubeus Pater meus *in suis Singular.* Rot. Roman. *part. 2. circa Styl. & Obseruat. in verb. Remissoria, §. 4.*

Sed quando vltra dictum caput euitandi scilicet motiua
decisionum in causa factarum, † concurrit aliud, prout 23
in casu præsentis decisionis Reuerendiss. D. Patriarchæ veluti quia non datur fumus per exclusione calumnię, vel quia adest inuerisimilitudo, nam in his terminis materiæ præsumuntur imaginariæ, ad euitanda d. motiua, quo casu remissoriæ probatio nullatenus indulgenda est, vt perpendit Rota coram bo. me. Card. Pamphil. *in Mediolanen. bonorum 9. Maij 1597. & coram bon. me. Card. Lancellott. in Vlixbonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram bo. me. Coccino in causa Vicen. Collegij 13. Februarij 1634. vbi plures decisiones allegantur, & nuper fuit dictum coram R. P. D. meo Ghislerio in causa Calaritana Primatus 14. Iunij 1638. §. inuerisimile enim est, vers. nullus datur fumus, & quando articuli ad euitandas rationes Decisionum Rotalium, &c. & coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano in causa Corduben. decimarum de Lucena 13. Maij 1639. §. concurrit, quod in partibus, vers. & istos articulos modo produxerunt ad elidenda motiua tot decisionum, &c. cum alijs ibi adductis, & deinde ita etiam fuit responsum coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verospio in celebri causa Tuletana decimarum de Capilla 4. Iulij 1640. §. sed plura visa fuerunt, vers. & poterat in his nouis articulis considerari etiam suspicio calumniæ, dum illi fuerunt dati post editam decisionem, &c.*

Est etiam animaduertendum, quod suspicio calumniæ ad
effectum impediendi causæ † expeditionem augetur ex ip- 24
sa conceptione articulorum facta ad euitanda fundamenta decisionum Rotalium, nam hoc casu eum meritò dubitari possit, quod remissoriæ petitio cum talibus articulis sit
facta non ad alium finem, quam † ad litem immortalem 25
faciendam contra *l. properandum est ne lites fiant immortales, Cod. de iudic.* & ad aduersarium † vlterius defatigan- 26
dum, vt optimè ratiocinatum habetur coram Reuerendiss. Vegellen. *decis. 462. n. 3. & seq.* tunc enim Rota tanquam
surda non audit talem † iniustam petitionem, & maximè 27
si simus in vltima instantia, & iam † dudum pars facilè po- 28
tuit viam sternere veritati, prout in his terminis aduertit Caputaquen. *d. decis. 63. nu. 1. par. 3.* Put. *decis. 195. lib. 1. in correct. & fuit dictum coram bo. me. Card. Mantic. dec. 61. nu. 5. & coram bo. me. Coccino in Asturicen. residentiæ 6. Iunij 1616. & coram eodem in Cæsaraugust. distribut. est supra in hac parte decis. 235. num. 9. Et nuper coram Reuerendiss. D. Patriarcha Panzirolo in causa Cæsaraugustana Distributionum 10. Februarij 1640. in fin. vers. non tendere ad alium finem, quàm ad litem immortalem faciendam, &c.* & magis in his terminis *coram Reu. P. D. meo Bichio in causa Feretrana alimentorum 19. Nouembris 1639. & coram R. P. D. meo Carrillo in Corduben. decimarum 5. Iulij 1638. vers. qua suspicio augetur ex conceptione articulorum ad euitanda fundamenta Decisionum, &c. & coram eodem in Hispalen. decimarum de Almunte 28. Iunij 1641. vers. materiam articulatam esse omnino imaginariam, cum saltem indirectè tendat ad infringenda fundamenta Decisionum in causa factarum, &c. & coram eodem Reu. P. D. Bichio in causa Camerinen. pensionis 4. Maij 1640. vers. eo minus post emanatas decisiones ad quarum fundamenta euitanda, & causam in longum protrahendam, &c.* Vbi etiam dicitur, quod dicta conclusio proculdubio procedit, quando pluries
atque pluries † fuit iam concessum testium examen, cùm 29
regulariter vix secundam concedatur, Seuer. *de remissor. cap. 6. num. 2.* Boccac. *eodem tractat. cap. 3. num. 27. & fuit dictum coram san. mem. Greg. XV. decis. 367. nu. 2. & coram*

Cocci-

Coccino supra in dicta dec. 235. nu. 1. & coram bon. me. Fran-
cisco Vbaldo in Turritana palatij 28. Iunij 1613. & antè co-
ram eodem in Firmana Altaris 15. Iunij 1612. & coram Re-
uerendiss. P. D. meo Merlino Decano in Verulana fideicom-
missi 20. Nouembris 1634.
30 Vnde multò minus tertium, † vel quartum examen in-
dulgendum venit, Io. Monach. in cap. cupientes, nu. 58. de
elect. in 6. Oldrad. cons. 311. in princip. & in fin. Card. in
Clem. sæpe, vers. & quia notab. 13. de verb. signif. Rota de-
cis. 16. de testib. in nou. Caputaquen. decis. 162. part. 1. &
decis. 50. par. 3. & fuit resolutum coram bon. mem. Bubalo in
Ragusina matrimonij 10. Martij 1578. & coram bo. me. Car-
din. Platto in causa Veneta Illegitimitatis 23. Iunij 1589. &
coram bon. me. Orano in Pampilonen. decimarum 15. Iunij
1598. & coram bon. mem. Reuerendiss. Pena in causa Capu-
taquen. Vnionis 20. Maij 1594. in quibus casibus licet cau-
sæ ad effectum remissoriæ essent prophanæ, nihilominus
propter remissoriam alias concessam, fuit denegata
eius iteratio.
Et hoc præcipuè procedit, quando noui articuli contine-
31 rent idem, quod erat expressum in antiquis, tunc † enim
est penitus frustratoria petitio secundæ remissoriæ propter
rationem, text. in auth. at qui semel, C. de probat. & no-
tant ibi Doctores, & in cap. fraternitatis ext. de testib. vbi
Abb. num. 8. Innoc. nu. 2. Io. Andr. nu. 9. Felin. num. 12.
Anchar. in clemen. 2. nu. 10. eod. titul. de testib. & ibi etiam
Vitalin. num. 122. & id habet locum, quamuis noui arti-
32 culi viderentur aliquid † continere, quod inspecta prima
significatione verborum apparerent diuersi à primis, dum-
modo in substantia, & effectu ab illis non differant, & vo-
luit Abb. in d. cap. fraternitatis, nu. 9. Vitalin. in d. clem.
2. nu. 129. Oldrad. cons. 144. nu. 14. Gabr. de testib. con-
clus. 21. nu. 17. & solidè fuit ponderatum coram Eminentiss.
& Reuerendiss. D. Cardin. Verospio Iun. in causa Toletana
decimarum de Capilla 4. Iulij 1640. & deinde coram Reue-
rendiss. P. D. meo Patriarcha Panzirolo in causa S. Angeli
Lombardorum iurisdictionis 26. Aprilis 1641. vers. maior
specificatio, & distinctio consistit in solo cortice verborum,
& articuli noui idem continent, quam in antiquis, &c. Et
33 ratio est, quia præsumitur calumnia, † Vestr. in prax. lib.
6. cap. vltim. nu. 4. cum alijs relatis supra in d. decis. 235.
34 num. 2. Et quando intrat talis præsumptio, & maximè †
si sit vehemens, desperari potest de tali concessione, Cas-
35 sad. dec. 3. nu. 1. de dilat. & hoc procedit, siue † simus in
causa prophana, siue Ecclesiastica, & in quacumque in-
stantia, Felin. in cap. fraternitatis nu. 3. de probat. & in cap.
de cætero nu. 12. de re iudic. Roman. cons. 273. in fin. & di-
xit Rota in Virdunen. Canonicatus 9. Iunij 1597. coram bon.
memor. Reuerendiss. Pacou. & in Iuliens. beneficij 9. Iunij
1595. coram Cordub. est decis. 620. nu. 3. par. 4. diuers. &
in recent. decis. 571. sub nu. 2. par. 2. & coram sanct. mem.
Gregor. XV. decis. 414. nu. 8. Et prædicta conclusio in tan-
tum ampla, vt procedat etiamsi articuli sint releuantes, vt
fuit resolutum coram bon. me. Robusterio in causa Caurien. iu-
risdictionis 26 Februarij 1587. & coram bon. me. Card. Se-
raphin. in causa Cæsaraugustana Cabimentorum 14. Martij
1603. est dec. 1460. nu. 1. inter eius impress. & nuper coram R.
P. D. Bichio in dict. Camerinen. pensionis 4. Maij 1640. post
princ. vers. etiamsi articuli sint releuantes.
Nec quidquam facit, si replicetur, quod quando articu-
36 li sunt releuantes † ex sola præsumptione calumniæ remis-
soria non denegatur, Bellam. decis. 624. & fuit dictum co-
ram bo. me. Card. Lancellott. in Virdunen. fructuum 16. No-
uembris 1605. & coram bon. me. Card. Verosp. sen. in Elbo-
ren. fructuum 28. Iunij 1618. & recentius coram Eminentiss.
& Reuerendiss. D. Cardin. Verosp. Iun. in Tarentina Vigesi-
mæ 5. Iulij 1638. §. vlt. vers. cum satis esse non possit sola præ-
sumptio, seu suspicio, &c. Imò quod petitæ remissoriæ ces-
37 set præsumptio calumniæ † ex vnico tantum articulo re-
leuanti, itaut ea veniat concedenda, habetur apud Cas-
sador. decis. 5. de sequestrat. poss. & fruct. & fuit dictum co-
ram bo. me. Dunozetto in Toletana decimarum 4. Decembris
1615. §. & eo magis visa fuit concedenda, &c. & coram bon.
me. Card. Virili in Meleuitana Prioratus Nauarra 11. Ia-
nuar. 1627. est supra in hac parte decis. 473. nu. 3. & coram
bo. me. Card. Verospio decis. 740. nu. 1. par. 3. recent. & co-
ram bon. me. Andrea dec. 38. nu. 4. & coram R. P. D. Quei-
po decis. 18. nu. 1. in seq. part. & coram bon. me. Motmanno
dec. 177. nu. 1. ead. part. cum alijs infinitis, & recentius fuit
resolutum coram R. P. D. meo Carillo in causa Brixinen. seu
nullius iurisdictionis 19. Nouembris 1638. §. & licet fuerit re-
plicatum, vers. & propterea intrat vulgaris conclusio, quam
Rota semper sequitur, vt data releuantia vnius articuli detur
remissoria, quoad omnes.
Quia dicta conclusio non est ita simpliciter vera, sed ita
demum quando † cum ipsa releuantia articulorum, datur 38
etiam aliquis fumus pro exclusione calumniæ, aliàs secus,
Cassador. d. dec. 3. nu. 12. de dilat. Verall. dec. 56. n. 3. par.
3. & fuit dictum coram bo. me. Martin. Andrea in causa Hi-
spalen. præeminentiarum 15. Decembris 1617. est decis. 593.
nu. 5. par. 4. recent. & coram bo. me. Reuerendiss. Ortember-
go in causa Burgen. Sepulturæ 21. Aprilis 1600. & coram bo.
me. Coccino in Auersana funeralium 30. Aprilis 1635. est de-
cisio 574. n. 7. supra in hac par. & coram eodem in causa Cre-
monen. pensionis 4. Maij 1635. est decisio 41. nu. 40. infra par.
3. à me select. & benè colligitur ex præsenti decisione in fin. &
recentius coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Calaritana
primatus 14. Iunij 1638. §. supradictis accedit, vers. eoque
magis, cum nullus detur fumus, quo casu denegatur remisso-
ria etiamsi calumnia non sit vehemens, & quod articuli sint
releuantes, &c.
Et id, quod est dictum vt ex vnico tantùm articulo rele-
uanti Rota solita sit concedere remissoriam, quoad omnes,
hoc est intelligendú, præter requisitum fumi pro exclusione
calumniæ, vt dictus articulus † sit talis, & adeò potens, 39
vt sit sufficiens ad obtinendam palmam parti, & ita tenet
Rota, & fuit resolutum in pluribus causis, & præsertim co-
ram bon. me. Cardin. Pamphilio in Veronen. exemptionis 4.
Maij 1594. & coram bon. me. Card. Mantic. in Papien. ma-
trimonij 27. Februarij 1595. est decisio 312. num. 2. inter eius
impress. quæ est replicata in par. 4. diuers. decis. 720. nu. 1. &
coram R. P. D. meo Ghisilerio in Bononien. dismembrationis
21. Decembris 1634. est decisio 315. numer. 2. infra in seq.
part. & coram bon. me. Reuerendiss. Coccino in Hispalen. di-
midiæ portionis 17. Decembris 1635. & 14. Ianuarij 1636.
vbi etiam plura fuerunt † deducta in terminis concessio- 40
nis remissoriæ in materia beneficiali, est decisio 585. supra
in hac part. à num. 3. vsque ad 12. &c. & in his terminis vi-
deatur coram eodem Coccino in causa Sipontina pensionis 5.
Iulij 1638. §. Neque est admittendus, vers. quia etsi sufficiat
vnicum articulum esse releuantem, vt detur remissoria, ta-
men hoc est verum, si articulus concluderet ad victoriam
causæ, &c.
Eo enim ipso, quod articulus, seu articuli non conclu-
dunt ad † victoriam causæ, solet resisti petitioni remisso- 41
riæ, l. ad probationem, C. de probat. l. 1. ff. de inoffic. testam.
cap. cum contingat, vbi glos. & Bald. nu. 1. de offic. deleg. Ro-
ta coram bon. mem. Motman. in Cæsaraugustana Cathedra-
litatis 14. Februarij 1633. & quia talis concessio potius di-
spendium, † quam commodum afferret litigantibus, Mo- 42
hed. decis. 5. num. 6. de probat. Cassador. decis. 2. num. 1. de
dilat. Caputaquen. decis. 54. nu. 3. & decis. 66. nu. 3. par. 3.
& fuit dictum coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano
in Romana seu Spoletana successionis 30. Maij 1631. & co-
ram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Valentina iuris sedendi
6. Martij 1635. Dilatio enim frustra datur ad probandum
id quod probatum † non releuat, vt in his terminis dene- 43
gationis remissoriæ, habetur hic in decisione num. 1. &
fuit dictum coram Coccino in Auersana funeralium 30. Apri-
lis 1635. Absit † semper, quod in iudicijs quidquam fru- 44
stratorium admittatur.
Et vlterius si hoc casu remissoriæ probatio indulgeretur,
nihil aliud fieret, nisi quod contereretur † tempus, & mise- 45
ri litigantes vexarentur tædio, & expensis, dum ad inanes
probationes conuerterentur, vt perbellè pluribus relatis
ratiocinatur Rota coram eodem Reuerendiss. D. meo Deca-
no in causa Gerunden. Scribaniæ 27. Nouembris 1637. est in-
fra par. 3. alias 7. recent. decis. 252. num. 6.
Quare nota continuus, & ineuitabilis stylus Rotæ nun-
quam † concedendi remissoriam, quando id, quod præ- 46
tenditur doceri, potest probari alia possibili via, & ratio est,
vt parcatur laboribus, & maximis sumptibus, quę fiunt in
remissorijs † prosequendis, & ne lites fiant immortales, se- 47
cundum Ægid. dec. 9. vers. ecce enim verisimile est, vbi alia
etiam adducuntur rationes, quas Rota pluries magnifecit, &
præsertim coram bon. me. Gyps. in Beneuentana Abbatia 23.
Februar. 1590. cum alijs vulgar. & videatur coram bon. me.
Coccino in Meleuitana Antianitatis 16. Nouembr. 1635.
Vnde si aliquid probari potest per scripturam, dato † 48
quod petatur remissoria, proculdubio Rota denegabit

talem admiſſionem, & ita ſæpè ſæpius, ac ſæpiſſimè reſo-
lutum habemus in diuerſis cauſis, quas vſque ad nauſeam
adducere poſſem, ſi vellem.
Nec aliquem mouere debet deciſio Cæſaris de Graſſ. 1.
num. 8. & 9. de dilat. vbi Rota annuit petitioni remiſſoriæ,
49 licet ibi probatio facienda erat per ſcripturam, † quia au-
dacter reſpondetur quod in caſu prædictæ deciſionis ageba-
tur de concedenda remiſſoria Communitati Turritæ ad
probandas nonnullas præſentationes adnotatas in libris,
qui præſupponebantur lacerati, vt videre eſt *num. 7. verſ.*
maxime quia. Et ideò non eſt mirandum, ſi Rota ex hoc
50 capite dictæ † Communitati conceſſerit remiſſoriam, iux-
ta doctrinam Bart. *in l. teſtium, verſ. item nota, quod in ca-*
ſibus, C. de fid. inſtrum. & ita etiam dictæ deciſioni reſpon-
dit Rota coram Reuerendiſſ. P. D. meo Patriarcha Panzirolo
in cauſa Cæſaraugustana diſtributionum 15. Iunij 1640. §. nec
obſtat, quod Rota ſoleat &c.
51 Ea de cauſa etiam in caſu deciſionis Cæſaris † de Graſſis
fuit conceſſa remiſſoria, quia examen teſtium tendebat
ad coadiuuandas probationes factas pro exiſtentia iuriſpa-
tronatus, iuxta doctrinam Bald. *in cap. 1. in princip. de fid.*
inſtrum. Dec. *in auth. ſi quis in aliquo, num. 3. C. de edend.*
Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 20. num. 11. de probat.* Rota coram
Blanchetto *deciſ. 435. num. 4. par. 1. diuerſ. & coram bo. me.*
Vbald. in Caſalen. domus 13. Ianuarij 1612. & coram eodem
in Meleuitana Pecuniaria 15. May 1620. & latius cor. Re-
uerendiſſ. P. D. meo Merlino Decano in cauſa Bituntina da-
mnorum, & intereſſe 18. Aprilis 1633. Et inſolitum non
52 eſſet aſſerere, quod quotieſcunque aliquid † probari po-
teſt partim per teſtes, & partim per ſcripturas, tunc non
53 ſolet denegari remiſſoria, & hoc ea ratione, † quia pro-
bationes non ſunt coaguſtandæ, ad ſcripturas, *vt in termi-*
nis conceſſionis remiſſoriæ fuit dictum coram bon. mem. Mot-
manno in Romana cambiorum 4. Iuly 1631. eſt deciſio 70. nu.
7. infrà in ſeq. part. & coram Vbaldo in Turritana bono-
rum 23. February 1615. & præcipuè prædicta locum habent,
quando cauſa reperitur commiſſa cum clauſula, *appellatio-*
54 *ne remota*, † & hoc propter præiudicium, quod fieret par-
ti, ſi eæ probationes denegarentur, vt pluribus relatis con-
ſiderauit Rota coram Eminentiſſ. & Reuerendiſſ. D. Card.
Veroſpio Iun. *in Tarentina Vigeſima 5. Iuly 1638.* Vnde
55 & videmus, quòd licet Rota non ſoleat multiplicare † in
diſputationibus ſuper remiſſorijs, attamen quando agitur
in cauſa commiſſa, *appellatione remota*, ſolet indulgere,
vt quis ſæpius audiatur, *ita animaduerſum fuit coram Reue-*
rendiſſ. P. D. meo Decano in cauſa Gerunden. Scribaniæ 26.
February 1638. §. 1. verſ. Quamuis Rota non ſoleat multi-
plicare, in diſputationibus tamen, &c.
Tandem quamuis plures, atque plures ampliationes,
& limitationes adducere poſſem ad ſuperius dicta, & ma-
xime in materia, quando ex ſola præſumptione, ſeu ſuſpi-
cione calumniæ remiſſoria non denegetur, & quando ea
ſola ſufficiat ad eam reijciendam, & hoc caſu an qualis, &
quantus fumus ſufficiat, & alia plura, tamen ea ſilentij ve-
lo tego, tum quia nimis longum eſſet, tum quia quid cer-
56 ti affirmare non eſt poſſibile, cùm totum id pendeat † à re-
ligione, & ab arbitrio Iudicis, qui attentè perpendere,
& conſiderare debet, an calumnia vehemens ſit, & vtrum
fumus ſit ſufficiens, & ex varijs cauſis, necnon perſonis
concipere, vel non concipere calumniam, & informare
animum, an fumus ſit valens ad concedendam, vel dene-
gandam remiſſoriam, *l. Iudices, & Auth. apud elegantiſſi-*
mum Cod. de fid. inſtrum. & prudentes pluries conſiderauit
Rota, *& præſertim coram bon. memor. Reuerendiſſ. Ortolon.*
in cauſa Regien. S. Thomæ 10. Decembris 1576. verſ. dice-
bant diuerſas aſſerationes, & coram bon. me. Card. Mant.
deciſ. 312 num. 10. & coram Reuerendiſſ. Vrgellen. in Mele-
uitana Antianitatis 2. Iuny 1634. & in eadem cauſa coram
bon. me. Coccino ſub die 16. Nouembris 1635. verſ. in iudi-
canda enim calumnia plurimum pollet religio iudicantis, &c.
& anteà coram eodem Coccino in Auerſana 30. Aprilis 1635.
eſt ſupra in hac parte deciſ. 574. num. 3. & egregie coram R.
P. D. meo Ghiſilerio in d. Calaritana Primatus 14. Iunij
1638. §. ſupradictis accedit vehemens calumnia, verſ. &
pendet ab arbitrio Iudicis iudicare an calumnia vehe-
mens ſit.

Paulus Rubeus.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Romana Beneficiatus Sanctæ Mariæ Maioris.

Die Lunæ 30. Martij 1637.

A R G V M E N T V M.

Vnus ex collitigantibus ſuper aliquo beneficio ſi decedat, altero ſuperſtite, ſi modo concurrant neceſſaria requiſita, eſt ſubrogandus in dicto beneficio, & quæ requiſita ad hoc ſufficiant.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficium primum non vacat per aſſecutionem ſecundi, ſi primum reſidentiam non requirat.*

2 *Subrogatio in beneficium non eſt deneganda concurrentibus requiſitis, ne ſuperueniente nouo titulo, lites fiant immortales, quando vnus ex collitigantibus mortuus eſt.*

3 *In beneficijs etiam de iurepatronatus, ſi vnus ex collitigantibus moriatur, patronus non poteſt alium præſentare, ſed collitigans vnus eſt inſtituendus.*

4 *Patronus, lite pendente inter præſentatos, nec etiam cumulando poteſt variare.*

5 *Litis exiſtentia ex quibus actibus deducatur.*

6 *Pro lite inducenda ad effectum ſubrogationis gratioſæ vnica etiam citatio legitimè executa eſt ſufficiens.*

7 *Iudex, ſi habeat facultatem procedendi ſummariè ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta, tunc coram eo nulla iuris ciuilis ſolemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum ſubſtantialium obſeruatio eſt neceſſaria.*

8 *Lis ad effectum ſubrogationis in beneficio ob mortem collitigantis, non releuat, ſi non ſit ſuper titulo beneficij.*

9 *Lis ſuper titulo beneficij dicitur adeſſe, ſi à parte expreſſe datum fuerit de nullitate permutationis, & tituli prætendentis beneficium, ad effectum obtinendi inſtitutionem.*

10 *Subrogatio gratioſa, ad hoc vt intret in beneficio de iurepatronatus, nō eſt neceſſè, vt lis ſit inducta ſuper titulo.*

11 *Lis calumnioſa non ſuffragatur ad effectum ſubrogationis gratioſæ.*

12 *Clericus quilibet beneficiatus in qualibet Patriarchali, ſeu Collegiata Eccleſia tenetur reſidere.*

13 *Clerici beneficiati in qualibet Eccleſia Collegiata ratione reſidentiæ, dicuntur à iure Aſſiſi.*

14 *Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 4. habet locum in omnibus beneficijs reſidentiam requirentibus etiam ſimplicibus & non curatis.*

16 *Beneficium collitigans, ſuperſtes, ad hoc, vt non dicatur collitigans improbus, ſufficit, vt eius ius poſſit melius, & plenius iuſtificari.*

17 *Ad ſubrogationem gratioſam obtinendam propter obitum collitigantis non eſt opus docere de bono iure, & iuſtitia cauſæ, ſed ſufficit litem non eſſe notoriè iniuſtam, & adeſſe aliquam coloratam, vel probabilem cauſam litigandi.*

18 *Præſentatio facta de abſente, potius dicitur nominatio, quàm præſentatio, nec tribuit ius in beneficio, nec ad beneficium.*

19 *Præſentatio facta de abſenti eſt valida, ſi præſentatus ſit cognitus debenti eum inſtituere.*

20 *Præſentatio facta de abſente, etiam non cognito, debenti eum inſtituere, quando ſit valida.*

21 *Poſſeſſio inſtrumentalis capta alio non exiſtente in poſſeſſionem, valida eſt.*

22 *Poſſeſſio ſemel validè capta præſumitur continuata vſque ad obitum.*

23 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*

24 *Præſentatus cumulatiuè cū alio, ſtante illius incapacitate, præſentatio conditionaliter de eo facta remanet pura.*

D E C I S I O DCVII.

IOannes Ludouicus Iſeus, poſſidens Beneficiatum in Baſilica Sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe, ex præſentatione de ipſius perſona facta per D. Tiberium de Molaria, aliud à Sede Apoſtolica Beneficiatum in Eccleſia Cathedrali Parmen. obtinuit, tertia Hebdomadaria nuncupatum, poſt cuius adeptam pacificam poſſeſſionem, ac fructuum per-

perceptionem. Primò dictum Beneficiatum cum Lauren-
tio Schinderio, receptis tribus beneficijs simplicibus aucto-
ritate Apostolica permutauit. Quocirca dictus D. Tiberius
patronus ad beneficiatum Basilicæ prædictæ, vti iam vacans
per assecutionem secundi incompatibilis, Petrum Paulum
de Pace præsentauit, dummodo intra tempus legitimum di-
spensationem Apostolicam ratione ætatis im; e taret, ex quo
Beneficiatum, Subdiaconatus, & Diaconatus ordines ha-
beret anneaos, & io euentum, in quem Petrus Paulus
prædictus dispensationem non obtinuisset, ex tunc nomi-
oauit, & præsentauit Ioannem Dominicum de Pace instan-
do dictam præsentationem, seu præsentationes admitti, &
præsentatos, vt supra instituì. Cùm igitur pro parte Petri
Pauli porrecta fuisset supplicatio Sanctissimo pro dispensa-
tione ætatis obtinenda, opposuit se Schinderius allegando
non fuisse locum præsentationi, quia cùm beneficiatum
1 Parmense personalem residentiam non requireret, non
dabatur vacatio primi.

Orta ergo controuersia inter prædictos, & sic indecisa
manente decessit Schinderius, vnde dictus Tiberius patro-
nus ad Beneficiatum prædictum, præsentauit Basilium Fer-
rum, à quo cùm instaretur pro institutione obtinenda, & è
conuerso obstarent Petrus Paulus, & Ioannes Dominicus
de Pace, ex quo cum eorum præsentatio ab Eminentissimo
Archipresbytero iam anteà admissa fuisset, beneficiatum
per mortem Schinderij non dicebatur vacare, & in omni ca-
su vnus ex illis in locum demortui colligantis gratiosè su-
brogari debebat; idcircò demandatum fuit, vt in Rota du-
bitarem, An Petro Paulo, seu Ioanni Dominico esset dan-
da subrogatio. Et fuit responsum dandam esse Ioanni Do-
minico, quia constat de lite, de obitu Schinderij; in posses-
sione, & de ipsius Ioannis Dominici clericatu, quibus re-
2 quisitis † concurreotibus, subrogatio nunquam denegatur,
ne superueniente nouo colligante, lites fiant immortales,
per text. in cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6. Mandos. *in reg. de
subrogand. q. 2. per tot.* vbi sub num. 5. grauat conscientiam
denegantis subrogationem, prout aduertit etiam Seraph. *de-
cis.* 1165. *nu.* 1. Greg. *dec.* 27. *nu.* 1. *& dec.* 125. *nu.* 1 *par.* 2. *&
dec.* 416. *par.* 4. & apud Reuerendiss. D. meum Coccinum
Decanum *dec.* 350. *nu.* 2. Quæ conclusio etiam locum ha-
3 bet in beneficijs de iurepatronatus, † ita vt vno ex collati-
gantibus defuncto patronus non possit alium præsentare.
Calder. *cons.* 1. *de iurepatr.* Lapus *alleg.* 22. *nu.* 3. Rocch. *de
iurepat. verb. honorificum* q. 23. Sarnen. *in reg. de subrogan. q.*
13. Cassad. *dec.* 3. *n.* 5. *vt lit. pend.* Seraph. *dec.* 990. *n.* 6. Ro-
ta *dec.* 306. *in princ. par.* 1. *& dec.* 336. *nu.* 3. *par.* 3. *rec.* Imò
4 quod pendente lite patronus † nec etiam cumulando possit
variare, tradit Aym. *cons.* 63. *nu.* 3. *in fin.* Lancellott. *de at-
tentat. par.* 2. *cap.* 4. *in præf. nu.* 583. Crescent. *nu.* 10. *de iu-
repatronat.* Rota *dec.* 442. *nu.* 6. *par.* 1. *diuers.*

5 Existentia verò litis deducebatur, † ex pluribus citationi-
bus, protestationibus, comparitionibus, ac productione iu-
rium, tam nomine D. Tiberij Patroni, ac Petri Pauli, &
Io. Dominici coram Eminentiss. D. Card. Archipresbytero,
quam etiam pro parte ipsius Schinderij, ad cuius instantiam
tam Petrus Paulus, quàm Io. Dominicus fuerunt citati ad
videndum illis præfigi terminum ad probandum quicquid
vellent, & possent per omne genus probationis, quo ela-
pso, & nihil quod releuet docto, ipse Schinderius ab impe-
titis absolui deberet, cuius citationis vigore Iudex præfiair
illis terminum vnius mensis, ex quibus actibus Domini non
6 dubitarunt inductam fuisse litem, † cum aliàs pro ea indu-
cenda ad effectum subrogationis, vnica etiam citatio legiti-
mè eaequuta sit sufficiens, *iuxta tex. in clem.* 1. *vt lit. pend.*
Cassad. *dec.* 1. *nu* 4. *tit. eod.* Greg. *dec.* 27. *nu.* 2. & multò ma-
gis stantibus amplissimis facultatibus Eminentiss. Cardina-
7 lis Archipresbyteri procedendi summariè simpliciter, † &
de plano sola facti veritate inspecta, itaut nullæ iuris ciuilis
solemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum
substantialium obseruatio fuerit necessaria, Menoch. *cons.*
180. *nu.* 7. *in fin.* Valasch. *de iure emphyt. q.* 6. *nu.* 12. *& cons.*
145. *nu.* 10. Marant. *de ordine iudic. par.* 4. *dist.* 9. *n.* 17. *&* 22.
Guttier. *pract. qq. lib.* 1. *q.* 100. *num.* 2.

8 Nec releuat dicere, quod lis † non suffragetur, quia non
fuit inducta super titulo beneficij, vt aduertit Greg. *decis.*
335. *nu.* 1. *& seqq.* Ea etenim satis visa est inducta super titu-
9 lo, dum pro parte Petri Pauli, & Io. Dominici expressè †
datum fuit de nullitate permutationis, & tituli ipsius Schin-
derij, ad effectum obtinendi institutionem, ad *text. in cap.* 1.
de præben. in 6. *vbi glos. in verb. dispendijs*, Archidiac. *super
verb. litigantib.* Innoc. *in cap. cum M. Ferrarien. sub nu.* 9.
vers. secus autem de constit. Bald. *in auth. litigiosa nu.* 1. *vers.
dicit Innoc. C. de litig.* Calder. *cons.* 1. *vt lit pend. vbi quod
dispositio cap.* 1. *vt lit. pend. in* 6. quod loquitur in electione,
habeat etiam locum io præsentatione, Sarnen. *in reg. de sub-
rogand. q.* 13. Loter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 20. *nu.* 2. *& seqq. &
præcipue num.* 34. 35. *& seqq.* Seraph. *decis.* 990. *n.* 3. Rota
dec. 306. *nu.* 1. *ante medium par.* 1. *recent.* adden. ad Greg.
decis. 305. *sub num.* 8. *vers. & hinc etiam videmus.* Præter
quod cùm versemur in beneficio † de iurepatronatus, non 10
autem liberæ collationis, non est necesse, quod ad effe-
ctum concedendæ subrogationis inducta fuerit lis super ti-
tulo, per *tex. in cap.* 1. *vbi glos. verb. dispendijs, vt lit. pend. in*
6. & latè distinxit Rota *in Veronen. Beneficij* 2. *Iunij* 1634.
coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.

Nec obstat, quod Petro Paulo, & Ioanni Dominico nul-
lum competebat ius vigore præsentationis de illis factæ à pa-
trono, & per consequens lis ab eo introducta, † vti calum- 11
niosa nullum potuit parere effectum, quia de bono iure su-
pradictorum satis visum est constare, ex quo Ioannes Ludo-
uicus Iseus, vti obtinens beneficiatum in Ecclesia Parmen.
tenebatur residere, sicut in omni † Patriarchali, seu Colle- 12
giata residere tenetur quilibet clericus beneficiarus, cum isti
ratione residentiæ à † iure vocentur Assisij, vt dicit *text. in* 13
c. penult. de cler. non resid. & firmauit Rota *in Romana An-
niuersariorum* 22. *Iunij* 1635. *coram R. P. D. meo Merlino.*
Vnde † beneficiatum vacauit ipso iure ea dispositione Sacri 14
Conc. Trid. *sess.* 7. *cap.* 4. quæ † indistinctè locum habet in 15
omnibus beneficijs residentiam requirentibus, etiam simpli-
cibus, & non curatis, vt pluries censuit Sacra Congreg. Con-
cilij Trid. & refert Garz. *de benef. par.* 11. *c.* 5. *n.* 81. *& seqq.* vbi
etiam refert plures Rotę decisiones, quod magis indubitan-
ter videbatur dicendum in casu præsenti, dum Io. Ludoui-
co in actu possessionis adipiscendæ, assignatum fuit stallum,
& locus in Choro Cathedralis, & clarè constet ipsum effe-
ctualiter resedisse, & de quotidianis distributionibus ratio-
ne residentiæ participasse, absentesque solitos esse punctari.

Ex quibus quatenus etiam sufficienter probatum non re-
maneret, quod beneficiatum requirat personalem residen-
tiam; attamen ad effectum, vt Petrus Paulus, & Ioannes
Dominicus † non dicerentur improbi, sufficit, vt eorum 16
ius possent melius, ac plenius iustificare, Ægid. *decis.* 103.
Seraph. *decis.* 1165. *num.* 9. Gregor. *decis.* 27. *nu.* 7. *& decis.*
125. *num.* 4. Et quod ad effectum obtinendi subrogationem
† non sit opus docere de bono iure, & iustitia causæ, sed suf- 17
ficiat litem non esse notoriè iniustam, & adesse aliquam co-
loratam, vel probabilem causam litigandi, Franc. *in cap.* 1.
nu. 5. *vers. cogita tamen, vt lit. pend.* Rebuff. *sub reg. de sub-
rogand. glos.* 7. *num.* 3. Put. *dec.* 80. *nu.* 2. *lib.* 3. Seraphin. *de-
cis.* 1165. *num.* 9. *&* 10. Rota *decis.* 342. *num.* 7. *part.* 1. *&
decis.* 336. *num.* 3. *par.* 3. *& decis.* 426. *num.* 6. *par.* 4. *recen.*
Gregor. *dec.* 27. *num.* 7. *&* 8. *& decis.* 125. *num.* 5. *&* 6. *&
dec.* 426. *vbi adden. num.* 11.

Non obstat, quod præsentatio facta de Petro Paulo, &
Ioanne Dominico absentibus, potius dicatur nominatio,
† quàm præsentatio, nec tribuat ius in beneficio, nec ad 18
beneficium, *cap. cum clerici de iurepatr.* Sarnen. *in regul. de
non tollen. iur. quas. quæst.* 1. *num.* 14. Rota *decis.* 3. *de iure-
patr. in nouis.*

Quia cùm præsentati essent † cogniti Archipresbytero, 19
præsentatio visa fuit valida, Abb. *in cons.* 76. *part.* 2. Rota
decis. 185. *ad fin. par.* 2. *diuers.* & post alios tradit Garz. *de
benef. part.* 4. *cap.* 1. *num.* 16. *&* 23. Et in omnem casum
cùm infra quadrimestre præsentationis, instrumentum
coram Eminentissimo Cardinali Archipresbytero exhibue-
rint, † ipsaque præsentatio fuerit per eum admissa, vtique 20
illa tenuit, & valida fuit, etiamsi præsentati noti non fuis-
sent, vt docet Abb. *in d. cons.* 76. *sub nu.* 2. *par.* 2. Rocch. *de
iurepatronat. in verb. beneficium, quæst.* 6. *numer.* 27. *vers.
item aduerte.* Garz. *de benef. d. par.* 4. *cap.* 1. *num.* 18. 19.
& 25. Rota *decis.* 152. *num.* 22. *& seq. & decis.* 102. *nu.* 13.
ad fin. par. 5. *recent.*

Probata autem lite, non fuit locus dubitationi respectu
probationis obitus Schinderij in possessione, tum quia hoc
tanquam indubitatum à Basilio Ferro admissum fuit, tum
etiam, quia cùm † doceatur de ipsius Schinderij instrumen- 21
tali possessione capta post permutationem, alio in ea non
existente, *l. prædia*, vbi Bart. *ff. de acquir. possess.* Capitaq.
dec. 339. *n.* 5. *par.* 2. Rota *dec.* 56. *nu.* 1. *vers. de possessione,
par.* 2. *rec.* illa præsumitur † continuata vsque ad obitum, 22

nisi contrarium probetur per *text. per cap. olim de restit. spol.*
Io. Andr. *in cap. cum ad sedem, tit. eod. leg. 3. §. in admitten-*
da, ff. de Procuratoribus, Natt. *cons.* 400. *n.* 6. Menoch. *lib.*
6. *præsumpt.* Rota *dec.* 4. *de probat. in nou. & in rec. dec.* 691.
23 *num.* 2. *par.* 2. De clericatu verò Ioannis Dominici † clarè
constiterit ex litteris patentibus Eminentissimi Vicarij Vr-
bis, Rota *decis.* 605. *num.* 2. *& decis.* 401. *num.* 4. *in fin. &*
decis. 699. *num.* 1. *par.* 2. *rec.*

Quo circa cùm dictus Io. Dominicus fuerit cumulatiuè
præsentatus cum Petro Paulo eius filio, stante sopradicti in-
24 capacitate ob non obtentam dispensationem, † præsentatio
conditionaliter de eo facta remansit pura, vt benè aduertit
Seraph. *dec.* 1173. *sub nu.* 1. *&* 2. & ideò Domini putarunt
ipsum, non autem Petrum Paulum esse subrogandum.

Et sic vtraque, &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Ferrarień Præbendæ.

Die Lunæ 11. *Maij* 1637.

ARGVMENTVM.

Subrogatus, quando quis est gratiosè, quibus probatis, ei denegari non potest immissio. Beneficia Protonotariorum, & Subcollectorum, &c. sunt reseruata. Legitimus contradictor ad impediendam immissionē gratiosam, quando quis non sit.

SVMMARIVM.

1 *Immissio gratiosa, quibus cōcurrentibus non possit denegari.*
2 *Possessio beneficiati, vsque ad obitum benè probatur, si ambo litigantes veniant ex eadem vacatione.*
3 *Clericatus probari potest ex literis patentibus Ordinarij.*
4 *Possessio doceri potest, per instrumentū acceptæ possessionis.*
5 *Reseruatio beneficiorum Protonotariorum venit vigore extrauag. ad regimen de præben. super quo est fundata regul. Cancell.*
6 *Beneficia subcollectorum spoliorum sunt reseruata vigore regul. 5. Cancell.*
7 *De validitate alicuius rei, si sit cognoscendum, non potest dici, quod de ea clarè, & notoriè constet.*
8 *Possessio sola, non facit possessorem legitimum contradictorem ad impediendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ.*
9 *Super immissione vigore subrogat onis gratiosæ proceditur executiuè, non autem ordinariè.*
10 *Optionis titulum, si quis habeat, non releuat ad impediendam immissionem subrogati gratiosæ, cum dictæ optiones sint sublatæ per regulas Cancellariæ.*
11 *Inferior non potest statuere in præiudicium superioris.*
12 *Statutum alicuius Ecclesiæ præsumitur confirmatū à Sede Apostolica stante lapsu plusquam longissimo tempore.*
13 *Obseruantia non releuat, nisi in casu proprio.*
14 *Confirmationis præsumptio non est sumenda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, sed à proximo, & continuato.*
15 *Statutum non habet locum, in casu ab eo non expresso.*
16 *Capitula carent iurisdictione disponendi directè super reseruationibus Apostolicis, sine approbatione Papæ, & sic nec indirectè possunt contra illas disponere.*
17 *Assertioni partis in actu probibito non statur.*
18 *De possessione vna ad aliam inferri non potest.*
19 *Intrusio cessat, si quis nunquam accepit possessionem.*

DECISIO DCVIII.

QVæsitum fuit an D. Canonico Valemanno sit danda
immissio in possessionem præbendæ, de qua agitur,
& affirmatiuè DD. responderunt.

Quoniam fuit à Sanctissimo Domino Nostro gratiosè
subrogatus in ius, ad possessionem Prouensalis literisque
suæ prouisionis expeditis, & productis, clericatum, obitum
eiusdem Prouensalis in possessionem præbendæ, & reser-
1 uationem probauit, † quibus concurrentibus non solet de-
negari petita immissio, Put. *dec.* 495. & Mohed. *dec.* 11. *vt*
lit. pend. Rota *decis.* 32. 103. 306. 394. *coram Papa Gregor.*
XV. in quibus antiquæ decisiones referuntur.

De Clericatu Vallemanni non fuit hæsitatum, neque de
2 possessione Prouensalis, cùm vterque tam ille, quàm † Pe-
rinellus veniat ex eadem vacatione, & nihilominus iustifi-
3 cauit Clericatum per litteras patentes, † quibus semper ad
hunc effectum fides adhibetur, iuxta *dec.* Grammatici 80.
nu. 4. & possessionem probat per instrumentum adeptæ pos-
sessionis per Prouensalem, † quod per se solum sufficit, Se- 4
raph. *dec.* 322. *nu.* 3. Rota *dec.* 268. *n.* 11. *coram Papa Greg.*
XV. & inde continuata præsumitur vsque ad illius obitum,
l. prædia, ff. de acquir. possess. Menoch. *de retin.* 3. *nu.* 575. *&*
præsumpt. 64. *num.* 1. *lib.* 6. Surd. *cons.* 60. *num.* 1. *& idem*
fuit dictum in Tridentina Decanatus 5. *Iulij* 1632. *coram D.*
meo Decano, & in Ianuen. Parochialis 12. *Nouembris* 1632.
coram D. meo Verospio.

Reseruatio etiam visa fuit plenissimè probata tam ex ca-
pite Protonotariatus, quàm Subcollectoriæ spoliorum ip-
sius Prouensalis: prima namque vigore extrauagantis ad † 5
regimen de præben. super qua fundatur *regul.* 1. *Cancell.* &
Rota sequitur coram Seraph. *dec.* 1251. *&* 407. *no.* 1. *par.* 1.
rec. & 100. *nu.* 2. *coram bo. me. Andrea, &* 14. *nu.* 2. *coram*
Episcopo Vrgellen. Secunda verò desumitur ex litteris The-
saurarij Generalis, in quibus Prouensalis deputatur subcol-
lector spoliorum in Ciuitate, & Diœcesi Ferrariensi, cùm
subsequuta acceptatione, & inde intrat regula quinta Can-
cellariæ reseruans † beneficia similium personarum, quæ 6
semper seruatur, Mandos. *ad eandem regulam quæst.* 4. Si-
monet. *de reseruat. quæst.* 33. *nu.* 8. Caputaq. *decis.* 141. *nu.*
2. *par.* 1. *&* 385. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 5. *diuers.*

Non obstat, quòd Canonicus Perinellus sit in possessio-
ne præbendæ controuersæ, & cùm titulo optionis vigore
statuti eiusdem Ecclesiæ excludentis omnes reseruationes,
præterquam ex vacatione apud Sedem, interim autem dum
cognoscitur de validitate † optionis dici non posse constare 7
de clara, notoria, & indubitata reseruatione, prout requi-
ritur ad hunc effectum, Rota *dec.* 523. *num.* 4. *par.* 2. *recent.*
& 379. *no.* 4 *coram Papa Gregorio XV.*

Quia sola possessio † non facit possessorem, legitimum 8
contradictorem ad impediendam immissionem vigore gra-
tiosæ subrogationis, nec tituli allegatio, nisi sit releuans,
aliquid operatur ad eundem effectum, sed tantummodo,
vt audiatur possessor, quod si titulus (vt in præsenti) om-
ninò reperiatur irreleuans † executiuè proceditur ad im- 9
missionem, non autem ordinariè, *cap. si a sede de præb. in*
6. Put. *dec.* 20. *lib.* 1. *in nou. & idem fuit firmatum in Casa-*
rangen. Paroch. impress. per Viuian. *post suum tract. de iure-*
patron. in ordine 47. *num.* 10. De releuantia igitur tituli op- 10
tionis est quæstio, quæ absolutè excluditur per reseruatio-
nes supradictas, Mohed. *decis.* 27. *de præb.* Put. *decis.* 4. *lib.*
2. *in correct.* Rot. *decis.* 642. *num.* 2. *par.* 4. *diu.* 478. *num.* 2.
& 5. *coram Papa Greg. XV.* 142. *num.* 4. *par.* 2. 336. *num.* 1.
par. 4. *rec. & idem fuit conclusum in Mediolan. Canonicatus*
coram D. meo Ghisilerio 4. *Iulij* 1636.

Nec iuuari potest Perinellus ex ipsa statuti expressa dispo-
sitione de optando præbendas etiam reseruatas præterquam
ex vacatione apud Sedem, quoniam semper corruit † de- 11
fectu potestatis inferioris statuendi ad præiudicium superio-
ris absque expressa confirmatione.

Nec obstat, quod prædictum statutum Ecclesiæ Ferra-
rien. præsumatur confirmatum per Sedem Apostolicam † 12
stante obseruantia 200. annorum, & vltra cum immemo-
rabili enunciata, Gabr. *consil.* 80. *nu.* 12. *lib.* 2. Seraph. *dec.*
1042. *nu.* 2. Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 12. *num.* 78. & de qua testa-
tur Card. *cons.* 103. & Felin. *in cap. cum in nostra num* 26.
de præscript. quibus Rota *adhæsit in Ferrarien. Canonica-*
tus 26. *Aprilis* 1624. *coram me.*

Quia ex optionibus datis in summario ab anno 1430. vs-
que ad annum 1625. quo contigit obitus Sinibaldi prætensi
Protonotarij, & Collectoris, probatur quidem optiones
esse factas, & effectuatas, & de hac obseruantia non est quæ-
stio, sed de præbendis reseruatis † ex personis habentibus 13
Protonotariatum, vel officium Collectoris, de quibus nec
Cardinalis, nec Felinus, nec Decisio Ferrarien. Canonica-
tus, nec optiones datæ loquuntur: vltima verò de anno 1625.
ad probandam obseruantiam supra triginta annos, & eo mi-
nus supra 200. non meretur allegari, etiamsi verificentur
qualitates in Sinibaldo, tam Protonotariatus, quàm Colle-
ctoris, quoniam præsumptio † confirmationis non est su- 14
menda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, sed à
proximo, & continuato, Seraph. *dec.* 1410. *nu.* 7. *&* 37. *n.*
35. *par.* 2. *diu.* 136. *nu.* 6. *par.* 1. *rec.* quo casu obseruantia
nec etiam per decem annos esset probata, & parum refert,
quod statutum in corpore disponat, licere antiquiori Cano-
nico præbendam maiorem, aut pinguiorem, vel æqualem, &
quouis modo reseruatam, & affectam præterquam ex vaca-

tione

tione illius apud Sedem Apostolicam in procemio exordia-
tur ab antiqua consuetudine, cuius initij memoria homi-
num contraria non existit, quia statutum seipsum declarat,
de qua antiqua consuetudine loquatur, subdens per quam
inter Canonicos eiusdem Ecclesiæ locus fuit, & est de hac
(vt dicebatur) consuetudine optandi non est quæstio, sed
de qualificata optandi præbendas reseruatas in quartum ap-
15 probatione statutum † absolutè non loquitur, sed con-
ditionaliter, (saluis derogationibus Apostolicis,) quæ
amplissimè quoad statuta Ecclesiæ Ferrarieñ. loquuntur in
litteris Vallemanni.

Et nihilominus enunciatiua statuentium circa consuetu-
dinem immemorabilem optandi præbendas reseruatas præ-
terquam ex vacatione apud Sedem deseruire non potest Pe-
16 rinello, tanquam † emanata à Capitulo carente iurisdictio-
ne disponendi directè super reseruationibus Apostolicis sine
approbatione Papæ, & multò minus per indirectum remo-
uendo easdem per assertionem priuilegij immemorabilis de
17 iure prohibitam in concernentibus † proprium commodum,
& vtilitatem, Crauett. *cons.* 175. *n.* 2. Rot. *dec.* 160. *n.* 4. *par.*
2. *diuersor.* Ioseph. Ludou. *concl.* 14. *vers. fertur* 119.

Quæ autem opponebantur de attentatis, & intrusione ad
impediendam petitam immissionem ex facto cessare (vide-
bantur, quia Vallemannus nunquam apprehendit possessio-
nem præbendæ controuersæ, & si quę instrumentalis posses-
18 sio exhibeatur de Canonicatu † tantum legitur possessio, de
qua ad præbendam inferri non potest, *glos. in l.* 3. *in princ.* vbi
etiam Bart. *n.* 4. *ff. de acquir. possess.* Neuiz. *cons.* 80. *nu.* 31.
Gail. *obseru.* 129. *n.* 6. *& seqq. lib.* 2. Paris. *cons.* 37. *num.* 14.
19 *lib.* 3. Remota autem possessione cessat † intrusio, & atten-
tatum ex parte Vallemanni, & decretum exequutoris de
immittendo purgatum sufficienter remanet, ex mandato de
manutenendo per Iudicem ad quem relaxato, & exequuto
ad fauorem Perinelli. Et ita, &c.

R. P. D. C A R I L L O.

Abuleñ. Iurispatronatus.

Die Lunæ 8. *Iunij* 1637.

A R G V M E N T V M.

Hæres, potest apponere inscriptionem in Capel-
la fundata à testatore, & quare. Vniuersitas
non acquirit iuspatronatus, si aliqua Capella
sit constructa, vel dotata ex eleemosynis pio-
rum, vti singulorum.

S V M M A R I V M.

1 *Filiorum corpora tumulare in sepulchris parentum, est consuetudo religiosa antiquorum.*

2 *Hæredes fundatoris iurispatronatus possunt apponere inscriptionem in Capella fundata in præmium liberalitatis, & munificentiæ fundatoris.*

3 *Et eis etiam licitum est, armorum insignia, gentilitia, stigmata, fumosasque maiorum imagines affigere, & triumphales, seu marmoreas statuas sculpere ad posteritatem conseruandam in familia morientium in signum eorum nobilitatis.*

4 *Et in memoriam eorum, qui gloriosè vixerant, & honores gesserant.*

5 *Inscriptio in Capella fundata apponi etiam potest, vt constet de iurepatronatus ad effectum præsentationum, & de iure sepulchri acquisito omnibus de familia.*

6 *Dotatio est vna ex causis, per quam acquiritur iuspatronatus.*

7 *Dotans aliquam Capellam sibi, & suis acquirit iuspatronatus, licet illud non reseruauerit, dummodo expressè non remiserit.*

8 *Ciuitas, Populus, seu Vniuersitas acquirit iuspatronatus in Ecclesia, seu Capella fundata, vel dotata nomine Vniuersitatis, aut Communitatis.*

9 *Iuspatronatus, quando fundatur ex eorum eleemosynis, & oblationum particularium per singulares de Vniuersitate, hoc casu patronatus ad vniuersitatem non pertinet neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera.*

10 *In Capella fundatione ex piorum eleemosynis, non excluditur iuspatronatus ratione fundationis.*

11 *Restitutio in integrum competit aduersus sententiam iniustam.*

12 *Contradictor legitimus, quis non potest dici, si nullum habeat ius ad contradicendum, vel interesse.*

D E C I S I O DCIX.

BOnæ memorię Didacus Cardinalis de Espinosa memor
humanæ conditionis sepulchrum viuens sibi elegit in
Capella maiori Parochialis Ecclesiæ Beatæ Mariæ del Barco
oppidi de Martimunnoz de las possadas Abuleñ. Diœcesis,
vbi eius maiores humati erant imitatus religiosam antiquo-
rum consuetudinem tumulandi † corpora filiorum in sepul- 1
chris parentum, *ex cap.* 1. *de sepultur. cap. vnaquæque* 3. §.
Item Ioseph. num. 13. *q.* 2. Diu. Gregor. *l.* 2. *Dialog. cap.* 34.
Zech. *de repub. Eccles. cap.* 18. *n.* 17. pro cuius Capellæ con-
structione dedit fabricæ scuta mille, eidemque Capellæ do-
nauit plura ornamenta preciosa, & supellectilia aurea, &
argentea pro diuino cultu necessaria, assignando pro illorum
reparatione 60500. morapetinos annuos, & mandauit, vt
alia duo millia scuta donarentur pro dotatione ipsius Capel-
læ, & quod in ea erigerentur nouem Capellaniæ ad aug-
mentum ministrorum diuini cultus, quibus proprios reddi-
tus assignare voluit, facta suppressione Rectoriæ, & duo-
rum beneficiorum tunc in dicta Ecclesia existentium reser-
uando sibi, & successoribus de familia iuspatronatus, & se-
pulchrorum iura priuatiuè, quoad alios. Quæ omnia exe-
quuta fuisse constat latius ex litteris sanct. mem. Greg. XIII.
impetratis ad instantiam Philippi Secundi Hispaniarum
Regis Catholici summario n. 1. & 2.

Postea hæredes voluntate Cardinalis executioni manda-
ta circa dotationem Capellæ, & fundationem Capellania-
rum ad conseruandam eius memoriam, & magnificentiam,
splendoremque familiæ affixerunt in dicta Capella armo-
rum insignia, fumosaque stigmata maiorum, sequenti ap-
posita inscriptione in marmoreo lapide iuxta sepulchrum
grati animi monumentum.

Didacus de Espinosa Episcopus Seguntinus Cardinalis, Præsidens Consilij Regis, & Inquisitionis dotauit istam Capellam cum nouem Capellanijs.

Verum cum ex alio latere ipsius Capellæ instaret alia in-
scriptio in qua legitur illam Capellam maiorem fuisse funda-
tam ex piorum eleemosynis, orta fuit lis pro reformanda
inscriptione Cardinalis inter eius hæredes, & incolas dicti
Oppidi prætendentes dictam inscriptionem non esse ita con-
cipiendam, vt Cardinali attribueretur dotatio illius Capellæ;
cum nouem Capellanijs, sed quod in illa Capella dotauit no-
uem Capellanias, supponendo Capellam maiorem non fuis-
se dotatam à d. Cardinali, nec in ea habuisse iuspatronatus,
super qua re post varias sententias coram diuersis Iudicibus
ad fauorem vtriusque partis hinc inde prolatas, fuit causa
in Rota introducta coram Domino meo Decano, qui pro
reformanda inscriptione sententiam protulit, à qua posita
appellatione, & causa mihi commissa, dubitaui an constet
de causis restitutionis in integrum, & Domini affirmati-
uè responderunt.

Quia certum est, quod hæredes Cardinalis potuerunt ap-
ponere † dictam inscriptionem non solum in præmium suæ 2
liberalitatis, & munificentiæ *ex l. liberalitate ff. de oper. public.*
leg. legatum 4. *ff. de admin. rer. ad ciu. pertin.* Anchar. *cons.*
113. *n.* 3. *&* 4. Lambert. *de iurepatr. lib.* 3. *art.* 4. *q.* 5. *nu.* 1.
Armorum insignia, gentilitia, stigmata, fumosasque maio-
rum imagines affigere, & triumphales, seu marmoreas sta- 3
tuas sculpere ad posteritatem conseruandam in familia mo-
rientium in signum eorum nobilitatis, Sigon. *de antiq.* Ro-
man. *lib.* 1. *cap.* 20. Iust. Lyps. *lib.* 2. *elect. cap.* 29. Plin. *lib.* 35.
cap. 2. Plutarch. *lib.* 1. *annalium*, Tiraqueli. *de nobilitate c.* 6.
n. 16. & in † memoriam illorum, qui gloriosè vixerant, & 4
honores gesserant, *l.* 1. *C. de stat. & de imaginib. l. Quintus*
7. §. *Pomponius ff. de ann. legat.* Sarnen. *lib.* 1. *select. c.* 15. *n.*
2. Molin. *de Hispan. primog. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 6.

Sed etiam tanquam veri patroni propter pecuniarum
dotationem, seu erogationem factam à Cardinale, tam pro
Capella maiori materiali, & nouem alijs Capellanijs, quàm
pro iurepatronatus, † circa earum præsentationem, & 5
iura sepulchrorum acquisita omnibus descendentibus ex
eadem familia, ratione donationis, & adiudicationis
concessæ per Pontificem, vt clarè patet ex verbis litte-
rarum Gregorij XIII. summar. num. 1. & 2. *vers.*
dotasse dictam Capellam maiorem, & vers. dotauit Capel-
lam, & dedit fabricæ scuta duo millia, & clarius vers. quod
Capella dicta Ecclesia de Martimunnoz noviter ædificata ma-
neat perpetuò adiudicata dicto Didaco Cardinali, tanquam

suo fundatori pro illius sepultura ratione duorum millia ducatorum, qui ex eisdem Didaci Cardinalis, bonis præpsius Capella fabricadati fuerunt, &c. quæ dotatio sufficit pro acqui-
6 sitione † iurispatronatus Capellæ, cùm sit vna causa ex assignatis à iure acquirendi iuspatronatus, tam de iure communi *cap. nobis de iurepatr. cap. filijs 16. q. 7.* quam ex Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 9.* Lambert. *eod. tract. par. 1. lib. 1. q. 3. art. 1.* Sanchez *tom. 1. moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 48. n. 3. & 4. dubit. 70.* Rota coram Caual. *dec. 263. n. 2. & decis. 106. coram D. meo Decano.* Quæ doctrina procedit, non solum quando in dotatione adest expressa reseruatio iuspa-
7 tronatus, prout in præsenti, sed etiam † non expressa reseruatione, dummodo fundans, vel dotans illud non remiserit, vt tenet communis, Lambert. *eodem tract. lib. 1. par. 1. q. 2. art. 4.* Rota *decis. 167. num. 4. par. 2. diuers. & decis. 568. num. 4. & 5. par. 4. rec.*

Nec obstat, quod hæc Capella fuerit fundata ex piorum eleemosynis, vt alia inscriptione in ea apposita nutatur, quia
8 licet verum sit, quod † Ciuitas, Populus, seu Vniuersitas acquirat iuspatronatus in Ecclesia, seu Capella fundata, constructa, vel dotata nomine Vniuersitatis, aut Communitatis, hoc tamen non procedit in dotatione, seu fundatione facta ex piorum eleemosynis, & oblationum particularium
9 per singulares de Vniuersitate, † quia in hoc casu patronatus non pertinet ad Vniuersitates, neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera, Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. par. 1. q. 7. art. 15. n. 8. & 9.* Sanchez *moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 70. n. 6.* Rota coram D. meo Decano *dec. 106. n. 2. & 7.* Crescent. *dec. 1. de iurepatr. n. 3.* ex quo rectè potuit Cardinalis mediante dotatione, seu erogatione ducator. 2000. pro constructione fabricæ, & mediantibus dictis 60500. marapetinis annuis pro illius reparatione assignatis, & concessione Pontificis ei facta de huiusmodi patronatu acquirere illud in
10 dicta Capella maiori, maximè quia † fundatione ex piorum eleemosynis etiam stante non excluditur iuspatronatus ratione dotationis, Viuian. *1. par. lib. 2. cap. 2. n. 2.* Couar. *lib. 2. var. cap. 18. nu. 8.* Greg. Lopez. *in l. 1. tit. 15. par. 1.* Spino *de testam. glos. 4. princip. n. 28.*

Ex quibus corruit fundamentum decisionis, quæ reuidetur, & sententia Rotalis remanet notoriè iniusta, quia negauit Cardinali dotationem Capellæ maioris, & iuspatronatus non solum in ea, sed etiam circa alias Capellanias iubendo inscriptionem reformari, quapropter aduersus dictam
11 † sententiam competere in integrum restitutionem dixerunt Domini, quæ datur, vbi sententia est iniusta, ex qua oritur læsio, Moil. *in emptor. tit. 5. de in integr. restit. q. 3.* Rot. *dec. 1. in tit. gr. de restit. in nou. & dec. 332. n. 2. par. 1. & dec. 329. n. 1. par. 2. rec.* Tantò magis, quia incolæ non habent ius prohibendi dictam inscriptionem, nec populus
12 dicitur legitimus contradictor, † cùm nullum ius habeat, aut interesse, ex quo non sint admittendi ad defendendum ius honorificum ratione fundationis, *glos. magistralis, verb. quos causa in l. de vnoquoque ff. de re iud. l. ex contractu 44. l. sæpè 63. ff. eod. cap. cum iat. 16. de elect.* Ant. Gom. *in l. 40. Tauri nu. 73.* Couarr. *pract. cap. 13. num. 6.* Molin. *de hisp. primog. lib. 4. cap. 8. num. 3.* Lambert. *de iurepatr. art. 4. q. 5. lib. 3.*

Et ita resolutum fuit, causa bis proposita, & acerrimè discussa per Dominos, informantibus tantum hæredibus Cardinalis, &c.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 22. Iunij 1637. coram R. P. D. meo Carillo, est decis. 614.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Pecuniaria, seu Inuestimenti.

Die Veneris 13. Iunij 1637.

A R G V M E N T V M.

Tractatur in hac decisione, quando clausulæ positæ in fine alicuius dispositionis, non referantur ad omnia & singula, quæ habentur in dicta dispositione.

S V M M A R I V M.

1 *Emptor, dum non soluit pretium rei emptæ tenetur ex quadam æquitate soluere venditori certam summam pecuniarum.*

2 *Pars non debet vllo pacto audiri, nisi obtenta prius oris apertione, si ei obstat decretum irritans, cum clausula sublata, aut alijs similibus clausulis.*

3 *Contrahentium mens ex proœmio instrumẽti desumi solet.*

4 *Clausula in fine posita debent referri ad id, quod principaliter fuit dispositum, non autem ad ea, quæ enunciatiue, & incidenter fuerunt narrata.*

5 *Clausula in fine posita refertur ad omnia, quæ principaliter fuerunt expressa in oratione, non autem causa demonstrationis.*

6 *Clausula in fine posita non semper concernit omnia præcedentia.*

7 *Census sub alia forma factas, esse fœnerationis, licet hoc dicatur in Bulla Pij V. super creatione censuum, attamen ista verba referri tantum debeat ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia.*

8 *Verba quantumuis amplissima, & quantumuis effrenata recipere debent interpretationem à iure.*

9 *Papa in confirmatione alicuius contractus non est præsumendum, quod voluerit tollere remedia rescissoria prouenientia ex læsione, excessiua taxatione, & similibus alijs causis.*

10 *Apertio oris non est necessaria ad probandam læsionem venditionis à Papa confirmata cum clausula, sublata, decreta irritanti, & similibus.*

11 *Confirmatio facta a Papa in forma communi, non potest referri ad ea, de quibus Papa nullam habuit notitiam.*

12 *Et sic multo minus potest referri super quibus contigit dubitari, an sint à iure reprobata.*

13 *Papa mens, si fuerit directa ad remouenda obstacula pro validitate alicuius contractus, licet adsit clausula sublata, cum decreta irritanti &c. ex hoc quis non impeditur, quia possit dari de nõ cõprehensione alicuius casus.*

14 *Clausulæ, quæcumque reputantur accessoria ad contractum principalem, & propterea non se extendantur vltra illius limites.*

15 *Vtile per inutile non vitiatur.*

16 *Confirmatio si sit petita à Papa quoad aliquam derogationem, tantum ad abundantiorem cautelam, & cum præseruatiua cuiuscumque præiudicij debet reputari ac si non emanasset, n. 17.*

18 *Remedium subsidiarium non potest tollere principale.*

19 *Remedio subsidiario est tantummodo locus, quando cessat principale.*

D E C I S I O DCX.

PRætendens D. Marchio Bentiuolus, quod annua scuta 2900. spatio decem & octo annorum per ipsum soluta, tam bon. mem. Io. Angelo, quàm Moderno C. Duci ab Altemps pro fructibus recompensatiuis occasione Palatij à se empti in Monte Quirinali, longè excedant annuam illam quantitatem, quæ † regulariter ab emptore ex 1
quadam Iuris æquitate, & venditori solui permittitur iuxta disposit. *l. curabit C. de act. empt.* conuenit dictum D. Modernum Ducem, ac petijt se admitti ad probandum d. Palatij statum de tempore factæ emptionis, ad effectum, vt constito quantum potuisset tunc locari, totum illud plus, quod sub nomine fructuum recompensatiuorum solutum fuit, in sortem imputetur, & consequenter Inuestiatur pro ipsius D. Marchionis securitate iuxta pactum in Instrumento expressè conuentum.

Verum huic petitioni se opposuit D. Dux allegando D. Marchionem non posse, nec debere aliquo pacto audiri, nisi obtenta priùs oris apertione, † ex quo illi obstat mo- 2
tus proprius fel. rec. Pauli Quinti clausula sublata, decreto irritanti, alijsque similibus clausulis roboratis *iuxt. decis.* Capnt. *134. n. 4. par. 3.* Seraph. *decis. 1020. in princ. & n. 3.* Rot. *in recent. decis. 77. num. 9. par. 5. & alibi passim.* Vnde hodiè dubitaui an D. Marchioni probare volenti, obstent clausulæ, decreta in dicto motu proprio contenta, Et Domini absque vlla prorsus difficultate responderunt non obstare, quia attenta causa finali, ac mente contrahentium, quæ † ex prohemio motus proprij, ac Instrumenti desumi 3
solet, *l. 1. ff. ad Maced.* Bart. *in l. fin. ff. de Hered. Instit.* Caput. *decis. 215. num. 5. lib. 3.* Gregnt. *decis. 531. num. 5.* clarè percipitur clausulas, ac decreta prædicta licet in fine posita, referri solum ad derogationem fideicommissorum bonæ mem. Cardinalis Sitici ab Altemps, & ipsius Primogenituræ, de quibus in motu proprio principaliter agebatur

tam

tam ad pœnas euitandas,& ad tuendum emptorem, ac venditorem à molestijs vocatorum in dictis fideicommissis, ac primogenitura. Quam etiam, vt dictus Dux Io. Angelus palatium prædictum in partem legitimæ computare posset,
4 non autem influere debent † ad confirmationem pactorum particularium, de quibus enunciatiuè, & incidenter actum fuit, *l. defensor. §. qui interrogatus ff. de interrogat. act.* Bart. *in l. fin. §. Titia num. 3. ff. de libert. legat.* vbi dicit, quod clausula in fine posita refertur ad omnia quæ fuerunt prin-
5 cipaliter † in oratione expressa, non autem causa demonstrationis, Felin. *in cap. causamque sub num. 8. limit. 4. de rescript.* Paris. *cons. 3. num. 56. & cons. 108. num. 20. lib. 4.* Roder. Suar. *quæst. regul. tom. 3. q. 54. col. 4. vers. probatur,* Beia *respons. casuum conscient. par. 4. casu 18. col. 3. vers. tamen quia,* Rot. *diuers. decis. 84. num. 2. & 3. par. 2. & in recent. decis. 64. num. 19. par. 5.* Idque videtur optimè comprobari ex dicto Abb. *in cap. Ecclesia vestra 57. n. 5. de elect.* vbi sic ait, ex hoc textu singulariter nota quod † clausula in
6 fine posita, non semper concernit omnia præcedentia, nam in *cap. quia propter in fine*, ponitur illa clausula, *Electio aliter facta non valet*, & tamen non concernit omnia præcedentia.
7 Et in censibus quotidiana praxis nos docet, quod licet † in Bolla Pij V. dicatur census sub alia forma factos, esse feneratitios, attamen ista verba referri tantum ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia, Felician. *de cens. lib. 1. c. 10. n. 28.* Duard. *eod. tract. tom. 2. §. 6. q. 15. n. 23.* Modern. Perus. *de censib. p. 2. q. 1. art. 4. n. 10.* & firmauit Rot. *apud eund. dec. 116. n. 5. & dec. 146. nu. 1. & 2. & dec. 147. n. 6.*

Non obstat, quod Papa motu proprio, non solum derogauerit primogenituræ, alijsque vinculis, sed dederit etiam facultatem contrahendi cum pactis, & conuentionibus desuper concordatis, seu concordandis, & ex tunc omnem alienationem huiusmodi, necnon Instrumentum desuper celebrandum, & omnia in eo contenta quæcumque, ac si illorum tenores expressi forent, perpetuò approbauerit, & confirmauerit, supplens omnes defectus, si qui principaliter vel accessoriè, anteà, vel posteà, seu in ipso actu vel quomodolibet interuenirent, etiamsi specialis, & indiuidua mentio & confessio habenda foret &c. Hæc enim verba li-
8 cet amplissima, † & quodammodo effrenata recipiunt, interpretationem à iure, vt scilicet intelligantur respectu substantiæ venditionis, non autem aliorum pactorum particularium ne forte dicatur, quod Papa confirmando voluit ap-
9 probare, si aliquid malè ageretur, † & tollere remedia rescissoria prouenientia ex læsione, excessiua taxatione, aut alijs similibus causis, quatenus adessent Molin. *de Primogenit. Hispan. lib. 4. cap. 9. n. 32. & seqq.* Peregr. *de fideicommissis art. 52. num. 29.* Fusar. *de substit. q. 562. n. 1.* Maresc. *variar. resol. lib. 2. c. 37.* Bellam. *dec. 502.* Grammat. *dec. 66. num. 5.* & fuit resolutum *in Sabinen. Castr. Vacunæ 13. Iunij 1619. coram R. P. D. meo Dunozetto*, vbi dicitur, oris ape-
10 ritionem, † non esse necessariam ad probandam læsionem venditionis confirmatæ cum dd. clausulis à Summo Pontifice.

Vltra quod Domini dicebant, quod dum Papa confirmauit pacta concordata, seu concordanda, confirmatio dici-
11 tur facta in forma communi, † & sic ab ea non potest inferri ad pacta, de quibus Papa nullam habuit notitiam, Dec. *cons. 142. n. 6. & in fin. & n. 7.* Ferret. *cons. 38. num. 5. & 6.* Mantic. *dec. 222. num. 1.* vbi in specie, quando habet relationem ad Instrumentum, *& nu. 3. in fine*, & multò minus
12 ad pacta † super quibus contingit dubitare an sint à Iure reprobata, Alex. *cons. 59. n. 9. lib. 1.* Curt. *cons. 194. n. 38.* Grat. *discept. 9. n. 9.* Cassad. *dec. vnic. n. 2. de confirmat. vtil. vel inutil.* Rota *in rec. dec. 21. n. 3. par. 2.*

Et ex his patet responsio ad aliud obiectum, quod Papa voluerit Partes nullo unquam tempore teneri ad Iustificandas Causas, ob quas prædicta emanauerint, etiam ex eo, quod ex non Iusta, seu minus legitima Causa gesta sunt, siue etiam ex capite enormis, & enormissimæ læsionis, aut alio quocumque prætextu, quantumuis Iusto & rationabili, & tali, qui ad effectum validitatis venditionis, necessariò foret exprimendus, cùm clausula *quorum tenores*, & quod de obreptione dari non possit, & quod annuus valor d. Palatij, & Viridarij habeatur pro expresso, volens Instrumentum, & alia inde sequenda quæcumque semper valida, & efficacia fore, & esse, sicque & non aliàs in præmissis omnibus, & singulis, &c. sublata quauis aliter Iudicandi, & interpretandi facultate; Quia ex tenore dictorum ver-

borum euidentius etiam patet mentem Papæ solum † dirigi 13
ad remouenda obstacula pro validitate alienationis, & sic non impedit, quin D. Marchio possit hodiè dare non comprehensione casus controuersi, Ruin. *cons. 135. n. 10. lib. 2.* Maresc. *var. resol. lib. 2. cap. 37. n. 29.* Cassad. *dec. 10. nu. 4. super regul.* Achill. *d. 3. n. 4. qui fil. sint legit.* Rota *diuers. d. 300. in fin. lib. 3. p. 3. & in rec. dec. 569. n. 9. p. 2.* Quæcum-
que enim clausulæ reputantur † accessoriæ ad contractum 14
principalem, & propterea non se extendunt vltra limites illius *glos. in cap. cum ordinem*, vbi Felin. *n. 4. & 5. de rescript. l. 2. ff. de seru. asport. l. cum fundo ff. de contrah. empt.* Capyc. *dec. 25. par. 1.* Gonzal. *super reg. 8. glos. 36. n. 30.* Garz. *de benef. par. 6. cap. 3. n. 84. cum duobus seqq.* latè Maresc. *var. lib. 2. cap. 37. n. 32. & seqq.*

Verùm ex alio etiam, ac penitus diuerso fundamento videbatur tolli omnis difficultas, quia beneplacitum Papæ, & derogatio fideicommissario, non fuit à contrahentibus obtenta principaliter, & absolutè, sed solum in subsidium, &
quatenus opus esset, & sine præiudicio legitimæ; † Itaut 15
vtile per inutile non vitietur, vt expressè legitur in principio Instrumenti, & in beneplacito Apostolico etiam dicitur, licet Dux Io. Angelus credat se Palatium ratione suæ legitimæ, & alterius cuiuscumque portionis sibi obueniendæ super bonis eiusdem Cardinalis ab Altemps, non obstantibus dictis Primogenituris, fideicommissis, & alijs dispositionibus libere, & licitè alienare posse, & præmissa omnia eidem non obstare; Nihilominus ne prætextu Primogenituræ, fideicommissorum, & aliorum dispositorum de validitate venditionis Palatij dubitari contingat, conceditur derogatio fideicommissorum & licentia alienandi cum expressa præseruatiua, quod possit valere etiam respectu suæ legitimæ, & alterius cuiuscumque portionis, & aliàs omni meliori modo &c. Ex hac enim narratiua visum est inferri, quod cum Palatium, de quo agitur, cesserit in portionem legitimæ D. Ducis prout aliàs Rota firmauit *die 6. Februarij 1616. coram Eminentiss. D. Cardinali Verospio, quæ est dec. 45.* post Merlin. *de legitim.* Sustineatur venditio nulla habi-
ta ratione ad derogationem Papæ, † quæ tamen petita fuit 16
ad abundantiorem cautelam, vt dictum est, & cum præseruatiua cuiuscumque præiudicij, Castr. *cons. 312. n. 4. lib. 1.* Paris. *cons. 23. n. 143. lib. 1. & cons. 70. n. 18. lib. 3.* Put. *dec.*
197. n. 23. lib. 1. debet reputari, † ac si non emanasse, Bald. 17
in repet. legis adeo C. de eden. Gemin. *in cap. præsenti nu. 4.* Franch. *n. 1. vers. 3. nota de Offic. legat.* Rot. *dec. 88. n. 2. & 3. par. 4. diuers. & dec. 23. nu. 24. & seqq. par. 5. rec.* Reuerendiss. D. meo Coccinus Decanus *dec. 355. n. 2.* Accedente præsertim clausula *omni meliori modo*, quę operatur vt si actus possit valere sine beneplacito, sine eo sustineatur, Felin. *in cap. cum super n. 11. de offic. deleg.* Soccin. *cons. 142. n. 4. lib. 1.* Dec. *cons. 4. n. 3.* Vndè cùm motus proprius emanauerit in subsidium, & quatenus venditio aliter de iure non subsi-
steret, videbatur dicendum, quod huiusmodi † remedium 18
subsidiarum non possit tollere principale, cùm ei sit locus
tantummodo, quando † non potest locus principali ex Me- 19
noch. *cons. 193. n. 6.*

Et ita fuit decisum parte vtraque informante, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Gerunden. Altius non tollendi.

Die Lunæ 15. Iunij 1636.

A R G V M E N T V M.

Domum suam, cùm quis possit extollere vsque ad Cœlum, ideò si vicinus ei se opponat, debet plenè, & concludenter probare seruitutem altius non tollendi, aliàs illum non potest impedire, & quando d. seruitus non dicatur probata.

S V M M A R I V M.

1 *Ædes suas, quis vsque ad Cœlum de iure extollere potest.*
2 *Seruitutis prætextu, si quis prætendat impedire vicinum, ne altius tollat domum suam, tenetur dictam seruitutem concludenter probare.*

3 *Libera qualibet res est, ex præsumptione Iuris, itaut si tollenti domum suam, quis obijciat adesse seruitutem, sufficit, quod extollens neget illud ius seruitutis non competere Aduersario.*
Actionis negatoria natura, qua sit n. 3.
4 *Seruitutes debent restringi, non autem augeri.*
5 *Interpretatio aliena à recta ratione reijcienda est.*
6 *In contractibus multum attenditur verisimilitudo.*
7 *Ædificium, si sit constructum in aliquo loco eminentiori, si inferius aliquid aliud construatur ædificium, hoc illi nullo modo potest nocere quoad salubritatem aeris, si omnes venti circa illud euagentur, & n. 18.*
Aditus de vno ædificio ad aliud cessat, si inter vtrumque adsit via publica, lata, & spaciosa, n. 7.
8 *Aditus datur de vno locu ad alium contiguum, & n. 10.*
9 *Aditus non datur ad locum decisionum.*
11 *Verba sunt intelligenda secundum naturam actus super quo imponuntur.*
12 *Verba debent strictè interpretari.*
13 *Ædificantes ad æmulationem tenentur omnino desistere.*
14 *Ædificare ad æmulationem, quis non dicitur, si ædificet ad proprium commodum, & vtilitatem, etiam quod secundario vicino noceat.*
Quod procedit, etiamsi commoditatem vel vtilitatem vicino auferat, n. 14.
15 *in Fundo suo, quis potest fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat desiccare fontem positum in fundo vicini.*
16 *Ædificare, quis in dubio præsumitur ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat.*
17 *in Ædificante excluditur animus æmulationis ex magna vtilitate ædificij.*
18 *in Ædificante an constet de æmulatione, si ex altitudine fabrica possit interiorem partem domus vicini inspicere.*
20 *Altitudo operatur quominus visus distinctè feratur in obiectum visibile.*
21 *Æmulationis materia plurimum pendet ab arbitrio Iudicis.*
22 *Causa dua, quando concurrunt in eadem dispositione, pro magis fauorabili facienda est interpretatio.*
Interpretatio pro salute anima semper est facienda, num. 22.
Iactare suum nemo præsumitur, n. 22.
Immemor salutis æterna nemo est præsumendus, n. 22.
23 *ad Æmulationem, si quis asserat, aliquem ædificare, tenetur id concludenter probare, cum simus in materia obiectiua.*
in Obiectiua materia requiritur concludens probatio, num. 23.
24 *Liberalitatem maiorum suorum, piam erga aliquam Religionem, si quis imitetur, non potest dici, quod id faciat malo animo, & ad æmulationem.*

DECISIO DCXI.

RESponderunt DD. pro confirmatione sententiarum Rotalium latarum ad fauorem Collegij Societatis Iesu cum de illarum validitate, nec etiam à Patribus Dominicanis, & Intatis aliquid adducatur, & de Iustitia visum sit indubitanter constare, tam ex decisionibus in prima instantia emanatis coram R. P. D. meo Machiauello, quàm in secunda coram Reuerendiss. D. meo Decano. * Etenim cum Patres Iesuitæ in proprio situ ædes pro eorum habita-
1 tione construere intendant, † prout de Iure vnusquisque
potest eas vsque ad cœlum tollere, *l. fin. in princ. ff. de seruit. l. altius, l. in ædibus C. eod. tit. l. Proculus ff. de damn. infec.* Honded. *cons.* 80. *n.* 14. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 298. *n.* 24. *& de Arbitrar. cas.* 556. *n.* 3. si Patres Dominicani opus
2 impedire intendunt sub prætextu seruitutis, † tenentur eam
concludenter probare, *l. si in rem ff. de vendit.* Menoch. *cons.* 21. *n.* 34. Roland. *cons.* 67. *n.* 4. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 30. *n.* 7. *lib.* 1. Nam cum ex præsumptione iuris res sit libera, sufficit
3 actori † etiam non possidenti negare illud ius seruitutis competere aduersario; idque ex natura actionis negatoriæ, vt post Alex. *in l. si prius n.* 7. *ff. de nou. oper. nunc.* dixit Rota apud Seraph. *dec.* 1422. *sub n.* 13.

Neque obstat obiectum pro Patribus Dominicanis, & iuratis allegatum, quod scilicet in situ, in quo hodie ædificatur erat quædam Tenedo Vincentij Macellarij, & Petri Arditi, qui de ann. 1260. mediante publico instrumento conuenerunt cum Fratre Raymundo Priore fratrum Prædicatorum Gerundæ, & cum omnibus fratribus præsentibus, & futuris per hæc verba: *Quod ego vel mei non ædificabimus vllo tempore in illa mea tenedone, quam habeo contiguam tenedoni vestra, nec in ipsa mea tenedone plantabimus arbores, nec faciemus aliquid aliud vnde possit haberi prospectus per aliquem modum ad locum vestrum, vel inde possit haberi ascensus, siue aditus, vel possit vobis aliquo modo, vel loca vestro vnquam damnum, siue præiudicium aliquod generari.* Ex quibus verbis prætenditur à Patribus Dominicanis probari seruitus Patruum Societatis Iesu non ædificandi, quia fuit responsum verba dictorum instrumentorum apertè loqui de seruitute respectu tenedonis ipsorum Fratrum, quæ erat contigua tenedoni ipsius Vincentij, & Petri Arditi, non autem respectu Conuentus, de quo non agebatur; seruitus autem
debet potius restringi, quàm augeri, *l. eo modo, l. is qui duo* 4
ff. de seruit. rustic. præd. l. non modus, vbi Bald. *nu.* 1. *C. de seruit. & aq.* Paris. *cons.* 116. *num.* 4. *lib.* 1. Bero. *cons.* 133. *num.* 18. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 43. *num.* 1. Surd. *cons.* 27. *num.* 7. *& seq.*

Nec facit, quod seruitus respectu conuentus probetur per illa verba, ibi, *Vnde possit haberi prospectus ad locum vestrum, &c.* & inferius, ibi, *Vobis, vel locu vestro, &c.* Quia hæc in-
terpretatio visa est omninò † aliena à recta ratione; tum 5
quia si Patres Dominicani sub nomine loci intellexissent loqui de conuentu, verisimiliter id expressissent; nam dum contrahentes in instrumento locuti sint de tenedone, de qua principaliter agebatur, dum postea fecerunt mentionem de loco, dicendum est intellexisse de eadem tenedone, quæ commodè locus vocari poterat, non autem de conuentu, super
quo si fuisset controuersia, † de eo principaliter, tanquam 6
de re magis digna, fuisset facta specifica mentio, non autem de tenedone, quæ erat minus digna; tum etiam quia cum Conuentus Dominicanorum reperiretur constructus in eminentiori parte Ciuitatis, suis parietibus clausus, certum
est, quod ædificium, † seu plantatio arborum, quæ fieri po- 7
terat à personis priuatis in loco depressiori, non poterat aliquo pacto ei officere, & multò minus ad ipsum, aliquem aditum habere, cùm inter Conuentum, & ipsas tenedones Vincentij, & Petri via publica satis lata, & spatiosa interce-
deret, ascensus † autem datur ab vno loco ad alium conti- 8
guum, non autem ad locum discontiguum cum via inter-
media, & multò minus datur † aditus. Vnde nil mirum si 9
in concordia, solum fuit facta mentio de duabus tantum te-
nedonibus contiguis, ex quibus reuera poterat † haberi 10
ascensus, & aditus, *glos. in cap.* 1. *verb. contigua de reliq. & vener. sanct. in* 6. Ioan. Andr. *in cap. vnic. de consecr. Eccles. in* 6. *vers. in glos.* Menoch. *de arbitr. cas.* 222. *num.* 28. Idque & magis suadetur, quo in dicta concordia fit mentio de pariete ædificando inter vtramque tenedonem, quod esse non
potest vbi via est intermedia, verba † autem sunt intelligen- 11
da secundum naturam actus super quo interponuntur, vt per Ruin. *in cons.* 109. *num.* 4. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 541. *sub n.* 6.
& strictè debent † interpretari, *c. cum dilectus de except. l.* 12
quidquid astringenda ff. de verb. obligat. Alex. *cons.* 12. *num.* 14. cum alijs latè deductis in hac causa 13. *Iun.* 1636. *coram R. P. D. meo Machiauello & 24. Nouembris eiusdem anni coram Reuerendiss. D. meo Decano in vers. nec officiunt illa verba.*

Minus obstat, quod cum Patres Iesuitæ † ædificent ad 13
æmulationem teneantur omninò desistere, quia cum d. Patres principaliter ædificent ad proprium commodum, & vti-
litatem, etiam † quod Fratribus Dominicanis secundariò 14
nocerent, non tamen dicerentur ædificare ad æmulationem, *l. loci corpus §. competit, l. sicuti §. Arist.* & ibi glos. *ff. de seruit. vend. l. Proculus, & l. fluminum ff. de damn. infect.* Imol. *in l. si meo num.* 3. *vers. vel furtò ff. de aqua plu. arcen.* Ias. *in l. quominus numer.* 23. Ripa *num.* 20. *vers. quod ego, ff. de flumin.* Angel. Aret. *cons.* 44. *in princ.* vbi dicit licere, etiamsi commoditatem, vel vtilitatem
vicino auferat, & paulò inferius dicit † posse aliquem in fun- 15
do suo fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat desiccare fontem positum in fundo vicini, Alex. *cons.* 74. *nu.* 4. *vers. sed si nullam, & nu.* 5. *vers. vel si incidens venas lib.* 2. Ias. *consil.* 32. *nu.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 373. *sub nu.* 3. Marsil. *sing.* 145. *in fine*, Cepoll. *de seruit. verb. prædia cap* 62. *de fenestra, vers. in dubio tamen*, Boer. *dec.* 320. *num.* 8. *ad fin.*
vers. vel secundum Ludouicum. Quod verò in dubio, † quis 16
præ-

præsumatur facere ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat, *glo. in verb. fluminum, verſ. non teneri, ff. de damn. infect.* Bart. *in l. item lapilli, verſ. illud autem eſt notandum, ff. de re iudic.* Imol. *in l. ſi in meo in gloſ. fin. ff. de aqu. plu. arcen.* Dec. *conſ.* 373. *ſub n.* 3. *verſ. in dubio*, Hondod. *conſ.* 80. *n.* 34. *lib.* 1. Gaill. *a. obſer.* 69. *n.* 30.

17 Præterea non ſolum viſa eſt tolli omnis † æmulationis præſumptio ex maxima vtilitate, quæ Patribus Societatis ex dicta fabrica prouenire, probant teſtes per ipſos examinati, ſed etiam ex eo, quod teſtes inducti ab ipſis Patribus Dominicanis deponant ſe nullo modo credere, quod Patres Societatis ædificent ad æmulationem, vel ad cauſandum damnum Dominicanis. Vltra quod attentè conſiderata planta, quæ concorditer ab vtraque parte data fuit, Dominicanorum conuentui nullum prorſus damnum poſſe inferri ex nouo opere nullum prorſus damnum poſſe inferri Con-

18 uentui Dominicanorum, † cum ille repertatur poſitus verſus Orientem in ſublimiori loco Ciuitatis, vt dictû eſt, itaut ſalubritas aeris impediri nullo modo poſſit, cum omnes venti circa illum liberè euagentur, vt fuit optimè ponderatum coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano.

Neque obſtat, quod conſtet de æmulatione, ex quo Pa-

19 tres Ieſuitæ ad tantam † altitudinem fabricam extollant, vt ex ea interiorem partem Conuentus Prædicatorum inſpicere poſſint; quia hoc etiam obiectum fuit benè ſublatum *in d. dec. coram D. meo Decano.* Vltra quod ſi ex ſola altitudine operis, Patres Societatis poterunt introſpicere Conuentum

20 Dominicanorum, ipſa etiam altitudo † impediet, quominus viſus diſtinctè feratur in obiectum viſibile, & ſic iſta inſpectio non apparet aliquo pacto conſiderabilis, attenta præſer-

21 tim via intermedia, hæc autem materia æmulationis † plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *cent.* 2. *caſ.* 156. *ante fin.* Rot. *dec.* 475. *ſub n.* 9. *p.* 4. *diu.*

Denique non obſtat, quòd fabrica fit facta ad æmulationẽ ſumptibus D. Martini ex nobili familia de Agulana, cum prædictus multa verba protulerit contra Dominicanos, quia cum poſſint concurrere duæ cauſæ, ſcilicet eleemoſyna pro

22 ſalute animæ, & æmulatio, ſemper † fieri debet interpretatio, vt fiat pro ſalute animæ, cum nemo præſumatur iactare ſuum, *ad l. cum de indebito, ff. de probat.* Bald. *in l. fin. C. de dot. promiſſ. cum ſimilib.* nec eſſe immemor ſalutis æternæ,

23 ideoque qui † prætendit opus fieri ad æmulationem, tenetur id concludenter probare, cum verſemur in materia obiectiua, Rot. *dec.* 8. *& 9. de except. in non.* Caſſad. *ſuper reg. n.* 3. Patil. *conſ.* 104. *in princ. lib.* 4. Et penitus ceſſat obiectum, ex quo Collegium Societatis ex inſignibus, & armis apparet fundatum ab antenatis d. D. Martini, itaut mirum non ſit, quod hodie ipſe maiorum ſuorum piam erga Patres Societatis liberalitatem imitetur.

Reliqua verò, quæ à Patribus Dominicanis, & iuratis fuerunt deducta, vel viſa ſunt abundè ſublata fuiſſe in alijs deciſionibus, vel non egere reſponſione.

Et ita parte vtraque informante, &c.

* *Idẽ ſit ſub diebus* 23. *Februarij* 1636. *&* 13. *Iunij eiuſdem anni, &* 24. *Nouemb. pariter eiuſdem anni, ſunt ſupra in hac parte deciſione* 587. 596. *&* 599.

R. P. D. PANZIROLLO

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 15. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Conductiones duæ, ſi quis ſucceſſiuè fecerit, ſed diſtinctè, & ſeparatè, & vna quæque conductio habuit ſuum fideiuſſorem ſeparatum, tunc ſolutio facta in ſecunda conductione non poteſt referri ad primam.

SVMMARIVM.

1 *Soluere, ſi quis ſit coactus id, quod alius ſoluere tenetur, ei competit repetitio tam contra ſoluere debentem, quàm contra illum, qui ex ſolutione commodum ſenſit.*

2 *Quod multo magis procedit, quando in actu ſolutionis ſoluens reportauit facultatem retorquendi ſolutionem contra quos de iure.*

3 *Fideiuſſoris obligatio expirat, ſi principalis adimpleuerit id, quod promiſit.*

4 *Crediti transfuſio de vno in aliud, quando ceſſet, vide n.* 5.

6 *Solutio non debet cedere ad computum debiti iam expirati, &c.*

7 *Conductiones, quando ſunt diuerſæ, & inter ſe omnino diſtinctæ, & ſeparatæ, tunc ſolutiones proficiſcentes à ſecunda, nullo modo poteſt referri ad primam.*

8 *Verba poſita demonſtratiuè non reſtringunt diſpoſitionem.*

9 *Compenſatio, de vna ratione ad aliam non admittitur, quando rationes ſunt inter ſe diuerſæ.*

10 *Solutio debet cedere in extinctionem debiti anterioris, & durioris, limitatum.* 11.

12 *Calculationis nullitate, & errore ſtante, pro ea declaranda competit officium Iudicis.*

13 *Debita, quæ iam ſunt compenſata, non ſunt habenda in conſideratione.*

DECISIO DCXII.

Placuerunt Dominis fundamenta deciſionis emanatæ in hac cauſa, ſub die 30. Maij 1636. * in qua reſolutum fuit D. Franciſco Sauino, qui per detentionem in carceres coactus fuit ſoluere de proprio Annonæ Ciuitatis Firmanæ ſcuta 1814. cum tamen ad ea non teneretur, competere repetitionem, tam contra D. Gaſparem Paccaronum, † qui verè ea ſoluere tenebatur, quàm contra ipſam Ciuitatem, quæ 1
ex ſolutione Sauini commodum ſenſit, iuxta textum in *l.* 2. *§. grans*, vbi Bart. Alberic. *& §. quod de frumentaria n.* 1. *verſ. Nota pro poteſtatibus, ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin.* Præſertim eum in actu ſolutionis † Sauinus reportauerit fa- 2
cultatem retorquendi executionem contra quos de iure, *l.* 2. *in princ. vbi gloſſ. verb. locum habebit*, ibique Bart. & Doctor. omnes, *ff. de condict. indeb. l.* 2. *ff. de ceſſ. bonorum, & l.* 2. *C. de iur. reip. lib.* 11. Surd. *conſ.* 444. *n.* 9. *verſ. his tamen.*

Nec obſtat, quod Leonardus Bentiuolus conduxerit depoſitariam frumentariam de anno 1629. ſub fideiuſſione Gaſparis Paccaroni, & poſtea de anno 1630. eam reconduxerit ſub fideiuſſione Franciſci Sauini, & ideò cum Leonardus conductor pro ſeruitio ſecundæ depoſitariæ tradiderit frumentum, quod habuit in prima, ſolutionem pretij d. frumenti ad Sauinum fideiuſſorem in ſecunda, non autem ad Paccaronum fideiuſſorem in prima ſpectare, quia hæc obiectio non afficit Sauinum, ſi quidem ex partitis extractis à libris Ciuitatis, certum eſt in ſecunda conductione à Leonardo plus grani fuiſſe conſignatum, ſiue teſtitutum, quàm receptum, † & conſequenter obligatio Sauini, qui fideiuſſit 3
pro hac ſecunda conductione omninò expirauit, *gloſ. fin. in l. cum plures in fin. de eunt. cum vulgat.*

Nec dicatur, quod frumentum primæ depoſitariæ fuit transfuſum in ſecundam, & ſic Leonardum in ſecunda diſtribuiſſe frumentum receptum in prima. Quia prætenſa transfuſio frumenti de prima in ſecundam depoſitariam, ſic poſſet admitti in præiudicium Sauini fideiuſſoris ſecundæ, ſi Leonardus in fine primæ conductionis reddidiſſet computa prout tenebatur, ad hoc vt conſtito de dicti reſidui quantitate, & qualitate, poſſet illud poſtea à regulatoribus Ciuitatis recognoſci, menſurari, ac de eo partita creari ad creditum ſecundæ depoſitariæ, † ſed cum nullum ex his fecerit, transfu- 4
ſio penitus tollitur ad not. *in leg.* 1. *Cod. de canon. frum. Vrb. Rom. & in l.* 2. *Cod. de frum. Vrbis Conſtantinop. lib.* 11. quia aliàs præſumendum eſt Leonardum conuertiſſe frumentum in proprium vſum, vt iam Rotam firmauit in hac cauſa ponderando doctrinam Tiber. Dec. *in conſ.* 11 *ſub n.* 97. *&* 98. *lib.* 1. vel ſaltem † dicendum eſt illud penes eun- 5
dem Leonardum remanſiſſe tanquam debitum primæ conductionis ſub fideiuſſione Paccaroni, iuxta *diſpoſit. in l. opus* 39. *ff. locat. vbi gloſſ. verb. approbetur in dec. alleg.*

Nec dicatur, quod partitæ frumenti reſtituti per Leonardum in ſecunda depoſitaria ſint contrapoſitæ debito primæ, & ſic cedere debeant in illius extinctionem, quia eum ſingulæ partitæ ſint cum ſua data, & relatione ad mandata Graſſetiorum, & directo Leonardo, vti depoſitario Abundantiæ, debent cedere ad computum ſecundæ depoſitariæ, quæ extabat, non autem ad creditum primæ, quæ iam expirauerat, & 6
fuit reſoluta in ſimplicem reliquarum ad trad. per Bart. *& ſcriben. in l.* 1. *C. de eden.* Eteoim cum iſtæ conductiones fuerint diuerſæ, & inter ſe omninò diſtinctæ, & ſeparatæ, conſignationes, proficiſcentes † à ſecunda, nullo modo po- 7
tuerunt referri ad primam, per text. in *d. l.* 2. *§. fin. ff. de adminiſtr. rerum ad Ciuit. pertinen. l.* 1. *ff. & C. de ſolut.* Munoz *de ratiocin. cap.* 36. *n.* 5. *verſ. & loquendo*, Mant. *dec.* 77. *n.* 4. Idque procederet etiam quod Leonardus tam in prima, quàm in ſecunda ſoluiſſet ad bonum computum, † hæc 8
enim verba tanquam poſita demonſtratiuè, non alterarent diſpoſitionem Iuris, eompe, quod compenſatio de vna rationε,

9 tione, non admittitur ad aliam, † quando rationes sunt di-
uersæ, vt benè vltra Doctores allegat. in decis. ttad. Gabr.
cons.48. sub num.4. lib.2.
Et ex his tollitur, quod granum solutum in secunda depo-
10 sitaria, debet cedere in extinctionem primi, † tanquam in
causam antiquiorem, & duriorem, quia hoc esset verum,
nisi istæ duæ depositariæ essent diuersæ & separatæ, nam hoc
stante cum vnaquæque depositaria habeat suum fideiusso-
11 rem distinctum, † consignationes factæ in secunda non
possunt referri ad primam per text. *in d. l. 2. §. fin. ff. de ad-
ministr. rer. ad Ciuit. pertinen.*
Nec obstat, quod Leonardus permiserit, quod computa
vtriusque depositariæ calcularentur, tanquam vnius depo-
sitariæ ad debitum Sauini, quia adhuc Sauinus potest dare
12 de nullitate, & errore d. calculationis, † pro qua nullitate,
declaranda competit officium Iudicis, vt latè fuit pondera-
tum in decisione, quæ reuidetur, *vers. nec videtur attenden-
dum*, vt benè notat Castrens. *in cons.285. n.3. vers. aliter esset
lib.1.* & facit doctrina Corn. *cons.111.n.4. & 5. lib.4.* Gerius
Spin. *cons.23. num.16. & seqq.*
Nec facit, quod Sauinus agnouerit hoc debitum ad se
spectare, dum in diminutionem illius exegit à Beniuolo
scuta 400. vt Summ. Ciuitatis n.6. quia d. exactio, & alia ex
aduerso opposita processerunt de tempore, quo computa ne-
dum non erant visa, sed denegabantur, & denegata fuerunt,
donec Ciuitati fuit integrè satisfactum, & proinde cum
adhuc sciri non posset an debitum caderet in secunda depo-
sitaria, non censetur Sauinus per illam exactionem, aut alios
actus voluisse agnoscere debitum, quod ad ipsum non spe-
ctabat.
Nec videtur habenda ratio de d. scutis 400. & alijs, quæ
asseruntur per Sauinum exacta ex effectibus Leonardi vs-
13 que ad summam scutorum 1090. quia † fuerunt iam com-
pensata, cum solutio facta per Sauinum importet scuta 2905.
& hodie solum repetat 1814. pro residuo soluta de proprijs
pecunijs.
Reliqua verò fuerunt abundè sublata in decisione.
Et ita parte vtraque, &c.

Est supra in hac parte decisio 592. vbi alias decisiones in hac causa annotaui.

R. P. D. PANZIROLO,
Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Stagni.

Die Lunæ 19. Iunij 1637.

ARGVMENTVM.

Dominium ad effectum recognitionis ex quibus benè, & plusquam concludenter dicatur probatum. Error, vel ignorantia quando, & ex quibus casibus non sit alleganda.

SVMMARIVM.

1 *Dantis iure resoluto, ius pariter accipientis remanet extinctum.*
2 *Dominium ad effectum recognitionis, vt probetur, sufficiunt leuiores probationes, & n.12.*
3 *Ex caducitatis acceptatione, illius remissione facta à directo Domino, cum concessione noua inuestitura, tanquam de re emphyteutica, probatur illius dominium.*
4 *Confessio non solum est apta nocere confitenti, sed etiam suis successoribus in actione personali.*
5 *In feudum quis potest rem propriam recognoscere, & sibi praeiudicat.*
6 *Dominium directum probari potest ex promissione emphyteuta soluendi tam canones decursos, quàm decurrēdos.*
7 *Ex locationibus successiuis factis alicui inferri potest ad eius directum dominium.*
8 *Solutiones plures Canonis sunt sufficientes ad probandum dominium etiam contra tertium.*
9 *Solutiones Canonis, benè probari possunt ex confessione iudiciali partis soluentis.*
10 *Solutiones tres postrema sunt sufficientes ad probandum, quod totum decursum fuerit integrè solutum.*
11 *Dominium non probatur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs similibus adminiculis.*
13 *Dominium non probatur ex recognitionibus, quando in recognitionibus non fit mentio dominij, quia illa possunt fieri ex causa census.*
Dominium ex recognitionibus non probatur, quando agitur de vendicandare, n.13.
14 *Dominium, quando sufficienter probetur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis.*
15 *Dominij negatiua in praeiudicium domini directi ex aliqua generalitate non dicitur probata, amplia n.17.*
16 *De actu negatiuo non conficitur instrumentum.*
18 *Errorem, vel ignorantiam nemo potest allegare, in his, quæ fiunt matura deliberatione.*
19 *Error excluditur stante continuatione actuum.*
20 *Rei propria nemo præsumitur ignarus.*
21 *Emphyteuta, si vocetur Dominus, & possessor rei, ista verba sunt referenda ad dominium vtile, & naturale.*
22 *Instrumentum vnum ab alio declaratur.*
23 *Ratificasse id, quis est dicendum, si constituerit procuratorem ad illud ratificandum.*
24 *Successores singulares possunt facere de bonis suis, quicquid eius antecessores facere poterant.*
25 *Recognitio matris, vti tutricis, & curatricis nocet filio, amplia n.26. scilicet si filius effectus maior id ratificauerit.*
26 *Instrumenti approbatio inducitur, si illud quis producat in actis, & eo vtatur.*
27 *In venditionibus bonorum emphyteuticorum debetur laudemium Domino directo.*
28 *Laudemium soluitur ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet.*
19 *Laudemium nuncupandum est laudatiuum, quia dominus contractum laudat, suum præstando assensum.*
30 *Emphyteuta, quando vult alienare rem emphyteuticam, tunc dominus directus habet prælationem volentibus eam acquirere.*
31 *Tex. in l. si quis conductionis, C. locat. quid disponat.*
32 *L. si quis conductionis, C. locat. propriè loquitur inter locatorem, & conductorem.*
33 *Et ideo multi Doctores affirmant nullatenus posse extendi ad contractum emphyteuticum, feudalem, aut ad alium dissimilem à contractu locationis.*
34 *Conductor non sibi, sed Domino possidet, & ideò si finita locatione neget rem conductam restituere, dicitur spoliare.*
35 *Sed non sic est in emphyteuta, cum possideat naturaliter.*
36 *In emphyteutico contractu habet etiam locum remedium l. si quis conductionis, C. locat.*
37 *Et hæc est verior opinio, & hoc est valdè notandum, cum sit valde proficuum.*
38 *Dominij probatio est omnium probationum difficillima.*
39 *Dominij probatio aliquando est tam difficilis, vt reputetur impossibilis.*
40 *Iure suo quis non debet priuari ob rigorem probationum.*
41 *Locupletari quis non debet cum aliena iactura.*
42 *Dominium sicuti per plures actus se extendit, ita ex eisdem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum deuolutionis.*

DECISIO DCXIII.

CLaræ mem. Cardinalis Baronius vti Abbas S. Gregorij de anno 1602. acceptauit deuolutionem Stagni, de quo agitur ad fauorem dictæ Ecclesiæ, ex quo ab emphyteutis per nouennium cessatum fuerat in solutione annui canonis scutorum 15. sed postea benignius agendo, idem stagnum sub eodem annuo canone iure emphyteutico eisdem iterum concessit, & Ioannes Baptista Catalanus vnus ex inuestiti, tam proprio, quàm aliorum participantium nomine directum Ecclesiæ dominium agnoscens, in instrumento expressè confessus est; hoc stagnum sibi ipsis, ac suorum authorum filijs legitimis, & naturalibus, ac descendentibus masculis tantum, ac de legitimo matrimonio procreatis, durante linea masculina, in perpetuum iure emphyteutico fuisse concessum; promittens vlterius omnes inuestitos illud ab inde citra ad instar rei emphyteuticæ retenturos, ac durantibus lineis prædictis, non solum futuros canones, verum etiam decursos soluturos præuia cessione nominis debitoris pro scut.135. Pacto insuper adiecto, quod si aliquis ex dictis participantibus hoc instrumentum ratificare recusasset, aut illud impugnasset, tunc remissio caducitatis sic recusanti, aut repugnanti non prodesset, sed illius rata ad d. Cardinalem directum dominium deuolueretur, qui eam in gratiam non contrauenientium concedere posset, prout in instrumento summario n.1. Et hæc quidem recognitio, vti nomine omnium participantium fa-
cta,

cta, ita æqualiter ab omnibus ratificata fuit, ac successiuè ab
omnibus singulæ eorum partes locatæ fuerunt, cum expres-
sa assertione eiusdem iuris Ecclesiæ sum. n. 2. & 3.
Euenit, quod de anno 1615. ad instantiam Hospitalis
S. Sixti Francisco Piccino, tanquam vltimo, & maiori obla-
tori, fuit subhastata, & deliberata portio, quam in hoc stagno
Marcus Aurelius Catalanus retinebat pro scutis 750. reser-
uato consensu rec. me. Scipionis Card. Burghesij tunc Abba-
tis Proprietarij, qui de anno 1631. consensit, & condonauit
laudemium Victorio prædicti Francisci emptoris filio, qui
promisit soluere canonem in futurum, & seruare pacta em-
phyteutica, aliaque contenta in supradicto instrumento
Cardin. Baronij, vt in sum. n. 5.
Cum autem de ann. 1627. D. Augustinus Theulus, alij-
que participantes prætenderent, quod sequuta morte d. Mar-
ci Aurelij, portio illius vendita d. Piccino per ius accrescendi
1 ad ipsos spectaret, (quasi resoluto † iure datoris, ius pariter
emptoris dissolutum remaneret) illum coram A. C. inter-
pellarunt ad sibi ipsis soluendum in futurum affictus pro ra-
ta à se empta. Verùm cum ad instantiam d. Hospitalis S. Six-
ti, causa coram suo Iudice reassumpta fuisset, aduertens Do-
minus Card. Scipio hanc litem in sui præiudicium intentari,
ac prætendens, quod portiones sic decedentium directo Do-
mino, non autem participantibus acquiri deberent, obtinuit
admitti ad causam pro omni suo iure, & interesse, & post li-
tem prosequutam vsque ad annum 1633. DD. Paulus de
Quinque, & Augustinus Theulus negare ceperunt Ecclesiæ
dominium, quapropter cum post obitum d. Card. Scipionis,
de eadem Abbatia fuerit prouisus Eminentiss. D. Petrus
Maria Cardinalis Burghesius, placuit ad illius instantiam in-
quirere, an constet de dominio Ecclesiæ ad effectum reco-
gnitionis, & Domini de eo constare responderunt ex proba-
2 tionibus illud necessariò inferentibus, † quamuis aliàs in hac
materia sufficerent leuiores, *l. indicia, C. de rei vendic.* Bart.
in l. quidam n. 4. ff. de condit. instit. Rip. *in l. rem, quæ nobis,
n. 52. ff. de acquir. poss.* Parisi. *cons.* 104. *n.* 103. *lib.* 1. Boer. *dec.*
42. *n. 2. & seqq.* & fuit resolutum in *Lauden. deuolutionis* 26.
Iun. 1596. *coram bo. me. Corduba, & in Romana proprietatis*
18. *Iunij* 1601. *coram bo. mem. Cardin. Pamphilio.*
Prima igitur probatio deducebatur ex acceptatione cadu-
citatis, illiusque remissione postea facta à Card. Baronio cũ
3 concessione nouæ inuestituræ tanquam de re emphyteutica,
l. consualis, vbi Bald. *C. de donat.* Bart. *in l. rura, C. de agr.
desert. lib.* 11. Natt. *cons.* 26. *n.* 6. Siluan. *cons.* 57. *in princ.* &
fuit in terminis resolutum in *d. Lauden. deuolutionis* 21.
Aprilis 1597. *coram bo. me. Corduba.*
Secunda, ex quo inuestiti expressè asseruerunt, quod sta-
gnum iam antea erat de directo dominio, & proprietate Ab-
4 batiæ, † quæ assertio non solùm est apta nocere confitenti-
bus, sed etiam eorum successoribus in actione personali, Ri-
pa *in l. si aliquam rem* 28. *n.* 39. *vers. & iterum subdistingue,
ff. de acquir. possess.* Ruin. *cons.* 50. *n.* 11. *& seqq. lib.* 1. Surd.
5 *cons.* 449. *n.* 38. vbi quod ius potest etiam † rem propriam
in feudum recognoscere, & sibi præiudicat. Valasc. *de iur.
emphyth. q.* 9. *n.* 18. *post med. vers. cæterum*, Rot. *dec.* 693. *n.* 2.
& dec. 776. *n.* 1. *p.* 1. *diuers. & in rec. dec.* 249. *n.* 3. *& dec.* 290.
n. 2. *p.* 1. *& dec.* 193. *n.* 2. *vers. & quod magis p.* 2. *& dec.* 359.
n. 12. *vers. Quarto concurrit, & n. seqq. p.* 5. *& fuit dictum in
Romana deuolutionis* 28. *Maij* 1631. *coram R. P. D. meo Pi-
rouano, & in Nouarien. bonorum* 15. *Decembris* 1632. *coram
Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.*
Tertia, ex promissione soluendi canones decursos, & in
6 futurum decurrendos † durantibus lineis masculorum pro-
mittentium, Rot. *dec.* 400. *n.* 6. *& tribus seqq. & dec.* 249. *n.* 3.
p. 1. *rec.* Gratian. *discept.* 912. *n.* 33. *vers. præterea.*
Quarta ex successiuis locationibus factis à Participanti-
bus cum pacto, quod locatione durante conductor tenere-
7 tur annuatim soluere Abbati ratam canonis eorum quemli-
bet tangentis, *ad tex. in l. fin. C. de iur. emphyt.* Fel. *in cap.
cum causam, n.* 4. *vers. est verum de probat.* Gozad. *cons.* 94.
num. 57. *in fin.* Siluan. *cons.* 57. *n.* 10. *cum duob. seqq.* Bursatt.
cons. 27. *n.* 4. *& seqq.* Gabr. *de locat. conclus.* 4. *n.* 17. Rot. *in
rec. p.* 5. *dec.* 359. *n.* 12. & fuit ponderatum *in Nouarien. bo-
norum* 9. *Iun.* 1610. *coram bo. me. Card. Lancell.*
Quinta, ex continuatis solutionibus dicti canonis vltra
8 spatium 30. annorum, † quæ quidem solutiones de per se
videntur sufficere ad probandum dominium contra tertiũ,
Specul. *tit. de emphyt.* §. *nunc aliqua, n.* 67. *vers. quinquagesi-
mo tertio*, Felin. *in cap. cum Bertoldus n.* 28. *de re iudic.* Ca-
strens. *in l. sicuti*, §. *sed si quæratur n.* 8. *vers. & per prædicta*,
ff. de seruit. vendic. Alexand. *cons.* 8. *vers. præterea vol.* 7.
Aym. *cons.* 434. *n.* 5. *& seqq. & signanter n.* 12. Seraphin. *dec.*
869. *n.* 3. Guidop. *dec.* 272. *sub n.* 2. *in fin. vers. sed præmissis
non obstantibus*, vbi, quod ita seruat stylus, & consuetudo
Curiarum, & quod vidit super hoc articulo tempore suo vl-
tra centum sententias. Caputaq. *dec.* 292. *lib.* 4. Rot. *dec.* 290.
n. 4. *p.* 1. *rec.* Caualer. *dec.* 291. *n.* 4. *vers. dabantur etiam, &
dec.* 654. *n.* 2. *& seqq.*
De solutionibus autem visum est constare tum ex respon-
sionibus Æmilij Theuli ad articulos, in quibus fatetur à to- 9
to tempore sui recordatus fuisse solutos canones, Dec. *in ru-
br. extr. de probat. n.* 27. *& seq.* Gregor. XV. *dec.* 92. *n.* 1. Tum
etiam ex ordinibus directis Banco D. Bonanni ex libris ip-
sius nouiter extractis cantantibus in causam canonis, & ex
solutionibus pro octo postremis annis, licet tres vltimæ suf- 10
ficerent ad probandum, quod totum decursum fuerit inte-
grè solutum, *l. quicumque, C. de apoc. publ. lib.* 10. Ioan. Andr.
in addit. ad Specul. *tit. de emphyt.* §. 1. *n.* 38. *vers. pro tribus
annis*, Ias. *in l.* 2. *n.* 135. *C. de iur. emphyt.* Gabr. *conclus.* 11. *de
præsumpt. n.* 2. *& seqq.* Rot. *dec.* 3. *de locat. in nouis*, & fuit re-
solutum in *Bononien. de Cardinalibus* 11. *Ianuarij* 1602. *co-
ram bo. me. Hieronymo Card. Pamphilio.*
Neque obstat, Caputaq. *dec.* 280. *p.* 1. in qua dicitur, quod 11
ex instrumentis locationum, † solutionibus, confessionibus,
ac alijs similibus adminiculis non probetur dominium, quia
vltra quod quando agitur de eo † probando ad effectum re- 12
cognitionis tantum, omnes admittunt sufficere leuiores pro-
bationes ex supra citatis, nec Caputaq. contradicit, fuit res- 13
ponsum ipsius opinionem habere locum, quando in recogni-
tione non fit mentio dominij, quia tunc potuit fieri ex causa
census, vt declarat Rot. *dec.* 420. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* vel quando
agitur de vendicanda re, & potest esse dubium, quod bona ab
alio, quàm ab Ecclesia in emphyteutam peruenerint, quia
aliàs remota hac dubitatione, instrumenta † locationum, so- 14
lutiones, ac confessiones sufficienter probant dominium,
Rot. *in rec. d. dec.* 290. *n.* 6. *& seq. & d. dec.* 409. *n.* 6. *par.* 1.
prout etiam conciliando decisiones hucusque emanatas,
apertius distinxit Rot. *in alleg. Nouar. bonor.* 15. *Decembris*
1632. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.*
Nec pro exclusione d. dominij visum est aliquid releuare
Instrumentum concordiæ celebratum de anno 1573. inter
Commendatarium Abbatem Regularem, & alios, in quo in-
strumento à Participantibus dicitur promissa solutio duca-
torum 20. correspectiuè ad pascua, & ligna dumtaxat, & fa-
scinas, quæ ex Casali Malagrottæ cohærenti percipiebantur
ad claudendum stagnum, ac pro omni, & toto eo, quod Ab-
batia prætendere posset super dicto stagno, nullo facto verbo
de aliqua recognitione dominij; fuit enim responsum in-
strumentum prædictum deseruire potius pro maiori proba-
tione dominij ipsius Ecclesiæ, nam in principio ipsius refe-
runtur quidem supradictæ prætensiones Participantium,
qui tanquam studentes se subtrahere ab annua præstatione
ducatorum 20. prætendebant, quod illa esset correspectiua
pascuis, & lignis, quæ pro animalibus, & pro claudendo sta-
gno respectiuè percipiebantur in Casali Malagrottæ, per cu-
ius ademptionem ipsi Monasterio cessasset quoque ista cor-
respectiua responsio, sed fuit ponderatum ex eodem instru-
mento clarè etiam patere, quod Abbas hanc correspectiuita-
tem absolutè negauit, & Participantes non obstantibus eo-
rum prætensionibus non solum decursa soluerunt, sed de-
currenda etiam soluere promiserunt, & quamuis promissio
fuerit ita vniuersaliter concepta pro omni, & toto eo, quod
Ecclesia prætendere posset; nulla facta expressione, quod fit
pro recognitione dominij directi; † attamen ex illa genera- 15
litate non potest dici probata negatiua dominij in præiudi-
cium Ecclesiæ, *ad text. in l. non hoc, C. vnde legit. c. in præ-
sentia de probationib.* De actu † enim negatiuo instrumen- 16
tum non conficitur, Io. Andr. *in cap.* 1. *de præscript. in* 6. *n.* 4.
in fin. vbi Gemin. *n.* 16. Alex. *cons.* 16. *n.* 17. *lib.* 5. & fuit di-
ctum in allegata *Lauden. deuolutionis* 26. *Iunij* 1596. *coram
Corduba.* Et tantò minùs, dum postea in instrumento anni
1602. generalitas illa fuit specialiter agnita, & à partibus ma-
nifestata, † quod scilicet esset pro recognitione dominij, ad
tradita per Bald. *in l. legatum*, §. *qui plures, n.* 1. *in fin. vers. sed
quando, ff. de legat.* 2. Atque hic intellectus eò magis suade-
tur, quo solutio promissa in concordia anni 1573. non pote-
rat amplius esse correspectiua ad pascua, & ad ligna pro clau-
dendo stagno, cum hæc iam antea cessassent per ademptio-
nem Casalis, & ideo necessariò debuit esse pro dominij re-
cognitione, quæ congruè comprehendebatur sub generali
præ-

prætensione Ecclesiæ respectu dictæ solutionis ducat.20.

Et ex his visum est etiam tolli, quod ex d. instrumento
anni 1573. detegatur erronea concessio Card. Baronij, quia
18 vltra quod in actibus, qui matura deliberatione fiunt, prout
in eo casu, ad euitandam deuolutionem iam acceptatam, ne-
mo errorem, vel ignorantiam potest allegare, vt per *glos. in cap. ex litteris, verb. admonita, de diuort.* Roman. *cons.* 346.
*n.*10. *vers. quia ibi*, & continuatæ solutiones, ac locationes
19 excludunt errorem, Rot. *d. dec.* 420. *sub n.* 4. *vers. nec præ-
sumitur p.*3. *rec.* fuit etiam ponderatum, quò cum ista duo
instrumenta sint inter se compatibilia, cesset omnis præsum-
ptio erroris, & præsertim dum Io. Baptista Catalanus pro-
curator ad illum actum deputatus ab alijs participantibus,
20 agebat etiam rem propriam, cuius nemo præsumitur igna-
rus, *l. fin.* & ibi Bart. *n.*2. *ff. pro suo.* Socc. iun. *cons.*39.*n.*118.
*lib.*1. Aym. *cons.*6. *n.*16.

Nec obstat, quòd in eodem Instrumento anni 1573. Parti-
cipantes vocentur domini, & possessores huius stagni, quia
21 prædicta verba sunt referenda † ad dominium vtile, & na-
turale, quod iuxta subiectam materiam defertur in inuesti-
tum, idque clarè patet ex instrumento anni 1602. in quo Ca-
talanus, qui pro omnibus stipulatus fuit, vocatur vnicus ex
vtilibus dominis Aquarij Stagni, vnum enim instrumentum
22 ab alio declaratur, ex not. per Bald. & Ias. *in l. qui filiabus in
prin. n.*5. *ff. de legat.*1. *cum similibus.*

Minus releuat, quod Laurentius de Quinque, ac Theulus
dictum instrumentum Card. Baronij non ratificarunt, quia
23 vltra quod respectu Laurentij manifestè probatur ipsum
constituisse procuratorem Dominum Ioannem Baptistam
Catalanum ad ratificandum, summ. n.2. in fine, prout postea
tàm d. Laurentij, quam proprio, & Thomæ fratris nomine
illud ratificauit, ex abundanti dicitur, quod instrumentum
prædictum fuit etiam ratificatum à deputatis creditorum d.
Laurentij, qui cum de eo tempore omnia eius bona admini-
24 strarent, † dicebantur singulares successores, & poterant fa-
cere quicquid ipse Laurentius de bonis suis facere potuisset,
iuxta trad. per Rot. *dec.*53. *sub n.*2. post Pacific. de Saluian.
interdict. cum alijs adductis per Gratian. *discept.* 401. *n.* 39.
& seqq.

Respectu verò Theuli non solum ratificatum fuit à Mag-
25 dalena ipsius matre vti tutrice, & curatrice, † prout datur fi-
des tutelæ cum decreto Iudicis, alijsque solemnitatibus, ad
not. *in l.*2. *§. quod obseruari*, *C. de iuram. calum.* Rom. *cons.*
389. *n.*3. Gutt. *de tutel. p.*3. *c.*1. *n.* 79. Verum etiam adest ex-
pressa ratificatio facta ab eo effecto maiore per productio-
26 nem, & vsum d. instrumenti in locationibus factis pro rata
illi tangente, Rom. *cons.*63. *n.*3. Afflict. *dec.* 25. *n.*5. Capu-
taq. *dec.*193. *p.*1. Greg. *dec.* 238. *n.*5. & ibi latè Adden.

Cùm igitur ex supradictis clarè probetur dominium ad
effectum recognitionis, duo etiam tanquam in necessariam
sequelam Domini putarunt esse admittenda; primum scili-
27 cet, quod in † venditionibus Eminentissimo Abbati debea-
tur laudemium, *iuxt. l. fin. C. de iur emphyt.* Rot. *dec.* 168.
n. 1. *p.* 2. *diuers.* & firmatum fuit in d. *Lauden. deuolutionis*
26. *Iunij* 1596. *coram Corduba*, laudemium enim soluitur ad
28 hoc, vt directus Dominus alienationem approbet, Ias. *in
l. fin. n.*39. *C. de iur. emph.* Afflict. *in §. illud quoque n.* 14. *tit.
de prohibit. alienat. fact.* per Feder. Bertrand. *cons.* 140. *n.*2.
*lib.*6. latè Valasc. *de iur. emph. quæst.*29. Alciat. *lib.* 1. Paregr.
29 *c.*45. *n.*6. qui dicit nuncupandum esse Laudatitium, † quia
dominus contractum laudat suum præstando assensum; al-
30 terum, quod eidem Eminentissimo Abbati competat † præ-
latio iuxta iuris communis dispositionem, de qua in *d. l. fin.
C. de iur. emph.* & sensit Rot. *in alleg. Lauden. deuolutionis* 9.
Decemb. 1599. *coram Corduba.*

Et ita fuit decisum parte vtraque, &c.

A N N O T A T I O.

In eadem causa emanarunt coram eodem Reuerendiss.
D. meo Patriarcha tres aliæ insignes, & famigeratæ decisio-
nes, videlicet *sub diebus* 27. *Aprilis* 1640. 10. *Iunij* 1641. *&*
16. *Decemb. eiusdem anni*, in quibus viua ratione, optimisque
fundamentis ventilatur, & resoluitur, quod dispositio *tex. in
31 in l. si quis conductionis, C. locat.* in quo † per hæc verba dis-
ponitur, *si quis conductionis titulo agrum, vel aliam quamcum-
que rem accipit, possessionem prius restituere debet, & tunc de
proprietate litigare*, vt scilicet dispositio *d. text.* licèt propriè
32 loquendo, habeat locum inter locatorem, † & conductorem,
itaut multi Doctores affirment nullo modo posse intrare in
33 contractu emphyteutico, feudali, † aut in alio à contractu
locationis dissimilis, vt per Contard. *in l. vnic. in ampliat.
num.*76. *C. si de momen. poss.* latè Rimin. sen. *cons.*94. *n.*19. *&
plurib. seqq. lib.*1. Menoch. *de recuper. remed.* 11. *n.*61. ea præ-
cipua ratione, quia conductor, qui non sibi, sed Domino pos-
sidet, si finita locatione rem † conductam restituere neget, 34
dicitur spoliare, Cephal. *cons.*47. *n.*40. *lib.*1. cum alijs per ip-
sum alleg. sed emphyteuta dum sibi † naturaliter possidet, 35
etiam quod alterius dominium controuertat, non propterea
est spoliator. Quicquid tamen sit, contraria opinio est ve-
rior † quod scilicet *d. l. si quis conductionis* procedat etiam in 36
contractu emphyteutico, & ista fuit opinio Bart. *in legata
inutilia n.*2. *vers. nam si quidem, ff. de adim. leg.* Paris. in ad-
dit. ad Bart. *in d. l. si quis conductionis littera Apost. med.* Spe-
cul. *de locat. §. nunc aliqua n.*82. *cum multis alijs*, & in hac
materia multus ero *in altero Tom. in causa Colimbrien. præ-
dij* 18. *Maij* 1618. *coram bon. me. Reuerendiss. Dunozetto in
Annot. ad n.* 6. & prædicta conclusio continua memoria est 37
commendanda, cum valde proficua sit, nam eius intuitu Do-
minus directus ferè releuatur ab onere probationis domi-
nij, quæ probatio † est omnium difficillima, vt notant Do- 38
ctores communi calamo *in l. cum res, C. de probat.* & quidem
reputatur adeo difficilis, † & inextricabilis, vt quandoque 39
censeatur impossibilis, *vt inquit glos. in l. cum res, C. de probat.*
cum alijs copiosè relatis per Boer. *dec.*42. *sub n.* 25. quo ca-
su, quæ probationes sufficiant ne quis, iuribus † omnibus re- 40
clamantibus, iniustè ob rigorem probationum, quod suum
est amittatur, & alteri indebitè acquiratur, † locupletando se 41
cum aliena iactura, dicam latè, & plura circa hoc adducam
in altero tomo in annotatione ad decisionem *in causa Ro-
mana domus S. Mariæ Maioris* 28. *Maij* 1625. *coram bo. me.
Reuerendiss. Pirouano*, in qua decisione firmatur, quod sicu-
ti dominium per plures actus se † extendit, ita etiam ex eis- 42
dem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum
deuolutionis &c.

Paulus Rubeus.

R. P. D. C A R I L L O.

Abulen. Iurispatronatus.

Die Lunæ 22. *Iunij* 1637.

A R G V M E N T V M.

Capellam aliquam dotans, sibi acquirit iuspatrona-
tus, etiam si illud expressè sibi non reseruauerit,
dummodo illud non remiserit. Vniuersitas, vel
populus vt acquirat iuspatronatus ex constructio-
ne Capellæ, ex piorum eleemosynis, quid requi-
ratur.

S V M M A R I V M.

1 *Iuspatronatus ex dotatione quis acquirit, etiamsi ipse il-
lud expressè sibi non reseruauerit, dummodo illud non
remiserit.*

2 *Iuspatronatus quando vigore priuilegij optimè substinetur,
& num.*5.

3 *Capella aliqua si sit fundata ex piorum eleemosynis, conse-
quenter excluditur iuspatronatus alicuius particularis
personæ.*

4 *Capella aliqua etiamsi sit constructa ab Vniuersitate, vel
Populo, adhuc illis non competit iuspatronatus, nisi si-
mul probetur, eleemosynas fuisse datas animo acqui-
rendi iuspatronatus.*

D E C I S I O DCXIV.

POstquam resolutum fuit sub die 8. præsentis * mensis
constare de causis restitutionis in integrum ad fauorem
hæredum bo. mem. Cardinalis de Spinosa aduersus senten-
tiam Rotalem, quæ reformabat inscriptionem appositam in
marmoreo lapide iuxta eius sepulchrum in Capella maiori
Ecclesiæ Parochialis Beatæ Mariæ del Varco Oppidi de
Martinmunnoz de las possadas Abolen. Diœcesis, proposui
dubium, an constaret de iurepatronatus in dicta Capella, &
Domini affirmatiuè responderunt ex duplici capite. Primo
ratione dotationis factæ per dictos hæredes, qui est vnus ex
tribus modis, quibus acquiritur iuspatronatus, † etiamsi do- 1
tans illud expressè sibi non reseruauerit, dummodò illud
non remiserit, ex notat. *per glos. in cap. quicumque* 16. *q.*7. Ab-
bas *in c.*3. *n.*4. *de Eccles. ædif.* Garz. *de benef.* 5. *par. c.*9. *n.*63.
Viuian. *de iurepatr.* 1. *par. lib.*2. *c.*1. *n.*9. Campanil. *in diuers.
iur. Iuris Can. rubr.* 11. *c.*13. Rot. *dec.*5. *de iurepatr. in antiq.*
& latius fuit comprobatum coram me sub dicta die 8. huius
mensis, vt in d. dec. §. sed etiam.

Secun-

Secundò, quia de prædicto patronatu constat ex conces-
sione facta in litteris san. me. Gregorij XIII. datis in summ.
2 antiq. n. 1. & 2. † vbi clarè legitur fuisse obtentum ex titulo
oneroso ratione dotis, & sic vigore priuilegij optimè susti-
netur, Garz. *d. cap. 9. n. 121.* Gonzal. *in reg. 8. glos. 28. n. 22. &*
glos. 36. n. 36. Rot. *decis. 269. p. 2. diuers. & dec. 161. &* 189.
par. 5. recent.

Nec obstat repetita obiectio, quod prędicta Capella fuerit
3 etiam fundata ex piorum eleemosynis, & consequenter ex-
cludatur iuspatronatus hæredum d. Cardinalis, quoniam vl-
tra quod benè tollitur obiectum ex deductis in decisione 609.
huius causæ, §. nec obstat dixerunt Domini, quod etiam si
4 fuisset constructa † Capella ab Vniuersitate, vel Populo,
adhuc iuspatronatus illis non competeret nisi simul probe-
tur, eleemosynas fuisse datas animo acquirendi iuspatrona-
tus, Lambertin. *lib. 1. p. 1. qu. 5. art. 21. n. 9. & q. 7. art. 17. n. 10.*
Vnde resolutum fuit constare de iurepatronatus, tàm ratio-
5 ne dotationis, quàm ex priuilegio obtento ex titulo onero-
so in d. Capella maiori, sicut etiam in nouem alijs Capella-
nijs in eadem Capella erectis iuxta tenorem inscriptionis,
& litterarum Apostolicarum, super quibus Capellanijs nulla
adest quæstio, nec inter partes hoc controuertitur.

Et ita decisum vna tantum parte informante &c.

* *Est supra in hac parte decis. 609.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO
Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Officij Mandatariatus.

Die Mercurij 1. Iulij 1637.

ARGVMENTVM.

Officium aliquod, si sit de regalibus Principis, vt eius resignatio facta à possidente ad fauorem tertij valeat, quid requiratur, & ad hoc vt non remaneat amplius sub periculo vitæ resignantis.

SVMMARIVM

1 *Notarij fides, non facit fidem, & maximè si careat testibus.*
2 *Officium aliquod, si maneat sub vita periculo alicuius, secuta eius morte illud vacat.*
3 *Resignatio officij coram Notario, & testibus valet, quando in eius erectione id fuit cautum.*
4 *Officiorum tituli, quando non sunt in commercio sine auctoritate superioris, tunc necessario requiritur consensus ipsius superioris in resignatione ad hoc, vt dicta officia non dicantur vacare per obitum illius, qui resignauit.*
5 *Officia, quando sunt de regalibus Principis, nunquam alicui dicitur acquiri illorum possessio, in praeiudicium superioris.*
6 *Officia aliqua, quando sunt de regalibus Principis, tunc etiam pro translatione possessionis dd. officiorum in resignatarium pro forma requiritur expeditio litterarum patentium, ac iuramenti præstatio.*
7 *Notarius si receperit resignationem alicuius officij nomine superioris, tunc d. officium desinit esse sub periculo resignantis vita.*
8 *Sed hoc intellige in simplici resignatione, & in abdicatione à se proprijs iuris, sed secus est sit fiat ad fauorem tertij, vt illi officium acquiratur.*
9 *Officij alicuius resignatio, quando fit ad fauorem tertij, tunc sunt adhibendæ plures diligentiæ, ne amissio sequatur in fraudem Domini directi.*
10 *Actus dicitur imperfectus, si dependeat à futuris probationibus faciendis.*
11 *Officij resignationis admissio, superior denegare potest, si iuste, & probabiliter suspicari potest, quod fiat in fraudem eminentis vacationis.*
12 *Obitus attribuendus est causa indubitabili, non autem incerta.*
13 *Accessus è Ciuitate Neapolis ad Vrbem de mense Augusti, & Septembris est adeo periculosum, vt ferè nullus venientium mortem euitet.*
14 *Peritis in arte præstanda est plena fides.*
15 *Possessio anterior in concursu est manutenibilis.*
16 *Possessio proueniens à radice patenter infecta est minimè considerabilis, amplia n. 17.*
18 *in Manutentionis summarissimo iudicio inspicitur sola facti detentatio.*
19 *Petitorium, quando perimit ipsam possessionem, tunc potest de eo agi etiam in iudicio manutentionis.*

DECISIO DCXV.

CVm fuerit resolutum sub die 23. Martij præteriti * Be-
nedicto Ruggerio dandum esse mandatum de manu-
tenendo in quasi possessione officij Mandatariatus Emmen-
tissimi Cardinalis Vicarij, iterum hodie articulo discusso,
Domini perstiterunt in decisis, quia prætensa resignatio Ci-
cognolæ, in qua exaduerso fit potissimum fundamentum,
non probatur nisi per quandam Notarij fidem, † quæ fidem 1
non facere testatur, Cæs. de Grass. *dec. 2. n. 13. de spons.* Greg.
dec. 214. n. 2. maximè cùm careat testibus, Rot. *dec. 624. n. 10.*
p. 1. rec. Ac proinde, quod dum pro parte D. Equitis Iosephi
concludenter non probatur, quod à bo. me. Cardinale Mel-
lino fuerat admissa resignatio d. officij, quod erat sub pericu-
lo vitæ ipsius Cicognolæ, remanet indubitatum, quod secuta
interim † ipsius morte officium vacauerit per ea, quæ tradit 2
Seraph. *dec. 1294. n. 5.* Gratian. *discept. 276. n. 63.* Cùm non
versemur in officio in cuius erectione fuerit cautum valere
ipsius resignationem † coram solo Notario, & testibus, de 3
quo loquitur idem Seraph. *dec. 389. n. 3.* sed in ijs, quæ res-
pectu tituli non sunt in commercio sine superioris auctori-
tate, & † sic necessariò requirebatur ipsius Cardinalis con- 4
sensus in resignatione, ne officium diceretur vacare per mor-
tem, Roland. *cons. 11. in princ. n. 3. lib. 2.* Sarnen. *de infirm.*
resign. q. 22. Rot. *dec 495. n. 2. & 3. p. 2. rec.* Cùm enim ista
officia dicantur de regalibus Principis, † nunquam alicui di- 5
citur acquiri ipsorum possessio in præiudicium superioris,
Luc. de Penna *num. 2. C. de fundo limetrop. lib. 11.* Molin. *de*
Magistrat. lib. 1. cap. 11. Quinimò etiam pro translatione
possessionis officij in resignatarium, pro forma † requiritur 6
expeditio litterarum patentium, *l. in offic. & l. ad probatorias,*
C. de diuers. offic. Boer. *dec. 150. n. 9. in fine*, ac iuramenti
præstatio, Boer. *dec 249. n. 9.* Quæ omnia benè concurrunt
in Benedicto Ruggerio prouiso à Cardinali.

Non obstat, quod Notarius receperit resignationem no-
mine superioris, & quod propterea † tunc officium desieret 7
esse sub periculo vitæ Cicognolæ, per ea quæ tradunt Boer.
dec. 348. Paris. *de resignat. q. 9. n.* 126. quia hoc procedit in
simplici resignatione, ac in abdicatione à se proprij iuris, se- 8
cus autem quando fit resignatio ad fauorem tertij, vt illi
officium acquiratur, tali enim casu fiunt plures † diligentiæ 9
ne admissio sequatur in fraudem Domini directi, vt benè
per Seraph. *d. decis. 1294. num. 2.* Boer. *dec. 149.*

Nec releuat dicere, quod D. Cardinalis dederit ordinem
Odoardo Tibaldesco Secretario, vt constito de superuiuen-
tia Cicognolæ per fidem authenticam resignationem admit-
teret, quia duplex tempus venit considerandum, primum
dum Cicognola degebat Neapoli, & potest dici, quod tunc
adesset consensus quidam imperfectus, † tanquam depen- 10
dens à probationibus faciendis circa vitam Cicognolæ, quæ
probationes postea imperfectæ fuerunt declaratæ, alterum
verò tempus postquam Cicognula venit ad Vrbem, nam
tunc ob intempestiuam aeris commutationem æstiuis tem-
poribus, Cardinalis iustè, & probabiliter de ipsius morte du- 11
bitans, † prout casus euenit, tanquam in fraudem imminen-
tis vacationis, potuit admissionem resignationis denegare,
Castrac. *de societ. c. 40. n. 43. & seq.* Seraph. *d. dec. 1294. n. 7.*
& fuit resolutum *in Conchen. Notariatus 26. Nouemb. co-*
ram bo. me. Litta.

Nec releuat si dicatur Cicognolam obijsse ex noua causa
venationis, quia non probatur, & sic obitus est † attribuen- 12
dus indubitabili causæ aeris, Farinac. *de homicid. q. 127. n. 72.*
Et per hoc optimè facit *decisio 436. per tot. p. 2. rec.* Acceden-
te præsertim iudicio duorum principalium Medicorum Vr-
bis attestantium accessum è Ciuitate Neapolis † ad Vrbem 13
de mense Augusti, & Septembris esse adeo periculosum, vt
ferè nullus venientium mortem euadat, in tantum, vt quam-
uis iste, qui ad Vrbem accessit, steterit sanus per 20. dies, &
vltra, si postea infirmetur, infirmitas tribuenda omninò sit
mutationi aeris, & non alteri causæ, peritis † autem in arte 14
præstanda est plena fides, Paris. *de resign. lib. 12. quæst. 6. n. 18.*
Farinac. *supracit. à n. 101.* Rot. *diuers. dec. 620. num. 3. p. 1.*

Nec dicatur constare quidem, quod D. Eques Ioseph exe-
gerit fructus officij, tam à Cicognola, quàm à Margano,
non tamen constare, quod ab ipso Margano Domini Cardi-
nalis exegerit, vel saltem controuerti non posse, quin pos-

ſeſſio Domini Equitis ſit anterior, & ſic in concurſu manu-
15 tenibilis, † quia fuit reſponſum, quod data vacatione officij
per mortem Cicognolæ ſub cuius periculo vitæ reſidebat
officium, ſtatim expirauit locatio facta ab Equite ipſi Mar-
gano, vt ſupra oſtenſum eſt, & propterea ceſſante in D. Equi-
te dominio officij, dato etiam, quod poſt vacationem exege-
rit à Margano, iſta exactio tanquam proueniens à radice
16 patenter infecta, non viſa fuit conſiderabilis, idque tantò
magis, dum D. Eques poſt obitum Cicognolæ, ſciens offi-
17 cium fuiſſe à D. Cardinali locatum eidem Margano, & † po-
ſtea venditum Benedicto Rugetio, agnoſcens bonam fidem
tacuit per quatriennium, *l. 3. §. in admittenda, l. ſi id quod,*
§. fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti*
n. 3. verſ. ſecundo modo, ff. uti poſſid. Menoch. *de retinend.*
remed. 3. n. 34. verſ. ſed declaratur, Mant. *dec. 95. n. 5.* Caual.
dec. 625. n. 12.

Demum non obſtat, quod fundamenta ſuperius deducta
reſpiciant petitorium, & ideò cum verſemur in ſummariſ-
18 ſimo manutentionis, † in quo ſola detentatio facti inſpici-
tur, non eſt locus diſcuſſioni, an reſignatio officij fuerit be-
nè, vel malè facta, & per conſequens, an per mortem Cico-
gnolæ vacauerit, cum iſta ſuis loco, & tempore veniant di-
ſcutienda, fuit enim reſponſum, quod quando petitorium
19 perimit † ipſam poſſeſſionem, poteſt de eo agi, & in iudicio
manutentionis, vt eſt celebre conſilium Baldi 141. *n. 3. lib. 1.*
quem ſecuta eſt, Rot. *diuerſ. dec. 34. n. 21. in fine, & n. 22. p. 2.*
& coram Reuerendiſs. D. meo Coccino inter eius impreſſas
dec. 488. n. 11. in fine, & n. 12.

Et ſic parte vtraque informante fuit reſolutum eſſe ſtan-
dum in deciſis.

* *Eſt ſupra in hac parte dec. 605.*

R. P. D. PANZIROLLO
Patriarcha Conſtantinopolitano.

Camerinen. Spolij.

Die Veneris 5. Iulij 1637.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum immobilium minorum vt valeat, quid requiratur. Poſſeſſionis reintegratio, quando competat. Contractus etiam nominatus, quo caſu ob non adimplementum reſcindatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei immobilis pupillorum, vel minorum quando fit, non ſolum debet conſtare, quod alienatio fuerit neceſſaria, ex quo vrgeret æs alienum.*

2 *Verum etiam, vt pecuniæ rei alienatæ in extinctione æris alieni fuerint erogatæ.*

3 *Et hoc præſertim ſi ad iſtum effectum fuerit præſtitus conſenſus diſtractioni rei, & Iudex ſub hac conditione ſuum decretum interpoſuit.*

4 *Decretum Iudicis ſuper alienatione rerum minorum doloſè extortum, non ſuffragatur.*

Conſenſus præſtitus ſub conditione, ſi conditio euaneſcat, dictus conſenſus non nocet, n. 4.

5 *Poſſeſſionem ciuilem, ſi quis animo retinuerit, meritò ad naturalem poteſt reſtitui, & n. 6.*

7 *Poſſeſſionis reintegratio intrat in alienatione vitioſè facta.*

8 *Poſſeſſionis reintegratio, etiam competit ei, qui voluntariè cecidit à poſſeſſione, quando contractus non fuit ab altera parte adimpletus.*

9 *in Alienatione rerum minorum vigore conſtit. Marchiæ requiritur ſolemnitas inſinuationis.*

10 *Notario aſſerenti non creditur, niſi de actu à ſe rogato, vel geſto.*

11 *in Contractu nominato ob non adimplementum non poteſt agi ad reſciſſionem, ſed debet agi, vt adimpleatur.*

12 *Sed iſta concluſio non procedit, quando non fuit adimpleta cauſa finalis ipſius contractus.*

13 *Alienatio bonorum immobilium minorum ſi fiat ad effectum ſolutionis æris alieni, tunc cauſa finalis iſtius alienationis dicitur æs alienum.*

14 *Statut. Camerinen. mandans, quod ſtetur aſſertioni Notarij circa inſinuationem requiſitam in alienatione rerum minorum qualiter intelligatur.*

15 *Gratia ſanatoria contractus obtenta à Papa, non releuat, ſi ei non fuerunt narratæ omnes nullitates contractus.*

DECISIO DCXVI.

LAuinia, & Sorores de Turcarellis iam minores iudi-
cium ſpolij intentantes ſuper paternæ domus aliena-
tione, ab A. C. fauorabilem ſententiam reportarunt, quam
in gradu appellationis Rota ſub die 5. Octobris 1636 * me
proponente vti validam, ac iuſtam confirmandam eſſe cen-
ſuit. Hodie iterum auditis partibus ſuper eiſdem, DD. reſol-
uerunt perſiſtendum in deciſis; Etenim cum verſemur in
alienatione rei immobilis minorum, ac pupillarum, non ſo- 1
lum debet conſtare, quod alienatio fuerit neceſſaria, ex quo
vrgeret æs alienum, *l. magis puto, §. ſi æs alienum, ff. de reb. eor.*
Surd. *conſ. 115. num. 35. & ſeq.* Bald. *conſ. 184. in princ. lib. 2.*
Roman. *conſ. 351. n. 1. ante med. verſ. vnde in propoſito,* Ro-
land. *conſ. 33. n. 2. & conſ. 99. n. 4. lib. 1.* Angel. Aretin. *conſ.*
128. n. 2. & 19. Pariſ. *conſ. 98. n. 2. lib. 1.* Rot. *dec. 40. n. 7. p. 3.*
rec. Verum etiam † quod pecuniæ rei alienatæ in extinctio- 2
nem talium debitorum fuerint erogatæ, Rot. *in Romana cen-*
ſus 23. Ianuarij 1591. coram Bubalo, & in Romana cenſuum
de Romulis Ven. 18. Iulij 1699. coram Penia impreſſ. per Cenc.
poſt tract. de cenſibus, altera 10 ordine *dec. 55. n. 1. altera dec.*
287. n. 4. & 5. Præſertim cum explicitè ad iſtum effectum
fuerit præſtitus conſenſus diſtractioni domus, & Iudex ſub 3
hac conditione ſuum decretum interpoſuerit; vnde non ad-
impleta conditione, ſed retenta vna parte pretij penes tuto-
rem, & altera penes emptorem, abſque eo quod fuerit ſatisfa-
ctum creditoribus, decretum † Iudicis cenſetur doloſè ex- 4
tortum, & nihil refragatur, per *text. in l. & ſi Præſes, C. de*
præd. minor. Corn. *conſ. 207. n. 2. in fin. & ſeq.* Benintend.
dec. 2. n. 3. Et conſenſus ſic præſtitus à mulieribus, illis non
nocet: nam cum ipſæ ob non † ſeruatam formam cõtractus, 5
ſaltem ciuilem poſſeſſionem animo retinuerunt, Socc. iun.
in l. 1. n. 514. ff. de acqu. poſſeſſ. Curt. iun. *conſ. 53. n. 14. vol. 1.*
Cauſl. *dec. 66. n. 1.* Meritò etiam † ad naturalem poſſeſſio- 6
nem fuerunt per Iudicem reſtitutæ, Natta *conſ. 412. num. 8.*
verſ. & quemadmodum, Crauett. *conſ. 5. n. 11. in fin. & ſeq.*
Rot. *in rec. dec. 560. n. 3. p. 1.* & coram Caual. *dec. 86. n. 3. &*
in Sarſinaten. parochialis Ven. 27. Martij 1637. coram me,
cum poſſeſſionis reintegratio non ſolum in alienatione vi- 7
tioſa locum habebat, Tiraq. *de iur. primogen. q. 34. n. 3.* Cra-
uett. *conſ. 853. n. 3.* ſed etiam competat ei, qui voluntariè
cecidit à † poſſeſſione, quando contractus non fuit ab altera 8
parte adimpletus, Socc. *in l. rem quæ nobis n. 8. ff. de acqu. poſ-*
ſeſſ. Caputaq. *dec. 6. n. 1. par. 3.*

Præterea fuit conſideratum benè ſubſiſtere alterum de-
ciſionis fundamentum, in quo dicebatur contractum aliena-
tionis fuiſſe nullum ex defectu inſinuationis, cum tamen
hęc ſolemnitas † omninò requiratur tam vigore ſtatuti ip- 9
ſius Ciuitatis Camerini, quàm ex conſtitutionibus Mar-
chiæ, iuxta opinionem Rotæ prout *in dec. 385. n. 1. & 2. p. 2.*
rec. & apud Greg. *dec. 260. n. 1. & duobus ſeq.* Et quamuis
fuerit replicatum de inſinuatione ſatis conſtare ex Notarij
aſſertione, qui inſtrumentum celebrauit; reſponſum fuit hoc
non ſufficere, † ex quo Notario aſſerenti non creditur, niſi 10
de actu à ſe rogato, vel geſto, Bald. *in l. vlt. n. 17. C. de re iu-*
dic. Natta *conſ. 143. n. 5.* Cephal. *conſ. 299. n. 36.* Caual. *dec.*
572. n. 5. in rec. dec. 53. n. 3. p. 2.

Nec releuat, quod ſimus in contractu nominato, qui ob 11
non adimplementum non reſcinditur, ſed debet agi, vt im-
pleatur, Bart. *in l. 2. n. 7. C. de condic. ob cauſ. & l. in ciuile,*
C. de rei vendicat. Natta *conſ. 171. n. 1. & 2.* Gabr. *conſ. 49.*
n. 1. vol. 2. Rota *dec. 159. n. 14. p. 5. in rec.* & coram Greg.
dec. 130. n. 1. Nam hæc concluſio non procedit, quando non
fuit adimpleta cauſa finalis † ipſius contractus prout eue- 12
nit in caſu noſtro, in quo non fuit diſſolutum æs alienum,
cuius contemplatione fuit præſtitus † conſenſus ab alienan- 13
tibus, & Iudicis decretum interpoſitum, Crat. *conſ. 599. n. 1.*
Corn. *conſ. 101. ſub n. 7. verſ. tamen dato lib. 1.* Becc. *conſ. 45.*
n. 2. & 29. cum alijs per Pacif. de Salu. *in ſpecl. 5. c. vnic. n. 161.*

Non obſtat, quod ſtatutum Camerini diſponat creden-
dum eſſe Notario aſſerenti † ſe interueniſſe inſinuationi, 14
quia ſtatutum loquitur de atteſtatione Notarij cauſarum ci-
uilium communis Camerini, & de inſinuatione per eum
rogata, non autem de atteſtatione Notarij criminalis ſeu al-
terius, qui ſe rogauit de inſtrumento venditionis, nec ſana-
toria obtenta à Sanctiſſimo viſa eſt ſufficiens, † ex quo non 15
fue-

runt ei narratæ omnes nullitates, Caputaq. *dec.159. n.3.p.1.* Caual. *dec.500. n.1.* Greg. *decis.164. n.7.*

Et ita vtraque &c. cum in reliquis fuerit in prima decisione abundè satisfactum.

* *Est decisio 178. infra tom.3.*

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Census.

Die Veneris 27. Nouembris 1637.

ARGVMENTVM.

In aliquo contractu si fideiussores plures intercesserint, si vnus ex eis soluat totum debitum, obtenta cessione contra alios fideiussores à creditore pro parte eis tangeñ. quando eam possit consequi, & quando non.

SVMMARIVM

1 *Fideiussores, quando sunt duo, & vnus ex eis soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is, qui integrè soluit, obtenta cessione agere contra alium pro consequutione portionis ad eum spectantis.*

2 *Debitor si in principio contractus promiserit certos, omnes fideiussores accessuros semper fideiussio postea secuta in executionem d. promissionis dicitur facta per fideiussores, contemplatione mutui eorum periculi.*

3 *Quando enim ab initio est, vt alius daretur, tunc omnes fideiussores videntur simul dati, & obstat exceptio cedendarum.*

4 *Fideiussores, si fideiubeant respectu mutui periculi, quia (verbi gratia) non fideiuberem sine te, nec tu sine me, tunc habet locum beneficium cedendarum.*

5 *Fideiussores, quando se non obligant respectu mutui periculi, quod procedit quando (verbi gratia) primo fideiussi, postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, hoc casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non intercessit contemplatione illius vltimi fideiussoris.*

6 *Nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor.*

7 *Creditori non potest opponi exceptio cedendarum si non intercessit vltimi fideiussoris contemplatione.*

8 *Fideiussores duo, quando fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet primo, & alius secundo, si creditor liberet eum, qui intercessit secundo loco, & agat contra illum, qui intercessit secundo loco non obstabit exceptio cedendarum.*

Quia primus fideiussor non intercessit contemplatione secundi, & ideo non potest petere, vt sibi cedatur contra illum, & n.9.

10 *Fideiussor, qui intercessit non contemplatione alterius fideiussoris, soluendo dicitur satisfecisse suæ obligationi, nec cessio ei suffragatur.*

11 *Fideiussor non dicitur se obligasse contemplatione alterius fideiussoris, licet secundo loco sit datus, si constet eum non habuisse notitiam de obligatione primi fideiussoris.*

12 *Contẽplatio est impossibilis non data scientia, amplia n.13.*
Fideiussorum obligatio, quando non possit dici insolidum.

15 *in Alternatiuis sufficit alterum adimplere.*

16 *in Alternatiuis remediorum electio est creditoris non debitoris.*

17 *Sed secus est, si versemur in promissione dandi vnum, vel alium idoneum fideiussorem, quia tunc electio est debitoris, nec vtrumque copulatiuè requiritur.*

18 *Fideiussores, quando plures sunt obligati contemplatione alterius, tunc cessio confideiussori suffragatur.*

19 *inter Fideiussores præsumptio mutui periculi, si aliquis eorum non fuit nominatus expresse inter alios confideiussores, non potest considerari.*

20 *Creditor, si poterat agere contra debitorem etiam alius vigore cessionis à creditore reportatam.*

21 *in Alternatiuis per electionem vnius alter liberatur.*

22 *contra Confideiussorem agitur ex iuribus suis cessis ratione mutui periculi in eis considerati, & ideo cessante dictum mutuum periculum non potest agi contra eum.*

23 *Fideiussores, si simul non contraxerint, sed diuersis temporibus, & ignoranter isto casu, ille qui soluit censetur soluisse debitum propriũ, & ideo non potest ab alijs repetere.*

DECISIO DCXVII.

Latinus Vrsinus de anno 1581. super quibusdam suis tenutis sitis in territorio Nomenti imposuit annuum perpetuum censum scutorum 325. monetę iuliorum decem pro scuto, quem ita impositorum pro pretio scutorum quinque millium vendidit, & titulo venditionis cessit, & transtulit Fuluio Ferratino, & Ioanni suo filio filijsque masculis legitimis, & naturalibus natis, & nascituris dd. Fuluio, & Ioanni, & dd. filiorum hæredibus, & successoribus quibuscumque, promittens huic impositioni, & venditioni census, vti principales, & insolidum accessuros DD. Iulium Cæsarem Columnam Principem Prænestinum, ac Franciscum Vrsinum de Monterotundo Domicelium Romanum, vel alium æque idoneum, & licentia Sanctissimi Domini Nostri impetranda, & expedienda Communitates Nomenti, Turris Silicis, Castilionis, Arcis antiquæ, Podij Catini, & Catini: Eodem anno 1581. accesserunt prædictæ Communitates; Deinde sub die 11. Ianuarij 1582. Dux Ioannes Georgius Cęsarinus, qui non erat nominatus in Instrumento, nec promissus inter cæteros fideiussores accessuros in executionem promissionis dandi alium æquè idoneum; Primus omnium prædictorum accessit vti principales, & insolidum supradicto censui, prout postea sub die 13. Ianuarij eiusdem anni vti principalis, & insolidum accessit prædicto annuo censui supradictus Franciscus Vrsinus, & deinde Iulius Cęsar Columna ad faciendam rem gratam prædicto Latino Vrsino, vt in Instrumentis datis, sed cum Princeps Carbognani hæres supradicti Iulij Cæsaris, reportata iurium cessione à Ioanne Baptista de Aste, in quem tractu temporis peruenerat dictus census, dempta rata sua pro fructibus decursis, & ab eo solutis obtinuerit ab A. C. mandatum executiuum contra DD. Henricum, & Franciscum de Vrsinis hæredes d. Francisci de Monterotundo Confideiussoris, & isti pariter dempta sua rata pro residuo obtinuerint mandatum contra D. Ducem Cæsarinum Ioannis Georgij senioris hæredem, & fuerit à dicto mandato interposita appellatio iuxta formam rescripti Signaturæ, dubitaui, An dictum mandatum contra D. Ducem Cæsarinum esse exequendum.

Cuius dubij resolutio pendet ab eo, An hæredes d. Francisci Confideiussoris ex cessione iurium obtenta, potuerint
agere contra Ducem Cæsarinum hæredem Ioannis Georgij,
in quo articulo regula est, † quod si duo fideiubent, & 1
vnus ex fideiussoribus soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is qui integrè soluit, obtenta cessione, & non aliter, agere contra alium Confideiussorem pro consequutione portionis ad eum spectantis, *l. vt fideiussor, ff. de fideiuss. l. cum alter, C. eod. vbi glos.* Vincent. de Franch. *decis. 55. n.1.*

Secunda regula est, quod cum à principio contractus de-
bitor promiserit † omnes fideiussores accessuros, semper fi- 2
deiussio postea subsequuta in exequutionem dictæ promissionis dicitur facta per fideiussores, contemplatione mutui eorum periculi, quando enim ab initio conuentum est, vt
alius daretur, † tunc omnes fideiussores videntur simul da- 3
ti, & obstat exceptio cedendarum, sicut quando darentur simul, ita declarat Bart. *in l. si stipulatus esses, § si ex duobus, ante fin. vers. quia tunc, n. 3. ad med. ff. de fideiuss. per text. in l. Modestinus, ff. de solut.* Castren. *in d.l. si stipulatus in fin. vers. secus si fuisset actum, de secundo in quarto casu,* Neguſ. *de pign. & hypoth. 3. memb. quinta par. n. 36. in fin. in 5. fallen. vers. quod tamen intellige, & declara,* & benè idem Bart. *in d. l. si stipulatus, d. §. si ex duobus, n.2. vers. quandoque fideiussores, ff. de fideiuss.* vbi quod si fideiussores fideiubeant respectu mutui periculi, quia (verbi gratia) non fideiuberem
sine te, † nec tu sine me, firmat, tunc habere locum benefi- 4
cium cedendarum.

Tertia regula est, quod quando fideiussores non obligant
se respectu † mutui periculi, quod procedit quando (verbi 5
gratia) primo fideiussi, postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, in isto casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non intercessit contemplatione illius vltimi fideiussoris, nisi ab
initio † fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor. Ita 6
Bart. *in dicto §. si ex duobus n. 3. vers. primo casu,* vbi, quod non potest opponi exceptio cedendarum creditori, si non in-
tercessit † contemplatione illius vltimi fideiussoris, Neguſ. 7
vbi supra n.36. vers. quinto fallit, vbi, quod quando duo fideiussores fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet pri-
mò, & † alius secundo, si creditor liberet illum, qui inter- 8
cessit,

cessit secundo loco, & agat contra illum qui intercessit pri-
mo loco, non obstabit exceptio cedendarum, quia primos fi-
deiussor non intercessit contemplatione secundi, & ideò
non potest petere, vt sibi cedatur contra illum.

In proposito autem versamur in tertia regula, quia Lati-
nus Vrsinus promisit dare in fideiussorem Franciscum, vel
alium æquè idoneum, & propterea cum Ioannes Georgius,
non esset in Instrumento promissus, ipseque separatim se
obligauerit, non potest dici, alios fideiussores, qui diuerso
9 tempore, & in separato Instrumento accesserunt, & nulli-
bi constat habuisse scientiam de d. Ducis Ioannis Georgij
obligatione, se obligasse illius contemplatione, & mutui pe-
10 riculi causa; vnde sequitur hæredes Francisci soluendo, sa-
tisfecisse suæ obligationi, nec cessionem eis suffragari iuxta
resolutionem Rotæ *in causa Auximana fideiussionis 1. Iulij
1598. coram Litta*, deinde confirmata 30. Octobris eiusdem
anni coram eodem cum alijs supra allegatis.

Non obstat, quod Ioannes Georgius se obligauerit priùs,
quàm Franciscus, quia non ideò sequitur, quod Franciscus se
11 obligauerit † contemplatione illius, cum non constet, ip-
sum Franciscum, & Principem Prænestinum, qui postea se
obligarunt, habuisse scientiam de præcedenti Ducis obliga-
tione, vt declarat Castr. *in d. §. si ex duobus n. 3. ad fin.* ibi, si
sciebat ipsum datum, & Salicet. *in l. creditori n. 2. post med.*
ibi, si id sciuit alias secus, *C. de fideiuss.* Bertazzol. *de claus.
40. glos. 2. n. 11. post med.* Grat. *discept. 286. n. 8.* quoniam non
12 data scientia, † est impossibilis contemplatio, præsertim quia
iuxta formam prædicti instrumenti census, alius fideiussor
æquè idoneus dari non debebat, nisi in casu, quo Franciscus
13 se minime obligaret, vnde † est prorsus inuerisimile, quod
idem Franciscus, dum se postea obligauit, cogitauerit de d.
Ducis, & sic alterius fideiussoris obligatione, qui in ipsius
tantum defectum dari debebat.

Neque facit, quod Ioannes Georgius sciret tenorem in-
strumenti ex relatione facta in sua obligatione ad instru-
mentum census, de quo fassus fuit plenam notitiam ha-
buisse, quia hodie non agit ipse contra alios fideiussores in
dicto instrumento promissos, sed agunt hæredes Francisci,
qui ipsius Ioannis Georgij contemplatione non se obligauit,
14 vt supra fuit ostensum, nec ex illius obligatione † insolidum
potest reputari confideiussor respectu aliorum, qui accesse-
runt, cum se non obligauerit insolidum cum illis, sed cum
Latino principali debitore, & alij non accesserunt vnico con-
textu, nec contemplatione mutui periculi.

Pariter non obstat, quod Latinus in instrumento imposi-
tionis census promiserit dare alium fideiussorem, quia illa
promissio de faciendo accedere Franciscum Vrsinum, vel
alium æquè idoneum, stat alternatiuè, vt patet ex illa dictio-
ne, vel quo fit, vt dum ipse Franciscus promissus, postea ac-
cessit promissio, quoad alium a creditore non acceptatum,
15 euanuerit, ex regula, † quod in alternatiuis sufficit vnum
adimpleri, *l. si hæredi plures, ff. de condit. & demonstr. c. in
alternatiuis de reg. iur. in 6. l. cum qui, §. cum purè, & l. si quis
16 ita, ff. de verb. obligat.* & quamuis † in alternatiuis remedio-
rum electio sit creditoris, non debitoris, Castr. *in l. cum pro-
ponas in fin. n. 4. C. de transact.* attamen hic non versamur
in alternatiua remediorum, sed in promissione dandi Fran-
17 ciscum, vel alium æquè idoneum, & † ideò electio est debi-
toris nec vtrumque copulatiuè requiritur, sed satis est illam
dictionem, *vel*, disiunctiuam in altero ex duobus verificari,
l. vbi autem, §. qui illud, ff. de verb. oblig. Menoch. *præsumpt.
83. n. 66. lib. 4.* & in specie de alternatiua inter personas ad-
notarunt Cyn. *in l. cum quidam n. 3.* Bart. & Bald. *n. 1. C. de
verb. signif.* cæterique scribentes ibidem. Quare & si se
obligauerit Ioannes Georgius ante Franciscum Vrsinum,
non inde potest inferri, quod obligatio Ioannis Georgij fue-
rit ex dicta promissione, sed omninò excluditur, cum post-
modum se obligauerit prædictus Franciscus Vrsinus.

Non obstant *decisiones* san. me. Greg. 190. & bon. mem.
Card. Sacrati 17. & 18. apud Zacchiam *de societ. offic.* in
18 quibus dicitur, quod cessio Confideiussori suffragatur, quia
in illis decisionibus agebatur de Confideiussoribus scienti-
bus, se esse datos per obligantes, quo casu intrat eadem do-
ctrina Bart. *in d. §. si ex duobus*, sed Ioannes Georgius non
fuit nominatus expressè inter alios Confideiussores, sed
præter, ita quod præsumptio mutui periculi intrare non
19 potest, † quæ solet considerari ad effectum, vt plures obli-
gati, dicantur Confideiussores, & subiaceant legis diuisioni,
vt præter Bart. Bald. & Castr. *in d. l. si stipulatus, §. si ex
duobus, ff. de fideiuss.* not. Surd. *decis. 308. num. 11.* Pacif. de
Salutan. *inspect. 3. cap. 2. num. 933. & seq.*

Minus facit, quod sicut creditor poterat agere contra
Ducem, ita etiam † Confideiussor vigore cessionis, quia 20
tollitur obiectum ex quo Dux non fuerat acceptatus, sed
Franciscus à principio expressè promissus, contra quem ipse
creditor egerat, & cum non posset agere contra vtrumque,
sed tantùm contra vnum, cum vna ex supradictis obligatio-
nibus esset extincta, & in alternatiuis per electionem vnius, 21
alter liberetur, & contra Confideiussorem agatur ex iuri-
bus cessis ratione mutui periculi † in eis considerari, quod 22
cessat in præsenti, ex quo non contraxerunt simul, sed diuer-
sis temporibus, ac ignoranter, quo casu ille qui soluit, cense-
tur soluisse debitum proprium, † & ideò non potest ab alio 23
repetere, Rota *dec. 163.* apud Pacif. *num. 4.* & propterea cum
creditor in fideiussorem acceptauerit Franciscum, & contra
illum egerit, sequitur, quod quemadmodum ipse non posset
agere contra vtrumque, ita etiam non possunt Confideius-
sores agere ex iuribus cessis à creditore, maximè quia de-
bitor, vt fuit dictum supra, tenebatur alternatiuè, & non co-
pulatiuè ad vtrumque.

Ex quibus Domini vtraque parte informante, censue-
runt mandatum relaxatum ab A. C. contra D. Ducem Cæ-
sarinum hæredem Io. Georgij non esse exequendum.

R. P. D. ROIAS.

Vlixbonen. Iuris conferendi habitum.

Die Veneris 11. Decembris 1637.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi habitum Tertiarijs sęcularibus Ordinis S. Francisci, cumulatiue spectat ad Fratres Minores, & ad Tertiarios Regulares eiusdem Ordinis reformatis sententijs alijs disponentibus.

SVMMARIVM.

1 *Habitus alicuius Ordinis collatio, spectat ad illos, qui habent connexionem cum recipiendis, & superioritatem in eo ordine.*

2 *De connexione inter aliquos non potest dici constare, si appareat de eorum expressa distinctione.*

3 *Fratres Tertij Ordinis S. Francisci in sæculo degentes, non sunt de Religione Minorum.*

4 *Regula Ordinis de Pœnitentia, prout S. Franciscus instituit, ab omnibus Regulis, & Ordinibus eiusdem Sancti debet manere distincta.*

5 *Tertiarij sæculares Sancti Francisci non habent tantam connexionem cum Minoribus, quantam habent cum Tertiarijs Regularibus.*

6 *Et hoc probatur ex eo, quia omnes probantur Tertiarij, & omnes deferunt eundem habitum.*

7 *Connexionis maximum signum est, cum omnia sub vnica oratione, & sub eodem verbo reguntur.*

8 *Connexio arguitur ex vnitate.*

9 *Ordo Minorum S. Francisci non habent superioritatem in Tertiarios sæculares.*

10 *Subiectio vbi non est, superioritas tanquam correlatiua cessare debet.*

11 *Verbum*, præsit, *denotat superioritatem.*

12 *Obedientia non præstatur, nisi superiori.*

13 *Constitutiones, quæ derogatæ fuerunt, nequeunt amplius allegari, & num. 16.*

14 *Qualitas, sub qua aliquid est concessum alicui, inspicienda venit.*

15 *Superioritas concessa generali Minorum S. Francisci in Tertium Ordinem, intelligitur data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum.*

16 *Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, in quibus specialiter est prouisum.*

18 *Constitutiones illæ, quæ cadunt sub reuocationibus, amplius non suffragantur.*

19 *Pro Fratribus Minoribus S. Francisci nulla reperitur Bulla, quæ det facultatem eis recipiendi Tertiarios.*

21 *Subiectio, vbi non est, necesse est, vt cesset superioritas tamquam eius correlatiua.*

22 *Recipere quis aliquid non potest ab eo, si ille nondum extet.*

23 *Verba*, de se ipsis, *sunt personalissima.*

24 *Decretum irritans inficit omnis contraria consuetudo non*

non modo præterita, sed etiam futura.
25 *Æquitas amplectenda est.*
26 *Iurisdictio, quando dicatur acquisita cumulatiuè, non autem priuatiuè.*
27 *Iurisdictio tributa, & acquisita contra habentem iurisdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & non priuatiuè.*
28 *Præsens, qui non potest esse in omnibus locis.*
30 *Regula Tertiariorum Regularium, & Sæcularium Sancti Francisci vnica est.*
31 *Dictio* eadem, *si referatur ad id, de quo immediatè fit mentio, ostendit quod ea sit in substantia vnum.*

DECISIO DCXVII.

DVabos sententijs Rotalibus pronunciatum fuit ius
conferendi habitum Tertiariorum sæcularium Seraphici
Patris S. Francisci spectare priuatiuè ad Minores de
Obseruantia, exclusis Fratribus Regularibus de Pœnitentia.
Hodie in tertia instantia coram me, causa vertente proposui
dubium, vtrum essent, necne dictæ sententiæ confirmandæ,
& Domini responderunt, illas esse reformandas, & ius
conferendi hunc habitum pertinere cumulatiuè ad Minores,
& Tertiarios Regolares, moti, quia ex nouiter deductis
per Tertiarios Regulares visa sunt cessare fundamenta, quibus
ad prædictas sententias deuentum fuit, & si quid in fauorem
Minorum adduci potest, illud non arguere, nisi ius
cumulatiuè conferendi.
Quantum enim ad fundamenta sententiarum, quæ ad
quatuor capita reducuntur, nempe ad principia iuris communis,
commonicationem Priuilegiorum, constitutiones
Pontificias, & consuetudinem.
Visum primò fuit, non sustineri, primum de principijs iuris
communis, nam quamuis vera sit conclusio in decisione
R.P. D. mei Merlini * firmata, & prius adducta coram R.P.
D. meo Pirouano, † * videlicet collationem habitus alicuius
1 Ordinis Regularis, spectare ad illos, qui habent connexionem
cum recipiendis, & superioritatem in eo Ordine, vt præter
allegata in dictis decisionibus probat *cap. porrectum, & c.
ad Apostolicam de Regular.* traditque Oldrad. *cons. 97. num. 1.
vers. sed in contrarium.*
Nihilominus in facto defendi non potest Minores habere
cum recipiendis ad habitum Tertiariorum sæcolarium connexionem
saltem tantam, quantam habent Tertiarij Regulares,
minusque in tertio ordine superioritatem.
Siquidem initium sumendo à connexione, tantum abest,
2 qood Ordo Minorum connexionem habeat, † cum recipiendis
ad habitum Tertiariorum in sæculo degentium, vt
de manifesta inter eos distinctione appareat, ex *clem. cum eo
de sent. excomm. ex glos. ibidem discretiuè tres ordines numerante,*
& ex Calder. *cons. 7. n. 2. in princ. vers. sed nec de illa
3 de foro compet.* vbi probat Fratres Tertij Ordinis in sæculo
degentes, non esse de Religione Minorum, *per text. in d.
clem. cum ex eo,* quibus accedunt litteræ Iulij Secundi relatæ
in Bulla Clementis Septimi incipien. *Ad vberes*, vbi Iulius
4 præcipit, Regulam Ordinis de Pœnitentia, † prout Sanctus
Franciscus instituit, ab omnibus illam pro tempore profitentibus
absque alia commistione cum alijs Regulis, & Ordinibus
eiusdem Sancti, illorumque Fratribus, & Sororibus
seruari.
Et in omnem euentum, quod Tertiarij sæculares non ha-
5 beant tantam connexionem † cum Minoribus, quantam
habent cum Tertiarijs Regularibus; dixerunt Domini con-
6 stare, nedum ex eo, quod omnes vocantur † Tertiarij ad
*tex. in §. illud tamen, & §. seq. in auth. vt iudic. sine quoquo
suffrag. omnesque deferunt habitum conformem, c. vt iudex,
§. idem de sent. excomm. in 6.* Verùm etiam ex d. Bulla Clementis
Septimi, & ex Bulla in hac tertia instantia producta
Pauli Tertij, in quibus dicitur Tertium Ordinem, nedum
coniugatis vtriusque sexus, verum etiam Fratribus, & Monialibus
in communi viuentibos, ac tria Vota substantialia
solemniter emittentibus, florere, complectendo omnes præ-
7 dictos sub vno ordine, † & sub vnica oratione recta ab eodem
verbo, *florere*, quod est maximum signum connexionis,
l. 1. C. si vnus ex pluribus appellauerit, Bald. *in l. ampliorem
in princ. n. 4. vers. sed quæro, C. de appell.* Bero. *cons. 76.
n. 67. vers. neque inconueniens lib. 1.* Surd. *cons. 535. n. 19. vers.
quia cum æque*, Aldobrand. *cons. 77. n. 37. lib. 1.* Menoch. *de
arbitr. cas. 45. n. 7.*
Præsertim quia Clemens Septimus in eadem Bolla decreuit,
vt pro conseruatione d. Ordinis, ac regulari modo viuendi,
in Capitulo generali ipsius Ordinis tunc primum celebrando
nonnulla pro Fratribus, & Sororibus coniugatis,
ac in sæculo viuentibus, necnon alia pro Eremitis, ac alia
pro Fratribus in communi viuentibus, necnon alia pro Monialibus
dicti Ordinis, cuilibet eorum, pro quibus fierent,
statui conuenientia, quæ Regula dicti Ordinis de Pœnitentia
perpetuis futuris temporibus existeret, ac nuncuparetur
auctoritate Apostolica constitui possent, ac deberent,
& Paulus III. Statuta huiusmodi in executionem d. Bullæ
Clem. Septimi in Capitulo generali condita, & in vnam
Regulam redacta ex certa scientia confirmauit. Ex hac
namque † Regulæ vnitate, connexio pariter inter omnes 8
illos arguitur, *l. omnes populi, §. nam quod quisque, ff. de
iust. & iur.*
Posteà veniendo ad superioritatem, qood Ordo Minorum
eam non habeat in Tertiarios sæculares, probant litteræ d. Iu-
lij Secundi relatæ in † præfata Bulla Clementis Septimi, 9
quibus reuocauit litteras Apostolicas subijcientes Ordinem
de Pœnitentia Ordini Minorum, & voluit illum d. Ordini
Minorum subiectum non esse; nam vbi subiectio non est, † 10
superioritatem tanquam eius correlatiuam cessare necesse
est, *l. fin. ff. de acceptilat.* Bald. *in rubr. n. 10. C. de reb. credit.*
Denium alijs omissis, hoc idem probat dicta Bulla Clementis
Septimi in qua expressè derogatur omnibus, & singulis
alijs litteris Apostolicis subijcientibus, Fratres, Moniales,
Sorores, ac alias vtriusque sexus personas Ordinis de
Pœnitentia Fratribus Ordinis Minorum de Obseruantia, seu
Conuentualium, confirmanturque aliæ similes litteræ derogatoriæ
Pontificum prædecessorum, & statuitur, quod
Fratres, Moniales, & Sorores, ac aliæ vtriusque sexus in
sæculo existentes personæ Visitatori generali ipsius Ordinis
de Pœnitentia pro tempore existenti obediant, illeque eis
præsit. Hæc enim, & quod superius relatum fuit, vers. præsertim,
superioritatem Ordinis Minorum in Ordinem de
Pœnitentia clarissimè excludunt, & illam Visitatoris generalis
ipsius Ordinis de Pœnitentia confirmant, tum propter
significationem † verbi præsit, *l. 1. 3. & 4. ff. de offic. Præsid.* 11
tum quia † obedientia non præstatur, nisi Superiori, *c. 2. X.* 12
de sent. Federic. de Sen. *cons. 191. nu. 5. in fin. vers. & quia
in obediendo*, Oldrad. *cons. 172. nu. 3.*
Nec obstat Bulla Pij Quinti, in qua extincto officio dicti
Visitatoris generalis vniuersus Grex Tertiariorum subijcitur
Generali, ac Prouincialibus Minorum, quam subiectionem
prius quoque præceperunt Sixtus Quartus, & Leo
X. vt dicitur in decisione D. mei Merlini.
Quia Constitutionibus horum duorum Pontificum dero-
gauit Clem. VII. in Bulla superius citata. Quare † nequeunt 13
hodie allegari, Dec. *in cap. 1. in 1. lect. de constit.*
Ad Bullam autem Pij Quinti responsum fuit superioritatem
in ea concessam Prouincialibus Minorum fuisse sublatam
à Clemente Octauo. Illam verò quæ conceditur Generali
non arguere superioritatem ipsius Ordinis Minorum,
quia non datur d. Generali tanquam Generali Minorum,
sed tanquam subrogato in locum Visitatoris Generalis Ter-
tij Ordinis, & consequenter d. Generalis considerari † de- 14
bet sub qualitatibus præfato Visitatori olim competentibus,
non sub illis, quæ conueniunt Generali Minorum, *cap. postulasti
in fine de concess. præbend. c. A collatione de appellat.
l. si quando, C. de eod.* Quod Domini confirmarunt, quia
ipsemet Pius Quintus in eadem Bulla expressè voluit d. Generalem
Minorum in regendis personis Tertij Ordinis, nihil
statuere posse, quod eorum regulæ aduersetur, & in Breui
super declaratione eiusdem Bullæ directo Nuncio Hispaniarum,
iussit d. Nuncio, vt nomine suo moneret Generalem,
& alios Ministros Minorum, suæ intentionis non esse
extinguere Tertium Ordinem, aut eius Regulam immutare,
sed tantum illius professores ad obseruantiam ipsius Re-
gulæ reformare, ex quo apertissimè liquet, Pium voluisse, † 15
vt superioritas concessa Generali Minorum intelligeretur ei
data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum,
ex benè adductis in similiper Gonzal. *in reg. 8 glos.
5. §. 7. nu. 119. & seqq.* eiusque intentionis non fuisse quod
habitus Tertiariorum daretur à Minoribus, cùm hoc repugnet
Regulæ Tertij Ordinis, quam declarat nolle immutare.
In dicta enim Regula c. 2. expressè præcipitur, quod
habitus per Ministrum ipsius Tertij Ordinis conferatur, sicut
& in Regula confirmata à Paulo Tertio.
Secundò non est visum Dominis tutum fundamentum
desumptum ex communicationibus priuilegiorum. Nam si
loquimur de communicationibus actiuis, hoc est de illis,
qui-

quibus priuilegia Tertiariorum Sancti Francisci communi-
cata fuerunt Tertiarijs Sancti Dominici, ac alijs, & in qui-
bus supponitur Tertiarios vocari Ordinis Minorum, patet
illas, si tempus earum concessionis inspiciatur, non suffra-
gari, quoniam quæ factæ fuerunt à Martino V. & de tem-
pore Eugenij Quarti, factæ fuerunt de tempore, quo Ordo
Tertiariorum subiectus erat Ordini Minorum, & propte-
16 rea mirum non est, quod in illis † Tertiarij Sancti Francisci
vocentur Tertiarij Minorum; In ea verò quæ facta fuit à
Iulio II. post reuocatam ab ipso superioritatem Minorum in
Tertium Ordinem, nullibi professores illius appellantur
Tertiarij Minorum, sed tantum professores Tertij Ordinis,
vt videri potest in communicationibus relatis à Roderic.
quæst. reg. tom. 3. qu. 72. art. 2.

Si autem sermo est de communicatione passiua, idest de
ea, qua priuilegia concessa cæteris Ordinibus communican-
tur Ordini Minorum, respondetur huiusmodi communica-
tionem, circa ius conferendi habitum Tertiarijs sæcularibus
17 nihil operari, quia generalis communicatio † priuilegiorum
non trahitur ad ea in quibus specialiter est prouisum, *cap. si
propter de rescript. in 6.* Calderin. *cons. 1. n. 2. per tot. signan-
ter post princ. vers. ad idem de priuileg.* Mandos. *de priuileg.
ad instar glos. 8. n. 5. & 6.*

Tertiò visum est facilè tolli fundamentum iactum in
Pontificijs Constitutionibus. Quoniam duæ tantum in de-
cisione D. mei Merlini adducuntur, ambæ Sixti Quarti; al-
tera qua Minoribus conceditur facultas corrigendi, & visi-
tandi Tertiarios sæculares, ac si aliquis excessus ita postulet
eos habitu priuandi; altera quod Prælati Ordinis Minorum
recipere possint volentes aggregari Tertio Ordini, ac etiam
valeant eisdem deputare Confessorem, seu Visitatorem præ-
dicti Ordinis Minorum, quarum Constitutionum neutra
18 nunc suffragatur, † quia ambæ caduor sub reuocationem,
quam Iulius II. d. Sixti successor fecit de Apostolicis Cōsti-
tutionibus subijcientibus Tertium Ordinem Fratribus Or-
dinis Minorum, necnon sub reuocationem, quam de eisdem
Apostolicis Constitutionibus, nominatam Sixti IV. fecit
Clem. VII. in sæpè dicta Bulla.

In qua cum ille vlterius statuerit, quod solus Antonius de
Tablada (qui tunc erat Visitatur Generalis Tertiariorum, nō
solū sæcularium, sed etiam Regularium à Leone X. iam ap-
probatorū, omniumque aliarum personarū Tertij Ordinis)
& pro tempore existens Visitator generalis eorumdē, & ab
eo pro tempore deputati, & nullus alius venientes à sæculo,
vel aliàs in Fratres, seu Moniales, vel Sorores vtriusq; sexus
d. Ordinis recipiant, nec ad professionem admittant, & aliter
habitum d. Ordinis recipientes, & professionem emittentes,
pro nō Fratribus ipsius Ordinis habeantur, nec habitum hu-
iusmodi deferre possint, vtique apparet in pūcto iuris confe-
rendi hunc habitū Constitutiones Pontificias stare pro Ter-
tiarijs Regularibus, non pro Minoribus, pro quibus nullam
19 reperiri Bullam † dantem ius recipiendi Tertiarios, testatur
etiam Miranda ex ordine ipso Minorum *in manuali Prælat.
reg. tom. 1. quæst. 36. art. 7.*

20 Neque hic obijci potest supradicta Constitutio † Pij V.
quia ad illam superius abundè responsum fuit.

Postremò visum est Dominis nō esse firmum fundamen-
21 tum, quod pro † Minoribus factum fuit in consuetudine.

Nam illa, quæ deducitur ex eo, quod ab anno 1221. vsque
ad annū 1521. quo à Leone X. approbatus fuit Ordo Tertia-
22 riorum Regularium lapsi fuerunt 300. anni, ac consequenter
cum hoc longissimo tempore Tertiarij sæculares habitū re-
cipere non potuerint à Tertiarijs Regularibus, qui non ex-
tabant, illum necessariò recepisse videantur à Minoribus, nō
subsistit, imò penitus corruit, siquidem in Regula Tertij Or-
dinis à Nicolao IV. anno 1289. 16. Kal. Septemb. edita, &
quę ab ipso Seraphico emanasse creditur, quamuis ab eo pro-
mulgata non reperiatur, ius conferendi habitum Tertiario-
rum tribuitur dumtaxat ministris Tertij Ordinis, & idem
Nicolaus IV. declarans hanc Regulā dicit Fratres istius Or-
dinis debere habere ministros de se ipsis iuxta formā in prę-
23 dicta Regula cōprehensam. Quæ verba de se ipsis sunt per-
sonalissima, *§. fuerat in fine, vbi glos. instit. de action.* Rol. *cons.
59. n. 28. lib. 3.* Ideòque ab ipsis ministris Tertij Ordinis, &
non à Minoribus habitus Tertiariorum dicto tempore col-
latus præsumi debet.

Quæ verò deducitur ex Chronistis, & Historicis, necnon
ex testibus pro Minoribus examinatis affirmantibus Mino-
res longo tempore contulisse habitū Tertiarijs sæcularibus,
vel sunt intelligēda in casu, quo d. habitus à ministris Tertij
Ordinis cōmodè haberi non potuerit, vel simul cū ijs. Quæ
gesta prætenduntur ab initio nascentis Ordinis nō sunt ho-
die habenda in consideratione, ex quo cuicumque consuetu-
dini amplissimè derogarunt Clemens VII. & Paulus III. in
Bullis supradictis, † quæ habent decreta irritantia quibus in- 24
ficitur omnis contraria consuetudo, non modo præterita, sed
etiā futura, Felin. *in c. cum accessissent n. 30. vers. quarto limit.
de constit.* Ruin. *cons. 13. n. 13. lib. 2. & cons. 102. n. 12. lib. 3.*
Gabr. *de claus. concl. 3. n. 39. vers. tertius effectus.*

Ex quibus licet Tertiarij Regulares prætenderent ius cō-
ferendi d. habitum ad Minores nullo modo spectare, & ad se
pertinere priuatiuè ad omnes alios præterquam ad d. P. Ge-
neralem Minorum consideratum tanquam caput Tertij Or-
dinis. Attamen Domini rigore prætermisso, † & amplexi 25
æquitatem, resoluerunt, vt in suo dictum fuit, ius conferendi
habitum Tertiarij sæcularibus spectare cumulatiuè ad vtros-
que, Minores scilicet, & Tertiarios Regulares, & in hac
parte sententias esse reformandas.

Tum quia etiamsi fauendo Minoribus admitteretur illos
vigore consuetudinis acquirere potuisse iurisdictionem cō-
ferendi d. habitum, nihilominus cum ipsi † non probent illā 26
acquisiuisse priuatiuè ad Tertiarios Regulares, qui illam ha-
bent ex vi regulæ, & sic iure ordinario, cēseri deberet acqui-
sita cumulatiuè, non autem priuatiuè ex regula generali.
Quod iurisdictio tributa, & acquisita † contra habentes iu- 27
risdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & nō pri-
uatiuè, *l. fin.* vbi Bald. *in princ. & n. 4. C. de iurisd. omn. iud.*
Aret. *cons. 102. num. 1. vers. & quia*, Rom. *cons. 393. n. 1. &
seqq.* Greg. XV. *dec. 4. num 5.*

Tandem quia d. P. Generalis Minorum subrogatus fuit in
locum d. Visitatoris generalis Tertij Ordinis à quo solo, vel
deputatis ab eo ex d. Bulla Clem. VII. & Pauli III. habitus
iste conferri poterat, & ideò cū ipse P. Generalis præsens esse 28
non possit in omnibus locis, in quibus iste habitus conferri
debet, nec valeat facultatē illū dandi denegare omnibus, tam
Minoribus, quàm Tertiarij regularibus, ex quo hoc modo
successu temporis extinguerentur omnes Tertiarij sæcula-
res contra declarationem mentis suę factā à Pio V. in d. Bre-
ui directo Nuncio Hispaniarum, non est maior ratio cur ad
illū dandū deputare debeat Minores potiùs, quā Tertiarios
regulares, quinimò Tertiarij Regularibus † prætendunt se 29
esse in hoc Minoribus præferendos, *arg. tex. in c. nouit de his
quæ fiunt à Prælat. sine cons. capit. & in c. in noua 16. q. 7.*

Nec obstat, quod in decisionibus Reuerendiss. DD. meo-
rū Pirouani, ac Merlini dicatur Regulā, & alia adducta pro
Tertiarijs facere tantū pro Tertiarijs sæcularibus, qui hodie
non sunt in causa, non autem pro Tertiarijs Regularibus.

Quia quod Regula Tertiariorū sęcularium, & Regulariū
vnica sit, & illa eadem, quā Nicolaus IV. à Seraphico Patre 30
traditam edidit, licet Leo X. in approbatione Tertiariorum
Regulariū separans pretiosum à vili, hoc est capita d. Regulę
facientia pro Regularibus, ab eis, quæ sæcularibus tantum
conueniebant, illa viui, ac statui Regularium adaptauerit.
Probatur ex ipsamet Bulla Leonis X. ibi, nos iuxta Domini
voluntatem pretiosum à vili separantes, eamdem Tertiā Re-
gulam in modum, qui sequitur distinctam, de nouo consti-
tuimus, & approbamus, ac vobis, & successoribus vestris
seruandam transmittimus. Illa † enim dictio, *eamdem*, quæ 31
refertur ad Regulam Nicolai IV. de qua immediatè ante fit
mentio, ostendit illas esse in substantia vnam, Bald. *in l. si
vnius, §. pactus ne peteret in 2. lect. n. 6. ff. de pact.*

Quod verò Tertiarij sæculares non sint in causa, nihil est,
nam sufficit litem agi cum Regularibus, de quorum interes-
se non videtur dubitandum cum Clem. VII. in d. Bulla post
approbatos iam à Leone X. Tertiarios Regulares concesse-
rit ius conferendi habitum Tertiariorum sæcularium Visi-
tatori Generali, tam ipsorum Regularium, quàm sæcula-
rium. Quod etiam statuit in sua Bulla Paulus III.

Quibus fundamentis, & alijs per informantes adductis
post sextam causæ propositionem re maturè, & vtraque par-
te semper informante discussa, ita resolutum fuit, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 598.*
* *Sunt pariter supra in hac par. decisiones 577. & 584.
Et causa ista adhuc in Rota pendet.*

Finis Tomi Secundi Partis Quintæ.

IN-

I N D E X
RERVM, SEV MATERIARVM,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur.

A

A B B A S.

ABBAS habet præsumptum mandatum à suo Monasterio, cui præest, decis.225.n.6.
Ita vt onus contrarium probandi, quod aliquid factum fuerit ab Abbate sine consensu suorum Monachorum ad ipsos Monachos spectat, ibid.n.7.
Inter Abbatem, & Capitulum si fiat diuisio bonorum, requiritur Beneplacitum Apostolicum, decis.561 n.9.
Abbatiali dignitate vacante, si vacent beneficia, eorum collatio ad quem spectet, decis.536.n.8 & 9.
ABLATIVI absoluti important formam, decis.474.n.9.
Ablatiui absoluti important conditionem, decis.561.n.4.
Ablatiui absoluti inducunt formam, decis.561.n.13.
Ablatiui absoluti important conditionem, decis.474.num.8. decis. 429.n.1.& decis.418.n.7.
ABSVRDVM est, quod quis teneatur proprias pecunias erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum. decis. 432. n.7.
Absurdum ne sequatur interpretatio ea sumenda est, decis.494. num.2.

A C C E P T A T I O.

Acceptatio beneficij facta à Cardinali, censetur talis acceptatio cum onere pensionis, & sibi præiudicat, decis.452. num.52.
Acceptatio facta ab aliquo de re grauata, sibi hoc imputet, decis. 452. n.17.
per Acceptationem, & præsentiam benè suppletur defectus citationis, seu denunciationis, decis.498.n.8.
ACCEPTARE quis tenetur confessionem cum suis qualitatibus si in ea se fundet, decis.434.n.5.
Acceptari debet confessio integra pro vt iacet, decis.442.n.2.
Acceptari, & exequi debet sententia prout iacet, decis.455. num.24.
Acceptata, & iam consumpta si sit legitima, non potest iterum prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs. decis.489. nu.n.8.& 9.
ACCESSORIVM censetur ei concessum, cui est datum principale, decis.432.n.3.
ACCESSVS è Ciuitate Neapolis ad Vrbem de Mense Augusti, & Septembris est adeò periculosum, vt ferè nullus venientium mortem euitet, decis.615.n.13.
ACCIDENTALE quid, si poterat sine corruptione subiecti abesse, non mutati llius naturam, decis.418.n.6.
ACCOLLATIO habet vim solutionis. decis.576.n.8.
ACCRESCENDI ius in feudis quando intret, decis.486.n.20.

A C Q V I S I T I O.

Acquisitio sæpè fit per personam alienam, quod ex propria non consequeretur, decis.444.n.30.
ad Acquisitionem iuris priuatiui non sufficit probare non ius Tertij, nisi etiam probetur proprium ius, decis.577.o.24.
Acquisitio Iurispatronatus ipso iure fit ob priuilegium constructionis, decis.432.n.1.
ACQVIRERE dicitur fiscus bona confiscata titulo lucratiuo, decis.449.n.34.
Acquirere aliquid non dicitur tutor, decis.497.n.20.

A C T A.

sine Actis sententia exhibita licet non probet, facit tamen magnum adminiculum, decis.432.n.8.
ex Actis si sententia non iustificetur, non venit attendenda, decis. 455.n.12.
ex Actorum reuolutione dicitur constare de validitate sententiæ, decis.592.n.1.
ex Actis si non iustificetur sententia, & possessor non habuit se pro spoliato, sequitur vt per viam manutentionis possit recuperare possessionem naturalem vigore sententiæ sibi auulsæ, decis.455.n.5.
Acta integra nisi exhibeantur, non potest dici de defectibus oppositis in aliquo actu, decis.441. n.14.
de Actis, ea, quæ non sunt, non attenduntur, decis.600. num.11.
Actio ad prosequendos fructus dotis de iure spectat ad virum, qui substinet onera matrimonij, & non ad vxorem, decis.527. num.11.
ex Actis factis etiam in prosecutione iudicij post libellum, sufficit vt iustificetur sententia, decis.500.n.10.
Actorum reuolutio concludit ad probandam negatiuam existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur, decis.551.n.8.
sine Actis sententia antiqua probat, & hoc tam quo ad iustitiam, quàm quo ad solemnitates, decis.432.n.9.
ex Actorum, & processuum reuolutione iustificatur validitas sententiæ, decis.495.n.1.
Acta nisi exhibeantur, non potest dari de nullitate, & iniustitia sententiæ, decis.493. n.10.
in Actis, si numquam fuerit producta commissio, non dicitur introducta lis, decis.493. n.8.
ex Actorum inspectione si appareat sententia valida, & sit iusta, confirmanda venit, decis.462. n.10.

A C T I O.

Actionis negatoriæ natura quæ sit, decis.611.n.3.
Actio personalis quando datur pro legato, & fideicommisso, datur etiam actio hypotecaria, decis.538.n.7.
Actio personalis contra hæredem legatarijs, quando detur, ad effectum consequendi legatum, decis.538.n.4.5.& 6.
Actio hypotecaria est accessoria actioni personali, & ideò cum ea concurrit, decis.438.n.8.
Actio hypotecaria, etiam pro consequendo legato, vel fideicommisso datur, quando datur actio personalis, decis.538. num.7.
Actio hypotecaria an detur ad res ipsas legatas consequendas, anceps est quæstio, sed affirmatiua est receptior, decis.438. num.3.
Actio hypotecaria, quando influat in beneficium Saluiani in fauorem hæredis, decis.425.n.....
Actio indebiti statim datur detecto indebito non spontè soluto, sed per vim extracto, ac ob intrusionem in carceres, decis.592. num.2.
Actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto, decis.418. num.5.
Actione vtili negotiorum gestorum repetit ratam, si confideiussor vnus soluat solidum, decis.487.n.7.
Actionis mutatio, nec substantia facti est mutabilis in libello, sed solum augumentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & substantia, decis.461.n.13.
Actiones, & obligationes dirimit transactio, decis.428. numer. 12.
Actione ad aliquid consequendum si quis careat, experiri non potest, decis.476.n.9.
Actio pro socio competit socio soluenti debitum commune contra consocios, decis.487.n.6.
Actionem contrariam mandati habet confideiussor soluendo pro alijs confideiussoribus, decis.487.n.4.
Actione vtili hypotecaria creditor potest agere contra bona hypotecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, decis.425.n.10.
Actio ex testamento quis consequi non potest nisi seruatis qualitatibus ipsius dispositionis, decis.453.n.3.
Actiones directæ cedentis remanent inefficaces per solutionem etiam partis debiti factam cessionario, decis.425.n.3.
Actio de redimendo transit ad hæredes, decis.522.n.3.

A C T O R.

Actor postquam probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo, & reus tenetur probare, decis.570.n.3.
Actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam, decis.446.n.8.
Actor postquam fundauit intentionem suam, reo incumbit onus probandi de eius bono iure exclusiuo illius actoris, decis.577. num.21.
Actor potest quandocumque iustificare nouam replicatio-

nem ad elidendam exceptionem Rei, & opponere, decis.541. num.45.

ACTVS.

ex Actu licet nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium, decis.523.n.10.
Actus præsumitur gestus in vim præcedentis actuli, decis.443. num.6.
per Actum minimum conseruatur tantùm, decis.546.n.15.
Actus de sui natura læsiuus est fideiussio, & ideò subiacet Statuto Vrbis lib.1.cap.151, decis.497.num.36.63.72.83.91.98.& 100.
per Actum vnicum acquiritur quasi possessio præsentandi, decis. 505.n.1.
Actus iactus sub conditione, si illa non purificetur, perinde est, ac si numquam fuisset in rerum natura, decis.474. num.21.
Actus plures facti vno eodem die, ille præsumitur anterior, in quo constat de certo tempore, & in alijs nequaquam, decis.557. num.2.
Actus mandati ad lites non est per se læsiuus, & ideò potest dari à muliere sine solemnitatibus statuti requirentis solemnitates in eorum actibus læsiuis, decis.597.n.6.
Actus consequutiuus regulatur secundum naturam actus principalis, decis.554.n.17.
Actuum vicinitas in coniecturali materia valdè est attendenda, decis.481.n.7.
pro Actus validitate facienda est interpretatio, decis. 557. num.3.
Actus erronei carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium, decis.443.n.10.
Actus, vt retro extendatur oportet, quod potuerit intercedere à principio, decis.605.n.39.
Actum frustratorium nemo præsumitur voluisse facere, decis.543. num.24.
in Actu facultatiuo non potest fieri fundamentum ad inducendam consuetudinem, decis.443.n.8.
Actus sequens re non integra non admittitur in præiudicium tertij, seu iuris illi quæsiti, decis.547.n.12.
Actus illi concursu sunt præferendi, qui sunt magis continuati, antiqui, & habent testes specificè, & melius tenentes, decis.483. num.16.
pro Actus validitate, semper præsumitur illud præcessisse quod debeat præcedere, decis.558.n.1.
Actus etiam vnicus sufficit ad effectum manutentionis, decis.483. num.5.
Actus recentes, qui dederunt causam liti, ius aliquod considerabile non tribuunt, decis.483.n.15.
in Actu aliquo non potest dici constare de aliquo defectu, nisi integra acta exhibeantur, decis.441.n.14.
per Actum etiam vnicum inducitur vltimus status in beneficialibus, decis.444.n.3.
Actus facti lite pendente, vel qui dederunt causam liti, non suffragantur, decis.573.num.7.& num.8. vbi quod Rota sic semper censuit.
Actus facti ante decretum administrationis tutelæ, & inuentarij non præsumuntur facti tutorio nomine, decis.573. num.5.
in Actibus in quibus liberalitas exercetur, non potest considerari læsio, decis.497.n.140.
de Actibus pluribus, testes illi qui deponunt, sunt præferendi illis, qui de aliquibus tantum deponunt, decis.433. num.9.
ad Actus validitatem omnia necessaria præsumuntur interuenisse stante causa longissimi temporis, decis.441.n.11.
ad Actus validitatem solemnitates non præsumuntur interuenisse stante quod constet de earum defectu, decis. 441. num.13.
ex Actu subsequenti benè potest coniecturari, quod aliquis census fuerit creatus ad fauorem certæ personæ, decis.481. num.16.
Actus gesti à tutore, de cuius tempore non constat de confectione inuentarij non attenduntur, decis.573.n.11.
Actus opus est, vt corruat, si forma à statuto super eo data, non seruetur, decis.493.n.2.
in Actu aliquo si licentia alicuius requiratur in scriptis dicitur inducta forma, decis.498.n.5.
Actus confirmandi Officiales Regulares electos, semper pendet à iurisdictione ordinaria Superiorum, vel delegata à Sede Apostolica, decis.546.n.10.
Actui alicui si statutum det formam, est ad vnguem seruanda, & sic non potest per æquipollens adimpleri, & maximè stante decreto irritanti, decis.504.n.4.& 5.
Actus initium, eò magis præsumitur voluntarium, quando habuit aliquam iustam causam, decis.458.n.3.
Actus facti post litem motam non sunt attendendi, decis.433. num.6.
Actus assignationis stalli in choro, & loci in capitulo, habent vim collationis, decis. 444. numer. 5.
Actus facti ratione familiaritatis, amicitiæ, consanguinitatis &c. in materia præcedentiæ non habentur in consideratione, decis. 483.n.10.
Actu, & non potentia requirit læsionem statutum Vrbis lib.1. cap. 151.decis.497.n.33.
Actus aliquis, principali, & demandati, est referendus, non autem mero executori, decis.598.n.17.
Actus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos, & absolutos, non inducunt attentata, decis. 426. num.6.
Actus dicitur imperfectus, si dependeat à futuris probationibus faciendis, decis.615.n.10.
de Actu negatiuo non conficitur instrumentum, decis. 613. num.16.
in Actu conditionali primum locum obtinet voluntas disponentis, decis.602.n.23.
Actus conditionalis, vt eueniente conditione à principio incipere possit, debet esse in tali statu de tempore purificationis conditionis, vt tunc posset inchoari, decis.602.n.27.
Actus legitimi, non recipiunt neque diem neque conditionem, decis.602.n.29.
ex Actibus possessorijs possessio probanda est, decis.590.n.4.
NON ADIMPLEMENTI exceptio quando non admittatur in iudicio summarijssimo manutentionis, decis.601. num.29. 30. & 31.
Adimplere in totum tenetur hæres disposita per testatorem, stante opulentia hæreditatis, decis.484.n.14.
ADITVS de vno ædificio ad aliud cessat, si inter vtrumque adsit via publica lata, & spaciosa, decis.611.n.7.
Aditus non datur ad locum discontinuum, decis.611.n.9.
Aditus datur de vno loco ad alium contiguum, decis. 611. num.8. & 10.

ADITIO.

Aditio hæreditatis est quasi contractus, decis.418.n.14.
Aditio hæreditatis benè remanet probata per verba importantia veram, & realem aditionem, decis.478.n.3.
de Aditione hæreditatis quando dubitari non possit, decis.474. num.2.
Adiri amplius non potest hæreditas, si semel adita sit, decis.417. num.2.
Aditione stante, repudiatio, seu renunciatio postea facta, nihil prodest, decis.474.n.3.
Aditione non habet opus suus hæres, decis.540.n.4.
Aditio hæreditatis probatur ex propria confessione hæredis, decis. 478.n.2.
Aditio hæreditatis si sit facta sine beneficio legis, & inuentarij, censetur hæres contraxisse cum legatarijs, hoc est solutionem legatorum in se suscepisse videtur, & ideò actio personalis datur contra eum, decis.538.n.4.& 5.
Aditio hæreditatis non inducitur per verba suspensionem importantia, decis.478.n.1.
Adire hæreditatem quis amplius nequit, si eam semel repudiauerit, decis.445.n.17.
Aditio hæreditatis non præsumitur, ideò per allegantem eam, est probanda, decis.434.n.5.
Aditio non cadit in substitutione fideicommissaria, decis.417. num.14.
Adire volens hæreditatem, quid scire debeat, decis. 418. num.11.
ADOLESCENS, si quis sit, & acceperit pecunias ad censum, non præsumitur aliundè habuisse maximam summam pecuniarum præter eam sic acceptam, decis.481.n.9.
Adolescens sunt transferendi ad Ciuitates, vbi melius, & moribus, & litteris ornari possunt, decis.589.n.5.

ADMINICVLVM.

ex Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes, decis.430.n.68.
Adminiculis pluribus concurrentibus attenditur confessio tutoris contra pupillum, decis.507.n.2.
Adminiculum magnum facit sententia etiam sine actis producta, decis.432.n.8.
Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes, decis.430.n.68.
Adminiculum magnum quando tribuat libri pro scribente, decis. 433.n.5.
ADMISSIO non est necessaria ad euitandam vacationem per obitum, decis.605.n.17.

ADMINISTRATIO.

Administrationem tutelæ si susceperit tutor à testatore electus, si non sit idoneus, non dicitur deliquisse, decis.425. num.3.
ad Administrationem non infertur ex tutelæ susceptione, cum sit quid facti, decis.550.n.5.
ex Administratione spontanea dicitur purgatus metus illatus in susce-

in susceptione sacrorum ordinum, decis.490. num.5.
in Administrandi iure tutor non potest manuteneri, nisi probet suam quasi possessionem, decis.550.n.1.
Administrator non potest fieri creditor eius, cuius bona administrat, nisi reddita ratione, decis.547.n.17.
Administrator quilibet de iure tenetur reddere rationes, decis. 592.n.8.
Administrator patiens alium coadministratorem sine eius participatione administrare, cadit à sua administratione, decis.573. num. 10.
Administrator possidens bona Domini præsumitur ea habere, & administrare non nomine proprio, sed Domini, decis.533. num.6.
Administratorem minus idoneum, si quis sibi elegerit, hoc non est imputandum administratori, sed eligenti, decis.426. num.4.
Administrator censetur soluisse debita de pecunijs exactis & administratis, decis.547.n.6.
Administratores Apostolici non possunt præiudicare Summo Pontifici, nec contra eius præceptum disponere, os in Coelum ponendo, decis.461.n.7.
ADVLTERIVM non præstat impedimentum, quominus mortuo coniuge inter adulteros matrimonium contrahi possit, decis. 430.n.81.
Nisi adsit fides, vel machinatio in necem defuncti coniungis, ibid. num.81.
ADVNANTIA generalis, si eligat illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi, decis.584.n.18.
ADES suas, quis vsque ad Coelum de Iure extollere potest, decis. 611.n.1.

AE D I F I C I V M.

Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si id vellet facere ad æmulationem, decis.599.n.3.
Aedificium vnum, & idem non censetur quis voluisse illud concedere diuisim, decis.437.n.4.
Aedificium, si sit constructum in aliquo loco eminentiori, si inferius aliquid aliud construatur ædificium, hoc illi nullo modo potest nocere quo ad salubritatem eris, si omnes venti circa illud euagentur, decis.611.n.7.
Aedificium priuatum altius tolli prohibetur, quando ex eo discooperirentur Religiosi, vel Religiosæ intra proprium Monasterium, decis.599.n.36.
Sed hoc intellige, quotiescumque ex nouo ædificio grauissimum immineret Monasterio præiudicium etiam si non fiat ad æmulationem, ibid.n.39.& 40.
Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si sit constituta seruitus altius non tollendi, decis.599.n.2.
Aedificium altius tollere ad æmulationem non licet, decis.599. num.14.
in Aedificijs publicis Sixtus V. semper fuit magnificentissimus, decis.432. n.12.
Aedificium, quando nocet Ecclesiæ, vel Monasterio, compelli potest Dominus ædificij vendere seruitutem altius non tollendi, decis.589.n.38.
Aedificium factum à supremo Principe etiam in solo alieno, si illud ædificium donetur alteri in hac donatione etiam comprehenditur solum, decis.437.n.3.
Aedificium, quod quis faciat ad æmulationem, si quis hoc asserat, ei incumbit onus probandi, decis.599.n.86.
Aedificium super porticum contructum est illius, cuius est porticus, decis.432.n.6.
Aedificium vnum, quando alteri non impediat solem, decis.599. num 20.
Aedificio, quando cedat solom, inuerso Iuris ordine, decis.432. num.17.
Aedificium cædere debet solo, decis.432.n.3.
Aedificare vnicuique licet in proprio solo, vsque ad Coelum, etiam si vicino damnum aliquod inferatur, dummodo principaliter non fiat ad æmulationem, vel animo nocendi, decis.587. num.12.
Aedificare, quis non præsumitur ad æmulationem, vel animo nocendi vicino, decis.587.n.13. amplia n.14.
in Aedificando tunc æmulatio intrat, quando constructio fit iniuria alterius, & animo nocendi, non necessitatis, aut vtilitatis propriæ causa, decis.599.n.25.
Et quando constructio non prodest ædificanti, & alteri nocet, ibid.n.26.
Aedificare ad æmulationem, quis non censetur, licet aliquod damnum inferat vicino, decis.599.n.22.
Aedificantis modica vtilitas si adsit, & magnum damnum inferatur vicino, tunc non excluditur æmulatio. decis.599. num.32.
Sed hoc intellige, dum cum modica vtilitate concurrit etiam inimicitia, ibid.n.33.
Aedificare, vsque ad Coelum, quisque potest in solo proprio, decis. 599. num.1.
Aedificare ad æmulationem, quis non dicitur, si ædificet ad proprium commodum, & vtilitatem, etiam quod secundario vicino noceat, decis.611.n.14.
Quod procedit, etiamsi commoditatem vel vtilitatem vicino auferat, ibid.n.14.
Aedificare, quis in dubio præsumitur ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat, decis.611.n.16.
in Aedificante excluditur animus æmulationis ex magna vtilitate ædificij, decis.611.n.17.
Aedificantes ad æmulationem tenentur omninò desistere, decis. 611.n.13.
in Aedificante an constet de æmulatione, si ex altitudine fabricæ possit interiorem partem domus vicini inspicere, decis.611. num.18.
in Aedificando, quando concurrit vtilitas ædificantis, licet vicino damnificetur, excluditur æmulatio & præsumptio oritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit, decis.599. num.27.
AEGIDIANAE effectus non impeditur per nouam probationem, vel productionem, decis.547.n.14.& 19.

AE M V L A T I O.

Aemulationis materia plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, decis. 611.n.21.
Aemulatio in ædificando etiam præsumitur, si magnum damnum vicino inferatur, & parua vtilitas proueniat ædificanti, sed hoc debet probari, decis.599.n.17.
Aemulationis præsumptio, vt excludatur, non sufficit modica vtilitas ædificare volenti, decis.599.n.18.
Aemulatio non præsumitur, cum in dubio quilibet præsumatur ædificare ad sui principaliter vtilitatem, non vt alteri noceat, decis.599.n.15.
ad Aemulationem, quid facere non liceat, decis.444.n.22.
ad Aemulationem, si quis asserat, aliquem ædificare, tenetur id concludenter probare, cum simus in materia obiectiua, decis. 611.n 23.
AEQVIPARATIO vniuersalis in omnibus, & per omnia ex quibus tollatur, decis.448.n.14.
AEQVITAS amplectenda est, decis.618.n.25.
AERIS alieni testatoris solutio ex quibus bonis præsomatur facta, decis.489.n.11.
circa Aeris alieni testatoris solutionem non statur confessioni fideicommissarij, decis.489.n.10.
AETAS solet regulari supra sexagesimum annum, ad hoc vt quis dicatur senes, decis.424.n.4.
AESTIMATIO rei debet fieri de tempore venditionis, decis.580. num.9.
Aestimatio rei, quæ vsu consumitur non potest fieri post longum tempus, postquam fuit consignata, decis.497.n.95.

A F F E C T I O.

Sub Affectionis clypeo non potest hæres post aditam hæreditatem tradere bona aliqua sua legatarijs stante super hoc præcepto testatoris, decis.484.n.5.
Affectio maritalis sufficit de Iure Ciuili in matrimonio, decis.439. num.2.
Affectio maritalis sufficit de Iure Ciuili ad substantiam matrimonij, decis.430.n.8.
AFFINIS, si sit testis, est suspectus, & non integer & idoneus testis, decis.420.n.2.
AFFINITAS, & sanguinis coniunctio explicat nominis obscuritatem, decis.588.n.11.

A G N A T V S.

Agnatorum mentio, qui habent ius quæsitum vel in spe probabili, facienda est mentio in legitimatione filiorum naturalium, decis. 501. n.4.
Adeò vt si omittatur, redditur subrepitia legitimatio, & sic nulla, ibid.n.4.
Agnati paria sunt, quod non extent, vel quod extent, & non sint successibiles, & hoc ad impediendam legitimationem filiorum naturalium, decis.502.n.15.
vt Agnatæ fœminæ possunt conseruare agnationem, decis.427. num.44.
Agnati, & cognati veniunt appellatione coniunctorum, decis.497. num.126.
Agnati sat est, quod sint substituti, vt intret statutum Vrb. lib.1. cap.142.decis.582.n.25. & n.27.& n.35.
Agnati etiam vltra decimum gradum censentur vocati, quando fideicommissum fuit factum ad conseruandum familiæ splendorem, decis.436.n.5.& 6.
in Agnatorum fauorem fideicommissum inductum intra cancellos decimi gradus continetur, decis.436.n.4.
Agnati, quando non fuerunt substituti substitutio non potest dici fauorabilis, decis.427.n.64.& 65.

A G N A T I O.

Agnatio probatur ex tractatu, & nominatione facta à testatore, decis.436.n.2.
Agnationis conseruandæ intentionem in Testatore, nihil est quod magis destruat, quàm coniectura vocationis fœminatum

in quacumque testamenti, decis. 581. num. 16.
ad Agnationis dispositionem, quando non inferatur, si testator respexerit ad solam conseruationem nominis, & agnationis, decis. 419. num. 9.
Agnationis conseruandæ rationem ex quibus testator appareat habuisse non solum tacitè, sed etiam expressè, decis. 427. num. 43.
Agnationis conseruandæ rationem dicitur testator habuisse eo ipso, quod in defectu masculorum vocauit fœminas agnatas, decis. 427. n. 46.
Agnationis conseruandæ rationem, quando testator habuit, tunc quamuis substitutio facta sit in casu voluntatis, est etiam trahenda ad casum impotentiæ, decis. 427. n. 30.
Agnationis conseruandæ ratio ex quibus non dicatur habita, decis. 427. n. 48.
Agnationem non dicitur testator respexisse si extraneos, vocauerit, decis. 522. n. 3.
Agnationis conseruandæ ratio, si non fuerit habita, non est admittenda extensio fideicommissi, decis. 419. n. 8.
Agnationis conseruandæ causa si sit factum fideicommissum dicitur fauorabile, decis. 427. n. 23.
ad Agnationem conseruandam non dicitur in omnibus testator habuisse rationem, si filias simpliciter vocauerit, decis. 422. num. 9.
Agnationis ciuilis conseruatio quando dicatur inducta per modum cuiusdam adoptionis, decis. 422. n. 8.
pro Agnatione conseruanda, quando fuit facta substitutio, tunc non attenditur distinctio an hæres nolit, vel non possit, decis. 422. num. 4.
Agnationis conseruatio enixè optata à Testatore, non attenditur amplius quando deficit linea masculina, decis. 519. num. 72.
Agnatio, & familia, qualiter honorificè conseruetur, decis. 471. num. 3.
Agnationis suæ conseruationem & dignitatis incrementum, quilibet præsumitur appetere, decis. 427. n. 49.
Agnationis conseruandæ ratio destruitur dum Testator in casu contrauentionis non vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Monasterium, decis. 674. n. 33. 34. & 35.
Agnationi, quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum, veniunt fœminæ, decis. 581. n. 15.
de Agnatione alicuius, an quis sit, qualiter per testes probari possit, decis. 436. n. 1.
Agnationis ratio præsumitur habita ex masculorum prælatione, & fœminarum inclusione, decis. 427. n. 36.
Agnationem non dicitur testator contemplasse si primo loco vocauerit fœminas, decis. 419. n. 10.
Agnationi, quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum veniunt fœminæ, decis. 571. n. 15.
Agnationis suæ fauorem, si quis non considerauerit in vno casu, non præsumitur alios casus expressos negligere voluisse, decis. 427. num. 50.
ad Agnationem conseruandam si sit factum fideicommissum, potest extendi etiam si ratio eam conseruandi non sit expressa, sed tantum tacita, decis. 427. n. 24.
Agnationis conseruandæ animum ex quibus apertissimè constet testatorem habuisse, decis. 427. n. 35.
Agnationis ius licet non habeant illegitimi, tamen quando id non procedat, decis. 430. n. 48.
Agnationis conseruandæ rationem an dicatur testator habuisse, si onus imposuit hæredi, vt assumeret cognomen, & insignia familiæ, decis. 427. n. 39.
Et hoc multò magis procedit si vocauerit primogenitum alicuius ibid. n. 40.
Agnationis conseruandæ intentionem in testatore, nihil est, quàm magis destruat, quam coniectura vocationis fœminarum in quacumque parte testamenti, decis. 571. n. 16.

A G E N S.

Agens contra vniuersitatem, debet eam collegialiter citare, decis. 502. n. 2.
ad Agendum, nemo est cogendus, decis. 578. n. 11.
Agere quis non debet, ad id, quod ad eum non pertinet, decis. 498. num. 13.
in Agro suo fodiens, si vicini fontem auertat, non tenetur de dolo, si non animo nocendi vicino, sed vt agrum suum meliorem faciendi, id faciat, decis. 509. n. 23.

A L I E N A T I O.

Alienatio bonorum Ecclesiæ non validè facta, habet implicitum statum validitatis, Ecclesia non est reclamante, decis. 603. num. 46.
in Alienatione bonorum, tunc Ciuitas debet seruare requisita in l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. quando venduntur res, quæ sunt ad publicum vsum destinatæ, secus verò in destinatis ad vsum priuatum, decis. 447. n. 7. & 8.
Alienatio rei immobilis pupillorum, vel minorum, quando fit, non solum debet constare quod alienatio fuerit necessaria ex quo vrgeret æs alienum, decis. 616. n. 1.
Verum etiam, vt pecuniæ rei alienatæ in extinctione dicti æris alieni fuerint erogatæ, ibid. n. 2.
Et hoc præsertim si ad istum effectum fuerit præstitus consensus distractioni rei, & Iudex sub hac conditione suum decretum interposuit, ibid. n. 3.
in Alienatione, seu obligatione bonorum minoris, vel mulieris non sufficit exprimere causam in genere, & decretum generale non substinetur, decis. 594. n. 37.
in Alienatione rerum minorum de iure communi requiruntur solemnitates, decis. 497. n. 134.
Alienatio bonorum pupilli non tenet, si sit facta sine necessitate non vrgente ære alieno, decis. 454. n. 8.
Sed ista vrgentia non est necessaria quando debitum est sub vsuris, decis. 454. n. 19.
in Alienatione omni facienda per Ciuitatem seruanda est forma, l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. decis. 447. n. 9.
Alienari sine solemnitatibus quando possint bona pupillorum, decis. 454. n. 10.
ex Alienationis prohibitione non solum censetur prohibita Falcidia, sed etiam censetur prohibita Trebellianica, decis. 582. num. 31.
Alienatio, quando fit per Vniuersitatem nomina congregatorum debent describi, decis. 447. n. 12.
Et licet in hoc variæ sint opiniones, tamen in actis valdè ponderosis, pro vt est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio, ibid. n. 13.
Alienationem bonorum si testator enixè prohibuerit, censetur etiam prohibhisse permutationem, decis. 489. n. 6.
ex Alienandi amplissima prohibitione vt bona stabilia remaneant in familia in perpetuum, oritur fideicommissum ad fauorem descendentium etiam in caso mortis.
Siue sint vocati, siue sint positi in conditione, tam in portione patris quàm patruorum, decis. 479. n. 4. & 5.
Alienatio, quando est prohibita extra vocatos, si talis alienatio fiat extra, censetur ipsis vocatis concessa virtualiter facultas recuperandi, decis. 531. n. 19.
Alienationem bonorum, si testator prohibuerit, quia voluit vt ea conseruarentur in familia, vt ex hoc inducatur fideicommissum, non est opus alia extrinseca probatione, decis. 467. num. 3.
Alienatio bonorum immobilium minorum si fiat ad effectum solutionis æris alieni, tunc causa finalis illius alienationis dicitur æs alienum, decis. 616. n. 13.
in Alienatione rerum minorum vigorum Constitut. Marchiæ requiritur solemnitas insinuationis, decis. 616. n. 9.

A L T E R N A T I V A.

in Alternatiuis remediorum electio est creditoris non debitoris, decis. 617. n. 16.
Sed secus est, si versemur in promissione dandi vnum, vel alium idoneum fideiussorem, quia tunc electio est debitoris nec vtrumque copulatinè requiritur, ibid. n. 17.
in Alternatiuis sufficit alterum adimplere, decis. 617. n. 15.
in Alternatiuis per electionem vnius alter liberatur, decis. 619. num. 21.
ALTITVDO operatur quominus visus distinctè feratur in obiectum visibile, decis. 611. n. 20.
AMICITIA specialis declarat nominis obscuritatem, decis. 588. num. 10.
ob AMOREM mutuum inter virum, & vxorem, & ob connubilialis fœderis necessitudinem, ideò in contractibus inter eos initis non tam facilè dolus præsumitur, decis. 428. n. 3.
AMPLITVDO, & inculcatio clausularum in mandato, facit vt in procuratore non possit considerari excessus, decis. 428. num. 17.
ANIMVM suum Iudex potest informare ex dictis testium, licet à parte contra eos datæ sint exceptiones generales, & speciales, decis. 430. n. 24.
Animus non faciendi nouationem deprehenditur ex protestationibus, decis. 425. n. 17.
in ANNEXIONIS, & vnionis vim etiam præsentationes fieri possunt, decis. 441. n. 7.

A N N V S.

Annus Domini in instrumento, si repugnet cum indictione, in totum vitiatur instrumentum, decis. 430. n. 90.
Annis 25. minor non potest esse tutor, decis. 435. n. 2.
Annus Domini, si repugnet cum indictione, instrumentum non caret suspicione, decis. 430. n. 89.
ANNVLLATIO est poena, decis. 497. n. 118.
ANTECEDENS omne necessarium censetur etiam quis velle, qui vult consequens, decis. 438. n. 32.
contra ANTECESSOREM in beneficio sententia lata, vt noceat eius successori, sufficit, vt d. successor non acceperit possessionem beneficij, decis. 557. n. 5.
ANTIANI qui magis sunt, præferuntur in consequendis commendis Religionis Hierosolymitanæ, decis. 469. n. 1.
ANTIDATAE suspicio in scriptura priuata semper cessat, dum in con-

in contrarium concurrunt plures, & vrgentes coniecturæ, decis. 533. num. 13.

ANTIQVITAS.

in Antiquis tunc fama probat, quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis, decis. 458. n. 65.
in Antiquis quando sumus, tunc probationes leuiores sufficiunt, decis. 424. n. 5.
ab Antiquis inuestituris nunquam censetur recessum, decis. 465. num. 6. 7. & 8.
in Antiquis magis statur scripturis, quàm testibus, decis. 587. num. 10.
in Antiquis probatio publicæ vocis, & famæ facit plenam probationem, decis. 424. n. 2.
S. ANTONINVS, fuit Archiepiscopus Florentinus, decis. 584. num. 8.
APERITIO ORIS, non est necessaria ad probandam læsionem venditionis à Papa confirmata cum clausula, sublata, decreto irritanti, & similibus, decis. 610. n. 10.
Apoca, si sit trino teste subscripta, ac Notarij attestatione munita, & adsunt etiam adminicula, sufficienter probat, decis. 568. num. 4.
APOSTILLAE à notario non approbatæ, non attenduntur, decis. 541. n. 51.
Sed hoc non procedit, quando ex alio instrumento, constat de illarum veritate, ibid. n. 55.
non APPARERE, vel non adesse paria sunt, decis. 458. n. 57.

APPELLATIO.

Appellatione Cameræ Apostolicæ, & fisci Pontificij, non veniunt Barones, decis. 455. n. 22.
Appellatione coniunctorum veniunt tam agnati, quàm cognati, decis. 497. n. 126.
Appellatione curatoris venit etiam tutor, decis. 454. n. 3.
Appellatione descendentium continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum, decis. 436. n. 9.
Appellatione fisci an comprehendatur etiam fiscus Baronis, & feudatarij, decis. 449. n. 45.
Appellatione personarum Ecclesiasticarum veniunt etiam qui solo clericali charactere sunt insigniti, decis. 450. n. 1.
Appellatione rei, venit proprietas, non autem simplex possessio, decis. 438. n. 50. & 53.
Appellatione successorum, & descendentium, veniunt posteri in infinitum, decis. 519. n. 11.
Appellationis, non prosequutionem si sententia transiuerit in iudicatum, venit exequenda, decis. 495. n. 4.
Appellatio non datur à decreto meri executoris, decis. 456. n. 8 & 11.
Appellationis delatio omnia deinde gesta facit, vt subiaceant vitio attentatorum etiamsi appellatio aliàs non esset appellabilis, decis. 426. n. 20.
Appellatio, quando datur ad effectum deuolutiuum, non potest dari de attentatis, vt in primis & ante omnia reuocentur, decis. 426. n. 13.
Sed tantum est agendum via ordinaria ex capite iniustitiæ, ibid. num. 13.
Appellatio à decreto executoris meri quatenus datur, intelligenda est de deuolutiua, non autem suspensiua, decis. 426. num. 12
Appellationis terminus non datur, vbi sententia non est appellabilis, decis. 569. n. 19.
Appellatio circa prouisionem Ecclesiæ Parochialis non datur ad effectum deuolutiuum, decis. 534. n. 7.
gesta post Appellationem, vt dicantur attentata sufficit, quod ius deferat appellationi, licet Iudex eam denegauerit, decis. 534. num. 6.
Appellationi Iudex non dicitur deferre, si dedit tantum reuerentiales, decis. 426. n. 21.
Appellatio remanet deserta, si in termino iuris per Iudicem dato ad redeundum pro Apostolis non fuit prosecuta, vel si infrà d. terminum causa non fuit commissa, decis. 590. num. 1.
Appellatio, quando remanet deserta, sententia transit in iudicatum, decis. 590. n. 3.
Appellatio operatur, vt omnia remaneant in eodem statu, sicuti existebant de tempore latæ sententiæ, decis. 569. n. 36.
Appellatio, quando non fuit commissa intra terminum Iuris, sententia transit in iudicatum, etiamsi in vltimo temporis interuallo commisso fuerit delata Reuisori & vt hoc obuietur quid requiratur, decis. 590. n. 4.
APPROBATIO Apostolica ex cursu longissimi temporis facilè præsumitur, decis. 441. n. 9.
AQVAE venas, qui in fundo suo incidit, ita vt aqua desinat peruenire in alium fundum, vbi erumpebat, non dicitur is, vim facere, dummodo in hoc nulla seruitus constituta sit, decis. 599. n. 24.
ARBITER, & moderator rei suæ quilibet est, decis. 447. n. 17.

ARBITRIVM.

Arbitrium emanatum ex Signatura Gratiæ non debet restringi sicuti esset emanatum ex Signatura Iustitiæ, ita strictè inhærendo dispositioni iuris, vt æquitatem amplecti, & sequi non possit, decis. 524. n. 5.
Arbitrio tuo, stante hac clausula in commissione executor potest se extraiudicialiter informare, decis. 435. n. 7.
Arbitrium regulatur à Iure, decis. 536. n. 7.
Arbitrium non intrat ad reuocandam executionem iam factam, & consumatam, decis. 493. n. 3.
Arbitrium debet esse regulatum à Iure, decis. 493. n. 3.
Arbitrium intelligitur prout de Iure, decis. 493. n. 2.
Arbitrium licet reguletur à Iure, tamen vrgentibus aliquibus causis moderatur illius rigorem, decis. 426. n. 14.
Arbitrium pro reiectione attentatorum, tunc multò magis intrat, quando sunt valdè dubia, & difficultatibus implicita, decis. 426. num. 15.
contra Arbitrium parentis tutor pupillo non est dandus, decis. 435. n. 5.
Arbitrium operatur, vt relicto vtroque extremo eligatur media via, decis. 524. n. 14.
Arbitrium boni viri importat verbum videbitur, & non liberam voluntatem, decis. 444. n. 54.
Arbitrium boni viri importat verbum liberè, decis. 444. n. 57.
Arbitrium pro cumulatione petitorij cum possessorio, quare aliquando denegatur, & aliquando non, decis. 524. n. 20.
Arbitrium quando non est concessum, tunc non potest recedi à dispositione iuris communi, nec est locus æquitati, decis. 554. num. 13.
Arbitrium regulatur à iure, decis. 524. n. 4.
ARGVI potest à testatoris præcepto circa assumptionem cognominis familiæ, decis. 448. n. 11.
Argui non potest ab exclusione eorum, qui testatori sunt odiosi, ad inclusionem incognitorum, decis. 448. n. 9.

ARTICVLVS.

Articuli, quando sunt releuantes, & causa est prophana, tunc indubitanter conceditur remissoria, decis. 485. n. 1.
Et sufficit vnus articulus releuans.
Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ non denegatur remissoria annot. decis. 606. n. 36.
Articulorum non admissionis nullitas, quando non possit allegari, decis. 491. n. 16.
Articuli si sint confecti de industria, ac data opera ad euitanda fundamenta decisionum, reijciendi veniunt, decis. 521. num. 3.
Articulus irreleuans non admittitur, decis. 606. n. 17.
Articuli, quando fuerunt producti in termino sententiæ, per calumniam præsumuntur dati, & ad protrahendam causæ expeditionem, decis. 521. n. 9.
Articuli, quando non sunt releuantes pro victoria causæ non admittuntur, annot. decis. 606. n. 41.
Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ, non denegatur remissoria, decis. 575. n. 5.
Articulum esse verum, si testis asserat benè probat, decis. 424. num. 8.
Articuli reijciuntur, & remissoria denegatur stante inuerisimilitudine, decis. 606. n. 10.
Articuli in Curia de stylo Rotæ nunquam reijciuntur, si aliquo modo possint ad causam pertinere, decis. 521. n. 10.
Et hæc possibilitas censetur præseruata ex clausula, saluo iure impertinentium, & non admittendorum, & quando id non procedat, ibid. n. 11. & 12.
Articulus vnus, quando est releuans sufficit, vt cæteri admittantur, & vt remissoria non possit denegari.
Et ad hunc effectum requiritur, quod ille articulus sufficiat ad victoriam causæ, decis. 585. n. 4.
Articuli, quando sunt dati in termino in quo cadebat citatio ad sententiam non solum Iudex potest illos reijcere, sed neque etiam potest dici, vt grauauerit, non admittendo eosdem articulos.
Cùm præsumi debeat latam prius fuisse sententiam, vt ideò integrum non fuerit Iudici Commissario, & Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipere, decis. 521. num. 17. & 18.
Articulans non fatetur, decis. 446. n. 5.

ASSERTIO.

Assertioni partis in actu prohibito non statur, decis. 608. n. 17.
Assertioni Papæ in facto proprio fidem indubitatam Rota semper præstitit, decis. 437. n. 7.
Assertio æquiuoca non attenditur, decis. 592. n. 11.
Assertioni vnius in preiudicium aliorum non statur, nisi aliter constet de assertione, decis. 409. n. 17.
Attestationi magnatis, cuius præcipua integritas, & animæ candor æquè respondet suæ nobilitati plurimum videtur deferendum, decis. 594. n. 16.

Assertioni eius, qui prohibitus est aliquid facere, non est standum, decis. 447 n. 23.
Assertioni Decurionum Communitatis statur quando donatio facta est per Communitatem ex causa meritorum, donec tamen contrarium probetur, decis. 447. n. 41.
Assertio enunciatiua non releuat, decis. 595. n. 11.
ab Assertione Papæ, maximè in facto proprio, & eius litteris dissentire nefas, & omninò, decis. 432. n. 10.
ASSISTENTIA iuris stante datur manutentio, decis. 457. n. 9.

A T T E N T A T V M.

Attentata, quando sunt valdè dubia, & difficultatibus implicita, tunc multò magis intrat arbitrium pro illorum reiectione, decis. 426. n. 15.
pro Attentatorum reiectione Rota solet aliquando interponere arbitrium, quando ea magna ex parte dependit à negotio principali, decis. 426. n. 16.
Attentata non committuntur nisi lite, aut appellatione pendente, decis. 426. n. 5.
Attentata non inducuntur ex actibus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos, & absolutos, decis. 426. num. 6.
ATTESTATIO, quando est suffulta adminiculis, iunctaque verisimilitudine, etiamsi sit alicuius priuati, probationem facit, decis. 595. n. 18.
Attestatio Aduocatorum, & Procuratorum Curialium, in ordinatorijs probat stylum, decis. 541. n. 49.
AVCTORIS sui confessionem, quis impugnare nequit, decis. 439. num. 17.

A V C T O R I T A S.

Auctoritas Papæ immensa est, decis. 461. n. 3.
Auctoritas Principis supremi, quando quis dicatur offendisse, decis. 449. n. 30.
Auctoritatem eamdem habet tutor, & eodem fungitur munere, quo ipse tutor, decis. 454. n. 4.
Auctoritate propria an quis possit euitare præiudicium sibi factum, decis. 438. n. 38. & 39.
Auctoritas tutoris in contractu pupilli nisi interuenerit, contractus non tenet, decis. 504. n. 2.
AVDITOR CAMERAE iuxta suas facultates est executor litterarum Apostolicarum, decis. 564. n. 15.
AVDITOR ROTAE est familiaris Papæ, decis. 429. n. 20.
Auditores Rotæ Romanæ sunt iuris consulti selectiores omnium gentium Christiani Orbis, decis. 497. n. 190.
Auditor Rotæ insignis suo tempore fuit Bellenc. decis. 464. num. 4.
DE AVDITV si testis deponat in re valdè antiqua, non est necesse, vt deponat de tempore præciso, decis. 424. n. 7.
de Auditu, si testis deponat, non probat, decis. 432. n. 11.
S. AVGVSTINVS successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris, decis. 602. n. 10.
AVO succedunt nepotes ex filia vna cum filiabus superstitibus, decis. 485. num. 3.

B

B A N N I T V S.

BAnnitus restitutus à Principe recuperat bona, etiam quæ ad tertium in vim sententiæ condemnatoriæ immediatè peruenerunt.
Vt puta feudum per condemnationem Domino, vel agnatis apertum, & alia per alias personas in executionem sententiæ occupata, decis. 449. n. 47. & 48.
Bannitorum receptatores, secundum Bullam Sixti V. dicuntur rebelles, & rei læsæ Maiestatis, decis. 449. n. 54.
contra Bannitorum receptatores Officiales Papæ possunt agere, etiam si sint subditi Baronis, & Principibus, decis. 449. num. 14.
Bannitos receptans de iure communi non confiscantur eius bona, decis. 449. n. 40.
Bannitus restitutus à Principe quando sine dubio recuperet omnia sua bona, decis. 449. n. 50. & 51.
Bannitos si quis receperit, ob hoc crimen eius bona confiscantur, decis. 449. n. 13.
BARTHOLOMAEVS Cumanus litium procurator, qui ad eam sanctitatem, & cum S. Francisco familiaritatem peruenit, vt illi dederit facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium, decis. 584. n. 7.
BELLENC. fuit suo tempore insignis Rotæ Auditor, decis. 464. num. 4.

B E N E F I C I A T V S.

Beneficiatus dato etiam, quod admittantur in Capitulo, & ibi habeant vocem, non tamen possunt dici de capitulo, decis. 459. num. 8.
Quia istæ, & similes qualitates non mutant eorum speciem, ibid. num. 9.
Beneficiati, quando non possint dici inferiores Canonicis, decis. 459. num. 11.
Beneficiati de iure Communi non sunt de capitulo, decis. 459. num. 7.
Beneficiatus, vt præcedat Canonicum non existentem in sacris, an statuto possit induci, decis. 459. n. 10.

B E N E F I C I V M.

Beneficium si Cardinalis acceptet, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat. decis. 452. n. 25.
Beneficij acquisitio impeditur propter cæcitatem, decis. 602. num. 36.
Beneficia curialium vt dicantur reseruata Papæ, duo requiruntur, decis. 428. n. 6.
Beneficia Curialium, si vacent, etiamsi in Curia existant, dicuntur vacare apud Sedem, decis. 429. n. 3.
Beneficium præsumitur sine cura, decis. 564. n. 8.
in Beneficijs curatis electio est facienda, vt disponit Sacr. Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. de reformat. decis. 443. n. 2.
de Beneficio habente curam animarum si quis fuerit prouisus, debet examinari, & approbari ab Ordinario loci Beneficij, decis. 567. n. 19.
Beneficium, quando non est curatum, potest conferri absque concursu, decis. 567. n. 20.
Beneficia an sint electiua, in hoc magnam vim habet consuetudo, decis. 444. n. 7.
Beneficia electiua sunt speciali nota digna, decis. 444. n. 45.
Beneficia electiua comprehenduntur sub indulto in præiudicium Papæ non autem in præiudicium tertij, decis. 444. n. 37.
Beneficij publicatio, vt valeat, debet fieri in tempore iuxta Constit. Greg. XIII. decis. 460. n. 2.
Beneficia electiua an sit verum, & non comprehendantur sub regula 8. hodie 9. Canc. decis. 444 n. 13.
Beneficium si quis impetrauit, negare non potest, se ignorare illud esse litigiosum, si dispositiuè in litteris suæ impetrationis, litem narrauit cum clausula, statum litis, decis. 557. n. 9.
Beneficij vnio non tollit ius exigendi decimas, prout nec alia iura compatibilia cum vnione.
Et hoc multò magis habet locum accedente obseruantia, decis. 462. n. 8. & 9.
Beneficiorum vnio censetur facta sine præiudicio habentium iura super dictis beneficijs, decis. 462. n. 6.
Beneficium primum non vacat per assecutionem secundi, si primum residentiam non requirat, decis. 607. n. 1.
Beneficij vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum, decis. 462. n. 7.
de Beneficijs prouidere debet Ordinarius tanquam bonus vir, decis. 444. n. 55.
Beneficium dicitur simplex donec contrarium probetur, decis. 567. num. 21.
Beneficij de iurepatronatus vnio facta sine consensu patroni, est nulla, decis. 505. n. 5.
Beneficia sub collectorum spoliorum sunt reseruata vigore regulæ 5. Cancell. decis. 608. n. 6.
Beneficia Ecclesiastica conferri debent sine diminutione, decis. 452. num. 35.
Beneficij valor probatur ex confessione partis in sua gratia, eodem anno impetrata, decis. 542. n. 7.
Beneficij valor sufficienter probatur per testes de auditu, & fama, decis. 551. n. 2.
Beneficij valor probatur per testes deponentes per non excessum de publica voce, & fama, decis. 564 n. 9.
super Beneficio de iure ex causa licita, & honesta pensio imponi potest, decis. 452. n. 36.
ex Beneficio pingui vt plures Clerici alantur hoc respicit publica vtilitas, decis. 452. n. 37.
Beneficij possessionem, si quis acceperit authore Prætore, non potest dici, in eo intrusus, decis. 549. n. 11.
Beneficium resignans in manibus Papæ, à resignante omne ius abdicitur, decis. 536. limita n. 13.
Beneficia Prothonotarij absentis creati sunt reseruata, quamuis non constet de acceptatione, & qualiter id intelligatur, decis. 497. n. 45.
Beneficia familiarium familiaris Papæ, cadunt sub regula reseruatoria beneficiorum familiarium Papæ, decis. 429. num. 22.
Beneficiorum collatio vacantium apud Sedem spectat ad Papam, decis. 429. n. 5.
Beneficium, quod spectet ad collationem alicuius, ostendit potest per Visitationes Ordinariorum, decis. 536. numer. 15. & 16.
in Beneficijs, seu titulis beneficialibus non datur successio, decis. 557. n. 10.
Beneficium petenti, nullum ius quæsitum acquiritur, dum supplica-

plicatio non reperitur registrata, & potest per Officiales lacerari, decis.551.n.13.
Beneficium, quod competit Ordinario, competit etiam Capitulo, quod simul cum Ordinario confert, decis. 585. oum.46.
Sed secus hoc est hodie post Constitutionem Vrbani VIII. in qua disponitur, quod Cardinales soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, Canonicis &c. possint conferre beneficia, vide hic, & declara d. Constitutionem, ibid. num. 48.49. & 50.
de Beneficio aliquo, si inter duos sit lis. licet illis inter se pacisci, & promittere pensionem, si Papa dispensauerit, decis.603. num.17.
Beneficium dicitur litigiosum, si à sententia lata ab executore, appellationis causa fuerit commissa cum clausula (quam, & quas) vna cum alia clausula (vna enm incidentibus, & dependentibus, ac toto negotio principali) decis.569.n.40.
Beneficium collitigans superstes, ad hoc, vt non dicatur collitigans improbus, sufficit, vt eius ius possit melius, & plenius iustificari, decis.607. n.6.
in Beneficijs etiam de Iurepatronatus, si vnus ex collitigantibus moriatur, patronus non potest alium præsentare, sed collitigans viuus est instituendus, decis.607.n.3.
Beneficiorum permutatio non dicitur habuisse effectum, si post permutationem permutantes remanserint in possessione eiusdem beneficij, decis.460.n.5.
ex Beneficiorum permutatione nullum ius acquiritur, nisi permutantes in beneficio ius habuerint, & num. 4. decis.460. num.3.
Beneficium, si sit permutatum cum alio, nullius vel penitus exigui valoris, inualida est talis permutatio, decis.460.n.7.
Beneficij vltimus status attenditur etiam contra Prouisum Apostolicum, quando sumus in summarijssimo possessorio, decis. 509.n.6.
de Beneficio vacaturo inferiores à Papa non possunt prouidere, sed solum de beneficio vacanti, cum non possint dare, nisi actionem personalem, decis.585.n.35.
Beneficij vacatio iustificatur ex confessione Aduersarij, qui venit ex eadem vacatione, decis.536.n.4.
Beneficij vacatio, vbi non adest, non datur subrogatio, decis.549. num 20.
Beneficij vacatio expirat per prouisionem Apostolicam, decis.549. num.19.
in Beneficijs manualibus datur vacatio per obitum, & remotionem, decis.473.n.11.
Beneficia vacantia de mense Decembris non sunt reseruata, decis. 509.num.9.
Beneficia vacantia tempore vacationis Sedis Abbatialis, vel Episcopalis reseruantur per regul. secundam hodie tertiam Cancell.
Et vtrum, si Papa d. beneficia conferat cum clausula, constito, ad effectum istius reseruationis an pertinentiam iuris conferendi spectare ad Abbatem, vel Ordinarium, sit necessè probare, decis.536.n.8.& 9.
Beneficiom, si sit iuspatronatus Ecclesiasticum, cadit sub reseruatione Regulæ 8.& potest à Papa conferri, etiam absque derogatione, decis.536.n.19.
Beneficium, quando est vnitum non vacat, decis.262.n.5.
ad Beneficia vnita non se extendit priuilegium percipiendi fructus vnius anni cum dimidio de quolibet beneficio vacante, decis. 452. n.8.
Beneficiorum vnio facta cum præseruatiua onerum consuetorum stante compatibilitate præseruata censetur etiam absque alia expressione, decis.451 n.10.
in Beneficijs vnitis non datur vacatio, decis.451.n.19.
Beneficium l.fin.C.de edict. D.Adr.toll. licet multi teneant, quod non competat ab intestato, nemo tamen negat, quod hoc casu competat officium Iudicis, decis.585.n.25.
in Beneficialibus possessor petens remissoriam apponitur sequestrum, decis.565.n.9.

BENEPLACITVM.

Reneplacitum Apostolicum, licet alias non esset necessarium in aliquo actu, si tamen fuerit reseruatum cum clausula non alias nihilominus debet impetrari, decis.561. num.2. & num. 6. & 11.
Beneplacitum Apostolicum, si fuerit reseruatum cum clausula. Non alias &c. si non impetretur, licitum à contractu recedere, ibid.n.3.
sine Beneplacito Apostolico Monasterium ei mediatè subiectum non potest, se subijcere iurisdictioni Ordinarij, decis.456. num.10.
Beneplacitum Apostolicum vigore extrauag. ambitiosæ de reb. Eccl. non alien. est etiam necessarium inter duas Ecclesias, decis. 561. num.7.
Beneplacitum Apostolicum in alienatione rerum Ecclesiæ deseruit loco omnium solemnitatum, decis.590.n.9.
Beneplacitum alicuius si sit reseruatum in contractu, dicitur conditionalis, decis.489.n.2.

BIGAMIA.

Bigamia licet non extinguat characterem eumdem tamen mortificat, decis.450. n.14.
Bigamia non tollit de medio clericatum, decis.450.n.18.
per Bigamiam clericus denudatur omni priuilegio clericali, decis. 450. n.2.
per Bigamiam non tollitur clericalis character, decis.450.n.8.
Bigamo si sit concessa facultas retinendi pensiones, ad quæ se portigatur ista facultas, decis.450.n.24.
Bigamus per retentionem clericatus stante dispensatione est persona Ecclesiastica.
Et hoc indubitanter ad effectum obtinendi pensiones, decis.450. n.36. & 37.
Bigamus si sit dispensatus ad retinendum pensiones, censetur etiam dispensatus ad retinendum priuilegium characteris clericalis ad d. effectum, decis.450.n.19.
Bigamus clericus si sit dispensatus retinet characterem penitus illæsum, decis.450. n.17.
Bigamus non potest deferre habitum clericalem, nec tonsuram, decis.450. n.15.

BONA.

Bona ecclesiastica, quando alienantur, est necessarium Beneplacitum Apostolicum, decis.561. n.1.& 10.
Bona alienata primo loco per filium imputantur in legitimam, & in detractiones hæredibus debitas, decis.541.n.19.& 21.
ex Bonorum hæreditariorum fructibus si sit habita Trebellianica non potest ea detrahi, decis.484. n.13.
de Bonis hæredis testator potest disponere, & hoc maximè si ipse ea possidebat, decis.468.n.6.
Bonorum transitus de vna linea ad aliam, sine reciproca contingere non potest, decis.467.n.6.
de Bonis, ex bonis, & in bonis dicitur res, decis.438.n.53.
Bona descripta in inuentario præsumuntur hæreditaria, decis.545. num.12.
Et hoc præsertim in præiudicium hæredis, ibid.n.13.
in Bonis aduentitijs filiorum pater habet vsumfructum, decis.455. num.17.
ex Bonis probibitis alienari Falcidia non potest detrahi, decis.484. num.12.
Bona alienata, per hæredem grauatum qui inuentarium non confecit, ei, vel habenti causam ab eo, incumbit onus probandi, quod non sufficiant pro suis debitis detractionibus, decis. 541.n.24.
Bona hæreditatis alicuius aliud est, & aliud est ipsa hæreditas, decis.417.n.3.
Bonorum pars, si sit prælegata, non autem hæreditatis, & legatarius sit rogatus restituere, hoc casu fideicommissum dicitur particulare, decis.418.n.2.
Quodque multò magis procedit, quando testator expressit nominatim bona, ibid.n.3.
sine Bonis vllis potest stare hæreditas, decis 417.n.7.
Bona in inuentario descripta præsumuntur hæreditaria, decis.535. num.9.
Bona propria hæredis non censentur expressè à testatore hypotecata ad fauorem legatarij, nec hoc potest operari ommissio inuentarij, decis.438.n.11.
Bona eadem non est inconueniens, vt sub fideicommisso vniuersali, & sub particulari sint supposita, decis.418.n.20.
Bonorum prælegatum, quando influat in fideicommissum vniuersale, decis.418.n.4.
Bona permutata cum bonis fideicommissarijs, succedunt loco dd. bonorum, decis.541.n.33.
Bonorum fideicommissariorum permutatio de Iure, an sit licita, quando à Testatore non est prohibita, decis. 541. num.35.
Bona fideicommisso subiecta possidens, non possunt dici bona propria, sed aliena, neiopè vocatorum, decis. 559. oum.3.
Bona fideicommisso subiecta alienans, facilius excusatur à pœna caducitatis, si non sit pertinax in substinenda alienatione, & hoc saltem ex æquitate, decis.559.n.8.
de Bonis fideicommissarijs ad fauorem hæredis si testator disponat, & ipse hæres consentiant adeundo hæreditatem simpliciter tunc legatarius non habet necesse probare dominium testatoris, & quid sufficiat vt probet, decis.538.n.13.& 14.
Bona fideicommissaria ipso iure acquiruntur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum, decis.438. num.33.
in Bonorum confiscationis materia plurimum attenditur consuetudo, decis.455.n.21.
Bonorum pupilli alienatio non tenet, si sit facta sine necessitate vrgente ære alieno, sed ista vrgentia non est necessaria, quando debitum est sub vsuris, decis.454.n.8.& 9.
Bona filij in præiudicium patris non possunt confiscari, siue illa sint

bona aduentitia ſiue profectitia,deciſ.455.n.55.
contra Bona propria filij non poteſt dirigi mandatum pro debitis patris, deciſ.434.n.7.
ſuper bonis filij pater ius ex quo dicatur habere, deciſ.478. num.8.
in bonis filij ſpectat matri iure legitimæ tertia pars bonorum eius, deciſ.503.n.16.
in Bonis filij matri debetur legitima à die profeſſionis eius, deciſ. 503.num.1.
Bona caſtrenſia filij non poſſunt confiſcari ex eius delicto,ſed patri referuantur in ſolatium patriæ poteſtatis, deciſ.455.n.18.
Et iſta eſt verior,receptior, & æquior opinio.
Bona pupillorum, quando ſine ſolemnitate poſſint alienari, deciſ. 454.n.10.
Bona ſeparata, & diſtincta à bonis paternis poſſunt habere filij, deciſ.434.n.6.
ex Bonis quibus cenſeatur facta ſolutio æris alieni teſtatoris, deciſ. 489.n.12.
ad Bona poſtea acquiſita, quando ſe extendnat priuilegia prius habita, deciſ.508.n.15.
Bonorum quando eſt capax religio, tunc ipſa retinet iura ſanguinis, & ſucceſſionis loco profeſſorum in ea, & qualiter id procedat, deciſ.503.n.4.
ſub Bonorum omnium præſentium, & futurorum generali hypoteca,quid veniat,deciſ.425.n.1.
Bona debitoris, ſi reperiantur penes tertius de tempore executionis, tunc onus probandi, quod d.bona ſint debitoris, creditori non autem tertio poſſeſſori ſpectat, & iſtam ſententiam perpetuò tene menti ſecundum Bart.deciſ.533.n.4.
Bona in exequutionem capta præſumuntur eſſe debitoris, taliter quod allegante contrarium incumbat onus probandi, deciſ.533. num.1.
Quod intellige, quando bona de tempore executioni reperiuntur,vel poſſidentur ab ipſomet debitore, ibid.n.2.
Bona debitorum in executionem capta præſumuntur propria, deciſ.568. n.1.
Bona præſumuntur eius, cuius nomine fuerunt empta, licet pretium illius poſſit ad alium ſpectare,deciſ.434.n.4.
Bona præſumuntur propria illius penes quem reperiuntur, vel à quo poſſidentur, deciſ.568.n.2.
Bona debitoris, ſi de tempore executionis reperiantur penes tertium poſſeſſorem, ex ſola poſſeſſione d. poſſeſſor poteſt impedire executionem, deciſ.568.n.13.
Bona omnia debitoris, ſi creditor habeat obligata, ſeu hypotecata poteſt eligere id, quod vult pro conſecutione ſui crediti, deciſ. 431.n.8.
Bona immobilia præſumuntur frugifera. deciſ.531.n.7.
Bona feudalia hæres non tenetur cedere alicui, licet ſuper hoc adſit præceptum teſtatoris, deciſ.484.n.4.
Bona relicta titulo prælegati, quando teſtator præſumatur voluiſſe ſeparare à relictis titulo ſubſtitutionis, deciſ.418. num.12.
Bona præſumuntur eius, penes quem reperiuntur, vel à quo poſſidentur, deciſ.533.n.3.
Bonis ſuis,quod quis voluerit ſe expoliare inter viuos, non eſt præſumendum, deciſ.420.n.7.
ad Bona ea, ſi quis fuerit admiſſus, ad quæ tantum legitimi admittuntur,præſumitur & ipſe legitimus,deciſ.439.n.14.
ad Bona certa ſi ſit reſtricta tranſactio, non extenditur ad alia, quamuis concepta ſit ſub verbis generalibus, deciſ.428.n.7.
Bona vxoris ſunt obligata pro debito principali ad fauorem fiſci, deciſ.538.n.20.
Bona ſua vxor nec ſimul cum marito vendere poteſt ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs,quia videtur eſſe, quidam color quæſitus, deciſ.597.n.2.

B R E V E.

in Breue emanato ad inſtantiam partis, ſemper ſub intelligitur, clauſula,ſi preces veritate nitantur, deciſ.585.n.52.
Breue Apoſtolicum de capienda poſſeſſione beneficij nomine Cameræ habet executionem paratam,verificato Clericatu prouiſi, vacatione Beneficij,& reſeruatione, deciſ.536.n.2.
Breue emanatum ad poſtulationem partis, ſi non ſit iuſtificatum, non officit, deciſ.585.n.51.
ad Breuis executionem, an executor citra vitium attentatorum poſſit procedere, ſi lis pendeat coram alio iudice, deciſ.426. num.17.
Breuis executio retrotrahitur ad diem quo illud fuit obtentum, deciſ.426. n.19.
Breue exequendo executor, etiam ſi lis pendeat coram alio Iudice, non dicitur attentare, quando fuit obtentum antequam lis eſſet incœpta, deciſ.426.n.18.

B V L L A.

Bullæ, ſemper requiruntur, etiam quando ſolo verbo Papæ perficitur gratia,tam de iure communi, quàm de ſtylo Curiæ, deciſ. 560. n.3.
Bulla Sixti V. contra receptatores bannitorum confiſcat & applicat eorum bona Fiſco Pontificio,deciſ.449.n.38.
Bulla Pij V. ſuper cenſibus, in materia depoſiti, quo ad prælationem ſolum exigit depoſitum pretij, non autem expenſarum, deciſ.518.num.21.

C

C A D V C I T A S.

CAducitatem incurſam non probat ſententia lata in contumaciam,deciſ.492.n.50.
Caducitati vt ſit factus locus, debet probari, quod fuerit per Dominum directum acceptata, & capta poſſeſſio, deciſ.492. num.12.
ex Caducitatis acceptatione, illius remiſſione facta à directo Domino cum conceſſione nouæ inueſtituræ, tamquam de re emphyteutica, probatur illius dominium, deciſ. 613. num.3.
Caducitas,vt probetur adeſſe,requiruntur plenæ, & concludentes probationes, deciſ.492.n.21.
in Caducitatis pœnam, vt incurratur requiritur ſcientia certa, & ſpecifica,deciſ.559.n.5.
CALCVLVS, an impediat executionem ſententiæ, deciſ.541. num.56.

C A L V M N I A.

Calumnia ceſſat in petitione remiſſoriæ ex ipſa releuantia articulorum.
Sed hoc intellige, quando præter releuantiam articulorum datur aliquis fumus, deciſ.575.n.6.& 7.
Calumniæ præſumptio in petitione remiſſoriæ ceſſat ex vnico tantum articulo releuanti Annot. deciſ.606.n.37.
Calumnia præſumitur, quando quis iteratam petit remiſſoriam Annotat.deciſ.606.n.33.
CALCVLATIONIS nullitate,& errore ſtante, pro ea declaranda competit officium Iudicis, deciſ.612. n.12.
CAMBIVM ex quo appareat ſimulatum, deciſ.594.n.26.
CAMERAE Papa non præſumitur præiudicare ignoranter voluiſſe, deciſ.596.n.6.
Cameræ pecunijs licet Papa aliquid præfecerit, nihilominus id ex ſuprema poteſtate, poteſt cui vult concedere, deciſ.437. num.8.
Vide infra in verbo Manſio, & ſtantiæ.

C A N O N I C A T V S.

Canonicatus eiuſdem duo non poſſunt inſolidum eſſe Domini, deciſ.551. n.7.
Canonicatus, quando ſunt ſimultaneæ collationis, indultum conceſſum Ordinario, ſuffragatur etiam Capitulo, deciſ.440. num.8.
Canonicatus, quando ſunt electiui, eadem eſt ratio, ac ſi eſſent ſimultaneæ collationis, ad effectum, vt indultum ſuffragetur Capitulo,deciſ.440.n.10.
Canonicatus in dubio præſumuntur ſimultaneæ collationis inter Capitulum,& Ordinarium, deciſ.440.n.9.
Canonicatus,quando dicantur electiui, deciſ.444.n.4.
Canonicatus an ſint electiui,attenditur antiqua conſuetudo,deciſ. 444.n.6.
CANONICIS plura, quæ competunt, non poſſunt competere Portionarijs, deciſ.459.n.6.

C A P I T V L A.

Capitula carent iuriſdictione diſponendi directè ſuper reſeruationibus Apoſtolicis, ſine approbatione Papæ, & ſic nec indirectè poſſunt contra illas diſponere, deciſ.608. n.16.
Capitulum ſine conſenſu Epiſcopi licet non poſſit vnire, hoc tamen præbet titulum putatiuum,qui eſt ſufficiens ad præſcribendum,deciſ.458.n.7.
Capitulo etiam ſuffragatur indultum conceſſum Ordinario, quando beneficia ſunt ſimultaneæ collationis, deciſ. 440. num.8.
de Capitulo de Iure communi beneficiati non ſunt, deciſ.459. num.7.
Capitulo nullum ius competit ſuper ea Eccleſia,quam aliquis Canonicus de proprijs bonis erexit,deciſ.590.n.13.
Capitulum non excluditur, per verba ſolus Epiſcopus, deciſ.444. num.40.
Capitulares libri, quando probent etiam pro Capitulo, deciſ.451. num.24.

C A P E L L A.

in Capellæ fundatione ex piorum elemoſinis non excluditur iuſpatronatus ratione fundationis, deciſ.609.n.10.
Capella aliqua,etiam ſi ſit conſtructa ab Vniuerſitate, vel populo, adhuc illis non competit iuſpatronatus, niſi ſimul probetur, elemoſynas fuiſſe datas animo acquirendi iuſpatronatus, deciſ. 614.n.4.
Capella aliqua ſi ſit fundata ex piorum eleemoſynis,conſequenter excluditur iuſpatronatus alicuius particularis perſonæ, deciſ. 614.n.3.

CAR-

CARDINALIS.

Cardinalis eum esset Io. Monachus ideò allucinatus à propria passione dixit in cap.1. de Schismat. in 6. quod in generali dispositione non veniunt Cardinales, decis.452.num.9.

Cardinales S. R. E. propter eorum præeminentiam non veniunt in generali dispositione, decis.464. numer.1. & quando id procedat num.7.

Cardinales quando transferunt pensiones, an sint expediendæ literæ, decis.452.num.49.

Cardinales non comprehenduntur sub regula 8. hodie 9. Cancellariæ, decis.440.num.1.

Cardinalibus quare concedatur facultas transferendi pensiones, decis.452.num.42.

Cardinales in generali dispositione etiam odiosa veniunt, decis. 452.num.8.

Cardinalis Ordinarius semper censetur prouidere auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti, decis.444.num.64.

Cardinalis familiaritas remanet, etiam si familiaris haberet Ecclesiam Parochialem extra Curiam, decis.429.num.15.

Cardinalis Ordinarius quando confert vigore Indulti, in hoc casu non remouet obstaculum reseruationum.

Prout remouet, quando sola reseruatio obstat collationi, decis. 440.num.13.

Sed aperit viam conferendi reseruata, ac si talia non essent, ibid.num.14.

Cardinales cum non comprehendantur sub regul.8.Canc.hoc prodest etiam Capitulis, decis.444.num.10.

Cardinalis si acceptet aliquod beneficium, tenetur ad onus ei iniunctum etiamsi sit odiosum odio irrationabili, decis.452. num.32.

Cardinales S. R. E. non comprehenduntur in generali dispositione, & hoc propter eorum præeminentiam, decis.452. num.6.

Cardinales non veniunt in generali dispositione, decis. 452. num.5.

Cardinales, quod veniant in dispositione generali, dantur multi casus, decis.464.num.2.

Quod procedit etiamsi dispositio sit pœnalis, & odiosa, num.3. reiectis contrarium sentientibus, num.4. & 9.

Et hanc opinionem tenet, Rota num.5.

Cardinales non subeunt onera pensionum ratione suarum personarum, & quid inde inferatur, decis.452.num.24.

Cardinales in materia pensionis, & quod pensiones per eos debitæ non possint transferri, non sunt specialiter priuilegiati, decis. 452.num.12.

Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat, decis. 452. num. 25. & 26.

Cardinales comprehenduntur sub generalibus derogationibus, decis.452.num.11.

Cardinales æquiparantur Regibus, decis.452.n.29.

Cardinales veniunt in generali dispositione, nisi sint specialiter priuilegiati, decis.452.num.10.

Cardinales sunt speciali nota digni, decis.452. num.6. & quando nou. num 7.

Cardinales etiam Legati veniunt sub clausula cuiuscumque gradus status, decis.452.num.29.

Cardinales non comprehenduntur sub generalibus dispositionibus odiosis odio irrationabili, decis.452.n.31.

CASSATIO Scripturarum de sui natura inest in transactione extinctiua litium, decis.428. num.11.

IN CASTRO alicuius Ciuitatis natus, dicitur esse illius Ciuitatis cui esse subiectum dictum Castrum, decis.436.n.19.

CASVS.

Casu speciali Doctores possunt vti ad interpretationem verborum generalium, decis.438.num.24.

Casus à statuto omissus remanet in dispositione iuris communis, decis.600.num.59.

Casus nonnulli referuntur, qui in Cœremoniali Romano disponuntur, decis.459.num.5.

Casus noluntatis, quando pariter trahatur ad casum impotentiæ, decis.419.num.3.

Casus aliquis an sit expressus in aliqua dispositione, ex quibus benè probetur, decis.440.num.4.

ad Casum noluntatis, vel impotentiæ, quando testator dicatur respexisse, decis.422. n.2.

Casus omnes non expressos excludit dictio taxatiua tantum, decis.431.num.6.

CAVSA.

Causam, & modum denotat dictio, pro, decis.430. num.61.

in Causa propria testi non est credendum, decis.433. n.8.

Causa debet committi infra decem dies, quando fuerunt obtenti reuerentiales, decis.590. num.2.

ob Causam iustam, & rationabilem quando dicatur facta vnio, decis.441.num.15.

Causa reducitur ad non causam per Principis restitutionem, decis. 449.num.46.

Causas ad se pertinentes, quando Iudex inferior cœpit cognoscere, & sic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio superioris, decis.457.num.17.

Causa vna non potest impedire expeditionem alterius, si nulla inter eos adsit connexio, decis.494.num.4.

Causæ duæ. quando concurrunt in eadem dispositione pro magis fauorabili facienda est interpretatio, decis.611.num.22.

Causa si sit auocata à primo Iudice absque noua commissione, non potest in ea se intromittere, decis.556.num.3.

Causa, si sit commissa, cum clausula, non retardata executione, tunc non potest procedi per viam manutentionis, sed disputandum est super dicta executione, decis. 506. num.7.

Causa pia, quando est substituta vniuersaliter, quia tunc non detrahitur Trebellianica, iuspatronatus transit in fideicommissarium seruta restitutione, decis.592.num.24.

Sed hæc est opinio Lambert. & Guidopap. quæ habet multos contradictores, & est singularis, multasque patitur difficultates, ibid.num.25.

Limitata causa limitatum producit effectum, decis. 440. num.12.

CÆCVS.

Cæcus efficitur inhabilis ad beneficia obtinenda, decis. 602. num.15.

Cæcus, nec beneficia optare potest, decis.602. num.16.

Cæcus potest succedere patri Baroni, vel habenti iurisdictionem licet de nouo talis dignitas cæco conferri non possit, decis.602. num.30.

Quasi satis sit, quod fuerit habilis tempore, quo spem habuit succedendi, & superueniens cæcitas non priuat illum tali spe, ibid.num.31.

AD CENSVRAS si executor procedat non seruatis seruandis, relaxatio est attentata, & pars est absoluenda à Censuris latis, decis.515.n.3.

Et hoc casu non cessat in totum facultas executoris, cum illa possit exerceri contra resistentes de facto, ibid.num.5.

ad Censuras, vt rectè procedatur, quid de stylo Rotæ sit seruandum, decis.515.num.2.

CENSVS.

Census sub alia forma factos esse fœneratitios, licet hoc dicatur in Bulla Pij V. super creatione censuum, attamen ista verba referri tantum debent ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia, decis.610. num.7.

ad Censum si quis accipiat pecunias, non præsumitur aliunde habuisse maximam summam pecuniarum præter eam sic acceptam, & maximè si sit adolescens, decis.482.num.9.

Census quod fuerit creatus ad fauorem alicuius, id benè potest coniecturari ex actu subsequenti, decis.481.num.10.

ad Censum, si quis pecunias accipiat, & eadem die ille fecerit aliquam solutionem, præsumitur facta ex dictis pecunijs, decis.481.num.6.

Census impositus à muliere sine solemnitatibus statuti Vrb. lib.1. cap.151. est nullus, decis 497.num.92. & 99.

Census non extinguitur, si illius Dominus efficitur Dominus prædij censuati, si remaneat tanta pars, super quo substineri possit, decis.576.num.26.

ad Censuum validitatem requiritur vt fructus fundi æquent eorundem censuum valorem, decis.522.n.11

Census disdictæ denunciatio facienda est ei, cui dandum erit pretium, id est Domino Census, decis.529.n.7.

ad Censum, si fuerit accepta aliqua pecuniarum summa, & illamet fuerit eadem die alteri soluta fortius præsumitur, quod eadem sit, decis.481. num. 8.

Census perpetui æquiparantur bonis stabilibus, decis 535.n.8.

Censuarij duo, si simul, & insolitum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censuata, & obtinuerint duas sententias fauorabiles, an vnus solus possit obtinere tertiam, decis.518. num 2.

Cedens iura vera, & ob illa percipiens aliquot emolumenta, quid polliceri teneatur, decis.428.n.13.

CESSIO.

Cessio iurium, aut eorundem donatio an veniat appellatione mobilium, decis.447.num.14.

Cessio iurium de sui natura inest in transactione extinctiua litium, decis.428. num.11.

Cessio facta mediante pecunia loco venditionis haberi potest, decis.425.num.8.

Cessio continet refutationem, decis.497.num 28.

Cessio, quando sapiat naturam venditionis, decis.428.n.14.

Christiano licitum est eligere sepulturam in quacumque Ecclesia quantumuis non sit Parochialis, Et istud ius acquirit Ecclesia non Parochialis ex consuetudine, vel authoritate Episcopi, decis.552.num.19. & 20.

Chronicis Religionum standum est, decis.584.num.14.

CIRCVITVS inutiles tollendi sunt, decis.576.num.9.

C I T A T I O.

per Citationem, & libelli porrectionem contestatur lis, decis. 512. num.19.

Citatio per edictum contra interesse putantes non suffragatur, quando adest certus contradictor, decis.516. num.11.

Citatio, seu denunciatio, vbi requiritur, si non sit facta, benè suppletur per præsentiam, & acceptationem, decis. 498.num.8.

Citatio ad dicendum contra articulos præsumitur posterior citatione ad sententiam, si pro die eodem ambæ fuerunt factæ, & hoc ad euitandam quamcumque nullitatem, decis. 521. num.19.

Et hoc etiam ad effectum exclusionis attentatorum, quæ considerari possent ob non admissam appellationem, ibid. num.20.

Citari, si non possit Vniuersitas, quia non vult se congregare, vel quia quando est congregata, præstat impedimentum ne citetur, tunc habetur pro citata, decis.502.num.3.

Citanda est vxor, quando tractatur de separatione Thori, decis. 493.num.7.

Citatus si creditor fit ad recipiendam pecuniam, alliàs viden. deponi, si intra terminum non compareat, tunc locus est deposito, decis.518.num.8.

C I V I T A S.

Ciuitas in omni contractu debet seruare disposita in l. fin. C. de vend. re. ciuit.lib.11. quando scilicet eius bona alienentur, decis. 447.num.6.

Ciuitas, quando donat, an sint seruandæ solemnitates requisitæ in alienationibus quæ fiunt per Ciuitates, &

1 quod interueniat, maior pars Ciuium

2 quod iurent talem alienationem esse vtilem Ciuitati,

3 quod Iudex causa cognita interponat decretum, &

4 quod bona alienanda subhastentur, decis. 447. num.1. 2. 3. 4. & 5.

Ciuitas, populus, seu Vniuersitas acquirit iuspatronatus in Ecclesia seu Capella fundata, vel dotata nomine Vniuersitatis, aut Communitatis, decis.609.num.8.

Ciuitas, quando somus in voluntaria, & absoluta donatione, domina non est, & donare nequit, decis.447. n.18.

Ciuitas tunc in alienatione debet seruare requisita in l. fin. C. de vend. re.Ciuit.lib.11. quando venduntur res, quæ sunt ad vsum publicum destinatæ, vt sunt

Ædificia, Plateæ, Theatra, Pontes, Fontes, & similia.

Secus verò in rebus publicis in vsum priuatum destinatis, vt sunt pascua, domus, Molendina, & similia, decis. 447. nom.7. & 8.

Ciuitas, cum causa donare potest, decis.447.num.19.

Ciuitas, quando vendit, non autem, quando facit aliquem contractum est seruanda, l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. decis. 447.num.10.

Ciuitas licet ex causa donare possit, tamen vt valeat donatio, quid requiratur, decis.447.num.21.

Ciuis alicuius loci, an aliquis sit, qualiter id possit probari per testes, decis.436. num.15.

Ciuis alicuius loci quis probatur esse, si admissus fuerit ad illos honores, ad quos tantum Ciues admittuntur, decis. 436. num.20.

C L A V S V L A.

Clausulæ in inuentarijs poni solitæ, vt non censeantur descripta, quæ describenda non erant, quæ sit virtus, decis. 531. num.16.

Clausulæ generales non debent trahi vltra expressa, sed hoc non procedit, quando adest prægnantia, decis.428. num.18.

Clausulæ, quæcumque reputantur accessoriæ ad contractum principalem, & propterea non se extenduntur vltra illius limites, decis.610.num.14.

Clausula posterior, potius interpretari debet clausulam præcedentem, quàm ab illa interpretationem recipiat, decis.525. num.3.

Clausulis amplissimis in mandato stantibus non potest considerari excessus, decis.423.num.7.

Clausulæ, qualificant contractum, decis.543.num.19.

Clausulæ præseruatiuæ, quid operentur, decis.425.num.16.

Clausulæ, quantumuis generales appositæ in mandato ad expressa tantum sunt restringendæ, decis.423.nom.8.

Et hoc procedit etiamsi in mandato adesset clausula, permittens facere quod, & ipse Dominus posset, ibid.n.9.

Clausula in fine posita non referenda est ad omnia præcedentia, sed ad ea tantum rectè conuenit, decis.472.num.10.

Clausulæ in fine positæ debent referri ad id, quod principaliter fuit dispositum, non autem ad ea quæ enunciatiuè, & incidenter fuerunt narrata, decis.610.num.4.

Clausula in fine posita refertur ad omnia, quæ principaliter fuerunt expressa in oratione, non autem causa demonstrationis, decis.610.num.5.

Clausula in fine posita non semper concernit omnia præcedentia, decis.610.num.6.

ex Clausulis, & derogationibus amplissimis benè colligitur mens disponentis, decis.464.num.12. & 14.

Clausula annullatiua, operatur solum vt solemnitas requisita in contractu sit formalis, non autem vt sit substantialis si aliter non sit, decis.498.num.6.

Clausularum amplitudo, & inculcatio facit vt in procuratore non possit considerari excessus, decis.428.num.17.

Clausula, *ad habendum*, in donatione posita solet iudicari apta ad transferendum bona donata ad hæredes extraneos, decis.535. num.25.

Clausula, *arbitrio*, aliquid detrahit de rigore Iuris, decis.536. num.28.

cum Clausula, *arbitrio tuo*, si sit constitutus executor potest procedere absque citatione, & nec iuris ordine seruato, sed tantum extraiudicialiter eruditus, decis.426.num.10.

Clausula, *arbitrio tuo*, æquipollet clausulæ conscientiæ tuæ, vel si tibi videbitur, decis.426.num.9.

Clausula *constito*, requirit probationes in suo genere concludentissimas, decis.516.num.15.

Clausula, *constito*, cum inducat conditionem, in primis est iustificanda, decis.488.num.4.

Clausulæ, *constituti*, priuilegio, quis iuuari non potest, si ea fuit apposita in contracto cuius adimplementum non ostendit, decis.601.num.4.

Clausulæ, *conscientia tua*, vel si tibi videbitur, æquipollet clausula arbitrio tuo, decis.426.num.9.

sub Clausula, *cuiuscumque status &c.* veniunt Cardinales etiam Legati, decis.452.num.29.

Clausula *cum libera facultate*, iuncta præsertim cum alia clausula Rato &c. quid in mandato operetur, decis. 428. num.19.

Clausula, *disponendi de bonis donatis pro voluntate, & arbitrio donatarij*, pinguius prouidet, quàm clausula ad habendum, decis.535.num.24.

Clausula, *dummodo*, dicitur habere vim conditionis suspensiuæ, decis.525.num.3.

Clausula, *dummodo alteri non sit ius quæsitum*, intelligitur de alio quàm de narrato, decis.549.num.9.

Clausula, *in subrogatione beneficij facta à Papa*, scilicet *dummodo in dicto beneficio intrusus non sit*, intelligitur de alia intrusione, quàm de expressa, decis.549. num.7.

Clausula, *dummodo aliàs intrusus non sit*, intelligitur de alia intrusione, quàm de narrata, decis.569.num.4.

Clausula, *dummodo*, quando non reddat aliquid conditionale, decis.459.num.4.

Clausulam, *dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat*, posita in prouisione beneficij facta à Papa quid operetur, decis.429. num 24.

Clausula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, adiecta actui conditionali sumit robur à die euentus conditionis, decis.602.n.24.

Clausula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, quando non operetur, decis.602. num.40.

Clausula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, denotat inchoationem temporis, decis.602 num.22.

Clausula, *in æternum*, quid operetur, decis.584.num.14.

Clausula, *in stirpes*, interpretationem recipit à iure communi, decis.300. num.11.

cum Clausula, *non retardata executione*, si sit commissa causa, tunc non potest procedi per viam manutentionis, sed disputandum est supra dicta executione, decis.506. num 7.

per Clausulam, *non retardata executione*, non censetur signaturam voluisse tollere remedium manutentionis ab eo, cui per Iudicem, à quo illatum est grauamentum, decis.506. num.11.

cum Clausula, *non retardata executione*, non facit, quod si postea detegatur iniustitia, vel nullitas sententiæ, Iudex ad quem non possit concedere manutentionem, vel per viam attentatorum reuocare executionem, decis. 506. num.9.

Clausula, *non retardata executione*, impedit Iudicem ad quem, ne ipse possit prohibere, quin Iudex à quo executioni demandet eius sententiam, decis. 506. num.8.

per Clausulam, *non retardata executione* non præsumitur, quod signatura velit confouere iniustitiam sententiæ, si ea iniusta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem, decis. 506. num.10.

Clausula, *omni meliori modo*, posita in libello facit vt censeantur comprehensa tam expressa, quàm non expressa, decis. 500.num.5.

Clausula, *permittens facere, quod & ipse Dominus facere posset*, posita in mandato, qualiter intelligenda, decis.423.num.9.

cum Clausula, *quam, & quas*, quando fuit commissa causa iactationis, tunc sine dubio tam possessorium, quam petitorium censetur commissum, decis.500 num.6.

Clausula, *quorum tenores*, ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem, decis.526.num.6.

Clausula, *rebusque alijs &c.* posita in sententia operatur relationem ad totum processum, decis.500.n.9.

Clau-

Clausula, *sine praiudicio*, apposita in gratia Apostolica, intelligitut de alio præiudicio, quàm de eapreſso, ne Papa videatur in continenti se corrigere, decis.549. num. 10.
Clausula, *sine praiudicio litis pendentię*, apposita in prouisione beneficij, quid operetur, decis.557.num.17.
Clausula, *statum litis &c.* apposita in literis Apostolicis circa prouisionem beneficij, quid operetut, decis.534.num.5.

C O A D I V T O R.

Coadiutor, si de tempore vacationis sit effectus cæcus, cum sit irregularis, & sic inhabilis, non potest prætendere successionem, decis.602.num.20.
Coadiutor semel datus expirat eius officium, si efficiatur inhabilis, decis.602.nùm.3.
Coadiutor, si non deseruiat Ecclesiæ, & ei debita seruitia non præstet, coadiutus potest petere nouum coadiutorem, decis. 602.num.8.
Coadiutor, si efficiatur impotens, non est, qui coadiuuet, decis. 602.num.4.
COADIVTVS, si moriatur, vel transfecatur, non est qui coadiuuetut, decis.602.num.5.
Coadiuto mortuo, coadiutori habenti successionem, non requiritur alia collatio, decis.602.num.39.
Coadiuti officium expirat per eius mortem, vel translationem, nisi coadiutor habeat futuram successionem, decis. 602. num.4.
COADIVTORIA datur in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis non fraudetur seruitijs, decis.602. num. 1.
Coadiutoria datur, vt ea seruitia, quæ à coadiuto præstari non possunt, à coadiutore præstentur, decis.602. num.11.
Coadiutoria solum tribuit coadiutori exercitium, & non ius, cum illud remaneat penes coadiutum, decis.602. num.11.

C O D I C I L L V M.

in Codicillis testator, si vnum tantum legatum reuocauerit, censetur cœtera disposita in testamento confirmare voluisse, decis. 475.num.4.
in Codicillis si reuocetur vnum legatum relictum in testamento, alia omnia legata censentur confirmata, & repetita, decis.472. num.5.
in Codicillis confirmans testamentum cum omnibus in eo contentis, operatur ac si omnia legata in testamento contenta fuissent in codicillis repetita, decis.472.num.4.
per Codicillos testamentum antea factum non censetur reuocatum, nisi quatenus inuicem repugnent, decis.472. num.2.
de Codicillorum existentia, quando dubitari nequeat, decis.475. num.6.

C O L L A T I O.

Collatio præbendarum in Cathedrali Ecclesia est simultanea inter Capitulum, & Ordinarium, decis.585.num.4.
Et si Ordinarius tantum prouideat, prouisio erit nulla, ibid. num.48.
Collationis vim habet actus assignationis stalli in Choro, & loci in Capitulo, decis.444.num.5.
Collationis factum probatur ex instrumento, decis.562. num.1.
Collationes præsumuntur factæ cum suis honoribus, & oneribus, decis.537. num.10.
Collationes plures effectuatæ, & vna successiuè post aliam factæ, probant pertinentiam iuris conferendi spectare ad conferentem, decis.537.num.10.
ex Collationum serie probatur effectuatio, decis.441. num.5.
Collationes beneficiorum, ad hoc vt releuent, debet probari, quod fuerint effectuatæ, decis.536.num.25.
CONFERENDI ius, si auferatur ab existenti in quasi possessione præsentandi, non remouetur præsentatus ab eo, sed verò collatori, in futurum tantum reseruatur ius conferendi, decis.548. num.13.
in COLONORVM potestate esse non debet mutando semina minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, decis.461.num.2.

C O M M E N D A.

De Commendis Hierosolymitanæ Religionis libera disponendi facultas est penes Magnum Magistrum, & Capitulum Generale, decis.469.num.4.
Commendam eam Milites Hierosolymitani prætendere nequeunt, qui non sunt naturales illius loci, vbi ea sita est, decis.469. num.2. sed limita vt num.9.
in Commendis Religionis Hierosolymitanæ consequendis præferuntur illi, qui sunt magis antiani, decis.469.num.1.
Commenda non præbet titulum beneficio, sed fructuum dumtaxat administrationem, decis.569.num.38.
Commenda perpetua tribuit titulum verum, & Commentarius facit fructus suos, decis.569. num.41.
per COMMENDATARII obitum vacat in saltem de facto datus, decis.569.num.42.

C O M M I S S A R I V S.

Commissarius Generalis Fratrum S. Francisci de Obseruantia habet eandem iurisdictionem in sua familia, quam habet Minister Generalis in tota Religione, decis.456. num.3. declara vt num.4. & 5.
Commissarij relatio, quod aliquem miserit in possessionem probat adeptionem possessionis, decis.440. num.6.
Commissariorum relationi absque testimonio Notarij de actibus Visitæ togati, non solet plena fides adhiberi, decis. 546. num.16.

C O M M I S S I O.

Commissionis præsentatio attenditur in Rota ad effectum præuentionis, decis.461.num.1.
Commissio, si numquam fuerit in actis producta, citata parte, non dicitur introducta lis, decis.493.num.8.
Commissio non dicitur facta communis, si non fit facta eitatio ad dicendum contra Commissionem, decis.516.num.3.
Commodum per consequens ei censetur concessum, cui onus est iniunctum, decis.437.num.5.
Commodum contractus ad quem spectet, probari potest coniecturis, decis.481. num.4.
COMMVNICATIONE, quis non potest vti contra eos, à quibus desumit communicationem, decis.584.num.43.

C O M M V N I T A S.

Communitas, quando celebrat aliquem contractum etiam ex iusta causa, an requiratur decretum Iudicis, decis.447. num.37.
Communitas diuerso iure censeri non debet, quam sit minor, decis.447.num.26.
Communitas, quando donat etiam ex causa remunerationis requiritur decretum Iudicis, decis.447. num.20. Vide infra in verb. Donatio.
contra COMMVNEM si Doctores loquantur, non merentur allegari, decis.464.num.5.
COMPLACENDI potius studio, quàm veritatis exprimendæ loquitur Roman. in consil.498. decis.464.num.10.
in COMPROMISSO non habebat locum statutum Vrb.lib.4.cap. 23. & quare, decis.597.num.5.

C O M P E N S A T I O.

Compensatio de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ, decis.592. num.16.
Compensationem opposuisset verisimiliter debitor, si fuisset creditor sui creditoris, decis.507.num.3.
Compensatio de vno credito ad aliud regulariter non fit, decis. 507. num.6.
Compensatio debiti vt admittatur, requiritur per necesse, quod sit æquè liquidum, decis.507.num.4.
Compensatio, de vna ratione ad aliam non admittitur, quando rationes sunt inter se diuersæ, decis.612.num.9.
Compensatio non potest fieri cum credito nondum in esse deducto, decis.507.num.7.
COMPVTATIO graduum fieri debet secundum ius Ciuile, quando agitur de successionibus, decis.436.num.14.
COMPVTI ratio, qualiter sit facienda, ad hoc vt emptor dicatur læsus, vltra dimidiam iusti pretij, decis. 552. numer.1. & 2.

C O N C E S S I O.

Concessionis reuocatio dicitur subreptitia, si tacitum fuit Papæ illam processisse ex causa remunerationis, decis. 596. num.4.
Idem etiam procedit, si concessio fuerit facta ex mercede laborum, ibid.num.5.
Concessio facta sub conditione, vel modo, vt habeat locum, requiritur illius adimplementum, decis.539.num.11.
Concessio feudi facta iuxta formam antiquæ inuestituræ non potest dici noua concessio, decis.493.num.13. & 15.
Concessio facta alicui, intelligitur facta secundum leges, non autem secundum eius voluntatem, decis.461.num.14.
Concessio facta alicui de certa aliqua re, non extenditur ad casum diuersum, decis.461.num 12.
CONCEDENTIS mens benè colligitur ex clausulis, & derogationibus amplissimis, decis.464. num.12. & num.13. & vide num.14.
CONCIL. TRIDENT. sustulit omne iuspatronatus ex priuilegio vnà cum quasi possessione, quod tamen est intelligendum, quando iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione, secus, quando non intrat talis præsumptio, decis.505.n.7.
Conc. Trident. circa iuspatronatus potentum, ius commune tantum innouauit, decis.509.num.27.
Vide in calce Indicis circa declarationem Concil.
CONCORDIÆ restrictæ ad vnum casum, non debent extendi ad alium, decis.440.num.12.
POST CONCVBINATVM, vt quis dicatur natus, testes quando id probent, decis.430.num.34.
CONCVRSVS non requiritur in Ecclesia curata, & sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij, decis. 443. num.1.

CON-

CONDEMNATIO.

Condemnationis sententia, si per Principem fuerit de medio sublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expressa mentio non fuit facta, decis. 455. num.10.
Condemnatus, cuius bona Fisco fuerunt decreta, & assignata, si Principis beneficio fuerit plenariè restitutus, recuperat bona.
Nedum penes Fiscum adhuc existentia, verum etiam bona à Fisco in alium translata, & alienata, decis. 449. numer.1. & 2.
Quando tamen ipsa restitutio est amplissima, ibid.
Condemnatus, quando quis est ob crimen receptionis bannitorum, confiscantur ei omnia sua bona, decis.449.num.13.
Condemnatus si plenariè restituatur à supremo Principe, recuperat etiam bona per Baronem confiscata, decis. 449. num.35.

CONDITIO.

in Conditionibus voluntas Testatoris primum locum obtinet, decis.541.num.15.
sub Conditione si sit celebratus contractus, ea non purificata, perinde est ac si non esset celebratus, decis.431.num.7.
Conditionem importat, verbum, cum, decis.527. num.60.
sub Conditione si fit facta renunciatio, si dicta conditio non verificetur, perinde est, ac si non esset facta, decis.478. num.7.
Conditionem importat dictio, quatenus, decis.431.num.4.
Conditio dicitur impossibilis, quando pendet à voluntate Principis in his, quæ Princeps concedere non solet, sed secus in solitis concedi dispensatiuè, decis.603.num.31.
Conditio, si sine filijs decesserit, deficit per existentiam filiæ fœminæ, decis.581.num.1.& 3.
Conditionis deterioris esse non debet hæres magis dilectus, quàm minus dilectus, & incognitus, decis.427. amplia, num.7.& 8.
Conditio insignia deferendi imposita à testatore hæredi, quamuis sit voluntaria, verificari tamen etiam potest in casu impotentiæ, decis.419.num.4.
Conditio, si sine filijs decesserit, deficit per existentiam filiæ fœminæ, decis.571.num.1.& 3.
sub Conditione datum, illa non adimpleta, non habetur in consideratione, decis.456.num.19.
Conditiones, sub quibus fuit relictum fideicommissum, si non sint purificatæ, non potest dici apertum fideicommissum, decis. 419.num 1.
CONDITIONALE, quando aliquid non reddat clausula, dummodo, decis.459.num.4.

CONDVCTOR.

Conductor non potest cogi ad dimittendam partem rei conductæ, si locatio à principio fuerit vnita, decis.498.num.11.
Conductor post tempus conuentum non colligit, nec facit fructus suos, decis.554.num.2.
Quia deficit ius habere in re, ibid.
Conductor non sibi, sed Domino possidet, & ideò si finita locatione neget rem conductam restituere, dicitur spoliare, Annot. decis.613.num.34.
Sed non sic est in emphyteuta, cum possideat naturaliter, ibid. num.35.
CONDVCTIONES, quando sunt diuersæ, & inter se omninò distinctæ, & separatæ, tunc solutiones proficiscentes à secunda, nullo modo potest referri ad primam, decis. 612.

CONFESSIO.

Confessioni fideicommissarij non statur circa solutionem æris alieni testatoris, decis.439.num.10.
Confessio partis deseruit pro adminiculo, vt probetur possessio rei conuenti, decis.455.num.9.
Confessionem sui auctoris, quis nequit impugnare, decis.439. num.17.
Confessio debet acceptari integra, prout iacet, decis. 442. num.2.
Confessio minoris, vel mulieris si requirat solemnitates statuti, intelligendum est de confessione simplici, & non de adminiculata, decis.497.num.20.
in Confessione, & instrumentis publicis si quis habeat intentionem fundatam, non est grauanda responsione, decis. 491. num.18.
Confessio in his, quæ dependent à iuris dispositione, non nocet, decis.489. num.13.
Confessio de recepto sapit donationem, decis.597. num.9.
Confessio solutionis in reliquo, importat liberationem, decis. 497.num.80.
Confessio liberationis habet vim pacti de non petendo, decis.497. num.82.
Confessio præiudicat confitenti, donec concludenter contrarium doceatur, decis.430.num.88.
in Confessione aliqua, quando quis se fundat, eam pro vt iacet cum omnibus suis qualitatibus acceptare tenetur, decis.434. num.5.
Confessione propria non datur maior probatio, decis. 451. num.6.
Confessioni partis magis standum est, quàm testibus, decis.491. num.19.
Confessio emanata inter alios, non probat ad fauorem tertij, decis.481.num.12.
Confessio emanata in positionibus plenè probat, decis. 495. num.10.
Confessione propria nulla est maior probatio, decis. 495. num.7.
Confessione propria nulla est maior probatio, decis. 468. num.9.
Confessio, & declaratio emanata ad vnum finem non probat ad alium, decis.481. num.15.
Confessiones antecessorum præbent magnum adminiculum contra successores, decis.537. num.4.
Confessio non solum est apta nocere confitenti, sed etiam suis successoribus in actione personali, decis.613.num.4.
Confessio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis attenditur contra pupillum, decis.507.num.2.
Confessio quamuis erronea præbet magnum adminiculum, decis. 537. num.3.
CONFIDENTIA magna arguitur ex liberatione à redditione rationum, decis.435.num.15.
Vide infra in verb. Tutor.

CONFINIS.

Confinia, & demonstrationes si probentur, dicitur probata identitas rerum, decis.576.num.22.
de Confinibus probandis, quando agitur, leuiores probationes sufficiunt, decis.466.num.1.

CONFIRMATIO.

Confirmationes, & decreta super Breuibus retro trahuntur ad diem datæ Breuium, decis.426.num.7.
Confirmatio, quando non reddat gratiam subreptitiam, decis. 596. num.7.
Confirmatio generalis idem operatur, quàm specialis, decis.472. num.3.
Confirmatio Apostolica non requiritur in pactis licitis, & honestis inter Ecclesiasticos, decis.459.num.2.
Confirmatio comprehenditur etiam sub reg.8. hodie 9. Cancell. decis.444. num.21.
Confirmatio dari non potest, nisi detur electio, quæ eam præcedat, decis.444.num.26.
Confirmatio, Apostolica facta parte vtraque supplicante, non est opus, vt iustificetur, decis.459.num.1.
Confirmatio, & approbatio Apostolica ex cursu longissimi temporis facilè præsumitur, decis.441.num.9.
Confirmatio facta à Papa in forma, communi, non potest referri ad ea de quibus Papa nullam habuit notitiam, decis.610. num.11.
Et sic multò minus potest referri super quibus contigit dubitari, an sit à iure reprobata, ibidem, num.12.
Confirmatio si sit petita à Papa quoad aliquam derogationem, tantum ad abundantiorem cautelam, & cum præseruatiua cuiuscumque præiudicij debet reputari, ac si non emanasset, decis. 610.num.10.
Confirmationis, præsumptio non est sumenda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, sed à proximo, & continuato, decis.608.num.14.
Confratres, quando sepeliuntur in Oratorio Confraternitatis, facere officium spectat ad Parochum, intra cuius limites situm est Oratorium, non ad Capellanum Oratorij, decis.552. num.30.
IN CONFRATERNITATIBVS, antiquiores Confratres recipiunt iuniores, & ad eorum cœtum admittunt, decis.598. num.20.
CONFISCATIO debet spectare ad illum Principem, cuius Maiestas fuit læsa, decis.449.num.21.
Confiscationes quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum Papalium spectant ad Fiscum Pontificium, licet bona condemnati sint in Territorio alicuius Baronis, decis. 449. num.17.
in Confiscationis bonorum materia plurimum attenditur consuetudo, decis.445.num.21.

CONIECTVRA.

Coniecturis non est opus, quando verba sunt clarissima, decis. 427.num.51.
Coniecturæ contrariæ inuicem se eliduntur, decis.519. num.26.
Coniectura vnica, tollitur ex alijs, & vrgentioribus coniecturis, decis.519.num.25.
inter CONIVGES magnates pretiosorum iocalium consueta est donatio, decis.529.num.18.
Ac pro priuatis necessitatibus ipsarum mulierum reseruatio bonorum, & pecuniarum, ibid.num.19.
CONIVNCTORVM appellatione veniunt tam agnati, quàm cognati, decis.497. num.126.

CONNEXIO.

Connexionis ratione dispositum in vno trahitur ad aliud ei connexum, decis.444.num.31.

Connexionis ratio, quid suadeat, decis.444. num.31.

Connexionis maximum signum est, cum omnia sob vuica oratione, & sub eodem verbo reguntur, decis.618. num.17.

de Connexione inter aliquos non potest dici constare, si appareat de eorum expressa distinctione, decis.618.num.2.

Connexio arguitur ex vnitate, decis.618.num.8.

Connexionis ratione fit extensio de vna persona ad aliam, decis. 444.num. 29.

in CONCORDIIS tempus datæ inspici debet, decis. 440. num.6.

Concordia inita super aliquo casu non comprehendit non expressos, decis.440.num.3.

CONSENSVS.

Consensus limitatus, cum sua limitatione intelligendus est, decis.601.num.18.

Consensus vbi non adest, frustra quæritur de circumstantijs rei, decis.486.num.6.

Consensu dicuntur carere actus erronei, decis.443. num.10.

circa Consensum Iuris naturalis nihil disponit Regul. Canc. de præstand.consens.decis.452.num.44.

Consensus repudiantium dicitur deficere, si deficiat conditio, sub qua facta fuit repudiatio, decis.486.num.5.

Consensus impeditorum contrahere matrimonium per se non valet, & Papa dispensando non validat illum, sed solum dat facultatem contrahendi, non autem ratam habendi, quod illicitè gestum est, decis.603.num.44.

Consensus præstitus sub conditione, si conditio euanescat, dictus consensus non nocet, decis.616.num.4.

Consensus, & mandati præsumptio inducitur ex cursu longi temporis, decis.536.num.15.

in CONSEQVENVIA non sunt trahenda ea, quæ sunt contra Iurit regulas, decis.603.num.56.

CONSEQVENS, qui ponit, omne necessarium antecedens ponere etiam dicitur, decis.439.num.15.

CONSERVATIO.

Conseruationem suæ agnationis, & incrementum suæ dignitatis quilibet præsumitur appetere, decis.427.num.49.

Conseruationem agnationis testator non dicitur contemplasse, si primo loco vocauerit fœminas, decis.419.num.10.

in CONSIDERATIONE non est habendum præiudicium secundarium, & euentuale, decis.464.num.16.

CONSIGNATIO, alicuius rei in dubio qualiter censeatur facta, Annot. decis.592.num.25.

Consignatio rei censetur facta iuxta præcedentem obligationem, Annot. decis.592.num.23.

Consignationes, quæ fiunt per Depositarios, &c. cedere debent in causam illius anni currentis, decis.592.num.20.

CONSILIVM bonorum pro filijs pater præsumitur capere, decis. 435.num.14.

CONSTITVTIO.

Constitutio emanata pro certis locis, non debet extendi ad vniuersas Ciuitates, & Mundi loca, decis.584.num.28.

Constitutiones propter clausulas derogatoriarum requirunt etiam ipsæ particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, decis.526.num.7.

Constitutio sine dubio est seruanda, si det formam, & contineat præcisum præceptum, decis.443.num.4.

Constitutiones illæ, quæ cadunt sub reuocationibus amplius non suffragantur, decis.618.num.18.

Constitutiones, quæ derogatæ fuerunt, nequeunt amplius allegari, decis.618.num.13. & 16.

CONSTITVTVM est accessorium ad contractum, & ideò eius naturam sequitur, & ab eo regulatur, decis.601.num.6.

CONSVETVDO.

Consuetudini standum est an redecima debeatur, decis.458. num.28.

Consuetudo in materia præcedentiarum potissimum attenditur, decis.483.num.6.

ad Consuetudinem inducendam non est faciendum fundamentum in actu facultatiuo, decis.443.num.8.

Consuetudine si redecima debeatur, potest tolerari, decis.458. num.29.

Consuetudo valdè attenditur in præcedentiarum materia, decis. 483.num.1.

Quod procedit etiamsi dispositio Iuris communis sit in contrarium, ibid.num.2.

Consuetudo non probatur per simplices fides, decis. 469. num.10.

Consuetudo antiqua attenditur, an Canonicatus sint electiui, decis.444. num.7.

Consuetudo Bulgari restringit vsufructum relictum à marito vxori ad alimenta.

Limita, si maritus ampliauerit dispositionem, & expresè voluerit deberi liberum vsumfructum, decis.579. num.2.& 3.

Vel si maritus dederit facultatem vxori de vsufructu disponendi eius arbitrio, & beneplacito, ipsius vita durante, ibid.num.5.

Consuetudo prohibens Monachum ad Feudum succedere, quia non potest seruire Domino, habet locum in Canonico Regulari, & quocumque impedimento ad seruitium impedito, decis.459.num.13.

Consuetudo est optima legum interpres, decis.462. num.2.

Consuetudo ex communi, & promiscuo casu constituitur, & acquirit ius omnibus de populo, quibus illud est proportionabile, decis.158.num.58.

Et hoc procedit, siue ex publico, siue ex priuato trahatur, ibid.num.59.

Consuetudo habet vim priuilegij, & legis, seu constitutionis, decis.162.num.1.

Consuetudo vim legis habet, decis.577.num.18.

Consuetudo, in quibus casibus acquisita, conseruet iurisdictionem, ita vt non possit abrogari per legem supraueniente, decis.577.num.17.

Consuetudo repugnans, & incompatibilis cum aliqua Constitutione, cessare debet, decis.577.num.14.

Consuetudo an cesset, superueniente aliqua Constitutione in contrarium, decis.577. num.11.

Consuetudo legitimè per plura sæcula præscripta, potest dare iurisdictionem, decis.577. num.9.

Consuetudo non potest extendi de vno casu ad alium, decis.513. num.17.

CONTEMPLATIO est impossibilis non data scientia, decis.617. num.12. amplia num.13.

CONTIGVITAS non datur nisi inter ea, quorum extrema se tangunt, decis.587.num.6.

CONTINVANS non attentat, decis.426. num.1.

CONTRACTVS.

Contractus initus sub modo, statim parit actionem, licet illius exercitium impediatur, decis.539.num.9.

Contractus est conditionalis, si fuerit reseruatum beneplacitum alicuius, decis.439.num.2.

in Contractibus minorum, vel mulierum, quando interponitur decretum ipsa causæ cognitio, non in genere, sed super certo indiuiduo actu specialiter interponi debet, vt habeat fomentum iuris, decis.594. num.39.

Contractus, vt rescindatur propter læsionem, quid requiratur, decis.497.num.139.

Contractus non rescinditur, nisi læsio sit vltra dimidium, decis. 497.num.131.

Contractus ex defectu conditionis numquam deducitur in esse, decis.489.num.3.

Contractus dotis, & donationis propter nuptias, an comprehendatur sub Statut. Vrb.lib.1.cap.151.decis.497.num.24.

Contractus à minore vtiliter gestus ita demum substinetur sine solemnitatibus, minore ita volente, decis.504.num.15.

Contractus pupillorum sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ, decis.504.num.3.

in Contractibus, quando dicatur supposita persona, decis.594. num.14.

Contractus continens donationem, seu remissionem iuris petendi est sine dubio læsiuus, decis.497.num.32.

Contractus pupillorum de Iure sunt nulli, si non interuenerit auctoritas tutoris, decis.504.num.2.

Contractus rescissio supponit validitatem, decis.497. num.37.

Contractus, quando est simulatus, tunc personæ fictæ nullum acquiritur ius, sed verò contrahenti, decis.594. num.8.

Contractum, si statutum prohibeat, censetur etiam prohibere compromissum, & transactionem, decis.597.num 7.

Contractus recognitionis bonæ fidei in societate officij, non est ex illis contractibus nominatis in Stat. Vrb.lib 1.cap.251. decis. 497. num.182.

de Contractibus non est soluenda decima, & quatenus soluatur ex Constitutionibus Principum, non est decima spiritualis, decis.458. num.53.

in Contractibus minorum, vel mulierum quando Iudex interponit, est ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere talis est contractus, & non palliare, decis. 497. num.30.

in Contractibus censualibus principalis ille dicitur, licet alij interuenerint, quando ad illum tantum pertinuit totum commodum, quia cæteri reputantur fideiussores, decis. 481. num.1.

Et hoc procedit etiamsi illi, qui interuenerunt vti principales accesserint, & dixerint se recepisse pecunias, ibid.num 2.

Nam stat simul, quod ita dixerint respectu creditoris, & tamen inter se egerint, vt ad vnum tantum negotium, & commodum pertineret, ibid.num.3.

Contractus impropriè dicitur donatio, decis.497.num.142.

Contractus confirmatur à iuramento, decis.497.num.133.

Contractus conditionalis, deficiente conditione perinde est ac si nno esse initus, & datur regressus ad rem datam, decis.489.n.4.

Con-

Contractus diuisionis est quædam transactio, decis.497. num. 89. & 90.

ex Contractu, in quo quis promissa non adimpleuit, non debet commodum reportare, decis.601. num.32.

in Contractibus bonæ fidei, si quid inæqualiter factum esse constiterit, in melius reformatur, decis.600.num.3.

Quod procedit etiam si sit erratum in iure, ibid.num.3.

Contractus quasi est aditio hæreditatis, decis.418.num.14.

Contractus tempus est attendendum, decis.418.num.13.

in Contractibus correspectiuis, ille, qui prius agit, adimplere debet, decis.601.num.25.

in Contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, decis. 603. num.42.

Contractus, si sit stipulatus pro se, & eius hæredibus, eo mortuo durat ad fauorem hæredum, decis.543. num.40. declara, num.41. & 42.

in Contractu si aliquid erat necessarium, vt interueniret, si non interuenerit, non obstat clausula, quatenus opus sit, decis. 489. num.7.

in Contractibus minorum, si statutum desideret copulatiuè causam, & solemnitates, tunc vterque nisi interueniat contractus corruit, decis.504. num.19.

Contractus factus in fraudem statuti non tenet, & ex quo arguatur, decis.497.num.58 & seq.

in Contractu societatis officij officialis non videtur habere nisi nudum nomen respectu fideiussorum, decis.497. num.189.

Contractui si statutum adimat fidem quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum, decis.504.num.7.

in Contractibus celebratis inter personas coniunctas non debet læsio anxiè inquiri, decis.428.num.4.

in Contractibus initis inter virum, & vxorem ob connubialis foederis necessitudinem, & mutuum amorem, non tam facilè dolus est præsumendus, decis.428. num.3.

Contractus si non sortiatur effectum, cum cessat causa obligationis, nec fideiussor ad aliquid tenetur, decis. 510. num.18.

Contractus commodum, quod ad aliquem spectet, potest probari coniecturis simul iunctis, decis.481.num.4.

in Contractibus multum attenditur verisimilitudo, decis.611. num.6.

in Contractu nominato ob non adimplementum non potest agi ad rescissionem, sed debet agi, vt adimpleatur, decis.616. num.11.

Sed ista conclusio non procedit, quando non fuit adimpleta causa finalis ipsius contractus, ibid.num.12.

Contractum celebratum à minore sine solemnitate, si quis substinere velit ex causa vtilitatis, quid probare teneatur, decis.504. num.16.

Et quas probationes hoc casu afferre teneatur, ibid.num.17.

Ita vt non sufficiat probare, quod pecuniæ fuerunt acceptæ sub vsuris, ibid.num.18.

C O N T R A D I C T O R.

Contradictor legitimus, quis non potest dici, si nullum habeat ius ad contradicendum, vel interesse, decis. 609. num.12.

Contradictio repentina, & maximè in eadem scriptura, vt euitetur, facienda est interpretatio, decis.475. num.1.

Contradictio, vt in eadem scriptura euitetur, sufficit aliquid possibile, decis.475. num.5.

Contradictio cum instrumento, & falsitate, vt euitetur, pluralitas est præsumenda, decis.548. num.10.

CONTRAHENTIVM mens ex procemio instrumenti desumi solet, decis.610.num.3.

Contrahentes indigent Iudice, vt iustitiam faciat, decis. 458. num.54.

Contrarietas in testibus non adest, si vnus affirmet, alter verò de eo nihil dicat, decis.498. num.15.

Contrarietas in testibus vt euitetur, possunt considerari diuersa tempora, decis.498.num.14.

Contrarietas in eadem scriptura, ne admittatur, sumenda est omnis interpretatio ad eam euitandam, decis. 429. num.25.

C O N T R A V E N T I O.

in Contrauentionis casu si fuerit factum fideicommissum in poenam noluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ, decis.419.num.5.

Contrauentio in quibus casibus adest, non est inspiciendum, quis primo contrauenerit, sed quis prius egerit, decis.602. num.26.

in Contrauentionis casu si fideicommissum sit factum, non potest dici purificatum, si disposita per testatorem fuerint obseruata, decis.419.num.2.

Contumacia partis stante in receptione pretij, si illud fuerit depositatum, non potest deinde pars conqueri de deposito, decis. 518.num.9.

Conuentum totum si sit incorrigibile, quid sit faciendum, decis. 641.num.18. & 19.

Conuentus Ordinis S. Francisci, vt fieri valeat, quid Regula in hoc disponat, decis.577.num 7.

COPIÆ, non est magis credendum, quàm originali, decis.560. num.9.

C O P V L A.

Copula, &, repetit conditiones vnius copulati ad aliud, decis. 541.num.7.

Copula, &, quando est adiecta inter orationes perfectas, quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum à quo reguntur, & habent suam particularem conditionem expressam, non debet intelligi repetita præcedens conditio in sequenti oratione, decis.541.num.9.

inter Copulam, &, & dictionem, *cum*, nulla differentia est, decis. 600. num.25.

Copula, &, sæpissimè stat continuatiuè, decis. 561. numer.12.

Copula, &, quando ponitur inter orationes imperfectas, stat repetitiuè, decis.541.num.8.

CORRECTIO, vt euitetur, non debet repeti ordo de vna specie ad aliam, decis.448.num.5.

CORREVS, qui etiam ex voluntaria causa solidum soluit, agere potest contra correum pro rata sine successione, decis.487. num.8.

IN CORRELATIVIS dispositum in vno habet locum etiam in altero ex identitate rationis, decis.458.num.10.

CORRESPECTIVA dicuntur ea, quorum vnum fit contemplatione alterius, decis.601.num.28.

Correspectiuitas operatur, vt vnus contractus alteri inesse dicatur, & sit eiusdem naturæ, & pro vno contractu habeatur, decis. 542 num.38.

EX CREATIONE Vicarij perpetui cum assignatione congruæ, & onere soluendi certam portionem fructuum arguitur vnio, decis.441.num.3.

C R E D I T O R.

Creditoris diuturna taciturnitas infert crediti simulationem, decis.594.num.25.

Creditoris obligatio non mutatur ex superuenienti qualitate Cardinalatus, decis.452.num.17.

Creditor, & debitor sunt correlatiua, cum vnus absque alio dari non possit, decis.548.num.9.

Creditor census, licet possit agere ad immissionem rerum censuatarum, tamen si talium rerum reperitur possessor, tenetur prius diminuere eius creditum pro rata ei tangente, pro qua non debetur immissio, sed solum pro ea, quæ remanet, facta deductione, decis.576.num.4.

Creditor saltem causatiuè compellitur accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat absolutionem, decis. 444.num.23.

Creditor, agens contra tertium possessorem bonorum debitoris, ex titulo emptionis, non potest contra ipsum executio fieri, nisi conuincatur in iudicio ordinario, decis.555. num.7.

Creditor variare non potest, si semel lis est contestata super vna specie bonorum, decis.576. num.34.

Creditor, qui petit exequutionem contra bona sui debitoris, tenetur concludenter probare bona in executionem capta existentia penes tertium possessorem, esse propria debitoris, decis.568.num.3.

Creditor contra bona hypothecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, potest vtili hypothecaria agere, sicuti potuisset ante cessionem, decis.425. num.10.

Et licèt hoc casu stante cessione remaneat inefficax actio directa, non tamen fuit sublata actio vtilis creditoris. ibidem num.12.

Creditori competit vtilis hypotheca in bonis debitorum sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata, decis.425.num.2.

Creditor, si poterat agere contra debitorem, etiam alius vigore cessionis à creditore reportatæ, decis.617.n.20.

Creditori non potest opponi exceptio cedendarum, si non intercessit fideiussoris contemplatione, decis.617.num.7.

Creditor præsumitur satisfactus à suo debitore, vel quod debitum remiserit, si numquam illud petierit, stante maximè coniunctione sanguinis, decis.507.num. 1.

Creditor suam hypothecam exercere potest, etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt, decis.425.num.9.

Creditor, si habeat omnia bona debitoris sibi hypothecata, potest eligere id, quod vult pro consecutione sui crediti, decis. 431. num.8.

C R E D I T V M.

Crediti transfusio de vno in aliud quando cesset, decis.612.n.4.&5.

Creditum, tunc dicitur liquidum, quando nulla exceptione, vel negatione infringi potest, decis.507.num.5.

Cre-

Creditum dicitur ſublatum poſt initam tranſactionem, deciſ.425. num.4.
Creditum amplius in dubium refricari non poteſt, ſi ſit per ſententiam in iudicatum tranſactum canonizatum, deciſ. 425, num.19.
Et hoc multò magis ſi dicta ſententia per tranſactionem fuerit approbata, deciſ.425.num.20.
IN CRIMINE læſæ Maieſtatis bona applicantur Fiſco ſuperioris læſi, non autem Principis inferioris, & feudatario, deciſ. 449.num.25.& 28.
CVLPA carent infantes, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit, deciſ.479.num.16.

C V R A T O R.

Curator eandem habet auctoritatem, & eodem fungitur munero, quo ipſe tutor, deciſ.454. num.4.
Curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem actum, deciſ.452.num.1.
Curator datus à Iudice pupillo dum contrahit, tunc ille curator ſubijt vices Tutoris, deciſ.454.num.2.
Curatoris appellatione venit etiam tutor, deciſ.454.num.3.
Curator, quando abſque difficultate ſuccedat loco tutoris, & ſuppleat illius vices, deciſ.454.num.6.
Et hoc amplia, ſi adſit obſeruantia triginta annorum circa id, quod cum eius auctoritate fuit geſtum, ibid.num.7.

C V R I A.

in Curia omnia habitatio non facit aliquem Curialem, ſed illa tantum, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente Curialitatem, deciſ.429.num.16.
Curiam, ſi quis ſequatur, Curialis propterea eſt dicendus, deciſ. 429.num.2.
CVRIALIS, ſi contraxerit domicilium in Vrbe, ſimul etiam ſtare poteſt, quod permaneat Curialia, & ſequendi Curiam animum retineat, deciſ.424. num.12.
Curialium beneficia, vt dicantur reſeruata Papæ, duo requiruntur. Primò, quod ſit contracta vera Curialitas. Secundò, quod eadem qualitas in Curiali continuauerit, vſque ad mortem, deciſ.429.num.6.
CVRIALITATIS diſertio, & mutatio benè probatur per aſſecutionem beneficij, requirentis reſidentiam, per quod dicitur Curialem contraxiſſe Domicilium in Vrbe, deciſ. 429. num.9.
Curialitas, ſi ſemel fuerit contracta, niſi probetur mutata, præſumitur continuata vſque ad mortem, deciſ.429. num.7.
Curialitatem, ſi quis contraxerit, ſi poſtea aliquis aſſerat, eum non eſſe ampliua Curialem, tenetur probare eam fuiſſe dimiſſam per eum, vel verbo, vel facto contrario, deciſ.429.num.17.

D

DAmnum quis in totum patitur in donatione, deciſ. 497. num.141.
Damnorum, & intereſſe appellatione etiam fructus continentur, deciſ.522. num.2.
DANTIS iure reſoluto, ius pariter accipientis remanet extinctum, deciſ.613. num.1.
Datæ tempus in concordijs inſpici debet, deciſ.440.num.6.

D E B I T O R.

contra Debitores etiam exiſtentes in Regno, & extra ſtatum Eccleſiaſticum, exequuntur mandata Rotalia, & in ſubſidium relaxantur cenſuræ, cum imploratione brachij ſæcularis, deciſ. 555.num.6.
à Debitore ſuo creditor præſumitur ſatisfactus, vel quod creditum remiſerit, ſi illud numquam petierit, ſtante maximè coniunctione ſanguinis, deciſ.507.num.1.
Debitor ſoluens non de proprijs pecunijs, an poſſit ſoluere pro ea cauſa, quæ magis ei placuerit, iſta materia eſt valdè dubitabilis, deciſ.606.num.3.
Debitor ſi in principio contractus promiſerit certos omnes fideiuſſores acceſſurus ſemper fideiuſſio poſtea ſecuta in executionem dictæ promiſſionis dicitur facta per fideiuſſores, contemplatione mutui eorum periculi, deciſ. 617. num.2.
Quando enim ab initio conuentum eſt, vt alius daretur, tunc omnes fideiuſſores videntur ſimul dati, & obſtat exceptio cedendarum, ibid.num.3.
Debitor, & creditor ſunt correlatiua cum vnus abſque alio dari non poſſit, deciſ.458.num.9.
Debitor ſi fuiſſet creditor ſui creditoris, veriſimiliter oppoſuiſſet compenſationem, deciſ.507.num.3.
Debitor per venditionem rerum in quibus eius creditores habent hypothecam, non poteſt præiudicare, deciſ. 425. num.15.

D E B I T V M.

Debitum commune ſi ſocius ſoluat, competit ei actio pro ſocio contra conſocios, deciſ.487.num.6.
pro Debitis patris mandatum non poteſt dirigi contra bona propria filij, deciſ.434.num.7.
Debita, quæ iam ſunt compenſata non ſunt habenda in conſideratione, deciſ.612. num.13.
Debiti compenſatio vt admittatur, neceſſe eſt, quod ſit æquè liquidum, deciſ.507.num.4.
DECEPTIO, & fraus poteſt ſtare ſine læſione, deciſ. 197. num.165.

D E C I M A.

Decimas præſcribens ex certia agris, cenſetur præſcripſiſſe eas, non tantum quo ad fructus conſuetos colligi, ſed etiam, quoad nouiter plantatos, deciſ.591.num.4.
à Decimarum ſolutione fuerunt exempti Patres Societatis IESV, cum ſpecifica derogatione cap. nuper de decim. & cum clauſula ſublata, alijſque clauſulis ampliſſimis, deciſ.508.num.2.& 3.
Decima ex emptione domus debetur, deciſ.458. num.2.
Decima ſoluta ex aceruo communi non debet ſolui alia decima per Dominum, deciſ.458. num.15.
Quia Dominus cenſetur vendidiſſe fructus ſalua decima, ibid. num.16.
Decima, quæ ſoluitur de grege ratione paſcuorum, eſt decima prædialis, & quare, deciſ.458.num.46.
Decimæ, quæ ſoluuntur in fœtibus, lana, lactè, caſeo, & ſimilibus, non ſunt decimæ perſonales, ſed mixtæ, deciſ.458. num.47.
Decima ſoluenda eſt ex debito quantitatis frumenti legati, aut donati extraneo, quamuis à donatore ipſo ſit iam ſoluta decima, deciſ.458.num.39.
Decimas extinguendi ius non tollit beneficij vnio, prout nec alia iura compatibilia cum vnione, deciſ.462.num.8.
Et hoc multò magis procedit accedente obſeruantia, ibid. num.9.
Decimam, quare Dominua non ſoluat ex pretio fructuum venditorum, deciſ.458 num.19. & 20.
Decima, quando à dantibus, & recipientibus ſoluenda ſit, deciſ. 458.num.34.
Decima perſonalis debetur, deciſ.458.num.42.
Decima eſt ſoluenda de paſcuis etiam ad paſcendum conceſſis gratis cum res tranſeat cum ſuo onere, deciſ. 458. num.44.
ad Decimam ſi quis ſolum teneatur, creditor non poteſt niſi eam exigere, deciſ.458. num.8.
Decima de Iure non debet ſolui ex contractibus, & quatenus ſoluatur ex conſtitutione Principis in certis locis, non eſt decima ſpiritualis, deciſ.458.num.53.
ad Decimæ ſolutionem an teneatur donatarius, deciſ. 458. num.25.
Decima, quæ perſoluitur ex aceruo decimato non eſt perſonalis, ſed realis, deciſ.458. num.43.
Decima ſoluitur de grege non obſtante, quod ea ſoluatur etiam de paſcuo, deciſ.458.num.45.
Decima etiam de penſionibus domus debetur, deciſ. 458. num.51.
ſuper Decimis ex defectu poteſtatis laicus non poteſt diſponere, deciſ. 458.num.72.
Decimæ, quando debeantur ex iure reali, deciſ.591.n.13.& 14.
Decimaa ſoluere, qui teneantur, deciſ.451. num.a.
Decima debetur de omnibus fructibus, deciſ.591. num.1. & 11.
Decima tantum vnica, ſoluenda eſt, deciſ.458. num.6.
Decima an ſit ſoluenda ex redditibus ædificiorum, deciſ.458. num.39.
Decima duplex ex eadem re non debetur, ſed ex re prorſus diuerſa, deciſ.458. num.40.
Decimatus, quando fuit communia aceruus, non eſt ſoluenda alia decima, ſecus verò ſi non fuerit decimatus, deciſ. 458. num.71.
in Decimalibus prædijs, mutatio qualitatis ſeminia, non mutat obligationem prouenientem, deciſ.591. num.8.& 9.

D E C I S I O N E S.

in Deciſionibus illis, in quibus ex profeſſo, & maturè eſt aliquia articulus diſcuſſus, magnum eſt faciendum fundamentum, deciſ.497. num.71.
Deciſiones Rotæ ſunt intelligendæ ſecundum alias in eis allegatas, deciſ.497. num.75.87.& 105.
Deciſio facta in cauſa, in noua diſputatione, de ſtylo Rotæ, ſemper præſupponitur, deciſ.604.num.4.
Deciſiones in cauſa factæ ſatis eſse poſsunt ad oſtendendam iuſtitiam ſententiarum, deciſ.521.num.1.
in Deciſionibus Rotæ, ſi aliquid dicatur per traſennam, & non ex mente Dominorum, appoſita non ſunt attendenda, deciſ.497.num.78.

Circa declarationem aliquarum Deciſionum, vide in calce Indicis.

D E C L A R A T I O.

Declaratio defuncti sine dubio præiudicat hæredi, nec illam impugnare nequit, decis.434.num.1.

Declaratio versatur circa aliquod verbum dubium, decis.604. num.19.

Declaratio facta ad fauorem alicuius, tertio non debet prodesse, decis.442.num.12.

Declaratio aliqua si sit facta per testatorem, non est vlterius quærendum, decis.448.num.6.

Declaratio emanata ad vnum finem, non probat ad aliom, decis.481.num.15.

DECLARATORIA, quando benè relaxetur, decis.502.num.1.

D E C R E T V M.

Decreta, & confirmationes soper Breuibus retrotrahuntur ad diem datæ Breuium, decis.426.num.7.

Decretum, quando Iudex interponit in contractibus minorum, & mulierum, est ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis est contractus, & non palliare, decis.497.num.30.

Decretum Iudicis interpositum in contractibus mulierum, vel minorum non potest fundari super incertis, & futuris contingentibus causis, quæ de tempore contractus non patent, decis.544.num.40.

in Decreti Iudicis materia circa approbationem contractum minorum, vel mulierum strictè est procedendum, decis.594. num.41.

Ita vt non sit facienda extensio, seu illatio de vno actu ad alium, nec de maiori ad minus, ibid.num.42.

Decretum Iudicis est necessarium in donationibus minorum etiam ex causa remunerationis, decis.447.num.25.

à Decreto meri executoris non datur appellatio, & num.9. decis. 426. num.8. & 11.

Decretum relaxatum contra beneficiatum præiudicat etiam successori in dicto beneficio, decis.557.num.4.

Decreta in Rota fiunt de mane, decis.557. num.2.

Decreta, quæ non habuerunt effectum, non attenduntur, decis. 483.num.14.

Decretum Iudicis super alienatione rerum minorum dolosè extortum, non suffragatur, decis.616.num.4.

Decreta, vel sententiæ non effectuatæ oon afficiunt, decis.569. num.9.

Decretum habens clausulam annullatiuam, dare censetur certam formam rei, decis.524.num.3.

Decretum irritans inficit titulom, & possessionem, quando est iustificatum, decis 524.num.8.

Decretum irritans si adsit in priuilegijs, solus Papa potest derogare, decis.469.num.8.

Decretum irritans inficit non solum titulum, sed etiam possessionem, decis.508.nom.4.

Decretum irritans inficit omnis contraria consuetudo non modo præterita, sed etiam futura, decis.618.num.24.

Decretum irritans tunc fortius operatur suos effectus, quando est positum per viam legis generalis, decis.443.num.6.

Decretum irritans, com clausula sublata, inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, decis.443.num.5.

D E F E C T V S.

ex Defectu iurisdictionis si sit nulla sententia, non attenditur, decis.490.num.4.

Defectus obiectos contra gratiam, quis tenetur concludenter probare, decis.435.num.8

Defectus superueniens post purificatam conditionem, non vitiat actum, decis.602.num.21.

Defensionum velamina sunt prætensiones, decis.444. num.8.

DEFVNCTORVM corpora, quando ex eorum volumtate ad Ecclesias Regulares non sibi Parochiales deferri debent, an tunc Parochus illorum postquam cadauera sunt illata, possint in dd. Ecclesijs facere Officium, decis.552.num.28.

Defuncti corpus, quando sepelitur in alia Ecclesia sæculari, tunc Parochus non habet intentionem fundatam, nisi super quarta funerali, decis.552.num.29.

Defunctorum corpora, postquam sunt illata in Ecclesias non Parochiales, quæ à defunctis fuerunt electæ, tunc Parochus non potest ibi facere officium, cum non sit hoc de Iuribus Parochialibus, & ita seruatur in Vrbe, decis.552. num.23. & 27.

DEGRADARE si Papa dicat, quod solus Episcopus possit, non tamen excludit Capitulum concurrens de degradatione, decis. 444. num.41.

DELEGARE, proprium est iurisdictionis ordinariæ, decis.457. num.8.

D E L I C T V M.

Delictum aliquod non potest imputari ei, qui voluntatem defuncti adimplet, decis.435. num.16.

Delictum cum sapiat excedere fines mandati, ideò hoc plenè, & concludenter venit probandum, decis.498. num.2.

Delictum patris in successionibus, filijs nocere non debet, decis. 479.num.26.

ob Delictum non petitæ inuestituræ feudum applicatur descendentibus, vel agnatis, decis.449. oum.1.

Et ratio est, quia non offenditur de directo persona Domini, & propterea cessat ratio, vt suæ iniuriæ habeat vltionem, ibid.num.2.

Delictum non petitæ inuestituræ non est in personam Domini, quæ licèt videatur offendi, non tamen directè. Ideò non est considerabile, vt præiudicet descendentibus, &c. decis.499. num.22.

Delictum parricidij est grauissimum, adeò vt æqualis pœna vix tanto sceleri inueniri valeat, decis.479. num.20.

Delictum est egredi mandati fines, decis.428.num.2.

Delictum allegans, debet illud concludenter probare, decis.568. num.8.

Delicti præsumptio oritur contra eum, qui in eo habet interesse, decis.553.num.8.

Delictum vbi non est, pœna locum habere nequit, decis.427. num.53. 54. & 55.

Denunciationum omissio non est sufficiens ad annullandum matrimonium, decis.493. num.26.

Depositarius publicus tenetur de iure reddere computa, & si eà non reddat, quid præsumendum sit, decis. 492. num.7. 9. & 10.

Depositum, vt releuet debet esse integrum, decis.518.num.10.

Deputatio simplex non dicitur præsentatio, decis.477.num.8.

D E R O G A T I O.

Derogatio recipit strictam interpretationem, decis. 584. num.39.

Derogantis mens est attendenda, vt cognoscatur, ao voluerit generaliter derogare, decis.452.num.27.

ex Derogationibus amplissimis benè colligitur mens disponentis, decis.464.num.12. & 14.

Derogatum an aliquid sit, vel non, hoc pendet à mente, & intentione derogantis, decis.452.num.28.

D E S C E N D E N S.

Descendentes proprios testator præsumitur voluisse præferre extraneis, decis.467.num.8. & seq.

Descendentium appellatione continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum, decis. 436. oum.9.

Descendentes si non sint expresſè vocati, non veniunt sub generali vocatione, quando descendunt à filio testatori odioso, decis.479.num.8.

Descendentia ad effectum successionis probatur leuioribus probationibus, decis.521. num.12.

DESCRIPTIO aliqua, si in instrumento non sit de substantia, sed per quoddam accidentale, ea deficiente *nihilominus* subsistit promissio, decis.529. oum.3.

D I C T I O.

Dictio, *eadem*, si referatur ad id, de quo immediatè fit mentio, ostendit quod ea sint in substantia vnum, decis.218.num.31.

Dictio, *alias*, quando significet alium modum, quàm expressum, decis.569. num.5.

Dictionis, *autem*, natura est stare aduersatiuæ, decis.539.num.14.

Dictio, *circiter*, vltra quid modicum noo operatur, decis.576. num.23.

Dictio, *cum*, obligationem præcedentem cum sequenti copulat, & dispositionem indiuiduam reddit, decis.545.num.7.

Dictio, *cum*, importat conditionem, decis.427.num.60.

Dictio, *e di più*, præsopponit alia extare, præter id, super quo disponitur, decis.472.num.20.

Dictio, *enim*, iuncta verbo futoro temporis importat conditionem, decis.602 num.13.

Dictio, *dictis*, est demonstratiua ad oculum, id ad quod refertur, decis.458.num.66.

Dictio, *&*, est de sui natura ampliatiua præcedentium, decis. 427.num.9.

Dictio, *&*, designat diuersitatem copulatorum, decis.427. num.10.

Dictio, *&*, inter casus diuersos solitum est, vt apponatur, decis. 427 num.11.

Dictio, *&*, quando sine dubio in disiunctiuam sit resoluenda, decis.427.num.13.

Dictio, *&*, significat ordinem, decis.600.oum.23.

Dictio, *&*, de sui natura copulat, & importat coniunctionem, decis.600. num 24.

Dictio, *huiusmodi*, est repetitiua præcedentium, decis. 444. num.20.

Dictio, *per*, denotat perfectionem, decis.438.num.52.

Dictio, *pro*, denotat modum, & causam, decis.430.num.62.

Dictio, *quatenus*, importat conditionem, decis.431.nom.4.

Dictio, *solum*, est taxatiua, & limitatiua, decis.472. num.6.

Dictio, *solus*, non semper excludit, imò includit id, quod est sibi annexum, decis.444. num.39.

Dictio, *solum*, si sit adiecta dispositioni affirmatiuè, habet implicitam negatiuam ad illud tantum, cui fuit adiecta, decis. 472.num.7.

Di-

Dictio, *tantum*, est exclusiua omnium præter expressa, decis. 497.num.50.
Dictio, *tantum*, præcisè restringit dispositionem ad personas, quæ expressim nominantur, decis.513.num.9.
Dictio, *tantum*. facit cessare etiam tacitam dispositionem legalem, per quam fortasse extenderetur contractus, decis.513. num.10.
Dictio, *tantum*, est taxatiua, decis.583.num.26.
Dictio, *tantum*, est taxatiua, quæ excludit omnes alios casus non expressos, decis.431.num.6.
Dictio, *vel*, quando ponitur inter personas honoratas, tunc vocantur ordine successiuo, & vnus post alium, non autem simul, & eodem tempore, decis.558.num.5.
Dictionis, *vt supra*, natura est repetendi res supra expressas, decis. 571.num.11.
Dictio, *vt supra*. sat est, quod vim suam operetur, respectu rei, cui immediatè adhæret, decis.581.num.12.
Dictionis, *vt supra*, natura est repetendi res supra expressas, decis.581.num.11.
Dictio, *vt supra*, est relatiua, decis.427.num.14.
DICTVM testis ab interrogatorio debet suscipere interpretationem, decis.430.num.38.

D I E S.

DIEM suæ natiuitatis nemo certò scire potest, decis. 430. num.86.
Dies Natiuitatis de per se consideratur, & nominatur in cap. noctè sancta, de consec. dist.2. & distinguitur ab immediatè sequentibus festiuitatibus, decis.515.num.8.
Dies festiuitatis S. Stephani Protomartyris non dicitur dies Paschalis, decis.515 num.6.
Dies Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes differunt à diebus respectiuè sequentibus, nomine, ordine, & effectu, decis. 515.num.7.
Dies sequentes solemnitati Paschali non dicuntur ita solemnes, sicuti est ipsa Pascha, decis.515.num.13.
Dies si sit falsa in instrumento, in totum corruit, decis.430. num.90.
DIGNITATES, secundum magis communem opinionem ad electionem Capituli, & confirmationem Episcopi spectant, decis. 444. num.38.
DILATIO aliqua, quando benè videatur, quod ob calumniam fuerit petita, decis.521.num.25.
Dilatio frustra datur, ad probandum id, quod probatum non releuat, decis.755.num.19.
DILIGENTIÆ ad aliquid reperiendum quando sunt faciendæ, vt valeant, debent fieri cum suis requisitis, decis.570.num.7.
sine DIMINVTIONE beneficia Ecclesiastica conferenda sunt, decis.452.num 35.
DOMINATIONES duæ sufficiunt ad probandum rerum identitatem, decis 576.num.27.
ex DESCRIPTIONE priori arguitur possessio præcedendi, decis.483.num.7.

D I S P E N S A T I O.

Dispensatio super matrimonio, quando petitur, si matrimonium sit iam contractum, talis mentio est necessaria, decis. 430.num.82.
Et hoc procedit tam in contrahente in gradu prohibito, quàm inter contrahentes cum impedimento dirimente matrimonium, ibid. num.83.
Et hoc procedit post Concilium Trident. & ideò ante Concil. Pontifices faciliùs concedebant dispensationes super matrimonio iam contracto, sed non sic hodie, ibid.num.84.
Dispensationes super matrimonio in gradu prohibito, vel ob impedimentum illud dirimens, ante Concil. Trident. erant validæ, etiam non facta mentione matrimonij iam de facto contracti, sed non sic hodie. decis.430.num.85.
Dispensationis euentus ad effectum contrahendi sponsalia inter coniunctos, non facit vt potuerit contrahi super illicito, sed requiritur nouus consensus, decis.603.num.27.
Dispensatio in secundo gradu, ad effectum contrahendi matrimonium, numquam conceditur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, decis.603.num.37.
Dispensatio contra ius, licet sit strictè intelligenda, extenditur tamen ad necessaria consecutiua ad id, super quo fuit dispensatum, decis.444.num.26.
Dispensatio relaxat iuris dispositionem, & impedit cursum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege, decis.450. num.11.

D I S P O S I T I O.

in Dispositione aliqua, an casus aliquis dicatur expressus, ex quibus benè probetur, decis.440.num.4.
ad Dispositionem proximam debet fieri relatio, decis.442.num.3.
Dispensatio ad præcedentia tantum restringitur, per verba tunc, & eo casu, decis.419.num.6.
Dispositio conditionalis, quousque conditio non purificetur, non intrat, decis.539.num.2.
Dispositio non valet, nisi ex nunc, quando non potuit actus geri retro, decis.539.num.15.
Dispositio circa plura in eadem oratione contenta, si reguntur ab eodem verbo, dictum in vno, censetur repetitum in alio, decis.430.num.54.
in Dispositione generali, seu vniuersali ab aliquo de bonis suis facta, non comprehenduntur bona fideicommisso subiecta, decis.559.num.4.
Dispositio non alteratur per verba, quæ ex abundanti apponuntur, decis.444.num.59.
in Dispositione generali non veniunt Cardinales, decis.452.n.5.
Dispositio strictè restringitur ad casum præcisum, stantibus verbis, tunc, & eo casu, decis.431.num.5.
Dispositio facta in rem, licet verba dirigantur ad vnum ex correlatiuis, tamen etiam alter obligatur, decis.458.num.11.
Secus verò, si verba sonent in solam personam, tunc enim non extenditur ad aliud correlatiuum, decis.…. num.12.
in Dispositione generali comprehenduntur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati, decis.452.num.13.
in Dispositione generali etiam odiosa veniunt Cardinales, decis. 452.num. 8.
in Dispositione generali, quod veniant Cardinales, dantur multi casus, & hoc ampliatur, decis.464.num.2. & seq.
in Dispositione generali non veniunt S. R. E. Cardinales propter eorum præeminentiam, decis.464.num.1.
Dispositiones duæ quando non possunt simul, & eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam diuersæ, decis. 571. num.6.
Dispositio si super aliquo supposito reperiatur facta, cessante supposito, cessat etiam dispositio, decis.440.num.1.
Diuersitas in dubio, & non identitas præsumitur, decis.532. n.9.
ad Diuersa non fit illatio, decis.472. num.19.
DIVINANDVM non est, decis.458.num.4.

D I V I S I O.

Diuisionis contractus est quædam transactio, decis.497. num.89.
per Diuisionem inter vocatos, non dicitur mutata natura feudi, decis.492.num.2.
in Diuisione, quando alicui tributa est maior pars, quàm de iure ei debetur, proculdubio venit rescindenda, decis. 600. num.1.
in Diuisione bonorum paternorum si per errorem plus ad vnum, quàm ad alterum peruenerit, rescinditur diuisio, decis.600.num.2.
Diuisio hæreditatis patrui inter eius nepotes, nullo alio existente patruo, est facienda non in stirpes, sed in capita, decis.600. num.5.
Et omnes Curiæ in iudicando hanc sententiam approbarunt, ibid. num.6.
Atque omnes testantur, ita fuisse in suis Tribunalibus obseruatum, & Rota semper se subscripsit huic opinioni, ibid.num.7.
à Decretorum verbis non licet arguere, sicuti à verbis legis, sed attenditur id, quod dicitur verbis claris, decis.600. num.32.
Doctores possunt vti casu speciali ad interpretationem verborum generalium, decis.538.num.24.
Doctores, qui loquuutur contra communem non merentur allegari, decis.464.num.8.
Dolus non tam facilè præsumitur in contractibus initis inter virum, & vxorem, ob mutuum amorem inter eos, & ob connubialis fœderis necessitudinem, decis.428. num.3.
Dolus præcipuè consideratur in læsionibus, decis.580. num.15.

D O M I C I L I V M.

Domicilium si Curialis contraxerit in Vrbe, simul etiam stare potest, quod permaneat Curialis, & retineat animum sequendi Curiam, decis.429. num.12.
Domicilium acquisitum cum domicilio originis, est compatibile, decis.429.num.13.
post Domicilium contractum, intrat compatibilitas ne dum in retinenda Curialitate, sed etiam ad eam acquirendam, decis. 429. num.14.
Domicilium non dicitur, quis mutare, dum se transfert aliunde studiorum causa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis, decis.589.num.11.
Domicilio originis numquam censetur renunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere, decis.589. num.12.
Domicilium patrium non censetur quis voluisse mutare, si alibi se conferat causa exercendi aliquod officium, decis. 436. num.16.
Domiciliatius Vrbis si quis est effectus, an ex hoc desinat esse Curialis, decis.429. num.11.

D O M I N I V M.

Dominium ad effectum recognitionis, vt probetur, sufficiunt leuiores probationes, decis.613.num.2. & 12.
Dominium directum probari potest ex promissione emphyteutæ soluendi tam canones decursos, quàm decurrendos, decis. 613.num.6.

Dominij negatiua in præiudicium domini directi, ex aliqua generalitate non dicitur probata, amplia num. 18. decis. 613. num.15.
Dominium non probatur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis, decis. 613. num.11.
Dominium, quando sufficienter probetur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis, decis.613.num.14.
Dominij probatio est omnium probationum difficillima, Annot. decis.613.num.38.
Dominium non probatur ex recognitionibus, quando in recognitionibus non fit mentio dominij, quia illæ possunt fieri ex causa census, decis.613.num.13.
Dominium ex recognitionibus non probatur, quando agitur de vendicanda re, decis.613.num.13.
Dominium vnius rei, apud duos in solidum esse non potest, decis.529.num.5.
Dominium loci vbi adest iuspatronatus requiritur, vt concludenter probetur in patrono, ad hoc, vt intret præsumptio vsurpationis, decis.509. num.19.
Dominium antiquissimum, quando est probandum, sufficit, vt de eo doceatur per leuiores probationes, indicia, & coniecturas, decis.537. num.8.
Dominium, & proprietatem continet expressio rerum, & iurium, decis.500.num.7.
Dominium probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter, decis.537.num.9.
Dominium rerum subiectarum fideicommisso, ipso iure acquiritur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum, decis.438.num.33.
Dominium leuioribus probationibus probatur, quando agitur de eo incidenter, decis.424 num.6.
Dominium acquiritur ementi rem nomine proprio, quamuis pecunia sit aliena, decis.448.num.4.
Dominium quando inducitur principaliter, tunc plenior, & magis exacta probatio requiritur, decis.439.num.9.
Dominium, quando deducitur incidenter, & propter aliud, leuior sufficit, & minus plena probatio, decis.49.num.9.
Dominium sicuti per plures actus se extendit, ita ex eisdem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum deuolutionis, Annot.decis.613.num.26.
Dominium ex quibus actibus arguatur, decis.537.num.2.
Dominij probatio aliquando est tam difficilis, vt reputetur impossibilis, decis.613.num.39.
Dominium, vel quasi tenetur probare agens hypothecaria, decis.538.num.15.
EX DOMVS emptione debetur decima, decis.458.num.52.
Domino vero non ligat manus possessio facultatiua, nec ei præiudicat, quo minus deinde re sua possit vti, decis. 437. num.9.
Domum vacuam locator finita locatione, Domino tenetur restituere, decis.495.num.5.
Domum suam extollere vsque ad coelum, vnicuique licet, decis.587.num.1.
sub Domus concessione, veniunt hortus, & alia similia, si ad ea patet aditus per domum, decis.432.num.3.

D O N A N S.

Donans omnia sua bona, si reseruat sibi vsumfructum, est sufficiens dictus vsusfructus, ad quid possibile acquirendum, pro testando, decis.578.num.9.
Donans non dicitur aliquid acquirere, decis.497.num.120.
de Donantis potestate, quando constat, de eius validitate hæsitari non potest, decis.590.num.7.
Donans omnia bona sua, ista verba verificari possunt, in omni eo iure, quod ipse habet, decis.559.num.2.
Donans omnia bona sua, non præsumitur voluisse donare bona restitutioni subiecta, & alias prohibita alienari, decis.559. num.2.
DONARE omnibus est licitum, decis.497. num.116.
Donare, quando quis est prohibitus, licet ob benemerita donare possit, tamen dd. benemerita aliunde quàm per eius assertionem probari debent, decis.447.num.23.
Donare nequit ciuitas, loquendo tamen de vera, & absoluta donatione, decis.447.num.18.
Donare non potest procurator sine speciali mandato, decis.447. num.51.
Donare non est prohibitum mulieribus, decis.497. num.39.
Donare cum causa ciuitas potest, decis.447. num.19.
Donare est perdere, decis.497. num.120.
Donatarius an teneatur ad decimæ solutionem, decis. 458. num.25.
Donatarius, dum differt petere rem donatam, potius est præsumendum, quod voluerit, quod suum est donare, quam suspectam reddere donationem, decis.578.num.12.

D O N A T I O.

Donationem si contineat contractus, est sine dubio læsiuus, decis. 497. num.32.
de Donationis nullitate tertius dare non potest, inuito donatore, decis.446.num.43.
Donatio, quando dicatur habere implicitum statum validitatis, decis.447.num.40.
Donatio si sit reciproca, & ob causam, & maximè si id, quod donatur est incertum, tunc in ea non requiruntur solemnitates, decis.447.num.34.
Donatio facta per Ciuitatem, quando ipso iure sit nulla, decis. 447.num.22.
Donationis vigore omia iura tam actiua, quàm passiua transeunt in donatarium, ad instar successionis hæreditariæ, decis. 576. num.33.
ad Donationem probandam requiruntur testes multum idonei decis.420.num.6.
Donatio causa mortis, ob appositum pactum, de non reuocando, tunc transit in donationem irreuocabilem inter viuos, quando d. pactum appositum est in substantialibus, secus si in executiuis, decis.586. num.5.
Donatio remuneratoria, vt substineatur inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concludenter probentur, & non per assertionem donantis, decis.586.num.16.
Donationes factas tempore Nouitiatus Concil. Tridentin. sess.25. cap.16. de regul. reprobat, nisi intra duos menses proximos ante professionem, ex eo, quod donatis bonis non remanet Nouitijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi bona, decis.586.num.18.
Donatio, vel renunciatio bonorum quando fit ante ingressum Monasterij, tunc nullatenus intrat dispositio Concilij Trident. sess.25.cap.16. de regul. Annot.decis.586.num.22.
Et ratio est, quia cum Concilium sit correctorium Iuris communis, ideò in suo tantum casu venit seruandum, non autem in diuerso, ibidem num.23.
in Donatione causa mortis, si sit appositum pactum, de ea non reuocanda, tunc dicta donatio transit in donationem irreuocabilem inter viuos, decis.586.num.4.
Donationibus coloratis potissimum voluit occurre Statut. Vrb. lib.1. cap. 151. & ex quo id deprehendatur, decis. 497. num.15.
in Donatione causa mortis, si adsit conditio protestatiua pendens à mera potestate donantis, hoc casu facilius potest reuocari, decis.586.num.3.
Donatio facta per Communitatem ex causa meritorum, statur assertioni Decurionum Communitatis, donec contrarium probetur, decis.447.num.41.
Donationis instrumentum an reddatur suspectum de falso, si donatarius affectauerit petere rem donatam, vsquequo testes in instrumento rogati morti fuerint, decis.578.num.13.
Donatio facta ob ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis, decis.586.num.2.
Donatio largo modo dicitur contractus, ex quo etiam in ea requiritur simultaneus consensus vtriusque, decis. 497. num.142.
Donatio, quando est perfecta, illam non potest postmodum donator alterare per actum subsequentem, decis.593.num.7.
Donatio omnium bonorum, &c. valet si donans sibi vsumfructum reseruet, decis.578.num.7.
de Donatione si loquatur Statutum, non habet locum in donatione, decis.497.num.12.
Limita tamen hoc si ex venditione resultaret donatio, quia tunc intrat Statutum loquens de donatione, ibid.num.13.
in Donationibus sub aliquo quæsito colore mulieres possunt magis fraudari, quàm in simplicibus, decis.497.num.14.
Donatio, quando est ob causam, vel ius est incertum, tunc insinuatio non est necessaria, decis.447.num.36.
Donatio non ex hoc redditur suspecta de falso, si non fuit facta in Ciuitate, vbi donatarius degebat, sed extra in aliquo Castro, quia hoc potuit fieri, ne dicta donatio publica esset in Ciuitate, vel ex alia causa, decis.578.num.16.
Donationis instrumentum non arguitur illud esse falsum, ob dilationem petitionis rei donatæ decis.....
in Donationibus debent interuenire solemnitates requisitæ per Constitutionem Marchiæ, in Addit. Cardinalis Carp. decis.553. num.5.
Donatio omnium bonorum semper valet, si donans sibi reseruauit tantum, quantum sufficit, ad reperiendum hæredem, decis. 578.num.8.
Donatio facta per eum qui vult ingredi Religionem, quando præsumatur facta in fraudem Concil. Trident. sess.25.cap.16. de regular. decis.586.num.21.
Donationes factas ante ingressum Religionis, Conc. Trident. sess.25. cap.16. de regular. censetur reprobare, inuitu ipsius ingressus, cum per illas auferatur ingredi volentibus libera facul-

cultas ingrediendi, nam eum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad iogrediendam ipsam Religionem, decis. 586.num.19.
Donatio facta à volente ingredi Religionem, si fiut seruatæ solemoitates à Iure requisitæ, & iuxta formam præscriptam à Sacr.Concil.Trid. valet, decis.586.num.1.
Donatio facta intuitu ingressus Religionis in ea nulla requiritur Statutorum solemnitas, Annot. ad decis.586. oum.24. & quare num.25.
Donatio inter virum, & vxorem est prohibita, decis. 529. nom.4. & 16.
Donationes,& legata fiunt eontemplatione personæ, decis.458. num.41.
Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum comprehendit etiam extraoeos, decis.535.num.22.
in Donatione remuneratoria an habeat locum, l. fin. C. de vend. rerum Cioit.in decisum est, decis.447.num.32.
Donationis instrumentum inexcusabiliter erit falsum, si testes in eo rogati, de tempore donationis iam mortui etant, decis. 578.num.14.
Donatio si fit facta sub conditione, tunc donatarius, aut conditionem implerè debet, aut restituere bona accepta, Annot. decis.593.oum.9.
Donatio causa mortis, si iutamento firmata fit, tunc pactum de oon reuocando, operatur irreuocabilitatem, decis.586. num.8.
in Donatione damnum patitur quis in totum, decis. 497. num.141.
Donatio inualidatur, si facultas testandi remanet penitus sublara, decis.578.num.6.
Donatio impropriè dicitur contractus, decis.497.num.142.
in Donationibus minorum etiam ex eausa remunerationis est necessarium decrerum Iudicis, decis.447. num.25.
Donatio facta à Ciuitate, vt sit valida, quid sit necessè, decis. 447.num.1. & seq.
Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum sortitur naturam bonorum hæreditariorum, decis. 535. num.21.
Donationem, & iactum si aliqua interpretatio induceret, est omnino fugienda, decis.512.num.3.
Donatio iurium an veniat appellatione mobilium, decis.447. num.14.
Donationem sapit confessio de recepto, decis.597.num.9.
in Donationem insinuatio requiritur, decis.447.num.35.
Donatio in qua datur facultas disponendi de bonis donatis pro voluotate, & arbitrio donatarij sortitur naturam bonorum hæreditariorum, decis.535.num.23.

D O S.

Dotis consignatio debet præcedere quamcumque consignationem, decis.601.num.23.
pro Dote mulieris obligatio an comprehendatur sub Statuto Vrb. lib.1.cap.151.decis.497.num.21.
Dos, & eius augumentum spectant ad virum, decis.556. n.10.
Dos, quando non consistit io bonis stabilibus, sed in pecunia, soluto matrimonio remanet purum creditum, nec censetur tradita in eadem quantitate secundo viro, decis. 527. num.4.
Dos, quando est in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario, decis.523.num.2.
in Dote constituenda fœminis, quid sit spectandum, decis.484. num.9.
Dos maior est assignanda Moniali, quæ non valet subire onera Monasterij, decis.491.oum.9.
Dos, seu fundus dotalis, si marito consignetur, fructus ampliua ei non debentur, decis.523.num.4.
Dos data primo viro ex iuris præsumprione censetur constituta etiam secundo, decis.523.num.13.
Dos si consistat in fundo, ad eius rationem sunt soluendi fructus, decis.523.num.15.
DOTALIA interusuria debentur marito pro substentatione onerum matrimonij, decis.553.num.4.
Dotans aliquam Capellam sibi, & suis acquirit iuspatronatus, licèt illud oon reseruauerit, dummodo expressè non remiserit, decis.609.num.7.
IN DVBIO relatio ad quid sit facienda, decis.442.num.14.

E

E C C L E S I A.

ECclesiæ, licèt sint fundatæ intra limites aliquarum Ecclesiarum Parochialium, nihilominus illis non sunt subiectæ, decis.552.num.11.
Ecclesia, si non habeat curam animarum, non dicitur habere intentionem fundatam in Iure super perceptione decimarum, decis.591.num.25.
Ecclesia curata, si sit vnita alicui, dubio procul potest ille certum quid retinere, & reliquum assignare Vicario, decis. 445.num.11.
Et hoc multò magis procedit, si dicta assignatio fuerit facta pro bono pacis, & concordiæ, ibid.num.12.
Ecclesiæ Parochialis vnitæ cura quoad habitum, penes quem sit, decis.445.num.5.
Ecclesia Parochialis, si in Ecclesia sita intra limites Parochiæ, præter Iura Parochialia, prætendat habere aliquod aliud Ius, hoc tenetur probare ex iure speciali sibi competere, decis.552. oum.13.
Ecclesiæ Parochialis vnitæ cura quoad habitum remanet penes eum, cui fuit facta vnio, decis.445.num.5.
In Ecclesia Parochiali vnita ex quibua arguatur, quod in prouisione Vicarij, non requiratur concursus, decis. 445. num.4.
Ecclesia in alterius solo ædificata, an cedat domino illius, decis. 432.num.14.
Ecclesia curata, si sit vnita, tunc oon requiritur concursus, sed sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij, decis.443. num.1.
Ecclesia nulla, præter Cathedralem, fundat intentionem suam de Iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam fundatæ intra limites suæ Parochiæ, præterquam quoad Iura Parochialia, decis.552.num.12.& num.14.& 15.
Ecclesia filialis erecta intra finea Matricis, in eius separatione non priuat Matricem suo iure percipiendi decimas, nec gaudendi iuribus Parochialibus, nisi ab habente facultatem, id sancitum fuerit, decis.577.num.20.
Ecclesiæ, ex quibus præsumanrur, quod sint erectæ auctoritate Ordinarij, ita vt retineant nomen Ecclesiarum, non autem simplicium Oratoriorum, decis.552. oum.1. & 2.
Ecclesiæ si constet.quod Papa voluerit præiudicare, ceosendum etiam est voluisse præiudicare personis eam obtinen. decis.464. num.17.
supra Ecclesiam si sint æstificatæ aliquæ mansiones, illæ spectant ad Rectorem dictæ Ecclesiæ, decis.432.num.5.
Ecclesia non potest præcisè compelli ad renouationem emphyteusis proximioribus inuestitis, cum possit extraneos præferre, si meliorem conditionem offerunt, decis. 505. num.19.
Ecclesiæ conditionem Prælatus potest facere meliorem, non antem deteriorem, decis.461.num.29.
Ecclesia potest pro se tetinere emphyteusim finitam, quatenus velit, & sic denegare renouatioocm proximioribua inuestiti, decis.501,num.20.
Ecclesia vnita omnino suppressa remanet, & efficitur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit, decis.445.oum.1.
in Ecclesia vnita Vicarius à quo debeat nominari, decis. 445. num.2. & 3.
INTER ECCLESIASTICOS pacta licita, & honesta tenent absque confirmatione Apostolica, decis.459. num.2.
EDICTVM Principia præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, incumbit onus probandi, decis.517. num.20.
EFFECTVS limitatus producitur ex limitata causa, decis. 440.num.12.
Effectum, si non habuerunt Decreta, non veniunt attendenda, decis.483.num.14.
Effectus non debet esse potior sua causa contra principia, decis. 601.oum.19.
Effectum ea, quæ non habuerunt, non attendontur, decis.460. num.6.
Effectuatio colligitur ex serie collationum, decis.445.num.5.

E L E C T I O.

Electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur, si postea superueniat dispensatio, decis.603. nom.50. 53. 54. & 55.
in Electionis materia est speciale, quod si fiat de inhabili, ratificetur ex secuta dispensatione, & hoc ne Ecclesiæ diutius vacent, & prouisio fiat celerior, decis.603. num.53.
Et hoc iotellige, quando inhabilitas erat occulta, ibid. num.54.
in Electione licet loquatur cap.1. vt lit. pend. in 6. habet etiam locum in præsentatione, quia militat eadem ratio, decis.459. num.14.
Electio in beneficijs curatis, qualiter sit facienda, decis.443. num.2.
Electio nulliter facta ex defectu personæ inbabilis, ratificatur, si postea superueniat dispensatio, decis.603. num.51.
in Electione rei mobilis mulier facillimè potest decipi, decis.497. num.96.
Electio nisi detur, non potest subsequi confirmatio, decis.444. num.6.
Electio trahit ad se confirmationem, decis.444.num.16.
Electio dicitur potentior confirmatione, quia est principium, & dicitur potissima pars, decis.444.num.15.

Electio Canonicatus, quando est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum, si Ordinarius reperiatur exemptus à reg. 8. Canc. id prodest etiam Capitulo, decis. 444. num. 12.

per Electionem plenum ius acquiritur, per confirmationem verò nihil noui Iuris additur, sed solum exercitium, decis. 444. n. 17.

ab Eligente, quis non dicitur ius habere, sed ab eo, qui dedit potestatem eligendi, decis. 584. num. 17.

E M P H Y T E V S I S.

in Emphyteusi Ecclesiastica regulariter non comprehenduntur fœminæ, decis. 501. num. 11.

in Emphyteusi, feudo, &c. succedentes ex propria persona non nocet quidquid eorum antecessores fecerunt, decis. 492. num. 16

Emphyteusis si concedatur, vsque ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam pronepotes, decis. 513. num. 1.

Emphyteusis concessio vsque ad tertiam generationem, quod comprehendat etiam pronepotes, habet contradictores, decis. 513. num. 3.

Et quo casu Rota dictam conclusionem amplectatur, ibid. num. 4.

Emphyteusis acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos filios, vti filios, non autem pro portionibus hæreditarijs, decis. 421. num. 16.

Emphyteusi finita Dominus directus potest compelli ad faciendam renouationem proximioribus inuestititorum, decis. 506. num. 16.

Et an de hoc interesse sit facienda mentio, quando naturales legitimantur, ibid. num. 18.

in Emphyteutico contractu habet etiam locum remedium l. si quis conductionis, C. locat. Annot. decis. 613. num. 36.

Et hæc est verior opinio, & hoc est valdè notandum, cum sit valdè proficuum, ibid. num. 37.

E M P H Y T E V T A.

contra Emphyteutam, Vasallum, Delinquentem, &c. tertius excipi non potest nisi Domino, aut Fisco declarante, decis. 447. num. 44.

Emphyteuta, si vocetur Dominus, & possessor rei, ista verba sunt referenda ad dominium vtile, & naturale, decis. 613. num. 21.

Emphyteuta, quando vult alienare rem emphyteuticam, tunc dominus directus habet prælationem volentibus eam acquirere, decis. 613. num. 70.

E M P T I O.

Emptio benè potest probari per apochas trino teste subscriptas, decis. 533. num. 10.

Emptionis, & venditionis contractus si non subsistat, non est disputandum de eis, quæ post venditionem contigerunt, decis. 476. num. 10.

Emens rem nomine proprio, ei acquiritur dominium, quamuis pecunia sit aliena, decis. 442. num. 4.

Emens rem à debitore alteri obligatam, cum hoc, vt ex pretio soluatur creditori, pretio illi soluto, succedit in iuribus d. creditoris, decis. 576. num. 7.

Emens nomine proprio, sed pecunia aliena, ex quibus dicatur constare, quod noluerit sibi acquirere, sed ei, cuius sunt pecuniæ, decis. 442. num. 9. & 10.

Emptio facta à muliere nomine proprio, ei acquiritur dominium, quamuis pecunia sit mariti, decis. 442. num. 5.

E M P T O R.

Emptor si aliquid emit, ex eo quia vendens asseruit illud esse suum, tunc licet res sit propria vendentis, non tamen libera, nihilominus emptor non tenetur stare contractui, decis. 476. num. 4.

Et sic habebit actionem ad recuperandum pretium, ibid.

Emptori sunt notificanda ea omnia, quæ possent eum retrahere à tali emptione, decis. 476. num. 14.

Emptor ex affectione potest induci ad aliquid emendum cariori pretio, quàm non valeat, decis. 432. num. 10.

Emptor emens rem, cuius pretium iustum sunt decem, ad effectum, vt dicatur læsus vltra dimidiam, necesse est vt emerit pro 21. decis. 532. num. 4.

Emptor, dum non soluit pretium rei emptæ, tenetur ex quadam æquitate soluere venditori certam summam pecuniarum, decis. 610. num. 1.

Emptor, vt dicatur deceptus vltra dimidiam, vel tertiam partem pretij, iuxt. Stat. Vrb. lib. 1. cap. 154. computus qualiter sit ineundus, & an secundum glos. in l. 2. verb. Iudicis, C. de rescind. vendit. decis. 580. num. 1.

Referuntur plures Doctores, qui sequuntur opinionem d. glos. Et num. 3. numerantur alij Doctores, qui contrariam tuentur opinionem, ibid. num. 2.

E N V N C I A T I V A.

Enunciatiuæ, licet sint antiquæ, vt probent, necesse est, vt proueniant à diuersis personis, & à diuerso fonte, decis. 567. num. 17.

Enunciatiua assertio non releuat, decis. 595. num. 21.

Enunciatiuis antiquissimis vltra centum annos benè probatur vnio, decis. 441. num. 1.

Et hoc multò magis procedit si dictæ enunciatiuæ procedunt ab ijs, qui vnionem ipsam facere possunt, ibid. num. 2.

Enunciatiuæ antiquissimæ habent vim famæ, decis. 537. num. 6.

Enunciatiuæ, quæ excedunt metam 100. annorum, habent vim famæ, decis. 567. num. 6.

in Enunciatiuis erroneis vis aliqua fieri nequit, decis. 442. num. 16.

E P I S C O P V S.

Episcopi consensus tunc suffragatur patrono circa appositionem nouarum conditionum, quando dd. conditiones non sunt contra ius, decis. 593. num. 5.

Episcopus, si in sua Diœcesi adsit aliqua Ecclesia, quæ non sit collatiua, ac dote, & redditibus proprio Rectore caret de ea disponere potest, tradendo eam Religiosis viris, decis. 590. num. 8.

Episcopus solus, si Statutum dicat, quod aliquid confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum, decis. 444. num. 42.

Episcopus censetur habuisse notitiam de gestis per Vicarium, decis. 548. num. 4.

Episcopalis dignitas, & prima tonsura sunt Ordines, quidquid dicant Theologi, decis. 450. num. 7.

Equis Hierosolymitanus externus, si ex priuilegio, & speciali gratia Magni Magistri fuerit receptus in aliquo Prioratu, ea hoc efficitur naturalis illius Prioratus, & capax Commendæ prædicti loci, decis. 469. num. 9.

Equites Hierosolymitani exempti sunt ab Ordinarijs, decis. 469. num. 7.

Equites Hierosolymitani emittunt tria vota, decis. 469. num. 6.

E R R O R.

Error, tunc multò minus præsumitur, quando facienti inferretur præiudicium, decis. 548. num. 2.

Error excluditur stante rei veritate, decis. 548. num. 3.

Error regulariter non præsumitur, decis. 448. num. 1.

Error cadit in Papa, quando sumus in his, quæ sunt iuris, decis. 429. num. 23.

Error, si in enunciatiuis adsit, vis aliqua in eis non est facienda, decis. 442. num. 16.

Error excluditur stante continuatione actuum, decis. 613. num. 19.

Error iuris dubij, æquiparatur errori facti, decis. 559. num. 7.

Error iuris controuersi excusat, decis. 559. num. 6.

Error circa quotam hæreditatis vitiat aditionem, cum sit circa formale hæreditatis, decis. 417. num. 8.

Cùm aliàs sequeretur, vel quod adiens fieret hæres pro quota ignorata, & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota remaneret non adita, ibid. num. 9.

Errorem, vel ignorantiam nemo potest allegare in his, quæ fiunt matura deliberatione, decis. 613. num. 58.

Æstimatio bonorum fieri debet inspecto valore temporis præsentis, decis. 535. num. 10.

de Euictionis natura est, vt fideiussor teneatur ad pretium rei, decis. 510. num. 16.

Examinis validitas non censetur approbata ex testium inductione, decis. 430. num. 100.

Examen testium factum ad perpetuam rei memoriam an probet, decis. 463. num. 3. 4. & 5.

E X C E P T I O.

Exceptionis natura, quæ sit, decis. 453. num. 2.

Exceptiones contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur.

Sed hoc est verum, quando non sunt probatæ, nec adsunt contrarietates, secus verò, quando sunt in continenti probatæ, & agitur de probatione priuilegiata, Annotat. ad decis. 605. num. 18.

Exceptio non adimplementi non admittitur in iudicio summarijssimo manutentionis, decis. 601. num. 29.

Et hoc procedit, quando quis nititur actuali possessione ante propositam exceptionem, ibid. num. 30.

Vel quando constat de possessione acquisita per extractionem annuæ præstationis, ibid. num. 31.

Exceptio vnionis, cum requirat altiorem indaginem, non admittitur in iudicio possessorio, decis. 564. num. 14.

Exceptiones contra testes, in summarijssimo possessorio manutentionis non solent de facili admitti, decis. 564. num. 17.

Exceptiones generales, & speciales, licet sint datæ contra testes, Iudex tamen non impeditur, quominus ea eorum dictis possit informare animum suum, decis. 430. num. 24.

Exceptio firmat regulam in non exceptis, decis. 547. numer. 10.

Exceptionis non adimplementum admittitur contra constitutum, tanquam accessorium ad contractum, decis. 602. num. 7.

Exceptio retentionis pro melioramentis, non admittitur, quan-

quando non probatur, quod melioramenta fuerint necessaria, decis.547.num.20.
Vel taliter vtilia, vti fuerint aucti fructus, ibid.num.20.
Exceptiones, quando sunt propositæ per modum actionis, eo casu lis qualiter inducatur super eis, decis.520. num.8.
Exceptiones omnes, quæ admittuntur contra contractum principalem, admittuntur etiam contra clausulam constituti in eodem contractu appositam, decis.602. num.5.
Exceptio non adimplementi retardat executionem obligationis Cameralis, quando fuit apposita in contractibus correspectiuis, decis.601.num.33.
Exceptio cedendarum non impedit iudicium Saluiani, decis.576. num.10.
Excessus in mandato non potest considerari, stantibus clausulis amplissimis, decis.423.num.7.
Excessus non potest considerari in procuratore, stante in mandato amplitudo, & inculcatio clausularum, decis.428. num.17.
Excommunicationis metu, si testes se disdixerint, non probant, decis.420.num.4.

E X E C V T I O.

ad Executionem iam factam, & consumatam, reuocandam arbitrium non intrat, decis.493. num.3.
Executio pro credito liquido non est retardanda ex prætextu facultatis faciendæ nouæ mensurationis, decis. 576. num.25.
Executioni præsumitur demandatum omne, quod de iure erat necessarium, spatio 30. annorum stante, decis.527.num.3.
Executio pœnæ, an retrotrahatur ad diem delicti, vel sententiæ, respectu obligationis contractæ ea delicto, vel contrauentione, decis.554.num.18.
Executio non potest fieri contra eum, qui cœpit possessionem lite pendente, quando est gratiosè subrogatus ad possessionem, quam habebat cedens de tempore cessionis, decis. 557. num.14.
Executio bonorum si fuerit facta, non de bonis existentibus penes debitorem, sed penes tertium possessorem, tunc iste possessor, eò faciliùs admittitur ad impediendam executionem, si iustificauerit titulum suæ possessionis. Etiam si d. bona fuerint empta ab eodem debitore, decis.568 num.6.

E X E C V T I V E.

Executiuè potest procedi contra hæredem debitoris obligati in forma Cameræ sicuti poterat contra ipsummet defunctum procedere, decis.142.num.1.
Executiuè contra hæredes, quoad aliqua bona, vt possit procedi, quid sit probandum, decis.434.num.9.
Executiuè certum est, quod potest procedi, vigore obligationis Cameralis, decis.556.num.2.
Executoriales, quæ relaxantur contra intrusos, relaxantur tam contra intrusos, quàm intrudendos, & propterea exequuntur, contra illos, qui lite pendente se intrudunt post illorum relaxationem, decis.557.num.7.

E X E C V T O R.

Executor Apostolicus constitutus cum clausula in forma dignum, si sit, ab eius sententia datur appellatio, decis.569. num.34.
Idem si sit constitutus cum clausula, verificato prius iurepatronatus, ibid. num.35.
Executor stante clausula arbitrio tuo, potest se extraiudicialiter informare, decis.435.num.7.
Executor constitutus cum clausula arbitrio tuo, potest procedere absque citatione, nec iuris ordine seruato, sed tantum extraiudicialiter eruditus, decis.426.num.10.
Executor, stante clausula, vocatis vocandis, est mixtus, & ideò non potest procedere absque legitima citatione, decis. 538. num.6.
Executor exequendo Breue, etiamsi lis pendeat coram alio Iudices, non dicitur attentare, quando fuit obtentum, antequam lis esset incepta, decis.426.num.18.
Executori non est inhibendum, quoad contenta in ipso mandato, decis.515.num.33.
Quo verò ad non contenta in mandato, ipse tenetur remittere, & iudicio terminanda, ibid.num.35.
pro Executore præsumitur, decis.493.num.14.
Executor mixtus de facto, & nullo ordine iuris seruato procedendo, attentat, decis.534.num.4.
Executor mixtus, debet procedere verificatis verificandis, decis. 534. num.3.
Executor ritè, & rectè procedens priuat possessorem sua possessione, decis.564. num.2.
Executor non dicitur ritè, & rectè procedere, si prius possessorem non citauerit, decis.488.num.3.
Executori si non sit demandata iurisdictio cognoscendi exceptiones, si illæ opponantur, debet ea remittere ad Iudicem delegantem, decis.515. num.1.
Executor si probabiliter timeat resistentiam de facto, quid ei sit concessum, decis.515 num.38.
Executor an citra vitium attentatorum possit procedere ad executionem Breuis si lis pendeat coram alio Iudice, decis.426. num. 17.
Executoribus non demandatur iurisdictio cognoscendi, sed exequendi, decis.515.num.36.
Exempla non restringunt regulam, decis.438.num.46.

E X E M P T I O.

Exemptio, quando non est totalis, sed particularis, præsupponit ius vniuersum esse penes alterum, & illi assistere, decis. 520.num.2.
Exemptio si proueniat ex speciali conuentione, non est reuocanda in dubio, decis.596.num.8.
Exemptionis, & libertatis ius est adeò coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit, decis.456.num.14.
Exemptio à solutione decimarum concessa Iesuitis est cum derogatione specifica, cap. nuper de decim.
Et cum clausula sublata, & decreto irritanti, & quod non possit dari de subreptione, & obreptione cum alijs amplissimis clausolis, decis.508.num.2. & 3.
Exemptio fit gratia exemptoris, decis. 461. numer. 27. & 28.
Exemptioni priuilegio an possit renunciari, quando non fuit concessum motu proprio, decis.461.num.26.
Exemptionis quasi possessionem, vt quis acquirat, requiritur scientia, & patientia Episcopi, decis.566.num.13.
Exempto à iurisdictione Episcopi non est deneganda manutentio, si doceat de titulo exemptionis, & possessionem probet, decis.566.num.1.
Exemptus non potest sine licentia Summi Pontificis renunciare exemptioni, decis.641.num.20.
Exemptus, si excipiat contra exemptionem à iurisdictione Ordinarij, exhibendo titulum, qui egeat probatione præscriptionis, & sic quadragenaria possessione, & tunc si destituatur tali possibili probatione, non est manutenendus, decis.566.num.4.
Exemptus ab iurisdictione ordinaria, quis est, si sit receptus sub protectione Sedis Apostolicæ, decis.556.num.7.
Exemptus, si excipiendo aduersus Ordinarij iurisdictionem, producat titulum ex se habilem, & sufficientem, est manutenendus, licet non doceat de possessione, decis. 566. num.5.
Exemptio denegatur manutentio aduersus Ordinarij iurisdictionem data impossibilitate probationis præscriptionis quadragenariæ possessionis, decis.566. num.3.
Exemptus, si sit manutenendus aduersus Ordinarij iurisdictionem, quando exhibetur titulus, & possessio probatur, debet doceri de possessione quadragenaria, decis.566. num 2.
Exemptus ab Ordinario efficitur immediatè subiectus D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine illius licentia in alium consentire nequit, decis.461.num.22.
Eximenti interest suam iurisdictionem immediatam non perdere, decis.456.num.13.
Eximere aliquem à iurisdictione Ordinarij ex quibus Papa soleat moueri, decis.461.num.23.
Exorbitans, quando est lex, tunc strictè venit interpretanda, nec est trahenda extra suos terminos, decis.431.num.11.

E X P E D I T I O.

Expeditiones, quæ transeunt per Concistorium, de stylo, & obseruantia à Cardinalibus proponuntur, quibus statim facta propositione honorarium soluitur.
Et cedulæ de more præmittuntur, siue laboris, siue honoris causa, quasi in signum recognitionis gratiæ Cardinali proponenti concessæ, decis.560.num.1.
Deinde transeunt ad Cameram, & Bullæ expediuntur, ibid. num.2.
Expeditiones, quæ per Officiales Datariæ fiunt, postquam signatæ sunt supplicationes à Papa, & datatæ per Officiales diriguntur ad registrum, & postmodum relaxantur de manibus Officialium, & inde transeunt ad Cancellariam, decis.560. num.3.
Postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ, decis.560.num.4.
Expressio vnius rei excludit aliam, Annot. decis.592.num.23.
Expressio rerum, & iurium comprehendit dominium, & proprietatem, decis.500.num.7.
Expressio specialis etiam vbi requiritur, sufficit vt fiat relatio ad quid certum, absque alia expressione, decis.515. num.43.
Extensio in fideicommissis quando admittatur, decis.419. num.7.
Extensio benè fieri potest ad casum similem, & eamdem rationem habentem, decis.427. num.69.
Et hoc maximè, si verba restrictiua non sint adiecta, ibid. num.70.
Atque hoc amplia, si appareat de verisimili mente disponentis, ibid.num.71.

Extensio in statutis exclusiuis fœminarum non fit ex identitate rationis, sed requiritur maioritas, decis.447.num.5.
Extensio ratione connexionis fit de vna persona ad aliam, decis. 444.num.29.

F

F A C T V M.

FACTIS magis standum est, quàm verbis, decis. 430. num.72.
Factum à maiori parte, non potest alijs præiudicare, in his, quæ omnes in particulari tangunt, decis.456. num.28.
Facta melius declarant voluntatem, quàm verba, decis.439. num.20.
ex Facto proprio tertio, quis non potest præiudicare, decis.431. num.9.
super Facto strictè quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum, decis.517.num.6.
ex Pacto alterius quis iure suo non est priuandus, decis. 492, num.17.
Factum est concludenter ab allegante probandum, cum non præsumatur, decis.550.num. 5.
Factum aliquod præclarum debet sufficere pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ, decis.562.num.17.
Factum defuncti hæres tenetur seruare, & hoc maximè quando hæres approbauit factum, decis.438.num.55.
Factum, & sequutum id, quod verè fuit inspici debet, decis.481, num.16.
super Facto strictè, quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum, decis. 516. num.6.
Facto vbi opus est, non sufficiunt verba, decis.502.num.6.
de Facto interpretando, quando agitur, attenditur tantum id, quod est factum, decis.516.num.9.
Facere aliquid, si quis sit obligatus intra certum tempus, non potest dici negligens, si id non adimpleat, si adhuc tempus non sit transactum.
Et hoc ea ratione quia intra dictum tempus mora non committitur, decis.563.num.7.& 8.

F A C V L T A S.

Facultas transferendi pensionem prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, decis.452.num.20.
Facultatem aliquid faciendi, si quis ab alio receperit, factum reputatur illius, qui dedit talem facultatem, decis.584. num.16.
Facultate sibi attributa, si non tota vltus sit mandatarius, non potest dici, quod excesserit fines mandati, decis.428. num.6.
Facultatibus suis nemo inauditus est spoliandus, decis. 584. num.24.

F A L C I D I A.

Falcidia pertinet solùm ad hæredem vniuersalem, decis.582. num.28.
Falcidiæ prohibitio in statut. Vrb. lib.1. cap.141. fuit expressa ad maiorem declarationem, decis.582.num.29.
Falcidia censetur prohibita ex prohibitione alienationis, decis. 582.num 30.
Falcidia non potest detrahi ex bonis prohibitis alienari, decis.484. num.12.

F A M A.

Famam, & publicam vocem testis probat, si asserat, sic publicè audiuisse, decis.430, num.32. & 33.
Fama publica, & voce testes, qui deponunt, debent deponere per verbum suie, decis.452.num.6.
de Fama bona illi testes, qui deponunt, præualent alijs, licet sint numero pauciores, decis.464. num.3.
de Fama bona si testes deponant, sunt præferendi illis, qui de mala testificantur, decis.430. num.103.
Fama tunc in antiquis probat, quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis, decis.458.num.65.
Famam probant testes, licet non dicant, à quibus audiuerint, si ciuiliter agatur, decis.424.num. 10.
Famam, & publicam vocem testes vt probent, debent concludere de tempore præciso cum possibile sit ortum habuisse post litem motam, decis.424.num.9.
Fama non potest præualere veritati, decis.606. num.18.
Famam, & publicam vocem importat verbum publicè, decis.430. num.102.

F A M I L I A.

Familiæ splendor, & honor non conseruatur in fœminis, sed tantum in masculis, decis.574.num. 8.
de Familia paterna etiam dicuntur fœminæ extra familiam nuptæ, decis.422.num.6.
Familiam effectiuam, quando testator tantum dicatur vocasse, decis.479. num.6. & 7.
FAMILIARIVM Papæ beneficia sunt reseruata, decis.429.n.18.
Familiares Papæ sunt Auditores Rotæ, decis.429.num.20.
Familiaris familiaris mei an sit meus familiaris, decis. 429. num.19.
Familiaris familiaris Principis, est etiam familiaris ipsi Principi, & hoc ratione excellentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua, & dominus, & familiares sui conseruantur, decis. 420.num.21.
Familiaritas Cardinalis remanet, etiamsi familiaris haberet Ecclesiam Parochialem extra Curiam, decis.429.num.15.

F A V O R.

Fauori pro se introducto, quilibet potest renunciare, decis.461. num.9.
Fauori mixto, quis non potest renunciare, quando id, quod renunciatur, non solum proprium fauorem renunciantis, sed etiam alterius concernit, decis.456. num.7.
Fauori proprio quilibet potest renunciare, decis.456.num. 6.
ad Fauorem eius censetur creatus census, qui soluit eius fructus, decis.481.num.12.13.& 14.
in Fauorem alicuius ea, quæ sunt inducta, non debent in eiusdem odium retorqueri, decis.509.num.11.
FERIA 2. & 3. quæ immediatè celebrantur post diem Paschatis, & Pentecostes, sunt primi ordinis, & tertiæ classis, decis.515. num.18.
Feria 2. & 3. post diem Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes ponuntur inter maiora duplicia, & quid de festo Prothomartyris, decis.515.num.21. & 22.

F E S T V M.

Festa S. Prothomartyris, S. Ioannis, & SS. Innocentium, licet non ponantur in ordine classis, celebrantur tamen vt festa primi ordinis, & 3. classis, decis.515.num.19.
Festum Natiuitatis DOMINI, vt augeatur, ideò post illud ponuntur aliæ festiuitates, decis.515.num.11.
Festum S.Stephani, S. Ioannis, &c. licet iungatur Festo Natiuitatis Domini, non tamen dicuntur solemnitates illi similes, decis. 515. num.12.
Festum S. Stephani, S. Ioannis, & SS. Innocentium ab Ecclesia post Natiuitatem Domini, quare fuerunt ordinata, decis.515. num.10.
Festa primæ classis, & secundi ordinis sunt Epiphania, Ascensio Domini, Pentecostes, Corpus Domini, & alia, de quibus hic, decis.515.num.17.
Festum Prothomartyris, S. Ioannis, & feria 2. & 3. Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes licet sint primæ classis, non tamen sunt primi ordinis sicut est ipsa Natiuitas, & Paschatis dies, decis.515.num.16.
Festa S. Prothomartyris, S.Ioannis, &c. & feriæ 2. & 3. post Pascha, & Pentecostes, licet non differant respectu recitationis officij, tamen distinguuntur ab ipsa die Natiuitatis, & Paschæ, ornatu, & seruitio, decis.515.num.24.

F E V D V M.

Feudum, quando non dicatur acceptatum, vti deuolutum, decis. 499. num.15.
Et quid si simpliciter fuerit acceptatum, ibid.
in Feudis, quando intret ius accrescendi, decis.486. num.10.
in Feudo recepto pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, non obstante diuisione masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus, decis.492.num.4.
Feudum simpliciter concessum pro se, & hæredibus dicitur mixtum, ad hoc vt descendentes debeant esse hæredes, decis.482. num.4.
in Feudo vocatis non potest præiudicari per nouas inuestituras, decis.492.num.15.
in Feudo, emphyteusi, &c. succedentibus ex propria persona non nocet, quidquid eorum antecessores fecerunt, decis.492. num.16.
à Feudo censentur exclusi Clerici, si seruitia præstanda sint Principi sæculari, decis.490.num.1.
in Feudo mixto non potest succedere hæres in re particulari, decis.482.num.9.
ad Feudum si statutum prohibeat, ne succedat Monachus habet etiam locum in Canonico Regulari, vel in alijs quocumque impedimento ad seruitium impeditis, decis. 459. num.13.
in Feudum, quis potest rem propriam recognoscere, & sibi præiudicat, decis.613.num.5.
Feudum, quando quis obtinuit, & Dominus negat inuestituram sub prætextu felloniæ, quæ non sit probata, feudatario competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. ad obtinendam immissionem, decis.505.num.21.
Feudum quando dicatur hæreditarium, & sic comprehendat fœminas, decis.482.num.7.
in Feudis primum principium, prima radix, & fundamentum est attendendum, decis.492. num.6.
in Feudo mixto, vt quis succedat, sufficit, quod sit hæres primi inuestiti mediante persona suorum antecessorum, nec refert quin sit hæres vasalli vltimo loco defuncti, decis.469. num. 11.

Et

Et sufficit per eum non stare, quo minus sit hæres defuncti, ibid.num.12.
in Feudo mixto succedere intendens sufficit, vt sit hæres in re certa, licet non vniuersalis, reiecta contraria opinione, decis.489.num.10.
Feudum sine dubio dicitur mixtum, dum fuit receptum pro hæredibus ex se descendentibus, decis.482.num.5.
Cùm tunc verbum Hæredibus non possit capi pro descendentibus, ibid.num.6.
Feudi natura non dicitur mutata per diuisionem factam inter vocatos.
Et hæc est verior opinio, decis.492.num.2. & 3.
Feudum receptum pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, istæ numquam intrant, donec aliquis masculus ex primo inuestito descendens adsit, decis.492. num.5. & quare num.6. & 7.
Feudi concessio facta iuxta formam antiquæ inuestituræ, non potest dici noua concessio, decis.492.num.13.14 & 15.
Feudum mixtum non differt à feudo ex pacto, & prouidentia, nisi quod in mixto requiritur qualitas hæreditaria, decis. 499.num 4.
Et Rota in hoc seruat, quod sufficiat, vt per succedentem non stet, quominus fuerit hæres, ibid.num.3.
Et quod sit hæres primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licet non sit hæres vltimi, ibid num.6.
in Feudo ex pacto, & prouidentia descendentibus non nocet non peritio inuestituræ, decis.499. num.7.
Feudi iterata concessio non dicitur facta tanquam de vacanti, & nouo, si Dominus nunquam acceperit eius possessionem, nec illud incorporauerit.
Quo casu semper retinet eius pristinam naturam, & renouatio facta ob incuriam caducitatem, remanet eiusdem qualitatis prout erat feudum antiquum, decis. 499. num. 11. & 12.
Feudi renouatio, licet dicatur concedi tanquam feudum nouum, tamen id non præiudicat inuestito, decis.499.num.18.
Quia per hoc non immutatur natura concessionis antiquæ, & in dubio semper censetur renouatio, non autem noua concessio, ibid.num.19.
in Feudo ex pacto, & prouidentia receptior opinio est, vt intret repræsentatio ad fauorem neptum, decis.482. num.8.
Feudorum antiqua natura est omnino attendenda, si in nouis inuestituris ad antiquas sit facta relatio, decis 465.num.3.
Feudi priuatio non obstat, quando Dominus concessionem renouauerit, in nihilo mutando eius qualitates antiquas, decis.499. num.13
Feudum, dicitur ex pacto, & prouidentia, si nulla sit facta mentio hæredum, decis.465. num.1.
Feudum, si sit concessum pro se suisque hæredibus masculis, vel fœminis, negari non potest, quin non sit mixtum, decis.465. num.2.
Feudum, quando est mixtum, locus est repræsentationi, decis. 482.num 1.
Et hoc Doctores vnanimiter affirmant, ibid.num.2.
Feudum renouatum, quando retineat eamdem primæuam naturam, decis.499.num.9.

F I C T I O.

per Fictionem dicuntur legitimati filij per subsequens matrimonium, decis.430.num.4.
Fictio impossibile est, vt repræsentet viuam illam personam, quæ à lege, morte non expectata fingitur iam mortua, decis. 505.num.5.

F I D E I C O M M I S S A R I V S.

Fideicommissarius, si agnouerit fideicommissum ad sui fauorem purificatum, illud potest ad alios transmittere, decis.519. num.25.
Fideicommissarij confessioni non statur circa solutionem æris alieni testatoris, decis.489. num.10.
Fideicommissaria bona possunt, & debent alienari pro soluendis Testatoris debitis.
Sed ad istum effectum, debent iustificari dicta debita, decis.541. num.30. & 31.
Et in hoc non statur assertioni alienantium, & vlterius debet probari versio in hanc causam, ibid.num.32.
Fideicommissaria bona ipso iure acquiruntur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum, decis. 438. num.33.
de Fideicommissaria substitutione quando agitur, tunc succeditur testatori, non autem hæredi grauato, decis.438. num.29. amplia num.30.

F I D E I C O M M I S S V M.

ad Fideicommissum si testator vocauerit aliquem de certo loco, sufficit vt origine, non autem domicilio sit talis, decis. 436.num.18.
Fideicommissum non potest negari, quin sit particulare, si corpora particularia fuerint relicta, decis.421.num.6.

sub Fideicommisso vniuersali, quando comprehendatur prælegatum particulare, decis.421.num.24. & seq.
Fideicommissum in fauorem agnatorum inductum intra cancellos decimi gradus continetur, decis.436. num.4.
Fideicommissum, quando fuit factum in casu contrauentionis, in pœna voluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ, decis.419.num.5.
Fideicommissa hæreditaria possunt fieri etiam vltra vires hæreditarias, cum non fiant de ipsa hæreditate, decis. 421. num.4.
Fideicommissum an sit vniuersale, vel particulare, id ante omnia pendet à præsumpta voluntate Testantis, decis.418. num.9.
Fideicommissum ex prohibitione alienationis, quando censeatur inductum etiam in casu mortis, decis.531.num.2.& 3.
Fideicommissum factum in casu contrauentionis non potest dici purificatum, si disposita per testatorem sunt per hæredem seruata, decis.419.num.2.
Fideicommissum, quando dicatur particulare, decis. 418. num.2.
Fideicommissum particulare non comprehenditur in vniuersali, decis.421.num.27.
Fideicommissum corporum particularium non potest dici vniuersale, decis.421.num.8.
Fideicommissi restitutio inanis quomodo redderetur, si prælegata fere totum patrimonium absorberent, decis.421.num.13.
Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis si fiat vltra vires hæreditarias, & hæres non recuset, sibi imputet, decis.421.num.5.
Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis, non potest fieri vltra vires hæreditarias, cum fiat de ipsa hæreditate, decis.421.num.4.
Fideicommissum de casu ad casum non extenditur ob solam rationem conseruandæ agnationis, decis.427. num.28.
Sed hoc non procedit, quando adsunt verba, quæ generaliter, & impropriè dictam extensionem importare possint, decis. 427 num.29.
Quia tunc sine dubio extensio admitti potest, ibid. num.30.
Fideicommissi extensio admitti potest stante mente, & voluntate testatoris ex probabilibus coniecturis deducta, decis.427. num.31.
Fideicommissum vniuersale tunc dicitur, quando fit de tota hæreditate, vel de quota, decis.421.num.7.
ad Fideicommissum agenti, semper obstat regula substitutio de te non loquitur, & iste casus non est in verbis substitutionis comprehensus, decis.448. num.1.
de Fideicommisso hæredis, si testator disponat, & ipse hæres consentiat adeundo hæreditatem simpliciter, tunc legatarius non tenetur probare dominium testatoris, & quid sufficiat vt probet, decis 538. num.13. & 14.
Fideicommissa cum sint strictè interpretanda, non debent extendi de vno casu ad alium, decis.427.num.22.
ad Fideicommissum agens debet probare se in illo esse comprehensum, decis.453. num.1.
Fideicommissum, quando non censeatur testator voluisse restringere, decis.489.num.12.
ad Fideicommissum, si sint vocati filij legitimi, & naturales vere, & non fictè, tunc qualiter dicta filiatio sit probanda, & an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, decis. 430.num.17. & 18.
Fideicommisso si aliqua res sit supposita, non potest permutari, nisi constet de vtilitate, & re vtiliori, decis.489.num.5.
Fideicommissum resultat, si testator disposuerit, vt eius bona conseruentur in sua familia, & non solum perpetuum in casu mortis, sed etiam reciprocum, & hanc opinionem sæpiùs secuta est Rota, decis.467.num.1. & 2.
in Fideicommissis extensio admittitur, quando constat de mente testatoris suam volentis agnationem conseruare, decis.419. num.27.
Fideicommissum non censetur testator voluisse coarctare ad decimum gradum, si vsus sit verbis, semper, & in perpetuum, decis.436.num.7.
Fideicommissum quando testator constituit ad conseruandum familiæ splendorem per multos substitutionum gradus, tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud censentur vocati, decis.436.num.5. & 6.
Fideicommissi conditionalis terminos non debet egredi ratio prohibitionis alienationis ei adiecta, decis.467. num.13.
Fideicommissum non potest dici apertum, si conditiones sub quibus fuit factum, non sint purificatæ, decis.419.num.1.
Fideicommissum in casu mortis censetur inductum, ex prohibitione alienationis vestita à causa, decis.574. num.13.
Fideicommissum, quando sit extendendum, decis.427.num.24.
in Fideicommissis potissimum testatoris votum debet attendi, decis.436.num.8.
de Fideicommisso dicitur constare ex lectura testamenti, decis. 468.num.7.

ad Fideicommissum si testator vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, ista verba an excludant filios legitimatos ex subsequenti matrimonio, decis.439.num.1.
pro Fideicommisso, & legato quando datur actio personalis, datur etiam actio hypothecaria, decis.538.num.7.
Fideicommissum non est extendendum de casu ad casum, si apertè non fuit habita ratio de conseruanda agnatione, decis. 419.num.8.
Fideicommissum, quando ex verisimili mente testatoris extenditur, non dicitur extensio, sed comprehensio quædam, & mentalis interpretatio, decis.427.num.32.
Fideicommissum factum ad conseruandam agnationem potest extendi, etiamsi ratio eam conseruandi non sit expressa, sed etiam solum tacita, decis.427.num.24.
Fideicommissum fauorabile est si sit facta causa conseruandæ agnationis, decis.427.num.13.
Fideicommisso tacitè potest renunciari, decis.471.num.10.
Fideicommissum in casu mortis præsumitur inductum, si fuit prohibita alienatio, & diuisio, decis.574.num.14.
Fideicommissum censetur inductum ex arcta prohibitione alienationum bonorum, decis.531.num.11. & 12.
Fideicommissum dum est in diem, si filij instituti detrahant legitimam, nulli alteri detractioni est locus, decis. 579. num.18.
sub Fideicommisso vniuersali, & sub particulari non est inconueniens, quod vna eadem res dicatur supposita, decis. 418.num.20.
Fideicommissum, quando est vniuersale, tunc hæres etiam si non confecerit inuentarium, potest detrahere fideicommissum particulare, decis.18.num.1.
Fideicommissi restitutionis casus si non venerit, non est agendum de Trebellianicæ detractione, decis.579. num.14.
Fideicommisso, vt quis dicatur renunciare voluisse, debet constare de eius plena, & perfecta scientia de fideicommisso, decis. 471.num.12.

F I D E I V S S I O.

Fideiussio respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis, decis.592.num.1.
Fideiussio est actus de sui natura læsiuus, & ideò subiacet Statut. Vrb. lib.1. cap.151. decis.497. num.30. 65. 72. 83. 91. 98, & 106.
Fideiussio, tunc dicitur læsiua, quando sumus in verò fideiussore, qui pro alio fideiubeat, nihil recipiendo, decis.497. num.183.
Fideiussio comprehenditur sub Constitutione Marchiæ, licet in ea non reperiatur expressa, quia non est contractus lucratiuus, sed est eiusdem, & fortè damnosioris conditionis, quàm cæteri in ea narrati, decis.497.num.66.
Fideiubere mulier de iure communi non potest, decis.497. num.171.

F I D E I V S S O R.

Fideiussores plures quando sunt obligati, omnes respectu vnius dicuntur confideiussores, decis.487.num.1.
Et sic alter alteri ad inuicem sunt etiam fideiussores pro rata, ibid. num.2.
Vnde ratione solidi alter pro altero, & tenetur, & conueniri potest, ibid.num.3.
Fideiussor soluendo non suum gerit negotium, sed principalis debitoris, decis.487. num.5.
contra Confideiussorem agitur ex iuribus cessis ratione mutui periculi in eis considerati, & ideò cessante dicto mutuo periculo non potest agi contra eum, decis.617.num.22.
Fideiussores, quando se non obligant respectu mutui periculi, quod procedit, quando (verbi gratia) primo fideiussi, & postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, hoc casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non intercessit contemplatione illius vltimi fideiussoris.
Nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, decis.617.num.5. & 6.
Fideiussorum obligatio, quando subsistat non obstante, quod principalis fuerit inualidè obligatus, decis.487. num.9.
ex Confideiussoribus si vnus soluat solidum contra coobligatos habet actionem contrariam mandati, decis.487.num.4.
Fideiussor vnus si soluat solidum, repetit ratam ab alijs, vtili actione negotiorum gestorum, decis.487. num.7.
Fideiussores duo, quando fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet primo, & alius secundo, si creditor liberet eum, qui intercessit primo loco, & agat contra illum, qui intercessit secundo loco non obstabit exceptio cedendarum.
Quia primus fideiussor non intercessit contemplatione secundi, & ideò non potest petere, vt sibi cedatur contra illum, decis.617.num.8.
Fideiussores, si simul non contraxerint, sed diuersis temporibus, & ignoranter, isto casu ille, qui soluit, censetur soluisse debitum proprium, & ideò non potest ab alijs repetere, decis. 617. num.23.
Fideiussor, qui intercessit non contemplatione alterius fideiussoris, soluendo dicitur satisfecisse suæ obligationi, nec cessio ei suffragatur, decis.617.num. 10.
Fideiussor obligans se in casu nullitatis, data eius nullitate, tenetur ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem pretij, decis.510.num.15.
Fideiussores, quando sunt duo, & vnus ex eis soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is, qui integrè soluit, obtenta cessione agere contra alium pro consequutione portionis ad eum spectantis, decis.617.num.1.
inter Fideiussores præsumptio mutui periculi, si aliquis eorum non fuit nominatus expressè inter alios confideiussores, non potest considerari, decis.617.num 19.
Fideiussores, quando plures sunt obligati contemplatione alterius, tunc cessio confideiussori suffragatur, decis. 617. num.18.
Fideiussor non dicitur se obligasse contemplatione alterius fideiussoris, licet secundo loco sit datus, si constet eum non habuisse notitiam de obligatione fideiussoris, decis. 617.num.12.
Fideiussorum obligatio, quando non possit dici insolidum. decis.617.num.13.
Fideiussores, si fideiubeant respectu mutui periculi, quia (*verbi gratia*) non fideiuberem sine te, nec tu sine me. tunc habet locum beneficium cedendarum, decis.617.num.4.
Fideiussor non tenetur vltra ea, pro quibus fideiussit, decis.606. num.16.
Fideiussoris obligatio expirat, si principalis adimpleuerit id, quod promisit, decis.612.num.3.

F I D E S.

Fides testi non adhibetur, si vnum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium, decis.420.num.5.
Fides non est adhibenda testibus, si sint nulliter examinati, decis. 430.num.98.
Fides extraiudicialis regulariter non facit fidem, decis. 594. num.15.
Fides magna est adhibenda testi deponenti contra inducentem, quia contra personam nihil opponi potest, decis. 430. num.31.
Fides non est adhibenda testi in causa propria, decis. 433. num.8.
Fides Secretarij Sancti Officij admittitur ad probandum alicuius sanguinis puritatem, decis.463.num.7.
Fides simplices non probant consuetudines, decis.469. num.10.

F I L I A T I O.

Filiationis probatio difficilis est, præcipuè, quando intercessit longum tempus.
Et ideò procedendum est per materias coniecturales, quamuis non concludentes.
Sufficit enim, quod concludant à communiter accidentibus.
Et talis probatio nocet etiam tertijs, decis. 430. num. 13. & 14.
ad Filiationem legitimam probandam regulariter requiritur.
Vel quod probetur quasi possessio filiationis.
Vel paternorum bonorum possessio.
Vel quod filius sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, decis. 439.num.10.
Quæ omnia simul non requiruntur, sed vnum sufficit, ibidem num.11.
Filiatio etiam legitima de facili cum probari non possit, ideò recipit illam probationem, quæ haberi potest, decis.430. num.11.
io Filiationis quasi possessione, quis constituitur contra nominantes, & tractantes vti talis, decis.597.num.12.
Filiatio, qualiter probari possit, decis.439.num.16.
Filiatio probari potest ex fide baptismatis adminiculata, decis.511. num.1.
Filiatio non certis probationibus, sed præsumptionibus probari solet, decis.430.num.15.
Filiatio probatus ex tractatu, & communi reputatione, decis.501. num.33.
Filiationis probatio ex quibus coniecturis coadiuuetur, decis. 597.num.6. 7. & 8.
Filiationis tractatus, solum tractanti præiudicat, non autem tertio, decis.597.num.18.

F I L I A.

Filias, si testator simpliciter vocauerit, non dicitur in omnibus habuisse rationem conseruandi agnationem, decis. 422. num.9.
Filiæ testatoris de eius familia esse dicuntur etiam si sint nuptæ, decis.422.num.10.
Filiæ possunt petere supplementum legitimæ, quando instituitur extraneus, non obstante statut. Vrb. lib.1. cap.141. decis. 582. num.24.
Filiarum appellatione nullo modo possunt venire sorores, decis. 519.num.7.

Filiæ

Filiæ fœminæ, vt excludantur ab hæreditate matris, non tanta ratio est, quanta ab hæreditate patris, vel aui, decis.547. num.4.
Filia est sua hæres patris, decis.540.n.2.

F I L I V S.

Filij, quando sunt vocati ad successionem ex persona patris non propria contemplatione, tunc patris delictum nocet eis, decis. 479.n.29.
Filij, quando admittuntur ex prupria persona ad successionem, tunc patris delictum non nocet illis, decis.479.n.29.
Filijs non debet nocere delictum patris in successionibus, decis. 479.n.27.
Filios suscipere, verba ista quid importent, decis.430.n.35.
sine Filijs quis præsumitur decessisse, decis.468.n.8.
Filios verè, & non fictè legitimos si testator vocauerit ad fideicommissum, ista verba an excludant filios legitimatos per subsequens matrimonium, decis.439.n.1.
Filij legitimati per subsequent matrimonium non reputantur tantum, sicuti nati ex legitimo matrimonio, decis. 430. num.77.
Filij legitimi, & naturales, verè, & non fictè, quando sunt vocati ad fideicommissum, tunc qualiter talis filiatio sit probanda, decis. 430.n.17.
Et an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, ibidem num.18.
Cum sit necessaria probatio, quæ non conueniat, nisi procreatis, & natis ex legitimo matrimonio, ibid.n.19.
Filij de iure ciuili sequuto matrimonio censentur legitimi per præsumptionem. secundum verò ius canonicum per fictionem, decis.430.n.9.
Filius, qui inuentarium non confecit bonorum paternorum, & bona alienauerit, præsumitur in dictis alienationibus legitimam coosumpsisse, nisi ipse contrarium probet, decis.541. num.25.
Filio si pater aliquid plus reliquerit vltra legitimam, ex hoc potius arguitur odium, quàm dilectio, decis.479.n.10.
Filius legitimatus per subsequens matrimonium, de iure ciuili dicitur legitimus per præsumptionem, decis.430.n.6.
Filio, si pater mandet, vt adeat hæreditatem, quid scire debeat, decis.417. n.12.
Filiorum educatio legalis totaliter est distincta ab ipsa tutela, & bonorum administratione, decis.604.n.18.
Filius, si non confecerit inuentarium, licet noo amittat legitimam, tamen d. non confectio operatur, vt ei, & causam habenti ab eo alleganti ex alienationibus ab eo factis non fuisse consumptam legitimam, incumbat onus probandi hoc concludenter, decis. 541. n.28.
Filius non amittit legitimam, ob non confectionem inuentarij, decis.541. n.22.
Filij possunt habere bona separata ac distincta à bonis paternis, decis.434 n.6.
ex Filij delicto non possunt confiscari bona in præiudicium patris illa possidentis, decis.455.n.13.
Siue si considerentur huiusmodi bona, tanquam peculium profectitium filij, ibid.n.14.
Siue, vt peculium aduentitium, ibid.n.15.
Filijs Fratrum si statutum tribuat successionem in stirpes, intelligitur, quando cum patruis concurrunt, secus autem quando sunt soli inter se, decis.600.n.25.
Filium tanquam legitimum, & naturalem ex quibus necessariò inferatur, quod quis tractauerit, & num.18. decis.439. num.16.
Filius non priuatur legitima, nec ob inobedientiam contra Testatorem, nec contra Legem, decis.541.n.23.
Filij primi gradus non tenentur cauere, quando sunt grauati restituere fratribus, aut proprijs filijs, decis.582.n.2.
Fallit tamen, si sint grauati restituere extraneo, & ista opinio est indubitata quoad cautionem, ibid.n.3.
Filius præsumitur legitimus, si admissus reperiatur ad ea bona, ad quæ filij tantum legitimi ex præcepto testatoris erant admittendi, decis.439. n.14.
Filius, ex quibus dicatur probatum fuisse post matrimonium conceptus, decis.[illegible].n.21.
Filio familias, ac sub patria potestate constituto, videtur esse ingenita, & connaturalis paupertas, decis.521.n.7.
Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, sed ab ista regula receditur ex coniecturis, decis.514.n.13.
Verum tamen est, quod dictæ coniecturæ debent esse vrgentes, & diuersæ, & nisi clarè concludant mentem ipsius testatoris, non attenduntur. ibid.n.14.
Filijs primi gradus potest etiam prohiberi Trebellianicæ detractio, quam sententiam omnia ferè Tribunalia Italiæ sequuntur, eamque perpetuò tenuit Rota, decis.582.n.7.
Filius grauatus onere fideicommissi potest aliqua bona eligere pro sua legitima, quæ aliquo onere grauari nequeant, decis.468. num.11.
Et illa quidem potest ad libitum alienare inter viuos, & an hoc possit facere in vltima voluntate, ibid. num.12. & 13.
Filius, siue extraneus, si hæres instituatur, & vxori vsusfructus relinquitur, vxor non consequitur fructus Trebellianicæ, sed illam fideicommisso grauatus deducere debet, declara vt, decis. 579.n.12.
Filij in conditione positi censentur vocati secundum statutum Vrb. lib.1.cap.142. decis.479.n.3.
Filius quando per indirectè mutuam pecuniam accipit, vt fraus fiat, S. C. Maced. tunc etiam illud intrat, decis.497. num.174.
Filij quando dicantur exclusi à fideicommisso ob delictum patris, decis.479.n.25.
Filios aliquos si pater hæredes instituerit in omnibus bonis, & alijs legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga institutos, non autem odium erga alios, decis.479. n.11. & 12.
Filiorum corpora tumulare in sepulchris parentum, est consuetudo religiosa antiquorum, decis.609.n.1.
Filijs suis si pater reliquerit legitimam, potest de residuo disponere liberè quomodo vult etiam in præiudicium eorundem filiorum, decis.466.n.2.
Filius legitimatus ex iure suitatis primam causam succedendi exclusa matre, acquirit, decis.528.n.3.
Filiorum legitima, an ante dotes filiarum à patre relicta detrahenda sit, decis.484.n.11.
Filij in conditione positi, quando etiam censeantur vocati ad portionem patruorum, decis.479.n.3.
Filius etiam alibi natus sequitur Ciuitatem, ex qua pater originem trahit non autem domicilium, decis.436.n.17.
Filius legitimatus non potest aliquid petere, quod repugnet voluntati patris, decis.572.n.7.
Filij, quando in fideicommisso iure proprio succedunt, hoc casu patris delictum nullo modo eis nocet, decis. 479. num.22.
Filij occisoris an succedant testatori, &c. decis. 479. numer.21.
Filij dempta eorum portione legitima considerantur tanquam extranei, decis.466.n.3.
Filius illegitimus per legitimationem consequitur iura suitatis, decis.528.n.2.
Filios natus ex vxore, præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri, decis.597.n.1.
Filius alienans aliqua bona, censetur illa elegisse pro legitima sibi debita in bonis paternis, decis.541.n.18.
Filius illegitimus ab intestato suam legitimam consequi minimè potest, decis.572.n.3.
Filios, filiasque idcirrò concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus, decis.574.n.24.
Filiorum, & descendentium sola existentia impedit legitimationem filiorum naturalium, decis.502.n.1.
contra Filij bona propria non potest dirigi mandatum pro debitis patris, decis.434.n.7.
Filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminæ continuentur, decis.513.n.1.

F I N I S.

Finis substitutionis quando est diuersus, tunc legata non veniunt in generali substitutione, decis.418.n.11.
Fines mandati non præsumitur, quis excedere voluisse, decis.428. num.5.
Finis attendendi debet, decis.483.n.12.
Fines mandati, quando non dicatur, quis excessisse, decis.428. num.5 & 6.
FISCI appellatione compræhenditur etiam Fiscus feudatarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum subditos perpetrato, decis.449.n.42.
Fiscus dicitur acquirere bona confiscata ex titulo lucratiuo, decis. 449. n.34.
Fiscus quilibet in suo territorio confiscat bona condemnati, decis. 449.n.9.

F OE M I N A.

Fœminis quando dos est constituenda, quid sit spectandum, decis. 484.n.9.
Fœminas si testator primo loco vocauerit, non dicitur contemplasse agnationem, decis.419.n.10.
Fœminarum statutum exclusiuum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, decis.452.n.38.
Fœminæ nuptæ extra familiam, de familia etiam paterna dicuntur, decis.422.n.6.
Fœminæ, vt agnatæ possunt conseruare agnationem, decis.427. num.44.
Fœminæ potest esse, vt nolint, aut non possint nuptias contrahere, decis.448.n.10.
Fœmina est incapax tutelæ, etiamsi sit data in testamento, decis. 435.n.1.
Fœmina licet sit incapax tutelæ, tamen ex voluntate testatoris

toris potest eam exercere, decis. 435. num. 6.
Fœmina exclusa, censentur etiam exclusi omnes illi, qui ab ea descendunt, decis. 501. n. 10.
Fœmina quando dicatur comprehensa in feudo, decis. 482. num. 7.
Per Fœminarum existentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem substituti, persona eiusdem substituti debet esse talis, quæ possit excludere filiam grauati, decis. 571. n. 23.
Fœminæ memoriam agnationis non conseruant.
Sed potius tanquam principium alterius familiæ, cum extinctionem personæ propriam perimunt agnationem, decis. 531. num. 15.
Fœminæ regulariter veniunt sub nomine hæredum, & successorum, decis. 574. n. 2.
Fœminæ appellatione hæredum, & successorum non veniunt concurrentibus coniecturis, id suadentibus, decis. 574. numer. 2.
Fœmina à fideicommisso dicitur exclusa, si tantum proximiores masculi de domo, & familia testatoris sint vocati, decis. 501. num. 8.
Fœmina agnata licet sit nupta, nihilominus conseruat agnationem, decis. 543. n. 43.
Fœminis non nocet diuisio facta inter filios Testatoris, ad effectum consequendi dotem eis relictam, decis. 541. numer. 17.
per Fœminarum existentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem substituti, persona eiusdem substituti debet esse talis, quæ possit excludere filiam grauati, decis. 581. numer. 23.
Fœminæ, nec descendentes illarum comprehenduntur in eis, quæ fiunt ad honorem domus testatoris, decis. 531. numer. 10.
Fœminarum sexus auarissimum est, decis. 594. n. 21.
Fœminæ etiamsi extra familiam nuptæ, nihilominus agnatæ dicuntur, decis. 427. n. 38.
in Fœminis nomen propriæ familiæ terminatur, decis. 374. num. 17.
Fœminæ, stante statut. Vrbis lib. 1. cap. 141. si sint institutæ hæredes, an possint petere supplementum legitimæ, decis. 582. num. 23.
Fœminæ, tanquam principium alterius familiæ propriam perimunt, decis. 574. n. 26.
Fœminæ agnatæ non est inconueniens, quod durante vita ipsarum ad fideicommissum admittantur, decis. 531. numer. 22.
Fœmina agnata, quando vti talis est admissa ad fideicommissum, ea defuncta fideicommissum remanet in masculis proximioribus de agnatione in eo comprehensis, decis. 531. num. 21.
Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, nepotum, & descentium, in emphyteusi, & in alijs contractibus, quando mens disponentis repugnat, decis. 531. n. 6.
Fœmina regulariter non comprehenditur in emphyteusi Ecclesiastica, in inuestitutis concessis pro se, & filijs.
Et hoc magis procedit, quando nominatim est facta pro masculis, decis. 501. n. 11. & 12.
Fœtus, dum lactantur, computantur in decimis mixtis, dum verò pascuntur in decimis prædialibus, decis. 458. n. 48.

FORMA.

Formam, & materiam requirit matrimonium, cum sit matrimonium, decis. 430. n. 7.
Forma, si respiciat priuatam vtilitatem, potest benè quis illi in sui præiudicium renunciare, decis. 498. n. 9. & 10.
Forma, nisi impleatur, actus aliter gestus, corruit, decis. 474. num. 10.
Forma data à statuto, si non est substantialis, sed effectualis, sufficit, vt adimpleatur per æquipollens, decis. 498. n. 4.
SANCTVS FRANCISCVS ab origine instituti Ordinis, dum viuit habitum Tertiarium ingredientibus dedit, & post eius gloriosum obitum, idem fecerunt Ministri Generales, & alij particulares, decis. 584. n. 15.
S. Franciscus præscripsit Trino Ordinis certas Regulas, quarum prima, & secunda Minorum, & mulierum ab Honorio III. fuerunt confirmatæ, decis. 577. n. 2.
Tertius verò pro Tertiarij, à Sede Apostolica de ann. 1390. sub Nicolao IV. fuit confirmatus, ibid. n. 3.
Sanctus Franciscus, Tertiarijs, non Religionem, sed certum viuendi modum, & vestiendi formam præscripsit, decis. 584. num. 3.
Sanctus Franciscus suo tempore multis habitum Tertiarium contulit. decis. 584. n. 4.
Sanctus Franciscus deputauit in caput, & supremum Superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum Aduocatum, ab ipso Sancto receptum, decis. 584. n. 6.
Sanctus Franciscus ab origine instituit Ordinem Tertium, omninò separatum, & independentem ab alijs, & separatas regulas præscripsit, decis. 577. num. 25.
FRATRES Minores successiuis temporibus semper habitum contulerunt Tertiarijs sæcularibus, decis. 598. n. 18.
Fratres Minores S. Francisci non habent propriam, & coactiuam iurisdictionem in Tertiarios seculares, decis. 598. num. 2.
Fratres Seruitæ, & omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iurisdictione Ordinarij, & subijciuntur Generali, & Superiori Ordinis.
Et immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiuntur, vt patet ex Constitutionibus Vrbani VI. & Innocentij VIII. decis. 566. n. 6. & 17.
Fratres Tertiarij Regulares S. Francisci sunt nati ex latere Fratrum Minorum. Et considerantur tanquam membrum & pars d. Ordinis, decis. 548. n. 42.
Fratres Sancti Dominici, Carmelitæ, Augustiniani, & Fratres Sancti Francisci de Paula ad instar Fratrum Minorum possunt recipere, & dare habitum Tertiarij secularibus, decis. 598. num. 27.
Fratrum Sancti Francisci de Obseruantia Commissarius Generalis quam iurisdictionem habeat, decis. 456. num. 3. declara, vt num. 4. & 5.
sub Fratrum Sancti Francisci gubernio Moniales Sanctæ Claræ profitentur, & tenentur viuere, decis. 456. numer. 16. & 17.
pro Fratribus Minoribus Sancti Francisci nulla reperitur Bulla, quæ det facultatem eis recipiendi Tertiarios, decis. 618. num. 91.
Fratres Tertij Ordinis Sancti Francisci in seculo degentes, non sunt de Religione Minorum, decis. 618. n. 3.
Fratres de Obseruantia ab initio, & origine Ordinis, viuente Seraphico Patre, & post eius obitum, contulerunt Tertiarijs habitum, decis. 584. n. 1.
Fratres Tertiarios Sancti Francisci, ex vi Regulæ per Nicolaum Quartum confirmatæ habere debent Ministros de se ipsis, & vide n. 2. decis. 584. n. 22.

FRATER.

Frater ingratitudinis notam non effugeret, si voluisset, quod illa soror, quæ ei non renunciauerat hæreditatem paternam, admitteretur ad eius hæreditatem, exclusa alia sorore, quæ ei renunciauerat, decis. 543. n. 16.
Fratres germani si excludant sororem, filij eorum pariter excludunt sororem, decis. 600. n. 31.
Frater, præsumendum est minimè, quòd voluisset, vt vna eius soror sit deterioris conditionis, quàm sunt aliæ, decis. 543. num. 15.

FRAVS.

Fraudis, & simulationis omnis præsumptio cessat, si constet de præxistente causa, & veritate actus, decis. 529. n. 10.
in Fraudem alicuius aliquid non est perpetrandum, decis. 605. num. 16.
Fraus ne fiat Statutis, & ne reddantur e lusoria curandum est, decis. 497. n. 47. & 48.
Fraudibus, quæ fiunt in donationibus, vt obuietur, Reipublicæ interest, decis. 427. n. 162.
Fraus, & deceptio potest stare in multis sine læsione, decis. 497. num. 165.

FRVCTVS.

Fructus dotales sunt taxandi ad rationem septem pro centenario, decis. 517. n. 11.
Fructus census ille, qui soluit, censetur ad eiusdem fauorem celebratus census, decis. 451. n. 11. 12. 13 & 14.
de Fructibus omnibus soluenda est decima, quod procedit etiam non solum de omnibus fructibus prædiorum, sed etiam arborum, decis. 591. n. 11. & 12.
Fructuum condemnatio in interdictis à quo tempore fiat, decis. 522. n. 6.
Fructus percepti per eum, qui obtinuit in possessorio, an sint restituendi eis, qui postea sententiam reportauit in petitorio, decis. 522. n. 5.
Fructus immaturi, non debentur vsufructuario temporali, etiam si proximi recollectioni sint, decis. 554. n. 1.
Fructus sunt decimandi non pensio, decis. 458. n. 16.
Fructus, & non pensio decimantur, decis. 418. n. 18.
ex Fructuum perceptione probatur possessio, decis. 455. numer. 2.
super Fructibus alicuius Ecclesiæ si sit imposita pensio, parum est curandum quærere, quis eam percipiat, decis. 464. num. 11. & 15.
Fructus dotales pro rata onerum matrimonij debentur, decis. 423. num. 11.
Fructus locationum sunt indiuidui, & quid inde sequatur, decis. 495. num. 13.
Fructuum partem percipiendi ius non tollit beneficij vnio, decis. 462. num. 7.
Fructuum solutio debet referri ad causam præcedentem, decis. 517. num. 1.

Fru-

ructuum dotis solutio, ad quid sit referenda constito de diuersis constitutionibus dotium, decis. 516. n. 2.
Fructuum liquidatio fieri potest per numerationem annorum calculando ex computo arithmetico, vbi certum est ad quam summam ascendant quolibet anno, decis. 576. n. 3.
Fructuum solutio debet referri ad causam præcedentem, decis. 516. num. 1.
Fructuum dotia solutio, quidquid sit referenda, constito de diuersis constitutionibus dotium, & decis. 517. n. 2.
Fructus dotales sunt taxandi ad rationem septem pro centenario, decis. 516. n. 11.
Fructus rerum stabilium regulariter taxantur ad rationem quinque pro centenario, decis. 523. n. 3.
ex Fructibus bonorum hæreditariorum, si sit habita Trebellianica, non potest ea detrahi, decis. 488. n. 13.
in Fructuum liquidatione, cum sit res difficilis probationis, admittuntur leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas, decis. 522. n. 14.
Quando propter possessionem non potest dubitari de perceptione fructuum in genere, & solum est in controuersias quantitas ipsorum fructuum.
Et hoc etiam procedit, quamuis ea æstimatio, ex qua hæc coniectura desumitur, facta esset inter diuersas personas, ibid. num. 15.
Fructus sibi debitos, quis potest petere in iudicio ordinario, vt præmissa liquidatione quis condemnetur in sententia, decis. 522. num. 6.
Fructus bonorum stabilium in 20. annis æquant sortem, & conficiunt deductis omnibus expensis pretium ipsius fundi, decis. 522. n. 12.
FRVMENTVM vetus prius distrahi, & erogari debet, & nouum conseruari, decis. 592. n. 26.
FVNDAMENTVM intentionis suæ, quando quis probauit claris, & irrefragabilibus iuribus, illud non tollitur per quamcumque dubiam probationem, decis. 590. n. 12.
Fundamentum suæ intentionis cuilibet incumbit onus probandi, decis. 576. n. 24.
in FVNDO suo, quis potest fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat deriuare fontem positum in fundo vicini, decis. 611. n. 15.
Fundus ob alienationem prædiorum cohærentium, valdè diminutus remanet, decis. 576. n. 18.
Fundus ex pecunijs dotalibus emptus, quando succedat in locum dotis, decis. 523. n. 2.

G

GABELLARIO debentur honoraria de tempore casus contingentis, quamuis exactio vltra tempus conductæ deferatur.
Et hoc ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad principium iuris productiui obligationem exigendi, quamuis actio deferatur, decis. 554. n. 13. & 14.
Genus masculinum, quando est prolatum in numero plurali, tunc multò magis comprehendit fœmininum, decis. 514. num. 2.
Et hoc maximè procedit, quando agnationis ratio non fuit habita, ibid. n. 3.
Generi, numquam per speciem derogatur, nisi quando contraria determinantur per Principem, Legem, Statutum, Consuetudinem, aut præscriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi disponendi, decis. 577. n. 19.
Genus inducit obscuritatem, decis. 594. n. 38.
GENVAE etiam ipsæ mulieres, ne momento quidem temporis permittunt pecunias remanere ociosas, sed mercimonijs lucra aucupantur. decis. 594. n. 23.
GESTA per aliquem, non nocent tertio, si eis non consensit, decis. 597. n. 23.
Gesta per eum, de cuius mandato non constat, nihil faciunt, decis. 547. n. 13.
GRADVVM computatio debet fieri secundum ius ciuile, quando agitur de successionibus, decis. 436. n. 14.

GRATIA.

Gratia in forma dignum non inducit vacationem beneficij, nisi fuerit executioni demandata, decis. 549. n. 21.
Gratia in forma dignum ad fauorem certæ personæ super certo corpore beneficij dicitur gratia pura, & per eam acquiritur ius ad rem, decis. 569. n. 23.
Et prouisio Executoris, quare hoc casu requiratur, ibidem num. 24.
Gratia sanatoria contractus obtenta à Papa, non releuat, si ei non fuerunt narratæ omnes nullitates contractus, decis. 616. num. 15.
Gratia conditionalis non obstante decreto irritanti, non purificata conditione decretum non operatur. decis. 608. n. 38.
Gratia Principis non retrotrahitur in præiudicium tertij, ab eo præsertim causam non habentis, decis. 449. n. 10.
Gratia, quando non eget iustificatione, immissio debetur ex remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. decis. 585. n. 20.
Gratia obtenta vtraque parte informante non est opus, vt iustificetur, decis. 459. n. 1.
Gratia reintegratoria obtenta à Principe suffragatur, quoad recuperationem omnium bonorum sibi ablatorum.
Et hoc tantò magis, si Princeps iubeat in dicta gratia, cassari processum, & sententiam cum omnibus inde secutis. decis. 455. num. 25. & 26.
Gratia recipit suum esse, quando signata est supplicatio, decis. 554. num. 8.
ad Gratiæ iustificationem, si quis non agat, & tertius det de subreptione, ille non tenetur aliquid iustificare, sed benè opponens, decis. 501. n. 34.
Gratiam plenariam importat verbum, restituit, decis. 449. num. 5.
Gratia debet interpretari, vt ipsum concedentem, non autem tertium lædat, decis. 449. n. 11.
Gratia restitutionis, facta à Principe, quando multò magis est dicendum, quod est plenaria, decis. 449. n. 8.
Gratiam impugnans, ipse concludenter probare tenetur defectus obiectos, decis. 435. n. 8.
Gratia vt excusetur à vitio subretionis, debent narrari ea, quæ Princeps verisimiliter ignorare potest, decis. 526. n. 1.
Gratia, quando non est iustificata, remanet subreptitia, decis. 592. num. 21.
Gratia in forma dignum antequam executioni demandetur, non suffragatur ad effectum excludendi, vel impediendi prouisum ab Ordinario, decis. 569. n. 26.
Gratia non iustificata non meretur nomen gratiæ, decis. 569. num. 33.
Gratia, si non iustificetur pro vt requiritur, non venit aliquo modo attendenda, decis. 567. n. 22.
Gratiæ pars, quæ à practicis vocetur dispositio, decis. 526. num. 4.
Gratia tota an restringatur per clausulam, dummodo, decis. 525. num. 1.
Gratia, vt substineatur, non præsumitur, quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id, quod est omissum, decis. 569. num. 17.
Gratia supremi Principis, quando est plenaria, tertio etiam præiudicat, decis. 449. n. 31.
Gratia supremi Principis, quando est plenaria, tertio etiam præiudicat, decis. 449. n. 31.
Gratiæ qualitas declaratur ex derogatione obstantiarum, decis. 450. n. 32.
Gratia remanet inefficax, si non sint iustificata narrata, decis. 542. num. 8.
Gratia si sit subreptitia, nullius est roboris, decis. 596. n. 2.

GRAVATVS.

Grauati filia potius est admittenda, quàm soror, decis. 519. num. 21.
Grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cum Testator solum intelligatur locutus de successionibus bonorum, decis. 574. num. 36.

H

HABITATIO.

HAbitationis accidentalis animum dicitur quia deposuisse dum deficit causa accidentaliter commorandi in Vrbe, ex vera, & naturali superueniente occasione domicilij contracti, decis. 429. num. 10.
Habitatio non omnis in Curia facit Curialem. sed illa, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente Curialitatem, decis. 429. n. 16.
HABITVM clericalem, & tonsuram Clericus coniugatus deferre potest, decis. 450. n. 16.
Habitum clericalem nec tonsuram bigamus non potest deferre, potest, decis. 450. n. 16.
Habitum clericalem nec tonsuram bigamus non potest deferre, decis. 450. n. 15.
Habitum conferendi ius, quæri potest ex consuetudine, decis. 584. num. 9.
Habitua alicuius ordinis collatio, spectat ad illos, qui habent connexionem cum recipiendis, & superioritatem in eo ordine, decis. 618. n. 1.
Habitus priuatio ad quem spectat, ita ad eundem debet spectare collatio eiusdem habitus, atque receptio, decis. 598. n. 25.

Habi-

Habitus collatio, & receptio ſpectat ad eos, qui connexionem, & ſuperioritatem, ſeu prælationem habent cum recipiendis, deciſ. 598.n.1.
Habitum conferre ad alium non ſpectat, quàm ad Superiorem Prælatum, deciſ.584. n.37.
Habitum conferendi ius de iure communi non competit illis, qui oon ſunt Soperiores eiuſdem Ordinis, deciſ.584. n.12.
Sed hoc fallit, ſi adſit tale ius, acquiſitum ex conſuetudine, ibid. oum.13.
Habitum Religionis dandi facultas, eſt actus iuriſdictionis, deciſ. 577.n.13.
Habitum conferre ſi ſpectat ad Prælatum Superiorem ceſſante ſuperioritare per extinctionem officij, ceſſat ius dandi habitum, deciſ.584.n.40.

H AE R E D I T A S.

Hæreditatis iam aditæ refutatio tenet, & valida eſt in præiodicium ipſius renunciantis, deciſ.478.n.4.
de Hæreditate ſua, quilibet ad libitum abſque alio diſponere poteſt, deciſ.543.0.18.
Hæreditarium quando dicatur feudum adhoc, vt intrent fœminæ, deciſ.482.n.7.
Hæreditatem, qui repudiauit, feudum mixtum retinere nequit, deciſ. 474.n.6.
Hæreditatis ſtatus firmari non poteſt, ſi hæres inuentarium non confecerit, deciſ.541.n.26.
Hæreditatis aditio an vitietur per errorem quotæ hæreditatis, deciſ.417.n.8.& 9.
Hæreditatis bona eſt aliud eſt, & alind ipſa hæreditas, deciſ. 417. n.3.
Hæreditatis maiorem partem præſumitur capere in dubio prælegatum, deciſ.421.n. 10.
Hæreditas poteſt ſine vllis bonis, deciſ.417.n.7.
Hæreditatis aditio eſt quaſi contractus, deciſ.418.n.14.
Hæreditatem adire volens, ſcire debet ex qua cauſa ſit hæres, an purè, vel ſub conditione, deciſ.417.n.1.
Hæreditatem, ſi quis ſemel repudiauerit, amplius eam adire non poteſt, deciſ.442.n.17.
Hæreditas, quando ſemel eſt adita, amplius adiri non poteſt, deciſ. 417.n.2.
Hæreditatis aditio non præſumitur, ſed per allegantem probari debet, deciſ.434.n.2.
Hæreditati renunciari non poteſt, ſi iam adita ſit, quando concurrit præiudicium tertij, deciſ.478.n.5.
Hæreditas, vt vnita conſeruari poſſit, quid requiratur, deciſ.467. num.4.
Hæreditatem adire volens debet habere notitiam illius, quod eſt formale iuris adeundi, deciſ.417.n.11.
Hæreditas quando eſt opulenta, beneficium inuentarij nihil prodeſt hæredi, ſi in totum poteſt ſeruari voluntas defuncti, deciſ. 484.n 6.
Hæreditatis aditio non inducitur per verba ſuſpenſiunem importantia, deciſ.478.n.1.
Hæreditatis aditio per quæ verba per neceſsè inferatur, deciſ.474. num.1.
Hæreditatis aditio benè remanet probata per verba importantia veram, & actualem aditionem, deciſ.478.n.3.
Hæreditatis aditio probatur ex propria confeſſione hæredis, deciſ. 478.n.2.
Hæreditas, quando vnus ab altero veniat reſtituenda, deciſ.467. num.5.
Hæreditas ex quibus appareat opulenta, deciſ.484.n.8.

H AE R E S.

Hæres in ſolidum poteſt pro iegato dotis conueniri, ſi ei indiuiſione tetigerit rem, ſuper qua erat conſtituta dos, deciſ.541. num.16.
Hæres non poteſt impugnare confeſſionem, & tractatum defuncti, deciſ.597.n.15.
Hæres factum defuncti tenetur ſeruare, & hoc præſertim, quando hæres approbauit ſactum, num.56. deciſ.438. oumer.55. & 56.
Hæredi ab inteſtato debetur immiſſio ex remedio, quorum bonorum, deciſ.480.n.1.
Hæres intra quod tempus debet incipere, & perficere inuentarium, deciſ.438. n.37.
Hæredi vt non impediatur immiſſio, ſufficit, quod exceptio ſit turbida, vel requirens altiorem indaginem, deciſ.480. num.9.
de Hæredis bonis teſtator poteſt diſponere, & hoc maximè ſi ipſe ea poſſidebat, deciſ.468.n.6.
Hæredes fundatoris iuriſpatronatus poſſunt apponere inſcriptionem in Capella ſundata in præmium liberalitatis & munificentiæ ſundatoris, deciſ.609. n.12.
Et eis etiam licitum eſt, armorum inſignia gentilitia ſtigmata, fumoſaque maiorum imagines afficere, & triumphales, ſeu marmoreas ſtatuas ſculpere ad poſteritatem conſeruandam in familia morientium in ſignum eorum nobilitatis, ibid. num.3.
Et in memoriam eorum, qui glorioſè vixerant, & honores geſſerunt, ibid.n.4.
Hæres poteſt impugnare factum defuncti, quando ex propria perſona, & ex iure proprio independenter à defuncto ad hæreditatem vocatur, deciſ.597.n.16.
Hæres, ſi adeat hæreditatem ſine beneficio l. & inuentarij, ad hoc, vt ei hoc præiudicet, non requiritur ſcientia, deciſ.438. num.35.
Hæredum mentio ſi non ſit facta io conceſſione feudi, dicitur ex pacto, & prouidentia, deciſ.465.n.1.
Hæres, vt aliquid poſſit lucrari, in hoc nihil operatur inuentarij beneficium, ſed tantum ne damnum patiatur, deciſ. 484. num.7.
Hæres io re certa ſufficit, vt quis ſit ad hoc, vt poſſit ſuccedere in feudo mixto, deciſ.482. num.10. reiecta contraria opinione, ibidem.
Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij cenſetur contraxiſſe cum legatarijs, deciſ.438.n.4.
Hoc eſt ſolutionem legatorum in ſe ſuſcepiſſe videtur, perindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in perſonam petere poſſunt, ibid.n.5.
Quodque multò magis procedit, ſtante quod hæres acceptauit hæreditatem, ibid.n.6.
contra Hæredem debitoris obligati in forma Cameræ executiuè procedi poteſt ſicuti poterat contra ipſummet defunctum, deciſ. 442. n.2.
Hæres, quis poteſt eſſe, & prælegatarius, deciſ.421.n.32.
Hæres ſi inuentarium non confecerit, quando poſſit detrahere fideicommiſſum particulare, deciſ.418. n.1.
Hæredi vni ſolum, ſi teſtator fecit prælegatum, quamuis ſit maioris partis, ſeu magnæ partis bonorum, hoc caſu non eſt loco portionis hæreditariæ, deciſ.421.n.19.
Hæres, quis eſſe noo poteſt, & legatarius, cum quis ſibi ipſi legari non poſſit, deciſ.421.n.30.
Quod intellige hoc eſſe verum, quando quis eſt ſolus hæres, ſecus, quando adeſt cohæres, quia tunc vnus ab alio accipere dicitur, ibid.n.31.
Hæres, ſi ſub nomine bonorum ſi ſit honoratus, & grauatus, hoc caſu fideicommiſſum dicitur particulare, deciſ.421. num 22.
Hæres grauatus cenſetur eligiſſe booa permutata pro ſuis detractionibus, niſi ſpecialiter ſit dictum, & in eis imputantur, deciſ. 541.n.34.
Hæres vnus, ſi contra diſpoſitionem Teſtatoris alienet partem ſuam, propter hoc alij cohæredes non cadunt in commiſſum, deciſ.531. n.18.
Hæres, ſi ſit grauatus in tota, vel quota hæreditatis, in qua prius fuit honoratus, ſi non conficiat inuentarium, tenetur reſtituere ſolum, vſque ad quantitatem relicti, deciſ.421. num.1.
Hæres quocumque tempore, quando præſumatur poſſediſſe, deciſ. 486.n.7.
Hæres ſufficit, vt quis ſit primi inueſtiti ad hoc, vt ſuccedat in feudo mixto, deciſ.482.n.12.
Hæres, quaodo reſtituit hæreditatem ſubſtituto, iſte ſubſtitutus dicitur hæres Teſtatoris, noo autem hæredis grauati, deciſ.582. num.26.
Hæres, quando obligat ſe, & bona ſua pro ſolutione relictorum, non iuuatur beneficio inuentarij, licet in inſtrumento, dicat id facere vti hæres beneficiatus, deciſ.545.n.10.
Quia illa verba cenſentur appoſita demonſtratiuè, ibidem num.11.
contra Hæredis non eſt executiuè procedendum, ſi non conſtet bona contra quem eſt facienda executio, non eſſe defuncti, deciſ. 442.n.6.
Hæres in inuentario tenetur deſcribere noo tantum reperta in hæreditate, quæ ſunt Teſtatoris, ſed etiam ea, quæ non ſuot propria, deciſ.578. n.19.
Hæres promittens ſoluere debita nomine proprio, non gaudet beneficio inuentarij, deciſ.545. n.1.
Hæres beneficiatus non habet aliquod priuilegiom dilationis, deciſ.545. n.2.
Hæres grauatus non ſufficit, quod caueat ſubſtitutio, per cautionem iuratoriam, ſed debent dari fideiuſſores, deciſ.582. num.4.
ad Hæredes etiam extraneos eſt tranſitorium iuſpatronatus, & ideò non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, deciſ. 505.n.6.
Hæres poſt aditam hæreditatem non poteſt euitare præſtationem aliquorum bonorum ſuorum ratione affectionis, ſi teſtator ea alicui legauerit, deciſ.484.n.5.
Hæres ſi non ſit in rerum natura, ſine dubio non poterit adimplere diſpoſita per teſtatorem, deciſ.427.n.3.
Hæres, ſi ſit grauatus reſtituere hæreditatem pluribus perſonis, tenetur vnicuique partem ſuam reſtituere, deciſ.421. num.29.
Hæres promittens creditoribus, eos ſeruare indemnes, an cenſeatur re-

tur re-

tur renunciasse exceptioni inuentarij, decis. 545. num. 4.
Hæres stante opulentia hæreditatis in totum tenetur seruare disposita per testatorem, decis. 484. n. 14.
Hæres non tenetur cedere bona sua feudalia alicui, licet super hoc adsit præceptum testatoris, decis. 484. n. 4.
Hæres non dicitur nominatus per solam nominis expressionem, decis. 588. n. 8.
Sed ista conclusio procedit solum, quando nomen est valdè commune, & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, Antonij, &c. ibid. n. 8.
Secus verò est in nomine singulari, & non tam vsitato, ibidem num. 9.
Hæres scriptus in testamento nuncupatiuo habet intentionem fundatam, si sit redactum in scriptis, cum nulla alia forma requiratur, quam vt Notarius voluntatem Testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium, in forma publici instrumenti redigat, decis. 588. n. 4.
Nec est necesse, quod testes iterùm sistant, sicut etiam, nec morte eorum corruit Testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata, ibid. n. 5.
Hæres grauatus tenetur fideicommissario satisdare, etiamsi quod Testator mandet rationes minime reuideri, decis. 582. num. 5.
Hæres non potest de mendacio arguere testatorem super aliqua re valdè seriò attestantem, decis. 472. n. 22.
Hæres semel non potest desinere esse hæres, decis. 466. numer. 8.
Et præsertim in præiudicium alterius, ibid. n. 9.
Hæres, quando hæreditas est locuples præsumitur soluisse debita defuncti, de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs, decis. 547. num. 18.
Hæres semel non potest amplius desinere esse hæres, decis. 474. num. 4.
Et hoc maximè in præiudicium alterius, Ibid. n. 5.
Hæredis nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, decis. 588. n. 2.
Hæredis bona propria non censentur à testatore hypotecata ad fauorem legatarij, nec hoc potest operari ommissio inuentarij, decis. 538. n. 11.
Hæredis nominatio, vt non substineatur, testator debet ita inarticulatè loqui, vt nullatenus possit intelligi, decis. 588. num. 13.
Hæres si aliquid det Legatario, censetur id assignare in extinctionem legati, decis. 491. n. 5.
Hæres de bonis hæreditarijs, quando sufficientem rationem reddere dicatur, ita vt possit euitare præsumptionem, quod illa satis essent pro satisfactione creditorum, decis. 535. num. 1.
Hæres beneficiatos potest creditoribus hæreditarijs in solutum dare de bonis hæreditarijs: dummodo tamen absit dolus, decis. 535. n. 13.
Hæres præsumitur percepisse fructus, si bona, quæ ad illius manus peruenerunt, sint frugifera, decis. 535. n. 6.
Hæres alienans aliqua bona Testatoris præsumuntur sufficientia pro detractionibus, dum contrarium non probatur, decis. 541. num. 21.
Hæres non potest impugnare contractum defuncti ex proposito gestum, decis. 597. n. 17.
Hæres tenetur reddere rationem de fructibus hæreditatis, eosque lucrari non potest detectis creditoribus, decis. 535. num. 1.
Hæres in re particulari non potest succedere in feudo misto, decis. 482. num. 9.
Hæres quando non teneatur seruare voluntatem defuncti, si rem propriam ipsius hæredis alicui reliquerit, decis. 484. num. 3.
Hæres magis dilectus non debet esse deterioris conditionis, quàm minus dilectus, decis. 427. n. 2. 7. & 8.
Hæredi sine dubio præiudicat declaratio defuncti, nec eam impugnare potest, decis. 434. n. 1.
de Hæredis bonis liberè potest testator disponere, quod procedit etiam de illis bonis, quæ hæredi sunt debita, aut restitutioni subiecta, decis. 484. n. 1. & 2.
ad Hæredes non potest transmitti ius personale, decis. 503. numer. 10. 11. & 13.
Hæres voluntatem testatoris seruare, & non impugnare debet, decis. 528. n. 7.
in HISPANIARVM partibus, & præsertim in Lusitania Fratres Minores habent prælationem, & superioritatem super Tertiarijs Regularibus, decis. 598. n. 9.
HONORARIA debentur Expeditori beneficij de tempore, quo gratia est perfecta, non autem de tempore, quo ptouisus vtitur gratia per expeditionem Bullarum, decis. 554. n. 11. 15. & 16.
HORTVS, & alia similia veniunt sub concessione domus, si ad ea patet accessus per domum, decis. 432. n. 4.

H Y P O T H E C A.

Hypotheca pro legatis qualiter detur, decis. 428. n. 15. & 56.
Hypotheca, cum lex constituat in rebus, quæ à testatore in hæredem peruenerunt, illa generalitas potest etiam intelligi de rebus, in quibus testator non habet dominium, decis. 438. num. 21.
Hypotheca legalis etiam cadit in re aliena, vt in re possessa à debitore, decis. 438. n. 19. & 21.
Hypotheca non cadit in re aliena, decis. 438. n. 16.
Hypotheca legalis etiam in re aliena cnotrahitur, decis. 438. num. 45.
Hypotheca legalis de qua in L. 1. C. comm. de legat. quando intret, decis. 438. n. 34.
Hypothecam suam creditor potest exercere, etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt, decis. 425. n. 9.
Hypotheca tacita competit pro legatis, & hoc est verum in bonis testatoris, non autem io bonis hæredis, decis. 468. num. 1. & 2.
Hypotheca vtilis cadit creditori, in bonis debitorum sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata, decis. 425. num. 2.
Hypothecam specialem, quando obligatio non dicatur continere, sed potius dationem in solutum, decis. 431. n. 3.
Hypotheca legalis competit pro legatis, & propterea etiam competit Saluianum, decis. 438. n. 1.
Hypothecam habens speciale, non potest agere contra bona generaliter obligata, decis. 431. n. 1.
Hypothecam testator solum dat in rebus suis, decis. 438. num. 44.
Hypotheca an competat legatario, non confecto inuentario etiam contra bona propria hæredis, decis. 538. n. 10.
Hypothecam in re aliena, licet lex non possit inducere, non tamen videtur verisimile, quod velit in dubio eam inducere, decis. 438. num. 43.
in Hypotheca legati non est necesse probare dominium testatoris, decis. 538. n. 23.
Hypotheca legalis, vt competat legatario lex contentatur, quod bona proueniat à testatore in hæredem, decis. 538. num. 17.
ad Hypothecæ extinctionem quando non inferatur ex transactione, decis. 425. n. 6.
ad Hypothecariæ exemplum institutum fuit Saluianum, decis. 438. num. 2.
Hypothecaria agens, tenetur probare dominium, vel quasi, decis. 438. n. 15.
Hypothecaria actio an detur ad res ipsas legatas consequendas, anceps est quæstio, sed affirmatiua est receptior, decis. 438. num. 3.

I

IACTARE suum nemo præsumitur, decis. 576. n. 21.
Iactare suum nemo præsumitur, decis. 611. n. 21.

I D E N T I T A S.

in Identitate bonorum fundans intentionem suam, debet eam concludenter probare, decis. 587. n. 2.
Identitas alicuius loci, non dicitur probata, si indicia adducta, possint locis parum distantibus à dicto loco adaptari commodè, nam ex hoc probatio redditur æquiuoca, & nutans, decis. 587. num. 4.
Identitas bonorum Testatoris, qualiter probetur, decis. 541. num. 5.
Identitatis effectus facit, vt casus omissus non dicatur omissus, sed comprehensus, non per extensionem, sed per intentionem disponentis, decis. 427. n. 27.
Identitas, vt probetur, debent afferri demonstrationes concludentes, & speciales, quæ, nisi loco, de quo quæritur conueniant, decis. 587. n. 5.

I G N O R A N T I A.

Ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur, decis. 541. num. 39.
Ignorantia præsumitur, ita vt allegans scientiam, eam probare tenetur, decis. 541. n. 42.
Ignorantia Iuris non suffragatur in acquirendis, decis. 600. num. 40.
Ignorantia circa vnum, non infert ignorantiam circa aliud, decis. 417. n. 4.
Ignorantiæ tempus demi debet ex ipsa præscriptione, item etiam tempus pupillaris ætatis, decis. 558. n. 14.
ILLATIO non fit ad diuersa, decis. 456. n. 9. & decis. 552. num. 31. & decis. 554. n. 10.

ILLEGITIMITAS.

Illegitimitatis qualitas est narranda, quando quis legitimatus, decis.501. n.29.

ILLEGITIMVS non admittitur ad successionem feudalem, decis. 511.n.4.

Illegitimi non habent ius agnationis,& quamuis fortè contrarium seruetur de consuetudine, tameo quando id fallat, decis.430. num.48.

IMMEMOR salutis æternæ nemo est præsumendus. decis.611. num.22.

IMMEMORABILIS.

Immemorabilis in antiquis enunciata probat, decis.458. numer.64.

Immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis, decis.451. n.1.

ad Immemorabilem probandam testes cuius ætatis esse debeant,vt de ea possint rectè deponere, decis.520.n.1.

Immemorabilem testis etiam ætatis 96.annorum non probat,si deponat de recordatu dum ætatis 32. decis.458.n.64.

IMMISSIO.

Immissio gratiosa, quibus concurrentibus non possit denegari, decis.608.n.1.

super Immissione vigore subrogationis gratiosæ proceditur executiuè,non autem ordinariè, decis.608.n.9.

Immissio vigore subrogationis non potest denegari, stante Clericatu,lite super titulo beneficij, & obitu defuncti io possessione, decis.549.n.13.

Immissionem ex Saluiano, quis potest impedire, si in continenti doceat de Iure suo claro,ac liquido,decis.468.n.10.

Immissio ante liquidationem dari non potest. decis.468. numer.13.

Immissione quis impedire non potest,si non sit legitimus contradictor, decis.585.n.28.

Immissio, quæ petitur ex Inuestitura, est ita priuilegiata, sicuti illa, quæ petitur ex l. fin. C. de edict. D. Adr. decis.585. num.22.

IMPOTENTIA respicit etiam casum noo existentiæ, decis.422. num.2.

IMPOSSIBILITAS dupliciter potest considerari, vel de natura, vel de iure stipulandi, decis.603.n.48.

IMPOSITIO, & translatio pensionis non est odiosa odio irrationabili,decis.455.n.33.

INCAPACI quod possit legari, vel eum instituere hæredem sub conditione, cum capax erit, hoc potius de benignitate, quàm de rigore iuris est receptum, decis.603. n.16.

in INCORPORALIBVS, si non probetur Ius assistere alteri parti,per exercitium vnius actus,acquiritur possessio quo ad omnes decis.433.n.2.

in INDIVIDVIS retinet quis per socium, quod per seipsum non potest, decis.444.n.11.

INDEBITVM.

Indebiti repetitio etiam si aliàs non daretur, inducitur tamen, si actu solutionis detur facultas soluenti retorquendi solotionem contra quos de Iure, decis.592.n.3.

ad Indebiti repetitionem, quando quis agit, grauatur onere certissimæ,& concludentissimæ probationis.

Itaut sufficiat eum excludere per possibile, decis.592.n.27.

Indebitè ne quis grauetur,obuiandum est, decis.515.n.42.

INDEFINITA in teste licet non æquipolleat vniuersali, decis. 430.n.28.

Hoc tamen non procedit, quando indefinita est restricta ad certum locum.

Vt puta, si dicatur vinea in tali loco, ista indefinita æqoipollet vniuersali,ibid.n.29.

INDICTIO in instrumento si sit falsa, in totum corruit instrumentum, decis.430.n.90.

INDVLTVM.

Indulta ferè omnia concessa Ordinarijs reinciduot in idem, decis. 444.n.34.

Indultum concessum Ordinario, qui habet confirmationem, suffragatur Capitulo, qui habet electionem; decis. 444. num.32.

Indulta an possint operari aliquid plus, quàm remotionem obstaculi, decis.444.n.33.

Indulta concessa Ordinarijs nihil tribuunt, sed solum remouent obstacula reseruationum, decis.444.n.24.

Indultum concessum Ordinario suffragatur etiam Capitulo, quando beneficia sunt simultaneæ collationis, decis. 440. num.8.

Indulta, & prioilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia snbsequuta, decis.451.n.3.

INFANTES culpa carent, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit, decis.479.n.16.

Infantes sunt sceleris innocentes,decis.479.n.26.

INFERIOR non potest statuere in præiudicium superioris, decis. 608.n.11.

Inferioribus quando in certis casibos est concessa iurisdictio, non censetur ex hoc adempta superiori, decis.457.n 14.

CVM INFIDELI contrahens sub conditione, si conuertatur ad fidem, validus erit contractus, decis.603.n.18.

INFIRMITATIS impedimentum aliquem excusat ad implendum tempus, tamquam impedimentum, quod oon possit tolli, decis. 562. n.4.

INFORMARE se extraiudicialiter potest executor stante clausula arbitrio, decis.435.n.7.

INHABILITAS antecedens non nocet aliquid obtinenti, decis. 499. n.10.

PER INHIBITIONIS viam non est procedendum, quando quis Iurauerit aliquid adimplere, sed benè per viam coactionis, decis. 515.n.40.

Inhibitiones imminente timore scandali sont concedendæ. decis. 515.n.37.

INSIGNIA deferendi conditio à testatore hæredi imposita, quamuis sit voluntaria, verificari tamen etiam potest in casu impotentiæ, decis.419.n.4.

INSINVATIO.

Insinuatio in donatione requiritur, decis.447.n.35.

Insinuatio in donatione non est necessaria, quando est ob caosam, vel ius est incertum, decis.447.n.36.

Insinuatioois defectus non obstat, quando illi cum iuramento fuit renunciatum, decis.573. n.3.

Quam opinionem semper secuta est Rota, nisi aliud per statutum validè determinatum sit, ibid.n.4.

Insinuatio in donationibus requiritur ad euitandas fraudes in qua summa requiratur, decis.497. n.158.

INSCRIPTIO in Capella fundata apponi etiam potest, vt constet de Iurepatronatus ad effectum præsentationum, & de Iure sepulchri acquisito omnibus de familia, decis. 609. num.5.

Inscriptioni sepulchrali in concursu publici instrumenti, & in præiudicium tertij, modicum est deferendum, decis.548. num.7.

in Inscriptionibus sepulchrorum cælatores per errorem, & lapsum, quod sæpè conogit, vt in antiquis, & modernis monumentis deprehenditur, in describenda ætate defunctorum decipi possunt, decis.548. n.9.

ex Inscriptione colligitur mens disponentis, decis. 450. numer. 28.

INSTITVTIO filij spurij valet, si sit facta sub conditione, si Princeps dispensauerit, decis.603.n.15.

Institutio præsentato, quando debeatur, decis.505.n.2.

INSTRVMENTVM.

Instrumentum adeptionis possessionis plenè probat ad effectum manutentionis alio oon existente in possessione, decis. 488. num.1.

Instrumentum per lectionem scripturæ probat illud, quod constat, decis.576.n.6.

Instrumentis magis deferendum est, quàm testibus, decis.576. num.29.

Instrumentum vnum ab alio declaratur, decis.613.n.22.

Instrumentum, in quo est falsus dies, vel falsa indictio in totum vitiatur, decis.430.n.91.

Quia illud vioum respicit instrumentum in qualibet sui parte, ibidem.

Instrumentum non caret sospicione, si aunus Domini non concordet cum indictione, decis.430.n.88.

Instrumentum in totum vitiatur, si annus Domini repugnet cum indictione, decis.430.n.90.

Instrumenti approbatio inducitur, si illud quis producat in actis,& eo vtatur, decis.613.n.26.

Instromenti vna pars ab altera declaratur, decis.601.n.14.

Instrumenta locationum non sunt admittenda ad probandum valorem terum, decis.576.n.20.

ex Instrumento aliquo agens, tenetur adimplere io eo contenta, decis.554. n.7.

Instrumdetum possessionis alio non existente io possessione probat, decis.564.n.1.

Instrumentorum verba dubia interpretanda sunt contra stipulantem, qui dum poterat apertius legem dicere, sibi imputare debet, si id non fecit, decis.596.n.4.

Instrumentum exemplatum, & recognitum, habet pro se præsomptionem veritatis, & solemnitatis, decis. 578. numer.1.

Instrumenti falsitas multum arguitur ex eo, quod constat de diffamatione Notarij circa actus concernentes suum officium, decis. 578. n.20.

Instrumento posteriori maior fides est adhibenda, decis.576. num.19.

Instrumenta, licet oon sint archiuiata intra 15.dies, oon obstat, dummodo reperiantur in archiuio, & archiuista illa receperit, decis.578.n.5.

Instrumentum concessionis concurrentibus admioiculis probat dominium, decis.537.n.1.

Instru-

Instrumento publico, vt fides tollatur, coniecturæ debent esse graues, vehementes, & multum concludentes ad istum effectum, decis.578. n.23.
Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam. & manifestam, decis.443.n.7.
Instrumento publico, & authentico magis est standum, quam inscriptioni sepulchrali, decis.548.n.8.
Instrumenti executio retardanda est, stante exceptione nullitatis, decis.594. n.32.
Instrumento sublato censetur etiam sublatum iuramentum in eo contentum, decis.504.n.8.
in Instrumento Notarius non potest apponere nisi id, quod in veritate nouit, decis.430.n.42.
INTEGRATIO Principis tantundem restituit, quantum condemnatio Iudicis abstulit, decis.449.n.45.
INTEGRITAS tutoris, & tuta fides benè argui potest, si testator liberauerit eum à redditione rationum, decis.435. num.13.
INTELLECTVS absurdum omnino euitare debemus, decis.600. num.18.

I N T E N T I O.

Intentionis defectus in Papa vt tollatur, sufficit quod aliquid potuisset cogitare in genere, decis.451.n.15.
Intentionis suæ fundamentum, quis tenetur probare, licet consistat in negatiua, decis.551.n.1.
Intentionem fundatam si pars habeat in confessionem, & instrumentis publicis non est grauanda responsione, decis.491. num.18.
INTERDICTO, vnde vi, præcipuum est, vt in fructibus à die motæ litis fiat condemnatio, decis.522.n.7.
Interdictum, si in aliquo loco ponatur, eo durante licet ibi non celebrentur Missæ, tamen excipiuntur dies Paschatis, decis.515. num.26.
ad INTERESSE tenetur, qui fines mandati excedit, & hoc maximè si promisit de rato, aliàs de proprio voluerit teneri, decis. 423.n.1.& 2.
Interesse, quando agitur ad effectum, vt quis admittatur ad causam, sufficit vt detur fumus, cum satis sint leuiores probationes, decis.490 .n.6.

I N T E R P R A E T A T I O.

Interpretatio, quæ inducit donationem, & iactum omninò fugienda est, decis.517.n.3.
Interpretatio ea sumenda est, ne sequatur absurdum, decis.494. num.3.
Interpretatio illa in statutis est minimè recipienda, quæ contra mentem statuentium est, decis.497. n.145.146 154. & 155.
Interpretationem recipiunt indulta, & priuilegia ab obseruantia subsecuta, decis.451.n.3.
Interpretatio aliena à recta ratione reijcienda est, decis. 612. num.5.
Interpretatio pro salute animæ semper est facienda, decis.611. num.22.
Interpretatio ea est sumenda, per quam contrarietas euitatur in eadem scriptura, decis.429.n.25.
Interpretatio violenta & verbis, ac menti proferentis plurimum dissentanea omninò reijcienda est, decis.449.n.43.
Interpretatio rectè desumi potest à consuetis, decis. 529. num.8.
Interpretatio ea est sumenda, per quam euitatur contradictio in eadem scriptura, & quidem si esset repentina, decis.475. num.1.
Interpretari ita debet gratia, vt ipsum concedentem, non autem tertium lædat, decis.449.n.11.
Interpretationes vltimarum voluntatum à quatuor debent sumi,
Primò à persona à qua, & ad quam dispositio dirigitur, decis.574. num.20.
Secundò à materia, ibid.n.20.
Tertiò, qualiter, & sub qua forma, ibid.n.20.
Quartò, qualis fuerit finalis intentio, ibid.n.20.
Interpretatio facienda est, ne dispositio remaneat superflua, decis. 448.n.7.
Interpretatio rei dubiæ dicitur sumere exordium à propria significatione, decis.574.n.21.
Interpretatio, quæ inducit donationem, & iactum, omninò fugienda est, decis.516.n.3.
Interpretatio vltimæ voluntatis ea est capienda, per quam Testatoris mens suum consequatur effectum, decis.574.n.23.
Interpretatio ea est facienda per quam excluditur fraus, decis.533. num. 8.
Interpretatio illa est desumenda, per quam euitatur verborum superfluitas, decis.513.n.14.
Interpretatio illa omninò est retinenda, per quam euitatur aliquis absurdus error, & incongruitas orationis, decis.536. num.18.
Interpretatio illa est facienda, per quam euitatur falsitas, decis. 578.n.27.
Interpretatio omnis est admittenda, vt contrarietas euitetur, decis. 472. num.14.
Interpretatio omnis est facienda, vt testator sibi constitisse videatur, decis.472.n.13.
Interpretatio ea est admittenda per quam contrarietas, & leuitas euitatur, decis.472.n.11.
Interpretatio qualibet capi debet ad hoc, vt excludatur, simonia, decis.491.n.10.
Interpretatio stricta debet fieri de lege, quæ est exorbitans, & non est extrahenda extra suos terminos, decis.321.n.11.
Interpretatio ea est sumenda per quam euitatur res nimis turpis. Annot.decis.597.n.21.
Interpretatione non est opus in claris, decis. 497.n.49.
INTERPRES optima legum est consuetudo, decis. 462. num.2.
INTESTATI causa regulatur, secundum causam rumpendi testamentum, decis.572.n.16.
ab Intestato non competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. decis.585.n.17.

I N T R V S I O.

ab Intrusione in beneficio, quis non excusatur, propter factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis, decis. 557. num.11.
Intrusionis causæ sunt multiplicabiles, decis.549.n.8.
Intrusio cessat, si quis numquam accepit possessionem, decis.608. num.19.
INTRVSVS, quis non potest dici, si in sua gratia habeat subrogationem gratiosam, & ideò lite pendente absque vitio attentatorum potuit capere possessionem, decis.557.n. 12.
Et ratio est, quia vigore subrogationis gratiosæ possessio capta, censetur potius continuata, quàm denuò acquisita, ibidem num.13.
de Intruso, si aliqua constitutio loquatur, est intelligenda de verè intruso, decis.549.n.12.

I N V E N T A R I V M.

Inuentarium releuare potest hæredem, quod bona alienata non consumpserint suas detractiones, decis.541.n.29.
Inuentarij beneficium nullam hæredi vtilitatem affert, sed solum illius bona defendit aduersus creditores, decis.535. num.4.
Inuentario standum est, donec de errore non docetur, decis.535. num.15.
Inuentarij beneficio non iuuatur hæres, qui bona omnia non descripsit, decis.535.n.12.
Inuentarij beneficium non prodest hæredi si in totum potest seruari voluntas defuncti, decis.484.n.6.
Inuentarium, si hæres non confecerit, quando possit detrahere fideicommissum particulare, decis.418.n.1.
Inuentarij omissio non grauat hæredem adeuntem Iure nouo, vltrà dispositionem iuris antiqui, nisi quo ad legata, & fideicommissa particularia, decis.421.n.2.
Inuentarij beneficio censetur hæres renunciasse, si promisit soluere debita, etiam se obligando, & sua bona, decis.545.num.9. amplia num.10.
Inuentarij beneficium non operatur, vt hæres propter illud possit aliquid lucrari, sed tantum ne damnum patiatur. decis.484. num.7.
Inuentarium intra quod tempus hæres debeat incipere, & perficere, decis.438.n.37.
INVERISIMILIA si testes deponunt non probant, decis.446. num.3.

I N V E S T I T V R A.

ab Inuestituris antiquis numquam censetur recessum, nisi de hoc clarè, & euidenter constet.
Vel ex verbis vltimæ concessionis necessariò inferatur, decis.465. num.6. & 7.
Et prædicta conclusio multò magis procedit stante relatione ad antiquam feudi naturam, ibid.n.8.
in Inuestituris Princeps non censetur velle præiudicare vocatis, nisi id expresè dicat, decis.490.n.2.
Inuestitura, quando fuit renouata, attendenda est prima concessio, nisi in renouatione expresè dicatur ab ea fuisse recessum, decis. 513.n.24.
Inuestitura si sit concessa pro recipiente filijs, & nepotibus, sub hac vocatione non veniunt pronepotes.
Et si addantur verba vsque in tertiam generationem, & superaddatur verbum, finitam, dd. verba non augent dispositionem, sed stant demonstratiuè, decis. 513. numer. 18. & 19.
Nam illa verba vsque ad tertiam generationem repetunt solum per compendium personas, quæ prius singillatim erant nominatæ, ibid.n.20.
Inuestitura sola non probat nec dominium, nec possessionem, decis.470. n.30.
ab Inuestitura antiqua in eius renouatione, quando sine dubio dicatur recessum, decis.513.n.25.

Inue-

Inueſtituræ regulariter recipiunt Interpretationem à ſolito concedentis, deciſ.513.n.2.

Inueſtituræ ſeparatim acceptæ à vocatis in feudo, non poſſunt præiudicare primeuæ naturæ feudi, deciſ.492.n.8.

Cùm illæ cenſeantur factæ iuxta naturam antiquatum inueſtiturarum, cum alijs vocatis, non poteſt tolli ius quæſitum, ibid. uum.9.

Inueſtitura cenſetur conceſſa, ſine præiudicio tertij, deciſ.490. num.3.

Inueſtituram ſi afferatur eſſe finitam id concludenter eſt probandum, deciſ.470.n.4.

in Inueſtitura non petenda delictum quando per Dominum cenſeatur remiſſum, deciſ.499.n.8.

in Inueſtituris qualitas omiſſa, qoando ſuppleri poſſit, deciſ.465. num.5.

per Inueſtituras nouas non poteſt præiudicari vocatis in feudis, deciſ.492. n.15.

AB IRATO viro verba prolata, non ſunt de Iure attendenda, deciſ.430. o.73.

IRREGVLARITAS incurritur propter cæcitatem, deciſ. 602. num.14.

I V D E X.

Iudex, ſi habeat facultatem procedendi ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate ioſpecta, tunc coram eo nullæ iuris ciuilis ſolemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum ſubſtantialium obſeruatio eſt neceſſaria, deciſ.607.n.7.

Iudex, quando nulliter, & iniuſtè procedit, videtur procedere, tamquam priuatus, & ſic ſpoliare, deciſ.541.n.1.

Iudex poteſt informare animum ſuum, etiam ex dictis teſtium, licet à parte contra eos exceptiones generales, & ſpeciales datæ ſint, deciſ.430.n.24.

Iudicis præſentia, vt ſuppleat defectum Decreti requiſiti in aliquo contractu, quid requitatur, deciſ.447.n.29.

Iudex ritè non procedendo, nequaquam priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, deciſ.488.n.5.

Iudex, qui poſt ſententiam ioiuſtam laram ſucceſſit parti, non auditur, ſi intendat eam reuocare ex capite in iuſtitiæ, deciſ. 510. n.27.

ad Iudicem, & non ad teſtes ſpectat iudicare, deciſ. 606. num.7.

Iudex, quando arbitratur, vbi pupillus educandus, quid aduertere debeat, deciſ.604.n.2.

Iudici pronuncianti, & non exequenti debent honoraria, deciſ. 554.n 12.

Iudex ioferior, quando cœpit cognoſcere cauſas ad ſe pertinentes, & ſic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio ſuperioris, deciſ.457.n.17.

Iudicis decretum non poteſt ſuppleri per iuramentum, quando vtrumque requiritur, deciſ.447.n.30.

Iudex laicus numquam habet iuriſdictionem in Clericum, aut Eccleſiaſticam perſonam, vel res ſpirituales, deciſ. 458. num.76.

Iudex ſi mandet aliquem amoueri à ſua poſſeſſione, ex hoc præſupponitur, quod ille poſſidebat, deciſ.506.n.3.

Iudex poteſt dare nuncium, qui in poſſeſſionem mittat, deciſ.540. num.7.

Iudex, quando nulliter, & iniuſtè procedit, non priuat quem ſua poſſeſſione, deciſ.506.n.5.

Iudex, quicquid facit, poſt interpoſitam appellationem, laborat vitio attentatorum, deciſ.534.n.1.

Iudex non ritè, & rectè, ſed nulliter procedens immittendo aliquem in poſſeſſione, illum non facit iuſtum, ac legitimum poſſeſſorem, deciſ.538.n.4.

Nec priuat poſſeſſorem ſua anteriori poſſeſſione, ibidem num.4.

Iudex dando reuerentiales, per illos cenſetur admittere appellationem, ſi ſit admittenda, & reijcere, ſi de Iure veni reijcienda, deciſ.425. n.23.

Iudex vbi incipit dubitare de iuſtitia ſententiæ non eſt conſumanda illius executio, deciſ.515.n.31.

Iudex oon dicitur deferre appellationi, ſi dedit tantum reuerentiales, deciſ.420.n.22.

Iudex, quando interponit decretum in contractibus minorum, vel mulierum, ſi omnia benè non perſcrutetur, non ſubſtinetur, deciſ.594. n.45.

Iudex, quando interponit decretum in contractibus mulierum, &c. eſt ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis eſt contractus, & non palliare, deciſ.497. num.30.

Iudex directione rationis ad veritatem, obſcuras ſactorum controuerſias ſub lege non comprehenſas ex probabilibus argumentis diffinire debet, & quanti ſint faciendæ coniecturæ ſolerter ıimare, deciſ.594.n.30.

Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, vel minorum ſecundum Stat. Vrb.lib.1.c.151. eſt ei cauſa redigenda in ſcriptis, deciſ.497.n.125.

Iudicis decretum iu aliquo contractu vbi requiritur, an poſſit ſuppleri per iuramentum, deciſ.447. numer.58.

Iudice indigent contrahentes, vt iuſtitiam faciat, deciſ.458. num.54.

Iudex appellatur auxilium legis, deciſ.594.n.29.

I V D I C I V M.

Iudicium iactationis ſimpliciter intentatum comprehendit tam petitorium, quàm poſſeſſorium, deciſ.500.n.4.

Iudicia duplicia, quæ dicantur, deciſ.522.n.10.

in Iudicijs quidquam fruſtratorium non eſt admittendum. Annot. deciſ.606. n.44.

Iudicium ſoluitur vetante eo, qui iudicare iuſſit, deciſ. 516. num.9.

Iudicium iactationis tunc ſine dubio omnia comprehendit, quando cauſa fuit commiſſa cum clauſula, quam, & quas, deciſ.500. num.6.

in Iudicio poſſeſſorio tam exacta probatio non requiritur, ſicuti in petitorio, deciſ.430.n.20.

Iudicio ſamiliæ ercilcendæ, quiſque ex colliригantibus non ſolum Rei, ſed etiam actoris, partes ſubſtinet, deciſ.475. num.2.

Iudicium manutentionis regulatur ad ſimilitudinem interdicti retinendæ, deciſ.525.n.9.

I V R A M E N T V M.

ſine Iuramento ſi teſtis deponat, non probat, deciſ. 420. num.1.

Iuramentum non poteſt ſupplere defectum decreti Iudicis, quando cautum eſt, vt vtrumque copulatiuè interueniat, deciſ. 447. oum.30.

Iuramentum an ſit valens ſopplere decretum Iudicis, tutoris, curatoris, ac cuiuſcumque alterius auctoritatis, &c. deciſ.447. num.28.

Iuramento ſi quis non contrauenerit, nequaquam poterit dici periurius, deciſ.515.n.30.

propter Iuramentum appoſitum contractui fideiuſſor obligatus principaliter, & inſolidum non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiuſſerit, deciſ.510.n.10.

Iuramentum etiam cenſetur ſublatum, ſublato in totum inſtrumento, deciſ.504.n.8.

Iuramentum, ſi contineat turpitudinem ex parte recipientis, & iniquitatem ex parte iurantis, ſeruari non debet, deciſ.586. num.12.

Iuramentum ſequitur tamen actus, ſuper quo interponitur, deciſ. 586.n.10.

Iuramentum confirmat contractum, deciſ.497.n.133.

Iuramentum in donatione cauſa mortis cenſetur appoſitum, iuxta naturam donationis, quæ cum ſit reuocabilis, Iuramentum pariter cenſetur reuocabile, deciſ.586.n.9.

IVRISPERITVS, ſi quis non ſit, poteſt ignorare ea, quæ à iure ſunt diſpoſita, deciſ.604.n.14.

IVSTIFICATIONE non egent ea, quæ à Iure ſunt conceſſa motu proprio, deciſ.452.n.4.

I V R I S D I C T I O.

Iuriſdictio, quando dicatur acquiſita cumulatiuè, noo autem priuatiuè, deciſ.618.n 26.

Iuriſdictio tributa, & acquiſita contra habentem iuriſdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & non priuatiuè, deciſ.618. num.27.

ex Iuriſdictionis defectu ſi ſit nulla ſententia, noo attenditur, deciſ.490. n.4.

Iuriſdictionis Ordinariæ proprium eſt delegare, deciſ. 457. num.8.

Iuriſdictio, quando competit inferiori in certis caſibus, ex hoc propterea non cenſetur adempta iuriſdictio ſuperiori, deciſ. 457.n.14.

Iuriſdictionem duo poſſunt dare, nempè priuilegium, & conſuetudo, deciſ.577. n.10.

Iuriſdictio in dubio cenſetur data cumulatiuè, & non priuatiuè, deciſ.457. n.16.

Iuriſdictionis exercitiom ſuper aliquo loco Regulari infertur ex pluribus ordinationibus factis concernentibus vtrumque ſtatum temporalem, & ſpiritualem, deciſ.546.n.8.

Iuriſdictio ſuper aliquo loco probatur ex obedientia, & ſubiectione, deciſ.546.n.9.

Iuriſdictio non datur per conuenientiam, ſed acquiritur priuilegio, vel conſuetudine, deciſ.584.n.34.

Iuriſdictio tanta in aliquem non cenſetur tranſlata, quin maior apud ſuperiorem remanſerit, deciſ.584.n.20.

IVRISDICTIONEM ſuam non perdere vniuſcuiuſque intereſt, deciſ.456.n.13.

ab Iuriſdictione locali, non benè infertur ad Ciuitates, & loca vniuerſa, deciſ.584.n.32.

ab Iuriſdictionis vna ſpecie, non licet inferri ad aliam ſpeciem, deciſ.584. n.19.

Iuriſdictionem, quando Princeps committit alicui, cenſetur eamdem ſibi reſeruare, deciſ.584.n.21.

IVSPATRONATVS.

Iurispatronatus vsurpatio cadit etiam in vniuersitate parua, decis. 477. n. 14.

Iuspatronatus, quando vigore priuilegij optimè substineatur, decis. 614. n. 5.

Iuspatronatus ex dotatione, quis acquirit, etiamsi ipse illud expressè sibi non reseruauerit dummodò illud non remiserit, decis. 614. n. 1.

Iurispatronatus vsurpatio an cadat in vniuersitate nullam habente iurisdictionem, decis. 477. n. 13.

Iuspatronatus, quando fundatur ex piorum eleemosynis, & oblationum particularium per singulares de Vniuersitate, hoc casu patronatus ad Vniuersitatem non pertinet neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera, decis. 609. n. 9.

Iuspatronatus ipso iure acquiritur ob priuilegium constructionis, decis. 432. n. 2.

Iuspatronatus qualiter sit probandum, quando sumus in personis suspectis de vsurpatione, decis. 477. n. 3.

Ius, seu priuilegium in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur, decis. 443. n. 9.

ad Iuspatronatus præsentare, vt quis possit, debet docere de Iurepatronatus, vel saltem de quasi possessione præstandi, decis. 460. num. 1.

Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum, decis. 592. num. 11.

Sed hoc declara respectu hæredis, non autem fideicommissarij, ad quem non transeunt iuspatronatus, nec alia iura honorifica, ibid. n. 12.

Limita prædicta, nisi appareat de contraria mente testatoris, ibid. num. 13.

Iuspatronatus probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter, decis. 542. n. 3.

Iuspatronatus vt transeant in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris voluntas, & licentia Ordinarij, decis. 542. num. 16.

Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione sufficienter probatur ex confessione vtriusque partis adminiculata, decis. 542. num. 1. & 2.

Iuspatronatus non expirat ob lineam finitam fundatorum, cum transeat ad hæredes, decis. 509. n. 13.

de Iurepatronatus si plenè constet, non est dubitandum, quin possessio patroni sit manutenibilis, decis. 509. n. 14.

Iuspatronatus, quando nullo modo possit dici, quod sit ex priuilegio, decis. 509. n. 25.

Iuspatronatus totum transit ad hæredem vniuersalem, nec transit in fideicommissarium, decis. 542. n. 9.

Iurapatronatus laicorum sub reseruatione non cadunt, decis. 509. num. 12.

Iuspatronatus omne ex priuilegio substulit Concil. Trident. vnà cum quasi possessione, quod tamen est intelligendum, quando iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione, & ideò secus, quando non intrat talis præsumptio, decis. 505. n. 7.

Iuspatronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, sed sui natura est transitorium, etiam ad hæredes extraneos, decis. 505. n. 6.

Iuspatronatus in Ecclesia Regulari acquiri non potest, nisi ex priuilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis, decis. 593. num. 6.

I V S.

in Iure suo, dum super eo, controuertitur, quis est conseruandus, decis. 584. n. 25. amplia n. 26.

Ius succedendi ab intestato non fauet transuersalibus vltra decimum gradum, decis. 436. n. 3.

contra Ius est impositio pensionis, decis. 452. n. 34.

bonum Ius alicuius ostendi potest per decisiones, & sententias Rotales, decis. 557. n. 6.

In quantitatis probatione satis est, quod testis negatiuam concludat implicitè, deponendo per affirmatiuam taxatiuè, decis. 544. num. 4.

Ius mutari potest, & quod impossibile nunc est, postea fit possibile, decis. 603. n. 25.

Iure suo quis non debet priuari ob rigorem probationum. Annot. decis. 613. n. 40.

Ius, apud aliquos præsumitur in concussum, si super illo statuant, decis. 598. n. 19.

Iuri, quod non habet nemo renunciare potest, decis. 456. num. 1.

Iure diuerso vna, eademque res non debet existimari, decis. 418. num. 8.

Ius personale cum morte personæ extinguitur, decis. 605. num. 5.

Ius commune, vt minus corrigatur, sæpè etiam superfluitas tolleratur, decis. 600. n. 29.

Iuris conferendi, seu præsentandi pertinentia, vt probetur, non minus operatur attestatio Vicarij, quàm ipsius Episcopi, cum ad hunc effectum attendatur identitas Tribunalis, decis. 567. num. 3.

inter Ius præsentandi, & ius conferendi adest maxima differentia, decis. 567. n. 7.

de Iure tertij possessores semper possunt dare, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus, decis. 447. n. 45.

Ius plenum acquiritur per electionem, per confirmationem verò nihil noui Iuris additur, sed solum exercitium, decis. 444. num. 57.

Ius francandi est præscriptibile per spatium 30. annorum, decis. 558. num. 13.

Ius conferendi beneficium, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestationibus in visitationibus factis, decis. 567. num. 5.

Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestatione Ordinarij facta coram Not. & testibus, enim testetur de rebus sibi præiudicialibus, decis. 567. num. 4.

contra Ius non solum dicitur, id quod fit aduersus verba legis. Sed quidquid aduersatur menti, & rationi legis, decis. 458. num. 13.

Ius præmium non alteratur per verba præseruatiua, decis. 444. num. 58.

Iuris dispositione ea, quæ pendent tunc confessio super his non præiudicat, decis. 489. n. 13.

Ius, & iurisdictio an sit idem, decis. 556. n. 9.

Ius tertij non tollit verbum, liberè, decis. 444. n. 63.

de Iure suo claro, & liquido si quis in continenti doceat, potest impedire immissionem ex Saluiano, decis. 468. numer. 10.

Ius aliquid faciendi, si quis habeat, quando alius prætendit illud ius ad se spectare, debet docere de suo iure, vel quod ad eum fuerit deuolutum, aliàs frustra contendit, decis. 584. num. 10.

Ius, si non sit probabilis spei, sed tantum conditionale, non est considerabile, decis. 501. n. 22.

Ius tale, si quis afferat ad se spectare, ei incumbit onus probandi, decis. 577. n. 27.

Ius si sit personale, nec cedi potest, nec transmittitur ad hæredes, decis. 503. n. 10. 11. & 13.

Iure diuerso, vna eamdemque res non debet censeri, decis. 591. num. 7.

Ius aliquod considerabile non potest acquiri per ea, quæ dederunt causam liti, decis. 505. n. 3.

Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus, decis. 492. num. 17.

Ius aliquod considerabile non tribuunt actus, qui dederunt causam liti, decis. 483. n. 15.

Ius personale cum persona extinguitur, nec vllo modo ad alium potest transferri, decis. 503. n. 14.

Ius certum, & casus legis, quando habetur, non est vlterius quærendum, decis. 577. n. 5.

Ius ex parte illius est metiendum, qui habet plen. interesse, & quid inde inferatur, decis. 473. n. 14.

Ius Canonicum attendendum est in materia matrimoniali, decis. 432. num. 3.

I V R A.

Iurium cessio an veniat appellatione mobilium, decis. 447. num. 14.

Iura contra seipsum nemo tenetur cedere, decis. 576. n. 11.

Iura non recognita faciunt præsumptionem, decis. 568. n. 12.

Iurium cessio est contractus læsiuus, decis. 497. n. 31.

Iura, quæ in esse non sunt deducta, nec cedi, nec per constitutum in alium transferri possunt, decis. 543. n. 20.

Iurium cessio inest de sui natura in transactione extinctiua litium, decis. 428. n. 11.

Iura omnia extingui transactio, decis. 428. n. 12.

IVSTE possidet, qui authore Prætore possidet, decis. 538. n. 3.

contra IVSTITIAM omnem esset, vt quis ex proprijs pecunijs res alienas conseruare tenetur, decis. 437. n. 5.

IVVENVM viuida ingenia in Vrbe, qua ratione proueniant, decis. 589. num. 7.

L

L AE S I O.

LAEsionis exceptio in iudicio Saluiani non suffragatur, decis. 576. n. 31.

ex Læsionis causa agendum non est via executiua, sed ordinaria, iudicio rescissorio, decis. 576. n. 30.

Læsio in emptione alicuius fundi, vt dicatur adesse, quid sit per emptorem probandum, decis. 532. n. 13.

Læsio in contractu emptionis non potest allegari per eum, qui sciens, & diligenter instructus aliquid emit, decis. 532. num. 17.

Et hoc amplia, quando emptor non fuit vnus, sed plures, & personæ cautæ, quæ emerunt, ibid.n.18.
propter Læsionem, vt rescindatur contractus, quid requiratur, decis.497. n.139.
in Læsione rei emptæ, tertia, seu dimidia pars mensurati debet rei positæ, seu datæ, decis.580.n.5.
Læsio, vltra dimidiam, quæ idem est, quàm vltra duplum, vt rescindat emptionem, à iusto pretio non est detrahenda tertia pars, sed superaddenda, decis.580.n.4.
Læsio in venditione considerari non potest, si æstimatio rei non excedat terminos solitæ æstimationis, & prout communiter existimari solet, decis.580.n.8.
Læsio, debet esse enormis ad effectum rescindendi transactionem, decis.553. n.3.
Læsio non potest considerari, in actibus, in quibus liberalitas exercetur, decis.497.n.140.
Læsio, quælibet non sufficit ad rescindendam transactionem, decis. 553. num.2.
Læsio pendens à futuro euentu an sit sufficiens ad rescindendam transactionem, decis.553.n.1.
Læsio, quæ est maior, quàm illa, quæ consideratur in donatione, decis.497. n.167.
Læsio nisi sit vltra dimidiam, non rescinditur contractus, decis.497. n.131.
Læsio in contractibus celebratis inter coniunctos non est anxiè inquirenda, decis.428.n.4.
LAESVS quis dicitur esse in pretio, decis.497.n.166.

L A I C V S.

Laici sunt capaces pensionum fructuum merorum temporalium, decis.539.n.17.
Laicus efficitur capax pensionum si assumat officium militiæ Lauretanæ, decis.539.n.17.
Laicus efficitur capax pensionum si assumat officium Militiæ Lauretanæ, decis.539.n.13.
Laicis non communicatur qualitas spiritualitatis, decis. 450. num.34.
Laicus non habet potestatem disponendi super decimis ex defectu potestatis, decis.458.n.75.
Laici extra Claustra, & Congregationes viuentes non dicuntur propriè Religiosi, decis.577.n.29.
Laicus bigamus nullo Concilio Generali, cauetur quod sit incapax pensionis, decis.450.n.38.
Laici potestatem aliquam non habent in personas Religiosas, decis.469. n.5.
Laicus, & vxoratus est incapax pensionum Ecclesiasticarum, decis. 539.n.4.

L A V D E M I V M.

Laudemium soluitur ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet, decis.613.n.28.
Laudemium nuncupandum est laudatitium, quia dominus contractum laudat suum præstando assensum, decis.613.n.29.

L E G A T A R I V S.

Legatario si aliquid det hæres censetur, id assignare in extinctionem legati, decis.491.n.5.
Legatarius solum post obitum testantis plenum ius acquirit in legato, decis.602.n.17.
Legatario an competat hypotheca, non confecto inuentario, etiam contra bona propria hæredis, decis.438.n.10.
Legatario, vt competat hypotheca legalis, lex contentatur, quòd bona proueniant à testatore in hæredem, decis.438.n.17.
contra Legatarium non potest currere præscriptio, si non habuit notitiam d. legati sibi facti, decis.541.n.38.

L E G A T V M.

in Legati hypotheca non est necessè probare dominium testatoris decis.438.n.23.
Legatum relictum à testatore, sub conditione, si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem mihi impetrauerit, & antea decessero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum, decis.603.n.14.
Si modo vnum ex eis restitutionem impetrauerit, & antequam sciret testator, ille decessit, nihilominus legatum debetur, ibid. num.14.
Legata, & fideicommissa particularia possunt fieri vltra vires hæreditarias cum non fiant de ipsa hæreditate, decis. 451. num.3.
Legatum ambiguum debetur magis dilecto à testatore, decis.574. num.18.
pro Legatis non datur hypotheca, nisi in eo, quod remanet, satisfactis prius creditoribus, decis.468.n.14.
Et hoc maximè, si agatur contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, ibid.n.15.
Legatum factum Ecclesiæ à testatore censetur sensisse de Ecclesia domicilij, decis.574.n.19.
Legatum relictum patriæ est admodum fauorabile, decis. 472. num.16.
Legatum vnum tantum, si testator in codicillis reuocauerit censetur cætera disposita in testamento confirmare voluisse, decis. 475. num.4.
in Legato, & beneficio dicitur esse donatio, decis.602.n.18.
à Legatis ad beneficium licitum est arguere, decis.602.n.18.
in Legato dotis facto fœminis, non intelligitur repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti legato adiecta, quando orationes sunt perfectæ, decis.541.n.10.
pro Legatis competit hypotheca, decis.468.n.1.
Tamen hoc procedit in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis, ibid.n.2.
Quod maximè procedit, quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio leg. & inuent. ibid.n.3.
Et ipse hæres in re petita habet particularem affectionem, ibid. num.4. & 5.
pro Legato competit Saluianum, decis.541.n.4.
in Legato dotis, dum testator non repetit quicquam de morte filiorum masculorum, non intelligitur facta repetitio conditionis appositæ in primo legato, decis.541. num.11. amplia num. 12. & 13.
pro Legato, & Fideicommisso, quando datur actio personalis, datur etiam actio hypothecaria, decis.438.n.7.
Legata, & donationes fiunt contemplatione personæ, decis.458. num.41.
pro Legatis competit hypotheca legalis, & propterea etiam competit Saluianum, decis.438.n.1.
pro Legato competit hypotheca super omnibus bonis testatoris, decis.541.n.3.
ex Legatorum distinctione, & separatione, firmandum est testatorem diuersimodè sensisse, & qualitatem positam in vno legato noluisse repetere in alio, decis.541.n.14.

L E G I T I M A T I O.

de Legitimatione, quando non agitur principaliter, sed incidenter, scilicet mortuo patre ad effectum successionis, tunc leuiores probationes admittuntur, decis.439.n.7.
Et in hoc reprobata distinctione Bald. inter filium auctorem, & reum, ibid.n.8.
Legitimationes sunt inuentæ ad solatium eorum, qui legitima prole carent, decis.501.n.5.
Legitimatio cum clausula sine præiudicio venientium, &c. solum reddidit habilem legitimatum, vt possit capere ex testamento, non autem compellit patrem, vt aliquid ei relinquat, decis.572. num.14.
Legitimatio filiorum illegitimorum solum operatur, quod filius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod pater illi reliquit, decis.572.n.5.
Non autem, quod per talem legitimationem habeatur pro omnibus tanquam legitimus, itaut possit petere legitimam, ibid, num.6.
de Legitimitate, quando principaliter agitur, tunc plenæ, & concludentes probationes necessariæ sunt, decis.439.n.6.
Legitimatio filij naturalis tunc non præiudicat circa successionem, quando aliquis habet ius radicatum, & considerabile, decis.301, num.7.
in Legitimatione ad effectum successionis facienda est mentio agnatorum, qui ius habent, vel quæsitum, vel in spe probabili.
Adeò vt si omittatur, redditur subreptitia legitimatio, & sic nulla decis.501. n.4.
Legitimationis quasi possessio inducitur in filio ex communi reputatione matrimonij, decis.439. n.12.
in Legitimitatis quasi possessione, si quis sit, tunc contrarium asserenti incumbit onus probandi, decis.430.n.1.
Secus verò si in tali possessione non reperiatur, ibid.n.2.
Legitimatio filiorum naturalium solum impeditur per existentiam filiorum, aut descendentium, decis.501.n.1.
Legitimatio probatur leuioribus probationibus, quando de ea incidenter agitur, decis.430.n.10.
Legitimatio per subsequens matrimonium est multò præstantior cæteris legitimationibus, decis.439.n.5.
Legitimitatis retrotractio per subsequens matrimonium an admittatur, decis.439. n.4.
Legitimatio cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, est limitata in eo, quod pater vult relinquere legitimato, & sic non habet effectum plenæ legitimationis, quo ad successionem, decis.572.n.20.
Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, solum debet habere partem hæreditatis, ratione institutionis, quæ superest deductis legatis factis sororibus, & tertia parte debita matri testatoris, decis.571.n.22.
Legitimandi spurios potestas pendet à sola voluntate Principis, decis.603. n.47.
LEGITIMANTES non retraxisset à legitimatione filiorum naturalium alicuius existentiam transuersalium, sed tantum filiorum, seu vlteriorum descendentium, decis.302.n.3.
LEGITIMATVS succedit in eo tantum quod sibi à patre relinquitur, decis.572.n.9.
Legitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitimati per fictionem, decis.430.n.4.

Legiti-

Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intesta to, non potest dicere testamentum nullum ex causa præteritionis, decis.575.n.11.
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, decis.430 n.5.
Legitimatus cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato, cum sit exclusus ab intestato ei non debetur legitima, decis. 572.n.17.
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, cum admittatur retrotractio, decis.439.n.5.
Legitimatus per subsequens matrimonium de iure Ciuili dicitur legitimus per præsumptionem, decis.430.n.6.

LEGITIMA.

Legitima dempta filij in bonis patris reputantur tanquam extranei, decis.466.n.3.
Legitima statim post obitum patris debetur, decis.579.n.15.
Legitima liberis purè, & absque onere, tam in proprietate quàm in vsufructu relinquenda est, decis.575.n.1.
Legitima non debetur ei, cui præterito non datur querela inofficiosi testamenti, decis.572.n.12.
Legitima est portio successionis ab intestato, decis.572.n.15.
Legitima debetur filio legitimato, & ei datur querela inofficiosi, cum habeatur pro legitimo, quoad omnes effectus, decis.572. num.18.
Sed hoc procedit, quando quis simpliciter, & absolutè fuit legitimatus, ibid.n.19.
Legitimam non potest petere, qui exclusus est à successione intestati, decis.572.n.4.
Legitima est portio eius, quod quis habiturus esset ab intestato, decis.572.n.2.
Legitima matri de iure debetur, decis.528.n.4.
Legitima filiorum an ante dotes filiarum à patre relicta, detrahenda sit, decis.484.n.11.
Legitimæ iure spectat matri in bonis filij tertia pars bonorum eius decis.503.n.16.
Legitima debetur matri in bonis filij à die professionis eius, decis. 503. num 1.
Legitima si sit acceptata, & iam consumpta, non potest iterùm prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs, decis.439. num.8.
Legitimam integram, si pater liberis suis reliquerit, de residuo potest liberè disponere etiam in præiudicium eorundem liberorum, decis.466. n.2.

LEGITIMITAS.

Legitimitatis communis reputatio sufficit, licet non sit probata in loco originis, si sit probata in loco, vbi quis fuit eductus, decis. 430. n.57.
in Legitimitatis quasi possessione verè, & non fictè, quando quis reperitur ei, & habentibus causam ab eo, suffragatur, donec contrarium doceatur, decis.430.n.56.
pro Legitimitatis iustificatione an sufficiat distinctio patris in testamento de legitimis ab illegitimis, decis.430.n.60.
Legitimitas probari potest ex admissione ad successionem solis legitimis competentem, decis.511.n.5.

LEX.

Leges scire non est earum verba tenere, sed vim, & potestatem, decis.438.n.26.
Lex noua, si superueniat, corrigens consuetudinem in contrarium, dicta consuetudine quis iuuari non potest, decis.577. num.15.
Lex licet possit inducere hypothecam in re aliena, non tamen videtur verisimilis, quod in dubio velit eam inducere, decis.438. num.43.
Legis ratione cessante, cessat ipsa dispositio, decis.499.n.3.
Legum optima interpres est consuetudo, decis.462.n.2.
Leges sunt difficiles, vt intelligantur, quia plerunque videntur valle aliud, quàm velint, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares, decis.38.n.25.
Lex, quando est exorbitans strictè interpretanda venit, & non est trahenda extra suos terminos, decis.431.n.11.
circa Declarationem aliquarum legum, vide in calce Indicis.

LIBER.

Libris aliquibus, vtrum sit credendum non pendet à depositione testium, sed à Iudice, decis.606.n.13.
ex Libris Parochialibus probatur personas in eis descriptas, fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ, decis.433. num.3.
Libris Secretarij creditur in concernentibus eius officium, decis. 565.n.2.& 3.
Libris Mercatorum, si ex statuto credatur, intelligi debet, quoad res, quæ ad mercaturam spectant, non quo ad alias, decis.599. num.12.
ex Libris parochialibus probatur, mortuos in eos descriptos, fuisse traditos sepulturæ per parochos eiusdem Ecclesiæ, decis.433. num.4.
Liber Capituli non probat contra tertium, decis.570.n.8.
Libri, licet Capitulares si sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui sit Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt pro Capitulo, decis.451.n.4.
Liber rationum optimè probat contra scribentem, decis.510. num.1.
Libri alicuius contra ipsum probant, decis.594.n.20.
Libri alicuius quando pro eo tribuant magnum adminiculum, decis.433.n.5.
in Libro aliquo si plures partitæ reperiantur descriptæ, & per plurimos annos continuatæ, via credibile est, quòd reperirentur notatæ, si veræ non fuissent, decis.451.n.5.
Liber Capituli non probat in præiuditium tertij, decis. 583. num.7.
LIBELLO debet esse conformis sententia, decis.500.n.8.
Libera quælibet res est ea præsumptione iuris, ita vt si extollenti domum suam, quis obijciat adesse seruitutem sufficit, quod extollens neget illud ius seruitutis non competere Aduersario, decis.611. n.3.
Liberalitatem maiorum suorum, piam erga aliquam Religionem, si quis imitetur, non potest dici, quod id faciat malo animo, & ad emulationem, decis.611. n.54.
Liberalis in necessitatibus nemo existit, decis.487.n.11.
LIBERATIO à redditione rationum arguit magnam confidentiam, decis.435.n.15.
LIBERE, aliquid non dicitur alicui relictum, si ei cum aliqua diminutione id debeatur, decis.579.n.4.

LIBERTAS.

Libertatis, & exemptionis ius est ita coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit, decis. 456. num.14.
pro Libertate, & seruitute si concurrant indicia, ea libertatis sunt præferenda, decis.587.n.8.
Libertatis ius est ita coniunctum inter exemptum, & eximentem, vt commodè separatio fieri nequeat, decis. 461. num.25.
LICENTIA in aliquo actu, si sit requisita in scriptis, dicitur inducta forma, decis.498.n.5.
LIQVIDATIO debet præcedere antequam mandatum executiuum relaxetur, decis.442.n.3.
ante Liquidationem immissio dari non potest, decis.468.n.13.

LIS.

Lis, quæ non est sub titulo beneficij, non facit illud litigiosum, decis.569.n.39.
Lites non debent esse immortales. Annot.decis.606.n.2.
Lis probatur ex commissione, vnà cum citatione ad dicen. contra executa, decis.549.n.14.
Lis, quando non est super ipsa re, sed super iure connexo ipsi rei, quinimo super modo tantum agendi, res illa non potest dici litigiosa, decis.520.n.3.
Lis, super vniuerso iure decimandi, quando non dicatur fuisse contestata, decis.520.n.6.
Lis, quando non contestetur, an inducta præsumatur super fundamento exceptionis, decis.520.n.4.
Nisi ex parte actoris impugnetur aut negetur, ibid.n.5.
Lis si moueatur super matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, ea pendente exercitium matrimoniale coniugibus non potest impediri, decis.493.n.4.
Et maximè si nemo ex coniugibus contradicat, sed tertius, ibid. num.5.
Lis non est sufficiens ad separationem thori, decis.493.n.9.
Lites si immineant, tunc multò magis mulier potest esse tutor, & quando id cesset, decis.435.n.11.17.& 18.
Lis calumniosa non suffragatur ad effectum subrogationis gratiosæ, decis.607.n.11.
Lis ad effectum subrogationis in beneficio ob mortem collitigantis, non releuat, si non sit super titulo beneficij, decis.607. num.8.
Duo an simul, & in solidum litigant, si alter eorum non curet prosequi litem, alius benè poterit litem prosequendo eam terminare, decis.518.n.3.
Litis existentia ex quibus actibus deducatur, decis.607.n.5.
pro Lite inducenda ad effectum subrogationis gratiosæ vnica etiam citatio legitimè executa est sufficiens, decis. 607. num.6.
Lis non potest dici introducta, si commissio nunquam fuerit in actis producta citata parte, decis.493.n.8.
post Litem motam si facti sint actus, non sunt attendendi, decis. 433.n.7.
Lis super titulo beneficij dicitur adesse, si à parte expresè datum fuerit de nullitate permutationis, & tituli prætendentis beneficium, ad effectum obtinendi institutionem, decis. 607. num.9.

LITERAE APOSTOLICAE.

à Litteris Papæ dissentire nefas est omnino, decis.432.n.10.
Literarum Apostolicarum executio, vt impediatur requiruntur plenæ, & concludentes probationes, decis.477.n.10.

Literæ Apoſtolicæ in beneficialibus habent executionem paratam ob illarum reuerentiam, ad inſtar teſtamenti ex l. fin. C. de edict. D. Adr. deciſ.585.n.18.

Literæ Apoſtolicæ, quandu ſunt iuſtificatæ, locus eſt earum executioni, deciſ.439.n.3.

Literæ Apoſtolicæ, quando ſunt iuſtificatæ, ſemper datur immiſſio illam petenti, deciſ.551.n.1.

Litteris teſtimonialibus Epiſcopi, circa mores, & idoneitatem promiſſi credendum eſt, deciſ.567.n.18.

Literæ, tot ſolent expediri, quot ſunt gratiæ conceſſæ, deciſ.554. num.20.

Literis priuatorum propter ſuſpicionem antidatæ non facilè creditur, deciſ.573.n.4.

Locutio, ſi à principio fuit vnica, non poteſt conductor cogi ad dimittendam partem, deciſ.498.n.11. limita n.12.

Locationis renouatio, quando cenſeatur facta, deciſ. 495. num.13.

Locatio alicuius rei, quæ ſub periculo vitæ alicuius manet, eo mortuo expirat locatio, deciſ.605.n.6.

ea Locationibus ſucceſſiuis factis alicui, inſerri poteſt ad eius directum dominium, deciſ.613.n.7.

Locator finita locatione tenetur rem vacuam domino reſtituere, deciſ.495.n.5.

Locationis inſtrumentum non probat pretium commune, ſed conuentum, deciſ.544. num.10. & num.13. declara, niſi ſint plura 15.

Locupletari quis non debet cum aliena iactura. Annot. deciſ.613. num.41.

L O C V S.

Loci alicuius quis dicitur ciuis, ſi ſit admiſſus ad illos honores, ad quos tantum ciues admittuntur, deciſ.436.n.20.

Loci pij ſolum eſt omninò ſubiectum Pontifici, deciſ.432.n.15.

in Locis omnibus Status Eccleſiaſtici Papa vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus, vel ſaltem dominium altum, deciſ.449. n.32. & 33.

Loci alicuius an aliquis ſit ciuis, qualiter id poſſit probari per teſtes, deciſ.436.n.15.

LVCRO eius pœna cedere debet, cuius maieſtas fuit læſa, deciſ. 449.n.21.

LVDI MAGISTRI, dum ſunt mercenarij in eis minor ſollicitudo de puerorum cura ſolet eſſe, deciſ.589.n.3.

M

MAGISTRI, & ſcholares ſæpè decipiuntur in interpretatione legum, cum difficiles, vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm velint, deciſ.538.n.55.

MAGNVS MAGISTER non habet iuriſdictionem ſolus, ſed vnà cum Conuentu.

Intellige tamen, quod dicta iuriſdictio apud Conuentum eſt habitu, & apud Magnum Magiſtrum actu, deciſ.457.n.5.& 6.

Magnus Magiſter habet iuriſdictionem ordinariam, deciſ. 457. num.7.

Magnus Magiſter poteſt deſignare, & creare arbitrio ſuo Locumtenentem, cui vigore ſuæ præeminentiæ, poteſt concedere eam auctoritatem, quam vult, deciſ.457. n.2.& 4.

Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ habet iuriſdictionem vniuerſalem in d. Religione, deciſ.457.n.1.

Magnus Magiſter, vel habentes cauſam à Capitulo generali poſſunt penſiones reſeruare ſuper commendis, &c. deciſ.595. num.7.

Magnus Magiſter tantum habet poteſtatem reſeruandi penſiones ſuper commendis Religionis Hieroſolymitanæ, & deciſ.595. num.2. & 6.

in MANDANTE, penes quem eſt poteſtas mandandi, ab eo eſt deducendus actus, qui mandatur, & non à mandatario, deciſ. 584. num.19.

M A N D A T V M.

Mandatum non afficit eum, qui eo non citato, contra alium fuit relaxatum, deciſ.557.n.6.

Mandatum executiuum nullo modo poteſt relaxari, niſi prius facta liquidatione, deciſ.434.n.8.

Mandatum pro debitis patris non poteſt dirigi contra bona propria filij, deciſ.434. n.7.

Mandati fines, vt quis dicatur exceſſiſſe ſufficit, vt per eum diſpoſita non legantur in mandato, deciſ.423.n.5.

in Mandato exceſſus non poteſt conſiderari ſtantibus clauſulis ampliſſimis, deciſ.423.n.7.

ſine Mandatu ſpeciali procurator non poteſt donare, deciſ.447. num.15.

ſine Mandato ſpeciali ſi procurator iuret, nihil operatur tale iuramentum, deciſ.447.n.33.

in Mandato, licet aliquid non ſit expreſſum, tamen ſi id connexum, & de natura contractus veniat, cenſetur demandatum, deciſ.428. n.15.

Mandati fines, quando dicatur, quis non exceſſiſſe, deciſ.428. num.5.

Mandati exceſſus cum ſapiat delictum ideò plenè, & concludenter eſt probandus, deciſ.428.n.2.

in Mandato ſolita apponi comprehenduntur, etiamſi non ſint expreſſa, deciſ.428.n.10.

Mandati fines egredi infert delictum, deciſ.428.n.1.

Mandati fines non præſumitur, quis excedere voluiſſe, deciſ.428. num.5.

Mandatum procuræ benè colligi poteſt ea productione iurium, impenſa, & alijs actibus iudicialibus, deciſ. 495. num.2.

Et hoc mandatum præſumptum ſufficit etiamſi *proteſtatum* reperiatur neminem audiri, niſi docto de mandato, *ibid.* num.3.

Mandati fines ſine dubio mandatarius non videtur exceſſiſſe ſi nec tota facultate ſibi attributa vſus eſt, deciſ. 428. num.6.

Mandatum procuræ ad adeundam hæreditatem an comprehendatur ſub ſtatuto Vrbis lib.1.cap.151. deciſ.497.n.51.

Mandatum Rotale ſi ſit cum debitis ſolemnitatibus parti intimatum, & non doceatur de paritione, benè relaxatur declaratoria, deciſ.502. n.1.

Mandatum pinguius, ac vtilius procurator poteſt adimplere quàm habuit in facultate, deciſ.428.n.16.

in Mandato, ſi adſit clauſula cum facultate libera, iuncta cum alia clauſula, Rato, &c. quid operetur, deciſ. 428. num.19.

Mandatum ad lites non eſt actus per ſe læſiuus, & ideò poteſt dari à muliere ſine ſolemnitatibus ſtatuti requirentis ſolemnitates in eorum actibus læſiuus, deciſ.497.n.6.

Mandatum de aſſociando competit etiam vigore clauſulæ, conſtituti, deciſ.601.n.3.

Mandatum de manutenendo, ſi alicui concedatur, ex eo probatur poſſeſſio, deciſ.564.n.11.

Mandatum executiuum antequam relaxetur, debet liquidari pro qua rata ſit relaxandum, deciſ.442.n.3.

Mandatum exceſſiſſe videtur, qui vltra in eo contenta fecit, deciſ. 423.n.3.

in Mandatu clauſulæ ampliſſimæ poſitæ ad expreſſa tanquam reſtringenda ſunt, deciſ.423.n.8.

Mandati fines excedens tenetur ad intereſſe, deciſ. 453. numer.1.

Et hoc maximè, ſi promiſit de rato, aliàs de *proprio voluerit teneri*, ibid.n.2.

Mandatum de diſpenſando non arguit matrimonium per antea legitimè non fuiſſe contractum, deciſ.430.n.8.

in Mandato benè exceſſus poteſt conſiderari, ſi vltra perſonas in eo expreſſa procurator promiſerit, deciſ.423.n.6.

MANSIONES ad illum ſpectant, per cuius ſcalas datur aditus ad eas &c. deciſ.435.n.2.

Manſiones conſtructæ contemplatione alicuius ædificij, ſpectant ad eum, ad quem ſpectat ædificium, deciſ. 437. num.1.

Manſiones ædificatæ ſupra Eccleſiam pertinent ad eiuſdem Eccleſiæ Rectorem, deciſ.432.n.5.

M A N V T E N T I O.

in Manutentionis ſummariſſimo iudicio admittuntur etiam, quæ reſpiciunt petitorium, ſi perimant ipſam poſſeſſionem, deciſ. 605. num.9.

Manutentio datur ſtante aſſiſtentia iuris, deciſ.457.n.9.

ad Manutentionem obtinendam ſola aſſiſtentia Iuris non ſuffragatur, quando alius eſt in poſſeſſione.

Tunc enim exiſtenti in quaſi poſſeſſione, non autem habenti iuris aſſiſtentiam datur manutentio, deciſ.508.n.10.& 11.

Manutentio aduerſus rem iudicatam quando non detur, deciſ.508. num.9.

Manutentio etiam datur ratione ciuilis poſſeſſionis, deciſ.506. num.6.

Manutentionem propter ciuilem poſſeſſionem, Rota paſſim concedit, deciſ.569.n.12.

Manutentionis commodum eſt ipſa poſſeſſio ab onere probationis, deciſ.524.n.27.

in Manutentionis iudicio ſummariſſimo ſufficit vnicus teſtis, & hoc multò magis ſi diſponat de facto proprio, deciſ.483. num.3. & 4.

Manutentio non datur propter aſſiſtentiam Iuris, niſi in iuriſdictionalibus, deciſ.583.n.2.

in Manutentionis ſummariſſimo iudicio inſpicitur ſola facti detentatio, deciſ.615.n.18.

Manutentio, neque ſpolium competit aduerſus ſententiam, niſi ſit patenter, & notoriè nulla, & iniuſta, deciſ.541.n.1.

Manutentio non datur, niſi conſtet de poſſeſſione, deciſ.585. num.1.

Manu-

Manutentio petita deneganda venit quando constat de iore alterius partis clarè, & apertè, decis.508.n.5.

Manutentio datur ad limites possessionis, & prout quis possedisse apparet, decis.550.o.3.

Mandata de manutenendo soleot dari ad limites possessionis, decis.515.n.27.

Manutentio danda est ei, de cuius anteriori possessione constat, decis.573.n.1.

ad Manutenrionis effectum non suffragatur quasi possessio contra ius, decis.443.n.3.

Manutentio faciliùs conceditur, quando possessio est titulata, decis. 605.num.4.

Manutentio danda est ei, qui probat possessionem de tempore motæ litis, decis.433.n.r.

MARE, & venti obediuot DEO, decis.458.n.37.

MARESCIALLVS est nomen Gallicum, & nihil aliud significat, quam Tribunus militum, decis.457.n.11.

M A R I T V S.

in Maritum secundum ipso iure transeunt actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, & hoc secundum statutum Centi, decis.523.n.14.

Maritus habet à lege vniuersalem administrationem bonorum, & negotiorum vxoris, decis.529.n.13.

Maritos videmus administrare, non solum pecunias dorales, sed etiam alia non dotalia, decis.529.n. 8.

MASCVLINVM generationem in emphyteusi si quis vocauerit, eo ipso censentur exclusæ fœminæ, & ad hoc non est opus interpretatione, decis.513.n.13.

M A S C V L I N I T A S.

Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem, fuit facta mentio d. qualitatis masculinitatis, decis.581.n.8.

Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si postea in alio non illam expressit, censetur neglexisse dictam qualitatem, decis.571.n.7.

Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in conditione, sub qualitate masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & periodo verborum cum filijs, decis.571.n.4.

Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem fuit facta mentio dictæ qualitatis masculinitatis, decis.581.n 8.

Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeator repetita io alio, plures coniecturæ concurrere debent, decis. 571. num.10.

Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in condiiione, sub qualitare masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & periodo verbotum cum filijs, decis.581. num.4.

Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeatur repetita in alio, plures coniecturæ concurrere debent, decis.581. num.10.

Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si postea in alio non illam expressit, censetur neglexisse d. qualitatem, decis. 81.num.7.

EX MASCVLORVM prælatione, & fœminarum exclusione agnationis ratio præsumitur habita, decis.427.n.36.

M A T E R.

Mater filio ab intestato successisset, si eius filius illegitimus non fuisset legitimatus, decis.572.n.r.

Matri in bonis filij spectat iure legitimæ tertia pars bonorum eiux, decis.503. n.16.

Matri debetur legitima in bonis filij à die professionis eius, decis. 503. num.1.

Matrem à tutela filiorum dicitur pater exclusisse, alium tutorem nominando, decis.435.n.9.

Mater pupilli transeundo ad secunda vota efficitur incapax tutelæ, decis.435.n.9.

Mater pro filiolis suis semper caput bonum consilium ad illox incolumes conseruandos, decis.604.n.24.

MATERNVS affectus sollicitus de salute filiorum, omnibus præponderat, decis.604.n.23.

M A T E R I A.

Materiæ, si originentur ab eodem fonte, & causa, non possunt diuerso Iure censeri, decis.554.n.6.

Materiam, & formam requirit matrimonium cum sit matrimonium, decis.430.n.7.

Materiæ articulatæ satis videntur calumniosæ, si in alijs instantijs fuerunt neglectæ, decis.521.n.8.& 16.

M A T R I M O N I V M.

ob Matrimonium contractum in gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & ideo obtenta dispensatione requiritur nouus consensus, decis.663.n.49.

Matrimonij communis reputatio, inducit in filio quasi possessionem legitimitatis veræ, & noo fictæ, decis.439.n. 12.

in Matrimonio de Iure Canonico requiritur materia, & forma, decis.439.n.3.

in Matrimonio de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio, decis.439. num.2.

Matrimonij vigens præsumptio est, si filij ex eo nati, fuerunt admissi ad bona fideicommissaria, ad quæ solum legitimi eranr vocati, decis.430.0.69.70.& 71.

ad Matrimonij substantiam de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio, decis.430. n. 8.

Matrimonium, vt annulletur, non sufficit defectus omissionis denunciationum, decis.493.n.19.

super Matrimonio in facie Ecclesiæ iam contracto, si lis moueatur, ea pendente, exercitium matrimoniale coniugibus noo potest interdici.

Et hoc multò magis procedit, si nemò ex coniugibux reclamat, decis.493.n.4.& 5.

super Matrimonij inualiditate, si lis sit mota à tertio, videtur ante quam ad separationem procedatur, esse cognoscendum per sententiam, & rem iudicatam, decis.493.n.6.

Matrimonium quando reperitur contractum, debet probari non interuenisse eius Parochum, vel licentiam, decis.493. num.13.

super Matrimonij Inualiditate, si sit litigandum, nou est incipiendum à separatione. decis.493.n.11.

post Matrimonium ex qoibus probetur, quod filius fuerit conceptus, decis.439.n.51.

de Matrimonio contrahendo licentia Parochi suffragatur etiam postquam illud est contractum, decis.493.n.15.

per Matrimonium subsequens legitimatus, an dicator verè legitimus, decis.439.n.2.

per Matrimonium subsequens legitimatus dicitur verè legitimus, decis.430.n.5.

per Matrimonium subsequens legitimati dicuntur legitimati per fictionem, decis.430.n.4.

sub Matrimonij contractu, etiam sponsalium conuentio comprehenditur, decis.603.n. 2.3.& 6.

Matrimonium contractum per verba de præsenti, si non valet vti matrimonium puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia.

Et hoc quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret, decis.603.n.1.

Inter Matrimonia, & sponsalia æquiparatio non est noua, sed elicita ex Doctoribus, decis.603.n.4.

ad Matrimonij validitatem ante Concilium Trident. sufficiebat solus consensus coniugum verbix expressus absque vlla præsentia Parochi, decis.430.n.79.

de Matrimonio, quando dicatur constare sine coarctatione temporis, decis.430.n.55.

Matrimonium contractum sub conditione, si Papa dispensauerit, quidam credunt valere, & quid an sponsalia, decis.603. num.5.

Matrimonium inter coniunctos esse potest, stante dispensatione, decis.603.n.30.

de Matrimonio, quando dicatur constare absque coarctatione temporis, decis.430.n.22.

Matrimonium præsumptum sufficit, ad hoc vt quis dicatur procreatus, & natus ex legitimo matrimonio, decis. 430. num.21.

Matrimonia, & sponsalia contracta inter coniunctos, non valent à principio temporis, quo fuerunt inita, ergo obtenta dispensatione non possunt retrotrahi, decis.603.n.40.

ex Matrimonio procreari, & nasci ex matrimonio non differunt, decis.430. n.41.

Matrimonium inrer coniunctos, si contrahatur, quod secuta dispensatione ratificetur, hoc nullus dicit, decis. 603. oum.57.

Matrimonium, si fuit simpliciter contractum inter inhabiles, quamuis postea cesset inhabilitas, & Impedimentum non ratificatur ex priori consenso, sed ex oouo, decis. 603. num.52.

Matrimonium tamquam Sacramentum requirit materiam, & formam de sui essentia, decis.430.n.7.

in Matrimoniali materia, attendendum venit Ius Canonicum, decis.430.n.3.

MATRONAE Ianuenses, quibus Patriæ mores non suadent liberalitatem, non est præsumendum, quod voluerunt tenere ociosam aliquam, notabilem summam pecuniarum, decis.594. num. 22. & 24.

MELIORAMENTA compensantur cum fructibus à die motæ litis, decis. 547.n.52.

Melioramenta, si sint probata in genere, & in specie ante immissionem, sunt reficienda, decis.470.n.7.

M E M O R I A.

Memoria Testatoris non debet perire, contra eius voluntatem, & dispositionem, decis.531.n.8.

Memoria nostrorum conseruatur tam per masculos, quàm per fœminas, declara, decis.531.n.13.& 14.

Memoria testatoris non aliter conseruari potest, quàm ex illius perpetua retentione cognominis, decis. 574. n. 5.
Memoria testatoris satis dicitur conseruari per quodlibet monumentum, decis. 574. n. 31.
de MENDACIO, si testis redarguatur, in nihilo est adhibenda fides, decis. 430. n. 76.
MENSIS Augusti est reseruatus ob regulam octauam, hodie nonam, decis. 585. n. 45.
Mensis Nouembris est semper fixus, decis. 440. n. 5.
Mensis concedentis benè colligitur ex clausulis, & derogationibus amplissimis, decis. 464. n. 12. & 14.
MERCATORVM libri, non probant contra tertium, nisi concurrant adminicula, decis. 556. n. 4.
ex MERITORVM caosa ciuitati, seu Vniuersitati licitum est donare, decis. 447. n. 20.

M E T V S.

Metus, vt sit releuans debet cadere in constantem virum, decis. 516. n. 18.
Metus non præsumitur, quando quis facilè potest recurrere ad superiores, decis. 516. n. 20.
per Metum si sint suscepti Ordines sacri, ille dicitur purgatus ex spontanea administratione, decis. 490. n. 5.
Metus dicitur purgatus, ex actibus subsequentibus liberè gestis, decis. 516. n. 21. & 22.
MILITVM Rectori si concedatur iurisdictio de rebus militaribus inter milites, non tamen censetur adempta iurisdictio eisdem de causis competens alteri Magistratui ordinario, decis. 457. num. 15.
Milites Hierosolymitani si non sint oriundi, & naturales illius Regni vbi prætendunt Commendam, illam obtinere non possunt, decis. 469. n. 2. & 3.
MINISTRI Summi Pontificis non possunt eius potestatem coarctare, quia cum ipsi sint subditi, imminet sola necessitas parendi, decis. 461. n. 8.
MISSAE celebratio si concedatur priuatis domibus, excipitur dies Paschatis, & aliorum festorum solemnium, decis. 515. num. 35.

M I N O R.

Minor donare non potest curatori, & si donat, talis donatio est nulla, & fraudulenta, & nec iuramento confirmari potest, decis. 586. n. 11.
Quæ doctrina procedit, etiam in curatore non confirmato, & in quolibet alio administratore, ibid. n. 13.
Quod ampliatur etiamsi curator, vel administrator renunciauerint curæ, vel administrationi, ante donationem, num. 14.
Vel si ea aliàs finita, alius curator non fuit petitus, ibid. num. 15.
Minor, & Communitas æquiparantur, decis. 447. n. 56.
in Minorum transactionibus requiritur decretum Iudicis, etiamsi agatur de re incerta, decis. 447. n. 38.
Minor, quando est læsus, ei conceditur restitutio in integrum, decis. 485. num. 1.
Minor si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates statuti requisitas in eorum contractibus, decis. 504. n. 6.
in Minorum contractibus, si statutum desideret copulatiuè, causam, & solemnitates, tunc vterque nisi interueniat, contractus corruit decis. 504. n. 19.
Minor, si contraxerit sine solemnitatibus statutarijs, si quis contractum substinere intendat ex causa vtilitatis, quid, & quæ probare teneatur, decis. 504. n. 16. 17. & 18.
Minoris contractus, quamuis nullus substinetur, vbi minor est factus locupletior, decis. 504. n. 10.
Et quorum statutorum vigore id procedere possit, vide hic, & declarantur nonnullæ decisiones, ibid. n. 11. 12. & 13.
Minor 25. annis non potest esse tutor, decis. 435. n. 2.
Minor quando ratificat instrumentum sponsalium, an tunc requirantur solemnitates statutariæ, decis. 497. n. 53.
Minor non potest allegare nullitatem si constet de eius euidenti vtilitate, decis. 504. n. 9.
Minoris contractus quando secundum statutorum dispositionem est nullus, potest ab eo impugnari, quamuis sit factus locupletior, decis. 504. n. 12.
Minores & mulieres longè magis possunt fraudari in donationibus, quæ fiunt sub aliquo quæsito colore, quàm in simplicibus donationibus, decis. 497. n. 14.
Minori, vel mulieri si prohibeatur à statuto sine solemnitatibus donari, habebit locum in confessione de recepto, cum illa sapiat donationem, decis. 497. n. 9.
Quia si contrarium diceretur, fieret fraus statuto, ibidem num. 10.
Minor, vel mulier prohibiti per statutum donare, prohibentur etiam confiteri, in quolibet alio contractu, quando per confessionem talem posset fieri fraus statuto, decis. 497. num. 4.
Mobilium appellatione an veniat cessio iurium, aut eorundem donatio, decis. 447. numer. 14.
Minor censetur etiam dispensatus ad Sacerdotium, si sit dispensatus ad Parochialem, decis. 450. n. 26.
Minores habent etiam Constitutiones Pontificias super iure conferendi habitum Tertiarijs secularibus.
Et eos possunt punire, corrigere, & visitare, & etiam prædictos priuare habitu, si aliquod delictum id postulet, decis. 598. num. 53. & 54.
MIXTVM, quando dicatur feudum, decis. 485. n. 4. 5. & 6.
MOBILIVM vsus licet permissus sit hæredi in præiudicium substituti, non tamen est permissus in præiudicium creditorum, decis. 535. n. 2.
MODVM, & causam, denotat dictio, pro, decis. 430. num. 61.
ex Modo falso narrandi causatur obreptio, decis. 496. n. 3.
Molendinorum Domini cum teneantur soluere decimam de molendinis communibus, tenentur etiam illam soluere de Molendinis, qui vento aguntur, decis. 458. n. 35.

M O N A C H V S.

Monachorum, & Monialium receptio ad quos spectet, decis. 566. num. 16.
Monachus potest retinere, & habere Iura in diuersis Monasterijs, decis. 526. n. 10.
Monachus professus in vno Monasterio, si ad alium proficiscatur, an debeat iterùm profiteri, decis. 526. n. 9.
Monachus incorrigibilis potest eijci è Monasterio, decis. 461. num. 15.
Monachum ad feudum succedere, si statutum id prohibeat, quia non potest seruire Domino, habet etiam locum in Canonico Regulari, decis. 459. n. 13.
Monachi residere debent in suis beneficijs, decis. 556. n. 18.
Monachus incorrigibilis quibus concurrentibus possit eijci è Monasterio, decis. 461. n. 16.

M O N A S T E R I V M.

Monasterium succedit Monacho, decis. 543. n. 5.
Monasterio capaci debetur immissio pro Moniali succedenti ab intestato alicui, decis. 480. n. 2.
Monasterium capax bonorum ex persona filiorum professorum acquirit proprietatem debitam eis ex dispositione l. fœminæ C. de secund. nupt. & qualiter id intelligatur, decis. 503. numer. 8. & 9.
Monasterium immediatè subiectum Sedi Apostolicæ, non potest se subijcere iurisdictioni Ordinarij, sine beneplacito eiusdem Sedis Apostolicæ, decis. 456. n. 10. & 15.

M O N I A L I S.

Moniales S. Claræ profitentur, & tenentur viuere sub gubernio Fratrum S. Francisci, decis. 456. n. 16.
Monialis si sit inhabilis ad subeunda onera Monasterij, ideò maior dos danda est ei, decis. 491. n. 9.
Moniales debent subire onera Monasterij, decis. 491. n. 8.
Moniales propter incorrigibilitatem non eijciendæ è Monasterio, decis. 461. n. 17.
Sed nisi ibi corrigantur, possunt ad aliud Monasterium transferri, decis. 461. n. 17.
Moniales S. Claræ sunt exemptæ à iurisdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ reperiuntur, decis. 461. num. 2.
in MONITORIO, quando dicatur deductum possessorium, & petitorium, decis. 500. n. 3.
Monitorium deseruit loco libelli, decis. 518. n. 6.
Mora non potest considerari, vbi non adest interpellatio, decis. 523. num. 12.

M O R S.

post Mortem, quis non potest possidere, cum mors omnia soluat, decis. 503. n. 7.
Mors probatur ex partita desumpta ex libro Parochi, in qua descripta est mors alicuius, decis. 536. n. 5.
Mors probari potest per testes deponentes de publica voce, & fama, decis. 536. n. 8.
Mors probatur ex partita formiter extracta à libro Parochi, decis. 549. n. 15.
Mors probatur per testes deponentes de certa scientia, vt quia interfuerunt morti, vel funeri, decis. 536. n. 7.
pro Mortuo habetur professus, decis. 503. n. 2.
Mortui descripti in libris parochialibus probatur eos fuisse traditos sepulturæ per Parochos eiusdem Ecclesiæ, decis. 433. num. 4.
Mortuus, & viuus quis non est censendus, decis. 503. n. 6.

M V L I E R.

Mulieres sunt auarissimi sexus, decis. 516. n. 4.
Mulier dum eligit bona pro sua dote licet in ea electione possit cadere læsio, tamen non intrat statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. decis. 497. n. 63. & quare n. 64. & 94.
Mulier soluendo non tenetur probare indebitum, sed qui exigit, tenetur probare debitum, decis. 527. n. 15.

Mulier

Mulier transeundo ad secunda vota constituendo eandem dotem secundo viro, prout constituit primo viro, non censetur nouam dotem tradere, sed antiquam renouare, decis. 527. num. 14.
à Muliere si sit impositus census sine solemnitatibus Statuti Vrbis lib. 1. cap. 151. est nullus, decis. 497. n. 92. & 99.
Mulieres sunt auarissimi sexus, decis. 517. n. 4.
Mulier de iure communi non potest fideiubere, decis. 497. num. 171.
Mulier quando remittit ius intrat etiam Statutum Vrb. lib. 1. c. 151. decis. 497. n. 53.
Mulier transeundo ad secunda vota, fructus dotis debentur eius viro ab hæredibus primi viri, quando ab eis, non fuit restituta dos, decis. 527. n. 1. & 16.
Et quando hoc casu, non requiratur interpellatio, ibidem num. 2.
Mulier est inhabilis ad tutelam, & hoc multò magis procedit, si sit minor, decis. 426. n. 2.
Mulieris fideiussio est nulla, etiamsi recognouerit bonam fidem, stante Statut. Vrbis lib. 5. cap. 151. & quare, decis. 497. num. 57.
Mulier in electionem rei mobilis facillimè potest decipi, decis. 497. num. 96.
Mulier, quando læditur, est casus comprehensus in Statut. Vrbis lib. 1. cap. 151. decis. 497. n. 19.
Mulier, quando contrahit cum minore, non requiruntur solemnitates statutariæ, cum æquè sunt priuilegiati; decis. 497. num. 26.
Mulier donare potest, decis. 497. n. 29.
Mulier, & minor nihil recipiunt in quatuor illis contractibus, de quibus in Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. & sic sunt omnino damnosi, decis. 497. n. 119.
Mulier, quando vti non possit beneficio S. C. Velleian. decis. 497. n. 179. & 180.
Mulier quando aliquid accipit, vt illud alicui donet, an intret S. C. Velleian. decis. 497. num. 170. vide etiam num. 177. & 178.
Mulier, vel minor recipiendo pecunias in Societates officij, an hoc casu requirantur solemnitates statutariæ, decis. 497. num. 169. 172. & 173.
Et an sit probanda versio in vtilitatem mulieris, vel minoris, ibid. num. 170.
Mulier, vel minor, si fideiubendo non obligatur stante statuto prohibente, si tamen recipiatur non debet iuuari statuto, decis. 497. num 181.
Mulier faciliùs se obligat, quàm donet, decis. 497. n. 17.
in Muliere liberante socerum, vbi restituisset dotem, quæ erat restituenda marito cum cautione, & absque cautione, an intret statutum, de quo hic, decis. 497. n. 18.
in Mulierum, & minorum contractibus dum interponitur decretum à Iudice si non exprimeretur causa particularis, adimeretur facultas impugnandi contractum ea causa erronea, si postea reperiretur, decis. 594. n. 36.
Mulieres longè magis possunt fraudari in donationibus, quæ fiunt sub aliquo quæsito colore, quàm in simplicibus donationibus, decis. 497. n. 14.
Mulier, si per statutum sit prohibita donare prohibetur etiam confiteri, quando per talem confessionem posset fieri fraus statuto, decis. 597. n. 4.
Mulier, quando recipit pecunias non ex causa donationis, legis necessitate tenetur illam restituere, & sic non intrat statutum Vrb. lib. 1. cap. 151 decis. 497. n. 175.
Mulier si emat rem præsente marito non intrat præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. decis. 442. n. 7.
Mulieri acquiritur dominium rei emptæ nomine proprio, quamuis pecuniæ sint mariti, decis. 442. n. 5. & 8.
Mulier, quando secundò nupsit, dos integra in primo matrimonio censetur tradita secundo viro; decis. 527. numer. 5. & vide n. 7. & 8.
Et pro quantitate non soluta ab hæredibus primi viri secuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur secundo viro, ibid. n. 6.
Mulier, vel minor ad fauorem quorum à lege, vel statuto, contractus annullatur ipsi tantum possunt dare de nullitate dicti contractus, decis. 529. n. 23.
Mulier tutor esse nequit si immineant lites, & quando id cesset, decis. 435. n. 17. & 18.
Mulier, licet sit incapax tutelæ, tamen ex voluntate testatoris, potest eam exercere, decis. 435. n. 6.
ex Mutatione personæ non mutatur qualitas rei; decis. 452. numer. 16.

N

NARRATA.

Narrata sunt iustificanda omninò, etiamsi consistant in negatiua, decis. 570. n. 13.
Narratiua, quæ legitur in litteris, sed non in supplicatione, non est iustificanda, ex quo literæ expediuntur, sub intrusione, decis. 570. n. 14.
Natura rei intrinseca, est potius attendenda, quàm accidentalis, decis. 418. n. 7.
Naturalis, quando quis dicitur esse, hæc expressio sufficiens est demonstrare omnem qualitatem, & maculam natalium, decis. 501. n. 30.
Natus, vt quis dicatur post concubinatum, testes ex quibus id concludant, decis. 430. n. 34.
Natiuitatis suæ diem nemo certo scit, decis. 430. n. 86.
Natus, & procreatus ex legitimo matrimonio, vt quis dicatur sufficit matrimonium præsumptum, decis. 430. n. 21.
Natus in Castro alicuius Ciuitatis dicitur esse illius Ciuitatis, cui est subiectum dictum Castrum, decis. 536. n. 19.
in NECESSITATIBVS nemo liberalis existit, decis. 487. n. 12.

NEGATIVA.

Negatiua vnius Canonicatus non excludit alios, decis. 551. num. 12.
Negatiua prouisionis Apostolicæ qualiter probetur, decis. 551. num. 9.
Negatiua vt benè concludatur, testis debet remouere sensum ab actu, decis. 544. n. 2. & 10.
Negatiua redditur probabilis, si proponatur per sensum corporis, decis. 544. n. 8.
Negligens in agendo, quis non potest dici, si ignorabat, quod aliquid ei erat relictum, decis. 541. n. 40.
Negligentia vnius ex litigantibus non debet præiudicare alteri collitigandi, decis. 518. n. 4.
Nepos, & descendens præsumitur magis delictus filio ob propagatam descendentiam, decis. 479. n. 15.

NEPTIS.

Neptes ex filia succedunt Auo vnà cum filiabus superstitibus, decis. 482. n. 3.
Neptis non censetur exclusa, ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, cum illa ex se non sit sufficiens, decis. 571. num. 18.
Neptes non debent esse melioris conditionis, quàm propriæ filiæ, & an hoc sufficiat ad exclusionem neptum, decis. 514. num. 12.
Neptis non censetur exclusa ex sola coniectora deducta ex exclusione filiarum, cum illa ex se non sit sufficiens, decis. 581. num. 18. & 19.
NICOLAVS Papa Quartus fuit Minorita, decis. 598. n. 15.
per Nigrum non restringitur rubrica, si ea generaliter loquatur; & oratio sit perfecta, decis. 497. n. 147.
per Nigrum, vt non restringatur rubrica, requiritur, quod sit decisiua, decis. 497. n. 149. & 150.
Nigri verba, quando sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica, decis. 497. n. 148.
ad NOLVNTATIS casum, quando apparet, quod testator noluit se restringere, tunc benè potest fieri extensio ad casum etiam impotentiæ, decis. 422. n. 12. & 13.
Noluntatis casus quando pariter trahatur ad casum impotentiæ, decis. 419. n. 3.

NOMEN.

Nomine cuius bona fuerunt empta eiusdem præsumuntur, licet precium illius possit ad aliud spectare, decis. 434. n. 4.
Nomine proprio emens, sed pecunia aliena ex quibus dicatur constare, quod noluerit sibi acquirere, sed ei cuius sunt pecuniæ, decis. 442. n. 9. & 10.
Nomina, meum, tuum, vel suum, quid denotent, decis. 438. num. 48.
ex Nominatione, & tractatu facta à testatore, probatur agnatio, decis. 436. n. 2.

NOTARIVS.

Notarius ex suo capite non potest alteri præiudicare, decis. 483. num. 13.
Notarius quando non est simplex, sed etiam I. V. D. ei plurimum defertur, decis. 588. n. 24.
Notarij in transactionibus solent apponere clausulas generales, inferentes liberationem generalem, & se extendentem etiam ad incognita, decis. 428. n. 9.
Notarius, siue ignoranter, siue scienter super his, quæ tangunt substantialia instrumenti si falsum admisceat, instrumentum nihil valebit, decis. 430. n. 93.
Notario afferenti non creditur, nisi de actu à se rogato, vel gesto, decis. 616. n. 10.

Notarius non debet apponere in Instrumento, nisi quod in veritate nouit, decis.430. n. 92.
Notarius, si receperit resignationem alicuius Officij nomine Superioris, tunc dictum officium desinit esse sub periculo resignantis vitæ, decis.615.n.7.
Sed hoc intellige in simplici resignatione, & in abdicatione à se propri iuris, sed secus est si fiat ad fauorem tertij, vt illi officium acquiratur, ibid.n.8.
Notarius antea quam condemnetur de falso, substinentur instrumenta, & fidem faciunt in iudicio, decis.578.n.22.
Notarius, quando fuit rogatus extrahere instrumentum publicum ex protocollo originali, & posuit additionem marginalem in corpore instrumenti, inde resultat signum euidens, quod illam additionem habuent pro bona, decis.541. num.53.
Notarij simplex assertio sine testibus non probat, decis. 605. num.12.
Notarius est adhibendus in examine testium, & hoc maximè si ad hoc sit specialiter deputatus, decis.512.n.10.
Limita hoc, quando sunt plures Notarij deputati, & alter eorum recusat comparere, vel est negligens, quia tunc Iudex potest procedere ad vlteriora, decis.512.n.11.
Notarij scriptura non dicitur perfecta, nisi sit subscripta, decis.430. num.96.
Notarij bona fama, benè probatur per duos testes illam concludentes, decis.578. n.21.
Nouatio non potest induci, stantibus protestationibus in contrarium, decis.425.n.18.
Nouatio, quando dicatur inducta, decis.545.n.3.

N V L L I T A S.

Nullitatem contractus minor non potest allegare, si constet de eius euidenti vtilitate, decis.504.n.9.
Nullitas secundæ sententiæ, si eandem sententiam non vitiat, ita nec tertiam, si per eam secunda fuit confirmata, decis.521. num.21.
Nullitatis exceptio, vbi ex instrumenti inspectione apparet absq; alia extrinseca probatione, admittitur contra obligationem cameralem, decis.594. n.33.
Nullitatis auctor non potest eam allegare in præiudicium alterius. Annot. decis.510.n.24.
Nullitas aliqua, vt dicatur per ratificationem sublata, quid requiratur, decis.447. n.16.
de Nullitate contractus tertius dare nequit, decis.447.n.39.
Nuptias contrahere potest esse, vt fœminæ nolint, aut non possint, decis.448.n.10.

O

OBedientia non præstatur, nisi Superiori, decis.618.n.12.
in Obiectiua materia requiritur concludens probatio, decis. 611.n.23.
Obitus probatur, si testes deponant, quem vidisse mortuum, decis. 564.n.4.
Item probatur ex partita extrata per Parochum ex libro, in quo mortui describuntur, ibid.n.4.
Obitus attribuendus est causæ indubitabili, non autem incertæ, decis.615. n.14.

O B L I G A T I O.

Obligatio mutua, vbi datur consequenter etiam ibi est concedenda connexitas, superioritas, & subiectio, decis.598. num.8.
Obligans se tradere, & effectualiter soluere certam summam pecuniarum debet ita soluere, vt solutio sit inauocabilis, decis. 601.n.8.
Obligatio creditoris non mutatur ea superuenienti dignitate Cardinalatus, decis.452.n.17.
Obligatio generalis comprehendit etiam iura dotalia, decis.576. num 32.
Obligatio subsequens, quatenus etiam obscura, semper præsumitur ex præambulo tractatu, decis.560.n.10.
Obligatio declarari debet secundum verba clara subsequentia, decis.545.n.6.
Obligatio, quæcumque verum censeatur emanata animo nouandi legalem obligationem, decis.545.n.5.
Obligatio mulieris pro dote an comprehendatur sub statuto Vrb. de contract.mulier. decis.497.n.21.
Obligatio mulieris de restituendo bona mobilia mariti penes eam depositata, an sint in ea obligatione adhibendæ solemnitates statuti Vrb.lib.2. cap.151. decis.497. numer.102. & 103. & 104.
Obligatio conditionalis, non purificata conditione perinde est ac si non fuisset facta, decis.431.n.7.
Obligat se facilius mulier, quàm donat, decis.497.n.27.
Obligatio nulla oriri potest ex facto à iure reprobato, decis.605. num.41.
Obligatio à principio dicitur voluntaria, postea verò dicitur necessaria, decis.487.n.12.
Obligatio, sicut quælibet alia dispositio restringitur semper ad sui causam, decis.592.n.13.
Obligationes, & actiones hinc inde transigentium dirimit transactio, decis.428.n.12.
sub Obligatione cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum, quid veniat, decis.425.n.2.
Obligationes strictissimè sunt intelligendæ, decis.510.n.14.
Obligatio fideiussorum, quando subsistat non obstante, quòd principalis fuerit Inualidè obligatus, decis.487.n.9.
Obligationi pacti de redimendo quando dicatur factus locus, decis.522.n.4.
Obligatio, quando non dicatur continere specialem bonorum hypothecam, sed potius donationem insolutum, decis.432. num.3.& 4.
Obreptio causatur ex falso modo narrandi, decis.596.n.3.
Obreptio, vel subreptio, vt inducatur sufficit, vt sit tacitum id, vel suppositum quod si Papa sciuisset veritatem, non concessisset, decis.496. n.2.

O B S E R V A N T I A.

Obseruantia ex actu vnico non inducitur, decis.513.n.6.
Obseruantiæ testimonium per 40. annos si deficiat in teste, nullatenus potest immemorabilem concludere, decis. 513. num.3.
Obseruantia non releuat, si in æquiuoco ponatur, cum sit difformis, decis.562.n.15.
Obseruantia non attenditur, si non constet, vbi sit fundata, decis. 562.n.13.
Obseruantia per contrarios actus tollitur, decis.562.n.55.
Obseruantia in omni materia est vera interpres, & magistra, & omnem prorsus remouet dubitationem, decis.560.n.11.
Obseruantia non inducitur ex actibus voluntarijs, decis.547. num.15.
ad Obseruantiam inducendam requiruntur actus omninò conformes, decis.513.n.7.
Obseruantia, vt releuet, debet probari in indiuiduo, decis.513. num.16.
Obseruantia in interpretanda aliqua inuestitura, quando non suffragetur, decis.513.n.8.
ex Obseruantia longissima potest probari vnio, decis.441.n.4.
ab Obseruantia subsequuta recipiunt interpretationem indulta, & priuilegia, decis.451.n.3.
Obseruantia interpretatiua potest probari per scripturam, decis. 486.n.2.
Obseruantia non releuat, nisi in casu proprio, decis. 608. num.13.

O D I V M.

Odium irrationabile, vt excludatur sufficit, quod habeat admixtam rationem, decis.451.n.40.
Odium patris in filium, cum non præsumatur, ideò hoc afferenti incumbit onus probandi, decis.479.n.9.
Odium in filium non arguitur ex eo, quod pater ei aliquid plus vltra legitimam reliquerit, decis.479.n.10.
Odiorum non potest aliquid dici, si fiat ad maiorem cautelam, decis.451. n.46.
Odium patris in filios, quando non noceat nepotibus, decis.479. num.14.
OFFICIALES Papæ in casu criminis receptionis bannitorum possunt agere etiam contra subditum Baronis, & Principis, decis.449. n.14.
Officiali in pertinentibus ad eius officium solet fides adhiberi, decis.551. n.10.

O F F I C I V M.

Officia aliqua venalia, licet sint de sui natura alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere.
ad Officium aliquod, si quis non potest promoueri, nisi quid determinatum adimpleuerit, si reperiatur ad illud promotus, rectè arguitur, fuit promotus, ergo adimpleuit, tanquam à necessario antecedenti desumpto. decis.562.n.19.
Officium Iudicis nobile potest implorari, vbicumque deficit actio, si æquitas id suadeat, decis.585.n.23.
Officium Iudicis ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ, competit, quatenus non datur remedium l. fin. C. de edict. D. Adr.toll. decis.585.n.24.
Officiorum resignationes, quæ ad aliquem spectant, non tenent, si careant consensu illius, decis.605.n.13.
Officium aliquod exercendi causa si quis extra patriam se conferat, ex hoc non censetur voluisse mutare patrium domicilium, decis.436.n.16.
Officiorum tituli, quando non sunt in commercio sine auctoritate superioris, tunc necessariò requiritur consensus ipsius Superioris in resignatione ad hoc, vt dicta officia non dicantur vacare per obitum illius, qui resignauit, decis.615. num.4.

Officia,

Officia, quando sunt de regalibus Principis, numquam alicui dicitur acquiri illorum possessio, in præiudicium Superioris, decis.615.num.5.
Officia Capitolina ante indultum Sixti V. erant vacabilia, decis. 486.num.13.
Officium aliquod, si maneat sub vitæ periculo alicuius, secuta eius morte illud vacat, decis.615.num.2.
Officij resignationis admissionem Superior denegare potest, si instè, & probabiliter suspicari potest, quod fiat in fraudem eminentis vacationis, decis.615.num.11.
Officij alicuius resignatio, quando fit ad fauorem tertij, tunc sunt adhibendæ plures diligentiæ, ne amissio sequatur in fraudem domini directi, decis.615.num.9.
Officia aliqua, quando sunt de regalibus Principis, tunc etiam pro translatione possessionis dictorum officiorum in resignatarium pro forma requiritur expeditio litterarum patentium, ac iuramenti præstatio, decis.615.num.6.
Officia Capitolina non sunt vacabilia, decis.476.num.11.
OLIVÆ veniunt appellatione fructuum, decis.592.num.2.
Quod procedit etiamsi oliuæ sint subrogatæ in locum aliorum fructuum. Et hoc in materia decimarum, ibid.num.3.
OMISSIO inuentarij, in quo grauet hæredem, decis. 420. num.2.
ad ONERA Monasterij subeunda si Monialis sit inutilis, maior dos est ei danda, decis.491.num.9.
Onera Monasterij debent subire Moniales, decis.491.num.8.
Onus cui est iniunctum, per consequens videtur illius commodum etiam concessum, decis.437.num.5.
OPERARI, quisque præsumitur secundum rectam rationem, & citra culpam, decis.606.num.9.
Opinio grauium Doctorum potest in aliquo actu excludere dolum, & causare bonam fidem, decis.559.num.6.
Opiniones, quando in aliquo articulo sunt variæ, illa, quæ habet pro se opinionem magis receptam, dicitur continere ius clarum, decis.600.num.9.
Adeò vt contraria opinio sub prætextu dubietatis iuris suffragari non possit, ibid.num.10.
Opinioni testatoris plus est deferendum, quàm veritati, decis.472. num.20.
Opinio partium quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas, decis.517.num.7.
Opinio cedere debet veritati, decis.458. num.5.
frustra Opponit quis id, cuius causam ipse præbuit, Annot.decis. 510.num.25.
OPVLENTIA hæreditatis stante, hæres in totum tenetur seruare dispositа per testatorem, decis.484.num.14.
de Opulentia hæreditatis ex quibus appareat, decis.484. num 8,
OPTIONIS titulum, si quis habeat, non releuat ad impediendam immissionem subrogato gratiosè, cum dictæ optiones sint sublatæ per regulas Cancellariæ, decis.608.num.10.

O R D I N A R I V S.

Ordinarius Cardinalis semper censetur prouidere auctoritate ordinaria non autem vigore indulti, decis.444.num.64.
Ordinarij in admittentibus præsentationibus sunt difficiles, vti sibi præiudiciales, decis.536.num.12.
Ordinarius admittens collationem beneficij factam ab aliquo, ex tali admissione videtur resultare confessio, plurimi facienda in hac materia, decis.536.num.12.
ex Ordinarij sola admissione præsentationis, quis constituitur in quasi possessione conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationis, decis.536.num.13.
Ordinarius tanquam bonus vir prouidere debet, decis. 444. num.55.
Ordinarius cum prouideat motu proprio, non autem ad supplicationem partis, ideò acquiritur ius quæsitum absque alia iustificatione, decis.567.num.1.
ab Ordinarijs sunt exempti equites Hierosolymitani, decis.469. num.7.
Ordinarijs etiam ex sola iuris assistentia in iurisdictionalibus non solet denegari manutentio, decis.546.num.2.
Ordinarij habent intentionem fundatam de iure communi in iurisdictionem omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim existentium, decis.456.num.1.
Ordinarius non potest deuenire ad executionem litterarum Apostolicarum, nisi præcedente illarum iustificatione, decis.534. num.2.
Ordinario solummodo denegatur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem à suæ iurisdictionis exemptione, si Ordinarius nitatur solum iuris assistentia, decis. 546. num.12.
Sed quando ex parte eius, concurrunt etiam actus possessorij, tunc non est deneganda manutentio in quasi possessione iurisdictionis, ibid.num.13.
Ordinarij prouisio si sit anterior in data, & cesset reseruatio, & agatur de beneficio vacante, est præferenda prouisioni Apostolicæ, decis.585.num.32.
Ordinarij (cessantibus reseruationibus) habent potestatem conferendi beneficia, & Papa prouisos ab ipsis Ordinarijs agnoscit pro legitimis contradictoribus, decis.585.num.29.
inter Ordinarium, & Capitulum, Canonicatus præsumuntur simultaneæ collationis, decis.444.num.1.
ab Ordinariorum iurisdictione sunt exemptæ Moniales Sanctæ Claræ, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ sunt, decis.461. num.2.
ab Ordinario exemptus efficitur immediatè subiectus D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine eius licentia non potest in alium consentire, decis.461.num.22.
Ordinarijs indulta concessa, nihil tribuunt, sed solum remouent obstacula reseruationum, decis.444.num.24.
Ordinarij cum prouideant, motu proprio, eorum gratiæ non egent iustificatione, decis.585.num.19.
de Ordinario Cardinali conferente beneficia vigore indulti, vide supra in verb. Cardinalis Ordinarius, &c.
Vide in verb. Episcopus.

O R D O.

Ordinem Minorum, postquam S. Franciscus instituit, postea etiam Ordinem instituit, siue modum benè viuendi de Pœnitentia, cuius Professores appellantur Tertiarij,
Et huic Ordini à S. Francisco non reperitur præscripta alia regula, sed vide contrarium, decis.598.num.14.
Ordinis Tertij S. Francisci habitus, etiam ante annum 1390. infiniros receperunt, decis.577.num.8. & num.4. & num.26.
Ordinis Tertij S. Francisci, omnes cuiuscumque qualitatis sexus, & status capaces sunt, decis.577.num.1.
de Ordine Tertio Regulari S. Francisci Canones, & antiqui Doctores mentionem non faciunt, sed tantummodo de Tertiarijs in sæculo degentibus, decis.577.num.5.
Ordo Tertiariorum fuit ab initio institutus à S. Francisco, omninò distinctus ab Ordine Minorum, decis.584.num.11.
Ordo Regularis Tertiarius Sancti Francisci cum vniuersali Ordine semper fuit idem, & independens conseruatus à quacumque Religione, etiam Minorum, decis.584.num.27.
Ordo Tertiarius Sancti Francisci, est separatus ab vniuersali ordine, vt constat ex Constitut. Leonis X. decis.584. num.31.
Ordo Minorum S. Francisci non habet superioritatem in Tertiarios sæculares, decis.618.num.9.
Ordo Trinus à Seraphico Patre emanauit, decis.584.num.2.
Ordinis S. Francisci puritati repugnat, vt eorum Fratres habeant iurisdictionem in eos, qui sunt meri laici, decis.598. num.5.
Ordines Sacri, si sint suscepti per metum, ille dicitur purgatus ex spontanea administratione, decis.490.num.5.
Ordo de vna specie ad aliam non potest dici repetitus, vt euitetur correctio, incompatibilitas, vel contrarius effectus voluntatis, decis.448.num.5.

P

P A C T V M.

PActum de retrouendenda re, valet, & ex mora debentur fructus, decis.522.num.1.
Pactum, de non reuocando donationem causa mortis, tunc non operatur irreuocabilitatem, quoties donatio irreuocabilitatem non patitur, decis.586. num.6.
Pacta licita, & honesta inter Ecclesiasticos tenent etiam absque confirmatione Apostolica, decis.459.num.2.
Pactum de non petendo, &c. appositum in contractu, cum sit accessorium, annullato contractu, dictum pactum nihil operatur, decis.600.num.4.
Pactum à iure prohibitum an vitiet contractum, decis. 526. num.13.

P A P A.

Papæ assertionem in facto proprio in dubium reuocare nefas est, decis.437.num.6.
Papa subrogando aliquem ad ius, & possessionem antecessoris, sine præiudicio litis pendentiæ, præsumitur voluisse, quod subrogatus abstineret à possessione, aliàs possessio esset iniusta, & nulla, & esset intrusus, decis.557.num.19.
Papa ex quo soleat moueri ad eximendum aliquem à iurisdictione Ordinarij, decis.461.num.23.
Papa non præsumitur reseruare alicui pensionem, nisi in quantum est capax, decis.539.num.8.
Papa, tamquam Dominus beneficiorum potest vnire Ecclesiam absque alio consensu Rectoris, decis.565.num.4.
Papa, si dicat, quòd solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione, decis.444.num.41.
Papæ, si narretur, quòd aliqua possessio fuit capta intra terminum ad appellandum, ex ista narratiua satis elicitur, quòd sententia erat appellabilis, decis.569.num.18.

Papæ aſſertiua, ſi ſit facta motu proprio plenè probat, deciſ.509. num.18.

Papa quando legitimat aliquem, non præſumitur voluiſſe præiudicare nemini circa ſucceſſionem, niſi ſpecialis mentio ſit facta, deciſ.501.num.5.

de Papæ poteſtate nefas eſt dubitare, deciſ.501.num.25.

Papa, ſi in collatione beneficij, apponat clauſulam, dummodo eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat, quid importet, deciſ. 429.num.24.

Papa circa ea, quæ ſunt iuris non errat, deciſ.429.num.23.

Papa, ſi diſponat, quòd moriente, vel cedente coadiuto, Canonicatus non poſſit impetrari, quia vult, vt pertineat ad coadiutorem, qualiter illa diſpoſitio intelligatur, deciſ.602. num.37.

Papa ſi confirmet iuſpatronatus ex fundatione, & dotatinne, non poteſt dici, quod de nouo ex priuilegio illud concedat, deciſ. 509. num.26.

Papa non præſumitur ignoranter voluiſſe ſibi, ſuæque Cameræ præiudicare, deciſ.596.num.6.

Papa de iure poteſt coadiutorem dare cum futura ſucceſſione, deciſ.602.num.9.

Papa ſi conſtet, quòd voluerit præiudicare alicui Eccleſiæ, cenſendum etiam eſt voluiſſe præiudicare perſonis eam obtinen. deciſ.464.num.17.

de Papæ poteſtate in remouendis obſtacula de iure poſitiuo introducta non eſt dubitandum, deciſ.435.num.1.

Papa in confirmatione alicuius contractus non eſt præſumendum, quod voluerit tollere remedia reſciſſoria prouenientia ex læſione, exceſſiua taxatione, & ſimilibus alijs cauſis, deciſ. 610.num.9.

Papa ſolus poteſt prouidere de beneficio vacaturo, deciſ.585. num.34.

Papa nunquam eſt præſumendum, quod velit præiudicare validè prouiſis ab Ordinario, deciſ.585.num.44.

Papa in omnibus locis ſitis in ſtatu Eccleſiaſtico, vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus.

Vel ſaltem illud ſupremum, quod altum dominium appellant Doctores, & quod numquam à ſupremo Domino cenſetur addicatum, deciſ.449.num.32.& 33.

Papa, aliquando ſolet diſpenſare in ſecundo gradu etiam inter inferiores, & hoc fit ex mera gratia, deciſ.603. num.38.

Papæ miniſtri non poſſunt eiuſdem auctoritatem coarctare, quia ipſi cum ſint ſubditi, imminet ſola neceſſitas parendi, deciſ. 461.num.8.

Papæ familiaris eſt Auditor Rotæ, deciſ.429.num.20.

Papæ aſſertione maximè in facto proprio diſſentire, nefas eſt omninò, deciſ.432.num.10.

Papa ſi reſcripſerit, vt aliquis Iudex deputatus non cognoſcat cauſam, tale reſcriptum afficit, etiamſi non ſit facta citatio ad dicendum contra commiſſionem.

Et hoc quia vis auncationis non ſtat in facto imperrantis, aut ſcientia Iudicis à quo, ſed in appoſitione manus Papæ, deciſ. 516.num.6.& 7.

Adeò vt ſine nuuo reſcripto Papæ non poteſt cauſam cognoſcere, ibid.num 7.

Papæ mens, ſi fuerit directa ad remouenda obſtacula pro validitate alicuius contractus, licet adſit clauſula ſublata, cum decreto irritanti, &c. ex hoc quis nnn impeditur, quin non poſſit dari de non comprehenſione alicuius caſus, deciſ.610. num.13.

Papa, ſi demandauerit gubernium Monialium aliquibus Religioſis, ipſi non poſſunt inconſulta Sede Apoſtolica dictum gubernium dimittere, deciſ.461.num.6.

Papa, licet aliquid perfecerit ex pecunijs Cameræ, nihilominus id ex ſuprema poteſt concedere cui vult, deciſ.437.num.8.

Papæ conſilia, & hortamenta vim ſolent aliquando obtinere præcepti, deciſ.598.num.22.

Papæ approbatio ſola eſt, quæ poteſt eximere à iuriſdictinne Ordinarij, deciſ.566.num.12.

Papæ auctoritas immenſa eſt, deciſ.461.num.3.

Papa eſt Summus Prælatus omnium cuiuſcumque Religinnis, deciſ.461.num.5.

Papa, quando diſponit, vt laicus poſſit retinere penſiones, qualiter diſpenſet, deciſ.450. num.33.

Papa ſolus poteſt derogare priuilegijs, ſi adſit decretum irritans deciſ.469. num.8.

Papa præſumitur voluiſſe concurrere cum Ordinario ſtante diſcordia, ſi in litteris prouiſionis apponat clauſulam, dummodo de tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum, deciſ.585.num.42.

PARENTES pro filijs ſemper præſumuntur capere optimum conſilium, deciſ.435. num.14.

PARIA ſunt non adeſſe, vel non apparere, deciſ.458. num.57.

Paria ſunt, quod aliquid non fiat, vel quod fiat ſub conditione quæ non ſit purificata, deciſ.474.num.12.

P A R O C H V S.

Parochi in locis ſitis in Parochia habent tantum intentionem fundatam quoad iura parochialia, deciſ.552.num.22.

Parochi in alienis Eccleſijs nihil agere poſſunt, deciſ. 552. num.25.

Parochi licentia de contrahendo matrimonio ſuffragatur etiam poſtquam illud eſt contractum, deciſ.493.num.15.

Parochi præſentia ante Concilium Trident. non erat neceſſaria pro validitate matrimonij, ſed ſat erat conſenſus coniugum verbis expreſſus, deciſ.430.num.79.

PAROCHIALE ius conſiſtit in eo, primò, vt Parochiani diebus feſtiuis audiant Miſſam in Parochia, licet hodie de conſuetudine non ſeruetur, deciſ.552.num.3.

Secundò conſiſtit in eo, quod dicti Parochiani percipiant Sacramenta in Eccleſia Parochiali, ſeu à Presbyteris d. Parochialis, ibid.num.4.

Tertiò, quòd Parochiani ibi ſepeliantur, ibid.num.5.

Limita p. hoc niſi eligant ſibi ſepulturam in alio loco, ibid. num.6.

Quartò, vt decimæ ſoluantur ipſi Parochiali, ibid.

Quintò conſiſtit in eo, quod d. Parochiali ſint debitæ oblationes, deciſ.552. num.10.

Parochialitatis, quaſi poſſeſſio probatur ex tumulatione, ſi non probetur ſepulturam fuiſſe electam per ibi ſepultos, deciſ. 433.num.5.

PARRICIDIVM eſt adeò grauiſſimum, vt æqualis pœna vix tanto ſceleri inueniri valeat, deciſ.479.num.20.

P A R S.

Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipſa veritas, deciſ.516. num.7.

ad Partis petitionem ſemper recurri debet ad cognoſcendum quid in iudicio fuerit deductum, deciſ.520. num.10. & 11.

Pars non debet vllo pacto audiri, niſi obtenta prius oris aperitione, ſi ei obſtet decretum irritans, cum clauſula ſublata, aut alijs ſimilibus clauſulis, deciſ.610. num.2.

Partem rei, qui tangit, totam rem tetigiſſe videtur, deciſ.444. num.31.

Pars diſpoſitiua in gratia, declarat quid verè conceſſum fuit, deciſ.526.num.2.

Pars non eſt grauanda reſponſione, ſi habeat intentionem fundatam in confeſſione, & inſtrumentis publicis, deciſ.491. num 18.

Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipſa veritas, deciſ.517.num.7.

Partis aliqua aſſertio quando dedit cauſam contractui, ſi illa non ſit vera, ipſo iure reſoluitur contractus, deciſ. 476. num.3.

PARVM, & nihil æquiparantur, deciſ 599. num.30.

de PASCVIS eſt ſoluenda decima quamuis ad paſcendum gratis conceſſis, cum res tranſeat cum ſuo onere, deciſ. 458. num.44.

P A T E R.

Pater filio legitimato non tenetur plus relinquere, quàm ſibi videbitur, deciſ.572.num.10.

Patris tractatus erga filium, quamuis regulariter contra tertium non probet, concurrentibus tamen adminiculis ſolidam probationem inducit, deciſ.439.num.13.

Pater, ſi mandet filio, vt adeat hæreditatem, debet eſſe certus, an filius ſit hæres ex inſtitutione, vel ſubſtitutione, deciſ. 417.num.12.

Pater, ſi diuiſerit omnia ſua bona, vel maiorem partem eorum inter filios, veriſimile eſt non alios velle habere aſſignata, niſi eſſent hæredes, deciſ.421. num.12.

Pater in bonis profectitijs, & aduentitijs filiorum, habet vſumfructum, deciſ.455.num.16.

Pater in bonis aduentitijs filiorum ad aliquid non tenetur ex delicto eorum, ibid.num.17.

Pater, ſi liberis reliquerit integram legitimam de reſiduo poteſt liberè diſponere, etiam in præiudicium eorumdem liberorum, deciſ.466.num.2.

Patris odium, quando efficiat, vt filij illius non veniant ſub generali vocatione, deciſ.479.num.13.

Pater ſi filio aliquid plus præter legitimam ei debitam reliquerit, ex hoc potius arguitur dilectio, quàm odium, deciſ. 479. num.10.

Pater, ſi aliquos filios hæredes inſtituerit in omnibus bonis, & alijs legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga inſtitutos, non autem odium erga, alios, deciſ.479.num.11.& 12.

Patris odium in filios, quando non noceat nepotibus, deciſ.479. num.14.

Pater, ſi emat officium filio, quæ niſi cum magna difficultate poteſt reſignari, non imputatur illud in legitimam.

Sed ſi admiſſa ſit reſignatio, & pretium reperiatur in periculo, & poteſtate filij ceſſat omnis difficultas, deciſ.525. num.5.

Patris denominatio, & tractatus, quoad filios non solet nocere tertio, decis.430.num.66.
Hoc tamen non procedit, quando cum tali nominatione, & tractatu concurrunt etiam adminicula, & præsumptiones, ibid. num.67.
Pater super bonis filij ius ex quo dicatur habere, decis. 478. num.8.
Patris delictum, quando excludat filios à fideicommisso, decis. 479.num.25.
Pater dicitur exclusisse matrem à tutela filiorum alium tutorem nominando, decis.435.num.10.
Pater non est verisimile, quod si voluisset defraudare quoad vnum filium, non defraudasset, quoad alios, decis. 430. num.65.
à Patris voluntate, vbi filios est educandus, est recedendum, si Iudex ita arbitretur expedire filijs, & num.13. decis.604. num.5.
Patri reseruantur bona Castrensia filij in solatium patriæ potestatis, si filius commiserit aliquod delictum, ob quod eius bona veniant confiscanda, decis.455. num.18. & ista verior, sece- prior, & æquior opinio, ibid.num.19.
Patris delictum non nocet filijs, quando veniunt ex propria persona, decis.479. num.22.
Patris odium cum non præsumatur, ideò hoc asserenti incumbit onus probandi, decis.479.num.9.
Patri exponenti pecunias per eum solutas esse filij non creditur. Imò præsumptio est, hoc in fraudem legis expressum fuisse ad occultandam donationem inter patrem, & filium, decis.535.n.19
in Patre, vel matre donanre filio propter affectionem, an intret statutum, de quo hic, decis.497.num.8.
PATRES Iesuitæ obsequentissimi sunt omnibus alijs Regularibus, & hoc expresse profitentur, decis.599.num.34.
Patres Societatis IESV sunt amplissimè exempti à solutione Decimarum etiam acquisita post dictam concessionem, decis. 508.num.1.
Patres Societatis IESV laudantur, decis.590.num.15.
Patres Iesuitæ sunt viri religiosissimi, decis.599.num.35.
sine PATIENTIA, & scientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio, decis.443.num.21.
extra PATRIAM, si quis se conferat causa exercendi aliquod officium, non propterea dicitur mutasse patrium domicilium, decis.436.num.16.
PATRIMONIVM totum si absorbeant prælegata, tunc inanis est restitutio fideicommissi, decis.421. num.13.

P A T R O N V S.

in Patrono aliquo, si adsit suspicio vsurpationis iurispatronatus, quando dicta suspicio cesset in sequentibus patronis, decis.509. num.23.
Cùm ius non prohibeat acquisitionem in successore, ibid. num.24.
Patronus si in concessione iurispatronatus nominetur persona nobilis, ex hoc pernecessè non arguitur, quod habeat dominium in loco, vbi adest iuspatronatus, decis. 509. num.21.
Patronus est manutenendus in quasi possessione præsentandi, & præsentatus est instituendus, si opponantur ea, quæ requiruot altiorem indaginem, decis.505. num.4.
Patronus, lite pendente inter præsentantes, nec etiam cumulando potest variare, decis.607.num.4.
Patronus nec cum consensu Episcopi conditiones in fundatione iurispatronatus apponere potest, quæ sint contra ius, decis. 593.num.4.
Patronus potest, cum consensu Episcopi, ex interuallo mutare tenorem suæ fundationis, decis.593.num.3.
Patrono non licet ex interuallo mutare tenorem fundationis, & nouam legem, vel conditionem imponere, decis.593. num.1.
Patronus non potest facere, quod Cappellania à se fundata possit retineri simul cum alia sub eodem tecto, decis.593. num.2.
ad PATRVORVM portionem, quando filij in conditione positi censeantur etiam vocati, decis.479.num.5.

P E C V N I A.

Pecuniarum, & aliorum bonorum appellatione, quæ recipiunt æstimationem, non veniunt iura honorifica, decis. 542. num.17.
Pecuniarum certa quantitas si fuerit accepta ad censum, & illamet fuerit eadem die alteri soluta, fortius præsumitur, quod eadem sit, decis.481.num.8.
Pecunias proprias, quod quis debeat erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum absurdum est, decis. 432.num.7.
Pecuniæ præsumuntur deuenisse ad manus illius tantum, cui imminebat necessitas illarum, decis.482.num.5.
Pecuniæ sunt reinuestiendæ stante super hoc præcepto testatoris, decis.491.num.51.
ex Pecunijs proprijs, si quis teneretur res alienas conseruare, hoc esset contra omnem iustitiam, decis.437.num.5.
ex Pecunijs Cameræ licet Papa aliquid perfecerit, nihilominus id ex suprema potestate potest cui vult concedere, decis.437. num.8.
Pecunia mediante, si sit facta cessio loco venditionis est, decis. 425.num.8.

P E N S I O.

Pensio consistit in sola commoditate, decis.539.num.19.
Pensio reseruata motu proprio alicui tanquam clerico, qui clericus non est, non tenet ex defectu intentionis, decis. 539. num.7.
Pensio reseruata sub conditione assumendi clericatum, interim dum non assumitur, pensio non debetur, decis. 539. num.3.
Pecuniæ præsumuntur illius, à quo apparent solutæ, decis.535. num.17.
Pensio extinguitur siue quis contrahat matrimonium cum virgine, siue cum vidua, decis.450.num.6.
Pensiones transferendi facultas solet concedi Cardinalibus, vt possint se exhibere gratos erga suos familiares, decis. 452. num.42.
Qui fuerunt participes vniuersalis muneris, quod Cardinalis sustulit pro Ecclesia Romana, ibid.num.42.
Pensionis impositio est minus odiosa, quàm ipsius translatio, decis.452.num.44.
Pensionis translatæ virtus transit in translatarium, decis. 452. num.2.
Pensio, quoad titularem est personale, & durat pro tempore, quo Ecclesiam possidet, decis.452. num.20.
Pensionis impositio, & eius translatio non est odiosa odio irrationabili, decis.452.num.33.
Pensionis incapax quis redditur per simplicia matrimonij contractum absque bigamia, decis.450.num.3.
in Pensionum reseruationibus, & facultatibus illas transferendi solet tantum fieri mentio qualitatum Ecclesiæ, & non personarum eam obtinentium, decis.452. num.23. 24.
Pensio ex causa licita, & honesta super beneficio de iure potest imponi, decis.452.num.36.
Pensio, vt validè reseruetur super beneficio, in quo quis habet ius quæsitum, quid requiratur, decis.565.num.1. & 8.
Pensionis reseruatio est nulla ob non factam mentionem regressus, decis.655.num.9.
Pensio, quando est imposita super fructibus alicuius Ecclesiæ parum est curandum, quis eos percipiat, decis. 464. num.11.
Peosio si sit reseruata ab eo, qui non habet talem seseruandi potestatem, corruit, decis.595.num.3.
in Pensionum materia, & facultate illas transferendi quid tantum inspiciatur, decis.452.num.18.
Pensionis impositio est contra ius, decis.452. num.34.
Pensionis reseruatio si fuerit nulla ex defectu potestatis, non potest conualidari, decis.595.num.4.
Pensionis reseruatio &c. facta alicui equiti Hierosolymitano non tenet, si dictus eques sit absens, decis.595. num.15.
Pensionum reseruationes nulliter ab Ordinarijs factæ, non confirmantur à Papa, decis.595.num.5.
Pensio, quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum quo vsque durat pensio, decis.452.num.19.
Pensiones non reseruantur, nisi Clericis, decis.539.num.6.
Pensiones habent annexam spiritualitatem, quæ non communicatur laicis, decis.450.num.34.
Pensio translata certè respectu translatarij est noua pensio, quidquid sit respectu titularis, decis.450.num.41.
Pensiones transferendi facultatem, si quia habeat, vt possit illas transferre in laicum dummodo, &c. multò magis censetur eam habere, vt eas transferat in iam clericum, decis.450.num.39.
Pensio, quaodo est apposita sine consensu titularis, & sine facultate imponentis, non est de ea vlterius agendum, decis. 595. num.12.
Pensionis translatario quando sit concedenda executio, decis.452. num.3.
Pensio si sit reseruata motu proprio à Papa, non eget iustificatione, decis.452.n.4.
pro Pensione certa, si Dominus dec colendum suum prædium dictam pensionem non tenetur decimare, decis.458.num.7.
Et hoc etiamsi pensio sit in sui fundi fructibus constituta, quia salua decima intelligitur vendidisse, ibid.num.17.
Pensionis translatio fit per viam extinctionis primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ pensionis, decis.450.num.40.
Pensionis translatio est nouæ pensionis reseruatio, decis. 440. num. 40.
Pensionum onera non subeunt Cardinales ratione suarum personarum, & quid inde inferatus, decis.442.num.14.
Pensio transferendi facultas prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, decis.442. num.20.

in Pensionum translationibus faciendis per Cardinales non expediuntur litteræ, decis.451.num.47.
Pensionis reseruatio, vt sit valida, quid requiratur, decis.595. num.1.
de Pensionibus domorum etiam debetur decima, decis. 458. num.51.
Pensiones habent qualitatem spiritualitatis, decis.450. num.34.
Pensionis translatario datur processus executiuus suæ translationis sicuti datur pensionario, decis.452.num.1.
Pensionum laici sunt incapaces, decis.450.num.3.
Pensionarij confessio de recepto an probet stante decreto, de quo hic, decis.524.num.10.
PENTECOSTES dies non minori lætitia celebratur, quàm ipsa Paschalis solemnitas, decis.515.num.15.
PERFECTIO denotatur per dictionem, *per*, decis.438. num.52.

P E R I T V S.

Perito Impossibile est, quod innotescat status rei de tempore præterito, si medio iuramento deposuerit se dictam rem ante diem æstimationis numquam vidisse, decis.580 num.12.
Peritus non æstimat, nisi quod subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito, decis.532.num.55.
Et hoc procedit etiam si agatur de re Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas, ibid.num.16.
Peritorum relationes, licet sint legitimè electi non attenduntur, non constito de citatione ad videndum æstimari, decis.547. num.21.
Periti in æstimatione bonorum sequi debent pretium commune, decis.535.num.11.
Peritis in arte præstanda est plena fides, decis.615.num.14.
PERIVRII a limite iudicij sunt repellendi, decis.515.num.59.

P E R M V T A T I O.

Permutatio beneficiorum vide supra in verb. beneficiorum permutatio.
Permutationem testator censetur prohibuisse ex enixa prohibitione alienationis, decis.489.num.6.

P E R S O N A.

Personarum diuersitas arguitur ex diuersitate demonstrationum, decis.548.num.11.
Persona diues, bonæ conditionis, & famæ, non est præsumendum per actum simulatum in præiudicium tertij, illaqueare propriam animam, decis.533.num.18.
Personæ identitas probari potest ex identitate nominis, & cognominis, decis.551.num.8.
Personæ bona qualitate existente, est sufficiens coniectura ad excludendam omnem suspicionem simulationis, & fraudis, decis.533.num.19.
cum Persona extinguitur ius personale, nec vllo modo ad alium transmitti potest, decis.503.num.14.
Persona electa, quando ipso iure est à principio inhabilis, per dispensationem subsequentem, non ratificatur, decis.603. num.55.
Personis pluribus, si hæres grauatus sit restituere hæreditatem, tenetur vnicuique partem suam restituere, decis.451. num.59.
Persona vna, non est nouum, quod respectu diuersorum iudiciorum, & munerum repræsentet duplicem personam, decis. 559.num.15.
ex Persona aliena, sæpè quis aliquid consequitur, quod ex propria non consequeretur, decis.444.num.30.
Personæ priuilegiatæ veniunt in dispositione generali, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati, decis. 452.num.13.
Personam, & non dictum censetur quis approbare producendo testem, decis.430.num.99.
Personarum Ecclesiasticarum appellatione, qui veniant, decis. 450.num.1.
circa Personas si statutum disponat, includit personam omissam, quando eadem est ratio, decis.459.num.12.
Personæ descriptæ in libris parochialibus alicuius Ecclesiæ, probatur eas fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ, decis.433.num.3.
inter Personas coniunctas si sit celebratus contractus, non debet in eo anxiè inquiri læsio, decis.528.num.4.
Persuasiones non inducunt metum, ad effectum Irritandi actum iam gestum, decis.516.num.19.
Pertinentia iuris conferendi beneficium, quando de ea agitur incidenter probatur leuioribus probationibus, decis.536. num.22.
PETITORIVM, quando perimit ipsam possessionem, tunc potest de eo agi etiam in iudicio manutentionis, decis. 615.num.59.
Petitorij cumulatio, cum possessorio, quando admittatur, decis.524.num.5.
Pignus habens speciale, siue hypothecam, non potest agere contra alia bona generaliter obligata, nisi speciali prius discusso, decis.431.num.1.
Quod procedit etiam si creditum sit ex causa dotis, ibid. num.2.
Pignus possidens, illud non dicitur nomine proprio possidere, sed nomine ipsius debitoris, decis.545.num.16.
PLVRALITAS potest verificari dum exceditur numerus pluralis, decis.515.num.28.
Pluralitas non præsumitur, decis.474.num.53.

P OE N A.

Pœna est annullatio, decis.497.num.118.
Pœna à iure, quando non est determinata, de ea non est agendum, decis.562.num.6.
Pœna, & confiscatio debet spectare ad illum Principem, cuius Maiestas fuit læsa, decis.449.num.21.
Pœna cedit lucro eius, qui læditur, vt is iniuriæ suæ habeat vltionem, decis.449. num.22.
Pœnæ, & confiscationes, quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum Papæ Supremi Principis (quidquid esset in alijs pœnis à iure communi impositis) spectant ad Fiscum Pontificium.
Non autem ad Fiscum Baronis, seu Principis Inferioris, quamuis in illius territorio bona subditi condemnati posita sint, decis.449.num.17.& 18.
Pœna, vt euitetur, sufficit qualibet minima etiam bestialis causa, decis.562.num.18.
PORTICVS cuius est, ad eum etiam spectat ædificium super eo constructum, decis.431.num.6.
in POSITIONIBVS confessio emanata plenè probat, decis.495. num.10.

P O S S E S S I O.

Possessio probatur ex priuatione iudiciali per regulam, quod priuatio præsupponit habitum, hoc tamen intellige, quod illa non procedat, quando quis ounquam possedit, decis.550. num.6. & 7.
Possessio probatur ex fructuum perceptione, decis.455.num.2.
Possessio in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice prodest etiam quoad alias quascumque fructuum species, decis. 591.num.5.
Possessio vera regulariter transfertur vigore clausulæ, constituti, in constitutarium, decis.601.num.1.
Possessionis continuationis præsumptio iuuat possessorem, & illius successorem, decis.563.num.4.
Possessionis continuationis præsumptio non habet locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium, decis.563. num.5.
Possessio amissa præsumitur stante silentio decennali, decis.564. num.22.
Possessionem omnem dicitur, quis amittere, si per integrum quatriennium tacuerit, decis.605.num.50.
Possessio regalium sine titulo nunquam acquiritur in præiudicium superioris, decis.605.num.8.
Possessio alicuius probari potest ex testibus, decis.605.num.2.
Possessio nulla alicuius, tertio non suffragatur, decis.605.num.7.
Possessio facultatiua non præiudicat, nec ligat manus verò Domino, quominus deinde re sua possit vti, decis.437. num.9.
Possessio semel validè capta præsumitur continuata vsque ad obitum, decis.607.num.22.
Possessio beneficiati, vsque ad obitum, benè probatur, si ambo litigantes veniant ex eadem vacatione, decis.608.num.2.
Possessionem ciuilem, si quis animo retinuerit, merito ad naturalem potest restitui, decis.616.num.5.
Possessio instrumentalis capta alio non existente in possessione, valida est, decis.607. num.21.
Possessio sola non facit possessorem, legitimum contradictorem ad impediendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ, decis.608.num.8.
Possessionem rei, si quis est consequutus, non dicitur rem consecutus, decis.438.num. 55.
Possessionis extrema probata, medium tempus præsumitur, decis.509. num.2.
Possessio illios probatur, quia ea fuit priuatus, decis. 550. num.5.
Possessio de tempore motæ litis debet constare ad hoc, vt concedatur manutentio, decis.550.num.2.
Possessionis titulus benè remanet iustificatus, si doceatur de titulo habili ad eam transferendam, decis. 553. num.11.
Possessio probanda est ex actibus possessorijs, decis.550. num.4.
Possessio capta pendente termino ad appellandum, omnino nulla, & attentata est, decis.536.num.9.
Possessionis negatiuam probant testes si dicant, quod aduersarius non possidebat, sed alius erat Dominus, & possessor, decis.555.num.6.
Possessio ciuilis sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis, decis.569.num.13.
Possessio valida nulla potest acquiri ex actibus contradictis, qui causam liti dederunt, decis.549.num.14.
Possessionis attentatæ qualitas, dicitur satis narrata Papæ, ad effectum illam sanandi, si narratum fueris d. possessionem fuisse captam lite pendente, & infra terminum ad appellandum, decis.549. num.5.

Pos-

Possessio infecta ex superuenienti titulo valido purgatur, decis. 549 num. 5.

Possessionis causa censetur mutata, etiam absque animi declaratione, decis. 549. num. 4.

Possessio capta lite pendente, & infra terminum ad appellandum, est attentata, & ideò non est manutenibilis, decis. 549. num. 2.

Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi de contrario doceatur, decis. 549. num. 16.

in Possessorio appellare de Iure Canonico non prohibetur, decis. 541. num. 47.

Possessio instrumentalis, alio non existente in possessione, etiam in beneficialibus sufficit ad effectum manutentionis, decis. 549. num. 1.

Possessionis continuatio defuncti in hæredem, sic disponente aliquo statuto, suffragatur etiam ad effectum spolij, decis. 540. num. 4.

Possessio ciuilis solo animo retinetur, decis. 569. num. 12.

Possessio instrumentalis, alio non existente in possessione, est manutenibilis, decis. 538 num. 1.

Possessio vitiosa, & attentata est sequestranda, decis. 569. num. 14.

Possessio efficacissimam præbet coniecturam, quod bona apud aliquem reperta sint propria illius, decis. 533. num. 5.

In Possessionem immissus pendente termino ad appellandum, nulliter est immissus, decis. 541. num. 46.

de Possessione vna ad aliam inferri non potest, decis. 608. num. 18.

Possessio anterior in concursu est manutenibilis, decis. 615. num 15.

Possessioni captæ, si quis renonciauerit, amplius illa ei non suffragatur, decis. 488. num. 5.

Possessio doceri potest per instrumentum adeptæ possessionis, decis. 608. num. 4.

Possessio rei conuenti probatur ex substentatione litis, decis. 455. num 7.

Et hoc multò magis procedit iunctis adminiculis, ibidem num 8.

Possessio proueniens à radice patenter infecta est minimè considerabilis, decis. 615 num. 6. amplia num. 17.

Possessio, quando est turbida, & à negotio principali pendet, non datur manutentio, nisi priua disputato negocio principali, decis 583. num 8.

Possessionis reintegratio intrat in alienatione vitiosè facta, decis. 616. num. 7.

Possessio probari potest ex instrumento adeptæ possessionis, & alio non existente in possessione est manutenibilis, decis 455. num. 1.

Possessionis causam, quis mutare potest absque alia animi declaratione, decis. 569. num 3.

Possessionis instrumentum, probat possessionem, quoad omnes iuris effectus alio non existente in possessione, decis. 567. num. 2.

Possessionis causam, quis non potest mutare, si iam d. possessio euanuit, decis 569. num. 7.

Possessio non probatur ex catastro, decis. 548. num. 8.

Possessione, quis priuatur per sententiam Iudicis, intellige dummodo sit valida, & iusta, decis. 506 num. 4.

Possessio alicuius benè probatur ex confessione partis aduersæ, vocando eum detentorem, decis. 506 num. 5.

Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad mortem, decis. 536. num. 6.

Possessionis reintegratio, etiam competit ei, qui voluntariè cessit à possessione, quando contractus non fuit ab altera parte adimpletus, decis. 616. num 8.

Possessionis continuationis præsumptio, vt tollatur, requiritur probatio efficax, decis. 543 num. 8.

in Possessionum concursu, qualis sit attendenda, decis. 577. num. 30.

Possessio semel probata præsumitur continuata, & ideò manutenenda venit, decis. 455. num. 3.

P O S S E S S O R.

Possessor de tempore motæ litis est manutenendus, decis. 605. num 1.

Possessori sufficit vincere per non ius actoris, decis. 500. num 11.

Possessor, qui non habuit se pro spoliato, dum Iudex alium nulliter in possessionem misit, est manutenendus, decis. 538. num. 5.

Possessor sua possessione, nisi ab habente facultatem id faciendi priuari non potest, decis. 584. num. 31.

Possessor semel semper præsumitur possessor, nisi contrarium probetur, decis. 564. num. 3.

Possessores semper possunt opponere de iure tertij, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus, decis. 447. num. 45.

Possessor anterior in concursu, est præferendus, decis. 573. num. 9.

P O S S E S S O R I V M.

Possessorium iudicium sequi debet cognitio negotii principalis, decis. 524. num. 6.

in Possessorio etiam admittitur exceptio priuilegiorum, decis. 508. num 12.

Possessorium, & petitorium quando dicatur deductum in monitorio, decis. 500. num. 2.

in Possessorio etiamsi procedatur, dari potest appellatio, quando via executiua verè vulnerata fuit, decis. 578. num 25.

Possidenti est danda manutentio, decis. 470 num. 1.

Possidere quis non potest post mortem, cum mors omnia soluat, decis 503. num. 7.

Possidere aliquam rem, quis dicitur, si petat in ea manuteneri, vel reintegrari, decis. 541. num. 6.

POSSIBILITAS sufficit, vt excludatur verborum superfluitas, decis. 444 num. 61.

PRÆCEDENDI quasi possessio arguitur ex priori descriptione, decis 483 num. 7.

in PRÆCEDENTIARVM materia multum attenditur possessio, & consuetudo, decis. 483. num 1.

Etiamsi dispositio iuris communis esset contraria, nam tunc minus dignus præfertur digniori, ibid num. 2.

PRÆCEPTVM præcisum si contineat constitutio, sine dubio est seruanda, decis. 443. num. 4.

sub Præcepto affirmatiuo, quando contineatur etiam præceptum negatiuum, decis. 456. num 7.

P R AE I V D I C I V M.

Præiudicium Notarius alicui non potest inferre ex suo capite, decis. 483. num. 13

Præiudicium secundarium, & euentuale non est habendum in consideratione, decis 464. num. 15.

post Præiudicium sibi factum, quis non potest propria auctoritate euitare, decis 438. num. 38. & 39.

Præiudicium non potest dici magnum, si consistat in sola dilatione, decis. 524. num 19.

Præiudicij omnis suspicio erga aliquem locum, in eo, qui vult ædificare, & altius tollere domum suam, quando cesset, decis 596. num. 7.

Præiudicium omne excluditur, & renunciationis præsumptio ex clausula sine præiudicio, decis. 471. num. 11.

Præiudicium non infert confessio super his, quæ dependent à iuris dispositione, decis. 489. num. 13.

PRAEIVDICARE quis non potest tertio ex facto proprio, decis. 431 num 9

Præiudicare quis sibi voluisse, non est præsumendum, decis 597. num. 11.

Præiudicare non præsumitur ignoranter Papa voluisse sibi, suæq. Cameræ, decis 546. num. 6.

PRAELATVS potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, decis. 461. num. 25.

P R AE L E G A T V M.

Prælegatum in dubio præsumitur capere maiorem partem hæreditatis, decis. 421. num 10.

Prælegatum, quando est factum de maiori parte hæreditaria, habetur proportione hæreditaria, decis. 421. num. 9 & 10.

Prælegatum, quando est factum vni tantum filio non est locus portioni hæreditatis, decis. 421. num. 28.

Prælegatum, quando est factum filio tanquam primogenito, non tanquam hæredi, tunc non est habendum proportione hæreditaria, decis 421 num 57.

Prælegatum hæredi factum, quando non veniat in fideicommissum vniuersale, decis. 418. num 20.

Prælegata, si non iam absorbeant hæreditatem, tunc inanis est restitutio fideicommissi, decis 421. num. 13.

Prælegatum bonorum insistit in fideicommissum vniuersale, quando est factum illi, qui est hæres vniuersalis restiturus, vel substitutus, decis. 418 num. 4.

Prælegatum, quando habeatur proportione hæreditaria, decis. 421. num. 11.

Prælegatum particulare, quando comprehendatur sub fideicommisso vniuersali postea a testatore facto, decis. 421. num. 23. & 21. limita num. 26.

PRAELEGATARIVS, & hæres quis potest esse, decis. 421. num. 32.

P R AE S C R I P T I O.

Præscriptio non currit, non valenti agere, decis. 425 num. 21.

Præscriptio interrumpitur per litis contestationem, decis. 558. num. 15.

Præscriptio quantumuis longissima, sine possessione, vel quasi nunquam datur, decis 591. num 20.

Præscriptiones omnes decursæ contra Patres non nocent filijs, quando in inuestituris filij veniunt ex propria persona.

Ex quo, si filij vocantur post mortem patris non possunt agere, antequam non sit mortuus, decis 558. num. 10.

Præscriptio semel completa amplius non interrumpitur, decis. 591. num. 32.

Præſcriptionis tempus in ſpolio computandum eſt à die, quo quis fuit ſpoliatus, deciſ.563. num.2.
Præſcriptio decem annorum obſtat intentati Saluianum, deciſ. 541.num.37.& 41.
Præſcriptione, quis non poteſt iuuari, ſtante mala fide, deciſ. 600. num.39.
Præſcriptio ſemper ceſſat, ceſſante negligentia, deciſ. 541. oum.40.
Præſcriptio, quando eſt realis debet fieri extenſio præſcriptionis ad particularitatem iuris apprehenſi ſub vnico iure vniuerſali, deciſ.591.num.6.
Præſcriptio non currit non valenti agere, deciſ.559.num.11.
Præſcriptione cuius initij memoria non extat, vna Eccleſia poteſt contra aliam præſcribere decimas, & dicta præſcriptio habet vim priuilegij Apoſtolici, deciſ.591.num.21.
Præſcriptio decurſa, nocere debet ei, contra quem eſt decurſa, deciſ.558.num.12.
Præſcriptum tantum, quantum poſſeſſum, deciſ.591. num.24.
ad Præſcribendum contra ius an ſit ſufficiens titulus putatiuus, deciſ.458.num.72.
ad Præſcribendum titulus cauſatus errore iuris non eſt habilis ad præſcribendum, deciſ.458.num.7.

P R AE S E N T A T I O.

præſentationes non ſolum ratione ſimplicis iuriſpatronatus fieri poſſunt, ſed etiam ratione annexionis, & vnionis, deciſ.441. num.7.
Præſentatio, quandoque pro collatione vſurpatur, deciſ.567. num.10.
Præſentationum initium, & finis quando datur, tunc præſentationes medio tempore factæ, præſumuntur ab eodem factæ, ſi aliud non doceatur, deciſ.509.num.3.
Præſentatio, vt ſubſtineatur, ſufficit, quod præſentans deducat ius ſuum ab vltimo poſſeſſore, qui erat in quaſi poſſeſſione præſentandi, deciſ.542.num.4.
Et hoc maximè non docto de concurſu alterius patroni, qui probet eamdem poſſeſſionem, ibid. num.3.
Præſentatio facta de abſente, potiùs dicitur nominatio, quàm præſentatio, nec tribuit ius in beneficio, nec ad beneficium, deciſ.607.num.18.
Præſentationum effectuatio per 50.annos, & immemorabilis cumulatiuè ſunt probanda, quando iuſpatronatus prætenditur à perſonis in quibus præſumptio vſurpationis cadit, deciſ. 477.num.9.
Præſentatio facta de abſente, etiam non cognito, debenti eum inſtituere quando ſit valida, deciſ.607.num.20.
Præſentatio, electio, & collatio iſta verba ſæpè confunduntur, deciſ.567.num.8.
In Præſentatione etiam habet locum cap.1. ext. vt lit. pend. in 6. deciſ.459.num.14.
Præſentatio facta de abſenti eſt valida, ſi præſentatus ſit cognitus debenti eum inſtituere, deciſ.607.num.19.
Præſentationum effectuatio, ſi non iuſtificetur, non dicitur ſatisfactum Concil. Trident.ſeſſ.25.cap.9.de reform. deciſ.477. num.6.
Præſentationes, quando dicantur ab aliquo factæ potiùs ratione vnionis, quàm iuriſpatronatus, deciſ.441.num.8.
Præſentatio facta ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, vt ſubſtineatur, admittuntur leuiores quæque probationes, deciſ. 548.num.15.
Præſentandi quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum, deciſ. 505.num.1.
Præſentandi quaſi poſſeſſio, acquiritur etiam ex vnica præſentatione, quando præſentatus poſſedit per 40. annos, deciſ. 548. num.6.
Præſentatus cumulatiuè cum alio, ſtante illius incapacitate, præſentatio conditionaliter de eo facta remanet pura, deciſ. 607.num.24.
Præſentato, quando debeatur inſtitutio, deciſ.505.num.2.
Præſentatus ab exiſtenti io quaſi poſſeſſinne præſentandi, vt non præferatur, præſentato à patrono, quid ſit probandum, deciſ.548.num.14.
Præſentatus ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, & habenti vltimum ſtatum, eſt præferendus, deciſ.548. num.12.
Præſentare ad iuſpatronatus vt quis poſſit, debet docere de iure patronatus, vel ſaltem de quaſi poſſeſſione, deciſ.490. nom.1.
PRAESENS quis non poteſt eſſe in omnibus locis, deciſ.618. num.28.
PRAESENTIA Iodicis vt ſuppleat defectum decreti, requiſiti in aliquo contractu, quid requiratur, deciſ.447.num.29.
PRAESERVATIONIS natura eſt ius retentum præſeruare, non autem tollere, deciſ.499.num.14.
PRAESTATIO conſenſus in alienatione alicuius rei, arguit dominium dictæ rei, eſſe penes conſentientem, deciſ.537. num.5.

P R AE S V M P T I O.

Præſumptio l.miles, §. defuncto, ff.ad l.Iul. de adult. tollitur, vel ex probatione impotentiæ mariti, ſeu abſentiæ eiuſdem de tempore concepti partus, deciſ.597.num.2.&9.
Præſumptio l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adult. quamuis adulter partum pro ſuo tractauerit, præualet, deciſ. 597. num.10.
Præſumptio l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adult. eſt iuris, non autem iuris, & de iure, deciſ.597. num.3.
Præſumptio l.miles, §. defuncto, ff. ad l.Iul. de adult.ceſſat, ſi id retorqueat in odium filij, Annot.deciſ.597. num.19.
Item ceſsat, quando negatur filium fuiſse natum ex muliere coniugata, ibid num.20.
Præſumptio l. Quintus, ff.de donat.inter vir.& vxor. quando non ſuffragetur, deciſ.434.num.3.
Præſumptio l. Quintus, ff. de donat. int. vir. & vxor. quando ceſſet, deciſ.529.num.15.
Præſumptio numquam operatur, quando veritas exaduerſo repugnat, deciſ.458.num.2.
Præſumptio ſtat pro teſtamento, quamquam teſtis aliquis non audiuerit tamùm vnam literam hæredis inſtituti, deciſ.588. num.6.
Præſumptio ſtat pro exactore, deciſ.493.num.14.
Præſumptio ſtat pro teſtamento, licet teſtis aliquis non audiuerit cognomen hæredis inſtituti, deciſ.588.num.7.
per Præſumptionem dicitur legitimus ille, qui per ſubſequens matrimonium eſt legitimatus, deciſ.430.num.6.
Præſumptionibus docetur filiatio, & non probationibus, deciſ. 430.num.15.
Præſuppoſito ceſſante, ceſsat etiam ipſa diſpoſitio præſupponens, deciſ.523.num.8.
Prætenſiones non tollunt veritatem rei, cum nihil aliud ſint, quàm velamina defenſionum, deciſ.444. num.8.
Prætenſionem aliquam ſi quis habebat, ſi diu tacuerit, cenſendum eſt, quod putauerit ſe poſse repelli, deciſ.605. num.11.

P R E T I V M.

Pretij conſtitutio in venditione attendi debet tempore venditionis, deciſ.532.num.14.
Pretiom minus eſse videtur, ſi nec dimidia iuſti pretij fuerit ſoluta, deciſ.497.num.132.
pro Pretij iuſtitia ſtat præſumptio, deciſ.576.num.28.
ad PRAEVENTIONIS effectum in Rota attenditur commiſſionis præſentatio, deciſ.461.num.1.

P R I N C E P S.

de Principis mente, quando dicatur conſtare in caſu derogationis, deciſ.525.num.4.
Principis ſupremi gratia, quando eſt plenaria, tertio etiam præiudicat, deciſ.449.oum.31.
Princeps in ſolo ſuæ iuriſdictionis quoties ædificat, & illud in alterius vſum deſtinat, cenſetur in eumdem vſum translatum, nedum ædificium, ſed etiam ipſum ſolum, deciſ.432. num.16.
Principis edictum præſumitur vſu receptum, & qui contrarium dicit incumbit onus probandi, deciſ.516. num.10.
Princeps non præſumitur voluiſse præiudicare tertio, limita niſi conſtet de eius voluntate volentis præiudicare, deciſ. 505. num.25. & 26.
Principis mens, quod voluerit tertio præiudicare colligitur ex derogatione regulæ de iure quæſito, & ex ampliſſimis clauſulis derogatorijs, deciſ.501.num.23.
à Principis voluntate dependentia reputantur impoſſibilia, quando ea concedere non ſolet, ſecùs ſi ſolet, deciſ. 603. num.32.
à Principe id, quod petitur, ſi pendeat à iuſtitia, tunc dicitur poſſibile obtinere, deciſ.603.num.36.
Principis voluntas deprehenditur ex verbis vberrimis, & ponderoſis, deciſ.449.num.37.
Princeps ſi abſoluat condemnatum, & iubeat, vt bona per eius Fiſcum confiſcata, & incorporata reſtituantur, non debet ægrè ferre vaſsallus d. Principis, quando bona etiam ipſe confiſcauit, ſi ea reſtituere teneatur, deciſ.449.num.44.
à Principe id, quod petitur, ſi pendeat à mera gratia, reputatur impoſſibile, deciſ.603.num.35.
ſine Principis permiſsu opus publicum eſt permiſsum facere, minimè à priuato, ſi tamen mandat priuatum fieri opus, Principe poſtea annuente, valebit, deciſ.603.num.13.
Princeps ſupremus poteſt, vel ratione dominij directi, vel illius ſupremi & alti, in ſubditos ſui vaſsalli procedendo, & mulctando iuriſdictionem exercere, deciſ.449.num.15.
Princeps ſupremus, dum ædificat in ſolo etiam alieno, & conſtructionem alteri donat, in hac donatione comprehenditur etiam ſolum, deciſ.437.num.3.
Princeps vaſsallo numquam cenſetur tantam iuriſdictionem attribuiſse quin maiorem apud ſe retinuerit, deciſ. 449. num.16.
Principis reſtitutio, quando dicatur ampliſſima, deciſ. 449. num.3.

Prin-

Princeps sæcularis, nec in laicos habet iurisdictionem, quando tractatur de re spirituali, decis.458. num.78. & 79.
Principis dispositio declaratur, & recipit interpretationem à supplicatione, decis.501.num.32.
per Principis restitutionem sententia perimitur, & causa reducitur ad non causam, decis.449.num.46.
ad Principis iussum, si subditus Baronis non compareat, pœna contumaciæ applicanda venit Principi, non autem Baroni, decis.449.num.23.
Principis auctoritas, quando quis dicatur offendisse, decis.449. num.30.
à Principe si condemnatus plenariè fuerit restitutus, tunc omnia bona, quantumuis Fisco incorporata recuperat, decis.449. num.1. & seq.
Principi sæculari si seruitia præstanda sint, tunc clerici censentur exclusi à tali feudo, decis.490.num.1.
Princeps quando potuit aliquid in genere cogitare, non intrat subreptio, decis.501.num.28.
Princeps in inuestituris non censetur velle præiudicare vocatis, nisi expresse dicat, decis.490.num.4.
Principis edictum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, incumbit onus probandi, decis.517.num.10.

PRINCIPALIS.

Principalis per suam assertionem non potest præiudicare fideiussori, si ipse tantum ad certum quid voluit esse obligatus, decis.592.num.12.
Principalis quis dicatur in contractibus censualibus, decis.481. num.1. & 2.
Principale cuius est concessum, videtur eius accessorium datum, decis.432.num.3.
PRINCIPIVM dicitur potissima pars rei, decis.444.num.15.
PRIORATVS Religionis Hierosolymit. sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica, decis.473.num.8.
Priores Religionis Hierosolymitanæ, non habent facultatem reseruandi pensiones, cum hoc sit tantum concessum Magno Magistro, decis.595.num.33.
Priores Religionis Hierosolymitanæ tenentur singulis quinque annis, visitare Baiuliuas, Commendas &c. existentia intra fines eorum Prioratuum, sub pœna priuationis omnium præeminentiarum quatenus visitare neglexerint, decis. 562. num.5.

PRIVATIO.

Priuatio iudicialis probat possessionem ex regula, quod priuatio præsupponat habitum, decis.550.num.6.
Sed ista regula non procedit, quando quis numquam possedit, decis.550.num.7.
Priuandus quis non est iure suo ob factum alterius, decis.492. num.17.
de Priuatione iuris tertio competentis, quando agitur, non sufficit allegare conuiuentiam, quod magis alicui alij debeatur quàm habenti, decis.584.num.33.

PRIVILEGIVM.

Priuilegiorum exceptio admittitur etiam in possessorio, decis. 508.num.12.
ex Priuilegiorum reuolutione non reperitur aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, circa materiam recipiendi Fratres, aut Sorores ad habitum Tertij Ordinis, decis. 577.num.22.
Priuilegium percipiendi fructus vnius anni, cum dimidio de quolibet beneficio vacante non extenditur ad beneficia vnita, decis.451.num.8.
Priuilegio potest renunciari in præiudicium eius, cui illud fuit concessum, decis.461.num.24.
Priuilegia, quando se extendant ad bona postea quæsita, decis. 508.num.15.
Priuilegia aliqua quando non requirant altiorem indaginem, ita ut sine dubio admittantur in possessorio, decis.508.num.13.
Priuilegium decimarum aliud est, & aliud priuilegium primitiarum, decis.512.num.17.
Priuilegiorum communicatio debet intelligi sine præiudicio illius, cuius priuilegia communicantur, decis.598. num.31.
contra Priuilegium si omnes de Communitate vellent facere vnus solus potest contradicere, sed hoc non procedit si per renunciationem reuertatur ad ius commune, decis.641. num.31. & num.32.
Priuilegio concesso alicui, si simul etiam adest fauor concedentis non potest ei renunciare, decis.461.num.12.
Priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in qualibet vacatione beneficiorum non habet locum in beneficijs vnitis, decis.462.num.3.
Priuilegijs clericalibus clericus bigamus est incapax, decis.450. num.31.
Priuilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia subsecuta, decis.451.num.3.
Priuilegio clericali non potest renunciare clericus, vt conueniatur coram Iudici sæculari, decis.456.num.8.
Priuilegij legis, & constitutionis vim habet consuetudo, decis. 462.num.1.
Priuilegio exemptionis an possit renunciari, quando fuit concessum motu proprio, decis.461.num.26.
Priuilegia personalia personam non egrediuntur, decis. 510. num.19.
Priuilegijs, si adsit decretum irritans, solus Papa potest derogare, decis.469.num.8.
Priuilegium, seu ius in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur, decis.443.num.9.
Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, in quibus specialiter est prouisum, decis.618.num.16.
Priuilegiatus contra æquè priuilegiatum non vtitur priuilegio, decis.598.num.29.

PROBATIO.

Probationes non sunt coangustandæ ad scripturas Annot. decis. 606.num.53.
Probationes leuiores sufficiunt ad probandam aliquam rem esse propriam, quando versamur in summario iudicio executionis, decis.568.num.5.
Probatio per testes si sit releuans, non est deneganda remissoria, decis.473.num.2.
Probationes etiam post sententiam produci possunt pro corroboratione, decis.536.num.27.
Probatio nulla est maior, quàm confessio propria, decis.564. num.5.
in Probationibus communis stylus, aut vsus loquendi attendi debet, decis.430.num.87.
Probationes in aliqua materia, quando non ita facilè haberi non possunt, sufficiunt probationes coniecturales, decis.430. num.12.
Probationes, si sint conquassatæ non possunt elidere probationem iam perfectam, decis.430.num.104.
Probatio euidentissima resultat ex instrumento, decis. 529. num.2.
Probationis substantia vbi consistit, est præcisè probanda, decis. 597. num.5.
Probatio æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in materia grani, decis.463.num.7.
Probatio quæ non est profutura, si admitteretur, potius dispendium quàm commodum afferret Annot. decis.606. num.42.
Probatio ea non est admittenda, quæ probatum non releuat, ibid.num.43.
Probatio quæ nihil est pro futura, merito spernenda venit, decis. 521.num.4.
ad Probandum id, quis frustra admittitur, quod probatum non releuat, decis.486.num.1.
Probatio per scripturas non potest elidi per contrariam probationem facien. per testes, decis.521.num.6.
Probationes leuiores sufficiunt, quando agitur de probandis confinibus, decis.446.num.1.
in Probatione facienda per testes, tempus 60. annorum dicitur antiquum, decis.424.num.3.
in Probatione facienda, magis attenditur ratio testis, quàm cortex verborum, decis.430.num.50.
Probationes leuiores scilicet per coniecturas, & præsumptiones sufficiunt, quando agitur de re antiqua, decis.424. num.5.
Probatio publicæ vocis, & famæ facit plenam probationem in re antiqua, decis.424.num.2.
Probatione per testes id non eget, si illud statuto cautum reperiatur, decis.606.num.2.
in Probationis materia verisimilitudo est multum attendenda, decis.430.num.46.
Probationes, quæ conquassantur ab alijs validioribus, non sunt attendendæ, decis.500.num 16.
Probatio debet concludere per necessè, decis.587.num.3.
Probatio filiationis est difficilis probationis, quando intercessit longum tempus, decis.430.num.13.14.& 15.
Probationibus leuioribus probatur legitimatio, quando de ea agitur incidenter, decis.430.num.10.
Probationes concludentes requiruntur ad probandam caducitatem, decis.492.num.11.
Probationes veræ possunt etiam elici ex adminiculis, & præsumptionibus, decis.430.num.68.
Probatio exacta in iudicio possessorio non est necessaria, decis. 430. num.20.
Probatio tituli nulli, & inualidi plus nocet, quàm si nihil probatum sit, decis.524.num.16.
Probatum aliquid non dicitur per testes, quorum fides pluribus exceptionibus deficit, decis.477.num.7.

PROCESSVS.

Processus compulsorialis est nulliter confectus, si non fuerit seruata debita forma, decis.541.num.50.

Processus per contradictas non substinetur, si non præcesserit citatio personalis, decis.536.num.7.

Et hoc amplia, si præsertim non constet de absentia eius, qui citandus erat, ibid.num.8.

PROCVRATOR.

Procurator sine speciali mandato donare nequit, decis. 447. num.12.

Procurator dicitur excessisse fines mandati si vltra in eo contenta fecit, decis.423.num 3.

Procurator sine speciali mandato si iuret, nihil operatur tale iuramentum, decis.447.num.33.

Procurator, qui falsò asserens se esse procuratorem, alienauit rem Domini, & postea illi successit, non potest reuocare dictam alienationem, tanquam falsè factam, decis.510. num.26.

in Procuratore facit, vt non possit considerari excessus, amplitudo, & inculcatio clausularum, decis.428.num.17.

Procurator vtilius, ac pinguius potest adimplere mandatum, quam habuit in facultate, decis.428.num.16.

Procurator vt dicatur excessisse fines mandati, sufficit vt per eum disposita non legantur in mandato, decis.223.num.5.

Procurator si vltra facultatem sibi in mandato attributam disposuerit nulliter agit excedendo illius fines, decis. 423. num.4.

Procurator licet habeat mandatum à Domino ad exigendum, non aliter tamen potest liberare debitores, quàm per solutionem sibi factam, præsente pecunia, decis.524.num.11.

PROCVRÆ mandatum benè colligi potest ex productione iurium, & impensa, & per alios actus iudiciales, quod sufficit etiamsi specialis protestatio vt nemo audiatur, nisi docto de mandato, decis.495.num.2.& 3.

PRODVCTIO facta, quoad certos effectus, non prodest, quoad diuersos, decis.438.num.36.

Productio facta ad vnum finem, non præiudicat, quoad diuersum, decis.509.num.17.

PROOEMII verba non faciunt ius, sed Ius faciunt, quod ipsum proœmium subsequitur, decis.444. num.35.

Proœmium non attenditur, sed id quod ipsum proœmium sequitur, decis.444.num.36.

PROFESSVS quando succedit alicui, & Monasterium reperiatur capax, tunc successio spectat ad Monasterium, decis. 480. num.3.

PROHIBITIO.

Prohibitio ne remaneat superflua, interpretandum est, decis.448. num.7.

Prohibitio alienationis bonorum pupilli concernit solum commodum minoris, & non alterius personæ.

Ideò tutor, & fideiussor de euictione tenetur, decis. 510. num.13.

Prohibitio, seu exceptio si proueniat ex iure connexo Ipsi rei generaliter, non potest inferri ad totum Ius, decis. 520. num.9.

Prohibitio alienationis quando est facta ad fauorem alicuius, potest ille reuocare alienationem, cum vocatus ille censeatur, ad cuius fauorem est facta prohibitio, decis.531.num.20.

Prohibitum id quod est vna via, alia permissum esse non debet, decis.497.num.11.

Prohibitum aliquid si sit alicui, ex hoc necessario non sequitur quod id ille, minimè fecerit, decis.606. num.19.

Promissio facta de soluendis oneribus, de quibus talis promissio sit intelligenda, decis.565.num.10.

Promissio de releuando à molestijs dandis præsupponit in necessarium antecedens ipsam consignationem, decis. 545. num.8.

Promissionis vigore aliquid dans alicui, asserens illud ad eum spectare, id obseruare debet, &c. decis.601. num.17.

Promittens soluere liberè, non satisfit promissioni, si tradat censum obnoxium euictionibus, decis.601. num.12.

Promittens liberè soluere, non dicitur obseruare promissionem, si tradat censum, ex quibus fructibus est faciendum aliquod multiplicum, decis.601.num.10.

Promittens tradere, & soluere certam summam pecuniarum, ista solutio debet remanere libera, & exempta ab omni onere debitorum soluentis, decis.601.num.9.

Proprietas absorbet possessionem, decis.536.num.24.

ad Proprietatis dominos, seu directarios spectat cogere incolas ad denunciandum, decis.520.num.7.

PROTESTATIO.

Protestatio an sit attendenda, stante præcedenti obligatione simpliciter facta, decis.545.num.17.

ex Protestationibus deprehenditur animus recusationis faciendi nouationem, decis.425.num.17.

Protestationes multum suffragantur, ad hoc vt soluens dicatur coactè, & metu censurarum soluisse, decis.583 num.5.

Et istæ protestationes à principio factæ censentur in quolibet actu repetitæ, si duret causa ipsius metus, ibid.num.6.

Protestationibus in contrarium stantibus non potest dici inducta nouatio, decis.425.num.18.

Protestantis ius, quando benè dicatur conseruatum, decis.521. num.5.

PROVIDERE de beneficijs debet Ordinarius tamquam bonus vir, decis.444. num.55.

PROVISIO.

Prouisio non potest liberè dici ad aliquem spectare, si esset facienda ad collationem alterius, decis.444.num.62.

Prouisio beneficij, quando agitur vt substineatur, sufficiunt leuiores probationes ad probandum pertinentiam iuris conferendi, decis.567.num.12.

Prouisiones Apostolicæ non mutant statu beneficij, nec præiudicant verò, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi, decis.536.num.20.

Prouisus sub conditione, eius habilitas requiritur de tempore purificatæ conditionis, decis.602. num.19.

Prouisorum iura, quando sunt obscura, cæteris paribus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & digniori, decis.585. n.38. limita num.39.

Prouisi ab inferioribus à Papa, solum possunt petere, vt sibi prouideatur de præbenda, quod tunc vacat, decis.585.num.36.

Prouisi ab Ordinarijs, si habeant titulum coloratum, sunt legitimi contradictores aduersus prouisos à Papa, & possunt appellare à sententia lata super executione litterarum Apostolicarum, si ante sententiam coram executore suum titulum producant, decis.585. num.30.

Prouisi ab Ordinarijs præferuntur prouisis Apostolicis, decis.585. num.30.

Prouisus, si quis sit de beneficio vacanti ab Ordinario, cessante reseruatione, etiam stantibus potestatibus disparibus, attenditur prioritas temporis, decis.583.num.33.

contra Prouisum Apostolicum, quando agitur sola possessio præsentationis non sufficit ad effectum manutentionis, decis.509. num.4.

Prouiso ab Ordinario debetur immissio, licet non sit declaratum ex quo titulo, decis.585. num.26.

contra Prouisum Apostolicum vigore regul.8. non suffragatur quasi possessio præsentandi, decis.509.num.7.

Sed secus est in prouiso ex alia reseruatione, ibid.num.8.

Prouisi à Papa, vel ab Ordinario si neuter possideat, is cui Papa contulerit, vel Legatus propter conferentis maiorem prærogatiuam, est alteri præferendus. decis.585. num.37.

PROXIMITAS.

Proximitas grauati, & non grauantis est attendenda, & ista opinio magis veritati consentanea, & validioribus munita est rationibus, decis.519.num.1.

Et ab ista opinione nullatenus recedendum est, sed omnino retinenda est, ibid.num.2.& 3.

Proximitas grauantis, quando sit attendenda, decis.519. num.9.

Proximitas grauati est attendenda, & istam opinionem Rota semper pro constanti tenuit, decis.519.num.5.

Proximitas grauati est attendenda, quando testator prohibitionem alienationis fecit, decis.519.num.8.& 10.

Proximitas grauati non attenditur, quando fit transitus de linea ad lineam, vel ad diuersam qualitatem personarum, decis.519. num.13.declara num.15.16.22.& 23.

Proximitas grauati ad hoc, vt testator præsumatur voluisse attendi, ex coniecturis deducitur, decis.519.num.6.

PVPILLVS.

Pupillo non est dandus alius tutor, quàm ille, qui à patre fuit assignatus, decis.435.num.4.

Pupillus si non habeat curatorem, & contrahere debeat, potest Iudex loco tutoris curatorem deputare, qui succedat loco tutoris, decis.454.num.5.

Pupilli fauore licet annulletur obligatio principalis ex priuilegio ei concesso ratione minoritatis.

Non tamen ex hoc corruit obligatio accessoria fideiussoris, & quare, decis.510.num.11.& 12.

Pupillorum contractus sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ, decis.504.num.3.

contra Pupillum attenditur confessio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis, decis.507.num.2.

Pupillis æqualiter prouidere semper fuit præcipuum Legislatoribus, nedum vt alantur, sed vt liberalibus artibus instruantur, decis.589.num.4.

Pupillus, vbi educandus sit, id totum est relictum religioni, & æquitati Iudicis, decis.604.num.6.

Pupillus non est educandus penes eos, qui sunt ei successuri, vt inde remoueatur maligna spes succedendi, decis.604.num.7. amplia num.8.

Pupillus, vbi educandus fit, fi fuper hoc conftet de voluntate patris, ea feruanda venit, decif.604.num.3.
Pupilli melius, & fecurius penes matrem educantur, decif.589.n.2.
Pupillo non eft dandus tutor contra arbitrium patris, decif.435. num.5.
Pupillo, fi à Iudice fit datus curator dum contrahit, tunc ille curator fubftinet vices pupilli, decif.452. num.2.
Pupilli mater tranfeundo ad fecunda vota efficitur incapax tutelæ, decif.435.num.9.
Pupillus educandus eft ibi, vbi eius iura validius defendi pofsunt abfque impenfa, ac etiam patrimonij diminutione, decif.589. num.8.
PVRVS quis præfumitur, nifi contrarium probetur, decif.463. num.2.

Q

QVADRAGENARIA cum fama, dum non verfamur in perfonis, in quibus militet fufpicio vfurpationis beneficij, fufficit pro iuftificanda pertinentia iuris conferendi, vel præfentandi, decif.536.num.11.

Q V A L I T A S.

QVALITAS adiecta verbo intelligenda eft fecundum tempus verbi, decif.430.num.62.
Qualitas adiecta vfu verbo, illud qualificat, & actum in diuerfa fpecie reponit, decif.599.num.9.
Qualitas omiffa in inueftituris, quando fuppleri poffit, decif.465. num.5.
Qualitas femel inhærens perfonæ præfumitur femper durare, decif.429.num.8.
cum Qualitatibus fuis, quis tenetur acceptare confeffionem, fi in ea fe fundet, decif.434.num.5.
Qualitas illegitimitatis eft necefsè vt exprimatur, quando quis legitimatur, decif.501.num.29.
Qualitas aliqua, fi adhereat vni perfonæ, non poteft diffundi extra eam, decif.581.num.9.
Qualitas adiecta refpectu vnius rei, non eft referenda ad aliam, decif.601.num.22.
Qualitas fub qua aliquid eft conceffum alicui infpicienda venit, decif.618.num.14.
QVANTITAS fructuum percipi folitorum, quomodo probetur, decif.544.num.14.
In Quafi pofseffione legitimitatis, fi quis fit tunc contrarium afserenti incumbit onus probandi, decif.430.num.2.
Secus verò fi quis in tali pofseffione non reperiatur, ibid. n.2.
Quafi pofseffio non fuffragatur nec ad effectum manutentionis, fi fit contra ius, decif.443.num.3.
Quafi pofseffio in corporalibus qualiter acquiratur quoad omues decif.433.num.2.
Quafi pofseffio in incorporalibus non acquiritur fine fcientia, & patientia, decif.443.num.11.
Quafi pofseffio conferendi beneficium etiam ex vnico actu acquifita eft attendenda, ad effectum fubftinendi prouifionem, dum in continenti, & liquido non conftat de proprietate, decif.536. num.23.
QVÆRELA inofficiofi teftamenti eft tranfmiffibilis, decif. 503. num.15.
Quærelas commilitonum audit Tribunus militum, decif.457. num.13.
QVIETANTIÆ, & fatisfactionis exceptiones fine dubio tollunt quamcumque obligationem, decif.594.num.7.

R

RAdia infecta, inficit quod ab ea immediatè deriuatur, decif. 449.num.46.
Radice exclufa cenfentur etiam exclufi omnes, qui ab ea geminantur, decif.501.num.9.
per RATIFICATIONEM, vt nullitas aliqua dicatur fublata, quid requiratur, decif.447.num.16.
Ratificafse id, quis eft dicendum, fi conftituerit procuratorem ad illud ratificandum, decif.613.num.23.

R A T I O.

Ratio eft illa, quæ dicitur communis lex ad omnes cafus, non autem fimilitudo nominum, decif.562.num.11.
Ratio admixta fufficit, vt in aliquo cafu adfit, vt excludatur odium irrationabile, decif.452.num.39.
Ratio teftis potius eft attendenda, quàm cortex verborum, decif. 430.num.50.
à Rationum redditione liberatio arguit magnam confidentiam, decif.435.num.25.
Ratione legis cefsat, & ipfa difpofitio, decif.499.num.3.
Ratio connexionis quid fuadeat, decif.444.num.25.
RECIPERE quis aliquid non poteft ab eo, fi ille noodum exter, decif.618.num.22.
RECOGNITIO matris, vti tutricis, & curatricis nocet filio, amplia n.26. fcilicet fi filius effectus maior id ratificauerit, decif. 613.n.25.
ad RECTOREM Ecclefiæ fpectant manfiones ædificatæ fupra dictam Ecclefiam, decif.435.n.5.

R E D E C I M A.

Redecima, quod fit contra ius pluries Rota ore rotundo dixit, decif.458.n.21.
Redecima eft foluenda ea ratione quia penfio illa, quam dominus recepit per decimatorem acerui, non eft decimata, & ideò de penfione foluenda eft, decif.458. n.22.& 23. circa hanc opinionem videatur num.24. vbi reijcitur & num.26. & 27. vbi defenditur.
Redecima an debeatur, nec ne, ftandum eft confuetudini, decif. 458. n.28.
Redecima fi ex confuetudine eft introducta poteft tollerari, decif. 458. n.29.
Redecima, cum fit contra ius, ideò ad illam præfcribendam, opus eft aut immemorabili, aut quadragenaria cum titulo, decif.458. num.60.
Redecima ad hoc, vt effet præter ius opus eft, quod non cenferetur prohibita neque ex verbis, neque ex ratione legis, fed quod nihil effet ftatutum, decif.458. n.14.
Redecima debetur Ecclefiæ, fi initium folutionis fuit voluntarium, decif.458. n.1.
ex REDDITIBVS ædificiorum an fit foluenda decima, decif.458. num.38.

R E F E R E N S.

Referens nihil aliud operare poteft, quàm relatum, decif.589. num.10.
Referenti non eft credendum, fi in relato aliter res fe habet, decif. 560.n.8.
Referens non attenditur, fi non conftet de relato, decif.567. num.14.
REFVTATIONEM continet ceffio, decif.497.n.28.
Refutatio hæreditatis iam aditæ tenet, & valida eft in preiudicium ipfius renunciantis, decif.478.n.4.
Refutatio in tranfactione ex neceffitate fit, decif.497.n.21.25.& 41
per Regreffum ius acquiritur ad rem, decif.595.n.9.

R E G V L A.

Regulæ non reftringuntur per exempla, decif.438.n.46.
Regula, quod tibi non nocet, & alteri prodeft facilè eft concedendum declaratur, decif.576.n.12.
Regula Ordinis de Pœnitentia, prout S. Francifcus Inftituit, ab omnibus alijs Regulis, & Ordinibus eiufdem Sancti debet manere diftincta, decif.618.n.4.
Regula Tertiariorum Regularium, & Sæcularium Sancti Francifci vnica eft, decif.618. n.30.

R E G V L A R E S.

Regulares, dum allegant titulum exemptionis ab Iurifdictione Ordinarij, vel priuilegium, & exhibetur, ac de poffeffione docent, dum cognofcitur de releuantia titulorum, & legitima poffeffione turbari non poffunt.
Et hanc opinionem femper fequuta eft Rota, vtroque concurrente, nempè titulo, & poffeffione, decif.546. n.4.& 5.
Regulares, fi immediatè fub protectione Sedis Apoftolicæ recipiantur ifta fpecialis protectio femper eximit priuilegiatos à iurifdictione Ordinariorum, decif.546.n.5.
Regulares non poffunt remoueri à beneficijs à Superiore fine caufa, & à remotione datur recurfus, decif.473.n.12.
Regulares quocunque nutu Superioris poffunt à beneficijs regularibus amoueri, decif.473.n.10.
Regularis domus, dum cognofcitur an comprehendatur in priuilegijs, & conftitutionibus exemptionis ab iurifdictione Ordinarij, eo quia fubdat Religioni exemptæ, non debet priuari eius legitima poffeffione, decif.546.n.6.

R E L A T I O.

Relatio, quando eft dubia, ad quid fit facienda, decif.442.n.14.
Relatio debet fieri ad proximam difpofitionem, decif.442.n.13.
Relatio non poteft fieri ad quid, quod non eft, decif.442.n.15.
Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuerfa ratio, decif.571.n.13.
Relatio ad fuperius expreffa contra mentem difponentis, non poteft, nec debet fieri, decif.448.n.2.
Relationis virtus, quæ fit, decif.604.n.2.
Relatio debet fieri ad fuum cafum expreffum, cui verè conueniunt verba, decif.448. n.2.
Relatio eft facienda ftantibus dictionibus relatiuis, decif.448.n.4.
in Relatione non eft faciendum fundamentum, fi adfit incertitudo rei, ad quam fit relatio, decif.513. n.30.
per Relationem fimplicem incongruum inducere manifeftam contradictionem, decif.513.n.29.
Relatio particularis ceffare debet, ad hoc vt euitetur fuperfluitas, decif.427.n.16.
Relatio ad aliquid operatur id, quod non fuit immutatum, & innouatum in referente, decif.465.n.4.

Relatio ad omnia regulariter fieri consuetum est, decis. 427. num. 17.
Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuersa ratio, decis. 581. num. 13.
Relatio potest quidem qualificare supra relata, sed non multiplicare species casuum contra mentem disponentis, decis. 448. num. 3.
Relatio debet fieri ad quid proximè enunciatum fuit.
Et hoc maximè si iam de superius dictis per separatum, & perfectum periodum fuerit dispositum, decis. 478. num. 9.
Relatio intelligi debet facta præterquam in expressis, decis. 513. num. 28.
Relatio est facienda ad principalem dispositionem, non autem ad ea, quæ stant accessoriè, decis. 513. num. 11.
Relatio debet fieri ad id, quod principaliter stat, decis. 513. num. 15.
RELATVM est in referente cum omnibus suis qualitatibus, decis. 430. num. 16.
RELATIVVM, qui restringitur ad proximè præcedentem materiam, decis. 497. num. 163.

R E L I G I O.

Religionum diuersitas ex quibus deducatur, decis. 566. num. 8.
Religionis Hierosolymitanæ Magnus Magister vide supra in verb. Magnus Magister.
Religio capax bonorum retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat, decis. 503. num. 3. & 4.
Religionis cuiuscumque Summus Prælatus est Papa, decis. 461. num. 5.
in RELIGIOSAS personas laici nullam habent potestatem, decis. 469. num. 3.

R E M E D I V M.

Remedium subsidiarium non potest tollere principale, decis. 610. num. 18.
Remedio subsidiario est tantummodo locus, quando cessat principale, decis. 610. num. 19.
Remedium manutentionis competit vigore clausulæ constituti, decis. 601. num. 2.
Remedium reintegrandæ competit restitutis, & gratiatis pro recuperanda possessione sibi ablata, decis. 455. num. 11.
Remedio leg. diffamari agens obtinet partes rei, decis. 500. num. 18.
Remedio l. diffamari agens tunc obtinet per non ius actoris, quando probauit sua incumbentia, nempè quod sit in possessione rerum, super quibus molestatur, decis. 500. num. 14.
in REMISSIONE iuris de futuro habet etiam locum statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. decis. 497. num. 101.

R E M I S S O R I A.

in Remissorijs concedendis licet Rota non soleat multiplicare in disputationibus, tamen secus obseruatur, si causa reperiatur commissa appellatione remota, Annotat. decis. 606. num. 55.
Remissoria, quando nihil habet commune cum causa principali, non potest impedire causæ expeditionem, decis. 587. num. 5.
Remissoria concessa, quando non possit impedire expeditionem causæ, decis. 483. num. 4.
Remissoria concessa ad reprobandum personas testium, non extenditur ad probationem causæ, decis. 544. num. 19.
Remissoria, quando petitur, tunc suspicio calumniæ ex conceptione articulorum augetur, si sint concepti ad euitanda motiua decisionum in causa factarum, decis. 626. num. 24.
Remissoria non conceditur ad probandum id, quod pars aduersa non negat, sed admittit, decis. 606. num. 11.
Remissoria tunc non conceditur ea causa euitandi motiua decisionum, quando non datur fumus pro exclusione calumniæ, vel adest inuerisimilitudo, vel quid simile, Annot. decis. 606. num. 23.
Remissoria non solet denegari, quando aliquid partim per scripturas, & partim per testes doceri potest, Annot. decis. 606. num. 52.
Remissoria semper denegatur, quando solum petitur ad defatigandum aduersarium non dato fumo pro exclusione calumniæ, decis. 606. num. 20.
Remissoria, tunc ea vnico articulo releuanti conceditur, quando ille est valens ad obtinendam victoriam causæ, Annot. decis. 606. num 39.
Remissoria denegatur, si petatur ad euitanda fundamenta decisionum in causa factarum, decis. 606. num. 6.
Remissoriæ petitionem Rota non audit quando petitur, ad effigiendam litem immortalem, & vt pars defatigetur, Annot. decis. 606. num. 27.
Remissoria non est opus ad probanda computa, prout iacent in libris iam in actis exhibitis, decis. 606. num. 5.
Remissoria numquam conceditur, quando aliquid per testes probari potest, Annot. decis. 606. num. 48.
Remissoria non conceditur, quando eam petens potuit iam viam sternere veritati, Annot. decis. 606. num. 28.
Remissoria non conceditur contra prouisum ab Ordinario, ex quo non conceditur contra agentem remedio adipiscendæ, ad illius immissionem impediendam, decis. 583. num. 27.
Remissoria in beneficialibus, non datur sine fumo, decis. 585. num. 2.
Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, requiritur, quod renunciet futuro sequestro, decis. 585. num. 8.
Remissoria generaliter loquendo non datur contra agentem adipiscendæ possessionis, & ad impediendam illius immissionem, decis. 585. num. 16.
Remissoriam petenti ex probabili causa non denegatur, decis. 585. num. 1.
Remissoria an concedatur in iudicio executiuo, decis. 585. num. 13.
Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, quare debeat renunciare futuro sequestro, decis. 585. num. 12.
Remissoria non denegatur ex solo capite euitandi motiua decisionum in causa factarum, Annot. decis. 606. num. 21.
Remissoria non datur ad probandum id, quod postea probatum non releuat, decis. 606. num. 1. & 14.
Remissoria conceditur etiam in casu restitutionis post sententias Rotales præuijs decisionibus emanatis, Annotat. decis. 606. num. 22.
Remissoria, quando petitur ad differendam causæ expeditionem non conceditur sine sequestro, etiam quod non simus in beneficialibus, decis. 473. num. 15.
Remissoria denegatur, si aliquid possit probari per scripturas, decis. 473. num. 1.
Remissoriam in casu probationis faciendæ per scripturam, tunc Rota solet concedere, quando scriptura est deperdita, Annot. decis. 606. num. 50.
Vel agitur de coadiuuandis probationibus iam in causa factis, ibid. num. 51.
Remissoria denegatur, stante irreleuantia articulorum, decis. 555. num. 1. & 3.
Remissoria in beneficialibus, vt concedatur requiritur, vt apponatur sequestrum.
Et fiat obligatio de stando vnicæ.
Et passim apponitur clausula cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ, decis. 473. num. 4. 5. & 6.
Remissoria in materia beneficiali, vt concedatur, quid sit necesse remissiuè, Annot. decis. 606. num. 40.
Remissoria denegatur, quotiescumque adest præsumptio calumniæ, decis. 525. num. 1,
Et hæc conclusio eo magis procedit, quando calumnia est vehemens, ibid. num. 4. 11. & 12.
Remissoria passim denegatur, stante præsumptione calumniæ, decis. 555. num. 9.
Remissoria nullatenus conceditur ob suspicionem calumniæ, & hoc maximè si sit vehemens, Annot. decis. 606. num. 34.
Et hoc procedit siue simus in causa prophana, siue Ecclesiastica, & in quacumque instantia, ibid. num. 35.
Remissoria non datur ad probandum per testes id, quod fuit probatum per scripturam, decis. 555. num. 2.
Remissoria petita in vltimis audientijs, & postquam Rota mandauit vt causa expediretur, præsumitur calumniosè petita, decis. 555. num. 8.
in Remissoriæ petitione an adsit calumnia, hoc iudicare spectat ad Iudicem, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, & non concipere, decis. 575. num. 3.
Remissoria in beneficialibus de stylo Rotæ non datur neque in prima, nec in secunda instantia, sed tantum in tertia, & eam petenti in prima, vel in secunda instantia, non datur, nisi facta obligatione de stando vnicæ, decis. 585. num. 5.
Et hoc ea ratione, quia cum in beneficialibus agatur, de re, quæ non est in bonis nostris, sed solum nobis sit commissa administratio, causæ egent celeri expeditione, decis. 585. num. 8.
Remissoriæ iterata petitio, tunc est penitus frustratoria, quando noui articuli continent idem, quod erat expressum in alijs, Annotat. decis. 606. num. 3.
Et hoc procedit quamuis noui articuli aliquid plus viderentur continere, quòd inspecta prima significatione verborum apparerent diuersi à primis, ibid. num. 32.
Remissoria post dicta testificata super ijsdem articulis, vel directo contrarijs, non conceditur, decis. 575. num. 12.
Sed limita ista conclusio, quando articuli magis dantur specificati, & distincti, ibid. num. 13.
Vel dantur ad coadiuuandas probationes iam factas, ibid. n. 14.
Vel petitur ad excludendam nouam probationem aduersarij, ibid. num. 15.
Remissoria non debet peti ad magis defatigandum aduersarium, Annot. decis. 606. num. 26.
Remissoriam Rota ex inueterato stylo nunquam solet concedere, quan-

quando aliquid alia possibili via potest probari, Annot.decis. 606.num.46.
Et hoc vt parcatur laboribus, & maximis sumptibus, quæ fiunt in eis prosequendis, & ne lites fiant immortales, ibid.num.47.
Remissoria denegatur, si intendatur probari id, quod ex testibus iam examinatis, & per decisiones, verum esse non posse probatum fuerat, decis.590.num.15.
Remissoria si concederetur, quando articuli non sunt releuantes, nihil aliud fieret, nisi quod tempus contereretur, Annot. decis. 606.num.45.
Et miseri litigantes, tædio, & expensis vexarentur, dum ad inanes probationes conuerterentur, ibid.
in Remissoriæ petitione an adsit calumnia, nec ne, in hoc plurimum pollet Religio iudicantis, qui omnibus benè pensatis, & sic concipere eam, vel non concipere, Annot. decis.606. num.55.
Remissoria petita post diuturnæ litis euentilationem, & post semel atque iterùm examinatos testes, & causa reducta in limine expeditionis, denegatur ob præsumptionem calumniæ, decis. 590.num.14.
in Remissoriæ petitione tunc cessat præsumptio calumniæ ex articulis, seu articulo releuante, quando datur etiam aliquis fumus pro dictæ calumniæ exclusione, Annotat.decis. 606. num.38.
Remissoria negatur ad probandum id, quod postquam erit probatum, non releuat, decis.575.num.8.
Remissoria denegatur quando aliquid per scripturam doceri potest, decis.487. num.2.
Remissoria, vt concedatur sufficit vnicus articulus releuans, decis.473.num.3.
Remissoria non potest denegari, quando materia articulata est releuans, decis.485.num.3.
Remissoria impedit prolationem sententiæ, decis.473. num.9.
REMITTERE est refutare, & donare, decis.497.num.1.
ex REMVNERATIONIS causa, etiamsi communitas donet, nihilominus requiritur decretum Iudicis, decis.447. num.27.
RENOVATIO locationis, quando censeatur facta, decis.495. num.8.

R E N V N C I A R E.

Renunciari non potest hæreditati iam aditæ in præiudicium tertij, decis.478.num.5.
Renunciare quis non potest in præiudicium alicuius, decis.491. num.15.& 16.
Renunciari tacitè ei non potest, si nec expressè id sit permissum, decis.461.num.30.
Renunciare iuri suo nemo censetur, quod ignorat, decis.600. num.38.
Renuntiare nemo potest iuri, quod non habet, decis.456. num.1.
Renunciare quilibet potest fauori proprio, decis.456.num.6.
Renunciare quis non potest fauori mixto, quando id, quod renunciatur, non solum proprium fauorem renunciantis sed etiam alterius concernit, decis.456.num.7.

R E N V N C I A T I O.

in Renunciationibus quid venerit, attendenda est mens vtriusque contrahentis, decis.543.num.13.
Renunciatio facta à filia ingrediente Monasterium præsumitur facta de omnibus, & singulis hæreditatibus sibi deuoluen. decis.543.num.9.
in Renunciationibus generalitas verborum debet restringi secundum verba immediatè sequentia, decis.480.num.5.
in Renunciatione facta à filia de hæreditate paterna, si dicatur, quod renunciat etiam quamcumque hæreditatem ab intestato deferen. ista verba comprehendunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ea causa etiam de futuro, decis.543.num.3.
Renunciatio est stricti iuris, & tanquam materia odiosa, strictissimam recipit interpretationem, decis.543.num.10.
in Renunciatione hereditatis paternæ facta à filia ingrediente Monasterium, verba illa apposita (omnem, & quamcumque hæreditatem, &c.) comprehendunt hæreditatem cuiuscumque personæ, decis.543.num.1. amplia num.2.
Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum censentur semper factæ in beneficium masculorum, de familia. Vel vt fratres de bonis liberè disponere possint, decis. 543. numer.31.
Renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro, intelligi debet de illo iure, quod habet, vel habuit causam de præterito, vel de præsenti non autem de futuro, decis.543.num.26.
Renonciationes factæ contemplatione aliarum renunciationum ad inuicem sunt correspectiuæ, decis.543. num.37.
Renonciationis causæ cessante, cessat etiam ipsa renunciatio, decis.543.num.39.
in Renunciationum materia attenditur verisimilitudo, decis.543. num.17.
Renunciatio tantum capit, quantum in ea expressis verbis legitur, decis.543.num.11.& 26.& 44.& seq.
Renunciationes restrictæ ad legitimam, & eius supplementum non debent extendi ad bona non renunciata, decis. 480. num.6.
in Renunciationibus non est facienda extensio, sed stricta interpretatio, decis.480.num.8.
Renunciationes vti stricti iuris non debent latè interpretari, decis. 480.num.4.
in Renunciationibus non comprehenditur id, quod non reperitur expressum, decis.491.num.15.
Renunciatio, quæ debet fieri per sororem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, debet fieri post solutionem dotis, decis.601.num.24.
Renunciatio tertio præiudicare non potest, quamuis quoad renunciantem sit validissima, decis.478.num.6.
Renunciatio facta sub conditione, perinde est, ac si non esset facta, si dicta conditio non verificetur, decis.478.num.7.
Renunciatio iuris alieni non tenet in præiudicium tertij, decis. 456.num.2.
Renunciatio facta à filia de hæreditate paterna ea causa dotis sibi promissæ à fratre, tunc dicta renunciatio comprehendit etiam hæreditatem fraternam, decis.543.num.7.
Renunciatio tenet in præiudicium exempti, decis.456. num.11.
Renunciatio facta de hæreditate paterna, non comprehendit fraternam, si in ea non legatur, decis.543.num.12.
Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum, tacitam de iure habent in se conditionem, dummodo aliquis masculus, vel descendens ex fratribus superuiuat, vel ipsi de bonis renunciatis aliquo modo disponant.
Quibus cessantibus perinde est, ac si nulla renunciatio facta esset, decis.543.num.32.& num.46. & seq.
Et ista sententia est communis, æqua, & ab ea in iudicando, vel in consulendo non receden. ibid.num.37.
Et procedit, nedum, quando renuncians recipit dotem, sed etiam quando renunciatur ex causa ingressus Monasterij, ibid. num.35.amplia num.36.
Renuncians non censetur renunciare illud ius, quod habet de tempore contractus, decis.543.num.30.
ex REPETITIONE apparet de enixa voluntate disponentis, decis.427.num.41.
REPRÆSENTATIO ad fauorem neptum intrat in feudo ex pacto, & prouidentia, decis.482. num.8.
Repræsentationi in feudo locus est, quando est mixtum, & hoc Doctores vnanimiter affirmant, decis.482.num.1.& 2.

R E P V D I A T I O.

Repudiatio facta sub conditione si deficiat conditio, habetur pro non facta, decis.486.num.4.
Repudiatio facta sub conditione perinde est, ac si non esset facta, quando illa conditio non habuit effectum, decis.478. num.9.
Repudiatio hæreditatis, quando habenda sit pro non facta, decis. 474.num.7.
Repudiantiam consensus dicitur deficere deficiente supposito, cum quo fuit repudiatum, decis.486.num.5.
de Repudiatione communi, quando agitur sufficiunt testes singulares, decis.430.num.59.

R E S.

in Rebus alienis conseruandis, quod quis teneatur proprium erogare, id absurdum est, decis.432.num.7.
Res, quando deuenit ad statum, à quo incipere non potest non attenditur, decis.602.num.12.
Rei appellatione, venit proprietas, non autem simplex possessio, decis.438.num.50.& 53.
Rem, quis non dicitur consecutus, qui solum eius possessionem consecutus est, decis.438.num.51.
Res dicitur de bonis, ex bonis, & in bonis, decis.438.nom.53.
Res vna, & eadem non est inconueniens, vt sub fideicommisso vniuersali, & sub particulari sint supposita, decis. 418. num.20.
Res non est reducenda ad terminos, à quibus incipere non potest, decis.439.num.16.
Rei natura intrinseca est potiùs attendenda, quàm accidentalis, decis.518.num.7.
Rem suam, quis non potest purè stipulari, tamen si stipulatur sub conditione, & tempore euenientis conditionis non reperiatur sua, cum sit sublatum impedimentum, valebit stipulatio, decis.603.num.12.
Res, quando à commercio, si eximatur si super ea contrahatur obligatio, non tenet, nec reuiuiscit impedimento cessante, decis.603.num.22.
in Re aliena non cadit hypotheca, decis.538.num.16.
in Re aliena etiam competit hypotheca legalis, vt in re possessa à debitore, decis.538.num.19.
Res publica sublato impedimento per publicam potestatem, potest vendi priuato, & valebit stipulatio antea facta, decis.603. num.33.
de Re ponderosa non agitur, quando tractatur de re incerta, decis.447.num.42.

Rem oneri grauatam, ſi quis acceptauerit, ſibi imputet, deciſ.452. num.17.
Res inter alios actæ, non nocent tertio, deciſ.757. nom.10.
Res propria nemini ſeruit, & ideò ſi dominus fundi ſeruientis acquirat fundum dominantem, extinguitur ſeruitus, deciſ.596. num.2.
Rei ſuæ quilibet eſt moderator, & arbiter, deciſ.447.nom.17.
Res vna, & eadem diuerſo iure exiſtimari non debet, deciſ.418. num.8.
Rei qualitas non mutatur mutatione perſonæ, deciſ. 452. num.16.
de Rei circumſtantijs fruſtra quæritur, vbi non adeſt conſenſus, deciſ.486.num.6.
de Rebus ſuis diſponendi quoquomodo vult teſtator, habet poteſtatem à lege, deciſ.466.num.1.
Rei partem, qui tangit, totam rem tetigiſſe videtur, deciſ.444. num.31.
REIPVBLICÆ intereſt obuiare fraudibus, quæ fiunt in donationibus, deciſ.497.num.162.
RESCISSIONI contractus non eſt locus, quando quis priùs pleniſſimè informatus contraxit, quodque multò magis procedit, quando perſonæ, quæ contraxerunt fuerunt plures, & cautæ, deciſ.580.num.13.
RESCRIPTI forma præcisè ſeruanda eſt, deciſ.516. num.10.

R E S S E R V A T I O.

Reſeruatio beneficiorum Prothonotariorum venit vigore extrauag. ad regimen de præben. ſuper quo eſt fundata regul.5.Cancell. deciſ.608.num.5.
Reſeruationis natura quæ ſit, deciſ.526.num.5.
Reſeruatio beneplaciti facit actum conditionalem, deciſ. 561. num.5.
Reſeruatio facta in concordia, non eſt ad alia trahenda, ſeu ampliāda, deciſ.601.num.21.
Reſeruationum tantum obſtacula remouent indulta conceſſa Ordinarijs conferendi, cum nihil noui tribuant, deciſ.444. num.24.

R E S I G N A T I O.

Reſignatio officij coram Notario, & teſtibus valet, quando in eius erectione id fuit cautum, deciſ.615.num.3.
de Reſignatione excipiens, onus probandi quod ſit publicata ad eum ſpectat, deciſ.570.num.11.
in Reſignationibus, omnia dependent liberè à voluntate reſignantis, deciſ.565.num.7.
à Reſignante ius non abdicitur per gratiam in forma dignum donec literæ ſint expeditæ, & beneficium Reſignatario acquiſitum, deciſ.569.num.28.
Reſignans in fauorem tertij, ius remanet to pendenti penes reſignantem, donec illud Reſignatario acquiratur, deciſ.536. num.14.

R E S T I T V T I O.

Reſtitutio Principis, quando dicatur ampliſſima, deciſ. 449. num.4.
Reſtitutis, & gratiatis competit remedium reintegrandæ pro recuperanda poſſeſſione ſibi ablata, deciſ.455. num.11.
per Reſtitutionem Principis ſententia perimitur, & cauſa reducitur ad non cauſam, deciſ.449.num.46.
Reſtitutio in integrum contra ſententiam non datur, quando conſtat de eius iuſtitia, & validitate, deciſ.590.num.6.
Reſtitutio in integrum, vt obtineatur contra ſententiam, ſufficit docere de eius nullitate, & iniuſtitia, etiamſi non ſit notoria, deciſ.516.num.1.
Reſtitutio in integrum competit aduerſus ſententiam iniuſtam, deciſ.609.num.11.
Reſtitutio condemnati conceſſa à Papa non extenditur ad bona exiſtentia in Territorio Baronis, & illius Fiſco applicata, deciſ. 449. num.12.
Reſtitutionis gratia facta à Principe, quando multò magis dicatur plenaria, deciſ.448.num.8.
Reſtitutio Principis tantum reſtituit, quantum condemnatio Iudicis abſtulit, deciſ.449.num.45.
Reſtitutio aduerſus ſententiam non datur, ſi conſtet de eius iuſtitia, deciſ.500.num.1.

R E T R O T R A C T I O.

Retrotractio in matrimonio an admittatur, deciſ.439. num.2.
Retrotractio non habet locum, quando deuenit ad ſtatum, à quo incipere non poteſt, deciſ.602. num.25.& 26.
in RETRODONATIONE habet etiam locum ſtatutum Vrb. lib 1.cap.151.deciſ.497.num.67.
REVOCATIO conceſſionis, quando ſubreptitia dicatur, deciſ. 496.num.4.& 5.
Reuocatio quid operetur, deciſ.475.num.7.

R E V S.

Reo, & poſſeſſori ſufficit vincere per non ius actoris, deciſ.500. num.11.
Reus in ſua exceptione eſt actor, deciſ.570.num.4.
ad Rei, & poſſeſſoris fauorem, vt pronuncietur, ſufficit, quod materia ſit dubia, deciſ.446.num.7.
Rei partes tunc ſubſtinet agens remedio l. diffamari, quando intentatur à poſſidente, contra non poſſidentem, aliàs ſecus, deciſ.500.num.13.
Reus, ſi poſtquam actor fundauit ſuam intentionem, non probet ſuam exceptionem, ſuccumbit, deciſ.570.num.5.
Rex Catholicus conſideratur tanquam Rex Caſtellæ, & Aragoniæ, & ſub alijs formalitatibus, deciſ.598.num.40.
Rex Catholicus in diuerſis Regnis imperat, ſecundum legem eorumdem, deciſ.584.num.41.
Regibus æquiparantur Cardinales, deciſ.452.num.29.

R O M A.

Romana Ciuitas omnibus præcellit literis, & bonis moribus, in qua Gymnaſia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri florent, qui pueris ſumma cum diligentia, & amore aſſiſtunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur, deciſ. 589. num.3.
inter Romanos, Incolas, Monaſteria, Loca pia, &c. habet locum ſtatutum Vrb. de duabus conformibus, deciſ.491.num.2.
Romanum Cœlum cui dubium eſt, quod alijs præferendum ſit, circa aeris temperiem, & ſitus præſtantiam, & rerum affluentiam pro ſalute corporis tuenda, deciſ.589.num.6.

R O T A.

Rota non ſolet multiplicare in ſententijs, & hoc verum intellige, quando articuli ſunt connexi, ſecus verò, ſi non adſit talis connexio, deciſ.587.num.6.
in Rota ad effectum præuentionis attenditur præſentatio commiſſionis, deciſ.461.num.1.
in Rota decreta fiunt de mane, deciſ.557.num.1.
Rota de ſtylo ſolet ante prolationem ſententiæ reuocare omnes dilationes, & hanc reuocationem extendunt Notarij in Regiſtris cauſarum, deciſ.521.num.24.
Rotæ Romanæ Tribunal eſt primum, & Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo reſident omnium gentium Chriſtiani Orbis ſelectiores Iuriſconſulti, deciſ.497 num.190.
Rota ſemper abſtinet in relaxando cenſuras detecta iniuſtitia ſententiæ, & mandat partes audiri ſuper eorum iure, deciſ.515. num.32.
Rota ſolet eſſe procliuior in concedendis remiſſorijs, quando cauſæ reperiuntur commiſſæ cum clauſula, appellatione remota, annot. deciſ.606.num.54.
Et hoc propter præiudicium quod fieret parti, ſi ex probationes denegarentur, ibid.num.54.
Rota ſolet iudicare pro reiectione attentatorum, quando ea magna ex parte dependent à negocio principali, deciſ. 426. num.16.
Rotæ Auditor eſt familiaris Papæ, deciſ.429. num.20.

R V B R I C A.

Rubrica, vt non reſtringatur per nigrum requiritur, vt ſit deciſiua, deciſ.497.num.147.& 150.
Rubricæ verba, quando non dicantur generalia, deciſ.497.num. 151.152.& 153.
Rubrica, ſi generaliter loquatur, & oratio ſit perfecta, non reſtringitur per nigrum, deciſ.497. num.147.
Rubrica non recipiunt interpretationem verba nigra, quando ſunt clara, deciſ.497.num.148.

S

S A C E R D O S.

SAcerdos, quod quis ſit, probatur, ſi teſtes dicant, illum vidiſſe celebrare Miſſam, deciſ.564.num.7.
ad Sacerdotium minor etiam cenſetur diſpenſatus, ſi ſit diſpenſatus ad Parochialem, deciſ.450.num.26.
Sacramentum cum ſit matrimonium, ideò requirit materiam, & formam de ſui ſubſtantia, deciſ.430. num.7.

S A L V I A N V M.

Saluianum, quoad hypothecariæ exemplum fuit inſtitutum, deciſ.438.num.2.
Saluiano Interdicto vt ſit locus non ſufficit de credito in genere, ſed debet etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere, deciſ.576.num.1.
Ad hoc, vt per illius oblationem poſſit ille, qui conuenitur, & iudicium euitare, & ſcire pro quo tempore ſit ab illo retinenda poſſeſſio, ibid.num.2.
ex Saluiano immiſſionem quis poteſt impedire, ſi in continenti doceat de iure ſuo claro, & liquido, deciſ.468.num 50.
Saluianum competit pro legatis, cum pro eis detur hypotheca, deciſ.438.num.1.
Saluianum interdictum datur etiam ad conſequendas res legatas, deciſ.578.num.2.

S A N G V I S.

Sanguinis puritas præsumitur, nisi contrarium probetur, decis. 463. num. 1.
ad Sanguinis puritatem probandam admittitur fides Secretarij S. Officij, decis. 463. num. 7.
Sanguinis puritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, decis. 463. num. 2.

S C I E N T I A.

Scientia ex sola cohabitatione vxoris cum viro, præsumitur in actibus successiuis, quæ fiunt domi, ac patent oculari inspectione, ac in concernentibus iura sanguinis, decis. 541. num. 43.
Secus verò in actibus momentaneis, & in his, quæ continentur in instrumentis, & contractibus, ibid. num. 44.
ad Scientiæ effectum, si statutum aliquid desideret, sufficit, vt ea quoquomodo habeatur, decis. 495. num. 12.
ex Scientia facti alicuius rei, puta census, non resultat scientia qualitatis illius, & vinculorum, decis. 601. num. 15.
Scientia præsumitur ex cohabitatione cum eo, qui actum gessit, decis. 529. num. 14.
Scientia ad effectum euictionis, quando alicui non noceat, decis. 601. num. 16.
sine Scientia, & patientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio, decis. 433. num. 11.
Scientia plena, & certa requiritur ad effectum præiudicij, decis. 561. num. 14.
Scientia debet esse certa ad effectum amissionis iurium sibi competentium, decis. 558. num. 15.
Scientia non requiritur ad hoc, vt hæres adeundo hæreditatem cum beneficio leg. & inuentarij sibi præiudicet, decis. 438. num. 35.
de Scientia vera testis non potest deponere, si actui super quo deponit non interfuit, decis. 430. num. 47.
SCOLARES, & magistri sæpè decipiuntur in interpretatione legum, cum sint difficiles, vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm velint, decis. 438. num. 25.

S C R I P T V R A.

per Scripturam probari potest obseruantia interpretatiua, decis. 486. num. 2.
per Scripturam, quando aliquid probari potest, denegatur remissoria, decis. 486. num. 3.
Scriptura imperfecta nihil probat, & maximè si desit aliquid substantiale, decis. 430. num. 94.
Scripturæ, si concurrant cum testibus sunt præferendæ, decis. 531. num. 23.
Et hoc maximè si simus in antiquis. ibid. num. 24.
in Scriptura eadem, vt euitetur contradictio, sufficit quid possibile, decis. 475. num. 5.
ad Scripturam aliquam, si testis se referat, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur suspectum, decis. 420. num. 3.
Scripturis aliquibus an sit adhibenda fides hoc spectat determinare ad Iudicem, & non ad testes, decis. 606. num. 12.
Scriptura, licèt aliàs sit solemnis si tamen sit imperfecta ratione voluntatis, quia nondum habita fuit pro perfecta, & ideò est prorsus nulla, quoad omnem effectum, decis. 430. num. 95.
Scripturæ si sint antiquæ, & multiplicatæ probant etiam sine libris, decis. 567. num. 15.
Scripturarum falsitas in dubio non præsumitur, decis. 568. num. 7.
ex Scripturis ea, quæ patent, non egent probatione testium, decis. 606. num. 15.
Scripturas producens censetur fateri omnia ibi contenta, decis. 564. num. 6.
ex Scripturæ lectura benè colligitur negatiua an aliquid in ea deficiat, decis. 447. num. 14.
Scripturæ non recognitæ non probant, decis. 568. num. 11.
Scriptura in testamento nuncupatiuo non ad substantiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet, decis. 588. num. 1.
Scripturarum cassatio inest de sui natura in transactione extinctiua litium, decis. 428. num. 11.
Scripturæ non recognitæ, quando minus non probent, decis. 594. num. 28.
Scriptura Notarij non dicitur perfecta, nisi sit subscripta, decis. 430. num. 96.
Scriptura probatur, quod sit producta ex productione à tergo illius notata per Notarium, decis. 541. num. 58.
Securis, numquid gloriabitur contra eum, qui secat in ea, aut exultabitur serra contra illum, qui trahit eam, decis. 598. num. 21.
Sedi Apostolicæ interest habere exemptos, decis. 416. num. 33.
Sedi Apostolicæ plurimum interest plures habere immediatè subiectos, decis. 461. num. 33.
Seminis mutatione, non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili, decis. 591. num. 15.
Senes, vt quis dicatur, ætas solet regulari supra sexagesimum annum, decis. 434. num. 4.

S E N T E N T I A.

Sententia sic intelligi debet, vt sit conformis libello, decis. 518. num. 5.
Sententia est nulla ex defectu citationis legitimi contradictoris, decis. 557. num. 10.
Sententia lata super separatione thori inter maritum, & vxorem, non excludit quin maritus adhuc ad eam potuerit habere accessum, decis. 597. num. 4.
Conformes quando dicantur sententiæ, decis. 491. num. 1.
Tres sententiæ conformes, cum faciant rem iudicatam, per consequens locus est executioni, decis. 518. num. 1.
Sententia est valida, si concurrant omnia requisita necessaria, decis. 529. num. 1.
Sententia, quando est antiqua, probat etiam sine actis, tam quoad iustitiam, quàm quoad solemnitates, decis. 432. num. 9.
per Sententiam in iudicatum transactam si sit canonizatum creditum, non potest amplius in dubium reuocari, decis. 415. num. 10.
Et hoc multò magis si dicta sententia per transactionem fuerit approbata, ibid. num. 21.
Sententia nulla ex defectu iurisdictionis non attenditur, decis. 490. num. 4.
Sententia lata vigore commissionis subreptitiæ est nulla, decis. 564. num. 16.
Sententia, quando est iusta, & ex inspectione actorum apparet valida, est confirmanda, decis. 462. num. 10.
Sententiæ nullæ non sunt attendendæ, decis. 564. num. 16.
Sententia debet esse conformis libello, decis. 500. num. 8.
Sententia debet restringi ad id, ad quod solum refertur, decis. 458. num. 62.
Ita vt aliud non comprehendat, ibid. num. 68.
Sententiæ validitas probatur ex reuolutione actorum, decis. 564. num. 3.
Sententia debet acceptari, & exequi, prout iacet, decis. 455. num. 24.
Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, item qualiter iustitia, decis. 556. num. 2. & 3.
Sententia, si non iustificetur ex actis, non venit attendenda, decis. 455. num. 12.
Sententia condemnationis si per restitutionem plenariam Principis fuerit de medio sublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expressa mentio non fuit facta, decis. 455. num. 10.
Sententiæ qualiter sint intelligendæ, decis. 494. num. 5.
Sententiæ, quæ non sunt de actis, non attenduntur, decis. 577. num. 28.
Sententia ea, quis non potest niti, si de eo non loquatur, decis. 455. num. 23.
Sententia lata pendente termino probatorio est nulla, decis. 521. num. 22.
Sententia est nulla, si non iustificetur ex actis, decis. 470. num. 2.
Sententia sufficit, vt iustificetur etiam ex actis factis in prosecutione iudicij post libellum, decis. 500. num. 10.
Sententia lata sub conditione nisi ea purificata, potest illa executioni demandari, decis. 470. num. 6.
Sententia, si transiuerit in iudicatum, ob non prosecutionem appellationis, est exequenda, decis. 945. num. 4.
Sententia lata in contumaciam non probat incursam caducitatem, decis. 492. num. 10.
Sententia, quæ transiuit in iudicatum, obstat etiam alijs æquale ius habentibus, decis. 508. num. 7.
Sententiæ latæ super statu faciunt ius quoad omnes, decis. 508. num. 6.
à Sententia lata per cedulam datur appellatio, decis. 508. num. 5.
in Sententia si adsit clausula, rebusque alijs, &c. operatur relationem ad totum processum, decis. 500. num. 9.
de Sententiæ nullitate, & iniustitia dari non potest, nisi exhibeatur processus, decis. 493. num. 10. 12. & 17.
Sententiæ dicuntur conformes, quando secunda primam confirmat, & concordant in qualitate, & substantiis, decis. 491. num. 1.
Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, si omnia ritè, & rectè sint gesta, decis. 489. num. 2.
à Sententia lata in possessorio mixto datur appellatio, decis. 470. num. 8.
Sententia est nulla, si feratur super petitorio, & monitorium erat restrictum ad possessorium, decis. 500. num. 2.
Sententiæ sine processu non releuant, decis. 561. num. 12.
Sententia, si non iustificetur ex actis, & possessor non habuit se pro spoliato, sequitur, vt per viam manutentionis possit recuperare possessionem naturalem vigore sententiæ sibi auulsam, decis. 455. num. 4.
Sententia debet iustificari ex eisdem actis, decis. 536. num. 26.
à Sententia Iudicis mixti datur appellatio, decis. 536. num. 10.

Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, decis.516. num.2,
Sententiæ iniustitia concludi potest ex eiusdem nullitate, decis. 516.num.12.
Sententia perimitur per Principis restitutionem, & causa reducitur ad non causam, decis.449.num.46,
SEPVLTVRAM, quando quis sibi eligit in Ecclesia non Parochiali tunc liberè dicta Ecclesia potest concedere sepulturam, decis.552.num.21.
Sepulturam sibi eligere est actus propriæ voluntatis, decis.552. num.6.
Limita secundò, si adsit sepulchrum maiorum, ibid.
Et in isto casu Parochus habet intentionem fundatam in quarta funeralium, ibid.
SERVITIA in feudo si præstanda sint Principi sæculari, tunc clerici in eo non succedunt, decis.490.num.1.

S E R V I T V S.

Seruitutes debent restringi, non autem augeri, decis. 611. num.4.
Seruitutis prætextu, si quis prætendat impedire vicinum, ne altius tollat domum suam, tenetur dictam seruitutem concludenter probare, decis.611.num.2.
in Seruitute se fundans tenetur eam plenè, & concludenter probare, decis.587.num.7.
Seruitutem altius non tollendi, qui habet, dicitur habere ius prohibendi, ne altius tollatur ædificium, in quo adest talis seruitus, decis.599.num.4.
Intellige tamen hoc, si dicta seruitus sit probata, ibid.num.5.
Seruitutes sunt stricti iuris,& veniunt strictè, decis.596. num.3.
Seruitutem allegans tenetur eam euidenter probare per demonstrationes concludentissimas, decis.596.num.1.

S E Q V E S T R V M.

Sequestrum positum à Iudice, priuat possidentem sua possessione, decis.569.num.6.
Sequestrum si non sit voluntarium, sed necessarium, non priuat partem sua possessione, decis.569.num.10.
Sequestrum per solum decretum, non dicitur habuisse effectum, decis.569.num.8.
Sequestrum, si non habuit effectum, non priuat possessorem sua possessione, decis.569.num.9.

S I G N A T V R A.

Signatura sancit sententiam esse appellabilem, dum causam appellationis simpliciter committit, decis.536.num.11.
Signatura non præsumitur, per clausulam, non retardata executione, velle confouere iniustitiam sententiæ, si ea iniusta, vel nulla detegatur à Iudice, ad quem, decis.506.num.10.
Signatura non censetur, per clausulam, non retardata executione, velle remedium manutentionis auferre ab eo, cui per Iudicem à quo illatum est grauamen, decis.506.num.11.
Significatio etiam propria vnius verbi restringitur ex adiectione aliorum verborum, decis.599.num.8.

S I M V L A T I O.

Simulatio arguitur ex ingenti summa inuerisimiliter soluta, decis. 594.num.27.
Simulatio benè arguitur ex ratione propriæ vtilitatis, & existimationis tuendæ,& cohonestandi contractum, decis.594. num.9.
Simulationis præsumptio, vt excludatur quos actus Rota soleat considerare, decis.529.num.11.
Simulatio in apochis priuatis, quando cesset, decis.555.num.4.
Simulatio non præsumitur, dum non adest causa simulandi, decis. 568.num.10.
Simulatio, quando est de persona ad personam, non est iuri exosa, vbi seclusa est fraus contrahentium, decis.594.num.5.
Simulatio, quando est de persona ad personam probatur, etiamsi non doceatur de causa simulationis, decis.594. num.6.
Simulatio, tunc multò magis excluditur stante bona qualitate personæ, decis.568.num.9.
in Simulationis materia mores vniuscuiusque, & instituta, ac solitum contrahendi sunt plurimum perpendenda, decis.594. num.12.
Simulatio argui potest stante consanguinitate, & familiaritate personarum, sub quarum ficto nomine contrahitur, decis. 594.num.13.
Simulatio coniecturis, & præsumptionibus, & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis concludenter probatur etiam contra publica instrumenta, & hoc quando procedat, decis. 594.num.3. & 4.
Simulatio, vbi probatur solet infringere vim obligationis Cameralis.
Et hoc nedum si per testes, vel ex inspectione instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus iuris, aut hominis concludenter iustificetur, decis.594. num.1. & 2.
Simulatio, si oriatur ex aliquibus coniecturis, ex contrarijs etiam coniecturis destrui potest, decis.533.num.17.
in Simulationis materia coniecturæ omnes coaceruatim perpendendæ sunt, decis.594.num.31.
Simulatio debet probari per vrgentes, & efficaces coniecturas, decis.533.num.16.
ad Simulationem probandam, sufficit causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum pro vera opinata, decis. 594. num.10.
Simulatio argui potest ex consuetudine alicuius soliti talia gerendi, decis.594. num.31.
Simulatio non datur sine causa, decis.533.num.34.
Simulationis præsumptio ex quibus penitus excludatur, decis. 555.num.5.
SIMONIA, vt excludatur capi, debet omnis interpretatio, decis. 491.num.10.
Simoniaca datio ex quibus excludatur, decis.491.num.7.
SINGVLA singulis referenda sunt, decis.444.num.50.
Singula singulis congruè referenda sunt, decis.547.num.8.
SIXTVS V. fel. mem. in publicis ædificijs semper fuit magnificentissimus, decis.432.num.12.

S O C I E T A S.

Societas effectu tollitur, si socius paciscatur non petere partem suam, decis.471. num.9.
in Societate officij, illi, qui pecunias dant magis inspiciunt fideiussores, quàm officia, decis.497. num.187.
Nam ea solum ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem deducuntur, ibid. num.188.
in Societate officij ille dicitur principalis, qui pecunias recipit, decis.497. num.184.& 185.
in Societate officij officialis non videtur habere, nisi nudum nomen respectu fideiussorum, decis.497.num.189.
in Societate officij illi, qui pecunias non recipiunt, propriè dicuntur fideiussores, decis.497.num.185.

S O C I V S.

per Socium in indiuiduis quis retinet id, quod per se ipsum non potest, decis.444.num.31.
Socius, qui commune debitum soluit, competit ei actio pro socio contra consocios, decis.487.num.6.
Socius si paciscatur ne petat suam partem, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa, quæ antea erant communia in totum ac liberè spectant ad alium, decis.471.num.9.
ad SOLATIVM eorum, qui legitima prole carent inuenta est legitimatio filiorum naturalium, decis.591.num.5.

S O L E M N I T A S.

Solemnitates in donationibus, quando non requirantur, decis.447. num.34.
Solemnitates non præsumuntur vbi constat de eorum defectu, decis.441.num.13.
Solemnitates de iure communi requiruntur in alienatione rerum minorum, decis.497.num.134,
in Solo suæ iurisdictionis quoties Princeps ædificat, & illud in alterius vsum destinat, censetur in eiusdem vsum translatum nedum ædificium, sed etiam ipsum solum, decis.432. num.16.
Solum loci pij est omnino subiectum Pontifici, decis. 432. num 14.
Solo ædificium cedere debet, decis.432.num.13.
Solum, quando inuerso iuris ordine cedat ædificio, decis.432. num.27.
Solita apponi comprehenduntur in mandato, etiamsi non sint expressa, decis.428.num.10.

S O L V E N S.

Soluens metu censurarum, non dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potiùs timore censurarum, decis. 583.num.4.
Soluens Ciuitati pro alio, actio repetitionis contra illum transit in soluentem, etiam absque cessione, decis. 592. num. 6.
Soluens id, pro quo aliquis erat obligatus, succedit in locum illius, cui fuit solutum, decis.592.num.4.
Quod multò magis procedit, si accedat cessio ab eo reportata, decis.592.num.5.

S O L V E R E.

Soluere se aliquid promittens, quatenus de iure debeatur non tenetur soluere, nisi quatenus per Iudicem id declaretur, decis. 601.num.20.
Soluere, si quis sit coactus, id quod alius soluere tenetur, ei competit repetitio tam contra soluere debentem, quàm contra illum, qui ex solutione commodum sensit, decis. 612.num.1.
Quod multò magis procedit, quando in actu solutionis soluens reportauit facultatem retorquendi solutionem contra quos de iure, ibid.num.2.
Soluere decimas, qui teneantur, decis.451. num.2.
ad Soluendum quis malè condemnatur si constet, quòd iam soluerit, decis.491.num.4.

S O L V T I O.

per Solutionem etiam partis debiti factam cessionario, remanent inefficaces actiones directæ cedentis, decis. 425. num. 53.

Sed hoc non procedit, quando non agitur de efficacia actionis directæ cedentis, sed de efficacia vtilis creditorum cedentis, decis. 425. num. 14.

Solutionem aliquam si quis fecerit ea die qua pecunias cœpit ad censum, præsumitur illa facta ex dictis pecunijs, decis. 481. num. 6.

Solutiones in dubio præsumuntur factæ prius pro cambijs, quàm pro sorte, decis. 556. num. 7.

Solutiones, vt releuent, quid requiratur, decis. 556. num. 5.

Solutiones in aliquo libro plures si reperiantur adnotatæ per plures annos continuatos vix credibile est, quod reperirentur adnotatæ, si veræ non fuissent, decis. 451. num. 5.

Solutiones, si fuerint factæ coactæ, & metu censurarum non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi, decis. 583. num. 3.

Solutio in quam causam sit facta non tam inspicienda est descriptio, quàm ratio, & causa per quam fit, decis. 592. num. 21.

Liberatio facta ex falsa causa non tenet, decis. 592. num. 22. ampli num. 23.

Solutio debet cedere in debitum magis antiquum, decis. 592. num. 24. limita num. 25.

Solutio facta ex diuersa causa, non debet ad aliam inferri, decis. 491. num. 6.

Solutionis ratificatio, quid importet, decis. 497. num. 42.

circa Solutionem æris alieni testatoris non statur confessioni fideicommissarij, decis. 489. num. 10.

Solutio æris alieni testatoris ex quibus bonis præsumatur facta, decis. 489. num. 11.

Solutio non debet cedere in debitum antiquius, quando est extrinsecum, & remotum, decis. 592. num. 17. & num. 18. & 19.

Solutio quando apertè refertur potiùs ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium, decis. 516. num. 8.

Solutio non debet cedere ad computum debiti iam expirati, &c. decis. 612. num. 6.

Solutiones tres postremæ sunt sufficientes ad probandum, quod totum decursum fuerit integrè solutum, decis. 613. num. 54.

Solutio debet cedere in extinctionem debiti antiquioris, & durioris, decis. 612. num. 10. limita num. 21.

Solutiones canonis, benè probari possunt ex confessione iudiciali partis soluentis, decis. 613. num. 9.

Solutio quando apertè refertur potiùs ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium, decis. 517. num. 8.

Solutiones plures canonis sunt sufficientes ad probandum dominium etiam contra tertium, decis. 613. num. 8.

Solutiones, quæ solùm probantur ex libris Mercatorum, nihil penitus probant in præiudicium tertij, decis. 524. num. 9.

S O R O R.

Soror, quod habitura sit ius in hæreditate fratris non potest dari casus, nisi eo mortuo, decis. 543. num. 25.

Sorores regulariter facto testamento habentur pro extraneis, ideò non possunt concurrere cum matre ad legitimam, decis. 572. num. 27.

Soror non est verisimile, quod in casu obitus fratris ab intestato nullo existente proximiore, voluerit eius hæreditati renunciare, decis. 543. num. 14.

Sorores ab intestato concurrunt cum matre, & consequenter videntur facere partem in legitima matris, decis. 572. num. 26.

Sororibus testatoris, quando sunt relicta legata particularia, an faciant partem matri in legitima, decis. 472. num. 24. declata vt num. 25.

Soror non est ex descendentibus, decis. 519. num. 24.

SPECIES casuum contra mentem disponentis non debet operare relatio, decis. 448. num. 3.

Species vna derogata, non tollit alteram, nec inter se confunduntur, decis. 584. num. 38.

in Specie si testes deponant sunt præferendi illis, qui in genere deponunt, decis. 433. num. 9.

Specialitates non sunt multiplicandæ, decis. 513. num. 3.

S P O L I V M.

in Spolio extremum secundum benè probatur ex substentatione litis concurrentibus adminiculis, decis. 540. num. 10.

in Spolio secundum extremum, vt probetur, sufficit substentatio litis concurrentibus adminiculis, decis. 565. num. 1.

in Spolio, possessio anterior spoliati, & possessio posterior spoliantis, sunt duo extrema probanda, decis. 540. num. 1.

Spoliare se bonis suis non est præsumendum, quod quis voluerit, decis. 420. num. 7.

S P O N S A L I A.

Sponsalia contracta inter coniunctos cum conditione, si Papa dispensauerit, sequuta dispensatione tenet absque alio consensu, decis. 603. num. 8. & vide rationem num. 9. & 51. & plures DD. circa hoc habes num. 18.

Sponsalia inter consanguineos perpetuò ius prohibet, & ideò nec sub conditione contrahi possunt, decis. 603. num. 22.

Sponsalia inter coniunctos dicuntur contracta sub conditione impossibili, si dispensatio per solum Principem fieri possit, decis. 603. num. 28.

Sponsalia sunt nulla, stante impedimento consanguinitatis inter contrahentes, etiamsi sint contracta sub conditione si Papa dispensauerit, decis. 603. num. 20.

Et non suffragatur obtenta dispensatio, nisi postea interuenerit nouus consensus, ibid. num. 20. plures DD. circa hoc vide num. 43.

Sponsalia an valeant inter coniunctos, contracta sub conditione, si Papa dispensauerit, decis. 603. num. 7.

Sponsi ad hoc, vt legitimentur non adest impossibilitas, nec de iure naturæ, nec de iure stipulandi, decis. 603. num. 49.

STANTIÆ ad illum spectant per cuius scalas datur aditus ad eas, decis. 432. num. 2.

S T A T V E N T E S.

Statuentes censentur potiùs voluisse adhærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim legis, decis. 600. num. 37.

Statuentes si aliquid voluissent, vt comprehenderetur in statuto id sciuissent exprimere, decis. 497. num. 121.

Statuentes censentur minus voluisse corrigere ius commune, quàm sit possibile, decis. 600. num. 36.

Statuentium mens ex quibus clarè deprehendatur, decis. 497. num. 130.

S T A T V S.

Status vltimus in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur, decis. 444. num. 3.

Status vltimus collatiuus si probetur, sufficit pro iustificatione gratiæ quoad reseruationem, decis. 564. num. 23.

De Statu vltimo ad effectum iustificationis gratiæ sufficit docere, decis. 543. num. 5.

S T A T V T V M.

Statutum non habet locum, in casu ab eo non expresso, decis. 608. num. 15.

Statutum, si loquatur de dote consistente in quantitate, non potest trahi ad casum dotis consistentis in bonis stabilibus, decis. 523. num. 7.

Statutum si disponat de fructibus dotis soluto matrimonio, non habet locum, si adhuc matrimonium non sit solutum, decis. 523. num. 6.

Statutum non est dicendum, quod sit frustratorium, & inaniter occupet membrana, decis. 497. num. 123.

Statuta per indirectè non sunt eludenda, decis. 497. num. 3.

Statutum dicitur exorbitare à iure communi, si prohibeat donationem, decis. 497. num. 116.

Statutum, si disponat, quod filius interficiens patrem non succedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, succedit auo si veniat ex persona propria, decis. 479. num. 23. & 24.

Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam est intelligendum, decis. 497. num. 157.

Statutum si generaliter loqui voluisset, in specie tantum non disposuisset, decis. 497. num. 122.

Statuta si sint confirmata à Papa, non possunt sine eiusdem auctoritate reuocari, decis. 595. num. 8.

Statutum disponens circa successionem bonorum, tunc videtur reale, & non personale, quamuis verba sint directa in personam, decis. 582. num. 18.

Statuti verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio, decis. 497. num. 124.

Et hoc multò magis procedit, si statutum exorbitet à iure communi, ibid. num. 125.

Statutum si det formam alicui contractui est ad vnguem seruanda, decis. 504. num. 4.

Et sic non potest per æquipollens adimpleri, maximè stante decreto irritanti, & annullatiuo, ibid. num. 5.

Statutum, si adimat fidem contracti quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum, decis. 504. num. 7.

Statutum permittens, quod filij familias possint se obligare, intelligitur si se obligent ratione artis, decis. 599. num. 13.

Statutum videtur omnino superfluum, si idem disponat, quàm ius commune, decis. 600. num. 26.

Statutum disponens circa personas includit personam omissam, quando eadem est ratio, decis. 459. num. 12.

Statuto an possit induci vt beneficiatus præcedat Canonicum non existentem in sacris, decis. 459. num. 50.

Et quid inde possit inferri, ibid.

Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, vbi verbis claris, & apertis illud non corrigunt, vt minus corrigant, quàm fit possibile, decis. 600. num. 16.

Statutum, licet disponat id, quod disponit ius commune, non dicitur superfluum, si tollat aliquam dubietatem, decis. 600. num. 27.

Statuti verba intelligenda sunt secundum mentem statuentium, & non reuisorum, decis. 600. num. 35.

Statuti vna pars alteram declarat, decis.600. num.21.
in Staturis non cortex verborum, sed facultas statuentium quodque ipsi principaliter senserint, est spectandum, decis.582.num.19.
Statutum an sit conceptum in personam, vel in rem, ista distinctio verbalis sit, quando non deficit potestas, decis.582. num.12.
Statuta trahi debent ad futura, & non ad præterita, decis.527. num.13.
Statut. Lucen. fuerunt reformata à maximis viris, Paul. Castr. & Imol. decis.600.num.33.
Statutum, si adsit, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum, decis.444.num.42.
Statuti ratio, quæ ex ipsis verbis statuti est deprompta, est attendenda, decis.497.num.212.
Statutum dum aliquid includit, reliqua videtur excludere, decis. 497. num.113.
Statutum loquens in donatione, non habet locum in venditione, decis.497.num.12.
Limita tamen hoc, quando ex venditione resultaret donatio, quia tunc intrat statutum loquens de donatione, ibidem num.13.
Statutum si prohibeat contractum, censetur etiam prohibere compromissum, & transactionem, decis.497.num.7.
Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam venit Intelligendum, decis.497.num.157.
Statutum si in contractibus minorum requirat causam, & solemnitates, tunc nisi vterque interueniat, contractus corruit, decis.504.num.19.
Statutum si enumeret certos casus non extenditur ad alios maximè diuersæ speciei, decis.497.num.117.
Statutum disponens circa personas non videtur comprehendere forenses, decis.582.num.17.
Statutum si requirat aliquid ad effectum scientiæ alicuius, sufficit quoquomodo ea ad illum perueniat, decis.495. num.12.
Statuta recipiunt interpretationem à iure communi, decis.497. num.139.
in Staturis minimè est recipienda illa interpretatio, quæ est contra mentem statuentium, decis.497. n.145. 146. 154.& 155.
Statutis ne fraus fiat, & reddantur elusoria, curandum est, decis.497. num.47. & 48.
Statutum, si mandet recipi quascumque probationes, intelligendum est de probationibus, quæ non essent omnino ab re, sed possunt aliquo modo ad causam conducere, decis.521.num. 13. & 14.
Et ab hac denegatione hoc casu, nec potest appellari, ibidem num.15.
Statuta, non est dicendum, quod frustra occupent membrana, decis.547.num.7.
Staturi forma non seruata io aliquo actu necesse est vt corruat d. actus, decis. 498 num.2.& 3.
Statuere, quis potest super ea re, si de eius dominio in dicta re constet, decis.537. num.11.
Statutum disponens, quod possessio defuncti continuetur in hæredem, an habeat locum, si ab altero fuerit occupata possessio, decis.540.num.3.
Statutum contra ius non valet, absque confirmatione Sedis Apostolicæ io terris ei subiectis, decis.540. num.9.
Statuta Vrbis opitulantur non solum Romanis, sed etiam districtualibus, decis.540.num.3.
Statutum alicuius Ecclesiæ præsumitur confirmatum à Sede Apostolica stante lapsu plusquam longissimi temporis, decis.608. num.12.
in Statutis tunc verba sunt indaganda, si quæstio est voluntatis, quæ verbis declaratur, & extenditur, decis.582.num.20.
Secus autem est, quando quæstio potestatis est, ibid. num.21.
Statuta exclusiua fœminarum non operantur penitus exclusionem, sed potius suspensionem, decis.514.num.10.
Qua præferuntur quidem masculi fœminis non tamen ita fœminæ inhabilitantur, vt deficientibus postea masculis, postea fœminæ non succedant, ibid. num.11.
in Statutis exclusiuis fœminarum debet fieri extensio ex identitate rationis, decis.547.num.3.
Statuta exclusiua fœminarum, non excludunt eas propter extraneos, decis.514.num.8.
Statuta exclusiua fœminarum dicuntur emanasse pro conseruatione agnationis, decis.547.num.2.
Statuta exclusiua fœminarum habent locum ab intestato, non autem condito testamento.
Et hoc est generale in omnibus statutis exclusiuis fœminarum, decis.514.nom.6. & 7.
in Statutis exclusiuis fœminarum, illorum effectus semper est ne bona transeant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ statuentibus.
Quæ ratio, licet expressè legatur in aliquibus statutis, tamen in illis, in quibus non adest, tacitè subintelligitur, decis. 582.num.14.
Statutum, si excludat fœminas Ciues propter masculos agnatos Ciues, eo magis videtur excludere fœminas forenses propter masculos Ciues, decis.582.num.15.
Statutum exclusiuum fœminarum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, decis.452.num.38 & 39.

STIPVLATIO.

Stipulatio contracta super rebus, quæ sub commercio hominum non sunt, non tenet, licet sit conditionalis, decis.603. num.23.
Stipulatio æstimari debet non secundum futuri temporis ius, sed secundum præsentis, decis.603.num.26.

STYLVS.

Stylus Curiæ facit ius, & pro lege seruatur, decis.539.num.5.
Stylo, & obseruantiæ est standum semper, donec de immutatione non docetur, decis.560.num.6.
Stylus non benè concluditur ex vnico actu, decis.513.num.27.
Stylus de tempore, quo controuertitur, est probandus, decis.509. num.22.

SVBDITVS.

in Subditos sui vassalli Princeps supremus ratione alti dominij potest iurisdictionem exercere, decis.449.num.15.
Subditus Baronis, si non compareat ad iussum Principis superioris, contumaciæ pœna applicanda venit Principi, non autem Feudatario, decis.449.num.23.

SVBIECTIO.

Subiectio, vbi non est, necesse est, vt cesset superioritas tamquam eius correlatiua, decis.618.num.21.
Subiectio Religiosorum erga suos Prælatos à Summo Pontifice dependet sine cuius intentione, & ministerio Prælati Regulares nullam haberent auctoritatem, decis.461.num.4.
Subiectio vbi non est, superioritas tamquam correlatiua cessare debet, decis.618.num.10.
in Subiecto eodem non potest cadere actio, & passio, decis.418. num.5.
sine Subiecti corruptione si accidentale quid poterat abesse non mutat illius naturam, decis.418.num.6.

SVBREPTIO.

Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ si Principi fuissent narrata, facilius gratiam concessisset, decis.435. num.12.
Subreptio, vel obreptio, vt inducatur, sufficit vt sit tacitum, vel præsuppositum id, quod si Papa veritatem sciuisset, gratiam non concessisset, decis.596.num.2.
Subreptio non intrat, quando id quod fuit tacitum, non retraxisset, nec difficiliorem reddidisset Principem ad concessionem gratiæ, decis.435.num 11.
Subreptio non indicitur ex taciturnitare eius, quod in iureconsistit, decis.569.num.15.
Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ possunt esse, & non esse, decis.452. num.31.
Subreptio non datur, quando Papa aliquid in genere potuit cogitare, decis.452.num.15.
Subreptio vt cesset, sufficit apparere Principem potuisse aliquid in genere cogitare, decis.501.num.28.
Subreptio, quando cesset. decis.501.num.24.
Subreptitia si sit gratia, nullius est roboris, decis.496. num.1.

SVBROGATIO.

Subrogatio non facit consumere vacationem beneficij, si gratia non iustificetur, decis.569. num.32.
Subrogatio non datur, vbi non datur vacatio, decis.569.num.21.
Subrogatio in beneficio obtenta in forma dignum, si non fuerit executioni demandata, non consumat vacationem per solam prouisionem, decis.569.num.23.
ad Subrogationem gratiosam obtinendam propter obitum collitigantis non est opus docere de bono iure, & iustitia causæ, sed sufficit litem non esse notoriè iniustam, & adesse aliquam coloratam, vel probabilem causam litigandi, decis. 607.num.17.
Subrogatio in beneficium non est deneganda concorrentibus requisitis, ne superueniente nouo titulo, lites fiant immortales, quando vnus ex collitigantibus mortous est, decis.607. num.2.
Subrogatio gratiosa, ad hoc vt intret in beneficio de iurepatronatus, non est necesse, vt lis sit inducta super titulo, decis. 607.num.10.
SVBROGATVS ad ius, & possessionem aliquorum sufficit, quod desumat ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alterius, decis.549.num.18.
Subrogatus in ius, & possessionem alicuius, in omnibus, & per omnia repræsentat illius personam, decis.557.num.16.
SVCCEDENS ex propria persona in emphyteusi, ei non probat præscriptio decurla tempore antecessoris, decis.558.num.7.
Succedentibus in aliquo iure ex propria persona non nocet quidquid fecerunt eorum antecessores, decis.492.num.16.
Succedere, qui non potest ab intestato in præiudicium alicuius, non potest etiam in eius præiudicium petere legitimam, decis. 572.num.8.

Suc-

Succedere ab inteſtato, qui nequit, nulla fit iniuria ei, ſi nihil teſtamento relinquitur, deciſ. 572. num. 13.

S V C C E S S I O.

Succeſſio, quoties ſemel ingreſſa eſt aliquam lineam, non diſcedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia linea, quamdiu in prima linea iam ad ſucceſſitnem admiſſa, extat perſona capax, deciſ. 519. nom. 17.

ad Succeſſionem, quando ſunt vocati filij es perſona patris, & non propria, tunc patris delictum nocet eis, deciſ. 479. num. 29.

Succeſſio in bonis paternis, eſt actus proportionabilis conducens ad probationem filiationis, deciſ. 515. num. 3.

Succeſſio in fideicommiſſis continuatiuè, & non per ſaltus, regulariter defertur, deciſ. 519. num. 29.

in Succeſſionibus iure proprio tunc incipit currere præſcriptio, quando fit locus ſucceſſioni, & ſic veniente die, vel conditione, deciſ. 558. num. 8.

de Succeſſionibus, quando agitur computatio graduum debet fieri ſecundum ius ciuile, deciſ. 436. num. 14.

S V C C E S S O R.

Succeſſurum appellatione veniunt etiam fœminæ, deciſ. 531. nom. 4.

Quod intellige, niſi teſtatoris mens repugnet, vel aliter adimpleri non poſſit, deciſ. 531. num. 5. & 7.

Succeſſores ſingulares poſſunt facere de bonis ſuis, quidquid eios anteceſſores facere potuerunt, deciſ. 613. num. 24.

Sumpta literarum ſupplicationis, probant ſicut ipſæ litteræ, deciſ. 551. num. 3.

S V P E R I O R.

Superioris delegatio, quando non debeat admitti, deciſ. 457. num. 27.

Superiori obedientia præſtita, vbi non agitur de Religione expreſsè approbata, nec in manibus habentis facultatem, incorporandi in Religionem non importat exemptionem ab Ordinario, ſtante exemptione dictæ Religionis, deciſ. 566. num. 12.

Superiori Regulari debetur reuerentia, itaut, ipſe habeat, & iuriſdictionem in ſubditos, deciſ. 457. num. 3.

Superioris valdè intereſt ſuos ſubditos ab alijs non iudicari, deciſ. 461. num. 21.

Superiori non cenſetur adempta iuriſdictio, licet ea ſit in aliquibus caſibus data inferiori, deciſ. 457. num. 14.

Soperioritas conceſſa generali Minorum S. Franciſci in Tertium Ordinem, intelligitur data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum, deciſ. 618. num. 25.

SVPERFLVITAS vt euitetur, ceſſare debet relatio particularis, deciſ. 427. num. 23.

SVPERFLVVN non dicitur id, quod tollit aliquod dubium, deciſ. 600. num. 58.

S V P L I C A T I O.

Supplicatio, quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, tunc ſupplicatio amplius ab officialibus lacerari non poteſt, deciſ. 554. num. 9.

Supplicatitnes non ſuffragantur, niſi literis expeditis, deciſ. 509. num. 16.

S V B S T I T V T I O.

Subſtitutioni reciprocæ, quoad vltimum requiſitum, quid non repugnet, deciſ. 467. num. 8.

Subſtitutio reciproca, vt inducta dicatur, quidnam ſit neceſſe vt concurrant, deciſ 467. oum. 7.

ſine Subſtitutione reciproca contingere non poteſt bonorum tranſitus de vna linea ad aliam, deciſ. 467. num. 6.

in Subſtitutione reciproca facta inter vocatos, quando adſit vulgaris, deciſ. 491. num. 12.

Subſtitutio fideicommiſſaria, tanquam odioſa ſtrictè interpretari debet, & non eſt extendenda de vno caſu ad alium, deciſ. 427. num. 22.

de Subſtitutione fideicommiſſaria, quando agitur, tunc ſucceditur teſtatori, non autem hæredi grauato, deciſ. 438. num. 29. & amplia num. 20.

in Subſtitutione fideicommiſſaria non cadit aditio, deciſ. 427. num. 14.

Subſtitutio vulgaris, cum ſit fauorabilis, facilè de vno caſu ad alium extenditur, deciſ. 427. num. 21.

Subſtitutio vniuerſalis non refertur ad ea, in quibus facta fuit ſpecialis prouiſio, deciſ. 421. num. 28.

Subſtitutio, quando non fuit facta in pœnam noluntatis, ſed vt conſeruaretur teſtatoris agnatio.

Hoc caſu non intereſt, quod grauatus noluit, vel non poſſit nomen, & familiæ inſignia deferre, deciſ. 422. num. 4.

Subſtitutionis finis, quando eſt diuerſus, tunc prælegata non comprehenduntur in generali ſubſtitutione, deciſ. 418. num. 12.

Subſtitutio non poteſt dici fauorabilis, ſi agnati non fuerint ſubſtituti, & ideò extenſio vllo modo fieri nequit, deciſ. 457. num. 64. & 65.

Subſtitutio pro conſeruanda familia, & agnatione, quando ſine dubio dicatur habita, deciſ. 422. num. 2.

Subſtitutos ſi teſtator deſignauerit, de alijs non eſt habenda ratio, deciſ. 448. num. 15.

Subſtituto non eſt deneganda cautio per hæredem grauatum, deciſ. 583. num. 1.

T

T A C I T V R N I T A S.

TAciturnitate eorum, quæ poſſunt eſſe, & non eſſe, non inducitur ſubreptio, deciſ. 452. num. 21.

ex Taciturnitate eorum non inducitur ſubreptio, quæ ſi Principi fuiſſent narrata faciliùs gratiam conceſſiſſet, deciſ. 435. num. 12.

Taciturnitas non inducit ſubreptionem, ſed taciturnitas tantum eorum, quibus expreſſis Papa nullatenus conceſſiſſet, deciſ. 569. num. 56.

T E M P V S.

Tempus teſtes præcisè non probant, ſi deponant cum dictione, in circa, deciſ. 430. num. 97.

Tempus contractus eſt attendendum, deciſ. 418. num. 13.

Tempus 60. annorum, dicitur antiquum in probatione facienda per teſtes, deciſ. 424. num. 3.

Tempora diuerſa poſſunt conſiderari, vt euitetur contrarietas in teſtibus, deciſ. 498. num. 14.

Temporis longiſſimi curſu ſtante omnia neceſſaria ad actus validitatem præſumuntur interueniſſe, deciſ. 441. num. 11.

Tempus modicum, licet deficiat ad conſtituendam centinariam, tamen illud non eſt attendendum, deciſ. 509. num. 1.

TERMINVS probatorius de ſtylo Rotæ non datur aliquis, ſed loco illius ſunt, & ſeruantur termini ſubſtantiales, deciſ. 522. num. 53.

Termini diſcretiui, natura eſt, diſtinguere, & ſeparare, deciſ. 519. num. 9.

TERTIA, aut dimidia pars iuſti pretij, vt reſcindat venditionem menſurari debet à re petita, ſeu data, deciſ. 532. num. 6.

TERTIARII Regulares S. Franciſci toto cœlo diſtant à Tertiarijs ſæcularibus, & in quo differant, deciſ. 598. num. 34. vide num. 35. 36. 37. & 38.

Tertiarij Regulares S. Franciſci eum ſint poſteriores inſtituto, & origine, non poſſont priuare Fratres Minores eorum iure, & poſſeſſione conferendi habitum Tertiarijs ſæcularibus, deciſ. 598. num. 30.

ex Tertiarijs Regularibus, & ſæcularibus conflatur vnum corpus, & ideò videtur indecorum, vt Tertiarij ſæculares recipiant habitum ab extraneis, quales ſunt Fratres Minores, deciſ. 508. num. 33.

Tertiarij Regulares abſurdum eſt, vt poſſint impedire Fratres Minores eorum Superiores, ne habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus, deciſ. 598. num. 50.

Tertiarij Sæculares multum conſentaneum videtur, vt recipiant habitum à capite, prout eſt. Generalis Minorum, deciſ. 598. num. 12.

Et ab ipſis Minoribus potius, quàm à Tertiarijs Regularibus, qui ſunt quaſi membra ipſios Ordinis Minorum, ibid. num. 12.

in Tertiarios à S. Franciſco fuit receptus Bartholomeus Cumanus Aduocatus, deciſ. 598. num. 16.

Tertiarij ſæculares S. Franciſci non ſunt verè Religioſi, nec emittunt vota ſolemnia, deciſ. 598. num. 3.

Sed ſubſunt eorum Ordinarijs, & Præſidibus Laicis, dum collegialiter non viuunt, ibid. num. 4.

Tertiarij ſæculares S. Franciſci non habent tantam connexionem cum Minoribus, quantam habent cum Tertiarijs Regularibus.

Et hoc probatur ex eo, quia omnes probantur Tertiarij, & omnes deferunt eundem habitum, deciſ. 618. num. 6.

Tertiarij ſæculares habent aliquam dependentiam, & ſobiectionem erga Fratres Minores, atque ſub eorum protectione viuunt, cum ab eodem fonte, ſcilicet à S. Franciſco omnes deſcendant, deciſ. 598. num. 6.

Tertiariorum ſæcularium cætus, licet non ſit Religio, eſt tamen Ordo, & quidam Ordo benè viuendi, ibid. num. 7.

T E R T I V S.

Tertio ex facto proprio, quis non poteſt præiudicare, deciſ. 431. num. 9.

Tertio quod Princeps voluerit præiudicare, id colligitur ex derogatione regulæ de iure quæſito, & ex ampliſſimis clauſulis, deciſ. 501. num. 23.

ſine Tertij præiudicium cenſetur conceſſa inueſtitura, deciſ. 490. num. 3.

in Tertij præiudicium quis renunciare non poteſt, deciſ. 491. num. 15.

in Tertij præiudicium non poteſt renunciari hæreditati iam aditæ, deciſ. 478. num. 5.

Tertio etiam præiudicat gratia ſupremi Principis, quando eſt plenaria, deciſ.449.num.31.

Tertius veniens ad cauſam, non poteſt impedire executioneu ratione ſui intereſſe, deciſ.585.num.15.

Tertio Papa non præſumitur voluiſſe præiudicare, ſed hoc noo procedit, quando conſtat de eius voluntate volentis præiudicare, deciſ.501.num.25. & 26.

ad Teſtis fauorem non probat confeſſio emanata, quoad alios, deciſ.481.num.15.

Tertius pro ſuo iure, & intereſſe, quando nou poſſit impedire cauſæ expeditionem, deciſ.494.num.6.

Tertio non debet prodeſſe declaratio facta ad fauorem alicuius, deciſ.442.num.12.

Tertius non poteſt dare de nullitate contractus, deciſ. 447. num.39.

abſque Tertij præiudicio præſumitur facta vnio beneficiorum, deciſ.462.num.6.

ſine Tertij præiudicio verba intelligenda ſunt, deciſ. 444. num.43.

Tertius non poteſt dare de oullitate donationis, inuito donatore, deciſ.447.num.43.

in Tertij præiudicium renunciatio iuris alieni non tenet, deciſ. 456.num.2.

Tertius, ſi veniat ad cauſam, & petat remiſſoriam, ad probandum ſe eſſe proximiorem, cum articulus ſit releuans, datur remiſſoria ſine retardatione executionis, deciſ. 585. num.14.

Tertius, qui lite pendente capit poſſeſſionem beneficij, lite inter alios pendente de manu colligantis, attentat, & fit intruſus, deciſ.557.num.8.

T E S T A M E N T V M.

Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus, licet ſecundum, vt cantat text. in cap. cum eſſes ext. de teſtam. valeat.

Tamen ſi ſit factum coram quatuor teſtibus, & ſine Parocho intrat etiam diſpoſitio d. cap. cum eſſes, quia duo teſtes non ſunt minoris fidei, quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, deciſ.459. num.15.

Teſtamenti pars, tunc aliam interpretari poteſt, quando non poteſt aſſignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque ob quam ea interpretatio fieri non debeat, deciſ.581.num.14.

de Teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, quando agitur, & de eo redigendo in ſcriptis ex depoſitionibus teſtium, ipſi debent eſſe omnino conformes, ita vt ſi vnus in depoſitione deficiat, tota diſpoſitio corruit, deciſ.588.num.16.

Teſtamenti inofficioſi querela eſt tranſmiſſibilis, deciſ. 503. num.15.

Teſtamentum abſque debita forma confectum deſeruire quidem poteſt ad declarandum voluntatem teſtatoris circa legata, non autem quoad hæreditatem, deciſ.600.num.13.

Teſtamentum, quando non eſt annullatum, nec reuocatum, in eo contenta ſunt ſeruanda, deciſ.528.num.5.

Teſtamenti vnam partem, ſi teſtator moderauerit, id etiam feciſſet in reliquis, ſi voluiſſet illud in totum modificare, deciſ. 472.num.17.

ex Teſtamenti lectura dicitur conſtare de fideicommiſſo, deciſ. 468.num.8.

Teſtamentum primum tollitur per ſecundum, deciſ.472.num.1.

Teſtamenti vna pars aliam declarat, deciſ.475.num.5.

Teſtamentaria diſpoſitio tota regulatur à voluntate teſtatoris, deciſ.528.num.6.

Teſtamenti pars, tunc aliam interpretari poteſt, quando non poteſt aſſignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri nou debeat, deciſ.571.num.14.

T E S T A T O R.

Teſtator præſumendum eſt reſpectu ſuæ ſucceſſionis voluiſſe admittere filios, qui ab inteſtato vocantur, deciſ. 514. num.9.

Teſtator præſumitur habere maiorem charitatem erga ſanguine proximiores, quàm erga alios, deciſ.509.num.14.

Teſtator, ſi in inſtitutione apertè intellexit de hæredibus maſculis, ita etiam cenſetur intellexiſſe de Succeſſoribus eorum, ita vt ſit capienda interpretatio de ſucceſſoribus maſculis, ac ſi qualitas maſculinitatis fuiſſet expreſſa, & fœminæ fuiſſent excluſæ, deciſ.574.num.3. & 38.

Teſtator præſumitur voluiſſe magis grauati, & non ipſius proximitatem attendere, deciſ.519. num.12.

Nam alias deferretur ſucceſſio per ſaltus, & in dies materia, & anſa litibus daretur, ibid. num.12.

Teſtator in conditione (ſi ſine filijs, &c.) ſi intellexiſſet de maſculis, id expreſſiſſet, deciſ.513.num.4.

Et hoc multò magis procedit, quando vſus eſt verbis generalibus denotantibus maſculos, & fœminas, ibid. num.5.

Teſtatoris prædilectio in materia attendendi proximitatem grauati, vel ipſius, totum regulat. deciſ.519. num.18.

Teſtator ſicuti diligit filium grauatum, ita cenſetur diligere eius poſterioritatem, atque etiam filias fœminas, deciſ.519. num.19.

Teſtator, quando ſe declarauit, non eſt aliud quærendum, deciſ. 448.num.6. & 11.

Teſtator non debet manere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, deciſ.417.num.10.

ex Teſtatoris mente quotieſcumque colligi poteſt, quod legatum non cenſeatur portio hæreditaria, non officit, quod ſit maioris partis bonorum, deciſ.421.num.20.

Teſtator, quando præſumatur noluiſſe prælegatum ab eo factum hæredi, venire in fideicommiſſum vniuerſale, deciſ. 418. num.10.

à Teſtatoris præcepto circa aſſumptionem cognominis familiæ argui poteſt, deciſ.448.num.51.

Teſtator ex quibus neceſſariò inferatur vocaſſe agnatos ad fideicommiſſum etiam vltra decimum gradum, deciſ. 436. num.10.

Teſtatoris voluntas in fideicommiſſis potiſſimum eſt attendenda, deciſ.436.num.8.

à Teſtatoris voluntate dependet an fideicommiſſum ſit vniuerſale, vel particulare, deciſ.418.num.9.

Teſtator non dicitur agnationem contemplaſſe, ſi primo loco vocauerit fœminas, deciſ.429.num.10.

Teſtator, quando cenſeatur voluiſſe ſeparare relicta titulo prælegati, à relictis titulo ſubſtitutionis, deciſ.418 num.12.

Teſtator ſi habuerit rationem ad ſolam conſeruationem nominis, & agnationis, quando ex hoc non inferatur ad diſpoſitionem agnationis, deciſ.419.num.9.

Teſtator in codicillis ſi vnum tantum legatum reuocauerit cenſetur cætera diſpoſita in teſtamento voluiſſe confirmare, deciſ. 475.num.4.

Teſtator, ſi ad fideicommiſſum vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, iſta verba excludunt legitimatos etiam ex ſubſequenti matrimonio, deciſ.439.num.1.

Teſtator, ſi in codicillis reuocauerit aliquod legatum exigui valoris, ſi aliqua legata magni valoris reuocare ſenſiſſet, certè id expreſſiſſet, deciſ.475.num.15.

Teſtator, ſi mandet aliquid fieri in foro, intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quàm de eo habuiſſe cenſetur, deciſ.574.num.18.

Teſtator volens conſeruare ſui memoriam dicitur agnationem contemplaſſe, & fœminas excluſiſſe, deciſ.574. num.6.

Teſtator, ſi diſpoſuerit, quòd aliqua bona conſeruarentur ad ſui memoria, eſt perinde ac ſi dixiſſet, velle ea conſeruari ad ſuæ familiæ honorem, & ſplendorem, deciſ. 574.num.7.

Teſtator, ſi diſpoſuerit, vt eius bona conſeruentur in ſua familia, ex hac cauſa reſultat fideicommiſſum.

Nedum perpetuum in caſum mortis, ſed etiam reſultat reciprocum, deciſ.467.num.1.

Et hanc opinionem ſæpiùs ſecuta eſt Rota, ibid.num.2.

Teſtator, ſi bona hæredis alicui legauerit, tunc hæres poſt aditam hæreditatem, non poteſt recuſare tradere ea legatario, ſub prætextu affectionis, deciſ.484.num.5.

per Teſtatorem diſpoſita hæres in totum tenetur ſeruare ſtante opulentia hæreditatis, deciſ.584.num.14.

Teſtator dicitur tantum vocaſſe familiam effectiuam, quando vſus eſt, verbo poſſeſſiuo, ſua.

Et hoc multò magis procedit, quando diſtinxit ſuam propriam familiam ab alijs, deciſ.479. num.6. & 7.

Teſtator habet à lege liberas habenas teſtandi quomodo vult de rebus ſuis, deciſ.466.num.1.

Teſtatoris voluntas, ſuum eſſe recipit non ex diſcurſu, ſed ex concluſione per ſcripturam coram teſtibus rogatam, deciſ. 604.num.11.

Teſtatoris noua diſpoſitio probari non poteſt minori numero teſtium, quàm ſeptem, deciſ.604.num.21.

Teſtator ſolum in rebus ſuis dat hypothecam, deciſ.438.num.44.

Teſtator, quando diſtinxit in ſuo teſtamento filios legitimos ab illigitimis, quid inde inferatur, deciſ.430.num.64.

Teſtatoris memoria potiùs perit, quàm viuat, ſi fœminæ ei ſuccedant, & num.22. deciſ.574.num.11.

Teſtator ao dicatur habuiſſe animum conſeruandæ agnationis, ſi onus impoſuit hæredi, vt aſſumeret cognomen, & inſignia familiæ, deciſ.427. num.39.

Et hoc multò magis procedit, ſi vocauerit primogenitum alicuius, ibid.num.40.

Teſtator, ſi in caſu contrauentionis non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, ſed Eccleſiam, vocatio iſta deſtruit rationem conſeruandæ agnationis, deciſ. 531. num. 16. & 17.

Teſtatoris diſpoſitio, quando cum cauſa eſt facta, & filijs legitima tota eſt relicta, tunc ſine dubio ſuſtineri debet.

Et hoc multò magis procedit, ſi pater nullo odio motus, nec in pœnam id diſpoſuit, deciſ.466.num.5.

Teſtator, ſi diſponat de bonis fideicommiſſarijs ad fauorem hæredis, & ipſe hæres conſentiat, adeundo hæreditatem ſimpli-

simpliciter, tunc legatarius non habet necessè probare domicium testatoris, & quid sufficiat, vt probet, decis. 438. n. 13.
Testatoris præceptum, si contineat aliquam seruitutis speciem à legato, & institutione reijci solet. decis. 589. n. 9.
Testator præsumitur voluisse præferre proprios descendentes extraneis substitutis, decis. 467. n. 9. & seq.
Testator potest prouidere, ne aliquis sit tutor eius filiorum, decis. 604. n. 14.
Testator, si filijs pluribus institutis inter eos legato mediante bona diuisit, tunc ratione legati, actio denegabitur ei, qui non agnouit hæreditatem, & hoc qua ratione, decis. 421. n. 15.
Testator non solum de re hæredis, sed etiam de re ipsi hæredi debita, aut restitutioni subiecta valet, prout de re propria disponere, decis. 484. n. 1.
Et hoc multò magis procedit, si illa res sit relicta personis coniunctis, ibid. n. 2.
Testator ex quibus appareat non solum tacitè, sed etiam expressè habuisse rationem conseruandæ agnationis, decis. 427. num. 42.
Testator ex quibus apertissimè constat habuisse animum conseruandæ agnationis, decis. 427. n. 35.
Testatoris voluntas, quod voluerit extendere fideicommissum ad casum non expressum ex quibus deducatur, decis. 427. n. 33.
Testator ex quibus dicatur prospexisse, non solum in casu, quo eius hæres disposita per eum noluit adimplere, sed etiam, quando non potuit, decis. 427. n. 1.
Testatoris voluntas, vt non dicatur impleta, sufficit, quod hæres noluerit, vel non potuerit. decis. 427. n. 2.
Testator, quando dicatur expressè disposuisse in casu, quo per impotentiam hæres non potuit adimplere eius voluntatem, decis. 427. n. 4.
Testator, quando apparet, quod noluit se restringere ad casum voluntatis tantum.
Tunc benè potest fieri extensio ad casum etiam impotentiæ, decis. 422. n. 12. & 13.
Testator eo ipso, quod non curauit facere testamentum cum debitis solemnitatibus, censetur sibi voluisse succedere ab intestato, decis. 600. n. 10.
Testator, quando dicatur respexisse non tantum ad casum voluntatis sed etiam impotentiæ, decis. 422. n. 1.
Testator, quando ad conseruandum familiæ splendorem induxit fideicommissum per multos substitutionum gradus.
Tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud censentur vocati, decis. 436. n. 5. & 6.
Testator, quando nominat plures tutores in testamento, si non sit non natus, qui administret, ille tenetur administrare, in quem maior pars contutorum consensit, decis. 573. n. 2.
Testator, quod aliquem hæredem instituerit, id suaderi etiam potest ex coniecturis, nempè, decis. 588. n. 18.
Quod testator non erat benè affectus erga illum, qui ab intestato ei erat successurus. Item si hæres scriptus erat pupillus.
Item, si hæredem institutum, cum amore prosequebatur, ibidem n. 19. & 20.
Item, si testator illum, qui hæredem instituit, ante testamentum declarauit se velle instituere, ibid. n. 21.
Item si testator post conditum testamentum dixit se instituisse prædictum, ibid. n. 22.
Testator, si hæredem instituerit eius vxorem, eius vita naturali durante, an dicatur in eo cessare animum conseruandæ agnationis, decis. 427. n. 43.
Testator, quando constat, quod voluerit comprehendere in infinitum omnes agnatos, sola qualitas agnationis respicitur, nulla habita ratione graduum, decis. 574. n. 30.
Testator præsumitur bona illa voluisse conseruari in agnatione, si constet de maxima eius affectione erga dicta bona, decis. 574. num. 10.
Testator nihil refert, si disposuerit, quod bona remaneant in suo nomine, vel ad sui memoriam, quoties locutus est de pertinentia inter personas prohibitas alienari, decis. 574. num. 9.
Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti, decis. 581. n. 20.
Testator si ad fideicommissum vocauerit aliquem de certo loco, sufficit, vt origine, non autem domicilio sit illius loci, decis. 436. n. 18.
Testator, videtur fuisse contemplatum agnationem, si exclusis proprijs sororibus solos nepotes masculos instituit, decis. 574. num. 4.
Testator, si vocauit descendentes vltra decimum gradum, & illis substituit transuersales, euidens ratio est de agnatis remotissimis intellexisse, decis. 430. n. 12.
Testatoris voluntas omninò seruanda est, decis. 528. n. 1.
per Testatorem disposita sine dubio non possunt per testatorem adimpleri si non sit in rerum natura, decis. 427. n. 3.
Testator in casu non disposito à statuto, censetur se voluisse dispositioni iuris communis conformari, decis. 571. n. 21.
Testator non est dicendum, & maximè si sit insignis Iurisconsultus in eadem scriptura, & in eodem actu confirmasset modo testamentum, & legata, & modo omnia reuocasset, decis. 471. num. 12.
Testantium voluntates suum debent sortiri effectum, decis. 471. num. 4.
Testatoris memoria non potest conseruari, si in eius bonis succedant illi, qui sunt extraneæ agnationis, decis. 574. n. 32.
Testatoris voluntas, circa conseruationem agnationis, vt adimpleatur, facienda est interpretatio, decis. 574. n. 12.
Testator quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum, decis. 489. n. 12.
Testator non dicitur in omnibus habuisse rationem ad conseruandam agnationem, si filias simpliciter vocauerit, decis. 422. num. 9.
Testatores plerumque abusiuè loquuntur, decis. 471. n. 6.
Testator, si prohibuerit alienationem bonorum, quia voluit vt ea conseruarentur in familia, vt ex hoc inducatur fideicommissum, non eget intrinseca alia probatione, decis. 467. n. 3.
Testator potest disponere de bonis hæredis, & hoc maximè procedit si ipse ea possidebat, decis. 468. n. 6.
Testator, quando habuit rationem conseruandæ agnationis, tunc substitutio, quamuis tantum facta in casu voluntatis, est trahenda etiam ad casum impotentiæ, decis. 427. n. 20.
Testatoris filiæ de eius familia dicuntur esse, etiam si sint nuptæ, decis. 422. n. 20.
Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti, decis. 571. n. 20.
Testatoris voluntatem, si quis adimpleuerit, non potest dici, quod delictum aliquod commiserit, decis. 436. n. 26.
Testatoris mens in interpretationibus vltimarum voluntatum, primum locum obtinet, decis. 574. n. 2.
Testatoris voluntas post testamentum, vt releuet, debet transire in dispositionem, decis. 604. n. 10.
Testatoris mens coniecturis interpretatur, decis. 574. n. 29.
Testatori, vel donanti prohibitum non est à lege legare rem sui hæredis, vel donatarij, decis. 578. n....
per Testatorem ea, quæ dicta fuere, & à Notario omissa, quasi minus scriptum, & plus nuncupatum, possunt per testes probari, decis. 604. n. 12.
Testator in casu non disposito à testator, censetur se voluisse dispositioni iuris communis conformari, decis. 581. n. 21.
Testator eo ipso, quod in defectu masculorum vocauit fœminas agnatas, censetur habuisse rationem conseruandæ agnationis, decis. 427. n. 46.
Testator, quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum ad quartum, vel decimum gradum, decis. 436. n. 13.

TESTIS.

Testis affinis est suspectus, & non integer, & idoneus testis, decis. 420. n. 2.
Testium defectus non suppletur ex numero, quando omnes patiuntur, decis. 477. n. 12.
Testis super qualitate bonorum deponens, vt bonam sui dicti rationem reddat, debet illorum notitiam habere, decis. 544. num. 6.
Testium defectus supplentur ex numero, decis. 477. n. 11.
Testes nulliter examinati, nullatenus probant, decis. 486. n. 6.
Testibus patientibus plures exceptiones, non est adhibenda fides, decis. 554. n. 21.
Testis probat publicam vocem, & famam si asserat sic publicè audiuisse, decis. 430. n. 32. & 33.
Testes amici, consanguinei, & familiares non probant, decis. 477. num. 4.
Testes, vt deponant de visu per 40. annos, debent esse ætatis annorum 54. decis. 458. n. 69.
Testibus illis in concursu standum est, qui distinctè deponunt, reiectis illis, qui vitio confusionis laborant, decis. 446. n. 4.
Testes vt probent, negatiuam, remouere debent seorsum ab actu idest, quod aliter esse non potuerit, quia ipsi scirent, decis. 570. num. 6.
Testis inuerisimilia, & de auditu si deponat, non probat, decis. 446. num. 3.
Testibus, qui confusè deponunt, standum non est, decis. 446. num. 2.
Testator si designauerit substitutos, de alijs non est adhibenda ratio, decis. 448. n. 13.
Testes, qui conuincuntur, non habentur in consideratione, decis. 563. n. 6.
Testes singulares sufficiunt, quando agitur de probanda communi reputatione, decis. 430. n. 59.
Testis, si vnum dicat extra iudicium, & aliud in iudicio, ei non creditur nec reputatur integer, decis. 420. n. 5.
Testis si se referat ad aliquam scripturam, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur suspectum, decis. 420. n. 3.
Testes, qui metu excommunicationis se disdixerunt non probant, decis. 420. n. 4.
Testes illi, sunt magis attendendi, qui deposuerunt ante dicta testificata, quàm illi, qui postea deposuerunt, decis. 575. n. 10.

Testes,

Teſtes, qui habent aſſiſtentiam iuris pro ſe, licet ſint pauciores illorum, qui contra deponunt, nihilominus præferentur, deciſ. 575. n.16.

Teſtes quando ſunt plures, & practici, & de facto proprio deponunt, non poteſt dubitari de concludentia probationis in eorum dicto, deciſ. 560. n.5.

Teſtibus fides non adimitur, ſi eorum dicto, ſe contradicant, deciſ. 560. n.13.

Teſtis vnicus nullum gradum probationis facit, deciſ. 560. n.14.

Teſtes ſunt nulliter examinati ſine citatione partis, deciſ. 516. num.16.

Teſtium fides ex alijs probationibus eſt adminiculanda, deciſ. 511. num.9.

Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed adiuuanda, vt contrarietas euitetur, deciſ. 511.n.11.

Teſtes probant immemorabilem, ſi deponant ſecundum requiſita gloſ. in cap.1. de præſcript. in 6. deciſ. n.1.

Teſtes non probant metum, ſi tantum deponant de perſuaſionibus. & minis in genere, ſine ſuis qualitatibus, deciſ. 516.n.17.

Teſtes, quando verum ſit, quod deponant ſecundum requiſita, gloſ. in cap.1. de præſcript. in 6. & n.13. deciſ. 512.n.12. & 13.

Teſtes deponendo ſuper immemorabili, an debeant afferere maiores, à quibus audiuerunt, non vidiſſe, aut audiuiſſe in contrarium deciſ. 512. n.13.

Teſtes, qualiter debent deponere, vt poſſeſſionem alicuius probent deciſ. 506. n.2.

Teſtes ſi ſint mendaces repellendi veniunt, deciſ. 512.n.14.

Teſtes, vt probent immemorabilem, debent eſſe ætatis annorum 54. deciſ. 512.n.2.

Teſtes deponentes de publica voce, & fama, plurimum roborant alias probationes, deciſ. 536.n.21.

Teſtes plures in concurſu ſunt præferendi paucioribus, deciſ. 552. num.26.

Teſtis de viſu dicitur talem ſui dicti rationem reddere, quæ negatiuam concludat, deciſ. 544.n.7.

Teſtes, ſi non ſint formiter examinati, eorum reuelationes tanquam extraiudiciales non probant, deciſ. 533.n.7.

Teſti vnico, attenta perſonæ qualitate, & informatione negocij, ac de facto proprio deponenti fides eſt adhibenda, deciſ. 594. numer.17.

Teſtium depoſitio de publica voce, & fama vim habet inducendi notorium, quando iuncta eſt probationi de cauſa ſcientiæ, deciſ. 544. num.9.

per Teſtes qualiter probari poſſit, quod quis ſit de agnatione alicuius, deciſ. 436.n.1.

Teſtes deponentes ſuper negatiua non probant, ſi non remoueant ſenſum ab actu, deciſ. 591.n.16.

Teſtatoris eniſè prohibuerit alienationem bonorum ſuorum cenſetur etiam prohibuiſſe permutationem, deciſ. 489.n.6.

Teſtis vnicus iunctis adminiculis, & maximè ſi ſit fide dignus, & deponat de facto proprio benè probat, deciſ. 495.n.9.

Teſtes ſingulares probant, quando non agitur de probandis actibus particularibus, ſed id, quod reſultat ex illis, deciſ. 588. num.23.

Teſtis non coarctat negatiuam, ſi eam coarctet ſub aliqua qualitate deciſ. 588. n.12.

in Teſte indefinita quando æquipolleat vniuerſali, deciſ. 430. num. 28. & 29.

Teſtes, ſi diſcordant in ipſa cauſa, ſunt reducendi ad concordiam, vt probent.

Multò magis id procedere debet. vbi verba teſtis legitimè poſſunt interpretari, vt probet, & cum alijs ſe concordet, deciſ. 430. num.44.

per Teſtes deponentes de publica voce, & fama probatur ſanguinis puritas, deciſ. 464.n.2.

Teſtis deponens ſine iuramento non attenditur, deciſ. 420. numer.1.

Teſtes ſont nulliter examinati, ſi ſint recepti extra locum remiſſoriæ in litteris decretum, deciſ. 512.n.4.

Et quando id non procedat, ibid.n.5.

Teſtes nullum probationis gradum faciunt, ſi ſint examinati à Iudice remiſſoriali allegato ſuſpecto, & poſt appellationem ab vlteriori proceſſu interpoſitam, deciſ. 587.n.11.

Teſtis ratio potius eſt attendenda, quàm cortex verborum, deciſ. 430.n.50.

Teſtis teſtamentarius, quando non probet, quod defecerit ſolemnitas nominationis hæredis, deciſ. 588.n.14.

Teſtes, qui habent intereſſe in cauſa, licet non probent, faciunt tamen adminiculum, deciſ. 483.n.8.

Teſtibus deponentibus de facto proprio magis ſtandum eſt, deciſ. 594.n.19.

Teſtes ex quibus dicantur concludenter probare filiationem, deciſ. 511.n.2. & 6.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam plenè non probant, deciſ. 463.n.4.

Teſtes in concurſu, illi præualent, qui deponunt de bona fama, licet ſint numero pauciores, deciſ. 463.n.3.

Teſtes multum idonei requiruntur ad probandam donationem, deciſ. 520.n.6.

Teſtis vnicus ſufficit in ſummariſſimo iudicio manutentionis, deciſ. 483.n.3.

Et maximè ſi deponat de facto proprio, ibid.n.3.

Teſtis, qui dubitatiuè loquitur, per verbum videtur, non concludit, deciſ. 483. n.9.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam, non poteſt negari, quin faciant magnum adminiculum, ſi ſint plures, & examinati de tempore non ſuſpecto, deciſ. 463.n.5.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam admittuntur pro adminiculo ad probandum ſanguinis puritatem, deciſ. 463.n.6.

Teſtes, qui ſunt numero plures, & non patiuntur exceptiones, ſunt præferendi alijs, deciſ. 591.n.19.

Teſtibus nulla fides eſt adhibenda ſi nec de viſu, nec ex certa ſcientia condocefacti, conantur de re antiquiſſima, à ſupra hominum memoriam, per ſolam credulitatem deponere, deciſ. 587.n.9.

Teſtis, vt probet negatiuam debet remouere actum à ſenſo, & ideò ſi dicat, ſe non recordari, vel quod non audiuit, non probat, deciſ. 588. n.17.

Teſtium examen vix ſecundum indulgetur, & ideò multò minus tertium, vel quartum, deciſ. 606. n.29. & 30.

Teſtis deponens de audito in materia antiqua, non eſt de ſubſtantia, vt deponat de tempore præciſo, deciſ. 424.n.7.

Teſtis dictum ex interrogatorio debet accipere interpretationem deciſ. 430. n.38.

Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, deciſ. 430.n.58.

Teſtes quando ſunt nulliter examinati. eis non eſt adhibenda fides, deciſ. 430.n.98.

Teſtes de auditu non probant, deciſ. 431.n.11.

Teſtis non probat ſi deponat de re, quæ non infert neceſſariò ad materiam, de qua agitur, deciſ. 483.n.11.

Teſtes, qui plures patiuntur defectus, nullam probationem faciunt deciſ. 477.n.5.

Teſtes, vt probent publicam vocem, & famam, debent concludere de tempore præciſo, cum poſſibile ſit ortum habuiſſe poſt litem motam, deciſ. 424.n.1.

ex Teſtium inductione non cenſetur approbata validitas examinis deciſ. 430.n.100.

Teſtis, quando eſt reiectus, nulla fides ei eſt adhibenda, deciſ. 430. num.74.

Teſti deponenti de facto proprio eſt plena fides adhibenda, etiamſi aliàs teſtis inhabilis ſit. deciſ. 554.n.4.

Teſtes examinati cauſa nondum introducta, & ſine iuriſdictione non probant, deciſ. 544.n.17.

in Teſtibus, contrarietas, vt euitetur poſſunt conſiderari diuerſa tempora, deciſ. 498.n.14.

Teſtis deponens de facto proprio præſumitur plenè informatus, & probat melius cæteris, deciſ. 544.n.5.

Teſtis deponens ſuper quantitate fructuum, debet dicere, qui fructus particulariter colligantur ex ſingulis corporibus, deciſ. 544.n.3. & 18.

Teſtes veriſimiliora deponentes in concurſu præualent, deciſ. 552. num.26.

Teſtium depoſitiones, quæ pro ſe habent aſſiſtentiam iuris, præferuntur alijs teſtibus contrarium deponentibus. deciſ. 575.n.9.

Teſtium depoſitio, ſi ſit dubia non attenditur, deciſ. 563.n.7.

Teſtes, qui deponunt de publica voce, & fama, debent deponere per verbum, fuit, deciſ. 451.n.6.

Teſtes nihil concludentes, reijciuntur, deciſ. 554.n.3.

Teſtes deponentes ſuper immemorabili debent eſſe annorum 54. cum debeant deponere de viſu per 40. annos, deciſ. 458.n.61.

Et ab initio viſus ad hunc effectum requiritur ætas 14. annorum ibid.n.62.

Teſtibus practicis, & deponentibus de facto proprio, plena fides eſt adhibenda, deciſ. 554.n.3.

Teſtes non poſſunt determinare ea, quæ pendent à iuris diſpoſitione, deciſ. 554.n.11.

Teſti in cauſa propria non eſt credendum, deciſ. 433.n.8.

Teſtis ætatis 96. non probat immemorabilem, ſi deponat de recordatu dum erat ætatis 32. deciſ. 458.n.63.

Teſti deponenti de facto proprio, & habenti aſſiſtentiam ſtyli, & obſeruantiæ pro ſe, magis eſt credendum, quàm contradicenti, & malè informato, deciſ. 560.n.15.

Teſtes deponentes de bona fama, ſunt præferendi illis, qui de mala teſtificantur, etiamſi iſti aliquantulum numero excedant, deciſ. 430.n.103.

Teſtes non probant præciſè tempus, ſi deponant cum dictione, in circa, deciſ. 430.n.97.

Teſtis probat etiamſi nullam reddat rationem, ſi id ſuper quo deponit, cadat in communem notitiam, deciſ. 430.n.27.

Teſtes qui deponunt in ſpecie, & de pluribus actibus, ſunt præferendi illis qui in genere, & de aliquibus tantum actibus fidem faciunt, deciſ. 433.n.9.

Teſtis, qui redarguitur de mendacio, in nihilo probat, deciſ. 430. num.76.

Teſtem producens cenſetur approbaſſe perſonam, & non dictum, deciſ.430.n.99.
Teſtis, quando vnus alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt probent, dummodo actuum multiplicatio non ſequatur, deciſ. 430.n.42.
Et hoc etiam procedit, vbi variant teſtes in ipſo negocio principali, non tantum in adiunctis, ibid.n.43.
Teſtis ſingularis, & de auditu non eſt attendendus, deciſ.430. num.75.
Teſtes examinati, niſi interrogatorijs datis à parte, dicuntur nulliter examinari, deciſ.512.n.6.
inter Teſtes non adeſt contrarietas, ſi alter affirmet, alter verò nihil de eo dicat, deciſ.498.n.15.
Teſtes examinati abſque interrogatorijs datis à parte non dicuntur nulliter examinati, quamuis ſint repetendi, deciſ.512.n.7.
Et hoc procedit etiamſi negligentia, vel dolo fuerint omiſſa, ibid. num. 8.
Teſtes non dicuntur contrarij, ſi aliquando dixerint ſe neſcire, & non cognouiſſe, & poſtea ſe ſcire, & cognoſcere, quia poſſunt ſaluari, ſe neſcire ex certa ſcientia, & ſcire de auditu, deciſ.511. num.16.
Teſtis perſona, quando dicatur approbata, deciſ.498.n.16.
Teſtes probant famam, licet non dicant à quibus audiuerint, ſi ciuiliter agatur, deciſ.424.n.10.
Teſtis aſſerens, quod articulus eſt verus, benè probat, deciſ.424. num.8.
Teſtis vnicus tunc probat in iudicio manutentionis, quando adſunt alij teſtes contraria deponentes. Annot.deciſ.605.n.18.
Teſtis dictum ita debet intelligi, ne diſcordet ab alijs, deciſ.430. num.52.
Teſtis depoſitio dubia ex alijs teſtibus recipit interpretationem, deciſ.430.n.45.
Teſtes de auditu ab eis, qui poſsunt eſse teſtes in cauſa, non repelluntur, deciſ.424.n.9.
Teſtis vnicus in iudicio manutentionis eſt ſufficiens, deciſ.605. num.3.
Teſtis non poteſt deponere de vera ſcientia, ſi actui ſuper quo deponit, non interfuit, deciſ.430.n.47.
Teſti deponenti contra producentem magna fides eſt adhibenda, quia contra perſonam nihil opponi poteſt, deciſ.430.n.31.
per Teſtes non eſt opus id probare, quod conſtat ex ſcripturis, deciſ.606.n.4.
Teſtis licet explicitè aliquid non dicat, tamen ſufficit. vt implicitè id aſſerat, deciſ.430.n.49.
Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur, quàm deponentibus ſuper negatiua, deciſ.591.n.17.
DE THORI ſeparatione ſi tractetur, vxor cum tractetur de eius principali intereſse, venit citanda, deciſ.493.n.7.
ad Thori ſeparationem non eſt ſufficiens lis, deciſ.493.n.9.

T I M O R.

Timor, cum non præſumatur, ab allegante eſt probandus, deciſ. 516.n.14.
de Timore vano non eſt habenda ratio, deciſ.516.n.13.

T I T V L V S.

Titulus putatiuus, licet habeat in ſe admixtum errorem iuris, eſt tamen ſufficiens ad præſcribendum, deciſ 458.n.80.
propter Tituli inualidi productionem per quod ius in beneficio non transfertur, quis non poteſt iuuari præſumptione, melioris tituli ad probationem ſaltem negatiuæ excludendam, deciſ.551. num.14.
Titulorum multiplicitas in beneficialibus admittitur, deciſ.551. num.11.
Titulus nobilis viri datur à Cancellaria non ſolum, quibuſuis domicellis, ſed etiam officialibus, & alijs, deciſ.509.n.20.
Titulum inualidum ſi quis produxerit, non poteſt ſe alijs præſumptis iuuari, deciſ.512.n.16.
Titulus putatiuus an ſufficiens ad præſcribendum contra ius, deciſ.458.n.73.
pro Titulo, etiam in limine fundationis ſufficit immemorabilis, deciſ.451.n.1.
in Tituli præcedentis vim actus præſumitur geſtus, deciſ.441.n.6.
de Titulo, quando non conſtat, perinde eſt, ac ſi non ad eſset, deciſ. 158.n.56.
Titulum alleganti, ei incumbit onus illum probandi, deciſ.458. num.5.
ſuper Titulo beneficij, quando ſine dubio agatur, deciſ.473.n.7.
ex Tituli inualidi productione facta à parte, ſufficit ad excludendum quemcumque alium titulum meliorem, deciſ.570.n.10.
Titulus cauſatus errore iuris, non eſt ſufficiens ad præſcribendum, deciſ.458.n.75.
Et hoc intellige de mero errore iuris, ibid.
Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, deciſ. 569. num.37.
Titulum, qui habet reſtrictum, & limitatum non præſcribit vltra, & extra illum titulum, deciſ.458.n.70.
Totum non poteſt ſtare ſine omnibus ſuis partibus, deciſ.417.n.6.
Titulum, ſi quis habeat ad aliquid faciendum, non requiritur alia ſcientia, & patientia aduerſarij, deciſ.566.n.14.
TRACTATVS patris erga filium, licet regulariter non probet contra tertium, concurrentibus tamen adminiculis ſolidam probationem inducit, deciſ.439.n.13.
ex Tractatu, & nominatione facta à teſtatore probatur agnatio, deciſ.436.n.2.
TRANSLATARIO penſionis quando ſit concedenda exequutio, deciſ.452.n.3.
Translatario penſionis datur proceſsus executiuus ſuæ translationis, ſicut datur penſionario, deciſ.452.n.1.
in Translatarium tranſit virtus penſionis translatæ, deciſ. 452. num.2.
in Translationibus penſionum faciendis per Cardinales non expediuntur literæ, deciſ.452.n.47.

T R A N S A C T I O.

Tranſactio extinguit omnia iura, & hinc inde tranſigentium dirimit actiones, & obligationes, deciſ.428.n.12.
Tranſactio iuris remiſſionem includit, deciſ.497.n.79.
per Tranſactionem dicitur ſublatum creditum, deciſ.425.n.4.
in Tranſactione ex neceſſitate fit refutatio, deciſ.497. numer.22. 25. & 41.
in Tranſactionibus ſolent Notarij ex ſtylo apponere clauſulas generales inferentes liberationem generalem, & ſe extendentem etiam ad incognita, deciſ.428.n.9.
Tranſactio comprehenditur ſub Statuto Vrb. lib.1. cap.151. deciſ. 497. n.74.
ex Tranſactione, quando non inferatur ad extinctionem hypothecæ, deciſ.455.n.5.
Et quando hoc obiectum procederet, deciſ.425.n.6.
in Tranſactione extinctiua litium de ſui natura ineſt caſſatio ſcripturarum, & ceſſio iurium, deciſ.428.n.11.
Tranſactio reſtricta ad certa bona non extenditur ad alia, quantumuis concepta ſit verbis generalibus, & ampliſſimis, deciſ. 428.n.8.
in Tranſactionibus minorum, licet ſoleant fieri de re incerta, & dubia, & litigioſa, nihilominus requiritur decretum Iudicis, deciſ.447.n.38.
TRANSVERSALIBVS ius ſuccedendi ab inteſtato non fauet vltra decimum gradum, deciſ.436.n.3.
TRANSVMPTO exemplato lite pendente ſine citatione partis, & ſine auctoritate Iudicis, non creditur, deciſ.595.n.10.

T R E B E L L I A N I C A.

Trebellianica cenſetur prohibita ex ampliſſima prohibitione alienationis, & hæc opinio eſt communior, receptior, & verior, deciſ.582.n.6.
Trebellianica non poteſt detrahi, ſi ea iam ſit habita ex fructibus bonorum hæreditariorum, deciſ.484.n.13.
Trebellianica etiam filijs primi gradus poteſt prohiberi, deciſ.582. num.34.
Trebellianica non ſtatim debetur, quando fideicommiſſum eſt conditionale, ſed tunc demum purificata conditione, deciſ.579. num.16.
TRIBVNAL Rotæ Romanæ eſt primum Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo reſident omnium gentium Chriſtiani Orbis ſelectiores Iuriſconſulti, deciſ.497.n.190.
Tribunalia Meliten. ſubiacent iudicio Sedis Apoſtolicæ, deciſ.562. num.24.
TRIBVNVS militum audit commilitonum querelas, deciſ.457. num.13.
Tribunus militum habet iuriſdictionem in milites, & facultatem cognoſcendi earum cauſas, & lites, deciſ.457.n.12.
Tribunum militum ſignificat nomen Mareſciallus, deciſ.457.n.11.
ex TVMVLATIONE probatur quaſi poſſeſſio Parochialitatis, ſi non probetur ſepulturam fuiſſe electam per ibi ſepultos, deciſ. 433. num.5.

T V T E L A.

Tutelæ efficitur incapax mater pupilli tranſenndo ad ſecunda vota, deciſ.435.n.9.
Tutelæ eſt incapax mulier etiamſi ſit data in teſtamento, deciſ.435. num.1.
Tutela, vel cura, expirat ſi tutor, vel curator efficiatur inhabilis, puta mutus, ſurdus, vel cæcus, deciſ.602.n.7.
ex Tutelæ ſuſceptione non infertur ad adminiſtrationem, cum ſit quid facti, deciſ.550.n.5.
à Tutela, vel cura licitum eſt arguere ad coadiutoriam, deciſ.602. num.6.
Tutelæ licet ſit incapax mulier, tamen ex voluntate teſtatoris poteſt eam exercere, deciſ.435.n.6.
Tutela, & educatio ſunt inter ſe diuerſa, deciſ.604.n.20.

T V T O R.

Tutor poſſeſſio priuatiuè, quoad alios, qualiter probetur, deciſ. 573.n.3.
in Tutore arguitur magna confidentia, ſi teſtator liberauerit eum à redditione rationum, deciſ.435.n.15.
ad Tutorem ſi peruenerit fundus minoris, vbi fuit impoſitus cenſus, & tunc ipſe tutor in conſtitutione cenſus ſe obligauerit vnà cum pupillo. Annot.deciſ.510.n.22.

Tutor, si in contractu minoris, se obliget cum iuramento, & obligatione Camerali, tunc quamuis corruat obligatio minoris, ipse tamen remanet obligatus, & quare, decis. 510. n. 21.
Non poterit postea tutor allegare nullitatem census ob non seruatas solemnitates in contractibus minorum, ibid. n. 23.
Tutor non probans suam quasi possessionem in iure administrandi, non datur ei manutentio, decis. 550. n. 1.
Tutoris confessio concurrentibus pluribus adminiculis attenditur contra pupillum. decis. 577. n. 2.
Tutor de partitis scriptis in eius libro tutelari, vel tenetur reddere rationem pupillo, vel si non reddat, descripta in eo tenetur restituere, decis. 510. n. 2.
Tutoris bona sunt tacitè obligata pupillo, decis. 510. n. 3.
Tutor non idoneus, si fuerit electus à testatores dato, quod ille administrauerit, non dicitur deliquisse, decis. 426. n. 4.
Tutoris loco, quando succedat curator, decis. 454. n. 6.
Tutor non potest esse minor 25. annis, decis. 435. n. 2.
Tutoris integritas, & tuta fides benè potest argui, si testator liberauerit eum à redditione rationum, decis. 435. n. 13.
Tutor non est dandus contra parentis arbitrium, decis. 435. n. 5.
Tutor petens se admitti ad tutelam, inde resultat signum, antea tanquam tutorem se non gessisse, decis. 537. n. 6.
Tutor non tenetur se obligare de proprio ad soluenda bona testatoris, decis. 497. n. 100.
Tutor alius non est dandus pupillo, quàm ille, qui à patre fuit relictus, decis. 435. n. 4.
Tutor, & non curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem contractum, decis. 454. n. 1.

V

VACATIO.

Vacatio per obitum non inducitur per gratiam non verificatam, nec executam, decis. 569. n. 25.
Vacatio non datur in beneficijs vnitis, decis. 51. n. 9.
Vacatio beneficij, si iam fuerit consumpta per subrogationem alterius, si alius postea obtineat subrogationem, non attenditur a decis. 569. n. 20.

VALIDITAS.

ad Validitatem actus omnia necessaria præsumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis, decis. 441. n. 12.
de Validitate alicuius rei, si sit cognoscendum, non potest dici, quod de ea clarè, & notoriè constet, decis. 608. n. 7.
Validitatis implicatum statum, quando dicatur habere donatio, decis. 447. n. 40.

VALOR.

Valor rei probari debet iuxta tempus contractus, decis. 576. n. 17.
Valor fructuum, vt rectè stabiliatur, firmanda est quantitas impensarum, quæ fiunt in eorum recollectione, decis. 544. numer. 1. 13. & 14.
VASSALLVS ob delictum non petitæ inuestituræ in vna parte feudi, alius non priuatur iure accrescendi in alia parte, decis. 449. num. 20.
Nam vbi delinquens non possidet, non nocet possessoribus, ibid. num. 21.
Vassallo suo Princeps numquam censetur tantam iurisdictionem attribuisse, quin maiorem apud se retinuerit, decis. 449. n. 16.
VELAMINA defensionum sunt prætensiones, decis. 444. n. 8.

VENDITIO.

in Venditione, si læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil superesset, aut remaneret, decis. 532. n. 8.
Venditio census, si est facta absenti alio tamen tamquam procuratore præsente, & vnà cum Notario stipulante, potest habere administrationem non autem dominium, decis. 529. n. 9.
Venditionis tempus attendi debet quo ad constitutionem pretij rei venditæ.
Nec est attendendum, si casu superueniente in æstimatione diminuta sit res vendita, decis. 580. n. 10. & 11.
Venditio non præsumitur facta in fraudem creditorum si de tempore venditionis ille, qui vendidit adhuc non erat debitor, decis. 533. n. 15.
Venditio quando rescinditur propter læsionem. tunc à iusto pretio detrahenda non est tertia pars, sed superaddenda, decis. 532. nom. 5.
Venditio si sit facta à non domino, sed præsente eo, an censeatur habere ratam dictam venditionem, decis. 476. n. 7.
in Venditionibus bonorum emphytheuticorum debetur laudemium Domino directo, decis. 613. n. 27.
Venditionis naturam quando sapiat cessio iurium, decis. 428. n. 14.
Venditio non comprehenditur sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. nisi sub illius nomine veniat aliqua donatio, decis. 497. num. 39. 40. 75. & 77.
Venditioni consentire est renunciare, & remittere, decis. 597. n. 1.

VENDITOR.

Venditori census licitum est, illum extinguere, præuia tamen denunciatione, decis. 529. n. 6.
Venditori magis est succurrendum quàm emptori, quando læsus est vltra dimidiam, decis. 532. n. 9.
Venditor vt plurimum necessitate rei familiaris, vendere compellitur minori pretio, quàm res valeat, decis. 532. n. 11.
Vendens rem alienam sub assertione, quod est sua, tenetur ad restitutionem pretij constito rem aliter se habere. decis. 476. n. 1.
Et hoc amplia, si dicta assertio vendentis dedit causam contractui ibid. n. 2.
Vendens alicui officium, debet ei notificare illud esse vacabile, quia potest esse illud nolle sic emere, decis. 476. n. 12.
VENTI per se nascuntur, decis. 458. n. 36.
Venti obediunt DEO, decis. 458. n. 12.

VERBVM.

Verba consecutiua inducunt vnitatem sermonis, decis. 430. n. 30.
Verba indefinitè, & absque aliqua præfinitione temporis prolata, qualiter sint intelligenda, decis. 427. n. 72.
Verborum prægnantia quando adest, facit vt clausulæ generales extendantur etiam vltra expressa, decis. 428. n. 18.
ad Verborum generalium interpretationem Doctores possunt vti casu speciali, decis. 538. n. 24.
Verba generalissima omnia comprehendunt, perinde ac si de omnibus singulis esset facta mentio, decis. 543. n. 6.
Verba conditionalia posita in sententia eam reddunt conditionalem, & si conditio non adimpleatur, & exequatur, est nulla, decis. 541. n. 54. limita n. 36.
Verba præseruatiua non alterant ius primæuum, decis. 444. n. 58.
Verba interpretanda sunt secundum conditionem proferentis, decis. 430. n. 78.
à Verborum proprietate, vt recedatur, coniecturæ debent esse valdè vrgentes, decis. 514. n. 15.
Verba posita ad maiorem cautelam non immutant naturam rei, decis. 444. n. 44.
Verba proœmij an faciant ius, decis. 444. n. 35. & 36.
Verba quantumuis generalia posita in renunciationibus sunt intelligenda ex causa, vel de præterito, vel du præsenti, non autem de futuro, decis. 480. n. 7.
Verba ampla, & generalia omnia comprehendunt, decis. 444. num. 2.
Verba quantumuis amplissima, & quantumuis effrenata recipere debent interpretationem à iure, decis. 610. n. 8.
Verba vniuersalia omnia comprehendunt, decis. 501. n. 31.
Verba nigra vbi sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica, decis. 497. n. 148.
Verba in fine posita ad præcedentia tantum referri, & restringi debent, decis. 497. n. 144.
Verba interpretanda sunt secundum subiectam materiam, & secundum qualitatem, & naturam præcedentium, decis. 596. n. 5.
Verba sunt semper intelligenda secundum eorum sanum, bonum, & ciuilem intellectum, omnique vitio carentem, decis. 527. n. 15.
Verba impropianda sunt, vt turpitudo duplicis delicti euitetur. Annot. decis. 597. n. 22.
Verba prolata per viam rationis totam dispositionem capiunt, decis. 543. n. 21.
Intellige, quod ad ea, quæ de tempore dispositionis adsunt, non autem ad futura, ibid. n. 22.
Verba debent strictè interpretari, decis. 611. n. 12.
Verba sunt intelligenda secundum naturam actus, super quo imponuntur, decis. 611. n. 11.
Verba quando sunt clara, quæstio voluntatis non admittitur, decis. 558. n. 2.
Verba in inuestituris, quando stent demonstratiuè, non restrictiuè, seu exclusiuè, quo ad alios comprehensos in inuestitura, decis. 558. n. 3. 4. & 6.
Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiuè, non autem restrictiuè, decis. 475. n. 3.
Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum, decis. 581. n. 5.
Verba impropriè, & largè interpretari debent, vt verisimili voluntati, ac menti disponentis famulentur, decis. 471. n. 5.
Verba posita demonstratiuè non restringunt dispositionem. decis. 612. n. 8.
Verba legum tenere, non est scire leges, sed vim, & potestatem. decis. 438. n. 16.
Verborum superfluitas, vt excludatur sufficit possibilitas, decis. 444. n. 61.
Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum, decis. 571. n. 5.
Verba subsequentia, vel facta præcedentibus præstant euidentissimum intellectum, decis. 560. n. 12.
Verba, quando sunt clarissima, non est locus coniecturis, decis. 427. num. 51.
Verba intelligenda sunt sine præiudicio tertij. decis. 444. n. 43.
Verba non possunt trahi vltra limites subiectæ materiæ, decis. 599. num. 11.

ex Ver-

ex Verbis proemialibus instrumenti, colligitur mens contrahentium, decis. 541. n. 36.

Verba non est dicendum, vt sint superflua, decis. 427. n. 12.

à Verbis claris instrumenti nullo modo est recedendum, decis. 558. num. 2.

à Verborum proprietate non est recedendum, nisi ex valdè vrgentibus coniecturis, quod procedit etiamsi ageretur de materia piæ causæ, decis. 514. n. 16.

Verba generalissima, quando non operentur suum absolutum, & generalem effectum, decis. 428. n. 7.

Verba intelligenda sunt secundum subiectam materiam, decis. 599. num. 20.

Verba intelligenda sunt, secundum qualitatem ei adiectam, decis. 599. n. 6. & 7.

Verba, quæ apponuntur ex abundanti, non alterant dispositionem, decis. 444. n. 59.

Verba, *Ad eum*, in quo antea erat statum posita in restitutione condemnati, important retrotractionem ad tempus ante sententiam, & omnem delicti memoriam delet, decis. 449. n. 5.

Verba illa, *ad se spectare, & pertinere &c.* solent laiè interpretari, decis. 476. n. 6.

Verba, *alioquin &c.* important conditionem in præcedenti dispositione, decis. 539. n. 10.

Verbum, *all'incontro*, demonstrat mutuam correspectiuitatem, decis. 601. n. 27.

Verbum, *collatio*, pro præsentatione quandoque sumitur, decis. 576. num. 9.

Verba, *de se ipsis*, sunt personalissima, decis. 628. n. 23.

Verbum, *debeant*, est necesserium, decis. 497. n. 129.

Verbum, *disponere*, quando propriè adaptetur, decis. 444. n. 53.

Verbum, *dispositio*, habet latissimam significationem, decis. 444. num. 49.

Verbum, *fiat*, ex quo ipsa gratia perficitur ad omnia refertur, decis. 526. n. 3.

Verbum *filiorum*, ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur, decis. 571. n. 2.

Verbum, *filiorum*, ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur, decis. 581. n. 2.

Verbum, *filiorum*, est commune tam masculis, quàm fœminis, decis. 571. n. 22.

Verba, *in omnibus & per omnia*, quid inferant, decis. 449. n. 7.

Verba, *in omnibus, & per omnia* nihil penitus excepto posita in renunciationibus quid operentur, decis. 543. n. 8.

Verba, *in vtroque casu*, restringunt dispositionem ad casus tantum expressos, decis. 427. n. 63.

Sed hoc non procedit, quando nulla est apposita dictio taxatiua, ibid. n. 68.

Verbum, *liberè*, non tollit ius tertij, decis. 444. n. 63.

Verbum, *liberè*, importat arbitrium boni viri, decis. 444. n. 57.

Verbum, *memoria*, interpretari solet pro honore, decis. 531. n. 9.

Verbum, *omnes*, est vniuersale, decis. 593. n. 8.

Verba, *pertineant*, & spectent videntur importare dominium & possessionem, decis. 601. n. 11.

Verbum, *perpetuò*, habet tractum successiuum, absque vlla præfinitione temporis, decis. 574. n. 16.

Verbum, *petere*, videtur petitionem tantum non autem retentionem, significare, decis. 471. n. 1.

Verba, *plenariè* integrauit, quid importent, decis. 449. n. 6.

Verbum, *possint*, est facultatiuum, decis. 497. n. 120.

Verbum, *præsentatio*, positum in indultis quid comprehendat, decis. 444. n. 48.

Verbum, *præsit* denotat superioritatem, decis. 618. n. 11.

Verba, *præsint*, & obediant, quid importent, decis. 584. n. 36.

Verbum *procreare* propriè significat gignere, vel generare, vel producere, decis. 420. n. 35.

Verba (*pro vt supra &c.*) repetunt qualitates præcedentis dispositionis, decis. 547. n. 1.

Verbum *prouisio* est generale continens in se omnes modos, per quos Ecclesia prouidetur, decis. 444. n. 18.

Verbum, *prouisio*, est generale, & latissimum, decis. 444. n. 47.

Verba, prout casus contigerit, quid importent, decis. 494. n. 2.

Verbum, *publicè*, importat publicam vocem, & famam, decis. 430. n. 102.

Verba, *quamuis*, & similia sunt latissima, decis. 444. n. 19.

Verba, *quouis* iure, titulo, & causa, etiam non expressa, non operarentur suum effectum, si omnia non comprehenderent, decis. 543. n. 4.

Verbum, *restituit*, importat plenariam gratiam, decis. 449. n. 4.

Verba *semper*, & perpetuò, idem significant, quod omni casu, & omni tempore, decis. 574. n. 15.

Verba *semper*, & in perpetuum, necessariò inferunt voluntatem testatoris non fuisse coarctare fideicommissum ad agnatos decimi gradus tantum, decis. 436. n. 7.

Verba, *solus Episcopus*, non excludit Capitulum, decis. 444. n. 40.

Verbum, *solis*, est præcisè restrictiuum ad nominata tantum exclusis alijs, decis. 503. n. 12.

Verbum, *strascurerà*, quid importet, decis. 562. n. 16.

Verbum *suscipere*, quando verborum contextus, hoc denotat, importat idem quàm concipere, decis. 430. n. 36.

Verba *suscipere filios*, importat nedum liberos edere, sed etiam procreare, decis. 430. n. 35.

Verba *suscepit ex matrimonio, vel habuit*, &c, sunt apta comprehendere etiam conceptionem, decis. 430. n. 51.

Verba, *tunc, & eo casu*, restringunt dispositionem præcisè ad casum expressum, & impediunt ne illa ad alios casus trahatur, decis. 431. n. 5.

Verba, *tunc, & eo casu*, quando non coarctentur tantum ad præcedentia, decis. 422. n. 11.

Verba, *tunc, & eo casu*, restringunt dispositionem ad præcedentia tantum, decis. 419. n. 6.

Verbum, *videbitur*, non importat liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri, decis. 544. n. 54.

per Verbum, *videtur*, si testis deponat, non concludit cum dubitatiuè loquatur, decis. 483. n. 9.

VERISIMILITVDO in materia probationis testium est attendenda, decis. 430. n. 46.

Verisimilitudo cessare debet constito de veritate, decis. 458. n. 5.

VERISIMILE, quod non est, non venit attendendum, decis. 599. num. 85.

V E R I T A S.

Veritati standum est, & non præsumptioni, decis. 458. n. 2.

Veritati cedunt omnia, decis. 523. n. 16.

Veritati cedere debet opinio, decis. 458. n. 5.

de Veritate constito, cessare debet qualibet præsumptio, decis. 458. n. 5.

Veritas rei non tollitur ex prætensionibus, cum illæ nihil aliud sint, quàm velamina defensionum, decis. 444. n. 8.

Veritas, quando ex aduerso repugnat, nomquam locus est præsumptioni, decis. 498. n. 2.

VIA executiua si sit vulnerata per sententiam, est procedendum per conformes, decis. 578. n. 24.

Via vna. id quod est prohibitum, non debet alia esse permissum, decis. 597. n. 11.

V I C A R I V S.

Vicarius non potest præiudicare Episcopo, decis. 567. n. 11.

Vicarius etiam, qui habet simplex curæ exercitium, curam rectè dicitur habere, decis. 445. n. 10.

Vicarius in Ecclesia, vnita debet nominari, seu præsentari à Prælato Ecclesiæ cui est facta vnio, & institui absque alio concursu, decis. 445. n. 2.

Sed quando hoc procedit, & quando non, vide hic, ibid. n. 3. & 4.

Vicarius iure proprio, & ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere, decis. 536. n. 14.

Vicarij factum, reputatur factum Episcopi, decis. 548. n. 5.

Vicariæ vnio, vide infra in verb. Vnio Vicariæ.

VICINITAS actuum in coniecturali materia valdè attenditur, decis. 481. n. 7.

V I R.

Vir ex aliquo accidenti potest velle agere potius nomine vxoris, quàm proprio, decis. 527. n. 80.

à Viro irato verba prolata non sunt attendenda, decis. 430. n. 73.

Vir, & vxor, quando simul contrahunt. non est tam facilè præsumendus dolus, & hoc ob connubilialis fœderis necessitudinem, & mutuum amorem, decis. 428. n. 3.

cum VIRGINE, siue cum vidua si quis contrahat matrimonium pensio extinguitur, decis. 450. n. 6.

per VISITATIONEM, & subiectio, ac iurisdictio respectiuè inducitur, decis. 577. n. 12.

VIVVS, & mortuus quis non est censendos, decis. 503. n. 6.

V N I O.

Vnio est nulla, si sit facta absque iusta, & legitima causa euidentis necessitatis, vel vtilitatis, decis. 441. n. 11.

Vnio benè probatur ex enunciatiuis antiquissimis vltra centum annos, decis. 441. n. 1.

Et hoc multò magis procedit, si dictæ enunclatiuæ emanauerint ab ijs, qui vnionem ipsam facere possunt, ibid. n. 2.

Vnio desumi potest ex longissima obseruantia, & ex quo deducta sit, decis. 441. n. 4.

Vnio arguitur ex creatione Vicarij perpetui cum assignatione congruæ, & onere soluendi certam portionem fructuum, decis. 441. num. 3.

Vnio Vicariæ, quando est facta alicui, sine dubio certum quid potest sibi retinere, & reliquum assignare Vicario, decis. 441. n. 10.

Vnio, quando dicatur facta ob iustam, & rationabilem causam, decis. 441. n. 15.

Vnio Beneficiorum facta cum præseruatiua onerum consuetorum, stante compatibilitate, præseruata censetur etiam absque alia expressione, decis. 451. n. 10.

Vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio, decis. 451. n. 7.

Vnio vnius Ecclesiæ potest fieri Rectore non vocato, decis. 565. num. 2.

Cùm per eam non fiat præiudicium Rectori, ex quo non sortitur effectum.

effectum, nisi post mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari, ibid. n. 3.
Vnio probari potest ex longissima obseruantia, decis. 445. n. 7.
Vnio beneficij, quando est facta dummodo accedat consensus Rectoris, nisi accedat d. consensus, non est de ea habenda ratio, decis. 565. n. 5.
Vnio, vel reunio, quæ non habuit effectum non est attendenda, decis. 596. n. 9.
Vnionis potius ratione, quàm iurispatronatus quando dicantur factæ præsentationes, decis. 441. n. 8.
Vnio beneficij de iurepatronatus est nulla, si sit facta sine consensu patroni, decis. 505. n. 5.
Vnio beneficiorum præsumitur facta sine præiudicio tertij, decis. 462. n. 6.
Vnio Ecclesiæ parochialis si fiat alteri Ecclesiæ, quid operetur talis vnio, decis. 445. n. 1. & seq.
Vnire non potest Capitulum sine consensu Episcopi, decis. 458. n. 74. & quid si vniat, an oriatur titulus putatiuus habilis ad præscribendum, ibid.
Vnitum, quando est beneficium non vacat, decis. 465. n. 5.

VNIVERSITAS.

Vniuersitati, seu Ciuitati ex causa meritorum donare permissum est, decis. 447. n. 20.
Vniuersitas dum alienat bona, nomina congregatorum debent describi, decis. 447. n. 13.
Et licet in hoc variæ sint opiniones attamen in actibus valdè ponderosis prout est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio, ibid. n. 13.
Vniuersitas consideratur tamquam vnicum corpus, dum vni capiti subijcitur, decis. 525. n. 5.
in Vniuersitate cadit præsumptio vsurpationis iurispatronatus, decis. 477. n. 2.
contra Vniuersitatem si agatur, & ad quem spectat ius eam congregandi sæpius fuerit requisitus, vt vniuersitatem congregaret, & id spreuit facere, tunc pro collegialiter citata habetur, decis. 502. n. 3.
Vniuersitas si impedimentum præstiterit quando est congregata, vt possit citari.
Et fuerit affixa copia citationis ad ostium vbi reperitur congregata, tunc pro sufficienter citata habetur, decis. 502. n. 5.
contra Vniuersitatem, quando agitur, est collegialiter citanda, decis. 502. n. 2.
VNVS, vel duo, licet non possint facere Vniuersitatem, aut Conuentum, tamen in vno, aut in duobus potest conseruari, decis. 578. n. 16.
SVB VOCATIONE generali non veniunt descendentes, quando sunt odiosi testatori, decis. 479. n. 8.
Vocatus primo loco, est præferendus alijs post se vocatis, decis. 479. n. 1.
Vocatis in inuestituris Princeps non censetur velle præiudicare, nisi id expresse dicat, decis. 490. n. 2.
Vocatis in feudo non potest præiudicari per nouas inuestituras, decis. 492. n. 15.

VOLVNTAS.

Voluntatis testatoris declaratio probari potest minori numero, quàm septem, decis. 604. n. 22.
Voluntas in vno casu tantum expressa, etiam ad aliud extendi debet per quam resultat idem effectus, decis. 427. n. 16.
Voluntas faciendi fideicommissum in codicillis, expressa in testamento dicitur imperfecta, si codicilli non exhibeantur, decis. 535. n. 20.
à Voluntate testatoris dependet, an fideicommissum sit vniuersale, vel particulare, decis. 418. n. 9.
Voluntas à potestate metienda est, decis. 604. n. 17.
Voluntas melius declaratur per facta, quàm per verba, decis. 439. num. 20.
Voluntatem testatoris si quis adimpleuerit, non potest imputari aliquod delictum, decis. 435. n. 16.
Voluntatem testatoris hæres in totum tenetur seruare, stante opulentia hæreditatis, decis. 484. n. 14.
Voluntas defuncti, quando in totum potest seruari, tunc de nihilo seruit inuentarij beneficium, decis. 484. n. 8.
VOTA tria emittunt Equites Hierosolymitani, decis. 469. n. 6.
VSVS benè declarat voluntatem, & quid senserint contrahentes ad inuicem, decis. 554. n. 5.

VTILIS.

Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus, decis. 526. n. 11.
Et ista regula diffunditur per omnes humanas actiones, & habet etiam locum in rebus spiritualibus, ibid. n. 12.
Vtile per inutile non vitiatur, decis. 610. n. 15.
VTILITAS modica sufficit ad hoc, vt dicatur ædificantem non ædificare ad æmulationem contrarium, decis. 599. n. 28.
Vtilitas magna ex omnibus partibus mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco, vbi pupillos sit educandus, decis. 589. num. 2.
de Vtilitate, & re vtiliori quando constat, tunc potest fieri permutatio de re subiecta fideicommisso cum alia, aliàs secus, decis. 489. n. 5.
Vtilitas publica respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur, decis. 452. n. 36.

VXOR.

Vxoris bona sunt obligata pro debito principali ad fauorem fisci, decis. 438. n. 10.
Vxor, quando multò magis præsumatur, quod pecuniam aliunde habuerit, quàm à marito, decis. 529. n. 20.
Vxor magnata aliunde potest habere pecunias, quàm ex bonis viri, decis. 529. n. 17.
Vxor, quando constat, aliquid habere aliunde, tunc cessat l. Quintus. C. de donat. inter vir. & vxor. decis. 556. n. 9.
Vxoris pecuniæ præsumuntur mariti ad euitandam dispositionem l. Quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. decis. 556. n. 7.
Vxor post mortem si satisfacta de sua dote non sit, dicitur bona viri retinere iure pignoris, donec de dote sibi satisfiat, decis. 545. num. 15.
Vxor post mortem viri censetur dotis causam possessionis mutasse, decis. 545. n. 14.
ad Vxorem spectant pecuniæ extra dotales. decis. 556. n. 11.
ex Vxore filius natus præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri, decis. 597. n. 1.
Vxor est citanda, si tractetur de separatione thori, cum de eius principali interesse agatur, decis. 493. n. 7.
Vxor nec simul cum marito bona sua vendere potest sine solemnitatibus statutarijs, quia videtur esse quidam color quæsitus, decis. 407. n. 2.
Vxorem suam, si quis eius vita durante hæredem instituerit an dicatur in eo cessare animus conseruandæ agnationis, decis. 427. num. 43.

INDEX

INDEX DECLARATIONVM

Variorum Capitulorum, Consiliorum, Regularum Cancellariæ, Legum, Statutorum, Decisionum, & Doctorum, huius Secundi Tomi Partis V. Recentiorum.

C A P I T V L A.

CAP. à nobis de decim. & cap. tua nobis, eod.titul. quo casu loquantur, decis.458.n.31.32.& 33.

Cap. cum esses, de testam. quamquam disponat testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valear, habet locum si fiat coram quatuor testibus sine Parocho, decis.459.n.15.

Duo enim testes, non sunt minoris fidei quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, ibid.

Cap.nuper.ext.de decim. fuit specificè derogatum, dum Patres Societatis IESV fuerunt exempti à solutione decimarum, decis. 508.n.2.

Cap.1.de bigam.in 6.desumptum ex decret. Concil.general. decis. 450.n.12.

Cap.tua nobis,ext.de decim.quo casu loquatur, decis.458.n.31.

Cap.1.vt lit.pendent. in 6. licet loquatur in electione, habet etiam locum in præsentatione, quia eadem est ratio, decis.459.n.14.

Clem.1.de sequest.possess. & fruct.non habet locum, quando præcessit prima sententia ad fauorem alterius partis, decis.585. num.12.

Extrauag.Ambitiosæ de reb.Eccl.non alien. habet locum etiam inter personas eiusdem Ecclesiæ habentes præbendas distinctas, cum aliàs daretur occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini, decis.561.n.8.

Bulla Sixti V. contra receptatores Bannitorum, mandat bona confiscari, & illa applicari Fisco Pontificio, decis.455.n.20.

CONCILIVM TRIDENTINVM.

Concil.Trident. cap.6.sess.7. non præscribit certam formam vnionibus, & quid tantum disponat, decis.509.n.10.

Concil. Trident. sess.7. cap.4. habet locum in omnibus beneficijs residentiam requirentibus etiam simplicibus, & non curatis, decis.607.n.15.

Concil.Trident.sess.24.cap.18 de reform. & Bulla Pij V. de conferend. Paroch. in quo casu loquantur, decis.534.n.8.

Concil.Trid. sess.25. cap.16. de regular. comprehendit non solum donationes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt ante ingressum Religionis, cum narratiua ipsius ingressus, decis.586. n.17.& contraria opinio, quando procedat, vide ibid.num.20.& omnino n.22.

REGVLAE CANCELLARIAE.

Regul.8.Cancellar. hodie 9.non comprehendit Cardinales, decis. 444.n.9.

Regul.8. Cancell.an sit verum, quod non comprehendat beneficia electiua, decis.444.n.13.

Regul.8.Cancell.capit nedum electionem, sed etiam confirmationem, decis.444.n.21.

Regul.8. Cancell. non habet locum in beneficijs iurispatronatus laicorum, decis.477.n.1.

Regul. Cancell.67. loquitur de Regul. Cancell. edendis post primam editionem, decis.452.n.48.& vide n.49.

Regul.8. hodie 9. Cancell. non comprehendit Cardinales, decis. 440.n.1.

in Regula de Triennalis supputantur tempora à die motæ litis, non autem a die impetrationis, decis.570.n.1.

Quæ conclusio etsi vera sit, illa tamen procedit, quando ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratiæ, ibid.n.2.

Regul.de Triennal. vt intret, requiritur, quod titulus sit coloratus, decis.551.n.16.

Regul.de Triennal. vt sit locus requiritur, vt triennium fluat vsque ad vltimum momentum, cum agatur de præscriptione, decis. 551.n.15.

Regul. Cancell. de non iudicand. iuxta form. supplicat. & Regul. quod commissiones causæ &c. quando non habeant locum, decis.509. n.25.

Regula de præstandis consensibus nihil disponit circa consensum de iure naturali, & ad quid respiciat, decis.452.n.45.

L E G E S.

L. apud Iulianum §.fin. de legat.1. loquitur in omnibus, in quibus sine licentia Principis non est commercium, decis.603.n.34.

L.cum Prætor, ff.de iud. procedit in cæcitate, quæ venit antequam quis sit factus Iudex, decis.602.n.34.

L.cæcus, ff. de iud. procedit in cæcitate superueniente, postquam quis est Iudex, decis.602.n.33.

L.diffamari remedio agens obtinet vim rei, decis.500.n.12.

L.diffamari remedio agens quando obtineat per non ius actoris, decis.500.n.14.

L. diffamari remedio agens tunc obtinet partes rei, quando intentatur à possidente contra non possidentem, aliàs secus, decis.500. num.13.

L.diffamari remedium si sit intentatum contra possidentem ipse remanet adhuc purè, & simpliciter reus perinde ac si fuisset in petitorio conuentus, decis.500.n.15.

L.inter stipulantem §.sacram, ff. de verb. obligat. loquitur de re, quæ non erat in commercio, nec esse poterat, decis.603.n.29.

Text.in l.liberorum 120.de verb.signif.declaratur, decis.574. num. 24. & 25.

L.miles, §. defuncto, ff. ad l.Iul.de adulter. cessat, si retorqueat in odium filij. Annot.decis.597.n.19.

§.Nos autem. Auth.de restit.fideicomm. quando procedat, decis. 430.n.12.

L.pater seuerinam, ff.de condit. & demonstrat. quando non intret, decis.422.n.3.

L.si pater seuerinam, ff.de condit. & demonstr. quo casu loquatur, decis.427.n.52.

L. pater filium, §.pen. ff.de legat.3.declaratur, decis.574.n.37.

L.pater seuerinam, ff.de condit. & demonstrat. dispositio, quando cesset, decis.427.n.61.

L.pater seuerinam.ff.de condit. & demonstr. cum loquatur in casu, quo hæres certus fuit substiturus, ideo non habet locum, si substitutio sit incerta, decis.427.n.58.

L.pater, ff.de acquir. hæred. declaratur, decis.417.n.13.

L.quid ergo 2.in fin.ff.de legat.3.quando procedat, decis.421.n.14.

L.quid ergo, §.plane, ff. de legat.1. quando procedat, decis.418. n.15.& 16.

L.quintus, ff.de donat. inter vir. & vxor. non procedit respectu bonorum quorum emptio facta fuit præsente marito, decis.442. num.7.

L.quintus, ff.de donat. inter vir. & vxor. non habet locum, quando vxor acquirit sciente viro, decis.556.n.8.

L.quintus, ff.de donat.præsumptio, quando non suffragetur, decis. 434.n.3.

L.quintus, ff.de donat.inter vir.& vxor. præsumptio, quando cesset decis.529.n.15.

L.1.C.commun.de legat.quando intret, decis.438.n.34.

L.fin.C.de vendit. re.ciuit.lib.11, habet locum in omni alienatione salrem simili, decis.447.n.9.

L.fin.C.de vendit.re.Ciuit.lib.11.locum habet, quando Ciuitas vendit, non autem, quando facit aliquem contractum, vbi non interuenit pecunia, prout est donatio, decis.447.n.10.

L.fin.C.de vend.rer.Ciuit.lib.11.an habeat locum in donatione remuneratoria indecisum est, decis.447.n.32.

L.1.C.comm.de legat. qualiter sit intelligendus, decis.438. n.18.& n.27.28. & 29.

L.2.C.de pignor.in quo casu loquatur, decis.431.n.10.

L.rem maioris, C.de rescindend. vend. non tribuit beneficium personæ, sed causa, decis.580.n.7.

L.2.C.de rescindend.vendit. non loquitur, nisi in venditore, & soli venditori prospicere voluit, non autem emptori, decis.532.n.12.

Et DD.interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, ibidem.

L.scripturas C.qui pot.in pign.hab. quando cesset, decis.533.n.12.

L. si quis conductionis. C.locat. propriè loquitur inter locatorem, & conductorem. Annot.decis.613.n.32.

Et ideò multi Doctores affirmant nullatenus posse extendi ad contractum emphyteuticum, feudalem, aut ad alium dissimilem à contractu locationis, ibid.n.33.

L. si quis conductionis. C. locat. quid disponat. Annot. decis.613. num.31.

S T A T V T A.

Statutum Bononien. in contractibus pupillorum, præsertim præsentiam tutoris, & decretum Iudicis ad quid requirat, decis.504. num.1.

Itaut contractus aliter factus non substineatur, ibid.n.1.

Statut.Bononien.de pœn. vendit.rem alter.& de protestat.faciend. quid disponat, & qualiter veniat intelligendum, decis.498.num. 1. & 7.

Statut. Camerinen. mandans, quod stetur assertioni Notarij circa insinuationem requisitam in alienatione rerum minorum qualiter intelligatur, decis.616.n.14.

Statutum Centi lib.3.rub.17.quid disponat, decis.513.n.5.

Statu-

Statutum Centi lib. 3. rub. 2. quo casu loquatur, decis. 523. n. 9.
Statut. Lucan. sub rubr. de success. ab intest. cap. 9. lib. 2. declaratur, decis. 600. n. 14.
Statutum Patauinum disponit, quòd hæres intra annum à die mortis testatoris possit ac debeat hæreditatem liberare adeundo, vel repudiando, decis. 486. n. 3.
Statut. Perusinum 45. de mulier. dot. excludit filias dotatas propter dotem, decis. 547. n. 6. 9. & 11.
Statut. Rauennæ reducens ad terminos iuris Canonici appellationes, non est in vsu ad effectum suspensiuum, decis. 541. n. 48.
Statut. Spoleti prohibet non posse dari in dotem vltra scuta 500. decis. 527. n. 12.
Statut. Vrb. lib. 18. cap. 113. loquens super alienatione rerum minorum suppletur per aliud statutum cap. 141. eiusdem lib. decis. 497. n. 86.
Statut. Vrb. lib. 1. cap. 113. in quo di[illegible] rat à statut. cap. 151. eiusdem lib. decis. 497. n. 136.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 113. quid disponat, & quid cap. 154. decis. 497. n. 135. 137. & 138.
Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. habet locum etiam in casu, quando fœmina est forensis, agnatus masculus est subditus, decis. 582. n. 10.
Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. dum verbis claris excludit fœminas dotatas à petitione supplementi legitimæ, an habeat locum, quando testator habet bona in locis statuti, decis. 582. n. 8.
Et conclusio est affirmatiua, cum verba statuti sint clara, quod fauore agnationis fœminæ excluduntur à petitione supplementi legitimæ, ibid. n. 9.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. ex prohibitione detractionis Falcidię, debet etiam censeri voluisse prohibere Trebellianicam, decis. 582. n. 33.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 149. habet locum etiam in donatione facta per patrem filijs ratione præsumptæ fraudis, decis. 497. numer. 161.
Statut. Vrb. cap. 23. lib. 4. in antiq. non habebat locum in compromisso, & quare, decis. 497. n. 5.
Statutum Vrbis de duab. conform. in omnibus Curijs seruatur, decis. 491. n. 3.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet locum vbicumque directè remittitur aliquod ius, decis. 497. n. 56.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. non habet locum in retrodonatione, decis. 497. n. 67.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. comprehendit etiam fideiussionem, decis. 497. n. 74.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. habet etiam locum in remissione iuris de futuro, decis. 497. n. 101.
Statutum Vrb. de contractib. minor. & mulier. si comprehenderet omnes casus, non esset opus tot decisionibus, & disputationibus decis. 497. n. 44.
Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. principaliter occurrere voluit donationibus coloratis, & ea quo id deprehendatur, decis. 497. n. 15.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. non habet locum non in alio contractu, in quo minor lædi potest, sed solum, quando continetur vnus ex illis quatuor, decis. 497. n. 52.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. non habet locum in promissione dotis, nec in eius augumento, decis. 497. n. 88. intellige, vt n. 89.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. tunc habet locum etiam extra casus sibi enumeratos, quando accidit alius, qui comprehendi possit, sub vno ex illis, decis. 497. n. 124.
Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. an comprehendat contractum rescissionis concordiæ, decis. 497. n. 97.
Statutom Vrb. lib. 1. cap. 151. an intret in permutatione, decis. 497. n. 84. & 85.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. prohibens mulierem donare, videtur etiam prohibere fideiussionem pro marito, ne fiat in fraudem donationis à iure prohibitæ, decis. 497. n. 68. 69. & 70.
sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. an comprehendatur contractus dotis, & donationis, propter nuptias, decis. 497. n. 26.
Statutum Vrb. cap. 151. lib. 1. habet locum etiam in alijs contractibus ibi non expressis, decis. 529. n. 22.
sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. tacitè etiam prohibentur confessiones per quas statuto fraus fieri potest, decis. 497. n. 81.
Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. requirit, vt Iudici in scriptis causa exprimatur, insinuetur, & plenè discutiatur.
Et ei non dicitur satisfactum, si aliqua causa vaga, & generalis afferatur, requirit enim statut. discussionem causæ, vt si deinde tractu temporis detegatur erronea contractus possit impugnari, decis. 594. n. 35.
Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. intrat etiam quando mulier remittit ius, decis. 597. n. 53.
sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 152. non comprehenditur venditio, nisi sub illius nomine veniat aliqua donatio, decis. 497. numer. 39. 40. 75. & 77.
sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. an comprehendat mandatum ad eundam hæreditatem, decis. 497. n. 51.
Statut. Vrb. lib. 4. cap. 23. de quo tempore emanauerit, & de quo fuerit reformatum, & referuntur verba eiusdem, decis. 497. num. 33. & 34.

D E C I S I O N E S.

Decis. 519. lib. 3. part. 3. declaratur, decis. 509. n. 5.
Decis. 50. part. 1. recent. declaratur, decis. 510. n. 17.
Rot. decis. 692. n. 3. part. 2. in recent. declaratur, decis. 519. n. 4.
Decis. 771. n. 5. part. 2. recent. quo casu loquatur, decis. 442. n. 11.
Rot. decis. 572. n. 2. part. 1. recent. declaratur, decis. 508. n. 16.
Rot. decis. 67. n. 3. part. 1. in recent. decis. 418. n. 17.
Achill. decis. 3. de caus. possess. & propr. & decis. in causa Caurien. iurisdictionis, in quo casu loquantur, decis. 515. n. 39.
Cæsar. de Grass. decis. 1. num. 8. & 9. de dilat. qualiter veniat intelligenda. Annot. decis. 606. n. 49. & n. 48. & 49.
Caualer. decis. 448. quo casu loquatur, decis. 529. n. 21.
Decis. Gregor. XV. 67. & Caualer. decis. 448. in quibus contractibus emanaturt, decis. 529. n. 21.
Decis. 164. coram Gregor. XV. in quo principaliter se fundet, decis. 497. n. 77.
Gregor. XV. fel. record. decis. 240. n. 10. decis. 444. n. 20.
Decis. 364. num. 2. in fin. coram Gregor. XV. declaratur, decis. 601. num. 30.
Put. decis. 421. lib. 3. coram Card. Seraph. intellectus, decis. 569. num. 11.
Card. Seraph. decis. 1262. in fin. declaratur, decis. 513. n. 15.
Card. Seraph. decis. 1380. quo casu loquatur, decis. 508. n. 14.
Decis. Cardin. Seraph. 1410. declaratur, decis. 462. n. 4.
Verall. decis. 168. part. 3. quo casu loquatur, decis. 430. n. 101.
Decis. in causa Camplana Iurispatronatus coram Litta, & decis. 519. lib. 3. part. 3. quo casu loquatur, decis. 509. n. 5.
Decis. in Maceraten. Iurispatronatus coram R. P. D. Durano declaratur, decis. 542. n. 18.
Decis. in causa Mediolanen. pensionis coram Cardin. *Marco mont.* declaratur, decis. 524. n. 15.
Decisio in causa Romana Legatorum de Columna coram Cardin. Sacrato quo casu loquatur, decis. 468. n. 15.
Decis. in causa Romana de Menichellis coram Vicecomite, in quibus terminis procedat, decis. 572. n. 23.
Decis. in Romana Saluiani 1630. coram R. P. D. Merlino, in quibus terminis loquatur, decis. 576. n. 15.
Decis. in causa Sabinen. Decimarum coram Card. Pamphilio, & similes, in quibus terminis loquantur, decis. 591. n. 23.
Decisiones Rotæ, dum generaliter dicunt statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. habere locum in omnibus contractibus læsiuis, qualiter sint intelligendæ, decis. 497. n. 46. 54. & 55.

D O C T O R E S.

Abb. in cons. 47. n. 2. & seqq. vol. 1. declaratur, decis. 602. n. 28.
Abulens. super Matth. cap. 23. quæst. 168. in fin. declaratur, decis. 458. n. 29.
Aegid. cons. 10. n. 26. vers. tertio opponens declaratur, decis. 458. num. 79.
Alciat. in reg. 3. præsumpt. 3. qualiter procedat, decis. 599. n. 31.
Alciat. cons. 120. n. 7. & seq. lib. 9. declaratur, decis. 574. n. 27.
Anchar. cons. 157. n. 4. declaratur, decis. 582. n. 76.
Anchar. in cons. 161. n. 2. & 3. & sequacium, quando non procedat, decis. 449. n. 36. & 49.
Angel. in cons. 221. declaratur, decis. 600. n. 30.
Anton. Thesaur. in additionibus ad decis. Thesaur. part. 132. n. 31. & Peregr. cons. 25. n. 13. lib. 5. reijciuntur, decis. 449. n. 41.
Alea. cons. 17. num. 3. & 4. lib. 1. Negus. de pignor. membr. 3. part. 2. n. 26. decis. 425. n. 7.
Balduin. de pignor. part. 6. in fin. vers. cum nouum, quo casu loquatur, decis. 438. n. 40. & 41.
Bart. in l. cunctos populos C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. dum tenet, quod statutum non portigat vires extra territorium, confutatur, decis. 582. n. 22.
Bart. in l. si quis seruum 8. §. fin. n. 3. ff. de legat. 2. intellectus, decis. 421. n. 21.
Bart. in l. cæcus, ff. de iudic. declaratur, decis. 602. n. 32.
Bart. in l. si quis seruum, §. si cui certum n. 3. ff. de leg. 2. intellectus, decis. 418. n. 18.
Beltram. ad Greg. XV. decis. 9. n. 14. declaratur, decis. 569. n. 11.
Bero in cons. 176. lib. 1. non sequitur à Rota, decis. 497. n. 108.
Boss. in tit. de fals. n. 11. defenditur contra Cæs. Manent. cons. 7. n. 14. decis. 588. n. 15.
Butr. Corn. Socin. Decian. & Gabr. in quo casu loquantur declaratur, decis. 501. n. 6.
Calder. cons. 34. de testam. Anchar. cons. 157. n. 4. & alij declarantur, decis. 582. n. 16.
Castr. cons. 70. n. 10. in princip. vers. secunda ratio lib. 1. declaratur, decis. 458. n. 79.
Castren. in cons. 338. n. 2. lib. 2. reijcitur, decis. 513. n. 21.
Cephal. cons. 654. n. 12. declarantur, decis. 418. n. 17.
Cæs. Manent. consil. 7. n. 14. reijcitur, decis. 588. n. 15.
Corn. in l. 1. n. 8. & 16. C. comm. de legat. quo casu loquatur, decis. 438. n. 40. & 41.
Cuiac. in l. 1. col. 2. C. comm. de legat. & alij Doctores declarantur, decis. 538. n. 40. & 41. 42. 47.
Cuman. cons. 64. n. 1. & alij, quo casu loquantur, decis. 458. n. 77.
Dec. opinio in cons. 104. quando intret, decis. 576. n. 13.

Tomi II. Partis V. Recentiorum.

Dec.in conf.257.sub n.2. & alij refutantur, decif.471.n.7.
Dec.conf.273.declaratur, decif.427.n.62.
Didac.Perez.lib.1. ordinar. tit. lib.1. col.3. verf. huiufmodi autem decimæ declarantur, decif.458.n.39.
Gemin.conf.41.n.1.& Anchar.conf.321.n.1.intellectus, decif.566. num.9.
Felin.in cap. cum acceffiffent n.6. de conftit.declaratur, decif.456. num.12.
Gabr. conf.198. lib.1. in quibus terminis loquatur, decif.565. num.6.
Gabriel.in conf.63.num.13.lib.2. in quo cafu loquatur, decif.497. num.186.
Glof.in l.2.C.de refcind.vend. in verb.Iudicis, tanquam inepta, & pertinax à multis I.C. tam antiquis, quàm modernis damnatur, decif.532.n.3.
Gratian.difcept. cap.113. num.28. declaratur, decif.601. num.30. & 31.
Gratian. difcept. forenf. cap.961.lib.5.quo cafu loquatur, & idem etiam in cap.969.fub num.31.decif.497. num.109. & vide num. 110. & 111.
Guttierez practicar. quæft. lib.1. quæft.18. num.14. verf.& in tormentis, decif.458.n.29.
Harpprech.in §.2. num.19. inftit. de legat.declaratur, decif.438. num.40. & 41.
Honded.conf.54. num.13. lib.1. quo cafu loquatur, decif.513. num.22.& 23.
Honded. conf.55. num.28. lib.2. quo cafu loquatur, decif.479. num.28.
Hoftien. in cap. dilectus.num.4.de Capell.Monach.reijcitur, decif. 552. n.18.
Innocent.in cap.cum non fit n.1.verf.
Sed certè non videtur de decim.declaratur, decif.458.n.29.
Io.And.in cap.tua nobis.num.12. de decim. declaratur, decif.458. num.29.
Io. Monach. In cap.1. de fchifmat. in 6. allucinatus fuit à proprio intereffe, & paffione, dum dixit in generali difpofitione non venire Cardinales, quia ipfe erat Cardinalis, decif.452.n.9.
Iul.Lauor.lucubrat.variæ titul.2.cap.9.n.119.refellitur, decif.552. num.32.
Mantic.de coniect.vltim.volunt.lib.9.tit.6.num.21.intellectus, decif.579.n.11.
Melchior Palaez de maior.part.2.quæft.4.illat.1.num.3.opinio an fit vera, decif.479.n.31.
Menoch. conf.620. num.8. & 13. lib.7. intellectus, decif.147. num.28.
Menoch, in conf.707. num.8. declaratur, & reijcitur, decif.417. num.55. & 16.
Menoch. in addit. ad lib.4. præfumpt.140. n.38. declaratur, decif. 579. num.17.
Mirand. in Manuel. Prælat. quæft.36. art.7. declaratur, decif.598. num.26.
Molin. de primogenit. lib.3. cap.4. num.7. declaratur, decif.574. num.29.
Et Balth.Thom. tract.8. de pact. primog. tit.10. num.168.in quibus terminis loquatur, decif.574.n.29.
Montalu.ad ll.Caftellæ, lib.1.glof.4.Io.And.in cap.tua nobis, num. 12.de decim.& alij declarantur, decif.458.n.30.
Muta decif.8. num.8. loquitur de Monafterio Monialium, decif. 599.n.21.
Natta conf.580.n.12.& 17. & fequacium opinio an fit vera, & declaratur, decif.449.n.26.& 27.
Neguf.de pignor.memb.3.part.2.n.26.declaratur, decif.425.n.7.
Peregr.de fideicomm.articul.7. n.60. in quibus terminis loquatur, decif.418.n.19.
Peregn.confil.25.n.13.lib.5.reijcitur, decif.449.n.41.
Picus in l.Titia teftator,§.Titia cum nuberet n.85. de leg.& Menoch.in addit.ad lib.4.præfumpt.140.num.38.qualiter fint intelligendi, decif.579.n.17.
Pic.ad ftatutum Vrb.lib.1.cap.151.an benè fentiat, dum firmat dictum ftatutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poteft, decif.497.n.38.& 39.
Roman. in confil.498. magis ftudio complacendi, quam veritatis exprimendæ loquitur, decif.464.n.10.
Rofental.de feud.cap.5. conclus.4.numer.6. declaratur, decif.449. num.29.
Ruin.in conf.35.ad fin.lib.2.declaratur, decif.579.n.10.
Socin. conf.35. num.5. & 6. lib.3. declaratur, decif.479. num.17. 18. & 19.
Socin.Sen.conf.239.num.6. in fin.lib.2.Dec.conf.273.& alij plures reijciuntur, & declarantur, decif.427.n.62.
Surd. decif.41.& Socin. conf.37. n.5. & 6. lib.3.& alij quo cafu loquatur, decif.479.n.17.18.& 19.

F I N I S.